AVGVSTINI BARBOSÆ,

V. I. D.

PRAXIS

EXIGENDI PENSIONES,

CVM VOTIS PLVRIMIS DECISIVIS,
ET CONSVLTIVIS CANONICIS.

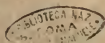

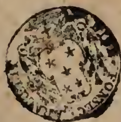

AVGVSTINI BARBOSÆ,

I. V. D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarij maioris,
NVNC VERO EPISCOPI VGENTINI, ET A CONSILIIS
D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici.

PRAXIS
EXIGENDI PENSIONES,

ADVERSVS
CALVMNIANTES, ET DIFFERENTES ILLAS SOLVERE,
Cui accesserunt
VOTA PLVRIMA DECISIVA,
ET CONSVLTIVA CANONICA.

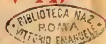

VLTIMA EDITIO, AVCTA ET EMENDATA.

LVGDVNI,
Sumptib. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & CL. RIGAVD.
M. DC. LIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTR.MO ET REVEREND.MO D.

D. LAVRENTIO CAMPEGIO,

EPISCOPO SENOGALLIENSI, COMITI S. Petri in Vaccareli, S. D. N. VRBANI VIII. & Sanctæ Sedis Apostolicæ in Hispaniarum Regnis cum potestate Legati de Latere Nuntio, iuriúmque Cameræ Apostolicæ Collectori generali, &c.

AVGVSTINVS BARBOSA, S. D.

NON *ingratus ager*, ILLVSTRISSIME PRÆSVL, *qui qualis qualis semina iacta reddit, nec auara seges, quæ cultricis manus ærumnas vbertate compensat. Eo namque est ordine natura compacta, vt vniuersa mutua sibi quadam vicissitudine copulentur, & maritali quasi (vt ita dicam) associentur consortio. Luna imago Solis æmula, iubaris inuida, splendoris mendica, claritatem à Sole mutuatur, eidémque refundit. Materna nubis viscera Sol parens ingreditur, quæ vapore repleta, calore fœcunda rorem concipit conceptúmque disrupta parturit. Opaca tellus rorem visceribus imbibit, connubia celebrat vnde miranda nimis, ac varia florum, fructuúmque propago germinat, progenies erumpit. Sol ipse rorem è Cœlo diffluit, abdita Sali perquirit, Salum commeat, concham aperit, claustra penetrat, semen adstruit, indurat humorem, margaritam agglutinat. Sic rerum series, sic vniuersa moles adstruitur, antidoralíque obligatione sustinetur. Ecce ego, Princeps Illustrissime, sapientiæ tuæ splendoris inuidus, iubaris mendicitate Luna claritatem (si qua suffusus intueor) à te Sole, & solo mutuatam impendo. Concha, etsi non candore præclara, non tamen votis auara, margaritas ostento, & quem beneficiorum è manu tua rorem imbibi, gratus agellus accepi, quo possum incremento deuoluo: & quicquid vel impendi laboris, vel emolumenti rependi, rescissam messem aggero, Cereri meæ manipulo animo gratulabundo deuoueo. Verum cum re vera tua sint omnia, nihil denuo propinasse iactabor. Accepi à te dirimendarum Litium causas, forenses casus designatus Iudex, quem*

ergo nisi te Patronum efflagitant? Ipsæ ad te pergunt, rapidóque tanquam ad mare cursu, saltu propenso, vnde exeunt flumina reuertuntur. Cape igitur, Illustrissime Domine, tuóque tibi iure vendica, & sacra sub vmbra tua protege, tutare? ne Zoïlus carpat, inuidus capiat, sæuáque mordaci prælia dente gerat. Serpentum more venena prorumpat. Peculiaris tibi ad tutelam impensio, quia singularis humanitas, mirabilis comitas, Excellentissimæ Campegiæ domus encomium, non Bononiæ solum, sed toto Orbe celeberrimæ, cuius Tu clarissima proles, micas inter omnes, velut inter ignes, Luna minores. Non tua Maiorum contenta est gloria fama, exsuperas morum nobilitate genus. Cætera, quæ tua tibi facta, non fata dedere, quæque te felicissimum prædicant, aureatus alter penicillus adumbret, non ego sum satis ad tantæ præconia laudis. Verùm ea polles (nostro quo tecum fœlicitatis æuo perfruimur) præclara animi celsitudine, vt te potius huiuscemodi laudationum genera deterreant, quàm alliciant, stomachentur, quàm demulceant, allectent, fumosa adeo tumescentis superbiæ nomina, & ampullatos titulos, tua non modò renuit, sed fastidit humanitas. O mirandam veræ Philosophiæ sapientiam, ô deificæ probitatis laudandam disciplinam, sectandam doctrinam; quæ dum multiplices laudum cumulos res ipsa suppeditat, vberrimam encomij segetem propinat & copiam, prosternendam edocet, respuendam suadet. Exclamat generis claritas, vociferatur genij perspicuitas, iustitiæ & religionis integritas, indolis incolumitas, eximia in Sedem Apostolicam & Christianum orbem vniuersum exclamare seruitia, sed præserpenda protinus, atque omittenda cogunt oratorem: modestiæ tuæ carceres transilire non audeo, cancellos vereor, æternitatis ære memoriam cohonestare suspendo. Viue diu, Hispaniæ votis, Ecclesiæ bono, Orbis felicitati. Matriti 4. Kalendas Augusti 1635.

APPRO

APPROBATIO DOCTORVM.

PRAXIM hanc exigendi pensiones contra calumniantes & differentes eas soluere, Domini AVGVSTINI BARBOSÆ, tam quoad primam, quàm secundam partem: & Vota decisiua Iuris Canonici, eiusdem Authoris, Nos infrà signati Magistri in Theologia Parisiensis Facultatis lustrauimus, & in omnibus nihil nisi rectè & vtiliter dicta, & laude digna agnouimus. Lugduni die 14. Ianuarij 1643.

Fr. STEPHANVS MOLIN,
Carmelita.

Fr. M. MICARD, Gardianus Conuentus
Sancti Bonauenturæ.

SVMMA PRIVILEGII
Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Nauarræ Rex Christianissimus, singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines, intra decem annos à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quam edendos, *D. D. Augustini Barbosæ, Lusitani, I. V. D. Episcopi Vgentini. &c.* præter LAVRENTIVM ARNAVD Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: prohibuit insuper eadem auctoritate Regiâ omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicunque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti LAVRENTII ARNAVD. Idque omne sub confiscatione librorum, aliísque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 26. Iunij 1650.

Ex mandato Regis

Signatum

BERAVD.

Hæc editio desiit excudi die 12. *Martij* 1653.

SERIES
Partium, & Quæstionum.

PARS PRIMA.

PARS SECVNDA.

PRAXIS

PRAXIS
METHODICÆ EXIGENDI PENSIONES,
ADVERSVS
CALVMNIANTES, ET DIFFERENTES EAS SOLVERE,
PARS PRIMA.

PROOEMIVM.

1 *Causa exprimitur, qua motus Auctor hunc tractatum composuit.*
2 *Pensio vnde originem traxit, ostenditur.*
3 *Leges, vel Canones non habentur, qui de his pensionibus agant.*
4 *Pensionis Ecclesiasticæ quot sunt causæ.*
5 *Pensiones perpetuæ non reseruantur sine auctoritate Papæ.*
6 *Papa nunquam confirmat reseruationes pensionum per Ordinarios factas.*
7 *Alimentorum suppeditatio est finalis causa reseruandi pensiones.*
8 *Beneficia simplicia, & Curata quibus pensionibus grauari soleant.*
9 *Pensionis reseruatio nullo modo dicitur odiosa.*
10 *Papæ auctoritas excusat à simonia, quia prohibita.*
11 *Pensio imponitur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficij.*
12 *Pensiones super fructibus non reseruat vsus Sedis Apost. sed de certa quantitate pecuniæ.*
13 *Pensiones non solet reseruare Papa sine consensu Titularis.*
14 *Causæ ad efficiendam validam reseruationem pensionis necessariæ, reperiūtur in pensione Auctoris.*
15 *Pensionem ad fauorem Auctoris Apostol. auctoritate reseruatam recusat soluere B.*
16 *Summa consensus, & obligationis Cameralis.*
17 *Papa in resignationibus sub vna, & eadem supplicatione, & data, vni confert beneficium, & alteri pensionem reseruat.*
18 *B. excommunicatur per Auditorem Cameræ propter terminos pensionis per eum debitos, & non solutos.*
19 *B. ad Rotam appellauit vbi mandata, & declaratoriæ litteræ Auditoris Cameræ fuerunt confirmatæ.*
20 *B. sententiam contrariam ab Executore, & Metropolitano, ac Illustrissimo Collectore reportauit.*
21 *B. in sacra Rota fuit excommunicatus declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus eo, quòd noluit obedire sententiæ Canonizatoriæ regressus.*
22 *B. à Iudice executore in litteris Apost. reseruationis pensionis deputato excommunicatur ob non solutionem pensionis.*
23 *Vtilitas cognoscendi exceptiones, quæ executionem litterarum Apostolicarum impedire possunt.*
24 *Prima oppositio, ex qua oritur prima quæstio.*
25 *Secunda oppositio, ex qua venit secunda dissertatio.*
26 *Tertia oppositio, ex qua insurgit tertia disputatio.*
27 *Quarta oppositio, ex qua prouenit quarta dubitatio.*
28 *Quinta oppositio, ex qua oritur quinta quæst.*
29 *Sexta oppositio, ex qua subsequitur sexta disputatio.*
30 *Septima oppositio, ex qua se se offert septima disputanda disceptatio.*
31 *Octaua oppositio, ex qua venit discutienda octaua dubitatio.*
32 *Nona oppositio, vnde oritur nona quæstio.*
33 *Decima oppositio, ex qua prouenit decima quæstio.*

VERVS exigendarum pensionum modus à Sede Apostolic. & sacra Rota adinuentus, malitiâ soluere debentium, & ignorantiâ Iudicum quandoque adulteratus, malè intellectus, & sinistrè vsitatus, in causa fuit, vt ego illorum malitiæ, & ignorantiæ malleo percussus, vtilissimum reputauerim praxim breui methodo conficere, qua facilis pensionum exactio fiat, & malitiis obuietur calumniantium, & differentium eas soluere. Sed antequam ad hæc particulariter descendam, quædam necessaria duxi præmittenda. 1

1 Pensionis impositio, vt ab eius origine incipiatur, ab ipso B. Gregorio initium videtur sumpsisse, qui scilicet Episcopo propter ægritudinem renuntianti sumptus debitos de eiusdem Ecclesiæ redditibus quousque vixisset, ministrari præcepit *in cap. quamuis triste.7. q.1.* necnon etiam ob merita litteratum, & personarum sublimium, quas Romanus Pontifex maioribus beneficiis honorandas affirmat, vt consideraui in meo tract. *de Iure Ecclesiast. lib.3.*
3 *c.11. n. 54. in fi.* † Sed verum est super hac materia non haberi leges, vel Canones, vt recte pronuntiauit Hier.Gabr.*cons.191. n.1. lib.2.* licèt enim in aliquibus fiat mentio de pensionibus, constat tamen eos loqui de pensionibus latissimè sumpto vocabulo, non de hac, quæ per Papam ad vitam alicuius pro alimentis reseruatur, vt bene aduertit Melchior Lotter.in Romana Curia Aduocatus integerrimus, & mei amicissimus, in suo tract. *de re benefic. lib.1.q. 36.n.9. & 10.* Quare pensionis Ecclesiasticæ materiam esse regulandam tam actiuè, quàm passiuè secundùm Iuris dispositiones loquentes de vsufructu, tenet post alios Rota *coram Duran. decis.448. n.27.* & reddit rationem *n.30.* quia pensio subrogatur loco fructuum, & eorum sapit naturam *l. mercedes.ff. de petit. hæred.l. prædiorum.ff.de vsur.*
4 Ecclesiasticæ pensionis causa alia est efficiens, alia finalis, alia impulsiua, alia materialis, alia denique formalis.
5 Efficiens causa est solus Papa, sine cuius auctoritate perpetuæ non reseruantur pensiones, Rot.*decis. 437.n.2.p.1.recentior.* Lotter.*d.tract. de re benef.lib.1. q.35.num.*18. nouissimè Sanch.*in consil. moral.lib.2.*
6 *c.3. dub.45.n.3.*† Vnde fit, quod si de facto Ordinarius pensionem reseruet, petaturque illius confirmatio à Papa, nusquam talis confirmatio conceditur; vel enim reiicitur supplicatio, vel ipsemet Papa nulla habita ratione præcedentis facti per Ordinarium, prouidet de beneficio, & pensionem reseruat, Rebuff.*in praxi, tit.de reseruat.num.17.ad fin.vers.Et confirmatio pensionis.* quod alia ratione non constat, quàm quia Ordinarius funditus hac in re caret omni potestate, vt etiam aduertit Mandos. *de signatura gratiæ, §.Confirmationes, vers. Pensionis ab Ordinario.*
7 Finalis causa est alimentorum suppeditatio, quocunque enim Iure Papa prouidet alicui sub reseruatione pensionis, siue ex causa simplicis resignationis, siue ex causa cessionis iurium, aut simpliciter pensionem reseruet, tam in supplicatione, quam in proœmio litterarum inserit clausulam expressiuam causæ huius alimentorum, nam in causa cessionis etiam ex concordia concipitur per hæc verba: *Ne ex cessione tua huiusmodi nimium dispendium patiaris.* & cum ex natura subiectæ materiæ id referatur ad personam Clerici dimittentis beneficium, vel ius in eo, præ se fert intentionem Papæ eam reseruandi in causam alimentorum, vt bene obseruat Hier.Gabr. *cons.187.n.11.lib.2.* quem refert Lotter. *d.lib.1.q.35. n.47.* Rot.*decis.427.n.1.p.1.recentis.* aliàs *in posthumis Farin.* vbi quòd pensionis natura accedit ad naturam alimentorum, & *decis.548. n.7.in fin.p.2.recentiss.* vbi quòd pensio reseruata ad effectum vt pensionarius se decenter alere possit, æquiparatur alimentis, Duran *Rotæ decis.448. num.23.*
8 Finis ergo est prouidendi egenis de alimentis, & ita supponendi necessario sunt termini habiles, videlicet superfluentia redditùum in Titulari, eo modo, quòd eis simul possit de congrua sustentatione prouideri. Vnde si beneficium sit simplex, non consueuit grauare Papa titularem vltra medietatem iusti valoris, vt Gig. *de pensionib. q.9. sub n.2.* altera verò medietas plusquam superflua est, præcipuè respectu beneficiorum omnino simplicium, id est, quibus non est annexus Ordo, vel minus residentiæ à Iure aliquo speciali: si verò beneficium sic Curatum, non dat pensiones, nisi cum clausf. *Dummodo remaneant centum pro Rectore*, si Ecclesia sit Parochialis: vel cum clauf. *Dummodo remaneant mille pro Episcopo*, si sit Cathedralis: de quarum, vi & effectu latè egimus in tract. *de clausf.vsusfrequent.clausf.47.& 48.*
Ex quo resultat reseruationem pensionis nullo 9
modo dici odiosam, immo semel in esse deductam fauorabilem censeri tenent Gig. *de pension.q.96.n.5.* Cabed.*decis.149.n.1. cum seqq.p.1.* Valenzuela *cons. 185.n.9.tom.2.* iustum enim, & sanctum est ex superfluis ab vno auferri, vt detur egenti per eum, cui redditùum Ecclesiasticorum absoluta est administratio, præcipuè vbi concurrit consensus eius, qui videtur grauari, in quod perpetuò Papa defigit oculos, Cassad. *decis.11. sub num.8. de rescript.* ac certè pensio non est odiosa, quia non reseruatur in odium Titularis, sed in fauorem tertij, habetque admixtam illam publicæ vtilitatis rationem, vt scilicet ex pingui beneficio plures Clerici alantur, Burs. *cons.126. n.90. lib.2.* Mandos. *super reg.19. q.11. n.1. cum seq.* Gonzal.*§.proœm.6.n.21.* quos refert Rota *coram Duran.decis.67.n.1.* Quare patet iniustissimè conqueri 10
Titulares, quos acerrimè increpant, viuisque rationibus conuincunt Mandos. *ad reg.19.q.11. & n.4.* & Gambar. *de officio Legati à latere lib.6. ex n.11.*
Impulsiuæ causæ, quibus impellitur Papa ad reseruandam pensionem, duæ principales sunt ad quas omnes aliæ reducuntur, videlicet resignatio, seu cessio, siue simplex, siue pro concordia; & contingens noua vacatio, vt aduertit Lotter. *dict. lib.1. quæst.35.num.45.* Potest enim quilibet beneficiarius suum beneficium cum pensione, accessu, & regressu coram Papa tantùm resignare, cùm à simonia, quia prohibita, illa scilicet, quæ à Iure communi inducta est, auctoritas, & sententia Summi Pont. excuset, gloss. *verb.illicitè, cap. cùm pridem, de pactis,* vbi Imol.*num.8.* Cassad.*decis.2.de simon.num.3.* Rodoan.*in tract.de simonia, part.2. cap.2. num.18.* Rot. *in Oscen.pensionis 27. Iunij 1601.coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, & in Balneoregien.simoniæ 17. Maij 1624. coram eodem*, & ita de stylo Curiæ obseruari testantur Nau. *in man. c.23. num.107. vers. Ad decimum,* & Flamin. Paris. *de resignat.benefic.lib.14.quæst.3.num.14.*
Materialis causa, est certa pecuniarum summa: 11
nam quamuis pensio imponatur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficij, Rot.*decis.508.sub num.3. par.2.recentior.* † Vsus tamen Sedis Apostol. 12
non est reseruare pensiones super fructibus, sed de certa quantitate pecuniæ, Couar.*var. lib.1. cap.15. sub num.13.vers.Tertiò,* Hippol. Riminald.*cons.634. num.4.* Lotter.*d.lib.1. q.35. num.54.* vbi *num.55.* obseruat ex magna causa, & intuitu personæ alicuius eximiæ concedi quandoque gratia reseruationis fructuum, vel quotæ illorum; quæ tamen non dicitur pensio, sed est quid penitus diuersum ab illa. Reseruata pensione in certa monetæ specie, quæ reperitur, tam de tempore reseruationis, quàm de tempore solutionis, non posse liberari debitorem, nisi soluendo in illa ipsa specie, ex reg.*l.2.§.mutui datio,ff.si certum pet.* resoluit Lotter.*d. lib.1. q.39. num. 165.* Verùm illud in hoc loco aduertendum duxi quod licèt vt plurimum reseruatio pensionis non sit in quota fructuum, sed in pecunia reseruanda, habet tamen respectum ad fructus non demonstratiuè, sed taxatiuè, cùm in vna, eademque oratione onus pensionis cum adiectione fructuum in Bullis exprimatur, vt distinguit Gig. quē omnes sequuntur,

de

de pension.q.62.per tot. atque ideo quòd illa censetur affecta sub tacita conditione, si fructus nascantur, refert Rota *coram Duran. decis.*468. *n.*39. & quòd pensionarius non possit petere pensionem ab eo, qui beneficij fructus non percepit, videtur tenere eadem Rota *decis.*407.*n.*4. *p.*1.*recentissim.*

13 Formalis denique causa huius pensionis est concursus consensus Titularis, & auctoritas Papæ, nam neque sine illo Papa gratiam hanc facit, Cassad.*dec.* 4.*n.*6.*de pensionib.* Burs.*cons.*395.*num.*28. Valenzuel. *cons.*48.*num.*1. quia de potestate ordinaria consensum Titularis non potest supplere. Sarnen *in compendio vtriusque signat.n.*71. *vers. item est in consensu*, Rota *decis.*458.*n.*11.*q.*3.*diuers.*& coram Duran. *dec.* 314.*n.*21. bene tamen ex plenitudine potestatis derogando regulæ de præstando consensu, vt resoluunt Caccialup.*de pensionib.q.*19.*n.*28. Gig *in simili tract.q.*6.*n.*17. Garc.*de benefic.par.*1.*c.*5.*n.*178. Lotter. *d.lib.*1.*q.*36.*num.*116.& 117. Papa enim vti dominus beneficiorum, sicut potuit super beneficio pensionem imponere, potuit pariter Titularem, ratione eiusdem beneficij, prout voluit, prægrauare, ad tex. *in c.*2.*de præben.lib.*6. Rota apud Nicol. Garc. *d.p.*1. *c.*5.*n.*147.*vers. nec obstare dixerunt*, & coram Duran. *d.decis.*314.*n.*13. Neque consensus partium sine auctoritate Papæ aliquid præstat, Ferret.*cons.*319.*n.*4. Lotter.*d.lib.*1.*q.*35.*n.*65.& 66.

14 Causas huiusmodi, quas in reseruanda pensione interuenire debere hucusque diximus, in hac mea non defuisse satis constat, vt patet ex litteris Apost. reseruationis, in quibus Papa est efficiens illius causa, sicut ex proœmialibus verbis videre est, ibi. *Vrbanus Episcopus*, &c. Adest quoque in ea reseruanda finalis causa, hoc est, alimentorum suppeditatio, ibi: *Nos tibi ne ex cessione huiusmodi nimium dispendium patiaris de alicuius subuentionis auxilio prouidere*, &c. Non abest impulsiua, videlicet cessio de beneficio facta in manibus Papæ, ibi: *Omni, & cuicumque Iuri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illam quomodolibet competenti*, &c. *In manibus nostris sponte, & liberè cesseris*, &c. *nos tibi ne ex cessione huiusmodi*, &c. Nec quoque materialis desideratur, id est, certa pecuniarum quantitas, ibi, *ac pensionem annuam ab omni decima*, &c. *liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorum auri de Camera super dictæ Thesaurariæ fructibus*, &c. Nec denique deficit consensus Titularis, vt patet ibi, *per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit assensus*, &c. & ibi, *præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatas, habet*, &c.

15 Nihilominus tamen cùm dictus Balthasar minus legitimè pensionem huiusmodi purè reseruatam, soluere recusauerit, & exceptiones ad illam intrincandam, & eius solutionem procrastinandam, opposuisset, non potui quicquam spatio octo annorum exigere, quod videtur penè incredibile, nisi tragœdia huiusmodi attentè audiatur.

16 Insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurariam maiorem longissimis, iisdemque assiduis studiorum meorum vigiliis sanctæ Sedis Apost. munere assequutus, & ad eam accedere multis, potissimum autẽ librorum, quos eram elucubraturus, impressionis negotiis præpeditus, ne propter meam absentiam aliquod amplius in Diuinis pateretur incommodũ, illi renunciare decreueram, quando Antonius Diaz de Fonseca Curialis occurrit, cum quo egi, & tractatum absolui ad fauorem Balthasaris Diaz eius fratris. Supplicatione hac de re meo, & eius nomine Sanctissimo Domino nostro Vrbano VIII. porrecta, & per illum signata, iuxta eius formam, & tenorem Balthasar præfatus per dictum Antonium Diaz eius legitimum, & sufficientem procuratorem consensit, & sponte, &c. promisit, ac solemniter se obligauit soluere mihi annuam pensionem ducatorum ducentorum auri de Camera annis singulis quoad vixerim, vel Procuratori meo Romæ, aut alibi vbi pro tempore ad voluntatis meæ libitum commorari, & residere contigerit, in terminis, & temporibus, ac cũ libertatibus, & immunitatibus, &c. In reseruatione, & illius supplicatione latius expressi, sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis; necnon cum expresso decreto. *quòd si dictus Balthasar, seu aliquis ex successoribus in solutione dictæ pensionis in toto, vel in parte cessauerit, vel defecerit, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petierit, vel procurauerit, liceret mihi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem possessionem, &c. propria auctoritate liberè apprehendere, tam mei prioris tituli, quàm super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis mihi de illa ex nunc prout ex tunc habere sua Sanctitas decreuit.* Pro quibus omnibus, & singulis in ampliori forma Cameræ Apostol. dictus Balthasar se ipsum obligauit, suosque hæredes, & successores, ac bona iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, & censuris, ac mero examini D. N. Papæ ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostol. & generalis Auditoris, Viceauditoris, Locumtenentis, aliorumque Iudicum, &c. totaliter subiecit, & submisit. Per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Viceauditores, Locumtenentes earum præfatus Balthasar voluit posse conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggrauari, & reaggrauari, ac realiter, & personaliter capi, & detineri etiam cum inuocatione brachij secularis, vsque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum contentorum, &c. Et exceptionibus doli mali, vis, metus, fraudis, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon priuilegiis fori, feriis messium, & vindemiarum, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap. Odoardus, & c. peruenit, & c. renunciauit*, &c. Et demum consensit relaxationi mandati executiui vnica citatione, & intimatione præcedente in Romana Curia contra se ipsum exequenda in domo suæ solitæ habitationis, si eam illic habuerit: sin autem, suo legitimo Procuratori quatenus adsit: sin autem per diligentias, siue edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, executionem contra dictum Balthasarem Diaz habeant, liberè, &c. Et sic tactis Scripturis ad sacrosancta Dei Euangelia iurauit, &c. prout latiùs continetur in instrumento rogato per Ioannem Baptistam Cennum R. Cameræ Apost. Notarium *die* 2. *Ianuarij* 1624. quod adest in fine praxis inter scripturas *num.*1. & attestatur eundem Antonium Diaz omnibus supradictis consensisse, & iurasse procuratorio nomine dicti Balthasaris Diaz, prout ex mandato publico procuræ in actis dimisso constabat, quod fuerat rogatum in oppido de Thomar per Notarium Antonium Diaz Nogueira *sub die* 2. *Iuny* 1622. cum speciali facultate ad acceptandum omnes, & quascumque beneficiorum, dignitatum, & Abbatiarum renunciationes, cum quibuscumque pensionibus sibi bene visis, & præstatione cedulæ bancharię pro illarum securitate, & obligandi se ad complementum, & solutione dictæ pensionis, & pensionum, cum quibuscunque obligationibus, cautelis, proprij fori renunciatione, & aliis, quæ per resignantes petita fuerint, &c.

17 In executione prædictorum omnium, dictus Balthasar ex eademmet supplicatione litteras suæ prouisionis, necnon reseruationis meæ pensionis expedire fecit, & suatum vigore possessionem dictæ Thesaurariæ accepit, non enim Papa prouidet sub vna, & reseruat sub altera supplicatione, vel data sed sub eisdem supplicatione, & data vni confert beneficium, & alteri pensionem reseruat, vt tenet Romanæ Curiæ stylus, de quo testatur Lotter. *de re benef. q.1. lib.35. n.73.* Vnde Romæ per annum cum dimidio exegi à campsore, & dicto Antonio Diaz procuratore, tres terminos huius pensionis, prout constare feci ex instrumento testium, qui in eadem Curia Romana examinati fuerunt.

18 Alios deinde huius pensionis subsequentes terminos dictus Balthasar soluere recusauit: pro quorum exactione, ac renouatione cedulæ banchariæ, iuxta formam suæ obligationis, & præstiti consensus agere cœpi coram Auditore Cameræ, & obtinui mandatum executiuum, ac declaratorias litteras contra eundem Balthasarem relaxari, quarum vigore Cedulones per loca consueta Curiæ affixi fuerunt, & ipse in dicta insigni Ecclesia semel, & iterum publicè denuntiatus excommunicatus, & tanquam talis ab eadem Ecclesia, & diuinis Officiis expulsus fuit.

19 Institit tunc fortiter pro reuocatione mandatorum relaxatorum dictus Antonius Diaz procurator in Vrbe degens coram eodem Auditore Cameræ; & postquam me audito ipse Auditor Cameræ, siue eius Locumtenens in ciuilibus reiecit iniustam eius petitionem, & mandauit, matura præhabita consideratione, exequi, quibuscumque non obstantibus; idem Antonius Diaz, qui tanquam procurator sui fratris consenserat cum iuramento reseruationi pensionis huiusmodi, per Thomam Lutiolum in Romana Curia causarum patronum, quem vigore mandati à fratre Balthasare etiam ad lites motas, & mouendas in amplissima forma habiti substituit, & loco sui posuit, & appellauit ad Sanctissimum, & causa in plena signatura iustitiæ me citato per illum acerrimè ventilata super asserta nullitate mandatorum relaxatorum, randem obtinuit causam committi in Rota coram R. P. D. Pirouano, & ad dicendum contra commissionem per illum factam, & in actis præsentatam, me statim citare, & inhibere fecit, ac ad partes litteras inhibitorias transmisit; quas illicò idem R.P.D. Pirouanus de voto Rotæ pronunciauit non impedire executionem mandatorum relaxatorum ab Auditore Cameræ; & demum citato dicto Thoma Lutiolo procuratore substituto ad transportanda acta; ipsisque eo negligente per me & expensis meis transportatis, idem R.P.D. Pirouanus suam in omnibus, & per omnia moderauit inhibitionem.

20 Cùm in Romana Curia repulsam habuerit dictus Antonius Diaz, videretque nullam sibi esse viam differendi debitam pensionis solutionem, impediendique mandatorum relaxatorum executionem, ab Vrbe discedere, insalutato, vt aiunt, hospite, non erubuit, & in Lusitaniam se transferens, cùm ibi nec à Cantore sanctæ Ecclesiæ Bracharensis Iudice executore ab Auditore Cameræ deputato, nec ab Archiepiscopo Metropolitano Iudice quicquam extorquere posset, sed semper contrariam reportasset sententiam, tandem appellauit ad Illustrissimum, & Reuerendissimum CollectoremVlyssippone degentem, in cuius Tribunali dictus Balthasar comparens, & se excommunicatum dicens, obtinuit ab eo sæpe sæpiùs absolutiones ad reincidentiam, sed cùm fuissent propter eius insordescentiam, & obstinatum animum postmodum denegatæ, nec daretur spes aliqua litteris Apostolicis, & Superiorum mandatis obsequendi, repulsam ab illo quoque Tribunali habuit; sed adhuc durus persistens, tanquam reprobus Cain à facie Domini, & hominum communione fugit, nec ad dictam Ecclesiam ampliùs rediens, nec in oppido Vimaranensi, aut cognito loco habitationem faciens, sic profugus quatuor ferè consumpsit annos; quibus transactis comparuit, & vigore mādati à quodam Iudice laico obtenti, me non citato, & penitus inaudito, absolutionem excommunicationis, alias ipsi Auditori Cameræ reseruatæ, à quodam prætenso clerico extorsit, sequestra per eundem Audit. Cam. relaxata violauit, fructus omnes sequestratos, & iam penes Tertium depositos pro huiusmodi pensione soluenda, exegit, & ad participationem fructuum subsequentium, & quotidianarum distributionum, ac ad Officia diuina admitti obtinuit, &, quod peius est, eiusdem Iudicis laici mandato distributiones, quas illo tempore, quo fuit excommunicatus, lucrari non potuit, integrè à Capitulo, seu eius œconomo violenter extorsit.

Violentiam huiusmodi admiratus quid hac in re 21 mihi faciendum foret, cœpi cogitare; regredi ad Thesaurariam vigore decreti tentaui, præhabita commissione propria manu Sanctissimi signata, qui iuxta generales prioris commissionis clausulas mādauit eidem R.P.D. Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, & illius canonizatione procederet, &c. & seruatis de Iure seruandis sententiam regressus, & accessus canonizatoriam reportaui; sed cùm adhuc dictus Balthasar acquiescere noluisset, ac propterea eadem S. Rota excommunicatus declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus esset, nihilominus tamen eiusdem Iudicis laici mandato, & imperio sententiam aspernans huiusmodi, & censuras paruipendens vt priùs, experiri cœpi nec hoc modo me posse ad beneficiū saltem reintegrari.

Denique sine præiudicio præfatarum sententia- 22 rum, censurarum, & mandatorum relaxatorum, & non aliàs, &c. proprias, & originales litteras Apost. reseruationis pensionis huiusmodi præsentaui coram dictæ insignis Ecclesiæ Cantore in illis Iudice executore deputato, qui iuxta Romanæ Curiæ stylum in tota Hispania communi vsu receptum, monitorium contra dictum Balthasarem Diaz cum clausula iustificatiua relaxauit, vt scilicet intra sex dies tot terminos dictæ pensionis debitos, & non solutos solueret, seu intra eosdem coram eo venisset allegaturus exceptiones legitimas, quare non deberet condemnari, & excommunicari; transacto illo termino cùm nihil allegasset, nec contra litteras Apost. exceptiones aliquas opposuisset, fuit ab eodem exequutore declaratus excommunicatus; sed cùm postmodum apud eundem Iudicem laicum querimonias finxisset, & sibi vim inferri asseruisset, nihilominus tamen illi deferre noluit, tacitè annuēs præfatam excommunicationem fuisse à dicto executore ritè, & rectè relaxatam. Rediit iterum idem Balthasar coram eo, & quasdam friuolas, ac calumniosas simulans exceptiones ad differendam, & procrastinandam pensionis solutionem, petiit ne ad vlteriora procederet, sed illas suo Ordinario via ordinaria discutiendas remitteret; quas cùm nec admittere, nec remittere Iure potuisset, apud eundem Iudicem laicum tertiò conquestus est; ille verò iurisdictionem alienam sibi vsurpans, mandauit ne ampliùs dictum Balthasarem ad pensionis huiusmodi exactionem compelleret præfatus exequutor,

néve

neve eius sententiæ, censuræ, & mandata exequerentur; illumque deprecatus est iuxta stylum vt præfatas exceptiones iudicio Ordinarij ordinariè discutiendas remitteret, qua de re litteras styli contra eundem exequutorem relaxatæ fuerunt.

23 Verùm, quia qualitates exceptionum, quæ contra litteras Apostolicas opponi possunt, & earum exequutionem impedire, & retardare valent, dignoscere difficile est & nonnunquam admittuntur, quæ reiici debent, & reiiciuntur, quæ recipiendæ erant, ideò exceptiones, quas dictus Balthasar opposuit, referre operæ pretium duxi, ex quibus decem quæstiones pro earum resolutione disputandas assumam; pensionum exactionem qualiter faciendam demonstrando, & cauillationes ac calumnias soluere nolentium aperiendo.

24 Primò igitur opponit dictus B. nullo modo ad consentiendum mandatum procuræ dedisse, & litteras reseruationis meæ pensionis de eo mentionem facientes ex assertione Papæ, esse subreptitias, & falsas, eo maximè, quia ipse B. in suis litteris prouisiuis non grauatur aliqua pensione ad meum fauorem. Ex qua oppositione prima venit disputanda quæstio, An, & quale mandatum speciale requiratur ad consentiendum reseruationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo interuenisse præsumatur.

25 Secundò opponit, quòd nunquam exegi dictam meam pensionem, nec ille ad eam soluendam mandatum procuræ dedit, & quòd à multis annis reperitur in libertate non soluendi illam, qua de causa ait me non posse probare quasi possessionem exigendi. Vnde secunda oritur quæstio discutienda, Vtrùm, & quando existens in quasi possessione exigendi pensionem sit in ea manutenendus, & quomodo illa acquiratur, & probetur?

26 Tertiò opponit, quod in obligatione, & consensu Romæ præstito per Antonium Diaz eius fratrem, & Procuratorem, & rogato in Tribunali Reuer. Cameræ Apost. non poterat se submittere correctioni, & censuris Auditoris Cameræ sine consensu proprij Episcopi, vnde tertia insurgit disputatio, Vtrùm Clericus ex contractu possit ad soluendam pensionem auctoritate Apost. reseruatam se submittere correctioni, & censuris alieni Iudicis in Romana Curia existentis sine consensu proprij Ordinarij?

27 Quartò opponit, quod nec in actu resignationis potuit Romæ per viam contractus se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ, in cuius Tribunali contractum celebrauit. Vnde prouenit quarta disseratio, Vtrùm Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu iurium cessionis possit Romæ per viam cōtractus se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ, in cuius Tribunali contraxit, & se obligauit de soluenda ibi pensione?

28 Quintò opponit, quòd etsi contraxerit Romæ etiam cum expressa proprij fori renuntiatione, & procuratore ad id constituto in Curia, pro pensionis solutione illic destinata, non poterat in propria, vel procuratoris persona inibi conueniri cùm eodem in loco minime fuerit inuentus. Vnde oritur Quinta quæstio, Vtrùm Clericus Romæ pensionem soluere promittens per viam contractus cum expressa proprij fori renunciatione, possit pro eius solutione illic destinata in propria, vel procuratoris persona conueniri, quamuis ibi non inueniatur?

29 Sextò opponit, quòd visus sum contrauenire dispositioni Concil. Trid. & Ordinationum Lusitan. ac priuilegiis ab Apost. Sede Regibus nostris concessis, obligando ipsum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis inibi faciendæ iuxta formam contractus ibi celebrati, & solutionis eo in loco destinatæ. Vnde sexta subsequitur disceptatio, Vtrùm obligans Clericum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis ibi facienda iuxta formam obligationis Cameralis eo loci celebratæ, & Apostolica auctoritate confirmatæ, dicatur contrauenire dispositioni Concilij Tridentini, & Ordinationibus, ac Priuilegiis Regibus nostris concessis?

Septimò opponit, quòd Iudex executor litterarum Apostol. in Regno deputatus tenebatur exceptiones oppositas contra illarum executionem iudicio ordinario discutiendas remittere, & quòd omnia exinde sequuta ante remissionem huiusmodi nulla sint, & inualida. Vnde septima se se offert disseratio, Vtrùm, & quando executor litterarum Apostol. pensionis in Regno deputatus, teneatur exceptiones oppositas per Titularem contra earum executionem admittere, vel reiicere, seu iudicio Ordinarij discutiendas remittere? 30

Octauò opponit litteras declaratorias, Auditoris Cameræ, & sacræ Rotæ, ac Iudicis exequutoris in partibus deputati fuisse nulliter relaxatas, proindeque non ligari censuris earum vigore promulgatis, potuisséque Iudicem secularem ita declarare, prout declarauit, & acquiescendo eius sententiæ, & declarationi posse nunc tuta conscientia absque alicuius censuræ, seu pœnæ incursu Officiis diuinis assistere, Ordines sacros accipere, celebrare, fructus, & distributiones lucrari. Vnde venit discutienda octaua qu. Vtrùm, & quando Iudex laicus possit declarare censuras esse nullas, & iniustas, ac proinde minimè ligare personas contra quas promulgatæ fuerunt? 31

Nonò opponit, quòd propter allegatam nullitatem contra Bullas reseruationis meæ pensionis, ac cessationem in solutione illius, non possum regredi ad dictam Thesaurariam. Vnde suboritur nona dubitatio, Vtrùm, & quando pensionem non soluens, vel eius validitatem impugnās, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti? 32

Decimò opponit, quòd non possum petere pensiones decursas, & simul regressum ad Thesaurariam, propter quarum cessationem illius successit canonizatio, cùm eas recipiens visus sim illi renunciare. Vnde prouenit decima disceptatio, Vtrùm regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renunciare. 33

An, & quale mandatum requiratur ad consentiendum reseruationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo interuenisse præsumatur?

QVÆSTIO PRIMA.

1 *Procuratoris factum censetur factum principalis fictè, & interpretatiuè, declarando, vt num. 3.*
2 *Ecclesia, quæ per aliam acquirit, per se ipsam acquirere dicitur.*
4 *Mandans Procuratori, vt aliquid faciat, tenetur ac si id quod gestum est cum Procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante.*
5 *Mandatum quomodo speciale requiratur ad consentiendum reseruationi pensionis.*
6 *Mandatum procuræ præsumptionibus, & coniecturis probari potest.*
7 *Mandatum sufficiens præsumitur interuenisse ad illum actum, in quo Princeps illud enunciat.*

8 *Verba Papæ factum secum gestum narrantis plenam fidem faciunt.*

9 *Clauſ.* Cuius ad hoc expreſſus accedit aſſenſus, *probat conſenſum interueniſſe.*

10 *Titularem conſenſiſſe reſeruationi penſionis quando ex Bullis conſtat, non poteſt opponi de nullitate ex defectu conſenſus.*

11 *Bullæ nunquam expediuntur ſine conſenſu.*

12 *Papa prohibet Expeditoribus litteras ſuper reſignationibus,& penſionibus expedire ſine conſenſu.*

13 *Notarij non recipiunt ſupplicationes, niſi primum eis conſtiterit de ſufficienti mandato procuræ.*

14 *Procurator,qui promiſit exhibere mandatum magis ſufficiens ſi non exhibebat,ad quid teneatur, oſtenditur.*

15 *Notarius nullus conſenſum notat in Bullis penſionis, niſi prius conſtiterit de ſufficienti mandato procuræ.*

16 *Mandatum præſumitur ex impenſa, etiamſi de eo minimè conſtaret.*

17 *Ratificatio, quæ actis fit, validius confirmat actum, quàm illa,quæ fit verbis.*

18 *Supplicatione vtens ad prouiſionem expediendam tacitè videtur conſentire reſeruationi penſionis contentæ in eadem ſupplicatione.*

19 *Scripturam recipiens, & multo magis illa vtens, cenſetur omnia in ea contenta approbaſſe.*

20 *Prouiſionem facto acceptans viſus conſentire omnibus in prouiſione contentis.*

21 *In gratioſis non eſt meræ facultatis partem acceptare,& partem impugnare.*

22 *Vnum qui admittit, repudiare ei non licet, quod admiſſo connectitur, ab eoque neceſſario decurrit.*

23 *Vnum,qui vult, cenſetur etiam velle aliud,ſine quo illud quod vult,ſtare non poteſt.*

24 *Obligationem non debet quiſquam ex parte comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri.*

25 *Contractus eſt indiuiduus eo reſpectu, vt vel in totum debeat approbari,vel reprobari.*

26 *Penſione ex cauſa reſignationis reſeruata,nulla exiſtente, non acquiretur per eam aliquod ius reſignatario,nec abdicatur à reſignante.*

27 *Conditione deficiente, contractus celebratus cenſetur reſolutus ab ipſo initio.*

28 *Clauſ.* Non alias,&c. *inducit formam,& præciſam neceſſitatem,& ſecum trahit conditionem.*

29 *Clauſulæ,* ſiue per obitum dicti defuncti, *intellectus.*

30 *Penſiones propter conſenſum æquiparantur contractui.*

31 *Clauſulæ appoſitæ in contractu ſequuntur naturam contractus principalis.*

32 *Clauſulæ omnes appoſitæ in conceſſione ſubreptitia ſunt quoque ſubreptitiæ.*

33 *Contractus quando eſt ſimulatus, tales quoque ſunt clauſulæ in eo inſertæ.*

34 *Penſionis mentio non fit in Bullis prouiſiuis,niſi illa eſſet antiqua.*

35 *Penſionis reſeruatio admittitur infrà biduum poſt collationem.*

36 *Forma,* prouidimus, *ponitur pro prouiſionibus eodem inſtanti factis.*

37 *Vacatio prima per aliam in forma gratioſa à Papa factam quando dicatur conſumpta,oſtenditur.*

1 LICET regula ſit, quòd factum Procuratoris,cenſeatur factum principalis fictè,& interpretatiuè, non autem realiter, & verè, iuxta doctrinam Bart. *in l. ſits,qui pro emptore n.56. cum ſeqq. verſ. Venio ad ſecundum col. 15. ff. de vſucapion.* Alex.*conſ.65.n.13.vol.4.*tamen fallit quando agitur de acquirendo, & de lucro capiando, quia cùm acquiſitio fiat realiter principali, cenſetur etiam factum eiuſdem propriè, & verè, iuxta tex. *in l. certè,§.ſi procurator,ff.de precario,* ibi, *procurator meus me mandante,vel ratum habente precarium rogauit, ego precario propriè habere dicor*, quem tex. ad hoc vnicum, & ſingularem in Iure reputat Bald. *in l.vnica,§. ne autem, n.9. & n.19. verſ. Item nota,C. de caduc. tollen.* vbi quòd in omnibus factis, in quibus vertitur adminiculum acquiſitionis, qui per alium facit,ipſe propriè facit:& mirabilem appellat Iaſ.*in §.1.in fine,n.114.Inſtit.de actionib.*Vbi magis ad 2
caſum noſtrum quod Eccleſia,quæ per alium acquirit,per ſe ipſam acquirere dicitur,quos etiam *in d.§. ſi Procurator*, allegat gloſ. marginal. & priùs idem per illum text.dixerunt Domini.*in cap.qui per alium, de regul. iuris in 6.*& Bart. *vbi ſupra num.57.*

Ego verò exiſtimo non videri poſſe firmari re- 3
gulam, quòd faciens per procuratorem dicatur fictè,& interpretatiuè facere, ſed potius eſſe diſtinguendum,prout magiſtraliter diſtinguunt Bart.*in l. ſed ſi vnius,§.ſeruus meus,ff. de iniur.* & Alex. *d. conſ. 65. num.16.* quos Doctores communiter ſequuntur, videlicet inter mandatum rei licitæ,& honeſtæ, & de genere permiſſorum; & mandatum rei licitæ,& de genere prohibitorum,vt primo caſu factum procuratoris indiſtinctè dicatur factum principalis realiter,& verè, dum procurator poſt ſuſceptum mandatum neceſſitate ciuili illum exequi tenetur;ſecus autem eſſe in ſecundo caſu, cùm etiam poſt ſuſceptum mandatum procurator liberum habeat arbitrium exequendi,aut non exequendi,quia rei turpis nullum eſt mandatum,*l.ſi non remunerandi,§.rei turpis,ff.mandati, l.ſi à reo,§. fin.ff. de fideiuſſor.* Bald. & Salicet.*in l. non ideo minus,C.de accuſat.* Cùm igitur Antonius mandatum procuræ habuerit à fratre B. ad acceptandam renunciationem, & conſentiendum reſeruationi penſionis ſub beneplacito Sedis Apoſtol. &c. & ſic fuerit mandatum rei licitæ, & quod poſt illud ſuſceptum neceſſitate ciuili exequi tenebatur propterea conſenſus per illum præſtitus dicitur verè,& realiter per B.præſtari,nec hoc patitur aliquam difficultatem. † Accedit quia mandans 4
Procuratori,vt aliquid faciat, tenetur ac ſi id,quod geſtum eſt cum procuratore, fuiſſet geſtum cum ipſo mandante, *§.fin. Inſtit.quod cum eo,*Alban.*conſ. 104.num.5.* Surd.*conſ.326.num.3.* Rot.*deciſ.857.n.3. in fine,par.1. recentiſſim.* quia regulariter quod quis facit per alium,per ſe ipſum facere videtur,*l.2.C.de veteri iur.enucl.*ibi,*omnia enim merito noſtra facimus, quia ex nobis omnis impartietur auctoritas, cap.vt famæ, ad fin.de ſent.excom.* ibi, *cùm hoc non ipſi,ſed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere videntur*, cum aliis citatis à Valenzuela *tom.2.conſ.155.n.23.*

Vnde poteſt quis per alium acceptare beneficiũ, 5
& penſioni ſuper illud conſentire,interueniente tamen ſuo ſpeciali mandato,ad notata per Couar.*lib. 3.var.cap. 16. num.4. & 5.* Villalob. *tom.1. commun. opinion.lib.4.tit.24.n.15.p.61.* Brunor. à Sole *in locis communib.verb. mandatum n.14.* Flamin. Pariſ.*de reſignat.benefic.lib.10.q.6.n.13.& q.8.num.34.*Camil. Borrell.*in ſum.omnium deciſ.tom.1.tit.66.n.165.*Maſſobr. *in ſua* [illegible] *ndi concurſum ad Parochiales Eccleſias* [illegible] *relud.25. dub.8.ſecundùm Romanam impr.* Prout e[illegible]m ad capiendam beneficij poſſeſſio[illegible]m requiritur ſpeciale mandatum,vt ex multis Rotæ de[illegible]ſionibus colligit Theodoſ. de Rubeis *in ſingularib. Rot. pag.2. verb. mandatum §.1. pag.69.* Ea enim,quæ ſunt magni præiudicij,non poteſt facere Procurator etiam cum libera,& generali admi-

niſtra

nistratione, nisi speciale interueniat mandatum Menoch. *cons.*331. *n.*90. *& cons.*400. *n.*4. Quæ quidem specialitas non debet esse de aliquo beneficio in specie, sed sufficiens est generale mandatum ad acceptanda quæcunque beneficia, quæ in constituentem fuerint resignata. Cou. *d. cap.* 16. *num.* 4. Bursat. *cons.* 395. *n.* 27. Flamin. Paris. *d. tract. lib.* 9. *q.* 7. *n.* 21. Cùm ergo dictus B. mandatum procuræ dedisset in personam eius fratris ad acceptanda quæcumque beneficia, & consentiendum cuicunque reseruationi pensionis super illis impetitæ, cum quibuscunque conditionibus & cautelis, quæ per partes resignantes petitæ fuerint, & eius frater reseruationi meæ pensionis consensum præstitisset in forma solita vigore præfati mandati, quod produxit, nihil est quòd de legitimo consensu dubitari possit.

6 Verùm hæc omnia locum habent quando de mandato procuræ expresè constat, & illius tenor in actis legi potest: at vbi de eo legitimè constare non potest, tunc præsumptionibus, & coniecturis probabitur, sicut ad hoc propositum firmauit Rot. *decis.* 174. *n.* 3. *in fine, & decis.* 722. *n.* 3. *p.* 1. *recentissim. & decis.* 445. *n.* 2. *ead. p.* 1. *& decis.* 166. *n.* 3. *p.* 2. *etiam recentissim.* & coram Gregor. XV. *decis.* 111. *n.* 1. Vnde si de mandato non constaret, prout constat, & dictus B. penitus negaret illud vnquam dedisse, prout ausus est negare; nihilominus tamen abundè probatum remaneret ex coniecturis infrà deferendis, & absque dubio præsumi deberet.

7 Coniecturæ autem, & præsumptiones, ex quibus elicitur cum mandato sufficienti fuisse expeditam renunciationem, & præstitum consensum reseruationi pensionis huiusmodi, plures sunt.

Prima, & principalis est quando Princeps enunciat mandatum, quia tunc ad illum actũ præsumitur interuenisse sufficiens, vt resoluunt Menoch. *de presumpt. lib.* 2. *præs.* 33. *n.* 10. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 9. *q.* 22. *n.* 2. Enunciatio autem Papæ in hoc casu euidenter apparet ex Bullis reseruatiuis, ibi, *per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit as-*
8 *sensus*. quæ † verba cùm sint Papæ factum secum gestum narrantis, plenam fidem faciunt, vt est text. expressus *in Clem.* 1. *de probat.* & tenent Anton. Gab. *commun. opinion. tit. de probation. concl.* 2. *num.* 2. *&* 13. Mascard. *de probat. concl.* 139. *& conclus.* 621. *num.* 2. Caputaq. *decis.* 120. *par.* 1. Verall. *decis.* 286. *p.* 2. Putc. *decis.* 829. *in fin. p.* 1. *in correctis*, Farin. *in praxi crimin. q.* 63. *n.* 92. *& seq.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *lit. P. concl.* 62. *ex num.* 1. Canal. *decis.* 533. *n.* 1. Rot. *decis.* 405. *sub n.* 1. *p.* 1. *recentior. & decis.* 161. *n.* 2. *p.* 2. *recentissim. & in Farsen. seu nullius Monastery* 26. *Aprilis* 1624. *coram bonæ memor. Vbaldo*, vt refert nouissimè Ferentil. *in annot. ad decis.* 621. *Buratti num.* 17. Quod adeo verum est, vt in contrarium probatio non admittatur; sicut expresè tenent Mascar. *d. concl.* 139. *num.* 1. Cardin. Tusch. *dict. lit. P. conclus.* 62. *n.* 10.

9 Et in terminis illius clausulæ hoc idem expresè firmauit Rot. *in Bergomen. Capellaniæ* 18. *May* 1629. *coram R. P. D. Merlino*, his verbis: *Vt apparet ex attestatione Clementis VII. quorum expressus ad hoc accedit assensus, quæ cùm sit præcisa de actu coram se gesto, non autem simplex enuntiatiua de facto alieno, in quo fortasse error potest aliquando cadere, probat omnino consensum fuisse præstitum ante litterarum expeditionẽ, &c.* Eandem opinionem in hîs terminis eleganter tenet Melch. Lotter. primarius Romanæ Curiæ Aduocatus, *in tract. de re benefic. tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 35. *n.* 73. ibi. *Quando Papa reseruat pensionem super fructibus beneficy de Iure, & de facto vacantis, secundum terminos in quibus versatur hæc nostra disputatio, non prouidet sub vna, & reseruat sub altera supplicatione, vel data, sed sub eisdem supplicatione, & data, vni confert beneficium, & alteri pensionem reseruat; & in ea parte supplicationis, in qua petitur reseruatio, adycitur dicta clausula, cuius, scilicet Titularis, ad hoc expressus accedit assensus, quæ postmodum in litteris repetitur, quo fit vt semper Papa supponat huiusmodi consensum casualem, illius verò probatio eo ipso iustificetur, quo Titularis velit, nolit, cogitur sub eadem supplicatione litteras expedire, nam rescriptum Principis est imliniduum*, l. 1. C. de diuersis rescript. *in indiuiduis autem non potest dari consensus pro parte, & pro parte dissensus*, l. cùm quæreretur 17. ff. de admin. tutor. *Angel.* cons. 304. num. 5. vers. quinimo.

Secunda est, quando ex eisdem Bullis constat Titularem consensisse reseruationi pensionis; tunc 10
enim non potest opponi de nullitate ex defectu consensus; vt per Nicol. Garc. *de benefic. p.* 6. *c.* 3. *num.* 91. † Quia Bullæ huiusmodi nunquam expediuntur 11
sine consensu, Marr. *de claus. part.* 1. *claus.* 22. *num.* 2. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 8. *quæst.* 8. *num.* 55.
† Cùm prohibeat Papa expeditoribus litteras su- 12
per resignationibus, & pensionibus expedire sine consensu formali in Camera, vel Cancellaria præstito, vt attestantur Cassador. *decis.* 1. *num.* 6. *de renunciat.* Caputaq. *decis.* 179. *num.* 4. *p.* 2. Mohed. *decis.* 5. *in fine, de renunciat.* Rot. *decis.* 396. *num.* 8. *part.* 1. *diuers. & in Firmana pensionis* 26. *February* 1625. *coram bonæ memor. Remboldo in vers. Non obstat.*

Tertia resultat ex admissione renunciationis per 13
Papam, quia statim illa describitur in libris Notariorum Cameræ, aut Cancellariæ Apost. quo casu non potest dubitari de existentia sufficientis mandati, quia dicti Notarij nunquam recipiunt supplicationes, vt per illas expediantur Bullæ, nisi primũ eis constiterit de sufficienti mandato procuræ, prout attestatur Flamin. Paris. *dict. q.* 22. *n.* 5. Et solent 14
esse adeò cauti, vt quamuis mandatum coram eis producatur sufficiens, pro maiori assecuratione, cùm abundans cautela non noceat, faciũt vt Procurator, qui consentit, non amplius vt Procurator, sed nomine proprio promittat exhibere mandatum magis sufficiens, aliàs teneri ad omnia damna, &c. quo casu si non exhibuerit magis sufficiens mandatum, consensum, & ratificationem iuxta formam suæ obligationis, clarum est intrare ipsius obligationem, & sic loco damnorum, ad quæ se obligauit, teneri ad solutionem pensionis annuę, Ruin. *cons.* 141. *n.* 9. *propè fin. lib.* 1. Rimin. sen. *cons.* 297. *n.* 10. *cum duobus seq. lib.* 2. Rot. *dec.* 741. *n.* 1. *p.* 1. *diuers.* & fuit dictum *in Perusina dotis* 5. *Decemb.* 1607. *coram Ortembergo*, apud Marches. *de cõmiss. tom.* 2. *fol.* 588. Nec excusaretur sic obligatus demonstrando sufficientiam primi mandati, quia nihilominus pro maiori securitate cõuentum fuerat de ratificatione obtinenda per obligatum huiusmodi, in quo euentu mandatum illud primum qualecumque fuerit, & quantumcumque sufficiens, non suffragatur, nec releuat ipsum obligatum à dicta ratificatione obtinenda, vt fuit resolutum à Rota *in Bonon. bonorum de Sauonantiis* 15. *Decemb.* 1600. *coram recolendæ mem. Card. Millino*, & nouissimè *in Romana, seu Carthagin. pensionis.* 24. *Ianuar.* 1628. *corã R. P. D. Dunozetto in vers. Non obstant.*

Quarta in nostro casu euidenter apparet ex eo, 15
quia Notarium Cameræ Ioannes Baptista Cennus à tergo litterarum Apostol. reseruationis pensionis, testificatur Antonium Diaz Procuratorem Balthasaris consensisse, & iurasse his verbis: *Anno à Natiuitate Domini* 1624. *die vero secunda mensis Ianuary retroscriptus Balthasar Diaz da Fonseca per Antonium Diaz da Fonseca Romanam Curiam sequentẽ eius Procuratorem, retroscriptæ pensionis annuæ reseruationi, ac litterarum*

litterarum expeditioni consensit, iurauit, &c. Ioannes Baptista Cennus. Et est stylus Romanæ Curiæ, quòd nullus Notarius consensum notat in Bullis pensionum, nisi sibi prius constiterit de sufficiéti mandato procuræ, vt attestatur Flamin. Paris. etiam in eadem Romana Curia Aduocatus suo tempore, & practicus, *in tract. de resignat. benefic. lib. 9. quæst. 6. n. 8.*

16 Quinta elicitur ex maximis pecuniis expensis in resignationis huiusmodi expeditione, quia tunc præsumitur facta de mandato illius, cuius interest, vt resoluunt Flamin. Paris. *dict. tract. lib. 10. quæst. 8. num. 54.* Seraph. *decis. 856. à princip.* Rot. *decis. 206. n. 2. par. 2. recentior.* mandatum enim præsumitur ex impensa considerabili, Cassad. *decis. 3. num. 4. de Procurator.* Cæs. de Graffis *decis. 3. eodem tit.* Mohedan. *decis. 3. de præsumpt.* Verall. *decis. 190. n. 4. par. 1.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom. 2. cap. 296. num. 22.* Valenzuel. *tom. 2. cons. 185. n. 38.* Coccin. *decis. 155. n. 5.* Cardin. Caualer. *decis. 590. n. 10.* Rot. *decis. 174. n. 2. part. 1. recentissim. & in Corduben. portionis 14. Ianu. 1635. coram R. P. D. Panzirolo.*

17 Sexta irrefragabiliter colligitur ex eo, quòd dictus B. vsus fuerit supplicatione, in qua præfatus aderat consensus, ac propterea per eas suæ prouisionis litteras expedierit, possessionemque acceperit, vt est omnibus notum, visus fuit dictæ reseruationi consensisse, quamuis de alio eius mandato non constaret, quia ratificatio, quæ actis fit, validius confirmat actum, quàm illa, quæ fit verbis, Menoch. *remed. 15. recuper. num. 118. cum seqq.* cùm plus sit aliquid ratificare facto, quàm verbo. *cap. dilecti filij, il 1. de appellat.* Roman. *cons. 21. n. 4. vers. Quinimo,* cum aliis citatis per me *de Axiomat. Iuris vsufrq. Axiom. 93. num. 9. cum seqq.* tum, quia ita in his terminis firmauit Rot. *in Casalen. pensionis 13. Iunij 1628. coram Cardin. Caualerio,* inter eius impressas, *decis. 26.* quæ sic cantat:

18 *Fuit à Sanctissimo Domino nostro Paulo V. prouisus D. Franciscus Surdus de Archidiaconatu Ecclesiæ Casalen. & in supplicatione fuit reseruata pensio scutorum 30. ad fauorem D. Octauij Sãnazarij cum clausula, quòd Francisci titularis ad reseruationem pensionis, & infrascripta omnia expressus accedit assensus: verùm, quia prouisus negabat se vnquã tali reseruationi consensisse, causa in Rota commissa dubitaui, an in reseruatione de qua agitur, esset necessarius consensus, & si sic, an probaretur? Et Domini censuerunt constare de consensu sufficienti: cum enim ab initio talis consensus tanquam casualis videretur fuisse necessarius, quia Papa ex eo videbatur fuisse motus saltem faciliùs ad reseruandam pensionem, vt colligitur ex verbis dictæ clausulæ, propterea tanquam pars gratiæ debebat iustificari,* cap. 2. de rescript. *Cæs. de Graffis* decis. 12. n. 1. & 4. de probat. *Et licèt adesset derogatio regulæ de præstando consensu, tamen illa derogatio intelligebatur de formali consensu, qui præstatur in Cancellaria pro expeditione litterarum, non autẽ de consensu casuali ad perfectionem reseruationis, Mohedan.* decis. 5. de renunciat. circa fin. *Sarnen.* in reg. de impetran. benefic. per obitum famil. *Cardin.* quæst. 11. n. 3. *& fuit dictum in Cremonen. pensionis 5. Nouembris 1578. coram bon. mem.* Rubeo. *De hoc autem consensu sufficienti Domini sunt constare dixerunt, quia cùm prouisio Francisci, & reseruatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus eo ipso, quod vsus est dicta supplicatione, & secundum illam expediuit litteras prouisionis Archidiaconatus ad suũ fauorem, cõsensit etiam dictæ reseruationi pensionis, talis enim consensus vndecumque colligi potest, Cassador.* decis. 1. numer. 3. de renunciat. *& habetur* in d. decis. Cremonen. pensionis.

19 *Recipiens enim scripturam, & multo magis illa vtens, censetur omnia in ea contenta approbasse,* l. filiusfamilias, *vbi notatur,* ff. ad Macedon. *Bart.* in l. cùm tabernam, §. idem quæsiuit, in fine, ff. de pignorib. *Mathesil.* sing. 22. *Et talis acceptatio se extendit etiam ad ea, quæ propter alia prolata fuerunt, Anchar.* in Clem. 1. in 5. notab. de iureiur. *& in terminis nostris, Puteus* decis. 100. lib. 2. *Vbi clarè dicit, quod acceptans beneficium in vim certæ supplicationis, debet illud acceptare cum omnibus qualitatibus dictæ supplicationis. Nec dicebant obstare, quòd supplicatio non fuerit porrecta ab ipso Francisco, sed ab eius fratre: Quia cùm hodie obtineat Archidiaconatum vigore dictæ supplicationis, censetur ratificare illius impetrationem, Capuaq.* decis. 193. part. 1. *& sic cum omnibus qualitatibus, vt* in d. decis. *Putei* 100. in fine, & per tot. lib. 2. &c. Hactenus Rota.

Vnde negari non potest dictum B. acceptasse prouisionem à Sanctissimo sibi factam de Thesauraria huiusmodi vacante per resignationem, siue cessionem meam, vt cantant litteræ Apost. suæ prouisionis: cessio autem in eadem supplicatione prouisionis ea conditione facta reperitur, vt mihi valide reseruarentur ducenta ducata de Camera, & non aliàs, aliter, nec alio modo, quo casu non potest dictus B. prouisionem acceptare, & reseruationem in eadem supplicatione contentam reiicere, iuxta doctrinam Melch. Lotterij in his terminis loquentis, quem suprà citaui *num. 9.* quia facto prouisionem acceptans visus est consentire omnibus in prouisione contentis: in puncto Puteus *decis. 369. aliàs 359. incip. In vna Hispalen. lib. 2.* eleganter Rot. *in Elboren. pensionis 19. Nouemb. 1614. coram R. P. D. Pirouano,* ibi, *Tamen cùm in præsenti Bernardus fuerit prouisus cum narratiua pensionis 300. ducatorum ad fauorem Michaelis annuatim percipientis, satis visum est constare de consensu Bernardi eo ipso, quòd dictas litteras expediuit, & gratia vsus est per octo annos, & vltrà, quo stetit in possessione beneficij, quia † in gratiosis non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impugnare, diuidendo in hac parte iudicium concedentis,* l. nam absurdum, ff. de bonis libert. l. si ita stipulatur, in fine, ff. de operis libert. *latissimè Surd.* cons. 107. numer. 1. cum seqq. *dicens, quòd huiusmodi qualitates sunt indiuiduæ ab ipsa concessione, idem affirmauit* in decis. 288. n. 7. &c. 20 21

22 Non enim potest stare vnum sine alio, nec consensus, & dissensus vnà in re considerari valet, qui enim vnum admittit, repudiare ei non licet quod admisso connectitur, ab eoque necessariò decurrit, *gloss. fin. in l. Lucius, ff. depositi,* Paul. de Castro *cons. 286. Quoniam fundamentum, col. 3. lib. 1.* Aym. Crauet. *cons. 356. num. 5.* Et † qui vult vnum, censetur etiam velle aliud sine quo illud, quod vult, stare non potest, Castr. *cons. 306. col. 1. vers. Qui autem, lib. 2.* Abb. *cons. 101. col. 2. n. 3. vers. Moueor primo, lib. 2.* Rot. *in Sabinen. Castri montis Rotundi 8. Februarij 1627. coram R. D. meo Coccino Decano.* † Nec quisquam debet ex parte obligationem cõprobare, & ex parte tanquam de iniqua conqueri, *l. si ita stipulatus, in fine, ff. de operis libert.* Etenim † contractus est indiuiduus eo respectu, vt vel in totum debeat approbari, vel reprobari, *l. si quis aliam, ff. de solut. l. quod si vno pretio, ff. de in diem addict.* Bec. *cons. 169. num. 1. lib. 2.* Cald. Pereira *quæst. forens. cons. 39.* Fachin. *contr. 59. n. 10. lib. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 301. num. 57.* 23 24 25

26 Confirmatur hæc resolutio ea ratione, quia quandocunque pensio reseruata ex causa renunciationis fuerit nulla, siue subreptitia, aut quia non potuit verificari conditio, seu modus sub quo à principio facta fuit reseruatio, tunc illo casu non potuit per talem resignationem acquiri ius aliquod resignatario, nec conditionibus minimè seruatis abdicari à resignante,

resignante, qui noluit aliter consentire, provt bene resoluunt Caputaq *decis.216.n.3.p.1.* Flamin. Paris. *d.lib.1.q.3.ex n.95.& 117.q.14.n.7.* Seraph. *decis.25. n.1.*Rot. *decis.419.& decis.699. n.4. p.1. diuers.& decis.92.n.5.p.1.recentior.& decis.4.n.2.& decis.432.n.2. p.2. recentior. & in Leodien. Canonicatus sancti Dionysij 25.May 1626.coram R.P.D.meo Pirouano,& in Verdunen. Abbatiæ 5. May 1614. coram bonæ memor. Buratto,*inter eius impressas,*decis.48.n.9.*Et tunc optimo iure potest redire ad beneficium si forte resignatarius eius possessionem occupauit, Rot. *decis. 286.n.2.p.2.recentior.*Vnde Ioan.Honor *in sum. Decretal. tit.12. n.63.* ait,quòd si resignatio facta fuerit sub conditione, id est, *reseruata sibi valida pensione,* quæ fuerit nulliter reseruata, non conualidatur resignatio, quia ius remansit in resignante, quod ab ipso abdicari non potuit sine facto Papæ. In terminis Lotter. *de re benefic. lib.3. q.14.n.74.* vbi quòd in hoc casu Papa accommodat suam auctoritatem con-
27 sensui ipsius resignantis.Conditione enim deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio,*l.necessario,§.1.ff. de peric. & commodo rei vend. l.pecuniam,*vbi Alex.*n.4.ff.si certum pet.* Tiraquel.*in l. si vnquam,verb. reuertatur,n.277.* vbi quòd defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis, Flamin. Paris. *d. lib.1. quæst.3. num.27.*
28 Et maximè stante clausula, *Non alias, aliter, nec alio modo,*in dicta supplicatione inserta, quæ inducit formam, & præcisam necessitatem, vt tenent Doctores, quos plena manu retuli *in tractat. de clausul. vsufreq. claus. 81. numer. 6. cum seqq.* & secum trahit conditionem, qua deficiente perinde est, ac si nihil actum fuisset, Seraph. *decis. 838. numer.7.* Stephan. Gratian.*discept. forens. capit.803. numer.38. & capit. 949. numer.7. & capit.971. numer.2.* Rot. *in Illerden. canonicatus 2.Decembris 1624.coram bonæ memor.Buratto,* & sic actum contra eam factum ipso iure esse nullum,resoluunt Cephal. *cons.80.n.2. vol.1.* Osasc. *Pedem.decis.163.num.13.*Pacian *de probat. lib.1. c.53.* Farin.*fragm. crim. part.2. lit. D. num.105.*
29 Non obstat claus. *Sine alio quouis modo*, neque alia, *siue per obitum dicti defuncti*, quasi velit, quòd dictus B.possit capere beneficium alio modo, quàm vigore resignationis,siue cessionis:Quia dictæ clausulæ sunt accessoriæ ad resignationem narratam, & non possunt aliquid operari, nec vim habent vllam, subreptitia, siue nulla existente resignatione, vt optimè in his terminis voluit Pute. *decis. 267. in antiquis* aliàs *decis. 267. in correctis lib. 3.* ibi, *Non obstat clausula*, siue per obitum, *quæ videbatur æquè principaliter in supplicatione apposita, quia non facit, cùm accessoria esset ad resignationem narratam,* &c. clariùs Rot. *in Messanen. regressus 24.*
30 *Ianuarij 1622. coram bonæ mem. Vbaldo.* † Clausulæ enim appositæ in contractu (cui æquiparantur pensiones propter consensum, vt resoluunt Gig. *de pension. quæst.99. num.10.* Achil. *decis.13.num.8.de pen-*
31 *sionib.*) sequuntur naturam contractus principalis, itavt si contractus annulletur, clausulæ quoque in eo insertæ annullantur, iuxta gloss. *verb.Fabiana, in l.si patronus,§.patronum,ff. si quid in fraudem patron.* cum multis aliis citatis à Valasc. *tom.1. consult.85. num.3.* quibus addo Decian. *resp.104. num.34.vol.2.* Surd. *decis.7. num. 29.* Reinoso *obseruat.45. num.25.* Castagn. *in tract. de benefic. deducto ne egeat, quæst.1. fallent.1. à num.40.* D. Noguerol. post hæc scripta
32 visum *allegat.Iuris tom.1.allegat.26.num.373.*Et ideò omnes clausulæ appositæ in concessione subreptitia, sunt quoque subreptitiæ, & nullum producunt effectum, Decian. *resp.23. num.47.vol.1.* Reinoso *d.*
33 *obseruat. 45. num.30.* † Et quando contractus est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insertæ,Paris.*cons.53.num.3.vol.1.* Reinoso *d.obseruat.45. num.30. vers. Item.* Sic similiter quando contractus principalis, & instrumentum ab eo confectum est nullum, tunc omnis obligatio, & omne pactum in eo appositum redditur nullum,ex Bald. *in l.ex testamento, C. de fideicomm.* quem sequuntur Alex. *in l.1. §.si vir vxori, col.1. & in l. quod meo,in princ. ff. de acquir. possess.* Ias. *cons.133. num. 20. lib.4.* Galganet. *de condit.& demonstrat.part.2.cap.5. quæst.25. num.2.* Et annullato, seu reuocato contractu annullantur omnia alia promissa in eodem contractu, Menoch. *cons.888.*Pontan. *de spolio lib.3. capit.132.* Carol. de Grassis *de except. 31. numer. 2.* Et omnes effectus ab eo prouenientes reuocati censentur, *l. nam origo, ff. quod vi,aut clam,l.hactenus,in fine,cum l.seq.ff. de aqua pluu. arc.* Crauet. *cons. 182. num.2.* Caualc. *decis.14. num.18. part.3.*

Nec obstat, quòd in Bulla prouisionis dicti B. 34
nulla sit mentio de pensione reseruata:Quia secundùm veteratum Curiæ stylum de ea nihil agitur, nisi esset antiqua, provt attestantur Curiales, & refert Melch. Lott. in eadem Curia Aduocatus *in d. suo tract. de re benef. lib.1.q.35.num.81.in fin.* ibi, *In litteris prouisiuis nusquam de pensione fit mentio.*

Nec etiam obstat verbum, *prouidimus*, siue *prouiderimus*, quo nonnunquam vtitur Papa in litteris 35
prouisiuis, quod videtur denotare collationem præcessisse reseruationem:Quia in his terminis Rot.*decis.68.num.2.part.1.recentissim.*tenuit, † quòd admittitur reseruatio pensionis infra biduum post colla- 36
tionem,attestaturque esse stylum Cancellariæ Apostol. quòd forma, *prouidimus*, ponitur pro prouisionibus eodem instanti factis,& quòd verba præteriti temporis non excludunt actum antea incontinenti factum, & citat Bartol. *in l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus,num.3. vers. Item aduerte, ff.de verbor.obligat.* Sed hac non indigemus solutione cùm sub eadem data, & supplicatione litteræ prouisionis, & reseruationis expeditæ sint, ac proinde eodem instanti, vt per se patet.

Denique non obstat,quòd dictus B. asserit, videlicet se velle capere vacationem per obitum Ioan- 37
nis Nogueira,quia cùm postea fuerim in forma gratiosa à Papa prouisus, & sic veram, & realem collationem obtinuerim, quæ tribuit ius in re, vacatio per obitum dicti Ioannis Nogueira fuit consumpta, gloss. *verb.collatio,in Clem.1. vt lite pend.* & ibi Vitalen. *num. 47.* Bellam. *decis. 563.* Gonçal. *ad reg. S. Cancell. gloss.15. num.14. & 15.* Caualer. *decis. 214. num.2.* Reuer. Coccin. *decis.188. num.3.* Rota *apud Tambur. post tom.3. de iure Abbatum,decis.25.à princ.* etiamsi possessionem nunquam fuissem adeptus, Simonet. *de reseruat. quæst. 55.* Nicol. Garc. *de benefic. p.4. cap. 2. num. 2.* Duran. *decis. 163. num.12.* Rot. *decis.24.de praben.in antiq. & decis.498. per tot.& decis.523.num.2. part.2. recentior.* Quæ omnia fuerunt decisa à Rota *in causa Corduben. portionis,14. Ianuarij 1635. coram R. P. D. Pancirolo*, in hæc verba. *Resolutum fuit sub die 26.Iunij præteriti, Ægidio dandam esse immissionem in vim gratiosæ subrogationis. Hodie verò vnanimi voto recessum fuit à decisis, quia licèt portio de qua agitur, vacauerit in mense reseruato per obitum Francisci de Salinas,illa tamen vacatio fuit consumpta,ex quo Papa de eodem beneficio gratiosè prouidit Franciscum Gonzalez, qui etiam quod possessionem non acceperit,attamen stante prouisione gratiosa dicitur acquirere ius plenum in beneficio,*c.fin. in fine, de concess.præben.in 6.gloss.fin. in cap.pen. eod.lib. *Miles* in repert.verb.beneficium acquiritur,num.2. *Couar.* var.lib.3.cap.16.num.1. & 10. *Rot.* decis.8. n.1.& 2.

de

de reſcrip.in antiq. *quod ius facit primam vacationem eſſe conſumptam*, *Rebuff.* conſ.48.num.1. *Caſſad.* deciſ. 4.num.1.& 4.de cauſa poſſeſſ.& propr. *Simon.* de reſeru.cap.55.& ſeq. *Rot.* deciſ.24. de præbend.in antiq. *Mohed.* deciſ.9.vt lite pend. *Rota* deciſ.427.num. 2.part.1.diuerſ.& deciſ.498.num.2.par.2. recentior. *Nau.* de orat.cap.7.num.29 *Gonzal.* ad reg 8.Cancel. gloſſ.15.§.1.num.15. & 33.&c.

Vtrùm, & quando exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem ſit in ea manutenendus,& quomodo illa acquiratur & probetur?

QVÆSTIO II.

1 *Litteræ Apoſtolicæ quomodo verificari debeant.*

2 *Penſionis ad ſolutionem compelli non poteſt Titularis non verificata priùs narratiua conditione, vel modo, ſub quo à principio facta fuit reſeruatio.*

3 *Conditionis ea eſt vis, vt gratia ſub illa facta ſtet in ſuſpenſo donec conditio purificetur.*

4 *Clauſ.* Dummodo, &c *ita qualificat gratiam, vt ſiue modum, ſiue conditionem importet, nihil actum cenſeatur donec plenè ſit iuſtificata.*

5 *Clauſ.* Dummodo, &c. *non remittit formam obligationis Cameralis.*

6 *Penſio quamuis ſit modificata, ſignatura non conſueuit parcere clauſulæ præſeruatiuæ.*

7 *Clauſ.* Conſtito de litteris, *intelligitur ſimpliciter de litteris, nudaque earum exiſtentia.*

8 *Signatura ſolet reſcribere cum clauſ.* Non retardata ſolutione, *etiam quando reſeruatio penſionis eſt facta ſub conditione.*

9 *Penſionis iuſtificatæ, ſeu purè reſeruatæ ſolutio non poteſt impediri propter ſuperuenientem litem ſuper nullitate, extinctione, vel reductione.*

10 *Exceptio ſubreptionis penſionis iuſtificatæ, ſeu puræ, reijcienda eſt ad petitorium.*

11 *Alimentorum cauſa nullo modo eſt ſuſpendenda.*

12 *Penſio æquiparatur alimentis.*

13 *Penſionis ſolutio etiam puræ, & iuſtificatæ, retardatur quando ex ventre litterarum reſultaret notoria nullitas.*

14 *Nullitas ex ventre litterarum quando dicatur oriri, oſtenditur.*

15 *Signatura iuſtitiæ nunquam omittit clauſulas præſeruatiuas ſolutionis penſionis, quando exceptiones ſunt turbidæ, aut elidibiles in progreſſu litis.*

16 *Rota, cui per Signaturam iuſtitiæ fuit reſcriptum in materia penſionis cum clauſ.* Arbitrio, *prætextu æquitatis retardat ſolutionem.*

17 *Penſionarius non indiget aliqua iuſtificatione quando contra conſentientem penſioni purè reſeruatæ agitur.*

18 *Penſionarius tenetur litteras reſeruationis producere, & iuſtificare contra illum, qui non conſenſit penſioni antequam agere valeat, ad exactionem penſionis.*

19 *Penſionarius, qui eſt in poſſeſſione, vel quaſi exigendi, & agit iudicio ſummariſſimo, non tenetur exhibere titulum, nec priuilegium, nec etiam iuſtificare narrata.*

20 *Titulus, eiuſque probatio non requiritur in poſſeſſorio.*

21 *Poſſeſſio an ſit iuſta, vel iniuſta, non eſt diſquirendum in poſſeſſorio.*

22 *Penſionarius, qui agit iudicio ſummariſſimo, non tenetur exprimere cauſam ſuæ poſſeſſionis, vel quaſi.*

23 *Poſſeſſio, vel quaſi exigendi penſionem probatur regulariter per quietantias, ſeu inſtrumenta ſolutionum, & ex fide Notarij, & per confeſſionem Titularis.*

24 *Probationes informes, & leuiores ſufficiunt ad manutentionem obtinendam, & in iudicio poſſeſſorio, maximè concurrentibus adminiculis.*

25 *Teſtes examinari poſſunt ſine partis citatione quando in longinquis partibus factum fuit examen, & non potuit haberi copia partis.*

26 *Penſionarius, vt conſtituatur in quaſi poſſeſſione exigendi, requiritur, vt ſolutio fiat per ſolum Titularem.*

27 *Titulum qui non habet, non dicitur dominus, vel quaſi, vt poſſit Eccleſiæ, vel vero Titulari præiudicare.*

28 *Adminiſtratores, & deputati pro exigendis fructibus Eccleſiæ vacantis, an ſoluendo penſionem, poſſint conſtituere penſionarium in quaſi poſſeſſione exigendi, & quid de ſequeſtrarijs, ſubcollectoribus ſpoliorum, & reſeruatariis fructuum.*

29 *Poſſeſſio exigendi penſionem, vt acquiratur, ſufficit vt eius ſolutio fiat per alium de mandato Titularis.*

30 *Campſor, qui ex pacto in Bullis inſerto dedit cedulam banchariam, ſi virtute illius ſoluerit penſionem, conſtituit penſionarium in quaſi poſſeſſione exigendi, &* num. 38.

31 *Actus attribuitur ordinanti, & non exequenti.*

32 *Mandatum de ſoluendo penſionem quibus concurrentibus præſumatur ad conſtituendum penſionarium in quaſi poſſeſſione, oſtenditur.*

33 *Titularis ſcientia de ſolutione penſionis facta facit præſumi mandatum de ſoluendo.*

34 *Solutiones factæ per plures annos à tertio, faciunt præſumi mandatum de ſoluendo.*

35 *Solutio facta à tertio de vno termino tantum, ſed quantitatis minimæ, facit præſumi mandatum.*

36 *Poſſeſſio percipiendi penſionem acquiritur etiam per vnicum actum exactionis.*

37 *Mandatum præſumitur in ſoluente.*

39 *Poſſeſſio percipiendi penſionem acquiritur etiam per vnicum actum exactionis.*

40 *Manutentio datur penſionario contra ſucceſſorem in beneficio ex vnica ſolutione facta per anteceſſorem.*

41 *Poſſeſſio percipiendi penſionem non acquiritur per ſolutionem partis vnici actus, niſi ſoluat cum promiſſione ſoluendi reſiduum.*

42 *Poſſeſſio percipiendi penſionem probatur per antecedentem etiam vnicam eius ſolutionem, quamuis facta fuerit metu cenſurarum, quando non apparet de proteſtatione.*

43 *Poſſeſſio exigendi penſionem an amiſſa proponatur eo, quòd penſionarius per decennium acquieuerit negligendo petere.*

44 *Penſionarius exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi, eſt manutenendus contra quemcumque ſucceſſorem in beneficio, etiam qui numquam ſoluit.*

45 *Penſioni qui conſenſit non ſolum pro ſe, ſed etiam pro ſucceſſoribus conſentit.*

46 *Succeſſor in beneficio ſpoliat, ſi penſionem integrè ab anteceſſore ſolutam ſoluere recuſat.*

47 *Penſionarius acceptando beneficium penſione grauatum cenſetur obligare ſe ad onera poſita ſuper tali beneficio, &c.*

48 *Pensionarius qui non consensit, non debet compelli, nisi quatenus adsint fructus.*
49 *Successor in beneficio pensione grauato non tenetur soluere pensionem maturatam quando fructus non percepit.*
50 *Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens.*
51 *Pensionis excessiuæ reseruationi consentiens sibi præiudicat.*
52 *Existens in quasi possessione exigendi manutenendus est in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam.*
53 *Pensionarius tenetur in petitorio iustificare gratiam, etiamsi sit in quasi possessione exigendi.*
54 *Pensione reseruata super Episcopatu*, dummodo mille remaneant pro Episcopo, *pensionarius existens in quasi possessione exigendi non tenetur in possessorio probare remouere.*
55 *Manutentionem non impedit allegatio de extinctione pensionis per matrimonium à pensionario contractum.*
56 *Clauſ.* Sine retardatione, *intrat, stante quasi possessione exigendi, licet ex ventre Bullarum constaret de vitio, seu nullitate pensionis.*
57 *Translatarius pensionis existens in quasi possessione illam percipiendi non tenetur ad aliquam iustificationem.*
58 *Translatarius pensionarius, quid iustificare teneatur, ostenditur.*
59 *Pensionis translatio facta vigore priuilegij Conclauistarum, est nulla, exhibito coràm exequutore solo transumpto priuilegij absque originali.*
60 *Pensiones transferendi facultas data Conclauistis non extenditur ad pensiones semel translatas.*
61 *Appellatio suspensiua non admittitur vbi fuerit pronuntiatum litteras translationis esse exequendas.*
62 *Titularis impugnatio, quòd ex translatione pensionis sibi inferatur præiudicium considerabile, non potest illam suspendere.*
63 *Translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem.*
64 *Priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reseruatas super Regio patronatu.*
65 *Mentio non est facienda de iure incerto, & euentuali.*
66 *Pensionis in reseruatione super beneficio facienda est mentio de regressu quem quis haberet ad illud beneficium.*
67 *Translationis littera habent paratam executionem.*
68 *Cessionario datur via executiua quæ datur cedenti.*
69 *Viam exequutiuam translatario competentem non potest Titularis peruertere preueniendo in iudicio nullitatis translationis.*
70 *Solutio realis, & non confessata requiritur ad acquirendam quasi possessionem exigendi pensionem reseruatam pro tertio à patruo ad fauorem nepotis.*
71 *Confessio de recepto non suffragatur ad acquirendam quasi possessionem exigendi pensionem reseruatam pro tertio à patruo ad fauorem nepotis.*

1 LITTERÆ Apostol. sub reseruatione pensionis non purè expeditæ, earumque narratiua, & modus, seu conditio, sub qua pensio fuit reseruata, verificari debent etiam quando proceditur executiuè, *cap. 2. de rescript.* Cassad. *decis.* 10. *eod. tit.* Mohedan. *decis.* 35. *de renun.* Rot. *decis.* 221. *n. 4. & 5. part. 2. diuersor.* Quia † non verificata priùs 2 narratiua, conditione, aut modo, sub quo à principio facta fuit reseruatio, non potest Titularis ad solutionem compelli, Cassador. *sub num.* 8. & Mohed. *citatis locis*, Cæs. de Grassis *decis.* 35. *num.* 13. *de re iudic.* Gig. *de pensionib. quæst.* 85. *num.* 10. Rot. *decis.* 310. *part. 1. diuers.* Nec litterarum executio habenda, Rot. *decis.* 129. *num. 5. part. 1. recentiss.* Quia prouisio, siue reseruatio pensionis ante iustificationem non habetur pro gratia Apostolica, Ioàn. Andr. *in cap. 1. vt lite non contest.* Gomes *super reg. de non tollendo, quæst.* 20.

Conditionis enim ea est vis, vt gratia sub illa facta stet in suspenso donec conditio purificetur, *cap. si pro te*, vbi gloss. & Doctores *de rescript. in 6. Clem. 1. de concess. præben.* Paris *cons.* 82. *ex num. 7. lib. 4.* Menoch. *cons.* 38. *num.* 15. & 16. & in hoc illi æquatur modus, *l. 1.* vbi Corn. *num. 3. C. de his quæ sub modo*, idem Menoch. *cons.* 653. *num.* 8. refert, & sequitur Lotter. *de re benefic. tom. 1. lib. 1. quæst.* 38. *num.* 16. & 17. Vnde si actor in possessione exigendi non existat, & pensio sit conditionalis, quamuis iudicium sit possessorium, & agatur contra eum, qui reseruationi consenserat, implementum conditionis probare debet, Cassad *d. decis.* 10. *num.* 6. Gig. *de pension. q.* 85. *n.* 10. Nicol. Garcia *de benefic. p. 1. cap. 5. n.* 464. Stephan. Gratian. *discept. foren. c.* 113. *n.* 74. Seraphin. *decis.* 1017. quos refert, & sequitur Rota *in Troiana pensionis* 14. *Maij.* 1629. *coram R.P.D. Queipo*, quæ reperitur impressa per Ludou. Posti. *post tract. suum mandati de manutenendo, decis.* 316. 3

Expresse inducitur modificatio ex clausula *dummodo*, &c. vel alia simili, per eam enim ita qualificatur ea gratia, vt siue modum, siue conditionem importet, nihil actum censeatur donec plenè sit iustificata, vt tentum fuit in Rota, *coram Seraph. decis.* 1017. *num. 4. & coram Gregor. XV. decis.* 57. *num.* 2. quos refert, & sequitur Lotter. *dict. quæst.* 38. *num.* 40. vbi *n.* 48. post alios quos citat, resoluit necessitatem iustificandi clausulam, *dummodo*, &c. † non remittere formam obligationis Cameralis, cùm illa arctiùs quidem liget, sed non extendat obligationem vltra formam reseruationis. Similiter conditionalis reseruatio videtur ex illis verbis in litteris Apostol. reseruationis pensionis apponi solitis pro valore exprimendo, *& ad ducatos tot similes annuatim, vt etiam asseris, ascendentibus*; quando enim assertio valoris beneficij per ascensum ad secundam personam refertur, veluti, *vt asseris*, conditionem inducit, & ex eius defectu gratia corruit; quia illa verba, *vt asseris*, expressam conditionem inducunt, ex Rota *decis.* 6. *num. 1. & 2. de præben. in antiq. & in d. Troiana pensionis*, per doctrinam Felin. *in cap. aduersus, num.* 10. *de rescript.* quæ cùm sint verba à parte in gratiæ impetratione narrata, debent ab ea iustificari, propter regulam text. *in cap. 1. de rescript.* & sic plena requiritur probatio pro iustificatione huiusmodi gratiæ, vbi agitur de probando valore affirmatiuè per ascensum expresso in gratia pensionis, Garc. *de benefic. p. 1. c. 5. ex n.* 470. Verall. *decis.* 330. *p. 3.* Rot. *decis.* 444. *n. 1. p. 2. recent.* Maximè cùm actori obstet Iuris communis præsumptio; tum quia beneficia ecclesiastica sine diminutione debent conferri, *cap. 1. & per tot. vt ecclesiast. benefic. sine diminut. conf.* Tum, quia beneficiato alimenta congrua debent reseruari; nam qui Altari seruit, de Altari viuere debet, ex D. Paulo. 1. *ad Corinth. c. 9.* tum denique, quia quælibet res libera præsumitur. *l. sicut* 8. §. *Aristo ff. si seruit. vind.* cum similibus. Quod quidem intelligendum est de actore pensionario, qui beneficium in fauorem resignatarij minimè resignauit, non autem 4 5

rem de eo, qui beneficio renunciauit: reſignatario
enim non licet retento beneficio reſignato, ſuper
quo penſio fuit reſeruata, de nullitate penſionis ex-
cipere ſecundùm Creſcent. *deciſ.* 17. *de reſcript.* Card.
Mantic. *deciſ.* 183. *num.* 1. Rota *deciſ.* 131. *p.* 1. *recent.*
& in d. Troiana penſionis; provt nec etiam procedit
quando cum dicta clauſ. *traſſeris*, relata ad penſio-
narium acceſſerit conſenſus Titularis, quia tunc il-
la remanet iuſtificata, Melch. Lotter. *de re benef. lib.* 1.
quæſt. 38. *nu.* 46. quem refero *de clauſulis vſuf. clauſ.*
188. *num.* 8. optimè Rota *deciſ.* 519. *num.* 3. *&* 4. *part.*
2. *recentior.*
6 Quamuis autem videatur modificata penſio ſub
conditione, ſeu modo reſeruata, ita vt ante iuſtifica-
tionem executio non debeatur, iuxta ſupra dicta,
tamen etiam hoc caſu non conſueuit Signatura par-
cere clauſulæ præſeruatiuæ, *Sine præiudicio exequu-
tionis*, præſtat enim adhuc, & fauor litterarum Apoſt.
& cauſa alimentorum, cùm ſatis ſit gratiam appa-
rere factam ex litteris: & licet litteræ non iuſtifica-
tæ, non ſint exequibiles, probant tamen ſubſtan-
7 tiam ipſius gratiæ, Seraph. *deciſ.* 664. *num.* 3. † Nec
clauſula, *conſtito de litteris*, ex qua aliquando qua-
lificatur clauſula præſeruatiua, intelligitur de lit-
teris iuſtificatis, ſed ſimpliciter de litteris, nudaque
earum exiſtentia, Pute. *deciſ.* 225. *num.* 1. *lib.* 1. *in cor-
rectis*, quem refert Lotter. *dict. lib.* 1. *quæſt.* 38. *num.*
8 86. vbi *num.* 94. *cum ſeqq.* † idem reſoluit de clauſula,
Non retardata ſolutione, dicens cum illa ſolere re-
ſcribere Signaturam, etiam vbi reſeruatio penſio-
nis eſt facta ſub modo, vel conditione: quæ clauſu-
la appoſita in cauſa reductionis, ſeu nullitatis pen-
ſionis, efficit conditionalem commiſſionem, quòd
niſi ſoluatur penſio, & conditioni pareatur, non po-
teſt iudex procedere. Andr. Gambar *de poteſtate Le-
gati à latere, lib.* 6. *tit. de penſionib. num.* 507. Valen-
zuel. *d. tom.* 2. *conſ.* 185. *num.* 10. Greg XV. *deciſ.* 39.
num. 3. *& deciſ.* 91. *&* 119.
9 Verùm ſi penſionarius modum adimpleuit, con-
ditionemque purificauit, aut de conſenſu partium
Papa ſimpliciter, & purè reſeruauit penſionem, (pro
vt in caſu noſtro,) tunc non poteſt impediri penſio-
nis præſtatio, propter ſuperuenientem litem ſuper
nullitate, extinctione, vel reductione, aut ſi in ipſis
appellatum ſit, notiſſimè Valenzuël *conſ.* 127. *num.*
3. *tom.* 2. Gregor. *deciſ.* 36. *n.* 3. *& deciſ.* 57. Rot. *deciſ.*
301. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſ. & deciſ.* 163. *num.* 1. *part.* 1.
recentiſſim. & apud Marcheſ. *de commiſſion. part.* 1. §. 1.
pag. 514. *num.* 6. Theodoſ. de Rubeis *in ſingular. Rotæ*
10 *p.* 2. *verb. litteræ* §. 2. *pag.* 65. † Quæcunque enim ſub-
reptionis exceptio reiicienda eſt ad petitorium, cùm
non poſſit impedire executionem litterarum Apo-
ſtolicarum, & obligationis Cameralis, Gig *de pen-
ſionibus quæſt.* 55. *num.* 9. Con. *lib.* 2. *var. c.* 1. *num.* 9. *in
fine*, Pute. *deciſ.* 495. *num.* 2. *lib.* 2. Pacif. *de Saluiano in-
terd. inſpect.* 2. *num.* 52. Rota apud Ludou. Poſti. *poſt
tract. mandati de manuten. deciſ.* 309. *n.* 4. eadem Rot.
deciſ. 441. *num.* 4. *part.* 2. *recentiſſim.* tum ex eo, quòd
penſionis cauſa eſt executiua. Rot. *deciſ.* 193. *num.* 3.
part. 1. *recentiſſ.* & executiuè proceditur vi tunc litte-
rarum contra Titularem, tam ob earum reueren-
tiam, quam ob obligationem Cameralem, quæ fieri
aſſolet, Gig. *de penſion. q.* 95. *n.* 5. Flores de Mena *var.
quæſt.* 12. *à num.* 24. Salgad. *de Regia protect. part.* 5. *c.*
11 3. *n.* 7. Sicut † & alimentorum cauſa, quæ nullo mo-
do eſt ſuſpendenda, cùm venter non patiatur dila-
tionem, Caſſad. *dec. vnic. num.* 1 *de mutuis petit.* Surd.
de aliment. tit. 8. *priuil.* 60. *num.* 5. 8. 10. *&* 11. Lotter.
12 *dict. lib.* 1. *quæſt.* 38. *num.* 3. † Nam penſio æquipara-
tur alimentis, Roman. *conſ.* 388. *num.* 3. Rot. *deciſ.*
548. *num.* 1. *part.* 2. *recentiſſ.* Lotter. *dict. lib.* 1. *quæſt.* 45.
num. 47. Valenz. *dict. conſ.* 127. *num.* 5. & accedit ad
naturam alimentorum, Creſcent. *dec.* 3. *de ſolut.* Rot.
deciſ. 407. *num.* 1. *ead. part.* 1. *recentiſſim. quia regulari-
ter conceditur ex cauſa alimentorum, vt commodiùs
penſionarius ſuſtentari valeat*, Valenzuela *dict. tom.*
2. *conſ.* 193. *num.* 6. vbi citat Hieron. Gabr. *conſ.* 191. *n.*
9. *lib.* 1. Garc. *de benef. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 52. Mar. Ant.
var. reſol. lib. 1. *reſol. vlt. caſu* 10. *in fine*, Stephan. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. tom.* 3. *c.* 548. *num.* 8. 23. *& ſeq.*
Nihilominus tamen quando ex ventre litterarum
reſultaret notoria nullitas, ſiue non exiſtentia gra- 13
tiæ, tunc retardaretur penſionis ſolutio, etiam pu-
ræ, & iuſtificatæ, non tamen exactæ, Rot. *deciſ.* 310.
ſub num. 2. *verſ. Addebant part.* 1. *diuerſ.* Mareſcot.
var. reſol. lib. 1. *cap.* 20. *num.* 18. Lotter. *dict. lib.* 1. *quæſt.*
38. *num.* 95. Salgad. *dict. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 16. Dicitur
autem, † quoad hunc effectum oriri nullitatem ex 14
ventre, vbicunque etiam ex inſpectione litterarum
per aliquod accidens extrinſecum, quod nequeat in
dubium reuocari, reſultat nullitas, vel reductio gra-
tiæ de eſſe ad non eſſe. Rot. *deciſ.* 649. *num.* 3. *lib.* 3.
part. 3. *diuerſ. & deciſ.* 617. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* Lotter.
d. quæſt. 38. *num.* 96.
Nunquam enim Signatura iuſtitiæ omittit di- 15
ctas clauſulas, vbi exceptiones ſunt turbidæ, aut eli-
dibiles in progreſſu litis, nec Rota, cui per illam fuit
reſcriptum cum clauſula *Arbitrio*, æquitatis præ-
textu retardat ſolutionem, vt plenè fuit deciſum *in* 16
Cremonen. penſionis, ſiue Prioratus 25. *February, &* 2.
Martij 1622. *&* 23. *Iunij* 1623. cuius meminit Lot-
ter. *d. quæſt.* 38. *num.* 103.
Et licet quando agitur contra conſentientem 17
penſioni purè reſeruatæ, non indigeat penſionarius
aliqua iuſtificatione, vt reſoluunt Beltramin. *in an-
not. ad deciſ.* Gregor. 57. *n.* 11. *&* 12. Seraph. *deciſ.* 1017.
num. 3. Rot. *deciſ.* 547. *num.* 3. *&* 4. *par.* 1. *recentior. &
deciſ.* 517. *num.* 2. *cum ſeqq. part.* 2. *etiam recentior. &
deciſ.* 441. *num.* 2. *part.* 2. *recentiſſim.* & apud Marcheſ.
dict. p. 1. *pag.* 538. *num.* 31. & in aliis citatis per Theo-
doſ. de Rubeis *in ſingularibus Rotæ part.* 2. *verb. Pen-
ſio* §. 11. *pag.* 77. Et hinc dicat eadem Rot. *deciſ.* 436.
n. 1. *p.* 1. *recentiſſ.* quòd penſionis ſolutio retardari nō
poteſt ſub prætextu, quòd reſeruatio illius eſſet
nulla, quando Titularis reſeruationi conſenſit.
Attamen ſi agatur contra illum, qui non conſen- 18
ſit penſioni, tunc tenebitur penſionarius litteras re-
ſeruationis producere, & iuſtificare antequam agere
valeat ad exactionem penſionis, tam in petitorio,
quàm in poſſeſſorio, vt affirmant Flamin. Pariſ. *de
reſignat. benefic. lib.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 65. Nicol. Garc. *de
benefic. part.* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 442. *cum ſeqq.* Lotter.
dict. lib. 1. *quæſt.* 37. *num.* 37. Salgado *de protect. Regia,
part.* 3. *cap.* 3 *num.* 35. præterquam ſi gratia eſſet *Mo-
tu proprio*, vel litteræ eſſent per Titularem accepta-
tæ, ſiue expreſsè, ſiue tacitè per actum id explican-
tem, vt benè adnotauit poſt alios Lotter. *dict. lib.* 1.
quæſt. 37. *num.* 38. *&* 39. Litteræ enim Apoſtolicæ
conceſſæ *Motu proprio*, non egent iuſtificatione, *c.
ſi motu proprio, de præben. in* 6. Seraph. *deciſ.* 1484.
num. 0. *verſ. ex quo gratia*, Rota *deciſ.* 656. *num.* 1. *&*
2. *part.* 1. *recent.* Duran. *deciſ.* 448. *num.* 2.
Hucuſque dicta procedunt eo caſu, quo penſio- 19
narius adhuc non exegerit quicquam penſionis ad
ſuum fauorem, reſeruatæ: nam ſi fuerit in poſſeſ-
ſione, vel quaſi, exigendi, & egerit iudicio ſumma-
riiſſimo poſſeſſorio, non tenetur exhibere titulum,
nec priuilegium. Nicol. Garc. *dict. part.* 1 *cap.* 5. *num.*
446 Mareſc. *var. lib.* 1. *cap.* 11 *à num.* 11. Ludou. Poſti.
dict. tract. obſeru. 42 *num.* 34. Reinoſo *obſeru.* 62. *num.*
8. Seraph. *deciſ.* 582. *num.* 5. Rot. *in Anconitana pen-
ſionis* 5. *Iunij* 1585. *coram Plato, & in Romana, ſeu*
Cartha

Carthaginen.pensionis 24. *Ianuar.* 1628. *coram R.P.D. Dunozetto*, & apud Censf. *post tract. de censib. dec.* 242. *num.* 16. & apud Ludou. Post *decis.* 70. *num.* 1, & 16. & inter posthumos Farinacij *decis.* 523. *num.* 2. & *decis.* 193. *n.* 14. *part.* 1. *recentiss.* In qua fuit dictum quoad effectum manutentionis sufficere solam quasi possessionem exigendi, & pensionario agenti ad pensiones non esse necesse producere pensionis reseruationem. Nec etiam tenetur iustificare narrata, Mohed. *decis.* 9. *de causa possess. & propr.* Beltram. *in annotat. ad Gregor. decis.* 57. *num.* 16. Rot. apud Marchesf. *dict. p.* 1. *pag.* 914. & *in Meleten. pensionis* 7. *Iuny* 1630. *coram R.D. meo Coccino Rotæ Decano*, Salgado *dict. cap.* 3. *num.* 34. Immo licèt de facto titulum producat, non est cognoscendum de eius validitate, Coccin. *decis.* 156. *num.* 3. nec aliqua illius iustificatio habenda. Giouagn. *consil.* 11. *num.* 15. *lib.* 1. Beltramin. ad Greg. XV. *decis.* 322. *num.* 4. Rota apud Ludou. Postium *post suum tract. mandati de manutenendo decis.* 264. *numer.* 3. quia in hoc iudicio non tenetur quis declarare, quo titulo possideat, sed sat est detentatio, Menoch *remed. vlt. retin. num.* 18. Rota *Camarinen. prædy* 21. *Iuny* 1624. *coram Remboldo*, apud eundem Ludou. Postium *decis.* 189. *num.* 3.

20 Ratio est, quia in possessorio non requiritur titulus, eiusque probatio, *cap. in litteris, de restitut. spoliatorum.* Rota sernat quòd in manutentione non requiratur titulus Mohed. *decis.* 153. *aliàs* 22. *de restit. spol.* Greg. XV. *decis.* 275. vbi Beltram. *n.* 17. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ part.* 2. *verb. manutentio*, §. 1. *pag.* 68. vbi *in* §. 2. attestatur Rotam passim concedere in beneficialibus manutentionem sine tituli productione, tunc enim sufficit nuda detentatio de facto, Neuisan. *consil.* 80. *num.* 3. Cou. *pract. cap.* 17. *n.* 5. *vers. Sic sanè*, Boccat. *de interdicto vti possidetis cap.* 2. *num.* 81. & 85. Contard. *de moment. possess. limit.* 21. *num.* 14. plures citati à Ludou. Postio *obseruat.* 42. *numer.* 74. nouissimè Mendez à Castro *in prax. Lusitana part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 10. *n.* 24. Rot. *dec.* 641. *num.* 8. *part.* 1. *diuers.* & *dict. decis.* 523. *num.* 1. *part.* 1.

21 *recentiss.* † Nec est disquirendum an possessio sit iusta, vel iniusta, quia semper iusta est respectu non possidentis, *leg.* 2. *ff. vti possidetis*, me citato *in hoc loco*, nouissimè Mendez à Castro *dict. p.* 2. *lib.* 4.

22 *cap.* 10. *num.* 24. Tum, quia † quasi possessio huiusmodi releuat ab onere probandi, cùm non teneatur pensionarius in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi: glos. per text. ibi *in l. sicuti*, §. *sed si quæratur*, *ff. si seruitus vendicetur*, Abb. *in cap. querelam, numer.* 2. *elect.* Tum denique, quia est adeò efficax in iudicio manutentionis possessio exigendi pensionem, vt nihil aliud requiratur de ipsius validitate, in tantum, quòd donec lis per tres conformes super possessorio fuerit decisa, non retardetur solutio, vt fuit tentum in Rot. quam citat Garc. *d. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 456.

23 Probatur quasi possessio huiusmodi exigẽdi pensionem regulariter per quietantias, seu instrumenta solutionum, Rot. *decis.* 122. *sub num.* 7. *vers. Hic autem, part.* 1. *recentior.* & *decis.* 387. *num.* 2. *p.* 2. *etiam recentior.* Et ex fide Notarij dicentis coram se, & testibus solutum fuisse, etiam quòd non vtatur verbo *numerauit*, vt per Bart. *in l. singularia, num.* 23. *ff. si certum pet.* vel si dicat pecunias fuisse datas, vt in his terminis censuit Rot. *in Calaguritana pensionis* 17. *Iuny* 1624. *coram bonæ memor. Patriarcha Manzanedo.* Necnon per confessionem Titularis; ex adductis per Put. *decis.* 325. *lib.* 2. *in correct.* Rot. *decis.* 460. *num.* 1. *part.* 1. *recentiss.*

24 Per testes examinatos adhuc sine partis citatione probatur huiusmodi quasi possessio, quia ad manutentionem obtinendam, & in iudicio possessorio sufficiunt informes, & leuiores probationes, Alexand. *cons.* 103. *num.* 3. *lib.* 7. Menoch. *remed. vlt. retin. n.* 34. Seraph *dec.* 1113. *n.* 1. Gregor *decis.* 258. *num.* 3. Rot. *decis.* 375. *num.* 2. *lib.* 3. *part.* 3. *diuers.* & *decis.* 193. *num.* 1. & *decis.* 460. *num.* 8. & *decis.* 564. *n.* 4. *part.* 1. *recentiss.* Christoph. de Paz *de tenuta cap.* 3. *num.* 31. & *cap.* 31. *num.* 28. & nouissimè Ludou. Post. *dict. tract. mandati de manutenendo obseruat.* 38. *à num.* 1. & *præcipue num.* 10. vbi *num.* 11. rationem præstat, quia agitur de nullo, vel modico præiudicio, & reparabili in alio iudicio. Maximè concurrentibus adminiculis, quibus stantibus Scripturæ, quæ aliàs non probarent, probant, *l. instrumenta, C. de probat.* Crauet. *de antiquis tempor. p.* 1. §. *vidimus*, *n.* 19. Rot. *decis.* 813. *num.* 13. *cum seqq. part.* 1. *diuersorum*, & *dict. decis.* 564. *num.* 3. *part.* 1. *recentiss.* † Et præcipuè si in longinquis partibus fuit factum examen vbi non potuit haberi copia partis, nec vocari, iuxta doctrinam Addit. ad Bartol. *in l.* 2. *Cod. de naufrag. lib.* 11. *in addit. lit. B.* ibi, & *aduerte, quòd in tali examinatione non est necesse citari partem, quæ fortè multum est à longinquo.* Quod euidentiùs probat Rota *in Bononien. affictus* 4. *Iuly* 1629. *coram bonæ memor. Card. Virili*, impressa per Ludon. Post. *post suum nouiss. tract. mandati de manutenendo decis.* 269. *numer.* 4. ibi, *Et licèt testes sint examinati sine citatione, tamẽ in hoc iudicio summariissimo manutentionis, in quo leuiores probationes sufficiunt, & etiam vnicus, videbantur admittendi*, *Alexand.* cons. 47. in princip. lib. 6. *Decius* cons. 559. n. 8. *Neuiz.* cons. 80. n. 7. *Cephal.* cons. 19. in fine, lib. 1 *Roland.* cons. 8. num. 30. lib. 4. *cùm testes etiam sine citatione faciant adminiculum. Alexand.* d. cons. 147. n. 2. lib. 6. *Aym.* cons. 103. n. 11. *Ruin.* consil. 46. num. 16. lib. 4. *Seraph.* decis. 185. num. 1. &c. 25

Vnde videtur sufficere qualisqualis probatio, etiam minor, & leuior semiplena, Menoch. *remed. vlt. retin. num.* 34. & 39. Boccac. *de interdicto vti possidetis, cap.* 14. *num.* 22. Seraph. *decis.* 1154. *num.* 4. Rota apud Ludou. Postium *decis.* 42. *num.* 2. & *decis.* 132. *num.* 3. Et admittuntur etiam præsumptiones Giouagn. *consil.* 14. *n.* 72. *lib.* 2. Boccac. *d. cap.* 14. *num.* 24. Rota *decis.* 375. *n.* 1. *p.* 3. *lib.* 3. *diuers.* Et testes deponentes de possessione de publica voce & fama, Menoch. *d. remed. vlt. num.* 34. Plot. *de in litem iurando* §. 3. *num.* 43. Steph. Gratian. *decis.* 192. *num.* 3. Card. Caualer. *decis.* 655. *num.* 4. & *decis.* 559. *num.* 2. Rota *decis.* 212. *num.* 1. *part.* 1. *recentior.* quos refert Ludou. Post. *d. obseruat.* 38. *num.* 33. Necnon deponentes de actibus, singularibus, Rota *decis.* 27. *num.* 1. *part.* 1. *diuers.* Farin. *in praxi crim. quæst.* 64. *n.* 164. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 425. *num.* 54. Card. Caualer. *dict. decis.* 379. *n.* 3. Immo satis est vnicus testis. Farin. *in d. praxi quæst.* 63. *num.* 31. *cum seqq.* Surd. *cons.* 75. *num.* 38. Steph. Gratian. *decis.* 192. *num.* 34. & *discept. forens. cap.* 425. *n.* 56. & *cap.* 503. *n.* 16. & 17. & *cap.* 910. *num.* 23. Giouag. *d. cons.* 14. *num.* 72. *lib.* 1. Seraph. *decis.* 624. *in fine*, & *decis.* 1326. *num.* 1. Gregor. XV. *decis.* 438. *num.* 2. Caualer. *decis.* 44. *num.* 3. & *decis.* 223. *num.* 1. & *decis.* 306. *num.* 3. & *decis.* 379. *numer.* 3. quamuis sit minus idoneus. Rota apud Farin. *post* 2. *vol. consil. decis.* 303. *num.* 2. Ludou. Post. *dict. obseruat.* 38. *num.* 19. 26

Ad constituendum pensionarium in hac quasi possessione exigendi, requiritur, vt solutio fiat per solum Titularem, cùm totum id pendeat ex eius animo, *l. quemadmodum, ff. de acquir. possess.* cum similibus; † ille enim, qui non habet titulum, non dicitur dominus, seu quasi, vt possit Ecclesiæ, vel vero Titulari præiudicare, Seraph. *decis.* 436. *ex num.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 113. *num.* 52. Nicol. 26 27

col.Garc. *d.cap.5. num.*453. Melch.Lotter. *de re be-*
nefic.lib.1.quæst.38.à n.130. Rot.*decis.681.num.3.p.4.*
diuers. & apud Pacific. *de Saluiano interdicto dec.44.*
28 *num.2.* Vt † dicitur de Administratoribus, & depu-
tatis pro exigendis fructibus Ecclesiæ vacantis, si-
cut respondit Rot.*decis.184.n.1.& per totam, part.1.*
diuers.& decis.508.num.4.part.2.recentior. Caputaq.
decis.165.part.3. Greg.XV. *decis.275.num.*8.vbi Bel-
tramin.*in annot.num.*22.Melch.Lotter.*dict.quæst.38.*
num.134. cum seqq. Ludou. Post. *in d. tract. mandati*
de manutenendo, obseruat.35.n.76. & de sequestrario,
Seraph.*d. decis.436. ex num.3.* & de Camera Regia,
Gratian. *discept. forens. cap.113.num.52.* & de Sub-
collectoribus spoliorum quamuis dubitatiuè, Greg.
*decis.275.numer.*8. & ad minus pro adminiculo ad-
mittit Rot. *decis.193. num.5. part.1. recentiss.* Quid-
quid sit de solutionibus factis per reseruatarium
fructuum, qui habet facultatem eos percipiendi
propria auctoritate, vt latè firmauit Rot.*decis.508.*
num.3.part.2. recentior. & apud Zachiam post tract.
de societate officior.decis.27. num.5.7.& 9. Beltramin.
ad decis.275. Gregorij XV.num.23. Lotter.*d.quæst.38.*
numer.138. Ludou. Post. *d. obseruat.35. num.81.* qui
resoluunt non constituere in quasi possessione exi-
gendi contra Titularem solutiones factas à reserua-
tario fructuum, nisi habeat facultatem percipiendi
propria auctoritate, quia iste soluendo pensionem
constituit in quasi possessione exigendi contra ve-
rum Titularem.

29 Nec ad huiusmodi quasi possessionem exigendi
acquirendam desideratur, vt solutio fiat per ipsum-
met Titularem; sufficit enim, vt de eius mandato
per alium fiat, quod dupliciter potest interuenire,
verum scilicet, vel præsumptum. Si versemur in ve-
ro, quòd prætendatur insufficiens, diligenter eius fi-
nes sunt expendendi, iuxta reg.*l.diligenter ff.manda-*
ti. Nam vbi mandatum est solui, nihil est quin ea so-
lutio facta per mandatarium, vim hanc obtineat,
Gregor. *d. decis.275. sub num.9. vers. Vlterius adest*
30 *mandatum.* Veluti † quando ex pacto in actu renun-
ciationis inito, & in Bullis pensionis inserto (prout
in casu nostro) data fuerit cedula bancharia, & cam-
psor, qui eam conscripsit, pensionem soluerit, vt in
his terminis censuit Rot. *in Cremon. pensionis 25.*
Februarij 1622. coram bonæ memor. Vbaldo, quia
31 † actus attribuitur ordinanti, & non exequenti, *leg.*
item eorum §. si decuriones, ff. quod cuiusque vniuers.
*nom.l.pater ex prouincia, ff.de manum.vind.*ibi; *solam*
enim electionem filio concessit, cæterùm ipse manumisit,
l.restituta, §.sed & si voluntate ff.ad Trebell. cap.cum
*aliquibus, de rescript.in 6.*cum similibus adductis per
Aym..Cranet. *consil.961. n.4. vers.& cùm mandatum*
Superioris executus sit, Superiori & mandanti, non exe-
quenti actus est tribuendus, volum.5. Salgad. *de Regia*
protect.lib.4.cap.1.à num.16.& cap.3. n.26. cum seqq.
Surd. *decis.297. num.1. & decis.299. numer.9.* & non
suffragatur Titulari ad effectum impediendi ne
pensionarius constituatur in quasi possessione exi-
gendi, controuersia post mandatum, & ordinem hu-
iusmodi super nullitate pensionis contra ipsum pen-
sionarium exorta, nisi talem ordinem, seu manda-
tum reuocauerit monendo in tempore campsorem
ne solueret, vt per text *in l. si fideiussor, in princip. ff.*
mandati, ibi, *potuit enim atque debuit*, & inferiùs,
debuit enim notam facere, firmauit Rota *in d. Cremo-*
nen. pensionis.

32 Quoad præsumptum verò mandatum de soluen-
do est aduertendum, illud sufficiens videri, vbi solu-
tio per alium facta fuerit, & de vero non constiterit,
concurrentibus tamen aliis adminiculis, vel quouis
argumento, per quod excluderetur sinistra præsum-
ptio doli, & machinationis; potest enim esse, quòd
soluens, vel id effinxerit in præiudicium alterius, vel
etiam simplicitate inductus; proindeque valde ini-
quum foret si Titularis ex facto alterius, tam enor-
miter prægrauaretur. Nicol.Garc. *dict. cap.5. n.453.*
Melch. Lotter. *d.quæst.38. num.142.* Rota *decis.681.*
n.3.part.4. diuers. & apud Pacific. *de Saluiano interd.*
decis.43. num.3. cum seqq.& decis.44.num.12. & apud
Zachiam *post tract.de societate officior.decis.27.num.1.*
& post Ludou. Post. post *tract. mandati de manute-*
nendo, decis.318. num.6. cum seqq.

Primum ergo, & præcipuum adminiculum, quod 33
facit præsumi mandatum de soluendo, & scientia
Titularis, si quo modo possit probari, Veral. *de-*
cis.165. num.2.part.3. & hanc solam sufficere, rectè
resoluit Beltramin. *in annot. ad Gregor. decision.275.*
numer.20.

Secundum, si solutiones proponerentur factæ 34
per plures annos, neque enim est verisimile soluen-
tem nomine alieno pecunias suas iactare voluisse.
Rot *decis.2.de causa possess. & propr.in antiq.* Cæs. de
Grassis *decis.6.num.6.de probat.* Gig.*de pension. q.48.*
Lotter. *dict.quæst.38. num.146. cum seqq.* Rota apud
Zachiam *post tract.de societate offic.decis.27.num.1.* &
apud Ludou.Post.post *tract.mandati de manutenendo*
*decis.47.num.2.& 3.& decis.318.num.7.*Greg XV.*de-*
cis.275.n.4.& apud Valenzuel.*tom.2.consil.185.n.40.*
Vel † si solutio esset quidem de vno termino tan- 35
tùm, sed quantitatis non minimæ, vt non cadat sub
sensum cuiusdam sani capitis, quòd vel soluens vo-
luerit tantam iacturam facere si de suo soluit, vel
pensionarius interdictum retinendæ tanti emere,
hoc enim casu de plano mandatum est præsumen-
dum, quia soluitur tale quid, quod non solet dari,
seu gratiosè concedi, Cardin. Mantic. *de tacitis, &*
ambig.conuent.lib.7.tit.6.num.3. Stephan. Gratian.*dis-*
*cept.forens. cap.296.sub num.20.*Greg.XV.*decis.275.*
num.4. Lotter. *dict.lib.1.quæst.48. num.148.* Rot. *de-*
cis.196. num.4. part.1. diuersor. & decis.193. num.11.
part.1. recentissim. & dec.538. à princip.part.2. etiam
recentissim. & apud Post. *decis.47. num.1.* eleganter
Gambar.*de potestate Legati à Latere, lib.6.de pensionib.*
numer. 677. qui non distinguit inter solutionem
magnæ, vel minimæ quantitatis, concludens, *quia* 36
licèt aliàs mandatum non præsumatur, tamen hoc casu
præsumitur, cùm non sit verosimile, quòd aliquis de
suo soluat, &c. Eandem rationem, quòd scilicet in 37
soluente præsumatur mandatum, cùm solutio sit
actus, qui verisimiliter absque eo expediri non so-
let, ponderauit Rot. *d.decis.196. n.4.& d.decis.538.*
num.2. ex notatis per Cassad. *decis.3. n.4. de procura-*
torib. Felin. *in cap.sicut, sub num.31.in fine, de re iu-*
dic. Aym. *de antiq. tempor. part.2. num.65.* Optimè
Iacob. Cancer. *var. resol. tom.2. cap.6.de solution. sub*
num.44. vbi eleganter quæstionem soluit his verbis.
Quæro octauò de difficili quæstione, & practicis obuia.
prætendebam Petrum mihi teneri singulis annis ad cer-
tam pensionem ex certa causa: cum vellem exigere di-
ctam pensionem à Petro, & ab eo illam petiissem, quidam
tertius mihi dictam pensionem soluit, & per aliquos an-
nos similiter fecit; cùm tamen ego inscius essem an ille
solueret de mandato Petri, vel non; demum petij dictam
pensionem à Petro, ille eam soluere recusauit, petij me
conseruari in mea possessione, seu quasi, recipiendo ab eo
dictam pensionem: ille replicabat, mè non esse in dicta
possessione, seu quasi, quia ille nunquam dictam pensio-
nem soluerat: probaui quod post petitam dictam pensio-
nem à Petro, quidam tertius mihi pro eo, seu saltem eius
nomine dictam pensionem per multos annos soluisset.
Prætendit Petrus dicti tertij factum sibi nocere non po-
tuisse, maximè cùm ipse nihil (prout dicebat) de dicta so-
lutione

lutione sciret. Quæsitum fuit quid iuris? Ex facto consultus respondi, quòd licèt verum sit solutionem non factam per personam legitimam, aut mandatum habentem in futurum non obligare, vt pulchrè notat Laurent. de Pinu cons.143. Reuerende, n.9. *Veruntamen quoad hoc vt dicat esse in dicta possessione, seu quasi recipiendi aliquid, sufficit illa solutio facta à tertio, quia præsumitur à iure facta de voluntate illius, qui prætendebatur debitor, cùm non sit verisimile illum, qui soluit, voluisse iactare suas pecunias*, l. cùm de indebito, ff. de probat. *& ita notat Laurēt. de Pinu* d. cons. 145. n.9. & 10. *Andr. Gambar.* de officio, & potest. Legati de latere, lib.6. num.510. *Socin.* consil. 21. Vilis, p.1. *Felin.* in cap. Sicut, num.31. in fine, de sent. & re iudic. *Ossasch.* consil.1. num.62. *Caualcan.* decis.45. num.12. circa finem patr.1. Hactenus Cancer. qui eandem sententiam sustinet, *cap.14. de procurator.*

38 Tertium, si solutio facta fuerit à campsore ex præexistenti pacto de dando cedulam banchariam, (campsor enim per eam se obligat statis temporibus per tot annos se soluturum pensionem sub iuramento, & obligatione Camerali, absque vlla prorsus exceptione, excepto casu mortis Titularis, & pensionarij.) Duran. *decis.* 324. *n.*14. & fuit firmatum *in dicta Cremonen. pensionis*, quæ hunc campsorem verè esse fideiussorem tenet, ac proinde censeri habere mandatum de soluendo à principali debitore, pro quo fideiussit, per text. *in l. indebitum 47. ff. de condict. indebit.* ibi, *quoniam potest videri id ipsum se mandasse, vt suo nomine solueretur*, per quem text. ita censuit *gloss. vlt. in l. si quis mandato 29. ff. de negot. gestis*, Honded *consil.17. n.34. lib.2.* Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.6. tit.22. num.4.* Quam quidem decisionem *in dicta Cremonen. pensionis*, impressam reperi apud Ludou. Post. post *d. tract. mandati de manutenendo decis.*163. vbi *numer.*8. benè quoad propositum sic censuit. *Quòd autem pensionarius sit in quasi possessione exigendi pensionem patet, quia cùm Abbas promisisset dare cedulam banchariam, & illam dederit, cuius vigore campsor soluit pensionem, vt suprà dictum est, dicitur constituisse pensionarium in quasi possessione exigendi tanquam soluens de mandato Titularis, vt fuit dictum* in causa Pistorien. pensionis 3. Iulij 1606. coram Sanctissimo, &c. actus enim tribuendus est ordinanti, & non exequenti. Surd. *decis.292. n.9. & decis.297. n.1.* Rot. *decis.167. n.2. p.2. diuers.* & sibi imputare debet Abbas si non monuit in tempore campsorem ne solueret, ad text. *in l. si fideiussor, in princ.* ibi, *potuit enim atque debuit, ff. mandati*, &c. Mandato enim Titularis data & facta præsumitur cedula bancharia pro soluenda pensione, Duran. *decis.324. num.14. part.2.* Cùm ergo B. in suo mandato procuræ dederit facultatem eius fratri dandi cedulam banchariam, & in litteris Apostolicis reseruationis promissa inueniatur, ipsaque ad eius instantiam data fuerit, ac per campsorem, qui illam confecit, tres termini pensionis huiusmodi, ad summam trecentorum ducatorum auri de Camera ascendentes, soluti probentur, non potest dubitari quin ex hac solutione constitutus sim in quasi possessione exigendi, iuxta suprà resoluta. Vnde solutiones factæ ex præcedenti obligatione de soluendo, & mandatum procuræ in eiusdem fratris personam ad consentiendum pensionis reseruationi, & ad obligandum Titularem, eiusque bona pro solutione pensionis, (vt in puncto est casus noster) absque dubio me constituunt in quasi possessione exigendi contra dictum Titularem, vt censuit Rota apud Pacific. *de Saluiano interdicto, decision.43. num.4. cum seqq.* & in terminis resoluit Ludou. Post. *obseruat.35. num.73.*

Procedit autem vis hæc quasi possessionis, etiāsi fuisset acquisita per vnicum actum exactionis, vt in terminis benè resoluunt Nicol. Garc. *d. part.1. cap.5. num.450.* Seraphin. *decis.436. num.1. & decis.1411. num.2.* Lotter. *d. lib.1. q.48. num.106.* Marescot. *var. resolut. lib.1. cap.11. num.32. & 33.* D. Marius Cutelli, vir apprimè doctus, & mei amicissimus, *in patrocinio pro Regia iurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa, cap.3. in fin. num.127. fol.47.* nouissimè Ludou. Post. *d. tract. mandati de manutenendo obseru.18. n.36.* Rota apud eundem *decis.318. num.1. cum seqq.* Reynoso *obseruat.62. num.10. cum seqq.* Cancer. *variar. resolut. part.2. cap.6. numer.45.* me citato *in hoc loco* Mendez à Castro *in praxi Lusitana part.2. lib.3. c.21. num.158.* & est in Rota indubitatum, vt ipsa sæpè sæpiùs firmauit, & signanter *dec.196. num.2. part.1. diuers. & decis.193. num.2. & decis.460. num.6. part.1. recentiss. & decis.310. à num.1. & decis.382. num.1. & decis.538. per tot. part.2. recent. & in Spoletana pensionis 21. Iunij 1619. & 1. Iulij 1620. coram bonæ memor. Vbaldo*, quod in cæteris iuribus incorporalibus locum obtinet, iuxta ea, quæ notauimus *in collect. ad cap. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propr.* Et sæpissimè ex vnica solutione facta per antecessorem Rota pronunciauit pro manutentione pensionarij contra successorem in beneficio, vt per Greg. *decis.275. ex num.1.* vbi Beltram *in annotat.* plures decisiones cumulat, aliásque refert Lotter. *d. lib.1. quæst.48. num.113.* nouissimè Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ part.2. verb. possessio, §.14. pag.80.* 39 40

Vnde non videtur sufficiens quoad hunc effectum solutio partis vnici actus, hoc est, termini, nisi soluat Titularis partem illam quantumcumque minimam, cum promissione soluendi residuum, & hoc animo etiam exigit pensionarius; id enim satis erit pro acquisitione huiusmodi quasi possessionis exigendi in totum, *consil.130. num.2. lib.2.* Quia quando agitur ad effectum simplicis manutentionis, non ita attenditur factum solutionis, quin magis attendatur animus, & soluentis, & exigentis; in quo tota vis acquisitionis consistit: & his fundamentis ita censuit Rot. *in Calaguritana pensionis 17. Iunij 1624. coram bonæ memor. Patriarcha Manzanedo.* Ex qua constat secus dicendum esse eo casu, quo soluens ita solueret, vt nollet deinceps, vel vltra id, quod soluit aliud soluere, hac enim ratione non daretur ipsius animus, & patientia, nisi limitatè, vt benè ponderant Lotter. *dict. lib.1. quæst.38. num.127. & seq.* & Ludou. Post. *d. obseru.18. num.34.* his verbis: *Nam ex solutione partis acquiritur quasi possessio totius; intelligendo tamen in dubio, quando scilicet non apparet quòd soluens habuerit in animo agnoscendi debitum pro parte tantùm; secus verò si appareat habuisse animum agnoscendi debitum solùm pro parte, cùm præcipuè soluentis animus attendatur in hac materia.* Gratian. *discept. forens. cap.426. num.3. 11. & 16.* Rota *in recentiorib.* dec.547. num.8. p.1. *Nec solutio in vna parte præiudicat in alia non soluta, quam quis non videtur tanquam debitam agnouisse, Gratian.* disceptat. forensium cap.485. in fine; *Vnde non datur manutentio quoad totum, Gratian. d. cap.426. numer.11. &c. & sic intelligenda est* Rota coram Duran. *decis.324. à num.3.* 41

Amplia, & intellige, supradictam resolutionem de probanda huiusmodi quasi possessione exigendi per antecedentem etiam vnicam eius solutionem, procedere etiamsi non spōte, sed facta fuerit metu censurarum quando non apparet de protestatione in actu solutionis, Rot. *decis.196. n.3. p.1. diuers. & in Oscen. pensionis 25. Iunij 1618. coram R.P.D. Pirouano*, Greg. *decis.365. n.2.* vbi adden. Lotter. *dict. lib.1. q.38. n.208.* Seraph. *decis.1047. n.11.* nouissimè Ludou. 42

dou. Post. *de obseru.* 35. *n.* 43. vbi *n. seq.* addit necessariam esse protestationem factã in ipso actu solutionis, ad hoc vt ipsa solutio nõ constituat pẽsionariũ in quasi possessione exigendi, non solùm si excommunicatio fuit solummodo in litteris comminata, sed etiamsi fuerit deuentum ad ipsam excommunicationem, nisi præcessisset rescriptum cùm claus. *sine retardatione solutionis pẽsionis*, &c. quia tunc necessitas remouet voluntatem liberam ab actu solutionis. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota p.* 2. *verb. possessio* §. 15. Nam si appareat de tali protestatione, vtique ita protestando Titularis remouebit animum ab actu, locóque patientiæ introduceretur dissensus, & sic impediretur acquisitio possessionis in pensionario, Puteus *dec.* 273. *n.* 2. *lib.* 2. Achil *decis.* 11. *de pensionib.* quos refert Lotter. *d. q.* 38. *n.* 205. Marescot. *var. resol. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 22. Seraph. *dec.* 1017. *n.* 6. Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 113. *n.* 10. *cum seqq. & c.* 310. *n.* 30. Rota apud Ludou. Postium *decis.* 202. *n.* 4. *&* 6. Idem erit si soluens in actu solutionis & numerationis protestetur se soluere metu mandati, seu exequutionis, vel carcerationis, & de protestatione appareat; Maresc *d. c.* 22. *n.* 22. Cenci. *de censib. p.* 2. *cap.* 2. *q.* 5. *a.* 4. *n.* 19. Gratian. *d. c.* 310. *n.* 38. Rota apud Pacif. *de Saluiano interdicto decis.* 44. *num.* 8. *&* 14. & alij citati à Ludou. Postio *obseru.* 35. *num.* 37.

43 Intellige deinde procedere quamuis huiusmodi quasi possessio exigendi pensionem amissa proponatur, eo quòd pensionarius per decennium acquieuerit, negligendo petere; nam licèt videatur abiicere animum possidendi, & sic ciuilem ipsam possessionem amittere per lapsum tanti temporis, quasi eius oblitus, ex doctrina Bart. *in l. siue possideris n.* 8. *ad fin. Cod. de probat.* Rip. *in d. c. cùm Ecclesia Sutrina n.* 23. *de causa possess.* Gig. *de pensionib. q.* 85. *n.* 3. Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 149. *alias* 165 *in vlt. impress. n.* 25. Flor. de Mena *variar. res. lib.* 2. *q.* 12. *n.* 41. Marches. *de commissionib. p.* 1. *pag.* 148. Salgad. *de Regia potest. part.* 3. *cap.* 3 *num.* 68. *&* 69. Nihilominus tamen in materia pensionis, vbi adest simplex denegatio ipsius Titularis, hoc applicari non potest, eo quòd vt sit locus amissionis ciuilis possessionis per lapsum istius decennij, id exigatur, quòd naturalis fuerit per aliũ occupata, cùm nõ detur terminus habilis, quòd tertius pensionem iterum exigat, ita auctoritate Baldi *consil.* 12. *n.* 11 *lib.* 1. & aliorum, in terminis pensionis resoluunt Rot. *decis.* 404. *n.* 7. *p.* 2. *recentissim.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 310. *n.* 52. *&* 53. Seraph *decis.* 299. *n.* 8. Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 38. *n.* 216. *& seq.* qui duo vltimo loco citati aduertunt alios Doctores superiùs citatos loqui in casibus, in quibus vnus possidet naturaliter tantùm, quod non potest applicari controuersiæ super possessione, seu quasi, pensionis. nam licèt pensionarius tantum possideat ciuiliter, tamen Titularis non potest possidere naturaliter, cùm pensio sit quædam seruitus, & res sua nemini seruiat, *l. in re communi, ff. de seruit. vrban. præd.*

Rota *decis.* 287. *n.* 5. apud Farin. *p.* 2. *recentior.* ibi. *Nec facit quòd ciuilis possessio spatio decem annorum amittatur, & quòd prædicta præsumptio continuationis non duret vltra decenniũ, Bart.* in l. siue possidetis n. 8. C. de probat. *& quòd in nostro casu ab vltima solutione de anno* 1592. *effluxerit decennium atque ad litem motam de anno* 1602. *Quia respondetur prædicta procedere quando alius possessionem naturalem occupauit, quia tunc dicta præsumptio continuationis possessionis ciuilis non militat vltra decennium, secus (prout in casu nostro) quando non fuit naturalis possessio occupata; tũc enim etiam post decennium præsumitur illius continuatio, & animi retentio,* &c. Eadem Rota apud Ludou. Post. *decis.* 156. *n.* 7. *& decis.* 143. sub *n.* 2. ibi, *Non obstat quòd, per decem annos nunquam facta fuit exactio in ducatis* 55. *de Camera, sed in minori summa, ac propterea videatur amissa quasi possessio antea quæsita: quia vltra quòd ex supradictis apparet obiectum hoc in facto non sustineri, tollitur etiam difficultas ex eo, quòd præsumptio dictæ amissionis non procedit quando (vt in nostro casu) non constat alium exquisiuisse possessionem naturalem, quia tunc etiam post decennium præsumitur illius continuatio, & retentio,* &c. Idem Ludouic. Post. *obseruat.* 10. *num.* 100.

Quidquid sit de resolutione supradicta, illa minimè adaptari potest ad nostrum casum, in quo non cadit consideratio longi temporis, decem scilicet annorum cùm tantum lapsi sint octo, in illis semper litem moui, pensionem petij, & propter eius obstinatum animum non soluendi, quolibet anno litteras declaratorias contra illum relaxari obtinui; vnde colligitur, quòd nunquam neglexi petere, & & sic non data negligentia ex mea parte minimè potui amittere animum possidendi, & exigendi, vt in terminis tenet Marta *dict. p.* 1. *claus.* 149. *aliàs* 165. *numer.* 25. *in vltim. impress.* quem refero *in tractat. de clausulis vsufrequent. clausul.* 162. *num.* 19. Quare nunquam possessio censetur amissa lapsu decennij, vbi quis fecit diligentias in Signatura, & in Rota, vt ipsamet censuit apud Ludouic. Post. *decision.* 42. *num.* 4. solutionis enim denegatio, & subsequuta taciturnitas per decennium, requiritur ad perdendam quasi possessionem exactionis pensionis, vel fructuum, vt censuit eadem Rota apud Ludou. Post. *decis.* 86. *num.* 8. his verbis, *præsertim in casu exactionis pensionis, aut fructuum in quo ad perdendam quasi possessionem requirebatur denegatio solutionis, & quòd postea per decennium tacuerit, Innocen.* in cap. querelam num. 3. de elect. *Afflict.* decis. 67. n. 1. *& ita loquitur Pute.* decis. 276. n. 1. lib. 1. *dum considerat negligentiam recuperandi naturalem, &c.* Optimè in materia Rota *in Meliten. pensionis* 7. *Iunij* 1630. *coram R. D. meo Coccino Decano*, quæ censuit modernum Titularem, qui non consensit reseruationi pensionis, nec illam soluit per triginta annos, obligandum esse ad illius solutionem, si pensionarius narrata reseruatione pensionis iustificauerit. Accedit, quia si hoc allegat dictus B. in vim præscriptionis, illa ei suffragari non debet, habito respectu ad malam fidem, quam semper habuit, ad tradita per Crescent. *dec.* 1. *de præscript. aliàs* 235. *n.* 4. Alex. *cons.* 185. *vol.* 2. immo indignum videtur, vt tam turpiter allegans audiatur, quem elegantibus verbis increpat Petr. Greg. *syntagm. iuris p.* 3. *lib.* 40. *c.* 8. *n.* 5. ibi, *Potissimum si agatur de ipso debitore, qui per se contraxit, & qui nunquam factum proprium ignorare impunè potest: & ita nunquam præscribere poterit actionibus creditoris: iuxta sententiam quoque Host. Ioan. Andr. & Cardinalis. Quid enim meruit creditor, vt actione priuetur, qui gratiam fecit debiti per patientiam longam debitori: ingratissima enim est retributio ei, qui nec vsuras accepit, sic enim intelligo, & beneficium contulit suo priuato.*

Ex quibus omnibus primò infertur pensionarium 44
existentem in quasi possessione exigendi, manutenendum contra quemcumque successorem in beneficio, etiam qui nunquam soluit; cùm ad effectum manutentionis sufficiant solutiones per prædecessorem factæ: ex mutatione enim, & variatione personarum, contra quas possidetur, nõ variatur possessio, nec ius actoris. *l.* 2. §. *ex his, ff. de verb. obligat.* Guid. Papæ *decis.* 629. Gig. *de pension. q.* 47. *num.* 10. Menoch. *remed.* 1. *recuper. num.* 89. Felician. *de censib. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 8. Mendez à Castro *in praxi Lusit. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 21 *num.* 159. *cum seqq.* Pute. *decis.* 151. *lib.* 3.

lib.3. Seraph decis.1147. num.1. Gregor. decis.275.in
princip. Lotter. d.lib.1. q.38. n.109. & 111. & q.39.
num.76. Rot.decis.562 n.1. p.2. recentior. & dec.508.
num.1. p.2. etiam recentior. & decis.193. num.2. & 3.
p.1. recentiss. & decis.31[illegible] num.2.& decis.53[illegible]. n.6.
part.2. recentiss. Rota coram Duran. decis.67. n.19.
& 20. & apud Ludou. Post. decis.202. num.2.Valen-
zuel. consil.124. num.32 tom 2. nam prædecessor, &
successor in beneficio reputantur vna,eademque per-
sona, gloss. verb. substitutum in cap. quoniam Ab-
bas 14. de offic. deleg. & quasi possessio defuncti an-
tecessorum absque noua apprehensione, seu exer-
citio transit in successorem, Garc. de benefic.p.5.c.5.
n.33. quem refert Mendez a Castro d. lib.5. cap.21.
num.1[illegible]. Pensioni enim, qui consensit, non solùm
45 pro se,sed etiam pro successoribus consentit,Lotter.
d. lib.1. quæst.3[illegible]. num.101.

46 Vnde successor in beneficio spoliat,si pensionem
integrè ab antecessore solutam soluere recusat, da-
turque pensionario remedium reintegrandæ, Guid.
Pap. decis.629. Lotter. d. lib.1. quæst.38. numer.112.
47 Quia † acceptando beneficium pensione grauatum
videtur obligare se ad onera posita super tali bene-
ficio, l.ex maleficiis, §.1. vers. Sed vtilitatis causa,
ff. de action. & oblig. & sic ad pensionis solutionem
non solum actione reali tanquam percipiens fru-
ctus, super quibus fuit impositum onus reale pen-
sionis, cap.querelam, & ibi Abb. not.3.de elect.Felin.
in cap. ad audientiam el 2. numer.6. de rescript. Castr.
consil.358. numer.4. vers. aut quæritur, lib.1. Decian.
consil.185. num.8. tom.2. Gregor. de pensionib. q.39.
num.1. & quæst.4[illegible]. num.1. & quæst.47. n.2. Gonzal.
ad reg.8. Cancel. gloss.34. n.45. & seq. Card. Mantic.
decis.273.num.1. Greg.XV. decis.[illegible]7. num.2.Duran.
decis.369. num.1. sed etiam actione personali, quia
titularis acceptans beneficium pensione grauatum
videtur quasi contrahere cum eo, §. omnium, Instit.
de actionib. Et censetur quasi contraxisse cum eo,
cui pensio fuit reseruata, & se obligasse ad pensio-
nis solutionem, Gig. de pension.51.n.5. Caputaq.
decis.13. p.1. & decis.302. p.2. Verall decis. 13.p.1.
& decis.302.part.2.Rot. decis.110.n.1.p.1.recentissim.
Gonzal. gloss.5. §.5. num.46. Valenzuel. tom.2. con-
sil.127. num.13. Lotter. lib.1. q.36. numer.87. & 88.
Greg. decis.215.num.7. Rota decis.176.num.3.part.2.
recentior. nec est locus excusationi sub prætextu ig-
norantiæ, Verall. decis.107. numer.4. p.3. Lotter. d.
quæst.39. num.43. Quod bene procedit etiam quod
successor fuerit auctoritate ordinaria prouisus, vt
per Garc. p.1.cap.5. num.187. Lotter. d. q.39, n.101.
Et licet de illo in reseruatione nulla facta fuisset
mentio, Gloss. verb. Prioratus, in cap. nisi essent, de
præbend. Bursat.consil 3[illegible]1.num.16. Gig. de pensionib.
q.44.num.2. Valenzuel consil.104.n.5. tom.2. Rota in
Toletana pensionis, Iunij 163[illegible]. coram R.P.D. Merlino.
Et in tantum sunt veræ prædictatæ conclusiones, vt
etiam intrusus in beneficio teneatur ad solutionem
pensionis si percepit illius fructus, Bursat. d. con-
sil.361. numer.19. & 25. lib.4. Gig. resp.29. per tot.
Bellenc. de charit. subsid. q.34. num.1. Garc. part.1.
c.5. num.182. cum seq. Seraph. decis.66. num.3. Du-
rand. decis.369. num.2. alias esset iniquum, vt qui
nullos fructus percepit, soluere pensionem tenere-
tur, Valenzuel. consil.137. num.37. tom.2. Cardin.
Mantic. decis.339. num.3. Buratt. decis.669. n.4. &
decis.636. num.9 & decis.915. num.3.

48 Quod ego intelligendum puto, dummodo fru-
ctus sufficientes sint ad pensionem soluendam, quia
cum iste successor non fuerit, qui illius reseruationi
consensit, & curabit illam soluere, non debet com-
pelli, nisi quatenus adsint fructus, super quibus

reseruata reperitur. Mantic. decision. 224. numer.1.
† Vnde successorem in beneficio pensione grauato, 49
non teneri soluere pensionem maturatam, quan-
do fructus non percepit, tenent Crescent. decis.3.
de solution. & Rot. decis.130. num.1. p.1. recentissim.
Nicol Garc. de beneficijs part.1. cap.5. num.190. ibi,
Quartò infertur in dicta definitione pensionem soluen-
dam esse inter antecessorem in beneficio pro rata tempo-
ris, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus,
non habita consideratione temporis quo erat soluenda,
&c. Non enim conuenit, vt qui fructus, non per-
cepit; compellatur ad solutionem pensionis, Man-
tic. decis.339. num.3. Nicol. Garc. de benefic. part.1.
cap.5. num.201. ibi, Neque enim tenetur ad decursu
tempore suo si fuit impeditus vti fructibus, nouissimè
Valenzuel. tom.2.consil.137.n.37.Ex illa sanè ratione, 50
quia pensio est onus fructuum,& ipsis fructibus in-
hærens, & debitum ab eo, qui fructus percepit,
Gig. resp.29. num.4. vers. Propterea quod. Valenzuel.
d.tom.2. consil.193. num.1. Idem resoluit Flamin. Par.
de resignat. benef. lib.1. q.8. num.52.ibi, Et scias,quòd
licèt quis cœperit possessionem tempore Maij,non tenetur
soluere terminum in natiuitate S.Ioannis de mense Iunij,
quia diuisio terminorum fit causa commodioris solutionis,
& sic si non percepit fructus, non tenetur, quare erit
obligatus, qui percepit fructus illius anni. Vnde quam-
uis pensionarius habens reseruationem pensionis in
pecunia, non teneatur recipere fructus, Rota apud
Ludou. Post. dec.163,n.6.nihilominus tamen succes-
sor in beneficio satisfacit cedendo omnes fructus
pro pensione; cuius reseruationi minimè consensit,
vt post Ioan. Baptist. Ferret. consil.73. & Bursat. d.
consil.361.num.18. resoluit Felician. de censib.tom.2.
cap.1.num.6. in fine vers. nec obest; quia licèt certi iu-
ris sit aliud pro alio inuito creditori solui non pos-
se, l.2.§.mutui datio, ff. si cert.pet. tamen hoc dictum
limitatur cùm pecunia propter speciem debetur. d.
l.si verò §.fin.ff. soluto matr. l.miles §.1. ff. de re iudic.
l.si fundum per fideicommissum, ff. de legat.1.Cancer.
var. lib.1. cap.6. de solut. num.87.

Non obstat, quòd consentiens impositioni pen-
sionis excessiuæ videtur saltem in vim pacti sibi
præiudicare, ad l.1. §. vsque adeò, ff. de iniur. cum
aliis citatis per Mandos. de signatura gratiæ, tit. de
pensionibus, vers. Aduertendum etiam est. Valenzuel.
tom.2.consil.127. à n.11. quia hoc procedit in con-
sentiente reseruationi, non autem in successore, se-
cundùm ea,quæ notat Nicol.Garc.d.cap.5.num.368.
Nec iste successor tenetur ex fructibus maioribus
subsequentis anni supplere illud, quod deficit in
præcedenti, quia annuæ præstationes (vt sunt hu-
iusmodi pensiones) tot sunt debita, quot sunt an-
ni, l. cum notissimi, §. in his, C. de præscript.triginta,
Lotter. dict.l.1.quæst.39.num.9. & tot dicuntur obli-
gationes, quot sunt termini solutionum,Greg.XV.
decis.345. num.2. Duran. decis.388. numer.8. Rota
apud Zach post tract.de obligat. Camer.decis.122.n.4.
& vnumquodque respicit illius anni, quo debetur,
fructus, & cum illis reciprocat, l.si autem, l. fructus,
ff. soluto matr. Lotter. d.q.39. n.91. Verùm licèt hæc
attento rigore iuris vera sint, nihilominus tamen
iuxta formam litterarum reseruationis, fructus be-
neficij non solum sunt obligati pro pensionibus de-
currendis singulis annis respectiuè; sed immo fru-
ctus vnius anni sunt etiam obligati pro pensionibus
aliorum annorum. Gig. de pensionib. q.43. n.2. vers.
quia autem, Rot. coram Duran. decis.369.n.6. In hac
materia solutionis pensionis est aduertendum quòd
primus terminus illius soluendæ,licèt in litteris,se-
cundus terminus, seu tempus fuerit priùs in ordine
nominatus,cùm non sit attendendus ordo Scripturæ,

ſed intellectus, qui colligitur ex tempore reſeruatæ penſionis, Seraph *deciſ.* 29. Rota apud Ludouic. Poſt. poſt *tract. mandati de manutendo deciſ.* 188. *n.* 7.

52 Secundò infertur exiſtentem in quaſi poſſeſſione exigendi manutenẽdum eſſe in ea ſumma, quam conſtat ſibi fuiſſe ſolutam, abſque eo quòd indagandum ſit quid in ea ſolutione comprehendatur, & an aliud vltra debitum fuerit deductum, vt cenſuit Rot. *in montis Faliſci penſionum* 27. *May* 1627. *coram R. P. D. Vbaldo ſen.*

53 Tertiò infertur teneri penſionarium in petitorio iuſtificare gratiam, etiamſi ſit in quaſi poſſeſſione exigendi, Mantic *deciſ.* 196. *num.* 3. Greg. *deciſ.* 57. *& ibi Adden. ſub num.* 16. Rot. apud Marcheſ. *de commiſſionib. part.* 1. *pag.* 614. *& in Auerſana penſionis* 27. *Martij* 1628. *coram R. P. D. Merlino.*

54 Quartò infertur penſione reſeruata ſuper Epiſcopatu, cum clauſ. *Dũmodo mille remaneant pro Epiſcopo*, penſionatium exiſtentem in quaſi poſſeſſione exigendi non teneri in poſſeſſorio probare remanere, vt cenſuit Rot. apud Nicol. Garc. *d. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 435. & coram Mantic. *deciſ.* 196. *num.* 1. *&* 2.

55 Quintò infertur penſionarium exiſtentem in quaſi poſſeſſione exigendi, in ea eſſe manutenendum, quamuis conſtaret penſionem illi tanquam Clerico fuiſſe reſeruatam, & ad præſens reperiri vxoratum, abſque eo quòd conſtat de exiſtentia diſpenſationis Apoſtol. quia allegatio de extinctione penſionis per matrimonium ab eo contractum non impedit manutentionem, vt tenuit Rot. quam refert Nicol. Garc. *d. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 550. præcipue ſi quaſi poſſeſſio probetur poſt mutationem ſtatus, vt ipſe Garc. declarat. *d. c.* 5. *à n.* 553. quem refert Salgad. *dict. part.* 3. *c. n.* 78. Nam quamuis nullitas hæc videatur oriri ex ventre litterarum, adhuc ſtante quaſi poſſeſſione exigendi, illa diſcutienda eſt in petitorio; Rot. apud eundem Garc. *d. p.* 1. *c.* 5. *n.* 117. *&* 553. quæcunque enim exceptio ſubreptionis, hoc caſu reſpicit petitorium, Pute. *deciſ.* 495. *n.* 2. *lib.* 2. Rota *deciſ.* 23 . *n.* 1. *part.* 2. *recentiſſim. & in Corduben. penſionis* 28. *Iunij* 1634. *coram R. P. D. Panzirolo*, Pacific. *de Saluiano interdicto inſpect.* 2. *num.* 42.

56 Sextò infertur, ſtante quaſi poſſeſſione exigendi intrare clauſulam, *Sine retardatione*, licet ex ventre Bullarum conſtaret de vitio, ſeu nullitate penſionis, & non iure penſionarij, vt eſt tritum in Rot. in deciſionibus relatis per Aloyſ. Ricc. *in collect. dec. p.* 4. *collect.* 1163. *in limit.* & per Mart. *de clauſul. part.* 1. *clauſul.* 195. *num.* 12. Mareſcot. *var. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 10. *& cap.* 22. *num.* 21. *&* 22. Salgad. *d. part.* 3. *c.* 3. *num.* 29. Nam Marcheſ. & alij, quos pro contraria citauit opinione in ſimili *tract. de clauſ. vſufreq. clauſul.* 162. *num.* 18. loquuntur quando non adeſt quaſi poſſeſſio exigendi, & ſic extra terminos huius illationis; vel quando poſſeſſio eſt turbida, & non clara; vel penſio ſoluta fuiſſet per compulſionem, & metu cenſurarum, vt aduertit Salgaldo *n.* 30. *dicto loco.*

57 Septimò infertur ex dicta ratione Tranſlatarium penſionis exiſtentem in quaſi poſſeſſione illam percipiendi, petentémque in ea manuteneri, ac pro terminis decurſis, & decurrendis ſibi relaxari mandatum, non teneri ad aliquam iuſtificationem, ex *reg. l.* 2. *ff. vti poſſidetis*, atque ità, nec litteras reſeruationis, nec habilitatem, aut ſuam, aut transferentis debere probare, ſed ſufficere oſtendere litteras expeditas, & tranſlationem factam, & ſe eſſe in quaſi poſſeſſione exigendi, Mohed. *deciſ.* 9. *ſub numer.* 1. *de cauſa poſſeſ.* Pute. *deciſion.* 239. *ſub num.* 2. *lib. in correctis*, Rot. *deciſ.* 305. *ſub numer.* 2. *part.* 2. *recentior.*

58 Vnde firmauit Rot. apud Mohed. *deciſ.* 2. *de locat. & conduct.* & reſoluit Gig. *de penſionib. q.* 74. *n.* 1. *& q.* 88. *num.* 8. debere conſtare quòd fuerunt exhibitæ litteræ reſeruationis, quia Iudex procedit per viam caſſationis antiquæ, & creationis nouæ ſimilis, & propterea, niſi oſtendatur antiqua, non poteſt dici certus de qualitatibus illius, itaut videri poſſit an noua, quæ creatur, ſit ſimilis, vt ponderauit Rot. *in Recanaten. penſionis* 28. *February* 1628. *coram R. D. meo Coccino Decano.* Et deinde quòd litteræ originales facultatis transferendæ, fuerunt quoque exhibitæ coram exequutore, vt certus ſit de ſua iuriſdictione, tenent Ferret. *conſil.* 85. *numer.* 1. *lib.* 1. Creſcent. *deciſ.* 13. *de conceſſ. prabendarum.* Achil. *deciſ.* 7. *de penſionib.* Pute. *deciſ.* 245. *lib.* 3. *in correct.* Rot. *deciſ.* 43. *part.* 2. *recentiſſ. & in Bononien. tranſlationis penſionis* . *May* 6 8. *coram Card. Sacrato, & in d. Recanaten. penſionis.*

Vnde eadem Rot. *deciſ.* 485. *num.* 1. *part.* 2. *recen-* 59
tiſſ. firmauit quòd tranſlatio penſionis facta vigore
priuilegij Conclauiſtarum, eſt nulla exhibito coram
Exequtore ſolo tranſumpto priuilegij abſque
originali, & ſubdit *num.* 4. facultatem transferendi
penſiones datam Conclauiſtis non extendi ad penſiones
ſemel tranſlatas. Addit tamen Achill. *deciſ.* 2. 60
de officio deleg. quod ſaltem de facultate transferendi
debet conſtare ex tranſumpto appoſito in proceſſu
fulminato, de quo tamen non eſt ſtandum aſſertioni
Notarij, ſecundùm Ferret. *d. conſ.* 85. *num.* 1. *lib.* 1. &
fuit reſolutum *in dictis Carthaginen. & Bononienſ.*

Vbi autem fuerit pronunciatum litteras tranſla- 61
tionis eſſe exequendas, non admittitur appellatio
ſuſpenſiua, ſicut nec datur à decreto de exequendo
inſtrumento garentigio, Bart. *in l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic.* Couarr. *pract. cap.* 23. *n.* 9. *verſ. Tertium exemplum*, Menoch *remed.* 4. *adipiſc. num.* 827. Gutier. *in repet. l. nemo poteſt, num.* 447. *ff. de legat.* 1.

Neque impugnatio Titularis, quòd ex huiuſmo- 62
di tranſlatione ſibi inferatur præiudicium conſiderabile, poteſt illam ſuſpendere, quia quidquid antiquitus ſenſerit Rota, an facultas transferendi penſionem dicatur noua gratia, & nouum contineat grauamen, prorogando ſeruitutem beneficij, vt *in Eugubina penſionis* 11. *Decembris* 1561. *coram Rubeo*, & in aliis; certè hodie conſtans, & receptiſſima eſt ſententia in illo ſacro Tribunali, quòd huiuſmodi trãſlatio, licet facta in articulo mortis, cùm & prius quandocunque fieri potuerit, non ſit nouum grauamen, nec noua dicatur penſio, ſed ſolùm quædam mutatio perſonæ, & vitæ transferentis in perſonam, & vitam tranſlatarij, & delegatio ſolutionis alteri faciendæ, nec inde reſultare præiudicium conſiderabile, ſed euentuale dumtaxat, cùm aliquando contingat tranſlatarios etiam iuniores præmori ipſis transferentibus, licèt ſenioribus. Ita Rota coram Creſcent. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de rebus Eccleſ. non alien. & in Veronen. penſionis* 14. *Ianuarij* 613. *coram Card. Veroſpio*, quæ eſt *dec.* 119. *n.* 2. *p.* 2. *recentiſſim. & in Mediolanen. penſionis* 17. *Iunij* [illegible] 3. *coram Card. Pamphilio iuniore*, quæ eſt *dec.* 105. [illegible] *recentior. & in Romana penſionis* 17. *Iunij* 1622 *coram bonæ memor. Buratto, & in Regien. pẽſionis* 9. *Februar. &* 17. *Iunij* 1624. *coram Reuerend. Patr. Domino meo Pirouano, & in Firmanã Penſionis* 26. *Februar.* 1625. *coram bonæ memor. Remboldo, verſ. Et licet tranſlatio.*

Semoto autem præiudicio non eſt opus aliqua il- 63
lius expreſſione, nec cadit vitium ſubreptionis, Crauet. *conſil.* 68. *num.* 12. *verſ. Secus*, Rot *in Firmana penſionis* 2. *Iunij* 1593. *coram bonæ memor. Card. Millino.* Et ex hoc, quod tranſlatio penſionis non requirit derogationem, & expreſſionem, ſicut requi-
rebat penſio tranſlata, infert Rot. *deciſ.* 305. *per tot.* 64
part. 1.

part.1 recentiſſim. quod priuilegium Equitum Lauretanorum retinendi penſiones, matrimonio non obſtante, comprehendit etiam penſiones reſeruatas
65 ſuper Regio patronatu. Et de iure incerto, & euentuali, quod poteſt eſſe, & non eſſe, & quod à conditione purificatione pendet, mentionem non eſſe faciendam, tenet [illegible] *in c. p. in noſtra, n.15. de reſcript.* Pariſ. *conſil.5. n.96. lib.4.* Sanchez *de matrim. lib.8. diſp.21. num.26.* Caſſiador. *deciſ.16. numer.2. de præben.* Caputaq. *deciſ.337. num.2. & 3. part.1.*

66 Non obſtat, quod in reſeruatione penſionis ſuper beneficio faciendâ, ſit mentio de regreſſu, quem quis haberet ad illud beneficium, Caſſad. *deciſ.1. de penſionib.* Pute. *deciſ.97. lib.2.* Mo[illegible] *deciſ.7. & 10. de renunciat.* Flamin. Pariſ. [illegible] *benefic. lib.6. q.5. num.56. & 72.* Quoniam vlterius quòd non propterea penſio eſt ſubreptitia ob huiuſmodi taciturnitatem regreſſus, ſed quia Papa de conſenſu Titularis tunc reſeruat penſionem ſoluendam ab ipſo, & proinde iure merito quando beneficium peruenit ad regreſſarium, cùm ille non ſit ſucceſſor Rectoris conſentientis, ſed capiat beneficium ex ſuo primæuo iure, quamuis penſio fuerit à principio valida, attamen illa poſt purificatum regreſſum ipſi regreſſario non præiudicat, non autem, quòd aliſit ſubreptio; & ita loquuntur Caſſad. *d. deciſ.1.* Gig. *de penſionib. q.79.* & Pute. *d. deciſ.97. lib.2.* Nec poſſumus negare veram eſſe deciſionem Caſſadori in ipſa reſeruatione penſionis, ob quam tunc ſeruitus imponitur beneficio, & præiudicium indubitabile infertur; ſecus autem in tranſlatione, quæ, vt diximus, præiudicium non infert, vel niſi euentuale, & ſic non conſiderabile; per illam enim tranſlationem ſolùm mutatur caſus extinctionis de vna perſona in aliam, & fieri poteſt, quod mediante huiuſmodi mutatione citiùs libertatem aſſequatur beneficium, quàm ſi non fuiſſet penſio tranſlata. Nec etiam obſtat *deciſ. Pute.288. lib.3.* Quia ibi no agebatur de ſola mutatione vnius perſonæ in aliam, quod eſt mere euentuale, ſed præiudicium ibi erat cóſiderabile, & quaſi certum dum ius habentis expectatiuam ſuſpendebat quamdiu tres perſonæ viuerent, quibus defunctis probabiliter ille habens expectatiuam, non erat ſuperuicturus, & ita dictam Putei *deciſ.288. lib.3.* explicant Mandoſ. *ſuper regul. de iure quæſito non tollendo q.9.* & Rot. *deciſ.614. num.5. part.2. recentiorum.*

67 Litteræ tranſlationis habent paratam executionem, itavt detur tranſlatario via executiua pro executione ſuæ tranſlationis, ſicut dabatur penſionario tranſferenti, ita Veſt. *in praxi lib.3. c.fin. num.3.* Caſſad. *deciſ.1. n.6. de reſcript.* Rot *in Bononien. penſionis coram Card. Millin. & in Cremonen. penſionis coram Card. Caualeri, apud Marcheſ. de commiſſionib. p.1. pag.558. & ſeq. & in Firmina penſionis, in princ. 26. Februarij 1625. coram bo. mem. Remboldo, & in eadem 23. Ianuarij 1627. coram R.P.D. Duran.* inter eius impreſſas *deciſ.60. num.3.* Lotter. *d. lib.1. q.40. n.35.* adeò, vt contra tranſlatarium non ſoleat reſcribi, niſi cum clauſula *Sine retardatione*, vt poſt Ludou. Gom. teſtatur Anton. Auguſtin *in epit. tit. de tranſlat. penſionis, n.80.* Nicol. Garc. *d. p.1. cap.5. n.470.* Ego ipſe *in tract. de clauſulis uſ. frequent. clauſ.162. num.3.* Rot. *in d. Bononien. apud Marcheſ.* Duran *d. deciſ.60.*
68 *n.4.* Et generaliter via executiua, quæ datur cedenti, datur etiam ceſſionario cum eiſdem priuilegiis, Ioan. Andr. *in add. ad ſpecular. in rebus de ceſſionib.* Paul. de Caſtr. *conſ.91. num.3. vol.1.* Roman. *conſ.38. & conſ.142.* & communiter Doctores *in l. ſi ſic legatum, §. ſi quis ita*; vbi Iaſ. dicit communem, *ff. de legat.1.* refert Duran. *d. deciſ.60. num.5.*
69 Neque huiuſmodi viam executiuam tranſlatario competentem poteſt Titularis peruertere præueniendo in iudicio nullitatis tranſlationis, quaſi exceptio litis priùs pendentis debeat executionem retardare, quia per præuentionem non impeditur via executiua, Bald. *conſil.261. n.2. volum.1.* vbi quòd ſi tollitur exceptio, quia eſt parata executio, non impeditur via executiua, licèt reus agendo præueniat, Paul. de Caſtro *conſil.260. volum.1.* Petr. Belluga *in ſpeculo Principum, rub.41. §. leges Regni, n.47.* Galleſ. *de forma Cameralis obligat. part.3. in cap. de vi inſtrument. obligat. Cameral.* Et hoc recta ratione, quia alioquin eſſet in poteſtate debitoris præueniendo iudicium, viam executiuam, & ſic omnia iuris remedia pro expedita exactione ob bonum publicum inuenta eludere: Licèt, vt ſuprà diximus, ad fauorem tranſlatarij competat via executiua, & poſſeſſio tranſferentis releuet illam ab onere iuſtificandi penſionem; nihilominus tamen huiuſmodi poſſeſſio non poteſt ſuffragari tranſlatario ad effectum, vt ei debeat concedi mandatum de manutenendo, vt per Mareſc. *var. lib.1. cap.22. à n.14.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.113. à n.75.* Melch. Lotter. *d. lib.1. q.56. n.119. cum ſeqq.* Rot. *dec.122. n.11. p.1. recentior.* & coram Gregor. XV. *deciſ.57. num.3. & 4.* & apud Viuian. *poſt praxim de iurepatron. deciſ.43. num.7.*

Octauò infertur poſſe acquiri quaſi poſſeſſionem 70 exigendi penſionem reſeruatam pro tertio à patruo ad fauorem nepotis cum decreto, quòd illa nulla ſit ſi non fuerit ſoluta verè, & realiter quandiu vixerit ipſe patruus, vbi vnica ſolutio realis producta eſſet, quæ ſola ſufficeret dicto nepoti ad obtinendam manutentionem; ita Rot. *in Lucana penſionis 21. Aprilis 1617. coram R.P.D. meo Pirouano, & in Spoletana penſionis 21. Iunij 1619. coram bonæ memor. Vbaldeſco.* Confeſſio autem de recepto non ſuffra- 71 gatur, quia hæc non eſt actualis, & vera ſolutio, vt requiritur in dicto decreto; prout cenſuit eadem Rot. *in Bergomen. penſionis 7. Nouembris 1625. coram Reuerendiſſimo D. meo Coccino Decano, & in Parmen. penſionis 17. Ianuarij 1627. coram bonæ memor. Patriarcha Manzanedo, & in Ceruien. penſionis 22. Martij 1632. coram R. P. D. Verospio*, Ferentil. *in annot. ad deciſ. Burat. 156. lit. A.* Nam huiuſmodi quietantiæ, & confeſſiones de recepto non probant in [illegible] rem eius, qui tenetur docere de vera, & reali ſolutione Card. Seraph. *deciſ.802. numer.2. cum ſeq.* Ratio autem præſtatur à Burat. *d. deciſ.156 à num.3. cum ſeq.* quia modernus Titularis non eſt ſucceſſor, nec habet cauſam à Titulari, nec à penſionario, & ideo eius confeſſio præiudicare non poteſt, quia confeſſio vnius alteri non nocet *l. duobus §.1.* vbi Alexand. & alij, *ff. de iureiur.* cum multis per Cephal. *conſil.301. num.* [illegible] *land. conſil.58. n.14. vol.1.* Afflict. *deciſ.245. num.11.* & [illegible] ornat Surd. *dec.218. num.4. cum ſeqq. & deciſ.319. numer.4.* Menoch. *conſil.313. n.53.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.448. n.39.* Hinc confeſſio reſignantis non nocet reſignatario ſi venit alio iure, quam reſignantis, Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.1. quæſt.16. num.14. verſ. Et confeſſio.* Genuina tamen, & principalis ratio ſupradictæ reſolutionis illa eſt, quia in reſeruatione penſionis ad fauorem nepotis de conſenſu patrui ſuper eius beneficio, de facili præſumitur fraus, Rot. *deciſ.244. numer.2. & part.2. diuerſ.* Burat. *d. deciſ.156. num.6. cum ſeqq.* Et ideo Papa in his penſionibus reſeruandis ſolet addere clauſulam, *quod ſi dicta penſio realiter, & cum effectu ſoluta non fuerit, nulla ſit eo ipſo*, ad tollendam fraudem, & colluſionis ſuſpicionem, & ſic confeſſio de recepto non poteſt tertio præiudicare, prout generale eſt in

omnibus confessionibus factis inter personas suspectas, vt pluribus comprobant Ant.Gabr.*commun. tit. de action. conclus.5. num.23*. Gam. *Lusit.dec.226. num.1. & decis.236.num.1*. Gabr. Pereira *decis.107. num.2*. Ad euitandas igitur huiusmodi fraudes, & collusiones, quæ in hac materia vt plurimum euenire solent, solutiones pensionum huiusmodi probari non possunt, nisi per instrumentum publicum à Notario confectum cum testibus, in quo asseratur se vidisse patruum in eorum præsentia numerare pensionum pecunias, & nepotem illas ad se traxisse; ita fuit sæpè sæpiùs resolutum in Romana Rota, & signanter in dictis *Bergomen.Parmen. & Ceruien.* suprà citatis, aut saltem requirebatur Notarij fides cum testibus asserentibus in eorum præsentia fuisse solutum, & pecunias à pensionario receptas; quamuis nòn vtatur verbo, *numerauit*, vt fuit dictum *in Calagurit. Pensionis 17.Iunij 1624. coram Patriarcha Mançanedo*, vt refert Ferentil *in annot. ad d.decis.156. Burat. num.14.* quæ reperitur impressa apud Ludou. Posth. post suum *tractat. mandati de manutenendo, dec.188.* vbi dicitur inter patruum Titularem, & nepotem pensionarium probari veram & realem numerationem, ex quo Notarius attestatur fuisse in sui & trium testium præsentia solutam pensionem. Intellige aliquando in hac materia confessiones de recepto sufficere, si nudæ non sint, sed aliquibus adminiculis, & veris præsumptionibus suffultæ, vt censuit singulariter eadem Rota apud Post. post *dictum tract.decis.304.* Vnde si pensionarius hoc modo non probauerit præcedentes solutiones, non cõstituitur in quasi possessione exigendi, nec ei competere possunt remedia possessoria, vt in hac specie resoluit Cardin. Seraph. *decis.292.n.2.& dec.436.n.6.* Burat. *d.decis.156.per tot.* & consului in causa Elboren.pensionis super Thesauraria, quod est indubitatum in sacro Rotæ Tribunali. Verùm si per rescriptum Signaturæ gratiæ fuerit concessum arbitrium Rotæ super cumulatione petitorij, & possessorij, & inter solutiones productas appareat nõ omnes fuisse reales, sed confessatas, & Rota censuerit locum esse cumulationi, tunc cùm ex dicta solutione confessata inter alias reales producta appareat de nullitate tituli inualidi, videtur iustificatum decretum annullatiuum, quod inficit titulum, & possessionem tanquam habens vim decreti irritantis, vt in terminis huius decreti fuit dictum *in decis.124.n.3.* inter impressas R.D.Coccini Decani, *& in Bergomen.pensionis 7.Nouembris 1615.coram eodem, & in Syracusana quartæ 24. Maij 1585. coram Card.Blanchetto*, quam refert, & sequitur Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloss. vltim. num.64.* & Rot. *in d. Ceruien. pensionis coram R. P. D. Verospio.*

Vtrùm clericus ex contractu possit ad soluendam pensionem auctoritate Apostol. reseruatam submittere correctioni, & censuris alieni Iudicis in Romana Curia existentis sine consensu proprij Ordinarij.

QVÆSTIO III.

1 *Clericus non potest prorogare iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici sine proprij Episcopi consensu.*
2 *Clericus contrahendo, vel delinquendo potest iurisdictionem alterius prorogare sine consensu proprij Episcopi, & n.3.*
4 *Clericus qui promisit soluere certo loco, ad illum est remittendus.*
5 *Prorogatio facta ratione contractus non procedit immediatè à voluntate contrahentis, sed ex dispositione iuris.*
6 *Consensus proprij Episcopi non requiritur ad renuntiandum proprio foro, quoties voluntas Clerici non est causa immediata, vt coram alio Iudice conueniatur.*
7 *Contrahens certo loco, & in alio respondere, vel soluere promittens, in quo sit conueniendus? remittitur.*
8 *Pensiones propter consensus æquiparantur contractibus.*
9 *Clericus quando prorogat iurisdictionem in personam delegati Papæ, tunc necessarius non est consensus proprij Episcopi.*
10 *Auditor Cameræ est Iudex Ordinarius Curiæ cum facultate sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi priuatiuè de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis.*
11 *Papa est Ordinarius Ordinariorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ.*
12 *Dolus non debet alicui patrocinari.*
13 *Fidem fallere, & promissa non adimplere, graue est.*
14 *Hispanorum morem esse non seruare fidem, aliqui incautè dixerunt.*
15 *Hispanorum fidelitas mirè extollitur.*
16 *Auctor declarat quomodo posset sine damno recurrentibus succurri.*
17 *Auctor dicit se optare, vt in Lusitania Tribunal erigeretur pro cognoscendis violentijs, & controuersijs iurisdictionalibus.*
18 *Contentiones auertendæ.*
19 *Reipublicæ salus litium multitudine summopere læditur.*
20 *Tribunal competentiarum fuit in Hispania institutum de an.1625.*

INDVBITATA est Iuris conclusio, Clericum non posse prorogare iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici sine proprij Episcopi consensu, vt expresse probat text. *in c. significasti, de foro comp.* ex quo colligunt Bertachin. *in tract. de Episcopo insp. limit.4. numer.96.* Benedict. Capra *in suis reg. sub titul. de prorogat. num.16.* Cumia *super ritib. magnæ Curiæ cap.42. num.124.* Bernard. VVernes. *pract. forens. lib.1. obseru.12. n.2.* Narbona *l.59. gloss.1. num.8. & 12. titul.4. lib.2. Recop.* Anton. de Matthæis *de prorog. iurisdict. numer.14.* & insignis D.Petr. Barbosa *ad l.1. art.3. num.179. cum seqq. ff de iudic.* Anguian. *de legib. lib.3. controuers.16. n.8.* nouissimè Carlaual. *de iudic. lib.1. tit.1. disput.2. q.8. sect.2. num.1075.* vbi *num.1077.* subdit ad Abbatem, vel ad alium habentem iura Episcopalia, & iurisdictionem quasi Episcopalem, & non ad Episcopum, spectare, præstare consensum prorogationi, à Clerico factæ; & addit Episcopum, & Archiepiscopum non posse prorogare iurisdictionem Iudicis non sui sine consensu suorum Superiorum, & exemptum non posse sine consensu, & licentia Papæ, cui subditur, prorogare aliorum Iudicum iurisdictionem, & *à num.1078. cum seqq.* plures assignat rationes, cur in clericis hoc sit speciale. 1

Quæ tamen intelligenda venit de Clerico volente, & exprese prorogante, non autem de illo, qui contrahendo, vel delinquendo prorogat, quia tali casu poterit absque vlla sui Episcopi licentia prorogare iurisdictionem alieni, illius loci in quo contraxit, 2

traxit, vt probat *cap. dilecti, de foro comp.* & in propriis terminis resoluit Marant. *de ordine iudic. p.4. dist.12. num.24.* ibi: *An autem Clericus possit prorogare iurisdictionem alterius Episcopi sine consensu sui Episcopi? dic quòd non, sed requiritur consensus proprij Episcopi, text. est* in cap. significasti 18. *&* ibi *Abb. & Doctores* de foro comp. *quod intelligitur quando vellet expresiè prorogare, sed contrahendo, vel delinquendo potest iurisdictionem alterius prorogare absque consensu proprij Episcopi, per* cap. Romana 1. §.contrahentes 3. de foro comp.in *6. ita tenet Alex. ad Bart.* in l.si se 1.ff.de Iudiciis, in addit.quæ incip. adde, *&c.* & prædictis adde *Specul.* in tit. de comp. Iud.ad princ.col.9.vers. In Clericis:sequuntur Marta *de iurisd. p.4. cap.6. num.47.* Caroc. *decis.52. n.24.* Carol.de Grassis *de effectib. clericat. effectu* 1.num.67. *cum seqq.* Sigism.Scacc. *de sent.& re iudic. gloss.7.q.3. limit.1. num.43. cum seqq.*

Nouissimè in his nostris terminis post hæc scripta, & impressa visus doctissimus D.Mar.Cutelli *in Codice legum Siculorum ad leg.Petri II. not.7. num.6. cum seqq.pag.*298.*&* 299.in hæc verba.*Pendet autem omnis disputatio ab intelligentia* cap. significasti, de foro comp. *possitne Clericus alterius diœcesis Prælato, ni proprius assentiatur, se subijcere, frequenter enim existimarunt non posse, vt ex multis fundat Petr.Barb.* ad l.1.art.3. ex n.179.ff. de iudic. *Anton. Matth.* de præcog. iurisd. n.16. *Anguian.* de legib. lib.2. controu.21.n.7. *vbi in id allegat textum* in c.1.cum seq.9. q.2. *concludens in ipso cap.* significasti, *nil innouatum fuisse, quod in antiquis sacrisque Canonibus constitutum non reperiretur. Sed an illud quoque procedat, vbi quis per subsequens in alterius territorij iudicem, paciscendo quid certo loco soluere, consensit, non leuis est dubitatio; nam id per Decretalem sublatum non videtur, nec vlla poscebat ratio vt fieret, ne libertas contrahendi, quæ iure gentium innititur, non modicè restricta censeretur. Præterea Gregorius Pontifex hoc excepisse videtur* in c. dilecti 17.de foro comp. *per hæc verba: Verùm quia etsi fuisset priuilegium tale concessum, non tamen prodesset illis, qui se certo loco respondere, vel soluere aduersarijs promiserunt, cùm ibi, & vbi domicilium habent, valeant conueniri; nec enim in proprium alienus Iudex constituitur, vt loquitur ipse idem Pontifex* in d. cap. significasti, *per electionem clerici; sed legis ministerio quisque Iudicem eius territorij, in quo contraxit, sortitur; quo stabiliri quoque censent nonnulli per* c.1.§.contrahentes, eod. tit. in 6. *quo loci Innocentius Pontifex summus decernit nulli à iurisdictione Archiepiscopi Remensis eos, qui cùm aliorum essent diœcesum, in ipsius propria contraxerunt, nisi fortè ratione domicilij volentes traherentur: quamquam nobis in quæstione hac inductus non quadret, dum de iuris operatione, contra eum, qui soluere in alieno territorio destinauit, non verò de simpliciter contrahente extra diœcesim disputamus; quamobrem putandum est Marantam* de ordine iudic. part.4.dist.12. num.24. *ac Barbos.* in l.hæres absens, §.1. ex num.61. ff. de iudic. *licèt in cæteris opinionem præfatam amplectantur, in hoc tamen defuere quòd viuntur Decretali præfata, vt stabiliatur, cùm illa sine vllo, aut aliquo obstaculo ex relatis fundamentis consistat. In quod pariter conducunt complures, qui id expresè tenuerunt magni nominis Iureconsulti, Speculator nempe, Alexander, Abbas, ac Ripa, dilatántque conclusionem ad delicta*, &c.

Recenter Castaual. *de iudic. lib.1. tit.1. disp.1. q.8. sect.2. num.*1083. eandem sequutus sententiam, ita ait. *Quæ tamen prædicta prima limitatio sic probata, sublimitanda est primò, vt Clericus etiam sine sui Superioris consensu possit prorogare iurisdictionem alieni Iudicis Ecclesiastici tacitè, videlicet si contrahat, vel quod idem est, solutione destinet, vel delinquat in territorio alterius. Ratio est, quia hæc prorogatio, non oritur ex sola voluntate, & consensu clerici prorogantis, sed ex dispositione, & assistentia Iuris, quod iubet quem forum sortiri, vbi contrahit, vel delinquit, & ibi eum etiam inuitum respondere compellit*, cap.dilecti, c.vlt. de foro comp. &c.

Eandem opinionem eleganter, vt solet, probat 3
D.Barbosa *d. art.3. num.222.* & expressiùs *in l. hæres absens, §.1. à num.61. ff. de iudic.* ibi, *quia Clericus potest conueniri in loco contractus, etsi non accesserit consensus Episcopi proprij, vt probat* cap.dilecti, de foro comp. *& ibi notat* Panorm. *num.4. Alexand.* cons.89. n.1. lib.7. *ergo in eo renunciatio proprij priuilegij valida debet censeri, cùm in effectu importet renunciationem exceptionis declaratoriæ, si in loco contractus non reperiatur, & velle, quòd in eo præcisè teneatur respondere, & planè decisio* d. cap. significasti, *non habet locum si Clericus renunciauit declinatoriæ, & obliget se respondere coram Iudice aliàs competenti, & eius non declinare iurisdictionem, Panormit.* cons.25.col.1.lib.1. *Ripa* in cap.1. num.48. de iudic. Et hanc sententiam nouissimè sequitur Tribunal Nunciaturæ Hispan. in causa vertenda inter Alphonsum Morenum ex vna, & Ioannem Berrozanum Canonicum Placentinum partibus ex altera, de & super comparatione dicti Ioannis Berrozani coram Ordinario Hispalen. vbi contraxit, cum renunciatione proprij fori, non obstante exceptione fori declinatoria, qua idem Ioannes ad proprium Ordinarium Placentinum remittendum fore & esse postulabat, & sic fuit decisum eundem Ioannem Hispali comparere debere in vim Requisitoriæ per dictum Ordinarium Hispalen. relaxatæ sub die 4. Decembris 1624. à quo decreto cùm supplicasset dictus Ioannes ad supremum Regium Consilium, ab eo fuit capta resolutio tenoris sequentis, videlicet. *En la Villa de Madrid en 15. dias del mes de Febrero de 1635. vistos estos Autos y processo por los Señores del Cōsejo supremo de su Mag. que son entre partes de la vna Alonso Moreno y de la otra el Canonigo Iuan Berrozano, de cuio perdimento vino al Consejo, pretendiendo que el nuncio de su Santidad le hase fueren en no remitir la causa al Ordinario de Seuilla, y en no otorgar la apelacion, dixeron que el Nuncio de su Santidad no ha hecho ni hase fuerça, ansi lo prouegeron y sennalaron*, &c.

Id ipsum in Clerico, qui promisit soluere certo 4
loco, vt ad illum sit remittendus, quamuis sine consensu proprij Episcopi promissionem huiusmodi fecisset, tenent Rip. *in d. cap.1. n.68.* Cou. *pract. cap.10. num.5. vers. Nono*, Francisc. Molina *de brachio Regio cap.28. num.14.*

Ratio huius resolutionis est, quia prorogatio hu- 5
iusmodi facta ratione contractus non procedit immediatè à voluntate Clerici sic volentis, sed ex dispositione Iuris, quæ iubet partes etiam inuitas respondere in loco, in quo contraxerunt, *d. cap.1. §. contrahentes, de foro comp. lib.6.* Quotiescunque enim voluntas Clerici non est causa immediata, vt coram alio Iudice conueniatur, sed solùm necessitas, quæ procedit à dispositione legis; tunc ad renunciandum proprio foro non requiritur consensus proprij Episcopi, vt optimè ratiocinantur Panorm. *in d. cap. dilecti numer.4. & in cap.1. num.21. de indic.* & ibi Rip. *numer.67.* Nauar. *in cap. accepta, oppos.8. num.5. de restit. spol.* quos refert, & sequitur D.Barbosa *in dict. leg.1. artic.3. num.223.* Scacc. *d. limit.1. à numer.23.*

Iuuat etiam, quia quando obligatio alicui prohibetur, non intelligitur obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permisso, benè Car-

thas,

thar. *decis.*46. *à num.*23. Et quia licèt minori prohibeatur alienatio absque consensu & decreto Iudicis, tamen quando alienatio tacitè inducitur à lege tanquam necessaria comprehendit minorem etiam sine decreto Iudicis, latè de variis exemplis per Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.*27. *num.*44. *cum seqq.* Et prohibita alienatione intelligitur facta ab homine, non tamen ea, quæ tacitè inducitur à lege ex aliquo actu, Mietcz *de maioratu part.*4. *quæst.*1. *limitat.*1. *à num.*6.

6 Nec est dicendum posse Clericum contrahere, ita vt tacitè inducatur prorogatio; at non posse contrahendo expressè prorogare iurisdictionem Iudicis loci contractus cum renuntiatione proprij fori sine sui Episcopi consensu. Quia facilè occurritur respondendo hoc casu renunciationem non esse extrinsecam à contractu, sed illi accessoriam, & intrinsecam independenter ad corrobotationem fori inducti per legem; quo casu, vt aliquid operetur renunciatio, habebit suum effectum, etsi non accesserit voluntas proprij Episcopi, vt in his terminis post alios à se relatos resoluit insignis, & doctissimus D. Petrus Barbosa, in supremo, ac Regio Matritensi Consilio olim Senator meritissimus, postea Regni Portugaliæ Cancellarius maximus *d. artic.*3. *n.*224. cuius auctoritas omnes sui temporis scriptores longè superat: tum, quia attenditur, quod principaliter agitur, non quod incidenter, ex dictis *q.*6. *num....* & clausulæ appositæ in contractu non stant independenter, sed accessoriè, & sequuntur naturam, & priuilegia contractus principalis, per ea quæ adduxi suprà *quæst.*1. *à num.*26. Quare Doctores citati hac eadem *quæst. num.*2. *&* 3. asserunt communiter dispositionem *d. cap. significasti*, non procedere in Clerico, qui contrahendo, vel delinquendo renuntiat proprio foro, quod de expressa intelligitur renunciatione, vt est indubitatum apud omnes ferè, qui hucusque syncero animo, & veritate inspecta hac de re scripserunt. Denique cum hac nostra sententia remanet post secundam huius tract. impressionem à me visus Carlaual. *de iudic. lib.*1. *titul.*1. *disp.*2. *quæst.*8. *sect.*6. *num.*1252. *pag.*514. his verbis. *Amplianda autem est hac resolutio vt procedat etiamsi clericus contrahens extra locum domicilij renuntiauerit foro sine sui Superioris licentia; nam ex vi huius renunciationis remittendus est ad Iudicem Ecclesiasticum loci contractus, vt suprà tetigi num.* 1083. *& docuit Barbosa* in d. l. 1. art. 3. num. 213. *quem sequutus est Capiblanc.* in pragm. 8. part. 2. n. 153. de Baronibus; ratio est, quia *renunciatio ista non dat forum, sed corroborat forum contractus à iure constitutum*, in d. cap. dilecti, de foro comp. &c. Ex quibus firma remanet hæc sententia, quicquid modernus quidam ei detrahere non desinat, solito animo, quem habet, Ecclesiæ tam infesto, vt pro ea quicquid resoluat, inuitus facit, & semper argumenta & mendicata suffragia discurrit, non aduertens quòd miserorum, & pauperis Doctoris refugium est regulas citare generales, vbi in terminis reperiretur Doctoris alicuius cogniti decisio, Viui. *decis.*135. *num.*4. *cum seqq. & decis.*401. *num.*30. Caualcan. *decis.*30. *num.*38. *part.*1. Cùm ergo habeamus tot Doctores in terminis loquentes, frustrà laborat, timeat Dominum, quia nunquam vidi, vt dicebat quidam, alchymistam diuitem, nec Ecclesiæ inimicum diu prosperantem.

7 Licèt autem valde cõtrouersum sit, vtrùm quando quis contraxit certo loco, & in alio respondere, vel soluere promisit, in quo sit conueniendus quando consensus proprij Ordinarij non interuenit, vt videre est apud D. Barbos. *in d. l.*1. *art.*3. *numer.*226. *& seqq.* nihilominus tamen hæc controuersia non pertinet ad nostrum casum, in quo contractus soluendi pensionem fuit Romæ celebratus, ibique destinatus locus solutionis cum pacto expresso respondendi coram Auditore Cameræ Apostol. vt constat ex obligatione, & consensu in eius Tribunali præstito, de quo memini *in proœm. numer.*16. Qui quidem consensus, contractus naturam accipit, cum pensiones propter illum æquiparentur 8
contractibus, Gig. *de pensionib. quæst.*99. *numer.*10. Achil. *decis.*13. *num.*8. *de pensionib.*

Accedit, quia quando Clericus prorogat iuris- 9
dictionem in personam delegati Papæ, tunc necessarius non est consensus proprij Episcopi, secundum Bellam *in d. cap. Romana, in princip. num.*7. *de foro comp. lib.*6. Bellet. *disquisit. Clerical. p.*1. *titul. de fauore Clericorum personali*, §.2. *num.*7. D. Barbosa *in d. l.*1. *art.*3. *num.*224. Cùm igitur Auditor Cameræ 10
Apostol. sit Iudex Ordinarius Curiæ, quia illi ratione officij immediatè competit iurisdictio, vt post Octauian. Mandos. & alios in specie de illo loquens resoluunt Anguian. *de legib. lib.*2. *controuers.*26. *n.*55. & Scacc. *de appellat. q.*19. *remed.*1. *sub num.*79. cum facultate tamen sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi priuatiuè quoad alios de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis, vt colligitur ex Bulla Pauli V. 28. *alias* 20. incip. *Eximia* §.7. *&* 20. *sub dat. Romæ apud S. Marcum Kal. Octobris* 1606. & tangit Rot. *decis.*647. *num.*1. *part.*2. *recentiss.* nil mirum si ad eius iurisdictionem prorogandam proprij Episcopi consensus minimè desidereretur.

Denique in consensibus, qui Romæ præstantur in 11
actu resignationis, vel iurium cessionis coram Papa factæ, ipsius expressa interuenit auctoritas, in admissione, collatione, & pensionis reseruatione, vnde non est ambigendum proprij Episcopi licentiam suppleri interueniente huiusmodi Papæ auctoritate, cùm sit Ordinarius Ordinariorum, *cap. cuncta per mundum.* 9. *q.*2. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel.* §.2. *proœm. num.*44. Camill. Borell. *in summ. decis. tom.*1. *titul.*4. *num.*10. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*8. *q.*7. *num.*8. *cum seqq.* & alij citati per me *in tract. de Iure Eccles. vniuerso lib.*1. *cap.*2. *num.*15. Et Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, Turrec. *in cap. in nouo, num.*6. *dist.*21. Ioan. Selua *de benefic. p.*2. *q.*1. *num.*18. Card. Tusch *tom.*6. *lit. P. conclus.*40. Flamin. Paris. *d. tract. lib.*11. *q.*13. *numer.*132. Ego ipse *d. c.*2. *num.*12. habeátque pro propria Diœcesi totum Orbem, gloss. *verb. priuata, in cap. felicis*, §. *fin. de pœnis in* 6. Gonçal. *d.* §.2. *proœm. numer.*46. quia in vniuerso Orbe habet plenitudinem potestatis, Camill. Borell. *de præstantia Regis Cathol. cap.*53. *num.*12. & ideo concurrit cum omnibus Ordinariis, Gonçal. *ad d. reg.*8. *Cancel.* §.1. *proœm. num.*32. *cum seqq.* Marta *de iurisdict. part.*3. *cap.*21. *num.*15. *cum seqq.*

Si Lusitani nostri tales solent inuenire excusa- 12
tiones, & subterfugia, ne promissa adimplere coganrur, nullus inuenietur, qui cum eis contrahere velit, quod hac de re agens maturè considerauit D. Marius Cutelli *in Codice legum Sicularum ad leges Petrill. cap.*6. *not.*7. *num.*20. ibi, *Alijs Lusitanos omnes humana societate (ne præter Regni fines contrahere possent) pelleremus*: id esset de propria opinione parum curare, cùm graue sit fidem fallere, & promissa non adimplere, *l.*1. *in princip. ff. de constit. pecun. l.*1. *ff. de pactis*, cum citatis per me *Axiomat.*98. *num.*1. promissi enim adimplementum adeò præcisum leges iudicant, vt dicant nihil esse, posse fidei humanæ conuenientius, aut naturali rationi conformius, & docet Iuteconf. Vlpian. *in d. l.*1. *ff. de pactis*, ibi:

Huius

Huius edicti æquitas naturalis est, quid enim tã congruũ est humanæ fidei, quàm ea, quæ inter eos placuerint, seruare, & *in d.l.1.ff. de constit. pecun.* ibi: *Hoc edicto Prætor fauet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facta custodit, quoniam graue est fidem fallere*, idem habetur in *l.1. §.1.ff. depositi, & in l.non minorem, C.de transaction.* & in multis aliis Iuribus relatis à Roland. *consil.1. num.38. lib.2.* Mendoça *in d.l.1. de pactis, in princip.* Prateio *in dichæologia cap.5.* Anton. Pichard. *in princip. Instit. de fideicom. hæred.* Valenzuela *consil.2. num.54. cum seqq.* Iacob. Thoming. *consil.39. num.24. lib.1.* vbi citat Ciceron. *lib.1. Officior.* referentem etymologiam particulæ, *Fides*, quasi fiat, quod dictum est, & sit dictorum factorúmque constantia, & veritas, *& consil.19. num.9. cum seqq. lib.2.* vbi ait, quòd Aristoteles discipulum suum Alexandrum Magnum ad fidei præstationem hisce verbis cohortari solebat. *O Alexander obserua fidem datam, & fœdera confirmata, alias malus finis sequetur.*

13 Nescio quare homines his se credant, qui cùm beneficia aliorum sub obligatione pẽsionis soluendæ obtineant, postea eadem sibi adeò appropriant, & Sedis Apostolicæ gratia impetrata asserunt, vt inde affirmare audeant se ad nullam pensionis solutionem teneri, aut obligatos esse, reseruationémque fuisse nullam, & subreptitiam, vnde incipit procrastinari, & differri solutio longa lite, Iudice irresoluto, exceptionibus per calumniam oppositis, appellationibus ad Superiores interpositis, & demum per vim ad consilia Regia delata causa; quare meritò talibus non esse credendum, nec fidem adhibendam omnes clamant, quia Deo illam non seruarunt, dum sub iuramento resignantibus promiserunt soluere pensionem, dum Papæ Summo Ecclesiæ Pastori, & Principi se soluturos esse dixerunt, homini à quo beneficia acceperunt, calumnias adstruentes, & alimenta denegantes promissa, hi sunt qui Hispanam nationem inhonorant, pro-
14 pter quos Ioan. Andr. *in proœm. Decretalium*, incautè affirmauit, Hispanorum morem esse non seruare fidem, vbi hoc idem protulit Bald. *col.6. vers. Quare si aliqua*, quorum dicta referunt Boër. *decis.179. n.8.*
15 & Menoch. *de arbitrar. casu 57. numer.48.* sed nostrorum fidelitatem mirè extollunt Titus Liuius *decad.4. lib.4.* Mar. Sicul. *de Hispanor. moribus lib.4. propè fin.* Ioan. Rendina *de maiest. Princip. in verbo, non armis solùm declaratam, num.17. cum seqq.* Et ideo Imperatores Romani consueuerunt, fidelitate Hispanorum nota semper apud omnes existente, in custodiam corporum milites Hispanos adhibere iam indè à Iulio, & Augusto Cæsare, vt recensent Sueton. *in August. cap.49.* Liui. *decad.3.* & Morales *lib.9. cap.41.*

16 Arbitrantur se vincere, si causa ad Regia Tribunalia etiam fictæ oppressionis prætextu deferatur, ob summum, quem in illis sperant fauorem consequi, & ob id, quod Regiam (vt illi aiunt) defendunt iurisdictionem, principalem causam iurisdictionalibus controuersiis inuoluunt, & pensionis exactionem impediunt, & executionem obligationis Cameralis retardant. Optarem maximè, vt quando recurrentes huiusmodi Regiam non rectè implorant protectionem contra sententias, mandata, & declaratorias litteras, quæ paratam habent executionem, priusquam istis recurrentibus succurratur, summaria saltem informatione constare debeat an bonam foueant causam, vísque illis verè, & realiter inferatur, ne sub prætextu huiusmodi tollendæ violentiæ, quæ non extat, alteri damnum inferatur irreparabile, priuetúrque suo iure sine Iure, vt vsus docet, & experientia compertum est. Quo animo, bonóve, an malo recurrat quis pro prætensa vi sibi illata tollenda, dum à sua possessione se eiectum asserit, vel bonis spoliatum vigore alicuius mandati, quod habeat executionem paratam, vel sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatam, difficile est percipere, nisi totius negotij cognitio præcedat, quæ laico Iudici non conceditur, iuxta ea, quæ dixi *q.8. num.14. cum seqq.* & ideo nullum aliud opportunum remedium assignari potest, quàm deprecari, vt res controuersa, siue beneficium, eiusque fructus sub sequestro penes tertium ponantur, quia si recurrens habet bonum ius, bonamque causam fouet, nihil curabit, quod sequestrentur bona huiusmodi, cùm sibi remaneat spes certa ea iterum recuperandi: si verò iure destitutus recurrat, solum prætextu differendæ solutionis, seu vt interim fruatur bonis; in quibus est intrusus, cùm per sequestrum malo huic occurratur, recursui renuntiabit absque dubio, litique cedet, & bonis.

Ad vias controuersiarum, & dissensionum penitus intercludendas, & discordiarum occasiones præscindendas, quæ super his recursibus inter Ecclesiasticos, & seculares Iudices quotidiè apud nos euenire solent, Vir quidam insignis necessarium reputabat in Regno Portugaliæ, vt non vnus Iudex, qui dicitur Regiæ Coronæ, causas violentiarum, vt vocant, cum aliis sibi adiunctis per circumferentias tantum terminaret, vt nunc fit; sed quod Tribunal erigeretur cum certo numero Senatorum ad huiusmodi causas specialiter deputatorum, qui eas præhabitis decisionibus, sicut in aliis fieri solet, audito Procuratore Regiæ Coronæ, & Ecclesiasticæ iurisdictionis defensore cum voto, summariè negotium cognoscerent, omni strepitu iudiciali semoto, illúdque decernerent, quod in causa iustitiæ consentaneum iudicauerint, & quod omnibus, aut eorum pluribus visum fuerit, illud fieri deprecetur, vt sic Iudices Ecclesiastici & seculares summa sint, vt decet, animorum consensione, & contentiones penitus inter eos extinguantur, quas auertere tenemur exemplo Iustiniani Imperatoris hoc durè ferentis *in auth. vt omnes obediant Iudici, collat.5. cap.1.* 18
in fine, & summi Pontific. *in cap.1. de appellat.* dicentis cordi sibi esse lites minuere, & laboribus releuare subiectos. *Salus enim Reipublicæ*, vt ait Cicer. 19
lib.1. de legib. litium multitudine summopere læditur. Vnde in Regnis Hispaniarum de anno 1625. fuit 20
optimo iure institutum Tribunal competentiarum, expressa consimili causa in litteris eius erectionis, datis sub die 9. Decembris, vt refert D. Mar. Cutelli *in suo patrocinio pro Regia iurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa, in princip. numer.6. Æquissimum est enim*, vt ait Vlpian. *in l.18. tit. de vsufruct. quasi communi diuidendo iudicium dari, vel stipulatione inter se cauere qualiter fruantur, cur enim ad arma, & rixas procedere patiatur Prætor, quos potest sua iurisdictione componere.* S. Augustin. *de verbis Domini, c.9.* ita ait, *Pax est securitas mentis, tranquillitas animi, sinceritas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis*, &c. Et paulo inferiùs. *Hãc qui perdidit, quærat; qui amisit requirat, quoniam qui in ea non est inuentus, à Patre iudicabitur, à Filio exhæredabitur, à Spiritu sancto alienus efficietur: nec ad hæreditatem Dei poterit peruenire, qui testamentum patris noluerit conseruare.* Et paulò pòst: *Hæc est, quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles eleuat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli*, &c. Eleganter Cassiodor. *lib.1. epist.1.* ibi: *Oportet nos, Clementissime Imperator, pacem quærere, qui causas iracundiæ cognoscimur non habere, quoniam ille moribus obnoxius iam tenetur, qui ad iusta deprehenditur imparatus,*

ratus, omni quippe Regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua, & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur. Hæc est enim bonarum artium decora mater, hæc mortalium genus reparabili successione multiplicans, facultates protendit, mores excolit, & tantarum rerum ignarus agnoscitur, qui eam minimè quæsiisse sentitur, &c.

Vtrùm Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu iurium cessionis, possit Romæ per viam contractus se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ Apostol. in cuius Tribunali contraxit, & se obligauit de soluenda ibi pensione?

QVÆSTIO IV.

1 *D. Gabriel Pereira de Castro laudatur.*
2 *Princeps supremus potest inhibere suis subditis ne alieni Principis iurisdictioni subiiciantur.*
3 *Barones possunt suis inhibere vasallis ne suam in alium iurisdictionem prorogent.*
4 *Clericus Lusitanus potest Romæ in actu resignationis contrahendo, se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ de soluenda ibi pensione.*
5 *D. Petri Barbosæ doctrina in terminis refertur.*
6 *Prorogatio necessaria non fit de consensu, & voluntate contrahentis, sed auctoritate legis, quæ illam inducit.*
7 *Lege permittente, & inducente, quod fit, dicitur iustè, & benè fieri.*
8 *Papa non potest vocari Princeps alienus, sed proprius omnium, & maximè Clericorum.*
9 *Papa cùm habeat pro Diœcesi totum Orbem, Crucem vbique terrarum ante se defert.*
10 *Papa semper, & vbique pallio vtitur.*
11 *Roma est patria communis omnium.*
12 *Auditor Cameræ omnibus contrahentibus in forma Cameræ est Iudex competens.*
13 *Clericus non potest opponere Auditori Cameræ exceptionem incompetentiæ fori.*
14 *Laicus non potest de iure Lusitano prorogare iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici.*
15 *Iudex loci contractus potest cognoscere de illius adimplemento inter contrahentes ac si fuissent verè, & realiter sui subditi.*
16 *Pro responsione obiectionum ad alium locum se remittit Auctor.*

1 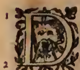OCTOR Gabriel Pereira de Castto, Senator Regius meritissimus, vir in omni sciētiarum genere apprimè versatus, *in suo tract. de manu Regia, p. 2.*
2 *cap. 35. num. 2.* plures rationes congegetit, quibus supremus Princeps innixus potest suis subditis iubere ne alieni Principis iurisdictioni se subiiciant, eius autem verba sunt, quæ sequuntur. *Consideratur enim in tali prorogatione ipsius Principis præiudicium, dum sui subditi alterius Imperio se submittunt, ex quo Coronæ Regiæ per indirectum potest præiudicium gigni, dum tales subditi alienum Regem adeunt pro iustitia consequenda, quod in dedecus Regis naturalis redundat, qui subditis ius reddere tenetur, & patrimonia ciuium exhaurirentur dum ad lites prosequendas aliena Tribunalia frequentarent; & insuper esset occasio, vt subditi Regibus obsequium aliquando denegarent contra Reges vicinos, apud quos eorum negotia penderent indecisa: quare vt iis, & aliis, quæ considerari possunt, occurratur, iustissimè introductum est ne exteri Principis iurisdictio prorogari possit*, &c.

Ex quibus rationibus colligitur posse Barones 3
suis inhibere vasallis ne suam in alium iurisdictionem prorogent, vt ex Afflict. Octauian. Frecc. & aliis tradit D. Barbosa *ad l. 1. art. 3. numer. 145. ff. de iudic.* immo id eisdem prohiberi vasallis tenent Afflict. *in cap. Imperialem, §. præterea, num. 24. & 25. de proh. feudi alienat.* per Federic. Abb. *in cap. ex transmissa, notab. 1. de foro compet.* Capic. *decis. 9. num. 15.* Otalor. *de nobilit. part. 3. cap. 9. num. 13.* Sese *de inhibit. cap. 9. §. 3. num. 3.* quo fundamento existimauit B. non posse Romæ in actu resignationis, seu iurium cessionis huiusmodi per viam contractus se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ, in cuius Tribunali contraxit, in Regis naturalis, & proprij Ordinarij præiudicium.

His tamen non obstantibus in principali quæ- 4
stione pars affirmatiua est tenenda, videlicet posse Clericum Lusitanum Romæ in actu resignationis contrahendo se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ Apost. de soluenda ibi pensione, quia prorogatio iurisdictionis alieni Iudicis, vigore contractus facta est consequutiua necessaria, & accessoria ipsi contractui, & non voluntaria, quo casu non intrat consideratio D. Gabrielis Pereira, nec ista hoc casu prohibetur, vt in propriis terminis eleganter, vt solet, aduertit D. Petrus Barbosa *in d. leg. 1. ff. de* 5
iudic. artic. 3. num. 172. his verbis, *Item valere posse* (prorogationem scilicet) *si contractus sit celebratus extra Regnum, nam tunc valebit prorogatio facta in Iudicem contractus, etsi in extraneo Regno iurisdictionem habeat.* Et sic communiter obseruatur. Magis in nostris terminis Mar. Cutelli *in Codice legum Sicularum ad leg. Petri II. cap. 6. not. 7. numer. 6. cum seqq. pag. 298. & 299.*

Ratio huius resolutionis est, quia hæc proroga- 6
tio, quam diximus necessariam, non fit de consensu, & voluntate contrahentis, sed auctoritate legis quæ illam inducit, vt per text. *in cap. dilectis, de foro comp.* resoluunt Rip. *in d. cap. 1. numer. 68. de iudic.* Couarr. *practic. cap. 19. num. 5. vers. Nono.* Lege enim 7
permittente, & inducente, quod fit, dicitur iustè & benè fieri, *l. si quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de adilitio edicto, capit. quod dicam. 14. quæstion. 4.*

Accedit, quia dictus B. se submisit iurisdictio- 8
ni, compulsioni, condemnationi, sententiis, iuribus, & censuris, ac mero examini Domini nostri Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostol. generalis Auditoris, &c. vt constat ex eius obligatione, de qua *in proœmio num. 16.* Vnde respectu omnium, & maximè Clericorum non potest Papa vocari Princeps alienus, cum sit Ordinarius Ordinariorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, ac habeat pro Diœcesi totum Orbem, vt suprà probauimus *quæstion. 3. num. 11.* Ob quam rationem Crucem vbique terra- 9
rum ante se defert, quam tamen Patriarchæ, & Metropolitani, ac Apostolicæ Sedis Legati in suis tantum prouinciis ante se ferunt, *cap. antiqua, de priuileg.* vbi *in collect. num. 4.* plures citaui Doctores. Hinc etiam Pallio, quo Patriarchis, & Archiepi- 10
scopis in solis Missarum solemniis, & in suis Ecclesiis dumtaxat vti licet, solus semper vtitur, & vbique, *cap. ad honorem, de auctorit. & vsu Pallij*, Henriq. *in summ. lib. 10. cap. 31. in princip.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 22. numer. 20. & 21.* Illustrissim. D. Rodetic. a Cunha *in comment. ad cap. Pallium 6. numer. 2. distinct. 100.* Ego ipse *de iure Ecclesiastico, lib. 1. cap. 2. numer. 76.* Nec etiam Roma potest dici 11
extranea, cùm sit communis omnium patria, gloss. *verb. contra, in cap fin. de foro comp.* Mandol. *in reg. 20.* Cancel.

*Cancel.quæst.*10.*num.*2. Dionyſ.Paul.*de vera quatuor Patriarch.Sedium erect.cap.*16.*num.*26.cum aliis per me citatis infra *q.*6.*num.*57. Mari.Cutelli. *vbi ſupra n.*10.ibi, *Roma enim vniuerſarum diœceſis eſt, Pontifex verò ſummus omnium Paſtor,cap. vncta per mundum* 9.*quæſt.*3.*&c.* Sigiſmund.Scacc. *de iudic.lib.*1.*cap.*66. *num.*24.

12 Vnde fit vt eandem poteſtatem reſpectu Clericorum habeant Papæ officiales,& vicem eius gerentes in Romana Curia, & maximè vbi adeſt obligatio Cameralis, prout in caſu noſtro, quia tunc Auditor Cameræ omnibus taliter contrahentibus, & maximè Clericis eſt Iudex competens, vt bene reſoluunt Maſſa *ad formam Cameræ quæſt.*1. *part.*2. *num.*3. *&* 4. Veſtr. *in pract. lib.*2. *cap.*4. *num.*4. *&*.6. Eraſm. à Cochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exemptos part.*2. *quæſt.*46. *num.*7. Rot. *deciſ.*51. *num.*2. *part.*1. *recentiſſ.* Et ideò Clericus non poteſt illi oppo-
13 nere exceptionem incompetentiæ fori,vt bene notant Mandoz. *de inhib. quæſt.*52.*num.*5. Surd. *conſ.* 280.*num.*13.Zachſ. *de oblig.*t.*Camerali quæſt.*7.*num.* 3.nam obligatus in forma Cameræ poteſt vbique conueniri. Veſtr. *in praxi lib.*2. *cap.*4. *num.*4. *in fine, & ſeqq.* Theſaur. *deciſ.*26.*ſub num.*13. *verſ. Sed alia additur clauſula.* Marc. Anton. de Amatis *deciſ.*81. *num.*1.Rota apud Zachſ.*poſt.tract.de oblig at. Camer. deciſ.*78.*num.*6.optimè Surd.*conſ.*28. *num.*11.*in fine vol.*2.ibi, *Sed quia ipſe D.Foreſtus obligauit ſe, & ſua in forma Camerali pro ſolutione dictorum aureorum quadraginta mille, cuius obligationis vigore conueniri poteſt coram quocumque Iudice,& in quocumque foro, quia obligatio Cameralis inter alia continet renunciationem fori, proindeque ſic obligatus poteſt vbique locorum conueniri*, &c.

14 Qua ſententia retenta non obſtant Doctores, quos ſupra citaui *n.* 2. *&* 3. quia non loquuntur de Clericis,ſed de vaſſallis laicis,& ſubditis Principum ſecularium,& ita intelliguntur ſecundum Iura quæ allegant, nam Luſitani noſtri ad ſui intenti comprobationem adducunt Ordin. Regiam *lib.*2. *tit.*1. §.14.quæ iubet non poſſe laicum prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, & ſic illam interpretatur D. Gabriel Pereira *de manu Regia part.*1. *cap.* 9.*num.*13. ibi:*Illa lex Regia*(ſcilicet in d.§.14.)*procedit inter laicos, qui alios ſeculares vocant ad iudicium Eccleſiæ* Caſtellani vero fundantur in ſimili, *l.*3.*tit.* 1.*lib.*3.*Ordin.*quæ idem ſtatuit,& ad eundem tendit effectum.

Hæc poſt primam & ſecundam huius tract. impreſſionem optimè conſiderauit D. Mari. Cutelli *in Codice legum Sicul. ad l.Petri II. cap.*6.*not.*7. *n.*11. *&* 12. *pag.*299.ibi, *Nam quod ſpectat ad præiudicium ſecularium Principum videtur abſolutum in conſiderationem non venire,vbi de perſonis Eccleſiaſtici Ordinis agatur;illi namque*,vt ex Bart.probauimus *in controu.* 3.*num.*46. *adeò plenam proprij ſtatus mutationem aſſequuntur,vt Ordinibus ſuffulti, iam non priſtini territorij ſint,ac ſi originis,& domicilij, quoad iudicialia,forum mutaſſent. Quamobrem quod Pereira præmiſſo tra. p.*2.*c.*35.*num.*2.*concludit ne poſſint ſubditi alienum Regem vt ſibi ius dicant,eligere, ex rationibus, quas ſapienter conduxit,extraneum eſt ab eo, de quo quæritur, nam id Reges in ſuos ſubditos, quibus imperant, iure optimo conſtituunt,vt nos ſæpius firmauimus ſupra nota* 6.*at quoad Clericos ſecus eſt; hi enim non alienum Regem, ſed proprium Superiorem adeunt qui Summus eſt Pontifex, cuius vices Auditor Cameræ ſuſtinet, in his, quæ ad Cameram ſpectant, quales ſunt executiones huiuſmodi inſtrumentorum*, &c.

15 Et in omni euentu, illæ leges non loquuntur quando prorogatio eſt neceſſaria, quæ per ſe fit ratione contractus, quia hoc caſu poteſt Iudex loci vbi celebratus fuit contractus, cognoſcere de illius adimplemento inter contrahentes, ac ſi fuiſſent verè, & realiter ſui ſubditi, & ab eodem loco oriundi,ſeu domiciliarij,ita Marian.Socin.*in d.cap. dilecti, num.*23. *de foro comp.* & Panorm. *in cap. fin. num.*36. *eod. tit.* quos refert & ſequitur D. Barboſa *in l. hæres abſens*,§.1. *num.*7.*ff.de iudic.* benè Salgado *de Regia protect. tom.*1. *part.*2.*cap.*17. *num.*6.iunctis adductis infra *quæſt.*6.*num.*28.

Non etiam obſtat alia *Ordinatio Luſitana lib.*2. *tit.*13.§.1.ibi:*Neu impetren Iuizes Apoſtolicos fora de noſſos Reynos*, quia de illius intellectu particulariter 16
agendum eſt, *quæſt.*6. *num.*22. *cum ſeqq.* Necnon de Breue Iulij III. latè agemus ibidem *num.*31. *cum ſeqq.* Ac de *Concilio Trident. ſeſſ.*24.*de reformat. cap.* 20. eodem loco *num.*2. *cum ſequent.* quæ Iura mihi obiiciunt aduerſarij, ſed non ſolum minimè probant eorum intentum,ſed etiam,ſi benè expendantur,contrarium ex illis deſumitur argumentum, vt ex adductis *d.q.*6.apertè colligitur.

Nec denique obſtarent omnia ea, quæ ex aduerſo adducuntur ad mentem Pontificum impiè peruertendam, & illorum auctoritatem labefactandã, de quibus in præſenti agere iuſtis de cauſis non cõuenit;eſſet enim facta per illum,qui à nemine iudicatur,ſyndicare;nulli enim licet dicere Principi cuilibet Superiorem non recognoſcenti,Cur ita facis? iuxta doctrinam Baldi.*in prælud.feudorum,& in l.fin. C. ſentent. reſcind. non poſ.* & fuit dictum originale Specul.*in tit.de legatis*,§.*nunc oſtendendum, verſ.*85. per text *in cap. quamuis, iuncta gloſſ.ibi verbo Deo,de pœnit.diſt.*1.*cap.in memoriam.*19.*diſt.& in l.diſputare, C. de crimine ſacrileg.* ibi, *diſputare de princip. iudicio non oportet: ſacrilegij enim inſtar eſt dubitare an is dignus ſit, quem elegerit Imperator*,quia,vt inquit idem Bald.*in cap.Eccleſia, col. pen. vt lite pend.* cum Princeps ſit cauſa cauſarum, non eſt de eius poteſtate inquirendum cum primæ cauſæ nulla ſit cauſa, & illud quod primum eſt, aliud ante ſe habere non poteſt, iunctis aliis, quæ vltra ſcribentes in eiſdem Iuribus tradunt Anton. de Butrio *in cap.*2. *num.*60. *de tranſlat.Præl.*Petr. Rauena *ſing.*813. Gregor. Lopez per text.ibi *in l.*11.*tit.*18.*part.*3.Franc.de Cutte *inter conſilia Murtianeſij conſ.*10. *num.*6. Mich. de Añinon.*in tract.de vnitate ouilis,cap.*23. *num.*7. Ferdinand.Mendoça *lib.*1.*diſput.de pactis cap.*1. Modit. *in* §. *Principum placita dub.*33.*ex num.*2. Annæ. Robert. *lib.*2. *rerum iudic. cap.*11. Valençuela *in monit. contra Venetos,part.*5. *num.*146. In omnibus gratioſis, aut à iure poſitiuo prouenientibus ſola voluntas Principis pro iuſta habetur cauſa,vt per gloſſ.& Bart.*in l.relegati,ff.de pœnis,cap.cùm à nobis,in fine,de teſtib.* Abb.*in cap.niſi ſpeciali,de offic.deleg.*Bald *in l.reſcripta num.*9.*C.de precibus Imp. offer. & conſ.*333.*in princip.lib.*1.vbi ait quod quodlibet motiuum etiam leue habetur pro iuſta cauſa, Alexand. *conſ.*2. *num.* 10.*vol.*1.Iaſ.*conſ.*236.*vol.*1. Pariſ.*conſ.*5. *n.*125. Menoch.*de præſumpt. lib.*2 *præſ.*10. Rodolphin. *de poteſtate Principum,cap.*6.*num.*203. & alij relati à Modit.*vbi ſupra num.*8.Valençuela *conſ.*4.*num.*122.*pag.* 44.Cornel.Tacit.*lib.*6.*annal.*ibi:*Non eſt noſtrum æſtimare,Cæſar, quem ſupra cæteros, & quibus de cauſis extollas. Tibi ſummum rerum iudicium Dij dedêre,nobis obſequij gloria relicta eſt.* Vnde in ſimili Virgilius *lib.*2. *Æneid.*

———Tuum ô Regina quid optes
Explorare labor, mihi iuſſa capeſſere fas eſt.

Vtrùm Clericus Romæ pensionem soluere promittens per viam contractus, cum expressa proprij fori renunciatione, possit pro eius solutione illic destinata, in propria, vel Procuratoris persona conueniri, quamuis ibi non inueniatur?

QVÆSTIO V.

1 *Contractus ratione in aliquo loco celebrati acquirit contrahens forum in eo.*
2 Cap. Romana. §. contrahentes, de foro comp. lib. 6. *declarat posse quem in loco contractus conueniri si ibi inueniatur.*
3 *Contractus in loco conueniri potest contrahens etiamsi in eo non inueniatur, quando iurauit ibi soluere, & renuntiauit proprio foro.*
4 D. Petri Barbosæ *elegans sententia refertur.*
5 *Idem de Clerico loquens tenet.*
6 *Renuntians proprio foro potest conueniri vbicumque.*
7 *Iuramentum adstringit iurantem ad factum præcisum.*
8 *Contractus locus non dicitur ille in quo transmittuntur litteræ, seu nuntius, sed ille in quo consensus coniunguntur.*
9 Ordinatio Regia Lusitana lib. 3. tit. 6. §. 2. *expenditur.*
10 *Contrahens in Regno extraneo ligatur statutis illius Regni, in quo contraxit.*
11 *Contractus semper regulatur secundum leges, & constitutiones loci, in quo celebratus fuit.*
12 *Quando tractatur de forma, & solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci à quo originem ducunt contrahentes, sed vbi contractus fuit celebratus.*
13 *Contractus ratione tenetur quis etiã extraneus præcisè seruare solemnitates loci, in quo contraxit.*
14 *Auditor Cameræ potest procedere contra obligatum in suo Tribunali in forma Cameræ etiam absentem per audientiam contradictarum.*
15 *Auditor Cameræ excommunicat absentem quoties virtute obligationis Cameralis procedit contra illum.*
16 *Romanæ Curiæ stylus facit ius.*
17 *Auditor Cameræ habet in mandatis amplissimam facultatem cognoscendi de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis.*
18 *Actiones omnes sunt introductæ à Iure Ciuili.*
19 *Obligationis Cameralis forma habet vim sententiæ.*
20 *Executiuè proceditur contra debitores obligatos in forma Cameræ.*
21 *Obligatio Cameralis habet execu[illegible] paratam.*
22 *Contrahentes possunt facere, quod [illegible] nullus ordo iudiciarius inter eos obseruetur.*
23 *Pactum, & conuentio adhibendi omnimodam fidem ipsis fines, & solis litigatoribus valet.*
24 *Probatio tantum admittitur ad impediendam executionem alicuius instrumenti liquidi, si [illegible] tinenti fiat, & non alias.*
25 *Iudex Ecclesiasticus obligationis Cameralis executor nullam vim facit exequendo appellatione remota.*
26 *Obligatio Cameralis ex quibus componatur, eleganter ostenditur.*
27 *Obligatio Cameralis actiuè, & passiuè transit in hæredes obligantis, non autem obligati.*
28 *Fraus à promittente committitur si ad diem, & locum constitutum non soluerit.*
29 *Loci adiectione, & temporis certi constitutione soluere promittens illius lapsu in mora est.*
30 *Dies interpellat pro homine, & constituit in mora.*
31 D. Gabr. Pereira opinio reprobatur; & num. 32. cum seqq.
33 *Mandatum exequutiuum, & declaratoriæ litteræ quomodo expediantur contra obligatum in forma Cameræ.*
34 *Non est de essentia iudicij faciendi, quod personaliter vocetur debitor.*
35 *Ad Breue Iulij III. quo loco respondeatur, ostenditur.*
36 D. Gabriel Pereira, *non absolutè reprobat mandata, & declaratorias litteras Auditoris Cameræ.*
37 *Rex primus Lusitaniæ Regij tituli a Sede Apostol. confirmationem obtinuit.*
38 *Rex Ioannes II. sponte renuntiauit iuri retinendi Bullas.*
39 *Itali in Portugalia pensiones obtinent in proprio capite, non sic in alijs Hispaniarum partibus.*
40 *Regiam non amittunt potestatem Ecclesiæ cedentes.*
41 *Regni incrementa deficiunt vbi defectus considerari potest in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apostol.*
42 *Viam, quam quisque sibi elegit, sequi debet.*

CERTA, & indubitata est in iure nostro conclusio, quòd ratione contractus in aliquo loco celebrati acquirit contrahens forum in eo, ita probat text. *in cap. fin. de foro comp. l. hæres absens, §. proinde, ff. de indic. l. 32. tit. 2. p. 3.* vbi Gregor. Lopez *verb. En aquella tierra,* Gutierr. *de iuram. confirmat. p. 3. cap. 16. à princip.* Cardoso *in praxi iudicum, & aduocat. verb. forum, num. 1.* Ceuall. *commun. contra communes q. 154.* latè Carlaual. *de indic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 4. à princ. pag. 85. cum seqq.* D. Barbosa *in d. §. proinde à princip.* vbi eleganter resoluit hoc habere locum in quocumque contractu largè sumpto quatenus significat cõuentionem, & non solum quando tractatur de obligatione principali, quæ resultat ex eodem contractu, sed etiam secundariò ad petenda damna, & interesse prouenientia ob non factam solutionem debito tempore. Quæ resolutio procedit etiam in pensionibus, cum propter consensum æquiparentur contractui, vt resoluunt Gig. *de pensionibus quæst. 99. num. 10.* Achil. *decis. 13. num. 8. de pensionib.* 1

Hanc conclusionem declarat text. *in cap. Romana 1. §. contrahentes, de foro compet. lib. 6.* Procedere quando contrahens inuenitur in loco, in quo contraxit, Paul. de Castro *in d. l. hæres absens, ff. de indic. num. 8. ibi, & hoc est generaliter verum, etiam de quolibet alio loco, vbi quis sortitur forum alia ratione, quam domicilij, vt ita demum possit ibi conueniri, si ibi reperiatur,* idem ferè repetit *cons. 413. à num. 4. vers. & posito vol. 2.* Gregor. Lup. *l. 32. glos. 5. tit. 2. part. 3.* Lap. *alleg. 10. num. 2.* Anton. de Mathæ. *in tractat. de prorogat. iurisdict. num. 75. vers. Quæ omnia procedunt tom. 3. tract. Doctor. part. 1. fol. 120.* Bernard. *reg. 642* Boër. *decis. 114. num. 2.* Auiles *ad cap. 27. Prætor. n. 16.* Cephal. *cons. 263. num. 9. & 10. vol. 2.* Surd. *cons. 168. num. 54. vol. 2.* VVames. *cons. 14. num. 3. cent. 1.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 2. §. 1. num. 3.* Sigismund. Scacc. *de indic. lib. 1. cap. 40. num. 6. & cap. 101. nu. 30. & de commerc. §. 2. gloss. 5. num. 208. & à num. 194. & de sentent. & re iudic. gloss. 7. q. 3. limit. 4. num. 107. cum seqq.* & præcipuè *n. 110. 112. & 113. & sub. n. 116. vers. secundus casus est,* nouissimè Carlaual. *de indic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 4. n. 218. cum seqq. pag. 110. in fine,* & Ioseph. Vela *iuris controuersi in Hispalensi Senatu tom. 1.* 2

tom.1. differt.26. in fine. Vnde B. in Portugalia commorans allegat se non potuisse ab Auditore Cameræ Romæ existente condemnari pro adimplemento contractus coram eo gesti,& celebrati, ac proinde mandata, & declaratorias litteras per illum relaxatas executionem non mereri.

3 Verùm hæc dicti B. allegatio casui nostro applicari non potest,sed in eo securè tenendum affirmatiuam partem huius quæstionis,videlicet dictum B. aliumve Clericum Lusitanum contrahentem Romæ cum pacto iurato de soluenda ibi pensione, & respondendi coram Auditore Cameræ cum expressa proprij fori renunciatione (vt in eius obligatione)posse Romæ, in loco scilicet contractus, conueniri,quamuis ibi non inueniatur,iuxta traditionem glos. 2.*in l.1.ff.si quis in ius vocatus*,quam celebratissimam dicit Cou.*pract.cap.19.num.5.in princip.*Parlad.*d.l.2.cap.fin.p.2.§.1.num.2.cumseqq.*Sigism.Scac. *de sentent.& re indic.gloss.7.q.3. limit.4.num.116.cum seqq.* Coleri. *de processibus execut. p.2.cap.2. num.*50. Antonin. de Amato *resolut.*33. *num.*19. Gutierr. *de iurament.confirmat.p.3. cap.16.num.4. & 5.* Dec.*in c. 1.num.65. de indic.* & ibi Alciat. *num.*63. Alex. *cons. 39.num.4.lib.7.* quod expressa lege Lusitaniæ in fortioribus terminis cautum reperitur *lib.3. tit.6.* §.1. cuius verba infra referemus *num.9.*

4 Optimè in his terminis idem resoluit D.Barbosa *in l.1.ff.de iudic.art.3.num.*224.ibi *Quod adeò verum est in loco contractus conuenire posse etiamsi ibi non inueniatur, dummodo in contractu illo proprio foro renuntiauerit, iuxta traditionem* gloss.2. *in d.l.1. sup.si quis in ius vocatus non ierit: nam cum hac renunciatio proprij fori conueniat ad corroborationem fori inducti per legem,vt aliquid operetur,habebit effectum supra relatum, etsi non accesserit voluntas propry Episcopi,* &c.

5 Expressiùs de Clerico loquens hoc ipsum tenet idem D Barbosa *in l. hæres absens,§.1. num.60.ff.de iudic.*ibi:*Sed insistendum est,quia traditionem* gloss.2.in d.l.1.*etiam locū habere in Clerico contrahente,& renuntiante proprio foro defendit* Dec. *hic col.1.ad med.*Roger.à Mota *num.*43. Marian.*in d.cap. dilecti, num.*30. *de foro compet.& in cap.1. num.68. de iudic.*&c.

Pulchrè in nostris terminis Iacob.Gall.*consil.*25. fere per tot. & præcipuè *num.*8. *cum seqq.*ibi : *Nam licèt Doctores in hoc differentiam constituant in foro ratione rei sitæ, & contractus, tamen loquendo in foro contractus cum renunciatione proprij fori, vt in nostro casu,dicunt destinationem solutionem,vel contrahentem in loco posse conueniri etiamsi ibi non reperiatur, ita Roman.singul.*285. *vbi ait, quòd licet regula sit, quòd in contractibus non habeat locum remissio, fallit tamen quando contrahens renunciauit priuilegio fori,& quando in loco contractus litigare promisit. In vtraque fallentia nos versamur, D.Victoria renuntiauit in amplissima forma proprys foro, & domicilio; item etiam promisit litigare coram Regni Tribunalibus:* Romani opinionem communem testatur *Couarr.* practicar. cap.10. vers.10. *Licet ipse exigat iuramentum, quod nos habemus, & quod stante ista renuntiatione fori propry, & omnium legum, omnino teneatur contrahens respondere in loco contractus, dicit Capol.* caut.70. *quem sequitur Laurent.Tinni.*in tract. cautelar. caut.93. *Quia facta huiusmodi renuntiatione fori non potest amplius declinare forum,Carauita* ritu Neapol.166.num.75.*Marcel.Cala* de modo articulandi,gloss.1.§.1.num.61.& pulchrè Mandel.*consil.*785. *num.*7. *Hactenus Iacob. Gallus*,&c.

6 Nouè Carlaual.*de indic.lib.1. tit.1. disp.2.quæst.4. num.*219. ibi:*Sublimita primò dictam primam limitationem principalem, vt absens possit conueniri in loco contractus,& ad eum sit remittendus cum se submiserit Iudici loci contractus cum renunciatione propry fori.* ita sensit gloss. *in d.l.1.ff.si quis in ius vocatus non ierit,verbo pro non dato;quæ sublimitatio celeberrima est apud Doctores, & quoniam est in iudiciis frequentissima,& approbata à lege nostri Regni, videlicet l.20.tit. 21.lib.4. Recop.&c.* Ripoll. *var.resol. tom.1.cap.1.de iurisdict.omn.Iudic.num.*404.ibi:*Contendi è contrario causam in prima instantia posse euocari in Regia Audientia, motus ex eo, quod aderant Iura meam opinionem confirmantia*, l.omnem obligationem 20. ff.de Iudic.*iuncta gloss.*verbo,obligetur,*& clarius* in auth. vt omnes obediant.§. hæc considerantes,*& ibi gloss.* verb.pecuniarum,*vbi ratione contractus statuit Imperator posse quem in loco contractus conueniri,tum ex eo quod in dictæ venditionis instrumento inter clausulas obligationum reperiebatur clausula, quod dictus Franciscus M ire renuntiauerat suo proprio foro, ex qua renuntiatione certum est posse conueniri vbicumque,iuxta doctrinam Bart.* in l. hæres absens, num.1. col.1. de iudic.*Hanc sententiam dicunt esse communem Marian. Socin. & Couarr.* practicarum quæst.cap.10.num.5. *Maximè vbi dicta renunciatio vallata erat iuramento,* 7 *ex pluribus fundamentis traditis per Ioan. Gutierr.* de iuram.confir. part.3. cap.19. num.5. *Nam iuramentum adstringit vacantem ad factum præcisum, ex Gutierr.*dict.cap.16.num.6. vers. Mihi tamen placet declaratio, &c.

Nec potest in dubium reuocari Romam vbi 8 consensus præstitus, & obligatio facta fuit, locum esse contractus celebrati, ac proinde in eo teneri respondere dictum B. non verò in loco vbi fecit mandatum procuræ in personam Antonij eius fratris, mandans enim non conuenitur in loco,in quo mandatum fuit exequutioni traditum, vt bene resoluunt D. Barbosa *in d.l.hæres absens,§. Labeonem, num.*26. Sigismund. Scaccia *de commerc. & cambiis, §.11.gloss.3.num.*212.ibi, *Explico,vt locus contractus non dicatur ille ex quo transmittuntur litteræ, seu nuncius, sed dicatur ille in quo consensus coniunguntur.* Sic etiam locus contractus intelligitur ille,in quo facta est conuentio, non autem in quo conscriptum est instrumentum,quia iste locus non est in consideratione,Anton.Gabr .commun. *lib.6. tit.de consuetud. concl.2.num.*15. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent.lib.14.tit.39. num.*25. Carlaual. *d.disp.2.q.5. num.281. pag.*131. vbi limitat nisi contractus fieret in scriptis.

Vnde licet nonnulli existimauerint contrahentem ligari statutis loci à quo originem ducit, & sic 9 in hoc casu negotium totum esse resoluendum secundum leges Portugaliæ, nihilominus tamen si illæ attendantur, bene probant intentum nostrum, & resolutionem supra positam, vt patet *lib.2. tit.6.* §.1. ibi : *E se algun priuilegiado se obligar por scritura publica, ou que tenha força de scrittura publica,nos casos em que se ella requere, à responder per alguna razaon,ou via à pagar algua diuida em certa villa ou lugar,ou perante cereo,è declarado Iuiz, podera ahi por ante elleeser citado,è demandado, posto que hy naon seia achado, sem embargo de qualquer priuilegio que em contrario tenha,* &c. cuius meminit D.Barbos. *in d.l. hæres absens,§.1.num.*47.& Thom.Valasc. *allegat.Iuris tom.1. alleg.*72. *n.*2. ibi, *Et circa contractus factos per Lusitanos in alijs partibus extra Regnum existentibus, iubentur obseruari dispositiones Iuris communis. Ordinationes, & consuetudines earum partium,vbi instrumenta, & contractus celebrantur, vt probatur in vtraque Ord.§.1.scilicet lib.3.tit.45.& 59.*&c.

Sed dicta Constitutione Portugaliæ etiam non 10 extante,vel contrarium statuente, de Iure commu-

ni est indubitatum, contrahentem in Regno extraneo ligari statutis illius Regni in quo contraxit, ex *l. venditor. §. si constat ff. communia pred.* Iafred. Lanfranc. *decis.* 376. Camill Borell. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 43. de foro compet. num.* 107. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. forensis, num.* 5.

11 Semper enim contractus regulatur secundum leges, & constitutiones loci in quo celebratus fuit, *l. si fundus,* vbi Bart. *ff. de euiction.* Gam. *Lusit. decis.* 174. *nu.* 2. Olasc. *decis.* 114. *num. vlt.* Cardin. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 14. *tit.* 39. *n.* 14. Melch. Phœbus *Lusitan. decis.* 102. *num.* 7. *p.* 2. D. Gabr. Pereira *Lusit. decis.* 2. *num.* 8. vbi expressè ait, quod contractus factus à Lusitano extra Regnum debet regulari secundùm solemnitates loci, vbi celebratus fuit, quem refero *in collect. ad cap. vlt. num.* 3. *in fine, de*

12 *foro compet.* Quia quando tractatur de forma, & solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci, à quo originem ducunt contrahentes, sed vbi contractus fuit celebratus, Bec. *cons.* 62. *num.* 8. *lib.* 1. Surd. *decis.* 129. *num.* 16.

13 *& decis.* 197. *per tot.* Et ideo ratione contractus tenetur quis etiam extraneus præcisè seruare solemnitates loci in quo contraxit, ad notata per Franc. Marc. *Delphin. decis.* 279. *vol.* 1. Ioan. Cephal. *cons.* 171. *num.* 26. *vol.* 2. Camill. Borell. *d. tit.* 43. *de foro compet. num.* 109. Mari. Antonin. *variarum resolution. lib.* 2. *resolut. fin. casu* 28. eleganter Rota *in Auximana fideicommissi 4. Maij 1630. coram R. P. D. Merlino,* ibi: *Et hinc etiam videmus quod si forensis testam entum faciat more Veneto, hoc est, minori numero testium quam à iure sancitum fuerit, testamentum tamen sustinetur, & habet executionem etiam respectu bonorum extra Statum Venetum, & in quo ius commune, vel aliud municipale seruatur,* vt per Bart. *in l. cunctos populos, num.* 36. 37. *C. de summa Trinit.* Gabr. *de testib. concl.* 4. *num.* 1. Card. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 8. *num.* 14. Magdalen. *de numero test. requis. p.* 1. *cap.* 2. *num.* 86. *&* 87. *& gerens actum in loco censetur tacitè se accommodasse ad contrahendum secundum statuta illius loci, cap.* 1. vbi Anchar. & Innoc. *de empt. & vend.* Aretin. *cons.* 11. *n.* 5. Alderan Mascard. *de stat. interp. concl.* 6. *num.* 178. *& illius loci solemnitates sat est seruasse.* Bald. *in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. in repet.* Lamberteng. *de contract. gloss.* 2. *verb. mulierum, num.* 43. *in fine,* Aretin *cons.* 73. *num.* 6. *cum seqq. Et tenetur etiam forensis seruare solemnitates præscriptas à statuto loci, in quo contrahit,* Bart. *in d. l. cunctos populos, num.* 25. Castr. *num.* 11. Purpur *num.* 98 *C. de sum. Trinit.* Mascard. *d. concl.* 6. *num.* 22. *cum seqq. &c.*

Intellige in his, quæ spectant, & pertinent ad substantiam contractus, vel obligationis, quia tunc semper est attendendus locus contractus celebrati; secus in his, quæ pertinent ad ordinem iudicij, quo casu inspicitur locus iudicij, & non contractus, vel instrumenti confecti. Ita Roder. Xuar. *in l. post rem iudicatam, in declar. leg. Regni, §. circa iudicem, num.* 14. Anton. Gom. *l.* 64. *Tauri, num.* 8. Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin p.* 1. *§.* 11. *num.* 13. Cancer. *var. resol. p.* 2. *c.* 3. *num.* 19. *post princ.* Vnde in executiuis attenditur statutum loci vbi petitur executio, cum pertineant ad ordinem iudicij, Auil. *ad cap.* 40. *Prætor. in gloss. donde se hipere,* Roder. Xuar. *d. §. circa Iudicem, num.* 21. Borgnin. Caualc. *decis.* 10. *num.* 31. *p.* 3. Cancer. *d. c.* 3. *sub num.* 20. *vers. quoniam.*

Prædictorum omnium illa videtur esse ratio, quam aliis in locis assignauimus, quod scilicet ratione contractus in alio Regno celebrati efficitur contrahens eo modo subditus Iudicis loci illius in quo contraxit, quoad ipsum contractum, quo ipsi subsunt proprij originarij, seu domiciliarij subditi, vt eleganter resoluunt D. Barbos. *in d. l. heres absens, §.* 1. *num.* 7. & Salgado *de Regia protect. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 17. *num.* 6.

In Curia autem Romana, in qua celebratus fuit contractus, de quo agitur, nemo ignorat posse Auditorem Cameræ procedere contra ibi obligatum vndecumque fuerit, etiamsi eo loci adsit priuilegium ne quis extra fines Regni extrahatur ad alibi litigandum, vt viget in Regnis Germaniæ, Franciæ & Siciliæ, ex quibus ad Rotam nullæ deferuntur causæ; adhuc enim Auditor Cameræ pro exequendis Romæ editis contractibus genuinus, ac ordinarius ius-dicens dicetur; ita D. Mari. Cutelli *in suo Codice legum Sicularum ad leg. Petri II. cap.* 6. *not.* 7. *num.* 13. *in princ. pag.* 300. & dicit ita quoad suos practicari his verbis. *Quo fit vt in Regno Siciliæ, in quo Rex noster pariter Sedis Apost. Legatus est, ac ex quo causæ nullatenus extrahuntur, in dies tamen sententiæ Auditoris Cameræ per Ordinarios etiam contra absentes latæ, vel contra res inibi sitas exequuntur, vt in causa exactionis pensionis contra heredes Doctoris Flores fauore Petri de Carualhosa Lusitani, anno* 1630. *apud Archiepiscopum Panormitanum ac ipsius Legatum Iudicem seruatum vidi: in quo iudicio planum apud omnes fuit, absentem, qui pensioni se abdixerat, condemnari, ac censuris subijci potuisse, attento Romanæ Curiæ more, citato absente per edictum,* &c. Potest enim absens per audientiam contradictarum vocari, prout refert Salust. Tiber. *lib.* 1. *cap.* 11. & censuit Rota *in Romana, seu Bracharen. pecuniaria* 2. *Decembris* 1594. *coram Orano,* impressa per Zachiam *de obligation. Camerali* 115 *num.* 7. vbi cùm Antonius Lopez Cantor Ecclesiæ Bracharensis esset obligatus in forma Cameræ ad soluendam Romæ certam pecuniarum summam, & ob non solutionem factam præcedente citatione per contradictas fuisset declaratus excommunicatus, ac de validitate excommunicationis ageretur, Rota tenuit pro eius validitate, eo quòd vigore obligationis Cameralis tribuatur Auditori Cameræ facultas procedendi per audientiam contradictarum, absque eo, quod dictus Cantor principalis semel personaliter, vel domi ad iudicium vocaretur.

Et nouissimè eadem Rota *in Elboren. fructuum* 17. *Nouembris* 1629. *coram R. P. D. Queipo,* tunc meritissimo Rotæ Auditore, nunc Vallisoletano Præside, hoc idem censuit his verbis: *Cum Hieronymus de Gouuea Canonicus Elboren. propter debita Romæ cõtracta sub obligatione Camerali ab Auditore Cameræ excommunicaretur, & per affixionem cedulonum declaratus fuisset, & à Capitulo Elboren. ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum, & distributionum excluderetur, ad Collectorem Apostolicum Regni Portugaliæ recursum habuit, qui Auditori suo causam commisit, & ab eo dictus Hieronymus sententiam fauorabilem reportauit, nempe condemnantem dictum Capitulum ad restitutionem prædictarum distributionum, & fructuum, vt latiùs in dicta sententia, a qua sententia dictum Capitulum Elboren. appellauit, & mihi commissa causa proposui dubium. An præfata sententia Auditoris dicti Collectoris esset confirmanda: & Domini negatiuè responderunt, tum propter eius nullitatem, quia Collector Apostolicus non est superior Auditore Cameræ, tum propter eius iniustitiam, nam de legitima excommunicatione dicti Hieronymi apparet ex stylo Curiæ quoties virtute obligationis Cameralis proceditur contra absentem,* &c. Quæ quidem decisio, & sententia eius vigore lata fuit ab eadem sacra Rota confirmata *in alia Elboren. participationis fructuum, & distributionum* 14. *Maij* 1631. *coram R. P. D. Ghislerio,* & reperiuntur impressæ apud

apud Franciscum Ripam *in fine sui tractatus de simonia.*

16 Prædictus Romanæ Curiæ stylus, qui facit Ius, *cap. ex litteris, de constitut.* Cald. Pereira *quæst. forens. lib. 2. quæst. 38. num. 2.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap. 5. num. 23. & 87.* lege, & ratione fundatur.

17 Lege, quia Auditor Cameræ habet in mandatis amplissimam hanc facultatem à Summis Pontificibus concessam, & principaliter à Paulo V. *in sua constitut. 28 alias 20. Bullary noui,* incip. *Eximiæ §. 2. & 20. sub Datum Romæ apud sanctum Marcum, Kalend. Octobris* 1606. Nec mirum, quia cùm omnes actiones introductæ sint à lege Ciuili, *l. 2. §. deinde, & §. exactis ff. de origine Iuris*, proindeque sint positæ in

18 mera, & absoluta potestate Principis, *l. vltim. C. si contra Ius, vel. vtil. publ.* in illis denegandis, vel concedendis sufficit sola eiusdem Principis voluntas cum generali clausula derogatoria obstantiarum, Doctores *in l. cùm heredes 23. in princip. ff. de acquirend. possess.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 40. num.* 224. cuius quidem voluntatis satis est nobis constare, siquidem de eius potestate non licet dubitare. Felin. *in cap. quia in Ecclesiarum, num. 60. & sequent. de constitut.* Alexand. *cons. 92. num. 35. lib. 6.* Ne videamur alias supremi Principis potestatem in dubium reuocare, de qua haud disputare licet; Gozadin. *cons. 92. num. 17.* Duen. *reg. 45. fallent. 5.* Beroi. *cons. 367. num. 8. & cons. 393. num. 5.* Bec. *cons. 56. num. 53. vol. 1.*

19 Ratione pariter fundatur prædictus stylus, quia efficacia, & prærogatiua obligationis Cameralis, & modus procedendi in illa tota consistit in eius forma, quæ habet vim sententiæ, Anton. Fab. *ad lib. 7. Codicis tit. 26. de appellat. definit. 33. num. 9.* quem refert Lotter. *dict. lib. 1. quæst. 40. num. 249.* D. Gabriel Pereira *de manu Regia part. 1. cap. 9. n. 6.* Sessè Aragon. *decis. 40. num. 3.* Et continet iudicialem confessionem, Vestr. *in praxi Rom. Cur. lib. 7. cap. 3. sub num.* 17. Marches. *de commission. part. 1. §. 1. num. 44. pag.*

20 696. Et ideò contra debitores obligatos in forma Cameræ proceditur executiuè, Ceuall. *de cognit. per viam violentiæ, part. 1. quæst. 135. num. 1.* Mantic. *decis. 240. num. 1.* D. Gabr. Pereira *d. cap. 8. num. 6.* Rot. *decis. 126. num. 1. part. 1. recentissimar.* Et sic sine libello. Marant. *de ordine iudic. part. 4. distinct. 9. num. 4.* Roman. *cons. 142. num. 1.* Rot. *in Firmana pensionis 23. Ianuar. 1627. coram R. P. D. Duran.* etiam quòd in instrumento non adsit obligatio Cameralis, Galesi. *de obligat. Camer. 3. part. quæst. 4. in fine*, Thesaur. *decis.*

21 26. *num. 6.* Rot. *decis. 601. num. 2. part. 1. recentiss.* Obligatio enim Cameralis habet executionem paratam. Gabr. *cons. 67. n. 17. lib. 1.* Gales. *ad formam obligat. Cameral. part. 1. quæst. 20. num. 11. & 18.* Rot. *decis. 608. num. 4. & decis. 585. num. 1. part. 1. recentissim.* & apud Zachi. *decis. 12. num. 1. & decis. 70. num. 2. & decis. 98. num. 1. & decis. 118. num. 5. & decis. 155. num.*

22 1. Maximè interueniente consensu, & voluntate contrahentium, qui possunt inter se concordiam facere, quod exinde nullus ordo iudiciarius inter ipsos obseruetur, iuxta doctrinam gloss. *verb. illustrium, prope fin. in cap. fin. de sentent. & re iudic. lib. 6.* & Abb. *in cap. de causis, num. 8. de offic. deleg.* iunctis

23 traditis per Valasc. *tom. 2. consult. 173. num. 5.* Et valet pactum, & conuentio adhibendi omnimodam fidem ipsismet, & solis litigatoribus, vt per Cou. *lib. 2. var. cap. 13. num. 2.* Anguian. *de legibus lib. 3. controuers. 18. num. 4.*

24 Non debet igitur B. hoc amarè ferre, nec conqueri, quòd executiuè procedatur contra ipsum, tum ex dictis, tum etiam, quia idem ferè obseruatur in Regno Portugaliæ dum per assignatio-nem decendij proceditur ad debiti exactionem quando petitur vigore instrumenti, aut chirographi liquidi, & illo termino debet obligatus probare perfectè exceptiones oppositas contra instrumentum debiti, quo elapso si illæ contineant materiam releuantem, sed probari intra illud tempus non potuerunt, Iudex condemnabit debitorem, & exceptiones oppositas admittet, sententiam tamen præfatam executioni mandabit appellatione quacumque non obstante, vt est dispositum *in Ordin. Regia, lib. 3. tit. 25. in princ. & §. 1.* Qui terminus decem dierum habitus fuit pro breui, ita vt probatio intra illum facta dici possit incontinenti fieri, quę tantum admittitur ad impediendam executionem alicuius instrumenti liquidi, & Cameralis obligationis, seu garentigiæ, Rebuff. *ad leges Galliæ, titul. de litteris obligat. artic. 1. gloss. 9. num. 18.* Reinoso *obseruat 45. num. 49.* Licet circumscripto speciali iure illius Regni non esset dicenda incontinenti facta probatio, nisi habeatur instrumentum præ manibus, illudque offeratur, & ostendatur sine alia dilatione, Dec. *cons. 424. volum. 2.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. libertis, num. 15. & de retractu lign. §. 2. gloss. 1. ex num. 20.* Reinoso *de obseruat. 45. num. 15.*

Hinc fit Iudicem Ecclesiasticum obligationis 25 Cameralis executorem nullam vim facere exequendo appellatione remota, vt bene resoluit Ceuall. *de cognitione per viam violentiæ, part. 2. quæst. 135.* ibi: *Quia licet obligatio Cameralis non habeat paratam* 26 *executionem vigore alicuius statuti, vel consuetudinis, exequitur tamen obligatio, quia componitur ex materia quæ de Iure Ciuili est exclusiua appellationis. Primò componitur ex confessione iudiciali debitoris, & deinde ex præcepto facto contra ipsum debitorem confessum. Secundò componitur ex susceptione præcepti ad soluendum. Tertiò, ex susceptione censurarum, & mandati executiui, vnde sic obligatus habetur ac si esset iudicialiter confessus, vel de debito constaret per re iudicatam, vt tradit Hieronym. Gabr.* consl. 67. n. 8. lib. 1. *Quartò componitur ex pacto, & expressa renunciatione, qua debitor iureiurando promittit, & renuntiat appellationi, & iuri appellandi, quod pactum excludit appellationem, vt docet Paul. de Castro* in l. post rem iudicatam, nu. 2. ff. de re iudic. *Ex quibus constat Iudicem executorem non facere vim exequendo appellatione remota,* &c.

Ex dictis etiam colligitur nullam vim fieri, si 27 non vocetur obligatus in forma Cameræ, nec personaliter citetur, cum non possit sine fraude manifesta suæ obligationis ignorantiam allegare, quia licet actiuè, & passiuè transeat in hæredes obligantis, non ideò transit in hæredes obligati, vt censuit Rot. *decis. 647. num. 1. p. 2. recentiss.* Fraus siquidem à promittente committitur si ad diem, & lo- 28 cum constitutum non soluerit, & soluturus debitam quantitatem non accesserit, ideircò præsens iudicatur, vt ille qui dolo desiit possidere, *l. is, qui dolo, l. si autem §. 1 ff. de rei vend.* Duen. *reg. 514. fallent. 15.* Cou. *practic. cap. 1. num. 5. vers. Decimotertio*, Franc. 29 Moliu. *de brachio Regio, cap. 32. num. 2.* Nam loci adiectione, & temporis certi constitutione soluere promittens illius lapsu in mora est, *l. magnam, C. de contrah. & commit. stipul.* Potti. *commun. lib. 4. reg. 23.* Rot. Genuens. *decis. 150. num. 1.* Dies enim interpel- 30 lat pro homine, & constituit debitorem in mora, *d. l. magnam, cap. potuit, in fine, de locato*, Surd. *de aliment. tit. 1. q. 42. à num. 125. & decis. 57. num 7.* Mascar. *de probat. concl. 1066. num. 19.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 579. num. 12.*

Ex quibus omnibus, & aliis quæstione præce- 31 denti adductis apertè conuincitur opinio D. Gabrielis

brielis Pereira, viri alias doctiſſimi *in tract. de manu Regia.part.1.cap.9.num.10.cum ſeqq.* dum probare intendit vim fieri Clerico; qui cum eſſet in Luſitania, excommunicatus fuit Romæ ob non ſolutionem penſionis, ex eo ſolùm quia reperiebatur in forma Cameræ obligatus, & in hanc prorupit ſententiam. *Hæc quidem attento Iure procedunt, & propius ad noſtras leges Regias accedendo adhuc vltimus labor ſupereſt circa caſum, qui quotidie in manibus Senatorum incidit, quando præhabita Camerali obligatione pro penſione Romæ ſoluenda, Clericus, qui in hoc Regno eſt, excommunicatur, quòd tempore ſtatuto non ſoluerit, an à tali executore pateat querela ad Regem, quando nulla ex his cauſis opponatur, quas diximus executionem ſuſpendere. Et primò excommunicationi obſtat, quòd Clericus in eo caſu prorogat iuriſdictionem alieni Iudicis, quod fieri non poteſt ſine proprij Epiſcopi conſenſu,* c. ſignificaſti, de foro compet. *adeo vt nec laicus in caſibus mixti fori præiudicare prorogando queat proprio Epiſcopo, vt communiter receptum eſt contra diſtinctionem Butrij. Deinde dubitari poteſt an valeat pactum, quod à Iudice etiam competenti poſſit ſic obligatus excommunicari non præcedente monitione, citatione, & contumacia,* &c.

32 Sed vir iſte doctiſſimus hallucinatus eſt, ad ſuamque ſententiam comprobandam tria adducit fundamenta, quæ in Iure non ſubſiſtunt, à veritatéque penitus aliena ſunt; in primis ait hoc caſu Clericum prorogare iuriſdictionem Iudicis alieni ſine conſenſu proprij Epiſcopi, quod exiſtimat in his terminis non eſſe licitum per *cap. ſignificaſti, de foro comp.* Sed hoc fundamentum non applicatur prorogationi huiuſmodi, de qua agimus, ex latè adductis ſuprà *quæſt.3. per totam.*

33 Secundò, ſuam quoque fundat opinionem in eo, quod ſic obligatus excommunicatur nulla præcedente monitione, citatione, & contumacia, & ſic concludit. *Hoc caſu ab initiò ſuſcipitur obligatio cum illa cenſura, & amplius non citatur debitor, vt conſtituatur in contumacia, neque ad videndum ſe excommunicari, quo caſu nemo ambigit obſtare* cap. 1. Romana, de appellat. in 6. *quod non patitur pro futura culpa quem excommunicari poſſe.*

At dictum hoc non conſiſtit in facto, immò euidenter contradicit ſtylo Romanæ Curiæ, quia quando agitur de exigendo debito ſub obligatione Camerali contracto, aut pro illo relaxantur declaratoriæ litteræ, praxis & ſtylus illius Curiæ habet, vt citationes fiant in iudicio contradictarum, ibi principali, aut eius legitimo Procuratore non exiſtente: & ſic expeditur mandatum exequutiuum contra debitorem, quod conſignatur miniſtris iuſtitiæ ad faciendam executionem perſonalem, ſeu realem in bonis condemnati quatenus eo in loco reperiantur, & relatione per eum facta in ſcriptis quatenus ibi nulla bona inueniri potuerunt, nec perſonalis exequutio fieri potuit, tunc præuiis aliis tribus citationibus per contradictas diuerſis temporibus factis loco monitionis Canonicæ prima pro prima, ſecunda pro ſecunda, & tertia pro tertia, debitor in Iuris ſubſidium excommunicatur, & ita proceditur in his excommunicationibus decernendis, vt atteſtatur Marcheſ. *de commiſſion. p. 1. pag. 803. num. 154. in vlt. impreſſ.* Vnde infertur omnia fuiſſe ritè, & rectè geſta, non autem nulliter, & inualidè, vt ex aduerſo gratis dicitur, nec eſt de facili credendum in Romana Curia, & in Tribunali Auditoris Cameræ Apoſtol. & coram ſummo Eccleſiæ Paſtore, eoque approbante, & mandante, in huiuſmodi excommunicationum promulgatione, & relaxatione, quæ quotidie ibi fiunt, errari poſſe, aut hoc aſſerto errore tanto tempore perſeuerari, quod non eſt dicendum à Chriſtiano homine.

Concludendum igitur prorſus à veritate alienum eſſe dicere, quod in actu obligationis Cameralis faciendæ excommunicatio decernitur ſine alia citatione, vt vidimus, nec eſt de eſſentia iudicij, quod perſonaliter vocetur debitor, ſeu audiatur quando contrahentes inter ſe conueniunt, quòd nullus inter eos obſeruetur iudicialis ordo, vt ſupra probauimus *num.22. & 23.* nec eſt inſolitum paciſci hac de re, immo in noſtra Luſitania tritum, & vulgare apud omnes exiſtit; vt colligitur ex adductis à Valaſc. *conſult.144. num.1.* ibi: *In cauſa D. P. de multis fuit dubitatum, & primo de illo, quod ſit quotidie, obligat enim ſe debitor ſi non ſoluerit in tempore limitato, quod poſſit pro eo citari Titius, & Gon. publicus tabellio huius ciuitatis, an valeat talis obligatio? & non eſt dubium quod ſic: nam præterquam quod hoc vbique praxis admittit, quæ eſt optima legum interpres, & talis citatio reputatur legitima; probatur etiam Iure, quia videtur ad hoc conſtitutus Procurator, qui indubitanter poteſt citari tali caſu, ex ſcriptis per Bart.* in l. ſolent, ff. de aliment. & cibar. legat. *Alex.* in l. eum qui res, C. de procurator. colum. 1. *Vbi omnes pro conſtanti ponunt, quod prima citatio cauſæ poteſt incipere à Procuratore, & non eſt omnino neceſſe dominum citari, & hæc eſt magis communis concluſio ſecundum Iaſ.* ibi col. 2. &c. refert & inducit ad materiam D. Mar. Cutelli *in Codice legum Siculor. ad leges Petri II. not. 7. num. 16. pag. 300.* 34

Tertiò idem D. Gabriel Pereira ſuam comprobat ſententiam quodam Breui Iulij III. quod ponderans *d. cap. 9. num. 13.* ſic ait: *Quia ſatisfit, quod in hoc Regno eſt quodam Breue Iulij III. quo Regibus huius Regni indultum eſt à Sede Apoſt. ne cauſæ è Regni finibus extrahantur, vt à Iudicibus exteris iudicentur, vnde cum originarius huius Regni, vel perſonaliter, vel Procuratore conſtituto ſe obligat in forma Cameræ, nunquam ius Principis lædi poteſt, vt ſubditum etiam inuitum defendat, & tueatur*; de quo tamen in præſentiarum agere non intendimus, quia de eius intellectu ex profeſſo tractabimus *q.6. nu.51. cum ſeqq.* His potiſſimum fundamentis notus Vir ille alias doctiſſimus, & Regius Senator, ſententias non ſemel pro hac parte protulit, cùm fuerit huius opinionis primus auctor, & acerrimus defenſor, vnde illi in his materiis fides habenda non eſt, ſicut bene reſoluit Ianius Langleus *in ſemeſtria Iuris, lib.5. cap. 5. fol. mihi 247.* ibi, *Iudici ſoli de his, quæ ipſe geſſerit, vel quæ geſta coram eo ſint, fidem adhibendam non eſſe; maximè ſi quicquam dicat quod ad tuendam ſententiam ſuam, à qua prouocatum fuerit, pertinere videatur. Non enim iuſtum eſt de his, quæ ad laudem, vel opprobrium iudicis ſpectant, fidem ei haberi. Nam, & vt verè Imbertus ſcribit pro vindicanda contumelia ob ſuſpicionis cauſam ſibi illata, forte aduerſus ciurantem male affectus aliquid in eius perniciem affirmare poſſet: vnde æquum videtur nihil illi ſuæ aſſertioni fidem haberi,* &c. 35

Quare cognoſcens idem D. Gabriel Pereira prædicta tria fundamenta non ſubſiſtere, cœpit de ſua opinione dubitare, licet in ea comprobanda multum inſudauerit, & ideò noluit abſolutè firmare ſemper, & in omni caſu mandata, & declaratorias Romæ relaxatas vigore obligationis Cameralis in partibus minimè eſſe exequendas, ſed totum Iudicis arbitrio relinquendum exiſtimauit, dum eodem *cap. 9. num. 13.* ita concludit. *Quare hæc omnia prudentis Iudicis arbitrio relinquenda ſunt; vt æſtimatis circumſtantiis loci, temporis, perſonarum, & cauſæ, ſubueniendum parti decernat, vel non,* &c. 36

Cuius quidem prudentis Iudicis arbitrium mihi 37
iuſte

iustè petenti non esse denegandum plures rationes suadebant, quæ virum prudentem, & quemquam doctissimum hominem mouere poterant, nec aliquod præiudicium Regiæ Coronæ illatum considerari potest, dum propter auctoritatem litterarum Apostol. & viam exequutiuam mandata illa rite, & recte relaxata debitæ exequutioni demandantur, nec id cuiquam displicuisse præsumendum est, cum semper Hispaniarum Reges tanquam obedientissimi filij ipsam Sedem Apost. eiusque mandata pluris fecerint, & maximè coluerint. Quod probauit primus Lusitanæ Rex D. Alphonsus Enriquez, qui populi sui electione iustè in Regem creatus, noluit Regio vti titulo, nisi ab Apostolica Sede illius confirmationem obtineret, nec ob id Regnum illud eidem Sedi Apostol. feudatarium permansit, vt latè ostendimus *de officio, & potest. Episcopi, p.3. tit.3. cap. 2. num.56. cum seqq.*

38 Rex Ioannes huius nominis secundus prætendens sibi competere ius retinendi Bullas Apost. in Regio consilio, sponte illi renuntiauit, vt attestatur D. Gabriel Pereira *de manu Regia, part.1. in concordatis Regis Ioannis I. pag.227. num.258. in fine*, referens Resendium *in Chronica eiusdem Regis Ioannis II. cap.65. in fine*, qui ita historiam refert. *Costumauasse antiguamente nestes Reynos que todos los Breues, è rescriptos, letras, è Bullas, que de Roma viessem, naon se fizesse por ellas obra algua, sem primiro serem vistas, è examinadas pello Chanceller maior, è as que achaua serem verdadeiras, è direitamente expedidas, daua licença que se publicassem, è se darem à execuçaõ, è isto era con saõ è bom respecto por se escusarem falsidades, com que as partes naõ recebessem enganosamente perda, è dano, como muitas vezes se vio, naõ se auia de obedecer nestes Reynos se naõ ao Padre Santo de Roma. E ao Papa Innocencio Octauo com o Collegio dos Cardeaes por lhe parecer isto cousa graue, è algum tanto desobediente, è quebra de sua anthoridade, no anno de 87. mandaraõ requerer à el Rey que naõ vsasse mais de tal costume. E el Rey por lhes obedecer como Catholico Principe, è comprazer em tudo, o fez assy como lho mandaraõ pedir, de que o Papa, è Cardeaes ouueram muito prazer, è muito contentamento, è com muitos louuores del Rey lho mandaraõ muito aguardecer, e depois para qua sempre se fez assy.* Et Regum chronicis plenam adhiberi fidem cóstat ex *l. vnic. in princ. & §.1.* vbi notat Bald. *n.2. ff. de offic. Quæstor.* gl. *verb. trapezitas in c.1.13. dist. & verb. magis in c. inter dilectos, de fide instrum.* Ioan. Lecirier *de primog. lib.1. q.12. n.8.* Mascard *de probat. concl.287. n.1. cum seqq.* nouissimè Ioseph Vela *de iure controu. in Hispalensi Senatu, dissert.4. n.14.* Valenzuel. *conf.101. num.22.* O! mira piissimi Regis in Sedem Apostolicam deuotio, & humilis obedientia, in quo sane tantus ille Rex imitatus est Carolum Magnum simili deuotione præditum, qui cùm obtinuisset priuilegium ab Adriano I. eligendi Summum Pontificem, & eandem Sedem gubernandi, vt habetur *in cap. Hadrianus, 63. dist.* illi sponte etiam cessit, & à se penitus abdicauit, sicut referunt Doctores per me citati *in collect. ad illum text. num.6. & 7.*

39 Huius summæ nostrorum Regum pietatis, & deuotionis in Sedem Apost. testimonium nobis præbet consuetudo illa hucusque obseruata, qua Itali in Portugallia pensiones obtinent, & Bullas Apost. sub proprio nomine de illis expedire faciunt, cùm id in aliis Hispaniæ Regnis minimè eis liceat, vt attestatur D. Gabriel pere: *ad. tractat. de manu Regia part.2. cap.64. num.41.* his verbis: *Et ex stylo totius Hispaniæ est, quod exteri in ea pensiones non habeant, & ipsi in capite cuiusdam Hispani eas constituunt, à cuius manu pensiones percipiunt, in quo quidem, & fraus versatur. Meminit huius styli Gonçal.* gloss.34. num.119. *At in hoc Regno de plano maximæ pensiones constituuntur Italis sine aliqua contradictione à Sede Apostolica, à qua maximis etiam indultis, & gratiis cumulantur*, &c.

Vnde vidimus inuictissimis Regibus nostris tot 40 Regnorum Coronas deuolutas esse, quia semper Apostolicam Sedem singulari quadam obseruantia, & mirabili deuotione venerati sunt, nec de iurisdictione contendere cum illa vnquam voluerunt, sed tanquam obedientes filij eius mandata adimplere nunquam prætermiserunt; non enim Regiam amittunt auctoritatem Ecclesiæ cedentes, sed suam augent, & dilatant, vt longo discursu comprobant Bossi. *de signis Ecclesiæ tom.3. lib.20. cap.89.* Cardin. Bellarmin. *tom.1. controuers. general. de Ecclesia militante, lib.4. cap.18.* Bonfad. *in suo theatro politico*, vbi ita eleganter: *Hac enim* (scilicet Ecclesiasticæ libertatis obseruatione) *Regnorum iurisdictio non infirmatur, sed confirmatur, Principatus dignitas non deijcitur, sed erigitur, imperij amplitudo non coarctatur, sed dilatatur, splendor Regius non obscuratur, sed illustratur.*

Per contrarium autem vbi in debita reuerentia, 41 & subiectione eiusdem Sedis Apostol. defectus aliquando considerari potuerunt, Regnorum incrementa tunc deficere euidenter constitit, vt loquens de Hispania probat Francisc. Longus à Coriolano *in Breuiario chronologico, an. Domini 704. pag. mihi 208.* ibi: *Non alia maior causa intercessisse excogitari potest cum Regnum illud* (Hispanum scilicet) *Deus impiis Sarracenis tradiderit inculcandum, quam defectio à Sede Apostol. non quidem in rebus Fidei, sed in iurisdictione, & temporalitate*, refert Illustriss. D. Roder. à Cunha *in comment. ad text. in cap. si gens Anglorum, num.5. dist.56.* Hinc Ludou. Viu. *in opere reg. in 4. persecutione Ecclesiæ Romanæ*; Imperatores, Reges, cæterosque Principes, qui contra libertatem, & Ecclesiasticam auctoritatem insurrexerunt, aut contra Prælatos statuerunt, vel in hoc seculo defecerunt, vel diu infelicissimè vixère, affirmat; subdens nunquam alchymistam diuitem, neque incátatorem bene morientem, neque Ecclesiæ rebellem bene prosperantem vidisse: quod etiam Platina *in vita Clementis IV.* dicit, prout eos refert Marchesi. *de commission. p.3. de commiss. relaxat. iurament. ad effectum agendi, cap.1. num. 74. & 75. pag. 196. in vlt. impress.*

Si verò meæ causæ circumstantiæ inspiciantur, quis iudicabit dictum B. fauore aliquo, & Regia protectione dignum; quis dicet violentiam notoriam illi fieri, dum soluere compellitur pensionem, quam se solututum promisit, & iurauit? quis modum exigendi coram exequutore in Regno deputato condemnabit, cum licitus, & vsitatus à multis retro annis fuerit, nec reprehensione dignus est stylus Romanæ Curiæ, à qua mandata, sententiæ, & declaratoriæ litteræ emanarunt, interueniente circa hoc dicti B. consensu, eiusque speciali obligatione, & id dictante vniuersali praxi hucusque ab omnibus obseruata, & ideò non potest conqueri, sed viam, quam sibi elegit, sequi debet, *l. si mulier, §. fin. ff. quod metus causa, cap. quod semel, de reg. iuris, lib.6.* cum vulgaribus citatis per me *Axiom. 225. num.1.* Eo maxime, quia notorietatem assertæ oppressionis, & violentiæ non probat, vt requirit Ordin. Regia *lib. 1. tit.9. §.11.* ibi: *Porem nam tomaram conhecimento de aggrauo que as partes tirarem dos Iuizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conhecimento lhes pertence; saluo*

quando se aggrauaren de notoria oppressaon, ou força que se lhes faça. Et resoluit D. Gabriel Pereira *d. part. 1. cap. 7 num. 11.* ibi: *Oportet oppressionem, seu violentiam esse notoriam, & patentem, quæ celari nequeat, aut effici dubia.* Vide resoluta ad eandem Ordin. *quæst. 6. num. 22. cum seqq.*

Vtrùm obligans Clericum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis ibi facienda iuxta formam obligationis Cameralis eo loci celebratæ, & Apostolica auctoritate confirmatæ, dicatur contrauenire dispositioni Concilij Trid. & Ordinationibus ac priuilegiis Regibus nostris concessis?

QVÆSTIO VI.

1 *Expenduntur plures rationes ob quas inter Ecclesiasticam, & secularem potestatem oriuntur dissensiones.*
2 *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognosci debent.*
3 *Dictio,* omnis, *est vniuersalis.*
4 *Dictio,* quomodolibet, *omnia continet, nullumque respicit casum.*
5 *Iuri primæ instantiæ à partibus in præiudicium Ordinariorum renuntiari non potest.*
6 *Rex Hispaniarum est protector, & defensor Concilij Trid.*
7 *Dictio,* omnis, *aliquando restringit.*
8 *Sedis Apostolicæ auctoritas nihil est imminuta ex decreto* Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 10.
9 *Auditor Cameræ causas omnes Camerali obligatione firmatas etiam in partibus existentes auocare potest.*
10 *Obligatus in forma Cameræ tenetur coram Auditore eiusdem Cameræ in prima instantia citatus respondere.*
11 *Auditori Cameræ expresse demandatur executio obligationum Cameralium.*
12 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20. *non sustulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione forum sortitur.*
13 *Contractus, vel delicti commissi ratione, potest quis in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius.*
14 *Ordinarij locorum non possunt se intromittere in executione litterarum Apostol. in quibus dantur executores.*
15 Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 20. *non habet locum in causa, quæ fuit commissa per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis suæ subscriptum.*
16 *Veritas examinata magis elucescit.*
17 Ordin. lib. 1. tit. 9. §. 12. *intelligitur.*
18 *Iudicibus laicis integrum est defendere ne Regia vsurpetur iurisdictio.*
19 *Violentia debet esse notoria, vt ratione illius secularis Iudex cognoscat de causis Ecclesiasticis.*
20 *Vim turbatiuam inducere videtur recusans soluere, vel debitum negans, & n. 21.*
22 Ordin. lib. 2. tit. 13. §. 1. *declaratur.*
23 *Auditor Cameræ procedit aliquando tanquam Iudex exequutor deputatus in Bullis pensionis.*
24 *Vel procedit tanquam Iudex Ordinarius in Curia vigore obligationis Cameralis.*
25 *Auditor Cameræ quando procedat ordinaria iurisdictione sibi à lege ratione officij concessa.*
26 *Attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter.*
27 *Iudex loci contractus potestatem acquirit ad cognoscendum inter ipsos contrahentes tanquam si essent sui subditi.*
28 *Fictio tantum valet in casu ficto, quantum veritas in casu vero.*
29 *Iudex loci contractus super contrahentes alterius Regni iurisdictionem habet.*
30 *Lusitani debent obseruare Ordinationes alterius Regni circa contractus in eo factos sicut volunt, vt suis auctoritas prestetur, & veneratio.*
31 *Causæ criminales, ciuiles, & mixtæ è Regni Portugaliæ finibus non extrahuntur.*
32 *Breue Iulij III. refertur.*
33 *Causis beneficialibus Regni Portugaliæ non possunt impetrari Sacræ Rotæ Auditores secundum vnius sententiam.*
34 *Breue Iulij III. euidenter loquitur de causis criminalibus.*
35 *Proœmialia verba ostendunt, & declarant mentem concedentis.*
36 *Præfatio inducit causam finalem.*
37 *Dispositiua regulatur à proœmiali ratione.*
38 *Mens, & ratio statuentium præponderat verbis, & attenditur magis quam dictum.*
39 *Dictio,* talis, *est præcedentium restrictiua, & est repetitiua certa, & determinata qualitatis.*
40 *Dictio,* huiusmodi, *est relatiua præcedentium.*
41 *Criminalis causa propriè dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum.*
42 *Causa ciuilis criminaliter intentata est quando pro delicto principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum.*
43 *Causa mixta dicitur vbi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda.*
45 *Causarum ciuilium, & criminalium appellatione non comprehenduntur causæ beneficiales.*
46 *Persona loquentis nunquam comprehendetur in generali concessione, vel sermone, sed semper intelligitur excepta.*
47 Ordin. lib. 2. tit. 10. in princ. *refertur.*
48 *Rota cognoscit, & semper cognouit de causis beneficialibus Portugaliæ.*
49 *Obseruantia subsequuta tollit omne dubium.*
50 *Dispositio qualibet declaratur per subsequentem obseruantiam.*
51 *Priuilegium quatenus declaratione indigeat declaratur ab obseruantia subsequuta.*
52 *Dispensationis verba declarat obseruantia interpretatiua.*
53 *Obseruantia plurimum defertur in interpretandis constitutionibus.*
54 *Contradictio non dicitur ea, quæ fit de Iure.*
55 *Argumentum valet à delictis ad contractus.*
56 *Casus duo quando sunt æquiparati dispositum in vno censetur quoque dispositum in alio.*
57 *Roma est patria commu[nis].*

GRAVIS est controuersia inter Ecclesiasticos, & seculares Iudices Hispanos, an in executiuis prima debeatur instantia Ordinario, & quando censeatur Papa derogare dispositioni in Concilij Trid. *sess. 24. de reform. cap. 20.* & an habeat locum in contractibus, delictis, executione litterarum Apostol. & in causis obligatione Camerali firmatis? At breuiter omnia fere tangendo in proposita 1

sita quæstione negatiuam probabo sententiam, particulariter examinans Concil. Trid. *d.cap.20.*& inducens aliquas Regni Portugaliæ Ordinationes, & priuilegium Iulij III. quæ ad contrarium probandum solent allegari, vt ita pateat quid in hac re iuxta earundem Ordinationum formam tenendum, & iudicandum sit, cum viderim nonnullos Iudices aliter illas interpretantes, verum earum sensum, ac sanam Regum nostrorum eas condentium intentionem peruertisse, Regni quietem perturbasse, dissensiones inter vasallos excitasse, ac plurimis scandalis exinde ortis, ansam præbuisse. Sed spero modo, vt Rex noster Philippus IV. multis nominibus maximus, qui æqua lance omnium subditorum commodis studet, studio pacis, qua sublata leges, ac iudicia subsistere non possunt, opportunum adhibeat remedium, quo ciuilia bella nonnunquam inter Magistratus seculares, & Ecclesiasticos Iudices excitata extinguantur, *concordia* enim, vt ait Salust. *in Iugurtha, parua res crescunt, discordia maxima dilabuntur*, quia magnæ sunt concordiæ commoditates; illa namque radix atque orij est fundamentum, bonorum ciuium seminarium, quietis publicæ seges, almæque pacis altrix, per quam Reges ipsi eorumque Respublic. diutissimè conseruantur, vt optimè ratiocinatur D. Marius Cutelli *in controuersiis inter Siculos Inquisitores, ac Ordinarios Magistratus, num.* 184. Videamus nunc quid disponat Concil. Triden. *d.cap.*20. quomodo intelligendum, & apud nostros obseruandum.

Ad Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20.

Causas omnes ad forum Ecclesiasticum quomo-
2 dolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscendas, statuit Concil. *d.cap.20. in princ.* sub cuius dispositione omnes comprehendi causas, eius qua loquitur generalitas demonstrare videtur; nam
3 dictio illa *omnes*, est vniuersalis, & nihil excludit, vt *in l. Iulianus, & in l. testatorem, in princip. ff. de legat.* 1. *l. hoc articulo, ff. de de hered. instit.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl.* 397. *num.* 1. Greg. XV. *decis.* 315. *num.* 11. & alij per me citati *de diction. vsufreq.*
4 *dict.* 141. *num.* 1. Tum etiam ex alia dictione, *quomodolibet*, quæ omnia continet, nullumque respicit casum: Francis. Molin. *de Brachio seculari, cap. 4. n.* 48. & idem importat, quod, *quocumque modo*, ad not. per Paris. *cons.* 58. *num.* 10. *vol.* 1. *& cons.* 58. *num.* 1. *vol.* 1. *& cons.* 141. *num.* 6. *vol.* 4. cum aliis per me citatis *dict.* 330. *num.* 1. ac proinde cum sit vniuersalis, omnes ferè comprehendit causas, Cened. *sing.* 95. *n.* 3. Ego
5 ipse *d. dict.* 330. *sub num.* 1. Vnde existimant nonnulli coram Ordinariis in prima instantia omnes sine delectu causas esse cognoscendas, & iuri huiusmodi primæ instantiæ renunciari à partibus in præiudicium Ordinariorum non posse, bene resoluunt Suar. de Paz *in praxi tom. 2. prael. vlt. num.* 18. Ludou. à Sarauia *de iurisdict. Adiunctor. q. 7. num.* 7. quos refero nouissimè *in collect. ad d. cap.* 20. *Concilij Trid. num.* 2.
6 Quare Rex noster inuictissimus vei protector, & defensor Concilij Tridentini ex adductis per Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prael. vlt. num.* 10. Azeued. *l. 2. vers. Septimò, & consequenter tit. 6. lib. 1. Recop.* Cenal. *commun. tom. 4. q.* 897. *n.* 220. Narbona *l.* 59. *gloss. 2. à princ. & n.* 14. *tit.* 4. & *l.* 81. *gloss. vnic. n.* 1. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recop. in* 3. *p.* P. Henriq. *de Pontifices claue, lib. 1. cap.* 15. *post princ.* §. 1. *in gloss. lit. D. & cap.* 10. *gloss. fin.* Carrasc. *in interpret. aliquarum legum Regni, cap. 9.* §. 8. *n.* 18. Salgad. *de Regia protect. part. 1. cap. 1. prael. 2. n.* 73. potest cogere ad illius obseruantiam, pro qua D. Philippus II. Regia mandata expediuit, vt in vniuerso Regno custodirentur decreta eiusdem S. Concilij iuxta illius dispositionem *in d. cap. 2. sess. 25. de reform.* prout attestantur Herrera *in historia eiusdem D. Philippi II. lib. 6. cap. 1. anno* 1564. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. quæst.* 63. *artic.* 19. Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap.* 18. *num.* 194. Iacob. Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ, cap.* 22. *num.* 5. quos nouissimè refero *in collect. ad d. cap. 2. sess. 25. de reformat. num.* 2. & sic pro defensione contentorum in eo recursum legitimum interponi posse ad eundem met Regem firmarunt Bobadil. *dict. cap.* 18. *n.* 135. Flores de Mena *var. lib. 1. q. 4. num.* 35. Salgado *d. tract. p. 1. cap. 17. num.* 3. Ego ipse *in collect. ad d. cap.* 1. *num.* 3. quod verè est ipsius summæ pietatis, & maximæ in Sedem Apost. obseruantiæ.

Verùm dispositio Concilij Trid. *d. cap.* 20. non 7
est ita amplè extendenda propter vniuersales dictiones, quas supra ponderauimus, quin aliquando restringatur, vel ratione subiectæ materiæ, vel quando ex tali extensione absurdum in iure resultaret, vt de dict. *omnis* notant. Cened. *sing.* 25. *n.* 4. & 5. & alij citati per me *dict.* 241. *num.* 19. & 20. Et demum ex ipsius Summi Pontificis declarationibus, & Iuris communis dispositione, vt numeris sequentibus demonstrabo.

Certum namque ex decreto Concilij *d. cap.* 20. 8
in vers. ab his excipiuntur, nihil imminutam esse auctoritatem Sedis Apostol. adeò vt omnes causas, quæ à principio ex dispositione sacrorum Canonum, & legum ante illud decretum poterant apud dictam Sedem cognosci, posse etiam hodie illo decreto non obstante, vt tetigi *de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg.* 81. *num.* 14. & nouissimè *in collect. ad d. cap. 20. num.* 42.

Quare causas omnes obligatione Camerali fir- 9
matas etiam in partibus existentes Auditorem Cameræ auocare posse, etiamsi extra Curiam contractum sit, & licet pendeant coram Ordinariis, resoluunt Lancel. *de attent. lite pend. limit.* 15. *num.* 3. & *cap.* 20. *limit.* 26. Flores de Mena *variar. lib. 1. q.* 12. *num.* 48. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 118. *in fine*, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 341. Nouar. *in singul. Iuris Canon. conclus.* 54. *num.* 5. Ego ipse *d. alleg.* 81. *num.* 16. *& in collect. ad d. cap.* 10. *num.* 5. & censuit Sacra Congreg. *in vna Colimbrien.* quam ori- 10
ginalem, & authenticam anno præterito Vlyssippone vidi. Et sic obligatus in forma Cameræ tenetur coram Auditore eiusdem Cameræ in prima instantia citatus respondere, nec potest opponere fori exceptionem declinatoriam, aut Iudicis incompetentiæ, sicut tradunt Mandos. *de inhibit. quæst.* 93. *num.* 5. Marc. Anton. de Amatis *decis.* 81. *num.* 2. Surd. *cons.* 280. *num.* 13. Zachi. *de obligat. Cameral. quæst.* 7. *num.* 26. qui loquitur de Clerico: Tum quia expres- 11
sè illi demandata est executio obligationum Cameralium, Galles. *de obligat. Camer. quæst.* 7. *num.* 3. Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 2. quæst.* 46. *num.* 7. vtpote earum legitimus Iudex ex Rot. *decis.* 52. *num.* 1. *p.* 1. *recentiss.* in tantum vt Papa Inhibeat quibuscumque Iudicibus, & personis, etiamsi Cardinales fuerint, sub pœnis, si se in obligationum Cameralium executionibus intromittant, sicuti ex facultatibus illi concessis aperte constat, & nouissimè expressit Paulus V. *constitut.* 20. *incip. Eximie*, §. 33. *sub dat. Romæ apud S. Marcum Kalend. Octobris* 1606.

Hinc etiam infertur præfatum Concilij Trid. de- 12
cretum *in d. cap.* 10. non sustulisse modos legitimos, quibus quis ex Iuris dispositione forum sortitur, vt tetigi *d. p. 3. alleg.* 81. *num.* 14. & nouissimè in

in collectan. ad d. cap.20. num.42.in fine,& ibi per me citatis adde Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.5. cap. 837. à num.15.* Narbona *l.59. gloſſ.1. num.238.*
13 *lib.2. Recop. tom.3.* Vnde ratione celebrati contractus, vel delicti commiſſi, poſſe quem in prima inſtantia cognoſcere quamuis non ſit loci Ordinarius, dicit à ſacra Congreg. Concilij fuiſſe reſolutum Franciſc.Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.2.cap.5. num.75.*quem refero *d.alleg.81. num.14.*Et quamuis Doctores id communiter intelligant, ſi contrahens in loco contractus reperiatur, per *cap.Romana, §. contrahentes, de foro compet.lib.6.* tamen huic obiectioni latè reſpondi *q.3.per totã.* Rationem eleganter præſtat inſignis D. Barboſa *in l.hæres abſens, §.1.num.7.ff.de iudic.*his verbis:*Et eſt prædictorum ratio, quia ratione contractus, vel delicti quis efficitur ſubditus illius Iudicis, in cuius territorio contractus fuit celebratus,vel delictum commiſſum, cap.fin.de foro compet. & ideo ille Iudex poteſt procedere contra prædictorum perſonas tanquam contra perſonas ſibi ſubditas,& ibi notat Marian. Socin num.23.Panor.cap.fin. num.36.eod.tit.* hoc idem ferè tradit Salgado *de Regia protect.tom.1.p.2. cap.17.num.6.*

14 Pari modo dicendum videtur in executione litterarum Apoſtolicarum, in quibus dantur executores,Ordinarios locorum ſe intromittere non poſſe, etiam executioni auxilium præſtando; tum quia ita declarauit ſacra Concilij Trident. Congregatio: tum etiam, quia id non obſcure inſinuat eiuſdem Concilij decretum *in d. cap.20. in princip.* ibi,*ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes*,dum videtur ſtatuere cauſas forenſes, & contentioſas tantum coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcendas, vt expreſsè habui *d.allegat.81.ſub num.17. & in collect.ad d.cap.10 num.46.* ad notata per Bald. *in cap.1. §.ſi facta, in fine,num.6.ſi de feudo fuerit controu.* & Dec. *in cap.ſuper eo.*& *ibi* Felin. *col. fin.verſ. Quæro tertio, de præſumpt.* Cùm igitur agatur in præſenti de executione litterarum Apoſtol. in quibus dantur executores, pariterque de exequenda obligatione Camerali, in qua executiue, & ſine tela iudicij proceditur, vt dixi *quæſt.5. num.20. cum ſeqq.* ideò Ordinarij locorum in his cauſis executiuis, in quibus dictum decretum Concilij locum non habet, ſe intromittere non poterunt, vt per ſe patet.

15 Nec ſufficit ſi ex aduerſo dicatur id procedere quoad mandata, & declaratorias litteras ab Auditore Cameræ relaxatas,in quo procedunt doctrinæ, & auctoritates ſupra relatæ,non verò in ſententiis, & declaratoriis à S.Rota emanatis, quia reſpondetur cauſam, de qua loquimur, eidem Rotæ fuiſſe commiſſam per ſpeciale reſcriptum manu propria Sanctitatis ſuæ ſubſcriptum, quo caſu non intrat diſpoſitio dicti decreti Concilij in principio, ſed illum excipit paulò inferius,his verbis:*Ab his excipiuntur cauſæ, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud Sedem Apoſtolic ſunt tractandæ, vel quas ex vrgenti, rationabilique cauſa iudicauerit Summus Romanus Pontif. per ſpeciale reſcriptum Signaturæ Sanctitatis ſuæ manu propria ſubſcribendum committere, aut auocare.* ex quo ita colligunt Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.2.cap.4 num.3.*Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.p.1.cap.1.num.73.* Aloyſ.Ricc.*in deciſ.Curiæ Archiep.Neapol.p.4.dec.273.num.7.* Ego ipſe *d.alleg.81. num.10.*quibus adde Nicol. Garc *de benef.p.6.cap.3. à num.6.* Flores de Mena *in practic. lib.1. quæſt.12. num.11.* Ioan. Maria Nouar. *in nouo Iure Pontific. concl.54.num.7.*Narbona *l.59. à num.195.& 204.tit. 4.lib.1.Recop.tom.3.*

Reſcriptum autem propria manu Sanctiſſimi ſubſcriptum, eſt provt ſequitur: *Beatiſſime Pater. Deuotus S.V. orator Auguſtinus Barboſa obtinuit ab Auditore Cameræ mandatum exequutiuum pro ſolutione cuiuſdam pecuniariæ ſummæ, ac renouatione cedulæ bancariæ annuæ penſionis ducentorum ducatorum auri de Camera, alias auctoritate Apoſtol. ſibi reſeruatæ ſuper fructibus certis, & incertis, ac diſtributionibus quotidianis Theſaurariæ Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharenſis Diœceſis contra Balthaſarem Diaz da Fonſeca modernum Theſaurarium. Cæterùm appellante dicti Balthaſaris Procuratore, & cauſa in Rota commiſſa R.P.D. Pirouano,& nunc in gradu appellationis huiuſmodi indeciſa pendente, quia idem Balthaſar continuat in ſua contumacia, & proterua denegatione de ſoluenda dicta penſione,& renouando cedulam, inde aperta eſt via regreſſui,& acceſſui ad fauorem Oratoris in litteris Apoſt. reſeruatis, & veretur idem Orator ne in perſequutione huius iudicij cogatur per tres ſententias conformes defatigari: Ideo S.V. humillime ſupplicat quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirouano, vt in cauſa,& cauſis emergentis quæſtionis ſuper regreſſu,ingreſſu,& acceſſu huiuſmodi, & illius canonizatione procedat,omni,& quacumque appellatione remota,cum poteſtate tam dictum Aduerſarium, quam omnes quoſuis alios, etiam per edictum publicum conſtito ſummariè, & extraiudicialiter de non tuto acceſſu, tam in Curia, quam extra citandi, necnon inhibendi etiam ſub cenſuris,pœnis, &c. inobedienteſque, & rebelles eaſdem cenſuras incurriſſe declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdictúmque ponendi, ſeruata forma Concilij Trid. implorato ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis,cæteraque faciendi,& neceſſaria,& opportuna. Præmiſſis,necnon Conſtitutionibus,& ordinationibus Apoſtolicis,ſtylo Palatij, cæteriſque contrariis, quorum tenores, &c. non obſtantibus quibuſcunque, ſtatum, &c.pro plene,& ſufficienter expreſſis habentes. De mandato S.D.N.Papæ Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota,vt petitur,& iuſtitiam faciat.* Placet M.

Vnde in cauſa de qua agitur, non eſſe primam 16
inſtantiam coram Ordinario loci agitandam, vel quia Auditor Cameræ cauſas omnes obligatione Camerali firmatas illo decreto non obſtante cognoſcit, vel quia idem decretum non ſuſtulit modos, quibus quis ex Iuris diſpoſitione forum ſortitur,veluti ratione contractus, vel delicti, vel etiam quia agitur de executione litterarum Apoſt. reſeruationis penſionis, in quibus ſpeciales dantur executores; vel denique quia commiſſa fuit cauſa per ſpeciale reſcriptum manu propria Sanctitatis ſuæ ſubſcriptum. Cum igitur hæc omnia in caſu noſtro ſimul concurrerint, quis ſine lege, immo contra tot leges, & doctrinas audebit dicere me contraueniſſe diſpoſitioni *Concilij Trident. d. cap.20.* exequendo mandata,& declaratorias litteras Auditoris Cameræ, & S.Rotæ iuſtè, & matura deliberatione relaxata, Videant ipſi quo fundamento ad hoc affirmandum moti fuerint,& ſi dignabuntur, illud in ſcriptis ad me mittant vt ſic, huius negotij veritas diſputando examinata magis eluceſcat,iuxta *cap.graue 36.qu.9. cap.inter dilectos,de fide inſtrum.* Flamin. Pariſ.*de reſignat. benef.lib.11. quæſt.11. num.3.* cum aliis citatis per me *Axiom.224. num.1.* nam veritas arguendo inuenitur,*l.numerum,§.fin.ff.de muner.& honor.*Card. Thuſch.*tom.2.lit. D.concl.507.num.1.*

Ad Ordinat. lib.1. tit.9. §.12.

Statuit hæc Ordinatio Luſitana, vt Iudices Re- 17
giæ Coronæ cognitionem non habeant queremoniarum, quas litigantes à Iudicibus Eccleſiaſticis

ad

ad illos deferunt, vbi iurisdictio ad Ecclesiasticos spectat, nisi quando à notoria oppressione, aut vi illata, vel vbi non fuit seruatum Ius naturale, conqueruntur ante illos; quia his casibus Regis officium est vasallis sic pressis subuenire. Postquam Iudices Regiæ Coronæ adiudicauerint cognitionem causæ Regiis Iudicibus, non verò Ecclesiasticis pertinere, eisdem Regiis Magistratibus iubebunt, ne excommunicatos ab Ecclesiasticis euitent; pœnísve vllis contra excommunicatos apponi solitis eos afficiant, cum fuerit ita obseruatum, & nullum aliud possit dari medium opportunum ne Regia vsurpetur iurisdictio, Lusitano autem idiomate sic disponit. *Porem naon tomaraon conhecimento de aggrauo que as partes tirarem de Iuizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conhecimento lhes pertence, saluo quando se aggrauarem de notoria oppressaon ou força, que se lhes faça, ou de se lhes nam guardar, ò direito natural, porque nestes casos Nos como Rey e señor temos obrigacaon de acodir à nossos vassallos. E depois de os Iuizes de nossos feitos iulgarem que ò conhecimento pertence à nossas Iustiças, e naon as Ecclesiasticas, mandaraon as nossas Iustiças que naon euiten as taes pessoas, nom lhes leuen penas de excomungados, por semper assi ser costume, è naon auer outro mejo para se naon tomar nossa iurisdiçam.* Hac Ordinatione motus Iudex Regiæ Coronæ declarauit me notoriam vim facere dicto B. dum pensionem meam ab eo exigere intendo, & declaratorias litteras ab Auditore Cameræ, sacra Rota, & Iudice executore in Regno deputato rite, & recte pro terminis illius decursis, & non solutis relaxatas, nullas, & iniustas esse pronuntiauit, ac dictum B. in excommunicationem eisdem litteris contentam non incurrisse declarauit; ac denique omnibus Iuris, & facti remediis pro non excommunicato habendum quoad fructus, & distributiones lucrandas indebitè mandauit, ab omnibúsque obseruari fecit; quod
16 non solum esse contra Iuris communis dispositionem, sed à verò huius Ordin. sensu, & Legislatoris intentione penitus alienũ perspicuè demonstrabo.

Duo continet capitula separata præsens Ordi-
18 natio Lusitana, ac diuersimode super quolibet eorum disponit; primum est quando aliquis conqueritur penes Iudicem Regiæ Coronæ de notoria oppressione, aut vi sibi illata ab Ecclesiastico Iudice vel ob denegatam sibi naturalem defensionem, vbi ad eundem Iudicem Ecclesiasticum cognitio causæ spectat; quo casu Ordinatio permittit posse recurri ad dictum Iudicem Regiæ Coronæ, vt vim illam comprimat, cum Regis officium sit liberare de manu calumniantium vi oppressos, *cap. Regum officium. 23. quæst.3.* Aliud est quando causæ cognitionem non ad eundem Iudicem Ecclesiasticum spectare prætenditur, sed ad secularem; quo casu si ad laicalem potestatem pertinere adiudicatum fuerit, seu manifestum sit temporalem iurisdictionem vsurpari, tunc videtur integrum esse laicis Iudicibus defendere suam iurisdictionem, vt per Bernard. Laurent. *in tractat. de casibus in quibus seculares contra Clericos possunt procedere, num.13. cum seqq.* Auiles *ad cap.20. Prætor. verb. vsurpan. num.9.* Anguian. *de legib. lib.3. controu.33. num.47.* Et Regij Magistratus Lusitani in defensionem suæ iurisdictionis, quam dicunt sibi notoriè vsurpari, solent iubere ne euitentur personæ sic ab Ecclesiasticis excommunicatæ, neve pœnas contra excommunicatos a Iure impositas pati permittant; quod quidem satis insinuat ratio à Legislatore assignata, ibi: *E nam auer outro mejo para se naon tomar nossa iurisdaçaõ.* ergo medium opportunum indicat illud de non euitandis personis hac de causa excommunicatis, ne Regia vsurpetur iurisdictio; quæ ratio est anima ipsius Ordinationis, *l. cum oratio, ff. de bonis damnat.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.6. lit. R. concl.31. n.15. in medio*, cum aliis citatis à memetipso, *axiom. 197. num.1.* & dum loquitur de vsurpata Regia iurisdictione, quod pertinet ad secundum caput, non potest eius dispositio extendi ad primum, quod apertè disponit de iurisdictione ad Ecclesiasticos Iudices spectante, ibi: *Porem naon tomaraon conhecimento de aggrauo que as partes tiraraon de Iuizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conhecimento lhes pertence*; cùm igitur diuersa ratio militet in primò casu: diuersa quoque debet esse legis dispositio in secundo, *l. si ita, ff. de manum. testament. l. seruus, ff. de statulib.* Surd. *consil.67. num.19.* & diuersitas rationis, diuersitatem quoque Iuris inducit, *l. inter stipulantem, ff. de verbor. obligat. l. fin. ff. de ritu nupt.* Vnde contra dispositionem huius Ordinationis Iudex Regiæ Coronæ nulliter processit, dum iussit ne euitaretur dictus B. legitime excommunicatus, cum certum sit non agi in nostro casu de vsurpanda Regia iurisdictione, de qua disponens Ordinatio in secundo casu medium iudicauit opportunum, ne illa vsurparêtur, mandare ne euitarentur sic excommunicati, sed de pensionis exactione, cuius cognitionem ad Ecclesiasticum Iudicem spectare nemo ambigit, quo casu, vt se intromittere valeat ad effectum solummodo assertam reprimendi vim, non autem censuras tollendi, necesse est quod notoria, & patens sit violentia, de qua numero sequenti.

Videndum nunc est an dictus Iudex Regiæ Co- 19
ronæ potuerit iuxta dispositionem primi cap. huius Ordinationis iubere, ne mandata, & declaratoriæ litteræ Romanæ Curiæ, & Iudicis exequutoris in litteris Apostol. huius pensionis specialiter deputati, & in Regno procedentis, executioni mandarentur, quod vt pateat, totus negotij cardo versatur in perquirendo an vis vlla fieri dicatur exequendo dicta mandata, ita vt compellendi veniant eorum Iudices ab ea cessare. Perquiramus ergo in quo consistat huiusmodi vis, quæ non debet esse qualis qualis, sed notoria, & patens, vt ipsamet Ordinatio disponit, ibi, *de notoria oppressaon ou força*, itavt hæc qualitas sit essentialis ad firmandam in hac specie iurisdictionem Iudicis laici, sicut agnoscit Dom. Gabriel Pereira *de manu Regia part.1. cap.7. num.11.* ibi: *Oportet oppressionem, seu violentiam esse notoriam, & patentem, quæ celari nequeat, aut effici dubia, &c.*

Ad quod comprobandum sic argumentor. *Vel* 20
vis in hac materia est consideranda in eo quod petitur indebitum, & sic iniustè, vel in eo quod exigitur mandato Iudicis incompetentis, hoc est nulliter; sed nullum ex ijs, est dicendum, ergo Iudex Regiæ Coronæ absque iurisdictione, & defacto se intromisit ad impediendum prædictorum mandatorum executionem. De iustitia autem pensionis reseruatæ, & debitæ non est ambigendum: tum, quia constat de valida eius reseruatione in actu renunciationis Apostolica auctoritate factæ de consensu dicti B. *quæst.1.* probatum est: tum etiam quia similiter constat de mea quasi possessione illam exigendi, itavt sim omnino manutenendus in ea, sicut *quæst.1.* ostensum est: qua veritate inspecta videant domini mei, quis nostrorum vim alteri notoriè inferat, an scilicet ego petendo, quod mihi debetur, an dictus B. denegando quod soluere tenetur, eleganter quæ-

stionem

stionem dissoluit Ioseph Sesse *de inhibit. cap.9. §.3. num.33.* ibi: *Vim turbatiuam inducere videtur recusans soluere, vel debitum negans*, ob idque nunquam in Lusitania dictus Iudex Regiæ Coronæ partes egit recusantis soluere, sed petentis pensionem, eo quòd iste, non autem ille vim pati videtur, dum illi sua denegatur pensio, illaque indebitè spoliatur. Dicitur enim spoliare debitor non ab eo tempore, quo desinit soluere, sed ab eo die, quo requisitus, vt solueret, recusauit, iuxta elegantem doctrinam Innocentij *in cap. querelam, num.3. de elect.* ibi: *Et nota quod licet per vnum annum, vel plures ego omiserim ex causa petere debitam pensionem; vel si vna vice omisi interesse electioni, non per hoc amitto possessionem, quæ sine animo non amittitur, sed quando petam pensionem, si denegetur, tunc amitto possessionem*, arg. l.fin.C.de seruit. & aqua, *& tunc possum vti interdicto recuperandæ possessionis, & in eo veniunt omnes pensiones præcedentium annorum*, idem tenent Angel. *in l. quemadmodum, num.1. ff. de acquir. possess.* Guid. *decis.629. num.2.* Bertrand. *cons.143. num.2. lib.3.* quos referr & sequitur Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.1. alleg.75. num.6.* me citato in hoc loco, Mendez à Castro *in praxi Lusitana part.2. lib.3. cap.21. num.157.*

21 Si autem prætendatur Iudicem mandantem esse incompetentem, ac proinde eius mandata nulla esse; optarem in primis, vt constitueretur pro certo pensionem huiusmodi fuisse validè reseruatam, & absque dubio debitam; dictumque B. calumniosè distulisse eam soluere (vt omnes ferè Regij Magistratus fatentur) quo supposito non potest dici oppressionem fuisse notoriam, cum talis solummodo consideretur quando exigitur notoriè indebitum, provt euenit in casu cuiusdam Canonici Regni Aragoniæ, qui pro quodam termino pensionis per eum in partibus, debito tempore solutæ legitimo Procuratori, fuit ad instantiam principalis Romæ degentis, & solutionem huiusmodi ignorantis per Auditorem Cameræ declaratus excommunicatus. Et quicquid sit, Auditor Cameræ in nostro casu potuit procedere ex dictis *quæst.3.4.& 5.* & similiter sacra Rota, vt suprà hac ead. *quæst. num.15.* comprobatur, iunctis iis, quæ infra *quæst.9.* adducuntur. Et denique Iudex executor litterarum Apostol. in Regno deputatus ritè, & rectè secundum praxim, & stylum in tota Hispania vigentem processit, vt clarè constat ex dictis *quæst.7.* Vnde licet daretur aliqua occasio dubitandi an competentes, vel incompetentes essent, & vtrum in procedendo excesserint; adhuc dictus Iudex Regiæ Coronæ, dubio hoc stante, non poterat se intromittere, cum sibi obstaret dispositio dictæ Ordinationis, ibi: *De notoria oppressaon ou força* nihilominus tamen de competentia dictorum Iudicum euidenter apparet; de quo multorum annorum subsequuta obseruantia in Regno Portugaliæ exequendi eorum mandata, vt dictis locis abundè comprobatum est, nulla propter hoc habita querela apud dictum Iudicem Regiæ Coronæ.

Ad Ordinat. lib.2. tit.13. §.1.

22 Habet hæc Ordinatio ne impetrentur Iudices Apostol. extra Regna, & dominia Regum Portugaliæ, ibi: *Nem impetrem Iuizes Apostolicos fora de nossos Reynos, e senhorios, nem requeira perante elles cousa alguma.* Inde colligit dictus B. Auditorem Cameræ, & sacræ Rotæ Auditores, Iudices esse extra Regna, ac contra formam huius Ordinat. à Sede Apost. impetratos: quod an verum sit, patebit ex dicendis.

Et vt certa ab incertis separemus, sciendum est 23 Auditorem Cameræ contra non soluentes pensionem duplicem habere iurisdictionem, dupliciterque posse procedere; vel enim procedit tanquam Iudex exequutor deputatus in litteris Apost. reseruationis (solent enim Romæ in omnibus Bullis, in quibus Iudices deputantur executores, tres nominari, quorum primus semper est Auditor Cameræ, alij duo sunt ex illis partibus vbi executio facienda est) & tunc cum sit Iudex Apost. à Sede Apost. partibus petentibus impetratus, aliquibus visum est comprehendi sub dispositione huius Ordinat. licet aliter in Hispania obseruetur; sed de veritate nihil dicendum in præsentiarum existimaui, quia hic non est casus noster.

Aut procedit tanquam Iudex Ordinarius Romanæ Curiæ, provt est, iuxta notata supra *quæst.3. num.* 24 *9.* quando cognoscit vigore contractus Camerali obligatione firmati cum destinatione solutionis inibi faciendæ, & præhabitâ, quatenus opus esset, proprij fori renunciatione, vt in puncto est casus noster, & tunc dubitari non potest illum minimè comprehendi sub eius dispositione, ex sequentibus.

Primò, quia non potest dici à Sede Apostol. per 25 partes contrahentes impetratus, cum ex vi ordinariæ iurisdictionis sibi à lege ratione officij concessæ, in hac causa procedendum esse duxerit, vt constat ex mandatis, & declaratoriis litteris, quæ per illum relaxatæ fuerunt.

Secundò, quia si nullibi prohibetur Lusitanis ex- 26 tra Portugaliam contrahere, cur illis permitti non debet, quod in consequentiam contractus celebrati venire solet iuxta text. *in cap. prudentiam, §. si vero, de offic. deleg.* attenditur enim, quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l.1. ff. de auctor. tutor. l. ac qui, ff. de liber. causa*, cum aliis citatis à Gonçal. *ad reg.8. Cancel. gloss.45. §.1. num.35.*

In consequentiam venit, quod eo ipso, quòd [illegible] in aliquo loco contractum celebrat, statim in [illegible] rum sibi acquirat, *cap. fin. de foro compet. l. heres absens, §. proinde, ff. de iudic.* iunctis traditis per me supra *quæst.5.* & etiam Iudex loci contractus auctoritatem acquirit cognoscendi inter ipsos contrahentes [illegible] ibi scilicet repertos, aut expressè illius foro se submittentes, vel proprio renuntiantes, vt in casu nostro (ac si essent sui subditi domiciliarij, vel originarij), vt in his terminis optime resoluunt Salgad. *de protect. Regia, tom.1. part.2. cap.17. num.6.* D. Barbos. *in d. l. heres absens, §.1. num.7.* Quæ fictio in hoc casu 28 idem operatur, quod veritas, *l.1. ff. de adoption. l. cum ex oratione ff. de excus. tutor.* Et tantum valet in casu ficto, quantum veritas in casu vero, *cap. ad audientiam, de Cleric. non resid.* Euerard. *in topicis legalibus à vi fictionis, num.4. cum seqq.* Gonçal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. fin. num.28.* cum aliis citatis per me *Axiom.97.*

Quod quidem non ex mera voluntate, & con- 29 sensu contrahentium procedit, ita vt in fraudem legis fieri locus sit præsumptioni, sed à lege ipsa, quæ sic contrahentibus authoritatem præstat nouum acquirendi forum absque aliquo sui ministerio, ad tradita per Rip. *in cap.1. num.68. de iudic.* & per Cou. *practic. cap.19. num.5. vers. Nono.* Ob quam rationem potestatem illam, quam obtinet Iudex loci contractus super contrahentes alterius Regni originarios, seu domiciliarios, prorogationem necessariam, consequutiuam, & accessoriam eidem contractui vocant Doctores, ac proinde validè fieri posse non obstante dispositione huius Ordinationis resoluit in his terminis D. Barbosa *in l.1. art.3.*

art. 3. num. 173. ff. de iud. ibi: *Item valere posse* (prorogationem scilicet) *si contractus sit celebratus extra Regnum, nam tunc valebit prorogatio facta in Iudicem contractus etsi in extraneo Regno iurisdictionem habeat.* Faciunt quæ suprà adduxi *quæst. 3. 4. & 5.* vbi respondi ad aliqua, quæ in contrarium adduci poterant. Et conducunt adducta per Thom. Valasc. *alleg. Iuris, tom. 1. alleg. 72. num. 2.* dum resoluit contractus per Lusitanos extra Regnum Portugaliæ celebratos regulandos esse secundùm Ordinationes, & consuetudines illarum partium.

30 Optarem maximè, vt sicut nostri desiderant, statuta, & Ordinationes suas obseruari, eodem modo debeant facta in alieno Regno iuxta illius consuetudines, & leges obseruanda proponere, illisque venerationem præstare, & custodiam. Memini me Romæ Lusitanos cognouisse, qui cum vxores in Lusitania ducerent, maluerunt cum eis in Romana Curia vitam transigere, sed ibi dubitatum fuit aliquando an dotales scripturæ in Lusitania factæ per chartam medietatis iuxta Regni consuetudinem, essent Romæ obseruandæ, vbi solet contrahi per dotem, & arrhas: sed fuit semper resolutum præfatas dotales scripturas, eo modo, quo in Lusitania celebratæ fuerunt, esse Romæ inuiolabiliter obseruandas. Sic cum de anno 1619. Vlyssippone diem vltimum clausisset nobilis quidam Mediolanensis, & ibi suum conderet testamentum, eius filij, inter quos fuit R. P. D. Litta vtriusque signaturæ S. D. N. Papæ Referendarius, contendere cœperunt circa hæreditatis partitiones, & dum Romæ circa illas controuerterent, fuit resolutum faciendas esse Vlyssippone, vbi testamentum conditum extitit, & iuxta Regni Portugaliæ statuta, & Ordinationes, secundum ea, quæ resolui suprà *quæst. 3. cum seqq.* Si ergo Romani Magistratus venerationem hanc, & custodiam Ordinationibus Lusitanis præstant circa contractus, & vltimas voluntates in nostro Regno celebratos; cur similiter, & nos contractibus Romæ celebratis eandem non præstamus venerationem, & custodiam? Non est meum hic tractare, sed tantum de interesse proprio agere, & ideo ad alia transire operæ pretium duxi.

Ad Breue Iulij III.

31 PORtugaliæ Regibus à Sede Apostolica indultum asserit D. Gabriel Pereira *de manu Regia, p. 1. cap. 9. num. 15.* ne causæ criminales, ciuiles, & mixtæ è Regni finibus extrahantur, vt à Iudicibus exteris iudicentur: Breue autem huius indulti refert, *part. 2. cap. 6. num. 14.* in hæc verba.

32 IVLIVS *Episcopus, seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Romanum decet Pontificem prouidere, ne quod in bonorum fauorem indultum extitit, ijs, qui Christianæ Religionis decorem suis flagitijs deturbare non verentur, delinquendi licentiam in delictis patrocinium cum impunitate subministret. Hinc Christianissimus in Christo filius noster Ioannes Portugaliæ, &c. Algarbiorum Rex Illustris, Nobis nuper exponi fecit, quod cum nonnulli Clerici, tam in minoribus, quam in sacris Ordinibus constituti, & Beneficiati, ac alij, tam seculares, quam Regulares personæ Portugaliæ, & Algarbiorum Regnorum, ac aliorum Dominiorum ipsius Ioannis Regis, præsertim facinorosi, & diuersis criminibus obumbrati, magis ne liberius in suis delictis insordescant, & suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque aduersarios molestare valeant, cum primum sibi alicuius delicti, seu criminis conscij existunt, aut ex quauis occasione se in causam talem trahi posse præsentiunt, suorum Ordinariorum, ac Iudicum, & Officialium eorundem Regnorum, & Dominiorum iurisdictionem declinans, ipsiusque Ordinarijs, Iudicibus, & Officialibus per diuersas commissiones, litteras, & rescripta à Nobis, & Sede Apostolica, aut illius Nuntijs, & Legatis per eos obtenta, vel potius exorta sub certis grauaminibus in illis expressis, censuris, & pœnis inhibere, ac commissiones, litteras, & rescripta huiusmodi Iudicibus extraneis extra Regna, & Dominia prædicta commorantibus, delictorum, & criminum causas, ac delinquentium eorundem demerita ignorantibus, & vt plurimum eorum aduersariis suspectis, ad quos aduersarij ipsi pro beneficio iustitiæ consequendo se commodè conferre non audent, neque possunt, idque si possint, vel audeant, ab eo tamen ob nimios labores, & expensas in persecutione causarum huiusmodi, præsertim in partibus alienis subeundos, & faciendos causantibus, & non minus longè, periculosisque itineribus, & viarum discriminibus reuocantur, committi procurant, quo fit vt locorum Ordinarij, aliique Indices prædicti, eorumque Officiales, Promotores, & Procuratores fiscales, Clericos, & laicos, etiam enormibus delictis, & homicidiis notatos, prout illis incumbit, & iustitiæ debitum requirit, inquirere, coercere, & punire, atque ij, quorum interest, illos accusare, & in causam trahere non possunt; vnde Clerici, & laici præfati in suis malitiis insordescentes, suorum delictorum impunitatem, vel absolutionem facilè consequuntur, & ad delinquendum longè procliuiores fiunt, ac a suorum aduersariorum petitione indebitè liberantur, in non modicum Christi fidelium scandalum, & iustitiæ perturbationem, ac status Ecclesiastici depressionem, atque non ad mala impunè agenda, sed ad iustitiæ adminiculum concedi debent litterarum Apost. non in abusum. Quare idem Ioannes Rex zelo iustitiæ accensus cupiens omnibus iustitiam æqua lance ministrare, ac sceleratos quoscumque debitis pœnis mulctare, probos vero ab iniuriis releuari per dilectum filium Alphonsum de Alencastre eius consobrinum, & præceptorem maiorem Militiæ Iesu Christi Cisterciensis Ordinis, & pro eo ad Nos, & Sedem Apostol. Oratorem supplicare fecit, vt in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostol. dignaremur. Nos igitur, qui omnibus præsertim Regia dignitate fulgentibus, & iustitiæ debitum exoptantibus personis fauorabiles esse debemus, huiusmodi supplicationibus inclinati; quod de cætero perpetuis futuris temporibus nulli Clerici, tam in minoribus, quam Sacris, & Presbyteratus ordinibus constituti, seu Beneficiati, tam seculares, quàm quorumuis Ordinum Regulares personæ, & laici super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & Dominiis Ioannis Regis huiusmodi hactenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis, aut rebus ad eos pertinentibus, vel alia quauis occasione litteras etiam in forma Breuis, aut rescripta à Nobis, & Romanis Pontificibus pro tempore existentibus ad alios, quam in Regnis, & Dominijs Ioannis Regis huiusmodi commorantes Iudices, & personas directa in prima, seu alia quacumque instantia, & nunc mota, & indecisa pendente, & cum præsentium litterarum speciali, & specifica mentione, & expressa derogatione ex quauis causa etiam per viam grauaminis, & appellationis impetrare possit. Et si illa quandoque impetrauerint, ac eisdem extraneis Iudicibus communiter, vel diuisim committi obtinuerint, locorum Ordinarij, eorúmque Officiales, & Promotores, & Procuratores fiscales, ac quomodolibet in causis ipsis interesse habentes, ac Iudices, & quæcumque aliæ personæ Regnorum, & Dominiorum Ioannis Regis huiusmodi eisdem commissionibus & rescriptis, atque in eis appositis clausulis, necnon eorum vigore, seu prætextu emanantibus inhibitionibus, citationibus, decretis, mandatis, censuris, pœnis, & sententijs exinde subsequutis (nisi commissiones, & rescripta huiusmodi super*

supplicationibus manu nostra propria, vel Romani Pontificis pro tempore existentis, & cum clausula Motus proprij signatis expedita fuerint) obedire, vel acquiescere minime teneantur, nec ad id obligati existant; quinimò prædicti Ordinarij, Officiales, Promotores, Procuratores, Iudices Regnorum, & Dominiorum Ioannis Regis huiusmodi commissionibus, & rescriptis, atque exinde subsequutis citationibus, inhibitionibus, & decretis, mandatis, censuris, & aliis executionibus prædictis non obstantibus contra Clericos, & laicos, ac alias personas huiusmodi super criminibus, & delictis per eos perpetratis, ac bonis, & rebus contra eos quomodolibet motis inquirere, & per inquisitionem, aut ex mero officio, ac aliàs iuxta formam Iuris procedere, & punire, ac carceribus mancipare, causasque, & lites ipsas audire, cognoscere, & decidere, insontes absoluere, aliaque in illis necessaria, & opportuna facere, exequi liberè, & licitè valeant in omnibus, & per omnia, ac si litteræ, & commissiones, & rescripta huiusmodi nullatenus emanassent, aut illis nominatim, & expresiè directa fuissent, auctoritate Apostolica tenore præsentium ex certa nostra scientia statuimus, & ordinamus, ac omnes & singulas, tam criminalium, quàm ciuilium, ac etiam mixtarum causarum huiusmodi commissiones, & rescripta, ac alias gratiæ litteras Apostolicas contra præsentium tenorem à Nobis, & Sede Apost. pro tempore emanatas, necnon citationes, processus, executiones, & sententias exinde subsequutas, ac excommunicationes, & alias censuras, & pœnas promulgatas, sequestraque, & interdicta quomodolibet apposita, nullius roboris, vel momenti fore, & esse, ac eosdem Ordinariorum Officiales, Procuratores, & alios Iudices, atque quomodolibet interesse habentes, citationibus per eosdem Iudices extraneos, vt præfertur, pro tempore factis obedire, differre, vel acquiescere nullatenus debere, ipsasque præsentes ex quauis causa de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu nostræ intentionis defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, ac sub quibusuis, & illarum totum tenorem inserentibus reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut alijs eis in toto, vel in parte derogantibus, etiam à Nobis, seu Romano Pont. pro tempore existente, seu dicta Sede, vel illius Legatis quomodolibet pro tempore emanatis nullatenus comprehensas, sed semper ab illis per huiusmodi exceptas, & quoties emanabũt, toties in pristinum, & validum statum restitutas, repositas, & plenariè reintegratas esse, & censeri, ipsisque præsentibus nullatenus derogari posse, sicque per quoscumque quauis auctoritate fulgentes Iudices, & Commissarios, & causarum Palatij Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, interpretari, & decidi debere, & si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus, non obstantibus præmissis, & Apostol. ac in Prouincialibus, ac Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus, Constitutionibus & ordinationibus, necnon statutis, & consuetudinibus etiam iuramento, & confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate aliàs roboratis, priuilegijs quoque, indultis, ac litteris Apostolicis & conseruatorijs quibusuis Vniuersitatibus, Ecclesiis, Monasterijs, locis, Militijs, & Ordinibus, eorúmque Superioribus & personis ac quibusuis alijs sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibuscumque clausulis, & decretis etiam irritantibus, & aliàs quomodolibet etiam iteratis vicibus concessis, & approbatis, & innouatis, quibus omnibus, etiamsi eis caueatur expresiè quòd illis nullatenus, aut nonnisi sub certis forma, & modo in eis expresso derogari possit, illorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie specialiter, & expresiè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Et quia difficile foret easdem præsentes litteras ad singula quoque loca, in quibus expediens fuerit, deferri, volumus eadem, & auctoritate Apostolica decernimus, quod illarum transumptis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu Curiæ Ecclesiasticæ munitis eadem prorsus fides in iudicio, & extra vbilibet adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die 21. Iulij 1554. Pontificatus nostri anno quinto.

Præfati Breuis vigore sunt qui dicant non posse 33
in causis beneficialibus à Sede Apost. impetrari S. Rotæ Auditores, cæterosque Romanæ Curiæ Iudices, etiam per viam grauaminis, & appellationis, in prima à Iure illis permissa, seu quacunque alia instantia, quod est contra mentem Summi Pontificis, & expressa verba dicti Breuis, ex seqq.

Primò, quia Breue euidenter loquitur de causis 34
criminalibus tantum, vt constat ex verbis procemialibus, ibi: *Hanc Christianissimus in Christo filius noster Ioannes Portugalliæ, & Algarbiorum Rex illustris, Nobis nuper exponi fecit, quòd cum nõnulli Clerici, tam in minoribus, quàm in Sacris Ordinibus constituti, atque aliàs, tam seculares, quàm Regulares personæ Portugaliæ, & Algarbiorum Regnorum, ac aliorum Dominiorum ipsius Ioannis Regis, præsertim facinorosi, & diuersis criminibus obumbrati, vt magis ac liberius in suis delictis insordescant, & suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suósque aduersarios molestare valeant, cum primum sibi alicuius delicti, seu criminis conscij existunt, aut ex quauis occasione se in causam talem trahi posse præsentiunt, suorum Ordinariorum, ac Iudicum, & Officialium eorundem Regnorum, & dominiorum iurisdictionem declinant*, &c. Quæ procemialia verba ostendunt, & declarant mentem Papæ concedentis; ad notata *in l. item quia, §. fit, ff. de pactis, l. cum hi in princ. ff. de transact.* Mascar. *de probat. concl.* 1284. *numer.* 6. Gutierr. *pract. lib.* 1. *q.* 89. *à numer.* 3. Nihil autem est vnde magis voluntas concedentis declaretur quam à præfatione, *l. cum hi, in princ.* & *ibi* Bart. & Ias. *ff. de transact.* Crauet. *consf.* 221. *numer.* 8. *vers. Septimo verò.* Cum enim præfatio inducat causam finalem, *l. fin. ff. de hæredibus instit. l.* 1. *ff. ad Maced.* Rom. *cons.* 180. *numer.* 6. vbi loquitur in priuilegio, Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 2. *à princip.* vbi agitur de statuto, Bullis, & rescriptis, cum aliis citatis per me *Axiom.* 192. *num.* 1. aperit mentem concedentis, ita vt illa à præfatione vt à sua causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur, *l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de legatis* 3. *l. si de certa*, vbi Bart. *Cod. de transact.* Bald. *in l. sub prætextu numer.* 12. *Cod. eodem*, Paulus de Castro *cons.* 332. *libr.* 1. Crauet. *cons.* 16. *numer.* 5. Vbi quòd verba sunt restringenda ad rem super qua exprimuntur, *l. si quis ita, ff. de testam. tutel.* Surd. *decis.* 217. *numer.* 6. Vbi quòd quando exprimitur certa causa, verba generalia vltra dictam clausulam nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salua ratione recti sermonis restrictio fieri potest. Hic autem recti sermonis ratio postulat, vt fiat dicta restrictio, ne Pontificis gratia, seu concessio trahatur ad eos, quibus non conuenit ratio concessionis, ratio enim siue causa procemialis dicitur influere in dispositiuam, Rot. *decis.* 454. *numer.* 4. *p.* 1. *diuers.* Vnde eadem Rot. apud Mohed. *decis.* 13. *de præbend.* dicit, quòd in priuilegiis, & gratiis, non tam verba sunt attendenda, quàm mens consideranda: nam verba trahuntur ad mentem, & rationem, non è contra, Oldrad. *cons.* 9. *vers. Item cum Iura dicant num.* 3. & 4.

Feder.

Feder. de Senis *conſ.4. n.5. verſ. Multum eſt*, iunctis aliis per me adductis, *Axiom.148. num.2.*

37 Ratio procemialis dicti Breuis hoc ipſum apertè demonſtrat, ibi: *Vnde Clerici, & laici præfati in ſuis malitijs inſordeſcentes ſuorum delictorum impunitatem, vel abſolutionem facilè conſequuntur, & ad delinquendum longe procliniores fiunt, ac à ſuorum aduerſariorum petitione indebitè liberantur*, &c. Et ideo ab hac ratione de[...] regulari diſpoſitiua, quia ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio à procemiali ratione regulatur, ex Iaſ. *in l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad Trebell.* quem refero *Axiom.192. n.4.* & ab ea intentio colligitur Legiſlatoris, Angel. *conſil.67. incip. Municipali lege n.2. verſic. de ſecundo.* Barbat. *conſil.1. n.1. lib.3.* & illius mens, *cap. ex multis 9. §. Secundò quæſiuiſti, de voto*; Octau. Glorit. *reſp.1. p.3. n.136.* Rot. *deciſ.619. num.5. part.2. recent.* cum aliis adductis per me *Axiom.148. num.7.*

38 Nec eius diſpoſitiua aliud inſinuat, quia in ea ſic dicitur: *Nos igitur, qui omnibus, præſertim Regia dignitate fulgentibus, & iuſtitiæ debitum exoptantibus, fauorabiles eſſe debemus, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, quòd de cætero perpetuis futuris temporibus nulli Clerici, tam in minoribus*, &c. *ſuper criminibus, & delictis per eos in Regnis*, &c. Loquitur igitur de cauſis tantùm criminalibus. Et quamuis apertè non inſinuaſſet, vt inſinuauit; ſecundum procemialem rationem, de illis erat deciſio omnino intelligenda, quia mens, & ratio ſtatuentium præponderat verbis, Mar. Socin. *conſil.35. circa prædictam col.2. verſ. Et quamuis. lib.1.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. lit. R. concl.31. n.16.* & attenditur magis quam dictum, *l. cùm pater, §. dulciſſimis, ff. de legat.2.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Ratio 2.* eo quod dictum per rationem ampliatur, & limitatur, *leg. vnum ex familia, §. fin. ff. de legat.2. l. ſi is qui animo, ff. de acquiren. poſſeſſ.* Surd. *conſil.67. numer.20. cum ſeq.* Octau. Glorit. *reſp.2. n.35. & reſp.5. n.58.* Rot. *deciſ.10. num.2. part.1. recentiſſim.*

39 Cui interpretationi ex procemiali ratione, ac narratiua, & diſpoſitiua Breuis deſumptæ non obſtat generalitas quorundam verborum dicti Breuis eius, ibi: *Aut ex quauis occaſione ſe in cauſam talem, &c.* Quia particula, *talem*, eſt præcedentium reſtrictiua, *cap.2. de tempor. ordin.* Grat. *conſil.54. n.15. lib.1.* Ego ipſe *de diction. vſufreq. dict. 398. num.1.* & eſt repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis, Seraph. *deciſ.822. n.2.* Minus obſtant alia verba paulò generalia: *Ac omnes, & ſingulas, tam criminalium, quam*

40 *ciuilium, atque etiam mixtarum huiuſmodi*, &c. Quia particula, *huiuſmodi*, eſt relatiua præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, gloſſ. *verb. huiuſmodi, in cap. Abbate, & in cap. nemo, de elect. lib.6.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.4. n.4.* Seraph. *deciſ.338. n.6. & deciſ.608. n.6.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.2. lit. D. concl.387. n.1.* Rot. *deciſ.373. n.6. p.2. recent.* Debet igitur generalitas horum verborum reſtringi ſecundum procemialem rationem, à qua mens, & voluntas concedentis declaratur, vt ſupra probaui *in verſ. Primo, num.34.*

41 Remanet vt explicem quid importent verba illa, *Ac omnes, & ſingulos, tam criminalium, quam ciuilium atque etiam mixtarum huiuſmodi*, &c. Si enim Breue de criminalibus cauſis tantùm agit, ad quid de ciuilibus, & mixtis mentionem facit. Quia facile reſoluitur obiectum ſi aduertamus dari triplicem cauſarum criminalium ſpeciem. Vna dicitur propriè criminalis, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantùm, ſeu ad publicam vindictam, vt per Maſcard. *de probat. concl.463.* Farin. *in praxi crim. p.3. q.100. à princip.* & alios quos retuli *in tract. de appellatiua verbor. vtriuſque Iuris ſignif. appel.44. num.2.* Marant. *de ordine iudicior. p.4. diſt.1. n.2.* Et hinc eſt, inquit ipſe, quòd ſi aliquis ex delicto venit puniendus corporaliter ad publicam vindictam, dicitur cauſa criminalis, quia ex tali pœna corporali nullum commodum ſentit priuatus, refert, & ſequitur Buccaron *de different. inter iudicia ciuilia, & crimin. in procem.1. num.3.*

Altera dicitur ciuilis, quando pro delicto principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, pro pœna ſcilicet pecuniaria parti applicanda, Iaſ. *in rub. C. de iudic. & in l. plerique, ff. de in ius vocando n.14.* Clar. *in praxi crimin. §. fin. q.1. in verſ. Quarto igitur, & verſ. ſeq.* Buccaron. *d. procem.1. n.4.* Camill. Borell. *in ſumma dec. tom.1. tit.42. n.11.* Cabed. *p.1. deciſ.14. n.4.* Rot. *dec.19. n.1. de iudic. in antiq. & dec.113. num.2. poſt tom.2. conſiliorum Farin.* 42

Tertia denique dicitur mixta, vbi pœna partim parti, & partim fiſco venit applicanda, vt aduertunt Alexand. ad Bart. *in l.3. in princip. ff. de ſepulchro viol. in lit. D.* & per Dec. *in rubr. de iudic. n.52. verſ. Et cauſa mixta in 2. lect.* Boſſi. *in pract. crimin. titul. de appellat. n.8.* vbi de communi, Ioſeph. Ludou. *dec.71.* vbi dicit hanc opinionem eſſe canonizatam per vniuerſum Orbem, Cardoſ. *in praxi Iudicum verb. cauſa 3.* Cabed. *d. deciſ.14. num.6.* 43

Cùm ergo habeamus dari cauſam merè criminalem, ciuilem criminaliter intentatam, & mixtam, vbi pœna partim parti, & partim fiſco venit applicanda; de his intellexiſſe Pontificem clarum eſt, tum ex ratione procemiali, & dictione, *huiuſmodi*, cum qua videtur ſe referre ad cauſas, de quibus in principio egerat; tum etiam ex aliis ſupra adductis, in quibus probandis immorandum non eſt, cum ſint notoria, & in dubium attento Iure reuocari non poſſint. 44

Secundò probatur euidenter, Breue non agere de cauſis beneficialibus: quia etiamſi concedamus ſine veri præiudicio, quòd comprehendat cauſas etiam mere ciuiles, contra verba, procemialem rationem, & mentem Pontificis concedentis, adhuc non comprehenderet cauſas beneficiales, cum appellatione cauſarum ciuilium, & criminalium illæ non veniant, vtpotè quia aliam ſpeciem conſtituunt à ciuilibus, & criminalibus diſtinctam, Lap. *alleg.70.* Papon. *in addit. ad dec.27. de procur. in nouiſ. verſ. Qui dicit*, Put. *deciſ.247. aliàs 241. lib.2. in correctis*, ibi: *Tamen fuit dictum, quod ſi erat procurator conſtitutus ad cauſas criminales, & ciuiles, non cenſebatur conſtitutus ad cauſas beneficiales: ſecundum* Franc. *in cap. qui ad agendum, §. procurator col.3. verſ. Tertio an in beneficialibus, de procurat. in 6.* &c. 45

Tertiò, quia non eſt credendum Iulium III. voluiſſe Sedi Apoſtolicæ & Sacræ Rotæ cauſarum Portugaliæ omnimodam cognitionem verbis hoc non importantibus, in perpetuum tollere, argum. *cap. ſuper eo 55. de offic. delegati*, Grammat. *conſ.2. n.11.* Gonçal. *ad reg.8. Cancel. §.2. procemial. numer.17.* Tum, quia in generali conceſſione, vel ſermone nunquam comprehenditur perſona loquentis, vt læſa cenſeatur, *l. ſi mercedem 53. §. ſi habitatoribus, ff. de action. empti*, vbi gloſ. *verb. habitatio*, Rot *dec.241. num.5. & ſeqq. part.1. diuerſ.* & in indiuiduo in ſtatutis, legibus, & priuilegiis, Angel. *in l.1. num.6. ff. quod quiſque iuris*, Surd. *deciſ.13. num.12.* Lancellot. Gallia *conſil.97. ex num.29.* Alderan. Maſcard. *de ſtatutis concluſ.5. num.176. cum ſequentib.* Matienſ. *l.6. gloſ.5. tit.15. lib.5. nouæ Recop.* Immo ſemper intelligitur excepta, *cap. ſin. de offic. deleg. lib.6.* Mand. *reg.11. Cancel. cap. fin.* Surd. *conſ.47. num.19. cum ſeqq.* Vbi quòd generale reſcriptum, & generalis diſpo-

 46

Lusitaniæ finibus extrahantur, neve à Iudicibus exteris terminentur, hoc quòd ex speciali indultu proficiscitur: quoad cæteras prouincias nequaquam dispositionem variasse: licèt existimarem hoc idem seruari ibi quoque debere, ni aliud aduersetur: quoniam si bene illud perlegi, de delictis, vel contractibus in illa ditione perfectis, loquitur, quorum definitionem noluit alibi præterquam in Regno agitari; vt nec externorum Iudicum postulatio, ac designatio proficeret, nec à Regni finibus excessus. Cæterum quin si extra Regnum contraherent, vel delinquerent, forum ibi quoque sortirentur, non vetauit; nam hoc eius effectus esse pernoscitur, vt in illa specie pro incola, ac originario eius loci delinquens habeatur, vt supra ex Barb. *in l. hæres absens, §. 1. n. 7. tractatum est: ac euidenter constitutio Imperialis dictat in auth. de Consiliibus, & in auth. de mandat. Princip. At indultum quin aliud domicilium possit constitui, quando eo animo non fit, vt legi fraus inducatur, non prohibet, ALIAS, LVSITANOS OMNES HVMANA SOCIETATE (ne præter Regni fines contrahere possent) PELLEREMVS: vel loci delicti in præiudicium eius loci dominorum, quibus inquirendi ius quæritur, denegaretur, cum potius expressis verbis ex indultu colligatur loqui tantum de causis illis, quæ ibi debuissent eadem ratione terminari; ita dictant illa verba exordij, Quidam*, &c. *vt magis ac liberius in suis delictis insordescant, vt suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque aduersarios molestare valeant, cum primum tibi alicuius delicti conscij existunt, aut ex quauis occasione in causam talem trahi posse præsentiunt, suorum Ordinariorum, & Iudicum & Officialium eorundem Regnorum, & dominiorum iurisdictionem declinant*, &c. *& inferius. Nulli*, &c. *super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & dominijs Ioannis Regis huiusmodi hactenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis, aut rebus ad eos pertinentibus, vel alia quauis occasione litteras etiam in forma Breuis*, &c. *impetrare possint. Quibus ad idem sine vlla, aut aliqua dubietate pertrahor: præsertim dum supposita natura huiusmodi contractuũ, qui executionem præ se ferũt, quicquid exequendum remanet, dum reus ibi moram agit, eiusmet Regni Iudici remittitur, nec persona aliter extrahuntur, nec processus. Quodque apud Auditorem Cameræ agitur, aliud non est, quam clausulas contractus præambulas in ordine ad executionem implere, vt expeditior Iudici executori via ad implementum promissorum pateat: quæ vt coram eo fierent, nulla ratio suadebat. Deinum quoniam dispositio hæc ad euitandas, quæ in recta iudicia, excogitabantur fraudes, inducta, fauori cederet eorum, qui cum Romæ contrahant, eludere autem Auditoris Cameræ iudicia excogitant, quod eodem modo vitari debet, quo constitutum est, ne id in fraudem Lusitanorum Iudicum fieret, vt legem quam tulère, vel vt ferretur, rogauère, patiantur, vt quisque Iuris quod in alium statuerit, ipse eodem iure vtatur: neque enim quos mores quis pro se probauit, sine iniuria in alijs reprobat: l. 1. Cod. de inoffic. testam. & Pandect. titul. 2. Quod quisque Iuris. Hi quoque fauet natura iudicij exactionis, nempe pensionis beneficij, cui quis in manus Sanctissimi cedit, cuique videtur ille, cuius gratia fit, se obligasse ad onus assumptum pendendum: huius enim generis causæ coram eo agitari debent, tum ratione loci contractus, tum quia beneficiales sunt, ex consideratis per* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. n. 6. post* Rot. *decis. 36. n. 2. de appellat. in nouis: per quæ existimo recedẽdum esse à* Pereira *quod ad hoc spectat, quoniam nullum secularibus Principibus agitur præiudiciũ, si causæ huiusmodi clericorum Romæ perfectæ, Ordinario Prouinciarum exequendæ transmittantur, cum nec reus, nec processus alibi trahantur, licèt Regius Iudex vices executoris sortiatur.* Hactenus d. Mat. Cutelli.

Tutissimum, inquit Viu *dec. 535. n. 4. cum seqq.* se constituit pro victoria obtinenda, allegans decisionem legis, vel alicuius Doctoris in terminis; Caualcan. *decis. 30. num. 38. p. 1.* idem dicit his verbis: *Volo tibi tradere vnam medicinam his nostris temporibus propter tot scribentium auctoritates: quando habes causam aliquam, noli acquiescere donec legem, glossam, aut decisionem in terminis terminantibus inuenies, & postea illa inuenta, videas de veritate articuli, & librum mitte Iudici, vt faciebat pater veritatis D. Alexand. in consil. 207. num. 5. volum. 4. quia hodie sunt pomposi Iudices, quod si non vident textum aut decisionem in terminis, nolunt credere, vt dicit* Pract. Papien. *formul. cap. quando testes, in fine art. 113.* &c.

Videat ergo pius lector, & attentè consideret an in aliquo Concilij Trid. & Ordinationum Regiarum, ac dicti Breuis dispositioni contrauenerim, exequendo mandata Auditoris Cameræ, S. Rotæ, & Iudicis exequutoris in partibus deputati, pro exigenda pensione mihi debita; & non soluta ritè, & rectè relaxata, vt quæstionibus præcedentibus, & sequenti latè probaui, non enim dicitur contradictio ea, quæ fit de Iure, vt de clausula contradictores resoluunt glos. & Doctores *in cap. pro illorum, de prebend.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 1. q. 4. n. 44.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. num. 242.* & alij per me citati *de clausulis vsufreq. claus. 33.* Nec potest dici legum violator, qui eas intelligit iuxta sensum Iuri communi consonum, per ea quæ adducit Parens meus *in Remiss. ad Ordin. Regias Lusitan. in prælud. libri quarti.* 54

Adhuc in fortioribus terminis accipientes dictum Breue, illudque (vt contrarij volunt) ad omnes causas extendentes, contra eius verba, mentémque Pontificis concedentis, existimamus locum non habere in nostro casu; tum quia apertè agit in criminibus, & delictis in Portugalia commissis, ibi: *Super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & Dominijs Ioannis Regis huiusmodi hactenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis*: ergo non loquitur de delictis extra Portugaliam commissis, proindeque nec contractibus alibi, quam in Portugalia celebratis, valet enim argumentum à delictis ad contractus, *l. omnes, l. tam ex contractibus, ff. de iudic.* Card. Tusch. *practic. conclus. tom. 1. lit. A. concl. 507. n. 26.* cum aliis citatis per me *de locis communibus, argument. Iuris loco 35.* Nam quoad hoc æquiparantur delicta, & contractus, *cap. vlt. de iudic.* & quando duo casus sunt æquiparati, dispositum in vno censetur dispositum in alio, glos. *verb. aduocandum, in l. mancipia. C. de seruis fug.* gloss. *in cap. si postquam, de elect. lib. 6.* cum aliis citatis per me *Axiomat. 39. num. 9.* 55

Iustum est enim, vt Princeps, qui vult punire delicta in suo Regno commissa, & contractus in eo celebratos obseruari facere priuatiuè quoad alios, permittat & ipse, vt idem fieri possit ab aliis Principibus in suis Dominiis. Tum etiam, quia loquitur de causis commissis per litteras, & rescripta à Sede Apostol. emanata, ibi, *per diuersas commissiones, litteras, & rescripta à Nobis, & Sede Apost.* &c. In nostro verò casu non cognoscit Auditor Cameræ per speciale Sanctissimi rescriptum, sed vigore generalium facultatum Iure ordinario sibi competentium, per ea quæ adduximus suprà *quæst. 5.* Tum denique quia agit dictum Breue de causis commissis Iudicibus extraneis, ergo non comprehendit illas, quæ non committuntur, sed mero Iure spectant ad Iudices, qui propter iurisdictionem, quam in partes contrahentes in suo territorio acquisierunt, non extranei, sed propriè naturales censentur; sicut & ipsi contrahentes tanquam veri originarij, & 56

& domiciliarij eius subditi habentur, quoad ipsum contractum, iuxta ea quæ notant Salgado *de Regia protect. tom.102. cap.17. n.6.* D.Barbos. *in lege heres*
57 *absens, §.1. n.7.ff.de iudic.* Facit quia Roma est patria communis, Cicer.*in orat.2.de lege Agraria, verè Romam esse omnium nostrûm patriam, dicit* Iul. Cæsar Bulenger.*lib.2.de imperio Romano cap.5.pag.315.Romam à Modestino cōmunem patriā appellari affirmat,* Plin *lib.35.cap.5. appellauit Romam vnam esse cunctarum gentium in toto Orbe patriam*, Restaur. Castald. *de Imper. q.105.numer.*8. Paleoth. *de nothis, & spur. cap.3. num.6.* glos. *verb.compelli,in c.vlt. de foro comp.* Mandos. *reg.20. Cancel. q.10. num.2.* Sigism. Scacc. *de iudic. cap.66.n.24.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. sedium erect. cap.16. n.26. & 27.* nouissimè D.Felician.de Vega nunc Archiep. Mexicanus *in relect. ad d. cap.fin.n.15.de foro compet.* vbi *num.*18. id intelligit quoad clericos & personas Ecclesiasticas, quia ibi residet Sedes Apostol.& audientia causarum omnium Ecclesiasticarum spectantium ad ipsam Sedem, quamuis de facto contingat quod Summus Pontifex absens sit, seu mortuus, Stephan.Grarian.*discept.Forens.tom.3. cap.569. num.14. & 15.*Gabr.Pereira *decis.2.n.13.*Valenzuel *cons.200. numer.13.* Ita vt omnes Romæ habitantes dicantur esse in propria patria, ac proinde Iudices ibidem existentes non tanquam extranei debent quoad eos censeri, & maximè si sint Clerici, iuxta notata *quæst.3.vers.Denique, num.11.* Vnde prouenit, vt qui exular à ciuitate, vel oppido vnde originem ducit, eo ipso exulat etiam ab Vrbe Roma, vti patria omnium com muni, vt *in l.fin.ff.si seruus exportandus veniat*, Marian. *in d.cap.vlt. n.13.* Alberic. *in leg. Roma, numer.3.ff. ad municip. & in diction. verb. Roma*, Farin. *fragm.crimin.part.1. lit.D. n.197.*Scip. Rouir. *super fragm. Regni Neapol. tit. de contumacib. num.8. & 9.* Valenzuel. *d.consil.200. num.15.*

58 Ex quibus omnibus fit consequens ordinationes præfatas nihil probare ex quo veniat impedienda executio mandatorum, & declaratoriarum Auditoris Cameræ,& S.Rotæ,ac Iudicis executoris in partibus deputati,nec adest lex aliqua Regni, quæ hoc prohibeat, nihil enim euincit aduersarij malitia, dum affirmat me plura allegasse in hac causa contra Regiarum ordinationum dispositionem; omnes enim valde eorum audaciam admirantur, qui talia falsò affirmare non erubescunt, vt sic amisso ministrorum sæcularium fauore causam perdere coactus sim; sed quis credet me ignorasse Concilij Trident. dispositionem, quod olim non infructuosis Remissionibus, & hodie copiosis Collectaneis exornaui? Quis dicet me non considerasse Ordinationes Regias, cum mea opera,& diligentia super illis vtilissimas ediderit remissiones doctissimus Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem; credendum est igitur me inuidia potius quàm lege persecutionem hanc, & animi afflictionem pati, quæ in causa est, vt à libris meis penitus distentus non possim vltimam imponere manum Collectaneis in Ius ciuile vniuersum, opus omnibus in Iure versantibus maximè vtile, & necessarium.

QVÆSTIO VII.

Vtrùm,& quando executor literarum Apostolicarum pensionis in regno deputatus teneatur exceptiones oppositas per Titularem contra earum executionem admittere, vel reiicere, seu iudicio Ordinarij discutiendas remittere?

1 *Iudex executor pensionis quomodo ad eius exactionem procedi debeat, ostenditur.*
2 *Exceptio non potest impedire effectum excommunicationis iam productum.*
3 *Factum legitimè retractari non debet licet casus postea euenerit à quo non possit incohari.*
4 *Causa quando produxit effectum perfectum,& consummatum, licet possit cessare ipsa causa, non tamen cessat effectus.*
5 *Nullitatis intrinseca exceptio nescit cessare executionem.*
6 *Nullitas opposita facit cessare executionem quando ex ipsis actis,& contextu probatur, nec altiorem indaginem requirit.*
7 *Nullitas, quæ constat ex actis, dicitur intrinseca inhærens ossibus instrumenti.*
8 *Probatio quando dicatur fieri in continenti.*
9 Ordinatio Regia lib.3. titul.25. §.1. *expenditur, & num.16.*
10 *Exceptiones, quæ ab extrinseco sunt probandæ, & requirunt altiorem indaginem, potest executor remittere Ordinario.*
11 *Iudex executor, qui exceptiones altiorem indaginem requirentes remisit Ordinario, non tenetur interim in executione supersedere.*
12 *Executionem non impedit nullitas extrinseca, nec illa, cuius probatio altiorem requirit indaginem.*
13 *Possessorium exequutiuum abhorret exceptiones requirentes altiorem indaginem.*
14 *Iudex cognoscens exceptiones per calumniam oppositas fuisse, vt executio retardetur, non debet eas admittere.*
15 *Iudex tenetur calumniis obuiare.*
17 *Appellatio à sententia lata per executorem pro soluenda pensione emissa à possessore condemnato, non est admittenda.*
18 *Exceptio nullitatis si repellatur nullo modo ad Regem patet recursus.*
19 *Iudex executor an possit procedere contra Capitulum pro terminis pensionis decursæ de tempore vacationis beneficij, ostenditur, & numer. sequentibus.*
20 *Gregorius XIII. & Clemens VIII. declararunt Capitula Elboren. & Vlixbon. teneri soluere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas.*
21 *Decisio aurea S. Rotæ quoad hoc propositum refertur.*
22 *Dictio,* quomodolibet, *comprehendit omnem modum, & omnia etiam vltra expressa.*
23 *Verba,* quibusuis aliis, *comprehendunt maiora expressis, immò extranea, & dissimilia.*
24 *Pensio est onus reale, & sequitur beneficium.*
25 *Capitulum si bona fide fructus inter præsentes distribuat, an post talem distributionem teneatur soluere terminos pensionis decursæ de tempore vacationis Canonicatus, ostenditur.*
26 *Scientia præsumitur circa facta & gesta ab amico, vicino, & socio.*
27 *Notorium factum est quod à maiori parte populi, Parochiæ, viciniæ, aut Communitatis scitur.*
28 *Executor solum habet iurisdictionem aduersus nominatos in commissione.*
29 *Executor vt contra nominatos possit procedere non est necesse quod sint nominati in indiuiduo, & expresse, sed sufficit quod comprehendantur in commissione per clausulas generales, tacitè, incidenter, aut virtualiter.*
30 *Exceptio defalcandi onus à titulari solutum non admittitur*

mittitur in iudicio possessorio si in eo petat Pensionarius manuteneri in ea summa quam exigere solitus est.

31 *Pensionis reseruatio posterior subsidio, & excusato est ab eo exempta, & immunis, secus si fuerit anterior.*

32 *Exemptio in subsidio, & excusatio solùm durat pro illo quinquennio, nam in sequenti solet derogari exemptioni huiusmodi.*

33 *Exemptio Pensionis amplissima refertur, quam non diminuit posterior subsidij & excusati concessio.*

34 *Subsidij & excusati concessio solum afficit Pensionarios Hispanos quoad Regem.*

35 *Nisi concordia inita fuerit inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo soluendi, quia tunc afficit etiam totum Clerum inter se.*

36 *Principis concessio ita intelligi debet, vt respectu impetrantis aliquid operetur.*

1 IN quolibet debito petendo, cui via executiua competit, debet Aduocatus cauere ne verbis ad viam ordinariam spectantibus, puta damnandi, condemnandi, quoquomodo viatur, sed ad executiuam propriè pertinentibus, hoc est, compellendi, soluendi, &c. aliàs pars præiudicabit, quia ordinaria via electa, non ei postea ad executiuam patebit regressus, Burg. de Pace *cons.39. num.7.* Parlador. *rerum quotid. lib.2. cap. fin. §.1. n.17. & 18. & §.11. n.20.* Valasc. *consil.88. n.9.* Villadieg. *in politica cap.2. n.52.* Gonzal *ad reg.8. Cancell. glos.6. n.192.* Sigism. Scacc. *de iudic. lib.1. cap.62. num. vlt. & cap.76. num.9. post princ. vers. quia qui potest agere, & de appellat. quæst.17. limit.9. n.45.* Garc. Mastrill. *decis.157. ex num.1. part.2.* Cancer. *var. lib.1. cap.17. de appellat. à num.34. & lib.2. cap.3. num.91.* Gutier. *pract. lib.3. quæst.39. numer.5.* Marescot. *var. resolut. lib.1. cap.38. num.4.* Mar. Antonin. etiam *var. resolut. lib.1. resol.29. num.8.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.118. à num.49.* Fontanel. *de pactis nupt. claus.7. part.5. gloss.2. num.30.* Cenci. *de censib. p.2. cap.2. quæst.5. art.6. num.28.* Salgado *de protect. Regia, p.3. cap.4. num.60. & part.4. cap.7. num.172.* Mar. Giurba *decis.55. num.18. & decis.74. n.11. & dec.100. n.53.* Perez de Lara *in compendio vitæ hominis c.27. per tot. maximè n.18.* Quod verum est vbi lite contestata in via ordinaria actor ad executiuam progredi vult; secus si lis non fuerit contestata, quia ad executiuam tunc actor redire refusis expensis poterit, Francisc. Auiles *ad cap.10. Pretor. verb. execucion num.2. ad fin.* Gutier. *d. quæst.39. n.6.* Steph. Gratian. *d. cap.118. à num.51.* Hermosilla ad Greg. Lop. *l.56. gloss.11. & 12. num.158. & 159. tit.5. part.5.* Ioan. à Sande *decis. Frizicarum lib.1. tit.7. de except. definit.1.* Vnde praxis & stylus Romanæ Curiæ, vbique terrarum communi calculo obseruatus obtinuit, vt cum Iudex executor deputatus in litteris Apostolicis pensionis procedere vult contra recusantem eam soluere, monitorium expediat cum clausula iustificatiua, vt scilicet soluat intra tot dies, aut infra illos compareat ad allegandam legitimam exceptionem, quo termino transacto, si nihil alleget, vel exceptiones producat illius qualitatis, quæ executionem retardare non possint, tunc Iudex executor declarat eum excommunicatum: de qua praxi, & stylo etiam in tota Hispania vigente attestantur Nicol. Garc. *de benefic. part.1. cap.5. à num.532.* & Francisc. Salgado *de Regia protect. p.3. cap.3. n.31. cum seqq.* Nec tenetur in ferenda huiusmodi sententia excommunicationis seruare formam decreti Concil. Trident. *sess.25. de reform. cap.3.* cum facultas illi data in litteris Apostolicis excommunicandi morosum in solutione pensionis, non censeatur data in subsidium, vt refert decisum Nicol. Garc. *d. cap.5. num.587.* vbi tamen *in addit.* subdit, quod licet *in vna Illerden. pensionis 13. Nouembris 1593. coram Orano,* Rota dixisset sententiam Auditoris Cameræ latam cõtra resignatarium ob non solutionem pensionis resignanti reseruatæ fuisse nullam, ideóque reuocandam, quia non fuit in potestate Auditoris Cameræ per sententiam declarare eum incidisse in censuras comminatas in monitorio ob non solutionem pensionis, nisi præmissis diligentiis requisitis de faciendo executionem realem, vel personalem, iuxta dispositionem illius decreti; hoc tamen asserit esse contra declarationem Sacræ Congregat. & tenorem ipsarum litterarum pensionis; Quod ego intelligendum esse censeo locum habere quando Auditor Cameræ procederet vigore obligationis Cameralis, qua pensionarius ad pensionem soluendam obligatus existit, in quibus terminis malè reprehenditur à Garcia, refero ego ipse *in collectan. ad Concil. Trident. d. cap.3. num.25.* Potest enim Auditor Cameræ duplici iurisdictione vti, vt ostendi *quæst.6. num.23. & 24.*

Post cuius excommunicationis declarationem si 2
pars alleget exceptionem legitimam, illa non poterit impedire effectum censuræ iam productum tempore habili, in quo nihil fuit oppositum, quod illum posset reprimere, arg. text. *in cap. pastoralis, §. verùm, & in cap. ad hæc, de appellat. cap. ad reprimendum, de offic. Ordin. cap. is qui, §. fin. de sent. excom. lib.6. & est l. Regia Castellæ 21. tit.9. part.1.* Salgad. *d. tract. de Regia protect. p.2. cap.5. cum seqq.* vbi latè quando excommunicatio sub termino, aut conditione lata est, & intra terminum, aut conditione pendente contradicat, & appellet grauatus, tunc solùm suspenditur eius effectus, cùm adhuc non fuerit ad esse productus.

Quod vlteriùs comprobatur, quia ea, quæ legi- 3
timè semel facta sunt, durant, quicquid postea contigerit; & quia factum legitimè retractari non debet, licèt casus postea euenerit, à quo non possit inchoari, text. *in l. pluribus, §. si placet, ff. de verb. obligat. l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, l. vt primum, §.1. ff. de seruitut. l. in ambiguis, §. non nouum,* vbi latè Dec. *ff. de regulis iuris, l. fin. ff. de acquirend. possess. cap. factum legitimè, de regulis Iuris lib.6.* quæ iura latissimè exornant plures relati à Castill. *controuers. tom.3. cap.15. num.4. & de tertijs, cap.21. num.19. cum mul-*
tis seqq. Tum etiam, quia quando causa produxit 4
effectum perfectum, & consummatum, licet possit cessare ipsa causa, non tamen cessat effectus, *l. fin. in princip. ff. vnde liberi, l. sancimus, C. de administ. tutor.* cum aliis citatis per me *de Axiomat. Iuris vsufrequent. Axiom.40. num.21.*

Sed tota quæstio est de exceptionibus infra ter- 5
minum oppositis an obstent executioni? in qua distinguendum est inter exceptiones intrinsecas nullitatis, seu subreptionis pensionis, quæ ex ventre, & contextu Bullarum, vel incontinenti probantur; & inter illas, quæ ab extrinseco sunt probandæ, & requirunt altiorem indaginem. In primo casu certum est, quod nullitas opposita facit cessare executionem, iuxta ea, quæ resoluit D. Gabr. Pereira *de Manu Regia tom.1. cap.9. num.16.* ibi: *Vnde regula est quod si ab illo, qui excipit, nihil est extrinsecùs probandum, tunc exceptio expedit executionem, veluti si nullitas constaret ex actis, vbi sit notoria,* &c. *& n.27.* idem ferè resoluit, ibi: *Nullitas opposita facit cessare executionem quando ex ipsis actis, & contextu proba-*

tur, nec altiorem indaginem requirit, &c. Ad idē faciunt quæ notant Giurba *decision.* 100. *numer.* 8. Salgado *de Regia protect. p.* 3. *cap.* 9. *à princip.* Caroc. *de except. except.* 42. *num.* 44. *&* 46. vbi ait quod euidens, & notoria nullitas dicitur illa, quæ constat ex actis, & oculo corporeo ex lectura processus potest vi-
7 deri. Vnde huiusmodi nullitatem, intrinsecam, inhærentem ossibus instrumenti vocat Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol.* 3. *num.* 29.

8 Cessat etiam executio, vt supra tetigi, quando probatio nullitatis, seu subreptionis allegatæ offertur incontinenti, quæ tunc dicitur facta incontinenti, cum quis habet instrumentum præ manibus, illúdque offert, & ostendit sine alia dilatione; ita Dec. *consil.* 424. *volum.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. libertis, num.* 15. *C. de reuocand. donat. & de retract. lign.* §. 2. *gloss.* 1. *ex num.* 20. Reinoso *obseruat.* 45. *num.* 13. Nulla est enim actio adeò priuilegiata, etiamsi executiua, & possessoria sit, quæ si contra eam opponatur exceptio releuans, & incontinenti probetur, non suspendat eius effectum, *cap. litteras, de restitut. spoliat. l. si is à quo, ff. vt in poss. legat.* Menoch. *de recup. possess. remed.* 1. *quæst.* 21. *num.* 240. *cum seqq. & de retinenda, remed.* 3. *q.* 75. *num.* 633. *& seqq.* Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 16. vbi resoluit, quòd dicitur probari incontinenti quando intra terminum à Iure assignatum instantiæ, & processui principali probantur, Azeued. *l.* 1. *num.* 158. *tit.* 21. *lib.* 4. *nouæ Recop.* Giurb. *decis.* 21. *num.* 1. *&* 2. Stephan. Gratian. *discept.*
9 *forens. cap.* 384. *num.* 9. Sed apud Lusitanos ex *Ordinat. Regia lib.* 3. *tit.* 25. §. 1. dicetur fieri probationem incontinenti, quæ per testes, vel scripturam fiet perfectè intra decem dies, & ideò consulerem Iudici executori in Lusitania procedenti, vt si pars vigore monitorij citata comparuerit, & intra terminum exceptiones produxerit, si releuantes fuerint, & admittendæ, decem assignet dies, intra quos si perfectè pars eas probauerit, tenetur in executione supersedere. Idem quoque videtur tenendum in Hispania, iuxta ea, quæ adducit Azeued. *d. l.* 1. *numer.* 158. & D. Ioannes Alphonsus de Butron *in sua iuris allegatione pro Ioanne Garcia de Veldoña*; admittendæ enim sunt in quacunque causa exceptiones, quæ intra decem dies à lege præfinitos probantur, vt optimè consulit Fulu. Pacian. *consil.* 10. *per tot.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin. part.* 5. §. 2. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 411. *n.* 25. *&* 26. Gaito *de credito, c.* 2. *tit.* 9. *de apocha banchar. n.* 2232. Giurba *decis.* 21. *num.* 1. *&* 2. Salgad. *de Regia protect. part.* 4. *cap.* 7. *à princip.*

10 In secundo verò casu, quando scilicet exceptiones huiusmodi ab extrinseco sunt probandæ, & non incontinenti, ac proinde requirunt altiorem indaginem, tunc potest dictus Iudex executor eas Ordinario remittere, ad quem spectat prima instantia ad hoc, vt de illis plenariè cognoscat iuxta tenorem Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. vt tenent in terminis Flores de Mena *var. quæst. lib.* 1. *q.* 12. *n.* 17. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolution.* 339. Ioan. Maria Nouar. *in practica noui Iuris Pontificij, titul. de causis in prima instantia, conclus.* 1. *aliàs* 54. *num.* 15. 16. *&* 17. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 546. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part.* 1. *cap.* 5. *num.* 546. latè, & eleganter D. Ferdinandus Azcon *in sua doctissima Iuris allegatione pro Illustrissimo, & Reuerendissimo D. D. Fratre Antonio de Sotomaior Archiepiscopo Damasceno, Inquisitore Generali, & à Confessionibus Catholicæ Maiestatis, contra Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ Valentinæ, fol.* 5. *verso*, ibi: *Præterea, en satisfacion del primero fundamento se dize, que dado que sin embargo de las razones referidas pudiera auer alguna dificuldad en la capacidad que oy tiene el señor Inquisidor general para obtener dicha pension, y que las excepciones que por parte del Cabildo se oponen fueron considerables, no puede el executor desta causa conocer de aquellas, porque todas ellas*, requirunt altiorem indaginem, *y siendo tales*, non extenditur iurisdictio executoris ad illarum cognitionem, &c. Et paulo infrà. *Deinde, se responde, que aunque es verdad, que regulariter, el executor en estos casos puede conocer de las excepciones, quæ oriuntur ex vētre rescripti; & per illius inspectionem de facili liquidari possunt, esto no procede quādo el pensionario està in quasi possessione exigendi pensionem: porque en este caso, cum ratione quasi possessionis reddatur turbida, & dubia exceptio oriens ex ventre rescripti, & sic altiorem requirat indaginem, no puede el executor conocer della, assi lo resueluen en proprios terminos*, Puc. *decis.* 585. &c.

Remissa in hoc euentu dictarum exceptionum 11
causa ipsi Ordinario, illáque coram eo pendente, non ob id tenetur executor in executione supersedere, nec Ordinarius illi potest inhibere, aut aliquo modo impedire potestatem, quam habet, exequendi, vt optimè resoluit Nicol. Garc *d. p.* 1. *cap.* 5. *n.* 525. ibi: *Pendente tamen causa nullitatis, seu reformationis pensionis coram Ordinario absque commissione, certum videtur non impediri executionem litterarum pensionis*, Flores *d. num.* 32. *etiamsi oppositum esset de litispendentia, & inhibitum: quia Ordinarius non potest inhibere executori, qui est Superior: & quia executor est Iudex solius pensionis, Ordinarius verò, nullitatis, & reformationis; & sic vnus non debet impedire alium*: Ceuall *q.* 897. *num.* 909. & seq. *cum alys, qui tamen malè id intelligit quando pensionarius est in possessione percipiendi, non enim id necessarium, vt executor possit procedere*, &c. refert, & sequitur Salgad. *de Regia protect. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 44. *&* 45.

In Iure enim constans est conclusio, quod execu- 12
tionem non impedit nullitas extrinseca, vt resoluit Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resolut.* 3. *n.* 29. nec illa, cuius probatio requirit altiorem indaginem, Ripa *in l.* 4. §. *condemnatum, num.* 1. *cum seqq. ff. de re iudic.* Caputaq. *decis.* 321. *p.* 1. Mohedan. *decis.* 4. *n.* 3. *de fide instrum.* Rota *in Firmana pensionis* 23. *Ianuarij* 1627. *coram R. P. D. Duran.* inter eius impressas *decis.* 60. Salgado *d. p.* 3. *cap.* 3. *à num.* 51. ibi: *Hoc autem, quod de exceptione nullitatis diximus, ita erit intelligendum, vt si non sit notoria, & euidenter de ea constet, sed requirat altiorem indaginem, siue cum ex litispendentia simul, siue ipsa sola apponatur executioni, vtique obstare non tenetur ex ijs, quæ per* Bart. & aliis *in l.* 4. §. *condemnatum, de re iudic.* Lancellot. *de attentat. tit. de attentat. lit. pendent. Et nos ex ijs, quæ sursum diximus, & inferius in cap.* 9. *vbi latè, vt putà quando nullitas versatur circa extrinseca gratiæ pensionis, videlicet quando pensio fuit reseruata ex causa resignationis, aut cessionis Iuris, & litis, & disputatur de titulo, & Iuribus resignantis, vel de validitate concordiæ, quæ non impediunt, sed reseruantur iudicio Ordinario; & procedunt Doctores supra secundum* Flores de Mena *d. quæst.* 11. *num.* 32. quem in hoc sequitur Garcia *suprà num.* 546. &c.

Idem tenet D. Gabr. Pereira *d. tom.* 1. *cap.* 9. *sub* 13
num. 16. ibi: *Si verò aliquid probatum est, & probatio altiorem indaginem requirit, executionem non impedit*, &c. Et huiusmodi possessorium executiuum abhorret exceptiones requirentes altiorem indaginem, vt per Pacific. *de Saluiano interdicto inspect.* 2. *num.* 42. vbi cumulat plures Rotæ decisiones.

Si verò cognoscat Iudex exceptiones per calum- 14
niam oppositas fuisse, vt executio retardetur maliotiosè (prout tales præsumuntur quando ab extrinseco

ſeco ſunt probandæ, & non ex ventre, & contextu Bullarum, nec probatio offertur in continenti, vt in noſtro caſu) tunc non debet eas admittere, nec Ordinarij iudicio diſcutiendas remittere, ſed tenetur omnino reiicere, vt patet: Honded. *conſil.* 17. *n.*45. *vol.*2. Giurba *deciſ.*8. *n.*8. Parlad. *rerum quotid. lib.*2. *part.*5. §. 11. *num.*60. Salgado *d.part.*3. *cap.*3. *num.*24.

15 Iudex enim debet calumniis obuiare, & exceptiones ad intricandum, & procraſtinandum iudicium oppoſitas etiam ex officio repellere, ſecundùm Innocent. *in cap. poſt electionem, de conceſſ. præbend.* cum aliis per Foler. *in pract. crimin. in verbo etſi confiſcantem, in 3. p. tertiæ partis poſt num.*50. & per Menoch. *remed.*15. *recuper. n.*326. *cum ſeqq.* quos refert, & ſequitur Salgado *d. part.* 3. *cap.*6. *num.*71. *cum ſeqq.*

16 Hoc idem ferè decidit Ordinat. Regia Luſitana *lib.*3. *tit.*25. §. 1. in caſu, de quo loquitur, videlicet quando proceditur vigore alicuius inſtrumenti garentigij per aſſignationem decendij, ibi: *E nam prouando perfeitamente nos dez dias os embargos, e forem taes que prouados releuem da condenação, o Iuiz o condenara no contendo na ſcritura, e lhe receber à os embargos, e dara ſua ſentença a execução ſem appellação, nem aggrauo.* Id eſt. *Et ſi non probauerit perfectè intra decendium exceptiones, quæ tales proponuntur, vt illis probatis non veniat reus condemnandus, tunc Iudex illum pro contentis in Scriptura condemnabit, & exceptiones huiuſmodi admittet, ſententiamque ſuam, quacunque appellatione remota, executioni mandabit.* Adiungit verò eadem Ordinat. Regia, §. 2. *E em caſo que o Julgador naõ condenar o Reo por lhe parecer que prouou ſeus embargos perfeitamente dẽtro dos dez dias, ou lhe receber os embargos, e o condenar por lhe parecer que os naõ prouou perfeitamente, a parte que ſe ſentir aggrauada ſe podera aggrauar por inſtrumento, ou petiçaõ aos Superiores, porem naõ ſe ſobreſtarà na execuçaõ da ſentença por cauſa de ditto aggrauo.* Id eſt. *Et in euentu, quòd Iudex Reum non condemnauerit, eo quòd exiſtimauit exceptiones perfectè non probaſſe intra decendium, aut illas admiſerit, & condemnauerit, eo quòd putauit eas perfectè minimè probaſſe, tunc pars quæ ſe grauatam ſenſerit, poterit Superiori per inſtrumentum, vel petitionem ſupplicare, ſed ob cauſam dictæ ſupplicationis non ſuperſedeatur in executione ſententiæ*; quid clariùs? Has ordinationes refert Thom. Valaſc. *allegat. Iuris tom.*1. *alleg.*76. *n.*46. vbi à princip. plura: vnà earum legum, & ſimilium intellectus cumulat.

17 Vnde non eſt ferenda reſolutio Iudicis omnino incompetentis, qui contra Iuris regulas, & expreſſas Doctorum reſolutiones, de quibus ſuprà, voluit prætextu aſſertæ violentiæ, vt executor propter friuolas quaſdam exceptiones aduerſarij extrinſecis probationibus indigentes, ac altiorem petentes indaginem, teneretur illas principalémque cauſam Ordinario via ordinaria diſcutiendas remittere, quod eſt merum delirium Iuris, vt non obſcurè colligitur ex iis, quæ adducit Franciſc. Salgado *de Regia protect. p.*3. *n.*5. ibi: *Quando autem penſio alicui reſeruata fuit, eo quod beneficium reſignauit, ſeu litigando ceſſit iuri, liti, & cauſæ, ſuper qua litteræ Papales fuerunt expeditæ, & tunc pariter neque à ſententia lata ſuper eis per executorem pro ſoluẽda penſione appellatio emiſſa à poſſeſſore condemnato minimè admittenda eſt, nec in denegata dilatione violentia committitur, cum careat ſuſpenſiuo,* &c. Nec eſt admittenda altera eius reſolutio, qua pronuntiauit debere Iudicem executorem expreſsè pronuntiare ſuper exceptione incompetentiæ ſuæ iuriſdictionis, quam oppoſuit aduerſarius, & ante omnia declarare formiter ſuper illius articulo, itaut exinde ſequuta non facta huiuſmodi declaratione nulla eſſent, & attentata; nam exceptiones perſonam Iudicis reſpicientes per proceſſum ad vlteriora non reiiciuntur, Bart. *in l.*2. *in repet. num.*17. & *ibi* Iaſ. *num.*45. *ff. ſi quis in ius voc. non ierit,* Vant. *de nullit. tit.*14. *quibus mod. ſent. nullit. poſſeſſ. rep. n.*9. Abb. *conſ.*14. *In cauſa ſeu quæſt. num.*3. *p.*1. Maluaſ. *conſ.*73. *n.*7. Garc. *de nobilit. gloſ.*1. *n.*25. Marc. Anton. Natta *conſ.*271. *n.*3. *tom.*2. Schrader. *de feud. tom.*2. *p.*10. *in præam. n.*39. Graſſis *de except. except.*18. *num.*15. quia reſpondetur aduerſarium approbaſſe illius executoris iuriſdictionem, dum coram eo ſuper meritis cauſæ principalis exceptiones oppoſuit, & quamuis proteſtatus fuiſſet ſe id facere abſque approbatione iuriſdictionis, tamen proteſtatio huiuſmodi tanquam contraria facto nihil operatur, ad tradita per Menoch. *conſil.*375. *n.*28. Rot. apud Farinac. *deciſ.*539. *n.*6. *p.*2. *recentior.* Præterea quando Iudex habet iuriſdictionem, & pars aduerſa tractat de elidendo illam ope alicuius exceptionis, tunc neceſſe non eſt, vt formiter fiat declaratio ſuper competentia iuriſdictionis, ſed ſufficit tacita, procedẽdo ſcilicet ad vlteriora, Franc. *in c. ſi duobus, de appellat.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. qu.*17. *limit.*6. *memb.*7. *a n.*54. quos refert, & ſequitur Salgado *de Regia protect. tom.*1. *p.*2. *cap.*18. *num.*26. Iudex enim in hoc caſu ad vlteriora procedendo videtur oppoſitas exceptiones reiicere, *l.*1. *C. de ordine iudic. l. à procedente,* vbi Bart. *C. de dilat.* Anton. Gabr. *commun. tit. de except. concl.*1. *per tot.* Brun. à Sole *in compendio reſolut. Iuris, lit. I. verbo Iudex ad vlteriora procedendo.* Vnde prouenit, quòd ex quo Iudex executor in hoc caſu habet indubitanter iuriſdictionem ad procedendum contra debentes penſionem, licèt aduerſarius ope exceptionis intendat illam elidere, non tenetur formiter ſuper competentia iuriſdictionis declarare, ſed ſufficit tacitè procedendo ad vlteriora; ita in his terminis Iudicis delegati reſoluit Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapolit. cap.*69. *de cauſis deleg. n.*9. & doctiſſimè ponderauit D. Ferdinandus Azcon *in ſua Iuris allegatione pro Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. D. Fr. Antonio de Sotomaior Archiepiſcopo Damaſceno Inquiſitore generali, & à Confeſſionibus Catholicæ Maieſtatis contra Capitulum Metropolitanæ Eccleſiæ Valentinæ, fol.*10. *verſ. No haze dificuldad.*

Ex quibus clarè conuincitur defendi nullo modo poſſe iudicium, quod Iudex Regiæ Coronæ emiſit, reuocatorium ſententiarum declaratoriarum, & mandatorum Cantoris inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis executoris in litteris Apoſtolicis dictæ meæ penſionis deputati, dum ſcilicet eundem Cantorem inhibere fecit, vt dictas exceptiones, quas vti friuolas, & calumnioſas ſummo cum iudicio reiecerat, Ordinario remitteret, mandando ne deinceps dictum B. ad penſionis ſolutionem compelleret, aut ſententias, & declaratorias litteras, ac mandata, quæ in hac cauſa pronuntiauerat, exequi curaret, ſub grauibus pœnis amiſſionis naturalitatis, & quod peius eſt, eundem B. poſt terminum elapſum, ac ante exceptiones per eum oppoſitas legitimè excommunicatum, iuſſit non habendum pro tali, debetéque admitti ad Officia diuina, & participationem fructuum, ac diſtributionum quotidianarum, arrogans ſibi hoc caſu cognitionem huiuſmodi, quam nec per viam excogitatæ violentiæ poterat vſurpare, vt in terminis reſoluit D. Gabr. Pereira *de Manu Regia p.*1. *cap.*9. *num.*25. ibi: *Primo caſu, oppoſita nullitate, ſi talis exceptio repellatur, regulariter nullo modo ad Regem patet recurſus, cum appellari poſſit ad Superiorem Eccleſiaſticum,* &c. Quod eſt multum conſiderandum, ne iam facilè admittantur in Luſitania falſæ recurrentium querimoniæ, 18

&c

& rarò casus euenit, quòd aliquis ex huiusmodi recurrentibus repellatur improuisus, vel ei postulatum denegetur auxilium: audi casum inauditum, & Catholicas aures offendentem. Quidam vt præceptum Ecclesiæ in Quadragesima adimpleret Communionem à proprio Parocho petiit, quem cum repelleret, eo prætextu, quod esset ab Episcopo excommunicatus denuntiatus, cuius excommunicationis absolutionem sibi reseruauerat; ex hac responsione Parochi tam iustè Communionem denegantis, dum absolutionem non obtinebat, subditus iste apud Iudicem Regiæ Coronæ Vlyssipponēsis de illo Parocho querelatus est, & causam proposuit, quòd cùm vti Christianus fuisset in pacifica possessione quolibet Quadragesimali tempore recipiendi Corpus Sanctissimum Domini nostri Iesu Christi ab eo vti suo Parocho; ipse priuando illum tali possessione denegauerat Communionem, Iudex verò prædictus statim iudicauit vim fieri in denegatione huiusmodi, & sub pœnis amissionis naturalitatis iussit eidem Parocho, immò coëgit, vt communicaret hominem illum; vidi processum, & acta propria, & valde admiratus sum. Aliter procedit supremum Regium Consilium Matritense, in quo assistunt grauissimi Patres Iurisconsulti eminentissimi, sapientissimi, & integerrimi, in his materiis consideratissimi, & rarò euenit casus, quo illi Iudices Ecclesiasticos vim facere declarent, & vtplurimum Ecclesiasticam sustinent, & non destruunt iurisdictionem, & lætus obseruaui, quod in hoc mense Ianuarij 1635. intra quindecim ferè dies quatuor causas per viam violentiæ ex Tribunali Illustrissimi D. mei Nuntij ad dictum Consilium Regium delatæ fuerunt, & in omnibus integerrimi illi Consiliarij declararunt nullam vim fieri partibus querelantibus, & re vera abominantur illos, qui hoc prætextu siue iusta, & euidenti causa, & violentia, ad eos accedunt. Etenim si Iudex executor teneretur quascunque exceptiones coram se oppositas Ordinario remittere, nec amplius posset ad executionem procedere, nec de illis cognoscere in casibus supra enarratis, non habito respectu an sint friuolæ, vel calumniosæ, seu an ab extrinseco veniant probandæ, vel earum probatio altiorem requirat indaginem, nullus recusāte Titulare suam posset exigere pensionem, sed cuicunque ansa præberetur calumniandi, & differendi illius solutionem, & sic in potestate debitoris esset obiiciendo quascunque exceptiones, excludere viam executiuam, & omnia Iuris remedia pro expedita pensionum exactione ob bonum publicum inuéra malitiosè eludere; quomodo ergo, qui ex Regis gratia pensiones obtinent, in tuto essent, quin contra eos huiusmodi posset rigore procedi, & sic esset commune omnium damnum, cui maximè mediis omnibus obuiare oportet.

19 Superest vt videamus an contra Capitulum possit Iudex executor procedere ad terminos pensionis decursæ de tempore vacationis beneficij, super cuius fructibus fuit reseruata, eo modo, quo potest procedere contra possessores titulares? Quidam existimarunt id minime licere, quia Capitulum non consensit illius reseruationi; neque est successor consentientis, & quamuis succedat in fructibus applicatis distributionibus, illos iure proprio, & non alieno retinet; hanc partem sustinet Monet. *de distribut. quotid. part. 3. quæst. 8. à num. 17.* & nonnulli; quos tacito nomine refert D. Ferdinandus Azcon *vbi supra, fol. 6. verso.*

20 Verùm contrariam sententiam meritò tuentur Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccl. tit. de pensionib. dec. 434.* Ceuall. *commun. contra communes lib. 4. q. 897. n. 505. cum seqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 4. à n. 44.* Garc. *de benefic. p. 1. cap. 5. num. 121.* Marescot. *variar. resol. lib. 2. c. 18. à n. 51.* Bonacin. *de distribut. disp. 2. q. 6. punct. 3. n. 11.* Ego ipse *in tract. de iure Ecclesiast. vniuerso, lib. 3. cap. 11. n. 93. circa fin.* & me citato in hoc loco neruosè D. Ferdinandus Azcon *citato loco*, & maximè post Gregorium XIII. qui declarauit Capitulum Ecclesiæ Elboren. teneri soluere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas, idem declarauit Clemens VIII. contra Capitulum Vlixbonen. quarum declarationum meminit Nicol. Garc. *d. cap. 5. à num. 217.* & Rota apud Farinac. *d. decis. 133. num. 2. part. 2. recentior.* Idem censuit Vallisoletana Cancellaria dum ad illam per viam violentiæ recurreret Capitulum Ecclesiæ Giennen. prætendens vim facere Iudicem executorem illud compellendo ad soluendas pēsiones tempore vacationis decursas, & dicta Cancellaria tandem concludit violentiam in hoc casu nō fieri, vt tradit Ceuall. *d. lib. 4. q. 897. n. 511. cum seqq.* Et in Senatu Curiæ Iustitiæ Aragonum temporibus proximè elapsis idē fuit iudicatum, non obstante consuetudine, seu possessione in contrarium, quam in his terminis iniustam, & iniquam appellant Crescent. *decis. 3. de solution.* Gonzal. *d. §. 5. num. 44.* Maresc. *d. lib. 2. c. 18. numer. 5.* Denique insigne Capitulum Toletanum conuocatis hac de re Canonicis, Doctoribus, & Aduocatis ad videndum quid Iuris in hac quæstione, omnes vnanimiter censuerunt teneri soluere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas, prout refert Ceuall. *d. q. 897. n. 505. cum seqq.*

Rationem huius resolutionis præstat Rota *in vna Colimbrien. coram bonæ mem. Card. Millino*, relata per Farin. *decis. 133. part. 2. per tot.* & maximè *n. 2.* 21
ibi: *Et præterea omisso hoc fundamento Domini firmarunt quòd quamuis pensio imponatur super distributionibus Scholastriæ, vel alterius Dignitatis, quæ non acquiruntur à Titulari ante præstitum seruitium; tamen intētio Papæ est grauare ab initio in fauorem pensionarij non solum illas distributiones, quæ acquiruntur titulari post seruitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonicatui, & scholastriæ, quas titularis residendo, & inseruiendo acquisiuisset.* Quæ quidem ad hoc propositum aurea decisio numeris seqq. quatuor refert fundamenta. Primum, quia in litteris Apostolicis reseruationis exprimitur valor distributionum, quæ debentur Titulari si inseruiat, & non valor illarum, quæ actu ei acquiruntur, vnde infertur Papam voluisse grauare distributiones ante præstitum seruitium, & acquisitionem Titularis. *Secundum*, quia pensio in fauorem Pensionarij reseruata fuit, cui sine aliquo seruitio est debita; & per consequens Papa voluit grauare distributiones ab initio non habito respectu ad seruitium Titularis. *Tertium*, quia si pensio non fuisset hoc casu debibita, non esset annualis, sed euentualis pendens ex seruitio Titularis, & illius assistentia quod est absurdum, & contra verisimilem mentem Papæ, & stylum vsitatum, iuxta quem pensio omni tempore debet solui absque aliqua subductione ratæ tempore vacationis. *Quartum*, quia ita statuit Summus Pontifex contra Capitulum Ecclesiæ Vlixbonen. vnde infertur Papam voluisse ab initio grauare huiusmodi distributiones in abstracto, quas lucraturus erat Titularis seruiendo, siue massa particularis Canonicis sit assignata, siue non; ex quo prouenit Capitulum non posse amplius illas percipere in præiudicium pensionarij iure proprio per ius non decrescendi, siquidem Papa illas segregauit à massa Capitulari, & per consequens necesse est quod veniant

niant ex iure accrescendi, quod transit ad Capitulum cum onere pensionis.

22 Confirmatur hæc resolutio ex clausulis apponi solitis in litteris Apostolicis reseruationis pensionum, quæ dum agunt de illis, qui ad eas soluendas cogi possunt, sic cantant. *Soluantur per F. eiúsque successores pro tempore Præbendam & Canonicatum quomodolibet obtinentes*, ponderando particulam illam, *quomodolibet*, quæ ex sui natura importat idem quod, *quocunque modo*, vel *quolibet modo*, Paris. *consil.58.n.*10. *vol.*1. Gozadin. *consil.*14. *n.*22. & sic comprehendit omnem modum, & omnia etiam vltra expressa, Seraph. *decis.*313.*n.*3. latè ego ipse *de dictionib. vsuf. dict.*23.329. *&* 330. Vnde manifestè colligitur Papam noluisse Titulatè consentientem solum grauare onere solutionis, & eius successores in Canonicatu verè & propriè, hoc est obtinentes titulum præbendæ per Canonicam institutionem, sed etiam obtinentes Canonicatum quomodolibet, hoc est succedentes in fructibus, aliàs frustra adiungeretur particula illa, *quomodolibet*, si solus successor in Dignitate, & Præbenda per Canonicam institutionem teneretur soluere pensionem, quia iste taliter succedens verè, & propriè dicitur obtinere Præbendam.

23 Idem ex aliis verbis earundem litterarum circa fin. clarius confirmatur, vbi post illa verba, *non obstantibus quibuscunque constitutionibus Apostolicis, & consuetudinibus contrarys*, &c. additur. *Aut si F. aut successoribus prædictis, aut quibusuis alys communiter, aut diuisim ab eadem sit Sede Indultum, quod ad præstationem, vel solutionem pensionis alicuius minimè teneantur*, ex quibus verba illa, *aut quibusuis alys*, comprehendunt maiora expressis, immò extranea, & dissimilia, Couarr. *pract. quæst. cap.*25. *numer.*3. Mandos. *in reg. Cancel. quæst.*5. Caputaq. *decis.*246. *num.*6.*part.*2. ibi: *Quòd si quis impetrauit rescriptum contra talem Sacerdotem, & quoscunque alios, comprehendit rescriptum non solum Sacerdotes, sed etiam laicos.* Ex quo manifestè infertur teneri Capitulo ex vi illorum verborum, dato quòd non esset successor in Canonicatu, soluere pensionem de qua agimus; hoc ipsum benè insinuauit Rota *decis.*407. *num.*2. *part.*1. *recentiss.* tune *tom.*1. *in posthumis Farin.* vbi post illam clausulam. *Etiam Ascanio, aut quibusuis alys ab Apostolica Sede sit indultum*, &c. addit verba seqnentia. *Ex quibus verbis ibi, & quibusuis alys satis apparet Papam cogitasse quòd pensio solueretur nedum à Commendatarys, verùm etiam ab alys, qui non essent Commendatary.*

24 Non obstat quòd contrariæ opinionis Auctores pro sua tuenda parte superius deducebant: quia Capitulum hoc casu succedit eo modo qui sufficit ad hoc vt teneatur pensionem soluere, cùm sit successor in fructibus, & distributionibus super quibus est imposita pensio. Et prout successor in beneficio tenetur soluere pensionem, quia pensio est onus reale & sequitur ipsum beneficium super quo fuit reseruata, Gig. *de pensionib. q.*40. *n.*1. Rot. apud Farin. *decis.*352. *n.*1.*p.*2. *recentior. & decis.*407. *n.*2.*tom.*1.*recentissimar.* ita etiam successor in fructibus tenetur illam soluere pro tempore, quo illos percepit, quia pensio non solùm super beneficio, sed etiam super fructibus imponitur, immò potius magis videtur imposita super fructibus, quam super ipso beneficio, prout resolui in meo *tractat. de iure Eccles. vniuerso lib.*3. *cap.*11. *num.*93. *circa fin.*

25 Sed difficultas non modica versatur an hucusque dicta procedant eo casu, quo litteræ Apostolicæ reseruationis pensionis non fuerunt Capitulo intimatæ, antequam fructus, super quibus est reseruata pensio, distribuerentur inter præsentes? ansam huic dubio præbuit Gonzal. *d. glos.*5. §.5. *num. fin. vers. Declara tamen*, ibi: *Antequam diuideret bona fide tales fructus, & distributiones*, &c. dum resoluit Capitulum quando bona fide distribuit fructus inter singulos, non teneri soluere pensionem, quia debetur à singulis. Contrarium resoluit Garc. *d. p.*1. *cap.*5. *ex numer.*221. dicens hoc casu pensionarium habere electionem procedendi contra Capitulum, vel contra singulos. Quas quidem contrarias opiniones componit idem Garc. *d. cap.*5 *num.*224. dum ait, suam opinionem procedere in casu, quo fructus non distribuuntur in integrum singulis diebus inter interessentes; vt verò subiungit, sententiam Gonzalez habere locum quando fructus seu distributiones singulis diebus distribuuntur à Capitulo, cui primo loco, & immediatè peruenerunt, in integrum pro rata inter interessentes, ita ut penes Capitulum nihil remaneat ex portione fructuum qui correspondent distributionibus illius diei.

Sed adhuc firma remanente resolutione Gonzalez non verificatur bona fides, quam ille exigit, in 26
nostro casu, quia certum est Capitulum habuisse explicitam notitiam reseruationis pensionis huiusmodi, soluendæ per dictum B, ex assidua conuersatione, amicitia, & vicinitate, vnde circa facta, & gesta ab amico, vicino, & socio præsumitur scientia, Bart. *in l. is potest, num.*18. *ff. de acquir. hæred.* Bald. *in l.*1. *num.*11. *C. de caduc. tollen.* Menoch. *de arbitr. casu* 186. *n.*1. Mascard. *de probat. conclus.*879. *n.*11. *&* 12. *& conclus.*1106. *n.*16. Quod adeò verum est, vt in facto huiusmodi ignorantiam allegare, dicatur affectata ignorantia quæ scientiæ æquiparatur, Ias. *in l. si seruus plurium*, §. *si quis ante n.*2.*ff. de legat.*1. Menoch. *de arbitr. casu.*316. *num.*56. Mascard. *vbi suprà n.*30. *& n.*32. Rot. apud Farin. *decis.*374. *num.*3. *part.*3. *recentior. & decis.*342. *part.*2. *etiam recentior. num.*2. *&* 3. ibi: *Huiusmodi autem ignorantia debet esse verisimilis, probabilis, & valde iusta, nec sufficit ignorantia crassa, & affectata: talis enim ignorantia crassa, & affectata pro scientia habetur, & ideò illa generica præsumptio ignorantiæ sufficit, quod in casu isto per contrarias coniecturas elidatur ad hoc, vt non possit peti restitutio: stantibus enim coniecturis scientiæ, ignorantia non est probabilis, nec verisimilis, quotiescunque adest præsumpta scientia alleganti ignorantiam non datur restitutio.*

Et quamuis nonnulli ex Capitularibus hoc ignorauerint, verè, & realiter, non possunt præiudi- 27
care aliis, quia sufficit, vt maior pars sciuerit non solùm ad constituendum Capitulum in mala fide quoad distributiones fructuum, super quibus pensio fuit reseruata, sed etiam ad confitendum scientiam interuenisse, quia versamur circa factum notorium, cum tale sit quod à maiori parte populi, Parochiæ, viciniæ, aut Communitatis scitur, quando factum ad populum, Parochiam, seu Communitatem pertinet, Capr. *in tract. de notorio memb.*2. *num.*4. Farinac. *in praxi crim. part.*1. *q.*21. *num.*45. vbi cum Bart. ait: *Quòd quando factum sui natura tale est, vt omnes id sciant, vel scire verisimiliter possint, tunc illud debet à Iudice reputari notorium.* Nec in hoc casu ignorantia debet præsumi, quia cum Capitulum ope exceptionis allegat se ignorasse talem reseruationem, cum hoc sit fundamentum suæ intentionis, ad ipsum pertinet ignorantiam probare plenè verisimiliter, probabiliter, iustè, & non affectatè, Rot. *decis.*342. *num.*2.*part.*2.*recentior.* ibi: *Regula enim quòd ignorantia præsumatur, non habet locum quando ignorantia est fundamentum intentionis agentis*, &c.

Non

28 Non obstat quòd iurisdictio executoris est delegata, ac proinde non potest extendi vltra nominatos in sua commissione, & ideò cum Capitulum ibi non nominetur, nec de eo fiat vlla mentio, videtur non posse executorem contra illud procedere pro terminis pensionis decursæ de tempore vacationis beneficij; quia responderur, quod licet verum sit executorem solum habere iurisdictionem aduersus nominatos in commissione, itavt procedendo contra alios, nihil agar, & vim inferat; ex latè traditis per Doctores *in cap. P. & G. & in cap. cùm olim, de offic. & potest. Iudic. delegat.* Menoch. *consil.* 340. *numer.* 54. Cochiet *de iurisdict. Ordin. in exemptos part.* 2. *quæst.* 11. *num.* 2.

29 Nihilominus tamen ad hoc vt executor contra nominatos posset procedere, non est necesse, quòd sint nominati in indiuiduo, & expresè, sed sufficit, quòd comprehendantur in commissione per clausulas generales tacitè, incidenter, aut virtualiter; ita deducitur ex Doctoribus proximè citatis, & ex aliis quos refero *in collect. ad d. cap. P. & G.* videndus Salgado *de Regia protect. part.* 4. *cap.* 8. *num.* 2. Vnde colligitur, quòd cùm Capitulum comprehendatur in commissione saltem per regulas generales, & virtualiter, vt constar ex illis verbis litterarum Apostol. ibi, *aduersus F. eiúsque successores quomodolibet*, &c. & ibi, *vel quibusuis alijs*, &c. vt suprà ponderauimus, ideo necessariò fateri oportet executorem in hoc casu habere iurisdictionem contra Capitulum, & refert decisum in Cancellaria Vallisoletana Ceuall. *commun. contra communes lib.* 4. *quæst.* 897. *num.* 511. *cum seqq.*

30 Denique quod attinet ad aliam exceptionem defalcandi onus à Titulare solutum, est tenendum in iudicio possessorio minimè esse admittendam, quamuis de viribus exemptionis dubitetur, quia manutenendus est pensionarius in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam, absque eo, quòd indagetur quid in ea solutione comprehendatur, & an aliud vltra debitum fuerit deductum, vt censuit Rota *in Montis falisci pensionum* 27. *Maij* 1627. *coram R. P. D. Vbaldo.*

31 Dubitabatur etiam an plenissima exemptio, quam obtinent pensiones secundum hodiernum stylum reseruatæ, præiudicet in aliquo subsidio & excusato? in quo dubio vera est distinctio eorum, qui resoluunt reseruationem pensionis posteriorem excusato esse ab eo exemptam, & immunem, secus verò si anterior fuerit reseruatio, quia per posteriorem excusati concessionem seu prorogationem censetur derogatum clausulis anterioris exemptionis, ita Monet. *in tract. de decim. c.* 9. *q.* 3. *n.* 89. vbi postquam resoluit pensionarium teneri contribuere pro rata ad solutionem subsidij, & deinde limitat in casu quo pensio fuerit immunis & exempta ab iis & aliis oneribus, randem *n.* 90. sublimitat, ibi; *quæ tamen declaratio restringitur nisi eidem exemptioni per Pontificem postea in litteris impositionis decimarum, quod semper fit, aut alias derogetur cum clausul. quorum tenores*, &c. Idem ferè tenet Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæst.* 2. ibi: *Priuilegium posterius subsidij ita concessum, vt contribuere debeant pensionarij etiam habentes pensionem liberam, & exemptam derogat exemptioni pensionis anterioris*, &c. & censuit Rota coram Seraphin. *decis.* 1348. ibi: *Fuit resolutum quantum ad primum dubium an gratia conseruationis pensionis Reuerendissimi Domini Episcopi Astensis super fructibus Canonicatus, faciat illum esse immunem, & exemptum à solutione subsidij Apostolici concessi Serenissimo Duci Sabaudiæ, itavt ad contributionem non teneatur, prædictam gratiam non præiudicare in aliquo subsidio debito Serenissimo Duci propter prægnantiam clausularum in indulto contentarum cum clausula sublata, & derogatoriarum derogatorijs*, &c. In idem tendit eadem Rota apud Nicol. Garc. *de benefic. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 174. ibi: *Fuit resolutum, Pensionarium teneri contribuere pro rata suæ Pensionis in oneribus per Religionem Hierosolymitanam impositis super fructibus, super quibus est reseruata, non obstante clausula exemptionis ab omni onere, quia hæc exẽptio sublata est per Constit. Gregorij XIII.* Eadem Rota *decis.* 162. *p.* 2. *diuers.* ibi: *Fuit concorditer conclusum, Episcopum Vrgleuanen. teneri contribuere ad solutionem excusati pro rata suæ pensionis secundum distributionem Iudicum excusati, quia reseruatio suæ pensionis est anterior excusato; & licet in ea adsint clausulæ prægnantissimæ, nihilominus fuit illis derogatum in confirmatione concordiæ excusati.* Optimè Nicol. Garc. *d. p.* 1. *cap.* 5. 32 *num.* 173. ibi: *Quæ tamen exemptio in subsidio & excusato solum durat pro illo quinquennio, nam in sequenti solet derogari huiusmodi exemptionibus & clausulis in concordia, quæ sumitur inter Regem, & statum Ecclesiasticum, & confirmationem illius*, &c.

33 Quæ resolutio procedit etiamsi exemptio pensionis sit concepta per verba amplissima, & quamuis dicat quod pensionarius non teneatur nec compelli possit ad præstationem, vel solutionem subsidij & excusati nisi litteræ concessionis talis subsidij plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indultu huiusmodi exemptionis mentionem fecerint; quia adhuc huiusmodi exemptionibus solet per sequentem subsidij concessionem derogari, nisi concipiatur clausula exemptionis, provt vidi in exemptione cuiusdam pensionis auctoritate Apostolica reseruatæ super fructibus, &c. dignitatis & Canonicatus S. Ecclesiæ Toletanæ, videlicet. *Ac Imperatorum, Regum, & Reginarum, Ducum, & aliorum quorumcunque Principum instantiam canonicè, vel de facto etiam motu proprio imposita, & pro tempore quomodolibet imponendis, etiamsi in impositionibus huiusmodi caueatur expresè quod pensionarij quæcunque pro rata pensionum suarum quantumuis exemptarum præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus Petrus tum etiam suorum successorum infra scriptorum nominibus de suo, & eorum proprio, etiamsi exemptionis huiusmodi per Sedem prædictam pro tempore derogare contingat; quo casu & in euentum in quem idem Petrus, & successores prædicti subsidij & excusati deductionem petant, seu procurent, alia similis summa, & quantitas pro rata dictorum subsidij & excusati pensionis annuæ eadem auctoritate Apostolica eo ipso reseruata intelligatur, soluere promittit, absque spe vnquam aliquid postea repetendi, seu defalcandi.*

34 Illud hac in re aduertere oportet, concessionem subsidij, & excusati solum afficere Pensionarios Hispanos, quoad Regem, vt sæpius fuit resolutum in Rota coram Seraph. *decis.* 1348. *& in Bergomen. pensionis* 13. *Nouembris* 1626. *coram R. P. D. Duran. & in Romana, seu Carthaginen. pensionis* 9. *Febr.* 1629. *coram eodem*, inter eius impressas *decis.* 48. & 184. 35 quæ decisiones loquuntur in terminis simplicis concessionis Regi factæ; at verò si concordia inita fuerit inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo soluendi, & distribuendi subsidium, & excusatum per Papam in forma speciali confirmata; tunc afficit non solum pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, ex reg. text. *in l. si in rem* 12. *C. si certum pet.* in puncto Rota *decis.* 161. *p.* 2. *diuers. & in d. Bergomen. pensionis.* Vnde nõ applicatur, quod concordia nihil addat cõcessioni subsidij, & excusati prius factæ; quia est verum quoad Regem,

Regem, cui tam pensionarij, quam titulares etiam conscripta concordia vigore concessionis tenebantur; operatur tamen quoad Clerum inter se, prout sunt clara verba concordiæ, dum in ea conuentum fuit subsidium, & excusatum pro rata distribui inter Titulares, & pensionarios cum derogatione omnium, & quarumcunque exemptionum, quæ derogatio, nisi effectum aliquem haberet ad Cleri vtilitatem, ad cuius etiam petitionem fuit concordia confirmata, profectò fuisset superflua, quia quoad Regem exemptio nihil operabatur, sed solum quoad Titulares, vt resoluit Rot. *in Valentin. subsidij* 22. *Maij* 1615. *coram Cardin. Pamphilio iuniore*, quæ est
36 *decis.702.p.2.recent.* & *in d.Bergomen.pensionis*. Principis autem concessio ita intelligi debet, vt respectu impetrantis aliquid operetur. *cap.si Papa, de priuileg.lib.6.* Dec. *in l.1.col.vl.C.de secund.nupt.* & in simili Menoch. *cons.276. num.2.*

Verùm, & quando Iudex laicus possit declarare censuras esse nullas, & iniustas, ac proinde minimè ligare personas, contra quas promulgatæ fuerunt?

QVÆSTIO VIII.

1 *Pœna nulla maior in Ecclesia esse potest quàm excommunicatio.*
2 *Excommunicatio vocatur animæ, & corporis detrimentum, æternæ mortis damnatio, mucro Episcopi.*
3 *Excommunicatio contemni non debet.*
4 *Sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta timenda est.*
5 *Theodosij iunioris exemplum refertur.*
6 *Excommunicatio quibus modis iniusta dicatur.*
7 *Excommunicans non potest quatuor modis in excommunicatum potestatem habere, & tunc excommunicatio ab eo prolata est nulla, & iniusta.*
8 *Sententia excommunicationis est iniusta, & iniqua, quando constat de manifesta causa suæ iniustitiæ.*
9 *Sententia excommunicationis quando sit iniusta ob non seruatum Iuris ordinem in ea promulganda, ostenditur.*
10 *Excommunicationis sententia quamuis iniusta, sed tamen valida habet quoad Ecclesiam suum integrum, & [illegible] suum effectum.*
11 *Auctoritas [illegible] Gregorij, quod excommunicatio, siue iusta, siue iniusta timenda est, declaratur.*
12 *Iustitia sententiæ excommunicationis latæ contra B. ostenditur.*
13 *Refertur opinio P. Suarez, & D. Gabrielis Pereira.*
14 *Iudex sæcularis non potest cognoscere de causis excommunicationis nullæ.*
15 *Iudici sæculari non licet declarare an excommunicatus euitari debeat, vel non.*
16 *Laicus est incapax Iuris, & potestatis spiritualis, & non potest illam præscribere.*
17 *Dubitans de sua excommunicatione si nihilominus celebrauit sic excommunicatus, efficitur irregularis.*
18 *Sententia excommunicationis si sit iniusta, & nulla, adhuc timenda est, ut illa non contemnatur in foro exteriori, & num. seqq.*
19 *Excommunicatus iniustè debet se gerere pro excommunicato, etiamsi nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscitur publicè de nullitatis causa.*
20 *Suspensionem incurrit indispensabilem qui excommunicatus se promoueri fecit ad sacrum Ordinem.*
21 Cap. cùm illorum, de sent. excom. *extenditur ad quamcunque excommunicationem, & num.22.*
23 *Suspensio* cap. cùm illorum, de sentent. excom. *est latæ sententiæ.*
24 *Populi rumore qui habetur pro excommunicato, debet se abstinere.*
25 *Ignorantia an excuset à suspensione,* cap. cùm illorum, de sentent. excom.
26 *Paria sunt non esse, vel esse nullum, & non fieri ac inutiliter fieri.*
27 *Absolutio excommunicationis Auditoris Cameræ est reseruata.*
28 *Executor, cui nuda potestas excommunicandi fuit commissa ab auditore Cameræ, potuit ligare, sed non absoluere.*
29 *Executor ab Auditore Cameræ non potest declarare censuras ab eo promulgatas esse nullas.*
30 *Executor ab Auditore Cameræ non potest, nisi publicari facere censuras ab eo promulgatas, & quæ præter illud attentauit fuerunt nulla.*
31 *Depositio sacculi clausi non prodest.*
32 *Pensionarius, qui non soluit pensionem infra terminum, quomodo in excommunicationem incidat, ostenditur.*
32 *Excommunicatus,*
33 *Interdictus,*
34 *Suspensus,*
35 *Irregularis,*
36 *Periurus,*
37 *Suspectus de hæresi,*
38 *Priuatus,*
} *Balthasar.*
39 *Iudices sæculares in censurarum, & Ecclesiasticæ immunitatis validitatem nullatenus se intromittant.*
40 *Contumelia illata quandoque est repellenda.*
41 *Laudatur D. Ferdinandus de Oieda in summo Regij patrimonij Consilio Senator meritissimus.*
42 *Refertur, & reprobatur sententia Hieronymi à Ceuallos, & num.43.*
44 *Iudex Ecclesiasticus est propriè & vere competens declarationis iudicialis Ecclesiasticæ immunitatis.*
45 *Immunitatis causa pendente in Tribunali Ecclesiastico minimè potest procedi per Iudicem sæcularem ad sententiam corporis afflictiuam.*
46 *Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiastica agens, an fuerit recepta in Hispania, ostenditur numeris sequentib.*
49 *Ad Episcopum spectabat cognitio super immunitate Ecclesiæ etiam ante Bullam Gregorij XIV.*
50 *Papa potest vbique locorum statuere.*
51 *Legis acceptatio non est necessaria in spiritualibus, aut spiritualia concernentibus.*
52 *Immunitatis cognitio secundū aliquos est mixti fori.*
53 *Declaratur Praxis, & num.55.*
54 *Reprobatur Ceuallos, & num.56. & seqq.*

NVLLA maior in Ecclesia pœna est 1
quàm excommunicatio, vt probat
text. *in cap. corripiantur. 24. q. 3.* ibi: *quia*
nulla maior in Ecclesia esse potest pœna,
& ob id illa vocatur animæ, & corpo- 2
ris detrimentum *in cap. de manifesta. 2. qu. 2.* æternæ mortis damnatio *in cap. nemo Episcoporum, 11. quæst. 3.* & mucro Episcopi *in cap. visis. 16. q. 3.* de qua ita Augustin. *quæst. 39. in Deuteron. Hoc agit in Ecclesia excommunicatio, quod in veteri fecisse legitur mors corporalis.* Item S. Cyprianus *lib. 1. epist. 11. Interfici Deus*

iussit Sacerdotibus suis non obtemperantes, Iudicibus à se ad tempus constitutis non obedientes, & tunc quidem gladio occidebantur, quando adhuc, & circuncisio carnalis manebat, tunc autem, quia circuncisio spiritualis esse ad fideles seruos Dei cepit, spirituali gladio superbi, & contumaces necantur, dum de Ecclesia eyciuntur. Idem fere refert S.Hieron. *epist.*1. his verbis: *In veteri lege quicunque Sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore: nunc verò inobediens spirituali mucrone truncatur, & eiectus de Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur.*

3 Grauis hæc pœna, & tanti ponderis, & momenti in Ecclesia Dei contemni non debet, vt habetur *in cap. nemo* 11.*q.*3. ibi, *nemo contemnat vincula Ecclesiastica, non enim homo est qui ligat, sed Christus*, quam-
4 uis ob illius iniustitiam non videatur obligare, vt ait S. Gregor. *homil.*26. *in Euangel.* relatus *in cap.* 1.11.*quæst.*3. *sententia Pastoris, siue iusta, sine iniusta timenda est.* Memorabile Theodosij iunioris exemplum ad hoc propositum referunt Theodoret. *lib.*
5 1.*cap.*36. Nicephor. *lib.*14.*cap.*4. Mari. Alter. *de censur. tom.*2.*disput.*2.*lib.*3.*cap.*1.*in fine*, ibi: *Vir quidam vitam excolens monasticam animo paulò audaciore præditus ad Imperatorem rei cuiusdam petendæ gratia accedit, quod cum sæpius fecisset, nec ab Imperatore quicquam impetrare potuisset, Imperatori Ecclesiastica interdicit communione, vinculoque Ecclesiæ ei iniecto decedit. Imperator autem fide excellens in primis ad Palatium veniens cum tempus instaret conuiuij, & omnes conuiuæ adessent; dixit se non prius capturum cibum quam Ecclesiæ vinculo solueretur: prouide vnum ex familiarissimis ad Episcopum mittit, vt potestatem faciat ei, qui ipsum ligauerat, vinculo soluendi. Cum autem Episcopus respondisset non debere cuiuscunque vinculum admittere, significaretque cum solutum esse, non tamen solutione illa contentus fuit, donec is qui eum ligauerat, magno cum labore conquisitus, communi illum restituisset, huiusmodi erat Imperatoris erga leges Ecclesiasticas fides, & deuotio.*

6 Vt autem pateat verus intellectus ad auctoritatem S.Gregorij suprà relatam, constetque de qualitate iniustitiæ, seu nullitatis, quam allegat dictus B. contra litteras declaratorias, & censuras Auditoris Cameræ, sacræque Rotæ ne debeat tanquam excommunicatus reputari, præsupponendum est excommunicationem iniustam tripliciter dici. *Primò* quando relaxatur ab eo, qui non habet potestatem in excommunicatum. *Secundò*, quando fuit relaxata ex causa iniusta, & irrationabili. *Tertiò*, quando in ea promulganda non fuit seruatus Iuris ordo: sed necessariò excommunicatio iniusta non semper est inualida; quia quædam est valida, alia verò inualida, eo modo, quo aliæ sententiæ quamuis iniustæ regulariter sunt validæ in foro exteriori, & executioni mandantur, ac si fuissent iustæ, *cap. cum inter, de re iudic. l. res iudicata, ff. de regul. iuris*, & aliæ sunt irritæ & nullæ, *l. prolatam, C. de sentent.*

7 Quoad primum modum, aduertendum est quadrupliciter excommunicantem in excommunicatum potestatem habere non posse, aut quia non est eius Superior, *cap. nullus, de Paroch.* aut quia non est ab Ecclesia toleratus, seu quia pronuntiauit censuras contra formam alicuius priuilegij, *cap. quanto, de priuil. cap.*1.§. *ex parte, de concess. præb. lib.*6. Vel denique, quia excommunicauit post appellationem legitimè interpositam, *cap. per tuas, de sentent. excom. cap. ad præsentiam, de appellat.* & in his quatuor casibus excommunicatio est nulla, & iniusta, ita Mari. Alter. *de censur. tom.*1.*disp.*1.*lib.*3.*cap.*1.*vers. Modò tractandum.* Nouissimè Doctor Ioannes Machado *del perfetto Confessor y Cura de Almas lib.*1 *part.*3.*tit.*2.*docum.*15.

Circa secundum modum est sciendum quòd sententia excommunicationis potest esse iniusta, quando constat de manifesta causa suæ iniustitiæ, & tunc dicitur etiam iniqua, ac per consequens non obligat vtpote continens errorem intolerabilem si fuerit in eadem sententia deductus *cap. soler. de sentent. excom. lib.*6. Fr. Ludou. à Miranda *in man. Prælat. p.*2.*q.*35.*art.* 14. Mari. Alter. *d. cap.*1.*vers. In primò*, Bonac. *de censur. disp.*1.*qu.*1.*puncto* 10.*num.*4. Filliuc. *tom.*1.*tract.*11.*num.*224. Machado *d. docum.*15. *num.*5.

Circa tertium est notandum, sententiam excom- 9
municationis posse esse iniustam, eo quod in ea promulganda non fuit obseruatus ordo à iure præscriptus, qui vel est accidentalis, vtpote quando primùm non interuenerunt tres Canonicæ admonitiones, vel est substantialis, & necessarius, puta quod saltem vnica citatio non præcessit. Quando deficit solum accidentalis iuris ordo, tunc dici potest sententia iniusta, sed non inualida: at quando deficit conditio substantialis, tunc certum est sententiam excommunicationis non solum esse iniustam, sed etiam inualidam, quia intrinsecè est nulla, ac proinde nullum potest producere effectum, *l.*4.§. *condemnatum, ff. de re iudic.* cum aliis citatis per me *de Axiomat. Iuris vsufreq. Axiom.*164.*num.*1. Vnde Machad. *d. docum.*15. *num.*7.

Ex quo iam infertur quamcumque excommuni- 10
cationis sententiam quamuis iniustam, sed tamen validam, quantum ad formam Iuris, integrum, & completum suum effectum habere quoad Ecclesiam, taliter, & eo modo, vt si Clericus ita excommunicatus suos ordines exerceret, irregularitatem incurreret, S.Thom. *in* 4. *dist.*18.*q.*2. *art.*1. *q.*4. glos. *verbo præterquam in cap.*1. *de sent. excom. in* 6. Siluest. *in sum. verbo excommunicatio* 2.§.2. *& verbo restitutio* 8.§.6. Caiet. 2.2. *q.*70. *art.*4. *ad* 1. & in hoc sensu 11
secundum nonnullos intelligitur auctoritas S.Gregorij *supra* relata, vt scilicet procedat in sententia excommunicationis, quæ iniusta est, sed tamen valida, v. gr. si Prælatus excommunicaret aliquem ex praua intentione, vel non seruato ordine ab ipso iure præscripto, sed ex vera, & iusta causa, & ex consequenti valida, quia tali casu vere ligat excommunicatio, ita Soar. *de censur. tom.*5.*disp.*31.*sect.*7.*in fine*, Mari. Alter. *d. cap.*1 *vers. Secundo*, vbi addit sic interpretandum quoque esse dictum Vrbani Papæ *sua epist. Decretali, cap.*5. dum ait valde timendam esse sententiam Episcopi, licet iniustè liget aliquem. Idem fere tenet Bonacin. *de censur. disput.*1.*quæst.*1. *puncto* 10.*num.*3. ibi: *Hinc patet quomodò intelligenda sit illa* Gregorij *sententia*, homil. 26. in Euangel. *vbi sic habetur. Sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta sit, timenda est, intelligenda enim est de illa sententia, quæ fertur à Pastore non seruato Iuris Ordine tantum accidentali, aut de illa sententia, quæ prouenit ex prauo affectu.*

Nostro casui totam hanc doctrinam applicantes, 12
videamus an sententiæ excommunicationis relaxatæ contra dictum B. fuerint iniustæ, & inualidæ ad hoc ne illum obligent, iuxta opinionem, quam tenet D.Gabr. Pereira *loco infra citando.* In primis non possunt tales dici eo quod fuerint latæ à Iudice non habente in illum aliquam potestatem, quia *quæst.*3. *cum duobus seqq.* latè ostendimus potestatem & iurisdictionem Auditoris Cameræ in cognoscendo de hoc contractu, & obligatione Camerali, & in censuris promulgandis iuxta illius formam; *& q. seq.* pariter

pariter videbimus Sacram Rotam censuras in dictum B. ritè, & rectè promulgasse. Nec vllo modo dictæ sententiæ dici possunt iniustæ, & inualidæ, eo quod in eis promulgandis non fuit seruatus ordo à Iure præscriptus, quia *quæst.5.ferè per tot.*&præcipue *num.14.cum seqq.*latè demonstrauimus multis ad id testibus decisionibus S. Rotæ, fuisse obseruatum stylum Romanæ Curiæ in relaxandis his censuris hucusque præscriptum, & vsitatum.

13 Vnde ex dictis colligitur nullo modo applicari posse nostro casui resolutio si vera esset (quod omnino negamus) D.Gabrielis Pereira *d.tract.de manu Regia p.1.cap.7.num.21* dum tenet:(ex mente,vt ille ait P.Francisci Suarez) quod benè potest Iudex Regiæ Coronæ declarare excommunicationem iniustam,& inualidam minimè obligare, ac proinde tuta conscientia posse excommunicatum acquiescere huic declarationi. Verba autem dicti D. Gabrielis Pereira, quibus suam hanc profert sententiam,sunt quæ sequuntur. *Adhuc tamen superest dubium an lata ea sententia in fauorem subditi adhuc teneatur pro absolutionis beneficio excommunicatorem adire, vt eum absoluat, vel an possit acquiescere sententiæ, & declarationi Iudicis Regij? In qua quæst. & alias olim consultus P.Franciscus Suarez, cuius fama fide a pulsat, respondit cum distinctione in hæc verba. Prima interrogatio est quando Iudex Regiæ Coronæ iudicat censuram esse iniustam, & ideo iubet, aut petit censuras non mandari executioni per Ecclesiasticum executorem, sed potius tolli si ab ipso sint latæ, vel procurare ab eodem, vt à Superiore tollantur, si ab ipso posita fuerunt, an pars excommunicata teneatur petere absolutionem ab eo,qui censuram tulit,si executor non potest,aut non vult illam concedere? In quo puncto distinguendum esse censeo an censura iudicetur non solùm iniusta,sed etiam inualida, nam in priori casu si sententia Iudicis Regij iusta sit, & data ex fundamentis moraliter certis, & euidentibus, poterit persona, quæ excommunicata fuerit in illa sententia,acquiescere,nec tenebitur amplius ad Ecclesiasticum Iudicem recurrere vt absolutionem, vel declarationem petat. Ratio huius partis est, quia licet Iudex Regius non possit absoluere à censura, neque habeat iurisdictionem spiritualem, nec directam in materia Ecclesiastica, nihilominus potest declarare nullitatem censuræ supposita consuetudine(quam suppono esse iustam) & ideo eius sententia quoad talem declarationem reputari potest authentica, & sufficiens quadiu de illius errore non constiterit. Si autem Iudex talem sententiam iustè, & sine scrupulo ferat, oportet, vt tam ex probationibus facti,quam ex Iure clarum, certum, & euidens sit sententiam censuræ esse non solùm iniustam,sed etiam habuisse impedimentum irritans, & annullans illam, quia in dubio potius debet fauere validitati actus,& iuri Superioris,pro quo semper præsumitur. At verò si sententia sit valida,quamuis iniusta, necessarium est,vt persona excommunicata ab aliquo Iudice Ecclesiastico absoluatur,alioquin semper sub censura manebit,& illam obseruare tenebitur, etiamsi Iudex Regius millies in fauorem eius iudicet,*&c.Hactenus D.Gabriel Pereira.

14 Ad hoc igitur,vt Iudex Regiæ Coronæ possit declarare sententiam excommunicationis non obligare secundùm assertam doctrinam P. Francisci Suarez,quam refert, & sequitur D. Gabriel. Pereira *citato loco*,necesse est,quod illa sit iniusta,& inualida, constetque de eius iniustitia, & nullitate ex fundamentis moraliter certis,& euidentibus,tam ex probationibus facti,quam ex Iure, & quod habuit impedimentum annullans,& irritans. Quæ tamen videntur difficillimè posse in simul concurrere immo in materia nostra iudicio impossibile, nisi quando quis fuerit excommunicatus pro termino pensionis, quem iam soluerat proprio Pensionario, & quietantiam ab eo obtinuerat; aliàs enim negari non potest, nunquam posse eidem Iudici Regiæ Coronæ constare euidenter de nullitate, & iniustitia sententiæ excommunicationis,deque eius impedimento annullante,& irritante,nisi super hoc processum formet,plenariéque cognoscat de causis excommunicationis nullæ, quod illi est prohibitum, & solum ad Iudicem spectat Ecclesiasticum, vt benè resoluit Ceuall. *de cognitione per viam violentiæ, gloss.9.num.111.cum seqq.*

Non enim secularibus personis permittitur, sed illis semper, & quocunque casu prohibitum à Iure reperitur cognoscere de iniustitia,nullitate,& inualiditate censuratum,neque eis licet declarare an excommunicatus euitari debeat, vel non, per ea quæ resoluunt Nau.*in Man.cap.27. num.*40. Ceuall.*d.n.* 111.Ioseph Sesse *de inhibitionib.* §.3.*num.*104. Dom. Gabr.Pereira *d.c.7.num.*22. 15

Neque consuetudine, aut præscriptione aliqua poterit dictus Iudex talem acquirere potestatem, quia esset contra libertatem Ecclesiæ,& sanctorum Patrum instituta,ac proinde inualida, *cap.2.de foro compet.*tum etiam, quia laicus est omnino incapax iuris,& potestatis spiritualis, nec potest illam ciuiliter possidere,ac per consequens, nec vllo tempore præscribere,*c.causam*,vbi omnes, *de præscript.* Ioan. Andr.*in cap.quanto. num.2.de consuetud.* Deci.*in cap. decernimus num.*38.*de iudic.* 16

Quicquid sit, requisita supradicta verificari non possunt in nostro casu;siquidem declaratoriæ litteræ,mandata,sententiæ Auditoris Cameræ,& Sacræ Rotæ iustè,& validè contra B.latæ fuerunt,euidenterque constat de notoria iniustitia, ac summa protervia ipsius B.soluere nolentis, & malitiosè retardantis,vt apud omnes in confesso est, quibus stantibus non apparet in quo consistat euidentia nullitatis,& iniustitiæ,ac impedimenti irritantis, & annullantis, qua tantum suffultus poterat dictus Iudex deuenire ad declarationem, quia cum notabili scandalo, ac irreparabili omnium damno præcipitanter vsus est.

Debebat igitur dictus Iudex ab his se abstinere, sed quando propria auctoritate, & de facto hanc cognitionem sibi vsurpare vellet,tenebatur in omni casu pro censuratum validitate iudicare,eo quod essent tantorum Tribunalium approbatione roboratæ, veluti Auditoris Cameræ, signaturæ iustitiæ, Metropolitani Bracharensis, Iudicis executoris,sacræ Rotæ,& Collectoriæ Apostol. Vlyssippone existentis non obstante quacunque partis contrariæ oppositione, ex qua posset dictarum censuratum validitas in dubium reuocari, quia in dubiis quando agitur de salute animæ, tutior pars est amplectenda, alioquin dubitans exponeret se periculo peccati mortalis, & celebrando sic excommunicatus efficeretur irregularis, vt bene resoluunt Sot. *in 4.dist.22.q.2.art.*3.Ludou.Miranda *d.art.*14. *concl.*3. Bonacin *de censur.disp.1.q.1.puncto* 10.*n.*11. Mat. Alter.*d. cap.1. vers. Quando verò.* Et addit paulo infrà. *Potest etiam propositio Gregorij habere locum interdum in sententia iniusta,qua re ipsa sit nulla,quando non constat certo de nullitate, quia in re dubia parendum est Prælato,& hoc pertinet ad commune bonum, & conuenit optimo regimini Ecclesiæ, & est magis expediens ad salutem animæ, cum agatur de pœna spirituali, quia [illegible] tutior pars est eligenda. Tandem illud etiam est addendum, quod quamuis sententia excommunicationis esset iniusta,& nulla, [illegible] id constaret reo,non tamen illam contemnere deberet in exteriori foro, si in illo de sententia inualiditate non appareret, vel cum aliorum scandalo,* 17

vel etiam si omnia essent publica & nota: non idcirco reus ita Prælati sententiam displicere posset, vt eius potestatem negligere videretur, sed moderate, & prudenter liceret ei solum Iure suo vti.

18 Idem fere tenet P. Franciscus Suarez *d. disp. 4. sect. 7. in fin.* ibi: *Denique addo etiamsi sententia sit iniusta, & nulla, idque euidenter constet subdito, adhuc timendam esse, vt eam non contemnat in foro exteriori, si forte in illo sit valida, vel vt non cum aliorum scandalo, si forte alij ignorent illius defunctum, vel certe, vt licet omnia publica sint, & nota, non propterea ita sententiam, vel præceptum Superioris despiciat, vt ipsum etiam Superiorem & potestatem eius contemnere videatur.*

19 Excommunicatus enim iniuste debet se gerere pro excommunicato etiamsi nulliter si excommunicatus, interim dum non agnoscitur publice de nullitatis causa, vt tenent S. Antonin. *p. 3. tit. 24. cap. 75. §. 1. in fine*, Nauarr. *in Man. cap. 27. num. 3. & in c. cum contingat, remed. 5. num. 5. de rescript.* Ratio est, quia excommunicatio quamuis nulla contemni non debet ne ex ipso contemptu reus remaneat ligatus. *cap. si is qui §. cùm ergo in fine* 11. *q.* 1. Mari. Alter. *d. tom. 1. lib. 4. disp. 5. cap. 4. prope fin. vers. Respondet vtrobique.*

20 Remanet igitur firmum, declarationem dicti Iudicis Regiæ Coronæ contra censurarum validitatem esse nullam, dictumque B. legitima excommunicatione ligatum esse, non tantum semel sed etiam pluries ob maximam eius contumaciam, debereque pro tali reputari, vnde in ea excommunicatione ad Subdiaconatus Ordinem se promoueri faciens, suspensionem incurrit indispensabilem, sicut resoluunt Cou. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num. 6.* Nauar *in Man. cap. 27. num. 241. in princip. & in cap. consideret, §. cautius num. 29. de pœnit. dist. 5.* Suar *de censur. tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 57.* Auila *in simili tract. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 6. vers. Secunda conclusio*, Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. disp. 1. de suspens. cap. 6. in princip.* Bonacin. *etiam eod. tract. disp. 3. de suspens. puncto 5. §. 1. n. 10. & nouissime de suspens. in particulari disput. 3. q. 1. puncto 6. num. 1.* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 17. c. 5. n. 94.* Ad hoc afferentes textum expressum *in cap. cum illorum, de sent. excom.* cuius verba melius suspensioni, quam irregularitati accommodari verius duco, licet Henriq. Nauar. Maiol. Valent. & Reginald. existiment hunc irregularitatem importere.

21 Quamuis autem in *d. cap. cum illorum*, fiat expressa mentio excommunicationis propter violentam manuum iniectionem in Clericum, nihilominus tamen generaliter de quacunque alia excommunicatione debet intelligi sicut in terminis tenet Suar. *d. num. 57. in fine.* ibi. *Solum ergo video posse probari suspensionem hanc in cap. cum illorum, de sent. excom. vbi expresse ponitur, non tamen in generali, sed specialiter in casu excommunicationis propter violentam manuum iniectionem in Clericum, quia tamen ibi non videtur spectari ad grauitatem illius delicti excommunicationis, sed ad generalem culpam suscipiendi Ordines cum excommunicatione, ideo illa pœna, & suspensio generalis esse censetur pro omnibus excommunicatis suscipientibus Ordines.*

22 Idem tenet Mari. Alter *d. cap. 6. vers. Ad probandam, in fine*, ibi: *Et licet in specie sermo sit de excommunicatione propter violentam manuum iniectionem in Clericum, nihilominus Summus Pontif. in responsione ad quæstionem non videtur respexisse peculiare illud crimen, & excommunicationem eidem annexam, sed generaliter considerasse quam indecens, & a Religione alienum apparet, vt quis censura obstrictus Ordinibus Ecclesiasticis insigniri præsumat, ideo pœna suspensionis ibi posita locum habet in omnibus excommunicatis.*

Non obstat quod suspensio dicti *cap. cum illorum*, videtur ferendæ sententiæ, ibi, *deponendos*: vnde cùm non fuerit dictus B. talis declaratus non potest illam incurrere; quia respondetur huiusmodi suspensionem ipso iure latam esse, vt optime declarat Bonac. *de suspens. in particulari disp. 3. q. 1. puncto 6. nu. 5.* his verbis. *Neque obstat illud Participium* deponendos: *quod est futuri temporis, & non videtur continere censuram ipso iure latam, sed ferendam: respondeo enim continere censuram ipso iure latam, tum quia coniungitur eo illo verbo,* censemus *quod est temporis præsentis, & illud verbum,* deponendos *non adhibetur ad significandam suspensionem comminatoriam, sed ad significandum eos, qui in futurum post editionem illius textus ordines capient in excommunicatione, censuræ suspensionis obnoxios esse: tum quia vna pars dispositionis aliam explicat, l. 1. ff. de reb. dubijs, sed in eodem textu fertur suspensio ipso facto contra Religiosi, ergo etiã ipso facto fertur contra Clericos seculares: tum quia in præcitato cap. denegatur Episcopis facultas dispensandi,* ibi: In reliquis casibus, tam Archiepiscopi, quam Episcopi, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali dispensandi facultatem se nouerint non habere: ergo censura censetur ipso iure lata, alioquin frustra denegaretur dispensandi facultas. 23

Neque obstat allegata Balthasaris ignorantia dictæ excommunicationis; quia contrarium constat euidenter, tum quia fuit publice excommunicatus in dicta Ecclesia Vimaranensi cum magno populi concursu, solemniter, campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extinctis, ac in terram proiectis, Cruce erecta, Religione indicta; tum etiam quia pro tali se reputans à Fidelium communione per quatuor fere annos se abstinuit; tum denique quia concurrebat populi rumor, qui sufficiens, ad hoc videbatur. *cap. illud, de Clerico excom. minist.* vbi Abb. *num. 4.* Syluest. *in sum. verbo irregularitas, §. 15. q. 13. vers. Sextum, & §. 4. q. 2.* Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 34. num. 4.* vbi reddit rationem, *quia cùm excommunicatus scire debeat, est in culpa si ignoret.* 24

Nec etiam obstat, quòd dictus B. postea fauore dicti Iudicis Coronæ Regiæ fuit per illum declaratus non excommunicatus, & sic ignoranter cum hac bona fide ad sacrum subdiaconatus Ordinem se promoueri fecit, quia nulla illa declaratio, & affectata ignorantia non prodest, eo quod dictum *cap. cùm illorum*, probat necessariam esse dispensationem Episcopi quando ignoranter ignorantia facti, vel iuris Ordines recepit excommunicatus, ergo supponit culpam præcedentem: ita Cou. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num.* Maiol. *d. cap. 34. num. 4.* Mar. Alter. *d. cap. 6. dub. 2.* In nostro verò casu nullo modo potest dictus B. allegare ignorantiam, siquidem ab Archiepiscopo Bracharense responsionem accepit, ob excommunicationem, qua erat ligatus, Ordinis requisiti incapacem esse; sed hac responsione non obstante, subreptitiè, & sine eius licentia, litterisque dimissorialibus ab alio Ordines accipere non expauit. 25

Denique non obstat, quod de mandato dicti Iudicis Regiæ Coronæ quidam Clericus dicto B. absolutionem impertitus fuerit, quia ex defectu iurisdictionis; tam ex [illegible] mandantis, quam absoluentis talis absolutio [illegible] nulla censeri, ac proinde habenda ac si facta non esset, paria enim sunt non esse, vel esse nullum, *l. duo sunt Titij, ff. de testament. tutel. l. non putauit, § non quæuis, ff. de bonor. possess. contra tab.* Sard. *decis. 51. num. 14. & decis. 222. num. 2.* cum aliis citatis per me, *Axiom. 174. n. 13.* Et paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, *l. pen. in princ. ff. de suis, & leg. hered. l. quoties.* vbi gl. & Doctores, *ff. qui satisdare cog.* 26

cog. §. sciendum, Instit. de satisdat. tutor. glos. verbo inutilem in cap. 2. de translat. Prælat. iunctis aliis, quæ refero dict. Axiom. 174. num. 14. vel minus legitime fieri, l. si autem nullum, Cod. de legitim. hered. capit. inter corporalia, de transl. Episcopi, c. veniens, de presbyt. non baptiz. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 87. num. 1. cum seqq. Surd. consil. 45. num. 42. & cons. 88. num. 16. plures, quos refero d. Axiom. 174. n. 15.

27 Quod autem Clericus ille inualidè absoluerit ex defectu iurisdictionis, ex eo aperte constat, quia declaratoriæ litteræ Auditoris Cameræ, quarum vigore tanquam earum merus executor Cantor Ecclesiæ Bracharensis declarauit excommunicatum dictum B. habebant expressam clausulam reseruationis censuræ eidem Auditori, in hæc verba: Cuius absolutionem nobis reseruamus. Tum etiam, quia nullus potest absoluere à censuris Auditoris Cameræ, nisi ipsemet, aut eius Locumtenens, seu ab eis deputatus, vt decidit Paulus V. constit. sua 28. aliàs 20. incip. Eximiæ §. 21. sub Dat. Romæ apud S. Marcum Kal. Octobr. 1606. ibi: Et quod a te vel Locumtenentibus, & alijs prædictis pro tempore excommunicati, seu alias censurati ab alijs, quam a te, vel Locumtenentibus, & alijs tuis huiusmodi etiam de partium consensu præter quam in mortis articulo constitutum absolui non possint ad euitandas collusiones statuere, &c.

29 Et hoc adeò verum est, vt etiam dictus Cantor merus dictarum declaratoriarum executor, cui tantùm nuda potestas excommunicandi fuit commissa ab Auditore Cameræ potuerit solùm ligare, sed non absoluere, si id facere voluisset, quod noluit suarum facultatum conscius ne excederet fines mādati, glos. verbo ligare, in cap. cum infertur, de maiorit. & obed. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 20. num. 13. Azeued. l. 1. num. 123. tit. 5. lib. 8. nouæ recop. Reudina in promp. receptar. sentent. tom. 1. tit. 41. de excommun. n. 4. Flores de Mena var. lib. 1. q. 4. num. 4. Et in his terminis hoc ipsum decidit Rot. in Elboren. fructuum 17. Nouembris 1629. coram R. P. D. Queipo, his verbis: Neque obstat, quòd executor ab Auditore Cameræ in partibus deputatus declarauerit censuras ab eodem Auditore Cameræ promulgatas esse nullas, quia in hoc huiusmodi executor nulliter processit, cum executori non liceat super validitate sententiæ, cuius executioni additus est, pronunciare, l. sicut proponis, l. executorem, Cod. de execut. rei iudic. l. si Prætor 75. ff. de re iudic. Bar. in l. à diuo Pio in princ. à num. 4. Alex. num. 9. Ias. num. 21. ff. de re iudic. Felin. in cap. pastoralis, §. quia verò num. 16. de offic. deleg. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 38. Surd. cons. 405. num. 15. Couar. pract. cap. 16. num. 5. &c.

30 Eadem Rota in eadem causa sub. die 14. Martij 1631. coram R. P. D. Ghislerio, hanc eandem sententiam firmauit, dum in gradu appellationis vigore ante dictæ decisionis emanatam confirmaret, ibi: Nec prætextu, quod fuerit nulliter excommunicatus potuit lucrari distributiones, quia cum executori fuerit tantum commissum nudum purum factum publicationis censurarum, non potuit declarare Hieronymum non incurrisse in censuras, vel ex quo non fuerit in Curia personaliter citatus ante relaxationem mandati, vel ex quo non fuerit seruata forma solita in illis intimandis: quia de legitima excōmunicatione apparet, & de stylo Curiæ cum censuræ emanassent ab Auditore Cameræ, executor de partibus non potuit, nisi eas p[illegible] ari facere, & quæ præter illud attentauit fuerant [illegible] ad tex. in l. si vt proponis, & in l. penultim. Cod. de execut. rei iud. Bart. in l. a diuo Pio num. 10. vers. Quandoque post latam sententiam, ff. de re iudic. Doctores in cap. de cætero, vbi Abb. & Felin. eod. tit. cum essent partes Iudicis delegatus, cap. si delegatus in fine, de offic. deleg. lib. 6. Franch. in cap. dilecti el. 3. num. 30. de appellat. &c. Quæ quidem sacræ Rotæ decisiones reperiuntur impressæ apud Franc. Ripam in fine sui tract. de simonia pag. 333. cum seqq.

Ex quibus omnibus euidenter apparet quot cen- 31
suris miserè irretitus fuerit dictus B. & adhuc in eis pertinaciter remaneat sine proposito aliquo obtinendi absolutionem, vel soluendi quod mihi debet, seu dimittendi Thesaurariam vigore ingressus, & accessus, de quo quæst. seq. agendum est, parum sibi suffragante ficta, & affectata protestatione, quod paratus erat soluere, si tunc & adhuc hodie in actis affirmauerit pensionem meam fuisse, & esse nullam, ac proinde ad eius solutionem non posse obligari, vt constat ex assertis oppositionibus, quarum memini in proœm. n. 24. cum seqq. Vnde non poterat effugere censuras, seu ingressus canonizationem, protestando se velle soluere, sacculo, vt aiunt, clauso, sed debebat pecunias effectiuè deponere, l. 8. tit. 14. part. 5. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 105. num. 2. ibi: Imò nec etiam realis sufficeret oblatio, nisi offerens habens pecunias in marsupio dictas pecunias de marsupio extraheret, & testibus ostenderet, &c. & optime resoluit Rota decis. 102. num. 2. part. 2. recentior. ibi: Et vbi fuisset locus deposito, istud tamen, quod prætendit Iosephus, illum ex pluribus non liberasset. Primò, quia factum fuit per depositionem sacculi clausi absque eo, quod ne dum numeraretur, sed nec etiam videretur pecunia, Bartol. in l. cum seruus, num. 3. ff. de condit. & demonstr. Paul. de Castro consil. 228. num. 1. circa medium, lib. 2. Roman. consil. 351. num. 3. in fine, Ias. d. consil. 9. col. penult. vers. Minus etiam valet, lib. 1. Curt. iun. consil. 28. sub num. 1. &c.

Excommunicatus igitur sæpissimè fuit. dictus B. 32
& hodie adhuc extat vigore litterarum declaratoriarum Auditoris Cameræ, quæ Vimaranis, & Romæ affixæ, & publicatæ fuerunt: deinde à S. Rota cum aggrauatione & reaggrauatione, vt ostendimus quæst. sequent. & cum affixatione cedulionis, de quo num. sequent. Et licet de huiusmodi censuris non ita euidenter appareret, sufficiens ad hoc videri debet decretum, quod habetur quæst. seq. num. 21. ad hoc, vt dictus B. excommunicationem in eo contentam incurrere diceretur; quia vel sequi debeamus opinionem eorum, qui tenuerunt incidere in excommunicationem ipso iure sine aliqua intimatione pensionarium qui non soluit pensionem antequam terminus elapsus fuisset, quia dies interpellat pro homine, ex quorum numero sunt Antonin. Massa de obligat. Camer. pag. 136. Nauarr. in Man. cap. 27. num. 274. Vel teneamus aliorum sententiam, qui affirmarunt hanc excommunicationem non incurri priusquam creditor Pensionarius declaret velle illum incurri, vt per Couarr. in cap. alma mater, p. 1. §. 9. num. 4. Mari. Alter. de censur. tom. 1. lib. 2. disp. 1. cap. 4. vers. Primam opinionem pag. 177. Nihilominus tamen cum sæpe sæpius declarauerim velle illum incurri, & facto sæpissimè id demonstrauerim petendo declaratorias litteras, easque publicando, & affigendo, non potest dubitari quin remanserit legitimè excommunicatus dictus B. vt palam est apud omnes.

Interdictus quoque per sententiam S. Rotæ fuit 33
declaratus, & illius vigore cedulonis affixio facta fuit, vt ex illo constat, cuius tenor est vt sequitur. Hic auctoritate Apostolica denuntiatur excommunicatus declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus ad loca, in quæ deuenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctius euitari mandatur quidam Balthasar Diaz de Fonseca assertus Clericus Thomar. Prouinciæ Vlixbonen. ob non paritionem mandati de emittendo, & manutenendo respectiuè contra illum in causa Bracharens.

Thesaurariæ per sacram Rotam relaxati ad fauorem D. Augustini Barbosæ, & alius prout in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, siue, &c. Philipus Pirouanus Auditor, Archangelus Baronus sacri Palatij Apost. causarum Notarius. *Supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apostolicæ per me Iulium Marzitellum S.D.N. Papæ Cursorem.*

34 Suspensus, quia cum esset excommunicatus declaratus se fecit ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, vt hac eadem *quæst. num. 20. cum seqq.* latè demonstrauimus.

35 Irregularis, quia cum esset excommunicatus, & suspensus ingessit se diuinis Officiis, iuxta text. *in c. 1. de sentent. & re iudic. lib. 6.* ibi: *Sciturus, quòd si suspensione durante damnabiliter ingesserit se Diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet secundum Canonicas sanctiones, à qua non nisi per Summum Pontificem poterit liberari.* Idem probat similis tex. *in c. 1. de sentent. excom. lib. 6.* ibi: *Caueant autem Ecclesiarum Prælati, & Indices vniuersi ne prædictam pœnam suspensionis incurrant, quoniam si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius irregularitatem non effugient, iuxta Canonicas Sanctiones*, vbi gloss. *verbo sicut prius*, ita ait, *Id est, quasi in officio suo agens: quod verum nota in quocunque Officio cantando, & in quibuscunque Horis officior. Ecclesiam adit*, quod si intret chorum cum aliis legendo, & cantando locus est irregularitati; & ideo irregularem effici qui suspensione durante diuinis se ingessit, resoluunt Couarr. *in cap. alma mater part. 1. §. 6. num. 9. part. 2. §. 1. num. 4.* Cened. *ad Decretal. collect. 25. num. 1.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 111. num. 72. cum seqq. & q. 138. num. 58.* Ego ipse *in collect. ad d. cap. 1. n. 7. de sent. & re iudic. lib. 6.*

36 Periurus, quia cum sub iuramento promiserit meam soluere pensionem, vt constat ex eius obligatione, & præstito in Camera Apostol. consensu, ausus est contra suum venire iuramentum, vt optimè resoluit Rot. *decis. 5. num. 1.* apud Farin. *p. 2. recentior.* ibi: *Resoluerunt Domini obstare Abbati agenti ad nullitatem pensionis exceptionem periurij, cum impugnet pensionem, quam se iurauit soluturum, dicitur enim contrauenire iuramento, ob cuius reuerentiam, priusquam ageret, debuit absolutionem petere*, Socin. *cons. 3. num. 1. vol. 3.* Paris. *cons. 41. num. 14. lib. 1. quapropter repellendus est ab hoc iudicio*, Specul. *in titul. de actionib. quæst. 1. vers. Item quod est periurus*, Alex. *cons. 61. num. 19. lib. 5.* Deci. *in cap. intelleximus, num. 18. de iudic.* Roland. *cons. 16. num. 28. lib. 8.* Clar. *in § periurium, vers. Præterea periurus*, &c. Nam ratione iuramenti imponitur Titulari præcisa necessitas soluendi etiam, quod aliàs possit videri indebitum id quod petitur, ita vt nisi deducatur exceptio, quæ oriatur ex ventre Bullarum, penitus denegetur audientia excipienti ad effectum euitandi, vel differendi solutionem, Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 40. num. 256. & seq.*

37 Suspectus de hæresi ex eo, quia stetit pertinaciter in excommunicatione per annos fere sex, & adhuc persistit, cum vnus sufficeret, vt statuit Concil. Tridentin *sess. 25. de reformat. cap. 3.* ibi: *Excommunicatus quicunque si post legitimas monitiones non resipuerit non solum ad sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit*, &c. Quod Decretum locum habet, siue excommunicatio relaxata fuerit ex causa criminali, siue ex causa ciuili, vt resoluunt Menoch. *de arbitrar. casu 416. num. 54.* & post Bernard. Diaz, Mari. Alter. *de censuris tom. 1. libr. 2. disputat. 8. cap. 3. vers. Tertia.*

Priuatus iure, si quod habet in dicta Thesauraria, & aliis etiam beneficiis, siquidem suspensus per annum, & vltra permansit, vt expressè probat text. *in cap. cùm bona, de ætate, & qual.* Et in excommunicatione insordescens per annum, priuationis pœnam incurrit, ad notata per Bosch. Codech. *in repet. cap. 1. num. 172. de iudic.* Menoch. *d. casu 416. num. 51. & 53.* etiam sine alia citatione, vt per Marescot. *variar. lib. 2. cap. 35. num. 61.* Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 4. cap. 8. num. 11.* In eandem quoque priuationem incidit iuxta decretum reseruationis pensionis, de quo *quæst. sequenti num. 21.* 38

Iudices ergo seculi videant quo Iure circa censurarum, & Ecclesiasticæ immunitatis validitatem se intromittant, consulant hac de re Summorum Pontificum decreta, ac Catholica pietate, & syncceritate rem attingant; caueant, & prudenter attendant, vt in huiusmodi causarum expeditionibus, nil in nostros vindicet odium, vel in suos fauor vsurpet, sed in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præ oculis habeant solum Deum, non propriam vtilitatem, vel nimiam amplìandæ Regiæ iurisdictionis cupiditatem, danda enim sunt quæ Cæsaris Cæsari, quæ Dei Deo. Timeo ne materiæ transigam limites, & aduersarium eiusque audaciam nimie increpare videar; sed Hieronym. *in epistol. 14. apud Augustin.* pro me loquitur, dum ait: *Si in defensionem mei aliquid scripsero, in te culpa est, qui me prouocasti, non in me quia respondere compulsus sum. Quandoque enim oportet* (sicut ait S Thom. *2. 2. quæst. 72. artic. 3.*) *vt contumeliam illatam repellamus, primo propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia comprimatur, & de cætero talia non attentet, secundum illud*, Prouerb. 17. *Responde stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens videatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias.* Hactenus S. Thom. Vnde spero non infructuosum fore meum hunc laborem, quia non dura videtur curatio (vt dicit Seneca *lib. 1. de ira cap. 5.*) *cuius salutaris speratur effectus*: nec potest esse in Iudice reprehensione dignum damnatum mutare errorem, vt dicit Seneca *lib. 4. de benefic. cap. 38.* ibi: *Non est leuitas à cognito, & damnato errore discedere, ingenue fatendum est, aliud putaui, deceptus sum: hæc verò superba stultitia perseuerantia est, quod semel dixi, qualecunque est, fixum, ratumque sit.* Nouum igitur non est in aliquibus Hispaniæ Tribunalibus praxim si quæ in eis contra Canonica instituta irrepsit, immutare, & in melius reformare. Placuit mihi valde scriptura quædam omnibus numeris absoluta, quæ ad manus meas peruenit dono Regij Consiliarij in supremo Castellæ Consilio existentis, quam accepit ab excellentissimo, & prudentissimo D. vtriusque Iuris consultissimo D. Ferdinando de Oieda, tunc in Toletana ciuitate ad commissionem quandam deputato Iudice dum esset Regiæ domus, & Curiæ summus Prætor, & casus suo tempore euenitet, in quo resolutionem cœpit dignam tanto viro, litteratissimo, & piissimo, quem nunc veneror, & obseruo in summo Regij Patrimonij Consilio Senatorem integerrimum, ad maiora properat: quæstio autem quæ illo tempore agitata fuit, petebat, vtrùm quando Iudex secularis reum ab Ecclesia extraxit, Ecclesiastico declarante illum gaudere Ecclesiastica immunitate, à qua declaratione, siue sententia dictus secularis appellauit, & tamen neglecta appellatione 39 40 41

ne ad censuras deuenit Ecclesiasticus, si Regij Senatores declarant Ecclesiasticum Iudicem vim facere, possit tunc secularis Iudex procedere contra reum ad pœnæ cuiuscunque etiam mortis executionem, non expectata alia Ecclesiastici Tribunalis sententia? Ad quam quæstionem respondit doctissimus ille Vir summa, qua pollet scientia, & pietate, in hæc verba.

42 Aliquæ extant sententiæ, aut propriæ opiniones doctissimi Moderni, nominibusque multis venerandi, in libro quem edidit de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis, quæ non solum improbabiles vtroque Iure, sed etiam quodammodo feræ ineptæ, & non parum in praxi periculosæ merito iudicari possit, inter eas, quas hic censurandas subiiciam vtroque morbo non obscurè laborant. Affirmat igitur diuersis in locis & præcipuè *p.3.qu.817.n.15.& tom.5.q.5.ex num.10.* Vt quando Iudex Ecclesiasticus declarat reum ab Ecclesia extractum gaudere Ecclesiastica immunitate, & Iudex secularis, qui reũ ab Ecclesia extraxit ab hac sententia suam ad Superiorem interposuit appellationem, Ecclesiasticoque Ordinario Iudice adhuc neglecta appellatione suas exequente censuras, vt talis reus extractus Ecclesiæ restituatur, tuncque prædictus secularis vtens Regio recursu processum Ecclesiastici ad Curiam Regiam transmittit, Regijque Senatores violentiam Ecclesiastici declarant, præcepto, seu stylo ordinario dicentes, *Que el Ecclesiastico haze fuerça que otorgue y reponga,* tunc ait doctus Modernus iustè, & rectissimè posse Iudicem secularem procedere contra reum vsque ad impositionem pœnæ corporalis, & eiusdem executionem. Eandem praxim breuissimè insinuauit antea licet confusè Soar. de Paz *in praxi 5.p.tom.1.c.3.§.n.183.* sequitur etiam & refert Villadieg. *in politica c.5.n.248.*

43 Idem Modernus *in d.q.5.lib.5. de las fuerças num. 22.* ait: *Que si el caso es notorio en que no deue gozar el reo de la immunidad, y se declara, que el Iuez Ecclesiastico haze fuerça, y que otorgue, y reponga, y remite sola causa al Iuez seglar, que en tal caso con el dicho auto de fuerça, queda acabado el articulo de la immunidad sin embargo de apelacion, come se dispone en el motu proprio de Gregorio Decimoquarto,* & inferius constituit quoddam discrimen inter *el auto de otorgue solo, y de otorgue, y reponga.*

44 Quæ sententia in vtroque casu admitti iustè non potest, nec securè praxi mandari debet sequentibus Iuris rationibus. *Primò,* nam in prædictis facti speciebus Iudex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis Iudicialis immunitatis Ecclesiasticæ, in seque habet radicatam Ecclesiasticam iurisdictionem sicut in re, & controuersia, qua discutitur non solum de facto, sed etiam de Iure spirituali, seu Ecclesiastico (vt est immunitas,) quod non obscurè probatur ex ratione text. *in cap. fin. de immun. Ecclesiar. c. ex parte il. 1. de verb. signific. cap. ad Episcopos 5. cap. diffiniuit, cap. miror. 17. quæst. 4.* & comprobatur etiam ex ratione text. *in cap. si Iudex laicum, de senten. excommun. lib. 6.* Quod licèt controuersum apud nostros Doctores fuerit, prædicta tamen sententia iam fortissimis fundamentis, & clarissimis rationibus à grauioribus vtriusque scholæ Doctoribus verissima profitetur, fereque omnes fauore Ecclesiæ securius, & firmius amplectendam iudicant, vt post Bobadil. *in politica, lib. 2. cap. 14. num. 98. & cap. 17. num. 154. cap. 19. num. 40.* Bellug. Germon. Azeued. & alios tradit, & doctè defendit modernus Narbona *in l. 20. gloss. 23. ex num. 74. titul. 1. lib. 4. noua recop.* & vltra ibi relatos defendunt etiam Farin. *de immun. cap. 22. ex num. 366.* vbi pro hac parte alios refert, & vtroque Iure hanc sententiam veriorem probat recedens à contraria opinione quam voluit defendere antea *in quæst. 28. praxis crimin. num. 76. in fine,* Marta *de iurisdict. p. 2. cap. 50. per tot.* Gambacurt. *de immunit. Ecclesiast. libr. 6. cap. 9.* Bonacin. *tom. 2. tractat. de immunit. disput. 3. quæst. 7. punct. 3. num. 16.* Et confirmatur prædicta sententia, & extra omnem controuersiam iam extat Bulla Gregorij XIV. *de anno 1591.* vbi *in §. 8.* ita ait: *Nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum an ipsi vere crimina superius expressa commiserint.*

Ex quo legitimè consequitur, quod pendente causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico Iudicis Ordinarij, vel Superioris, minimè posse procedi per Iudicem secularem ad sententiam corporis, vt aiunt, afflictiuam delinquentis ab Ecclesia extracti, nec minus ad prædictæ sententiæ executionem. Si vero contrarium Iudex secularis non ritè fecerit, & iniustè attentauerit, meritò incurret, & ligabitur censuris à Iure, vel ab homine impositis ob talem inobedientiam, & attentatum, committetque indebitam, & iustè punibilem actionem in contemptum iurisdictionis Ecclesiasticæ præcipuè si ab eo cautio ordinaria fuisset facta non procedendi ad pœnam corporalem, aut corporis afflictiuam contra reum, interim dum causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico omnibus instantiis finiatur (vt semper, & ordinariè fit) secundùm text *in cap. inter alia, de immunit. Ecclesiæ, cap. id constituimus. 17. quæst. 4. & dictam Bullam Gregorij XIV.* Conducunt ad probationem huius illationis tradita, & congesta à Lancell. *de attentat. p. 2. cap. 4. in præfat. ex num. 346.* Marchesl. *de commiss. p. 1. cap. 2. num. 136.* 45

Neque obstat, vt hæc sententia sine scrupulo semper amplectetur si obiiciatur aduersus eam non esse receptam in nostra Hispania dictam Bullam Gregorij XIV. immo expresse Regiis decretis declaratur non loqui cum iudicibus, nec tribunalibus huius Regni, vt habetur *in Ordinationibus Cancellariæ Granatensis lib. 4. cap. 7. fol. 185.* Gutiér. *pract. lib. 3. q. 1. num. 36.* Carrasc. *ad leges recop. cap. 3.* Heuia *3. p. §. 12. num. 57.* nam duplici ratione, seu satisfactione scrupulus reiicitur. 46

Primus casus, seu species, in qua Bulla non videtur admissa, nec in illis huius Regni Tribunalibus eam vidimus obseruari, est quando scilicet in delictis à Iure exceptis, Iudex secularis extrahit per vim reum confugientem ad Ecclesiam absque vlla facultate Pastorum Ecclesiæ: tunc enim non agitur contra immunitatem, immo Ius ipsum dat talem facultatem, quod communiter à Doctoribus semper fuit sequutum, refert aliquos & tradit Soar. *de Relig. lib. 3. cap. 13. ex num. 1.* & legitima consuetudine iam in Hispania receptum esse constat ex Bobadil. *d. lib. 2. cap. 14. num. 94. & 95.* Couarr. *libr. 2. var. cap. 20. num. 18.* Belluga *in speculo Principum rub. 11. §. sed quia lit. L.* Iul. Clar. *in praxi, §. fin. qu. 30.* Villadieg. *vbi sup.* & alij Regnicolæ. 47

Vbi enim hæc Bulla Gregorij XIV. non obligat impune, & iuste posse per Iudicem secularem id fieri non est dubium, vnde in hac specie solum non esse receptam dictam Bullam in hoc Regno, refert Mart. Delr. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. vers. Capi sortiarios* (cum prudenti tamen nota, & cautione.) 48

Verùm enimverò, quod attinet ad prædictam nostram, quam defendimus, sententiam per Bullam expressè confirmatam, vt supra ostendimus, non est vllæ considerationis, aut fundamenti, quòd sit recepta, aut non, prædicta Bulla in hoc Regno, quia 49

 Iure

Iure communi sufficientes vires accipit nostra opinio, & validissimis fulcitur rationibus: nihil ergo est, quod quisquam conqueri possit, ait Farinacius, ex eo, quòd Gregorius XIV. statuerit ad Episcopum spectare cognitionem super immunitate Ecclesiæ, an ad eam confugiens ille debeat gaudere nec ne? postquam hoc idem statuerint Iura Ciuilia,& Canonica,Doctoresque ferè omnes vnanimiter hoc dixerunt etiam ante ipsius Constitutionis promulgationem,ita Farin.*d.cap.22. de immun.num.* 369. Et praxis etiam Hispaniæ ante Bullæ editionem currenti;& inconcusso stylo idem obseruabat, vt videre est apud Bobadil. *d. cap.19. num.*40. vbi consuetudinem, & praxim Hispaniæ in hac immunitatis cognitione ait esse confirmatam ante dictam Bullam, tantum abest, vt ea oppugnet Hispaniæ consuetudini.

50 Secundò,non incongruè potest responderi,quod ad propositum aduertit Farinac. *in addition. ad impressa opera ad d.q.*28.*in fin.*ait enim prædictam Bullam semper seruandam fore, quicquid aliàs esset de Iure communi; cum certum sit Pontificem vbique locorum statuere posse, quando præsertim agit de Ecclesiæ immunitate, & libertate;ad quod multum facit, quod longo, & elegantissimo discursu in materia tradit Gambacurt. omnino videndus *d. c.9. ex n.*2.Ceuall.*d.q.5.num.5.de violentia.*Ius enim Pontificium,& non Ciuile attendi debet in decisionibus harum causarum,non solum in terris Ecclesiæ, sed imperij, & cuiusuis Regni, vt post quamplurimos Doctores,quos refert, defendit Farin. *de immunitat. cap.*2.*num.*25.*cum seqq.*

51 Quod probatur communi, & verissima Theologorum, & Iurisconsultorum scholæ sententia, quæ securè constituit ad firmitatem legis positiuę Canonicæ in rebus spiritualibus, aut spiritualia concernentibus non esse necessariam acceptationem, aut obseruantiam populi (sicut in legibus secularium Principum controuertitur) Pontifex enim non à populo,nec ab Ecclesia, sed à Christo Domino immediatè suam accepit iurisdictionem, vt ex quamplurimis expressis sacræ Scripturæ locis, & Iuribus docet Soar.*de legib. lib.*4.*c.*3. *& c.*16:*por tot.& lib.*3. *c.*6.Sosa *in tract.de largitione munerum.n.*112.

52 Secundò principaliter ad exclusionem prædictarum sententiarum constituo, quòd admissa etiam aliquorum Doctorum opinione, (quam veram iudico)cognitionem huius immunitatis esse mixti fori, quos refert, & sequitur Marta *d. tract. de iurisdiction. p.*2. *cap.*50.*per tot.* In casibus autem à Ceuall. supra propositis iam per Ecclesiasticum Tribunal iurisdictio legitimè præuenta,itaque prædictæ controuersiæ, & cognitionis immunitatis priuatiuus extat Iudex, vt ex se patet, quia præuentio iurisdictionis est appropriatio sibi soli in aliqua causa, quæ principaliter in solidum, & in actu pluribus competebat, vt ex Marian. Socin. & aliis refert Marta *d.lib.*2.*de iurisdict.c.*2.*per tot.* vbi quamplurima de effectibus præuentionis insinuat, Farinac. *d. cap.*22. *num.*369.

53 Quibus sic constitutis sequentia euidenter colligi,& defendi possunt.In primis, *que en el caso referido al principio,en que el Consejo, o Chancilleria declara,que el Iuez Ecclesiastico haze fuerça, y que otorgue, y reponga, no tiene el efeto que del sacan* Ceuallos, Pax, y Villadiego, *sino solo que el Ecclesiastico absuelua al Iuez seglar, y alce las censuras que (sin embargo de la apelacion interpuesta por el seglar) huuiere impuesta hasta que la causa de la immunidad se determine en las instancias de derecho en tribunales superiores Ecclesiasticos.*

54 Deinde colligitur ex supradictis nulla, nec apparenti ratione,nec colore posse defendi,quod prædictus Auctor constituit *d. quæst.*5. *num.*22. ibi: *Y con este auto de fuerça queda acabado el articulo de immunidad sin embargo de apelacion, como se dispone en el Motu proprio de Gregor: XIV.* Ex dicta enim Bulla tale non colligitur absurdum, non enim loquitur Pontifex ibi in casu cognitionis Ecclesiasticorum Iudicum.Præbuit enim ansam, seu occasionem doctissimo viro ad æquiuocationem capiendam, & non rectum, & congruum decisionis Pontificiæ sensum percipiendum, illud noue dispositum, & statutum vltra Ius commune à Gregorio XIV. in dicta Bulla. Declarante enim Ecclesiastico Iudice confugientem ab Ecclesia, vel extractum ab ea exceptum crimen commisisse, tunc quacunque appellatione remota reus per Ecclesiasticum Iudicem seculari consignatur, vt constat ex verbis Bullæ, ibi: *Tuncque demum de mandato Episcopi per Iudicem Ecclesiasticum Curiæ seculari quacunque appellatione postposita consignetur.* Quod noue dispositum prudenti admodum, & perspicua ratione statuit Summus Pontifex, aliquas insinuat Farinac *d. cap.*22. *num.*371.Gambacurt.*d.lib.*6.*cap.*17.omnino ad propositum videndi.

Item ex supra dictis tertio infertur, *que mientras dura el conocimiento de la causa de la immunidad, y si el reo sacado de la Iglesia es,o no de los exceptuados para no gozar d' ella; este conocimiento es mere Ecclesiastico con todas las instancias,hasta que* legitimè res iudicata in causa sententia pronuntietur, probatur ex iam dictis,& colligitur ex *dicta Bulla*,§.7.ibi:*Iudicio suo commisisse videbuntur,& in* §.8.ibi:*Ne autem secularis Curiæ prædicti ministri,*&c. 55

Ex quo etiam sequitur fortis exclusio placiti prædicti Auctoris, *en dezir, que con el dicho auto de fuerça arriba referido, queda acabado el articulo de la immunidad,supuesto que el auto de* otorgue, y reponga *no obra mas que lo que està aduertido, que es obrar las censuras que pendiente la apelacion se fulminaron poner la causa en el stado que estaua al tiempo que se apelò,y sobre estos puntos solamente tiene la causa determinacion,y no sobre el principal de la immunidad, pues ni el tribunal,y iuyzio sobre que se lleua el processo puede admitir esto.Y el auto que ordinariamente llaman de legos (quando el Iuez Ecclesiastico nulla iurisdictione procedit)sale,y tiene el efeto de quitarsele la causa in totum al Ecclesiastico, pero en los casos dichos no concurren, ni militan las razones que en el aute de legos,* vt inferiùs videbimus. 56

De lo dicho assi misme se excluye la diferencia, quæ ex dictis constituitur, *si el Tribunal dixere que otorgue, y reponga,* nam præterquam quòd est omnino falsa doctrina, quæ ibi refertur, versatur etiam *en sepuesto falso, porque nunca ay auto en Chancilleria, ni Consejo en causas de fuerça, ni iamas lo ha auido que diga* otorgue, *solo, ni puede auer fundamento para tal auto, pues la violencia, y fuerça se induze solo por auer executado sin embargo de apelacion el Ecclesiastico lo que por derecho deuia suspender, &c. y con el de* otorgue,*solo no quedaua ocurrido a el punto de la violencia executada.* 57

Ex superioribus etiam quarto elicitur nota, & censura iudicij Francisci Salgado, viri aliàs in materia meritò celeberrimi *in suo tractat. de Regia protect.tom.*1.*p.*2.*cap.*4.*num.*116.*in fine*,qui videtur sensisse idem, quod Hieronym. de Ceuallos *in locis superius citatis,*licet eius verba ibi sint subiecta tantæ obscuritati,& intricationi, vt potius sint tribuenda incuriæ Impressoris quàm vitio,aut iudicio Auctoris(& ita vere censeo) ita sunt scripta, (hi qui non 58

gaudent

gaudent immunitate Ecclesiarum iustè, & debitè à Iudice capi possunt, & ab Ecclesia extrahi, qui si appellauerint, sintque protestati Regium auxilium violentiæ, causa ad ipsum Iudicem remittenda est, & vim non fieri declarandum. Ex quibus verbis percipi non potest congruus sensus, nec aliqua Iuri consona propositio: supponit enim illa oratio reos ab Ecclesia extractos appellasse, & Regium auxilium protestatos fuisse, causamque esse remittendam ad Iudicem secularem, & vim non fieri ab Ecclesiastico; quod omne ipsa rei natura, aut proprietate maximam in se, & pugnam, & resistentiam continet.

59 Postremò iam vltra omnes in huiusce materiæ tractatu obseruandum aduerto, *que nunca en esta materia de immunidad Ecclesiastica, en ninguna causa, ò controuersia de delito exceptuado, ò no exceptuado para gozar de la immunidad, lleuandose el processo por via de fuerça a la Chancilleria, o Consejo no puede auer auto, o prouision que decida, que en conocer, y proceder el Ecclesiastico haze fuerça, que se remita la causa Seglar, como se decide en el auto de legos*, vt ex superiùs resolutis euidenter apparet. *Saluo en vn caso que es el siguiente. Quando el Iuez Ecclesiastico despues de auer declarado, que por crimen exceptuado en la Bula no goza el reo de immunidad, y le manda entregar a la Curia seglar, le otorga a el reo la apelacion, y proceda con censuras a que el Iuez seglar no innoue, &c. En este caso en proceder y conocer, atentara, y procedera sin iurisdicion, pues por el mismo Motu proprio le està denegada, y el progresso de la causa in totum.* Hactenus D. Ferdinandus de Hojeda.

Vtrum, & quando pensionem non soluens, vel eius validitatem impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti?

QVÆSTIO IX.

1 *Decretum regressus, & ingressus refertur.*
2 *Accessus, & ingressus in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis.*
3 *Accessus, & regressus ex quibus causis concedantur.*
4 *Rota sæpius ad regressus canonizationem processit.*
5 *Regressus canonizatio ex quibus fieri debeat.*
6 *Rota non solet admittere accessum, & ingressum nisi concurrat nimia proteruia in deneganre solutiones, vel aliter resistente.*
7 *Rota quomodo in hac causa processit.*
8 *Pacta inter contrahentes sunt diligenter seruanda.*
9 *Resignationes beneficiorum habent semper tacitam conditionem si pacta seruentur.*
10 *Resignationes beneficiorum, vt plurimum conceduntur ad vota resignantium.*
11 *Iniuriam nemini facit, qui vtitur iure suo.*
12 *Ius a resignante non abdicatur conditione minime adimpleta.*
13 *Conditione deficiente contractus celebratus censetur resolutus ab initio.*
14 *Regressus canonizatio non est pœna, nec priuatio, sed conditio quæ inest.*
15 *Regressus non operatur translationem, sed restitutionem tituli.*
16 *Beneficium resignatum recuperans vigore regressus, recuperat locum, quem prius habebat.*
17 *Titulus post canonizationem regressus resolutus est quoad resignatarium, & consolidatur in resignante*
18 *Intrusus, & merus detentator, non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem.*
19 *Possessio potest dari ad tempus limitatum.*
20 *Possessio capta virtute alicuius tituli præcedentis, sequitur naturam tituli, & secundum illum regulari debet.*
21 *Pensionarius, qui non soluit pensionem, Titulare declarante ipso facto est excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso iure priuatus.*
22 Ordinatio Regia lib. 2. tit. 13. *est pœnalis, & ideò non est trahenda extra casum, de quo agit.*
23 Flaminius Parisius *declaratur, & num. seqq.*
25 Claus. quam, & quas, &c. *quam vim habeat, ostenditur.*
26 *Impediens citari etiam auxilio Consilij Regij habetur pro citato.*
27 *Mandatū generale sufficit si deducatur ad speciem.*
28 *Principalis præsumitur à suo procuratore certioratus de statu causæ.*
29 *Decisio sacræ Rotæ refertur.*

AD præcauendas hominum malitias, qui eo animo beneficia sibi resignata capiunt cum reseruatione certæ annuæ pensionis, vt illam nunquam soluant, & sic resignantes eludant, solet Papa fauore resignantium clausulam regressus in Bullis Apostolicis reseruationis pensionis huiusmodi inserere, & mihi in hæc formalia concessit verba. *Tibique, quod Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi, modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentes reseruatam huiusmodi ex quauis causa nullam, & inualidam, seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante liceat tibi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, realem, & actualem possessionem per te, vel per alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate libere apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quam earundem præsentium vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis tibi de illa ex nunc prout ex tunc, & è contra, Apostolica auctoritate factæ habere volumus absque alia tibi desuper de nouo facienda prouisione.* 1

Hos enim accessus, & regressus, qui in resignatio- 2
nibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis, non abstulit Concil. Trident *sess. 25. de reform. cap. 7.* prout resoluunt Mandos. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum, q. 3. n. 3.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 6. quæst. 5. num.* 110. Ego ipse *in collect. ad d. cap. 7. n. 4.* quia regressus huiusmodi ex pacto inter resignantem cum pensione, & resignatarium, nihil habent in se amari, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 40. n. 166.* & ideò quando petitur canonizatio gratiæ regressus, vel accessus contra eum, qui consensit huiusmodi reseruationi, non est necessarium verificare pensiones aut narratiuam continentem ius præcedens ad effectum obtinendi canonizatoriam sui accessus. Ita Mohed. *decis.* 110. *&* 157. Pute. *decis. 4. & 6. de regressu*, Theodos. de Rubeis *singular. Rotæ p. 2. verbo litteræ, §. 3. n. 1* vbi *num.* 2. idem dicit procedere etiam contra eum, qui non consensit, sed venit ex iure eius, qui consensit.

Ex duplici igitur capite locus fit dicto decreto, 3
siue clausulæ ad hoc, vt ad Thesaurariam, de qua agitur, regredi possim. *Primò*, ex cessatione B. in solutione pensionis, vt bene notant Mandos. *de signatura gratiæ, tit. de regressu col. 8. vers. regressus, in princ.* Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benefic. lib. 3. q. 5. n. 4. Secundo*, quia ab eodem B. Titulare petitum fuit

illam

illam annullari, vel ad minorem quantitatem reduci;& dictum, seu allegatum, eam esse nullam, aut malè, & nulliter assignatam, vt aduertunt Mandos. *d.loco*, Flamin.*d.q.3.n.*8. Lotter.*de re benef.lib.1.q.*40. *num.*272. Et ex his duabus causis, seu illarum vna tantùm Rotæ sæpe sæpius processit ad regressus canonizationem, vt apud Verall. *decis.9.p.3. & in Salamantina beneficiorum* 7. *April.* 1617. *coram bonæ memor.Vbaldo, & in Cremon. pensionis super regressu* 23. *Iunij* 1623. *coram eodem*, & in altis citatis per Lotter.*d.lib.1.q.40.n.283.cum seqq.*& dicit Crescent. *decis.17.sub num.3.vers.Alias vidi, de rescript.* se alias vidisse nolentem soluere pensionem octo ducatorum amisisse Canonicatum valoris nonaginta, dando de nullitate pensionis, quæ refert Lotter. *d.qu.* 40.*num.*273. vbi etiam quod si is, à quo petitur pensio, excipiat de illius nullitate, implicat etiam nullitatem resignationis, & sic aperit viam regressui ad beneficium.

5 Quare cum B. cessauerit in solutione pensionis per quinquennium, & vltra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis meæ validitatem impugnauerit, inde patet conditiones verificari, & decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, Verall. *decis.*247.*p.*1. *& decis.*313.*p.*2. Achil. *decis.2.num.5.de iureiur.* Flamin. Paris. *de resignat.benef.lib.6.q.3.n.*7. Rot. *decis.*631.*n.*1.*p.*1. *& decis.*186.*num.2.p.2.recentior. & in d.Cremonen.pensionis super regressu.* Per quæ Iura, & auctoritates eadem Rota præuia decisione facta *sub die* 22. *Iunij* 1629. *coram R.P.D.Pirouano*, censuit in hacmet causa locum esse ingressui, & accessui.

6 Et in dicta mea decisione fuit firmatum non obstare, quod Rota non solet admittere huiusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruia in deneganre solutiones, aut aliter resistente, Gig. *de pensionib.q.*99.*num.*19. Flamin. Paris. *d.qu.3.n.*13. Lotter. *d.quæst.*40. *n.*277. *cum seqq.* Quia de magna proteruia constat nedum ex eo, quod dictus B. per triennium, & vltra, differt soluere pensionem, sed multò magis quia declaratas censuras sustinet, & surda aure pertransit per annos fere octo, quę sine pertinacia, & proteruia admitti non possunt, vt declarat idem Paris. *d.quæst.3.num.*14.

7 Vnde vigore dictæ decisionis, Rota seruatis seruandis mandatum de immittendo, & manutenendo respectiue ad mei fauorem sub Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis in forma solita, & consueta decreuit, & relaxauit, quod cum dicto B. ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset; & super huiusmodi impedimentis per illum præstitis, & non tuto accessu fuissent in Curia examinati testes, & producta aliqua Iura, & documenta, ac illis lectis, & visis per eandem Rotam accu[illegible] tam quoad intimationem dicti mandati de imm[illegible]endo, & manutenendo respectiue, quam quoad alia in præsenti causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & iuxta stylum Curiæ Romanæ procedi mandauit, & cum deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio quamuis per edictum facta, v[illegible] quia ordo de Iure requisitus sufficienter fuit se[illegible]tus, ac originales citationes probentur ex fide Cursorum, & Notariorum affixæ in locis solitis Curiæ, & in aliis duobus locis vicinioribus, & illis parere ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiue vna cum intimatione & notificatione, vt supra per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum dicto mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè patuisse, & obedisse seruatis; subsequenter causa huiusmodi in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique diligenter ac mature discussa, fuit in ea resolutum dandam esse declaratoriam contra dictum B. & apponendum sequestrum, & eius vigore fuit pariter decretum illum, incurrisse pœnas, & censuras in dicto mandato de immittendo contentas ob illius non paritionem, & crescente contumacia, & inobedientia, excommunicationis, & declarationis sententiam antedictam aggrauandam, & reaggrauandam duxit, & ad interdictum vsque processit, licet semper pertinaciter, & inobedienter, prout adhuc, non sine scandalo perseuerauerit.

Nil me vidisse profiteor Iuri, & rationi magis 8
consonum, quam regressus canonizationem, quia æquum est, vt qui non vult soluere pensionem, beneficium non habeat, sed restituat resignanti, ne alias cogatur ipse resignans, & pensionem non habere, & suo beneficio fraudulenter spoliari: tum quia clausula regressus ex speciali conuentione inter resignantem, & resignatarium apposita est, & per Papam confirmata; vnde prouenit, vt hæc pactio inter eos facta diligenter obseruari debeat, *ad l.* . *& l.iurisgētium, §.Prætor ait, ff.de pactis, & l.semper in stipulationibus, ff.de regulis iuris,* Surd. *decis.*182.*num.*2. *& decis.*248.*num.*2. Glorit. *resp.*1. §.2. *num.*78. Rota *in Romana, seu Comen. societatis* 5. *Iulij* 1627. *coràm bonæ mem. Vbaldo,* quod adeò verum est, vt nec ad minorem quantitatem pensionem reduci petere possit Titularis, quia simpliciter ei denegatur actio quasi proponenti de directo contraria, ex quo validitas eius tituli pendet ex toto à validitate reseruatæ pensionis in ea quantitate, vnde vel debet integrè soluere, vel dimittere beneficium resignatum, quia dum petit reduci concludit ad non consensum resignantis, & consequenter ad nullitatem totius gratiæ, aperitque viam resignanti ad reintegrationem sui beneficij: Mantic. *decis.*173. *n.*1.*vers.nam in eo casu,* Lotter. *de re benef.lib.1.q.*41.*num.*58. Rot. *dec.* 186.*n.2.p.2.in recentior.* Nam huiusmodi resignatio- 9
nes habent semper tacitam conditionem si pacta seruentur, Flamin. Paris. *de resignat. benef.lib.1.q.3.n.* 45. quia vt plurimum admittuntur, & conceduntur ad vota resignantium, idem Flamin. *d.qu.3. num.*55.
Vnde si fuit expresse conuentum in actu resigna- 10
tionis, vt cessante d. B. in solutione pensionis, vel eam annullari petente, possem propria auctoritate realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ libere apprehendere, nihil poterit impedire quin eueniente casu possem iuxta formam decreti ad Thesaurariam regredi, nemini enim facit inju- 11
riam, qui vtitur iure suo, *l. iniuriarum, §.1.ff.de iniur. l.3.§.is tamen, ff.de lib.hom.exhiben.* Ioseph. Vel. *de Iure controuerso in Hispalensi Senatu dissert.*26.*n.*[illegible] cum aliis à me citatis, *Axiom.*135.*num.*8.

Accedit, quia resignatio facta fuit conditionali- 12
ter, scilicet valida existente pensione reseruata, & cum effectu soluta, vnde si nulla allegetur, vel solutio non fiat, conditio deficit, proindeque intrat dictum decretum, & ex nunc prout ex tunc, censetur facta prouisio, adeo vt collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis.7.num.4.de renuntiat.* quo casu ius à me resignante abdicatum non censetur, ad tradita per Caputaq. *decis.*216.*num.*3.*p.*1. Flamin. Paris. *d. tract.lib.*1. *quæst.*3.*num.*82.*cum seqq.* Buratt. *decis.*835. *num.*33. cum aliis citatis per me *de Iure Eccles. lib.*3. *cap.*15. *num.*79. sicut nec abdicatur non seruatis conditionibus, Flamin. *d. lib.*1. *quæst.*14. *num.*10. Ego ipse *d. cap.*15. *num.*80. quia conditione defi- 13
ciente contractus celebratus censetur resolutus ab initio,

initio, *l. necessario, §. 1. ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam*, vbi Alexand. *n. 4. ff. si certum pet.* Flamin. *d. lib. 1. quæst. 3. num. 27.* Tiraq *in l. si vnquam, verbo reuertatur num. 177. C. de reuocand. donat.* vbi quod defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis. Iuuat etiam quia renuntiatio facta fuit in eum finem, vt pensio reseruaretur valida ne ex illa renuntiatione nimium dispendium pati videat, & ita correspectiue, quo casu, vbi scilicet aliqua sunt correspectiua, quia vnum fit propter aliud, adeo sunt indiuidua, vt vnum tantum censeantur, sicut notat Alexand *cons. 121. col. 2. in fine, vol. 3.* Crauet. *cons. 230. num. 2. & cons. 298. lib. 3.* & est elegans quoad hoc propositum doctrina Baldi *in l. pollicitatione in fin. C. de donat. ante nupt.* vbi dicit, quòd quando contractus se inuicem contingunt per modum causæ habentur pro eodem; & ita cum resignatio, prouisio, & pensio fuerint correspectiuè facta, vnum scilicet propter aliud, si deficiat aliquod eorum, totum resoluitur, *l. etiam, §. ex causa, ff. de minor.* Menoch. *cons. 1[.]6. num. 4. & 5. vol. 2.* Decian. *resp. 1. num. 38. vol. 3.* Alexand. *cons. 111. col. 3. num. 3. lib. 3.* Crauet. *consil. 2[.]0. num. 2.* Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 246.* Grassis *de except. cap. 14. num. 42.* Aldouin. *cons. 10. à num. 94.* Iniquum, & iniustum est in contractu correspectiuo, quod firmitas eius, aut valor ipsius ab vnius dumtaxat ex contrahentibus voluntate penderet, & quod esset in eius arbitrio implere, vel non, pro parte sua, alterúmque ad ipsius contractum implementum adstringere, iuxta doctrinam Baldi *in l. in vendentis, C. de contrah. empt.* Surd. *cons. 13[.] num. 24. lib. 1.* Federic. Scot. *resp. 17. num. 4. lib. 1.*

14 Ex quo inferebam non posse dictum B. conqueri de beneficio amisso, nec fingere vim sibi inferri, dum à me vigore regressus canonizati occupatur, nec denique agere vti spoliatus, seu priuatus, quia canonizatio regressus non est pœna, nec priuatio, sed conditio, quæ inest, vel modus rei traditæ, vt optimè resoluit Lotter. *de benefic. lib. 1. q. 40. n. 193.*
15 & ideo non operatur translationem, sed restitutionem tituli, ex Rot *decis. 427. num. 7. part. 1. diuers.* Et
16 hinc prouenit, vt ille, qui vigore regressus restituitur ad beneficium per eum resignatum, recuperat locum, quem prius habebat, prout resoluit Flamin. Paris. *d. lib. 1. quæst. 14. num. 28.* facilis est enim recursus & conuersio ad pristinam rei naturam; & originem *l. si vnus, §. pactus ne peteret. ff. de pact.* ibi, *non fit causa dot[is] deterior, sed [f]ormæ suæ redditur; l. filio quem pater*, ibi, *quia non translatus, sed redditus videretur, ff. de liber. & posthum. cap. ab exordio. 25. dist. cap. 2. de decim. lib. 6.* Socin. Iun. *cons. 35. num. 6. vol. 1.* vbi adducit notabile dictum Boëtij *lib. 3. de consolat. Repetunt proprios quæque recursus, reditùque suo singula gaudent.* Crauet. *cons. 616. n. 5. vol. 4.* Crot. *in l. omnes populi, num. 213. ff. de iustit. & iure*, Tiber. Decian. *cons. 90. num. 6. & 7. vol. 3.*

17 Vnde fit, dictum B. post canonizationem regressus siue ingressus titulum non habere, resolutus enim fuit, & consolidatus in me virtute dicti regressus canonizati, Rot. *in Ciuitatis plebis pensionis 15 Iunij 1616. coram bonæ memor. Cardin. Sacrato*: ac proinde illum tanquam intrusum ac merum detentorem non posse dici hodie legitimum contradictorem ad impediendam immissionem, Seraphin.
18 *decis. 1257.* quia paria sunt titulum non habere, vel nullum habere, Surd. *decis. 45. num. 17.* Vtcunque enim contingat resignantem regredi ad beneficium resignatum siue per actionem in spolio motam siue per canonizationem regressus sibi reseruati in casu non solutæ, vel in dubio reuocatæ pensionis, constat verum titulum esse penes regredientem, & pensionem ipsam extingui in tantum vt si ex noua concordia beneficium iterum cedat resignatario, & non conualescat, sine nouo Papæ decreto, modo scilicet circa regressum nullæ remanserint reliquiæ litis, in quibus iste effectus videatur suspensus, ita Ferentil. ad Buratt. *decis. 528. n. 4. & 5.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 16. num. 62.*

Nec vllum inconueniens considerari potest ex eo, 19
quòd beneficium conferatur à Papa sub certa conditione, vel ad certum tempus, quia possessio accipit suum esse ab animo, & patientia illius contra quem quis prætendit acquirere quasi possessionem, *l. si ego §. 1. de publicand. l. 3. §. dare, ff. de vsufructu*, ex quo sequitur, quòd possessio ad tempus illo elapso non dicitur amplius possessio ex natura temporis limitati, *l. Imperator, ff. de postulando, l. statuliberi, §. Stichum, ff. de legat. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 13. num. 94.* Et possessio data tempore limitato, siue, vt aliquid impleatur, cessat illo impleto, vel transacto tempore, Decian. *cons. 108. num. 19. tom. 3.* Nicol. Gar. *de benefic. p. 1. cap. 2. num. 87.* Et tantum abest, quod 20
possit dictus B. dicere se esse in possessione libertatis de non soluendo dictam pensionem, quinimo potest opponi ex dictis illum non habere beneficij possessionem, nisi dum soluerit, illamque cessasse cum incœpit deficere in solutione pensionis huiusmodi, regressu, siue ingressu ob id canonizato, arg. *l. si à te, ff. de seruit. vend.* & quæ tradunt Roland. *cons. 9. n. 39. vol. 3.* Mantic. *decis. 213. n. 5.* Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benef. lib. 10. quæst. 5. num. 45.* Rota *decis. 363. num. 2. p. 1. diuers.* dum tenet possessionem captam virtute alicuius tituli præcedentis sequi naturam tituli, & secundùm illum regulari debere.

Ex alio capite dictus B. iure, si quod habebat in 21
dicta Thesauraria, priuatus existit, nempe ex decreto in litteris Apostolicis reseruationis meæ pensionis inserto, quod sic cautat. *Et eadem auctoritate statuentes quod ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festiuitatibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediatè sequentes pensionem per præsentes reseruatam prædictum per eum tibi tunc debitum non persoluerit cum effectu lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsentes reseruata huiusmodi tunc debita integre satisfactum, aut alias tecum, vel cum dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si verò per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipso animo (quod absit) sustinuerit indurato, ex tunc effluxis mensibus eisdem dicta Thesauraria perpetuo priuatus existat, illaque vacare censeatur eo ipso.* Nam cùm Papa declarauerit dictam Thesaurariam vigore huius decreti vacasse, & de illa sic vacante mihi prouiderit sine præiudicio regressus, siue ingressus intentati, non potest dictus B. titulum allegare, quo suffultus retinere illam valeat, ita D. Gabr. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 64. num. 18.* ibi: *Limitabis suprapositam resolutionem non procedere in Pensionario, qui licet non soluens pensionem ipso facto sit excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso iure priuatus*, vt tradit Gig. *de pensionib. quæst. 78. Illud tamen intelligitur si modo placeat pensionario*, teste Cassad. *de locato, quæst. 2. num. 3. & q. 3. num. 4. Quare quandiu voluntatem suam pensionarius non aperit, titulum habet, & renuntiare potest*, &c. Ergo à contrario sensu postquam resignans suam declarauerit voluntatem, resignatarius non habet titulum, nec potest renuntiare.

Non obstat *Ordin. Regia lib. 2. tit. 13.* quæ contra 22
impetran

impetrantes beneficia viuentium pœnas statuit, quia, vt supra diximus, ad beneficium rediens virtute regressus non diciturde nouo impetrare beneficium alterius, sed sui restitutionem obtinere per illam clausulam, *ex nunc, provt ex tunc*, quæ inserta reperitur in dicto decreto, adeò vt collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis.7. num.4. de renuntiat.* Cuius quidem Ordinationis decisio, cùm sit pœnalis, est restringenda, nec vltra casum, de quo agit, trahenda, *cap. pœnæ, de Pœnit. dist. cap. in pœnis, de regul. Iuris lib.6. & ipsamet Ordinatio Regia in vers. fin.* hoc ipsum declarat, his verbis. *E queremos que isto se entenda nos casos expressos nesta Ordenaçaõ somente, è naõ se fara della extençaon à outros casos fora delles.* Accedit quia negari non potest licere hoc casu ad beneficium regredi; ergo talis regressus siue accessus permissus debet censeri, & minime illa ordinatione comprehensus; non enim puniri quis debet, qui fecit id, quod sibi licere putauit, Crauet. *cons.111. num.24. vol.1. & cons.203. num.2. vol.2.* Immo & omnis dolus excluditur, ex quo quis vtitur iure suo, aut iure permittente aliquid agit, vel exequitur actum fieri solitum, *l. nullus, ff. de regul. Iuris*, Magon. *Lucens. decis.29. num.16.* Mascard *de probat. concl.531. num.12. & concl.815. n.41.*

23 Nec etiam obstant resoluta per Flamin. Paris. ex aduerso allegatum *d. tract. de resignat. benef. lib.6. q.2. num.140. & quæst.3. num.37.* dum ad regressus canonizationem videtur exigere personalem resignatarij citationem, quia illa in hoc casu fuit ex multis pro sufficienter habita.

24 Et primò, quia litteræ Apostolicæ reseruationis meæ pensionis me instante die 28. Augusti 1625. per Notarium Apostolicum eidem B. intimatæ, lectæ, & declaratæ fuerunt cum dicto decreto, ac omnibus ibidem contentis, vnde non potest prætendere ignorantiam dicti decreti, & intimatio hæc loco citationis deseruire potest: siquidem Flamin. Paris. loquitur quando causa incipit à canonizatione regressus contra Titularem reum penitus talia ignorantem, & falsò existimauit canonizationem regressus esse pœnam continentem priuationem, per ea quæ supra diximus hac eadem *quæst. num.14.*

25 Secundò, quia idem B. obtinuit committi in Rota causam solutionis dictæ pensionis cum claus. *Cum incidentibus, & emergentibus*, & cum alia, *Quam, & quas*, &c. quarum vigore Papa per aliam commissionem sua propria manu signatam, causam emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi ac illius canonizatione eidem Rotæ Auditori commisit, in qua potuit ferri sententia super illa, licet in prima non expressa, & formaliter deducta, Surd. *decis.24. num.17. vers. Posset tamen*, Rot *decis.157. num.1. p.1. recentior.* Vnde cum præcesserit dicti B. commissio, & illius vigore me citare fecerit coram R.P.D. Pirouano ad videndum reuocari mandata ad meum fauorem relata, & pro pensione huiusmodi annullanda, potui, & merito, coram eodem Auditore quasi per reconuentionem agere ad canonizationem regressus vigore alterius commissionis propria manu Sanctissimi signatæ, quam retuli *quæst.6. num.5.*

26 Tertiò, quia idem B. exquisitis modis, & fallaciis impedimenta præstitit ne sibi aliqua fieret citatio, aut intimatio, vnde succedit conclusio, quod impediens citari, habetur pro legitime citato, *cap. quoniam frequenter, §. porro*, vbi Gloss. *verbo impedit, vt lite non contestata*, Tiraq. *in tract. res inter alios acta, vers. Limita duodecimo*, Lancell. *de attent. p.1. cap.4. in præfat. num.106. & 109.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.66. num.32.* optime in his terminis Seraph. *decis.1094. num.3.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.2. cap.38. num.102.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.1. resol. fin. casu 16.* Quando enim per alium stat quominus quid fiat, id vtique profecto habetur in ipsius præiudicium, Tiraq. *de retract. lign. §.1. glos.10. num.9.* & Rota solet facere interpretationem contra recurrentem ad Consilium Regium, puta ne citetur, quia habetur pro citato, vt per Theodos. Rubeum *in singularib. Rotæ p.2. verbo Consilium Regium §.1. p.39.*

Quartò, quia Thomas Luciolus Procurator substitutus in vim cuiusdam mandati generalis, & amplissimi à dicto B. obtenti cum facultate consentiendi cuicumque reseruationis pensionis cum omnibus cautelis, & conditionibus per resignantes impositis, & ad lites, &c. huiusmodi mandatum ad speciale Iudicis intentati regressus, & accessus deduxit, & eius vigore illud impugnauit, & à sententia regressus canonizatoria inualide appellauit, vnde colligitur dictum B. plenam habuisse huius facti, & citationis prætensæ scientiam, vt optime resoluit Rot. *coram Seraphino decis.654. num.1.* ibi: *Quod deducitur de generalitate mandati nihil est, cum sponte Procurator constitutus comparuerit in actis huius causæ, & ita deduxerit suum mandatum ad speciale*; & rationem reddit *num.5.* quia quando procurator generalis sponte comparet post citationem principalis, tunc præsumitur citationem peruenisse ad notitiam principalis. 27

Quintò, quia dictus B. præsumitur certioratus à dicto Thoma Luciolo eius Procuratore toto illo tempore ad triennium fere ascendente; quo in Curia lis durauit super regressu, & incessu, iuxta ea, quæ resoluunt Roman. *consil.581.* Rot. *decis.396. n.3. part.1. diuers. & decis.174. n.3. part.1. recentiss.* 28

Sextò, & vltimò, quia cognoscens Rota quot cauillationibus dictus B. impediebat ne vlla sibi fieret personalis citatio, decreuit causa cognita, & præhabitis diligentiis necessariis, vt per edictum esset procedendum, provt factum extitit, & ex abundanti fuit citatus dictus Thomas Lutiolus Procurator; decisio autem Rotalis vere aurea in ea parte, quæ ad nostrum intentum conducit, sic cantat. *Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro casu non tuti accessus, sed etiam ad hoc vt posset dici personaliter citatus*, Bald. *in d. cap. quoniam frequenter, §. porrò, n.2. vt lite non contest. Et idem fuit dictum in Lamen. censûs 10. Ianuarij 1614. coram me, Quando scilicet recursus concludenter est probatus: præterea testes fuerunt examinati formiter deponentes, quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicij Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile propter pœnas in Regijs Constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare.* Rot. *decis.12. num.2. de rescript. in antiq. & idem firmant de stylo huius Tribunalis* Adden. *ad decis.5. num.2. & 4. eod. tit. de rescrip.* Cassad. *decis.2. de dolo, & contum. Et idem fuit admissum in supradictis decisionibus Ianuen. censûs 10. Ianuarij 1614. & Ianuen. separationis thori 8. Martij 1626.* &c. Denique per edictum seruatis de Iure seruandis ritè, & strictè fuit processum in hac causa secundum praxim Curiæ, de qua in nostro voto decisiuo 8. *per tot.* 29

Vtrùm

Vtrùm regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renuntiare?

QVÆSTIO X.

1 *Doctores referuntur qui tenent regressariũ recipiendo pensiones decursas videri regressui renuntiare.*
2 *Contrarium verius.*
3 *Emphyteutam non soluentem per triennium potest dominus expellere, & petere pensiones, quando incœpit ab expulsione, vel ab executione præteritarum pensionum cum protestatione.*
4 *Iuramentũ habet vim clauf.* Rato manente pacto.
5 *Clauf.* Rato manente pacto, *operatur quòd debitum principale simul, & pœna exigi possint.*
6 *Clauf.* Rato manente pacto, *in emphyteusi operatur, vt emphyteuta possit expelli ob non solutionem Canonis, etiamsi dominus directus illum receperit de præterito.*
7 L. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except, *declaratur.*
8 *Pœna quando apponitur loco contemptus, & postea res, & pœna petuntur ex diuersis causis, vtrumque debetur.*
9 *Regressui renuntiare videtur ille qui recipit pensionem post lapsum terminum illam soluendi.*
10 *Canonem recipiens post incursum caducitatem, videtur illam remittere.*
11 *Agens ad pensionem tantùm in iudicio, & de regressu nihil dicens recipiendo pensionem videtur regressui renuntiare.*
12 *Agens ad pensionem, & regressum, si fuit pronuntiatum super vtroque, & recipiat pensionem, non censetur renuntiare regressui.*
13 *Pensio non est onus reale cohærens ipsi beneficio, sed onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens.*
14 *Pensio decursa de tempore, quo beneficium fuit occupatum ab intruso, ab ipso solo est soluenda, & non à Titulari, qui fructus de illo tempore nõ percepit.*
15 *Resignatarius, qui vigore resignationis quantumcunque nullæ, fructus percepit, pensionem soluere tenetur.*
16 *Capitulum soluere tenetur pensionem impositam super Canonicatu, cuius fructus illi accreuerunt propter non residentiam Canonici.*
17 *Pensionarius agere potest hypothecaria contra quemcunque possessorem fructuum.*
18 *Respondetur fundamentis Gigantis.*
19 *Declaratur iterum* l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except.
20 *Pœnæ conuentionales de Iure Canonico debentur, sed sustinentur semper pro quanto alterius partis interest.*
21 *Pœna ciuilis, & criminalis resultat ex vno maleficio, & vna non confundit aliam.*
22 *Papa in regressu confert beneficiũ ex nunc prout ex tunc, & ideo collatio censetur facta ab initio.*
23 *Regressus extinctio antequam regressarius declaret velle redire ad suum beneficium, est actus fauorabilis, qui cassatur ex sola voluntate ipsius regressarij, & per renuntiationem factam coram Notario, & testibus.*

1 FFIRMATIVAM partem latè probat Gigas *in tract. de pensionib. q. 76. per totam*, & præcipuè ex *n. 20. vers. Istis non obstantibus*, quem sequuntur Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 6. q. 3. n. 30.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 1. c. 152. n. 19. & tom. 4. c. 617. n. 13. vers. insuper, cum seq.* argum. text. *in l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except.* vbi dicitur, quòd cõdemnatus ad dandũ hominem, si promisit illum tradere intra certum diem sub pœna, transacto tempore non potest pulsari, vt soluat hominem, & pœnam.

Pars verò negatiua, quòd scilicet non amittit pensiones decursas, qui vigore regressus, ob illas non solutas, obtinuit immitti in possessionem beneficij; in Iure mihi verior videtur, ac in practicando, & consulendo omnino consequenda, ex multis. Et *primò* ex text. *in l. colonus, ff. locati*, vbi dicitur, quòd dominus potest expellere colonum contumacem in soluendo, & petere pensiones: & *in auth. qui rem, C. de sacros. Eccles.* vbi dicitur, quod Ecclesia potest expellere emphyteutam per biennium non soluentem, & habere pensiones, ac retinere melioramenta, & nullus dubitat posse dominum tunc expellere emphyteutam, & petere pensiones, quando incœpit ab expulsione, vt resoluunt Clar. *in §. emphyteusis, q. 10. post princip.* Gig. *de pensionib. q. 73. n. 8.* Surd. *decis. 317. n. 14.* Steph. Gratian. *discept. forens. c. 633. n. 38. cum duobus seqq.* Vel saltem ab executione præteritarũ pensionum cum protestatione: Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 22. tit. 33. n. 5.* Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 33. num. 146.* Buratt. *decis. 624.* *Secundò*, quia in nostro casu B. sub iuramento se obligauit ad pensionis solutionem, tunc enim iuramentum habet vim clauf. *Rato manente pacto, l. si quis maior, C. de transact.* Bald. *in l. cum proponas, n. 2. vers. Vlteriùs. C. de transact.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 85.* Cardin. Tusch *tom. 1. lit. C. concl. 300. num. 4.* Clausula autem, *Rato manente pacto*, operatur, quod debitum principale, simul, & pœna exigi possint, & vtrumque debeatur, *l. qui fidem, ff. de transact. d. l. cùm proponas.* Salust. Tiber *in formulario instrum. lib. 1. c. 14. n. 10. & c. 19. n. 14.* Gutier. *in repet. l. nemo potest, n. 413. ff. de legat. 1.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 30. n. 52.* Vnde in emphyteusi apposita operatur, vt emphyteuta possit expelli ob non solutionem Canonis, etiamsi dominus directus illum receperit de præterito, quia vtrumque consequi poterit, videlicet canonem præteritum, & expulsionem, quæ sunt compatibilia, Alex. *cons. 196. num. 2. vers. nec ad hoc obstat, & cons. 206. num. 2. vers. Ad prædictorum, vol. 7.* Card. Tusch. *d. concl. 300. n. 11.* Marta *de clauf. p. 1. clauf. 131. n. 7.* quos refero *in tr. de clausul. vsufreq. clauf. 128. n. 7.*

Non obstat *d. l. apud Celsum, §. Labeo*, quia ibi pœna successerat loco rei debitæ, cũ fuerit maior, quam res debita, & ideo minor illa summa inerat maiori, *c. 1. de arbitr. lib. 6. l. 1. §. si stipulanti, ff. de verb. obligat.* cum aliis citatis per Card. Tusch. *tom. 7. lit. S. concl. 885.* At verò in hoc casu regressus non succedit loco pensionum debitarum, sed illis accedit, ac proinde vtrumque peti potest, pensiones scilicet præteritæ, & beneficium, ad notata per Bald. *in d. l. cùm proponas n. 3. vers. Tertio casu*, & *ibi* Paul. de Castro *n. 2. vers. Adde quartum casum.*

Et maximè, quia pensiones percipiuntur ex debito antiquo propter fructus beneficij perceptos, & regressus ob incursam contumaciam in non soluendo debitis temporibus, vel potius ex pacto expressè inito in litteris Apostolicis reseruationis, & tunc quando pœna apponitur loco contemptus, & postea res, & pœna petuntur ex diuersis causis: veluti si pœna petitur ex contumacia, vel ex pacto, & debitum ex actione antiqua, certum est vtrumque peti posse, ex traditis per Bald. *citato loco, vers. Sed si non petitur*, ibi: *Interdum pœna*, & Paul. *ibidem vers. Item adde quintum.*

Vtrùm hac de re consulti primarij Romanæ Curiæ Aduocati, & præcipuè D. Ioannes Ghinus vtriusque Iuris consultissimus, & à me multis nominibus

The right-hand column carries paragraph numbers 2–9 in its margin, in this order: 2 beside "Pars verò negatiua…"; 3 beside "Eccles. vbi dicitur, quod Ecclesia potest expellere"; 4 beside "624. Secundò, quia in nostro casu…"; 5 beside "Clausula autem, Rato manente pacto…"; 6 beside "n. 52. Vnde in emphyteusi…"; 7 beside "Non obstat…"; 8 beside "Et maximè…"; 9 beside "Vtrùm hac de re…".

vel etiamsi omnia essent publica & nota: non idcirco reus ita Prælati sententiam displicere posset, vt eius potestatem negligere videretur, sed moderate, & prudenter liceret ei solum Iure suo vti.

18 Idem fere tenet P. Franciscus Suarez *d. disp. 4. sect. 7. in fin.* ibi: *Denique addo etiamsi sententia sit iniusta, & nulla, idque euidenter constet subdito, adhuc timendum esse, vt eam non contemnat in foro exteriori, si forte in illo sit valida, vel vt non cum aliorum scandalo, si forte alij ignorent illius defectum, vel certe, vt licet omnia publica sint, & nota, non propterea ita sententiam, vel præceptum Superioris despiciat, vt ipsum etiam Superiorem & potestatem eius contemnere videatur.*

19 Excommunicatus enim iniustè debet se gerere pro excommunicato etiamsi nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscitur publice de nullitatis causa, vt tenent S. Antonin. *p. 3. tit. 24. cap. 73. §. 1. in fine*, Nauarr. *in Man. cap. 27. num. 3. & in c. cum contingat, remed. 3. num. 5. de rescript.* Ratio est, quia excommunicatio quamuis iniusta contemni non debet ne ex ipso contemptu reus remaneat ligatus, *cap. si is qui §. cum ergo in fine 11. q. 3.* Mari. Alter. *d. tom. 1. lib. 4. disp. 5. cap. 4. prope fin. vers. Respondet vtrobique.*

20 Remanet igitur firmum, declarationem dicti Iudicis Regiæ Coronæ contra censurarum validitatem esse nullam, dictumque B. legitima excommunicatione ligatum esse, non tantum semel sed etiam pluries ob maximam eius contumaciam, debereque pro tali reputari, vnde in ea excommunicatione ad Subdiaconatus Ordinem se promoueri faciens, suspensionem incurrit indispensabilem, sicut resoluunt Cou. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num. 6.* Nauar *in Man. cap. 27. num. 241. in princip. & in cap. consideret, §. cautus num. 29. de pœnit. dist. 5.* Suar *de censur. tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 57.* Auila *in simili tract. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 6. vers. Secunda conclusio*, Mari. Alter. *eod. tract. tom. 2. disp. 1. de suspens. cap. 6. in princip.* Bonacin. *etiam eod. tract. disp. 3. de suspens. puncto 5. §. 1. n. 10. & nouissime de suspens. in particulari disput. 3. q. 1. puncto 6. num. 1* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 17. c. 5. n. 94.* Ad hoc afferentes textum expressum *in cap. cum illorum, de sentent. excom.* cuius verba melius suspensioni, quam irregularitati accommodari verius duco, licet Henriq. Nauar. Maiol. Valent. & Reginald. existiment hunc irregularitatem incurrere.

21 Quamuis autem in *d. cap. cum illorum*, fiat expressa mentio excommunicationis propter violentam manuum iniectionem in Clericum, nihilominus tamen generaliter de quacunque alia excommunicatione debet intelligi, sicut in terminis tenet Suar. *d. num. 57. in fine*, ibi. *Solum ego video posse probari suspensionem hanc in cap. cum illorum, de sentent. excom. vbi expresse ponitur, non tamen in generali, sed specialiter in casu excommunicationis propter violentam manuum iniectionem in Clericum, quia tamen ibi non videtur spectari ad grauitatem illius delicti excommunicationis, sed ad generalem culpam suscipiendi Ordines cum excommunicatione, ideo illa pœna, & suspensio generalis esse censetur pro omnibus excommunicatis suscipientibus Ordines.*

22 Idem tenet Mari. Alter. *d. cap. 6. vers. Ad probandum, in fine*, ibi: *Et licet in specie sermo sit de excommunicatione propter violentam manuum iniectionem in Clericum, nihilominus Summus Pontif. in responsione ad quæstionem non videtur respexisse peculiare illud crimen, & excommunicationem eidem annexam, sed generaliter considerasse quàm indecens, & a Religione alienum appareat, vt quis censura obstrictus Ordinibus Ecclesiasticis insigniri præsumat, ideo pœna suspensionis ibi posita locum habet in omnibus excommunicatis.*

Non obstat quod suspensio dicti *cap. cum illorum*, 23
videtur ferendæ sententiæ, ibi, *deponendos*. vnde cùm non fuerit dictus B. talis declaratus, non potest illam incurrere; quia respondetur huiusmodi suspensionem ipso iure latam esse, vt optime declarat Bonac. *de suspens. in particulari disp. 3. q. 1. puncto 6. nu. 5.* his verbis. *Neque obstat illud Participium* deponendos: *quod est futuri temporis, & non videtur continere censuram ipso iure latam, sed ferendam: respondeo enim continere censuram ipso iure latam, tum quia coniungitur eo illo verbo,* censemus *quod est temporis præsentis, & illud verbum,* deponendos *non adhibetur ad significandam suspensionem comminatoriam, sed ad significandum eos, qui in futurum post editionem illius textus ordines capient in excommunicatione, censuræ suspensionis obnoxios esse: tum quia vna pars dispositionis aliam explicat, l. 2. ff. de reb. dub. sed in eodem textu fertur suspensio ipso facto contra Religiosos, ergo etiã ipso facto fertur contra Clericos seculares: tum quia in præcitato cap. denegatur Episcopis facultas dispensandi,* ibi: In reliquis casibus, tam Archiepiscopi, quam Episcopi, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali dispensandi facultatem se nouerint non habere: ergo censura censetur ipso iure lata, alioquin frustra denegaretur dispensandi facultas.

Neque obstat allegata Balthasaris ignorantia dictæ excommunicationis; quia contrarium constat 24
euidenter, tum quia fuit publice excommunicatus in dicta Ecclesia Vimaranensi cum magno populi concursu, solemniter, campanis pulsatis, candelis accensis, & demum extinctis, ac in terram proiectis, Cruce erecta, Religione indicta; tum etiam quia pro tali se reputans à Fidelium communione per quatuor fere annos se abstinuit; tum denique quia concurrebat populi rumor, qui sufficiens, ad hoc videbatur, *cap. illud, de Clerico excom. minist.* vbi Abb. *num. 4.* Syluest. *in sum. verbo irregularitas, §. 15. q. 13. vers. Sextum, & §. 4. q. 2.* Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 34. num. 4.* vbi reddit rationem, *quia cum excommunicatus scire debeat, est in culpa si ignoret.*

Nec etiam obstat, quod dictus B. postea fauore 25
dicti Iudicis Coronæ Regiæ fuit per illum declaratus non excommunicatus, & sic ignoranter cum hac bona fide ad sacrum subdiaconatus Ordinem se promoueri fecit, quia nulla illa declaratio, & affectata ignorantia non prodest, eo quod dictum *cap. cum illorum*, probat necessariam esse dispensationem Episcopi quando ignoranter ignorantia facti, vel iuris Ordines recepit excommunicatus, ergo supponit culpam præcedentem: ita Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 6. num.* Maiol. *d. cap. 34. numer. 4.* Mar. Alter. *d. cap. 6. dub. 2.* In nostro verò casu nullo modo potest dictus B. allegare ignorantiam, siquidem ab Archiepiscopo Bracharense responsionem accepit, ob excommunicationem, qua erat ligatus, Ordinis requisiti incapacem esse; sed hac responsione non obstante, subreptitiè, & sine eius licentia, literisque dimissorialibus ab alio Ordines accipere non expauit.

Denique non obstat, quod de mandato dicti Iu- 26
dicis Regiæ Coronæ quidam Clericus dicto B. absolutionem impertiretur, quia ex defectu iurisdictionis; tam ex parte mandantis, quam absoluentis talis absolutio debet nulla censeri, ac proinde habenda ac si facta non esset, paria enim sunt non esse, vel esse nullum, *l. duo sunt Titij, ff. de testament. tutel. l. non putauit, §. non quæuis, ff. de bonor. possess. contra tab.* Surd. *decis. 51. num. 14. & decis. 222. num. 2.* cum aliis citatis per me, *Axiom. 174. n. 13.* Et paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, *l. pen. in princ. ff. de suis, & leg. hered. l. quoties.* vbi gl. & Doctores, *ff. qui satisdare cog.*

cog.8.ſciendum,Inſtit.de ſatiſdat.tutor.gloſ.verbo inuti-
lem in cap.2.de tranſlat.Prælat.iunctis aliis,quæ refe-
ro dict. Axiom.174.num.14.vel minus legitime fieri,
l.ſi autem nullum,Cod.de legitim.hæred.capit.inter cor-
poralia,de tranſl.Epiſcopi, c.veniens,de preſbyt.non ba-
ptiz.Cardin. Tuſch.tom.6. lit. P. concluſ.87. num.1.
cum ſeqq.Surd. conſil.45. num.42. & conſ.88.num.16.
plures,quos refero d. Axiom.174.n.15.

27 Quod autem Clericus ille inualidè abſoluerit ex
defectu iuriſdictionis,ex eo aperte conſtat,quia de-
claratoriæ litteræ Auditoris Cameræ, quarum vi-
gore tanquam earum merus executor Cantor Ec-
cleſiæ Bracharenſis declarauit excommunicatum
dictum B. habebant expreſſam clauſulam reſerua-
tionis cenſuræ eidem Auditori, in hæc verba: Cuius
abſolutionem nobis reſeruamus. Tum etiam,quia nul-
lus poteſt abſoluere à cenſuris Auditoris Cameræ,
niſi ipſemet, aut eius Locumtenens, ſeu ab eis de-
putatus,vt decidit Paulus V. conſtit.ſua 18. aliàs 20.
incip. Eximia §.21.ſub Dat. Romæ apud S. Marcum
Kal. Octobr.1606.ibi: Et quod a te vel Locumtenenti-
bus, & alijs prædictis pro tempore excommunicati, ſeu
aliàs cenſurati ab alijs, quam a te, vel Locumtenenti-
bus, & alijs tuis huiuſmodi etiam de partium conſenſu
præter quam in mortis articulo conſtitutum abſolui non
poſſint ad euitandas colluſiones ſtatuere, &c.

29 Et hoc adeò verum eſt, vt etiam dictus Cantor
merus dictarum declaratoriarum executor, cui tan-
tùm nuda poteſtas excommunicandi fuit commiſſa
ab Auditore Cameræ potuerit ſolùm ligare, ſed
non abſoluere, ſi id facere voluiſſet, quod noluit
ſuarum facultatum conſcius ne excederet fines mã-
dati,gloſ. verbo ligare.in cap.cùm inſertur,de maiorit.
& obed.Sayr.de cenſur.lib.2.cap.20.num.13. Azeued.
l.1.num.123.tit.5.lib.8.nouæ recop.Rendina in promp.
receptar.ſentent.tom.1.tit.41.de excommun.n.4. Flores
de Mena var.lib.1.q.4.num.4.Et in his terminis hoc
ipſum decidit Rot.in Elboren.fructuum 17. Nouem-
bris 1629.coram R.P.D.Queipo,his verbis: Neque ob-
ſtat, quòd executor ab Auditore Cameræ in partibus
deputatus declarauerit cenſuras ab eodem Auditore
Cameræ promulgatas eſſe nullas, quia in hoc huiuſmodi
executor nulliter proceſſit, cum executori non liceat ſu-
per validitate ſententiæ, cuius executioni additus eſt,
pronuntiare,l.ſicut proponis, l.executorem,Cod.de exe-
cut.rei iudic.l.ſi Prætor 75.ff.de re iudic.Bar.in l.à diuo
Pio in prin..a num.4. Alex.num.9. Iaſ.num.22.ff.de re
indic. Felin. in cap. paſtoralis, §. quia verò num.16.de
offic.deleg.Menoch.de arbitr.lib.1.q.38.Surd.conſ.4[illegible]5.
num.15.Couar.pract.cap.16.num.5.&c.

30 Eadem Rota in eadem cauſa ſub. die 14. Martij
1631. coram R.P.D.Ghiſlerio, hanc eandem ſenten-
tiam firmauit, dum in gradu appellationis vigore
ante dictæ deciſionis emanatam confirmaret, ibi:
Nec prætextu,quod fuerit nulliter excommunicatus po-
tuit lucrari diſtributiones, quia cum executori fuerit
tantum commiſſum nudum purum factum publicationis
cenſurarum, non potuit declarare Hieronymum non in-
curriſſe in cenſuras, vel ex quo non fuerit in Curia per-
ſonaliter citatus ante relaxationem mandati, vel ex quo
non fuerit ſeruata forma ſolita in illis intimandis: quia
de legitima excõmunicatione apparet, & de ſtylo Curiæ
cum cenſuræ emanaſſant ab Auditore Cameræ,executor
de partibus non potuit,niſi eas p[illegible]ri facere, & quæ
præter illud attentauit fuerant [illegible] ad tex. in l. ſi vt
proponis,& in l.penultim. Cod.de execut.rei iud. Bart.
in l. a diuo Pio num.1[illegible]. verſ. Quandoque poſt latam
ſententiam,ff.de re iudic.Docto[illegible]es in cap.de cætero,vbi
Abb.& Felin.eod.tit.cum eſſent partes Iudicis delegan-
tis,cap.ſi delegatus in fine,de offic.deleg.lib.6.Franch.in
cap.dilecti el.3.num.3c.de appellat.&c. Quæ quidem

ſacræ Rotæ deciſiones reperiuntur impreſſæ apud
Franc.Ripam in fine ſui tract.de ſimonia pag.333.cum
ſeqq.

Ex quibus omnibus euidenter apparet quot cen- 31
ſuris miſerè irretitus fuerit dictus B. & adhuc in
eis pertinaciter remaneat ſine propoſito aliquo ob-
tinendi abſolutionem, vel ſoluendi quod mihi de-
bet, ſeu dimittendi Theſaurariam vigore ingreſſus,
& acceſſus,de quo quæſt.ſeq. agendum eſt,parum ſi-
bi ſuffragante ficta,& affectata proteſtatione, quod
paratus erat ſoluere, ſi tunc & adhuc hodie in actis
affirmauerit penſionem meam fuiſſe,& eſſe nullam,
ac proinde ad eius ſolutionem non poſſe obligari,
vt conſtat ex aſſertis oppoſitionibus, quarum me-
mini in proœm. n.24.cum ſeqq.Vnde non poterat ef-
fugere cenſuras,ſeu ingreſſus canonizationem,pro-
teſtando ſe velle ſoluere,ſacculo, vt aiunt, clauſo,
ſed debebat pecunias effectiuè deponere,l.8.tit.14.
part. 5. Ioſeph. Ludou. Peruſ. deciſ.105. num.2. ibi:
Imò nec etiam realis ſufficeret oblatio, niſi offerens ha-
bens pecunias in marſupio dictas pecunias de marſupio
extraheret,& teſtibus oſtenderet, &c.& optimè reſol-
uit Rota deciſ.102. num.2. part.2. recentior. ibi: Et
vbi fuiſſet locus depoſito, iſtud tamen, quod prætendit
Ioſephus, illum ex pluribus non liberaſſet. Primò, quia
factum fuit per depoſitionem ſacculi clauſi abſque eo,
quod ne dum numeraretur, ſed nec etiam videretur pe-
cunia,Bartol.in l. cum ſeruus,num.3.ff.de condit.& de-
monſtr. Paul. de Caſtro conſil.228. num.1. circa me-
dium,lib.2.Roman.conſil.351.num.3.in fine,Iaſ.d.con-
ſil.9.col. penult. verſ. Minus etiam valet, lib.1. Curt.
iun. conſil.28.ſub num.1.&c.

Excommunicatus igitur ſæpiſſimè fuit. dictus B. 32
& hodie adhuc extat vigore litterarum declarato-
riarum Auditoris Cameræ,quæ Vimaranis, & Ro-
mæ affixæ, & publicatæ fuerunt: deinde à S. Rota
cum aggrauatione & reaggrauatione,vt oſtendimus
quæſt.ſequent.& cum affixatione cedulionis, de quo
num.ſequent. Et licet de huiuſmodi cenſuris non ita
euidenter appareret, ſufficiens ad hoc videri debet
decretum, quod habetur quæſt.ſeq. num.21. ad hoc,
vt dictus B. excommunicationem in eo contentam
incurrere diceretur; quia vel ſequi debeamus opi-
nionem eorum, qui tenuerunt incidere in excom-
municationem ipſo iure ſine aliqua intimatione
penſionarium qui non ſoluit penſionem antequam
terminus elapſus fuiſſet, quia dies interpellat pro
homine, ex quorum numero ſunt Antonin. Maſſa
de obligat. Camer. pag.136. Nauarr. in Man. cap.27.
num.274.Vel teneamus aliorum ſententiam,qui af-
firmarunt hanc excommunicationem non incur-
ri priuſquam creditor Penſionarius declaret velle
illum incurri, vt per Couarr. in cap. alma mater,p.
1.§.9.num.4. Mari.Alter.de cenſur.tom.1.lib.2. diſp.1.
cap.4.verſ.Primam opinionem pag.177.Nihilominus
tamen cum ſæpe ſæpius declarauerim velle illum
incurri, & facto ſæpiſſimè id demonſtrauerim pe-
tendo declaratorias litteras, eaſque publicando, &
affigendo, non poteſt dubitari quin remanſerit le-
gitimè excommunicatus dictus B.vt palam eſt apud
omnes.

Interdictus quoque per ſententiam S. Rotæ fuit 33
declaratus, & illius vigore cedulonis affixio facta
fuit, vt ex illo conſtat, cuius tenor eſt vt ſequitur.
Hic auctoritate Apoſtolica denuntiatur excommunica-
tus declaratus,aggrauatus,reaggrauatus,& interdictus
ad loca,in quæ deuenire contigerit, ac proinde ab omni-
bus arctius euitari mandatur quidam Balthaſar Diaz
de Fonſeca aſſertus Clericus Thomar. Prouinciæ Vlix-
bonen.ob non paritionem mandati de emittendo, & ma-
nutenendo reſpectiuè contra illum in cauſa Bracharenſ.

Thesaurariæ per sacram Rotam relaxati ad fauorem D. Augustini Barbosæ, & aliis provt in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, siue, &c. Philipus Pirouanus Auditor, Archangelus Baronus sacri Palatij Apost. causarum Notarius. *Supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apostolicæ per me Iulium Marzitellum S.D.N. Papæ Cursorem.*

34 Suspensus, quia cum esset excommunicatus declaratus se fecit ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, vt hac eadem *quæst. num.* 20. *cum seqq.* latè demonstrauimus.

35 Irregularis, quia cum esset excommunicatus, & suspensus ingessit se diuinis Officiis, iuxta text. *in c.* 1. *de sentent. & re iudic. lib.* 6. ibi: *Sciturus, quòd si suspensione durante damnabiliter ingesserit se Diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet secundum Canonicas sanctiones, à qua non nisi per Summum Pontificem poterit liberari.* Idem probat similis tex. *in c.* 1. *de sentent. excom. lib.* 6. ibi: *Caueant autem Ecclesiarum Prælati, & Iudices vniuersi ne prædictam pœnam suspensionis incurrant, quoniam si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius irregularitatem non effugient, iuxta Canonicas Sanctiones*, vbi gloss. *verbo sicut prius*, ita ait, *Id est, quasi in officio suo agens: quod verum nota in quocunque Officio cantando, & in quibuscunque Horis officior. Ecclesiam adit*, quod si intret chorum cum aliis legendo, & cantando locus est irregularitati; & ideo irregularem effici qui suspensione durante diuinis se ingessit, resoluunt Conarr. *in cap. alma mater part.* 1. §. 6. *num.* 9. *part.* 2. §. 2. *num.* 4. Cened. *ad Decretal. collect.* 25. *num.* 1. Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæst.* 111. *num.* 72. *cum seqq. & q.* 138. *num.* 58. Ego ipse *in collect. ad d. cap.* 1. *n.* 7. *de sent. & re indic. lib.* 6.

36 Periurus, quia cum sub iuramento promiserit meam soluere pensionem, vt constat ex eius obligatione, & præstito in Camera Apostol. consensu, ausus est contra suum venire iuramentum, vt optimè resoluit Rot. *decis.* 5. *num.* 1. apud Farin *p.* 2. *recentior.* ibi: *Resoluerunt Domini obstare Abbati agenti ad nullitatem pensionis exceptionem periurij, cum impugnet pensionem, quam se iurauit soluturum, dicitur enim contrauenire iuramento, ob cuius reuerentiam, priusquam ageret, debuit absolutionem petere*, Socin. *cons.* 3. *num.* 1. *vol.* 3. Paris. *cons.* 41. *num.* 14. *lib.* 1. *quapropter repellendus est ab hoc iudicio*, Specul. *in titul. de actionib. quæst.* 1. *vers. Item quod est periurus*, Alex. *cons.* 61. *num.* 19. *lib.* 5. Deci. *in cap. intelleximus, num.* 18. *de iudic.* Roland. *cons.* 16. *num.* 28. *lib.* 8. Clar. *in* §. *periurium, vers. Præterea periurus*, &c. Nam ratione iuramenti imponitur Titulari præcisa necessitas soluendi etiam, quod aliàs possit videri indebitum id quod petitur, ita vt nisi deducatur exceptio, quæ oriatur ex ventre Bullarum, penitus denegetur audientia excipienti ad effectum euitandi, vel differendi solutionem, Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 40. *num.* 256. *& seq.*

37 Suspectus de hæresi ex eo, quia stetit pertinaciter in excommunicatione per annos fere sex, & adhuc persistit, cum vnus sufficeret, vt statuit Concil. Tridentin. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. ibi: *Excommunicatus quicunque si post legitimas monitiones non resipuerit non solum ad sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit*, &c. Quod Decretum locum habet, siue excommunicatio relaxata fuerit ex causa criminali, siue ex causa ciuili, vt resoluunt Menoch. *de arbitrar. casu* 416. *num.* 54. & post Bernard. Diaz, Mari. Alter. *de censuris tom.* 1. *libr.* 2. *disputat.* 8. *cap.* 3. *vers. Tertia.*

Priuatus iure, si quod habet in dicta Thesauraria, 38
& aliis etiam beneficiis, siquidem suspensus per annum, & vltra permansit, vt expressè probat text. *in cap. cùm bonæ, de ætate, & qual.* Et in excommunicatione insordescens per annum, priuationis pœnam incurrit, ad notata per Bosch. Codech. *in repet. cap.* 1. *num.* 172. *de iudic.* Menoch. *d. casu* 416. *num.* 52. *&* 53. etiam sine alia citatione, vt per Marescot *variar. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 61. Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 11. In eandem quoque priuationem incidit iuxta decretum reseruationis pensionis, de quo *quæst. sequenti num.* 21.

Iudices ergo seculi videant quo Iure circa cen- 39
surarum, & Ecclesiasticæ immunitatis validitatem se intromittant, consulant hac de re Summorum Pontificum decreta, ac Catholica pietate, & synceritate rem attingant; caueant, & prudenter attendant, vt in huiusmodi causarum expeditionibus, nil in nostros vindicet odium, vel in suos fauor vsurpet, sed in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præ oculis habeant solum Deum, non propriam vtilitatem, vel nimiam ampliandæ Regiæ iurisdictionis cupiditatem, danda enim sunt quæ Cæsaris Cæsari, quæ Dei Deo. Timeo ne materiæ transigam limites, & aduersarium eiusque audaciam nimie increpare videar; sed Hieronym. *in epistol.* 14. *apud Augustin.* pro me loquitur, dum ait: *Si in defensionem mei aliquid scripsero, in te culpa est, qui me prouocasti, non in me quia respondere compulsus sum. Quandoque enim oportet* (sicut ait S. Thom. 40
2. 2. *quæst.* 72. *artic.* 3.) *vt contumeliam illatam repellamus, primo propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia comprimatur, & de cætero talia non attentet, secundum illud*, Prouerb. 17. *Responde stulto iuxta stultitiam suam ne sibi sapiens videatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias.* Hactenus 41
S. Thom. Vnde spero non infructuosum fore meum hunc laborem, quia non dura videtur curatio (vt dicit Seneca *lib.* 1. *de ira cap.* 5.) *cuius salutaris speratur effectus*: nec potest esse in Iudice reprehensione dignum damnatum mutare errorem, vt dicit Seneca *lib.* 4. *de benefic. cap.* 38. ibi: *Non est leuitas à cognito, & damnato errore discedere, ingenue fatendum est, aliud putaui, deceptus sum: hæc verò superba stultitia perseuerantia est, quod semel dixi, qualecunque est, fixum, ratumque sit.* Nouum igitur non est in aliquibus Hispaniæ Tribunalibus praxim si quæ in eis contra Canonica instituta irrepsit, immutare, & in melius reformare. Placuit mihi valde scriptura quædam omnibus numeris absoluta, quæ ad manus meas peruenit dono Regij Consiliarij in supremo Castellæ Consilio existentis, quam accepit ab excellentissimo, & prudentissimo D. vtriusque Iuris consultissimo D. Ferdinando de Oieda, tunc in Toletana ciuitate ad commissionem quandam deputato Iudice dum esset Regiæ domus, & Curiæ summus Prætor, & casus suo tempore eueniret, in quo resolutionem cœpit dignam tanto viro, litteratissimo, & piissimo, quem nunc veneror, & obseruo in summo Regij Patrimonij Consilio Senatorem integerrimum, ad maiora properat: quæstio autem quæ illo tempore agitata fuit, petebat, vtrùm quando Iudex secularis reum ab Ecclesia extraxit, Ecclesiastico declarante illum gaudere Ecclesiastica immunitate, à qua declaratione, siue sententia dictus secularis appellauit, & tamen neglecta appellatio-

ne

ne ad censuras deuenit Ecclesiasticus, si Regij Senatores declarant Ecclesiasticum Iudicem vim facere, possit tunc secularis Iudex procedere contra reum ad pœnæ cuiuscunque etiam mortis executionem, non expectata alia Ecclesiastici Tribunalis sententia? Ad quam quæstionem respondit doctissimus ille Vir summa, qua pollet scientia, & pietate, in hæc verba.

42 Aliquæ extant sententiæ, aut propriæ opiniones doctissimi Moderni, nominibusque multis venerandi, in libro quem edidit de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis, quæ non solum improbabiles vtroque Iure, sed etiam quodammodo feræ ineptæ, & non parum in praxi periculosæ merito iudicari possit, inter eas, quas hic censurandas subiiciam vtroque morbo non obscurè laborant. Affirmat igitur diuersis in locis & præcipuè *p.3.qu.817.n.13.& tom.5.q.5.ex num.*10. Vt quando Iudex Ecclesiasticus declarat reum ab Ecclesia extractum gaudere Ecclesiastica immunitate, & Iudex secularis, qui reũ ab Ecclesia extraxit ab hac sententia suam ad Superiorem interposuit appellationem, Ecclesiasticoque Ordinario Iudice adhuc neglecta appellatione suas exequente censuras, vt talis reus extractus Ecclesiæ restituatur, tuncque prædictus secularis vtens Regio recursu processum Ecclesiastici ad Curiam Regiam transmittit, Regijque Senatores violentiam Ecclesiastici declarant, præcepto, seu stylo ordinario dicentes, *Que el Ecclesiastico haze fuerça que otorgue y reponga*, tunc ait doctus Modernus iustè, & rectissimè posse Iudicem secularem procedere contra reum vsque ad impositionem pœnæ corporalis, & eiusdem executionem. Eandem praxim breuissimè insinuauit antea licet confusè Soar. de Paz *in praxi 5.p.tom.1.c.3.§.n.*183. sequitur etiam & refert Villadieg. *in politica c.3.n.*248.

43 Idem Modernus *in d.q.5.lib.5. de las fuerças num.*22. ait: *Que si el caso es notorio en que no deue gozar el reo de la immunidad, y se declara, que el Iuez Ecclesiastico haze fuerça, y que otorgue, y reponga, y remite, s la causa al Iuez seglar, que en tal caso con el dicho auto de fuerça, queda acabado el articulo de la immunidad sin embargo de apelacion, come se dispone en el motu proprio de Gregorio Decimoquarto*, & inferius constituit quoddam discrimen inter *el auto de otorgue solo, y de otorgue, y reponga.*

44 Quæ sententia in vtroque casu admitti iustè non potest, nec secure praxi mandari debet sequentibus Iuris rationibus. *Primò*, nam in prædictis facti speciebus Iudex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis Iudicialis immunitatis Ecclesiasticæ, in seque habet radicatam Ecclesiasticam iurisdictionem sicut in re, & controuersia, qua discuritur non solum de facto, sed etiam de Iure spirituali, seu Ecclesiastico (vt est immunitas,) quod non obscurè probatur ex ratione text. *in cap. fin. de immun. Ecclesiar. c. ex parte il.1. de verb. signific. cap. ad Episcopos 5. cap. diffiniuit, cap. miror.17. quæst.4.* & comprobatur etiam ex ratione text. *in cap. si Iudex laicum, de senten. excommun. lib.6.* Quod licet controuersum apud nostros Doctores fuerit, prædicta tamen sententia iam fortissimis fundamentis, & clarissimis rationibus à grauioribus vtriusque scholæ Doctoribus verissima profitetur, fereque omnes fauore Ecclesiæ securius, & firmius amplectendam iudicant, vt post Bobadil. *in politica, lib.2. cap.14. num.98. & cap.17. num.154. cap.19. num.40.* Bellug. Germon. Azeued. & alios tradit, & doctè defendit modernus Narbona *in l. 20. gloss.23. ex num.74. titul.1. lib.4. nouæ recop.* & vltra ibi relatos defendunt etiam Farin. *de immun. cap.22. ex num.366.* vbi pro hac parte alios refert, & vtroque Iure hanc sententiam veriorem probat recedens a contraria opinione quam voluit defendere antea *in quæst.28. praxis crimin. num.76. in fine*, Marta *de iurisdict. p.2. cap.50. per tot.* Gambacurt. *de immunit. Ecclesiast. libr.6. cap.9.* Bonacin. *tom.1. tractat. de immunit. disput.3. quæst.7. punct.3. num.16.* Et confirmatur prædicta sententia, & extra omnem controuersiam iam extat Bulla Gregorij XIV. *de anno* 1591. vbi *in* §.8. ita ait: *Nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum an ipsi vere crimina superius expressa commiserint.*

Ex quo legitimè consequitur, quod pendente 45 causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico Iudicis Ordinarij, vel Superioris, minimè posse procedi per Iudicem secularem ad sententiam corporis, vt aiunt, afflictiuam delinquentis ab Ecclesia extracti, nec minus ad prædictæ sententiæ executionem. Si vero contrarium Iudex secularis non ritè fecerit, & iniustè attentauerit, meritò incurret, & ligabitur censuris à Iure, vel ab homine impositis ob talem inobedientiam, & attentatum, committetque indebitam, & iustè punibilem actionem in contemptum iurisdictionis Ecclesiasticæ præcipuè si ab eo cautio ordinaria fuisset facta non procedendi ad pœnam corporalem, aut corporis afflictiuam contra reum, interim dum causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico omnibus instantiis finiatur (vt semper, & ordinariè fit) secundùm text *in cap. inter alia, de immunit. Ecclesiæ, cap. id constituimus. 17. quæst.4. & dictam Bullam Gregorij XIV.* Conducunt ad probationem huius illationis tradita, & congesta à Lancell. *de attentat. p.2. cap.4. in præfat. ex num.*346. Marches. *de commiss. p.2. cap.2. num.*136.

Neque obstat, vt hæc sententia sine scrupulo 46 semper amplectetur si obiiciatur aduersus eam non esse receptam in nostra Hispania dictam Bullam Gregorij XIV. immo expresse Regiis decretis declaratur non loqui cum iudicibus, nec tribunalibus huius Regini, vt habetur *in Ordinationibus Cancellariæ Granatensis lib.4. cap.7. fol.*185. Gutier. *pract. lib.3. q.1. num.*36. Carrasc. *ad leges recop. cap.*3. Heuia 3. *p.§.12. num.*57. nam duplici ratione, seu satisfactione scrupulus reiicitur.

Primus casus, seu species, in qua Bulla non videtur admissa, nec in illis huius Regni Tribunalibus eam vidimus obseruari, est quando scilicet in delictis à Iure exceptis, Iudex secularis extrahit per vim reum confugientem ad Ecclesiam absque vlla facultate Pastorum Ecclesiæ: tunc enim non agitur contra immunitatem, immo Ius ipsum dat talem facultatem, quod communiter à Doctoribus semper fuit sequutum, refert aliquos & tradit Soar. *de Relig. lib.3. cap.13. ex num.*1. & legitima consuetudine iam in Hispania receptum esse constat ex Bobadil. *d. lib.2. cap.14. num.94. & 95.* Couarr. *libr.2. var. cap.20. num.*18. Belluga *in speculo Principum rub.11. §. sed quia lit. L.* Iul. Clar. *in praxi, §. fin. qu.*30. Villadieg. *vbi sup.* & alij Regnicolæ. 47

Vbi enim hæc Bulla Gregorij XIV. non obligat 48 impune, & iuste posse per Iudicem secularem id fieri non est dubium, vnde in hac specie solum non esse receptam dictam Bullam in hoc Regno, refert Mart. Delr. *disquisit. magic. lib.5. sect.7. vers. Capi sortiarios* (cum prudenti tamen nota, & cautione.)

Verùm enimverò, quod attinet ad prædictam 49 nostram, quam defendimus, sententiam per Bullam expressè confirmatam, vt supra ostendimus, non est vllæ considerationis, aut fundamenti, quòd sit recepta, aut non, prædicta Bulla in hoc Regno, quia

Iure communi sufficientes vires accipit nostra opinio, & validissimis fulcitur rationibus: nihil ergo est, quod quisquam conqueri possit, ait Farinacius, ex eo, quòd Gregorius XIV. statuerit ad Episcopum spectare cognitionem super immunitate Ecclesiæ, an ad eam confugiens ille debeat gaudere nec ne? postquam hoc idem statuerint Iura Ciuilia, & Canonica, Doctoresque ferè omnes vnanimiter hoc dixerunt etiam ante ipsius Constitutionis promulgationem, ita Farin. *d. cap. 22. de immun. num.* 369. Et praxis etiam Hispaniæ ante Bullæ editionem currenti; & inconcusso stylo idem obseruabat, vt videre est apud Bobadil. *d. cap. 19. num.* 40. vbi consuetudinem, & praxim Hispaniæ in hac immunitatis cognitione ait esse confirmatam ante dictam Bullam, tantum abest, vt ea oppugnet Hispaniæ consuetudini.

50 Secundò, non incongruè potest responderi, quod ad propositum aduertit Farinac. *in addition. ad impressa opera ad d. q. 28. in fin.* ait enim prædictam Bullam semper seruandam fore, quicquid aliàs esset de Iure communi; cum certum sit Pontificem vbique locorum statuere posse, quando præsertim agit de Ecclesiæ immunitate, & libertate; ad quod multum facit, quod longo, & elegantissimo discursu in materia tradit Gambacurt. omnino videndus *d. c. 9. ex n. 2.* Ceuall. *d. q. 5. num. 5. de violentia.* Ius enim Pontificium, & non Ciuile attendi debet in decisionibus harum causarum, non solum in terris Ecclesiæ, sed imperij, & cuiusuis Regni, vt post quamplurimos Doctores, quos refert, defendit Farin. *de immunitat. cap. 2. num. 25. cum seqq.*

51 Quod probatur communi, & verissima Theologorum, & Iurisconsultorum scholæ sententia, quæ securè constituit ad firmitatem legis positiuæ Canonicæ in rebus spiritualibus, aut spiritualia concernentibus non esse necessariam acceptationem, aut obseruantiam populi (sicut in legibus secularium Principum controuertitur) Pontifex enim non à populo, nec ab Ecclesia, sed à Christo Domino immediatè suam accepit iurisdictionem, vt ex quamplurimis expressis sacræ Scripturæ locis, & Iuribus docet Soar. *de legib. lib. 4. c. 3. & c. 16. per tot. & lib. 3. c. 6.* Sosa *in tract. de largitione munerum n.* 112.

52 Secundò principaliter ad exclusionem prædictarum sententiarum constituo, quòd admissa etiam aliquorum Doctorum opinione, (quam veram iudico) cognitionem huius immunitatis esse mixti fori, quos refert, & sequitur Marta *d. tract. de iurisdiction. p. 2. cap. 50. per tot.* In casibus autem à Ceuall. supra propositis iam per Ecclesiasticum Tribunal iurisdictio legitimè præuenta, itaque prædictæ controuersiæ, & cognitionis immunitatis priuatiuus extat Iudex, vt ex se patet, quia præuentio iurisdictionis est appropriatio sibi soli in aliqua causa, quæ principaliter in solidum, & in actu pluribus competebat, vt ex Marian. Socin. & aliis refert Marta *d. lib. 2. de iurisdict. c. 2. per tot.* vbi quamplurima de effectibus præuentionis insinuat, Farinac. *d. cap. 22. num.* 369.

53 Quibus sic constitutis sequentia euidenter colligi, & defendi possunt. In primis, *que en el caso referido al principio, en que el Consejo, o Chancilleria declara, que el Iuez Ecclesiastico haze fuerça, y que otorgue, y reponga, no tiene el efeto que del sacan* Ceuallos, Pax, y Villadiego, *sino solo que el Ecclesiastico absuelua al Iuez seglar, y alce las censuras que (sin embargo de la apelacion interpuesta por el seglar) huuiere impuesta hasta que la causa de la immunidad se determine en las instancias de derecho en tribunales superiores Ecclesiasticos.*

Deinde colligitur ex supradictis nulla, nec apparenti ratione, nec colore posse defendi, quod prædictus Auctor constituit *d. quæst. 5. num. 22.* ibi: *Y con este auto de fuerça queda acabado el articulo de immunidad sin embargo de apelacion, como se dispone en el Motu proprio de Gregor: XIV.* Ex dicta enim Bulla tale non colligitur absurdum, non enim loquitur Pontifex ibi in casu cognitionis Ecclesiasticorum Iudicum. Præbuit enim ansam, seu occasionem doctissimo viro ad æquiuocationem capiendam, & non rectum, & congruum decisionis Pontificiæ sensum percipiendum, illud noue dispositum, & statutum vltra Ius commune à Gregorio XIV. in dicta Bulla. Declarante enim Ecclesiastico Iudice confugientem ab Ecclesia, vel extractum ab ea exceptum crimen commisisse, tunc quacunque appellatione remota reus per Ecclesiasticum Iudicem seculari consignatur, vt constat ex verbis Bullæ, ibi: *Tuncque demum de mandato Episcopi per Iudicem Ecclesiasticum Curiæ seculari quacunque appellatione postposita consignetur.* Quod noue dispositum prudenti admodum, & perspicua ratione statuit Summus Pontifex, aliquas insinuat Farinac *d. cap. 22. num.* 571. Gambacurt. *d. lib. 6. cap.* 17. omnino ad propositum videndi. 54

Item ex supra dictis tertio infertur, *que mientras dura el conocimiento de la causa de la immunidad, y si el reo sacado de la Iglesia es, o no de los exceptuados para no gozar d' ella; este conocimiento es mere Ecclesiastico con todas las instancias, hasta que* legitime res iudicata in causa sententia pronuntietur, probatur ex iam dictis, & colligitur ex *dicta Bulla*, §. 7. ibi: *Iudicio suo commisisse videbuntur, & in* §. 8. ibi: *Ne autem secularis Curiæ prædicti ministri*, &c. 55

Ex quo etiam sequitur fortis exclusio placiti prædicti Auctoris, *en dezir, que con el dicho auto de fuerça arriba referido, queda acabado el articulo de la immunidad, supuesto que el auto de otorgue, y reponga no obra mas que lo que està aduertido, que es obrar las censuras que pendiente la apelacion se fulminaron poner la causa en el stado que estaua al tiempo que se apelò, y sobre estos puntos solamente tiene la causa determinacion, y no sobre el principal de la immunidad, pues ni el tribunal, y inyzio sobre que se lleua el processo puede admitir esto. Y el auto que ordinariamente llaman de legos (quando el Iuez Ecclesiastico nulla iurisdictione procedit) sale, y tiene el efeto de quitarsele la causa in totum a el Ecclesiastico, pero en los casos dichos no concurren, ni militan las razones que en el auto de legos*, vt inferiùs videbimus. 56

De lo dicho assi mismo se excluye la diferencia, quæ ex dictis constituitur, *si el Tribunal dixere que otorgue, y reponga*, nam præterquam quòd est omnino falsa doctrina, quæ ibi refertur, versatur etiam *en sepuesto falso, porque nunca ay auto en Chancilleria, ni Consejo en causas de fuerça, ni iamas lo ha auido que diga* otorgue, *solo, ni puede auer fundamento para tal auto, pues la violencia, y fuerça se induze solo por auer executado sin embargo de apelacion el Ecclesiastico lo que por derecho deuia suspender, &c. y con el de otorgue, solo no quedaua ocurrido a el punto de la violencia executada.* 57

Ex superioribus etiam quarto elicitur nota, & censura iudicij Francisci Salgado, viri aliàs in materia meritò celeberrimi *in suo tractat. de Regia protect. tom. 1. p. 2. cap. 4. num. 116. in fine*, qui videtur sensisse idem, quod Hieronym. de Ceuallos *in locis superius citatis*, licet eius verba ibi sint subiecta tantæ obscuritati, & intricationi, vt potius sint tribuenda incuriæ Impressoris quàm vitio, aut iudicio Auctoris (& ita vere censeo) ita sunt scripta, (hi qui non gaudent 58

gaudent immunitate Ecclesiarum iustè, & debitè à Iudice capi possunt, & ab Ecclesia extrahi, qui si appellauerint, sintque protestari Regium auxilium violentiæ, causa ad ipsum Iudicem remittenda est, & vim non fieri declarandum. Ex quibus verbis percipi non potest congruus sensus, nec aliqua Iuri consona propositio: supponit enim illa oratio reos ab Ecclesia extractos appellasse, & Regium auxilium protestatos fuisse, causamque esse remittendam ad Iudicem secularem, & vim non fieri ab Ecclesiastico; quod omne ipsa rei natura, aut proprietate maximam in se, & pugnam, & resistentiam continet.

59 Postremò iam vltra omnes in huiusce materiæ tractatu obseruandum aduerto, *que nunca en èsta materia de immunidad Ecclesiastica, en ninguna causa, ò controuersia de delito exceptuado, ono exceptuado para gozar de la immunidad, lleuandose el processo por via de fuerça a la Chancillieria, o Consejo no puede auer auto, o prouision que decida, que en conocer, y proceder el Ecclesiastico haze fuerça que se remita la causa Seglar, come se decide en el auto de le:os*, vt ex superius resolutis euidenter apparet. *Saluo en vn caso que es el siguiente. Quando el Iuez Ecclesiastico despues de auer declarado, que por crimen exceptuado en la Bula no goza el reo de immudad, y le manda entregar a la Curia seglar, le otorga a el reo la apelacion, y proceda con censuras a que el Iuez seglar no innoue, &c. En este caso en proceder y conocer, atentara, y procedera sin iurisdicion, pues por el mismo Motu proprio le est à denegada, y el progresso de la causa in totum.* Hactenus D. Ferdinandus de Heneda.

Vtrùm, & quando pensionem non soluens, vel eius validitatem impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti?

QVÆSTIO IX.

1 *Decretum regressus, & ingressus refertur.*
2 *Accessus, & ingressus in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis.*
3 *Accessus, & regressus ex quibus causis conceduntur.*
4 *Rota sæpius ad regressus canonizationem processit.*
5 *Regressus canonizatio ex quibus fieri debeat.*
6 *Rota non solet admittere accessum, & ingressum nisi concurrat nimia proteruia in denegante solutiones, vel aliter resistente.*
7 *Rota quomodo in hac causa processit.*
8 *Pacta inter contrahentes sunt diligenter seruanda.*
9 *Resignationes beneficiorum habent semper tacitam conditionem si pacta seruentur.*
10 *Resignationes beneficiorum, vt plurimum conceduntur ad vota resignantium.*
11 *Iniuriam nemini facit, qui vtitur iure suo.*
12 *Ius a resignante non abdicatur conditione minime adimpleta.*
13 *Conditione deficiente contractus celebratus censetur resolutus ab initio.*
14 *Regressus canonizatio non est pœna, nec priuatio, sed conditio quæ inest.*
15 *Regressus non operatur translationem, sed restitutionem tituli.*
16 *Beneficium resignatum recuperans vigore regressus, recuperat locum, quem prius habebat.*
17 *Titulus post canonizationem regressus resolutus est quoad resignatarium, & consolidatur in resignante.*
18 *Intrusus, & merus detentator, non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem.*
19 *Possessio potest dari ad tempus limitatum.*
20 *Possessio capta virtute alicuius tituli præcedentis, sequitur naturam tituli, & secundum illum regulari debet.*
21 *Pensionarius, qui non soluit pensionem, Titulare declarante ipso facto est excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso iure priuatus.*
22 Ordinatio Regia lib. 1. tit. 13. *est pœnalis, & ideò non est trahenda extra casum, de quo agit.*
23 Flaminius Parisius *declaratur, & num. seqq.*
25 Claus. quam, & quas, &c. *quam vim habeas, ostenditur.*
26 *Impediens citari etiam auxilio Consilij Regij habetur pro citato.*
27 *Mandatum generale sufficit si deducatur ad speciem.*
28 *Principalis præsumitur à suo procuratore certioratus de statu causæ.*
29 *Decisio sacræ Rotæ refertur.*

AD præcauendas hominum malitias, qui eo animo beneficia sibi resignata capiunt cum reseruatione certæ annuæ pensionis, vt illam nunquam soluant, & sic resignantes eludant, solet Papa fauore resignantium clausulam regressus in Bullis Apostolicis reseruationis pensionis huiusmodi inserere, & mihi in hæc formalia concessit verba. *Tibique, quod Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi, modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentes reseruatam huiusmodi ex quauis causa nullam, & inualidam, seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante liceat tibi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, realem, & actualem possessionem per te, vel per alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate libere apprehendere, ac tum tui prioris tituli, quam earundem præsentium vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis tibi de illa ex nunc provt ex tunc, & è contra, Apostolica auctoritate factæ habere volumus absque alia tibi desuper de nouo facienda prouisione.* 1

Hos enim accessus, & regressus, qui in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis, non abstulit Concil. Trident *sess. 25. de reform. cap. 7.* provt resoluunt Mandos. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum, q. 3. n. 3.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 6. quæst. 5. num.* 110. Ego ipse *in collect. ad d. cap. 7. n. 4.* quia regressus huiusmodi ex pacto inter resignantem cum pensione, & resignatarium, nihil habent in se amari, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 40. n. 16*. & ideò quando petitur canonizatio gratiæ regressus, vel accessus contra eum, qui consensit huiusmodi reseruationi, non est necessarium verificare pensiones aut narratiuam continentem ius præcedens ad effectum obtinendi canonizatoriam sui accessus. Ita Mohed. *decis.* 110. & 357. Pure. *decis. 4. & 6. de regressu*, Theodos. de Rubeis *singular. Rotæ p. 2. verbo litteræ, §. 3. n. 1.* vbi *num.* subdit procedere etiam contra eum, qui non consensit, sed venit ex iure eius, qui consensit. 2

Ex duplici igitur capite locus fit dicto decreto, siue clausulæ ad hoc, vt ad Thesaurariam, de qua agitur, regredi possim. *Primo*, ex cessatione B. in solutione pensionis, vt bene notant Mandos. *de signatura gratiæ, tit. de regressu col. 8. vers. regressus, in princ.* Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benefic. lib. 3. q. 3. n. 4.* *Secundò*, quia ab eodem B. Titulare petitum fuit 3

illam

illam annullari, vel ad minorem quantitatem reduci; & dictum, seu allegatum, eam esse nullam, aut malè, & nulliter assignatam, vt aduertunt Mandos. *d.loco*, Flamin. *d.q.3.n.*8. Lotter. *de re benef.lib.1.q.*40. *num.*272. Et ex his duabus causis, seu illarum vna tantùm Rotæ sæpe sæpius processit ad regressus canonizationem, vt apud Verall. *decis.9.p.3. & in Salamantina beneficiorum 7. April.* 1617. *coram bonæ memor. Vbaldo, & in Crem on. pensionis super regressu* 23. *Iunij* 1623. *coram eodem*, & in aliis citatis per Lotter *d.lib.1.q.40.n.*283. *cum seqq.* & dicit Crescent. *decis.17.sub num.3.vers. Alias vidi, de rescript.* se alias vidisse nolentem soluere pensionem octo ducatorum amisisse Canonicatum valoris nonaginta, dando de nullitate pensionis, quæ refert Lotter. *d.qu.* 40.*num.*273. vbi etiam quod si is, à quo petitur pensio, excipiat de illius nullitate, implicat etiam nullitatem resignationis, & sic aperit viam regressui ad beneficium.

5 Quare cum B. cessauerit in solutione pensionis per quinquennium, & vltra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis meæ validitatem impugnauerit, inde patet conditiones verificari, & decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, Verall. *decis.147.p.1. & decis.313.p.2.* Achil. *decis.1.num.5.de iureiur.* Flamin. Paris. *de resignat.benef.lib.6.q.3.n.7.* Rot. *decis.631.n.1.p.1. & decis.186.num.2.p.2.recentior. & in d.Cremonen.pensionis super regressu.* Per quæ Iura, & auctoritates eadem Rota præuia decisione facta *sub die 22. Iunij* 1619. *coram R.P.D.Pirouano*, censuit in hacmet causa locum esse ingressui, & accessui.

6 Et in dicta mea decisione fuit firmatum non obstare, quod Rota non solet admittere huiusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruia in deneganre solutiones, aut aliter resistente, Gig. *de pensionib.q.99.num.*19. Flamin. Paris. *d.qu.3.n.*13. Lotter. *d.quæst.40. n.277. cum seqq.* Quia de magna proteruia constat nedum ex eo, quod dictus B. per triennium, & vltra, differt soluere pensionem, sed multò magis quia declaratas censuras sustinet, & surda aure pertransit per annos fere octo, quę sine pertinacia, & proteruia admitti non possunt, vt declarat idem Paris. *d.quæst.3.num.*14.

7 Vnde vigore dictæ decisionis, Rota seruatis seruandis mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè ad mei fauorem sub Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis in forma solita, & consueta decreuit, & relaxauit, quod cum dicto B. ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset; & super huiusmodi impedimentis per illum præstitis, & non tuto accessu fuissent in Curia examinati testes, & producta aliqua Iura, & documenta, ac illis lectis, & visis per eandem Rotam accuratè, tam quoad intimationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiue, quam quoad alia in præsenti causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & iuxta stylum Curiæ Romanæ procedi mandauit, & cum deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio quamuis per edictum facta, vtpote quia ordo de Iure requisitus sufficienter fuit seruatus, ac originales citationes probentur ex fide Cursorum, & Notariorum affixæ in locis solitis Curiæ, & in aliis duobus locis vicinioribus, & illi parere ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiue vna cum intimatione & notificatione, vt supra per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum dicto mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè paruisse, & obedisse seruatis; subsequenter causa huiusmodi in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique diligenter ac mature discussa, fuit in ea resolutum dandam esse declaratoriam contra dictum B. & apponendum sequestrum, & eius vigore fuit pariter decretum illum, incurrisse pœnas, & censuras in dicto mandato de immittendo contentas ob illius non paritionem, & crescente contumacia, & inobedientia, excommunicationis, & declarationis sententiam antedictam aggrauandam, & reaggrauandam duxit, & ad interdictum vsque processit, licet semper pertinaciter, & inobedienter, prout adhuc, non sine scandalo persuerauerit.

Nil me vidisse profiteor Iuri, & rationi magis 8
consonum, quam regressus canonizationem, quia æquum est, vt qui non vult soluere pensionem, beneficium non habeat, sed restituat resignanti, ne alias cogatur ipse resignans, & pensionem non habere, & suo beneficio fraudulenter spoliari: tum quia clausula regressus ex speciali conuentione inter resignantem, & resignatarium apposita est, & per Papam confirmata; vnde prouenit, vt hæc pactio inter eos facta diligenter obseruari debeat, *ad l.1. & l.iurisgentium, §. Prætor ait, ff. de pactis, & l.semper in stipulationibus, ff. de regulis iuris*, Surd. *decis.*182.*num.*2. *& decis.*248.*num.*2. Glorit. *resp.*1. §.2. *num.*78. Rota *in Romana, seu Comen. societatis* 5. *Iulij* 1627. *coram bonæ mem. Vbaldo*, quod adeò verum est, vt nec ad minorem quantitatem pensionem reduci petere possit Titularis, quia simpliciter ei denegatur actio quasi proponenti de directo contraria, ex quo validitas eius tituli pendet ex toto à validitate reseruatæ pensionis in ea quantitate, vnde vel debet integrè soluere, vel dimittere beneficium resignatum, quia dum petit reduci concludit ad non consensum resignantis, & consequenter ad nullitatem totius gratiæ, aperitque viam resignanti ad reintegrationem sui beneficij: Mantic. *decis.*173. *n.1.vers. nam in eo casu*, Lotter. *de re benef.lib.1.q.41.num.*58. Rot. *dec.* 286.*n.2.p.2.in recentior.* Nam huiusmodi resignationes habent semper tacitam conditionem si pacta 9
seruentur, Flamin. Paris. *de resignat. benef.lib.1.q.3.n.*45. quia vt plurimum admittuntur, & conceduntur ad vota resignantium, idem Flamin. *d.qu.3. num.*55. Vnde si fuit expressè conuentum in actu resigna- 10
tionis, vt cessante d. B. in solutione pensionis, vel eam annullari petente, possem propria auctoritate realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ libere apprehendere, nihil poterit impedire quin eueniente casu possem iuxta formam decreti ad Thesaurariam regredi, nemini enim facit iniu- 11
riam, qui vtitur iure suo, *l. iniuriarum*, §.1 *ff. de iniur. l.3.§.is tamen, ff. de lib.hom.exhiben.* Ioseph. Vela *de Iure controuerso in Hispalensi Senatu dis*[illegible]*.*2[illegible] *n* 78. cum aliis à me citatis, *Axiom.*135.*num.*8

Accedit, quia resignatio facta fuit conditionali- 12
ter, scilicet valida existente pensione reseruata, & cum effectu soluta, vnde si nulla allegetur, vel solutio non fiat, conditio deficit, proindeque mittat dictum decretum, & ex nunc prout ex tunc, censetur facta prouisio, adeo vt collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis.7.num.4.de renuntiat.* quo casu ius à me resignante abdicatum non censetur, ad tradita per Caputaq. *decis.*210.*num.*3.*p.*1. Flamin. Paris. *d. tract.lib.1.quæst.3.num.*82.*cum seqq.* Buratt. *decis.*833. *num.*33. cum aliis citatis per me *de Iure Eccles. lib.*3. *cap.*15 *num.*7[illegible] sicut nec abdicatur non seruatis conditionibus, Flamin. *d. lib.*1. *quæst.*14. *num.*10. Ego ipse *d. cap.*15. *num.*80. quia conditione defi- 13
ciente contractus celebratus censetur resolutus ab initio,

initio, *l. necessario*, §. 1. *ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam*, vbi Alexand. *n. 4. ff. si certum pet.* Flamin. *d. lib. 1. quæst. 3. num. 27.* Tiraq. *in l. si vnquam, verbo reuertatur num. 277. C. de reuocand. donat.* vbi quod defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis. Iuuat etiam quia renuntiatio facta fuit in eum finem, vt pensio reseruaretur valida ne ex illa renuntiatione nimium dispendium pati videat, & ita correspectiuè, quo casu, vbi scilicet aliqua sunt correspectiua, quia vnum fit propter aliud, adeo sunt indiuidua, vt vnum tantum censeantur, sicut notat Alexand *cons. 121. col. 2. in fine, vol. 3.* Crauet. *cons. 230. num. 2. & cons. 298. lib. 3.* & est elegans quoad hoc propositum doctrina Baldi *in l. pollicitatione in fin. C. de donat. ante nupt.* vbi dicit, quòd quando contractus se inuicem contingunt per modum causæ habentur pro eodem; & ita cum resignatio, prouisio, & pensio fuerint correspectiuè facta, vnum scilicet propter aliud, si deficiat aliquod eorum, totum resoluitur, *l. etiam, §. ex causa, ff. de minor.* Menoch. *cons. 156. num. 4. & 5. vol. 2.* Decian. *resp. 1. num. 38. vol. 3.* Alexand. *cons. 111. col. 3. num. 3. lib. 3.* Crauet. *consil. 230. num. 2.* Stephan Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 246.* Grassis *de except. cap. 14. num. 42.* Aldouin. *cons. 20. à num. 94.* Iniquum, & iniustum est in contractu correspectiuo, quod firmitas eius, aut valor ipsius ab vnius dumtaxat ex contrahentibus voluntate penderet, & quod esset in eius arbitrio implere, vel non, pro parte sua, alterúmque ad ipsius contractum implementum adstringere, iuxta doctrinam Baldi *in l. in vendentis, C. de contrah. empt.* Surd. *cons. 136. num. 24. lib. 1.* Federic. Scot. *resp. 17. num. 4. lib. 1.*

14 Ex quo inferebam non posse dictum B. conqueri de beneficio amisso, nec fingere vim sibi inferri, dum à me vigore regressus canonizati occupatur, nec denique agere vti spoliatus, seu priuatus, quia canonizatio regressus non est pœna, nec priuatio, sed conditio, quæ inest, vel modus rei traditæ, vt optimè resoluit Lotter. *de benefic. lib. 1. q. 40. n. 293.*

15 & ideo non operatur translationem, sed restitutionem tituli, ex Rot *decis. 427. num. 7. part. 1. diuers.* Et

16 hinc proueit, vt ille, qui vigore regressus restituitur ad beneficium per eum resignatum, recuperat locum, quem prius habebat, prout resoluit Flamin. Paris. *d. lib. 1. quæst. 14. num. 28.* facilis est enim recursus & conuersio ad pristinam rei naturam, & originem *l. si vnus, §. pactum ne peteret. ff. de pact.* ibi, *non fit causa dotis deterior, sed formæ suæ redditur; l. filio quem pater,* ibi, *quia non translatus, sed redditus videretur, ff. de liber. & posthum. cap. ab exordio. 25. dist. cap. 2. de decim. lib. 6.* Socin. sen. *cons. 35. num. 6. vol. 1.* vbi adducit notabile dictum Boëtij *lib. 3. de consolat. Repetunt proprios quæque recursus, reditúque suo singula gaudent.* Crauet. *cons. 616. n. 5. vol. 4.* Crot. *in l. omnes populi, num. 213. ff. de iustit. & iure,* Tiber. Decian. *cons. 90. num. 6. & 7. vol. 3.*

17 Vnde fit, dictum B. post canonizationem regressus siue ingressus titulum non habere, resolutus enim fuit, & consolidatus in me virtute dicti regressus canonizati, Rot. *in Ciuitatis plebis pensionis 15. Iunij 1616. coram bonæ memor. Cardin. Sacrato:* ac proinde illum tanquam intrusum ac merum detentorem non posse dici hodie legitimum contradictorem ad impediendam immissionem, Seraphin.

18 *decis. 1257.* quia paria sunt titulum non habere, vel nullum habere, Surd. *decis. 45. num. 17.* Vtcunque enim contingat resignantem regredi ad beneficium resignatum siue per actionem in spolio motam siue per canonizationem regressus sibi reseruati in casu non solutæ, vel in dubio reuocatæ pensionis, constat verum titulum esse penes regredientem, & pensionem ipsam extingui in tantum vt si ex noua concordia beneficium iterum cedat resignatario, & non conualescat, sine nouo Papæ decreto, modo scilicet circa regressum nullæ remanserint reliquiæ litis, in quibus iste effectus videatur suspensus, ita Ferentil. ad Buratt. *decis. 528. n. 4. & 5.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 16. num. 62.*

Nec vllum inconueniens considerari potest ex eo, 19
quòd beneficium conferatur à Papa sub certa conditione, vel ad certum tempus, quia possessio accipit suum esse ab animo, & patientia illius contra quem quis prætendit acquirere quasi possessionem, *l. si ego §. 1. de publicand. l. 3. §. dare, ff. de vsufructu,* ex quo sequitur, quòd possessio ad tempus illo elapso non dicitur amplius possessio ex natura temporis limitati, *l. Imperator, ff. de postulando, l. statuliberi, §. Stichum, ff. de legat. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 13. num. 94.* Et possessio data tempore limitato, siue, vt aliquid impleatur, cessat illo impleto, vel transacto tempore, Decian. *cons. 108. num. 19. tom. 3.* Nicol. Gar. *de benefic. p. 1. cap. 2. num. 87.* Et tantum abest, quod 20
possit dictus B. dicere se esse in possessione libertatis de non soluendo dictam pensionem, quinimo potest opponi ex dictis illum non habere beneficij possessionem, nisi dum soluerit, illamque cessasse cum incœpit deficere in solutione pensionis huiusmodi, regressu, siue ingressu ob id canonizato, arg. *l. si à te, ff. de seruit. vend.* & quæ tradunt Roland. *cons. 9. n. 39. vol. 3.* Mantic. *decis. 213. n. 3.* Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benef. lib. 10. quæst. 5. num. 45.* Rota *decis. 363. num. 2. p. 1. diuers.* dum tenet possessionem captam virtute alicuius tituli præcedentis sequi naturam tituli, & secundùm illum regulari debere.

Ex alio capite dictus B. iure, si quod habebat in 21
dicta Thesauraria, priuatus existit, nempe ex decreto in litteris Apostolicis reseruationis meæ pensionis inserto, quod sic cantat. *Et eadem auctoritate statuentes quod ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festiuitatibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediatè sequentes pensionem per præsentes reseruatam prædictum per eum tibi tunc debitum non persoluerit cum effectu lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsentes reseruata huiusmodi tunc debita integre satisfactum, aut alias tecum, vel cum dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si vero per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipso animo (quod absit) sustinuerit indurato, ex tunc effluxis mensibus eisdem dicta Thesauraria perpetuo priuatus existat, illaque vacare censeatur eo ipso.* Nam cùm Papa declarauerit dictam Thesaurariam vigore huius decreti vacasse, & de illa sic vacante mihi prouiderit sine præiudicio regressus, siue ingressus intentati, non potest dictus B. titulum allegare, quo suffultus retinere illam valeat, ita D. Gabr. Pereira *de manu Regia pars. 2. cap. 64. num. 18.* ibi: *Limitabis suprapositam resolutionem non procedere in Pensionario, qui licet non soluens pensionem ipso facto sit excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso iure priuatus,* vt tradit Gig. *de pensionib. quæst. 78. Illud tamen intelligitur si modo placeat pensionario,* teste Cassad. *de locato, quæst. 2. num. 3. & q. 3. num. 4. Quare quandiu voluntatem suam pensionarius non aperit, titulum habet, & renuntiare potest,* &c. Ergo à contrario sensu postquam resignans suam declarauerit voluntatem, resignatarius non habet titulum, nec potest renuntiare.

Non obstat *Ordin. Regia lib. 2. tit. 13.* quæ contra 22
impetran

impetrantes beneficia viuentium pœnas statuit, quia, vt supra diximus, ad beneficium rediens virtute regressus non dicitur de nouo impetrare beneficium alterius, sed sui restitutionem obtinere per illam clausulam, *ex nunc, prout ex tunc*, quæ inserta reperitur in dicto decreto, adeò vt collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis.7. num.4. de renuntiat.* Cuius quidem Ordinationis decisio, cùm sit pœnalis, est restringenda, nec vltra casum, de quo agit, trahenda, *cap. pœna, de Pœnit. dist. cap. in pœnis, de regul. Iuris lib.6. & ipsamet Ordinatio Regia in vers. fin.* hoc ipsum declarat, his verbis. *E queremos que isto se entenda nos casos expressos nesta Ordenaçaõ somente, è naõ se farà della extençaon à outros casos fora delles.* Accedit quia negari non potest licere hoc casu ad beneficium regredi; ergo talis regressus siue accessus permissus debet censeri, & minime illa ordinatione comprehensus; non enim puniri quis debet, qui fecit id, quod sibi licere putauit, Crauet. *cons.111. num.24. vol.1. & cons.203. num.2. vol.2.* Immo & omnis dolus excluditur, ex quo quis vtitur iure suo, aut iure permittente aliquid agit, vel exequitur actum fieri solitum, *l. nullus, ff. de regul. Iuris*, Magon. *Lucens. decis.29. num.16.* Mascard *de probat. concl.531. num.12. & concl.815. n.41.*

23 Nec etiam obstant resoluta per Flamin. Paris. ex aduerso allegatum *d. tract. de resignat. benef. lib.6. q.2. num.140. & quæst.3. num.37.* dum ad regressus canonizationem videtur exigere personalem resignatarij citationem, quia illa in hoc casu fuit ex multis pro sufficienter habita.

24 Et primò, quia litteræ Apostolicæ reseruationis meæ pensionis me instante die 28. Augusti 1625. per Notarium Apostolicum eidem B. intimatæ, lectæ, & declaratæ fuerunt cum dicto decreto, ac omnibus ibidem contentis, vnde non potest prætendere ignorantiam dicti decreti, & intimatio hæc loco citationis deseruire potest: siquidem Flamin. Paris. loquitur quando causa incipit à canonizatione regressus contra Titularem reum penitus talia ignorantem, & falsò existimauit canonizationem regressus esse pœnam continentem priuationem, per ea quæ supra diximus hac eadem *quæst. num.14.*

25 Secundò, quia idem B. obtinuit committi in Rota causam solutionis dictæ pensionis cum claus. *Cum incidentibus, & emergentibus*, & cum alia, *Quam, & quas*, &c. quarum vigore Papa per aliam commissionem sua propria manu signatam, causam emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi ac illius canonizatione eidem Rotæ Auditori commisit, in qua potuit ferri sententia super illa, licet in prima non expressa, & formaliter deducta, Sutd. *decis.24. num.17. vers. Posset tamen*, Rot. *decis.257. num.1. p.1. recentior.* Vnde cum præcesserit dicti B. commissio, & illius vigore me citare fecerit coram R.P.D. Pirouano ad videndum reuocari mandata ad meum fauorem relata, & pro pensione huiusmodi annullanda, potui, & merito, coram eodem Auditore quasi per reconuentionem agere ad canonizationem regressus vigore alterius commissionis propria manu Sanctissimi signatæ, quam retuli *quæst.6. num.5.*

26 Tertiò, quia idem B. exquisitis modis, & fallaciis impedimenta præstitit ne sibi aliqua fieret citatio, aut intimatio, vnde succedit conclusio, quod impediens citari, habetur pro legitime citato, *cap. quoniam frequenter, §. porro*, vbi Gloss. *verbo impedit, vt lite non contestata*, Tiraq. *in tract. res inter alios acta, vers. Limita duodecimo*, Lancell. *de attent. p.2. cap.4. in præfat. num.106. & 109.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.66. num.32.* optime in his terminis Seraph. *decis.1094. num.3.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.2. cap.38. num.102.* Mari. Antonin. *var. resolut. lib.1. resol. fin. casu 16.* Quando enim per alium stat quominus quid fiat, id vtique profectò habetur in ipsius præiudicium, Tiraq. *de retract. lign. §.1. glos.10. num.9.* & Rota solet facere interpretationem contra recurrentem ad Consilium Regium, puta ne citetur, quia habetur pro citato, vt per Theodos. Rubeum *in singularib. Rotæ p.2. verbo Consilium Regium §.1. p.39.*

Quartò, quia Thomas Luciolus Procurator substitutus in vim cuiusdam mandati generalis, & amplissimi à dicto B. obtenti cum facultate consentiendi cuicumque reseruationis pensionis cum omnibus cautelis, & conditionibus per resignantes impositis, & ad lites, &c. huiusmodi mandatum ad speciale Iudicis intentati regressus, & accessus deduxit, & eius vigore illud impugnauit, & à sententia regressus canonizatoria inualide appellauit, vnde colligitur dictum B. plenam habuisse huius facti, & citationis præiensæ scientiam, vt optime resoluit Rot. *coram Seraphino decis.654. num.1.* ibi: *Quod deducitur de generalitate mandati nihil est, cum sponte Procurator constitutus comparuerit in actis huius causæ, & ita deduxerit suum mandatum ad speciale*; & rationem reddit *num.5.* quia quando procurator generalis sponte comparet post citationem principalis, tunc præsumitur citationem peruenisse ad notitiam principalis. 27

Quintò, quia dictus B. præsumitur certioratus à dicto Thoma Luciolo eius Procuratore; toto illo tempore ad triennium fere ascendente; quo in Curia lis durauit super regressu, & incessu, iuxta ea, quæ resoluunt Roman. *consil.581.* Rot. *decis.396. n.3. part.1. diuers. & decis.174. n.3. part.1. recentiss.* 28

Sextò, & vltimò, quia cognoscens Rota quot cauillationibus dictus B. impediebat ne vlla sibi fieret personalis citatio, decreuit causa cognita, & præhabitis diligentiis necessariis, vt per edictum esset procedendum, prout factum extitit, & ex abundanti fuit citatus dictus Thomas Luciolus Procurator; decisio autem Rotalis vere aurea in ea parte, quæ ad nostrum intentum conducit, sic cantat. *Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthasar. solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro casu non tuti accessus, sed etiam ad hoc vt posset dici personaliter citatus*, Bald. *in d. cap. quoniam frequenter, §. porrò, n.2. vt lite non contest. Et idem fuit dictum in Ianuen. censiis 10. Ianuarij 1614. coram me, Quando scilicet recursus concludenter est probatus: præterea testes fuerunt examinati formiter deponentes, quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicij Regia Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile propter pœnas in Regijs Constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare.* Rot. *decis.22. num.2. de rescript. in antiq. & idem firmant de stylo huius Tribunalis* Adden. *ad decis.5. num.2. & 4. eod. tit. de rescrip.* Cassad. *decis.2. de dolo, & contum. Et idem fuit admissum in supradictis decisionibus Ianuen. census 10. Ianuarij 1614. & Ianuen. separationis thori 8. Martij 1626.* &c. Denique per edictum seruatis de Iure seruandis ritè, & strictè fuit processum in hac causa secundum praxim Curiæ, de qua in nostro voto decisiuo 8. *per tot.* 29

Vtrùm

Vtrùm regreſſarius recipiendo penſiones decurſas videatur regreſſui renuntiare?

QVÆSTIO X.

1 *Doctores referuntur qui tenent regreſſariũ recipiendo penſiones decurſas videri regreſſui renuntiare.*
2 *Contrarium verius.*
3 *Emphyteutam non ſoluentem per triennium poteſt dominus expellere, & petere penſiones, quando incœpit ab expulſione, vel ab executione præteritarum penſionum cum proteſtatione.*
4 *Iuramentũ habet vim clauſ.* Rato manente pacto.
5 *Clauſ.* Rato manente pacto, *operatur quòd debitum principale ſimul, & pœna exigi poſſint.*
6 *Clauſ.* Rato manente pacto, *in emphyteuſi operatur, vt emphyteuta poſſit expelli ob non ſolutionem Canonis, etiamſi dominus directus illum receperit de præterito.*
7 L. apud Celſum, §. Labeo, ff. de doli except, *declaratur.*
8 *Pœna quando apponitur loco contemptus, & poſtea res, & pœna petuntur ex diuerſis cauſis, vtrumque debetur.*
9 *Regreſſui renuntiare videtur ille qui recipit penſionem poſt lapſum terminum illam ſoluendi.*
10 *Canonem recipiens poſt incurſam caducitatem, videtur illam remittere.*
11 *Agens ad penſionem tantum in iudicio, & de regreſſu nihil dicens recipiendo penſionem videtur regreſſui renuntiare.*
12 *Agens ad penſionem, & regreſſum, ſi fuit pronuntiatum ſuper vtroque, & recipiat penſionem, non cenſetur renuntiare regreſſui.*
13 *Penſio non eſt onus reale cohærens ipſi beneficio, ſed onus fructuum, & ipſis fructibus inhærens.*
14 *Penſio decurſa de tempore, quo beneficium fuit occupatum ab intruſo, ab ipſo ſolo eſt ſoluenda, & non à Titulari, qui fructus de illo tempore nõ percepit.*
15 *Reſignatarius, qui vigore reſignationis quantumcunque nullæ, fructus percepit, penſionem ſoluere tenetur.*
16 *Capitulum ſoluere tenetur penſionem impoſitam ſuper Canonicatu, cuius fructus illi accreuerunt propter non reſidentiam Canonici.*
17 *Penſionarius agere poteſt hypothecaria contra quemcunque poſſeſſorem fructuum.*
18 *Reſpondetur fundamentis Gigantis.*
19 *Declaratur iterum* l. apud Celſum, §. Labeo, ff. de doli except.
20 *Pœnæ conuentionales de Iure Canonico debentur, ſed ſuſtinentur ſemper pro quanto alterius partis intereſt.*
21 *Pœna ciuilis, & criminalis reſultat ex vno maleficio, & vna non confundit aliam.*
22 *Papa in regreſſu confert beneficiũ ex nunc prout ex tunc, & ideo collatio cenſetur facta ab initio.*
23 *Regreſſus extinctio antequam regreſſarius declaret velle redire ad ſuum beneficium, eſt actus fauorabilis, qui caſſatur ex ſola voluntate ipſius regreſſarij, & per renuntiationem factam coram Notario, & teſtibus.*

1 AFFIRMATIVAM partem latè probat Gigas *in tract. de penſionib. q. 76. per totam*, & præcipue ex *n. 20. verſ. Iſtis non obſtantibus*, quem ſequuntur Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib. 6. q. 3. n. 30.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. c. 152. n. 19. & tom. 4. c. 617. n. 13. verſ. inſuper, cum ſeq.* argum. text. *in l. apud Celſum, §. Labeo, ff. de doli except.* vbi dicitur, quòd cõdemnatus ad dandũ hominem, ſi promiſit illum tradere intra certum diem ſub pœna, tranſacto tempore non poteſt pulſari, vt ſoluat hominem, & pœnam.

Pars verò negatiua, quòd ſcilicet non amittit penſiones decurſas, qui vigore regreſſus, ob illas non ſolutas, obtinuit immitti in poſſeſſionem beneficij; in Iure mihi verior videtur, ac in practicando, & conſulendo omnino conſequenda, ex multis. Et *primò* ex text. *in l. colonus, ff. locati*, vbi dicitur, quòd dominus poteſt expellere colonum contumacem in ſoluendo, & petere penſiones: & *in auth. qui rem, C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi dicitur, quod Eccleſia poteſt expellere 3 emphyteutam per biennium non ſoluentem, & habere penſiones, ac retinere melioramenta, & nullus dubitat poſſe dominum tunc expellere emphyteutam, & petere penſiones, quando incœpit ab expulſione, vt reſoluunt Clar. *in §. emphyteuta, q. 10. poſt princip.* Gig. *de penſionib. q. 73. n. 8.* Surd. *deciſ. 517. n. 14.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 633. n. 38. cum duobus ſeqq.* Vel ſaltem ab executione præteritarũ penſionum cum proteſtatione: Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 22. tit. 33. n. 5.* Camill. Bortel. *in ſum. omnium deciſ. tom. 1. tit. 33. num. 146.* Buratt. *deciſ. 624. Secundò*, quia in noſtro caſu B. ſub iuramento ſe 4 obligauit ad penſionis ſolutionem, tunc enim iuramentum habet vim clauſ. *Rato manente pacto, l. ſi quis maior, C. de tranſact.* Bald. *in l. cum proponas, n. 2. verſ. Vlterius. C. de tranſact.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 85.* Cardin. Tuſch *tom. 1. lit. C. concl. 300. num. 4.* Clauſula autem, *Rato manente pacto*, operatur, quod 5 debitum principale, ſimul, & pœna exigi poſſint, & vtrumque debeatur, *l. qui fidem, ff. de tranſact. d. l. cùm proponas.* Saluſt. Tiber *in formulario inſtrum. lib. 1. c. 14. n. 10. & c. 19. n. 14.* Gutier. *in repet. l. nemo poteſt, n. 413. ff. de legat. 1.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 30. n. 52.* Vnde in emphyteuſi appoſita operatur, vt em- 6 phyteuta poſſit expelli ob non ſolutionem Canonis, etiamſi dominus directus illum receperit de præterito, quia vtrumque conſequi poterit, videlicet canonem præteritum, & expulſionem, quæ ſunt compatibilia, Alex. *conſ. 196. num. 2. verſ. nec ad hoc obſtat, & conſ. 206. num. 2. verſ. Ad prædictorum, vol. 7.* Card. Tuſch. *d. concl. 300. n. 11.* Marta *de clauſ. p. 1. clauſ. 131. n. 7.* quos refero *in tr. de clauſul. vſufreq. clauſ. 128. n. 7.*

Non obſtat *d. l. apud Celſum, §. Labeo*, quia ibi pœ- 7 na ſucceſſerat loco rei debitæ, cũ fuerit maior, quam res debita, & ideo minor illa ſumma inerat maiori, *c. 1. de arbitr. lib. 6. l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff. de verb. obligat.* cum aliis citatis per Card. Tuſch. *tom. 7. lit. S. concl. 885.* At verò in hoc caſu regreſſus non ſuccedit loco penſionum debitarum, ſed illis accedit, ac proinde vtrumque peti poteſt, penſiones ſcilicet præteritæ, & beneficium, ad notata per Bald. *in d. l. cùm proponas n. 3. verſ. Tertio caſu*, & *ibi* Paul. de Caſtro *n. 2. verſ. Adde quartum caſum.*

Et maximè, quia penſiones percipiuntur ex de- 8 bito antiquo propter fructus beneficij perceptos, & regreſſus ob incurſam contumaciam in non ſoluendo debitis temporibus, vel potius ex pacto expreſsè inito in litteris Apoſtolicis reſeruationis, & tunc quando pœna apponitur loco contemptus, & poſtea res, & pœna petuntur ex diuerſis cauſis: veluti ſi pœna petitur ex contumacia, vel ex pacto, & debitum ex actione antiqua, certum eſt vtrumque peti poſſe, ex traditis per Bald. *citato loco, verſ. Sed ſi non petitur*, ibi: *Interdum pœna*, & Paul. *ibidem verſ. Item adde quintum.*

Vtrùm hac de re conſulti primarij Romanæ Cu- 9 riæ Aduocati, & præcipuè D. Ioannes Ghinus vtriuſque Iuris conſultiſſimus, & à me multis nominibus

commendandus, responderunt hanc partem esse
proculdubio veriorem, & contrariam nullo Iure
probari, sententes tamen ad plenam huius rei co-
gnitionem distinctione opus esse, & tres casus con-
siderandos inter se admodum diuersos.

Primus casus est de eo, qui si voluisset, potuisset
habere regressum, quia lapsus fuerat terminus so-
luendi pensionem, & nihilominus recepit eam; &
tunc videtur regressui renuntiasse, quia cum concer-
nat tantùm fauorem ipsius Pensionarij, regressus
reseruatus intelligitur eo volente; ita Gambar. *de
de officio Legati à latere, tit.6. de pension. num.489. vers.
Primus casus*, & in his terminis loquuntur Cassad.
*decis.2. num.3. vers. Quod procedit, & decis.3. n.4. tit. de
locato*, Caputaq. *decis.8. num.1. p.3.* Flamin. Paris. *de re-
signat. benefic. lib.6. quæst.3. num.20. & 22. & quæst.5.
num.82.* Pute. *decis.206. num.1. lib.1. & decis.26. lib.2.*
10 *in correctis.* Sicuti recipiens canonem post incursam
caducitatem, videtur illam remittere, Specul. *tit. de
locato, §. nunc aliqua, num.34. vers.130. quæritur*, Surd.
decis.217. num.26. Mantic. *decis.200. num.1.* Ex eadem
ratione, quòd caducitas intelligitur domino volen-
te, tenent Roland. *d. cons.57. n.9. & cons.82. n.6. lib.3.*
Cassad. *d. decis.2. de locato.*

11 Secundus casus est de eo, qui egit in iudicio ad
pensionem tantum, & de regressu nihil dixit, & mo-
do recipiendo pensionem, saltem sine protestatione,
videtur regressui renuntiare, Gambar. *d. lib.6. n.482.
vers. Secundus casus*, qui mouetur ex dicto Specul.
vbi suprà. Sed hæc resolutio continet in se aliquam
difficultatem, quia remissio intelligitur facta etiamsi
canonem, vel pensionem recipiat cum protestatio-
ne, Gig. *de pensionib. q.73. n.7.* Mantic. *d. decis.200. n.2.*
Surd. *decis.317. n.26.* Corbul. *de causa priuationis ob
non solutum canonem, limit.21. num.2.*

12 Tertius casus est de illo, qui egit ad vtrumque, &
fuit pronuntiatum super vtrumque, scilicet super
solutione pensionis, & super regressu (prout est casus
noster) & tunc certe recipiendo pensionem, etiam
absque protestatione, nō censetur renuntiare regres-
sui, siue pensio sit de præterito, siue de futuro, quia,
vt inquit idem Gambar. *citato loco n.483. vers. Tertius
casus*, per pronuntiationem Iudicis resolutus est ti-
tulus possessoris, & consolidatus in pensionarium
virtute regressus: vnde nec tacitè, nec expresse bene-
ficium potest reuertere ad ipsum, quia semel exclusus
semper remanet exclusus, & bene, quia Papa in re-
gressu de nouo confert beneficium pensionario ex
nunc prout ex tunc; adeo vt collatio censeatur facta
ab initio, Achil. *decis.7. n.4. de renunciat.* & propterea
quamuis ipse postea petat pensiones decursas, tamen
non ideo videtur renuntiasse regressui; quia ex quo
possessor semel beneficium amisit ob nō solutionem
pensionis, non potest absque nouo titulo illud recu-
perare, etiamsi regressarius consentiat, quia illius ius
non pendet ab eius voluntate, sed à Papa quatenus
velit ei beneficium de nouo conferre, Gambar. *vbi
suprà n.484. cum seq.* quem intellexit Rota *in ciuitatis
Plebis pensionis 15. Iunij 1616. coram bonæ mem. Card.
Sacrato*, quando canonizatus est regressus per sen-
tentiam, quæ facit transitum in rem iudicatam, vt in
nostro casu: quicquid contrarium dicendum esset si
Iudex nullo modo pronuntiasset super regressu, vt
declarat idem Gambar. *d. loco num.488. & seqq.* vbi
quod licet sola declaratio Pensionarij videatur in-
ducere vacationem, tamen magna æquitas dictat
contrarium, si præsertim Pensionarius recepit pen-
siones sequentis temporis, & facit Caputaq. *decis.10.
p.3.* vbi quod habens regressum repellitur exceptio-
ne regulæ de triennali, Mohedan. *decis.2. de causa
possess. & propr.* quia ex triennali præsumitur nouus

titulus, & sic etiam Caputaq. tenet post latam sen-
tentiam super regressu requiri nouum titulum.

Non obstant rationes Gig. *d. q.79.* non enim pri- 13
ma, quod scilicet pensio sit onus reale cohærens ipso
beneficio: Quia immo potius est onus fructuum, &
ipsis fructibus inhærens, & debita ab eo, qui fructus
percepit, vt latè probat idem Gig. *resp. 29. num.4. vers.
Propterea*, Rot. apud Nic. Garc. *de benef. p.1. c.5. n.201.*
ibi: *Neque enim teneri ad decursas tempore suo, si fuit
impeditus vti fructibus.* Et ideo pēsio decursa de tem- 14
pore, quo beneficium fuit occupatum ab intruso, ab
ipso solo est soluenda, & non à Titulari, qui fructus
de illo tempore non percepit, Gig. *toto illo responso*,
Garc. *d. p.1. c.5. n.182.* & in eadem quæstione intrusi
sequitur Bursat. *cons.361. n.19. vers. Secundo*, adeo vt
si cōtingat verum Titularem post recuperatum suum
beneficiū conueniri super pensione decursa durante
intrusione, ipse cedēdo actiones cōtra intrusum libe-
ratur, Ferret. *cons.57. n.2.* Bursat. *d. cons.361. n.18. vers.
Beneficiatusque lib.4.* Pute *decis.10. lib.1. in correctis.*

Ex qua ratione fit vt etiamsi quis nulliter benefi- 15
cium resignet, non ipse resignans, qui per resigna-
tionem nullam suam possessionem beneficij amisit;
sed resignatarius, qui vigore resignationis quantum-
cunque nullæ, fructus percepit, pensionem soluere
teneatur, Mohed. *decis.3. de renuntiat.* & ideo etiam
mortuo beneficiario, qui non soluit pensionem, suc-
cessor non cogitur illam soluere nisi factis diligen-
tiis contra hæredes prædecessoris, Greg. *decis. 507.
n.3.* & ibi *Adden. n.7.* Rota *in Larinen. pensionis 7. Fe-
bruarij 1620. coram* Vbaldo *sen.* Et pariter in nostro
casu successor cedendo actiones cōtra hæredes præ-
decessoris liberatur, Pute. *decis.15. de pensionib.* Ergo
licet pensio cohæreat beneficio, tamen magis inhæ-
ret fructibus, illosque tantum sequitur, Gig. *d. resp.
29. n.2. & 4.* Quod comprobatur etiam ex alio: nam 16
ratio quare pensio imposita super fructibus, & di-
stributionibus quotidianis debet solui à Capitulo,
cui accreuerunt propter non residentiam Canonici,
qui illius reseruationi consenserat, non autē ab ipso
Canonico iuxta opinionem Rotæ, vt *in decis.133.
per tot. p.2. recenior.* Garc. *d. p.1. c.5. n.206.* Gonzal. *ad
reg.8. Cancel. gloss.5. §. n.44.* Quod non est, nisi quia
de intentione Papæ, dum pēsionem reseruat, est, gra-
uare illos fructus quibus imponitur pensio, & non
beneficium, vt est beneficium, vt per Rot. *vbi supr. sub
n.3.* qui propterea dicuntur pro ipsa pensione affe-
cti, & hypothecati, vt ibi, & consequenter pensiona-
rius agere potest hypothecaria contra quemcunque
possessorem fructuum, Gig. *d. tract. de pension. q.51.*
Caccialup. *quæst.9. vers. An quærimus*, cum aliis cita-
tis: igitur pensio est onus fructuum, illisque, vt dixi, 17
inhæret magis quàm beneficio, & ex consequenti
actio, quam habet pensionarius aduersus possesso-
rem fructuum perceptorum, non perditur per re-
gressum ad beneficium, vt vult Gig. *d. quæst.79.*

Minusque concludit alia ratio eiusdem Gigan. di- 18
centis, quod cum regressarius succedat in beneficio,
eius creditum confunditur, quia illa quoque cessat,
ex prædictis, cùm pensio decursa debeat solui ex
fructibus antea decursis, & non de futuris, qua ra-
tione regressarius potest vtrumque petere, scilicet
pensiones præteritas, & regressum: quia ex quo de-
betur vtrumque, per acceptationem vnius non se-
quitur acceptatio alterius, Gambar. *vbi supr. n.491.
vers. Et dico.*

Sed neque obstat text. *in d. l. apud Celsum, §. La- 19
beo, ff. de doli except.* vbi quod condemnatus ad dan-
dum hominem, si promisit illum tradere intra cer-
tum sub pœna, transacto tempore non potest pul-
sari, vt soluat hominem, & pœnam, cum aliis Iu-
ribus

ribus citatis à Gig. *d. quæst.76.* Ratio illius text. est, quia postquam creditor assequutus fuit id, quod principaliter debebatur, petendo pœnam videtur inhonestis quæstibus anhelare, Socin.iun.*consil.23. num.2. per tot. lib.2.* & etiam valde bene, cum ibi in substantia debitus non esset nisi homo, ideóque textus dicit iniquum esse hominem, & pœnam petere. Secus autem in casu nostro, in quo non est sufficienter consultum Regressario, si recuperet tantum suum beneficium, quia semper remanet in damno propter fructus perceptos, nisi consequatur vtrumque, scilicet beneficium, & pensiones de-
20 cursas, vt tenet Gambar. *vbi supr. num.* 491. Hinc licèt pœnæ conuentionales de Iure Canonico debeantur, tamen sustinentur semper pro quanto alterius partis interest, Roman. *consil.* 510. *num.* 8. *versic. Est & vltimum*, vbi Mandos. *super verbo in-*
21 *teresse.* Et quando etiam ex vno maleficio resultat pœna ciuilis, & criminalis, vna alteram non confundir, Franch. *in cap. felicis, §. per hoc, num.4. limit. de pœnis*, cum aliis per Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.859. num.9.*
22 Neque etiam obstat, quòd in materia feudali, & emphyteutica petens canones præteritos, videatur remittere caducitatem: Quia argumentum non applicatur casui nostro, saltem postquam fuit pronuntiatum super regressu, ex quo priuatus per sententiam reducitur ad pristinum statum, in quo erat ante renuntiationem iuxta naturam regressus, Gambar. *d. lib.6. numer.* 498. Achil. *decis.7. num.3. in fine, & seq. de renuntiat.* vbi quòd Papa in regressu confert beneficium ex nunc prout ex tunc, & ideo collatio censetur facta ab initio, Put. *decis.306. num.2. vers. Quia dicebatur. lib.1. in correctis*, indiget noua collatione, & nouo titulo, qui non potest dari à priuato, Gambar. *d. lib.6. num.485. & 487. vers. Praterea*; immo postquam fuit pronuntiatum super vtroque, vtrumque debetur, & Regressarius sibi non præiudicat petendo tantum pensiones præteritas, idem Gambar. *d. loco num.491. vers. Et dico.*

Denique ex eisdem non obstar, quod extinctio 23
regressus est actus fauorabilis, vt inquit Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.6. quæst.6. num.39.* quique cassatur ex sola volunrate ipsius regressarij, Caputaq. *decis.12. num.1. p.3.* Flamin Paris. *d. quæst.5. numer.88.* & per renunciationem factam coram Notario, & testibus, Crescent. *decis.1. de renuntiat.* Achil. *decis.6. eod. tit.* Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benef. lib.2. quæst.23. num. 16. vers. Quartò infero*; quia procedit 11
antequam regressarius declaret velle redire ad suum beneficium, Pute *d. decis.306. n.2. vers. Quia dicebatur lib.1. in correctis.* vbi quòd declaratur cessione ab initio fuisse nullam. Vel si noluimus amplecti rigorem, sed æquitatem, quæ dictat contrarium, teste Gamb. *vbi suprà n.489. vers. magna tamen æquitas*, quæ etiam mihi placet, quousque non sit pronuntiatum super regressu, sed post sententiam: quia priuatus indiget noua collatione, quæ vt dictum est non potest dari à priuato; tacitus consensus regressarij non prodest, quia etiam expressus esset inutilis, vt patet.

PARS SECVNDA.

PROOEMIVM.

POST septem annorum curricula, quibus in hac Matritensi Curia in amplissimo, & supremo Portugaliæ Senatu, multisque particularibus Ministrorum vtriusque Coronæ congregationibus, mandatorum Auditoris Cameræ Apostolicæ, & sacræ Rotæ executionem per Iura, & doctrinas in prima parte adductas diligenter, & instanter petieram, Deo fauente, & precibus S. Antonij, cui electus sodalis in eius Regio Matritensi hospitali hoc anno 1639. seruire non sum demeritus, eodem anno post captam maturam resolutionem diplomate Regio mihi concessum extitit, vt non obstantibus priuilegiis, & Regni Ordinationibus ac concessionibus à Regiis Magistratibus contra me adductis, præfata mandata, & quascunque sententias super pensione & regressu ad meam Thesaurariam emanatas debitæ executioni liberè mandare possem; quibuscumque sublatis impedimentis à Iudicibus laicis contra me oppositis, prout latiùs constat ex eodem Regio diplomate tenoris sequentis, videlicet:

Eu el Rey faço saber aos que este Aluarà virem, que auendo eu visto o que se me representou por parte do Doutor Agostinho Barbosa em razaõ da causa que corre entre elle, e Balthasar Diaz da Fonseca, sobre a Thesouraria da Collegiada de Guimaraẽs, acerca da queixa que fez de o Procurador da minha Coroa defender ao mesmo Balthasar Diaz da Fonseca, fazendo petiçoẽs, e requerimentos em seu fauor, e procurando tomarse assento contra elle no desembargo do Paço, hauendo eu mandado, que nesta materia se naõ innouasse cousa alguã, para nella se tomar vltima resoluçaõ na forma de minhas ordẽs. E hauendo visto iuntamente o que sobre esta mesma materia se me representou por parte do mesmo Balthasar Diaz da Fonseca em huã petiçaõ que aqui se offereceo, e vendo tambẽ todas as ordẽs que fui seruido dar para este negocio se me consultar no Reyno de Portugal por Ministros delle, a que se naõ satisfez sendo passados muitos tempos, e tudo o maisque nelle tem precedido, e o que cõstados papeis que nesta Corte ha, os quaes mandey ver com particular exame; e sendome tudo consultado, fui seruido tomar resoluçaõ, na conformidade da qual, Hey por bẽ, que querendo Agostinho Barbosa vsar do regresso canonizado que tem a ditta Thesouraria da Collegiada de Guimaraẽs, e tratar da pensaõ que nella tem, pertendendo cobrar as decursas do pensionario Balthasar Diaz da Fonseca, em virtude das sentenças que contra elle ha tido, possa tratar do direito que tiner, e da execuçaõ de suas sentenças diante do Iuiz Ecclesiastico a quẽ tocar, donde cada huã das partes poderà tratar de sua iustiça, a qual se lhe administrarà, sendo ouuidas, segundo as regras de direito, estilos con que semelhantes negocios se costumã expedir, e se entã se fizer no juizo Ecclesiastico força tal, que dè lugar iustamente a recurso que se me pode fazer pello juizo da Coroa,

poderaõ as partes vsar delle segundo o dereito, e stylos assentados o permitirem, e sem embargo das duuidas que se tem posto a execuçaõ das sentencas referidas, hauidas por Agostinho Barbosa, por se dizer, que huã dellas foy alcançada sobre pensaõ ou Beneficio de Portugal, contra vassallo da quella Coroa, è assi contra o Priuilegio de Iulio III. e Ordenaçaon do ditto Regno, e que a outra foy dada no mesmo Reyno pello Iuiz Executor em forma summaria sobre a cobrança da pensaõ procedendo executiuamente, com os quaes fundamentos se referre hauerse julgado no juizo da Coroa da Relaçaõ do Porto, que no Ecclesiastico se fazia força em proceder assi, e pellas dittas sentenças, deuendo começar a tratar a causa ante o Ordinario ordinariamente, sobre as quaẽs duuidas, e sentenças do juizo da Coroa se pertendia tomar assento no desembargo do Paço com assistencia de Procurador della, me praz de conceder ao ditto Agostinho Barbosa, que possa tratar da execuçaõ das suas sentenças, sobre a PENSAO, è REGRESSO no juizo Ecclesiastico a que toca, onde sendo as partes ouuidas de seu direito se lhe fara justiça na forma declarada: e isto naõ obstante a Ordenaçaõ do liuro segundo, titulo treze, è de quaesquer outras, nẽ sentenças da Coroa dadas com fundamentos dellas, e do ditto priuilegio, porque por esta vez somente de meu poder Real o ei assi por bem, e dispenso em tudo, em consideraçaõ das qualidades, e circunstancias precisas que concorrem neste negocio: è mando, que na Relaçaõ do Porto, ou em qualquer outra parte que seja, se cumpra esta minha resoluçaõ, è naõ se impida. E nã pagou meja annata pella naõ deuer. E este Aluarà quero que valha, e tena força, e vigor, posto que naõ si ja passado pella Chancelaria, e seu effeito haja de durar mais de huũ anno, sem embargo da Ordenaçaõ do liuro segundo, titulo treinta e noue e quarenta, que dispoẽ o contrario. Diogo Teyxeira o fez em Madrid aos quatorze dias do mes de Nouembro de mil e seiscientos e treinta noue annos. Diogo Soarez o fez escreuer.

REY.

Publicato præcedente Regio diplomate, cœperunt Ecclesiastici Iudices commissa sibi vti iurisdictione, ipseque Rotalis executor ad eiusdem Rotæ mandatorum executionem deuenit, quorum vigore requisitum Capitulum insignis Ecclesiæ Vimaranensis de more solito capitulariter congregatum patientiam & consensum præstitit, possessionémque Thesaurariæ vnanimiter, & communi omnium voto procuratori meo pacificam, & capitularem dedit, sub die 10. Maij 1640. de qua instrumentum factum fuit, prout sequitur:

Saibam quantos este estromente de requiremento e auto de posse dada por virtude da sentença atras do Iuiz executor dos Bulletos Rotaens, virem como no anno do Nacimento de nosso señor Iesu Christo de mil seiscentos e quarenta annos, aos dez dias do mes de Majo do ditto anno em Cabido as noue horas da manham, estando ahy presentes os Reuerendos Dignidades, Conegos, e Cabido da Real Collegiada Igreja de nossa señora da Oliueira desta Villa de Guimaraens abaixo assinados, perante elles Reuerendos senhores apareceo Torquato Barbosa Dalmeida morador na ditta Villa, pello qual fez ditto a elles senhores Capitulares, que por virtude do mandado do Iuiz Apostolico atras, e dos Bulletos Rotaẽs, de que he executor, e sentença de sua Magestade, e cumprasse do juizo da Coroa da Relaçaõ do Porto, fosse seruidos de lhe mandar dar posse do regresso que o ditto Agostinho Barbosa tinha canonizado, e passado em cousa iulgada contra Balthasar Diaz da Fonseca, da Thesouraria major da ditta Real Collegiada, como procurador bastante que era do ditto Dottor Agostinho Barbosa, o que visto pellos dittos Reuerendos senhores Capitulares, por elles fez ditto que elles lhe daua a ditta posse quanto podem e deuem em direito por obedecere aos mandados Apostolicos, e decretos de sua Magestade, e lha auiam por dada capitularmente na forma de direito Canonico assi no lugar do Cabido como do estado, e do choro, ao que foram testemunhas presentes Pedro Gonzalues official do Cabido, è Ioaõ Ribeiro familiar do Reuerendo Chantre Roque Ferreira Pereira. E logo elle Torquato Barbosa fez ao choro, e se assentou no estallo do ditto Thesoureiro, e pegou na estante, reuoluendo o liuro que nella estaua, e tangeo a campainha, que no ditto choro esta, e por estes autos lhe dey a ditta posse da ditta Thesouraria major e suas pertenças autoal e real, è canonicamente tanto quanto por direito deuo e posso, testemunhas has sobredittas, que como Reuerendo Cabido, e com elle Torquato Barbosa Dalmeida a qui assinaram, e eu Bartholameu da Cruz Lobato tabelliaõ publico das notas na ditta Villa, que este instrumente de pesse dey, em ausencia de Antoni Machado Barbosa outrosy tabelliaõ das notas, è escriuaõ das escrituras do ditto Reuerendo Cabido, e me assinei do meu publico sinal dia, mes, e anno atras declarado em Cabido. Chantre Roque Ferreira Pereira, O Mestrescola, Balthasar de Meira Arcipreste, Ieronimo da Rocha Freire Arcediago, Miguel da Sylua de Mello, Christouaõ Ferras, Gabriel de Freitas de Almada, Francisco Correa, Manoel Fernandez Pinheiro, Gaspar da Fonseca de Goẽs, Antonio de Freitas, Torquato Barbosa Dalmeida, Pedro Gonzalues, Ioaõ Ribeiro, &c. Cùm ergo Notarius attestetur Dignitates & Canonicos fuisse capitulariter congregatos, eorum nomina recensendo fit certum quod possessio, fuit capitulatis, iuxta *decis. 9. & 29. de procurat. in antiq.* & in terminis Rota apud Tambur. *post tom. 3. de iure Abbatum decis. 31. num. 6. cum seqq.*

Possessione Thesaurariæ sic pacificè & capitulariter capta, adhuc B. acquiescere noluit, sed per Antonium Diaz eius fratrem, & procuratorem ad Regem nostrum in eodem supremo Matritensi Senatu recursum habuit, pluraque de more suo contra Regium diploma, & captam possessionem in medium afferre non erubuit, existimans vtrumque nullitatis vitio subiici, & vti tale ab eodem supremo Senatu reuocandum.

Primò igitur opponit se obtinuisse plures sententias in Senatu Portucalensi per Iudicem Regiæ Coronæ ad suum fauorem promulgatas, ac proinde minime potuisse Regem Catholicum illis derogare in eius damnum & præiudicium: ex qua oppositione sequendo primæ partis ordinem vndecima venit disputanda quæstio. *An Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Iudicibus laicis in causis clericorum latis, & illis non obstantibus causam Ecclesiastico Iudici terminandam, eiusque sententiam exequendam remittere?*

Secundò opponit in executione mandatorum & sententiarum à sacra Rota emanatarum minime fuisse citatum Balthasarem Diaz aduersarium, vnde duodecima sese offert ventilanda quæstio. *Vtrùm in executione sententiæ Rotalis sit necessaria citatio partis, contra quam venit exequenda?*

Tertiò opponit quòd, cùm sibi congrua portione ex redditibus Thesaurariæ prouisum esset per Iudicem laicum Regiæ Coronæ Senatus Portucalensis, sententia ad id in suum fauorem lata, nunquam congrua huiusmodi cum effectu ei soluta fuit, vnde decimatertia prouenit dissertatio. *An Iudices laici, ad quos per viam violentiæ patet recursus, possint ex redditibus beneficij congruam portionem assignare clerico alias excommunicato ad se recurrenti, pro impedienda executione sententiæ quæ possessionem eiusdem beneficij alij dandam esse tenet?*

Quartò

Quartò opponit, sequestrum super fructibus, & redditibus beneficij nulliter impositum fuisse de mandato Regis Catholici, licet in executionem alterius à Iudice Ecclesiastico, & sacra Rota relaxati. Vnde oritur decimaquarta disceptatio. *An & quando Regij Iudices possint sequestrari facere fructus, & redditus beneficiorum Ecclesiasticorum?*

Quintò opponit se esse pauperem, nihilque habere ex quo soluat terminos decursos pensionis non solutæ, nec ad illam soluendam obligari posse Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ percipiens distributiones, super quibus erat imposita dicta pensio. Vnde decimaquinta procedit discutienda quæstio. *An & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis, soluere pensionem super distributionibus à se perceptis reseruatam?*

Sextò opponit se esse clericum in sacris Ordinibus constiturum, proindéque ad remedium *cap. Odoardus, de solution.* esse admittendum, ac in carceribus pro debito huiusmodi pensionis detineri non posse, vnde decimasexta colligitur disputanda quæstio, An Clericus in Sacris constitutus, pensionis Ecclesiasticæ debitor, ac ad eam soluendam obligatus in forma Cameræ Apostolicæ, ad beneficium *cap. Odoardus, de solut.* sit admittendus, an verò in carceribus detinendus donec soluat.

Septimò opponit contra se ipsum Matriti commorantem pro debito pensionis non solutæ mandata Auditoris Cameræ relaxata exequi non posse, eo quod per cursum decennij iuxta legem Regiam sit præscripta via executiua ad debitum illud petendum; quare decimaseptima venit resoluenda quæstio: An contra Clericum obligatum in forma Cameræ ad pensionem, seu quoduis aliud debitum persoluendum præscribatur via executiua per decennij lapsum, iuxta legem Regiam *6. tit. 15. lib. 4. nouæ Recopil.*

An Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Iudicibus laicis in causis clericorum latis, & illis non obstantibus, & sine consensu partis, in cuius fauorem prolatæ fuerint, causam Ecclesiastico Iudici terminandam, eiusque sententiam exequendam remittere?

QVÆSTIO XI.

1 *Princeps iuri tertij nunquam præiudicare intendit.*
2 *Ius suum vnicuique est conseruandum.*
3 *Variatio omnis in Iure reprobatur.*
4 *Præsumptio est pro Principe quod quidquid facit, iustè facit.*
5 *Resolutio capta in supremo Portugalliæ Senatu iuri conformis.*
6 *Princeps potest causas subditorum vbique iudicare.*
7 *Princeps in aliquo casu mandat quod quis non audiatur per suos magistratus.*
8 *Princeps potest causam ad suam auocare præsentiam, si extra eam eius partibus administrari non sit credendum.*
9 *Princeps indiciarium ordinem seruare non tenetur.*
10 *Principis præsentia omnes solemnitates supplet.*
11 *Princeps iudicare debet secundùm conscientiam, prætermissis, & circumscriptis actitatis.*
12 *Princeps potest concedere quòd veritas causæ iam decisæ, iterum discutiatur, auferendo ius parti quæsitum per sententias.*
13 *Inducta ad vnum finem, contrarium effectum operari non debent.*
14 *Ius recurrendi ad Iudices laicos per viam violentiæ Papæ Coronæ inest in signum suæ supremæ potestatis.*
15 *Quando quid principaliter fuit introductum à Principe in vtilitatem Reipubl. & secundariò in fauorem priuatorum, eorum conuentione renuntiari nequit.*
16 *Attendere semper debemus id, quod fit principaliter, non id quod venit in consequentiam.*
17 *Princeps potest priuilegium à se liberaliter concessum sine causa reuocare, licèt alteri ex illo sit ius quæsitum.*
18 *Sententias in Senatu Portugalensi Iudicis Papæ Coronæ prolatis solet Rex noster in supremo Senatu penes se residente de nouo reuidere, & causam decidere.*
19 *Principis motus habetur pro iusta causa, & satis est in eo quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu mandet.*

DVBITANDI ansam præbuit quod videbatur B. per dictas sententias in Tribunali Iudicis Coronæ Regiæ per viam violentiæ latas quæsitum ius, cui Princeps nunquam derogare intendit, glos. 1
verbo aliquatenus, in extrauag. ad Apostolatus, de concess. præbend. inter communes, Mastril. *de magist. lib. 3. cap. 4. num. 317.* à Ponte *cons. 59. num. 35.* Topius *de potest. Principis secular. §. 6.* D. Noguerol *in d. sua Iuris alleg. pro Comitissa de Sancta Guadea, & de Ampurias à num. 374.* Octau. Glorit. *resp. 2. num. 8. & resp. 6. n. 65.* Ius enim suum vnicuique est conseruandum *l. Iustitia §. Iuris præcepta ff. de Iustit. & iure*, latè Mandos. *super facultatib. A. C. in proœm. verbo vnicuique.* Gonzal *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 4.* quod sine facto suo ab eo auferri non poterat, *l. id quod nostrum 11.* cum similibus *ff. de reg. Iuris*, idem Gonzal *glos. 56. num. 116.* Mastril. *d. lib. 3. cap. 4. num. 316.* eo maximè quia dictis sententiis confisus minimè curauit de obtemperandis Ecclesiasticorum Iudicum mandatis, nec illis se opposuit, cùm facilè potuisset eorum executionem impedire, vel de illorum agere nullitate; nec enim credere poterat vnquam dictarum sententiarum dispositionem reuocandam, 2 3
cum ridiculum & puerile sit, hodie concedere, & cras reuocare & pœnitere, Rot. *decis. 33. numer. 18. de præben. in antiq.* Gonzal. *glos. 5. §. 6. numer. 43.* nam omnis variatio in Iure reprobatur. *l. serui electione ff. de legat. 1. reg. quod semel placuit, de regul. Iuris*, Gregor. Lop. *l. 5. tit. 19. Præst. 6.*

Verùm multa sunt, quæ Principis animum mouere potuerunt ad derogandas præfatas per viam violentiæ à Iudicibus laicis in causis clericorum prolatas sententias, nam præsumptio est pro eo, quod quicquid facit, iuste facit, Couar. *var. lib. 1. c. 1. num. 7.* Matiens. *Dial. 3. relator. cap. 42. num. 3.* Carol. Tapia *in rub. de constit. Princip. cap. 1. num. 31.* Morl. *in emporio Iuris p. 1. tit. 2. quæst. 2.* quos refert, & sequitur Garc. Mastrill. *de magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 44.* iunctis infra adductis hac ead. *q. n. 19.* 4

Et vt à primordiis rem sumamus, præsupponendum est Balthasarem malam causam euidenter fouere, & exquisitis subterfugiis tentasse Thesaurariam & pensionem mihi debitam absolutè denegare, prædictasque sententias à Iudicibus laicis me tunc Romæ degente mendicatis, vt aiunt, suffragiis, & fallaciis extorsisse quæ nunquam transeunt in rem iudicatam, nisi in supremo Palatij Senatu de earum iustitia coram Ecclesiastico Iudice discu[tia]tur, 5

tur, eóque audito vel reuocantur, vel executioni mandantur; antequam in dicto Senatu super earundem sententiarum reuocatione, aut confirmatione ageretur, recursum habui ad Potentissimum Regem nostrum, qui causam super eisdem sententiis supremo Portugaliæ Senatui penes se residenti discutiendam committere dignatus fuit, ex quo me & aduersario partibus hinc inde auditis, resolutio emanauit, vt non obstantibus præfatis sententiis mandata Rotalia, aliorúmque Ecclesiasticorum Iudicum in mei fauorem prolata, debitæ per eosdem Ecclesiasticos Iudices executioni mandarentur, & causam ipsam eorundem Iudicum examini committit, inhibendo Ministris Regiis ne deinceps in ea se intromitterent, vt latius ex Regio diplomate patet. Quæ quidem Regia resolutio Iuri conformis, & vt decet Catholicum Principem prolata fuit, ex sequentibus.

6 Primò, quia, vt patet ex facto, causa hæc non erat per dictas sententias expedita, cum adhuc remaneret Senatus Palatini resolutio capienda, vt illæ possent executioni mandari, nec antea id permittitur, vt obseruat consuetudo, & Regni inueterata obseruantia, ideo respectu ipsius Principis non est dicendum Senatum Palatinum esse Tribunal priuatiuum quoad alia, præcipuè vbi ipse Princeps residet, & quando ad eum recurritur, quia potest in omnibus Regni partibus, & quocunque in loco suam exercere iurisdictionem, ad tex. *in l.1. ff. de constitut. Princip.* Mastrill. *de Magistr. lib.3. cap.2 num.10.* & causas subditorum vbique iudicare *l.pen. in fine ff. de Iustit. & iure, l.si locus ff. de iudic.* Greg. Lop. *l.7. verbo no iurguenen otra terra tit.4. par.7.* Mastrill. *d. lib.3. c.4. n.131.*

7 Secundò, quia benè potest Princeps mandare eisdem Palatinis Senatoribus ne hac de causa cognoscant, seu illam decidant, quia bene mandat quod quis non audiatur per Magistratus suos in aliquo casu, & sine causa moderatur suorum officialium iurisdictionem. *l.2. ff. de origine Iuris*, Valenzuel *tom.2. conf.151. num.7.* Rimin. *iun. conf.54. num. 14. & conf.72. num.131. cum seqq.* quem refert & sequitur Mastrill. *de magistrat. lib.3. cap.4. numer. 462.* optimè Paris. *conf.1. num.38. cum seqq. lib.4.* Cyriac. *tom.2. contron. 317. num. 2. & 3.* D. Noguerol in sua *Iuris alleg. pro Comitissa de Sancta Gadea, &c. & de Ampurias n. 452.* Cùm in iurisdictionalibus Principis potestas plenissima sit. Bald. *in l. qui se patris C. vnde liberi num.34. vers. Sed Nicolaus.* Xuar. *alleg. 7.* Cassanat. *conf.43. num.4. & seqq.* Ioseph. Ramon. *conf. 24. numer.129.* Licèt enim Princeps non possit directè tollere ius quæsitum sine causa, potest tamen id facere per indirectum, vt mandando ne à suis Officialibus ius reddatur opponentibus contra, vt post Ruin. Felin. Paris. & alios resoluit Surd. *conf.203. numer.6.*

8 Tertiò, quia Princeps, ad quem iuste recurritur, & cui de recurrentis iustitia satis constat, potest, & tenetur causam ad suam auocare præsentiam, si extra eam ius partibus ministrari non sit credendum, qua auocata nullus inferior eam deinde audire potest, aut in ea se intromittere, etiam de consensu partium, nisi eidem remittatur, ad tex. notabilem cum *gloss.* ibi *in l. ad Imperatorem ff. de appellat.* nam, vt inquit Imola *in cap. licet de offic. deleg.* quomodocunque causa sit introducta coram Principe, non potest inferior etiam de partium consensu se intromittere, quem refert Valenzuela *tom.2. conf. 151. num.11.* hinc dicit Innoc. *in cap. cum M. Ferrariensis, de constit.* quod vbi imperator manum apponit, omnibus aliis est imponendum silentium, quem referunt Castald. *de Imper. quæst.110. casu 184.* Mastrill. *d. lib.3. cap.4. num.173.*

Quartò, quia licèt Ordo præuertatur coram Principe, id nihil ad rem facit, nec quicquid fecerit, nullitati subiicitur, cum ipse iudiciarium Ordinem seruare non teneatur, Felin. *in cap. in causis, de re iudic.* Mastrill. *lib.3. cap.4. num.5.* nec in eius Senatu attendatur Ordo iudicialis, Thesaur. *decis.15. n.4.* Giurba *conf.35. num.8.* Sacca *conf.1. num.85. vers. nec enim cogitur*, quos refert D. Noguerol *in Iuris allegat. pro Comitissa de Sancta Gadea, & de Ampurias, n.455.* sufficit enim coram Principe partium narratiua, querela, & recursus, eo quod eius præsentia omnes solemnitates supplet. *l. omnium. Cod. de testam.* Innocent. *in cap.1. de litis contest.* Mastrill. *d. cap.4. num.5.* & coram eo magis habet locum veritas, quàm rigor iudiciorum. Castald. *de Imper. quæst.110. vers.18.* Bellug. *in speculo Principum rubr.21. §. restat. il 1 num.4.* Camill. Borrel. *in addit. in verbo Iuris Ordinem, vers. fallit in Principe*, idem Mastrill. *d. cap.4. num.7.* vbi *num.39.* subdit quòd dilationes Iuris abbreuiat. 10

Quintò, quia non tenetur Principis acticata obseruare, nec illis stare, cum iudicare debet secundum conscientiam, illis prætermissis, & circumscriptis, vt dicit Bart. *in l.1. Cod. vt quæ desunt aduoc.* Natt. *conf. 625.* Mastrill. *d. lib.3. cap.4. à n.40.* Franc. Becc. *conf.52. num.89. & 90.* Grammat. *decis.19. num.13.* vbi notat quòd Domini de sacro Consilio sunt Iudices superiores, & vicem Præfecti prætorio obtinent, & ideo iudicare possunt secundum conscientiam, Guid. Papæ *quæst.29.* idem dicit de Iudicibus Parlamenti, & præcipuè apud nos ex decisione Ordinationis Regiæ *lib.3. tit.63. in princip.* quæ huiusmodi Principis prærogatiuam cuicumque inferiori communem facit. Nam, vt dicit Mastrill. *d. lib.4. cap.5. num.33.* coram Principe sola facti veritate inspecta proceditur, causæque breuiores redduntur ad effugiendas impiorum calumnias. 11

Sextò, quia licèt sententiæ per viam violentiæ in Senatu Portucalensi, latæ transiissent in rem iudicatam, & super illis nihil remaneret faciendum; vel ad Senatum Palatinum non essent adducendæ ad capiendam, vt solet, finalem resolutionem, adhuc Principi negari non potest potestas concedendi quòd veritas causæ iam decisæ, iterum discutiatur, auferendo ius parti quæsitum per sententias, Gozadin. *conf.10. numer.17.* Mastrill. *d. lib.3. cap.4. num.390.* præcipuè, vt ipse declarat, dummodo id faciat cum claus. *non obstantibus*; prout in casu præsenti actum fuit. Non enim absolutè vera est conclusio quòd Princeps non possit iuri tertij præiudicare, ex adductis per Molin. *de primog. lib.1. cap. 8. num.28. & 29.* Rodolphin. *de suprema Principis potest. cap.6. num.139. vers. contrarium tamen.* Topi. *de potest. Princip. secul. §.6. num.1. & 2.* Pereg. *conf.4. per tot. lib.1.* 12

Septimò, quia iurisdictio Iudicum laicorum per viam violentiæ inter personas Ecclesiasticas, fuit concessa, ne opprimerentur vasalli, suisque rebus de facto & iniustè priuarentur, non enim assequeretur intentum si per hanc viam recurrendi ad Principem violentiæ alicuius euitandæ causa, potiùs opprimerentur vasalli, quàm liberarentur à vexationibus, & sic inducta ad vnum effectum, contrarium operarentur, contra reg. tex. *in l. legata inutiliter ff. de legat. 1. l. legata inutiliter ff. de adimen. leg.* Fusar. *de substit. quæst.245. num.93. in princ.* ac inducta ad fauorem, inducerent odium, damnum, & detrimentum, contra vulgarem regulam tex. *in l. quod fauore, Cod. de legib.* Cazanate *conf.43. num.106.* 13

Octauò, qua ius recurrendi ad Iudices laicos per viam 14

viam violentiæ, Regiæ Cameræ inest, in signum suæ supremæ potestatis, Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 18. n. 6.* Camill. Borell. *de præstantia Regis Catholici cap. 5. n. 6. & 26.* Castill. *controuers. tom. 7. de Tertys cap. 41. à n. 163.* non enim Clericis illo vti ordinariè conceditur, sed extraordinario modo, quatenus scilicet Princeps vellet, & opportunum remedium ex circumstantiis iudicauerit concedendum, vel denegandum, cum enim in vtilitatem Reipub. primò & principaliter introductum ab ipso Principe fuerit, quia Iuris publici specimen præ se fert, *§. Iuris præcepta. Instit. de Iustit. & iure*, & ipsius Reip. Principis caput sit, ex quo tota eius potestas dimanat, Greg. Lop. *per tex. ibi in l. 2. tit. 14. part. 3.* Marant. *de Ordine iudic. p. 4. dist. 5. n. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 97. n. 30.* & sit velut Resp. ipsa, Auendan. *de exequend. mand. p. 1. cap. 1. n. 2.* Mastrill. *de magist. lib. 1. cap. 1. num. 5.* meritò fit clerico nullum præiudicium inferri, si à Rege remedium huiusmodi ei denegetur, vel auferatur iam concessum, licèt secundariò deinde sibi damnum inferri asserat; nam quando quid principaliter fuit introductum à Prin-
15 cipe in vtilitatem Reipub. & secundariò in fauorem priuatorum, eorum conuentione illi renuntiari nequit, Alex. Turamini *de legib. p. 2. cap. 6. à num. 2.* Suar. *eod. tract. lib. 8. cap. 6. à princ.* D. Barbos. *in l. 1. p. 1. n. 36.*
16 *& in l. alia, §. eleganter n. 14. cum seqq. ff. soluto mat.* Attendere enim semper debemus id quod fit principaliter, non id, quod venit in consequentiam, *l. 1. ff. de auctor. tut.* Tiraq. *in tract. cessante causa limit. 22. in fine*, Surd. *consil. 96. n. 44. tom. 1.* D. Noguerol *in sua Iuris allegat. pro Comitissa de Sancta Gadia, & de Ampurias num. 452.*
17 Nonò, quia ius hoc recurrendi ad Iudices laicos per viam violentiæ priuilegio Apostolico vero, vel præsumpto, Principi concessum, necesse est vt dicamus, quia aliàs nullitati subiiceretur; & quoad nostros Lusitanos circa primas instantias, & ne causæ extra Regni fines extrahantur, videtur concessum priuilegio Iulij III. de quo suprà *q. 6. num. 32.* Vnde sicut speciale est in Principe, vt priuilegium à se liberaliter concessum possit sine causa reuocare, licet alteri ex illo sit ius quæsitum, glos. *in cap decet, de regul. Iuris in 6. in verbo mansurum*, ibi *ipsum enim priuilegium per se concessum diminuere, vel moderari, & etiam in totum tollere potest*, &c. Mastrill. *d. lib. 3. cap. 4. num. 318.* cum liberalitas Principis fuerit causa concessionis, & nemini faciat iniuriam si illud obseruare nolit, vt considerat Mastrill. *numer. 320. dicto loco*: ita etiam debet esse liberum illi, cui concessum fuit, eo non vti, quando ex circumstantiis occurrentibus eo vti necesse non habeat, liberalitas enim concedentis, & voluntas acceptantis, atque eo vti volentis, pari passu ambulare debent, ne quod in gratiam alicuius fuit concessum, in ipsius odium, & damnum retorqueatur, contra regulam text. *in leg. nulla iuris ratio 24. ff. de legib. leg. quod fauore. Codic. eodem titul. cap. quod ob gratiam 61. de regul. iuris lib. 6. cum* citatis per me *Axiom. 96. num. 1.*
18 Decimò, quia plura sunt Regia diplomata, quibus Rex noster sæpè sæpiùs in hoc supremo & Regio Senatu penes se residente causas de nouo coram se & in sua præsentia reuideri, & iterum decidi iubet, non obstantibus sententiis in Tribunali Regiæ Coronæ Portucalensis prolatis, vt in exemplis adductis à Gabr. Pereira *de Manu Regia p. 2. cap. 61. num. 34. & p. 2. cap. 66. num. 17.* & nouissimè de anno 1658. in causa Ludouici Aluarez Pereira cum Hectore de Sella Talcon, ipso aduersario, & Tribunali Portucalensi auditis & reclamantibus, & facit Emman. Roder. *quæst. Regul. tom. 1. q. 35. art. 5.* quæ obseruantia in his terminis subsequuta tollit omne dubium, ex adductis supra *quæst. 6. n. 49. cum seqq.* Vnde Bald. per text. ibi *in l. si testamentum n. 2. Cod. de testament.* notat quòd in Principe satis est quòd putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu mandet, idem Bald. *in l. rescripta n. 10. Cod. de precib. Imp. offer.* Cyriac. *tom. 1. controu. 160. n. 8.* pulchrè Ias. *consil. 136. n. 9. & 10. lib. 2.* vbi quòd solus motus Principis habetur pro iusta causa, *& num. 11.* ex eod. Bald. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, vt lite non contest. col. pen.* addit quòd ad iustificandum motum Principis sufficit quæcunque occasio, Petra *de potestate Principis c. 32. q. 8. princ. ex n. 10. pag. 208. in magnis*, Peregr. *consil. 8. num. 24. lib. 1.* Schrader *consil. 9. num. 66. cum seqq. vol. 1.*

Vtrùm in executione sententiæ Rotalis sit necessaria citatio partis contra quam venit exequenda?

QVÆSTIO XII.

1 *Executores aly meri, aly mixti.*
2 *Executores mixti in triplici constituuntur differentia.*
3 *Executores mixti pro gratijs exequendis dicuntur, quibus executio cum causæ cognitione cõmittitur.*
4 *Executores mixti litterarum Apost. super collatione alicuius beneficij, vel executione alterius materiæ, possunt assumere partes Iudicis, & iudicialiter procedere, ac cognoscere de exceptionibus, ac super eis pronuntiare.*
5 *Executores mixti non possunt ad executionem deuenire, nisi iudicialiter & præuia causæ cognitione, & debent citare, qui de Iure erant citandi, & ab illis datur appellatio suspensiua.*
6 *Possessor non est amouendus, nisi eo prius vocato, suisque rationibus auditis.*
8 *Executor omnis est mixtus vbi agitur de remouendo possessore.*
8 *Executor mixtus dicitur quando adest clau.* Vocatis vocandis.
9 *& clau.* Amoto illicito detentore.
10 *& clau.* Constito.
11 *& clau.* Sine præiudicio iurium cuiuscunque.
12 *& clau.* dummodo tempore datæ præsentium non sit alteri ius quæsitum.
13 *& clau.* Verificato prius iure patronatus.
14 *& clau.* Constito de re iudicata, exequatur.
15 *Executor mixtus dicitur quando est datus in gratia in forma Dignum.*
16 *Executores meri sunt, quibus post sententiam latam, & causæ cognitionem habitam super exceptionibus, quæ obyciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum ministerium.*
17 *Executores meri nullam possunt interponere causæ cognitionem, nec valent capere informationem, nec debent admittere aliquam exceptionem.*
18 *Executor non potest cognoscere de exceptionibus, quæ principalis causæ merita respiciunt, vel quæ directò ipsam impugnant sententiam.*
19 *Exceptiones, quæ directò non infringunt sententiam, nec principaliter eam labefactant, debent admitti contra sententiæ executionem.*
20 *Exceptio notoriæ nullitatis & iniustitiæ contra sententiam coram executore opponi potest.*
21 *Iudex tenetur supersedere in executione sententiæ, quæ notoriam iniustitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem.*

22 *Executor vbi nullitas & iniustitia non est euidens cogitur exequi, vbi vero fuerit euidens potest remittere partes ad Iudicem requirentem, non autem denegare executionem.*
23 *Appellare non licet à meris executoribus, nisi in modo & forma executionis notabiliter excederent executores.*
24 *Excessus in executione sententiæ quibus modis committatur.*
25 *Excessus executionis non præsumitur, nisi doceatur.*
26 *Appellatio ab excessu in executione datur quoad effectum deuolutiuum non suspensiuum.*
27 *Executoribus à Rota pro suis sententijs exequendis nominatis nudum ministerium tantum committitur.*
28 *Executoris officium est veluti procuratoris.*
29 *Executores meri non tenentur in aliqua Ecclesiastica dignitate esse constituti.*
30 *Rota Tribunal nullam solet transferre causæ cognitionem in executores.*
31 *Inhibitiones Rotales siue iustæ siue iniustæ timendæ sunt.*
32 *Sententias aliorum Tribunalium etiam in iudicatum transactas non exequitur Rota nisi constito de earum iustitia.*
33 *Citatio alia non requiritur quando fit executio super eadem re, super qua fuit pronuntiatum per eundem Iudicem contra eandem personam.*
34 *Citatio in executione sententiæ quando sit necessaria, ostenditur.*
35 *Citatio in executione sententiæ Rotalis nunquam est necessaria.*
36 *Executio à Rota cœpta dicitur eo ipso quod decretæ sunt litteræ executoriales, seu relaxatum mandatum.*

PENDET solutio præsentis dubij ex resolutione alterius non minùs controuersi, an ij sententiarum siue gratiarum executores aliquam causæ cognitionem habeant? Pro quorum dubiorum resolutione præsupponendum erit horum executorum duplicem à Iure constitui speciem. Quidam enim meri executores appellantur; alij verò mixti dicuntur; quam diuisionem & distinctionem, tradit glossa singularis & communiter approbata à Doctoribus *in cap. pastoralis, §. quia vero, de officio deleg. & in cap. de cætero, de sentent. & re iudic.* Pallad. *rerum quotid. lib.2. cap. fin. part.2. §.3. num.1.* Amat. Roderic. *de execut. sentent. cap.2. num.38.* Sigismund. Scacc. *de appellat. quæst.17. limit.11.* Gabr. Pereira *de manu Regia, part.2. cap.63. num.49.*

2 Mixti executores pro sententiis exequendis in triplici constituuntur differentia; diuersique pro eis cognoscendis constituuntur casus. *Primus* casus est in executione, quam lex committit Iudici in defectum iurisdictionis, vt puta quando sententia est lata à delegato, vel ab arbitro, qui suas sententias exequi non possunt; & tunc executor hoc casu constitutus omnem habet cognitionem, quæ requiritur in executione, & potest non solum cognoscere & determinare omnes exceptiones concernentes executionem, sed etiam cognoscere, & pronuntiare super nullitate sententiæ, & actus, vt ex Anton. de Buttrio, & Abb. resoluit Sigismund. Scacc. *d. q.17. limit.10. numer.42. & 43.* *Secundus* casus est quando is, ad quem recurritur pro executione sententiæ, est superior, v. g. si pro executione sententiæ latæ ab Archidiacono, recurratur ad Episcopum tanquam Superiorem, & tunc iste Superior poterit à fortiori cognoscere, vt posset executor: idem Sigismund. Scacc. *d. quæst.17. limit.10. num.46.* Menoch. *de arbitr. lib.1. quæst.38. num.6.* *Tertius* casus est quando committitur executio sententiæ in auxilium iurisdictionis post latam sententiam, v. g. quando vnus Iudex requirit alium Iudicem pro executione sententiæ, & sic committitur negotij nondum discussi executio; quo casu an & quando executor possit cognoscere & iudicare super exceptionibus contra sententiam oppositis, vide Menoch. *d. quæst.38. numer.8. cum seqq.* Sigismund. Scacc. *d. quæst.17. limit.10. num.47. cum seqq.*

Pro gratiis verò exequendis mixti dicuntur exe- 3
cutores, quibus executio cum causæ cognitione
committitur, ex tenore verborum deputationis,
quæ ad istum effectum sunt perpendenda, vt in ter-
minis censuit Rota coram Greg. XV. *decis.413. n.2.*
& tunc tales executores litterarum Apostolic. super 4
collatione alicuius beneficij, vel executione alte-
rius materiæ, possunt assumere partes iudicis, & iu-
dicialiter procedere, ac cognoscere de exceptioni-
bus, ac super eis pronuntiare, ita Gonzal. *ad regul.8. Cancellar. gloss.9. in annot.44.* Nicol. Garc. *de benefic. part.6. cap.2. num.110.* Valenzuel. *consil.9. numer.2. tom.1.* Amat. Roderic. *d. cap.2. num.39.* Rot. *dec.35. num.1. part.2. diuers.* Greg. XV. *decis.357. numer.17.*
Vnde fit, executores huiusmodi non posse ad execu- 5
tionem deuenire nisi iudicialiter & præuia causæ
cognitione, Abb. *in cap. fin. numer.13.* & *ibi* Felin. *num.29. de præsumpt.* Caputaquens. *decis.284. num.4. part.2.* Gregor. XV. *decis.46. num.5.* & consequenter debent citare, qui de Iure erant citandi, Marta *de clausul. part.1. clausul.196. numer.4.* Duran. *decision.254. num.1. & 2. part.2.* & ab illis datur appellatio suspensiua, quia non debet quis dimittere suam possessionem ad verbum executoris, cuius
potestas solum est contra resistentes de facto; & 4
ideo gesta per illum pendente termino ad appellandum, vel post appellationem, sunt attentata; quæ omnia sunt in Rota vulgaria, vt in decisionibus, quas adducunt Nicol. Garc. *d. part.6. cap.2. cum seqq.* Mat. Antonin. *variar. resolut. lib.1. resol.50. num.6.* Gregor. XV. *decis.69. num.7. & decis.91. n.5.* Multis modis efficitur executor mixtus modo suprà relato.

Primò existente possessore, quando scilicet agi- 6
tur de eo amouendo, tunc enim non deuenitur ad immissionem, nec quis est expellendus à sua possessione nisi eo prius vocato, suisque rationibus auditis, Cardinal. *consil.75. in princip. vers. verum pos-*
sessio, Nicol. Garc. *d. cap.2. num.110.* Gregor. XV. 7
decis.500. num.5. vbi *num.6.* ait quòd vbi agitur de remouendo possessorem, omnis executor est mixtus, Beltramin. *ad eundem Greg. XV. decis.415. sub num.4. in princip.* vbi id maximè intelligit quando ille, qui est in possessione, docet de titulo colorato, puta, si habeat titulum ab Ordinario, iste enim est legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum.

Secundò dicitur executor mixtus quando adest 8
claus. *Vocatis vocandis*, vt per Felin. *in cap. exhibita, num.4. de iudic. & in cap. de cætero, num.10. de sent. & re indic.* Ludouic. Gom. *in cap. statutum, de rescript. in 6. n.--.* Nicol. Garc. *d. part.6. cap.2. n.111.* Bertramin. *ad Gregor. XV. decis.413. n.4. in fin.* Duràn. *d. decis.254. n.1.* plures per me citati *de clausul. vsufrequent. clausul.185. num.5.* vbi declaratur.

Tertiò quomodo adest claus. *Amoto illicito deten-* 6
tore, secundùm Mart. *de clausul. part.1. claus.9. n.1.* Nicol. Garc. *d. part.6. cap.1. à numer.48.* Gonzal. *gloss.9. §.1. in annot. num.136.* Moner. *de communi. vltimar. volunt. cap.11. num.467.* Beltramin. *ad Gregor. dict.*

*d. decis.*413.*num.*4.*vers.secundo*, Rot.*decis.*52.*n.*2.*p.*2. *recentior.* Ego ipse *claus.*7.*n.*7. vbi intelligo quando nulla res iudicata præcessit.

10 Quartò facit executorem mixtum clauf. *Constito*, itavt debeat assumere partes Iudicis, Rota coram Seraph. *decis.*1041.& apud Marches *de commiss. p.*2.*pag.*63. *& in recentior.decis.*79.*num.*1.*p.*2. *recent.* Beltram. *vbi suprà, vers.quartò*. Ego ipse *claus.*25.*n.*9.

11 Quintò facit executorem mixtum clauf. *Sine praeiudicio iurium cuiuscunque*. Ego ipse *claus.ul.*157. *num.*17. Gregor. XV. *d.decis.*413.*n.*3. vbi idem dicit de clauf. *Stantibus praemissis*, & de clauf. *Solutis iuribus Ecclesiae debitis*.

12 Sextò facit etiam executorem mixtum clauf. *Dummodo tempore datae praesentium non sit alteri ius quaesitum*, ex Gregor. XV. *decis.*91.*n.*2. Beltramin. *vbi suprà*, *num.*4. *prope fin.* Ego ipse *claus.*44. *n.*12.

13 Septimò idem operatur clauf. *Verificato prius iurepatronatus*, vt citata Rot. *in Spoletana Capellaniae* 17. *May* 1619. *coram bonae mem. Andreae*, resoluit Beltramin. *vbi suprà*, *prope finem*.

14 Octauò facit executorem mixtum clauf. *Constito de re iudicata, exequatur*, adeò quòd partes vocare debet, ac definitiuè, vel tacitè procedendo ad vlteriora vel expresse pronuntiare tenetur, Felin. *in cap. de caetero*, *num.*10. *de sent. & re iud.* Ego ipse *claus.*28. *num.*3

15 Nonò dicitur executor mixtus quando est datus in gratia in forma Dignum, Seraph. *decis.*817. Nicol. Garcia *d. p.*6. *cap.*2. *n.*126. *&* 127. Ego ipse *claus.*66. *n.*8. Beltramin. *ad Greg. XV. decis.*413.*n.*4. *vers. tertio*, Rota apud Marches. *de commiss. part.*1. *pag.*960. *& in recentior. decis.*516. *num.*3. *part.*1. *& decis.*52. *num.*2. *& decis.*701. *sub num.*2. *part.*2.

16 Meri autem executores sunt, quibus post sententiam latam, & causæ cognitionem habitam super exceptionibus, quæ obiiciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum ministerium, veluti si post liquidatam materiam executionis datus sit ad possessionem tradendam, Parlad. *rerum quotid. lib.*2. *cap. fin. part.*2. §.3. *à numer.*2. Amat. Roderic. *d. cap.*2. *numer.*38. Sigismund. Scacc. *dict. quaest.*17. *limitat.*10. *numer.*37. Qui quidem nullam tunc poterunt interponere causæ cognitionem, Buir. *in cap. pastoralis*, §.*quia verò*, *numer.*2. *de offic. deleg.* Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de execut. rei iudic. conclus.*3. *num.*10. Amat. Rodriquez *d. cap.*2. *numer.*39. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.*3. *cap.*551. *numer.*10. Nec valent capere informationem in tantum quòd si in sua commissione adsit clauf. *Constito*, solum poterunt extraiudicialiter se informare. Rot. *in Hispalen. Canonicatus* 10. *Aprilis* 1606. *coram bonae memor. Cardinal. Sacrato*, *& in Pacen. puritatus* 11. *Decembris* 1609. *coram Patriarcha Manzanedo*, quarum meminit Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.*4. *cap.*766. *numer.*18. Nec debent admittere aliquam exceptionem, Camill. Borell. *in summ. decis. tom.*2. *titul.*32. *num.*262. Sigismund. Scacc. *d. quaest.*17. *limit.*10. *numer.*37. ibi. *Prima species sit executor mixtus, & loquendo de isto, concludo quod iste non debet admittere aliquam exceptionem*, Abb. *in cap.*5. *de caetero*, *num.*1. *Et firmius sub numer.*3. ibi, *& certe glossa ista*, Felin. *numer.*4. *versic. secunda conclusio*, *de sentent. & re iudic. dum scribunt quod executor merus ad lites datus post liquidatam materiam executionis, vt nuntius datus ad possessionem tradendam nullam exceptionem audit.* Rursus Felin *in capir.* 28. *pastoralis*, §. *quia vero sub numer.*17. *vers. executor merus*, *de offic. & potest. Iudic. deleg. Et quod hi sunt stricti & puri facti, vt nuntij, qui delegantur ad actum executionis, nullam admittant exceptionem, quia in hoc praecessit omnis cognitio tam respectu sententiae quàm respectu cognitionis*, concludit Anton. Burrio *in d. cap. de caetero*, *sub numer.*3. &c. imò possunt extraiudiciater procedere, & spernere alterius oppositionem, vt per Rot. apud Tamburin. post *tom.*3. *de iure Abbatum decis.*21. *num.*2.

Intellige de exceptionibus, quæ principalis causæ merita respiciunt, vel quæ directò ipsam impugnant sententiam, super his enim executor cognoscere non poterit, cum nec post sententiam obiici possint, nec opponi valeant, & in his procedit loquitur text. *in l. cùm fideicommissum*, *pen. ff. de confessis*, vbi post sententiam, exceptionem nullam obiici posse ipsi executioni Iureconsultus ibi ostendit; sic etiam intelligendus est text. *in l.*1. *C. quando prouocare non est necesse*, & docent Menoch *de arbitr. lib.*1. *quaest.*38. *num.*9. Amat. Rodrique *d. cap.*2. *num.*40. 18

At si executioni obiiciantur exceptiones, quæ directè non infringunt sententiam, nec principaliter eam labefactant, sed potius respiciunt ipsius executionem, & opponuntur ad consequendum id, quod expressè in sententiam denegatum non est, possunt tales exceptiones obiici, & debent admitti contra sententiæ executionem, & de his executor cognoscere valet, iuxta Iura sic intelligenda *in leg. Nesennius*, §. *vltim. ff. de re iudic. leg. si fideiussores*, §. *idem respondit*, *ff. de fideiussor. leg. ex diuerso*, §. *fin. ff. soluto matrimon.* vbi quòd exceptio ne quis conueniatur vltra quam facere potest, etiam post sententiam opponi valet in ipsa executione, Meneses de Padilla *in leg.*1. *Codic. de iuris & facti ignor. numer.*36. Amat. Rodriguez *dict. cap.*2. *numer.*40. *versic. quare*, Ioann. Garc. *de expensis & meliorat. capit.*6. *numer.* 15. vbi subdit illum, qui in ipso iudicio de sumptibus nihil egit, in executione adhuc agere posse, quia hæc ipsa de sumptibus exceptio, non impugnat directò ipsam sententiam, neç ipsam principaliter labefactat, sed potius executionem ipsius respicit, & *numer.*16. infert ad exceptionem compensationis, vt possit opponi in executione sententiæ, cùm non sit directò contra ipsam sententiam; & idem dicit in exceptione impensarum, inuentarij non confecti, solutionis, liberationis, aut alia legitima, de quibus etiam Amat. Rodriquez *dict. cap.*2. *num.*41. 19

Intellige deinde supradictam resolutionem, dum habet executorem merum, nullam exceptionem admittere debere, non procedere, quando opponitur exceptio notitiæ nullitatis & iniustitiæ contra sententiam, quæ exequenda venit, quando scilicet nullitas & iniustitia, ita euidenter ex actis apparent, vt nullam requirant probationem, vel excusationem admittant, ad quod est singularis Rotæ *decisio* 85. *part.*1. *diuers.* quæ sic cantat. *Pro desertione ex nimia negligentia. An autem sit attendenda ista res iudicata absque particulari discussione iustitiae illius iuxta stylum Rotae. Plures inclinabant quod non intraret stylus Rotae, quia iam est facta compensatio, & executio in ipsa sententia Auditoris Camerae stante desertione. Volunt tamen Domini ad maiorem cautelam aliquid amplius gustare an saltem sit relata praetensa iniustitia computationis factae in dicta sententia Auditoris Camerae. Stylus Rotae est Iuri conformis vt quisquis non exequatur quod nullum, vel iniustum notorie ex eisdem actis Iudici apparet*, Innoc. & alij *in cap.*1. per Ancharan. *consil.*211. *ante fin.* Calderin. *consil.*8. *in fine*, *de re iudic.* Dec. *in cap. ex parte il* 2. *numer.*5. *versic. quinto fallit*, *circa med. de offic. deleg.* post Franc. *in cap. dilecti quaest.*12. *&* 54. *de appellat.* Ruin. *consil.*196. *num.*13. *in* 1. *& consil.*36. *num.*4. 20

num.4. cum seq. & consil.138. num.23. in fine, omnes in l.4. §.condemnatum, de re iudic. à quo etiam mercis executor debet abstinere, Innocent. in cap. pastoralis, num.7.de offic. deleg. Luc.de Peña in l.1. quæst.2. vers. quinimo sæcularis, C.de priuileg. scholast.lib.12. Alex. consil.130. num.5. & ibi additio lib.4. Et contra tales iniustas sententias ex eisdem actis potest pars implorare officium Iudicis ex æquitate, l.si me & Titium, ff.si certum pet. ne quis locupletetur cum aliena iactura, vt in terminis Bald. consil.141. numer.7. cum seq. lib.1. Angel. in l.fin.num.1. in fine, cum seq. de petit. hæred. Claud. Seysel in l. qui Romæ, §. duo fratres, num.9. cum seq. de verb. obligat. Vel ex denuntiatione Euangelica. Abb. in cap. nouit, num.9. vers.idem credo, de iudic. Barbat. consil.1. num.4.5.6. & 7. & consil.38. num.7. in 2. Curt. iun. consil.104. numer.3. cum seq. Beroi. in cap. item cum quis, numer.38. de restit. spol. Nisi tamen iniquitas sit velata aliqua probabili, aut colorata ratione vel causa. Franch. in d.cap.dilecto,q.52. num.142.ver. intellige præfata, & quæst.55. num.155. ante fin. vers.ex quibus omnibus, de appellat.post Baldum quem allegat: & facit Ægid. decis.404. Corn. consil.10.col.2. vers.& si forte alij, lib.4. Felin. in cap. inter cæteras, num.7. de re iudic. Dec. in cap. ex parte in 5. limit. in fine, de offic.deleg. & in cap.cum speciali, §. porrò, num.3. de appellat. Ias. in §. nihil commune, num.108. & Ripa num.144.& in l.4. §. condemnatum, num.17.de re iudic. & fuit resolutum in causa Toletana matrimonij, coram D. Grato 27. Iunij 1569. Secus si nihil opponitur, vel incoloratè opponeretur, Socin. consil.69. num.15. lib.4. Roman. consil.499.numer.4. Felin. in cap. significauerunt, num.4. de testibus, &c. Hactenus Rota.

21 Idem fere tenet Gabr. Pereira de manu Regia, part.2.cap.63. num.54. ibi. Secundus casus est quando Iudex exequitur sententiam, quæ notoriam iniustitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem, & quemadmodum hoc casu tenetur ipse Iudex supersedere, & ab executione abstinere, vt satis probat cap. inter cæteras, ibi, nec ei debet stari si iniquitatem contineat manifestam, de re iudic. gloss.1.versic. item nota, quam omnes sequuntur in dict. §. quia vero, gloss. magna in d.vers. etsi non, cap. quod culpatur. 23. quæstion.1.cap. non semper.11. quæst.3. Felin.in d.cap. de cætero, num.2. Couarr. variar.lib.1.cap.1.num.vlt. in princip.Menoch de arbitr.q.38.n.21. D.Thom.2.2. quæst.64. artic.6. ad 3. Nauarr. in man. cap.25.numer.14. vbi dicit communem, ita etiam ab eodem si supersedere nequeat iuste ad iudicium sæculare prouocabitur, ibique vim fieri declarabitur, vt per Flores d. quæst.4. num.42. quod tamen tunc obtinebit si modo sententia eius notoriè fuerit iniuncta, facti scilicet, quæ nullam requirat probationem, aut excusationem admittat, &c.

22 Quod vt melius percipiatur, aduertendum est quòd vbi sumus in nullitate & iniustitia euidenti, potest Iudex remittere partes ad Iudicem requirentem, non autem denegare executionem; vt expressè resoluit Surd. consil.406. num.30. vers. nec dicatur; dicens quòd vbi non est euidens, cogitur exequi. Exceptionem autem nullitatis, & iniustitiæ ad effectum remittendi, vel exequendi, potest ipse audire, & cognoscere, vt ipsemet Surd. citato loco, aduertit his verbis. Et in terminis quòd vbi Iudex potest exceptionem nullitatis, vel iniustitia audire & cognoscere ad effectum si sententia appareat iniusta; remittat partes ad Iudicem requirentem, tunc si non admittat exceptiones, vel non remittat ad Iudicem prædictum, non datur appellatio, vide Imol. d. §. quia vero, numer.27. extat expressa decisio Boetij in cap. pastoralis, §.quia vero,num.11.de officio delegat. vbi dicit quod per hoc non impeditur executio, quia cum hoc sit in facultate Iudicis, non datur appellatio si non facit: idem sed latius tractat & probat Butr. in cap. quoad consultationem,num.16.de re iudic. vbi dicit quod siue sententia sit nulla, siue annullanda, de hoc nihil ad Iudicem requisitum, quia non coram eo, sed coram requirente proponenda est exceptio, & quamuis possit executionem differre, & Iudici requirenti referre, tamen ad id non cogitur per leg.non quicquid, de iudic. &c.

Ab his executoribus non licet appellare, quia illi 23 non grauant, sed qui mandant executionem fieri, cum actus tribuatur ordinanti, & non exequenti, l. ab executione Cod. quorum appellat. non recip. gloss. verbo ab executoribus in cap.nouit 43. de appellat.Ruginell. in simili tract. §.2.cap.2.num.58.& 59.Rebuff. eod. tract. art.1. gloss.2. num.15.vers.quintus, Parlad. rerum quotid. lib.2. cap.fin. part.2. §.3.num.3. Amat. Rodriq.d.cap.2.num.43. Sigism.Scacc. d. quæst.17.limit.10.à princ.& limit.11.n.2.& 3. Surd. consil.405. num.26.prope fin.nisi in modo & forma executionis notabiliter excederent, quia à tali excessu daretur appellatio, d. l. ab executione, Vestr. in pract. lib.7. cap.3.sub num.9.vers.sed & inter alios, Marant.de ordine iudic.p.6.actu 2.princ.in verbo, & quandoque appellatur, limit.7. num.259. Sigism.Scacc. d.quæst.17. limit.10.num.28.cum seqq.Amat.Rodriquez d.cap.2. num.43. Stephan.Gratian. discept.forens.c.146. n.32.

Excessus autem committi potest tribus modis, pri- 24 mò ratione rei, secundò ratione temporis, tertiò ratione exceptionum; quæ potuissent de iure opponi contra executionem, & fuerint reiectæ, Barz. decis.55. num.11. Sigism.Scacc. d. quæst.18. limit.10. num.30. vbi numeris seqq. exemplificat in diuersis casibus, v. g. quando fit missio in possessionem rei magnæ, cum sufficeret missio in possessionem rei modicæ, vel quando capiuntur pignora maioris valoris quàm sit debitor; vel quando exequitur in alia re quàm fuit iudicata: vel quando executio fit ante tempus;& de excessu executionis non præ- 25 sumitur nisi doceatur, Felin. in cap.quod ad consultationem 15. colum.12.ad med. vers.oportet exprimere, num.18.de re iudic.Roland consil.43.num.6.lib.1.Stephan.Gratian.discept.forens.cap.333. num.13. in fine, & sic de eo docens tenetur exprimere causam grauaminis nominatim, idem Stephan.Gratian.d.n.13. vbi num.15. refert ideo Signaturam ad obuiandum fraudibus,quæ in expressione causarum fierent,non solere stare parti de excessu executionis, sed velle gustare aliquid de grauamine antequam committat causam appellationis.

Licèt autem daretur appellatio quando excedi- 26 tur modus in executione, vt suprà diximus; tamen intelligitur quoad effectum deuolutiuum, non suspensiuum, nam illius respectu non retardatur executio;& ratio est, quia via executiua efficeretur longior viâ ordinariâ, & lites nimis protraherentur, contra l. properandum Cod. de iudic. quare resoluunt Gutier.in leg.nemo potest, post n.447.ff. de legat.1. Ceuall. commun.contra commun.quæst.190.num.6.Steph. Gratian. discept. forens. cap.146. num.33.

Quæ quidem strictius procedunt in meris exe- 27 cutoribus nominatis à Rota pro suis sententiis, his enim nudum ministerium tantum committitur, & procedunt tanquam nudi & simplices ministri,quorum officium est veluti procuratoris, l.si vero non 28 numerandi, §.fin.ff. mandati Bald. consil.456.incip. Inter alia num.2.ff. de legat.1. Angel. consil.328. col. pen.vers.constat autem esse procuratorem,Lap.alleg.41. incip. Casus talis est num.16. Steph. Gratian. discept. forens. cap.563. num.77.

Et

29 Et vti tales non tenentur in aliqua dignitate Ecclesiastica esse constituti, vt expressè censuit Rota *decis.445. num.5.p.2. recentior.* his verbis. *Circa illud, quod opponebatur executorem minimè fuisse in dignitate Ecclesiastica constitutum, fuit responsum, quòd ex quo illi fuit commissum nudum ministerium, dicebatur merus executor, & consequenter non fuit opus vt esset in dignitate constitutus*, Rot.*decis.29.& 31.num.1. de rescript. in nouis*, Archid. *in cap. statutum, num.11. vers. secus tamen est, eod.tit.in 6.* Card. *cons.103.n.10.* Feder. de Senis *consil.115. num.2.* &c.

30 Eo magis, quia supremum Rotæ Tribunal nullam solet transferre cognitionem causæ in executores. Stephan. *decis.656. num.1.* nec vbi inhibitiones suas ad partes dirigit, vult vt prætextu nullitatis, subreptionis vel obreptionis earum executio retardetur, sed quòd siue iustæ siue iniustæ sint, inhibitiones huiusmodi, nihilominus timeantur, & exequantur, Achil. *decis.29.* Put.*decis.395. lib.1.* Verall.*decis.93.part.1.* cum aliis citatis per Farin.*fragm.*
31 *crimin. p.2. verbo Inhibitio n.318. cum seqq.* nec ideo propter talem superioritatem sententias aliorum Tribunalium exequitur, quamuis in iudicatum transactas, nisi gustato priùs de earum bono iure,
32 seu constito de earum iustitia. Greg. X V *decis.208. num.5.* Duran. *decis.72. num.2.* Rota *decis.18.num.5. part.1. & decis.474. num.8. & decis.594. n.4. p.2. recentior.* Quare Rotales executores se abstinere debent ab omni & quacunque cognitione, & adimplere tenentur ministerium sibi commissum nude, & simpliciter, vt dictum est.

33 Ex quibus rectè infertur tales à Rotæ designatos executores non teneri nec posse partes citare, aut eas audire, nec ad effectum remittendi, nisi hoc in mandatis habeant; sed vt perspicuè pateat an & quando in executione sententiæ sit necessaria citatio, videtur distinguendum quod aut sit executio super eademmet re, super qua fuit pronuntiatum per eundem Iudicem contra eandem personam, & non requiritur alia citatio; vel executio fieri vult non in specie super rebus petitis, super quibus fuit pronuntiatum, sed in genere, vel in aliis diuersis, & tunc requiritur noua citatio. Ita Innoc. *in cap. super eo, de re iudic.* Bart. *in l. à Dino Pio §. in venditione, ff. de re iudic.* Cassad. *decis.6.num.2. de causa possess. & propriet.* Anton.Gabr.*cõmun.tit.de citat.concl.1.n.123.* Marant. *de ordine iudic.tit. de execut. sentent.num.16. pag.441.* Lancellot. *de attent. p.3.cap.27.n.30.* Honded. *consil.20. num.45. lib.1.* Cardos. *in praxi Iudicum verbo citatio num.50.* Menoch. *consil.365.n.10.* vbi dicit quòd non est necessaria citatio partis cùm exequenda est sententia in ea re, super qua lata fuit, Ioan. Honor. *in sum. Iuris Canon. tit. de sentent. & re iudic. num.58.* Et quod de stylo sacri Palatij executor sententiæ non teneatur citare ad executionem faciendam, tenet Vestr. *in pract. lib.8. cap.5. num.3. &* latius ibidem *Adden.num.26.* vbi allegat. Ludou. Gom. *ad reg. de subrog. collitigan. quæst.4. per tot.* censuit Rota *decis.365. num.5.* apud Farin *part.1. recentior.* ibi. *Non obstat quod in mandato de exequendo, in quo versamur, quando petitur super eisdem rebus petitis, non requiratur noua citatio, secundum magis communem opinionem, de qua per* Cassad. *decis.6. num.2. de causa possess. & propr.* Gabr. *de citat.concl.1.n.131.* cum aliis per Honded. *consil.20. num.45. lib.1. quia fuit responsum quòd id procederet quando condemnatio præcessisset præcisè, & in specie super rebus petitis, non autem in genere, vt in hoc casu in quo Iudex pronuntiauit in genere D. Carolum esse immittendum in possessionem bonorum, quæ non essent concessa pro hæredibus vtriusque sexus, & sic intrat doctrina* Bart. *in leg. à Dino Pio, §. in venditione, sub num.1. vers. ego dico, & ibi etiam alij, ff. de re iudic. quòd requiratur noua citatio, præsertim cum non fuerit eadem persona Iudicis qui tulit sententiam, & executoris*, Alexand. *in d.§.in venditione, num.35.* Marant. *de ordine iudic. part.6. tit. de execut. sentent. num.18.* Ioseph. Ludou. Paris. *decis.6. sub num.2. & 3. part.1.* Gabr. *d. concl.1. de citat. num.131.* Hactenus Rota.

Et licèt secundùm alios æquior & humanior sententia reputetur illa, quæ habet in executione sententiæ citationem regulariter esse necessariam, quam sequuta fuit Rota *in Romana Sancti Thomæ 17. Decembris 1604. coram R.D. Coccino Decano*, impressa per Marchesan. *de commiss. p.2. pag.156.* & de qua meminit Beltramin. *in annot. ad decis.545.* Greg. XV. *num.11.* nihilominus tamen, vt colligitur ex adductis per eundem Beltramin. *citato loco*, id locum haberet, vel quando aduersus hæredem rei condemnati vult exequi sententiam etiam super eadem re propter mutationem personæ. Ruin. *consil.102. num.4. lib.5.* Capic. *decis.1. num.14.* Rota *in Romana spolij domorum 27. Nouembris 1617. coram Card. Verospio*, cuius meminit Beltramin. *vbi suprà versic. aduersùs tamen.* Vel quando est mutata persona Iudicis & executoris, vt tenet Gregor. X V. *dict. decis.545. num.6.* 34

Et in omni casu nunquam est, necessaria citatio in executione sententiæ Rotalis, de qua agitur, quia cum secum trahat executionem, nulla requiritur citatio, Grat. *consil.76. in fine, volum.2.* Anton. Gabr. *d. titul. de citat. conclusion.1. numer.124.* tum quia in eadem sententia mandatum est relaxatum, & materia non est appellabilis, cum à S. D. nostro commissa fuerit causa cum claus. *Appellatione remota*, vt fuit resolutum *in Romana spolij 21. Iuny 1606. coram Cardin. Lancelloto*, & legatur annotatum in annotationibus R. D. Coccini Decani, quæ reperiuntur impressæ apud Marchesan. *d.part.2. pag.157.* & de illis meminit Beltramin. *dicto loco*: tum etiam, quia executoriales relaxatæ, fuerunt intimatæ, & reproductæ in Rota, & desuper obtenta fuit declaratoria, aggrauatoria, & reaggrauatoria iuxta practicam Vestrij *lib.8. cap. vltim.* & latè tradita per Ludouic. Postium *in tract. mandati de manutenendo obseruat. 103. per totam*, tum denique, quia eo ipso quòd decretæ fuerunt litteræ executoriales, seu relaxatum mandatum, executio à Rota cœpta dicitur, Cæsar. de Graffis *decision.1. num.14. de restitut. in integr.* Put. *decision.285. lib.2.* Rota *decision.545. num.5. part.1. recentior. & decision.188. n.2. part.2. etiam recentior.* Beltramin. ad Gregor. X V. *decis.198. num.1.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ, verbo Executio, §.2. pag.45.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.5. cap.872. n.11.* cùm executoriales huiusmodi non solùm compellant condemnatum ad possessionem dimittendam, sed ipsum amoueant ab illa, in quibus terminis nullam citationem, vel intimationem requiri, tenent Rota *in Casalen. pensionis 3. Decembris 1627. coram Cardinal. Vbaldo seniore*, apud Ludouicum Post. *post dict. tractat. decision.31. à numer.2.* Gregor. X V. *decis.43. num.15.* idem Ludouic. Post. *d. tract. obseruat.103. numer.7. & seqq.* Vnde quando in executione aliarum sententiarum aliquam pateretur difficultatem resolutio illa, de qua suprà *numer...* in executione tamen sententiarum Rotalium est indubitabile citationem necessariam non esse, vt ex dictis patet, & stylus Curiæ Romanæ ita à multis retrò annis obseruat. 35 36

An

An Iudices laici, ad quos per viam violentiæ patet recursus, possint ex redditibus beneficij sequestro suppositis congruam portionem assignare clerico aliàs excommunicato ad se recurrenti pro impediendo dicto sequestro, & executione sententiæ, quæ possessionem eiusdem beneficij alteri dandam adiudicauit?

QVÆSTIO XIII.

1 *Congruam portionem Parochis suæ diœcesis assignare ad Ordinarios spectat.*
2 *Congruam Parochis assignare pendet ab arbitrio Episcopi, cuius iudicio multum defertur in hac materia.*
3 *Index sæcularis in rebus Ecclesiasticis se intromittere non potest.*
4 *Congrua non debetur nisi Rectoribus Parochialium, & Vicarijs perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.*
5 *Cura cessante cessat Congruæ assignatio, quia curæ vsus est fundamentum assignandæ congruæ.*
6 *Titularis debet sibi imputare si acceptauit beneficium tenue, seu nimis grauatum pensione.*
7 *Congruæ & pensionis auctoritate Apost. reseruatæ petitio quando concurrit, semper debitum pensionis non solutæ præferendum est.*
8 *Congrua non assignata in litteris Apostolicis etiam à Curato via ordinaria petenda est.*
9 *Pensionis natura iuxta hodiernum stylum accedit ad naturam assignatorum alimentorum.*
10 *Parochus consentiens impositioni pensionis excessiuæ videtur saltem in vim pacti sibi præiudicare, & censetur quasi contraxisse cum pensionario.*
11 *Congrua ex redditibus beneficij debetur seruienti instar salarij.*
12 *Excommunicato non debetur Congrua, nec percipit fructus beneficij.*
13 *Excommunicato nullo modo potest assignari pars aliqua fructuum sui beneficij tanquam congrua portio, & multo minus titulo alimentorum.*
14 *Excommunicato solum in casu extremæ necessitatis moderate admodum ex redditibus beneficij succurrendum.*
15 *Excommunicatus licet fructus beneficij non lucretur, pensionem tamen soluere tenetur.*
16 *Excommunicatus fructus beneficij non lucratur dum de censura validitate dubitatur, & disputatur.*

1 ERTA & indubitata est in Iure nostro conclusio, & recepta a Doctoribus resolutio, ad Ordinarios spectare congruam portionem Parochis suæ diœcesis assignare, vt per Rebuff. *de congrua portione num.* 55. *quæst.* 7. Seraphin. *decis.* 150. *num.* 1. Rota *decis.* 5. *num.* 1. *part.* 2. *diuers.* Sacra Congregatio Concilij, cuius meminit eadem Rota *decis.* 595. *num.* 2. *in fine*, *part.* 2. *recentiss.* aliàs *in posthumis Farin.* Verba autem Sacræ Congregat. à Rota relata ita se habent: *Licet Episcopo assignare Sacerdotibus, qui erunt præfecti nouis Parochiis secundùm hoc decretum* (scilicet *sess.* 21. *de reform. cap.* 4.) *constitutis, competentem portionem arbitrio suo ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus, non distinguendo magis decimas quam alia corpora redditum* 2 *eius.* Vnde patet hoc pendere ab arbitrio Episcopi, secundùm Host. Abb. & alios *in cap. ad audientiam, de eccles. ædifican.* Rebuff. *d. tractat. de congrua, quæstione* 10. *num.* 82. Rota *decis.* 5. *num.* 1. *parte* 2. *diuers.* & *d. decis.* 595. *num.* 3. cuius iudicio multum defertur in hac materia. Surd. *de aliment. titul.* 4. *quæstione* 23. *num.* 43. Seraphin. *decis.* 173. *num.* 1. Gregor. X V. *decis.* 483. *num.* 7.

Quæ quidem congruæ assignatio cùm sit res 3 merè Ecclesiastica, non solùm ratione rei beneficialis, ex qua debet extrahi, sed etiam ratione personæ Ecclesiasticæ, ad cuius sustentationem est assignanda, non potest de ea cognoscere, aut in illa se intromittere Iudex sæcularis quocunque prætextu, arg. *cap.* 2. ibi, *vt laici Ecclesiastica tractare negotia non præsumant*, &c. *de Iudic.* vbi Dec. *num.* 24. & Ripa *n.* 13. Vant. *de nullit. tit. ex defectu iurisdictionis Ordin. à n.* 54. Illustriss. D. Acuña *in comment. ad cap.* 1. *ex n.* 5. *dist.* 96.

Et quatenus in præsenti casu huiusmodi congrua portio coram Ordinario peteretur ex fructibus beneficij non Curati pro terminis meæ pensionis non solutis, ritè & rectè sequestratis, adhuc ei non erat deferendum, ex seqq.

Primò, quia sumus in beneficio non Parochiali, & intrat conclusio congruam non deberi nisi Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere, iuxta text. *in cap. extirpandæ, in princ.* & *§. qui verò*, vbi gloss. & Doctores *de præbend.* Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 13. Rebuff. *de congrua, quæst.* 4. *in princip.* Valenzuela *consil.* 54. *num.* 30. *lib.* 1. Rota *decis.* 420. *num.* 3. apud Farinac. *part.* 1. *recentior.* & *decis.* 437. *num.* 3. *part.* 1. *recentiss. in posthum.* & coram Gregor. X V. *decis.* 429. *num.* 1. & ibi *Adden. num.* 8. Ex ea ratione ne aliàs intenti 5 ad quærendum sibi victum, deserant curam animarum, vt ratiocinatur Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 399. *num.* 13. & Rota *d. decis.* 420. *num.* 5. fundatur ergo iustitia istius congruæ super qualitate muneris, videlicet curæ animarum, siue eius exercitij, quo cessante cessat etiam ipsa congruæ assignatio, Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 12. *num.* 24. vbi allegat decisiones *in Calaguritana congruarum coram Oradino*, quæ reperiuntur *part.* 1. *diuers. decis.* 16. & 17. in quibus fuit firmatum non constare de Parochialitate, & propterea congruam non deberi, eadem Rota *decis.* 83. *n.* 12. *part.* 2. *diuers.* vbi quòd cessante cura cessabit causa siue fundamentum solutionis congruæ; seruitium enim necessarium, & vsus curæ est fundamentum assignandæ congruæ, vt censuit eadem Rota *decis.* 7. *n.* 1. *p.* 2. *recentior.*

Non obstat regula quòd qui Altari seruit, de Al- 6 tari viuere debet, *d. cap. extirpandæ*, cum aliis citatis per me *Axiom.* .. quia vltra quòd textus expressè loquitur in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonij inter Parochum & Ecclesiam; respondetur quòd sibi debet Titularis imputare si acceptauit beneficium tenue, seu nimis grauatum pensione, vt per Rebuff. *de congrua, n.* 92. & in fortioribus terminis de Rectoribus Parochialium quòd sibi debeant hoc imputare, tenuit Rota *coram Gregor. X V. decis.* 431. *num.* 11.

Secundò, quia quando concurrit petitio con- 7 gruæ Rectoris, & pensionis auctoritate Apostolica super Curato beneficio impositæ, semper debitum pensionis non solutæ præferendum est alij cuicunque. Ratio est, quia huiusmodi specialem reseruationem in Bullis Apostolicis Camerali obligatione vallatam, ac proinde paratam executionem habet, quæ Congruæ eo tantum casu conceditur, si in eisdem litteris Apostolicis assignata reperiatur dispositiuè, vel conditionaliter cum claus. Dummodo remaneant centum pro Rectore: quo tantum

casu

casu illa centum ante pensionem erunt soluenda, nisi ex reseruatione pensionis constiterit eadem centum pro Rectore non remanere, vt censuit Rota *in Segobien. tertiæ partis fructuum* 25. *May* 1612. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, cuius memini *de clausul. vsufreq. claus.* 47. *n.* 11. *&* 12. Quod re vera casui nostro non applicatur, cum Thesauraria, de qua agimus, nullam animarum curam habeat, ac proinde ei congrua quia non habetur, assignata non reperitur.

8 Tertiò, quia extra casum assignationis congruæ dispositiuè vel cōditionaliter factæ in litteris Apostolicis pro illa etiam à Curato via ordinaria agendum est coram Ordinario, & à sententia, qua pronuntiatum fuit illam deberi, quoad vtrumque effectum concedenda est appellatio, vt resoluit Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 7. quod *num.* 11. ad alimenta ampliat, quæ ad partis instantiam, & per viam actionis petuntur, quo casu proceditur ordinariè, & habet locum appellatio; ergo petitio congruæ, de qua loquimur, non potest impedire viam executiuam exigendarum pensionum, quarum natura iuxta hodiernum stylum accedit ad naturam

9 assignatorum alimentorum, Crescent. *dec.* 3. *de solut.* Achil. *decis.* 26. *num.* 3. *de appellat.* Rot. *decis.* 407. *n.* 1. *part.* 1. apud Farin. *in posthumis.*

10 Quartò, quia Parochus consentiens impositioni pensionis excessiuæ, videtur saltem in vim pacti sibi præiudicare, *ad l.* 1. *§. vsque adeò, ff. de iniur.* cum aliis citatis per Mandos. *de Signatura gratiæ, tit. de pensionibus, vers. aduertendum etiam est*, & censetur quasi contraxisse cum pensionario, seque obligasse ad dictæ pensionis solutionem, Guid. Papæ *q.* 576. Gig. *de pensionib. quæst.* 50. Caputaq. *decis.* 15. *part.* 1. *& decis.* 302. *part.* 2. vnde ei imputandum erit, quòd beneficium habens tenues redditus, & excessiua pensione grauatum susceperit; Rota *decis.* 7. *num.* 3. *part.* 2. *recentior.* neque stante clausula *non alias, aliter, neque alio modo*, à resignante imposita, reduci potest ipsa pensio, quia cùm Papa restrinxerit gratiam ad consensum limitatum resignantis (propter illam clausulam, quæ importat conditionem suspensiuam ac formam, itavt ea non adimpleta cesset consensus agentis) si pensio in parte non subsistit, non erit reducibilis ad minorem quantitatem, quia deficit resignantis consensus, & sic in totum ipsa gratia corruit, & resignans potest regredi ad beneficium resignatum: ita Rota *decis.* 286. *n.* 2. apud Farin. *p.* 2. *recentior.*

11 Quintò, quia beneficium datur propter officium, & fructus assignantur vt beneficiarius expeditè, & liberè debitum officium exercere possit, *cap. cùm secundùm Apostolum, de præbend.* & congrua ex redditibus beneficij debetur, instar salarij seruienti, Rota *decis.* 442. *num.* 3. *part.* 2. *recentissim.* aliàs *in posthumis Farin.* cuius capax esse non potest excommunicatus, iuxta text. *in cap. pastoralis* 53. *§. verum, de appellat.* ibi, *& illi prouentus Ecclesiastici meritò subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur*, cuius decisionis eam rationem assignat idem text. quia scilicet per excommunicationem excommunicatus repellitur ab Ecclesia, & eius communione, & sic cum non possit exercere functiones Ecclesiasticas, propter quas percipit fructus, illis priuatus manet ipso iure, quamuis per sententiam Iudicis ad illorum amissionem non fuerit condemnatus: ita dicti textus auctoritate resoluunt Couarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 8. Vgolin. *de censur. tab.* 2. *cap.* 12. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 24. *&* 30. Suar. *in simili tract. tom.* 5. *disp.* 13. *sect.* 2. Mar. Alter. etiam *eod. tract. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 6. *cap.* 8. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 90. *cum seqq.* Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 4. *cap.* 14. *à princ.* Ego ipse *de dignit. & Canonicis, cap.* 22. *num.* 2. *cum seqq.* & decidit *l.* 31. *tit.* 9. *part.* 1. ibi, *Otrosy puto por pena al Clerigo que fosse descomulgado con derecho que no pudiesse demandar las rentas del beneficio que deuia auer por aquel tiempo en que lo fue, ni podiesse ganar otro de nueuo*, &c.

Vnde infertur excommunicato partem aliquam fructuum sui beneficij tanquam congruam portionem, & multo minus titulo alimentorum, assignari nullo modo posse, vt expressè probat gloss. *verbo subtrahuntur, in fine, in d. cap. pastoralis, §. verum*, ibi. *Ego credo quod licet deposito prouideatur ne in clericorum opprobrium mendicare cogatur, quòd excommunicato in nullo sit prouidendum, qui contemnit Claues Ecclesiæ, cui participandum non est*, &c. Nauarr. *in man. cap.* 25. *num.* 124. Mar. Alter. *d. disp.* 6. *cap.* 9. *à princ.* & rationem assignat, quia excommunicatus potest sibi consulere petendo absolutionem, vt licitè valeat fructus beneficij recipere, latè Gutier. *d. lib.* 1. *Canon. cap.* 1. *num.* 96. ibi. *Secundò prædicta conclusio, quæ habet, vt excommunicatus fructus, & distributiones quotidianas sui beneficij, vel præbendæ non lucretur, tempore, quo est excommunicatus, adeò procedit, vt quamuis clerico deposito, & suspenso à beneficio propter crimen ex redditibus beneficij alimenta sint ministranda, ne cogatur mendicare in opprobrium Ordinis clericalis, excommunicato tamen nihil ex redditibus Ecclesiæ datur, etiamsi egenus, & pauper sit*, &c. 13

Quod adeò verum est, vt nisi in casu extremæ necessitatis moderatè admodum ex redditibus sui beneficij succurrendum sit, ne fame pereat ex vniuersali præcepto Iuris naturalis, ad gloss. *d. verbo subtrahuntur*, ibi, *nisi forte fame periret, tunc debet ei subueniri*, &c. Mar. Alter. *d. cap.* 9. *in princip. & §. sequitur, vers. prima est*, Greg. Lop. *l.* 31. *glos. verbo las rentas del beneficio, tit.* 9. *part.* 1. Gutier. *d. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 102. 14

Et quamuis ex redditibus beneficij excommunicato, nullo modo sit succurrendum, nec eos, aut illorum partem lucrari possit, adhuc tamen ex propriis bonis pensionem super illis auctoritate Apostolica reseruatam soluere tenetur; ita Gig. *de pensionib. quæst.* 64. Ioan. Baptista Costa *de remed. subsid. remed.* 106. *illat.* 3. *num.* 1. Valasc. *consil.* 1. *num.* 3. latè Mar. Alter. *d. cap.* 9. *vers. secundò dico, pag.* 247. *cum seqq.* vbi in *vers. tertiò dico*, aduertit illam propositionem, qui non percipit fructus beneficij non tenetur ad solutionem pensionis, intelligendam esse quando quis caret fructibus absque culpa sua; secus si impedimentum, ratione cuius priuatur fructibus, prouenit ex culpa sua, sicut accidit quando beneficiarius incidit in excommunicationem, Gutier. *dict. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 124. vbi in *vers. quid tenendum*, ait hanc sententiam procedere, & veram esse in Clericis iuste excommunicatis, qui præbendas obtinent in Ecclesiis Cathedralibus, cùm enim pensio sit imposita super fructibus, & distributionibus quotidianis Canonicatus, & Præbendæ, v. g. túncque temporis rationem excommunicationis ob non residentiam nulli sint fructus, nec distributiones quotidianæ dicti Canonicatus, & præbendæ, consequens est vt ipse excommunicatus de suo teneatur soluere pensionem, cuius contrarium existimat idem Gutierez; verùm in cæteris beneficiariis extra Cathedrales Ecclesias, qui non habent distributiones quotidianas, nec fructus suorum beneficiorum distribui sunt statis horis, in illis etenim meritò, vt ex fructibus suorum beneficiorum, super quibus est pensio imposita, ipsa soluatur 15

soluatur, ad quemcunque ipsi fructus pertineant, cum tunc non extent, & dicantur etiam fructus beneficiorum.

Nec effectus censuræ quoad hoc tollitur, si de illius validitate dubitetur, aut censuratus prætendar se malè excommunicatum, vel ab excommunicatione appellet, quia dum in contrarium non adest res iudicata, fructus huiusmodi minimè lucrabitur, nec ex illis alimentandus erit, vt per text. *in d. cap. pastoralis, §. verum,* resoluunt Panorm. ibi *num.* 6. & Franch. *num.* 4. *&* 16. Suar. *de censur. disp.* 13. *sect.* 2. *ante num.* 10. Moneta *de distrib. quotidian. p.* 1. *q.* 15. *num.* 19. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 13.

An, & quando Regij Iudices possint sequestrari facere fructus, & redditus beneficiorum Ecclesiasticorum?

QVÆSTIO XIV.

1 *Iudex sæcularis redditus beneficiorum Ecclesiasticorum sequestrans, incurrit in censuram Bullæ Cœnæ, nisi in casibus à legibus Regijs decisis, vt num.* 2.

3 *Iudices sæculares sub Bullæ Cœnæ censura includuntur, qui auctoritate prætensa & vsurpata sequestrant redditus beneficiorum.*

4 *Bulla Cœnæ cap.* 17. *non includit modos, & casus à iure permissos.*

5 *Iudex laicus potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, capere, & sequestrare personam Clerici.*

6 *Iudex sæcularis benè potest beneficij redditus sub sequestro ponere quando id facit in executionem sequestri per prius relaxati à Iudice Ecclesiastico.*

1 EXPRESSO Bullæ in Cœna Domini *capit.* 17. cautum est ne quis fructus, redditus, seu prouentus beneficiorum Ecclesiasticorum etiam quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrari faciat sub excommunicatione in eadem Bulla contenta, & ideo contra huiusmodi sequestra regulariter facta in beneficiis Ecclesiasticis per Curiam sæcularem multa cumulant, & ad diuersa inferunt, Ludou. Gom. *in reg. de annali, quæst.* 46. Mar. Anton. *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 9. Sarabia *in tract. de iurisdict. Adiunctorum, quæst.* 30. *num.* 38. Viuian. *de iurepatron. lib.* 11. *cap.* 11. *&* 12. *per tot.* Et illud est adnotandum quòd Bulla loquitur in Iudice sequestrante, non autem in procurante sequestrum, provt in puncto firmarunt Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 51. Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 144. Mar. Anton. *d. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 1.

2 Sed stante prædicta Bulla valde controuersum est, an aliqua rationabili causa cohonestari possit huiusmodi sequestrum, si aliquando per Iudicem sæcularē in beneficiis Ecclesiasticis imponatur: Non loquimur de illis casibus specialiter decisis *à legibus Regijs* 18. 21. *&* 25. *titul.* 3. *lib.* 1. *nouæ Recopil.*

Sunt qui ad euitandum scandalum & seditiones, præcipuè stante periculo moræ & difficilis recuperationis fructuum, dicant licere Regiis Magistratibus beneficiorum redditus sequestrari facere, quia sub illa clausula Bullæ illi tantum includuntur, qui auctoritate prætensa ac vsurpata, non vero qui aliqua iusta & rationabili de causa, sequestra huiusmodi faciunt: ita tenere videntur Caietan. *in sum. verbo excommunicatio, cap.* 27. Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 60. *§. Sexta, vers. quintum,* Mar. Alter. *de censur. tom.* 1. *disput.* 18. *lib.* 5. *cap.* 2. *vers. Caietanus pag.* 722. Mandel. Alba *consil.* 75. *num.* 3. ibi. *Et non est dubium quod possit quilibet Iudex, & multo magis Princeps facere sequestrum, & aduocare etiam ad se possessionem, cum subest timor scandali,* Innoc. *in cap. in præsentia col.* 1. *de probat.* Specul. *in titul. de sequestr. possess. in princ. & de libel. concl. §. nunc dicendū, vers.* 22. *& in titul. de possess. & petit. in princ. colum. fin.* Guid. Papæ *quæst.* 678. *per l. æquissimum, ff. de vsufruct. cum alijs similibus: & est sequestratio, quæ fit ex officio Iudicis nobili,* vt tradit Abb. *in cap.* 2. *col.* 3. *num.* 12. *vers. venio ad secundum, de sequestr. possess. videtur etiam id posse facere Iudex, vel saltem Princeps sæcularis in prædictis beneficijs Ecclesiasticis,* vt per Afflict. *decision.* 2. *num.* 4. *quia eadem est ratio, scilicet vitandi scandali, præsertim in hoc casu, quo manifestum est, quod sperandum non erat remedium eo tempore ab aliquo Principe Ecclesiastico,* &c. Et idem Mandel. *cons.* 78. *num.* 3. vlteriùs resoluit sequestrum huiusmodi non solùm posse fieri ex officio, & sine causæ & partium cognitione, & dum ab alio non occupatur possessio beneficij, sed etiam post illam captam.

Hanc eandem resolutionem tenet nouissimè Salgado *de retent. Bullarum, part.* 1. *cap.* 10. *num.* 68. ibi. *Tamen non includit eius prohibitio* (hoc est Bullæ in Cœna Domini) *modos, & casus aliàs à Iure permissos & approbatos; etenim hoc Bullæ Cœnæ cap.* 17. *nimis generaliter disponit, & propterea non comprehendit casus aliàs specialiter à Iure exceptos, & permissos, maximè Regibus, quibus alicuius specialis Iuris ex Regaliæ virtute competit, ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ vacantis pro custodia, & tuitione ne dissipentur,* de quo est textus expressus *in cap. generali* 3. *de elect. in* 6. &c. & paulo inferius eodem *num.* 68. ibi: *Et sic de similibus Regalijs antiquitus pertinentibus Regi erga fructus beneficiorum, & de sequestratione eorum, & reductione ad manus suas ob scandalum vitandum, vt post magnam Doctorum catervam diximus sup. num.* 20. *cum seqq. & alijs similibus casibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cætera bona à Rege sequestrari, & occupari licet,* &c. 4

Vlteriùs id comprobatur, quia Iudex laicus, potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, capere, & sequestrare personam Clerici, *in cap. cùm non ab homine, num.* 15. *de iudic.* Borgnin. *decis.* 3. *num.* 26. *part.* 1. ergo multo melius sui beneficij fructus, hi enim non ita eximuntur à potestate sæculari sicut persona Clerici, vt per se patet. 7

Ego prædictorum Doctorum sententiam in puris terminis vitandi scandali, præcipuè stante periculo moræ, & difficili recuperatione fructuum, probabilem fateor; sed probabilius mihi viderur id absque scrupulo (provt in casu nostro) fieri posse, si Magistratus sæcularis solum operetur in executionem alterius sequestri per prius ab Ecclesiastico Iudice relaxati, ei enim auxilium exhibere tenetur, vt videre licet in tract. hac de re edito à Fr. Michaële Agia Valentino Ordinis sancti Francisci. 6

An, & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis soluere pensionem super distributionibus à se perceptis?

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

1 *Capitulum non tenetur pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis soluere pensionem super distributionibus à se perceptis reseruatis, secundum vnam opinionem, sed contraria verior, vt num. 2.*
3 *Pensio est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur.*
4 *Pensionis onere à principio grauantur fructus, & distributiones ante præstitum seruitium, & eius solutio non dependet à residentia Titularis, nec ab eius acquisitione.*
5 *Pensio non debetur pensionario propter seruitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papæ.*
6 *Pensionis pars indeterminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ex gratia eiusdem ad pensionem grauata.*
7 *Pensio imposita super distributionibus Canonicatus à Capitulo pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis, fuit iussa solui à Clemente VIII. & Gregorio XIII.*
8 *Cancellaria Vallisoletana per viam violentiæ adita censuit Capitulum Giennens. teneri ad soluendas pensiones super Canonicatu impositas, & de tempore vacationis decursas.*
9 *Doctores aliqui qui contrarium tenuerant, postea recesserunt ab opinione sua.*
10 *Ignorantia affectata scientiæ æquiparatur.*
11 *Delegata iurisdictio non potest extendi ad eos, qui in commissione non sunt nominati.*
12 *Prælatio non datur inter fructus, prouentus, & distributiones, super quibus pensio est imposita nec species vna grauata est hoc onere in defectum alterius.*
13 *Ordo §. in venditione leg. à Diuo Pio, ff. de re iudic. non est datus pro forma, sed ad instructionem Iudicis.*
14 *Prælationis ordinem non est necesse seruare, vbi adest obligatio Cameralis.*

1 N hac quæstion. pro negatiua parte vulgò adduci solet, quod Capitulum iure proprio propter personalem residentiam, atque seruitium personalissimum redditibus atque fructibus non tanquam alienis, sed propriis, atque suis Præbendis iure non decrescendi addictis fruitur, atque ipsos lucratur, proindéque non tenetur ad solutionem pensionis super fructibus Præbendæ illius, consensu antiqui possessoris reseruatæ, quoniam huiusmodi fructus percepti à Capitulo tempore vacationis illius Præbendæ oneratæ, non sunt eiusdem Præbendæ, sed cæterarum residentium; quod verum esse huius opinionis assertores affirmant in his Præbendis Ecclesiarum Cathedralium & similium, quæ mensam communem pro residentibus habent simul, quia tunc Capitulum iure proprio capit fructus, sicut cæteri eiusdem mensæ, nec ob id potest dici successor in Præbenda, aut aliquis videtur pensioni reseruatæ consensum præstitisse: secus si Præbenda vacans aliquos habuerit fructus, redditus, atque prouentus distinctos, ac separatos à mensa communi Capitulari, quia tunc si Capitulum vacante Præbenda vigore statuti, vel consuetudinis, alteriusve priuilegii illis bonis, siue rebus vtatur, ac fruatur, tenebitur quidem vsque ad quantitatem fructuum illorum, quos perceperunt, pensionem tempore vacationis decursam soluere. Ex quibus & aliis hanc partem sustinent Nauarr. *consil.* 1. *de solut.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 119. *cum seqq.* Monet. *de distribut. quotid. part.* 4. *quæst.* 8. *num.* 17. *cum seqq.*

His tamen non obstantibus contraria opinio verior, ac communiter recepta est, eámque sequuntur Gig. *de pension. quæst.* 51. Nauar. *consil.* 3. *n.* 3. *in fine, de solut.* mutans sententiam, quam *consil.* 1. amplexus fuerat, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 4. *num.* 44. *& seq.* Quarant. *in summ. Bullary, verbo distributiones quotidianæ, ad fin.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. titul. de pension. decis.* 434. Ceuall. *communium contra commun. tom.* 4. *quæst.* 897. *numer.* 505. *cum seqq.* Marescot. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 51. *cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *numer.* 206. *cum seq.* Bonacin. *de horis Canon. disput.* 2. *quæst.* 6. *punct.* 3. *num.* 11. Castro Palao *in opere morali, tom.* 2. *tract.* 7. *de horis Canon. disput.* 3. *punct.* 7. *numer.* 11. Ego ipse *de Iure Ecclesiast. vniuerso lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 93. *circa fin.* Rot. *decis.* 133. apud Farin. *part.* 2. *recentior. & decis.* 407. *num.* 1. *part.* 1. *nouissimar. in posthumis Farin.* multis, sed his potissimum fundamentis. 2

Primò, quia pensio est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur, *capit. querelam,* vbi Abb. *notab.* 3. *de elect.* Roman. *consil.* 388. Gig. *de pensionib. quæstion.* 39. *num.* 1. *& quæstion.* 47. *numer.* 2. Put. *decis.* 189. *num.* 2. *lib.* 2. Decian. *resp.* 37. *num.* 14. *volum.* 2. Ego ipse *de officio & potestat. Episcopi, part.* 3. *allegat.* 12. *numer.* 1. Castro Palao *dict. tom.* 2. *tract.* 13. *disput.* 1. *punct.* 11. §. 1. *num.* 1. Rota *decis.* 128. *num.* 2. *part.* 1. *diuers. & d. decis.* 407. *num.* 2. *part.* 1. *nouissimar.* 3

Secundò, quia fructus & distributiones grauantur onere pensionis à principio ante præstitum seruitium, & eius solutio non dependet à residentia Titularis, nec ab eius acquisitione, vt in puncto resoluit Rota *d. decis.* 133. *part.* 2. *recentior.* vbi *n.* 2. eleganter sic loquitur. *Et præterea omisso hoc fundamento Domini firmarunt, quòd quamuis pensio imponatur super distributionibus Scholastriæ, vel alterius dignitatis, quæ non adquiruntur à Titulari ante præstitum seruitium, tamen intentio Papæ est grauare ab initio in fauorem pensionarij non solùm illas distributiones, quæ acquiruntur Titulari post seruitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonicatui, & Scholastriæ, quas Titularis residendo, & inseruiendo acquisiuisset: & mouebantur primò, quia in litteris reseruationum exprimitur valor distributionum, quæ sunt debitæ Titulari si inseruiat, & non illarum, quæ actu acquiruntur; & propterea necessario dicendum est quod Papa voluit afficere distributiones onere pensionis ante præstitum seruitium, & acquisitionem Titularis. Secundò mouebantur, quia pensio imponitur in fauorem pensionary, cui sine aliquo seruitio est debita, quia Papa intelligit grauare distributiones ab initio, non habito respectu ad seruitium, & acquisitionem Titularis. Tertiò mouebantur, quia si non admitteretur iste intellectus, perceptio pensionis redderetur euentualis, & penderet ex seruitio Titularis, eo enim suspenso, vel aliter absente, pensionario non competeret actio pro consecutione suæ pensionis saltem contra Capitulum, & similiter ei non deberetur pensio tempore vacationis Dignitatis, super qua est imposita, & hoc est multum absurdum, & contra verisimilem mentem Papæ, & stylum hactenus seruatum, secundum quem pensio omni tempore debet solui pensionarys absque aliqua subductione ratæ temporis vacationis, &c.* 4

Eandem ferè rationem præstat breuius Gonzal. *d.* §. 5. *num.* 45. *cum seqq.* ibi. *Cuius rei ratio est, quia dicta pensio fuit imposita à Papa super fructibus, & distributionibus: & non debetur pensionario propter seruitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papæ, & ad* 5

illam percipiendam actio realis sibi competit, Gig. *de pension.q.*39.*& q.*43. Crescent. *decis.*3.*n.*1.*de solut. & etiam personalem contra quemcunque successorem, qui succedendo se obligare censetur.* Caputaq *dec.*13.*n.*1.*& seq.p.*1.*Vnde persona Canonici, illiusque seruitium in hoc casu nullius considerationis esse debet, nec mors, vel absentia illius potest esse damnosa pensionario*, &c.

6 Ad idem tendit quod tradit Castro Palao *d.disp.*3. *punct.*7.*n.*12.ibi. *Ex quo fit ante diuisionem fructuum, & cuilibet illorum applicationem, obligatum esse Capitulum ad solutionem pensionis si in se velit retinere, aut alijs interessentibus applicare illam partem fructuum, quæ beneficiato grauato si assisteret, esset concedenda: quia illa pars indeterminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ad pensionem grauata ex gratia Pontificis independenter à seruitio possessoris: negari enim non potest hunc modum imponendi pensionem possibilem esse. Quod autem sit conuenientior, inde probatur manifestè, quia intentio Pontificis in concedenda pensione est prouidere certò & infallibiliter pensionario sustentationem: at, si pensionarius non posset obtinere pensionem à Capitulo recipiente fructus & distributiones tempore, quo beneficiatus non existit, vel non eccitat, non certò & infallibiliter, & annuatim pensionario erit prouisum. Quod si respondeas personaliter beneficiatum esse obligatum ad illius solutionem, prætorquam quod est dubium cum fructus nullos recepit, non infertur secura pensionarij sustentatio, siquidem beneficiatus sæpe impotens est ad soluendum, & ex alia parte cum non possit pensionarius fructus sequestrare, remanebit insolutus*, &c.

7 Tertiò hæc eadem sententia corroboratur Pontificia declaratione, vt refert Rota *d. decis.*133.*sub num.*2. ibi. *Quartò, & vltimò mouebantur, quia succedente simili causa inter Capitulum Ecclesiæ Vlixbonen. & Alphonsum Coloniæ, petebatur pensio imposita super distributionibus Canonicatus à Capitulo pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis, & Capitulum se defendebat, quod non tenebatur, quia distributiones perceperat ex proprio iure non decrescendi, & Sanctissimus D.N.per sua Breuia declarauit quod tenebatur ad solutionem, quia pensio erat imposita super distributionibus, & ipsæ distributiones hoc onere reali erant grauatæ, & pro solutione pensionis obligatæ, & hypothecatæ*, &c. De eodem exemplo mentionem facit Castro Pal. *d. disp.*3. *punct.*7. *num.*11.ibi. *Moueor præcipuè tum quia sic declarauit Clemens VIII. de anno* 1592. *quodam Breui in fauorem D. Alphonsi Coloniæ postea Episcopi Carthaginensis: præcepit enim Capitulo Vlixbonensi soluere ei pensionem sexcentorum ducatorum impositam super Canonicatu illius Ecclesiæ, vti à Capitulo debitam, eo quod perceperat distributiones Canonicatus super quibus erat pensio imposita*, &c. Refert idem Nicol. Garc. *de benefic. part.* 1. *cap.*5. *numer.*218. vbi *numer.*217. affirmat Gregorium XIII. de anno 1578. contra Capitulum Elboren. litteras in forma Breuis concessisse, quibus iubebatur vt pensionem super Cantoria illius Ecclesiæ reseruatam solueret.

8 Quartò, quia secundum hanc opinionem obseruari & practicari in insigni Capitulo Toletano refert Ceuall. *commun. contra commun. quæstion.*897. *numer.*505. *cum seqq.* vbi *numer.*511. *cum seqq.* attestatur ita quoque practicari in Vallisoletana Cancellaria; nam cùm quidam executor Capitulum Giennens. condemnaret ad soluendas pensiones super Canonicatus impositas, & tempore vacationis decursas, & causa per viam violentiæ ad illam Cancellariam, delata, tandem fuit in ea resolutum executorem huiusmodi sic procedendo nullam vim facere.

Quintò, quia plures ex his, qui contrariam tenuerunt sententiam, veritate melius trutinata, & vtriusque fundamentis exactius inspectis, tandem à prima recedentes, hanc nostram amplectuntur, vt videre licet apud Nauarrum, qui etiamsi *consil.*1. *de solution.* oppositum à nostra sententia tenuerit, postea *consil.*3. ab ea recedens cum nostra remanet, & Gutier. in secunda impressione *d.cap.*1. *num.*123. subdit se audiuisse Romæ practicari contrarium illius, quod suprà tenuerat. 9

Sextò, quia non obstant ea, quæ pro contraria opinione solent adduci. Nam ad illud quod Capitulum bona fide, & ignorando reseruationem pensionis, fructus & distributiones inter præsentes iuxta formam statuti distribuit, respondetur reseruationem huiusmodi factam fuisse à multis retrò annis, illámque Capitulo sæpè sæpiùs innotuisse, vnde bene sequitur allegatam ignorantiam esse affectatam, proindéque scientiæ æquiparari: Ias. *in l.si seruus plurium*, §.*si quis ante*, *num.*2.*ff.de legat.*1. Menoch.*de arbitr. casu* 316. *num.*56. Rota *decis.*364. *num.*4. apud Fatin. *part.*2. *recentior. & decis.*342.*n.*2. *&* 3.*ead.p.*2.Et tanto magis cùm Capitulum ope exceptionis alleget se ignorasse talem reseruationem, cùm hoc sit fundamentum suæ intentionis, quia ad illud pertinebit plenè, probabiliter, verisimiliter, iustè, & non affectatè ignorantiam probare, vt censuit Rota *decision.*342. *num.*2. *part.*2. *recentior.* ibi. *Regula enim quòd ignorantia præsumitur, non habet locum quando ignorantia est fundamentum intentionis agentis*, &c. 10

Nec obstat quòd iurisdictio executoris in Bullis pensionis designati, delegata est, & non potest ad eos extendi, qui in commissione non sunt nominati, iuxta tradita per Doctores *in cap. P. & G. & in cap.cum olim, de officio deleg.* Menoch.*consil.*340.*n.*54. Etiam. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part.*2.*quæst.*11.*num.*2. quia respondetur non requiri quod sint nominati in indiuiduo, & expressa, sed sufficere quod comprehendantur in commissione per clausulas generales, tacitè, incidenter, aut virtualiter; videndus Salgad. *de protect. Regia*, *part.*4. *cap.*8. *num.*5. prout in præsenti casu ex verbis Bullæ reseruationis pensionis huiusmodi colligitur, ibi. *Tam dictum Balthasarem, quàm alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes*, &c. & ibi, *vel quibusuis alijs*, &c. Vnde omni prorsus caret dubio executorem contra Capitulum tempore vacationis eandem potestatem habere, quam tenuit contra Titularem dum vixit, pro rata fructuum, & distributionum, quæ ad illud peruenerunt, prout in Cancellaria Vallisoletana resolutum fuisse attestatur Ceuall. *d. quæst.*897. *numer.*511. *cum sequentibus.* 11

Nec denique obstat quòd Thesaurariæ, de qua agitur, duæ sunt accessoriè annexæ Parochiales Ecclesiæ, quarum fructus longè excedunt quantitatem pensionis debitæ, & sunt separati à Massa communi, vnde videbatur eos prius esse excutiendos, & in subsidium teneri Capitulum pro rata distributionum & fructuum, qui effecti communes, inter præsentes sunt distributi, quia respondetur inter fructus, prouentus, & distributiones, super quibus pensio est imposita, prælationem non dari, nec species vna grauata est hoc onere in defectum alterius, sed omnes simul, & insolidum æqualiter grauati censentur, & ad electionem pensionarij obligati, ita vt pro terminis pensionis debitæ persoluendis ei liceret quos voluerit capi, & vendi facere, iuxta text. *in l.*8.*ff. de distract.pignor.* ibi, *Creditoris arbitrio permittitur ex pignoribus sibi obligatis, quibus* 12

quibus velit distractis ad suum commodum peruenire, quem refert Couar. *variar.lib.3.c.18.n.2. vers.sexto,* & magis in terminis Menoch. *tom.11.consil.*1052.
13 *n.2.* Reseruatio enim huius pensionis super fructibus, reddiribus, prouentibus, emolumentis, & distributionibus quotidianis, non fuit gradualis, nec illæ redditum species ita gradatim nominatæ fuerunt, vt nonnisi primis excussis possit deueniri ad vltimam, ad exemplum decisionis textus *in leg. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic.* qui probat bona mobilia debere ante immobilia capi in executione iudicati, quia vltra quàm quod secundùm magis communem opinionem ordo dicti §. *in venditione*, non est datus pro forma, sed ad instructionem Iudicis, & quod omissio istius ordinis non
14 reddit nullam executionem; nihilominus tamen quidquid sit, illud certissimum est quod vbi adest obligatio Cameralis (prout in nostro casu) non est necesse seruare ordinem prælationis, vt resoluit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.1. cap.7. n.28. cum seqq.* ibi: *Praterea stante obligatione Camerali non erat opus seruare huiusmodi ordinem. Ratio, quia omnia bona videntur constituta in pignus pratorium per guarentigiam, itavt debitor illius occasione habeatur pro condemnato*, Bald. *in l. factum, C. famil. hercisc.* Socin. *consil.24. num.48. lib.1. col.vlt. vers. quidam etiam voluit*, Surd. *consil. 39. numer. 21. lib. 1. vbi etiam n.24. respondet quamuis executio esset nulla non audiri debitorem allegantem nullitatem, nisi actualiter numeret totum debitum*, &c.

An Clericus in sacris constitutus, pensionis Ecclesiasticæ debitor, ac ad eam soluendam obligatus in forma Cameræ Apostolicæ, ad beneficium *cap. Odoardus, de solut.* sit admittendus, an verò in carceribus detinendus donec soluat?

QVÆSTIO XVI.

1 *Clericus in sacris constitutus ob æs alienum merè ciuile non potest capi, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, aut excommunicari si inopia adeò laboret, vt non possit pecuniam debitam soluere.*
2 *Militi priuilegium conceditur ne conueniatur vltra quàm facere potest.*
3 *Clericus non potest priuilegio renuntiare ne conueniatur vltra quàm facere potest.*
4 *Pensionem debens quòd possit opponere priuilegium* cap. Odoardus, de solut. *qui tenuerint, referuntur.*
5 *Sed contrarium verius.*
6 *Obligans se in forma Cameræ vult teneri ac si esset debitor Cameralis, & debitor Cameralis potest personaliter capi etiam non excussis bonis.*
7 *Obligatio Cameralis sic appellatur quia ortum habet ab ipsa Camera.*
8 *Clericus in Sacris, obligatus in forma Cameræ potest capi, carcerari, ac detineri, & illius obligationis vigore renuntiatur priuilegio* cap. Odoardus, de solur.
9 *Clerici obligati in forma Cameræ pro excarceratione obtinenda bonorum cessionem, non admittuntur nisi ex Pontificis gratia.*
10 *Renuntiatum censetur omni iuris, & legum auxilio per Cameralem obligationem.*
11 *Forma Cameralis obligationis continet expressam renuntiationem omnium Iurium dicentium renuntiationem generalem non valere, sed requiri specialem.*

ERTA & indubitata est in Iure nostro conclusio, quod cum aduersùs Clericum ob æs alienum merè ciuile agitur, Clericus ipse in sacris constitutus debitor capi non potest, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, nec excommunicari, si inopia adeò laborat, vt non possit pecuniam debitam soluere, quia non tenetur in plus, quam facere potest, text. singularis *in cap. Odoardus, de solut.* vbi iuramenti cautio ab eo exigitur de ære alieno soluendo cùm ad pinguiorem fortunam deuenerit, per quem text. ita resoluunt Cou. *variar. lib.2. cap.1. num.9. in princ.* Baëc. *de inope debit. c.17. à n.1.* Gutier. *de iuram. confirmat. p.1. c.17. n.34.* Gironda *in tract. de priuilegiorum & exempt. explicat. n.229.* Menoch. *de arbitr. lib.1. q.88. n.8.* Narbona *l.14. gloss.1. n.15. tit.2. lib.6. Recop.* D. Felician. de Vega *Archiep. Mexican. ad c. cùm sit generale, de foro comp. n.67. in fine.* Farinac. *in praxi crimin. q.27. n.67.* vbi ait quod generaliter Clerici pro ciuili debito minimè possunt carcerari, Barbos. *in l. maritum, n.2. ff. soluto matr.* Parlad. *rerum quotid. lib.2. c. fin. p.5. §.7. n.24.* Suar. de Paz *in pract. p.3. tom.2. cap. vnic. n.4.* Segura Daualos *in suo direct. Iudicum Eccles. part.2. cap.13. ex n.17.* Amar. Roderic. *de execut. sentent. c.8. n.33. l. Regia 23. tit.6. part.1.* ibi. *Porque segun derecho de santa Iglesia por deuda que deua vn Clerigo a otro no le puedan prender*, &c. 1

Quod quidem videtur satis æquum, & rationi admodum consentaneum, nam si militi priuilegium conceditur, non conueniatur vltra quam facere potest, iuxta *l. miles 6 ff. de re iudic.* maiori cum ratione priuilegium hoc Clerico concedi debet, quia magis dignus est fauore Sacerdos egenus, Religionis & diuini verbi minister, quam miles rapinis, cædibus, & stupris omnia confundens, neque arbitror quemquam adeò esse impium, qui neget non esse plus honoris deferendum Sacerdoti quam militi, vel nobili, vt ratiocinatur Baëc. *d. c.17. n.2. & 3. in princ.* 2
Et facit, quia eodem modo, quo miles non potest renuntiare priuilegio militari ne deserat militiam, ita etiam Sacerdos, ne deserat Religionis ministerium, ac ne cœlestium contemplationi destinatus in carcerem, vel in prophani cuiuspiam vile ministerium detrudatur, minimè poterit priuilegio renuntiare ne conueniatur vltra quam facere possit, quoniam id conceditur sacerdotali dignitati, cuius conseruatio spectat ad publicam vtilitatem, vt per Baëc. *d. cap.17. n.5.* Aloys. Ricc. *p.1. decis.160. num.11.* Gomez de Leon *in sua centur. cap.14.* Gironda *d. loco num.203. in princip.* Marta *de iurisdict. part.4. casu 41. num.21.* D. Barbosa *in l. alia, §. eleganter, num.19. & 20. ff. soluto matrimon.* Ioan. Mar. Nouar. *in praxi electionis fori, sect.3. quæst.7. num.13.* D. Felician. de Vega *vbi suprà numer.68.* Priuilegium itaque militi armatæ militiæ concessum extendi quoque ad militem cœlestis militiæ maiorem & digniorem nemo est qui ambigat, Marches. *de commission. part.3. pag.316. num.57.* & plures per me citati *de locis communibus, argument. iuris loco...* 3

Ex quibus non defuerunt qui assererent debentem pensionem posse opponere priuilegium *d. cap. Odoardus*, etiamsi cum iuramento & in forma Cameræ se obligauerit, cùm ex ipsius beneficij Ecclesiastici redditibus ea solui possit, & nulla subest ratio, quæ suadeat illud priuilegium Clericis ob statum Ecclesiasticum concessum ex vi iuramenti, aut obligationis Cameralis omnino tolli, quia videtur Clericis concessum tanquam ius publicum, *l.1. §. huius studij, ff. de Iustit. & iure*; tum etiam ne cogantur mendicare in opprobrium ordinis clericalis, 4

calis, & ideo nulla quantumuis stricta obligatio
etiam iuramento firmata, huic iuri publico deroga-
re poterit. Quare hanc partem sustinent Cou. *lib.* 2.
var. cap. 1. *num.* 9. *vers. quoties*, Baëc. *d. cap.* 17. *num.* 6.
D. Barbos. *in d. l. alia, §. eleganter, num.* 23. *ff. soluto matr.*
Addit tamen Couarr. *citato loco* quòd illud fortassè
obtinebit is, qui ad pensionem agit, vt non ob-
stante inopia eius, qui pensioni consensit, bene-
ficio priuetur, ex eo quod non soluerit pensionem
ex redditibus, quos percepit, cum huic pœnæ se
ipsum tempore consensus submiserit.
5 Verùm quoad debitorem pensionis, certum est
beneficium *d. cap. Odoardus*, denegari clerico, qui
reseruationi pensionis, quatenus valida sit, consen-
serit, cùm enim pensioni saltem cum iuramento
& obligatione Camerali consensit, & possideat
beneficium, non est æquum, vt illa exceptione se
tueatur, ita vt potius debeat dimittere beneficium,
quàm pensionem denegare, cum etiam in reserua-
tione pensionis tales beneficiati illam promittant
soluere sub pœna excommunicationis, & priuatio-
nis beneficij. Quare sic resoluunt Ludouic. Gomez
in compendio signat. col. fin. n. 80. *vers. est tamen vnum*,
Marchesan. *de commission. part.* 3. *cap.* 1. §. 1. *num.* 64.
pag. 317. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 222.
numer. 50. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. quæst.* 27.
num. 70. Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu* 7.
num. 48. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiastici*
post resol. 255. *in notab. num.* 1. & ita tenet Curiæ Ro-
manæ stylus, & obseruat cæterarum Curiarum Ec-
clesiasticarum practica.
6 Quod verò ad clericos in Sacris, obligatos in
forma Cameræ, certissimum est eos posse capi, car-
cerari, ac detineri, & illius obligationis vigore re-
nuntiari, *cap. Odoardus*, quia obligans se in forma
Cameræ vult teneri ac si esset debitor Cameræ,
& debitor Cameralis potest personaliter capi etiam
non excussis bonis, Zach. *de obligat. Cameral. q.* 15.
7 *num.* 9. *&* 10. nam obligatio Cameralis sic appel-
latur, quia ortum habuit ab ipsa Camera. Vestr. *in*
pract. lib. 2. *cap.* 4. *num.* 2. Zach. *vbi suprà quæst.* 2. *n.* 2.
8 Quare ita tenent communis ferè omnium, qui hac
de re melius senserunt, & præcipuè Beller. *disquisit.*
clerical. part. 1. *tit. de clerico debitore*, §. 2. *n.* 8. Ferentil.
in annot. ad decis. 97. *Buratt. num.* 9. *lit. B.* Aloys. Ricc.
in praxi cap. Odoardus, de solut. decis. 291. *per tot.* vbi
latè probat in obligatione Camerali non habere
locum beneficium *d. cap. Odoardus*, Marc. Anton.
Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 3. *num.* 16. *in*
fine, vbi ait praxim se habere vt possit carcerari cle-
ricus obligatus in forma Cameræ, licèt *num.* 13. te-
neat illum gaudere beneficio *d. cap. Odoardus*. Farin.
in praxi crimin. quæst. 27. *num.* 70. ibi. *Vbi tamen cum*
iuramento adest Cameralis obligatio, nullo pacto rece-
das ab opinione Gomezij, quia cum vltra amplissimas
clausulas, quæ in talis obligatione apponuntur adsit par-
ticulariter clausula ipsa, in qua obligans adstringit se
vt possit capi, carcerari, & detineri (quod pactum inter
debitorem, & creditorem quod de Iure valeat, & quãdo,
latè in proposito tradit Massa *de Camerali obligat. in* 3.
quæst. 4. 6. *&* 7.) *idcirco clericos in forma Cameræ obli-*
gatos posse & capi & carcerari verissimum est, & quoti-
die in practica seruatur, &c. Syluest. Zach. *de obligat.*
Camer. quæst. 15. *num.* 7. ibi. *De istis autem quicquid*
sit, obligatio nostra exequitur contra bona, & contra
personam, Sord. *consil.* 298. *num.* 4. *lib.* 2. *vbi quod*
cõtra obligatum in forma Cameræ potest incipi a captu-
ra, & idem dicit in obligato in forma garetigiæ Galgan.
ad Statuta Vrbis cap. 82. *num.* 50. *vers. limita secundo*,
Tiber. *in praxi lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 3. *&* 4. *vbi dicit hoc*
priuilegium obligationis Cameralis procedere etiam cõ-
tra Episcopos, Prælatos, viros illustres ac mulieres ho-
nestas, licet ex modestia excipiantur, Rot. in Medio-
lanen. assictus 29. *Martij* 1596. *coram bonæ mem. Ora-*
no quæ est decis. 118. *adeò vt etiam clerici adstricti vin-*
culo huius obligationis possint carcerari, &c. optimè
Ioann. Franc. Leo *in thesaurario fori Eccles. part.* 1.
cap. 11. *num.* 14. ibi. *Caueant tamen Clerici de se obli-*
gando in Romana Curia in forma Cameræ Apostolicæ,
quia contra obligationem Cameralem duæ tantum ex-
ceptiones incontinenti probandæ opponi possunt; nempe
falsitatis, & solutionis, aut pacti de non petẽdo, vel quie-
tationis, quæ æquipollent solutioni, vt per Bart. *in l.* 1. §. *&*
parui refert, ff. quod vi aut clam, Cassad. *dec.* 10. *n.* 6. *de*
rescript. & dec. vnic. n. 2. *de mut. petit.* & Galles. *ad* 4. *p.*
in clausul. de obligat. Camer. q. 1. *n.* 2. *& illius obliga-*
tionis vigore renuntiatur cap. Odoardus, omnibúsque le-
gibus, & legum auxilijs, quibus vti, aut se iuuari possent;
legibus enim in sui fauorem introductis quilibet renun-
tiare potest, l. si quis in conscribendo, C. de pactis, &
glo. 1. *in cap. si diligenti, verbo super hac, de foro com-*
pet. ita quod clerici & laici tunc pari modo condemnan-
tur, excommunicantur, carcerantur, & in carceribus
detinentur, vt nec pro excarceratione obtinenda ad bono- 9
rum cessionem admittantur, nisi ex Pontificis gratia,
quæ per Signaturam gratiæ expeditur cum claus. Con-
stito summariè de paupertate prout de Iure, &c.
Pro hac parte facit quòd per obligationem Ca- 10
meralem censetur renuntiatum omni Iuris, & le-
gum auxilio, Put. *decis.* 465. *sub num.* 3. *lib.* 2. Zach. *de*
obligat. Camer. q. 17. *num.* 25. vbi *num.* 26. quòd forma 11
Cameralis obligationis continet renuntiationem
expressam omnium iurium dicentium renuntiatio-
nem generalem non valere, sed requiri specialem,
Rota *post tract. Zachiæ decis.* 23. *num.* 8. *& decis.* 42.
numer. 2. *& decis.* 143. *num.* 4. Vnde fit vt censeatur
quoque renuntiatum priuilegio *dict. cap. Odoardus*,
prout summo cum iudicio præcitati Doctores asse-
runt affirmantes ita obseruare praxim Romanæ
Curiæ; de qua ocularis testis ipse sum in pluribus
annis, quibus eam, licèt minus feliciter, sequu-
tus fui.

An contra clericum obligatum in forma Cameræ ad pensionem, seu quoduis aliud debitum soluendum, præscribatur via executiua in Hispania per decennij lapsum, iuxta *leg. Regiam* 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *nouæ Recopil.*

QVÆSTIO XVII.

1 Lex Regia 6. tit. 15. lib. 4. Recop. *Doctores de eius intellectu agentes, referuntur.*
2 *In executiuis attenditur statutum loci, vbi petitur executio:*
3 *Iudicij locum semper inspicimus in his, quæ spectant ad ordinem iudicij, at contractus celebrati locum attendimus in his, quæ pertinent ad substantiam contractus.*
4 *Omne officium Iudicis nobile in ciuilibus præscribitur per triginta annos.*
5 *Præscriptio est odiosa.*
6 *Odiosa quæ sunt, restringi debẽt quantũ possibile sit.*
7 *Præscriptio decennalis viæ executiuæ procedit in odium negligentiæ in non petendo debitum.*
8 *Obligatus in forma Cameræ potest vbique locorum conueniri.*
9 *Præscriptio debiti procedit in loco destinatæ solutionis illius, quia ibi est cõtracta negligẽtia, seu mora.*
10 L. 1. ff. de vsuris, *declaratur.*

11 *Statutum quod viget in loco petitionis & iudicij, attendi debet in his, quæ post contractum veniunt, & ex mora debitoris.*
12 *Præscriptio non currit contra non valentem agere, nec contra probabiliter ignorantem.*
13 *Absentia est impedimentum legitimum, vt præscriptio minime currere possit.*
14 *Præscriptioni partes renuntiare possunt.*
15 *Renuntiatio cuiuscunque priuilegij facta cum iuramento tantum valet, quantum si fuisset specialiter renuntiatum cuicunque priuilegio.*
16 *Actio & ius exequendi perpetuatur quando in obligatione adest iuramentum.*
17 *Instrumentum si est iuratum, licet tempus decennij sit transactum, mittitur executioni.*
18 *Ius omne oriens ex instrumento resoluitur cum absolutione instrumenti.*
19 *Præscriptio Iuris executiui interrumpitur per solam petitionem executionis, seu debiti.*
20 *Petitio executionis sententiæ, seu mandati operatur, vt nunquam currat præscriptio.*
21 *Obligatio Cameralis operatur iudicialem debiti confessionem in ipso instrumento.*
22 *Solutio tanquam quid facti non præsumitur, sed per allegantem probari debet.*
23 *Coniectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficit ad præsumendam solutionem.*
24 *Identitas personæ præsumitur ex sola identitate nominis.*

1 LEge Regia 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *nouæ Recopil.* ita cauetur. *El derecho de executar por obligacion personal se prescriua por diez años, y la accion personal, y la executoria dada sobre ella se prescriua por veinte años, y no menos. Pero donde en la obligacion ay hypotheca, o donde la obligacion es mista, personal y Real, la deuda se prescriua por treinta años, y nos menos.* Id est, *Ius executiuum ex actione personali decem annis præscribatur, ipsa vero actio personalis, & executoria, quæ ab ea emanauit, viginti annis, & non minus præscribatur. Verum vbi in obligatione adest hypotheca, vel ipsa obligatio mixta est, personalis scilicet, & realis, debitum præscribatur triginta annis tantum.* De cuius legis intellectu late Azeued. *ibi*, item Anton. Gom. Castellus, & Palatius Rubeus *l.* 63. *Tauri*, Roder. Xuar. *ad l. post rem iudicatam*, *§. sexto principaliter*, *pag.* 637. Auiles *ad cap.* 10. *Prætor. verbo execucion, num.* 69. *cum seqq.* Xuar. de Paz *in pract. part.* 4. *tom.* 1. *cap.* 3 *num.* 11. *cum seqq.* Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 90. Couarr. *in reg. possessor, part.* 2. *§.* 11. *num.* 2. Auendan. *de exequend. mand. part.* 2. *cap.* 30. *num.* 11. Parlad. *rerum quotidian. lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 11. *cum seqq.*

2 Vnde videbatur affirmandum clericum, licet se obligasset Romæ, teneri in executione facienda Matriti ordinem iudiciarium seruare, ad quem pertinet via executiua, itaut si instrumentum quod in vna prouincia habet paratam executionem, eam non habeat in alia prouincia vbi eius petitur executio, quod ibi non habebit promptam executionem, quia in executiuis attenditur statutum loci, vbi petitur executio, Roder. Xuar. *ad l. post rem iudicatam, in declar l. Regni, §. circa iudicem numer.* 22. Borgnin. Caualcan. *decis.* 10. *num.* 31. *part.* 3. Cancer. *var. part.* 2. *cap.* 3. *de instrum. garentig. sub num.* 20. *vers.*
3 *quoniam.* Est enim in hac materia vulgatissimum quòd in his, quæ spectant & pertinent ad ordinem iudicij, semper inspicimus locum iudicij, & non contractus, vel instrumenti confecti: at in his, quæ spectant & pertinent ad substantiam contractus, vel obligationis, semper attendimus locum contractus celebrati, Roder. Xuar. *d. §. circa iudicem. num.* 14. Anton. Gom *l.* 64. *Tauri, numer.* 8. Parlad. *d. lib.* 2. *cap. fin. p.* 1. *§.* 11. *num.* 13. Cancer. *d. part.* 2. *c.* 3. *num.* 19. *post princip.* Quapropter etsi Romæ nullo tempore præscribatur, via executiua præcipuè in Tribunali Auditoris Cameræ, cum statutum hac de re viget in Capitolio, minimè ad illud Tribunal, vel ad sacram Rotam extendatur, vt resoluunt. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 650. *&* 651. Seraphin. *decis.* 208. *num.* 4. Gregor. XV. *decis.* 331. *num.* 7. attamen cum executio talis instrumenti petatur Matriti, vbi seruatur lex Regia, de qua suprà in *principio huius quæst.* videbatur secundùm illlius decisionem præcludi via executiua, cùm illa in hac materia ad ordinem pertineat iudiciarium, ordo autem iudiciarius sit inspiciendus secundum statutum loci vbi fit executio, ex dictis.

Sed his non obstantibus, contrarium fuit resolutum, & pro veriori terminorum cognitione præsupponendum est ius exequendi ex personali obligatione, quòd *d. l.* 6. decidit posse per decennium præscribi, de Iure communi non minori spatio triginta annorum præscribi posse, quia executio fit per officium Iudicis, & omne officium Iudicis nobile in ciuilibus præscribitur per triginta annos, sicut ipsa actio personalis, ita *glos. vnica & singularis verbo prosecuti in l. sicut in rem Cod. de præscript.* 30. Balb. *in tract. de præscript.* 4. *p.* 4. *partis princ. quæst.* 31. Anton. Gom. *d. l.* 63. *Tauri num.* 1 *in princ.* & ibi Castell. *lit. y. fol.* 132. Deinde præsupponendum est casus omnes, in quibus præscriptio procedit, restringendos esse, nam cùm illa sit odiosa, Balb. *de præscript. p.* 2. *num.* 9. *cum seqq.* Crauet. *cons.* 201. *num.* 37. *lib.* 2. Valenzuel. *tom.* 1. *cons.* 33. *num.* 225. & quæ odiosa sunt restringi debeant quàntum possibile sit, *cap. tua, cap. ex parte, de decim, cap. odia, de regul. Iuris in* 6. cum citatis *à me Axiom.* 166. *num.* 1. bene sequitur quòd præscriptio semper est restringenda, & contra eam in dubio iudicandum, Cephal. *cons.* 40. *num.* 52. *lib.* 1. Valenzuela *d. cons.* 33. *num.* 227. 4 5 6

His præsuppositis dicendum *d. l.* 6. & præscriptionem ab ea intentam non habere locum in præsenti casu, ex multis, sed his possessionum fundamentis.

Primò, quia præscriptio huiusmodi procedit in odium negligentiæ in non petendo, vt bene aduertit Castell. *d. l.* 63. *Tauri fol.* 132. *in fine*, & Auendan. *de exequendis mand. p.* 2. *cap.* 27. *num.* 11. *vers. secunda ratio*; negligentia autem seu mora in non petendo contrahitur, nisi in loco, in quo destinata fuit debiti solutio, quæ quidem cum sit destinata Romæ, & ibi minime vigeat talis lex, sequitur quod præscriptio non potuit currere contra petentem Romæ, & licèt modo petatur Matriti, hoc minimè fit, vt ibi soluatur, sed vt eo in loco compellatur debitor ad soluendum, quia obligatus in forma Cameræ, potest vbique locorum conueniri, Surd. *cons.* 280. *num.* 12. *in fine*, *vol.* 2. Carol. de Grassis *de except. except.* 18. *numer.* 4. Rota Romana apud Zachiam *de obligat. Camer. decis.* 78. *num.* 6. Quare bene procedit doctrina Bart. *in l. cunctos populos num.* 18. *Cod. de summa Trinit.* dum tenet præscriptionem procedere in loco destinatæ solutionis, quia ibi est contracta negligentia, seu mora; & deinde *num.* 19. resoluit sequentem casum nostro non dissimilem, *Hic (scilicet Perusiis) est statutum quod iura petendi debitum præscribantur decem annis: modò quidam Florentinus mutauit centum in Curia Romana sub pacto de reddendo in ciuitate Perusij, certe si tacuit per decem annos, erit ibi locus statuto, quia est contracta in illo negligentia*, &c. Est ergo causa inducendi præscriptionem 7 8 9

nem huiusmodi, negligentia, & mora nolentis, vel differentis petere debitum suum, quæ quidem negligentia regulanda & æstimanda est iuxta statutum loci, in quo fuit ipsius debiti destinata solutio, quia
10 ibi fuit contracta, colligi videtur ex decidendi ratione, quam præstat *ad l.1.ff.de vsur.* D. Barbos. *in l.hæres absens, §.proinde, in princ.num.66.ff. de iudic.* ibi, *non obstat d.l.1.in princ.* iuncta gloss. *verbo contractum, in fin. de vsuris, quia respondetur loqui in vsuris, quæ debentur propter moram, & negligentiam debitoris non soluentis suo loco & tempore, & ideo tunc attenditur locus, in quo facienda est solutio, quasi in eo prædicta mora videatur contracta*, &c.

11 Quam Bartoli doctrinam sequitur, & explicat Rota impressa per Zachiam *post tract. de obligat. Camer. decis.78.num.2.* his verbis. *Non obstat quod in his, quæ post contractum veniunt, & ex mora debitoris attendi debeat statutum quod viget in loco petitionis, & iudicij*, vt post Bart. *in l.cunctos populos, C.de summa Trinit. & Fide Cathol.* notat Ias. *n.29.vers.secundo limita, & alij hic allegati per informantes pro D. Lisa, quod alias etiam fuit tentum in vna Ianuen. de Nigronibus coram bonæ mem.* Card. Lancelloto: *quia fuit responsum quod quamuis supradicta doctrina Bart. sit communiter recepta, non tamen videtur posse huic casui applicari, cum procedat;* vt ipsemet Bart. *ibi sub num.18. declarat, quando scilicet solutio non est destinata in certo loco, vel quando est destinata in pluribus locis alternatiuè, ita quod electio sit ipsius creditoris, quod hic non applicatur, cum minime dici possit quòd restitutio dotis non sit destinata in certo loco ex dispositione legis, & ex tacito consensu partium, videlicet in loco domicilij quondam viri, d. l. exigere dotem. ff. de iudic.* vbi Bald. *in fine, & alij Doctores hoc notant communiter*, idem Bald. *cons.471. lib.1.* Roland *de lucro dotis quæst.15.n.3.& 4.& q.19. n.4.& 5.* Ioan. Campeg. *de dote quæst.20.n.2.in fine, & n.3. Nec facit quod in instrumento dotis adsit obligatio Cameralis, quia licèt illius vigore possit quis vbique conueniri, non tamen huiusmodi obligatio operatur vt solutio certo in loco destinata tacitè, vel expressè vbique locorum sit facienda, vt quotidie nos experientia docet. Et vbi certus est locus destinatæ solutionis, lex & consuetudo vigens eo in loco, & non in loco iudicij attendi debeat*, tenet Bart. *in d. l. cunctos populos, num.18.* & Salicet. *n.5.* Phanuc. de Phanuciis *tract.de dote, gloss.9.n.10.* qui alios allegat, & post Caccialup. *in d.l.exigere dotem, num.107. vers. ex prædictis, idem concludit*, Plot. *cons.18.num.13.& 14. Ex quibus & alijs hic latius deductis per Informantes, constat hanc esse solidissimam conclusionem*, &c.

12 Secundò, quia etiamsi essemus in puris terminis dispositionis *d.l.6.* ac proinde eius dispositioni stare deberemus, adhuc locum habere non posset in nostro casu, nam creditor ignorabat vbi esset creditor cùm abfuisset per longum tempus à Curia Romana vbi contraxit, & soluere se obligauit, & sic patiebatur iustum impedimentum non petendi debitum, proindéque non poterat sibi curri tempus huiusmodi decennij, præscriptio enim non currit contra non valentem agere, & sic contra impeditum, vt per text. *in l.1. §.fin. Cod. de annali except.* resoluunt Gregor Lop. *l.10.glos.3. tit.26. part.4.* Negusant. *de pignorib. 6. p. princ. memb. 2. num.3.* Ioseph. Ludou. *Lucensi decis.31.num.19.* Valenzuela *d.cons.33.n.232.* Et in nostris terminis præscriptionis decennalis iuris exequendi, Palat. Rub. *in d.l.63.Tauri, num.14.* & ibi Castell. *lit.T. vers. item quia vt supra dixi fol.132. verso*, Auiles *ad cap.10.* Prætor. *verbo execucion.n.69. vers. quoque fallit*, Perez *ad l.3. prope fin.vers. esset alia declaratio*, ibi. *Ergo antequam habuisset facultatem agendi, non currit præscriptio*, &c. *tit.13. lib.3. Ordin.* Azeued. *d.l.6.n.25.* ibi, *nam non valenti agere non currit præscriptio*, &c. Rot. *decis.315.n.8.p.2.in nouissim. aliàs in posthumis Farin. & decis.621.n.3.* apud eundem Farinac. *p.1.recent.* Et contra probabiliter ignorantem, præscriptionem non currere, resoluunt Azeued. *d. l.6.n.21.* Stephan. Gratian. *discept.cap.403.à num.35.* Valenzuela *d.con.33. num.241.* vbi *num. 237.* subdit absentiam esse impedimentum legitimum vt præ- 13
scriptio minimè currere possit, Rota apud Zachiam *decis.60. num.6. & in posthumis* Farin. *decis.138. n.4. part.1.* vbi quòd in dubio ignorantia præsumitur, & fortius in absente.

Tertiò, quia præscriptioni inductæ per *d. l. 6.* & 14
cuicunque alteri possunt partes renuntiare, vt probant Gutier. *in l.nemo potest, num.46.cum seqq.ff.de legat.1.* Castell. *d.l.63.Tauri fol.132. verso in fine*, Palat. Rub. *num.18.* Azeued. *d.l.6.num.52.* Parlador. *d.lib.1. cap.1. §.13.n.3.* vbi de renuntiatione præscriptionis iuris huiusmodi agendi; cum ergo in obligatione Camerali sit renuntiatum omni Iuris, & legum auxilio, per ea quæ diximus suprà *quæst.præcedenti num. vlt.* bene sequitur iuri huiusmodi fuisse quoque renuntiatum, licèt in eo renuntiando specialis requireretur renuntiatio; nam quando in instrumento re- 15
peritur renuntiatum cum iuramento (prout in casu nostro) omni priuilegio sibi competenti, vel omni legum auxilio, tantum valebit ista renuntiatio, quantum si fuisset specialiter renuntiatum cuicunque priuilegio, & legum, seu statutorum speciali auxilio, vt post Aretin. & Capic. ac alios resoluit Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.531. n.98.* & censuit Rota *decis.665. n.9.* apud Farin. *p.1. recentior.*

Quartò, quia cum adsit iuramentum in obligatio- 16
ne huiusmodi, per illud perpetuatur actio, & ius exequendi, nam hoc casu locum non habet præscriptio inducta *à d. l.6.* Ita in nostris terminis resoluit Castell. *d.l.63.Tauri fol.163.* ibi. *Adde alium casum satis mirabilem, in quo non currit ista præscriptio decem, vel viginti annorum, quia ad minus debet seruari in Curia Ecclesiastica, quia Iure nostro non potest in contractibus apponi iuramentum: pone ergo quod iuramentum est oppositum per debitorem per se obligantem in ipsa obligatione, tunc nunquam potest talis debitor opponere præscriptionem*, &c. nam *iuramentum perpetrat actionem*, &c. Auiles *vbi suprà num.69. vers. dic tamen*, ibi. *Si* 17
instrumentum est iuratum, licèt tempus decennij sit transactum, mittitur executioni, &c. Auendan. *d. p.2. capit.30. numer.14. vers. item. d.l.3.* ibi: *Non habet locum si in contractu contra quem præscriptio decennalis prætenditur, esset interpositum iuramentum in casibus, vbi poni potest*, &c. Mancin. *de Iuram.par.4.effectu 85. numer.3.* Nouissimè Ioseph. Vela *Iuris controuersi in Hispalensi Senatu* dissert. 10. *numer.* 4. Galganet. *ad Statuta vrbis capit. 158. de præscript. numer. 50. vers. intelligitur pag.* 714. vbi idem resoluit, aduertitque in hoc Regno Castellæ, & in Lusitania prohiberi apponi Iuramentum in contractibus à Scribis. Azeued. *in d. l.6. numer. 27. cum seqq.* vbi quòd Iuramentum perpetuat obligationem, & plures id in expressis terminis executiuis notantes refert, licèt propter dictam prohibitionem apponendi Iuramentum in scripturis apud Castellanos, & Lusitanos hoc ad nihilum deseruire asserat. Quicquid existimet Gutier. *de iuram. confirmat. p.3. cap.1. num.8. cum seqq.* Quia vltra quàm quod eius resolutio in Iure non subsistit, illa procedere non poterat ob nullitatem instrumenti, propter iuramentum in eo appositum, quia sicut instrumentum non probat contractum, ita nec iuramentum, cùm resolutione 18
instrumenti resoluatur omne ius oriens ex instrumento, optimè Surd. *cons.361.num.12.& 13.lib.3.*

Quintò,

19 Quintò, quia creditor petiit debitum coram Auditore Cameræ Apostol. & vigore suæ obligationis Cameralis obtinuit relaxari mandatum executiuum contra personam & bona debitoris, vnde si per solam petitionem executionis interrumpitur præscriptio hæc iuris executiui, vt resoluunt Azeued. *d.l.6. num.*39.Palat.Rub.*d.l.63. Tauri n.*21. ibi, *Item interrumpitur per petitionem debiti*,&c. Castell. *ibidem n.*4. Nouissimè Vela Hispalen. *dissertat. lib.*1. *dissert.*26.à
20 fortiori per missionem executoris per Iudicem factam contra debitorem, iuxta doctrinam Palatij Rubei *vbi suprà num.*21.*vers.item per missionem.* Castell. *ibi vers. tertio interrumpitur*; nam petitio executionis sententiæ, seu mandati operatur, vt nunquam currat præscriptio, Caputaqu *decis.*562.*num.*3. & 4. *p.*2. Achil.*decis.*5. *numer.*2. *de præscript.* post Balb. *in rub.eod.tit.col.vlt. vers. dubitatio*, & loquendo de quadam præscriptione decennali inducta ab statuto Bononiensi tenet Rota *decis.*316.*n.*5.*p.*1.*recentior.* quòd non procedit illud statutum stante sententia, seu mandato, vel decreto relaxato, quia tunc non præscribitur debitum nisi spatio triginta annorum.
21 Sextò, quia obligatio Cameralis operatur iudicialem debiti confessionem in ipso instrumento, Galles.*de obligat.Camer.quæst.*2.*num.*11. Vestr. *in practic.lib.*7.*cap.*3.*sub num.*17.& per talem confessionem interrumpitur præscriptio.*l. cùm nouissimi* 7. §.*immo & illud*, *vers. sed & si quis debitorum*, *Cod. de præscript.*30.Natt.*cons.*402.*num.*64.Mathi.Coler. *ad cap. illud num.*18. & 19. *de præscript.*
22 Non obstat quod ex aduerso allegabatur, scilicet ex transcursu tanti temporis præsumi debiti solutionem, cum non esset verisimile creditorem aliàs familiaris rei diligentissimum patremfam. tanto tempore tacuisse, quia respondetur solutionem tan-
23 quam quid facti non præsumi, sed per allegantem probari debere, *l. quingenta ff. de probat.* Natt. *cons.* 569.*numer.*1.*& seq.* Surd. *decis.*105. *numer.*9. Duran. *decis.* 387.*numer.*2. & *decis.* 409. *num.*2. *part.*1. Rota *decis.* 294. *num. p.* 2. *nouissim. alias in posthum. Farin.* tum etiam, quia coniectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficeret ad præsumendam solutionem, vt censuit Rota apud Zachiam *post suum tract. de obligat. Camerali decis.*60. *numer.*1.*cum seqq.*ibi. *Rursus non obstabit secunda difficultas de taciturnitate sexdecim annorum, quia tanto tempore non videbatur verisimile, Petrum Vincentium distulisse petere suum depositum, notabilis præsertim quantitatis ducatorum mille auri in auro. Sed respondebatur primò istam coniecturam petitam ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficere ad præsumendam solutionem*, *Rot.in vna Romana extinctionis census sub die* 17. *Maij*, *& consequenter in eam propositionem excludere probationem resultantem ex publico instrumento*, *cum tunc debeant plures concurrere*, &c.

Nec etiam obstat quòd debitor negat se esse contentum in obligatione, quia ex sola identitate nominis præsumitur identitas personæ, Mascard. *de probat.lib.*3. *concl.*1174. *num.*24. *cum seqq.* Fului. Pacian.*eod.tract.lib.*1.*cap.*48. *num.*82.& 83. & *lib.*2.*cap.* 15.*num.*49.Farin. *fragm. crimin. part.*1. *lit.*1. *num.*10. *cum seqq.* eo maximè, quia non solum idem est nomen proprium, sed concordat etiam cognomen, & patria, idem Mascard *lib.*2. *concl.*875. *num.*1. & *lib.*3. *concl.*1174.*num.*15.Pacian.*d.lib.*1.*cap.*48.*n.*88.*in fine*, Farin *d. lit.I. num.*16. & sic adsunt duo signa indicatiua huius identitatis, ex Batt *in l. demonstratio falsa in* 7. *quæst. num.*14.*ff. de condit. & demonst.* Mascar.*d. conclus.*875.*num.*2.Menoch.*de præsum.libr.*6. *præs.*51. *num.*36. *cum seqq.* quo casu bene probatur identitas: Galgan.*de condit.p.*2. *cap.*2. *q.vlt. ex numer.*9. Mieres *de maior.part.*2.*quæst.*7.*num.*96.*in* 1. *edit.* Loter. *de re benef.lib.*2.*quæst.*11.*numer.*121. & 122. Ciriac. *tom.*2. *controu.*281.*num.*25.26.& 33. Noguerol *allegat. Iuris tom.*1.*alleg.*25.*num.*265. & non constat nec allegatur quod in ea patria sit alius eiusdem nominis, & cognominis, in quo tantum casu identitatem personæ probari debere affirmant Natt. Tusch. Pacian. & alij, quos refert & sequitur Farin. *d.lit.I. num.*13. Et ita eadem est persona, & non præsumitur pluralitas. Bart. *in l.si quis seruum §. si inter duos*, *in fine*, *ff.de legat.*2. & *in l.si in rem,per text.ibi*, *ff.de rei vindicat.* Deci. *in l. hac consultissima num.*18. *ff. qui testam. facere possunt*, Anton. de Burrio *in cap.*2. *num.*8.*de libelli oblat.*Deci *in c.in præsentia n.*40.*de probat.*Pacian. *lib.*1. *cap.*48. *n.*82. & 83. & *lib.*2. *c.*15. *n.*49. 24

Hæc omnia pro responsione ad ea, quæ pro contraria parte allegabantur, fuerunt acerrimè disputata, ipso Antonio Diaz da Fonseca nimis acriter informante, & factum negante, cuius vt exactiorem notitiam Iudices haberent, scripturasque ipsas originaliter è Romana Curia adductas recognoscerent, fuit resolutum vt inprimis & ante omnia me ac ipsomet Antonio præsente coram aliquibus viris Curialium expeditionum peritis, & in hoc oppido commorantibus, examen fieret in præsentia D. Francisci Pereira Pinto Regij Consiliarij, & electi Episcopi Portugalensis, quo peracto examine, & ipsis Curialibus auditis deuentum est ad finalem huius negotij resolutionem, de qua expeditum fuit aliud Regium diploma, tenoris sequentis, videlicet.

EV el Rey faço saber aos que este Aluarà virem, que auendoseme presentado alguãs petições por parte de Baltasar Diaz da Fonseca, tocantes a causa que entre elle, e Doutor Agostinho Barbosa corre, sobre a Thesouraria mor da Collegiada de Guimaraẽs, emque pellas razões que nella refiria, pedia entre outras cousas mandasse eu sobrestar na execuçaõ de hũu Aluarà, que em quatorze de Nouembro do anno passado de mil e seiscentos e trinta e noue mandei passar ao mesmo Agostinho Barbosa, e por elle se nã fizesse obra, por ser nullo, e que hauendose feito, se repusesse no primeiro estado, e se tomasse o assento que se auia de tomar no desembargo do Pa ço entre o ditto Agostinho Barbosa, com o Chantre de Guimaraẽs; è tãbẽ se sẽtẽce asẽ os embargos com que tinha vindo ao sequestro que eu auia mandado por nos frutos da ditta Thesouraria, e se lhe dessemos alimentos è congrua que lhe estauaõ iulgados por sentença da Relaçõ do Porto; è iuntamente se lhe guardasse a tuitiua que se lhe auia concedido; è que o Cabido da ditta Collegiada de Guimaraẽs fosse notificado naõ desse posse da Thesouraria mòr della a pessoa em que se dizia que o ditto Agostinho Barbosa a tinha renunciado. E presentando seme tãbẽ por parte do mesmo Doutor Agostinho Barbosa outras petiçoẽs em que pedia, se lhe guardasse ò Aluarà referido, que se lhe tinha passado, è as sentenças (em virtude

das

das quaẽs esta de posse) que tinha àuido no juizo Ecclesiastico, onde se deuia de remetter toda est, causa por ser competente: è que para melhor constar de sua iustiça mandasse eu, que se presentassem as Bullas originaẽs da prouisaõ, pensaõ, è regresso, e supplica original de sua Santidade, em cuia virtude se expediraõ, procuras, è consentimentos que se presentaram, mandey ver todas as dittas petições, è os mais papeis que con ellas se iuntaraõ presentados por huã, è outra parte, com a ditta supplica original, è Bullas de sua Santidade da pensaõ, prouisaõ, è regresso, que pella mesma supplica se expediraõ, è as diligencias que sobre ellas se fizeraõ com os Curiaẽs de Roma que assistem nesta Corte, sendo presentes, è ouuidos o mesmo Agostinho Barbosa por si, è Balthasar Diaz da Fonseca por seu bastante procurador Antonio Diaz da Fonseca. E visto todo, fui seruido resoluer, que naõ auia que alterar na resoluçaõ que tinha tomado pello Aluarà referido, que mandey passar nesta Corte em quatorze de Nouembro do anno passado de mil è seiscentos è trinta è noue ao ditto Agostinho Barbosa, è que as partes podessem requerer no juizo Ecclesiastico, como lhes parecesse. E hauendoseme despoẽs representado por parte do ditto Doutor Agostinho Barbosa, que estàndo para assinar as cartas em que se continha a ditta resoluçaõ que fiqua referida, è fui seruido tomar na ditta causa, fizera Balthasar Diaz da Fonseca petiçaõ para eu lhe mandar dar copia da tal resoluçaõ, è dandose lhe se auia sobrestado no assinar, è depois de a auer, dera sua reposta, alegando as razoẽs que erã por sua parte; è sem embargo de tudo fora eu seruido ordenar, que a ditta resoluçaõ se cumprisse, è se lhe entreguasse os despachos; pedindome, que por quanto as cartas que eu auia mandado escreuer sobre a ditta resoluçaõ eraõ de Agosto passado, è podia fazer duuida serẽ tã antiguas, mandasse declarar por outra carta ser esta a causa porque nã se auia embiado em Agosto as que leuauaõ à datta da quelle mez. E em consideraçaõ do referido, e auer passado assy o que Agostinho Barbosa representou, fuy seruido mandalo declarar, e escreuer à Princesa Margarida minha muito amada e prezada senhora prima, para assi o ter entendido, è nã fazer duuida a antiguedade das cartas de Agosto; e o mesmo mandey tãbem escreuer ao Gouernador da Relaçaõ e casa do Porto. E porque destas minhas resoluçoẽs se passaraõ as dittas cartas, huãs em trenta e huũ de Agosto, e outras em quinze deste prezente me de Nouembro, e agora se me reprezentou por parte do mesmo Doutor Agostinho Barbosa que auendo eu sido seruido de tomaras dittas resoluçoẽs na causa referid a nã podia con as dittas cartas fazer todas as diligencias que lhe erã necessarias, pedin dome lhe fizesse merce, de ordenar se lhe dessem por Aluarà as dittas resoluções insertas nas dittas cartas com as clausulas necessarias para sua validade; ouue por bem de lhe mandar passar este Aluarà que mando a todos meus Tribunaẽs, Ministros, Iustiças, Officiaẽs, e pessoas quaesquer a que tocar, o cũprã, e façaõ muy inteiramente cumprir e guardar as dittas resoluçoẽs aquy insertas, que na forma referida fuy seruido tomar. Este ditto Aluarà mando que valha, posto que naõ passe pella Chancelaria, e quero que tenha força e vigor de carta passada em meu nome, posto que seu effeito aja de durar mais de huũ anno; tudo sem embargo do que em contrario dispoem a Ordinaçaõ do secundo liuro titolo trinta e noue e quaranta. E nã pagou meja annata, por ser materia de iustiça, e assi se nã deuer. Diogo Teyxeira o fez em Màrird aos desoito dias do mes de Nouembro de mil e seiscentos e quarenta annos. Diogo Soarez o fez escreuer.

REY.

Per hæc expeditæ fuerunt controuersiæ omnes, & causæ finis impositus; quare vt etiam prætensionibus finem imponerem, & ad patriam meam redire feliciter possem, à qua abhinc viginti & quatuor annis discesseram, aduentus mei diem præfiniui, eo præcipuè animo, vt Dignitate mea contentus, in patria inter consanguineos, & amicos vitam transirem quietam & pacificam, B. Virgini ab Oliua inseruiendo, quam patronam singularem in his dirigendis litibus elegeram. A nostro Rege Catholico, & ab Excellentissimo Duce Comite de san Lucar habita proficiscendi licentia, ecce aduentitat rumor quidam de inopinato Portugaliæ successu, profectionis dies dilatatur, impeditur deinde ne aliquis in Lusitaniam proficiscatur, & omnis ab vtraque parte communicatio tollitur, vnde cogor hîc permanere à Dignitate & beneficiis meis alienus, & quod peius est, paupertate, & valetudine parum firma anxius, & tribulationibus plenus, quid agam, ignoro! quò me vertam nescio; demum nihil his sic stantibus potest esse securius, quàm illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus congruè profutura præstare, tuti namque, vt inquit S. Bernardus, erimus à malis omnibus, si Deo nostra omnia committamus.

Nouissima

Nouissima Auctoris hac de re
ADMONITIO.

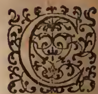

CVM liti & operi finem imponerem, inopinato successit euentu quòd vota aliquā per tabellarium ex hac Matritensi Curia ad Lugdunensem ciuitatem à me transmissa, in via amitterentur; vnde huius operis editio per annum cum dimidio plus solito dilata fuit, & sic nouissimè quædam litteræ è Portugalia, sine subscriptione, propter difficultatem illas huc transmittendi, ad manus meas forte fortuna peruenerunt, quibus nuntiabatur Balthasarem aduersarium, Regiæ resolutioni contradicentem, quæ maturo cum iudicio, & tempore habili hîc capta fuerat, causam hanc iam penitus extinctam falsis relationibus suscitasse, & varia à Regijs modernis Senatoribus Palatinis decreta præcedentibus resolutionibus directò contraria obtinuisse, opera & diligentia Doctoris Thomæ Pinheiro da Vega, acris ingenij viri, qui Regiæ Coronæ Procuratoris officio fungens, plures excitauit nouitates ad Ecclesiasticam iurisdictionem euertendam; tentauit namque, dicto Balthasare instante, & instigante, vt Regia lege lata caueretur, ne vlla causa Ecclesiastica, etiam beneficialis, aut matrimonialis, è Portugaliæ & Algarbrorum Regnis in secunda, tertia, vel alia vlteriori instantia ad sacram Rotam traheretur; necnon Auditoris Cameræ Apost. iurisdictionem Cameralium obligationum tanquam primis Ordinariorum instantijs præiudicialem in eisdem Regnis seruandam non esse ausus est affirmare; & id in mea causa pro impedienda Rotalis sententiæ & mandatorum Auditoris Cameræ executione, in meum fauorem latorum, cœpit ad instantiam dicti Balthasaris cum magno scandalo practicari. Nouitati penitus inauditæ, & tantæ audaciæ cùm nullus publicè contradicere auderet, Ego solus verbis & scriptis, adeò Sacræ Rotæ, & Auditoris Cameræ Apostol. iurisdictionem non sine magnis expensis, & laboribus defendi, Regijs Senatoribus, & præcipuè dictis Thomæ, & Balthasari intrepidè resistens, qui ideo me semper maximo odio prosequuti sunt, vt præter illorum opinionem, qui de Ecclesiastica iurisdictione malè sentiebant, victoriam contra eos reportassem, ac per Regios vtriusque Coronæ ministros selectissimos fauorabilem obtinuerim resolutionem, & sic, aduersariorum contradictione non obstante, mandatum fuit meas sententias & decreta Rotalia exequi debere, quorum vigore illico in pacificam & capitularem meæ Thesaurariæ possessionem, omnibus applaudentibus immissus fui, vt suprà dixi, & ex ipso possessionis instrumento satis patet.

Verùm succedente Superiorum, & Ministrorum mutatione, quorum operâ & diligentiâ finalis illa resolutio capta fuerat, ob rerum mutationes, remanserunt Portugalenses Senatores, qui prædictæ nouitatis inuentores extiterunt, absoluti huius rei moderatores, potuerúntque secundùm suam primæuam intentionem ad vomitum redire; & sic nulla de præcedentibus resolutionibus habita mentione, ad instantiam dictorum Thomæ & Balthasaris, cœperunt de hac causa cognoscere perinde ac si in ea nulla fuisset legitimo tempore capta resolutio.

Cùm autem facilè non esset modum inuenire, quo possent legitimè factum destruere, contra Cantorem dictæ Ecclesiæ Vimaranensis arma sua direxerunt; nam olim antequam de sententiarum ac mandatorum huiusmodi Rotalium executione in partibus tractarem, sine illius præiudicio, tentaui priùs ope dicti Cantoris in meis Bullis reseruationis pensionis Iudicis executoris specialiter deputati, terminos pensionis huiusmodi debitos, & non solutos vsque ad diem canonizationis regressus, exigere, qui seruatis de Iure seruandis, ritè & rectè mandatum executiuum, & sequestrum aduersùs Balthasarem relaxauit, contra quem idem Balthasar apud Iudices laicos Senatus Portugalensis de asserta vi conquestus est, quibus iniustis querelis ipsi, vt solent, detulerunt, & Iudicem exequutorem præfatum vim facere declararunt; sed cum huiusmodi resolutioni, & eorum mandatis obedire idem Iudex non curasset, fuit per dictum Balthasarem ad dictum Regium Senatum Palatij prouocatum; sed ne in his procedimentis causa magis confunderetur, & ansam sumerent contrarij excitandi dubia, quæ non possent breuiter terminari, malui

pensionis exactionem hac via prætensam suspendere, & prouocationis huiusmodi iudicium non sequi, & statim ad executionem mandatorum Rotalium super regressu & accessu deuenire, & cùm coram Rege Catholico petiissem impedimenta à suis Portugaliæ Senatoribus contra illa indebita obiecta reijci, post longam disputationem, & plures eorum contradictiones obtinui in hac Curia illa exequi debere; & licet idem Balthasar sæpissimè instaret iterum audiri, & interim mandari suspendi dictam resolutionem, & remitti causam ad dictum Regium Senatum Palatij, vt in eo capi posset resolutio super dictis procedimentis dicti Cantoris Iudicis executoris, necnon sibi ex fructibus Thesaurariæ assignari alimenta, illásque sequestrari; tandem sub diebus 31. Augusti, & 10. Nouembris anni 1640. ante rerum mutationem Iudices Matritenses vtriusque Coronæ à Rege Catholico ad hoc negotium specialiter deputati steterunt in decisis, & sic prætensa ab aduersa parte petita in totum ei denegata fuerunt, & causa rem ipsa ad Iudices Ecclesiasticos competentes, vt constat ex litteris hanc resolutionem continentibus ante prædictam mutationem ad Principem Margaretam Regni Portugaliæ gubernatricem legitimo tempore transmissis, & executioni datis.

His ita habitis, & elapsis vndecim mensibus, à tempore, quo pacificam accepi possessionem, nullo illam eo medio tempore contradicente, habita mutationis notitia, surrexit dictus Balthasar, & temporis commoditate frui volens, me absente, & in hac Matritensi Curia detento, eo quòd nulli liceret ex hac Curia ad Portugaliæ Regnum conuolare, iterum allegauit ea super quibus in hac Curia fuerat iam acerrimè disputatum, & resolutio capta, illico obtinuit à Regijs Palatij Senatoribus procedimenta dicti Cantoris Vimaranensis reponenda esse: qui exinde Senatores indebitè, & de facto procedentes, ac sine iurisdictione, dixerunt Thesaurariæ fructus debitam pensionis quantitatem respicientes, sequestrandos esse, reliquos verò eidem Balthasari consignandos. Non possum non, Senatores amplissimi, vestram hanc mirari resolutionem sacris Canonibus, & Pontificijs Constitutionibus, ac præcedentibus resolutionibus penitus contrariam. Quorsum enim cognitionem per Regium decretum vobis ademptam, extincta iam lite, suscitare in mei odium prætenditis? Quorsum in annullanda executione Cantoris Iudicis executoris elaboratis: si nunc de pensione nihil agitur, vtpote iam extincta per canonizationem regressus, & illius vigore captam pacificam, & Capitularem Thesaurariæ possessionem? Quorsum fructus, qui ad me vti verum Titularem pacificè possidentem spectant, Balthasari titulum non habenti adiudicatis, & consignari mandatis? Quorsum in his fructibus Ecclesiasticis diuidendis, & Balthasari consignandis manum imponitis, si hæc ad vos Iudices omnino incompetentes nullatenus pertinere dignoscuntur? Quorsum me absentem, impeditum, non citatum, & penitus inauditum in pacifica Thesaurariæ meæ possessione de facto perturbare procuratis, in contemptum supremi ac integerrimi sacræ Rotæ Tribunalis, cuius auctoritate possideo? Quorsum denique in Regiæ resolutionis tempore habili captæ propter nouam forsan rerum mutationem, illam sine causa, & contra commune omnium placitum, innouare, mutare, & alterare non sine scandalo intentatis?

Miror valde integerrimum Doctorem Ioannem Pinheiro præceptorem meum, vnum ex Palatinis Senatoribus, qui prædictis modernis resolutionibus subscripserunt, cùm illi ignota nunquam fuerint mei iuris fundamenta; tribus enim abhinc annis, dum ille in hac Curia moraretur, Regiæ resolutiones præfatæ in mei fauorem eo vidente captæ fuerunt; & in domo solitæ habitationis recolendæ memoriæ D. Doctoris Francisci Pereira Pinto electi Episcopi Portugalensis examini Curialium Romanæ Curiæ, & Antonij Diaz da Fonseca, dicti Balthasaris germani, quod de speciali Regis Catholici mandato ad veritatem eruendam factum fuit, præsens interfuit, quia eius præsentiam in his alijs cessionibus pro huius negotij expeditione factis, necessariam esse reputauit idem D. Episcopus electus, vt sic posset cognoscere dictum Balthasarem malam & iniustam causam defendentem, eius fauore, quem illi non semel impartiebatur, indignum esse.

Non minor admirationis causa sese mihi offert, dum audio dictis modernis resolutionibus etiam subscripsisse duos viros in Ecclesiastica dignitate constitutos, & virtutibus, ingenio, ac nobilitate pares, perillustres scilicet, & sapientissimos DD. Sebastianum Cæsarem, & Dominum Rodericum de Meneses, Palatij huiusmodi Senatores; quorum prim us, licet etiam mihi præsentialiter

tialiter notus non sit, eum tamen licèt absentem semper veneratus sui propter egregiam, & doctissimam de Ecclesiastica hierarchia relectionem, quam cum communi omnium vtilitate, elapsis annis Conimbriæ in lucem edidit. Posterior verò. dum in hac Curia moraretur, me non semel Illustrissimum, & Reuerendissimum D.D.Ioannem Cogtinum Archiepiscopum Elborensem eius patruum in hac causa informantem audiuit, & laudauit.

Quare, nobilissimi, & doctissimi viri, resolutiones huiusmodi nouellas à vobis subscriptas non integro ac syncero vestro iudicio captas existimo, sed ex certi cuiusdam sententia Ecclesiasticæ iurisdictioni infestissimi factas credo, qui ideo ineptissimis fundamentis & ventulis nihil ad rem pertinentibus doctrinas ipsas per se grauissimas, ac vehementer arduas prauo animo inficit, atque contaminat ad incautos nonnullorum animos vel illaqueandos, vel in contemptum Ecclesiasticæ iurisdictionis ad suas nouitates adducendos. Non potuissent Principes nonnulli (vt ad hoc propositum aduertit Boët. Ego de Regalib. num. 150.) *qui nostro sæculo defecerunt ab Ecclesia Catholica, meliorem optare suarum cantilenarum præcentorem, quàm Regalistam hunc nouellum, ad cuius audaciam comprimendam vestrum erat, viri religiosissimi, intrepido animo insurgere, postposito omni offendendi temporalem iurisdictionem timore; non sic olim vanus hic timor doctissimos viros compressit. Albertus enim Pygius* toto libro Ecclesiasticæ suæ hierarchiæ quinto, *fortiter Ecclesiæ causam defendit contra seditiosissimi nebulonis, Marsilij scilicet Paduani, conatus, qui temporibus Ioannis XXII. sub anno Christi* 1330. *Ludouico Bauaro Imper. turpiter adulatus omnem omnino iurisdictionem non modò temporalem, sed spiritualem Clero & Ecclesiæ prorsus adimebat. Eodem ferè tempore noster Aluarus Pelagius Episcopus Syluensis, eiusdem Ioannis XXII. Pœnitentiarius, vir omnium sui temporis doctissimus, tum Iureconsultus, tum Theologus, Petri Corbarij Pseudo-Pontificis ab eodem Ludouico Imper. intrusi fortissimus oppugnator Ecclesiasticam, & Apostolicam iurisdictionem acerrimè defendit* totis duobus voluminibus, de planctu Ecclesiæ. *Vnde bene Boët. Ego* d. n. 150. pag. 83. *contra tales Nouatores Regalistas sic loquitur.* Quibus fit vt hominum nouorum nouas Regalium defendendorum vias ad aures Principum prurientes molliter fricandas nouè, & insolenter inuestigantium conatus iste nouus nullo modo sit ferendus. *Et rectè ac piè* ibidem num. 141. *exclamat his verbis.* Dicimus igitur ac alta voce pronunciamus, nullam prorsus aliam Regalium defendendorum rationem fore iustam, præter solum, & vnicum solius Romani Pontif. Ecclesiæ Catholicæ capitis inter homines supremi diuinitus constituti priuilegium, quo laici rerum talium secundùm commune Ius alioquin incapaces, ex mera gratia, benignitatéque summi Moderatoris Ecclesiastici redduntur eorundem capaces, &c. *Tali namque priuilegio deficiente, quicquid alia via factum fuerit, nullius prorsus effectus esse poterit, & si quis secus fecerit, vel facere tentauerit, diuinum supplicium expectet, exemplo Oziæ Regis, qui, vt habetur* 2. Paralip 26. *repentè morbo lepræ punitus fuit, quia Sacerdotum munus subire tentauit, quod factum latè expendens Chrysost.* homil. 4. de verbis Isaiæ, *sic ad Regem affatur.* Mane intra terminos tuos, alij sunt termini Regis, alij termini Sacerdotij. *Qui enim diutiùs imperare, & Regnum suum ad longam posteritatem felicissimè perducere desiderat, Sedem ipsam Apostol. eiúsque sacrosanctam iurisdictionem singulari quadam obseruantia veneretur, & defendat; nam olim Hispaniam in turpissimum Maurorum iugum, & fœdissimam Mahometanæ gentis ditionem deuenisse fertur, non solùm ob indomitam, effrænatámque luxuriam, sed præcipuè, quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apostol. defecit, vt referunt Cardin. Cæs. Baron.* in annalib. Ecclesiast. anno Christi 701. *Cochier* in vendic. libert. Ecclesiast. part. 1. cap. 53. num. 23. *Franc. Longus à Coriliano* in Breuiario chronologico anno Domini 704. pag. mihi 208. *Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha Vlixbonensis Archiepisc.* in comment. ad cap. si gens Anglorum num. 5. dist. 56. *me citato Antonin. Diana* moral. resol. part. 5. tract. 1. resol. 23. vers. nec desinam.

PRINCIPALIORES SCRIPTVRÆ AD FAVOREM D. AVGVSTINI BARBOSÆ, contra BALTHASAREM DIAZ DE FONSECA reproductæ, de quibus in hac praxi ſæpè mentio fit.

I.

Inſtrumentum conſenſus, & obligationis Cameralis.

IN nomine Domini, Amen. Præſenti publico inſtrumento cunctis vbique pateat euidenter, & ſit notum quod anno à Natiuitate Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, indictione ſeptima, die verò ſecunda menſis Ianuarij, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius Primo: in mei Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ Notarij publici, teſtiúmque infraſcriptorũ præſentia præſens & perſonaliter conſtitutus perilluſtris & Reuerendus D. Auguſtinus Barboſa Clericus Bracharenſis ciuitatis, vel diœceſis, cui aliàs de Theſauraria ſecularis & Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ de Oliueira nuncupatæ, oppidi de Guimaraens Bracharenſis diœceſis per obitum quõdam Ioannis Nogueira illius dum viueret vltimi poſſeſſoris extra Romanam Curiam de menſe Nouembris anni Domini 1619. defuncti vacante, Apoſtolica auctoritate prouiſum fuit ex certis cauſis animum ſuum mouẽtibus ceſſioni omnis, & cuiuſcunque iuris, actioniſque ſibi in d. Theſauraria competẽtis litteris Apoſtolicis deſuper expeditis, poſſeſſione tamen non habita, ac reſeruata penſione infraſcripta, & iure contra Capitulũ dictæ Eccleſiæ ſuper conſecutione diſtributionum quotidianarum per eũ propter impedimẽta ſibi per ipſum Capitulum indebitè præſtita, non perceptarũ, ac expenſarum, damnorũ, & intereſſe agendi validè reſeruatis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, in Sanctiſſ. D.N. Papæ manibus, & fauorem R.D. Balthaſaris Diaz de Fonſeca Clerici nullius Prouinciæ Vlixbonen. in decimo nono ætatis ſuæ anno cõſtituti, & ad pręſens actu in Vniuerſitate ſtudij generalis Colimbrieñ. operam nauantis, cui de illa prouideri conceditur, qui R.D. Balthaſar ne ex reſignatione dicti D. Auguſtini nimium idem D. Auguſtinus diſpendiũ patiatur, ideo reſeruationi, cõſtitutioni, & aſſignationi ſibi iuris agẽdi cõtra dictum Capitulum, & penſionis annuæ ab omni decima, media, & quauis alia fructuum parte, ſubſidio etiam charitatiuo, & excuſato, ac alio ordinario, & extraordinario, onere, etiam pro reparatione Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & claſſis triremium manutentione, Cruciata ſancta, expeditione contra Turcas, & alios infideles, etiam pro ſuſtentatione ſeminarij puerorum Eccleſiaſt. & quauis alia etiam vrgentiſſima, & de neceſſitate exprimenda cauſa, etiam ad inſtantiam, & contemplationem Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, & aliorũ Principum Apoſtolica, vel quauis alia auctoritate impoſitis, & imponendis, etiamſi in impoſitionibus huiuſmodi caueatur expreſsè, quòd penſionarij quicunque pro rata penſionum ſuarum quamtumuis exemptarum præmiſſis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus D. Balthaſar tam ſuo, quàm ſucceſſorum ſuorum prædictorum nominibus de ſuo, & eorum proprio ſoluere promittit, & quidquid propterea ſoluerit, vel ſoluerint, illud omne D. Auguſtino prædicto, donatione pura, perpetua, & irreuocabili, quæ dicitur fieri inter viuos, gratioſè donat, & remittit, ac donatum, & remiſſum eſſe vult, & fore promittit, nec non belli, peſtis, incendij, grandinis, tempeſtatis, militum incurſionis, agrorum deuaſtationis, & deprædationis, fructuum etiam omnium non recollectionis, & cuiuſuis alterius quamtumuis ſiniſtri, & inexcogitabilis, ac euenire inſoliti caſus fortuiti euẽtu, in Sanctiſſimi D.N. Papæ manibus, & prædicti Illuſtris D. Auguſtini fauorẽ, cui de illa, & dicto iure reſeruari cõceditur, liberę, immunis, & exẽptæ ducentorũ ducatorũ auri de Camera de & ſuper dictæ Theſauriæ fructibus, redditibus, prouẽtibus, iuribus, obuẽtionibus, & emolumẽtis vniuerſis, ac etiã diſtributionibus quotidianis, etiã D. Auguſtino quoad vixerit, vel procuratori ſuo legitimo per dictũ D. Balthaſarẽ, & ſucceſſores ſuos dictam Theſaurariam pro tẽpore quomodolibet obtinentes, annis ſingulis hic Romæ, vel alibi, vbi dictum D. Auguſtinum pro tẽpore ad voluntatis ſuæ libitũ commorari, & reſidere contigerit, pro vna videlicet in Epiphania Domini à proxima incipiẽte, & altera medietatibus penſionis per præſentes reſeruatæ huiuſmodi in Natiuitatis ſancti Ioannis Baptiſtæ feſtiuitatibus etiam litteris Apoſtolicis deſuper expediẽdis eidem D. Balthaſari, qui illas pro ſibi legitimè intimatis habet, & ſucceſſoribus prædictis, minimè intimatis, ac poſſeſſione dictæ Theſaurariæ per ipſos habita vel non habita, ac ſub conſuetis ſententiis, cenſuris, & pœnis integrè, expenſis tamen, riſico, & periculo dicti D. Balthaſaris, ſucceſſorum

ſuorum

suorum prædictorum, vigore tamen literarum Apostolicarum desuper infra nouem menses proximos expediendarum, nec aliàs, alioquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso, persoluen. Et cum decreto, ac concessione, & indulto, quòd dicto D.Balthasare, vel aliquo ex successoribus prædictis in solutione dictæ pensionis per præsentes reseruatæ, modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessantibus, vel deficientibus, aut illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petentibus, vel procurantibus, aut pensionem ipsam per præsentes reseruatam ex quauis causa nullam & inualidam, seu malè, aut nulliter assignatam esse dicentibus, & allegātibus, liceat dicto D.Augustino (postquam ad id repertus fuerit idoneus) ad dictā Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiúsque corporalem, &c. per se vel alium, seu alios eius nomine propria auctoritate apprehendere, & liberè tam sui prioris tituli, quàm super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis sibi de illa ex nunc provt ex tunc, & è contra, simili Apostolica auctoritate factæ habere absque alia sibi desuper de nouo facienda prouisione, & vt prius, quoad vixerit, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si cessionem huiusmodi minime fecisset. Et cum decreto etiam quod tam dictus D. Balthasar, quàm alij in d.Thesauraria pro tempore quomodolibet succedētes pro solutione dictæ pensionis per præsentes reseruatæ, modo, & forma præmissis facienda, sese, ac suos hæredes, & successores, suáque, & eorum bona, ac successorum quæcunque, ac fructus huiusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, dictus D.Balthasar videlicet ex nunc, successores verò quilibet prædicti infra bimestre à data prouisionis tam ordinaria, quàm Apostolica auctoritate cuiquam factæ computandum valide, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad arbitrium, & beneplacitum dicti D.Augustini sufficientē & idoneam ad sexcenniū duraturam, sexto quoque anno, & per sex menses, ante finem cuiusque sexcennij renouandam præstare teneatur, & ad id censuris Ecclesiasticis, etiam executiuè procedendo cogi possit. Necnon denique cum alio decreto quòd dictus D.Balthasar omnes, & singulas expēsas circa pensionem ducentorū ducatorū huiusmodi sic per præsentes reseruatam tam ratione cōpositionis, quàm expeditionis litterarum Apostolicarum, vel aliàs quomodolibet necessarias dictum D.Augustinum tangen. de suo proprio absque spe aliquid vnquā postea repetendi, aut ex terminis eiusdem pensionis per præsentes reseruatæ defalcādi facere; necnon eidem D.Augustino qui dictam pensionem antiquam centum quinquaginta ducatorum similium R.D.Ioanni Antonio Pauonio Clerico Apostolica auctoritate reseruata extitit, dicto D.Ioanni Antonio per duos annos cū dimidio de suo proprio persoluit, ac quamplures alias expēsas, & præcipuè circa expeditionem litterarum Apostolicarū prouisionis sibi de d.Thesauraria factæ subiit, de fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis eidem Thesaurariæ, & illi annexorum quorumcumque à die obitus, dictíque Ioannis decursis, & etiam ex quauis causa pertinentibus, & per ipsum D.Augustinum nō exactis, summā noningentorū ducatorū auri de Camera hic in Vrbe soluere, & numerare liberè, & licitè dictus D.Balthasar valeat, ac teneatur, & aliàs iuxta formā supplicationis desuper manu Sanctissimi signatæ sub datū Romæ apud S.Petrū quarto nonas Ianuarij anno primo, Registr.lib.1. secretorū fol.168. ac litterarū expeditioni quoad D.Augustinū perillustrem D.Aloysium Gomez Romanū eius procuratorem, provt in mandato publico procuræ in actis D.Antonij Columnæ Notarij Auditoris Cameræ de anno præterito rogato, & illius fidem in actis meis, &c. Quo verò ad dictū D.Balthasarem per illustrē D.Antonium Diaz da Fonseca, provt in mandato publico procuræ in actis dimissis respectiuè constat, respectiuè cōsenserunt, iurarunt, &c. super quibus, &c. Actū Romæ in officio mei, &c. præsentibus ibidē D.D.Ioanne Raysa Romano, & Fabio Æmiliano Defarà Sanctiss.D.N.Papæ Cursoribus testibus, &c. Successiuè & incōtinenti nulla interposita mora supradictus D.Balthasar vt supra prouisus volēs dictū D.Augustinum pro consecutione dictæ annuæ pensionis, & dictorum noningentorum ducatorū auri de Camera, vt suprà dictū est, per dictum D.Augustinum expositorū tutum, & cautū reddere, ideo per dictū D.Antonium procuratorē suum spōte, &c. promisit, & solemniter se obligauit, dictā annuam pensionem, vt supra reseruatā, ducentorum ducatorum auri de Camera eidem D.Augustino licèt absēti, me, &c. annis singulis quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo in locis, terminis, & tēporibus, ac cum libertatibus, immunitatibus, exēptionibus, priuilegiis, decretis, cōditionibus, clausulis, promissionibus, omnibúsque aliis, & singulis in supradicta reseruatione, & illius supplicatione latiùs expressis, insertis, & contentis, & aliàs iuxta illius formā, tenorem, & cōtinentiam, necnon etiam prædictā summam noningentorū ducatorum etiā modo, & forma quibus in prædicta reseruatione, & supplicatione exprimuntur, & cōtinentur hic Romæ liberè, &c. soluere, ac realiter, & cū effectu exbursare, etiā sub consuetis sententiis, cēsuris, & pœnis; quia sic, &c. Et vlterius pro faciliori cōsecutione dictæ annuæ pensionis modo, & forma præmissis facienda, cedulam bancharia sexcennalem dare, illámque de sexcennio in sexcenniū, & per sex menses ante finē cuiuslibet sexcennij renouare liberè, &c. etiā ad id censuris liberè, &c. quia sic, &c. Quæ omnia, & singula prædicta, nil penitus excluso,

promisit habere grata,rata,valida,atque firma,& contra non facere,aliàs teneri, & obligatus esse voluit,& vult ad omnia,& singula quæcunque damna,expensas, & interesse, pro quibus omnibus & singulis præmissis sic tenẽdis,cõplendis,& inuiolabiliter obseruãdis,idem D.Balthasar se ipsum,eiúsque hæredes,& imposterum successores quoscunque,ac omnia,& singula sua,& ipsorũ hæredum,& successorum suorum bona mobilia,& immobilia,ac se mouentia,& alia quæcũque præsentia,& futura,vbicũque existẽtia,iuráque,& actiones sibi quomodolibet competentia,& competitura,ac competentes,& cõpetituras,nomináque debitorum,necnon d.Thesaurariæ fructus,redditus,emolumẽta quæcunque,& distributiones quotidianas eidem D.Augustino pro se,suísque hæredibus,& successoribus quibuscunque vt supra stipulãti,& recipienti,ac mihi Notario publico infrascripto tãquam publicæ,& authenticæ personæ vice, & nomine,ac ad opus omnium,& singulorum,quorum interest,intererit,aut interesse poterit quomodolibet in futurum,solemniter stipulanti,& recipienti in forma meliori, & ampliori Cameræ Apostolicæ solemniter obligauit,& hypothecauit,necnõ se ipsum,suósque hæredes, & successores prædictos,ac bona prædicta iurisdictioni,cõpulsioni,cõdemnationi,sententiis, iuribus,& censuris,ac mero examini D.N.Papæ,ipsiúsque Camerarij,necnõ Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris,Viceauditoris,Locumtenentis, & Commissarij, & alterius eorumdem; & per pactum expressum solemni stipulatione vallatũ omnium aliarum Curiarum Ecclesiasticarum,& secularium vbilibet cõstitutarum,in qua,seu quibus hoc præsens publicum obligationis instrumentum exhiberi,seu produci contigerit, & omnia, & singula in hoc publico instrumento contenta,& debita petita fuerint,propterea totaliter subiecit,& summisit;per quarum quidem Curiarũ Iudices,& Officiales,Auditores,Viceauditores, Locumtenentes earumdem præfatus D.Balthasar voluit posse conueniri,cogi,compelli, coarctari,condemnari,excommunicari,aggrauari,reaggrauari ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum inuocatione brachij secularis vsque ad integram satisfactionem omnium,& singulorum supra contentorum,& debitorum,ac damnorum,& expẽsarum,& interesse,ita quod inchoato iudicio coram vno ex Iudicibus antedictis cõtra præfatum D.Balthasarem,liceat præfato D.Augustino,& eius legitimo procuratori coram alio,seu aliis Iudicibus liberum habere recursum vsque ad integrã obseruationem omnium,& singulorũ in præsenti instrumento contentorum,nullum propter hoc eidem D.Balthasari,aut suis præiudicium generando. Præterea dictus D.Balthasar in præmissis omnibus, & singulis, exceptionibus doli mali,vis,metus,fraudis,non sic celebrati contractus,rei non sic gestæ,necnon priuilegiis fori, feriis messium,& vindemiarũ omni tẽpore feriato,quadrimestri,beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap.Odoardus, de solution. & cap.peruenit*, cuiuscunque prouocationis,reclamationis,& appellationis remedio,copiæ præsentis instrumenti,siue eius notæ non habitæ per modum actorum, & recursus ad arbitrium boni viri , ac vtriusque Iuris auxiliis,& quibuscumque aliis constitutionibus,& statutis Papalibus,Regiis,& localibus à Iure,vel ab homine editis,& edendis in genere,& in specie cõcessis,& cõcedendis,omnibusque aliis,& singulis,exceptionibus,iuribus,& defensionibus,quibus mediantibus cõtra præmissa, vel eorum aliquod dicere,facere,opponere,vel venire posset,expressè,vt præmittitur, renunciauit,& cõsensit relaxationi mandati exequutiui vnica citatione, & intimatione præcedente exequeñ.hic in Romana Curia coram Illustrissimo & Reuerẽdissimo Almæ Vrbis,& Sanctissimi D.N.Papæ Generali Auditore,eiúsque in ciuilibus Locumtenente,aliísque Iudicibus Almæ Vrbis ordinariis, & extraordinariis contra dictum D.Balthasarem Diaz da Fonseca in domo suæ solitæ habitationis, si habuerit hic in Curia, sin autem suo legitimo procuratori, quatenus adsit,sin autẽ per diligentias,vel per affixionem ad valuas curiæ aciei Campi Floræ per contradictas,siue edictum publicum,quæ sic facta ita arctent,& afficiant,ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & exequutionem contra dictum eundem D.Balthasarem habeant liberè,&c.& sic tactis scripturis ad Sacrosancta Dei Euangelia iurauit,&c. Super quibus omnibus, & singulis præmissis petitum fuit à me Notario publico infrascripto, vt vnum, vel plura, publicum, seu publica facerem atque conficerem instrumentum, & instrumenta prout opus fuerit.Actum Romæ vbi suprà,præsentibus ibidem Dominis quibus supra testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. *Et quia D. Ioannes Baptista Cennus R.C.A.Notarius de præmissis rogatus,ideo ego Dominicus Cennus eiusdem R.C.A.Notarius,& in dicto officio successor præsens instrumentum subscripsi, & publicaui requisitus.*

II.

Instrumentum pro pensionis solutione.

VRbanus Episcopus,Seruus seruorum Dei, Dilecto filio Augustino Barbosæ Clerico Bracharen.Ciuitatis,vel Diœcesis salutẽ,&c. Cùm itaque hodie tu cui aliàs de Thesauraria Ecclesiæ S.Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraẽs Bracharẽ diœcesis tũc per obitũ quondam Ioannis Nogueira olim ipsius Ecclesiæ Thesaurarij extra Romanã curiam *de mense Nouembris*

uembris anni 1619. vacante, Apost. auctoritate prouisum fuit, omni, & cuicũque iuri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illã quomodolibet competenti litteris Apost. desuper confectis, possessione tamen non habita, in manibus nostris sponte, & liberè cesseris, nósque cessionem huiusmodi admittétes Thesaurariam prædictam adhuc per obitũ huiusmodi vacantem, & antea dispositioni Apostolicæ reseruatam dilecto filio Balthasari Diaz da Fonseca Clerico nullius diœcesis prouinciæ Vlixbonen. per alias nostras litteras Apostolica auctoritate contulerimus, & de illa etiam prouiderimus, prout in dictis litteris plenius cõtinetur. Nos tibi, ne ex cessione huiusmodi nimiũ dispendiũ patiaris, de alicuius subuentionis auxilio prouidere, ac præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, teque *à quibusuis excommunicationis, &c.* tibi ius contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarũ per te propter impedimenta tibi per Capitulum huiusmodi indebitè præstita non perceptarum, & expensarum, damnorum, & interesse agendi, ac pensionem annuam ab omni decima, &c. liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorũ auri de Camera super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouẽtibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, ac etiam distributionibus quotidianis, super quibus pensio annua antiqua centum, & quinquaginta ducatorũ similium dilecto filio Ioanni Antonio Pauonio Clerico Apostolica auctoritate reseruata reperitur, quam saluã, & illęsam remanere volumus, & nos etiam hac die aliam pensionem annuam septuaginta ducatorum parium dilecto filio Iulio Sãpolino Clerico Spoletã. dicta Apostolica auctoritate reseruari cõcessimus, tibi quoad vixeris, vel procuratori tuo ad hoc à te speciale mandatum habẽte per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit assensus, & successores suos dictam Thesaurariã pro tempore quomodolibet obtinẽtes annis singulis hic Romæ, vel alibi vbicũque te pro tẽpore ad voluntatis tuæ libitum commorari, & residere contigerit, pro vna videlicet in Epiphaniæ Domini à proximè futura incipiendo, & altera medietatibus pensionis inferiùs reseruãdæ huiusmodi in natiuitate S. Ioannis Baptistæ festiuitatibus, & præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, expensis tamen, risco, & periculo Balthasaris, & successorum prædictorum, ac vigore earundem præsentiũ, nec aliàs, alioquin præsens reseruatio nulla sit eo ipso, integrè persoluendam Apostolica auctoritate prædicta earundẽ tenore præsentium reseruamus, constituimus, & assignamus. Decernentes tam dictum Balthasarẽ quàm alios in dicta Thesauraria pro tẽpore quomodolibet succedentes pro solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi, modo, & forma præmissis faciẽda, sese ac suos hæredes, & successiones, suáque, & eorum bona quæcunque, ac fructus, redditus, & prouentus huiusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, Balthasarẽ videlicet ex nũc, successores verò quoslibet prædictos infrà bimestre à data prouisionis tã Ordinaria quàm Apostolica auctoritatibus sibi factæ computandum, validè, & efficaciter obligare, ac cautionẽ banchariã ad beneplacitum tuum sufficientem, & idoneã ad sexcenniũ duraturã, & sexto quoque anno, & per sex menses ante finẽ cuiuslibet sexcennij renouandam præstare teneri, & ad id censuris Ecclesiasticis, & executiuè procedendo cogi posse, ipsósque Balthasarẽ, & successores ad integrã solutionem pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi tibi faciendã iuxta reseruationis, constitutionis, & assignationis prædictarum tenorẽ fore efficaciter obligatos; ac volẽtes, & eadẽ auctoritate statuentes quòd ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festiuitatibus, vel saltem infra triginta dies illarũ singulas immediate sequentes, pensionẽ per præsentes reseruatam prædictum per eum tibi tunc debitum nõ persoluerit cũ effectu, lapsis diebus eisdem sentẽtiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsentes reseruata huiusmodi tunc debita integrè satisfactũ, aut aliàs tecum, vel cũ dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquã in mortis articulo constitutus absolutionis beneficiũ nequeat obtinere. Si vero per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipsam animo, quod absit, sustinuerit indurato, ex tunc effluxis mensibus eisdẽ dicta Thesauraria perpetuò priuatus existat, illaque vacare cẽseatur eo ipso. Tibique quòd Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi modo, & forma præmissis faciẽda in toto, vel in parte cessante, aut deficiente, vel illã ad minorem summã reduci, annullari, vel inualidari petente, seu procurãte, aut pensionem per præsentes reseruatã huiusmodi ex quauis causa nullã, & inualidam seu malè, & nulliter assignatam esse dicẽte, vel allegante, liceat tibi (postquam ad id repertus fueris idoneus) ad dictã Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, realem, & actualem possessionem per te, vel alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quàm earundẽ præsentiũ vigore, quas vim validæ, & efficacis prouisionis tibi de illa ex nunc, prout ex tunc, & è contra, Apostolica auctoritate factæ habere volumus absque alia tibi desuper de nouo facienda prouisione, vt prius quoad vixeris, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si resignationẽ huiusmodi

minimè fecisses,auctoritate,& tenore præmissis de speciali gratia indulgemus.Decernẽtes ex nunc irritum,& inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate sciẽter,vel ignoranter contigerit attentari.Quocirca dilectis filiis causarũ Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori, & Cantori dictæ Ecclesiæ, ac officiali Bracharen. per Apostolica scripta mandamus quatenus ipsi,vel duo,aut vnus eorum per se,vel aliũ seu alios faciant auctoritate nostra pensionem per præsentes seruatam prædictã tibi quoad vixeris,vel procuratori prædicto integrè persolui,teque facultate iuris accedẽdi,& ingrediẽdi,ac in euẽtu accessus,& ingressus huiusmodi possessione dictæ Thesaurariæ pacificè frui,& gaudere iuxta reseruationis,cõstitutionis, assignationis,decreti,& indulti prædictorũ continentiã,& tenorẽ,non permittẽtes te desuper per d.Balthasarem,seu quoscumque alios quomodolibet indebitè molestari. Et nihilominus quẽlibet ex Balthasare,& successoribus prædictis, quẽ huiusmodi excõmunicationis sententiã incurrisse eis cõstiterit,quoties super hoc pro parte tua fuerint requisiti,tãdiu Dominicis,& aliis festiuis diebus in Ecclesiis,dũ maior inibi populi multitudo ad Diuina conuenerit,excõmunicatum publicè nuncient,& faciãt ab aliis enũciari,ac ab omnibus arctiùs euitari,donec tibi vel procuratori prædicto de pẽsione per præsentes reseruata huiusmodi tũc debita fuerit integrè satisfactũ,ipseque excõmunicatus ab huiusmodi excõmunicationis sententia absolutionis beneficium meruerit obtinere. Contradictores per censurã Ecclesiasticã appellatione postposita compescendo. Non obstantibus,&c. Datum Romæ apud S.Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1623.quarto Non. Ianuarij Pontificatus nostri anno Primo, à tergo.

Anno à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, die vero 2. mensis Ianuarij retroscriptus R.D.Balthasar Diaz per Illustr.D.Antonium Diaz da Fonseca Romanam Curiam sequentem eius procuratorem retroscriptæ pensionis annuæ reseruationi , ac litterarum expeditioni consensit, iurauit,&c.Ioannes Baptista Cennus. Registrata in Camera Apostolica pro D.Dominico Cenno. Ioannes Baptista Cennus. Locus † signi.

III.

Fides notificationis proprij transumpti reseruationis pensionis huiusmodi personaliter factæ Balthasari Diaz.

CErtum facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus ab Ordinario Curiæ Bracharen.& habitator huius oppidi de Guimaraens quòd die 21.mensis Iunij 1625. in hoc oppido in via do Sabugal in habitatione Reuer. Balthasaris Diaz da Fonseca Thesaurarij maioris Ecclesiæ Collegiatæ eiusdem oppidi illi personaliter ego Notarius notificaui hoc propriũ transumptum Bullarũ Apost.cuiusdam pensionis annuæ ducentorũ ducatorũ auri de Camera,quam sua Sanctitas reseruauit ad fauorẽ Doct.Augustini Barbosæ residentis in Curia Romana,in resignatione & dimissione, quam fecit de dicta Thesauraria maiori ad fauorem d.Balthasaris Diaz da Fõseca,& illi declaraui omnes clausulas dictarũ litterarũ Apost. insertarũ in dicto transumpto,eo modo quòd ille bene intellexit,qui deinde à me requisiuit vt illi darẽ copiam dicti transumpti,quã ei de facto dedi:& cũ ab eo requirerẽ quare nollet soluere pensionẽ dicto Doct.Augustino Barbosæ, respondit hoc facere quia ei illam minime soluere tenebatur.Et quia fides hæc à me fuit petita per Reuer.Canonicum Simonem Vaz Barbosam sufficiẽtem procuratorem D.Augustini Barbosæ,illam ei dedi,in cuius potestate remansit d. transumptum,& subscripsit hic qualiter illud recepit,quod totum est verum.In quorum fidem subscripsi meo publico signo,quod tale est.Vimaranis die 28.August.1625. Locus † signi.

IV.

Fides qualiter fuit Balthasar declaratus excommunicatus in Collegiata Ecclesia præsentibus Dignitatibus,& Canonicis,ac alijs personis.

FIdem facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus habitans in hoc oppido Vimaranensi quòd vigore cuiusdã declaratoriæ Apost.tenoris retroscripti declaraui excommunicatũ Balthasarem Diaz da Fonseca Thesaurariũ insignis Collegiatæ huius oppidi, in eadẽ Collegiata,præsentibus aliquibus dignitatibus,& Canonicis præbendatis,& dimidiis præbendatis,ac aliis personis,quod feci die quarta istius mensis Iunij,& me refero ad acta in d.oppido scripta,hac die octaua dicti mensis,anni 1626. *Antonius Barreiros.* Locus † signi.

V.

Mandata exequutiua, litteræ declaratoriæ, & cedulones in Vrbe fuerunt sæpissimè contrà Balthasarem aliàs contumacem elaxati,& affixi.

IN nomine Domini,Amen.Præsenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum,qualiter per illustrissimum, & Reuerendissimum Almæ Vrbis, & Sanctissimi

D.N.

D.N.Papæ generalẽ Auditorem, siue eius in ciuilibus Locumtenentẽ ex mei Notarij publici infrascripti officio die 19. Ianuarij 1626. pro D.Augustino Barbosa fuit relaxatum mãdatum executiuũ cnotra D.Balthasarẽ Diaz da Fonseca pro ducatis ducentis auri de Camera nouis debitis occasione duorũ terminorũ decursorũ,& nõ solutorũ,videlicet S.Ioan.Baptistæ 1625. & Epiphaniæ Domini 1626. cuiusdam annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium auctoritate Apostolica reseruatæ ad fauorẽ dicti D.Augustini Barbosæ super fructibus certis, & incertis,ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesię S.Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraẽs,Braccharẽs.diœcesis:itẽ qualiter diebus 16.& 20.Februarij 1626. pro eodem contra eundem vigore supradicti mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones.Item qualiter diebus 13.& 17. Iulij 1626. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mãdatum executiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioan. Baptistæ eiusdem anni prædictæ annuæ pensionis ducatorum centorũ similium:item qualiter die 7. Augusti eiusdem anni 1626.vigore supradicti mandati pro eodem contra eundẽ fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ,& cedulones.Item qualiter die 9.Ianuarij 1627.pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis centum Cameræ nouis,debitis occasione termini Epiphaniæ Domini proximè præteritæ eiusdẽ anni supradictæ annuæ pensionis ducentorum ducatorum similium:item qualiter die 16.Februarij eiusdem anni 1627.pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerũt relaxatæ litteræ declaratorię,& cedulones.Item qualiter die 17.Nouembris 1627.pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S.Ioan. Baptistæ proximè præteriti eiusdem anni supradictæ pensionis annuæ ducentorum ducatorũ similium:Item qualiter die prima Decembris 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ,& cedulones. Item qualiter die 29.Ianuarij 1630. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis quingentis auri de Camera nouis, debitis occasione quinque terminorum dictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorũ similium, videlicet Epiphaniæ Domini, & S.Ioan.Baptistæ 1628. & Epiphaniæ Domini ac S.Ioannis Baptistæ 1629.& Epiphaniæ 1630.item qualiter die 15.Februarij 1630.pro eodem cõtra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones, citato prius ad omnia D.Thoma Lutiolo dicti D.Balthasaris Diaz procuratore, & pro potiori cautela eodem D.Balthasare citato per audientiam contradictarum S. D. N. Papæ vt moris est, seruatis seruandis, & alias latius provt in actis meis, ad quæ, &c.In quorum fidem, &c. Datum Romæ die 19. Februarij 1630. Locus † signi.

Ita est, Cæsar Columna Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Notarius.

VI.

Fides impugnationis validitatis pensionis per Balthasarem facta.

IN Dei nomine,Amen. Omnibus visuris præsentẽ fidem datam in complementũ mandati supradicti Reuer.Licentiati Pauli Vellosi scholastici in sancta Sede huius ciuitatis Iudicis executoris Bullettorum in petitione supra proxima contentorũ, fidem facio ego Dominicus de Aguiar Notarius Apost.approbatus in hac ciuitate Braccharens.& scriba actorũ,quæ continentur in dicta petitione, qualiter veritas est,quòd in dictis actis Reuer.Balthasar Diaz da Fonseca Thesaurarius maior Collegiatæ Ecclesiæ oppidi de Guimaraens Braccharen. diœcesis,venit cum vna additione quibusdam exceptionibus cũ quibus in illis iam venerat,cuius additionis tenor talis est qui sequitur de verbo ad verbum. Addendo materiæ suarum exceptionũ dicit excipiens.Probabit ille excipiens *quod non consensit pensioni*,quam prætendit Doctor Augustinus Barbosa super Thesauraria illius excipientis,nec ad illam dedit aliquod mãdatum procuræ,provt de Iure requiritur,& ideo non tenetur reformare cedulam bãchariam, quã ille prætendit,quia non existente pensione non subsistit cedula bãcharia.Probabit quod dato,& non concesso quòd Romæ aliqua persona consensum præstitisset dictæ pensioni,aut eam soluisset,aut pro illa dedisset cautionem banchariam, non poterat præiudicare illi excipienti sine suo mãdato procuræ ad hoc specialiter dato, *igitur dicta pensio est nulla*,& non potest per assertum Breue illius procedi contra ipsum excipientem,dummodo contrarium non constiterit,& ita non est obligatus dare banchariam.Probabit quòd ille excipiens est minor viginti annorum,& læsus in oblatione,quam fecit se prorsus ignorãte illius,quod in veritate erat,& ob ipsam causam non tenetur soluere terminum,qui petitur, eo quòd nunquam consensit dictæ pensioni,de qua agitur,& ita non est obligatus dare cautionem banchariam,quæ prætenditur in termino limitato, *quia est nulliter constituta pensio*, de qua agitur sine suo mandato procuræ ad illi consentiendum, petit vt supra recipi, & complementum iustitiæ, omni meliori iuris modo,&c.cum expensis.Quod totum constat ex dictis actis, & additione, quæ remanent in mea potestate, ad quæ me refero, & cum quibus ac Notario mecum infra sub-

ſcripto feci, & eſt in veritate, abſque re, quæ dubium faciat. In quorum fidem & teſti monium ſubſcripſi meo publico ſigno hac die 21. menſis Auguſti 1625. Locus † ſigni, mecum Not. Apoſt. Benedictus Correa.

VII.

Mandatum de immittendo vigore acceſſus, & ingreſſus à Sacra Rota relaxatum ad fauorem penſionarij.

SEreniſſimo, Potentiſſimo, atque Catholico Principi, & D.D.Philippo ab Auſtria, diuina fauente clementia, Caſtellæ, Legionis, Aragonũ, vtriuſque Siciliæ, Neapolis, & Portugalliæ, ac Hieruſalem Regi, aliorúmque Dominiorum veſtrorum felicis proſperitatis augmentum, necnon Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ D. Collectori Apoſt. in Regno Portugalliæ reſidenti, ac Reuerendiſſimis, & Reueren. in Chriſto Patribus, & Dominis Archiepiſcopis, & Epiſcopis Archiepiſcopatui Braccharenſ. vicinioribus, eorúmque, & cuiuſlibet ipſorũ Vicariis, ſeu Officialibus Generalibus, Curiæque cauſarum Camer. Apoſt. generali Auditori, eiúſque Viceauditoribus, ſeu Locumtenenti vniuerſis quoque, & ſingulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Archidiaconis, Scholaſticis, Cãtoribus, Theſaurariis, Succentoribus, Sacriſtis tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis, Parochialiúmque Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Locatenen. eorũdem Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altariſtis, cæteríſque Preſbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuſcumque conſtitutis, & eorum cuilibet inſolidum, necnon Illuſtribus Principibus, & DD. Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Poteſtatibus, Prætoribus, Mareſcallis, Caſtellanis, cæteríſque Iuſtitiæ Miniſtris, & eorũ cuilibet in ſolidum. Vniuerſis quoque & ſingulis DD. Theſaurariæ huiuſmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet fructuum, reddituum, prouentuum poſſeſſoribus, detẽtoribus, arrẽdatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, penſionariis, cenſuariis, receptoribus, debitoribus, necnon D. Balthaſari Diaz à Fonſeca ex aduerſo principali, ac dignitatibus Canonicis, & Capitulo inſignis Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Braccharenſ. diœc. omnibúſque aliis, & ſingulis quorum intereſt, intererit, aut intereſſe poterit quomodolibet in futurum, quibuſcunque nominibus cenſeantur, & quacunque præfulgeãt dignitate Philippvs Pirovanvs I.V.D. Sanctiſſ. D.N. Papæ Capellanus, & ipſius Sacri Palatij Apoſtolici cauſarum, cauſæque & cauſis, ac partibus infraſcriptis Auditor, & Iudex Commiſſarius ab eodem S.D.N. Papa ſpecialiter, atque expreſsè deputatus, ſalutẽ in Domino, & noſtris huiuſmodi, immò verius Apoſtolicis firmiter obedire mandatis. Noveritis, quod aliàs ſub die 11. Octobris 1625. fuit nobis pro parte D. Balthaſaris Diaz de Fõſeca per vnũ ex S.D.N. Papæ Curſoribus præſentata quædam Commiſſionis cedula ad inſtantiam illius in plena Signatura Iuſtitiæ contra D. Auguſtinum Barboſam citatum, & intimatum obtenta, partibus vtriuſque auditis, tenoris ſequentis, videlicet: Beatissime Pater. Dignetur S.V. cauſã, & cauſas appellationis, & appellationum infra legitima tẽpora interpoſitæ, & interpoſitarũ à quadam prætenſa diffinitiua ſententia, ſeu prætenſo decreto vim diffinitiuæ habente, vt dicitur, lato, & promulgato per R.P.D. Bichium vigore aſſertæ obligationis ad aſſertum fauorem Auguſtini Barboſæ aduerſarij, & contra deuotum S.V. oratorem Balthaſarem Diaz da Fonſeca, de & ſuper prætenſa renouatione cedulæ bancharię de ſoluen. per ſexennium ducat. 200. auri de Camera, ac prætenſa ſolutione ducat. 900. vna cum aliis pecuniis, rebúſque aliis, &c. nullitatíſque & nullitatũ, & iniuſtitiæ dictæ prætenſæ ſententiæ, ſeu prætenſi decreti quomodolibet habit. & fact. attentatorúmque & innouatorum quorumcunque, necnon quã, & quas Orator habet, & mouet, haberéque & mouere vult, & intẽdit contra dictum Auguſtinũ Barboſam aduerſarium, omnéſque alios, &c. alicui ex veſtri Sacri Pal. Apoſtolici cauſarum Auditori, ſeu Locumtenenti, ſummariè, &c. & prout in cauſis beneficialibus procedi conſueuit, audien. cognoſcen. deciden. finéque debito terminan. committere, & mandare cum incidentibus, &c. & cum poteſtate dictum aduerſarium, omnéſque alios in Curia, & extra citandi, illíque ac quibus, & quoties opus fuerit, inhiben. etiam ſub cẽſuris, &c. præmiſſis necnon conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtylo Palatij, cæteríſque contrariis non obſtan. quibuſcunque ſtatut. &c. pro plenè, & ſufficienter expreſſis haben. &c. Vel ſi magis placet alicui ex Sacri veſtri Palatij cauſarum Auditori, ſeu Locumtenenti, qui procedat quoad renouationem cedulæ, cum clauſula, ſi quid exequendũ, in reliquis ſine præiudicio legitimæ executionis. De mãdato D.N. Papæ audiat Magiſter Philippus, vt in ſecunda parte petitur, & iuſtitiam faciat. Placet D.N.PP. de ſecunda parte. L. Ant. Virilis. Cvivs qvidem commiſſionis vigore Nos in cauſa, & cauſis huiuſmodi, & inter partes in illa contentas, ſeu verius illarum procuratores procedentes à Nobis pro parte, & ad inſtantiã dicti D. Balthaſaris Diaz de Fonſeca principalis, & pro eo ad inſtantiam D. Thomæ Lutioli eius procuratoris, de quo in actis, fuit D. Auguſtinus Barboſa principaliter citatus, & inhibitus, & poſtea ad eiuſdem D Balthaſaris,

ſaris, ſiue eius procuratoris vt ſupra inſtantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire poſsét executionem declaratoriarum, ſequeſtrorum, aliorúmque mandatorum relaxatorum ab A C. ſiue R.P.D.Bichio illius in ciuilibus Locumtenente pro terminis penſionis decurſæ, & non ſolutæ à Nobis inſtante D.Auguſtino Barboſa principali fuerunt declaratæ ſtare, & intelligi debere cōceſſæ quoad renouationē cedulæ bancariæ, cum clauſula, ſi quid exequēdum, quoad reliqua, ſine præiudicio legitimæ executionis, & poſtea præfixo dicto D. Balthaſari Diaz da Fonſeca ex aduerſo principali termino ad tranſportandum acta facta in Curia A.C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, provt ſtante eius appellatione facere tenebatur, dictóque termino elapſo, & eis nō tranſportatis, eaſdē litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia (ad hoc tamē prius citato D.Thoma Lutiolo ex aduerſo procuratore) moderati fuimus, & reuocauimus, iuxta tamen formam, & tenorem cuiuſdam reſcripti, ſiue commiſſionis ſpecialis nobis deſuper factæ, & præſentatæ tenoris ſequētis, videlicet: Beatissime Pater, Cum aliàs deuotus S.V.Orator Auguſtinus Barboſa coram A.C. ſiue eius in ciuilibus Locumtenente A.Bichio agitaſſet contra Balthaſarem Diaz de Fonſeca aſſertum Theſaurariū Collegiatæ Eccleſiæ S.Mariæ de Oliueira, oppidi de Guimaraēs Braccharen.diœc. ſuper ſolutione cuiuſdam penſionis ſuper dicta Theſauraria ad fauorem Oratoris auctoritate Apoſtolica reſeruatæ, ac renouatione cedulæ bancariæ ſexcennalis, rebúſque aliis in actis Curiæ, & cauſarum huiuſmodi deductis, obtinuit ad ſuum fauorem ſententiam diffinitiuam, à qua aduerſarius appellauit, & in Signatura plena obtinuit cauſam cōmitti R.P.D.Pirouano cum clauſula, ſi quid exequendum quoad renouationem cedulæ bancariæ, quoad reliqua verò ſine præiudicio legitimæ executionis. Verum quia, Pater ſancte, aduerſarius d.commiſſionis obtinuit citationē cum inhibitione, & adhuc per bienniū in circa nihil aliud in cauſa facere curauit. Ideo S.V. humiliter ſupplicat quatenus dignetur eidē R.P.D.Pirouano committere, & mandare, vt præfixo aduerſario vnico breui, & peremptorio termino ad tranſportandum integra acta, quo elapſo, & dictis actis non tranſportatis, & nō productis, ſuā moderetur inhibitionem, iis verò tranſportatis, & præfixo alio breui, vnico, & perēptorio termino ad docendum de appellatione, eiúſque legitima proſequutione, necnon de cauſis reſtitutionis in integrū, &c. quo elapſo, & nihil, quod releuet, docto, conſtito de re iudicata, ſeu quòd aliàs exequutioni de iure locus ſit, ſententiam prædictam exequatur, expenſáſque in hac cauſa legitimè factas, & in quibus pars aduerſa condemnata reperitur, vel condemnanda venerit, taxet, & moderetur, & tā pro iis, quàm aliis in ſententiis contentis litteras executoriales, & mandata quæcunque neceſſaria, & opportuna, provt iuris fuerit, decernat, relaxet, & exequatur, cum poteſtate citan. & inhiben. etiam per edicta publica ſub cenſuris, & pœnis, aliiſque præmiſſis: non obſtan. conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium quibuſcunque, ſtatum, & merita cauſæ, & cauſarū huiuſmodi pro plenè, & ſufficienter expreſſis haben. &c. De mandato D.N.PP. idem Auditor terminum præfigat, procedat vt petitur, & iuſtitiā faciat. Placet D.N.PP. L. Ant. Virilis. Qva cavsa ſic coram Nobis indeciſa pendēte, idem S.D.N.PP. aliam commiſſionem nobis præſentari fecit tenoris ſequen. videlicet. Beatissime Pater. Deuotus S.V. Orator Auguſtinus Barboſa obtinuit ab A.C. mandatum executiuum pro ſolutione cuiuſdam pecuniariæ ſummæ, ac renouatione cedulæ bācariæ annuæ pēſionis ducat. 200. auri de Camera aliàs auctoritate Apoſt. ſibi reſeruatæ ſuper fructibus certis, & incertis, ac diſtributionibus quotidianis Theſaurariæ Collegiatæ Eccleſiæ S.Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Braccharenſ. diœc. cōtra Balthaſarem Diaz de Fonſeca modernum Theſaurarium. Cæterùm appellante dicti Balthaſaris procuratore, & cauſa in Rota cōmiſſa R.P.D.Pirouano, & nunc in gradu appellationis huiuſmodi indeciſa pendente, quia idem Balthaſar cōtinuat in ſua cōtumacia, & proterua denegatione de ſoluendo dictam penſionem, & renouan. cedulā, inde aperta eſt via regreſſui, ſiue ingreſſui & acceſſui ad fauorem Oratoris in litteris Apoſtolicis reſeruatis, & veretur idem Orator ne in proſecutione huius iudicij cogatur per tres ſententias cōformes defatigari: ideo S.V. humillime ſupplicat, quatenus dignetur cōmittere, & mandare eidem D.Pirouano, vt in cauſa, & cauſis emergentis quæſtionis ſuper regreſſu, ingreſſu, & acceſſu huiuſmodi, & illius canonizatione procedat omni, & quacūque appellatione remota, cum poteſtate tam dictum aduerſarium, quam omnes quoſuis alios, etiam per edictum publicum, conſtito ſummariè, & extraiudicialiter de non tuto acceſſu, tam in Curia, quàm extra citan. necnō inhiben. etiam ſub cenſuris, & pœnis, &c. inobedientéſque & rebelles eaſdem cenſuras incurriſſe declaran. aggrauan. reaggrauan. interdictúmque ponen. ſeruata forma Concilij Tridentini, implorato, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, cæteráque facien. &c. neceſſaria, & opportuna. Præmiſſis, necnon conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtylo Palatij, cæteriſque contrariis, quorum tenores, &c. nō obſtan. quibuſcunque, ſtatum, &c. pro plenè, & ſufficienter expreſſis haben. De mandato D.N. PP. idem Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, vt petitur, & iuſtitiam faciat. Placet M. Poſt huius quidem commiſſionis præſentationem vlterius procedētes, cau-

sáque huiusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illáque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibíque acerrime ventilata, & discussa præuia decisione fuit resolutum locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariã prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz aduersariũ dicto D. Augustino Barbosæ, & illius validitaté impugnatam iuxta tenorem litterarũ Apostolicarum desuper expeditarũ, & consensum ab eodem Balthasare præstitũ, & sic dictum D. Augustinũ Barbosam principalẽ in illius possessionem esse immittendum, introducendũ, immissúmque, & impositũ manutenendum, interim verò cõparuit in iudicio coram Nobis idem D. Augustinus Barbosa principalis, præuia citatione personaliter executa, provt in actis, seipsum D. Augustinũ plenã in possessionem dictæ Thesaurariæ immitti, imponi, & induci, ac manuteneri mandari, mãdatúmque de immitten. imponen. ac manutenen. desuper necessarium, & opportunũ omni meliori iuris modo, & forma sibi decerni, & concedi per Nos debita cum instantia postulauit Nos tunc Philippus Pirouanus Auditor, & Iudex Cõmissarius supradictus, necnõ executor vnicus ad infrascripta specialiter deputatus, attẽdentes postulationem huiusmodi fore iustã, idcirco Apostolica auctoritate nobis cõmissa, & quo fungimur in hac parte, de DD. Coadiutorũ nostrorum consilio, & assensu, quibus de præmissis relationem plenariã fecimus, & fidelem, præuia citatione superius, vt præmittitur, principaliter provt in actis executa, ac præuio examine dicti D. Augustini Barbosæ principalis ad Thesaurariã huiusmodi de mãdato nostro ab examinatoribus in Vrbe deputatis, à quibus fuit idoneus repertus, vt nobis per fidẽ Secretarij Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis Vicarij, & penes acta Notarij causæ existente, constare fecit, eundem D. Augustinũ Barbosam principalem instãtem, & petentem in corporalẽ, realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ, iuriúmque & pertinentiarũ illius, connexorum, & annexorũ immittendum, introducendũ, & imponendum esse duximus, & mãdauimus, provt imponimus, introducimus, & immittimus immissumque, & impositũ manuteneri, & cõseruari mandamus, omnibus iuris, & facti remediis, immittique induci, & imponi, ac manuteneri, & conseruari respectiuè mãdamus per præsentes has nostras litteras desuper decernendo, & cõcedendo opportunas. Quæ omnia, & singula præmissa Vobis omnibus, & singulis supradictis, quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, & vestrũ cuilibet insolidum tenore præsentiũ intimamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrûm notitiã deducimus, & deduci volumus per præsentes, vobísque ac vestrûm cuilibet in solidũ tenore præsentium in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excõmunicationis pœna (sua Maiestate Catholica, Collectore, Archiepiscopis, & Episcopis, ac Capitulo prædictis tantùm exceptis) committimus, & mandamus, quatenus statim, & quoties pro parte dicti Augustini principalis, siue illius procuratoris fueritis requisiti, seu vestrûm aliquis fuerit requisitus, eundẽ D. Augustinum Barbosam principalem, vel procuratorem suũ pro eo, & eius nomine in corporalẽ, realem, & actualem possessionẽ dictæ Thesaurariæ Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Braccharens. diœc. iuriúmque ac pertinentiarũ illius, annexorum, & connexorum immittatis, introducatis, & imponatis, ac quilibet vestrûm, qui desuper requisitus fuerit, imponat, introducat, & immittat, immissúmque, introductum, ac impositũ manuteneatis, tueamini, ac defendatis, & vestrũ quilibet manuteneat, tueatur, & defendat, amoto exinde, eiecto, & expulso dicto D. Balthasare Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac aliis quibuscunque occupatoribus, ac detentoribus, quos Nos amouemus, ac amotos denunciamus per præsentes, faciatísque & vestrûm quilibet faciat eidem D. Augustino Barbosæ principali, vel eius procuratori pro eo, ac eius nomine de omnibus, & singulis dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, ac emolumentis vniuersis realiter, & cum effectu integraliter respõderi, nec permittatis, seu vestrûm aliquis permittat eundem D. Aug. principalem, vel procuratorem de & super præmissis aliqualiter molestari, perturbari, vel inquietari, seu quomodolibet impediri, inhibeatísque & vestrûm quilibet, qui super hoc requisitus fuerit, inhibeat dicto D. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac Dignitatibus Canonicis, & Capitulo prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, omnibúsque aliis, & singulis, quibus opus fuerit, etiam sub excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliísque Ecclesiasticis sententiis, censuris, ac mille ducatorum auri de Camera pœnis, quibus Nos etiam, & eorum cuilibet tenore præsentium sic inhibemus, ne ipsi, seu eorum aliquis eundem D. Augustinum Barbosam principalem prædictum, vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine de & super præmissis quoquo modo, etiã quouis quæsito colore, prætextu, causa, occasione, vel ingenio, molestare, perturbare, inquietare, seu quomodolibet impedire audeãt, seu præsumant, aut eorum aliquis audeat, seu præsumat, quod si secus factum fuerit, id totum reuocare, ac in statum pristinum reducere, ac ad pœnarum, & censurarum prædictarum exequutionem procedere curabimus, iustitia mediante (suam Catholicam Maiestatem, & Collectorem Apostolicum prædictos, quia illos nostris censuris ligari nolumus ad præmissorum exequutionem efficaciter adimplen. in Domino benignè hortamur) Archiepiscopi vero, ac Episcopi, & Capitulũ dictæ

Collegiatæ

Collegiatæ Ecclesiæ sub interdicto ingressus Ecclesiæ tantum. Cæteri verò prædicti præmissa omnia, & singula sub dicta excommunicationis pœna exequâtur, ac liberè & licitè exequutioni debitæ demandent, super quibus omnibus, & singulis præmissis vobis omnibus, ac singulis supradictis, & quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, licẽtiam, & facultatem plenariam concedimus, & elargimur per præsentes. Absolutionem verò omnium, ac singulorum præmissorum Nobis, vel Superiori nostro tantùm reseruamus. In quorum omnium, ac singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, ac publicari mandauimus, sigillique nostri, vel Coadiutorum nostrorum iussimus, & fecimus appensione muniri. Datũ, & actum Romæ in Monasterio B. Mariæ de Pace, in quo iura reddi solent, & causæ partium audiri consueuerãt hora audientiæ causarum consueta pro Tribunali sedente sub anno à Natiuitate D.N. Iesu Christi, millesimo sexcentesimo trigesimo, indictione decimatertia, die verò octaua mensis Martij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D.N.D. Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui anno eius septimo, præsentibus ibidem discretis viris DD. Clearcho Buscho, & Horatio de Marchis Sacri Palatij Apostolici causarum Rotæ Notariis, Scribisque nostris testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis.

Et ego Archangelus Baronus Romanus Sacri Palatij Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens Instrumentum duplicatum subscripsi, signaui, & publicaui requisitus. Locus † signi, & sigill.

VIII.

Instrumentum incursus censurarum.

SErenissi. Potentiss. atque Catholico Principi, & Domino Philippo ab Austria, diuina fauẽte Clementia Castellæ, Legionis, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Neapolis, & Portugalliæ Regi, aliorúmque dominiorum vestrorum felicis prosperitatis augmento, necnon Illustriss. & Reuerendiss. D. Collectori in Regno Portugalliæ residenti, ac Reuerendissimis, & RR. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatui Braccharens. vicinioribus, eorúmque, & cuiuslibet ipsorum Vicariis, siue Officialibus generalibus, Curiæque causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori, eiúsque Vice-Auditori, siue Locumtenenti, vniuersis quoque & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succẽtoribus, Sacristis tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis, Parochialiúmque Ecclesiarum Rectoribus siue Locatenen. eorundẽ, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterísque Presbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscũque vbicũque constitutis, & eorum cuilibet in solidum, necnon Illustriss. Principibus, & dominis Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prioribus, Mareschallis, Castellanis, cæterísque iustitiæ ministris, & eorum cuilibet insolidum, vniuersis quoque & singulis Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infrà mentio fiet, fructuum, redditum, prouentuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, Pensionariis, Censuariis, receptoribus, debitoribus, necnon DD. Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Braccharens. diœcesis, omnibúsque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum quibuscumque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate. Philip. Pirouanus V.I.D.S.D.N. Papæ Capellanus, & ipsius Sac. Pal. Ap. causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis, Auditor & Iudex Cõmissarius ab eodem S.D.N. Papa specialiter, ac expressè deputatus, Salutem in Domino, & nostris huiusmodi imò veriùs Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis quòd aliàs sub die 11. Octobris 1625. fuit nobis pro parte, & ad instantiam D. Balthasaris Diaz da Fonseca per vnum ex S.D.N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum & intimatum obtenta, partibus vtriusque auditis sequen. videlicet. Beatiss. Pater, dignetur S.V. causam, & causas appellationis, & appellationum infra legitima tempora interposita, & interpositarum à quadam prætensa definitiua sententia, seu prætenso Decreto vim definitiuæ habente, vt dicitur lato, & promulgato per R.P.D. Bichium vigore assertæ obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosæ aduersarij, & contra deuotum S.V. Oratorem Balthasarem Diaz da Fonseca de, & super prætensa renouatione cedulæ Bancariæ de soluen. per sexcennium ducat. 100. auri de Camera, ac prætensa solutione ducat. 900. vnà cum aliis pecuniis, rebúsque aliis, &c. nullitatísque, & nullitatum, & iniustitiæ dictæ prætensæ sententiæ, seu prætensi decreti quomodolibet habiti, & facti, attẽtatorũmque & innouatorum quorumcunque necnon quam, & quas Orator habet, & mouet, haberéque & mouere vult, & intendit contra D. Augustinum Barbosam aduersarium,

rium,omnésque alios,alicui ex vestri Sac.Pal.Apostol.Causarum Auditori, seu Locatenenti, summariè, &c. & provt in causis beneficialibus procedi consueuit audien. cognoscen.deciden.finéque debito terminan.committere,& mandare cum incidentibus,&c.& cum potestate dictum aduersarium,omnésque alios in Curia,& extra citãdi,illique, ac quibus, & quoties opus fuerit,inhibendi,etiam sub censuris,&c.præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis,stylo Palatij,cæterisque contrariis non obstantibus quibuscumque Statum,&c.pro plenè & sufficienter expressis haben.&c.vel si magis placet alicui ex Sacri vestri Palatij Causarum Auditori, seu Locatenen.quòd procedat quoad renouationẽ cedulæ, cùm clausula si quid exequendum,in reliquis sine præiudicio legitimæ executionis.De mandato D.N.Papæ audiat Mag.Philippus,vt in secũda parte petitur,& Iustitiam faciat.Placet D.N. Papæ de secunda parte. Lucas Antonius Virilis. Cuius quidem Commissionis vigore nos in causa, & causis huiusmodi, ac inter partes in illa contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à nobis pro parte,& ad instantiam d.D.Balthasaris Diaz de Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D.Thomæ Lutioli eius procuratoris, de quo in actis,fuit D.Augustinus Barbosa principalis personaliter citatus,& inhibitus, & postea ad eiusdem D.Balthasaris, siue eius procuratoris, vt supra instantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent executionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorúmque mandatorum relaxatorum ab A.C.siue R.P.D.Bichio illius in Ciuilibus Locumtenente,pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à nobis,instante D.Augustino Barbosa principali, fuerunt declaratæ stare,& intelligi debere concessæ quoad renouationem Cedulæ Bãchariæ, cum clausula,Si quid exequendum,quoad reliqua sine præiudicio legitimæ executionis, & postea præfixo d.D.Balthasari Diaz da Fonseca ex aduerso Principali,termino ad trãsportanda acta facta in Curia A.C.ad Tribunal Sacræ Rotæ,provt stante eius appellatione facere tenebatur,dictóque termino elapso, & illis non trãsportatis easdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia, ad hoc tamen prius citato D.Thoma Lutiolo ex aduerso Procuratore, moderati fuimus,& reuocauimus, iuxta tamen formã,& tenorẽ eiusdem rescripti,siue Commissionis specialis nobis desuper factæ,& præsẽtatæ,de qua in actis,hic breuitatis causa inseri omissæ.Qua causa sic corã nobis indecisa penden.idem S.D.N. Papa aliam Cõmissionẽ sua propria manu signatam nobis præsentari fecit tenoris sequen.videlicet.Beatissime Pater Deuotus S.V.Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A.C. mandatũ executiuum pro solutione cuiusdam pecuniarũ summæ,ac renouatione Cedulæ Banchariæ aunuæ pẽsionis ducat.100. auri de Camera,aliàs auctoritate Apostolica sibi reseruata super fructibus certis,& incertis,ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S.Mariæ de Oliueira Oppidi de Guimaraẽs Braccharen.diœc.cõtra Balthasarẽ Diaz da Fõseca modernũ Thesaurarium. Cæterùm appellãte dicti Balthasaris procuratore,& causa in Rota cõmissa R.P.D.Pirouano, & nunc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendẽte,quia idẽ Balthasar continuat in sua contumacia,& proterua denegatione de soluendo dictam pensionẽ,& renouando cedulam,inde aperta est vna regressui,siue ingressui,& accessui ad fauorẽ Oratoris in litteris Apostolicis reseruatis,& veretur idẽ Orator ne in prosecutione huius iudicij cogatur per tres sententias cõformes defatigari.Ideo S.V.humillime supplicat quatenus dignetur committere,& mãdare eidẽ D.Pirouano,vt in causa,& causis emergentis quæstionis super regressu,ingressu, & accessu huiusmodi,ac illius canonizatione procedat omni, & quacũque appellatione remota cum potestate tam d.aduersariũ,quàm omnes quosuis alios,etiam per edictũ publicum, constito sũmariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quàm extra citandi, necnõ inhibendi sub cẽsuris & pœnis, inobedientésque & rebelles easdẽ censuras incurrisse declarandi,aggrauandi,reaggrauãdi,interdictúmque ponendi, seruata forma Concilij Trid. implorato,si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteráque faciendi,&c.necessaria, & opportuna præmissis,necnon constitutionibus,& ordinationibus Apostolicis stylo Palatij,cæterisque cõtrariis, quorũ tenores,&c.non obstan.quibuscũque statum,&c.pro plenè & sufficiẽter expressis haben.De mandato D.N.Papæ idem Auditor procedat omni,& quacũque appellatione remota vt petitur,& iustitiã faciat.Placet Maffeus.Post cuius quidem Cõmissionis præsentationem vlterius procedentes,causáque huiusmodi per nos diligenter,& maturè discussa,illáque in plena Rota,vt moris est,proposita,inibique acerrimè vẽtilata,& discussa præuia decisione fuit resolutũ locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariã prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur,ob non solutã pensionẽ per Balthasarem Diaz aduersarium d. D.Augustino Barbosæ,& illius validitatẽ impugnatã iuxta tenorem litterarum Apostolicarũ desuper expeditarum,& consensum ab eodẽ Balthasare præstitũ,& sic d.D.Augustinum Barbosam principalẽ in illius possessionem esse immitten.introducen.immissúmque & impositũ manutenen.esse duximus,& mandauimus.Quapropter mandatũ de immittendo,& manutenendo respectiuè ad d. D.Augustini Barbosæ principalis fauorẽ sub Ecclesiasticis sententiis, censuris,& pœnis in illo contentis in forma solita,& consueta decreuimus, & concessimus,ac relaxauimus,

relaxauimus,quod cum in partibus eidẽ Balthaſari Diaz da Fonſeca ob impedimẽta per eum præſtita perſonaliter intimari,& notificari nõ poſſet, & ſuper huiuſmodi impedimẽtis per illum præſtitis,& nõ tuto acceſſu fuiſſent in Curia examinati teſtes, & producta aliqua iura,& documenta,& illis lectis,& viſis per nos accuratè tã quoad intimationem dicti mãdati de immittendo,& manutenendo reſpectiuè,quàm quoad alia in præſenti cauſa per edictum publicum in forma ſolita,& cõſueta, & iuxta ſtylũ Romanæ Curiæ procedi mandãdum duximus, atque mandauimus,& cum deinde fuiſſet legitima dicti mandati intimatio quamuis per edictum facta,vtpotè quia ordo de Iure requiſitus ſufficienter fuit ſeruatus,ác originales citationes probentur ex fide Curſoris,& Notariorũ affixæ in locis ſolitis in Curia,& in aliis duobus locis vicinioribus tẽporali ditioni, nempe Ciuitate Tipherni, & Terræ Aquipendij in valuis earũ reſpectiuè maioris Eccleſiæ,ac inſuper lectæ,& copiæ dimiſſæ,& illis parere, ac obedire neglexiſſet,ſeu recuſaſſet,eodem inſtrumẽto dicti mandati de immittendo, & manutenendo reſpectiuè vnà cũ intimatione, & notificatione, vt ſuprà per edictũ facta in actis reproductis, ac terminis ſubſtãtialibus ad docendũ ſe d.mãdato de immittẽdo,& manutenẽdo reſpectiuè paruiſſe,& obediuiſſe ſeruatis ; ſubſequenter ad ſupradicti D.Auguſtini Barboſæ principalis inſtantiã(D.Thoma Lutiolo ex aduerſo procuratore dicti D.Balthaſaris Diaz de Fonſeca ex aduerſo principalis perſonaliter citato;cauſa huiuſmodi per nos diligẽter,ac maturè diſcuſſa, illáque in plena Rota,vt moris eſt,propoſita inibíque acerrimè ventilata, & diſcuſſa, fuit firmata deciſio provt infra,videlicet:R.P.D.Pirouano Bracchare.Theſaurariæ.10.Martij 1632. Quæſitũ fuit an contra Balthaſarem ſit danda declaratoria,exindéque ſit apponendũ ſequeſtrum, & affirmatiuè fuit reſolutũ:præceſſerat enim legitima litterarum executorialium intimatio , & ſeruati fuerunt quatuor termini ad docendũ de partitione iuxta ſtylum huius Tribunalis,quibus iam elapſis remanet probata negatiua partitionis.*Fel.in c.Rodulphus n.41.de reſcript.Veſtr.in prax.lib.8.c.vlt.n.19.*ex qua deſumitur contumacia,& per eam cẽſuræ relaxãtur *c.1.in fin.vt lite non conteſt.Abb.in cap.reprehenſibilis n.2.de appellat.& in c.2.n.10.de iudic.Caſſad.deciſ.5.n.7.de conſtit.Mohed dec.1.de ſentent.excomm.*quod paſſim ſeruatur cõtra rebelles, & inobedientes,*vt in Burgen.praeminentiarũ* 8.*Iulij* 1582.*coram Card.Seraph.&* 439.*n.*1.*&* 591.*n.*5.*p.2.recent.*in quibus aliæ deciſiones referuntur.Nec dubitari poteſt de legitima litterarũ intimatione,quãuis per edictum facta,quia cõcurrunt omnia ad ſuſtinẽdum actũ de Iure requiſita,nempe iuriſdictio,cauſa,& ordo iudiciarius.Iuriſdictio eſt patẽs,quia non fuit proceſſum ex Ordinaria iuriſdictione,provt potuiſſet ſi verſaremur in foro Cęſareo,*per auth.qui ſemel.C.quomodo,& quando Iud.Felin.c.quoniam frequenter n.*13.*Vt lite non conteſt.* ſed vigore particularis reſcripti,vt poſſet procedi per edictum conſtito de nõ tuto acceſſu,quod erat neceſſarium de Iure Canonico,*per Clem.dudum,de iudic.vbi gl.in verbo Papa, & ſequenti,* hoc adnotarunt *Felin.d.c.quoniam frequenter n.*13.*Rota in addit.deciſ.*8.*de dolo, & contum.in nouis, Vant.de nullit.defectu citationis n.*126.& Rota idem ſeruauit,& ſeruat,*vt in Ianuen.ſeparationis thori* 8.*Martij* 1627.*in eadem cauſa* 16.*Febr.præteriti coram D.meo Decano.*Cauſæ etiam non deſunt,quæ iuſtificant nõ tutum acceſſum,quia Balthaſ.ſolitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediẽdo proceſſu, & ne perſonaliter citaretur,vt ex relatione Notarij exhibita,quæ ne dũ ſufficeret pro cauſa nõ tuti acceſſus,ſed etiã ad hoc,vt poſſet dici perſonaliter citatus,*Bal.in c.quoniã frequenter,§.porro,n.2.Vt lite non cõteſt.* & idẽ fuit dictũ *in Ianuen.cenſus* 10.*Ian.*1614.*corã me,*quãdo ſcilicet recurſus cõcludenter eſt probatus;præterea teſtes fuerũt examinati formiter, deponentes quòd in Regno Luſitaniæ non poterant exequi huiuſmodi mãdata & decreta Rotalia & alia,quæ ab Vrbe hac de re trãſmiſſa fuerunt abſque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito,quod ſufficit ad hoc,vt dicatur cõſtare de non tuto acceſſu, ſiue teſtes cõcludant nõ tutum acceſſum per impoſſibile,ſiue hoc credant,difficile propter pœnas in Regiis cõſtitutionib.cõminatas, vt quis non audeat mãdata intimare,*Rot.dec.22.n.2.de reſcript.in antiq.& idem firmãt de ſtylo huius Tribunalis Adden.ad dec.5.n.2.& 4.eod.tit.de reſcript.in nou. Caſſad.dec.2.de dolo, & contum.*& idem fuit admiſſum in ſupradictis deciſionibus *Ianuen. cenſus* 10.*Ianuar.*1614. *& in Ianuen.ſeparationis thori* 8.*Martij* 1627. Ordo etiam de iure requiſitus ſufficienter fuit ſeruatus, quia originales citationes probantur ex fide Curſoris, & Notariorũ affixæ in locis ſolitis in Curia, & in aliis locis temporali ditioni vicinioribus, nempe Ciuitate Tipherni,& Terræ Aquipendij in valuis earũ reſpectiuè maioris Eccleſiæ,ac inſuper lectæ,& copiæ dimiſſæ, quæ omnia ſolent deſiderari pro eadem forma adimplenda, *Caſſad.deciſ.1.& 6.de dolo & contum.Rot.dec.5.de reſcript.in nou.Ægid.dec.194.Put.dec.164.lib.2.in correct.Veſtr.in prax.lib.4.c.3.n.4.& Rot.*eãdẽ praxim ſequuta eſt in allegata *deciſ.Ianuen.ſeparationis thori coram D.meo Decano.*Quo verò ad ſequeſtrũ non dubitarunt DD.eſſe apponen.quia D.Auguſtinus fuit reintegratus ad ſuum beneficium,& Balthaſar conatur manu Regia tueri ſe in poſſeſſione improba,& ideo Rota omnibus Iuris remediis eſſe ſuccurrendũ cenſuit,provt & in pluribus cauſis relatis *per Gonzal.ad Reg.8.in proœm.§.7.n.36.*idẽ ſeruari voluit,& ita,&c. Subſequenter ad ſupradicti D.Auguſtini Barboſæ principalis inſtantiam, D.Thoma Lutiolo ex aduerſo procuratore d.D.Balthaſaris

 Diaz

Diaz de Fonſeca ex aduerſo principalis citato ad videndum pœnas,ſententias,& cenſuras in d. mandato de immittendo contentas ob illius non paritionem incidiſſe de DD.Coadiutorum noſtrorũ conſilio declarauimus, litteráſque declaratorias deſuper neceſſarias, & opportunas in forma ſolita,& cõſueta decreuimus, & conceſſimus, noſtrámque in ſcriptis tulimus, & promulgauimus ſententiã declaratoriam,prout infra,videlicet.Per hanc noſtrã declaratoriã ſententiã,quam pro Tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes de DD.Coadiutorum noſtrorum conſilio,& aſſenſu ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis coram nobis pẽden.inter Illuſtr.& R.D.Auguſtinũ Barboſam ex vna,& D.Balthaſarẽ Diaz da Fonſeca de,& ſuper paritione mandati de immittẽdo, & manutenẽdo reſpectiuè in poſſeſſione Theſaurariæ Eccleſiæ S.Mariæ de Oliueira Oppidi de Guimaraẽs Braccharenſ.diœc.& illius annexorum per nos in fauorem præfati Domini Auguſtini decreti,& relaxati,rebúſque aliis in actis cauſæ,& cauſarũ huiuſmodi latius deductis partibus ex altera,ſententiamus,pronuntiamus,decernimus,& declaramus præfatum D.Balthaſarem Diaz da Fõſeca ob non paritionẽ dicti noſtri mandati de immittendo,& manutenendo reſpectiuè excõmunicationis,aliáſque Eccleſiaſticas ſententias,cenſuras,& pœnas in eodem noſtro mandato de immittendo reſpectiuè contentas,cõminatas ob illarum non paritionẽ dãnabiliter incidiſſe, incurriſſe,ipsúmque excõmunicatum publicè denuncian.& ab omnibus Chriſti fidelibus arctius euitandum fore,& eſſe,prout illũ denuntiamus,& euitari mãdamus,litteráſque declaratorias deſuper neceſſarias,& opportunas, & cedulones in forma ſolita, & conſueta decernen.& relaxan.prout decernimus,& relaxamus,& eũdem D.Balthaſarem Diaz da Fonſeca in expenſis corã nobis pro parte eiuſdem D.Auguſtini in hac cauſa factis condẽnamus, quarum taxationẽ Nobis, vel cui de iure in poſterum reſeruamus,& ita dicimus,ſententiamus,& declaramus non ſolũ præmiſſo,ſed omni alio meliori modo,&c. Ita pronuntiaui Ego Philip.Pirouanus Rot.Aud. Quæ quidẽ declaratoria ſententia cũ ſuperius,vt præmittitur per nos lata fuerit,& dictus Balthaſar Diaz ex aduerſo principalis de mandato noſtro Romæ in locis per quemdam S.D.N. PP.Curſorẽ excõmunicatus declaratus,ac rebellis,& inobediens, & ſuæ ſalutis immemor d. excõmunicationis,& eius declarationis ſententiã per decẽ dies poſt illius denuntiationem,& publicationem prædictos immediatè ſequen.pertinaciter ſuſtinuerit,& ad ſanctæ Matris Eccleſiæ gremiũ redire,& animæ ſuæ ſaluti prouidere nõ curaſſet,prout ſuſtinet ad præſens.Nos in declarationis negotio huiuſmodi vlterius ritè procedentes ad D.Auguſtini Barboſæ principalis inſtantiã d.D.Thoma Lutiolo ex aduerſo procuratore perſonaliter citato ad viden.& audien.ſupradictã excõmunicationis, & illius declarationis ſentẽtiã,& proceſſus noſtros huiuſmodi contra, & aduerſus eundem Balthaſarẽ Diaz da Fonſeca ſuum principalẽ iuxta litterarũ declaratoriarum vim,& formã,& tenorem ob non paritionem earundẽ aggrauari,litteras aggrauatorias deſuper opportunas in forma ſolita, & conſueta per nos decerni,& cõcedi,vel ad dicendũ cauſam,ſi quã habeat,rationabilem,quare præmiſſa fieri non debeant, allegandũ,prout ad certum peremptoriũ terminum competentem citari mandauimus,& fecimus, quo termino elapſo comparuit in iudicio legitimè coram nobis d.D.Auguſtin.Barboſa principalis,& prædictã excõmunicationis,& declarationis ſententiã cõtra prædictum ex aduerſo Principalẽ ob non paritionem prædictam latã aggrauari, & ipſum aggrauatũ publicè denuntiari,litteráſque aggrauatorias deſuper neceſſarias,& opportunas in forma ſolita,& cõſueta decerni,& concedi per nos inſtanter poſtulauit.Nos tunc attenden.poſtulationem huiuſmodi fore iuſtã,& rationi conſonam,quodque terminus poſt prędictæ ſentẽtiæ declarationem,& publicationẽ,vt præfertur,factã effluxus fuerit,nullámque nobis de paritione D.Balthaſaris ex aduerſo Principalis factam eſſe certificationem,& etiã quod creſcente contumacia,& in obediẽtia merito creſcere debeat, & pœna,ne facilitas pœnæ audaciã tribuat delinquendi excõmunicationis,& declarationis ſententiam ante dictam,ac proceſſus noſtros huiuſmodi aggrauan.duximus,& aggrauauimus,prout aggrauamus per præsẽtes litteras noſtras aggrauatorias, deſuper in forma ſolita, & conſueta decernentes opportunas. Quocirca Vos omnes & ſingulos ſupradictos,veſtrûm quẽlibet inſolidum auctoritate Apoſtolica nobis cõmiſſa,& qua fungimur in hac parte,tenore præſentium requirimus,& monemus primo,ſecũdo,tertio,& peremptorie,vobíſque nihilominus & veſtrûm cuilibet in virtute sãctæ obedientiæ,& ſub excõmunicationis pœna mandamus quatenus ſtatim viſis,& receptis præſentibus, & poſtquam pro parte d.D.Auguſtini Barboſæ principalis ſuper hoc fueritis requiſiti, vel alter veſtrûm fuerit requiſitus, ſingulis diebus Dominicis,& feſtiuis in veſtris Eccleſiis, Monaſteriis,& Capellis infra Miſſarum,& aliarum horarum diuinarum ſolemnia,dum ibidem populi multitudo ad diuina audienda conuenerit,aut aliàs legitimè congregata fuerit, dictam excommunicationis ſententiam reiterando,& innouando eundem D.Balthaſarem Diaz da Fonſeca ex aduerſo principalem excommunicatum,declaratum, & aggrauatum Campanis pulſatis,candelis accenſis,& demum extinctis,& in terram proiectis,cruce erecta,& religione indicta aquam benedictam aſpergendo ad fugandos dæmones, qui eum detinent ſic alligatum,

tum,& laqueis suis catenatum,orãdo quod D.N.Iesus Christus ipsum ad Catholicam Fidem, & sanctæ Matris Ecclesiæ gremiũ reducere dignetur, & ne in talibus peruersitate,& duricie dies suos finire permittat,& post ad ianuas Ecclesiarum vestrarum vnà cum Clericis,& Parochianis accedendo, & ad terrorem vt ipse Balthasar ex aduerso Principalis eo citius ad obedientiam redeat,tres lapides versus domum habitationis suæ proiiciendo in signum maledictionis æternæ,& etiam post Missam,& in Vesperis,aliisque horis Canonicis, sermonibus, & prædicationibus publicis solemniter publicetis,& denuncietis, ac ab aliis quantum in vobis fuerit, publicari, & denuntiari, necnon ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari faciatis, donec,& quousque aliud à nobis vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Verũ postquam dictus Balthasar ex aduerso principalis excõmunicatus vt præmittitur,& aggrauatus,aggrauationem huiusmodi per decem dies post ipsius publicationem,& denuntiationem in dicta Curia in locis consuetis publicè factam animo sustinuerit indurato. Nos ad vlteriorem dicti D.Augustini Barbosæ principalis instantiam, prædicto Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore, de quo in actis personaliter citato ad videndum, & audiendum prædictam excommunicationis,& declarationis sententiam siue processus nostros huiusmodi contra eundem D.Balthasarem ex aduerso principalem iuxta dictarum litterarũ declaratoriarũ formã, & tenorem reaggrauari, litterásque reaggrauatorias desuper in forma solita & consueta decerni,& concedi, vel dicendum causam,si quam habeat rationabilem,quare præmissa minimè fieri debere allegan.provt ad certum perẽptorium terminum competentem citari mãdauimus,& facimus.Quo termino adueniente comparuit legitimè coram nobis D.Augustinus Barbosa principalis,& maximam ipsius Balthasaris non cõparentis contumaciam accusauit, eo quòd ad summum malorum deueniens postposito Dei timore,& paruipendens Ecclesiasticas censuras, & canonicas monitiones sæpè sæpiùs illi in diuersis plurium annorum tẽporibus factas se Diuinis immiscuerat, ac demum se fecerat ad sacrũ Subdiaconatus Ordinem subreptitiè promoueri; provt ex protestatione per principalem facta,de qua in actis,eum tanquam contumacem, & rebellem reputari,ac in eius contumaciam excõmunicationis,& declarationis sententiam,necnon processus huiusmodi contra eundẽ excommunicatum declaratum,& aggrauatũ publicè reaggrauari mãdari, litterásque reaggrauatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni per nos instanter postulauit. Nos tunc postulationem huiusmodi attendentes fore iustã, quodque iusta petenti non est denegandus assensus,quodque peruersorũ audacia præsumptiua idem exigit, vt vnica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis ne fides illorum lædatur, qui Superioribus suis semper obedientiam impẽderunt,sententiam excõmunicationis, ac processus nostros antedictos reaggrauandos duximus,& reaggrauauimus,provt reaggrauamus per præsentes litteras nostras reaggrauatorias desuper decernẽtes opportunas. Quapropter Vobis omnibus & singulis supradictis,& vestrûm cuilibet insolidum modo,& forma præmissis mandauimus,quatenus statim postquã pro parte dicti D.Augustini principalis fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus,omnes,& singulos Christi fideles vtriusque sexus homines;& præsertim familiares & seruitores d.D.Balthasaris Diaz ex aduerso principalis excõmunicati denuntiati,& aggrauati dicta auctoritate Apostolica moneatis,& requiratis primò,secundò,tertiò,& peremptoriè,provt requirimus,& monemus eosdem,ac ipsis,& eorũ cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ,& sub excommunicationis pœna districtiùs iniũgemus,quatenus infra sex dies post monitionem,& requisitionẽ huiusmodi ipsis factã immediatè sequentes eisdem à participatione, & communione,ac familiaritate,& seruitio ipsius D.Balthasaris Diaz da Fonseca ex aduerso principalis denuntiati,& aggrauati,penitus,& omnino desistant, & quilibet eorum desistat, necnon cum eo seruiendo,loquendo,stando,sedendo,ambulando,hospitando, comedendo, bibendo,conuersando,coquendo cibum,potum,vel aquam ministrando,vel ignem, aut aliquo humanitatis solatio(præterquam in casibus, & personis à iure permissis)participare præsumant,aut eorum aliquis præsumat,& si contrarium fecerint, nos in eos,& eorum quẽlibet cum dicto denuntiato,& reaggrauato rebelliter participantes,& contrafacientes,ex nũc provt ex tunc,& ex tunc provt ex nunc singulariter in singulos dicta sex dierum canonica monitione præmissa excõmunicationis sententiã ferimus in his scriptis,& etiam promulgamus. Vobis omnibus & singulis supradictis modo,& forma præmissis districtè præcipiẽdo mandãtes,quatenus singulis diebus Dominicis,& festiuis in vestris Ecclesiis,Monasteriis,& Capellis infra Missarum,& aliarum horarum præscriptarum solemnia,ac vbi,quãdo, & quoties expedierit,prædictos Christi fideles,familiares,& seruitores, qui cum d.D.Balthasare Diaz da Fõseca ex aduerso principali excõmunicato, aggrauato,& reaggrauato rebelliter participauerint,excommunicatos tamdiu publicè denuncietis,& ab aliis,quantum in vobis fuerit,publicè denunciare, & ab omnibus Christi fidelibus arctius euitari faciatis, donec & quousque aliud à nobis,vel Superiore nostro super hoc receperitis in mandatis.Præterea cũ D.Balthasar Diaz ex aduerso principalis sic excommunicatus declaratus,aggrauatus,& reaggrauatus,

reaggrauationem nostram huiusmodi per alios decem dies,post ipsius publicationem,& declarationem in dicta Curia in locis publicis,& consuetis factam,ac dictos decem dies immediatè sequentes pertinaciter sustinuerit,provt de præsenti sustinet,Nos ad prælibati D.Augustini Barbosæ principalis vlteriorem instātiam(eodem D.Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore,de quo in actis principali citato)ad videndum,& audiendum omnes, & singulas Terras,Ciuitates,Oppida,Castra,Villas,Suburbia,& quarumcunque Ecclesiarum Collegia, Capitula,Communitates,Ecclesias, Monasteria,Capellas,Parochias, & generaliter quæcunque alia loca,in,& sub quibus,seu ad quæ dictum Balthasarem Diaz da Fonseca ex aduerso principalem excommunicatum declaratum,aggrauatum,& reaggrauatum esse,morari,declinari,seu deuenire contigerit(quamdiu in dictis locis fuerit)interdici,& strictissimo Ecclesiastico interdicto supponi & obseruari mandari, litterásque desuper opportunas in forma solita , & consueta decerni , & concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc attendentes postulationem huiusmodi fore iustam,& rationi consonam, quódque prædictus Balthasar Diaz da Fōseca ex aduerso principalis pœnas,sententias , & censuras prædictas in eum (vt præmittitur) latas, Pharaonis duritiem imitando, ad modum Aspidum surdarum aures suas obturantium ne voces audiant incantantium,sustineat,& per tot tempus in sua pertinacia perseuerat,& ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire,& animæ suæ saluti prouidere non curet,auctoritate Apostolica nobis commissa,& qua fungimur in hac parte,omnes, & singulas Ciuitates,Terras,Oppida,Castra,Suburbia,Villas,Parochias,& alia loca quæcūque prædicta in,& sub quibus dictum Balthasarem Diaz ex aduerso principalem esse, morari , declinare, seu deuenire contigerit quādiu ibidem fuerit,seu moram traxerit,etiam per tres dies continuos post ipsius abinde recessum, ex nunc provt ex tunc, & ex tunc provt ex nūc absque alia desuper facienda declaratione,aut intimatione, vel publicatione interdicimus, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supposuimus , & supponimus per præsentes has nostras litteras , desuper in forma solita decernentes,& concedentes: & nihilominus vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrûm cuilibet in solidum modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mādamus,quatenus statim in his partibus,& postquam pro parte dicti D.Augustini Barbosæ principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti,seu alter vestrûm fuerit etiam priuatè requisitus, seu monitus, seu ad notitiam vestram deuenerit etiam extraiudicialiter absque vlla requisitione desuper facienda(quia loca huiusmodi pro nominatis, & denuntiatis esse volumus, & declaramus)in Ciuitatibus,Terris,Oppidis,Castris,Villis, Suburbiis, Parochiis,Collegiis, & quibuscunque aliis locis supradictis in, & sub quibus, seu ad quæ d. D.Balthasarem Diaz da Fonseca ex aduerso principalem esse,morari,declinare,seu deuenire contigerit,cessetis,& ab aliis cessare faciatis,permittatis,& procuretis,apertis ianuis à Diuinis.Ita tamen, quod huiusmodi stante interdicto nulla Ecclesiastica Sacramenta in , & sub dictis locis , in quibus ipse fuerit,ministretur,nisi Pœnitentia,& Baptismus cunctis indifferenter, Eucharistia verò infirmis tantum,& matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur,ac inibi, ac sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura. Postremò autem ipsum, seu illos, qui interdictum huiusmodi non seruauerit, seu seruauerint, eo ipso pœnas contra violantes, vel non seruantes interdictum à Iure communi,& Pontificiis Constitutionibus latas,incurrere volumus,decernimus,& declaramus,& in his ita vos geratis donec & quousque dictus Balthasar ex aduerso principalis declaratus,aggrauatus,reaggrauatus,& interdictus omnia vt supra satisfecerit, paruerit,& ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierit, & beneficium absolutionis à supradictis censuris meruerit obtinere , & vos aliud à nobis desuper receperitis in mandatis.Quòd si fortè vos Serenissimus Rex antedictus executor præsentis processus nostri, ac mandatorum nostrorum transgressor fueritis,proculdubio iusti Iudicis iudicium incurretis,licet nostris censuris ligari nolumus,sed in Domino ad prædictorum exequutionem benignè hortamur,Vobis vero RR.Archiepiscopis, & Episcopis prædictis, etiam exceptis,quibus ob reuerentiam vestrarum Pontificalium dignitatum deferimus in hac parte , si contra præmissa,vel præmissorum aliquid feceritis per vos,vel submissas personas(prædicta sex dierum Canonica monitione præmissa)ingressum Ecclesiæ interdicimus in his scriptis.Si vero interdictionem huiusmodi per alios sex dies immediatè sequentes sustinueritis , vos in his scriptis Canonica monitione præmissa suspendimus à Diuinis. Verum si vos prædicti interdicti,& suspensionis sententias huiusmodi per alios sex dies prædictos duodecim dies immediatè sequentes animo sustinueritis indurato , vos ex nunc , provt ex tunc , & è contra in his scriptis (dicta Canonica monitione præmissa)excommunicationis sententia innodamus. Absolutionem vero omnium, & singulorum præmissorum nobis , vel Superiori nostro tamen reseruamus.In quorum omnium & singulorum fidem , & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri,&per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi,&publicari mandauimus,sigillique nostri,vel Coadiutorum nostrorum iussimus,& fecimus appensione muniri. Datum & actum Romæ in Monasterio S. Mariæ de Pace nobis inibi pro tribunali sedentibus

bus sub anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi 1632. indictione 15. diebus 31. Martij quoad declarationem excommunicationis, 19. Aprilis quoad aggrauationem, 30. eiusdem quoad reaggrauationem, & 17. Maij quoad interdictum, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris D. N. D. VRBANI diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius nono. Præsentibus ibidem DD. Clearcho Buscho, & Horatio de Marchis Sacri Palatij Apostolici causarum Notariis, scribísque nostris testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis. Tenor verò Cedulonis vltimo loco affixi est, vt sequitur, videlicet. Hic auctoritate Apostolica denuntiatur excommunicatus declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus ad loca in quæ deuenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctius euitari mandatur quidam Balthasar Diaz da Fonseca assertus Clericus Thomarien. Prouinciæ Vlixbonen. ob non paritionem mandati de immittendo, & manutenendo respectiue contra illum in causa Bracharen. Thesaurariæ per S. Rotam relaxati ad fauorem D. Augustini Barbosæ, & aliàs prout in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, siue, &c. Archangelus Baronus S. Palatij Apost. causarum Notarius. Die 18. Maij 1632. supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie Campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apostol. per me Iulium Marzitellum S. D. N. Papæ Cursorem.

Et ego Archangelus Baronus S. Palaty Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens instrumentum scripsi, & subscripsi, signaui, & publicaui requisitus in fidem, &c.

Locus † Signi. Locus † Sigilli.

INDEX

Legum, & Iurium, quæ in hac Praxi Pensionum referuntur, expenduntur, enucleantur.

INDEX RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam notat, alter est marginalis.

Iudicium.

Successor.

FINIS INDICIS.

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
I.V.D. LVSITANI,
EPISCOPI VGENTINI,
VOTORVM
DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM
CANONICORVM
LIBRI DVO.

SERIES

Votorum decisiuorum & consultiuorum Canonicorum, quæ in hoc Opere continentur.

LIBER PRIMUS.

LIBER SECVNDVS.

 colla

52. Manu

52. Manutentio datur, etiam vbi possessio manifestè est contra ius, si ea sit longæua, vel alicuius temporis considerabilis, veluti decennalis. Iuris resistentia ad impediēdam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis. De obseruantia interpretatiua multa traduntur. 289

53. Damnum & præiudicium magnum & paruum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice superior existere, & inferior altero. 293

54. Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendēte super nullitate matrimonij quando vxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo? Matrimonium contractum per metum quādo sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur. 295

55. Scholares vt priuilegio scholaritatis gaudeant, debent esse in matricula Vniuersitatis descripti, studere ac scholas frequentare. Probatio dubia, vel ambigua, vel æquiuoca nihil releuat, & interpretari debet contra probantem. Resistentia solo verbo committitur. 302

56. Dementi dandus coadiutor; quis dicatur demens, & quomodo probetur. Coadiutor dementi Prælato dari potest sine Patroni consensu, sicut & Vicarius, ac Viceecuratus constitui potest sine eius consensu in Parochialibus sui iurispatronatus. Vicarij Generalis iurisdictio & possessio non est propria, sed Episcopi, cuius vices gerit, & sic ex possessione Episcopi manuteneri debet Vicarius. 306

57. *Cap. vnic. de cleric. ægrot. lib. 6.* locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium distinctum, & faciente Synodum, ac omnia instar Episcopi gerente. Et cedula vocandi ad Capitulum, cùm simus in extraiudicialibus, præsumitur præcessisse, quamuis esset solemnitas extrinseca, præcipuè cùm omnes in Capitulo ac si vocati essent, interuenerint. 314

58. Dispensatus ad Ordines & beneficia, cū narratiua quòd esset filius Presbyteri, & solutæ, cùm reuera esset filius cuiusdam clerici in minoribus, & solutæ, legitime dispensatus remansit, nec alia indiget dispensatione. 317

59. Quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor à fundatore nominantur ad præsentandum aliquam capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiauerit, vel renuntiauerit, remanet integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes. Si plures executores simpliciter dati fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, Superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum ius deuoluitur, sed cæteris accrescit. Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus; lata verò contra electum, ex eo quia eius persona non est capax, aut quia renuntiauit electioni, eligentibus in nihilo præiudicat. 319

60. Dominium & possessio in depositarium transfertur, cùm pecunia ad numerum penes eum deponitur, secus si deponatur clausa, vel obsignata. Compensatio quando facienda, vt cursus vsurarum impediatur? 322

61. Castellanus, siue arcis præfectus quando teneatur, & ei culpa imputari possit si arcem, siue castellum deserat, aut illud tradat inimico. 325

62. Conductori gabellarum si per Regiam Curiam ob bannimentorum emanationem impedimentum præstetur, quin re locata etiam in parte vtatur, damna & interesse reficienda sunt, & quomodo. 330

63. Cambia, & recambia, seu interesse quando data mora debeantur creditori? 334

64. Ali

VOTORVM
DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,
LIBER PRIMVS.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Matrimonium metu contractum, seu instantissimis precibus, aut dolo celebratum, quando sit nullum, & ex quibus indiciis, & coniecturis metus, & vis probibeatur ad hunc effectum?

VOTVM PRIMVM.

1 *Casus proponitur, qui contigit in Curia Matritēsi.*
2 *Matrimonium coram Parocho, & testibus celebratum, habet pro se Iuris præsumptionem.*
3 *Matrimonium metu contractum allegantes, tenentur illum probare.*
4 *Matrimonium celebratum in Curia, præsumitur sponte contractum.*
5 *Matrimonij pro validitate videtur potius inclinandum.*
6 *Voluntas in matrimonio probatur interuenisse ex antecedentibus, & subsequentibus.*
7 *Visitationes frequentes inter eos, qui postea per vim matrimonium contraxere, voluntatem contrahendi demonstrant.*
8 *Diligentia extrahendi dispensationem ad contrahendum, sine consuetis denuntiationibus, voluntatem contrahendi ostendunt.*
9 *Confessio facta ab vno ex contrahentibus, quòd matrimoniū sponte contraxerit, concludenter probat.*
10 *Probationum in concurrentia magis creditur his, qui sunt adminiculati præsumptionibus, & coniecturis actum spontaneum inducentibus.*
11 *Metus leuis nullo modo sufficiens videtur ad matrimonium annullandum.*
12 *Metus non sufficit ad annullandum matrimonium, nisi præcedant minæ mortis, seu alicuius notabilis periculi, secundùm vnam opinionem.*
13 *Senētia ad fauorē matrimonij in dubio ferenda est.*
14 *Matrimonium metu celebratum est ipso iure nullū.*
15 *Metus natura mirifice declaratur.*
16 *Metus, & vis arguitur ex verbis imperiosè prolatis.*
17 *Matrimonio contrahendo omnimoda libertas requiritur.*
18 *Matrimonium, vt dicatur non metu contractum, minime sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas, & libertas.*
19 *Matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima libertate.*
20 *Voluntas, & libertas simul necessaria sunt in ipso matrimonio.*
21 *Libertatem non dicitur habere qui in eligendo sequi videtur alterius voluntatem.*
22 *Metus minor exigitur in puero, quàm quod requiritur in iuuene maiore.*
23 *Ætas, & fortitudo, ac fragilitas attendenda est illius, cui metus incutitur.*
24 *Constantiam aliam requirit recta ratio in viro, quàm in fœmina.*
25 *Metus magis verosimilis redditur habita consideratione ad personam, quæ illum patitur.*
26 *Metus reuerentialis minor sufficit in puero quam in adulto.*
27 *Metus probabilis suspicio æquiparatur illato.*
28 *Metus præsumitur probata illius causa, licèt metus in effectu non probetur.*
29 *Timor solus violentiæ inferēdæ dicitur iustus metus ad infirmandū matrimonium tanquam metu factū.*
30 *Persuadere est plusquam compellere.*
31 *Persuasiones nimiæ, per quas personas inducitur ad contrahendum, habentur locō compulsionis, & coactionis, & inferunt ad matrimonij inualiditatē.*
32 *Persuasio vim coactionis habet.*
33 *Preces instantissimæ adeò grauem molestiam inferunt, vt meritò mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum.*
34 *Preces instantes adeò molestæ sunt, vt merito metui cadenti in constantem virum æquiparari possint.*
35 *Preces importunæ seorsim consideratæ, & sine metu reuerentiali, efficiunt metum iustum, & cadentem in constantem virum, dummodo non inducant tantùm ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere.*
36 *Persuasiones importunæ per se solas inducunt iustum metum ad matrimonium annullandum, etiam sine minis, & verberibus.*
37 *Minæ incuti possunt per solum vultum terribilem.*
38 *Preces importunæ, quando procedunt à persona, cui reuerentia debetur, tunc absque dubio sufficientes erunt ad annullandum matrimonium.*
39 *Metus reuerentialis an per se solum sufficiens censeatur ad annullandum matrimonium, ostēditur.*
40 *Contractus quando causa cognita probatur metu reuerentiali fuisse gestus, est nullus.*
41 *Magistris, & pædagogis à discipulis maior metus reuerentialis debetur, quam proprijs parentibus.*
42 *Pædagogorum impietas.*
43 *Magistris plurimum debent discipuli.*
44 *Metus reuerentialis præsumitur in eo, erga illum, sub cuius gubernio est.*

45 *Reuerentialis respectus, vt semper durare censeatur, efficit anteactæ correctionis memoria.*
46 *Semel malè tractatus per aliquem, iustè timet expertus malè tractari per eundem.*
47 *Metus reuerentialis præsumitur in adulto respectu illius, qui olim fuit eius tutor.*
48 *Metus reuerētialis præsumitur in filia erga parētes.*
49 *Dolus quando tantus adest, vt consensum auferret, matrimonium cum eo celebratum est nullum.*
50 *Dolus dans causam contractui matrimonij, non impedit illud, nisi talis esset, qui impediret consensū.*
51 *Dolus absque dubio impedit matrimonium quando altera pars, cum qua celebratur actus, particeps fuit doli.*
52 *Contractus omnes bonæ fidei ex dolo sunt irriti.*
53 *Metus est difficilis probationis.*
54 *Metus ad probationem admittuntur indicia, coniecturæ, & præsumptiones.*
55 *Matrimonij contracti tempore quando nullus adest consanguineus, aut familiaris, præsumptio est voluntatis, & illatæ violentiæ.*
56 *Matrimonia quando celebrantur, adhiberi solent pater, & mater,* &c.
57 *Præsentia coniunctorum vbi adest tempore quo celebratur matrimonium, facit cessare præsumptionem metus.*
58 *Matrimonium celebratum portis clausis præsumitur metu contractum.*
59 *Matrimonium præsumitur metu contractum, si probetur famulos vnius ex contrahentibus ad fores adesse, impedientes ne vllus introiret dum celebrabatur.*
60 *Matrimonium contrahens si antè pluries quæsiuisset exire, & eidem non fuisset concessum, præsumitur per vim contraxisse.*
61 *Metus arguitur in matrimonio postea contracto ex repugnantia nolendi aliquā in vxorem accipere.*
62 *Protestans se nolle contrahere defectum consensus, & noluntatem contrahendi ostendit.*
63 *Protestatio declarat consensum abesse ab actu.*
64 *Celeritas in matrimonio contrahendo fraudem arguit, & metum inducit.*
65 *Matrimonium insolito modo contractum arguit non bona fide cœptum.*
66 *Matrimonium tractatum cum conuentione soluendi certam pecuniarum summam, vtique arguit non bona fide cœptum fuisse negotium.*
67 *Bona fides minimè arguitur ex serie facti dolosa, & modo insolito.*
68 *Fuga sponsi est manifesta, & vrgens præsumptio, quòd voluntariè non consensit dicto matrimonio.*
69 *Fugiens à domo sponsæ, nec exinde vnquam rediens ad illam, arguit non sponte contraxisse matrimonium.*
70 *Cōquestus statim de vi sibi illata, & de matrimonio per metū contracto, arguit non sponte contraxisse.*
71 *Publica vox & fama de matrimonio per metum contracto ad metum probandum est multum considerabilis.*
72 *Coniecturæ plures, quæ tendant ad eundem finem insimul, plenè probant metum, licèt quælibet de per se non sufficiat.*
73 *Metus ad probationem admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ.*
74 *Inuerisimilitudinem pro metu præsumendo in matrimonio solet Rota considerare.*
75 *Matrimonij nullitatem licet aliqua per se considerata non inducant, tamen omnia simul iuncta poterunt plenam efficere probationem.*
76 *Probationum in materia Iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationum*
77 *Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, etiam in probationibus locum habet.*
78 *Probatio vna perfecta ex multis imperfectis fit.*
79 *Preces importunæ quot testibus probentur.*
80 *Testes duo tam masculi, quam fœminæ sufficiunt ad probandum metum in causa matrimoniali, siue de coniungendo siue de separando matrimonio tractetur.*
81 *Metus probatur per vnum testem de visu iuncta aliqua alia præsumptione, vel si alij deponant de auditu.*
82 *Testes omni exceptione maiores non desiderantur vbi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus.*
83 *Testes singulares probant violentiam, & metum.*
84 *Testibus duobus de metu magis creditur, quàm mille de spontanea voluntate deponentibus, præcipuè quando aliqua extat coniectura illati metus, vt num.* 87.
85 *Metu probato, quasi impossibile est probare cōtrariū.*
86 *Conscientiam alienam nemo cognoscit, nisi Deus, qui corda scrutatur.*
87 *Thomæ Sanchez limitatio declaratur.*
88 *Testi asserenti matrimonium fuisse metu contractum, magis creditur, quàm alijs, qui sponte confectum dixerunt.*
89 *Depositio secunda in articulo mortis facta, an præiudicet primæ?*
90 *Timor moriendi, & accedendi ad iustum Dei tribunal, æquiparatur iuramento.*
91 *Moriens non præsumitur immemor salutis æternæ.*
92 *Morientis confessiones, scripturæ, & responsa euidentius probant, quàm aliorum.*
93 *Confitens in extremo vitæ periculo præsumitur dicere veritatem.*
94 *Infirmantes magis quærunt salutem animæ, quàm bene valentes.*
95 *Morientis confessioni siue declarationi omnino standum est, quando iuuatur coniecturis, & præsumptionibus.*
96. *Laudatur D. Blasius Gondisaluus à Ribero.*
97 *Metus in specie, & non in genere probari debet.*
98 *Declaratur* l. fin. ff. quod metus causa.
99 *Metus dicitur trepidatio mentis,* &c.
100 *Dispositio qualificata quoties ad substantiam alicuius actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omnino qualificatus.*
101 *Matrimonij in contractu desideratur voluntas simul, & libertas.*
102 *Pueri in quibus nullus est vsus, propter imperitiam ætatis, non percipiunt tam facile dolosa facta.*
103 *Sponsalia voluntaria præcedentia nihil operantur, vt matrimonium postea metu contractum non remaneat nullum.*
104 *Metus antecedens non purgatur per hilarem vultum tempore contracti matrimonij ostensum.*
105 *Metus præsumitur semper durare quamdiu metum passus est in potestate ipsius metum inferentis.*
106 *Metus non dicitur purgatus ex osculo, & refectione sumpta.*
107 *Risus in ipso actu contrahendi non est indicium consensus.*
108 *Per verba,* sponte facio, *per metum passum tēpore metus prolata nō purgatur metus, sed geminatur.*
109 *Voluntas, & consensus ex coniecturis, non probatur concurrente metu, seu coactione violenta.*
110 *Animus non probatur, neque consensus, quando apparent signa extrinseca violentiæ inducentia metum præsentem, etiamsi probetur, quòd quis animo læto, & iucundo hoc fecit.*
111 *Animus cognosci non potest.*

112 *Testi*

112 *Testibus duobus affirmantibus metum incussum fuisse, magis credendum est, quàm centum deponentibus de spontanea voluntate.*
113 *Confessio extraiudicialis non probat contra confitentem, etiam de Iure Canonico.*
114 *Confessio extraiudicialis, & non absque iuramento facta, nō debet praualere alteri iudiciali, & iuratæ.*
115 *Confessio de matrimonio sponte contracto, non potuit sanare defectum consensus in eius celebratione interuenientis.*
116 *Confessionis extraiudicialis geminatio confitenti praiudicat.*
117 *Confessio extraiudicialis non probatur per testes singulares, etiam singularitate adminiculata.*
118 *Confessio pracipitata, & indeliberata nō praiudicat.*
119 *Metus improuisus tollit rectū iudicium deliberādi.*
120 *Confessio potest reuocari incontinenti.*
121 *Declarans incontinenti omnia gessisse per metum, & confessionem illius causa durante emanasse, redditur ista confessio penitus inualida, & nulla.*
122 *Actus omnes metū subsequētes meticulosi cēsentur.*
123 *Carnalis copula subsequuta non purgat metum.*
124 *Metus initium in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.*
125 *Metus antecedens non purgatur, quamuis illum passus ostenderit in actu signa latitia, & complacentia.*
126 *Quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandam spontaneam voluntatem directè.*
127 *Metus praambulus non fuit purgatus ex cantu, & risu puella.*
128 *Suspicio metus, qui caderet in constantem virum, sufficit ad annullandum matrimonium.*
129 *Paria sunt coactè facere, vel metu coactionis.*
130 *Suspicio de metu, aut cruciatu in matrimonio idem operatur, quod timor ipse cruciatus.*
131 *Timor influi ex affectu metuentis dignoscitur.*
132 *Metus insta suspicatio sufficit pro metu.*
133 *In matrimonio animus debet esse liber, non solùm à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.*
134 *Paria sunt quòd quis compellatur per minas, vel per verbera, vel quòd timeat compelli.*
135 *Metus, & vis illata arguitur ex verbis imperiosè prolatis.*
136 *Opinio probabilis potest sequi, relicta alia forsan probabiliori.*
137 *Matrimonium metu celebratum non est fauore dignum, neque pro eius validitate in dubio pronuntiandum.*
138 *Nuptijs coactis non est fauendum.*
139 *Matrimonium contra legem Dei contractum æquè fauor est dissoluere, sicut legitimum confirmare.*

1 SVPER nullitate matrimonij inter nobiles contracti in hac Curia Matritensi, fuit acerrimè disputatum. Casus autem non ignotus ita se habet. Ludouicus ætatis quindecim annorum ab eius pædagogo Presbytero asperæ, & seueræ conditionis viro, importunis inductus fuit precibus, vt vellet Iosepham in matrimonium ducere, quod enixè solicitabat, eo quòd mille scuta sibi promissa erant, si id ad effectum perduceret; Ludouicum igitur ad locum vbi Iosepha morabatur, dolosè conduxit, & dum idem Ludouicus ab eodem pædagogo tunc importunè solicitaretur, omniaque pro contrahendo statim matrimonio parari vidisset, omnino turbatus, & protestans se nolle contrahere, ab eo loco aufugit: at illum sequutus dictus pædagogus in platea detinuit, ac coëgit vt rediret, & diceret, quòd vult contrahere, quia non esset matrimonium, sed tantùm complimentum. Nihilominus tamen recusabat Ludouicus iterum accedere, & tandem ab eodem pædagogo in dictum locum arrepto pallio per vim introductus, resistere non est ausus, & ita matrimonium coram Parocho, & testibus contraxit, &, vt præsupponitur, infrà breue temporis spatium consummauit, & cùm eodē instantia à ministris iustitiæ idem Ludouicus præuentus fuisset, quasi conturbatus, & à mente tam repentino euentu alienus, semel, & iterum coram eis confessus est matrimonium sponte contraxisse, sed ante elapsas horas 24. vbi primum suos vidit, & matrem alloquutus est, reclamauit, & confessiones huiusmodi reuocauit, quia antea nullus aderat eius consanguineus, cuius auctoritate, & præsentia timere desineret. Hinc initiū sumpsit præsens controuersia circa nullitatem matrimonij huiusmodi, & per Iudices in varias itum est sententias. Nam in possessorio Episcopus Bisertinus per Ordinarium deputatus dictam Iosepham manuteneri iussit in possessione cohabitandi, à quo decreto fuit per D. Petrum Testai Iudicem Apostolicum repositum; sed causa ad Illustrissimum, & Reuerendiss. D. Nuntium Laurentium Campeggi per appellationem pro parte dictæ Iosephæ delata, Episcopi Bisertini sententiam confirmauit; quia tamen prætextu violentiæ ad Regium Consilium deducta, fuit declaratum vim dicto Ludouico in executione præfati decreti inferri. Vnde ad petitorium reuersa dicta Iosepha obtinuit corā Ordinario sententiam fauorabilem; & cùm postea mutasset animum, & Ludouico super eadem nullitate assentiret, exinde causam validitatis fisco tātum defendente per DD. Didacum Fernandez de Cordoua, & Andream Martel Iudices Apostolicos sententiæ binæ contra matrimonium latę, quas D. Ludouicus Garcia Rodriguez, nunc Episocpus Aurien. Iudex pariter Apost. reuocauit, à qua per partes ad eundem Illustriss. & Reuerendiss. D. meum Nuntium fuit appellatum, & causa commissa DD. Ludouico Suarez de Bustamante, & Lucę Spinosa, cum facultate procedendi, non autem pronuntiandi, nisi de eiusdem Illustrissimi D. mei voto, ad quod per eundem Illustriss. Dominū meum adsciti fuerunt, & sæpè sæpius congregati DD. Bernardinus Campellus Tribunalis Nunciaturæ Auditor, & Fabritius Sorbolus Abbreuiator, & Fiscalis, ac ego ipsorum minimus, insimul & Theologi aliquot, & per omnes causa fuit acerrimè discussa, & multa pro vtraque parte summo cum iudicio, ac subtilitate adducta, quæ cùm prælo digna iudicem, in votum redacta hîc ponere operæpretium duxi.

Pro validitate matrimonij primo fuit considera- 2
tum matrimonium, de quo agimus cōtractum fuisse iuxta formam Conc. Trid. *sess.24. de reform. c.1.* ac proinde corā Parocho, & testibus, vnde cùm pro se habeat Iuris præsumptionem, stat illa cōtra eos, qui illud annullare intendunt, ad not. per Felin. *in c. causam matrim. n.6. de offic. deleg.* Anton. Gom. *var. lib.2. c.14. n.27.* Paz *cons.3. n.69.* Gutier. *cons.10. n.24.* Faiard. *de legit. per subsequens matrim. n.188.* Sanch. *de matrim. lib.4. disp.9. n.9. & 12. & disp.10. n.7. in fine.* Et ita, † qui 3
allegant metu contractum, tenentur illum probare. Mantic. *decis.142. à princip.* Maximè, † quia adsunt 4
aliquæ coniecturæ metus exclusiuæ, veluti quia matrimonium fuit celebratum in Curia, in qua metus non præsumitur cuiquam ita de facili inferri, ad *l. fin. ff. quod metus causa*, quam ad illius exclusionem in simili adducit Paris. *cons.170. nu.20. lib.4. l.1. C. de his qui per metū iudic. non appell.* ibi, *in sacro enim comitatu nostro nihil timere potuisti*, &c. quē text. sic summat Bald. *Vbi Princeps, ibi securitas, & illa formido est vana,* qua

quæ formidoloso non patrocinatur, l. seruus C. quod cum eo, Ias. & Deci. *in l. si super possessione. C. de transact.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 126. num. 3.* Honded. *cons. 100. num. 70. vol. 1.* Bursat. *cons. 72. num. 46. vol. 1.* ibi, *Primo, quia hic actus fuit gestus in ciuitate, cui præest excellentissimus Princeps, populi sui amator, iustitiæ cultor, & conseruator, & qui pro præstantissima illius integritate, quod æquum, & bonum spectat, vtilitati omnium ciuium consulit, bonos tuetur, malos autem supplicio afficit, ad quem potuit haberi recursus: non itaque est verosimile quemuis metum alicui illatum: qua stante iuris præsumptione probatio contraria per testes omnino idoneos requiritur.* Ægid. Bossi. *in tit. de pluribus viol. n. 85.* Roland. *cons. 83. num. 37. vol. 2.* Nec etiam metus præsumitur inter personas æquales, vt arguendo à verisimili tenet Rota *coram Greg. XV. decis. 326. n.*
5 *6.* † Ex his igitur pro validitate matrimonij videbatur potiùs inclinandum, iuxta tradita per Bald. *cons. 123. lib. 1.* Cæs. de Grassis *decis. 2. num. 6.* Tiraq. *de legib. connub. l. 2. glos. 1. p. 2. à num. 45. & l. 5. à num. 31. & de nobilit. cap. 3. num. 11. 37. & 80.* Rot. *decis. 72. num. 10. cum seqq. p. 2.* apud Farin. *in nouissimis nouiss.*

6 Secundò, quia ex antecedentibus, & subsequentibus voluntatem interuenisse probatur, Rot. *decis. 643. p. 1. in recentiorib.* Antecedentia autem enixam præseferunt contrahendi voluntatem; tum, quia dicitur Ludouicum per quindecim dies matrimonium præcedentes, dictam Iosepham visitasse quotidie, quę frequentes visitationes voluntatem huiusmodi demonstrant, Rot. *decis. 273. num. 9. p. 4. nouiter nouis-*
7 *sim.* tum † etiam, quia musicos, qui canerent, ad eam adduci curauit, ex quibus eadem voluntas elicitur, Rot. *d. decis. 772.* tum denique, quia præsupponitur illum non minimam adhibuisse diligentiam pro obtinenda dispensatione Illustrissimi D. Nuntij ad contrahendum sine consuetis denuntiationibus, ea-
8 dem Rot. *d. decis. 273. num. 10.* † quæ diligentia eandem ostendit voluntatem, Seraph. *decis. 1000. num. 2. & 10.* necnon allegatur soluisse dispensationis huiusmodi expensas, ex quo eadem colligitur voluntas, ad notata per Pute. *decis. 329. nu. 3. lib. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 10. quæst. 8. num. 55.* Subsequentia eundem præseferunt contrahendi animum, & voluntatem, quia in actu contracti matrimonij Parochus nullam in Ludouico agnouit renitentiam, sed summam contrahendi voluntatem, vt ipse testatur, tum quia Ludouicus lætus postmodum eodem die non semel confessus est coram Vicario, & aliis, matrimonium sponte contraxisse, quæ confes-
9 sio concludenter probat, † glos. *verb. confessi. in cap. super eo, de eo, qui cognouit,* Socin. iun. *cons. 89. num. 9. lib. 2.* Rot. *d. decis. 273. num. 7.* Tum etiam, quia confessio huiusmodi est declaratiua propriæ voluntatis, & consensus, & ideo non potest contrarium probari, nec reuocari, cùm eorum, quæ in animo consistunt, error per exteriorem probationem detegi non valeat. Tum denique, quia dicta reuocatio videtur facta persuasionibus matris, post quam cum illa alloquutus fuit, vnde operari non debet contra propriam confessionem antea sponte factam, Rot. *decis. 605. num. 5. p. 2. in recent.* Eo maximè, quia plures testes deponunt de enixa voluntate dicti Ludouici, quibus cùm huiusmodi coniecturis adminiculati sint, maior fides adhibenda, ex vulgata Decij doctrina *in cap. fin. num. 25. cum seqq. de appellat.* Sanch.
10 *de matrim. lib. 4. disp. 27. à num. 2.* † Et in concurrentia probationum magis creditur his, qui sunt adminiculati præsumptionibus, & coniecturis actum spontaneum, & liberum inducentibus, Cou. *de sponsalib. p. 2. c. 5. num. 10.* Sanch. *d. disp. 27. num. 3.*

11 Tertiò, quia non probatur pædagogum tempore illatæ vis dixisse verba talia, ex quibus metus inferri possit, non solùm grauis, & qui cadere posset in constantem virum, sed nec etiam leuis, qui nullo modo sufficiens videtur, Rot. *decis. 218. num. 2. post tom. 2. consil. Farinacy.* Tum vel maximè, quia † non 12
desunt Doctores affirmantes nón sufficere metum, nisi præcedant minæ mortis, seu alicuius notabilis periculi, quæ in hoc casu non aderant, Bart. *in l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quar. rer. act. non det.* quem refert, & sequitur Rot. *coram Greg. XV. decis. 347. num. 4. per text. in l. interpositas, C. de transact.*

Quartò, quia non est in Iure omnino certum, nec 13
à Doctoribus communi calculo receptum, quòd metus reuerentialis per se solum annullet matrimonium, & quòd importunæ preces, seu dolus idem operentur; quo in dubio ferenda erat sententia ad fauorem matrimonij. *cap. fin. de sent. & re iudic.* & in dubiis matrimonialibus tutior pars est eligenda. *c. iuuenis, de sponsal.* cum aliis citatis per me *Axiom. 78. num. 2.*

Sed his minimè obstantibus pro nullitate matrimonij fuit conclusum, multis, sed his potissimum fundamentis.

Primum fundamentum.

Certa est in Iure nostro conclusio, quòd matri- 14
monium metu celebratum est ipso iure nullum, vt tenent Doctores communiter *in c. 2. de his quæ vi, & in c. cùm locum, de sponsal. & in c. veniens el 2. eod. tit. & in c. significauit, de eo, qui duxit in matrim.* latè Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 12. n. 18.* non solùm ex constitutione Ecclesiæ, sed etiam ex natura contractus, Farin. *fragm. crim. p. 2. verb. metus n. 18.* Atqui clarè probatur Ludouicum effectiuè metum, & violentiam passum fuisse ad contrahendum matrimonium; ergo euidens est eius nullitas, deficiente enim libero consensu, deficit quoque efficiens causa illius, *c. sufficit. 27. q. 2. c. cùm apud, d. c. cùm locum, de sponsal.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 1.* Gutier. *de matrim. c. 46. n. 1.* Basil. Pont. *eod. tr. lib. 2. c. 1. cum seqq.* Metus † autem 15
probatur ex eo, quia pædagogus fugientem Ludouicum ne contraheret, arrepto pallio violenter reduxit ad locum in quo contraxit, vbi licèt exteriorem volũtatem tunc ostendere videretur, interius, tamen in animo contradicebat, ad text. *in l. metum 5. ff. quod metus causa,* & sunt pulchra verba Baldi, quæ naturam metus mirificè declarant *in tract. schismatis,* qui ita loquitur. *Est enim meticulosa voluntas, prægnans, impura, & multiplicans quendam dissensum cum consensu, & quandam cum affirmatione negationem: habet enim in superficie volitionem, in medulla nolitionem, & scinditur cor hominis in duas partes, & vna pars est velle, altera non velle, prima superficialis, secunda realis.* Et loquendo de matrimonio *ibidem num. 16.* dicit, *quòd absque suo intrinseco effectu esse non potest, & eiusmodi metus essentiam soluit, vt ipso iure non valeat, quia huiusmodi metus omnino remouet voluntatem ab actu.*

Quod ex eo euidentiùs apparet, quia declarante 16
ipso Ludouico se nolle contrahere, pædagogus imperiosè iussit, vt contraheret, ex quo resultat metus sufficiens ad matrimonium annullandum, vt in terminis considerat Hippol. Rimin. *cons. 77. n. 24.* in hęc verba. *Ex quibus verbis imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus Martinello, secundum Veronens. in dict. cons. 2. col. 2. tantoque magis, quia respondit Martinellus. Io no la voglio sposare, vel, vt aliqui testes dicũt, Gia che voleti che io la sposi io la sposaro: priora enim verba metum inferunt veluti præceptiua, secunda verò defectũ voluntatis Martinelli in desponsando dictum Catinellã, quæ ambo sunt contraria substantiæ matrim.* &c.

Requiri

17 Requiritur igitur in matrimonio contrahendo omnimoda libertas, itavt consensus sit cum qualitate libertatis;nam matrimonium aliter celebratum non tenet ipso iure tanquam metu contractum,cùm per eum tollatur illa qualitas libertatis in matrimonio contrahendo requisita, quamuis metus habeat consensum,non tamen spontaneum, provt dicit glos. *verb. licentiam, in cap. notificasti.*33.*quæst.*1. quam conclusionem sequitur Panor. *in cap. Abbas, num.*8.*quod metus causa*, latè comprobat Boër. *cons.*
18 20.*num.*38.*in fine,& seqq.*Ad † hoc enim,vt dicatur matrimonium non metu contractum,minimè sufficit simplex consensus,sed requiritur plena securitas, & libertas, vt tenent Nauarr. *cons.*9. *sub num.*3. *de sponsal.*Fachin. *lib.*3.*controu. c.*28.*vers. Ad secundum respondeo*,Rot.*decis.*643. *num.*9.*p.*1. *recentior.*& sunt pulchra verba Pauli Paris.*cons.*61.*num.*31.*lib.*4. ibi,
19 † *Et quoniam matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima libertate,vt* in cap. *cùm locum,cap. requisiuit,cap.gemma,de sponsal.*& iterum *cons.*53.*n.*46.*eod. lib.*4. ibi, *Et quia in matrimonio requiritur voluntas cum plena libertate, & securitate, vt deduxit, & tenet*
20 Abb.in d.cap.Abbas,*infertur necessario,†quòd voluntas, & libertas necessaria sunt in ipso matrimonio, & si adest voluntas, & non libertas, non potest dici satisfactum dispositioni iuris,nec matrimonium ita celebratum poterit subsistere*,& sequitur Hippol. Rimin *cons.*77. *num.*14. *inter matrimonialia Zilleti*, *Fortun. Garc. in*
21 *tract.de vltimo fine num.*188.189.*&* 429. Et † in casu nostro absque dubio est,Ludouicum in matrimonio cõtrahendo non habuisse omnimodam libertatem, seu liberum velle, sicut nec dicitur habere liberum arbitrium,seu libertatem ille, qui in eligendo sequi videtur alterius voluntatem,vt tenet Anton.de Butrio *in cap.cùm virum num.*7. *de Regul.* & pulchrè in nostris terminis Franc. Monald. *cons.*5. *num.*42. *&* 44.*p.*2.
22 Neque adeò grauem metum in Ludouico exigere debemus, quia cùm ætatem quindecim annorum non excederet, multò minor metus in eo exigitur, quàm quod requiritur in iuuene maiore, vt probatur ex text. *in l.*3.*ff.ex quibus causis mai.*ibi,*& hoc ex*
23 *affectu eius intelligitur*,& † resoluit Sanch.*de matrim. lib.*4.*disp.*3.*n.*4.ibi, *Attendenda est ætas,vt si senex,vel puer sit,cui metus incutitur,similiter eius fortitudo,innataque animi magnitudo, aut paruitas, & fragilitas*; idem tenent Barb.*cons.*60.*n.*4.Socin *cons.*97.*lib.*3.qui loquitur in minore quindecim annorum, Paul. de Castro *cons.*174.*n.*3.*lib.*1.Purpur. *cons.*579. *nu.*7. Rimin.sen.*cons.*1.*n.*22. Menoch.*de præsumpt.lib.*6.*præs.*50.*n.*31.*& cons.*1252.*n.*24.Farin.*verb.metus,num.*74. Franc Soarez *de Relig.tom.*3. *lib.*6.*cap.*4.*num.*11.ibi,
24 † *Aliam enim constantiam requirit recta ratio in viro, quàm in fœmina, & aliam in matura ætate, quàm in puerili*, &c.iterum Thom.Sanch. *d.lib.*4.*disp.*17.*n.*2. *prope fin.*vbi ait:*Respectu fœminæ, aut meticulosi adolescentis ex subiecti qualitate metum ex genere leuem dici interdum in foro conscientiæ grauem respectiuè, & esse cadentem in virum constantem,reddereque matrim.*
25 *irritum*,Gutier. *de matrim.c.*77.*n.*3. Et ideò † magis vero similis redditur metus habita consideratione ad personam,quæ illum patitur,vt tenuit Rot.*decis.*326.*n.*24.*&* 26.*coram Gregorio XV.* Menoch. *d.præs.*50.*n.*31.rationem reddens illis verbis.*Nam pueri,in quibus nullus est vsus, & qui omnia maiora,quàm sint, iudicant,propter imperitiam ætatis, rebus quibuscunque*
26 *etiam leuissimis terrentur.*† Et hoc non solùm in metu,quem coactiuum appellamus, locum habere dicitur,sed etiam in reuerentiali,vt in specie firmauit Marc.Anton.Cucch.*li.*5.*instit.maio.tit.*12.*n.*133.à quo non dissentit Sanch.*d.l.*4.*disp.*6.*n.*8.& tenet Menoc. *cons.*1252.*n.*24.qui omnes resoluunt, minorem metum reuerentialẽ sufficere in puero,quam in adulto.

Vnde negare non possumus metum,vt fertur,incussum sufficere ad effectum de quo agitur,quia licèt non probetur præcisa vis,& totalis, ac semper, vbique Ludouici resistentia, nihilominus tamen sufficit,quòd iustè timeret,provt timuit ne ita compelleretur,vt est text. *in l. nouissimè,ff.quod falsò tut. actor.* ibi,*quod enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur,l.*1.*§.quæ onerandæ*, vbi Bart. *ff.quarum rerum actio non detur*, Hippol.Rimin *cons.*77.*nu.*19. *inter matrimonialia Zilleti*, Viui. plures referens *decis.*34.*num.*7.*lib.*1.Burgos de Paz *cons.*25.*n.*73. Ioan. Gutier *cons.*16.*n.*5.*& cons.*40.*num.*1.*&* 3.Valençuel. *cons.*29.*n.*51.Seraphin.*decis.*863.*num.*3. vbi quòd ita fuit sæpissimè resolutum, quod maximè procedit quando suspicio est probabilis Bald.*in l.interpositas, num.*6.*in princ.vers.Item adde,C.de transact.*vbi dicit probabilem suspicionem metus æquiparari ipsi illato metui,& ibi etiam Curt.iun.*nu.*29.Ioan.Siccard. *num.*9.*in fine*, Thom.Grammat. *decis.*103.*n.*57. Herculan. *de cautel. de non offendendo cap.*2. *num.*13. vbi † quòd metus præsumitur,probata illius causa,licèt metus in effectu non probetur, Farin. *d.verb.metus num.*26.vbi ampliat non solum si matrimonium fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione metus, Alex. *cons.*99.*lib.*3. vbi † vult quòd solus timor violentiæ inferendæ dicatur iustus metus ad infirmandum matrimonium, tanquam metu factum, ex gl.*in cap. bonæ el.*1.*in verb.metuebant, circa med. in vers. Timebant*, *de elect.* & ita etiam tenet in nostris terminis dicendo præfatam glossam communiter approbari, Ferret. *cons.*296. *num.*15. eleganter Franc. Monald. *cons.*5.*num.*32.*cum duobus seqq.vol.*2.Euerard.*cons.*4. *num.*23.*tom.*1. *inter matrimonialia Zilleti.* 27 28 29

Secundum fundamentum.

Præter metum, quem supra interuenisse memorauimus, non defuerunt etiam eiusdem pædagogi importunæ,& instantissimæ preces, siue persuasiones, quibus compulsus Ludouicus matrimonium celebrauit,aliter non contracturus;illę enim iustum metum, qui cadere possit in constantem virum, inducunt,*l.*1.*ff.de seruo corrupto*, ibi,*persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere, l.*1. *C.ne filius pro patre*,vbi gl *verb.extorta,l.eum* 5.*C.de apostat.*ibi,*qui seruum siue ingenuum inuitum,vel suasione,l.*1.*C.de petit.bon.sublat.lib.*10. ibi, *inuerecunda petentium inhiatione constringimur*, vbi gl.*l.*3.*ff. de libero hom. exhib.* ibi,*si quis volentem retineat,non videtur dolo malo retinere,sed quid,si volentem quidem retineat, non tamen sine calliditate circũuentum, vel seductum, vel sollicitatum,rectè dicetur dolo malo retinere,l.vnic.C.de raptu virg.*ibi,*nisi enim eam solicitauerit, nisi odiosis artibus circumuenerit,non facit eam velle*, vbi Bart.*nu.*20.&c. *Extrau.execrabilis,de præb. Ioannis XXII. in princip.* ibi:*Et improbitas importuna petentium à nobis,& prædecessoribus nostris, non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur*,vbi gl.*verb.extorsisse*,ait, *Ab inuito per talem importunitatem, cap. fin.de rescript. lib.*6.ibi, *quia per ambitiosam importunitatem petentium*, vbi glos.*verb.importunitatem*,ait:*Propter quam Principes sæpe non concedenda concedunt,l.*1.*titul.*19.*par.*7. ibi,*como manera de fuerça es sossacar*,&c. 30

Ex quibus Iuribus patet, quòd nimiæ persuasiones, per quas persona inducitur ad contrahendum, habentur loco compulsionis,& coactionis, & inferunt ad matrimonij inualiditatem sicut metus, ita Angel.de Vbaldis *cons.*46. *num.*4. *par.*1.*inter matrimonialia Zilleti*,ibi, *Accedit etiam ad hoc,quòd nimia* 31

importunitas infert ad actus inualiditatem, sicut & metus. Et paulo inferiùs, ibi, *Ergo sequitur, quod importunitas mulierum de domo facta dictæ Helenæ reddit dictum assertum matrimonium inutile.* Idem ferè probat Martin. de Garratis *inter eadem consilia matrim. Zilleti cons.* 15. *num.* 16. Ferret. *cons.* 296. *num.* 17. ibi: *Per quæ iura patet, quod nimia persuasio, per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulsionis, & coactionis, & consequenter, quòd tollatur in puella plena securitas, & liber consensus contrahendi, quia nimiæ etiam rogationes, & preces importunæ sororis, & Francisci eius mariti, vt contraheret cum Bartholomæo, comparantur metui, ad actus rescissionem, secundùm Innoc.* in cap. petitio, de iureiur. &c. Aym. Crauer. *cons.*
32 461. *num.* 11. *vol.* 3. ibi: † *Persuasio enim vim coactionis habet,* &c. Philip. Paschal. *de viribus patriæ potest. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 37. *in fine. par.* 2. Franc. Monald. *consil.* 5. *num.* 47. & 48. *vol.* 2. Ioan. del Castillo *controuer. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 105. comprobat eleganter plures referens, & rationem reddens Basil. Pont. *de matrim. lib.*
33 4. *cap.* 5. *num.* 17. ibi: † *Huius sententiæ aliud fundamentum est, nisi quia expectata natura ipsa rei, & rationis indicio adeo grauem molestiam inferunt instantissimæ preces, vt merito mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum: si enim metus cruciatus alicuius corporalis est, cadens in virum constantem, grauior cruciatus animæ est instantia precum assidua. Quod si apud Pontifices quorum suprema in Republ. auctoritas est, importunæ preces adeò grauem molestiam afferunt, vt sæpe*
34 *annuant votis postulantium, quis dubitet † etiam secundùm rectæ rationis indicium adeò molestas esse instantes preces, vt meritò metui cadenti in constantem virum æquiparari possint.* Bene Antonin. Diana *resolut. mor.*
35 *par.* 3. *tract.* 4. *miscel. fol. mihi* 312. ibi: † *Notandum est tandem id, quod dictum est de metu reuerentiali, dicendum esse de precibus importunis, etiamsi cum ipsis non adsit metus reuerentialis, & ita contra* Sanch. *vbi sup. disp.* 7. *num.* 7. Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 9. *num.* 5. *& alios penes ipsos, assero preces importunas, seorsim consideratas, & sine metu reuerentiali efficere metum iustum, & cadentem in constantem virum, dummodo non inducant tantùm ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere.* Ita gloss. *in cap. tuæ fraternitatis, verb. importunitatem, de preb.* vbi Host. *in princ.* Imol. *num.* 2. Rebuff. *tom.* 2. *constit. Reg. tit. de rescript. art.* 1. *glos.* 3. *vers. Item non valet electio,* Peralta *in l. si quis num.* 93. *ff. de legat.* 3. Nald. *in summ. verb. metus num.* 4. Basil. Pontius *vbi supra de matrim. lib.* 4. *cap.* 5. *nu.* 17. *& cap.* 12. *per tot.* &c.

36 Hæc eadem resolutio admittitur per Rot. *d. dec.* 326. *num* 3. *coram Gregorio XV.* vbi fuit dictum, importunas persuasiones per se solas inducere iustum metum ad matrimonium annullandum, etiam sine minis, & verberibus, ibi: *Concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, quibus nomine patris solicitabatur, tam à nouerca, quam à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis, & verberibus,* Afflict. *decis.* 69. *num.* 4. Aym. *cons.* 29. *nu.* 34. At abundat in casu nostro quòd huiusmodi minæ præcesserint, quia pædagogus, cùm Ludouicum importunè persuadebat, vt matrimonium contraheret, nimium terribilis ei videbatur,
37 vnde † per solum vultum terribilem minas incuti posse resoluunt Bald. *in cap.* 1. *§. iniuria, C. de pace iuram. firm.* Angel. *in l. qui in aliena, §.* 1. *ff. de acquir. hæred.* Cald. Pereira *decis.* 30. *num.* 7.

38 Quæ tantò magis veriora sunt, quando huiusmodi importunæ preces procedunt à persona, cui reuerentia debetur, provt in casu nostro, tunc enim sufficientes ad annullandum matrimonium absque dubio erunt, vt firmant Farin. *fragm. crimin. par.* 2. *verb. metus num.* 99. Rot. *d. decis.* 326. *num.* 13. & 14. *coram Greg. XV.* & *decis.* 105. *num.* 3. *par.* 1. *recentiss. m.* & expressè Sanch. *lib.* 4. *disp.* 7. *per tot.* vbi *num.* 7. concludit in hæc verba: *Sit conclusio inter has sententias, secundam reputo probabiliorem; cum enim ex vna parte importunitas, cuiuscunque sit, valde vrgeat, ne dicam vexet, & opprimat (vt probant omnes text. adducti pro prima sententia* num. 4) *& ex altera parte reuerentia personæ petentis debita pusillanimem ac timidum, nec audentem contradicere, rogatum reddat, meritò, ac iure optimo vtraque metuendi causa coniuncta, prudentem, ac constantem coget, ipsiusque consensum extorquebit.* Ergo si sufficiunt ad compellendum virum constantem, multò magis sufficientes erunt ad compellendum puerum 14. annorum, vt in casu nostro.

Et licet metus reuerentialis per se solum non 39
censeatur sufficiens ad annullandum matrimonium, vt colligitur ex *l.* 6. *C. de his quæ vi,* ibi, *Ad inuidiam alicui nocere nullam dignitatem oportet, vnde intelligis quòd ad metum arguendum, per quem dicis initum esse contractum, senatoria dignitas aduersarij tui non est idonea;* ex quo text. Bart. *in* 2. *l. d.* generalem deducit regulam *quòd sola reuerentia non est ratio inducendi actionem quod metus causa, nisi minæ, vel alius terror interuenerit,* idem Bart. *in l.* 1. *§. quæ onerandæ num.* 4. *ff. quarum rerum act. non datur,* Alex. *in l. si cùm dotem §. eo autem tempore, n.* 11 *ff. soluto matr.* Georg. Nat. *in cap. quamuis pactum num.* 10. *de pact. lib.* 6. Abb *in cap. insinuante num.* 7. *qui cler. vel monachi*, Felin. *in cap. causam matrimonij num.* 3. *de offic. deleg. & per text. in l. si patre cogente, ff. de ritu nupt. & in cap. vnic. §. fin. de desponsat. impuber. lib.* 6. tenent Sanch. *dict. lib.* 4. *disputat.* 6. *num.* 7. nouissime Don. Antonin. Cabreiros *de metu lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 74. Alij contrarium non immeritò sentiunt, ex quorum numero sunt Monald. *d. consil.* 5. *à num.* 44. *vol.* 2. & nouè Anton. Dian. *moralium resolut. par.* 3. *tractat.* 5. *Miscel. resol.* 20. vbi postquam in principio negatiuam retulit sententiam, primo loco citatam, aliam tanquam probabiliorem, & in praxi magis secutam, sequitur his verbis. *Sed ego contrariam sententiam non minus probabilem, & in praxi tutam existimo, quam nouissimè docent doctus Basil. de matrim. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 6. *& alij penes ipsum, & penes Menoch.* lib 1. *cons.* 491. & de arbitr. iudic. lib. 2. casu 136. *& Farin.* in fragm. verb *metus num.* 126. Et paulo inferius. *Ex his omnibus possunt Confessarij sine vllo scrupulo infinitos vxorum & filiorum fam. contractus rescindere, nam vt plurimum ex metu reuerentiali efficiuntur, qui, vt diximus, cadit in constantem virum, etiamsi sit sine minis, & verberibus,* &c.

Nihilominus tamen quando causâ cognitâ pro- 40
batur contractum metu reuerentiali fuisse gestum, vt in casu nostro, in quo Ludouicus sæpiùs protestatus est coram pædagogo suo se nolle contrahere, tunc probata huiusmodi causa non censetur legitimum consensum matrimonio præstitisse, vt tenet Abb. *in cap. nonne, sub num.* 1. *vers. Sed hoc mihi, de præsumpt.* quem commendat *ibidem* Felin. *num.* 4. qui hæc notabilia verba adducit: *Sed ista fallentia limitatur secundùm D. Abb. hîc paulo infrà, nisi causa cognita constaret filium, vel filiam ob reuerentiam tacuisse, de quo dicto nunquam sis oblitus, quia non legi alibi, & est actum infringere mille sponsalia,* &c. tenet Marsil. *sing.* 147. *in vers. Sed hoc dictum,* sequitur Franc. Monald. *d. cons.* 5. *num.* 45. & 46. *vol.* 2.

Neque patitur dubitationem, magistrum, & pæ- 41
dagogum numerandos esse inter eas personas, quibus debetur maior metus reuerentialis, quàm propriis parentibus, quia vtplurimùm isti filiorum supplicia ad pedagogos remittunt, quo fit, vt amor in parentibus, timor verò in magistris, & pædagogis in

dies

dies magis crescat, vt bene insinuat Horat. Luci. *de priuilegijs schol. in procem. num. 22. tom. 18. tract. fol. 71.* ibi, *Adde (si libet) tot contumelias, iniurias, & verbera, quibus à praeceptoribus afficiuntur, dum sunt in tenera aetate constituti, vt meritò dixerit Horat.* Multa tulit, *& c. tunc in quadam quasi seruitute manentes, nec velle, nec nolle habent, nec quicquam sine eorum licentia agere audent, ac ita libertatem omnibus rebus inaestimabilem amittunt, voluntque Iurisconsulti leuem castigationem magistris esse concessam*, l. 1. ff. ad legem Aquil. & l. item quaeritur, §. item Iulianus, ff. locati, *ac impunitae esse ab eis illata verbera*, l. aut facta, §. causa, ff. de poenis, *idque obseruari testatur August. de Marcell.* epist. 159. *& habetur* in cap. 1. in fine, 23 quaest. 5. *& Cicero* lib. 4. Rhet. ad Heren. *dicit sapienter facere qui adolescentes maximè castigant, vt quos ad vitae decora domesticae laudis exempla non prouocant, saltem correctionis medicina compellat*, l. 1. C. de emendat propin.

42 † *Sed profectò adeò inoleuit multorum pedagogorum impietas, seu insania, vt Reip. interesset plagosos quosdam orbilios magis, quam discipulos castigari, quo nimijs verberibus ingenuis adolescentibus litterarum odium non instillarent, cùm verbis, & monitis potiùs vti debeant, vt tradit Plutarch.* in vita Catonis Vticensis, in prin. *& in eo libro, quem de liberis educandis inscripsit. Plato* dial. 7. de Rep. *Seneca* de clement. lib. 1. *Quintil.* lib. instit. *Orat. & Marc. Varro* de re rustica lib. 1. c. 20.

43 Singulariter P. Ioan. de Torres *in Philosophia morali Principum lib. 4. cap. 8. pag. mihi* 255. ibi: *Entendiesse tambien en este nombre de Padres los Ayos, los Tutores, los que tiennen cuidado de otros, y mas en especialles Maestros, segun nota san Geronymo en aquella su declaracion de las questiones Hebraicas, sino es que sea agena. De donde es, que dixo Aristoteles no auer precio equiualente para pagar los hijos a sus Padres, ni los discipulos a sus Maestros la deuda en que les estan obligados. Lo qual reconcia el grande Alexandro no menos digno de ser celebrado por sus hazañas, que por la nobleza de caraçon con que honrò a su Maestro, pues dezia deuerle mas en cierta manera que a su mismo padre. Con esta dotrina començo los preceptos de su eloquencia el famoso Quintiliano, auisando a sus discipulos que no tuuiessen en menos estima, y possession à los Maestros que a los padres naturales, y verdaderos. Todo lo qual hallamos confirmado en las diuinas Letras, pues los Discipulos llamauan padres a sus Maestres, como lo hizo Eliseo con Elias, Ioab Rey de Israel con el mesmo Eliseo, y otros muchos que sera largo ponerlos en escrito.*

44 Hinc etiam Sanch. *d. lib. 4. disp. 6. ex num. 24.* inter personas, quarum respectu debetur metus reuerentialis, refert tutorem, curatorem, aut cõsanguineum transuersalem, & demum metum reuerentialem praesumi in eo erga illum, sub cuius gubernio est, notat Cephal. *cons. 642. num. 106. cum seqq. vol. 5.* Iacob. Cancer. *var. tom. 3. cap. 15. num. 243.*

45 Nec inconuenit, quòd tempore contracti matrimonij paedagogus iam talis esse desierat, ac videbatur imperium super Ludouicum nullum tunc temporis habere, quia respectus, & reuerentia, quam dicto paedagogo profitebatur Ludouicus, adhuc perdurabat, nam anteactę correctionis memoria efficit, vt semper respectus reuerentialis durare censeatur, sicut tenent Bald & Cyn. *in l. 2. C. quod metus causa*, Euerard. *cons. 4. inter matrimonialia Zilleti, num. 23.*

46 Vbi † quod semel malè tractatus per aliquem, iustè timet, expertus malè tractari per eundem, etiamsi sit relaxatus; cùm ex praeterito capiatur coniectura ad praesens *c. scribam, de praesumpt.* cum similibus,

47 † Ex qua ratione Doctores inter personas, in quibus praesumitur metus reuerentialis, referunt adultum respectu illius, qui olim eius tutor fuit, vt ex Catol. de Grassis colligit Cancer. *var. resolut. tom. 3. cap. 15. num. 243.* ibi, † *Metum reuerentialem praesumi in filijs erga parentes.* Et paulo inferiùs, ibi: *Et in adulto erga olim suum tutorem*, &c. 48

Tertium fundamentum.

Ex eorundem testium depositionibus patet, talem dolum intercessisse in huiusmodi matrimonij celebratione, vt consensum Ludouici omnino ab actu excluderet: nam dictus paedagogus ad hunc effectum eum à propriae matris, consanguineorum, ac famulorum conuersatione semouit, vt magis celaretur dicti matrimonij tractatus; & deinde dolosa persuasione eum induxit, vt consensum se praestare matrimonio simulasset, quod nihilominus non esset matrimonium: quia falsa fide suasus Ludouicus, & tanquam discipulus à falso magistro malè doctus, ob teneram ętatem facile credidit, & matrimonium absque animo, & sine necessario consensu se contrahere de illius consilio credens finxit. Ex quo facto succedit firma, & certa Iuris conclusio, quòd quando tantus adest dolus, vt consensum auferret, sicut in nostro casu, matrimonium cum eo celebratum est nullum; ita Abb. *in cap. dilectus, num. 13. de his quae vi*, vbi Imol *num. 9.* Angel. *verb. matrimonium, imped. 4. num. 1.* Siluest. *eod. verb. 8. quaest. 8.* ibi, *nisi sit talis dolus qui consensum excludat, quia sic non teneretur*, &c. Fran. Curt. *vol. 7. reper. in l. interpositas. C. de transact. num. 7. in fine*, ibi *nisi tantus dolus interueniret, qui faciat abesse consensum*, &c. Didac. Perez *in l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 1. tit. 9. num. 35.* ibi, *sed hoc debet restringi, vt locum habeat, nisi talis dolus intercesserit, vt consensum ab actu omnino excludat*, &c. singulariter Gallerat. *de renunciat. lib. 3. cap. 11. num. 5.* ibi: *Quia dolosa persuasio impedit liberam voluntatem, quoniam ea plus est, quam violenta coactio*, &c. 49

Eleganter materiam declarat Petr. Francisc. de Rauenna *cons. 64. inter matrimonialia Zilleti, num. 14.* ibi, *Et aduertat etiam dominus iudicans, quod licet soleat dici, quòd dolus dans causam contractui matrimonij non habeat impedire matrimonium, vt notabiliter voluit gloss.* in cap. cùm dilectus, quod metus causa, & in l. à Diuo Pio, ff. de ritu nupt. *Tamen hoc est verum, nisi esset talis, & tantus dolus, qui haberet impedire consensum, vt voluit Abb.* in cap. cùm dilectus, *quod metus causa, allegat. not.* per Ioan. Andr. *in cap. vnic. de ratiocin. & text. in cap. cùm locum, de sponsal. Sed in casu nostro dato etiam sine praeiudicio veritatis, quòd matrimonium fuisset purè contractum, tamen talis, & tantus partis aduersae dolus interuenerat, vt probabitur, qui haberet impedire consensum, cùm autẽ & conditio, & dolus fuerit in casu isto, tanto magis est dicendum tale matrimonium non tenere*, &c. Idem probat Gutier. *de matr. c. 89. n. 5.* ibi, *Eam temperare quosdam, quando tantus esset dolus, vt consensum auferret, quia tunc irritaret matrimonium, quamuis ipse existimet eam moderationem non esse necessariam; ego vero in hac specie sequor, & veram censeo, atque receptam hanc limitationem; siquidem videam quòd deficiente omnino consensu sit nullum matrimonium. vt iuribus vulgaribus*, &c. 50

Et quamuis ab hac opinione videatur recedere Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 18. num. 19.* tamen quando altera pars cum qua celebratur actus, particeps fuit doli, vt in casu nostro, nemo dubitat dolum huiusmodi impedire matrimonium, vt optime probat idem Sanch. *lib. 1. disputat. 64. num. 3.* ibi: *Sit prima conclusio, quando dolus admissus per alterum sponsum, ipsoque culpae reo existente, causam dedit contractui sponsalium, sunt ipso iure irrita, ita vt sponsus deceptus,* 51

nullo modo ipsis adstringatur. Probatur, quia omnes contractus bonæ fidei ex huiusmodi dolo irriti sunt, l. & eleganter 7. in princ. ff. de dolo, & l. 57. tit. 5. par. 5. *Et ratio est, quoniam sic deceptus sponsus consensurus minimè erat, sed errore ductus consensit, in quo alter per dolum, & iniustitiam participauit; cùm ergo error inuoluntarium causet, assensusque sit per dolum & iniustitiam exortus, eius, cui alter consentiens se intendebat*
52 *obligare, inualidus, & inefficax erit, & ita omnes contractus bonæ fidei ex huiusmodi dolo irritos esse docent*, Bart. *in d. l. & eleganter, in princ. num.* 6. Ias. *in §. actionum num.* 31. *Instit. de action.* Cou. multos alios referens, *in reg. possess. par.* 2. §. 6. *in fine*, Valasc. *de iure emphyt. part.* 1. *quæst.* 5. *num.* 9. P. Molin. *de instit. disp.* 352. *concl.* 1. vbi multos alios refert, Bargalius *de dolo lib.* 1. *in* 5. *diuis. num.* 16. *fol. mihi* 170. &c.

Quartum fundamentum.

53 Cùm metus sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit reconditus, *l.* 1. *ff. de eo quod metus causa*, ibi, *mentis trepidationem*, quam ex parte metum inferentis, cùm secretò, & clam inferatur, Paris. *cons.* 53. *nu.* 6. *lib.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 116. *num.* 17. Honded *cons.* 29. *num.* 21. *lib.* 1. Gail. *lib.* 2. *obser.* 93. *num.* 19. Valençuel *cons.* 29. *num.*
54 40. *tom.* 1. Ad † eius probationem admittuntur indicia, coniecturæ, & præsumptiones, Honded. *vbi proximè*, Ioan. Franc. à Ponte *cons.* 44. *num.* 17. Seraph. *decis.* 771. *num.* 1.

Indicia autem, & coniecturæ, quæ probant, matrimonium per vim, & coactè celebratum fuisse, plures sunt, & in præsenti casu nonnullæ adsunt quæ in Ludouico noluntatem contrahendi, & violentiam arguunt.

55 Prima coniectura est, quia tempore asserti matrimonij contracti nullus aderat Ludouici consanguineus, aut familiaris, ex quo præsumptionem noluntatis, & illatæ violentiæ colligunt Alciat. *cons.* 5. *nu.* 22. Ferret. *cons.* 196. *num.* 11. Rot. *d. decis.* 326. *num.* 39.
56 *coram Greg. XV.* Seraph. *decis.* 859. *num.* 7. † Tempore enim, quo celebrantur matrimonia, adhiberi, solent pater, mater, mulieres, & tam consanguinei vxoris, quàm mariti, amici, & multi alij. Roland *cons.* 49. *n.*
57 29. *vol.* 3. † Sicut è contrario cessare præsumptionem metus in actu, in quo interuenit præsentia coniunctorum ipsius contrahentis, dixerunt Bart. & Doctores *in l. transactionem la* 2. *C. de transact.* Paul. Paris. *cons.* 26. *num.* 68. *lib.* 3. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *verb. metus num.* 149. Verùm adhuc Sanch *de matrim. lib.* 4. *disp.* 12. ex amicorum, & coniunctorum præsentia metus præsumptionem non cessare, sed tantùm cogi allegantem metum ad probandum grauiorem illum fuisse, & ad clariores probationes afferendum certius esse affirmat.
58 Secunda, quia constat matrimonium huiusmodi portis clausis celebratum, ex traditis per Alexand. *cons.* 99. *sub num.* 4. *lib.* 3. Hippol. Rimin. *cons.* 77. *num.* 18. & 19. *inter matrimonialia Zilleti*, Menoch. *de præs. lib.* 3. *præs.* 126. *num.* 26. *cum seqq.* Rot. *d. decis.* 326. *num.* 37. *coram Gregor. XV.* & *decis.* 643. *num.* 20. *part.* 1. *recentior.*
59 Tertia, quia probatur famulos dictæ Iosephæ ad fores adfuisse, impedientes ne vllus introiret dum celebraretur matrimonium, Menoch *d. li.* 3. *præs.* 4. *n.* 8. Farin *fragm. crimin. part.* 2. *verb. metus num.* 28. Rot. *d. decis.* 326. *num.* 38. *coram Gregor. XV.*
60 Quarta, quia arreptò pallio per pædagogum Ludouicus intus adductus, & inclusus, ac custoditus iustè timuit, Hippol. Rimin. *consil.* 77. *num.* 19. *inter matrim. Zillet.* Paul. Paris. *d. cons.* 53. *num.* 53. *lib.* 4. ibi, *& quæsiuit pluries inde exire, & eidem non fuisset concessum, nec permissum*, &c.

Quinta, quia dum à pædagogo educeretur, dixit 61
se nolle contrahere, & expresse repugnauit, ac protestatus est, Rot. *d. decis.* 326. *num.* 6. & 7. *coram Gregorio XV.* Hippol. Rimin. *cons.* 77. *num.* 24. *inter matrimonialia Zilleti*, ibi, *Et ex dicta repugnantia nolendi aliquam in vxorem accipere, metus arguitur in matrimonio postea contracto*, Alexand. *d. cons.* 98. *col.* 2. *vol.* 3. &c. † Quæ quidem protestatio in dicto Ludouico 62
defectum consensus, & noluntatem contrahendi ostendit, Rot. *decis.* 263. *num.* 6. *apud* Farin. *tom.* 2. *crimin.* Socin. sen. *cons.* 27. *nu.* 14. *vol.* 3. vbi dicit † quòd 63
protestatio declarat consensum abesse ab actu, quem sequitur Aym. *cons.* 114. *num.* 6. *in princ.* August. Berot. *cons.* 35. *num.* 19. & 20. *vol.* 1. Franc. Monald. *d. consil.* 5. *num.* 14. *vol.* 2.

Sexta, quia nimis celeriter fuit hoc matrimo- 64
nium contractum, quæ celeritas fraudem arguit, & metum inducit, & creditur fraudulenta ne superueniret aliquod impedimentum, Rot *d. decis.* 326. *num.* 36. *coram Gregor. XV.* & *decis.* 643. *num.* 20. *par.* 1. *recentior.*

Septima, quia insolito modo, mediante scilicet 65
quadam pecuniarum summa promissa dicto pædagogo, cœpit ille tractare de huiusmodi matrimonio, ex quo arguitur non bona fide cœptum, vt ponderauit Rota *coram Seraph. decis.* 771. *num.* 5. ibi: *Primo se offert initium huius negotij, quod pendet à tractatu inito.* Et paulo inferiùs, ibi: † *Et conuentione soluendi* 66
certam pecuniarum summam, qui tractatus cùm multùm ab vsitata, & recta via tractandi matrimonia recedere videantur, vtique arguit non bona fide cœptum fuisse negotium, &c. † Vnde ex serie facti dolosa, cir- 67
cunstantiis, & modo tam insolito argui nón bonam fidem tradit etiam Alexand. *d. cons.* 99. *num.* 7. *lib.* 3. Paris. *d. cons.* 53. *num.* 55. *lib.* 4. Rot. *d. decis.* 326. *num.* 35. *coram Gregor. XV.*

Octaua, quia statim, quòd Ludouicus fuit in li- 68
bertate positus, quamprimum tutè potuit, reclamauit, aufugit, & ad assertam sponsam nunquam ampliùs reuersus fuit, Rot. *d. decis.* 643. *num.* 16. *par.* 1. *recentior.* Petr. de Barbobus *cons.* 24. *num.* 7. *inter consilia matrim. Zilleti*, ibi: *Secundùm hoc probatur ex fuga dicti Ludouici, qui facta dicta desponsatione aufugit quamprimum tutè potuit; quæ fuga est manifesta, & vrgens præsumptio quòd voluntariè non consensit dicto matrimonio, vt est* text. *& ibi* gl. 1. *quæst.* 1. *cap. constat, & in cap. ad id*, & ibi etiam glos. *extra de sponsal. faciunt quæ habentur* 14. *dist. cap. si Rector, vers. Rectorem, &* † *nunquam ad eandem domum postea regressus est*, &c. 69
Rot. *decis.* 643. *num.* 17. *par.* 1. *recentior.* ibi: *Præsertim, quia nec exinde Emmanuel vnquam rediit ad domum Blanchæ*, Paris. *d. cons.* 53. *num.* 56. Rimin. iun. *consil.* 362. *num.* 80. Fab. Turret. *cons.* 28. *num.* 12. *Sed* † *statim* 70
de vi sibi illata, & matrimonio nulliter contracto in iudicio litem mouit, &c. eadem Rot *d. decis.* 643. num. 16. ibi, *Conquestus fuit de vi sibi illata, & de matrimonio per metum contracto.*

Nona, quia aderat publica vox, & fama in hac 71
Curia, quòd assertum huiusmodi matrimonium fuerat metu contractum, ac proinde nullum, Rot. *decis.* 779. *num.* 8. *par.* 1. *recentiss.* ibi, *Septimò demum omnes in summario, num.* 2. & 3. *dicunt de omnibus prædictis fuisse publicam vocem, & famam, quæ ad metum probandum est pariter multum considerabilis*, Cæpol. *cons. ciuili* 2. *n.* 3. & 8. Menoch. *d. præs.* 4. *num.* 21. & *d. præs.* 126. *num.* 22. *lib.* 2. Cardin. Seraph *dec.* 859. *num.* 7. & ipsemet Menoch. *lib.* 3. *præs.* 26. *num.* 22. &c.

Et licet admittamus, quamlibet ex his coniectu- 72
ris per se solum non sufficere ad faciendam plenam, metus

metus probationem, omnes tamen insimul plenè probant, cùm tendant ad eundem finem, Franc. Personal. *cons. 23. ex num. 14. lib. 1.* Hippol. Rimin. *consil. 52. num. 112. lib. 1.* Cephal. *cons. 608. num. 58. & 59. vol. 4. l. 11. tit. 4. par. 3.* vbi Greg. Lopez *verb. Por grandes sos pechas* D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matr. par. 1. ex n. 79.* & in terminis Petr. de Barbobus *cons. 24. n. 30. & 31. inter matrim. Zilleti par. 1.* Franc. Monald. *d. cons. 5. n.*
73 *13. 14. 21. & 94.* † Vbi dicit, quòd ad probandum metū admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ, maximè quando coniecturæ sunt propinquæ, & immediatæ ad actum, vt in nostro casu, tunc enim coniunguntur, & sufficiunt ad declarandum nullum matrimonium, vt contra Salicet. resoluit Rot. *decis. 260. num. 2. & 5.* apud Farin. *tom. 2. crim.* vbi *num. 4. & 5.* his ferè circunstantiis concurrentibus in nostro casu, & nonnullis aliis eadem Rota nullum declarauit quoddam matrimonium, adiudicans pro sufficienti probatione illas in vnum coniungendo, sicut ex ea clarè patet in illis verbis, ibi: *Ex circunstantijs insuper in actu matrimonij multa se offerebant, metus videlicet, nimia festinantia, clausura ostij, præsentia virorum armatorum exteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione deducta, quæ saltem simul iuncta metum sufficienter probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis; quæ multum conferunt ad probationem metus,*
74 &c. † Esset enim multum inuerisimile, quod stantibus tantis circunstantiis in nostro casu libertatem, & consensum excludentibus, capi possit præsumptio alia in contrarium; Rota enim solet inuerisimilitudinem huiusmodi pro metu præsumendo in matrimonio considerare, vt *in d. decis. 326. n. 6. coram Greg. XV. & d. decis. 643. num. 19. in fine p. 1. recentior.*
75 Quomodo verisimilitudinem habere, aut bonus quilibet vir sibi persuadere potest, matrimonium huiusmodi fuisse libero consensu contractum, si ante illius celebrationem tot geminatæ processerunt declarationes, & protestationes noluntatis, tot fugæ, auersio, & repugnantia ad contrahendum, nimia festinatio, consanguineorum, & famulorum absentia, ostij clausura, & alia plura, quæ supra ponderamus, quæ sanè libertati repugnant, & inducunt metum, maxime in adolescentulo vix quindecim annorum. Quare Iudices debent attentè perscrutari facti contexturam, præsumptiones insimul, & distinctè; licèt enim aliqua per se considerata non inducant nullitatem, tamen omnia simul iuncta poterunt plenam probationem ad inducendam nullitatem facere, & sic pro ea ferre sententiam tenentur, vt in his terminis notat Franc. de Rauena *cons. 64. num. 10. inter*
76 *matrim. Zilleti num. 10.* ibi, † *Et quia istud debet probari, quòd matrimonium fuit conditionaliter contractum, & non purè, aduertat dominus iudicans, quòd in materia approbationum Iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationis,* l. 1. §. idem Diuus, ff. de testib. *vt pulchrè declarat* Bald. in l. spa-
77 donem, §. qui pulchra, ff. de excus. tutor. † *habet enim in probationibus locum, illud: Quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt notatur in* l. 2. in princ. ff. de excus. tutor. in cap. cùm causam, de prob. & in cap. accedens il. 2. vt lite non contest. & in cap. cùm dilectus, de success. ab intest. &c. Et paulo inferiùs *num. 12.* ibi, *Et ideo dixit Ioan. de Imola* in cap. ex ore, de his quæ fiunt à mai. parte Cap. *Quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt est text. etiam in materia, & ibi* Abb. in cap. præterea, de testib. *Et ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illa simul iungere, quæ simul iuncta poterunt plenam probationem facere, & sic ferre sententiam. Ex multis enim deductis coram se potest animi sui motum informare, vt dicit text.* in cap. cùm ad Sedem, in fine, de restitut. spoliat. † Nam, vt ait Bald. in cap. cùm causam, in 78
princ. ante num. 1. de probar. *ex multis imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantijs fit perfecta harmonia,* &c. sequitur plures referens Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 35.* Abb. *not. 1. in cap. præterea 27. de testib.* Aretin. *in cap. veniens 1. n 25. ad fin. & ibi* Felin. *num. 13. eod. titul.* idem Aretin. *cons. 13. num. 9.* Dec. *cons. 577. num. 12.*

Non obstant quæ contra testium dicta de metu 79
deponentium opponuntur, ex quibus videtur de eorum fide multum diminui, ac proinde plenè non probari illa, quæ ad inualidandum matrimonium suprà ponderauimus, & pro stabiliendis quatuor proximis fundamentis adduximus. In primis importunæ, & instantissimæ pædagogi suasiones plurium testium numero probantur, at eiusdem pædagogi vis illata Ludouico tempore contracti matrimonij, ostij clausura, & alia ex quibus metum induximus numeris superiùs adductis, pariter per tres testes probantur, iuncta vltima dicti pædagogi depositione dum in extremis laboraret.

Testium numerum sufficientem, & superabun- 80
dantem esse non dubitatur, quia minor ad tres accedit, cùm duo tantùm, tam masculi, quàm fœminæ sufficiant ad probandum metum in causa matrimoniali, siue de coniungendo, siue de separando matrimonio tractetur, *cap. super eo. d. 2. & ibi* Abb. omnino videndus *num. 2. de testib.* Henric. Boich *in cap. quoniam, num. 2. eod. tit.* Socin *cons. 31. num. 13. & seq. vol. 2.* qui hanc communem opinionem dicit, & ita quotidie seruari testatur latè Franc. Monald. *d. cons. 5. num. 81. cum seqq. vol. 2.* Immo † ad probandum me- 81
tum sufficit vnus testis de visu, si insimul probetur famam fuisse, & esse quòd matrimonium metu fuerit contractum, prout in nostro casu, sicut tenent Bald *cons. 162. lib. 4.* Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præs. 7. num. 5. in fine*, vbi etiam dicit metum probari per vnum testem, iuncta aliqua alia præsumptione, Cardin. Tusch. *lit. M. concl. 224. num. 11.* Sicut etiam plenè probatur per vnum testem de visu, si alij deponant de auditu, quamuis non dicant à quibus audiuerint; Nicol. Boër. *decis. 101. num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 1057. num. 7.* Cuman *cons. 78. n. 3.* Honded. *cons. 29. n. 35. vol. 3.* Farin. *fragm. crimin. par. 2. verb. metus n. 170.* Franc. Monald. *cons. 5. num. 9. & 10. vol. 2.*

Obiectio autem de testium inhabilitate admit- 82
tenda non est, quia aliàs constat de eorum idoneitate, & quòd essent omni exceptione maiores, quāuis hæc qualitas non requiratur, vbi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus, secundùm Purpur. *cons. 579. num. 11.* Sed admittuntur, qui aliàs non admitterentur, Alexand. *cons. 156. num. 15. lib. 5.* Honded. *cons. 29. num. 24. lib. 1.* & his non relatis tenent Monald. *d. cons. 5. num. 96.* & censuit Rot. *decis. 147. num. 4. & 10. par. 1. recentior.* † Vn- 83
de etiam testes singulares probant vim, & metum, Surd. *cons. 395. nu. 26.* Grammat *decis. 5. num. 15.* Rot. *decis. 326. num. 47. coram Gregor. XV.* Cùm enim omnes probare intendant vnum totum, & factum integrale, & perfectum, nempe quòd Ludouicus fuerit compulsus, & per vim contraxerit, plenè probant, licèt in suis dictis singulares singularitate adminiculatiua, non verò diuersificatiua existant, ad notata per Abb. *in cap. licèt ex quadam, nu. 11. & seqq. de testib.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. quæst. 64. num. 160.* Rot. *decis. 260. à num. 21.* apud Farin. *lib. 2. crimin.*

Cùm ergo ex testium depositionibus notoriè 84
probetur metus in casu, & ad effectum de quo agitur,

tur, nihil obstant, probationes aliæ, licèt vberiores, de enixa voluntate contrahendi, quia magis creditur duobus testibus de metu, quàm mille de spontanea voluntate deponentibus, iuxta doctrinam Innoc *in c.super hoc,n.2.de renunciat.* à qua in iudicando, & consulendo non esse recedendum asserit Anton.Corset.*in suis singularib.verb.testis* 10.Curt.iun. *cons.*28. vbi quòd hanc conclusionem omnes sequuntur, Card. Alban. *in lucubrat. ad* Bart *in rub.ff. quod metus causa, num.*2. Ias.*in* §. *quadrupli num.*71. *Instit.de actionib.* Sanch.*de matrim.lib.*4. *disp.*27.*num.* 1. Franc. Monald. *d.cons.*5. *num.*109. vbi refert Baldum dicentem, quòd metu probato quasi impossibile sit probare contrarium, Alexand.*cons.*99.*num.*8.
85 *& seq.lib.*3. † Immo testes qui probato metu intendunt probare spontaneam voluntatem, sunt suspecti de falso, idem Alexand.*d.cons.*99.*in fin.* Ratio autem huius resolutionis est; quia testes deponentes de metu deponunt de actibus positiuis illum inducentibus, & qui sensu percipi possunt: at vero deponunt de secretis, & quæ illis incognita sunt, vt eleganter considerat Bald. *in tract. schismatis in princ. num.*29.
86 in illis verbis. *Item*, † *nemo alienam conscientiam nouit, vt notatur* in l.2. C. quando fiscus, vel priuatus, *nisi Deus, qui corda scrutatur, quia est vbique per potentiam, per scientiam, & per influentiam, est enim vbique, quia semper fuit vbique. Homo autem est animal paruum, nesciens quid velit alius, cùm plerumque nescit homo, quid velit ipsemet. Vnde Seneca, Nescit homo quid velit, nisi in eo momento quo vult. Et sic quilibet est in suo dicto singularis. Facit quod eleganter notat Innoc.* extrà de renun.cap.super hoc, *vbi refert quosdam dicere, quòd si per duos testes probetur violenta spoliatio, non valet aliquid probatio tentans probare spontaneam voluntatem, etiamsi per centum testes hoc probaretur, quoniam non possunt scire intentionem, quæ soli Deo cognita est, & de inuisibili, & quæ non audiunt nec sentiunt, ferunt testimonium, de quo nulla potest esse certitudo, quia oculus non vidit, sicut requiritur ad probandum verum actum hominis, sicut pulchrè notat Dyn.* ff.de qua plus, arc.l.2. *Vnde apparet, quod actu exteriori probato, id est, metu, actus interior, id est, voluntas probari non potest,* &c.

87 Et quamuis Sanch. *d.disp.*27.*num.*2. *&* 3. limitet hanc conclusionem, vbi concurrunt spontaneæ voluntatis præsumptiones, veluti quando matrimonium contrahitur in præsentia Iudicis, vel amicorum; nihilominus tamen hæc limitatio in nostro casu locum habere non potest, quia non solum defuerunt spontaneæ voluntatis præsumptiones, & cõsanguineorum, ac amicorum præsentia, sed etiam plures metus coniecturæ, & præsumptiones ibi interuenerunt, vt suprà ostendimus; quibus stantibus absque dubio magis credendum duobus testibus de metu, quàm mille de spontanea voluntate deponentibus, vt post alios aduertit Menoch.*de præsump. lib.*3.*præs.*126.*num.*31. ibi, *Illud quoque obseruandum hic est ex iam dictis, quòd quando aliqua extat coniectura illati metus, magis creditur duobus testibus de metu attestantibus, quam mille de voluntate spontanea deponentibus,* ita Alciat. *in tract.de præsumpt.reg.*3.*præs.* 7.*num.*4. *& in resp.*5. *in fine, qui ita intellexit Innoc.* in cap. super hoc, de renunciat. *& Angel.* in l.vlt. in princ.ff.quod metus causa, *ita etiam declaratur quod scripsit Capol.* in caut.134. Tempore meo, *cùm dicit*
88 † *quod magis creditur testi asserenti matrimonium fuisse metu contractum, quam alijs, qui sponte confectum dixerunt,* &c. Vnde Ludouici testibus metum probantibus magis credendum est, quam aliis Iosephæ de spontanea voluntate deponentibus, vt bene prosequuntur Nicol.Euerard.*cons.*4.*n.*4.*inter matrim.* Zilleti *tom.*2.Ioan.Gar.*de nobil.gl.*17.*n.*17. Ant.Gam.*Lusit.decis.*346.*num.*3. Valençuel.*cons.*29.*num.*61.*tom.*1.

Vltrà dictos tres testes de metu, & vt plenè deponentes, quorum vnus iam mortuus est, ex cuius morte multum roboris additur ad fidem ipsius depositionis, quia mors fidem auget probationum, vt optimè tradit Aym.*cons.*6.*n.*61. adest depositio pædagogi in articulo mortis facta idem attestantis, licèt priùs contrarium testificatus fuerit, & ob id videatur non esse dandam fidem tali depositioni, iuxta doctrinam Bart *in l.si quis in graui,*§.1.*ff.ad Sillan.* vbi dicit, quòd si testis examinatus in causa deposuit contra Titium, postea in articulo mortis dicit se deposuisse falsum, non præiudicat aliis, quia licèt aliqui Bartolum sequantur existimantes secundam depositionem in articulo mortis factam non valere tanquam extraiudicialem, & sine fundamento; tamen † alij contrarium meritò sentiunt, cùm timor moriendi, & accedendi ad iustũ Dei tribunal æquiparetur iuramento; ad notata per Ias.*in l. admonendi in* 2.*lect n.*128.*vers.Itẽ aduerte,ff.de iureiur.* Alciat *de præsumpt.lib.*3.*præs.*4.*n.*5. Crauet *de antiq.temp.par.*1. *sect.*4.*n.*43.*& cons.*158.*n.*7. Cephal.*cons.*225.*n.*8. Gail. *lib.*2.*obseru.*48.*n.*2. Decian.*cons.*20.*n.*18.*lib.*2. Magon. *Florent.decis.*95.*n.*8. Tum † quia certius est vltimæ declarationi factæ in articulo mortis esse standum, cùm in illa hora nemo immemor sit salutis æternæ, nec præsumatur velle veritatem occultare, vt considerant Calderin. *cons.*15.*de vsuris*, Alban.*cons.*223.*à num.*14.*lib.*2. Hippol.Rimin. *cons.*58. *num.*29. *lib.*1. Roland.à Valle.*cons.*37.*n.*2. *lib.*3. Pedrocha *cons.*40. *num.*29.*lib.*1.& eleganter ex Sebast. Medices *in tractat.de morte*, tradit Dionys.Gothofred.*in l.sancimus, C.ad leg.*Iul.*repetun. lit. H.* ibi, *Præsumitur nemo moriens immemor salutis vitæ æternæ, vide* Alciat. *præs.* 39.*num.*3.*Vnde colligunt † morientis confessiones, scripturas, responsa euidentius probare, quam aliorum, cùm in extremis constituti non præsumantur immemores cœlestis vitæ, quòd videlicet vitæ æternæ, iudicio diuino proximos se videant.* eleganter Hippol.de Marsil.qui præstantiùs cæteris materiam pertractauit, *in rub.de fideiuss.ex num.*39. *vsque ad* 45. qui agit de prædicta doctrina Bart. *in d.* §. *si quis moriens*, & dicit, quòd procedit in criminalibus, vel in moriente, qui non esset compos mentis, sed vacillaret, vt communiter accidit in morituro de proximo, secus in morituris de proximo, qui fruuntur intellectu, & vera cognitione, quia huius declarationi factæ in articulo mortis standum est, quamuis ex illa resultet tertij præiudicium, in cuius fauorem iam deposuerat, vt tenet *ibidem num.*43. ibi, *Attamen forte idem posset dici, † quoad præiudicium tertij, cùm talis in extremo vitæ suæ confitens præsumatur dicere veritatem, nec præsumatur indebitè, & contra veritatem velle obesse tertio, quilibet enim præsumitur memor salutis æternæ.* l. fin.C.ad leg.Iul.repet.c. sancimus.1.q.7. *& maximè ille, qui laborat in extremis, contra quem non potest cadere aliqua præsumptio, quòd mentiatur, quia si vnquam habetur veritas ab homine, habetur quando est recessurus ab hoc seculo,* &c. Aym.Crauet.*cons.*6.*n.*51.*&* 52. ibi, *Et † licèt Baldus dicat, quod non omnis moriens est sanctus Ioannes Baptista, tamen à communiter accidentibus videmus, quòd infirmantes magis quærunt salutem animæ, quàm benè volentes, ideo infirmitas corporalis plerumque augmentat fortitudinem cordis,* gl. *in c fundamenta in ver.firmitatem de elect.lib.*6. &c. † Quod absque dubio procedit, quando morientis confessio iuuatur cõiecturis, & præsumptionibus metus, prout in casu nostro, tunc enim tali confessioni, siue declarationi omnino standum esse, tenent Hippol. de Marsil.*in d.rub.de fidei.n.*42.& Menoc.*d.cons.*24.*n.*8.

Superest

96 Superest nunc vt ad oppositiones superius in principio adductas respondeamus, quibus satis, abundéque satisfactum fuit per doctissimum D. Blasium Gondisaluum à Ribero, in Regiis Tribunalibus huius Curiæ Maritensis, Serenissimi Infantis, pauperum carceratorumque sanctæ Generalis Inquisitionis Aduocatum, cuius eximium in perscrutando ingenium, in scribendo laborem, in dicendo elegantiam non semel admiratus sum, & qua decet veneratione obseruo, veneror que.

Responsio ad primam obiectionem.

97 Metum non præsumi minimè negatur, & in specie, & non in genere probari debere, vt cum infinitis propemodum tenet Farinac. *fragm. crimin. p. 2. verb. metus n. 167. cum seq.* Negamus tamen in hoc euentu non probari, vt ex dictis constat: & ideo probato metu ex superiùs adductis, insurgit matrimonij nullitas, & euacuatur præsumptio, quæ stat pro eius validitate.

98 Illa autem quæ deducitur ex *d. l. fin. ff. quod metus causa*, non semper concludit, neque consequentia certa est, videlicet, in Curia actus gestus fuit; ergo voluntarius, quia verisimilitudo hæc vltra quàm quòd aliquas patitur limitationes, non procedit in casu nostro, si aduertamus ad validitatem contractus matrimonialis requiri consensum qualificatum, nempe ex omni parte liberum, vt alij dicunt, cum plena libertate, aut sine vllo metu cuiuscunque rei, *l. fin. C. de sponsal. l. Titia, ff. de verb. oblig. l. 2. ff. de in-*
99 *utilibus stipul.* Et ita † libertas ibi non est, vbi interuenit metus, vt apparet ex diffinitione metus, & libertatis, quia trepidatio mentis dicitur metus, & nisi vi, aut iure prohibeatur, quod est libertatis effectus, & definitio, *l. libertas, de instit. & iure, §. 1. Instit. de iure person.* & ita metus est auersio quædam, quæ necessariò opponitur liberæ voluntati.

100 Hinc est quòd quotiescunque ad substantiam alicuius actus requiritur dispositio qualificata, Iuri non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omnino qualificatus, & requisita exteriori solemnitate vallatus, vt per gl. celebrem, & singularem *in cap. significasti. 33. quæst. 5.* qualitas enim infirmat, & qualificat subiectum, vt voluit gl. etiam singularis *in c. sta-*
101 *tutum, de elect. lib. 6.* † Sed in contractu matrimonij, vt dicebamus, requiritur voluntas libera, & sic desideratur voluntas simul, & libertas; ergo si adest voluntas, & non libertas, sequitur euidenter, quòd non est satisfactum Iuris dispositioni, vt probatur à simili *in cap. vbi periculum, §. cæterùm, de elect. lib. 6.* vbi requiritur in quocunque actu eligendi libertas, & voluntas; ergo si in eo interuenit voluntas, & non libertas, non potest dici electio, quia non verificatur in voluntate, & libertate, *l. si hæredi plures, ff. de condit. institut.* Probatur etiam à simili *in auth. Sacramenta puberum, C. si aduersùs vendit.* & in propriis terminis *in cap. cùm locum, de sponsal.* Vbi ad matrimonium est tantùm sufficit consensus purus, sed etiam requiritur cum plena libertate, & securitate, gl. communiter tenet hanc partem, quòd matrimonium sit ipso iure nullum, dummodo interueniat metus, qui in constantem virum, seu fœminam constante incadit respectiuè, Ioann. Franc. à Ponte *cons. 44. sub n. 8.* Sanch. *d. lib. 4. de matrim. disp. 20. n. 15.* Philip. Paschal. *de viribus patriæ potest. par. 3. c. 2. n. 3. & 4.*

102 Iuxta ea igitur, quæ dicta sunt, nihil referunt deducta ex *d. l. fin. ff. quod metus causa*, & consilium Pauli Parisij, tum etiam, quia eo tempore Ludouicus nondum quindecim annos compleuerat, & ob id parum expertus ad præcauendas fraudes sui pædagogi, & ad effugienda ipsius, & aliorum stratagemata, quia pueri, in quibus nullus est vsus propter imperitiam ætatis, non percipiunt tam facile dolosa facta, ad notata per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 50. num. 31.* Bobadil. *in sua Politica lib. 1. cap. 7. num. 3.* Et ideo ex aduerso erat probandum, potuisse Ludouicum discedere, & vim à pædagogo sibi illatã præcauere, vel aufugere, vt considerat ipsemet Paris. *d. cons. 170. num. 22. vol. 4.* ibi, *Poteras discedere, & exire domo, in qua moram trahebas, & inde aufugere.* Vnde cùm non fuerit in sua plena libertate, actus remanet omnino nullus, vt cùm multis tenet Aloys. Ric. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 15. n. 4. part. 2.*

Responsio ad secundam obiectionem.

Nec etiam obstant illa, quæ pro validitate huius 103 matrimonij secundo loco adduximus, quia antecedentia ibi considerata non emanarunt à Ludouico, sed fuerunt à pædagogo meditata, & nomine Ludouici facta, & per illum aliquandò saltem permissa, poterant enim hæc fieri non animo contrahendi, nec ex eo quòd actum præcesserit voluntas, etiam ad hunc effectum, inferri potest, quòd actus fuerit sponte celebratus, si aliunde constet metum in illo interuenisse, vt optimè, & singulariter probauit Rot. *decis. 784. num. 5. part. 1. recentiss.* ibi: *Nec obstare visum fuit quod matrimonium dici debeat voluntarium tanquam contractum post sponsalia de futuro spontanea, & iurata, per duas decisiones, iuxta doctrinam Butrij* in c. requisiuit num. 3. *& Præpos.* nu. 2. vers. soluit, *D. Antonin. de sponsal. Quia cùm constet metum in illo interuenisse, sponsalia voluntaria præcedentia, nihil operantur, sed matrimonium remanet nullum, vt* in d cap. requisiuit *declarant Abb.* num. 2. *& Alexand. de Neuo* num. 2. *Ias.* in l. Titia num. 5. vers. Tertiò amplia, ff. de verb. oblig. *Fortun. Gar.* in repet. cap. 1. num. 121. vers. Contraria ratione, de pact. *Ferret.* cons. 117. n. 6. & per tot. *Cou.* in epit. de sponsalib. in princ. eod. tit. par. 1. cap. 4. num. 6. *Gabr.* cons. 186. num. 12. lib. 2. *Card. Mantic.* de tacitis & ambig. conuention. lib. 3. tit. 17. num. 9. *& fuit dictum etiam in alia decisione, in fine, quod procedit etiamsi metus ex propria culpa interuenerit, text.* in d. cap. veniens el. 2. *& ibi expressè* glos. fin. vers. Et est sic, de sponsal. *& Ias.* in d. l. Titia num. 5. vers. Notabiliter, *Monter.* d. decis. 45. num. 21. vers. *Nec obstat*, &c.

Cum ergo probetur metum interuenisse paulò 104 ante matrimonium, & semper Ludouicum extitisse in potestate, & custodia pædagogi metum inferentis vsque ad ipsam celebrationem inclusiuè, & paulo pòst, præsumitur eam factam durante eodem metu, etiamsi in ipso actu contracti matrimonij ostenderit hilarem vultum, quia ex hoc non purgatur metus antecedens, in terminis tradit Nicol. Euerar. *d. cons. 4. num. 21.* dicens, † quòd præsumitur semper 105 durare metus, quandiu metum passus est in potestate, & custodia ipsius metum inferentis, nec purgant illum metum quicunque actus voluntatis spontanei per ipsum metum passum quomodocunque facti, immo magis ipsum metum confirmant, & quòd sub spiritu timoris nunquam purgatur metus, cùm ipse ceruicibus inhæreat, immo quòd magis confirmantur ex actibus apparenter spontaneis, tradit etiam Hippol. Rimin. *in d. cons. 77. num. 34. tom. 1.* ibi, † *Sicut nec etiam dicitur purgatus metus ex osculo per* 106 *Martinellum dato Catiuellæ, & refectione sumpta cum cæteris, vt in terminis considerat Alexan.* cons. 99. col. 3. vol. 3. *Andr. Sicul.* cons. 54. num. 28. vol. 1. *& pulchrè tradit Ruin.* cons. 122. col. 2. & 3. vol. 4. &c.

Vnde risus in ipso actu contrahendi non est indi- 107 cium

cium consensus, vt tenent Abb. antiq. *in cap. super hoc, de renunt.* Ioan. Andr. Anton. de Butrio, & Ioan. de Imola, Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 110. *num.* 15. Monald *d. cons.* 5. *num.* 106. ibi, *Quod in actu contrahendi riserit, & hilari vultu contraxerit, quia dicta probatio insufficiens est*, &c. Alciat. *cons.* 5. *num.* 38. *lib.* 1. ibi, *Quid si puella rapiatur, deinde desponsetur, quamuis in illa desponsatione interuenerit risus, vel osculu; præsumitur tamen durare metus, & fingit risum; & ratio est, quia cùm sit in potestate raptorum, merito præsumitur durare ipse metus*, &c.

108 Nec quicquam facit repetitio responsionis datæ Parocho à Ludouico, quę videtur spontaneam suam voluntatem denotare, quia hoc debet tribui metus, & turbationis effectui, ex quo augeri ipsius præsumptionem tenent Bald. *in tract. schismatis in princ. num.* 29. sequitur Nicol. Euerard. *d. cons.* 4. *num.* 16. vbi subdit, quòd etiam per hæc verba, *sponte facio*, per metum passum tempore metus prolata, non purgatur metus, sed geminatur, arg. *l. doli, §. diuersum, ff. de nouation.* & in fortioribus terminis Riminald. *d. con.* 77. *num.* 33. ibi, *Vt daret contractum, & Catinella diceret*, dicti de si, *talia enim verba non purgant metum, sed illum geminant eius causa subsistente*, &c.

109 Ex eo maximè, quia cum metus, seu coactio violenta, importunæ suasiones, & instantissimæ preces probentur, quæ sufficiant ad hoc matrimonium annullandum, ex coniecturis, & aliis signis consensum significantibus non censetur probata voluntas, nec excluditur metus, vt in his terminis eleganter consuluit Nicol. Euerard. *cons.* 4. *num.* 2. *inter matrimon. Zilleti, tom.* 2. ibi, *Tamen illa non procederet quando interuenisset metus, seu coactio violenta, nam illis interuenientibus non probatur voluntas & consensus ex coniecturis; imo quod plus est, etiam non probatur ex claris verbis consensum, & voluntatem significantibus*, &c.

110 † Et paulo inferiùs, *Quòd quando apparent signa extrinseca violentiæ inducentia metum præsentem, non probatur animus, neque cõsensus, etiamsi probetur, quòd quis animo læto, & iucundo id fecit: & quod plus est non admitteretur secundùm eos ad probandum actum fuisse sponte factum saltem per directum dum id sit improbabile*, &c. Alexand. de Neuo *inter cons.* Alex. *cons.* 99. *n.* 10. *lib.* 5. ibi, *Non admittitur talis probatio, quia quacunque sint signa interiora demonstratiua lætitiæ, nullius sunt fidei, ex quo apparent signa de extrinseco metu, nã animum intrinsecum nullus cognoscere potest, & multis fingunt se ridere, qui timent. Vnde Iura & Doctores voluerunt, quod si apparent signa metus, non admittatur volens per lætitiam similia probare etiam metum purga-*
111 *tum, quia animus cognosci non potest.* † Idem tenet Seraph. *decis.* 851. *num.* 6. Gama *Lusit. decis.* 346. *n.* 3. ibi,
112 † *Et quamuis nonnulli aderant testes, qui affirmare videntur spontaneam, & hilarem voluntatem vidisse mulieris ad contractum gerendum, magis tamen credendũ est duobus testibus affirmantibus metum incussum fuisse, quam centum deponentibus de spontanea voluntate*, &c.

Nec pariter confessio Ludouici post contractum matrimonium facta, quando sub iustitiæ ministris, & custodia pædagogi adhuc erat, ei in aliquo præ-
113 iudicare potest, quia est extraiudicialis, & ideo contra illum non probat etiam de Iure Canonico, Natt. *cons.* 101. *num.* 14. & 15. Ioan. Bapt. de S. Seuerino *in repet. l. admonendi col.* 66. *de iureiur.* Abb. *in cap. nisi clerici num.* 16. *vers. Primo casu, de iudic.* & meliùs *in cap. si cautio num.* 6. *de fide instrum.* Hercul. *in tract. de probanda negatiua num.* 148. *vers. Quadragesimosextò fallit*, & hoc pro indubitato tenere Canonistas dicit Castren. *cons.* 155. *lib.* 2.

114 Tum quia cùm hæc fuerit extraiudicialis, & absque iuramento facta, non debet præualere alteri iudiciali, & iuratæ, vt tenet August. Beroi. *cons.* 149. *num.* 12. *lib.* 1. Menoch *cons.* 84. *num.* 75. Surd. *cons.* 449. *num.* 10. sicut similiter testis depositioni extraiudiciali non creditur quando adest alia posterior iudicialis iurata, vt per glos. *in cap. cum causam, de testib.* Cou. *lib.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 7. Beroi. *decis.* 108. *num.* 3. Clar. *§. fin. quæst.* 53. *num.* 11. hocque ea ratione affirmant, scilicet ob iuramenti religionem, & iudicis auctoritatem, *cap. sicut nobis, de testib. cap.* 1. *in princ. quid sit inuestitura.* Et ideò potiùs præsumendum est Ludouicum perturbatum & meticulosum fecisse declarationem illam extraiudicialem, quàm quòd noluisset peierare aliter affirmando in sua confessione iurata cum tanto propriæ conscientiæ detrimento, August. Beroi. *d. cons.* 149. *n.* 12. *lib.* 1. Menoch. *d. cons.* 48. *num.* 75.

115 Tum etiam, quia prætensa confessio de matrimonio sponte contracto fuit actus matrimonio posterior, qui sanare non potuit defectum consensus in eius celebratione interuenientis, constando pro-, vt constat de meticuloso principio, vt benè per Barbat. *cons.* 54. *lib.* 1. Hippol. Rimin. *d. cons.* 77. *num.* 29. Rot. *decis.* 326. *num.* 1. *coram Greg. XV.*

116 Non obstat asserta geminatio ipsius confessionis extraiudicialis, quæ videbatur ex hoc posse confitenti præiudicare, ex Bart. *in l. cum scimus. C. de agric. & cens. lib.* 11. & aliis, quia multipliciter respondetur.

117 Primò, quia geminatio non probatur, nisi per duos testes, qui cùm sint in dicto suo singulares, non probant extraiudicialem confessionem, & multo minus illius geminationem, Seraph. *decis.* 1156. *num.* 1. & 2. & *decis.* 1172. *num.* 5. vbi dicit confessionem extraiudicialem non probari per testes singulares, etiam singularitate adminiculata.

118 Secundò, quia fuit præcipitata, & indeliberata, & ideo nõ potest præiudicare, secundùm Abb. & Imol. *in cap. cùm venerabilis, de except.* vbi Paul. Paris. *in repet. num.* 24. *tom.* 4. *repetition.* ibi, *Quòd confessio præcipitata, & indeliberata, ac repentina non præiudicat, secundùm* Abb. *& immo hic volentes idem esse in confessione facta calore iracundiæ, per text. iuncta glos.* in cap. ex litteris, infrà de diuort. *& vide Imol. & Abb.* in cap. fin. suprà de confessis, *& Modern.* hîc col. 5. *in fine, multa cumulantes circa actum factum præcipitanter, & ex abrupto, ad quæ etiam vide notata per* Alex. *& alios* in l. 2. C. de edendo, *& per Felin. latiùs* in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, colum. 12. sup. de constit. *& conclusio vera est quòd talis cõfessio non præiudicat*, &c.

119 Tertiò, quia fuit facta à Ludouico eo tempore, quo non erat in plenitudine intellectus, vt singulariter tradit Fran. Person. *cons.* 12. *n.* 56. *lib.* 1. ibi, *Ex quo metus improuisus tollit rectum iudicium deliberandi*, &c.

120 Quartò, quia Ludouicus dictam confessionem incontinenti reuocauit, per glos. *in cap. apud misericordem.* 32. *q.* 1. vbi habetur tunc dici incontinenti reuocatam confessionem, seu responsionem, quando fit reuocatio antequam in acta publica confessio redigatur, Ludou. Roman. *in l. si vero, §. de viro, num.* 58. *ff. soluto matrim. & cons.* 59. *ante fin. & cons.* 391. *n.* 1. Tiraq. *de retractu conuent.* §. 1. *glos.* 5. *num.* 14. & 15.

121 Quintò, quia illicò, quòd libertatem aliquam assequutus fuit, declarauit omnia gessisse per metum, & conquestus est de vi sibi illata, vt in simili Paris. *cons.* 60. à *num.* 37. & præcipuè *num.* 41. *lib.* 4. ibi, *Nam illico, quòd inde exiuit, & ad domum patris sui se contulit, per instrumentum publicum declarauit omnia gessisse per metum, quæ declaratio, ita incontinẽti facta, multum adiuuat, vt superiùs dictum fuit, & declarat etiam talia verba, & confessionem fuisse prolatam, & emanasse per metũ, & durante causa metus, & consequenter redditur penitus inualida & nulla*, &c. Rot. dec. 643. n. 16. *par.* 1.

part. 1. recentior. ibi, *Conquestus fuit de vi sibi illata, & de matrimonio per metum contracto*, &c.

122 Sextò, quia adhuc durabat eadem causa metus, dum scilicet præsens aderat pædagogus, aut saltem iustitiæ ministri, qui illi metum augebant, arbitrabatur enim sibi inde malum aliquod euenturum, si mentem suam patefaceret, & ideo simulabat voluntatem & consensum nam pueri in quibus nullus est vsus, omnia maiora quam sunt, iudicant, propter imperitiam ætatis, secundum Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 50. n. 3.* Vnde omnes actus metum subsequentes meticulosi censentur, secundùm Barbat. *cons. 54. col. 11. vol. 1.* dicentem attendi debere principium meticulosum, cæteraq; quæ sequuntur ab eo regulari debere,

123 Hippol. Rimin. *d. cons. 77. num. 29.* † Etiamsi carnalis copula esset subsequuta, ita in his terminis tenet Nauar. *in collect. 34. n. 5.* ibi, *& iuxta hanc opinionem fuisse decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, nouissimè est videre penes D. Riccium* in decis. 15. part. 2. *vbi dicit procedere etiamsi carnalis copula esset subsequuta, vt tenuit Rota* in vna Veneta legitimitatis 19. Ianuarij 1587. coram Seraph. *vt patet apud eundem* in decis.

124 687. † *Ita quòd initium metus in actu, influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur, quia probato semel metu, ea omnia, quæ possunt tribui liberæ voluntati, etiam per metum facta censentur. Idem Se-*

125 *raphin.* decis. 863. † Et quamuis ostenderit signa lætitiæ, & complacentiæ, vt optimè notat Carol. Ruin. *cons. 122. num. 4. vol. 4.* ibi, *Nec obstare videtur quòd post matrimonium contractum D. Barbara petierit instrumentum ad sonandum, quod sonauerit, & cantauerit, ac dictum Iulium ad cantandum incitauerit, ac etiam illum in sponsum, & maritum nominauerit, quia ex his metus præcedens non purgatur.* Et paulo inferius. *Et quamuis ex aduerso diceretur quòd consentit, allegando fortè quòd risit & similia, per hoc tamen non concluditur necessariò quòd consenserit, cum pendeat à mentis arcano: & illud etiam*

126 *sequitur Imol.* † *quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandum spontaneam voluntatem directè,*

127 &c. Andr. Sicul. *cons. 54. num. 28. vol. 1.* † *vbi concludit ex cantu, & risu, puella, & quod hominem ad cantandum inuitauerit, illumque in sponsum, & maritum nominauerit, metum præambulum non fuisse purgatum, quando puella rapta prius prouocata ostendisset illa signa lætitiæ, quia potuit fingere, & ita præsumendum est stante eadem causa metus, propter quam expediebat fortè, simulare. Sic enim contigit in casu nostro, in quo Martinellus fuit prouocatus ex deprehensione, & metu sibi tunc illato; meritò quicquid postea dixerit, aut fecerit in signum lætitiæ, non debet attendi velut simulatum*, &c.

Responsio ad tertiam obiectionem.

128 Non ex verberibus tantùm, & minis, sed ex suspicione minarum, & cruciatus, iustus dignoscitur metus; quis enim timere desineret, si, prout Ludouicus, per illum cui debebat reuerentiam, & obedientiam, esset constrictus, & arrepto pallio adductus ad locum, vbi matrimonium per fas, & nefas erat contrahendum, in quo nullus aderat, qui suam defenderet causam, vel cuius auctoritate tyrannicæ imperantis iussioni resistere posset, iustè enim credebat si fingendo non assentiret adstantium desiderio rem deuenire posse ad manus, & ita se in maximo vitæ periculo constitutum existimabat, quod sane sufficiens videri debet ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum; iuxta ea, quæ resoluunt Thom. Grammat. *decis. 103 num. 57.* Ferret. *cons. 296. num. 15.* Euerard. *d. cons. 4. num. 23. tom. 1. inter matrimonialia Ziletti.* Herculan. *de cautel. de non offendendo cap. 2. num. 13.* Franc. Monald. *d. consil. 5. à num. 32. vol. 2.* Franc. Viui. *decis. 34. num. 7. lib. 1.* Burgos de Paz *consil. 25. num. 71.* Seraph. *decis. 863. num. 3.* vbi attestatur quòd ita fuit sæpe resolutum, Farin. *fragm. crimin. part. 2. verb. metus, num. 26.* Gutier. *cons. 16. num. 5. & consil. 40. à num. 1.* Valençuela *consil. 29. num. 52.* Giurba *cons. 65. num. 6.* ibi, † *Sed coactè facere, vel* 129
metu coactionis paria sunt. † Eundem enim operatur 130
effectum suspicio de metu, aut cruciatu, vel morte, quàm timor ipse cruciatus, vel mortis, & maximè in matrimonio, in quo animus debet esse liber, non solùm à compulsione, sed etiam à timore compulsionis, arg. *l. nouissimè, ff. quod fals. tut. author. gestum est*, ibi, *quid enim si compulsus, aut metuens ne compelleretur*, &c. *cap. bona il 1. de elect.* & in specie Paris. *cons. 38. num 65 in princ. & cons. 139. n. 12. & seq. lib. 4.* Hippol. Riminald. *cons. 362. num. 10. lib. 4. & cons. 77. num 17. lib. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 1. num. 17. & 18.* Rot. *decis. 643. n. 2. part. 1. recentior & decis. 374. num. 17. coram Gregorio XV.* ibi, *Tertiò respondetur, quòd vbi verum esset timorem debere esse mortis aut cruciatus, sed sufficere, quòd Marchionissa probabiliter suspicari potuerit de metu aut cruciatu.* Alex. *cons. 98. num. 5. inter consilia matrimonialia*, Rimin. iun. *cons. 36. num. 75.*
† *Timor enim iustus ex affectu metuentis dignoscitur*, Al- 131
beric. *in rub ff. ex quibus causis mai.* † *Et iusta metus* 132
suspicatio sufficit pro metu, Bald. *in l fin. numer. 7. C. de iure deliber.* Rimin. sen. *cons. 15. num. 26.* Alban. *col. 77. num. 12.* Grammat. *decis. 5. num. 7. cum duob. seqq.* Paris. *cons. 60. num. 13. lib. 4. & dicit* Bald. *cons. 165. ad fin. lib. 2.* † *quòd in matrimonio animus debet esse liber non* 133
solùm à compulsione, sed etiam à timore compulsionis, &c. Idem ferè tenet Philip. Paschal. *de viribus patriæ potestatis part. 3. cap. 2. num. 39.* ibi, *Et licèt metus actu non inferatur, sufficit tamen si adsit potentia coactionis*, &c. † Riminald. *d. cons. 77. num. 29.* ibi, *Paria sunt, quòd* 134
quis compellatur per minas, vel per verbera, vel quòd timeat compelli, &c.

Quod quidem tantò magis locum habet in nostro casu constando, prout verè constat de verbis pædagogi imperiosè prolatis, quibus Ludouicum compellere videbatur, vt matrimonium celebraret; vis enim, & metus illatus ex illis arguitur, ità Hippol. Riminald. *d. cons. 77. num. 14.* ibi, *Ex quibus verbis sic imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus, & cons. 362. num. 66.* Rot. *d. decis. 643. num. 11. part. 1. recentior. & d. decis. 326. num. 14. coram Greg. XV.* habito respectu ad teneram ætatem dicti Ludouici, in qua minor metus sufficit, quàm quod requiritur in iuuene maiori, iuxta ea quæ suprà adduximus *num. 22.* 135

Responsio ad quartam obiectionem.

Negari non potest, probabilem esse opinionem, 136
quòd metus reuerentialis per se solum matrimonium reddit inualidum, sicut & importunæ preces, ac dolus idem operantur, & circa hunc articulum nullam esse propositionem, doctrinam, seu fundamentum, quod ad minus probabilitatem non habeat, vnde in consulendo & iudicando potest tuta conscientia sequi opinio hæc probabilis, relicta alia forsan probabiliori, vt per Nauar. *in Man. Latino cap. 27. num. 288.* Angel. *verb. opinio num. 2.* Valent. *in 1. 2. disp. 2 quæst. 12. puncto 4. quæst. 2. sup. verb. dubium*, Sayr. *in claui Regia lib. 1. cap. 6. num. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib.. cap. 7. quæst. 6.* Torres *de fide disp. 85. dub. 3.* Vasq. 1. 2. *tom. 1. disput. 62. cap. 4. num. 12.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 7.* Ioan. Sanci. *in selectis disput. 44 num. 61.* D. Ioan. à Solorzan *de Indiarum iure lib. 3. cap. 2. num. 38.* Et quicquid sit ex suprà resolutis, euidenter apparet neque metum reuerentialem, neque importunas preces,

aut dolum per se solum interuenisse, sed alia simul adesse penitus consensum excludentia, ex quibus sine difficultate prouenit matrimonij inualiditas.

Vnde licèt in dubio semper pro legitimitate matrimonij pronuntiandum sit, *cap fin.* & ibi Doctores, *de sent. & re iudic.* Abb. *in cap fin. de desponsat. imp.* Sanch. *de matrim. lib. 1. disp. 18. num. 5. & lib. 3. disp. 44. num. 2. vers. quintò probatur*, Gutier. *eod. tract. cap. 63. num. 30.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. c. 468. num. 49. & 51.* etiamsi communis opinio sit in contrarium. Gutier. *d. cap. 63. num. 31.* Medin. *de legitima lib. 1. tit. 2. q. 7. num. 22.* itaut vnus tantùm Doctor grauis, qui pro matrimonio decidat, præualeat communi opinioni. Gratian. *reg. 252. in fin.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 71. num. 30. & 51.* Gutier. *d. cap. 63. num. 31.* nihilominus tamen matrimonium metu celebrarum non est fauore dignum, neque pro eius validitate in dubio pronuntiandum, vt cum Purpur. *cons. 575. num. 16. lib. 2.* tenet Seraph. *decis. 893. num. 31. & 33.* ibi, *Quia cùm constat metu esse contractum, non debemus ei fauere, nam nuptiæ coactæ malos exitus habere solent*, Rot. *decis. 246. num. 17.* ibi, *Nec eos mouit, quòd in dubio pro validitate matrimonij pronuntiandum est, nam stantibus prædictis, sumus extra probabilem dubitationem, nec procliues esse debemus in fauorem huius contractus alieno impulsu potius, quàm propria inductione, & tempore Quadragesimali contra Canonum prohibitionem celebrati* Optimè Hippolyt. Riminald. *cons. 77. num. 17. inter matrim. Zilleti*, ibi, *Sequitur igitur ex prædictis hoc matrimonium fuisse, & esse nullum, sicque de iure pronuntiandum esse, quoniam coactis nuptiis non est*
138 *fauendum*, d. cap. cùm locum, *cùm † malos exitus habere consueuerint, vt inquit Alexand.* in d. cons. 98. in
139 princip. vol. 3. † *Nec minus peccatum est iungere non coniungendos quàm separare non separandos; vt notatur* in cap. iurauit, de probation. *cum similibus per Paris.* cons. 58. numer. 47. vol. 4. *Et ita concludo, sicque per sententiam diffinitiuam iudicatum fuit ad fauorem Martinelli*, &c. Idem in parte asserit Monald. *cons. 6. num. 14. part. 2.* ibi, *Et in hoc multum oneratur conscientia iudicis, cùm æquè fauor sit dissoluere matrimonium contra legem Dei contractum, sicut legitimum confirmare.*

Toletana Illegitimitatis.

Impotentia respectiua perpetua potest esse annullans matrimonium filij nati ex matrimonio nullo; publicè tamen, & bona fide in vtroque, vel in altero parente impedimentum ignorante, legitimi censentur, etiam quoad successionem maioratus habentis clausulam quòd in eo non succedant, nisi qui ex legitimo matrimonio nati fuerint.

VOTVM II.

1 *Impotentia potest esse respectiua perpetua dirimens inter eas personas, licèt quoad alias tales non existeret, & num. 2.*
3 *Declaratur* text. in cap. laudabilem, de frigid. & malef. & in cap. quod autem, & in cap. requisisti, 33. q. 1.
4 *Triennium non requiritur continuum ad cohabitandum, sed sufficit interpolatum.*
5 *Potentiæ præsumptio non elicitur ex eo quòd vir potuerit se cum alijs carnaliter copulari, & vice versa.*
6 *Impedimentum perpetuum illud est, quod tolli non potest, nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vitæ periculo.*
7 *Sententia in causa matrimoniali potest retractari quando constat de eius iniustitia, cum nunquam transeat in rem iudicatam.*
8 *Legis ratione cessante, cessat quoque eius dispositio.*
9 *Sententia in causa matrimoniali transit in rem iudicatam, quoad expensas, bona, & hæreditatem.*
10 *Sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam respectu tantum coniugum.*
11 *Filij nati ex matrimonio nullo, quod publicè, & bona fide inter parentes contractum esset, sunt legitimi.*
12 *Filij nati ex matrimonio putatiuo ad hoc vt legitimi habeantur, duo requiruntur, videlicet publicitas in contrahendo, & bona fides in contrahentibus.*
13 *Matrimonium quando publicè fit, bona fides in contrahentibus præsumitur.*
14 *Matrimonium illud dicitur clandestinum, ac proinde non publice contractum quando fuit celebratum sine denunciationibus requisitis.*
15 *Filij ex clandestino matrimonio habiti sunt illegitimi.*
16 *Filij suscepti ex matrimonio putatiuo, nullo tamen ob impedimentum dirimens, & clandestino ob denunciationum omissionem non sunt legitimi.*
17 *Matrimonium non dicitur contractum absque denunciationibus, quando emittuntur ex dispensatione Ordinarij.*
18 *Matrimonium dicitur publicè contractum ad excludendam clandestinitatem, quando fuit celebratum conuocatis vicinis, & consanguineis.*
19 *Mala fides præsumitur in contrahentibus quando matrimonium fuit clandestinè celebratum.*
20 *Bona fides in dubio præsumitur.*
21 *Præsumptio bonæ fidei non infringitur per aliam malæ fidei.*
22 *Filij nati ex matrimonio putatiuo sunt legitimi, quamuis vnus ex parentibus malam fidem habuerit.*
23 *Paria sunt non fieri, vel inualide fieri.*
24 *Bona fides colligitur ex superioris auctoritate, vel iudicio doctissimorum virorum, qui matrimonij dissolutionem approbarunt.*
25 *Contestatio litis non inducit malam fidem quoad vsus matrimoniales inter parentes, qui à principio bona fide contraxerunt.*
26 *Filij nati post latam sententiam pro nullitate matrimonij, pendente tamen appellatione, sunt legitimi.*
27 *Declaratur* text. in cap. 2. *ibi*, ante latam sententiam, qui filij sint leg.
28 *Declaratur* text. in cap. prælatum, qui filij sint leg.
29 *Iudicis iussus, seu auctoritas etiam in illicitis à dolo excusat.*
30 *Missus iudicis decreto in possessionem illius rei, quam scit ipsius rei conuenti non esse, sed alienam, dicitur habere bonam fidem, & potest præscribere.*
31 *Matrimonij quasi possessio colorata sufficit ad legitimationem prolis.*
32 *Matrimonium probatur leuioribus probationibus quando agitur de illius fœdere, seu ad effectum legitimitatis.*
33 *Filiatio, & legitimitas probatur ex communi reputatione.*
34 *Filij nati ex matrimonio putatiuo sunt legitimi, quamuis parentes dubij sint de eius validitate, & num. 37.*
35 *Dubitans est bonæ fidei possessor.*
36 *Dubitantes de validitate matrimonij non habent malam fidem.*
38 *Dubius est, qui in vtramque partem ita fluctuat, vt in neutram magis inclinet.*
39 *Dubitans licite potest insistere possessioni rei quam bona fide acquisiuit, licèt postea de tituli validitate incipiat dubitare.*

40 *Parentes iusto Iuris, vel facti errore contrahentes non malam fidem habere censentur.*
41 *Error iniustus bonam fidem causat.*
42 *Legitimi ex bona fide parentum succedere possunt in maioratu, qui habet clausula ne in eo succedant, nisi filij nati ex legitimo matrimonio, & numeris seqq.*
43 *Matrimonij appellatione venit verum, & non putatiuum.*
44 *Ætatis legitimæ appellatione venit solum ætas naturalis.*
46 *Natus ex matrimonio putatiuo dicitur procreatus ex legitimo matrimonio.*
47 *Legitimitas vera non aliunde pendet, quàm ex approbatione legis, quæ filios, vt legitimos simpliciter approbat.*
48 *Ad fundamenta contrariæ sententiæ respondetur.*
49 *Matrimonium putatiuum legitimum est.*
50 *Testator vocans ad successionem ex vero matrimonio natos, excludit procreatos ex matrimonio putatiuo.*
51 *Instrumentum legitimationis probat quem illegitimum.*
52 *Relatum est in referente cũ omnibus suis qualitatibus.*

Omina Sancia ætatis 14. annorum matrimonialiter se copulauit cum Antonio ætatis 15. ferè annorum, & post matrimonialem cohabitationem per tres circiter annos, ipsa Sancia coram Iudice Ecclesiastico litem mouit super nullitate huiusmodi matrimonij, propter impotentiam dicti Antonij.

Iudex præfatus cognoscere de causa incepit, non solùm in vim suæ ordinariæ iurisdictionis, sed etiam vigore cuiusdam Breuis Apostolici, in quo summus Pontifex illi in mandatis iniungebat, vt auditis partibus iustitiam faceret, non obstante defectu triennalis cohabitationis. Hinc initium sumpsit causa huiusmodi, in qua dicta Sancia allegauit se adhuc virginem existere, dictumque Antonium habere impotentiam respectiuam perpetuam, sed facta ex mandato Iudicis in vtroque matronarum, & Medicorum experientia fuit conclusum, dictam Sanciam esse virginem, sed non adeò arctam, & inhabilem, quin posset à viro potenti cognosci, at verò Antonium non esse omnino impotentem, cùm aliquando mulieres non virgines carnaliter cognouerit. Quapropter idem iudex pronuntiauit, vt iterum insimul cohabitassent, sed transacto anno dicta Sancia ob eandem causam ab Antonio diuertit, & hac occasione idem iudex mandauit, vt ad nouam deueniretur experientiam, ex qua cùm de virginitate dictæ Sanciæ, & impotentia respectiuè perpetua dicti Antonij matronarum, & Medicorum iudicio constaret, idem iudex matrimonium huiusmodi nullum, & inualidum pronuntiauit, à qua sententia cùm ambo appellauerint, nullus suam prosequutus fuit appellationem vnde seruatis, de iure seruandis, idem iudex dictas appellationes esse desertas declarauit, & exequutoriam relaxauit.

In vim huius sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatam, dicta Sancia matrimonium cum alio contraxit in facie Ecclesiæ publicè, denuntiationibus tamen ex dispensatione Episcopi omissis, post cuius matrimonij celebrationem, & consummationem dicitur fuisse à quodam consanguineo dictæ Sanciæ factam extraiudicialem protestationem eius marito pro eo constituendo in mala fide sine vllius iudicis auctoritate, & mandato.

In quo matrimonio iidem permanserunt per spatium 27. annorum sine vlla contradictione, sed præmortua dicta Sancia, & relicta filia, quæ in quibusdam maioratibus successura est, nonnulli suæ matris consanguinei opponũt de eius illegitimitate, & nullitate sententiæ, qua primũ matrimoniũ fuit dissolutum, tũ vel maximè, quia dictus Antonius postea virginem quandã in vxorem ducẽs ex ea filios suscepit.

Interrogatus pro veritate respondi dictam filiam fuisse & esse legitimam, & ex legitimo matrimonio natam, ac proinde capacem successione bonorum, & maioratuum etiam expressam clausulam habentium, quòd in eis succedant tantum filij qui nati fuerint ex legitimo matrimonio. Ex duobus motus sequentibus fundamentis.

Primum fundamentum.

Validitas matrimonij secundo loco contracti, ac legitimitas filiorum, qui ex eo nati sunt, procedit ex nullitate & dissolutione alterius primùm celebrati, pro cuius dissolutionis iustitia est aduertendum, prout in facto præsupponitur, quòd ex arctatione Sanciæ, & inhabilitate, ac floccitate Antonij insimul habitantium sine carnali coniunctione oriebatur quædam impotentia respectiua perpetua dirimente inter eas personas, licèt quoad alias talis non existeret; potest enim contingere quòd homo imbecillis, & membri parum apti ad copulam, contraxerit cum muliere aliquantulum arcta, quo casu absque dubio perpetuò remanerent inhabiles ad copulam, quod non ita eueniret, si ea virum haberet magis fortem, & ille mulierem non ita arctam, vt eleganter tradit *l. 3. tit. 8. part. 4.* ibi, *E si entendieren que el primer marido auia grande miembro, o en tal manera parado que por ninguna manera no la pudiera conocer sin gran peligro della, magner en el huuiesse fincado por tal razon no la deuen partir del segundo marido, porque parece manifiestamento, que el embargo que era entre ellos, y el primer marido duraua por siempre.* 1

Idem resoluit Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 93. num. 5.* eleganter Basil. Pont. *eod. tract. lib. 7. cap. 61. num. 4.* ibi, *Ex ijs facili, & aperta ratiocinatione colligitur nostra sententia, posse scilicet inter aliquos intercedere respectiuam tantùm impotentiam, eamque perpetuam: vir enim aliquatenus debilis cum fœmina adeò arcta iungi matrimonio continget, qui perpetuò ad congressum erunt inhabiles, & tamen illa alium, qui fuerit soluta, oblectare poterit, & fœmina alium valentiorem respuet; potest ergo esse impotentia respectiua simul, & perpetua.* Et pro hac parte adducunt text. *in cap. fraternitatis, in fin. de frigid. & malefic.* vbi apertè glos. *verb. debeat.* 2

Aduersùs hanc resolutionem nihil probant text. *in cap. laudabilem, de frigid. & malefic. & in cap. quod autem, & in cap. requisisti 33. quæst. 1.* quia hi Canones loquuntur de illo, qui asseruit se esse naturæ absolutè frigidæ, & opposuit absolutam impotentiam respectu omnium mulierum, quæ talis esse non poterat, cùm aliis personis potuerit se carnaliter copulare, vt tenet Basil. Pont. *d. cap. 61. num. 10.* 3

Non obstat quòd non fuit absoluta cohabitatio triennalis, quia, ea non obstante, voluit summus Pontifex, quòd de nullitate matrimonij ageretur, vt in positione casus diximus, vt circumscripta hac Põtificis dispensatione, cohabitatio ad quadriennium ascendit interpolatum, non enim requiritur quòd triennium sit continuum, ex Mascard. *de probat. concl. 889. num. 8.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 111. num. 5.* 4

Nec in hoc casu præsumptio potentiæ elicitur ex eo, quòd vir potuerit se cum aliis carnaliter copulare, & vice versa, vt optimè tenet Sanch. *d. lib. 7. disp. 93. num. 1.* ibi, *Cæterùm multò verius est non ex eo, quòd potuit ab alio cognosci, potuisse quoque à priori viro, & ita non inde concludi validum fuisse primum matrimonium,* 5

nium,&c. Et addit idem Sanch. *d. lib. 7. disp. 99. num.* 18. quòd si impotentia, seu arctitudo fœminæ non absoluta, sed respectiua iudicata est, non separanda est à posteriori matrimonio, nec aliquæ sunt partes iudicis ad perturbandum hoc posterius coniugium, litémve intentandum, cùm legitimè nubere potuerit, non enim sibi interdici potuit aliud matrimonium.

6 Accedit quòd dum dictus Antonius intentauit quodam instrumento ligneo Sanciam aperire, manifestè agnouit suam debilitatem, & impotentiam ad id alio modo peragendum, ac proinde impedimentum ex sua parte perpetuum, vt bene tradit Basil. Pont. *d. lib. 7. cap. 61. num.* 1. ibi, *Illud est impedimentum perpetuum, quod tolli non potest, nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vitæ periculo, vel quod ius, & æquitas iniquum indicat, sed medium hoc deflorandi fœminam artificio aliquo secluso viri congressu eiusmodi est, quod nec natura, nec iura permittunt; igitur adhiberi non debet, sed perpetuum censendum impedimentum si quis non naturaliter, sed artificiosè fœminam valeat violare*; & ibi, reprobat Sanchez, qui videtur contrarium asserere.

7 Nec etiam obstat dicere, quòd constando de iniustitia latæ sententiæ in causa matrimoniali, potest illa retractari, ex quo datur vitium irremissibile, & tenentur contrahentes ad priora connubia redire, si fortè ad secundas nuptias in vim dictæ sententiæ conuolauerint, cùm ea nunquam transire possit in rem iudicatam, vt probatur *in cap. tenor. de sent. & re iudic. cap.* 1. ibi, *priora connubia*, &c. *cap. Laudabilem* 5. *in fine*, ibi, *cogantur ad priora connubia redire, cap. fraternitatis* 6. ibi, *inter ipsam, & primum virum diximus matrimonium extitisse*, &c. *de frigid. & malefic. cap. cùm in captiuitate* el 2. 34. *quæst.* 2. Cou. *de sponsal. part.* 2. *cap. vlt. §. fin. num.* 19. *vers. Ex quo infertur*, Siluest. *in sum. verb. matrimonium* 8. *quæst.* 16. *num.* 16. *vers.* 8. Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 100. *n.* 1. Quod adeò verum dicunt, licèt sententia fuerit lata vltra triginta annos, glos. *vers. per sententiam in cap.* 1. *de except. glos. vlt. in cap. lator, de sent. & re indic.* Imol *num.* 10. *in Clem.* 1. vbi Card. *n.* 12. *illo tit.* Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *cap. de sentent. num.* 154.

8 Respondetur enim multipliciter, & primò, quia dicta sententia transitum iam fecit in rem iudicatam, & nullo modo potest retractari, eo quòd dicta Sancia mortua est, & ob id deficit ratio, ob quā semper, & quocunque tempore possunt huiusmodi sententiæ impugnari, videlicet quia illa transiens in rem iudicatam, foueret peccatum, separando veros coniuges, vel vniendo eos, qui tales esse nequeunt, quæ quidem ratio stante morte dictæ Sanciæ locum in hoc casu habere non potest, legis enim ratione cessante cessat quoque eius dispositio, *l. in omni*, vbi Bart. *ff. de adoption. l. quod dictum, ff. de pactis, l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatr.* cum multis per me citatis, *Axiom.* 136. *num.* 9.

9 Secundò respondetur, quòd licèt sententia in causa matrimoniali non trāseat in rem iudicatam, quoad ipsum coniugium; nihilominus tamen hoc non intelligitur quoad alia, veluti expensas, bona, hæreditatem, &c. in quibus succumbens condemnatus fuit per eam sententiam, à qua non fuit appellatum, vel appellatio deserta extitit, siquidem hæc omnia restituenda non sunt illi, qui postea reclamauit, aut errorem sententiæ ostendere vult. Ratio autem pater, quia, vt suprà dicebamus, sententia matrimonij ideo non transit in rem iudicatam, ne foueatur peccatum sustinendo matrimonium irritum, aut dissoluendo validum, quę ratio cessat omnino in condemnatione expensarum, & bonorum, & ideo sententia in hac parte sequitur naturam aliarum, quę transeunt in rem iudicatam; ita Felin. *in cap. lator n.* 10. *declar.* 9. *de sent. & re indic.* Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 100. *n.* 11.

Tertiò respondetur, ex eadem ratione dicendum, 10
sententiam in causa matrimoniali non transire in rem iudicatam respectu tantùm coniugum, qui solummodo peccato commacularentur si aliqua via cognoscerent iniustitiam dictæ sententiæ, quod in aliquo tertio verificari minimè potest, eo quòd iste non occasione euitandi peccatum aliquod, sed rem familiarem lucrandi, quam ad se spectare ob nullitatem matrimonij prætendit, excludendo filios ex illo natos tanquam illegitimos, opponit contra sententiam; quo clarum est huic non obstare exceptionem rei iudicatæ, neque sententiam posse, quoad hanc partem, retractari, vt per se patet.

Secundum fundamentum.

Adhuc supponentes contra ea, quæ suprà resoluimus, nullitatem sententiæ, vel impedimentum irritans, ob quod veniret omnino dissoluendum matrimonium, nihilominus ad hoc, vt filij ex eo nati legitimi censerentur, sufficiebat quòd publicè, & bona fide inter parentes contractum esset, ita expressè probant, *cap.* 2. *cap. peruenit* 11. *cap. ex tenore* 14. *qui filij sint leg.* Cou. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 8. §. 1. Paleoth. *de nothis, & spur. cap.* 9. D. Ioann. del Castillo *quotidian. lib.* 2. *cap.* 11. Ioan. Baptista Costa *de facti scientia & ignorantia cent.* 2. *inspect.* 38. *num.* 3. Basil. Pont. *de matrimon. lib.* 11. *cap.* 2. §. *vnico, in princip.* Ioan. Gutier. *in tract. de matrim. cap.* 71. *num.* 2. Ceuall. *commun. contra commun. quæst.* 697. *in princ.* Arellan *in tract. de rat. iur. & iur. imp. cap.* 5. *num.* 83. Faiard. *in tract. de legitimat. per subsequens matrim. memb.* 3. *num.* 167. *l.* 3. *vers. Otrosi dezimos tit.* 3. *part.* 4. *l.* 1. *tit.* 13. *ead. part.* 11

Duo requisita necessariò interuenire debent ad 12
hoc vt ex matrimonio putatiuo filij nati legitimi habeantur, videlicet publicitas in contrahendo, & bona fides in contrahentibus.

Primum requisitum exigit text. *in d. cap.* 2. ibi, *parentes eorum publicè*, &c. Et rationem in illo text. præstant Doctores, quia quando matrimonium publicè fit, bona fides in contrahentibus præsumitur, sicut mala per contrarium, quando clam celebratur, iuxta illud, *qui malè agit, odit lucem.* Publicitas enim in iure multipliciter dicitur, vt *in l.* 1. *huius studij, ff. de instit, & iure, & in rub. ff. & Instit. de publicis iudic. & in c. si diligenti, de foro compet.* Quoad nostrum propositum id dicitur publicum, quod clandestinum non est, & si matrimonium clandestinum proponatur, exinde colligitur non fuisse publicè contractum, iuxta reg. contrariorum, de qua *in l.* 1. *ff. de ijs qui sunt sui vel alien.* † 13
Et communis obseruat, illud matrimonium dici 14
clandestinum, ac proinde non publicè contractum, quando fuit celebratum sine denunciationibus requisitis *in cap. cùm inhibitio, de clandest. desponsat.* Ita docent Henriq. *in sum lib.* 1. *cap.* 15. §. 1. *lit.* D. Cou. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 1. *à num.* 2. Basil. Pont. *eod. tract. lib.* 4. *capit.* 37. *num.* 6. & me citato Faiard. *vbi suprà num.* 178. Quamuis enim denunciationes necessariò non requirantur ad validitatem actus, quæ in Parochi præsentia, & duobus testibus tantùm consistit, nihilominus tamen, quòd alios effectus maximè desiderantur, ita vt tam Iure Decretalium, quàm nouissimo Concilij Trid. attento, tanquam clandestinum habendum est illud matrimonium, quod absque denuntiationibus celebratum fuerit, licèt in eo duo testes, & præsentia Parochi interuenisset, ex *d. c. cùm inhibitio, in princ.* vbi solemnitatem denunciationum obseruandā præscribit, iuncto §. ibi, *huiusmodi clandestina*, &c. & §. *vlt.* ibi, *Tales coniunctiones*, &c. dum pœnam præscribēs vtitur particula, *illis*, quæ ū est natura præcedentia repetere, ex

ex reg *l. asse toto, ff. de hared. instit.* cum similibus, de quibus Pereg. *de fideicom. art.* 16. *num.* 2. & 25. & ego ipse *de dictionib. vsufreq. d.* 26. *à princip.*

15 Cùm ergo filij ex clandestino matrimonio habiti sint illegitimi, Ceruantes *ad l.* 6. *Tauri n.* 22. Pereg. *de fideicomm. art.* 24. *num.* 8. Castil. *d. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 8.
16 Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 42. *n.* 6. sequitur † filios susceptos ex matrimonio putatiuo, nullo tamen ob denunciationum omissionem, non esse legitimos, *d. cap. cùm inhibitio, §.* 1. *de clandest. desponsat.* Cou. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 6. *n.* 12. Pereg *d. art.* 24. *num.* 74. Gutier. *d. cap.* 71. *ex n.* 8. Ceuall. *d. quæst.* 697. *n.* 7. Steph. Gratian *discept. forens. cap.* 83. *à num.* 13. Gallus *de except. tit.* 1. *part.* 1. *except.* 2. *num. fin.* & *tit.* 4 *part.* 2. *except.* 27. *num.* 217. Marta *de success. legali part.* 1. *q.* 18. *num.* 9. *cum multis seqq.* Ego ipse *in collect. ad d. c.* 2. *qui filij sint legit. n.* 20. & me citato Faiard. *d. loco, num.* 193.

17 In hoc autem matrimonio inter Sanciam, & Franciscum contracto denunciationes non defuerunt, ob quarum omissionem dicatur clandestinum, & ob id filij ex eo nati illegitimi habeantur, cùm fuerint ex dispensatione Ordinarij omissæ, quæ illi conceditur per Concil. Trident. *sess.* 24 *de reformat. matrim. cap.* 1. *vers. Quòd si aliquando.* lege enim permittente quod fit, dicitur iustè, & bene fieri, *l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem*, ibi, *quia id facit quod publicè facere licere arbitratur, ff. de ædilit. edicto, c. quod dicum* 14. *q.* 4. cum aliis citatis per me *Axiom.* 136. *num.* 12. Et ideo talem omissionem nihil obesse quando denunciationum solemnitas ex aliqua iusta causa omitteretur, resoluunt Gutier. *d. cap.* 71. *num.* 10. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 83. *num.* 24. citati à Faiard. *dicto loco num.* 182.

18 Accedit quòd matrimonium huiusmodi fuit celebratum conuocatis vicinis, & consanguineis, nemine seriosè excluso, quo casu ad hunc effectum dicitur publicè contractum, secundùm opinionem Abb. *in d. cap. cùm inhibitio*, Anton. Gom. *l.* 49. *Tauri num.* 1. *vers. ex quo*, Cou. *d. cap.* 6. *in princ. num.* 10. Ceruantes *l.* 6. *Tauri num.* 25. & ex Oldrad. Ioan. Lup. Roland. & aliis, quos refert & communem dicit Mascard. *de probat. concl* 297. *num.* 6.

19 Secundum requisitum bonæ fidei non defuit in hoc matrimonio, eo quòd cùm fuerit publicè contractum, præsumitur bona fides in contrahentibus, sicut è contrario mala præsumitur, quando clandestinè fuit celebratum, iuxta dictam auctoritatem Christi Domini Ioan. 3. *qui malè agit, odit lucem*, refertur *in cap. consuluit, de offic. deleg.* & *in c. vnic. vers. Porrò, vt Eccles. benefic. sine dimin.* cum similib. quæ adducit Cæpol. *de simulat. contract. præs.* 20. Tiraq. *de pœnis temper. causa* 11. *num.* 11. & pleniùs *de retractu conuent. in præfat. à num.* 13. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 12. *num.* 7. Sicut per contrarium, qui rectè agit, in luce ambulat, & minimè latebras quærit, aut tenebras, vt docet idem Christus Dominus Ioan. 18. *Ego palàm loquutus sum mundo, ego semper docui in Synagoga, & in Templo*, explicat Pontifex *in cap. cùm ex iniuncto, de hæret.*

20 Vnde ex eadem publicitate qua fuit celebratum huiusmodi matrimonium, colligitur contrahentium bona fides, dum de mala non constat, & in dubio requisita bona fides præsumitur, Pereg. *d. art.* 24. *n.* 67. & 68. Honded. *cons.* 87. *num.* 28. & 29. *vol.* 1. Paschal. *de viribus patriæ potest. part.* 2. *cap.* 4 *num.* 77. Rot. *decis.* 443. *num.* 10. *in fine p.* 2. *recentiss.*

21 Quam quidem bonæ fidei præsumptionem non infringit alia, quæ capi potest ex eo quòd dicta Sancia potuerit dubitare de impotentia Antonij, & validitate dictæ sententiæ, quia nulla potest esse probabilis coniectura, quæ dictæ Sanciæ causam dubitandi præstaret, aut illam sic dubiam in mala constituisset fide, secundùm ea, quæ resoluit Gilchen. *de præscript. p.* 2. *memb.* 2. *à princip.*

Et licèt sine veri præiudicio fateamur dictam Sanciam habuisse malam fidem, adhuc bona sufficeret dicti Francisci, vt filij ex eo procreati legitimi censerentur, esset enim monstruosum, vt filij quoad patrem, quoad verò matrem illegitimi haberentur, vt in simili ait text. *in cap per venerabilem, vers. Videretur, qui filij sint legit.* quemadmodum etiam ius nostrum non patitur, vt quis pro parte sit seruus, pro parte liber, *l. si pariter.* 9. *in fin.* & *l duobus* 30. *ff. de liber causa, l* 1. *in fine princip. C. de latina libert. tollen.* notauit glos. *verb. ambo, in cap. cùm inhibitio*, & probatur expressè *in cap. ex tenore, qui filij sint leg.* & resoluunt Emman. Costa *in cap. si pater, verb. vxorem num.* 4. *de testam. in* 6. Anton. Gabr. *lib.* 6. *commun tit. de legitim. concl.* 4. Pereg. *d. art.* 24 *num* 66. Duen. *reg.* 150. *limit.* 2. *vers. Circa*, Ceruantes *d. l.* 6. *Tauri num.* 13. Sanch. *de matrim. lib.* 8 *disp.* 54 *num.* 45. Gutier. *d. cap.* 71. *num.* 2. Seraphin. *decis.* 1099 *num.* 1. Gironda *de priuileg. num.* 1195. Castil. *d cap.* 11. *num.* 13. Ego ipse *in collect. ad d. cap* 2 *num.* 9. & 10. & *d. cap. ex tenore, num.* 4. & 5. *qui filij sint leg.* me citato Faiard. *in d. tract. de legitimitate per subsequens matrim. num.* 169.

Bonæ fidei dicti Francisci non obest asserta protestatio illi facta, quia fuit extraiudicialis, & sine auctoritate publica, ac proinde nulla debet cēseri, quia paria sunt non fieri, vel inualidè fieri, *l. non putauit, §. non quamuis*, vbi Bart *ff de bonor. possess contra tab. l.* 1. *§. quod autem*, vbi Bald. *ff. de offic. præfecti vrbis*, & paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, *l. pen. in prin. ff. de suis, & legit. hæred. l. quoties*, vbi glos. *ff. qui satisd. cog.* cum aliis citatis per me *Axiom.* 174. *n.* 14. Non enim tenebatur credere protestationi huiusmodi non rectè factæ, cùm aufugisset illam faciens, imperfectam relinquens, nec etiam eandem bonam fidem potuerit obscurare stante superioris auctoritate, qua nitebatur, vnde elicitur bona fides, licèt in iure erretur, ad not. per Rot. *decis.* 71. *num.* 2. *p.* 1. *recentior.* † prout etiam eadem colligitur ex iudicio doctissimorum virorum, qui matrimonij huiusmodi dissolutionem approbarunt, ex eadem Rot. *decis.* 120. *num.* 4. *par.* 1. *recentiss.* & denique ex ipsa sententia dissolutionis, & nullitatis, pro qua stat præsumptio ex vulgatis iuribus, nam res iudicata pro veritate habetur, *l. si non sortem §. heredi, ff. de condict. indebiti, l. cùm putarem, ff. famil. hercisc.* cum aliis adductis per me *Axiom.* 200. *num.* 1.

Cuius resolutionis probabilitas colligitur ex *c.* 2. *qui filij sint leg.* dum ait filios natos post litem contestatam super matrimonio publicè contracto, quod per sententiam nullum fuit declaratum, legitimos esse. Si ergo contestatio litis non inducit malā fidem quoad vsus matrimoniales inter parentes, qui à principio bona fide contraxerunt, iuxta text. *in c.* 1. *vt lite pend.* Faiard. *d. tract. de legitimat. per subsequens matrim. num.* 175. & regulam generalem de continuanda possessione pendente lite, quæ probatur *in c.* 1. *illo tit.* & quæ latè prosequitur Lancellot. *de attent. par.* 2. *c.* 4. *limit.* 1. iuncta vera, & recepta interpretatione illius c. ibi, *ante probatum occupationem*, &c. Quomodo simplex quædam, extraiudicialis, & informis protestatio malam fidem inducere poterit.

Vnde prouenit filios natos post latam sententiam pro nullitate matrimonij, pendente tamen appellatione, esse legitimos, sicut legitimi censentur filij nati lite contestata, quia interim parentes licitè matrimonio, suaque possessione vtuntur, nec debent ea priuari lite durante, seu appellatione pendente, *l.* 1. & *per totum, ff. nil nouari appel. pend.* & ideo ita docent Pereg. *d. art.* 24. *n.* 61. Ioan. Baptist. Costa *d. inspect.* 38.

num.6. Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de discipl. Cleric.* §. 3. *num.* 23. *in fine*, Faiard. *d. tract. num.* 175. † in-
27 telligentes verba illa *d. cap.* 2. ibi, *ante latam sententiam*, non quòd insinuent susceptos post sententiam illegitimos esse, sed vt intelligamus de filiis susceptis post sententiam quæ transiit in rem iudicatam.

28 Ex his quoque infertur optima ratione procedere Pontificis responsum *in cap. perlatum* 8. *qui filij sint leg.* Dum legitimos censet filios, quos mulier suscepit ex secundo matrimonio post prolatam diuortij sententiam super primo, quæ ei cum alio viro contrahendi facultatem concedebat; nam suprà ostendimus, legitimos esse filios susceptos ex matrimonio nullo, quod vterque, vel alter ex parentibus bona fide contraxerunt; constat autem quòd quando mater secundùm matrimonium contraxit auctoritate sententiæ, quæ primum separauit, facultatem concedens secundum conttahendi, habuit iustam rationem credendi sibi contrahere licitum esse, & consequenter bonam fidem, ex reg. text *in l. iuste possidet, ff. de acquir. possess.* cum similibus, in quibus probatur,
29 quòd † etiam in illicitis iussus, seu anctoritas Iudicis à dolo excusat, glos. *in c. dixit Dominus* 12. q. 5. & quæ latè adducit Mantua *sing.* 119. & Tiraq. *de pœnis tem-*
30 *per. causa* 34. *n.* 4. † Hoc idem confirmatur, quia missus Iudicis decreto in possessionem illius rei, quam scit ipsius rei conuenti non esse, sed alienam, dicitur habere bonam fidem, ideoque potest præscribere, vt probatur *in l. & generaliter, ff. de noxal. act. in princ.* iuncto fine, ibi, *eadem, quæ dicenda sunt si cum ab eo non defenderetur iussu Prætoris*, &c. Vnde ex iis & aliis receptum testatur Cou. *in reg. possessor. part.* 2. §. 8. *n.* 9. Menoch. *illustr. c.* 72. *n.* 1. plenè Gilchen *de præscript. p.* 2. *memb.* 2. *cap.* 5. *à princ.*

31 Iuuat, quòd quasi possessio colorata matrimonij sufficit ad legitimationem prolis, vt censuit Rot. *decis.* 71. *num.* 2. *par.* 1. *recentior.* quæ allegat text. *in cap. ex tenore*, vbi Abb. *num.* 7. & Præpos. *num.* 3. *qui filij sint*
32 *legit.* † Quando enim non agitur de matrimonij fœdere, sed ad effectum legitimitatis, probatur matrimonium leuioribus probationibus. Paris. *cons.* 57. *num.* 41. *lib.* 4. Ferret. *cons.* 49. *num.* 1. Rot *decis.* 406. *n.* 8. *part.* 1. *recentior.* & ipsamet *decis.* 681. *num.* 2. *part.* 1. *recentissim.* tenet quòd quando agitur de matrimonio non ad effectum permanendi in illo, sed ad effectum legitimitatis prolis, pro successione sufficiunt leuiores probationes, & allegat glos. *in cap. lator, qui filij sint leg.* & Paris. *cons.* 13. *num.* 22. *lib.* 2.

33 Facit etiam, quòd filia ex huiusmodi matrimonio nata semper habita fuit pro legitima, & ex legitimo matrimonio procreata, ex quo satis probatur filiatio, & legitimitas, Rot. *decis.* 434. *num.* 7. *& decis.* 406. *num.* 1. *part.* 1. *recentiorum.*

34 Et adhuc non apparente ita apertè de bona fide dicti Francisci, prout constat ex dictis, sed casu negato, quòd ille validitatem sui matrimonij in dubium reuocare posset; nihilominus tamen eius filia pro legitima habenda est, non obstante huiusmodi parentis dubio: quæ resolutio probatur ex eo, quia suprà diximus legitimos esse filios natos ex matrimonio nullo, si parentes, vel eorum alter erant in bona fide, & è contrario illegitimos esse quando ambo verè, aut præsumptiuè impedimenti conscij erant; sed qui dubij sunt de impedimento matrimonij, & eius validitate, non habent impedimenti scientiam, sed bonam fidem, iuxta regulam text. *in cap. si virgo* 34. *q.* 2. vbi Augustinus ait bonæ fidei possessorem dici, qui se possidere ignorat alienum; malæ verò fidei cùm sciuerit alienam esse rem, quam possidet; ex quibus verbis probatur, ad inducendam malam fidem necessarium esse quòd positiuè sciatur vitium possessionis seu impedimentum exi stens; sufficere verò ad bonam fidem ignorantiam vitij, seu impedimenti per negationem scientiæ: quo argumento † dubitantem 35
esse bonæ fidei possessorem, notauit glos. *vlt. vers. Item qui dubitat. in cap. vltim. de præscriptiou.* quam sequuntur Doctores communiter, ex Abb. *num.* 40. Paris. *num.* 48. alij *ibi*, Menoch. *illustr. cap.* 77. *à num.* 3. Sarmien. *lib.* 2. *select. cap.* 10. *num.* 5. Balb. *de præscript.* 2. *part. tertiæ partis, quæst.* 2. Sanch. *de matrimon. lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 4. *&* 8. Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 13. Ioan. Solorzan. *de Indiarum iure lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 80. *&* 81.

Accedit, quia quando vxorati dubitant de validitate matrimonij, dubium huiusmodi est speculatiuum, quia non dubitant in praxi, an licitè vtantur matrimonio, sed an illud validum sit. quod quidem dubium non inducere malam fidem tenent communiter Doctores, & ita explicant Couar. *de sponsalib. part.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 10. *& in reg. possessor. part.* 2. §. 7. *num.* 4. Nau. *in cap. si quis autem, num.* 61. *de pœnit. distinct.* 7. Valent. *tom.* 2. *disput.* 2. *quæst.* 14. *puncto* 4. *dubitat.* 4. *& tom.* 3. *disp.* 7. *quæst.* 3. *puncto* 2. *vers. Tertia.* Et confirmari potest ex decisione text. *in cap.* 2. *de secundis nupt. & in cap. inquisitionis, de sent. excommunicat.* vbi sciens impedimentum matrimonium annullans, nullo modo potest petere, vel reddere debitum, quod tamen licitè reddit, quando dubitat de impedimento, & matrimonij validitate. 36

Quod quidem adeò verum est, vt si non solùm Franciscus, sed etiam Sancia, dubij sint de validitate matrimonij inter eos contracti, adhuc filij cum hoc dubio suscepti legitimi erunt, si à principio vterque bona fide contraxit. Ratio est, quia, vt suprà dicebamus, ad hoc vt filij in hac materia sint legitimi, sufficit quòd parentes impedimenti scientiam non habeant, *d. cap. ex tenore*, ibi, *ignaram, qui filij sint legit.* sicut vt illegitimi sint, requiritur quòd habeant impedimenti scientiam, *d. cap. cùm inhibitio*, §. 1. ibi, *impedimentum scientes*, &c. † Quam quidem scientiam 38
dubitans non habet; dubius enim est, qui in vtramque partem ita fluctuat, vt in neutram magis inclinet, glos. *in l. de statu ff. de testam.* recepta ex Nau. *in d. cap. si quis autem num.* 12. & aliis, de quibus Sanch. *d. lib.* 2. *disput.* 41. *num.* 2. Iuuat, quia in dubio melior est conditio, quæ iustæ possessioni fauet, *reg. in pari, de regul. iuris in* 6. cum similibus. † Vnde istum sic 39
dubitantē licitè posse insistere possessioni rei, quam bona fide acquisiuit, licèt postea de tituli validitate incipiat dubitare, vt post Ioan. Medin. *de restit. q.* 17. constanter sequuntur Doctores communiter, vt per Burgos de Paz *in proœm. legum Tauri num.* 406. Garcia *reg.* 227. *num.* 3. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 35. *ad fin.* 37

Et in fortioribus terminis, si constare posset dictos Franciscum & Sanciam iusto facti cum iuris errore nulliter contraxisse, adhuc filiam ex illis procreatam pro legitima habendam esse, quia quando parentes iusto iuris, vel facti errore contraxerunt, non malam, sed bonam fidem habere censentur, vt resoluunt Abb. *in cap. perlatum, n.* 5. *& in cap. per venerabilem, n.* 36. *in fine, qui filij sint legit.* Paleoth. *de nothis & spur. cap.* 9. *ad fin.* Cou. *d. cap.* 8. §. 1. *n.* 9. Peregrin. *de fideicom. art.* 24. *n.* 69. Faiard. *d. tract. de legitimat. per subsequens matrimonium, n.* 171. † Immo & iniustus 40
error sufficeret, quia & iste bonam fidem causat, ex Menoch. *illustr. cap.* 77. *num.* 7. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 130. *ex num.* 3. Fachin. *lib.* 3. *controuers. c.* 28. Sanch. *de matrim. lib.* 5. *disp.* 3. *num.* 13. Gilchen. *de præscript. part.* 2. *memb.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. *&* 13. 41

Non obstat, quòd maioratus cuiusdam institutio habet expressam clausulam, ne in eo succedant, nisi filij nati ex legitimo matrimonio: qua clausula stante, videtur legitimos ex bona fide parentum succedere 42

dere non posse, secundùm opinionem Curtij iun. quem refert & sequitur Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 16. num. 69. vers. Ex quo infertur*, Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst. 21. num. 42. cum seqq.* Qui his porissimum mouentur fundamentis. Primò, quia etsi ex putatiuo natus matrimonio sit verè legitimus; non tamen ex legitimo, vt expediebat, natus matrimonio, sed ex nullo & illegitimo, ob quod in vocatione natorum ex legitimo matrimonio non debet comprehendi, quemadmodum nec per rescriptum legitimatus, qui est verè legitimus, comprehenditur.
43 Secundò, quia † mentione facta de matrimonio, intelligitur de vero, & non putatiuo, Bald. *in l. falsus, §. an etiam, ff. quod falsò tut.* Tertiò, quia † appellatio-
44 ne legitimæ ætatis solùm ætas naturalis intelligitur, ex *l. fin. C. de his qui ven. ætatis impetr.* cùm verba propriè sint intelligenda, *l. sin autem, ff. de exercit. act. l. Labeo, ff. de supellect. legata*, & conditio non per æquipollens, sed specificè sit adimplenda, *l. qui hæredi. & l. Manius, ff. de condit. & demonstr.*

45 Contrarium tamen, immò quòd adhuc stante hac clausula legitimi ex bona fide parentum sint admittendi, tuentur Socin. iun. *cons. 39. n. 18. & cons. 63. per tot. lib. 3.* Greg. Lop. *l. 1. colum. 2. verb. Se casa con ella, tit. 13. p. 4.* Cou. *de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 1. n. 3.* Menoch. *de success. progres. lib. 3. de fideicom. substit. §. 26. num. 16.* Alnarad. *de coniect. mente defuncti lib. 2. cap. 3. num. 9. vers. Sed pro prima parte*, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 8. n. 24.* Ioan. Bapt. Lupus *de illegit. & natur. commento 4. §. 1. n. 44. vers. Sed est*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 77. n. 6.* Pereg. *de fideicom. art. 24. n. 71.* Honded. *cons. 87. n. 6. lib. 1.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 1. n. 15.* Mieres *de Maioratu p. 3. q. 15. n. 22.* Thesaur. *Pedem. dec. 196. n. 7.* Alex. Trentacinq. *de substitut. part. 4. cap. 7. numer. 56.* Gallus *de except. success. tit. 4. except. 27. num. 69. part. 2.* Vincent. Fusar. *de substitut. quæst. 410. ex num. 3.* Castill. *lib. 2. rerum quotid. cap. 11. per tot.* Faiard. *de legitimat. per subsequens matrimonium num. 310. cum seqq.*

46 Mouentur hi Doctores ex sequentibus. Primò, quòd matrimonium putatiuum quoad inducendam legitimationem, & effectus illius, est omnino adæquatum vero & legitimo: sed quando vnus casus est alij omnino adæquatus, dispositum in vno, & in alio dispositum censetur, etiam in materia odiosa, & correctoria, *l. si quis seruo. C. de furt.* Ergo dispositio verum matrimonium exposcés, putatiuo erit adimplera, & per consequens in vocatione natorum ex legitimo matrimonio, comprehensi erunt ex putatiuo nati. Secundò ex putatiuo matrimonio natus dicitur procreatus ex legitimo matrimonio; tum, quia tale matrimoniū quoad natos ex eo dicitur in iure legitimum, Ioan. Andr. Butr. Abb. & alij *in d. cap. per venerabilem, qui filij sint leg.* & alij, quos ad id refert Castill. *d. cap. 11. num. 24.* tum, quia cùm sic natus dicatur legitimus, & matrimonium ex quo ipse fuit susceptus, dici debet legitimum; legitima enim proles ex illegitimo matrimonio nasci non potest, Socin. iun. *d. cons. 63. num. 2.* Tertiò, quia vt arguit Socin. *vbi proximè num. 26.* ille dicitur nasci de legitimo matrimonio, qui nascitur ex matrimonio à iure approbato, vel non improbatꝰ, nam legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum, *l. legitima*, & *ibi* Doctores, *de pactis.* Sed filiorum ex matrimonio putatiuo natiuitatis tempore tale matrimonium non erat improbatum, sed approbatum vsque dum scientia impedimenti superueniens effecit nullum declarari. Ergo ante declarationem, & sic tempore natiuitatis filiorum, legitimum erat, & per consequens ex eo suscepti, ex legitimo procreati
47 sunt matrimonio. † Quartò & vltimò, quia vera legitimitas non aliunde pendet, quàm ex approbatione legis, quæ filios vt legitimos simpliciter approbat, *l. filium definimus, ff. de his qui sunt sui*, text. optimus *in auth. quibus modis naturales efficiantur legit. collat. 7.* Petr. Greg. *Syntagm. lib. 10. cap. 3. n. 6.* Paleoth. *de nothis, & spur. c. 3. à n. 3.* Roias *in epit. success. c. 1. à n. 8.* Constat autem legem Canonicam simpliciter, vt legitimos approbare filios susceptos ex matrimonio nullo, contracto tamen bona fide vtriusque, vel alterius ex parentibus; ergò legitimos esse dicendum est. Quæ resolutio ex illis verbis *d. c. 2. qui filij sint legit.* ibi, *non minus habeantur legitimi, & d. cap. ex tenore, eod. tit.* ibi, *legitimum reputamus*, vbi Abb *n. 8. & 9.* communem dicit Cou. *d. c. 8. §. 1. n. 2.* Paleoth. *de nothis, & spur. c. 9. n. 14.* Menoch. *d. præs. 77. à n. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 2. c. 16. quæst. 4.* Castil. *d. cap. 11. n. 5. & 6.* quos citaui *in collect. ad d. c. 2. n. 4.* hinc notantes huiusmodi filios in nihilo differre ab aliis ex iustis nuptiis ortis, & ad omnia, in quibus hi admittuntur, esse admittendos non solùm ad parentum hæreditatem, de qua *in d. c. 2.* verùm etiam ad Episcopatum, vt tenet Castill. *d. cap. 11. n. 19.* atque etiam ad Ecclesiasticā emphyteusim, vt post Decium resoluit Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q. 21. n. 28.* Et demum plura alia fundamenta & rationes cumulat Castill. asserens reliquos omnes radicem dubij non attigisse, qui *citato loco num. 24.* subdit, quòd licèt matrimonium putatiuum non esset verum, nec legitimum, sed inualidum, à lege tamen quoad hunc effectum legitimandi filios, habilitatur, & validum ac legitimum efficitur, in hoc adducens Ioan. Andr. & Host.

Qua quidem opinione retenta vti communiori 48
& veriori, non obstant ea, quæ pro prima suprà adduximus, *num. 42.* Nam

Ad primum respondetur, quòd natus ex matrimonio putatiuo, non solùm est legitimus, sed etiam ex legitimo procreatus matrimonio, cùm hoc tale reputetur quoad legitimationem & successionis effectum, vt dictum est. Similéque ductum à legitimato per rescriptum parum refragatur, quia hic accidentaliter, & non ex matrimonio legitimus existit, ex putatiuo tamen coniugio susceptus, ex eo verè, naturaliter, seu secundùm matrimonij naturam (à qua legitimitas, & filiatio procedit, *d. leg. filium definimus, de his, qui sunt sui*) legitimus, successionísque capax efficitur.

Ad secundum respondetur, ideo mentione de matrimonio genericè facta, solùm comprehendi verum matrimonium, quia cùm inter illud, & putatiuum permultæ sint differentiæ, non potest de vno ad aliud argumentari, sed si specificè matrimonium enuntietur ad vnum effectum, qui pariter resultat, tam ex vero, quàm ex putatiuo matrimonio; veluti si enuntietur circa legitimitatem, ac successibilitatem, tūc appellatione matrimonij tam verum, quàm putatiuum venire, & de vno ad aliud posse argumentari dicendum est, ad tradita per Doctores *in cap. translato, de constit.* & iuxta celebrem gloss. vbi Gemin. & Ioan. Andr. *in c. non potest, de præben. lib. 6.*

Ad tertium denique respondetur, cessare obiectū, 49
quia putatiuum matrimonium legitimum est, & ex eo proueniés legitimitas naturalis, & non distincta ab ea, quæ ex vero dimanat matrimonio, ac ideo dissimilem esse casum *d. l. fin.* iudicamus cum Barr. & Alex. quos refert & sequitur Castill. *d. c. 11. num. 41.*

Limitatur tamen hæc resolutio ita defensa, ne 50
procedat quoties testator ad successionem inuitasset ex vero matrimonio natos, cùm eo proposito fecisse credatur, vt & legitimatos, & ex eo matrimonio putatiuo natos, & alios similes à successione excluderet, ita post alios resoluunt Castill. *d. cap. 11. num. 42.*

 Fusar.

Fusar. *de substitut. quaest.*410. *num.*8. Faiard. *in tract. de legitimat. per subsequens matrimonium num.*330.

51 Denique non obstat clausula transactionis factae inter dictum Antonium, & Sanciam, quae sic cantat. *Que el pleyto matrimonial, ambas las dichas partes do cōformidad suppliquen al señor Nuncio de su Santidad para ante quien tienen apelado que cometa esta causa a vno de los señores Prelados del districto desta Chancelleria, qual fuere nombrado por el señor Presidente, para que conozca della, y oydas las partes la sentencie definitiuamente, y assi mesmo que de conformidad de ambas partes se suplique a su Santidad se sirua por las causas, y razones que le representaren que resultan del processo que dispense en este matrimonio rato y no consumado.* Ex quibus verbis videtur colligi, inter dictos Antonium & Sanciam vinculum validum esse, si quidem super illo dispensationem obtinere intendebant, iuxta vulgares doctrinas quòd petens & obtinens dispensationem, videtur tacitè fateri impedimētum, & similiter quòd petens absolutionem videtur fateri se esse excommunicatum, & quòd instrumentum legitimationis probat quem illegitimum cum aliis per me adductis *in collect. ad c. venerabilem* 34. *n.*24. *cum seqq. de elect.* Respondetur enim huiusmodi doctrinas non applicari casui nostro, quia intelliguntur, non solùm quando petita fuit dispensatio ab illo, qui eam concedere potest, sed etiam quando fuit obtenta: in nostro autem casu res aliter se habuit, siquidem asserta illa dispensatio nunquam obtenta fuit, nec minus à Pontifice petita, nec exinde confessio aliqua validitatis matrimonij huiusmodi elici potest, eò quòd inualiditatis scientiam habebant, nec ea iam definitiuâ sententiâ terminata in dubium per eos reuocari poterat. Eo maximè, quia in dicta transactione dicitur dictam dispensationem petēdam esse ex causis & rationibus à processu prouenientibus, in quo cōnstat de impotentia respecti-
52 ua dirimente absque aliqua † Pontificia dispensatione; ergo super illa cadere poterat illa dispensatio sine necessitate petenda, relatum enim est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hered. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonst.* cū aliis citatis per me *Axiom.*201. *n.*1. quibus addo nūc Sebast. Medic. *de regul. Iuris reg.*10. Franc. Milanens. *decis.*8. *n.*5 c. *lib.*2. Fontanel. *de pactis nupt. claus.*6. *gl.*3. *p.*7. *n.*72. *&* 73. Valenzuel. *cons.*102. *n.*71. *tom.*2. Castill. *de test. cap.*5. *n.*3. *cum seqq.* Ioseph. Vela *de Iure controuer. in Hispalen. Senatu. dissert.*24. *n.*3. & ideo relatio restringitur & limitatur ad illud, quod in relato tātùm cōtinetur, Bimi. *cons.*54. *n.*6. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.*125. *n.*41. *& decis.*187. *n.*110. Et meliùs crederem particulam illam, *dispensacion*, impropriè ibi adduci, vel potiùs iniuria Notarij, cùm magis propriè declaratio peti deberet, quia ex antecedentibus & subsequentibus colligitur hanc esse mentem & intentionem partium transigentium. Verba enim sunt intelligenda non secundùm quod sonant, sed secundùm mentem, & intentionem proferentis, *leg. non omnis, in princip. ff. si certum pet. l.*3. *§. si quis hoc interdicto, ff. de itin. actúque priuato.* Et verba debent inseruire intentioni, non intentio verbis, *l. non aliter, ff. de legat.*3. *c. secundò requiris, de appellat.* cum aliis adductis per me *Axiom.*220. *num.*1. 2. *&* 3.

Toletana Dispensationis.

Matrimonium contractum inter consanguineos obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodum detectum fuerit in secundo etiam inuicem esse coniunctos, an sit validum?

VOTVM III.

1 *Multiplicitas vbi est eiusdem, vel diuersi gradus, huiusmodi multiplicitatis necessaria est mentio.*
2 *Gradus mixtus non continetur sub simplici.*
3 *Impedimenta plura quoties adsunt, omnia sunt necessariò narranda, vt virtute dispensationis liceat matrimonium inire.*
4 *Matrimonium contractum inter consanguineos obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodum detectum fuerit, in secundo etiam inuicem esse coniunctos, est nullum secundùm vnam opinionem.*
5 *Gradus remotior trahit ad se, & imbibit proximiorē.*
6 *Expenditur* cap. quod dilectio, de consang. & affinit.
7 *Bulla Pij V. refertur*, & num.8.
9 *Tenor litterarum declaratoriarum refertur.*
10 *Ablatiuus absolutus conditionem importat.*
11 *Litterae declaratoriae in Motu Pij V. non petuntur tanquam conditio requisita ad valorem dispensationis, in qua solus gradus remotior expressus est.*
12 *Litterae declaratoriae non petuntur, vt prior dispensatio valida sit, sed vt scandalo obuietur.*
13 *Multiplicitas eiusdem, vel diuersi gradus si adsit, tunc dispensatio est necessaria cum expressione multiplicitatis huiusmodi.*
14 *Dispensatio est nulla quando explicatur gradus inferior, qui non extat, & per errorem non exprimitur superior, qui verè extat.*
15 *Error in gradu explicando maiorem non irritat dispensationem.*
16 *Refertur Breue S. D. N. Vrbani VIII.*

DON Antonius, & D. Francisca existimantes se tertio tantùm consanguinitatis gradu inuicem esse coniunctos, à Summo Pont. Vrbano VIII. dispensationem obtinuerunt in forma solita Ordinario commissam, vt impedimento dicti tertij gradus minimè obstante matrimonium inter se publicè seruata forma Concilij Trid. contrahere, illúdque in facie Ecclesiae solemnizari, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant.

Verificatis dictae dispensationis narratiua, & aliis de iure verificandis, & seruatis seruandis, matrimonium solemniter celebrarunt, ac in eo per plures annos permāserunt; sed cùm postmodum detectum fuerit in secundo cum tertio gradu inuicem esse coniunctos, Don Antonius intentauit iudicium super nullitate matrimonij ex defectu, de quo suprà, & causa coram R. Vicario Mattitensi introducta, ipse diffinitiua sententia iudicauit dictam dispensationem solo tertio gradu expresso obtentam valere, nec ob id matrimonium esse nullum: at intra certum tempus illos obligatos esse voluit ad obtinendas à Sede Apostol. litteras declaratorias super propinquiori gradu: à qua sententia dictus D. Antonius ad Illustrissimum D. meum Nuntium appellauit, & causa mihi commissa cœpi dubitare, an esset confirmanda, vel infirmanda.

Pro nullitate dictae dispensationis, & matrimonij 1
illius vigore contracti vrgent multa; & primò, quòd vbi est multiplicitas eiusdem, vel diuersi gradus, tunc in dispensatione necessaria est mentio multiplicitatis huiusmodi, vt cum multis probat Sanch. *de matr. lib.*8. *disp.*24. *n.*5. Secundò quòd in dispensationis impetratione super gradibus consanguinitatis, quando contracturi distant inaequaliter à stipite, veluti si alter distet in secūdo, alter in tertio, prout in casu nostro, tunc est necessaria mentio gradus propinquioris,

pinquioris, quo alter distat: itavt subreptitia sit dispensatio, non facta illius gradus mentione, vt probatur ex text. *in cap. quod dilectio, de consang. & affin.* vbi deciditur potestatem concessam Legato ad dispensandum in certo gradu, non extédi ad eum gradum quando alter contrahentium in propinquiori
2 distat ab stipite. Tertiò, quia † gradus mixtus, ex propinquiori scilicet, & remotiori, sicut verificatur in hoc euentu, non continetur sub simplici, cùm simus in materia odiosa, provt est dispensatio, ac proinde strictè interpretãda, vt resoluũt Aym. *cons. 276. colum. fin. vers. Iam causa collectarum*, Cephal. *cons. 26. n. 24. cum seqq. lib. 1.* Tiraq. *de legib. connub. glos. 5. n. 71.* Mandos. *ad reg. 11. Cancel. q. 3. n. 6. & reg. 11. q. 16. n. 2. & reg. 32. q. 30. n. 8. vers. Amplius conditio*, Surd. *consil. 430. n. 14.* Sanch. *d. lib. 8. disp. 2. n. 28. & disp. 24. n. 5.*
3 Quartò, quia † quoties adsunt plura impedimenta, omnia sunt necessariò narranda, vt virtute dispensationis liceat matrimonium inire, Sot. *in 4. dist. 41. q. vnic. a. 2. col. 4.* Cou. *de sponsal. p. 2. c. 6. §. 7. num. 1.* Fr.
4 Emm. *in sum. tom. 1. c. 228. n. 1. in 2. edit.* Quare † hanc partem nullitatis sustinent Alex. de Neuo *in d. cap. quod dilectio num. 8.* Borgas. *de irregul. part. 2. tit. de interpret. dispensat. num. 26.* Anton. Cuch. *lib. 1. institut. maior. tit. 12. num. 252.* Gambat. *de officio, & potest. Legati de Latere lib. 4. tit. de dispensat. Legatorum circa matrimon. n. 392.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 161. colum. penult. vers. Illud tamen.* Idque decreuit Pius IV.
5 Pro validitate tamen stat, quia gradus remotior trahit ad se & imbibit proximiorem quãtum ad rationem magis distantis à communi stipite, cùm is solùm gradus impedimentum matrimonio præstet, qui à stipite remotior est, ac proinde non sit mix-
6 tus, sed simplex, *cap. fin. de consang. & affinit.* † Expenditur deinde *d. cap. quod dilectio*, dum decidit dispensationem in certo gradu, veluti tertio, non extendi ad mixtum, scilicet tertium cum quarto, non procedere secundùm iuris regulas, sed ex eo, quòd in illo loco sic habebat consuetudo, ex cuius violatione scandalum oriebatur, vt constat ex fine eiusdem text. vbi decisionis sic redditur ratio, ibi, *Consultius ducimus multitudini, & obseruatæ consuetudini deferendum, quam aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum*, & ibi tradunt glos. *verb. vterque*, Innoc. Abb. Imol. Felin. Cou. Perr. de Ledesma, & alij, quos refert & sequitur Sanch. *d. lib. 8. disp. 1. num. 33.* vnde contrarium apertè docent vbi consuetudo non est contraria. Et ideo hanc partem sustinent Abb. *in d. cap. quòd dilectio, ad fin. & ibi* Præp. *n. 8. vers. Quæro*, Syluest. *verb. matrimonium 8. cap. 6. in fine*, Martin. de Ledesma, Tolet. Emman. Sà, & alij, quos refert Sanch. *d. disput. 24. num. 24.*
7 Sanctæ memoriæ Pius V. quodam motu proprio, incip. *Sanctissimus, sub dat. 26. Augusti 1566.* tem hanc ad Ius commune pristinum reduxit, ac reuocans alium Motum proprium Pij IV. statuit non esse necessariam gradus propinquioris mentionem, sed sufficere remotioris; obtentis tamen postea litteris declaratoriis super propinquiori, nec posse litteras prioris notari subreptione, vel intentionis defectu, ita ex eo colligunt Sanch. *d. disp. 24. num. 25.* & Gutier. *de matrimon. cap. 124. num. 11.* Tenor autem dicti Motus proprij, est provt sequitur.
8 *Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster D. Pius diuina prouidentia Papa V. attendens per quãdam constitutionem dudum per fel. record. Pium Papam IV. Sanctitatis suæ prædecessorem editam, qua cauetur quod in dispẽsationibus matrimonialibus pro diuersis consanguinitatis, seu affinitatis ex eodem stipite prouenientibus gradibus coniunctis, non remotioris solùm prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum, expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac desuper confectæ litteræ nullius sint roboris, vel momenti, prout in dicta Constitutione pleniùs continetur; à dispensatione Iuris communis, & laudabili, ac antiquo Romanæ Curiæ stylo nimium recedi, ac fauorem matrimonij debitum restringi; volénsque propterea Iuri & stylo prædictis, necnon piæ mem. Gregorij X I. Clementis V I. Romanorum Põtificum etiam Sanctitatis suæ prædecessorum, vestigijs inhærendo, Sacramento, & libertati matrimonij quãtum cum Deo potest, fauere, statuit, & ordinauit, quòd de cætero in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimonijs contractis, aut contrahendis inter viros & mulieres inuicem diuersis prohibitis consanguinitatis, seu affinitatis aut mixtis, ex communi, seu ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodo primum quoquomodo non attingant, cùm in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat, gradibus coniunctos ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore Romano Pontifice, aut Sede Apostolic. impetrari, vel alias concedi cõtigerit, ac litteris, commissionibúsque desuper etiam locorum Ordinarijs faciendis gradus remotior attendatur, trahátque secum propinquiorem, ac ob id sufficiat remotiorẽ tantùm gradum exprimere; obtentis tamen postea, super propinquiore litteris declaratorijs, iuxta Gregorij, & Clementis prædec. huiusmodi Constitutiones, quas quoad hoc innouauit, & inuiolabiliter obseruari mandauit, dispensationésque, seu dispensandi commissiones, ac desuper cõfectas litteras, & processus habitos per easdem, dispensatis, seu his cum quibus dispẽsari mandatur propter proximioris gradus huiusmodi non expressionem, de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus, & per omnia suffragari perinde ac si in litteris, seu commissionibus huiusmodi de proximiore, seu vtroque gradu specialis & expressa mentio facta fuisset. Sicque per quoscunque Iudices & Commissarios, etiam S.R.E. Cardinales sublata eis quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, iudicari & definiri debere, ac quicquid secus super his à quocũque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decreuit; Constitutione Pij prædecessoris huiusmodi, cæterisque contrarijs, non obstantibus quibuscunque.*

Tenor autem litterarum declaratoriarum sic formatur, cùm narratum est Pontifici quosdam impetrasse dispẽsationem, proponendo se tertio consanguinitatis gradu coniunctos, cùm tamen essent in secundo cum tertio. Et ait Pontifex in illis litteris vt sequitur. *Discretioni tuæ per Apostolica scripta mãdamus, quatenus, etiãsi litteris præfatis iam tibi præsentatis ad illarũ executionem propter hoc procedere distuleris, seu recusaueris, nihilominus negotium huiusmodi reassumens, ipsásque litteras valere dicta auctoritate decernens, ad eandẽ litterarum executionem (seruata aliàs eorum forma) procedas, ac cum eisdem N. & N. super impedimẽto tertij consanguinitatis gradus huiusmodi eadem auctoritate dispenses. Distantiam verò secundi gradus præfati eis non obstare declares in omnibus, ac per omnia, perinde ac si in dictis litteris ipsos secundo & tertio consanguinitatis gradibus à communi stipite prouenientibus inuicem esse coniunctos expressum fuisset.* 9

Et quamuis ablatiuus ille absolutus, *obtentis litteris declaratorijs*, videatur conditionem importare ad *l. à testatore ff. de condit. & demonst.* ita vt dispensatio non valeat in neutro foro, donec eæ litteræ impetrentur, tamen cùm illæ litteræ declaratoriæ pro foro tantùm externo petantur, & vt euitetur scandalum, quippe quòd poterant aliqui scandali ansam sumere, † videntes non esse dispensatum in gradu propinquiori, ideo in ipso Motu proprio non petuntur tanquam conditio requisita ad valorem dispensationis, in qua solus gradus remotior expressus est, ita Henriq. *in sum. lib. 12. de matr. c. 3. §. 6. in commento* 10 11

*mento lit.T. & cap.9.num.2.in commento lit.Z.*Sanch. *d.disp.24.num.28.*vbi *num.29.*hinc colligit matrimonium initum virtute dispensationis solo gradu remotiori expresso, nec obtentis litteris declaratoriis fore validum, & *num.30.*subdit quòd licèt Ordinarius suo munere abutens dispensaret nonnullatis litteris illis declaratoriis, cùm tamen ex actis constaret esse sibi gradum propinquiorē, & remotiorem, vel si deceptus à contrahentibus falsò probantibus esse solum gradum remotiorem dispensaret, credit valere matrimonium, quia ea dispēsatio valida fuit,
12 nec malitia Ordinarij malè exequentis, † aut partis falsò probantis tollit eius valorem; non enim petuntur eæ litteræ, vt prior dispensatio valida sit, sed vt scandalo obuietur, vt suprà diximus. Idem resoluit Basil.Pont. *in simili tract.de matrim.lib.8.c.17. §.5. n.26. pag.737.* in illis verbis, ibi, *Eiusmodi autem litteræ declaratoriæ, quas exigit Pius V.non sunt necessariæ ad matrimonij valorem, sed pro foro externo, & ad vitandum scandalum.*

13 Intellige supradicta procedere in gradu inæquali, veluti quando quis est coniunctus in secundo cum tertio gradu ab eodem stipite proueniente, quia si esset multiplicitas eiusdem, vel diuersi gradus, veluti quando contrahentes ex parte vtriusque parentis coniuncti in secundo gradu, id est, *primos hermanos por dos partes*, vel ex vno parentis latere sunt coniuncti in secundo gradu, & ex altero in tertio, vel quarto, tunc dispensatio est necessaria cum expressione multiplicitatis eiusdem, vel diuersi gradus, vt
14 multis probat Sanch. *d. disp.24.n.5.* † Secus etiamsi explicetur gradus inferior, qui non extat, & per errorem non exprimatur superior, qui verè extat, quãtumuis ex ignorantia inculpata procedat, quia nihilominus erit subreptitia, & irrita dispensatio, cùm contingat circa dispensationis substantiam, & ita nullatenus in illo gradu superiori dispensatur, vtpotè qui nec formaliter, nec virtute includitur in inferiori, idem Sanch *d.disp.24.n.18.*vbi *n.17.*notabi-
15 liter resoluit, quòd † si error sit in gradu explicando maiorem, vt secundum, cum tamen sit minor vt tertius, valet dispensatio, quia etsi non sit concessa specialiter pro tertio gradu, est tamen concessa simpliciter pro consanguinitatis impedimento cum errore circa qualitatem accidentalem inclusam à fortiori in gradu super quo dispensatur.

16 In proposita quæstione iuxta terminos Bullæ, siue Motus proprij Pij V.suprà relati *n.8.*resoluendum à nobis erat matrimonium contractum inter consanguineos obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodum detectum fuerit in secūdo etiam inuicem esse coniunctos, esse validum, impetratis tamen litteris declaratoriis, &c. iuxta illius formam. Verùm cùm nouissimè ad manus meas peruenissent quædam litteræ in forma Breuis S. D. N. Vrbani VIII.opera & diligētia Domini mei D.Bernardini Campelli Illustr. & Reuerend.D. Nuntij ac eius Tribunalis Auditoris Generalis, cœpi admodū dubitare, eo quòd cùm ibi proponeretur quoddam
r matrimonium secundùm terminos à nobis propositos contractum fuisse, & ad Curiam pro impetrandis litteris declaratoriis cōtrahentes misissent, summus ille Pontifex declarauit in dicto Breui copulam interim habitam fuisse incestuosam, & filios illegitimos, iussitque vt ab excōmunicatione, in quam incurrerint, absoluerētur, & de nouo in facie Ecclesiæ, ac publicè matrimonium contraherent, filios legitimando, &c. Quibus à me visis litteris causam huiusmodi definire ausus nō fui, sed partes ad Curiā Romanā pro impetrāda declaratione remisi. Breuis autem præfati copia, quod authenticum vidi, sic cãtat.

VRbanus Episcopus, seruus seruorum Dei. Dilecto filio nostro, & Sedis Apostolicæ Nuncio Matriti commoranti salutem, & Apostolicā benedictione. Aliàs pro parte dilecti Filij A, laici, & dilectæ in Christo filiæ C, mulieris Toletanæ Diœcesis nobis expositū fuit, ipsos qui de verè nobili genere procreati existūt ex certis rationalibus causis animum eorū mouentibus cupere inuicē matrimonialiter copulari. Sed quia tertio cōsāguinitatis gradu inuicem erant coniuncti, desiderium eorum illud in parte adimplere non posse absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare pro parte eorundē A, & C, nobis humiliter supplicatū quatenus eis in præmissis de opportunæ dispensationis gratia prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos huiusmodi supplicationibus tunc inclinati, dilecto filio Officiali Toletan. per alias nostras litteras dedimus in mãdatis, quatenus si preces veritate niti reperiret cum eisdē A, & C. quod impedimento tertij consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante matrimoniū inter se publicè seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illúdque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum permanere liberè, & licitè valerent auctoritate nostra dispēsaret, prolem suscipiendā exinde legitimam nuntiando, prout in dictis litteris continetur. Cùm autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum A, & C. petitio continebat litteris præfatis dilecto Officiali præsentatis, idem Officialis contēta in eis verificari mandauerit, & quamuis in verificatione ipsa ei constaret ipsos A, & C, secundo & tertio, à cōmuni stipite prouenientibus consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos, nihilominus cum dictis A, & C, super impedimentis huiusmodi licet nulliter, & de facto dispensauit. Cuius quidē dispensationis prætextu ipsi A, & C, matrimoniū inter se per verba de præsenti publicè seruata forma Concilij prædicti, nullóque detecto, neque denuntiato impedimēto contraxerunt, illúdque in facie Ecclesiæ solēnizarunt, & carnali copula consummarunt, proindeque ydē A, & C, cùm in huiusmodi matrimonio remanere nō possint absque Sedis Apostol. dispēsatione, & si diuortiū inter eos fieret grauia exinde scādala possent verosimiliter exoriri. Quare pro parte eorundē A, & C, nobis denuo fuit humiliter supplicatū quatenus eis ne dictarum litterarum frustrarentur effectu in præmissis opportunè prouidere, de simili benignitate dignaremur. Nos igitur eosdē A, & C, ac eorum quēlibet amplioris gratiæ fauore prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententijs, cēsuris, & pœnis à Iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existūt, ad effectum præsentium dūtaxat consequendum, harū serie absoluentes, posterioribus supplicationibus huiusmodi etiam inclinati fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus negotium huiusmodi reassumēs, litterásque præfatas valere decernēs monito prædicto Officiali, vt a similibus in posterum omnino abstineat, ac imposita dictis A, & C, propter incestū huiusmodi arbitrio tuo pœnitentia salutari, & quatenus contra ipsos causa super præmissis in iudiciū, quoquo modo deducta fuerit, parito iudicato eosdem A, & C, si hoc à te humiliter petierint ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro dicta auctoritate absoluas in forma Ecclesiæ consueta, ac cum eisdem A, & C, quod impedimento tertij consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante, matrimonium inter se de nouo publicè seruata forma eiusdem Concilij contrahere, illúdque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant eadem auctoritate dispenses. Distantiam verò secundi gradus prædicti eis non obstare declares, prolémque susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernas, ac earundem litterarum executione seruata alias earum forma de nouo procedas in omnibus,

&

& per omnia perinde, ac si in illis A, & C, non tertio, sed secundo, & tertio a communi stipite prouenientibus coniunctis gradibus minime esse coniunctos expressum, ac cum eisdem desuper dispensari, & declarari mandatum, præmissáque sequuta, minime fuissent. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ in dictis litteris voluimus non obstare, cæterisque contrarijs quibuscunque. Datum Tusculi anno Incarnationis Dominicæ 1624. nono Kalend. Nouembris, Pontificatus nostri anno secundo, locus † plumbi.

Toletana Confirmationis electionis.

Electio sicut potest extraiudicialiter, & nullo compilato processu confirmari, ita & infirmari, & à decreto cassationis huiusmodi non potest appellari saltem ad effectum suspensiuum, nec potest recusari Generalis cassans, ad quem spectat loco cassati, alium idoneum eligere, & confirmare. Non deferuntur ad secularia Tribunalia causæ super rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum superiores.

VOTVM IV.

1 *Confirmatio obiectionis fieri iubetur.*
2 *Interpretans seipsum non eget extraneo interprete.*
3 *Actus vbi diuerso modo potest intelligi, recurretur ad eius auctorem, vt inde cognoscatur quo respectu fuerit inductus.*
4 *Declaratio nulla melior est, quàm illa, quæ prouenit ab eodem fonte.*
5 *Prouincialis non habet exercitium officij ante confirmationē permissu Generalis, sed legis auctoritate.*
6 *Dictio*, donec, *est suspensiua cuiuscunque effectus.*
7 *Dictio*, pro interim, *est limitatiua temporis intermedij.*
8 *Concessum ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur.*
9 *Concessum ad tēpus, post illud censetur denegatum.*
10 *Confirmatio tacita ex quibus excludatur.*
11 *Conditionem apponens in ipsa actionis natiuitate, apponit quasi ne sit nata actio.*
12 *Litteræ non possunt pro parte acceptari, & pro parte repudiari.*
13 *Probatio dubia interpretatur contra producentem.*
14 *Qualificans, siue modificans, visus est negare positionem absque qualitate.*
15 *Seruitutem negat, qui dicit actorem pluries transiisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua.*
16 *Confessio qualificata non potest acceptari reiecta qualitate.*
17 *Tēpus nullum à Iure præfixum est ad confirmandū.*
18 *Institutor si absque causa non instituat, quomodo possit compelli per superiorem.*
19 *Generales confirmatione non indigent, quia ex tacita Pontificum permissione statim, ac electi sunt, confirmati censentur.*
20 *Prouinciales tenentur statim, ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generale.*
21 *Lex de quocūque Iudice bonam capit præsumptionē.*
22 *Iudex præsumitur pronuntiasse secundum quod Ius disponit.*
23 *Bonus quilibet particularis in dubio præsumitur.*
24 *Laudatur P. Generalis Minimorum Franciscus à Longobardis.*
25 *Electionis confirmatio, vel cassatio potest fieri per viam iudicij, quando alius adest coëlectus, vel ob votorum paritatem, seu defectum aliquem.*
26 *Electionis confirmatio, seu cassatio potest fieri extraiudicialiter, quando nullo existente coëlecto cōfirmator priuata sciētia inquirit de modo electionis.*
27 *Prouisione extraiudiciali quomodo Iudex se infirmare teneatur.*
28 *Contradictor legitimus quando non adest, sufficit quòd Iudex extraiudicialiter se informet.*
29 *Confirmator quomodolibet cassauerit electionem etiam digni, cassata est.*
30 *Superior confirmans potest inquirere per famam, vel litteras.*
31 *Generalis in confirmando potest fidem adhibere soli famæ, & litteris testimonialibus.*
32 *In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit, quòd fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declaret suam voluntatem.*
33 *Cōfirmator ex officio suo habet ius confirmandi, vel cassandi electionem prout sibi videbitur expedire.*
34 Clem. exiui, §. deniuin, de verbor. signif. *declaratur.*
35 *Princeps quando vni Præsidi rescribit, per consequentiam omnibus rescripsisse videtur.*
36 *Fides adhibenda est illius dicto cuius conscientiæ & prudentiæ aliquid commissum fuit.*
37 *Obseruantia est attendenda.*
38 *Obseruantiæ plurimum defertur in interpretandis constitutionibus.*
39 *Patientia in Religiosis multum necessaria.*
40 *Ius ex electione acquiritur.*
41 *Electio antequam confirmetur à Superiori, non præstat titulum irreuocabilem.*
42 *Electus, seu præsentatus si moriatur ante confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem electi, seu præsentati, sed per obitum primi, & vs prius.*
43 *Correctores electi debent à Capitulo Prouinciali confirmari.*
44 *Electus in Correctorem non habet aliquod ius quæsitum suæ electionis ante confirmationem quod possit repetere quasi in iudicio.*
45 *Laurentius de Peirinis reprobatur.*
46 *Prælati Religiosorum an possint subditos ab officijs deponere, & suspendere ipsis non citatis.*
47 *Prælati Religiosi ex quibus causis amoueri ab officio possint?*
48 *Religiosus si amoueatur etiam absque sufficienti causa ab officio, conqueri iudicialiter non potest.*
49 *Corrector electus à locali Capitulo si non fuerit confirmatus, missa obedientia tenetur obedire.*
50 Cap. ad nostram 3. de appellat. & cap. reprehensibilis, eod. tit. *referuntur.*
51 *Religiosis nullo casu licet appellare.*
52 *Appellationis refugium aliquando damnosum.*
53 *Appellatio suspensiua non datur ab actibus extraiudicialibus.*
54 *Appellatio suspensiua non datur à collatione, electione, præsentatione, & institutione quorumcunque beneficiorum.*
55 *Appellatio denegatur, quando quid committitur conscientiæ, & prudentiæ alicuius.*
56 *Appellatio non datur à præcepto, siue mandato, quod ex Iudicis arbitrio fertur.*
57 *Appellatio datur in iis, quæ arbitrio committuntur, quando appositum est simul aliquod verbum respiciens iustitiam.*
58 *Appellatio non datur à iudicij, seu voluntatis declaratione.*
59 Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2. *declaratur.*
60 *Appellatio non datur quando aliquid committitur arbitrio alicuius.*
61 *Sacræ Congregationis decisio refertur.*

62 *Officialis*

62 *Officialis malè administrans, vel in Syndicatu ob excessum suspensus, seu priuatus officij administratione, non potest appellare ad hoc, vt interim pœna executioni non committatur.*
63 *Prælatus Regularis ad hoc vt suspendatur, siue priuetur, quæ fama, seu infamia requiratur.*
64 *Priuatio officij quando fit in executionem alicuius statuti Regularis assignantis hanc pœnam, non est dandus locus reorum dilationibus, nec appellatio admittenda.*
65 *Verba*, absque iudiciorum strepitu, *quid importet.*
66 *Appellationes friuolæ quæ dicantur.*
67 *Appellatio expressè prohibetur in omnibus ferè Religionibus ex statuto, vel priuilegio.*
68 *Augustinianis, Carmelitanis, Franciscanis, & Prædicatoribus conceditur, vt eorum Generalis possit suum munus obire, reiecta quauis appellatione.*
69 *Minimi possunt transumptare priuilegia quatuor* Ordinibus Mendicantium *concessa.*
70 *Prædicatoribus expressè prohibetur per Bullam Iulij II. appellare ab absolutione suorum officiorum.*
71 *Minimi communicant in Priuilegijs cum Prædicatoribus.*
72 *Minimis non licet per Bullam expressam illis concessam aliquatenus appellare à correctionibus, & punitionibus.*
73 *Appellare ab excessu nulli denegatur.*
74 *Modus correctionis quando dicatur excedi, aut in grauamen inferri, ostenditur.*
75 *Religiosus à sententia iniusta ac rigorem, & excessum præ se ferente, an possit appellare.*
76 *Recursu, seu supplicatione pendente, mandatur sententiæ executioni.*
77 *Inter Religiosos præsumitur pro facto Prælati.*
78 *Appellatio non admittitur inter Religiosos ad retardandam executionem prætextu magni periculi, & irreparabilis damni, vel notoriæ iniustitiæ, cùm hoc inter eos rarò eueniat.*
79 *Appellatio vbi denegatur, recursus conceditur.*
80 *Appellatio licet sit defensio, non tamen est de iure naturæ.*
81 *Appellatio licèt alicui denegetur, non rectè infertur defensionem denegari.*
82 *Appellatio quando sit de iure naturali?*
83 *Appellationis effectus suspensiuus cum sit de Iure positiuo, non conceditur Religiosis.*
84 *Appellari non potest ab illis, quæ extraiudicialiter in visitatione fiunt nullo compilato processu.*
85 Concilium Trident. sess. 24. de reform. cap. 10. *absolutè intelligitur de visitatione quacunque, & de omnibus, quæ in illa geruntur.*
86 *Appellare licet ab excessu in visitatione facto.*
87 *Visitator in notorijs excessibus non tenetur processum formare, sed sola extraiudiciali cognitione potest ad punitionem & pœnam deuenire.*
88 *Notorium quando dicatur quoad hoc propositum.*
89 *Iudex non potest in notorijs suspectus recusari.*
90 *Appellatio non datur a sententia notorij.*
91 *Prælati Regulares, & visitatores non tenentur ordinem iudiciariũ seruare in puniendis suorũ subditorũ delictis grauibus, manifestis, siue notorijs.*
92 *Appellatio videtur admittenda quando aliquod grauamen irreparabile ex visitatione procedit.*
93 *Appellatio non admittitur quoad effectum suspensiuum quando in visitatione proceditur extraiudicialiter siue processu.*
94 *Appellationem quoad effectum suspensiuum non admitti à carceratione iniusta, quando processum fuit sine scriptis, & extraiudicialiter.*
95 *Appellatio suspensiua prohibetur quando agitur de re parui præiudicij.*
96 *Regularis Prælatus non dicitur ab officio priuari, sed amoueri.*
97 Capitulum Valentiæ 5. n. 15. *declaratur.*
98 *Appellatio, & recusatio à pari procedunt.*
99 *Suspectus recusari potest quilibet, etiam suprema fungens dignitate.*
100 *Inimicitiæ causa inter omnes ad recusandum principalem locum obtinet.*
101 *Inimicitiæ causa coniecturis probatur.*
102 *Iudex in procedendo metas iuris, & iudiciarij ordinis excedens potest tanquam suspectus recusari.*
103 *Visitator recusatur tanquam suspectus, dum tamen in ea processum non compleat.*
104 *Prælatus Regularis non potest recusari si corrigat subditos secundùm sua statuta.*
105 *Recusationi renuntiare videtur qui coram recusato Iudice litem prosequitur.*
106 *Iurisdictioni Iudicis potest quis tripliciter consentire ne exinde recusari possit.*
107 *Iudex excusatus ex causis manifestè friuolis potest recusatione huiusmodi non obstante in causa procedere.*
108 *Recusari non potest homo sanctæ vitæ, vel magnæ obseruantiæ.*
109 *Executio est sequela prima iudicij, & omne accessorium est exequibile quacunque appellatione non obstante.*
110 *Electio deuoluitur ad electores quando effectum sortiri non potuit.*
111 *Electores priuari tantùm debent eligendi facultate, quando scienter indignum elegerunt.*
112 *Electio facienda intra prouinciam.*
113 *Prouincialis si priuetur, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum priuauit.*
114 *Prouincialis electio in casu nullitatis electionis, siue propter defectum, siue propter paritatem vocum deuoluitur ad Generalem cum suis qualitatibus.*
115 *Refertur* Capitulum Ianuæ 4. celebratum, n. 11.
116 *Concordantur plura Capitula Ordinis.*
117 *Cui competit admissio, & dimissio, competit etiam institutio, & prouisio illius, qui subrogatur.*
118 *Electus, & confirmatus à P. Generale in locum cassati vsque ad quod tempus duret.*
119 *Confirmandi actus non est iurisdictionalis, & in quacunque parte potest expediri.*
120 *Religiosis est prohibitum recurrere, seu appellare ad tribunalia secularia etiam prætextu leuandi vi oppressos.*
121 *Religiosorum statum non decet vt per secularia Prætoria publicè manifestentur Religiosorum dedefectus.*
122 *Prælaturas Regularium non debent anhelari, aut amissa deplorari tanquam si essent paterna hæreditate comparata.*
123 *Causa Religiosorum à Tribunali Nuncij extrahi non debent.*
124 *Electioni Ecclesiasticæ nullus secularium Principum se ingerere potest.*
125 *Consilium Regium non admittit per viam violentiæ materias quæ emanant à visitatione, & correctione, & num. 120.*

PATER quidam N. Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula electus in Prouincialem à Reuerendissimo P. Generale eiusdem Ordinis, tũc temporis Bononiæ degente, approbationem, & confirmationem suæ electionis de more solito postulauit: dictus verò P. Generalis cùm ad Prouincias Hispaniæ visitandas properaret, iamque esset in via, ad hoc vt cognoscere, & inquirere meliùs posset

posset de modo electionis, & idoneitate personæ electi, & ne ex abrupto, sed seruatis seruandis ad eam deueniret, dictam confirmationem summo cum iudicio vsque ad visitationem eiusdem prouinciæ differre voluit, & pro interim officij Prouincialatus huiusmodi administrationem dicto Patri iuxta formam constitutionis concedendam esse duxit.

Cùm postmodum P. Generalis ad illam Prouinciam peruenisset, & in actu visitationis in ea factæ ad informandum animum suum extraiudicialiter examinaret processum electionis præfatæ, & personam dicti electi in scientia, vita, & moribus, ac aliis ad illud officium ritè, & rectè peragendum requisitis, & necessariis, & defectus nonnullos inuenisset, ex quibus dictus P. tali officio iuxta Constitutiones Ordinis, ad sacræ Congregationis decreta inhabilis, & indignus omnino reddebatur, cum voto eorum, qui sibi assistunt, non vti iudex in forma iudiciali, & contentiosa, sed priuatè, & extraiudicialiter dictam electionem cassauit, & in eius locum elegit, ac confirmauit in Prouincialem eiusdem Patrem, alium, aliàs idoneum, & sufficientem.

Huiusmodi cassationem ægrè ferens dictus N. cuius officium erat obedire, & implere, quæ sibi iussa erant, ac humiliter, & deuotè suscipere quod à P. Generali sibi fuerat iniunctum, nihilominus tamen noluit cedere, neque in Prouincialem recognoscere dictum alium Patrem in sui locum à Generali suffectum; sed à tali cassatione ad Illustrissimum D. meum Nuntium appellauit, & causa commissa D. meo Bernardino Campello generali Auditori, acerrimè fuit agitata, cuius tamen decisio videtur pendere à resolutione infrascriptorum dubiorum, videlicet:

I. Vtrùm electio dicti P. quam Generalis asseruit sibi pergratam fuisse, videatur ex hoc tacitè confirmata, eo maximè, quia vidente, & patiente ipso P. Generale Prouincialatus officium per aliquod temporis spatium exercuit?

II. Vtrùm Generalis potuerit extraiudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem deuenire, & an teneatur causas exprimere, quibus ad id motus fuerit?

III. Vtrùm à decreto factæ cassationis in hac materia possit appellari?

IV. Vtrùm Generalis electionem huiusmodi cassans tanquam suspectus recusari valeat, ne exinde possit validè ad cassationis executionem deuenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstinere?

V. Vtrùm ad eundem Generalem, qui cassationem fecit, spectet in locum cassati alium idoneum eligere, & confirmare?

VI. Vtrùm ad suprema Prætoria per viam violentiæ trahi possint causæ propter grauamina, & excessus, super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum superiores?

Dubium I.

Vtrùm electio dicti P. quam Generalis asseruit sibi pergratam fuisse, videatur ex hoc tacitè confirmata, eo maximè, quia vidente, & patiente ipso P. Generale, Prouincialatus officium per aliquod temporis spatium exercuit?

1 Pro parte affirmatiua facit, quòd Generalis statim electione facta in persona dicti N. certior per litteras Capituli de ea factus fuit, quibus cùm responderet pergratam sibi fuisse asseruit, ibi, *Id quod nobis pergratum fuit*, quæ verba approbationem importare videtur ex Cicer. *lib. 5. epist. 20.* ibi: *Id nostrum existimo, cùm mihi erit pergratum*, & ad *Atticum lib. 1. epist. 17.* ibi, *mihi per, inquam, gratum feceris.* Vnde cùm ad confirmationem concedendam nulla sint particularia verba exprimenda, sed sufficiunt quæ illam denotare possint, videntur hæc apta, ad illã inducendam, præcipuè quòd statim fieri iubetur, vt disponitur *in Capitulo IV. n. 34. & in Iaunen. IX.* ibi, *quòd statim confirmatio requiratur à Patre Generale*, & *in Capitulo X. Paulæ celebrato, n. 23.* quæ quidem dictio, *statim*, non admittit dilationem, *l. quod dicimus. ff. de solution. l. 1. C. de relat.* cum aliis per me citatis *de dict. vsufreq. dict.* 338. tum etiam, quia postquam Generalis ad Hispaniarum partes peruenit, non statim ad cassationem huiusmodi deuenit, sed ipsum N. officium suũ exercere permisit, quo facto magis, quàm verbis voluntas ostenditur, & confirmandi animus, tum vel maximè, quia nulla est constitutio Ordinis, quæ in scriptis confirmationem esse faciendam statuat, *l. de quibus ff. de legib. & l. Paulus ff. rem ratam hab.*

At his non obstantibus fuit conclusum pro negatiua multis, sed his potissimum fundamentis. 2

Primò, quia vbi ille, qui est causa efficiens, & formalis, interpretatur se ipsum, non est opus extraneo interprete, seu extrinseco intellectu, *l. cùm de indebito, § fin. ff de probat. l. ex facto ff de vulgari, cap. inter alia, de sent. excom.* Bald. *cons. 458. num. 2. vol. 3. & in Auth. nisi rogatus num. 9. C. ad Trebell.* Bart. *in l. pro hærede numer. 3. ff. de acquir. hered.* Tiber. Dacian. *cons. 7. à numer. 100. vol. 1.* idem Bald. *cons. 313. num. 1. vers. De animo autem suo interrogari quis potest, & statur eius responsioni, vol. 4.* Aym. Crau. *cons. 384. num. 9.* Sim. de Prætis *cons. 65. numer. 35. vol. 1.* concludens, quòd † vbi actus diuerso modo potest intelligi, recurritur ad eius auctorem, vt inde cognoscatur quo respectu fuerit inductus, Menoch. *de arbitr. casu 86. num. 6.* Vulgo etenim fertur quòd † nulla melior est declaratio, quàm illa, quæ prouenit ab eodem fonte, vt post Decium, & Bart. animaduertit Mandel. Alb *cons. 172. num. 32. vol. 1.* Surd. *decis. 29 à num. 2. vsque ad 9. & decis. 216. num. 33.* Cùm ergo P. Generalis semel & iterum expresserit mentem suam penitus à confirmando alienam, & quòd in dictis litteris nihil aliud contineatur, nisi confirmationis suspensio interim dum ad Hispaniam non perueneri, frustrà prætenditur hanc voluntatis propriæ declarationem extraneo iudicio, & extrinseco intellectu peruertere. 3 4

Secundò, quia ex exercitio officij Prouincialatus, quod habuit dictus N etiam ipso P. Generale vidente, & permittente, non elicitur confirmandi voluntas, vel confirmationis tacitæ præsumptio, cùm illud exercitium non permissu Generalis, sed legis auctoritate teneat, vt expressè habetur *in Capitulo Ianua I. celebrato, num. 4.* ibi, *Ita enim de Prouincialibus electus donec constituerit de eorum confirmatione.* Et *Paulæ primò etiam celebrato num. 13.* ibi, *Idem erit de Prouincialibus electis donec constituerit de electionis eorum irritatione, vel confirmatione*, &c. Et † hoc non perpetuò, sed conditionaliter, vt colligitur ex dictione illa *donec*, quæ est suspensiua cuiuscunque effectus, qui ex relatis in dictis litteris coniecturari poterat, ad not. per glos. *verb donec, in Clem. 1. de censib. circa fin.* Statil. Pacific. *de Saluiano interdicto inspect. 4. cap. 1. à num. 85.* Vnde administratio huiusmodi, quam habuit dictus N. non solùm ex citatis constitutionibus conditionalis verè est, donec scilicet constiterit de electionis irritatione vel confirmatione à P. Generale, & eius collegis facienda, sed etiam ex tenore dictarum litterarum ab eodem Generale transmissarum, in quibus quoad hoc voluit cum dictis constitutionibus se informare, *l. pater Seuerinam, § fin.* vbi Bart *ff. de condit. & demonst.* dum ita scripsit. *Et quamuis ad istas Hispaniæ Prouincias visitandas properemus, iamq; simus in via, nihil* 5 6

nihilominus liberam illis pro interim suorum officiorum administrationem præsentium tenore concedimus, &c. Dictio † enim illa, *pro interim*, est limitatiua temporis intermedij, *l. qui ad certum, ff. locati, l si chorus, in fine, ff. de legat.* 3. Honded. *cons.* 97. *num.* 17. *lib.* 1. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D. concl.* 298. & vltra illud tempus non protenditur, Surd. *cons.* 460. *num.* 68. Rot. apud Zachiam *decis.* 78. *num.* 2. Ego ipse *de dict. vsufreq. dict.* 173. Succeditque vulgaris regula, quòd
8 † concessum ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur, *l. statuliberum, §. Stichum, ff. de legat.* 2. *l.* 1. *§. si mulier, ff. de liber. agnosc.* Crauet. *cons.* 145. *num.* 22. *vers. Et si dicas*, vbi quòd obligatio manendi vsque ad certum tempus, excludit tempus præteritum, Card. Tusch. *lit. I. concl.* 71. *numer.* 52. *cum seqq.* Rot. *decis.* 596. *num.* 2. *part.* 1. *recentior.* Necnon aliud
9 vulgare Axioma, quòd † concessum ad tempus, post illud censetur denegatum, *l si vnus, §.* 1. vbi Bald. *ff. de pactis*, Surd. *decis.* 189. *numer.* 9. Cardin. Tusch. *d. conclus.* 71. *numer.* 20. cum aliis citatis per me *Axiom.* 46. *num.* 2.

10 Tertiò, quia non poterat approbatio, seu confirmatio induci ex eo, quòd Generalis permisit administrationem dicto N. tribus, vel quatuor ad summum mensibus postquam Hispaniam est appulsus, cùm tempus illud consumpserit in visitationibus aliorum Religiosorum, ac etiam in perquirendis causis, quibus inductus ad electionis huiusmodi irritationem, seu confirmationem deuenire posset, ex quo tacita confirmatio inducta excluditur, *l. si cum aurum*, vbi Bart. *ff. de solution. l. Campanus ff. de oper. libert.* Ioan. Andr. Host. & Butr. *in cap. accedentibus, de priuil.* Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæst.* 16. *num.* 23. *& cons.* 35. *num.* 1. *& cons.* 164. *num.* 49. *& cons.* 431. *num.* 1.

11 Quartò, quia litteræ præfatæ Generalis non possunt sine repugnantia diuidi, si ex inducerentur ad probandam tacitam confirmationem, & prætensum consensum, nam si verbum, *pergratum*, id operaretur, frustrà paulo infrà dicto N. concederetur administratio pro interim quo Generalis ad visitandas Hispaniæ Prouincias non peruenisset, nec ad illud tempus reseruaretur, & suspenderetur petita confirmatio; nam qui conditionem apponit in ipsa actionis natiuitate, apponit, quasi ne sit nata actio; & sic habetur pro negante. Oldrad. *cons.* 291. *num.* 7. eleganter, & doctè Fulu. Pacian. *in tract. de probat. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 29. *vers. Tertio dico*, ibi, *Tertio dico, quod ibi reus habetur pro confitente, hac ratione, quia prius fatendo debitum, & postea apponendo exceptionem solutionis, vel pacti de non petendo, fatetur actionem mutui fuisse natam, & semel actori competijsse, licèt postea dicat fuisse extinctam per solutionem, vel per pactum, ideo ex eo quòd fatetur actionem semel competijsse, videtur fundare intentionem actoris; sed secus est in eo, qui conditionaliter, vt supra, respondet, nam dum conditionem apponit in ipsa actionis natiuitate, videtur inferre quòd nunquam sit actio nata, cùm nec cedat, nec veniat dies ante conditionis euentum*, l. cedere diem, ff. de verb. signif. *Ex quo fit, quòd cùm taliter respondens perinde habeatur ac si diceret, non confiteor actionem natam, iure meritò non potest haberi pro confitente, cùm semper neget actionem competijsse actori, & ita subtiliter ait gloss.* in l. siquidem, C. de
12 except. Vnde † non potest diuidi litterarum huiusmodi contextura, nec illæ pro parte acceptari, & pro parte repudiari valent, *l. cùm quæritur* 10. *ff. de admin. tut.* ibi, *aut in totum agnoscere, aut à toto recedere, l. si ita stipulatio* 39. *ff. de operis libert.* ibi, *quia non debet ex parte obligationem comprobare, ex parte tanquam de iniqua queri, l. eum qui* 18. *§. vlt in fine ff. de his quibus vt indign. l. neminem ff. de legat.* 2. Ioan. Fab. *in §. item si quis postulante, in princ. Instit. de actionib.* & plures alij, quos congerit Caputaq. *decis.* 186. *num.* 2. *part.* 1. Thom. Triuis. *decis.* 46. *num.* 10. *lib.* 2. & in confessione facta respondendo positionibus, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 93. *num.* 24. qui cum aliis sic concludit. *Confirmatur quinto ex simili, si quis respondeat positionibus, & vnam fateatur aliqua cum qualitate, illa confessio in totum debet a ponente acceptari, vel in totum reijci debet*, &c. Ad idem Marescot. *lib.* 2. *var. cap.* 45. *per tot.* Fului. Pacian. qui plures congessit, *de probat. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 18. Surd. *decis.* 258. *per tot.*

Iuuat etiam, quia particula illa, *pergratum*, est contemporanea eidem actui, cui obstat ipsa natiuitatis actio, & ob id nullo modo diuidi potest, Anton. Butr. *in cap. ex litteris el* 1. *in fine, de sponsal.* Dec. *in cap. cum venerabili, num.* 105. *de except.* Marant. *de ordin. iudic. part.* 6. *n.* 3. Crauet. *cons.* 9. *sub num.* 34. Rot. *decis.* 409. *n.* 3. *& decis.* 806. *n.* 1. *&* 5. *in fine, part.* 1. *diuers.* Et ratio est (vt considerat Maranta,) quia probatio dubia interpretatur contra producentem, sed confessio producitur ab aduersario confitentis; ergo interpretatur contra aduersarium, Sigism. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *c.* 11. *à num.* 365. *& à n* 439. vbi supradictos refert, & cum illis respondet obiectioni, quæ sumitur ex l. *veteribus ff. de pactis.* Fului. Pacian. *d. cap.* 25 *num.* 7. Surd. *d. decis.* 238. *n.* 4. vbi ait, quòd quando qualitas est contemporanea eidem actui, res caret dubitatione, & *num.* 5. *in fine*, sic ait: *Extende idem si confiteor habuisse centum quæ mihi debebas ex causa mutui, quia non teneor iustificare mutuum, & non potes fundare te super mea confessione receptionis, quia est qualificata.* Genua *de scriptura priuata lib.* 4. *cap de connexis, & separatis, n.* 10, *pag.* 197. Mancis. *de confess. c.* 1. *n.* 23. Castill. *quotidian. lib* 5 *cap.* 165. *n.* 31. *vers. vnde si is à quo.* † Qualificans 14 enim, siue modificans, visus est negare positionem absque qualitate, & quando illa talis est, quæ actionis natiuitati obstat, nullo modo diuidi potest, vt scienter tradit Angel. *in d. l. siquidem, num.* 3. *C. de except.* glos. celebris, quæ comprobat nostram conclusionem, *verb. de gratia, in cap. bonæ mem. de postul. Prælat.* vbi cum ea notant omnes quòd non dicitur quis confiteri aduersarium habere ius eligendi, quando confitetur ipsius consensum fuisse de gratia requisitum], & haberi pro negante seruitutem, † qui dicit 15 actorem pluries transiuisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua, vt optimè ponderat Fului. Pacian. *d cap.* 25. *num.* 8. Surd. *d. decis.* 258. *num.* 4. *&* 5. Facit etiam doctrina Oldrad. *cons.* 191. *num.* 6. *in fine*, vbi ait, quòd non dicitur quis fateri se beneficium alterius possidere, quando fatetur se possessionem illius esse adeptum mediante gratia Sedis Apostol. Et doctrina Cyni *in l. vnic. num.* 17. *C. de confess.* quam sequuntur Bald. Alber. & alij, quos refert, & sequitur Boër *decis.* 243. *num.* 3. quatenus dicit, quòd confessio illius, qui respondit sibi pecuniam fuisse numeratam, vt repeteret lectiones, non potest diuidi. Alia plura exempla tradunt ad propositum, Boer. & Pacian. *in locis suprà allegatis*, & quòd † confessio, 16 quæ continet vnum factum cum qualitate, quæ nullum reddat ipsum actum, seu cùm in alium transfundit, non possit diuidi, nec acceptari, reiecta qualitate, tradunt Rot. *decis.* 272. *num.* 2. *part.* 2. *diuers.* Marescot. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 9. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 851. *n.* 18. *cum seqq.*

Quintò, quia ad confirmandum nullum tempus 17 à iure præfixum est, & ideo non potest conqueri de confirmatione non facta, seu admodum dilata, nam si confirmator nulla existente causa renuat facere confirmationem, non appellatur ab eo, sed recurritur ad superiorem, qui illum compellat intra breue tempus præfigendum, cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet,

firmet, superior iure deuoluto hoc faciet; ita Abb. *in cap. postquam, §. electo, de elect.* Massobr. *in praxi habendi concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes, requis. 9. dub. 9.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disput. 6 quæst. 3. num. 4 & seq.* Ego ipse *de Iure Eccles. lib. 1. cap 19 num* 254. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit. 4. de elect. Canon. cap. 25. num. 41.* ibi, *Licet enim tempus sit à iure præfixum ad eligendum, conferendum, & præsentandum, secus in instituendo, & confirmando,* ex

18 Abb. *ibidem. Quare † sicut institutor si absque causa non instituat, potest per superiorem compelli ad instituendum assignando terminum, intra quem instituat, quo elapso poterit ipsemet superior instituere, qui terminus breuis statuatur, itaut licèt sit arbitrarius, non debeat excedere sex menses,* vt tradit Lambertin. *de iure patron. lib. 2. part. 3. quæst. 2. artic. 6. num. 4.* & Massobr. *citato dub. 1. Ita si confirmator nulla existente rationabili causa renuat facere confirmationem, recurritur ad superiorem, qui eum compellat infra breue tempus præfigendum cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet, superior iure deuoluto hoc faciet, iuxta* glos. *in rubr. de postulat. Prælat. lib. 6. arg. cap. nullus, de iure patron.* Abb. *vbi sup.* Fr. Sigism. *dub. 45. num 3.* Rota *in Legionen. confirmationis 23. Ianuarij 1617. coram Pamphilo,* &c. Cur igitur querelas ad ventum format dictus N. si reclamare voluit quare tandiu tacuit, *cap. 1. de frigid. & malef.* & non debebat tam magnam rem tandiu reticere, *l. si quis fortè. §. 1. ff. de pœnis,* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 91. per totam.*

19 Facit etiam quòd inter confirmationem Generalis, & Prouincialis magnum est discrimen, & non potest de vna ad aliam argumentari, quia receptum vbique est Generales confirmatione non indigere, quia ex tacita Pontificum permissione, statim, ac electi sunt, confirmati censentur, vt cum Sigism. à Bononia resoluimus *in tract. de Iure Ecclesiast. vniuerso lib. 1. cap. 19. n. 250. in fine*; & specialiter prouisum est in hac sacra Religione Minimorum per *Capitulum Romæ secundò celebratum num. 34.* ibi, *Hinc autem ad Generalatum nouiter assumptus ab ipso Capitulo statim*

20 *recipiatur tanquam confirmatus.* † In Prouincialibus verò aliter se res habet, tenentur enim statim ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generale, vt *in Capitulo primò Ianuæ celebrato num. 4.* ibi, *Statim requireretur à Patre Generale,* sed ipse Generalis non tenetur aliquo statuto, seu Constitutione intra certum tempus confirmare, & ideo remanet dispositioni iuris communis, ad *l. commodissimè, ff. de liber. & posthum.* cum similibus.

21 Sextò, quia non possunt calumniari illa, quæ à P. Generali institiæ zelo gesta fuerunt, cùm lex de quocunque iudice bonam capiat præsumptionem, & vulgò dici soleat, quòd pro iudice semper iura præsumunt, *l. vir bonus, ff. iudicatum solui, l. fin. C. ad leg. Iul. repet.* cum multis per Bobadil. *lib. 1. cap. 2. num. 5. & lib. 5. cap. 1. num. 199.* & per me *de Axiomat. Iuris vsu-*

22 *freq. Axiom. 131. num. 4.* † Ille enim præsumitur pronunciasse secundùm quod ius disponit, & prout de iure tenebatur, *l. miles, §. decem, ff. de re iud.* Cardin. Tusch. *tom. 6. lit. P. concl. 621. num. 4.* Octau. Glorit.

23 *resp. 9. num. 13.* † Et quilibet particularis in dubio bonus præsumitur, *l. meritò, ff. pro socio,* cum vulgaribus citatis per me *Axiom. 37. num. 4.* præcipuè quando in eminenti collocatus est loco, secundùm Alex. *cons. 89. num. 9 & 11.* Aym. *cons. 168. in fine, Testaÿ*

24 *alleg. 7. numer. 32.* † Quod de P. Generali non præsumptiuè, sed verè & realiter est dicendum, propter eius notas virtutes, ac sanctissimum bene regendi animum, quo suam illustrauit Religionem, vt de eo loquens refert Steph Isnard. *in Cod. Minimo huius Ordinis in serie Generalium fol. 230. num. 37.* ibi, *Reuerendissimus Pater Franciscus à Longobardis, Italus, mira pietatis, patientiæ, abstinentiæ, charitatis, & humilitatis vir, Theologus, & deuotus, admodum prædicator. Qui cùm in sola Cruce Domini glorietur, primò modium sub quo positus fuerat, licèt lucerna ardens in captiuitate apud Turcas per quinquennium detentus, miris omnium virtutum illustrauit exemplis, vt ab illustrissimo D. de Valençay Sancti Ioannis Hierosolymitano Commendatario ipsius concaptiuo didici à quo multa accepi, quæ modestiæ causa sileo. Postmodum Prælaturas Ordinis fugiens toti Religioni similiter lucet: supra Generalatus candelabrum positus à S. D. N. Vrbano VIII. anno 1630. die 22. Martij.*

Dvbivm II.

Vtrùm Generalis potuerit extraiudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem deuenire, & an teneatur causas exprimere, quibus ad id motus fuerit?

DOctores ferè omnes in eo conueniunt, quòd 25 confirmatio, seu cassatio electionis, duplici modo fieri potest, vel per viam iudicij cum processu compilato, & causæ cognitione, ac contradictorio, & cum sententia diffinitiua, quando scilicet alius adest coëlectus, seu oppositor, vel ob vocum paritatem, seu defectum aliquem, vt explicant Marescot. *lib. 1. var. cap. 52. à num. 30.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælator. Regul dub. 46. num 8. & dub. 47. num. 7. cum sequentib.* quem refero *in tractat. de Iure Ecclesiast. vniuerso lib. 1. cap. 19. num. 251.* Vel extraiudicialiter, 26 hoc est, quando nullo existente coëlecto, aut oppositore, confirmator priuata scientia, non in forma iudiciali, & contentiosa, inquirit de modo electionis, an fuerit Canonicè facta, & de persona electi, an sit idonea? & cum voto eorum, qui sibi assistunt, secretò, vel ore tenus prolato ad electionis confirmationem, vel cassationem peruenit, vt aduertunt Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit. 4. de election. Canon. cap. 25. num. 59.* Francisc. Salgado *de Regia protect. part. 2. cap. 13. n. 16.* Ego ipse *in tractat. de Iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 1. cap. 19 num. 251.* Et iste est casus noster, in quo securè teneo posse P. Generalem confirmatorem procedere prout sibi meliùs, & conuenientiùs videbitur, priuata scientia cognoscendo, & extraiudicialiter definiendo, cuius animum, & voluntatem in hac parte nullus superior quacunque querela non obstante immutare poterit, quod non obscurè colligitur ex Doctoribus infrà referendis in his ferè terminis loquentibus, videlicet.

Francisc. Salgado *de Regia protect. part. 2. cap. 13. fe-* 27 *rè per tot. præcipuè num. 9.* ibi, *Insuper, & illud annotandum est, vt in prouisione extraiudiciali, & sic quando iudex non tenetur testes comparare, nec processum formare, nec illum publicare, seu alicui manifestare, quia quando ita proceditur cùm nullus adest contradictor, seu aduersarius, iudex ita animi sui motum informare tenetur quantum, & quomodo solummodo ad eius satisfactionem sufficere magis sibi visum fuerit extraiudicialiter, ita dicit eleganter Abb.* in consil. 41. *incip.* Videndum, sub num. 1. vers. Ex quibus verbis, & suprà paululum antè in 1. part. *Cuius doctrina fuit canonizata per Rot.* in vna Leodien. prætensi census coram Orano 20. Ianuarij 1596. *Necnon allegatur ab eadem Rot.* in dec. 160. sub num. 7. & 8. part. 2. diuers. *Hieron. Gonçal.* in regul. de mensib & alternatiuis, §. 7. proœm. num. 227. & 233 *plures citat Marescot.* variar. resolut. lib. 2. cap. 2. à num. 151. *& faciunt omnino videnda quæ nos infra hoc cap. à num. 51. cum sequentib.* Et inferiùs eod. cap. num. 16. ibi, *Quò pertinet quod aliàs dicunt Doctores, vt per Pute.* decis. 113. num. fin. lib. 3. *& Hieron-*

ron. Gonçal. in d. regul. §.7. procem. num.228. Vt in prouisione beneficiali, & aliis processibus extraiudicialibus difficile sit opponere de iniustitia eius, nec per viam appellationis, nec alio modo; tum quoniam iudex iustificat animum suum, siue ex actis in scripto deductis, siue non scripto, etenim non ad vnam solùm speciem probationis mentem suam applicat, sed ex variis causarum figuris, quos eius præsentia offert, & protegit animi sui motum, format, &c.

28 Rota in Vlixbonen. quartenaria 15. Ianuarij 1624. coram R.D. meo Coccino Decano, ibi, Aut non adest legitimus contradictor, & sufficit, quòd iudex extraiudicialiter se informet, &c.

29 Bañes de Iustit. & iure, quæst.67. art.2. in resp. ad secundum argumentum, pag. 420. in hac specie nostram sententiam expresse tenet, rationémque reddit nostro casui satis accommodatam, ibi, Et in hoc deficit confirmator à ratione iudicij, quòd iudex vt sic tenetur ferre sententiam secundùm allegata, & probata, & si oppositum fecerit, nulla est sententia; cæterùm confirmator quomodolibet cassauerit electionem, etiam digni, cassata est. Quòd si aliquis obijciat contrà: Ille confirmator iniuriam facit electo; ergo tenetur confirmare eum ex iustitia. Probatur antecedēs: quia statim iudicabitur suspectus de aliquo crimine, propter quod non confirmatur à Prælato. Respondetur nihilominus, negando antecedens; & ad probationem respondetur, quod est temerarium iudicium, quia multis vijs potest cassari electio etiam digni, &c.

30 Iul. Lauor. var. lucubrat. tom.1. tit 4 de elect. Canonic. cap.25. num.44 & 55. ibi, Potest autem superior inquirere per famam, vel litteras testimoniales, vel si necessarium iudicauerit, per testium receptionem cum iuramento, & sine: Abb. in cap. postquam, num 5. de elect. vbi hæc omnia arbitrio Iudicis relinquit, Marc. Anton. Cuch. tit. de confirmat. num.18. & vt de fama, & vita electi certior fiat, decebit ex loco vbi conuersatus est, petere testimonium. Et infrà num. 59. ibi, Ex quibus patet quòd confirmatio aliquando fit per viam iudicij, cum processu, & causæ cognitione, & contradictorio, & cum sententia definitiua, Butr. in cap. venerabilem, num.15. de elect. cap. fin. de elect. lib.6. Gonçal. super regul.8. Cancell. glos.9. §.1. Fr. Sigismund. dub.46. num.8. & dub.47. num.7. cum sequentibus. Aliquando verò fit extraiudicialiter, &c. Et in num.60. magis ad nostrum pro-
31 positum accedens ita ait, † Et potest Generalis Ordinis fidem adhibere soli famæ, & litteris testimonialibus, Innoc. & Ioan Andr. in cap. postquam, de elect. Nec tene-
32 tur in confirmandis electionibus † Prouincialium seruare formam cap. fin. de elect. lib.6. Et expressiùs idem dicit ibidem num.63. ibi, In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit quòd fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declaret suam voluntatem. Oldrad. consil.146. num.6. Rot. decis.261. coram Mantica. In Ordine Prædicatorum confirmatio fit per vota secreta, &c. sic Fr. Luc. Castell. de elect. tit. de confirmat. c.14. num.55. vbi cum Anton de Butrio ad cap. cùm dilecti, num.63. de elect. quatuor conclusiones ponit, & ait quòd de necessitate præmittitur citatio in confirmatione non contentiosa, id est, quæ fit extraiudicialiter, non assumpta causæ cognitione.

33 Ego ipse in tract. de Iure Ecclesiastico vniuerso lib.1. cap.19. num. 251. hanc eandem resolutionem in his terminis præsupponere visus sum, ibi, Confirmator ex officio suo habet ius confirmandi, vel cassandi electionem, prout sibi videbitur expedire pro bono communi, ita prorsus, vt sicut electores liberè eligunt, quem iudicant dignum scientia priuata, ita ille legitimè confirmat quem dignum iudicauerit, &c.

34 Et probatur ex text. in Clem. exiui, §. demum, de verb. signif. ibi, Statuimus etiam, & ordinamus hac constitutione in perpetuum valitura, vt cùm alicui Prouinciæ de Ministro fuerit prouidendum, ipsius Ministri electio penes Capitulum Prouinciale resideat, quem idem Capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur, ipsius autem electionis confirmatio ad Ministrum pertineat Generalem. Et si quidem ad electionem huiusmodi per formam scrutinij procedatur (& votis in diuersa diuisis) electiones plures in discordia celebrari contingat, illa, quæ à maiori parte Capituli numero (nulla zeli, vel meriti collatione, aut consideratione habita) fuerit celebrata, exceptione, seu contradictione quacunque alterius partis non obstante, per dictum Generalem Ministrum de consilio discretorum de Ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout ei secundùm Deum visum fuerit expedire, &c. Cuius textus decisio licèt pro Ordine tantùm Minorum condita esse videatur, vt tangit Franc. Marc. quæst.1360. num.3. part.1. & Iul. Lauor. d. tit.4. cap.25. num.60. Tamen cùm ille textus in corpore iuris sit insertus, & eius ratio generalis omnes comprehendat, omnibus quoque Religionibus necesse est, vt fiat communis; tum ex
eo, quia † quando Princeps vni Præsidi rescribit, per 35
consequentiam omnibus rescripsisse videtur, Bartol. in l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interd. & releg. Ias. in l.1. num.7. ff. de constitut. Princip. Pute. de syndicatu, §. officialis, cap.1. num.14. Parlad. lib.2. rerum quotid. cap. fin.5. part. §.10. num.26. Tum etiam, quia licèt admittamus, textum illum continere priuilegium, seu concessionem specialem pro Ordine Minorum, nihilominus tamen Minimi eadem concessione vti debent, per Bullam Iulij II. incip. Dudum, §.14. sub Dat. Romæ apud S. Petrum 5. Kalend. Augusti 1506. quæ est prima in collect. apud Laurentium de Peirinis, in qua illis conceditur, vt possint transumptare priuilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa, & vti ac frui priuilegiis, indultis, concessionibus, & gratiis, &c. concessis, & concedendis dictis quatuor Ordinibus Mendicantium, non secus, ac si ipsis specialiter concessa fuissent.

Cùm totum negotium confirmationis, & cassa- 36
tionis huiusmodi secundùm suprà citatos commissa sit conscientiæ, & prudentiæ P. Generalis confirmatoris, ideò eius dicto fides adhibenda est: Mascard. de probat. concl.414. & non potest moueri quæstio, quòd malè egerit, Sanch. de matrimon. lib.3. disput.10. num. 13. nec requiritur citatio, immo absque ea procedere poterit, Tiraq. in tract. Res inter alios, vers. Limita quintò, nec fuit necessaria iudicialis probatio, idem Sanch. d. lib.3. disp.8. num.4. sed cognitio ex priuata scientia resultans ad id sufficiens visa est, ex subsequuta obseruantia à multo retro annis vsque ad hæc tempora cassandi extraiudicialiter, huiusmodi electiones per P. Generalem, eiusque Collegas, toties quoties ei secundùm Deum visum fuit expedire, vt euenit in cassatione electionum P. Gregorij Baronij Prouincialis Calabriæ citerioris à P. Generale Didaco Arias Hispano de anno 1611. & Patris Isidori Amayda Prouincialis Etruriæ, & nouissimè Patris
Petri à Neapoli à præsente P. Generale, & alibi † sæ- 37
pe, quæ obseruantia est attendenda cùm quælibet dispositio per eam declaretur, Casanat. consil.45. num.144. cum seq. Valenzuel. consil. 52. num.45. cum seqq. Solorzan. de Indiarum Iure lib.2. c.24. ex num.84. Castill. tom.7. de tertijs cap.31. num.65. D Mari. Cutelli decis. 10. num. 8. & in patrocinio pro Regia iurisdiction. Inquisitoribus Siculis concessa, controu.1. num. 45. † & 38
illi plurimum deferatur in interpretandis constitutionibus, l. si de interpretatione, ff. de legib. cap. cùm dilectus, de consuet. Aymon. cons.294. num.6. vers.21. Menoch. cons.276. num.19. Surd. consil.362. num.10. Rot. decis.455. num.1. p.2. recentiss.

Credere

39 Credere nequaquam debet dictus N. ad sui iniuriam cassatam fuisse eius electionem, sed ad bonum commune Religionis, & ad maiorem suæ Prouinciæ profectum, nec Iure conqueri potest de tali amotione, cùm sciuerit ante confirmationem nihil iuris acquirere, vt infra ostendetur, & in potestate P. Generalis esse confirmare, vel cassare, & tamen voluit sub hac conditione eligi; patientia igitur opus est humilitatis, non querela laicalitatis, quod bene significauit Aldrete *de Relig. discipl. tuenda lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 20. ibi, *Qui igitur sub his conditionibus in Religione est admissus, quomodo poterit prouocare ex eo capite, quòd sibi iniuria fiat? Quomodo se grauari conqueretur? quomodo considerat Christi vestigia, quæ suscepit imitanda, qui nondum ad sanguinem vsque restitit? Quomodo perueniet ad illustrem patientiæ coronam sine certamine? si pati non vult, coronari recusat; si autem desiderat coronari, certandum est viriliter, sustinendum, & ferendum patienter.*

40 Non obstat, quòd videtur nimis durum priuare aliquem iure, quod habet, ex scientia priuata, ac sine processu, & extraiudicialiter, non data causa; constat autem ex electione ius acquiri dicto N. *cap. fin. de elect. lib.* 6. Petr. Gregor. *in partit. Iuris Canon. tract. de elect. num.* 4. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. Laurent. à Portel *in suis respons. moral. part.* 2. *casu* 4. Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom.* 1. *cap.* 31. §. 6. *ad fin. & latiùs* §. 7. Et videtur colligi ex constitutionibus huius sacræ Religionis, & signanter *ex Capitulo secundò Romæ celebrato, num.* 34. *& Cap.* 1. Ianuæ *num.* 4. *& Cap.* 3. Valent. *num.* 9. & eo ipso, quòd electus fuit in Prouincialem, necessariò veniebat confirmandus, *cap. quia propter, de elect.* cum late traditis per Portel. *dict. casu* 4. *quæst.* 2. vbi probat in dubio electum præsumi dignum: & in comprobationem Laurent. de Peirinis *d. cap.* 31. §. 7. adducit Capitulum Tholosæ *num.* 38. ex quo hoc deducit argumentum. *Ergo à contrario sensu, si iustam inuenerint, prouidere non poterunt, sed confirmare tenebuntur.* Et mox illam aliam subnectit consequentiam. *Ergo si generalis iustam inuenerit Prouincialis electionem, prouidere non poterit, sed confirmare tenebitur.*

41 Cui obiectioni respondendo dico, electionem, antequam confirmetur à superiore, non præstare titulum irreuocabilem, vt cum multis resoluit Iul. Lauor *d. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 66. ibi, *Ex dictis colligitur effectum istius confirmationis esse primò quòd præsumitur validius negotium, & illud magis timetur, quod specialiter iubetur, quam quod generaliter.* cap. quanquam. 23. dist. *Secundo per confirmationem res fit maioris auctoritatis.* cap. quis nesciat. 11. dist. *Tertiò ius quod per electionem fuerat acquisitum, quod reuocabile erat, ampliùs reuocari non potest.* Nec etiam habet administrationem, nisi precariam, donec scilicet confirmetur, vel irritetur electis, vt expresè disponitur *in Capitulo X. Paulæ celebrato num.* 23. ibi, *Idem erit de Prouincialibus electis, donec constiterit de electionis eorum irritatione, vel confirmatione.* quæ verba administrationem concedunt conditionalem, & suspensiuam, secundùm ea, quæ suprà resoluimus *num.* 6. *cum seq.* Nec minus verificantur in confirmatione, quam in irritatione, quæ idem significat, quod cassare, annullare, irritúmque facere, *l. si quis, ff. de iniusto rupto.* Virgil. 4. *Eclog.*

Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras.

Calepin. *verb. Irritus*, Caluin. *in lex. Iuris, verb. Irritare.*

42 Et adhuc in beneficiis secularibus (in quibus diuersa est ratio, vt *num.* 47. videbimus) ex præsentatione, siue electione non prouenit aliquis titulus ex quo ipse præsentatus, seu electus ante confirmationem vocari possit beneficiarius, imò si contingat mori huiusmodi electum, seu præsentatum ante obtentam confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem præsentati, seu electi, sed per obitum primi, & vt priùs, ita Pute. *decis* 2 o. *alias* 194. *in correctis lib.* 1. quem refero *in collect. ad cap. si electio* 26. *num.* 3. *de elect. lib.* 6.

Vnde descendere oportet ad prælaturas, & officia Religionum, & particulariter videndum, quòd ius resultet ex eorum electionibus; in hac sacra Minimorum Religione extat constitutio Capituli primò Valentiæ celebrato *num.* 21. ita statuens. *Correctores in singulis Conuentibus electi die* 15. *Septembris, si nullum obstet impedimentum Canonicum, debent à Capitulo Prouinciali confirmari, nec dictum Capitulum potest alios Correctores illorum loco assignare.* Cuius occasione 43

† R. P. Passarellus eiusdem Religionis olim Generalis, & doctissimus Canonista *in Schol. ad Capitulum Barchinonen. super num.* 15. *fol.* 147. quæstionem formauit, & eleganter resoluit his verbis: *Sed stat difficultas de electo in Correctorem, an habeat aliquod ius quæsitum suæ electionis ante confirmationem, ita quòd possit illam repetere, quasi in iudicio? Doctores, & specialiter Felin.* quem ad hec citat pro se *Nauarr. de iure communi videntur dicere, quòd sic: sed de iure statutorum Ordinis dico, quòd electus ex huiusmodi electione ante confirmationem nihil iuris acquirit, & hoc per tres rationes à simili, quas in hoc casu pro se habent Fratres Prædicatores per declarationem Magistri Ordinis. Primò, quia quantumcumque ab omnibus eligatur, nullam tamen habet administrationem, sicut habent superiores Prælati. Secundò, quia Religiosus non habet, neque velle, neque nolle. Tertiò, quia Religiosus, electioni de se factæ extra suum Monasterium sine licentia sui Superioris non potest consentire, sicut dixi. Quartò, quantumcumque aliquis ab omnibus eligatur, tamen in potestate Prouincialis, & Diffinitorum est confirmare, &c.* 44

Quid clarius, & melioribus, ac piis rationibus dici potest, quicquid Laurent. de Peirinis *d. cap.* 31. §. 7. contrarium defendere nitatur, frustrà enim respondere conatur dictis fundamentis, breuibus tamen, sed summa pietate plenis, & ex Iuris principiis deductis, quæ magis amplectenda esse iudico, quia prolata fuerunt à viro notæ scientiæ, & qui, dum Generalatus officium tenuit, egregiè totam Religionem moderatus est; ergo credendum ita conuenire bono regimini totius Ordinis. Et quicquid sit, nullus loquitur quando Generalis electionem Prouincialis irritauit, provt in casu nostro, qui cùm sit maior in Religione Prælatus, indecens esset, & ab omni vrbanitate alienum, electum repetere via iuris prætensum ius ex sua electione proueniens, sed deceret potiùs supremi Superioris iudicio acquiescere. 45

Et id non solùm facere tenebatur, si ante confirmationem electio irritaretur, quod parui præiudicij res est, vt infrà videbimus, sed etiam si post illam ab officio amoueretur, vt multis rationibus comprobat Fr. Ioseph de S. Maria *en su tribunal de Religiosos tract.* 5. *cap.* 6. §. 1. ibi, *la dificuldad deste capitulo, trata el Padre Fray Manuel Rodriguez* tom. 2. quæst. 25. art. 10. *de baxo deste titulo: Vtrum Prælati Religiosorum possint subditos ab officijs deponere, & suspendere ipsis non citatis? Si por ventura los Prelados de los Religiosos puedan deponer y suspender de sus oficios a sus subditos sin citarles, esto es, sin darles cargos, ni oyr sus descargos? Y Luego en el principio del articulo responde que si, alegando por su parte algunos Doctores. Mas para que se entienda assi la doctrina del dicho Padre, como lo que se deue tener en este caso se aduierta vna doctrina* de Innocentio Tercero, *y la trae el mesmo Autor en el* art. 2. *de la question citada, y se refiere en el* cap. qualiter, y quando el 2. de accus. *donde auiendo tratado el Pontifice* 46

de como y quando deuen los Ecclesiasticos corregir a sus subditos: y auiendo puesto las causas y circunstancias que han de concurrir para suspenderlos, ò priuarlos, dize Luego: Huic tamen ordinem contra Regulares personas non credimus vsquequaque seruandum, quæ, cùm causa requirit, faciliùs & liberaliùs à suis possunt administrationibus amoueri. Empero este orden no creemos se ha de guardar contra las personas Regulares, las quales quando la causa lo pide mas facil, y liberalmente pueden ser quitadas de sus administraciones. De donde se infieren dos cosas. †

47 *La primera es auer de priuar, ò suspender alguno de su oficio ha de auer causa, y razon, que esso quiere dezir, cùm causa requirit. Lo segundo, que quando la ay, no es necessario sea tan grande quanto para priuar a vn Cura de su beneficio, o a vn Canonigo de su Canongia, que esso es; faciliùs, & liberaliùs suis possunt administrationibus amoueri. La razon desta diferencia es, que los beneficios de los Clerigos son beneficios colados, y perpetuos, y por el consequiente irreuocables sin graue causa, mas las Prelacias, y oficios de los Religiosos, aunque son beneficios Ecclesiasticos no son perpetuos, sino a manera de los anales, que se quitan, y ponen con maior facilidad, y assi les llama el Pontifice ministrationes à ministrationibus amoueri. De mas desto el Clerigo es señor de su voluntad, y tiene querer, y no querer, y assi quando el Obispo le quesiere quitar el beneficio, puede responder, que no le quiere dexar, si para ello no huuiere razon, y causa bastante: mas el Religioso no tiene voluntad, ni es señor della, por tenerla renuntiada en manos de su Prelado, por el voto expresso de*

48 *obediencia; de manera que quando le quiten el oficio aun sin causa bastante, no tiene de que quexarse, pues en efeto su voluntad, y todo lo que tiene, y possee lo ha renunciado en manos de sus Superiores, y no queriendo ellos que haga el tal oficio, no tiene accion alguna para pedirle. Y se confirma con la doctrina del* cap. cùm Monasterium, de statu Monach. §. tales, *donde manda que en ninguna manera se preuean oficios perpetuos, y dize, sed cum oportuerit amoueri, sine contradictione qualibet reuocetur. Que quando conueniere ser quitado lo sea sin ningun genero de contradicion, porque de lo contrario se seguirian mil absurdos, como lo nota Rodriguez* tom. 2. quæst. 18. art. 1. *quales serian el poder los Religiosos contradezir, litigar, y andar, vagueando en seguimiento de su pleyto; y finalmenta se seguiera el oponerse imprudentemente a la voluntad del Prelado, y por essa via se resfriaria, o se acabaria la obediencia tan encargada de los fundatores de las Religiones, y tan encarecida en el derecho* cap. nullam. 18. quæst. 2. &c.

49 Et licèt supradicta cunctis Religionibus communia esse videantur, idem nihilominus specialiter, disponitur in hac sacra Religione, vt *in Capitulo 19. Religionis Valentiæ celebrato; num* 8. ibi, *Primum dubium, si P. Generalis, è remotis existens ad aliquem Fratrem obedientiam miserit, qui fortè à locali Capitulo sua, vel alterius Prouinciæ Conuentus electus esset in Correctorem, cui magis adhærendum est factæ electioni, an missæ obedientiæ? (vocatur autem hic obedientia quando Generalis mutat Religiosum de vna Prouincia in aliam) visis itaque videndis, & consideratis considerandis æquum, & maximè rationi consentaneum iudicarunt standum esse electioni, siquidem fuerit confirmata, & quam primum super huiusmodi certiorem reddere superiorem, qui si secundò replicauerit, tunc ei obedire tenebitur etiam confirmatus, allegatis tamen priùs suæ depositionis causis: sin autem non fuerit confirmatus, tunc missæ obedientiæ tenebitur obedire.* Nec satisfaciunt contrariæ opinionis sectatores, dum aiunt hoc procedere in Correctoribus, non autem in Prouincialibus; tum quia exempla non restringunt regulam, nec excludunt similia Cranet, *consf.* 544. *num.* 25. & alij per me citati *Axiom.* 86. *n.* 2. tum etiam, quia si Prælatus inferior potest absente Generale id efficere, multò magis ipse Generalis, ex reg. text. *in Auth. multo magis, C. de sacrosanct. Eccles.* cum similibus textis per me *de locis communibus argument. Iuris, loco* 73. *num.* 1.

Dubium III.

Vtrum à decreto factæ cassationis detur appellatio.

PRo parte negatiua, quæ vera est, adduci solet text. *in cap. ad nostra* 3. *de appellat.* ibi, *quia vero remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui à religionis, & Ordinis Obseruantia exorbitanti debeat in sua nequitia patrocinium exhibere. Mandamus quatenus, si quando quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis conuolauerit, non ideo minus eum iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & institutionem Ordinis corrigas, & castiges.* Et similiter *in cap. reprehensibilis* 26. *eod. tit.* ibi, *Præcipuè vero hoc Religiosis volumus obseruari ne Religiosi cùm pro aliquo excessu fuerint corrigendi contra regularem Prelati sui, & Capituli disciplinam appellare præsumant, sed humiliter, ac deuotè suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem iniunctum.* 50

Ex quibus Iuribus, vulgò colligitur, nullo casu esse licitum Religiosis appellare: quia licèt detur rarò casus, quòd innocens condemnetur, tamen magis conuenit, vt vnus patiatur, quàm totius Religionis pax perturbetur, & ideo hanc partem sustinent Sot. *de iustit. lib.* 5. *quæst.* 6. *art.* 3. Couarr. *practic. cap.* 23. *num.* 6. *vers. Octauo,* Mich. Salon. & Arag. 2. 2. *quæst.* 69. *art.* 3. Victorin. Mans. *de modo procedendi, cap.* 7. *num.* 9. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælator. quæst.* 30. *art.* 5. *conclus.* 3. Salgado *de Regia protect. part.* 1. *cap.* 2. §. 5. *num.* 16. Aldrete *de relig. disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 6. *cum seqq.* Fr. Ioseph. de S. Maria *d. tract.* 5. *c.* 10. §. 1. Soar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. *in princ.* ibi, *Propterea dicendum censeo appellationem etiam ex natura rei non iniustam esse regulariser interdictam Religiosis,* &c. & *num.* 13. ibi, *De hac ergo appellatione* (scilicet in grauioribus causis) *dicimus in assertione meritò concessum esse Religionibus, præsertim Mendicantibus, vt in eis non admittatur talis appellatio, etiam ad Summum Pontificem.* 51

Ordinationes enim, præcepta, ac correctiones, quæ tendunt ad bonum commune Religionis, si possent appellationis refugio retardari, quod sanctissimè pro Religionis disciplina conseruanda statutum est, in eius damnum, & perditionem tenderet, nam semper appellatione vterentur Religiosi asserentes se grauari, quod optimè considerauit S. Bernard. *lib.* 3. *de considerat. ad Eugen.* ibi, *Quantos nouimus appellasse pulsatos, quo interim liceret, quod nunquam licet? antidotum versus in venenum.* Et paulò pòst. *Qui non grauatus appellat, manifestè liquet, quod aut grauare intendit, aut tempus redimere.* Nullus est, qui tanquam Cain non credat se inculpatum condemnari, & pœnam, quæ pro culpa sibi imponitur, culpæ limites excessisse: & ita non est reputandus grauatus suo iudicio, sed doctissimorum virorum, nempe P. Generalis, & eorum, qui ei assistunt, quibus magis est credendum, vt optimè resoluit Ioseph. de S. Maria *in tribunali Religiosorum tract.* 5. *cap.* 11. §. 3. 52

Quæ quidem resolutio multipliciter probatur; & Primò, quia, vt dubio antecedenti vidimus, P. Generalis potuit extraiudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem deuenire, prout deuenit; sed ab his actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensiua, Gonçal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *in annot. num.* 26. Marescot. *var. lib.* 2. *cap.* 64. *à num.* 10. *cum seqq.* Salgado † *de Regia protect. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 1. 53 54

n.1. & n.187. ibi, Prima sit conclusio, si in prouisione quorumcũque beneficiorum simplicium, putà collatione, electione, præsentatione, institutione, seu confirmatione proceditur sui primæua natura retenta, hoc est, extraiudicialiter; appellationi ab his actibus tãquam extraiudicialibus emissæ ab aliquo, Iudex non deferens, sed ea non obstante ad executionem, & possessionis traditionem deueniat., vim non facit, quam probant Doctores superiùs citati. Ergo, &c. Quod adhuc verum est, vt talis appellatio attentata non causet, secundùm Scacc. de appel. q.2. n.35. vers. Secus est in appellatione extraiudiciali.

55 Secundò, quia, vt aduertimus præcedenti dub. num.33. confirmatio, vel infirmatio electionis conscientiæ, & prudentiæ Generalis committitur, prout ei secundùm Deum visum fuerit expedire, sed tunc & isto casu appellatio denegatur, Tiraq. de retractu lig. §.4. num.11. Boër. decis.288. num.17. Menoch. de arbit. lib.1. quæst.70. num.7. Salgado de Regia protect. part.3. cap.13. à num.48. Giurba decis.21. num.3. cum seq. Igitur, &c. Non obstat glos. verb. oneramus, in Clem.1. de iurepatron. ibi, Fateor tamen quòd superior, ad quem appellatum est, emendaret quod male factum esset; quia procedit quando Canon prout ille, explicat quid fieri debeat, vel per viam supplicationis, vel misericordiæ, vt tenet Sanch. de matrim. lib.3. disp.8. num.13. quem refero in collect. ad d. Clem.1. num.11.

56 Tertiò, quia à præcepto, siue mandato, quod ex Iudicis arbitrio fertur, non datur appellatio; quia multa mouere potuerunt iudicantis animum, quæ appellationis Iudicem lateant, & eius fugiant cognitionem, & ita solus Deus & Iudex & cognitor illius arbitrij est, glos. verb. relinquatur, in cap. statutum, §. assessorem, de rescript. in 6. & ita in his arbitrariis appellationi locum non esse resoluunt Bartol. in l.1. num.18. ff. de legat.2. Crauet. cons.78. num.8. Boër. decis.284. num.17. Cou. lib.2. var. c.12. num.3. in med. Menoch. de arbitr. lib.1. quæst.70. num.7. latè Farin. in praxi crimin. part.1. quæst.17. à num.27. quos refert, & sequitur Aldrete de relig. discipl. tuenda lib.2. cap.18. num.28. quibus addo Scacc. de appellat. quæst.17. limit.15. à princip. & memetipsum de Iure Eccles. vniuerso lib.1. cap.33. num.77.

57 Doctores verò ex aduerso citati, qui in iis, quæ arbitrio committuntur, aliquando appellationem admittere videntur, loquuntur, vel quando iudicialiter proceditur, non autem extraiudicialiter, vt in casu nostro, secundùm Abb. in cap. super his num.16. de accusat. Sanch. de matrim. lib.3. disp.10. num.12. in fine. Vel quando non absolutè, prout in nostro casu, arbitrio alicuius quid committitur, sed appositum est simul aliquod verbum respiciens iustitiam, veluti si dicat, Ad iudicium tui arbitrij, vel Conscientiæ tuæ, quia tunc datur appellatio, ex adductis per Lancellot. de attent. part.2. cap.12. limit.10. num.11. Salgad. de Regia protect. part.3. cap.13. num.40. & 47. Quorum resolutio non potest nostro casui applicari, cùm ex vi regulæ Pontificiarum Constitutionum, ac vsu religionis confirmatio, seu cassatio electionis Prouincialium absoluto arbitrio, potestati, & meræ facultati Patris Generalis, & eorum, qui ei assistunt, commissa censeatur, quo casu nullus

58 dicet † ab eius iudicio, seu voluntatis declaratione dari appellationem, vt argumento text. in l. non quicquid iudicis potestati committitur, id subycitur Iuris necessitati, ff. de iudic. tenent Imol. in cap.1. col.11. de constit. & plures citati à Salgado d. part.3. cap.3. n.48. & 49. Nec distinguentes inter paruum, & graue præiudicium nostrã infringunt resolutionem: Quia non loquuntur in nostra specie, de Prælatis scilicet Religionum, in quibus datur diuersa ratio, vt suprà vidimus n.46. Et quidquid sit, amotio officiorum Religionum, est res parui præiudicij, vt optimè probat cap. per tuas, de simon. iunctis suprà adductis num.47.

Vnde cùm verba Concilij Trident. sess.21. de reformat. cap.2. ibi, nisi illis, quos Episcopus iudicauerit assumendos, &c. denotent boni viri arbitrium, hoc est, voluntatem rationi submissam, l. fideicommissariæ 2. ff. de fideicom. libert. glos. verb. visum in c.2. de corpore vit. Lap. alleg.60. n.3. ideo si Episcopus legitimè non interponet arbitrium, Deum solummodo Iudicem habebit, ac proinde à tali arbitrio non dabitur appellatio, quia † Superior non potest animum, & conscientiam inferioris immutare, Bald. in l.1. n.10. vers. Scias tamen, C. de sentent. ex breuic. recitan. Cou. d.c.12. n.3. vers. Et ab eo, Scac. limit.15. n.4. optimè Rot. in Elboren. Ordinum 23. Iunij 1618. coram bonæ memor. Remboldo, & 18. Februarij 1618. coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, cuius memini in d. tract. de Iure Ecclesiast. lib.1. cap.33. num.77. 59 60

Hinc etiam Sanctissimus Dominus noster Vrbanus VIII. per suas litteras in forma Breuis sub Datum 30. Ianuar. 1629. ex voto S. Congregationis negotijs Episcoporum, & Regularium proposita, ad instantiam Eminentissimi, & Reuerendissimi D. Cardinalis de Sandoual Episcopi Gienen. eminẽtis sanctitatis viri, declarauit quòd vbi concessa est facultas Episcopi reprobandi Cõfessores semel admissos sine temporis præfinitione ex noua causa Confessiones ipsas concernente, non tenetur ipse Episcopus, si reprobauerit aliquem, edicere an ea subsit causa, sed Sedi Apostolicæ dumtaxat, vbi eam sibi aperiri postulauerit, vt refero d. lib.1. cap.44. num.211. 61

Quintò, quia etiam dato casu quòd dictus N. non fuisset per cassationem, sed per priuationem officij Prouincialatus administratione priuatus, adhuc appellatio illi non concederetur saltem quoad effectum suspensiuum, cùm officialis electus malè administrans, vel in Syndicatu ob excessum suspensus, seu priuatus officij administratione, vel aliàs quoquo modo condemnatus, non potest appellare ad hoc, vt interim pœna executioni non committatur, l. nulli officialium, C. quorum appellat. non recip. Auendan. de exequend. man. lib.1. cap.19. à num.25. Azeued. l.12. num.2. tit.5. lib.3. noua recopil. Mastrill. de magistrat. lib.2. cap.9. à num.12. latè Farin. in praxi crimin. quæst.101. num.89. Quacunque enim appellatione non obstante ad pœnæ executionem procedi potest sine vitio attentatorum, Lancellot. de attent. part.2. cap.12. num.2. & absque vllius violentiæ suspicione, vt optimè resoluit Salgado de Regia protect. part.3. cap.8. à num.2. & præcipuè num.9. ibi, Quibus quidem conuenit, quòd Officialis suspensus, vel priuatus officij administratione, vel aliàs quoquo modo condẽnatus in Syndicatu, nõ potest appellatione pendente officio vti, cùm pœna in tali iudicio illata, executioni mittatur ea non obstante, ac ideo Ordinarius denegans delationem, violentiam nullam committet: tenet Marant. † de ordine iudic. de appellat. n.193. Petr. Duen. in reg.41. num.20. Quod tanto faciliùs procedit in amotione officiorum Regularium, in qua minor causa requiritur, & quæcunque sufficit, iuxta ea, quæ scribit Ludouic. Miranda in practic. crimin. Canon. quæst.4. art.1. in fine, ibi, Quòd ad suspendendum, siue priuandum officio Regularem Prælatum, non est necessum, quod fama, seu infamia sit tanta, vt sine scandalo tolerari non possit: quin verò sufficit, supérque satis est, vt suo Conuentui sit nociua, & præiudicialis. Quod multum est notandum, ac memoriæ commendandum. 62 63

Iuuat, quia quando priuatio officij fit in executionem alicuius statuti Regularis assignantis pœnam huiusmodi, & de delicto notoriè constat, non est dãdus locus reorum dilationibus, & exceptionibus, 64

vt in simili tenet Fr. Ioseph. de Sancta Maria *en su tribunal de Religiosos tract.5.cap.6.§.3.ibi, Dos causas o razones se pueden ofrecer segun Siluestro verb.citatio, aquien sigue Rodriguez, para quitar a vn Religioso su oficio, o dignidad. La primera, quando ha cometido algũ delito, al qual segun derecho, o ordinaciones generales, o particulares, corresponde priuacion de oficio, y entonces (dize Rodriguez) que estando prouado el crimen no es necessario citar el Reo, ni guardar con el algun termino de derecho, sino que luego que conste del crimen, lo pueden declarar por sospenso o priuado del oficio. Mas esto entiende yo, quando el defeto es publico y notorio, o quando del esta confesso, o conuicto, que entonces la razon esta clara, supuesto que assi lo pide el rigor de la ley, y no es menester citarle, ni darle cargo alguno por el qual le conste que se trata de quitarle el oficio, y en tal caso el priuarle puede ser qualquiera ocasion de junta, o congregacion que se haga donde cõcurren la mayor parte de los votos. A esto alude Balthasar Altamirano* lib.de visit. in verb.à Metropolit.n.53. *donde dize, que si el Abad fuere hallado por los Visitadores dissipador de los bienes del Monasterio, amoueatur absque iudiciorum strepitu à regimine Abbatiæ, y el Monasterio sea proueido de idoneo administrador en el interim que se prouee de Abad.*

65 *Dõde se ha de notar aquella palabra, absque iudiciorum strepitu, que quiere dezir, sin que en el quitarle aya demandas, ni respuestas, y sin dar lugar a alegaciones de derecho, con que algunos en las tales ocasiones procuran impedir el buen gouierno del Monasterio, y a este proposito vienen bien las razones que ponemos al principio deste Capitulo, y las que trae Rodriguez* en la q.18.art.1. Et non conceditur appellatio, vt in simili tenet Sanch *in præcepta Decalogi tom.2.lib.6.c.8. num.* 1... Scacc.*de appellation. quæst.27.limit.26.n.*8. Et optimè aduertit idem Ioseph à S.Maria *d.tract.5.cap.11.§.2.* ibi: *Mas, si a caso los tales corregidos, o por mejor dezir incorregibles, por ser tercos, indomitos, y mal disciplinados, y enemigos de toda correcciõ, disciplina Regular, por huir la pena, y por deferir la justa sentencia apelaren, alegando agrauios fingidos, y razones aparentes, sin atẽder, ni considerar, que en hazerlo pecan mortalmente, como lo siente S.Thom.*2.2. quæst.89.art.3. *no se les deue otorgar, ni admitir la tal apelacion, como esta determinado* 2.quæst.6.cap.omnino,& cap.quicunque, *adonde no solo se determina, que no se les admita la apelaciõ, sino que aquel que se atreuiere a pronunciarla injustamente sea castigado con graues penas, y es muy justo que assi sea, porque como dixo San Bernardo* lib.3. de consider.ad Eugen. *Qui non grauatus appellat, manifestè liquet, quod aut grauare intendit, aut tempus redimere. El que sin ser agrauado en la correcion apela, o quiere agrauar, o redimir el tiempo, y es cierto que no fue para esto inuentada la apelacion, por que como dize la glos.* en el cap.cùm appellationibus friuolis, de appellation. lib.6. *non enim fuit inuenta, vt esset iniquitatis defensio, sed innocentiæ remedium. Y de aqui es que las*

66 *apelaciones friuolas, esto es aquellas que sin justa causa y sin bastante razon se hazen (que essas son aquien el derecho llama friuolas) segun Gemin.*en el dicho cap.cùm appellationibus friuolis, *no se hã de otorgar, ni los Prelados han de hazer caso dellas: deste parecer es Miranda* quæst.30. art.4. conclus.2. *&c.*

67 Sextò, quia ob allatas potissimum rationes in omnibus ferè Religionibus, iã hodie ex statuto, vel priuilegio expresse prohibetur appellatio, vt de aliquibus testantur Ioseph à S. Maria *d.tract.5. cap.*10. §.1. Aldrete *d.cap.28. n.*17.*cum seqq.* Ego ipse *in collect.ad c.ad nostram, n.*3.*de appellat.* vbi ex Sorbo *in cõpend.priuileg. Mendicant.verb.Generalis n.*11.*&* 12.

68 Refero Sixtum IV.concessisse Augustinianis,& Carmelitanis, vt Generalis eorum possit suum munus obedire, reiecta quauis appellatione ab eius præceptis, monitionibus, ordinationibus, mandatis, vel decretis; & idem de Franciscanis, Prædicatoribus, & aliis cautum esse assero; de quorum omnium priuilegiis participat † Ordo Minimorum ex speciali 69
concessione Iulij II. *in sua Bulla incip. Dudum §.14. sub Dat. Romæ apud S.Petrum 5. Kal. Augusti* 1506. quæ est prima *in collect.apud Laurent.de Peirinis*, vbi indulgetur Fratribus Minimis vt possint transumptare priuilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa, & vti & frui priuilegiis, indultis, concessionibus, & gratiis, &c. concessis, & concedendis dictis quatuor Ordinibus Mendicantium, non secus ac si ipsis specialiter concessa fuissent.

Huius Constitutionis vigore clarum est Fratres 70
Minimos participare in specie de priuilegiis cuiusdam Bullæ concessæ Generali Ordinis Prædicatorum ab ipsomet Iulio II.quæ est 15. eiusdem Pontificis apud dictum Laurentium de Peirinis, incip. *Exposuisti, sub Dat. Romæ* 14. *Nouembris* 1511. in qua expresse prohibetur Fratres appellare ab absolutione suorum officiorum, his verbis. *Statuimus, vt si quis Frater dicti Ordinis, aut soror sub cura, & habitu eiusdem ob absolutionem ab officio Prioratus, Prouincialis, vel Conuentualis, seu Monasterio à quocunque Superiore dicti Ordinis, habẽte potestatem absolutionem huiusmodi faciendi, factam, vel faciendam appellauerit, etiam prætextu grauaminis, aut appellationem huiusmodi quocunque nomine interpositæ inhæserit, sit ipso facto absque alia declaratione absolutus, aut absoluta ab huiusmodi officio, pro quo appellatũ est, &c.*† Vnde Passarel. 71
auctor grauissimus,& Minimorum quondam Generalis meritissimus, illam Bullam Generali Ordinis Prædicatorũ concessam inseruit inter Bullas, de quibus Ordo Minimorũ participat, in libro qui scribitur, *Priuilegia Sacri Ordinis Minimorũ, pag.mihi* 102.

Hoc idẽ expresse concessit eidẽ Ordini Minimo- 72
rum idem Iulius II. Beato Francisco de Paula, tunc temporis Generali existente, *in sua Constit.incip.Virtute, §.32.sub Dat.Romæ apud S.Petrum 5. Kal. Augusti 1506.in ordine 2.dicti Pontificis* apud Laurentiũ de Peirinis, in hæc verba: *Nos auctoritate Apost.vobis indulgemus, vt ad correctiones, & punitiones Fratrũ vestri Ordinis delinquentium infligendas, Generalis, vigiles, & Prouinciales, necnon Correctores locales, & eorum Vicegerentes, ad quos eadem spectare noscuntur (rimulis, & apicibus ipsis postpositis) liberè procedere valeant secundùm consuetudines approbatas & generalia facta, atque etiam facienda ipsius Ordinis instituta. Nec volumus eisdem licere Fratribus ab eisdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare, prouida in hoc deliberatione ac maturitate debita obseruatis, &c.*

Non obstat prætensus excessus in decreto irrita- 73
tionis electionis huiusmodi, à quo excessu appellare nulli denegatur, vt per Rebuff. *de sent.execut.artic.7. glos.12.num.4.fallent.1.* Gallesi.*ad formam Camer.obligat. post processum inciden. num.11.* Petr.Greg. *de appellat.lib.11. n.2.* Sacc. *eod tract.q.17. limit.10.a n.29. & limit.11.n.6.* quia de eo non constat, nec constare potest,& interim decretum illud pro legitime & rationabiliter lato haberi debet, nec sinistra præsumptio sine euidenti causa contra illud capienda, nec de facili querelantium dictis fides adhibenda, vt optimè ratiocinatur P.Ioseph.à S.Maria *d.tract.5.c.*11. §.2. ibi: *Y porque el derecho que prohibe a los Religiosos la apelacion, y los Dotores que dello tratan siempre dizen, † dummodo non sint grauati, ò nisi modus corre-* 74
ctionis excedat, como lo auierte Panor. en el cap.licet, de Officio Ordin. *y alli la glossa, nisi corrigẽdi modum excedat, se ha de aduertir que este grauamen, o excessiuo modo de correccion, no se ha de juzgar segun la grauedad*

de

de la pena, o correccion mirada a solas, sino en orden a los delictos y culpas cometidas segun el tenor del processo, ni tan poco se ha de entender segun el juizio del sentenciado, que segun esse no ay ninguno que no se tenga por agrauiado, pareciendole como a Cain que sus culpas son muy pequeñas, y el castigo que se le da por ellas graue y excessiuo, que es muy proprio de hõbres, y en especial de aquellos, cuya facilidad en dexarse lleuar de sus passiones es muy grande; y assi no se ha de entender el grauamen sino segun el juizio de hõbres doctos, y desapassionados, quales se presume, y deue presumir son los Padres que se juntã en vn definitorio, y que auran mirado la causa y processo cõ ojos claros, y sin passion, y que no agrauaron la sentencia, ni excedieron el modo de corrigir, mirando la substancia del delicto, ni las circũstantias que le agrauã, y por tanto la sentẽcia que ellos dieren, deue ser juzgada por justa, legitima, y razonable, por lo qual, qualquiera apelaciõ que cõtra ella se hiziere, ha de ser tenida por injusta friuola, y como llamò el Emperador Cõstantino à las tales, non tam appellationes, seu prouocationes, quàm ludisicationes, y que se hazen con animo de diferir la sentencia, o cõ esperãça de que por medio de fauores o ruegos se reuocar a la justa sentẽcia; las quales cosas el Prelado en quãto fuere possible de su parte deue obuiar no admitiẽdoles la dicha apelacion, a lo menos con titulo, y nombre de apelacion, pues en la dicha sentencia cõcurren las razones y causas que bastan para denegarsela, que son auerse dado guardando las costumbres aprouanas, y statutos de la Religion, debita maturitate, & deliberatione, como se dize en el libro Monumenta Ordinum, en la primera impression fol. 125. y en la segunda fol. 220. concess. 499. y lo refiere Rodriguez tom. 1. q. 29. art. 1. en el principio, do[...] mismo refiere vna excommunion de Iulio II. por [...] prohibe a los Religiosos, y Religiosas de la Orden de Predicadores las apelaciones de las sentencias de las correctiones hechas con las sobredichas circunstancias, &c.

75 Nec aliud probat P. Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 11.* quem Aduocatus ex aduerso Carrança in contrariũ malè allegat, & modestiæ debitæ oblitus audacter nimis in solitam maledicẽdi prorũpit audaciam, de qua P. Petauius multa multis in locis meritò in medium prodidit, & præcipuè *in Vranologion. lib. 4. fol. mihi* 134. Mouit enim P. Suar. *n. 1. eiusdem c. 11.* quæstionem, vtrùm à sententia iniusta, ac rigorem & excessum præ se ferente possit Religiosus appellare? & ibi secundùm aliquorum opinionem refert appellare posse, & *in n. 2.* adducit contrariam sententiam negatiuam, & ad eam comprobandam citat text. *in cap. reprehensibilis, de appellat.* & alia iura. Et *in num. 3.* has contrarias opiniones ad concordiam reducere intendit, distinguendo, quòd si adest excessus, potest appellari, secus verò si non adest, per glos. 1. *in cap. de priore, de appellat.* cum alijs. Deinde *in n. 4.* difficilem reputat distinctionem istam, eámque ob id *n. 5.* modificat, vt prohibitio hæc appellandi inter Regulares solùm procedat si appelletur ad Tribunalia extra Religionem, non ita si intra eam existant; subdit tamen ibidem hanc modificationem difficultate non carere, quia vbi primum Religio exempta est, statim prohibetur extra illam appellare, & esset contra priuilegia facere, secundùm quæ in Religionibus ferè omnibus prohibentur Fratres appellare à correctionibus, punitionibus, &c. iuxta tradita *n. 5.* vbi in hæc verba concludit. *Consequens autem videtur esse contra intentionem talium indultorum, nam in Societate, v. g. postquam exempta iam erat a Paulo III. ab eodem additum est vt appellari non possit, tum etiam, quia in aliquibus ex priuilegijs citatis interdicitur appellatio etiam ad Sedem Apostolicam: ergo multo magis non licebit, ad altiores Prælatos eiusdem Religionis.*

76 Deinde idem Soar. sæpè citato *cap. 11. n. 6.* suam adducit sententiam, cum qua remanet assertens Religiosis generaliter prohibitam esse appellationem, & addit quòd vbi reperitur excessus, tunc solummodo concedẽdus est recursus, quo pendente mandari non potest sententia executioni, ibi: *Propterea dicendum censeo appellationem, etiam ex natura rei non iniustam, esse regulariter interdictam Religiosis, maximè per specialia priuilegia, ita docet simpliciter Sot.* lib. 5. de Instit. quæst. 6. art. 3. *& de Mendicantibus admittit Nauar.* consil. 5. de appel. num. 6. *Quamuis addat & meritò non esse priuãdos alio genere defensionis. Ad hoc ergo explicandum aduerto aliud esse appellare, aliud ad Superiorem recurrere alijs modis. Nam per appellationẽ ita fit recursus ad Superiorem vt suspendatur iurisdictio inferioris Prælati, tam quoad vim obligandi per præceptum, vel sententiam, à qua appellatur, quàm quoad potestatẽ procedendi in causa, de qua agitur, regulariter enim hos duos effectus habet appellatio, quamuis in censuris quando subsequitur post sententia latam, solùm habeat secundum effectum, vt* disp. 3. de censur. sect. 6. *diximus, & traditur communiter in* cap. super eo, & cap. pastoralis, de appellat. & cap. is cui, de sent. excom. lib. 6. *& videri possunt Siluest. & Angel.* verb. appellatiõ: *per alium verò recursum ad Superiorem non suspẽditur iurisdictio inferioris, nec quantum ad vim obligandi per suum præceptum, vel sententiam quandiu à Superiore non fuerit reuocata, nec etiam quoad procedendum ad executionem, vel ad vlteriorem definitionem causæ, si opus sit, quia per alium simplicem recursum non potest subditus deuoluere negotium ad altiorem Prælatum sola voluntate sua sine adminiculo iuris, nullum autem est ius, in quo talis deuolutio fundari possit seclusa appellatione,* &c. Et hoc ipsum operatur recursus, seu supplicatio, qua pendente mandari sententiam executioni resoluunt Lancel. *de attent. part. 2. cap. 19. à num. 16.* Salgado *de Regia protect. p. 4. cap. 3. à n. 237.* vbi ait, quòd tam supplicatio, quàm querela non suspendit effectum executionis, Ego ipse *in collect. ad cap. ex litteris, num. 7. de in integ. rest.*

Continuat eandem materiam Suarez *vbi suprà num. 7.* probátque licitum esse huiusmodi recursum, nisi fiat ad Tribunalia extra Religionem, vt *num. 8.* & *in num. 9.* ait subditum teneri obedire dum Prælatus, seu Superior sententiam non mutat, & *n. 10.* firmat iniustitiam debere esse patentem, vt subditus audiatur, cùm in dubio obediendum sit Prælato, maximè si procedat iuxta Regularem obseruantiam, ibi, *Quòd si in ipsa regula pœna committatur arbitrio Prælati, eo ipso quòd illam imponat, & non constat esse iniustam, existimatur prudenti arbitrio positam, atque adeò iuxta regulam. Cum autem dubium versatur circa facti notitiam, vel probationem, me[...]ò etiam, præsertim inter Religiosos, præsumitur pro facto Prælati, tum propter conditionem status, tum etiam, quia inter Religiosos in huiusmodi correctionibus necesse non est iudicialem ordinem exactè seruare, vt dicitur* in cap. qualiter, & quando, de accusat. in fine, *&c.* 77

Et *num. 11. in princip.* tanquam indubitatum asserere videtur in negotiis gradibus iuxta dubitandi rationem, quam proponit Religioso admittendam esse appellationem ad Prælatum & Superiorem, & id probare intendit ex quadam constitutione Gregorij XIII. & decisione Eminentissimorum DD. Cardinalium, & demum naturali ratione, quia si sententiæ huiusmodi executio non retardaretur, ex ea resultare posset magnum periculum, & irreparabile damnum. Verùm addit hunc singularem & extraordinarium casum notoriæ iniustitiæ in Religione non esse expectandum tanquam non euenturum, & ideo appellationem hoc prætextu admittendam non esse; alijs enim perturbaretur regularis obseruantia, 78

uantia, & disciplina Regularis penitus corrueret, verba autem, quibus hæc adstruit *d.num.*11. *&* 12. sunt notatu dignissima, ibi, *Hæc autem assertio quoad hanc partem non repugnat primæ, quia hic casus extraordinarius est, vixque potest accidere in Religione quòd fiant tam graues, & manifestæ iniuriæ titulo iustitiæ, & potestatis publicæ, & quòd tam graue periculum imminet recurrendo ad Prælatum altiorem simpliciori & magis Religioso modo: vnde quia res morales iudicandæ sunt ex his, quæ frequenter accidunt, ideo absolutè dicitur interdicta vox appellationis, maximè verò cum illa restrictione regulariter. Quod magis declaratur probando secundam partem, de qua maximè videntur loqui Iura citata, & quoad eam rem procedunt, vt opinor, etiamsi in correctione excedatur modus, idem de appellatione etiam intra eandem Religionem ab inferiore ad Superiorem Prælatum. Quæ in primis non habet locum intra eandem domum, tum quia ibi solum est vnus Prælatus, vt supponimus: tum etiam, quia ibi non est necessaria propria appellatio cùm facilè possit esse personalis recursus ad Superiorem, qui locum & effectū appellationis habere potest, iuxta* cap. dilecti 2. de appellat. *& quæ ibi notantur. Hinc ergo probatur generaliter cōclusio, quia si in his ordinarijs correctionibus, quæ iuxta disciplinā Religiosam fiūt, locum haberet appellatio à Priore ad Prouincialem, & à Prouinciali ad Generalē, magna sequeretur perturbatio, & disciplina religiosa sine dubio corrueret: tum quia reuerentialis timor ad inferiores Prælatos facile contemneretur; tum etiam, quia vix possent Superiores Prælati expediendis singulorum Religiosorum causis, & appellationibus vacare: tum denique, quia partim per huiusmodi dilationes, partim per fraudes, vel negotiationes, quæ interim misceri possunt, nulla ferè fieret religiosa correctio: ergo ad bonū Religionis expedit, vt in hac correctione simplicius procedatur sine vllo genere appellationis. Cōfirmatur, & declaratur, quia vbi intercedit rationabilis causa, quæ sufficiēs esset ad appellādum, si eadē repræsentetur eidem Superiori, & ab eo humiliter petatur, vt pœnam remittat, aut temperet, moraliter loquendo, erit sufficiens remedium, quia Religionum Prælati maximè debent recta ratione gubernare, & credendum est pro sui status obligatione, regulariter loquēdo, ita procedere, si autem rationabilis erit. Quòd si interdum interueniente etiam iusta causa illud remedium non sufficiat, minus malum est, quòd in raro casu priuata persona incommodum aliquod patiatur, quàm vt relaxatio Religionis per vsum appellandi à correctione regulæ introducatur. Eo vel maximè, quòd ex huiusmodi correctione non creatur infamia alicuius momenti, & licet aliqua excogitari possit, per humilem certè obedientiam, & patientiam, non solum recompensatur, sed etiam superatur. Adde inde etiam in huiusmodi Religiosis pœnis, non est tantus labor, aut dolor, quin sine culpa possit facile sustineri ab his, qui perfectionem profitentur, nam & ipsi possunt, & debent huiusmodi pœnas inter alias pœnitentias, & austeritates, quas voluntariè sumunt, computare, & Superiores possunt interdum similia propter solam exercitationem spiritualem præcipere. Ergo est valde consentaneum huiusmodi statui, vt vox talis appellationis in eo non audiatur.* Hactenus Soarez, cuius verba contrarius Aduocatus non sine malitia tacuit.

79 Neque denique obstat, quòd videtur Religiosis adimi naturale ius se defendendi dum illis appellationis remedium, & sic naturalis defensio tollitur, quia licèt id ad perfectionem, & magnum Religiosorum meritum pertineat, non denegatur remedium his, qui iustam se habere causam arbitrantur, quo Superiorum possint mederi grauaminibus; id autem est ad Superiorē recursus, etenim Iure permisū est, vbi appellatio denegatur, vt per viam querelæ Superior adeatur, glos. *verb. supplicari in cap. ex litteris, de in integ. restit.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 70. *num.* 24. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 15. *n.* 5. Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *c.* 28. *n.* 25. Ego ipse *in col lect. ad d. c. ex litteris, n.* 5. Et adest Constit Greg. XIII. incip. *Ex pastoralis, sub Dat.* 27. *Martij* 1576. quæ est in Bullario Ordinis *pag.* 15. vbi denegata appellatione Minimis, eis solummodo concedit ad Sedem Apost. recursum, quæ constitutio præcipitur obseruari *in Capitulo* 25. *Ordinis num.* 16.

Ad obiectionem facilè respondet Aldrete *d. c.* 28. *n.* 31. ibi, *Ad secundum respondetur, primò, quod licet appellatio sit defensio, non tamen de iure naturæ, sed de iure positiuo inuenta, naturali defensione innixa, & quæ ab eodem Iure auferri potest, Ita vt si Princeps speret Iudicē sanctè, & iustè in causa progressurum, hoc remediū possit adimere, Abb.* in c. pastoralis n. 12. de appellar. *Felin.* in c. cùm inter, n. 8. de except *Couar.* in pract. c. 23. n. 3. *& alij frequenter. Rectè autem iudicauit hoc maximè expedire in Religionibus, in quibus rectè præsumitur Superiores iustitiam administraturos, vt ait Bald.* in c. 3. de appellat. *Deinde quia non eis defensio aufertur si quādo cōtigerit, quòd hac spes fallat, & aliquis Religiosus iniustè puniatur, nō ei adimitur ad Superiorem recursus, quo grauamen reparari queat. Tollitur appellatio, ne facilè aliqui in vocē appellationis prorumpant nō grauati, sed Superiores grauare, & disciplinam Regularem obijcere volentes, ne sub necessariæ defensionis titulo arma iniquitati ministrentur, vt ait S. Bernardus*, &c. 80

Item P. Soar. *d. cap.* 11. *num.* 4. *in fine*, respondet in hæc verba. *Tertiò ratio illa de defensione naturali videtur inefficax, nam est ab specie ad genus negatiuè: quia defensio etiam iusta, & moderata est genus, & latius patet, quàm appellatio, ideóque licet alicui denegetur appellatio, non rectè infertur defensionem denegari. Potest enim ad Superiorem recurrere per simplicem querelam, vel per modum supplicationis, aut precum, & ab eo obtineri vel iustitia, vel gratia, quod est sufficiens remedium diuersum ab appellatione, vt ex dicendis constabit, & multò magis decens Religiosum statum.* 81

Optimè P. Ioseph. de Sancta Maria *dict. tract.* 5. *cap.* 11. §. 2. ibi, *Contra lo que se ha dicho se puede hazer vna obiecion diziēdo, que no obstante las dichas prohibiciones, ninguno es poderoso para impedir, ni quitar la apelacion, porque (si como dicho queda) la apelacion es de derecho natural, siguese, que no se puede quitar por otro ninguno positiuo, como se prueua en la* Clem. pastoralis, de re iudic. *porque no ay derecho que sea contra el natural. Esta dificultad toca Siluest.* verb. appellatio, §. 2. *y la resuelue Paz* tom. 2. part. 5. cap. vnic. num. 1. *y para que mejor se entienda, se reduyga a la memoria aquello que queda dicho en el* cap. 9. §. 4. *deste tratado, donde diximos, que lo sustancial de la apelacion es de derecho natural, y la formalidad della es de derecho positiuo, y conforme a esto se dize, que lo que es de sustancia de la apelacion esso no se puede quitar por ningun derecho, mas lo que es de derecho positiuo, esso si; y esso es lo que se quita; y lo que es de derecho natural, es tā solamēte aquel simple recurso a los superiores por via de simple querella, por la qual se puede recurrir al Superior, segun la glosa* en el capitul. ex litteris, verb. supplicari. *Vease Paz, porque solo este es de derecho natural, que es el efeto que llamamos deuolutiuo, mas el suspensiuo es de derecho positiuo, y assi le puede quitar el Principe, y la ley, como dize Paz, y en el num.* 2. *dize, que entonces quando se le quita lo que es derecho positiuo queda tan solamente con el efeto deuolutiuo conforme al Texto,* in c. Pastoralis, de appellat. en el principio, *y segun dize Paz es comun opinion de los Doctores, y quedandole este escrito, le queda sufitiente remedio a su defensa; y assi deuen los Prelados concederle a los puede apelare en para los Superiores, como dize Rodriguez* 1. tom. q. 29. art. 2. *y que* 82

aquesto

aquesto solo sea derecho natural, y los demas efetos de derecho positiuo, prueuase por lo que esta dicho, pues solo esto no se lo puedo quitar, ni jamas se le quita que el efeto suspensiuo se le quita en muchissimos casos como queda prouado en la dotrina de Siluestro, que queda referido en el cap.9.§.5. deste tratado. *Y mas a nuestro proposito con el efeto tiene declarado el Concilio Tridentin.* en la sess.22.cap.1.de reform. *Donde tratando de las correcciones, y penas impuestas en orden a corregir las costumbres de los Ecclesiasticos, dize, neque appellatio executionem hanc, quae ad morum correctionem pertinet, suspēdat, y en la* sess.25. cap.4. de reform. *Dize que las penas impuestas contra los concubinarios ninguna manera*
83 *se suspendan por la apelacion. De manera que este efeto suspensiuo por ser de derecho positiuo no se deue cōceder a los Religiosos que apelaren, sino el primero que es el deuolutiuo, que quiere dezir recurso simple y llano ora sea por via de suplica, ora de simple querella, que es lo que basta para la defensa del Reo, y para que aya lugar de que se le quite el grauamen de la sentencia, o se corrija el excesso que huuiere auido en la correcion, o castigo, de manera que quando el sentenciado apelare dentro del termino de los diez dias que dispone el derecho, se le deue responder que se le deniega la apelacion, y en ninguna manera se le otorga por ser contra derecho, y estar los Religiosos priuados de poder apelar, mas que para mayor justificacion de la sentencia se le concede el simple recurso al Superior, a quien pueda dar auiso por carta, como lo tiene ordenado el santo Concilio Tridentino en la sess.*25. cap.4. de Regular. *&c.*

84 Septimò, & vltimò, quia in actu visitationis cœpit P. Generalis inquirere non compilando processum contra dictum N. sed notando solummodo in discursu dictæ visitationis pro informando animo suo quicquid Religiosi de eo in specie minimè interrogati referebant, & adhuc visitatione non definita ex priuata sciētia à dicta visitatione resultante, ad huiusmodi cassationem procedendum esse duxit, vnde ab illis, quæ extraiudicialiter in visitatione fiunt, nullo compilato processu, (prout in casu nostro) appellari non posse saltem quoad effectum suspensiuum probat Concil. Trident. *sess.24. de reformat. cap.*10. & resoluunt Villad. *in speculo visit. fol.35.n.31.* Erasm. à Cochier *de iurisdiction. Ordin. in exemptos part.2. quæst.14. n.5.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom.1. allegat.70. num.5. in fine*, Scacc. *de appellat. quæst.17. limit.26. num.2.* vbi dicit prohiberi absolutè appellationem in omnibus, quæ Ordinarius dicit se fecisse in visitatione, nouissimè Ego ipse *in collect. ad Concil. Trident. cap.*10. *num.2. & 6.*

85 Non obstat quod Conc. Trid. *loco, proximè citato*, videtur procedere eo casu, quo de morum correctione agitur; quia in contrarium est veritas, absolutè enim intelligitur de visitatione quacunque & de omnibus, quæ in illa fiunt, vt expressè illius verba ostendunt, ibi, *nec in his, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur*, &c. Dictio enim, *aut*, disiungit sensum, & verba, Paris. *consil.9.n.29.lib.1.* Natt. *consil.675. n.26. vol.4.* Honded. *cons.35. n.17. vol.2.* cùm sit propriè disiunctiua, *l. si ex toto, §.1. ff. de legat.2. l. ille, aut ille, in princ. ff. de legat.3.* cùm aliis citatis per me *dict. 46. n.1.* & ita procedere, & intellige debere dictum Concilij decretum asserunt Doctores *n. præcedenti citati*, & ego *in collect. ad ipsum num.6.* vbi reprobo Gonzal. Mendez de Cobedo *diuers. Iuris argum. lib.1. cap.19. à num.8.* existimantem in causa visitationis effectum suspensiuum appellationis tolli vbi agitur de correctione morum.

86 Nec obstat, quòd illa Concilij Trid. dispositio, & aliæ similes non habent locum quando in procedendo excessus aliquis notari potest, quia tunc liceret à tali excessu appellari iuxta text. *in cap. de Priore, de appell. & in c. licet, de offic. Ordin.* cum aliis per me citatis *in collect. ad cap. ad nostram n.2. de appell. & ad Concil. Trid. sess.25. de reform. c.4. n.11.* † Quia in notoriis excessibus non tenetur visitator processum formare, sed sola extraiudiciali cognitione potest ad punitionem, & pœnam deuenire, vt in terminis tenet Paulin. Berti Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit.9. fol. mihi* 218. ibi, *Alter procedēdi modus ex officio Iudicis absque accusatore, vel denuntiatore vltra inquisitionem est per viam notorij, quando siquidem aliquid corā suo Superiore, & multitudine aliorum deliquit, sicut in refectorio, capitulo, vel choro, & similibus in locis notorijs notoriè conuincitur, & notoriè debet puniri, vt.* 87

Quæ vel nemo negat populo, vel teste probatur,
Vel se subiiciant oculis, notoria dicas.

Ioan. à Capistrano in cap. tua nos, de cohab. cleric. & mulier. part.3. & 13. *hoc enim casu Superior nullo Iuris ordine seruato, nisi illico receptis testibus oretenus reo præsente, contumaceve negante, vel conuicto, incōtinenti potest puniri, idem Ioan. à Capistrano* loco citato n.2. *& quæ allegat. Mynsing.* in cap. de cætero, de testib. num.5 *& aliquid incontinenti fieri dicitur infra triduum, vt Bart.* in l. cum ff. de nouat. & de leg. n.2. *aliàs ordinariè procedēdo peccat mortaliter. Idem Ioan. à Capistrano* loco citato num.10. *formatur notorium, & sententia vnico contextu, vt in* cap. de sententiis *latè demonstrabitur.* † *Notorium generaliter loquendo* 88 *dicitur quod Iudex in actu iudicij proprijs oculis vidit cum alijs assistentibus, vt idem Ioan. in* cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier. num.22 & cap. euidentia, de accusat. *vbi Doctores. De alijs autem notorij speciebus, hoc est, de momentaneo, interpellato, vel permanente, quod strictè, vt suprà dictum est, largè, & largissimè accipitur, tūc non per viam notorij, sed inquisitionis tutius agendo procedendum erit. Idem Ioan. à Capistrano* in d. cap. vestra n.44. *& latè Specul.* in tit. de notor. *Quod quidem notorium nonnisi per decem testes probatur, vt idem Ioan.* loco citato num.49. *Sed duo tantum contestes sufficiunt. glos.* in cap. Deus omnipotens, §. quando autem, in verb. Indicis, 2. quæst.1. *Salicet.* in l. ea quidem, C. de accusat. n.82. *Item hoc casu Iudex non potest suspectus allegari, idem Ioann.* loco citato num. 54. *Nec à sententia notorij datur appellatio, vt idem Ioan.* loco citato num.55. *&c.*

In hoc autem casu excessus dicti N. sunt notorij, 89 ea notorietate, non solùm intra claustra, sed etiam per loca vbi degit, vigente cum magno populi scandalo, ad quorum comprobationem poterat P. Generalis solùm hac notorietate contentus processum iudicialem non formare, sed ad abundantiorem cautelam, & maiorem dicti N. confusionem pro informando animo suo, magnum testium fide dignorum numerum examinauit, vnde resultauit excessuum præfatorum notorietas, & ex illa ritè, & rectè potuit fieri electionis cassatio absque vllo prorsus iudiciario seruato ordine, vt cum multis tenet Ludou. de Miranda *de ordine iudic. tom.1. q.7. artic.10. per tot. & q.12. art.2. concl.1.* vbi multa in proposito congessit, & *pract. crimin. Canonica Regul. q.3. a.1. concl.2. fol.91.* ibi, *Prælati Regulares, & visitatores ad puniendā suorum delicta grauia, manifesta, siue notoria, iuxta sua regularia instituta, non etiam tenentur ordinem iudiciarium, (etiam substantialem) seruare, aut processum efficere.* Et ac hoc propositum refertur factum Diui Pauli, de quo dicitur 1. *ad Corinth.5.* notorium quemquam incestuosum per excommunicationis sententiam Satanæ tradidisse absque vllo prorsus iudiciario seruato ordine, Anton. Gom. *tom.3. variar. c.1. n.41.* Farinac. *in praxi crim. q.2. n.1. cum seqq.* Neque contrarium probat *Capitulum 29. Iannen. §.22.*

Quia

Quia non loquitur in hoc casu, sed solùm vt ex inspectione illius constat, disponit quando Prælatus processum compilauit, & de delictis iuridicè cognoscere intendit, non verò quando illa notoria sunt, & cœpit procedi extraiudicialiter.

92 Neque etiam obstat quòd vbi aliquod grauamen irreparabile ex visitatione procedit, admittenda est appellatio, itavt ea pendente sententia executioni non sit demandanda, iuxta ea, quæ diximus *in collect. ad Conc. Trident. sess.* 13. *de reform. cap.* 1. *n.* 9. *cum seqq. pag.* 100. Etiam quòd procedatur extraiudicialiter, quia tunc distinguendum esse tenent contrariæ opinionis assertores, hoc modo, aut proceditur in ordine ad correctionem subditorum, & vt viuant secundùm Regularem disciplinam, & constitutiones Ordinis, & tunc quacunque appellatione non obstante executioni demandandum est quicquid in visitatione factum fuerit, iuxta decisionem Concil. Trident. *d. cap.* 10. & quæ antea constitutum fuerat *in cap. reprehensibilis* 26. *cap. de priore* 31. cum ibi notatis, *cap. cùm specialis*, §. *porro, de appel.* Aut proceditur non solùm corrigendo, & dirigendo secundùm ordinationem legis, sed etiam cogendo, & puniendo pœna legis, ex quo considerabile aliquod resultat grauamen ob impositionem pœnæ infamiæ, priuationis, aut suspensionis officij, tunc videtur audita, & conuicta parte ad sententiam definitiuam esse deueniendum, cuius tamen executio appellatione suspendenda esset, ad not. *in d. cap. reprehensibilis*, *& in d. Capitulo* 29. *Ianuen.* §. 22. & per Passarel. *in schol. ad Cap. Barchinon. n.* 19. *fol.* 148. *tit. de Religioso recurrente, & appellante*, Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom.* 1. *c.* 20. Isnard. *verb. appellatio.*

93 Non, inquam, obstant hæc omnia, & in primis ad S. Concil Trident. *locis citatis*, respondetur non agere de cassationibus electionum, sed de visitationibus, in quibus quando proceditur extraiudicialiter sine processu, non admittitur appellatio quoad vtrumque effectum, sed tãtùm quoad deuolutiuum, vt resoluimus *in collect. ad dict. sess.* 24. *c.* 10. *de reform. n.* 1. *&* 2. ibi, *Episcopũ in his, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur, omni & quacumque appellatione, seu querela etiam ad Sedem Apost. interposita remota, quæ executionem nullo modo impedire, aut suspendere valeat, posse procedere, punire, & exequi dũmodo procedat sine processu, & sine scriptis, etiã carcerando, & carceratos detinendo, tunc enim si carcerati appellauerint, posse Iudicem appellationis cognoscere de prætẽso excessu in corrigendo, interim tamen non impediri, aut suspendi executionem eorum, quæ ab Ordinario sunt decreta*

94 Nec contrarium firmate visus sum *in collect. ad d. sess.* 13. *cap.* 1. *num.* 9. quia remissiuè tantùm, non autem resolutiuè materiam pertractaui, ibi, *An appellari possit quando grauamen illatum per interlocutoriam non potest tolli per appellationem?* vide Soar. &c. Et quamuis *num. seq.* firmauerim ab indebita carceratione, eo quòd grauamen afferat irreparabile, posse appellari, non ideo affirmo huiusmodi appellationem habere effectum suspensiuum, immò expressè contrarium dico his verbis, ibi, *interim tamen reo manente in carceribus donec Iudex appellationis causa cognita aliud iusserit.* Et expressiùs teneo etiam eo casu carcerationis iniustæ, quæ grauamen importat, & excessum, appellationem quoad effectum suspensiuum non admitti si Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis, vt aduertimus *in collect. ad d. sess.* 24. *cap.* 10. *de reform. n.* 2. *& de officio, & potest. Episcopi part.* 3. *alleg.* 73. *num.* 32. ibi, *Dummodo Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis etiam carcerando, & carceratos detinendo*, &c. Et hoc sine dubio admisit Sacra Congreg & est de mente Sanctissimi, dum apud *mea collect. in d. sess.* 13. *cap.* 1. *num.* 22. ita decidit. *In causis verò visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum quoad effectum deuolutiuum tantum admittũtur appellationes, scilicet, nisi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit quoad effectum suspensiuum.* Ergo vbi sic non proceditur, erit solummodo locus appellationi quoad effectum deuolutiuum.

Et quicquid sit luta citata procedunt in visitationibus Ordinatorum secularium, non Regularium, 95
inter quos plurimum interest, iuxta supradicta *n.* 47. & remouere regulares ab officio res est parui præiudicij, ex adductis *n.* 47. immò & nulli, si, prout in nostro casu, officium non fuerit confirmatum, ex Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 66. vnde succedit doctrina quòd si agatur de re, quæ paruum præiudicium infert, tunc prohibita est appellatio suspensiua, vt in his terminis grauaminis irreparabilis, & visitationis resoluit Salgado *de Regia protect. part.* 2. *cap.* 15. *n.* 63. *&* 64. vbi *n.* 68. tenet quòd Episcopo visitanti asserenti se super aliquo casu processisse, seu procedere in visitatione, quando de contrario non apparet, creditur, vt appellatio non faciat attentata. Neque facit quòd † appellatio à priuatione beneficij 96
habet effectum suspensiuum, vt fuit decisum ab eadem S. Congreg. apud me *in collect. ad d. sess.* 13. *cap.* 1. *n.* 12. quia non sumus in priuatione, sed in cassatione electionis, & casu quo iam fuisset confirmata, nec adhuc diceretur dictus N. à Prouincialatus officio priuatus, sed tantùm amotus, *cap. qualiter, & quando el* 2. *de accusat.* ibi, *faciliùs, & liberaliùs suis possunt administrationibus amoueri*, Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub.* 102. *num.* 6. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 23. *num.* 7. Ioseph. à S. Maria *d. tract.* 5. *cap.* 6. §. 1.

Nec denique obstat *Capitulum Valentiæ* 5. *n.* 15. 97
quia non decidit suspendi per appellationem sententiæ latæ effectum, sed solùm disponit quòd gradatim recursus fiat.

DVBIVM IV.

Vtrùm Generalis electionem huiusmodi cassans tanquam suspectus recusari valeat, ne exinde possit validè ad cassationis executionem deuenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstinere.

PRo parte affirmatiua multa cumulauit contra- 98
rius assertor, &

Primò sic argumentatur. Appellatio & recusatio à pari procedunt, *l. apertissimè, vers. cùm post, C. de iudic. cap. super eo il* 2. *de appellat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. appellatio* 30. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *à num.* 8. nam ab appellatione ad recusationem valet argumentum, vt resoluunt citati per me *de locis communib. argum. Iuris, loco* 9. *num.* 2. arqui gesta post appellationem sunt nulla, & attentata, *c. non solum, de appellat. lib.* 6. Ergo & illa, quæ pendente recusatione fiunt, Lancel. *de attent. part.* 2. *quæst.* 6. *de attent. post recusat. iudic. à num.* 8.

Secundò, quia Generalis, & quilibet alius, etiam 99
suprema fulgens dignitate, potest tanquam suspectus recusari, *d. l. apertissimè, cap. cum speciali, de appell.* & in specie loquens de generali etiam in visitatione procedente videtur resoluere Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom.* 1. *cap.* 19. §. 1. *pag.* 198. *in princip. & in fine.*

Tertiò, quia in Iure certum est omnes, & quoscũque Iudices etiam summariè, & executiuè procedẽtes posse recusari, *l. Iulianus, ff. de iudic.* Ioan. Ferrariens.

tiens. *de appellation. c. 7. num.* 106. Iacob. de Laurent.
de Iudice suspecto cap. 8. per totum.

100 Quartò, quia dictus N. recusauit Generalem vti
suum inimicum, & illum odio magno prosequentem,
quæ causa inter omnes principalem locum obtinet,
ex Iacob. Laurent. *d. tract. cap.* 13. ex qua possunt
recusari Imperator, & Reges, idem Iacob. Laurent.
cap. 2. à num. 9. Ianus Langlæus *lib. 3. de semestr.*
101 *cap. 5.* & cùm † eadem inimicitiæ causa coniecturis
probetur, *cap. 2. de coniect. lib. 6.* Mascard. *de probat.
concl. 598. num. 5.* videtur illam satis desumi ex insolito
modo procedendi Patris Generalis, tum ex
eo, quia dicti N. electionem irritauit extraiudicialiter
nullo Iuris ordine seruato, cumque à possessiono
sui officij deturbauit sine figura iudicij, quod repugnat
Ordinis constitutionibus, & specialiter *in Capitulo
102 29. Ianuen.* tum etiam, quia † ob passionem, &
indebito modo refutauit appellationes, & in procedendo
excessit metas iuris, & iudiciarij ordinis, ex
quo excessu suspectus remanet, & potest tanquã talis
recusari, Abb. *in c. cum speciali n. 3. de appell.* Sanch.
in praecepta Decalogi tom. 2. li. 6. c. 8. n. 111. Laur. de Peirinis
de subdito Relig. tom. 1. c. 19. f. 193. ver. Respondeo.

103 His tamen non obstantibus veritas est in contrarium,
ex multis, & primò, quia cùm Generalis in
hac causa processisset extraiudicialiter nullo compilato
processu, eo modo, quo tunc appellari non
potest, vt suprà *num.* 53. probauimus, eodem etiam
modo recusatio remouetur, nam recusatio, & appellatio
pari passu ambulant, vt modò vidimus. Et in
his propriis terminis tenui *in collect. ad sess. 24. de reform.
cap.* 10. ibi, *Non posse Episcopum in visitatione
recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum
non compleat, & se intra visitationis terminos contineat,
sicut etiam in preparatoria inquisitione no posse vt
suspectum recusari, neque probatione, vel allegatione
suspicionis impediri quominus pœna extraordinaria, quæ
morum correctionem, & emendationem respiciat visitatos,
asseris decisum Garc.* 3. par. cap. 2. num. 198. *&c.* Ad
quod videtur alludere Summus Pont. *in c. cum speciali,
de appellat.* vbi in Religiosis regulam generalem
restringit, ibi, *Caeterùm has duas constitutiones
pramissas nolumus ad Regulares extendi contra suas
speciales obseruantias*, &c.

104 Secundò, quia idem Generalis ad cassationem
processit iuxta Religionis statuta, quæ ei concedunt
facultatem confirmandi, vel infirmandi electiones,
vnde sicut non licet appellari Regulari si secundùm
sua statuta corrigatur, ita nec illi recusatio concedetur,
ad notata per Sanch. *in praecepta Decalogi, tit.
2. lib. 6. cap. 8. num.* 111. Laurent. de Peirinis *de subdito
Religioso tom. 1. cap. 19. vers. At obijcies fol.* 193. Ludou.
Miranda *de ordine iudiciar. tom. 2. quæst. 20. art. 2.
concl. 3. fol. mihi* 88.

105 Tertiò, quia licet P. Generalis recusari potuisset
(quod negamus) tamen dictus N. comparendo semel
& iterum, & prosequendo litem, prout comparuit,
& prosequutus fuit coram eo, recusationi
renũtiare visus est, *cap. inter monasterium*, vbi Doctores,
de iudic. & notatur *in cap. gratum, de offic. deleg. &
in cap. solicitudinem, de appellat.* Marant. *de ordine iudic.
part. 6. actu 2. vers. Recusatio n.* 35. Amar. Roderic.
in practica cap. 10. num. 69. vers. Contrariam, Scacc.
de indic. lib. 1. cap. 101. num. 15. Non obstat dictum
aduersarij assertoris, videlicet non potuisse dictum
N. recusationi renuntiare prosequendo litem coram
iudice recusato, cùm ea nondum fuisset contestata,
ad *l. apertissimi, C. de indic.* Quia pro responsione aduertendum
est tres formas reperiri consentiendi iurisdictioni
alicuius Iudicis, ne exinde recusari possit.
106 † Prima est, quando post recusationem intentatam
comparuit coram eo, quia visus est recusationi recedere,
quamuis fecerit protestationem de non consentiendo,
nisi semper, & in omnibus actibus eam
repetat, Marches. *de commission tit. de indic. susp. p. 2.
cap. 8. §. 1. n. 74.* & latius *§. 2. num. 16. 45. & seqq.* Secunda,
quando fit petitionis contestatio, & in hoc
sensu accipienda est *d. l. apertissimi*, quia litis contestatio
in Iudice expressum operatur consensum, *l. si
etsi susceperit. ff. de iudic. l. nemo, C. de iurisd. omn. iudic.
l. fin. C. de exception.* Tertia succedit, quando pars ante
Iudicem citata comparuit, & nullam proposuit
recusationem, prout in casu nostro, & colligitur
apertè ex *cap. insinuante, de offic. deleg.* Philip. Franc.
in cap. ex parte, de appellat. Tunc enim comparendo,
& exceptiones alias præter recusationem opponendo,
visus fuit dictus N. personam Iudicis approbare,
quam postea reprobare, aut recusare minimè
potest, Scacc. *d. tract. de indic. lib. 1. cap. 101. n. 8. vers.
Contrariam*, singulariter Gallerat. *de renunc. cent. 2.
renunt. 143. n. 6. cum seqq.* Neque obstat dicere dictum
N. non consensisse iurisdictioni P. Generalis
cùm illam impugnauerit, ab eaque semper appellauerit,
quia dato quòd posset vtroque simul vti remedio,
appellationis, inquam, & recusationis, vno
tantùm electo, quod ei fuit permissum, ab appellatione
incipere debuit, vt in terminis firmat, & resoluit
Iacob. de Laur. *de Iudice suspecto c. 14. n. 4. cu seq.*

Quartò, quia recusationis causæ originantur ab 107
inimicitia præsumptiua resultante ex prætenso excessu
in procedendo, extraiudicialiter scilicet, & cõtra
regulæ limites, cassando ex abrupto electionem
ritè & rectè factam, appellationes non admittendo,
vnde grauamen oritur irreparabile. Sed cùm omnes
hæ causæ à veritate penitus alienæ essent, & à iure
deuiarent, ac per consequens nullum grauamen, aut
vlla iniustitia exinde posset oriri, vt constat ex dictis,
potuit Generalis has causas tanquam manifestè friuolas
non admittere, & recusatione huiusmodi non
obstante in causa procedere, secundùm Abb *in cap.
cum speciali, in fine, de appellat.* Perez *l. 1. tit. 5. lib. 4. Ordinam.
pag.* 569. Quarant. *in sum. verb. Archiepiscopi
auctoritas, pag.* 60. Donat. à Fina *tom 1. commun. opin.
lib. 3 tit 1. num. 103. pag.* 374. Farin *cons. 17. num. 16. &
in praxi crimin. quæst. 21. num.* 129. vbi idem dicit, si
notoriè sit causa falsa, referr, & sequitur Parens
meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ
reuereor auctorem, *in remiss. ad Ordin. Reg. Lusitan.
lib. 3. tit. 21. §. 4. num* 2. &, quando ab illo prætenso excessu
in cassando, & appellationes non admittendo,
grauamen aliquod inimicitia, seu suspicio posset oriri,
hæc non præterita respiceret, sed futuros actus
comprehenderet, ac isti, & non illo tanquam attentati
annullandi, *cap. vt debitus honor. 59 de appellat.*
singulariter Ioan. Francis. del Castillo. *decis. 117.
per totam, & præcipuè num. 1.*

Quintò, quia licèt P. Generalis ad cassandum, & 108
sic procedendum post recusationem deueniret; nihilominus
tamen omnes hi, & alij actus ab illo gesti
validi deberent censeri, quia causæ præfatæ recusationis
non sunt præsumendæ in viro notæ sanctitatis,
& eximiæ virtutis, quæ non patitur proximum
prosequi capitali inimicitia, aut graui odio, vel nimio
affectu, vt aduertit Laurentius de Peirinis *d.
tom 1. de subdito Religioso, tit de obedientia, quæst. 1. §. 2.
vers. Prima causa fol* 202. & ideo in tanto viro non
potest cadere recusatio, vt tenent Ioan. Andr. *in c. fin.
postremo de appellation.* vbi ponit exemplum in Iudice
Monacho Cisterciensi, & in quolibet homine
sanctæ vitæ, Anchar. *n. 6. in fine, vers Tertio quæro*,
Anton. Butr. *n.* 5. Abb. *n.* 8. Imol. *post n.* 3. vbi de Carthusiensi,
vel alio Religioso magnæ Obseruantiæ,

Anan. *num.* 3. & Præpos. Mediolanen. *n.* 11. *in* 3. *causa, vers. Nisi tamen qualitas personæ*, Philip. Franc. *num* 14. vbi de communi, Dec. *num.* 14. Alex. de Næuo *num.* 37. Aufrer. *de recusat. n.* 5. *vers. Limita tamen, & num.* 7. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cap.* 152. *n.* 7. vbi aliis relatis affirmat ab hac opinione non esse recedendum, Paris. *consf.* 31. *n.* 101. *lib.* 1. Roland. *consf.* 19. *n.* 9. *in fine, & n.* 17. licet contrarium teneat Iacob. Lantent *d. tract. de Iudic. suspecto, cap.* 11. *n.* 23.

109 Sextò, quia recusatio huiusmodi, sicut & appellatio non potuit ligare manus P. Generalis ne executiuè eis non obstantibus procederet contra dictum N. sine vitio attentatorum ad traditionem sigillorum, & ad alia, quæ fierent in executionem prioris sententiæ, quia sunt illius appendices, & sequuntur eius naturam, *l. quicunque, §. vlt. in fine, ff. de instit. action.* ibi, *eius enim rei sequela est, l. si quis hæres, ff. de acquir. hæred.* Bald. *in l.* 1. *ff. de legat.* 2. & sicut appellari non potuit à prima sententia, ita nec à secunda idem continente. Salgado *de Regia protect. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 15. executio enim est sequela primi iudicij, & eiusdem naturæ, idem Salgad *eod. tract. part.* 4. *cap.* 10. *num.* 14. & præcipuè cùm procederet extraiudicialiter, tunc enim omne accessorium est exequibile quacunque appellatione non obstante, idem Salgado *d. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 87. *cum seqq.*

DVBIVM V.

Vtrùm ad eundem Generalem, qui cassationem fecit, spectet in locum cassati alium idoneum eligere, & confirmare.

110 NEgat contrarius assertor, & intrepide tenet posse capitulum Prouinciale semel & iterum electionem facere, si iam facta per eum effectum sortiri non potuit, *cap. si electio, de elect. lib.* 6. vbi omnes, Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 38. alt. Molina Theolog. *de iustit. disp.* 593. *num.* 5. Menoch. *de arbitr. casu* 511. *num.* 1. ac proinde ad illud debere P. Generalem electionem huiusmodi remittere, non verò sibi appropriare, ad not. per Isnard. *in Codice*

111 *Minimorum, verb. collega Prouincialis fol.* 83. *in fine*, † tunc enim electores priuari tantùm deberent eligêdi facultate, quando scienter indignum elegerunt, aut contra debitam formam ad electionem processerunt, *cap. gratum, de postulat. Prælat cap. bona, el* 2. *cap. cum in cunctis, §. vlt. de elect.* Natt. *consf.* 144. *n.* 4. Achil. de Graffis *decis.* 282. *n.* 4. Molin. *d. cap.* 4. *n.* 39. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi par.* 3. *alleg.* 72. *num.* 105. Isnard. *in d. Codice Minimorum verb. priua-*

112 *tiones*, † vbi plura Religionis Capitula perpendit. Denique addit electionem per P. Generalem de nouo Prouinciali in locum cassati fuisse factam extra Prouinciam, in cuius Monasteriis facienda erat, *ad cap. cùm terra, cap. in Genesi*, cum ibi notatis, *de elect.* Petr. Greg. *de elect. c.* 15. *Capitulum* 12. *Valentiæ n.* 19.

113 Verùm affirmatiuam partem sequor libêter, eamque comprobant Laurent. de Peiritiis *de subdito Religioso tom.* 1 *c.* 31. *§.* 8. *in fine, pag.* 477. ibi, *Dico* 12. *de Iure cõmuni si priuetur aliquis Prouincialis, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum priuauit, habetur* cap. inferior. dist. 21. *vbi late glos.* verb. inferior, *quia illius est ligare, cuius est soluere, Cui Iuri confirmat nostrorum correctorum* num. 9. *confirmant etiam statuta Capituli Tholosani* n 13. *& Foriiulij* n. 19. *habetur etiam expressè in* Capitulo Iannensi 4. *num.* 11. *Ab his enim, à quibus fit Prælati depositio, fit Vicarij substitutio*, &c.

114 Isnard. *in Codice Minimo. verb. electio Prouincialis pag.* 184. hoc ipsum resoluit ibi, *In casu nullitatis electionis Prouincialis, siue propter defectum, siue propter paritatem vocum deuoluitur electio Prouincialis ad Generalem cum suis qualitatibus*, &c.

Optimè Capitulum 23. Religionis, *Ianu. quarto* 115 *celebratum n.* 11. *fol.* 109. ibi, *Declarant Patres, quod quando continget fieri priuationem alicuius Prouincialis alicuius Prouinciæ, si talis priuatio fiat per P. Generalem sine eius Vicegerentem cum sociis suis, tunc substitutio Vicarij spectabit ad eosdem dumtaxat. At si priuatio fiat per socios ipsius Prouincialis, tunc substitutio Vicarij fiet per socios, & Capitulum locale illius Conuentus, vbi talis Prouincialis dignus priuatione sese inuenerit, iuxta expressum textum Correctorij nostri.* Eandem fere distinctionem præsupponere videtur Capitulum 14. Foroiulij primò celebrati *fol.* 73. *n.* 20.

Hac distinctione, qua vsus est dictum Capitulum 116 23. Religionis, componuntur plures constitutiones, & acta ex aduerso citata, nam Capitulum 3. Ordinis Tholosæ celebratum *de anno* 1514. *n.* 13. *fol.* 19. *verso*, loquitur de depositione Prouincialis facta per socios, & Correctores, & ita nihil mirum si substitutio Vicarij Prouincialis per eosdem socios, & Capitulum locale sit facienda. Et aliud Capitulum 22. eiusdem Ordinis Valentiæ quartò celebratum *n.* 19. *fol.* 94. *verso*, loquitur de deposito à Definitorio.

Ratio iuridica ea est, quia cui competit admissio, 117 & dimissio, competit etiam institutio, & prouisio illius, qui subrogatur; *cap. ex frequentibus, cap. cùm venissent*, vbi Barbat. *n.* 3. *de instit. cap. conquerente, de officio Ordin.* ibi, *Habeas Canonicam obedientiam, subiectionem, & reuerentiam: institutionem, & destitutionem, c.* 1. *de capell. Monach.* ibi, *tum ordinatio eius, quàm depositio*, vbi idem Barbat. *num.* 6. *cap. cùm ex iniuncto* 12. *in fine, de hæret.* ibi, *agendum est ordinatè apud Episcopum, ad cuius officium, tam institutio, quàm destitutio Sacerdotum noscitur pertinere*, vbi glos. plures concordantes cumulat, *cap. cùm & plantare, §. in Ecclesiis, de priuileg.* cum similibus.

Qui quidem electus, & confirmatus à Patre Ge- 118 nerali in locum cassati, non solùm durat vsque ad proximum Capitulum Prouinciale intermedium, sed etiam per integrum triennium, vt tenet expressè Isnard *d. verb. electio Prouincialis, pag.* 184. ibi, *Ideoque prouisio, seu electio ab ipso facta durat non solum vsque ad proximum Capitulum Prouinciale intermedium, sed per integrum triennium*, &c. Et optimè distinguendo in nostro casu ita censuit Capitulum 31. Ordinis secundò Auenioni celebratum, *num.* 16. ibi, *Denique commissius Franciæ huiusmodi dubium exhibuit, quando scilicet cõtingit in electione Prouincialis voces esse aquales, vel propter aliquem defectum nullam esse electionem, & idcirco ad Generalem deuolui, vtrùm possit Reuerendissimus P. Generalis prouidere pro toto triennio, cùm textus Capituli Foriiulensis primi* n. 19. *contrarium videatur asserere. Responsio hæc fuit, nimirum, quòd causa mortis, aut priuationis Pater Generalis dumtaxat prouidere possit vsque ad proximum Capitulum Generale, vel Prouinciale. Veruntamen propter electionis defectum, seu propter vocum paritatem, cùm tunc deuoluatur electio cum suis qualitatibus ad Reuerendissimum P. Generalem, per integrũ triennium durare censetur*, &c.

Non obstat illud, quod pro contraria parte suprà 119 adduximus, de cassatione facta extra prouinciam: quia Generalis eandem potestatem obtinet extra prouinciam, & vbicunque fuerit ad cassandas electiones, quam habet ad illas confirmandas; tum quia actus huiusmodi non est contentiosus, neque iurisdictionalis, & ideo in quacumque parte expediri potest, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. *n.* 38. *& præcipuè n.* 141. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. cap.* 25. *n.* 64. Tum etiam, quia P. Generalis in quocunque loco, vbi fuerint

suæ

suæ Religionis Monasteria, potest eandem exercere iurisdictionem, *cap. nouit. 7. de offic. Legati*, vbi Legatus ad plura loca, vel prouincias separatas distinctas iurisdictione, & imperio, in qualibet earũ suam exercere valet iurisdictionem, ita quòd facta vnius loci potest in alio explicare, & rationem assignans concludit Pontifex. *Tua magnificentia respondemus, quòd etsi fines Regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminos suæ legationis egressus, cùm non solùm Regni Francorum, sed in Viennensi, Lugdunensi, & Bisintini Prouincijs iniuncta sibi à Nobis legationis solicitudinem suscepisse*. Rot. *in Viterbien. Vicarij* 1617. *coram Cardin. Caualerio*. Et ex dictis patet solutio ad alia in contrarium adducta, quibus elegãter, vt solet, respondit D. Blas. Gondisaluus à Ribero, vir apprimè doctus, & à me multis nominibus commendandus, in quadam sua Iuris allegatione hac de re edita.

Dubium VI.

Vtrùm ad suprema prætoria per viam violentiæ trahi possint causæ propter grauamina, & excessus super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos, per eorum superiores?

120 Appellare, seu recurrere ad secularia Prætoria, etiam prætextu leuandi vi oppressos, cunctis in vniuersum est prohibitum Religiosis, ex Constitutionibus Bonifacij IX. Leonis X. Gregorij XIII. & Clementis VIII. quas refert Cherubin. *tom* 3. *Bullarij noui*, notant Gasp. Passarel. *in schol. ad Capitulum Auenionense, verb. recursus fol.* 148. Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso tom.* 1. *quæst.* 1. *de obedient. cap.* 20. §. *dico quartò, fol.* 213. F. Ludou. Miranda *de ordine iudiciar. quæst.* 29. *art.* 4. *concl.* 4. *pag. mihi* 346. ibi, *Appellare, siue recurrere ad seculares Iudices, & tribunalia secularia, quin verò, & ad ipsum Regem, eiusve ministros etiam prætextu leuandi vi oppressos, cunctis in vniuersum est prohibitum Religiosis, idque sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ cum perpetua inhabilitate ad quæcunque suorum Ordinum officia*. Hæc conclusio est certa, & manifesta, de qua videndus est specialiter *Aragon* 2. 2. q. 69. art. 3. *qui multis conatur probare, quòd iste casus sit vnus ex contentis in Bulla Cœnæ Domini, in qua in* 15. *casu cauetur, vt ne Ecclesiasticæ causæ coram Iudicibus secularibus tractentur, & ne ipsi in eisdem se intromittant. Sed quicquid de hoc sit, certissimum tamen est, quod Religiosi ad seculares Iudices, & Tribunalia sæcularia quocunque prætextu recurrentes ipso sunt facto excommunicati per plures Motus proprios, & Apostolicas constitutiones, quæ hac de re diuersis temporibus emanarunt, de quibus videre licebit in constitutionibus Apostolicis*, &c.

121 Deinde, quia non decet Religiosum statum, vt per Tribunalia secularia publicè manifestentur Religiosorum defectus, & ipsimet Religiosi eos propalantes Fratrum suorum honorem maculare non erubescunt, nam contra tales excandescit meritò Laurent. de Peirinis *tom.* 1. *de subdito cap.* 20. *fol.* 214. ibi, *Latrones sunt, & fures, bonum nomen, & famam suorum Confratrum harpagantes: fratricidæ, fratrum suorum honorem maculantes, ferientes, & quandoque omnino tollentes: matricidæ, Religionem piissimam, & munificentissimam illorum matrem, quæ tot, tantisque gradibus eos cumulauit, dignosque reddidit honorari ab omnibus, necare quantum in ipsis est, non verentes. Ingrati homines, ingratæ bestiæ, immo ingratiores, & bestialiores bestiis, nã cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, vt* Esai. cap. 1. *Isti autem benefactricem suam non recognoscunt. Et post notabilia verba S. Bernardi, sic concludit. Quæ considerent ingrati isti, qui Religionis, ad quam eos traxit Dominus ab ipsa alendos, & nutriendos, existimationem, sepulta secreta reliniendo apud secularia Tribunalia, itaut ipsa Religio per omnium ora traducatur offendenda. Considerent, inquam, & pudefiant, scientes quòd ingrato homine terra peius nihil creat, & quòd dixeris maledicta cuncta cùm ingratũ dixeris, & quòd cùm patiens, patientissimus, & multũ misericors sit Deus, ingratum tamen ferre non potest*, &c.

Si summus Patris Generalis zelus eò tendit, vt 122 Religionis bono consulatur, bonos promouendo, & malos ab officiis amouendo, quomodo contra id vociferari possit, verè nescio; non enim officia hæc propria sunt, aut à Maioribus relicta, quæ debeant tam vehementer anhelari, & ambitiosè prætendi, contra quos insurgit Laurent. de Portel *in dubijs Reg. verb. appellare n.* 2. *fol. mihi* 51. vbi post citatum Breue Iulij II. in quo Religiosis S. Dominici Ordinis Prædicatorum prohibetur appellare ab amotione suorum officiorum, in hæc verba concludit. *Ego non possum non laudare tantum Pontificis zelum, & tantam subditorum obedientiam pro ambitionis etiam vmbra resecanda. Doleo verò è contra videns alicubi tot appellationes aliquãdo interpositas pro iusta officiorum priuatione cum clamore Cœlum ac terrã implente, quasi prædicta officia paterna hæreditate fuerint cõparata*, &c.

Secundò excluditur omnino recursus; quia nulla 123 sententia, seu nullum decretum latum est, super quo ille violentiæ prætextu eadere possit, eo maximè, quia agitur inter Religiosos, & de causis merè Religiosis, quæ à Tribunali Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Nuntij extrahi non possunt, ad notata per Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *cap.* 17. *&* 18. Salgado *de Regia protect. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 3. Neque dictus N. potest eodem prætextu petere, vt manuteneatur in possessione officij Prouincialatus, à quo fuerat violenter eiectus. Quia ex electione illi solum tributum fuit ius præambulum ad illam Prælaturam, quod per confirmationem fit impletum, itaut electus sine ea de iure communi exercitium, seu administrationem illius habere non possit, in tantum quòd prædictum ius amittit, si in administratione, ante confirmationem se immiscuerit, iuxta text. *in c. auaritiæ, de elect. in* 6. Administrationem autem in Religione Minimorum habet Prouincialis electus conditionaliter, & ad tempus, scilicet donec constiterit de electionis suæ confirmatione, vel irritatione, iuxta supra resoluta *à n.* 5. vnde tempore elapso, vel conditione adimpleta, amissum exercitium in iudicio repetere non potest, nec ex vi electionis, quia illud ab ea non prouenit, nec ex vi Capituli, aut litterarum transmissarum, quia iam expirauit, vt eodem *num.* 8. *&* 9. ostendimus; ergo prosequendo ius ex electione proueniens non potest recuperare exercitium amissum, nec dictus P. habet in quo possit manuteneri, vt palam est.

Tertiò, quia ex admissione recursus in hoc casu 124 resultaret, vt Consilio daretur cognitio rei merè Ecclesiasticæ, hoc est, an P. Generalis potuerit validè cassare, vel debuerit confirmare electionem dicti N. & an illa fuerit validè facta, quod omnino illi prohibitũ est in Concilio Constantin. *in VIII. Synodo*, vbi hæc habentur verba. *Nullus laicorum Principum, vel potẽtium semet inserat electioni, aut promotioni Patriarchæ Metropolitanæ, aut cuiuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel cõtentio, præsertim cùm nullam in talibus potestatẽ quempiam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere conueniat*, & infrà. *Quisquis autem secularium Principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem, & consonantem, atque Canonicam electionem*

ctionem Ecclesiastici Ordinis agere tentauerit, anathema sit, donec obediat & consentiat, quicquid Ecclesia de electione, & ordinatione proprij Præsulis se velle monstrauerit. Et ibidem *act.* 1. ibi, *In qua sic statutum est, consecrationes, & promotiones Episcoporum concordans prioribus Conciliis Clericorum electione, ac decreto Episcoporum Collegij fieri sancta hac & vniuersalis Synodus definit, & statuit, atque iure promulgat neminem laicorum Principum, vel potentum semet inserere electioni, vel promotioni*, refert Gratian. *c.* 1. *& 2. dist.* 63. idem colligitur ex *cap. illud* 8. *quæst.* 1. *cap. cùm terra cap. Messaria, de elect. cum alys citatis* per Matt. *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 33. & Rex noster Catholicus hos casus non capit contra Conciliorum decreta, quorum executionem tanquam illorum protector plurimum desiderat, ex Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. lib.* 3. *cap.* 8. *de laicis pag. mihi* 220.

125 Quartò, quia Consilium Regium non admittit huiusmodi materias, vbi procedunt à visitatione, & correctione, quæ ab illa emanat, sicut disponitur *in l.* 40. *tit.* 5. *lib.* 2. *noua recop.* ibi, *Porque somos informados, que los negocios Ecclesiasticos tocantes a visitacion, y correccion de Religiosos y Religiosas que se hazen por sus Superiores, trae inconuenientes traerse por via de fuerça a las Audiencias, assi por razon del secreto que conuiene tenerse, de lo que en ellos se trata, y por el breue despacho, y otras cosas: por ende mandamos, que los Presidentes, y Oidores de las Audiencias que no se entremetan a conocer de semejantes negocios, ni mandar traer ante ellos tales processos por via de fuerça en manera alguna, porque quando en esto huuiere que proueer, los de nuestros Consejos proueeran.*

126 Et quamuis lex illa solùm Regio Consilio reseruet prouisionem in his materiis occurrentem, ac opportunam dare, nihilominus tamen eas nunquam ad se attrahit, vt bene considerat, & neruosè contra Ceuall. defendit Salgado *de Regia protect. part.* 1. *c.* 2. §. 5. *num.* 21. ibi, *Sed tu (ne forte decipiaris) scias: causæ Religiosorum quæ fiunt, & geruntur per eorum Superiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Prouinciales, & similes, quia siue directè, siue indirectè semper tendunt ad correctionem, & regimen Religiosorum, nullo modo possunt trahi ad suprema Prætoria per viam violentiæ, siue in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur) siue permissa sit (prout quando exceditur) nec hactenus visum, nec auditum fuit inter practicos, & expertos Tribunalium aduocatos, & Senatores huiusmodi personarum causas, ad illa exportari per hanc viam, immo nec in grauaminibus, & excessibus super electionibus, nec super aliis rebus, quæ (vt dixi) geruntur inter Religiosos per eorum superiores, trahi vnquam permissum est, & sic non video, quomodo ipse Ceuall. deuiare ausus est a tam frequenti, & omnibus Tribunalibus etiã minimis Officialibus notoria, & vsitata praxi. Et quia dicta* lex Regia, *non se fundat tantùm in permissione, aut prohibitione appellationis in similibus causis (quia hæc ratio illius fuit subintellecta) sed in pace, quiete, & conseruatione status Religiosi, cùm illius splendor atque decus consistat in eo, vt ne facile causæ suæ extra Religionis ambitus deducantur, ex quo non leuia iurgia, ac perturbationes orirentur in grauissimum Religionum detrimentum, prout considerant Sot. & Cou.* vbi suprà, *& quando circa hoc dicta lex pateretur aliquam difficultatem, vniuersalis, perpetua, & firmissima, iustissimaque ab vsu, & praxi recepta consuetudo sufficiens fuit, illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus, vbi determinatio non apparet, ab vsu, & consuetudine informatur, & regulatur, latissime plura congruens adducit Mieres* tract. de maioratu part. 1. q. 48. à n. 71. vsque ad n. 77. *Sesse* decis. 113. n. 183. tom. 2. *& idem* in tract. de inhibit. cap. 8. §. 3. à num. 143. *Parlador.* lib. 1. rerum quotid. c. 1. §. 11. n. 4. *Cened.* in quæst. Canon. q. 45. sub n. 19. *Et nos latissimè plures congessimus* suprà c. 1. *circa iustificationem consuetudinis immemorialis à princip. Ergo si hoc obseruat incommutabilis, & iustissima praxis, cur temerè dictus Ceuallos contrarium firmare ausus fuit? quia minimè sunt mutanda quæ certam interpretationem semper habuerunt*, &c.

Causam nihilominus prætextu violentiæ ad Consilium Regium detulit dictus N. & facta per Secretarium solita relatione, ac visis, & consideratis omnibus, de iure, & consuetudine videndis, & considerandis, tandem Consiliarij illi integerrimi, & litteratissimi piè decreuerunt hoc mense Ianuarij 1635. Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Nuntium nullam vim hactenus fecisse, nec facere. Et lætus obseruaui hoc eodem mense in aliis quatuor causis ad dictum Consilium hoc prætextu delatis, illos idem decreuisse, & ad eundem Illustrissimum D. meum eas remisisse admiratus sum sanè summam tantorum virorum pietatem, & maximam circunspectionem, quæ Ecclesiasticorum causas sic ad se delatas tractant, & vident, nec eas ad se trahere (vt in alio loco obseruaui) prætendunt, aut sponte in earum cognitione se ingerunt, sed inuoluntariè cognoscunt, attentè considerant, & qua decet veneratione pertractant. 127

Elboren. Pensionis.

Pensio reseruata ad fauorem nepotis in beneficio & de consensu patrui, quæ non fuit eius vita durante verè, realiter, & integrè persoluta, eo quòd solutiones non probantur per instrumenta Notarij cum subscriptione duorum testium, est ipso iure nulla.

VOTVM V.

1 *Casus proponitur, & num.* 2. *&* 3.
4 *Titulum exhibere non tenetur agens in iudicio summarissimo.*
5 *Manutentionis ad effectum sola quasi possessio exigendi sufficit.*
6 *Agens iudicio summarissimo possessorio non tenetur iustificare narrata, nec exprimere causam suæ possessionis.*
7 *Detentatio nuda de facto sufficit quoad effectum manutentionis.*
8 *Quasi possessio exigẽdi pensionem probatur regulariter per quietatiam etiam vnici actus solutionis.*
9 *Pensionarius potest sine Papæ auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam.*
10 *Verbum*, persoluerit, *solutionem integram, & perfectam ostendit.*
11 *Pensio solui debet pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat soluenda.*
12 *Fructibus non vtens, nec percipiens, non potest compelli ad solutionem pensionis.*
13 *Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærẽs.*
14 *Stylus Romanæ Curiæ obseruat vt in pensionibus pro tertio reseruatis etiam in nouis prouisionibus beneficiorum, solutio fiat integrè totius vnici actus in primo termino designato.*
15 *Decretum irritans importat nullitatem ipso iure si contra fiat.*
16 *Forma decreti in litteris Apostolic. inserti est omnino obseruanda.*
17 *Forma si in minimo deficiat, totus actus corruit.*

18 *Adimpleuisse*

18 *Adimpleuisse non dicitur, qui in nummo tantummodo deficit.*
19 *Reclamatio deliberatam protestantis voluntatem ostendit.*
20 *Protestatio conseruat ius acquisitum.*
21 *Paria sunt non fieri, & inutiliter fieri.*
22 *Pensionem inualidam validare non dependet à facto partium, sed à voluntate partium.*
23 *Pensionem nullam reuiuiscere non possunt partes per simplicem concordiã sine nouo beneplacito Apost.*
24 *Ratificatio actus nulli est noui actus celebratio.*
25 *Partes sicut non possunt nouam reseruare pensionẽ, ita nec poterunt nulliter reseruatam reuiuiscere.*
26 *Forma & solemnitas, quæ interuenire debet in actu dum celebratur, interuenire pariter debet dum ratificatur.*
27 *Ratificatio tacita non potest operari contra actum expresè impugnatum, sed requiritur actus positiuus consensus expressi.*
28 *Actus per instrumentum publicum gestus non potest dissolui, nisi per aliud simile instrumentum.*
29 *Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.*
30 *Solutiones pensionis reseruatæ ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui, probari non possunt, nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici Notarij, & duorum saltem testium.*
31 *Fides Notarij & præsentia testium quomodo probent solutiones pensionis reseruatæ ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui.*
32 *Fraus de facili præsumitur in pensionibus reseruatis in beneficio, & de cõsensu patrui ad fauorẽ nepotis.*
33 *Quietantiæ pensionarij simplices, & confessiones de recepto non probant in fauorem eius, qui tenetur docere de vera, & reali solutione.*
34 *Confessio facta inter personas suspectas non probat.*
35 *Confessio vnius alteri non nocet.*
36 *Confessio resignantis non nocet resignatario si venit alio iure quàm resignantis.*
37 *Litteræ solùm probant inter mandantem, & acceptantem, & non praiudicant tertio.*
38 *Collationes Ordinariorum non possunt probari, nisi per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testium ne confingantur fraudes in anticipanda data contra prouisos Apost.*
39 *Remedia possessoria non competunt probantibus informiter suam possessionem.*
40 *Effectus diuersi, seu contrarij non debent ex vna eademque causa oriri.*
41 *Inducta ad vnum effectum non debent contrarium operari.*
42 *Dispositio qualificata quotiescunque ad substantiam alicuius actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omnino qualificatus.*
43 *Qualitas dispositionis si deficit, deficit quoque ipsa dispositio.*

1 ATRVVS ad fauorem ex fratre nepotis consensit pensioni centum millium Regalium monetæ Portugaliæ super fructibus cuiusdam dignitatis, quam possidebat, de qua litteræ Apostolicæ fuerunt expeditæ cum solita clausula, seu decreto, videlicet, *Quòd si patruus in eius vita, & quandiu Canonicatum, & Prebendam, ac Thesaurariam huiusmodi obtinuerit, pensionem per præsentes reseruatam verè, & realiter, & cum effectu non persoluerit, præsens reseruatio nulla sit eo ipso.*

2 Litteras præfatas reseruationis pensionis huiusmodi acceptauit Titularis *sub die* 15. *Iunij*, & expresè obligauit se, quòd in festiuitate proximè ventura Natiuitatis S. Ioãnis Baptistæ soluet ratam à die acceptationis vsque ad dictam festiuitatem. Sed cùm hoc non adimpleret, & ad solutionem promissam compelli tentaretur, dictus patruus *sub die* 20. *Iuly* sequentis coram Notario acceptationem reclamauit, eo motus fundamento, quòd litteræ præfatæ subreptionis, obreptionis, ac falsitatis vitio laborabant, tum etiam ex eo quòd vsque ad illud tempus nullum terminum, seu ratam pensionis huiusmodi soluerat, aut soluere intendebat, ob idque præsentis pensionis reseruatio nulla eo ipso remanebat, iuxta formam earumdem litterarum, ac decreti suprà relati. Sed postea *sub die* 3. *Augusti* constat asserto cuidam procuratori dicti nepotis patruum soluisse ratam pensionis quindecim ferè dierum, cuius partis minimæ vnici actus solutio probatur per quietantiam dicti procuratoris, & fidem cuiusdam Notarij Apost. referentis se vidisse numerare pecunias dictæ minimæ partis. Apparet etiam alia quietantia dicti nepotis facta Vlyssipone *sub die* 30. *Ianuary*, in qua fatetur se recepisse per manus cuiusdam mercatoris Vlyssiponensis quinquaginta millia Regalium monetæ Portugaliæ pro vnico termino elapso à Natiuitate S. Ioannis Baptistæ, vsque ad festiuitatem Natiuitatis D. nostri Iesu Christi, in vim cuiusdam litteræ dicti patrui directæ eidem mercatori, quæ solutio constat solùm ex quietantia, & confessione dicti nepotis, sine testibus, & fide notarij, qui de pecuniarum numeratione, ac vera, & reali solutione attestari possent.

Infra tres dies ab asserta solutione numerandos, 3
die videlicet *secunda February* sequentis, moritur Eboræ patruus Sede Archiepiscopali vacante, & à Sede Apostolica prouisus fuit D.B. & adepta per illum pacifica dignitatis possessione, nepos præfatus pensionarius petiit manuteneri in quasi possessione exigendi, ac proinde condemnari debere dictum D. B. ad solutionem terminorum decursorum, & decurrendorum, ex sequentibus.

Primò, quia in iudicio summariissimo possessorio 4
agens non tenetur exhibere titulum, Nicol. Garc. *de benef. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 446. Seraphin. *decis.* 582. *n.* 5. Rot. *decis.* 523. *num.* 2. *part.* 1. *recentissim.* † Sufficit 5
enim quoad effectum manutentionis sola quasi possessio exigendi, & ideo non est necesse pensionario agenti hoc iudicio ad pensionem producere illius reseruationem, eadem Rota *decis.* 193. *num.* 14. *par.* 1. *recentissim.* † Nec iustificare narrata, Mohedan. *decis.* 6
de causa possess. & propr. Beltram. *in annot. ad Gregor. XV. decis.* 57. *num.* 16. Salgado *de Regia protect. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 34. Nec tenetur in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi. glos. per text. ibi *in l. sicuti*, §. *sed si quæratur, ff. si seruitus vendic.* Abb. *in cap. querelam num.* 2. *de elect.* † Sed sufficit nuda de- 7
tentatio de facto. Neuizan. *cons.* 80. *num.* 3. Cou. *pract. cap.* 17. *num.* 5. *vers. Sit sanè*, Rot. *decis.* 641. *num.* 8. *part.* 1. *diuers. & decis.* 523. *num.* 2. *part.* 1. *recentissim.*

Secundò, quia si non tenetur iustificare narrata, 8
aut exprimere causam suæ possessionis, sed tantùm ipsam nudam detentionem ex suprà resolutis, superest solùm, vt de ea constet, quam dicit satis probari ex solutionibus factis eo modo de quo suprà, probatur enim quasi possessio huiusmodi exigendi pensionem regulariter per quietantias solutionum, Rot. *decis.* 122. *sub num.* 7. *vers. Hic autem, part.* 1. *recentior. & decis.* 387. *num.* 2. *part.* 2. *etiam recentior.* Licèt vnicus solum actus exactionis probetur, quia sæpissimè ex vnica solutione facta per antecessorem Rota pronuntiauit pro manutentione pensionarij contra successorem in beneficio, Gregor. XV. *decis.* 275. *ex num.* 1. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 48. *n.* 113.

9 Sed his non obstantibus contrarium in hac hypothesi est omnino tenendum, pro qua materia elucidanda primo loco est sciendum pensionem huiusmodi nullam esse, & inualidam multis, sed his potissimum fundamentis.

Primum fundamentum est, quia licèt sit in Iure certum posse pensionarium etiam sine summi Pontificis auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam quasi ius priuatum, & proprium, Caccialup. *de pension. quæst.*30. *num.*11. Gig. *eod.tract.quæst.*45.*num.*5. *& quæst.*99. *num.*8.*& quæst. vlt.num.*8. Nicol.Garc. *de benef.part.*1.*cap.*5.*num.*39. & alij plures per me citati in tract.*de Iure Ecclesiast. vniuerso lib.*3. *cap.*11. *num.*78. Attamen hoc locum non habet quando pensio fuit reseruata ad fauorem nepotis super beneficio patrui, quia propter decretum suprà relatum non potest nepos de ea etiam minimam partem remittere, sed tenetur patruus eã integrè soluere nepoti sub pœna nullitatis ipso iure.
10 vt colligitur ex illo verbo, *persolueris*, † quo vtitur Papa in dicto decreto composito ex verbo *soluo*, & præpositione *per*, quæ rem integram, perfectam, & omnibus numeris absolutam ostendit, *l.*2.*in princ.ff. de adulter.l.qui procuratorem,in princip.ff.de procurat.* Tiraq. *in l.si vnquam, verb. reuertatur n.*194. *C.de reuocan.donat.* Rot. *dec.*637.*n.*3.*p.*2.*recentior.*cum aliis citatis per me *in tract.de diction.vsufreq.dict.*250.*n.*3.
11 Quòd autem non fuerit pars prioris actus exactionis integrè soluta, ex eo euidenter apparet, quia tempus pro solutione facienda in termino natiuitatis S.Ioannis Baptistæ non erat computandum à præsentatione,& acceptatione litterarum Apost.sed ab earum data, itaut si litteræ expeditæ fuerint sub data præcedente tres, vel quatuor menses festiuitatem S. Ioannis, & ipsa pensio sit diuisa in duas solutiones faciendas pro vna in dicta festiuitate, & pro altera in natiuitate Domini nostri Iesu Christi, aliquibus visum est priorem terminum esse soluendum in festiuitate S.Ioannis pro rata temporis decursi à data ipsarum litterarum computandi; vel vt meliùs alij tenent, pro rata temporis,quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat soluenda,vt colligitur ex adductis per Flamin.Paris.*de resignat.benefic.lib.*1.*quæst.*8.*num.*52. & Nicol.Garc.*de benefic p.*1. *cap.*5.*num.*190. quæ doctrina necessariò intelligi debet in pensionibus reseruatis ex causa resignatio-
12 nis, vel in † soluendis inter antecessorem,& successorem in beneficio; non enim conuenit, vt qui fructus non percepit ex beneficio sibi resignato, compellatur ad solutionem pensionis faciendã resignanti, qui illis vsus fuit. Mantic. *decis.*359.*num.*3. Rot.
13 *decis.*130.*num.*1.*part.*1. *recentissim.* quia † pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens,& debitum ab eo, qui fructus percepit. Gig. *resp.*29. *num.*4. *vers.Præterea quod.*Rotę enim stylus est quòd pensio solui debet pro rata fructuum,& non pro rata temporum, Coccin. *decis.*327.*num.*2. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ p.*1.*verb. Pensio*, §.12.*pag.*77. Et ratio est,quia materia pensionis Ecclesiasticæ,est regulanda tam actiuè, quàm passiuè secundùm Iuris dispositiones loquentes de vsufructu, & sic iuxta text. *in l. defuncta ff. de vsufruct.* Caualer. *decis.*109. *& decis.*189.*n.*3. Theodos. de Rubeis *vbi proximè.*
14 Quæ licèt de plano procedant in illis casibus resignationis, vel diuisionis fructuum faciendæ inter antecessorem,& successorem,propter rationes suprà ponderatas, tamen in nostro casu illæ militare non possunt, & ideo in his pensionibus solutio integra actus fieri solet in primo termino designato,non habita consideratione, an fuerit transactum semestre, vel recollecti fructus,ita seruat stylus Curiæ Romanæ in huiusmodi pensionibus pro tertio reseruatis, etiam in nouis prouisionibus beneficiorum.

Cùm ergo constet ex quietancia primi termini 15 fuisse tantùm soluta quatuor millia centum & sexaginta Regalia monetæ Portugalliæ pro quindecim ferè diebus, cùm integer deberetur terminus quinquaginta millia Regalium, aut saltem paulo minorem summam computando à tempore datæ,non potest negari solutionem illam fuisse diminutam, & debitum pro magna parte remissum,ex quo infertur ad nullitatem pensionis ipso iure ex decreto irritante in dictis litteris iteratis vicibus inserto,quod nullitatem importat, ac reseruationem huiusmodi inficit,iuxta text.*in cap.si eo tempore* 45.*in fine,de elect. in* 6.Flamin.Paris.*de resignat.lib.*4.*quæst.*9.*num.*29.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.vlt.num.*11.*cum seqq.* Steph. Gratian. *discept.forens.c.*83.*a num.*23. *& c.*517.*n.*19. Ego ipse *de clausul vsufreq. claus.*150. *num.*3.

Eo maximè, quia dictum decretum litterarum 16 Apostol. de quo suprà *n.*2. requirit pro forma perfectam, integram, veram, realem, & effectuatam solutionem, vnde illa minima non potest dici integra ex dictis,nec etiam vera, & realis ex dicendis,& sic cùm deberet forma illa dicti decreti ad vnguem obseruari,ex traditis per Lancell.*de attentatis,par.*2. *cap.*12.*limit.*30. *num.*4. *& cap.*4. *in præfat.n.*412. Nicol.Garcia *de benefic.part.*6.*cap.*3.*num.*40.si etiam in 17 minimo deficiat,totus actus corruit. Felin.*in cap.cùm dilecta num.*12.*de rescript.* Tiraq. *de retract. conuen.*§. 1.*glos.*11.*num.*11. Menoch. *cons.*443.*num.*2. Mohed. *decis.*17.*num.*1.*de causa possess.* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel. glos.*18. *num.*77. cùm implementum debeat esse sequutum, etiam quoad quid minimum. Bald. *in l. vltim.C.commod.* Roland. *cons.*52.*num.*22.*lib.*1. Menoch. *cons.*1.*num.*368.itaut † adimpleuisse non dica- 18 tur qui nummo tantummodo deficit. Oliban. *in* §. *fuerat.Instit.de action.num.*18.*in* 2.*relect.* Fontanel.*de pactis nupt. claus.*7.*glos.*3. *p.*6.*num.*14.

Accedit, quia præfatæ resolutiones fortiùs mili- 19 tant in præsenti casu, in quo Titularis, non solùm litterarum formæ minimè satisfecit in non soluendo termino debito S. Ioannis Baptistæ, & sic per omissionem prædictæ solutionis, quæ ad nullitatem inducendam sufficiens visa mihi est, sed etiam in simul fecit actum positiuum reclamationis expressæ, & iudicialis, quæ deliberatam protestantis voluntatem ostendit, *l.cùm ostendimus,* §.*vlt. ff.de fideiuss.tut.* Menoch.*cons.*261.*num.*20. † ac conseruat ius à pro- 20 testante acquisitum in vim dicti decreti litterarum præfatarum, cuius in eo meminit, ex reg.text. *in l.si debitor,*§.1.*ff.quibus modis pignus,*ibi, *Nisi salua causa pignoris sui consentit*, &c. *cap.Cumana* 50.*de elect.* vbi *glos.verb.protestatione.c.olim.*20. *de censib.*ibi, *Semper tamen ius tuum postmodum fueris protestatus*,&c.Paul. Paris. *cons.*70. *num.*19. *&* 20. *& cons.*104. *num.*10.*& cons.*109.*num.vlt.lib.*3.Mascard.*de probat.concl.*1243. *num.*21.*cum seqq. tom.*3. Menoch. *de præsumpt. lib.*6. *præs.*41.*num.*11. Mantic *de tacitis, & ambig.conuent. lib.*15.*tit.*4.*num.*4.*&* 5. Honded.*cons.*89.*num.*11.*vol.* 1. Olasc. *decis.*53. *num.*3. Surd. *cons.*385.*num.*20. *& cons.*510.*num.*15. Menoch.*cons.*75.*num.*69. Stephan. Gratian. *discept.forens.cap.*246. *num.*18. *& cap.*515. *n.*7. *& cap.*937.*n.*27. Giurba *decis.*85. *n.*6. Mangil. *de imput.q.*135.*n.*12. Fontanel. *de pactis nupt.claus.*4. *glos.*10. *par.*1.*n.*134. *&* 135.*& claus.*6.*glos.*11.*part.*5 *a num.*9. *& claus.*7.*glos.*2.*part.*5. *n.*18. nouissimè Ioseph.Vela *de Iure controuerso in Hispalensi Senatu dissert.*25.*n.*56.Et in huiusmodi protestationibus,quando sumus in iudicialibus, Rota seruat quòd debeant repeti in quolibet actu,itaut si non repetantur præsumatur

ſumatur ab eis fuiſſe receſſum. Mohed. *deciſ.*44.aliàs
2.*de iudic.* Seraph. *deciſ.*502.*n.*2. Greg. XV.*deciſ.*44.
*n.*8. Caualer. *deciſ.*135.*n.*3. Theodoſ. de Rubeis *in*
*ſingular. Rotæ part.*1. *verb. Proteſtatio*, §.1.*pag.*85.
21 Non obſtat, quòd Titularis poſt dictam reclama-
tionem ſoluiſſe videtur, vt ſuprà præſupponitur, di-
ctas pecuniarum ſummas, ac ita videtur per talem
ſolutionem receſſiſſe à reclamatione antea facta, &
ratificaſſe priorem acceptationem; Quia primò re-
ſpondetur priorem ſolutionem non fuiſſe integram,
nec realem, vt oſtendimus, poſteriorem non fuiſſe
veram, nec cum effectu perſolutam, vt infrà videbi-
mus, quo caſu nihil operari debent;paria enim ſunt
non fieri, & inutiliter fieri; & non fieri,vel ita fieri,
quòd factum non releuet, ex vulgatis Iuribus cita-
ris per me *Axiom.*174. *num.*14. *&* 21.
22 Secundò,reſpondetur, quòd dicta reſeruatio nul-
la, & inualida ipſo iure effecta ob ſolutiones non
integrè, nec verè & realiter factas, non potuit vires
accipere ex tacito conſenſu, immo nec etiam ex-
preſſo Titularis,quia validare penſionem inualidam
non dependet à facto partium,ſed à poteſtate Papæ,
Sarnen. *in compend.ſignat. num.*87. & alij, quos re-
fert & ſequitur Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.*6.
*quæſt.*1.*n.*8. & optimè in propoſito Mohed. *deciſ.*12.
23 *de renunciat.* † non enim poſſunt per ſimplicem con-
cordiam reuiuiſcere penſionem nullam ſine nouo
beneplacito Apoſt. Gambar. *de officio, & poteſt. Le-*
*gati de latere lib.*6.*num.*483.*cum ſeqq.* Ego ipſe *de Iu-*
*re Eccleſiaſt. vniuerſo lib.*3. *cap.*11. *num.* 75. *in fine,*
24 quia † ratificatio actus nulli eſt noui actus celebra-
tio Bart. *in l.ab emptione ff.de pactis*, Aretin. *conſ.*128.
*col.*2. *verſ.Secunda ſpecies*, Menoch. *conſ.*88. *num.*66.
Surd. *deciſ.*70. *num.*14. & † ſicut partes non poſſunt
25 nouam reſeruare penſionem, ita nec poterunt nul-
liter reſeruatam reuiuiſcere, *ad l.qui res, § aream, ff.*
de ſolution. l.cùm ex cauſa, in fine, & l. fin. C.de remiſſ.
pignor. l. eius qui, §. fin.ff. de iure fiſci, cap. quæris,de
*conſecrat.diſt.*4. Surd.*conſ.*145.*num.*14.Stephan.Gra-
tian. *diſcept.forenſ.cap.*962.*num* 34. Giurba *deciſ.*55.
26 *num.*16. quia † omnis forma & ſolemnitas, quæ in-
teruenire debet in actu dum celebratur, interuenire
pariter debet dum ratificatur, *l.ſi vt proponis, C. de*
pactis, l. doli, verſ. Idemque eſt, ff. de nouat. Bart. *in*
*l.ſi filius, in fine, ff. de legat.*1. Menoch. *conſ.*88. *n.*66.
*& conſ.*404.*num.*13.*& conſ.*819. *num.*22. *& conſ.*821.
*num.*74. Surd. *deciſ.*70. *num.*14.*& conſ.*28. *num.*120.
Olal. *deciſ.*166.*num.*13.Stephan.Gratian.*diſcept.fo-*
*renſ.cap.*981.*num.*44 *& cap.*933.*num.*16. Cardin.Se-
raph. *deciſ.*1242. *num.*1.
27 Tertiò,reſpondetur tacitam ratificationem,& re-
ceſſum à priori reclamatione nullum poſſe ſortiri
effectum, quamuis à facto ipſarum partium depen-
deret (quod omnino negamus,) quia reclamatio
facta fuit iudicialiter per Notarium coram Ordina-
rio,vnde ratificatio tacita non poteſt operari contra
actum expreſsè impugnatum & reiectum,ſed requi-
ritur actus poſitiuus cõſenſus expreſſi, iuxta doctri-
nã Bart.*in leg.procurator l.*2.§.1.*oppoſ.*1.*ff.rem ratam*
haberi, vbi de recipiente pecuniam, qui non dicitur
approbare contractum, quem expreſsè impugnauit,
Natt. *conſ.*101. *num.*12. Surd. *deciſ.*262. *num.*9. Ste-
28 phan.Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*151.*num.*9.*&* 10. †
Tum etiam, quia actus per inſtrumentum publicum
geſtus, non poteſt diſſolui, niſi per aliud ſimile in-
ſtrumentum, Bart.*in l.cùm de indebito, §.ſed hoc,verſ.*
Secundò nota, ff.de probat. Bald.*conſ.*220. *Proponitur,*
*lib.*1. Azini. *de execut.*§.5.*cap.*42.*n.*7.*verſ. At ſecus,*
Stephan.Gratian.*diſcept.forenſ.cap.*168.*num.*7.& ex-
29 preſsè habetur *in Ord.Regia Luſit. lib.*3.*tit.*59.§.3. †
Quorum omnium ratio eſt,quia omnis res per quaſ-
cunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur,*cap.*
*omnis.*27.*quæſt.*2.*cap.omnis res, de reg. Iuris,in decret.*
cum aliis citaris me *Axiom.*199. *num.*8.
Fundamentum ſecundum, & principalius in hac 30
materia eſt, quia ad euitandas fraudes, & colluſio-
nes,quæ in ea interuenire ſolent, optimo iure ſtylus
Romanæ Curiæ obtinuit in vim dicti decreti earun-
dem litterarum, vt ſolutiones penſionis reſeruatæ
ad fauorem nepotis in beneficio, & de conſenſu pa-
trui probari non poſſint, niſi per inſtrumenta pu-
blica cum ſubſcriptione publici Notarij, & duorum
ſaltem teſtium aſſerentium ſe vidiſſe patruum nu-
merare pecunias, & nepotem eas ad ſe trahere: ita
ſæpiſſimè fuit tentum in Rota Romana, & ſignan-
ter *in Bergonem.penſionis 7. Nouembris* 1625.*coram*
Reuerendiſſimo D.meo Coccino Decano, & in Parmen.
penſionis 27.*Ianuarij* 1627. *coram bonæ mem.Patriar-*
cha Manzanedo, & in Ceruien penſionis 22. *Martij*
1622.*coram Eminentiſſimo Cardinale Veroſpio.* † Aut 31
ſaltem requiritur fides Notarij,& præſentia teſtium
aſſerentium in eorum præſentia factam fuiſſe ſolu-
tionem,& pecunias penſionario conſignatas,& tra-
ditas, quamuis ipſe Notarius non vtatur verbo, *nu-*
merauit, vt fuit reſolutum ab eadem Rota *in Calagu-*
ritana penſionis 17. *Iunij* 1624. *coram bonæ mem. Pa-*
triarcha Manzanedo, vt refert D.Ioan. Franc. Feren-
til. amicus noſter *in annot.deciſ.*166.*Buratti ad n.*14.
† Et addit ipſe Buratt. *d. deciſ.*156. *num.*6. *cum ſeqq.* 32
in penſionibus huiuſmodi reſeruatis in beneficio,
& de conſenſu patrui ad fauorem nepotis fraudem
de facili præſumi: quod etiam dixerat eadem Rot.
*dec.*244. *num.*1. *&* 4. *part.*2. *diuerſ.*
Vnde,aliæ quietantiæ, & confeſſiones de recepto 33
præter illas,quæ fiunt per inſtrumenta publica No-
tariorum, & ſubſcriptione teſtium, vt numero præ-
cedenti faciendas eſſe dicebamus, non probant in
fauorem eius, qui tenetur docere de vera, & reali
ſolutione,Cardin.Seraph. *deciſ.*502.*num.*2.*cum ſeqq.*
& ita in propriis terminis fuit deciſum ab eadem
Rot. *in Lucana penſionis* 27. *Nouembris* 1617. *coram*
R. P. D. meo Pirouano, & in Parmen. penſionis 5.
Iunij 1624. *coram R. P. D. Merlino*, confirmata 25.
Iunij 1627. *coram bonæ mem.Patriarcha Manzanedo;*
& in Piſana penſionis 20. *Nouembris*,1628. *coram bo-*
næ mem.Card Virili, quas deciſiones refert,& ſequi-
tur D.Ioan. Franciſc. Ferentil. *in annot. ad d. deciſ.*
156. *Buratt. lit. A.* † Nec ſimilis confeſſio propter 34
colluſionis ſuſpicionem poteſt tertio præiudicare,
prout generale eſt in omnibus confeſſionibus factis
inter perſonas ſuſpectas, vt pluribus comprobat
Ant.Gab.*commun. tit.de actionib.concl.*5.*n.*23. Gama
*Luſit. deciſ.*226.*num.*1. *& deciſ.*236. *num.*1. Gab.Pe-
reira etiam *Luſit. deciſ.*107. *num.*2.
Et rationem præſtat Buratt. *d. deciſ.*156.*n.*3. *cum* 35
ſeqq. quia modernus Titularis non eſt ſucceſſor,nec
habet cauſam à titulari, nec à penſionario, & ideo
eius confeſſio ei præiudicare non poteſt, quia con-
feſſio vnius alteri non nocet, *l.duobus*,§.1. vbi Alex.
& alij, *ff de iureiur.* cum pluribus per Cephal. *conſ.*
101. *n.*9. Roland. *conſ.*58. *n.*14. *vol.*2. Afflict. *deciſ.*
245.*n.*11. Surd.*deciſ.*218.*n.*4. *cum ſeqq. & deciſ.*309.
*n.*4. Menoch. *conſil.*313.*n.*53.Stephan. Gratian. *diſ-* 36
*cept. forenſ. cap.*448.*n* 39. Et hinc prouenit,quod di-
cit Flam.Pariſ. *de reſignat. beneſic. lib.*1.*q.*16.*verſ. Et*
confeſſio,videlicet, quòd confeſſio reſignantis nõ no-
cet reſignatario ſi venit alio iure, quàm reſignantis.
Ex quibus clarè patet ſolutionem illam quatuor 37
millium, centum & ſexaginta Regalium ab aſſerto
penſionario confectam, vltra quam quòd non eſt
perfecta ex dictis, non probare realitatem & effe-
ctuationem requiſitam, vtpote quia licèt Notarius

 fidem

fidem faciat se interfuisse tempore quo est facta solutio huiusmodi, non fuit de ea confectum instrumentum in præsentia, & cum subscriptione testium, vt de forma requiritur. Eodem quoque vitio laborat quietantia confecta ab eodem asserto pensionario pro integro termino 50. millium recepto à quodam mercatore in ciuitate Vlixbonen, in vim cuiusdam litteræ illi à Titulari transmissæ, quia quicquid sit, non adest scriptura Notarij, nec præsentia testium, & littera solùm probare poterit inter mandantem, & acceptantem, inter quos contrahi tantùm obligatio valet, at tertio præiudicare minimè potest, *l. Lucius Titius, ff. de instit. act. l. Publia, §. fin. ff. depositi, l. qui absenti, ff. de donat.* Gamb. *Lusit.*
38 *decis.* 336. *num.* 5.

Vnde cùm ad tollendam fraudem, & collusionis suspicionem, quæ de facili præsumitur in his pensionibus, requiratur, vt probatio solutionis fiat per instrumentum à Notario confectum, & cum duorum testium subscriptione munitum, qui asserant se vidisse patruum numerare pecunias, & nepotem eas ad se trahere, iuxta stylum Romanæ Curiæ, & decisiones S. Rotæ, de quibus suprà mentionem fecimus, si deficiat Notarij scriptura, seu subscriptio testium, non est satisfactum dicto decreto, nec dicta pensio verè, & realiter, & cum effectu persoluta reputari potest, ac proinde illius reseruatio debet nulla censeri, prout in simili resoluit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 3. *procem. num.* 147. *cum seqq.* vbi ait, quòd cùm in collationibus per Ordinarios factis præsumatur fraus propter præiudicium reseruationum Sedis Apost. ne scilicet confingantur fraudes in anticipanda data contra prouisos Apostolicos, non possunt probari collationes huiusmodi ordinariæ, nisi per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testium, & ideo litteris Episcoporum sine tabellione, & testibus fides non adhibetur, quamuis Episcopali sigillo authentico munitæ fuerint, & ita de stylo Curiæ obseruari testantur, Rot. *decis.* 1. *num.* 1. *cum seqq. & decis.* 10. *de probat. in nouis*, Milis *in suo repert. verb. litteris Episcopi*, & alij quos refert, & sequitur Gonzal. *d.* §. *procem. n.* 148.

39 Cùm igitur nullitas ex eo procedat, quòd solutiones assertæ non fuerint veræ, & reales iuxta formam decreti, ac proinde magis appareant simplices quietantiæ, & confessiones de recepto, quæ non sufficiunt in hac materia, non est cur assertus pensionarius se illis iuuari valeat ad probandam quasi possessionem exigendi, quia talis probatio informis esset, & reprobata, ex qua remedia possessoria illi competere non possunt, vt in hac specie resoluit Cardin. Seraph. *decis.* 191. *num.* 2. *& decis.* 436. *num.* 3. Buratt. *d. decis.* 156. *per totam.*

40 Non obstant, quæ pro contraria parte suprà adduximus, nam

Ad primum respondetur verum esse in iudicio summariissimo possessorio manutentionis nihil aliud esse probandum, nisi quasi possessionem exigendi, & hoc nullus negat; negamus tamen hanc quasi possessionem sufficienter probari ex solutionibus productis, cùm non sint reales, certæ, & cum affectu coram Notario, & testibus per instrumentum publicum factæ, & ideo si ex huiusmodi defectu pensio corruit, & illæ minus sufficientes reputantur; non debent quoad vnum effectum esse insufficientes, & quoad alium secus, nam ex vna eademque causa non debent diuersi, seu contrarij oriri effectus, *l. quod Labeo*, vbi Bart. *ff. de compensat. l. eum, qui ædes ff. de vsucap. l. meminerint, C. vnde vi*, Card. Tusch *pract. conclus. tom.* 3. *lit. E, concl.* 54. *num.* 1. Et ad vnum effectum
41 inducta non debent contrarium operari effectum, † *l. legata inutiliter, ff. de legatis* 1 Fusar. *de substitut. q.* 145. *num.* 93. *in princip.*

Ad secundum libenter fatemur quasi possessio- 42
nem exigendi pensionem regulariter probari per quietantiam solutionis vnici actus, quod procedit in probatione quasi possessionis exigendi aliarum pensionum; at in nostro casu requiritur magis qualificata probatio ex dicto decreto, quod in aliis non reperitur; vnde sic argumentor, quotiescunque ad substantiam alicuius actus requiritur dispositio qualificata, non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omnino qualificatus, & requisita exteriori solemnitate vallatus, vt per glos. celebrem singularem, *in cap. significasti* 33. *quæst.* 5. qualitas enim informat, & qualificat subiectum, † vt voluit glos. etiam singu- 43
laris *in cap. statutum, de elect. lib.* 6. in tantum, quòd si qualitas dispositionis deficeret, dispositio quoque ipsa deficeret, glos. *verb. auocandum in l. mancipia, ff. de seruis fugit.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 15. *num.* 47. Fului. Pacian. *de probation. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 8. Camill. Gallin. *lib.* 4. *de verb. signif. cap.* 9. *num.* 9. Sed in probanda solutione pensionis reseruatæ in beneficio, & de consensu patrui ad fauorem nepotis requiritur instrumentum Notarij, & præsentia duorum testium: ex decisionibus Sacræ Rotæ suprà citatis; ergo si adest instrumentum, & desiderantur testes, vel præsentes extiterunt testes, sed notarius abfuit, neque instrumentum aliquod confectum fuit, sequitur euidenter, quòd non est satisfactum menti Sacræ Rotæ, & Iuris dispositioni in hoc casu, vt probatur à simili *in cap. vbi periculum*, §. *cæterùm, de elect. lib.* 6. vbi requiritur in quocunque actu eligendi libertas, & voluntas; ergo si in eo interuenit voluntas, & non libertas, non potest dici electio, quia non verificatur in voluntate, & libertate, *l. si hæredi plures. ff. de condit. instit.*

Toletana Donationis prætextu ingressus Religionis.

Donatio facta ab eo, qui cogitat de ingrediendo Religionem, vt valeat, adhiberi debet solemnitas legis, seu statuti secularis, & an possit fieri à patre filio in eius potestate constituto, & an officium emptum ex pecuniis paternis debeat in legitimam imputari.

VOTVM VI.

1 *Renuntiatio, seu donatio facta ab existente adhuc in sæculo, prætextu, & intuitu ingressus Religionis, valida est quamuis fiat absque solemnitate* Concilij Trident. sess. 25. de Regular. cap. 16.
3 *Donans etiam prætextu ingressus Religionis tenetur seruare solemnitatem statuti secularis.*
4 *Nouitius reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet fori priuilegio.*
5 *Princeps semper tacitè dispensare censetur circa solemnitates contractuum seu gestorum.*
6 *Spurium si Princeps instituat censetur illum habilitare.*
7 *Concubinæ suæ donando Princeps censetur dispensare cum prohibitione.* l. fin. ff. ex quib. causis mai.
8 *Contractus celebratus cum Fisco valet absque solemnitate statuti.*
9 *Contractus celebratus cum aliqua Vniuersitate non subijcitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Vniuersitatem facto.*

10 *Donatio*

10 *Donatio Principis valet absque insinuatione.*
11 *Comitissa superiorem non recognoscens curatrix filiorum potest contrahere, & bona eorum absque decreto, & aliis solemnitatibus alienare.*
12 *Infamem aliquem in suum Consiliarum eligendo Princeps censetur in infamia dispensare.*
13 *Papa quando promouet ad Ordines, vel beneficia confert cuilibet, censetur cum ipso dispensare.*
14 *Papa si confert beneficium extero stante statuto, quòd exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.*
15 *Papa deputando executorem excommunicatum censetur illum dispensasse.*
16 *Simoniacus contractus solum Iuris positiui defectum continens, si cum Papa celebretur, censetur cum prohibitione dispensasse.*
17 *Testamentum factum per Principem absque Iuris solemnitatibus, valet.*
18 *Episcopus faciens constitutionem contra ludentes, ludendo cum illis censetur in sua constitutione dispensasse.*
19 *Donatio facta à patre filio cùm in sacris patria potestatis existeret, est nulla.*
20 *Pater potest filio donare causa studij.*
21 *Donatio iurata facta à patre etiam sub eius potestate existente est valida.*
22 *Officium emptum à patre in personam filij non dicitur in patrimonio patris, nec imputatur in legitimam.*
23 *Officij pretium, seu æstimatio tanquam res merè proueniens ex facto patris conferri debet.*
24 *Officia Romanæ Curiæ in legitimam imputantur.*
25 *Reprobatur Nicol. de Vbaldis.*
26 *Officia modici valoris an imputentur in legitimam.*
27 *Libri empti à patre, & traditi filio, censentur donati, & non imputantur in legitimam, nisi constet de contraria voluntate patris.*
28 *Expensæ factæ à patre pro nuptiis filiorum, regulariter non imputantur, nisi iusserit imputari.*
29 *Legitima sicut à parentibus filiis debetur, ita à filijs parentibus à lege defertur.*
30 *Legitima debetur matri de tempore mortis naturalis professi, sed contrarium verius num. 31. cum seqq.*
32 *Legitima non debetur filiis in vita parentum.*
33 *Legitima datur filiis ex bonis hæreditariis.*
34 *Monachus professus dicitur ciuiliter mortuus.*
35 *Respondetur ad fundamenta in contrarium adducta.*

IOANNES obtinuit officium ex pecuniis paternis emptum, & à proprio patre, dum esset in eius potestate constitutus, sibi plura bona donata fuerunt, postmodum cogitans de ingressu Religionis, minimè seruata legis municipalis solemnitate requirentis in omni donatione, seu renuntiatione cum decreto irritante, vt contrahentes expresse iniurando protestentur, & affirment donationes non esse fictas, seu simulatas, sed veras, & bona fide factas, quo liberiùs pauper pauperem Christum sequeretur, ac terrenis cogitationibus solutus, inde cœlestibus totus incumberet, legitimam, & dicta bona Principi suo renuntiauit. Ingresso deinde Religionem, ac facta professione, inter Principem & fratres Ioannis lis orta fuit super validitate dictæ renuntiationis, & an eius vigore Principi sint adiudicanda bona donata à patre eidem Ioanni, & legitimam non imputato pretio officij empti, nec dempta tertia parte eorum bonorum matri pro eius legitima applicanda à die professionis non expectata morte naturali dicti Ioannis.

Quatuor dubia inuoluit præsens inspectio.

Primum, vtrùm cogitans de ingressu Religionis, si velit bona sua renuntiare, teneatur seruare solemnitatem Concilij *sess. 25. de Regul. cap. 16.* & statuti secularis?

Secundum, an Princeps donatarius tacitè in donatione sibi facta videatur derogare solemnitati dicti statuti secularis?

Tertium, an officium emptum filio ex pecuniis paternis sit ei in legitimam imputandum?

Quartum, an tertia pars omnium bonorum Ioannis professi spectet ad eius matrem pro legitima à die professionis, & sic morte naturali professi non expectata?

DVBIVM I.

Vtrùm cogitans de ingressu Religionis si velit bona sua renuntiare, teneatur seruare solemnitatem Concilij Trident. sess. 25. de Regul. 16. *& statuti secularis?*

1 ANte habitus susceptionem, & nouiciatus ingressum, quamuis cogitet quis Religionem ingredi, dicitur merè secularis, & potest vti talis de suis bonis disponere renuntiando, donando, seu obligando, absque solemnitate Concil. Trident. *sess. 25. de Regul. cap. 16.* quia illud decretum expressè loquitur, in ingresso, siue in ingressa Religionem, donationem tempore nouitiatus faciente, nec potest talis donatio sic facta intuitu ingressus, dici facta in fraudem eiusdem Concilij, vtpote, quia huiusmodi præiudicio de Iure communi satis est succursum, eò quòd cùm talis donatio sit facta ob causam professionis, illa non sequuta donatio erit nulla, & ipso iure reuocabitur, vt considerat Menoch. *in addit. ad lib. 1. de arbitr. casu* 436. *num. 9.* Tum etiam quia Axiomata, & vulgares Iuris regulæ, quòd de proximo accingendus habetur pro accincto, & ea quæ incontinenti fiunt censetur inesse, & aliæ similes, non adaptantur ad nostram materiam, in qua fictio & improprietas nihil operari potest, & requiritur vera in statu existentia, vt ex eo, vel secularis, aut Clericus quis habeatur, & ideo creandus de proximo Clericus non potest habere beneficium, nisi sit actu Clericus, quantumcumque incedat in habitu, & Tonsura, & promoueatur statim, vt per Felin. *in cap. cùm adeò num. 4. & seq. de rescript.* quem refero *Axiom. 6. num. 6.* destinatum enim præcipuè in hac materia, non habetur pro impleto, & res non iudicatur ab eo, quod erit, sed ab eo quod est, vt dixi citato *Axiom. 6. num. 4.* vnde donationem, siue renunciationem factam per Ioannem nondum ingressum Religionem, intuitu tamen dicti ingressus sine solemnitate Concilij Trident. *dicto loco* esse validam resoluunt Mandos. *cons. 22. à n. 8. vol 1.* Crousers. *in priuileg. Mendican. tit. 13. cap. 12. & 13.* Sorb. *in suis addit. ad compendium Mendicant. verb. nouitius, vers. Sed hic sunt aliqua aduertenda*, Menoch. *d. casu 436. à num. 3. in addit.* Quarant. *in sum. Bullarij verb. Monasteria & Conuentus, vers. Dubium illud.* Zanard. *in direct. Theolog. part. 2. cap. 17. vers. Primò si sit facta*, Vega *in sum. tom. 1. cap. 91. casu 4. & tom. 2. cap. 50. casu 3.* Aluar. Valasc. *de partition. cap. 16. num. 22. cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap. 9. num. 15.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 56. n. 8. & 9.* Megala 1. 2. *lib. 2. cap. 27. num. 25. & 26.* Nald. *in sum. verb. Religiosus num. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 47. art. 8.* Steph. Gratian. *Marchiæ decis. 37.* Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. part. 4. §. 2. num. 22. ad fin.*

Franc.

uantia, & disciplina Regularis penitus corrueret, verba autem, quibus hæc adstruit *d.num.*11. *&* 12. sunt notatu dignissima, ibi, *Hæc autem assertio quoad hanc partem non repugnat primæ, quia hic casus extraordinarius est, vixque potest accidere in Religione quòd fiant tam graues, & manifestæ iniuriæ titulo iustitiæ, & potestatis publicæ, & quod tam graue periculum imminet recurrendo ad Prælatum altiorem simpliciori & magis Religioso modo: vnde quia res morales iudicandæ sunt ex his, quæ frequenter accidunt, ideo absolutè dicitur interdicta vox appellationis, maximè verò cum illa restrictione regulariter. Quod magis declaratur probando secundam partem, de qua maximè videntur loqui Iura citata, & quoad eam rem procedunt, vt opinor, etiamsi in correctione excedatur modus, idem de appellatione etiam intra eandem Religionem ab inferiore ad Superiorem Prælatum. Quæ in primis non habet locum intra eandem domum, tum quia ibi solum est vnus Prælatus, vt supponimus: tum etiam, quia ibi non est necessaria propria appellatio cùm facilè possit esse personalis recursus ad Superiorem, qui locum & effectũ appellationis habere potest, iuxta* cap. dilecti 2. de appellat. *& quæ ibi notantur. Hinc ergo probatur generaliter cõclusio, quia si in his ordinarijs correctionibus, quæ iuxta disciplinã Religiosam fiũt, locum haberet appellatio à Priore ad Prouincialem, & à Prouinciali ad Generalẽ, magna sequeretur perturbatio, & disciplina religiosa sine dubio corrueret: tum quia reuerentialis timor ad inferiores Prælatos facile contemneretur; tum etiam, quia vix possent Superiores Prælati expediendis singulorum Religiosorum causis, & appellationibus vacare: tum denique, quia partim per huiusmodi dilationes, partim per fraudes, vel negotiationes, quæ interim misceri possunt, nulla ferè fieret religiosa correctio: ergo ad bonũ Religionis expedit, vt in hac correctione simplicius procedatur sine vllo genere appellationis. Cõfirmatur, & declaratur, quia vbi intercedit rationabilis causa, quæ sufficiẽs esset ad appellãdum, si eadẽ repræsentetur eidem Superiori, & ab eo humiliter petatur, vt pœnam remittat, aut temperet, moraliter loquendo, erit sufficiens remedium, quia Religionum Prælati maximè debent recta ratione gubernare, & credendum est pro sui status obligatione, regulariter loquẽdo, ita procedere, si autem rationabilis erit. Quòd si interdum interueniente etiam iusta causa illud remedium non sufficiat, minus malum est, quòd in raro casu priuata persona incommodum aliquod patiatur, quàm vt relaxatio Religionis per vsum appellandi a correctione regulæ introducatur. Eo vel maximè, quòd ex huiusmodi correctione non creatur infamia alicuius momenti, & licet aliqua excogitari possit, per humilem certe obedientiam, & patientiam, non solum recompensatur, sed etiam superatur. Atque inde etiam in huiusmodi Religiosis pœnis, non est tantus labor, aut dolor, quin sine culpa possit facile sustineri ab his, qui perfectionem profitentur, nam & ipsi possunt, & debent huiusmodi pœnas inter alias pænitentias, & austeritates, quas voluntariè sumunt, computare, & Superiores possunt interdum similia propter solam exercitationem spiritualem præcipere. Ergo est valde consentaneum huiusmodi statui, vt vox talis appellationis in eo non audiatur.* Hactenus Soarez, cuius verba contrarius Aduocatus non sine malitia tacuit.

79 Neque denique obstat, quòd videtur Religiosis adimi naturale ius se defendendi dum illis appellationis remedium, & sic naturalis defensio tollitur, quia licèt id ad perfectionem, & magnum Religiosorum meritum pertineat, non denegatur remedium his, qui iustam se habere causam arbitrantur, quo Superiorum possint mederi grauaminibus; id autem est ad Superiorẽ recursus, etenim Iure permissũ est, vbi appellatio denegatur, vt per viam querelæ Superior adeatur, glos. *verb. supplicari in cap. ex litteris, de in integ. restit.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 70. *num.* 24. Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 15. *n.* 5. Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *c.* 28. *n.* 25. Ego ipse *in collect. ad d. c. ex litteris, n.* 5. Et adest Constit Greg. XIII. incip. *Ex pastoralis, sub Dat.* 27. *Martij* 1576. quæ est in Bullario Ordinis *pag.* 15. vbi denegata appellatione Minimis, eis solummodo concedit ad Sedem Apost. recursum, quæ constitutio præcipitur obseruari *in Capitulo* 25. *Ordinis num.* 16.

Ad obiectionem facilè respondet Aldrete *d. c.* 28. 80
n. 31. ibi, *Ad secundum respondetur, primò, quod licèt appellatio sit defensio, non tamen de iure naturæ, sed de iure positiuo inuenta, naturali defensione innixa, & quæ ab eodem Iure auferri potest, Ita vt si Princeps speret Iudicẽ sanctè, & iuste in causa progressurum, hoc remediũ possit adimere, Abb.* in c. pastoralis n. 12. de appellat. *Felin.* in c. cùm inter, n. 8. de except. *Couar.* in pract. c. 23. n. 3. *& alij frequenter. Rectè autem iudicauit hoc maximè expedire in Religionibus, in quibus rectè præsumitur Superiores iustitiam administraturos, vt ait Bald.* in c. 3. de appellat. *Deinde quia non eis defensio aufertur si quãdo cõtigerit, quòd hæc spes fallat, & aliquis Religiosus iniustè puniatur, nõ ei adimitur ad Superiorem recursus, quo grauamen reparari queat. Tollitur appellatio, ne facilè aliqui in vocẽ appellationis prorumpant nõ grauati, sed Superiores grauare, & disciplinam Regularem obijcere volentes, ne sub necessariæ defensionis titulo arma iniquitati ministrentur, vt ait S. Bernardus*, &c.

Item P. Soar. *d. cap.* 11. *num.* 4. *in fine*, respondet in 81
hæc verba. *Tertiò ratio illa de defensione naturali videtur inefficax, nam est ab specie ad genus negatiuè: quia defensio etiam iusta, & moderata est genus, & latius patet quàm appellatio, ideóque licet alicui denegetur appellatio, non rectè infertur defensionem denegari. Potest enim ad Superiorem recurrere per simplicem querelam, vel per modum supplicationis, aut precum, & ab eo obtineri vel iustitia, vel gratia, quod est sufficiens remedium diuersum ab appellatione, vt ex dicendis constabit, & multò magis decens Religiosum statum.*

Optimè P. Ioseph. de Sancta Maria *dict. tract.* 5. 82
cap. 11. §. 2. ibi, *Contra lo que se ha dicho se puede hazer vna obiecion diziẽdo, que no obstante las dichas prohibiciones, ninguno es poderoso para impedir, ni quitar la apelacion, porque (si como dicho queda) la apelacion es de derecho natural, siguese, que no se puede quitar por otro ninguno positiuo, como se prueua en la* Clem. pastoralis, de re iudic. *porque no ay derecho que sea contra el natural. Esta dificultad toca Siluest.* verb. appellatio, §. 2. *y la resuelue Paz* tom. 2. part. 5. cap. vnic. num. 1. *y para que mejor se entienda, se reduzga a la memoria aquello que queda dicho en el* cap. 9. §. 4. *deste tratado, donde diximos, que lo sustancial de la apelacion es de derecho natural, y la formalidad della es de derecho positiuo, y conforme a esto se dize, que lo que es de sustancia de la apelacion esso no se puede quitar por ningun derecho, mas lo que es de derecho positiuo, esso si; y esso es lo que se quita; y lo que es de derecho natural, es tã solamẽte aquel simple recurso a los superiores por via de simple querella, por la qual se puede recurrir al Superior, segun la glosa* en el capitul. ex litteris, verb. supplicari. Vease *Paz, porque solo este es de derecho natural, que es el efeto que llamamos deuolutiuo, mas el suspensiuo es de derecho positiuo, y assi le puede quitar el Principe, y la ley, como dize Paz, y en el* num. 2. *dize, que entonces quando se le quita lo que es derecho positiuo queda tan solamente con el efeto deuolutiuo conforme al Texto,* in c. Pastoralis, de appellat. en el principio, *y segun dize Paz es comun opinion de los Doctores, y quedandole este escrito, le queda suficiente remedio a su defensa; y assi deuen los Prelados conederle a los puede apelaren para los Superiores, como dize Rodriguez* 1. tom. q. 29. art. 2. *y que*

aquesto solo sea derecho natural, y los demas efetos de derecho positiuo, prueuase por lo que esta dicho, pues solo esto no se lo puedo quitar, ni jamas se le quita que el efeto suspensiuo se le quita en muchissimos casos como queda prouado en la dotrina de Siluestro, que queda referido en el cap. 9. §. 5. deste tratado. *Y mas a nuestro proposito con el efeto tiene declarado el Concilio Tridentin.* en la sess. 22. cap. 1. de reform. *Donde tratando de las correcciones, y penas impuestas en orden a corregir las costumbres de los Ecclesiasticos, dize, neque appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspẽdat, y en la* sess. 25. cap. 4. de reform. *Dize que las penas impuestas contra los concubinarios ninguna manera*
83 *se suspendan por la apelacion. De manera que este efeto suspensiuo por ser de derecho positiuo no se deue cõceder a los Religiosos que apelaren, sino el primero que es el deuolutiuo, que quiere dezir recurso simple y llano ora sea por via de suplica, ora de simple querella, que es lo que basta para la defensa del Reo, y para que aya lugar de que se le quite el grauamen de la sentencia, o se corrija el excesso que huuiere auido en la correcion, o castigo, de manera que quando el sentenciado apelare dentro del termino de los diez dias que dispone el derecho, se le deue responder que se le deniega la apelacion, y en ninguna manera se le otorga por ser contra derecho, y estar los Religiosos priuados de poder apelar, mas que para mayor justificacion de la sentencia se le concede el simple recurso al Superior, a quien pueda dar auiso por carta, como lo tiene ordenado el santo Concilio Tridentino en la* sess. 25. cap. 4. de Regular. *&c.*

84 Septimò, & vltimò, quia in actu visitationis cœpit P. Generalis inquirere non compilando processum contra dictum N. sed notando solummodo in discursu dictæ visitationis pro informando animo suo quicquid Religiosi de eo in specie minimè interrogati referebant, & adhuc visitatione non definita ex priuata sciẽtia à dicta visitatione resultante, ad huiusmodi cassationem procedendum esse duxit, vnde ab illis, quæ extraiudicialiter in visitatione sic fiunt, nullo compilato processu, (prout in casu nostro) appellari non posse saltem quoad effectum suspensiuum probat Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 10.* & resoluunt Villad. *in speculo visit. fol. 35. n. 31.* Erasm. à Cochier *de iurisdiction. Ordin. in exemptos part. 2. quæst. 14. n. 5.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. allegat. 70. num. 5. in fine*, Scacc. *de appellat. quæst. 17. limit. 26. num. 2.* vbi dicit prohiberi absolutè appellationem in omnibus, quæ Ordinarius dicit se fecisse in visitatione, nouissimè Ego ipse *in collect. ad Concil. Trident. cap. 10. num. 2. & 6.*

85 Non obstat quod Conc. Trid. *loco, proximè citato*, videtur procedere eo casu, quo de morum correctione agitur, quia in contrarium est veritas, absolutè enim intelligitur de visitatione quacunque & de omnibus, quæ in illa fiunt, vt expresse illius verba ostendunt, ibi, *nec in his, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur*, &c. Dictio enim, *aut*, disiungit sensum, & verba, Paris. *consil. 9. n. 29. lib. 1.* Natt. *consil. 675. n. 26. vol. 4.* Honded. *consil. 35. n. 17. vol. 2.* cùm sit propriè disiunctiua, *l. si ex toto, §. 1. ff. de legat. 2. l. ille, aut ille, in princ. ff. de legat. 3.* cùm aliis citatis per me *dict. 46. n. 1.* & ita procedere, & intellige debere dictum Concilij decretum asserunt Doctores *n. præcedenti citati*, & ego *in collect. ad ipsum num. 6.* vbi reprobo Gonzal. Mendez de Cabedo *diuers. Iuris argum. lib. 1. cap. 19. à num. 8.* existimantem in causa visitationis effectum suspensiuum appellationis tolli vbi agitur de correctione morum.

86 Nec obstat, quòd illa Concilij Trid. dispositio, & aliæ similes non habent locum quando in procedendo excessus aliquis notari potest, quia tunc licebit à tali excessu appellari iuxta text. *in cap. de Priore, de appell. & in c. licet, de offic. Ordin.* cum aliis per me citatis *in collect. ad cap. ad nostram n. 2. de appell. & ad Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 4. n. 11.* † Quia in notoriis excessibus non tenetur visitator processum 87
formare, sed sola extraiudiciali cognitione potest ad punitionem, & pœnam deuenire, vt in terminis tenet Paulin. Berti Lucens. *in praxi crimin. Regul. tit. 9. fol. mihi 218.* ibi, *Alter procedẽdi modus ex officio Iudicis absque accusatore, vel denuntiatore vltra inquisitionem est per viam notorij, quando siquidem aliquid corã suo Superiore, & multitudine aliorum deliquit, sicut in refectorio, capitulo, vel choro, & similibus in locis notorijs notoriè conuincitur, & notoriè debet puniri, vt.*

Quæ vel nemo negat populo, vel teste probatur.
Vel se subiiciant oculis, notoria dicas.

Ioan. à Capistrano in cap. tua nos, de cohab. cleric. & mulier. part. 3. & 13. *hoc enim casu Superior nullo Iuris ordine seruato, nisi illico receptis testibus oretenus reo præsente, contumaceve negante, vel conuicto, incõtinenti potest puniri, idem Ioan. à Capistrano* loco citato n. 2. *& quæ allegat. Mynsing.* in cap. de cætero, de testib. num 5 *& aliquid incontinenti fieri dicitur infra triduum, vt Bart.* in l. cum ff. de nouat & de leg. n. 2. *aliàs ordinariè procedẽdo peccat mortaliter. Idem Ioan. à Capistrano* loco citato num. 10. *formatur notorium, & sententia vnico contextu, vt in* cap. de sententiis *latè demonstrabitur.* † *Notorium generaliter loquendo* 88
dicitur quod Iudex in actu iudicij proprijs oculis vidit cum alijs assistentibus, vt idem Ioan. in cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier. num. 22 & cap. euidentia, de accusat. *vbi Doctores. De alijs autem notorij speciebus, hoc est, de momentaneo, interpellato, vel permanente, quod strictè, vt supra dictum est, largè, & largissimè accipitur, tũc non per viam notorij, sed inquisitionis tutius agendo procedendum erit. Idem Ioan. à Capistrano* in d. cap. vestra n. 44. *& latè Specul.* in tit. de notor. *Quod quidem notorium nonnisi per decem testes probatur, vt idem Ioan.* loco citato num. 49. *Sed duo tantum contestes sufficiunt. glos.* in cap. Deus omnipotens, §. quando autem, in verb. Iudicis, 2. quæst. 1. *Salicet.* in l. ea quidem, C. de accusat. n. 82. *Item hoc casu Iudex non potest suspectus allegari, idem Ioann.* loco citato num. 54. *Nec à sententia notorij datur appellatio, vt idem Ioan.* loco citato num. 55. *&c.*

In hoc autem casu excessus dicti N. sunt notorij, 89
ea notorietate, non solùm intra claustra, sed etiam per loca vbi degit, vigente cum magno populi scandalo, ad quorum comprobationem poterat P. Generalis solùm hac notorietate contentus processum iudicialem non formare, sed ad abundantiorem cautelam, & maiorem dicti N. confusionem pro informando animo suo, magnum testium fide dignorum numerum examinauit, vnde resultauit excessuum præfatorum notorietas, & ex illa ritè, & rectè potuit fieri electionis cassatio absque vllo prorsus iudiciario seruato ordine, vt cum multis tenet Ludou. de Miranda *de ordine iudic. tom. 1. q. 7. artic. 10. per tot. & q. 12. art. 2. concl. 1.* vbi multa in proposito congessit, *& pract. crimin. Canonica Regul. q. 3. a. 1. concl. 2. fol. 91.* ibi, *Prælati Regulares, & visitatores ad punienda suorum delicta grauia, manifesta, siue notoria, iuxta sua regularia instituta, non etiam tenentur ordinem iudiciarium, (etiam substantialem) seruare, aut processum efficere.* Et ad hoc propositum refertur factum Diui Pauli, de quo dicitur 1. *ad Corinth. 5.* notorium quemquam incestuosum per excommunicationis sentẽtiam Satanæ tradidisse absque vllo prorsus iudiciario seruato ordine, Anton. Gom. *tom. 3. variar. c. 1. n. 41.* Farinac. *in praxi crim. q. 2. n. 1. cum seqq.* Neque contrarium probat *Capitulum 29. Iannen. §. 22.*

Quia non loquitur in hoc casu, sed solùm vt ex inspectione illius constat, disponit quando Prælatus processum compilauit, & de delictis iuridice cognoscere intendit, non vetò quando illa notoria sunt, & cœpit procedi extraiudicialiter.

92 Neque etiam obstat quòd vbi aliquod grauamen irreparabile ex visitatione procedit, admittenda est appellatio, itavt ea pendente sententia executioni non sit demandanda, iuxta ea, quæ diximus *in collect. ad Conc. Trident. sess. 13. de reform. cap. 1. n. 9. cum seqq. pag. 100.* Etiam quòd procedatur extraiudicialiter, quia tunc distinguendum esse tenent contrariæ opinionis assertores, hoc modo, aut proceditur in ordine ad correctionem subditorum, & vt viuant secundùm Regularem disciplinam, & constitutiones Ordinis, & tunc quacunque appellatione non obstante executioni demandandum est quicquid in visitatione factum fuerit, iuxta decisionem Concil. Trident. *d. cap. 10.* & quæ antea constitutum fuerat *in cap. reprehensibilis 26. cap. de priore 31.* cum ibi notatis, *cap. cùm specialis, §. porrò, de appel.* Aut proceditur non solùm corrigendo, & dirigendo secundùm ordinationem legis, sed etiam cogendo, & puniendo pœna legis, ex quo considerabile aliquod resultat grauamen ob impositionem pœnæ infamiæ, priuationis, aut suspensionis officij, tunc videtur audita, & conuicta parte ad sententiam definitiuam esse deueniendum, cuius tamen executio appellatione suspendenda esset, ad not. *in d. cap. reprehensibilis, & in d. Capitulo 29. Lamuen. §. 22.* & per Passatel. *in schol. ad Cap. Barchinon. n. 19. fol. 148. tit. de Religioso recurrente, & appellante,* Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom. 1. c. 20.* Ilnard. *verb. appellatio.*

93 Non, inquam, obstant hæc omnia, & in primis ad S. Concil Trident. *locis citatis,* respondetur non agere de cassationibus electionum, sed de visitationibus, in quibus quando proceditur extraiudicialiter sine processu, non admittitur appellatio quoad vtrumque effectum, sed tãtùm quoad deuolutiuum, vt resoluimus *in collect. ad dict. sess. 24. c. 10. de reform. n. 1. & 2.* ibi, *Episcopũ in his, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur, omni & quacumque appellatione, seu querela etiam ad Sedem Apost. interposita remota, quæ executionem nullo modo impedire, aut suspendere valeat, posse procedere, punire, & exequi dũmodo procedat sine processu, & sine scriptis, etiã carcerando, & carceratos detinendo, tunc enim si carcerati appellauerint, posse Iudicem appellationis cognoscere de prætẽso excessu in corrigendo, interim tamen non impediri, aut suspendi executionem eorum, quæ ab Ordinario sunt decreta*

94 . Nec contrarium firmare visus sum *in collect. ad d. sess. 13. cap. 1. num. 9.* quia remissiuè tantùm, non autem resolutiuè materiam pertractaui, ibi, *An appellari possit quando grauamen illatum per interlocutoriam non potest tolli per appellationem?* vide Soar. &c. Et quamuis *num. seq.* firmauerim ab indebita carceratione, eo quòd grauamen afferat irreparabile, posse appellari, non ideo affirmo huiusmodi appellationem habere effectum suspensiuum, immò expressè contrarium dico his verbis, ibi, *interim tamen reo manente in carceribus donec Iudex appellationis causa cognita aliud iusserit.* Et expressiùs teneo etiam eo casu carcerationis iniustæ, quæ grauamen importat, & excessum, appellationem quoad effectum suspensiuum non admitti si Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis, vt aduertimus *in collect. ad d. sess. 24. cap. 10. de reform. n. 2. & de officio, & potest. Episcopi part. 3. alleg. 73. num. 32.* ibi, *Dummodo Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis etiam carcerando, & carceratos detinendo,* &c. Et hoc sine dubio admisit Sacra Congreg & est de mente Sanctissimi, dum apud *mea collect. in d. sess. 13. cap. 1. num. 22.* ita decidit. *In causis vero visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum quoad effectum deuolutiuum tantum admittitur appellationes, scilicet, nisi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit quoad effectum suspensiuum.* Ergo vbi sic non proceditur, erit solummodo locus appellationi quoad effectum deuolutiuum.

Et quicquid sit Iura citata procedunt in visitationibus Ordinatorum secularium, non Regularium, inter quos plurimum interest, iuxta supradicta *n. 47.* & remouere regulares ab officio res est parui præiudicij, ex adductis *n. 47.* immò & nulli, si, prout in nostro casu, officium non fuerit confirmatum, ex Lauor. *d. tit. 4. cap. 25. num. 66.* vnde succedit doctrina quòd si agatur de re, quæ paruum præiudicium infert, tunc prohibita est appellatio suspensiua, vt in his terminis grauaminis irreparabilis, & visitationis resoluit Salgado *de Regia protect. part. 2. cap. 15. n. 63. & 64.* vbi *n. 68.* tenet quòd Episcopo visitanti asserenti se super aliquo casu processisse, seu procedere in visitatione, quando de contrario non apparet, creditur, vt appellatio non faciat attentata. Neque facit quòd † appellatio a priuatione beneficij habet effectum suspensiuum, vt fuit decisum ab eadem S. Congreg. apud me *in collect. ad d. sess. 13. cap. 1. n. 12.* quia non sumus in priuatione, sed in cassatione electionis, & casu quo iam fuisset confirmata, nec adhuc diceretur dictus N. à Prouincialatus officio priuatus, sed tantùm amotus, *cap. qualiter, & quando el 2. de accusat.* ibi, *facilius, & liberalius suis possunt administrationibus amoueri,* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub. 102. num. 6.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 23. num. 7.* Ioseph. à S. Maria *d. tract. 5. cap. 6. §. 1.* 95 96

Nec denique obstat *Capitulum Valentiæ 5. n. 15.* quia non decidit suspendi per appellationem sententiæ latæ effectum, sed solùm disponit quòd gradatim recursus fiat. 97

DVBIVM IV.

Vtrùm Generalis electionem huiusmodi cassans tanquam suspectus recusari valeat, ne exinde possit validè ad cassationis executionem deuenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstinere.

PRo parte affirmatiua multa cumulauit contrarius assertor, & 98

Primò sic argumentatur. Appellatio & recusatio à pari procedunt, *l. apertissimè, vers. cùm post, C. de iudic. cap. super eo il 2. de appellat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. appellatio 30.* Scacc. *de appellat. q. 16. limit. 1. à num. 8.* nam ab appellatione ad recusationem valet argumentum, vt resoluunt citati per me *de locis communib. argum. Iuris, loco 9. num. 2.* atqui gesta post appellationem sunt nulla, & attentata, *c. non solum, de appellat. lib. 6.* Ergo & illa, quæ pendente recusatione fiunt, Lancel. *de attent. part. 2. quæst. 6. de attent. post recusat. iudic. à num. 8.*

99 Secundò, quia Generalis, & quilibet alius, etiam suprema fulgens dignitate, potest tanquam suspectus recusari, *d. l. apertissime, cap. cum speciali, de appell.* & in specie loquens de generali etiam in visitatione procedente videtur resoluere Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom. 1. cap. 19. §. 1. pag. 198. in princip. & in fine.*

Tertiò, quia in Iure certum est omnes, & quoscũque Iudices etiam summariè, & executiuè procedẽtes posse recusari, *l. Iulianus, ff. de iudic.* Ioan. Fetratiens.

tiens. *de appellation.* c. 7. *num.* 106. Iacob. de Laurent. *de Iudice suspecto cap.* 8. *per totum.*

100 Quartò, quia dictus N. recusauit Generalem vti suum inimicum, & illum odio magno prosequentem, quæ causa inter omnes principalem locum obtinet, ex Iacob. Laurent. *d. tract. cap.* 13. ex qua possunt recusari Imperator, & Reges, idem Iacob. Laurent. *cap.* 2. *à num.* 9. Ianius Langlæus *lib.* 3. *de semestr.*
101 *cap.* 5. & cùm † eadem inimicitiæ causa coniecturis probetur, *cap.* 2. *de coniect. lib.* 6. Mascard. *de probat. concl.* 598. *num.* 5. videtur illam satis desumi ex insolito modo procedendi Patris Generalis, tum ex eo, quia dicti N. electionem irritauit extraiudicialiter nullo Iuris ordine seruato, eumque à possessione sui officij deturbauit sine figura iudicij, quod repugnat Ordinis constitutionibus, & specialiter *in Ca-*
102 *pitulo* 29. *Ianuen.* tum etiam, quia † ob passionem, & indebito modo refutauit appellationes, & in procedendo excessit metas iuris, & iudiciarij ordinis, ex quo excessu suspectus remanet, & potest tanquã talis recusari, Abb. *in c. cum speciali n.* 3. *de appell.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *li.* 6. *c.* 8. *n.* 111. Laur. de Peirinis *de subdito Relig. tom.* 1. *c.* 19. *f.* 193. *ver. Respondeo.*

103 His tamen non obstantibus veritas est in contrarium, ex multis, & primò, quia cùm Generalis in hac causa processisset extraiudicialiter nullo compilato processu, eo modo, quo tunc appellari non potest, vt suprà *num.* 53. probauimus, eodem etiam modo recusatio remouetur, nam recusatio, & appellatio pari passu ambulant, vt modò vidimus. Et in his propriis terminis tenui *in collect. ad sess.* 24. *de reform. cap.* 10. ibi, *Non posse Episcopum in visitatione recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat, sicut etiam in preparatoria inquisitione no posse vt suspectum recusari, neque probatione, vel allegatione suspicionis impediri quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat visitatos, asseris decisum Garc.* 3. par. cap. 2. num. 198. *&c.* Ad quod videtur alludere Summus Pont. *in c. cum speciali, de appellat.* vbi in Religiosis regulam generalem restringit, ibi, *Cæterùm has duas constitutiones præmissas nolumus ad Regulares extendi contra suas speciales obseruantias*, &c.

104 Secundò, quia idem Generalis ad cassationem processit iuxta Religionis statuta, quæ ei concedunt facultatem confirmandi, vel infirmandi electiones, vnde sicut non licet appellari Regulari si secundùm sua statuta corrigatur, ita nec illi recusatio concederetur, ad notata per Sanch. *in præcepta Decalogi, tit.* 2. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 111. Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso tom.* 1. *cap.* 19. *vers. At obijcies fol.* 193. Ludou. Miranda *de ordine iudiciar. tom.* 2. *quæst.* 20. *art.* 2. *concl.* 3. *fol. mihi* 88.

105 Tertiò, quia licèt P. Generalis recusari potuisset (quod negamus) tamen dictus N. comparendo semel & iterum, & prosequendo litem, provt comparuit, & prosequutus fuit coram eo, recusationi renũtiare visus est, *cap. inter monasterium*, vbi Doctores, *de iudic.* & notatur *in cap. gratum, de offic. deleg. & in cap. solicitudinem, de appellat.* Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *actu* 2. *vers. Recusatio n.* 35. Amat. Roderic. *in practica cap.* 10. *num.* 69. *vers. Contrariam*, Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 101. *num.* 15. Non obstat dictum aduersarij assertoris, videlicet non potuisse dictum N. recusationi renuntiare prosequendo litem coram iudice recusato, cùm ea nondum fuisset contestata, ad *l. apertissimi, C. de iudic.* Quia pro responsione aduertendum est tres formas reperiri consentiendi iurisdictioni alicuius Iudicis, ne exinde recusari possit.
106 † Prima est, quando post recusationem intentatam comparuit coram eo, quia visus est recusatione recedere, quamuis fecerit protestationem de non consentiendo, nisi semper, & in omnibus actibus eam repetat, Marches. *de commission. tit. de iudic. susp. p.* 2. *cap.* 8. §. 1. *n.* 74. & latius §. 2. *num.* 16. 45 *& seqq.* Secunda, quando fit petitionis contestatio, & in hoc sensu accipienda est *d. l. apertissimi*, quia litis contestatio in Iudice expressum operatur consensum, *l. si etsi susceperit. ff. de iudic. l. nemo, C. de iurisd. omn. iudic. l. fin. C. de exception.* Tertia succedit, quando pars ante Iudicem citata comparuit, & nullam proposuit recusationem, prout in casu nostro, & colligitur apertè ex *cap. insinuante, de offic. deleg.* Philip. Franc. *in cap. ex parte, de appellat.* Tunc enim comparendo, & exceptiones alias præter recusationem opponendo, visus fuit dictus N. personam Iudicis approbare, quam postea reprobare, aut recusare minimè potest, Scacc. *d. tract. de iudic. lib.* 1. *cap.* 101. *n.* 8. *vers. Contrariam*, singulariter Gallerat. *de renunc. cent.* 2. *renunt.* 143. *n.* 6. *cum seqq.* Neque obstat dicere dictum N. non consensisse iurisdictioni P. Generalis cùm illam impugnauerit, ab eaque semper appellauerit, quia dato quòd posset vtroque simul vti remedio, appellationis, inquam, & recusationis, vno tantùm electo, quod ei fuit permissum, ab appellatione incipere debuit, vt in terminis firmat, & resoluit Iacob. de Laur. *de Iudice suspecto c.* 14. *n.* 4. *cũ seq.*

Quartò, quia recusationis causæ originantur ab inimicitia præsumptiua resultante ex prætenso excessu in procedendo, extraiudicialiter scilicet, & cõtra regulæ limites, cassando ex abrupto electionem ritè & rectè factam, appellationes non admittendo, vnde grauamen oritur irreparabile. Sed cùm omnes hæ causæ à veritate penitus alienæ essent, & à iure deuiarent, ac per consequens nullum grauamen, aut vlla iniustitia exinde posset oriri, vt constat ex dictis, potuit Generalis has causas tanquam manifestè friuolas non admittere, & recusatione huiusmodi non obstante in causa procedere, secundùm Abb *in cap. cum speciali, in fine, de appellat.* Perez *l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *Ordinam. pag.* 569. Quarant. *in sum. verb. Archiepiscopi auctoritas, pag.* 60. Donat. à Fina *tom* 1. *commun. opin. lib.* 3. *tit* 1. *num.* 203. *pag.* 374. Farin *cons.* 17. *num.* 16. *& in praxi crimin. quæst.* 21. *num.* 129. vbi idem dicit, si notoriè sit causa falsa, refert, & sequitur Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in remiss. ad Ordin. Reg. Lusitan. lib.* 3 *tit.* 21. §. 4. *num* 2. & quando ab illo prætenso excessu in cassando, & appellationes non admittendo, grauamen aliquod inimicitia, seu suspicio posset oriri, hæc non præterita respiceret, sed futuros actus comprehenderet, ac isti, & non illo tanquam attentati annullandi, *cap. vt debitus honor.* 59 *de appellat.* singulariter Ioan. Francis. del Castillo. *decis.* 117. *per totam, & præcipuè num.* 1. 107

Quintò, quia licèt P. Generalis ad cassandum, & sic procedendum post recusationem deuenirer; nihilominus tamen omnes hi, & alij actus ab illo gesti validi deberent censeri, quia causæ præfatæ recusationis non sunt præsumendæ in viro notæ sanctitatis, & eximiæ virtutis, quæ non patitur proximum prosequi capitali inimicitia, aut graui odio, vel nimio affectu, vt aduertit Laurentius de Peirinis *d. tom* 1 *de subdito Religioso, tit de obedientia, quæst.* 1. §. 2. *vers. Prima causa fol* 202. & ideo in tanto viro non potest cadere recusatio, vt tenent Ioan. Andr. *in cap. postremo de appellation.* vbi ponit exemplum in Iudice Monacho Cistercinsi, & in quolibet homine sanctæ vitæ, Anchar. *n.* 6. *in fine, vers. Tertio quæro*, Anton. Butr. *n.* 5. Abb. *n.* 8. Imol. *post n.* 3. vbi de Carthusiensi, vel alio Religioso magnæ Obseruantiæ, 108

Anan. *num.* 3. & Præpos. Mediolanen. *n.* 11. *in* 3. *causa, vers. Nisi tamen qualitas personæ*, Philip. Franc. *num* 14. vbi de communi, Dec. *num.* 14. Alex. de Næuo *num.* 37. Aufrer. *de recusat. n.* 5. *vers. Limita tamen, & num.* 7. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cap.* 152. *n.* 7. vbi aliis relatis affirmat ab hac opinione non esse recedendum, Paris. *cons.* 31. *n.* 101. *lib.* 1. Roland. *cons.* 19. *n.* 9. *in fine*, *& n.* 17. licet contrarium teneat Iacob. Laurent *d. tract. de Iudic. suspecto*, *cap.* 11. *n.* 13.

109 Sextò, quia recusatio huiusmodi, sicut & appellatio non potuit ligare manus P. Generalis ne executiuè eis non obstantibus procederet contra dictum N. sine vitio attentatorum ad traditionem sigillorum, & ad alia, quæ fierent in executionem prioris sententiæ, quia sunt illius appendices, & sequuntur eius naturam, *l. quicunque*, §. *vlt. in fine*, *ff. de instit. action.* ibi, *eius enim rei sequela est*, *l. si quis hæres*, *ff. de acquir. hæred.* Bald. *in l.* 1. *ff. de legat.* 2. & sicut appellari non potuit à prima sententia, ita nec à secunda idem continente. Salgado *de Regia protect. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 15. executio enim est sequela primi iudicij, & eiusdem naturæ, idem Salgad *eod. tract. part.* 4. *cap.* 10. *num.* 14. & præcipuè cùm procederet extraiudicialiter, tunc enim omne accessorium est exequibile quacunque appellatione non obstante, idem Salgado *d. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 87. *cum seqq.*

Dubium V.

Vtrùm ad eundem Generalem, qui cassationem fecit, spectet in locum cassati alium idoneum eligere, & confirmare.

110 Negat contrarius assertor, & intrepide tenet posse capitulum Prouinciale semel & iterum electionem facere, si iam facta per eum effectum sortiri non potuit, *cap. si electio, de elect. lib.* 6. vbi omnes, Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 38. alt. Molina Theolog. *de iustit. disp.* 593. *num.* 5. Menoch. *de arbitr. casu* 511. *num.* 1. ac proinde ad illud debere P. Generalem electionem huiusmodi remittere, non verò sibi appropriare, ad not. per Isnard. *in Codice*

111 *Minimorum, verb. collega Prouincialis fol.* 83. *in fine*, † tunc enim electores priuari tantùm deberent eligendi facultate, quando scienter indignum elegerunt, aut contra debitam formam ad electionem processerunt, *cap. gratum*, *de postulat. Prælat. cap. bonæ, el* 2. *cap. cùm in cunctis*, §. *vlt. de elect.* Natt. *cons.* 244. *n.* 4. Achil. de Grassis *decis.* 282. *n.* 4. Molin. *d. cap.* 4. *n.* 39. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi par.* 3. *alleg.* 72. *num.* 105. Isnard. *in d. Codice Minimorum verb. priua-*

112 *tiones*, † vbi plura Religionis Capitula perpendit. Denique addit electionem per P. Generalem de nouo Prouinciali in locum cassati fuisse factam extra Prouinciam, in cuius Monasteriis facienda erat, *ad cap. cùm terra, cap. in Genesi*, cum ibi notatis, *de elect.* Petr. Greg. *de elect. c.* 15. *Capitulum* 12. *Valentiæ n.* 19.

113 Verùm affirmatiuam partem sequor libèter, eamque comprobant Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso tom.* 1 *c.* 31. §. 8. *in fine*, *pag.* 477. ibi, *Dico* 12. *de Iure cõmuni si priuetur aliquis Prouincialis, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum priuauit, habetur* cap. inferior. dist 21. *vbi late glos.* verb. inferior, *quia illius est ligare, cuius est soluere, Cui Iuri confirmat nostrorum correctorium* num. 9. *confirmant etiam statuta Capituli Tholosani* n 13. *& Foriiulij* n. 19. *habetur etiam expressè in* Capitulo Ianuensi 4. *num.* 11. *Ab his enim, a quibus fit Prælati depositio, fit Vicarij substitutio*, &c.

114 Isnard. *in Codice Minimo. verb. electio Prouincialis pag.* 184. hoc ipsum resoluit ibi, *In casu nullitatis electionis Prouincialis, siue propter defectum, siue propter paritatem vocum deuoluitur electio Prouincialis ad Generalem cum suis qualitatibus*; *&c.*

Optimè Capitulum 23. Religionis, *Ianu. quarto* 115 *celebratum n.* 11. *fol.* 109. ibi, *Declarant Patres, quod quando continget fieri priuationem alicuius Prouincialis alicuius Prouinciæ, si talis priuatio fiat per P. Generalem siue eius Vicegerentem cum sociis suis, tunc substitutio Vicarij spectabit ad eosdem dumtaxat. At si priuatio fiat per socios ipsius Prouincialis, tunc substitutio Vicarij fiet per socios, & Capitulum locale illius Conuentus, vbi talis Prouincialis dignus priuatione sese inuenerit, iuxta expressum textum Correctorij nostri.* Eandem ferè distinctionem præsupponere videtur Capitulum 14. Foroiulij primò celebrati *fol.* 73. *n.* 20.

Hac distinctione, qua vsus est dictum Capitulum 116 23. Religionis, componuntur plures constitutiones, & acta ex aduerso citata, nam Capitulum 3. Ordinis Tholosæ celebratum *de anno* 1514. *n.* 13. *fol.* 19. *verso*, loquitur de depositione Prouincialis facta per socios, & Correctores, & ita nihil mirum si substitutio Vicarij Prouincialis per eosdem socios, & Capitulum locale sit facienda. Et aliud Capitulum 22. eiusdem Ordinis Valentiæ quartò celebratum *n.* 19. *fol.* 94. *verso*, loquitur de deposito à Definitorio.

Ratio iuridica ea est, quia cui competit admissio, 117 & dimissio, competit etiam institutio, & prouisio illius, qui subrogatur, *cap. ex frequentibus*, *cap. cùm venissent*, vbi Barbat. *n.* 3. *de instit. cap. conquerente*, *de officio Ordin.* ibi, *Habeas Canonicam obedientiam, subiectionem, & reuerentiam: institutionem, & destitutionem*, *c.* 1. *de capell. Monach.* ibi, *tam ordinatio eius, quam depositio*, vbi idem Barbat. *num.* 6. *cap. cùm ex iniuncto* 12. *in fine*, *de hæret.* ibi, *agendum est ordinatè apud Episcopum, ad cuius officium, tam institutio, quam destitutio Sacerdotum noscitur pertinere*, vbi glos. plures concordantes cumulat, *cap. cùm & plantare*, §. *in Ecclesiis*, *de priuileg.* cum similibus.

Qui quidem electus, & confirmatus à Patre Ge- 118 nerali in locum cassati, non solùm durat vsque ad proximum Capitulum Prouinciale intermedium, sed etiam per integrum triennium, vt tenet expressè Isnard *d. verb. electio Prouincialis, pag.* 184. ibi, *Ideoque prouisio, seu electio ab ipso facta durat non solùm vsque ad proximum Capitulum Prouinciale intermedium, sed per integrum triennium*, &c. Et optimè distinguendo in nostro casu ita censuit Capitulum 31. Ordinis secundò Auenioni celebratum, *num.* 16. ibi, *Deinque commissius Franciæ huiusmodi dubium exhibuit, quando scilicet cõtingit in electione Prouincialis voces esse æquales, vel propter aliquem defectum nullam esse electionem, & idcirco ad Generalem deuolui, vtrum possit Reuerendissimus P. Generalis prouidere pro toto triennio, cùm textus Capituli Foriiulensis primi* n. 19. *contrarium videatur asserere. Responsio hæc fuit, nimirum, quod causa mortis, aut priuationis Pater Generalis dumtaxat prouidere possit vsque ad proximum Capitulum Generale, vel Prouinciale. Veruntamen propter electionis defectum, seu propter vocum paritatem, cùm tunc deuoluatur electio cum suis qualitatibus ad Reuerendissimum P. Generalem, per integrũ triẽnium durare censetur*, &c.

Non obstat illud, quod pro contraria parte suprà 119 adduximus, de cassatione facta extra prouinciam: quia Generalis eandem potestatem obtinet extra prouinciam, & vbicunque fuerit ad cassandas electiones, quam habet ad illas confirmandas; tum quia actus huiusmodi non est contentiosus, neque iurisdictionalis, & ideo in quacumque parte expediri potest, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. *n.* 38. *& præcipuè n.* 141. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. cap.* 25. *n.* 64. Tum etiam, quia P. Generalis in quocunque loco, vbi fuerint suæ

suæ Religionis Monasteria, potest eandem exercere iurisdictionem, *cap. nouit. 7. de offic. Legati*, vbi Legatus ad plura loca, vel prouincias separatas distinctas iurisdictione, & imperio, in qualibet earũ suam exercere valet iurisdictionem, ita quòd facta vnius loci potest in alio explicare, & rationem assignans concludit Pontifex. *Tua magnificentia respondemus, quòd etsi fines Regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminos suæ legationis egressus, cùm non solùm Regni Francorum, sed in Viennensi, Lugdunensi, & Bisontini Prouincijs iniunctæ sibi à Nobis legationis solicitudinem suscepisse.* Rot. *in Viterbien. Vicarij* 1617. *coram Cardin. Caualerio.* Et ex dictis patet solutio ad alia in contrarium adducta, quibus elegãter, vt solet, respondit D. Blas. Gondisaluus à Ribero, vir apprimè doctus, & à me multis nominibus commendandus, in quadam sua Iuris allegatione hac de re edita.

Dubium VI.

Vtrùm ad suprema prætoria per viam violentiæ trahi possint causæ propter grauamina, & excessus super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos, per eorum superiores?

120 Appellare, seu recurrere ad secularia Prætoria, etiam prætextu leuandi vi oppressos, cunctis in vniuersum est prohibitum Religiosis, ex Constitutionibus Bonifacij IX. Leonis X. Gregorij XIII. & Clementis VIII. quas refert Cherubin. *tom. 3. Bullarij noui*, notant Gasp. Passarel. *in schol. ad Capitulum Auenionense, verb. recursus fol.* 148. Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso tom. 1. quæst. 1. de obedient. cap. 20. §. dico quartò, fol.* 213. F. Ludou. Miranda *de ordine iudiciar. quæst. 19. art. 4. concl. 4. pag. mihi* 346. ibi, *Appellare, siue recurrere ad seculares Iudices, & tribunalia secularia, quin verò, & ad ipsum Regem, eiusve ministros etiam prætextu leuandi vi oppressos, cunctis in vniuersum est prohibitum Religiosis, idque sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ cum perpetua inhabilitate ad quæcunque suorum Ordinum officia.* Hæc conclusio est certa, & manifesta, de qua videndus est specialiter *Aragon* 2. 2. q. 69. art. 3. *qui multis conatur probare, quòd iste casus sit vnus ex contentis in Bulla Cœnæ Domini, in qua in 15. casu cauetur, vt ne Ecclesiastica causa coram Iudicibus secularibus tractentur, & ne ipsi in eisdem se intromittant. Sed quicquid de hoc sit, certissimum tamen est, quòd Religiosi ad seculares Iudices, & Tribunalia sæcularia quocunque prætextu recurrentes ipso sunt facto excommunicati per plures Motus proprios, & Apostolicas constitutiones, quæ hac de re diuersis temporibus emanarunt, de quibus videre licebit in constitutionibus Apostolicis*, &c.

121 Deinde, quia non decet Religiosum statum, vt per Tribunalia secularia publicè manifestentur Religiosorum defectus, & ipsimet Religiosi eos propalantes Fratrum suorum honorem maculare non erubescunt, nam contra tales excandescit meritò Laurent. de Peirinis *tom. 1. de subdito cap. 20. fol.* 214. ibi, *Latrones sunt, & fures, bonum nomen, & famam suorum Confratrum harpagantes: fratricidæ, fratrum suorum honorem maculantes, ferientes, & quandoque omnino tollentes: matricidæ, Religionem piissimam, & munificentissimam illorum matrem, quæ tot, tantisque gradibus eos cumulauit, dignosque reddidit honorari ab omnibus, necare quantum in ipsis est, non verentes. Ingrati homines, ingrata bestia, immo ingratiores, & bestialiores bestiis, nã cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, vt* Esai. cap. 1. *Isti autem benefactricem suam non recognoscunt. Et post notabilia verba S. Bernardi, sic concludit. Quæ considerent ingrati isti, qui Religionis, ad quam eos traxit Dominus ab ipsa alendos, & nutriendos, existimationem, sepulta secreta reliniendo apud secularia Tribunalia, itaut ipsa Religio per omnium ora traducatur offendenda. Considerent, inquam, & pudefiant, scientes quòd ingrato homine terra peius nihil creat, & quòd dixeris maledicta cuncta cùm ingratũ dixeris, & quòd eùm patiens, patientissimus, & multũ misericors sit Deus, ingratum tamen ferre non potest*, &c.

Si summus Patris Generalis zelus eò tendit, vt Religionis bono consulatur, bonos promouendo, & malos ab officiis amouendo, quomodo contra id vociferari possit, verè nescio; non enim officia hæc propria sunt, aut à Maioribus relicta, quæ debeant tam vehementer anhelari, & ambitiosè prætendi, contra quos insurgit Laurent. de Portel *in dubijs Reg. verb. appellare n. 2. fol. mihi* 51. vbi post citatum Breue Iulij II. in quo Religiosis S. Dominici Ordinis Prædicatorum prohibetur appellare ab amotione suorum officiorum, in hæc verba concludit. *Ego non possum non laudare tantum Pontificis zelum, & tantam subditorum obedientiam pro ambitionis etiam vmbra resecanda. Doleo verò è contra videns alicubi tot appellationes aliquãdo interpositas pro iusta officiorum priuatione cum clamore Cœlum ac terrã implente, quasi prædicta officia paterna hæreditate fuerint cõparata*, &c. 122

Secundò excluditur omnino recursus; quia nulla sententia, seu nullum decretum latum est, super quo ille violentiæ prætextu cadere possit, eo maximè, quia agitur inter Religiosos, & de causis merè Religiosis, quæ à Tribunali Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Nuntij extrahi non possunt, ad notata per Bobadil. *in sua politica lib. 2. cap. 17. & 18.* Salgado *de Regia protect. part. 1. cap. 1. num. 3.* Neque dictus N. potest eodem prætextu petere, vt manuteneatur in possessione officij Prouincialatus, à quo fuerat violenter eiectus. Quia ex electione illi solum tributum fuit ius præambulum ad illam Prælaturam, quod per confirmationem fit impletum, itaut electus sine ea de iure communi exercitium, seu administrationem illius habere non possit, in tantum quòd prædictum ius amittit, si in administratione, ante confirmationem se immiscuerit, iuxta text. *in c. auaritiæ, de elect. in 6.* Administrationem autem in Religione Minimorum habet Prouincialis electus conditionaliter, & ad tempus, scilicet donec constiterit de electionis suæ confirmatione, vel irritatione, iuxta supra resoluta *à n. 5.* vnde tempore elapso, vel conditione adimpleta, amissum exercitium in iudicio repetere non potest, nec ex vi electionis, quia illud ab ea non prouenit, nec ex vi Capituli, aut litterarum transmissarum, quia iam expirauit, vt eodem *num. 8. & 9.* ostendimus; ergo prosequendo ius ex electione proueniens non potest recuperare exercitium amissum, nec dictus P. habet in quo possit manuteneri, vt palam est. 123

Tertiò, quia ex admissione recursus in hoc casu resultaret, vt Concilio daretur cognitio rei merè Ecclesiasticæ, hoc est, an P. Generalis potuerit validè cassare, vel debuerit confirmare electionem dicti N. & an illa fuerit validè facta, quod omnino illi prohibitũ est in Concilio Constantin. *in VIII. Synodo*, vbi hæc habentur verba. *Nullus laicorum Principum, vel potẽtium semet inserat electioni, aut promotioni Patriarchæ Metropolitanæ, aut cuiuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat confusio, vel cõtentio, præsertim cùm nullam in talibus potestatẽ quemquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere conueniat*, & infrà. *Quisquis autem secularium Principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem, & consonantem, atque Canonicam electionem* 124

ctionem Ecclesiastici Ordinis agere tentauerit, anathema sit, donec obediat & consentiat, quicquid Ecclesia de electione, & ordinatione proprij Præsulis se velle monstrauerit. Et ibidem *act.* 1. ibi, *In qua sic statutum est, consecrationes, & promotiones Episcoporum concordans prioribus Conciliis Clericorum electione, ac decreto Episcoporum Collegij fieri sancta hac & vniuersalis Synodus definit, & statuit, atque iure promulgat neminem laicorum Principum, vel potentum semet inserere electioni, vel promotioni,* refert Gratian. *c.* 1. *&* 2. *dist.* 63. idem colligitur ex *cap. illud* 8. *quæst.* 1. *cap. cùm terra cap. Messana, de elect. cum alijs citatis* per Matt. *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 33. & Rex noster Catholicus hos casus non capit contra Conciliorum decreta, quorum executionem tanquam illorum protector plurimum desiderat, ex Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. lib.* 3. *cap.* 8. *de Laicis pag. mihi* 220.

125 Quartò, quia Consilium Regium non admittit huiusmodi materias, vbi procedunt à visitatione, & correctione, quæ ab illa emanat, sicut disponitur *in l.* 40. *tit.* 5. *lib.* 2. *noue recop.* ibi, *Porque somos informados, que los negocios Ecclesiasticos tocantes a visitacion, y correccion de Religiosos y Religiosas que se hazen por sus Superiores, trae inconuenientes traerse por via de fuerça a las Audiencias, assi por razon del secreto que cõuiene tenerse, de lo que en ellos se trata, y por el breue despacho, y otras cosas: porende mandamos, que los Presidentes, y Oidores de las Audiencias que no se entremetan a conocer de semejantes negocios, ni mandar traer ante ellos tales processos por via de fuerça en manera alguna, porque quando en este huuiere que proueer, los de nuestros Consejos proueeran.*

126 Et quamuis lex illa solùm Regio Consilio reseruet prouisionem in his materiis occurrentem, ac opportunam dare, nihilominus tamen eas nunquam ad se attrahit, vt bene considerat, & neruosè contra Ceuall. defendit Salgado *de Regia protect. part.* 1. *c.* 2. §. 5. *num.* 21. ibi, *Sed tu (ne fortè decipiaris) scias: causa Religiosorum quæ fiunt, & geruntur per eorum Superiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Prouinciales, & similes, quia siue directè, siue indirectè semper tendunt ad correctionem, & regimen Religiosorum, nullo modo possunt trahi ad suprema Prætoria per viam violentiæ, siue in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur) siue permissa sit (prout quando exceditur, nec hactenus visum, nec auditum fuit inter practicos, & expertos Tribunalium aduocatos, & Senatores huiusmodi personarum causas ad illa exportari per hanc viam, immo nec in grauaminibus, & excessibus super electionibus, nec super aliis rebus, quæ (vt dixi) geruntur inter Religiosos per eorum superiores, trahi vnquam permissum est, & sic non video, quomodo ipse Ceuall. deuiare ausus est à tam frequenti, & omnibus Tribunalium etiã minimis Officialibus notoria, & vsitata praxi. Et quia dicta* lex Regia, *non se fundat tantùm in permissione, aut prohibitione appellationis in similibus causis (quia hæc ratio illius fuit subintellecta) sed in pace, quiete, & conseruatione status Religiosi, cùm illius neruus atque decus consistat in eo, vt ne facile causæ suæ extra Religionis ambitus deducantur, ex quo non leuia iurgia, ac perturbationes orirentur in grauissimum Religionum detrimentum, prout considerant Sot. & Cou.* vbi suprà, *& quando circa hoc dicta lex pateretur aliquam difficultatem, vniuersalis, perpetua, & firmissima, iustissimaque ab vsu, & praxi recepta consuetudo sufficiens fuit, illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus, vbi determinatio non apparet, ab vsu, & consuetudine informatur, & regulatur, latissimè plura congruens adducit Mieres* tract. de maioratu part. 1. q. 48. à n. 71. vsque ad n. 77. *Sesse* decis. 113. n. 183. tom. 2. *& idem* in tract. de inhibit. cap. 8. §. 3. à num. 143. *Parlador.* lib. 1. rerum quotid. c. 1. §. 11. n. 4. *Cened.* in quæst. Canon. q. 45. sub n. 29. *Et nos latissimè plures congessimus* suprà c. 1. *circa iustificationem consuetudinis immemorialis à princip. Ergo si hoc obseruat incommutabilis, & iustissima praxis, cur temerè dictus Ceuallos contrarium firmare ausus fuit? quia minimè sunt mutanda quæ certam interpretationem semper habuerunt,* &c.

Causam nihilominus prætextu violentiæ ad Consilium Regium detulit dictus N. & facta per Secretarium solita relatione, ac visis, & consideratis omnibus, de iure, & consuetudine videndis, & considerandis, tandem Consiliarij illi integerrimi, & litteratissimi piè decreuerunt hoc mense Ianuarij 1635. Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Nuntium nullam vim hactenus fecisse, nec facere. Et lætus obseruaui hoc eodem mense in aliis quatuor causis ad dictum Consilium hoc prætextu delatis, illos idem decreuisse, & ad eundem Illustrissimum D. meum eas remisisse admiratus sum sanè summam tantorum virorum pietatem, & maximam circunspectionem, quæ Ecclesiasticorum causas sic ad se delatas tractant, & vident, nec eas ad se trahere (vt in alio loco obseruaui) prætendunt, aut sponte in earum cognitione se ingerunt, sed inuoluntariè cognoscunt, attentè considerant, & qua decet veneratione pertractant. 127

Elboren. Pensionis.

Pensio reseruata ad fauorem nepotis in beneficio & de consensu patrui, quæ non fuit eius vita durante verè, realiter, & integrè persoluta, eo quòd solutiones non probantur per instrumenta Notarij cum subscriptione duorum testium, est ipso iure nulla.

VOTVM V.

1 *Casus proponitur, & num.* 2. *&* 3.
4 *Titulum exhibere non tenetur agens in iudicio summarissimo.*
5 *Manutentionis ad effectum sola quasi possessio exigendi sufficit.*
6 *Agens iudicio summarissimo possessorio non tenetur iustificare narrata, nec exprimere causam suæ possessionis.*
7 *Detentatio nuda de facto sufficit quoad effectum manutentionis.*
8 *Quasi possessio exigẽdi pensionem probatur regulariter per quietãtiam etiam vnici actus solutionis.*
9 *Pensionarius potest sine Papæ auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam.*
10 *Verbum,* persoluerit, *solutionem integram, & perfectam ostendit.*
11 *Pensio solui debet pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat soluenda.*
12 *Fructibus non vtens, nec percipiens, non potest compelli ad solutionem pensionis.*
13 *Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærẽs.*
14 *Stylus Romanæ Curiæ obseruat vt in pensionibus pro tertio reseruatis etiam in nouis prouisionibus beneficiorum, solutio fiat integrè totius vnici actus in primo termino designato.*
15 *Decretum irritans importat nullitatem ipso iure si contrà fiat.*
16 *Forma decreti in litteris Apostolic. inserti est omnino obseruanda.*
17 *Forma si in minimo deficiat, totus actus corruit.*

18 *Adimpleuisse*

18 *Adimpleuisse non dicitur, qui in nummo tantummodo deficit.*

19 *Reclamatio deliberatam protestantis voluntatem ostendit.*

20 *Protestatio conseruat ius acquisitum.*

21 *Paria sunt non fieri, & inutiliter fieri.*

22 *Pensionem inualidam validare non dependet à facto partium, sed à voluntate partium.*

23 *Pensionem nullam reuiuiscere non possunt partes per simplicem concordiã sine nouo beneplacito Apost.*

24 *Ratificatio actus nulli est noui actus celebratio.*

25 *Partes sicut non possunt nouam reseruare pensionẽ, ita nec poterunt nulliter reseruatam reuiuiscere.*

26 *Forma & solemnitas, quæ interuenire debet in actu dum celebratur, interuenire pariter debet dum ratificatur.*

27 *Ratificatio tacita non potest operari contra actum expresse impugnatum, sed requiritur actus positiuus consensus expressi.*

28 *Actus per instrumentum publicum gestus non potest dissolui, nisi per aliud simile instrumentum.*

29 *Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.*

30 *Solutiones pensionis reseruatæ ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui, probari non possunt, nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici Notarij, & duorum saltem testium.*

31 *Fides Notarij & præsentia testium quomodo probent solutiones pensionis reseruatæ ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui.*

32 *Fraus de facili præsumitur in pensionibus reseruatis in beneficio, & de cõsensu patrui ad fauorẽ nepotis.*

33 *Quietantiæ pensionarij simplices, & confessiones de recepto non probant in fauorem eius, qui tenetur docere de vera, & reali solutione.*

34 *Confessio facta inter personas suspectas non probat.*

35 *Confessio vnius alteri non nocet.*

36 *Confessio resignantis non nocet resignatario si venit alio iure quam resignantis.*

37 *Litteræ solum probant inter mandantem, & acceptantem, & non præiudicant tertio.*

38 *Collationes Ordinariorum non possunt probari, nisi per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testium ne confingantur fraudes in anticipanda data contra prouisos Apost.*

39 *Remedia possessoria non competunt probantibus informiter suam possessionem.*

40 *Effectus diuersi, seu contrarij non debent ex vna eademque causa oriri.*

41 *Inducta ad vnum effectum non debent contrarium operari.*

42 *Dispositio qualificata quotiescunque ad substantiam alicuius actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omnino qualificatus.*

43 *Qualitas dispositionis si deficit, deficit quoque ipsa dispositio.*

1 PATRVVS ad fauorem ex fratre nepotis consensit pensioni centum millium Regalium monetæ Portugaliæ super fructibus cuiusdam dignitatis, quam possidebat, de qua litteræ Apostolicæ fuerunt expeditæ cum solita clausula, seu decreto, videlicet, *Quòd si patruus in eius vita, & quandiu Canonicatum, & Præbendam, ac Thesaurariam huiusmodi obtinuerit, pensionem per præsentes reseruatam verè, & realiter, & cum effectu non persoluerit, præsens reseruatio nulla sit eo ipso.*

2 Litteras præfatas reseruationis pensionis huiusmodi acceptauit Titularis *sub die* 15. *Iunij*, & expressè obligauit se, quòd in festiuitate proximè ventura Natiuitatis S. Ioãnis Baptistæ soluet ratam à die acceptationis vsque ad dictam festiuitatem. Sed cùm hoc non adimpleret, & ad solutionem promissam compelli tentaretur, dictus patruus *sub die* 20. *Iulij* sequentis coram Notario acceptationem reclamauit, eo motus fundamento, quòd litteræ præfatæ subreptionis, obreptionis, ac falsitatis vitio laborabant, tum etiam ex eo quòd vsque ad illud tempus nullum terminum, seu ratam pensionis huiusmodi soluerat, aut soluere intendebat, ob idque præsentis pensionis reseruatio nulla eo ipso remanebat, iuxta formam earumdem litterarum, ac decreti suprà relati. Sed postea *sub die* 3. *Augusti* constat asserto cuidam procuratori dicti nepotis patruum soluisse ratam pensionis quindecim ferè dierum, cuius partis minimæ vnici actus solutio probatur per quietantiam dicti procuratoris, & fidem cuiusdam Notarij Apost. referentis se vidisse numerare pecunias dictæ minimæ partis. Apparet etiam alia quietantia dicti nepotis facta Vlyssipone *sub die* 30. *Ianuarij*, in qua fatetur se recepisse per manus cuiusdam mercatoris Vlyssiponensis quinquaginta millia Regalium monetæ Portugaliæ pro vnico termino elapso à Natiuitate S. Ioannis Baptistæ, vsque ad festiuitatem Natiuitatis D. nostri Iesu Christi, in vim cuiusdam litteræ dicti patrui directæ eidem mercatori, quæ solutio constat solùm ex quietantia, & confessione dicti nepotis, sine testibus, & fide notarij, qui de pecuniarum numeratione, ac vera, & reali solutione attestari possent.

Infra tres dies ab asserta solutione numerandos, 3
die videlicet *secunda Februarij* sequentis, moritur Eboræ patruus Sede Archiepiscopali vacante, & à Sede Apostolica prouisus fuit D. B. & adepta per illum pacifica dignitatis possessione, nepos præfatus pensionarius petiit manuteneri in quasi possessione exigendi, ac proinde condemnari debere dictum D. B. ad solutionem terminorum decursorum, & decurrendorum, ex sequentibus.

Primò, quia in iudicio summariissimo possessorio 4
agens non tenetur exhibere titulum, Nicol. Garc. *de benef. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 446. Seraphin. *decis.* 381. *n.* 5. Rot. *decis.* 523. *num.* 2. *part.* 1. *recentiss.* † Sufficit 5
enim quoad effectum manutentionis sola quasi possessio exigendi, & ideo non est necesse pensionario agenti hoc iudicio ad pensionem producere illius reseruationem, eadem Rota *decis.* 193. *num.* 14. *par.* 1. *recentiss.* † Nec iustificare narrata, Mohedan. *decis.* 6
de causa possess. & propr. Beltram. *in annot. ad Gregor. XV. decis.* 57. *num.* 16. Salgado *de Regia protect. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 34. Nec tenetur in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi. glos. per text. ibi *in l. sicuti, §. sed si quæratur, ff. si seruitus vendic.* Abb. *in cap. querelam num.* 2. *de elect.* † Sed sufficit nuda de- 7
tentatio de facto. Neuizan. *cons.* 80. *num.* 3. Cou. *pract. cap.* 17. *num.* 5. *vers. Sit sanè*, Rot. *decis.* 641. *num.* 8. *part.* 1. *diuers. & decis.* 523. *num.* 2. *part.* 1. *recentiss.*

Secundò, quia si non tenetur iustificare narrata, 8
aut exprimere causam suæ possessionis, sed tantùm ipsam nudam detentionem ex suprà resolutis, superest solùm, vt de ea constet, quam dicit satis probari ex solutionibus factis eo modo de quo suprà, probatur enim quasi possessio huiusmodi exigendi pensionem regulariter per quietantias solutionum, Rot. *decis.* 122. *sub num.* 7. *vers. Hic autem, part.* 1. *recentior. & decis.* 387. *num.* 2. *part.* 2. *etiam recentior.* Licèt vnicus solum actus exactionis probetur, quia sæpissimè ex vnica solutione facta per antecessorem Rota pronuntiauit pro manutentione pensionarij contra successorem in beneficio, Gregor. XV. *decis.* 275. *ex num.* 1. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *q.* 48. *n.* 113.

9 Sed his non obstantibus contrarium in hac hypothesi est omnino tenendum, pro qua materia elucidanda primo loco est sciendum pensionem huiusmodi nullam esse, & inualidam multis, sed his potissimum fundamentis.

Primum fundamentum est, quia licèt sit in Iure certum posse pensionarium etiam sine summi Pontificis auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam quasi ius priuatum, & proprium, Caccialup. *de pension. quæst.*30. *num.*11. Gig. *eod.tract.quæst.*45.*num.*5. *& quæst.*99. *num.*8.*& quæst. vlt.num.*8. Nicol.Garc. *de benef.part.*1.*cap.*5.*num.*39. & alij plures per me citati in tract.*de Iure Ecclesiast. vniuerso lib.*3. *cap.*11. *num.*78. Attamen hoc locum non habet quando pensio fuit reseruata ad fauorem nepotis super beneficio patrui, quia propter decretum suprà relatum non potest nepos de ea etiam minimam partem remittere, sed tenetur patruus eã integrè soluere nepoti sub pœna nullitatis ipso iure.

10 vt colligitur ex illo verbo, *persoluerit*, † quo vtitur Papa in dicto decreto composito ex verbo *soluo*, & præpositione *per*, quæ rem integram, perfectam, & omnibus numeris absolutam ostendit, *l.*2.*in princ.ff. de adulter.l.qui procuratorem,in princip.ff.de procurat.* Tiraq. *in l.si vnquam, verb. reuertatur n.*194. *C.de reuocan.donat.* Rot. *dec.*637.*n.*3.*p.*2.*recentior.*cum aliis citatis per me *in tract.de diction.vsufreq.dict.*250.*n.*3.

11 Quòd autem non fuerit pars prioris actus exactionis integrè soluta, ex eo euidenter apparet, quia tempus pro solutione facienda in termino natiuitatis S.Ioannis Baptistæ non erat computandum à præsentatione,& acceptatione litterarum Apost.sed ab earum data, itaut si litteræ expeditæ fuerint sub data præcedente tres, vel quatuor menses festiuitatem S. Ioannis, & ipsa pensio sit diuisa in duas solutiones faciendas pro vna in dicta festiuitate, & pro altera in natiuitate Domini nostri Iesu Christi, aliquibus visum est priorem terminum esse soluendum in festiuitate S.Ioannis pro rata temporis decursi à data ipsarum litterarum computandi; vel vt meliùs alij tenent, pro rata temporis,quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat soluenda,vt colligitur ex adductis per Flamin.Paris.*de resignat.benefic.lib.*1.*quæst.*8.*num.*52. & Nicol.Garc.*de benefic p.*1. *cap.*5.*num.*190. quæ doctrina necessariò intelligi debet in pensionibus reseruatis ex causa resignatio-

12 nis, vel in † soluendis inter antecessorem,& successorem in beneficio; non enim conuenit, vt qui fructus non percepit ex beneficio sibi resignato, compellatur ad solutionem pensionis faciendã resignanti, qui illis vsus fuit. Mantic. *decis.*339. *num.*3. Rot.

13 *decis.*130. *num.*1. *part.*1. *recentissim.* quia † pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens,& debitum ab eo, qui fructus percepit. Gig. *resp.*29. *num.*4. *vers.Præterea quod.*Rotę enim stylus est quòd pensio solui debet pro rata fructuum,& non pro rata temporum, Coccin. *decis.*327. *num.*2. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ p.*1.*verb. Pensio*, §.12.*pag.*77. Et ratio est,quia materia pensionis Ecclesiasticæ,est regulanda tam actiuè, quàm passiuè secundùm Iuris dispositiones loquentes de vsufructu, & sic iuxta text. *in l. defuncta ff. de vsufruct.* Caualer. *decis.*109. *& decis.*189.*n.*3. Theodos. de Rubeis *vbi proximè.*

14 Quæ licèt de plano procedant in illis casibus resignationis, vel diuisionis fructuum faciendæ inter antecessorem,& successorem,propter rationes suprà ponderatas, tamen in nostro casu illæ militare non possunt, & ideo in his pensionibus solutio integra actus fieri solet in primo termino designato,non habita consideratione, an fuerit transactum semestre, vel recollecti fructus,ita seruat stylus Curiæ Romanæ in huiusmodi pensionibus pro tertio reseruatis, etiam in nouis prouisionibus beneficiorum.

Cùm ergo constet ex quietancia primi termini fuisse tantùm soluta quatuor millia centum & sexaginta Regalia monetæ Portugalliæ pro quindecim ferè diebus, cùm integer deberetur terminus quinquaginta millia Regalium, aut saltem paulo minorem summam computando à tempore datæ,non potest negari solutionem illam fuisse diminutam, & debitum pro magna parte remissum,ex quo infertur ad nullitatem pensionis ipso iure ex decreto irritante in dictis litteris iteratis vicibus inserto,quod nullitatem importat, ac reseruationem huiusmodi inficit,iuxta text.*in cap.si eo tempore* 45.*in fine,de elect. in* 6.Flamin.Paris.*de resignat.lib.*4.*quæst.*9.*num.*29.Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel.glos.vlt.num.*11.*cum seqq.* Steph. Gratian. *discept.forens.c.*83.*a num.*23. *& c.*517.*n.*19. Ego ipse *de clausul vsufreq. claus.*150. *num.*3. 15

Eo maximè, quia dictum decretum litterarum Apostol. de quo suprà *n.*2. requirit pro forma perfectam, integram, veram, realem, & effectuatam solutionem, vnde illa minima non potest dici integra ex dictis,nec etiam vera, & realis ex dicendis,& sic cùm deberet forma illa dicti decreti ad vnguem obseruari,ex traditis per Lancell.*de attentatis,par.*2. *cap.*12.*limit.*30. *num.*4. *& cap.*4. *in præfat.n.*411. Nicol.Garcia *de benefic.part.*6.*cap.*3.*num.*40.si etiam in minimo deficiat,totus actus corruit Felin.*in cap.cùm dilecta num.*12.*de rescript.* Tiraq. *de retract. conuen.*§. 1.*glos.*11.*num.*11. Menoch. *cons.*443.*num.*2. Mohed. *decis.*17.*num.*1.*de causis possess.* Gonzal.*ad reg.*8.*Cancel. glos.*18. *num.*77. cùm implementum debeat esse sequutum, etiam quoad quid minimum. Bald. *in l. vltim.C.commod.* Roland. *cons.*52.*num.*21.*lib.*1. Menoch. *cons.*1.*num.*368.itaut † adimpleuisse non dicatur qui nummo tantummodo deficit. Oliban. *in* §. *fuerat.Instit.de action.num.*18.*in* 2.*relect.* Fontanel.*de pactis nupt. claus.*7.*glos.*3. *p.*6.*num.*14. 16 17 18

Accedit, quia præfatæ resolutiones fortiùs militant in præsenti casu, in quo Titularis, non solùm litterarum formæ minimè satisfecit in non soluendo termino debito S. Ioannis Baptistæ, & sic per omissionem prædictæ solutionis, quæ ad nullitatem inducendam sufficiens visa mihi est, sed etiam in simul fecit actum positiuum reclamationis expressæ, & iudicialis, quæ deliberatam protestantis voluntatem ostendit, *l.cùm ostendimus*, §.*vlt. ff.de fideiuss.tut.* Menoch.*cons.*261. *num.*20. † ac conseruat ius a protestante acquisitum in vim dicti decreti litterarum præfaratum, cuius in eo meminit, ex reg.text. *in l.si debitor*, §.1.*ff.quibus modis pignus*,ibi, *Nisi salua causa pignoris sui consentis*, &c. *cap.Cumana* 50.*de elect.* vbi *glos.verb.protestatione.c.olim.*20. *de censib.*ibi, *Semper tamen ius tuum postmodum fueris protestatus*,&c.Paul. Paris. *cons.*70. *num.*19. *&* 20. *& cons.*194. *num.*10.*& cons.*109.*num.vlt.lib.*3.Máscard.*de probat.concl.*1243. *num.*21. *cum seqq. tom.*3. Menoch. *de præsumpt. lib.*6. *præs.*41.*num.*11. Mantic *de tacitis, & ambig.conuent. lib.*15.*tit.*4.*num.*4.*&* 5. Honded.*cons.*89.*num.*11.*vol.* 1. Olasc. *decis.*53. *num.*3. Surd. *cons.*385. *num.*20. *& cons.*510.*num.*15. Menoch.*cons.*75.*num.*69. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*246. *num.*18. *& cap.*515. *n.*7. *& cap.*937. *n.*27. Giurba *decis.*85. *n.*6. Mangil. *de imput.q.*135.*n.*12. Fontanel. *de pactis nupt.claus.*4. *glos.*10. *par.*1.*n.*134. *&* 135.*& claus.*6.*glos.*11.*part.*5. *a num.*9. *& claus.*7.*glos.*2.*part.*5. *n.*18. nouissimè Ioseph.Vela *de Iure controuerso in Hispalensi Senatu dissert.*25.*n.*56.Et in huiusmodi protestationibus,quando sumus in iudicialibus, Rota seruat quòd debeant repeti in quolibet actu,itaut si non repetantur præsumatur 19 20

sumatur ab eis fuisse recessum. Mohed. *decis.*44.aliàs 2.*de iudic.* Seraph. *decis.*502.*n.*2. Greg. XV.*decis.*44. *n.*8. Caualer. *decis.*135.*n.*3. Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ part.*2.*verb. Protestatio,* §.1.*pag.*85.

21 Non obstat, quòd Titularis post dictam reclamationem soluisse videtur, vt suprà præsupponitur, dictas pecuniarum summas, ac ita videtur per talem solutionem recessisse à reclamatione antea facta, & ratificasse priorem acceptationem; Quia primò respondetur priorem solutionem non fuisse integram, nec realem, vt ostendimus, posteriorem non fuisse veram, nec cum effectu persolutam, vt infrà videbimus, quo casu nihil operari debent; paria enim sunt non fieri, & inutiliter fieri; & non fieri, vel ita fieri, quòd factum non releuet, ex vulgatis Iuribus citatis per me *Axiom.*174. *num.*14. & 21.

22 Secundò, respondetur, quòd dicta reseruatio nulla, & inualida ipso iure effecta ob solutiones non integrè, nec verè & realiter factas, non potuit vires accipere ex tacito consensu, immo nec etiam expresso Titularis, quia validare pensionem inualidam non dependet à facto partium, sed à potestate Papæ, Satnen. *in compend. signat. num.*87. & alij, quos refert & sequitur Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.*6. *quæst.*2.*n.*8. & optimè in proposito Mohed. *decis.*12.
23 *de renunciat.* † non enim possunt per simplicem concordiam reuiuiscere pensionem nullam sine nouo beneplacito Apost. Gambar. *de officio, & potest. Legati de latere lib.*6.*num.*483.*cum seqq.* Ego ipse *de Iure Ecclesiast. vniuerso lib.*3.*cap.*11. *num.*75. *in fine,*
24 quia † ratificatio actus nulli est noui actus celebratio Bart. *in l. ab emptione ff. de pactis,* Aretin. *cons.*128. *col.*2. *vers. Secunda species,* Menoch. *cons.*88. *num.*66. Surd. *decis.*70. *num.*14. & † sicut partes non possunt
25 nouam reseruare pensionem, ita nec poterunt nulliter reseruatam reuiuiscere, *ad l. qui res, § aream, ff. de solution. l. cùm ex causa, in fine, & l. fin. C. de remiss. pignor. l. eius qui, §. fin. ff. de iure fisci, cap. quæris, de consecrat. dist.*4. Surd. *cons.*145.*num.*14. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*962.*num* 34. Giurba *decis.*55.
26 *num.*16. quia † omnis forma & solemnitas, quæ interuenire debet in actu dum celebratur, interuenire pariter debet dum ratificatur, *l. si vt proponis, C. de pactis, l. doli, vers. Idemque est, ff. de nouat.* Bart. *in l. si filius, in fine, ff. de legat.*1. Menoch. *cons.*88. *n.*66. *& cons.*404.*num.*13.*& cons.*819. *num.*22. *& cons.*821. *num.*74. Surd. *decis.*70. *num.*14. *& cons.*28. *num.*120. Olas. *decis.*166.*num.*13. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*981.*num.*44 *& cap.*933.*num.*16. Cardin. Seraph. *decis.*1242. *num.*1.

27 Tertiò, respondetur tacitam ratificationem, & recessum à priori reclamatione nullum posse sortiri effectum, quamuis à facto ipsarum partium dependeret (quod omnino negamus,) quia reclamatio facta fuit iudicialiter per Notarium coram Ordinario, vnde ratificatio tacita non potest operari contra actum expressè impugnatum & reiectum, sed requiritur actus positiuus cõsensus expressi, iuxta doctrinã Bart. *in leg. procurator la* 2.§.1.*oppos.*1 *ff. rem ratam haberi,* vbi de recipiente pecuniam, qui non dicitur approbare contractum, quem expressè impugnauit, Bart. *cons.*101. *num.*12. Surd. *decis.*262. *num.*9. Ste-
28 phan. Gratian. *discept. forens. cap.*151.*num.*9.*&* 10. † Tum etiam, quia actus per instrumentum publicum gestus, non potest dissolui, nisi per aliud simile instrumentum, Bart. *in l. cùm de indebito, §. sed hoc, vers. Secundo nota, ff. de probat.* Bald. *cons.*120. *Proponitur, lib.*5. Azini. *de execut.* §.5.*cap.*42.*n.*7.*vers. At secus,* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*168.*num.*7.& ex-
29 pressè habetur *in Ord. Regia Lusit. lib.*3.*tit.*59.§.3. † Quorum omnium ratio est, quia omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap. omnis.*27.*quæst.*2.*cap. omnis res, de reg. Iuris, in decret.* cum aliis citatis me *Axiom.*199. *num.*8.

Fundamentum secundum, & principalius in hac 30
materia est, quia ad euitandas fraudes, & collusiones, quæ in ea interuenire solent, optimo iure stylus Romanæ Curiæ obtinuit in vim dicti decreti earundem litterarum, vt solutiones pensionis reseruatæ ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui probari non possint, nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici Notarij, & duorum saltem testium asserentium se vidisse patruum numerare pecunias, & nepotem eas ad se trahere: ita sæpissimè fuit tentum in Rota Romana, & signanter *in Bergonem. pensionis* 7. *Nouembris* 1625. *coram Reuerendissimo D. meo Coccino Decano, & in Parmen. pensionis* 27. *Ianuarij* 1627. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & in Ceruien pensionis* 22. *Martij* 1622. *coram Eminentissimo Cardinale Verospio.* † Aut 31
saltem requiritur fides Notarij, & præsentia testium asserentium in eorum præsentia factam fuisse solutionem, & pecunias pensionario consignatas, & traditas, quamuis ipse Notarius non vtatur verbo, *numerauit,* vt fuit resolutum ab eadem Rota *in Calagurritana pensionis* 17. *Iunij* 1624. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo,* vt refert D. Ioan. Franc. Ferentil. amicus noster *in annot. decis.*166.*Buratti ad n.*14.
† Et addit ipse Buratt. *d. decis.*156. *num.*6. *cum seqq.* 32
in pensionibus huiusmodi reseruatis in beneficio, & de consensu patrui ad fauorem nepotis fraudem de facili præsumi: quod etiam dixerat eadem Rot. *dec.*244. *num.*1. *&* 4. *part.*2. *diuers.*

Vnde, aliæ quietantiæ, & confessiones de recepto 33
præter illas, quæ fiunt per instrumenta publica Notariorum, & subscriptione testium, vt numero præcedenti faciendas esse dicebamus, non probant in fauorem eius, qui tenetur docere de vera, & reali solutione, Cardin. Seraph. *decis.*802.*num.*2.*cum seqq.* & ita in propriis terminis fuit decisum ab eadem Rot. *in Lucana pensionis* 27. *Nouembris* 1617. *coram R. P. D. meo Pirouano, & in Parmen. pensionis* 5. *Iunij* 1624. *coram R. P. D. Merlino,* confirmata 25. *Iunij* 1627. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo; & in Pisana pensionis* 20. *Nouembris,* 1628. *coram bonæ mem. Card. Virili,* quas decisiones refert, & sequitur D. Ioan. Francisc. Ferentil. *in annot. ad d. decis.* 156. *Buratt. lit. A.* † Nec similis confessio propter 34
collusionis suspicionem potest tertio præiudicare, prout generale est in omnibus confessionibus factis inter personas suspectas, vt pluribus comprobat Ant. Gab. *commun. tit. de actionib. concl.*5.*n.*23. Gama *Lusit. decis.*126.*num.*1. *& decis.*236. *num.*1. Gab. Pereira etiam *Lusit. decis.*107. *num.*2.

Et rationem præstat Buratt. *d. decis.*156.*n.*3. *cum* 35
seqq. quia modernus Titularis non est successor, nec habet causam à titulari, nec à pensionario, & ideo eius confessio ei præiudicare non potest, quia confessio vnius alteri non nocet, *l. duobus,* §.1. vbi Alex. & alij, *ff. de iureiur.* cum pluribus per Cephal. *cons.*101. *n.*9. Roland. *cons.*58.*n.*14. *vol.*2. Afflict. *decis.*245.*n.*11. Surd. *decis.*218.*n.*4. *cum seqq. & decis.*309. *n.*4. Menoch. *consil.*313.*n.*53. Stephan. Gratian. *dis-* 36
*cept. forens. cap.*448.*n* 39. Et hinc prouenit, quod dicit Flam. Paris. *de resignat. benefic. lib.*1.*q.*16.*vers. Et confessio,* videlicet, quòd confessio resignantis nõ nocet resignatario si venit alio iure, quàm resignantis.

Ex quibus clarè patet solutionem illam quatuor 37
millium, centum & sexaginta Regalium ab asserto pensionario confectam, vltra quam quòd non est perfecta ex dictis, non probare realitatem & effectuationem requisitam, vtpote quia licèt Notarius fidem

10 *Donatio Principis valet absque insinuatione.*
11 *Comitissa superiorem non recognoscens curatrix filiorum potest contrahere, & bona eorum absque decreto, & aliis solemnitatibus alienare.*
12 *Infamem aliquem in suum Consiliarum eligendo Princeps censetur in infamia dispensare.*
13 *Papa quando promouet ad Ordines, vel beneficia confert cuilibet, censetur cum ipso dispensare.*
14 *Papa si confert beneficium extero stante statuto, quòd exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.*
15 *Papa deputando executorem excommunicatum censetur illum dispensasse.*
16 *Simoniacus contractus solum Iuris positiui defectum continens, si cum Papa celebretur, censetur cum prohibitione dispensasse.*
17 *Testamentum factum per Principem absque Iuris solemnitatibus, valet.*
18 *Episcopus faciens constitutionem contra ludentes, ludendo cum illis censetur in sua constitutione dispensasse.*
19 *Donatio facta à patre filio cùm in sacris patriæ potestatis existeret, est nulla.*
20 *Pater potest filio donare causa study.*
21 *Donatio iurata facta à patre etiam sub eius potestate existente est valida.*
22 *Officium emptum à patre in personam fily non dicitur in patrimonio patris, nec imputatur in legitimam.*
23 *Officij pretium, seu æstimatio tanquam res merè proueniens ex facto patris conferri debet.*
24 *Officia Romanæ Curiæ in legitimam imputantur.*
25 *Reprobatur Nicol. de Vbaldis.*
26 *Officia modici valoris an imputentur in legitimam.*
27 *Libri empti à patre, & traditi filio, censentur donati, & non imputantur in legitimam, nisi constet de contraria voluntate patris.*
28 *Expensæ factæ à patre pro nuptiis filiorum, regulariter non imputantur, nisi iusserit imputari.*
29 *Legitima sicut à parentibus filiis debetur, ita à filys parentibus à lege defertur.*
30 *Legitima debetur matri de tempore mortis naturalis professi, sed contrarium verius num. 31. cum seqq.*
32 *Legitima non debetur filiis in vita parentum.*
33 *Legitima datur filiis ex bonis hæreditariis.*
34 *Monachus professus dicitur ciuiliter mortuus.*
35 *Respondetur ad fundamenta in contrariũ adducta.*

IOANNES obtinuit officium ex pecuniis paternis emptum, & à proprio patre, dum esset in eius potestate constitutus, sibi plura bona donata fuerunt, postmodum cogitans de ingressu Religionis, minimè seruata legis municipalis solemnitate requirentis in omni donatione, seu renuntiatione cum decreto irritante, vt contrahentes expresè iureiurando protestentur, & affirment donationes non esse fictas, seu simulatas, sed veras, & bona fide factas, quo liberiùs pauper pauperem Christum sequeretur, ac terrenis cogitationibus solutus, in de cœlestibus totus incumberet, legitimam, & dicta bona Principi suo renuntiauit. Ingresso deinde Religionem, ac facta professione, inter Principem & fratres Ioannis lis orta fuit super validitate dictæ renuntiationis, & an eius vigore Principi sint adiudicanda bona donata à patre eidem Ioanni, & legitimam non imputato pretio officij empti, nec dempta tertia parte eorum bonorum matri pro eius legitima applicanda à die professionis non expectata morte naturali dicti Ioannis.

Quatuor dubia inuoluit præsens inspectio.

Primum, vtrùm cogitans de ingressu Religionis, si velit bona sua renuntiare, teneatur seruare solemnitatem Concilij *sess. 25. de Regul. cap. 16.* & statuti secularis?

Secundum; an Princeps donatarius tacitè in donatione sibi facta videatur derogare solemnitati dicti statuti secularis?

Tertium, an officium emptum filio ex pecuniis paternis sit ei in legitimam imputandum?

Quartum, an tertia pars omnium bonorum Ioannis professi spectet ad eius matrem pro legitima à die professionis, & sic morte naturali professi non expectata?

DVBIVM I.

Vtrùm cogitans de ingressu Religionis si velit bona sua renuntiare, teneatur seruare solemnitatem Concilij Trident. sess. 25. de Regul. 16. *& statuti secularis?*

ANte habitus susceptionem, & nouiciatus ingressum, quamuis cogitet quis Religionem ingredi, dicitur merè secularis, & potest vti talis de suis bonis disponere renuntiando, donando, seu obligando, absque solemnitate Concil. Trident. *sess. 25. de Regul. cap. 16.* quia illud decretum expressè loquitur, in ingresso, siue in ingressa Religionem, donationem tempore nouitiatus faciente, nec potest talis donatio sic facta intuitu ingressus, dici facta in fraudem eiusdem Concilij, vtpote, quia huiusmodi præiudicio de Iure communi satis est succursum, eò quòd cùm talis donatio sit facta ob causam professionis, illa non sequuta donatio erit nulla, & ipso iure reuocabitur, vt considerat Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitr. casu 436. num. 9.* Tum etiam quia Axiomata, & vulgares Iuris regulæ, quòd de proximo accingendus habetur pro accincto, & ea quæ incontinenti fiunt censetur inesse, & aliæ similes, non adaptantur ad nostram materiam, in qua fictio & improprietas nihil operari potest, & requiritur vera in statu existentia, vt ex eo, vel secularis, aut Clericus quis habeatur, & ideo creandus de proximo Clericus non potest habere beneficium; nisi sit actu Clericus, quantumcumque incedat in habitu, & Tonsura, & promoueatur statim, vt per Felin. *in cap. cum adeò num. 4. & seq. de rescript.* quem refero *Axiom. 6. num. 6.* destinatum enim præcipuè in hac materia, non habetur pro impleto, & res non iudicatur ab eo, quod erit, sed ab eo quod est, vt dixi citato *Axiom. 6. num. 4.* vnde donationem, siue renunciationem factam per Ioannem nondum ingressum Religionem, intuitu tamen dicti ingressus sine solemnitate Concilij Trident. *dicto loco* esse validam resoluunt Mandos. *cons. 23. à n. 8. vol. 1.* Croufers. *in priuileg. Mendican. tit. 13. cap. 12. & 13.* Sorb. *in suis addit. ad compendium Mendicant. verb. nouitius, vers. Sed hîc sunt aliqua aduertenda*, Menoch. *d. casu 436. à num. 3. in addit.* Quarant. *in sum. Bullary verb. Monasteria & Conuentus, vers. Dubium illud.* Zanard. *in direct. Theolog. part. 2. cap. 17. vers. Primò si sit facta*, Vega *in sum. tom. 1. cap. 91. casu 4. & tom. 2. cap. 50. casu 3.* Aluar. Valasc. *de partition. cap. 16. num. 22. cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap. 9. num. 15.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 56. n. 8. & 9.* Megala *1. 2. lib. 2. cap. 27. num. 25. & 26.* Nald. *in sum. verb. Religiosus num. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 47. art. 8.* Steph. Gratian. *Marchia decis. 37.* Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. part. 4. §. 2. num. 22. ad fin.* Franc.

Franc.Molin.*de ritu nupt.lib.3.quæst.99. num.30.* Castill.*controuers.lib.1.de vsufructu cap.65.num.7.* Campan.*in diuers. Iuris Canon.rub.12. cap.3.n.17.* Gallet. *in margarita casuum conscient.verb.Religiosus,pag.226 col.1.& verb.nouitius* 1.Vgoli.*de potest.Episcopi c.20. §.7.num.1.* Armendar. *ad recop.legum Nauarræ lib.2. tit.18.l.7. de Religion. num.10.& 25.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. part.1. decis.295. ad fin.* Sanch *in præcepta Decalogi tom.2. lib.7. cap.5.n.4. cum seqq.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib.5. quæst.183.* Barthol. de Vecchis *in praxi seruandu in admittendis ad Religionis statum nouit. disput.8. dub.8. n.4.* Alexand. Peregrin. *in commen.ad constit. Cleric.Regul. part.2. c.1.lit. C.§.2.* vbi *in vers. Quinto,* refert ita declarasse sacram Congregationem, & sic censuit Rota Romana *in dicta Parmen.transactionis* infrà citanda, ex quo hæc sententia iam hodie non potest in dubium reuocari.

2 Quamuis contrarium, immo renunciationem, seu donationem factam ab existente adhuc in seculo, prætextu, & intuitu ingressus Religionis nullam, & inualidam esse absque solemnitate in illo decreto petita, teneant Nauar. *cons.7. & 8. de donat. in antiq.aliàs cons.81.& 82.de Regular.in nouis.* Fusc.*de visitat.lib.2.cap.18.n.37.* Rojas *in epit.success.cap.7.n.30. & 31.* Spin.*in speculo testam.glos.12.princ.n.5.* Gutier. *in repet. cap. quamuis pactum, de pactis lib.6. §. dum nuptui tradebatur, in fine,* Emman. Sà *verb. Religio num.5.* Cancer. *var.lib.2.cap.8.num.81.* Ceuall. *commun.contra commun.q.115.in fine,& quæst.121.n.4. & 5.* Molin.*de iustit. tract.2.disp.139. vers. Ambigat, & disp.149. vers. Quoad Ecclesiam, & disp.604. num.2.* Azor. *instit.moral.part.1.lib.13.cap.9.quæs.2.* Ludou. Miranda *in Manuali Prælat. tom 1. quæst.23. art.2.* Lessi. *de iustit.lib.2.cap.41. num.39. & 40.* Mari. Antonin. *var.resolut.lib.1.resol.vlt.casu 62.*

3 Quoad statutum seculare requirens in omni donatione, seu renunciatione cum decreto irritante, vt contrahentes expresè iureiurando protestentur, & affirment donationes non esse fictas, aut simulatas, seu dolosas, sed esse veras, & fieri bona fide; Dicendum Ioannem absque illius solemnitate donantem etiam prætextu ingressus in Religionem, dummodo eo tempore adhuc esset in seculo, inualidè donare, quia ex quo solemnitas illa adinuenta est ad euitandas fraudes, dicitur adhiberi ad publicam vtilitatem, Bald. *in cap.1. §.si quis per triginta.num.9. quòd si de feudo fuerit contr.inter dom.& agnat.* Corn.*consil. 135.num.24.* Vnde eius omissio multò magis vitiat contractum.Bart.*in l.si quis pro eo,num.8.ff.de fideiuss.* Bald.*cons.150.num.24.* Rot. *in Romana nullitatis obligationis 16.Ianuarij 1626.coram R.P.D.Duran.*

4 Non obstat si dicatur, quòd dicta solemnitas non requiritur in donatione facta ex causa ingressus Religionis. Quia hoc est verum in ea donatione, quę fit iuxta terminos Concilij, nempe à nouitio ante emissam professionem, in qua nō sunt adhibendæ solemnitates statuti secularis. Et ratio est, quia nouitius iuxta magis communem, & approbatam sententiam reputatur persona Ecclesiastica, *cap.Religioso, §.1.de sent.excom.lib.6.* Anchar.*cons.69.* Nauar.*cons.5.de foro comp.* Roder.Xuar. *alleg.10.num.29.* Dec.*cons.31.n.3. circa med.* Guzzin.*in tract.de defensione reorum tom.1. defens.20.cap.19.num.22.pag.650.* Nouar. *in practic. elect.var.fori sect.1. quæst.35.num.4.& 5.* Mar.Giurba *decisiuo 15. num.9.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.6. cap.10.num.10. cum seqq.* Scip.Rouit.*cons.96. ex n.6. tom.1.* plures per me *in tract. de iure Ecclesiast. vniuers.lib.2.cap.39.§.1.num.21.* quamuis enim à Monasterio exire possit, tamen id non debet in consideratione haberi, sed tantùm attendi debet status in quo reperitur nouitius tempore contractus, iuxta doctrinam Bart. *in l. Iulianus verum debitorem,in fine, ff.de condict.indeb.* Paul.de Castro *cons.433.n.3.vol.1.* Et facit text.optimus, & ibi glos. *in l.2. ff.de in diem addict.* Vnde vti persona Ecclesiastica interim in eius contractu non est adhibenda solemnitas statuti secularis, cui non subiicitur, sed solemnitas Iuris Canonici, iuxta doctrinam Abb. & Ioan. Andr. *in cap. Ecclesia S.Mariæ, de constit.* & in puncto Anchar.*in d.cons.65. num.6.* Vice versa autem in donatione facta ab eo, qui adhuc non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu, est adhibenda solemnitas legis, seu statuti secularis, maximè quando, vt hîc, donatio etiam facta fuit ad fauorem personæ secularis, quia illa dum non ingreditur est secularis, & ideo subiicitur secularibus. Vnde quamuis renunciatio dicti Ioannis facta ante ingressum Religionis, sequuto postea ingressu cum effectu, fortè non posset rescindi ex enormissima læsione si fuisset valida, iuxta superiùs dicta, tamen quia fuit nulla ex defectu dictæ solemnitatis, adeò vt nunquam fuerit in implicito statu validitatis, dubio procul dari potest de eius nullitate, quæ à principio adfuit, quæ ideo tractu temporis non conualescit, alioquin enim facta mentione ingressus Religionis passim fieret fraus statuto, quod ad euitandas fraudes emanauit: quod etiam videtur fuisse de mente S. Congregationis dum declarauit prædictam renunciationem non cōprehendi sub decreto Concilij *in d.cap.16.* & fuit similiter ita resolutum per Ror. *in vna Parmen. transactionis 20. Decembris 1627 coram R.P.D.Duran.*

DVBIVM II.

Vtrùm Princeps donatarius in donatione ei facta, & secum gesta, videatur tacitè derogare solemnitati dicti statuti?

Resoluimus suprà, & meritò, donationem huiusmodi fuisse nullam ex defectu dictæ solemnitatis; sed modò superest videndum, an Princeps donatarius videatur derogare huiusmodi solemnitati, eo quòd donatio, siue renunciatio secum gesta fuit? in quo dubio affirmatiuam partem teneo, & ad id, moueor, quia Princeps semper tacitè dispensare censetur circa solemnitates contractuum à se gestorum, vt per Card. Tusch.*pract.concl.lit.D.concl.216.n.164. & num.170.* Peregr. *de iure fisci lib.6. tit.1. num.37.* Marta *cons.63. num.7.* Salas *de legib. disp.14 sect.3. n.32. vers. Sed alia,* Bonac. *in simili tract. disp.1.q.1. punct.6. num.15.* quod quidem multis Doctorum resolutionibus confirmatur, quæ sigillatim referemus, videlicet, 5

Alexand *cons.pen.in 1.dub lib.5.* ait, quòd Princeps instituendo spurium, censetur eum habilitare, quam sententiam admittit Marta *cons.8.num.35.* in Principe supremo habente potestatem legitimandi, & non recognoscente superiorem. 6

Bald. *cons.456.Recolo, in num.3.lib.5.* quem refert & sequitur Petra *de potest. Princip. cap.24. num.217.* vbi quòd Princeps donando suæ concubinæ censetur dispensare cum prohibitione *l.fin.ff.ex quibus causis mai.* 7

Lambertengh. *in tract. de contractib. eorum, in fine, num.49.& 95.pag.450.* qui loquitur in contractu celebrato cum fisco, & resoluit valere absque solemnitate statuti. 8

Lancel.Gallia *cons.97. n.29. & 30.* qui loquitur in contractu celebrato cum aliqua Vniuersitate, qui non subiicitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Vniuersitatem facto. 9

Petra

10 Petra *de potest. Princip. cap.4. num.15.& 15.* vbi tenet, quòd donatio Principis valet, absque insinuatione.

11 Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.3. tit.10.n.52.* qui loquitur de Comitissa, quæ est curatrix filiorum, & in suo Comitatu Superiorem non habet, quòd possit contrahere, & bona eorum, absque decreto, & aliis solemnitatibus alienare.

12 Carol. de Grassis *de effectib. clericat. effectu 4. n.285.* vbi quòd Princeps eligendo in suum Consiliarium aliquem infamem, censetur cum infamia dispensare.

13 Menoch. *de præsumpt. lib.2. præs.20. num.14.& 15.* quem refert & sequitur Carol. de Grassis *d. effectu 4. à num.283. cum seqq.* vbi quòd quando Pontifex promouet ad Ordines, vel beneficia confert cuilibet spurio, vel incapaci, censetur cum ipso dispensare super incapacitate, vel defectu impediente promotionem.

14 Ioseph. Sesse *Aragon. dec.294. num.8. & 9.* vbi ait quòd si Pontifex confert beneficium extero, stante statuto, quòd exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.

15 Maur. sen. *alleg.46. n.6. part.2.* vbi quòd Papa deputando executorem excommunicatum, censetur eum absoluisse, & in excommunicatione dispensasse, plura etiam ad hoc cumulat Gironda *de priu. exempt. num.726. cum seqq.*

16 Less. *de iustit. lib.2. cap.35. dub.5.* Menoch. *d. lib.2. præs.20. n.12.* Salas *de leg. disp.14. sect.2. n.21. vers. Rectè autem*, Bonac. *tract. de Simonia disp.1. q.6. n.8.* vbi resoluit, quòd si à Pontifice celebretur aliquis contractus simoniacus solum Iuris positiui defectum continens, censetur cum prohibitione dispensasse.

17 Castro *in opere morali tom.1. tract.3. disp.1. punct.24. num.8.* vbi resoluit valere testamentum factum per Principem, absque Iuris solemnitate, quia censetur solemnitatibus derogasse.

18 Bonacina *de legib. disp.1. quæst.1. punct.6. n.15.* Salas *d. disp.14. sect.3. num.34. vers. Sententia vtriusque rationis*, Castro *d. tract.3. disp.1. punct.24. n.7.* qui resoluunt Episcopum facientem constitutionem contra ludentes, ludendo cum illis censeri in sua constitutione dispensasse.

19 Vnde nullitas illa sanata videtur, ac proinde renunciatio præfata ob defectum dictæ solemnitatis ex tacita Principis permissione valida debet censeri. Non obstat quòd ea bona donata, seu renuntiata peruenerunt ad dictum Ioannem ex donatione sibi facta ab eius patre dum in Sacris patriæ potestatis constitutus esset, quæ ob id inualida fuit, ad *l. donationes quas parentes, C. de donat. inter, l.2. & ibi gl. C. de inoffic. donat. l. cùm de bonis, C. de donat. l. si donatione, C. de collat. l. cùm oportet, §. sin autem, C. de bonis, quæ liber. leg.3. verb. no valdria, ti.4. part.5.* vbi Greg. *glos.1. l.4. tit.15. part.6.* Paris. *cons.16. n.19. vol.2.* Corn. *cons.199. col.21. vol.2. & consil.238. volum.3.* Duen. *reg.223. in princ.* Anton. Gom. *ad l.17. Tauri num.4.* & ibi Tell. Fernandez *num.1.* Castill. *gloss.1.* Ascan. Clemens *de patria potest. cap.6. effectu 10. n.24.* Mozz. *de contract. tit. de donation. §. de personis inter*, &c. *num.11.* Matiens. *l.1. glos.3. num.1. tit.6. lib.5. noua Recop.* Montealegre *in praxi ciuili lib.2. cap.1. §.34. num.1.* † Quia

20 respondetur dupliciter, & primò donationem illam fuisse factam à patre filio causa studij, vnde validam esse tenent *d. leg.3. tit.4. part.5. circa fin.* & ibi Greg. *verb. no valdria*, D. Barbos. *in l.1. ff. soluto matr. part.7. à num.29. & n.35.* Rebuff. *in tract. de priuileg. schol. priuil.60.* Horat. Luc. *eod. tract. priuil.22.* Ioan. Garc. *de expens. cap.4. num.1.* Paschal. *de virib. patriæ potest. part.1. cap.4. num.33.* Perez ad Segutam *in l. vnum ex familia §. sed si fundum num.131. ff. de leg.2.* Tello Fernandez *l.17. Tauri num.113.* Mozz. *de contract. tit. de donation. §. de personis inter quas, &c. num.18.* Mendez de Castro *in l. cum oportet, part.4. num.174. C. de bonis quæ lib.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. p.2. lib.13. tit.14. num.3.* † Ac filio acquiri talium bonorum dominium, si habuerit effectiuam & realem 21
illorum traditionem, resoluunt Greg. *d. leg.3. verb. no valdria*, Duen. *d. reg.223. n.5. in fine*, Anton. Gom. *d. leg.17. Tauri num.8.* Castill. *ibid. n.37.* & Tello Fernandez *num.89.* Secundò respondetur donationem illam fuisse iuratam, quo casu iuramentum per se solum sufficiens est ad transferendum dominium irreuocabile in donatarium, secundùm Alex. *cons.8. num.19. lib.1. & cons.25. num.15. & 77. lib.1.* Anton. Capic. *decis.56. num.2.* Palat. Rube. *in rub. de donat. inter virum, §.1. num.6.* Roder. Xuer. *in l.9. tit.11. lib.1. fori*, Clar. *§. donatio, quæst.8. in fine*, Segura *in repet. l. Imperator 50. n.85. ff. ad Trebell. & in l.1. §. si vir, n.140. ff. de acquir. possess. & in l. vnum ex familia, §. sed si fundum num.133. ff. de legat.2.* Couar. *in cap. quamuis pactum, part.3. §.1. num.5. de pactis lib.6.* Seraph. *de priuilegiis iuram. priuil.72. num.1.* & ibi eius additionator Martinus Benekendirfius *n.2.* Gutier. *de iuram. confirmat. part.1. c.4. n.4.* Angul. *de meliorat. l.1. glos.8. n.2. tit.6. lib.5. noua Recop.* Thesaur. *decis.32. num.10.* Ceuall. *commun. contra commun. quæst.11. num.2.*

DVBIVM III.

Vtrùm officium emptum filio ex pecuniis paternis, sit ei in legitimam imputandum?

QVamuis officium ipsum emptum à patre in personam filij tanquam quid merè personale, & consistens independenter in persona filij, & illius idoneitatem, & commodum respexerit Princeps in concedendo, non dicatur in patrimonio patris, *l. Lucius la 1. ff. de legat.2. l. fideicom. §. si seruo, ff. de legat.3.* & notant. Ias. *in l. omnimodo, §. imputari, num.1. C. de inoff. testam. & l. illud, num.5. vers. Vel potest, C. de collat.* Anton. Gom. *l.29. Tauri num.21. in princ.* Et consequenter in eiusdem filij legitimam non imputetur, vt per Bart. *in l.1. §. nec castrense, num.4. ff. de collation.* Vasquez *de success. creat. §.30. n.214.* Grass. *§. legitima, quæst.26. num.4.* Anton. Gomez *citato loco*. 22

Nihilominus tamen pretium illius, seu æstimatio tanquam res merè proueniens ex facto patris conferri debet, & imputari in legitimam licèt officium non sit ad hæredes transmissibile, quia saltem est alienabile, vt est text. *in d. §. imputari*, & ibi notant omnes Doctores, & *in l. illud, C. de collation.* Bart. *in d. l.1. §. nec castrense, num.4. vers. Quædam est malitia, ff. eodem*, Rip. *in l. in quartam num.163. ff. ad legem Falcid.* & Fiumaggiol. *num.463.* Bec. *cons.10. num.29. lib.1.* Vasquez *d. §.30. num.218.* Couar. *var. lib.3. c.19. n.6.* Tello Fernandez *in l.29. Tauri num.12.* & *ibidem* Anton. Gomez *num.21.* Gama *Lusit. dec.29. n.3.* Gutier. *in pract. lib.2. quæst.64. num.5.* Giouagnon. *cons.94. num.27. lib.1.* iunctis traditis per Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.1. alleg.59. num.1.* † Et de officiis Romanæ Curiæ, quæ licèt non transmittantur ad hæredes, ex quo tamen possunt mediante resignatione in manibus Papæ in alios vendi, quod in legitimam imputentur, dixit Castren. *in d. §. imputari n.5.* Ias. *n.3. & in d. l. illud num.6.* Rip. *in d. l. in quartam, n.163. cum seqq.* Gama *d. decis.29. n.3.* Anton. Gomez, Vasquez, Tello Fernandez, & Fiumaggiol *in locis præallegatis*. 23 24

Et licèt Nicol. de Vbaldis *de success. ab intest. par.1. num.31.* in contrariam opinionem inclinauerit, ea motus 25

motus ratione, quòd pro validitate alienationis huiusmodi officiorum requiritur licentia Papæ, quia in illius manibus debent resignari, & quod pendet à voluntate Principis, impossibile reputatur, *l. apud Iulianum, §. constat. ff. de legat.* 1. Attamen communiter a Doctoribus hæc opinio reprobatur, vt per Ias. *in d. l. illud num.* 6. Rip. *in d. l. in quartam, num.* 164. Vasquez *d. §.* 30. *num.* 218. Gutier. *d. num.* 5. *vers. Et hæc est*, & requiritur quidem licentia Principis, sed cùm de facili concedatur, alienatio impossibilis non reputatur, vt per Ias. & cæteros suprà citatos.

26 Non obstat Doctores prædictos loqui in officio modici valoris, & in quibus affectio Principis, & industria, ac idoneitas personæ, in cuius caput emittur, non consueuit ita sedulò inquiri: vnde secus videtur dicendum in officio magni valoris, & cuius conspicuum est munus, ac in admittenda illius venditione, seu resignatione Princeps non ita facilis esse consueuit, vt per hanc rationem quòd officium Clericatus Cameræ, & Auditoratus non imputetur in legitimam, tradi Fiummaggiol. *in d. l. in quartam num.* 468. Quoniam vltra quòd posset dubitari an id procedat in ipso solummodo officio, seu eius titulo; an autem vendicet etiam sibi locum in illius pretio, seu æstimatione, respondetur ad præsentem casum non applicari rationem illam Fiumaggiol. & aliorum *in d. l. in quartam, & in d. §. imputari*, an scilicet Princeps de facili assentiat huiusmodi officiorum venditionibus, quia de facto iam consensit, & admisit venditionem factam, & ideo nulla subest causa, vel æquitas ob quam prædictum pretium non imputetur in legitimam, alioquin pater illusus fuisset si filius officium eius pecuniis emptum abdicasset à se, & tamen idem filius lucraretur illius æstimationem, hincque notabilis resultaret inæqualitas inter filios, quod in hac materia multum animaduertunt Doctores, ex Bart. *in l.* 1. *§. nec castrense. n.* 11. *vers. Fallit in tribus, ff. de collation.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 30. *num.* 12. † Et demum cessit difficultas, quia opinio illa Fiumaggiol. & quotquot

27 possent allegari, non est admittenda quoties in contrarium apparet de voluntate soluentis, quod non intellexerit donare; quemadmodum licet regulariter libri empti à patre, & traditi filio, censeantur donati, ne imputentur in legitimam, tamen si constet de voluntate patris, quòd non intellexerit donare, tunc quidem imputantur. Dec. *in l. si donationem.* 41. *vers. Et limitatur, C. de collat.* cum aliis per Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 30. *num.* 16. *&* 20. Nec non †

28 expensæ factæ à patre pro nuptiis filiorum regulariter quidem non imputantur, attamen secus est si ipse iussit imputari, Bald. *in l. filiæ cuius num.* 14. *C. famil. hercisc.* Pereg. *consl.* 91. *num.* 3. *in fine, lib.* 3. & aliàs passim.

DVBIVM IV.

Vtrùm tertia pars omnium bonorum Ioannis professi spectet ad eius matrem pro legitima à die professionis, & sic morte naturali professi non expectata?

29 Sicut à parentibus legitima filiis debetur, ita à filiis parentibus à lege defertur, *l. nam etsi parentibus, ff. de inoffic. testam. scripto, ff. vnde liberi, l. omnimodo, C. de inoffic. testam.* Seraphin. *decis.* 1365. *num.* 1. Vnde succedit controuersa quæstio a quo tempore matri legitima debeatur à Ioanne eius filio professo? in qua non desunt infiniti prope sustinentes vtramque respectiuè opinionem.

30 Nam quòd legitima debeatur matri de tempore mortis naturalis professi, expressè tenuerũt Accurs. *in auth. si qua mulier, C. de sacros. Eccles.* & eum eo omnes Legistæ in eadem *Auth.* Pinel. *in l.* 1. *num.* 50. *p.* 1. *C. de bonis matern.* Bec. *cons.* 34. *n.* 18. Surd. *cons.* 238. *num.* 10. *& de alimentis tit.* 1. *quæst.* 29. *num.* 7. Turret. *cons.* 89. *lib.* 2. Bened. Ægid. *in l.* 1. *C. de sacros. Eccles. part.* 4. *§.* 2. *num.* 8. Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, in verb. mortuo itaque testatore il.* 1. *num.* 299. Gutier. *Canon. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 75. *&* 93. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 102. *num.* 2. *&* 3. Melch. Phœbos *Lusit. decis.* 13. *num.* 16. *tom.* 1. apud quos infiniti eiusdem opinionis referuntur: & eandem opinionem multi ex Canonistis sequuti sunt, nempe Butr. *in cap. in præsentia num.* 29. Deci *n.* 67. *de probat.* Calder. *in cap. si pater, in fine, de testam.* Ioan. de Anania *in cap.* 2. *num.* 16. *de delict. puerorum.*

Cæterùm, quod legitima debeatur matri à die 31 emissæ professionis, morte professi non expectata, sustinent glos. *verb. paterna*, & Anchar. *num.* 4. *vers. Si autem impubes*, Butr. *num.* 5. *in cap. cùm simus, de Regular glos. verb. mota, in cap. transmissa, qui filij sint leg.* Abb. *in cap. in præsentia num.* 59. *de probat.* Cou. *in cap.* 2. *num.* 7. *de testam.* Azeued. *leg.* 1. *n.* 45. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ Recop.* Fachin. *controuers. lib.* 6. *cap.* 13. Honded. *cons.* 60. *num.* 19. *& seq. lib.* 2. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 8. Sanch. *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. Rot. *in Tridentina legitimæ* 3. *Ianuarij* 1607. *coram Ortembergo, & in Nouarien. legitimæ* 3. *Decembris* 1627. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Mouentur posterioris sententiæ Auctores multis, 32 sed tribus potissimùm fundamentis; Primò, quia expressè videtur determinatum *in d. cap. cùm simus*, dum filius patre iam professo admittitur ad postulanda bona, quæ sibi ex successione paterna prouenuint. Secundò, quia id ipsum colligitur ex *auth. de Monachis, §. si quis autem vers. Si verò filios*, vbi indicatur statim à professione deberi legitimam, nec mortem expectandam, ibi, *Nihilominus quarta debeatur filijs*, &c. Tertiò, quia licet legitima non debeatur filiis in vita parentum, *l.* 1. *§. largius, ff. de success. edicto*, Bart. *in l. si quis legatum, §. fi. ff. de falsis, & in l. fin. n.* 2. *ff. de liber. agnosc.* Segura *in repet. l.* 3. *§. fin. ff. de liber. & posthum.* Tello Fernandez *in l.* 13. *Tauri n.* 11. Molchq. *de diuis. bonorum lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. Caualcan. *decis.* 172. *num.* 15. Paschal. *de viribus patriæ potestatis part.* 2. *cap.* 4. *num.* 20. Angul. *de meliorationi. l.* 2. *glos.* 2. *num.* 7. *tit.* 6. *lib.* 5. *nouæ Recop.* Menoch *cons.* 77. *n.* 6. *vol.* 1. Castill *controuers. lib.* 1. *de vsufructu cap.* 64. *num.* 11. † quia illa datur filius ex bonis hæreditatis, 33 *l. scimus, §. repletionem, C de inoff. testam. l. non amplius, §. fin. ff. de legat.* 1. Matienl. *l.* 4. *glos.* 1. *num.* 3. *in fine, tit.* 6. *lib.* 5. *nouæ Recop.* & in vita parentum eius hæreditas esse non potest. *l.* 1. *ff. de hæred. vel act. vend. l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred.* Anton. Mangil. *de imputation. quæst.* 91. *n.* 11. *& quæst.* 181. *num.* 5. † Nihilominus tamen in hoc casu mors ciuilis, quæ per 34 professionem Monacho euenit, dicatur ciuiliter mortuus, *cap. placuit* 16. *quæst.* 1. Pereg. *de iure fisci lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 12. Card. Tusch. *pract. concl. lit. M. concl.* 391. *per tot.* Ego ipse *in locis commun. argument. Iuris loco* 74. *num.* 6. habet eundem effectum, quem habet mors naturalis, ad notata per me *d. loco* 74. *num.* 1.

Qua posteriori opinione vti veriori & æquiori 35 retenta, ac per sacram Rotam firmata non obstant fundamenta prioris sententiæ, quibus responsionem præstat Honded. *d. cons.* 60. *num.* 24. *lib.* 2. quam reassumpsit a Gozadin. *cons.* 41. *num.* 1. et scilicet locum habere possint quando mors ciuilis non habet eundem effectum, prout habet mors naturalis, quia bona non acquiruntur hæredi, donec viuit Monachus,

sed

sed Monasterium illa possidet, & per consequens etiam Monachus possidet in communi; sed quando bona fuerunt acquisita hæredi, qui illa possidet ac si testator mortuus esset, quo casu mors ciuilis habet eundem effectum, quem habet naturalis, & tunc omnes effectus mortis naturalis consequuntur, prout sunt solutiones legatorum, detractiones legitimæ, & Trebellianicæ, æris alieni, & similium, quæ contingunt quando bona transeunt ad hęredem per effectum mortis naturalis.

Toletana Maioratus.

Masculorum repetita vocatio in maioratus institutione, an excludat masculos ex fœminis, & exinde præsumatur animus conseruandæ agnationis? & alia in materia maioratuum vtilissima.

VOTVM VII.

1 *Eligendi facultas quando est restricta ad tempus mortis, potest eligens in vita, vsque ad mortem semel atque etiam pluries variare.*
2 *Nominare in maioratibus electiuis, quamuis sit præcisa obligatio, est tamen actus de se facultatiuus.*
3 *Præbendarum collationes donationes appellantur.*
4 *Conditio posita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam est valida, & intelligi debet accedente Pontificis dispensatione.*
5 *Conditio ducendi consanguineam etiam secundo gradu consanguinitatis coniunctam, est valida.*
6 *Dispensationem impetrare qui grauatur, tenetur illam petere, & solicitare.*
7 *Conditio mixta habetur pro impleta, quoties non potest impleri per factum eius in cuius persona impleri debet.*
8 *Conditio imposita nubēdi Petro, habetur pro impleta, si Petrus priùs cum alia matrimoniū contraxisset.*
9 *Conditio habetur pro impleta quando mulieri fuit iniunctum per præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium.*
10 *Nepotes non veniunt quoties vocantur filij primogeniti masculi, quia hæc vocatio restringitur ad filios immediatos primi gradus.*
11 *Masculorum appellatione comprehenduntur masculi ex fœminis.*
12 *Agnationis conseruandæ animus non præsumitur ex masculorum vocatione.*
13 *Masculinitatis repetitio in eadem oratione masculos ex fœminis excludit.*
14 *Verba geminata plurimum operantur, & inducunt enixam esse disponentis voluntatem.*
15 *Mutato sexu non mutatur ratio exclusiua.*
16 *Matre exclusa exclusi videntur omnes cognati, qui veniunt à persona matris.*
17 *Auia exclusa, à qua linea incipit, tota pariter linea exclusa censetur.*
18 *Persona vna exclusa omnes eius descendentes exclusi censentur.*
19 *Fœmina, quæ nō potest succedere, nec etiam filij eius ex persona ipsius, possunt deducere ius succedēdi.*
20 *Intelligitur locus Ludouic. Molinæ.*
21 *Masculorum appellatione quando fuit considerata agnationis conseruatio non censentur comprehendi masculi ex fœminis descendentes.*
22 *Agnationis conseruandæ animus præsumitur quando post repetitam masculinitatis mentionem, nulla fœminarum habita fuit mentio.*
23 *Masculorum vocatio non fit alia ratione, nisi pro conseruandis bonis in agnatione.*
24 *Adducitur elegans doctrina Ludouici Molinæ.*
25 *Agnationis conseruandæ ratio censetur habita ex sola masculorum vocatione.*
26 *Maioratus possessor quomodo possit successorem designare, ostenditur.*
27 *Sententia lata contra maioratus possessorem successoribus etiam non citatis præiudicat, nisi constet de dolo, collusione, vel fraude.*
28 *Maioratus plures insimul possideri possunt secundum Hispaniæ consuetudinem.*
29 *Filij non consentientibus non possunt eorum legitimæ annexari maioratui.*
30 *Parentes sunt debitores filijs in suis legitimis.*
31 *Grauamen omne legitimæ filiorum per parentes imposito ministerio legis tollitur.*
32 *Maioratus potest super legitima filiorum institui competentibus alimentis illis relictis, vel consensum præstantibus.*

PETRVS & Francisca matrimonialiter ad inuicem coniuncti maioratum in vna scriptura instituerunt, illa conditione, vt in eo succederet vnus ex suis filiis masculis, quem superstes tempore mortis elegerit, pro eo scilicet filio, & descendentibus exinde filiis primogenitis masculis qui ducere teneantur vnam ex consanguineis. Petrus superstes elegit Antonium eius filium, ex Antonio nascitur Augustinus, ex Augustino Ioannes, qui cùm filios non suscepisset, ad successionem huius maioratus concurrunt modò Philippus, & Iacobus, primus vti descendens ex masculis à dicto Petro, secundus verò ex filia Antonij. Quæritur quis ex his potius ius habeat.

Non dubitatur an illa clausula, *quem superstes tempore mortis elegerit*, sit restricta ad tempus mortis, itavt eligens in vita, possit, vsque ad mortem semel, atque etiam pluries variare, de quo vide Tiraq. *in l. boues, §. hoc sermone, limit.* 15. *num.* 9. *ff. de verb. signif.* Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 23. *cum seqq.* alt. Molin. *de instit. disp.* 593. *à princ.* Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 1. *interp.* 1. *dub.* 5. *solut.* 3. *ex num.* 1. Mieres *de maioratu part.* 1. *quæst.* 48. *num.* 178. *in noua impres.* Cald. Pereira *de nomin. emphyt. quæst.* 10. *n.* 83. *& de potest. eligen. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 2. Valasc. *consf.* 102. *num.* 15. *&* 23. Flores de Mena *var. lib.* 3. *quæst.* 22. *n.* 15. Thom. Valasc *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 61. *à n.* 6. Paz *de tenuta cap.* 34. *num.* 62. vbi etiam quid si electio facta fuerit per viam donationis inter viuos, seu per alium quemcumque contractum? & quid post traditum dominium rei electæ? 1

Nec etiam circa aliam claus. ibi, *vnus ex suis filijs*, &c. dubitatur de potiori iure vnius filij maioris, qui prætermissus fuit, & alius minor nominatus, quia nominare in maioratibus electiuis, quamuis sit pręcisa obligatio, est tamen ita actus de se facultatiuus, vt nominatio facta magis ad fauorem vnius, quam alterius sit mera gratia, & donatio, vbi enim quis potest adimere, & non adimit, censetur dare, *l.* 1. *§. sciendum, ff. de legat.* 3. *l. cùm hic status, ff. de donat. inter virum*, Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 11. *cum seqq.* vbi ait, quòd † eadem ratione præbendarum collationes donationes appellantur, alt. Molin. *de instit. tom.* 2. *disp.* 592. *num.* 5. *vers. Et aduersus*, Fusar. *de subst. quæst.* 511. *num.* 1. *cum seqq.* 2 3

Nec pariter dubitatur de validitate alterius clausulæ, quòd teneantur vnam ex consanguineis ducere, qui in hoc maioratu succedent, quia cōditio illa posita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consan- 4

conſanguineam,eſt valida, & intelligi debet accedente Pontificis diſpenſatione,vt per Emman. Coſta *lib.1.ſelect.cap.8.num.14.* Sfort. Odd.*conſ.52.per tot.*Molin *de primog.lib.2. cap.13. num.7. & in addit. ad finem operis c.13.n.11.* Gutier.*canon.lib.1.c.22.n.23.& conſ.18.n.6.&7.*latè Caſtill *controu.lib.3.c.7.ex n.42.* qui tres vltimo loco citato aiunt valere conditionem,licèt abſit clauſ.*Si Papa diſpenſauerit*,quia ea ſubintelligitur ſemper tacitè poſita tanquam neceſſaria, & ſine qua conſanguinei contrahere non
5 poterunt.†Et hoc adeò verum eſt,vt procedat,etiã ſi conditio ſit expreſsè poſita inter conſanguineos ſecundo gradu conſanguinitatis coniuncto, Sanch. *de matrim.lib.5.diſp.5.num.19.20.& 21.*Molin.*de Iuſtit.tom.2.diſp.613.per tot.* Caſtill *d.lib.3.cap.7.à nu.*
6 45.† Et cui imponitur grauamen impetrandi diſpenſationem,tenetur illam petere,& ſolicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamuis difficile eſſet illam obtinere, quia alias non excuſaretur,Bald.*conſ.393.num.3.lib.2.*Paul.de Caſtro *conſil.433.num.1.lib.1.* Mieres *de maioratu part.4. quæſt.4.num.10.& 20.*Gutier *conſ.18.num.9.* Sanch *d.lib.5.diſp.5.num.12.*Caſtill.*d.lib.3.diſp.7. num.21.& 22.*

7 Si verò nulla ſit conſanguinea cum qua contrahere valeat,vel ſi adſit,nolit matrimonio copulari, tunc conditio habenda eſt pro adimpleta,nam conditio mixta habetur pro impleta, quoties non poteſt impleri per factum eius, in cuius perſona impleri debet,*l.ſi Titius 14.l. Iure Ciuili 24.l. in teſtam. 11.ff.de condit.& demonſt.l.qui concubinam, §.vxori,ff. de legat.3.l. Mæuia,in princip.ff.de annuis legat.*Menoc. *illuſtr.lib.3.c.93.num.3.& n.5.* Vbi ſubiicit rationem vulgarem, quòd quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri,quia fortè ille,cui debet nubere,poſſet hoc facere malitiosè, vt illa perderet hæreditatem nulla ſubſiſtente iuſta cauſa; idcirco lex vult,quòd tunc conditio habeatur pro impleta, *l.1. C.de his,quæ ſub modo*,ibi,*ſed ſi per te non ſtat quominus voluntati teſtatoris pareas, ſed per eum cui nubere iuſſa es, quominus id,quod tibi relictum eſt,obtineas,non oberit,l.ſi poſt diem §. item ſi quæ,ff. quando dies legati*
8 *cedat,l.teſtam.31.ff.de condit. inſtit.* † Quorũ Iurium auctoritate reſoluunt communiter Doctores mulierem, cui fuit conditio impoſita nubendi Petro, ſuccedere ac ſi illi nupſiſſet,ſi Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, cùm eo ipſo conditio habeatur pro impleta, ita in ſpecie tradunt Socin. *in l.in teſtam.la 2.n.2.& ff.de condit.& demonſt.* Guill. Bened.*in c.Raimuntius,verb.cuidam Petro tradiderunt, n.3.* Simon de Prætis egregiè hoc probans *de interpret.vlt.volunt.lib.4.interp.1.dub.12.n.69.& interp.2. dub.1.num.7.*Ioan.Bapt.Plot.*inter conſilia matrim.diuerſ. conſ.87.num.8.* Menoch. *de præſumpt.lib.4.præſ. 183.num.25.&conſ.146.num.31.verſ.Secundus eſt caſus*,latè Galganet.*de condit.part.2. cap.1.quæſ.29.n.7. &8.*Molin.*de primog.lib.2.cap.13.num.20.*alt.Molin. *tract.2.diſp.206.verſ.Quando legatum,& diſp.613.n.4.* Sanch.*de matrim.lib.1.diſp.33. num.8.& 20.* Cardin. Mantic.*de coniect.vlt.volunt.lib.11.tit.8.nu.17.* Idem
9 † quando mulieri fuit iniunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum ſtetit quominus contraheretur matrimonium, quia conditio habetur pro impleta,&mulier poteſt cum alio contrahere matrimonium,& conſequitur legatum,ſeu hæreditatem,reſoluunt Socin. *in d.l. in teſtamento la 2.n. 11.*Plot.*d.conſ.87.num.18.*Menoch. *d.præſ.183.num. 38.*Sanch.*d.lib.1.diſp.33.num.18. verſ. Quartum dubium*, Galganet.*d.part.1.cap.8.n.10. & 21.*

10 Et quatenus in dicta inſtitutione vocantur filij primogeniti maſculi,vocatio hæc reſtringitur ad filios immediatos primi gradus, ſi adſint, & in hoc caſu nepotes non veniunt,iuxta ſingularem doctrinam Bald.*in l.inteſtato, de ſuis, & leg.hæred.* quæ loquitur in maioratibus vbi vocatur filius primogenitus quam Baldi traditionem probarunt, ibi, Fulgoſ.Corn.& Paul.de Caſtro,Tiraq.*de primog.q.40.n. 219.*Coſta.*in tract.de maiorat.part.1.num.8.&part.2. num.9.verſ. Confirmatur hoc argumentum*, vbi ait, receptius approbari,ſequitur Mandel. Alba *conſ.60.n. 5.*vbi dicit,hoc fundamentum eſſe communiter approbatum,latè probat Alexand.*conſ.4.num.9.& per tot.lib.4.*pulchrè Bellon.*conſ.50.num.3.* Peregr.*de fideicommiſſ.art.2.num.44.in fine,verſ.Hæc verò concluſio non procederet*,Baiet.*conſ.140.num.2.*Cou.*practic. cap.vlt.num.4.verſ. Quintò idem erit*, Card. Mantic. *de coniect.vltim.volunt. lib.8.tit.9. num.11.* Raudenſ. *de analogis in append.part.1.num.56.& 66.* Menoch. *conſ.215.num.232.lib.2.*

Tota igitur difficultas in eo conſiſtit, an repeti- 11
tio maſculinitatis, de qua in dicta inſtitutione, excludat maſculos ex fœmina,& ſic Iacobum,qui deſcendit ex filia Antonij. Et videtur dicendum non excludere,quia maſculorum appellatione comprehenduntur maſculi ex fœminis,*cap.1.de eo,qui ſibi,& hæred.ſuis,auth.de hæred.ab inteſt.venient.§.1.& 1.§.itẽ vetuſtas,Inſtit.de hæred.quæ ab int.*Fulgoſ.*conſ.85.n.1.* Alciat.*in l.Gallus,§.nunc de lege,n.28.ff.de lib.& poſth.* & *ibi* Claud.de Seyſel *n.14.* Paul.*in l.1. num.3. & 6. C.de condit.inſert.& ibi* Corn.*ex num.19.* Guid.Papæ *conſ.612.n.3.*Bero.*conſ.120.num.54.& conſ.22.nu.11. vol.2.*Socin.iun *conſ.2.num.11.& 13.vol.3.*Roland. *conſ.73.num.14.& 15.vol.3.* Alciat. *conſ.15.n.1.lib.8. & conſ.104.num.1.lib.9.*Baëç.*de non meliorandis filiabus cap.6.num.36.&39.*Cardin.Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.8.tit.18. num.16.* Alba. *conſ.86.num.4. & 5.lib.1.conſ.87.num.4.eodem lib.* Gam. *Luſit.deciſ. 264.*Emman.Coſta *de patruo,& nepote part.3. nu.43. &45.verſ.Verum*,Sim.de Prætis *de interp.vlt.volunt. lib.3.interp.3.dub.1.ſolut.11.num.7.& 24.*Pereg.*de fideicom.art.26.num.1.&.2.* Roſental.*de feudis part.1. cap.7.quæſ.36.num.9.* Menoch. *conſ.802.num.32.cum ſeqq. & conſ.930. num.10.* Surd.*conſ.308.lib.3.* Alex. Raudenſ.*de analog.lib.1.cap.15.num.15.* Anton.Fab. *de erroribus pragmatic. decad.28. errore 8.* Et in ſpecie de ſucceſſione maioratus agentes,ita obſeruãt Ruin. *conſ.120.num.8.lib.4.* Alciat. *conſ.1.& 4.lib.8.* Molin. *de primog.lib.3.cap.5.nu.48.* Mieres *de maioratu part. 2.quæſt.50.num.50.*vbi aſſerit id eſſe receptiſſimum, Auendan.*in l.40.Tauri gloſ.9. num.74. & 75.* Valaſc. *de iure emphyt.lib.1.quæſt.41. num.5.* Cald. Pereira *de nomin.emphyt.quæſt.17.num.51.*Anton.Fab.*in ſuo Codice lib.6.tit.16. de verb.ſignif.definit.1. & 2.*

Ratio eſt, quia excluſio in hoc caſu locum habe- 12
ret,quando in inſtitutione conſiderata fuiſſet agnationis conſeruatio,ex adductis infrà *num.21.* Sed ex ſola maſculorum vocatione non præſumitur animus conſeruandæ agnationis,ſecundùm Bart. *in l.liberorum n.12.ff.de verb.ſignif.*Bald.*in l.ſi defunctus num.8. C.de ſuis,&legit.hæred.*Lap.*alleg.101.verſ.Secundò non poteſt*,Alex.*conſ.80. num.7. lib.1. & conſ.97. num.12. verſ.Nec obſtat vltimum argumentum,lib.2.&conſ.85. num.18.lib.4.*Tiraq.*in tract.Ceſſante cauſa,lim.21.nu. 13.*Capic.*deciſ.21.num.9.*Ceph.*conſ.210.num.60.lib. 2.*Mantic.*de coniect.lib.11.tit.14.num.7.* Anton.Gab. *communium lib.6.tit.de tractatu,concl.61.num.4.&10.* Igitur, &c.

Verùm his non obſtantibus dicendum eſt in no- 13
ſtro caſu potius ius habere Philippum,& excludere Iacobum vti maſculum ex fœmina. Primò, quia conſtat in dicta inſtitutione fuiſſe ſæpiùs repetitam maſculinitatem,vnde ſuccedit doctrina, quòd repetitio

titio

titio masculinitatis in eadem oratione excludit masculos ex fœminis, Cuman. *cons.* 117. Dec. *cons.* 480. *num.* 3. Tobi. Nonius *cons.* 36. *num.* 19. Rube. *cons.* 71. *num.* 6. Cephal. *cons.* 11. *num.* 12. Peralta *in l. Titia cum testam. §. Lucius Titius num.* 5. *& 6. ff. de legat.* 2. Pereg. *de fideicom. art.* 25. *num.* 29. Menoch. *cons.* 585. *n.* 4. *lib.* 6. Raudens. *cons.* 55. *num.* 21. *& cons.* 56. *num.* 18.
14 *lib.* 1. † Verba enim geminata plurimum operantur, & inducunt enixam esse disponentis voluntatem, *l.* 1 *ff. de ædilit. edicto*, ibi, *his dixit Prætor, vt melius intelligitur, Clem.* 1. *de rebus Eccles. non alien.* ibi, *nec potest negari quin seriosè fuerit dictum cùm toties fuerit repetitum*, Cephal. *cons.* 58. *num.* 18. *vol.* 1. Carroc. *voto* 56. *num.* 25. *& seq.* Beroi. *cons.* 43. *num.* 44. *vol.* 3. Pancirol. *cons.* 4. *num.* 22. Achil. Pedrocha. *cons.* 6. *num.* 16. Mari. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 3. *num.* 7. *& lib.* 3. *resol.* 1. *num.* 32. Anton. Monach. *Lucensi decis.* 13. *num.* 33. *& decis.* 35. *num.* 15. *& Florent. decis.* 50. *num.* 25.

15 Secundò, quia Iacobus concurrit ex persona eius auiæ à qua descendit, licèt masculus sit, nam, vt benè notauit Bald. *in l. maximum vitium, num.* 4. *C. de liber. præter.* mutato sexu, non mutatur ratio exclusiua, cùm non possit filius succedere, nisi tanquam auiæ imago, arg. *l. illam, §. pen. C. de collation.* idem Bald. *cons.* 40. *col.* 2. *vers. Non obstat. lib.* 3. *Cùm ergo*, inquit, *mater non est vocata, nec linea, quæ ab ea descendit, censetur vocata*, optimè Philip. Dec. *consil.* 656. *n.* 3. *& seq.* ibi, *Et idem concludit Bart.* in l. 2. §. viden-
16 dum, ff. ad Tertullian. † *dum inquit, quòd exclusa matre, exclusi videntur omnes cognati, qui veniunt à persona matris, & idem tradit Bald.* in l. maximum vitium, C. de lib. præt. *vbi Paul. de Castro refert Baldum.* ibi, *& dicit, quòd communiter omnes ita tenent, cum similibus, vt refert Alex.* cons. 134. lib. 6. & cons. 144. eod. lib. 6. *& secundum istam conclusionem consuluit Corn.* cons. 188. lib. 2. *vbi concludit, quòd exclusa matre ab statuto omnes coniuncti ex persona matris excluduntur, & est regula, quam ponit Angel.* in §. reliquum, in auth. de hæred. ab intest. in vers. Ex diuerso, *quod quando aliqua persona excluditur non propter suum delictum, ita omnes venientes ex eius persona excluduntur, quia*
17 *veniunt à radice infecta.* † Hactenus Deci. Ratio est clara, quia cùm auia lineæ principum sit illis, qui ab ea descendunt, non potest enim linea sine principio deduci, ideo auia exclusa, tota linea pariter exclusa censetur, Bald. *in d. l. maximum vitium num.* 4. *C. d. lib. præter.* ibi, *Sed mater inuenitur exclusa, ergo tota linea, quæ ex ipsa descendit, quia nisi in capite principium sumat, & vlterius produci non potest, arg.* ff. de action. & obligat. l. quæcunque gerimus, *&c.* Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 42. Menoch. *cons.* 954. *num.* 33. Fusar. *de fideicom. quæst.* 778. *num.* 3. *vers. Octauò*
18 *quia.* † Exclusa enim vna persona, omnes eius descendentes exclusi censentur, *cap.* 1. *de success. fratr. c.* 1. *§. hoc autem, de his, qui feud. dare pos.* Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 41. Mieres *de maioratu part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 46. Ioseph de Rusticis *in l. cùm auus, ff. de condit. & demonst. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 2. *cum seqq.*

19 Hanc eandem resolutionem tenet Rot. Romana *in Florentina fideicommissi de Cambys 9. Iuny 1627. coram R.P.D. Dunozetto*, ibi, *Sed in præsenti casu Cassandra, quamuis sit descendens à dicto Siluestro, illa non repetitur vocata, cùm non habeat qualitatem masculinitatis sub qua vocati fuerunt fily Siluestri, vnde cùm ipsa non possit succedere, nec etiam fily eius ex persona ipsius possunt deducere ius succedendi.* Surd. *cons.* 85. *n.* 10. *vers.* Attamen prædictis non obstant *lib.* 1. Ruin. *cons.* 18. *num.* 5. *lib.* 3. Tiraq. & infiniti alij per eum citati, *de primog. quæst.* 12. *num.* 16. Curt. iun. *cons.* 117. *col. pen. vers. Causa secunda*, Surd. *decis.* 139. *nu.* 8. Rot. *decis.* 663. *num.* 22. *p.* 1. *recent.*

Non obstat Molin. *d. c.* 5. *num.* 48. quia loquitur in 20
descendentibus ab aliqua fœmina non exclusa, vti ex eiusdem verbis apparet, ibi, *veluti si maioratus institutor vocauit filiam suam, & eius descendentes masculos, sub hac namque vocatione descendentes masculi, etiamsi ab aliqua fœmina* (non dicit exclusa) *ab ipso institutore descendenti procreati fuerint, comprehenduntur in hoc primogenio, ex masculorum vocatione non censetur habita agnationis ratio.*

Tertiò, quia in maioratus institutione considera- 21
ta fuit agnationis conseruatio, tunc enim appellatione masculorum masculi ex fœminis descendentes comprehensi non censentur, vt *in §. item vetustas, Instit. de legit. agnat. success.* Anch. *cons.* 339. *sub n.* 6. Socin. *in l. Gallus, §. nunc de lege, num.* 5. *ff. de lib. & posthum.* Tiraq. *de primog. quæst.* 13. *in fine*, Socin. iun. *cons.* 2. *num.* 11. *lib.* 3. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 20. Pereg *d. art.* 26. *num.* 12. Gam. *Lusit. decis.* 194. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 48. Mieres *d. part.* 2. *q.* 6. *n.* 55. *vers. In hac etiam materia*, Valasc. *de iure emphyt. quæst.* 41. *n.* 5. Valasquez *l.* 40. *Tauri gl.* 9. *num.* 74. Marta *de successión. part.* 1. *art.* 5. *per totum*, Rot. *decis.* 15. *num.* 2. *& decis.* 150. *num.* 9. *part.* 1. *diuersor.*

Animus autem conseruandæ agnationis in insti- 22
tutore ex eo colligitur, quia vltra repetitiam sæpiùs masculinitatis mentionem in nulla parte institutionis vocata est fœmina, quo casu ex vocatione masculorum nulla facta fœminarum nominatione, aut habita de illis mentione, absque dubio præsumitur animus conseruandę agnationis ex adductis per Socin. iun. *cons.* 30. *num.* 2. *lib.* 4. Cephal. *cons.* 600. *num.* 35. *lib.* 4. Guid. Papæ *decis.* 612. Greg. Lopez *l.* 3. *glos. magna quæst.* 19. *tit.* 13. *part.* 6. Crauet. *cons.* 250. *num.* 2. *& cons.* 306. Hier. Gabr. *cons.* 132. *num.* 34. *lib.* 1. Padil. *in l. cùm acutissimi num.* 22. *C. de fideicom.* Caualca. *decis.* 13. *num.* 79. *part.* 4. Aluarad. *de coniect. mente def. lib.* 2. *c.* 3. *§.* 4. Molin. *d. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 29. 35. *&* 50. Mieres *d. part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 65. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 69. *num.* 10. *& cons.* 216. *nu.* 8. *lib.* 3. *& cons.* 930. *lib.* 10. Honded. *cons.* 8. *num.* 56. *lib.* 1. Surd. *cons.* 306. *num.* 15. *lib.* 3. Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 3. *interp.* 3. *dub.* 1. *solut.* 11. *vers. Primo declaratur*, Card. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *n.* 9. Petra *de fideicom. quæst.* 9. *n.* 195. Gutier. *cons.* 13. *n.* 23. Salaz. *de vsu, & consuet. c.* 12. *num.* 64. *vers. Quod si quæras*, Ioan. Garci. *de nobilit. diuis. num.* 33. Castill. *contron. lib.* 2.
cap. 4. *num.* 178. Ratio est, quia † hæc vocatio mascu- 23
lorum non fit alia ratione, nisi pro conseruandis bonis in agnatione, Card. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *art.* 15. *nu.* 2. Rimin. iunior. *cons.* 457. *num.* 9. *lib.* 4. Cephal. *cons.* 16. *num.* 44. Hieron. Gab. *cons.* 97. *num.* 24. *lib.* 1. Honded. *cons.* 70. *num.* 39. *lib.* 1. Card. Tusch. *tom.* 5. *lit. M. concl.* 102. *num.* 2.

Ex his meliùs, quàm omnes attingit Molin. *d. c.* 24
5. *nu.* 25. dum sic ait. *Quòd si maioratus institutor masculos simpliciter, & absolutè ad eiusdem successionem inuitauerit, nec de fœmina in aliqua parte meminerit, ex hac masculorum vocatione, etsi expresse rationem conseruandæ agnationis non adiecerit, censeatur voluisse agnationem conseruare, atque fœminas propter masculos remotiores excludere*, &c. quod pluribus exornat citatis Doctoribus, & maximi quidem nominis, & auctoritatis. Et quamuis hæc conclusio plures habuerit contradictores ex eo motos, quod aliquando fœminæ excluduntur, eo quòd maiori auctoritate masculi sustinent familiæ onera, vel quia solùm habitus fuit respectus ad qualitatem sexus à quo non descendunt filij masculi fœminarum. Rot. *decis.* 150. *num.* 2. *part.* 2. *diuer.* Nihilominus tamen Molin. præcedentem conclusionem amplectens concludit his verbis *nu.* 29. ibi, *His autem non obstantibus prima*

opinio verior est, quamuis enim is, qui facit aliquam vocationem, seu fideicommissum temporale inter masculos possit alijs rationibus ad id efficiendum indici: is tamen qui aliqua bona masculis perpetuo iure maioratus possidenda reliquit: verosimiliter non potuit alia ratione quàm conseruationis agnationis moueri, cum respectu eorum, qui in posterum nascituri sunt, non possit particularis alia ratio respectu vnius quàm alterius assignari, vt infra isto cap. num. 53. *dicemus, ideoque hac ratio tanquam vnica expressa censenda est*, &c.

25 Et ex sola masculorum vocatione censeri habitam rationem conseruandæ agnationis in terminis, tenet Aluarad. *d. lib. 2. cap. 3. §. 4. num.* 36. ibi, *Si verò testator filium suum masculum & descendentes masculos ex eo ad maioratus successionem vocauerit, non dubito quin masculus, in quouis remotiori gradu existens propinquiorem, seu proximiorem fœminam excludat, vt post Ioan. Andr. & alios non paucos tenet Greg.* in l. tit. 13. part. 6. verb. mugeres, q. 21. vers. An autem ex eo, quòd conditor maioriæ col. 7. *Quia tunc disponens agnationem suam conseruare censeatur, siquidem masculos descendentes, & sic agnatos expressè substituit*, &c. Idem tenet Molin. *d. c. 5. n.* 37. ibi, *Sed quamuis hac omnia probabilia esse videantur, nunquam tamen in forensibus controuersijs admitti solent, immo eo ipso, quòd maioratus institutor masculos ad primogenij successionem inuitauerit, censetur fœminas propter masculos remotiores excludere voluisse, idque ex verosimili volũtate quæ ex verbo* masculis *elicitur, non enim aliud verosimiliter hoc verbum*, masculis, *adijci potuit, quàm ad fœminarum exclusionem*, &c. Eandem opinionem tenent Dec. *cons. 15. n. 5.* post Fulgos. Paul. Castr. & Sicul. ab ipso nuncupatim citatos, idē Dec. *cons.* 372. *n.* 4. qui hanc opinionem communem profitetur, Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri n.* 123. Menoch. *cons.* 348. *nu.* 31. *& cons.* 1152. *n.* 16. *& cons.* 1177. *num.* 11. *cum seqq. & consil.* 1229. *n.* 16. *cum seqq.* Hieron. Gabr. *cons.* 116. *nu.* 3. *lib.* 2. Laderc. Imola *cons.* 153. *per tot.* Caualcan. *decis.* 17. *lib.* 3. Thesaur. *lib.* 2. *q.* 64. *num.* 6. Casanat. *cons.* 47. *&* 50. Anton. Fab. *de errorib. pragmat. decade* 28. *errore* 10. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. *glos.* 25. *num.* 12. Franc. Molin. *de ritu nupt lib.* 3. *q.* 14. *nu.* 126. D. Marc. Cutel. *decis.* 28. *num.* 18. Muta Siciliæ *decis.* 57. Anton. Monach. *Florent. decis.* 52. Gall. *de except. success. tit.* 4. *except.* 27. *num.* 8c. Rustic. *in l. cùm auus lib.* 6. *cap.* 16. *ff. de condit. & demonst.* & alij citati per me *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. appell.* 141. per *l.* 1. *in fine, & l. immunitates, ff. de iure immun.*

26 Quartò, quia Ioannes Philippum in successorem suum signauit, licèt enim maioratus possessor non possit quicquam ex his, quæ eius institutor disposuit, alterari, poterit tamen dubiam illius dispositionem interpretari designando in suo testamento illum, quem arbitrabitur maioratus institutorem in eiusdem successione præferre voluisse, & quòd ea interpretatio, si verisimilis sit, à Iudicibus sequenda, vel saltem summe consideranda atque æstimanda erit, ita glos. *in l. si quis à filio, §. si quis plures, ff. de legat.* 1. Grat. *cons.* 35. *num.* 11. *cum seqq. vol.* 2. Bursat. *cons.* 28. *num.* 11. *&* 12. Crauet. *cons.* 73. *num.* 23. *lib.* 1. Rimin. sen *cons.* 184. *num.* 36. *lib.* 5. Cephal. *cons.* 28. *num.* 13. Hieron. Gabr. *cons.* 32. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 1. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 38. Camill. Gallin. *de verbor. significat. lib.* 10. *cap.* 38. *num.* 19. *pag.* 315.

27 Non obstat sententia lata contra quemdam maioratus huiusmodi olim possessorem, ex qua videbatur successoribus etiam non citatis præiudicium inferri, *l.* 1. *§. quamuis, vers. Denuntiare, ff. de ventre inspic.* Molin. *de primog. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 3. *cum seqq.* quia constat de dolo, collusione, vel fraude, & quòd possessor præfatus minus plenè causam defendit, Molin. *d. cap.* 8. *num.* 7. Pereg. *de fideicom. art.* 53. *num.* 59. Menoch *cons.* 501. *ex num.* 8. *lib.* 6. iustas scilicet defensiones proponere omittens Pereg. *d. art.* 53. *num.* 59. & non adhibens omnem diligentiam ne vinceretur, vnde detegitur eius culpa & negligentia, ac proinde illa, quæ cum eo gesta fuerunt pro non factis haberi debent, Menoch. *d. cons.* 501. *num.* 9.

Nec obstat, quòd Philippus possidet alium maioratum, qui ambo habent grauamen delationis nominis, & armorum, vnde videbatur inferri ad incompatibilitatem: Quia consuetudo Hispaniæ obtinuit id impedimento non esse quin plures maioratus insimul ab vno possideri possint, vt attestatur Castill. *lib.* 5. *controuers. cap.* 136. *pag.* 194. *col.* 4. *cum seq.* & optimè Valençuel. *cons.* 69. *num.* 34. *&* 35. ibi, *Cum quo concurrit vniuersalis consuetudo Hispaniæ, quòd Magnates, & titulati possident plures Status, & Maioratus insimul, in quibus ex diuersis vocationibus succedunt, non obstante, quòd nullus reperiatur, immo nec Maioratus inferior, & ordinarius, in quo non sit idem grauamen delationis, nominis, & armorum, quæ simul deferre solent in negotijs tangentibus vnumquemque illorum Statum nomine & armis illius in mandatis, & sigillis, & alijs demonstrationibus vti, & hic mos dictæ regionis habetur in magna consideratione hoc casu,* l. si seruus plurimum, §. 2. ff. de legat. ibi, *Consuetudo deinde regionis, in qua versatur, exquirenda est, l.* cùm de lanionis, §. vltim. in fine, ff. de fundo instr. l. nam ad ea, ff. de legib *Roman.* cons. 61. num. 3. & cons. 204. num. 8. *Roland.* cons. 4. num. 10. vol. 3. & cons. 51. nu. 13. eod. vol. *nam mos fidelissimæ vetustatis debet retineri*, l. testamenta 18. C. de testam. *Bald.* in l. exemplo num. 4. C. de probat. *Tiraq.* de præscript. §. 1. gl. 4. verso Vigesimoquintò, *Chassan.* in catal. gloriæ mundi p. 1. consid. 44. *Hactenus Valençuela.* 28

Nec denique obstat, quòd dictus Petrus, & Francisca primi institutores huius maioratus habentes plures filios, illis non consentientibus multa bona annexarunt, cùm non superessent alia ex quibus dicti eorum filij possent legitimas sibi debitas deducere, vnde inferebatur ad nullitatem talis institutionis ex Ioan. Fabr. *in l. vlt. C. de pactis*, Tiraq. *de primog. quæst.* 6. *à num.* 16. Gutier. *de iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 59. *num.* 4. Valasc. *cons.* 130. *num.* 12. alt. Valasc. *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 63. *n.* 4. parentes enim sunt debitores filiis in suis legitimis, & filij dicuntur creditores respectu legitimarum, ex *glos. vlt.* Bart. & Padil. *num.* 32. *in l.* 3. *C. de iuris & facti ignor.* Pereg. *de fideicom. art.* 36. *num.* 33. Mich. Crass. *in §. legitima quæst.* 14. *num.* 3. †ideo omne grauamen legitimæ filiorum per parentes impositum auctoritate & ministerio legis tollitur, *l. si quando, §. & generaliter, C. de inoffic. testam.* Franc. Marzar. *in epit. de fideicom. part.* 2. *q.* 50. *circa fin.* Pereg. *d. art.* 36. *num.* 94. *&* 98. Andr. Gail. *lib.* 2. *obser.* 119. *num.* 3. quamuis ipsi filij legatum, seu hereditatem patris acceptauerint, vel eius testamentum approbauerint, nam adhuc non videntur tale grauamen acceptare, Paul. de Castro *cons.* 73. *num.* 3. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 153. *n.* 77. *lib.* 1. Surd. *cons.* 412. *num.* 22. *&* 29. Ioan. Anton. Mangi. *de imputat. quæst.* 7. *nu.* 38. Petra. *de fideicom. quæst.* 15. *num.* 175. Card. Mantic. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 8. Fusar. *de substitut. qu.* 296. *num.* 28. *&* 44. *cum seqq.* 29 30 31

Non, inquam, obstant hæc omnia: Quæ constat de licentia Regis fuisse de his bonis maioratum institutum, competentibus alimentis filiis relictis, quo casu poterant eorum legitimas annexari, ad notata per Roder. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, in declarat. ad legem Regni limit.* 2. *num.* 17. Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 1. *per tot. & præcipuè num.* 9., alt. Molin. *tom.* 3. *de instit. disp.* 578. *num.* 4. *&* 5. Mieres *de maior. part.* 1. *quæst.* 1.

quaest.1.num.16. Tum etiam, quia consensum praestiterunt. quòd eorum legitimae annexerentur maioratui, quod bene efficere poterant, ex gloss. *verb. iudicium in d.§.& generaliter*, Palar. *in repet. rub.§.47. num.2.* Molin *de primog. lib.2.cap.5.num.7.* IosephLudou. *Lucensi decis.28.num.46.* alt. Molin. *d.tom.3.disp. 579. num.37.* Sicut & specialiter acceptare, quodcunque grauamen, & renuntiare legitimae, *d.§.& generaliter*, Ioan. Anton. Mang *d.quaest.7.num.40.* Fusar. *d.quaest.296.num.56*

Toletana Executorialium.

Executoriales litterae S. Rotae quomodo in partibus intimandae, & vbi constiterit de non tuto accessu, qualiter per edictum sit procedendum ad intimationem faciendam, quae sufficiens dicatur pro relaxandis censuris.

VOTVM VIII.

1 *Rota Romana magna iustitiae cultrix.*
2 *Executoriales litterae S. Rotae stylo committuntur Iudici subdelegato, qui parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem.*
3 *Executores parte se opponente non possunt aliud facere quàm executoriales intimare.*
4 *Executoriales legitimè intimatae debent in Rota reproduci ad hoc vt seruatis quatuor terminis ad daclaratoriam procedatur.*
5 *Procedit supradicta resolutio, tam in executorialibus rei iudicatae, quàm mandati de immittendo.*
6 *Executoriales debent legitimè intimari ad dandam declaratoriam.*
7 *Termini quatuor ad docendum de paritione seruari debent, vt illis elapsis remaneat probata negatiua paritionis.*
8 *Censurae propter contumaciam relaxantur.*
9 *Executorialium ad intimationem per edictum procedi potest tribus concurrentibus, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius.*
10 *Rota vt procedat per edictum consttto de non tuto accessu requiritur particulare rescriptum, quod est necessariū de Iure Canonico, secus de Iure Caesareo.*
11 *Causa vt per edictum procedi possit est expressa in commissione, nempe constito de non tuto accessu.*
12 *Testes probant non tutum accessum si deponant se credere esse impossibile, vel saltem non tutum citare partem in domo.*
13 *Testes singulares probant non tutum accessum, & sufficit informatio summaria.*
14 *Accessus non tutus dicitur quando citationes non possunt exequi sine licentia Principis secularis.*
15 *Citationes vbi fieri debent per edictum, quae requirantur.*
16 *Citationes originales debent affigi, legi, & dimitti affixae per aliquot horis in valuis Ecclesiae maioris, & deinde relinquitur copia etiam affixa.*
17 *Affixio citationis, an debeat fieri in loco viciniori, aut vicino, ostenditur.*
18 *Pax, & vnio ad felicem spiritualis, & temporalis gubernationis statum maximè decet.*
19 *Nouitates vitandae.*

1 SACRA Rota Romana magna iustitiae cultrix, postquam emanatis decisionibus, & sententiis litteras executoriales, seu mandata de immittendo, aut manutenendo expedire mandauit contra condemnatum in partibus existentem, vt illi de more solito intimentur, itavt si non paruerit intra tempus praefixum, seruatis de stylo seruandis ad declaratoriam deuenire possit, nonnunquam ipse condemnatus subterfugiis intimationem & paritionem protrahere tentans, litteras huiusmodi decretò Consilij Regij, aut alterius secularis potestatis imperio exequi non permittit, vnde non tutus prouenit accessus, ac proinde patet via procedendi per edictum; quae materia cùm sit frequens, & malè in his partibus intellecta, reputaui vtilissimum in praesentiarum referre quid occurrente casu sit faciendum, & quomodo contra hunc condemnatum absque nullitatis vitio procedendum sit?

Ad quod sciendum est litteras praedictas executoriales de stylo committi Iudici subdelegato, cui illae praesentari debent, & parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem, & si de facto processerit, declarando aduersam partem excommunicatam, ex eo quòd dictis litteris parere noluit, attentauit, cùm partes illius sint in referendo simpliciter, non autem in cognoscendo de causis contradictionis Bald *in cap. super quaestione, num.1. de offic. deleg.* Con. *variar. lib.5.cap.16.num.7.* Lancel. *de attent. part.1.cap.1.num.34.* Rot. *in Vincent. Prioratus 19. Martij 1620. coram Card. Pamphilio iun. & in Me- Mediolan. decimarum de Varisio 16, Nouembris 1616. coram R.P.D. meo Pirouano*, & refert Theodos. de Rubeis *in singular. Rotae part.2. verb. attentata §.2. in princ.* Rotae stylum esse quòd si quis vigore executorialium capit possessionem, dicatur attentasse, quia debet seruare quatuor terminos. 2

Huiusmodi enim subdelegati, siue executores nō possunt in partibus hoc casu aliud facere, quàm executoriales intimare, quae sic intimatae debent in Rota reproduci ad hoc, vt seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione seruari solitis, possit ad declaratoriam procedi, quamuis de paritione, vel alia legitima executione non doceatur, si secus fiat, intrant manifesta attentata, Felin. *in cap. ad probandum num.6. de re iudic.* Cassad. *decis.6. num.o. de causa possess.* Crescent. *decis.1. eod. tit.* Lancel. *de attent. part. 2. cap.4. num.307. & 308.* latè Theodos. de Rubeis *in singular. Rotae verb. attentata, §.2. pag.13.* Vestr. *in praxi lib.8. cap. vlt. num.16. & seq.* Sarnen *super reg. de subrogandis quaest.4. num.1. & de annali quaest.44.* Setap. *decis.656. num.1.* Rot. *in dictis Vicen. Prioratus, & Mediolanen. decimarum.* De eodem stylo firmatur coram Oradino *in Toletana Matrimonij 8. Nouembris 1555. incip. Ego dubitaui*, cuius meminit Theodos. de Rubeis *vbi supra*, in qua fuit dictum praefatum stylum habere locum etiam quòd in executorialibus *in §. Caeterùm*, essent dati executores, nam requirebatur intimatio, eiusque reproductio, vt moderaretur inhibitio, vel reformaretur commissio, & hoc est consuetius, & visitatius, & vigore reformationis, moderari inhibitio, & facta moderatione procedi ad executionem. Et affirmat idem Theodos. de Rubeis *citato loco*, quòd praefata reproductio non requiritur quando pars consensit, quia tunc cessat officium Iudicis. 3

Et quamuis Felin. Cassad. & alij, ex superiùs citatis loquantur in executorialibus rei iudicatae, idē dicendum videtur in executorialibus mandati de immittendo, in quibus militat eadem ratio, nam licèt omnes executoriales excommunicent ex tunc, & etiam mandent denunciari excommunicatos, in omnibus tamen intelligitur cōditio, *si sine iusta causa non paruerit*, &c. de qua non prius constare potest, quàm fuerit data sententia declaratoria, ad quam Rota non procedit, nisi permissis dictis quatuor ter- 5

minis ad docendum de paritione, quæ fieri non posset per executorem in partibus, vt dicit Felin. *in d. cap. ad probandum, num. 6. de re iudic.* quæ ratio cum militet in vtroque casu, pari modo stylus Rotæ debet procedere etiam in executorialibus mandati de manutenendo, vt fuit in specie admissum *in causa Tirassonen. decimarum 5. May 1608. coram bona mem. Card. Marquemont. & in d. Vicen. Prioratus, in fine, & coram Caualer. decis. 50. & decis. 364. num. 1.* refert plures decisiones Theodos. de Rubeis *in singular. Rota part. 2. verb. declaratoria littera §. 1. pag. 40*

6 Vnde vt Rota censeat dandam esse declaratoriam, necesse est, quòd executoriales fuerint legitimè intimatæ, Innoc. *in cap. fin. num. 3. vers. Alius autem, de eo qui mittitur in possess.* Roman. *cons. 482. num. 5.* Rot. *decis. 15. de sent. excomm. in antiq.* Felin *in cap. cùm ei,*
7 *num. 14. de appellat. 7.* † & postea seruati quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis. Felin. *in cap. Rodulphus num. 41. de rescript.* Vestri *d. cap. vlt. num. 19.* Rot. *in Ianuen. separationis thori 8. Marty 1527. coram R. D. meo Coccino Decano, & in Bracharen. Thesaurariæ 10. Martij 1532.*
8 *coram R. P. D. meo Pirouano,* † ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ relaxantur, *cap. 1. in fine, vt lite non contest.* Abb. *in cap. reprehensibilis n. 2. de appellat. & in cap. 1. num. 10. de iudic.* Cassad. *decis. 5. nu. 7. de constitut.* Mohed. *decis. 1. de sent. excomm.* Rot. *in Corduben. dimidiæ portionis 1. Iulij 1630. coram R. P. D. Merlino,* quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt *in Burgen. præeminentiarum 8. Iulij 1582. coram Card. Seraph. inter eius decisiones impressas, decis. 439. num. 1. & decis. 1113. n. 3. & part. 2. recen. decis. 591. num. 5. & coram Duran. decis. 311. à num. 1. part. 2.* vbi declarat si dicti quatuor termini sunt seruati, eo ipso censeri probatã non paritionem, quando per illum, qui parere debet, est aliquid explicandum, vel faciendum, & non docuerit illud fecisse: secus tamen si non teneatur quicquam explicare, aut aliquem actum positiuum facere, sed solùm nudam patientiam præstare, quia tunc illa pro sufficienti paritione habetur. Nam Rotæ stylus est vt seruatis quatuor terminis solitis ad docendum de paritione, & non docto, detur declaratoria, vt multis decisionibus probat Theodos. de Rub. *d. verb. declaratoria litteræ §. 1. in princ.* vbi *in §. 2.* tenet quòd quando sumus in facto notorio ad euitandum circuitum, declaratoria non requiritur de stylo Rotæ, & §. 3. refert quòd Rota non consueuit concedere litteras declaratorias quando præsumitur quòd censuræ sint contemnendæ, vt solet contingere in quibusdam Terris Sedi Apost. non admodum affectis, ne eiusdem Sedis Apost. vilescat auctoritas.

9 Verùm per edictum procedi poterit ad intimationem executorialium huiusmodi concurrentibus ad sustinendum actum tribus de Iure requisitis, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius.

10 Iurisdictio concurrere debet, quia Rota non procedit in hac similiue causa ex ordinaria iurisdictione, sed vigore particularis rescripti, vt posset procedere per edictum constito de non tuto accessu, quod licèt non requireretur si versaremur in foro Cæsareo, *per auth. qui semel, C. quomodo, & quando Iudex.* Felin. *in cap. quoniam frequenter num. 13. vt lite non cont.* attamen de Iure Canonico necessarium erat per *Clem. dudum, de iudic.* vbi glos. *in verb. Papa, & seq.* notant. Felin. *in d. cap. quoniam frequenter num. 13.* Rot. *in addit. decis. 8. de dolo, & contum. in nouis.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. num. 126.* & Rota idem seruauit, & seruat. *in d. Ianuen. separationis thor. 8. Martij 1627. & in eadem causa 16. February 1631. coram R. D. meo Coccino Decano, & in d. Bracharen. Thesaurariæ.*

Causa ex qua potest per edictum procedi, est expressa in Commissione, constito de non tuto accessu, quemadmodum de iure requiritur. *Clem. 2. de iudic.* Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, in verb. per edictum in princ.* † & sufficit ad hunc effectum, vt testes deponant se credere esse impossibile, vel saltem non tutum citare partem in domo, Rot. *decis. 11. n. 2. de rescript. in antiq.* vbi quòd ita seruatur in Rota, *addit. ad decis. 5. num. 3. & 4. de rescript. in nouis,* † vbi quòd sufficiunt etiam testes singulares, & satis est informatio summaria, Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, in verb. per edictum num. 4. vers. Puto tamen,* & Rota seruat † tunc dici accessum non tutum, quando citationes non possunt exequi sine licentia Principis secularis, quod vulgò dicitur, sine *Placet,* vt fuit consideratum *in dicta Ianuen. separationis thori 8. Martij 1627.* vel quando aduersarius habuit recursum ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, qui ne dum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed ad hoc vt posset dici personaliter citatus. Bald. *in d. cap. quoniam frequenter §. porro n. 2. vt lite non cõtest.* prout aduertit Rot. *in Ianuen. census 10. Ianuarij 1634. coram R. P. D. meo Pirouano, & in D. Bracharen. Thesaurariæ,* vbi fuit dictum quoad hoc propositum constare de non tuto accessu ex quo in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, vel ex quo creditur difficile propter pœnas in Regiis litteris cõminatas, vt quis nõ audeat talia mãdata intimare. 11 12 13 14

Ordo de Iure requisitus debet ad vnguem obseruari, ad effectum enim, vt legitimè procedatur per edictum quoad telam iudiciariam citationes debent fieri in duobus locis publicis in Curia, & duobus aliis vicinis in partibus, etiamsi non sint de vicinioribus, Achil. *dec. 15. de dolo.* † Et citationes originales debent affigi, legi, & dimitti affixæ per aliquor horas in valuis Ecclesiæ maioris, Cassad. *dec. 1. n. 2. & dec. 6. de dolo, & contum.* Rot. *dec. 5. de rescrip. in nouis,* Ægid. *dec. 144.* Pute. *dec. 164. lib. 2. in correctis,* Vestri *in praxi lib. 4. c. 3. n. 4. & addit. ad Rot. d. n. 5.* plura deducit ad materiã, & postmodum debet dimitti copia affixa, detrahendo originalem postquam per aliquod tempus affixa fuerit, vt fuit resolutum *in dictis Ianuen. separationis thori, & Bracharen. Thesaurariæ;* quamuis Pute. *decis. 37. lib. 2.* in correctis ex sua sententia; non autem Rotæ dicat non requiri dimissionẽ copiæ quando originaliter fuerunt lectæ. 15 16

Non requiritur de forma, quòd affixiones fiant in loco viciniori, aut vicino, sed sufficit, quod fiant in confinibus temporalis ditionis Pontificiæ, quamuis adsint intermedij status aliorum Principum, sine quorum etiam placito non possent forsan exequi huiusmodi citationes, & in terminis dictæ *decis. 15.* Achil. *de dolo, & contum.* cùm non adesset tutus accessus in ciuitate Beneuentana fuerunt commissæ affixiones factæ in ciuitate Veliterna. Et *in dicta decisione Ianuen. separationis thori. 8. Martij 1627.* cùm non esset tutus accessus in ciuitate Ianuensi, fuerunt affixiones factæ in ciuitate Montis Falisci, & Aquipendij. Et in terminis dictæ decisionis Bracharen. Thesaurariæ fuerunt factæ affixiones in ciuitate Tiphernij, & in terra Aquipendij. 17

Vnde ex his iam facile cognosci poterit, qualiter & quando per edictum sit procedendum, & intimari debeant executoriales, & mandata sacræ Rotæ, ne eius iurisdictio vnius cauillationibus, & subterfugiis impediatur, & iustitia iniquè retardetur, quæ omnia doctissimo 18

doctissimorum Aduocatorum iudicio pro mea dirigenda causa considerandas proposui,& per eos maturo habito consilio, ita fuit resolutum, & per sacram Rotam meritò decisum, à qua in consulendo & decidendo non est recedendum. Quicquid reclament nebulones illi discordiarum amatores, inobedientes, & seductores. Miror valde cùm video pro vnius particulari interesse, seu alio quocumque mundano respectu Apostolica mandata, & censuras contemni cum maximo Ecclesiasticæ iurisdictionis dedecore, & animarum detrimento, & aliquando sub necessariæ defensionis titulo arma iniquitati ministrari; quod nec politicæ decet gubernationi, minus enim malũ est, quòd in raro casu priuata persona incommodum aliquod patiatur, quàm vt Reipubl. pax perturbetur, & quod principalius est, reuerentialis timor,& obedientia, quã omnis Christianus in Sedem Apost. habet, aliquatenus relaxetur, cùm pax & vnio ad felicem spiritualis, & tẽporalis gubernationis statum maximè deceat, & tanquam necessarium fundamentũ interuenire debeat, *c.1.23.q.4.c.hac quippe 3.q.6.l.congruentius, C.de patria potest.l.si id quod,§.si quas serui operas,ff.de donat. inter vir.& vxor.l.cùm pater,§.dulcissimis,ff.de legat.2.* Doctores *in procem.decretal.in verb.Rex pacificus*, vbi ego ipse *in collect.n.25.*. Guill.Rube.*in tract.de iustitia,& iniustitia,c.15.*Mart.Laudens.*in tract.de confœd. Principum,per totũ*,Chass.*in catalogo gloriæ mũdi,par. 5.consid.16.*Burgos de Paz *in procem.legum Tauri n.*10.

19 Quæ olim Maiores nostri in his obseruarunt, modò retinere studeamus si dissensiones,& scandala in populo euitare volumus, vt admonet Pontifex *in c. consuetudinis,de consuet.*ibi,*Et plerumque discordiam pariunt nouitates,& in cap.fin.de consanguin.& affinit.* ibi,*In hac causa consultius duximus multitudini,& obseruatæ consuetudini deferendum, quàm aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum, quadam adhibita nouitate,& in Extrauag.*1.§.*sanè,de priuileg.*ibi, *Nec mirum, quia plerumque pariunt nouitates discordiam, præsertim dum ab eo,quod diu æquum visum est, per nouam constitutionem receditur*, &c. S.Augustin. *epistol.*128.dixit:*Ipsa mutatio consuetudinis,etiam quæ adiuuat vtilitate,nouitate perturbat.*Cornel.Tacit.*lib. 15.annal. Super omnibus negotiys melius atque rectius olim prouisum, & quæ conuertuntur in deterius mutari*, optimè Iustus Lipsi.*lib.4.politic.cap.9.& lib.6.cap.3.* referens post Dionysium Cassium.*lib.52.* saluberrimum Mæcenatis monitum ad Augustinum. *Optimum esse inimicitias omnes, & ambitiosa certamina prorsus exscindere, atque adeò,nec nomina noua, aut aliud quid permittere,ex quo possint oriri discordiæ.* Ad hoc propositum multa cumularunt Ioan.Andr.*in c. dilecta n.2.de excess.Prælat.*Anchar.*cons.158.n.4.* Nauar.*cons.15.de rebus Eccles.non alien.n.5.& cons.17.de voto n.5.*Rebuff.*in rub.de rescript.n.25. vers. Item in rebus,& in tract.nominat.quæst.5. num.3.4.* Greg.Lopez *l.33.gloss.2.tit.12.part.5.* Menoch. *de præsumpt. lib.5.præs.34.à num.2.*Ioan.à Cochier.*in thesauro politic.lib.2.cap.4.*cum aliis per me adductis *in tract. de Iure Eccles.Vniuerso lib.1.cap.39.§.2. num.196.in fin.*

Toletana Diuortij.

Sæuitia viri aduersùs vxorẽ qualis,& quanta sufficiat ad tribuendam iustam causam diuortio, necnon restitutioni dotis, & lucri? Et an eidem vxori debeant integrè restitui nulla bona, quæ ei euenerant ab eius filio præmortuo, & primo marito suscepto?

Barbosa Vota decisiua.

VOTUM IX.

1 *Sæuitia viri vbi tanta est,vt nulla securitatis cautio sufficiat,rectè pronũtiatur super separatione thori.*
2 *Iudicis arbitrio positum est dignoscere,an & quando sæuitia viri tanta sit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum.*
3 *Diuortio iustam causam quæ odia & simultates tribuant.*
4 *Diuortio causam tribuunt percussiones graues, & atroces.*
5 *Metus minor requiritur in muliere, quàm in viro.*
6 *Metus solus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficit ad diuortium.*
7 *Thorus separandus ob insidias solùm, quas vitæ vxoris maritus veneno machinatus est.*
8 *Sæuitiæ ratione non licet mulieri sine Iudicis auctoritate discedere, nisi quando maritus esset nimis sæuus, & esset periculum in mora.*
9 *Vxor potest sequestrari pendente lite inter illam,& maritum super separatione cohabitationis.*
10 *Venenum,an fuerit propinatum statur Medicorum attestationibus.*
11 *Indicia sola sufficiunt in probando crimine propinati veneni.*
12 *Quæstio non repetitur,nisi indicia sint grauissima.*
13 *Testes singulares admittuntur quando tendunt in vnum.*
14 *Vxori non est credẽdum de sæuitia viri, nisi probet.*
15 *Testium depositiones emanatæ in causa criminali inter easdem personas probant in ciuili.*
16 *Dotis restitutio est sequela iudicij separationis culpa viri procedentis.*
17 *Bartoli originalis doctrina refertur, & reprobatur numeris seqq.*
18 *Pater & mater æqualiter filijs succedere possunt, nulla habita distinctione à quibus personis bona ad filios peruenerint.*
19 *Doctores plures referuntur hanc sententiã tenentes.*
20 L.quod scitis,§.sin autem, C.de bonis quæ lib. *declaratur.*
21 *Filius in bonis aduentitijs,& reliquis omnibus ante Iustinianum non habebat hæredem abintestato, sed pater statim illa omnia tanquam peculium filij occupabat, iure patriæ potestatis.*
22 *Intellectus plures habet* d. l. quod scitis,§. sin autem,C.de bonis quæ lib.
23 L.de emancipatis,§.exceptis,C.de legit.hæred. *declaratur.*
24 *Frater vterinus,an succedat fratri in bonis à matre profectis excluso fratre consanguineo.*

MARIA fuit ab Antonio eius marito multis,& acribus iniuriis, ac minis de occidendo sæpiùs affecta, & nonnunquam insidiis eius vitæ per venena mortifera propinata, ex quo inter eos odia & simulates ferè implacabiles intercesserunt, vnde dicta Maria egit pro diuortio, & lata sententia per D.Vicarium super separatione thori, ac restitutione dotis, & lucri, & causa in gradu appellationis per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Nuntium mihi commissa,dubitaui,an illa sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & in omnibus confirmandam esse censui, ex sequentibus.

Certa est in Iure nostro conclusio, quòd vbi sæuitia viri tanta est, vt nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super separatione thori, *c. ex transmissa,vers. Si autem capitali odio, & cap.litteras,§.si verò tanta,de restitut. spoliat.* vbi Abb *num.7.* 1
Menoc.*cons.299.per tot.*D.Barbos.*in rub.ff.soluto matrim.*

*crim.part.2.num.26.& 27.*Gutier. *Canon.lib.1. quæst. 24.num.7.*Aldobrandin.*conf.71.num.1.cum seqq.* Farin.*in praxi crimin.quæst.143.num.129.& 225.*Sanch. *de matrim.lib.10.disp.18.num.32.* Rot *decis.193.num. 5.post vol.2.conf.Farin.* & latè fuit dictum *in Toletana separationis thori 20.Nouembris 1596.coram Card. Pamphilio sen.& in Romana, seu Interamnen.separationis thori 11. Decembris 1602.coram eodem.*

2 Sed quoniam in arbitrio Iudicis positum est dignoscere, an & quando hæc sæuitia viri tanta sit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum, Gutier.*d.cap.24.num.10.*Seraph. *decis.226.num.1.*Sanch.*d.disp.18.num.32.*Basil.Pont. *de matrim.lib.9.cap.23.num.5.ad fin.*Rot.*decis.39.nu. 2.& decis.156.num.3. post volum.2.*

3 Ego igitur in hoc casu interposui arbitrium pro separatione, quoniam dictus Antonius insidias vitæ eius vxori parauit per venenum, minatusque fuit illam occidere, cùm minas prę terribili ingenio soleret exequi, maximè cùm his minis accederent iniuriæ, & aliæ malæ tractationes, quæ excedunt terminos leuis correctionis in vxorem permissæ, vnde ex iis dubitari non poterit quin odia & simultates intercesserint ferè implacabiles, quæ tribuant iustam causam diuortio, *l.consensu, auth.sed nouo iure, C.de repud.d.cap.ex transmissa, & d.cap.litteras, in fine, de restit.spoliator.*Franc.Marc *decis.738.part.2.* Aldobran. *d.conf.71.ferè per tot.*Gutier.*d.cap.24.num.8.*latè Farin.*d.quæst.143.num.145.* Sanch *d.disp.18.num.6.*Basil.Pont.*d.cap.23.num.5.* Rot.*in præallegata Romana, seu Interamnen. separationis thori coram Card. Pamphilio sen.& post 2.vol.consil.Farin.d.decis.156.num.1.*

4 *& decis.371. & decis.193. num.5.* Et addit Farin. *lib. 2.conf.157.n.6.& 10.* ad diuortium huiusmodi sufficere percussiones graues & atroces, veluti si essent sanguinolentæ, aut ex illis semel abortus sequutus fuerit, provt eum citat Basil. Pont. *d. num.5.*qui *in vers.verum*, subdit negari non debere iudicium de sæuitiæ qualitate esse arbitrarium, & multum in hoc posse Iudicis arbitrium, qui immoderatam sæuitiam & molestam tractationem iudicabit attenta

5 qualitate personarum, † & fœminæ, quæ vexatur, vnde in muliere tanquam sexus, & ingenij imbecillioris minor metus requiritur, quàm in viro, gloss. *verb.metus in cap.cùm locum, de sponsal.*& fuit ponderatum *in dicta Toletana separationis thori coram Card. Pamphilio sen.*sufficitque vt metus is sit, qui cadat in mulierem constantem. Præpos. *in cap.causam il.1.nu. 7.de offic.deleg.*Gregor.*decis.374.num.7. & 8.*

6 Immo ad hunc effectum sufficit solus metus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali, *l. metum, ff.quod metus causa*, glos.*verb.capitales in l. licet, ff. de recept. arbitr.* Abb. *in d. cap.ex transmissa, num.2. vers. Hoc etiam fit*, Aldobrand.*d.conf.71.num.17.* Sanch.*d.disp. 18.num.10.& 19.* plenè Farin. *d.quæst.143.num.140.*

7 † In causa autem præsenti tot sanè concurrunt, vt sine nota leuitatis incutere valeant timorem Mariæ ne ad virum interim reuertatur, subiiciatque se periculo necis, præcipuè ob insidias, quas vitæ vxoris maritus veneno machinatus est quæ solæ sat essent, vt absolutè thorus separandus foret, ex congestis

8 per Farin.*d.q.143.num.154.*†Et quamuis ratione sæuitiæ non liceret illi sine iudicis auctoritate discedere, *c.porrò, & c.significasti, de diuort.* tamen quando maritus esset nimis sæuus, & esset periculum in mora, provt in casu nostro, tunc discessus permittitur, *d.cap.litteras*, Basil.Pont.*d.cap.23.num.7.* subdens in hoc casu locum non habere restitutionem spoliati propter imminens periculum, sed recepta per iudicem incontinenti probatione oblata per fœminam in loco honesto deponi debere, *& num.11.* resoluit

† pendente lite inter maritum, & vxorem super separatione cohabitationis, sequestrari posse vxorem de Iure non tantùm apud honestas matronas, sed etiam apud Monasterium, nisi probetur aliqua vxoris infirmitas, quæ id impediat. 9

Fuisse autem Mariæ venenum propinatum, inferebant plura grauia accedentia, & symptomata, quę Maria passa fuit per me considerata, & comprobata per attestationes Medicorum, quibus vt in arte peritis standum esse in puncto tradunt Caball.*crimin. resol.181.num.3.* Anton. Gom.*var.tom.3.cap.3.nu.3. ad med.vers.Vnde in hoc casu.*†Et maritum huius delicti auctorem arguebant plura, ac vrgentia indicia, quæ sola hoc in crimine atrocissimo, & difficilis probationis sufficere scribunt Bossius *de delict.num. 10.& seqq.*Clar.*in pract.§.fin.quæst.4.num.4.& quæst. 66.in princ.*Decian *in tract.crimin.lib....cap.24.num.4.* Mandel *conf.72.num.2.* † valdè enim confirmata ex tortura contra eundem maritum repetita, cùm quæstio non repetatur, nisi indicia sint grauissima, Farin.*d.indic.& tortur. quæst.138. num.75.ad med.& n. 81.*vbi de communi. 10 11 12

Non obstat testes videri singulares, quia omnes bene tendunt in hoc vnum, quòd maritus solitus fuerit contra vxorem insænire, illius vitæ insidias parauerit, atque in necem conspirauerit, vnde testes etiam singulares admittuntur, vt plenè per Aldobr. *d.conf.71.num.5.& per tot.lib.1.* Gregor.*d.decis.374. num.21.*Rot.*dec.156.num.2. post vol.2. Farin.* Basil. Pont.*d.cap.23.num.6.*† vbi etiam aduertit non esse credendum vxori de sæuitia viri, nisi probet, neque esse sufficientem probationem, quòd cum alia vxore sænus fuerit, potuit enim ex aliis causis cum illa intercedere capitale odium, quod ad quæstionem cum alia non multum faciet. 13 14

Nec obstat, quòd huiusmodi testium depositiones, & probationes emanauerint in causa criminali, & ideo non probent in causa ciuili, quia immo inter easdem personas probant etiam in ciuili, cùm exactiores probationes requirantur in iudicio criminali: ita Bart. *in l.2.§. hoc edicto num.5. de vi bon. raptor.*Socin.sen.*conf.60.num.3.lib.4.*Ruin.*conf.4.nu. 5.lib.4.*Rot. *in Nepesina dotis 4.Iuly 1601. coram recolendæ mem. Cardinale Millino, & in Anconitana terrarum 20.May 1622. coram bonæ mem. Vbaldo*, præsertim cùm dictæ probationes fuerint publicatæ coram Iudice, vt per Alex *in l.2.num.24.vers.Ex quo infertur, C.de edendo.*& repetita eadem dicta testium cum interrogatoriis mariti, qui citatus nihil amplius facere poterat, quàm exhibere interrogatoria cum quibus testes essent examinandi, maximè verò ad effectum concedendi separationem, pro qua sufficit metus futuræ sæuitiæ cadens in constantem mulierem, qui relinquitur arbitrio iudicantis, Gregor.*d.decis.374.num.12.* Nec aduersatur *decis.in Bonon. separationis thori 11. February 1608. coram Penia*, quæ est *decisio 150.post vol.2. consil. Farin.* quoniam ibi nec testes examinati fuerunt cum interrogatoriis partis, nec ex omnibus circunstantiis, ita apparebat de rationabilitate metus vxoris, & de periculo eius vitæ, provt hîc apparet. 15

Data autem iustitia sententiæ quoad thori separationem ex prædictis, illa quoque confirmanda venit quoad restitutionem dotis, & lucri, cùm restitutio dotis, & donationis propter nuptias sit sequela iudicij separationis culpa viri procedentis, ita Seraph. *decis.1308. & 1315.* quæ sunt etiam impressæ apud Farin.*sub decis.134.& 135.post d.lib.2.conf. Farin.*& idem fuit firmatum in præallegata *Romana seu Interamnen.separationis thori 11.Decembris 1602.coram Card.Pamphilio sen.*confirmata *27.Ianuar.1603. coram* 16

coram eodem, & inter recentior. decis.706.num.3.part. 1. Addit Basil.Pont.*citato loco num.*11. quamuis diuortium fiat ob sæuitiam vxoris, non ideo dotem amittere(nullum enim dubium est parem vtriusque in hac re causam esse, si vxoris sæuitia in virum probetur, ex eodem Pont.*num.*8.) Nam licèt *in cap.plerumque, de donat.inter*, statuatur mulierem dotem amittere quando eius culpa sequitur diuortium, nihilominus tamen hoc procedit quando culpa vxoris, quæ dedit diuortio causam, est ex illis propter quas Iura exprimunt dotem amitti, qualis est adulterium, & mors.

17 Maior dubitatio versatur circa restitutionem nonnullorum bonorum, quæ processerant à filio dictæ Mariæ, & alterius primi mariti, qui filius nullis superstitibus liberis paulo antè decesserat. Prætendebat enim Maria bona illa effluxisse à sua linea materna, & ideo debere in illis succedere in totum, Antonio eius marito secundo excluso, proindeque sibi restituenda fore, iuxta doctrinam originalem Bart. *in l.quod scitis, §.fin autem, in princ. C. de bonis, quæ liber. & in l.post dotem num.*36.*ff.soluto matr. & in auth.itaque num.*2.*C.communia de success.& in cons.* 18. *in vlt. dub. num.*4. quam sequuti sunt plures, vt per Castr.*in d.§.fin autem num.*2.Ias.*in d.l.post dotem n.*106.Roman.*cons.*40. *num.*5. vbi dicit opinionem Bart.esse veriorem, Bened.*in cap. Raynutius, in verb. vxorem n.*74.*de testam.*Boër.*decis.*192.*num.*5.*vers.Ergo à fortiori*, plures congesti à Gabr. *commun. tit. de success.ab intestato concl.*3.*num.*1. *&* 3.*in fine*, qui testatur de magis communi, & secundum hanc opinionem Bart.fuit iudicatū *in Senatu Pedemont.*prout refert Thesaur *decis.*27.*in fine, & n.*4.asserit hanc sententiam esse veriorem, communiorem, & æquiorem, & de obseruantia aliorum Tribunalium testantur Marta *in tract.de success. legali part.*2.*q.*1.*art.*1.*n.* 7.& plures alij ab his Auctoribus cumulati.

18 Verùm contrarium, immo quòd pater, & mater æqualiter filiis succedere possunt, nulla habita distinctione à quibus personis bona ad filios peruenerint, & quòd etiam pater in maternis, & mater in paternis pro medietate admittatur, probat text.*in auth.defuncto, C.ad Senatuscons. Tertul. & in auth.de hæred.abintest.venien.§.si autem plurimi*, vbi Iustinianus generaliter, & indistinctè largitur parentibus paternis, ac maternis æqualem filiorum successionem, nullumque discrimen constituit bonorum vnde filiis prouenerint, & tamen Iustinianus, qui in principio dictæ *Auth.de hæred.ab intest.*profitetur se claram, & distinctam enucleationem circa successiones promulgare; si re vera hæc bonorum ratio habēda fuisset, probabiliter huiusmodi distinctionem bonorū non prętermisisset, vel non ita absolutè, nec toties, ac ita oscitanter inculcasset hanc æqualem successionem parentum in hęreditate filiorum. Amplius, videtur, quòd Iustinianus respuerit hanc bonorum distractionem, & patrimoniorum separationem, dum *in §.si autem plurimi*, vtitur verbo vniuersali, *hæreditatis*, ibi, *Si autem eundem habent gradum, ex æquo inter eos hæreditas diuidatur*, & *in §.si verò*, ibi, *Si autem pater, aut mater fuerint, diuidenda inter eos quippe hæreditate*, quod verbum, *hæreditatis*, complectitur omnium, & singulorum bonorum, ac quorumcunque iurium species, quæ penes defunctum reperiebantur, *l.hæreditas, ff.de regul.Iuris, l.aliud.ff.de verb. signif.* Si autem ad matrem spectat medietas quorumcunque & singulorum bonorum apud filium defunctum existentium, non ideo in illius successionis diminutionem separanda sunt bona ex linea paterna ad filium iam profecta.

19 Quare hanc partem contra Bartolum, & sequaces emplexi sunt Rayner.de Foroliu.Dyn.Cin.& Alberi *in d.auth. defuncto, & in d.l. quod scitis, §.sin autem, C. de bonis quæ lib.* & omnes alij Doctores antiqui, qui fuerunt ante Bart. vt animaduertunt Thesaur.*d.decis.*27.*n.*2.*vers. Contrarium*, Marta *de legali success.part.*2.*q.*1.*art.*1.*n.*7.*vers. Contrarium.* Et eandem sententiam post Bartolum ipso reprobato tenuerunt Bald.*in d.auth.defuncto, n.*3.*& in d.l.quod scitis n.*4.*&* 5.*& in cons.*31.*num.*1.*lib.*2.qui de communi testatur. Fulgos. *in d.l.quod scitis n.*7.*&* 8.qui acerriminè examinat articulum, & monet intrepidè tenendam hanc opinionem, Salicet. *in auth.itaque, C. comm.de success.n.*2.*vers. Ego dubito*, & Bellapert. *ibidem in medio vers.Sed quæritur*, Cornel.*in d.l.quod scitis n.*3.*&* 4.& latiùs *cons.*94.*num.*5. *lib.*1. vbi *in vers. In hac parte*, notat Doctores Bartolo aduersantes loqui magis accuratè, & digestè, & *cons.*286.*nu.*3.*cum seqq.vsque ad finem lib.*1.& clariùs, *cons.*265.*lib.*4.*per tot.* idem acriter tuetur Cuman.*cons.*123. *per totum*, cui accesserunt Fulgos.& Ansald.de Mutina, Nicol. de Vbaldis *de succession.abintest.part.*2.*n.*4. Couar.*in epitom.de success.abintest.num.*2. vbi *in vers. Alioquin* asserit opinionem Bartoli esse falsam, Anton.Gom. *l.*6. *Tauri num.*8. qui in fine dicit hanc esse veritatem, Spin. *in speculo testament. gloss.*1.*princ. num.*32. Ioan.Rojas *in epitome success.cap.*29.*nu.*38.*&*39. vbi, quòd hæc opinio seruatur in praxi, latè Phanuc. *de inuentar.part.*2.*num.*11.qui veriorem, & crebriorem appellat, Mynsinger. *practic. obseruat.cent.*6.*cap.*55. Matiens.*ad rub.tit.*8.*gloss.*3.*num.*17. *lib.*5.*noua Recop.* P.Molin.*de iustit.tract.*2. *disp.*163. *vers. Contrarium*, Crass.*§.successio abintestato quæst.*22.*num.*5. Andr.Fachinæ.*controu.Iuris lib.*7.*cap.*4.Hieronym.Treutler. *in disput. selectis disp.*16. *thesi* 4.*lit. C.* Constant. Capreol.*de success.abintest.lib.*2.*num.*11.12.*&*17.vbi inquit hanc esse veriorem sententiam, & in iudicando amplectendam, Valentin. Forster. *de success.lib.*7. *cap.*4.*concl.*4.*à num.*12.*cum seqq.vsque ad nu.*22. vbi omnibus argumentis pro Bartoli distinctione ponderatis respondet, Fontanel.*de pactis nuptialib. claus.* 4.*gloss.*24.*n.*59.*cum seqq.*qui sexcentos alios in idem placitum conspirantes cumulat, eleganter, vt solet, D.Barbos.*in d.l.post dotem num.*66.*vers.Nihilominus*, vbi ait Bartoli opinionem non videri probabilem *& num.seq. vsque ad num.*73. *vers. Ex hac igitur.* Et demum ita fuit etiam iudicatum contra Bartolum *in Camera Imperiali*, & in Rota Senensi, vt fidem faciunt Mynsing.& Phanuc.*citatis locis.*

Qua retenta opinione vt veriori, & magis communi Doctorum calculo recepta, non obstat text.*in l.quod scitis, §.fin autem, C.de bonis quæ lib.*quem Bar. & illius asseclæ singularem pro illorum sententia appellant, & potissimum illo innituntur: quoniam omisso, quod secūdùm opinionem Cyni, Dyni, Rainer.de Foroliu.& Bald. *in d.auth. defuncto, nu.*4.*& in d.l.fin autem num.*4.*in fin.*& Corn.*ibidem, & cons.*265. *num.*2.*vers.Et posito lib.*4.& aliorum, dispositio *d.§. fin autem*, fuit correcta per *d. auth.defuncto*, & per *§. si autē, auth.de hæred.abintest.*vbi in principio *d.auth.* Imperator expressè irritas facit omnes priores dispositiones circa successiones abintestato, quæ illius Authenticæ sanctioni aduersarentur, ibi, *Prioribus legibus pro hac causa positis vacantibus de cætero eas solum seruari, quæ nunc constituimus.* Et omisso etiam, quòd aliqui existimarunt, text.*in d.l.quod scitis, §.fin autem, C.de bonis quæ liber.*procedere solùm in lucris nuptialibus, non autem in aliis bonis, vt obseruarunt, Bald *in d.l.quod scitis num.*5.Cou.*in epit.de success.abintest. num.*2. qui notat ex *d.l.quod scitis*, non iustificari distinctionem Bartoli, & idem fatentur Pontan.*in d.l.quod scitis*, Cornel.*cons.*286.*num.*3.*lib.*1. 20

&

& Thesaur. *d.decis.27. num.3. vers. Et quamuis*, vbi licet Bartolo faueat, ingenuè tamen agnoscit pro Bartoli opinione nullam adesse Iuris decisionem. Respondetur, quòd re vera non applicatur dictus text. quia ibi non erat controuersia inter ascendentes paternos,&maternos circa successionem descendentis,sed erat solùm inter patrem, & auum paternum;vnde rectè definitum fuit patri vti proximiori debitam esse iure hęreditario successionem filij,auo autem paterno dari retentionem vsusfructus,quem vsque ab initio viuente ipso nepote ratione patriæ potestatis fuerat consequutus.Et hic fuit intellectus Cyni,Dyni,Rainer. Alber. & aliorum omnium antiquorum, quos suprà retuli, & Cornel. *d.cons.286. num.4.vers.Nam communiter lib.1.&in d.l.quod scitis num.3.*vbi verissimum appellat, & amicum litteræ, & eundem comprobant Cou. Phanuc. Fachinæ. & D.Barbosa *locis praallegatis.*

21 Nec vis est facienda in illis verbis,quæ ad ipsum ex matre, vel ab eius linea prouenerint,quasi quòd discrimen constituatur inter bona quæsita ex linea materna,& alia,& consequenter detur separatio, & distinctio bonorum considerata per Bartol.& sectatores, quoniam ibi fit mentio solùm de bonis maternis, quia fortasse ibi filius de cuius successione tunc agebatur, habebat solum bona materna, vel quia ante Iustinianum tempore Valentiniani, & Theodosij illius *leg.quod scitis*, conditorum, filius in bonis aduentitiis,& reliquis omnibus non habebat hæredem abintestato, sed pater statim illa omnia tanquam peculium filij occupabat iure patrię potestatis,*l.2.ff.de castrensi pecul.* vbi Bartol.Castr.*in d.l. quod scitis*, & meliùs Fulgos. *num.1. & 6.* Albetic.*in auth.Itaque,colum.2.vers.Item secus, C. communia de success.*notat Matiens.*d.tit.8.gl.3.de success.abintestat. num.4.lib.5.noua recopilat.*(quod fuit postea immutatum à Iustiniano *in l.cùm oportet,C.de bonis qua liber.*)In bonis verò maternis etiam de dicto tempore Valentiniani, & Theodosij erat speciale, quod pater non acquirebat pro peculio, nisi vsumfructũ, iuxta *l.1. C.de bonis mater.* quam condidit Constantinus,qui fuit ante dictos Valentinianum,& Theodosium,& sic penes filium remanebat proprietas in bonis tantùm maternis, quia in reliquis, & vsumfructum,& proprietatem, vt dixi,occupabat pater, seu auus ratione patriæ potestatis.Vnde ab iisdem Imperatoribus Valentiniano, & Theodosio solùm fit mentio de bonis maternis, quia tunc temporis defuncto filio de bonorum maternorum dumtaxat successione iure hæreditario agi poterat,iuxta sanctionem Constantini *in d.l.1.C.de bonis mater.*prout distinguendo tempora ita explicat Phanuc. *de inuentar.part.2. n.11.* & clariùs D Barbosa *in d. l. post dotem,num.68. vers.Item aduerto.ff.soluto matrim.*

22 Demum quicquid esset de præmissis,vnum certò certius videtur, quòd ille text. *in l. quod scitis,§.sin autem*, habet varios intellectus; Bartolus enim, & cum illo sentientes interpretantur, quod loquatur & de patre matris,&sic auo materno,& de auo paterno. Antiqui verò Doctores, & Baldus, & quotquot suprà enumerauimus, intelligunt,vt loquatur de patre,& auo paterno,& diuersimodè etiam legitur: in plerisque enim codicibus adest dictio,*idem*, in aliis verò desideratur,quæ dictio plurimum confert ad intelligentiam dicti textus, qui adeò obscurus, & ambiguus visus fuit scribentibus, vt Salicet. ibi in fine affirmauerit omnes Doctores vacillare in positione casus illius legis,vnde cùm apertissima sit dispositio *auth.defuncto,C.ad Tertullian.& §.si autem plurimi,authent.de heredibus abintestat.venient.*vt pater, & mater, ad totam hæreditatem filij æqualiter admittantur, & certa sit regula,& conclusio, quòd bona alicui prouenta illius, cui quæsita sunt, efficiuntur, & desinunt esse, & dici illius à quo prouenerunt,nec detur separatio,vel distinctio bonorum in eodem patrimonio, nisi in casibus à Iure expressis,vt supra probatum fuit, non videtur recedendum à dictis Iuribus,regulis, & conclusionibus, nec inhætendum limitationi Bartoli, quæ deducitur ex text.valde dubio, & fortasse correcto,& qui varios intellectus & lecturas recepit ab Interpretibus;vulgatum est enim,legem,quæ varios habet intellectus & diuersimodè legitur,non rectè ad causarum decisionem allegari iuxta theoricam eiusdem Bartol. *in l.in ambiguo*,vbi Socin *ff. de rebus dub.* Menoch *cons. 243.num.56.*quo argumento vtuntur in specie Cornel.*d.cons.94.num.4.vers. Nec etiam,& num.5.versic. Non obstantibus lib.1.* & alij iam allegati.

Nec denique obstat *l. de emancipatis, §. exceptis, C. de legitim. hared.* ex qua Bartoli sectatores deducunt, quòd vterinus frater succedit fratri in bonis à matre profectis,excluso fratre consanguineo; quia respondetur,vel non rectè ex dicto textu desumi illud Axioma,& fortasse iuri esse dissentaneum,prout illud impugnant, & textum egregiè interpretantur Fachin.*d.lib.6.contron.Iuris c.5.per tot.*&D.Barbos *in d.l.post dotem n.69.vers.Non obstat,& seqq.*Vel quatenus verum esset, illud Axioma procedere in successione transuersalium, nec inde aptè inferri ad successionem ascendentium,quia hæc successio prælatiua est exorbitans, & extraordinaria, & contra naturam vniuersalis successionis,quæ est vt pariter in omnibus bonis vocentur, nec fiat bonorum distinctio.Et est etiã contra omnia Iura dum fingit defunctorum habere plura patrimonia, vnde non est facienda extensio ad casus in Iure non expressos, vt pulchrè docuit Castr.*in auth.post fratres la 2.C.de legit.hared.n.2.*quem sequuntur omnes,vt per Fontan. *de pactis nuptial.claus.4.gl.24.n.68.*Vincent.de Franchis *dec.59.n.7.* & ita etiam respondet D.Barbos.*in d.l.post dotem n.7.*& Valentin.Forster.*de success.d.lib. 7.c.4.n.10.* & tangit Fachin. *d.lib.6.c.4.vers.Denique in casu nostro.*Quæ omnia elegãter ponderauit Rota *in Roman.success.17.Iun.1624.coram R.P.D.Merlin.* 23

Toletana Census.

Census constitutus pro iusto pretio,&æquiualente secundum tempus contractus, iniustus verò,& admodum inæquali habito respectu ad tempus præsens, an sit licitus, & quid vice versa?

VOTVM X.

1 *Census constitutus pro iusto pretio, & aquiualente secundùm tempus contractus, est validus,quamuis ex post facto valor adeò excreuerit, vt resultaret maxima iniquitas contra debitorem census.*

2 *Agrum emens pro iusto pretio(quantumuis paruum sit)rectè poterit postea fructus illius agri percipere ad quantuncunque valorem ascenderint.*

3 *Doctores plures referuntur suprà firmatam resolutionem tenentes.*

4 *Bona sua si quis Ecclesia donauit ea conditione, vt alimenta sibi præstaret pro tota vita, non reducitur obligatio ex eo, quòd casualiter obligatus vixit plures annos.*

5 *Census rectè, & iustè constitui potest ad vitam emeutis etiamsi tanto tempore is superuixerit quòd fructus excedant pretium solutum.*

6 *Transi*

6 *Transigens super futuro fideicommisso, cuius verificatio consistit in futuro euentu, non potest transactio rescindi ex superuenienti verificatione fideicommissi, licet sit magni valoris.*

7 *Filia dote contenta non potest petere supplementum ex eo, quòd facultates parentum nimium post renunciationem creuerint.*

8 *Priuilegium immunitatis non rescinditur per superuenientem onerum impositionem.*

9 *Census constitutio pro modico pretio, iniusto, & inæquali tempore contractus, erit vsuraria*

10 *Census vsurarij dominium in Censualista residere non potuit, ac proinde tenetur restituere fructus perceptos.*

11 *Pretium iustum in bonis mobilibus illud dicitur secundùm quod communiter ea solent æstimari in eo loco sine aliqua particulari affectione.*

12 *Pretiũ iustũ in bonis immobilibus illud est, quòd viginti annis reddunt ea bona deductis expensis.*

13 *Pretium pro censuum venditionibus taxatur ex redditibus viginti annorũ in Portugalia, & Hispania.*

14 *Consuetudo circa pretia statuenda attendi debet.*

PETRVS censum in fragmento, aut fructibus bonorum suorum constituit certo pretio, soluendi scilicet annuè certas mensuras tritici, quæ successu temporis multum in valore ascenderunt, & respectu prioris pretij videtur hodie contractus iniquus. Dubitatum fuit an nunc tutè possit Censualista illas mensuras tritici annuè percipere sine conscientiæ detrimento?

1 In hoc dubio sic distinguendum est, aut census constitutus fuit pro iusto pretio, & æquiualente secundùm tempus contractus, & ex post facto valor adeò excreuit, vt resultaret maxima iniquitas contra debitorem census, veluti si mensura tritici valeat hoc anno vnum ducatum, cùm tamen tempore contractus valeret tria regalia, aut duo, aut etiam vnum: quo casu tutè poterit Censualista illas mensuras tritici annuè percipere ad quantumcunque valorem ascenderint, absque eo, quòd aliquid

2 inde teneatur restituere, seu defalcare. † Cuius resolutionis aperta est ratio, quia emens agrum, seu fundum pro iusto pretio (quamtumuis paruum sit) rectè poterit postea fructus illius agri percipere ad quantumcumque valorem ascenderint, nec tenebitur inde aliquid venditori restituere, vt constat, ex eò scilicet quòd fructus rei propriæ percipit; cum igitur annuæ pensiones à Censualista perceptæ sint, veluti fructus census per eum empti, sequitur intentum: vnde quemadmodum Censualistæ licitum est pensiones quamplures per complures annos percipere, quantumlibet plures sint, ita idem licitum est pensiones easdem percipere cuiuscumque va-

3 loris sint. Ita resoluunt Medin. † *in Cod. de restitutione, tit. de censu redimibili fol. mihi 167. col. 2. vers. Sequitur amplius* Nauar. *in comment. de vsur. q. 30. n. 120.* Virgin. *de censib. part. 2. num. 48. pag. 63. & part. 3. nu. 52. pag. 137.* Madius *in tract. de censuum requisitis in vers. Ad quintum n. 4. & 5. pag. mihi 152.* Hieron. de Laurent. *Auenion. decis. 66. num. 2. & seq. & n. 10. vers. Anno* 1593. Franc. Milanen. *Siciliæ decis. 6. num. 18. cum seqq. lib. 2.* Franc. Martin. *in tract. de iure censuum cap. 4. num. 113.* Anton. Monach. *Lucensi decis. 20. n. 7. vers. Nec obstat,* Salon. *de iustit. & iure tom. 2. tract. de censib. art. 4. contrmasu. 2. vers. Emit Petrus, col. mihi 1442.* Salas *de censib. dub. 55. num. 1. vers. Suppono secundò pag. 514.* Ludouic. Lopez *in instruct. negot. lib. 1. cap. 56. de censu temp. concl. 3. pag. mihi 210.* Ludou. Cenc. *de censib. part. 1. c. 1. quæst. 1. art. 3. num. 14. pag. 6.*

Quorum resolutio confirmatur etiam ex seqq. 4

Primò, quia si quis bona sua Ecclesiæ donauit, ea conditione, vt alimenta sibi præstaret pro tota vita, non rescinditur obligatio Ecclesiæ, nec reducitur, ex eo, quia casualiter alimentatus vixit plures annos, quia etiam potuit statim mori, & sicut Ecclesia potuit lucrari, ita debet damnum sentire, Natt. *cons. 404. num. 31. lib. 3.* Sigism. Scacc. *de commerc. §. 1. qu. 1. num. 294. cum seqq.* † Ex qua ratione censum rectè, & 5 iustè constitui posse ad vitam ementis, etiamsi tanto tempore is superuixerit, quòd fructus excedant pretium solutum, tenent Gemin. *de vsuris commento 3. §. 4. n. 96.* Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 11. num. 8.*

Secundò, quia transigens super futuro fideicom- 6 misso, cuius verificatio consistit in futuro euentu, non potest transactio rescindi ex superueniente verificatione fideicommissi, licèt sit magni valoris, & pro transactione, nihil vel paruum recipiatur, Doctores per text. *ibi, in l. fideicommisso, C. de transact.* Decian. *resp. 39. num. 110. vol. 2.* Pereg. *cons. 52. ad fin. lib. 5.* Fusar. *de substitut. quæst. 296. num. 25. & qu. 487. num. 19. & cons. 95. num. 22. cum seqq.*

Tertiò, quia filia dote contenta non potest petere supplementum ex eo, quòd facultates parentum ni- 7 mium post renunciationem creuerint, Molin. *de primog. lib. 2. cap. 3. num. 29.* Hieron. de Laurent. *d. decis. 66. num. 10. ad fin. vers. Hinc si filia,* Amat. *lib. 1. var. cap. 2., num. 3.*

Quartò, quia priuilegium immunitatis non re- 8 scinditur per superuenientem onerum impositionem, cùm sit causa accidentalis, Crauet. *cons. 194. ad fin. vers. Non obstat vltimum, & cons. 439. num. 6. vol. 3. & cons. 707. num. 23. & 24.* Roland *cons. 13. ad finem lib. 3.* Natta *cons. 397. num. 14. & 15.* Menoch. *cons. 156. num. 34. cum seqq.* Bursat. *cons. 6. num. 77.* Peregrin. *de iure fisci lib. 1. tit. 3. sub num. 64.* Glorit. *resp. 1. part. 3. num. 101. & 102.*

Vel Census (vt ad secundam partem distinctionis 9 deueniamus) constitutus fuit pro modico pretio iniusto, & inæquali tempore contractus, & tunc illius constitutio erit vsuraria, vt probatur *in Extrauag. 2. empt.* ibi, *certum competens pretium,* &c Et in Bulla Pij V. incip. *Cùm onus, sub dat. 14. Kalend. Februarij* 1568. ibi, *iusto pretio, & in vers. Volumus,* ibi, *contractus sub alia forma posthac celebrãdos fœneratitios iudicamus,* &c. Felician. *de censib lib. 1. cap. 6. num. 11.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 590. à princ.* Valasc. *cons. 70. ferè per tot.* Reinoso *obseru. 16.* † Et ideo census do- 10 minium in Censualista residere non potuit, ex adductis per S. Thom. *2. 2. qu. 78. art. 3. in fine,* Abb. *in c. vlt. de vsuris,* Sot. *de iustit. lib. 6. q. 1. art. 4.* Couat. *lib. 3. var. cap. 3. n. 6.* Molin *d. tract. 2. disp. 326. num. 4.* ac per consequens tenetur restituere fructus perceptos secundùm Nauar. *in man. cap. 17. num. 248.* Molin. *d. tract. 2. disp. 375. num. 7.* aliàs *vers. Hoc loco obserua.*

Sed tota difficultas modò reducitur in perscru- 11 tando, quod dicatur iustum pretium? Pro cuius solutione breuiter aduerto, attento Iure communi faciendam esse differentiam inter bona mobilia, & immobilia, itaut iustum pretium bonorum mobilium illud dicatur, secundùm quod communiter ea solẽt æstimari in eo loco, sine aliqua particulari affectione, ita procedit text. *in l. pretia rerum, ff. ad legem Falcid.* vbi Doctores, *l. si cùm fundus, ff. de legat. 1. l. septem, C. de erogat. milit. annonæ lib. 12. l. si seruum meum, ff. ad leg. Aquil.* gloss. *verb. ad alium, in cap. cum causa,* vbi Abb. *num. 2. de testib.* Anania *in cap. in ciuitate 13. de vsuris,* Alciat. *in l. propemodum, ff. de verb. signif.* Pinel. *in l. 2. part. 3. cap. vlt. num. 17. C. de rescind. vendit.* Cou. *lib. 2. var. cap. 3. num. 4.* Valasc. *cons. 41. num. 1.* Cardoso *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. pretium num. 1*

Mol-

Molin. *d.tract.2. disp.348. ad fin.* Rebello *de obligat. Iustit.lib.9. quaest.1.sect.6. num.31.*

12 Bonorum autem immobilium pretium iustum (inter quae census huiusmodi computantur) illud est quod viginti annis reddunt ea bona deductis expensis, *Auth. de non alien. rebus Eccles. §. quia vero Leonis, vers. Si verò alicuius,* vbi gl. *verb. computatur collat.2.gl.fin. in auth. praeterea, C. de sacros. Eccles. gloss. verb. iusta in auth. perpetua, eod. tit. gloss. verb. ad aliam,* vbi Abb. *num.3. in cap. cùm causam, de testib.* Cou. *lib. 3. var. cap.9. num.5.* Pinel. *in d.l.2. part.3. cap.4. nu.19.* Surd. *cons.151. num.6.* Ioan. Garc. *de expens. cap.9. nu. 78.* Stephan. Grat. *discept. forens. cap.545. num.13. & vlt. & cap.752. num.47.* Cardoso *d. verb. pretium nu. 4. & verb. census num.18. & verb. emptio num.53. cum seq. & verb. vsura num.10.* Felician. *d. cap.1. num.16.*

13 † Et ita taxatur huiusmodi pretium pro censuum venditionibus in Regno Portugaliae per quasdam litteras Philippi III. de anno 1615. quas refert Phoebos *tom.2. decis.211.* & idem in Regnis Castellae lege cautum esse attestantur Ioan. Garc. *d. cap.9. num. 8.* Gutier. *lib.3. pract. quaest. q.170. ad fin.*

14 † Et hoc ipsum obseruat vniuersalis in illis partibus consuetudo, quae in hac materia attendi debet, vt per Cou. *d. cap. 9. num.6. vers. Ex quibus,* Felician. *de censib. lib.2. cap. 1. num.76. vers. Quare,* Gasp. Roderic. *de annuis redditib. lib.1. quaest.6. num.2.* Molin. *d. tract.2. disp.385. num. 8. aliàs vers. Sententia contraria.*

Toletana Testamenti.

Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, quando per secundum sit sublatum, & qualiter testator dicatur furiosus, & demens, vt exinde nullitas testamenti proueniat?

VOTVM XI.

1 *Testamentum primum ipso iure per secundum sublatum est.*

2 *Haeredibus in testamento institutis debetur immissio ex* l. fin. C. de edicto D. Hadr. *si productum fuerit in forma probanti, non vitiatum, &c.*

3 *Testamenti exemplum sufficit reproducere si in publica forma traditum fuerit à Notario rogato.*

4 *Testatoris subscriptio non requiritur in testamento nuncupatiuo.*

5 *Testamentum primum, quod habet clausulam derogatoriam, non censetur per posterius reuocatum, si in eo de ea mentio non fiat.*

6 *Per verba*, sub quibuscunque verbis derogatoriis, *est sufficienter derogatum cuicunque clausula derogatoriae etiam continenti verba, AVE MARIA.*

7 *Naturale est quem esse mentis compotem, furiosum verò & insanum accidentale.*

8 *Testamentum, vt annullari possit ex capite dementiae testatoris, opus est efficacioribus & vrgentioribus probationibus de tempore conditi testamẽti.*

9 *Debiti Ordinis Obseruantia, & scripturae compositio mentis integritatem denotant, sicut inordinatio defectum.*

10 *Coniectura nulla maior sanae mentis quàm illa, quae desumitur ex qualitate testamẽtariae dispositionis.*

11 *Sacramentorum susceptio nonnisi hominibus sanae mentis conuenit, & permittitur, & confert ad mentis integritatem praesumendam.*

12 *Testes de dementia deponentes debent concludere de tempore conditi testamenti.*

13 *Testes de dementia, & furore deponentes debent etiã non interrogati sui dicti rationem exprimere.*

14 *Memoriae imbecillitas non infert ad intellectus defectum.*

15 *Dementiam continuatam, & confirmatam non concludunt strepitus, & alia huiuscemodi.*

16 *Viri sani intellectus quandoque aliqua ex accidenti faciunt à sana mente aliena, etiã tempore conditi testamenti, & tamen testamentum non est nullum.*

17 *Testator quamuis rem aliquã furiosi facere iubeat, non exinde eius testamentum nullum redditur.*

18 *Testator demens habens dilucida interualla ex bene ordinata dispositione iudicatur in sanitatis interuallo esse de tempore facti testamenti.*

19 *Demens, & in furore confirmatus si de facto testetur quãuis ordinatè sẽper eius testamentũ nullum est.*

20 *Curatoris datio dementiam arguit, sed non concludit in alio tempore.*

IOANNES duo condidit testamenta, in primo instituit Antonium, in secundo verò quendam locum pium, sed cùm inter hos institutos haeredes fuisset acerrimè disputatum, quod ex his testamentis validum esset, & Antonius multa pro nullitate secundi, & testatoris dementia à tempore illius allegasset; tandem hinc inde partibus auditis fuit pro secundo tentum, ac proinde locum pium esse immittendum in possessionem bonorum haereditariorum, ex sequentibus comprobaui.

Cùm enim per dictum secundum testamentum primum ipso iure sublatum fuerit, *§. posteriore, Instit. quibus modis testam. infirm.* cum vulgatis, illudque productum fuerit in forma probanti, non vitiatum &c. † haeredibus in eo institutis debetur immissio, ex *l. fin. C. de edicto D. Adrian. toll.* Menoch. *remed.4. adipisc. num.368.* latè Peregrin. *de fideicom. art.48. per totum,* Greg. *decis.206. num.1.* & alibi saepè. 1 2

Non obstat, quòd in actis non fuerit productum originale, seu matrix dicti secundi testamenti, iuxta requisita *d.l. fin.* Quia sufficit, quòd productum fuerit exemplum in publica forma traditum à Notario rogato, Ias. *in d.l. fin. sub num.4.* vbi Zuccard. *num.92. vers. Sed nihilominus,* Menoch. *d. remed.4. num.654.* & ita obseruat Rota, vt testatur Verall. *decis.351. num. 1. part.1. & in Perusina haereditatis 28. Nouembris 1616. coram bonae mem. Buratto, & in Romana haereditatis de Arigonis 23. Ianuarij 1627. coram bonae mem. Card. Virili.* 3

Minus obstat, quòd non fuerit recognita subscriptio testatoris, quia versamur in testamento nuncupatiuo, quod redditur certum eo ipso, quòd fuerit per testatorem consignatum Notario clausum, & Notarius à tergo illius rogitum consignationis coram septem testibus adnotauit, & ibidem testator, ac testes praedicti etiam se subscripserunt, vnde opus non est alia recognitione, Bart. *in l.2. nu.5. vers. Tunc si tabellio, ff. quemadm. testam. aper.* Paul. de Castro *consil.93. num.3. lib.1.* Rota *decis.752. num.6. & 7. part.1. diuers. & in d. Romana haereditatis coram Card. Virili, & in eadem 28. Iunij 1627. coram eodem.* 4

Nec obstat, quòd in primo testamento, in quo Antonius fuit haeres constitutus, adest clausula derogatoria posterioris voluntatis, nisi in ea describantur haec formalia verba, AVE MARIA GRATIA PLENA, quae in dicto secundo testamento non inueniuntur descripta, quo casu primum non censetur per posterius reuocatum, ad *l. si quis in principio testamenti,* & ibi communiter Doctores *ff. de legat.3.* Ias. *in l. si mihi, & tibi, §. in legatis n.11. ff. de legat. 1.* Corn. *cons.86. nu.7. vol.3.* Alex. *cons.134. nu.1. lib.1.* 5

Caes.

6 Cæs. de Grassis *decis. 1. num. 1. & 2. de testam.* † Respondetur enim in dicto secundo testamento adesse sufficientem derogationem ex quo testator in eo dixit, quòd valere debeat non obstante quouis alio testamento habente clausulam derogatoriam, subdens, sub quibusuis verbis derogatoriis, de quibus modò non recordor, & si recordatus fuerim, ea de verbo ad verbum expressissem, Bart. *in d. l. si quis in principio testamenti n. 8.* Clar. *in §. testamentum q. 99. vers. Sed quæro,* Natta *cons. 639. num. 9. lib. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 48. n. 22. cum seqq.* Hierop. Laurent. *Auenion. decis. 81. n. 3.* & in puncto, quòd per verba illa, *sub quibuscunque verbis derogatoriis,* sit sufficienter derogatum cuicunque clausulæ derogatoriæ etiam continenti dicta verba AVE MARIA, dicit Rot. *decis. 721. num. 3. part. 2. recentior. & in Romana legati 9. Iunij 1578. coram Bubalo.*

7 Quoad prætensam testatoris dementiam de tempore secundi testamenti, in qua multum innitebatur Antonius, est aduertendum, quòd cùm naturale quidem sit quem esse mentis compotem, furiosum verò & insanum accidentalem, vt dixit Bald. *in l. nec codicillos* vbi etiã glos. Bart. & alij, ideo præsumptio stat contra dementiam, *cap. fin. de successión. ab intest.*
8 † ac propterea ad illam probandam, præsertim in Ioanne testatore, qui non solùm pro se habet sanæ mentis præsumptionem, sed in præcedenti tempore vitæ suæ talis probatur, efficacioribus, & vrgentibus probationibus de tempore conditi testamenti opus est, itaut non sufficiat, quòd aliqua alia die probetur furiosus, vt latè Bart. *in l. 2. num. 3. vers. Sed quid, ff. de bonor. possess. furios.* Alex. *cons. 85. n. 7. vers. Et illud rectè lib. 2.* Roder. Xuar. *alleg. 1. per totam,* Magon. *Florent. decis. 97. num. 13.*

9 Quod tantò magis procedit, quia cum his concurrit, quòd omnia in dicto secundo testamento descripta ritè, & ordinatè composita reperiuntur; debiti autem ordinis obseruantia & scripturæ compositio mentis integritatem denotant, sicut inordinatio defectum, *c. 1. §. si verò, de cler. ægrot. in 6. cap. filij, de hæret. eodem libro, cap. legitimus, 93. dist.* Ioan. Andr. *in cap. cùm dilectus, de success. ab intest.* Tiraq. *de legib. connub. glos. 1. part. 11. num. 7.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 5. n. 13.* Gama *Lusit. decis.*
10 *262. num. 2.* Et præterea nulla maior sanæ mentis coniectura quàm illa, quæ desumitur ex qualitate testamentariæ dispositionis Ioannis, quia omnia disposuit prout cuiliber prudenti viro conueniebat, locum pium hæredem instituens, necnon legata similiter pia faciens, in omnibus propriæ saluti consulens ad not. per Xuar. *d. alleg. 1. n. 2. & 3.* Honded. *d. cons. 78. num. 6. lib. 1.* Afflict. *decis. 143. num. 5.* Grammat. *decis. 73. circa fin.* Card. Mantic. *d. tit. 5. num. 7.* Ioseph. Ludoui. *Perus. decis. 1. num. 9.* Rot. *decis. 129. n. 15. part. 2. diuers.*

11 His accedunt fides Parochorum, quibus in hoc multum deferri debet, attestantium, quòd Ioannes in vltima infirmitate, in qua fecit testamentum, & ex qua dementiam ortam fuisse prætenditur, bis peccata sua cum sana memoria, sensu perfecto, & animi dolore confessus fuit, & sacram Eucharistiam suscepit, horum enim Sacramentorum susceptio nonnisi hominibus sanæ mentis conuenit, & permittitur, vt latè Surd. *cons. 89. per tot.* quæ ideo plurimum confert ad mentis integritatem præsumẽdam, Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 45. num. 21.* Rot. *in Romana hæreditatis de Gracchis 5. Decembris 1618. coram bonæ mem. Remboldo, & decis. 383. num. 4. part. 1. recentior.* Adminiculantur etiam attestationes aliorum quatuor Sacerdotum, qui circa tempus conditi secundi testamenti Ioannem personaliter visitarunt, & eum sani iudicij, vt dicunt, reperierunt, & eandem subscriptiones ipsiusmet testatoris, & septem testium non parum faciunt, quia testator mentis expers non facile subscripsisset, & testes subscribere recusassent.

Non obstant testes de dementia deponentes, quia 12 vltrà quòd quidam sunt aliqualiter interessati, quia aut sunt legatarij ex primo testamento, aut alias eorum interest, vt illud sustineatur, quorum fides propterea saltem diminuitur, ad *l. omnibus, C. de testam.* in primis non concludunt de dementia de tempore conditi secundi testamenti, de quo tempore maximè supradictis attentis illam determinatè concludere debent, iuxta text. *in l. 2. & l. qui testamento, §. quicunque, vers. Ne furiosus, ff. de testamen.* & tradunt Doctores *in d. l. furiosum,* Corn. *cons. 261. num. 22. lib. 4.* Gama *Lusitan. decis. 262. num. 2.* Rot. *d. decis. 384. num. 10. part. 1. recentior.*

Deinde, quia non reddunt conuenientem ratio- 13 nem sui dicti, quam tamen in hoc casu etiam non interrogati exprimere debent, cùm enim dementia cognoscatur per inquisitionem quandam, quæ se animo non offert, nisi per multa & diuersa media, circa quæ testes de facili possunt errare, ideo eis non creditur, nisi causam sui dicti etiam non interrogati faciant manifestam, Bald. *in l. solam, C. de testam.* Innoc. *in c. cùm causam, de testib.* Fulgos. & Castr. *in d. l. furiosum,* vbi Ias. *num. 6.* Socin. *cons. 42. num. 4. lib. 1.* Surd. *d. cons. 89. n. 4.* Boer. *decis. 23. n. 41.* Magon. *d. decis. 97. num. 5.* Rot. *d. decis. 384. num. 7.*

Et quamuis aliqui testes reddant rationem de- 14 mentiæ, quia scilicet viderunt Ioannem memoriã destitutum, & facientem strepita, & alia more dementum, illa tamen pro sufficienti habenda non est, quia memoriæ imbecillitas non infert ad intellectus defectum, Menoch. *d. præs. 45. num. 31.* & Rot. *decis. 384. num. 5.* præsertim in Ioanne corporis infirmitate oppresso, iuxta textum opt. *in l. hac consultissima, §. at cùm humana fragilitas, C. qui testam. facere pos.* † Quod verè fecerit strepita, & alia huiusmodi, si- 15 militer non concludit dementiam continuatam, & confirmatam, & sic eum non fuisse in potestate mẽtis de tempore conditi testamenti, stante, vt dictum est, quod antea communi existimatione sani consilij reputabatur, & testamentum condidit rectè, & ordinatè compositum, eius dispositionis qualitas conuenit homini perfectæ mentis, & quòd post prædicta strepita, & testium depositiones sanus mente repertus peccata sua confessus est, necnon aliis Sacerdotibus supradictis.

Quandoque enim sani intellectus viri aliqua ex 16 accidenti faciunt à sana mente aliena etiam tẽpore conditi testamenti, & sic in fortioribus terminis, & tamen non ideo semper de Iure furorẽ superuenisse præsumitur, nec insani reputantur, quoad testamenti actiuam factionem, modò ex aliis suspicio furoris inde causata amoueatur, prout pater, qui filios suos sine causa exhæredat, meritò rem quasi furiosi facere dicitur, *l. 1. & 2. ff. de inoff. testam.* & tamen eius testamentum mero iure tenet, cùm opus sit illud rescindi per querelam inofficiosi, *l. si non mortis, §. si quis, & toto tit. ff. eodem;* cùm tamen testamentum furiosi sit ipso iure nullum, *d. l. 2. & l. filius familias, ff. de testam. d. l. furiosum, C. qui testamenta facere pos.*

Ille etiam testator, qui apud Iurisconsultum, *in l.* 17 *quidem in suo. ff. de condit. inst.* iussit ossa sua proiici in Tiberim, rem furiosi iussit, vt ibi textus dicit, & tamen eius testamentum valuit; sicut valuit testamentum illius mulieris, quæ *in l. fin. §. fin. ff. de auro, & argen. legato,* iussit se sepeliri cum quibusdam ornamentis, quæ ipsa ad se sepeliendum fecerat ex smaragdis, & margaritis, & facit bonus text. *in l. serue alieno,*

alieno, §. fin. ff. de legat. 1. & quod refert Paris. cons. 88. num. 65. volum. 3. de testamento illius, qui peccata sua non confitebatur, & Cornel. cons. 219. in fine vol. 1. de testamento alterius, qui Missam non audiebat, & cùm diues esset legata pia pro anima sua non reliquit. Sic intelligit Roder. Xuar. citato loco, quod
18 refert Valer. Maximus de testamento dementis bene ordinato continuo, & confirmato furore, sed habentis dilucida interualla, itaut ex bene ordinata dispositione iudicatus fuerit in sanitatis interuallo esse de tempore facti testamenti, prout etiam sic intelligenda est Rotæ decisio in dicta Romana hereditatis de Gracchis vers. Tum etiam.

19 Secus autem dicendum in eo, qui prorsus demens est, & in furore confirmatus si de facto testetur, quamuis ordinatè, semper enim eius testamentum nullum est, Roder. Xuar. & Card. Mantic. vbi suprà, Menoch. d. præs. 45. num. 68. siquidem tunc optima compositio non à persona, sed casu magis facta creditur, argumento textus optimi in l. fin. ff. de administ. tutor. non enim propterea desinit esse furiosus, quamuis faciat aliquos actus sapientis, vt dicit Roman. post glos. in l. filium emancipatum, num. 3. ff. de acquir. hered. Zabarel. cons. 57. vol. 2. Corn. cons. 69. vol. 1. & Menoch. cons. 82. num. 234. vt in simili infirmus, qui etsi actus aliquos faciat qui sanitatem arguunt, tamen non est sanus, Præpos. in cap. dilectus, ext. de sponsal. Corset. sing. 368. verb. testamentum, vbi meminit illius egregiæ sententiæ, quam dixisse quendam fatuum Parisiensem, multi alij etiam referunt.

20 Nec etiam obstat, quòd dicto Ioanni vti insano fuerit datus curator ante conditum testamentum, de quo agitur, quæ curatoris datio dementiam arguit, Alex. d. cons. 85. num. 9. lib. 2. Bertrand. cons. 49. n. 22. vol. 1. part. 2. Surd. d. cons. 69. num. 19. Cardin. Mantic. d. tit. 5. num. 15. quia quicquid sit, an dicta curatoris datio fuerit causa cognita, & an fuerit ad hoc procurata, vt videtur ab habentibus pinguius interesse ex primo testamento, illa similiter non concludit dementiam ad effectum, de quo agitur, vt in puncto Ioan. Fab. in §. præterea, & ibi etiam Aretin. Instit. quibus non est permissum facere testam. Ias. in d. l. furiosum sub num. 2. vers. Tertiò singulariter limita. Boer. d. decis. 23. num. 79. & Rot. in d. Romana hereditatis de Gracchis; & in omnem casum in conflictu probationum debet probatio sanæ mentis de tempore conditi secundi testamenti præponderare.

Bracharen. Abortus.

Ante septimum mensem partus velut abortiuus, & non natus habendus. Abortus fœtus animati procurans per se, vel per alium, siue consulens, quas pœnas incurrat. Et quando dicatur fœtus formatus, & animatus, & quæ sint conceptionis signa, & quid resoluendum in dubio quando nescitur an animatus, vel inanimatus fuerit fœtus abortiuus?

VOTVM XII.

1 *Casus proponitur.*
2 *Abortus est fœtus imperfecti, aut mortui emissio.*
3 *Partus si maturius quam septimo mense partus prodeat, nullo modo vitalis est.*
4 *Partus quinque mensium aliquando vitalis esse potest secundum aliquos.*
5 *Defenditur opinio Hippocratis.*
6 *Referuntur Iura, & Doctores, qui eam defendunt.*
7 *Excluditur possibilitas partus quinquemestris.*
8 *Argumentum ab inclusione vnius temporis valet in hac materia.*
9 *Partus vitalis & naturalis desumuntur initia à septimo mense.*
10 *Abortionis plures sunt causæ.*
11 *Mulierem prægnantem percutiens qua pœna ex lege Exodi teneatur.*
12 *Pœnæ variæ pro casuum diuersitate statutæ sunt in præbentem causam abortioni de Iure Ciuili.*
13 *Et etiam de Iure Canonico.*
14 *Sixtus V. quibus pœnis statuerit puniendos abortioni causam dantes.*
15 *Et Gregorius XIV.*
16 *Gregorius XIV. moderauit rigorem Bullæ Sixti V. quoad reseruationem absolutionis.*
17 *Et quoad abortum fœtus tantummodo animati.*
17 *Pœnæ in dictis Constitutionibus comminatæ incurruntur quouis modo abortus procuretur.*
19 *Fœtus animatus quādo dicatur, magna cōtrouersia.*
20 *Anima rationalis non ante tertium, vel quartum mensem infunditur, secundùm quorundam opinionem.*
21 *Conceptus quicunque quadragesimo die, & formatus, & animatus est, secundùm alios.*
22 *Animatio nunc triginta diebus, & quinque, nunc quadraginta, nunc quinquaginta terminatur, secundùm nonnullos.*
23 *Anima in maribus 45. à conceptu die, fœminis verò in quinquagesimo infunditur, iuxta cuiusdam opinionem.*
24 *Fœtus mas 40. fœmina verò sexagesimo die de anima rationali donatur secundùm Menoch.*
25 *Animatio infunditur in masculis ad triginta vsque, in fœminis verò ad 42. dies, secundùm alios.*
26 *Animam septimo die infundi tenuit Ferdinandus Menoch.*
27 *Fœtus fœmineus octuagesimo die, masculus verò quadragesimo animatur secundùm magis communem opinionem.*
28 *Genitura si in septimum diem intus permanserit, manifestum est mulierem concepisse.*
29 *Menstrui cessatio signum est conceptionis, maximè si aliàs fœminæ menstrua nunquam deficerent.*
30 *Conceptionis signa sunt si mulier res insolitas, quas comedere non licet, appetierit, vel si venter in bona valetudine crescere, & intumescere incipiat.*
31 *Fœtus in dubio præsumitur potius inanimatus, quàm animatus ad exclusionem pœnæ corporalis.*
32 *Fœtum fuisse animatum quàm inanimatū tutius est putare ad effectum incurrendi irregularitatem.*
33 *Fœtus præsumitur animatus in abortione post quadraginta dies contingente etiam quando criminaliter agitur.*
34 *Fœtus animatus præsumitur in dubio quoad priuationem suscipiendi Ordinis, ac in illo ministrandi, non verò quoad priuationē officij, vel beneficij.*
35 *Pœna ordinaria statuta delicto certo, nō est imponēda delicto dubio, sed arbitraria pro dubij qualitate.*
36 *Pœna ex culpa, & delicto debet commensurari.*

Vm excandesceret B. in Mariam, eo quòd impedimento sibi esset ne turpiter cognosceret eius sororem, iussit, vt quidam eius famulus è domo propria exiret, & dictam Mariam prægnantem in platea propè domum nimis, & acriter palo percuteret, quod dictus famulus ipso B. vidente, iubente, & approbante exequutus est; ex quibus percussionibus intra breue tempus dicta Maria abortum fecit fœtus animati. Sed cùm Promotor Fiscalis

calis contra dictum B. ex officio procederet, & institia tantùm, ac illo eius nomine causam huiusmodi prosequente, fuit tandem lata sententia dictus N. in exilio ad Brasilicam Prouinciam per quinquennium cōdemnatus, & perpetuò irregularis pronuntiatus; à qua sententia cùm dictus N. necnon idē Promotor Fiscalis appellassent, in gradu appellationis huiusmodi fuit dubitatū, an dicta pœna æquiualeret delicto? & visū fuit negatiuè resoluēdū ex seqq.

2 Ad quorum omnium exactam declarationē præmittendum est, quòd abortus est fœtus imperfecti, aut mortui emissio, vt videtur definire Galen. *lib.* 10. *de morbis vulg. part.* 1. *comment.* 2. Hieron. Mercurial. *lib.* 2. *de morbis mulier. cap.* 1. Petr. Garcia *de locis affe-*

3 *ctis disp.* 76. *cap.* 1. *num.* 1. † Fœtus autem imperfectus, ac proinde minimè naturalis, & vitalis dicitur ille, qui fuerit quinque mensium, & quinque dierum solarium, vt ante omnes docuit Hippocrates *in opusculo de septimestri partu, in princ.* ibi, *Septimestres autem nascuntur* 182. *diebus ac dimidio, & insuper accedente diei particula, si enim primi menses dies quindecim supputaueris, deinde quinque mensium dies* 147. *& dimidium (in sexaginta enim diebus quàm proximè duo menses perficiuntur.) his igitur sic habentibus ad septimum mensem supersunt dies non plures quàm viginti, & est tota summa dimidij anni cum aliquãtula diei parte.* Hanc Hippocratis sententiam sequuti sunt summi Philosophi, & Medicinæ magistri; Aristotel. *lib.* 7. *de historia anim. cap.* 4. Plin. *lib.* 7. *natural. histor. cap.* 5. Galen. *in lib. de septimestri partu, in verb. septimestres,* Alex *lib.* 2. *problem.* Plutarch. *lib.* 5. *de placitis Philosophorum cap.* 18. Cœli. Rhodigin. *lib.* 22. *lection. antiq. cap.* 13. omnes affirmantes si maturius quàm septimo mense partus prodeat, nullo modo, nec vllibi vitalē esse, quibus accedunt Aul. Gelli. *lib.* 3. *nocti. Atticar. cap.* 10. Amat. Lusit. *cent.* 1. *curat.* 27. Federic. Bonauentura *de partu octomestri lib.* 6. *c.* 26. Marcel. Donat. *de medic. histor. mirabil. c.* 13. Francisc. Valles. *lib.* 2. *controuers. cap.* 11. *&* 18. Ludou. Mercado *lib.* 4. *de morbis mulierum cap.* 1.

4 Et quamuis non desint, qui contrarium tueantur, scilicet, vt partus quinque mensium sit vitalis, & exemplis conentur comprobare, eo fundamento præsupposito, quòd homini non sit præstitutum certum tempus pariendi, prout aliis animalibus, & in ea opinione fuerunt Auicenna *lib.* 3. *sua medic. tract.* 2. *fen.* 21. *cap.* 5. dum ait ante septimum mēsem multoties natum mori, quoniam motus vehementer tolerat; ergo si maiori ex parte, non semper, sed aliquando potest partus esse vitalis. Cardanus, vir suæ ætatis singularis, *contrad. medic. lib.* 1. *tract.* 3. *contrad.* 8. referens exemplum de duobus filiis, quorum alter natus erat 168. alter verò 170. Ferdinandus Mena Professor publicus, & Regis Catholici Medicus *in comment. ad c.* 4. *de septimestri partu Hippocratis,* asserens exemplum de Pincerna Regis Fancorum, Frãcisc. Valles. eiusdem Catholici Regis Medicus *lib.* 6. *Epidemior.* 2. *sect.* 3. Hieron. Montuus Regis Galliæ Medicus *in libro suo Anasc. morbo* 40. *&* 41. Horat. Augier. *in lib. quòd certum non sit nascendi tempus,* vbi ponit exemplum de puero Auenalis Comitatus Cinguli Auximanæ Diœcesis nato in quinto mense. Idem Francisc. Valles. *de sacra Philophia cap.* 8. & Petr. Peremat. *de hominis procreat. cap.* 8. enarrant illustrissimæ fœminæ editionem naturalem, & mirãdam in initio mensis quinti à conceptu contingentem, quorum dicta respexit D. Sancta Crux Abbas de Couarruuias, & Protomedicus in Castellæ Regnis *de Hippoc. Philos. super text.* 71. illis verbis. *Quinto mense editum in Hispania cognouimus.* Ioan. Schenckius *tom.* 2. *obseruat. medic. lib.* 4. *tit. de partu vitali obseruat.* 152. Et ex nostris Iurecon. Menoch. *de success. creation.* 2. §. 20. *num.* 115. Renat. Chopin. *de priuilegiis rusticorum lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 5. vbi refert Arestum Curiæ Parisiensis pro quodam quinquemestri expensum, Torreblanc. *de magia lib.* 2. *cap.* 43. *n.* 27. *cum seqq.* Ioan. Aloys. Ricc. *in addit. ad Mascardum conlc.* 1146. *num.* 1. vbi falsò citat pro hac parte Rotæ decisionem in Auximana alimētorum, quæ contrarium omnino probat, vt infrà ostendemus, Robles de Salzedo *de repræsent. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 24. & citati per Roger. *cons.* 1. *num.* 14. *cum seqq.*

Nihilominus tamen magis placet adhærere opinioni Hippocratis, quæ per Imperatores recepta fuit, & à nostris comprobata, ac demum, quia nec rationes contrariç opinionis conuincunt, nec exempla conueniunt, aut pro certo habenda sunt, cùm tempus conceptionis ipsis mulieribus incertum sit, vt infrà videbimus. 5

Et principaliter, quia sententia hæc Hippocratis recepta fuit *in l. intestato, in fine, ff. de suis, & legit. hæred.* vbi habetur iusto tempore eum videri natum ex Hippocratis sententia cùm mater ante centesimum octuagesimum secundum diem esset manumissa, *& in l. septimo mense, ff. de statu homin.* vbi dicitur septimo mense nasci perfectum partum, iam receptum esse, propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis, & ab Alphonso Rege XI. *in l.* 4. *tit.* 23. *part.* 4. qui ibi dictarum legum verba transcribens Hispano sic retulit idiomate: *Hipocr. fue vn Filosofo en el arte de la fisica, y dixó, que lo mas que la muger preñada puede tracer la creatura en el vientre son diez meses: e porende si desde el dia de la muerte de su marido hasta seys meses pariesse su muger, legitima seria la creatura que nasciere, e se entiende que es de su marido, maguer en tal tiempo sea nacida, solo que ella viniesse con su marido a la sazon que finò. Otrosi dixo este Filosofo, que la criatura que naciere hasta en los siete meses que solo tenga su nacimento vn dia del seteno mes, que es cũplida, e vi vedera, e deue ser tenida tal creatura por legitima del padre, e de la madre, que eran casados, e viuen en vno a la sazon que la concibiò,* &c. Et ex nostris comprobarunt, glos. *verb. perfecto, in* § *vnum siquidem, auth. de restit. & ea quæ parit. vers. Item plusquam sex mensibus,* Iacob. à S. Georg. *in l. quod certarum num.* 4 *C de posth. hæred.* Socin. *in l. cùm auus, num.* 111. *ff. de condit & demonst.* Socin. iun. *cons.* 35. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2. Castr. *l. vxoris abortu num* 12. *C. de post. hæred.* Decian. *in l. posthumum. n.* 4. *C. de bonor. possess. secun. tab. & in cap. de causis n.* 42. *de offic. deleg.* Paris. *cons.* 56. *num.* 5. *lib.* 2. Fulgos. *cons.* 69. *n.* 1. Alciat. *cons.* 23. *n.* 2. *lib.* 9. Casan. *cons.* 19. *n.* 6. Guillelm. Benedict. *in repet. cap. Rainutius part.* 2. *in verb. & soboles quam gestabat in vtero, n.* 24 *&* 25. Tiraq. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos n.* 210. *C. de reuocand. donat.* Clar. *in* §. *testamentum q.* 45. *n.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 10. Marc. Anton. Eugen. *cons.* 28. *num.* 6. Vrsill. ad Afflict. *decis.* 236. *sub n.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 89. *num.* 34. *&* 35. *& de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 52. *n.* 7. *& cons.* 284. *n.* 33. *&* 34. *& cons.* 288. *n.* 2. Pereg. *de fideicom. art.* 43. *n.* 29. *vers. Sed contrà.* Azeued *l.* 2. *num.* 2. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua Recop.* Cuiac. *in d. l. septimo mense seu* 1. *lib.* 19. *ad responsa Pauli,* Camill. Borrel. *cons.* 28. *n.* 42. Raudens. *de analeg. cap.* 30. *n.* 25. Adrian. Negusant. *in sylua respons. quæst.* 400. *num.* 31. Paul. Zachias *in quæst. medicolegal. tit.* 2. *q.* 2. *à n.* 12. Seraphin. *decis.* 1182. *n.* 11. Giurba *in consuet. Messanen. part.* 1. *cap.* 1. *glos.* 4. *num.* 35. Alphons. Carrança *in disput. de vera naturalis, & legitimi partus designat. cap.* 9. *de quinquemestribus, & semestribus partibus,* eleganter Rot. *in Auximana alimentorum* 1. *Iunij* 1620. *coram R. P. D. meo Pirouano.* 6

7 Neque prædictis obstare videtur, quòd determinatio dierum centum & octuaginta duorum non contineat alterius minoris temporis exclusionem, & per consequens possibilitas partus superuiuentis non excludatur, quia sententia Hippocratis censetur recepta *in d. l. intestato, & in d.l. septimo mense*, non ex eo quòd simpliciter hoc dixerit Hippocrates, sed quia cum ratione loquutus fuerit: rationes autem eius sententiæ *in opusculo* suprà citato *de semestri partu*, expresse excludunt possibilitatem partus quinquemestris dum expresse secũdùm eius supputationem debet excedere mediam anni partem; ergo per expressionem vnius temporis, & alterum
8 censeri debet exclusum, † tanquam rationi deductæ contrarium, & ita valere argumentationem ab inclusione vnius temporis, in his terminis declarant Fulgos. *d. cons.* 69. *num.* 1. Castr. *in l. vxoris abortu num.* 2. *C. de posth. hæred. instit.* Paris. *cons.* 56. *num.* 5. *lib.* 2. Cassa. *cons.* 19. *n.* 6. Federic. Bonauent. *de octomest. partu lib.* 7. *cap.* 26.

9 Neque etiam contrariæ rationes conuincunt, & adducta exempla conueniunt, nam si in sola ratione firmetur opinio, quòd homini non sit statutum certum tẽpus pariendi, de indeterminato tempore à die conceptionis intelligi non potest, quia absurda esset ratio; si verò de tempore, in quo partus posset esse vitalis, illud quidem poterit esse incertum ratione editionis, sed non ratione habilitatis ad supraniuendum, pro quo magis stringunt rationes Hippocratis, quàm possibilitas allegata. Similiter exempla non conueniunt, quia illa fundantur in narratiua mulierum, quæ vel potuerunt alios decipere, vel ipsę decipi in tempore conceptionis, quod an illis sit incertum, inferiùs ostendemus. Vnde concludimus cum Hippocrate à septimo mense initia partus vitalis, & naturalis desumi, & ante illud tempus partus velut abortiuos, vel non natos habendos; quicunque enim immaturo tempore editi fuerint, vel maturo mortui fuerint eiecti, aut morientes, inter abortus connumerantur, vt egregiè adnotarunt Bonauent. *de octomest. partu lib.* 3. *cap.* 71. *& lib.* 9. *cap.* 9. *in fine.* Petr. Garc. *de locis affect. disp.* 76. *cap.* 1. *num.* 1. ob idque abortus definitur, vt sit imperfecta fœtus eiectio, secundùm Galen. *lib.* 6. *de morbis vulg. p.* 1. *com.* 2. quem probat Hier. Mercur. *lib.* 2. *de morbis mulier. c.* 1.

10 Abortionis plures sunt causæ, de quibus plenè agunt citati ab Alphonso Carrança *d. tract. cap.* 16. *n.* 11. *cum seqq.* sed de abortu procurato, & eius pœnis à nobis agendum est, cuius impij criminis grauitas ex lege diuina, Iure Canonico, & Ciuili, ac Bullis Summorum Pontificum colligitur.

11 Primò ex lege diuina *Exodi cap.* 2. *vers.* 22. vbi dicitur eum, qui mulierem prægnantem percusserit, eius morte sequuta, mortis pœna hac lege puniendum; si verò ipsa vixerit, marito in percutientem actionem dandam ad quod interest arbitrio iudicantium consequendum.

12 Secundò ex Iure Ciuili, vnde constat varias in præsentem causam abortioni statutas fuisse pœnas pro casuum diuersitate. Primus casus est vbi mulieris mors subsequitur ex poculo, aliáve re consimili ei adhibita, in quo mortis pœna damnandum esse illum, qui causam præbuit, probat *l. si quis aliquod. ff. de pœnis.* Secundus casus, vbi mulier accepto pretio visceribus suis vim intulit, in quam certè mortis pœnam statuit *l. Cicero ff. de pœnis*; sed duo isti casus ad nostrum non pertinent, ideo in eis non duximus immorandum. Tertius casus est in quo nec mors mulieris interuenit, vt in primo, nec pretium grauidæ repensum est, vt in secundo; & tunc certè distinguendum est inter partum animatum & exanimem, vt in animato abortum faciens, vel procurans pœnam subeat mortis; in exanimi verò exilij, vel alia mitiori pœna condemnetur, ita communis obtinuit ex glos. *in l. Diuus* 4. *ff de extraord. crimin.* vbi Bart. *n.* 1. Clar. §. *fin. quæst.* 68. *n.* 2. Anton. Gom. *tom.* 3. *var. cap.* 3 *n.* 32. Couarr. *in Clem. si furiosus part.* 2. §. 3. Villadieg. *de irregul. cap.* 6. *n.* 32. Petr. Plaza *in epit. delict. lib.* 1. *cap* 9. *num.* 10. *& cap.* 26. *num.* 8. Petr. Greg. *lib.* 7. *sintag. Iuris cap.* 1. *num.* 11. *& lib.* 36. *cap.* 15. *n.* 17. *&* 18. Cuiac. *lib.* 19. *obseruat. cap.* 9. Decian. *tract. crim. lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 13. Fachinæ. *cons.* 95. *num.* 11. *lib.* 1. Farin. *in praxi crim. part.* 5. *quæst.* 122. *num.* 134. *cum seqq.* Azeued. *ad rub. tit.* 23. *n.* 6. *lib.* 8. *nouæ Recop.* Zachias *in quæst. medicoleg. lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 10. Mari. Muta *decis.* 79. *num.* 15. *cum seqq.* Adrian. Negusant. *in sylua respons. quæst.* 100. *n.* 93. Solorzan. *de parricid. lib.* 2. *cap.* 12. Estque expressa dispositio *l.* 8. *tit.* 8. *p.* 7. ibi, *Mas si otro hombre estraño lo hiziesse deue hauer pena de homicida, si era viua la creatura quando mouiò por culpa del. E si no era aun viua deue ser desterrado en alguna Isla por cinco años.* Vnde colligit P. Molin. *de iustit. tom.* 3. *disp.* 27. *num.* 3. quòd vltimo semper venit supplicio puniendus, qui abortioni fœtus animati consultè, vel culpa causam dederit.

Tertiò ex Iure Canonico, quo attento eadem ferè imponitur pœna abortum facienti, vel procuranti, quam iuxta distinctionem proximè relatam ex Iure Ciuili desumptam, illum incurrere suprà affirmauimus. Sic etiam hoc loco inter fœtum animatum, & inanimatum distinguendum est, itaut primo casu delinquens tanquam homicida puniatur, *cap. si aliquis* 5. *de homicid. cap. consuluisti in fine,* 2. *q.* 5. In secundo verò mitiùs cum eo agendum, ita cum Siluest. Tolet. & aliis resoluit D. Sancta Cruz *de Hippocr. Philos. super text.* 66. quæ pœna in primo casu iustè imponitur, quia eodem Iure Canonico attento in vtero animatus verus homo reputatur *c. in quadam, vers. Non ad esse, de celeb. Missar. c. cum Christus* 7. *de hæret.* Fachin. *d. cons.* 95. *n.* 3 *lib.* 3. Molin. *d. disp.* 27. 13

Quartò ex Bullis Summorum Pontificum, videlicet Sixti V. *in ord.* 87. incip. *Effrænatam* 4. *Kal. Nouembris* 1588. qua statuitur, vt abortus, seu fœtus immaturi, tam animati, quàm inanimati, formati, vel informis eiectionem procurantes percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impositis, atque aliis etiam incognitis, vel maximè exquisitis rationibus, inde vt re ipsa abortus sequutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, pœnas tam diuino, quàm humano Iure, ac tam per Canonicas sanctiones, quàm Ciuilia Iura aduersus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu & re ipsa patrauerint, propositas, & inflictas eo ipso incurrant. Illi verò, qui Clerici fuerint omni priuilegio Clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis ipso facto priuentur, & in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernantur, & per Iudicem Ecclesiasticum depositi, & degradati Curiæ, & potestati seculari tradantur. Additurque his pœnis teneri etiam illos, qui sterilitatis potiones, ac venena mulieribus propinauerint, & quominus fœtum concipiant, impedimentum præstiterint, ac ea facienda & exequenda curauerint, siue quocunque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas, quæ eadem pocula sponte, ac scienter sumpserint, refert nouissimè Machado *d. lib.* 2. *part.* 3. *tract.* 7. *docum.* 9. *num.* 1. 14

Et Gregorij XIV. incip. *Sedes Apostolica, pridie Kal. Iunij* 1591. qui dictam Bullam Sixti V. ita moderandam duxit, vt à peccato, & excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos, qui 15

hactenus

hactenus deliquerunt, quàm quoad illos, qui post hanc constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet Presbyter, tam sæcularis, quàm cuiusuis ordinis Regularis ad Christi fidelium Cōfessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam & liberam in foro conscientiæ tantum absoluendi habet facultatem eandem, quam idem Sixtus sibi, ac suis successoribus reseruauit. Quo verò ad pœnam procurantium abortus fœtus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocunque modo auxilium, vel consilium eis dantium in prædicta Constitutione contentas, Constitutionem præfatam in ea parte, vbi de his agit, ad terminos Iuris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilij Trident. dispositionem auctoritate Apostolica, tam quoad præterita, quàm quoad futura perpetuò reducit, perinde ac si eadem constitutio in huiusmodi parte nūquam emanasset; de his Constitutionibus meminerunt, seu ad litteram illas referunt, Quarant. *in sum. Bullarij verb. abortus*, Salze. ad Bernard. *in pract. cap...* Nald. *in sum. verb. abortus*, Laurent. à Portel *in dubiis Regul. eodem verbo*, Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 35. n. 24.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 33. art. 4. & in addit. ad sum. tom. 3. cap. 13. num. 4.* Villalob. *part. 2. sum. tract. 12. diffic. 4.* P. Molin. *de instit. tom 3. disp. 27.* Ioan. Bapt. Siluatic. *in controu. medic. cap. 82.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 122. num. 140. cum seqq.* Thesaur. *decis. 2.* Filliuc. *in quæst. moralib. tract. 14. cap. 6. quæs. 9.* Hieron. Roderic *in compendio quæst. Regul. resol. 4.* Bonacin. *de censur. in particul. extra Bullam disp. 2. q. 2. puncto 10.* nouissimè Alphons. Carrança *d. tract. cap. 16. §. vnic. de abortu procurato, & eius pœnis, num. 4.* Machado *d. tract. 17. docum. 9. num. 2. cum seqq.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. part. 3. allegat. 51. casu 9. & in collect. ad cap. sicut ex litterarum, de homicid. & ad princip. dist. 5. & ad d. cap. Moyses 32. quæst. 2.*

16 In duobus tantùm Gregorius XIV. rigorem Sixti V. moderatus est. Primò quoad reseruationem absolutionis, quia pœnam excommunicationis Papæ reseruatam inferebat Sixtus iis, qui abortum fœtus animati, vel etiam inanimati procurabant, aut consilio, fauore, ope, potione, aliáve ratione ad abortiendum fœtum animatum, vel inanimatum cooperantur: at verò Gregorius cùm ista excommunicatio in praxi obseruatu difficilis videretur, edixit Ordinarium, aut alium per ipsum ad hos casus specialiter deputatum, qui facultatem habet absoluendi in indiuiduo ab excommunicatione propter abortum contracta; verùm etiam qui facultatem habet absoluendi ab omnibus censuris, & excommunicationibus Episcopo reseruatis, nam in huiusmodi facultate hic etiam cōprehendi videtur. Vnde me citato *dicta alleg. 51. n. 136.* aduertit Alphōs. Carrança *vbi suprà*, quòd hodie Episcopi absolutionē huiusmodi inter alios casus sibi reseruare solent.

17 Secundò, quoad abortum fœtus tantummodo animati, nam licèt Sixtus abortus fœtus inanimati sub eisdem pœnis quam animati prohibuerit, tamen Gregorius XIV. Bullam Sixti V. in hac parte abrogauit, voluitque, vt ad terminos Iuris communis, sacrorum Canonum, & Concilij Trident. dispositionem redacta sit. Vnde quoad cætera præter ista duo suam vim habet dicta Constitutio Sixti V. nempe quoad amissionem priuilegij Clericalis, dignitatum, beneficiorum, & quoad inhabilitatem ad ea imposterum obtinenda, traditionemque Curiæ seculari, etsi quo casu fœtus nondum est animatus in totum cessat Sixtina Constitutio, resque sit redacta per Gregorium XIV. ad terminos Iuris communis, de quo *in d. cap. sicut ex litterarum, de homicid.*

Ita Quarant. *d. verb. abortus n. 3.* Bonacin. *d. puncto 10. num. 13. in fine*, me citato *d. allegat. 51. n. 136.* nouissimè Alphons. Carrança *d. num. 4. in fine*; † Et 18
quòd hæ pœnæ incurrantur quouis modo abortus procuretur, siue per se, siue per alium, tenet idem Bonacin. *d. puncto 10. num. 5.*

Quando autem dicatur fœtus animatus, non benè conuenit inter scribentes, nam Occan. *lib. 2. de generat. animal. cap. 3.* Fernel. *lib. 7. Physiolog. cap. 13.* Roder. à Castro *lib. 3. de natura mulier. cap. 6.* † animam rationalem non ante tertium, vel quartum mensem infundi concludunt. 19 20

Paul. de Castro *in l. suum hæredem num. 2. ff. de acquir. hæred.* Cacheran. *Pedem. decis. 59 num. 3.* Bonacin. *lib. 7. de octimest. partu cap. 109.* indifferenter de quocunque conceptu dixerunt, quòd quadragesimo die & formatus, & animatus sit. 21

Francisc. Valles. *in sacra Philosophia cap. 18. & lib. 2. controuers. c. 10.* nunc triginta diebus & quinque, nunc quadraginta, nunc quinquaginta terminari efformationem & animationem scribit. 22

Læuin. Lemnius *lib. 1. de occultis naturæ miraculis cap. 11.* animam infundi in maribus quinto ac quadragesimo à conceptu die, fœminis verò (quarum natura magis flaccida est) ad quinquasimum diem animationem porrigi asseuerauit. 23

Menoch. *de arbitrar. casu 356. num. 3.* quem refert Paul. Zachias *in quæst. medico-legal. lib. 1. tit. 2. quæst. 2. n. 44.* tenet quòd fœtus meas quadragesimo, fœmina verò sexagesimo die de anima rationali dotatur. 24

Peramat. *lib. de hominis procreat. cap. 3.* Mercad. *lib. Physiologiæ part. 5.* Hieron. Laurent. *lib. 8. de histor. anatom. quæst. 18.* Lessi. *de instit. lib. 2. cap. 9. dub. 10. n. 65.* Corn. *super Pentat. ad cap. 12. Leuitici*, super illa verba, *si autem fœmina peperit*, nouissimè Portel. *part. 3. casu 12. n. 1.* in masculis efformationem & animationem infundi ad triginta vsque, in fœminis verò ad quadraginta & duos dies tenuerunt. 25

Ferdinandus de Mena *in comment. ad lib. de septimestri partu cap. 14.* animam septimo die infundi dixit, inde improbans communem assensum existimantium in abortu ante trigesimum diem procurato homicidium non patrari, cum frequentissimum, vt ille ait, die septimo à seminis emissione disponi materiam ad animæ rationalis introductionem, & hoc demum arrisit Card. Toleto *lib. 2. de anima cap. 4.* Sanctæ Cruci *super text. 44. Hippocr.* 26

Denique *glos. fin. in sum. distin. 5.* fœmineum fœtum octuagesimo die, masculum verò quadragesimo animari, cuius resolutio à Theologis, & à nostris communiter recipitur, eamque expresse tenent Syluest. *in sum. verb. homicidium 1. n. 3.* Maldonat. *ad cap. 2. Lucæ*, & ibi Tolet. *annot. 24.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 3. n. 32. vers. Et talis anima*, Plaza *de delictis lib. 1 cap. 9. ex n. 7.* Farin. *d. quæst. 122. num. 129. cum seqq. & præcipuè num. 143.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 1. n. 2.* Auila *in simili tract. part. 7. disp. 6. sect. 4. dub. 1. vers. Pro explicatione conditionis*, Filliuc. *in quæst. moralib. tract. 14. cap. 6. quæs. 9. num. 95.* Ego ipse *in collect. ad d. princip. distinct. 5. num. 2.* Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 12. diff. 14. num. 1.* Bassæ. *verb. Abortus num. 2.* Ioan. Machado *in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 2. part. 3. tract. 17. docum. 8. num. 2.* 27

Sed cùm habeamus tempus animationis fœtus numerandum à conceptione, adhuc superest inuestigandum, ex quibus probetur conceptio, vt inde illi dies computentur. In primis Aristot. *lib. 7. de historia animal. c. 3.* ait quòd si in se primum diem intus genitura permanserit, manifestum est mulierem concepisse, & sanè hoc idem conceptionis signum notauit Hippoc. *in li. de genitura*, plura externa cumulauit Mari. 28

Mari. Giurba *in consuetud. Messanens. cap.8. part.1.*
29 *glos.2. per tot.* Nec inter alia videtur illud contemnendum, quòd à menstrui cessatione nostri desumunt, & præcipuè Rustic. & Pacian. citati à Giurba *d.glos.2.num.9.* maximè si aliàs fœminæ menstrua nunquam deficerent, & bono fuerit habitu corporis à morbis. Nonnulla alia conceptionis signa enumerat idem Giurba *d.glos.2. ex num.* 10. ab aliorum Iuris interpretum placito, vt si mulieris faciei maculæ (quas nos *pano*, appellamus) superueniant.
30 Si res insolitas, quas comedere non liceat, appetierit, si vertigines oculorum, pallores, aliáve similia passa fuerit, vel si venter in bona valetudine crescere, & intumescere incipiat: aut si mulier in vtero fœtum moueri sentiat, quod certum iudicatur, sed omnibus insignius, & firmius signum esse videtur si mammillas tumidas, & lac simul in eis mulier denuo habere incipiat, maximè accedente ventris tumore, & eius agmento vltrà procedente, & post Bald. & alios notat Menoch. *de præsumpt. lib.1. præs.3. num.3.* Giurba *d.glos.2. n.7.* Sext. Empiric. *aduersus mathem. lib.2. de philosophia.*

31 Si verò non constiterit quot dierum sit fœtus, ac proinde nesciatur, an animatus, vel inanimatus fuerit, in dubio quoad exclusionem pœnæ corporalis quando criminaliter agitur, fœtus præsumitur potius inanimatus, quàm animatus: Ita Gregor. Lopez *d. l.8. glos. fin.* Anton. Gom. *d. cap.3. num.32.* Azeued. *ad rub. tit.23. num.10. lib.8. nouæ Recop.* P. Molin. *de iustit. tom.3. disp.27. n.4.* Farin. *d.quæst.122. num.138.* nouissimè Escobar *in tract. de vtroque foro num.89.* Secus ad effectum incurrendi irregularitatem, quam in dubio incursam esse præsumendum est, quia in dubio tutior pars est eligenda, tutiusque est putare fœtum fuisse animatum, quàm inanimatum: ita Sot. *in 4. dist.25. quæst.1. art.3. concl.4.* Couar. *in Clem. si furiosus part.1. in initio, num.3.* Nauar. *in man. cap.27. num.183. & 221.* Sayr. *de censur. lib.6. cap.15. num.9. vers. Si verò dubius sis, & d.lib.7. cap.2. num.5.* Auila *d. part.7. disp.6. sect.4. vers. Tertia conclusio,* Baiard. ad Clar. *§. fin. quæst.68. num.9. vers. Item adde,* Sanch. *in præcepta Decalogi tom.1. lib.1. cap.10. num.44.* Portel. *in dubiis Regularib. in addition. verb. abortus num.1.* & nouissime *part.3. casu 11. n.1. in fine,* Hieronym. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol.4. num.9.* Ego ipse *d. part.3. allegat.51. num.41.* me citato in illo loco. Nouissimè Alphons. Carrança *d. §. vnico, de abortu procurato, & eius pœnis n.59.* Diana *part.4. tract.2. resol.16.* Farin. *fragm. crimin. part.2. lit. I. num.444.* Machado *d.lib.2. part.3. tract.17. docum.8. num.3. & docum.10. num.3.* Merol. *in disput. Theolog. tom.1. disp.3. cap.3. num.337.*

33 In abortione tamen post quadraginta dies contingente, etiam quando criminaliter agitur, præsumitur fœtus animatus, nam etsi fœtui fœmineo post alios plures dies animatio obueniat, vt suprà cum multis resoluimus, cùm tamen natus, aut nasciturus præsumatur in dubio masculus (cui animatio in quadragesimo die contingere solet, ex dictis *n.27.*) inde est, vt hoc casu contraria præsumptio ad euitandum delictum, & pœnam assumenda non sit, sicut cum Nauar. & aliis meritò firmaui *d. part.3. alleg.51. num.38.*

34 Bene verum est priorem resolutionem de præsumendo fœtu animato in dubio quoad irregularitatem procedere etiam quoad priuationem officij, vel beneficij, & inhabilitatem ad alia in posterum obtinenda, vt aduertunt Sanch. *d. cap.10. num.45.* Hieronym. Roderic. *d. resol.4. num.9.* † quia pœna ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed arbitraria pro dubij qualitate, ex traditis à Syluest. *in sum. verb. homicidium 3. quæst.1.* Maiol. *de irregul. lib.1. cap.1. n.3. reg.7. & lib.5. cap.51. num.10. vers.2.*
35

Sed cùm dictus B. percussionibus causam dedisset, ac proinde abortui exinde sequuto, constetque mulierem à tribus mensibus, & vltra ex deductis signis prægnantem abortum fœtus animati ob eam causam fecisse, sequitur quòd pœna ordinaria amissionis scilicet priuilegij Clericalis, priuationis beneficiorum, & traditionis Curiæ sæculari puniendus erat, de qua suprà à *num.14.* non verò pœna illa extraordinaria irregularitatis, & exilij, quæ tantùm imponitur danti causam abortui exanimi, ex dictis *num.15. cum seqq.* pœna enim ex culpa, & delicto debet commensurari, siue culpæ respondere, *l. sancimus 22. C. de pœnis, cap. non afferamus stateras in fine 24. quæst.1. cap. fœlicis, §. illud autem, de pœnis lib.6.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.6. concl.211. per tot.* cum aliis per me citatis *Axiom.181. num.3.* Vnde ex his concludo dictam sententiam emendandam esse, in illa parte vbi defecit pœna ordinaria, quæ imponi debebat, ex dictis. 36

Toletana Mutui.

Mutuum ex quibus præsumatur simulatum, & quando depositarius pecuniæ teneatur de casu, si deperdita, vel deteriorata fuerit, & obligetur ad tantundem?

Votvm XIII.

1 *Casus dubij propositi.*
2 *Simulationis præsumptiones, cùm oriuntur ex ventre apocha, retardant eius executionem.*
3 *Inuerisimilitudo maximè attenditur ad detegendam simulationem.*
4 *Inuerisimile est, quòd quis magnam pecuniarum summam infructiferam pro tanto tempore mutuò dare voluerit.*
5 *Recognitio apochæ quomodo facienda, ostenditur.*
6 *Verbum* restituere *conuenit mutuo magis, quàm verbum* soluere.
7 *Coniecturæ leues ad probandam simulationem admittuntur.*
8 *Pecunia deposita in sacculo clausa si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectat ad deponentem.*
9 *Pecunia numerata si deponatur apud aliquem ad ipsum spectabit eius deterioratio, & periculum.*
10 *Refertur in proposito,* l.2. tit.3. part.5.
11 *Doctores eandem sententiam tenentes, referuntur.*
12 *Depositarius alicuius pecuniæ numeratæ tenetur de casu, & obligatur ad tantundem.*
13 *Depositarius pecuniæ numeratæ tenetur ad omnem illius deteriorationem.*
14 *Pecunia naturam mutui amittit, & species efficitur, non minus quàm qualibet alia species, quando scilicet in sacco clausa, siue in calatho recondita datur.*
15 *Mutuum, vt constituatur in frumento & similibus depositis, requiritur, quòd ad mensuram præstetur.*
16 *Pecunia numerata apud aliquem deposita retinet naturam mutui.*
17 *In mutuo periculum est debitoris.*
18 *Depositarius pecuniæ numeratæ, si illam amittat, non est liberatus restituendi tantundem in genere, & similem pecuniæ summam.*

19 *Pecunia*

19 *Pecunia vbi datur ad numerum, tacitè intelligitur data potestas vtendi.*

20 *Pecunia etiam non numerata quando datur mercatori cum expressa facultate vtendi, periculum est mercatoris.*

21 *Dominium licèt regulariter ex deposito non transferatur, transfertur tamen ex deposito irregulari.*

22 *Depositarius non potest probare, quòd pecuniis apud se depositis vsus non fuerit, nisi ostendat sibi datas in arcula clausas.*

23 *Vicinitas actuum & breuitas temporis inducit præsumptionem, quòd sit facta solutio de pecunia paulo antè accepta.*

24 *Depositarius pecuniæ numeratæ non liberatur verbaliter offerens pecuniam, sed requiritur realis oblatio.*

25 *Declaratur consilium Surdi.*

1 FRANCISCVS prætendens ab hæreditate quondam Antonij mille ducentas duplas auri, quas asserebat se idem Antonio mutuo dedisse, qui respectiuè mediante apocha sua manu, vt dicitur, subscripta, eas dicto Francisco soluere promisit, ac per publicam scripturam confessus fuit idem Antonius accepisse à dicto Francisco scuta centum penes se deposita, & se obligauit illa ad omne dicti Francisci mandatum restituere, quæ cùm hæredes dicti Antonij soluere recusauerint, egit dictus Franciscus pro illarum summarum solutione contra bona hæreditaria, & cùm in omnibus sententiam contrariam reportasset, mihique in gradu appellationis causa huiusmodi commissa fuisset, dubitaui, an dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda?

2 Et quoad primam partem, confirmandam esse censui, ex illo vnico fundamento, quòd in hoc casu multæ adsunt coniecturæ, & præsumptiones, quòd apocha de qua agitur esset simulata, quod sufficiens visum fuit ad retardandam eius executionem, maximè cùm simulationis præsumptiones oriantur ex ventre ipsiusmet apochæ. Galles. *de obligat. Cameral. quæst.* 17. *num.* 8. Turret. *cons.* 91. *num.* 29. *vol.* 1. Cassad. *decis.* 10. *num.* 1. *de rescript.* Rot. *in Recanaten. transactionis* 29. *Nouembris* 1592. *coram Giptio.*

3 Prima enim coniectura oritur ex quantitate duplarum 1200. quæ cùm non sit modica summa, & stante paupertate dicti Antonij, inuerisimile est, quòd Franciscus dictam summam mutuo dederit absque vlla cautione, quæ inuerisimilitudo maximè attenditur ad detegendam simulationem, Card. *cons.* 71. *n.* 12. *vers. Et hæc dico.* Crauet. *cons.* 156. *n.* 9. *vers. Confirmatur ista conclusio,* Decian. *cons.* 62. *n.* 72. *lib.* 3.

4 Secunda coniectura deducitur ex quo mutuum fuit factum cum dilatione plurium mensium, cùm non sit verosimile, quòd Franciscus tantam pecuniarum summam infructiferam pro dicto tempore mutuo dare voluerit, quæ coniectura deducta ex hac naturali inuerisimilitudine dicitur probabilis, Bec. *cons.* 52. *num.* 61. Decian. *cons.* 62. *num.* 69. *lib.* 3.

5 Tertia coniectura colligitur ex defectuosa apochæ recognitione, per duos scilicet testes deponentes tantummodo de auditu ab ipso Francisco, & eius famulis, quod non sufficit, cùm deberent dicere non solùm se habere notam manum Antonij, qui apocham confecit, sed etiam se fuisse præsentes quando fuit scripta apocha, quod omnino requirebatur, stante, quòd ageretur de scriptura priuata, Felin. *in cap.* 2. *num.* 14. *de fide instrum.* Alex. *cons.* 150. *n.* 16. *lib.* 5. Ias. *cons.* 184. *n.* 34. *lib.* 2. Rimin. iun. *cons.* 503. *num.* 13. Grammat. *decis.* 84. *per tot. & decis.* 106. *n.* 33. & 34. Afflict. *decis.* 181. *num.* 8. & 9. late Gaito *de credito cap.* 2. *tit.* 8. *num.* 2753. *cum seqq.* Et quod plus est, Rota nunquam admittit recognitionem per testes, qui habeant notam manum, nisi concurrentibus adminiculis, vt eadem Rot. dixit *decis.* 124. *num.* 3. & 4. *part.* 2. *diuers. & decis.* 303. *p.* 1. *recentior. & coram Gregorio XV. decis.* 389. *num.* 2. Licèt in aliis Tribunalibus sufficere videatur, ad notata per Vestr. *lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 8. *vers. Nihilominus,* Tiber. *in praxi lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 10.

Quarta coniectura desumitur ex verbis apochæ 6
dum in ea dictus Antonius promittit soluere, &c. si enim Franciscus effectualiter numerasset, mutuoque dedisset dictas pecunias, Antonius non promisisset soluere, sed restituere, cùm verbum, *restituere,* conueniat mutuo magis, quàm verbum *soluere,* vnde satis arguitur simulatio, Honded. *cons.* 46. *n.* 19. & 20. *lib.* 1. Roland. *cons.* 93. *num.* 29. *vers. Non obstat,* & *num.* 3. *lib.* 3.

Ex istis igitur omnibus coniecturis simul iunctis 7
satis remanet probata simulatio cùm ad hunc effectum leues coniecturæ admittantur. Honded. *cons.* 33. *num.* 53. *lib.* 2.

Quoad secundam verò partem reuocari debere 8
existimaui, quia licèt pecunia deposita in sacculo clauso si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectet ad deponentem, cùm sit casus fortuitus, de quo non tenetur depositarius, *l. si plures,* §. 1. *ff. depositi. l.* 1. *C. eodem,* Anton. Gabr. *commun. tit. de rebus cred. concl.* 2. *num.* 4. *cum seq.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 32. *num.* 97. Mari. Antonin. *var. resol. lib.* 2. *resol.* 13. *num.* 1. & alij infrà citandi; quia tunc dominium in depositarium non transit. Gutier. *pract. lib.* 2. *quæst.* 160. *num.* 5. D Barb. *in l. si mora num.* 47. & 81. *ff. soluto matr.* Hering. *de fideiuss. cap.* 20. §. 1. *n.* 34. Nihilominus tamen si pecunia deposita fuerit 9
numerata, provt in casu nostro, periculum, & deterioratio spectabit ad depositarium; ratio est, quia per numerationem censetur translatum dominium in depositarium, & deponens remanet solum creditor eiusdem quantitatis in genere, quod genus perire non potest *l. in naui, ff. locati, l. Lucius, ff. depositi.* Et ita in terminis decidit *l.* 2. *tit.* 3. *part.* 5. ibi, 10
E por onde esse a tal mas tenudo seria de guardar aquello que assi recibiesse en encomienda que node otra guiza, y aun dezimos que el senorio y la tenencia de la cosa que es dada en guarda no passa a aquel que la recebi, fueras ende se fuesse de aquellas que se pudiessen contar, o pesar, o medir se, quando la recibiesse le fuesse dada por cuento, o por peso, o por medida, por entonce passaria el señorio a el, pero seria tenudo de dar aquella cosa, o otro tanto, y a tal como aquello que recibio al que yo lo dio en guarda. & Gregor. Lopez ibi, *in glos. recebi fueras ende.* Sic ait. *In his enim transfertur dominium in depositarium, vt in l.* quintus, & in l. in die sponsaliorum; §. 1. & in l. Lucius Titius, ff. eodem, *& tunc periculum transiret in depositarium, vt in* l. incendium, C. si certum pet. *Et limita istam legem, nisi sint deposita ista signata, vel clausa,* &c.

Eandem sententiam expressè tenet Bald. *in d. l.* 11
incendium, quem sequitur Paul. de Castro *in d. l. Lucius,* Dec. *cons.* 116. *num.* 1. Curt. iun. *cons.* 239. *n.* 38. *vol.* 3. Aym. *cons.* 705. *num.* 22. *vol.* 4. Anton. Gabr. *d. cons.* 2. *n.* 8. & 14 P. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 296. *in fine,* Carot. *de deposito tit.* 4 *de depositi restit. num.* 2. Cardos. *in praxi Iudicum, & aduocat. verb. depositum num.* 12. vbi tradit, quòd depositarius alicuius pe- 12
cuniæ numeratæ tenetur de casu, & obligatur ad tantundem, quia huiusmodi depositum perdit naturam depositi, & sequitur naturam mutui, laté Mari. Antonin. *d. resolut.* 13. *num.* 3. *cum seqq.* vbi probat

15 † depositarium pecuniæ numeratę teneri ad omnem illius deteriorationem, benè Cald. Petei. *d. cap.32. n.67.* ibi: *Vlterius quamuis verum sit in pecunia verè constitui mutuum, & quantitatem; nihilominus tamen hanc naturam amittit, & species efficitur, non minus quàm qualibet alia species, quando scilicet in sacco clausa, siue in calatho recondita datur, tunc enim mutuum non inducitur. Belo.* in rubr.ff.si cert.pet.n.51.& 161. n.53. *Quid si detur massa argentea ad pondus. Quemadmodum enim in frumento, & similibus ad constituendum mutuum requiritur, quod ad mensuram præstetur, non in aceruo*, l.2. §.mutui datio, ff.si cert. petat. *& ibi not. Doctores, ita in pecunia exigitur, quod præstetur ad numerum, aliàs species non quantitas erit, vt in* l.planè, §. pen. & in l. sed & certos, ff. de legat.1. glos. magna ad fin. & ibi Doctores communiter in l.2. §.1. ff.si certum pet. *vbi Butigel.* num. 26. *hanc dicit communem, & not.* in l. incendium, C. eod. tit. *nisi partes explicent quanta sit pecunia, & illam habeant pro numerata, ex* Butigel. *num.26.* &c. Idem tenet Azor. *instit. moral. part.3. lib.7. de deposito cap.7. quæst.9.* ibi. *Vnde quandocunque res deposita consistunt in numero, pondere, vel mensura, cuiusmodi sunt pecunia, frumentum, vel vinum, & traditur numero, vel obsignata, vel clausa in aliquo sacculo, vel vasculo, nec is, qui deponit prohibet vsum, transit dominium ad eum, qui accipit, & is eas res suo periculo suscipit, & solum debet tantundem eiusdem generis reddere.*

16 Optimè Rot. *decis.102.num.7.part.2. recentior.* ibi, *Non est verum, quòd Iosephus esset debitor pecuniæ apud eum depositæ, vti de specie, itaut ea perempta sit liberatus; quia non fuit pecunia apud eum deposita clausa, & obsignata, sed numerata, quo casu retinet naturam mu-*
17 *tui, & secundùm naturam mutui debet regulari*, l.si eum §.qui iniuriarum, ff. si quis caut. *& in mutuo periculum est debitoris*, l. incendium, C. si certum pet. *& ita declarant Doctores* in l. cùm quid, *vbi Paul. de Castro* num.13. *Alex.* sub num.13. vers. Ex his ergo, *Socin.* num.11. vers. Prima sit conclusio, ff. si certum pet. per l. in ratione la 2. §. incertæ, ff. ad
18 legem Falcid. *Deci.* d. cons.473. num. 2. *non fuit liberatus ab obligatione restituendi tantundem in genere, & similem pecuniæ summam, Paul. de Castro* in d. l. cum quid, in fine, *Beroi.* cons.194. num.39. & seq. vol.1. *Curt. iun.* cons.239.n.34. & 35. vol.3. &c. Et quòd particulariter pecunia mutuata, seu deposita faciat transitum in dominium accipientis, resoluunt Rot. Ianuen *decis.26.num.15.* Gaito *de credito cap 4. q.11.n.1310. & n.14-8. & 1487.* Carot. *de deposito p.2.q.47.n.4.* Amat.Roder. *de priuil.credit.art.6.n.40.* Fontanel.*de pactis nupt claus.5.glos.8.p.7.n.9.* Castill. *lib.3.controu.cap.16.num.33.*

19 Et hanc eandem sententiam magis confirmat Mari.Antoni. *d.resol.13.num.4. cum seqq.* his verbis, *Secundò, nam vbi pecunia datur ad numerum, tacitè intelligitur data potestas vtendi, atque tacitè videtur actum, quòd pecunia per depositarium consumi possit, vt in terminis dicit Bald.*cons.355.vol.3. *Alex.*in l.cùm quid num.13. ff. si certum pet. *Curt. iun.* in d. cons. 239.
20 num.38. *Gabr.* d. concl.2. num.10. † *Sed quando expressè datur pecunia etiam non numerata mercatori cum facultate vtendi, periculum est mercatoris. Gabr.* d.conclus.2. num.18.*quia tunc dicitur potius mutuum; ergo idem concludendum est, quando tacitè, argum.* d.l.
21 cùm quid. *Et licèt regulariter ex deposito non transferatur dominium, tamen cùm tale depositum dicatur irregulare, secundùm gloss.* in d.l.in naui, *Dec.* in l.certi, §.depositi, n.4. ff.si cert. pet. *Natt.*cons.438. n 7. *Gabr.* d.concl.2.num.13. *quoad translationem dominij idem iudicatur, quod de mutuo, Cephal.*cons.603.n.41. vol.4. *Rimin.iun.* consil.152.n.44.vol.2. *& dominium transferatur hic non ex natura contractus, sed rei, Beroi.* cons.194. n.39. vol.2. &c. Nouissimè Hermosilla *in addit.ad id l.2.tit.3.p.5. gloss vlt.n.95. pag.189.versa.* ibi: *Si autem depositum sit rerum, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, & ad numerum, seu mensuram deponantur, ex gloss.* hîc, *periculum pertinebat ad depositarium, & adde Paul.* in l. si quis nec causam, n.2.ff.si certum pet. *Alex.* in l. cùm quid, n.13. ff. eod. *Bald.* cons. 355. vol. 3. *Curt.iun.* cons. 239. n.38.*Honded.* cons.43.n.15.vol.2. *Gabr.* de reb.cred. concl.2. n.18. *Morl.* in emporio iuris tit. de rebus credit.8. in procem. n.18. *Gomez* 2.tom. var. cap.7. n.3. *Castill.* quotid.lib.3.c.16.n.35. *Amat.Roderic.*de priuil.cred. art.6. num.40. *Mantic.* de tacitis & ambig. conuent. lib.10. tit.9. num.23. *nam ex numeratione in dubio præsumitur deponentem transferre voluisse dominium in depositarium, vt suprà diximus, & quoties tacitè, aut expressè fuit data depositario facultas vtendi re deposita, generis debitor efficitur, & nullo casu fortuito liberatur*, l.incendium, C.si certum pet. gloss. in l.si quis vxori 65. §.apud Labeonem, verbo actionem, ff.de furtis. *Mandel.* cons.3.n.3. *Gomez, Morla, Mantic. & Amat. Roder.* vbi suprà, &c.

Idem *in addit ad l.4.tit.2 part.5 num.3.* ibi: *Limita secundo quando res commodata erat in quantitate, & non in specie, nam tunc, si quantitas pereat, commodatarius non liberatur, etsi casu fortuito quantitas periisset, quia erat debitor generis, non illius pecuniæ in specie*, &c.

Non obstat, quòd Antonius suo tempore dictis 22 pecuniis vsus non fuerit, quia hoc solum constat ex sua depositione dum vixit, debebat enim probare in arcula clausas apud se depositas fuisse, nam aliàs præsumptio stat, quòd illis vsus fuerit, vt colligitur ex Rot. *decis.160. num.3. part.1. recentissim. in posthumis Farinac.* Ex numeratione enim dubio præsumitur deponentem transferre voluisse dominium pecuniæ in depositarium, & tacitè exegisse, vt tantundem in genere restitui sufficiat. Hermosilla *in l.2. tit.3.part.5.num.7. gloss 3 & 4.* Deinde respondetur, quòd † cùm pecunias illas apud se per annum cum 23 dimidio depositas habuerit, non est credendum easdem in specie habuisse, nam vicinitas actuum, & breuitas temporis solum inducere poterat præsumptionem, quòd deterioratio, seu periculum euenisset super pecunia paulo antè accepta, ad notata per Surdum *decis. 55. num. 6. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap 897. num.11.* Gaito *d.q.11.n.1382.*

Nec obstat, quod ex aduerso allegatur, Antonium 24 scilicet depositarium obtulisse pecuniam Francisco deponenti verbaliter, vt se à periculo liberaret, quia vltra quàm quòd de tali oblatione non constat, nihilominus tamen requirebatur realis oblatio, Ias *in l sancimus, cons.5. quæst.3. C de iudic.* Negusan. *de pignorib. part.3. memb.5. in princip.* quos refert & sequitur Mari. Antonin. *d. resolut.13. num.11.*

Nec denique obstat Surd.*cons.391. per tot.*dum re- 25 soluit Thesaurario Serenissimi Principis Sabaudiæ non licuisse vti pecunia, quam penes se habebat solutam à debitoribus eiusdem Principis, & ex ea lucrum facere: Quia hæc resolutio in hac parte nobiscum non pugnat, cùm nihil ibi decidatur, an Thesaurarius huiusmodi teneatur de casu, ac periculum in illum transiret (prout sunt termini nostri) cùm nullus de hoc dubitare posset: tota autem difficultas versabatur, an dominium pecuniarum huiusmodi transiret in talem Thesaurarium; & in negatiuam inclinat partem multis motus fundamentis, & præcipuè, quia non est verisimile, quòd Princeps velit dominium transferri in Thesaurarium, eumque teneri sibi in genere ad soluendam tantam quanti-

tatem

tatem pecuniatum, quæ decupló excedit valorem omnium bonorum Thesaurarij; tum quia ij, qui soluunt Thesaurario, non hoc agunt, vt in eo transferant dominium, sed vt pecuniam illam faciant Principis, cuius nomine recipitur à Thesaurario, & ideo Thesaurarius non est dominus pecuniæ receptæ, sed Princeps, ac proinde nil mirum si illa vti non possit, sed teneatur reddere in eadem specie; in nostris autem terminis res aliter se habuit, quia Franciscus penes Antonium scuta illa centum non vti speciem, sed vti quantitatem deposuit, eo animo vt illis posset liberè frui & vti, & sibi tantundem restitueret, nec quantitas excedit vires bonorum dicti Antonij, cùm illa longè excedant dictam pecuniarum summam.

Valentina Donationis ob causam matrimonij.

Donata ob causam matrimonij filio pro se, & suis ex matrimonio nascituris, an possint à nepotibus vindicari, si donatarius illa alienauerit eodem penè modo ac si patri, ac filiis donatum fuisset ex vi dictionis, *pro*, quæ dispositionem importat?

DVBIVM XIV.

1 *Defuncti factum infringere non possunt filij in his, quæ non vti filij, sed tanquam hæredes habent.*
2 *Chartæ standum est omnibus in aduersum coniecturis sublatis.*
3 *Donatariis filiis non censetur concessum ius irreuocabile per donationes illis factas vti extraneis.*
4 *Onus, an iniiciatur in illis, quæ cedunt in legitimam.*
5 *Actio rei vindicatoria competit ex vocatione in contractu nullo translato dominio in secundum donatarium defectu traditionis.*
6 *Donatio procedens ex causa matrimonij contrahendi facit, vt filij in ea censeantur contemplati.*
7 *Donatio collata in sponsum non pro se tantùm, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, importat ac si ei ac filiis donatum fuisset.*
8 *Pater nascituro stipulari potest, vt statim in lucem proditus acquirat irreuocabiliter.*
9 Hæres *verbum sua natura æquiuocum aptum filios ac extraneos concludere.*
10 *Donator in donatione quam facit, potest conditiones quas voluerit adijcere.*
11 *Hæredibus vocatis in stipulatione ad ipsius matrimonij filios stipulatio restringenda est.*
12 *Donatio inter viuos, quæ dicatur.*
13 *Donatum pro omni iure cedere solet in causam debiti ac grauioris.*
14 *Filius si donata pro legitima viuente patre consumpsisset, iterum eam petere potest.*

1 ATER in Regno Valentiæ dedit filio nubenti pro se & suis ex matrimonio nascituris quandam Castellaniam, quam ex Regum concessione pro se & suis hæredibus obtinebat, ac cauit filio sine prole, ac posteris decedente, vt ad se bona redirent, qui filius donata alienauit, ac decessit filiis superstitibus hæredibus institutis. Quæritur, an confecto inuentario possint Castellaniam, siue tenentiam castri vindicare ipsi, vel eorum filij donantis nepotes, si fortè aliquis ex donatariis non arrepto iudicio decessisset. Pro negatiua occurrit primò natura stipulationis huiusmodi, qua donatarius filiis suis prouidisse censetur non vti filiis, sed vti hæredibus, per quod fit ne defuncti factum infringere possint, Bart. *in l. Gallus, §. quid. in rectè n. 9.* vbi Angel. moti glos. *in l. si tibi, §. si pactus ff. de pactis, ad vers. Proderit.* vbi quoque Bart. Bald. *num. 4.* Angel. Castr. Fulgos. Alex. *n. 7.* Ias. *n. 2.* Alciat. *cons.* 180. Ruin. *cons.* 122. *num.* 3. *vol.* 1. Corn. *cons.* 288. *col.* 2. *vol.* 1. Cephal. *cons.* 303. *num.* 76. & 84. Mascard. *de probat. concl.* 1152. Menoch. *de præsump. lib.* 3. *præs.* 38. *in fine*, & *præs.* 48. Marcobr. *cons.* 111. *num* 1. & 25. Surd. *decis.* 322. *num.* 32. qui exinde probare debere defuncti alienationem affirmat, Auna filius *cons.* 51. *num.* 15. *lib.* 1. Peregr. *de fideicom. art.* 32. *n.* 5. † Accedunt clausulæ dominij translatiuæ, quæ in hac 2
specie pro hæredibus concepta sunt, quibus omnis quæstionis ambiguitas tollitur si chartæ standum est omnibus in aduersum coniecturis sublatis.

Secundò, quia per donationes huiusmodi, vllum 3
ius irreuocabile donatariis concessum videtur, tantumque ad instar supremi iudicij ius legitimæ successionis censetur reseruatum, vt ex pluribus fundat Peguera *decis.* 170. Fontanel. *de pactis nupt claus.* 4. *glos.* 9. *part.* 4. *ex num.* 74. per Cassanat. *cons.* 45. qui conclusionem ex mille auctoribus extruat.

Tertiò, quia cùm Castellania pro omni iure fue- 4
rit data, cesseritque statim in legitimam, vllum in eam onus iniici poterit, quominus de illa disponere valuerit, ac alienare, inducta enim fuit compensatio cum debito qua attenta onus videtur in re aliena, Abb. *cons.* 81. *in fine vers. Reliquit enim*, Castr. *cons.* 193. *col.* 3. *vers. sic cessant leges lib.* 2. Crauet. *cons.* 149. *num.* 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 274. benè Rota apud Farin. *decis.* 453. *n.* 8. *part.* 1. *recentior.*

Quartò, ac demum, quia nulla rei vendicatoria 5
actio competit ex vocatione in contractu nullo translato dominio in secundum donatarium defectu traditionis, *ad l. traditionibus, C. de pactis*, Couvar. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. Molin. *de primogen. lib.* 1. *c.* 12. *num.* 30. Pereg. *de fideicom. art.* 42. *num.* . Petra *eod. tract. quæst.* 4. Surd. *decis.* 144. *num.* 22. Vincent. de Franchis *decis.* 74. Giutba *decis.* 79. *num.* 35. & citati per D. Mari. Cutell. *decis.* 7. *num.* 26.

Quibus non obstantibus puto rei vendicationem 6
competere nepotibus donantis vti principaliter in donatione contemplatis.

Primò, quia donatio processit ex causa matrimonij contrahendi, cuius id proprium est, vt filij in ea censeantur contemplati ne liberalitatis compendio fraudari possint. Bertrand. *cons.* 176. *colum.* 2. *tom.* 3. A. Ponte *cons.* 25. Molfes. *cons.* 11. latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 10. *n.* 28. faciunt citati per Rouit. *cons.* 15. *ex num.* 40. La Rata *cons.* 9.

Secundò, propter specificam eorum in hac specie 7
mentionem, nam donatio collata fuit in sponsum, non pro se tantùm, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, qui propterea sunt principaliter donatarij, propter vim ipsam loquendi, quæ non eo minus importat, ac si ei, ac filiis donatum fuisset, ita eleganter ob illam dict. *pro*, post Bald. *in cap.* 1. *in princ. de testib.* & *in l.* 1. *col. pen. vers. Venio ad secundum, C. per quas personas*, Barbat. *cons.* 54. *num.* 2. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 352. *num.* 1. Hieron. Gabr. *cons.* 178. *n.* 15. *lib.* 1. docet Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 924. *num.* 24. & 25. quamobrem licet viuente patre ad nullam partem admittantur, quoniam inter eos ac ipsum ordo charitatis consistit, præcipuè cùm actus tempore nondum concepti, nec agniti fuissent, attamen eo defuncto ex propria persona donata consequuntur, Dec. *cons.* 607. *num.* 10. Decian. *cons.* 41. *num.* 89. *vol.* 1. Cancer. *var. resol. p.* 1. *cap.* 8. *num.* 62. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 8. *gloss.* 9. *part.* 1. *num.* 2.

Tertiò,

8 Tertiò, attenta subsequenti stipulatione, qua pater nascituro stipulari potest, vt statim in lucem proditus acquirat irreuocabiliter, *l. si quis operas, ff. de operis liber. l. Paulus, §. Paulus nepotem, ff. de bonis libert. l. dicit, §. pactis, C. de natural. liber.* Surd. *d. decis.* 322. *ex n.* 2. *ad* 30. vbi contrarias auctoritates eorum, qui stipulationem pro filiis interpretantur, refert, quod sequutus est, adden. ad Capell. Tholos. *decis.* 454. Menoch. *cons.* 506. *num.* 10. Vincent. de Franch. *decis.* 205. Castill. *decis.* 106. Id enim importat illa pro hæredibus stipulatio postquam filiis donatum fuit, vt ad præmissam vocationem referantur, nec qualitatem hæreditariam inducant. † Hæres enim verbum sui natura æquiuocum aptum filios, ac extraneos concludere ex præcedenti filiorum admissione, ac inclusione, declaratur. Bald. *in cap.* 1. *num.* 4. *de natura success. feud.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 6. *tit.* 14. *num.* 7. Rustic. *ad l. cùm auus, lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 19. *ff. de condition. & demonst.* Fusar. *de fideicom. quæst.* 339. *num.* 36. *cum duobus seqq.* Alioquin vllus penè esset in contractibus restitutorium onus fideicommissi obtinens, qui ex hæreditaria qualitate non euanesceret, cùm omnes inter viuos acquisitiones, siue quia ita stylus obtinuit, siue ob ampliandam stipulationis vim, vt cæteros omnes deficientibus fortè filiis comprehendat, pro hæredibus conceptæ sint quando ad stipulationem deuenitur in clausulis appositam, quam ideo iure merito ex principali dispositione metimur, Bart. *in l. Gallus, §. etiamsi parente, ff. de liber. & post.* Cephal. *cons.* 303. Theodor. *alleg.* 45. *n.* 10. Consilium Illustrium Sicul. 8. *n.* 10. Surd. *decis.* 322. *num.* 79. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 917. *num.* 2. D. Mari. Cutell. *decis.* 5. *num.* 61.

10 Quibus ita iactis fundamentis opposita refellenda supersunt, quæ ita dilui posse existimo, primam nempe obiectionem in dubio casu procedere, ac vbi acquisitio ex parte recipientis in eos, quos sibi successuros cogitat, confertur, nulla ad concedentem, ac donantem consideratione relata, vt quia omnis ratio futuræ in donatis successionis ex voluntate donantis pendet, nam vbi præter id, quod is cogitat, donantis ratio habenda est, excogitandum sanè erit, an ne filio soli, an verò nepotibus, ac aliis descendentibus prospicere voluerit; quid enim iuuat donatarium velle filiis vti hæredibus acquirere, si donans in eos quoque liberalem se præstare voluisset, eius etenim potius voluntas, quàm recipientis spectanda est, qui propterea legem à donatore latam seruare tenetur, illius est enim conditiones, quas voluerit, adiicere, *l. legem* 10. *C. de pact. conuent. l. donatio. C. de donat.* D. Castil. *tom* 3. *controuers. c.* 10. *num.* 54. D. Mari. Cutell. *de donation. disc.* 3. *part.* 6. *num.* 36.

11 Cùm ideo probatum sit ex ipsis donationis verbis nepotes quoque ad donata allexisse, omnis disputatio cessat, ac subsequens pro hæredibus stipulatio, quam donatarius fecit, ad filios referenda est, siue ex prædictis, siue quia natura actus attenta vocatis in simili specie hæredibus ad ipsius matrimonij filios stipulatio restringenda est, vt apparet ex iis, quæ latissimè fundat Fontanel. *d. claus.* 4. *glos.* 9. Rot. apud Farin. *decis.* 663. *part.* 1. *tom.* 2. Theodor. *alleg.* 41. *n.* 10. Cons. Illustr. Sicul. 8. Milan. *decis.* 7. *num.* 14. *lib.* 1. Fusar. *de fideicom. quæst.* 339. *num.* 30. & *cons.* 169. *num.* 27. Latè & eleganter in hoc puncto, D. Mari. Cutell. *decis.* 17. *num.* 30. & 45. vbi præ cæteris allegat Martam *part.* 4. *de success. legali quæst.* 21. *art.* 13. *num.* 181. *fol.* 410.

Cessat quoque secundum, dum hæc donatio inter viuos appellata fuit, nec de omnibus bonis processit, sed omni iure, quod in castro illo donans ex Regia liberalitate obtinuerat, vnà cum pertinentiis, ac districtu, territoriove materiali, ac Iurisdictionis, quæ omnia Valentiano, & Cathalano sermone Cathaloniæ tenentiæve nomine veniunt, vt in Castellania Ampostæ, & Xericæ tenentiæ receptum est, ac communi loquendi vsu in hisce interpretationibus, Cels. Hugo *cons.* 58. & *cons.* 60. *n.* 11. benè Fontanel. *d. claus.* 4. 6. *num.* 2. post Cancerium, & Pegueram.

Quæ licèt ita sint, ac vniuersitatem agrorum, & iurium intra fines designatos continentem significet: attamen particularis dispositio dicitur, nihilominus acsi Sempronianum, vel Titianum fundum cum instrumento omni donatum fuisset, vt in feudo determinat Vincent. de Franch. *decis.* 1. *ex num.* 41. Anna *alleg.* 96. à Ponte *cons.* 52. & alij passim. Atque fit vt nullatenus hæreditamentis, quæ in illa patria fiunt, comparari possit, quæ vt ex prælibatis colligitur, omnes fortunas comprehendunt, licèt non deficiant, qui dicant donationes inter viuos hos esse, etsi omnium bonorum fini, vt omnium latissimè, ac non minus doctè fundat Fontanel. *d. claus.* 4. *glos.* 9. *p.* 4. *ex n.* 70. *ad fin.* qui omnibus contradicentibus satisfacit, ac procedit indubitanter quando adest reseruatio ad testandum; quoties enim aliunde potest hæredem habere, donatio dicitur particularis, quoniam Iura omnia in hunc transeunt, & non in donatarium, nisi & Iura quoque huic donata sint, reseruatio verò fit in certa quantitate, vniuersitate Iurium cum donatione translata, vt in casu Fabij de Anna *cons.* 108. *ex n.* 26. Cancer. *lib.* 3. *cap.* 3. *ex num.* 128. 12

Ad tertium respondetur, quòd licèt donatum pro omni iure cedere soleat in causam debiti, ac grauioris, prout est illud legitimæ portionis, quæ naturæ quoque debitum est, ac perinde cæteris antiquius, ac grauius: attamen, cùm illud patre mortuo deberi incipiat, & hic filius eo temporis per vltimum elogium iure honorabili institutionis illam consecutus est in tot bonis, hoc adiecto ne de donatis sibi illam perciperet, quasi voluisset testator Castellaniam, siue dicamus territorium, ac districtum castri, id enim importat Cathalano idiomate, inter suos conseruare, licèt id non expresserit, eo quòd nobilius corpus, quàm cætera esset, ac familiæ splendori magis consentaneum, quod sibi permittitur. Honded. *cons.* 66. *num.* 11. *vol.* 2. Menoch. *consil.* 401. *n.* 139. Fusar. *de fideicom. quæst.* 692. *ex n.* 21. sufficit enim quòd alia corpora relicta sint ex quibus deduci possit, Grass. §. *legitima. quæst.* 16. *per tot.* 13

Nec obstat, quòd opponi posset, solutionem, nempe quæ per donata pro omni iure inducta erat, retractari non posse, arg. *cap. factum legitimè* 73. *de reg. Iuris in* 6. quoniam cùm expressa non fuerit causa legitimæ, quæ eo temporis nequaquam debebatur, in id cedere non potuit, Rouit. *cons.* 15. *tom.* 2. Ideo si filius donata pro legitima viuente patre consumpsisset, iterum eam petere posset, secundùm Bald. *in auth. si captiui, C. de Episcop. & cler.* Socin. *in l. Marcellus, §. res quæ, num.* 3. *ff. ad Trebell.* Menoch. *controuers. illustr. cap.* 25. *num.* 74. Molin. Theolog. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 616. *ex num.* 14. Giurba *decis.* 5. *n.* 39. Anton. Fab. *de erroribus pragm. errore* 7. *n.* 11. *decade* 41. 14

Ad vltimum respondetur communiorem esse in oppositum, quòd saltem vtilis competat, vt donantis voluntas effectum sortiatur, patet ex allegatis per eundem D. Mari. Cutelli *ibidem*, & *decis.* 5. *ex num.* 52. in quibus casibus semper fuit pro rei vendicatione decisum, ac perinde videtur actorem esse in manifestissimo casu victoriæ, saluo, &c. 15

Malacitana

Malacitana Nullitatis professionis.

Inquisitio de parentibus, patria, anteacta vita, & moribus habitum religionis suscipientis, præcedere debet professionis emissionem, & post lapsum quinquennij à die professionis potest audiri prætendens ex capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse irritam. Et an Prouincialis per informationem Iudicis secularis possit nouitium recipere?

VOTVM XV.

1 *Casus proponitur.*
2 *Constitutio prima Sixti V. contra criminosos ad aliquam Religionem transire volentes, refertur.*
3 *Eiusdem alia Constitutio declaratoria primæ citatur.*
4 *Gregorij XIV. Constitutio moderatoria.*
5 *Clement VIII. innouauit anno 1592. antequam formam circa informationes nouitiorum faciendas.*
6 *Idem Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque informationibus emissarum ad terminos Iuris communis reduxit.*
7 *Sententia vna refertur.*
8 *Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione.*
9 *Dictio personalissima operatur, vt dispositio extendi non possit ad alias personas.*
10 *Dictio*, quis, *est relatiua, & demonstrationis causa apposita.*
11 *Clausulæ irritantes non debent referri ad id, quod incidenter, & accessoriè tractatur.*
12 *Attenditur, quod principaliter agitur, non quod incidenter.*
13 *Constitutio Sixti est lex fundata in præsumptione.*
14 *Constitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda iuxta terminos roboratæ, & declaratæ.*
15 *Lex corrigens recipit interpretationem à lege correcta.*
16 *Doctores referuntur qui primã sequuntur sententiã.*
17 *Verba*, non aliter, *habent vim decreti irritantis, adeò, vt omnia resoluant vsque ab initio, & important præcisam formam, &c.*
18 *Verbum*, posse, *negatiuè prolatum denotat necessitatem, & actum contrà gestum reddit nullum, & impossibilem.*
19 *Verba*, nec debere, *necessitatem, & vinculum irritans important.*
20 *Dictio negatiua quando adijcitur verbo*, debet, *tunc illud reddit actum de Iure impossibilem.*
21 *Geminatio maiorem effectum producit, & declarat magis enixam voluntatem.*
22 *Actus redditur nullus si forma ad vnguem non seruatur.*
23 *Conditionalis constitutio inducit nullitatem.*
24 *Statutum quando perpetuò, & non ad tempus durare debet, tunc nullitas magis præcisa est.*
25 *Decretum irritans in statuto contentum, siue in principio, siue in fine, refertur ad omnia.*
26 *Constitutio prima Sixti V. continet decretum irritans.*
27 *Ponderatur secunda eiusdem Sixti V. Constitutio.*
28 *Vbi est eadem, vel maior ratio, ibi debet esse idem ius, & eadem Iuris dispositio, intensiuè siue declaratiuè.*
29 *Et si id, de quo minus videtur inesse, inest, & id de quo magis.*
30 *Ratio legis, vel Canonis vbicunque est amplior, vel generalior dicto, seu dispositio, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio.*
31 *Similitudo, siue maioritas rationis quando consurgit in vim regulæ*, cui licet, quod est plus, *&c. fit extensio, & comprehensio casus minus dubij, quando sumus in correctoriis.*
32 *Ratio vbi est eadem, siue identitas rationis concurrit, non dicitur fieri extensio, sed intensio.*
33 *Dictio*, etiam, *est implicatiua, cuius natura est implicare casum minus dubitabilem, exprimendo eum, qui maiorem habet dubitationem.*
34 *Relatũ est in referente, cũ omnibus suis qualitatibus.*
35 *Constitutio declaratoria nouum Ius, aut veteris reuocationem inducere minimè potest, sed tantùm ambigua aperire.*
36 *Declarationis natura est, nihil de nouo disponere.*
37 *Constitutiones Sixti V. contra criminosos, &c. qualiter per Clementem VIII. declaratæ, & innouatæ fuerint.*
38 *Constitutio Clementis, de anno 1592. circa informationes faciendas formam inducit.*
39 *Reprobatur F. Emman. & declaratur prima Constitutio Sixti V. contra criminosos, &c.*
40 *Informatio de vita, & moribus eorum, qui ad Religionem recipiendi sunt, si fuerit facta bona fide, & modo ordinario sine fraude, professio eorundem tenebit etiamsi post ipsam constiterit de impedimento.*
41 *Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque debita informatione emissarum ad terminos Iuris communis reduxit.*
42 *Constitutio Clementis VIII. de anno 1602. non validauit professiones nullas factas tempore Sixti, sed solùm loquuta est de futuris.*
43 *Constitutiones Sixti, & Clementis de anno 1592. continent decretum irritans in ea parte vbi agit de inquisitionibus faciendis.*
44 *Constitutio Sixti V. super capienda diligenti informatione*, &c. *formam inducit, quam immutare non possunt Fratres, ex decisione S. Rotæ.*
45 *Decisio S. Rotæ refertur in hac materia singularis.*
46 *Professio, si non præmissa informatione præmissa sit, emissa est nullius momenti secundùm Sanch.*
47 *Defectus informationis faciendæ pro suscipere volentibus habitum Religiosum æquiparatur criminosis, & obligatis ad rationes reddendas secundùm eundem Sanchez.*
48 *Constitutiones Sixti & Clementis circa formam requisitam in professionibus habent decretum irritans iuxta opinionem Steph. Gratiani.*
49 *Professio nulla est, non facta prius diligenti informatione de parentibus, patria, &c. secundùm Auctoris sententiam alibi defensam.*
50 *Concilium Trident.* sess. 25. de Regular. cap. 19. *refertur.*
51 *Professus nulliter ob non seruatam formam circa informationes faciendas per Sixt. V. constitutam, potest etiam post quinquennium reclamare.*
52 *Inhabiles ad profitendum, putà habentes impedimentum perpetuum, possunt reclamare etiam transacto quinquennio.*
53 *Professio quando est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo quòd sic professus persistat per longum tempus in Religione.*
54 *Prouincialis qui per informationem Iudicis secularis nouitium recepit, non incurrit pœnas primæ Constitutionis Sixti V. sed bene alterius Clementis VIII. vt num. seqq.*

55 *Verbum,*

55 *Verbum, debet, inducit necessitatem, & obligationem, itaut non impleto eo, quod per illud præcipitur faciendum, graues incurrantur pœnæ.*
56 *Professionem irritam causa metus, vel ex defectu ætatis, non indiget alio anno probationis.*
57 *Impedimentum annullans habitus receptionem, & professionem facit, vt professio ratificari non possit, nisi denuo alius annus probationis fiat.*
58 *Informationes de vita, & moribus ad Religionẽ ingredi volentiũ, sunt examinandæ, & approbandæ in Conuentu in quo ipse nouitius est educatus.*

1 QVIDAM Alphonsus maior sexdecim annis habitum Religionis Eremitarum S. Augustini suscepit, & transacto nouitiatus tempore professionem in ea emisit die 10. August. 1594. nulla de eius parentibus, patria, anteacta vita, & moribus facta inquisitione, nec seruatis Romanorum Pontificum hac de re editis Constitutionibus, & postquam ad aliud Monasterium translatus esset, cœpit eius mater de validitate talis professionis dubitare, quæ proprio motu, ac de mandato, & auctoritate Iudicis secularis desideratam informationem facere curauit, & ea facta filio persuasit, vt professionem aliàs nulliter emissam iterum ratificaret, & quatenus opus esset de nouo emitteret in manibus Superioris illius Monasterij ad quod fuerat translatus. Transactis triginta annis, & vltra, idem Alphonsus de præfatæ suæ professionis eiusque ratificationis validitate ex hoc capite dubitare cœpit, & causas nullitatis huiusmodi coram Ordinario loci, & Superiore suo Regulari deduxit, sed cũ ab illis contrariam reportasset sententiam, & ad Illustrissimum D. meum Nuntiũ appellasset, mihique in gradu appellationis vna cum D. Michaele Caualerio Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani huiusmodi causa committeretur, dubitaui, an præfata sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & infirmandam esse censui, ad quod perspicuè assequendum in materia tanti momenti tria dubia in præsenti resoluenda duxi.

Primum, vtrùm sit de substantia validæ professionis, quòd inquisitio de parentibus, patria, anteacta vita, & moribus habitum suscipientis præcedere debeat professionis emissionem, & an Constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. hac de re editæ decretum irritans, & annullatiuum professionum absque huiusmodi informatione emissarum contineant?

Secundum, vtrùm post quinquennium elapsum à die professionis audiri possit dictus Alphonsus, prætendens ex capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse nullam?

Tertium, vtrũ fuerit satisfactũ dispositioni præfatarum Constitutionũ dum à matre Alphõsi, & de eius mãdato, ac Iudicis secularis auctoritate inquisitio tẽpore secũdę professionis pręsẽtata proponitur.

DVBIVM I.

Vtrùm sit de substantia validæ professionis, quòd inquisitio de parentibus, patria, anteacta vita, & moribus habitum suscipientis præcedere debeat professionis emissionem, & an Constitutiones Romanorum Pontif. Sixti V. Gregorij XIV. & Clementis VIII. hac de re editæ decretum irritans & annullatiuum professionum absque informatione huiusmodi emissarum contineant?

2 SD Sixtus V. in quadam sua Constit. incip. *Cum de omnibus, sexto Kal. Decemb.* 1587. contra criminosos debitis, & ratiociniis obnoxios ad aliquam Religionem transire volentes, ita statuit. *Auctoritate Apostolica, & tenore præsentium etiam perpetuò statuimus, & ordinamus, Iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annis non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nec debere, nisi priùs de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione & fide digna relatione cõpertum, & exploratũ sit, eos neque aliquorum criminũ, qualia sunt homicidia, furta, latrocinia, & alia similia, aut grauiora, reos, aut suspectos existere, vt propterea damnati sint, aut ne damnentur formidant, neque ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum grauatos, vel reddẽdis ratiociniis ita obnoxios, vt ex huiusmodi causa, lis, vel molestia, eis iam illata, vel timendum sit quòd inferatur. Nisi denique constet ipsos non humana aliqua ratione, sed tantum deuotionis, & pietatis feruore vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse, deque his omnibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam Superioris Generalis, seu Prouincialis, quam Diffinitorum consensu approbati, & ad habitum Regularem admissi fuerint*, &c.

3 Idem Pontifex per aliam suam Constit incip. *Ad Romanum, sub Dat. Romæ in Monte Quirinali* 11. *Kalend. Nouembris* 1588. declarationem in forma perpetuò valituræ Constitutionis emisit super dubiis in priori Constitutione emergentibus de admittẽdis ad habitum & professionem Regularibus, in qua, quantum attinet ad ea, quæ circa informationes huiusmodi spectat, sic habetur. *Quod autem pertinet ad professionem tam illegitimorum, quam eorum, qui post decimum sextum ætatis annum expletum Regularem habitum susceperunt, quia tunc demum vere, & propriè Religiosi effici dicuntur, cùm professionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam nostram Constitutionem habitum susceperint, & post ipsius promulgationem cupiunt profiteri, non alias ad professionem admittendos esse, quam facta inquisitione, & seruata forma in ipsa Constitutione præscripta, & eorum, qui post dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, & non seruata forma ad professionem admissi fuerint, professionem nullius esse roboris, & momenti*, quorum meminit Valenzuela *cons.* 12. *num.* 1.

4 Gregorius XIV. in quadam sua Constit. incip. *Circumspecta, sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum, Id. Martij* 1590. prædictas Sixti V. constitutiones in aliquibus moderauit, statuitque & ordinauit, vt receptio nouitiorum in vnoquoque Monasterio ad Superiorem Prælatum, & Capitulum eiusdem Monasterij tantum pertineat, eo quòd Generalia, Prouincialia, aut intermedia Capitula perrarò celebrari solent. de ea Valenzuela *d. cons.* 11. *num.* 2.

5 Postremò Clemens VIII. in sua Constit. incip. *Altissimæ, sub Dat. Romæ apud sanctum Petrum die* 14. *Aprilis* 1592. antiquam formã circa informationes huiusmodi faciendas à Sixto V. præscriptam innouans, aliam substituit, prout ex illius tenore constat in hunc modum. *Altissimæ paupertatis via, quæ ducit ad vitã, quam Domini vestigiis illustratam Seraphicus ille B. Francisc. diuino Spiritu ductus secutus est, cupiẽtibus illã ingredi Apostolicæ Sedis prouidentia circunspecta debito consueuit adesse præsidio. Dudum siquidem fel. record. Sixt. PP. V. prædecessor noster perpetuo statuit, & ordinauit Iuuenes in aliquam Religionẽ recipi nõ posse, nec debere, nisi prius de eorũ parentibus, patria, & anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, ac compertum sit eos deuotionis, & pietatis feruore vitã Religiosã sponte & ex animo elegisse, & de ijs in Generalib. vel Prouincialibus Capitulis plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in litteris dicti prædecessoris sexto Kalend. Decemb. Pontificatus sui anno tertio plenius continetur.*

netur. Cùm autē, sicut accepimus, prædicta Capitula, non nisi sexennij, vel triennij spatio celebrari soleant, animaduertentes tanti tēporis mora posse pias profiteri volentiū mentes tepefieri, & a tanto proposito adimplendo forsan etiam abstrahi, nos ad ea remouenda, quæ Religiosorum eorum propositum impedire quoquo modo possent, intēti, harum serie in Hispanijs, tantum concedimus Ministro, & Commissario Generalibus, ac etiam Ministri Prouincialibus dicti Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia nūcupatorum, quod extra Capitulum quocunque tēpore possint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de consensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius Domus, in quam iuuenes recipiēdi sint. Concedimus quoque, quod ipsi corā Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputari possint, ac debeāt ad inquisitionem huiusmodi faciendam, vocare testes, & ab eis recipere iuramētum, quòd si à prædictis Superioribus dicti Ordinis, ac Fratres per Superiores, vt præfertur, deputatis in præmissis contra factū fuerit, voce actiua, & passiua, necnō officijs, gradibus, & honoribus, ac dignitatibus quibuscunque per eos obtētis eo ipso in perpetuū priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcūque in posterum obtinenda perpetuò inhabiles, & incapaces, ac excōmunicationis sentētia innodati ipso facto existant. Decernentes susceptionē habitus & professionem ac inde sequenda quæcūque valere, perinde ac si iuxta tenorem dictæ Constitutionis facta fuissent. Non obstantibus dicta, & altera illius declaratoria fel. record. Sixti V. Constitutionibus, necnon moderatione felic. record. Gregorij XIV. prædecessorum nostrorum, quas in omnibus alijs sub pœnis in illis contentis obseruari prorsus volumus, & mandamus, ac quibuscunque alijs in contrarium facientibus, &c.

6 Idem Clemens VIII. per aliam suam Constitut. editam *sub die* 2. *Aprilis* 1602. validitatem professionum absque informationibus emissatum ad terminos Iuris communis reduxit. Eius autem verba, quibus id ipsum exprimitur, sunt quæ sequuntur. *Cùm igitur felicis record. Sixtus V. prædecessor noster ad integritatē, & candorem in Regularibus, & Religiosis Ordinibus in sancta Ecclesia institutis retinendum, & obseruandum quadam sua, quæ* incip. *Cùm de omnibus Ecclesiasticis Ordinibus, sub Dat. 6. Kalend. Decembris Pontificatus sui anno tertio, nonnulla circa modum, formā, & qualitates admittēdi Religiosos ad quosuis Regulares Ordines decreuerit; & deinde alia simili, quæ incip. Ad Romanum spectat Pontificem sub Dat. 12. Kal. Decēbris, Pōtificatus sui anno quarto. Quadā dubia super dicta priori Constitutione exorta declarauerit. Et præterea piæ mem. Gregorius Papa XIV. etiam prædecessor noster alia sua perpetuò valitura constitutione, quæ incip. Circumspecta Pontificis Romani prouidentia, sub Dat. Idibus Martij Pōtificatus sui anno primo respectiue editis, Cōstitutiones Sixti V. prædecessoris supradictas quoad illegitimos moderatus fuerit, prout in eisdē Cōstitutionibus plenius continetur, tamen quia longo vsu & experientia compertum est ex nimia facilitate & multitudine casuū in quibus professio à suscipientibus habitum alicuius Regularis Ordinis à dicto Sixto prædecessore nostro nulla declaratur multos hac occasione arrepta fraudulenter petyisse, & in dies petere, vt professio, quā in aliquo Regulari Ordine emiserunt, nulla declaratur, ex quo nōnulli eorū Regulares Ordines, & instituta sub hoc prætextu deseruerūt, & idcirco plerisque in locis maxima incōmoda, & scandala exorta fuerunt. Nos ea scādala & incommoda quantum in Domino possumus remouere, & ne in posterū alia eiusmodi hac de causa oriātur, opportuna ratione prouidere cupientes, singularū Cōstitutionum prædictarum tenores præsentibus pro expressis habētes matura super his cum venerabilibus Fratribus nostris S. E. Cardinalibus super negotijs Episcoporū, & Regularium deputatis, cōsultatione præhabita ex illorum sententia, & voto constitutiones prædictas Sixti prædecessoris quoad eam partē per quam eorum, qui formā in dictis Constitutionibus præscriptam de cætero non seruauerint, & quoad alios etiam casus ibidem expressos in quibus receptorum in quibuscūque etiā Mendicantium Ordinibus professio nulla declaratur ad terminos Iuris, & sacrorum Canonum perinde ac si prædictæ Constitutiones in illa parte editæ non fuissent, auctoritate Apostol. tenore præsentium reducimus*, &c.

In qua quæst. prædictis consideratis Constitutionibus vna tenuit sententia illos, qui post promulgationem in Curia Constitutionis primæ Sixti V. de qua suprà *num.* 2. professi sunt sine aliqua inquisitione, & informatione præuia, quæ ibidem desideratur, esse non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori verè professos, & Religioni obligatos, si nullo impedimento eorum, quæ apponuntur in præfata constitutione fuerint irretiti, idem affirmat de professis post promulgationem secundæ Constitutionis Sixti V. qui nullis ex præfatis impedimentis detinentur; quæ sententia sequentibus probatur fundamentis. 7

Primò, quia licèt in dictis Constitutionibus præcipiatur, vt non aliter ad professionem quis admittatur, quàm facta priùs de eius moribus, parentibus, patria, & anteacta vita diligēti inquisitione, & præceptū huiusmodi vti Papale, & in re graui emissum obliget Prælatos ad eius implementum sub pœna peccati mortalis, & possint aliter facientes à suis superioribus grauiter puniri; nihilominus tamen in eorum prima non irritatur susceptio habitus, & professio eorum, qui nullo impedimentorum in illa contentorum detenti ad susceptionem habitus, & professionem fuerunt admissi; sic eodem modo in secunda statutum est, vt ex eius littera clarè constat: vbicunque enim ponit clausulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex supradictis detinentur, & ideo decretum irritans ibi positum non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione, Seraph. *decis.* 565. *num.* 10. Rot. *decis.* 563. *num.* 7. *p.* 1. *recentissim.* tum quia dicta Constit. vtitur nominibus relatiuis, videlicet, *si quis quinque*, & similia, quæ secundùm Ius restringunt, & limitant pœnam ad illos solùm, de quibus in particulari in clausula proxima loquebatur, quorū relatiuorum natura petit, vt ea Constitutio minimè extendatur ad alias personas, & clausulas remotas, ad tradita per Menoch. *consil.* 133. *n.* 2. & *cons.* 134. *n.* 19. eo magis, quia videtur relatiuum personalissimum, quod operatur vt dispositio extendi non possit ad alias personas, Tiraq. *in tract. conuent.* §. 1. *gloss.* 6. *n.* 23. Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 2. *resol.* 43. *num.* 6. Et id perspicuè patet ex dicta prima Constit. Sixti V. in qua ponitur clausula irritans in tribus tantùm casibus. Primò, quando loquitur in particulari de illegitimis ex incestu, vel sacrilegio, quorum receptio ad habitum, & professio irritatur, & ipsi inhabiles ad Religionem efficiuntur. Secundò, loquendo magis in generali de aliis illegitimis, qui non sunt ex incestu, neque sacrilegio procreati, quos cōuenit posse admitti ad Religionem de communi, & vnanimi consensu Capituli generalis, aut Prouincialis, aut omnium Diffinitorum, habita exacta informatione suorum morum, & vocationis, & statim addit clausulam irritātem. *Si quis autem eorum alias, prout præfertur, recipiatur, professio similiter nulla sit.* In quibus verbis *si quis autē eorum*, videtur solùm irritari professionem eorum, qui non obstante sua illegitimitate professi sunt, non habita dicta informatione, & vnanimi consensu, iuxta proprietatem, & rigorem verborum relatiuorum, supra expēsam; dictio enim, † *quis*, est relatiua, & demōstrationis causa apposita, 8 9 10

ad trad. *in l. à filio, §. testator, ff. de aliment. l. 1. §. sed cum plures*, & ibi Bald. *ff. si famil. furt. fec. dic.* Surd. *dec.* 352. *num.* 22. plures, quos refero Ego ipse *de dict. vsufreq. dict.* 322. *num.* 2. Tertiò, quando expresse loquitur de criminosis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, quia quoad hos reperitur clausula irritans, ibi: *Omnes autem, & quoscunque, vt dictum est, criminosos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos, ad Religionem perpetuò arcendos declaramus, & si qui eorum contra præsentem nostram Constitutionem temere admittentur, tam susceptionem habitus, quàm professionem, & inde sequuta, ex nunc, prout ex tunc, pari modo irritamus.*

11 Confirmatur hoc fundamentũ ex doctrina Bart. *in l. fin. §. Titia, ff. de liberat. legat.* & Felin. *in cap. causam quæ, num.* 4. *de rescript.* quos refert Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 54. *art.* 5. *vers. Et confirmatur*; quæ docet clausulas irritantes non debere referri ad id, quod incidenter, & accessoriè tractatur, sed ad id, quod ex consulto, & principaliter prætenditur, vnde cùm lege huius Constitutionis prætendatur principaliter excludi à Religione illegitimos, & criminosos, & debitis, ac ratiociniis obligatos, & diligentia in inquisitionibus facienda, vt quid solum accessorium ad huiusmodi finem faciliùs consequendum proponatur, videbatur sequi manifestè secundam prædictam doctrinam, quòd clausula irritans posita in fine Constitutionis non debet, neque potest referri ad illud, quod agitur solum de informationibus faciendis, cùm ipsæ tanquam quid accessorium fieri præcipiantur, vt sic illegitimi expellantur, & alij criminibus, debitis, ratiociniis reddendis obligati, ad Religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius Constitutionis, & cessantibus dictis impedimentis, seu eorum aliquo, non videtur ex solo defectu informationum professionem esse irritam, & nullam, cùm informationes, vt quid accessorium in præfata Constitutione fieri præ-
12 cipiantur, † attenditur enim quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l.* 1. *ff. de auctor. tut. l. is qui, ff. de liber. caus.* cum aliis citatis à Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 45. §. 1. *num.* 35.

13 Secundò, principaliter hæc opinio stabilitur ex eo, quòd Constitutio præfata Sixti V. est lex fundata in præsumptione, vt patet ex eius litteræ cõtextu, ibi: *Cæterùm quoniam se vitia ingerunt, & sese virtutes mẽtiuntur, ac multi decoctores post dilapidatam rem familiarem, & contractũ ingentem vim æris alieni, aut interuersam alienam pecuniam eorum fidei creditam, aut ratiocinia effugiunt, alij post furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata etiam banniti, ac dãnati, seu qui meritas prosuis delictis pœnas metuunt, nõ pia intentione, sed ad euitãdum legum, & iudiciorum seueritatem, quia tutò in sæculo viuere non possunt. Tũc demum quærunt à Religione auxilium, quando aliunde illud non sperãt. Vnde sub habitu, & nomine Religiosorum animum Religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neque alios qui sancta vocatione vocati sunt, patiũtur trãquillè diuinis obsequijs interesse, in graue Dei offensam, Religionis opprobrium, & scandalũ plurimum, vt his quoque subterfugijs, & impunitatis spes omnis tollatur, auctoritate Apost. & tenore præsentium etiam perpetuò statuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annorum non aliter in aliquam Religionem recipi posse, neque debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur*, &c. Præsumũtur enim taliter impediti ad Religionem fugere vt rigorem, & seueritatem iudiciorum euadant; ergo si nullo horũ impedimentorum detineantur, cessat præsumptio, ac proinde Constitutionis decisio in ipsa præsumptione fundata.

14 Tertiò, principaliter eadem fulcitur opinio, quia licèt in secunda Constitutione Sixti V. declaratoria primæ, videatur declarari absolutè esse nullas professiones omnium, nisi præcedat exacta inquisitio, & forma in dicta prima Cõstitutione præscripta, vt in verbis suprà relatis *numer.* 2. tamen cùm huiusmodi declaratio emanauerit ad explicationem primæ, debet illa explicari iuxta illius terminos, quando scilicet Religionem aggressuri, vel professionẽ emittere volentes, sunt impedimentis positis in prima Constitutione irretiti: nam Constitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda iuxta terminos roboratæ, & declaratæ, iuxta gloss. *verb. declaramus, in cap. statutum, de elect. in* 6. vbi Car. *opposit.* 3. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *quæst.* 54. *art.* 5. *in fine.* Et † lex corrigens recipit interpreta- 15
tionem à lege correcta, Felin. *in cap.* 1. *num.* 19. *vers. Primus quando, de constit.* Card. Tusch. *tom.* 5. *lit. L. conclus.* 239. *num.* 1. 3. 5. 6. 20. & 2[?]. Rota *decis.* 173. *num.* 14. *part.* 2. *recentissim. in posthum. Farinac.*

Ex quibus, & aliis hanc partem sustinet idem Fr. 16
Emman. *d. quæst.* 54 *art.* 5. *per tot.* vbi expresse tenet, quòd dicta prima Constitutio Sixti V. prohibens ne tales iuuenes etiam aliàs habiles recipiantur, nisi de eis fiat diligens, & exacta inquisitio probata à Patribus, prout in ipsa Constitutione refertur, cùm non irritet expresse susceptionem habitus, & professionem eorum, nec aliæ clausulæ irritantes in eadem Cõstitutione adiectæ ad eos iuridice possint referri, quòd inquisitio exacta pro ipsis fieri præcepta non est substantialis ad actum professionis, sed est tantùm quædam solemnitas probatoria, additque Patres doctissimos ita intellexisse hanc Sixti V. Constitutionem, & hunc intellectum approbasse sapientissimos viros Academiæ Salmanticensis.

Portel. *in dubijs Regularib. verb. nouitij informationes, num.* 5. Fratrem Emman. sequutus, ait professionem sine prædictis informationibus emissam tenere si nouitius non est inhabilis de Iure communi.

Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regular. resol.* 101. *n.* 2. præfatam Fratris Emman. eius patrui sententiam tuetur, ibi: *Religiosi professi, tam post promulgationem primæ, quàm secundæ Constitutionis Sixti V. nullo ex dictis impedimentis ibidem appositis irretiti, sunt verè, & propriè professi in foro interiori, & exteriori, etiamsi de eorum moribus, & vita, déque alys cõtentis in præfatis Constitutionibus nulla penitus facta fuerit inquisitio, seu informatio, nam receptio, & professio istorum non fuit à Pontifice irritata, seu annullata, sicut fuit professio eorũ, qui aliquo ex dictis impedimentis ligati sunt; quicquid sit de peccato hoc præceptum Apostolicum non adimplentium, idque constat ex tenore primæ Constitutionis, secũdùm quam debet intelligi, & limitari secũda, vt suprà diximus de Cõstitutione Clemẽtis VIII. respectu Bullæ Sixti V. quam declarauit, & ita senserunt atque subscripserunt viri doctissimi vtriusque Iurisperiti, & grauissimi Religiosi, apud Salmanticenses*, &c.

Verùm his non obstantibus contraria sententia 17
in puncto Iuris verior videtur, & ita securè teneo præfatam primam Sixti V. constitutionem decretum irritans habere etiam in ea parte, qua de inquisitionibus, vel informationibus faciendis agit, vt cõstat ibi, *non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nec debere*, in quibus verbis tria continentur decreta irritãtia, quorum singula de per se sufficeret ad professionem irritandam si informationes non præcessissent, vt de dict. *non aliter*, siue, *non aliàs*, quòd habeat vim decreti irritantis, adeò vt omnia resoluat vsque ab initio, cõcludit Melch. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 37. *num.* 60. & *quæst.* 40. *num.* 272. quem refero Ego ipse *de clausul. vsufreq. claus.* 81. *num.* 14. importat enim præcisam formam, ita vt actus contra

eam

eam facti ipso iure sint nulli, citati per me *d. clausul.*81. *num.*9. *& de diction. vsufreq. dict.*220. Osasc. *Pedemont. decis.*165. *num.*13. Farin. *fragm. crimin. part.*2. *lit. L. num.*105.

18 Idem ferè importare videtur verbum, *posse*, negatiuè prolatum, denotat enim necessitatem, & actum contrà gestum, non tantùm reddit nullum, glos. & DD. *ad reg. beneficium, de regul. Iuris in* 6. Corset. *sing.*219. *verb. potest*, Cou. *in c. tua nobis n.*2. *in fine, de testam.* Ludouic. Gon. *in cap. vt animarum*, §. *statuto num.*29. *de constit. lib.*6. Ceuall. *commun. contra commun. quæst.*404. *n.*5. Card. Tusch. *lit. P. concl.*464. Farin. *fragment. part.*2. *lit. L. n.*104. Rot. *decis.*515. *n.*3. *part.*1. *recentior.* Ego ipse *de diction. vsufreq. dict.*268. *num.*3. *&* 4. sed etiam impossibilem, ex Bart. *in l. si non sortem, in princ. ff. de condict. indeb. & in l. cum lex, ff. de fideiuss.* plures adducit Brunor. à Sole *in compendio resolut. super verb. potest.*

19 Eandemmet significationem habent alia verba, *nec debere*, quia necessitatem, & vinculum irritans, sicut & illa, *non posse*, important, ex Bart. *in l.*4. *C. de edendo*, Cardin. Tusch. *lit. D. conclus.*32. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.*3. *quæst.*10. *art.*2. *vers. circa eandem concessionem ibi possint, ac debeant*, &c. præceptúmque regulariter inducunt, itavt contraueniens peccet mortaliter, glos. *verb. debeant in Clem. attendentes, de statu Regular.* Calder. *cons.*220. *circa princ. vers. Quinto probatur.* Quando enim negatiua dictio adiicitur

20 verbo, *debet*, tunc illud reddit actum de Iure impossibilem. Stephan. Gratian. *Marchia decis.*51. *num.*7. quem refero Ego ipse *dict.*77. *num.*11.

21 Quæ opinio eo magis cõfirmatur, quia adest trina geminatio verborum resistētium, & irritantium, quæ insimul iuncta operari necessariò debent effectum illum, quẽ eorum quodlibet de per se operari non poterat, ad *l. Balista, ff. ad Trebel.* Afflict. *dec.*335. *num.*17. Socin. iun. *cons.*12. *num.*17. Roland. *consil.*23. *num.*51. *volum.*1. Surd. *consil.*10. *num.*54. *& consil.*73. *n.*64. Mar. Antonin. *variar. resolut. lib.*1. *resol.*3. *n.*7.

22 Vlterius corroboratur, quia quando verba legis, statuti, siue Constitutionis sunt prohibitiua (vt in casu nostro) seu conditionalia, aut formam inducentia, quæ omnia in præfata prima Sixti V. Constitutione habentur, aut denique quando quid noui, & per prius inusitatum disponunt, tunc si contraueniatur, nullus remanet actus in ea parte, qua non fuit seruata præscripta forma, *l. cùm hi*, §. *si Prætor, ff. de transact.* Alex. *cons.*137. *n.*15. *vol.*2. *& cons.*50. *n.*5. *vol.*5. vbi ait, actum reddi nullum si forma ad vn-

23 guem non seruetur. Et quòd † conditionalis Constitutio inducat eandem nullitatem, tenet Bartol. *in auth. matri, & auia, C. quando liceat matri, & auia*, Bald. *in l. comparationes, C. de fide instrum.* & † tunc dicitur

24 formalis Constitutio, quando aliquid noui disponit, Anch. *cons.*242. quæ quidem nullitas magis præcisa est, quando statutum perpetuò, & non ad tempus durare debet, ex adductis per Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.*1. *resol.*1. *ex num.*3. *vsque ad num.*6. provt in terminis dictæ Constit. ibi, *perpetuò statuimus*, &c.

25 Præterea stabilitur, quia clausulá decreti irritãtis in statuto contenta, siue in principio, siue in fine, refertur ad omnia, ex quorum corpore talis expressio colligatur, quæ inducat nullitatem, Abb. *in cap. cùm accessissent, num.*4. vbi Felin. *in num.*7. *de constitut.* glos. *verb. attentatũ*, per text. ibi, *in Clem. vt calumnijs*, §. *vt autem, de rescript.* Boër. *decis.*119. *num.*4. Late Brunus *de forma statuti, fol.*35. *col.*3. *vers. Etsi lex*, Hercul. Marescot. *var. lib.*2. *cap.*38. *n.*7. Et ita cùm ex rationibus supradictis clarè appareat defectum formæ esse annullatiuum, debet illam comprehendere decretum, & clausula irritans, siue antecedat, siue subsequatur. Et sic ex his omnibus concludo hanc primam Sixti V. Constitutionem in hac parte continere decretum irritans, sicut benè decidit Rota Romana apud Nicol. Garc. *de benefic. p.*9. *c.*2. *n.*328. ibi: *Neque obstat, quòd ideò non reddatur nulla professio cùm Constitutio saltem respectu huius inquisitionis faciendæ non procedat vlteriùs annullando, quæ cum statuat non aliter ad Religionem aliquos esse admittendos, nisi priùs facta diligenti inquisitione de qualitatibus profitentis, dicitur inducere formam, itavt ea non seruata actus sit nullus quando aliquid censeatur datum pro forma præsertim stante decreto irritanti, quod in fine positum refertur ad totam dispositionem*, &c. Vnde confunditur sententia Fratris Emman. & sequacium, & vti euidenter falsa reiicienda est, & in iudicando, & consulendo minimè admittenda.

Quæ quidem absque vlla difficultate procedunt 26
si ad secundam Cõstitutionem Sixti V. dictæ primæ declaratoriam oculos conuertamus, & attentè eius verba, & sensum inuestigemus, quàm suprà retulimus *n.*3. in ea enim ipse Sũmus Pontifex declarauit absolutè esse nullas professiones omnium, nisi præcedat exacta inquisitio, & forma in dicta Constitut. præscripta, etiamsi nullo impedimento detineantur; & profitetur ipse Fr. Emman. contrarius assertor *d. quæst.*54. *art.*3. *vers. Sed contrà*, hanc partem tenuisse omnes viros doctissimos vsque ad sua tempora, & secũdùm eam fuisse apud multa Tribunalia iudicatum, & executioni mandatum, quod non potest calumniari, quin verba dictæ Constitutionis declaratoriæ adulterentur, vel contra propriam significationem accipiantur in sensu incomposito, statuerat enim Sixtus V. in dicta prima eius Cõstitutione de qua *n.*2. vt iuuenes, aut viri adulti maiores sexdecim annis non aliter in aliquam Religionem recipiantur, nisi prius de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c. Sed cùm dubitaretur an hæc Constitutio comprehenderet eos, qui ante dictam Constitutionem habitum susceperunt, & post ipsius promulgationem cupiunt profiteri; emanauit dicta secunda Constitutio declaratoria, qua expressè cautum fuit illos non aliàs ad professionem admittendos esse quàm facta inquisitione, & seruata forma in ipsa Constitutione præscripta, & eorum, qui post dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, & non seruata forma, ad professionem admissi fuerint, professionem nullius esse roboris, & momenti.

Ex quo licet à fortiori argumentari, nam si hæc 27
Constitutio declarat professionem irritam eorum, qui post eius promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione ad professionem admissi fuerint, etiamsi ante quàm promulgaretur habitũ susceperint, à fortiori erit professio irrita illorum, qui post dictæ Cõstitutionis promulgationem, & habitum susceperunt, & professionem emiserunt, vbi enim est eadem, vel maior ratio, ibi debet esse idem ius, & eadem Iuris dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. à Titio, ff. de verb. obligat.* & tunc non dicitur fieri extensio, sed intensio, seu declaratio, Farinac. *fragment. crimin. part.*1. *lit. E. num.*52. non debet enim cui plus licet, quod minus est non licere, *l.*21. *ff. de regul. Iuris, c. cui licet* 53. *eod. tit. in* 6. Sanch. *de matrim. lib.*8. *disp.*2. *num.*15. Et † si id, de quo minus videtur 28
inesse, inest & id, de quo magis, *cap. cùm in cunctis*, vbi gl. *de elect. auth. multomagis, C. de sacros. Eccl.* §. *illud quoque, in auth. vt determ. sit num. Cleric. collat.* 1. *l. pen. in fine, ff. si quis caut. l.*1. *in fine*, vbi Paul. de Castro, & Doctores, *de negot. gestis.* Vnde cùm in illa secunda 29
Cõstitutione dispositum sit, quod plus, & magis dubium

bium erat, non debet censeri omissum quod minus est, præcipuè, quia non sumus in correctoriis, sed in lege declaratoria dubiorum in priori Constitutione emergentium, quæ in omnibus, & per omnia irritans est, vt supra probauimus.

30 Quo argumento obstrictus admodum F. Emman. *d. quæst. 54. art. 5. vers. Pro explicatione*, illius vim, & efficaciam euitare intēdit, his verbis. *Et licèt eadem, & similis ratio militaret in receptis ad habitum, & professionem post promulgationem dictæ Constitutionis, quæ militat in receptis ante promulgationem dictæ Constitutionis, & quæ militat in receptis ante promulgationem, & professis post promulgationē, licèt ignorāter, cùm præfata Sixti declaratio sit correctoria, & odiosa, nō debet ad casum similem extendi, prout tradit quædam gloss. communiter recepta*, &c. Qua responsione argumentatur solùm à paritate rationis, cùm à fortiori esset arguendum, hoc est logicè à minori ad maius, & iuridicè à ratione legis larga, ampla, seu generali ad extensionem ipsius legis, prout benè Euerard. *in topicis legalibus loco 35.* asserens, quòd vbicunque ratio legis, vel Canonis est amplior, vel generalior dicto, seu disposito, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio, sequūtur, Cotta *in memorabilib. verb. ratio generalis extendit*, Farinac *fragm. crimin. lit. E. num. 53.* per text. *in l. regula, §. fin.* vbi Bart. & Bald. *ff. de iuris, & facti ignor.* bonus text. *in l. 2. si mater, vers. Quid si curares, & in vers. Quid si decesserint, ff. ad Tertul. l. nomē debitoris, §. fin. ff. de legat. 3.* Et falsò supponit dictam secundam Constitutionem esse prioris correctoriam, cùm sit illius declaratoria, vt constat ibi: *Declaramus eos*, &c. Vnde non applicatur doctrina gloss. *in Clem. vt hi qui, de ætate, & qual.* qua multū innititur

31 idem Fr. Emman. *proximè citato loco*, quia quando similitudo, siue maioritas rationis consurgit in vim regulæ, *Cui licet, quod est plus, de regul. Iuris in 6. & l. non debet cui, ff. eod. tit.* fit extensio, & comprehensio casus minus dubij, quamuis simus in correctoriis, ita aduertit Euerard. *in dictis topicis loco 35. vers. Secūdo casu subdistingue*, vbi *in vers. Primo casu* subdit, quòd quando ratio vnica est finalis, non procedit limitatio correctionis, ad quod plura Iura cumulat, & alia adducit, & latissimè respondit D. Ioan. del Castillo *controuers. lib. 5. part. 2. cap. 171. ex num. 11.*

32 Nec quicquam euincit ratio grāmaticalis, quam desumit idem Fr. Emman. ex relatiuo, *eorum*, quia loquitur contra mentem Pontificis, & tritas Iuris regulas suprà adductas, necnon vulgare Aristotelis Axioma *in 2. Metaph. Propter quod vnūquodque tale, & illud magis, ex l. cùm aurum 19. §. perueniamus, vers. Semper, ff. de auro, & argen. leg. l. quanto magis, C. de iniur. auth. multo magis, C. de sacros. Eccl.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 5. q. 4. n. 4. cum seqq.* tum quia satis abundéque satisfit ex cumulatis per D. Ioan. del Castillo *d. c. 171. n. 11.* & remanet absoluta regula à fortiori, à simili, & à paritate, vel identate rationis, non obstante dicto relatiuo, *eorum*, quod remittendum esse vult idem Fr. Emman. ad immediatos tantùm præcedētes, qui habitum ante præfatæ Constitutionis promulgationem susceperunt, quasi id in hoc casu sit fixum, & ad alios, qui post promulgationem dictæ Constitutionis recepti sunt, & professi, extendi non debeat, contra ea quæ adducit D. Ioan. del Castillo *d. c. 171. n. 10.* ibi, *Quòd vbi ratio est eadē, siue identitas rationis concurrit, non dicitur fieri extensio, sed intēsio, & declaratio, siue non dicitur procedi per extensionem, sed per comprehensionem, & sic potius dicitur interpretatio intellectiua, quàm extensiua, sicut tenuerūt Oldrad. Calderin. Roland. & Tiraq. cum quibus, Ludouic. Molin.* de Hispan. primog. lib. 1. cap. 5. n. 12. *Mieres* part. 2. de maioratu quæst. 6. n. 104. &c.

Conuincitur etiam subtilis illa interpretatio eiusdem Fr. Emman. dum conatur defendere dictam secundam Constitutionem Sixti V. non esse extendendam à simili, & à paritate, vel idētitate rationis, nec ex ea arguendum à fortiori, sed in suo tantùm casu intelligendam, ex eo, quia verba continet comprehendentia casus, qui maiorem habent dubitationem, & implicantiam minus dubitabiles, vt colligitur ex illa dict. *etiam ignoranter*, quæ est implicatiua, cuius natura est implicare casum minus dubitabilem, exprimendo eum, qui maiorem habet dubitationem, Marc. Mantua *sing. 33.* Arisinin. Tepat. *var. tit. 347. cap. 2.* Menoch. *de arbitrar. casu 68. n. 40.* ergo videtur gratis dicta assertio, quòd præfata secunda constitutio non comprehendit casus minus dubitabiles intensiuè, & declaratiuè. 33

Remanet solummodo dispositio dictæ Constitutionis Clementis VIII. incip. *Altissimæ paupertatis*, quam retuli suprà *n. 5.* ex qua corroborantur, quæ hucusque diximus ad comprobandum supradictas Sixti V. Constitutiones habere decretum irritans etiam in ea parte, quæ informationes respicit, & de qua immeritò dubitat Fr. Emman. ex illis verbis, *perpetuò statuit, & ordinauit*, quæ operātur decretum irritans ex adductis suprà *n. 24. in vers. Vlteriùs corroboratur*, necnon ex aliis, ibi, *quas in omnibus aliis, sub pœnis in illis cōtentis obseruari prorsus volumus, & mādamus*, &c. quæ cùm præter ibi disposita, obseruari iubeat præfatas Sixti Cōstitutiones, & ad eas in reliquis se referat, in eisdem decretum irritans appositum ad hanc Clemētis VIII. Constitutionem tacitè translatum censeri debet, relatum enim est, & existit in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr.* Menoch. *consil. 1. num. 83.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 501. num. 16.* cum citatis per me *Axiom. 201. n. 1.* Et ideo cùm se referat in præcitatis verbis ad dictas Sixti V. Constitutiones, debet habere decretum irritans, prout illud habent relatæ Cōstitutiones, ex supradictis, non enim Clemens VIII. eam Constitutionem hac de re nouè edidit, sed ad roborandum, & declarandum ea, quæ à Sixto V. fuerunt instituta, vt ipsemet Fr. Emman. fatetur *d. quæst. 54. art. 4. in fine*, vnde nouum Ius, aut veteris reuocationem inducere minimè potest, sed tantùm ambigua aperire, ex *l. hæredes palam, §. si quid post. ff. de testam.* Guid. Pap. *decis. 772.* Dec. Barbat. & Bald. quos refert Menoch. *de arbitrar. lib. 1. casu 73. num. 17.* Declarationis enim natura est nihil de nouo disponere, per doctrinam Bart. *in d. l. hæredes palam, num. 4. ff. de testam.* resoluit Rota *decis. 48. n. 6. in fine, part. 1. recentissim. in posth.* Farin. Mar. Antonin. *var. resol. 3. num. 12.* 34 35 36

Videamus igitur in quo dictæ Cōstitutiones Sixti V. tempore dictæ primæ Constit. Clementis VIII. essent in viridi obseruantia, & in quo per eam innouatæ, & declaratæ fuerint. In primis statuit Sixtus in eius prima Constitutione iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionē recipi posse, nec debere, nisi priùs de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, constētque ipsos non humana aliqua ratione, sed tantùm deuotionis, & pietatis feruore vitam Religiosam sponte, & ex animo elegisse, déque his omnibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam Superioris Generalis, seu Prouincialis, quàm Diffinitorum cōsensu approbati, & ad habitum Regularē admissi fuerint. Verùm cùm inquisitio huiusmodi fieri deberet in receptione alicuius, meritò dubitatum fuit, an comprehenderet eos, qui ante prædictam 37

ctam Constitutionem habitum susceperunt, & post eandem promulgatam cupiunt profiteri? Cui dubitationi idem Sixtus V. occurrere volens per aliam suam Constitutionem prioris declaratoriam statuit istos ad professionem non aliàs admittendos esse, quàm facta inquisitione, & seruata forma in ipsa Constitutione præscripta, &c. Sed cùm adhuc si seruaretur forma dictæ Constit. de facienda plena, & indubitata fide inquisitionis huiusmodi in generali, vel Prouinciali Capitulo multa damna oriri poterant, eo quòd prædicta Capitula, non nisi sexennij, vel triennij spatio celebrari soleant, & tanti temporis mora, piæ profiteri volentium mentes tepescent, & à tanto proposito adimplendo forsan etiam abstraherentur, Clemens VIII. aliam formam promulgauit pro Fratribus S. Francisci de Obseruantia in Hispaniis tantùm, illis specialiter concedens, vt extra Capitulum quocunque tempore possint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de consensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi sint; & quòd ipsi coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputati possint, ac debeant ad inquisitionem huiusmodi faciendam vocare testes, & ab eis recipere iuramentum; vnde resultat, quòd professiones emissæ iuxta hanc nouam formam loco alterius Sixtinæ subrogatam validam, & efficacem esse perinde ac si iuxta tenorem dictæ Sixtinæ Const. factæ fuissent, & si circa præmissa aliter factum fuerit, professiones irritæ erunt, & nullæ, & hunc sensum capiũt verba Constitutionis Clementis VIII. ibi: *Decernentes susceptionem habitus, & professionem, ac inde sequenda quacunque valere perinde, ac si iuxta tenorem dictæ Constitutionis facta fuissent*, &c. Ergo si non seruata forma in hac Constitut. emissa fuerit, nulla, & inualida erit perinde, ac si contra tenorem dictarum Constitut. Sixti V. facta fuisset.

38 Vnde prouenit, quàm à veritate alienus sit sẽsus, quem ad prædicta Clementis VIII. verba *in versic. Decernentes*, præstitit Fr. Emman. aliàs vir doctissimus, *d. quæst. 54. art. 5. vers. Secundò respondeo*, dum ait considerandum esse supplicatum à Summo Pontif. fuisse, vt non tãtùm reciperentur iuuenes in Generalibus, & Prouincialibus Capitulis, sicut præceperat Sixtus V. *in sua Constit.* sed quòd quocunque tempore extra Capitulũ possint recipi, & quòd sic recepti possint validè profiteri. Cui supplicationi annuens Pontifex videtur concedere, vt quocunque tempore extra Capitulum possint iuxta formam ibi traditam admitti iuuenes ad susceptionem habitus, & professionem, ac inde sequuta quæcunque valere ac si iuxta tenorem dictæ Constitutionis Sixti V. de qua suprà fecerat mentionem, facta fuissent, id est, ac si in Capitulo Generali, aut Prouinciali recepti fuissent. Existimat ergo Fr. Emman. dispositionem Clemẽtis in hoc tãtùm consistere, ita vt hoc sufficiens sibi visum sit, & nulla alia inquisitio faciẽda esset, non aduertens fateri oportere Clementinam Constitutionem formam præstare ad inquisitionem huiusmodi faciendam, quæ circa hoc, vel debet ad vnguem obseruari, vel est adimplenda, quæ continetur in d. 1. Constitutione Sixti V. quam in omnibus præter illic expressa iubet, & mandat Clemens prorsus obseruari, ibi, *quas in omnibus alijs sub pœnis in illis contentis obseruari prorsus volumus, & mandamus.*

39 Eodem modo reiicienda venit alia sententia eiusdem Fr. Emman. *d. quæst. 54. art. 4.* qua nititur probare pœnas appositas à Sixto V. in dicta prima eius Constitutione contra Superiores admittentes ad habitũ, & professionem maiores sexdecim annis criminosos, & debitis, vel ratiociniis impeditos, nõ comprehendere, nisi tantum temere tales admittentes. Vnde si recipiant immunes ab his impedimentis, & habiles ad profitendum etiam sine debita, & sufficienti informatione in dicta Constitutione præscripta addit non incurrere dictas pœnas, & approbare intendit ex illis verbis, ibi; *Insuper quoscunque Religiosos, eorúmque Superiores, qui aliquas personas, vt dictum est, inhabiles*, &c. ibi: *Et si qui eorum contra præsentem nostram Constitutionem temere admittentur*, &c. non aduertens dictionem *temere*, verificari in illis, qui absque vlla inquisitione, vel informatione admittũtur, & verba illa, *qui aliquas personas, vt dictum est, inhabiles*, &c. non habere eum sensum, quem ille præstat, videlicet non comprehendere Religiosos, eorúmque Superiores, qui ab his impedimentis immunes admittunt ad professionem nulla etiam præcedente informatione, quasi informatio huiusmodi sit quid accessorium, seu requisitum ad consequendum finem, vt non admittantur, nisi tantùm habiles, quo consequuto, vt principaliter intento, nihil releuare dicit, quòd accessorium omittatur. Quia multipliciter satisfit, & primò verba illa dirigi in Religiosos, eorúmque Superiores, qui etiam præhabita inquisitione, & informatione inhabiles ad professionem admittunt, vt ex antecedẽtibus apertè colligitur. Secundò, quia Clemens VIII. in dicta sua Constit. suprà adducta *n. 3.* non distinguit inter admittẽtes inhabiles, & habiles, sed generaliter statuit in has pœnas incurrere Superiores, & Fratres per eos deputatos si non seruauerint formã ipsis in hac concessione præscriptam, non solùm quando recipiũt inhabiles ad profitendum, sed etiam quando recipiunt habiles, & nulli impedimento subiectos. Tertiò, quia hæc resolutio contineret magnam 40
repugnantiam cum alia eiusdem Fr. Emman. sententia, quam communiter sequuntur omnes, qui post illum scripserũt, ait enim, quòd si forma præscripta à Sixto V. fuerit in inhabilium receptione, & ante professionem diligenter adhibita, & informatio bona fide, & modo ordinario, sine fraude facta, & approbata, professio eorundem tenebit, etiamsi post ipsam constiterit de huiusmodi impedimento, ita idem Fr. Emman. *d. quæst. 54. art. 1.* Portel *in dubijs Regular. verb. nouitius num. 6. & à num. 12. & in addit. num. 4. & 5.* Villalob. *in sum. part. 2. tract. 35. diffic. 10. num. 11.* Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 1 lib. 4. c. 16. num. 39.* ergo necessariò fateri oportet, informationes esse de substantia receptionis, & illas, si rectè fiant, sufficere, quamuis finis intentus non assequatur, aliàs enim in hoc casu informationes, nihil operarentur si post illas factas vitium, seu inhabilitas detegeretur.

Professionem Alphonsi præcesserunt prædictæ 41
tres Cõstitutiones, aliæ autem si quæ postea emanarunt; ad rem non faciunt, & ideo omittimus Bullam eiusdem Clementis VIII. incip. *In his, quæ ad Religionem, sub dat. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 20. Septẽbris 1597.* concessam illustri Monasterio sancti Stephani Salmanticensis. Necnon aliam eiusdemmet Clementis VIII. suprà relatam *num. 6.* de anno 1602. quæ validitatem professionum absque debita informatione emissarum ad terminos Iuris communis reduxit, quæ non validauit professiones nullas factas tempore Sixti, vt in casu isto, sed solum loquuta est de futuris, vt optimè aduertit Portel. *in dubijs Regular. verb. professio ex Iure cõmuni,* 42
pag. 911. & melius *verb. nouitius, in princip. pag. 686.* ibi: *Nota quòd Clemens VIII. non reualidauit professiones factas ante publicationẽ illius suæ Bullæ si forte fuerunt factæ absque forma Bullarũ Sixti V. & de his nihil egit; & si hodie aliqua dubia inuenirentur pro tẽporibus*

Sixti ante Bullam Clementis facta, manet adhuc sub terminis antiquis, & de illa non loquitur Clemens VIII. sed de solis faciendis post publicationem suæ Bullæ, quæ fuit Romæ publicata anno 1602. die 2. Aprilis, &c.

43 Quare concludo prædictas Constitutiones Sixti, & Clementis continere decretum irritans in ea parte vbi agit de inquisitionibus huiusmodi faciendis, illásque ad validitatem professionis præcedere debere, ac proinde Alphonsum absque illis in Religione S. Augustini inualidam professionem emisisse; quod vltra rationes, quas suprà adduximus, multorum auctoritate confirmatur.

44 Et primò ex decisione S. Rotæ Romanæ apud Farin. *decis.* 175. *num.* 3, *in recentiorib. part.* 1. ibi: *Secundò, quia non fuit seruata Cōstitutio felicis recordat. Sixti V. super capienda diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus. Non obstat, quòd dicitur illam informationem non fuisse necessariam, quia cùm Religionis habitū in patria sua suscipe ret, benè cogniti, & noti erāt eius parentes nobili gener e nati, nec quoad mores ipsius quicquā erat inqui rēdum cùm vix adhuc pubertatis annos attigisset. Sicut nec obstat, quòd illa informatio fuerit capta in voce per duos Fratres Monasterij, quòdque cæteris Conuentus Fratribus fuerit visa sufficiens. Nā vltra quod ista omnia non probantur, fuit etiam responsum, quòd prædicta Constitutio vult informationem captā approbari in Capitulo Generali, vel Prouinciali, & vlterius procedit annullando professiones aliter factas, ideoque non potuerunt Fratres hanc formam immutare*, &c.

45 Clariùs eadem Rota apud Nicol. Garc. *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 328. ibi: *Domini steterunt in resolutis 13. huius, quòd professio Ioannis fuerit nulla ex quo iuxta formam Constitutionis fel. record. Sixti V. nō fuit approbata in Capitulo Generali, vel Prouinciali, sed tantum per Diffinitores Ordinis Discalceatorum, quos non cōstat habuisse facultatē admittendi aliquos ad Religionē contra formam prædictæ Constitutionis, quæ vult admissiones, & approbationes fieri debere in Capitulo Generali, vel Prouinciali, plena præuia, & indubitata fide super parentibus, patria, & vita, ac moribus ipsius admittendi, nec contrarium dicit secunda Constitutio eiusdem Sixti*, &c. Et deinde prosequuntur. *Neque obstat, quòd ideo non reddatur nulla professio, cū Constitutio saltem respectu huius inquisitionis faciēdæ non procedit vlteriùs annullando, quia cū statuat nō aliter ad Religionem aliquos esse admittēdos, nisi prius facta diligenti inquisitione de qualitatibus profitētis, dicitur inducere formā, ita vt ea non seruata actus sit nullus, quādo aliquid censeatur datum pro forma, præsertim stante decreto irritāte, quod in fine positum refertur ad totam dispositionem. Et cessat difficultas ex secunda Constitutione ipsiusmet Sixti, quæ in §. quod antē expressè annullat professiones factas non seruata forma in prima Constitutione præscripta. Neque obstat quòd ista forma sit ad effectum, vt nō admittatur inhabiles, & ideo satis esse quod hodie cōstet habere Ioannem qualitates requisitas ad suscipiendum habitum iuxta formam præfatæ Constitutionis, quia hoc non procedit quando adest decretum irritans, vel Constitutio vlterius procedit annullando professionem aliter factam*, &c.

46 Thom. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disput.* 37. *num.* 30. *in fine*, eandem sequi videtur sententiam, ibi: *Et idem Sixtus V. de omnibus masculis, qui sexdecim annos nati sunt, statuit non aliter in Religionem admitti posse quam præmissa certa informatione, & approbatione. Et in alio motu proprio, quem in huius declarationem postea edidit, declarauit professionem maiorum sexdecim annis esse nullius momenti, si non præmissa informatione emissa sit, quamuis ante editum illum Motum proprium priorem susceperint habitum, si post illius promulgationem professi sint etiam cum illius ignorantia*, &c.

Idem Thom. Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 61. ibi: *Vltimus defectus ex parte profitentis est si ante ingressum sit obligatus ad subueniendum graui parentum aut filiorum necessitati, aut obligatus ad rationes reddendas, aut ad æs alienum, aut alij crimini obnoxius, ob quod Sixtus V. irritas reddidit professiones in suo Motu proprio de hac re, aut quia non sunt præmissæ informationes ibi petitæ*, &c. æquiparatur enim defectus informationis criminosis, & obligatis ad rationes reddendas. 47

Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 440. *n.* 14. eandem videtur insinuare opinionem, ibi: *Maximè, quia huiusmodi Constitutiones circa præscriptam formam requisitam in professionibus fuerunt confirmatæ per Sixtum, & Clementem VIII. in quibus mandatur præcisè obseruari omnia contenta in dictis Constitutionibus in materia professionis cum clausula decreti irritantis, per quam omnis professio facta contra legem habentem similia decreta est nulla, prout generaliter ista decreta inducunt nullitatem actus in contrarium gesti, & ligant, non solum scientes, sed etiam ignorantes*, cap. si eo tempore, de elect. in 6. *&c.* 48

Ego ipse *de officio & potestate Episcopi, part.* 3 *allegat.* 101. *num.* 43. idem expressè resolui, ibi: *Professio igitur Monachi dicetur nulla, quando facta fuit non seruata prædicti Sixti V. Constitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eadémque informatione relata, & approbata in Capitulo generali, vel Prouinciali, vel etiam facta nouitiorum informatione*, &c. 49

Qua retenta sententia vti veriori, & Iuri communi, ac dispositioni præfatarum Constitutionum magis conformi, non obstant ea, quæ pro prima suprà ponderauimus, quia ad illa facilis ex dictis resultat responsio. Ideo ad aliud dubium deuenire iam tempus postulat.

Dubium II.

Vtrùm post quinquennium elapsum à die emissæ professionis possit audiri dictus Alphonsus prætendens ex hoc capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse nullam?

Sacrum Concil. Trident. *sess.* 25. *de regularib. c.* 19. statuit quòd quicūque Regularis prætendens se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut dicens ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, voléńsque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum non audiatur, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario, vnde ex hoc decreto nulliter professum debere intra quinquennium reclamare, quo elapso ad allegandam quamcunque causam nullatenus admittendum, colligunt citati per me *in collectaneis ad illud num.* 1. 50

Verùm cùm Sixtus V. in dicta secunda eius Constitutione statuerit, quòd in quibusuis Ordinibus, & Religionibus, neque etiam tacita professio quorumcunque Religiosorum induci possit, nec inducta intelligatur, nisi in receptione eiusdem Constitut. forma seruata fuerit, ideo nulliter professum ob non seruatam dictam formam posse etiam post quinquennium reclamare, tenent Villalob. *in summ. p.* 2. *tract.* 35. *difficult.* 25 *num.* 8. Aloys. Ricc. *in praxi aurea resolut.* 550. *in fine.* Hieron. Roderic. *in compendio q. Regul. resolut.* 101. *num.* 70. & 74. subdens hoc esse intelligendum ante dictam Constitutionem Clemen- 51

tis

tis VIII. de anno 1602. Ego ipse *in collect. ad d. c. 19. num. 12.* Fr. Emman. *quaest. Regular. tom. 3. quaest. 17. in fine.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 440. n. 26.* Bonacin. *de clausura Religios. quaest. 2. puncto 10. diffic. 4. num. 7.*

52 Sicut etiam possunt inhabiles ad profitendum, puta habentes perpetuum impedimentum, reclamare etiam transacto quinquennio, quia isti ratione inhabilitatis nunquam praesumitur tacitè professi; neque Concilium loquitur de huiusmodi personis, Nauarr. *consil. 26. num. 12. & vlt. de regular.* Bonacin. *d. diffic. 4 num. 7.* Sanctarell. *var. quaest. 48. num. 36.* Portel. *in dubijs Regular. verb. professionis nullae, num. 52.* Hieron. Roderic. *d. resolut. 101. num. 74.* Ego ipse *in collect. ad d. cap. 19. num. 21.*

53 Vnde Alphonsus etiam non reclamans, tam longo temporis cursu, minimè potuit tacitè professionem ratificare informationibus non praemissis eodem modo, quo expressam emittere non poterat illis minimè factis. Iuxta dictam Sixti Constitutionem in verbis supra relatis, quamcumque excludentibus ratificationem, & tacitam professionem, quae ex tanto tempore praesumptiuè induci poterat. Tum, vel maximè, quia ignarus toto illo tempore fuit huius inhabilitatis, & nullitatis suae professionis, quando enim illa est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo, quòd sic professus persistat per longum tempus in Religione quam professus est, sed oportet, vt sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam, in eadem Religione persistat, ita Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 37. num 59.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 440 n. 22.* Paul. Laymann *in Theologia moral. lib. 5. tract. 4. cap. 5. num. 9.* Ego ipse *de officio & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 104. num. 19.* Ex quibus concludo lapsum quinquennij immo & tanti temporis Alphonso non obstare quin possit de nullitate suae professionis, quandocunque opponere ex capite non factae inquisitionis, iuxta supradicta.

Dubium III.

Vtrùm fuerit satisfactum dispositioni praefatarum constitutionum dum à matre Alphonsi, & de eius mandato inquisitio facta per Iudicem secularem tempore secundae professionis fuit praesentata?

54 Si loquimur de dicta prima Constitutione Sixti V. videbatur dicendum, quòd cùm illa non limitet, exprimat à quo Iudice sit facienda informatio, ibi, *nisi prius de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur*, &c. Prouincialis, qui per informationem Iudicis secularis nouitium recepit, non incurrit poenas dictae Bullae, vt aduertit Portel. *in dubijs Regularib. verb. Nouitij informationes, num. 3. versic. Quaeris*, subdens id intelligi si seruet plenè formam, hoc est, si factis priùs informationibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo, plena, & indubitata de illis fides habeatur, quod penitus deficere in praesenti casu nullus est qui dubitet.

55 Si verò Prouincialis per dicti Iudicis secularis Nouitium recipit iuxta formam Constitutionis praefatae Clementis VIII. de anno 1592. credo quòd illa informatio non sufficiet, quia Clemens VIII. ibidem specificat, quòd quatuor Diffinitores, vel quatuor Fratres ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi sint, coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputati possint, ac debeant ad inquisitionem huiusmodi faciendam vocare testes, & ab eis recipere iuramentum, vt pariter notat Portel. *loco proximè citato.* Ergo sequitur, quòd informationes factae per Iudicem secularem non debent sufficientes censeri ad denuo faciendam, vel ratificandam iam nulliter emissam professionem per dictum Alphonsum, iuxta formam Constitutionis praefatae Clementis VIII. eo magis, quia loquitur per verbum *debeant*, quod inducit necessitatem, & obligationem, itavt non impleto eo, quod per illud praecipitur faciendum, graues incurrantur poenae, Fr. Emman. *quaest. Regul. tom. 3. quaest. 10. art. 2. vers. Circa eandem concessionem ibi possint ac debeant*, &c. Quod euidenter apparet ex secunda Constitut. Clementis VIII. concessa illustri Monasterio Sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Praedicatorum de anno 1597. in qua expressiùs statuitur, vt mittatur Religiosus ad illas informationes faciendas, his verbis: *Ac postea per aliquem eiusdem Conuentus Religiosum ad hoc deputatum ad inuestigationem anteactae illorum vitae, ac morum, & reliquorum praemissorum absque strepitu iudiciario, sed per scrutinium secretum procedi facere*, &c.

Alia nullitas in huiusmodi ratificatione apparet, 56
quia licèt ratificans professionem irritam causa metus, vel ex defectu aetatis, non indiget alio anno approbationis, quia hoc casu, nec Concil. Trident. *sess. 25. de regular cap. 15.* nec ius irritat, nisi tantùm professionem, ex Hieron. Roder. *d. resol. 101. num. 76.*

Nihilominus tamen si aliquod impedimentum annullat receptionem habitus, & professionem, tunc 57
opus est, vt fiat de nouo nouitiatus, sicut resoluit Portel. *d. verb. professionis nullae num. 63.* & tangit Hieron. Roder. *loco proximè citato*; iuxta terminos prioris Constitutionis Sixti V. ibi, *Volumus, & pariter, declaramus huius susceptionem, & professionem penitus nullam esse, & censeri, ac propterea attenta nullitate habitus, & professionis*, &c. quam in reliquis praeter ibi expressa obseruari voluit, & mandauit Clemens VIII. in d. sua Constitut. de anno 1592. Cùm ergo ob defectum informationum, non solùm professio Alphonsi, sed etiam susceptio habitus irrita sit, vtraque ratificari debet anno nouitiatus de nouo incepto, & plenè completo, aliàs professionis huiusmodi ratificatio anno nouitiatus minimè praecedente nulla erit, iuxta decretum Concil. *sess. 25. de Regular. cap. 15.*

Denique eadem ratificatiò alia laborat nullitate, 58
quia informationes huiusmodi examinatae, & approbatae fuerunt in alio Monasterio ab eo in quo Alphonsus habitum suscepit, ac nouitiatus annum peregit, & professionem irritam emisit, cùm ibidem essent examinandae, & approbandae, vt insinuat dicta Constitutio Clementis VIII. de anno 1592. ibi, *Valeant recipere iuuenes de cōsensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi sint*, & non dissentit Fr. Emman. *d. tom. 3. quaest. 17. art. 7. in fine*, ibi, *Generales Ordinum non possunt recipere ad professionem nouitium sine consensu maioris partis Conuentus, in quo ipse Nouitius est educatus*, &c. Et quamuis eò loci non concluserit nullitatem ipso iure, nisi praecedat sententia declaratoria, attamen non est dubitandum defectus huiusmodi per se nullitatem importare, prout cum Felin. Abb. Boër. Angel. Siluest. Nauarr. & Azorio defendit Sanchez *in praecepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 66.*

Ex quibus fuit conclusum, dictum Alphonsum 59
nulliter professionem emisisse, deindeque inualidè illam ratificasse, & posse nunc post transactum quinquennium, ac quemcumque temporis cursum reclamare, &c. Et ita iudicaui Matriti die 29. Aprilis 1635.

LIBER SECVNDVS,

IN QVO

Forenses aliquot, & frequentiores casus accuratissimè tractantur, atque deciduntur.

Toletana Matrimonij.

Metus paternalis ad matrimonium annullandum qualis sufficiat, & quomodo probetur.

VOTVM XVI.

Reuerendiss. D. Alexandri Raphaëlis I. V. D. Protonotarij Apost. ac Illustrissimi & Reuerendissimi D. Cæsaris Facheneti, Archiepiscopi Damiaten. & in Regnis Hispaniarum Nuntij cum potestate Legati de latere, & Collectoris generalis Apostolici Auditoris meritissimi, doctissimi, & integerrimi.

1 *Consensus liber in matrimonio requiritur, & non sufficit voluntas, si deficiat libertas, & num. 2. & 3.*
4 *Consensus non adest, vbi metus interuenit.*
5 *Matrimonium significat vnionem inter Christum, & Ecclesiam.*
6 *Metus debet esse cadens in virum constantem.*
7 *Metus vt dicatur cadens in virum constantem, debet habere quinque conditiones.*
8 *Metus est difficilis probationis.*
9 *Leuiores probationes in metu requiruntur.*
10 *Metus probatur per domesticos, & num. 70. Item ex indicijs, & coniecturis.*
11 *Argumentum ductum à verisimilitudinibus.*
12 *Metus arguitur in eo, qui fecit actum, quem verisimiliter non fecisset.*
13 *Metus arguitur ex auersione animi ad matrimonium.*
14 *Auersio ad vnum matrimonium arguitur ex affectu ad aliud.*
15 *Auersio arguitur ex lamentationibus, & protestationibus quæ declarant animum alienandum à contrahendis, & remouent consensum à contractis, & num. 16.*
17 *Protestationum effectus in matrimonio metu contrahendo.*
18 *Protestationes factæ absente altero coniugum, non suffragantur.*
19 *Limitatur, vbi fiunt ex iusta causa.*
20 *Protestationes suffragantur, licet occultim factæ.*
21 *Protestationes multum coadiuuant ad probandum metum concurrentibus adminiculis.*
22 *Adminiculum resultat, considerata qualitate personæ incutientis, & patientis metum.*
23 *Metus iustus dicitur reuerentia paterna; sed hæc opinio non est tuta.*
24 *Metus minor requiritur, vbi cum metu concurrit reuerentia paterna cum alijs adminiculis.*
25 *Terribilitas, ac asperitas patris est magnum adminiculum ad probandum metum, & num. 32. maximè si filius est valdè obediens, vt num. 28.*
26 *Verba imperiosè prolata incutiunt metum.*
27 *Metus solus reuerentialis sufficit ad irritandum matrimonium, vbi dubitari potest, fore diuturnam indignationem patris.*
28 *Metus absque minis est sufficiens ad annullandum matrimonium, vbi filius est multum obediens præceptis paternis.*
29 *Interesse metum incutientis arguit iustum metum.*
30 *Testes probant contra producentem.*
31 *Preces importunæ incutiunt metum, cadentem in virum constantem, maximè iunctæ cum metu reuerentiali.*
32 *Vultus terribilis, etiam sine minis incutit iustum metum.*
33 *Minæ cum reuerentia debita minanti incutiunt iustum metum.*
34 *Metus dicitur iustus, quando est mortis, vel cruciatus corporis.*
35 *Metus aliæ species sunt, quæ excusant.*
36 *Metus amissionis bonorum, vel maioris partis æquiparatur metui mortis.*
37 *Paria sunt insidiari vitæ, & bonis, & maior est pœna priuationis bonorum, quàm vitæ.*
38 *Priuatio successionis paternæ sonat in damnum, non in amissionem lucri.*
39 *Metus amissionis magni lucri dicitur iustus.*
40 *Metus priuationis hæreditatis dicitur metus amissionis honoris, cùm titulus institutionis sit honorabilis.*
41 *Metus amissionis honoris dicitur iustior, quàm amissionis bonorum.*
42 *Metus amissionis honoris æquiparatur metui amissionis vitæ.*
43 *Iudicis arbitrio relinquitur, an metus sit iustus, vel ne.*
44 *Minas sufficit notificatas fuisse metum passo.*
45 *Minæ solæ sufficiunt, absque alia probatione, quando minanti debetur reuerentia.*
46 *Solitum exequendi minas non requiritur in patre aspere, & rigidæ naturæ.*
47 *Onus probandi hoc solitum non incumbit metum passo.*
48 *Iusta causa timendi sufficit, quando sumus in persona, cui debetur reuerentia.*
49 *Timor probabilis coactionis, sufficit licet actualiter vis non inferatur*
50 *Voluntas licet coacta, dicitur voluntas.*
51 *Gesta per metum licèt valeant ab initio, rescinduntur actione, quod met. caus. vel Iudicis officio.*
52 *Lamentationes factæ ante, & post matrimonium, sunt indicia actus inuoluntarij.*

53 Metus

53 *Metus arguitur etiam à secutis post contractum matrimonium.*
54 *Publica vox, & fama est multum considerabilis ad probandum metum.*
55 *Iustus metus probatur ex confessione patris, metum inferentis.*
56 *Coniectura plures, simul iuncta, plenè probant, & num. 59.*
57 *Metus excluditur, quando potuit adiri superior.*
58 *Limitatur vbi metus fuit probatus, & in filio.*
60 *Pater præsumitur perseuerare in sua asperitate, & indignatione.*
61 *Principium meticulosum influit in omnes actus postea gestos.*
62 *Filius dicitur quasi dominus hæreditatis paternæ.*
63 *Qualequale ius metum passi in re, quam timet amittere, sufficit.*
64 *Filius habet quoddam ius in officio, quod obtinuit pater.*
65 *Rex faceret iniustitiam, si alteri quam filio donaret officium patris.*
66 *Timor amittendæ spei lucri quærendi, vel promotionis ad aliquod officium dicitur iustus.*
67 *Metus filialis non tollitur ob litem motam à filio, viuente patre.*
68 *Cessante metu post matrimonium, illud non reconualescit, sed matrimonium esset reiterandum cum requisitis S. Concilij Tridentini.*
69 *Præsentia Parochi in matrimonio requiritur à Concilio pro forma.*
70 *Quæ sunt de forma, debent interuenire tempore, quo actus in esse producitur.*
71 *Matrimonium ab initio nullum, non potest reconualescere, nisi, vt ex nunc, non autem, vt ex tunc.*
72 *Ratificatio actus non desumitur ex impugnatione ipsius actus.*
73 *Euangelij verba referuntur,* Quid prodest homini, *&c.*
74 *Coactæ nuptiæ solent habere malos exitus, & num. 96.*
75 *Nemo est de bono opere arguendus, sed laudandus.*
76 *Metus semper durare præsumitur.*
77 *Purgatio metus non inducitur ex copula subsecuta, nec per actus, & signa lætitiæ, si adhuc duret metus causa.*
78 *Matrimonium non ex copula, sed ex libero consensu dijudicatur.*
79 *Matrimonium ab initio nullum, non potest conualescere, etiam cessante causa nullitatis; sed debet renouari.*
80 *Concilium Tridentinum non amplius admittit matrimonium præsumptum.*
81 *Testis retractatio, ex qua resultat criminalitas, non admittitur.*
82 *Testis retractans suam depositionem in articulo mortis, non potest tertio praiudicare, cui fuit ius quæsitum.*
83 *Idem de notario, qui asserit fecisse scripturam falsam: & de iudice, qui asserit dedisse sententiam iniustam.*
84 *Confessio extraiudicialis non probat in praiudicium tertij, cui fuit ius quæsitum ex altera confessione iudiciali.*
85 *Testes non requiruntur omni exceptione maiores, ad probandum metum; sed admittuntur consanguinei, & domestici.*
86 *Bona, & integra fides aliquorum testium supplet defectui aliorum, his qualitatibus carentium.*
87 *Metus probatur etiam per testes singulares, & licèt omnes patiantur aliquas exceptiones, quando sunt vltra numerum trium.*
88 *Probato metu, difficile est probare contrarium.*
89 *Plus creditur duobus testibus de metu, quàm mille deponentibus de spontanea voluntate, & ratio.*
90 *Testes Sacerdotes sunt maiori fide digni.*
91 *Ex frequentatione domus mulieris non potest argui in viro voluntas ducendi eam in vxorem, maximè si constat, quòd illuc accedebat alia de causa.*
92 *Causæ duæ vbi in aliquo actu faciendo concurrunt, non debet magis attribui vni, quàm alteri causæ.*
93 *Probatio debet concludere per necesse, non autem per possibile.*
94 *Ætas maior non excludit metum.*
95 *Matrimonium, metu celebratum, non est fauore dignum; neque in dubio pro illius validitate est pronunciandum.*
96 *Coactis nuptijs non est fauendum.*

POSTQVAM in causa nullitatis Matrimonij, deductæ à D. Nicolao de Cardona, sub prætextu, quòd illud importunis precibus, & metu, ac minis paternis contraxisset cum D. Eleonora Maria Fontana: duæ emanarunt sententiæ, vna Ordinarij Toletani pro illius validitate, altera Episcopi Aspanen. reuocatoria sententiæ dicti Ordinarij; fuit causa ad Sac. Tribunal Nunciaturæ Apostolicæ deuoluta, & postea mihi specialiter commissa, vnde dubitaui, quænam ex dictis sententiis esset confirmanda, vel infirmanda.

Nullitas Matrimonij deducta per dominum Nicolaum, fundabatur metu reuerentiali paterno, ac etiam in crebris, & importunis eiusdem patris persuasionibus, iunctis minis priuationis bonorum, & aliis, de quibus infrà; sicque in ipso defecisse liberum consensum requisitum in huiusmodi contractu, ex *cap. sufficit 27. quæst. 2. cap. cùm locum, de sponsal.* S. Conc. Trident. *sess. 24. de reform matrim. c. 1.* Gutier. *de matrim. cap. 46. n. 1.* Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 25. & 26. n. 5.* gloss. *in cap. notificasti, in verb. Licentiam 33. q. 1.* Panorm. *in c. Abbas, n. 8. quod met. caus.* comprobat latè Boër. *cons. 20. num. 38 & seqq.* 1

Ad hoc enim, vt matrimonium dicatur legitimè, & absque metu contractum, nō sufficit simplex consensus; sed requiritur plena securitas, & libertas. Fachin. *lib. 3. controuers. cap. 28. vers. Ad secundum respondeo.* Paris *cons. 61. num. 31. lib. 4.* & plures cumulat Barbos. *in eius votis decisiuis post tract. exigen. pens. vot. 1. n. 17. & seq.* Adeò, vt si adsit voluntas, & non libertas, non potest dici satisfactum dispositioni iuris, nec matrimonium ita celebratum subsistere posset. Paris. *cons. 53. num. 56. lib. 4* Riminald. *cons. 77. inter consil. matrim. Zilet.* & probatur à simili *in c. vbi periculum, §. cæterum, de elect. in 6. & in Auth. sacramenta puberum. si aduers. vendit.* & in propriis terminis *in cap. cùm locum, de sponsal.* vbi, quòd libertas, & consensus adesse non potest, vbi metus, vel coactio intercedit. Cùm enim matrimonium sit Sacramentum, significans vnionem inter Christum, & Ecclesiam, *c. debitum, de bigam.* sicut Christus voluntariè assumpsit carnem, ita matrimonium debet esse voluntarium, vt signum correspondeat signato, vt in hoc proposito inquit, Purpur. *cons. 79. sub num. 16.* 2 3 4 5

Quapropter ad dignoscendum, an matrimonium, de quo agitur, fuerit nullum, firmandum est primò, an constet, quòd Nicolaus Cardonæ fuerit per metum inductus ad illud contrahendum; metúsque ei illatus, fuerit talis, qui in virum constantem cadere possit; provt ad hunc effectum de iure requiritur, ex *d. cap. cùm locum,* iuncta gloss. *in verb. Metus, de sponsal. c. veniens, il 2. & cap. consultationi, in fine, eod. tit. c. significauit, de eo, qui dux. in vxor. & l. metum, ff. de eo quòd met. caus.* Doct. communiter *in cap. 2. de his, quæ vi.* Et 6

7 an in huiusmodi metu concurrant códitiones requisitæ, vt dici possit cadens in virum constantem, quæ à Doctoribus de hac materia scribentibus, quinque enumerantur. Prima, quòd malum, quod timetur, graue sit, ex *l. metum, la primera, de eo, quod met.* ibi: *Metum accipiendum Labeo dicit, non quemlibet timorem; sed maioris mali, quod glos. explicat, id est, magni mali.* Secunda, vt timens non vanè, leuiterque credat, illud malum sibi imminere; sed probabiliter, & rationabiliter, ex *l. metus la 2. ff. eod. tit.* ibi, *Metum autem non vani hominis timorem, sed qui merito*, &c. Et ex *l. nec timorem, §. proinde, il 1. ff. eod.* Tertia, vt metum incutiens sit potens minas executioni mandare, ex *l. famosi, ff. ad l. Iul maiest.* ibi: *Nam & persona spectanda est, an potuerit facere, & ante quid fecerit.* Quarta, vt metum incutiens, minas exequi solitus sit, ex *d. l. famosi*, in dictis verbis, & ante quid fecerit, & ex *l. vnic. C si quis Imperat.* ibi: *Et personis hominum dicta pensemus.* Quinta, & vltima, vt non possit timens de facili occurrere malis, quæ timentur, nempè implorandum auxilium alicuius, vel superiorem consulendo, ex *l. fin. ff. de eo, quod met. caus.* ibi: *Cùm potuerit ius publicum inuocare, & adire aliquem potestate praditum qui vtique vim eum pati prohibuisset.*

Redeundo igitur ad casum nostrum, an scilicet constet Nicolaum fuisse iusto metu inductum ad huiusuodi matrimonium contrahendum; visum fuit affirmatiuè respondendum, & pro resolutione præmittendum, quòd metus est difficilis probationis.
8 Seraph. *decis. 771. num. 1.* & hoc tam ex parte patientis, cùm in eius animo resideat, quàm ex parte inferentis, cùm secretò, & clam inferatur, præsertim, quando à patre infertur filio secum habitanti, vt optimè considerauit Rota *coram sanctæ memoriæ Gregorio XV. decis. 326. num. 2. vsque ad 5.* ideóque in eo
9 leuiores probationes sufficiunt; & non solùm testes domestici, & qui aliàs non admitterentur; sed etiam
10 indicia, & coniecturæ admittuntur. Seraphin. *decis. 771. num 2.* Rota *decis. 643. num. 13. part. 1. recent.* & coram Gregor. *d. decis. 326. num. 5.* vbi *num. 6.* quòd in
11 eo multum valet argumentum ductum à verisimilitudinibus, quod etiam firmatur *in dicta decis. 643. num. 19. vers. Ad met. autem, circa finem.*

12 Et dicitur magna præsumptio, quòd metus, & coactio interuenerint in eo, qui facit actum, quem verisimiliter non fecisset, vt ex multis comprobat Rota in allegata *decis. 326. num. 6. coram Gregor. & d. decis. 643. num. 19. circa finem. part. 1. recent.*

Hoc igitur præsupposito, videbatur magna verisimilitudo, quòd Nicolaus non spontè, sed coactus hoc matrimonium contraxerit, attenta maxima animi auersione, & repugnantia, quam semper habuit nubendi D. Eleonoræ Mariæ; de qua probant multi testes Nicolai super quarto articulo, nempè Marcellinus Faria, in summaria informatione vigore mandamenti, excommunicationis, process. *fol. 2.* & in ratificatione super articulis, process. *fol. 14.* Didacus de Lazaro super eadem summaria informatione, process. *fol. 5.* & in ratificatione super articulis, *fol. 15.* Agabitus Sanguinetus super 4. *art. 17. à tergo.* Laurentius Isquierdus, Sacerdos, *fol. 18. à tergo.* Rodericus de Naruaez *fol. 21.* Ioannes Petrus Bossius *fol. 22.* Ioannes de Carauaja *fol. 23.* D. Beatrix de Mendoça, mater eiusdem Nicolai *fol. 24. à tergo.* D. Martinus Chanarria *fol. 25. à tergo,* Magister Fr. Gabriel Lopez Nauarrus Dominicanus Qualificator Consilij Sanctiss. Inquisitionis *fol. 26.* Fr. Melchior de los Reyes Dominicanus, Diffinitor, & Procurator generalis Prouinciæ Granatensis *super 3. art. fol. 159. & seq.* Fr. Iacintus Calderonus Dominicanus super eodem *3. art. fol. 163. & seq.* & eádem etiam fassa fuit D. Anna Vernegalia, mater dictæ Eleonoræ, quæ respondit Capitan. Thomæ de Cardona, patri dicti Nicolai, dum secum tractabat de huiusmodi matrimonio: *Bueno es, señor, que su hijo de v. m. diga, y ha dicho muchas vezes, que no se inclina à casar con doña Leonor mi hija, y que v. m. queria, que yo lo haga, y mi hija no està desechada, para que diga esso.* Vt deponit Blasius de Vergara, testis eiusdem Eleonoræ *super 12. artic. fol. 39.*

Ex qua auersione oritur magna præsumptio nolūtatis dicti Nicolai; vt in terminis arguit Riminald. iun. *inter consil. matrim. Zilet. consil. 77. sub n. 24.* quem sequitur Rota *d. decis. 326. n. 7 coram Gregor. XV.* 13

Quæ conclusio multò magis procedit, quia dictus Nicolaus aliam mulierem adamabat, & in matrimonium appetebat, quæ honore, & diuitiis pollebat, & quam eius patri ad exclusionem dictæ Eleonorę Mariæ, proponi curauit; sed pater acriter repugnauit, dicendo, quòd non intendebat, vt cum alia, quàm cum dicta Eleonora, matrimonium contraheret; vt iidem testes deponunt, ex quo dignoscitur animus Nicolai alienus à connubio domnæ Eleonoræ; velle enim nubere alteri mulieri, erat nolle nubere dõnæ Eleonoræ: argum. *cap. gaudemus, de diuort.* Rota *coram Gregor d. decis. 326. num* 8. & in propriis terminis ratiocinatur Riminald. *d consil. 77. inter consil. matrim. Zilet. num. 35.* ibi, *Nisi constaret, quòd aliam adamabat, & eam sibi in vxorem copulare summoperè desiderabat.* 14

Eandem animi repugnantiam declarant lamentationes, & protestationes, quas etiàm cum iuramento fecit D. Nicolaus, quando sibi de hoc matrimonio tractabatur, quibus affirmabat se nolle illud contrahere, & quòd, quatenus illud contraxisset, hoc non sua voluntate, sed coactus à patre, fecisset; ideóque quod non fuisset matrimonium, sed potius concubinatus, de quibus testatur Marcellinus Faria *in d. summaria informatione process. fol. 2.* ratificata *super art. fol. 14.* vbi: *Que tenia grande aborrecimiento a este casamiento, y que auiendole persuadido este testigo al dicho don Nicolas à ruegos de su padre por quatro años, y medio continuamente, a tarde, y mañana, y en todas ocasiones, y lançes, sin perder punto en ello, nunca le ha podido, ni pudo vencer, ni persuadir a ello, y que dicho don Nicolas respondia, que antes se desesperaria, y yria a cabo del mundo, que casarse con la dicha doña Leonor, y que antes perderia la vida que hazerlo*, &c. Laurentius Isquierdus Sacerdos, *super 3. art. fol. 18. à tergo*, ibi: *Yo bien podre visitar a dicha doña Leonor solo por dar gusto a mi padre, pero en quanto a casarme con ella, aunque yo quede el mas desdichado hombre del mundo, no me tengo de casar con ella.* Et inferiùs: *Que si a caso la entereza de su padre fuesse tanta que le hiziesse fuerça para venir en este casamiento, desde luego os auiso, y protesto para aora, antes, y despues no lo hazer por mi voluntad, sino solo forçado por el dicho mi padre, porque mire mis aumentos.* Roderic. de Naruaez, *super 2. art. fol. 20. à tergo. Que se yua de Madrid con mucho gusto, porque su padre le dexasse de atormentar con aquel casamiento*, & super 2. fol. 20. ibi: *Y viue Dios, que si me caso, no es casamiento, sino amancebiamento, y es irme al Infierno, porque lo hago forçado, y contra mi gusto, y que le viò disgustado y con desesperacion, echando muchos iuramento sobre el caso.* Beatrix de Mendoça, mater dicti Nicolai, *super 5. art. fol. 24. à tergo. Que don Nicolas a este testigo le dezia, que si deste casamiento le tratana se auia de ir de Madrid a Flandes, y dexar la casa de sus padres, y que tendria por meior que no el casarse con la dicha doña Leonor*, &c. Capitan. Franciscus de Victoria *in d. summaria informatione, proc. fol. 4.* ratificata *super art. fol. 15. à tergo. Que hablò a dicho don Nicolas, representandole lo que dezia su padre, y siempre respondiò,* 15

que

que no tenia voluntad, ni inclinacion de casarse con dicha señora doña Leonor. si bien reconocia su virtud. y calidad, y conueniencias, que auia; mas que su inclinacion, y voluntad no se aiustauan a hazer dicho casamiento. Ioannes Petrus Bolius *super 3. artic. fol.19. a tergo*, ibi: *Que ha hablado algunas vezes desta materia, le dixo, que toda via instaua su padre en que se casasse con doña Leonor, y que el lo resistia siempre, que forcado de su padre, y porque no le desamparasse lo auia de hazer por fuerça, y que protestaua lo hazia contra su voluntad, solo por dichas causas; y por no quedarse desamparado, y no por su voluntad, ni gusto. sino por la del dicho su padre que dezia, sino se casaua con doña Leonor, le auia de desamparar, y alçar la mano de sus aumentos.* Ioannes Carauajal, *super eodem art. fol.12. a tergo*, ibi: *Que protestaua, que si se casaua era por mandarselo su padre, pero no porque el venia en ello, diziendo, voto a Dios que lo hago apremiado, que no me puedo valer con mi padre, sino es que vaya del mundo.* Frater Franciscus Ximenez Religiosus sancti Francisci *super 2. artic fol. 27.* ibi: *Que si se casaua, mas lo hazia por dar gusto a su padre, que no por el que tenia, y esto seria ocho dias antes, que se efectuasse el casamiento.*

16 Quæ lamentationes, & protestationes cum aliis circunstantiis suprà relatis, sicut declarant animum Nicolai alienissimum à contrahendis dictis nuptiis, *l. si quis, §. plerique, ff. de relig. & sump. funer. l. si mihi, & tibi, §. interdum, ff. de leg.1.* allegat. in propriis terminis à Rota *coram Gregorio in supra citata decis.326. num. 9.* Ita remouent consensum à contractis, *l. si quis in principio testamenti, ff. de leg. 3.* Rota *d. decis.326. sub d. num.9.* Seraphin. *decis.859. num.3.*

17 *& seq.* Is enim est effectus protestationum, vt remoueatur consensus ab actu futuro contrario, quoties sumus in his, quæ pendent à voluntate protestantis, cum tales protestationes respiciant actus futuros, in casu de quo agitur Seraphin. *d. decis.859. num.6.* Doct. *in cap. cum M.* Ferrarien. *de constit.* & *ibi* Dec. *num.98.* & Rip. *num.101.*

18 Et non officit quòd huiusmodi protestationes factæ coram testibus, absente, & ignorante sponsa, non suffragentur, quando postea fuit contractus celebratus: ex *l. fin. §. item si prædixit cum gloss. ff. naut. caupo. cap. Cumana, cum gloss. & cap. in Genesi, de elect.* & ex aliis multis relatis per Sanch. *lib.2. de matrim. disp.45.*

19 *q.2. sub n.19.* Quia hoc non procedit vbi protestatio facta fuit ex iusta causa; nempe quando quis cogitur metu matrimonium inire: vt ex multis authoritatibus quas sequitur, declarat idem Sanchez *loco suprà citato, n.22.* & voluit Rota *coram Gregor. d. decis.326.*

20 *sub num.30. vers. Nec refert.* Imò quòd tales protestationes suffragentur, etiam quod occultè fuerint factæ, consuluit Honded. *cons.13. n.22. lib....* & Gabriel *cons.149. num.94. lib.1.*

21 Et licèt istæ non sufficiant ad metum probandum; tamen vbi alia concurrunt adminicula, prout in casu præsenti, ex prædictis, & inferius dicendis, illæ multum coadiuuant, & operantur ad faciliorem metus probationem, Angel. *in l. metu, la 3. ff. de eo, quod met. caus.* Gregor *d. decis.326. num.30.* & ibi add. *lit. F.*

Adminicula autem vrgentissima in casu præsenti videbantur esse.

22 Primò, considerata qualitate personæ, tam incutientis, quàm patientis metum, iuxta notata per

23 Surd. *decis.194. num.3.* nam inferens, metum est pater, cuius solam reuerentiam in filio pro iusto metu sufficere voluerunt, plures relati à Menoch. *consil.1. num. 492. & seq.* & ab Anton. Cabrer. *de met. lib. 2. cap.19. num.74.* & hanc opinionem nouissimè secutus fuit Dian *variar resolut. part.3. tract.5. Miscellan.*

24 *resolut.20.* Quæ opinio licet communiter non recipiatur, negari tamen non potest, quin propter huiusmodi reuerentiam minor metus requiratur, & quòd illa saltem sufficiat, iunctis adminiculis, vt testatur Rot. *dict. decis.326. num.11. coram Gregor.*

Et ad hunc effectum videtur sufficientissimum 25 adminiculum, quod pater Nicolai erat valdè terribilis, asper, & seuerus, quodque indignabatur, quando dictus Nicolaus huic matrimonio assentiri renuebat, vt deponunt omnes testes Nicolai, examinati in prima instantia *super 7. & 8. artic.* & alij examinati, in hac tertia *super 2. & 3 artic.* Ista enim qualitas in persona cui debetur reuerentia, est multum 26 considerabilis. Boër. *cons.20. num.37.* & aduertit Rot. *dict. decis.326. num. 12. & 14.* maximè considerata qualitate verborum à dicto patre imperiosè prolatorum, dicendo filio, quòd non habebat contrahere, nisi cum dicta Eleonora. *Y sino lo hazeis, voto a Dios, que he de alzar la mano de vuestros aumentos, y que por mi no aueis de tener ningunos, que mis seruicios, y lo que he merecido no lo he de gastar con quien no haze mi gusto,* & idem respondit Archiepiscopo S. Fidei, dum percunctatus fuit ab eo in quo termino reperiretur esse *casamiento*, eique rationibus, & auctoritatibus persuasit, vt filium non arctaret ad illud, ibi, *El Capitan dixo, que no era tiempo de alegar textos, que bien sabia que su hyo le auia de obedecer*, &c. vt latiùs in eius depositione relata infrà *sub num.35.* Vbi etiam aliæ maiores minæ cum imperio prolatæ referuntur, prout in terminis considerat Hippolyt. Riminald. *in suprà allegat. cons.77. n.24.* ibi, *Ex quibus verbis sic imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus Martinello.*

Imò quòd solus metus reuerentialis dicatur suf- 27 ficere ad irritandum matrimonium, quando probabiliter timeri posset, diuturnam fore indignationem patris in filium, & semper se habiturum patrem valdè infensum, & indignatum, obiecturumque passim, ipsi filio illam inobedientiam; tenet Sanchez *de matrim. lib.4. tit. de consens. coact. disputat 6. sub num.14.* & dicit rationem, quia quis vir constans, aut prudens, non reputabit graue malum semper coram oculis habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est maximè cùm vix inuenias, qui linguam moderari valeat, ne malè sentiat, peiusque loquatur de illo, cui infestus est; quod vir prudens ita graue malum existimat, vt potius eligat, relicta patria, domoque paterna, exul esse, &c. Quod benè aptatur præsenti casui, attenta seueritate Nicolai, illiusque longa pertinacia, vt Nicolaus hoc matrimonium contraheret, iuncta cum maxima indignatione quando filius contradicebat, vt superius fuit ostensum, & in specie deponit Agabitus Sanguinetus, *fol.86.* ibi: *Y que si dicho don Nicolas no hiziera lo que le pedia en este casamiento, no le hablara, ni le viera en su vida, ni hiziera cosa por el, por ser de la condicion, que dize la pregunta*, cum quo concordant multi alij testes, & præsertim Marcellinus Faria, Didacus de Lazaro, Ioannes Nuñez, Rodericus de Naruaez, Fr. Melchior de los Rezes, & Fr. Vincentius de Pietredonda.

Quæ multò magis procedunt vbi cum sæuitia, & 28 austeritate patris concurrat filium esse paternis præceptis obtemperantem, & quòd valde metuebat patrem, vt de Nicolao probant testes relati suprà, *sub num 25.* Tunc enim metus etiam absque minis dicitur sufficiens ad rescindendum contractum, quia ibi virtute inclusæ dicuntur, Sanchez cum aliis quos refert, ac sequitur *lib.4. tit. de consens. coact. disputat.6. à num.11. vsque 13.*

Neque in contrarium faciunt testes patris aduersæ, dicentes, quòd pater Nicolai erat vir placidus, quia non loquuntur quando erat iratus, & quando contra

contraueniebatur eius voluntati, vt considerauit in propriis terminis Rot. *coram Gregor. d. decis. 326. sub num. 12. vers. Nec in contrarium.*

29 Quod indubitanter procedit; vbi metum incutiens habet interesse in contractu celebrando, provt habebat Capitaneus Thomas, pater dicti Nicolai, qui erat debitor magnæ quantitatis Annæ matri dictæ Eleonoræ, provt deponunt non solùm plures testes Nicolai *super 9. artic.* sed etiam testes ipsius aduersariæ, & præsertim Archiepiscopus de las Charcas *super 3. art. fol. 45. à tergo.* ibi: *Que cyo diferentes vezes, que este casamiento se deseaua mucho por parte del Maestro de la Camara* (qui est pater Nicolai) *y su Casa, por las conueniencias de la hazienda, y esto es, porque la dicha D. Ana Vernagali auia entregado en confiança al dicho Maestro de la Camara gran cantidad de hazienda, en dineros, joyas, y otras cosas, y que por no llegar a quentas rigurosas conuenia que se efectuasse el dicho casamiento.* Ideoque plenè probant contra ipsam producentem Farinac. *de test. quæst. 62 num. 257.* Quo interesse attento, solus metus reuerentialis dicitur sufficiens ad rescindendum contractum, ita tenet Sanchez *d. disp. 6. num. 11.* & voluit Rot. *part. 1. recent. decis. 105. num. 4.*

30 Secundum principale adminiculum est; quia in casu isto non solum interuenit metus reuerentialis cum qualitatibus supra consideratis; sed etiam interuenerunt persuasiones, & preces importunæ, quibus pater Nicolai, tam per semetipsum, quàm per interpositas personas graues, & authoritate pollentes, ac in specie Episcopi de Cadice curauit disponere filium ad consentiendum huic matrimonio, vt deponunt testes dicti Nicolai super secundo articulo.

31 Quæ preces importunæ sunt aptæ incutere metum cadentem in virum constantem, text. *in l. 1. ff. de seru. cor.* ibi: *Persuadere est plus, quàm compelli sibi parere,* &c. l. 1. *C. de pet. bonor.* ibi: *Inuerecunda hominum initiatione constringimur,* &c. *& l. vnic. C. de rapt. virg.* vbi Bart. *num. 20. extrauag. execrabilis, Ioann. 22. de præbend.* in princip. ibi: *Et improbitas importuna petentium a nobis, non tam obtinuisse, quam extorsisse plerumque noscuntur,* vbi gloss. *verb. Extorsisse,* ait ab inuito per talem importunitatem, concordat text. *in cap. fin. de rescript. in 6* ibi: Gloss. *in verb. Importunitatem facit quod habetur Euang. Luc cap. 11.* ibi: *Si ille perseuerauerit pulsans, & si non dabit illi, eo quod amicus eius sit, propter importunitatem eius surget, & dabit illi,* & in testamento ver. de Dalila erga Samsonem legitur 16. *Iudic.* ibi: *Cumque molesta esset ei, & per multos dies ingiter adhæreret,* &c. vbi Abulensis *super eis verbis, quæst. 15. in fin.* ait, *Molestabat, & per istum modum necesse erat, quòd tædio affectus exponeret veritatem,* & multa alia exempla congessit ad hoc propositum Sanchez *de matrimonio, tit. de consensu coacto, disput. 7. sub num. 4. & 5. lib. 4.*

Vnde si huiusmodi preces importunæ sæpè sæpiùs repetitæ, habent vim compellendi Pontifices, Imperatores, aliósque fortissimos viros; quantò magis mouere potuerunt Nicolaum, hisce qualitatibus carentem, & in quem patris auctoritas valdè pollebat, eiúsque atrocitatem, ac terribilitatem multum pertimescebat; & videtur ad hanc rem multum conferre, quod dixit Bald. *in cap. 1. §. iniuria, col penult. de*

32 *pace firmanda.* Vultum potentis terribilem incutere iustum metum etiam sine minis, quem sequitur Dec. *in cap. 1. de offic. deleg.* & ibi Bero. *num. 19.* Et hanc sententiam, quòd importunæ preces incutiant metum cadentem in virum constantem, maximè quando cum illis concurrit reuerentia filialis, vltra relatos per Sanch. *loco proximè citato,* constanter defendit D. Ioan. de Castill. *lib. 3. controuers. cap. 1. à num. 105.* Philipp. Paschal. *de virib. patr. potest. 3. part. cap. 2. n. 37. in fin. in 2. edit.* Ferret. *cons. 296. num. 17.* Innocent. *in cap. petitio, de iureiurand.* & eandem opinionem secuta fuit Rot. *coram Gregor. d. decis. 326. num. 13.* Imò Dian. 3. *part. var. resol. tract. 4. Miscell. fol mihi 312.* firmat contra Sanch. *d. disp. 7. num. 7.* & contra Henriq. *lib. 11. de matrim. cap. 9. num. 5.* Quòd preces importunæ, seorsim consideratæ, efficiunt metum iustum, & cadentem in virum constantem, etiam quòd non adesset metus reuerentialis, provt adest in casu, de quo agitur per gloss. *in cap. tua fraternitati, verb. Importunitatem, de præbend.* vbi Hostiens. *in princip.* Imol. *num. 2.* Rebuff. *tom. 2. const. reg. tit. de rescript. art. 2. gloss. 3. vers. Item non valet electio.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 17. & cap. 12. per tot.* Monal. *cons. 5. num. 47. vol. 2.* Anton. Corn. *de absolut. forens. part. 4 casu 3. fol. mihi 483. num. 112.* Castrens. *cons. 174. per l. 1. ff de ser. corrupt.* Farin. *de falsit. q. 161. num. 58.* Bobad. *lib. 2. politicor. cap. 30. num. 73.* Villadieg. *in politic. & form. libellan. tit. Demanda de vna villa fol. 251. vers. Como si procedieron ruegos.*

Tertiò principaliter adminiculantur prædicta, 33 quia, vltra preces importunas interuenerunt etiam minæ, quæ, de per se tantum consideratæ, generant iustum metum, concurrente reuerentia debita minanti, vt dixit Rot. *in sæpè allegat. decis. 326. numer. 18. & 19.*

Quod maximè, & indubitanter procedit, quando cum minis vltra reuerentiam paternam concurrit etiam timor magni mali, provt in casu isto; iuxta not. per text *in l. metum, la primera, ff. de eo quod met. caus.* Etenim Capitaneus Thomas de Cardona minabatur Nicolao filio, quòd quatenus hoc matrimonium non contraxisset, non habebat quid cogitare, se habere patrem, quodque eũ non agnouisset vti filium, nihilque de eius augmentis curasset, ac suis bonis priuatum suæque obnoxium maledictioni reliquisset, provt deponit Fr. Melchior de los Reyes Dominicanus, Procurator Generalis Prouinciæ noui Regni Granatensis, *super 3. art. fol. 159.* ibi: *Dize que aurà dos años y medio, que fue a la celda del testigo don Nicolas, y le dixo, que su padre trataua de casarle contra su gusto, teniendo tratado otro casamiento, de que gustaua don Nicolas, y que por la amistad, que el testigo tenia con el Capitan Tomas de Cardona fuesse a pedir le, tuuiesse por biẽ, de que se hiziesse el matrimonio que auia tratado el Padre Maestro Santiago, Recoleto Agustino, y no le obligasse a efectuar contra su voluntad, el que el dicho su padre queria, que era con la dicha D. Leonor Maria Fontana: y este testigo fue luego a hablarle con el Padre Fray Iacinto Calderon su compañero, que estuuo assimismo presente a la persuasion del dicho don Nicolas, y a la respuesta del dicho su padre, que fue desta manera, despues de auerle persuadido este testigo al dicho Tomas de Cardona, que en conciencia no podia obligar al dicho su hijo a que se casasse contra su voluntad, auiendole tratado otro casamiento muy conforme a ella, hiziesse este y no aquel: y esto se lo instò con algunas razones; a loqual le respondio el dicho Capitan Cardona, no le hablasse en aquella materia, que auia muchos años, que el trataua de que se hiziesse con la dicha doña Leonor Maria Fontana el dicho matrimonio, que en ello tenia empeñada su reputacion, por que hallaua en la susodicha muchas prendas de virtud, y calidad conocidas, que era lo que auia menester, y que assi si este testigo le queria hazer algun fauor, antes le persuadiesse al dicho su hijo, a que hiziesse su voluntad. en casarse como el dicho su padre queria: porque de no hazerlo assi, le dixesse de su parte, que no tenia que pensar que tenia padre, ni le auia de conocer por hijo suyo, sino que le auia de quitar todo aquello que pudiesse, y dexarselo al primero que passasse por la calle: con cuya respuesta se boluio este testigo a su celda,* &c. Fr.

Fr. Hyacinthus Calderonus Dominican. *super 3. art. fol.* 164. *&* 165. & Fr. Vincent. de Pierredóda *fol.* 170. Capitaneus Nicolaus de Cardona *in sua reuelatione super excommunicatione processus, fol. 2. à tergo*, Marcellin. de Faria *fol.* 2. *&* 3. Dux Francisc. de Victoria *in sua reuelat. proc. 3. à tergo, & fol.* 4. Didac. de Lazaro *in simili reuel. fol. 4. à tergo, & fol.* 5. Ioan. Nuñez Ramos *in simili reuel. fol.* 5. Petr. de Larate *super 3. art. fol.* 20. Roderic. de Naruaez *super 2. art. fol. 22. à tergo.* Ioan. de Camajal *super 2. art. fol. 22. à tergo.* D. Beatrix de Mendoça mater *super artic. 2. fol.* 24. Fr. M. Gabriel Lopez Nauarro *super 2. art. fol. 25. à tergo.*

Quòd si solam dubitationem diuturnæ patris indignationis sufficere pro iusto metu notauimus suprà *sub n.* 27. quanto magis, vbi cum indignatione paterna concurrunt etiam minæ de penitus derelinquendo filium, eúmque vti non filium reputando, cum iniunctione maledictionis paternæ, & bonorum omnium priuatione, cùm non videatur aliud grauius malum filio contingere posse, quàm se esse à patre derelictum, maledictum, & hæreditate priuatum.

34 Neque obstat quòd metus non possit dici cadens in constantem virum, & sufficiens ad irritandum matrimonium, vbi non fuit mortis, aut cruciatus corporis, iuxta text. *in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, C. quod met. caus. cap. cùm dilectus, de his quæ met. caus. gloss. in cap. consultationi, verb. In constantem, littera I. de sponsal.* Alexand. *consil.* 99. *n.* 3. *lib.* 3. *& consil.* 156. *num.* 6. *lib.* 5. Ferret. *consil.* 340. *n.* 5.

35 *part.* 2. Tum, quia non solus metus mortis, aut cruciatus corporis, sed plures aliæ timoris species excusant, relat. per gloss. *in d. cap. cùm dilectus, verb. Metum mortis.*

36 Tum etiam, quia metus amissionis omnium bonorũ, vel maioris partis æquiparatur metui mortis, *l. athletæ, in princip.* & ibi Bart. *ff. de excus. tut.* Paria

37 enim sunt insidiari vitæ, & bonis. Imò maiorem esse pœnam priuationis bonorum, quàm vitæ, dicit Bald. *in l. certa, in fin. C. de iure fisci lib.* 10. per text. *in l. vlt. C. ad leg. Iul. Maiest.* vbi priuato omnibus bonis mors est solatium, & vita supplicium. Vnde meritò dixit Hesiodus, *Pecunia est anima miseris mortalibus*, & multa pro hac conclusione videri possunt, apud Tiraquell. *de nobilitate, cap.* 31. *n.* 369. quam opinionem etiam secuta fuit Rota *coram Greg. XV. in allegat. decis.* 326. *à num.* 19. *vsque* 23.

Nec facit, quòd tales minæ amissionis bonorum in filio non videantur continere damnum; sed potiùs amissionem lucri, quæ non causat iustum

38 metum: quia cùm agatur de successione paterna, filio quasi debita, potiùs sonat in damnum, quàm in amissionem lucri, *l. vlt. ante fin. C. de codicill.* Alexand. *cons.* 144. *n.* 15. *lib.* 6. latissimè Tiraq *in l. si vnquam, in præfat. n.* 19. *C. de reuocand. donat.* Greg *d. dec.* 326. *n.* 22.

39 Vltra quod conclusio etiam procedit vbi agitur de amissione magni lucri, Ruin. *consil.* 121. *num.* 10. *lib.* 4. Roland. *consil.* 100. *num.* 126. *lib.* 4. Cephal. *consil.* 295. *num.* 17. Neuiz *cons.* 47. *num.* 18. & latè Sanch. *de matrim. tit. de consen. coact. lib. 4. disput.* 5. *num.* 27. *& seq.* Rot. *d. decis.* 326. *num.* 21.

40 Imò attenta comminatione priuandi filium hæreditate paterna, metus videtur etiam esse amissionis proprij honoris, nempè tituli institutionis qui dicitur honorabilis, *l. Iulianus, §. sed si varia, ff. si fil. pro patr.* Ruin. *consil.* 121. *sub num.* 7. *versic. Nec*

41 *obstat lib.* 4. qui metus amissionis honoris dicitur grauior, & magis iustus quàm amissionis lucri, & bonorum. Ruin. *d. cons.* 121. *sub n.* 7. Cephal. *cons.* 295.

42 *num.* 14. *&* 17. *lib.* 2. Imò æquiparatur metui amissionis vitæ, *l. iusta, ff. de man. vind.* cùm non minùs honorem nostrum, quàm vitam æstimemus, Alex. *in l. si dictum, n. 2. ff. de re iudic.* quem refert, ac sequitur Ioan. Cephal. *d. consil.* 295. *num.* 20. *lib.* 2.

Ex quibus à maioritate rationis infertur, quòd si sola asperitas, ac terribilitas patris, iuncta cum obtemperantia, & obsequio filij, est sufficiens incutere iustum metum pro matrimonio irritando; quantò magis vbi cum hisce qualitatibus conueniunt etiam tot annorum continuare persuasiones, & preces importunæ cum minis superiùs relatis; Euerard. *in sua centur. in loc. à maior. Authent. multò magis, Cod. de Sacrosanct. Eccles.*

Vel saltem cùm iudicis arbitrio relinquatur, an metus sit iustus vel ne, glos. *in d. c. cùm dilectus, d. verb. Metum, circa med.* Ruin. *d. cons.* 121. *sub n.* 8. Ioan. Cephal. cum multis, quos refert *d. consil.* 295. *n.* 12. *lib.* 2. visum fuit non posse aliter arbitrari, quàm pro iusto metu Nicolai, tum inspecta terribili conditione patris, & filij erga eum maxima reuerentia, obsequio, & cum timore obedientia; tum etiam attentis tot continuatis persuasionibus, & importunis precibus eiusdem patris, cum minis suprà relatæ qualitatis, ac etiam continua repugnantia, & maxima auersione ipsius Nicolai cum lamentationibus, & protestationibus, de quibus & infrà dicetur. 43

Neque obstat, quòd Nicolaus non fuerit præsens, quando pater contra illum minabatur, & quòd non constet, patrem fuisse solitum minas executioni mandare; tùm quia de præsentia Nicolai, quando pater minabatur, depónit Rodericus de Naruaez *super 2. art. fol. 20. à tergo.* & Ioan. de Caraujal *super eod. fol.* 22. tum etiam, quia sufficit minas fuisse notificatas Nicolao ab eis, qui per eius patrem adhibiti fuerunt mediatores, vt minarentur, Greg. *d. dec.* 326. *num.* 23. 44

Et quoad solitum executionis minarum, licèt pro responsione sufficerét dicere, quòd vbi sumus in persona, cui debetur reuerentia, sufficiunt solæ minæ absque alia probatione, vt latè docet Ruin. *dict. consil.* 121. *num.* 6. *lib.* 4. Maximè vbi talis minans est naturæ atrocis, & asperæ, quod solum sufficere dictum fuit suprà per doctrin. Sanchez *de matrimonio d. disput.* 6. *num.* 21. *circa fin. lib.* 4. & iuxta tradita per Riminald. *in repetit. cap.* 1. *numer.* 27. *de offic. delegat.* vel cum Padill. *in l. interpositas, Cod. de transact. num.* 10. responderi posset, quòd alleganti suas minas non incumbit onus probandi, quòd minans sit solitus eas executioni demandare, quasi sit præsumptio pro huiusmodi solito, ea ratione, quia sufficiat metum passo habuisse iustam ansam timendi, dum ille, cui debetur reuerentia, minatus est, cùm non sit æquum, vt ille se tali periculo exponat. Vnde meritò Paris. *consil.* 58. *à n.* 65. *vsque* 76. *part.* 4. dicit per multas rationes, & authoritates, quòd ad incutiendum iustum metum sufficit adesse iustam suspicionem, licèt non sequatur effectus, & quod licèt actualiter vis non inferatur, sufficit tamen probabiliter timeri ne inferatur; per text. *in leg. nouissimè, ff. quod fals. tutor. auctor. in princip.* & idem consuluit *consil.* 53. *num.* 52. *&* 57. *d. part.* 4. & ex hac eadem ratione dixit Rot. *coram Seraphin. decis.* 863. *num.* 3. quòd paria sunt, quòd quis compellatur, & compelli possit, per d. text. *in dict. leg. nouissimè*, quem sequitur Ancharan. *consil.* 159. *n.* 1. *in fine.* 45 46 47 48

Adhuc tamen cessat hæc difficultas, quia omnes testes Nicolai *super* 7. *&* 8. *art.* probant, quòd attenta notitia, quam habent, rigidæ naturæ, ac asperæ conditionis patris dicti Nicolai, pro certo tenent, eum suas minas executioni demandaturum fuisse: imò præfatus Fr. Melchior de los Reyes *super* 2. *artic.* 49

*artic.fol.*158. narrat similem casum dicti Thomæ patris Nicolai, qui alium filiũ coëgit profiteri in Religione, & quòd hic, ita professus, visitatus ab ipso teste, dum ægrotabat domi paternæ, dixit, quòd sola durities, & asperitas patris, eum in illo statu tenebant, & quòd, vt exiret *de las penalidades de su padre* libenter obiisset: prout paucis ab illinc diebus obiit.

50 Minùs obstat, quòd ea, quæ fiunt per timorem, vel metum, teneant, & obligent, tanquam facta ex consensu, ea ratione quia volũtas, licèt coacta, est tamen voluntas, 15. q. 1. meritò quæritur: tum, quia in matrimonio non solùm requiritur voluntas; sed etiam plena libertas, vt suprà notauimus *sub num.*2. *& seq.* Tum etiam, quia, licèt gesta per metum ab initio valeant, illo tamen probato, rescinduntur actione quod metus causa, vel Iudicis officio, *l. metum*, §. *quod Prætor*, *ff. quod met. caus. gloss. in cap. Abbas*, *verb. Coactus*, *prope med. de ijs quæ met. caus.* latè Sanchez *de matrim. lib.*4. *tit. de consens. coact. disp.*8. *n.*4. *& per tot.*

Concurrũt cum his pro quarto adminiculo animi tristitia, lamentationes, conquestiones, suspiria, & protestationes Nicolai, tam antè, quàm incontinenti post matrimonium factæ, vt de protestationibus fuit dictum suprà *à numer.*15. *vsque* 21. & de aliis latissimè probant testes, nempe Marcellinus Faria, *fol.*2. *&* 14. ibi: *Que compelido de su padre lo auia hecho, que se hallaua por ello aburrido, desesperado, y confixa resolucion de annularle, que tenia parecer de Teologos, en que le encargauan la conciencia, sino lo hazia.* Franciscus Victoria, *fol.*3. *&* 15. *Le dixo, que no estaua casado, porque auia sido sin su voluntad, sino por la de su padre, y que lo auia comunicado con sus Confessores, Teologos, y Letrados, y todos le dezian estaua en mal estado, y estaua determinado a poner el pleyto.* Laurentius Isquierdus *super* 5. *art. fol.*18. *à tergo. Que antes, y despues de casado le ha visto muy disgustado, y no sabiendo, que lo estaua, encontrandole vn dia le viò tristissimo, y preguntandole este testigo aurà dos meses, ò menos, que tenia, le dixo, que quereis que tẽga? mi padre ha salido con lo que queria, y me ha hecho casar con doña Leonor Maria; y hombre, que està en mal estado, que cara puede tener?* Didacus Coronel *super eodem*, 5. *artic. fol.*19. à tergo: *Que queriendo darle el parabien, le respondio, que antes le podia dar norabuena.* Doctor Francisc. de Escobosa Physicus *super* 4. *artic. fol.*26. *à tergo. Que le viò malencolico, y triste, y preguntandole la causa, dixo, que bastaua estar casado a disgusto, y auerse de acostar con vna muger que el no la tenia por propria; y desto le viò quexar algunas vezes.* Frater Melchior de los Reyes *in* 3. *instantia*, *fol.*157. *in fine sua depositionis*, ibi: *Y hecho el casamiento, le dixo, que toda via estaua disgustadissimo.* Frater Vincentius de Pirredonda, *fol.*168. *Que despues de casado, andando vn dia a la celda del testigo, a visitar Arçobispo de santa Fè, y darle quenta de su casamiento, y a la presencia del testigo le dezia, que a su parecer no estaua casado, poniendo por testigo a Iesu Christo, que no auia sido su intencion quererse casar, y que no sabia si era hombre, ò muger, preguntando su parecer al Arçobispo, el qual lo consolò, diziendo lo miraria.*

52 Quæ lamentationes, & aliæ doloris, ac tristitiæ animi expressiones, tam ante, quàm post matrimonium sunt indicia indubitata, quòd actus fuit inuoluntarius, *l. fin.* §. *sed quia quidem*, *C. de iur. deliber.*

53 Natura enim metus est, vt non solùm arguatur à præcedentibus, & ab iis, quæ interuenerunt circa actum cõtrahendi matrimonium, sed etiam à securis post matrimonium per quæ declaratur, quis & qualis fuerit animus in præteritum, *l. sed Iulianus*, §. *sed si ab initio*, *ff. ad Macedon. l. si qui*, *C. de adulter. cap. in consultatione*, *& c. ad id*, *de sponsal.* Patis. in terminis, *consil.*53. *num.*56. *lib.*4. & alios refert, ac sequitur Rota *coram Gregor. d. decis.*326. *num.*43.

Additur prædictis pro quinto adminiculo, publica vox, & fama, quòd, scilicet, dictus Nicolaus per vim, & metum contraxit dictum matrimonium, de qua deponunt omnes testes super omnibus articulis, & præcipuè *super* 10. quæ est multum considerabilis ad probandum metum, Menoch. *de præsumpt. præsumpt.*4. *num.*21. *& præsumpt.*126. *num.*22. *lib.*2. *& præsumpt.*26. *num.*22. *lib.*3. Seraph. *decis.*859. *num.*7. Rot. *decis.*779. *num.*8. *part.*1. *recent.* 54

Vltimò pro corollario corroborãtur prædicta ad dignoscendum iustum metum Nicolai ex iudiciali declaratione eiusdẽ patris, de qua *in processu, fol.*60. *à tergo, super* 1. 2. *&* 5. *a.* vbi fatetur, quòd per semetipsum, & per alias interpositas personas sollicitabat Nicolaum pro hoc matrimonio contrahendo, & quòd omne aliud, præter istud, excludebat, quodque multum congratulabatur quoties videbat, Nicolaum se disponere ad illud, ac tristabatur, & indignabatur de contrario. Quæ patris confessio, etiam quòd esset extraiudicialis, in hac materia multum attenditur. Rot. *decis.*643. *n.*18. *p.*1. *recent.* Barbob. *inter consil. matrim. Ziletti, p.*1. *n.*23. ibi: *Vltimò probatur ex confessione patris, qui confessus est, per vim compulisse dictum Ludouicum ad desponsandum Vrsolinam, vt plenè patet ex attestatione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse meticulosum, vt est casus* 20. quæst. 3. cap. præsens, *vbi habetur, quòd sola confessio patris, probat metum plenè intercessisse in matrimonio spirituali si filius alleget, se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plenè metum intercessisse in matrimonio spirituali, eo casu, quo filius stat contra matrimonium; multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dictæ Vrsolinæ, quæ stat contra matrimonium, debet probare plenè metum intercessisse.* 55

Quæ indicia, & coniecturæ, si singulariter considerata, sufficerent ad probandum, hoc matrimonium fuisse meticulosum ex superiùs deductis, multò magis, & quidem indubitanter ex illis simul iunctis, & cumulatis, elicietur plena, & indubitata probatio metus, *l. si stipulatus, in principio, ff. de vsur.* Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *q.*36. *n.*3. *& q.*38. *num.*4. Mantic. *de coniect. lib.*7. *tit.*5. *num.*5. Bald. *in cap. cum causam, in princip. ante num.*1. *de probat.* Molin. *lib.*2. *c.*6. *n.*35. *cap. præterea* 27. *de testib.* vbi Abb. 1. *notab.* Aret. *in c. veniens il* 1. *n.*25. *ad finem*, & ibi Felin. *n.*13. *eodem tit.* idem Aret. *consil.*13. *n.*9. Decian. *cons.*577. *num.*12. Ant. Gabr. *lib.*1. *comm. conclus. tit. de probat. conclus.*1. *num.*23. & alios refert, ac sequitur Barbos. *in l.*2. *ff. solut. matrim.* Seraph. *decis.*978. *num.*5. Rot. *decis.*453. *num.*7. *part.*1. *recent. & decis.*114. *n.*4. *& decis.*135. *num.*12. *part.*5. *recent. & infrà num.*59. 56

Et non obstat prædictis, quòd iustus metus excludatur, vbi metum passus potuit adire superiorem, ex *l. fin. C. quod met. caus.* Quia ille text. loquitur de inuerisimilitudine coactionis illius, qui in Vrbe, vbi adest superior, fuit compulsus soluere debitum: sed non excludit; imò admittit probationem contra huiusmodi præsumptionem, vt idem text. explicat *in fin.* & ibi etiam gloss. *in verb. Præsumptioni*, & vlteriùs non loquitur de filio, in quo, ob reuerentiam patris, potest considerari eadem causa metus in adeundo Superiorem, quæ concurrit in matrimonio contrahendo. 57

58

Quapropter ex superiùs deductis, non videtur posse dubitari, quin metus illatus Nicolao sit de graui malo, quódque de eo rationabiliter timuerit, quòd metum inferens cum minis sit potens minas

executioni

executioni mandare, quòd iustus timor illarum executionis æquipolleat effectui ipsius executionis, & quòd dispositio *d. l. fin. C. quod met. caus.* non procedat quoties metus fuit probatus: sicque metum dicti Nicolai habuisse omnes conditiones pro iusto metu requisitas, licèt illæ nec minus essent necessariæ, vbi prout in casu isto, cum metu concurrit reuerentia, debita minanti.

Non obstant modò cætera; quæ pro parte contraria obiiciebantur, &c.

Primò, quòd solus metus reuerentialis non sufficiat ad annullandum matrimonium, quia quicquid sit de hac opinione, contra quam scripserunt multi relati *supra num. 27.* dato tamen sine veri præiudicio, quòd sit vera, non ideò præsenti casui applicari posset, vbi cum metu reuerentiali concurrunt minæ illatæ à persona, cui debetur reuerentia, vna cum asperitate, ac seueritate ipsius minantis, ac pluries repetitæ persuasiones, & importunæ preces, necnon animi auersio cum lamentationibus, & reiteratis protestationibus metum passi, tam ante, quàm post matrimonium; vt late supra deductum fuit ex multis auctoritatibus, & præsertim Rotæ Romanæ *coram Gregor. XV. in sæpè allegata decis. 326.*
59 *num. 7. 9. 12. 13. 14. & 18.* & quasi per totam. Quæ omnes circunstantiæ, quando seorsim, & singulariter consideratæ, non sufficerent ad plenam metus probationem, illæ tamen simul iunctæ, plenissimè probant, cùm tendant ad eundem finem, vt dictum fuit suprà ex multis authoritatibus, *n. 56.* quibus modò additur Petr. Barbob. *consil. 24. n. 30. & seq. inter consil. matrim. Zilet. p. 5.* Franc. Monald. *consil. 5. n. 13. 14. 21. & 94.* quos refert, ac sequitur Barbos. *in prim. vot. decis. post tractatum exig. pension. num. 72.* vbi *n. 73.* quòd ad probationem metus admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ; maximè quando coniecturæ sunt propinquæ, & immediatæ ad actum, prout in casu præsenti.

Neque obstat, non adesse probabilitatem, quòd asperitas, & indignatio patris esset semper duratura, tum quia testes deponunt de insistentia patris, cum importunis rogationibus, & minis quinque, sex, nouem, & decem annorum, in qua præsumitur perseuerasse, atque durasse: ex *leg. eum qui, ff. de probat.*
60 Mascard. *de probat. concl. 1416. n. 1. lib. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 37. per tot.* vbi *n. 28.* extendit, vt locum etiam habeat ex interuallo, & *num. 34.*
61 ampliat, etiam in voluntate præsumpta. Tum etiam, quia vbi constat de principio mericuloso, illud principium influit in omnes actus sequentes, & in omnia tempora quousque durat eadem causa metus, Paris. *consil. 58. num. 69. lib. 4* Seraph. *decis. 1169. num. 1. & decis. 863. num. 1. & seq.*

Secundò principaliter non obstat, quòd metus non fuerit mortis, vel cruciatus corporis, neque minus potuerit esse de amissione maioris partis bonorum, quæ dictus Nicolaus tunc non possidebat; sicque quòd talis metus amissionis bonorum paternorum potius sonet in amissionem lucri, quàm in damnum; quia ex superiùs deductis satis, superque apparet sublatum hoc obiectum, cùm fuerit demonstratum, quòd inspecta reuerentia, debita minanti minor metus requiratur in filio, quàm in aliis, in quibus non consideratur huiusmodi qualitas; & quòd timor amissionis bonorum paternorum dicitur damnum, & non lucrum, ex ra-
62 tione, quòd filius in vita patris dicitur quasi dominus bonorum paternorum, & hæreditatis paternæ, *l. in suis, ff. de lib. & posthum.* vbi Ias. *num. 14.* & in his propriis terminis firmauit Rot. *coram Gregor. d. decis. 326. n. 19.* vltra quod etiam quòd metus fuisset amissionis magni lucri, esset sufficiens ad annullationem actus; vt latè Sanchez *lib. 4. disp. 5. num. 27. & seq.* & multos quos sequitur, allegat Rota *d. decis. 326. num. 21.* Præterea non potest dici amissio parui lucri, priuatio bonorum paternorum, ac officij, quod dicitur, *de Maestro de la Camara de su Magestad*, quod obtinebat pater dicti Nicolai, & quod maximo præfulget honore atque vtilitate, vt est notorium.

Neque obstat replicatio, quòd huiusmodi officium non esset sub libera dispositione patris; sed penderet à voluntate Regis, & quòd Sanchez & alij Doctores in hac materia loquuntur, quando timens habet aliquod ius in re, quam perdere timet: nam respondetur non esse necessarium, quòd metum passus habeat formale ius ad id, quod amittere timet; sed sufficere, quòd habeat quale quale ius ad 63
illud consequendum; prout clarè exemplificat Sanchez *d. lib. 4. disp. 6. n. 28.* Et attenta bona seruitute, 64
ac benemerentia patris Nicolai in exercitio dicti officij, ac etiam satisfactione, quam dedit idem Nicolaus, dum illud pro patre exercebat, potuit habere certam spem illud consequendi, ad tradita per text. *in l. 1. C. de fil. official. milit. lib. 12.* ibi: *Hi qui ex officialibus quorumcunque officiorum geniti sunt, siue eorundem parentes adhuc Sacramento tenentur, siue iam dimissi sunt, in parentum militiam vocentur.* Quod de Regibus Hispaniarum non minus doctè, quàm eleganter dixit Aluar. Valasc. *consult. 129. num. 13.* ibi: *Quòd autem Reges huius Regni ab antiquis temporibus soleant prouidere filijs officialium meritorum de officijs parentum, non venit in dubium, imò transiuit iam quasi in obligationem, & debitum ipsius Regis vt iniustitiam fecisse dicatur, si alteri donauerit.* Quemadmodum aliàs in alia materia dixit Barr. de renouat. emphyt. *in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quot. & æstiu.* Quinimò solum timorem amittédæ spei lucri quæ- 66
rendi, vel promotionis ad aliquod officium ingerere iustum metum asserit, Ruin. *consil. 121. num. 10. lib. 4.* & facit text. *in leg. fin. §. si fœnerator, ff. de eo quod met. caus.* vbi Iurisconsultus concedit restitutionem pecuniæ metu, perdendi lucri extortæ, & facit text. *in cap. cum venissent, de institutionibus.* Vbi quidam timore ductus, ne sibi ab Episcopo impediretur possessio Archidiaconatus, renunciauit quibusdam iuribus, quæ tamen sibi integrè restituuntur; & ita per illum text. absolutè concludunt, Ioan. Andr. Imol. & alij *in cap. cùm dilectus, de his quæ vi metusve causa.* Sed hoc si tantùm dictum ex abundanti, cùm pro iusto metu incutiendo solus timor amissionis bonorum, vel maioris partis sufficeret, ex suprà deductis.

Tertiò, non obstat ad exclusionem metus, quòd 67
dictus Nicolaus mouerit hanc litem viuente patre, absque eo quòd timuerit recipere damnum priuationis bonorum paternorum; vel amittere lucrum aliorum augmentorum, quæ à patre sperabat, licèt de tempore motæ litis eadem ratio, & causa timendi immineret, quæ aderat antequam matrimonium contraheret: Quia in responsione duo videntur consideranda. Primum, quòd iudici ad irritandum matrimonium sufficit, probatum esse iustum metum ab initio interuenisse, prout probatum extat in casu præsenti, cùm enim ex tali metu arguatur in metuente defectus consensus ab initio, sine quo matrimonium contrahi non potest, ex deductis suprà *n. 1. & seq.* Si postea iste metus ex quo- 68
cumque capite recesserit à metuente post matrimonium contractum, non ideò illud ab initio nullũ reualescit: quotiescunque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento quod viget ab initio,

si postea tale impedimentũ cesset, opus est vt iterum matrimonium coram Parocho, & testibus, ac iuxta requisita Sacr. Concil. Trident. *sess.24. cap.1. de matrimon.* celebretur; provt declarauit pluries Sacra Congregatio Eminentissimorum Cadinalium eiusdem Concil. Interpretum, quam declarationem amplexa fuit Rota *coram Gregor. decis.595. num.1.* latè Ioan. Gutierr. *in suis Canonic. quæst. de matrim. cap.76. à num.29. vsque 39.* Surd. qui plures
69 cumular. *consil.364. num.45.* Et est ratio, quia præsentia Parochi à Concilio requiritur pro forma, procedendo ad nullitatem matrimonij eo absente
70 celebrati: quæ autem sunt de forma debent interuenire de tempore, quo actus producitur in esse. Vnde ex cessatione metus non posset prærendi, nisi
71 ratificatio matrimonij ab initio nulli, ex qua non reconualesceret, nisi vt ex nunc, non autem, vt ex tunc, & propterea eadem forma, & solemnitas, quæ requirebatur in ipso matrimonio, debebat etiam interuenire in ipsa ratificatione quæ dicitur nouus actus, vt latè in terminis attenta dispositione Sacr. Concil. resoluit Rota *coram Gregor. d. dec. 595.*
72 *per totam.* Licèt in casu, de quo agitur, sufficeret dicere, non posse desumi ratificationem matrimonij ex actu, quem fecit Nicolaus ad illius impugnationem, Gloss. & Doct. *in cap. cùm venissent, verb. obtulit, & in verb. Rationabiliter, de eo, qui mittitur in possess.* Olasc. *decis.54. circa finem.* Secundum considerationem dignum videtur esse, quòd dictus Nicolaus agnoscendo nullitatem dicti matrimonij, ex defectu sui consensus séque ideò in concubinatu, & continuo peccato mortifero permanere, ob quod eius conscientia vexabatur, voluit ex consilio Theologorum, & Confessariorum (vt à peccato se eximeret) iudicem adire, omni metu postposito; iuxta notata *in cap. sacris, in fin. de his, quæ vi met. caus. fiunt, & in cap. Lotharius 31. quæst.2. vers. Sed quia.* Salutémque animæ, ac Dei honorem, & cœlestes thesauros, humanis honoribus mundanisque diuitiis, quas à patre obtinere poterat, anteponere, memor verborum Euangelij Matth. cap.16. & Luc.
73 cap.9. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum*
74 *lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.* Et quòd coactæ nuptiæ semper malos exitus habere consueuerunt, vt dicitur *in cap. cùm locum, de sponsal. in fin.*
75 Vt propterea de bono opere sit potius laudandus, quàm redarguendus, faciunt ad hoc notata *in l. sancimus, la 2. verb. cùm autem, C. de Sacrosanct. Eccles.* & per Speculat. *de aduoc. §. nunc tractemus, vers. Facto autem,* cum multis, quos refert Barbos. *in axiomat. Iur. vsufreq. axiom.26. num.2.* & in similibus terminis Rota *in vna Toletana professionis, coram Seraph. decis.1166. vers. Non obstat,* noluit attendere, quòd quædam Maria ingressa monasterium metu paterno, commiserit causam nullitatis professionis in Rota, patre adhuc viuente, licèt per decem annos in Religione permansetit.

Nec minus metus purgatio induci potest per subsequentem copulam, & cohabitationem, ac per actus, & signa lætitiæ, quæ à Nicolao gesta dicuntur, tam ante, quàm post contractum matrimonium,
76 quia vbi metus fuit semel illatus, durare semper præsumitur donec durat eadem causa metus, Rota *in Leodien. Castrorum, 4. Iulij 1629.* quæ est *dec.315. num.9. & 12. part.5. recent.* adò vt quicumque actus fiant, etiamsi præ se ferant liberam voluntatem, ac lætum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, sed potiùs eum magis confirmant. Rota *in Hispalen. matrimonij de Alcala, coram Gregor. decision.392. per totam,* vbi latissimè, de hac materia; idem tenuit eadem Rota *decis.705. num.1. part.2. recent. decis.490. sub num.6. & 643. num.4. part.1. recent.* vbi quòd nec oscula, nec amplexus, nec alij actus præ se ferentes liberam voluntatem inducunt purgationem, vbi durat eadem causa metus, Rimnald. videndus *consil.77. inter cons. matrim. Ziler. n.33.* Andr. Sicul. *consil.54. n.8. vol.1.* vbi quòd me- 77
tus non dicitur purgatus ex cantu, & risu puellæ, & quòd hominem ad cantandum inuitauerit, illúmque in sponsum, & maritum nominauerit, Rota *coram Seraphin. decis.771. num.8. 851. n.1. 863. num.1. & 4. 887. num.2. 1166. num.1. & 1177. num.1.*

Cùm enim matrimonium à libero consensu po- 78
tissimum dependeat ab eo, non ex copula diiudicari debet; vt in terminis aduertit Iul. Sanazar. de Rip. *in tract. de matrimon. cap.3. art.6. sub num.167.* Vltra 79
quod, quando matrimonium fuit ab initio nulle ob metum, seu aliud impedimentum, non sufficit ratificatio per copulam subsequentem, aut per alia signa liberam voluntatem præ se ferentia, quòd cessauerit causa metus, vel impedimenti, sed requiritur, quòd de nouo ex integro contrahatur cum solemnitatibus à Concilio requisitis, latè Gutier. *in suis Canonic. quæst. matrim. cap.76. à num.29. vsque ad 40.* & firmauit Rota *coram Gregor. d. dec.595. per totam,* & ibi Addentes. Et ratio esse potest non 80
solùm, quia Concilium dictas solemnitates requirit pro forma ipsius matrimonij, vt suprà notauimus, sed etiam, quia non ampliùs admittit matrimonium præsumptum, sed tantùm expressum, vt *cap.6. de reform. matrimon. sess.24.* Iul. Sanazar. *dict. cap.3. art.3. num.19. in fin. & art.4. num.108.*

Quartò principaliter, non obstant quæ contra 81
testes Nicolai excipiebantur, videlicet, quòd vnus, scilicet Petrus de Zarate suam depositionem retractauerit in articulo mortis, declarando se contra veritatem in hac causa deposuisse; & quòd aliqui fuerint, aliàs tanquam falsi condemnati, alijque sint consanguinei, & familiares Nicolai, quia quod ad Petrum, qui dicitur se retractasse tempore mortis, pro suæ conscientiæ exoneratione, respondetur, quòd omisso, an danda sit fides cedulæ suæ declarationis, quæ asseritur data in manibus Fratris Petri de Iesu Maria, quæ non constat fuisse scripta manu dicti Petri, provt deberet saltem per duos testes, ex particulari *l. huius Regni 119. tit.18. p.3.* Maximè vbi retractatio est tantæ importantiæ, vt inde criminalitas oriretur, Scacc. *de iudic. lib.2. cap.11. num.1020.* Caball. *centur.3. var. resol. cas.251.* Thesaur. *quæst. forens. lib.10. quæst.24. in fin.* Genuens. *de script. priuil. lib.2. in princ. num.109. tit. de apoch. manu debit. conscript.* quódque in omnem casum talis declaratio non potuit præiudicium afferre tertio, cui fuit ius quæsitum ex prima depositione iu- 82
dicialiter, & medio iuramento facta, Menoch. *de præsumpt. lib.5. præsumpt.5. n.17. & sequen.* Doct. *in l. si quis in graui, §. si quis moriens, per illum text. ff. ad Syllan. cap. litteras,* & ibi Felin. *de præsumpt.* Farin. *de testib q.66. n.204. & seq. & n.67. n.110.* Ias. *in leg. iusiurandum, §. Procurator, col.8. n.27. vers. Præterea multum, ff. de iureiur.* Sicut dicitur de Notario, qui 83
declarat fecisse Scripturam falsam; & de iudice, qui declarat dedisse sententiam iniustam motus præmio, vel rogationibus, Gabr. *comm. opin. concl.32. num.3. & 7. lib.7.* Rip. cum multis, *in tract. de act. in art. mortis, cap.23. num.9. & 16.* Cùm istæ con- 84
fessiones, tanquam extraiudiciales, nullam faciant probationem in præiudicium tertij, ex allegatis per Felin. *in d. cap. litteras, de præsumpt.*

Quo verò ad consanguineos, & domesticos omis- 85
so, quod cùm agatur de annullando matrimonio celebrato ex metu, qui non coram extraneis, sed

intra

intra domesticos parietes solet inferri, ideóque non requiruntur testes omni exceptione maiores, sed admittuntur consanguinei, & domestici, qui verisimilius de eo sunt informati, Rota *coram Greg. dec.* 351. *n.*7.8.*&* 28.*& per totam*, quæ in hac materia est decisio multum erudita, & magistralis, allegans alias auctoritates, & decisiones concordantes.

86 His, inquam, omissis, videtur cessare omnis difficultas, quia semotis testibus de falso, vt dicitur, taxatis, quibus non curat vti dictus Nicolaus, adhuc tamen supersunt multi alij omni exceptione maiores, & per alios testes bonificati, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum, ad not. per Doct. *in l. si quis ex argentarijs, ff. de edend.* gloss. *in l.*3. *in verb. Numerus, ff. de testib.* latè Gabriel. *eodem titul. conclus.*6. Farinac. *eodem tract. quæst.*62. *à numer.* 328. cum aliis. Cæsar de Grassis *decision.*5. *numer.*8. *&* 9. *de sponsal.* & isti sunt Marcellus Faria, bonificatus per 12. testes, Agabitus Sanguinettus, bonificatus per 4. Didacus de Lazaro, Martinus Ciauaria, & Petrus Tauriuius, bonificati per sex; Ioannes Petrus Bossius, Franciscus de Victoria, ac Ioannes Nuñez Ramos, bonificati per 4. testes. Item Laurentius Isquierdus, Rodericus Naruaez, Ioannes de Carauajal, Doctor Ioannes de Mena, Ioannes de Aguero Secretarius Sanctissimæ Inquisitionis. Didacus Coronel. Doctor Francisc. de Escobosa; Pater Magister Gabriel Lopez Nauarrus, Qualificator Concilij Sanctissimæ Inquisitionis, Fr. Fráciscus Ximenez Ordinis Sancti Francisci, Pater Fr. Melchior de los Reyes Dominicanus Diffinitor & Procurator Generalis Prouinciæ Granatensis. Fr. Iacintus Calderonus, & Fr. Vincentius de Pierredonda, Dominicaui, vltra alios testes ipsius partis aduersæ superius per discursum relatos, adeò vt non possit dubitari de plena, & valida probatione intentionis Nicolai, licèt deleamus testes, vt præfertur emendatos, quorum defectus, si quis releuans adesset, per reliquos suppleretur, vt suprà dicebatur & cauetur particulari *leg. huius Regni, quæ est* 41. *tit.*16. *p.*3. ibi, *Pero no deue esto assi ser juzgado en los testigos, porque aquel que aduce las cartas en juyzio, puede ser ante que las mostre en auiso para ver ò saber si la vna es cótraria de la otra, o no: Onde por esto si deue tornar a su culpa si muestra carta en juyzio que sea contraria; mas en los testigos no podia ninguno poder esta guarda, porque muchas vezes dizen ellos a la parte, que los trae, que diran vna cosa, & quando son delante del iuzgador dizen el contrario, en paridad de aquello que saben; è por ende no es en culpa la parte, que los trae, ni le deuen empezer, maguer ellos desacuerden solamente que por algunos dellos, que sean omes buenos, pueda probar su intencion, è los otros que dizen en contrario, no sean mas mejores.*

Et vlteriùs non visum fuit consideratione indignum, quòd testes, qui allegantur consanguinei, familiares, & amici Nicolai, probantur eisdem vinculis magis iuncti Capitaneo Thomæ eius patri, qui tam ardenter hòc matrimonium affectauit, & de lite pro illius nullitate posita valde conquestus, & contristatus fuit, adeò vt magis inspiciendum sit quòd isti testes, pro veritate dicenda, non curauerunt displicere dicto Capitaneo, erga quem maior ratio reuerentiæ, & affectionis ipsorum testium, quàm in Nicolaum, considerari debet ex maioritate rationis, & quia maior debetur honos, & reuerentia ei, qui maiori gaudet prærogatiua, argum. text. *in cap. vlt.* §.1. *de offic. deleg. in* 6.

Ex quibus patet etiam responsio ad id, quod ex aduerso dicebatur per *consf.* Ferret. 63. *num.*7. scilicet, quòd pro exclusione testium vnius partis, sufficit, quod dicta pars aliàs instrumenta falsa exhibuerit, cùm sit valde diuersa ratio in producente scripturam, quam sciebat falsam, & in producente testes, quos ignorabat fuisse alias, tanquam falsos cōdemnatos; nam qui producit testes non tenetur indagare de illorū qualitatibus intrinsecis, seu extrinsecis, cùm vt pluries, producantur multi ad effectum, vt boni, & exceptionem non habentes, suppleant defectui aliorum, qui exceptiones patiuntur, absque eo, quòd isti habeant præiudicare bonis, vt *d.l.* cauetur. † Quod maximè procedit in casu præsenti 87 quia vbi agitur de probando metu, admittuntur testes etiam singulares, latè Crot. *consil.* 106. *in* 2. *dub.* Surd. *consil.*295. *num.*26. quos sequitur Rot. *coram Greg. d. decis.*316. *num.*47. & licèt omnes patiantur aliquas exceptiones quando sunt vltra numerum trium, Cæs. de Gras. *decis.*5. *de sponsal. num.*9. Rot. *coram Greg. in alleg. decis.*351. *num.*5. Vltra quòd non possunt simpliciter dici producti à Nicolao, cùm antea sua sponte deposuerint, vigore mandamenti excommunicationis vulgo, Paulinarum.

Neque obstant depositiones Patris Francisci de Pareja Societatis IESV. Ioannis de Toro Villalobos. Et Ioannis de Velasco deponētium, quòd Nicolaus eos sollicitauit ad conclusionem huiusmodi matrimonij; tum quia dictus Pater Franciscus tanquam Pater spiritualis dictarum Annæ, & Eleonoræ, non dicitur testis integræ fidei, cū ratione huius cognationis spiritualis, oriatur affectio inter patrem, & filium spiritualem; ob quam eis de fide diminuitur, vt per Farin cum multis, quos allegat, & sequitur, *in tract. de testib. quæst.*54. *num.*200. *& seq. & quæst.*60. *num.*31. vbi quòd in causa matrimoniali repellitur testis propter affectionem. Vel quatenus probatissima opinio huius Patris hanc exceptionem eliderer, nihilominus eius dictum diligenter perpensum videtur saluari posse, absque præiudicio Nicolai. Inquit enim, quòd occasionem desiderabat videndi Nicolaum, vt illum admoneret, ne tam frequenter domum Annæ visitaret, ob notam, quæ illi, & Eleonoræ filiæ, ex tot visitationibus obueniebat, quodque eo adinuento in Collegio Societatis, admonitionem iuxta votum explenit, cui Nicolaus respondit, se dictas visitationes frequentasse animo ducendi in vxorem præfatam Eleonoram, rogádo dictum Patrem, vt sua officia interponeret apud Annam matrē pro huius matrimonij effectuatione, & promittendo se pariter rogaturum Thomam eius patrem, vt veniret ad idem. Quibus sic stantibus si ex vna parte consideremus, quòd Anna conquerebatur cum Capitaneo Thoma de parua inclinatione Nicolai ad hoc matrimonium, vt ostendimus supra ex depositione Blasij de Vergara, testis Eleonoræ, sub *n.*12. *in fin.* & ex altera, quòd dictus Capitaneus Thomas illud vehementer exoptabat, & pro illius effectuatione inconcussè importunabat, ac molestus erat Nicolao, & insuper quòd Nicolaus semper habuit animum auersum, & alienissimum ab hoc matrimonio, vt plenè extat probatum, quódque nihilominus valdè angustiabatur ob reuerentiam paternam, & metum executionis minarum paternarum de illum derelinquendo, maledicendo, ac omnibus bonis, & augmentis priuando, & vlterius, quòd præfatæ visitationes fiebant absque aliquo scandalo, ex causa antiquissimæ amicitiæ, & familiaritatis inter has duas familias, & ex aliis causis relatis infrà post *num.*90. *sub* §. *quo verò.* His omnibus, inquàm, consideratis, non est à veritate alienum, quòd Nicolaus potuerit cogitare, quòd Anna, vt certior fieret de eius intentione circa hoc matrimonium de qua valde dubitabat, vt diximus, iniunxerit dicto Patri de Pareja eius confessario, vt animum eiusdem Nicolai detegere

detegere procuraret ad effectum, vt magis eius auersionem Capitaneo Thomæ, dum secum de hoc matrimonio tractabat, obiicere posset, allegando testimonium dicti Confessarij: sicque ex hoc potuisse Annã retrò se trahere à strictissima familiaritate, & communicatione quæ aderat inter ipsam, & Capitaneum Thomã, qui ideò hoc ægerrimè sustulisset, & eius indignationem contra eundem Nicolaum augmentasset, vt propterea Nicolaus præfatam responsionem simulare voluisset. Vel etiam esse posset Nicolaum ita respondisse, vt se in bona opinione dicti Patris de Pareja foueret, ac se à calumnia redimeret: vel ne priuaretur occasione frequentandi dictam domum Annæ, quod fortè valdè æstimabat, ob dictam antiquam familiaritatem, & ob amicitiam, quam tunc habebat cum Iosepho filio Annæ, & ne priuaretur solatio ludendi, & se recreandi, vt solebat in domiciliis dicti Iosephi, quæ erat potissima causa accedẽdi ad dictam domum provt dicitur infrà sub dicto *§. quo verò*, post *num. 50.*

Nec dicatur quòd ista intelligentia sonet potius in diuinationem, quàm concludat per necesse. Quia si consideremus auersionem Nicolai ad hoc matrimonium exactissimè probatam, & insuper quòd pro illius effectuatione non habebat necesse rogare patrem, qui ei spatio nouem, aut decem annorum infestus, & molestus fuit pro eo disponendo ad idem met: & rursus, quòd suæ accessiones ad domum Annæ, neque scandalum, neque notam generabant, ex rationibus deductis infra sub *d. §. quo verò*; vtique videtur necessariò concludendum esse responsionem Nicolai simulatam fuisse, vna; vel altera ex prædictis causis: vel ex eo, vt ex vna parte dictus Pater de Pareja animum suum ab hoc matrimonio remotum non comprehenderet, & ex altera, adhibendo cum dicto Patre verba vrbana, & confidentialia, eius beneuolentiam captiuaret. Ioannes verò de Velasco est familiaris dictę Eleonorę, & Annæ matris, ac huius causæ sollicitator, & Ioannes de Toro est pariter earum famulus, ac negotiorum gestor; tum etiam, quia videtur multum inuerisimile, quòd Nicolaus solicitaret huiusmodi matrimonium, & eodem tempore dicta Anna conquereretur, quod dictus Nicolaus non inclinabat nubere Eleonoræ eius filiæ, & quòd de hoc publicè loqueretur, provt deponit dictus Blasius de Vergara, testis eiusdem Eleonoræ cum & etiam, quia dato, sine veri præiudicio, quod Nicolaus hoc matrimonium aliquando solicitauerit, non perinde sequitur, quòd postea non potuerit mutare propositum, animúmque ab illo auertere provt mutasse colligitur ex probationibus per eum factis de vi, & metu, sibi illatis vsque ad conclusionem dicti matrimonij, ac ex reiteratis protestationibus quòd illud, non sua voluntate, sed ob patris violentiam contraxisset: siquidem actus antecedentes, quantumuis voluntarij non purgant subsequentes meticulosos, Rot. *decis. 784. in posthum. Farinac. num. 5. tom. 1.*

Minus obstat depositio Fr. Guillelmi Perez, qui deponit, quòd Nicolaus in Ecclesia Trinitariorum Discalceatorum, dixit Fratri Ioanni Matris Dei, associanti dictas Annam, & Eleonoram Mariam, dum ab Ecclesia egrediebantur: *Padre, no auemos de acabar de efectuar este negocio?* quia non apparet de quo negotio loqueretur.

Provt neque obstat depositiones aliorũ testium dictæ Eleonorę deponentium de aliis actibus liberę voluntatis Nicolai, resultantibus etiam ex crebra, & continuata frequentatione domus dictæ Eleonoræ Mariæ, antequam matrimonium cõtraheretur, quia, quoad actus liberæ voluntatis dictũ fuit *suprà n. 65. & 66.* quod ex eis non purgatur metus quoties eadem causa durauit, & quòd in omnem casum matrimonium non conualesceret; sed esset renouandum cum requisitis Sac. Conc. Trident. tum etiam, quia cum pro parte dicti Nicolai fuerit sufficienter probatus metus, ex suprà deductis, difficile est, imò quasi impossibile probari cõtrarium, secundùm Alban. *consil. 77. n. 12.* & Abb. *in cap. super hoc, sub n. 34. de renunciat.* Iason *in §. quadrupli. num. 72. Instit. de action.* quos refert, ac sequitur Rot. *coram Greg. d. decis. 326. num. 45.* & in omnem cãsum in concursu, plus creditur duobus testibus de metu, quàm mille deponentibus de spontanea, & libera voluntate. Innoc. *in d. cap. super hoc de renunciat.* Abb. *cap. 1. de his quæ vi, n. 10.* Boër. *decis. 100. num. 11.* Gutier *in tract. de matrim. cap. 77. num. 7. & cons. 14. num. 9. & cons. 16. num. 14.* Couar. *super 4. lib. Decretal. 2. part. cap. 3. §. 5. n. 10.* reddens rationem, quia scilicet qui deponunt de metu, potuerunt sensu corporeo percipere id quod asseuerant; vt etiam dixit Rot. *coram Motman. in Leodien. Castrorum*, quæ est *decis. 315. n. 2. part. 5. recent.* illi verò, qui testantur, actum libere, & spontè gestum fuisse, non potuerunt sensu corporeo percipere, idem dicit Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 27. n. 1.* & hanc opinionem communem testatur Dec. *in c. fin. col. fin. de appell.* & ab ea non esse recedendum in iudicando consuluit Corset *in singulari, vers. Mille testes*, & hanc eandem tenuit Rot. *coram Gregor. d. decis. 326. n. 46.* vbi plures allegat authores. Vltra quod cùm testes Nicolai sine numero maiores, & pro maiori parte Sacerdotes, visi fuerunt etiam maiori fide digni, Rot. *coram Gregor. XV. decis. 351. num. 10.*

88 89 90

Quo verò ad continuas accessiones dicti Nicolai ad domum d. Eleonoræ antequã matrimonium celebraretur; respondetur, non posse inde sumi argumentum voluntatis ducẽdi illam in vxorem; etenim plures testes ipsius Eleonoræ deponunt quòd Nicolaus non alia de causa frequentabat domum Annæ Vernagaliæ matris Eleonoræ, nisi ob amicitiam, & communicationem, quam eius pater, mater, & alij filij habebant cum dicta Anna, & filiis, quæ erat valde magna, & ob cognationem spiritualem, quæ inter ipsos aderat, vt propterea nunquam extarent disiuncti; quódque sæpè sæpiùs insimul comedebãt, ibántque ad solatium in eadem scheda; & quod per multos annos in vna eadémque domo conuixerunt; & insuper quia dictus Capitaneus Thomas erat executor testamentarius mariti dictæ Annæ; quódque dictus Nicolaus quando accedebat ad dictam domum, vtplurimum moram faciebat in quarto, seu cubiculis Iosephi germani fratris dictæ Eleonoræ, ludendo ad ludum, qui dicitur, *del hombre*, cum inter eos adesset talis amicitia, atque familiaritas; ac si essent germani fratres, vt perinde nemo scãdalizaretur de huiusmodi frequentatione domus dictę Annæ, & quod dum Nicolaus loquebatur cum dicta Anna, & filia, nunquam audierunt tractare de huiusmodi matrimonio, vt in specie deponit Fr. Gregor. de Valentia, *fol. 34. à tergo, super 4. a. & fol. 35. super 13.* Fr. Ioannes de Penia Cerrata, Prouincialis de Mercede, *super 4. a. fol. 35. à terg.* Fr. Ioannes Matris Dei Discalceatus Sanctissimæ Trinitatis, *super eodẽ, fol. 39. à terg.* Guillelmus Perez, familiaris dictæ Eleonoræ super eodem, *fol. 41.* Ioanna de Miranda *super 3. fol. 45.* Anna Maria Sesenia, *super 3. fol. 45.* Ioannes Velasquez *super 3. & super 6. fol. 44. à terg.* Didacus de Lazaro, *super 6. fol. 47. à terg. & super 12. eodem folio.* Et vlterius prædicta familiaritas, & confidentia inter has duas familias magis probatur; quia dictus Ioseph germanus Eleonoræ, petiit à Rege recipi inter Maiestatis suæ pueros Regios,

tanquam

tanquam nepos, seu sobrinus dicti Capitanei Thomæ patris Nicolai, & Præfecti Cameræ S. Maiestatis, vt apparet ex quodam memoriali scripto manu dicti Iosephi, & per eandem Eleonoram recognito.

91 Et propterea, cùm appareat, quòd Nicolaus alia de causa, quàm animo contrahendi matrimonium cum dicta Eleonora, ad eius domum accedebat; non est bona illatio, quòd ex tali accessu arguatur voluntas eiusdem Nicolai contrahendi matrimonium præfatum, *cap. exposuit, de dilation. l. qui iure familiaritatis, ff. de acq. possess.* & ibi Castrens. *l. non videtur, de iudic.* Bald. *in l. cùm specialis, C. eodem.* Grat. *cons.* 102. *num.* 52. Castr. *cons.* 179. *lib.* 1. Tiraquell. *de iure primo-*
92 *gen. quæst.* 25. *num.* 1. Et facit, quia vbi possunt esse duæ causæ faciendi aliquem actum, necessariò non infertur, nec concluditur, quòd magis attribuatur vni, quam alteri, *l. de lege, §. fin. & l. sequenti, ff. de leg. commiss. l. si mulier, ff. solut. matrim. l. quæsitum, §. 1. ff. de*
93 *adult.* cum similib. Probatio enim debet concludere per necesse, non autem per possibile, *cap. in præsentia, de probation.* vbi latè Dec. *à num.* 58. *l. non hoc, C. vnde legit. l. ad probationem. C. de probat.* vbi Bald. Calcan. *cons.* 36. *num.* 25. *& cons.* 121. *num.* 2. Ruin. *cons.* 13. *col.* 5. *circa med. lib.* 4. Alex. *cons.* 112. *à num.* 8. *lib.* 6. Ioan. de Imol. *cons.* 96. *per tot.*

Et stantibus prædictis, videtur etiam magna verisimilitudo, quòd pater Nicolai, qui valde hoc matrimonium affectabat, dubitans ne Anna mater Eleonoræ, facilè retraheretur ab illo, si auersionem Nicolai ad illud, ob omissionem solitarum visitationum suæ domus, suspicata esset, præciperet eidem Nicolao, vt illas more solito, & fortè magis frequenter continuaret; sicque quod in Nicolao non minus in hoc, quàm in ipso matrimonio contrahendo potuerit considerari metus paternus, ex eisdem rationibus relatis suprà *num.* 64. *& seq.*

94 Quod dicebatur de ætate Nicolai, ad excludendum in ea metum, non visum fuit aliqua consideratione dignum, quia dum metus est talis, qui cadere posset in constantem virum, prout fuit metus illatus Nicolao, ex deductis, nihil refert, quòd esset in maiori ætate constitutus.

95 Quare ex prædictis visum fuit fore pronuntiandum pro nullitate matrimonij, sicque pro confirmatione sententiæ Episcopi Aspan. nam matrimonium, metu celebratum, non est fauore dignum, neque in dubio est pro illius validitate pronuntiandum, Hippol. Riminald. *inter cons. crim.* Zilet. *cons.* 77. *num.* 36. Purpur. *cons.* 575. *n.* 16. *lib.* 2. quem secuta fuit
96 Rota *coram Seraph. decis.* 893. *n.* 31. *& seq.* Cùm non sit fauendum coactis nuptiis, quæ malos exitus habere consueuerunt, *d. cap. cùm locum de sponsal.* Alex. *consil.* 98. *in princip. vol.* 3. Seraphin. *d. decis.* 893. *in fin.* Et non sit minus peccatum iungere non coniungendos, quèm separare non separandos; vt notatur *in cap. iurauit, de probation.* cum aliis per Barbos. *in* 1. *vot. decisiuo post tractatum exigen. pens. circa fin.*

Et ita, vtraque parte informante, pronuntiatum fuit sub die 31. Iulij 1640.

Toletana Nullitatis matrimonij.

Matrimonium inter consanguineos in gradu prohibito vi Apostolicæ dispensationis subreptitiè obtentæ, siue metu, & vi contractum, est nullum.

VOTVM XVII.

1 *Casus proponitur.*
2 *Subreptione in dispensatione detecta illa corruit.*
3 *Matrimonium virtute dispensationis subreptitiæ contractum est nullum.*
4 *Copula probatur quando vir & mulier soli visi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo post certum tempus egredi vnus post alium, & mulier conspecta fuit cum rubore, & inculta.*
5 *Copula carnalis est difficilis probationis.*
6 *Copulæ vera probatio vbi desideratur, illa reputatur impossibilis.*
7 *Copula verè, directè, & concludenter probari non potest.*
8 *Copula probari solet ex pluribus præsumptionibus, & adminiculis simul iunctis.*
9 *Probatio præsumptiua habetur pro vera, & sufficienti, in his, quæ sunt difficilis probationis.*

Copulæ coniecturæ, & indicia.

10 *Mansio in Camera clausis ianuis ab intus solus cum sola,*
11 *Vociferatio, & clamor mulieris stupratæ,*
12 *Dona & munera, quæ portat mulier cùm lachrymando, è cubiculo exijt,*
13 *Sanguis repertus in mulieris interula,*
14 *Publica vox & fama viciniæ,*
15 *Depositio iurata mulieris de copula carnali,*
16 *Confessio mulieris diuersis personis facta de copula,*
17 *Confessio viri dicentis se cognouisse carnaliter mulierem,*
18 *Occultatio mulieris defloratæ ne visitaretur à matronis,*
19 *Celare, & occultare magnam inducit pro delicto, quod prætenditur commissum, suspicionem.*
20 *Falsum sic committit, qui celat, sicut qui fecit.*
21 *Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re in dubio falsum dixisse præsumitur, etiam quòd non probetur quòd falsum dixerit.*
22 *Conscientia est dictamen rationis, & cognitio sui proprij cordis.*
23 *Conscientia semper arguit hominem benè, & malè actorum.*
24 *Conscientia magistra vera.*
25 *Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant.*
26 *Tutoris, vel curatoris confessio quando minori praiudicet?*
27 *Confessio erronea non praiudicat.*
28 *Confessio debet interpretari vt quanto minus praiudicet confitenti.*
29 *Inducta ad vnum finem, non debent oppositum, vel quid aliud operari.*
30 *Confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem proposito.*
31 *Renunciatio est stricti iuris.*
32 *Renunciatio debet intelligi vt quanto minus dicatur renunciatum.*
33 *Liti renuntians potest veritate comperta reuocare renunciationem.*
34 *Fundamento destructo corruit ædificium.*
35 *Sententia non nocet in alio iudicio ad alium finem instituto.*
36 *Sententiæ verba ita veniunt intelligenda ne vllam patiantur extensionem, cùm illa sit stricti iuris.*
37 *Sententiæ non cõprehendunt nisi tantũ in illis scriptum, & earum verba sunt intelligenda sicut sonant.*
38 *Sententiæ verba non includunt, aut probant plusquam de necessitate infertur.*
39 *Pronunciatum ex illa tantum causa semper intelligitur, quæ fuit in petitorio deducta.*
40 *Interpretatio semper est facienda, per quam sententia minus præiudicat.*
41 *Sententia lata ob defectum probationis non parit exceptionem rei iudicatæ, etiam inter easdem personas.*

42 *Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re, non probat.*
43 *Testis corruptus præsumitur in dubio falsum dixisse etiam quod probetur quod falsum dixerit.*
44 *Hymen in mulieribus an extet, quòd cognosci & cerni possit?*
45 *Virginitatis, aut deflorationis nulla sunt certa signa*
46 *Virginitas est complicatio quædam vasis fœminei.*
47 *Puella nouem, aut decem annorum, si semel aut bis carnaliter cognoscatur, & de hinc à coitu abstinuerit, ita destructio pamiculorum ita reuniuntur, vt amplius cognosci non possit quod deflorata fuerit.*
48 *Obstetricibus corruptam virginem dicentibus credi magis debet, quàm negantibus.*
49 *Obstetricum iudicium ita fallax est, vt vix possint de fœminæ virginitate infallibiliter deponere.*
50 *Declaratur locus Prouerb. cap. 40. num.* 18. Tria sunt difficilia mihi, *&c.*
51 *Confessioni extraiudiciali fides habenda non est.*
52 *Confessio contraria veritati nihil valet.*
53 *Veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel negare.*
54 *Confessio vi, & metu facta non nocet.*
55 *Confessio à minore facta sine curatoris interuentu valere non potest.*
56 *Confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem proposito.*
57 *Dispensationis impetratio super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ, subreptitia est.*
58 *Auditores Rotæ sunt duodecim Iuris nostri lucernæ, & eius decisiones apud omnes fere nationes pro lege habentur.*
59 *Decisiones sacræ Congregationis Cardinalium vim habent obligandi in vtroque foro.*
60 *Stylus Romanæ Curiæ obseruat & obtinet, vt copula habita inter consanguineos dispensationem impetrantes ad contrahendum in ea exprimatur.*
61 *Stylus Curiæ facit ius & pro lege obseruatur.*
62 *Opiniones vbi sunt controuersæ, Rota eam sequitur, quam praxis Curiæ Romanæ magis amplectitur.*
63 *Iudex contra stylum iudicans facit litem suam.*
64 *Breuium interpretatio sumenda est a communi stylo, & vsu Curiæ.*
65 *Taciturnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus Curiæ specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quoduis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium.*
66 *Dispensatio semper vitiatur ex causæ expressæ falsitate.*
67 *Falsa expressio semper vitiat, etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis.*
68 *Copula cum consanguinea difficiliorem reddit dispensationem, & duriorem reddit Pontificem ad concedendum.*
69 *Declaratur opinio Fr. Basilij Pontij.*
70 *Retentio in mente stante negatione non potest fieri.*
71 *Mentalis restrictio est licita, sed non purè mentalis.*
72 *Dispensatio non manifestato incestu, vbi de illo impetrantes interrogantur an sit valida?*
73 *Copula vbi negatur, vel quando Pontifex dispensat sub conditione,* dummodo copula non interuenerit, *si ea non probetur, dispensatio sustinetur in foro exteriori.*
74 *Dispensatio ex falsa causa concessa est nulla.*
75 *Causa in dispensationibus alia est finalis, alia impulsiua.*
76 *Causa finalis in dispensationibus ea dicitur, qua non existente Princeps gratiam minimè concessisset, vel qua ei significata denegasset petita.*
77 *Causa copulatiua ea est, quæ falso expressa Principem mouet ad faciliùs concedendum petita, vel si vera est, & ea non taceretur, mouet ad difficilius concedendum.*
78 *Causæ finalis defectus reddit semper actum nullum,*
79 *Causa finali cessante, cessat dispositio.*
80 *Causa impulsiua vitium in ea exprimenda vel tacenda non nocet concessioni Principis.*
81 *Dispensationis in materia non solùm falsitas causæ finalis, sed impulsiuæ reddit gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset.*
82 *Causa à Principe in quacunque dispensatione expressa semper finalis præsumitur.*
83 *Causa quæcunque in dispensatione secundi gradus per Papam opposita censetur finalis, & ea cessante cessat dispensatio, etiamsi in minimo deficiat.*
84 *Causa diffamationis, & conuersationis, vti impulsiua in dispensationibus conducit ad finalem.*
85 *Iura pro Iudice semper præsumunt.*
86 *Testimonium factum à notario sine Iudicis mandato, & citatione partis, omni probabilitate caret.*
87 *Instrumentum non verificatur quoties non inuenitur in registro, seu protocollo.*
88 *Instrumentum si redarguatur ciuiliter de falso, & non comprobetur, nihil probat.*
89 *Præsumptio legalitatis stat pro notario originario, & pro instrumento, tamen si subscriptio negetur, & illa non comprobetur, remanet instrumentum sine vlla auctoritate.*
90 *Assertio simplex notarij de re coram se gesta nihil probat.*
91 *Attestatio notarij de preterito quamuis concerneret actum à se ipso gestum, non probat.*
92 *Veritas precum in dispensationibus allegata si probetur falsis testibus, & postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio in foro exteriori irrita.*
93 *Veritas quocunque tempore appareat, præualere debet.*
94 *Veritas semper præferenda est opinioni, & reputationi.*
95 *Subreptitium est omne quod a veritate deficit.*
96 *Diffamatio, seu infamia mulieris ex hominis conuersatione oriri potest, dummodo frequens, suspectaque fuerit, & inter subiectos habiles ad coëundum.*
97 *Infamia facti ex quibus oriatur, & num.* 100.
98 *Mulieri non imputatur culpa ob stuprum per vim commissum.*
99 *Voluntas coacta quoad pœnam diffamationis non est voluntas.*
100 *Infames facti sunt illi, qui commiserunt tale quid, pter quod communiter eorum opinio, fama, & existimatio remanet læsa & grauata apud bonos & graues viros.*
101 *Finis actus expectandus est.*
102 *Facti series circa vim, & metum.*
103 *Metus minor ad annullandum matrimonium sufficit in fœmina, quàm in viro, & multo minor quando fuerit teneræ ætatis, & imbecillis, vel fragilis animi.*
104 *Matrimonium metu celebratum ipso iure est nullum.*
105 *Matrimonij de nullitate vbi agitur, sufficit quòd illud contrahens iustè timeret ne compelleretur.*
106 *Metus est quædam voluntatis passio contra naturam.*
107 *Metus est difficilis probationis tam ex parte illum patientis, quàm ex parte inferentis.*
108 *Metus indicijs, coniecturis, præsumptionibus, & argumentis probari potest.*
109 *Argumentis, & indicijs probari valet, quod facile probari non potest.*
110 *Metum probant testes domestici, & singularis, etiamsi essent inhabiles,*
111 *Probatio præsumptiua sufficit ratione difficultatis.*
112 *Metus probatur cum vno teste de visu, & alio de auditu.*

113 *Consensus*

113 Consensus liber necessarius est in contrahentibus matrimonium.

114 Testes duo siue masculi, siue fœminæ sufficiunt in causa matrimoniali, siue de coniungendo, siue de separando matrimonio agatur.

115 Testis vnus simul cum fama per plures testes probata, vel iuncta aliqua alia præsumptione, vel cum alijs deponentibus de auditu, sufficit in causa matrimoniali.

116 Testes deponentes contra matrimonium debent esse personæ legales, & omni exceptione maiores.

117 Testes etiamsi non sint personæ legales, sufficiunt vbi nullitas matrimonij procedit ex defectu consensus.

118 Probatio metus facta per duos testes, præferri debet pluribus alijs, etiam quòd mille essent, deponentibus de libera voluntate.

119 Persona per suasionem instantissimam inducta ad contrahendum dicitur contrahere per vim, & metum.

120 Preces importunæ inducunt iustum metum si sint Superioris, qui potest esse terribilis.

121 Importunitas nimia, & instantissimæ preces, sicut metus annullant matrimonium.

122 Persuasio vim coactionis habet.

123 Persuasiones factæ per personam, cui debetur reuerentia, annullant matrimonium.

124 In metu reuerentiali, probatis minis illius, cui reuerentia debetur, non est necesse alias probare quod minans sit solitus minas exequi.

125 Metus reuerentialis est multum considerabilis.

126 Metus solus reuerentialis sufficit ad exclusionem consensus.

127 Auctoritas & dignitas personæ etiam absque comminatione aliqua tribuit iustam causam metus reuerentialis.

128 Minæ an cum metu reuerentiali ad nullitatem matrimonij interuenire debeant.

129 Minæ sufficiunt quando emanant à persona aspera, & terribilis conditionis.

130 Reuerentia cum terribilitate personæ sufficit pro iusto metu.

131 Reuerentia cum indignatione plurimum confert ad iustum & sufficientem metum.

132 Materia dicitur de personis, quibus debetur reuerentia.

133 Metus reuerentialis in dubio præsumitur in eo erga illum, sub cuius gubernio existit.

134 Metus reuerentialis est respectu patrui, & nepotis, seu alterius habentis superioritatem.

135 Auersio animi & repugnantia ad contrahendum,
136 Mæstitia, lamentationes, lachrymæ, & suspiria,
137 Delirium,
138 Tractatus insuetus in matrimonio,
139 Denegatio victus, & vestitus nisi matrimonium contraxisset,
140 Inæqualitas inter contrahentes,
141 Protestationes metus ante matrimoniū,
142 Detentio stricta, & prohibitio commercij,
143 Fama & vox communis quòd matrimonium esset meticulosum,

} Coniectura & indicia noluntatis contrahendi matrimonium.

144 Coniectura licèt per se non reputentur sufficientes ad plenam metus probationem, omnes tamen simul iunctæ, cùm tendant ad eundem finem, plenissimè probant.

145 Metus initium in actu, infinit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.

146 Metum qui semel intulit, semper inferre præsumitur.

147 Metus durat quandiu durat eius causa, quamuis in actu externo appareat omnimoda libertas.

148 Metus causa durante præsumitur, viuente illa qua metum intulit.

149 Causa metus semper præsumitur extare quousque probetur, quòd ille qui metum passus est, fuit in plena libertate.

150 Facta ad importunitatem eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguunt liberam voluntatem.

151 Clausulæ insolitæ reddunt actum suspectum de fraude, & dolo.

152 Munera & litteræ vltro citróque missa matrimonij fœdus arguere videntur.

153 Litteræ amatoriæ probant voluntatem, & consensum.

154 Metus præsumptio excluditur si contractui fuerunt præsentes consanguinei contrahentis.

155 Iudicis præsentia expellit nedum suspicionem metus, sed etiam ipsum metum.

156 Consanguineorum præsentia, qui metum intulerunt, non excludunt metus suspicionem, & num. 159.

157 Metum reuerentialem non excludit præsentia consanguineorum.

158 Probatio contraria admittitur contra præsumptionem ortam ex præsentia consanguineorum.

159 Viuentibus illis, qui metum incusserunt, non potest induci actus approbatio.

160 Iudicis præsentia purgat metum in actibus, in quibus requiritur plena & secura libertas, vt in matrimonio, non sic contractibus, qui contrahentium consensu absoluuntur.

161 Metus quando fuit illatus ante actum semper durare præsumitur, etiam superiore in actu præsente.

162 Iudicis præsentia non purgat metum si incutiens illum contrahenti esset talis vt grauem metum etiam incuteret Superiore præsente.

163 Præsumptio resultans ex præsentia Iudicis cedit veritati, & operatur tantum vt requiratur probatio efficacior ad metum.

164 Iudicis præsentia non facit cessare præsumptionem metus, quando ipse Iudex esset talis qui contradicere non auderet.

165 Matrimonij celebratio non est actus iurisdictionalis, nec Parochus, seu ordinarius illi assistit tanquam Iudex.

166 Protestatio ante matrimonium facta subsequens matrimonium annullat.

167 Cohabitatio facta in castro, & loco sub ditione, & imperio aduersarij existente, non dicitur sufficiens ad purgandum metum.

168 Acquiescentia sola etiam longi temporis post mortem eius, qui metum intulit, non sufficit, sed requiritur quòd metus probetur sublatus per actus positiuos contrarios.

169 Actus nulli ratificatio induci non potest ab eo, qui nullitatis scientiam plenam & certam iuris & facti non habuit.

170 Matrimonium metu matris celebratum non ratificatur per cohabitationem inter contrahentes factam per aliquot annos post mortem matris.

171 Copula in viro potest denotare voluntatem, & consensum cùm sit agens, non sic in muliere.

172 Possunt simul stare, & quòd mulier fuerit cognita, & quòd non fuerit consentiens nisi per metum.

173 Copula non facit quin matrimonium non possit dici coactum, & per metum contractum.

174 Matrimonium metu contractum non validatur licèt copula postea intercesserit, si quando adhuc subest ipsius metus causa.

175 Matrimonium metu contractum attento Iure communi ex superueniente cohabitatione, & copula, ac superueniente libero consensu ratificatur.

176 Con

176 *Consensus solus contrahentium non sufficit hodie post publicationem sacri Concilij Trident. ad inducendum matrimonium validum, sed opus est matrimonium de nouo contrahi adhibitis, seu repetitis solemnitatibus ab eodem Concil. requisitis.*

177 *Forma, & solemnitas omnis, quæ debet interuenire in actu vt valeat, debet quoque interuenire in ratificatione.*

178 *Fictio, aut retrotractio non sit quando actus est omnino nullus, vel quando non inuenit principium conseruabile.*

179 *Ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ex animo, secus si pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori.*

180 *Matrimonium nulliter contractum ex defectu mandati non potest ratificari nisi iterum contrahatur cum debitis solemnitatibus in facie Ecclesiæ.*

181 *Matrimonium nullum ex impedimento occulto potest sine Parocho, & testibus secretè ratificari, certis requisitis concurrentibus.*

182 *Periculum quando esset quod impedimentum de se publicum probaretur in iudicio, vt dissoluatur matrimonium in foro externo, tunc fieri debet reualidatio coram Parocho, & testibus ad illud incommodum vitandum.*

183 *Testes quando examinandi sunt in alieno territorio Iudex causæ solet ad partis instantiam litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem Iudicem sub cuius iurisdictione eligunt testes, vt eos examinet.*

184 *Iudex causæ non potest Iudici rogato alterius territorij in requisitorijs legem imponere.*

185 *Iudex requisitus fuit nomine proprio, non verò nomine Iudicis requirentis.*

186 *Testium examen quando committitur extra territorium, tunc Iudex loci procedit auctoritate sua, & non scribentis.*

187 *Testes examinare tenetur Iudex per se, non verò per substitutum, aut delegatum in causis tantum criminalibus, & ciuilibus arduis.*

188 *Quando aliquid deponitur à Iure communi, vel statuitur secundum Ius commune, eius ampliationes, & limitationes amplectitur.*

189 *Iudex requisitus si fueris legitimè impeditus potest etiam in causis criminalibus, & ciuilibus arduis alicui notario testium examen committere.*

190 *Commissio examinis testium facta à Iudice requisito in causis etiam criminalibus & ciuilibus arduis, valet etiam non constito de impedimento.*

191 *Iudici asserenti circa impedimentum legitimum creditur.*

192 *Tabellio in Regno Portugalliæ non examinat solus testes, sed Iudice, vel alio viro integræ fidei, vulgo* Enquerédor *præsente.*

193 *Iudex si Iure prohibente non posset examen testium committere, nihilominus tamen si testes examinarentur à notario de Iudicis mandato & commissione valeret examen, non obstante tali prohibitione: secus si vlterius procedat prohibendo, vt num. 194.*

195 *Stylo & praxi semper est standum.*

196 *Sententia lata contra stylum Curiæ notorium, est nulla.*

197 *Inhibitio an afficeret, disputatur numeris seqq.*

198 *Inhibitio strictè operatur, & tantum circa articulum, de quo fuerat pronuntiatum, & non potest ad alium extendi.*

199 *Claus. quam & quas, &c. operatur solum super præmissis, & in articulo, de quo fuit appellatum.*

200 *Inhibitio non egreditur personam Iudicis inhibiti.*

201 *Inhibitio, vt efficiat, debet esse actualiter præsentata, & executioni mandata.*

202 *Gesta post inhibitionem moderatam non dicuntur attentata.*

203 *Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam pronuntiando super negotio, & causa principali.*

204 *Sententia nulla, dummodo sit iusta, potest confirmari, etiamsi esset nulla ex defectu iurisdictionis, vel ob vitium nullitatis irremissibile.*

MATERIA in duos articulos diuiditur, primus subreptionem dispensationis: secundus nullitatem matrimonij per vim, & metum contracti respicit.

ARTICVLVS PRIMVS.

Matrimonium à consanguineis inter quartum gradum vi Apostolicæ dispensationis subreptitiæ obtentum est nullum.

FRanciscus in primo, & secundo consanguinitatis gradu cum Laura coniunctus, à sanctæ mem. Gregorio XV. dispensationem obtinuit de anno 1621. cum hac narratiua, videlicet. *De matrimonio inter se contrahendo tractarunt, & insimul conuersati sunt, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta*, &c. *Et propterea nisi matrimonium inter dictos exponentes contrahatur, dicta Laura grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde scandala orirentur*, &c. At in dispositiua Breuis, ita dicitur. *De præmissis te diligenter informes, & si per informationem eandem preces veritate niti repereris, super quo tuam conscientiam oneramus*, &c. 1

In duobus fuit falsò Pontifici narratum. Primò dicendo copulam inter exponentes minimè fuisse subsequutam. Secundò affirmando quòd nisi matrimonium inter dictos exponentes contraheretur, dicta Laura grauiter diffamata, & innupta remaneret: vnde detecta hac subreptione in dicta dispensatione, euidens est illam corrui, & reputandam ac si non esset, *c. fin. de filijs Presbyt. in 6.* vbi loquens de dispensatione sic ait. *Veluti per subreptionem obtenta nullius penitus est momenti*, &c. & post antiquiores per illum textum resoluunt Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 1. casu 201. n. 7.* Thom. Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 21. n. 3.* † proindeque matrimonium virtute illius contractum fuisse nullum, *cap. constitutus, de rescript.* ibi, *Quicquid factum est occasione istarum litterarum, irritum decernatis*, &c. vbi Abb. *num. 5. & in cap. cæterùm num. 6. eod. tit.* Nau. *in cap. si quando præl. 1. num. 1. de rescript.* Sanch. *d. disp. 21. num. 6.* 2 3

MEMBRVM I.

Circa copulæ habitæ inter exponentes consanguineos mentionem faciendam in dispensationibus.

ET quoad primum membrum falsitatis narratæ, de copula scilicet non habita inter exponentes, contrarium constat ex processu, vnde patet per testes loco, tempore, & aliis circunstantiis contestes exponentes præfatos è camera, siue cubiculo ab intus porta clausa exiisse, aliaque contigisse, ex quibus plenè copulam carnalem inter eos fuisse, probatum remanet; illa enim probatur quando vir & mulier soli visi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo post certum tempus egredi vnus post alterum, & mulier conspecta fuit cum rubore, & inculta. Ita Mascard. *de probat. concl. 453. n. 10.* Rot. *decis. 69 n. 1.* apud Farin. *post primum tomum suorum consil.* ibi, *Tertiò quòd Dux &* 4

& Ludouica sæpiùs in cubiculo sese includebant, & cæteris exclusis ibi permanebant per duas horas, & vltra, &c. Centolin. *in addit. lit. C. ibi, Stare in camera clausis ianuis solum cum sola, est vehemens carnalis copulæ signum*, &c. Martin. Garat. *inter consf. matr consf.* 16. *n.* 16. Angel. de Vbaldis *consf.* 44 *num.* 33. *vol.* 1. Rot. *decis.* 95. *num.* 8. *cum seqq. part.* 2. *diuers.*

5 Vlteriùs adsunt tot talia que adminicula & coniecturæ ad carnalem copulam probandam, de quibus infrà, vt luce meridiana clarior probatio fiat, quod illa interuenerit inter huiusmodi exponentes ante obtentam dispensationem. Cùm enim copula carnalis sit difficilis probationis, Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 41. *num.* 2. *& de arbitr. lib.* 2. *casu* 116. *num.* 11. Polydor. Ripa *in tract. de nocturno tempore cap.* 36. *n.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 57. *num.* 3. D. Barbosa *in l.* 2. *in princ. p.* 1. *num.* 78. *vers. Item adulterium, ff. soluto matr.* Farin. *in praxi crimin. q.* 136. *num.* 4. Seraph. *dec.* 893.

6 *num.* 7. † Imò dicatur impossibilis probationis, si de veræ copulæ agatur probatione, ex quo ad eam solent quæri latebræ, Lap. *alleg.* 53. *num.* 2. Cardin. *in cap. præterea, post med. vers. solutio regulariter, de testib.* Deci. *consf.* 577. *ante num.* 3. Rot. *decis.* 95. *num.* 16. *p.* 2.

7 *diuers.* † Et verè, directè, & concludenter probari, vt ex Purpur. & aliis tradit Mascard. *d. concl.* 57. *num.* 3. *in princ.* Camill. Borel. *in sum. dec. p.* 3. *tit.* 1. *de matrim.*

8 *n.* 944. Rot. *d. decis.* 95. *num.* 12. † Ideò ex pluribus præsumptionibus & adminiculis simul iunctis probari solet, *l.* 2. *§. ætas. ff. de excus. tut. l. excipiuntur. ff. ad SC. Syllan, c. litteris, cap. tertio loco, de probat.* Polyd. Ripa *d. cap.* 36. *n.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 41. *ex n.* 1. Mascard. *de probation. concl.* 1338. *per tot.* Seraph *decis.* 893. *num.* 7. Sanchez *de matrim. lib.* 10. *disp.* 12. *num* 40. Farinac. *d. q.* 136 *ex num* 1. Camill Borrel. *d p.* 3. *tit.* 1. *num.* 945. D. Noguerol. post hæc scripta à me visus *d. alleg.* 24. *n.* 118.

9 † Et in his, quæ sunt difficilis probationis, præsumptiua probatio habetur pro vera, & concludenti, Mascard. *concl.* 57. *n.* 3. *& concl.* 810. *n.* 1. Farinac. *d. quæst.* 136. *n.* 4. *in fin.* In nostro casu hæc quæ sequuntur concurrunt adminicula.

10 Primum est iam dictum de mansione in camera clausis ianuis ab intus, solus cum sola, *cap. litteris, de præsumpt.* ibi, *secretis locis*, &c. & ibi Host. *num.* 2. & Anchar. *num.* 3. Imola *in cap. tertio loco, in fine vers. in gloss. pen. de probat.* vbi aduertit, dum textus ille dicit, solus cum sola, nudus cum nuda, non requiri vtrumque copulatiuè, cùm ex quolibet præsumptio & coniectura formari possit, Ioan. de Amicis *consf.* 127. *n.* 33. Riminald *consf.* 274. *num.* 51. pract. Conradi *ad rubr. de adulter. num* 13. *vers. idem si viderunt solum cum sola locis secretis*, Mascard. *concl.* 312. *num.* 20. *& conclus.* 452. *num.* 16. *& concl.* 810. *n.* 11. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 41. *num.* 11. Bossi. *in praxi tit. de opposit. contra testes n.* 96. vbi dicit quòd quando sunt ianuæ apertæ excluditur copulæ præsumptio, Seraph. *decis.* 893. *n.* 19. Ciaccius *post tract. de defens. reorum consf.* 2. *n.* 53. *&* 54. *& consf.* 3. *num* 46. *&* 47. D. Noguerol post hæc scripta visus *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 24 *num.* 112. vbi *num.* 115. subdit quòd vt copula probetur, requiritur quòd testes dicant nudum cum nuda in lecto iacuisse maximè concurrentibus aliis coniecturis, prout infra, in quibus terminis de plano procedit adminiculum hoc, ex Sanch. *de matr. lib.* 10. *disp.* 13 *q.* 3. *num.* 45.

11 Secundum oritur ex vociferatione & clamore mulieris stupratæ, Mascard. *de probationib. concl.* 1409. *num.* 27. Bajard. ad Clar. *§. stuprum, num.* 8. Farinac. *d. quæst.* 147. *num.* 150.

12 Tertium ex donis & muneribus, cum quibus in manibus mulier lachrymando è cubiculo exiit, Hippol. Rimin. *consf.* 174 *num.* 9. *& num.* 18. *cum seqq.* Bertazol. *consf.* 273. *num.* 12. *in fine, & num.* 13. *lib.* 2.

Quartum, quia sanguis repertus fuit in eius interula, qui signum est stupri commissi, vt colligitur *Deuteron. c.* 22. *n.* 7. ibi, *Hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ, expandent vestimentum coram senioribus ciuitatis.* Francisc. Valles *de sacra Philosophia c.* 25. ibi, *Ergo vbi primum cum viro coisset, non erat præter naturam linteà contemplari, atque vbi sanguine essent infecta, velut virginitatis indicia asseruari*, &c. Paul. Zachias, qui multos allegat ex suis *in quæst. medicolegalib. lib.* 4. *tit.* 2. *q.* 1. *num.* 10. Petr. Andr. Cannonet. *in primum Hippocratis Aphorismorum librum pag.* 412. *num.* 12. *& pag.* 413. ibi, *Apud Hispanos quoque admodum vulgare est sponsis eas solutæ virginitatis lituras sanguinis in linteo à primo concubitu obseruare*, &c. Torreblanca *de magia, seu in epitome delictor. lib.* 2. *c.* 19. *n.* 6. *&* 7. ibi, *Quæ esse pannum, vel camisam sanguine madidam omnes Orthodoxi Patres fatentur*, Mascard. *de probat. consf.* 1313. *num.* 6. Pacian. *in simili tract. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 38. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6 *præs.* 89. *num.* 12. Farin. *in praxi crimin. quæst.* 147. *num.* 148. Seraph. *decis.* 893. *num.* 4. 13

Quintum ex publica voce & fama viciniæ, ex qua probari copulam restantur Alban. *consf.* 26. *col.* 4. Mascard. *de probat. concl.* 810. *n.* 19. Quibus non contradicit Rot. *d. dec.* 69. *num.* 12. apud Farin. *post primum tomum suorum consilior.* dum decidit testes nihil probare, licèt dicant fuisse publicam vocem in domo quòd tunc Dux habuisset rem cum Ludouica, quia hæc fama non habuit ortum à signis concludentibus, & adminiculis, vt ipsa Rota declarat. 14

Sextum ex depositione iurata Lauræ, in qua affirmauit fuisse à Francisco stupratam, ac carnaliter cognitam, Palat. Rube *in repet. c per vestras, de donat. inter virum & vxor.* §. 43. *num.* 7. & per Rot. *d decis.* 69. *num.* 5. vbi *num.* 6. id sine dubio procedere ait, quia Laura illo tempore ex illa sua declaratione nullam vtilitatem sibi obuenturam sperabat. 15

Septimum ex confessione ipsius Laurent. diuersis personis facta, ex qua probari copulam censuit Rota *coram Seraph. decis.* 893. *n.* 6. *&* 28. maximè stantibus aliis coniecturis, vt firmauit eadem Rota *decis.* 95. *n.* 3 *part.* 2. *diuers.* quia copula carnalis, & adulterium probatur etiam per testes de auditu à partibus, prout videtur de mente glos. *verb. conscios in cap. præterea, de testib.* Hippol. Rimin *consf.* 274. *num.* 34 *& seq.* Hect. Æmil. *in tract. de testibus, verb. Testis adulterium n.* 47. & hoc in nostro casu tanto meliùs procedit, quia in eo agitur ciuiliter ad annullandum matrimonium, non verò criminaliter ad pœnam. 16

Octauum ex confessione viri, dicentis se cognouisse carnaliter Lauram, per text. *in cap. quod autem interrogasti* 27. *quæst.* 2. *& in cap. continebatur, de desponsat. impub.* resoluunt Deci. *consil.* 577. *num.* 9. *vers. tertiò principaliter*, Paris. *consil.* 160. *sub n.* 23. *lib.* 4. Hippol. Rimin. *consil.* 274. *n.* 34. Card. Mantic. *decis.* 371. *n.* 5. Camill. Borrel. *d. part.* 3. *tit.* 1. *n.* 947. Rota *d. decis.* 69. *num.* 2. *in princ. post tom. consf. Farin.* & in propriis nostris terminis eadem Rota *decis.* 72. *n.* 1. *in fine tom.* 2. *criminalium consil. Farin.* ibi. *An constaret de copula Antonij cum eisdem, super quo causa sæpius proposita tandem in hac positione fuit per Doctores resolutum constare de copula Antonij cum Catherina, quam in primis probabat confessio propria earundem Antonij & Catherinæ*, &c. 17

Nonum, ex occultatione Lauræ, ne à matronis visitaretur, an deflorata esset, necne, vt multis testibus probatur, quæ enim occultè & clandestinè fiunt, suspicione non carent, *l.* 1. *§. si omnes, vers. tria lumina ff. de ventre insp.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 12. *num.* 7. Mascard. *de probat. concl.* 815. *num.* 33. Et celare ac occultare magnam inducit, pro delicto, quod prætenditur commissum, suspicionem, arg. glos. *verb. testamentum in fine vers. item nota, in l. eum qui.* 18

20 *qui. C. ad leg. Cornel. de falsis*, vbi quòd sic committit falsum, qui celat, sicut qui fecit, iunctis traditis per Farin. *de falsitate quæst.* 150 *num.* 154. nam malè agens odit lucem, Menoch. *de arbitr. casu* 224. *num.* 1. Surd. *cons.* 132. *num.* 24.

21 Decimum, quia matronæ deputatæ ad dictam inspectionem fuerunt pecunia corruptæ, vt affirmarent Lauram non fuisse defloratam, & suam virginitatem habere, testis enim corruptus promissione, pecunia, vel alia re in dubio falsum dixisse præsumitur, etiam quod non probetur quod falsum dixerit, Suar. *in thesauro recept. sentent lit. T. num.* 253. Farin. *in praxi crimin. p.* 2. *de testib. quæst.* 67. *num.* 237. vbi subdit fidem huic testi tolli ex hac sola præsumptione receptionis pecuniarum.

22 Videcimum, quia Franciscus dum de stupro accusaretur, timens valde pro cassatione querelæ donis, & fauotibus instabat conscientiæ suæ stimulis prouocatus. Conscientia enim est dictamen rationis, & cognitio sui proprij cordis ex Baldo refert Arnoldus de Reiger *in thesauro Iuris verb. Conscientia num.* 7. extat ad id text. *in cap innotuit.* 20. *de elect.* vbi

23 Doctores, & semper arguit hominem bene & malè acturum, Arnold. de Reiger *d. loco num.* 9. Pulcherrimè Petr. Gregor. Tholosan. *in comment. ad Prolegom. syntaxis artis mirabilis cap.* 10. *pag. mihi* 70. *in princip.* ibi. *Gerimus etiam continuum natum nobis cum pædagogum, qui nos ad scientiæ notitiam peruigili stimulo accendit etiam inuitos, & naturaliter; is est conscientia, quæ, vt verè aureus Chrysostomus scribit, tom.* 1. *homil.* 7. *in Genesim incorruptus iudex cùm aduersus hominem insurgit, clamat, accusat, & ostendit.* Digna sunt scitu & magna consideratione verba Thalasij Monachi *in Hecatontade* 1. *de charitate*, quæ refert Petr. Gregor. *vbi supra. Magistra vera conscientia est, quam si quis consultauerit, absque scrupuli offendiculo permanet.* Iuuat maxi-

24 mè *cap. in cunctis* 11. *quæst.* 3. ibi. *Quem enim conscientia defendit, liber est inter accusationes, & liber sine accusatione esse non potest, si sola, quæ interiùs addicit, conscientia accuset.* latè Ioan. Montholon. *in promptuario diuini Iuris, & vtriusque humani, verb. Conscius fol.* 92. *lit. E.*

25 Duodecimum, & vltimum oritur ex his adminiculis, & coniecturis simul iunctis, quæ ex vniformitate, & cohærentia inter se indubitabilem hanc faciunt probationem, vt latè prosequitur Farin. *d. quæst.* 136 *num.* 107. quia licèt singula non sufficerent, omnia tamen simul iuncta sufficiunt, iuxta vulgare Axioma, Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, de quo *in l. spadonem.* §. *quia iura, ff. de excusat. tutor. l. rationes, & l. instrumenta, C. de probat.* cum aliis adductis per me *de Axiom. iuris vsufreq. Axiom.* 209. *num.* 1. quod sine difficultate procedit vbicunque agitur de re difficilis probationis, vt in nostro casu, Alex. *consil.* 115. *n.* 9. *cum seqq. lib.* 4. Card. Tusch. *pract. conclus. lit. S. conclus.* 276. *num.* 15.

26 Non obstant quæ ex aduerso obijciuntur, & ad primum de confessione per dictæ Lauræ curatorem ad litem facta de stupro non commisso, & de copula non habita, respondetur dictum curatorem ad litem non posse ex sua confessione principali præiudicare, confessio enim tutoris pupillo non nocet, vt in confessione de recepto tradit Bart. *in l. Lucius.* § *tutelæ. ff. de administ. tutor.* cum aliis per Alexand. *cons.* 86. *n.* 9. *lib.* 2 *& cons.* 176. *num.* 3. *lib.* 6. *& consil.* 132 *num.* 6. *lib.* 4. Marc. Anton. Eugen. *cons.* 95. *num.* 55. Tiraquel. *de retract. conuent. gloss.* 6. § 4. *n.* 10. *cum seqq.* Rota *decis.* 714. *num.* 2 *part.* 1. *in posthumis Farin.* Galgan. *de tutel. lib.* 3. *q.* 46. *num.* 21. addens tamen quòd quando, confessio tutoris, vel curatoris minori præiudicat, id intelligitur in materia, quæ ex illius facto consistit, & nihilominus minor potest probare contrarium, Deci. *cons.* 146. *num.* 15. Et tanto magis procedit nostra resolutio, quia curatoris confessio ab eo sponte facta fuit, quo casu minori præiudicare non potest, nisi concurrant adminicula, ex adductis per Rot. *decis.* 359. *num.* 2. *part.* 1. *in posthumis Farin.*

Et licèt huiusmodi confessio facta fuisset in iudicio per viam contentiosæ iurisdictionis, quo solùm casu poterat minori præiudicare; adhuc præiudicium huiusmodi in consideratione tamen habêdum erat quousque de errore non doceretur, ex Bart. *in l. certum* § *sed an & ipsos, n.* 1. *in fine, & num.* 2. *vers. vt confitemur*, vbi Cuman. *num.* 2. *in fine, & num.* 3. *vers. sed numquid ff. de confessis*, Abb. *in cap. ex parte num.* 19. *vers. aut confitemur per viam contentiosæ iurisdictionis, eod. tit.* Rota *d. decis.* 359. *num.* 3. Constat autem assertam confessionem erroneam fuisse, ac proinde Lauræ in nihilo præiudicare posse, vt declarant Farin. *in praxi crimin. quæst.* 81. *num.* 43. Rota *decis.* 241. *num.* 8. *in fine part.* 1. *in posthum Farin.* ibi, *Demum causa illa possessoris ab Ascanio expressa vti erronea, neque ipsi, neque eius heredibus detecto errore præiudicaret. l. si post diuisionem, C. de iuris & facti ignor. l. non probatur. ff. de confess.* Ias. *in l.* 1. *&* 2. *vers. tertiò subtilius. C. de errore calculi*, &c. eadem Rota *decis.* 94. *num.* 8. *part.* 2. *etiam in posthumis Farin.* Et tanto magis, quia confessio debet interpretari, vt quanto minus præiudicet confitenti, *l. si quis intentione ff. de iudic.* Bart. *in l. inter stipulantem* §. 1. *num.* 6. *ff. de verb. oblig.* Roman. *cons.* 45. *num.* 4. *&* 6. Mohedan. *decis.* 2. *de restit. spoliat.* Rota *decis.* 538. *num.* 3. *part.* 1. *in posthumis Farin.* 27

28 Ad secundum de condonatione veniæ, quam ex Iudicis mandato & licentia Francisco impertita fuit Laura, asserendo se ab eo defloratam non fuisse, respondetur id euenisse in querela iactantiæ, & sic in causa criminali, quam contra dictum Franciscum eadem Laura intentauerat, in qua nihil de stupro actum est, vnde inducta ad illum finem, non debent oppositum, vel quid aliud operari. *l. legata inutiliter ff. de adimend. legat.* Menoch. *cons.* 151. *n.* 30. *& cons.* 170. *num.* 11. *& cons.* 362. *n.* 34. Octau. Glorit. *resp.* 1. *part.* 3. *num.* 39. Et confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem, proposito, Surd. *cons.* 311. *num.* 69. & multo magis in hac asserta renunciatione litis, quæ est stricti iuris, *l. quicquid adstringendæ ff. de verb. obligat.* Hieron. Gabr. *cons.* 60. *num.* 6. *vol.* 1. Bec. *cons.* 111. *num.* 31. Rimin. iun. *cons.* 204. *num.* 79. & debet intelligi vt quanto minus dicatur renuntiatum, *l. si domus, & ibi gloss. ff. de seruit. vrb. præd.* Grat. *consil.* 17. *num* 4. *lib.* 1. Curt. iun. *consil.* 23. *num.* 1. Bec. *d. consil.* 111. *num.* 31. Et quicquid sit, licèt Laura condonasset, vel veniam daret Francisco, renuntiando dictæ querelæ, ex falsa causa, hodie tamen comperta veritate bene poterit totum reuocare, nam qui liti renuntiauit, potest veritate comperta reuocare renuntiationem, Aretin. *in l. postquam liti col. fin. C. de pactis*, vbi Dec. *num.* 7. Surd. *d. consil.* 311. *num.* 68. 29 30 31 32 33

Ad tertium de sententia, qua absolutus fuit Franciscus à querela dictæ Lauræ, respondetur id euenisse, quia eadem Laura renuntiauit, vt suprà dixi, dictæ querelæ, & cùm virtute erroneæ renunciationis, & confessionis emanauerit dicta sententia, illa quoque erronea ac proinde nulla debet censeri, ex vulgati regula quod fundamento destructo corruit ædificium, *l. nam origo. ff. quod vi, aut clam. l. egi tecum. ff. de except. rei iudic. cap. cùm Paulus,* 1. *quæst.* 1. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 4. *lit. F. conclus.* 533. cum aliis per me citatis *de Axiom. Iuris vsufrequ. Axiom.* 103. Deinde in illo iudicio criminali prætendebatur probari stuprum, vt condignis pœnis puniretur stuprator, 34

prator, & sic veritas tunc occultabatur, vt pœna
euitaretur, modo ad alium finem, videlicet, ad di-
spensationis nullitatem copula probari intenditur,
quare res iudicata ad absoluendum, non debet tra-
hi, nec allegari in hoc iudicio, in quo exactior pro-
batio requiritur, quia agitur de validitate matri-
35 monij contracti; sententia enim non nocet in alio
iudicio ad alium finem instituto, expresse Brun. *con-
sil.* 127. *vers. quod si duodecimam*, Surd. *consil.* 311.
36 *num.*67. *ante vers. quarto respondetur*; quia verba sen-
tentiæ ita veniunt intelligenda ne vllam patiantur
extensionem, cum illa sit stricti iuris, Ruin. *con-
sil.*116. *num.*6. *lib.*4. Paris. *cons.*111. *num.*3. *lib.*1. Aym.
*cons.*183. *num.*6. Surd. *cons.*189. *num.*37. Marc. An-
ton. de Amatis *Ferrarien. decis.* 49. *num.*3. Roland.
37 *cons.*79. *num.*13. *lib.*4. Quare vulgo dicitur senten-
tias non comprehendere nisi tantum in illis scri-
ptum, & earum verba intelligenda sicut sonant, ex
text. *in l. Diui fratres ff. de liber. causa l. si à te ff. de ex-
cept. rei indic.* Valenzuel. post multos *cons.*86. *n.*45.
*tom.*1. Vincent. de Franchis *decis.*172. *num.*8. nec in-
38 cludere, aut probare plusquam de necessitate infer-
tur, *l. si quis à liberis. §. vel si parens ff. de liberis agnosc.*
Surd. *decis.* 261. *num.* 6. Valenzuel. *d. consil.* 86.
39 *num.*47. *&* 52. Et semper ex illa tantùm causa pro-
nunciatum intelligitur, quæ fuit in petitorio dedu-
cta. gloss. *in l. si quis ff. de except. rei iudic.* Surd. *con-
40 sil.*311. *num.*16. *lib.*3. semperque venit interpretatio
facienda, per quam sententia minus præiudicet.
Aym. *cons.*188. *num.*8. *vers. rursus interpretari*, Al-
bet. *consil.*7. *in fine lib.*1. Et maximè, quia sententia
41 lata fuit eo quòd ex parte Lauræ nihil in illo iudicio
probatum extitit, sed omnia supposita, & affectata,
ac proinde exceptionem rei iudicatæ operari non
potest, vt resoluit Surd. *dicto cons.*198. *num.*39. *&* 40.
ibi, *& in dubio sententia videtur lata, quia non fuerit
probatum*, Bart. *in l. Iulianus num.*34. *ff. de condict. in-
deb. & in l.*2. *§.*1. *num.*3. *ff. de vi bonorum raptor.* Socin.
*cons.*99. *num.*4. *vol.*1. *& in cons.*164. *num.* 15. *vol.*2.
Ruin. *consil.* 161. *num.* 17. *vol.*4. *& quando lata est
sententia ob defectum probationis, tunc non parit exce-
ptionem rei indicatæ etiam inter easdem personas*, Dyn.
in cap. nullus pluribus, de regul. Iuris in 6. &c.
42 Ad quartum de examine matronarum affirman-
tium Lauram non fuisse nec esse defloratam, respó-
detur in facto esse indubitatum, & multis probari
ex parte Francisci recuntas corruptas fuisse matronas,
vt stupram Lauræ tacerent, & illam virginem ad-
huc extare affirmarent, ex quo infertur ad nullita-
tem declarationis; testis enim corruptus promissio-
ne, pecunia, vel alia re, non probat, Monticel. *in
repertor. testium, tit. Impugnatur testis, quia corru-
ptus, fol.*259. *& seq.* Cephal. *cons.*233. *n.*1. *lib.*3. Mal-
card. *de probat. concl.*454. *n.*1. *& concl.*1158. *n.*1. late
Farin. *in praxi criminal. part.*1. *tit. de opposit. contra di-
43 cta testium quæst.*67. *num.*236. nam præsumitur in
dubio falsum dixisse, etiam quòd non probetur
quòd falsum dixerit, Abb. *in cap.*1. *n.*2. *ad fin. vers.
& nota quod alio non probato*, vbi Dec. *num.*7. *vers.
in dubio autem*, *de testib.* Bossi. *in tit. de opposit. con-
tra testes n.*148. *in fine, & num.*149. *prope fin. vers. &
in dubio præsumitur falsum dixisse*, Suarez de Ribera
in thesauro recept. sentent. lit. T. num. 153. Farin. *d.
quæst.*67. *num* 257.
44 Et quatenus vera declarassent dictæ matronæ,
adhuc dubitari potest an falli possent, quod dubium
pendet à resolutione quæstionis illius satis apud
nostros, & Medicos controuersæ, an virginitatis
particulare signum vulgo dictum *hymen*, in mulieri-
bus sit, quod cognosci, & cerni possit? Multi affir-
mant, alij negant, quorum plures refert Andreas
Barbosæ Vota decisiua.

Canonherius *in septem libros Aphorismorum Hippo-
cratis vol.*1. *lib.*1. *pag.*414. per multos numeros, &
Paul. Zachias *in quæst. medicolegal. lib.*4. *tit.* 2. *de
Virginit. & stupro quæst.*2.
Sed verius videtur nulla esse certa virginitatis, 45
aut deflorationis signa, vt resoluunt Sanch. *de ma-
trim. lib.*7. *disp.*14. *num.*1. ibi, *Atque ita claustrum
seu signaculum virgineum non esse partem aliquam car-
nis, seu membranam; sed quandam quasi complicatio-
nem partium ipsius orificij vasis fœminei, quæ per viri
accessum dilatantur, & sic aperitur, & patefit vas, &
hoc est verissimum, id attestantibus peritissimis Medi-
cis consultis*, &c. & eod. *lib.*7. *disp.*113. *n.*10. vbi post
Fragos. *in sua chirurgia vniuersali tract.*2. *de las decla-
raciones tit. para conocer la virginidad en la muger*, re-
fert fallax signum esse illud de tela apposita in col-
lo matricis, obstante ne digitus immissus penetrare
introrsum possit, quæ in primo contra disrumpitur, ad-
ditque ex eodem Fragoso eam telam vix vnam ex
millibus habere, & allegat Realdum affirmantem
solum in duabus virginibus se illam inuenisse. Idem
tenent Cuiac. *lib.*17. *obseruat.*20. Valles. *de sacra Phi-
losophia cap.*15. Torreblanca *lib.*2. *de magia cap.*19.
*num.*10. Ioan. Baptista Larrea *in decisionibus Grana-
tens. decis.*3. *num.*7. Paul. Zachi. *d. lib.* 4. *tit.*2. *q.*1.
*num.*14. Henriq. Kornmannus *in tract. de virginit.
cap.*30. *ad fin.* vbi ita concludit. *Verùm Ambrosius
Pareus Regius ille Galliæ chirurgus tanquam fabulam
& figmentum, quicquid veteres de hymene cantarunt,
reijcit, cùm in tot Virginum, & puellarum anatomiis
nullum inuenerit, sanguinisque profusionem in primo
concubitu, ex angustia & fractione tenuium venarum
oriri*, &c. *Capiuaccius cap.*4. *prænot. vlt.*
Ex quo fit quòd cùm virginitas sit complicatio 46
quædam vasis fœminei, si contingat quòd puella
nouem, aut decem annorum semel, aut bis carna-
liter cognoscatur, & dehinc à coitu abstinuerit, 47
illa destructio panniculorum, & caruncularum si-
mul cohærentium proculdubio ita reuniantur, &
integritati pristinæ restituuntur, vt ampliùs cognos-
ci non possit quòd deflorata extiterit. Ita Seuerinus
Pinæ. *in opusculo Physiologo anatomico lib.*1. *c.*5. ibi,
*sic venere abstinentes, quæ corruptæ fuerunt, atque semel, aut
bis tantùm coierunt longe valere iussa, quia accidit quies
partium suarum, quod unde inuicem recenter solutæ pa-
rum dissideant, eædem proculdubio reuniuntur, & inte-
gritati pristinæ restituuntur, itaut grauidæ esse possit, cui
etiam virginitatis notæ iterum appareant. Ista autem,
quæ diximus de his, quæ menstruum patiebantur, dum
defloratæ fuerunt, de aliis quoque dicere possumus, idem
enim his, atque illis accidere potest, dummodo à venere,
& coitu abstineant*, &c. citat Andr. Canonherius *d.
vol.*1. *lib.*1. *pag.* 413. *num.*2. optimè Paul. Zachi. *d.
lib.*4. *tit.*2. *quæst.*1. *num.*4. *&* 5. ibi, *licèt enim in primo
congressu facta fuerit violatio, & destructio panniculo-
rum, & caruncularum simul cohærentium, & ipsorum-
met laterum vteri, tamen si dehinc à coitu abstinuerit
mulier, adeò inuicem, temporis spatio denuo cohærescunt,
ipso quoque sanguine, qui in primo concubitu emanauit,
mediante, vt maiorem interdum angustiam præseferant,
quàm ante amissam virginitatem faceret, quod adnota-
bat etiam Seuerinus Pineus de notis virginitatis lib.*1.
*c.*4. *itaut hinc inducat ille, posse etiam in muliere, quæ
grauida sit, conspicuas virginitatis notas apparere*, &c.
Capiuaccius *d. prænot. vlt.* affirmat nulla esse certa 48
virginitatis, aut deflorationis signa, & defloratio-
nem natura tegi, aut arte occultari, vt etiam periti
medici, & obstetrices fallantur; quare Dec. *consil.*
368. *n.*3. *vol.*2. & alij illum sequentes, attestantur
obstetricibus corruptam virginem dicentibus credi
magis deberi, quàm negantibus.

V Ex

49 Ex his fortè Annæus Robertus lib.9. rerum iudi-
catar. c.10. obstetricum iudicium fallax esse credit,
cùm vix possint de fœminæ virginitate infallibiliter
deponere, nam cùm illæ partes abinuicem recenter
solutæ per primum, vel secundum coitum, possint
inter se reuniti, vt suprà vidimus, necnon defloratio
sic natura tegi, aut arte occultari valeat, difficilli-
mum putat, matronas quid certum deponere posse,
& ob id interpretandum dicit locum illum prouer-
50 bior. cap.40.n.18. Tria sunt difficilia mihi, & quar-
tum penitus ignoro, viam Aquilæ in cœlo, viam colu-
bri super terram, viam nauis in medio maris, & viam
viri in adolescentia. legendo cum Hebræo, in adoles-
centula, vt ex eius verbis patet ibi. In muliere, aut
puella nullus esse potest visitationis effectus, siquidem
viam viri in adolescentula, vt ait Sapiens, & Priapi
venerea claustra ingressi notas, & indicia, non minus
difficile est deprehendere, quàm auis prætervolantis ve-
stigia in aëre, aut nauis mare secantis notas in aquis si-
gnare, &c. sic legit P.Ioannes de Mariana; in virgi-
ne, aut in puella, & subiungit, sic quidam in vulgata le-
gunt, in adolescentula. Idem secundùm Hebræum sen-
tit Emman. Sà, latiùs Cornel. Iansen. in d. cap.30.
Prouerb. sic dicens. Prima iuxta litteram in adolescen-
tula ex Hebræis; vt rigorosius, & probabilius, apparet
autem per viam viri in adolescentula, vel virgine, signi-
ficari congressum viri cum puella, vt significetur eius
non relinqui vestigium, sicut nō relinquitur auis in cœlo
volantis, vel colubri super petram se mouentis, & nauis
in mari, &c. deinde probat loqui litteram de tali
congressu ex adiunctis in textu, ibi, Talis est via mu-
lieris adulteræ, id est, vt explicat Emmanuel Sà, &
dixerat P.Ioannes de Mariana, non solùm virgines
occultant dedecus, sed & adulteræ.

51 Ad quintum, & vltimum de declaratione facta
olim per dictam Lauram extraiudicialiter & coram
matronis, quòd non esset deflorata, respondetur id
gratis & extraiudicialiter dictum fuisse, vt matro-
narum inspectionem effugeret, vnde tali confessioni
fidem habendā non esse videntur probare Bernard.
reg.125.in princip. Menoch de arbitr.lib.2. casu 331.
Mascard. de probat. conclus.497. num.1.cum seqq. Fa-
rin. in praxi crimin. quæst.82. num.1. cum seqq. nam
modò detecta veritate standum est illi, quamuis
falsis testibus, vel erronea confessione contrarium
fuerit probatum, vt docet Sanchez de matrim.lib.8.
52 disp.21. num.33. Confessio enim vti contraria veri-
tati nihil valeret. August. ab Angel. de malefic. in
verb. comparuerunt dicti inquisiti. & confitentur totum
num.15. Mascard. de probat. concl.584. num.1. plures
refert & sequitur Farinac. d. quæst.81. num.21. non
53 enim veritas rei mutari potest per nostrum affirma-
re vel negare, l. cum falsa. C. de iuris & facti ignor.
Menoch. de arbitr. casu 336. num.29. & de præsumpt.
54 lib.3. præs.123. n.9. Accedit quòd Laura vi & metu
compulsa fuit ad sic confitendum, vnde ei talis con-
fessio nocere non potest, cap. si quando & seq. 15.
quæst.6. Sebast. Medices de casibus fortuitis part. 1.
quæst.7. num.26. Cardin. Tusch. pract. conclus. verb.
metus, concl.216. num.16. Farin. fragm. crimin part.2.
lit. M. num.38.

55 Respondetur deinde confessionem à Laura mino-
re factam sine curatoris interuentu valere non pos-
se l. clarum. C. de auctor. præst. l. non vniuersis. C. qui tu-
tores dare poss. Anton. Gom. var. tom.3. cap.1. n.64.
Sfort. Odd. de in integ. restit. part.2. quæst.65. num.13.
in 2. casu vers. aut verò habet tutorem, Farin. in d. pra-
56 xi quæst.81. num.352. tum etiam, quia confessio hu-
iusmodi facta in iudicio criminali dum ageretur de
puniendo Francisco propter stuprum, non nocet in
alio ciuili ad annullandum matrimonium, instituto
ad alium finem, Curt. cons.41. num.15. quem refert
Surd. cons.311. num.67. ante vers. quartò respondetur,
Rota apud Farin. in decisionib. nouiter nouissimis de-
cis.276. num.7. ibi. Tertiò confessio fuit facta de re non
deducta in illo iudicio, quo casu non præiudicat ad alium
effectum, &c. Et confessio facta in vno iudicio ad
vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem
proposito, Surd. d. consil.311. num.70.

Probata igitur copula, nunc videndum, an de 57
ea in dispensatione necessarium fuerit facere mentionem, itaut ea non facta dispensatio sit subreptitia? Vna opinio tenuit non esse subreptitiam, cuius sectatores refero in meis collect. ad c. super eo, n.12. de condit. oppos. Verùm magis communis, & verior sententia est illorum, qui tenent impetrationē dispensationis super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ subreptitiam esse; quam expressè sequuntur & tuentur infrà citandi, videlicet,

Petrus Andr. Gambar. de auctoritate Legati à latere lib.7. tit. de dispensat. Legati circa matrimonia, num.49. vbi tenet dispensationem tacito præcedente coitu esse subreptitiam.

Franciscus Sarmiento select. Iuris interpret. lib.1. cap.9. num. 3. vbi dicit quòd in dispensatione opus est facere mentionem de incestu, quia incestuosus prohibetur matrimonium contrahere, &c.

Melchior Gallego in tract. de cognat. spirituali, cap.24. n.3. cum seqq. vbi testatur Romæ in prætoriis, & in summa Pœnitentiaria, & Dataria copulam carnalem habitam exprimi consueuisse vel in eadem supplicatione dispensationis, quando incestus est publicus, vel in alia occulta facta vtriusque impedimenti mentione quando est secretus.

Petrus Ochagauia de sacrament. tract. 4. de matrim. quæst.11. num.4. vbi dicit non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

Petrus de Ledesma de matrim. quæst. 65. art. vlt. dub. 2. diffic. 2. concl.2. & 4. & in sum. Sacrament. c.27. circa primam conclus. dubit. 3. & 4. vbi tuetur hanc partem, & attestatur rem esse certam ob declarationem Cardinalium.

Ioannes Gutierres canon. quæst. lib.1. c.15. per tot. vbi tenet quòd copula interueniens ante impetratam dispensationem à summo Pont. inter consanguineos, vel affines ad contrahendum matrimonium commissam Ordinario loci, vitiat dispensationem si de illa nulla facta fuerit mentio.

Marcus Anton. Genuens. in pract. Archiep. Neapol. cap.25. num.4. resoluens non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

Thomas Zerol. in praxi Episcopali part.1. verb. dispensatio ad 4. vers. tertio, vbi dicit non valere dispensationem, suppresso seu tacito, aut non narrato incestu.

Aloysius Riccius in decis. Curiæ Archiep. Neapolit. part.4. decis.308. vbi affirmat secundùm hanc sententiam fuisse iudicatum.

Thomas Sanchez de matrim. lib.3. disp.15. num.3. vbi refert dispensationem subreptitiam esse, tacita copula, iuxta veriorem sententiam, & lib.8. disp.25. num.8. vbi multis comprobat reddi dispensationem subreptitiam tacito incestu inter consanguineos, vel affines volentes matrimonio copulari, siue is contigerit ante Pontificis dispensationem, siue post, antequam Ordinarius illam expediat.

Nicolaus Garcia de benefic. tom.2. part.8. cap.3. num.32. vbi probat dispensationem matrimonialem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis non facta mentione de copula inter impetrantes habita, esse subreptitiam, & nullam.

Paul.

Paul. Comitolus *responsor. moralium lib.1.quæst.104.* vbi hoc idem resoluit,& probat.

Robertus Cardinalis Bellarminus *in nouis declarationib.ad Decreta Concily Trid.sess.24. de reformat. matrim. cap.5. in declarat. pag.358.* vbi dicit quòd si committens incestum obtinuerit dispensationem non facta mentione copulæ, talis dispensatio est obreptitia.

Ferdinandus Rebellus *de obligat. Iustit. part.2. lib.3. quæst.5. num. 24.* vbi affirmat non valere dispensationem si retineatur copula habita ante confectionem litterarum Apostolicarum.

Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnitent.lib.31. num.200.vers.simulque,* vbi ait quòd si consanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito coniuncti volentes contrahere coierint, debent exprimere suum illum incestum.

Paulus Layman *in Theologia morali lib.1. tract.4. cap.22. n.18.* dicens impetrationem dispensationis super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ subreptitiam esse, iuxta probabiliorem sententiam.

Vincentius Filliucius *in quæstionibus moralibus tom.1. tract.10. part.2. cap.4. num.336.* vbi resoluit copulam in dispensationibus consanguinitatis & affinitatis esse exprimendam, quando copula contingit ante dispensationem Papæ.

Martinus Bonacina *in tract. de legibus disp.1. q.2. puncto 5. num.9.* vbi ait inualidam esse dispensationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum consanguineo, vel affine tacito incestu, idest, copula inter affines, vel consanguineos habita.

Homobonus de Bonis *de examine Ecclesiastico p.3. tract.13 cap.11. quæs.24.* vbi resoluit huiusmodi dispensationis impetrationem esse subreptitiam.

Antonius Sanctarellus *var. resolut. part.1. q.52. per tot.* vbi concludit dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis esse subreptitiam non facta mentione de copula habita inter impetrantes dispensationem.

Antonius Diana *moral resolut. part.4. tract.4. resol.135.* vbi refert vtramque opinionem, & tandem concludit non esse recedendum ab hac sententia in vtroque foro.

Ego ipse *in collect. ad Concil.Trid.noniter impressis sess.24. de reformat. matrim.cap.5. num.17.* post multos à me citatos teneo dispensationem super impedimento consanguinitatis & affinitatis, non facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, esse subreptitiam.

Rota Romana *decis.72. num.1. apud Farin.tom.2. consil.crimin* quo loci declarata fuit subreptitia quedam dispensatio non facta mentione copulæ habitæ ante illam obtentam; & sic censuisse Rotam attestantur Ioan. Gutier. *d. lib.1. canon. cap. 15. n.25.*
58 & Nicol.Garcia *d.part.8.cap.8.num.72.in fin.* Cuius Tribunalis auctoritas,cæteris omnibus Doctoribus præfertur, quoniam ad eius Auditores duodecim Iuris nostri lucernas, spectat interpretari verba, & mentem Pontificis Maximi in Rescriptis, qui continuis laboribus, studiis, & vigiliis insudantes, iustitiæ cultoribus ex variis, confusisque nostrorum scribentium opinionibus, mel, & fauum, & aquam limpidissimam distillant, vide Vant. *de nullitat. tit. ex defectu iurisd. num.22.* Mandos. *in tract. commis. form.1. in verb. Causarum Auditoribus*, Menoch. *de præsumpt.lib.2. præs.71.* Marta *de Tribunal. vrbis c.5. num.8.* vbi quod decisiones Rotæ pro lege habentur in terris Ecclesiæ subiectis, Thesaur. *in præfat. suarum decis. num.32.* Scacc. *de iudic. lib.1. cap.26. n.4.* Barbosæ Vota decisiua.

vbi quòd apud omnes fere nationes pro lege habentur, Viui. *decis.401. num.53.* vbi dicit Iudices à Rotæ decisionibus recedentes esse mente obcæcatos, Surd. *consil.403. à num.83.* Mascard. *de probat. conclus.485.n.11.* Marches. *de commission tom.1. part.1. cap.8. num.5. pag.296.* Melch.Lotter. *in apparatu ad suum tract. de re benefic.* Theodos. de Rubeis *in præludijs singularium Rotæ tom.1. & 2.*

Sacra Congregatio Eminentissimorum & Reuerendissimorum DD. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, censuit dispensationem reddi nullam ex copula præcedente dispensationem, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione; quam declarationem referunt, & illius meminerunt Additio ad Nauar. *consil.9. de consang. & affin. in nouis,* Quaranta *in sum.Bullary verb. matrimoniales dispensationes num.13. vers. quibus expletis*, Marc. Anton. Genuens. *d. cap.25. num.4.* Petr.de Ledesma *de magno matrimony Sacramento q.56 .art.5. concl.4.* Zerola *d. verb. dispensatio vers. tertio si quis consummaret*, Nicol. Garc. *d. part.8. cap.3. n.70. in fine*, Sanchez *d.lib.8. disp.25. num.7.* Rebello *d.part.2. lib.4. de sponsal. in declarat. S. Congreg. num.122. & 149.* Hurtado *de matrim. disp.26.num.22.* Ego ipse *in collect. Bullary verb. dispensatio redditur nulla, pag.276.* Quod quidem sacræ Congreg. decretum, sicut & quæcunque alia quæ ab ea emanant, non solùm probabilia sunt, sed etiam vim habent obligandi in vtroque foro tam pro illis personis, ad quarum instantiam fiunt, seu in illo casu speciali, cui Congregatio respondet, quàm pro aliis vt leges generales in similibus omnibus; ita Gambar. *de casibus reseru. cap.3. num.6.* Fr.Emman.Roder. *quæst. Regul.tom.1. quæst.11. art.1. & 2.* Ludou.Miranda *in man.Prælat. tom.2. quæst.26. art.11.* Zerola *in praxi Episcop. p.1. verb. Auctoritas, & part.2. verb. Absolutio*, Zipæ *in analytica postremi Iuris Eccles. enarrat. in epist. ad lectorem*, Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum part.1. num. 189.* Cochier. *de permut. benefic. part.2.cap.30.* Salas *de legib. tract 14. disp.21.sect.12.* Nicol. Garcia *in præfat. sui tract. de benefic* Belloch. *de casibus reseruat. part.1. quæst.2.num.82.* nouissimè Stephan. VVeyms *in Constitutiones viginti quatuor ex Iure antiquo desumptas, & per Concilium Trid. specialiter innouatas in coronide*, quæ est *post.14. Constitut. vers. quantum verò attinet*, latè Ego ipse *de Iure Ecclesiastico vniuerso lib.1. cap.4. à num.81.*

Stylus Romanæ Curiæ obseruat, & obtinet vt 60
copula exprimatur, de quo oculati testes meminerunt. Melch.Gallego *d.cap.24.num.3.* Gutier. *d.lib.1. cap.15. num.13.* Marc.Antonin.Genuens. *d. cap.25. num.4.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.3. decis. 134. num.1. & part.4. decis. 38. num.5.* Filliuc. *d.tract.10.part.2.cap.10. num.336.* Bonacin. *d.tract. de legib.disp.1. quæst.2. puncto 5. num 9.* Sanctarel. *d. quæst.52. num.1. ad med.* Antonin.Diana *d. part.4 tract.4.resol.135. in fine*, vbi dicit non esse recedendum ab hac sententia in vtroque foro propter stylum Curiæ; quos omnes, duobus primis tantùm exceptis, cognoui in Romana Curia, & sic de stylo in ea vigente bene potuerunt attestari, ac proinde propter tantorum virorum auctoritatem fides illis adhiberi debet; cum duo sufficerent deponentes de prædicto stylo, praxi, ac vsu in Curia Romana obseruato, vt eis standum omnino sit, vt dicit Gutier. *d.lib.1. canon. quæst. cap.33. n.35.* Stylus autem Curiæ facit ius, & pro lege obseruatur, *cap.ex* 61
litteris, vbi Felin. *num.4.de constitut.cap quam graui, de crimine falsi*, Cacheran. *Pedem. decis.22. num.7.* Alex.Raudens. *Pisana decis.6.num.67.* Stephan.Gratian. *Marchia decis.237. num.17.* Flamin. Paris. *de resignat.*

resignat. tom. 2. lib. 10. quæst. 2. num. 17. Pereg. Iannin. *de reali citat. lib. 1. cap. 1. num. 19.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap. 5. n. 87.* Ceuall. *de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 115. num. 4.* Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 14. de consuet. num. 108.* idem Nicol. Garcia *part. 8. cap. 8. num. 65.* Melch. Phœbo *Lusit. decis. 42. num. 8. tom. 1.* Antonin. Diana in nostris terminis *d. resol. 135. in fine*, Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. part. 9. cap. 5. num. 7. pag. 157.* Mandos. *ad reg. de annali quæst. 65. sub num. 2. ad med. vers. & licèt*, Sanctarel. *var. resol. tom. 1. quæst. 42. num. 9.* vbi loquitur de stylo sacri Pa-
62 latij. Opiniones enim vbi sunt controuersæ, Rota eam sequitur, quam praxis Curiæ Romanæ magis amplectitur, vt summatur Rotæ *decis. 656. num. 2.*
63 apud Farin. *part. 2. recentior.* quod quidem adeò verum est vt si Iudex cōtra stylum iudicare ausus fuerit, fauet litem suam, ac si faceret, & iudicaret contra legm, Ludou. Rodolphin. *in tract. de brachio seculari num. 32.* quem refero *in collect. ad d. cap. ex litteris num. 5.* & sententia contra stylum lata esset nulla. *l. prolatam. C. de senten. & interlocut.* Grauat. ad Vestr. *in praxi Romanæ Curiæ lib. 5. cap. 3. num. 5.* Camill. Borrel *d. tit. 14. num. 107.* quia à communi sty-
64 lo & vsu Curiæ, Breuium interpretatio sumenda est, Verall. *decis. 84 num. 3. & 4. part. 2.* Rota *decis. 196. num. 2.* apud Farin. *part. 1. recentior.* Ego ipse *in tract. de Canonicis & dignitat. cap. 13. num. 55.*

65 Cùm ergo de stylo Curiæ Romanæ, de copula habita inter consanguineos facienda sit mentio in dispensationibus, omissio talis mentionis faciet dispensationem nullam, quia vbi aliqua exprimi debent de stylo Curiæ, si omittantur, gratia redditur subreptitia, & nullius valoris, Ioan. Selua *de benefic. part. 3. quæst. 72. num. 51.* Cassad. *decis. 12. num. 14. de præbend.* Mascard. *de probat. concl. 846. n. 8.* Sanctarel. *var. resol. part. 1. quæst. 50. n. 9.* Gutier. *Canon. quæst. lib. 1. cap. 15. num. 12. & lib. 2. cap. 15. num. 38.* optimè Paul. Layman *in sum. Theologiæ moral. tom. 1. tract. 4. cap. 22. num. 18.* ibi, *Taciturnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus Curiæ specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quoduis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium, & si constet Principem etiam expressa illa qualitate similiter concessurum fuisse*, &c. subreptitia enim redditur gratia ex taciturnitate eius, quod si concedens sciuisset, vel non concessisset, vel difficiliorem ad illam concedendam se reddidisset, Felin. *in cap. super litteris, n. 8. de rescript.* Cassad. *decis. 11. num. 14. de præb.* Rota *decis. 418. num. 1. & decis. 606. num. 2. part. 1. & decis. 105. & decis. 739. vbique num. 1. p. 2. recentior.* & apud Tamburin. *in fine tomi 3. de iure Abbatum decis. 121. num. 7.*

66 In casu nostro resolutio facilius procedit, quia non solùm de copula in dispensatione mentio vlla facta non fuit, in quibus terminis loquuntur Doctores supracitati, sed etiam expresse dictum fuit quod illa non fuit sequuta, vt patet ibi, *carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta*, cui narratiuæ correspondet Pontificis dispositiua, ibi, *Et si per informationem eandem preces veritate niti repereris*, &c. Vnde ex causæ huiusmodi expressæ falsitate dispensatio semper vitiatur; glos. *verb. falsa in cap. quia circa, de consang. & affinit.* vbi Abb. *num. 5.* Gozadin. *cons. 51. num 42.* Menoch. *cons. 385. num. 31. vers. non etiam obstat*, Gutier. *canon. lib. 2. cap. 15.*
67 *num. 100.* nam ratio quod faciliùs Papa concederet causa expressa, cessat quando contrarium fuit expressum, per ea quæ tradunt Doctores *in cap. super litteris 20. de rescript.* Azeued. *cons. 34. n. 21.* Verall. *decis. 254. num. 4. part. 2.* ibi, *Et falsa expressio semper vitiat etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius Falsitatis*, &c. Gutier. *canon. lib. 2. cap. 15. n. 98.* ibi, *Non valet dispensatio obtenta à Papa super matrimonio inter consanguineos contrahendo, si ibi causa falsa fuit expressa, nisi eam postea Papa confirmet*, &c.

Quicquid sit, verior est sententia quòd copula 68
cum consanguinea difficiliorem reddit dispensationem, & duriorem reddit Pontificem ad concedendum, vt resoluit Galleg. *de cognat. spirituali cap. 34. num. 10.* quem refert & sequitur Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 21. num. 45. vers. Ducor.*

Quibus non obstat Fr. Basil. Pont. *de matrim. lib. 8.* 69
de dispensat. cap. 17. §. 6. num. 33. ante med. dum tenet quòd licèt Papa dixerit, *si copula non fuerit*, adhuc ea habita sustinetur dispensatio, quia respondetur, id procedere secundum eam, quam sequitur opinionem, nostræ contrariam, quod copula in dispensationibus consanguinitatis, & affinitatis necessariò ad validitatem earum exprimenda non sit, quando scilicet exponens tacuit, nullam de ea mentionem faciendo, non tamen negando expresse quod copula non fuerit, & in hoc casu taciturnitatis, dicit quod non tenetur respondere etiam interrogatus; *Neque teneri eos* (ait ille) *qui dispensationem petunt ad interrogationem Ordinarij de copula respondere, sed posse sine peccato negare reticendo in mente, vt ibi dicam*, &c.

Verùm si affirmetur copulam non habitam, cessat 70
retentio in mente, quia stante negatione, non potest fieri, Ioann. Malder. Episcopus Antuerpiensis *in tract. de retentionum mentalium abusu, cap 11. sect. 3. pag. 104.* ibi, *Verùm qui sola mente aliquid addit, neque aliquid addere, neque quid addat dignosci potest, manet itaque in mēdacij manifesti offēsa, quod exterius falso eloquutus est quicquid occulta cogitatione suppleuerit*, &c. subditque mentalem restrictionem esse licitam, 71
sed non purè mentalem, vnde nunquam potest esse licita, quando quod dicitur, est contrarium illi, quod in mente fuit retentum, & sic mendacium manifestum, quod est contra mentem ire, nam ad restrictionem permitendam idonea causa requiritur, cum sola veritas, & simplicitas vrgent, ex multis, quos plena manu refert, & tuetur Fr. Emonerius *in splēdore veritatis moralis pro Leonardo Lessio Societatis Iesu cap. 9. vsque ad cap. 15.* Et adhuc in æquiuocis responsis non est indubitabile quòd liceat proximum verbis fraudare, vt tradit Ioan. Malder. *d. tr. de retentionum mentalium abusu c. 10. pag. 63.* ibi, *Prima regula sit non licere vero sensu proximum fraudare, quando vltro & seriò ei loqueris, nec ab ipso interpellatus*, &c. Fr. Emoneri. *vbi suprà cap. 4. 5. & 6.*

Quare in casu resolutionis Fratris Basilij, à no- 72
stro satis dissimili, insurgit Bonacin. *d. tract. de legib. disp. 1. quæst. 2. puncto 5. num. 14. vers. sed verius*, & dicit dispensationem inualidam esse non manifestato incestu, & contrahentes interrogatos de copula licèt occulta, teneri confiteri iudici *interroganti*, redditque rationem. *Tum, quia sic declarauit Illustrissima Cardinalium Congreg.* teste Gutier. *lib. 1. canon. c. 15. num. 24. & de matrim. cap. 124. num. 14. tum quia talis interrogatio non adhibetur vt contrahentes puniantur, sed ne matrimonium contrahatur cum dispensatione irrita & inualida.* Et paulò inferiùs addit. *Et hoc mihi verum videtur contra prædictos Doctores, etiamsi in rescripto non apponatur conditio, si copula non interuenerit, vt patet ex allata ratione*; ita Sanch. *n. 15. in lib. 8. disp. 25.* Gutier. *n. 14. vers. si tamen & alij*, &c. & clarius idem Sanchez *lib. 3. disp. 15. n. 3.* ibi, *Ergo dum interrogat Iudex de copula, vt dispensationis valorem norit, licet occulta sit, iuridicè rogat, tenenturque contrahentes fateri, vel non vti dispensatione, siquidem interrogatio*

rogatio non eò tendit vt illi puniantur, sed vt impediatur vti dispensatione subreptitia, & inualide contrahere, &c.

73 Denique in casu quod expresse copula negatur, vel quando Pontifex dispensat sub conditione, *dummodo copula non interuenerit*, solùm vbi copula non fuit probata in foro exteriori, sustineretur dispensatio, licet fuisset habita, quamuis aliud esset resoluendum in foro interiori, cum ea clausula sit intelligenda iuxta naturam dispensationis, ita Fr. Basil. Pont. *d. num.* 33. & videtur sequi Sanchez *d. lib.* 8. *disput.* 25. *num.* 12. & Hurtado *d. tract. de matrimon. disp.* 26. *num.* 25.

MEMBRVM II.

Circa causæ motiuæ defectum in dispensatione narratæ.

74 Causa autem, qua motus Summus Pont. fuit ad dispensationem cócedendam, in ea exprimitur, videlicet, quod nisi matrimonium inter exponentes contraheretur, Laura grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde scandala orirentur; quod sane falsissimum est, cum ex depositione plurium testium constet dictam Lauram nullam passam diffamationem, nec exinde scandalum vllum ortum fuisse, sed ipsam vt prius maritos inuenisse qualitate & opibus sibi non inferiores, vnde patet Pontifici falsò narratum, & ex falsa causa motum dispensationem concessisse.

75 Quod vt meliùs percipiatur, præsupponendum est primò quòd causa in dispensationibus & litteris quibuscunque tacitam, vel falsò expressam, aliam esse motiuam, quæ etiam absolutè dicitur finalis, aliam impulsiuam, seu finalem minus principalem.

76 Causa finalis in hac materia ea dicitur, qua non existente Princeps gratiam minimè concessisset, vel

77 qua ei significata denegasset petita. Impulsiua verò ea est, quæ falsò expressa Principem mouet ad faciliùs concedendum petita; vel si vera est, & ea non taceretur, moueret ad difficiliùs concedendum. Ita Couar. *var. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 5. *vers. ita breuiter*, Azeued. *consil.* 34. *num.* 38. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21. *num.* 8. Aliter atque aliter distinguunt, & diffiniunt D. Barbos. *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 85. *ff. soluto matrim.* Hurtado *in tract. de matrim. disp.* 26. *diffic.* 4. *num.* 16. Trullench *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 43. *num.* 1. *cum seqq.* Rota *in Romana successionis* 17. *Iunij* 1624. *coram R.P.D. Merlino*, quam refert Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 971. *num.* 15. inter omnes illa mihi leuior videtur, & magis materiæ accommodata, quam præstat Rota citato loco, vt causa finalis propriè sit illa, quæ mouet principaliter disponentem, impulsiua, quæ præbet occasionem. Vnde videtur in hac dispensatione finalem causam esse solam iacturam famæ fœminæ, ac timorem, vt ob id innupta maneat, ob quam solere Pontificem dispensare, & illius defectum reddere gratiam nullam, resoluit Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21 *num.* 45.

78 Secundò præsupponendum est quòd licèt sit indubitabile, quod defectus causæ finalis reddat semper actum nullum, *cap. cùm contingat, de rescript. cap. susceptum, eod. tit. in* 6. Pereg. *consil.* 8. *n.* 4. *vol.* 1. *& consil.* 87. *num.* 8. *vol.* 3. Hurtado *d. disp.* 26. *num.* 18.

79 Giurba *decis.* 108. *num.* 22. Et quòd causa finali cessante cesset dispositio, Menoch. *consil.* 486. *num.* 14. & in materia dispensationis Bonacin. *de legib. tom.* 2. *disp.* 1. *quæst.* 2. *puncto* 10. §. 1. *num.* 5. *vers. prima sen-*

80 *tentia*, & *n.* 7. vbi refert alios; quodque non sit minus certum impulsiuæ causæ vitium in ea expri-menda, seu tacenda, non nocere concessioni Principis, Couarr. *d. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 1. *vers. contrariam sententiam*, Surd. *consil.* 143. *n.* 52. Hurtado *d. disp.* 26. *n.* 19. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 765. *n.* 54.

Nihilominus tamen in materia dispensationis 81 non solùm falsitas causæ finalis, sed impulsiuæ reddit gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset, Oldrad. *consil.* 256. *vers. ad primum videtur*, Deci. *in cap. cum cessante, notab.* 2. *de appellat.* Abb. *in cap. ex parte el* 2. *num.* 8. *in fine, de conuers. coniug.* Ripa *in l. ex facto num.* 15. *vers. & si replicaueris, ff. de vulgari*, Tiraquell. *in tract. Cessante causa, limit.* 1. *num.* 12. *&* 14. Nauar. *in cap. si quando, except.* 3. *num.* 3. *de rescript. & consil.* 1. *quæst.* 19. *num.* 50. *de constit. & consil.* 14. *num.* 3. *de rescript.* Fr. Emman. Roder. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 22. Marta *in compilat. totius iuris controuers. tom.* 6. *tit. dispensatio cap.* 28. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.* 5. *collect.* 1552. *vers. quem amplia procedere*, Verall. *decis.* 274. *n.* 8. ibi, *Accedit etiam quòd in materia dispensationis non solùm falsitas causæ finalis, sed impulsiuæ reddit gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset*, &c. Azeued. *d. consil.* 34. *n.* 34. vbi 82 resoluit causam à Principe in quacunque dispensatione expressam semper finalem præsumi; idem videtur dixisse Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 103. *&* 104.

Tertiò præsupponendum, quòd cum decreto 83 Concilij Trid. *sess.* 24. *de reform. matrim. cap.* 5. statutum fuerit in secundo gradu nunquam dispensandum nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam, vtrumque copulatiuè requirendo, ideo quæcunque causa in dispensatione secundi gradus per Papam apposita, censetur finalis, & ea cessante cessat dispensatio, etiamsi in minimo deficiat, vt probat Azeued. *d. consil.* 34. *num.* 35. *cum seqq.*

Quibus præsuppositis firmum remanet, diffama- 84 tionis & conuersationis causam vti impulsiuam conducere ad finalem, quod innupta remaneret, qua deficiente dispensatio est ipso iure nulla, vt suprà in primo præsupposito probauimus.

Non obstat quod simplici testimonio Notarij 85 actuarij constat coram eo Franciscum narratiuam dictæ dispensationis in simul cum Laura verificasse, vnde videbatur non esse locum amplius dubitandi de illius iustificatione, imo præsumendum Vicarium generalem, cui dictæ dispensationis executio commissa fuit, omnia necessaria gessisse, quia pro Iudice Iura præsumunt.

Respondetur enim multipliciter, & primò, quia 86 Notarius absque Iudicis mandato, & sine citatione partis illud testimonium fecit, ideo omni probabilitate carere resoluunt Dec. *consil.* 467. *n.* 8. Alex. *consil.* 187. *num.* 4. *vers. est etiam aduertendum lib.* 6. Rota *decis.* 37. *de probat. in antiquis, & coram Mantic. decis.* 127. *num.* 1.

Secundò, quia negatiua quòd vlla non extitit 87 verificatio narratiuæ, satis iustificatur si non inueniatur in registro seu protocollo dicti Notarij pro illo anno facto, Cou. *practic. cap.* 19. *num.* 3. *ad fin.* ibi, *Quartò erit obseruandum maximam subesse suspicionem, & præsumptionem falsitatis contra instrumentum, quod producitur, quoties reperiuntur protocolla ipsiusmet tabellionis eiusdem anni, & mensis, qui conscripti sunt in instrumento, & tamen nulla in his huius instrumenti reperitur mentio. Quis enim non videt multum ex hoc, instrumentis similibus fidei detrahi, nisi probetur, aut appareat ex ipsis protocollis detractam fuisse, vel fraude, vel casu partem aliquam, in qua potuerit huius instrumenti mentio contineri?* vt cum aliis Menoch. *de adipiscenda. remed.* 4. *num.* 736. Farin. *de falsitate quæst.* 153. *num.* 144.

88 Tertiò respondetur, quòd cùm testimonium huiusmodi produceretur in actis per Franciscum, opposuit Laura de nullitate & de falso ciuiliter redarguit, sed Franciscus illud non comprobauit, vt tenebatur, & ideo nihil probat, Bald. *in auth. sed nouo iure num.9. & 10. C. si certum petat.* Cagnol. *in l. si librarius, num.56. ff. de regul. Iuris,* Bellam. *decis.539. num.1.* Lancel. Gallia *cons.48. col.1. fol.129.* Cou. *d. cap.19. num.9. & cap.21. n.7. vers. secundus casus.* Etiamsi instrumentum produceretur post conclusum in causa. Afflict. *decis.271.* Parlad. *rerum quotid. lib.2. cap.17. n.2.*
89 Vnde licèt præsumptio legalitatis stet pro Notario originario, & pro instrumento, tamen si subscriptio negetur, & illa non comprobetur, remanet instrumentum sine vlla auctoritate, & fidei illius omnino detrahitur, Angel. *in auth. de hæred. & falcid. §. hinc nobis, num.31. vers. & secundum hoc nota.* Crauet. *cons.150. num.2. & consil.122. num.10.* Ioseph. Ludou. *decis.115. num.15. & 16.* Guid. Papæ *decis.404. num.1.* Lancel. Gallia videndus *vbi suprà*, & nobis extat expresè statutum *l.115. & 116. tit.18. part.3.*
90 Quartò respondetur quòd licèt signum & subscriptio Notarij vera essent, & contra illa nihil opponi posset, adhuc testimonium productum, verificationibus narratiuæ in eo minime insertis, sed assertione simplici tantum facta de illa coram se iustificata, nihil probaret, vt docent Angel. *in l. si donatio C. de don.* Socin. *in auth. l. si quis in aliquo instrumento, vers. quartò limita. C. de edendo,* vbi Ias. *num.7. & cons.155. n.12. cum seqq. lib.4.* Franc. Bec. *consil.5. n.5.* Afflict. *decis.48. n.2.* ibi, *Et pro hoc bene benefacit quod dicit Angelus quod si Notarius dicit prout in contractu per me facto continetur, non probat, quia Notarius non est rogatus de hoc: Et facit quod tradit* Innocent *in cap. quoniam contra, de probation quòd si Notarius diceret in instrumento, prout constat in quodam instrumento procurationis facto per manus mei Notary, non probat illam procurationem,* &c. idem tenet Surd. *decis.231. n.3.* subdens procedere supradictam resolutionem etiamsi dicat vt constat tali instrumento per me Notarium etiamsi agatur de re, quæ fuerit recenter gesta, & rationem reddit, quia Notarius asserendo vt suprà, deponit, vt testis, ideo tanquam vnicus, & non iuratus non probat; subscribit post multos Ferentil. *ad decis. Buratti 95. num.8. lit. B.*
91 vbi latè probat quòd attestatio Notarij de præterito quamuis concerneret actum à se ipso gestum non probat. Est etiam ad id celebris decisio Rotæ apud Farin. *decis.239. n.6. tom.2. crimin.* ibi, *Præterea assertio illa Notary non videtur afficere sorores, cùm attestetur de pertinentibus ad officium referendo dicta Arendatary. Nam si Notario non creditur dum attestatur in instrumento de actu à se gesto, minus erit illi credendum de alieno facto, nec vti testi hoc esset tribuendum, quia nec receptus, nec iuratus, & singularis,* &c.
92 Quintò respondetur quòd licèt assertæ iustificationis narratiuæ instrumentum prædictas non pateretur nullitates, adhuc constando quòd olim falsis testibus probata fuerit, poterit nunc contrarium probari, vt in specie resoluit Sanchez *d. lib.8. disp.21. n.33.* ibi, *Quòd si in foro externo veritas precum in dispensationibus allegata probetur falsis testibus, quando postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio irrita, nec obstat Iudicem inuenisse ita esse. atque ita videtur verificari clausula, si ita inueneris, quia fundatur in falsa præsumptione,* sic Petr. Ledesma *in summ. Sacrament. vbi de matrim. cap.27. diffic. vlt. atque idem intelligo etiamsi testes illi veri essent, quia putabant se verum testari,* &c.
93 Veritas enim quocunque tempore apparear, præualere debet, *l. præscriptione. C. si contra ius, vel vtil. publ. l. & si non cognitio. C. eod. tit.* quia semper veritas præferenda est opinioni, & reputationi. *cap. cum Bertoldus vers. licet, de re iudic. cap. consuetudo 8. dist.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.12. tit. vlt. num.4.* Rota *decis.687. n.20. in fine apud Farin. part.2. recentior.* & omne illud, quod à veritate deficit, subreptitium est. Sanchez *d. lib.8. disp.21. num.41. in med.* 94 95

Nec etiam obstat euidentia diffamationis, quæ ex processu criminali de stupro facto emanauit, quasi ex sola hac noticia innupta remaneret Laura, & nullus ob id inueniretur, qui eam vellet in vxorem ducere; quia, vt melius huic obiectioni respondere valeam, distinguendum duxi quatuor diffamationis, seu infamiæ genera, quæ in hac materia considerari poterant. Primum potest esse, quod ex conuersatione ortum habuerit, dummodo frequens suspectaque fuerit, & inter subiectos habiles ad coeundum, vt ponderauit Deci. *cons.368. num.2. ad fin. part.2.* ibi, *& tempore dicti redditus Catharina habebat quatuordecim annos, & sic bene probat quod erat in ætate legitima, quando dictus de Fabriano conuersabatur cum dicta Catharina vt cum eius vxore, merito ex tali conuersatione inductum est matrimonium,* &c. & eo non citato idem tenet Sanchez *d. lib.8. c.19. n.10.* ibi, *vel ex frequenti, suspectaque conuersatione cum ipso,* &c. & ibi, *vel incontinentia, ex eo quòd iuuenes sint,* &c. Sed hoc non potest locum habere in nostro casu, quia Laura ob minorem ætatem, quæ nouem annos non excedebat, non erat apta vt carnaliter posset cognosci, nec ostenditur quod conuersatio cum Francisco eius auunculo in tam tenera ætate suspicionem malam induceret. 96

Secundum est quod irrogatur per sententiam, vel ipso facto in casibus in quibus Iure cauetur dumtaxat, ad not. per Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.8. num.10.* sed nec hoc Lauram comprehendit, quia non fuit condemnata de crimine quod infamiam irrogaret, ex Bald. *in l.1. num.3. ff. de his, qui notantur infam.* Mascard. *de probat. conclus.896. num.16.* Nec illi debet imputari culpa aliqua ob stuprum per vim commissum, cum illud violenter passa fuerit, *ad l. vim passam & l. vxor. §. si quis planè. ff. de adulter. & l. fœdissimam. C. eod. tit. cap. proposito 32. quæst.5.* Clar. *in pract. §. fin. quæst. 60. sub vers. quæro modo,* Menoch. *de arbitr lib.2. casu 354. à num.3.* Tiraquel. *de pœnis temper. causa 36. num.5.* Farin. *in praxi crim. quæst.97. num.18.* nam coacta voluntas quoad pœnam diffamationis, non est voluntas, idem Farin. *citato loco n.16.* ibi, *Et est ratio, quia coacta voluntas quoad pœnam non est voluntas; l. velle non creditur, & ibi gloss. in fine,* Deci. *num.1.* Cagnol. *etiam num 1. ff. de regul. Iuris, text. in cap. sacris, & ibi communiter omnes, de his quæ vi, metusve causa fiunt, dum ibi dicitur quod coactus magis pati, quam agere dicitur, item text. in l. scientiam §. qui cum aliter ff. de liberali causa,* Menoch. *de arbitr lib.2. casu 454. n.8. cum seqq.* 97 98 99

Tertium est quòd ex infamia facti contrahitur. Dicuntur enim infames infamia facti, quos Iura non dicunt infames, & sic qui non numerantur *in l.1. ff. de his, qui not. infamia,* sed tamen commiserunt tale quid, propter quod communiter eorum opinio, fama, & existimatio remanet læsa & grauata apud bonos & graues viros, latè Farin. *in praxi crim. part.2. quæst.56. num 6.* ibi, *Tertia sit conclusio,* Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.8. n.12.* ibi, *infamia facti est eum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos & graues, seu cum opinio alicuius grauata est apud bonos, & graues super aliquo crimine, seu peccato,* &c. Bonacina *tom.2. circa 8. præceptum Decalogi disp.10. q.2. puncto 5.* 100

puncto 5. num.4. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part.2. alleg.43. num.17.* hic autem opinio, quæ de Laura habebatur, non est grauata apud bonos, & graues viros, tum ob teneram ætatem, tum etiam ob vim sibi illatam, & alias circunstantias, quæ in hoc negotio occurrerunt, vt satis, superque per testes probatum fuit.

101 Quartum quod oritur ex successu, minus hic verificatur, cùm probetur plures viros nobiles, & diuites eam in vxorem petiisse, nec illis impedimento fuisse stuprum huiusmodi, vnde si illo non obstante potuit Laura competenter nubere, bene sequitur quod diffamata non erat, ad not. per Sanchez *de matrim. lib.8. disp.19. n.10.* finis enim actus expectandus est, *l. diximus. ff. de excusat. tutor.* Euerard. *in topicis legalib. loco* 100. Tiraquel. *de retractu lign. ad finem tit. n.18. 19. & 23.* & exitus acta probat, *l. quidam ff. de rebus dub. l. rem non nouam in fine C. de indic.* cum aliis adductis per me *Axiom.87.*

Articvlvs II.

Matrimonium contractum per vim & metum, seu nimias persuasiones, aut importunas preces à personis, quibus debetur magna reuerentia, illatas, est nullum.

102 PRo præsentis articuli faciliori resolutione in facto præsupponendum est Lauram patre & matre carentem in ætate teneratrium, vel quatuor annorum sub potestate eius materteræ sorore dicti Francisci remansisse, adeò obedientem suis mandatis, vt præ terribili conditione nunquam illi resistere ausa fuerit, quæ cœpit Lauram solicitare, vt cum Francisco eius fratre in matrimonium se collocare vellet, sed ea resistente, & suo voto, & desiderio annuere nolente, matertera præfata non semel, sed sæpè sæpiùs verberibus, minis, nimiis persuasionibus, & importunis precibus cum terribilitate eam ad contrahendum cum fratre compellere non destitit, cùm adhuc esset quindecim annorum de facto per vim & metum tale matrimonium cum præfato, eadem matertera solicitante, mandante, & cogente contraxit.

103 Secundò in Iure præsupponendum est minorem metum sufficere in fœmina ad annullandum matrimonium, quàm in viro, & multo minorem quando fuerit teneræ ætatis, & imbecillis, vel fragilis animi, *l.3. ff. ex quibus causis maior.* Nauar. *in man. cap.22. n.51.* ibi, *Sextum quod etiam omnis rectus Iudex considerauit in alio alij generis metus, non solùm obiectum sed etiam circunstantias fortitudinis, vel fragilitatis non solùm sexus, vt dixit prædicta gloss. sed etiã ætatis, innatæ magnitudinis, vel paruitatis animi,* &c. Menoch. *de arbitr. casu 135. n.4.* ibi, *Iudex ergo noster prudens ac diligens iustum metum arbitrabitur iuxta personarum qualitatem,* &c. & ibi, *Nam minor metus cadit in fœminam, quam in virum,* &c. Sanchez *de matrimon. lib.4. disp.3. n.4. & disp.17. num.2. prope fin.* ibi, *respectu fœminæ, aut meticulosi adolescentis ex subiecti qualitate metum ex genere leuem dici interdum in foro conscientiæ grauem respectiuè, & esse cadentem in virum constantem, reddereque matrimonium irritum,* &c. Gutier. *in simili tract. de matrim. cap.77. n.2.* ibi, *Minor autem metus desideratur in fœmina, quàm in viro, fœminæ namque suapte natura sunt valde imbecilles.* Et inde adiungit. *Et in terminis quod minor metus sufficiat in fœmina ad annullandum contractum matrimonij & ad rescindendos alios contractus, quam in viro, tenet gloss. in cap. cùm locum, verb. metum, de sponsalib. & ibi communiter Doctores,* Cou. *de spons. part.2. cap.3. §.4. num.2. & 3.* Xuar. *alleg.24. num.5.* Gregor. Lopez *l.15. tit.2. part.4. in gloss. verb. todo,* &c. Seraphin. *decis.771. num.4.* ibi, *Ideo minor metus sufficit in casu isto, cum hic concurrant duæ qualitates, in quibus minor metus sufficit, nempe sexus, & ætatis,* &c. Rota *decis.779. num.9. part.1. recentissim.* aliàs *in posthumis Farin.* ibi, *Propter quam teneram eius ætatem minor metus exigitur,* &c. Ioann. Garc. *de nobilit. gloss.17. num.33.* Farin. *fragment. crimin. part.2. verb. Metus n.74. cum seqq.* Gregor. XV. *decis.336. n.24.* Gabr. Pereira *Lusit. decis.30. num.8. ad med.* D. Noguerol post hæc scripta à me visus, *alleg. Iuris tom.1 alleg.29. n.69.*

Tertiò, etiam in iure præsupponendum est Matrimonium metu celebratum ipso iure esse nullum, vt per Doctores communiter *in cap.2. de his quæ vi, & in cap. cùm locum,* de *sponsalib. & in cap. veniens el 2. eod. tit.* Petr. de Barbos. *consil.24. num.3. inter consilia Matrimon. col.1.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.4. à n.1.* Sanch. *de Matrim. lib.4. disput.12. à num.16.* Gutier. *in simili tract. cap.77. num.21.* Farin. *fragm. crimin. p.2. lit. M. num.26.* Marta *in votis nouissim. decis. voto 64. num.1.* cum aliis citatis per me *voto 1. num.14.* 104

Quartò, etiam in iure præsupponendum, quòd quando agitur de annullando matrimonio metu celebrato, non requiritur actualis compulsio, sed sufficit quòd sic contrahens iustè timeret, ne compelleretur, vt est text. *in l. nouissimè, ff. quod falso tut. authore,* ibi. *Quid enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur,* &c. *l.1. §. quæ onerandæ,* vbi Bart. *ff. quarum rerum actio non detur,* Hippol. Riminald. *consil.77. num.29. inter Matrimonialia Ziletti,* Burg. de Paz *consil.25. numer.73.* Molfes. *ad consuet. Neapol. tom.2. p.8. q.3. num.5. cum seqq.* Rota coram Buratto *decis.86 num.2. & 3. & decis.213. num.5. & 6.* D. Noguerol post hæc scripta visus *d. allegat.29. n.84.* Euerard. *consil.4. num.23. tom 1. inter dicta Matrimon. Ziletti,* Franc. Monald. *consil.5. numer.32. cum seqq. lib.2.* Viui. *decision.34. numer.7. lib.2.* Gutier. *consil.16. num.5. & consil.40. num.1. & 3.* Valenzuela *consil.29. num.52. tom.1. & consil.173. num.64. tom.2.* Seraph. *decis.863. numer.3.* ibi, *Paria enim sunt quòd quis compellatur, vel quòd compelli possit,* &c. Gregor. XV. *decis.374. n.18.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub.54. num.15.* vbi, *quòd iusta & probabilis suspicio metus habetur pro metu.* Marta *dict. voto 64. n.10.* Farin. *d. lit. M. num.26.* vbi ampliat non solùm si Matrimonium fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione metus, Ego ipse *d. voto 1. n.128. cum seqq.* 105

Quintò, etiam in iure præsupponitur metum esse quandam voluntatis passionem contra naturam, vt dicit Bald. *in rub. de his quæ vi, in Decretal. numer.6.* D. Noguerol post hæc scripta visus, *tom.1. alleg. Iuris, alleg.29. num.13.* & facere quendam recessum animi, & fugam, idem Bald. *num.8.* & in fine ait: *Metus ergo est participatio duarum qualitatum, scilicet voluntatis, & noluntatis, cuius affectus declinat ad nolle, & effectus declinat ad velle; & quòd voluntas meticulosa est quædam tacita contradictio, & magis accedit dissensui quàm consensui: porrò metus est passio animæ rationalis, & qui patitur, sanus non est.* Idem Bald. *in cap. super hoc, de renunciat. num.3. vers. & nota, & in cap. cum terra 14. num.6. de elect. & in cap. cum inter R. num.5. eodem tit.* vbi eleganter, Marches. *de commissionib. part.1. cap.1. de commiss. Signaturæ gratiæ diuers. num.452. cum seq. in vlt. impr.* 106

Vnde cùm metus sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit reconditus, *l.1. ff. de eo, quod metus causa,* quàm ex parte metum 107

metum inferentis, cùm secretò, & clam inferatur, gloss. *in l. metum, C. eod. tit. & in verb. ignorant, in h item, si cum exceptione, §. in hac, ff. eod.* D. Noguerol. post hæc scripta visus, *alleg. Iuris, tom. 1. alleg. 29. num. 15.* Andr. Gail. *lib. 2. obser. 93. num. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 116. num. 17.* Honded. *cons. 29. num. 21.*
108 *lib. 1.* Valenz. *d. cons. 29. num. 40. tom. 1.* Seraphin. *decis. 818. num. 3.* Rot. apud Farin. *decis. 242. num. 1. lib. 2. crimin.* cùm sit de his, quæ fiunt occultè, ex adductis per Valenzuel. *cons. 173. num. 71. tom. 2.* Ideo indiciis, coniecturis, præsumptionibus, & argumentis probari potest, Bald. *in d. rub. de his quæ vi, num. 1. & num. 8.* ibi: *Metus probatur per verisimilia, & consueta, nam arbitrium Iudicis in quo hoc versatur, naturalibus conuenire debet.* Et per actum à verisimili, idem Bald. *cons. 364. num. 5. vol. 3.* Rota *d. decis. 242. num. 2. & decis. 260. num. 1.* apud Farin. *lib. 2. criminal.* vbi dicitur metum coniecturis probari ad infringendum matrimonium, Gail. *lib. 2. obseruat. 93. num. 18.* Boer. *decis. 101. num. 3.* Farin. *d. lit. M. num. 181.* Marta *d. voto 64. num. 5.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 2. clau. 7. gloss. 2. p. 5. num. 39.* Pereira de Castro *Lusit. decis. 30. num. 8.* Menoch. *cons. 1. num. 273. vol. 1. & de arbitr. casu 116. num. 17. & casu 136. & de præsumpt. lib. 3. præs. 126. num. 9.* Mascard. *de probat. conclus. 1056. num. 1. cum seqq.* Seraphin, *decis. 771. num. 1. & 2.* Carol. de Grassis *de exception. except. 11. de metu, num. 50.* Castil. *controuers. lib. 3. c. 1. n. 68. cum seqq.* Greg. XV. *dec. 374. num. 1. & 2.* D. Noguerol post hæc scripta visus *d.*
109 *alleg. 29. num. 15.* Illud enim quod facilè probari non potest, argumentis & indiciis probari valet, *l. nominis §. à Barbaris, ff. de re militari*, Honded. *citato loco*, Seraph. *decis. 771. num. 2.* Ioan. Francisc. à Ponte *cons. 44. num. 17.*

110 Hinc plures ex citatis colligunt, quòd tali casu probatio testium domesticorum habetur efficacior, Gregor. Lopez *l. gloss. 3. tit. 16. part. 6.* Surd. *de aliment. tit. 6. quæst. 23. num. 9.* Valenzuel. *consil. 173. n. 75.* Ex eadem ratione inferentes per testes singulares probari metum, Crot. *in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 75. vers. quarto & vltimo, ff. de verbor. oblig.* Grammat. *decis. 5. num. 15.* Boer. *decis. 101. num. 9.* Andr. Gabr. *commun. tit. de test. lib. concl. 2. n. 56.* Morot. *resp. 75. num. 5.* Surd. *cons. 895. num. 26.* Ioan. Garc. *de nobilit. gloss. 17. num. 32.* Valenzuela *cons. 29. num. 41. tom. 1. & d. cons. 173. num. 74.* Greg. XV. *decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20.* Farin. *de testib. quæst. 64. num. 176.* Marta *d. voto 64. num. 4.* Grassis *d. except. 11. num. 48. ad finem*, Fontanel. *d. gloss. 2. part. 5. num. 81.* D. Noguerol *d. alleg. 39. n. 16.* Rota *d. decis. 242. num. 33. & decis. 260. n. 21. & 22. lib. 2. crimin.* Farin. *d. decis. 779. num. 1. & 7. p. 1. recentiss. aliàs in posthumis eiusdem Farin.* Quod procedit etiamsi essent inhabiles, & qui aliàs non admitterentur, Alex. *cons. 575. n. 11. & 12. & lib. 2.* Gregor. XV. *decis. 149. n. 4. & 10.*

111 Et tandem dicit Ias. *in l. de pupillo, §. si quis ipsi Pretori, ff. de noui operis nunciat.* quòd quando à communiter accidentibus probatio est difficilis, sufficit probare per coniecturas, & sufficiunt probationes, quæ aliàs tanquam imperfectæ reiicerentur, & quòd ratione difficultatis sufficit præsumptiua probatio, & ex præsumpta opinione, & plura ad materiam pertinentia adducunt, Boer. *decis. 101. num. 8.* Ceuall. *commun. contra commun.*
112 *quæst. 815. num. 50.* Honded. *cons. 29. num. 21. cum seqq.* Surd. *decis. 194. num. 22. cum seqq.* Paris. *de resignat. benefic. lib. 13. quæst. 1. num. 99. cum seqq.* Monter. *in responso pro vxoris amita, part. 1. n. 52. cum seqq. & part. 2. ex num. 19.* Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib. 1. tit. de his quæ vi, resol. 1. num. 16. cum seqq.* Thesaur. *lib. 1. quæst. forens. quæst. 51. num. 22.* Rot. *d. decis. 260. num. 20.* apud Farin. *lib. 2. crimin.* Vnde Cuman. quem refert & sequitur Boer. *d. decis. 101. num 9.* resoluit probari metum cum vno teste de visu, & alio de auditu, de quo etiam Honded. *d. cons.* 112
29. num. 35. Mascard. *de probat. concl. 1057. num. 7.* Ioan. Franc. à Ponte *cons. 11. num. 24. cum seqq. lib. 2.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. p. 5. num. 82. & 83.* D. Noguerol post hæc scripta visus *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 29. num. 18.* Monter. *d. resp. p. 1. num. 108.* Surd. *cons. 513. num. 4. ex num. 31. cum seqq.* vbi latè probat metum sufficienter probari vnico teste de visu, & altero, qui vidit virum exeuntem de cubiculo cum pugione euaginato, Anton. de Gama *Lusit. decis. 347. incip. In materia metus, n. 2.* vbi tenet ad probandum metum sufficere vnum testem, qui mulierem videret verberari à viro, & alios, qui lachrymosam, ac fugientem de domo mariti mulierem viderunt.

His ita in pacto, & in iure breuiter præmissis, euidens fit vim & metum in præsenti casu probari legitimis & concludentibus probationibus, nimiis & continuis persuasionibus, ac importunis precibus etiam à persona illatis, cui magna debebatur reuerentia.

Metus legitimis, & concludentibus probatur documentis.

§. I.

Metus ad effectum, de quo agitur, quatuor 113
testibus probatur illatus Lauræ, dicentibus vidisse materteram cogentem illam cruciatibus, verberibus, & colaphis matrimonium contrahere, ex quo infertur ad illius nullitatem, vtpote quia deficit consensus tanquam causa efficiens, *cap. sufficit 27. quæst. 2. cap. cùm apud, cap. cùm locum, cap. tua, de sponsalib.* Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1.* Gutier. *de matrim. c. 46. num. 1.* Francisc. Basil. à Ponte *eod. tract. lib. 2. cap. 1. cum seqq.*

Quæ quidem probatio facta per illos quatuor 114
testes est exuberans, cum duo tantùm sufficiant in causa matrimoniali, siue masculi, siue fœminæ sint, & siue de coniungendo, siue de separando matrimonio agatur, *cap. super eo, el 2.* vbi Abb. *num. 2. de testib.* Henric. Boich. *in cap. quoniam, num. 2. eod. tit.* Socin. iun. *cons. 51. num. 13. & seqq. vol. 2.* qui hanc opinionem communem, & eam quotidie seruari testatur, latè Franc. Monald. *cons. 5. num. 81. cum seqq. vol. 2.* Imò sufficiat vnus testis de visu, 115
simul cum fama per plures testes probata, Bald. *cons. 162. lib. 4.* Alciat. *de præsump. reg. 3. præs. 7. num. 5. in fine*, vbi etiam dicit metum probari per vnicum testem, iuncta aliqua alia præsumptione, Boer. *decis. 101. num. 9.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. verb. Metus, conclus. 224. num. 11.* Mascard. *de probat. concl. 1053. num. 7.* vbi de vnico teste cum aliis deponentibus de auditu, Honded. *cons. 19. num. 35. vol. 1.* Franc Monald. *cons. 5. num 9. & 10. p. 2.* Rota *decis. 779. num. 8.* apud Farin. *in posthum. part. 1.* idem Farin. *d. part. 2. lit. M. n. 170.*

Et quamuis non defuerint, qui in causa matri- 116
moniali requirant, vt testes sint personæ legales, & omni exceptione maiores, præcipuè cùm deponunt contra matrimonium, *cap. 1. ad med. de consang. & affinit.* Couar. *de sponsal. p. 2. cap. 8. num. 7. & 8.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. cap. 754. num. 44.* Nihilominus tamen vbi nullitas procedit ex defectu

fectu consensus, sufficiunt quicumque testes, etiamsi
117 non sint personæ legales, Purpur. *consil.* 579. *n.* 11. Ego ipse *d. voto* 1. *numer.* 82. admittuntúrque qui aliàs non admitterentur, Alexand. *consil.* 156. *n.* 15. *lib.* 5. Honded. *cons.* 29. *num.* 24. *lib.* 1. Monald. *d. consil.* 5. *n.* 96. Rota *decis.* 147. *n.* 4. & 10. apud Farinac. *part.* 1. *recent.* Ego ipse *dict. voto* 1. *num.* 82.

118 Et probatio metus facta per duos testes, vel cum vno de visu, & aliis deponentibus de fama, seu auditu, præferri debet pluribus aliis, etiam quòd mille essent, deponentibus de libera voluntate, Dec. *in l. omnibus causis, n.* 8. *ff. de regul. iuris*, vbi post alios hanc reddit rationem, quia scilicet testes deponunt de actibus positiuis metum inferentibus, puta minis, verberibus, & similibus, quæ sensu corporis percipiuntur: alij autem deponunt de secreta voluntate: Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl.* 4. *numer.* 15. Mandel. *consil.* 77. *n.* 12. Menoch. *de præs. lib.* 3. *præs.* 126. *num.* 31. Grat. *resp.* 43. *n.* 14. *lib.* 2. Pacian. *de probat lib.* 1. *c.* 54. *n.* 24. Ponte *consil.* 11. *n.* 24. *lib.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1053. *num.* 1. *cum seqq.* Gutier. *consil.* 14. *num.* 9. & *consil.* 16. *num.* 14. Thesaur. *lib.* 1. *quæst.* 51. *n. fin.* Carol. de Grass. *except.* 11. *num.* 41. Ioan. Vincent. de Auna *allegat.* 115. *num.* 5. Pereira de Castro *dict. decis.* 20. *num.* 7. *ad med.* Gama *Lusit. decis.* 546. *numer.* 6. Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de his quæ vi, resol.* 1. *num.* 17. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 27. *num.* 1. Farin. *d. lit. M. n.* 172. Arnold. de Reiget *in thesauro Iuris, verb. Metus, num.* 7. D. Noguerol post hæc scripta à me visus *allegat. Iuris tom.* 1. *allegat.* 29. *num.* 62.

Metus nimÿs, & instantissimis suasionibus, & importunis precibus à personis, quibus debetur magna reuerentia, illatis, probatur.

§. II.

119 Persona per suasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim & metum, *l.* 1. §. *fin. ff. de seruo corrupto*, ibi. *Persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, &c. *leg. cum* 5. *Cod. de apostat.* ibi, *qui seruum, siue ingenuum inuitum vel suasione*, &c. *l.* 1. *Cod. de petit. bonor.* ibi, *inuerecunda petentium insinuatione constringimur*, &c. Paul. Castrens. *consil.* 174. *num.* 1. *vers. hæ autem persuasiones, vol.* 1. vbi ad rescindendam renunciationem factam à filia ponderat persuasionem, solicitationem, calliditatem, & machinationem patris, Sanch. *d. lib.* 4. *disput.* 7. *num.* 5. Carol. de Grassis *de except. except.* 11. *numer.* 79. Anton. Cornel. *de absolutione iuram. p.* 4. *casu* 3. *numer.* 112. & 113. Castill. *lib.* 3. *controuers. cap.* 1. *numer.* 119. Rota *decision.* 242. *num.* 8. apud Farin. *lib.* 2. *crimin.* Valenzuela *tom.* 2. *consil.* 173. *num.* 60. *cum seqq.* D Noguerol post hæc scripta visus, *allegat. Iuris, tom.* 1. *alleg.* 39. *num.* 69.

120 Et de precibus importunis quòd inducat iustum metum si sint superioris, qui potest esse terribilis, est text. vbi gloss. notabilis *in l.* 1. *C. vbi Rector prouinciæ*, Ponte *decis.* 3. *num.* 12. qui multos refert, & paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Petr. Pechi. *de testam. coniug. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 4. *cum seqq.* Valenzuela *consil.* 29. *num.* 31.
121 *tom.* 1. Vnde nimia importunitas, & instantissimæ, & importunæ preces, sicut metus, annullant matrimonium, vt eleganter consuluit Angel. de Vbaldis *consil.* 46. *num.* 4. *tom.* 1. *inter consilia Ziletti*, ibi. *Accedat etiam ad hoc quòd nimia importunitas infert ad actus inualiditatem sicut metus.* Et paulo inferiùs. *Ergo sequitur quòd importunitas mulierum de domo facta dictæ Helenæ reddit dictum assertum matrimonium inutile, &c.* Idem probat Martin. de Garratis *inter eadem consilia matrim. d. tom.* 1. *consil.* 15. *n.* 16. Crauet. *consil.* 461. *num.* 11. *vol.* 3. ibi, *Persuasio enim vim coactionis habet, &c.* Ioann. Baptista Ferret. 122
consil. 296. *num.* 17. & 18. ibi. *Per quæ iura patet, quod nimia persuasio per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulsionis, & coactionis, & consequenter quòd tollatur in puella plena securitas, & liber consensus contrahendi, quinimo etiam rogationes, & preces importunæ sororis, & Francisci eius mariti, vt contraheret cum Bartholomæo, æquiparantur metui ad actus rescissionem*, &c. Nald. *in sum. verb. Metus, num.* 4. Bobadil. *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 73. Castill. *controuers. lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 105. *cum seqq.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regular. dub.* 54. *numer.* 9. *in fine*, vbi addit non quascunque preces assiduas dici importunas, sed quæ sunt instantissimæ, & sæpiùs repetitæ, & inculcatæ. Franc. Monald. *d. consil.* 5. *num.* 47. & 48. Rota coram Gregorio XV. *decis.* 326. *num.* 3. ibi. *Concurrunt importunæ & continuæ persuasiones, quibus nomine patris solicitabatur tam à nouerca, quàm à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis, & verberibus*, &c. Basil. Pont. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 17. ibi: *Huius sententiæ non aliud fundamentum est, nisi quia spectata natura ipsa rei, & rationis iudicio adeò grauem molestiam inferunt instantissimæ preces, vt meritò mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum: si enim metus cruciatus alicuius corporalis est cadens in virum constantem, grauiter cruciatus animæ est instantia precum assidua*, &c.

Et hoc tanto faciliùs & certiùs procedit, quando persuasiones huiusmodi factæ sunt per personam, cui debetur reuerentia, vt in nostro casu, sicut censuit Rota coram Gregorio XV. *dict. decis.* 326. *numer.* 13. & 14. & colligitur ex his quæ congerit Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 7. in terminis Sigism. à Bononia *d. elect. Præl. Regular. dub.* 54. *num.* 9. 123

Sic etiam in metu reuerentiali, probatis minis illius, cui reuerentia debetur, non est necesse aliàs probare quòd minans sit solitus minas exequi, vt per Thesaur. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 51. *num.* 5. Alex. Trentacinq. *d. tit. de his, quæ vi, num.* 7. Farinac. *dict. verb. Metus, num.* 95. Grassis *d. except.* 11. *num.* 15. Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 153. Rota coram Buratto *decis.* 205. *num.* 13. *tom.* 1. & nouissimè apud Theodosium de Rubeis *singularium Rotæ tom.* 1. *pag.* 320. *col.* 2. ibi: *Quod communis & vera est illa opinio quòd matrimonium sit nullum si contractum fuit propter metum reuerentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et quòd non requiruntur strictè illa tria de magno periculo, de potestate inferentis, & quòd sit solitus exequi minas, tum quia Doctores simpliciter tradunt istam conclusionem, quæ esset imperfecta si adhuc requirerentur illa tria requisita, tum quia metus reuerentialis nihil operaretur*, &c. 124

Et secundùm alios, metus reuerentialis est multum considerabilis, quia nimia reuerentia accedit ad metum, *leg.* 1. §. *quæ oneranda*, vbi Bartol. *ff. quarum rerum actio*, cum citatis à Valenzuela *cons.* 173. *numer.* 65. & 66. *tom.* 2. & sufficit solus metus reuerentialis ad exclusionem consensus, *leg. pen. ff. de furtis*, Franc. de Aretio *consil.* 14. *num.* 8. Valenz. *d. consil.* 173. *numer.* 68. Auctoritas enim & dignitas personæ etiam absque consummatione aliqua tribuit instam causam metus reuerentialis, *l. cùm verò, §. apparet igitur, ff. de fideicom. libert.* Franc. de Aretio *consil.* 14. *num.* 11. vbi *add. lit. A.* Mandel. *consil.* 77. *num.* 3. Valenz. *d. consil.* 173. *num.* 69. Sed quia materia est valde dubia, & controuersa, an minæ in his 125 126 127 128

terminis

terminis interuenire debeant, & quæ sufficiant, vide Grammat. *decis.*18. *num.*17. Crot. *in repet. l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obligat. num.*68. *& 69. tom.6. repetit.* Osasch. *decis.*79. *num.*2. *ad fin.* Surd. *decis.*194. *num.*24. *& 25. & cons.*367. *num.*23. *&* 24. *lib.*3. Ioan. Baptist. Costa *in tract. de facti scient. & ignor. cent.*2. *distinct.*91. *num.*3. *&* 7. Cæs. Manent. *cons.*17. *num.*45. *&* 46. *& cons.*28. *num.*8. Marta *in votis nouiss. decis. voto* 60. *num.*10. Farin. *in praxi crimin. quæst.*35. *num.*27. Grass. *d. except.*11. *num.*49. *& num.*102. Thesaur. *quæst. forens. lib.* 19. *quæst.*51. *num.*5. Verall. *decis.*221. *num.*9. *p.*2. D. Noguerol post hæc scripta visum *d. alleg.* 39. *num.* 79. Monter. *in resp. pro vxoris amita, p.*1. *num.*61. Cardin. Tusch. *practic. conclus. tom.*5. *lit. M. concl.*215. *num.*9. Rota apud Farin. *decis.*260. *n.*9. *&* 10 *tom.*2. *consil. crimin.* Sigism. à Bononia *de elect. Prel. Reg. dub.*54. *num.*6.

129 In nostro casu concurrunt plures circumstantiæ quæ ipsas minas, vel persuasiones de per se solas sufficienter qualificant, veluti quando emanant à persona asperæ, & terribilis conditionis, Crot. *in d. l. stipulatio hoc modo concepta, n.*67. *cum seqq.* Angel. *in §. quadruplici, Instit. de action. num.*11. *vers. non obstat dictum Baldi*, Capic. *decis.* 159. *num.*32. Menoch. *cons.* 1153. *n.*43. *lib.*12. Thesaur. *d. q.*51. *num* 9. *lib.*1. *forens.* Monter. *in resp. pro vxoris amita, p.*1. *num.*56. Anton. Cornel. *in tract. de absolut. iuram. p.*4. *casu* 3. *num.*110. *&* 111. Sanch. *d. lib.*4. *disp.*6. *n.*11. Castill. *d. lib.*3. *cap.*1. *num.*156. *cum seqq.* Cancer. *var. resolut. lib.*3. *cap.*1. *num.*88.

130 Vel quando procedunt à persona, cui debebatur reuerentia, nam licèt non defuerint qui existimauerint sola reuerentia non inducere metum, qui caderet in constantem virum, quorum meminere Ramon. *cons.*96. *num.*27. Gaspar. Anton. Thesaur. *quæst. forens. quæst.*51. *num.*3. Suar. *tom.* 3. *de Relig.*

131 *lib.*6. *cap.*4. *num.*16. Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub.*54. *num* 5. & ex diametro contrarium sustinuerint multo plures, prout eos referunt Cabreros *in tract. de metu, lib.*2. *cap.*19. *num.* 74. Antonin. Diana *var. resolut. part.* 3. *tract.*5. *miscel. resol.* 20. nihilominus tamen illud est apud omnes, qui meliùs de hac re senserunt, certissimum, reuerentiam cum terribilitate personæ sufficere pro iusto metu, Gregor. XV. *decis.*326. *num.*12. *& decis.* 374. *num.*16. Sigism. de Bononia *dub.*54. *num.*7. *& num.*8. tenet reuerentiam cum indignatione plurimum conferre ad iustum & sufficientem metum, Lanor. *variar. lucub. tit.*4. *cap.*21. *n.*7. prout sufficit quando probatum fuerit contrahentem, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse & demonstrasse nolle talem in suum maritum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, vt resoluit Franc. Monald. *d. cons.*5. *num.*45. *vol.*2.

132 Hìc autem constat Lauram Isabellæ eius materteræ summam semper exhibuisse reuerentiam, erat enim de personis quibus ea debebatur, vt in specie Sanch. *d. lib.*4. *disp.*6. *quæst.*4. *num.* 34. Paschal. *de viribus patriæ potestatis, part.*2. *cap.*2. *num.*37. Crauet. *cons.*49. *num.*2. *vol.*1. Mogoll. *de metu, c.*4. *princ. num.*12. & fortiùs, quia sub dictæ Isabellæ educatione & gubernio à tenera ætate remansit, nec parentes suos, aut consanguineam aliam cognouerat, vt optimè expendit Rota *decis.*315. *num.* 5. *tom.*5. *recentior. decis. Rotæ ab anno* 1626. *vsque ad annum* 1630. vbi ad probandum metum de tempore matrimonij contracti Rota multum enixa fuit in eo fundamento quòd contrahens sub educatione & disciplina erat illius, qui eam minis & persuasionibus ad contrahendum inducere procurabat, & refert Tiraquel. *de legibus connub. gloss.* 5. *n.* 36. Dec. *cons.*24. *n.*6. Menoch. *de arbitr. casu* 136. *num.*6. Est enim metus reuerentialis, & sic in dubio præsumitur in eo erga illum, sub cuius gubernio existat, Cephal. *cons.*641. *num.*106. *cum seqq. vol.*5. Canat. *var. tom.*3. *cap.* 15. *n.*143. Et erga illum, qui iure aliquo subiectionis alteri subest, Sanch. *lib.*4. *disp.*6. *n.*25. 134
Et sic non solùm respectu patrui, & nepotis, sed respectu fratris, aut alterius habentis superioritatem, Valenz. *d. cons.*173. *num.*67.

Vis, metus, & noluntas ad contrahendum, quibus indiciis, argumentis, præsumptionibus, & coniecturis probetur?

§. III.

PRima coniectura deducitur à nimia animi auersione, & repugnantia, quæ erat in Laura ad 135
contrahendum cum Francisco; ita Rota coram Gregorio XV. *decis.*326. *num.*7. & apud Farinac. *decis.* 260. *num.*3. *post tom.*2. *suorum consiliorum*, ibi, *Maximum autem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias*, &c. *& in posthumis eiusdem Farin. decis.* 779. *num.*1. *part.*1. ibi, *Quæ auersio, & repugnantia Renati multum confert ad metum probandum*, &c. Et ex ista repugnantia nolendi Franciscum in maritum accipere, metus arguitur in matrimonio postea contracto, Hippol. Rimin. *cons.*77. *num.* 24. *inter Matrimonialia Ziletti.*

Secunda coniectura colligitur ex mœstitia, lamentationibus, lachrymis, & suspiriis, quæ circa 136
actum contrahendi matrimonium Laura emittebat, signum euidens quòd inuita trahebatur ad nuptias. Ita Andr. Alciat. *cons.*55. *num.*8. *lib.*9. *in vlt. impress.* Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præs.* 126. *num.* 17. ibi, *Quarta coniectura quando is, qui contraxit, vel contractui consensit, eo tempore lachrymabatur*, &c. Rota coram Gregor. XV. *decis.*326. *num.*40. *cum seqq.* vbi inter indicia metus enumerat lamentationes, conquestiones, suspiria, pallorem vultus, & mœstitiam, eadem Rota coram Seraph *decis.*859. *num.*1. ibi: *Secundò, hanc metus continuationem clarè probant querelæ, & lachrymæ ipsius Ludouicæ, tunc temporis recusantis adhuc matrimonium contrahere*, &c. Eadem Rota *decis.*260. *n.*3. *tom* 2. *cons. crimin.* Farin. ibi: *Sed etiam continuæ lamentationes, quas vbique & omni tempore emittebat, suspiria, lachrymæ*, &c. Eadem Rota *decis.* 779. *n.*5. *p.*1. *in posthum. Farin.* ibi: *Quartò de mœstitia, afflictione, lamentationibus, lachrymis, & suspiriis Renati tam ante quam post professionem*, &c. D. Noguerol post hæc scripta visus *alleg. Iuris, tom.*1. *alleg.*39. *num.*67.

Tertia coniectura oritur ex delirio, quod Lauram nonnunquam capiebat, quia inuita trahebatur ad nuptias, Rota coram Greg. XV. *d. decis.*326. *n.*42. ibi, *delirium.* 137

Quarta coniectura prouenit à tractatu inito, & 138
conuentione soluendi certam pecuniarum summam dictæ eius materteræ per Franciscum si matrimonium effectum sortiretur; cùm igitur tractatus huiusmodi multum ab vsitata, & recta via tractandi matrimonia recedere videantur, vtique arguit non bona fide cœptum fuisse negotium. Ita Seraphin. *decis.* 71. *num.*5. Per fraudes enim, & dolositates non debet quis trahi ad matrimonium contrahendum, Paris. *cons.*61. *n.*31. *lib.*4.

Quinta coniectura colligitur ex denegatione victus, & vestitus, nisi matrimonium contraxisset,

per

per quam censetur probatus metus, *ad l. necare, ff. de liber. agnosc. & cap. passa 86. dist.* tenet Rota *decis. 779. n. 2. p. 1. in posthumis Farin.*

140 Sexta coniectura prouenit ex inæqualitate, inter contrahentes ratione ætatis, qualitatis, & bonorum, quæ non contracti matrimonij, & quòd contrahens inuita trahebatur ad nuptias, præsumptionem inducit, vt in proposito bene considerat Cæpola *cons. 7. vers. nona coniectura*, Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 4. num.* 16. Nicol. Anton. Graueta *cons. 8. num. 45.* inter consilia matrimon. Ziletti, Sanch. *de matrim. lib. 5. disp. 15. num. 7. in fine.* Et satis indicat dissensum, Menoch. *cons. 16. num. 13. & cons. 199. num. 44. & 49. cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.* 1023. *num. 7.* Sanch. *de matrim. lib. 5. disp. 3. num. 17. in fine.* Æqualia enim debent esse matrimonia, quia quæ contrahuntur inter dispares, infelicissimos exitus habere solent. Menoch. *cons. 69. num.* 48. Sanch. *de matrim. lib. 1. disp. 11. num.* 8. Ioan. Baptista Larrea *Granat. decis. 7. num. 7.*

141 Septima coniectura procedit ex iteratis protestationibus metus ante matrimonium contractum per Lauram factis, quæ subsequens matrimonium annullant, Rota *decis.* 204. *num. 1. p. 2. in posthumis Farin.* cùm per eas declaretur animus protestantis, Seraphin. *decis.* 1168. *num.* 9. cùm nihil adhuc sit nisi declaratio eius voluntatis, eadem Rota *decis.* 567. *num.* 7. apud Farin. *part. 1. recentior.* Et licèt in ipso actu, vel postea taceret, per talem taciturnitatem non censeretur recedere à prioribus protestationibus, idem Seraphin. *decis.* 295. *num.* 18.

142 Octaua coniectura oritur ex stricta detentione Lauræ, & prohibitione commercij, seu aditus ad eam, & conuersationis, & loquelæ, facta sibi per materteram, vt sic non possit ab alia persona induci ad contrahendum cum alio, Thom. Grammat. *decis.* 103. *num.* 65. Rota *decis.* 260. *num.* 4. apud Farin. *tom. 2. consilior. crimin.* ibi, *Ex circumstantiis etiam facti præcedentibus vehementia metus oriebantur indicia, & præsertim quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita, omni destituta libertate tam eundi, quàm loquendi, nisi quò & cum quibus placuisset Marchioni patri*, &c.

143 Nona coniectura est quæ à communi voce & fama ducitur, quòd matrimonium huiusmodi esset per vim & metum contractum; ita Cæpol. *cons. 1. num.* 8. Menoch. *d. lib. 3. præs. 4. num.* 21. Seraph. *de-*

144 *cis.* 859. *in fine.* Et si vnaquæque ex his coniecturis de per se sufficiens non reputetur ad plenam metus probationem; omnes tamen simul iunctæ cùm tendant ad eundem finem, illum plenissimè probant, Franc. Personal. *cons. 23. ex num. 4. lib. 1.* Riminald. *cons.* 52. *num.* 112. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 608. *num. 58. & 59. vol. 4.* D. Barbos. *in l. 2. p. 1. num. 79. cum seqq. ff. soluto matrim.* & in terminis Petr. de Barbobus *cons. 24. num. 30. & 31. inter matrimonialia Ziletti part. 1.* Franc. Monald. *d. cons. 5. num. 13. 14. 21. & 94. tom. 1.* vbi subdit quòd ad probandum metum admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ.

Præsumptionibus consensum & voluntatem in Laura denotantibus respondetur.

§. IV.

145 PRimò colligi dicitur voluntas & consensus in Laura ad contrahendum huiusmodi matrimonium, eo quòd ipsa matrimoniales capitulationes firmauit, in illisque confessa est, se esse maiorem annorum quatuordecim, ac personæ & bonorum suorum administrationem & gubernium habere; Verùm hæc præsumptio nihil euincit, quia durabat causa metus, & tunc erat sub potestate & gubernio materteræ, quæ eam cogebat, & dolosè persuadebat, ac metum inferebat, vnde attendi debebat hoc principium meticulosum, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint. Nouar. *collect. 34. num. 5.* ibi, *Ita quòd initium metus in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur*, &c. Euerard. *cons. 4. n.* 21. Seraphin. *decis.* 851. ferè *per tot.* vbi quòd durante causa metus omnia censentur ex eodem metu facta, etiam quòd fiant aliqui actus, qui videantur spontanei, item *decis.* 881. *num. 2. & decis.* 803. *num. 1. & 2.* vbi quòd metus nunquam censetur purgatus, nisi persona, cui fuit illatus, constituta sit in plenissima libertate, & *num.* 4. quòd probato semel metu, omnes actus, qui attribui possunt liberæ voluntati, per metum facti esse censentur, & *decis.* 77. *num.* 8. vbi dicit quòd durante causa metus semper metus durat, & *decis.* 1166. *num.* 1. Ramon. *cons. 96. num.* 23. vbi quòd verbera præcedentia videntur sufficere ad actus sequentes, ex quo censetur durare causa metus, nouissimè Paul. Christianæ. *tom. 1. decis.* 335. *num.* 10. vbi quòd metus causa durare censetur, licèt actus liberam voluntatem indicans, subsequutus fuerit, latè Rota coram Gregorio X V. *decis.* 392. *num.* 1. ibi. *Quandiu enim durat causa metus, quicunque actus fiat, etiamsi præseferat liberam voluntatem, & latum iucundumque animum, nedum metum non purgant*, Abb. antiq. *in cap. super hoc, vers. filia cuiusdam ciuis, de renunciat.* vbi etiam Ioan. Andr. Imola & Abb. Alex. *cons. 99 sub num. 8. lib. 5.* Barbat. *d. cons.* 54. *num.* 5. Paris. *cons.* 53. *num.* 7. *lib.* 4. Grat. *d. cons.* 38. *num.* 17. *cum aliis*, quos refert & sequitur Menoch. *præs. 4. num. 23. lib. 3.* plures etiam cumulat Thom. Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 18. num. 7. & fuit dictum in illa Toletana 17. Martij 1589. sed potius eum magis confirmant, vt dicit Rota in præallegata Neapolitana professionis coram Orano: quod verum est quodcunque temporis interuallum intendat.* Bald. *in l. 2. sub num. 10. C. de his quæ vi.* Aretin. *in l. in omnibus causis sub num. 12. vers. sed eadem causa, ff. de regul. iuris, & d. cons. 219. sub num. 4. vers. primò ex eo, cum aliis*, per Thom. Sanchez *vbi supra*, &c. Nam 146
qui semel intulit metum, semper inferre præsumitur, Menoch. *cons. 1. num. 287. vol. 1.* Vincent. de Anna *alleg.* 114. Hieronym. de Laurent. *Auenion. decis.* 112. *in fine*, Camill. Borrel. *in sum. decis. tom. 2. tit. de testium prælat. 14. num.* 52. eleganter Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regular. dub. 54. num.* 14. ibi. *Secundò notandum est metum durare quandiu du-* 147
rat eius causa, quamuis in actu externo appareat omnimoda libertas: vnde quicunque actus fiat, etiamsi præseferat liberam voluntatem, & latum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, Panorm. *in cap. 1. de his quæ vi*, Natt. *cons.* 451. *num.* 3. Couar. *in epist. 4. Decretal. p. 2. cap. 3. §. 5. num. 1.* Menoch. *præs. 4. num. 23. lib. 3.* & Sanch *disput. 18. num. 7.* Rot. *decis. 705. num. 1. & decis. 463. num. 3. p. 2. in recentior.* & præsertim *decis. 642. num. 4. p. 1. in recentior. decis. 771. num. 8. & decis. 863. num. 1. 2. cum seqq. coram Card. Seraphin.* Sed potiùs eum magis confirmant, vt dicit eadem Rota *in Neapolitana professionis 26. Iunij 1598. coram Orano, & decis.* 392. *num. 3. coram Gregorio XV.* & hoc procedit quamuis quodcunque temporis spatium intendat inter actum & metum incussum ad illius effectum, Bald. Aretin. Dec. & alij per Sanch. Gasp. Anton. *num.* 19 & Rota *decis.* 392. *coram Gregorio XV.* Nec sufficit causam metus cessare nisi quoque cessent impedimenta,

quibus

quibus à reclamando impeditur, poterit namque reclamare longè post cessationem metus, ut longo tempore illa durarent, &c. Carol. de Grassis *de exceptionibus, except.11. num. 85.* vbi quòd mulier faciens actum metu mariti, excusatur toto tempore matrimonij, Valenz. *consf.29. num.44. & 45. tom 1.* D. Nouerol post hæc scripta a me visus, *d. alleg.29. num. 36.* vbi *num. 37.* post Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib.1. quæst.51. num.19. & 20.* & Fontanel. *de pactis nuptial. tom. 2. claus.7. gloss.2. p.7. ex num.23.* Gabr. Pereira *Lusit. decis.30. num.15.* resoluit quòd subsistente eadem causa metus, geminationem actuum, iuramentum, & quascunque clausulas, & omnes actus ex interuallo subsequutos metu celebratos, contractus non confirmare.

148 Eo maximè, quia Laura illo tempore erat, & semper fuit sub potestate materteræ, quæ metum intulit, & sic præsumebatur durare adhuc metus causa, cùm Laura retineretur ab ea, quæ metum intulit, Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.4. decis.110. num.25.* Valenz. *consf.165. num.80. tom.2.* Rota coram Gregorio XV. *decis.322. num.2. & 6.*

149 *& in posthumis Farin. p.1. decis.* [illegible] *num.2.* Et ista causa metus semper præsumitur extare quousque probetur quòd dicta Laura constituta fuit in plena libertate, Seraphin. *decis. 359. numer. 2. vers. cum semper.*

150 Vnde colligitur quòd parum, aut nihil refert quòd Laura se subscripserit in istis capitulationibus, eo quòd illi confessa sit se personæ, & bonorum suorum administrationem obtinere: Quia huius assertionis contrarium probatur euidenter, tum quia id factum fuit ad importunitatem materteræ, quæ solicitabat hoc matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem, vt in terminis tenet Seraph. *decis.851. num.7.* ibi. *Quòd vero subscripserit se istis capitulationibus, non est magni momenti, cum hoc fecerit ad importunitatem eorum, qui solicitabant hoc matrimonium. & ideo non arguit liberam voluntatem,* Felin. *in cap. quia in Ecclesiarum num.65. vers. limita quintò, de constit. & hoc facto tolluntur omnes actus per eam facti, & ex aduerso considerati,* Anton. de Butrio *in cap. ad id, num.9. de sponsal.* & ibi Præpos. *num.1.* Oldrad. *consf.10.* Ruin. *consf.112. num.3. lib.4. nam vt isti actus habeantur in consideratione, necesse est, vt plena libertas procedat,* &c.

151 Tum denique, quia in capitulationibus prædictis insolitæ clausulæ, & plures cautelæ reperiuntur, quæ reddunt actum suspectum de fraude, & dolo, Cott. *in memorab. verb. clausula, pag.109.* Menoch. *de præsumpt. lib.5. præs.3. num.103. & præs.20. num. 20.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.36. num.86.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis.213. num.12.* Farin. *de falsitate, quæst.153. num.162.* Monet. *de commun. vlt. volunt. cap.7. num.69. cum seqq.* & alij citati per me *clausul.73.*

152 Secundò, eadem voluntas & consensus contrahendi in Laura elicitur ex aliquibus litteris missis per eam Francisco absenti, & viceuersa per Franciscum illi transmissis, cum muneribus; quæ quidem munera & litteræ, vltro citróque missa matrimonij fœdus arguere videntur, Rota *decis. 273. num.6. & 8.* apud Farin. *in nouissimis nouiss. seu*

153 *p.4. diuers.* & probant huiusmodi litteræ amatoriæ eandem voluntatem & consensum, licet sint sine die, & sine subscriptione & subscriptione, quia non per tabellarios, sed per fidos ministros secretè transmitti solent, ead. Rota *decis.772. num.7. & 9.* apud Farin. *part.2. recentior.* Sed respondetur huiusmodi litteras & munera nihil euincere ad probandum consensum stante continuatione causæ metus, quia viuebat matertera, quam propter eius terribilem conditionem timebat valdè; tum etiam, quia ipsa Laura non amore ducta, sed ex vrbanitate, & materteræ importunitate cogebatur Francisco respondere. Ita Seraphin. *decis. 853. sub n.5.* ibi. *Quibus sic stantibus facillimè tolluntur ea omnia, quæ in contrarium deduci possunt: nam quantum ad oscula, & litteras, quæ videntur plenæ amoris, non potest in iis fieri magnum fundamentum stante continuatione causæ,* &c. & ibi. *Neque etiam isti actus censendi sunt omnino voluntarij vel spontanei, quia ad hoc prouocabatur a duce tam respectu blanditiarum, quàm litterarum, cùm ad eam scriberet, & ipsa cogeretur saltem ex vrbanitate respondere,* &c. Rota *decis.179. num.4. part.2. in posthumis Farinacij,* ibi, *Non obstant litteræ missiuæ eiusdem Reunatæ, & renunciatio bonorum ad fauorem Annæ suæ sororis, nec non prætensa ratificatio ex aduerso considerata ad probandam liberam voluntatem Reunatæ; Quia vltra quod opponebatur scripturas non esse in forma probanti, respondebatur quod stantibus probationibus super metu, de quibus supra, difficile, imo quasi impossibile videtur probari contrarium durante causa metus, quæ durare præsumitur viuente auia, ex qua metus processerat.*

Tertiò voluntas, & consensus in Laura probari 154
videtur, eo quòd matrimonium in præsentia consanguineorum, & officialis Episcopi Vallisoletani contractum fuit, vnde succedit doctrina quòd excluditur præsumptio metus, si contractui fuerunt præsentes consanguinei contrahentis, ex *l. transactione quæ dominij, C. de transact.* Carol. de Grassis *de except. except. 11. num.70.* Mascard. *de probat. concl.437. num.1. & 2.* Cabreros *de metu, lib.2. cap.9. num.17.* Et quòd iudicis præsentia expellat ne dùm 155
suspicionem metus, iuxta doctrinam Bart. *in l. 2. num.4. C. de prædiis decur.* Gregor XV. *decis. 120. num.15. & decis. 88. num.9.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. regul. dub. 54. num. 17.* sed & ipsum metum excludat, Lanor. *var. lucubrat. tom.1. tit.4. cap.2* [illegible] *num.9. gloss. fin. in cap. præsentium, 7 quæst.1.* Abb. *in cap. per. num.11. de his quæ vi,* Cardoso *in praxi iudicum, verb. Iudex, num. 57.* plures refert Carol. de Grassis *d. except.11. num.69.* Sigism. à Bononia *d. dub. 54. num.17.*

Respondetur tamen quoad primam partem de 156
præsentia consanguineorum, non procedere doctrinam quando consanguinei præsentes fuerunt illi, qui metum inferebant Lauræ, & erant causa ipsius metus, vt probat Mascard. *de probat. conclus. 1055. num.24.* ibi *Hoc tamen postremo loco traditum de præsentia consanguineorum limitatur, vt non procedat quando illa præsentia non fuit causa ad resistendum violentiæ eius, qui infert metum, nempe vbi res agitur cum eo, qui pariter potest esse causa metus,* &c. Nam [illegible] consanguinei aderant quando Laura contrahebat præter [illegible] eius maritum, quibus, vt supra diximus, [illegible] reuerentiam exhibebat [illegible] metum reuerentialem, quem præsentia consanguineorum non excludit, Doctores 157
in l. [illegible]*, C. de* [illegible]*.* Tiraq. *post leges connub. gloss.* [illegible] *num.157.* [illegible] Grassis *d. except.11.*
num. [illegible]*.* Tum etiam, quia [illegible] præsumptionem 158
ortam ex præsentia consanguineorum admittitur contraria probatio, Didac. de Marino ad decisiones Thom. Grammat. *d. decis. 102. num. 65.* ibi: *Metus præsumptio licet cesset, & purgatus censeatur per præsentiam consanguineorum, admittitur tamen contraria probatio,* [illegible] *quasi amici non* [illegible]*,* Simoncel. [illegible] *tit.* [illegible] *num.10. in fin.* &c. Vnde si ipsi con- 159
sanguinei erant qui metum [illegible], non [illegible]

dum

dum actui præsentes erant, dabatur maior causa timendi, sed etiam viuentibus illis, etiam absentibus non poterat toto illo tempore induci actus approbatio, Bart. *in l. si ob turpem, nu. 9. ff. de condict. ob turpem causam*, Surd. *cons.* 513. *num.* 41. *cum seqq. lib.* 4. Ioan. Vincent. de Anna *alleg.* 115. *num.* 4. *part.* 2. Cæs. Manente *cons.* 28. *num.* 30. 31. 48. *&* 49. Valenzuela *cons.* 99. *num.* 44. *&* 45. *tom.* 1. Gaspar. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 51. *num.* 19. *&* 20. Fontanel. *de pactis nuptial. lib. tom.* 2. *decis.* 7. *gloss.* 2. *part.* 7. *ex nu.* 23. Gabriel Pereira *decis.* 30. *num.* 15.

160 Quoad secundam partem de præsentia iudicis multipliciter respondetur; & primò regulæ quòd metus præsumptus tollitur ex præsentia iudicis, procedere in contractibus, & aliis actibus, qui contrahentium consensu absoluuntur, non ita in aliis in quibus requiritur plena & secura libertas, vt in matrimonio, ex Ferret. *cons.* 296. *num.* 17. *&* 18. Sera-

161 phin. *decis.* 942. *num.* 17. Secundò nec procedit quando ante actum metus fuit illatus, quia semper durare præsumitur, Capiblanc. *de iure Baronum prag.*

162 9. *num.* 22. Tertiò, nec locum habet si ille, qui incutit metum contrahenti, esset talis, vt grauem metum etiam incuteret superiori præsenti, vt post Thesaur. resoluit Sigismund. à Bononia *d. dub.* 34. *num.* 17. *in fine.* Quartò, multo minus procedit quando constat contrarium per concludentes probationes, vt in præsenti casu, vt ex Bart. & aliis concludit Carol. de Graffis *d. except.* 11. *num.* 69. *&* 78. ibi: *Sed tu aduerte quòd istæ præsumptiones non tollunt quin possit probari contrarium; & ratio est, quia præsumptiones cedunt veritati*, &c. Grammat. *decis.* 103.

163 *num.* 65. ibi. *Item dato quòd præsentia iudicis faciat metum cessare, vt præsumendum est, attamen talis præsumptio non est iuris, & de iure, sed operatur tantùm vt requiratur probatio efficacior ad metum, vt sentit* gloss. *in d. l. interpositas*, & *ibi* declarat Bald. & Paul. de Castro *C. de transact.* &c. & paulo inferiùs. *Talis præsumptio resultans ex præsentia iudicis præfati, cedit veritati, l. nuptura filio, ff. de iure dotium, &c.* Prosper Petra in additionibus ad eundem Grammat.

164 *d. decis.* 103. *numer.* 65. *&* *numer.* 71. ibi, *Grammaticus duobus modis limitat conclusionem quòd præsentia iudicis faciat cessare præsumptionem metus: primò vt non procedat quando iudex esset talis, qui contradicere non auderet, & propterea dico ego conclusionem non procedere respectu iudicis maioris, & Præsidis, & similium; non autem Magistratus municipalis, & iudicis pedanei, vt per Lypar. ad Iserniam*, in cap. nunc de feudo guarol. num. 10. *Gerard. sing.* 57. *Secundò, vt hæc præsumptio exclusiua præsumptionis metus non sit iuris & de iure, & sic admittatur probatio in contrarium,*

165 &c. Quintò, quia matrimonij celebratio non est actus iurisdictionalis, nec præsentia Parochi, seu Ordinarij in eo requiritur vti iudicis, sed tanquam auctoritatem præsentis, nam si fuisset actus iurisdictionis, non posset Parochus excommunicatus matrimonio interesse, cuius contrarium verius est, & tenet Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disputat.* 21. *num.* 4. & reddit rationem, qui auctoritatem præstare actui celebrationis matrimonij sua præsentia, non est actus iurisdictionis.

166 Quartò, voluntatem & consensum contrahendi secum, asserit Franciscus interuenisse in Laura, ex continua adinuicem inter eos cohabitatione per multos annos. Sed nec hæc præsumptio aliquid euincit, quia in facto constat cohabitationem hanc vel euenisse durante causa metus, hoc est viuente dicta Lauræ matertera; vel existente eius marito Regio Magistratu in loco, cui non audebat resistere: vel denique, quia ignorabat nullitatem dispensationis, quam Franciscus expediri Romæ iussit, & penes se habebat. Primò cùm à principio Laura protestaretur nullatenus velle cum Francisco contrahere, & quòd metu coacta ducebatur ad nuptias, talis protestatio ante matrimonium facta, subsequens matrimonium annullat. Rota *decis.* 204. *numer.* 2. *apud Farinac. in posthumis.* Secundò, quia cohabitatio facta in castro & 167
loco sub ditione & imperio aduersarij existente, non dicitur sufficiens ad purgandum metum, eadem Rota *decis.* 179. *num.* 7. *apud Farinac. p.* 2. *in posthumis*, ibi. *Quo verò ad secundum vltra quod ista etiam declaratio non est in forma probanti, dicebatur etiam facta in castro, & loco aduersariorum, quibus Rennata forte non poterat resistere, quo casu tanquam factam loco non tuto, non dicitur sufficiens ad purgandum metum, cùm requiratur vt illum patiens sit in plena sui libertate constitutus, Seraphin.* decis. 859. numer. 1. & decis. 863. numer. 1. *Menoch.* de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. numer. 26. &c. Tertiò, quia etiamsi pro- 168
ponamus Lauram cohabitasse aliquot annis cum Francisco post mortem materteræ; adhuc non obstaret, quia scientiam plenam & certam nullitatis non habuit; tum etiam, quia non sufficit sola acquiescentia etiam longi temporis post mortem eius, qui metum intulit, sed requiritur quòd metus probetur sublatus per actus positiuos contrarios; vtrumque mirè probat Rota *d. decis.* 179. *num.* 5. *part.* 2. *in posthumis Farinac.* ibi. *Nec obstat quòd post mortem auiæ, quam prætenditur euenisse de mense Februarij* 1608. *videatur purgatus omnis metus; tum ex eo quòd Rennata permansit in eodem monasterio vltra annum absque vlla reclamatione: tum ex declaratione expressa, quam fecit de mense Decembri eiusdem anni, & sic decem mensibus post mortem auiæ, in qua dixit se ex bona voluntate, & affectione singulari addixisse Ordini S. Benedicti. Quia quoad primum fuit responsum in primis non constare de morte auiæ de illo tempore; & fides Curialium de morte attestantium non probat: & quatenus constaret de morte, non probatur quod Rennata habuerit illius scientiam, & cum sit facti, non præsumitur, sed potiùs ignorantia,* cap. præsumitur, de regul. Iuris in 6. *Respondebatur etiam secundò quòd si probaretur mors, & illius scientia, tamen pro purgatione metus non sufficit sola acquiescentia etiam longi temporis post mortem eius, qui metum intulit, sed requiritur quòd metus probetur sublatus per actus positiuos, contrarios, vt per Ossach.* decis. 179. num. 11. *quod sequuta est* Rota *in dicta Neapolitana Professionis coram Gypsio, & in dicta Toletana Professionis coram me. Vltra quod nec etiam apparet, quod ipsa Rennata sciuerat nullitatem professionis, & quòd esset in tempore ad eam impugnandam, prout requiritur ad effectum vt ex permanentia in monasterio censeatur inducta ratificatio professionis, vt post Caiet.* in 2. 2. quæst. 189. articul. 5. *firmat Nauar.* cons. 28. num. 7. & cons. 89. num. 3. de Regular. & in man. cap. 12. num. 71. cum seqq. &c. Idem etiam 169
quòd ratificatio actus nulli induci non possit ab eo, qui nullitatis scientiam plenam, & certam iuris & facti non habuit, itavt non sufficiat scientia in genere, non semel tenuit Rota *decis.* 280. *num.* 9. *&* 10. *& decis.* 492. *num.* 10. *& decis.* 535. *num.* 12. *apud Farinac. part.* 1. *recentior. & decis.* 109. *num.* 2. *cum seqq. & decis.* 632. *num.* 4. *part.* 2. *in posthum. Farinac. & & coram Seraph. decis.* 477. *num.* 10. Nec refert quòd dicta decisio Rotæ 179. *num.* 5. *p.* 2. *in posthum. Farinac.* loquatur de nullitate professionis, quia valet argumentum de matrimonio spirituali ad carnale, ex adductis per me *in locis communib. argument. Iuris loco* 70. Et in terminis cuiusdam matrimonij metu 170

matris celebrati, quòd sit inualidum, nec ratificetur
per cohabitationem inter contrahentes factam per
aliquot annos post mortem matris, adest Decre-
tum Eminentissimorum Cardinalium S. Concilij
Tridentin. Interpretum *in vna Romana sub die* 15.
Septembris 1629. qua deciditur, *vt Matrimonium*
contractum a filia propter metum matris à matre illa-
tum est inualidum, etiamsi post obitum matris per sep-
tennium cum viro permanserit, & filios susceperit, re-
fero ego ipse *in collectan. Bullarij verb. Matrimonium*
contractum pag 445.

171 Quintò consensus, & voluntas in Laura colligi
etiam videtur eo quòd contrahentes per multos
annos in vno lecto dormierunt, & inter eos copula
intercessit, filiosque procrearunt, ex quo videbatur
matrimonium non posse dici coactum, & per me-
tum contractum. Sed respondetur quòd licèt in vi-
ro copula possit denotare voluntatem & consen-
sum, eo quòd sit agens, & aliter arrigere non possit,
nihilominus in fœmina aliter se res habet, cum sit
172 patiens & etiam per vim cognita, & inuita conci-
pere valeat; nam in tali necessitate dicitur quis po-
tius pati quàm agere. *cap. ita ne aliquem, & seq.* 32.
quæst. 5. *cap. sacris, de his quæ vi,* cum multis citatis à
Magdaleno *de numero testium par.* 1. *cap.* 5. *num.* 55.
cum seqq. possunt enim simul stare, & quòd mulier
fuerit cognita. & quòd non fuerit consentiens nisi
per metum, vt ait Seraphin. *decis.* 771. *num.* 10. *& de-*
cis. 863. *num.* 9. vbi quòd copula etiam probata non
facit quin matrimonium non possit dici coactum,
173 & per metum contractum, idem resoluunt Nouat.
collect. 34. *num.* 3. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep.*
Neapol. part. 2. *decis.* 15. *num.* 3. ibi: *Vt dicimus pariter*
etiamsi carnalis copula esset subsequuta, &c. *Marta* in
votis nouissim. decis. voto 64. num. 1. ibi. *Ego fui in*
voto pro nullitate primi matrimonij, quia constat fuisse
metu contractum, ideo nullum, & inualidum, etiamsi
carnalis copula esset subsequuta, &c. *& num.* 15. ibi. *Ne-*
que obstat quod mulier per cohabitationem quindecim
dierum cum viro, item per carnis copulam, de qua con-
stat per publicam vocem & famam, dicatur consensisse
matrimonio, cap. ad id quod, de sponsal. cap. cùm in-
super, qui matrim. accus. poss. *Abb.* in d. cap. tua, nu-
mer. 9. *cum alijs per Brunel.* d. conclus. 18. *quia respon-*
detur non sufficere consensum habitationis, nec carnalis
copulæ ad matrimonium contrahendum, Brunel. *in d.*
tractat. de sponsalib. conclus. 1. *numer.* 4. *cum seq.* &c. &
ibi: *Ideo carnalis copula quatenus interuenisset per vio-*
lentiam præsumenda esset; ergo non sufficeret ad vali-
ditatem matrimonij, vt probat Brunel. d. conclus. 1.
&c. nouissimè Paul Christianæ *tom.* 1. *decis.* 335. *nu-*
mer. 9. ibi: *Ideoque ne quidem id ipsum Matrimonium*
174 *validari metu contractum, licèt copula postea inter-*
cesserit, si quando adhuc subest ipsius metus causa, & re-
spondet in specie Franc. Monald. consil. 13. *subdens*
in fine ita Venetijs per Nuntium Pontificis iudica-
tum fuisse, &c. & fuit decisum à sacra Congregat.
Concilij, cuius decreti memini suprà num. præce-
denti.

Matrimonium nullum propter metum, aut defe-
ctum consensus, non ratificatur nisi de nouo
repetitis solemnitatibus Concilij Tridentini,
etiamsi partes permanendo insimul consen-
tiant.

§. V.

175 QVamuis de iure communi Matrimonium me-
tu contractum ex superueniente cohabitatio-
ne, & copula, ac superueniente libero consensu
ratificetur, per text. *in cap. ad id. de sponsal.* vbi Abb.
sub num. 1. subdit quòd ratificatio non retrotrahi-
tur, sed matrimonium incipit valere ex eo tempo-
re, quo consensus superuenit, non autem prout
ex tunc: nihilominus tamen post publicationem
sacri Concilij Tridentin. solus consensus contra- 176
hentium non sufficit vt prius, ad inducendum ma-
trimonium validum, sed opus est matrimonium
de nouo contrahi, adhibitis, seu repetitis solem-
nitatibus ab eodem sacro Concil. Tridentin. requi-
sitis, tales sunt pro forma, præsentia Parochi &
duorum testium, vt *in cap.* 1. *sess.* 24. *de reformat. Ma-* 177
trim. vbi procedit annullando matrimonium abs-
que ea factum. Ratio est, quia omnis forma, & so-
lemnitas, quæ debet interuenire in actu vt valeat,
debet quoque interuenire in ratificatione; nec po-
test deseruire solemnitas per prius sequuta, quo-
niam illa debet concurrere de tempore actus, nec 178
potest ab eo separari: Nec etiã iuuare potest fictio,
aut retrotractio, cùm non fiat quando actus est
omnino nullus, vel quando non inuenit princi-
pium conseruabile, tum denique, quia ratificatio
reconciliat ea, quæ pendent ex animo, secus si pen-
dent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori,
iuxta doctrinam Bald. *in l. mancipia, C. de rebus*
alien. quam sequitur Rota *decis.* 293. *num.* 4. *part.* 1.
in posth. Farinac. Quare ex his, & alijs fundamen- 179
tis hanc resolutionem sustinent Nauar. *consil.* 11. *de*
sponsal. in 1. *edit. & consil.* 3. *de sponsal. impub. in* 2. *edit.*
Gutier. *de Iuram. confirmat. part.* 1. *cap.* 51. *num.* 22. *&*
43. Matiens. *in rub. titul.* 1. *num.* 33. 34. *&* 189. *& in l.*
1. *gloss.* 1. *num.* 3. *in fine titul.* 1. *lib.* 5. *Recop.* Fab. Turret.
consil. 15. *num.* 23. *lib.* 2. Spin. *in speculo testament. gloss.*
15. *sub num.* 65. *vers. sic etiam dicendum,* Philipp. Pa-
schal. *de viribus patriæ potestatis part.* 3. *cap.* 2. *num.*
45. Thom. Triuisan. *in tract. de sponsalib. in* 7. *priuil.*
numer. 32. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 1. *sub num.*
98. *versic. prædictæ tamen præsumptiones,* Basil. Pont.
de Matrim. lib. 4. *cap.* 24. *num.* 4. Aloys. Ricc. *in deci-*
sion. Curiæ Archiepiscop. Neapol. part. 4. *decis.* 82. *per*
tot. & præcipuè num. 9. Rota coram Seraphin. *decis.*
900. *& decis.* 1252. *num.* 1. & coram Gregor. XV. *de-*
cis. 395. quæ est duplicata apud Farinac. *decis.* 265.
tom. 2. *consil. crimin.* vbi latissimè de hac quæstione,
& in posthumis eiusdem Farinac. decis. 204. *num.* 2.
part. 2. ibi: *Respondebatur etiam quod cùm Matrimo-* 180
nium fuerit iam nulliter contractum ex defectu manda-
ti, vt supra dictum est, non potuit ratificari, sed debuit
iterum contrahi cum debitis solemnitatibus in facie Ec-
clesiæ, &c.

Hucusque dicta sine contradictore procedunt eo 181
casu quo defectus consensus, vel impedimentum
non est occultum; sed quando matrimonium fue-
rit nullum ex impedimento occulto, tunc plures
tenent posse sine Parocho & testibus secretè ra-
tificari. Ita Sanch. *de Matrimon. lib.* 2. *disputat.* 32.
num. 9. *&* 13. *& disput.* 37. *num.* 4. *& lib.* 3. *disputat.* 17.
Ceuall. *commun. contra commun. quæst.* 604. *num.* 28.
Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolit. p.* 2.
decis. 98. Zambran. *in decis. casuum occurrentium in*
articulo mortis, cap. 7. *de matrim. dub.* 2. *numer.* 4. Dia-
na *moral. resolut. part.* 2. *tractat.* 15. *resolut.* 15. Con-
currentibus scilicet sequentibus requisitis. Primò,
quòd verè ratificent, Sanch. *d. lib.* 2. *disputat.* 37. *num.*
4. ibi, *satis erit si postea ipsi inter se solos contrahentes*
ratificent, &c. *& disputat.* 32. *num.* 9. ibi: *denuo consen-*
tiant, &c. *& num.* 12, ibi, *post verè assensum præ-*
beant, &c. Rebell. *de obligat. Iustit. part.* 2. *libr.* 2.
quæst. 9. *num.* 5. ibi. *sed sat erit quod rursus secretè, &*
verè consentiant, &c Seraphin. *decis.* 900. Secundò,
quòd expressus consensus vtriusque debet vno, &
eodem

eodem tempore concurrere, & contrahentes scientiam impedimenti habere debent. Sanctarel. *var. resolut. quæst.* 48. *num.* 40. *cum seqq.* Tertiò quòd expediatur dispensatio, Rebell. & cæteri *vbi suprà.* Seraphin. *d. decis.* 900. ibi. *Congregatio respondit, si huiusmodi impedimentum sit occultum, & partes postea in matrimonio sic contracto permanere liberè consentiunt, consueuisse Papam ex stylo Pœnitentiaræ, quamuis Matrimonium sit nullum, ratione occulti impedimenti dispensare, itavt denuo possint inter se contrahere non adhibitis susceptis solemnitatibus à Concilio requisitis,* &c. Quartò, nisi periculum sit occultum, vt ab aliquibus detegatur postea, Rebell. *d. part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 6. Zambran. *d. cap.* 7. *dub.* 2. *num.* 7. ibi, *& impedimentum sit occultum, nec timeatur postea publi-*
182 *candum esse,* &c. Secus tamen quando periculum esset quòd impedimentum de se publicum probaretur in iudicio, vt dissoluatur matrimonium in foro externo, tunc enim fieri debet reualidatio coram Parocho, & testibus, ad illud incommodum vitandum, Sanch. *d. lib.* 2. *disput.* 37. *num.* 15. Villalob. *in sum. part.* 1. *tractat.* 14. *diffic.* 31. *num.* 3. Bonacin. *de Matrim. quæst.* 2. *puncto* 9. *num.* 10. ibi, *Nec sit periculum vt impedimentum probetur in iudicio, & matrimonium dissoluatur in foro externo.* Quintò, quòd graue timeatur incommodum ex tali assistentia, Zambran. *vbi suprà num.* 7.

Testes in vim requisitoriæ Vicarij generalis huius loci examinati ab Officiali Vallisoletano, ea conditione, vt in eius præsentia examen fieret, etiamsi aliter fiat, probant.

§. VI.

183 QVando testes examinandi sunt in alieno territorio, iudex causæ solet ad partis instantiam litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem iudicem sub cuius iurisdictione degunt testes, vt eos examinet, iuxta praxim à iure communi deductam, de quo *in l. iudices, & in Auth. apud eloquentissimum, C. de fide instrument.* Bart. & alij *in l.* 1. *C. de naufrag. lib.* 11. Rebuff. *in tract. de litteris requisitor. seu rogator. num.* 29. Menoch. *recup. possessiou. remed.* 15. *num.* 362. vbi in causa ciuili ardua idem fieri scribit.

184 In quibus requisitoriis expediendis iudex causæ non potest iudici rogato legem imponere, ille enim adimplet, si iuxta stylum sui tribunalis examen per se expediat, vel alteri committat, quia par in parem non habet imperium, *l. nam & magistratus, ff. de recept. arb. cap. cùm inferior, de maior. & obed.* cum aliis adductis per me *Axiom.* 174. *num.* 1. & ideo iudex rogans vtitur clausula, *Nos offerentes in similibus vobis complacere,* de qua Carlaual. *de iudic. disputat.* 2. *num.* 42. & sic iure proprio facit iudex requisitus, non verò nomine iudicis requirentis, *cap. constitutus, de fideiuss.* per quem text. ita in terminis probat Specul. *de iudice deleg.* §. *iam nunc dicendum, num.* 10. ibi, *& ille præcipiet auctoritate iuris communis non rogantis,* &c. *Et de teste* §. *qualiter num.* 16. ibi. *Quia cùm vnus iudex scribit alteri, non præcipiet, sed rogabit, & is, cui sub præscripta forma scribitur, sua, non scribentis auctoritate illos examinabit,* &c. Felin.
186 *in cap. cùm causam, num.* 31. *de testib.* Franc. Marc. *decis.* 783. *num.* 5. *tom.* 2. ibi. *Et in isto casu quando committitur examen testium extra territorium, tunc iudex loci procedit auctoritate sua, & non scribentis, quia par in parem non habet imperium,* &c. quod dixerat antea *decis.* 137. *in fine p.* 1. distinctè, & doctè Bernard. Greuæ. *in pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *conclus.* 96. *in princip.* ibi. *Examen testium, si testes eius subsunt iurisdictioni, aut ab ipsomet iudice, coram quo processus ventilatur, fieri vel alteri committi, aut vbi testes alterius subsunt iurisdictioni, in subsidium iuris à iudice ordinario loci, vbi testes degunt, perfici constat. Cùm enim iudex extra prouinciam nullam habeat iurisdictionem, vt docemur à Iurisconsf. Paulo* sub l. fin. ff. de Iurisd. omn. Iudic. *proindeque neque commissio extra iurisdictionem propriam subsistat, ad not. per Vanti.* de nullit. ex defectu iurisd. deleg. num. 3. *cum similibus, iure remedium erit eruendæ, & proferendæ veritati hoc casu, vt nimirum testes sub aliena iurisdictione degentes ad iudicis causæ requisitionem (scripto, scilicet litteris rogatorys requisitorijs iuris subsidialibus) ab ipsorum Iudice examinentur,* &c. *iunctis* ibi. *qui requisitus vicem requirentes gerit, Aziu.* in praxi Florent. §. 13. cap. 16. num. 2. part. 1. *Bartholom. Blarer.* in l. diffamari, cap. 11. sub num. 21. vers. & sic quamuis, C. de ingen. & manum. *quamuis auctoritate propria, non verò requirentis vtatur,* &c.

Vnde infertur in litteris rogatoriis non potuisse 187
iudicem requirentem alias clausulas, & qualitates, exprimi facere, præter illas, quæ de iure communi insunt; at in hac materia regula generalis est quòd in causis tantùm criminalibus, & ciuilibus arduis Iudex per se, non verò per substitutum, aut delegatum, tenetur testes examinare. *d. l. iudices, & d. auth. apud eloquentissimum,* Doctores communit[illegible] *in cap. secundò requiris, de appell. & in cap.* 2. *vbi gloss. verb. iure prohibente, de iudic. lib.* 6. *l.* 27. *titul.* 16. *part.* 3. *& l.* 28. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopil.* Couar. *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 10. Caputaq *decis.* 265. *part.* 3. Farin. *in praxi crimin. qu.* 77. *cap.* 4. *n.* 178. Quæ quidem regula non est ita ab- 188
solutè prolata quin aliquas non recipiat limitationes; quando enim aliquid disponitur à iure communi, vel statuitur secundùm ius commune, eius ampliationes, & limitationes amplectitur, neque exceptio in eo firmat regulam in contrarium, text. *in c. dilectus, & in cap. ad audientiam,* vbi Abb. *de cleric. non resid.* Tiraquell. *in tract. Le mort, part.* 2. *declar.* 1. *num.* 1. *&* 2. Valasc. *consf.* 41. *num.* 7. *vers. addo etiam,* Parens meus *in proœmio ad lib.* 4. Ordin. Lusitan. *vers. quando verò.*

Limitatio autem dictæ regulæ generalis habet, 189
quòd si iudex requisitus fuerit legitimè impeditus, potest in his causis etiam criminalibus, vel ciuilibus arduis, alicui Notario examen committere & mandare, ex *l.* 1. §. *huius rei, ff. de officio eius, cui mandata est iurisd.* Auendan. *de exequendis mand. part.* 2. *cap.* 17. *num.* 3. *vers. octauò fallit,* Suar. de Paz *in pract. tom.* 1. *primæ partis temp.* 8. *num.* 100. Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *quæst.* 77. *num.* 181. Et talis commissio 190
valet, etiam non constito de impedimento, quia ob multitudinem causarum in dubio occupatus præsumitur iudex, Auendan. *de exeq. mand. p.* 2. *cap.* 17. *num.* 3. *versic. octauo fallit, in fine,* Capic. *decis.* 90. *num.* 6. Farin. *d. quæst.* 77. *num.* 82. Et in hoc circa 191
legitimum impedimentum iudici asserenti creditur, vt firmant interpretes *in d. l.* 1. *in princip. ff. de offic. eius, cui mandata est iurisd.* Menoch. *d. remed.* 5. *recup. num.* 352. Eo maximè, quia in nostro casu at- 192
testans dictus officialis Vallisoletanus de suis occupationibus, & impedimentis, examen commisit Notario vna cum Fiscali promotore suæ Audientiæ, quo casu videtur nostra resolutio procedere sine dubio, & sic practicatur in nostro Regno Portugaliæ, quam praxim laudat Salzed. ad Bernard. Diaz *reg.* 748. ibi. *Nec coram ipso solo Tabellione testes examinentur, sed iudice, vel alio viro integræ fidei præsente, sicut apud Lusitanos seruatur,* &c. & iste vir integræ fidei apud nos vocatur *Enquetedor.*

redor; & ante illum hoc idem dixerat Couar. *lib.2. var.cap.13. vers.expediret profectò.*

193 Et licèt daremus casum, quo iudex non posset examen testium committere iure prohibente, nihilominus tamen si testes examinarentur à Notario de iudicis mandato,& commissione,valeret examen,non obstante tali prohibitione. Ita Cardos.*in praxi Iudicum,verb.Testes n.*34.ibi*; Si tamen de facto iudex committeret examinationem testium in criminalibus, Notarijs, vel quæsitoribus, valerent attestationes illorum, cùm lex disponens in hoc procedat dispositiuè, vnde non reddit factum in contrarium nullum*, l. non dubium,*vbi Doctores*,C.de legib.l.cùm lex,*vbi Paul. de Castro,& alij*,ff.de fideiussor. &c.& in fine,sic addit. *Ita dico de testibus in matrimonialibus causis, vt colligitur ex text.*in cap.1.de consang. & affin. Idem tenet Azeued. *ad l.*28. *in fine,tit.*6. *lib.*3. *nouæ Recop.* ibi. *Sed an si contra nostri textus tenorem fiat examinatio testium, erit nulla talis probatio? crederem quòd non;tum quia lex nostra pœnalis est, & pœna se contentatur:tum etiam,quia verba Iudici,& Tabellioni dirigit,non verò partibus ergo factum, & negligentia Iudicis,vel Tabellionis, non debet partibus nocere; & ita tenuit Auiles* cap.37.Prætor gloss.1.num.7. *quamuis gloss.* d.l. Partitæ 27. & Auend. *d. cap.*17. *num.*2. *in medio, contra teneant*, &c.

194 Loquitur enim Azeued. in fortioribus terminis, non solùm quando iudici requisito rogatur, vt per testes examinet, vt in nostro casu, sed etiam quando vlteriùs proceditur prohibendo, ne alius se intromittat,vel recipiat,vt statuit *d.l.Partitæ* 27.ibi,*el porty mesmo reciba los testigos y no otro*, &c. & *d.l.*28. *nouæ Recop.* ibi, *sin lo cometer al escriuano, ni à otro*, &c.quæ prohibitio,non adest in nostro casu, & ex ea moti Gregorius Lopez, & Auendan. contrarium tenuerunt, vt ipse Auendanus ostendit *citato loco*, ibi:*Tamen multum adstringit contrarium d. lex Partitæ, vt nullo modo debeat alter Iudex examinare testes in causa criminali,nisi ille,qui de causa cognoscit,& denegat potestatem alteri Iudici illa lex Regia, & sic videtur quòd testes aliter recepti non faciant fidem*, &c.

195 Iuuat maximè,& nostram coadiuuat sententiam praxis, & stylus, qui viget in Audientia officialis Vallisoletani de committendo huiusmodi testium examine cui vellet, cui stylo & praxi standum est, Orosci. *in l.de quibus num.*35. *&* 36.*ff.de legib.*Caputaq.*decis.*88.*num.*5.*part.*3. Mari. Antonin. *var.resol. lib.*1.*resol.*14.*num.*2. *& resol.*57. *num.*16. *& lib.*4. *resol.*38.*num.*12. latè Molfes.*ad consuet. Neapol.in proœm.quæst.*18.*per tot.* Azeued. *ad l.*2. *num.tit.*10.*lib.*4. *nouæ Recop.*ibi.*Et ideo qui in iudicio non stetit cùm non esset iuxta Curiæ stylum vocatus, contumacem non esse*, &c. Nouar.*in collect. decis. collect.*151. vbi *num.*6.regulam generalem de non compromittendo in iudicem ordinarium, limitat existente stylo,seu ritu in contrarium alicuius Tribunalis, allegátque Capell. Tolosan.Afflict.Guid.Papæ,Viuium,& alios.Quod adeò verum est, vt sententia lata contra stylum

196 Curiæ notorium, sit nulla, vt per Guid. Papæ *in proœm. decisionum ad lectorem*, Vanti. *de nullit. tit.de defectu processus, num.*124.

Inhibitio vigore appellationis interpositæ per Franciscum à Decreto suspensionis termini probatorij,non afficit in casu,& ad effectum, de quo agitur.

§. VIII.

197 APpellauerat Franciscus à decreto suspensionis termini probatorij post tempus elapsum, & iam dicto decreto in rem iudicatam transacto, obtinuit inhibitionem à sacra Rota vigore appellationis huiusmodi, sed cùm causa penes alium iudicem esset in calculo ferendæ sententiæ, idem Franciscus intentauit hunc iudicem inhibere ne amplius de causa cognosceret, & sententiam proferre posset; & his stantibus fuit dictum inhibitionem non afficere, ex sequentibus.

Primò,quia fuerat appellatum à decreto suspen- 198 sionis termini probatorij, quod iam transierat in rem iudicatam, vnde inhibitio non potuit afficere alium iudicem super causa principali pronunciantem, quia inhibitio strictè operatur, & tantum circa articulum,de quo fuerat appellatum, & non potest ad alium extendi, vt post Anton. & Franch. *in cap.super eo, de appellat.* comprobat Deci. *consil.*33. *sub num.*4. Paris. *cons.*30. *num.*9. *&* 18. *& cons.*108. *num.*7.*lib.*1.*& consil.*171.*in fine,lib.*4. Beroi. *cons.*85. *num.*20.*vers.secundo casu lib.*3.Lancellot.*de attentat. part.*2.*cap.*1.*limit.*2. *num.*15.*& cap.*20. *limit.*7. Rota 199 *decis.*546. *num.*2. apud Farinac. *part.*2. *recentior.* & clausula, *quam & quas*, &c. operatur solùm super præmissis, & in articulo, de quo fuit appellatum, Stephan. Gratian. *discept.forens. cap.*121. *num.*25. *& cap.*691.*num.*28. Gregor.XV. *decis.*170. *num.*4. Ludouic.Postius *de mandato de manutenendo obseru.*69. *num.*8.

Secundò,quia inhibitio non egreditur personam 200 iudicis inhibiti, Lancellot. *d. c.*2. *in præfat. quæst.*5. *num.*191.

Tertiò, quia dato quòd afficeret, non fuit actua- 201 liter præsentata, & executioni mandata, Seraphin. *decis.*1406. *à princip.* ibi. *Fuit resolutum nulla adesse attentata, nam ita demum gesta post inhibitionem sunt reuocanda,iuxta* cap.non solùm, & cap. Romana,de appellat. in 6.*si fuerit actualiter præsentata & executioni mandata*,&c.

Quartò, quia iam moderata erat inhibitio, & 202 non poterat afficere, gesta enim post inhibitionem moderatam non dicuntur attentata, quia cùm per reuocationem cesset inhibitio,quæ causabat attentata, ipsa etiam cessant, Rota *decis.*1. *de offic.deleg.in nouis*,cum aliis per Lancellot. *d.part.*1. *cap.*20.*num.* 1.vbi *num.*20. hoc extendit procedere, etiamsi de moderatione iudici non constiterit.

Quintò,quòd iam causa est in secunda instantia, 203 & quatenus inhibitio arctaret iudicem primæ instantiæ, & nulliter pronuntiaret illa spreta, nihilominus iudex appellationis poterat confirmare sententiam nullam pronuntiando super negotio, & causa principali, iuxta doctrinam Bart.*in l. si expressim num.*14.*in fine, & num.*15.*ff. de appellat.& in l.si vt proponis* 4.*num.*3. *in fine, & num.*4. *C.quomodo & quando iudex.*Et quòd sententia nulla dummodo 204 sit iusta, possit confirmari, tenent Cæs. de Grassis *decis.*9.*alias* 37.*de causa possess.& propr.* Vanti.*de nullit. rub. vltim. num.*129. *vers. erit etiam consilium*, Gail *lib.*1. *obseruat.*84.*sub num.*3. *&* 4. & hanc esse communem opinionem testatur Alexand.*cons.*111. *num.*2. *versic. ad quod ostendendum*, lib.5. & cum pluribus aliis Sigismund.Scac. *de appellat. quæst.*11. *à num.*114.vbi *num.*115. dicit hanc regulam locum habere etiamsi sententia esset nulla ex defectu iurisdictionis,& *nu.*117. etiamsi vitium nullitatis non esset remissibile, quia iudex appellationis potest eam confirmare.

***

Toletana

Toletana Matrimonij.

Expensæ litis quando ministrandæ, & quibus casibus.

VOTVM XVIII.

1 *Casus & dubium proponitur.*
2 *Expensæ aduersario non sunt ministrandæ nisi in certis casibus à iure expressis.*
3 *Expensas has prætendens collitigans duo probare debet, paupertatem scilicet, & præsumptionem boni iuris, copulatiuè scilicet, vt num. 5.*
4 *Paupertas à prætendente litis expensas, probari debet respectu rei, de qua agitur.*
6 *Expensæ litis sunt deneganda cum litigatur de re, quæ non cadit sub æstimatione, nec fructus producit.*
7 *Expensæ litis non subministrantur habenti patrem diuitem, seu industriosum, vel artificem.*
8 *Correlatiuorum idem est iudicium.*
9 *Paupertas ad litis expensas subministrandas satis probatur si redditus illas petentis non excedunt 25. scuta.*
10 *Debitum in fraudem remissum reuocari debet in pristinam obligationem.*
11 *Instrumenti mentio quando in protocollo Tabellionis non reperitur, maxima inde suspicio, & præsumptio falsitatis subest.*
12 *Transactio, seu remissio super alimentis futuris non valet.*
13 *Alimenta debita vel relicta à patre filio, vel è contra, debentur non obstante remissione seu transactione super illis cum iuramento facta.*
14 *Vxor tenetur alere maritum sua culpa ad inopiam vergentem, quando bona amisit, & illa recuperare non potest.*
15 *Clericus etiam in Presbyteratus ordine constitutus non egreditur patriam potestatem.*
16 *Pauper non tenetur alere alium pauperem.*
17 *Præsumptio boni iuris quoad hunc effectum debet esse non leuis.*
18 *Præsumptio mali iuris oritur ex eo quod quis habeat sententiam contra se latam.*
19 *Præsumptio stat pro Iudice quod ritè, & rectè functus fuerit officio suo.*
20 *Præsumptio boni iuris oritur ex sententia fauorabili, quamuis sit ab ea appellatum.*
21 *Expensæ litis difficilius debentur quàm alimenta.*
22 *Contra sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam non auditur amplius aduersarius, nec illi danda est remissoria, vt probationes vlterius recipiantur.*
23 *Expensarum litis, vel alimentorum in materia laicus est competens iudex etiam pendente causa matrimoniali coram iudice Ecclesiastico.*
24 *Iudex Ecclesiasticus debet admittere exceptionem rei iudicatæ, vel litispendentiæ per iudicem secularem, & è conuerso.*

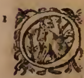

1 ORTA lite inter D. Laurentiam principalem meam, & D. Franciscum, super nullitate matrimonij inter eos nulliter contracti, D. Laurentia à Vicario Matritensi in prima instãtia fauorabilem contra matrimonium reportauit sententiam, à qua cum dicta Laurentia appellasset, ex eo quod aduersarius in ea ad constitutionem dotis, & expensas litis condemnatus non fuerit, & causa cum omnibus suis incidentibus, & emergentibus, totoque negotio principali V.D. commissa, ac deinde introducta, termino probationis pendente, idem aduersarius in hoc iudicio petiit, vt à D. Laurentia litis expensæ sibi subministrarentur, & dubio proposito an illæ essent concedendæ: negatiuè respondendum videtur, ex sequentibus.

Nam regula est in hac materia satis trita neminem teneri aduersario subministrare expensas, nisi in certis casibus à Iure expressis, *l. Imperatores*, & *ibi* Bald *ff. de tutel.* Couar *pract. cap. 6. num. 5. & 6.* Seraphin. *decis.* 1090. *num. 6.* & adest alia non minus recepta, quòd collitigans prætendens litis expensas duo debet probare, paupertatem scilicet, & præsumptionem boni iuris. Crescent. *decis. 8. de iudic.* Verall. *decis. 20. num. 2. lib. 1.* Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ part. 1. verbo lis* §. 4. Couar. *citato loco*, Sephin. *decis. 426. num. 1. & 2.* vbi quòd in petitione subministrationis expensarum duo probari debent, paupertas, & boni iuris præsumptio; & paupertas probari debet respectu rei, de qua agitur, *& decis.* 1098. *num. 2.* Gregor. XV. *decis. 189. num. 1.* Rot. *decis. 81. in princip. part. 1. recentissim.* aliàs *in posthum. Farinac.* ita vt copulatiuè de paupertate, & de bono iure constare debeat, ead. Rot. *decis. 148. num. 1. p. 2. recentis.* 2 3 4 5

In casu autem nostro, vna & altera regula minimè verificatur; nam de prima constat, quia non est Iure expressum in hoc casu deberi litis expensas, imò cum litigetur de re, quæ non cadit sub æstimatione, nec fructus producit, illas esse denegandas censuit Rota *decis. 470. num. 6.* apud Farinac. *part. 2. recentior.* ibi: *Secundò fuit dictum, quòd quæ in contrarium adducuntur, loquantur quando litigatur de re fructifera, vel aliàs pretio æstimabili, vnde in decernendis alimentis datur pro regula, vt perpendantur fructus rei super qua litigatur, per Angel.* in l. quibus bonis, num. 2. ff. de cess. bonor. *Bald.* in l. voluntatis 4. C. de fideicommiss. *Roman.* consil. 110. num. 35. versic. Prætereà, *Alexand.* consil. 77. num. 5. lib. 5. *& proinde cum in proposito casu litigetur tantum de separatione thori, & sic de re, quæ non cadit sub æstimatione, satis dubium videtur an applicetur prædicta conclusio*, &c. 6

De secunda clariùs patet, nam quoad primum requisitum, est sine dubio non apparere de paupertate D. Francisci Orense, quia in specie non probat, prout tenebatur, quod expensæ litis per illum solui non valeant, §. *sed neque in authent. de fideiuss.* Beltramin. ad Gregor. XV. *dict. decis. 189. num. 7. lit. A.* Tum quia aduersarius habet filium diuitem, adhuc sub sua patria potestate constitutum, qui redditus Ecclesiasticos annuos, ad ducata tria millia ferè ascendentes, obtinet: vnde sicut filio habenti patrem diuitem expensæ huiusmodi non subministrantur, Beltramin. ad Gregor. XV. *d. decis. 189. num. 7. versic. Paupertas, in fine*, & de habente patrem industriosum, & artificem. Rot. *d. decis. 470. num. 5. part. 2. recentior.* ita è conuerso patri habenti filium diuitem non sunt administrandæ, in eis namque datur par ratio, & æquale ius: sunt enim correlatiua, quorum idem est iudicium, eadem disciplina, & de vno dispositum trahitur ad alterum, *l. 1. ff. de accepril. l. 1. C. de cupress. lib. 11.* cum aliis citatis per me *Axiom. 61.* 7 8

Et tantò magis id iustificatur, quia aduersarius annuos redditus ad octingenta ducata ascendentes habet, videlicet centum & quinquaginta à D. Didaco de Orense eius ex fratre nepote, vt ipse fatetur, & alia similia 150. de materna filij legitima tanquam illius administrator etiam percipit ex quodam iure *sobre las alcaualas de Seuilla* imposito. 9

Et vlteriùs à filio exigit quotannis ratione alimentorum quingenta scuta, iuxta formam instrumenti obligationis,& mandati procuræ in rem propriam, vt in fide quæ datur. Item fructibus duorum maioratuum gaudet, in quibus successit eius filius per obitum Don Francisci Zapata Osorio,quorum pacificam obtinet possessionem.Vnde maiores expensas ferre poterit, nam quæ supererant modici momenti sunt futuræ,cum iam registrum sit transportatum, & integrè solutum à D.Laurentia, & breuiter,ac sine considerabili expensa,causa debeat expediri;vt aliàs considerauit Rot. *d.decis.*170. *num.*2.*in fine,part.*2.*recentissim.*quæ reputauit pro paupere ad hunc effectum illum, qui habet redditus non excedentes 25. scuta; teste Seraph. *decis.*173.*num.*8. ibi: *Quantum ad expensas litis, visa est Dominis probata paupertas,si redditus,quos habent isti Rectores,non excedunt* 25.*scuta*,&c.

Non obstat quòd aduersarius remisit eius filio obligationem huiusmodi sibi soluendi dicta quingenta ducata, quia multipliciter respondetur.

10 Et primò, quod instrumentum remissionis fuit factum in fraudem, vt scilicet pauper videretur ad effectum lucrandi huiusmodi expensas litis in iudicio seculari per illum iam petitas, nam remissio huiusmodi facta reperitur postquam Dominus Rex bonorum suorum administrationem D. Laurentiæ consignandam iussit, vnde cum illud debitum in fraudem remissum censeatur,reuocari debet in pristinam obligationem, *l. omnes, l. si pignus, ff. quæ in fraudem credit.* Peguera *decis.*271. *num.* 14. eo maximè, quia probatur aduersarium post factam remissionem à filio dicta alimenta semper percepisse: & cùm, fraude cognita,fuisset illo iudicio absoluta D. Laurentia, non est cur modò vexetur in hoc, iuxta ea, quæ habentur infrà *num.*16.

11 Secundò, quia maxima subest suspicio, & præsumptio falsitatis contra instrumentum huiusmodi productum,cum in protocollo Tabellionis, illius mentio non reperiatur, vt adnotauit Couar. *pract. cap.*19.*num.*3.*vers.Quarto*;nam licèt contra aliquos fidem esse adhibendam instrumento, cuius protocollum confectum non sit, aut semel factum non reperiatur, existimauerit idem Couar. *d. num.*3. *in princip.*nihilominus tamen affirmat *in vers.Tertium constat*, quod si alit er instrumentum producat, & è contrario eius fides ex ipsomet instrumento, vel ex eius protocollo, quod idem est, impugnetur, tenetur illud edere,qui produxit.Vnde stante falsitatis suspicione allegata, antequam appareat protocollum, vel Archetypum, non est illi fides adhibenda.

12 Tertiò, quia licèt remissio facta esset sine fraude, & appareret protocollum instrumenti, adhuc nihil aduersario suffragaretur, eo quod inutilis, & inualida foret, cum super alimentis futuris non valeat remissio,neque transactio,*l.de alimentis* 8.*C.de transact.* & *ibi num.*2. plures *in meis Collectis* citaui Doctores,quod absque dubio procedit in alimentis debitis à patre filio,& è contra;quamuis enim, secundum nonnullorum opinionem, valeat transa-
13 ctio super alimentis inconsulto Prætore facta,si interpositum fuerit iuramentum, attamen quando alimenta debita, vel relicta sunt à patre filio, vel è contra, non obstante iuramento debentur, vt resoluit Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. tom.*2.*lib.*26. *titul.*3. *numer.*12. *cum seq.* quem refero *in meis collect.ad d.l.de alimentis, num.*3.*in fine*: vnde cùm in aduersarij potestate sit, remissione non obstante, quæ nulla, & inualida fuit alimenta prædicta exigere,non est habenda remissio huiusmodi in consideratione nullum enim quod est, nullum producit effectum; *l.*4.§. *condemnatum, ff. de re indic.l. non dubium,C.de legib.*cum aliis per me citatis *Axiomate* 164.*num.*1.

Quartò, quia aduersarius hos redditus sua culpa non amisit in totum, prout amisisset si bona dilapidasset,vel ludēdo ad inopiam verguisset, sine vlla recuperandi spe, in quibus terminis vxorem teneri maritum alere resoluit Surd. *de aliment. titul.* 1. *qu.* 35.*num.*5.*& titul.*7. *quæst.*25. *à num.*12.sed nulliter, & inualidè à se abdicauit,& ideò facilè eos recuperare poterit,quod si facere renuerit,de fraude,& simulatione magis constabit, quæ illi patrocinari non debet,*l.nec ex dolo,ff.de dolo, l.*3.*ff.de transact.l.si ex dolo,ff.de re iudic.* cum similibus adductis per me *Axiom.*76,*num.*5. 14

Nec etiam obstat alia obiectio allegata, quod scilicet aduersarij filius vti persona Ecclesiastica, exiuerit iam à patria potestate, ac proinde amiserit pater vsumfructū in eius bonis: Quia respondetur, neminem etiam in Presbyteratus Ordine constitutum egredi patriam potestatem, *auth. Presbyteros* 1. *C.de Episcop.& Cleric.* Anton.Gom.*l.*48.*Tauri,num.* 7. ibi: *Sed his non obstantibus certè ego teneo contrariam sententiam, imo quod talis filius Clericus etiam in Sacris, non possit disponere de bonis suis aduentitijs viuente patre, quia in eis pater habet vsumfructum, quia cum non liberetur ab eius potestate, sequitur quod non amittit pater vsumfructum in bonis eius,&c.*Cou.in c. quia nos,num.5.de testam *Gutier.*in repet.§.sui,nu. 8.Instit.de hæred.qualit.*Molin.*de iustit. tract.2.disput.329.num.8.ibi.*Per sacros autem Ordines,etiamsi Presbyteratus sint, non egreditur filius patriam potestatem,&c.*Thom.Valasc.*allegat.Iuris tom.*1.*alleg.*29. *num.*1. Vnde patri ex bonis filij Clerici vsumfructum deberi non est ambigendum,& multò magis, cum filius sit in minoribus Ordinibus tantum constitutus, & maioratus seculares non censeantur inter Ecclesiastica bona, qui non parui sunt momenti, & non spernendæ summæ alia bona non Ecclesiastica. 15

Quod adhuc eo magis procedit,quia D.Laurentia pauper est iuxta status sui conditionem, nam redditus non habet vltra ducata mille, quæ cùm constent ex alimentis, & ex quodam censu difficilis exactionis propter creditorum concursus, & ex nonnullis iuribus, quorum pars dimidia Regi relinquitur, superest ferè nihil, vnde succedit conclusio, quod pauper non tenetur alere alium pauperem,de qua *in l.non quemadmodum, in fine,ff.de lib. agnosc. glos.verb. Necessario, in l. si quis à liberis,* §. *si mater,ff.eod.tit.*Cephal.*consil.*127. *num.*1. Rot.*d.decis.* 470.*num.*7.*p.*2. *recentior.* 16

Quo verò ad secundum requisitum *de bono iure*, nec illud videtur apparere, cum illius præsumptio, quæ requiritur ad hunc effectum, debeat esse non leuis: Valasc. *consult.*1.*num.*12.Couar.*pract. cap.*6. *num.*5.*vers. Idem ipse profiteor*, Beltramin.ad Greg. XV.*d. decis.*189. *num.*7. *vers. Præsumptio boni iuris.* 17
Dum enim pro nullitate matrimonij esset in prima instantia contra D.Franciscum Orense pronunciatum, ex huiusmodi sententia præsumptionem non boni iuris oriri resoluit Seraphin. *decis.*426. *num.* 4. ibi: *Cessat quoque præsumptio boni iuris propter sententiam contra eos latam*, &c. *& decis.*1090. *numer.*6.ibi:*Neque à D.Ioanne ex capite paupertatis petuntur expensæ,neque ex capite boni iuris, cum contra eum iam fuerit lata sententia in Rota, ex qua insurgit præsumptio non boni iuris*, &c. Etenim regulariter præsumitur pro Iudice quòd ritè, & rectè functus fuerit officio suo, Dec. *consil.*351. *numer.*12. *versic.* 18 19

Et

Et in simili, Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præs. 9. num. 1.*
20 cum aliis per me citatis *Axiom. 131. num. 4.* Sicut è contra, præsumptionem boni iuris oriri ex sententia fauorabili, quamuis sit ab ea appellatum, tenent Couar. *d. cap. 6. num. 6. vers. Secundum quòd*, Vtsell. *in examine apum, verb. Alimenta, conclus. 89. n. 314.* Surd. *de aliment. titul. 1. quæst. 120. sub num. 12. vers. Non denique obstat*, ibi, *Non denique obstat, quod effectus sententiæ per appellationem suspendatur, si non tollitur: Quia respondeo, quod etsi appellatio impediat ne sententia omnimodum suum sortiatur effectum, non tollit in totum, nec suspendit omnes effectus sententiæ, & ideò non obstante appellatione adhuc pro Iudice præsumitur, &c.* Beltram. ad Greg. XV. *d. decis. 189. num. 7.* ibi: *Resultat tamen præsumptio boni iuris ex sententia, etiamsi sit ab ea appellatum, &c.* Rot. *decis. 250. num. 2. part. 1. recentior.* ibi: *Quæ sententia licet per appellationem sit suspensa, facit tamen præsumptionem boni iuris, ad l. si instituta, §. de inofficioso, ff. de inoffic. testam.* &c. eadem Rot. in puncto, *decisione. 418. num. 3. par. 1. recentissim.* ibi: *Sicut etiam non obstat, quod sententia fuerit suspensa propter appellationem, quia nihilominus remanet qualis qualis præsumptio pro illa, quæ sufficit ad hunc effectum*, &c. Et licèt nonnulli loquantur in alimentis, nihilominus eorum resolutio à fortiori procedet in expensis litis, quæ difficilius debentur,
21 ex Crescentio *d. decis. 8. in fine, de indic.* & Surd. *citato loco.*

22 In omnem euentum res sine dubitatione transit, quia D. Franciscus Orense aduersarius, coram Iudice seculari, vulgò *Alcalde de Corte* nuncupato, alimenta, & huiusmodi litis expensas ad hanc, & alias causas iam pendentes petiit, & per illum D. Laurentia fuit absoluta ab huiusmodi petitione, pro se sententiam fauorabilem reportando. Hincque vel dicamus sententiam huiusmodi transitum fecisse in rem iudicatam; & tunc contra eam non est amplius audiendus aduersarius, *l. cùm quæritur, cum duabus seqq. ff. de re iudic.* Gregor. X V. *decis. 492. num. 3.* nec est illi danda remissoria, vt probationes vlterius recipiantur, Seraph. *decis. 1308. num. 1.* Gregor. XV. *decis. 211. num. 1.* Rot. *decis. 406. sub num. 2. part. 1. recentior.* vel supponamus sententiam non transiisse in rem iudicatam, & tunc obstaret exceptio litis pendentiæ, ex iis, quæ D. Barbos. *in l. si quis posteaquam, ff. de iudic. à num. 274.* & Marc. Anton. de Amatis Ferrar. *decis. 18. num. 1.*

23 Non obstat quòd d. sententia fuit lata in iudicio seculari, ac proinde videbatur in hoc iudicio Ecclesiastico minimè parare exceptionem rei iudicatæ, vel litis pendentiæ, quia in materia expensarum litis, vel alimentorum laicus est competens Iudex etiam pendente causa matrimoniali coram Iudice delegato, vt optimè resoluunt Afflict. *decis. 152. à num. 1.* Surd. *de aliment. titul. 8. priuil. 10. num. 5.* ibi: *Quia alimenta possunt à Iudice laico decerni, dum quæstio super matrimonio ventilatur coram Ecclesiastico*, &c. Marta *de iurisd. part. 2. cap. 8. num. 35.* ibi: *Item Iudex laicus appellatione pendente à sententia matrimonij ad fauorem vxoris lata à Iudice Ecclesiastico, decernit alimenta vxori*, &c. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. part. 1. decis. 326. num. 2. in fine.* Thoro *in compendio decis. tom. 1. verb. Iudex secularis, pag. 292.* & ideò iudicem Ecclesiasticum debere admittere exceptionem rei iudicatæ, vel litis pendentiæ (quæ ad hunc effectum pari passu ambulant) per Iudicem secularem, & è conuerso, ex text. *in cap. fin. de except. lib. 6.* tenet in specie Cardos. *in praxi Iudicum, verb. Iudex, num. 37.* quem refert Pater meus *in remis. ad Ordin. Reg. Lusit. lib. 3. titul. 49. §. 2. num. 5. in fine.*

Toletana Nullitatis Matrimonij.

Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonij celebratione tractatur, quando in fraudem facta censeatur? Error qualitatis vel fortunæ, si reincidat in errorem personæ, Matrimonium dirimit, sicut error personæ.

Votum XIX.

1 *Verba persæpe proferuntur contra propriam intentionem.*
2 *Voluntas plus facto quàm verbis patefacitur, seu declaratur.*
3 *Præsumptio fraudis oritur ex præcedenti tractatu.*
4 *Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonij celebratione tractabatur, præsumitur fraudulenta.*
5 *Fraus præsumitur ex modicitate temporis ad contrahendum.*
6 *Ex breui reuersione ad primam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantum donec contrahebatur matrimonium.*
7 *Maritus cum se transfert ad domicilium Vxoris, satis ostendit ex facto sequenti quem animum habuerit tempore contractus matrimonij.*
8 *Parochialitas vt acquiratur non solum requiritur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in secunda, saltem maiori parte anni.*
9 *Habitare vt quis dicatur in loco, non sufficit quod ibi sit raro, vel momentanea habitatione.*
10 *Parochia acquiritur ratione habitationis quando ea breuis temporis non est.*
11 *Parochialitas non acquiritur in loco, ad quem quis se transfert cum dolo, & animo eludendi Concilij Trid. dispositionem.*
12 *Castellanus, vel Lusitanus si adiret Franciam, Turcas, vel Indos vbi non seruatur Concil. Trid. cum dolo contrahendi ibi matrimonium sine Parocho, nulliter contrahit, & n. 13. 14. & 15.*
16 *Parochialitas in fraudem Concilij Trid. acquisita non iuuat, itavt in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum.*
17 *Domicilium permanens habens vir & vxor, si accedant dolosè in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho contrahant, non valet matrimonium.*
18 *Habitatio fraudulenter in præiudicium Parochi proprij, vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum Parochum non sufficit.*
19 *Mutatio Parochiæ nihil prodest cum est affectata, & procurata ad finem tantum contrahendi alibi matrimonium.*
20 *Parochiæ ius improba fide, & per scelus, in fraudem nemo assequitur, itavt in ea sacramenta percipere possit.*
21 *Parochos alienos, proprijs relictis, per dolum & fraudem petens, vt coram eis matrimonium contrahant, inualide contrahunt.*
22 *Sanchez opinio refertur.*
23 *Sanchez reprobatur, & numeris 24. & 25.*
26 *Matrimonium indignum censetur esse quod sine familiæ dedecore iniri nequit.*
27 *Dispositio fauorabilis iudicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta.*
28 *Legi nec directè, nec indirectè est admittendum quod fraus fiat.*
29 *Fraudis macula semper validitati actus repugnat.*

30 *Dolo malo non videtur facere; qui iure suo vtitur, Axioma qualiter intelligendum.*

31 *Dolus cum sit latens in animo, & natura sua de his, quæ occultè committi solent, coniecturis saltem duabus probari solet.*

32 *Dolosus dicitur qui exterius veritatem manifestare recusat, quam interius occultare non desistit.*

33 *Dolus ex effectibus & signis exterioribus probatur.*

34 *Clausulæ insolitæ dolum & fraudem præsumi faciunt.*

35 *Cautela abundans nocet in suspectis, & in his, quæ possunt habere suspicionem fraudis, doli, & circumuentionis.*

36 *Cautelæ quanto plures adhibentur in contractibus suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis, & doli.*

37 *Dolus magis inter contrahentes matrimonium arguitur, & manifestatur ex disparitate tam in ætate, quam in qualitate, & rebus.*

38 *Nobiles naturali propensione cupiunt nobilibus commisceri.*

39 *Æqualitas in matrimoniis, coniugatorum animis influit tranquillitatem & pacem.*

40 *Nobiles decet accipere nobiles vxores.*

41 *Familiarum honor deturpatur si quis plebeiam pro patritia, corruptamque duxerit pro virgine.*

42 *Nobilitatis imparitatem inter coniuges Romani prohibuerunt.*

43 *Lamentabiles successus ex inæqualitate coniugiorum successerunt.*

44 *Matrimonia inter valde dispares infelicissimos exitus habere solent.*

45 *Honor est augmentum familiæ.*

46 *Mortem potius quis pati debet, quàm honoris detrimentum subire.*

47 *Honor præferendus est propriæ vitæ.*

48 *Disparitas magna inter contrahentes matrimonium satis indicat dissensum, & facit præsumere ioco contractum esse matrimonium.*

49 *Homines fuerunt, qui se alios esse, aut aliorum filios mentiti sunt; & mulieres maiori sagacitate, & dolo sæpissime se alias esse finxerunt.*

50 *Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, fratrem Ludouicum Granatensem virum alias pium & doctissimum tot annis quibusdam chimericis fallaciis deceptum habuit.*

51 *Dissensus satis inducitur ex magna disparitate inter contrahentes matrimonium.*

52 *Consensus, & voluntas cum in animo consistant, & iste difficile cognosci possit, aliquibus signis extetexterioribus deprehendi debet.*

53 *Thoma Sanchez opinio intelligitur.*

54 *Dolus quando consensum excludit, matrimonium est nullum.*

55 *Error qualitatis in suo genere sumptus matrimonium non vitiat.*

56 *Error in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit matrimonium inualidum non reddit.*

57 *Error qualitatis, vel fortunæ, redundat in errorem personæ, itavt verè in persona erretur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum.*

58 *Qualitati alicui quamuis accidentali quando quis nititur ad contrahendum aliter non cõtracturus, si ea non habeatur, actus tanquam inuoluntarius habita notitia redditur nullus.*

59 *Religionem si quis ingreditur existimans sibi non competere maioratum, aut non habere hæreditatem, vnde viueret, aliàs expresse non facturus, his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est.*

60 *Matrimoniũ contrahens cum aliqua existimans diuitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, itavt his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expresse aliter non contracturus, est inualidum matrimonium si diues, nobilis, honesta, aut virgo non sit.*

61 *Qualitas in qua erratur quando respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ, & consequenter matrimonium cum illo contractum est nullum.*

62 *Qualitas in qua erratur si designat indiuiduam personam, tunc error circa qualitatem, infunditur in personæ errorem, ac matrimonium dirimit.*

63 *Consensum, aut affectum in penitus ignotum dirigere non possumus.*

64 *Consensus si primò ac directè feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc putatam diuitem & nobilem, cum non sit talis, error est qualitatis inuoluens errorem personæ, sicque matrimonium est inualidum.*

65 *Error personæ, qui matrimonium annullet, non cadit nisi habeatur aliqua notitia personæ, cum qua contrahere intendit, &c.*

66 *Exemplum Regis Angliæ ponit Syluester, & idem exemplum ponunt citati num. 74*

67 *Error in vna ex quatuor causis esse potest, scilicet fortunæ, qualitatis, personæ, & conditionis.*

68 *Error personæ est credere de vna persona quod sit alia, vel quod sit libera cum sit serua, vel quod sit filius talis Regis, Ducis, Comitis, aut alterius, cuius non est.*

69 *Matrimonium non est, si aliquis assereret in partibus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, cum vbique habeatur notitia Regni Franciæ.*

70 *Error personæ quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cũ qua contraxit esse Mariam, quam aliàs agnoscebat visu, vel auditu, & nõ erat nisi Ioanna, talis error impedit matrimonium cõtrahendum, & dirimit contractum.*

71 *Error consensum nullum habet, & nihil tam contrarium consensui quàm error.*

72 *Error est vera pro falsis approbare, ignorare est nihil approbare, cum sit simplex scientiæ approbatio.*

73 *Error personæ, de qua non habetur notitia, matrimonium non dirimit.*

75 *Error nobilitatis, aut fortunæ per se matrimonium non euacuat.*

76 *Consensus si feratur in illum dumtaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest, error tunc qualitatis refertur ad errorem personæ, qui proinde matrimonium vitiat.*

77 *Error qualitatis, aut fortunæ si reincidat in errorem personæ, matrimonium dirimit, & num. 78.*

79 *Consensus quoties fertur in fœminam aliqua conditione vestitam expresse error refunditur in errorem personæ.*

80 *Fœmina putans se nubere primogenito Regis, si nubat alteri, qui falsò hoc nomen sibi arrogauit, inualidè contrahit.*

81 *Matrimonium iudicialiter inualidum si in eo plures adfuerint fraudes, & Parochus ac testes essent suspectissimi, & concurrat disparitas magna inter prætensos coniuges tam circa nobilitatem, quàm circa diuitias, &c.*

82 *Cap. final. de sentent. & re iudic. loquitur in duabus sententiis contrariis latis per duos ordinarios, quo casu stante paritate probationum auctoritate duorum Iudicum, casus verè est dubius, & tunc fauetur matrimonio.*

83 *Disparitas*

83 *Disparitas personarum non contracti matrimonij præsumptionem inducit.*
84 *Dispositio fauorabilis indicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta.*

CIRCA litecoram Ordinario inter Franciscum, & Antoniam super nullitate matrimonij inter eos contracti; fuit pro parte mulieris ex triplici capite datum de nullitate. Primò ex fraudulenta, & affectata mutatione Parochiæ. Secundò ex dolo. Tertiò ob errorem personæ. Ordinarius prædictus in prima instantia pro validitate sententiam protulit diffinitiuam, à qua sententia appellauit Franciscus, & causa mihi commissa ab illustrissim. & Reuerendissim. D. meo Nuntio, dubitaui an esset confirmanda, vel infirmanda, & reuocandam esset existimaui, ex sequentibus.

PRIMVS ARTICVLVS

Fraudulentæ, & affectatæ mutationis Parochiæ materiam concernens.

1 MAGNA reputaui consideratione dignum, quod Antonia solita esset fictitiè & blanditoriè loqui, itavt eius verba intentioni suæ minimè deseruirent. nam verba persæpe proferuntur contra propriam intentionem, *cap. dilecti, de appellat. cap. existimans, 11. quæst. 2.* Abb. *consil. 214. part. 2.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 1. num. 57. & 58.* & ideo eleganter Cicero *lib. 1. ad Quintum fratrem,* sic protulit. *Mens enim hominum multis simulationum inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur, vniuscuiusque natura, frons, oculi, vultus, per-*
2 *sæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè.* & ita voluntas plus facto quàm verbis patefacitur, seu declaratur, *l. si tamen, §. & quiss. de ædilit. edicto, l. de quibus ff. de legib.* & meliùs omnibus Aym. Crauet. *consil. 204. num. 10.* ibi. *Quia facto datur voluntas intelligi,* l. Paulus respondet non tantùm verbis ff. rem ratam haberi, *imò facta verbis sunt fortiora ad demonstrandam voluntatem hominis,* l. si tamen §. si quis dicit ff. de ædilit. edicto, cap. dilecti 2. *vbi Deci.* in 2. notab. de appellat. *& dicit Bald.* in l. non ignorat. col. 1. C. qui accus. non poss. *quod facta vero proximiora sunt, quam nuda vocabula, cùm etiam plerumque aliqui fictitiè, vel blanditoriè loquantur, quod dictum refert Ias.* in cons. 101. col. 1. lib. 4. *inferens magis probari filiationem ex tractatu quam ex sola nominatione verbali. Alibi scribit idem Bald.* in cap. super litteris col. 5. de rescript. *quod nullum est maius mentis nostræ testimonium, quam qualitas inspecta factorum, quæ sine loquela se intelligunt, & per solum aspectum imprimunt suam voluntatem,* &c.
3 Cùm autem recognosceret Antonia quòd si cum Francisco matrimonium contraxisset in Parochia sancti Genesij, in qua ambo contrahentes, & Francisci parentes habitabant, illico fraus, & dolus ipsius Antoniæ detegeretur, ad Parochiam sancti Sebastiani se contulit de mense Iulij, & eodem tempore ipsa Antonia Ordinarium solicitauit vt absque monitionibus sibi cum dicto Francisco posse contrahere crederetur, ne aliqua tractatus huiusmodi notitia posset deueniri ad parentes ipsius, Francisci, & meliùs & securiùs ille deciperetur quod ad effectum fuit productum, & de facto matrimonium contractum, & statim ab illa Parochia S. Sebastiani decessit, & ad aliam S. Genesij rediit; num ex præcedenti tractatu præsumptio fraudis oritur, Ruin. *consil. 4. num. 10. lib. 1.* Dec. *consil. 32. nu. 15. lib. 3.* Tiraquell. *de retractu lign. §. 1. gloss. 14. num. 24.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 3. num. 110.*

Quæ quidem Parochialitatis mutatio eo tempore, quo ipsa Antonia cum Francisco contrahere tractabat, præsumitur fraudulenta, ac proinde ad illum effectum ei suffragari non potest, per ea quæ resoluit Ioan. Philipp. Testa *alleg. 4. num. 10.* ibi: *Quoniam respondetur hanc conductionem esse factam in fraudem, quo casu nihil potest iuuare, ex text.* in l. qui sub prætextu, C. de sacros. Eccles. ibi, *Qui sub prætextu Decanorum, cùm id munus non impleant, eorum fraudibus credimus esse obuiandum, vbi gloss. dicit cùm sub velamine id quod ad Decanos spectat, non adimpleat, & ibi Bald. notat, qui non seruit Ecclesiæ, & fingit esse clericum, non debet gaudere priuilegio clericorum, & quæ conferuntur clericis propter seruitium Ecclesiæ, ille, qui non seruit, non debet ea habere: & Archid.* in d. cap. licèt Canon, de elect. *dicit verbum* residere *diuersimodè interpretari, dummodo cessent fraudes. Quis enim non videt hanc conductionem domus esse in fraudem postquam recessit ab illa terra.* 4

Secundò eadem comprobatur fraus, quia Antonia infra tres dies à mutata habitatione matrimonium contraxit, & infra alios tres discessit, & rediit ad primam parochiam S. Genesij, vnde ex modicitate temporis ad contrahendum præsumitur fraus, Anch. *consil. 99. & consil. 251. & consil. 257. & consil. 410. in fine,* Afflict. *decis. 72.* Tiraquell. *de retractu lig. §. 1. gloss. 7. num. 77.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 89. num. 115.* Et ex breui reuersione ad primam suam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantùm donec contrahebatur matrimonium, text *in l. diuortium 3. ff. de diuort.* ibi, *si breui reuersa est vxor nec diuertisse videtur,* text. *in l. plerique, ff. de ritu nuptiar. §. Pauonum. Institut. de rerum diuis.* ibi, *quæ ex consuetudine abire & redire solent, talis regula comprobata est, vt eo vsque tua esse intelligantur, donec animum reuertendi habeant,* l. Iulianus. §. proinde, ff. ad Maced. & quia ex facto sequenti quem animum habuerit, satis ostenditur, & ex eo in cognitionem præcedentis intentionis venimus, Aluar. Valasc. *consult. 175. num. 17.* ibi. *Et cùm maritus se transfert ad domicilium vxoris, satis ostendit ex facto sequenti quem animum habuerit tempore contractus matrimonij, quia ex actu sequenti declaramus intentionem præcedentem,* &c. 5 6 7

Tertiò, quia Antonia non potuit ex circunstantiis occurrentibus parochialitatem acquirere in Parochia S. Sebastiani, cùm ad eam constituendam non solùm requiritur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in secunda saltem maiore parte anni, Rebuff. *in l. censoria 103. §. igitur quæri solet, ad fin. versic. habitator incola, ff. de verb. signific.* Grammat. *decis. 87. num. 4.* & idem Grammat. *in addit. 1. ad Afflict. decis. 384.* ibi. *Et dicit Bald.* in l. 1. vers. sed pone. ff. de statu hom. *quòd ad hoc vt quis dicatur habitare in loco, non sufficit quòd ibi sit rarò, vel momentanea habitatione, & idem sentit si non sit ibi habitatio momentanea, dum tamen animum habeat redeundi ad alium locum, & ibi residentiam faciendi.* Et infrà. *Nam, vt aiunt Grammatici, verbum* habito *est frequentatiuum, & ideo de rara habitatione & momentanea non est intelligendum, nam singula momentanea faciunt, sed animus residentiam, arg.* l. si quis ita legauerit dum vxor mea, ff. de condit. & demonstr. *& ita etiam consuluit Stephan. Bertrand.* in suo consil. 91. incip. *Quis dicitur propriè habitare, in 2. vol. Alex.* in l. lex Cornelia, ff. de iureiur. *& alibi dixit Bald.* in consil. 61. vol. 3. &c. hoc idem sentit 8 9

Sanch.

Sanch. *de matrim. lib. 3. disput. 15. num. 14. & num. 12.*
10 ibi, *secunda sententia docet acquiri Parochiam ratione habitationis quando ea breuis temporis non est, & num. 19. intelligit* cap. is qui, *quando per modicum tempus est habitatio, & non per maiorem anni partem.*

11 Quartò, quia cùm parochialitas sancti Sebastiani acquisita fuerit cum dolo, & animo eludendi Concilij Tridentini dispositionem, & eius mentē defraudandi, ex defectu Parochi, in hoc casu matrimonium erit nullum; ita resoluit Vega *in sum. verb. matrimonium part. 2. cap. 34. casu 39. in fine*, ibi, *Desta doctrina se infiere qu'el Castellano o Portugues que va a habitar a los partes de Francia adonde no esta promulgado este decreto, y mora en ellas se puede casar sin Parocho y testigos, saluo si se va alla solamente para se casar desta manera en fraude desta ley como lo confiessa el propio Ledesma. Esta doctrina es bien segura, y assi se puede tener, la qual vi bien defendida in scriptis, y despues impressa por el doctissimo Doctor Martin Carrillo Official Ecclesiastico, y Iuez de pias causas en el Arçobispado de Saragoça, siendo abogado desta causa, trayendo fuertes razones y textos, que aqui no refiero, per no ser mas largo para prouar que el Castellano o Portugues que solamente en fraude del Concilio se va a casar a las partes de Francia, donde no esta recebido, que si se casa de la suerte que esta dicho, que el matrimonio es ninguno*, &c.

12 Fr. Emman. Rodriguez *in sum. cap. 216. aliàs 218. num. 2. col. 1.* ibi, *De aqui se infiere que el Castellano o Portugues que van a habitar à las partes de Francia donde no esta promulgado este decreto, y mora en ellas, se puede casar sin Parocho y testigos, saluo si se va a ellas solamente para se casar desta manera en fraude desta ley*, &c.

13 Cened. *practic. & Canon. quaest. lib. 1. quaest. 30. num. 64. in fine, & num. 65.* ibi. *Hac tamen communis Doctorum assertio vera mihi videtur, nisi quis adiret partes illas, vel regiones, vbi non obseruatur Concilium non animo ibidem permanendi, & acquirendi domicilium, sed solùm gratia contrahendi matrimonium sine Parocho, & testibus, & in fraudem legis contrarium prohibentis, tunc enim existimo tale matrimonium esse nullum, vt etiam tenent Ledesma.* pag. 198. vers. in huius, *Henriq.* lib. 11. cap. 1. num. 8. in fine, *Rodrig.* in d. cap. 218. num. 2. versic. De aqui se sique: *& ratio est, nam illud solum factum est in fraudem legis; ergo nullum est matrimonium, cum fraus & dolus nemini patrocinentur. Ex quibus quidem satis patet responsum ad quaestionem illam, qua quaeri solet, quo pacto Castellanus, vel Lusitanus, qui in his partibus habet domicilium, teneatur contrahere matrimonium, si adiret Franciam, Turcas, vel Indos, vbi non seruatur hoc decretum sacri Concilij Tridentini? Videlicet quod si in illis partibus habet nouum domicilium, aut saltem habet animum ibidem permanendi, relicto antiquo domicilio, potest illic contrahere, minimè vero quando nec domicilium, nec animum permanendi habet, sed dolosè gratia fraudandi legem Concilij retinendo in his partibus domicilium secessit in partes illas statim reuersurus post celebrationem matrimonij*, &c.

14 Petrus de Ledesma *in 3. part. de matrim. in addit. ad quaest. 45. art. 5. vers. in huius expositionem.* ibi. *In huius expositionem sit prima conclusio. Si aliquis Nauarrus, Lusitanus, vel Castellanus adiret partes illas, vel regiones, vt contraheret matrimonium sine Parocho, & testibus in fraudem legis, & solùm gratia contrahendi matrimonium, existimo quòd tale matrimonium nullum esset. Ratio huius est, nam illud solum factum est in fraudem legis; ergo nullum est matrimonium, cùm fraus, & dolus nemini patrocinentur*, &c.

Ego ipse *de officio & potest. Episcopi part. 2. alleg. 32. num. 153.* ibi. *Hoc tamen limitant Ledesma, Enriquez, Rebellus, & alij, nisi eò proficiscantur, vt nubant non seruata lege Concilij Tridentini, & in eius fraudem, cùm ius non foueat fraudem committenti in legem*, &c. 15

16 Maiori cum ratione procedere debet hæc resolutio in casu nostro, cùm matrimonium contractum sit, in loco in quo vim habet Concilium Tridentin. in cuius fraudem acquisita parochialitas non iuuat, nec sufficit; itavt in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum. Et est communis sententia.

Enriq. enim *in sum. lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 3.* ita ait. *Vagam fœminam & virum alterius regionis ignota copulare non debet Parochus, iuxta Concil. Trident.* cap. 7. *nisi cum licentia Ordinarij, Inquisitione, & magna cautela: si autem vir & fœmina, qui aliquod habent permanens domicilium, accedant dolosè in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho quasi vicini contrahant, non valet, solus enim dicitur illorum Parochus, vbi citra fraudem verè habent domicilium animo permanendi*, &c. 17

Nauar *consil. 1. de Paroch. num. 3.* ibi. *Quintò quod videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, vnde non potest commodè reuerti ad sumenda sacramenta in loco Parochiæ, vbi habetur domicilium.* Et paulo inferiùs. *Sextò quòd habitatio fraudulenter in præiudicium Parochi proprij, vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum Parochum, non sufficeret: tum quia fraus, & dolus nemini debent patrocinari; tum quia malitijs hominum obuiandum est*, &c. 18

Gutier. *de matrim. cap. 65. num. 11 in med.* ibi. *Secus verò esset si domicilium, vel prior Parochia non verè, nec ex animo relinqueretur, sed in fraudem, animo nempe statim contracto alibi matrimonio reuertendi ad praedictum suum domicilium, vel priorem Parochiam, tunc namque & in hac specie rectè procedit limitatio Ledesmæ, & Vegæ, quia prædicta vagatio, & mutatio Parochiæ plena est fraude affectata, & procurata ad finem tantùm contrahendi alibi matrimonium, & sic nihil eis prodest tanquam facta in fraudem Concilij*, &c. 19

Paul. Comitol *respons. moral. quaest. 110. num. 2. §. mihi sanè*, ibi. *Ius enim Parochiæ improba fide, & per scelus in fraudem nemo assequitur, itavt in ea sacramenta percipere possit*, &c. 20

Rebellus *de obligat. Iustit. part. 2. lib. 2. quaest. 7. n. 16. & quaest. 8. num. 6.* ibi: *Omnes enim qui Parochos per dolum & fraudem alienos ad eum effectum quærunt, proprijs relictis, inualidè contrahunt, cùm dolus nemini patrocinari debeat*, &c. 21

Verùm contra resolutionem primo loco traditam de adeuntibus loca vbi Concilium Tridentin. receptum non est, in fraudem eiusdem Concilij, vt possent ibi liberè absque Parocho & testibus matrimonio copulari, insurgit doctissimus Sanch. *de matrim. lib. 3. disputat. 18. num. 29.* & tenet esse ratum matrimonium in hoc casu, ex eo quòd, qui iure suo vtitur, non potest dici fraudem committere, vt ea ratione effectus impediatur; & hinc ait matrimonium contractum in articulo mortis efficere filios legitimos in fraudem substituti, quia est fraus licita cùm contrahentes vtantur iure suo. Et contra aliam resolutionem secundo loco supra firmatam de illo, qui fraudulenter, in præiudicium proprij Parochi nouum adquirit in locis, vbi Concilium est receptum, quòd sit coram eo contractum matrimonium nullum; similiter insurgit idem Sanch. *eod. lib. 3. disp. 25. num. 11.* resoluens quòd mutantes 22

tantes Parochiam in fraudem Parochi possunt matrimonio copulati à Parocho nouæ Parochiæ.

23 Sed salua pace doctissimi & Religiosissimi Patris, eius sententia in vtroque casu iure non subsistit, quia Concilium Tridentin. modum & formam præstitit celebrandi matrimonia coram Parocho & testibus, & idem est matrimonium sine Parocho, vel in fraudem illius contrahere, cùm vtroque casu menti Concilij, & legis vniuersalis Ecclesiæ contrarietur, text. *in l. non dubium. C. de legib.* ibi, *non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem, nec pœnas insertas legibus euitabit, qui se contra iuris sententiam sæua prærogatiua verborum fraudulenter excusat*, &c. & ibi gloss. *in figuratione casus, versic. istis præmissis, & in verbo non dubium, in princip.* & per ipsum textum Doctores omnes ibidem adnotarunt paria esse ad effectum incurrendi pœnas legales, facere contra legem, vel facere in fraudem legis, *l. contra. ff. de leg.* ibi, *fraudem facit legi, qui saluis verbis legis mentem eius circumuenit*, &c.

24 Perinde est literali intellectui legis fraudem facere, quàm & menti ac intentioni illius fraudulenter contrauenire, quia in vtroque casu nullitati actus subiiceret, Iacob. Butrigar. *in d. l. non dubium, in summar. & col. 2. versic. his præmissis, & infrà versic. nota quòd ita punitur*, Bellaperr. *sub versic. quasi una est*, Cyn. *num. 2. & 5. ad fin. versic. vbi fraudatur lex*, Bart. *num. 1.* Bald. *in summar. & num. 1. versic. nota primò*, Alberic. *in summar.* Odofred. *num. 1.* Paul. de Castro *num. 1.* Salicet. *ante num. 1. vers. 15. committit in legem, & num. 1. in 1. notab.* Fulgos. *in sum. & num. 1. in 2. notab.* & Ias. *num. 4.*

25 Mens autem Concilij Tridentin. fuit obuiare fraudibus, quæ ex occulta matrimoniorum celebratione indies obueniunt, cùm alienus Parochus conscius esse nequeat impedimentorum, quæ in loco & proprio domicilio facilè omnibus innotescere possunt, vt aduertit Molin. *de ritu nupt. lib. 2. cap. 11. num. 87.* & insinuat idem Concil. Trident. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* in illis verbis, ibi, *& grauia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis coniugiis ortum habent*, &c.

26 Et ex tali fraude, quam Concilium obuiare intendit, non solùm eius mens læditur, sed etiam Frãcisco, consanguineis, & eius familiæ damnum irrogatur irreparabile, vt colligitur ex text. *in l. 2. titul. de los casamientos lib. 3. fori. text. in l. si adulterium, cum incestu. §. stuprum. ff. ad leg. Iul. de adulter.* ibi, *contumelia Iuris, & sanguinis contumelia*, Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 3. §. 8. numer. 7.* vbi dicit patrem non teneri dotare filiam nubentem indigno, & reddit rationem, quia indignæ nuptiæ totum familiæ decus denigrant, & censeri indignum matrimonium esse, quod sine familiæ dedecore iniri nequit, *l. sed ea. ff. de sponsalib. l. nuptiæ, Cod. de nuptiis.* ibi, *& si pares sint genere, & moribus*, Sanch. *de matrim. lib. 4. disputat. 26. num. 12.* Vnde tales fraudes sunt vitandæ, Feder. de Senis *consil. 286. num. 1.* Bald. *consil. 261. num. 8. vol. 1. & consil. 76. num. 1. volum. 3.* Aym. Cra-
27 uet. *consil. 774. numer. 4. 6. & 7.* ibi. *Rursus fraudibus
occurrendi causa interpretationem ius admittit, fauorabilisque dispositio indicatur, quæ ob fraudes tollendas sit introducta.* Et infrà, *Grauius porro est legi quam*
28 *homini fraudem facere*, &c. Et sic nec directè, nec
indirectè est admittendum quòd legi fraus fiat, text. *in l. quod conditionis implendæ causa. ff. de donat. causa mort.* Feder. de Senis *consil. 4. num. 5. & consil. 84. in fine*, & latiùs *consil. 94. in princ.* & eo magis quando contra Ecclesiam fit fraus & dolus. Signorol. *consil. 71. num. 7. & seqq.* cùm ergo legis finis dirigeretur ad obuiandum; vt ne fraudibus, clandestinitate, & malitiis contrahatur, quamuis claré Concilium non loqueretur, sed sub inuolucro verborum, debet extensio fieri ne via malitiis aperiatur. Gemin. *cons. 18. num. 2.* Bald. *consil. 474. in princ. lib. 4.* Petr. de Anchar. *consil. 99.* quia aliàs fieret illusorium, text. *in l. cum hi, §. fi. ff. de transact.*

Quare ex dictis constat sine fundamento contrarium censuisse P. Sanchez aliàs virum doctissimum, & omni laude dignum: nec euincit illud exemplum, quod adducit de matrimonio contracto in articulo mortis ad efficiendos filios legitimos in fraudem substituti; quia ex ea ratione procedit quod contractui lex assistit, & filios legitimos facit per subsequens matrimonium, *cap. tanta, qui filij sint leg.* At in casu nostro resistit ius, eo quòd à Concilio Tridentin. prohibetur clandestinitas, ac proinde ne fraudibus, & malitiis contrahatur matrimonium vnde si constiterit parochialitatem in fraudem legis acquisitam fuisse, quicquid ex tali fraude obuenerit, nullum erit, vt singulariter dicit Octauian. Bammacar. *in cap. naturales, quæst. 7. num. 90. in med.* ibi, *Ex quibus deducitur quod si omnia, quæ quis facere potest, illico posset in alterius fraudem conuertere, nimiùm fraudibus indulgeretur, dolisque ac machinationibus via aperiretur, quod permittendum non est.* l. in fundo, de rei vendicat. *his & similiter dicitur quòd in illis casibus fraus adhibita a principio resistit validitati actus, & illa macula fraudis semper validitati actus repugnat, ita & taliter quòd actus ille erit fraudulentus, & nullus.* 29

Nec etiam obstat axioma illud, quòd dolo malo non videtur facere, qui iure suo vtitur, *l. nullus, ff. de regul. iuris*, quod adducit Sanchez pro sua opinione adstruenda, quia consequentiam sic desumit, & elegantissimis respondet verbis. *Ergo cùm ius habeant quocunque abeundi sine dolo malo, ibidem more gentis validè contrahent, præsertim cum mala intentio actum non soleat infirmare; neganda tamen erit consequentia, quia licèt ius habeant, non tamen ius habent omittendi legem Ecclesiasticam, qua tenentur, & eandem legem offendere censentur, cum absque causa rationabili vadunt alio, ea de causa vt non contrahant coram Parocho & testibus præmissis denuntiationibus: talis præterea discessus doli latentis suspectus est: neque præsumi debet de Ecclesia quod vellet in eo euentu tollere inhabilitatem ad contrahendum quam in sua patria contraxerant. Si autem Ecclesia inhabilitatem præfatam ab eis auferre nolit, adhuc inhabiles permanebunt*, &c. Ex quibus communis sententia contra Sanchez verior est, & licèt aliquam pateretur difficultatem, adhuc sequenda foret, quia in dubiis opinionibus illa est amplectenda, per quam fraudibus obuiatur, Feder. de Senis *consil. 7. numer. 5. & consil. 93. numer. 6.* 30

ARTICVLVS II.

Doli materiam concernens.

PRo vera articuli intelligentia præsupponen-
dum est Antoniam esse humilem & pauperem 31
mulierem, Franciscum verò ex vtroque latere nobilem Hispanum, & satis diuitem. Et quod dolus, cùm sit latens in animo, & natura sua de his, quæ occultè committi solent, ac proinde difficilis probationis, directéque probari non possit, ideo coniecturis probatur. *l. quia autem §. non simpliciter, ff. si quis omissa causa testament.* Oldrad. *consil. 324. Factum tale*, Crauet. *consil. 100. num. 3.* Bargali.
de

de dolo lib.4.cap.8.num.15.& 30. Mascard.*de probat. conclus.530.numer.1.cum.seqq.* Menoch.*de præsumpt. lib.5.præs.2.numer.42.cum seqq.*Farinac. *in praxi crimin.quæst.89.numer.16.cum seqq.duobus saltem*,gloss. *in l.instrumenta, Cod. de probat. cap. cùm dilectus, de success.ab intest. cap. ille vos*, ibi, *ex duobus tamen, de pignor.* Galcan. *consil.*8. Ioan. de Anchar. *consil.49.* Corne. *consil.23.& 41.vol.3.* Prosp Pasct.*consil.121. Circa propositas num.3.*Crauet *cons.134.Scripsi alias, numer.39. & consil.156. incip. Iacobus Neureti num.* 7.vbi addit quòd sicut in materia probationis per testes duo testes sufficiunt, *l.vbi numerus.ff. de testib.* ita quoque in materia non probabili per testes, ad quam subrogantur præsumptiones, vt subrogatum sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur,*l.si enim,§. iniuriarum.ff.si quis caut.* Decian. *Responso.32.num.4.lib.13.* Farinac.*d.quæst.89. numer.* 22.vbi *num.23.*hoc dicit verum dummodo istæ duæ coniecturæ,seu præsumptiones graues,& non leues fuerint.

32 Quibus breuiter præmissis, primò dolus apertè colligitur ex mutatione nominis &cognominis quã fecit ipsa Antonia, occultans proprios parentes aliàs ignobiles, & pauperes, & simulans alios nobiles & diuites ad effectum melius decipiendi Franciscum; quæ quidem principalior doli probatio est, dum exteriùs veritatem manifestare recusabat, quam interiùs occultare non desistebat, D. Thom.2.2.*quæst.111. articul.1.* ibi. *Respondeo dicendum quòd sicut dictum est,ad virtutem veritatis pertinet,vt quis talem se exhibeat exteriùs per signa exteriora,qualis est.Signa autem exteriora non solum sunt verba, sed etiam facta: sicut ergo veritati opponitur quod aliquis per verba exteriora aliud significat, quàm quod habet apud se, quod ad mendacium pertinet; ita etiam opponitur veritati quod aliquis per aliqua signa factorum vel rerum aliquid significet per contrarium eius, quod in eo est, quod propriè simulatio dicitur. Vnde simulatio propriè est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem vtrùm aliquis mentiatur verbo,vel quocunque alio facto, vt suprà dictum est,&c.* Castrens. *in l.dolum. C.de dolo.*Imol.*in l.1.Iulianus §.1.ff.de action.empt.*Et sic do-
33 lus ex effectibus, & signis exterioribus probatur, Aldobrand. *in §.suspectus autem tutor, num.2. Instit. de suspect.tutor.* Bargal. *d.lib.4. cap.8. num.19. cum seqq.*

34 Secundò probatur ex contextura litterarum Francisci, quas formauit ipsa Antonia, vt ille cum iuramento, & insolitis obligandi clausulis obstringeretur ad secum contrahendum,quę insolitæ clausulæ dolum & fraudem præsumi faciunt. Menoch. *consil.1.numer.338.& de præsumpt. lib.5. præs.3.num.* 103.Mascard.*de probat.conclus.815.num.40. & 42.& conclus.299.* Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæst.*
35 *89.numer.124.* Et eo magis dolus deprehenditur, quia in dictis litteris dicebat Franciscus quòd à permissione matrimonij contrahendi cum dicta Antonia nulla ex causa etiam excogitanda discederet, quæ cautela dolum & fraudem arguit, vt resoluit Tiber. Decian. *consil.32. num,65. volum.3.* ibi, *Quòd imò abundans cautela nocet in suspectis, & in his, quæ possunt habere suspicionem fraudis, doli, & circumuentionis, quinimo in his tales cautelæ abundantes vehementem inducunt suspicionem, vt in specie tradit Bald. & Alber.* in d. l. penult *& Bald. etiam* in d.l. testamentum in 3. not. & in l. etiam col.2. versic. hoc modo dubitatur, Cod. de execut. rei iud. & in cap. quia verisimile col.2. de præsumpt. *& Paul.* consil.174. col.2. in fine versic. accedit prædictis, *Andr. Sicul.* consil.16. col.1. in 1. & consil.8. col.penult.num.4.*Corne.* consil.217 in fine in 3.*Socin.*consil.143.col.vlt.ad fin. volum.1. & consil.90. col.1.vers.sed si ista in 3 *Ias.*consil.170. num.1.in 2. *Dec.*consil.448.col.3. versic. & in primis, *& dixit Bald.*consil.477.volum.1. *quòd quanto plures cautelæ adhibentur in contractibus suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis,& doli,& idem* in cap.2.col.2.de consuet. *inquit, quod vbi abundantior est cautela, ibi euidentior est fraus,*adde Farinac.de falsitate quæst.153. 36
numer.161. & ex pactis insolitis etiam probatur, idem Farin. *d.quæst.153.num.164.cum seqq.*

Tertiò dolus magis arguitur, & manifestatur ex 37
disparitate tam in ætate, quàm in qualitate & rebus; quæ aderat inter Franciscum & Antoniam, maximè cùm ipsa Antonia esset admodum pulchra callida,& captiosa; ætatis triginta annorum,valens facilè iuuenem ætatis sexdecim seducere,vt in simili probat Rebuff. *consil.114.folio mihi* 191. ibi, *Item ex alia probatur ratione inæqualitatis personarum, nam mater incrementum filiæ, & horarum videtur diligere, vbi vir superior est diuitijs,& nobilitate,potentia,& honore,*cap.super eo 2. de testib. *hic est longe maior vir muliere tam ratione diuitiarum; ergo mater dolo induxit hunc iuuenem. Item ponderanda est qualitas personæ, nam iuuenis quindecim annorum inter manus Procuratorum tractabatur, qui sunt subtiles, & cauti in agendis negotijs,& ipse solus se defendebat,saltem debebat D.de Manreul relinquere ei virum curatorem. Item qualitas mulieris,nam vetula, quæ multa mala sciebat, & alter iuuenis, ac etiam quia mulier, nam non est malitia mulieris, nec dolus, quin à muliere saltem vetula non excogitetur,vt de ista possumus dicere,quæ adeo ornate loquitur,vt si Cicero reuiuisceret, non ornatiùs loqui possit,* &c.

Magnæ quoad propositum considerationis est 38
inæqualitas nobilitatis,nobiles enim naturali propensione cupiunt nobilibus commisceri, & suam augere nobilitatem,vt tradit Mexia *de nobilitat.lib.1. cap.41. per tot.* nam æqualitas in matrimoniis con- 39
iugatorum animis influit tranquillitatem & pacem, è contra autem inæqualitas dissensiones & bella, sicut singulariter probat Ægidius Columna *de regimine Principum lib.2. cap.12.* ibi, *Prima autem naturalis societas,vt patet per Philosophum in politico,est maris, & fœminæ, viri & vxoris; hoc autem non esset nisi coniugium ordinaretur in quandam societatẽ debitam, & naturalem:cùm ergo debitè & congruè nobilis societur, quos constat esse nobiles ex genere, provt coniugium ordinatur in societatem dignam & congruam, debent sibi vxores quærere quæ sunt ex nobili genere: sicut enim videmus in vno,& eodem corpore quod propter inæqualitatem humorum consurgit infirmitas, & pugna fit, & inter omnes propter iniurias, & inæqualitates, quas inter se exercent, consurgunt dissensiones, & bella. Et infra patet quales coniuges singuli ciues accipere debeant: nam nobiles decet accipere nobiles coniuges, vt inter eos sit pax, & digna societas in omni coniugio, nimia imparitas videtur esse vitanda: nam imparitas in excessu siue sit secundum nobilitatem, siue secundùm ætatem, vt plurimum est causa litigij, vel est causa vt sibi coniuges fidem non seruent, vt sibi nobilis nubat ignobili,non erit inter eos digna societas,sed vnus alteri vltra quam leges coniugij requirant,dominari conabitur.*

Id ipsum ex plurimis aliis auctoritatibus depre- 40
henditur, & probatur ex *l.1.§. quamuis.ff. de ventre inspic.* ibi, *publicè enim interest partes non subijci, vt ordinum dignitas,familiarumque salua sit,* &c. l.3. tit. 14. part.4. ibi, *Ca no seria guisada cosa que la sangre de los nobles fuesse embargada ni ayuntada,* &c. & *l.3. titul.5. part.2.* ibi, *Viles e desconuenientes mugeres no deue*

deue el Rey querer para facer linage porque no enuileza la flaqueza su linage. Et inter conditiones, quas in muliere in vxorem accipienda requirit *l.1. titul. 6. part.2.* primo loco nobilitas desideratur, ibi. *La primera que venga du buen linage. La segunda que sea formosa. La tercera que sea bien acostumbrada. La quarta que sea rica, ca en quanto ella de mejor linage fuere tanto el sera mas honorado. Porende en los fijos que della huuiere seran mas honrados, e mas en cura tenidos, e quanto de majores costumbres fueren, tanto majores placeres recebira della, e sabra mejor guardar la honra de su marido, è de si misma.*

41 Vtplurimum familiarum decor, huiusmodi matrimoniis deturpatur, & ex illis plura proueniunt incommoda, itavt multum intersit decepto viro tot tantaque mala subterfugere, optimè Bargal. *de dolo lib.1. cap.8. num.26.* ibi. *Sæpè deturpatur honor familiarum si quis plebeiam pro patritia, corruptamque duxerit per virgine, frequenter facultatibus damnum irrogatur si pauper pro diuite accipiatur coniux, sæpissimè affligitur animus si turpis pro speciosa sit traducenda; quæ pœna est adeò molesta quòd antiquis Hebræis concessum esset propter deformitatem mulierem repudiare: etiam antiqui Romani ita abhorrebant, & detestabantur vt deformi personæ occurrisse infelix, atque inauspicatum omen haberetur. Hinc Imperator Septimus Seuerus ex Æthiopis cuiusdam occursu ingruere sibi mortem concepit, auctore Ælio Spartiano in eius vita. Vt verò paucis verbis omnia, quæ proueniunt ex inuito, aut erroneo matrimonio incommoda colligam, vxoris definitionem subiicio, quam aly secundo Philosophorum tribuunt, aly Simonidi, & etiam, inquit Tiraquell. esse verissimam* in l. connub. num. 218. *Vxor est viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitatis quotidianum damnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, exornata Scylla, animal malitiosum, & necessarium malum: quis igitur non dignum iudicet auxilio Prætoris illum, qui dolo captus cupiat tot, tantaque mala subterfugere?*

42 Paritatem nobilitatis inter coniuges tanti fecerunt Romani, vt expressis legibus contrarium prohibuerint, teste Dionysio Halicarnassæo *lib.11. Antiquitatum Romanarum. Vbi constitutum fuit ne patritiis cum plebeijs Romæ connubium esset, idque ab Appio Claudio Decemuiro esse adiectum, vt in perpetuum Patres à plebe diuelleret. Quod iusta hac ratione (vt a Liuio in quarto primæ decadis memoriæ proditum est) factum anno ab Vrbe condita tricentesimo decimo, M. Genutius, & P. Curiatius Coss. defendebant. Ne, si plebeij cum patricys miscerentur, colluuio gentium perturbationem auspiciorum publicorum priuatorumque afferret; nihil sinceri esset, nihil incontaminati, & eo discrimine sublato, ne se quisque nosset, nec suos quam essent aliam vim connubia promiscua habere, nisi vt ferarum propè ritu vulgentur concubitus plebis, patrumque, vt qui natus sit, ignoret, cuius sanguinis, quorum sacrorum sit, dimidius patrum sit, dimidius plebis, nec secum quidem ipse concors.* Hæc Liuius. *Quinimo lege Iulia lata ab Augusto Cæsare de maritandis ordinibus constitutum fuit ne Senator, Senatorisve filius, nepos, pronepos duceret libertinam, nec cuius pater, materve artem ludicram faceret, quemadmodum scriptum est* in l. lege Iulia. ff. de ritu nupt. *Et cum dubium esset quæ vitæ conditio impediret mulierem ne viro patritio & nobili iungeretur matrimonio, declararunt Imperatores* in l. humilem. C. de incestis nupt. *humilem & abiectam esse ancillam, libertam, scenicam, tabernariam, lenam, earumque filias, aut eam, quæ mercimonys publicè præfuit. Quas sanè Cæsarum constitutiones ea ratione editas credimus, quòd indecorum esset virum patritium, & nobilem indecenti hoc connubio atque consortio vilescere*, &c.

Quàm lamentabiles successus ex inæqualitate coniugiorum obueniant, nobis referunt historiæ, & satis notus est quem narrat Menoch. *consil. 69. num.48.* ibi. *Et patrum nostrorum ætate obseruatum fuit Ioannam II. Neapolitanorum Reginam deperisse Ioannem Carazolum Rosetum ignobili genere ortum, illumque in virum duxisse; & tandem ob maximam conditionis imparitatem contempsisse, & adeò graui odio habuisse vt eum trucidari iusserit, quod à Fulgosio* lib.6. cap.11. *memoriæ proditum est; quæ sanè dissidia & pericula effugere docuit Ouidius dum in epistola Deianiræ ad Herculem ita cecinit.* 43

Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Et quanti acienda sit paritas in matrimonio, multis ostendit And. Tiraq. magnæ eruditionis vir, de legibus connub. l.5. &c. Matrimonia enim inter valdè dispares infelicissimos exitus habere solent, ex Sanchez *de matrim. lib.1. disp.11. num.8.* 44

Nec videtur Franciscum fuisse sui honoris, & opinionis tam prodigum dissipatorem, quòd sciens voluerit genus suum deturpare cum vili & abiecta muliere matrimonium contrahendo, honor enim est augmentum familiæ *l.1. C. de his qui pot.* D. August. *de bono viduit. cap.22.* vbi reprehendit eos, qui famam suam negligunt, & subdit. *Nobis enim necessaria est vita nostra, alys fama nostra.* Vnde debet quis potius pati mortem quàm honoris detrimentum subire, text. *in l. isti quidem. §. quod si dederit. ff. de eo quod metus causa*, ibi, *cum viris bonis iste metus maior, quam mortis esse debeat*, &c. *l. iusta. ff. de manumiss. l.2. tit. 22. part.4.* ibi, *De muerte ò de mala fama*, Apost. 1. Corinth. cap. 9. *Bonum est enim mihi magis mori quàm gloriam meam quis euacuet*, &c. Alex. & alij, quos refert & sequitur Corduba de Lara *in l. si quis à liberis, in princ. num.33. ff. de liber. agnosc.* Et abiit in prouerbium honorem præferendum esse propriæ vitæ, Alex. *in l. si victum num.2. ff. de re iudic.* Bald. *consil.312. num.3. lib. 4.* vbi quòd hominibus eligibilius est mori, quàm vilipendi, Doctor. *in l. interpositas. C. de transact.* vbi Bart. *num.5.* ait idem esse amissionem honoris vitæ, quàm verecundiæ vitij. & Bald. *num.5.* Angel. *n.1.* Roman. *num.9.* Curt. iun. *num.17.* Sebastian. de Medices *de casibus fortuitis part.1. quæst.7. num.7.* Amescua *de potest. in seipsum lib. 2. cap. 5. num. 11. cum seqq.* Cardin. Tusc. *practic. conclus. verb. Metus conclus.215. num.13. & conclus.316. num.19.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuileg. 29. n. 2.* Mascard. *de probat. conclus.1051. num.53.* Sanch. *de matrimon. lib.4. disp.5. num.11.* 45 46 47

Cùm ergo tam magna inter Franciscum & Antonium sit disparitas, illa satis indicat dissensum, & facit præsumere ioco contractum esse matrimonium, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib.5. disput. 3. num. 17.* quia quamuis dicenti se fictè promisisse, non sit fides adhibenda, si tamen notabilis sit disparitas inter promittentem, & recipientem, esset sufficiens ficti consensus signum, nisi vehementia indicia sint pro altera parte, idem Sanchez *d. lib.3. disp.15. num.7.* Idem ferè tenent Couar. *de sponsal. part.2. cap.2. num.4. in fine*, ibi, *has verò coniecturas tribuit dispar genus, vel diuitiarum, statusve conditio impar*, &c. Soto *in 4. dist.29. quæst.2. art.3. vers. censeat*, Barthol. à Ledesma *dub.25. de matrim. concl.7. in fine*, ibi, *asserunt quando vir illustris fœmina pauperi, vel dispari aliqua qualitate matrimonium spondet facti corporis copia non præsumi sponsalia, sed virum voluisse veneri satisfacere*, &c. Et rationes, quas 48

idem Sanch. *lib.2. disput.45. num.8.* adducit ad probandum sufficiens indicium esse vt possit sponsa alij nubere, si vir asserens se fictè consensisse sit longè dispar, itavt prudentis arbitrio vix credi possit eum illam duxisse, locum habent in præsenti casu, qui de matrimonio loquitur, nam ad eos dum de illo sermo texeretur, se remittit idem Sanch. *d. lib.5. disput.3. num.17. in fine*, & videtur sine dubio in matrimonio dicendum, idem quod in sponsalibus, vt expresse tenet Ludouic. Lopez *in instruct. conscient. de matrim. cap.43. col.6. fol. mihi 1093.* ibi. *Quæ quidem assertio Soti ne videatur* cap. finali *prædicto repugnare, limitanda est ad casum, quia non solum ex possibilitate ipsius conditionis, sed etiam ex imparitate vel conditionis, vel status contrahentium, vel aliter appareret talem impossibilem conditionem prorsus irrisorie, & fictè, & fraudulenter fuisse appositam*, &c.

49 Ex quibus magis conuincitur dolus & fraus dictæ Antoniæ in fictione qualitatis suæ, dum alios parentes dolosè sibi appropriauit, in quo aduertendum duxi quod licèt non defuerint homines, qui se alios esse, aut aliorum filios mentiti sunt, de quibus Tiraquell. *de nobilit.cap.15.per tot.* Menoch. *de arbitr.cent.4.casu 318.num.30.cum seqq.* Farin. *de falsitate quæst. 150. num. 86.* nihilominus mulieres maiori sagacitate, & dolo sæpissimè se alias esse finxerunt, vt per Hieronym. de Laurent. *in decis. Auenion.108.per tot.*Farin.*d.q.150. n.97.& 143.*Valer.Maxim *lib.9.c.7.& 16.* Apian. *lib.1.de bello ciuili* Gotofred. *l.1. de ventre inspic.§.sed & si 13.verbo familiarumque salua sit,fol.mihi 801.*plura exempla reperiuntur in sacris litteris, vt de filiabus Loth.*Genes.16. num 31.* de Rebecca *Genes 27. n.16.* de Rachele *Genes. 31. vers. 35.* de vxore Putifaris *Genes. 39. num.13. cum tribus seqq.* de filiabus Mohabitarum *num.25. vers.2.* de Rahab *Iosue 2. vers.4.* de Iahele *Indic. cap.4. numer.8.* de vxore Samsonis *Iudic. cap.14. num 16.* de Dalila *Iudic. cap.16. num.15.* de Michol. 1. *Sam.19. num. 21.* de muliere Thecuitis *cap.2.*de muliere meretrice 1.*Reg.cap.3. num.20.* de Iezabel 1.*Reg. cap.21.num.8.* de Iudith 1.*Reg. c.10. num.12.* & in aliis locis adductis à Tiraquel. *de legibus connub. l.9.gloss.1. part.9. num. 46. cum seqq.* Et

50 nostra ætate Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, Fratrem Magistrum Ludouicum Granatensem, virum aliàs doctissimum & religiosissimum, tot annis quibusdam chymæricis fallaciis deceptum, habuit, de qua Param. *de origine Inquisitionis lib.2. tit. 3. cap.5. in 6. Mundi ætate numer.16.* omnino videndus, qui plura congessit, & sententiam, causamque ad litteram expressit, Fr.Ioan. de los Angeles *en la conquista del Reyno de Dios, Dial. 6.per tot.* & præcipuè §.1. Ludou. Bauia *in Chronica Pontificali in vita Sixti V. cap. 56.* Martin. de Roa *en la vida de la Condesa de Feria lib.4. cap.5.*Francisc. Diago *en la vida de Fray Luis de Granada*, latiùs quàm omnes el Licenciado Luis Muñoz *en la vida y virtudes del mismo Padre lib.2. cap.9. 10.11.& 12.* vbi rem narrat, & credulam pietatem Venerabilis illius Patris multis excusare intendit.

51 Vnde ex tam magna disparitate inter contrahentes satis indicatur dissensus, Cephal. *consil.82 num. 63.& consil.140. num.21. & consil.710. num.4.* Lancel. Gal. *consil.15. numer.80.* Hugo de Celso *consil. 73. num.5.* Menoch. *consil.6. num. 13. & cons.199. num.44. & 49. cum seqq.* Mascard. *de probat. conclus.1023. num.7.* Paleoth. *de nothis & spur. cap.19. num.2.* Sanchez *de matrimon. lib.5. disput.3. num.17. in fine*, Iulian. Salazar *de sponsalib.cap.1.art.4.*Iuncto etiam dolo, & aliis circunstantiis, quæ insimul coniuncta satis indicant dissensum, & per consequens matrimonium nullum esse, & irritum remanere, Syluestr. *verb. matrimonium 8. quæst.8.* ibi, *nisi sit talis dolus, qui consensum excludat, quia sic non teneretur*, &c. Angel. *eod.verbo 3.impedim.4. num.1.* Abb. *in cap. cùm dilectus, num.13. de his quæ vi*, Francisc. Curt. *in l. interpositas C. de transact. num. 7. in fine*, ibi, *nisi tantus dolus interueniret, qui faciat abesse consensum*, Didac. Perez *l.1. tit.1. lib.5. ordin.* Imol. *in d. cap. cum dilectus num.9.* Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.1. tit.9. num.35.* ibi, *Sed hoc debet restringi vt locum habeat, nisi talis dolus intercesserit, vt consensum ab actu omnino excludat*, 52

&c. Nam consensus, & voluntas cum in animo consistant, & iste difficilè cognosci possit, Laurent. Syluan. *consil.7. num.1.* Mascard. *de probat. conclus.94. num.4.* aliquibus signis exterioribus deprehendi debet, vt dicit Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.1. num.42.* ibi, *Primo probando aliqua signa exteriora, ex quibus animus deprehenditur, l. si tamen, de ædilit. edicto, l. reprehendenda C. de instit. & substit. sub condit. fact. l. qui leuandæ, ad leg. Rhod. de iactu, l. si tam angusti, de seruitut.* Corn. *consil.251. vol.4.* Soc. *consil.28. n.2 vol.2. animus enim indicatur ex indiciis & coniecturis*, &c.

Et licèt Sanch. *de matrim lib.7. disput.18 num.19.* 53 ab hac opinione recedere videatur, tamen eius resolutio intelligitur quando dolus simpliciter interuenit sine aliis circunstantiis: at verò quando simul cum dolo concurrit tam grandis disparitas, & error personæ, de quo in sequenti articulo, nulli dubium est quin matrimonium ex defectu consensus, proindeque materiæ & formæ tanti Sacramenti, sit nullum, ex adductis per eundem Sanchez *lib.... disput. 64. numer. 3.* qui licèt loquatur in sponsalibus, rationes, quas adducit, benè adaptantur matrimonio. Et quod quando dolus consen- 54 sum excludit, matrimonium sit nullum, singulariter dicit Petr. Francisc. de Lauena *consil.64.* inter consilia matrimonialia Ziletti *num.14.* ibi, *Et aduertat etiam dominus iudicans, quòd licèt soleat dici quod dolus dans causam contractui matrimonij, non habeat impedire matrimonium, vt notabiliter voluit gloss. in cap. cum dilectus, quod metus causa, & in l. à D. Pio, ff. de ritu nupt. tamen hoc est verum, nisi esset talis, & tantus dolus, qui haberet impedire consensum, vt voluit Abb. in d. c. cum dilectus.* quam interpretationem, & ad opinionem Sanchez intellectum præstat Gutier. *de matrim. cap.89. num.16.* Vbi *num.19. inquit, eam temperare quosdam quando tantus esset dolus vt consensum auferret, quia tunc irritaret matrimonium, quamuis ipse existimet eam moderationem non esse necessariam: ego verò in hac specie eam sequor & veram censeo & receptam hanc limitationem, siquidem videam quòd deficiente omnino consensu sit nullum matrimonium, vt in Iuribus vulgaribus.*

ARTICVLVS III.

Erroris personæ materiam concernens.

PRæmisso in facto quòd Antonia cognomen 55 alienæ familiæ, & parentes à suis diuersos sibi vsurpauit, & cum hoc errore, ita se appellans in actu contracti matrimonij, & in licentia quam Ordinarius concessit, vt absque denunciationibus contraheret, dolose cum Francisco contraxit, fingens se nobilem mulierem, ex nobilibus parentibus procreatam, & diuitem, cùm esset ignobilis, vilis & pauper, dubitabatur an talis error vitiaret matrimonium

matrimonium huiusmodi cum illo sic dolosè contractum? In quo dubio vt certa ab incertis separemus, verum credimus errorem qualitatis in suo genere sumptum, matrimonium non vitiare, *cap. 1. 29. quæst. 1. l. 10. tit. 2. part. 4.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 18. per tot.* Sic similiter assentimur, errorem
56 in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit, matrimonium inualidum non reddere, Anton. de Butrio *in cap. tua n. 14. de sponsalib.* Sanchez *d. lib. 7. disput. 18. num. 3*.

57 Verùm quando error qualitatis, vel fortunæ redundat in errorem personæ, ita vt verè in personam erretur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum. Primò, quia error vilitatis, & vt ita dicam, plebeitatis, quo præsertim vir creditur valdè nobilis cum sit plebeius, multum accedit ad errorem seruilis conditionis, Nauar. *consil. 2. de sponsalib. num. 2.* atqui error seruilis conditionis nullum, & inualidum reddit matrimonium, *cap. 2. 3. & fin. de coniug. seruor. l. 1. tit. 2. & l. 1. tit. 5. part. 4.* Sanch. *de matrim lib. 7. disput. 19.* Ergo, &c.

58 Secundò, quia quando quis nititur alicui qualitati quamuis accidentali ad contrahendum, aliter non contracturus, si ea non habeatur, actus tanquam inuoluntarius habita notitia redditur nullus, vt in simili resoluit Basil. Pont. *de matrimon. lib. 4.*
59 *cap. 21. num. 9.* ibi, *Quare si quis Religionem ingreditur existimans sibi non competere maioratum, aut non habere hæreditatem vnde viueret, aliàs expresè non facturus; his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est: imò & existimo audiendum ab Ecclesia si de errore legitimè constaret, videlicet ex illius verbis, colloquiis, aut protestationibus, vel aliis, quibus animum suum significasset, ante professionem, & reclamaret conuenienti tempore, scilicet intra quinquennium iuxta Tridentinum, aut restitutionem impetraret à Pontifice*, &c. Et eandem resolutionem expresè in matrimonio tenet idem Basil. Pont. *d. lib. 4. cap. 21.*
60 *num. 13.* ibi. *Denique hinc fit vitiari quandoque matrimonium ex errore in eiusmodi qualitatibus, vt cùm animus contrahentis expresè nititur illi qualitati, quamuis accidentali. Est enim ille consensus virtute conditionalis. Vnde si quis contraheret cum aliqua, quia existimabat diuitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem; itavt his qualitatibus ducatur ad contrahendum. & his innitatur expresè, aliter non contracturus, in quo casu talis consensus dependet ab ea circunstantia, & illam habet pro conditione assensus, est inualidum matrimonium, si diues non sit, aut nobilis, aut honesta, aut virgo, in foro quidem Conscientiæ si ita res se habeat, & etiam in exteriori foro si probari poterit. Atque ita ego obtinui in quadam causa matrimoniali, vt ex errore in qualitate nobilitatis dissolueretur matrimonium. Sæpe enim multo antea, & proximè etiam ante matrimonij contractum explicuerat fœmina, se quiduis passuram & mortem sibi illaturam potius quam cum illo contraheret, si Iudæorum sanguine infectus erat. Vnde cùm in viro defectus nobilitatis manifestus fuisset, matrimonium declaratum est nullum, & huic sententiæ subscripserunt apud Salmanticenses, Vallisoletanos, Toletanos, Complutenses, & Matricenses viri ex Theologia, & iurisprudentia doctissimi complures, & in Regis Curia ferè omnes Iurisconsulti. Quare non dubito quin in quauis etiam alia specie iudicaretur eo modo, si iuridicè constaret animus contrahentis innitens eiusmodi qualitati accidentariæ.*

61 Tertiò, quia quandocunque qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam & determinatam personam diuersam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis huiusmodi redundat in errorem personæ, & consequenter matrimoniũ cum illo contractum est nullum, vt in his terminis singulariter dicit Bonacina *de matrim. quæst. 3. puncto 2. prop. 2. num. 7.* ibi, *Quando qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ. Berta contraxit matrimonium cum Titio qui se fingebat filium Regis Hispaniarum, cuius verè non erat filius, nihilominus Berta filium Regis sibi in mente proposuit, in illumque consentire directè voluit: in hoc casu error qualitatis dicitur redundare in errorem personæ, & consequenter matrimonium contractum inter Bertam & Titium est inualidum. Ratio est, quia Berta consensit in eam personam, quam sibi in mente proposuit, cùm autem sibi proposuisset personam filij Regis Hispaniarum, & non personam Titij, sequitur ipsum consensisse in filium Regis, non verò in Titium, quamuis Titius sit sibi præsens*, &c.

Cùm ergo voluntas & mens Francisci fuerit matrimonium contrahere cum alia persona filia vnica nobilium parentum è primaria Valentiæ nobilitate, & admodum diuite, in ipsamque nobilem, & diuitem directè consentire voluisset, cuius, & parentum aliquam notitiam saltem ex auditu & fama habuerat, ipsaque Antonia persona esset vilis, & ab humilibus ac pauperibus parentibus procreata; talis error qualitatis refunditur in errorem personæ, ac proinde dirimit matrimonium, ita Sanch. cum multis *de matrim. lib. 7. disput. 18. num. 27.* ibi, 62
Posterior regula sit. Si qualitas illa in qua erratur designat indiuiduam personam, tunc error circa qualitatem infunditur in personæ errorem, ac matrimonium dirimit: vt si ille mentiatur, dicens se esse filium talis Regis; vt Franciæ; quia cùm apprehensio intellectus consensum voluntatis quasi manu ducat, in id tendit consensus, quod apprehensio illa ducens proponit voluntati. Cùm igitur tunc temporis persona indiuidua apprehensa ab intellectu, media illa qualitate, qua indicatur voluntati, proponatur consensus directè & formaliter in personam illam apprehensam tendit, ac proinde error circa illam, est error circa personam: & confirmatur, nil enim refert siue nomine proprio quis exprimatur, siue aliquo signo, quo persona determinata notetur, vt constat ex cap. licet ex quadam, de testib. & attest. vers. testes, &c. Dixi, *cuius & parentum, &c.* quia nunquam potest contingere error personæ absque aliquanta illius personæ notitia ex visu, aut saltem auditu, & fama: nam in penitus ignotum nec consensum, nec affectum dirigere possumus, 63
argum. *l. cùm ab eo, vers. mensam. ff.* de contrahend. *empt. & l. in lege 77. ff. eod.* ita Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 18. num. 2.*

Et videtur magis nostro casui accommodata resolutio, quam in hac quæst. præstat Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. cap. 14. num 94.* bis verbis. *Quòd si è contrario consensus primò ac directè feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc; verbi gratia, primogenitum Petri, putatum diuitem, & nobilem, cum non sit talis, error est qualitatis inuoluens errorem personæ, quia deficientibus tunc qualitatibus, sub quibus persona intendebatur, consequenter deficit persona, sicque matrimonium est inualidum*, &c. 64

Quartò, quia hæc sententia, quam sequimur, communis est, & à Doctoribus & Theologis communiter recepta, & à nemine, quem viderim, impugnata.

Ex Iurisconsultis.

HOstiens. *in sum. lib. 4. de matrim. in addit. fol. mihi 1119. num. 15.* ibi. *Sed ad hoc vt iste error rationabilis* 65

rationabilis sit, necesse est quòd is, qui errat, habeat aliquam notitiam personæ, cum qua contrahere intendit, aut per visum, aut per auditum, aut per famam, quia in penitus ignotam, non affectum, non consensum dirigere possumus, arg. ff. de contrahend. empt. l. cum ab eo. §. mensam, & l. in lege, & de pact. l. tres fratres, & de transact. l. qui cum tutoribus, in fine. Vnde si consentiat quis in personam absentem aliqualiter, vt dictum est, sibi notam, quam putat esse præsentem, constat quòd non consentit in præsentem, sed in illam quam esse putat præsentem, & sic deficiente consensu personæ, deficit & matrimonium; ideo oportet quod aliquam notitiam habeat personæ, vt dixi, aliàs non errat in ea. sed decipitur in præsentem, de quo ponunt Magistri tale exemplum. Aliquis Anglicus rusticus venit ad aliquam mulierem Romanam nobilem, & dixit se esse filium Regis Angliæ, cùm non esset: mulier nullam notitiam habens filij Regis Angliæ, nec personæ, nec nominis contrahit cum eo, credens ipsum filium Regis Angliæ, hic tenet matrimonium, quia non errauit, sed potiùs decepta fuit, vel non fuit error personæ, sed qualitatis, sed certè cùm vbicumque terrarum habeatur notitia Regis Angliæ saltem per famam, videtur, quòd is sit error personæ, nec enim in præsentem personam filij Regis Angliæ consentire videtur: nec enim refert vtrùm petatur seruus proprio nomine expresso, vel qui natus est ex illa ancilla, ff. de rei vend. l. si in rem, argumento sup. de testibus, c. licet ex quadam §. testes, ibi, personis expressis nominibus, &c. *& infrà de consang. tua: ibi, c. nominibus propriis, vel æquipollentibus indiciis,* &c. *dic quòd hoc dictum habet quando non exprimit vnam circumlocutionem, per quam habeatur notitia patris, & filij,* &c.

66 Syluest. *in sum. verb. Matrimonium* 8. *quæst.* 3. *&* 4. vbi ponit idem exemplum Regis Angliæ, & cum eadem remanet resolutione.

67 Anton. Cuch. *lib.* 5. *instit. maior. tit.* 12. *fol. mihi* 606. *num.* 41. ibi. *Quorum in ordine primùm, quò est error, in vna ex quatuor causis esse potest, scilicet fortunæ, qualitatis, personæ, & conditionis, quæ tamen tantam inter se habent similitudinem, vt vix discernere interdum possis vtrùm in personæ, an verò in qualitate, vel fortuna erratum sit, veluti, gratia exempli, si credam aliquem esse filium Regis, vel magni viri, nullius tamen certi Regis, vel magni viri, consideratione habita; circa fortunam erit hic, vel qualitatem, non circa personam error; at si certi Regis, vel Principis, aut potentis viri, puta Regis Hispaniarum, Magni Ducis Etruriæ, alteriusve filium credam, in persona erratum potius, quàm in fortuna, vel qualitate dicetur, vbi Regis illius, vel potentis viri notitia certa haberetur, non aliàs, qui tamen personæ error simul & qualitatis, vel conditionis errorem secum trahere potest, & è contra; vel si credatur esse primogenitus certi Principis, quem nouerat, cùm non esset, in persona dicetur lapsus; si verò alicuius indeterminati Principis, in qualitate erit, vel fortuna,* &c.

68 Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 32. ibi. *Primum impedimentum dirimens matrimonium est error personæ. Est autem error personæ credere de vna persona quòd sit alia, vel quòd sit libera cùm sit serua, vel quòd sit filius talis Regis, Ducis, Comitis, aut alterius, cuius non est. Dixi* talis, *quia si credatur indeterminatè quod est filius Regis, aut Ducis, nobilis, aut diuitis, non est error personæ, sed fortunæ, aut qualitatis: nec etiam si credatur filius talis Regis, aut Ducis, si talis Regis, aut talis Ducis cognitio non habeatur: error etiam personæ est credere quòd sit primogenitus alicuius, cùm non sit, & propter spem, quam habet illum in paternis bonis successurum, ei nubit tanquam primogenito,* &c.

Gregor. Lopez per text. *ibi in l.* 10. *verbo euenisse tit.* 2. *part.* 4. vbi ponit duo exempla, primùm. *Si aliquis assereret in partibus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, non esset matrimonium, cùm vbique habeatur notitia Regni Franciæ, & sic mulier putat se consensisse in filium talis Regis.* Secundum. *Quòd si aliquis habet tres filios, & aliqua consentit in primogenitum, & contrahat cum asserente se talem, qui non erat, sed postgenitus, non tenebit matrimonium, cùm consensus mulieris ferebatur in primogenitum, & sic non in istum cum quo contraxit.* 69

Ioan. Matiens. *ad rub. titul.* 1. *gloss.* 1. *num.* 154. *lib.* 5. *nouæ Recop.* ibi. *Primùm error personæ quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cum qua contraxit esse Mariam, quam alias agnoscebat visu, vel auditu, & non erat nisi Ioanna, talis error impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum, quia vbi est talis error, deficit consensus, qui potissimum exigitur in matrimonio tanquam ipsius substantia.* 70

Vital. de Cambanis *de clausul. tit. de errore matrimonij num* 2. *fol. mihi* 146.

Francisc. Molinus *de ritu nupt. lib.* 2. *different.* 4. *num.* 1. ibi. *Nihil tam contrarium consensui, quàm error est, l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. Iudic. vnde error consensum nullum habet. l.* 2. *ff. de iudic. l. nihil consensui.* §. *non videntur, de regul. Iuris, & errantis nullus est consensus. l. non idcirco C. de Iuris & facti ignor. Sed neque voluntas, l. sed hoc ita, de aqua pluuia arc* Dec. & Cagnol. *in d.* §. *non videntur. Sed ne ignoti sint termini, animaduertendum putauerim errorem ab ignorantia distinctum fore, & separatum, quanquam multi vnum pro alio sumant, confundentes terminos, & vim propriam verborum. Error igitur consensu non caret, vt ex* Alberto Magno D. Thom. *scripsit in* 4. *sentent. dist.* 30. *articul.* 1. *de matrimonio verba faciens, qui illic docuit etiam errorem ab ignorantia distingui, quòd ignorantia sui natura, & ratione non ponit aliquem cognitionis actum, error verò inducit iudicium peruersum de aliquo, ex nostris.* Azo *in sum. C. de Iuris & facti ignor. aduertauit num.* 1. *&* 2. *ignorare propriè nescire esse quod scire debet, errare vero vnum pro alio sumere, id ipsum probarunt post* Archid. *in cap. in quibus,* 22. *quæst.* 2. Alberic. *in l. error C. de Iuris & facti ignor. Vnde* D. August. *in cap. quamuis dist.* 38. *ait errorem esse vera pro falsis approbare, ignorare esse nihil approbare, cum sit simplex scientiæ priuatio, vbi* Turrecremata, & Præpos. Clauas. *in sum. in verb. error, id ipsum probat text. in d. cap. in quibus,* Dec. & Cagnol. *in d.* §. *non videtur, omnium latissimè multa eruditè de errore scribens* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 23. *numer.* 1. *cum seqq. Vnde & in matrimonio error quandoque nocet, adeò vt contractum irritet omnino in duobus scilicet casibus: primus vbi adest in persona error, si quis enim credens cum Maria contrahere, cum Catherina contrahat, inualidum est Matrimonium propter defectum consensus. cap.* 1. 29. *quæst.* 2. *cap.* 2. *extr. de coniug. seruor.* Archid. & cæteri *in d. cap.* 1. Angel. *in sum. in verbo Matrim. impedim.* 3. Syluest. *eod. verbo* 8. *quæst.* 1. Domin. de Soto *in* 4. *distinct.* 30. *quæst.* 1 *art.* 1. Viuald. *in candel. aureo rub. de matrim. num.* 122. Didac. *in epit. ad* 4. *part.* 2. *cap.* 3. §. 7. *à num.* 1. Azoil. *in man. Confessor. cap.* 22. *num.* 32. *idem consil.* 49 *sub tit. de sponsal. num.* 4. *qui in eo consilio pulchrè consuluit in casu, nouissimè & latè* Sanchez *tract. de Matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *disput.* 18. *num.* 5. *&* 6. *cum seqq. Neque dubitationem aliquam hic casus continet. Extende casum hunc ad alios omnes, in quibus certus & deliberatus contrahentis consensus, particularem* 71

72

larem & certam respiciebat personam, veluti cum quis contrahere existimabat cum filia Regis alicuius, aut Ducis, aut Comitis, aut quoties cum primogenita Baronis, vel nobilis, nam & in his casibus deficit consensus in matrimonio, &c.

Ex Theologis.

73 IOann. de Triburgo Ordinis Prædicatorum, *in summa Confessorum lib.4. tit.3. quæst.4. fol. mihi* 223. ibi. *Quia cùm vbique terrarum habeatur notitia Regis Angliæ saltem per famam, videtur quòd is sit error personæ; nec enim in præsentem personam, sed in personam filij Regis Angliæ consentire videtur; vnde intellige hoc quando non exprimit aliquam circumlocutionem, per quam habeatur notitia patris, & filij per consequens; putà dicit se esse filium Regis, vel Comitis in genere, non dicit cuius, vel si specificat, nulla habetur notitia filij, neque patris.*

74 Monaldus Ordinis S. Francisci *in summ. de impedim. Matrimon. titul. de impedimentis per errorem fol. mihi* 308. idem affirmat, & ponit exemplum in filio Regis Angliæ.

Astensis eiusdem Ordinis *in summ. part.2. lib.8. titul.14. de imped. erroris quæst.2. fol. mihi* 210. idem exemplum refert.

Fr. Angelus de Clauasio eiusdem Ordinis Seraphici Patris nostri Francisci *in sum. Angelica verbo impedim.4. n.3.* ibi. *Sed si consensus ferebatur in eum, non vt in præsentem, sed in primogenitum, erit verum, quod non erit matrimonium.*

Fr. Bartholomæus Timus Ordinis Prædicatorum *in sum. verb. Matrimonium, num.4. fol. mihi* 828.

75 Fr. Dominicus à Soto eiusdem Ordinis *in 4. sent. tom.2. dist.30. quæst.1. artic.1. in solutione argument. fol. mihi* 176. ibi. *Contra hanc tamen conclusionem tertiam arguitur: si filia Regis, aut Magnatis, quæ putat se nubere filio alterius Regis, aut illustris viri, sibi pari, præsentaretur alius inferioris sortis, quem illa putaret esse illum Principem, matrimonium non teneret; & tamen esse filium Principis est qualitas personæ propter nobilitatem, & ampla substantia est bonum fortunæ: ergo error qualitatis, & fortunæ tollit matrimonium. Et eadem est ratio de illa, quæ cogitat se nubere primogenito, cui obuenit primogenitura, nubit tamen minori qui sibi pro alio offertur. Respondetur, vt probè ait D.Thom. art.2. in solut. 5. quòd error nobilitatis, aut fortunæ per se matrimonium non euacuat. Sed est tamen occultè attendendum quòd error huiusmodi nonnunquam refertur ad errorem personæ, vt in casibus propositis, & illa ratione matrimonium eneruat. Ad hoc autem deprehendendum discrimen, quod non est facile, considerare oportet, vtrùm consensus feratur in hanc particularem personam directè, an verò in illam dumtaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest. Priori enim modo est error qualitatis, & posteriori est error personæ. Si enim puella huic singulariter nupserit, licet id fecerit quia credebat esse filium Regis, vel primogenitum, aut diuitem, cui aliàs non nupsisset, matrimonium nihilominus tenet; quia esse filium Regis aut primogenitum, est tunc qualitas huius. Sed si non intendebat contrahere nisi cum illo filio Regis, aut diuite, quem habebat in corde, matrimonium non tenet, quia est error personæ.*

Fr. Ildefonsus à Vega Ordinis sancti Francisci de Paula *in summ. part.2. cap.34. de matrimon. casu* 116. *fol. mihi* 450.

76 Fr. Ludouic. Lopez Ordinis Prædicatorum *in instructorio Conscientiæ part.2. cap.47. fol. mihi* 114. *§. circa prædictum*, ibi. *Si autem consensus feratur in illum dumtaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest, error tunc qualitatis refertur ad errorem personæ, qui proinde matrimonium vitiat. Vt, verbi gratia, si puella huic singulariter nupserit, licèt id fecerit quia credebat esse filium Regis, aut primogenitum, tunc error est qualitatis non annullans. Sed si non intendebat contrahere nisi cum illo filio Regis, aut diuite, quem in animo habebat, matrimonium non tenet, quia est error personæ.*

Fr. Emmanuel Rodriguez Lusitanus Ordinis S. Francisci *in sum. cap.220. num.1. fol. mihi* 389.

P. Enricus Henriquez Lusitanus è Societate Iesv *in sum. lib.11. de matrim. cap.5. num.1. fol. mihi* 658. *& in comment. lit. T.*

Fr. Magister Petrus à Ledesma Ordinis Prædicatorum *in addit. ad 1. part. sum. tit. de Sacram. Matrim. cap.11. in fine fol. mihi* 52. ibi. *Lo segundo se ha de aduertir que en la conclusion deziamos quando es precisamente error de calidad, ò de fortuna, porque algunas vezes el tal error se reduze a error de la persona, e en tal caso el tal error destruye el matrimonio, aun estando en el derecho natural. Assi lo enseña sante Thomas en el lugar citado, saliando el quinto argumento, y Siluestro, y Nauarro y communmemente los Doctores. La razon es clara, porque en tal caso se reduze a error de persona el qual deshaze el matrimonio. El exemplo es si vna hia de vn Rey ò de otro Grande piensa que se casa con otro de su igual, ò de igual condicion y calidad, y la casassen con vno que es muy inferior, en tal caso ne seria valido el Matrimonio.* 77

P. Valerius Reginaldus è Societate Iesv *in praxi lib.31. cap.14. num.94. fol. mihi* 745. cuius verba retuli suprà *n....*

P. Paulus Layman ex eadem Societate Iesv *in summa Theologiæ moralis lib.4. tract.10. part.4. cap.2. num.2. fol. mihi* 244.

Fr. Enricus de Villalobos Ordinis S. Francisci *in sum. part.1. tract.14. difficult.5. num.4. in fine, pag. mihi* 324.

P. Leonardus Lessius è Societate Iesv *de Iustitia & iure lib.21. cap.7. dubit. 5. §. dico primò fol. mihi* 198.

P. Ferdinandus Rebello Lusitanus ex eadem Societate, *de obligation. Iustit. part.2. lib.3. de Matr. impedim. quæst. 2. num.5. fol. mihi* 313. ibi. *Secunda nisi fortè error qualitatis, vel fortunæ recidat in errorem personæ, tunc enim matrimonium nullum erit propter errorem personæ, quem talium accidentium error inuoluit, vt si fœmina sibi aliquem in mente proponat, in quem directè vult consentire, siue is sit viuus, siue mortuus, v.g. in primogenitum Ducis Brigantini (quem vel ex appetitu, vel ex fama, aliquo modo priùs nosse debet, vt circa eum errare dicatur (putans verò se contrahere cum illo, contrahat cum secundo, vel cum alio, inualidè contrahit, quia error qualitatis errorem personæ inuoluit: talia enim accidentia proponuntur ad notificandam personam, cum qua vult contrahere, & quam errans habet in mente.* 78

P. Ægidius de Coninck ex eadem Societate Iesv *de Sacrament. disp.31. n.11. & 17. fol. mihi* 801.

P. Thom. Sanchez ex eadem Societate Iesv *de matrim. d. lib.7. disput.18. per tot.* cuius verba suprà retuli *n....*

P. Basil. Pontius Legionensis Ordinis Eremitarum S. Augustini *simili tract. de matrim. lib.4. cap.20. cum duobus seqq. at cap.22. num.2.* sic ait. *Quare quoties consensus fertur in fœminam aliqua conditione vestitam, expressè error refunditur in errorem personæ. Quia si desit illa conditio, iam non est illa persona, in quam consentit, vestita illis qualitatibus, see alia longè diuersa*, & alia eius verba post retuli *n...* 79

P. Gaspar Hurtado ex eadem Societate IESV *in simili tract. de matrimon. disp.13. diffic.2. num.3. fol. mihi* 314.

80 P. Ioannes Busseus ex eadem Societate IESV *de statibus tit. de matrim. c.5. fol. mihi* 363. ibi. *Nisi vel qualitas illa in pactum deducta fuerit, vel certè etiam in personam redundarit: vt si qua fœmina putans se nubere primogenito Regis, nubat alteri, qui falsò hoc tamen sibi arrogauit.*

Martinus Bonacina Mediolanensis olim in Romana Curia amicus meus, *in tract. de matrim. tit. de impedimentis quæst. 3. puncto 2. num. 7.* cuius verba suprà retuli *n*.....

81 Quintò & vltimò pro complemento adnotandum duxi nostram sententiam reddi indubiam, ac per consequens assertum matrimonium fuisse & esse nullum; nam cùm tantæ fraudes, doli, & errores in eo interuenerint, si forsan dubium aliquod inde oriretur, quod oriri non potest, esset nihilominus ad fauorem Francisci resoluendum, vt in simili causa resolutum fuisse in Rota asserit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.5. c.849. n.32.* ibi. *Et cùm in matrimonio, de quo agimus, adfuerint tot fraudes, & Parochus, & testes sint suspectissimi ex rationibus supra relatis, & concurrat disparitas magna inter prætensos coniuges tam circa nobilitatem, quàm circa diuitias, vltra alias circunstantias, & qualitates, quæ militant contra auctorem fraudis & doli in tali matrimonio adhibitas, de quibus latius in facto, Iudex debet arbitrari illud esse omnino inualidum, cum totum hoc eius arbitrio committatur, qui omnibus istis rectè consideratis, non debet aliud statuere*, Bald. *in l. conuenticulam n.6. ad med. C. de Episc. & cle.* Cæpol. *caut.* 230. *in fine. Et ita ex prædictis fuit indicatum pro inualiditate matrimonij per Rotam coram R.P.D. Buratto in Toletana prætensi matrimonij* 11. *Iunij* 1622.

82 Non obstat text. *in cap. final. de re iudic.* Quia dupliciter respondetur, & primò illud cap. loqui in casu, quo aderant duæ sententiæ adinuicem contrariæ, vna pro validitate, & altera pro nullitate matrimonij, & in hoc casu bene decidit in dubiis & contrariis sententiis fauendum matrimonio, vt singulariter declarat Ioan. Baptista Ferret. *consil.* 197. *num.*10. ibi. *Non obstat text. in d. cap. final. quia non facit contra prædicta, nam loquitur in duabus sententiis contrariis latis per duos ordinarios, quo casu stante paritate probationum & auctoritate duorum Iudicum, casus verè est dubius, & tunc fauetur matrimonio, vt ibi, & ita in terminis dicit* Alex. *d. consil.*152. *in princ. qui loquitur quando probationes partium sunt pares, secus quando sententia penderet à dictis testium, qui essent contrarij, sed altera partium melioribus testibus fulciretur, quia illa præualeret, nec isto casu procedet ille text. dum fauet matrimonio, ita tenet* Felin. post Bald. *in d. c. final. col.3. in 7. declar. &c. in nostro casu nulla adhuc extabat sententia, quia lis est in prima instantia.*

83 Secundò respondetur textum hunc non procedere, nec locum habere quando inter contrahentes adest magna disparitas, vt in nostro casu, quia tunc Iuris præsumptio stat pro illo; qui tenet contractum non fuisse voluntarium, & sic ad fauorem illius, qui fraudem & dolum passus fuit, pronuntiandum esse, matrimonium nullum & inualidum declarando, vt asserunt Nicol. Anton. Craueta *inter consilia Matrimonialia Ziletti consil. 8. num.45.* ibi. *Accedit in præsenti facti specie disparitas personarum, quæ non contracti matrimonij præsumptionem inducit, 30. quæst.1. cap.4. vbi glossa, & notatur in l. donationis in concubinam in princ. ff. de donat. & in l. Imperiales, §. imò. C. de nupt. gloss. in d. cap. aliter 30. quæst.5. nisi talia instrumenta interuenerint. Pauper enim iuuenis ipse aleæ assiduus lusor veluti probatur, ipsiusque puellæ conditione impar; idcirco minimè verisimile est puellam ipsam diuitem quidem, virtutem, cuius omnes admirantur, tale contraxisse matrimonium, insciis maximè parentibus*, Menoch. *de præsumpt. lib.1. præs.4. num.16.* Cæpola *consil. 2. num.7.* ibi. *Nona coniectura est quia dicitur quod non sunt eiusdem conditionis, quia ipse Albisius est melioris conditionis, vt volunt deponere multi testes, & alij, quos refert* Mascard. *d. loco supra citato num. 7.* Petr. de Barbobus *consil. 24. inter consilia matrimonialia Ziletti num.9. Quartò hoc constat ex inæqualitate personarum, constat enim ex deductis per dictum Ludouicum, quòd longa est disparitas inter ipsum, & dictam Vrsolinam, quæ quidem inæqualitas, sicut si esset quæstio an esset matrimonium contractum vel ne? induceret præsumptionem matrimonij non contracti*, &c. Alios refert, & idem resoluit Sanch. *de matrimon. lib. 3. disp.15. num.7. in fine.* Nam fraudibus occurrendi 84
causa interpretationem ius admittit, fauorabilisque dispositio iudicatur, quæ ob fraudes tollendas sit introducta, quia grauius est legi, quàm homini fraudem facere, Abb. *in consil.*81. *col. fin. lib.*1. Aym. Crauet. *consil.*774. *n.*4. 6. & 7.

Mindonien Iuris præsentandi.

Iuspatronatus hæreditarium comprehenditur appellatione bonorum, & in eo succedunt hæredes; ex quibus autem acquiratur quasi possessio præsentandi, ostenditur.

VOTVM XX.

1 *Casus & dubium latè proponitur, & n.*2.3.4. & 5.
6 *Filij æquis portionibus, excepta melioratione, parentum suorum hæreditatem capiunt.*
7 *Iuspatronatus hæreditarium appellatione bonorum comprehenditur, & cæterorum bonorum naturam, & diuisionem sequitur.*
8 *Iuspatronatus hæreditarium ad fœminas est transitorium.*
9 *Hæredes à successione iurispatronatus non sunt remouendi, tanquam in iure hæreditario consistentis.*
10 *Hæreditas in dubio adita præsumitur.*
11 *Hæreditas aditur non solum verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante.*
12 *Hæreditas paterna etiam non adita transmittitur in filios.*
13 *Aditio hæreditatis in filio, qui est sui iuris.*
14 *Iuspatronatus diuiditur in plures voces, vbi deuenit ad plures filios patroni.*
15 *Iuspatronatus appellatione bonorum hæreditariorum comprehenditur, nisi expressè excipiatur.*
16 *Iuspatronatus venit appellatione bonorum, & iurium vniuersorum.*
17 *Verbum generale*, bona, *non restringitur per adiectionem specierum.*
18 *Præsentandi quasi possessio acquiritur ex vnico actu præsentationis sequuta institutione.*
19 *Iurispatronatus possessio à patre habita sine apprehensione transfertur in filium.*
20 *Actus vnicus præsentationis vnius ex patronis præseruat ius, & quasi possessionem compatroni.*
21 *Præsentandi quasi possessio potius cumulatiuè quàm priuatiuè acquisita censetur.*

22 *In*

22 *In iure præsentandi, aliisque iuribus incorporalibus scientia & patientia illius, seu aliorum, quibus præiudicatur, requiritur.*

23 *Scientiæ & patientiæ probatio respectu illius, cui præiudicatur, requiritur ex parte eorum qui se fundant in quasi possessione præsentandi.*

24 *Præsentandi quasi possessio præscripta censetur si præsentatus per quadraginta annos fuerit in possessione, nec vnquam euenerit casus nouæ præsentationis.*

25 *Bona fides requiritur ad præscribendam & acquirendam quasi possessionem præsentandi.*

26 *Mala fides probata dicitur stante scientia iuris alieni.*

27 *Præsentatio est fructus iurispatronatus.*

28 *Possessor malæ fidei non facit fructus suos.*

29 *Procurator constitutus à patrono non potest ipsum patronum præsentare.*

30 *Illegitimus ex soluta est capax iurispatronatus Ecclesiastici.*

31 *Illegitimi excluduntur à successione iurispatronatus fundati ad fauorem descendentium, vel si extarent fratres legitimi.*

1 ALPHONSVS Diaz senior tanquam patronus in solidum præsentauit ad dimidiatum beneficium sine Cura Sancti Petri, & sanctæ Leocadiæ, Diœcesis Mindonien. à quo huiusmodi ius præsentandi originem habuisse fertur.

2 Iste Alphonsus relictis filiis naturæ debitum persoluit de anno 1555. qui paternæ hæreditatis diuisiones, & partitiones inter se facere constituentes, Roderico Diaz seniori de anno 1570. certa & expressa bona, vnà cum iure præsentandi ad dictum beneficium, cæteri fratres adiudicarunt, ea tamen conditione & pacto, vt præfata bona dicto Roderico adiudicata, sibi & Isabellæ Diaz eius sorori essent, deseruirentque.

3 Nonnullis deinde elapsis annis, hoc est de anno 1590. vacauit dictum dimidiatum beneficium, & præfatus Rodericus Diaz senior ad illud præsentauit eius filium Ferdinandum Diaz, qui ad illius præsentationem ab Ordinario institutus tandem moritur de anno 1636. cuius vacationis occasione orta fuit quæstio super iure præsentandi ad dictum beneficium inter tres, à diuersis compatronis præsentatos clericos. Primo loco se opposuit Bernardus de Saauedra præsentatus ab eius patre Petro de Saauedra, qui fuit filius dictæ Isabellæ Diaz, quam in adiudicatione partitionum dimidiam dicti iuris præsentandi partem habuisse prætenditur. Secundo loco se opposuit Alphonsus Lopez Bolaño, cum præsentatione Domnæ Mariæ de Aspenellas, filiæ Alphonsi Diaz, qui quidem Alphonsus fuit vnus ex tribus filiis dicti Roderici senioris. Vltimo loco se opposuit Rodericus Diaz iunior, eiusdem Roderici senioris filius, qui cum Dominico Aluarez mandatum procuræ ad præsentandum pro parte sibi contingente dedisset, ipse Dominicus eundem Rodericum iuniorem eius principalem præsentauit, cui præsentationi accedit alia Ioannis Pittæ de Montenegro, qui fuit filius naturalis præfati Fernandi Diaz vltimi possessoris.

4 Lite inter huiusmodi præsentatos introducta coram Ordinario Mindonien. per Prouisores à Capitulo eiusdem Ecclesiæ, Sede illius Episcopali vacante, fuit diffinitiua sententia promulgatum, dictum Rodericum Diaz iuniorem per maiorem & saniorem illius beneficij patronorum partem legitimè præsentatum fuisse, illique Canonicam institutionem fieri debere mandarunt, iure filiis Isabellæ Diaz, quidquid esset reseruato. A qua sententia cum pro parte dicti Bernardi de Saauedra fuisset appellatum, obtinuit per Illustrissimum Dominum meum Nuntium causam committi don Gondisaluo de Armesto, Canonico & Synodali iudici Lucen. qui eundem Bernardum à maiori & saniori parte præsentatum fuisse, illique Canonicam institutionem de iure faciendam esse adiudicarunt, reseruato tamen aliis compatronis iure, vt illo pro parte sibi obueniente in futuris vacationibus vti valerent.

Verùm, quia per eandem sententiam dictus Canonicus Lucen. ipsum Bernardum in dicti beneficij possessionem immitti non mandauit, ac dictum Ioannem Pitta illius Patronum similiter existere declarauit, fuit pro parte dictorum Petri & Bernardi de Saauedra à dicta sententia in parte & partibus sibi præiudicialibus, & damnosis ad sanctam Sedem Apostolicam, ac aliàs, legitimè appellatum, & causa in gradu appellationis huiusmodi per eundem Illustrissimum Dominum meum Nuntium don Ioanni de Azeuedo Archidiacono de Doçon, & Canonico in eadem sancta Ecclesia Lucen. commissa fuit, per quam alteram per dictum don Gondisaluum de Armesto iudicem etiam Apostol. ad dicti Bernardi fauorem promulgatam reuocando, dictum beneficium præfato Alphonso Lopez adiudicauit. A qua quidem sententia iterum pro parte dicti Bernardi appellatum fuit, & causa ad illius instantiam diuersis iudicibus, & eorum cuilibet transmissa, tandem de vnanimi partium omnium consensu mihi commissa, dubitaui quis ex præsentatis maiorem & saniorem patronatus partem haberet: ita, vt illi institutio, & collatio de iure fieri debeat, & Bernardo de Saauedra eam esse faciendam adiudicaui. 5

Est enim iure nostro cautum filios æquis portionibus, excepta melioratione, parentum suorum hæreditatem capere, *l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam. §. fin. Instit. eod. tit. §. 1. vers. si quis igitur, in Authent. de hæredib. ab intestat.* Grass. *in §. suitas, quæst. 7. num. 1. in puncto* Rota *decis. 265. n. 1. part. 1. recentiss. alias in posthumis Farinacij.* Et hoc adeò verum est, vt I. C. Paulus in vulgari dispositione *l. in suis. ff. de liber. & posthum.* dicat, quòd in vita parentum transfertur dominium in suos hæredes. Vnde prouenit bona omnia, iura, & actiones ab Alphonso Diaz seniori prouenientia fuisse filiis omnibus communia, & inter eos esse diuidenda, quorum appellatione ius patronatus huiusmodi, tanquam hæreditarium comprehendi debet, ac aliorum bonorum naturam, & diuisionem sequitur, vt in terminis probat text. *in cap. considerandum, 16. quæst. 7. & cap. significauit*, ibi: *Eorum hæredibus, de testibus, & in cap. 1. & in cap. quoniam, de iure patron. & in Clement. plures, vbi gloss. verb. hæredes, eod. tit.* Perez *l. 1. in gloss. verb. deuan suceder en su derecho, tit. 6. lib. 1. ordin.* Rota *decis. 1. num. 3. & decis. 287. num. 1.* vbi etiam quòd est ad fœminas transitorium, *part. 2. recentiss. alias in posthumis Farinacij*, & plures, quos retuli, *de officio & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 71. num. 4.* Non enim hæredes à successione iuris patronatus sunt remouendi, tanquam in iure hæreditario consistentis, *cap. perlatum, cap. quoniam, de iure patron.* Rot. *dict. decis. 265. num. 1. in fin.* 6 7 8 9

Quòd autem dicta Isabella fuerit filia præfati Alphonsi primi patroni insolidum, constat ex partitionibus, 10

titionibus, cuius Alphonsi hæreditatem adiuisse, illiusque hæredem extitisse dicendum est. Nam ea adita in dubio præsumitur Paul. de Castro *in l. pro hærede 2. de acquir. hæred.* Nec habuit necesse aliud probare Bernardus, nisi quod descendit à dicto Alphonso, & quod Isabella eius auia, & Alphonsi filia paternæ hæreditatis particeps fuit, bonaque in diuisione sibi obuenientia obtinuit, & possedit, vt super quarto articulo omnes testes vnanimiter agnoscunt, ita Rota *decis.956. part.2. recentior. & decis.1. num.3. part.2. recentissimar. aliàs in posthumis*
11 *Farin.* Hæreditas enim aditur non solùm verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante, Bart. *in l. gerit, num.19 ff. de acquir. hæred.* Ias. *consil.112. num.2. volum.4.* Crauet. *consil.148.*
12 *num.10.* eo maximè, quia speciale est in hæreditate paterna, vt etiam non adita transmittatur in filios, *l.3. C. de iure deliber. l. apud hostes, C. de suis & legit.* Capra *consil.56. num.2.* Anton. Gom. *tom.1. var. cap.9. num.10. in fin.* Surd. *d. decis.138. num.9.* quia
13 aditio in filio, qui est sui iuris, non est necessaria, *l. ita tamen, §. si pater, ff. ad Trebel.* Anton. Gom. *vbi sup. num.7. Surdus decis.138. num.18.*

14 Quare cùm constet de filiatione dictæ Isabellæ, & quod in partitionibus inter fratres factis ius patronatus in totum Roderico seniori sibi & Isabellæ eius sorori adiudicatum fuerit, ipsaque bona hæreditaria habuerit, & possederit, quodque eandem Isabellam genitricem habuerit Petrus de Saauedra, qui Bernardum eius filium præsentauit, dimidiam vocum partem repræsentans, alia dimidia parte inter tres filios Roderici senioris, eorumque hæredes diuisa cum iuspatronatus diuidatur in plures voces, vbi deuenit ad plures filios patroni, ad gloss. *in cap.1. de iure patron.* Rota *decis. 146. num.3. part.2. recentior.* fit consequens dictum Bernardum à maiori & saniori parte præsentatum fuisse.

15 Non obstat quod in instrumento partitionum primo loco certa & expressa bona dicto Roderico seniori adiudicata reperiuntur, & deinde diuerso themate, eidem quoque ius præsentandi ad dictum beneficium conceditur: postmodum verò nonnullis intermediis lineis declaratur debere intelligi bona dicto Roderico adiudicata illi, & eius sorori Isabellæ Diaz deseruire, in qua vltima declaratione nulla, de iurepatronatus huiusmodi mentio habetur, vnde videbatur dicendum in bonis tantum expressis, non verò in iure præsentandi dictam Isabellam cum Roderico fratre partem æqualem habuisse: quia respondetur iuspatronatus cum bonis hæreditariis, & eorum appellatione semper venire, nisi expressè excipiatur, vt probat text. *in cap. ex literis 7. de iure patron.* ibi: *Mandamus quatenus si vobis constiterit, quod præfato militi præscripta villa fuerit, non excepto iure patronatus ad firmam concessa præfatus G. in præscripta Ecclesia per Episcopum ad præsentationem militis institutus fuisset (dummodo aliàs sit idoneus) adiudicetis Eccle-*
16 *siam*, &c. Venit enim iuspatronatus appellatione bonorum, & iurium vniuersorum, Aloysius Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decisione 164.* Seraph. *decis.725. num.3.* vbi *num. 1.* reprobata opinione Innocentij, & sequacium tenet in donatione omnium, & quorumcumque bonorum mobilium, & immobilium, iurium, & actionum, comprehendi
17 etiam ius patronatus. Et verbum generale, *bona*, non restringitur per adiectionem specierum, Pinel. *in rub. C. de bonis maternis, part.1. num.19.* Seraph. *decis.584. num.7.*

18 Non obstat præsentatio, quam Rodericus senior fecit de anno 1590. de persona Ferdinandi Diaz eius filiis, quæ quidem præsentatio effectum sortita debet attendi tanquam vltimus status, ad exclusionem Isabellæ sororis, & ab ea descendentium, cum ista quasi possessio acquiratur ex vnico actu repræsentationis sequuta institutione, plures per Stephan. Gratian. *disceptation. forens. tom.4. c.577. num.22.* Rota *decis.180. num.1. & decis.256. num.2. parte 1. recentissim.*

Dupliciter enim respondetur, & primò in Isabellam posse eiusdem iurispatronatus possessionem à patre habitam sine apprehensione transferri; vt in his terminis iuris præsentandi resoluunt Garc. *de Benefic. part.5. cap.5. num. 53.* nouissimè Posti. *in tractatu mandati de manutenendo, obseru.55. num. 33.* vbi pro vtraque parte refert plures Rotæ decisiones, & tandem cum hac sententia remanet: vnde cum constet ex huiusmodi præsentatione noluisse dictum Rodericum seniorem exercere actum possessionis animo spoliandi, & priuandi Isabellam, cum in ea non dicat omnimodam præsentationem, seu plenariam ad se spectare, vt ponderat Nicol. Garcia *de Benefic. part.5. cap.5. num.117.* dicendum est eum per illum actum vnicum præsentationis potius maluisse præseruare ius, & quasi possessionem ipsius Isabellæ compatronæ, Seraph. *decis.339. num.3. & decis.970. num.2.* Posti. *in dict. tractat. obseruat.73. à num.39.* Nam in dubio præsumitur quasi possessio potius cumulatiuè, quàm priuatiuè adquisita, Seraphin. *decis.339. num.2.* Posti. *d. tractat. mandati de manutenendo, obseru.73. num.31.* aliàs enim tenebatur Rodericus, seu ab eo causam habentes probare prohibitionem, & quod ipsa Isabella prohibitioni acquieuerit, Greg. XV. *decis.472. num.1. & decis.493. num.1.* Posti. *dict. obseru.73. num.*:.

Secundò respondetur ob præsentationem illam nullum fuisse factum præiudicium eidem Isabellæ, quia illius, seu aliorum, quibus præiudicatur, in isto iure præsentandi, aliisque iuribus incorporalibus, scientia & patientia requirebatur, *l.2. C. de seruit. & aqua,* Rot. *decis.167. num.2. & 5. & decis. 184. num.1. & decis.803. num.7. part.1. diuers.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloss.45. §.2. num.32.* Stephan. Gratian. *dict. cap.577. num. 1.* cuius scientiæ nulla extat probatio ex parte eorum, qui se fundant in ista quasi possessione, vt requirebatur, adnotata per Aym. *consil.134. n.14. ad fin.* Bellam. *cons.10. num.32. in fine, versiculo, Sed quæres quis probare habet,* Gratian. *dict. cap.577. num.3.*

Nec denique obstat, quod à tempore præsentationis factæ à dicto Roderico sen. elapsi sunt anni quadraginta & vltra, ac proinde videbatur præscripta quasi possessio præsentandi, cum ad probandam quadragenariam sufficiat vnica præsentatio, si præsentatus per quadraginta annos fuerit in possessione, nec vnquam euenerit casus nouæ præsentationis, gloss. *in verbo, vno vel pluribus, in cap. cum de beneficio, de Præbend. in 6.* Card. *consil. 61. num.8.* Achil. *decis.5. num.1. de iure patron.* Rota *decis.312. num.3. part. 1. recentior. & in Bergomen. Capellaniæ 18. Maij 1629. coram R.P.D. Merlino.*

Quia respondetur bonam fidem requiri ad præscribendam, & adquirendam huiusmodi quasi possessionem; Bellam. *consil.10. colum.34. in princ. vers. Quartum verò, num.30. & col.39. ad med. versic. Circa quintum dubium,* Lambert. *de iure patron. art.10. lib.2. part.1. quæst.3. num.3.* Menoch. *remed.5. retin. num.10. & remed.6. num.132.* Stephan. Gratian. *dict. cap.577. num.4.* Rota *decis.180. num.1. part.1. recentissim.* Gonzal. *dict. gloss.45. §.2. num.35.* De bona autem

19
20
21
22
23
24
25

tem fide non constat, imò satis patet dictum Rodericum seniorem malam habuisse, quia certum est, illum minimè credidisse vti iure suo, & iure proprio facere; vt tenebatur, gloss. *verbo, vocem, vers. Hoc enim non sufficit in cap. cum Ecclesia Sutrina, de*
26 *causa pos.* Gonzal. d. §. 2. num. 34. Sciebat enim huiusmodi iuspatronatus non spectare ad se in totum, sed solum pro medietate iuxta instrumentum diuisionis, vnde stante scientia dimidiati iuris ad Isabellam pertinentis, dicitur probata mala fides, Abb. *in cap. consultationibus 19. num. 4. & 5. de iure patron.* Paul. de Citadin. *eod. tit. part. 6. art. 3. quæst. 38. post med. num. 67.* Lambert. *eodem tractat. lib. 2.*
27 *part. 1. art. 2. fol. 16.* Etenim præsentatio est fructus iurispatronatus, *dict. cap. consultationibus, de iure patronat. cap. cùm Bertoldus, de sentent. & re iudic.* Menoch. *consil. 90. num. 183.* Vnde possessor malæ
28 fidei non facit fructus suos, cum illi spectent solum ad eum, qui bona fide possidet, Roch. *de iure patron. verbo, competens, colum. 17. quæst. 19.* Tunc namque attendi debet vltimus status in ista quasi possessione iurium incorporalium, si adesset bona fides, & constiterit de scientia & patientia eorum, quibus præiudicatur, aliàs secus. Calderin. *consil. 12. de iure patron.* Gonzal. *d. gloss. 45. §. 1. numer. 32.* Stephan. Gratian. *d. cap. 577. num. 13.* Deinde respondetur, dato casu, vt ex aduerso fingitur, dictum Rodericum seniorem præfata bona, ac iuspatronatus huiusmodi aliquo tempore pro indiuiso possedisse, nullam exinde contra Isabellam, quæ super dictis bonis partem habebat, præscriptionem allegare potuisse, probat *l. 5. tit. 15. lib. 4. nouæ Recopil.* & tenet Ayora *de partit. part. 3. quæst. 30. n. 106. vers. Sed opponitur.*

29 Quod attinet ad alias præsentationes, non est dubitandum cùm Rodericus senior medietatem vocum obtineret, & hæc in tres diuideretur filios, Ferdinandum, scilicet, Alphonsum, & Rodericum iuniorem, quod hic vltimus minimè sit præsentatus à maiori parte etiam si suam, & Ioannis Pitræ de Montenegro Ferdinandi filij vocem obtineret, quia adhuc his suffultus non diceretur à dimidia parte præsentatus; & tanto magis, vt ex facto constat, Dominicus Aluarez Procurator ab eodem Roderico ad præsentandum constitutus, dictum Rodericum eius principalem nulliter & inualidè præsentauit, cum Procurator constitutus à Patrono minimè possit ipsum Patronum præsentare. Flamin. Paris. *de resignat. lib. 9. quæst. 17. num. 115.* Campan. *in diuersor. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 399.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 72. num. 87.* me citato in illo loco, nouissime Ciarlin. *controu. forens. lib. 1. cap. 69. num. 1. & 11.*

30 Superest eidem igitur Roderico sola vox Ioannis Pitræ, contra quem licèt opponatur de illegitimitate, illumque incapacem iuris patronatus huiusmodi prætendatur, ex Rota *decis. 112. part. 1. recentior.* nihilominus in contrariam itum est sententiam, nam Rota loquitur quando Ius patronatus est honorificum; cum ergo simus extra hos terminos, & Ioannes Pitra sit natus ex soluto, & soluta, vt deponunt testes dati, non est dubium quin sit capax iuris patronatus huiusmodi, *cap. piæ mentis, cap. Frigentius, 16. quæst. 7.* Roch. de Curte *de iure patron. in verbo, competens, num. 9.* Lambertin. *in simili tract. 13. art. 7. quæst princ. 1. part. 1. lib. num. 3.* Gig. *de pension. quæst. 16. num. 2.* Rota *decis. 126. n. 1. part. 1. recentior. & decis. 615. num. 3. part. 1. recentis-*
31 *simar. aliàs in posthum. Farinacij.* Eo maximè, quia non constat hoc iuspatronatus fundatum fuisse ad fauorem descendentium, quo casu illegitimos excludi censuit Rot. *d. decis. 112. num. 2. part. 1. recentior.* nec constat, quod dictus Ioannes Pitra illegitimus concurrat cum legitimis fratribus, & illis extantibus succedere velit, quo etiam casu illum non debere admitti fuit resolutum *in dict. decis. 126. num. 5. & 6.* cùm ergo simus extra hos casus, & noster sub dispositione iuris communis remaneat, secundum id quod naturales sunt capaces iuris patronatus, non potest dubitari de voce dicti Ioannis Pitræ, tanquam filij dicti Ferdinandi Diaz, à quo omnium bonorum præsentium & futurorum donationem inter viuos obtinuerat, quorum appellatione ius patronatus comprehendi supra dixi num. 9.

Vnde nec Alphonsus Lopez Bolaño venit admittendus vti à Domina Maria de Aspenellas, quæ parentis sui vocem obtinens tertiam ex dimidia parte tantum habet, & sic à minori præsentatus institui non debet.

Quare partibus hinc inde acerrimè informantibus, ita fuit resolutum, &c.

Nullius Monasterij de Casbas Prouinciæ Cæsaraugustanæ.

Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui docet de sua possessione de tempore litis motæ, & non tenetur probare titulum, nec causam possidendi.

VOTVM XXI.

1 *Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui docet de sua possessione de tempore litis motæ.*
2 *Possessio tanquam quid facti non præsumitur.*
3 *Possessionem probare debet qui vult in iudicio manutentionis obtinere.*
4 *Possessio probatur ex adeptione ipsius facta vigore sententiæ latæ in fauorem eam apprehendentis.*
5 *Instrumentum apprehensionis possessionis, alio non possidente, vt præsumitur, probat possessionem, & quidem manutenibilem.*
6 *Possessio capta auctore Iudice iusta iudicari debet.*
7 *Possidens auctore Prætore iure venit manutenendus.*
8 *Iudex benè procedere & iudicare præsumitur, vbi Iuris ordine seruato procedit, secus è contra.*
9 *Iudex præsumitur pronuntiare secundum quod ius disponit, & prout de iure tenebatur pronuntiare.*
10 *Iura pro iudice præsumunt.*
11 *Iudex vt non ritè & rectè processisse præsumatur, debet iniustitia esse notoria, & quæ nullo velamine possit adumbrari.*
12 *Possessio ad obtinendam manutentionem non requirit iustificationem boni iuris possidentis, nec admittit exceptionem nullitatis tituli.*
13 *Manutentionem petens non tenetur probare titulum, vel causam possidendi.*
14 *Manutentio vt obtineatur sufficit nuda detentio, seu detentatio, & sola facti insistentia.*
15 *Manutentionis in iudicio minimè admittitur exceptio non probatæ narratiuæ, vel non iuris possidentis.*
16 *Exceptio non iustificationis clausulæ, Constito, reijcitur ad petitorium.*
17 *Possessio capitulariter capta requiritur in Canonicis & Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, non verò in Prælatis.*

18 *Titulo*

18 *Titulo nouo, prouisione scilicet Apostolica superueniente, bene potest quis continuare possessionem ipsam, quam prius de facto obtinuerat, mutato solum primo iure & titulo possessionis.*

19 *Mutare quis potest causam possessionis ex nouo iure & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem.*

20 *Mutatio causæ possessionis ipso iure statim facta intelligitur data notitia secundi tituli, etiam absque alia declaratione, nec opus est vt exiret de possessione, & postea iterum ingrederetur.*

21 *Canonicus falsius si diu stetit in possessione, & deinde à Papa obtinuit prouisionem, non indiget noua apprehensione, & installatione.*

1 DANDVM esse mandatum de manutenendo D. Briandæ de Vtries y Castilla in possessione Abbatissatus perpetui Monasterij Sanctimonialium de Casbas Ordinis Cisterciensis, quia docet de sua possessione de tempore litis motæ, §. *retinendæ*, *Instit. de interd.* Menoch. *remed.* 3. *retin. num.* 556. Seraphin. *decis.* 110. *numer.* 1. Rota apud Tamburin. *de iure Abbatum, in fine tom.* 3. *decis.* 8. *num* 4. D. Noguerol *allegationum iuris tom.* 1. *alleg.* 28. *num.* 64.

2 Nam cùm possessio tanquam quid facti non præsumatur, *l. in bello*, §. *facti*, *ff. de capt. & postlim. reuers.* Menoch. *consil.* 701. *num.* 3. Cauallet. *decis.* 429.

3 *num.* 1. volens in iudicio manutentionis huiusmodi obtinere, debet illam probare, Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 859. *num* 1. Ludouic. Posti. *in tract. mandati de manutenendo*, *obseruat.* 15. *num.* 13. Rota *decis.* 58. *num.* 1. *part.* 2. *diuers.*

4 De possessione autem D. Briandæ constat: tum ex adeptione ipsius per dictam D. Briandam facta vigore sententiæ latæ in suum fauorem, Greg. XV. *decis.* 382. *num.* 2. Card. Cauallet. *decis.* 62. *num.* 3. tum

5 etiam ex ipso instrumento apprehensionis, quod alio non possidente, vt præsumitur, benè probat possessionem, & quidem manutenibilem, *l. prædia*, vbi Alex. & alij, *ff. de acquir. possess.* Cæs. de Grassis *decis.* 4. *num.* 1. Rota apud Post. *post dictum tract. decis.* 88. *num.* 2. & *decis.* 175. *n.* 1. & *decis.* 12.. *n.* 1. & *decis.* 151. *num.* 1.

6 Non obstant nullitates oppositæ: nam ad primam quod iudex executor deputatus ab Illustrissimo D. Nuntio loco alterius deficientis, vel se excusantis in litteris Apostolicis à Papa nominati sine verificatione narratiuæ dictarum litterarum D. Briandam ad possessionem admisit, respondetur ipsam possessionem cum fuerit capta auctore iudice, iustam iudicari debere, *l. iuste possidet*, vbi Bart. *ff. de acquir. possess.* gloss. *in cap. fratrum*, 7. *q*.... Deci. *consil.* 125. *num.* 3. *vers. Sed tamen præsentis*, Rota

7 apud Postium *decis.* 233. *num.* 1. Possidens enim auctore Prætore iure venit manutenendus, Rot. *decis.* 513. *n.* 2. *part.* 1. *recentior.* & apud Post. *decis.* 210. *num.* 1. *in princ.*

8 Et quamuis id intelligi debeat, vbi iudex iuris ordine seruato processit, secus è contra, vt declarat Ripa *in l. naturaliter*, § *nihil commune*, *num.* 60. & *seq. ff. de acquirend. possess.* Bald. *consil.* 135. *num.* 2. *lib.* 2. Nihilominus tamen (vltra quam quod id procedit respectu illius, qui est in possessione, & tamen vigore sententiæ ab ea excludi prætenditur, in quibus terminis tantùm locum habet allegata doctrina) certum est in processu non constare de non iustificatione gratiæ Apostolicæ, nec quod nulliter, & de facto processit dictus Iudex: vnde cum simus in dubio, nec de contrario constet, debemus præsumere dictum iudicem pronunciasse secundùm 9

quod ius disponit, & prout de iure tenebatur pronuntiare, *l. miles*, §. *decem*, *ff. de re iudic.* Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præs.* 32. Octau. Glotit. *resp.* 9. *num.* 13. 10

nam pro iudice iura præsumunt, *l.* 1. *in fine*, *ff. de offic. Præsid. l.* 1. §. *Publicanus*, *ff. de vi bonor. rapt. cap in præsentia*, *de renunciat.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *lit. P. conclus.* 621. cum aliis per me citatis, *Axiom.* 131. *num.* 4. iniustitia enim debet esse notoria, & quæ nullo velo posset adumbrari ad hunc 11

effectum, vt loquitur Rota apud Posti. *decis.* 182. *num.* 8.

Et tantò magis, quia possessio quoad hunc effe- 12

ctum non requirit iustificationem boni iuris possidentis, nec admittit exceptionem nullitatis tituli, cum possidens non teneatur declarare quo titulo rem possideat, Menoch. *remed. vlt. retin. num.* 18. cum aliis citatis à Rota apud Posti. *decis.* 189. *n.* 3. nec probare titulum, vel causam possidendi, Rota 13

decis. 83. *in fine*, *part.* 2. *recentior.* & apud Posti. *decis.* 213. *num.* 3. nam ista sunt diuersa ab ipsa possessione, *l.* 3. §. *ex pluribus ff. de acquir. possess.* Rot. apud Posti, *decis.* 125. *num.* 7. Ad manutentionem namque 14

obtinendam sufficit nuda detentio, seu detentatio, & sola facti insistentia, Couar. *pract. cap.* 17. *sub n.* 4. *vers. In specie*, Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 10. *num.* 51. *tom.* 1. Paz *de tenuta*, *cap.* 9. *num.* 4. cum pluribus aliis relatis à Posti. *d. tract. obseru.* 15. *num.* 18. & à meipso *in praxi exigendi pensiones*, *c.* 2. *num.* 20. vbi quòd non est disquirendum an possessio sit iusta, vel iniusta, quia semper est iusta respectu non possidentis *l.* 2. *ff. vti possidetis.* Vnde satis est docere de nudo facto possessionis, idem Posti. *dict. obseru.* 15. *num.* 11. Est enim indubitatum in hoc 15

iudicio minimè admitti exceptionem non probatæ narratiuæ, vel non iuris possidentis, cum sit excipere de defectu proprietatis, quæ exceptio eo casu non admittitur, Ferrer. *consil.* 7. *num.* 3. Rota *decis.* 94. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.* & in puncto quod exce- 16

ptio non iustificationis clausulæ, Constito, reiicitur ad petitorium, censuit Rota apud Post. *decis.* 217. *num.* 7.

Ad secundam verò nullitatem, quæ ex aduerso 17

deducitur de possessione non capitulariter capta, respondetur in Prælatis non requiri vt sic capiatur, gloss. *verbo in eisdem, in Clem.* 2. *de ætate, & qualit.* & *verbo inibi, in Clem.* 1. *de regular.* nam id solum desideratur in Canonicis, & Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, Rota apud Post. *decis.* 175. *num.* 4. & 5.

Et licèt supponamus, sine veri præiudicio, D. Briandam teneri ad capiendam capitulariter possessionem, nihilominus superueniente sibi nouo titulo, prouisione scilicet Apostolica, benè potuit continuare possessionem ipsam, quam priùs de facto obtinuerat, mutato solùm primo iure, & titulo possessionis, *l. non solum*, §. *quod vulgo*, *ff. de vsucap. l.* 3. §. *illud*, *l. qui bona*, §. 1. *ff. de acquir. possess.* cum citatis à Rota apud Post. *decis.* 57. *num.* 3. mutare enim 19

quis potest causam possessionis ex nouo iure, & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem, ad tradita per Card. Pute. *decis.* 165. *num.* 4. *lib.* 1. & Card. Mantic. *decis.* 71. *n.* 1. & 2. & *decis.* 245. *num.* 14.

Quæ quidem mutatio ipso iure statim facta intelligitur data notitia secundi tituli, etiam absque alia declaratione iuxta consilium Decij 400. quod sequitur Rota, vt *in decis.* 224. *num.* 2. *part.* 1. *diuers.* & *decis.* 601. *num.* 3. *part.* 3. *etiam diuers.* & coram Card. Mantic. *decis.* 71. *num.* 1. Nec opus erat, vt exiret de possessione, & postea iterum ingrederetur, 20

retur, *ad l. cùm nemo*, & ibi gloss. *verbo extrinsecus, C. de acquir. possess.* Rota *decis.* 441 *lib.* 1. cum relatis à Rota apud Posti. *dict. decis.* 57. *num.* 4. vbi *num.* 5.
21 ex Baldo communiter recepto colligit, quòd si falsus Canonicus diu stetit in possessione, & deinde à Papa obtinuit prouisionem, non est necessaria noua apprehensio, & installatio, quia ipso iure fit quædam conuersio ex nouo titulo superueniente, refero Ego ipse *in tractat. de Canonicis, & Dignit. cap.* 15. *num.* 15.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

Toletana Legitimitatis.

Filiatio in legitimis & illegitimis quomodo probetur? Qualiter alimenta à parentibus illis debeantur, & sint soluenda?

Votvm XXII.

1 *Filio legitimo ad probandam filiationem suam matrimonium assistit, & legalis dispositio fauet, & non est præsumptio, sed legis definitio.*

2 *Filiatio ex parte patris non solum difficilis, sed impossibilis est probationis.*

3 *Filiatio non solum legitima, sed etiam spuria, adulterina, & incestuosa præsumptionibus, & indiciis probatur.*

4 *Natus quoties quis est in domo ex vxore tali, vicinis scientibus, & videntibus, efficaciter concluditur pro filiatione.*

5 *Natus constante matrimonio pro legitimo ex marito, & vxore censendus est, etiamsi probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, & quamuis adulter partum illum pro suo filio tractasset, educando, &c.*

6 *Præsumptio* l. Miles §. defuncto, & l. filium definimus, *est iuris, & de iure, ita vt non admittat probationem in contrarium.*

7 *Honestum possibile potius debet præsumi, quàm possibile inhonestum.*

8 *Illicitum non præsumitur quando potest præsumi licitum.*

9 *Coniectura honesta inhonestam præsumptionem vincit.*

10 *Præsumptio legitimitatis non solum filiorum, sed & matrimonij fauorem respicit.*

11 *Filius præsumitur mariti, & non adulteri etiamsi concurrant coniecturæ similitudinis, nominationis, tractatus, Baptismi atque assertionis matris.*

12 *Filij illegitimi suam volentes probare filiationem, debent probare concubinatum, & quod in domo propria fuerit à patre retenta concubina.*

13 *Filiatio spurij, adulterini, seu incestuosi præsumitur ex concubina domi retenta à patre.*

14 *Concubinatus in domo propria non requiritur ad probationem filiationis spurij, sed sufficit quod concubina in alia retineatur, probata tamen amicitia, & congressu, maximè quando pater propter periculum vitæ, aut ob conseruandam propriam opinionem extra domum habere concubinam volebat.*

15 *Probatio minus exacta requiritur ad filiationem probandam concurrente periculo amittendi vitam, honorem, seu bonam famam.*

16 *Filius, qui non est natus ex vxore, nec ex concubina, probabit filiationem, si probet patrem eum eduxisse vt filium, vel fecisse legitimari.*

17 *Actus faciendi baptizari filium, & patrinos designandi,*

18 *Lætitia, quam parentes in die natiuitatis pueri habuerunt,*

19 *Nominis similitudo,*

20 *Affectus paternus,*

21 *Alimentorum præstatio,*

22 *Vestimenta honorabiliora,*

23 *Consignatio pueri ad nutricem, & & reductio cum honore ad scolas,*

24 *Nominatio & tractatio de aliquo vti filio,*

Filiationem præsumit, & probat.

25 *Nominatio & tractatus probat fraternitatem, consanguinitatem, & parentelam.*

26 *Nominatus & tractatus vt filius dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, etiam patre vita functo.*

27 *Nominatio alicuius à patre in filium, & filij in patrem optimè probat filiationem, etiamsi per epistolam sit facta nominatio.*

28 *Epistolam recipiens & non contradicens, censetur approbare omnia in ea contenta.*

29 *Taciturnitas & patientia absque protestatione inducit voluntatem, ratihabitionem, & consensum.*

30 *Confessio patris filiationem probat, quamuis enunciatiuè sit emissa, dummodo sit geminata.*

31 *Litteras mittens videtur certo modo cum absente loqui, & accipiens censetur respondere, & acceptare quæ in suum fauorem scripta esse constiterit.*

32 *Fama & vulgaris traditio filiationi suffragatur.*

33 *Fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet.*

34 *Fama filiationis quomodo probetur.*

35 *Fama probat filiationem, si concurrant alia adminicula.*

36 *Officia naturam hominum non mutant.*

37 *Carnales stimuli omnes tangunt, nec facilè quis potest ab illis in vniuersum se liberare.*

38 *Ætas in viris ad generandum attento naturali generali statu, quæ?*

39 *Alimenta denegantur de iure Ciuili filiis extra matrimonium genitis, secus de iure Canonico.*

40 *Alimenta filiis etiam spuriis præstanda attenta qualitate, & dignitate patris, & filij, & secundum quod patri suppetunt facultates.*

41 *Clericus potest filio, seu filiæ quicquam vltra quintam bonorum suorum, pro alimentis vel dote relinquere, si pars illa non sufficiat, attenta qualitate & dignitate patris & filij.*

42 *Alimentorum titulo permittit lex Hispaniæ quintam bonorum partem designare his filiis quibus alimenta dare tenetur.*

43 *Pater alimenta filijs spurijs (deficientibus legitimis descendentibus) necessaria præstare debet, etiamsi ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant.*

44 *Alimenta quando debentur, alicui etiam ex causa miserationis, secundum dignitatem personæ præstanda sunt.*

45 *Filijs legitimis non extantibus, pater non solum de quinta parte potest disponere pro anima, verum totam eius substantiam pro anima expendere.*

46 *Alimenta, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, ex iure naturali procedunt.*

47 *Filio spurio si relinquatur quintum summæ quantitatis, & valoris, quod excedit metam alimentorum, illud, quod excedit, debet de quinto deduci.*

48 *Pater potest filio spurio relinquere fundum pro alimentis, seu quintam bonorum partem in defectum filiorum legitimorum.*

49 *Filijs*

49 *Filijs alimenta debentur non solum pro necessaria sustentatione vitæ, sed pinguius attenta qualitate patris, & eiusdem patrimonio perpenso.*
50 *Alimentorum in taxatione habenda est consideratio ad omnes personas, quas filius alimentandus tenetur alere, & sic ad vxorem, etsi patre reluctante filius illam acceperit.*
51 *Constitutio Pij V. contra filios clericorum illegitimos edita declaratur.*
52 *Filij spurij attento iure Regio Hispano possunt ad suos heredes transmittere illud, quod pro alimentis semel perceperunt, & in vita vel morte de eo ad libitum disponere.*
53 *Alimenta filio spurio soluere post mortem patris incumbit hæredi, donatario, testamentario executori, siue successori omnium bonorum.*
54 *Pater an possit grauare filium naturalem, vel spurium in quinto bonorum pro alimentis sibi relicto, ita vt post eius mortem alteri restituat?*

RÆTENDEBATVR ex parte F. sibi vti filio cuiusdam N. in Ecclesiastica dignitate constituti alimenta sibi deberi ab hæredibus dicti N. defuncti, attenta qualitate & dignitate patris, & ipsiusmet F. & vt procederetur iuxta iuris dispositionem, primum visum fuit necessarium de filiationis probatione agere, & ea iustificata ad alimentorum materiam deuenire: quod duobus articulis feliciter absoluetur.

ARTICVLVS I.

Filiatio in legitimis, & illegitimis quomodo probetur.

1 Filio legitimo ad probandam filiationem suam, matrimonium assistit, & legalis dispositio fauet, *in leg. filium definimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris*, quæ adeò potens est, vt non admittat probationem in contrarium, nisi in casibus exceptis *in dict. l. filium*, vt aduertunt Hippol. de Marsil. *in l. 1. §. ad quæst. num. 21. & 36. ff. de quæst.* Abb. *in cap. per tuas numer. 2 de probat.* Paleoth. *de nothis & spur. cap. 24.* Boër. *decis. 299.* Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de præsumpt. concl. 14. num. 12.* latè Petra *de fideicommiss. quæst. 11. num. 354.* vbi dicit hanc opinionem esse communem, Alex. Trentacinq. *lib. 1. var. tit. de legitimatione resol. 1. num. 1.* cùm non sit præsumptio, sed legis definitio, vt pulchrè tradit Ioan. de Lopis *in l. si pater, C. de hæred. instit. ex num. 72.* & maximè *numer. 80.* ibi *Vnde pro veritate huius articuli puto dicendum quòd in dicta leg. filium, neque sit fictio, neque præsumptio, sed sit quadam iuris determinatio ab eo, quod est magis verosimile in fauorem filiorum, & ad euitandam præsumptionem adulterij introductam, vt patet ex verbo definimus posito in dict. leg. filium, & ex verbo pater est, posito in l. quia semper, ff. de in ius vocando. quo casu cum lex certum quid statuat, & disponat, dico non esse admittendam probationem in contrarium, per id quod vult gloss. magna in fine 5. dist. quæ vult contra præsumptionem omnem admitti probationem in contrarium, nisi vbi ius de iure alicuius non tantum præsumit, sed etiam disponit, prout in casu nostro; & idem etiam dicit Bartol. in l. non est verisimile, ff. quod metus causa, & Panorm. in cap. is qui fidem, de sponsal. Concludo igitur ex promissis natum ex vxore cum marito cohabitante filium esse mariti ex iuris dispositione, vel ita pro filio haberi, vt non audiatur volens probare contrarium, etiamsi appareat vxorem ipsam diuertisse, & cum alio adulterasse; dico natum, quia si mater fecisset sibi intumescere ventrem, & postea supposuisset partum, vt in cap. officij, de Pœnit. & remiss. non procederet iste textus intellige etiam nisi maritus fuerit absens, aut tali infirmitate impeditus, vt generare non posset, vt dicit text. in eadem l. filium definimus,* &c. Idem videtur dicendum eo casu, quo concurrit assertio, & confessio mariti cum assertione & confessione matris, quòd non sit natus filius ex marito, & sint coniunctæ istæ duæ assertiones, optimè probant filium non esse mariti, Paris. *consil. 10. n. 54. & seq. lib. 2.* Gozadin. *consil. 13. num. 40. vers. 7. testes*, Decian. *resp. 1. n. 101. lib. 3.* præcipuè si nil concludens adduceretur pro filio, nam aliàs quando ex aduerso aliquid concludens appareret per quod probaretur, illum, de quo agitur; esse filium mariti, tunc assertio iugalium quod non sit filius eorum, non noceret filio, iuxta doctrinam Bart. *in d. l. filium definimus, & in l. si quis, ff. de Carbon.* Paris. *d. num. 54.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 266. per tot.*

Filiatio enim ex parte patris non solùm difficilis, sed impossibilis est probationis, text. *in l. Lutius, ff. de condit. & dem.* vbi *gloss. in verbo testamentum*, Bart. *in l. 1. §. item per contrarium, ff. de liber. agnosc.* Lanfranc. ab Oriano *in tract. de deposit. testium num. 153.* Hippol. de Marsil *consil. 1. num. 49. volum...* Alciat. *in rub. ff. de liber. & posthum. num. 46.* Ludou. à Sardis *in tract. de legitimat. in 9. de filiationis probatione num. 1.* Rimin sen. *consil. 165. num. 16. & 17.* Paleoth. *de nothis & spur. cap. 21. num. 1.* Mascard. *de probat concl. 787. num. 5.* Ceuall. *de cognit. per viam viol. part. 2. quæst 4. num. 7.* & ideo quoties de filiatione oritur controuersia, ad præsumptiones, & indicia recurrendum est, ex quibus causa definiri solet, *cap. litteris, cap illud, de præsumpt. cap. per tuas, de probat.* Bart *in l. 1. num. 2. C. quorum bonorum*, Præpos. *in cap. transmissæ num. 9. qui filij sint leg.* Alex. *consil. 90. num. 12. & seq. volum. 6.* Ceuall. *d. quæst. 4. num. 8.* Rota *decis. 189. num. 2. part. 1. recentior. & decis. 199. num. 2. part. 1. in posthum.* & sic præsumptionibus non solùm legitima filiatio, sed etiam spuria adulterina, & incestuosa probatur. Natt. *consil. 473. num. 39.* Mascard. *de probat. concl. 787. num. 15.* Petra *de fideicom. quæst. 1. num. 245.* licèt diuerso modo. 2 3

Nam quoties quis est natus in domo ex vxore tali, vicinis scientibus, & videntibus, efficaciter concluditur pro filiatione, ex text. *in d. l. filium definimus*, iuxta doctrinam Bart. *in d. l. Lucius, ff de condit. & demonst. & in l. non nudis in 1. lect. C. de probat.* & est articulus de veritate rei, & de proprietate, secundum eundem Bart. *in l. 1. num. 3. C. quorum bonor.* Ruin. *consil. 53. in prin. num. 4. volum. 5.* Anchar. *consil 225. num. 3.* & sic natus constante matrimonio pro legitimo ex marito & vxore reputandus & tenendus est. *l. miles, §. defuncto, ff. ad leg. Iul. de adulter. l. 1. tit. 14. part. 3.* Petra *de fideicom quæst. 11. num 249. 155. 325. & 337.* Mascard. *de probat. concl. 798. num. 2.* Etiamsi probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, vt tenent Menoch. *d. casu 89. num. 19. cum seqq.* vbi ad id dicit afferri communiter text. *in d. l. miles, §. defuncto*, cuius decisionem & doctrinas communes Doctorum ex eo §. deductas exornat, atque explicat ex *num. 20. vsque ad num. 61.* idem Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 53. ex num. 2.* Hippol. Rimin. *consil. 611. lib. 6.* Guillelmus Benedict. *in cap. Raynutius, verbo quæ filium ex eo suscipiens*, Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 3.* Anton. Gom. *l. 9. Tauri sub num. 2.* Rojas *in epit. successiοn. cap. 2. num. 25. & cap. 10. ex numer. 46. & cap. 11. per tot.* 4 5

Duen.

Duen. reg. 344. part. 1. Mieres de maiorit. part. 1. q. 1. per tot. & part. 3. quæst. 15. num. 31. Matienf. l. 9. gloss. 3. per tot. tit. 8. lib. 5. nouæ Recop. vbi longa serie explicat textum in d. cap. defuncto, Surd. consil. 1. n. 55. cum seqq. & decis. 83. num. 19. & 20. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 20. n. 9. D. Barbos. in rub. ff. soluto matrim. p. 1. ex num. 17. Valasc. consil. 176. num. 4. cum seqq. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 16. ex num. 21. vsque ad num. 52. & consil. 1. ex num 6. vsque ad n. 4. Mascard. eod. tract. conclus. 788. per tot. Ioan. Bapt. Lup. de illegitimis. comm. 2. §. 3. ex num. 12. vsque ad numer. 27. Petr. Anton. de Petra de fideicommiss. quæst. 11. ex num. 324. vsque ad num. 415. Nicol. Intrigl. Sicil. decis. 35. num. 40. 41. 42. & 43. Cæs. Barz. decis. 92. n. 6. cum seqq. D. Marta voto 26. ex num. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 347. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de filiat. resol. ut. 1. ex num. 8. vsque ad num. 22. Castill. controuers. lib. 5. part. 2. cap. 104. n. 7. Et hoc etiam procedit, quamuis adulter partum illum pro suo filio tractasset educando, aut legitimari faciendo, quia præsumptio à natiuitate in domo mariti potentior est, quàm contraria nominatio, vel tractatus, vt ferè infinitis tenet Mar. Giurba in consuetudines Messanenses cap. 1. gloss. 4. part. 1. fol. mihi 85. numer. 58. cum sequentib. vbi testatur ita iudicatum fuisse.

6 Similiter etiam præsumptio dicti §. defuncto, sicut & dict. leg. filium definimus, est iuris & de iure, ita vt non admittat probationem in contrarium, secundùm Anton. Gabr. commun. lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 14. num. 11. Maluas. consil. 30. num. 23. Petra d. quæst. 11. numer. 355. & saltem quòd sit iuris tantùm omnes conueniunt, & sic adeò potens vt ad eam tollendam requiratur probatio necessariò contrarium concludens non potuisse à communiter accidentibus concipi ex marito, hoc est, probando quòd maritus erat absens, vel impotens, vel infirmus tempore conceptionis, & quòd vxor habitabat in domo adulteri, nec marito patebat ad eam liber accessus, Bald. in dict. leg. filium definimus in 1. lect. numer. 6. cum seqq. Deci. dict. consil. 657. num. 3. Brun. consil. 15. numer. 2. Grat. consil 158. numer. 3. volum. 2. Menoch. de arbitr. casu 89. num. 55. Paris. consil. 64. numer. 6. volum. 3. vbi dicit quòd ad excludendam præsumptionem dicti §. defuncto, quòd filius natus sit ex marito vxoris adulteræ, & ad probandum quòd sit filius adulteri, duo sunt necessaria, & concludenter probanda pro parte adulteri. Primum quòd maritus tempore, quo fuit conceptus talis filius, erat absens à loco, in quo fuit conceptus dictus filius, adeò quod maritus non potuit habere accessum ad dictam mulierem eius vxorem: secundum quod adulter habebat tunc temporis consuetudinem & conuersationem cum dicta muliere, & quod eam retinebat in domo, sequitur Petra dict.
7 quæst. 11. num. 362. Et ratio dicti §. defuncto, est quia talis præsumptio est benignior, quam potius debet præsumi honestum possibile, quod scilicet filius natus sit ex matrimonio, quam possibile inhonestum, quod esset si præsumeretur natus ex adultero, vt in specie concludit Bald. in dict. leg. filium definimus num. 11. vers. item nota, Pacian. d. consil. 1. numer. 18.
8 Et illicitum non præsumitur quando potest præsumi licitum. Corn. consil. 91. n. 9. volum. 1. Roland à Valle consil. 11. num. 9. volum. 4. Bald. in l. 1. num. 52.
9 Cod. qui accus. non poss. vbi dicit quod honesta coniectura inhonestam præsumptionem vincit fauore imminentis prolis, per d. §. defuncto, Menoch. dict. casu 89. num. 22. cum seqq. Petra d. quæst. 11. num. 381. & seq. Maluas. dict. consil. 30. num. 24. & 25.
10 Quæ quidem benigna interpretatio est vna violenta præsumptio, quæ fundatur super determinatione legis, quæ ibi figit pedem, & ideo debet cæteris in contrarium præsumptionibus præualere, vt per Bald. in leg. non ignorat numer. 5. Cod. qui accus. non poss. Paleoth. de nothis, & spur. cap. 24. num. 5. Et talis præsumptio non solum filiorum, sed & matrimonij fauorem respicit, Paleoth. dict. cap. 24. ad fin. Cephal. consil. 82. num. 59. volum. 1. propter magnam reuerentiam, quam lex habet erga illud, Roland. à Valle dict. consil. 11. num. 9. volum. 4. Duen. reg. 344. ampl. 1. Petra dict. quæst. 11. num. 386. & seq. vbi cum Barbat. & Ioan. Andr. dicit quòd mulier nupta licet luxurietur, & turpiter viuat, tamen adhuc viget reuerentia matrimonij, vt propterea non possit etiam personaliter capi, quia iura deferunt reuerentiæ matrimonij propter honorem, & reuerentiam summi Principis Dei, qui tantum Sacramentum adinuenit, & etiam respectu loci, in quo fuit institutum, quia in Paradiso fuit ordinatum, & etiam propter formam solemnitatis.

Ad quod propositum singularis est Rotæ decisio 164. parte 1. recentiss. aliàs in posthum. Farin. vbi postquam censuerat præsumptionem legis esse firmissimam in illo casu cùm adultera non fuerit retenta in domo adulteri, sed vtplurimum in ædibus, in quibus etiam maritus morabatur, nec illa in schemate concubinatus viueret, nec esset impeditus marito accessus ad illam, concludit numer. 7. & 8. quòd filius præsumitur mariti & non adulteri, etiamsi concurrant coniecturæ similitudinis, nominationis, tractatus, Baptismi, ac assertionis matris. 11

In illegitimis verò filiis, suam valentibus probare filiationem, Doctores requirunt, quòd probetur concubinatus, & quòd in domo propria fuerit à patre retenta concubina, Luc. de Peña in l. si cohortalis, C. de cohortal. lib. 10. Paleoth. de nothis & spur. cap. 12. num. 3. Maria de success. legali part. 1. quæst. 16. artic. 1. numer. 1. quia filiatio spurij, adulterini, seu incestuosi hac semper probatur præsumptione, vt dicit gloss. in verbo constiterit in cap. Michael, de filijs Presbyt. Abb. in dict. cap. per tuas, in princ. Ioan. Anchar. lib. 3. quæst. 25. numer. 6. Mascard. de probat. conclus. 788. num. 25. Paleoth. d. tract. cap. 21. num. 3. Paris. consil. 10. numer. 33. lib. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præs. 37. num. 3. Rimin. consil. 605. num. 5. lib. 4. Guillelm. Benedict in cap. Raynutius, de testam. p. 3. vers. quæ filium ex ea suscipiens numer. 2. ibi, & pari modo probatur filiatio, vbi ex concubina natus est filius, quia ex supradictis solis præsumitur concubinarij filius, & non alterius vagabundi, &c. Idem videtur dicendum si concubina non in domo propria retineatur, sed in alia, probata tamen amicitia, & congressu, Alber. in d. l. filium, Alciat d. reg. 3. præsumpt. 37. relati à Gama decis. 152. num. 2. ibi. Idem est in retenta extra domum, si alium eodem tempore non probetur habuisse accessum ad illam, &c. maximè quando pater propter periculum vitæ, aut ob conseruandam propriam opinionem extra domum habere concubinam volebat, vt dicit Felin. in dict. cap. per tuas num. 16. vers. quarto nota, & quia forte erat persona in Ecclesiastica dignitate constituta, cui iure prohibetur suspectas mulieres in domo habere, cap. 1. capit. 2. & cap. sicut, de cohab. cleric. cap. sed id forte 81. dist. Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 14. ibi, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio in domo, vel extra retinere, &c. Decian. in tractat. crimin. parte 2. lib. 6. cap. 21. numer. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 17. numer. 2. Anchar. iun. in quæst. famil. lib. 2. quæst. 12. num. 3. 12 13 14

15 Et concurrente huiusmodi periculo amittendi vitam, honorem, seu bonam famam, admittunt Doctores ad filiationem probandam, tam exactam non requiri probationem, Gozadin. *consil.12.n.21.* ibi. *Nonò quoties quis est natus ex adulterio, vel alio damnato coitu ex ea muliere ad quam habebat consuetudinem, nec erat in domo retenta ab adultero, sed furtiue habebat accessum ad eam propter timorem fortè viri, vel metuens pœnam, quia fortè Monacha, vel filia magni Ciuis, quia non audet in publico dicere eum habuisse ex tali muliere, nec mulier ipsa hoc audet affirmare, certè isto casu non potest cadere probatio, de qua in alijs natis ex ea, quam in domo habebat, certè sufficit quod ipse pater adulter eum tractauerit vt filium,* &c.

16 Felin. *in d. cap. per tuas, num.17. vers. Quarto nota quod ille, qui non est natus ex vxore, nec ex concubina, sed ex aliqua, ad quam secrete pater accedebat, nec audebat eam nominare, si probat patrem eum educasse vt filium, vel fecisse legitimari, est probata filiatio, &c.* Idem tenet Anchar. *consil.225.num.6.* Mascard. *de probat. conclus.796. num.7.*

17 Veniamus igitur ad aliquas præsumptiones filiationis, & illa præcipua est, quæ prouenit ex solo actu faciendi baptizari filium, & patrinos designandi, qui quidem actus paternitatem supponit, vt in simili cum multis tenet Surdus *in celebri consil. 1. numer. 45.* ibi. *Secundò accedit, qui statim natus D. Paulus fuit baptizatus ad instantiam D. Ioannis Baptistæ, & ad Presbyterum transmissus ad hunc effectum ab eo, qui etiam rogauit compatres, qui puerum leuarent de sacro fonte, quod etiam plurimum confert ad probandam filiationem, quia Baptismus est actus, qui ad parentem pertinet, cum filius est infans; sustinetur enim professio illa in fide parentum, capit. quæris, de consecr. distinct.4. cap. maiores, vbi gloss. de Baptismo; præcipue quando patrini filios baptizandos offerunt parentum consensu, & voluntate, vt per Natt. consil.434. num.11. & seq. & pater igitur dicitur, qui actus paternos gerit, vt per Bald. in d. leg. non ignorat col.1. Cod. de his qui accus. non pos. sicuti hæres dicitur, qui actus facit hæreditarios, l. gerit, ff. de acquir. hæred. vbi Doctores, & in specie hanc coniecturam ponit Beroi. consil.162. num.9. volum.2.* &c. Rota *decis.199. numer.2. parte 1. recentissim.* Idem cum multis tenet Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.562. n.5. & 67.* ibi. *Alia etiam coniectura admittitur ad probandam filiationem, si puer fuerit transmissus ad Baptismum, tanquam sit actus, qui ad parentem pertinet, cum filius est infans,* &c. *D. Noguerol allegationum iuris tom.1. allegat.25. num.57.*

18 Item lætitia, quam parentes in die natiuitatis pueri habuerunt, est euidens argumentum quod eorum filius sit, Cardin. Alexandrin. *in cap. transmissa num.9. vers. item quia, qui filij sint leg.* Mascard. *conclus.789. numer.38. volum.2.* Petra *de fideicomm. q.11. num.420.* Castill. *controuers. quotid. lib.5. p.2. cap.104. num.8. cum seqq.*

19 Cùm nominis similitudo gignat quandam mutuam affectionem, vt probatur *in lege cùm filius, §. pater,* ibi, *Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem mei nominis,* &c *ff. de legat.2.* vbi *Accurs.* refert ex eo prælegatum & melioratum nepotem, quia ille eodem nomine vocabatur, quo & testator, iunctis multis, quæ congerunt Stephan. Forcatul. *de de similit. nomin. in auiario Iuris Ciuilis cap.10. num.3.* Ideo coniectura & præsumptio filiationis est habere nomen proprium patris, vt singulariter in simili aduertit Bald. *in cap. tuam numer.6. de ordine cogn.* ibi. *In secundo casu sufficit quòd probetur quod pater, & mater vocabant eum filium legitimum, vt ff. de his, qui sunt sui vel alieni iuris, leg. iudex, ff. de manum. testament. leg. vxorem, vbi mirabiliter dicitur quod quando posthumus nomine baptismali vocatur nomine paterno, præsumitur filius, quod alibi non reperitur, & facit quod notatur 2. quæst. 1. cap. de manifesta, circa med. magnæ gloss.* &c. *Mascard. de probat. concl.789. n.38. in fine,* ibi, *nonus actus tractationis est vt iam dictum fuit, quando alicui imponitur illud nomen, quo denominatur ille, qui dicitur eius pater, vt docet Ias. in l. neque naturales num. 14. in fine vers. aduerte, C. de testam. & Petra sancta sing.75. num.2.* &c.

20 Per paternum affectum filiationem quoque probari tradiderunt Anchar. *d. consil.225. n.6.* Gozadin. *d. consil.12. num.22.* Paris. *consil.10. n.60. lib.2.* Rota *decis.218. num.4. & 6. parte 1. diuers.*

21 Alimentorum præstatio concludenter filiationem probat, Innocent. *in cap. Michael numer.2. de filijs presbyt.* Præpos. *in dict. cap. ex transmissa* Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, de testam. parte 3. in verbo quem filium ex eo suscipiens sub numero 14.* Mascard. *de probat. conclus.795. à numer.1.* Surd. *consil. 1. numer. 46.* ibi. *Tertiò concludit educatio & tractatio, quia D. Ioannes Baptista à natiuitate D. Pauli vsque ad eius mortem semper in omnibus vt filium tractauit, & educauit, eique tanquam filio quæcunque subministrauit necessaria, plurimum enim operatur alimentatio: nam vt dicit Bald. in leg. non ignorat, num.4. magis præsumitur filius, qui vti filius alitur, quam qui vti filius nominatur, quia alimentatio magis est charitati coniuncta,* &c. Noguerol *dict. alleg.25. num.78.* Rota *dict. decis.238. num.22.* ibi. *Domini censuerunt potius sequendam esse probationem Alphonsi, quæ à factis, vt sæpius dictum est, plus concomitatur, cum magis præsumatur filius ille, qui alimentatur vt filius, quam qui vt filius nominatur, &c.* Non obstat quòd præstatio alimentorum quandoque non inducit filiationis præsumptionem, cum sæpè pietatis gratia concedantur, Abb. *in dict. cap. transmissa,* Mascard. *conclus.795. numer.5.* Quia respondetur id procedere cùm eleemosynæ & charitatis limites non excedunt, non est enim profusa largitate vtendum, *cap. dominus, cap. pulchra, cap. fratrem, 86. dist. l.7. titul. 23. partit.1.* Sanct. Thom. *2. 2. quæst. 32. articul. vltim. in corpore;* at quando alimenta sunt pin- 22
guiora, & vestimenta differentia ab aliis domesticis, putà honorabiliora, tunc præsumitur filiatio, & vti filio præstita, Bald. *in dict. cap. per tuas num.5.* Natt. *dict. consil.235.* Guillelm. Benedict. *vbi supra sub num.14.* Mascard. *conclus.789. num.38.* Petra *de fideicomm. quæst.11. num.320. & 425.* Et quòd con- 23
ferat ad filiationem etiam incestuosam & adulterinam coniectura desumpta ex educatione, & consignatione pueri ad nutricem, & deductione cum honore ad scholas, ac ex alimentis præstitis in domo tenent Felin. *in d. cap. per tuas, num.17.* Card. Alex. *in cap. transmissa in fine, versic. quo autem,* Gozadin. *consil.12. numer.22.* Paris. *consil.10. numer.87. lib.2.* Mascard. *dict. conclus.789. num.38.* Petra *d. quæst.11. n.425.* Stephan. Gratian. *discep. forens. tom.3. cap.562. num.70.* Franc. Monald. *consil.123. num.14. volum.1.* ibi. *Neque obstat quod opponitur educationem & tractationem non probare quasi possessionem filiationis dicti agentis, ex quo etiam alimentantur in domo illi, qui non sunt filij, & præsumitur causa pietatis dicta alimenta fuisse præstita, ad firmata per Mascardum ex auctoritatibus Butrij, Præpos. & Abb. in conclus.795. numer.4. volum.2. quia ad hoc respondetur prædictam opinionem esse veram, quando non fuerint præstita nisi alimenta; sed quando cum alimentis accesserunt alia, veluti quod fuit inductus vti proprius filius à seruis dissimiliter, missus ad scholam, in domo diu retentus, & alia facta, quæ proprijs filijs fieri solent, prout fuit*

factum in casu nostro, vt per testes vltra fratres germanos probatum est, tunc benè omnia ista simul iuncta probant quasi possessionem filiationis, &c. Et paulo inferius *num.*32. ibi. *Ergo quando concurrunt alia, videlicet educatio, quod fuerit indutus, missus ad scholam, & alia facta, quæ proprys filys, & non extraneis fieri solent, prout in casu nostro fuit factum, bene illum constituit in quasi possessione*, &c.

24 Nominatio, & tractatio de aliquo vti filio, probat filiationem etiam illegitimam & concubinariam, Bursat. *consil.*17. *num.*1. *& consil.*88. *numer.*8. *volum.*1. Gozadin. *consil.*13. *num.*55. citati per Mascard. *de probat. conclus.*790. *num.*14. Et sufficit quòd sit emissa ab vno ex parentibus, de cuius successione agitur, Mascard. *d. conclus.*790. *num.*12. Petra *de fideicom. quæst.*9. *num.*290. Rota *decis.*406. *num.*5. *& decis.*434. *num.*7. *parte* 1. *recentior. & decision.*757. *num.*4. *part.*2. *in posthum.* Seraph. *decis.*1331. Noguerol. *d. alleg.*25. *num.*79. Quod sine dubio procedit in casu illegitimitatis & concubinatus, vt dicit Bursat. *d. consil.*17. *num.*1. *& consil.*88. *lib.*1. Roland. *consil.*22. *num.*30. *vers. pariter non obstat lib.*3. Petra

25 *d. quæst.*11. *num.*293. Et non solùm filiationem probat, nominatio & tractatus, sed etiam fraternitatem, consanguinitatem, & parentelam, Bald. *in l. non epistolis num.*2. *C. de probat.* Petr. Anton. Anguisol. *consil.*79. *num.*5. *lib.*6. Mascard. *d. concl.*790.

26 *num.*16. Petra *d. quæst.*11. *numer.*273. *&* 301. etiam quando pater est vita functus, nam ex hoc contra eos sic tractantes dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, Bald. *singulariter in l. non nudis num.*2. *C. de probat.* Paris. *d. consil.*10. *num.*97. *lib.*2. Mascard. *d. concl.*790. *num.*24. Petra *d. q.*31. *n.*298. *& seq.* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *casu* 89. *num.*72. Surd. *d. consil.*1. *num.*64.

27 Quæ tanto magis procedunt quando nominatio alicuius à patre in filium, & filij in patrem, est reciproca; ex Fulgos. *in leg. quoties num.*1. *ff. de probat.* Butr. *in cap. afferte, de præsumption.* Socin. iun. *consil.*67. *num.*10. *volum.*4. August. Beroi. *consil.*108. *num.*6. *& consil.*158. *num.*2. *& consil.*161. *num.*6. *vol.*2. quia multo magis probat reciproca & mutua nominatio facta inuicem inter patrem & filium, quàm simplex nominatio facta à patre, Paris. *consil.*10. *num.*51. *lib.*2. Mascard. *d. consil.*790. *num.*39. Petra *d. quæst.*11. *num.*300. quamuis pars sit absens, dummodo per epistolam sit facta nominatio, Grat. *consil.* 62. *numer.* 3. *volum.* 2. Parisius *d. consil.*10. *num.*46. *cum seqq.* Petra *d. quæst.*11. *numer.*279. *cum*

28 *seqq.* Genua *de verbis enuntiatiuis lib.*2. *quæstion.*33. *num.*43. qui enim epistolam recipit, & non contradicit, censetur approbare omnia in ea contenta, Bartol. *in leg. quidam, ff. de const. pecun. & in leg. quo etiam*, §. 1. *ff. rem ratam haberi*, Felin. *in cap.*2. *n.*22. *de fide instrum.* Gregor. *consil.*32. *n.*9. Bim. *consil.*106. *num.*30. *&* 32. *& consil.*115. *numer.*10. *volum.*2. vbi quòd taciturnitas, & patientia absque protestatio-

29 ne, inducit voluntatem, ratihabitionem, & consensum, Genua *de scriptura priuata lib.*3. *in princip. num.*118. *cum seqq.*

30 Patris confessio & illius nominatio filiationem probat, quamuis enuntiatiuè sit emissa, dummodo sit geminata, & idem si per epistolam constet assertio, vt tenent Genua *de verbis enuntiatiuis lib.*2. *num.*18. 29. 32. 43. Rota *d. decis.*238. *num.*1. *parte* 1. *diuers.* ibi. *Item concurrit confessio Cardinalis probata per tres Episcopos, quod secrete eum esse filium suum affirmabat, vt in eadem tertia resolutione habetur, cum qua secreta nominatione cum concurrat tractatus tam magnus, videtur secundum Dominos reddi indubitata*

31 *hæc probatio*, &c. quia litteræ idem operantur ac si in præsentia filij patrem illum talem nominasset, cum eas mittens videatur certo modo cum absente loqui, & recipiens censeatur respondere, & acceptare quæ in suum fauorem scripta esse constiterit, vt in simili cum multis dicit Genua *de scriptura priuata lib.*3. *in princip. & per totam quæst.* Sed præcipue *num.*100. *cum seqq.* Idem videtur tenere Monald. *consil.*123. *num.*19. *volum.*1. ibi. *Et licèt non probetur nominationem & confessionem præsumam esse factam præsente filio in iudicio, vel in aliqua dispositione, prout videtur requirere, tamen quia sæpè sæpius fuit geminata, plenè probat.*

Suffragatur etiam concludenter, & vrgentissimè huic nostræ filiationi fama publica & vulgaris traditio, Florian. *in leg. quidam quasi num.*4. *vers. secundo modo, ff. de probat.* Anton. de Butr. & Præp. *in d. cap. transmissæ, qui filij sint leg.* Alexand. *consil.*51. *num.*2. *volum* 1. Carol. Ruin. *consil.*128. *num.*9. *vol.*4. Signorol. *consil.*219. *num.*5. *&* 6. Bertrand. *consil.*26. *num.*4. *&* 5. *volum.*2. Noguerol *d. alleg.*25. *num.*87. Menoch. *de arbitr. casu* 89. *à num.*68. vbi ex veriori sententia concludit solam famam sufficere ad constituendum aliquem in quasi possessione filiationis, ita vt totum onus probandi contrarium in aduersam partem transferatur: quia fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet, atque ideo quotiescumque actus sicut filiatio coniecturis probari potest, ab ipsa quidem fama, & opinione vulgari plenam probationem sortitur, vt notat Barr. *in leg. de pupillo*, §. *si quis ipsi Prætori num.*17. *ff. de noui oper. nunc.* 32 33

Nec dicendum ad hunc effectum famam probari debere cum omnibus requisitis, quæ ponit Bartol. *in l. de minore*, §. *plurimum num.*12. *ff. de quæst.* Quia, vt practica communis obseruat, sufficit quòd testes concludant se ita publicè audiuisse, vel quòd in loco sic affirmabatur, & pro notorio in eo habebatur, Bald. *in cap. præterea numer.*10. *de testib.* Cassador. *decision.*7. *numer.*7. *de probat.* Salicet. *in l. ea quidem num.*110. *&* 111. *Cod. de accusat.* Paris. *consil.*52. *colum. vlt. volum.*3. Francisc. Turrian. *opinion.*43. *circa fin.* Caputaquens. *decision.*7. *numer.*1. *lib.*2. ibi, *Fama probatio fit, etiamsi testes dicant quod publicè dicitur, licet non specificent posita per Bartol. in l. de minore*, §. *tormenta, ff. de quæst. Rota seruat in hoc dictum Baldi in cap. præterea col.*1. *de testib. & ita in meo tempore confirmatum fuit*, &c. Idem Caputaq. *decision.*289. *num.*1. *&* 2. *volum.*3. Corrad. *in practic. titul. de testib.* §. *dicta testium assumendo post num.*54. *vers. & hanc famam probari*; Portius *cons.*39. *numer.*22. *&* 23. Mascard. *conclus.*496. *numer.*19. *& conclus.*749. *numer.*4. *&* 5. Iul. Clar. *in pract.* §. *final. quæst.*6. *numer.*14. vbi animaduertit quòd contraria Bartoli opinio est multum aspera, etsi obseruaretur in praxi, vix reperiretur ex mille testibus vnus, qui rectè super fama publica deponeret, & quod obseruantiam Romanæ Curiæ debent omnes aliæ in materia probationum imitari, & quod ille aduocatus, qui vellet aliud suadere, reputaretur cauillosus, & proculdubio succumberet, Calcan. *consil.*8. *numer.*11. Ludouic. Peguera *decision. crimin.*17. *n.*25. *volum.*1. singulariter Paul. Granut. *theorem.*22. *numer.* 6. vbi notat quod opinio Baldi, Cassadori, Parisij, & sequacium, qui existimant probari famam per testes dicentes se ita publicè audiuisse, procedit ne dum vt tales testes aliter non teneantur dicere à maiore parte populi; verum etiam vt teneantur nominare auctores, nec exprimere causas, à quibus fama originem duxerit, nec cætera requisita, de quibus per Bartol. *in præallegato loco*, Gandin. *in rub. qui ad famæ probationem possint, &* 34

*debeant admitti num.*14. Monticel. *in repert. testium fol.*386.*col.*1. Claud. *in addit. ad Bertazol. consil.*162. *lit. B. vers. secundo igitur, circa fin.* Bursat. *consil.*87. *num.*47. *& consil.*90. *numer.*6. *volum.*1. Quin etiam rectè docuit Aym. Crauet. *consil.*991. *num.*35. *vol.*6. dum ait in proposito non desiderari famam totius populi, sed opinionem viciniæ sufficere, secundùm Alexand. *consil.*9. *num.*1. *volum.*1. in qua communi opinione probanda satis est ostendere quod apud omnes eum cognoscentes habitus fuit pro tali, vt per Bartol. *in l.*1. *num.*4. *C. de testam.* quinimo nec omnium cognoscentium opinio desideratur, verum maior pars eorum sufficit, apud quos notus est, vt à maiori parte pro tali filio reputetur, veluti expendit Iason *in eadem l.*1. *super* 4. *notab.*

35 Et hæc resolutio absque dubio transit si cum fama, concurrant alia adminicula, veluti si probaretur quod quis habitus, tractatus, & reputatus fuit pro filio à parentibus suis, & à vicinis cognoscentibus eum tanquam filium & pro filio, & viceuersa quod filius tractauit eos vt parentes, Menoch. *de arbitr. casu* 89. *num.*69. *vers. secunda coniectura*; Pacian. *de probat. lib.*1. *cap.*6. *num.*29. Castill. *controu. tom.*5. *part.*2. *cap.*104. *num.*12.

36 Non obstant duo, quæ opponebantur ad eludendam hanc filiationis probationem, primum quod pater cum esset persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & habuerit magnæ auctoritatis officia, semper vixit virtute conspicuus, & liber ab omni opinione, quæ famam lædere posset; quia officia naturam hominum non mutant, & carnales stimuli omnes tangunt, nec facile quis potest ab illis in vniuersum se liberare: audi D. Hieronym.

37 *epist.*10. *ad Furiam. Omnia alia peccata extrinsecus sunt, & quod foris est facile abijcitur; sola libido insita adeò ob liberorum procreationem fines suos egreditur, redundat in vitium, & quadam lege naturæ in scelus erumpit. Grandis virtutis est, & solicitæ diligentiæ superare quod natus sis in carne, non carnaliter viuere, tecum pugnare quotidie, & inclusum hostem Argi, vt fabulæ ferunt, centum oculis obseruare. Hoc est quod Apostolus verbis alijs loquebatur. Omne peccatum quod fecerit homo, extra corpus est, quod autem fornicatur, in corpus suum peccat*, &c. Ambros. *de Cain & Abel lib.*1. *cap.*5. ibi. *Sæuus criminum stimulus libido est, quæ nunquam manere quietum patitur affectum, nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis scelerum sitis nisi morte amantis extingui non potest*, &c. Et idem D. Hieronymus, suo exemplo difficultatem illam exaggerat, *in epistol.*22. *ad Eustochium de custodia virginitatis*, his verbis. *Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaueram, scorpionum tantum socius, & ferarum, sæpè choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suum iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant*, &c. Non enim ab his stimulis liberantur Archiepiscopi & Episcopi, horum exempla patent. Nam eorum successiones habemus in Hispania, vt referunt Mariana *de rebus Hispaniæ lib.*26. *cap.*2. *& Doctor Petrus de Salazar & Mendoça in Chronica Cardinalis Petri Gonçales de Mendoça lib.*2. *cap.*66. *cum seqq.* vbi aliorum exemplis iuueniles Cardinalis annos excusat, *& cap.*73. §.1. refert qua circumspectione bona aliqua legauit eius filio Didaco Hurtado de Mendoça secundò nato. Et Paleoth. *de nothis & spur. in fine operis post cap.*66. alphabetico ordine indicem facit plurimorum hominum insignium extra matrimonium procreatorum, Pacian. *de probat. lib.*2. *cap.*13. *& c.*17. *num.*42. *cum seqq.*

Ad secundum de impotentia coëundi, & filios 38 procreandi in masculis post sexaginta annos; Respondetur ætatem hanc non esse impedimentum gignendi, cum omnes hac de re agentes non ineptam ad procreandum, ætatem septuaginta annorum, iudicauerint, vt referunt Albert. Magn. *lib.*5. *de animal. tract.*2. *cap.*1. Aristot. *lib.*5. *cap.*14. Tiraq. *de legib. connub. leg.*6. *gloss.*1. *part.*6. *num.*7. Paleoth. *de nothis, & spur. cap.*14. *num.*3. Mascard. *de probat. concl.*788. *num.*43. *&* 44. Surd. *decis.*83. *num.*8. Paul. Zach. *in suis quæst. medicolegal. tit.*1. *quæst.*9. *à n.*51. *vsque ad num.*58. Vezin. *tom.*2. *commun. opin. lib.*8. *tit.*30. *de adopt. numer.*6. *pag.*404. Sanchez optimè *de Matrim. lib.*7. *disput.*32. *num.*16. vbi ait sexagesimum annum esse iam communiter viris terminum generandi, attento naturali generandi statu.

ARTICVLVS II.

Alimenta à parentibus filijs etiam spurijs, & incestuosis debentur.

Licet de iure ciuili filiis extra matrimonium ge- 39 nitis alimenta denegentur, *authent. licet, in fine C. de natural. liber. auth. ex complexu, C. de incest. nupt. auth. quibus modis naturales efficiantur sui*, §. *final. collat.*7. ex æquitate tamen Canonica, cum illa iure naturali à parentibus filiis debeantur, constat illis etiam spuriis, incestuosis, & ex damnabili coitu procreatis deberi, per *cap. cùm haberet, in fine, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* Paleoth. *de nothis & spur. cap.*47. *à princ.* Seraph. *decis.*41. *n.*6. Rot. *decis.*82. *num.*1. *apud Farin. tom.*2. *consil.* vbi *n.*2. 40 notat quòd quamuis ius Canonicum peccata maximè detestetur, & castitatem nedum commendet, sed præcipiat, naturalem tamen rationem sequens, pietatem & æquitatem castitati prætulit, & filiis illegitimis alimenta præstari iussit: quod in vniuersum ab omnibus in vtroque foro tanquam naturali legi conuenientius obseruatur, vt per Gom. *leg.*9. *Tauri numer.*37. *cum seq.* Surd. *de aliment. tit.*1. *q.*10. *per tot.* & sunt alimenta huiusmodi præstanda, attenta qualitate, & dignitate patris & filij, & secundùm quod patri suppetunt facultates, *d. cap. cùm haberet in fine*, ibi, *solicitudini tamen tuæ interest, vt vterque liberis suis secundum quod eis suppetunt facultates, necessaria subministret*, &c. *leg. si quid inædificauerit*, §. *sufficienter, ff. de vsufr. l. tutor secundùm dignitatem, ff. de administr. tutor.* Didac. Perez *l.*22. *vers. versatur etiam tit.*3. *lib.*1. *Ordin. pag.*102. vbi ait quòd 41 Clericus potest filio, seu filiæ quicquam vltra quintam bonorum suorum pro alimentis, vel dote relinquere si pars illa non sufficiat, attenta qualitate & dignitate patris & filij, idem dicit Gregor. Lop. *l.*8. *verbo menester titul.*13. *part.*6. Anton. Gom. *d. leg.*6. *Tauri num.*51. ibi. *Hodie tamen propter euitanda dubia, quæ in hoc casu frequenter possent occurrere, decisum est quod non possint neque tenentur parentes in vita, vel in morte præstare talibus filijs vltra quintam partem bonorum, ita disponit l.*10. *infra his legibus Tauri, quam legem ego intelligo in filio incapaci nato ex damnabili coitu, & in filio naturali, extantibus legitimis: eis verò non extantibus, benè possunt parentes eis præstare quicquid vellent, & si nollent parentes dare, credo quod possent compelli ea præstare secundum qualitatem personarum, & patrimonij*, &c. idem tenet Lup. *in repet. cap. per vestras*, §.24. *num.*10.

Couar. *de sponsal. p.*2. *c.*8. §.6. ibi, *Qua apparet à* 42 *iure Canonico filijs etiam spurijs alimenta deberi à parentibus*

*ventibus iuxta filiorum dignitatem. Sed Regia leg.*10. *Tauri permittit patri titulo alimentorum quintam bonorum partem designare his filijs, quibus alimenta dare tenetur, quæ quidem pars si sufficiens non sit vitæ subsidio, necessariò erit augenda: si vero excedat illam quantitatem, quæ dignitati filiorum conuenit, minimè diminuetur*, &c.

43 Molin. *de primog. lib.*2. *cap.*15. *numer.*53. *Si verò parens filios ac descendentes legitimos non habeat, dicendum erit filijs spurijs alimenta esse ex bonis eiusdem parentis necessariò præstanda, quatenus ad vitæ sustentationem necessaria sint, etiamsi ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant*, &c. & *n.*54. resoluit quòd si filius spurius non egeat tota quinta bonorum portione ad alimenta, sed minus sibi ad illa sufficiat, non poterit pater integrum quintum eidem pro alimentis relinquere, & *n.*55. ita ait. *Sed verius est filios etiam spurios secundum qualitatem ac*

44 *dignitatem personarum alendos esse: quando enim alimenta debentur alicui etiam ex causa miserationis, secundum dignitatem personæ præstanda sunt, leg. sed si quid §. sufficienter, ff. de vsufruct. gloss. in l. nepos Proculo verbo dignitate, ff. de verb. signif. Alex. in l. si maritus num.*5. *ff. soluto matr. Imò nec æquitati Canonicæ, quæ parentes ad alendos filios spurios adstringit, satisfactum esse videtur, si filio spurio, illustri, seu nobili, vel in aliqua magna dignitate constituto solum illud pro alimentis præstaretur, quo natura contenta est; sed alimenta attenta etiam qualitate ac dignitate spurij præstanda erunt, non tamen ita ampla, vt filio legitimo eiusdem dignitatis atque qualitatis præstanda forent, circa quod Iudicis arbitrium versabitur*, &c.

45 Matiens. *leg.*8. *gloss.*1. *num.*8. *tit.*8. *lib.*5. *Recop.* ibi. *Didacus autem Perez loquitur in filio Clerici, cui asseuerat præstari posse vltra quintam bonorum paternorum partem, si quinta pars ei ad alimenta non sufficit, quod certe verum est, & sine dubio, cùm nullum præiudicium fiat filijs legitimis, quos habere non potest Clericus, nisi ante susceptos Ordines fuissent concepti; hac siquidem in specie non coarctatur pater quintum filio spurio relinquere, sed eo dumtaxat casu, quo filios habet legitimos, quod constat ex verbis legis nostræ*, ibi. *Mas de la quinta parte de sus bienas de lo que podia disponer por su anima. Ecce text. clare loquitur vbi filij supersunt legitimi, quia ipsis non extantibus non solum de quinta parte posset disponere pro anima, verum totam eius substantiam pro anima expendere*, &c. Et *n.*10. ibi. *Sed licèt iure Ciuili non deberentur alimenta spurijs nisi iuxta indigentiam naturalem, nihilominus tamen in foro Ciuili seruatur ius Canonicum, vt iuxta paternum patrimonium, & spurij dignitatem, & qualitatem, & familiam ei debeant præstari alimenta*, &c.

46 Gutier. *practicar. quæst. lib.*2. *quæst.*109. *num.*2. ibi. *Si verò parens filios, ac descendentes legitimos non habeat: tunc alimenta filijs spurijs ex eiusdem parentis bonis erunt præstanda necessariò quatenus ad vitæ sustentationem necessaria sint, etiamsi prædicta alimenta quintam bonorum portionem parentis excedant: quia cùm hæc alimenta, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, ex iure naturali procedant, nec iure Ciuili minui possint, esset que causa quare in casu præsenti taxatio toleratur*, &c.

47 Ceuall. *commun. contra commun. tom.*3. *quæst.*757. *num.*24. ibi. *Si verò filij legitimi deficiant, de quorum præiudicio agitur, si vltra quintum filius illegitimus indigeat alimentis, illi sunt præstanda à iudice, vt ex fundamentis pro prima opinione adductis clare colligitur, vt latè dicemus in quæst.*787. *& sic è conuerso si filio spurio relinquatur quintum summæ quantitatis, & valoris, quod excedit metam alimentorum, illud quod excedit debet de quinto deduci, vt solum consequatur quod sufficiat pro alimentis*, &c. Et *quæst.*779. *num.*73. idem resoluit.

Valenz. *tom.*1. *consil.*10. *num.*25. *&* 26. vbi quòd 48
pater potest filio spurio relinquere fundum pro alimentis, seu quintam bonorum partem in defectum filiorum legitimorum.

Molfes. *in constit. Neapol. part.*5. *quæst.*3. *num.*7. 49
*tom.*1. *fol. mihi* 428. ibi, *qui omnes docent ex tex. in cap. cùm haberet, de eo, qui duxit in vxorem quam polluit per adult. vt attenta æquitate Canonica, quæ etiam in foro Ciuili, & in terris Imperij seruatur, quia agitur de causa pia de hominis vita tuenda, debeantur huiusmodi filijs alimenta, non solum pro necessaria sustentatione vitæ, sed pinguius attenta qualitate patris, & eiusdem patrimonio perpenso*, &c.

Castill. *controuers. lib* 5. *cap.*62. *num.*97. ibi. *De-* 50
bentur etiam (alimenta scilicet filijs spuriis) non secundum præcisam indigentiam naturæ, sed secundum qualitatem & dignitatem ipsius, & parentis, quia alimenta necessaria dicuntur, quæ respiciunt dignitatem personæ, attentis & consideratis diuitijs paternis, &c. & *num.*98. subdit quòd in huiusmodi alimentis taxandis habenda est consideratio ad omnes personas, quas filius alimentandus tenetur alere, & sic ad vxorem, etsi patre reluctante filius illam acceperit.

Ex quibus receptissima est sententia, quam su- 51
prà firmauimus, non obstante decisione cuiusdam Constit. Pij V. *incip. Quæ ordini Ecclesiastico*, §.4. editæ contra filios Clericorum illegitimos dum prohibet Ecclesiasticis personis quoquomodo disponere de suis bonis ad fauorem suorum filiorum, quæ in specie non tollit alimenta iure naturali & Canonico quibuscunque filiis debita, nec est verisimile tam pium Pontificem id cogitare voluisse, vnde pietatis, & æquitatis, & rationis lex violaretur, iuxta terminos *d. cap. cùm haberet*, cuius textus dispositio non fuit sublata per dictam Constitutionem Pij V. illa tamen locum haberet quando illegitimi prætenderent sibi aliquid deberi vigore dispositionis factæ virtute priuilegiorum, sententiarum, & indultorum à iure speciali prouenientium, seu ex aliqua patris dispositione dolosa, quando videlicet sub aliquo prætextu, verbi gratia, eleemosynæ, dotis, aut alterius similis niteretur quis ad illegitimorum fauorem disponere, vt eleganter intelligit Rota *decis.*81. *num.*9. *&* 10. *apud Farin. in tom.*2. *suorum consil.*

Sed dubitari poterit an alimenta huiusmodi 52
debeantur temporaliter, vel in proprietatem, an verò transeant, vel non ad hæredes? quicquid sit de iure communi, attento iure Regio Hispano, de quo in dicta *l.*10. *Tauri*, expressè sancitum est quod tales filij possint ad suos hæredes istud quod pro alimentis semel perceperunt, transmittere, & in vita vel morte de eo ad libitum disponere, & facere quicquid velint, vt videre est apud Anton. Gom. *d. l.*10. *Tauri num.*42. vbi Tello *num.*16. & Velasquez *gloss.*3. *n.*4. *Castill. l.*9. *Tauri gloss. como quisierin*, Duen. *reg.*396. Suar. *l.*1. *tit.*6. *lib.*5. *fori*, Corduba de Lara *in l. si quis à liberis*, §. *item rescripsit num.*159. *ff. de liber. agnosc.* Couar. *de sponsal. part.*2. *cap.*8. §.6. *num.*15. *in fine*, Ceruantes *d. l.*10. *Tauri numer.*105. Spin. *in speculo testament. gloss.*16. *num.*105. *cum seq.* Rojas *de succession. cap.*21. *num.*84. Azeued. *l.*8. *num.*5. *&* 36. *cum seqq. tit.*8. *lib.*5. *Recop.* Matiens. *d. l.*8. *glos.*3. *n.*3. Surd. *de aliment tit.*5. *quæst.*7. *n.*52. D. Barbos. *in l.*1. *part.*4. *num.*72. *& seq. ff. solut. matr.* Valenzuel. *tom.*1. *consil.*10. *num.*36. Pichard. §.7. *Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. num.*17. Vasquez *in Opuscul. tract. de testam. cap.*5. §.7. *dub.*14. *fol.*491. Castill. *dict. lib.*5. *cap.*62. *ann.*88. & præcipue *num.*106.

53 At cui incumbat post mortem patris alimenta huiusmodi filio spurio soluere, similiter dubitari potest, & in primis hæredi incumbere probat text. *in leg. si quis à liberis, §. item rescriptum, ff. de liber. agnosc. l. libertis, §. Lucius, l. cùm vnus, ff. de alim. & cibar. leg. auth. licet, C. de natural. liber. leg. 8. titul. 13. part. 6.* Matiens. *d. l. 8. glos. 1. num. 19.* Surd. *de alim. tit. 1. quæst. 40. num. 4.* Valenzuel. *d. consil. 10. num. 38. & 39.* Ceuall. *commun. tom. 3. quæst. 779. numer. 76.* Rojas *in epit. success. cap. 21. num. 56.* Item testamentario executori, *l. nulli, C. de Episcop. & cler.* gloss. *verb. ministrum in leg. si quis Titio, ff. de legat. 2.* Surd. *de alimen. tit. 8. priuileg. 32. numer. 1. cum seqq.* Pichard. *in d. §. 7. Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. numer. 17.* Et donatario, siue successori omnium bonorum, vel saltem maioris partis illorum, argument. text. *in l. si quis à liberis, §. fin. ff. de liber. agnosc.* Ripa *in l. si vnquam quæst. 27. numer. 71. & seq. C. de reuocan. donat.* Couar. *de sponsal. parte 2. cap. 8. §. 6. num. 14.* Vasq. *d. §. 7. dubit. 16. fol. 493.* Petr. Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 49. per tot. & præcipuè num. 8.* ibi. *At non solum donans alendus est cum filijs, vt dixi à donatario quando eget, sed etiam filijs eius spurijs alimenta præstanda sunt à donatario, & num. fin.* ibi. *Et aduerte quòd Ripa loquitur de spurijs natis post donationem, qua ratione multo magis procedet decisio in natis ante donationem, &c. & quæst. 50. numer. 1. cum seqq.* Matiens. *d. l. 8. gloss. 1. num. 22.* Quod adeò verum est, vt si pater filij spurij donauit alicui quintum bonorum in vita sua, habétque legitimos filios, ita quod disponere non potest de alia parte, tunc enim ille, qui accipit per donationem illud quintum, tenetur filium spurium donantis alere, vel quintum tribuere, quia illa donatio non potuit tollere obligationem naturalem alendi filium, vel illud debitum ex lege, sicut non potest ex illa donatione non extrahi expensa funeris: & hoc existimo verum siue tempore donationis essent nati filij spurij, siue non: ita in terminis Vasquez *dict. dubit. 16.*

54 Mouent Regnicolæ aliam quæstionem satis vtilem & necessariam, an scilicet possit pater grauare filium naturalem, vel spurium in quinto bonorum pro alimentis sibi relicto, ita vt post eius mortem alteri restituat? In qua multa tradiderunt Anton. Gomez, Tellus Fernandez, Matienso, Azeuedus, Parlad. Velasquez de Auendaño, & alij, post quos omnes Ceuall. *commun. dict. quæst. 779. numer. 96.* cum Ioan. Garc. *de expens. cap. 3. num. 27. & 54.* resoluit, patrem, qui tertium, vel quintum nomine alimentorum filio spurio donauit, posse fideicommittere, vt post mortem suam aliis restituat, cum lex Taurina contrarium non disponat, & licet dicat posse filium transmittere ad suos hæredes huiusmodi alimenta, id intelligendum erit si liberè, absque aliquo grauamine relinquatur, testatúrque ita iudicasse Senatum in Regali Cancellaria Pinciana.

Toletana Nobilitatis.

De vi & effectu nobilitatis per Principem, seu ex priuilegio concessæ.

VOTVM XXIII.

1 *Nobilitate cœlesti donati sunt, qui sacri Baptismatis aqua abluuntur.*
2 *Nobilitas triplex.*
3 *Nobilitas sanguinis seu gentilitia primo loco collocatur.*
4 *Nobilitas gentilitia definitur quod sit quædam laus veniens de meritis parentum.*
5 *Nobilitas, quæ à virtute propria procedit bono Reip. regimini aptior, & conuenientior est.*
6 *Nobilitas virtutum in magna æstimatione habita est à summis Pont. & SS. Patribus.*
7 *Nobiles propria virtute Reip. vltro inseruiunt, & Principum mandatis obedientes sunt.*
8 *Principes ad publica Reip. officia potius sapientiores quàm nobiliores viros eligere debent.*
9 *Honores Mundi à Principe veluti causa & origine procedunt, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuuntur.*
10 *Princeps est qui dignitates facit, & dignitatum habet thesauros.*
11 *Nobilem vere illum dicimus, quem ipse Princeps vult & declarat esse talem.*
12 *Nobilitas prouenit à Principe.*
13 *Nobilitare & honorare quos Princeps vult, est ab omnibus vere pro tali habendus.*
14 *Nobilitatus per Principem gaudebit eisdem prærogatiuis, quibus gaudet nobilis sanguine.*
15 *Priuilegium quod amplè, & luculenter hominem nobilitat, & suos descendentes, nobilitat verè in sua substantia ad officia Decurionatus, & ad honores Militarium ordinum.*
16 *Priuilegium imitatur naturam.*
17 *Paria sunt inesse qualitatem per naturam, vel priuilegium.*
18 *Nobiles ex priuilegio Principis, sed sanguine impuri non gaudent nobilitate, quæ cum puritate sanguinis à statuto requiritur.*
19 *Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere iura sanguinis, & naturæ.*
20 *Nobilitatis priuilegium non potest naturalem, & innatam qualitatem abradere.*
21 *Defectus ætatis in minore ad aliquem actum, in quo iudicij maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licet venia ei cum verbis amplissimis concederetur.*
22 *Puritas sanguinis, quæ ad honores aliquos, & officia publica requiritur, est mere quoddam inuentum à iure gentium proueniens.*
23 *Rex creare potest generosum de plebeio, & nobilitare quemcunque vult, & etiam conferre nobilitatem quam vult.*
24 *Nobilitas nil aliud est quam qualitas illata per Principem, qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostenditur.*
25 *Princeps super iure gentium & positiuo dispensat.*
26 *Princeps statuere potest vt factum pro infecto habeatur.*
27 *Princeps potest maculam impuritatis in radice abradere, & natalibus restituere, ac si de puro & nobili sanguine sic dispensati procreati fuissent.*
28 *Principis voluntas se extendit quatenus eius potestas locum habeat.*
29 *Illegitimitas est quoddam iuris positiui accidentale impedimentum.*
30 *Legitimatio operatur quod veritas, & naturalitas in eis vigens tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat.*
31 *Illegitimitas totalis, & omnis macula tollitur per legitimationem, nec nepos dici potest ex radice infecta.*
32 *Princeps dispensando non cadit dispensatio super minuendo iure sanguinis, nec super fingendo Matrimonium vbi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur ex dispositione iuris positiui.*

33 *Effectus*

33 *Effectus nobilitati à iure positiuo concessi, & defectus, quos eodem iure attento incurrit ignobilis, est mera iuris gentium inuentio quos Princeps remouere, & abradere poterit.*

34 *Effectus nobilitatis si naturaliter haberentur, non perderetur nobilitas propter factum. vt quando nobilis efficitur insanus, vel exercet officium vile.*

35 *Nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastica; non substantia, sed attributum accidentale, variabile, &c.*

36 *Iure positiuo fieri potest vt quod vno modo re vera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur.*

37 *Impubes propter defectum naturalem iudicare non potest.*

38 *Nobilitas domi, quomodo intelligatur.*

39 *Nobilis vbique terrarum ille est, qui in propria patria, & Regno talis habetur.*

40 *Nobilitas est merè personalis, non vero localis, nec realis.*

41 *Nobilis vbicunque commoretur, siue in propria, siue in aliena patria, gaudet sua nobilitate,*

42 *Nobilis Sarracenus si liberatus apud nos remaneat post suam manumissionem, gaudebit nobilitate nostra propter suam nobilitatem.*

43 *Nati in Hispania Lusitani, Castellani, Nauarri, Aragonenses, & Valentiani si nobiles sint, gaudent sua nobilitate in tota Hispania.*

44 *Nobilis Hispanus in tota Hispania in regionibus Regi subditis gaudere debet sua nobilitate.*

45 *Ad gaudendum iure immunitatis Hispaniæ non origo solum, sed domicilium etiam inspicitur.*

46 *Plures nobiles exteri fuerunt in Castella pronuntiati per Hidalgos.*

47 *Nobilis in vna prouincia non est habendus nobilis in alia, qualiter intelligatur, ostenditur num. 48.*

MATERIA huius argumenti quoad diuersos effectus in Hispania solet controuerti, & ideo eam sub tribus conclusionibus explicandam duximus.

CONCLVSIO I.

Nobilitas propria virtute acquisita excedit eam, quæ sanguinis dicitur, & à Maioribus procedit.

1 NIssenus *orat. ad Catechum.* & August. *lib. de qualit. anim. cap. 20.* omnes aqua sacri Baptismatis ablutos cælesti nobilitate donatos dicunt; & addit. Chrysost. *homil. 20. in Genes. Vnam & eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus est omnium pater vocari.* Et idem sentire suo modo visus est Seneca *epist. 44.* dum inquit, *vnum hominum genus, & ab vna matre cuncti, vnum patrem creatorem summum, atque optimum opificem habemus.*

2 Circunscripta tamen hac nobilitate, quia omnes cum Domino coniungimur, omnes fere scriptores triplicem nobilitatem dicunt, primo loco gentilitiam constituunt, secundo eam collocant, quæ propria virtute acquiritur, tertio, quæ Principis priuilegio obtinetur; de quo fusè Tiraq. Ioan. Garcia, Ioann. ab Otolora *in peculiaribus tractatibus de nobilitate*, nec non Vincent. Turturet. *de nobilitate gentilitia*, & Anton. Richard. *de nobilitate communica-*
3 *tiua.* Quòd autem primo loco collocatur ea quæ sanguinis dicitur, & gentilitia solet appellari per tex. *in l. 1. in princ. ff. de censib. l. 1. ff. de iure aur. annu. l. stemmata 9. ff. de gradib.* tenent *l. 1. tit. 6. & l. 3. tit. 21. & l. 4 tit. 23. part. 2.* Chassan *in Catal. gloriæ mundi par. 8. consid. 8.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 7. num. 17.* Alphons. Narbona *l. 14. glos. 1. num. 91. tit. 2. lib. 6. nouæ Recop.* Quam Boët. *lib. 3. de consolat. philosoph. prop. 6.* sic definit. *Est quadam laus veniens de meritis paren-* 4
tum, quem sequuntur Otolora *de nobilit. cap. 4. partis secundæ sub num. 1.* & nouissimè Escobar *de purit. & nobilit. probanda parte 1. quæst. 4. §. 5. numer. 3. in princ.* Vel secundum alios, est qualitas quædam siue dignitas prouenienes à coruscatione clari sanguinis, sumens originem à parentibus, & in liberos legitimos continuata. Card. *in clem. 2. de sentent. excomm.* Chassan. *d. consid. 8. vers. fin.* Azeued. *ad rub. tit. 2. n. 46. lib. 6. nouæ Recop.*

Verùm licèt gẽtilitia nobilitas inspecta radice ac 5
principali præsumptione prima ante omnes videatur, nihilominus tamen bono Reipubl. regimini aptior & conuenientior erit, ac magis æstimanda, quæ à virtute propria procedit, nam, vt dicit Cicero, *Satius est enim me meis rebus gestis florere, quàm Maiorum opinione niti, & ita viuere vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum.* Idem fere ait Seneca *lib. 3. de benefic. Nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius.* Et paulo inferius. *Quis est generosus? bene a natura compositus, non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus, animus facit nobilem, cui ex quacunque conditione supra fortunam licet surgere*, &c. Nobilitatem, quæ virtute constat, solam & veram esse ex Nazianz. affirmat Sarmient. *select. lib. 1. cap. 15. num. 6.*

Hinc ex Angelo refert hos versiculos hoc idem probantes Tiraq. *de nobil. cap. 4. num. 1.*

Nobilitas morum plus prodest quàm genitorum.
Nobilitas etenim sola est, quæ moribus ornat.

Et Ouidius *lib. 4. Tristium eleg. 3.* idem significat

O qui nominibus cum sis generosus auorum,
Exuperas morum nobilitate genus.

Elegauter Euripides apud Stob. *serm. 44.*

Bonus vir mihi nobilis videtur,
Qui verò non iustus est, licèt à patre meliore,
Quàm Iupiter sit, genus deducat,
Ignobilis mihi censetur.

Et Iuuenalis *in 8. Satyra.*

Nobilitas sola est, atque vnica virtus.

Illum refert Otolora *de nobilit. parte 2. cap. 5. in princip. pag. 67.* subdens ibi, *Nobilitatis essentiam virtutem esse, quæ nobiles reddit ipsam operãtes, iuxta illud Nasonis,*

Nobilitas virtus animos.

Hæc virtutis nobilitas à summis Pont. & SS. Pa- 6
tribus nimium commendatur, & in magna æstimatione habita semper fuit, vt *in cap. nos qui, 40. dist.* ibi, *morum nobilitate*, &c. & *in cap. penult. de præbend.* ibi, *virtutum nobilitas*, &c. & apud S. Hieronym. ad Cælantiam. *Summa nobilitas est clarum esse virtute:* & refert Cardin. Baron. *annal. Eccles. tom. 8. anno Christi 600.* quòd vera nobilitas non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam & claritatem. Nam qui nobilitatem suam ex genere, ac auorum suorum rebus gestis exhaurit, non suam, sed alienam iactat, vt pluribus comprobat D. Ferdinandus Pizarro & Orellana *in supremo Castellæ Consilio Senator Regius meritissimus in suo discursu legali, & politico, fundam. 3. ante §. 1. pag. 24. in fine,* quem prælo mandauit post suum tract. *de viris illustribus noui Orbis.* Et optimè depinxit Seneca *in Hercule furente,*

——Nobiles non sunt mihi
Aui, nec alijs inclytum titulis genus,
Sed clara virtus: qui genus iactat suum,
Aliena iactãt.

Ouidius *lib. 3. Metamorph.*

Nam genus, & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco.

7 Isti enim qui propria virtute nobilitatem & locum sibi acquisierunt,& multis præmiis condecorati, Reip. vltro inseruiunt, & Principum mandatis prompti sunt, & obedientes, Contarel. *lib. 2. de Republ. Venet.* Petr. Lenaud. *de priuil. Doctor. parte 4. quæst. 21. num. 39.* Petr. Bello *de re milit. parte 7. tit. 1. num. 1.* nam remuneratio est Reip. præsidium, vt ait Demosthen. *in orat. aduersus Leptinam. Ea est,* inquit Cicero *in orat. pro A. Cæcinna, natura nobis innata, vt neque inter flagitiorum impunitates, neque de Republ. bene mereri possimus, nisi fructum aliquem speremus bonæ nostræ voluntatis*; & vt sentit Plinius *in panegyrico ad Traianum,* quem refert Simanch. *de Republ. lib. 9. cap. 20. num. 15. Auctis honoribus, augentur animi ad ardua, & insignia opera.*

8 Quare Principes sapientiores semper ad publica Reip. officia plus virtute quam sanguine nobiles indagarunt, vt ex Dionysio Halicarnassæo tradit Simanch. *lib. 5. de Republ. cap. 4.* eius verba referens ibi. *Apud nos Magistratus, ac honores deferuntur non ditissimis, non his, qui longiorem Maiorum indigenarum possunt ostendere seriem, sed dignissimis: nulla enim alia re quam virtute hominis nobilitatem constare dicimus,* &c. Addit ad propositum Garc. Mastrill. *de Magistrat. lib. 2. cap. 8. num. 57. Neque tam homines quam hominum actiones in bene constituta Rep considerandæ: ei plurimum tribuendum, cuius in animo virtus est,* &c.

Conclusio II.

Princeps suo priuilegio potest eam nobilitatem concedere, quæ eosdemmet effectus producat, quos gentilitia nobilitas producere potest.

9 Cum à Principe veluti causa & origine procedant omnes Mundi honores, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuantur, Ioan. Lecerier *in tract. de primog. concl. 3. quæst. 11. num. 14.* Martin. Lauden. *in tract. de Principe quæst. 540.* Petr. Greg. *de Republ. lib. 6 cap. 12. num. 5.* Ioan. Andr. de Georg. *alleg. 33. numer. 16.* Pelaez *de maior. pag. 1. quæst. 51. num. 84.* Fului. Pacia. *de probat. lib. 2. cap. 26. num 33.* Escobar *de puritate, & nobil. probanda pag. 1. q. 4. §. 5.*
10 *num. 11.* Princeps enim est qui dignitates facit. *l. 1. C de Metropoli Berito,* Valenzuela *consil. 82. num. 22. tom 1.* Et dignitatum habet Thesauros, Rimin. iun. *consil. 5. num. 93. lib. 1.* Ioan. Vincent. de Anna *alleg. 57. num. 2. & alleg. 130. num. 3.*

11 Ideo verè nobilem dicimus, quem ipse Princeps vult & declarat esse talem, Chassan. *in d. catalogo gloriæ mundi pag. 8. consid. 17.* Tiraquel. *de nobilit. cap. 6. num. 1. cum seqq.* Azeued. *ad tit. 2. num. 50. lib. 6. nouæ Recop.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 17. num. 132.* ibi. *Cum*
12 *nobilitas proueniat à Principe, secundum* Paul. de Castro *in l. quoties in fine C. vbi Senat. & inquit idem* Paul. *consil. 22. lib. 2. col. 2. num. 2. in princip. quod illi propriè dicuntur nobiles, qui fuerunt ab Imper. nobilitati, latè* Tiraquell. *de nobilit. cap. 6. per tot. præcipuè num. 2. dubitari de eo non potest, quinimo ille prædicatur esse nobilis, quem ipse Princeps vult, & declarat esse talem,* Bald. *in l. sacrilegij. C. de diuers. rescript.* &c.
13 Quos enim honorare & nobilitare Princeps vult, est ab omnibus verè pro tali habendus, iuxta illud Esther *cap. 6. l. restituendæ in fine C. de aduoc. diuers. iudic. l. 2.* vbi gloss. *C. de domest. & protect. lib. 12.* Chassan. *d parte 1. consid. 4.* Azeued. *ad tit. 2. num. 48. lib. 6. nouæ Recop.* Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. quæst. 617* Ego ipse *in collect. ad cap. eam te, num. 4. de rescript.* Quò tendit illud Marci Terentij Equitis Romani in suam defensionem ad Tiberium Imper. dicentis apud Cornel. Tacit. *lib. 5. annal. Non est nostrum æstimare quem suprà cæteros, & quibus de causis extollas, tibi summum rerum iudicium Dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est.*

Ex quibus conclusionem in nostris terminis probat Azeued. *ad d. tit. 2. num. 63. lib. 6. nouæ Recop.* ibi. 14
Sed an nobilitatus per Principem gaudebit eisdem prærogatiuis, quibus gaudet nobilis sanguine, ita vt militiam Ordinum habere possit, & officia Fidalgorum exercere? Dicendum est quod si Princeps vltra immunitatis ius eum nobilem facit, nulli dubium quin gaudeat eisdem prærogatiuis; immo etsi eum nobilitet, & nobilem faciat (non designando priuilegium hoc nobilitatis, nec restringendo ad aliquam nobilitatem) gaudebit optimè priuilegijs nobilium, &c. nouissimè Franc. de Amaya *ad l. 2. C. si seruus, aut libert. lib. 10. num. 72.* vbi probat priuilegium 15
quod amplè & luculenter hominem nobilitat, & suos descendentes vt tales reputentur, nobilitate verè in sua substantia ad officia Decurionatus, & ad honores Militarium ordinum. Ratio est, quia priuilegium imitatur naturam, Ias. *in l si is qui pro emptore num. 303. ff. de vsucap.* Socin. *consil. 1. numer. 10. lib. 1.* cum aliis citatis per Escobar *d. quæst. 4. §. 5. numer. 44.* & iuris concessionem, *l. liberos 18. C. de collat.* vbi Dec. *num. 6.* Valasc. *consil. 11. num. 2.* Escobar *d. quæst. 4. §. 5. num. 45.* Et paria sunt inesse qualitatem 17
per naturam, vel per priuilegium, Pelaez *de maior. parte 1. quæst. 51. num. 32. & 33. & 63.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 1. §. 1. num. 50. & glos. 35. num. 3. ad fin. & num. 48.* Azeued. *vbi proximè,* Gutier. *pract. lib 4. quæst. 7. num. 11.* Perez de Lara *de anniuers. & capell. parte 1. cap. 4. num. 97.*

(16 in margin beside "uilegium imitatur naturam" line)

Conclusio III.

Nobilis ex priuilegio Principis in radice, ac si verè & realiter ex nobilibus & sanguine puris parentibus ac auis procreatus fuisset, censetur ad officia publica, & ad quæ statuto nobilitas, & sanguinis puritas requiritur, habilis, & idoneus.

Contra hanc nostram conclusionem non defuerunt, qui indistinctè teneant nobiles ex priuilegio Principis, sed sanguine impuri, non gaudere nobilitate, quæ cum puritate sanguinis ab statuto requiritur, ex quorum numero sunt Pelaez *de maior. parte 1. quæst. 51. num. 62. cum seqq.* in aliis *à num. 32.* Ioan. Garc. *de nobilit. Hispan. gloss. 1. §. 1. num. 50.* Azeued. *l. 1. num. 58. vers. ex quo infero, & numeris seqq. tit. 1. lib. 6. nouæ Recop.* latè Gutier. *pract. lib. 4. quæst. 7. num. 10. cum seqq.* Perez de Lara *de anniuers. & capell. p. 1. cap. 4. num. 104.* Garc. Gironda *de priuileg. explicat. num. 830.* Escobar *de purit. & nobilit. probanda p. 1. quæst. 4. §. 5. num. 61. cum seqq.* Ex tribus fundamentis. 18

Primò, quia Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere iura sanguinis, & naturæ. Bald. *in cap. 1. §. notandum, qui feud. dare poss.* Roland. à Valle *consil. 9. lib. 2.* Gutier. *d. lib. 4. quæst. 7. num. 21.* 19

Secundò, quia nobilitatis priuilegium non potest naturalem, & innatam qualitatem abradere, quasi non possit eum effectum in esse productum efficere, ad præteritum enim nulla est potentia. 20

Tertiò, quia defectus ætatis in minore ad aliquem actum, in quo iudicij maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licèt venia ei cum verbis amplissimis concederetur, gloss. *verbo indulgere in l. 2. C. de ijs, qui* 21

ven.

ven. at. impetr. Roder. Xuar. *allegat.* 12. *num.* 6. *col.* 3. *fin.* Cald. Pereira *in l. si curatorem, verbo, hunc contractum, num.* 42. *vers. quæ sententia. C. de in integr. restit. minor.* Petr. Barbosa *in l. cum prætor, §. fin. ff. de iudic. num.* 50. vbi reddit rationem, quia contra iura naturalia Princeps dispensare non potest, §. *sed naturalia, Instit. de iure natur.* patitur enim infans defectum naturæ *l. quidam consulebant, in princip. ff. de re iudic.*

22 His tamen non obstantibus vera est nostra conclusio, quæ sequenti syllogismo euidenter probatur. Puritas sanguinis, quæ ad honores, & officia publica requiritur, est merum quoddam inuentum à iure gentium proueniens, seu prohibitio quædam, quam ipsæ Gentes, seu Princeps respectu aliquo introduxerunt. Atqui Princeps potest ius hoc abradere, mutare, & alterare, seu leges suas irritare & reuocare quoad effectus productos, & producendos, itavt amplius nulli ex suis subditis obstare possint. Ergo fit consequens eam esse Principis potestatem vt possit dispensando in radice delere, ac reuocare omnia damna quocumque iure humano inde incursa, ac in eum statum homines constituere, quem haberent si ex puro sanguine nati fuissent.

23 Maior patet ex *l.* 6. *tit.* 27. *parte* 2. ibi. *Pudeles dar honra de de hijodalgo a los que no le fueren por linage,* &c. vbi Greg. Lop. *gloss.* 1. resoluit *Regem creare posse generosum de plebeio, & quod potest nobilitare quemcumque vult, & etiam conferre nobilitatem, quam vult,* &c. Ioan. Garc. *de nobilit. gloss* 1. §. 1. *num.* 50. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 11. ibi *Nobilitas enim nihil*

24 *aliud est quam qualitas illata per Principem, qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostenditur, secundum* Bart. *in d. l.* 1. *num.* 62. *in princ. C. de dignit. lib.* 12. *& alios plures, quos refert & sequitur* Decian. *consil.* 66. *num.* 1. *lib.* 3. *vbi cum* Bald. *& alijs, quod Princeps, quem vult nobilitat.*

25 Minor euidenter probatur ex text. *in cap. proposuit.* ibi. *supra ius dispensare, de concess. preb.* Menoch. *consil.* 157. *num.* 11. Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. *Ego ipse de iure Eccles. vniuerso lib* 1. *cap.* 2. *num.* 96. & sic cùm nobilitatis effectus a iure positiuo deriuentur, bene poterit Princeps illos abradere etiam quoad præteritos ex tunc, quando ius siue lex disposuit, ac si illa nunquam edita fuisset, ex re-

26 solutis per Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 7. *num.* 4. Potest enim Princeps statuere vt factum pro infecto habeatur, gloss. *verbo pro infectis in cap. quanto, de translat. Episcopi,* Tiraquel. *de iure constituti parte* 3. *limit.* 7. *num.* 47. Cald. Pereira *in resp. pro Sebastiano Limpo n.* 43. Card. Tusch. *pract. concl. lit. P. concl.* 49. *n.* 2. & ad propositum Gutier. *d. quæst.* 7. *num.* 18.

27 Consequentia bene infertur. Maximè si Princeps in radice nobilitatem concedat, restituendo natalibus, vt *in l.* 2. *ff. de natal. restituen.* ibi, *hic enim quantum ad totum ius pertinet,* &c. quam ad hoc propositum allegat Gutier. *d. quæst.* 7. *num.* 17. *vers. secundum;* & in puncto quod possit Princeps maculam impuritatis in radice abradere, & natalibus restituere ac si de puro & nobili sanguine sic dispensari procreati fuissent, resoluunt Tiraq. *de nobilit. cap.* 6. *num.* 3. Pelaez *vbi suprà num.* 81. *cum seqq.* Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 33.

28 Et tanto magis procedit conclusio si in concessione, vt in nostro casu, Princeps vtatur verbis generalissimis, atque amplissimis, quia Principis voluntas se extendit, quatenus eius potestas locum habeat, vt eleganter aduertit Tiraquel. *d. q.* 7. *num.* 17. *prope fin.* & exemplificat Otalora *de nobilit. parte* 3. *cap.* 6. *pag.* 112. ibi *Item facit alia ratio, quæ videtur satis vrgens: nemini dubium est quod ex priuilegio Principis potest quis acquirere ius nobilitatis, vt est notum, & infra suo loco latè dicemus, sed in talibus priuilegijs fortior clausula, quæ ponitur à Principe est. Os hazemos hyodalgo notorio de deuengar quinientos sueldos segun fuero de España, bien assi como si de vuestro linage y nacimiento ouierades la dicha hidalguia; o bien assi tam cumplidamente como si por sentencia definitiua de nuestros Alcaldes de hyodalgo, oido el mi procurador fiscal y, el procurador del Consejo fuessedes pronunciado por tal. ergo patet quod tam ex stirpe, & progenie, quam ex sententia potest quis esse nobilis radicitus, & essentialiter, & habere nobilitatem natiuam & datiuam in proprietate considerabilem sine possessione,* &c. Gutier. *practic. lib.* 3. *quæst.* 17. *num.* 133. ibi. *Ille enim est nobilis, quem lex, aut Princeps appellat esse talem, præcipuè si sciens illius conditionem hoc fecerit,* latè Tiraquell. *de nobilit. cap.* 6. *num.* 24. *& cap.* 10. *diximus supra hac eadem l.* 8. *quæst.* 2. & tradit Decian. cum aliis *consil.* 66. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 5. *quæ omnia multo magis, & à fortiori procedunt in verbis tot ac tot legum non otiose duplicatis ac supplicatis ad enarrationem, ad eructandam illius rationis nobilitatem,* &c.

Idem videmus in illegitimo à Principe dispensato, vt censeatur ac si legitimus esset, omnium honorum, præeminentiarum, & successionum capax: 29
cum enim illegitimitas sit quoddam iuris positiui accidentale impedimentum, *auth. quibus modis natur. effic sui, in princip. vers. natura, collat.* 7. & ius positiuum Principis voluntati subiiciatur, vt supra diximus, fit consequens bene potuisse Principem tale impedimentum remouere; nam legitimatio, vt præclarè ratiocinatur Pereg. *de fideicom. art.* 23. *num.* 39. operatur quòd veritas & naturalitas in eis vigens tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat, &c. optimè Torniel. *consil.* 83. *num.* 17. ibi. *Quia per legitimationem aboletur omnis macula, & tollitur totalis illegitimitas, nec nepos dici potest ex radice infectus,* &c. 30 31

Et tanto magis, quia Princeps dispensando non cadit dispensatio super minuendo iure sanguinis, nec super fingendo matrimonium, vbi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur, ex dispositione iuris positiui; sic eodem modo concedit Princeps vt quis admittatur tanquam purus, etsi puritatem non habeat, & maculatus existat per aliquod statutum, vel legem humanam, qua destructa, & abrogata, cui vt fundamento impuritas, & incapacitas inde proueniens innitebatur, totum corruit, iuxta vulgaria iam per me citata *de Axiom. iuris vsufreq. Axiom.* 103. 32

Qua opinione retenta non obstant, quæ in contrarium adduximus, nam ad primum, quòd Princeps non potest defectus naturales supplere, nec iura sanguinis tollere, libenter agnoscimus totum; at respondemus effectus nobilitati à iure positiuo concessos, & defectus, quos eodem iure attento incurrit ignobilis, esse meram iuris gentium inuentionem, quos Princeps remouere & abradere poterit, iuxta supradicta, quia si naturaliter hæc haberentur, non perderetur nobilitas propter factum, vel delictum, cùm aliàs licèt quis sit natus, & possit nasci nobilis ex claris parentibus, propter delictum, vel factum proprium possit priuari vsu nobilitatis, vt quandò efficitur infamis, prout *in l.* 2. *C. de dignitat.* vel exercendo officium vile, vt *in l. maximarum C. de excus. mun.* aduertit Otalora *de nobilit. parte* 3. *cap.* 6. *vers. nec obstant. pag.* 112. Azeued. *ad tit.* 2. *n.* 37. *lib.* 6. *noua Recop.* Gutier. *d. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 16. vbi ait quòd nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastica, non substantia, sed attributum accidentale, variabile, &c. 33 34

Ad

36 Ad secundum bene respondet, & plene satisfacit Gutier.*d quæst.7.num.*18. ibi *Quòd licèt ad præteritum non sit potentia, & quòd semel factum est, infectum fieri non possit, l.in bello § facti ff.de captiu.& postlim. reuers. iure tamen positiuo fieri potest vt quod vno modo re vera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur, vt fingitur quoad omnes iuris & facti effectus etiam mixtos*, vt per Bart. & Doctor *in l.*1. *§ si is qui pro emptore ff. de vsucap.l.postliminij ff.de captiu.& postlim. reuers. & probatur in Clem. vnic. de immun. Eccles. ibi, quicquid ex eis sequutum est, vel ob eas, penitus reuocamus, & eas habere volumus pro infectis*, &c.

37 Ad tertium patet responsio, quia in minore defectus ætatis quoad ea, quæ requirunt iudicij maturitatem, in iudicando scilicet, est iuris naturalis, aut saltem fundatus in ratione iuris naturalis, quia adhuc stabilem mentem non est adeptus ob infirmitatem intellectus, vt est text. *in l fin.C.de test.m milit.* & sic ita prohibitio descendit ab ipso iure naturali, ex *d. l. cùm prætor.* Vnde cùm natura repugnet quod iste possit iudicare, vel alios actus facere, qui maturitatem iudicij exigunt, bene infertur non posse hoc casu Principem contra defectum naturæ dispensare, Innocent. receptus *in cap. suscitatæ, de rescript.* Bald. *in l.bonorum num.*4.*C.qui admitti*, D Barbosa *in d.l cum Prætor. §. final. num.*62. latè Magdalen. *de numero testium in testament. requisito parte* 2. *cap.*4. *num.* 6. *cum multis seqq.*

Conclvsio IV.

Nobiles ex priuilegio Regis Portugaliæ in radice, ac si parentibus verè nobilibus, & sanguine puris procreati fuissent, debent eadem nobilitate, & sanguinis puritate gaudere in his Castellæ & Legionis Regnis, alijsque ditionibus eidem Regi subiectis.

38 VIncent. Turturet. *de nobilitate Gentilitia lib.*2. *cap.*8.*prope fin.* ait quasi in prouerbium abiisse. Nobilitas domi: cuius sensum genuinum Aristotel. *in politicis* explanat, nimirum multos esse domi suæ nobiles, qui foris tamen sint obscuri; duplicem enim distinxit familiæ nobilitatem, aliam quæ sit ex omni parte absoluta; aliam, quæ domi tantum locum habeat: nam peculiares gentium mores, & instituta nobilem aliquem efficient, qui apud exteros, apud quos alia nobilitatis ratio habeatur, plebeiis ordinibus adscriberetur: exemplo sit mercatura, & medicina, quæ artes honestæ alibi habentur, sordidæ alibi reputantur.

39 Verùm magis recepta apud omnes censetur illa sententia, quæ dicit vbique terrarum nobilem illum qui in propria patria, & Regno talis habetur, his potissimum fundamentis.

40 Primò quia nobilitas est merè personalis, non verò localis, nec realis *l.*... *tit.*21.*parte* 2. Otalora *de nobilit parte* 2.*c.*5. *vers. prima iuris ratio*, Gutier. *pract.*
41 *lib.*3.*quæst.*13.*num.*95. ibi. *Ideo vbicunque nobilis commoretur, siue in propria, siue in aliena patria, gaudet sua nobilitate, cùm eius personæ cohæreat, nec possit renunciatione, vel ciuitatis mutatione, vel amissione perdi*, &c. Garc.*de nobilit glos.*7.*num.*17.ibi. *Quia in Hispania nobilitas non amittitur, ac perditur, & acquiritur de nouo, sed est merè personalis*, &c.

42 Secundò probatur ex doctrina Bart. *in l.* 1. *col.*8. *C de dignitat. lib.* 12. vbi dicit quòd nobilis Sarracenus captus à nobis, & postea manumissus, & liberatus, si apud nos remaneat post manumissionem, gaudebit nobilitate nostra propter suam nobilitatem, referunt & sequuntur Otalora *d.parte* 2. *cap.*5.*pag.*68.*col.*2.Ioan.Garc.*de nobilit glos.*7 *num.*19. Gutier. *d.lib.*3. *quæst.*4. *num.*98.

Tertiò licèt non deessent qui dubitarent an nostri in Regnis extraneo Principi subiectis sua gaudeant nobilitate, nihilominus certum est nos quicunque simus siue Lusitani, siue Castellani, Aragonenses, Valenciani, siue Nauarri & quilibet alij, eadem nostra per totam Hispaniam nobilitate frui debere, vt bene resoluit Baëc. *de inope debitore creditori addicendo cap.*16.*num.*112. ibi. *Sed his non obstantibus certè exteris nobilis apud Lusitanos, vel Aragonios, vel vbiuis terrarum, dum tamen in Hispania natus, non est ob æs alienum premendus carcere, nec ad solutionem tributorum cogendus, nam priuilegia, quibus Fidalgui gaudent, non sunt concessa fidalguis Castellanis, sed fidalguis totius Hispaniæ; Lusitani autem, & Aragonij, & Nauarri Hispani sunt, ita probatur in l.*2. *tit.* 2. *lib.*4. *Ordin l.*2.*tit.*2.*lib.*6. *noua Recop. inquit lex. Queriendo guardar la franqueza que han los fijosdalgo de Castilla, y de las Españas*, &c. Et paulo inferiùs. *Ex quo infertur hos nobiles, qui fidalgui appellantur, disseminatos esse per totam Hispaniam, & l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 4. *Ordin. dicit vt seruentur immunitates non solum fidalguis Castellanis, sed etiam fidalguis Hispaniarum, scilicet incolentibus vlteriorem, & citeriorem Hispaniam, & licèt ea lex sit condita à Castellano Rege, potuit Rex Castellanus immunitatem donare fidalguis, qui extra Castellam sunt*, &c. 43

Sequitur Gutier. *d. lib.* 3. *quæst.* 17. *num.* 139. ibi: 44
*Præterea quia, vt latè probat Baëç. de inope debit. capit.*16. *num.*111. *cum seqq. Nobilis Hispanus in tota Hispania in regionibus Regi subditis gaudere debet sua nobilitate, dum tamen in Hispania natus sit, ita vt seruentur immunitates non solum fidalguis Castellanis, sed fidalguis Hispaniæ, scilicet incolentibus vlteriorem, & citeriorem; quia priuilegia per nostras leges Regias concessa nobilibus, non solum fidalguis Castellanis concessa sunt, sed fidalguis totius Hispaniæ; ergo his gaudere debent los fidalgos Lusitanos, Aragonezes y Nauarros*, &c.

Quartò, quia ad gaudendum iure immunitatis 45
Hispanæ non origo solùm, sed domicilium etiam inspicitur, Otalora *d parte* 2.*cap.*5.*num.*24. Gutier.*d. lib.*3.*quæst.*14. *num.*90.

Quintò, quia ita praxis obseruat, vt affirmat Gu- 46
tier *d.lib.*3.*quæst.*14. *numer.*96. ibi. *Et ita meritò iuxta hanc partem affirmatiuam, quam tuemur, plures nobiles exteri fuerunt in hoc Regno pronuntiati por hidalgos, y an sacado cartas executorias de hidalguia, como lo confiessa Otalora*, &c.

Non obstat communis illa assertio, de qua in 47
principio huius concl. quòd scilicet qui est nobilis in vna prouincia, non est necessariò habendus nobilis in alia, Bart *in l.*1.*num.*62.*& 63.C.de dignit. lib.*12. Bald. *consil.*387.*col.*1. *lib.*1. Baëc. *d cap.*16.*num.*108. Otalora *d parte* 2.*cap.*5.*num.*12.*cum seqq.* Ioan. Garc. *d.glos.*7. *num.*12. Gutier. *d.lib.*3. *quæst.*14. *num.*85.

Cui obiectioni optimè respondet Baëc. *d cap.*16. 48
*num.*115.ibi. *Non obstant ex aduerso prolata, primò non obstat quòd nobilis in vna prouincia non est nobilis in alia, non enim ita simpliciter loquuntur Doctores, sed dicunt quòd cum varij sint gentium mores, nonnunquam, qui apud Italos habetur nobilis, non habetur nobilis apud Gallos, nimirum mercatores in aliquibus Italiæ regionibus non habentur ignobiles, & apud Hispanos habentur ignobiles, nimirum mos regionis tribuit, vel adimit nobilitatem, at fidalgui nobiles habentur non solum Castellæ, verum etiam Lusitaniæ, Aragoniæ, & Nauarræ, denique per vniuersam Hispaniam hæc vera & solida nobilitas habetur*, &c. & *num.*116. alteri respondet fundamento contrariæ opinionis, dum habet quòd Lusitani ad

ad dignitates & beneficia Castellæ non promouentur, eo quòd illorum incapaces sunt, quòd scilicet Rex Castellæ *in d. l. 2.* voluit vt fidalguis totius Hispaniæ seruaretur sua immunitas.

Asloricen. remissionis.

Iurisdictionis præuentio ex quibus inducatur, & Ordinarius quando possit causam in prima instantia ad Superiorem remittere?

Votum XXIV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Iudicium & instantia in causis criminalibus tunc fieri dicitur quando reus accusationi & culpæ, vbi de ea sibi copia fit, respondet.*
3 *Responsio, quam reus in causa criminali facit ad interrogationem Iudicis, inducit litis contestationem.*
4 *Præuentio ex eo dicta est quod quis anteuenit ad aliquid, & id præoccupauit priusquam alius, qui eandem rem, si diligentior fuisset, occupare potuisset.*
5 *Præuentio datur inter duos Iudices qui æqualem seu diuersam, vel accumulatiuam iurisdictionem obtinent.*
6 *Adiunctorum iurisdictio non est accumulatiua, nec priuatiua, nec diuersi fori, sed aggregatiua, communis, & simultanea.*
7 *Beneficium ad simultaneam Episcopi & Capituli prouisionem spectans, non potest Episcopus sine Capitulo, nec Capitulum sine Episcopo conferre.*
8 *Causæ præuentio non inducitur ex Rei examine, nisi in eo confiteatur delictum.*
9 *Iurisdictio non præuenitur per solam inquisitionem.*
10 *Reus si fuit ab vno Iudice carceratus, & ab alio citatus, præuenire dicitur Iudex, qui citare fecit.*
11 *Capturæ ratione non præuenitur iurisdictio, sed vigore actus indicialis.*
12 *Litis pendentia vt inducatur, necessaria est litis contestatio.*
13 *Excarceratio cum cautione nullam inducit iurisdictionis præuentionem, si de illa aliunde non constat*
14 *Instantia perempta omnia acta pertinentia ad litis ordinationem pereunt. vt sunt libellus, litis contestatio, & similia*
15 *Instantia perempta ita remanet reus absolutus vt non possit amplius molestari, & in carcerem reduci, neque fideiussor obligatur ad repræsentandum.*
16 L. si quis posteaquam. ff. de iudic. *procedit quando forum mutatur in fraudem primæ iurisdictionis, & causæ pendentis.*
17 *Exemptio non præsumitur in dubio acquiri in fraudem iurisdictionis.*
18 L. si quis posteaquam. *procedit quando mutatur forum, & diuiditur continentia causæ.*
19 *Exemptio etiam ad causas pendentes prodest quando adest certa scientia in concedente.*
20 *Priuilegium non affectatum, sed Principis motu proprio concessum, prodest etiam ad litem iam cœptam transferendam.*
21 *Episcopus recusatus potest causam in prima instantia remittere ad Nuntium, vel Legatum Apost.*
22 *Prohibentis conditio melior est in re communi.*
23 *Ius quando est complicatum inter duos, aut plures, vnius renuntiatio nihil operatur in præiudicium cæterorum.*
24 *Ordinaria iurisdictio fauorabilis & naturalis est.*
25 *Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis, & inseparabilibus.*
26 *Episcopus non potest in prima instantia causam ad Nuntium remittere, nisi ambæ partes consentiant.*
27 Cap. cùm speciali 61. de appellat. *declaratur.*
28 *Sententia posterius lata exactius examinata censetur.*
29 *Doctori per distinctionem materiam resoluenti plus creditur quàm multis perfunctoriè de illa loquentibus.*
30 *Opinio illa, quæ minus partibus onerosa est, & per quam magis illis consulitur, absque dubio debet præferri.*
31 *Ordinarius recusatus ad hæc vt possit vti facultate sibi concessa* in cap. cùm speciali 61. de appellat. *quæ requirantur, ostenditur.*
32 *Episcopus sine recusantis consensu causam delegare potest, quia recusantis consensus non requiritur præcisè, & necessitatiuè, sed causatiuè.*
33 *Dictio*, vel, *quando subiecta materia id postulat, importat ordinem.*
34 Cap. cùm speciali 61. de appellat. *quatenus concedit Ordinario facultatem remittendi causam ad Superiorem, procedit dummodo prius recusationis articulus verificatis verificandis sit absolutus.*
35 *Ablatiuus absolutus formam, & conditionalem dispositionem inducit.*
36 *Dispositio non habet locum, nisi id, quod præsupponit, verificetur.*
37 *Ordinarius suam conseruat iurisdictionem dum discutitur super articulo recusationis, & illius causæ probantur, & tantum illius exercitium interim suspenditur.*
38 *Iudex à se abdicare Ordinariam iurisdictionem non potest, nec vt sapientem consulat causam alteri transmittere valet.*
39 *Causa remittendi in dubio præsumitur vitiosa & affectata.*

QVIDAM N. Clericus Astoricen. de certis criminibus coram Ordinario suo accusatus, & carceribus Episcopalibus mancipatus, effectus est deinde illius sanctæ Ecclesiæ Canonicus, & petiit causam huiusmodi cum Adiunctis à Capitulo deputatis per Episcopum cognosci & decidi debere, iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess. 25. de reform. cap. 6.* allegando insimul in præiudicium primæ instantiæ non potuisse Ordinarium eandem causam Nuntio Apost. remittere, contra aliud decretum eiusdem Concilij *sess. 24. de reform. cap. 20.* 1

Sed causa semel atque iterum proposita, fuit ad 2
fauorem Canonici pronuntiatum, nam licet à principio coram Ordinario instructa videretur, & clericus nondum Canonicus creatus, accusatus, carceratus, examinatus super delicto, & cum iuratoria cautione è carceribus per illum relaxatus, proponatur, ac proinde præuenisse Ordinarium videatur, iuxta text. *in l. si quis posteaquam, & in l. vbi cœptum. ff. de iudic. & l. 12. tit. 7. part. 3.* cum similibus; nihilominus ex facto contrarium deprehenditur, quia certum est in iure nostro iudicium & instantiam incipere à litis contestatione, quæ in causis criminalibus tunc fieri dicitur quando reus accusationi, & culpæ, vbi de ea sibi copia fit, respondet, nam huiusmodi responsio, quam ipse facit ad interrogationem iudicis, inducit litis contestationem, ex Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæst. 10. n. 55.* hîc autem nihil tale fa- 3
ctum fuit, eo præcipuè modo, quo actum refertur.

Nam

4 Nam quod dicitur de præuentione Ordinarij respectu Adiunctorum, non potest procedere, cùm isti in N. vti clericum, & antequam esset Canonicus, nullam iurisdictionem haberent, ex eo enim dicta est præuentio quod quis anteuenit ad aliquid, & id præoccupauit priusquam alius, qui eandem rem, si diligentior fuisset, occupare potuisset, vt scitè tradidit Bart. *in l. si pluribus. vers. duo ergo ff. de legat.* 1. cuius sententiam omnes sequuntur, Riminald. *con-*
5 *sil.* 95. *num.* 40. *volum.* 1. in specie Rebuff. *de pacificis possessor. num.* 407. & solùm inter diuersos iudices præuentio datur, qui æqualem seu diuersam, vel accumulatiuam iurisdictionem obtinent, sicut videmus in casibus mixti fori, & tunc præueniens præoccupat causam, & solus de ea cognoscit, vt per *l.* 1. *de offic. Consul. & cap. cùm plures, de offic. deleg. in* 6. tenent Alexand. *in l. penult. in princ. num.* 1. *ff. de iurisdict. omn. iudic.* Roman. *consil.* 412. *num.* 4. Corn. *consil.* 66. *num.* 1. *lib.* 1. Boër. *in consuetud. Bituricens. rubr.* 2. §. 3. *in princip.* Bero. *consil.* 22. *num.* 26. & 42.
6 *lib.* 1. Cabed. *decis.* 142. *num.* 2. *part.* 1. Coniudicum autem, siue Adiunctorum iurisdictio non est accumulatiua, nec priuatiua, nec diuersi fori; sed aggregatiua, communis, & simultanea, quæ talis dicitur quando iudici causæ adiungitur alius iudex vt simul procedant, & tunc vnus sine alio non potest etiam substantialia iudicij expedire sine alio, vt per Sigismund. Scaccia *de iudic. cap.* 66. *num.* 4. *lib.* 1. ex Bald. *in auth. habita, num.* 32. *C. ne filius pro patre*, ita vt Episco-
7 pus sine Adiunctis, & Adiuncti sine Episcopo cognoscere non valeant, prout etiam in collatione beneficij simultaneè Capitulo, & Episcopo competente, ipse Episcopus sine Capitulo, & Capitulum sine Episcopo conferre non potest, Feder. de Senis *consil.* 232. *in fine, vers. sed subsequenter*, Nauarr. *consil.* 36. *num* 2. *de Regul.*

8 Nec examen super delicto ab Ordinario factum, inquisito, carceratio, & excarceratio ipsius Ordinarij ostendunt iudicium coram eo cœptum, aut saltem voluntatem præueniendi in cognitione; quia si de examine agamus, vt ex illo induceretur causæ præuentio, necessarium erat quòd N. confiteretur in eo delictum, ex Bart. *in l. si domus, §. in pecunia. ff. de legat.* 1. quem ibi sequuntur Castan. & Alexand. ac Ias. *num.* 6. de qua confessione nullibi constat.

9 Si verò de inquisitione sermo sit, certum est quòd per eam solam non præuenitur iurisdictio, vt pluribus adductus resoluit D. Barbos. *in d. l. si quis posteaquam, ff. de iudic. à num.* 49. vsque ad *num.* 90. vbi plura ad propositum conducibilia confert, scilicet *num.* 51. quòd per examinationem testium factam ad informandam Curiam non dicitur præuenta iurisdictio, & *num.* 52. quòd sola inquisitio absque citatione non præuenit iurisdictionem, & *num.* 57. quòd vt detur præuentio, debet incipere inquisitio, requisito & citato eo, contra quem inquiritur, & *num.* 59. quòd hoc casu debet citatio fieri ad respondendum in causa, nam si fiat ad alium effectum, non dicitur præuenta iurisdictio, & *num.* 62. quòd vt in inquisitione per citationem videatur præuenta iurisdictio, oportet quòd citatio sit decreta ad requisitionem partis de mandato iudicis, & quod exprimatur causa ob quam citatur, de quo etiam videndus Bossi. *tit. de inquisit. num.* 18. 70. & 71. vbi per plura concludit omnia ante citationem legitimam esse extraiudicialia, & tanquam ad instructionem Curiæ, ideoque per eam non dici præuentam iurisdictionem.

Quod autem fuerit carceribus mancipatus nihil releuat, quia per capturam non inducitur præuentio, nisi eam præcedat aliquis actus iudicialis, vnde si reus fuit ab vno iudice carceratus, & ab alio citatus, præuenire dicitur iudex, qui citare fecit, vt pluribus in id relatis resoluit idem D. Barbos. *vbi suprà* 11
num. 70. *cum tribus seqq.* & sic non præuenitur ratione capturæ solùm, sed vigore actus iudicialis, veluti citationis illam præcedentis: ex quibus manet Episcopum non præuenisse, & à fortiori nec litis pendentiam induxisse ex dictis actibus, ad quam inducendam videtur necessaria litis contestatio, de quo videndus Mynsinger. *lib.* 4. *obseru.* 26. Osvvald. 12
Illiger. qui alios refert *in notis ad Donell. lib.* 17. *cap.* 12. *lit. C.*

Et quantumcunque excarceratio cum cautione 13
fuerit per Episcopum facta, nihilominus cùm per illam remanserit N. à culpa absolutus, de qua tunc imputabatur, nulla exinde præuentio prouenire potuit, vt in terminis resoluunt Bossi. *tit. de sentent. num.* 62. Iul. Clar. *§. fin. quæst.* 64. *vers. pariter etiam*, Brunor. à Sole *quæst.* 17. *post num.* 10. quam practicam in Vrbe, & in toto Statu Ecclesiæ testatur communem, & sequitur Farinac. *in praxi crimin. quæst* 4. *num.* 25. & sic quamuis coram Episcopo prius facta fuisset instantia, iam extincta esset, itavt pendentia illius litis opponi amplius non posset, Rota Genuens. *decis.* 13. *num.* 6. Thom. Minad. *decis.* 5. quia instantiâ perempta, omnia acta pertinentia ad li- 14
tis ordinationem pereunt, vt sunt libellus, litis contestatio, & similia, prout in specie Bart. *in l. cùm lite mortua, ff iudicatum solui*, Specul. *in tit. de Iudice deleg. § restat. vers. sed nunquid omnia*, Bald. *in l. cum antea, circa fin. Cod. de arbitr.* Alex. *consil.* 58. *volum.* 2. Afflict. *decis.* 148. Marta *de Iurisdict. parte* 4. *casu* 141. *num.* 7. vbi inquit quòd per lapsum instantiæ, iurisdictionis præuentio expirat, quia finiuntur acta ordinatoria, ergo nouam inchoando debet proprium rei Iudicem adire: vnde instantia taliter consumpta reman- 15
sit, ita vt non potuerit ita semel absolutus, iterum molestari, & in carcerem reduci, neque eius fideiussor teneretur eum repræsentare, non obstante *clausul. toties, quoties*, in cautione posita, vt in terminis tradit Farinac. *d. p.* 1. *q.* 34. *n.* 64.

Quibus non obstat regula dictæ *l. si quis postea-* 16
quam quia multipliciter respondetur, & primò quòd eius decisio procedit quando forum mutatur in fraudem primæ iurisdictionis, & causæ pendentis, vt notatur per text. *in l hos accusare, vers. item Magistratum, ff. de accusat.* ibi, *dum non retractandi causa abest, l si quis Decurio C. ad leg. Cornel. de falsis*, ibi, *ad eludendam quæstionem, l.* 1. *C. qui militare non possunt lib.* 12. ibi, *qui litis causa militiam appetierint*, &c. *l si maritus §. legis ff. de adulter.* resoluunt Plac. Mascard. Clar. & alij, quos refert & sequitur Farin. *quæst.* 8. *numer.* 104. & 105. Couar. *pract. capit.* 32. *numer.* 4. *vers. prima conclusio*, Gutier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 1. *numer.* 2. *cum seqq.* Sierra *in repet. Clem.* 1. *de vita, & hon. cleric.* Marta *de Iurisd. parte* 4. *casu* 121. Hic au- 17
tem nulla in fraudem mutatio fit, nec in dubio præsumitur acquiri exemptionem in fraudem iurisdictionis, vt docuit Alber. *de statut. pag.* 3. *quæst.* 41. *infra*, Farin. *d. quæst.* 8. *num.* 110.

Secundò respondetur *d l si quis posteaquam*, pro- 18
cedere quando mutatur forus, & diuiditur continentia causæ, quod in præsenti casu cessat, cùm in eo forus, aut Tribunal non mutetur, sed idem remaneat simul cum Adiunctis, vt *in d. cap.* 6. *sess.* 25. & vt optimè ad nostrum propositum dixit Marian. Socin. *in cap. proposuisti num* 49. *de foro comp.* non mutatur forus, sed additur forus foro.

Tertiò respondetur non procedere, vbi exem- 19
ptionis priuilegium non solùm in fraudem habitum non fuit, vt iam diximus, sed etiam motu proprio,

prio, vel ex certa scientia concedentis, obtentum; quando enim adest certa scientia in concedente, prodest exemptio etiam ad causas pendentes, vt per text. *in l. idem Vlpianus 12. §. 1. ff. de excusat. tutor.* ibi, *sunt alij, qui quamuis sint iam tutores, aut curatores, in perpetuum deinceps onere liberantur, vt qui domicilium alio mutare ex Imperatoris rescripto consequuti sunt, si modò Princeps norit eos tutores esse,* &c resoluũt Rum. *consil. 327. num. 11.* Ias. *in l. cùm quædam puella num. 9. ff. de iurisd. omn. iudic.* & *ibidem* Alex *n. 7.* & Cagnol. *num. 26.* Grammat. *decis. 50. n. 12.* testantur communem multi relati ab Anton. Gabr. *lib. 2. commun. tit. de iudic. conclus. 4. num. 20.* Osvvald. Illiget. *in notis ad*
20 *Donell lib. 17. cap. 18. lit. B.* ibi. *Planè priuilegium non affectatum, sed Principis motu proprio concessum, prodesse etiam ad litem iam cœptam transferendam,* &c. Cabed. *p. 1. decis. 24. & 25.* quibus integris, & formalibus decisionibus hanc sententiam plenissimè fundat, & resoluit, idem etiam multis adductis tenet Ioan. à Cochier *de iurisd. Ordinary in exemptos tom. 1. p. 2. q. 16.* & late disputando D. Barbos. *in d. l. si quis postea quam num. 114. cum seqq.*

21 Verum quod attinet ad secundam partem de remissione facta per Ordinarium ad Tribunal Nuntij Apostol. pro eius validitate duo ponderantur, primum quod licet decreto Concilij Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 20.* interdictum fuerit omnibus, superioribus etiam Nuntiis Apost. Metropolitanis, Legatisque de latere, quaslibet causas in prima instantia audire, itavt solis Ordinariis earum cognitio omnino relinquatur, nihilominus tamen minimè illis expressè prohibetur ne eas valeant ad Superiores præfatos remittere, quando sibi pro qualitate negotij opportunius videbitur conuenire. Secundum quòd stante recusatione Episcopi, ipse benè potuit causam ad dictum Tribunal Nuntij Apostol. remittere, per text. *in cap. cum speciali 61. de appellat.* ibi. *At ipsa probata legitimè de recusatoris assensu persona idonea committat negotium recusatus, vel ad superiorem transmittat,* &c.

22 Sed his non obstãtibus verior sententia est, quæ nullitati remissionis fauet propter expressum decretum Concilij Trident. *in d cap. 20.* Ad primum enim obiectum facilis est responsio; si consideremus Episcopum in hoc casu vel remittere totam negotij cognitionem, & iurisdictionem, vel partem sibi competentem: si de totius iurisdictionis remissione agamus, id fieri non potest cùm sit indiuidua & communis cum Adiunctis, qui remissionem impugnant, cùm in re communi melior sit conditio prohibentis, vt sunt iura *in l. Sabinus, ff. communi diuid. l. per fundum, ff. de seruit. rustic. præd. cap. in re communi,*
23 *de reg. iuris in 6.* & quando ius est complicatum inter duos, aut plures, vnius renunciatio nihil operatur in præiudicium cæterorum, vt pluribus adductis resoluunt Iul. Clar. *§. 1. quæst. 42.* Iacob Cancer. *var. resol. lib. 2. c. 2. de iurisd. n. 194.* Mar. Giurb. *cons. 95. n. 13.* Et in nostro casu Adiunctorum contradictio nimium restringit, cùm tendat in obseruantiam de-
24 creti Concilij Trident. & in fauorem primæ instantiæ, & ordinariæ iurisdictionis, quæ fauorabilis & naturalis est, *gloss. pen. in Clem. 2. de offic. Ordin.* Bisignet. *decis. 5. de concess. præben.* Caputaq *decis. 43. n. 3. part. 3.* Put. *decis. 48. sub num. 3. lib. 3.*

25 Si verò agamus de parte cognitionis, seu actualis iurisdictionis, Episcopo respectu Adiunctorum competentis, certum est illum hanc minimè ad quemcunque Superiorem remittere posse, eo quòd indiuidua, & communis est, itavt nec Episcopus sine Adiunctis, nec ipse sine illo possint procedere, vt supra diximus, & ideo pars, quæ per Episcopum fuit remissa, vitiat aliam non remissibilem, & penes dictos Adiunctos existentem, ex nota regula quod in indiuiduis, & in inseparabilibus vtile per inutile vitiatur, vt per text. *in l. 1. §. item quæritur, ff. de aqua quotid. & æst. & in l. Græcè, §. illud, ff. de fideiuss.* tenent Lap. *alleg. 81. num. 5.* Surd. *de aliment. tit. 7. q. 17. nu. 27.* & *decis. 7. num. 35.* & plures alij præter Ordinarios in dictis locis, ex quibus omnibus est receptissima, & indubitata sententia.

Et licèt dicamus Episcopo vniuersam competere iurisdictionem, proindéque ad Adiunctos nullam spectare, nec illam eos impedire posse, adhuc tamen Episcopus non poterit in prima instantia causam ad Nuntium vel ad Curiam nisi ambæ partes consentiant, remittere, vt censuit Sacra Concilij Congregatio, de qua per Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 5. cap. 837. num. 17.* Narbon. *l. 59. gloss. 1. numer. 172. titul. 4. lib. 2. nouæ Recop.* Nouar. *in praxi noui iuris Pontificij conclus. 54. numer. 6.* quia hic fauor fuit introductus tam respectu Ordinarij loci, quàm partium litigantium, & regula, vt quilibet possit fauori suo renuntiare, intelligitur si priuilegium concernat fauorem renuntiantis tantum, non verò si sit communis cum aliis, cuius quidem declarationis verba sunt. *An de consensu Episcopi possit causa in prima instantia in Curia introduci, non obstante cap. 20. sess. 4. in principio, nisi partes ambæ consentiant? Et quid si causa sint inter Episcopum, & alium, nunquid instãte Episcopo possit cognosci in Curia? Congregatio censuit habere locum, adeò vt de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint; quia Decretum Concilij emanauit non solum fauore iurisdictionis ordinariæ, sed etiam fauore ipsarum partium, ne trahantur extra suas ciuitates, & loca: ideoque quod fauore pluriũ introductum est, non tollitur vnius renunciatione: & ita Congregatio censuit licere Nuntio Sedis Apost. cognoscere de causis in prima instantia de consensu partium, ipsiúsque Ordinarij consensu accedente: quod si causæ sint inter Episcopum, & alium, ad solius Episcopi instãtiam cognosci non poterit, parte reluctante in Curia coram alio, sed causa committenda est viciniori, vt & Signatura obseruat.* Et iterum. *An si causa sit inter Episcopum, & alium, instante Episcopo, possit in Curia cognosci? Congregatio censuit ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci parte reclamante in Curia, sed committendam viciniori, quod Signatura obseruat.* 26

Ad secundam obiectionem *de d. cap. cùm speciali,* 27 multipliciter responderi potest. Et primò, quia electio ibi facta committendi causam, vel eam transmittendi ad Superiorem, videtur data de consensu recusantis, illa enim verba, *de recusatoris assensu,* determinant totalem disiunctiuam sequentem, scilicet, *de recusatoris assensu committat negotium, vel ad superiorem transmittat;* & quamuis glossa ab hoc Ioannis glossatoris antiqui intelligendi modo recedere videatur, nihilhominus tamen æquitati & naturali rationi magis conuenit, quia nullius recusationem interponere auderet, & omnibus ferè coram iudice Ordinario sibi suspecto litigare durum foret, videntibus se medio recusationis non posse huic periculo remedium præstare, nisi maiori se exponerent, dum in potestate iudicis esset eum remittere extra suum domicilium & patriam, ob quam rationem huic Ioannis Glossatoris intellectui vti magis æquitati & rationi consentaneo adhæsit grauissimus & doctissimus Henric. Boich *in dict. cap. cùm speciali, vers. super,* vbi ait, *Distingue, aut quæris de iudice ordinario, vel delegato? si de ordinario, tunc secundum* Host. *refert, aut apparet de consuetudine legitimè præscripta quis de causa habet*

cognoscere, & illa est seruanda: consuetudo enim dat iurisdictionem, vt suprà de foro comp. cap. cùm contingat, & ita loquitur eodem tit. cap. licet, §. fin. secundùm Beroi. *&* Host. *hic autem non apparet de consuetudine, & tunc est in potestate partium, iudice recusato consulto, vtrum alij committantur, vel ad Superiorem remittantur, sup. de foro comp. cap. 1. & cap. si quis contra clericum, 11. quæst. 1. peruenit,* &c. Quæ quidem sententia superat contrariam, quam *glossa* firmauit, tum propter tanti Doctoris auctoritatem, tum
28 etiam quia recentior ipsâ glossâ; sententia enim posterior exactius examinata censetur, sicque illi plus ponderis, & auctoritatis deferendum est, vt docuit Bald. *in l. pen. in princ. ad fin. de iurisd. omn. iudic.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 71. numer. 45.* Simon de Prætis, quem allegat Martin. Monter. *in præfat. ad decisiones Aragon. numer. 28.* Tum & quia Boich. per distinctiones rem soluit: Doctori enim per distinctionem materiam resoluenti plus creditur, quàm multis perfunctoriè de illa loquentibus, vt docuere Abb. *in cap. bonæ el 2. col. fin. de postulat. Prælat.* Fulgos. *consil. 102. col. 1. in prin.* Ias. *consil. 151. col. 3. in fine volum. 4.* Socin. iun. *consil. 1. numer. 143. vol. 2.* Hieron. Gabr. *consil. 100. n. 24. vol. 2.* Menoch. *consil. 334. num fin. volum. 4.* Neuizan. *in sylua nupt. lib. 5. n. 29.* Tum denique, quia melioribus nititur rationibus, minusque per eam grauantur partes, &
30 Sacri Concilij Trident. intentum conseruatur: illa enim opinio, quæ minus partibus onerosa est, & per quam magis illis consulitur, absque dubio debet præferri, vt dixit Paul. Castrens. *in l. 1. post n. 3. ff. si quis caut.* Aym. Crauet. *consil. 301. n. 4.* Menoch. *consil. 494. n. 23. & de arbitr. casu 199. n. 13.* Et hæc tanto magis procedunt in euentu, de quo agimus, quia glossa *verb. de recusatoris in d. cap. cùm speciali,* incerta est, & parum constans in doctrina, cui innititur, vt mox dicemus.

31 Secundò respondetur verissimum esse ad hoc vt Ordinarius recusatus vti possit facultate sibi concessa *in dict. cap. cùm speciali,* transmittendi causam ad Superiorem, necessarium esse vt præcedat, & verificetur prima pars alternatiuæ, scilicet, *de recusatoris assensu personæ idoneæ committit negotium recusatus,* & hæc debet interuenire, vt secunda alternatiuæ parte ipse vti valeat, ibi, *vel ad Superiorem transmittat;* etenim si recusans assentitur personæ, cui Ordinarius causam committit, non poterit eam Superiori delegare; cum post recusationem sibi factam teneatur vti remedio iuri magis consono, & partibus minus oneroso, si personæ idoneiori causam committat, cui si partes non assentiantur, poterit Episcopus secunda vti parte, quæ Superiori causam esse delegandam tenet; ita illa verba verissimè intelligunt Innoc. *in cap. si quis contra clericum, de foro compet.* dum ibi ait quòd si iudex de recusatoris assensu non potest causam delegare, seu committere, tunc ad Superiorem remittat, & Boich *in d. c. cum speciali col. 2. circa med.* docet cum glossa quod licèt textus dicat de recusatoris assensu; adhuc ambæ partes si præsentes sint, debent assentiri personæ, cui Ordinarius causam vult delegare, & subdit, ad effectum remittendi causam ad superiorem necesse esse quod partes minimè consentiãt, seu concordent, his verbis. *Et quod dictum est quòd iudex debet committere de voluntate partium, intellige verum si partes sint præsentes, arg. ff. de iudic. l. obseruandum; si verò partes non sint præsentes, sed iudex ex officio procedit, tunc fiet commissio de recusatorum consensu, vt hic: quòd si consentire non vult, ad Superiorem remittat, vt in isto §. causa verò, in fine, sic potest intelligi sup. de foro comp. licèt & hanc solutionem approbet* Host. &c. Et ipse paulo infrà ait. *Et si electi concordare nequeunt, Host. putat quod ad proximum superiorem debeat haberi recursus,* &c.

Quæ quidem verissima sententia comprobatur 32
ex eo, quod licèt *glos. in d. cap. cùm speciali,* sentiat ad hoc vt Ordinarius causam alteri personæ remittere valeat, necessarium esse recusantis consensum, quasi sine illo remissio huiusmodi non valeat; nihilominus tamen contra *gloss.* est verior & communis sententia, videlicet quod potest Episcopus sine recusantis consensu causam delegare, quia verba illa, *de recusatoris consensu,* necessitatem illius non inducunt, vt fundat, & cum magna deliberatione resoluit Panorm. *in d. cap. cum speciali, & in dict. cap. si quis contra clericum numer. 14. & ibi* Marian. Socin. *numer. 11.* Deci. *in d. cap. cùm speciali num. 8.* & nouissimè Balboa *in anniuersarijs relectionib. ad eundem text. numer. 24.* Vnde benè colligitur recusantis consensum non requiri præcisè, & necessitatiuè iuxta dictam sententiam, sed causatiuè ad effectum, vt Ordinarius possit causam ad superiorem transmittere, si recusans noluerit assentiri personæ, cui ipse Ordinarius eam commisit. Et hoc magis confirmatur ex illis verbis, *de recusatoris assensu personæ idoneæ committit negotium recusatus,* quæ recusantis fauorem respiciunt, vt ex qualitate ipsius rei clare perspicitur: cùm ergo in suum fauorem verba illa apposita sint, & ante illa, quæ sequuntur, videlicet, *vel ad superiorem transmittat,* præcisè requiritur quod, ad hoc vt Ordinarius vti possit facultate sibi concessa transmittendi causam ad superiorem, constet recusantem noluisse assentiri personæ, cui causa fuit commissa, quod probat text. *in leg. hæredes mei 57. §. peto à te, ff. ad Trebell.* cùm ibi notatis, præcipuè à Bartol. vbi concludit electionem datam per alternatiuam, si prima alternatiuæ pars commodum alicuius respiciat, primò illius consensum, seu potentiam esse expectandam, quàm deueniatur ad secundam alternatiuæ partem, & ibi Apostilla plures refert: dictio enim, *vel,* quando subiecta materia id postulat, importat or- 33
dinem, vt notarunt Guid. Papæ *consil. 33. num. 33.* Cened. *sing. 29. num. 7.*

Tertiò respondetur decisionem *dicti capit. cùm* 34
speciali, quatenus concedit Ordinario facultatem remittendi causam ad superiorem, procedere dummodo prius recusationis articulus verificatis verificandis sit absolutus, vt ex verbis eiusdem text. satis colligitur, ibi. *Causâ verò superioris legitimè coram ipsis infra competentem terminum non probatâ, sua iurisdictione iudex vtatur; at ipsa probata legitimè, de recusatoris assensu personæ idoneæ committat negotium, vel ad superiorem transmittat,* &c. Ponderando verba illa, *at ipsa probata legitimè,* quæ cùm sint 35
Ablatiui absoluti, formam, & conditionalem dispositionem inducunt, itavt sine illis dispositio locum non habeat, vt sunt iura *in leg. ab emptione, ff. de pactis, & in l. euictis, ff. de euiction. & in l. à testatore, ff. de condit. & demonstr.* Surd. *decis. 268. num. 11. & decis. 331. num. 11.* Roland. à Valle *consil. 30. n. 12. volum. 4.* Et sic ad superiorem causam transmittere Ordinarius non poterit, nisi prius verificata conditione illis verbis supposita, *at ipsa probata legiti-* 36
mè, dispositio enim non habet locum nisi id, quod præsupponit, verificetur, gloss. *in l. mancipia vers. auocandum, C. de seruis fugit.* Roman. *sing. 495.* Ripa *in cap. 2. num. 39. de rescript.* Ruin. *consil. 83. num. 5. volum. 1.* Surd. *consil. 150. num. 78. & decis. 289. num. 4.* Iuxta quem sensum ita verba illa sine scrupulo interpretatur Panormit. *ibidem col. 4. num. 11.* vbi ait. *Sed certè iste intellectus non potest adaptari ad istum textum,*

textum, qui loquitur cùm probata est suspicionis recusatio, &c. & *in cap. si quis contra clericum num.12. de foro comp.* ibi, *vel tertio potest intelligi secundum illam, cum speciali, vt Episcopus committat post pronunciationem arbitrorum, cum hic dicat text. si fuerit vt suspectus recusatus: verba enim debent intelligi cum effectu*, &c. Item Aloys. Ricc. *in praxi aurea rerum fori Ecclesi. resol. 407. num. 1.* ibi. *Qui causa proposita debet illam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata sua iurisdictione iudex vtitur in particulari causa; ea verò probata remittere debet negotium ad Superiorem*, &c. Expressè & mirabiliter Rebuff. *ad leges Galliæ tom 3. tract. de recusat. art. 1. gloss. 3.* ibi. *Hic text. prohibet ne conscientiæ recusati relinquatur recusationis causæ, & hoc duplici ratione: Prima est quia hic causam habens affectatam deierare posset, & conscientiam suam damnare; ideo hoc non est permittendum, arg. leg. quæ sub conditione, ff. de condit. instit. Secunda quia multi iudices, dum non auderent iudicare contra Comestabilem, aut alium magnum Dominum procurarent, vt recusarentur, & dicere possent causam recusationis veram esse, & iam quia causa suspicionis est alleganda, & probanda, cap. suspicionis, de offic. deleg. cap. 1. de appell. in 6. ideo non relinquendum conscientiæ recusati*, &c.

37 Facit pro hoc intellectu quia dum discutitur super articulo recusationis, & illius causæ probantur, Ordinarius suam conseruat iurisdictionem, & tantum illius exercitium interim suspenditur, vt notatur *in cap. si iudex, de offic. deleg. in 6. & in cap. legitima, de appellat. eod. lib.* & vtrobique Ordinarij; quo articulo recusationis pendente Ordinarius retinet iurisdictionem pro sua prima instantia, itavt ab ea se exonerare non valeat, prætextu illam remittendi ad Superiorem, aliàs sequeretur quod animo molestiã inferẽdi litigantibus, aut alteri ex partibus iuuandi, vel decretum Sacri Concilij Tridentini eludendi, facillimum sibi foret obtinere, vt quilibet litigans fictam recusationem proponeret coram se, & hinc occasionem assumeret remittendi causam ad Superiorem, ex quo pars grauata potius eligeret causam ipsam delinquere, quàm super ea coram alieno iudice magnis laboribus & expensis respondere, vt gloss. *in dict. cap. cùm speciali*, licet ad aliud propositum, benè considerauit, ibi. *Iniquum enim esset quod actor ad voluntatem ipsius rei ipsum conueniat; nam pro modica causa quandoque traheret eum ad Papam, vt illam fatigaret laboribus, & expensis, & sic posset semper contingere, quod potius renuntiaret liti, quam vellet taliter laborare*, &c. sequeretur enim quod daretur medium quod facile possent Episcopi saltem per indirectum iuri primæ instãtiæ

38 renuntiare, & dispositioni Sacri Concilij præiudicari, præsertim cum nec de iure communi possit iudex à se abdicare ordinariam iurisdictionem, vt *in leg. legatum, ff. de offic. Præsid. & in cap. cùm teneamur, de appellat.* Marr. *de iurisdict. part. 4. casu 173. num. 3.* vbi pluribus adductis resoluit quod nec ad sapientem vt consulat potest iudex causam transmittere, nisi de consensu partium. Immò, qui prætextu se exonerandi à cognitione causæ, relationem de ea Superiori facit, efficitur infamis, & punitur pœna, de qua *in l. 2. Cod. de legib.* vt post alios tradit Deci. *in cap. intimasti n. 5. de appellat.* D. Barbos. *in leg. eum qui temere 79. §. fin. num. 33. ff. de iudic.* &

39 videnda *lex 11. ad fin. tit. 2. part. 3.* Et in dubio præsumitur remittendi causa vitiosa, & affectata ex mente *gloss. 1. in dict. cap. intimasti, de appellat.* & ibi Panorm. *num. 2. & clarius num. 5. vers. in glossa.*

Vallisoletana Donationis.

Donatio omnium bonorum reseruato vsufructu, plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, quomodo intelligenda; an insinuari, & læsione rescindi possit; quando simulata præsumatur: damnum facto locatoris, vel propter guerram contingens, vtrùm sit in locatione remittendum.

VOTVM XXV.

1 *Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum de iure communi prohibita est.*

2 *Donatio bonorum præsentium tantum valida est de iure communi, secus de iure Regio, vt* n. 3.

4 *Donatio omnium bonorum reseruato vsufructu valet, si ille sufficiens sit ad alimenta, & congruam sustentationem donantis iuxta eius qualitatem, & vltra alimenta reseruato aliquo ex quo donans possit testari.*

5 *Reseruatio alicuius quantitatis in donatione omnium bonorum, de qua donans testari possit, sufficit ad hoc vt talis donatio valeat, si ea quantitas modica non sit.*

6 *Donatario asserenti alia bona donatori superesse ad testandum, incumbit onus probandi.*

7 *Verba*, plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, *ad modicam quantitatem se extendunt.*

8 *Dispositio quando non incipit à corpore, sed à numero, tunc dictio*, plus, *& reliquæ similes, semper ad modicam quantitatem referuntur.*

9 *Modicitas per dict.* plus, *aliquando ad quartam eius, de qua agitur, nonnunquam ad tertiam referri solet, vt plurimum autem ius dicentis arbitrio relinquitur.*

10 *Dictio* Pluris, *seu* Plus, *est aduerbium comparatiuum, & accessorium illi, de quo antea loquebatur, & significat augmentum proportionabile, & limitatum.*

11 *Comparatiuum supponit suum positiuum, & ipsum congruenter includit in se, & in alio, ad quod refertur.*

12 *Comparatiuum nomen regulariter naturam suam seruat, & positiuo confertur, & de eadem specie intelligitur.*

13 *Comparatiuum propriè debet relinquere positiuum extremo.*

14 *Corrigere est in totum auferre, & limitare est restringere tantum, & aliquid detrahere generali dispositioni.*

15 *Reseruationes omnes intelligi debent secundum naturam actus, cui adijciuntur.*

16 *Protestatio contraria facto vincitur ex qualitate & potentia ipsius facti, idem quoque ius ad reseruationem percipitur.*

17 *Verborum rigor ex adiunctis temperatur, & qualitatem eis compatibilem assumit.*

18 *Verbum*, volo, *non importat liberum arbitrium, quando quid remittitur voluntati alterius ex contrahentibus.*

19 *Voluntati aduersarij quando aliquid committitur, non intelligitur commissum voluntati liberæ, sed boni viri arbitrio.*

20 *Facultas arbitrandi ex bono & æquo regulatur secundum iuris dispositionem.*

21 *Verba liberam voluntatem denotantia, modificantur ex verbis sequentibus.*

22 *Verba liberi arbitrij significatiua vbicunque coniunguntur alijs, quæ denotant legitimum, & ordinatum procedendi modum, præualet consideratio æquitatis, & totus actus in boni viri arbitrio resoluitur.*

23 *Dictio* Plus, *seu* Pluris *suapte natura non solum modicæ, verum etiam maximæ quantitatis, immò & vniuersæ summæ capax est.*

24 *Dictioni*, Pluris, *si adiecta sint verba*, quod sibi placuerit, & libuerit, *ad maximam & ad omnem quantitatem refertur.*

25 *Verba*, quod sibi placuerit, & libuerit, *denotant, & significant voluntatem adeò liberam, vt nulli partium, aut legali arbitrio subiecta maneant.*

26 *Referuntur verba cuiusdam legis Partitæ idem statuentis.*

27 *Vincula duo fortiora sunt vno.*

28 *Verborum geminatio magis enixam, & deliberatam liberrimæ voluntatis operationem ostentat.*

29 *Verba opposita gratia donatoris, ea tantum interpretatione gaudere debent, per quam minus donatum, aut promissum intelligatur.*

30 *Verba, quæ alienis in rebus inducunt arbitrium boni viri, inducunt in proprijs omnimodam liberam facultatem, vt magis domino faueatur.*

31 *Verborum reseruatorum latissima sit interpretatio in fauorem renuntiantis, & cedentis iuri suo.*

32 *Dictio*, Plus, *quando simpliciter, & absolutè posita est sine aliquo verbo voluntarium arbitrium significante, tunc quid plus venit.*

34 *Dictioni* plus, *quando à iungitur verbum aliquod arbitrarium, nempe*, placuerit, libuerit, videbitur, *quid importare possit, latè ostenditur.*

34 *Dictio*, Pluris, *quando annexa est alicui verbo arbitrario, & alteri liberæ voluntatis significatiuo, tunc amittit suam strictam naturam, illámque assumit ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui annectitur.*

35 *Dictio*, Pluris, *quando annectitur verbis liberæ voluntatis, & refertur ad partem, ad vniuersum possibile extenditur, & nullis limitibus coërcetur; secus si ad ministrum legis, quia tunc subiacet æquitati, & debet ad bonum, & æquum redigi.*

36 *Vocabuli significatio mutatur ex adiunctis, & efficitur adiuncta.*

37 *Verba in contractibus quantumcunque sint absolutæ potestatis, boni viri moderamen important, quando in aduersarij voluntate posita est summa quam obligatus soluere debet, secus quando ille, qui obligari vult, reliquit in mera sua voluntate.*

38 *Simulatio reddit contractum omnino nullum.*

39 *Contractus simulatus est corpus sine anima.*

40 *Simulatio est difficilis probationis, & ad eam probandam indicia, & coniecturæ sufficiunt, licet alij contrarium teneant, num.42.*

41 *Probatio per coniecturas in materia probationis dicitur euidentissima.*

43 *Interpretatio quæcunque potius capienda est, quam donationis.*

44 *Error in facto proprio potius præsumitur quam donatio.*

45 *Qualitas donantis, & donatoris ad probationem simulationis multum operatur.*

46 *Auaritia solet iunenescere in sene, licet cætera senescant.*

47 *Simulationis in materia sumitur coniectura à verisimili.*

48 *Donans si remaneat in possessione rei donatæ præsumitur donatio simulata.*

49 *Donatio præsumitur simulata si donatarius rem sibi donatam non petijt, maximè si sit pauper, & donatio opulenta.*

50 *Donatio conficta & simulata censetur si donator reseruauit sibi facultatem reuocandi donationem ex quacunque causa, &c.*

51 *Simulationis coniectura præsumitur ex multiplicatione instrumentorum, seu plurium actuum.*

52 *Præsumptio simulationis sumitur ab insolitis.*

53 *Occultatio Scripturarum, cum sit difficilis probationis, coniecturis duabus probari potest.*

54 *Verisimilitudo in probationibus, multum attenditur.*

55 *Falsitatis probatio plena resultat quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus.*

56 *Processus in folijs numeratus si parti contrariæ traditus fuit, & è suis manibus diminutus exierit, ab illa processisse diminutionem præsumitur.*

57 *Filiorum suppositio & subtractio ab eo facta censetur, cui prodesse potuit.*

58 *Diuersitas styli, diuersáque dictandi forma falsitatem arguit.*

59 *Simulationis coniectura est si fama publica fuerit quod donatio non fuerit vera, realis, & effectiua, sed simulata.*

60 *Probatio plena inducitur ex plurium præsumptionum concursu.*

61 *Donatio ex capite læsionis rescindi non potest.*

62 l.2. C. de rescind. vend. *non habet locum in simplici & mera donatione non correspectiua ad aliquem actum.*

63 *Donatio facta ex causa & ad effectum, vt sibi honor acquiratur in familia sua augmentum, & vtilitatem, nunquam ex capite læsionis rescindi potest.*

64 l.2. C. de rescind. vend. *habet locum in donatione remuneratoria, & quando vltra dimidiam enormissimè læsus est donans, vt num.65.*

66 *Donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsionem.*

67 *Cautela excogitari non potest quin data magna iniquitate actus non reddatur nullus.*

68 *Contractus in quo interuenit enormissima læsio, est nullus.*

69 *Donans omnia bona sua enormissimam læsionem incurrit.*

70 *Donatio propter onera minus valet.*

71 *Præsentia alicuius quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus, non potest per procuratorem expediri.*

72 *Donatio facta in præsentia iudicis an insinuationem requirat?*

73 *Donatio est insinuanda ad instantiam donatarij citato donatore, & accedente illius consensu.*

74 *Donator si decedat nondum facta insinuatione donatio est nulla.*

75 *Donatio est nulla deficiente insinuationis solemnitate.*

76 *Insinuatio potest fieri ab altera partium sine alterius præsentia vel citatione, quando ex vtraque parte donatur, vt in dote, & donatione propter nuptias.*

77 *Insinuatio in odium donatarij introducta fuit.*

78 *Insinuatio ex quibus causis requiratur.*

79 *Insinuationis finis est quod inquirat iudex donantis an verè, vi, metu, aut fraude fuerit donans à donatario compulsus.*

80 *Reip. interest ne subditi malè vtantur substantia sua, & depauperentur.*

81 *Insinuatio non est voluntaria, sed contentiosæ iurisdictionis.*

82 *Insinuatio donationis fieri debet coram iudice maiori*

maiori illius loci, vbi fit donatio, & non coram iudice pedaneo.

83 Insinuatio fieri debet coram iudice competenti habente iurisdictionem ordinariam vel ratione personæ donantis, vel ratione rei donatæ.

84 Donatio insinuari non potest coram iudice qui fuerit donator aut donatarius.

85 Donatio potest insinuari coram iudice, qui tanquam Notarius fecit donationem.

86 In re duobus vendita, vel donata præfertur ille, cui prius fuit tradita.

87 Facilis est recursus, & conuersio ad pristinam rei naturam, & originem.

88 Donationis vnus actus facit aliam donationem præsumi.

89 Liberalitas prima est causa præsumendi secundam.

90 Meritum præcedens facit præsumi animũ donandi.

91 Creditor ex causa onerosa si concurrat cum creditore ex causa lucratiua præfertur primus.

92 Refertur doctrina Anchatani.

93 Procedentia a futuro euentu non sunt æstimanda pro damno quæ restitui debeat, cum à principio res benè se gesserit.

94 Lucrum & damnum quotiescunque contingibilia sunt, nulla conceditur restitutio.

95 Læsionis remedio vti non potest quando aliquid potest se habere ad commodum, & incommodum.

96 Læsio excessiua quando ex iudicio fortunæ & sortis contingeret, conceditur restitutio.

97 Damnum contingens arrendatori facto Regiæ Curiæ, agitur ad interesse.

98 Damnum si contingat facto locatoris etiam iusto, illud restitui debet.

99 Factum Principis ex causa publicæ vtilitatis tertio præiudicare non debet quominus damnum ei restituatur.

100 Pedagia & gabellas ciuitatis si propter guerram exigere non potuit arrendatarius, illa à ciuitate remittenda sunt.

101 Obligatio contracta cum fisco æquitate superuenientis casus remittitur.

102 Damnum ob guerram præter spem superueniens inducit remissionem pretij mercedis.

103 Pensio remittenda est ob damnum sequutum propter aduentum inimici cum validissimo exercitu.

104 Doctores plures referuntur de materia agentes.

105 Exactio gabellarum si impedita fuerit non solum ab ipsismet locatoribus, sed etiam in odium eorum, aut à sitis inimicis, remissio mercedis facienda est.

106 Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit extraordinarios, & nimis insolitos.

107 Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit substantiam rei conductæ.

108 De renunciationibus, quæ fiunt à Regalium gabellarum, & redditiuum conductoribus.

109 Exceptiones remissionis ob fructus non collectos veniunt ex natura contractus, & ideo faciunt cessare omnem virtutem obligationis Cameralis.

FRANCISCVS ad fauorem Antonij donauit omnia sua bona præsentia, retento tantum sibi illorum vsufructu, plurisve quod sibi videbitur. Prætendebatur ex multis talem donationem fuisse nullam. Primò, quia erat omnium bonorum. Secundò, quòd fuerit simulata. Tertiò ex capite læsionis. Quartò ex defectu insinuationis. Quintò ex existentia alterius donationis. Visis scripturis fui consultus pro veritate, & duxi respondendum per dubia sequentia.

DVBIVM I.

An donatio omnium bonorum præsentium sit nulla, si fiat retento illorum vsufructu, plurisve, quod sibi placuerit, & libuerit?

DOnatio omnium bonorum præsentium, & futurorum, omni iure prohibita est, iuxta text. *in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. leg. pactum quod dotali, C. de pactis*, cum similibus, ex ea ratione, quia liberam testandi facultatem tollit; 1
vnde quia hoc cessabat in donatione bonorum præsentium tantum, communis obtinuit talem donationem valere, iuxta text. *in l. omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraudem creditor. leg. si quis argentum, §. sed & si quis, Codic. de donat.* vbi adnotarunt communiter Scribentes, & resoluunt Annæ. Robert. *lib. 4. rerum iudic. capit. 2.* Peguera *decis. 142.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 10.* Surd. *consil. 73. num. 67. & 68. lib. 1. & consil. 450. numer. 9. cum seqq. lib. 3.* Molin. *Theolog. de Iustit. & iure tom. 2. disput. 280.* Anton. Faber *de erroribus pragmaticor. decad. 48. errore 6.* Valasc. *de partit. cap. 20. num. 40.* Fachin. *controuers. Iuris lib. 6. cap. 87.* Reinoso *obseruat. Iuris obseruat. 41. nu. 1.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 25. & seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 120.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 21. cum seqq.* Cald. Pereira *de empt. cap. 32. num. 32.* 2

Verùm hoc non procedit de iure Regio *l. 69. Tauri* quæ est *lex 8. tit. 10. lib. 5. nouæ Recop.* quo attento prohibetur donatio omnium bonorum præsentium, in tantum quod facta donatione omnium bonorum præsentium non sustinetur in parte talis donatio, quamuis à principio in parte fieri posset, vt probat text. *in l. si libertus minorem, §. si quis plures, ff. de iurepatr.* & ibi communiter Doctores Bald. *in l. fin. C. de pactis n. 19.* Anton. Gom. *d. l. 69. Tauri n. 2.* 3

Et quamuis regulariter donatio omnium bonorum reseruato vsufructu valeat, iuxta tradita per Paul. de Castro *in d. l. stipulatio hoc modo concepta n. 3. ff. de verbor. oblig.* vbi Ias. *n. 10.* Alex. *n. 18.* Aretin. *consil. 54. n. 3.* Bart. *consil. 76. n. 1.* Aym. Crauet. *consil. 222. n. 2.* Iul. Clar. *lib. 4. sent. §. donatio quæst. 19. ad fin.* Natt. *consil. 146. n. 11. & 12.* Hippol. Riminald. *consil. 214. ex num. 89. vol. 3.* Laurent. Kirchou. *commun. opin. cent. 1. concl. 90.* Viuian. *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 32. num. 17. vers. 3. limitatur*, & cesset in hoc casu prohibitio *d. leg. 69. Tauri.* Nihilominus tamen hoc locum habet quãdo vsusfructus reseruatus sufficiens est ad alimenta & congruam sustentationem donantis iuxta eius qualitatem, vt adnotarunt Purpur. Hieron. Gabr. & Syluest. Aldobrandin. quos & alios refert Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib. 13. tit. 31. num. 2. & tit. 32. num. 16.* Cephal. *consil. 485. numer. 129. lib. 4.* Menoch. *consil. 184. lib. 2.* Fachinæ. *consil. 7. num. 6. & 7. lib. 2.* Fachin. *contr. lib. 6. cap. 90. vers. ego puto* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 22. num. 10. & 11.* Reinoso *d. obseru. 41. num. 4.* & remanent bona in sufficienti quantitate ad testandum. Bartol. *in d. leg. stipulatio hoc modo concepta num. 6.* Dec. *in l. fin. n. 32. C. de pact.* Roman *consil. 26. num. 1.* Gozadin. *consil. 87. num. 10.* Boër. *decis. 204. numer. 85.* Et oportet vt non reseruetur quid minimum, cum pro modico non sit præsumendum hæredem reperiri qui oneribus hæreditariis se subiiciat, Soc. iun. *in ead. leg. stipulatio hoc modo concepta num. 91.* Cephal. *consil. 485. num. 129. volum. 4.* Menoch. *consil. 184. num. 9.* & in terminis *d. l. 69. Tauri* resoluit Couar. *var. lib. 3. cap. 12.* vbi *num. 1.* disputans vtrum donatio omnium bonorum quæ fit reseruato vsufructu valida sit, & affirmatiuam sequens 4

opinionem contra Paul. de Castro *in leg. vltim. n.10.*
Codic. de pactis, existimantem donationem istam
minimè validam esse, eo quod per eam tollatur li-
bera testandi facultas, & fraus fiat legi prohibenti
omnium bonorum donationem, tandem *num.3. in*
versic. tertio, hoc limitat si ipse vsusfructus ita mo-
dicus sit, vt nec alimenta congrua donatoris suffi-
ciant, vel testamentaria eiusdem rei dispositio, elu-
soria, vana, & ferè inutilis remaneret. Idem resoluit
Molin. *de primog. lib.2. c.10. n.25.* ibi. *Similiter etiam*
limitanda erit, nisi vsusfructus reseruatio adeò modica
sit, vt verisimiliter non sufficiat ad alimenta donantis,
& ad hoc vt etiam sibi possit ex eis aliquid vltra ali-
menta superesse, ex quibus testari valeat, æstimando
5 *vsumfructum, prout communiter æstimari solet. Reser-*
uatio namque alicuius quantitatis, de qua donans testa-
ri possit, non sufficit ad hoc vt donatio omnium bonorum
valeat, si ea quantitas modica sit, &c. Et hoc idem
tenet Anton. Gom. *d. l.69. Tauri num.3.* & alios refe-
rens Gutier. *de iuram. confirmat. parte 1. cap.11. n.15.*
vers. & hoc intelligit, Matiens. *l.8. gl.1. n.5. tit.10. lib.5.*
6 *Recop.* Molin. *de Iustit. tom.2. disput.280.* In nostro
autem casu constat donationem esse immensam, &
omnium bonorum, quæ donans habebat, & vsum-
fructum esse modicum, nec sufficere ad alimenta
donantis: & donatario asserenti alia bona super-
esse, incumbit onus probandi, vt post Bartol. *in l.*
si constante in princip. ff. soluto matrim. notat Roman.
consil.276. per gloss. *in l. cùm lege, ff. de probation.* &
in terminis probat Alexand. *consil.55. n.6. lib.1.* ibi.
Et satis erit quòd volens reuocare dicat quod dicta do-
mina B. quæ donauit, non habebat alia in bonis, & vo-
lens dicere contrarium, habebit necesse probare contra-
rium, per gloss. in d. l. cùm lege, &c. vbi additio lit. C.
alios concordantes adducit.

7 Non obstant verba illa, *plurisve quod sibi placue-*
rit, & libuerit, quæ donationi apposita videntur li-
beram & absolutam dispositioné significare ad re-
uocandam illam donationem in parte, quæ sit suffi-
ciés ad suam cōgruam sustentationem, & ad testan-
dum, ex pluribus, quæ latè recenset Hieron. Gabr.
consil.168. q.3. n.21. cum seqq. lib.1. Quia verba illa
solùm ad modicam quantitatem se extendunt, nec
apta sunt comprehendere considerabilem summam,
vt optimè probat *l.192. ff. de verbor. signif.* cuius ver-
ba sunt. *Hæc adiectio, plurisve non infinitam pecuniam*
continet, sed modicam, vt taxatio hæc solidos decem,
plurisve ad minutulam summam referatur. Et ideo di-
ctionem illam *modicam* summam comprehendit,
quæ regulariter qualis debeat esse arbitrio iudicis
relinquitur, vt ibi sentit *gloss.* & resoluit Menoch.
8 *de arbitr. casu 145. num.4.* Quando enim dispositio
non incipit à corpore, sed à numero, vt in nostro
casu, tunc dictio *plus*, & reliquæ similes semper re-
feruntur ad modicam quantitatem, gloss. Bart. Al-
ber. & Cuman. *in l. cùm filius, §. pater, ff. de legat.2.*
Alciat. *cons.147. n.3. lib.5.* Strach. *in tract. de adiecto,*
parte vlt. n.34. & 35. Alban. *in addit. ad Bart. in l. si*
quis cùm aliter n.2. ff. de verb. oblig. vbi subdit hoc
ipsum generaliter procedere siue huiusmodi ver-
bum à sciente, siue ab ignotante proferatur, Bursat.
consil.347. n.10. volum.4. Mandel. Alben. *consil.266.*
9 *num.34. volum.2.* Bcër. *decis.142. n.7.* Pinell. *in l.2. C.*
de rescind. vendit. parte 3. & 4. num.9. Couar. *lib.2. var.*
cap.3. numer.3. Quæ modicitas ad quartam eius, de
quo agitur, referri solet. *gloss. verbo modica, vers. aliÿ*
vsque ad quartam partem in d. l. hac adiectio, & verbo
plurisve, in d. l. etsi post tres, Paul. de Castro *in d. leg.*
si quis filium, C. de inoffic. testam. & aliquando ad ter-
tiam, vt per *l. nominationum, C. de decurion. lib.10.*
tradit Alber. *in d. l. hac adiectio num.5. in fine*, & vt
plurimum ius dicentis arbitrio relinqui tenet Hie-
ron. Gabr. *consil.168. num.17. lib.1.*

Tum quia dictio *pluris*, seu *plus*, est aduerbium 10
comparatiuum, & accessorium illi, de quo antea
loquebatur, & significat augmentum proportiona-
bile & limitatum; comparatiuum enim supponit
suum positiuum, & ipsum congruenter includit in
se, & in alio ad quod refertur; si superlatiuum au- 11
tem vni soli conuenit, & plenissimum excessum de-
signat, vnde inter superlatiuum, & positiuum, est da-
re medium quod appellatur comparatiuum, id est,
quid modicum, & non inæquale, neque omnino
plenum, & absolutum positiuo adiiciens, *l. vbi au-*
tem, ff. de verb. oblig. l. si lancem, ff. de auro & arg. le-
gato. Euerard. *in topicis legal. in loco aut comparatiui*
n.1. fol.612. Simon Schard. *in Lexic. Iuris, fol.227.*
col.1. vbi animaduertit quòd regulariter compara- 12
tiuum nomen naturam suam seruat, & positiuo
confertur, & de eadem specie intelligitur, Ias. *in l.*
stipulationum quædam num.2. ff. de verb. oblig. subii-
ciens quòd comparatiuum participat de positiuo,
& retinet eius significatum, quia non confundit
formam positiui, sed eam relinquit in suo naturali
extremo, secundùm Bart. *in l. illud, §.1. ff. de tribut.*
actione. Et quòd comparatiuum propriè debeat re- 13
linquere positiuū extremo, Rebuf. *in l. vnic. n.367. C.*
de sent. quæ pro eo quod interest, Surd. *dec.65. n.12. & 13.*
Et notanter Bald. *in l. etsi post tres num.22. ff. si quis*
caut. vbi super *gloss.* quæ docuit hoc verbum, *plures*
dies, ad paucos referri, subiungit. *Et ratio est, quia*
ista dictio ponitur comparatiuè, vnde comparatio illa
non comprehendit longum tempus; quia tunc non pone-
retur comparatiuè, sed superlatiuè, idque apparet per
simile quando apponitur super quantitate, tunc enim re-
fertur ad paruum excessum, vt in l. cùm filius, §. pater,
ff. de legat.2. ac deinde *num.24. circa fin. concludit quòd*
comparatio debet esse de eodem genere; vnde adiectio
pluris post aliquam summam prænominatam intelligitur
de modico pluri in quantitate, quia comparatiuum sic
debet interpretari, vt includat positiuum, non autem vt
ipsum excludat, & inducat aliud penitus diuersum,
idem Bald. *in l.2. n.9. C. de probat.* Ias. *in d. l. etsi post*
tres n.5. Euerard. *in dict. loco aut comparatiui n.5. & 6.*
Ex quo colligitur istud pluris cum sit comparatiuum re-
spectu fructuum reseruatorum, quibus apponitur, & sic
de modico pluri in quantitate debet intelligi, cum autem
fructus reseruati sunt adeò tenues, vt etiam licet dimi-
dia pars addatur, non sufficeret ad congruam sustētatio-
nem donātis, ergo multò minus si modicum fuerit exces-
sum, quod importat in his terminis dicta dictio Pluris.

Iuuat quòd verba illa non continent nouam 14
aliquam dispositionem contrariam præcedenti, sed
reseruationem præcedentis dispositionis, quæ non
est extendenda ad casum, quo possit annihilare pa-
cta & clausulas in contractu principali appositas:
aliud est enim corrigere, aliud limitare anteceden-
tem actum: nam corrigere est in totum auferre, *leg.*
nihil prohibet, leg. translatio, ff. de adimend. leg. limi-
tare autem est restringere tantum, & aliquid de-
trahere generali dispositioni *leg. qui hominem, ff. eod.*
titul. ibi, *qui hominem legat, & Stichum adimit, non*
perimit legatum, sed extenuat, l. in actionibus, ff. de in
litem iurando, l. ius autem, §. ius Prætorium, ff. de iu-
stit. & iure, pulchrè Tiber. Decian. *consil.78. num.33.*
& 34. volum.1. Et sic reseruatio, quia propriè non
habet naturam reuocandi, sed limitandi nunquam
specialiter dispositis derogare potest, Bald. *in auth.*
interdicimus num.4. C. de Episcop. & Cleric. vbi ex eo
deducit quòd contra naturam pœnæ declaratæ in
sententia non potest fieri reseruatio, quia esset im-
plicatio contrariorum, iuxta notata in *l. per seruum*
ff. de

ff. de vsu & habit. idem Bald. *consil.* 100. *num.* 1. *vol.* 1. Natta *consil.* 403. *num.* 7. *volum.* 2. Grammat. *decis.* 66.
15 *num.* 4 & 5. Cornaz. *decis.* 106. *num.* 16. & 17. Omnes enim reseruationes intelligi debent secundùm naturam actus, cui adiiciuntur, *l. si stipulatus §. verum. ff. de vsur.* Riminald. sen. *consil.* 772. *num.* 61. & 62. *volum* 4. concludens quòd generalia reseruationis verba restringuntur ad ea, quæ sunt de natura contractus, etiam improperando naturalem verborum significationem, Caualcan. *decis.* 32. *num.* 53. *volum.* 2. Sed contra naturam donationis perfecta, & irreuocabilis omnium bonorũ est quod possit ad libitum reuocari, vel in minimam quantitatem resolui; ergo verba illa, *plurisve, quod sibi videbitur*, intelligenda sunt de modico pluri, vltra illum vsumfructum, non autem de omnibus bonis, vt conueniant materiæ subiectæ, & pactis præcedentibus, quæ facultatem reuocationis videntur exclusisse: nam sicut prote-
16 statio contraria facto, vincitur ex qualitate, & potentia ipsius facti, idem quoque ius ad reseruationem porrigitur, Grammat. *consil.* 37. *num.* 35. *lib.* 1. Franc. Becci. *consil.* 34. *num.* 23. & 25. ibi. *Non obstat quòd verba reseruationis sint generalia, & quod ideo intelligi debent tam de bonis donatis, quam de alijs; nam considerandum est quòd donatio facta est ipsi Antonio de bonis existentibus in patria Pedemontium & renuntiatum omni iuri in eis competenti, & competituro, ideo reseruatio debet intelligi de alijs bonis quam donatis; alioquin sequeretur contrarietas, nempe quod voluerit renuntiare omni iuri competenti, & competituro in bonis donatis, & illud idem ius reseruare*. Et deinde. *Et cum dicta reseruatio, seu protestatio conseruatoria sit contraria facto, nempe renuntiationi iurium, inutilis est, & non vitiat, vt in l. cum in plures §. locator horrei ff. locati*, nouissimè Honded. *consil.* 89. *ex num.* 23. *vsque ad num.* 37. *vol.* 1.

17 Nec alia verba sequentia, *quod sibi placuerit*, liberam voluntatem inducere videntur, conuertuntur enim in sensum applicabilem, & consentaneum anterioribus, & vlterioribus capitulis, nam rigor verborum ex adiunctis temperatur, & qualitatem eis compatibilem assumit, *l. si habitatio §.* 2. *ff. de vsu & habit. l. denique, § interdum ff. de pecul. legato, l. Proculus ff. de vsufructu*, Socin. *in l. in conditionibus primum §. si patronus num.* 4. *ff. de condit. & demonst.* Bart. *in l. si mater §. eandem quæst.* 3. *ff. de except. rei iudicat.* Socin. iun. *consil.* 167. *numer.* 26. *volum.* 2. Crauet. *con-*
18 *sil.* 910. *numer.* 5. & 6. *volum.* 5. tum etiam, quia non sunt intelligenda de absoluta voluntate, sed de regulato arbitrio secundùm quod ratio & æquitas dictauerit, quia cum contractus sit vtrique parti communis, non videtur congruum & honestum, vt in alterius potestate sit illum in totum destruere, & reuocare, vel alteri summo vtendo rigore præiudicare, Innoc. *in cap. veniens numer.* 1. *de renunt.* Ias. *in l. si sic legatum* 87. *numer.* 30. *ff. de legat.* 1. gloss. & Bart. *in l. penult. ff. de arbitr.* Honded. *consil.* 91. *numer.* 50. *volum.* 1. cuius verba quæstionis nostræ decisiua sunt huiusmodi. *Præterea dicitur verbum*, volo, *non importare liberum arbitrium, quando quid remittitur voluntati alterius ex contrahentibus, quia tunc arbitrium*
19 *iure & ratione regulatum esse debet*, Guillelm. Benedict. *in cap. Raynuntius verbo condidit numer.* 21. & 22. *de testam. subiiciens quòd quamumcunque aliquid committatur voluntati aduersarij, non intelligitur commissum voluntati liberæ, sed boni viri arbitrio; nam cognitio etiam conditionalis in beneplacitis partis aduersæ posita, arbitrio boni viri venit regulanda, vt in l. Thais. §. sorori. ff. de fideicommiss. libert. ac demum post* Bald. & *alios in hac materia concludit quod infinita potestas limitari debet ad bonum & æquum, vnde habens potestatem procedendi pro sui voluntate, aut pro libito voluntatis, non potest grauare nisi in minimo & sic non in magno, & minus in maximo, secundùm* Anchar. *consil.* 167. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 9. Odd. Sfortia *consil.* 11. *numer.* 55. & 56. *Tum etiam quia facultas ar-* 20 *bitrandi ex bono & æquo regulatur secundùm iuris dispositionem l. si societatem §. arbitrorum ff. pro socio, l. continuus §. cum ita ff. de verbor. oblig.* Crauet. *consil.* 612. *num.* 11. *volum.* 4. Beroi. *consil.* 61. *num.* 18. *vol.* 2. Cœpola *in l. si fugitiui num.* 33. *C. de seruis fugit. tradit in terminis* Gam. *decis.* 185. *numer.* 1. & 2. *vbi præ-* 21 *supponens verba reseruationis inducere facultatem legitime regulatam, concludit legalem intelligentiam donationum, in quibus incerta quantitas ad effectum de illa disponendi, reseruatur, esse, vt illa moderata existat, inspecta qualitate patrimonij, ac demum subscribit ita fuisse iudicatum. Tum denique quia posito quod verba relata liberam voluntatem includerent, modificantur vtique ex verbis sequentibus, vt intelligamus eam reseruationem factam fuisse non ad temerariam mutationem superioris contractus, nec ad præcipitandum animum, & consilium, sed ad disponendum, id est omnia in debitum ordinem sub rationis temperamento, & mensura collocandum. Vbicunque enim verba illa liberi arbitrij significa-* 22 *tiua coniunguntur alijs, quæ denotant legitimum, & ordinatum procedendi modum, præualet consideratio æquitatis, & totus actus in boni viri arbitrio resoluitur*, Abb. *in cap. Quintauallis, n.* 32. *de iureiur.* Socin. *in l. vtrùm, §. cùm quidam, num.* 11. *ff. de rebus dub.* Bertrand. *consil.* 158. *num.* 21. *vol.* 5. Andr. ab Exea *in cap.* 1. *num.* 437. *de constit.* Alexand. *consil.* 58. *num.* 11. & 12. *lib.* 5. & hanc esse veriorem opinionem testatur Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *ex num.* 14. Rota *decis.* 640. *num.* 21. & 22. *p.* 1. *diuers.*

Diu, multumque in his doctrinis insudaui, & 23
videbatur mihi illa verba, *plurisve, quod sibi placuerit, & libuerit*, modicam denotare quantitatem, ac proinde cum reseruatio vsusfructus in donatione facta quid minimum sit, insufficiens ad sustentationem congruam, & ad testandum, putabam ex hoc fundamento donationem fuisse nullam; sed re melius perpensa, videtur mihi sub illis verbis reseruari liberam voluntatem disponendi de bonis donatis, quia aduerbium, seu dictio, *plus*, seu *pluris*, suapte natura non solùm modicæ, verum etiam maximæ quantitatis, immo & vniuersæ summæ capax est, vt notabiliter docet Paul. de Castro *consil.* 388. *num.* 1. *vers. primò quia circa, vol.* 1. in hæc verba. *Primò, quia Guillelmus semel consensit quod si plus offeratur, recedetur ab emptione, nisi tantumdem daret. Quòd verbum plus est indefinitum, & potest ad omne plus referri, siue paruum, siue magnum: argum. ff. de legat.* 2. *l. si pluribus, de legat.* 3. *l. Iulianus. Nec obstat quod notatur ff. si quis caut. l. etsi post tres; quibus ex causis maior. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. Quia ibi profertur à lege, vel in materia necessaria, quo casu solet limitari hic in materia voluntaria, & sic tantum potest extendi, quantum voluntas extenditur, & hoc euenire posse prospicere debuit. ff. locati. l. si quis domum. §. hic subiungi potest: non ergo fit sibi iniuria cum semel consenserit, ff. de aqua pluu. arc. l. in diem, ff. de iniur. l.* 1. *§. non vsque adeo, &c.* Subscribunt Socin. iun. *consil.* 35. *num.* 10. *volum.* 1. Franc. Marc. *decis.* 77. *num.* 3. *parte* 2. Hieron. Gabr. *d. consil.* 168. *num.* 23. *cum seqq.* Bart. *in l.* 2. *C. de rescind. vendit. num.* 5. vbi circa significationem præfatæ dict. *plus*, in materia venditionis, & læsionis inde prouenientis, distinguit inter venditorem, qui obiter, & perfunctoriè, ignoransque rei valorem, donat quod plus pretio oblato res vendita valet, & inter eum qui sciens, & cordatè illam clausulam addidit: vt in primo casu dictio *plus* ad modicum refera-

tur, & non excludat remedium *d.l.2.* in secundo autem omnem excessum quantumuis maximum comprehendat, & idem cum Bart. sentiunt Cagnol. *ibidem num.* 124. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloss.* 14. *n.* 14. Menoch. *communem cum pluribus clamans consil.* 562. *num.* 11. *vol.* 6 Hier. Gabr. *d. consil.* 168. *à num.* 24. & eò tendunt Rebuff. *in d l. hæc adiectio vers. sexto*, Alberic. *de statutis quæst.* 172. *num* 2.

24 Quæ resolutio tanto facilius procedit, quia dicto verbo *pluris*, adiecta sunt alia, *quod sibi placuerit & libuerit*, quæ omnia iuncta & vnita ad maximam & ad omnem quantitatem referuntur, Barr. *in l. cùm filius* §. *pater num.* 2. *ff. de legat.* 2. in illis verbis. *Secundò nota quòd si testator dicat alicui plus dandum, nec ponit verba quæ sapiunt liberam voluntatem, vel arbitrium boni viri, vt in hoc textu. dixit enim hic plus tribuas, nec dixit quantum volueris, quantum putaueris, vel quantum arbitratus fueris, vel aliquid simile, & tamen refertur ad arbitrium boni viri, vt patet in textu, qui dicit arbitrium filij datur, quod est notandum*, &c. sentit ergo plusquam apertè Bart. & Paul. eodem loci *num* 2. & Anton. Galeas. Maluas. *consil.* 81. *num.* 46. *lib.* 1. quòd commissio præfatorum verborum præstat dictioni *plus* infinitam extensionem, etiam in fauorem tertij, de quo in eo textu quæstio vertebatur; ergo in nostra specie idem à fortiori dicendum erit respectu ipsius donatricis, cui iura vndique opem ferre, vt minus donatum intelligatur, supra probauimus.

25 Et quod verba illa, *quod sibi placuerit & libuerit*, denotent & significent voluntatem adeò liberam, vt nulli partium, aut legali arbitrio subiecta maneat, magistraliter docet Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, verbo videbitur num.* 6. *cum seqq.* propterea inferens verba hæc nullis limitibus contineri, sed vniuersa vndequaque comprehendere, etiam iuris regulis reluctantibus; sequunturque Ias. *in l. si sic legatum num.* 27. *cum seqq. ff. de legat.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *à num.* 2. *& consil.* 408. *ex num.* 13. Ruin. *consil.* 27. *num.* 1. *volum.* 1. Paris. *consil.* 26 *num.* 26. *volum.* 4. Crot. *consil.* 80. *num.* 11. Beltrand. *consil.* 202. *num.* 21. *volum.* 4. Natt. *consil.* 118. *num.* 5. *lib.* 1. *& consil.* 530. *num.* 8. *lib.* 5. Alexand. *consil.* 43. *num.* 14. *lib.* 1. Socin. *consil.* 123. *num.* 2. *ad fin. volum.* 4. Bart. *in l. alio, num* 9. vbi Alexand *in addit. magna, ff de aliment. legat. & in l.* 1. *num.* 50. *C. de sacrosanct. Eccles.* Sarmien. *lib.* 2. *select. cap.* 6. *num.* 7. Gom. Arias *l.* 55. *Tauri, n.* 54. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *à num.* 1. qui omnes & innumeri ab eis relati (quos consulto omittimus, quia in re adeo aperta amplioribus testibus non egemus) præfatum verissimum axioma deducunt, *ex l. cùm quidam* 24. *ff. de legat.* 2. *l. fideicommissa* 11. §. *sic fideicommissum, vers. quamquam, ff. de legat.* 3. quibus iuribus, verbo, *volueris*, effrænata conceditur significandi potestas: eademque facultas verbo *libuerit*, tribuitur *in l. fideicommissaria libertas la* 2. *ff. de fideicommiss. libert.* vbi gloss. *verbo arbitrium*, mirè se gerit in huius veritatis enucleationem.

26 Mirabilius vtrumque verbum nobis opitulando complectitur ius patrium, *in l.* 29. *tit.* 9. *parte* 6. ibi. *Vsando el testador a dezir tales palabras quando se hiziesse la manda, dexo a fulano tal cosa, si entendiere mi heredero que es derecho que la aya: o si dixesse dexo a aluidrio de mi heredero, que si el entendiere, que sera bien que fulano aya tal cosa que le mando que ge la de. ca en qualquiera destas maneras vale la manda que assi fiesse dexada. Fueras ende se el heredero muestre alguna derecha razon, porque no lo quiere dar, ni otorgar. Mas si dixesse el testador mando a fulano tal cosa, si mi heredero quisiere, o tubiere per bien que la aya, en tonces en voluntades del heredero cumplir la manda que assi fuesse hecha, o de reutcarla, si quisiere. Esto es porque vsando el testador de tales palabras quando fazia la manda, semejana que en todos giusas la poia en aluedrio del heredeco.* Hactenus legislator, cuius seria grauisque decisio finem huic controuersiæ ponit, & adeo indubitatam iustitiam cœnobij repræsentat, vt non plus vltra progredi sinat, aut permittat.

Sed ex abundanti eandem consuetudinem clariori luce donabimus sequentibus mediis. Primò, 27
quia etsi adeo quodlibet prædictorum verborum vites suas extendat vt nulli coarctationi aditum relinquat iuxta supra tradita simul iuncta & vnita, vt in præfata clausula reperiuntur, tanto latius protelantur, vt nil amplius in materia liberrimæ voluntatis excogitari queat: tum quia duo vin- 28
cula fortiora sunt vno, *auth itaque C. commun. de success. auth. de alienat. & emphyt.* §. *sanctissimas collat.* 9. *gloss. fin. in cap. verum de condit. appos.* Surd. *de alim. tit.* 1. *quæst.* 101. *num.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 13. *in princip. à num.* 22. *& gloss.* 36. *num.* 9. tum etiam, quia geminatio verborum magis enixam & deliberatam liberrimæ voluntatis operationem ostentat, arg. *l. Ballista ff. ad Trebell. l.* 1. §. *sic ff. de adiiit. edicto*, quas latè exornant Roman. *in l. si verò* §. *de viro, limit.* 31. *ff. soluto matrim.* Deci. *consil.* 130. *num.* 3. Cephal. *consil.* 58. *num.* 8. Pancirol. *consil.* 4. *num.* 12. Pedrocha *consil.* 6. *a num.* 107. *& consil.* 35. *num.* 50. & magis ad rem hæc duplicitas, seu connexitas, & vnio verborum adeo efficax est & potens, vt etsi alterum eorum regulatum tantum arbitrium importaret, reliquum sufficiens esset ad trahendum ad se regulatum, & ad vtrumque reddendum liberrimæ voluntatis compos, & inductiuum, Barr. *in l. alio, num.* 9. *&* 10. *ff. de aliment. leg.* Paris. *in cap. venerabilis, num.* 16. *de except.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 14. Roland. in terminis *consil.* 59. *numer.* 32. *volum.* 1. *& consil.* 60. *num.* 14. Becc. *in schol. ad Iason. consil.* 243. *aliàs* 4. *lit. G. lib.* 3.

Secundò, quoniam præfata verba, *placuerit, & libuerit*, apposita sunt gratia donatricis, ideóque ea 29
tantum interpretatione gaudere debent, per quam minus donatum, aut promissum intelligatur, Dec. *consil.* 313. *aliàs* 314. *num.* 4. Craueta *consil.* 208. *num.* 3. Menoch. *consil.* 156. *num.* 20. *lib.* 2. Paris. *consil.* 32. *n.* 12. *lib.* 1. Rota Genuens. *decis.* 7. *num.* 7. Pedrocha *cons.* 16. *num.* 141. Bald. *in l.* 1. *ff. de solut.* inde inferens, verba, quæ alienis in rebus includunt arbitrium boni viri, 30
inducere in propriis omnimodam liberam facultatem, vt magis domino faueatur: sequitur Ias. *d. cons.* 4. *aliàs* 243. *num.* 11. *in fine lib.* 3. & Menoch. *consil.* 369. *num.* 21. *lib.* 4.

Quorum doctrina fortius stringit in verbis re- 31
seruatoriis, quorum latissima fit interpretatio in fauorem renuntiantis, & cedentis iuri suo, vt post plures tradit Flamin. *de resignat. lib.* 6. *quæst.* 1. *num.* 5. *& lib.* 14 *quæst.* 5. *à num.* 10. Bero. *consil.* 140. *num.* 42. *volum.* 2. Cels. Hugo *consil.* 11. *num.* 5. ea inter alias potissima ratione, quia à potestate reseruantis ius ipsum reseruatum pendet, secundùm Dec. *cons.* 146. *num.* 8. *vers tertio non obstat, & consil.* 309. *num.* 2. Crauet. *consil.* 603. *num.* 6. *lib.* 4. Rota Genuens. *decis.* 14 *num.* 60. Vnde quemadmodum iure potuit nihil concedere vel donare, multo magis ius quod sibi libuerit, reseruatione complecti, & in id implendum verba in sua generalitate non strictè capienda sunt, vt notant interpretes per text. ibi *in cap. verum, de condit. appos. l. fin C. de pactis inter empt.* & in proposito Hieron. Gabr. *cons.* 168. *num.* 44.

Et vt in hac re clarius procedamus, pateátque responsio ad ea, quæ pro contraria parte supra adduximus,

duximus, ad distinctionem casuum, quibus istud aduerbium apponi potest, deueniendum est, vt sequitur.

32 Primus erit quando absolutè & simpliciter appositum est sine aliquo verbo voluntarium arbitrium significante, à quo declaretur, vt in casu *d.l.hac adiectio*, & in terminis quibus loquuntur Corset *de minimis parte 2. num.*17. Aluarot.*consil.*147.*num.*3.*lib.*5. & alij supra in contrarium adducti, nempe quando ducata centum relinquuntur cuilibet Fratrum Monasterio huius Curiæ, & Conuentui S. Augustini plus, quo casu certum est huic non posse ducenta dari, sed solùm centum & quid plus, & hic non est casus noster, quia dictioni *plus seu pluris*, adiiciuntur verba, quæ ampliant dispositionem vt dictum est, & inferiùs referetur.

33 Secundus casus est quando cum dictione *plus* adiungitur verbum aliquod arbitrarium, nempe *placuerit libuerit,videbitur*, de quibus apud Iureconsult. *in l. fideicommissaria libertas la 2. §. sic fideicommissum. ff. de legat.* 3. Menoch.*de arbitr. lib.*1.*quæst.*8. & in hoc casu sic distinguendum est:aut verba hæc referuntur ad personam donantis,& in eius fauorem inueniuntur adiecta, & tunc plenam & liberam voluntatem important, ex Baldo *in l.*1.*de solut.* & Menoch.*consil.* 369. *num* 12. *lib.*4. & aliis suprà adductis. Aut referuntur ad tertium, & iterum subdistinguendum est, vtrum semel,aut bis apponantur: si semel,in regulari arbitrij qualitate permanent: si bis,in liberrimæ voluntatis naturam transeunt ex vi geminationis,quam in id expendit Bart. *in d.l.cùm filius, §.pater,num.*2. *ff. de legat.* 1. cum quo sentiunt auctores superius enarrati; & hic etiam non est casus noster, quia verba quibus adiungitur particula *pluris*,in hac donatione, non sunt arbitraria,sed significatiua liberæ voluntatis, vt est dictum, & dicetur.

34 Tertius casus est quando particula *pluris*, annexa est alicui verbo arbitrario,& alteri liberæ voluntatis significatiuo. quia tunc cum verbum arbitrarium amittat suam strictam naturam, eamque assumat ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui annectitur, secundum doctrinam Bart. *in l. alio, num.*9.*&* 10.*ff.de aliment.leg* quem cum pluribus amplectitur Menoch. *de arbitr. lib.*1 *quæst.*7. *num.*14. ita etiam dicta particula *pluris*, quæ illis adiungitur,eorum amplissimam significationem accipit, secundùm aliam doctrinam eiusdem Bart *in d.§.cùm pater, num.* 2. Sed nec hic est casus noster, cum sit magis priuilegiatus, & vtrumque verbum liberam significet voluntatem.

35 Quartus, & vltimus casus est noster, quando scilicet particula *pluris* annectitur verbis liberæ voluntatis, vt in nostra clausul. *quod sibi placuerit, & libuerit*, tunc enim extra concertationem est ad vniuersum possibile extendi, nulli fræno subiacere, cuncta complecti,infinitatémque attingere,vt ex superioribus satis euincitur; quibus addere non veremur ipsum Baldum *in d. l. etsi post tres, num.* 9. *post med.* licet aduersarij eum in suas partes adsciscant; resoluit enim quod si aduerbio *plus*,adiungatur verbum liberi arbitrij, relatum ad iudicem in sua-latitudine non stabit, sed modicitate contentum erit: si vero ad partem referatur, nullis limitibus coërcebitur, vt indicant illa verba. *Tu dic quod ista sunt vera quando istud liberum arbitrium refertur ad priuatum, secus si ad ministrum legis, quia tunc subiacet æquitati,& debet ad bonum, & æquum redigi.* Ecce ergo

36 sensit apertè Baldus dictionem *plus* vnitam verbo liberi arbitrij, & relatam ad personam, omnimodam voluntatem importare. Pro quo facit, quia vulgare est significationem vocabuli mutari ex adiunctis, & efficere adiuncta, vt vel plura vel pauciora comprehendat. *l. si seruus* 111. *§.qui quinque, ff. de legat.*1.*l.*1.*§.adeò,versi.centum,ff.de dote præleg.* Bart. *in l.Lucius,§.quæsitum, ff.de legat.*3.& *ibi* additio Alex. *lit.A.* Camill.Gallin.*de verbor.signif.c. lib.*2.*cap.*25. *à num.*4. Rebuff.*in praxi benefic.tit.de non promotis intra annum,num.*27. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.*2.*cap.*5.*num.*14.

Non obstat quòd in contractibus verba quantumcunque sint absolutæ potestatis,important boni viri moderamen, iuxta doctrinam Innocent. *in cap. veniens,num.*1.*circa fin.de renunciat.* Menoch *de arbitr. lib.*1.*quæst.* 7. *num.* 9. *cum seqq.* quia respondetur hoc procedere quando in aduersarij voluntate posita est summa,quam obligatus soluere debet;tunc enim ne sibi infinitam potestatem assumat, verba liberæ voluntatis rediguntur ad arbitrium boni viri, & ita procedit text. *in l. si libertus ita iurauerit. ff. de oper.libert.*cum aliis latè congestis per Guillelm.Benedict. *in cap. Raynutius verbo condidit el* 1. *num.*21. *&* 22. *de testam.* At secus est quando ille,qui obligari vult,relinquit in mera sua voluntate summam, ad quam eius obligatio se extendere debeat; tunc enim nullum inconueniens est, vt in contractibus voluntariis, inter quos donatio connumeratur, donans remaneat obligatus pro quantitate quam voluerit, vt est casus ad litteram *in l centesimis, §. si ita stipulatus. ff de verborum oblig.* vbi verba *si voluero*, vel, *cùm voluero* in contractibus, in quibus vnus tantum obligatus remanet, non mutant naturam, sed remanent in terminis meræ & liberæ voluntatis, vt ibi notat Ias.*num.*1.*versi.amplia istum textum*,in illis verbis. *Limita istum textum procedere in contractu obligatorio ex vna parte tantum,vt est in stipulatione, secus in contractibus vltro citroque obligatorijs, quia non potest conferri in voluntatem alterius contrahentis.* 37

Ex quibus concludo quod licet donatio omnium bonorum præsentium de iure huius Regni sit nulla, etiam retento illorum vsufructu, cum modicus fuerit, itavt nec ad alimenta congrua donatoris sufficiat, nec ei remaneant bona in sufficienti quantitate ad testandum, nihilominus tamen ex verbis donationis, *plurisve quod sibi placuerit & libuerit*, reseruata fuit donanti libera facultas disponendi de bonis donatis, & sic ex hoc capite,nisi aliud obstet,donatio non fuit nulla.

Dubium II.

An donatio, de qua agitur, fuerit simulata?

INter nonnullas simulationis species, quæ in iure nostro reperiuntur, vt patet in toto tit. *C. plus valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur*, illa principalis est quando fit aliquis contractus apparenter ob aliquam causam particularem, sed de mente contrahentium est, vt nihil agatur, de qua loquitur text.*in l.nulla ff. de contrah. empt. l simulatè ff. ritu nupt. l. emptor. ff. de aqua pluuia arc, l. imaginaria ff.de regul. iuris*, & notat Salicet. *in l.*1. *C. plus valere quod agitur, numer.*1. *& in l. cum precibus C. de probat. num.*1. vbi Bald.*numer.*1. *&* 2. *& in consil.*70. *numer.* 1. quæ quidem simulationis species contractum reddit omnino nullum, itavt ex eo nulla oriatur actio, *l.emptor.ff.de aqua pluuia arcend. l.qui sub imagine.ff.de distract.pignor.*& vtrobique gloss.& Bart.quod pluribus comprobat Alex.*in consil.*142.*num.*9.*lib.*5.Socin. *in consil.*264.*num.*4.*lib.*2.Anton.Fab.*in suo C.d.tit.plus valere quod agitur, definit.*1. & antea dixerat Ias. *in l.cum ea,n.*8.*C.de transact.* Ratio est, quia vt ait Bald. *in l.*1.*&* 2. *C. plus valere quod agitur*, in contractibus simulatis 38

simulatis deest contrahentium consensus, in quo substantia illorum consistit. Vnde Philipp. Deci. *consil.587.num.2.* Boër. *quæst.1.num.11.* Anton Fab. *d. de-*
39 *finit.1.* dicunt contractum simulatum esse corpus sine anima. Et idem Bald. *in l. ab Anastasio C. mandati n.3.* appellat contractum simulatum rem depictam extrinsecus apparentem, intus verò substantiam non habentem, quæ omnia cum pluribus comprobat Franc. Becc. *in consil.52.num.35.cum seqq.* Vincent. de Honded. *consil.46 num.10.cum seqq.* Vnde stante quod mens contrahentium, hoc est donantis, & donatoris fuerit, vt nihil ageretur, & ita inter eos constitutum fuisse dicitur, bene sequitur donationem simulatam esse; & licet donatarius hoc neget, nihilominus de simulatione constat, vt infra videbitur.

40 Sed præmittendum est quod cum simulatio sit difficilis probationis, ad eam comprobandam indicia & coniecturæ sufficiunt, vt notant Bald. *in consil.70. lib.1. & in consil.311. lib.5.* Paul. de Castro *in consil.82.lib.1. & in cons.58.num.5.lib.2. & in consil.74. eod. lib.2.* & pluribus comprobat Franc. Becc. *d. consil.52.à num.44.cum seqq.* Honded. *d. consil.46.à num.1.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.122. num 5. vers. ita pariter, & præs.124.n.3.* Mascard. *de probat. concl.438. num.7.& seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.3. cap.479.à num 59.* vbi dicit quòd probatio per coniecturas in materia simulationis dicitur euidentissi-
41 ma; immo ad sufficientem probationem constituendam duas etiam leues sufficere resoluunt Becc. *d. consil.52.num.47.* Stephan. Gratian. *d. cap.479.n.71.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent lib.13. tit.35.n.11.*

42 Quamuis contrarium, quod immo simulatio non coniecturis, sed bene, & concludenter probanda sit, tenuerint Bald. *consil.21.num 2.lib.4.* Paul. de Castro *consil.261.num.1.lib.2.* Aym. Crauet. *consil.145.num.2.* Grammat. *decis. 76. num 24.* & plures, quos refert Farin. *in praxi crimin quæst.162. n.98.* qui tamen *n.99.* distinguit inter simulationem allegatam per tertium, & inter allegatam per contrahentem, vt primo casu probetur coniecturis, secundo autem casu non. Eandem distinctionem faciunt Bald. *in l. emptione num.3. C. plus valere quod agitur,* vbi Salicet. *num.2.* Ioan. de Imola *in cap. illo vos num.19. de pignorib.* Menoch. *de arbitr. lib.2. casu 39.num.26.* Mascard. *de probat. concl.439.num.31.* quos refert Farin. *d. quæst.162. num.249.* Hic autem simulatio allegatur per tertium petentem donationem à parte factam annullari, & ideo coniecturis probari potest, quæ quidem in præsenti casu plures vrgentissimæ adsunt, quæ euidentem in hac materia constituunt probationem.

43 Prima igitur coniectura simulationis inducitur ex eo quod contractus iste donationis est, qui facilius præsumitur simulatus, quam alius quilibet in tantum quod quæcunque alia interpretatio potius capienda est, quam donationis, vt per tex. *in l. cum de indebito ff. de probat.* Deci. *consil.177.num.1.* Et
44 potius præsumetur error in facto proprio; quàm donatio, vt notat Crauetta *consil. 77. num. 14. & in consil.142.num.26.* dicit quod potius præsumitur fatuitas intellectus quàm donatio, & Marc. Anton. Natta *consil.73.num.9.* refert quod ad euitandam donationem sufficit quæuis leuis occasio, & quamuis hoc regulariter in quacunque donatione procedat, maiori tamen cum ratione, & absque dubio locum habet quando donatio fuerit excessiuæ quantitatis, in quibus terminis Cephal. *cons.137. n.78. lib.1. & cons.142.num.52.eod.lib.1. & consil.208. num.14. & consil.210.num.88.lib.2.* ait ex solo excessu in quantitate donata præsumi in ea simulationem & fraudem: maxime cum sit mera donatio sine meritis, aut aliqua consanguinitatis correspondentia facta, vt multis comprobant Honded. *d. cons.46. n.17.cum seqq.* Catelian. Cotta *in memorabil. verbo fraus.*

Secunda oritur ex qualitate tam donantis, quam 45 donatarij, quæ qualitas ad probationem simulationis multum operatur, Bald. *consil.298.num.8.lib.1. & consil. 311. num. 12. lib. 5.* Aym. Crauetta *consil.142. num.18.* Constat autem donantem ætatis esse septua- 46 ginta annorum, ac proinde præsumi in eo auaritiam, quæ solet iuuenescere in sene, licet cætera senescant, vt dicit Cardin. Zabarell. *in Clem. in plerisque, de elect. quæst.6.num.8. & in Clem.1.num.2. de Regularib.* & adducit Bertachin. *in suo repert. verbo auaritia,* & faciunt quæ tradunt Castren. *consil.58. num 4. vers. tacuit ergo volum.2.* Mascard. *de probat. concl.150.* Et ideo ratione 47 ætatis, & eius naturalis auaritiæ remanet inuerosimilis talis donatio, nam in materia simulationis sumitur coniectura à verosimili, Bald. *cons.311.num.12. lib.5.* Paul. de Castro *cons.58.num.3.lib.2.* Corne. *cons. 303.num.11.vol.3.* Tiraquel *in l. si vnquam, C. de reuoc. donat. in præfat. num.37.* & pluribus comprobat Becc. *d. cons.52.num.37.*

Tertia coniectura est simulationis, quia donans 48 remansit in possessione rei donatæ, *l. sicut, §. superuacuum, ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* notat Bart. *in l. post contractum, num.4. ff. de donat.* Tiber. Decian. *cons. 23.num.14 lib.2.* Bertazol. *consil.447.n.19.* vbi de eo, cui fuerunt donatæ pecuniæ, & tamen eas nunquam petiit, Menoch. *de arbitr lib.2. casu 39.num.1. & de præsumpt. lib.3 præs.122.n.110.cum seqq.* Vinc. Honded. *d. cons.46.n.14.24. & 29.* Farin. *d. q.162.n.228.*

Quarta coniectura simulationis oritur ex eo quòd 49 donatarius multo tempore res donatas non petiit, nec instrumento donationis vsus fuit, cum non sit verisimile quod ille tanto tempore sileret, cum esset pauper, & donatio multum opulenta, *l. si quis fortè, ff. de pœnis,* Bald. *in l. fraus, ff. de legib.* Oldrad. *cons.183. num.10.* Anchar. *consil.134. num.3.* Mandos. *de inhibit. quæst.14.* Aym. Crauet. *consil.6.num.8. & consil.28.n.6.* Menoch. *de arbitrar casu 194. num.19. & de præsumpt. lib.3. præsumpt.124.num.44.* & in terminis quòd præsumatur simulata si donatarius rem sibi donatam non petiit, post Specul. Castren. & alios notat Bertazol. *d. consil.447.num.19.lib.1.*

Quinta coniectura simulationis procedit ex eo 50 quòd donator reseruauit sibi facultatem reuocandi donationem ex quacunque causa probanda per solum ipsius iuramentum, ex quo plene elicitur quod noluerit vere, sed ficte donare, cum faciliter posset talem reuocationem facere suo arbitrio non se adstringendo dispositioni iuris communis, admittentis causas legitimas reuocandi similes donationes, quas noluit donator obseruare, ita vt ex hoc magis credatur fuisse confictam donationem. Ita Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.3. cap.479. num.70.* Sic etiam ex multiplicatione Instrumentorum, seu 51 plurium actuum sumitur coniectura simulationis, vt cum multis resoluit Farin. *d q.162. num.154.* Præ- cipuè in donationibus, quæ solent palam, & bona 52 fide fieri, ac vt effectum sortiantur, & ab insolitis sumitur vrgens simulationis præsumptio secundum gl. *in l si quis sub conditione,* vbi notat Bald. *ff. de condit. institut.* & plures quos refert Farin. *d q.162. num.115. cum seqq.* & in simili argumentatur Deci. *consil.587. num.9.* & Bald. *in consil.125.num.1.* ait quòd de successiuis cautelis præsumitur fraus; & in terminis notat Franc. Becc. *d consil.52. num.78. cum seqq.*

Reseruatio autem talis facultatis, siue scriptura 53 de qua constabat fuisse de mente donantis, & donatarij vt nihil ageretur vigore donationis factæ, fuit in processu præsentata, & de eo subtracta, & loco ipsius alia supposita, quæ ad rem non facit, quæ quidem

quidem scripturarum occultatio cum sit difficilis probationis, coniecturis probari potest, Cæpol. *de simulat. contractuum num.* 81. & 85. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 122. *num.* 5. & *præs.* 124. *num.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 438. *num.* 7. & *seq.* & *concl.* 815. *numer.* 1. & duæ sufficere videntur ex eod. Mascard. *d. concl.* 438. *num.* 11. licet hoc iudici arbitrarium sit, Ioann. de Anania *consil.* 49. Ioseph. Ludou. Lucensi *decis.* 13. *num.* 23. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 122. *num.* 7. Honded. *consil* 109. *num.* 2. *lib.* 1. Et hoc procedit maximè in ciuilibus, in quibus proculdubio verior & communior est sententia, quæ tenet coniecturis & suspicionibus etiam extrinsecis talem occultationem probari, prout etiam sufficiunt ad tollendam fidem instrumento, vt scilicet nequaquam ei in ciuilibus fides adhibeatur, veluti si contineret inuerosimilia, vel contrarium esset alteri scripturæ; ita Bald. *in l. scripturæ num.* 9. *C. de fide instrum.* Abb. *consil.* 99. *numer.* 5 *lib.* 1. Angel. Ias. Felin. vterque Curt. Socin. Crauet. quos refert & sequitur Mandel. Alben. *consil.* 99. *num.* 7. & 8. vbi testatur hanc esse communem opinionem, & eandem late defendunt Natr. *consil.* 633. *à num.* 9. Menoch. Mascard. Rimin. iun. & Sfort. quos refert & sequitur Farinac. *in praxi crimin. p.* 5. *quæst.* 152. *num.* 16. vbi affirmat hanc sententiam praxi seruari in Romana Curia, Baiard. ad Iul. Clar. § *falsum numer.* 168. Osasch. *Pedem. decis.* 17. *num.* 7. *cum seqq.* & *consil.* 7. *numer.* 23. *cum seqq.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 15. *num.* 65. *cum seqq.* Intrigl. *Siciliæ decis.* 17. *num.* 22. Ioseph. Sesse *Aragon. dec.* 18. *num.* 8. nam verisimilitudo multum in probationibus attenditur *l. cùm de*
54 *ætate ff. de probat.* Mascard. *de probat concl.* 740. *num.* 35. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 20. *num.* 2. Steph. Gratian. *Marchiæ decis.* 28. *numer.* 12. Bitnius *consil.* 188. *num.* 38. *cum seqq. lib.* 2. Peregr. *consil.* 92. *num.* 22. *cum seqq. lib.* 1 Surd. *consil.* 473. *num.* 9. *cum seqq. lib.* 4. Anton. Thesaur. *lib.* 1. *quæst.* 47. *num.* 1. & ad excussionem instrumenti, & probationem falsitatis maxime attenditur inuerisimilitudo Anton. Thesaur. *d. q.* 47. *n.* 11. dicens quòd hæc est suspicio multum efficax, Osasch. *decis.* 177. *num.* 8. Fatin. *de falsitate quæst.* 153.
55 *num.* 176. *cum seqq.* Et quòd resultet plena probatio falsitatis quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus, tenet Iacob. Nouell. *reg.* 242. quem refert & sequitur Farinac. *d. num.* 177.

56 Inuerisimilitudo autem scripturæ suppositæ, & verisimilitudo occultationis illius, quæ vera est, probatur primò, quia cum processus in foliis numeratus, parti contrariæ traderetur, ex suis manibus exiit in loco vbi dicta scriptura existebat; diminutus in vno folio, secundùm Menoch. *de arbitr. casu* 187. *num.* 48. Ioseph. Ludou. *d. decis. Lucensi* 13. *num.* 21. *vers. quintum indicium.* Sfort. Odd. *cons.* 78. *num.* 9. 10. & 11. Vnde si quid mali fuit commissum circa hoc, dicendum est totum processisse ab eo penes quem vltimo loco fuit processus, antequam in actis produceretur, ad tradita per Bald. *in l. si vnus num.* 7. vbi
57 etiam Alex. *C. de testam.* quæ præsumptio eo magis vrgere videtur, quia suppositio, & subtractio huiusmodi ei soli prodesse potuit, & commodum afferre, Curt. sen. *consil.* 55. *in fine vers. sic etiam ex persona producentis*, Surd. *consil.* 512. *num.* 6. Hieron. Grat. *consil.* 59. *num.* 14. & 15. *volum.* 1. Franc Becc. *consil.* 70. *num.* 20. & 21. *vol.* 1. Blanc. *in l. fin. num.* 255. *cum seqq.* & *num.* 422. *C. de quæst.* Honded. *consil.* 96. *num.* 10. & 61. *volum.* 2. & in omnem euentum saltem talis occultatio operatur, vt non possit hodie meo principali imputari, Bald. *in l.* 1. *sub. num* 4. *vers. quæro hic, C. de fide instrum.* Felin. *in cap. ex litteris num.* 15. *vers. nota quartò, eod. tit.*

Secundò, quia scriptura supposita contra stylum, & solitum dictamen scripta est, vnde diuersitas styli, diuersaque dictandi forma falsitatem arguit, *cap. quàm graui, de crimine falsi*, Bald. *in l. Imperator, num.* 4. *ff. de statu homin.* Ioseph. Ludou. *decis.* 215. *num.* 22. Franc. Marc. *decis.* 743. *n.* 1. *part.* 1. & plures, quos refert & sequitur Farin. *quæst.* 153. *num.* 159.

Vltima coniectura simulationis est fama publica quod dicta donatio non fuerit vera, realis, & effectiua, sed simulata, & ficta, iuxta text. *in cap. cum diuersis*, vbi gloss. & innoc. *de vsur.* Honded. *consil.* 33. *num.* 19. *lib.* 2. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 20. *num.* 29. Fatin. *consil.* 40. *num.* 4. & *in d praxi quæst.* 162. *num.* 114. 59

Denique considerandum est quòd vbi singula ex supradictis coniecturis necessariò non concluderent simulationem, ex omnibus tamen iunctis adeo manifeste & liquido videtur patefacta simulatio donationis, vt nulli dubitationi locus relictus esse videatur; sunt enim hæ violentæ præsumptiones, & indicia vrgentia, quibus simulatio probatur, vt supra diximus, & in specie resoluit Franc. Becc. *d. consil.* 52. *num.* 84. vbi hæc addit. *Nam ex plurium præsumptionum concursu inducitur plena probatio*, Roman. *consil.* 7. *Visis necessarius col* 1 & *consil.* 54. *Visis, ad fin. Et præsertim hoc dicendum cum simus in materia difficilis probationis in qua probationes alioquin etiam diuersæ speciei coniunguntur ad plenam probationem inducendam.* Alex. *consil.* 24. *Animaduersis num.* 41. *lib.* 2. Deci. *consil.* 146. *Et pro tenui col. pen. vers. sexto, & vltimo*, Aym. *cons.* 73. *Dicendum videretur num.* 19. *quod sine dubio videtur procedere quando vnaquæque species probationum tendit ad eundem finem*, Aret. *consil.* 65. *in præsenti col.*, *vers. ergo videtur*, &c. post Bart. *in cons.* 68. Afflict. *in cap.* 1. *num.* 56. *si de feudo dato in vicem legis commiss* Anton. Gabr. *in suis commun. opin. tit. de probat. conclus.* 1. Honded. *d. consil.* 46. *num.* 26. *lib.* 1. 60

DVBIVM III.

Vtrùm donatio hæc ex capite læsionis rescindi possit.

Pars, quæ negat, ex eo videbatur probari, cùm in casu præsenti nulla læsio considerari possit, quia planum est illum, qui donat, semper damnum pati, cum voluntariè suo se spoliet, & alteri illud concedat; si enim donans ex donatione à se facta lædi diceretur, nulla donatio firma remaneret, sed quæcunque nullitati subiiceretur: ita Bart. *consil.* 90. *n.* 2. *lib.* 1. Cagnol. *in l.* 2. *num.* 195. *C. de rescind. vendit.* Crauet. *consil.* 114. *num.* 11. Marc. Anton. Eugen. *cons.* 3. *num.* 55. & 56. *tom.* 1. latissimè Honded. *consil.* 42. *n.* 23. & 25. *vol.* 1. vbi resoluit ætate maiorem, quamuis donationem iuramento non confirmet, illam ex capite enormissimæ læsionis rescindere non posse, & solum in minore iuramentum requiri, idque pro constanti supponit Pinel. *in d. l.* 2. *part.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. *C. de rescind. vendit.* Surd. *consil.* 87. *num.* 13. vbi affirmat sic fuisse iudicatum. Et quòd in simplici, & mera donatione, non correspectiua ad aliquem actum, locum non habeat *d. l* 2. tenent Anchar. *in consil.* 433. Ias. *in l. si quis cum aliter, num.* 18. *ff de verb. obligat.* Becc. *consil.* 18. *à num.* 6. Eugen. *d. consil.* 3. *num.* 51. *cum seqq. lib.* 1. Simoncel. *de decretis lib.* 1. *tit.* 3. *inspect.* 3. *num.* 27. Honded. *consil.* 42. *num.* 23. Surd. *consil.* 122. *num* 17. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo læsio* 4. nisi quando fieret magna donatio, & sine aliqua causa, quia tunc non dicitur donatio & liberalitas, sed sonat in vitium prodigalitatis, Crauet. *d. consil.* 192. *num.* 1. *ad fin.* 61 63

Et

63 Et maximè quando donario fuit facta ex causa & ad effectum vt sibi honor acquiratur in familiæ suæ augmentum, & vtilitatem, vt tenent Tiraq. *de nobilitat. quæst.* 37. *num.* 22. Tiber. Decian. *consil.* 7. *num.* 25. & 26. & *consil.* 33. *num.* 83. & 84. *volum.* 1. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 28. ibi. *In hac autem specie filij vel filia dotem, aut alimenta competentia accipientes, parentumque hereditati, vt ex ea primogenium constituatur, renuntiantes, non possunt se enormiter læsos appellare, cum id in eorum, totiusque familiæ, & Reipublicæ vtilitatem constituatur*, &c. & subdit hoc esse summè notandum, quia omnes prope de hac materia scribentes æquiuoce processerunt, Marc. Anton. Eugen. *consil.* 3. *num.* 57. ibi. *Nec est verum quod Medea donauerit sine causa, quo casu dici potest lædi, secundum* Aym. *consil.* 192. *quia si diligentius videatur instrumentum donationis, est expressa causa, vt constat in dicto instrumento ibi, causa confirmandi cyppum domus ipsius Medeæ, quæ ratio satis idonea, & vrgens cuique videri debet, ex his, quæ late de conseruatione agnationis, considerat Brun. in tract. exclusionis fœminarum num.* 3. & 4.

64 In duobus tamen casibus habet locum *d. l.* 2. in donationibus. Primus est quando illa, de qua agitur, fuit remuneratoria, id est facta in remunerationem beneficij accepti, iuxta ea quæ notarunt Bald. *in auth. ex testamento col.* 2. *num.* 1. *in fine, C. de collat.* Philipp. Corn. *consil.* 161 *num.* 8 *lib.* 3. Deci. *consil.* 180. *num.* 4. & 5. Curt iun. *consil.* 141. *num.* 4. & 14. Crauet. *d. consil.* 192. *num.* 1. Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo donatione largitus, num.* 81. *C de reuocand. donat.* Mascard. *de probat. conclus.* 186. *num.* 10. quia quando quis donat ob aliquam causam, seu recompensam, multoties decipitur credens se ad plus teneri quam teneatur, vt notauit Crauet *d. consil.* 192 *num.* 1. *in med.* Corne. *consil.* 189. *num.* 5. *lib.* 1.

65 Secundus casus est quando vltra dimidiam enormissime læsus est donans, quia tunc poterit talis donatio rescindi remedio *d. l.* 2. vt alios referens notat Bonifac. Roger. *consil.* 16. *num.* 134. ibi. *Quæ læsio enormissima adeo ad actus annullationem efficax ac potens est, vt etiam in donatione fraudem arguat*, &c. & Felinum citans idem tenet Syluest. Aldobran. *consil.* 75. *num.* 22. ibi. *Et voluit etiam* Felin. *in cap in præsentia, de probat. num.* 8. *vbi propriè loquitur in donatione, & dicit quod enormissima læsio facit præsumi dolum, & quod communiter tenetur quod possit concedi absolutio a iuramento*, &c.

66 Mascard. *de probat. conclus.* 559. *num.* 30. ibi. *Duodecimo donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsionem, ita scriptum reliquit Deci. in l. fraudis, ff. de regulis iuris, & in consil.* 26. quem re-

67 fert Abb. *in consil.* 4. *num.* 10. &c. quia non potest excogitari cautela quin data magna iniquitate actus non reddatur nullus. Paul. de Castro *consil.* 74. quem

68 sequitur Deci. *consil.* 11. & ita stante enormissima læsione contractus in quo interuenit, est nullus, iuxta text. *in l. omnes, & in l. Lucius, ff. quæ in fraudem cred. l. si superstite, C. de dolo, l. si quis cum aliter*, vbi notarunt communiter scribentes, *ff. de verbor. oblig.*

69 Gam. *decis.* 66. *num.* 3. & *decis.* 95. & *decis.* 198. Gabr. Pereira *decis.* 15. *num.* 3. quam enormissimam læsionem incurrit donans omnia bona sua, Socin. *consil.* 50. *num* 3. ibi. & *cùm illustris Domina Tadea donauerit omnia bona sua, se ipsam læsit immodice, & enormissime, ita vt ex hoc inducatur præsumptio doli ipsius donatarij*, &c. stante enim dolo promptiores Iudices esse debent ad similes donationes rescindendas. Decian. *consil.* 32. *num* 9. *lib.* 3.

70 Cùm ergo, donatio de qua agimus, (etiam detractis oneribus, ob quæ illa tantum minus valet, *ex l.* 1. § *si hæres, percepto fundo*, vbi Ias. Ripa, & Socin. *ff. ad Trebell. l. fundi partem ff. de contrah. empt. l. si venditor § fin. ff. de seruis exportand. l. eum qui emit § melior ff. de in diem addict.* Abb. *in cap. cùm Ioannes num.* 3. *de fide instrum.* Bald. *in l. solam num.* 10. *C. de testib.* Tiraquel. *de retractu conuent. in præfat. num.* 21.) fuerit magna & excessiua, & nulla præcedente obligatione facta, nec non in fraudem consanguineorum pauperum, quos dolosè donatarius lædere voluit, firmum remanet quod donans enormissimè læsus fuit, ac proinde donationem fuisse & esse nullam, vt suprà probatum est.

Dubium IV.

Vtrùm donatio de qua agimus ex defectu insinuationis nulla sit?

Opponitur contra insinuationem quod facta sit per judicem incompetentem, & petente donatario absente donante, nam constat reproductam in actis fuisse per ipsum donatarium, ex cuius data pater post sex dies à donatione factam fuisse, donante absente, inscio, & minime citato, cùm ipsius præsentia in insinuatione requiratur, vt notat Bald. *in l. illud num.* 9. *C. de sacros. Eccles.* Et quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus præsentia alicuius, non potest per procuratorem expediri, iuxta text. *in l.* 2. *C. de his, qui ven. ætatis impetr.* per quem ita tenent Angel. *in l.* 3. *num.* 5. *C. rem ratam haberi.* Et in casu *cap. cùm desideres, de sentent. excomm.* notarunt Innoc. Host. Ioan. Andr. & Anton. de Butrio *ibi num.* 10. Vel ad minus desideratur, vt ipse donans 71 insinuationem coram iudice peteret, aut ad eius instantiam, & petitionem concederetur, ex text. qui id expressè probat *in l. in hac, C. de donat.* quod notat Bald. *consil.* 167. *num.* 5. *lib.* 5. vbi postquam firmauit donationem factam in præsentia iudicis nullam insinuationem, aut decretum requirere, quia hoc habetur loco insinuationis, citra insinuationem quæ fit ex interuallo loquens, ita ait. *Vel quod talis donatio per ipsum donatorem adducatur ad acta simul cum donatario, vel per se solum, vt in eod tit. l. in hac, ibi, dum dicit, atque vt ipsa donatio si ita est in voluntate donantis, vt ei liceat donationem suam apud quemcumque Iudicem intimare, & insinuare; & ad idem facit C. de testamen l. Diuus, &c.* Idem tenuit citatus Bald. *in d. l. in hac, num.* 5. & *Aretin. consil.* 123. *num.* 4. *Corn. consil.* 99. *n.* 7. & 8. *lib.* 4. Riminald. §. 1. *Instit. de donation. num.* 521. & contra Angelum, qui contrarium tenuit, dicit stare veritatem pro hac parte Tellus Fernandez *l.* 22. *Tauri num.* 30. quos refert, & sequitur Matiens. *l.* 7. *gl.* 3. *n* 3. *tit.* 6. *lib.* 5. *noua Recop.*

Et quamuis Angel. ac alij existimauerint insinua- 73 tionem fieri posse ad instantiam donatarij, nihilominus tamen semper intelligitur illa conditio subintellecta, vt citetur donator, & illius consensus accedat, tanquam principalis in ipso actu insinuationis, de qua agitur, ex generali regula *l. nam ita Diuus ff. de adoption.* & in indiuiduo probat text. *in l secundum Diui C. de donat.* ibi, *scientibus tamen ijs, qui ad huiuscemodi insinuationem peruenerint, quam ijs qui eam susceperint*, &c. ex expressè tenent Hippol. de Marsil. *in l. de vnoquoque num.* 34. *de re iudic.* Angel. de Vbaldis *consil.* 179. *num.* 7. ibi, *& tunc debebit donator, aut eius heres citari, cum de eius præiudicio agatur*, &c. quem refert & sequitur Capic. *decis.* 203. *numer.* 13. differentiam constituens inter eum casum quo donator petit insinuationem, & inter illum, quo donatarius illam requirit, vt scilicet in primo non sit necessaria donatarij citatio, nec alterius personæ, cum de nullius præiudicio agatur; secus in secundo, putà quando ad ipsius donatarij instantiam petitur, tunc

tunc enim expressè dicit requiri citationem donatoris idem tenet Mandel. de Alba *cons.4.n.54.lib.1.* vbi *additio lit.M.* alios allegat; & hanc conclusionem pluribus comprobat Philipp. Corne. *cons.71.n.14 cum seqq.lib.2.* Stephan. Gratian. *discept.forens. cap.531. num.3.* & alios referens Alex. Trentacinq. *lib.3. var.resolut.tit.de donat.resolut.5.nu.3.cum seqq.* & communem dicit Syntagm. *commun. opin.tom.2. tit.11.de donat. cap.3. vers.actus insinuationis,* & Ge-
74 rard.Maynard.*lib.6.Tholos.decis.65.num.6.* Hinc fortè procedit vt si donator decedat nondum facta insinuatione, donatio sit nulla, Menoch. *cons.1221.numer.4.* Gratian.*discept.forens.c.783. num.5.*
75 Vnde ex omissione huius solemnitatis insinuatio facta fuit nulla, quia quod fit supra legitimum modum, habetur pro non scripto, & nullo, vt notat Bald.*in cons.167.num.5.lib.5.* addens quòd neque instrumentum intelligitur celebratum, neque accessisse consensum, in tantum quod nec naturalis nascitur obligatio; Steph.Gratian.*discept.forens.tom.3. c.531.num.1. cum seqq.* à nullitate insinuationis arguit ad nullitatem donationis, per hæc verba. *Ita vt deberet ferri sententia pro nullitate insinuationis, & consequenter donationis, quæ tanquam non insinuata nullum effectum poterat operari, cum insinuatio sit pro forma, sine quo actus est ipso iure nullus,* &c.
76 In vno tantùm casu potest fieri insinuatio ab altera partium sine alterius præsentia, vel citatione, quando ex vtraque parte donatur, vt in specie resoluit Anton.de Canario *in tract.de insinuat.parte 2. quæst.4.num.12.* exemplificans in dote, & in donatione propter nuptias ex pactis dotalibus, & addit: *Non autem intelligas quòd donatio possit insinuari ab altera partium, hoc est à donante, vel donatario, quia, vt dictum est, non in facultate donatarij, sed donantis insinuationem fieri.*
77 Ratio est, quia insinuatio in odium donatarij introducta fuit, vt post alios notat Paul. de Castro *cons.195.num.6.lib.2.* ibi. *Secunda ratio est specialis in casu nostro in quo iurans est mortuus, & talis cōmuniter traditur per Doctores, quod donatio vltra summam legitimam prohibetur sine insinuatione, non fauore donantis, sed odio recipientium clandestinas donationes,*
78 &c.idem dicit Abb.*cons.107.num.2.p.2.* id enim insinuant quatuor illæ rationes, ob quas tenent Doctores insinuationem requiri. Prima est vt inter insinuationem, & donationem possit deliberare donãns, an sibi expediat donationẽ perficere. Secunda vt geminatio actus ostendat mentis perdurationem, & perseuerantiam. Tertio vt tollatur omnis suspicio fraudis. Quarta vt occurratur falsis probationum modis; quas refert Anton.de Canario *in d. tract.de insinuation.parte 1. num.18.* Rebuff. *ad constit.Regias tom.2.titul.de donat.insinuan.articul.1.gl.1. num.2.cum seqq.* Menoch.*cons.261.num.19. cum seqq.* & Calder.*cons.1.tit.de donat.* Abb. *cons.33. lib.3.* Socin. *cons.78. num.2. lib.1.* asserentes insinuationem principaliter fieri, vt donatarij fraudibus occurra-
79 tur. Vnde finis insinuationis est quòd inquirat iudex donantis, an ille liberè & propria dictante voluntate donationem fecerit, an verò vi, metu, aut fraude fuerit à donatario compulsus, & hinc coniecturari poterit an admittere vel negare debeat insinuationem, Mozz.*de donat.tit.de substant.num.22.* Molin.*de Iustit.tract.2.disput.278.vers.vtrum autem,* & post Bart.*in l.si Consul. num.10.ff. de adopt.* notat Capic.*Neapol.decis.203. num.13.* ibi. *Et potest, & debet interrogari de causis, quare sic suum patrimonium exhaurit, argumento Cod.de præd.decur.l.1.in fin.lib.10. & sic est cum minor manumittit vindicta, nam hoc non fit coram se, ff. de offic. Consul. l. 1. vnde si Iudex videt non subesse causas, dicet volumus quod donatio ponatur in actis, & sic non erit insinuata,* &c. Nam Reip.interest quòd subditi non malè vtantur substantia sua, 80
& depauperentur, *§.sed & maior, Instit.de his, qui sunt sui,* Hermosil.*ad l.9.gl.1.n.17.tit.4.parte 5.*

Hinc fit insinuationem habere aliqualem cognitionem causæ, & non esse voluntariæ, sed contentiosæ iurisdictionis, vt notat Bart. *in l.si Consul.n.5. ff.de adopt.* alioquin frustrà præsentia iudicis requireretur in insinuationibus, vt dicit Compilator *commun.opin.tom.2.tit.11.de donat.cap.3.n.1.vers.Iudex coram quo.* Et dum ageret Marta *de Iurisd. parte 4.cent.1.casu 78.num.4.* de quodam statuto quod legata insinuari mandabat, illam coram Iudice hæredis faciendam esse ait, cùm sit actus, qui requirit iurisdictionem, vbi alios allegat. & apud Hispanos *l.9. tit.4.part. 5.in finalibus verbis,* statuit quòd donationis insinuatio fieri debet coram iudice maiori illius loci, vbi fit donatio, de quo Gutier. *de Iuram. confirm.parte 1.cap.7.n.15.* vbi tradit fieri non posse coram iudice pedaneo, hoc est, Alcalde de Aldea, & eum sequitur Molin.*de Iustit. tract.2. disp.278. vers. insinuatio tamen,* Ceuall.*commun.contra comm. q.217. num.7.* Mieres *de maioratu parte 1. quæst.58. num.84. & 85.in nouis,* vbi subdit quòd donatio insinuata secundùm consuetudinem, legem, vel statutum vnius loci, est valida etiam quoad bona in alio loco, vel territorio sita: licèt illam tantùm prodesse quoad bona, quæ sub illa iurisdictione sunt, existimauerint Maynard.*d.lib.2.decis.56.* & Borell.*in sum. omnium decis.tit.11.de insinua.donat.num.32.* 81 82

Coram iudice competenti habente iurisdictionem ordinariam, vel ratione personæ donantis, vel ratione rei donatæ insinuationem fieri debere magis communis sententia obtinuit; vt notant Imol. *in l.Modestinus ff.de don.* Oldrad.*cons.153.n.3.* Guid. Pap.*cons.57.n.2.* Menoc.*cōs.84.n.51.* ibi. *Hoc, inquam, nihil obest quia verior & magis recepta est opinio insinuationem donationis fieri debere coram Ordinario, vel ratione personæ donantis, vel rei donatæ,* &c. Quicquid coram iudice loci cōtractus faciendū esse existimauerit Bart *in d.l.Modestinus n.3.* & alij cit.ab Ant.de Canario *de insinuat.p.1.q.12.* Sed quid si ipse iudex ordinarius sit donator, vel donatarius, an possit coram eo donatio insinuari? Negatiuam sequitur partem Ceuall.*comm.q.222. nu.12.* Et quid si Notarius qui fecit donationem est simul Iudex? Dic coram eo insinuari posse, quia vicem duarum personarum sustinet Matienç.*l.7.gl.6.num.3.tit.10.lib.5. Recop.* 83 84 85

DVBIVM V.

Vtrùm alia donatio extet, quæ sit valida?

QVAMVIS donatio, de qua agimus, tot circundata nullitatibus non esset, adhuc valere non poterat, cùm extet alia eodem die ad fauorem Antonij rite, & recte facta, quæ vtique valida debet censeri, multis, sed his potissimum fundamentis.

Primò, quia Franciscus bonorum donatorum 86
possessionem prius obtinuit, & in re duobus vendita, vel donata, præfertur ille, cui prius fuit tradita, licet alter siue prior, siue posterior habeat regressum contra vendentem, vel donantem, de quo est text.*in l.quoties C.de rei vendicat.* ibi. *Cùm et si ex causa donationis vtrique dominium rei vendicetis, eum cui priori possessio soli tradita est, haberi potiorem conueniat,* &c. notarunt Abb.*cons.55.per tot.lib.1.* maxime *n.3.* Carol.Ruin.*cons.121.n.6. lib.1.* Alex.*cons.14.num.8. lib.1.* Marian.Socin.*cons.93. num.5. lib.2.* Hippol. de Marsil.*sing.82. n.8.* & communem pluribus probat

Anton. Gabr. *commun. lib. 3. tit. de empt. & vend. conclus. 2. num. 8.*

87 Secundò, quia maiorem partem bonorum, quæ donans possidebat, ab Antonio habuit ipse donans, & ideo nil mirum si ad eum reuertantur, facilis est enim recursus, & conuersio ad pristinam rei naturam, & originem *l. si vnus §. pactus ne peteret ff. de pactis*, ibi, *non fit causa dotis deterior, sed forma sua redditur*, &c. *l. filio quem pater*, ibi, *quia non translatus, sed redditus videretur ff. de lib. & posthum. cap. ab exordio 25. dist. c. 1. de decim. lib. 6.* Socin. sen. *consil. 35. num. 6. volum. 1.* vbi adducit notabile dictum Boëtij *lib. 3. de philosophiæ consolat. Repetunt proprios quæque recursus, redituque suo singula gaudent*, Crauet. *consil. 616. n. 5. volum. 4.* Crot. *in l. omnes populi. num. 213. ff. de Iustit. & iure* Tiber. Decian. *consil. 90. num. 6. & 7. volum. 3.*

88 Vnde vnus actus donationis facit aliam donationem præsumi, *l. si verò non remunerandi. §. vnde Papinianus*, vbi gloss. & Bart. *ff. mandati*, gloss. *verbo non difficilis in l. vtrùm ff. de donat. inter virum & vxor.* Bald. *in l. qua dotis, num. 4. ff. soluto matr.* Angel. *in l. sed si lege, §. consuluit num. 3. in fine ff. de petit. hæred.* di-

89 cens quòd prima liberalitas est causa præsumendi secundam, Grat. *consil. 94. num. 17. vol. 1.* Ias. *in l. ex hoc iure num. 57. ff. de Iustit. & iure*, Surd. *decis. 166.*

90 *num. 21.* vbi quòd præcedens meritum facit præsumi animum donandi, Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo donatione largitus num. 50. C. de reuocandis donat.*

91 Tertiò, quia donatio facta ad fauorem Antonij fuit simplex, hæc autem de qua nunc agimus, ad fauorem Francisci fuit remuneratoria, quæ non tam donatio, quam debiti solutio reputatur, vt dicit tex. *in l. Aquilius Regulus ff. de donat.* & sic creditor virtute donationis remuneratoriæ est creditor ex causa onerosa, qui si concurrat cum donatario simplici, qui creditor dicitur ex causa lucratiua, licèt posterior, alij præferendus est, vt expresse probat *l. fin. §. Lucius, ff. de donat.* & per illum text. ita notarunt Pereg. *de iure fisci lib. 6. tit. 6. nu. 3.* Caroc. *decis. 1. n. 9.* Castill. *decis. 72. p. 1.* Burg. de Paz *consil. 14. num. 23.* Gutier. *de Iuram. confirm. p. 3. cap. 5. num. 10.* Felician. *de censib. lib. 3. cap. 5. num. 24.*

92 Plura munera Antonium donatorem recepisse à Francisco non dubitatur, illudque magna consideratione dignum reputo, quod Franciscus causam vti procurator & nomine Antonij mouit contra Regium fiscum litem super remissione debiti, quod ipse Antonius eidem fisco dare tenebatur ex arrendatione cuiusdam gabellæ, quia in ea exigenda dãnum sibi illatum fuit præueniens occasione Regij edicti, in qua causa ipse Franciscus sua opera & diligentia victoriam reportauit, allegando pro se, multa notatu dignissima, quæ hîc breuiter referre operæpretium duxi, cum alibi forte non sic in terminis inueniantur, cum casus in hac Curia passim euenire soleat. Allegabat inquam pro remissione obtinenda Ancharan *consil. 402. num. 3.* ibi. *In casu ergo nostro ista species residentiæ in pistorio Domini nostri Papæ erat in mentibus hominum quasi certa, & ista species, & communis opinio intulit ad istum emptorem ad offerendum pretium gabellarum quasi vltra quadruplum quod vendi communiter consueuit; & subtiliter aduertendum quod nisi super iustitia huius spei fundetur iste contractus, emptor potest petere eius rescissionem ex alio capite quàm sterilitatis superuenientis, videlicet ex deceptione nedum intra dimidium iusti pretij, sed etiam vltra quadruplum pretij consueti, & per consequens ex isto capite rescindendus, vt l. 2. C. de rescind. vend. & c. dilecti, de empt. & vend. Oportet ergo communem fundare iustitiam huius contractus super dicta communi opinione vulgi, quod propter dictam residentiam cuicunque tantum fuisset vendita dicta gabella; si ergo ista fuit causa finalis vtriusque contrahentis, videlicet, verisimilis residentia, siue mora longior in pistorio D. N. Papæ, quod ex postfacto apparuit dicta causa non sequuta, debet iste contractus rescindi postquam emptor non fuisset aliter contracturus, vt l. cum te fundum C. de pact. inter empt. vbi cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bonæ fidei, rescinditur contractus. Et per hoc non obstat quod iste emptor videtur emisse spem, & per consequens imputetur sibi: nam ista spes in mente & opinione communi totius vulgi erat proculdubio siue indubitata probabili iudicio, quod cum secus euenerit, tanquam ex causa inopinata superuenienti est sibi succurrendum; nam regulariter ex causa superueniente receditur à dispositione legitime celebrata, quasi sub conditione contracta si res remanserit in eodem statu, vt notatur in c. quemadmodum, de iureiur. & in l. si cum Cornel. ff. de solut.* &c.

Ex hac celebri doctrina Ancharani colliguntur 93 aliqua, quæ maiori examinatione egent, nam ad illud quod de spe dicit, videtur dubium, nam quæ à futuro euentu procedunt, non sunt æstimanda pro damno, quod restitui debeat, cum à principio res bene se gesserit, Ouid. *in epistol. Phylidis ad Demophontem.*

—— Careat successibus opto.

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

Apuleius *lib. 4. Florídor. Herodot. in Polymnia*, Demosthenes *in orat. pro Gesiphonte*, Seneca *lib. 4. declamat. Voluntas inchoat, occasio perficit, & sæpe virtus honorata est, vbi eam fefellit exitus*; text. *in l. qui mutuam 56. §. sumptus ff. mandati, l. Pomponius 10. §. 1. ff. de negot. gestis*, Bald. *consil. vlt. in fine, lib. 4.* Quotiescun- 94 que enim lucrum & damnum contingibilia sunt nulla conceditur restitutio, aut ex causa læsionis, seu alterius remedij potest nullitas, aut contractus rescissio peti, *l. si iactu ff. de actio. empt. l. neque emptio ff. de contrah. empt. l. de fideicommisso Cod. de transact.* Menoch. *consil. 196. num. 16. cum seq.* Ioan. Criuell. *Dolan. decis. 134. num. 6. cum seqq.* & quando aliquid potest se habere ad commodum & incommodum, non potest vti remedio læsionis, Crauet. *consil. 143.* 95
Capic. *decis. 159. num. 17.* Verùm licet hæc vera sint, 96 tamen non habent locum vbi excessiua læsio ex iudicio fortunæ, & sortis contingeret, ita singulariter limitat Bald. *in l. maioribus num. 3. C. commun. vtriusque iudicij*, dicens quòd si fratres diuidant ad breuia, & sortis infelicitate, emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari, per dictum text. & *l. 1. C. quando & quibus quarta pars debeatur lib. 10.* & cum Baldo transeunt Doctores omnes, communi voto; potest enim eo casu adiri superior vt in melius reformet, Philipp. Franc. *in rub. de appellat. numer. 10.* Corta *in memorab. verbo sententia*, vbi dicit quòd talis læsio per officium Iudicis poterit reformari, refert & sequitur Guizzarel. *decis. 59. n. 5.* Nam *lex 2. C. de rescind. vendit.* locum habet etiam quando emptus vel conductus fuit dubius euentus, & excessum fuit in pretio vltra dimidium illius, quod valebat, ille dubius euentus, Batt. *in d. l. 2. numer. 7.* Pinel. *ibid. parte 1. cap. 4. num. 14.* Casan. *consil. 52.* Menoch. *consil. 1263. num. 11. vol. 13.* Vinc. Caroc. *decis. 130. num. 10.*

In propriis nostris terminis est singularis locus 97 Camilli de Medices *consil. 141. nu. 1.* ibi: *Quibus veris existentibus dum Regia Curia per bannorum emanationem commercia impediuit, id damni manifeste prouenit arrendatori facto Regiæ Curiæ, ipsa locatrix etiam ex natura contractus tenetur actione ex conducto quamuis per ipsam non steterit quominus re conducta vsus fuerim non solum ad damna, sed etiam ad lucrum; est casus in l. si fundus ff. locati, & in l. si in l. §. colonus, eod.*

eod. tit. ibi, & quantum per singulos annos compendij facturus erat consequetur, conductor enim dum impeditur facto locatoris vti re locata, agit ad interesse, in quo venit etiam lucrum, l. si de fundo, & ibi gloss. 1. Cod. locati. Nec dicat Regia Curia talia emanasse banna ad futuram euitandam pestem, vt per hoc dicatur emanasse prohibitionem, & ipsa banna facto iusto, & rationabili, vt excludat Arrendatorem a praetensis ex computo, & emenda. Nam dum prouenit impedimentum conductori facto locatoris, aut factum est iniustum, & tenetur ad damna & lucrum; aut est iustum, & tunc ad totale tenetur ex computo, quia non debet conductor ex vsu rei locatae percipere damnum, siue procedat vitio rei locatae, ex reg. 1. sed addes §. si quis dolia ff. locati, siue illius occasione, cum idem indicetur de damno, quod percipitur ex reipsa, quod de damno proueniente occasione rei: nec refert patiatur id damnum a locatore, vel ab alio, quem locator prohibere non potuit: ad finem vt conductor consequatur emendam; idque apertissime firmat Bart. communiter approbatus, distinguendo inter factum iniustum & iustum in l. si vno §. item cum quidam col. 1. in 1. membr. princ. ff. locati, quodque per plura comprobat Roman. consil. 178. Pro decisione, per tot. & nouissime communiter ad id receptum Bartholum testatur Natta consil. 610. Vtrum conductor, volum. 3. &c. De hac materia Renat. Chop. lib. 3. de doman. Franciae cap. 13. num. 10. Alex. Raudens. lib. 1. var. cap. 29. num. 44. Hippol. Rimin. consil. 282. num. 16. lib. 3. Menoch. cons. 55. num. 1. & latè consil. 671. per tot. Surd. consil. 34. etiam per tot. Et in casu quod vbi damnum contingit facto locatoris etiam illud restitui debeat, tradit Ioann. de Anania consil. 74. col. 3. post med. Bursat. consil. 309. num. 10. volum. 3. Eugen. consil. 50. nu. 52. lib. 2. Surd consil. 34. num. 1. tom. 1. Menoch. consil. 27. nu-
98 mer. 53. Et quòd factum Principis ex causa publicae vtilitatis tertio praeiudicare non debeat, quominus damnum ei restituatur, aliàs ista publica vtilitas claudicaret, quia alios quidem ditaret, alios ad inopiam reduceret, tenet Aym. Crauet. consil. 95. n. 6.

99 In his terminis est communiter recepta doctri-
100 na Bart. in l. si merces §. culpa ff. locati, ibi. Non conducunt à ciuitate pedagia, gabellas, & similia, si eorum exactio impeditur propter guerram factam ab inimicis, propter quam non potuerunt exigere vecturam, & gabellam, debet eis remitti à ciuitate, &c.

101 Bald. in l. si ea lege num. 12. C. de vsuris, ibi, Sed dubitatur quid iuris sit, si propter guerram non possit transiri, vtrum habeatur aliqua consideratio huius damni ad remissionem pretij? Videtur quod sic: arg. l. forma §. 1. ff. de censib. vbi obligatio contracta cum Fisco aequitate superuenientis casus remittitur, &c.

102 Anchar. consil. 402. num. 10. ibi. Et istam partem credo veram, & aliàs consului in simili quaestione, nam anno proximo Iubilaei 1390. quidam de Eugubio credens transire Romipetas, multas domos conduxit pro hospitijs retinendis, sed tamen propter guerras nullus potuit transire, petebat remissionem, consului quod deberet fieri remissio, quasi sterilitas praeter spem superuenerit, &c.

103 Surd. decis. 329. num. 7. ibi. His verò non attentis diximus Ioanni à principio fuisse remittendam pensionem a D. Vainoda ob damnum, quod sequutum est propter aduentum Berhebegi cum validissimo exercitu in Moldauiam, quo factum est vt in ea parte, quae ad Danubium spectat, eoque flumine alluitur obsessis, occlusisque omnibus itineribus, & passibus sublata sint penitus omnium mercatorum commercia, & cessauerint onium, boumque, & omnis pecudum transitus, in quo consistit omnis vectigalis reditus, & fructus, & qui frequentissimus antea solebat, &c.

104 Idem communiter tenent Doctores, vt videre est apud Ruin. consil. 23. num. 1. & consil. 65. numer. 3. & Barbosae Vota decisiua.

consil. 147. lib. 1. & consil. 59. num. 13. lib. 4. Franc. de Aretio consil. 195. Anchar. consil. 315. Socin. sen. consil. 156. in fine lib. 2. Natt. consil. 283. num. 5. lib. 1. Paris. consil. 40. nu. 6. Alciat. respons. 698. n. 4. Ripa de peste tit. de priuileg. contract. num. 88. Cotta in memorabil. verbo conductor, Menoch. consil. 27. num. 26. Pereg. de iure fisci lib. 6. tit. 5. num. 41. Rota apud Zachi. post suum tract. de oblig. Camer. decis. 105. num. 3.

Et hoc locum habet si exactio impedita fuerit 105 non solùm ab ipsomet locatore, sed etiam in odium illius, aut ab eius inimicis, quia etiam tunc damnum praestare locator conductori omnino debet, ad not. per Menoch. consil. 119. num. 2. Anton. Fab. in suo C. lib. 4. titul. 42. diffin. 24.

Non obstat renunciatio casuum fortuitorum, 106 quia illa non comprehendit extraordinarios & nimis insolitos, Alban consil. 1. col. 2. Bald. consil. 395. lib. 2. Alciat. consil. 157. num. 3. Guid. Papae quaest. 360. Franc. Marc. parte 1. decis. 64. Bossi. in tit. de remissione mercedis num. 66. Grat. cons. 94. numer. 42. volum. 2. Strach. de assecurat. glos. 15. num. 9. Purpur. cons. 529. num. 5. & 6. vol. 2. Bursat. cons. 81. num. 6. vol. 1. Valasc. de iure emphyt. quaest. 27. num. 3. Surd. decis. 326. Magon. decis. 67. Mastrill. decis. 299.

Tum quia renunciatio in nostro casu versatur 107 circa substantiam rei conductae, & ideo eam nulla renunciatio comprehendit, siue in parte siue in toto huiusmodi substantia deficiat, Crauet. cons. 95. num. 3. & 4. volum. 1. Surd. decis. 326. num. 55. & consil. 197. num. 4. & 30. vers. pari ratione, & cons. 507. n. 7. Sigismund. Scacc. de commerc. & camb. §. 1. quaest. 1. num. 76. in fine, Ioan. Bapt. Costa. de facti scientia, & ignorant. cent. 2. dist. 3. nu. 14. vbi quòd quando damnum est circa rei substantiam, non consideratur quòd potuerunt sciri & prouideri: nec attenditur an sit graue, vel exiguum damnum, nec consideratur vbertas praecedentium annorum; prout in casu sterilitatis ob nimias pluuias, seu immoderatas niues, vel in casu grandinis, in quibus casibus damnum consistit circa fructus.

Tum etiam, quia in renuntiationibus, quae fiunt 108 à Regalium gabellarum, & reddituum conductoribus sic olim in practica fuit cautum, vt testatur Menchaq de success. creat. lib. 2. §. 20. parte 2. requis. 19. n. 67. licet ibi attestetur hanc practicam esse immutatam, & innouatam propter expressam horum casuum renunciationem amplissimam, quae habetur in capitulis Regalium gabellarum, quae tabellio earum conductoribus seriatim praelegit, testaturque se ea praelegisse, vt talis renunciatio forma maneat.

Nec obstat quòd haec exceptio videtur non pos- 109 se retardare executionem instrumenti garentigij Regiarum gabellarum ab earum executoribus celebrati; quia potius illam retundat, cum exceptio ex contractu ipso, & verbis conuentionis nascatur, Anton. Fab. in suo Cod. lib. 4. titul. 42. definit. 14. vers. cum allegaret; nam cum istae exceptiones remissionis ob fructus non collectos veniant ex natura contractus, Surd. consil. 34. numer. 31. & 33. lib. 1. Bero. quaest. 53. num. 4. & 5. ideo faciunt cessare omnem virtutem obligationis Cameralis, siue alterius garentigij contractus, Galles. de oblig. Camer. part. 2. in 1. q. 4. n. 12. Carroc. de locato parte 4. de remiss. merced. q. 8. nu. 114. Stephan. Gratian. discep. forens. c. 534. Rota apud Zachi. post tract. de oblig. Camer. dec. 105. num. 7. Et rationem breuiter, sed eleganter assignat Stephan. Gratian. citato loco num. 4. in fine ibi. Quoniam, vt dictum est fructus dicuntur deductis expensis, l. fructus ff. soluto matrim. l. 1. C. de fruct. & lit. expens. l. fundus ff. famil. hercis. Bart. in l. si merces §. vis maior nu. 4. in fine ff. locati, consequens est, cessantibus fructibus

quod debeat cessare obligatio Cameralis, cuius virtus cessat ob defectum causæ,& impeditur executio, &c.

Indiarum Occidentalium cedula.

Leges & statuta secularia prohibentia ne bona immobilia Ecclesiis, Monasteriis, vel locis piis relinquantur, libertati Ecclesiasticæ repugnant.

VOTVM XXVI.

1 *Don Christophorus de Moscoso in Regio Indiarum Consilio Senator meritissimus.*
2 *Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere poterant.*
3 *l.10.& 27.tit.2.lib.16. Codicis Theodos. refertur.*
4 *Nicephorus edicto vetuit ne Ecclesiarum redditus augerentur.*
5 *Henricus Imp. prohibuit quod nullus posset de suis possessionibus aliquid in vita vel in vltima voluntate Ecclesiis elargiri.*
6 *Carolus Magnus, & Federicus primus quam prohibitionem hac de re fecerint,& num.7.*
8 *Alphonsus Hispaniarum Rex prohibuit alienationem rerum immobilium & Ecclesias, Monasteriis, vel pia loca per quoddam priuilegium Toletanæ vrbi concessum.*
9 *Ioannes II. Hispaniarum Rex per l.7.tit.9. lib.5. Ordin.quid statuerit hac de re.*
10 *In Gallia & Lusitania extant Regiæ Ordinationes circa alienationem bonorum immobilium in Ecclesias, Monasteria, &c.& n.11.*
12 *Bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ,vel loco Religioso in Valentia debent alienari intra annum.*
13 *Oduardus primus Britanniæ Rex legem promulgauit, qua bona sedentia relicta vel donata Ecclesiæ, vel loco Religioso debeant alienari intra annum.*
14 *Carolus quintus Imp. Belgis suis edixit ne sacris Collegijs in posterum liceret emere possessiones.*
15 *Imperatores & Reges tot, credendum est nonnisi consultis Theologis & vocatis V. I. Doctoribus disposuisse.*
16 *Catholicus Princeps semper præsumitur iuste & pie moueri.*
17 *Legum latores non damnandi, eosque nec in Fide, neque in iure deficere præsumendum est.*
18 *Reges Hispaniarum Catholicos præsumendum est nullam legem promulgasse, quæ Ecclesiæ quodammodo posset esse damnosa.*
19 *Regnorum publica vtilitas petit vt bona stabilia sint in commercio hominum non priuilegiatorum, nec exemptorum.*
20 *Resp. viribus & viris destituta, parum duratura.*
21 *Leges condere spectat ad Principem secularem circa ea, quæ pertinent ad iustam viuendi rationem,& Reip. conseruationem respiciunt.*
22 *Clerici & laici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem principem secularem, cuius legibus gubernantur.*
23 *Ecclesiasticorum diuitiæ & bona quando incipiunt esse excessiua, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædijs suorum vasallorum imponere, vt ita in omnes etiam clericos cum illo onere transeant.*
24 *Argumentum valet de testamento ad statutum,& de pacto ad statutum.*
25 *Testator potest disponere ne sua bona ad Ecclesiam transeant.*
26 *Regendi in potestate veniunt ea omnia sine quibus perfecte Princeps gubernare non posset.*
27 *Clerici si impune vacarent laicorum cædibus, posset Princeps laicus contra illos defendere suam ciuitatem,neque id esset contra libertatem Ecclesiasticam.*
28 *Reges in Ecclesiasticos tanquam à sua iurisdictione exemptos nullam obtinere possunt.*
29 *Necessitas ob publicam vtilitatem,& Regni conseruationem æque obligat seculares ac Ecclesiasticos.*
30 *Statutum laicorum quoties per accidens, & quandam consequentiam affert damnum, seu præiudicium aliquod clericis, dummodo Princeps disponat de rebus ad se pertinentibus, non est iudicandum contra libertatem Ecclesiasticam.*
31 *Franciscus Duarenus affirmat nil Ecclesiæ exitialius, pestilentiusque esse quam ministrorum eiusmodi nimiam opulentiam.*
32 *Petrus Gregorius attestatur tandiu fidem claram emicuisse, quandiu diuitiæ non suff... arunt matrē, & luxus immodicus non obsedit Prælatos.*
33 *Statutum, quod pœnis afficit filios, qui sine parentum consensu Matrimonia contrahunt, validum esse qui asserant, referuntur. Sed contrarium verius num.70.*
34 *Statutum successione priuans filium, qui Religionem ingressus fuit, validum esse qui teneant referuntur. Sed contrarium verius* num.71.
35 *Funerum pompas lex secularis taxans & moderans, quod valeat, citantur Doctores, declaratur num.72.*
36 *Lex prohibens secularibus prorogare Ecclesiasticam iurisdictionem, non est contraria secundum aliquos.*
37 *Lex prohibens in contractibus iuramentum apponi, an valeat: vide* num.74.
38 *Lex disponens quod pœna aduersus eum, qui pecuniam extra Regnum defert, locum habeant contra Prælatos, clericos, ac quoscunque alios exemptos, est iusta secundum aliquos.*
39 *Lex disponens vt custodiantur prata, agri,& vineæ comprehendit clericos.*
40 *Necessitas publica, & communis vtilitas æque laicos & clericos, obligat.*
41 *Rex siue lex ob publicam vtilitatem potest Ecclesiasticis, & Religionum Monasterys acquisitionem bonorum prohibere.*
42 *Statutum prohibens alienari in clericum, est validum, dummodo principaliter non fiat in odium clericorum.*
43 *Statutum Mediolani quod nullus subditus etiam Ecclesiasticus posset alienare rem immobilem in non subditum, est validum, secundum Iacob. de Graffis.*
44 *Ioannis Driedonis auctoritas refertur.*
45 Ordinatio Regia Lusitaniæ lib.2. tit.18. *declaratur.*
46 *Doctores plures referuntur approbantes statuta prohibentia ne bona immobilia Ecclesiasticis relinquantur, vel contractu conferantur.*
47 *Monasteria Religiosorum (exceptis aliquibus) antiquis tēporibus, & nunc de iure communi, & ex summorū Pont. constitutionibus capaces sunt bonorum, & redditumm quibus sustentari valeat.*
48 *Ecclesiasticum statum decet necessaria bona pro commoda ministrorum sustentatione habere.*
49 *Sacerdotes possessiones habuisse, diuitesque fuisse ex pluribus S. Scripturæ locis colligitur.*

50 *Ecclesia*

50 *Ecclesiastici Regiæ potestati non subijciuntur, nec eius mandatis, legibus, & statutis obedire tenentur.*

50 *Ecclesiastici exempti sunt à potestate seculari de iure diuino, vel saltem de iure humano & positiuo in causis non spiritualibus.*

52 *Ecclesiastici ciues Reip. sunt, & appellatione ciuium in fauorabilibus continentur.*

53 *Ecclesia habet facultatem vt laici possint libere cũ ea contrahere, & quoties arctatur illi hæc libertas est contra Ecclesiasticam immunitatem.*

54 *Leges, seu statuta Ecclesiasticæ libertati præiudicium afferentes ex defectu iurisdictionis in eas condente, sunt nullæ, adeo vt dicantur magis destitutiones, quàm constitutiones, siue directe siue indirecte lædant Ecclesiasticam libertatem.*

55 *Leges tollentes Ecclesiæ quod priuilegio illi competit iure speciali, vel communi sunt nullæ.*

56 *Leges Regiæ etiam concernentes publicam vtilitatem Ecclesias non ligant.*

57 *Necessitas, & publica vtilitas non tribuit iurisdictionem vt valeat statutũ contra non subditos,*

58 *Libertas, & immunitas Ecclesiastica non dependet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex priuilegijs.*

59 *Rex non potest statuto, vel lege imponere tributa prædijs suorum vasallorum, vt cum illis transeant ad Ecclesiasticos.*

60 *Doctores referuntur, qui tenent Regem statuto vel lege sua, non posse prohibere Ecclesiasticis bonorum acquisitionem.*

61 *Leges Valentiniani, Archadij, Gratiani, & Theodosij Imperatorum contra libertatem Ecclesiæ reuocatæ fuerint,* & numero 61.

62 *Nicephori Phocæ lex tanquam contraria libertati Ecclesiasticæ iniusta censetur.*

63 *Caroli Magni legi in Saxoniæ editæ respondet Beltran. de Gueuara.*

64 *Lex Siciliæ, quam edidit Federicus non valuit quia Imp. non potuit contra libertatem Ecclesiæ & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquantur res stabiles Ecclesiæ inter viuos.*

65 *Legi Alphonsi Regis respondet Narbona.*

66 *Constitutioni Caroli V. Imper. in Flandria multi respondent.*

67 *Lusitaniæ & Franciæ leges prohibentes ne bona immobilia Ecclesijs relinquantur, intelliguntur, & defenduntur ex Apostolicis concessionibus.*

68 *Lex Aragoniæ de amortizatione in scientia & patientia Pontificum fundatur.*

69 *Lex Ordinamenti qua statuebatur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, quia Ecclesiasticæ iurisdictioni aduersabatur, ideo Philippus II. noluit quod in noua Recop. insereretur.*

72 *Lex secularis moderans quod Ecclesiæ offertur, vt in sacrificijs præsente corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in cereis, eleemosinis, vel clericorum numero taxandis, inualida erit.*

77 *Rota respondet fundamentis eorum qui existimarunt valere legem Regiam prohibentem bona immobilia Ecclesiis relinqui.*

78 *Carolus Molinæus hostis iurisdictionis Ecclesiasticæ importunissimus.*

79 *Reges Hispaniæ nunquam deferre voluerunt suorum Populorum petitionibus, in quibus supplicabatur vt statutum condere dignaretur prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias.*

80 *Philippi Galliæ Regis factum refertur in fauorem libertatis Ecclesiasticæ.*

81 *Reges non valent leges libertati Ecclesiasticæ contrarias condere, cum hoc ad Papam priuatiue spectet.*

Libertatem Ecclesiasticam violantes diuina iustitia puniuntur. ibid.

DE anno 1576. Regium Consilium Indiarum Regiam cedulam expediri fecit Don Martino Enriquez nouæ Hispaniæ Vice Regi directam, qua mandabatur ne permitteret Religionibus bona in posterum adquirere, cuius meminit Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 1. numer.* 46. & eius verba refert *cap. 21. num.* 36. Sed dum disputaretur de validitate illius cedulæ, multa in materia eleganter cumulauit Don Christophorus de Moscoso in Indiarum Regio Consilio Senator meritissimus, & sapientissimus vir, & nobilitate, & vitæ integritate clarus, à quo plura in hoc voto mutuati sumus, cùm alibi nec melius, nec doctius inueniri possint. 1

Pro iustificatione Regiæ cedulæ multa solent adduci, & primò quòd iam olim Romæ statutum erat quòd Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere possent, vt referunt Gell. *lib. 1. noctium Attic. cap. 12.* Simanc. *lib. 1. epistol.* 40. Petr. Gregor *de Republ. lib. 13. cap. 16. num.* 3. Narbona *lib. 35. gloss. 2. num. 29. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* 2

Hoc etiam Imperatores Valentinianum, Valentem, & Gratianum edictali lege prohibuisse extat vestigium *in l. 20. tit. 2. lib. 16. Codicis Theodos.* in illis verbis. *Censemus etiam vt memorati nil de eius mulieris, cui se priuatim sub prætextu Religionis adiunxerint libertate quacunque, vel extremo iudicio possint adipisci, & omne in tantum inefficax sit, quod alicui horum ab his fuerit derelictum, vt neque per subiectam personã valeant aliquid vel donatione, vel testamẽto percipere: quin etiamsi forte post admonitionem legis nostræ aliquid ijsdem eæ fœminæ vel donatione, vel extremo iudicio putauerint relinquendum, id fiscus vsurpet,* &c. Quod etiam decreuere Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius *in l. 27. eiusdem tit. ibi. Nihil de mobilibus, & supellectili, nihil de auro, argento, cæterisque claræ domus insignibus sub Religionis defensione consumat: sed vniuersa integra in liberos, proximos, vel in quoscunque alios arbitrij sui æstimatione transcribat: ac si quando diem obierit nullam Ecclesiam, nullum clericum, nullum pauperem scribat hæredes, careat namque necesse est viribus, si quid contra vetitum circa personas specialiter comprehensus fuerit à moriente confectum,* &c. 3

Nicephorus Phocas Imper. dicto quoque vetuit ne Ecclesiarum redditus augerentur, vt ex Zonara *lib. 3. Annalium pag.* 162. obseruat Annæ Robertus *lib. 2. rerum iudicat. cap. 1. fol.* 304. quem refert Narbona *d. l. 35. gloss. 2. num. 19. in fine.* 4

Henricus item Imperator prohibuit quod nullus posset de suis possessionibus aliquid in vita, vel in vltima voluntate Ecclesiis elargiri, vt refert Marta *de success. legali parte 3. quæst. 13. art. 1. num.* 3. 5

Carolus Magnus Imper. in Saxoniæ Ducatu prohibuit alienationem bonorum hæreditate relictorum sine consensu domini illius Iurisdictionis, cum decreto irritante, & in vim huiusmodi statuti Ecclesiasticæ personæ adquisitionis talium bonorum sine dicti domini consensu incapaces reputari voluerunt, Bald. *consil. 174. vol.* 5. 6

Federicus primus in Siciliæ Regno similem legem publicari iussit, de qua *lib 3. Constit. Neapolit. rubrica* 26. 7

Alphonsus Hispaniarum Rex per quoddam priuilegium 8

uilegium Imperiali vrbi Toletanæ concessum prohibuit res immobiles in Ecclesias, Monasteria, vel alia pia loca testamenti, aut donationis titulo transferri, cuius seriem transcribit Narbona *d.l.35.gl.1. num.30.*

9 Ioannes II. item Hispaniarum Rex, per *l.7.titul. 9.lib.5. Ordin.* statuit vt de omnibus bonis hæreditatiis, aut aliis stabilibus, quæ Regiæ iurisdictioni subiecti, & sibi subditi denauerint, aut vendiderint personis exemptis, quinta pars ei adiudicetur, vel illius valor ei soluatur, & in quoscunque cum hoc onere transeant.

10 In Gallia similis lex habetur, sed loco quintæ partis, tertia in illo Regno applicatur Regi, provt eam refert Gaspar Clochius *de contribut. cap.12. num.89.vers.quin & in Gallia.*

11 In Lusitania licèt Religiosa Monasteria adquirere possint bona stabilia, nihilominus intra annum & diem ab acquisitione de illis disponere tenentur, neque deinceps ea retinere valeat absque Regia licentia, aliàs fisco cadunt, ex Ordin. Regia *lib.2.titul.16.& 18.*

12 In Regno Valentiæ similis extat lex, provt de illa meminit Hieron. de Leon. *tom.1. decis.77.num.8.* ibi. *In nostro autem Valentiæ Regno iuxta forum quintum de rebus non alienandis, fol.110.* bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ, vel loco Religioso, debent alienari intra annum, ita vt non remaneant penes manum mortuam, nisi habeant licentiam à Rege illa possidendi, &c.

13 Oduardus primus Britaniæ Rex, similem promulgauit legem, vt referunt Chopin. *de Domanio Franciæ lib.1.tit.14.nu.3.* Ioan. Bodin iam permissus legi, *de Republica lib.5. cap.2. folio mihi 802.*

14 Carolus quintus Imperator Belgis suis Constitutionem huic affinem edixit, ne scilicet sacris Collegiis in posterum liceret emere possessiones, aut emptas necesse esset emancipare. Referunt Chopi. & Ioan. Bodinus *citatis locis,* Guicciardin *in discept. Flandriæ,* Paul. Christianæ *tom.1.dec.101.* Dauid Doring. *in sua Bibliotheca verbo Alienatio fol.1161.col.1.*

15 Credendum est, autem saltem præsumendum, tot Imperatores, & Reges Christianos de Ecclesia benemeritos, & qui eam tantis muneribus ditarunt, noluisse nisi cōsultis & vocatis Theologis, & vtriusque iuris Doctoribus, talia disponere vt agens de lege Portugaliæ considerauit Fr. Emman. Roder. Lusitanus *qu. Regul. tom.1. quæst.66. art.4.* ibi. *Ego in hac difficultate nescio quò me vertam. Primò enim video Ordinationem Lusitanam auctoritate Christianorū Regum executioni mandatam, provt in ea Ordinatione continetur; quibus pro sūmo erga Ecclesiasticos, & Regulares amore maximū obsequiū præstare debemus credentes ipsos de iustitia huius Constitutionis præstatissimos in vtroque iure, & in Theologia cōsuluisse viros,* &c.

16 Petrus igitur Pechius *in tractat. de amortizatione cap.6.numer.4.* agens de illa Constitutione Caroli quinti pro suis Belgis, quam edidit anno 1520. ait se non dixisse prædictam Constitutionem Ecclesiasticæ libertati derogare, sed rationes superiores pensitatas ei non satisfacere, cum Catholicus Princeps semper præsumatur iuste & pie moueri, ideoque illius Constitutionem subditis illius semper in dubio sanctum, rectumque videri debere, refert Christianæ *d.decis.101.num.4.*

17 Iosephus Ramon *consil.95. num.81.* defendens quandam Cathaloniæ legem matrimonij libertati contrariam, de qua infrà, hæc verba profert. *Absit enim à nobis earundem legum latores damnare, quippe eos Christianissimos Reges fore non ignoramus, & sacros calluisse Canones, omnia quippe iura in eorum cordibus infixa esse censentur, propter eos, quos ad latus habent peritos, quamobrem neque in Fide neque in iure deficere præsumendum est.*

Narbona defendere quoque intendens legem 18 Regiam 35. *titul.1. lib.3. nouæ Recop.* quæ libertati Ecclesiasticæ contrariari videbatur, sic ait *d.gloss.1. num.5. Longè enim, & à Christiana pietate alienum est existimare Catholicos, Christianissimosque Hispaniarum Reges, quorum in exaltatione Fidei, Ecclesiarum cultu, ac totius Christianæ Religionis cura, ac solicitudo est, huiusmodi legem promulgasse, quæ Ecclesiæ quodammodo posset esse damnosa.*

Pro dictarum legum, & statutorum iustitia, solet 19 ponderari publica Regnorum vtilitas, quæ petit vt bona stabilia sint in commercio hominum non priuilegiatorum, nec exemptorum, vt sic decimas & tributa soluere queant, & ad stipendia militum pro bonorum possibilitate contribuere valeant; neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi queunt, vt ait Tacit. *lib.4. historiæ,* Valenzuela *consil.99. num.3. tom.1.* Nauarrete *en la conseruacion de Monarquias discursu 18. fol.113.* Carol. Tapia *decis. 23.num.26.* Bulenger. *de Imperio Romano lib.9. cap.1.* P. Valasquez *Psalm.100. lib.4. annot.15. num.3.* Ad 20 hoc enim maximè attendere debent Principes, ne illud eueniat quod Vlpianus dicit *in l.3.ff.de muner. & honor.* quod viribus, & viris destituta erat Respublica, vt rectè animaduertunt Paul. Venetus *in considerationibus ad Paulum V. num.15. fol.293. tom.3. Constitutionum Imperialium,* D. Ioan. de Solorzano *de Indiarum gubernio lib.2.cap.2.num.62.& cap.3. nu.61.* vbi ex Cassiodor. *lib.5. epist.31.* subdit quòd celeriter de remedio prouideri debet.

Ad Principem igitur secularem, cui à Deo in 21 temporalibus populorum cura est demandata, spectat in ordinem ad supradicta, leges condere circa ea, quæ pertinent ad iustam viuendi rationem, & Reipublicæ conseruationem respiciunt, S. Thom. *de regimine Principum cap.12.* Driedon. *de libertate Christiana lib.2.cap.1.propos.4.* Sot. *de Iustit. lib.1.q.6. art.2.& in 4.sentent.dist.25.q.15.* Cardin. Bellarmin. *de potestate Pontificis lib.3.cap.6.* Salzed. ad Bernard. Diaz *in pract.cap.56.vers.sed vt liberè dicam,* Molin. *de Iustit. disp.31.concl.6.n.15.* vbi dicit quòd clerici, & 22 laici in concernētibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & quibus subiiciuntur.

Nam quando Ecclesiasticorum diuitiæ & bona 23 incipiunt esse excessiua, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis, ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædiis suorum vasallorum imponere, vt ita in omnes etiam clericos cum illo onere transeant, quia in acquirendis illis præiudicari potest, neque ex eo dicetur lædi Ecclesiastica libertas, iuxta doctrinam Bart. *in l.rescripto, §.fin.ff.de munerib.& honor.* Innoc. *in cap.postulasti, de foro comp.* Socin. communem dicens *consil.12.num.4.* Cald. Pereira pluribus relatis *de empt.cap.8.num.24.* Bald. *consil.280.volum.2.* asserens quòd opinio Bartoli vsu inualuit, & quòd propter publicam vtilitatem, & publicas necessitates in praxi recipitur, & aliàs esset damnare totum Mundum, Gail. *lib.2.obseruat.22. num.9.* Marcabrun. *consil.40.num.51.* Mench. *de success. creat. lib.3. §.21.numer.180.* ibi. *Vnde si patrimonium Ecclesiæ nimis cœpit augeri, laicorum verò diminui, tunc valet statutum vt omnia prædia fiant tributaria, sicque id statutum licet non comprehendat prædia, quæ iam erunt Ecclesiæ tempore conditi statuti, tamen reliqua omnia prædia comprehendit, vt sic prædia, quæ postea ad Ecclesiam peruenerint,*

nerint, tributaria esse intelligantur, non secus quam reliqua prædia laicorum, hæc est communis opinio, quam resolnit Ias. *in l. placet lect. 1. num. 20. C. de sacros. Eccles.* idem *in l. placet lect. 1. n. 19.* & c. Iul. Clar. *in §. fin. q. 77. n. 37.* Petr. Gilchen *in d. l. placet num. 36.* Ceuall. *ex el arte Real docum. 23. fol. 131.* ex Franc. Carrasco, Matta & aliis D. Ioan. de Solorzano *d. tract. de gubernio Indiarū lib. 3. c. 21. n. 39.* Iacob. Canc. *var. p. 1. c. 24. n. 10.*

24 Ex eadem quoque ratione eidem Principi seculari permittitur leges condere, quibus in ordinem ad conseruandam Monarchiam, & ad publicam vtilitatem prohibeatur Ecclesiis stabilium bonorum acquisitio, dummodo ex causa fiat, & non in odium Status Ecclesiastici, vt in dubio præsumitur, idque probatur ex eo, nam valet argumentum de testamento ad statutum, latè Euerar. *in centuria legali 47. in loco ab vltima voluntate ad legem, statutum, vel consuetudinem,* Cened. *canon. q. lib. 1. quæst. 35. num. 4.* Et de pacto ad statutum *l. fin. C. de fideiussor.* gl *in rub. C. de decretis Decurionum lib. 10.* Barr. *in l. omnes populi sub quæst. 4. de iustitia & iure,* Camill. Borrell. *de præstantia Regis Cathol. cap. 63. num. 36.* Scacc. *de re*

25 *iudic. gloss. 14. quæst. 29. num. 23.* & tamen certi iuris est posse testatorem disponere ne sua bona ad Ecclesiam transeant. *l. filiusfam. §. Diui,* vbi notant omnes *ff. de legatis, 1.* & pacto id prohibere Cald. Pereira *de renouat. emphyt. parte 3. cap. 1. num. 14.* Catol. de Graffis *de effect. clerical. effectu 2. num. 376. & effectu 3. num. 168.* Molfes. *ad consuetud. Neapol. parte 1. tit. de personis quæst. 6. num. 49.* Squillante *de priuileg. clericor. cap. 8. num. 56.* vbi ex multis tenet quòd si res laici perueniret ad clericum titulo emptionis, donationis, vel legati cum conditione, & pacto expresso inito inter ipsos vt clericus teneatur ad collectas, & onera, in futurum valet.

26 Ex quibus colligitur eodem modo legem, quæ idem prohibeat, condi posse, hac tamen differentia, quod ad illam requiritur causa, ad pactum vero & testamentum sola voluntas sufficit, vt in terminis resoluunt quamplures infra referendi: idque suadetur ex eo, quoniam in regendi potestate veniunt ea omnia, sine quibus perfectè Princeps gubernare non posset, arg. *l. 2. ff. de iurisdict. omn. Iudic.* aliàs plene Regibus consultum non fuisset, & quodammodo eorum potestas diminuta esset, vt eleganter animaduertit Baldell. *in Theologia morali*

27 *lib. 5. disput. 33. num. 18.* his verbis *Quod si per impossibile tanta esset clericorum licentia in ciuitate, vt vel impune vacarent laicorum cædibus, vel alio modo magnā perniciem illis inferrent, neque Prælati Ecclesiastici, aut Pontifex remedium adhiberent; posset Princeps laicus contra illos defendere suam ciuitatem, neque id esset contra Ecclesiasticam libertatem, vt subdit* Suar. *in defensione Fidei lib. 4. cap. 4. num. 6. & 7.* Azor. *parte 1. lib. 5. cap. 14. quæs. 2.* & Salas *disput. 14. de legib. sect. 9. n. 111. ex* Sot. *in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 2.* Victor. *relect. 1. de potest. Eccles. quæst. fin. num. 8.* Molin. *tract. 2. disp. 31. concl. 4. quia ciuilis Respublica debet esse sufficiēs vt posset se ipsam defendere contra quoscunque, &c.*

28 Non obstat iurisdictionis defectus, quam Reges in Ecclesiasticos tanquam à sua exemptos, obtinere non possunt, per text. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* vbi plures citaui *in collect. num. 2.* quibus addo Ambrosin. *de immun. cap. 21. num. 9.* Paul. Squillante *cap. 7. num. 94.* Castill. *de tertiys cap. 9. à num. 4.* Andr. Molfes. *ad consuetud. Neapol. parte 2. tit. de personis quæst. 7. per tot.* Cyriac *tom. 2. controuers. 205. numer. 156. cum seqq.* Ioan. Bapt. Ciarlino *controu. freq. cap. 23. num. 40.* Baldel. *in Theolog. morali lib. 5. disp. 34.*

29 quia necessitas, quæ ob publicam vtilitatem, & Regni conseruationem æque obligat seculares ac Ecclesiasticos, ad legis, seu statuti obseruantiam, illud præseruat ne sit contra Ecclesiasticam libertatem, vnde in his terminis tale statutum valere, & clericos ligare docent multis relatis Vulpell. *in tract. de libertate Eccles. parte 2.* Vrsill. ad Afflict. *decis. 310.* Sot. *in 4. sentent. dist. 25. quæst. 2. art. 2. col. 4. vers. quarta conclusio,* Nauar. *in man. c. 13. num. 88.* Auendan. *de exequend. mand. lib. 1. cap. 12. num. 7.* Cancer. *d. cap. 11. n. 191.* Mexi. *in pract. taxæ panis concl. 5. n. 40.* Vinc. de Franchis *decis. 9. num. 5.* Menoch. *consil. 800. nu. 2.*

Quibus accedit auctoritas Caietani *in sum. verbo excommunicatio cap. 31. vers. 6.* quem sequuntur Nauar. *in man. cap. 27. num. 120.* & Ferrer. *in tract. de soluto matrim. euidentiali. 2. n. 127.* tenentes quòd quoties statutum laicorum per accidens, & in quandam consequentiam affert damnum, seu præiudicium aliquod clericis, dummodo Princeps disponat de rebus ad se pertinentibus, & ad suam iurisdictionem spectantibus, non est iudicandum contra libertatem Ecclesiasticam inductum fore, cum semper attendatur quod principaliter agitur. Cùm ergo vt plurimum ad promulgandas huiusmodi leges, consideretur bonum publicum, & Regni conseruatio, ac vt seculares possessiones & bona habeant, ex quibus onera & tributa, ad milites alendos, quibus ab inimicis tueatur, soluere possint, & nihil releuat quod secundario præiudicentur Ecclesiastici circa bonorum huiusmodi acquisitionem. Maxime quando Ecclesiasticorum nimia opulentia Ecclesiæ ipsi admodum damnosa est, & à primæuo statuto illos seiungit, provt eleganter ex S. Hieronymo, Anneo Roberto & aliis obseruauit D. Ioan. de Solorzano *d. cap. 21. nu. 33.* Narbona *d. gloss. 2. à num. 1.* Amaya *in l. 31. C. de Decurionib. numer. 3.* Gasp. Schifordegero ad Anton. Fabium *lib. 3. tracta. 30. quæst. 10.* ibi. *Quemadmodum vero prisca Prælatorum frugalitas, morumque seueritas pias Christianorum mentes accenderet, sic & sequens Ecclesiasticorum luxus liberalem largiendi affectum, feruidamque olim piorum charitatem, & frequenter in Ecclesiam donationes restrinxit, & auertit: & si verum audire volumus, impedimenta hac, non adiumenta; onera, non subsidia huiusmodi donationes Ecclesiis fuerunt, vt recte existimat Saluianus de diuitys Ecclesiæ loquens lib. 2. ad Ecclesiam Catholicam; possessione enim & vsu opum non suffulcitur Religio, sed euertitur; atque hoc fieri solere accipimus, vt Episcopi auctis opibus plus de terrena possessione quam de fidei pignore incipiant fieri solicitii, etiā illud incommodum fuit (si ita nominandum est, & non pestis Reip.) quod crebris, & immodicis huiusmodi donationibus in Ecclesias, imperium & principatus primum lapsi, tum ire cœperint præcipites, donec ad hæc tempora, quibus nec initia nec remedia temporalis regiminis in Ecclesiasticis pati possumus, peruentum est, &c.* 30

Franciscus Duaren. *lib. 2. de benefic. cap. 4.* ibi. *Sed puto maiores nostros satis animaduertisse nil Ecclesiæ exitialius, pestilentiusque esse quam ministrorum eiusmodi nimiam opulentiam, idque euentus, qui non modo stultorum magister est, vt ait Lucius, sed etiam prudentissimi nonnunquam, & perspicacissimi cuiusque, &c.* 31

Petr Gregorius *lib. 15. Syntagm. Iuris cap. 3. nu. 13.* ibi, *Disseminato vbique verbo Dei sedatisque persecutionum fluctibus, Religio sancta, & immaculata peperit diuitias, tandiu tamen fides clara emicuit, quamdiu diuitiæ non suffocauerunt matrem, & luxus immodicus non obsedit Prælatos: verum autem nunc est nisi ad primum Ecclesia redeat viuendi modum & rerum humanarum contemptum, tot adhuc fluctibus agitandum iri, quod iam in Asia, & cum prodires in Orbe iactata est, donec expurgata igne persecutionis in suam restituatur puritatem.* 32

33 Hinc valere statutum, colligitur quod pœnis afficit filios, qui sine parentum consensu Matrimonium contrahunt, nam si in aliquo Ecclesiasticæ detrahit libertati, id per accidens,& in consequentiam euenit, proindeque iustificatione non caret, Innoc. & Ioan. Andr. *in cap.*1. *de sponsal.* vbi Felin. *num.*16. testatur omnes Innocentij sententiam sequi, Bald. *in cap. tenor, de re iudic.* Palat. *in cap. per vestras, de donat. inter virum, notab.* 3. §. 3. *num.* 30. *&* §. 8. *num.* 10. Cels. Hugo *consil.* 38. Cancer. *var. resol. parte* 1. *cap.* 24. *num.* 4. *cum seqq. & p.* 3. *cap.* 11. *num.* 4. Anguian. *de legib. lib.* 2. *controuers.* 13. *num.* 15. *&* 30. Rebell. *de obligat. Instit. parte* 2. *qu.* 14. *num.* 7. *&* 8. Ioseph. Ramon validissimis fundamentis, & multorum auctoritate patrias constitutiones hoc disponentes defendens *consil.* 95. *num.* 80. *cum seqq.* Basil. Ponti *de Sacram. Matrim. lib.* 2. *c.* 1. §. 3. *num.* 29. latè *Marta de success. legali p.* 1. *quæst.* 26. *art.* 5. *per tot.*

34 Et valere quoque statutum, successione priuans filium, qui Religionem ingressus fuit, constanter ex his fortè rationibus defendunt Alex. Angel. Roman. Imol. & Ias. *in l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. fin. C. de pact.* Marc Anton. Pereg. *tom.* 2. *consil.* 6. *nu.* 3. Mench. *de success. creat. lib.* 3. §. 21. *num.* 179. cum Socino, Ripa, & aliis Iacob Cancer. *de cap.* 11. *num.* 188. dicens ab hac sententia in iudicando, & consulendo recedendum non esse, cùm certum sit prædicta statuta Religionis odio non fieri, sed tantùm causa conseruandæ agnationis, & vt bona in familia remaneant, & attendendum esse quod principaliter agitur, & non quod venit in consequentiam, Cened. *Canon. quæst.* 35. *num.* 19. *&* 20. Anton. Fab *in suo Codice sub tit. de sacros. Eccles. defin.* 40. *& sub tit. de Episcop. & cleric. definit.* 30. in Senatu Sabaudiæ sic decisum referens, Molin. *de ritu nupt. lib.* 1. *differ.* 7. *num.* 68. Ramon. *d. consil.* 95. *numer.* 85. vbi *num.* 38. testatur Senatum Cathaloniæ decisione sua hanc sententiam firmasse.

35 Et sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ, procedere *l.* 2. *tit.* 5. *noua Recop.* & *Nouellam* 59. dum funerum pompam moderantur, taxando quòd minor sumptus soluatur si funus ducatur intra muros; si verò extra, plus impendatur, defendunt Perez *l.* 7. *tit.* 1. *lib.* 1. *Ordin. in verbo que quisieren traer luto, circa med.* Matth. Stephan. *in d. nouel.* 59. Mascar. *de generali statutorum interpret. concl.* 1. *num.* 25. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *c.* 298. *num.* 7. Sousa *in Bullam Cœnæ Domini cap.* 16. *disp.* 94. *concl.* 1. *numer.* 3. Layman. *in Theolog. morali lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 9. *numer.* 3. Baldel. *lib.* 5. *disp.* 36. *num.* 5. ibi *Atque hoc modo ex Caiet. in sum. verbo excommunicatio cap.* 31. Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 120. Suarez *lib.* 4. *cap.* 12. *citato numer.* 13. *& alijs, non est censendum contra immunitatem si laici per legem moderentur pompam funerum, etiamsi ex tali moderatione aliquando accidat vt clerici ex funeribus minus lucrentur, quia id est mere accidentarium, & prouenit non tam ex lege quam ex voluntate & facultatibus eorum, qui pompam faciunt, & si pompa esset semper æqualis, & tanta quanta permittitur, & taxatur per legem, clerici possent lucrari etiam plus quam de facto lucrarentur, sublata lege.*

36 Hinc etiam *l.* 10. *&* 13. *art.* 1. *lib.* 4. *Recop.* quæ prohibent secularibus prorogare Ecclesiasticam iurisdictionem, iustissimas esse, neque contrarias Ecclesiasticæ libertati, sustinent Salgado *de Regia protect. parte* 1. *c.* 2. *n.* 69. D. Barbosa *in l.* 1. *art.* 1. *n.* 139. *ff. de iudic.* Cancer. *var. tom.* 3. *cap.* 10. *num.* 26. *& c.* 11. *n.* 190. Gabr. Pereira *de Manu Regia parte* 1. *cap.* 35. Carlaual. *de iudic. disp.* 2. *q.* 8. *sect.* 5. *num.* 1121. vbi testatur in Regnis Lusitaniæ & Nauarræ similes esse leges, Ego ipse *in praxi exigendi pensiones q.* 4. *num.* 14.

Hinc *l.* 11. *eod. tit. & lib.* cui similis Ordin. Regia 37 Lusit. *lib.* 4. *tit.* 73. reperitur prohibitum ne in contractibus iuramentum apponatur, quando ad ipsius validitatem necessarium non fuerit, ne illius occasione laici ad Ecclesiasticum forum trahantur, quod aliàs ratione iuramenti sortirentur per text. *in cap. fin. de foro compet. lib.* 6. Sed hanc legem valere & iustam esse tanquam recipientem publicam vtilitatem, & ad euitandum ne fraus Ecclesiasticæ iurisdictioni fiat, defendunt Couar. *in cap. quamuis pactum parte* 1. §. 3. *num.* 8. *&* 25. *& parte* 2. §. 1. *n.* 8. Cald. Pereira *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 23. *n.* 12. Costa *in l. si ex cautione, fall.* 10. *num.* 4. Nauar. *consil.* 51. *sub tit. de sent. excom.* Gam. *Lusit. decis.* 247. *num.* 2. Flamin. Carhar. *decis.* 81. Christophor. Besold. *de iureiur. disp.* 2. *n.* 13. Perez *l.* 6. *gloss.* 6. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* Matiens. *l.* 22. *glos.* 8. *num.* 3. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Suar. de Paz *in pract. parte* 4. *tom.* 1. *cap.* 3. *num.* 25. *& tom.* 2. *prel.* 1. *num.* 39. *ad med. vers. expendo,* Parlad. *rerum quotid. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 53. *vers. & iuris quidem,* D Barbosa *in l.* 1. *parte* 1. *num.* 73. *in fine cum seqq. & num.* 80. *ff. soluto matr.* Ioseph. Vela *dissert.* 10. *n.* 28. Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 3. *cap.* 22. *ex num.* 5. plures citati à Carlaual *de indic. disput.* 2. *quæst.* 4. *num.* 217.

Sic etiam *l.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *noua Recop.* dum disponit 38 quòd pœnæ aduersùs eos qui pecuniam extra Regnum deferunt, locum habeant contra Prælatos, clericos, ac quoscunque alios exemptos, iustam esse, post Gutier. & Babadil. defendit Gabr. Pereira *de Manu Regia parte* 2. *cap.* 28. *num.* 14. Curia Philipp. *tom.* 1. *parte* 3. §. 3. *num.* 11. *& tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *nu.* 15. Villar. Maldonado *resp.* 5. *quæst.* 3. *num.* 10. *&* 18. Florid. Mauson. *in tract. de contrabandis qu.* 8. Carlaual. *d. disp.* 2. *quæst.* 3. *num.* 159.

L. quoque 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua Recop.* cauetur quòd 39 si in aliquibus locis huius Regni statutum fuerit, vt custodiantur prata agri, & vineæ, tunc si in eis inuenta fuerint animalia, debent damnum soluere eorum domini, etiamsi clerici sint, quos propter publicam vtilitatem comprehendit huiusmodi statutum, Ioan. Andr. & Abb *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* Luc de Peña *in l. iubemus num.* 1. *C. de nauib. non excus. lib.* 11. Azeued. *in d. l.* 12. *num.* 2. Gutier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 4. vbi testatur de praxi in Regia Cancellaria Vallisoletana, & Granatensi, Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.* 58. *vers.* 7. *cum seq.* alios refero *Ego ipse de iure Ecclesiast. vniuerso lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *nu.* 42. quibus addo Morl. *in emporio Iuris Ciuilis tit.* 1. *q.* 16. *num.* 20. Ceuall. *de cognit. per viam violentiæ parte* 2. *quæst.* 11. *num.* 41. *cum seqq.* Curia Philipp. *tom.* 1. *parte* 3. §. 17. *num.* 13. Aloys. Ricc. *in collect. dec. collect.* 103. Viuian. *decis.* 108. Villar. Maldonado *d. quæst.* 3. *à n.* 6. Ripol. *variar. resolut. cap.* 1. *à num.* 19. Gabr. Pereira *de Manu Regia cap.* 29. Carlaual *de indic. disputat.* 2. *quæst.* 3. *num.* 155.

Publica enim necessitas, & communis vtilitas 40 æquè laicos & clericos obligat, vt in multis casibus quos congessi *d. tract. de Iure Ecclesiast. vniuerso lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *à num.* 38. veluti ad viam ante domum reparare, & mundare, & ad montium, nemorum, & prædiorum communem custodiam, seu ad soluendas collectas pro rata, quæ imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, agris, vel pratis, & ad expellendos, seu occidendos vermes, locustas, aut alia nociua, quæ in prædiis, vineis, seu viridariis nascuntur, & ad collectas impositas propter famem & pestem; & ad ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum, quando ab hostibus inuaditur, & sic in similibus.

Vnde videtur inferri posse etiam Regem, siue 41 legem ob eandem communem vtilitatem, Ecclesiasticis,

siasticis, & Religionum Monasteriis bonorum acquisitionem prohibere, vt sic penes seculares conseruentur, & ipsi onera pro Reip. defensione sustinere valeant. Huius sententiæ sectatores sunt duodecim ex primariis & antiquis Iureconsultis, quos refert eorumque fundamenta adducit Petr. Pechi. *in tract. de amortizatione cap. 6. num. 2. Audacter tamen in contrariam opinionem ingens Interpretum numerus conspirat: alij quia Princeps cuius imperio & omnes,& omnia a Mundi vltima origine subdita erant, legem rebus suis sibi placentem imponere potest, l. in traditionibus ff. de pactis, l. in re C. mandati. Alij quia sicut proprijs agris sitientibus alienos irrigare durum, & pene inhumanum est, l. Præses C. de seruit. ita laicos in rebus temporalibus Clericis præferri aequum est. Alij quia odio Ecclesiæ inducta est huiusmodi constitutio, sed bono publico, ne maiori rerum immobilium parte ad Ecclesiam translata, laici soli publicis oneribus ferendis satis non sint. Alij quia & lex ista rem sibi subiectam respicit,& personam subditi sui ad contrahendum, obligandisque se se Ecclesiæ inhabilem efficit. Alij quia Ecclesiæ nil detrahitur, sed solum acquirere prohibetur, velut ad auth. cassa num. 4. ait* Alciatus *non est Ecclesiæ iura diminuere, sed nolle laicos sua illi communicare. Alij quia Ecclesia non læditur in quæsitis, sed certam formam accipit in quærendis. Alij quia secularium Principum interest plurimum ne translatis in Ecclesiam bonis,& confiscationum, & laudemiorum, & aliorum iurium Dominicalium emolumenta amittant. Alij denique quia voluntas testatoris, paciscentis, legem ferentis,& statuentis adæquantur l. fin. C. de fideiuss. Igitur sicut in certum genus hominum prohibita alicuius rei alienatio,& translatio vel à testatore, vel ex pacto facta iure defenditur, d. §. Diui, l. fin. C. de rebus alien. non alien. l. si ita quis ff. de verbor. oblig. ita quoque & lege, vel statuto prohiberi potest, l. fin. C. de fundis limitroph. l. fin. C. de fundo rei patrim. Et ita demum* Bart. *cons. 50. lib. 4.* Signorol. *consil. 21.* Mesue *tit. de locate*, Fab. *ad d. l. quoties*, Archid *ad cap. Romana, de appell. in 6.* Luc. de Peña *ad l. iubemus C. de nauibus non excus. lib. 11.* Ias. *ad l. fin. C. de iure emphyt.* Bart *ad l. fin. C. de pactis, & consil. incip. Quidam colla populi*, Bald. *ad cap. quæ in Ecclesiarum, de constitut.* Franc. Magon. *tit. de Seigneuries art. 37. num. 3. & 4.* Alciat. *ad d. auth. cassa,&* Imbertus in Enchirid. *ad verbum Monachus, omnes vnanimiter statuerunt*, &c.

42 Eandem sententiam præter citatos, tenent Ambros. *de Opizonibus in l. filiusfam. §. Diui, ff. de legat. 1. num. 69. cum seqq. ibi. Secundo hoc probat per id quod voluit notabiliter* Bald. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, extra. de constitut. vbi dicit quod si statutum prohibet alienanari in Clericum, quod non valet tale statutum: quod dicit esse verum si principaliter est factum in odium clericorum; sed si in fauorem Reipublicæ vt non fraudetur suis redditibus in publicis functionibus, bene valet statutũ*, &c. & deinde late multis fũdamẽtis hoc probat.

43 Iacobus de Graffiis *in suis aureis decis. parte 1. lib. 4. cap. 18. num. 238. ibi. Si in statuto cauetur quod nullus subditus potestatis Mediolani posset alienare rem immobilem in non subditum nisi soluat tantum pro libra, expresse prohibendo ne posset alienare in personam Ecclesiasticam? Dico quod tale statutum est iuridicum, & non improbandum, neque censendum contra libertatem Ecclesiæ quia est conditum fauore publici, & communis boni, & subditorum, vt eis salua immobilia, & territoria conseruentur.*

44 Ioannes Driedonus *lib. 2. de libertate Christiana cap. 3. ibi. Vtrùm Rex possit statuto cauere ne bona immobilia Ecclesiasticis relinquantur, vel contractu trãsferantur? Respondeo huiusmodi statuta, seu mandata prima facie, seu contentione considerata in se videntur esse iniqua, neque possem ego huiusmodi statutorum conditorem & seruatorem excusare, nisi ex tolerantia Papæ scientis, atque tacentis,& ex causis, rationibusque appositis huiusmodi statutis, videretur mihi esse præsumendum huiusmodi statuta produsse ex pia quadam intentione Christiani Principis, suique Consilij prohibentis talem quendam donandi modum, quo transeant prædia perpetuò in manum nostram sic statuentis, non in odium Ecclesiasticæ libertatis, neque in diminutionem cultus diuini, neque ad impediendum eleemosynam pauperum, aut hospitalium, aut Ecclesiarum indigentium subsidijs temporalium rerum, sed ad tollendum abusus, ad moderandum donationes superfluas, ne Respublica in aliqua patria sufficienter Ecclesiasticis prædijs dotata, nimium oneretur,& ne Religiosa loca superfluis prædijs, atque diuitijs incrassata, illarum curis teneantur, neve fundationes antiquæ per nouas superuenientes impediantur, sed aptius, & commodius custodiantur ad Dei honorem, & cultum, ita tamen vt pij Principis animus sit paratus libenter suum assensum in huiusmodi donationibus prædiorum impartiri, vbi visum fuerit hoc absque suo & Reip. præiudicio pro augmento diuini cultus impartiri. Princeps sic statuens in aliqua sui dominij patria nequaquam prohibet laico ne suum prædium propter Deum det homini indigenti, aut pauperi: sed ne det vlli Collegio, vel Hospitali sic vt dominiũ perpetuo maneat apud tale Collegium. Atque ita huiusmodi statutum non est directe contra consilium Christi dicentis. Si vis perfectus esse vade,& vende*, &c. *Neque enim vetat prædia & agros vendi, & pretia illorum pauperibus dare, vel Hospitalibus, vel Religiosis domibus, vel etiam Ecclesijs indigentibus in augmentum diuini cultus. Neque enim absolute vetat ne talia prædia Ecclesijs vendantur, aut donentur, sed prohibet ne huius medio prædia sine suo consensu transeant in perpetuum ad manum mortuam extra suam iurisdictionem. Ipsius Principis est suæ Reip. prouidere, ne cum dano totius populi, tanta rerum abundantia deputetur Ecclesiæ, vt detrahatur hæredibus, alijsve pauperibus in dominio suo temporali indigẽtibus*, &c.

Caldas Pereira *recept. sentent. lib. 1. quæst. 23. nu. 92.* 45
ibi. *Quinimo & ex alio capite defendi potest, quoniam ordinatio illa non prohibet simpliciter alienari res in Ecclesias, sed iubet non alienari sine Principis licentia: lex autem secularis inducens solemnitatem obseruandam tempore actus, etiam Ecclesias comprehendit, vt eleganti ratione comprobat* Panorm. *in cap. quod clericis num. 6. de foro comp. & in repet. cap. Ecclesia n. 43. de constitut. & licet* Felin. *ibi num. 86. hoc limitet quando solemnitas non potest impleri sine magna difficultate, vtpote quia requiritur Principis facultas & permissio. Tamen aduerto quod prototypa Ordinationum antiquarum, ex quibus illa Ordinatio desumpta est, eam rationem reddunt: quoniam Ecclesia in hoc Regno sunt locupletes, subditi autem pauperes, qui non possent Regnum defendere & onera subire, si omnia bona in Ecclesiarum dominium transferantur; quod etiam hodie vigere notum est, si Ecclesiasticorum redditnum opulentia cum laicorum paupertate, & inopia metiantur exactius. Quamobrem ratio suggerit huiusmodi statuta omnino iustissima fore censenda & iudicanda, ex* Bart. *in l. rescripto §. fin. ff. de muner. & honor. cuius opinio saltem admittitur quando constat legem seu statutum latam fuisse propter publicam vtilitatem,& non in odium Ecclesiasticorum*, Dec. *in d. cap. Ecclesia num. 52. ad fin.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 17. ad fin. & eleganter* Aym. *de antiquit. tempor. §. circa, num. 9. neque in his terminis obstat text. in cap. fin. de immun. Eccles. lib. 6. quoniam procedit in dubio: cæterum si constet de prædictis, aut publica vtilitas aliud suggerat, & commune bonum Reip. aliud flagitet, non habebit locum dispositio illius textus: Neque etiam obstat factum fuisse de Ecclesijs*

clesiis mentionem, quoniam obiectum procedit quando sæcularis facit mentionem Ecclesiarum tanquam imperans, cum potius subditus sit, cap. certum, 11. dist. Cæterum si agnoscat Ecclesiæ dominium, & tamen ex causa publicæ vtilitatis aliquid disponat, mentio Ecclesiarum non irritat constitutionem, cum tunc exprimatur id quod tacite inerat, ita Fortun. *de optimo fine, Iuris, illat.* 14. Couar. 2. *p. de sponsal. cap.* 6. *in princ. num.* 20. Menoch. *quæst. vsufrucq. cap.* 5. *num.* 9. &c.

46 Grallal. *Regalium Franciæ lib.* 2. *iure* 20.

Paponius *lib.* 1. *tit.* 6. *Arresto* 3. vbi refert ita Senatum decidisse.

Andr. Gail. *lib.* 10. *obseru.* 32. *num.* 7. *cum seqq.* vbi testatur Cameram Imperialem non semel huiusmodi statuta confirmasse.

Chophinus *de Domanio Franciæ lib.* 1. *titul.* 14. & *Monasticon lib.* 2. *titul.* 2. *num.* 2.

Signorolus de Homodæis *cons.* 21. *per totum.*

Couarruuias *in reg. possessor. in initio parte* 2. §. 4. *num.* 8. *vers. tertium est*, vbi dicit quod si ob statutum Reip. Communitati conueniat, maxime ad eius vel tutelam, vel regiminen, quod res quædam in Ecclesiam, aut clericos minime transferatur, tunc statutum inualidum erit, & aduersus Ecclesias obtinebit.

Ioannes Gutierres *pract. lib.* 4. *quæst.* 58.

Bobadil. *in sua Politica lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 245.

Menoch. *cons.* 800. *num.* 23. & *cons.* 1000. *num.* 34.

Marc. Anton. Peregrinus *tom.* 1. *consil.* 91. *num.* 10. *cum seqq.*

Bertazol. *tom.* 1. *consil.* 87. *num.* 4.

Hieron. de Ceuallos *commun. contra communes q.* 899. *n.* 107. *cum seqq.* & *n.* 177.

P. Molina *de Iustitia & iure tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 140. *n.* 1. vbi similis Regis Lusitaniæ mentionem facit.

Christophorus Anguianus *in tract. de legibus lib.* 2. *controuers.* 15. *per totum.*

Gabriel Pereira *in tract. de Manu Regia tom.* 2. *cap.* 67. *per totum*, vbi late agit de Ordinatione Lusitana, quæ id ipsum disponit.

Anton. de Gama *Lusit. decis.* 341. *incip. Laurentius Alphonsus num.* 2.

Franciscus Hieronymus Leo *lib.* 1. *decis.* 77. *nu.* 8. ibi. *In nostro autem Valentiæ Regno iuxta forum* 5. *de rebus non alienandis fol.* 110. *bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ vel loco Religioso debeat alienari intra annum, it avt non remaneant penes manum mortuam, nisi habeant licentiam à Rege illa possidendi, quæ licentia amortizatio appellatur.*

Franciscus Zipæus *in suo Iure Pontificio lib.* 2. *titul.* 17.

Olibano *de Iure fisci cap.* 7. *per tot.* vbi defendit statutum Cathaloniæ, quod idem disponit.

Gaspar Clochius *de contributionibus c.* 12. *n.* 80.

Benedictus Ægidius *ad l.* 1. *de sacrosanctis Eccles. p.* 5. §. 2. *num.* 3. cum seqq. vbi late legem illam Lusitaniæ defendit.

Mexia *in tract. taxæ panis concl.* 5. *num.* 24.

D. Petrus Barbosa *in priuatis scholijs ad l. filiusfamilias ff. de legat.* 1. *vers. Ad Ordinationem.*

Dauid Doringius *in sua Bibliotheca, verbo Alienatio, fol.* 1261. *col.* 1.

Heringius Arniseus *de exceptione clericorũ c.* 4. *per totũ*, vbi refert plura in fauorem huius opinionis.

Ioannes Bodinus *de Republica lib.* 5. *c.* 2. *fol.* 802.

Bernardus Argentreus *in consuetud. Burgundiæ titul. de feudis art.* 46. *gloss.* 1. *num.* 3.

Marius Cutellus *in leges Federici cap.* 24. *nota.* 26. *cap.* 85. *nota* 90.

Ioannes de Solorzano *tom.* 2. *de Indiarum gubernio lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 28. *cum seqq.*

Paul. Christianæus *tom.* 1. *decis.* 201.

Ioannes Antonius *de dominis, Archiep. Spalatrensis* auctor condemnatus, quem hæreticum damnari, & comburi Romæ vidimus, *de Republica Catholica tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. ideo caute legendus, dum Valentiniani, Gratiani, Archadij, & Theodosij Imperatorum leges supra relatas multis defendere conatus est.

Easdem quoque Imperatorum leges videntur approbasse sancti Patres, nam D. Hieronymus epistol. 12. sic de illis loquens ait. *Pudet dicere Sacerdotes Idolorum, mimi, aurigæ, & scorta hæreditatem capiunt, solis clericis, & Monachis hoc lege prohibetur, nõ à persecutoribus, sed à Principibus Christianis, nec de lege conqueror, sed doleo cur meruissemus hanc legem, cauterium bonum est, sed quo mihi vulnus vt indigeam cauterio prouida, seueraque legis cautio, & tamen nec sic refrænatur abundantia, per fideicommissa legibus illudimus, & quasi maiora sint Imperatorum scita quam Christi lege æstimemus, Euangelia contemnimus*, &c. S. *Ambros. lib.* 5. *epist.* 31. ibi. *Nobis etiam priuatæ successionis emolumenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur: non enim putamus iniuriam, qui dispendia non dolemus, scribuntur testamenta Templorum ministris, nullus excipitur prophanus, nullus vltimæ conditionis, nullus prodigua verecundia, soli ex omnibus clerico communionis ius clauditur, à quo solo pro omnibus votum commune suscipitur, officium commune defertur, nulla legata, vel granium viduarum nulla donatio; & vbi in omnibus culpa non deprehenditur, tamen officia multa præscribitur quod Sacerdotibus Phani legauerit, Christiana vidua valet, quod Ministris Dei non valet, quod ego non vt querar, sed vt sciant quid non querar comprehendi.*

Hæc sunt fundamenta, & hi sunt Doctores huius opinionis, qui eam sustinent, & tenaciter defendunt, & in casus occurrentia vidi acerrime disputari hanc quæstionem & copiosè pro ea consuluit doctissimus D. Franciscus Letonius vir & litteris, & prudentia clarus, in supremo Lusitaniæ Consilio Regius Senator meritissimus, ad maiora properat.

Sed his non obstantibus verior, sanior, & securior mihi videtur contraria sententia, & moueor ex sequentibus.

Primò, quia Monasteria Religiosorũm (exceptis 47 aliquibus) antiquis temporibus, & nunc de iure communi, & ex Summorum Pontificum Constitutionibus capaces sunt bonorum & redditum, quibus sustentari valeant, ita probatur *in cap.* 1. §. *sanè, de statu Regul. lib.* 6. ibi, *Nisi quod poterunt de ipsorum Monasteriorum bonis, siue prouentibus absque penuria sustentari*, &c. Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 3. ibi. *In prædictis autem Monasterijs, & Domibus tam virorum quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex redditibus proprijs Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commode sustentari possint*, &c. Aufrer. ad Capell. Tholos. *quæst.* 13. Bleyman. *de benefic. parte* 1. *cap.* 10. *n.* 36. Spin. *de testament. glos.* 7. *princ. num.* 30. Narbona *l.* 35. *gloss.* 2. *num.* 33. *cum seqq. titul.* 2. *lib.* 1. *Recop.* Surd. *consil.* 295. *num.* 9. Anton. Faber. *in suo Codice sub titul. de sacros. Eccles. defin.* 25. Mangil. *de imputat. quæst.* 58. *num.* 41. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 12. Bombin. *cons.* 18.

Et licèt plura repetiantur Monasteria, quæ quo- 48 tidiano victu carent, nec habent vnde sustentari valeant, vt referunt Comitol. *in Apologia pro monitorio Pauli V. cap.* 3. *num.* 6. Laurent. Ortiz *de immunit. Ecclesiast. quæst.* 13. *consid.* 4. *fol.* 313. Diana *resolut. moral. parte* 5. *resolut.* 3. *ad fin.* hoc tamen dedecet statum Ecclesiasticum, cui cõuenit iuxta sacrum ipsius

instituto

institutum necessaria bona pro commoda ministrorum sustentatione habere,& ideo ad sacros Ordines non promouentur nisi ij,cui facultates abundè suppetunt,ne scilicet cogantur in opprobriũ clericalis Ordinis mendicare, *cap.neminem 70.dist.cap. Episcopus,cap.cùm secundùm Apostolum, de prebend.* vbi *in collect.* plures citaui Doctores , & *de Iure Ecclesiast. vniuerso lib.3. cap.33. num.53.* quibus addo Annæ.Rober.*lib.3.rerum iudic.cap.1.*Bleyuian.*de benefic.parte 2.cap.6.n.38.* Valenzu.*cons.32.tom.1.*

49 Constat igitur ex pluribus locis sacræ Scripturæ Sacerdotes possessiones & bona habuisse, diuitesque fuisse,vt colligitur *Leuit.cap.25.& Hierem.c.32.* & ad illius explicationem obseruat eleganter P. Gaspar Sanchez *in Ezechiel. cap.44.vers.28.num.59.* Quod si Leuitæ Sacerdotes bona immobilia non possiderent in Annathot vrbe,Sacerdotalem agrum non emissent , quam sententiam tuetur Valençuel. *contra Venetos parte 3. num.97.* Nicol. de Maystre. *contra Lutherum de sacro patrimonio lib.1. cap.10.per tot.*Diana *d. resolut.3. vers.ad id verò*, Becan.*in Analogia veteris Ecclesiæ cap.7. quæst.6.nu.3.* vbi ex quadraginta octo ciuitatibus obseruat tredecim datas esse Sacerdotibus,reliquas Leuitis;vnde *num.17.*sic ait, *Ex dictis colligi potest quam diuites fuerint Sacerdotes in veteri Testamento præ alijs omnibus:nam primo accipiebant decimas à duodecim Tribus Israël : vbi notandum est præter Tribum Leui fuisse duodecim Tribus filiorum Israël, nempe Tribum Ruben, Simeon, Iuda, Zabulon, Issachar, Dan, Gat, Asser, Nephtali, Efrain, Manasse, Beniamin; igitur singulæ Tribus diuidebant sua bona in decem partes. & vnam dabat Tribui Leui, reliquis nouem sibi reseruatis, quo fuit, vt Tribus Leui multo fuerit ditior,quam cæteræ, nã singulæ cæterarum habebant tantum nouem partes,Tribus autem Leui duodecim;præter has decimas , quæ communes erant omnibus. In Tribu Leui Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum a Leuitis, & sic non solum erant ditiores quam homines aliarum Tribuum,sed etiam quam Leuitæ.Deinde accedebant primitiæ,primogenita, oblationes, quasi omnia computentur , in magnum thesaurum excrescere necesse erat reditus, & pensiones Sacerdotum, & sic planum est diuites antiquæ legis fuisse Sacerdotes,* ac proinde euidenter conuincuntur *Renat. Chopin. de Domanio Franciæ lib.1. titul.14. num.1. & Marius Cutell. d. cap.24. & 85.* contrarium in hoc sentientes.

50 Secundò.quia licèt supponeremus, quòd diuitiæ Ecclesiasticorum essent admodum excessiuæ , & seculares nimium ob id depauperarétur,adhuc non esset à Regia potestate remedium petendum,cum Ecclesiastici illi non subiiciantur, nec eius mandatis, legibus , & statutis obedire teneantur ,. *cap. Ecclesia S.Mariæ, de constitut.* vbi in collect. plures citaui Doctores,quibus nunc addo Boët.Epon. *lib.5.de iure sacro cap.1.num.178.*Camill.Borrell.*de Magistrat. lib.1.cap.11.*Lotter.*de re benefic.lib.3. quæst.18. n.86.* Martinez *in 1.2.D.Thomæ tom.3.quæst.96.num.89.articul.5.dub.6.*Florid.Mauson.*de contrabandis quæst.8. num.4.*Squillante *de priuileg.cleric.cap.7.nu.34.*Franc. Ferrer.*de soluto matrim.euidentiali 2.num.6.*Ioan.Baptista Ciarlin.*var.controu.cap.45.num.2.& cap.107. num.3*:.Baldel.*d.lib.5.disp.33.num.20.*

51 Vel quia exempti sunt iure diuino , gloss. *in cap. quamquam, de censib. lib.6.* recepta communiter ex multis, quos plena manu citaui *de Iure Ecclesi. vniuerso lib.1.c.39.§.2.à n.1.& §.5. num.3.* quibus addo Giurb.*cons.67.num.7.* Ioan.Domin.Tason.*in pragm. de Antefato vers.3.obseru.2.*Diana *moral.resol.part.1. tract.2.resol.* .Squillante *d.c.7.num.1.*Lotter.*d.lib.3. quæst.36.à num.19.*Carleual.vbi supra *num.395.*Torreblanca.*de iure spirit.lib.15.c.2.* Vel saltem de iure humano & positiuo in causis non spiritualibus, Felician.de Vega *in c.decernimus, de iudic.n.51.* Fontanel *de pactis nupt.tom.1. claus.4.gloss.13.p.1. num.10.* Sanch.*tom.1.cons.moral.lib.2.c.4.dub.55.n.1.*Anguia. *de legib.lib.2.controu.14.n.22.*Boët.Epon.*in proœm.de immun.Eccles.à num.1.* Baldel. *vbi suprà disputat.35. num.5.*

Tertiò , quia si vnicuique seculari licet liberè quicquid vellet emere , seu vendere, taliter quod hoc ei denegare esset iniuria, *l. dudum C.de contrah. empt.*Ecclesiastici peioris essent conditionis si quod illis conceditur,istis denegetur,qui ciues Reip.sunt, & appellatione ciuium in fauorabilibus continentur,Bart.*in l.1. num 11.ff.ad municipal.* Camill Borrell *de præstantia Regis Cathol. c.71. num.14.* Boët. Epon.*in c.fin.de vita & honest.cleric.num.168.*Salgad. *de protect.Regia p.1.cap.1.prel.2.n 57.* Nouar.*de grauaminib.vasallor.tom.1.grauam.32. n.8.* Eo maxime, quia eis denegatur quod iure communi conceditur, nam Ecclesia habet facultatem vt laici possint libere cum ea contrahere ; & quoties arctatur illi hæc libertas , est contra Ecclesiasticam immunitatem,Lader de Imola *consil.103.* Aponte.*in resp.super censura Veneta fol.85.*& deficit potestas in statuente seculari, respectu Ecclesiasticorum , cum suæ non subsint potestati.Menoch.*cons.878. num.10.*Bernar. Græuæ.*ad pract.Cameræ Imper lib.2 obseru.32.consid.1.* Marta *de success. legali p.2. q.4.arti.8. à num.4.* Ciarlin.*controu.frequent.cap. 3. num.40.* 52

53

Quartò,quia ex dictis infertur resolutio ad plures quæstiones in hac materia multum frequentes, & ad nostrũ casum conducibiles,ex quibus sequentes cõclusiones possunt colligi Leges seu statuta Ecclesiasticæ libertati præiudicium afferentes ex defectu iurisdictionis in eas condente sunt nullę,adeo vt dicantur magis destitutiones,quam Constitutiones,*cap.fin.de rebus Eccles.*Felin.*in c.Ecclesia S.Mariæ num.98.* Abb. *consil.83.lib.1.* Cardinal. Tolet. *in sum.lib.1.c.38 num.15.* Marta *de iurisdict.p.4.casu 46. num.2.*Ramon.*consil.34. num.35.* Baldel. *in Theolog. moral.lib.5.disput.36.num.7.*Siue directè,siue indirectè lædant Ecclesiasticam libertatem,Marta *de success.legali p.1.quæst.13.num.17.* Ioan. Domin. Tason. *in pragm. de Antefato vers.3. obseru.4. num.123.* vbi ex multis idem docet etiamsi in consequentiam statutum grauet, Franc.Ferrer. *euidentiali 2.num.93.* Siue causatiuè,siue immediatè, Tolet.*d.c.38. nu.19.* Ciarlin *d.tract.c.17.num.25.*Baldel. *d.lib.5.disput.33. num.22.& disput.36.n.11.*vbi declarat quando directè,vel indirectè sit contrarium Ecclesiasticæ libertati,Pacian.*consil.164.num.1.*Araujo *in 1.2.D.Thom. quæst.91.disp.3.sect.5.diffic.14.fol.692.* 54

Et quoties tollunt quod priuilegio competit iure speciali,vel communi,Alciat.*lib.2. resp.33.num.5.* Ioseph.Selle *decis.113.num.43.*Ferrer.*d.euidentiali 2. num.95.& 99.* Diana *d.p.1.tract.2 resolut.68.vers.sed his non obstantibus,* Marta *d.quæst.13.art.13.num.43.* Ciarlin.*d.cap.63. num.30.* 55

Et quamuis concernant publicam vtilitatem,adhuc non valent, Abb. & Felin. *n.23. in d. c. Ecclesia S.Mariæ,*Gueuara *in propugnaculo Eccles.iurisd.contra Venetos assert.1.§.6. num.57.* Diana *moral.resolut. p.4.tract.10.resol.14.*Quia necessitas,& publica vtilitas non tribuit iurisdictionem vt valeat statutum contra non subditos,Bald.*in l.cunctos populos n.2.C. de summa Trin.* Bariola *cons.38.* Surd. *cons.301.n.19.* Ramon.*dict.cons.34 num.18.* 56 57

Et licet bono zelo fiat statutum , & non animo lædendi Ecclesiam,adhuc nullitatem continet,quia libertas, & immunitas Ecclesiarum non dependet 58

ex

ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex priuilegiis, quæ illis absolute competunt de iure diuino & humano, & facultatem aliquid in eos statuendi adimunt, vt ex Felino & Lapo obseruat Gueuara *vbi supra n.*10. Diana *d. p.*4. *tra-*
59 *ctat.*1. *resol.*15. Quapropter in terminis quòd Rex non possit statuto, vel lege imponere tributa prædiis suorum vasallorum, vt cum illis transeant ad Ecclesiasticos, resoluunt contra Bartolum Bald. *in l.placet num.*10.*C.de sacros. Eccles.* dicens Bartolum non dixisse verum, & *cons.*112. *num.*7. *lib.*2. dicens Bartolum non bene sentire, & contra omnes loquutum, Gregor. Lop. *l.*55. *tit.*6. *p.*1. *verbo El Rey*, Beltran. de Gueuara *assert.*1.*num.*26. Azor. *instit. moral. p.*3.*lib.*5.*cap.*9.*q.*9. Comitol. *resp. moral. lib.*1.*q.*71. *& seqq.* Suarez *in defensione fidei contra Anglicanæ sectæ errores lib.*4. *cap.*17. *num.*9. *& cap.*18. *numer.*5. Diana *p.*3.*tract.*1. *resol.*17. Baldell. *d.lib.*5.*disput.*34. *num.*5. vbi quod Bart. *cons.*180. fuit sibi contrarius, Ciarlin. *cum multis c.*103. *num.*17.*& n.*60. vbi quòd opinio Bartoli damnatur à Rota Romana.

60 Quare ex his & aliis sententiam præcedenti contrariam, immo quòd Rex statuto, seu lege sua Ecclesiasticis prohibere non possit bonorum acquisitionem, nec illos grauare vt intra certum tempus vendere teneantur quæ aliàs titulo oneroso, vel lucratiuo adquisierint, sustinent qui sequuntur.

Cardin. Alban. *in tract. de immun. Eccles. numer.*8. *cum seqq.*

Card. Tolet. *in sum. lib.*1.*c.*38. *num.*19.

Didac. Perez *l.*7.*gloss.*1. *tit.*1.*lib.*2. *Ordinam.*

Azeuedo *l.*8.*num.*3. *tit.*18. *lib.*9. *noua Recop.* vbi hanc partem ex Iasone dicit magis communem, & sequendam in iudicando & consulendo.

Fuluius Pacianus *cons.*164.*n.*5. *cum seqq.*

Menchaqua *de success. creat. lib.*1.§.10.*n.*648. *vers. denique leges humanæ fol.*252.

Episcopus Oxomensis *contra tractatus duos ad fauorem Venetorum sine nomine Auctoris discursu* 8. *prop.*6.*fol.*348.

Narbona *l.*35.*gl.*1.*n.*34.*tit.*3.*lib.*1. *noua Recop.*

Zumel. *in defensione pro sancta Romana Ecclesia contra impia Venetorum decreta*, & præcipuè *fol.*19. *propos.*4. vbi dicit hanc assertionem Christi fidelibus debere esse certam, & indubitatam, & quod eum negantes Semi-Anglicani sunt, & valde coniuncti illis.

Schraderus *post quæstiones ad Iustinianum tract. de rebus* §.16.*num.*87.*cum seqq.*

Adam Concent. *lib.*6. *Politicorum cap.*62.*cum seq.*

Ioannes Cochier *in vindicijs libertatis Ecclesiæ p.*1.*cap.*11.

Franciscus Zipæus à contraria sententia, quam prius sequutus fuerat recedens, *in iure Pontificio nouo lib.*3.*tit. de immunit. Eccles.*

Iulius Lauorus *in tract. de Indulgent. parte* 2. *c.*23. *num.*16.

Ioannes Baptista Ciarlinus *controuers. frequent. cap.*23.*num.*40.

Baldellus *in Theologia morali lib.*5.*disputat.*36.*numer.*20.

Ioannes Dominicus Tason. *in pragmatica de Antefato vers.*8.*obseru.*1. ex Martini Laudensi, vbi quòd propter tale statutum Paulus V. declarauit excommunicatos dominos Venetos 26. Aprilis 1606.

Petrus Pechius *in tractat. de amortizatione cap.*6. *num.*27.

Marta *de successione legali parte* 3.*quæst.*13.*artic.*1. *num.*1.*cum seqq.*

Araujo *in* 1.2.*D.Thomæ q.*91.*disput.*3.*sect.*5.*diffic.* 14.*vers. hinc colligo fol.*691.*& seq.*

Martinus Bonacina *de censuris extra Bullam disput.*2.*puncto* 4.

Antonius Diana *moralium resolut. p.*1. *tract.*2.*resol.*53.57.58.63.*&* 74.*& p.*3.*tract.*1. *resol.*13. *& p.*4. *tract.*1.*resol.*13.14.15.*&* 17.*& p.*5.*tract.*1.*resol.*3.*&* 8.

Franciscus Ferrer. *in tract. de soluto matrim. euidentiali* 2.*num.*96.*in fine*, ibi. *Videtur pro inualiditate statuti concludendum, prout Regium concluderat Consilium, sicut alibi pro consimili statuto fuit conclusum pro illius inualiditate, quo cautum erat, vt bona vniuersitatis, & singulorum statuentium territory distrahi non possent in clericis, & Ecclesiis*, &c.

Ego ipse *de Iure Ecclesiastico vniuerso lib.*2. *cap.*3. *num.*216.*cum seqq.& in collect. ad d.c. Ecclesia S. Mariæ num.*29.

Rota apud Dianam *d. parte* 5.*tract.*1.*resolut.*3. ibi. *Quod verò attinet ad illum articulum particularem, vt Ecclesiæ intra certum tempus, v.gr. vnius, vel duorum, vel duodecim annorum, bona immobilia vendere laicis teneantur, illud expresse condemnauit Alexander IV. in cap.*1. §.*fin. de immunit. Eccles. lib.*6. *in hæc verba. Nec etiam licet illud ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum iam adquisita, vel quæ deinceps acquirent aliquatenus constare, hac ibi. Et ideo non valere statutum laicorum contrarium disponens, notarunt ibi* Geminian. *numer.*5.*vers. nota quod laici*, Franch. *num.*5. Deci. *in cap. Ecclesia S. Mariæ num.*192. *vers. octauo non valet statutum, de constit.* Bald *in auth. hoc ius porrectum num.*18. *vers. & propterea non valet, C. de sacros. Eccles. vbi agit contra statutum Senarum, quo cauebatur, vt Hospitale S. Mariæ teneretur vendere possessiones, idem tenuit in cap. cum laicis num.*5. *super verbo de alienatione, de rebus Eccles. non alien. &* Archid. *in cap. Romanarum* 13.*verbo consuetudine, de appellat. libro* 6. &c.

Quæ quidem sententia tanquam veriori, seueriori, & magis pia retenta, non obstant, quæ pro contraria supra adduximus. Nam ad leges Valentiniani, Archadij, Gratiani & Theodosij Imperatorum, de quibus suprà *num.*3.4.5. *&* 6. respondetur eas de facto, & sine iurisdictione latas fuisse, & ideo Clerus, Hieronymus, & Ambrosius valde de illis conquesti sunt, ac ad illorum instantiam illas reuocarunt; tacuerunt autem sancti illi viri, vel potius suas querimonias in Clericos iacuerunt, illis propter excessus earum legum decisionem imputantes propter reuerentiam, quam Imperatoribus exhibebant, & ne illos incitarent ad maiora damna Ecclesiis inferenda: quicquid dicant *Marcus Antonius de Dominis*, condemnatæ memoriæ vir, & *Dauid Doringius* citatis locis. 61

De reuocatione harum legum constat ex *l.*28.*titul. de Episcopis & cleric. in Codice Theodos.* vt aduertunt Beltran. de Gueuara *in d. propugnaculo assert.*2. §.6.*num.*11. Valenzuela *contra Venetos p.*3.*n.*32.*cum seqq.* Marta *de success. legali p.*3.*q.*13.*art.*1.*num.*2. vbi *num.*3. respondens ad legem Henrici Imper. plures alias adducit similes reuocationes, vt apud ipsum videre est in illis verbis, ibi. *Item Innocentius III. similem Constitutionem, Henrici Constantinopolitani Imper. tam diuinis quam humanis legibus esse inimicam pronuntiauit: idem Innocentius Carduensi, & Synodiensi Episcopis, & Archidiacono Dabuliensi mandauit, vt Constitutionem Henrici Imper. Constantinopolitani, quod nullus posset de suis possessionibus in vita, vel in vltima voluntate aliquid Ecclesiis elargiri; friuolam & inanem & nullo modo seruandam esse decerneret. Idem Innocentius.*9. *Decembris Pontificatus sui anno* 14. *Regi Franciæ ordinauit, vt suos officiales compesceret qui postposito Dei zelo laicos in ægritudine laborantes,* 62

præpedie

præpediebant ne de terrenis, vel suis hæreditatibus aliquid in eleemosynam alicui largirentur. Item Concilia generalia ex omnium Prouinciarum, & Regionum Catholicorum Principum Episcopis, & Prælatis congregata dispositiones contrarias in specie damnauerunt. Concilium Lateranense sub Innocentio III. & habetur in c. cum laicis, de rebus Eccles. Item Concilium Constantiense cum eundem articulum de libertate Ecclesiastica tractaret, damnauit dispositiones illorum Principum quod nulla bona temporalia in Ecclesias, & Ecclesiasticos transferantur, vt in confirmatione Constitutionum Federici II. & Caroli V. quæ habetur in fine Concilij Constantiensis. Idem dispositum fuit in Concilio generali Lateranense sub Leone X. in princ. Item in Concilio Tridentino sess. 25. de reform. cap. 10. confirmauit omnes sacros Canones, & Concilia generalia, & alias Apostolicas sanctiones ad fauorem Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum, ac dispositiones contrarias reuocauit, &c.

63 Similiter Nicephori Phocæ legem præfatam tanquam iniustam, & Ecclesiasticæ libertati contrariam reuocauit Basilius Imperator his verbis: *Postquam cognoui legem à Nicephoro editam, dum ille in Imperio viueret contra sanctam Ecclesiam & contra domos Dei militare, hocque fuisse causam & originem omnium malorum præsentium, quæ patimur, & totius ruinæ, destructionis, & confusionis nostræ, ob id quod decreta Nicephori fuerunt iniuriosa non solum Ecclesiæ sanctæ, sed etiam contra Templa eius, & contra sanctas Domos Dei, immo verò contra ipsummet Deum, idcirco præcipio prædictas leges tanquam iniustas minimè obseruandas esse, quas reuocamus, & annullamus: ac deinceps eas leges sancimus, & restituimus, quæ antea statuta fuerant pro bono Ecclesiæ, & Domorum Dei, quoniam experientia nouimus, quod post decreta Nicephori nil nobis boni acciderit, sic adeò quod nullum calamitatis genus fuerit, quod experti non simus decretis illis permanentibus*, &c. refert Zumel *vbi sup. f.* 24.

64 Sic Caroli Magni legi in Saxonia editæ de qua sup. *num.* 6. respondet Beltran de Gueuara *assert.* 1. §. 66. *num.* 22. ibi. *Neque obstat lex Caroli Magni, quam ego non potui inuenire in capitibus Caroli Magni, nam eadem pollet iniustitia.* Et dum ageret de quodam decreto Regis Theodorici, cuius meminerunt *Cassiodor. lib.* 2. *var. epist.* 29. & *Menoch. consil.* 1000. *n.* 41. *lib.* 10. sic prosequitur. *Nam respondetur quod vis illa qua Principes sæculares, maximè Ariani vsurpabant iurisdictionem Ecclesiasticam anno Christi* 515. *quo vixit ille Rex, durauit vsque ad tempora Iustiniani, & deinceps, neque tunc temporis Ecclesiæ infantia poterat illi resistere, iure tamen similem iurisdictionem nequaquam habuere, vt probat ex multis locis Scripturæ, Concilijs, & Sanctis Patribus, Iodocus Coccius in thesauro Catholico part.* 1. *lib.* 7. *de Herarchia Eccles. art.* 22. &c.

65 Nec obstat lex Siciliæ quam edidit Federicus, cuius suprà memini *num.* 7. quia Carolus II. eam tanquam iniustam reuocauit, vt obseruat Afflict. *lib.* 1. *Constit.* 26. *n.* 12. sic dicens. *Hæc Constitutio nil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquantur res stabiles Ecclesiæ inter viuos.* Et postea addit. *Nolo hic seruare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia ista Constitutio tota est correcta per caput Regis Caroli II. quod incipit. Item statuimus.* Et demum concludit. *& sic non seruatur ista Constitutio, quod Ecclesia debet vendere intra annum*, &c. Beltran. de Gueuara *assert.* 1. §. 6. *n.* 20. Anton. Bobius *in resp. ad Paulum Seruitam p.* 3. *arg.* 10. *fol.* 44. Diana *mor. resol.* 57. & *p.* 5 *tract.* 1. *resol.* 3. Ioan. à Cochier *d. c.* 11. *n.* 6. Tason. *cit. loco vers.* 8. *obseru.* 1. *n.* 29.

Parum facit d. lex Alphonsi Regis, de qua sup. *num.* 8. cui satisfacit Narbona *d. gloss.* 2. *num.* 31. his verbis. *Quæ sanè omnia licèt sic precessisse rectè sciam, non tamen ab omni impietatis nota fuerunt immunia; verum id temporibus illis inualuit, propter nimium videlicet Ecclesiasticorum luxum, cupiditatem, & auaritiam, quæ liberalem largiendi effectum, feruidamque olim piorum charitatem, & frequentes in Ecclesia donationes videntur restriuxisse.* 66

Nihil probat intentũ Constitutio Caroli V. Imper. in Flandria sup. num. 14. nam satisfaciunt Marta *d. art.* 1. *num.* 3. Pechius *d. c.* 6. *n.* 2. Christianæus *d. decis.* 201. *n.* 4. ibi. *Ac proinde existimarem aliam fuisse rationem, quodque Constitutio eiusmodi ab ipsa Ecclesia, & Ecclesiasticis Proceribus probata & admissa, rogansque eam Principe à tot annis propalam, & in vsum recepta fuerit.* Et deinde *n.* 6. *in fine*, ibi. *Cùm in hac materia absque periculo animæ vix quicquam asseri possit, me quoad hæc Apostolicæ Sedis iudicio reuerenter submitto*, &c. 67

Nec leges Franciæ & Lusitaniæ, de quibus *n.* 10. & 11. nobiscum pugnant, aut pro contraria sententia allegari possunt, quia de consensu Pontificis latas fuisse nemo est qui dubitet, & quòd lex illa Portugaliæ fuerit olim confirmata à Papa in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Dionysium Portugaliæ Regem, fatentur omnes nostri, qui hac de re hucusque scripserunt, ex quorum numero sunt Cald. Pereira *d. q.* 23. *n.* 92. D. Barbos. olim in florentissimo Conimbricensi Gymnasio Primarius Iuris Ciuilis interpres, & rude donatus *in scholijs ad l. filiusfamilias §. Diui, ff. de leg.* 1. latissimè insignes Doctores Ludouicus Correa & Emmanuel Suarez eiusdem Gymnasij Primarij Iuris Canonici interpretes, Bened. Ægid. *ad l.* 1. *C. de sacros. Eccles. p.* 5. §. 2. *num.* 12. Ex aliis Iulius Rophus *in resp. ad Marcum Anton. Capell. p.* 4. *cap.* 1. *ad arg.* 27. ibi. *In Francia si fu fatta tal legge, fu fatta con consentimento de la Santa Sede si come ancho nè Regno di Portogalo*, &c. Anastas. Germon. *in assert. libertatis Ecclesiasticæ cap.* 7. *fol. mihi* 73. Anton. Diana *moral. decis. parte* 4. *tract.* 1. *resol.* 3.

Nec lex Valentiæ, de qua sup. *num.* 12. quia in scientia & patientia Pontificum fundatur, & ex aliis iustificatur, vt videre est apud Bellug. *in speculo Principum rub.* 15. §. *Veniamus n.* 30. *cum seqq.* & *n.* 37. ibi. *Alij & melius asserunt quòd hæ leges amortizationis sunt mixtæ laicorum, & clericorum, latæ in Comitijs Curiatis omnium Statuum.* Alij & rectiùs, vt Pechius *d. c.* 6. *id totum tribuit scientiæ & patientiæ Pontificum*, &c. refert Diana *p.* 3. *tract.* 1. *resol.* 14. 68

Nec aliquam vim habet *d. l.* 7. *tit.* 9. *lib.* 5. *Ordin.* qua statuebatur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, & Regiæ iurisdictioni non subiectos, quia cum Ecclesiasticæ iurisdictioni aduersaretur, ideo Catholicus & prudens Rex noster Philippus II. noluit quod in noua Recopilatione insereretur, vt attestatur Matiens. *l.* 11. *gloss.* 5. *num* 4. *tit.* 10 *lib.* 5. *Recopil.* Azeued. *l.* 8. *n.* 4. *tit.* 18. *lib.* 9. *eiusdem Recop.* Beltran. de Gueuara *assert.* 1. §. 6. *n.* 21. Diana *dicta resol.* 14. 69

Neque etiam vim legum habent, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu. Nam etsi Principes eam tulerint ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent vim legum, cum id spectet ad Sum. Pont. laici enim nil possunt statuere quod Matrimonij liberum consensum impediat, etiam circa accidentalia ipsi Matrimonio, secundùm Mart. *de success. legali p.* 1. *quæst.* 26. *art.* 5. *num.* 2. 70

in addit.ad consil.9. n.25. Quare contra dictas leges insurgunt Couar. *de sponsal.p.2.cap.3.§.8.n.5*.Gutier. *pract.lib.1.q.2.n.2.* Marc.Anton.Eugen. *consil.18. à n.14*. Lndou.Morosf. *resp.96.n.9.cum seqq*.Franc.Molin.*de ritu nupt. lib.1.differ.7.n.14*. Carol. de Grassis *de effectib. clerical.effectu 2. num.31. cum seqq*. Diana *moral. resol parte 1.tract.2. resol.74. & 104*. Belleius *disquisition.clerical.p.6.§.4. num.43*.

71 Vnde opinio Alexandri, Angeli, Cancerij, Ramonis, & aliorum de qua suprà *n.34*. existimantium validum esse statutum priuans legitima filios, qui Religiosi fiunt, nulla veritate fulcitur, communior enim & securior est contraria, quam merito sustinent Dominic. *in cap.*quamuis pactum de pact.in 6. num.10. Alciat *in auth. cassa, num.1.C.de sacros. Eccles.*Humada *ad Greg.Lopez tit.13.p....gloss.8.num.5.* Honded.plures referens *consil.11. num.14. volum.2.* Marta *de iurisdict.p.4.casu 80. & de success.legali p.3. q.13.art.2.num.16. cum seqq.* Sanch. *in praecepta Decalogi tom.2.lib.7. cap.12.num.18.* Fusar. *de substitut. quaest.429. num.25*. Ego ipse *de iure Ecclesiast.vniuerso lib.2.cap.3.num.198. & 201.*

72 Lex autem *2.tit.5.lib.5.nouae Recop.* suprà *num.35*. limitans numerum fascium funeralium, & vestium lugubrium excessus, quae magis ad honorem haeredumquam ad animae defuncti salutem spectant, valida est, & salubris: si verò statuto, vel lege seculari moderetur quod Ecclesiae offertur, vt in sacrificiis praesente corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in cereis, eleemosynis, vel clericorum numero iexandis, inualida erit; Ita Abb. *in cap.fin.num.5.de rebus Eccles.non alien.*Sebast.Medices *de sepult. quaest.20.* Matienso *d.l.2.glos.10.* Mari.Alter. *de censur.tom.1.lib.5. disputat.16.cap.6.* Valer.Reginald. *in praxi fori poenit. tom.1.lib.9. cap.23. num.360.* Marta *de Iurisd.p.4.casu 14.n.1.& casu 54.* Carol.de Grassis *de effectib. clerical. effectu 2.n.467.* Diana *moral.resol.parte 1.tract.2.resol.64.* Iulian.Lauor. *var.lucub.tit.2. cap.16.num.23.*

73 Difficultate non caret *l.10.& 13.tit.1.lib.4. nouae Recop.* sup. *num.36.* dum prohibente Ecclesiasticam iurisdictionem à laicis prorogari, cui similis *lex Lusitana lib.2.tit.1.§.14.* vbi Parens meus plures refert Doctores de ea agentes: quia hoc non est sine controuersia, & prorogari posse probat text. *in l.si qui ex consensu cum seqq. de Episcop.audient. cap. significasti, de foro comp.* vbi Anton.de Butr. *n.9.* Marian. Soc. *n.40.* & Felicianus de Vega *à princ.*post Calder. Feder.de Saxis, VVames.Card.Tusch.& alios Cochier *de vindicijs libertatis Ecclesiae, p.1. cap.66. n.5. & 10.* Carol de Grassis *de effectib. cleric. effectu 10. num.75.* D.Barbosa *in l.1.art.3. num.133. ff.de iudic.* Narbona *l.59.glos.1.num.9.tit.4.lib.2.Recop.*Camill. Borrel. *in sum.decis.tom.1.tit.41.num.140.& 190.*Ioseph.Sesse *de inhibit. cap.9. §.3.* Pradil. *in sum. legum poenal.p.2. casu 11.* Carleual. *de iudic. disp.2.quaest.8. sect.3.num.1119.* Nouar. *de elect.fori sect.5. quaest.13. num. 25.* Ciarlin. *controuersiarum frequent. cap.44. n.21. cum seqq.* Ego ipse *de officio, & potestate Episcopi p.3.alleg.108.n.10.* Vnde tales leges esse contra Ecclesiasticam libertatem, ac proinde nullas, obseruant Marta *de iurisd.p.4.casu 92.num.2.* Aloys.Ricc. *in decis.Curiae Archiepisc.p.2.decis.211.num.5.* Marc. Anton.Genuen. *in pract. Archiepisc.Neapol.cap.12.* Diana *moral.resol p.5.tract.1.resol.8. vers.sed his non obstantibus.*

74 *L.11.tit.1.lib.4. Recop.* de qua sup. *num.37.* irritans contractum propter adiectionem iuramenti, videtur saltem indirectè esse contra libertatem Ecclesiasticam, cùm nulla lex Ciuilis possit vim iuramenti etiam antequã praestetur eneruare.Ita Aluar. Velasc.*consil.99.num.3.*vbi ait illam fundari in Pontificio priuilegio, Sahag. *in cap.decernimus,de iudic. n.127.* Marta *de Iurisd.p.4.casu 72.* Seraph. *de priuilegijs iur.priu.76.n.18.* Marescot. *var.resol.lib.1.c.62. num.10. cum seqq.* Fagundez *in quinque Eccles.praecepta, prac.1.lib.3. cap.7. num.17.* vbi asserit dictas leges latas fuisse Apostolica praecedente concessione, Sanch.*de Matrim.lib.6.disp.34.num.2.*Suarez *de Relig.tom.2.lib.2 c.38. num.15.* vbi quòd indirectè saltem sunt contra libertatem Ecclesiasticam, Franc. Molin.*de ritu nupt.lib.1.compar.19.num.60.*Ioan.Valer.*de different.inter vtrumque forum,verbo Iuramentum differ.9.* Carleual. *de iudic.disput.1.q.4.num.217.* vbi attestatur non leuem esse difficultatem an huiusmodi leges & statuta aliquam vim habeant, Bursat. *decis.229. n.4.& decis.792.n.13.* Diana *moral.resol.p.1.tr.2.resol.73.n.113.& p.5.tr.1.resol.8.vers.adde.*

*L.1.tit.18.lib.6.nouae Recop.*de qua suprà *n.38.*magnam pariter difficultatem, nam aduersùs illam tenent Squillante *de priuil.cleric.c.7.n.94. vers.vtrum,* Molphes. *in consuet.Neapolit. p.2.tit. de personis q.7. n.43.cum seqq.* Azor. Megala, & alij, quos refert & sequitur Diana *moral.resol. p.1.tract.2.resol.15.* 75

Sic etiam ex multorum sententia nulla est ex defectu potestatis *d.l.12.tit.3.lib.1. Recopil.* de qua suprà *num.39.* & eam tanquam immunitati Ecclesiasticae contrariam reprobant Gregor. Lop. *l.24.tit.5. p.7.*Perez *l.1.glos.1.tit.3.lib.5,Ordin.vers. est & aliud priuilegium*, Alderan. Mascard. *de interpret. statut. concl.1.ex num.104.& num.140.* Marta *de Iurisd.p.4. casu 8.* Carol. de Grassis *de effectib. cleric. effectu 2. num.448.* Felician.de Vega *in cap.qualiter & quando n.14.de iudic.* Diana *moral. resol.p.1.tract.2. resol.80. & p.4.tract.1. resol.72.* Ego ipse *in collect.ad cap. Ecclesiae S.Mariae num.6.de constit.* 76

Non obstant rationes & fundamenta quae ad suam opinionem adstruendam adducunt contrariae sectatores, quia illis veluti particularibus respectibus adductis benè respondet Rot. apud Dianam *d. p.5.tr.1.resol.1.*ibi. *Cum in hac materia sacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum, diuina responsa, quae clara sunt, seruari debeant, non oportet admodum solicitè quaerere, cur aliqui Iuris Ciuilis potissimum interpretes contrarium consuluerint, & anxiè laborare, vt eorum responsis singulariter respondeatur, cum notum sit eos spe, vel lucri cupiditate, vel studio adulandi Principibus laicis, vel sacrorum Canonum imperitia sic in transuersum actos, vt in luce clara sponte caecutire voluerint*, &c. 77

Illud pro certo tenendum quòd pauci ex nostris contrariam omnino sectantur sententiam, exceptis Gallis & Germanis in resolutionibus aduersus Ecclesiasticam immunitatem infestissimis, ideo ab illis cauendum, prout animaduertit loquens de impio Carolo Molinaeo, Boëtius Epon *de iurisdictione Ecclesiasticorum temporali q.3.n.35.*illum dicens hostem iurisdictionis Ecclesiasticae importunissimum, *& in quaest.4. n.3.* ita de Duareno loquitur. *Vel verius profana, & impia pleraque omnia, quae de mero Ecclesiasticorum imperio sarcinauit, & disputauit Franciscus Duarenus*, &c. Nec inter Doctores, quos contrarij pro se allegant, adnumerandus est Ceuall.*commun.contra communes lib.4.q.899.n.176.* ibi. *Sed profectò communis Doctorum opinio est in contrarium cum Bart in d.l.filiusfam.n.12.vbi post antiquos resoluit non valere statutum, quia est contra libertatem Ecclesiae, & per consequens non est validum, auth. cassa & irrita C. de sacros.Eccles. Et ratio est quia Ecclesia habet libertatem vt emere possit*, &c. 78

Neque alicuius momenti sunt decisiones in contrarium relatae, quoniam exemplis iudicandum non est, 79

est, *l. nemo iudex C. de sentent. & interl.* maximè cum pro nostra multo plures allegari possint, quæ maiorem præseferunt auctoritatem, nec inuictissimi, ac Catholicissimi Hispaniarum Reges vnquam deferre voluerunt suorum Populorum petitionibus, in quibus supplicabantur, vt statutum condere dignaretur, prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias, vel Monasteria, vt testantur Menchaq. *d. §. 10. n. 648. vers. denique leges humanæ fol. 25.* Perez *l. 7. gloss. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin.* ibi. *Vnde infertur inualidum esse statutum laicorum prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias, vel Monasteria, probatur ex Archiep. Florent. loco præcitato, & ex Iason in l. filiusfam. §. Diui n. 72. ff. de leg. 1. Atque ideo quamuis in l. 45. in Curiis Vallisoleti anno 1523. & in l. 6. in Curiis Segobiæ anni 1532. & in l. 9. 18. & 21. in Curiis Matritiis anni 1534. fuit talis statuti conualidatio petita, non tamen fuit obtenta; eo quod consuetudines, statutave contra libertatem Ecclesiasticam condita, cassa sunt & irrita*, &c. Ioan. Sayson. *in consuetud. Turonen. fol. 287. col. 1. art. 1. ad fin. vers. denique leges.*

80 In quo videtur nobis reliquisse exemplum Pilippum Galliæ Regem, qui cum ei Magistratus, & Præfecti conquererentur, quod Sacerdotum iura adeò in dies augerentur, vt Regium patrimonium inde imminutum admodum cerneretur, Christianæ charitatis incensus ardore, tot esse respondit, ac iam perspicua zeli, in se Franciamque beneficia, vt Sacerdotibus, Templisque nil denegare iure possit, ex his rebus quos diuina potius quam humana ipse integras florentes, ac victrices haberet, vt ex Paulo Æmilio *in eius vita, & Ioanne Quintino Hedio de Aristocratio Christianæ ciuitatis*, referunt Valenz. *d. p. 3. à num. 62.* & Narbona *d. glos. 2. n. 15.*

81 Et in puncto quòd Reges non valeant leges liberrari Ecclesiasticæ contrarias condere, cum hoc ad summum Pont. priuatiuè spectet, resoluit eleganter Cenall. *d. q. 199. n. 186. & 102.* ibi. *At verò si Respubl. perueniat ad maximam paupertatem, & minetur ruinam, ob nimiam bonorum temporalium, Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum libertatem, tunc modus & certus finis Apostolica auctoritate ponendus est, ex rationibus, de quibus suprà in n. 107. quod ita declarat* Card. Bellarm. *lib. 1. de Clericis c. 27. in fin. lit. A.*

82 Abhorret enim à Catholico & pio Rege Sedis Apostolicæ auctoritati detrahere, eiusque iurisdictionem vsurpare, quod Deus semper grauiter puniuit exemplo Regis Oziæ 2. *Paral. 26.* quia Sacerdotum munus subire tentauit, quod factum latè expendens Chrysost. *homil. 4. de verbis Isaiæ* sic ad Regem affatur. *Mane intra terminos tuos: alij sunt termini Regis, alij termini Sacerdotij*, &c. de quo Petr. Gregor. *de Republica lib. 6. cap. 6. num. 4.* Simon. Maiol. *dierum Canicul. Colloq. 2. fol. 22.* An. Robert *lib. 3. rerum iudic. cap. 1.* Suarez *in defensione Fidei contra Anglicanæ secta errores, lib. 3. cap. 6. num. 3.*

83 Timeant igitur nostri in materia adeò graui contrarium consulere, nam præter peccatum, quod incurrunt, grauia exinde damna eorum culpa Reipub. prouenient, & Dominus non sistit audaciam huiusmodi impunitam manere, domesticum exemplum nos edocet. Nam ob id Hispaniam fuisse amissam, & in Barbarorum dominium peruenisse sunt plures qui asserant, ex quorum numero Franc. Longus *in Breuiario Chronologico anno Domini 704. pag. 208.* ibi. *Non alia maior causa intercessisse excogitari potest cur Regnum Hispanum Deus impiis Sarracenis tradiderit conculcandum, quam defectio à Sede Apostol. non quidem in Rebus Fidei, sed in iurisdictione, & temporalitate*, &c. obseruat etiam Hieron. Alban. *de immunit. Ecclesiar. n. vltim.* Puente *en la conueniencia de Monarquias lib. 3. cap. 24. §. 1. fol. 155.* Velasquez *Psalmo 100. lib. 1. Annotat. 5. n. 8.* D. Roderic. à Cuña *in cap. si gens Anglorum n. 5. distinct. 56.* Ego ipse *de iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 200. & in praxi exigendi pensiones quæst. 5. num. 41.*

Corduben. Dispensationis.

Legitimatio in radice quam vim habeat? plura de ea traduntur vtilia.

Votum XXVII.

1 *Papa stante maritali affectu cum copula, vel matrimonio de facto contracto, potest destructo ex tunc per dispensationem in radice consanguinitatis ex Iure Canonico prouenientis impedimento, efficere vt ex tunc verum Matrimonium remaneat, ac si illud ab initio validum interuenisset.*

2 *Papa ob Clauium summam potestatem in ipsa radice Matrimonij dispensat, hoc est Matrimonium ad terminos Iuris naturæ reducit.*

3 *Matrimonium verum legitimū, & reale ex Pontificis in radice dispensantis declaratione consurgit.*

4 *Lex in his, quæ sibi subsunt, verè disponit.*

5 *Papa dispensans seu declarans in radice filios legitimos denuo tales non facit quin solam velationem habitus naturalis remoueat.*

6 *Papa declarans prolem legitimam in radice, ex tunc vbique gentium, & quoad omnes effectus legitima est.*

7 *Præiudicium tertij, cui propter impedimentum contrahentium Matrimonium, successio erat delata, in dispensatione in radice à Papa concedenda, non est attendendum.*

8 *Consanguinei, & affines in quot gradibus contrahere prohibeantur?*

9 *Legem aliquo in cāsu limitare facilius est quam in totum abrogare.*

10 *Dispensatio in radice Matrimonij ex præexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apost.*

11 *Papa in radice dispensans prolem verè legitimam, & ex vero firmoque Matrimonio susceptam efficit, & capacem eorum omnium, quæ filijs ex legitimo matrimonio procreatis Iura concedunt.*

12 *Præiudicium tertij nullum consideratur in dispensatione à Papa in radice concessa, &* n. 13.

14 *Matrimonium vt à principio media dispensatione in radice sit verum & validum opus non est subsequenti post dispensationem mutuo, & iterato contrahentium consensu.*

15 *Dispensatio in radice post mortem vnius ex coniugibus obtenta, suas integrè sortitur vires, præcipuè cum ad petitionem superstitis dispensatio conceditur.*

16 *Matrimonium in radice dispensatum vt validum sit sufficit vt præcedat solum affectus maritalis, etiamsi nullum in figura, seu de facto prius inter coniuges præcesserit.*

17 *Nicolaus Garcia reprobatur.*

18 *Affectus maritalis etiam dubius, aut præsumptus sufficiens est ad dispensationem in radice.*

19 *Verba solemnia, aut singularia ad dispensationem in radice non exiguntur, sed nuda tantum voluntas Pontificis dispensantis, & impedimenta Canonica auferentis.*

20 *Natus ex consanguineis in gradu prohibito, qui posteà in radice legitimus fuit declaratus, præferendus germanis post dispensationem susceptis in maioratibus, feudis, &c.*

21 *Legitimatio obueniens in radice longè plenior est quàm illa quæ fit per subsequens Matrimonium.*
22 *Legitimatio triplex est: Plenissima, Plenior, Plena.*
23 *Dispensatio, aut dispositio* cap. tanta, qui filij sint leg. *in multis differt ab ea, quæ conceditur in radice.*
24 *Papa quod non possit aliquem quoad temporalia legitimare dispensando in radice Matrimonij, qui teneant. Sed contrarium verius* n. 26.
25 *Potentia ad facta præterita non datur in Papa.*
27 *Respondetur ad contraria, & intelliguntur Doctores pro aduersa opinione tenentes, &* num. *seqq.*
29 Clement. vnic. de immun. Eccles. *declaratur.*

1 ROMANVS Pontifex stante maritali affectu cum copula, vel matrimonio de facto contracto, potest destructo ex tunc per dispensationem in radice consanguinitatis ex iure Canonico prouenientis impedimento, efficere vt ex tunc verum matrimonium remaneat, ac si illud ab initio validum interuenisset, & tale impedimentum non adfuisset, & consequenter prolem legitimam quoad omnes Iuris effectus, & in vniuerso Mundo declarare. Hæc fuit sententia Ioan. Andr. *in cap. per venerabilem n. 20.* vbi Abb. *num. 21. qui filij sint leg.* & triginta & septem Auctorum, quos pro hac parte in vnum congerit Thom. Sanch. *de Matrim. lib. 8. disput. 7. num. 4.* quibus addo Hieron. Gabr. *consil. 21. num. 17.* Marc. Anton. Eugen. *consil. 53. num. 52. cum seq. tom ..* Augustin. Beroi. *consil. 23. num. 13. volum 2.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 1. num. 41. & in addit.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. num. 57.* Seraph. *decis. 1121. num. 1. & 5.* Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib. 1. tit. de legitimat resolut. 4. num. 55.* Ioseph. Sesse *Arag. decis. 231. num. 55. cum seqq.* Matt. *de success. legali p. 1. quæst. 18. art. 1.* Beltramin. *in Annot. ad Greg. XV. decis. 19. num. 4.* Castil. *controuers. tom. 5. cap. 105. num. 22. cum seqq.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D. concl. 477. num. 10.* Guttier. *de Matrim. cap. 84. num. 20. cum seqq.* Basil. Ponti. *in simili tract. lib. 11. cap. 5. §. 1. n. 8. & 9.* nouissimè Faiard. *in tract. de legitimat. per subseq. matrim. num. 96. cum seqq.* Rota *decis. 207. num. 1. & 3. parte 1. diuersor. & decis. 191. & 455. apud Farin. p. 1. recentior. & decis. 280. & 687. parte 2. etiam recentior.*

2 Ob Clauium enim summam potestatem Papæ concessam in ipsa radice Matrimonij dispensat, *cap. proposuit, de concess. preb. cap. quia circa, de consang. & affinit.* Bellarm. *consil. 40.* Socin. iun. *consil. 31. n. 50. lib. 2.* Pereg. *de fideicom. art. 24. n. 82.* Sanch. *d. lib. 8. disput. 7. num. 4.* hoc est Matrimonium ad terminos Iuris naturæ (nudum exigentis solummodo consensum *l. nuptias ff. de regul. Iuris, c. cum locum, de sponsalib.*) reducit. Cùm enim impedimenta Matrimonium dirimentia à solo iure, seu lege Canonica proueniant, & Pontifex radix sit & origo legis Canonicæ, qua consanguinei intra certos gradus (designatos *in cap. non debet, de consang. & affinit.*) contrahere prohibentur, & ab eo tanquam à viuo fonte, seu lege animata auctoritas omnis super istis proueniat, *c. 1. de Constit. c. 1. c. Romanorum, 19. dist. c. ipsi sunt, 9. q. 3.* & ibi. gloss. Nulli certè dubiũ esse potest quin impedimentis per eum sublatis rem ad terminos Iuris naturę primęuos reducere possit.

3 Vnde verum, legitimum, & reale Matrimonium ex Pontificis in radice dispensantis declaratione consurgit, itaut valdè errent, qui putarunt exemplo postliminij, aut legis Corneliæ (de quo *in l. retro ff. de capt. & postlim. reuers. & in l. lege Cornelia ff. de testam. & in l. hæres quandoque ff. de acquir. hæred. & in §. si ab hostibus vers. si verò, Instit. quibus modis ius patr. pot. solu.*) in dispensatione in radice fictionem ciuilem retrotractionis interuenire. Lex namque in
his, quæ sibi subsunt, verè quidem disponit, vt egre- 4
giè docuit Bart. *in l. si maritus §. legis Iuliæ n. 1. ff. ad l. Iul. de adulter.* his verbis. *In his quæ sunt Iuris, idem est esse talem, vel haberi pro tali, &c. dicit statutum quod filia nupta in omnibus habeatur vt sui iuris, ego dico quòd ista est verè sui iuris, quia statutum potest hoc facere, vt in auth. constitutio quæ de dign. per tot. & in auth. Sed Episcopalis. C. de Episcop. & cleric. & idem dico in omnibus, quæ sunt Iuris, vbi lex dicit quod factum habeatur pro non facto, quia verè non est factum quoad id, quod Iuris est,* &c. Et hoc ipsum latiùs repetit idem Bart. *in l. si is, qui pro tempore num. 29. ff. de vsucap.* & prosequitur latissimè Ias. *ibidem num. 17.* vbi dicit pulchram, & vtilem esse doctrinam Bartoli, & repetit *n. 223. & seqq.* Cror. qui illam ipsam ait notandam & menti tenendam, ibi *num. 91.* Anton. de Butr. *consil. 20. num. 1.* optimè Tiraq. *de iure Constit. p. 3. limit. 7. num. 44. cum seqq.* latè Pereg. *cons. 7. ex n. 26. vol. 2.* Castil. *d. c. 105. n. 28.*

Summus ergo Pontifex, qui vt summus Christi 5
Vicarius impedimenta Canonica, quæ sub eius manu sunt, remouet, & subinde declarat super valore matrimonij per ipsum ad terminos naturæ retroacti, & reducti (prolem consequenter legitimam decernendo) verum, & reale Matrimonium, prolemque omnino legitimam nobis præ oculis proponit, sublato iam obstaculo quod ius naturæ obumbrabat, vti argumento à claris exemplis ducto illico monstrabimus. Et hinc fit vt Pontifex dispensans, seu declarans in radice filios legitimos, de nouo tales non faciat, quin solam velationem habitus naturalis (vt ait Bald. *in l. emancipati n. 1. ff. de adopt.*) remoueat. Detegit ergo filios iure naturæ legitimos, vt ait idem Bald. *in l. manumissiones num. 8. ff. de iustit. & iure.* ex quo superuenit (vt dicit Bald. *in cap. 1. §. insuper, de prohib. feudi alien. per Feder. n. 8*) noua virtus in præiacenti materia, & potentia materiæ ei iungitur, & ab illa denominatur. Euenit quippe isto in casu idem ipsum quod in expulsione nubium, quæ non facit serenum, sed retegit, & in excussione spicarum, quæ non facit frumentum, sed illud demonstrat, vt arg. *l. adeò ff de acq. rerum domin.* notat Bart. *in d. l. manumissiones n. 2.* Quinimo ab his istis planè deducitur non esse in manu, aut potestate Pontificis in radice dispensantis impedire effectum legitimationis ab ea prouenientis tanquam effectus insitus & naturalis à sua causa proueniens, quemadmodum non est in potestate fenestram aperientis lucem detinere.

Hinc sanè fit, vt cùm Pontifex declarat prolem 6
legitimam in radice, ex tunc vbique gentium, & quoad omnes effectus legitima sit, & de legitimo matrimonio, quicquid aliàs de legitimatis per subsequens controuerti soleat. Imo verius ex quo Matrimonium legitimum ex tunc Pontifex declarauit, quamuis prolis antea susceptæ non meminerit, id ipsum dicemus. Venit namque id in consequentiam, & id præcipuè attendendum quod principaliter agitur, non quod in consequentiam venit, ex eleganti præ cæteris decisione *textus in l. verùm la 2. ff. de furtis*, & in nostris terminis notat Ruin. *consil. 189. num. 16. lib. 2.* Anchar. *consil. 419. n. 5.* Boër. *decis. 264.*
num. 33. Et hinc est, vt aptè dixerit Decian. *respons. 5.* 7
n. 67. & 115. volum. 1. quòd pater contrahendo matrimonium (verba sunt istius) per quod sequitur legitimatio, non disponit de feudalibus bonis, sed lex est illa, quæ defert successionem isti, quem lex ipsa habet pro verè legitimo. Quare consecutiue

otiti

oriri præiudicium tertij, cui propter impedimentum contrahentium Matrimonium successio erat delata, ac proinde attendendum non esse, resoluunt Crauet. *consil.* 704. *vol.* 4. Castill. *d. c.* 105. *n.* 25. Rota *d. p.* 1. *recent. dec.* 455. *n.* 8. *& p.* 2. *decis.* 687. *n.* 17.

8 Vt ergo post constitutionem *cap. non debet, de consang. & affinit.* affines in secundo, & vlterioribus gradibus, & consanguinei vltra quartum gradum liberè matrimoniū antea vetitum in vniuerso mundo licitè contrahunt: & hodie ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. *de reform. Matrim.* cognati ex copula fornicaria vltra secundum gradum, ita & contrahentes iure naturæ semotis à Papa impedimentis per legem, aut prouisionem particularem liberos affectu maritali susceptos æquè in omnibus ex vero & legitimo Matrimonio procreatis consimiles, & coæquales habebunt.

9 Quod enim summus Ecclesiæ Rector lege generali abrogatoria in omnes, & vbique gentium decernere potest, id ipsum lege singulari poterit statuere. Nulla quippe ratio est, cur possit Papa edendo constitutionem generalem vbique hæreditatem deferre, aut auferre, *cap. quod nobis, cap. ex tenore, qui filij sint leg.* Bart. *in l.* 1. *in fine, C. de sacros. Eccles.* Alex. *in l. captatori. u ff. de testam. mil.* Hieron. Gabr. *consil.* 21. *n.* 19. *tom.* 1. idem verò rescripto, vel gratia particulari non possit concedere, cùm vtrumque pariter placitum sit Principis, ad terminos, text. *§. sed quod Principi, Instit. de iure natur. gent. & ciuili,* & inde valeat argumentum à lege ad rescriptum, *l.* 1. *ff. de constit. Princip.* Bolog. post alios *in l. si is qui pro emptore n.* 249. *ff. de vsucap.* Petr. Gregor. *de rescript. lib.* 1. *c.* 1. Quinimo facilius est legem aliquo in casu limitare, quam in totum abrogare, vt disertè notat Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum n.* 19. *de constit.* & ita apertissimè in proposito resoluunt Ioseph. Sesse *d. decis.* 231. *n.* 67. Rota *d. decis.* 291. *n.* 6. *&* 7. apud Farin. *p.* 1. *recentior.* Cùm ergo Pontifex in casu text. *in c. tanta, qui filij sint leg.* filios legitimos ad omnes effectus in vniuerso mundo faciat, idque ipsum constituere possit eadem vi & forma, quod attinet ad incestuosos, vt omnes agnoscunt, maximè Sesse *vbi suprà,* & Rot. *decis.* 166. *n.* 5. *p.* 1. Quid, quæso, impedimento ei esse vnquam poterit dispensanti in radice ad omnia munia, & iura secularia?

10 Dispensatio, seu potiùs declaratio ista in radice matrimonij ex præexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apostolica, vt puta ob prolem susceptā, vel euitandi scandali gratia, vt probatur apertè *in c. quia circa, de consang. & affin.* vbi Abb. & Alex. de Neuo vterque *n.* 2. tenent prolem solum antea susceptam in causa esse, vt iustè talis dispensatio concedatur, cum semper remaneat causa scandali filiis non legitimatis. Quod si ex præcedenti concubitu filij non supersint, aut alia iusta, æquave non interueniat causa, grauem vtique culpam committeret Pontifex dispensando in radice, ex his, quæ post Nauar. notat Sanch. *d. disp.* 7. *n.* 5. *lib.* 8. Et hoc est quod ex sententia Anton. de Butrio, Panorm. & aliorum dixit Franc. Ferret. *de impuber. glos.* 6. *n.* 105. haud licere Pontifici passim, & sine delectu dispensare in radice: omnes tamen Iuris interpretes concordes agnoscunt dispensationem etiam sine causa omnino validam esse, ac illa quæ iustæ causæ innititur.

11 Ex quibus primò infertur, Papâ in radice dispensante, prolem verè legitimam, & ex vero, firmoque Matrimonio susceptam effici, capacémque eorum omnium, quæ filiis ex legitimo matrimonio procreatis iura concedunt, quandoquidem Papa Matrimonium iure naturæ contractum velamine impedimētorum Iuris Canonici positiui detentum, & adumbratum retegit: & hinc est vt legitimati in radice iura legitimorum, & ex legitimo Matrimonio susceptorum in omnibus, & per omnia ex tunc consequentur, iuxta tradita supra, & notanda latiùs infrà. Et consequenter ex istis subinfertur vt ad quæcumque temporalia, & secularia inuitentur, ex Auctoribus suprà citatis *n.* 1. & ob id ad feuda, emphyteuses, & maioratus veniant admittendi, Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. Castil. *d. cap.* 105. *n.* 33. vbi resoluit quòd ex dispensatione in radice Matrimonij præcedente affectu maritali vsque adeò filij legitimi efficiantur, atque ex legitimo matrimonio nati dicantur, vt ipsimet comprehendantur, comprehensique censeantur in dispositionibus, substitutionibus, & primogeniorum, vinculorumque institutionibus, in quibus filij ex legitimo matrimonio nati, vocantur perpetuò, adeo vt ea legitimitate satisfiat, satisfactumque præsumatur dispositioni prædictæ, qua ad eum modum vocationes, & substitutiones concipiuntur, perinde ac si ab initio legitimum, & verum matrimonium interuenisset, nec dispensatio vlla in radice necessaria fuisset, *& num* 35. *vers. denique.* plures pro se refert Auctores. Licèt enim legitimati per rescriptum horum omnium capaces non sint, cùm gratia Principis non debeat operari in præiudicium tertij, ex traditis à Molin. *d. cap.* 2. *num.* 1. hoc tamen locum non habet in dispensato in radice; qui vero retecto matrimonio legitimus consequenter apparet, Sanch. *d. disp.* 7. *num.* 4. *&* 6. *lib.* 8. Pereg. *consil.* 1. *n.* 24. *lib.* 3. Ioseph. Sesse *d. decis.* 231. *n.* 21. *&* 60. *cum seqq.* Castil. *d. cap.* 105. *num.* 22. Rota *d. decis.* 191. *num.* 4. *&* 8. *& d. decis.* 455. *num.* 5. *parte* 1. *recentior.*

Nullum verè datur in hoc casu præiudicium tertij, siquidem Pontifex non ex vi meri rescripti prolem legitimam efficit, sed ex causa Matrimonij ritè contracti, remotoque per ipsum obstaculo à iure Canonico prouenienti, consequenter, seu incidenter legitimam facit, & sic præiudicium tertij non venit in considerationem, ex latè traditis post alios à Castil. *d. cap.* 105. *n.* 26. Ioseph. Sesse *d. decis.* 231. *n.* 63. Rota *d. decis.* 687. *n* 16. *parte* 2. *recentior.* maximè attentis his, quæ de præiudicio illato in his, quæ non sunt iuris naturalis, vel gentium, sed tantùm ciuilis, aut communis, de quo nos loquimur, tradidit Tiraq. *de iure constituti p.* 3. *limit.* 7. *n.* 48. Et verè incidenter seu in consequentiam, cum principaliter prolem non legitimet, sed Matrimonium tantum verum, validumque ex tunc seu ab initio affectus maritalis declaret, qua consideratione attenta, nemini iniuriam facit, vt considerauit Rota *d. decis.* 191. *n.* 1. & facit insignis text. *in l. fluminum §. fin. ff. de damno infecto* ibi. *Neque enim existimari operis mei vitio damnum tibi dari in ea re, in qua iure meo vsus sum.* 12

13 Non obstat quòd præiudicium tertij in eo versatur quòd spes succedendi alicui auferatur, velut ius primogenituræ, valdè æstimandum; ex traditis per Valenz. *consil.* 69. *&* 70. Quia respondetur ius hoc in spe nuda consistens conditionale esse, id est, si filius legitimus, & naturalis non supersit, *l. filiusfam. §. cùm quis ff. de legat.* 1. ibi. *conditio defecisse videbitur si superuixerint liberi, l. iubemus §. sin autem C. ad Trebell. l.* 1. *C. de condit. insertis.* Vndè est vt quemadmodum transuersali vocato ad fideicommissum, vel maioratum, filiis deficientibus nulla fit iniuria, aut præiudicium, cùm grauatus liberos inopinatos ex matrimonio antiquo, vel nouè contracto susceperit (id quod passim euenire videmus) ita nulli fiat iniuria cùm Pontifex coniunctioni, ex qua prouenit filius incestuosus, aut aliàs à lege Canonica reiectus, veri matrimonij omnes tribuit effectus,

tis, & impedimenta Canonica auferentis, id quod multifariam euenire potest. Et primum quidem si petitam dispensationem in radice, & ex tunc Pontifex his verbis indulgeat, *Nos huiusmodi supplicationibus inclinati*, &c. vt in specie resoluit Rota *d. decis.687. num.4. cum seqq. parte 2. recentior.* & meritò: cùm enim concessio libello supplici respondet, totum in supplicatione deductum in concessione contentum censetur, *l. si defensor §. 1. ff. de interrog. act. cap. inter dilectos, in fine, de fide instr.* Menoch. *post alios consil.33. n.14. lib.1. & consil.49. num.24. & consil.357. num.24.* Secundò idem erit si in dispensatione, prolem susceptam ab initio conceptus legitimam Papa declaret, Seraph. *decis.1121. num.1.* Rota *d. decis.455. num.12. parte 1. recentior. & decis.280. n.2. & decis.687. num.14. parte 2. etiam recentior.* Ioseph. Sesse *d. decis.231. num.67.* Gutier. *de Matrim. cap.74. num.34.* Basil. Pont. *eod. tract. d. lib.11. cap.5. §.1. n.12.* Garc. *de benefic. parte 7. cap.2. n.40.* Tertiò dispensatio in radice disertius demonstratur per verba illa, *prolem tam ante, quam post, ac in radice, & substantia ipsius matrimonij susceptam legitimam, & de legitimo thoro procreatam declaramus.* ita Molin. *d. lib.3. cap.2. n.12.* Pereg. *de fideicom. art.24. n.77.* Gutier. *d. c.74. n.5* Rota *d. decis.455. n.1. p.1. recent.* Et sanè ab iis explodendus venit Pereg. *dum in d. consil.1. num.19 lib.3.* videtur existimasse necessum esse ad dispensandum in radice quod Pontifex verbis disertis matrimonium ipsum legitimum declaret; eum enim apte & acutè refellit Rota *d. decis.455. n.13.* & faciunt quæ Sanch. *d. disp.7. n.28.* & Sesse *d. decis.231. n.22.*

20 Sextò infertur natum ex consanguineis in gradu prohibito, qui postea in radice legitimus fuit declaratus, præferendum germanis post dispensationem susceptis, in maioratibus, feudis, & emphyteusibus, in quibus vocati sunt filij nati, seu procreati de legitimo matrimonio: cum enim is media dispensatione in radice legitimus filius appareat à tempore conceptionis, queri certè non possunt filij ab eisdem parentibus in matrimonio post dispensationem habiti, sicuti nec transuersalis proximior exclusus à filio, qui iam ex matrimonio non sperabatur.

21 Septimò infertur longè pleniorem esse legitimationem obuenientem in radice, ea illa, quæ fit per subsequens matrimonium, id quod ex pluribus latè
22 probat Castill. *d. cap.105. n.34.* Triplex enim est legitimatio, Plenissima, Plenior, Plena, ex Bald. *consil. 64. ex num.3. lib.6.* Anton. de Butrio *in cap. per venerabilem n.10. vers. per quæ concludo, qui filij sint leg.* Cou. *de sponsal. p.2. c.8. §.8. n.4.* Pereg. *consil.1. n.141.*
23 *lib.3.* Et vere dispensatio, aut dispositio *d. cap. tanta*, in multis differt, & simul inferior est, vinciturque ab ea, quæ fit in radice. In illa fingitur, aut suppletur consensus, seu affectus maritalis: in ista re vera interuenit, imo basis est subsequentis declarationis in radice à Pontifice factæ. In illa lex Canonica media fictione disponit circa ea, quæ sua non sunt: at in ista Põtifex disponit verè & realiter in his, quæ sui iuris sunt, & in sua potestate constituta. In illa necessum est Matrimonium subsequi ad legitimationem filiorum antea susceptorum, cum id nec in nudis naturæ terminis præcesserit: in ista vero necessum non est nouum iniri matrimonium, quandoquidem per eam validum declaratur, quod affectui maritali innixum fuit à principio. In illa standum est omnino dispositioni *d. cap. tanta* in corpore iuris contentæ; in ista vero verbis dispensationis, quæ variæ concipi possunt lenius, aut plenissimè, vt Pontifici placuerit. In illa legitimatio obuenit, velut ex causa, & potestate ordinaria: in ista vero ex superiore potestate, putà ex lege animata, hoc est Pontifice, qui est supra omne ius commune. In illa filij nascuntur illegitimi & spurij, attento iure naturæ, vtpote habiti ex copula mere fornicaria: in ista vero eodem iure attento, & sublato impedimento Canonico nascuntur legitimi. In illa demum legitimationi filiorum impedimento est ipsa natura, hoc est defectus consensus, seu maritalis affectus: in ista vero velamen tantum quoddam positiuum, seu Canonicum ius naturæ adumbrans à Pontifice iure suo vtente retegitur.

Hæc receptissima resolutio, de qua *num.1.* tot illationibus exornata, non transit sine difficultate, 24
imò absolutè contrariam partem, videlicet Pontificem non posse aliquem quoad temporalia legitimare dispensando in radice matrimonij, sustinent primus omnium Anton. de Butr. *in d. cap. per venerabilem n.10.* Miles *in repert. verb. dispensatio Papæ*, Molin. *de Iustit. tom.3 tract.3. disp.624. n.3.* Suar. *de censur. tom.5. disp.50. sect.5. n.9.* Addit. *ad consil.2. Nauarri, qui filij sint leg.* Francisc. Ferrer. *ad constit. de los impubers sub rub. de substit. glos.6. à num. 107. vsque ad 135.* Arello *in tract. de rat. Iuris lib.4. cap.5. num.53. cum seqq.* Gasp. Hurtado *de Matrim. disp.26. diffic.1. n.5. & post omnes* Faiardo *in tract. de legitimat. per subsequens matrim. n.99. vbi n.113.* hanc in rigore disputionis facilè defendi posse existimat, sed tamen *num.14. cum seqq.* à communi non recedit.

Mouentur quia prior sententia supponit hanc legitimationem in radice matrimonij filios à principio legitimos reddere, quia à principio Matrimonium illud, ex quo nati sunt, validum efficitur Pontificia dispensatione, quæ ad tempus matrimonij contracti retrotrahitur, & perinde est ac si ex legitimo matrimonio nascerentur: quod absurdum seu impossibile videtur supponere, posse scilicet summum Pontificem efficere vt à principio valeat Matrimonium, quod à principio in rei veritate non valuit, & quod non extiterit impedimentum, quod verè extitit, esset enim dare in Papa potentia ad facta præterita, arg. *l. in bello §. facti ff. de capt. & postlim. reuers.* ibi. *Facti autem causæ infectæ nulla constitutione fieri possunt, l.31 ff. de regul. Iuris, l. fin. ff. de adopt. l. vnic. C. de raptu virg.* ibi. *castitas corrupta restitui non potest*, &c. & hanc potentiam etiam Deum Opt. Max. habere negat D Hieron. *in c. si Paulus 22. q.5.* quia, vt explicat S. Thom. *p.1. q.25 art.3. & 4.* contradictionem importat quod factum non sit quod verè factum est: quo fundamento legitimationem hanc in radice Matrimonij ad temporalia concedere se non posse respondisse Greg. XIII. de mense Nou. 1584. testatur Addit. ad Nau. *d. consil.2. qui filij sint leg.* 25

Sed à priori sententia recedendum non est, non 26
enim Auctores pro hac secunda citati multum vrgent; nam, si rectè aduertamus, Butrio eorum coryphæo paululum defuit quin pro contraria Ioannis Andr. staret sententia, quam cùm æquam & rationabilem appellasset *in d. cap. per venerabilem, n.10.* ab ea tamen destitit, ea tantùm motus causa, quòd extremum deficeret ad quod, in retrotractione legitimationis ad radicem, seu principium concubitus referendæ: in quo verè deceptus est supponens in legitimatione in radice retrotractioné fictitiam interuenire, id quod ex pluribus impugnauimus suprà *n.*.

Miles verò pro nobis verè stat in principio, & illico addit impedimento de Iure diuino Papam indulgere non posse dispésando in radice matrimonij. 27

De Theologis, Molina scilicet, Suárez, & Hurtado, nil certè curandum, eo quod siue rem egerint nullo Iuris fundamento suffulti, nec aliquo vnquam ex Classicis Iuris Auctoribus perlecto. 28

29 Nec audiendus est Arellano, quia sibi non constat, & præcipuè dum in eo institit quoad effectuum præteritorum abolitionem nullam Pontifex haberet potestatem, *Clementina vnic. de immun. Eccles.* parum aptè occurrens, non aduertens illud in primo, potissimoque loco erui, in potestate inquam summi & cūspicui Ecclesiæ Capitis esse remouere, seu annullare ex tunc omnia Iure positiuo consistentia etiam quoad effectus præteritos, vt apertè probat idem text. ibi, *quicquid ex eis sequutum*, &c. & ibi *glos. verbo pro infectis*, Tiraq. *de iure constit. p.2. limit.7.n.47.* Et ex multis probat Rota apud Far. *decis.687.p.2. recentior.* Et colligitur ex multis Iuribus in id citari solitis, *l.1.§.sed à volentibus*, ibi, *pro non facto est, ff. de his, qui in testam. delent l.1. & 2. ff. vnde vir & vxor.* bonus tex. *in l. qui in prouincia 57. §.1. ff. de ritu nupt.* ibi. *Confirmamus statum liberorum vestrorum in eo Matrimonio quæsitorum, quod ante annos quadraginta contractum est, perinde ac si legitimè concepti fuissent*, &c. *l. iubemus nulli §.1. in fine C. de sacros. Eccles.* ibi, *ea quæ contra legem facta sunt, pro infectis habenda sunt*, &c. *l. non dubium C. de legib.* ibi. *non solum inutilia, sed etiam pro infectis habeantur*, &c. *l. cum ea C. de transact. cap. ad nostram, de appellat. cap. quia circa, de consang. & affinit.* Ego ipse *de Iure Eccles. vniuerso lib.1. cap.2. num.97.*

30 Superest vnus Franciscus Ferrer. qui diuersis innititur causis à Patre Sanchez maiore ex parte mutuatis; primum enim opponit *n.111.* Pontificem non posse in terris Imperij dispensare in præiudicium tertij, quod facilè diluitur ex his, quæ supra diximus: secundò *n.112.* ait quòd vna via prohibitum, alia admitti non debet: sed hoc dicterium facilè refellitur cuique consideranti legitimationem prolis effectum esse declarationis in radice Pontifici iure proprio competentis; eamque legitimationem incidenter, seu consequenter contingere, id quod permissum est in Iure, quamuis aliàs si expressim, & præcipuè quid agatur, id ipsum vetitum extet ex dictis. Tertiò ait *n.117.* prohibito aliquo actu omnia censeri prohibita per quæ ad illum peruenitur, id quod ex proximè dictis cessat. Quartè inquit *n.124.* potentiam ad præterita non dari. Et demum quinto loco allegat *n.125. & seq.* peccatum in concubitu illicito patratum aboleri non posse. Sed hæc quæ Theologis supra citatis magni fuerunt momenti, nulli certè impedimento esse debent, attentis his, quæ tradidimus supra, & prosequitur latè Sanchez *d. disput.7. num.4.*

31 Illud quod adduximus de Gregorio XIII. videlicet quòd ille respondit se super radice dispensare non posse, ex assertione, additionis ad Nau. *n.d. consil....* nihil obest, inuerisimile quippe continet, & ob id speciem falsitatis, ad tradita *in cap. quia verosimile, de præsumpt.* Vel si verum contineret, respondeo ideo contigisse, quia Pontifex non potest tales dispensationes concedere nisi ex magna causa, quæ non dabatur in proposito petitæ dispensationis, quam ille denegauit, & sic si denegauit non fuit propter defectum potestatis, sed causæ, vt alias contigit *in cap. pen. de bigam. & in cap. nulli, de sent. excom.* ita respondet Faiard. *d. tract. de legitimat. per subsequens matrim. n.115.* Videmus namque eundem Pontificem Gregor. XIII. dispensasse, vt habetur in decisionibus Rotalibus *455. n.1. p.1. & 687. n.1. p.2. apud Farin. in recentiorib.* & licèt hanc eandem dispensationem prædecessor Pius V. denegauerit, non ob id arguitur ad impotentiam dispensandi, quia vt benè satisfacit Rota *d. decis.687. n.22.* Pius V. moueri potuit ad denegandum ex aliqua causa, quæ non placuit successori, quinimo illi placuerunt aliæ rationes, putà ad euitanda scandala, & ne mulier perpetuò innupta & diffamata remaneret, vt in gratia dictum fuit; vltra quod & aliæ causæ animum Greg. XIII. mouere potuerunt, quæ semper in supremo Principe præsumuntur.

Tirassonen. Prioratus.

Coadiutoria cum futura successione est incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente ad effectum retentionis; & quando vacent beneficia obtenta per promotionem ad Episcopatum.

VOTVM XXVIII.

1 *Facti series refertur.*
2 *Coadiutores non sunt beneficiarij interim dum viuunt coadiuti.*
3 *Coadiutoria incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiam personalem requirente*, & n.11.
4 *Coadiutores Episcoporum, seu Rectorum Parochialium auctoritate Apost. institui ad personalem residentiam vt Episcopi & Rectores ipsi tenetur.*
5 *Gratia futuræ successionis est vera gratia.*
6 *Rex Catholicus ex antiquissima obseruantia & inueterata consuetudine habet ius præsentandi ad beneficia quæ vacant ob promotionem ad Episcopatus, qui sunt de suo Regio patronatu.*
7 *Vacatio ob promotionem ad Episcopatum non inducitur nisi post adeptionem possessionis illius, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit.*
8 *Possessio non capitur nisi post cessationem coadiutoriæ.*
9 *Vacatio beneficiorum obtentorum non inducitur per promotionem ad Episcopatum in terris infideliū.*
10 *Beneficia hodie de stylo Curiæ vacant statim quod quis per Papam promotus est ad Episcopatum.*
12 *Retentio beneficij à Papa concessa nihil aliud inducit nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existebat de tempore quo concessa fuit.*
13 *Retentio beneficij non extinguit ius prouidendi, nec consumit turnum.*

Rex noster inuictissimus nominauit D. Petrum de Barsorga Priorem Collegiatæ Regularis Ecclesiæ S. Sepulchri ciuitatis Calatajud in coadiutorem Episcopi Oscensis, cum retentione sui Prioratus vsque ad tempus cessationis coadiutoriæ; Summus Pontifex gratiam coadiutoriæ cum huiusmodi retentione concessit, illumque in Episcopum Termopolen. in terris infidelium, interim dum viuebat coadiutus, promouit, qui exinde possessionem coadiutoriæ, & conseruationem ordinis Episcopalis accepit: postmodum, adhuc viuente coadiuto, & nondum facto loco futuræ successioni, è viuis discessit D.D. Petrus de Barsorga: fuit apud me quæsitū an prouisio dicti Prioratus, vti vacantis vt priùs per coadiutoriam cum futura successione ad Episcopatum Oscen. ad quem idem Petrus fuerat præsentatus à Rege Catholico, ad ipsum Regem pertineat, ex inueterata consuetudine à Sede Apostolica diu tolerata, qua Rex ius habet præsentandi ad omnia beneficia, quæ vacant per promotionem, aut prouisionem eorum, qui ad præsentationem, seu nominationem eiusdem Regis fuerunt prouisi? Et affirmatiuè respondi. 1

Nam licèt dictus D. Petrus de Barsorga per coadiutoriam 2

iutoriam præcedente Regia præsentatione, non dicatur verè Episcopus Oscen. ante cessationem coadiutoriæ, quia coadiutores non sunt beneficiarij Interim dum viuunt coadiuti, Nauar. *in cap. si quando, de rescript. prel. 7. n. 10. & in tract. de orat. cap. 20. num.* 18. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 9. *num.* 64. ibi. *Cum coadiutoria de per se non sit Ecclesiasticum beneficium*, Sebast. Cæs. *de Eccles. Hierarchia part.* 4. *disp.* 14. §. 9. *à princ.* Mendez *de Vasconcellos diuers. Iuris argum. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 8. Rot. *decis.* 456. *n.* 1. apud Farin. *p.* 1. *recentior.* Ego ipse *de Canonic. & dignitat. cap.* 29. *n.* 3. *cum seqq.*

3 Nihilominus tamen negari non potest de coadiutoria cum futura successione fuisse prouisum ad præsentationem Regis Catholici; quæ quidem coadiutoria licet verè non sit beneficium, operatur tamen quoad vacationem omnes effectus beneficij, illa enim incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiam personalem requirente, Nicol. Garc. *de benefic. parte* 11. *cap.* 5. *num.* 123. & in hoc dicitur habere quandam affinitatem, & similitudinem cum veris beneficiis. Petr. Greg. *de instit. rei benefic. cap.* 11. *num.* 2.

4 Et in specie quòd coadiutores Episcoporum seu Rectorum Parochialium auctoritate Apostol. instituti ad personalem residentiam vt Episcopi, & Rectores ipse teneantur, resoluunt Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr.* 7. *cap.* 6. *num.* 104. Moneta *de opt. Canon. cap.* 4. *quæst.* 8. *num.* 157. Aloys. Ricc. & alij plures, quos refero, *de Iure Eccles. vniuerso lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 31. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 805. *num.* 31. vbi, *num.* 32. ex decisione Rotæ subdit posse coadiutorem non residentem priuari seruata Iuris forma. Rota *decis.* 192. *num.* 5. *part.* 1. *recentiss.* vnde si tenentur ad personalem residentiam beneficij ad quod dati fuerunt coadiutores, benè sequitur quod in alio residentiam facere non poterunt, quia duobus in locis vno & eodem tempore stare
5 quis non valet, nec duobus officiis inseruire. Et sic cum gratia futuræ successionis fuerit vera, ex traditis per Nicol. Garc. *d. p.* 11. *c.* 5. *in addit. n.* 123. & vacauerit Prioratus, ac quoad retentionem illius vnà cum coadiutoria huiusmodi inducta fuerit incompatibilitas, ex dictis, benè sequitur illius vacationem esse prouidendam ad præsentationem Regis Catholici, prout prouideri solent cætera beneficia, quæ de resulta nuncupantur.

6 Non obstat quòd huiusmodi ius de resulta competens Regi Catholico fundatur, vt dixi, in quadam antiquissima obseruantia, & inueterata consuetudine, vidente & tolerante Summo Pontifice, & est Rex noster quasi subrogatus in iure, quod competit Sedi Apostol. omnia beneficia vacantia ob promotionem ad Episcopatus, qui sunt de Regio suo patronatu, iuxta *Extrauag. ad regimen, de præ-*
7 *bend.* & huiusmodi vacatio non inducitur nisi post adeptionem possessionis Episcoparus, & consecrationem sequutam, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit, *cap. cùm in cunctis* §. *cùm verò, de elect.* Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 2. citati per me *de officio, & potest. Episcopi p.* 3 *alleg.* 57. *n.* 67. quibus addo Arnulph. Rusæ *priuil.* 41. *num.* 15. & *priuil.* 34. *per totum*, vnde cum iste coadiutor Episcopi Oscen. non habuerit vita sua durante possessionem illius Episcopatus, quia illam capere non potest nisi post cessationem
8 coadiutoriæ, Rot. *decis.* 456. *num.* 6. *p.* 1. *recentior.* Ludou. à Sarauia *de Adiunctis quæst.* 29. *num.* 51. nec
9 etiam per promotionem ad Episcopatum Tremopolen. in terris infidelium inducatur aliqua vacatio beneficiorum obtentorum, Garc. *d. p.* 11. *cap.* 6. *num.* 24. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæst.* 12. Ego ipse *d. alleg.* 57. *num.* 74. videtur inferri vacationem non induci, nec Regem nostrum vllam habuisse, ad quam posset præsentare.

Quia respondetur, multipliciter, & primò hodie 10
de stylo Curiæ beneficia vacare statim quod quis Per Papam promotus est ad Episcoparum, Granut. *ad Simonet. de reseru. benef. q.* 27. *n.* 6. Anast. Germon. *de indultis Cardinalium* §. *si verò n.* 21. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *c.* 296. *n.* 10. Ego ipse *d. alleg.* 57. *n.* 68. & iuxta solitas clausulas licèt coadiutoria non sit in se beneficium verum, est tamen futura successio, vera gratia, ex nunc, & stylus Curiæ in coadiutoriis huiusmodi imponit vacationem obtentorum statim quod de ea prouidetur in Consistorio, prout fit in prouisione alicuius Episcopatus.

Secundò respondetur quòd nihil refert quòd nõ 11
vacent beneficia per promotionem ad Episcopatũ existentem in terris infidelium, quia in præsenti non dicitur ob id hãc vacationem inductam, sed propter gratiam coadiutoriæ cum futura successione, quæ quoad retentionem inducit incompatibilitatem cũ alio beneficio residentiã requirẽte, vt suprà diximus.

Minus obstat quòd eidem D. Petro de Barsorga 12
fuerit à Sede Apostol. concessa facultas retinendi dictum Prioratum cum dicta coadiutoria & futura successione, dum illi locus non foret; quia ista retentio nihil aliud inducit nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existebat de tempore, quo concessa fuit, arg. *l. sed & si manente, ff. de precar. l. Labeo la* 2. §. *hac autem ff. de arbitr.* Rota *decis.* 663. *num.* 9. apud Farin. *p.* 1. *recentior.* tempore autem concessionis ad Regem nostrum spectabat præsentatio, ergo cessante continuatione deuoluitur ius præsentandi ad illum statum primæuum, in quo erat de tempore concessionis illius.

Vlteriùs retentio non fuit extinctiua Iuris Regi 13
nostro competentis nec consumpsit turnum, vt ita dicam, in quo ex titulo de resulta, Regia præsentatio erat facienda; & ita succedente morte dicti D. Petri de Barsorga ante cessationem coadiutoriæ, intrat dicta Regia præsentatio, vigore primæ vacationis inducta, cuius executio quoad hoc tunc fuit dilata, & non consumpta; est enim in Iure nostro recepta conclusio quod data retentione beneficiorum à Papa, illa primæua reseruatio non extinguitur, sed potius cessante causa retentionis poterit reassumere priorem vacationem, & prouidere illius vigore vt prius, perinde ac si talis retentio concessa non fuisset. Ita in terminis Simoneta *de reseru. benef. q.* 27. *n.* 5. ibi. *Sed hic quæritur quid si Papa (prout plerumque contingit) aliquem promouet cum reseruatione beneficiorum, is deinde moritur in partibus, an beneficia illa censebuntur reseruata, vt de eis possit solus Papa disponere? hæc quæstio aliàs contigit in Rota, & per dictam Extrauagantem reseruantem beneficia promotoria vel promouenda nunc vacantia, & in antea vacatura, fuit indicatum esse reseruata*, &c. refero Ego ipse *d. alleg.* 57. *n.* 56. quod tunc demum ego intelligebam quando ante retentionem inducta erat vacatio; nam si vacationem præcedat retentio, contrarium mihi videtur verius, iuxta doctrinam Francisci de Aretio *consil.* 7. *n.* 14. dum ait quòd Papa per dispensationem retentionis non confert ius nouum, sed solum conseruat quæsitum, quod erat perdendum per nouam promotionem, *cap. dudum* 2. *in fine, de elect. cap. si gratiosè, de rescript. in* 6. Pro quo ferè in terminis facit resolutio Conar. *practic. cap.* 36. *n.* 12. vbi tenet nullum fieri patronis laicis grauamen; nec vllum damnum causari etiam quoad præsentationem, vbi summus Ecclesiæ Pontifex

Episcopum

Episcopum instituerit, aut confirmauerit, cum retentione beneficij alicuius, quòd is obtinet, & alio qui de proximo vacaturum erat per consecrationem, iuxta *cap. cum in cunctis, de elect.* nam etiamsi hoc beneficium pertineat ad iuspatronatus laicorum cum nondum vacauerit, poterit Papa etiam absque speciali derogatione & expressa mentione dispensare, vt electus illud obtineat simul cum Episcopatu, nec per hoc derogatur iuripatronatus laicorum, quia patronus non habet præsentandi ius quoad effectum donec beneficium vacauerit, Papa verò per dispensationem impedit vacationem illam, &c.

Quare, &c.

Pampilonen. Executorialium.

Executoriales sacræ Rotæ etiam antiquæ, an valeant intimari; & quando absque intimatione exequi possint?

VOTVM XXIX.

1 *Inhibitionis, & mandatorum Rotalium summa.*
2 *Dubium disputandum proponitur.*
3 *Executor Rotæ in partibus, cui executoriales fuerunt præsentatæ, non potest aliud facere quam illas intimare.*
4 *Executor potest ad executionem procedere quando reus non se opposuit, nec reclamauit intimationi.*
5 *Contumacia colligitur ex probatione renitentiæ.*
6 *Consensum à principio interueniße colligitur ex actibus subsequentibus.*
7 *Acceptatio ex vsu colligitur.*
8 *Paruiße verè dicitur qui abstinet à molestiis, & vexationibus.*
9 *Executoriales antiquæ præsumuntur intimatæ, maximè si habeatur possessio omnium in eis contentorum.*
10 *Litterarum Apostol. iustificatio præsumitur ex effectuatione continuata per longum tempus.*
11 *Executoriales vbi compellunt ad faciendum illico non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet.*
12 *Mandatum Rotale vbi continet præcisam commissionem, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest.*
13 *Mandatum de quo agitur, continet præcisam commissionem.*
14 *Mandata Rotalia, quæ non continent præcisam commissionem, monent & requirunt tantum.*
15 *Carceratio damnum infert irreparabile.*
16 *Dictio*, statim, *dilationem nullam admittit.*
17 *Clausula*, & quibuscumque aliis contrariis non obstantibus, *derogat solemnitati reproductionis, & intimationis, quatenus necessariæ forent.*

1 RIOR, Canonici, & Capitulum sanctæ Ecclesiæ Pampilonen. de anno 1567. sustinentes, vel sustinere timentes molestias aliquas ab Episcopo dictæ Ecclesiæ, tunc & pro tempore existente super exemptione ab omni visitatione, & correctione dicti Episcopi, nonnullos ex Canonicis, eorumque bona capi, & carcerari indebitè facientis, obtinuerunt à sacra Rota inhibitionem & mandata vt Episcopus prædictus, seu eius Vicarius Generalis, & Officiales sub pœnis pecuniariis, & censurarum cum effectu, & omni mora, ac exemptione postpositis, & quibusuis aliis contrariis non obstantibus, carceratos ipsos à carceribus, quibus detinebantur, relaxari, bonaque ablata restitui faciant, necnon cum expressa prohibitione ne in visitatione, correctione, & emendatione dictorum Prioris & Canonicorum se intromittere auderent, se in possessione præfatæ exemptionis eos tueri faciant, & amplius molestari non sinant.

Cui quidem mandato cum ex parte dicti Francisci paritum fuisset, & à suo tempore vsque ad præsens exemptio huiusmodi in dubium non reuocaretur, præter omnium opinionem non sine euidenti periculo contrauentionis, & in contemptum dicti mandati, modernus Episcopus, eiusque Vicarius Canonicum quendam incarcerari mandauit, & contra Capitulum iniustè procedere attentauit: at executor in eodem mandato Iudex nominatus declarauit ipsum Episcopum, seu eius Vicarium & Officiales pœnas in eo contentas incurrisse, à quo decreto cum ex eorum parte esset ad hoc Tribunal appellatum, contingit modo dubitari an executor declarando Vicarium excommunicatum, & in pœnam millium ducatorum incursum, præfatorum mandatorum fines excederet? In quo dubio videtur omnino negatiuè respondendum, ex sequentibus. 2

Nam licèt de stylo Rotæ executor in partibus, cui executoriales fuerunt præsentatæ, non possit aliud facere quam illas intimare, & parte se opponente ad Rotam remittere, vt illis ibi reproductis, & seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione seruari solitis possit ad declaratoriam deueniri, Felin. *in c. ad probandum n.6. de re iudic.* Vestr. *in prax. cap vlt.n.16. lib.8.* Cassad. *decis.6.n.10. de causa poss.& propr.* Seraph. *decis.1116.n.1.& 2.* Duran. *decis.408.n.1.* Rota *decis.654. n.2.p.1. recentissim.* aliàs in *posthum. Farin.* & coram *Caualer. decis.364.num.1. & 2. & decis.500. num.4.* & apud Ludou. Postium *post tract. mandati de manutenendo decis. 263. num.6. & decis.172. à princip.* 3

Nihilominus tamen hæc resolutio duas patitur limitationes, quæ ad nostrũ casum benè adaptantur. 4

Prima est quando reus non se opposuit, nec reclamauit intimationi à principio factæ, tunc enim eo acquiescente potest executor ad executionem procedere: & si fortè postmodum idem reus contrauenire præsumpserit, absque alia intimatione poterit Iudex præfatus vigore acceptationis per reum iam factæ ad obseruantiam compellere, quia decisiones *in Vicen. Prioratus 19. Marty 1610. coram Card. Pamphilio iun. & in Mediolanen. decimarum de Varisio 16. Nouembris 1616. coram R.P.D. meo Pirouano*, potestatem procedendi executori adimunt eo tantum casu, quo dicto mandato reus parere recuset, & contra illud se opponat, nam tunc cum non possit cognoscere de causis contradictionis, debet supersedere, & causam ad Rotam remittere, vt illic probata renitentia colligatur contumacia per quam relaxantur censuræ, Cassad. *decis.5.num.7. de constit.* Rota *decis.596.n.2.part.1. recentissimar.* 5

Quòd autem fuerit mandatum intimatum, & executioni traditum, ac per Episcopum tunc temporis existentem, & successores acceptatum, patet euidenter ex eo quod semper Prior & Canonici sua exemptione, de qua ibi fit mentio, gauisi sunt; ex quibus actibus ipsum mandatum subsequentibus deprehenditur consensum à principio interueniße, Rot. *decis.266.n.3. in fine p.1. recentissim.* Acceptatio enim ex vsu colligitur, Seraph. *decis.168.n.9.* Et abstinendo Episcopus toto illo tempore à molestiis & vexationibus non præsumptiuè, sed verè dicitur paruisse, eadem Rota *decis.194.n.1.p.1. recentissim.* 6 7 8

Facit

9 Facit etiam, quia mandatum est antiquum, & ab illius relaxatione elapsus fuit longi temporis cursus cum obseruantia & pacifica possessione omnium in eo contentorum: vnde præsumitur ab initio consensus, & acquiescentia Episcopi, eadem Rota *decis. 555. n. 2. & 3. p. 1. recentissim.* in terminis Salgado *de potest. Regia p. 4. cap. 1. n. 79.* ibi. *& quia per spatium viginti annorum præsumebantur omnia solemniter acta, & consequenter executoriales fuisse intimatas*, &c. & ibi, *quia per lapsum tanti temporis possessio præsumebatur capta, volente, & non contradicente possessore*, &c. prout etiam litterarum Apostol. iustificato præsumitur ex effectuatione continua-
10 ta per longum tempus, eadem Rota *decis. 726. n. 1. parte 1. recentissim.* aliàs *in posthumis Farin.*

11 Secunda limitatio est quando mandata huiusmodi potius sapiunt executionem quàm monitionem: licet enim executoriales & mandata nonnulla aliquando moneant, seu requirant ad aliquid agendum, nihilominus tamen vbi compellunt ad faciendum illico, non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet, Mandos. *commiss. 24. vers. loco litterarum*, Rota *in Casalen. pensionis 3. Decembris 1627. coram R. P. D. Vbaldo*, impressa per Ludou. Postium *in tract. mandati de manu-*
12 *tenendo decis. 31. n. 4. & 5.* Sic etiam (vt in nostro casu) vbi mandatum Rotæ continet præcisam commissionem, veluti quod quis excarceretur, vel aliquid faciat, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest, Rota *decis. 503. num. 3. part. 1. recentissim.*

13 Continet autem præcisam commissionem ex carcerandi, & abstinendi à visitatione, & correctione mandatum, de quo agitur, & aliud præinsertum, vt ex illo patet ibi. *Necnon inhibitionem, seu mandatum quod Episcopus, seu Vicarius Generalis, & Officiales non se intromittant in visitatione, correctione*, &c. & ibi. *Relaxamus*, &c. Et meliùs ibi. *Statim visis præsentibus sub pœna octo millium ducatorum aurei de Camera, Cameræ Apostolicæ applicandorum, & in subsidium suspensionis à Diuinis*, &c. *ipsos carceratos à carceribus, quibus detinentur, relaxetis, relaxarique faciatis, & mandetis, ac faciatis realiter, & cum effectu, omni mora & exemptione postpositis, ac quibuscumque alijs contrarijs non obstantibus*, &c. Et demum ibi. *Vos R. P. D. Didacus Episcopus, vestrique Vicarius & Officiales, & alij Ministri in correctione, visitatione, & emendatione dictorum R. D. Prioris, & Canonicorum quouis prætextu, causa, & occasione publicè, vel occultè per vos, vel alium, seu alios intromittatis, nec se intromittant sub eadem pœna*, &c.

14 Vnde hoc casu non fuit necessaria huius mandati intimatio, reproductio, & dictorum quatuor terminorum seruatio, quia euidenter illius verba compellunt Episcopum, eiusque Officiales ad faciendum illico, non vti alia mandata, quæ tantum monent, & requirunt, vt citata Rot pluribus in locis resoluit nouissimè Ludou. Posti. *d. tract. mandati de manutenendo obseru. 103. num. 8.*

15 Denique cùm valdè durum sit, & à ratione alienum, vt eorum executio, quæ præsentaneo remedio indigent, & damnũ inferunt irreparabile, vt est carceratio, & correctio, tanto tempore intermedio retardaretur, ideo apponuntur consultè verba in dicto mandato omnem moram, quæ in reproductione, & quatuor terminorum obseruantia in Rota aliàs facienda considerari poterat, penitus reiicientia, vt patet ibi, *Omni mora & exemptione postpositis*, ponderando particulam, *omni*, quæ adeò est generalis, vt excludat quamcũque moram, quæ aliàs non excluderetur, vt dixi *de diction. vsu frequent. dict. 241. n. 6.*

Id ipsũ coadiuuant alia verba, ibi, *statim visis actis*, quæ dictio, *statim*, dilationem nullam admittit, & regulariter intelligitur sine temporis interuallo, *vt* 16
in l. si finita §. non autem statim ff. de damno infecto, & in l. cum quidam ff. de legat. 2. Tiraquel. *in l. si vnquam verbo reuertatur num. 120. Cod. de reuocand. donation.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis. 288. n. 6.* iuncta clausula superiùs posita ibi, *&* 17
quibusuis alijs contrarijs non obstantibus, per quam censetur derogatum solemnitatibus reproductionis & intimationis, quatenus hæc necessaria forent, vt fuit consideratum *in Sabinen. Castri Montis Rotundi 8. Februarij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Coccino*, vbi citantur Ias. *consil. 100. col. 4. in fine, vers. tertio moueor n. 4. &* Beroi. *consil. 147. n. 28. vers. & licet, lib. 3.*

Ex quibus apertè colligitur adesse in nostro casu 18
præcisam commissionem illico adimplendam, ad cuius obseruationem, & pœnarum condemnationem contra contrauenientes, & rebelles potuit merito Iudex executor nulla facta intimatione, nec habita in Rota reproductione, procedere, ex dictis.

Quare, &c.

Egitanien. Bonorum.

Maioratus per viam contractus institutus non potest ampliùs reuocari; Et quæ solemnitates requirantur in alienatione Ecclesiæ; quis dicatur indignus, & quis incapax, & quæ Principis confirmatio conualidetur?

Votum XXX.

1 *Casus proponitur.*
2 *Contractus pars dicuntur omnia pacta & conditiones in illo apposita.*
3 *Institutio maioratus, & conditiones ac pacta in eo apposita, non possunt amplius à fundatore reuocari, mutari, seu alterari.*
4 *Maioratus celebrari possunt per contractum, siue per actum vltimæ voluntatis, primi sunt irreuocabiles, secundi vero minimè.*
5 *Maioratus per viam contractus institutus non potest deinceps reuocari.*
6 *Pactum expressum de non reuocando maioratum ipsum efficit irreuocabilem.*
7 *Institutio maioratus Regia confirmatione munita non potest sine licentia Regis etiam à fundatore mutari, seu alterari, & num. 8.*
9 *Successor in maioratu, aut capella non potest alterare, aut immutare formam seu voluntatem primi institutoris.*
10 *Maioratus in materia vnus ex vocatis non habet dependentiã aliquã a iure, seu vocatione alterius.*
11 *Bona quæ testator per fideicõmissum tenebatur alij restituere, non veniunt in generali institutione.*
12 *Alienationis prohibitio facta generalibus verbis includit alienationem quæ fit ex testamento.*
13 *Executore dato ad bona in pia opera distribuenda, executor non est vocatus, sed ipsa pia opera.*
14 *Transactio facta cum Monialibus plures patitur defectus.*
15 *Bona ex sua origine laicalia si postea casu aliquo ad Ecclesiam siue Monasterium deuenerunt, Ecclesiastica exinde censentur.*
16 *Mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur.*
17 *Priuilegiata res quando peruenit ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam & efficitur res priuilegiata.*

18 *In*

18 *In transactione super re Ecclesiæ, aut minoris requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione.*
19 *In alienatione rerum Ecclesiæ de essentia requiritur copulatiuè non solum solemnitas, sed etiam causa.*
20 *Causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis.*
21 *Vtilitas ad alienandum debet esse magna, ita vt Ecclesia, vel Monasterium plus recipiat, quam dimisit.*
22 *Tractatus saltem vnus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ.*
23 *Consensus maioris partis Monialium Conuentus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ.*
24 *Auctoritas Superioris spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ.*
25 *Solemnitates deesse præsumuntur vbi in Scriptura non reperiuntur.*
26 *Alienatio rerum Ecclesiæ non valet, vbi in ea vna tantum solemnitas non interuenit.*
27 *Alienatio vbi reperitur à lege, & ab homine prohibita, non potest esse licita nec permissa etiam in casibus à Iure exceptuatis.*
28 *Transactio vt valeat debet esse de re dubia, lite incerta, aliquo dato, retento, vel remisso.*
29 *Alimenta in fraudem fisci reuocantur.*
30 *Bona affecta vitio litigiosi non possunt alienari.*
31 *Trãsactio vigore insufficiẽtis mãdati, facta nulla est.*
32 *Procurator excedens fines mandati sui nulliter facit, & principalem non obligat.*
33 *Cessio & renunciatio supposita & simulata inualida est.*
34 *Cessionarius non facta effectuali solutione non potest ex cessione agere.*
35 *Cessio facta clerico videtur procedere ex fonte cupiditatis, & in fraudem facta.*
36 *Monasteria tenentur in Portugalia bona sibi relicta in laicam personam transferre.*
37 *Ecclesiæ vbi prohibetur bona aliqua acquirere & retinere vltra annum, debet intra illum ad habiles personas illa transferre.*
38 *Alienatione prohibita, dominium in emptorem, vel cessionarium transferri non potest.*
39 *Alienatio quando prohibetur per actum, & tale pactum confirmatur Principis auctoritate, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium.*
40 *Transactio & cessio facta fauore illius, qui capere non poterat rem sibi cessam, in illum nullum ius transferre potuit.*
41 *Possessio capta à notoriè intruso est improba & vitiosa, & ab illo auferri debet.*
42 *Nullus plus iuris in alium transferre potest quam ipse in se habet.*
43 *Indignis quicquid aufertur totum fisco applicatur, & deuoluitur.*
44 *Incapaces, quia non capiunt, sed ipso iure repelluntur, eo quod capere nequeunt, alijs legitimis successoribus deferunt.*
45 *Monialium data incapacitate reputantur ac si non fuissent vocata.*
46 *Incapax gradum non constituit, & habetur ac si vocatus non esset.*
47 *Bona tanquam vacantia quando in maioratibus Regiæ Coronæ deuoluantur, & n.48.*
49 *Maioratus vel Capellæ bona vacantia, Regiæ Coronæ deuoluta non censentur nisi deficientibus fundatoris consanguineis.*
50 *Fiscus in bonis vacantibus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis vsque ad decimum gradum.*
51 *Transuersales perpetuo exclusi nunquam sunt admittendi.*
52 *Paria enim sunt nolle, & non posse.*
53 *Exceptionem de iure tertij nemo allegare potest.*
54 *Substitutio facta sub conditione si honoratus non assumpserit nomen familiæ, non extenditur ad casum si non potuit.*
55 *Institutio plenissimè à Rege confirmata.*
56 *Maioratus si præiudicent filijs in legitima, Regia facultate opus est.*
57 *Conclusio seu petitio semper declarari debet secundum illius narrationem.*
58 *Concessiones, & confirmationes Principum declarantur secundum impetrantium petitiones.*
59 *Rescriptum interpretatur à libello precum.*
60 *Princeps si fuit aditus ad aliquem effectum, seu decretum, quod interponere debet, si gratiam concedat, illa solum operatur quoad illum effectum.*
61 *Dispensatio est strictè interpretanda.*
62 *In dispensatione quando fit alicuius impedimenti mentio, dispensatio quoad aliud nihil operatur, nec ad illud extendi potest.*
63 *Dispensatio super Matrimonio non extenditur ad dotem.*
64 *Dispẽsationes tot sunt necessariæ, quot sũt obstacula.*
65 *Duo si obstant, vno sublato, alterum remanet.*
66 *Prohibitiones duæ quando extant, vna sublata, altera nihilominus actum impedit.*
67 *Maioratus quoties instituitur expressè ad conseruandum agnationem & familiã cum obligatione portãdi nomẽ & arma, Monasteriũ non succedit.*
68 *Licentia concessa censetur secundum supplicationem eam petentis.*
69 *Proœmium arguit causam finalem dispositionis.*
70 *Præcedentia declarant ea quæ sequuntur.*
71 *Responsum ex interrogatione declaratur.*
72 *Verba quantumuis generalia restringuntur secundum subiectam materiam.*
73 *Dispensatio semper restringitur ad casum tantum, de quo loquitur.*
74 *Confirmatio non operatur contra confirmantem.*
75 *Clausulæ derogatoriæ regulantur ab ipsa dispositione principali.*
76 *Sequentia magis regulantur & restringuntur à præcedentibus, quam è contra.*
77 *Confirmatio in forma communi non operatur maiorem firmitatem institutioni confirmatæ, quam antea habebat.*
78 *Confirmatio non operatur in præiudicium tertij.*
79 *Confirmatio Principis non validat actus nullos, & inualidos in præiudicium tertij, nec Princeps id velle præsumitur.*
80 *Confirmatio facta in executionem actus præcedentis, ad aliud non extenditur.*
81 *Actus non attenditur, qui in executionem præcedentis factus fuit, sed præcedens attenditur.*
82 *Confirmatio conualidat actum nullum si defectus nullitatis exprimatur, secus vero si taceatur, & incognitus sit confirmanti.*

LVDOVICVS de Figueredo Falcon, & eius vnicus filius Antonius Hector de Figueredo per contractum irreuocabilem inter viuos vinculũ perpetuum omnium bonorum suorum fecerunt, & maioratum instituerunt, ea conditione vt nullo vnquam tempore ea bona separentur, aut alienentur, sed semper deferantur filiis & descendentibus dicti Antonij, quibus deficiẽtibus voluere vt exclusis trãsuersalibus in eisdem bonis succedat Conuentus Monialiũ S. Ludou. oppidi de Pinel Egitanien. diœcesis, 1
cuius

cuius vinculi & maioratus institutio cum omnibus suis clausulis, & conditionibus Regia confirmatione ex certa scientia, deque Regiæ potestatis plenitudine corroborata fuit; sed Ludouicus præmoriens certas clausulas eiusdem maioratus mutauit, & deinde eius filius Antonius Hector absque liberis decedens Hectorem de Sella eius patruelem fratrem, eorumdem bonorum hæredem instituit, qua institutione non obstante Conuentus dictarum Monialium in vim clausulæ maioratus possessionem accepit, eámque vltra annum & diem retinuit; hinc ob incapacitatem Monialium præfatarum Secretarius Didacus Suarez vigore *Ordinat. Regiæ lib. 2. tit. 18.* ea bona à Rege impetrauit, illáque sibi adiudicari debere postulabat: Hector vero eadem petebat vigore testaměti dicti Antonij Hectoris, quo eum in dictis bonis hæredem instituerat & allertæ cuiusdam concordiæ, quam cum dictis Monialibus celebrauerat, & ab eis cessionem dictorum bonorum obtinuerat pro certis modiis frumenti; consultus pro veritate, respondi vt sequitur.

2 Quoad ius dicti Hectoris nullum illi competere concludimus, quia fundatur in dispositionibus Ludouici & eius filij institutionem maioratus mutantium; cum autem maioratus huiusmodi per viam contractus inter viuos cum omnibus suis clausulis & vocationibus institutus fuerit, & contractus pars dicantur omnia pacta, & conditiones in illo apposita, *leg. fundi partem, ff. de contrah. empt.* Surd. *consil. 217. num. 6. & consil. 384. num. 50.* Rota *decis. 398. num. 3. part. 1. diuersor.*

3 rectè sequitur de Iure communi institutionem, conditiones, & pacta huiusmodi non posse amplius à fundatore reuocari, mutari, seu alterari etiam in minimo, vt arg. text. *in leg. perfecta donat. Cod. de action. & oblig.* resoluunt Gam. *Lusit. decis. 262. num. 5.* ibi. *Cina secundam partem aduertebat bona illa, quæ continentur in institutione maioratus, facta per donationem, censeri inter viuos donata, quoniam irreuocabilis donatio facta fuit, quamuis mortis causa per leg. vbi ita donatur, ff. de donat. causa mort. ideo censetur donatio inter viuos propter clausulam vt non possit reuocari*, &c.

4 Valasc. *consil. 122. n. 16.* ibi. *Caeterum ego in hac quæstione meam sententiam & opinionem sic consultus exposui, primum illud quod supra retuli, ex quorundam opinione, nempe omnes maioratus siue celebrětur per actum vltimæ voluntatis, siue per contractum, semper esse eiusdem naturæ & iuris, & habere vim vltimæ voluntatis, non esse verũ, cum aliud sit contrahere, aliud testari leg. verba gesserunt ff. de verbor. signif. & natura contractuũ regularis est, irreuocabiles esse postquam celebrati sunt, l. sicut ab initio, C. de action. & oblig. natura vero vltimarum è contra est reuocabilis vsque ad mortem*, &c.

5 Gabriel Pereira *Lusit. dec. 48. n. 8.* idem etiam resoluit, licet attenta *l. 14. Tauri* quæ est *l. 4. tit. 7. lib. 5. nouæ Recop.* reuocari ac mutari valeant tales maioratuum institutiones, vt aduertit Valasc. *d. cons. 122. num. 2.* nihilominus apud Lusitanos minimè obseruatur, cum nulla sit lex Regia Lusitana, quæ idem disponat, vt testatur Gabriel Pereira *d. decis. 48.* & illa non extante recurrendum est ad dispositionem Iuris communis, ex *Ordin. lib. 3. tit. 64.* ex quo patet maioratum per viam contractus institutum, non posse deinceps reuocari, aut in aliquo mutari, eo quod irreuocabilis remansit: Roman. *consil. 171. n. 7.* Pelaez *de maior. p. 1. q. 22. num. 7. ad fin.* & esse receptum eodem Iure communi attento post Tiraq. tradit Auendan. *ad dict. l. 44. Tauri gloss. 6. num. 1.*

6 Id ipsum tanto magis procedit cum in fundatione eiusdem maioratus adsit expressa clausula, & pactum de non reuocando, vt in specie post alios resoluunt Molin. *de primog. lib. 1. cap. 9. num. 31. & lib. 4. cap. 2. num. 40. cum seqq.* vbi latè *n. 45.* defendit arg. *l. vbi ita donatur, ff. de donat. causa mortis*, Anton. Gom. *l. 40. Tauri n. 71.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 76. per tot.* vbi latè probat pactum expressum de non reuocando maioratum ipsum efficere irreuocabilem, latè etiam Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 586. per tot.* optimè Castil. *controuers. lib. 3. cap. 10. n. 6.* ibi. *Indéque esse quod Maioratus primus institutor, siue pater, qui de proprijs bonis maioratum instituit, meliorationemve in aliquem ex filijs, aut descendentibus fecit irreuocabiliter, aliquaque ex causis contentis in l. 17. & in l. 44. Tauri, non possit ex postfacto in maioratu, aut melioratione addere alias conditiones, quam illas, quas tempore institutionis, aut primæuæ dispositionis apposuit, nec de nouo modificare, aut modo quocumque alterare, vel reformare*, &c. vbi plures refert Doctores, quibus addo *Robles de Sabredo de represent. lib. 3. cap. 19. n. 33.* ibi. *Vt videre est in eo, qui postquam in alterius fauorem maioratum irreuocabilem instituit, propriam dispositionem reuocando, nisi ex iustis ingratitudinis causis retroagere non potest l. perfecta donatio 4. Cod. de donat. quæ sub modo*, &c.

Corroboratur quoque hæc resolutio ex confirmatione Regia, cum qua fuit maioriæ institutio facta, vnde sine licentia Regis non poterit etiam fundator quicquam in ea mutare, seu alterare, 7
Crauet. *consil. 135. num. 10.* Roland. *consil. 10. n. 41. vol. 3.* Bellon. *consil. 55. num. 16. & 37. tom. 1.* Valasc. *consil. 130. num. 17. tom. 2.* ibi. *Quia ex quo Rex ipse licentiam iurandi illum contractum dedit, reuocando omnia iura in contrarium facientia, visa fuit Regis licentia necessaria, quoniam res per quascumque causas nascitur, per easdem resolui debet, vt ad reuocationem maioratus constituti cum licentia Regis, ex Cou. Burger. Menchaq. Simanch. Sarmient. Anton. Gom. tradit Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. n. 10. & 15. & lib. 1. cap. 8. n. 28. Conferunt quæ pulchrè in proposito de necessaria Principis licentia ad reuocanda ea, quæ cum eius auctoritate facta sunt, tradit Cephal. consil. 91. n. 13. & 14. lib. 1. &c. Valenzuel. consil. 69. n. 85. & 86. tom. 1.* ibi. *Clarius Aluarad. lib. 2. de coniect. mente defun. c. 2. in princ. 6. & 8. vbi ait quod nec ipse conditor maioriæ confectæ cum auctoritate & facultate Regis, poterit aliquam eius rem obligare, quia maioria à lege viua processit*, &c.

Et expresse quòd etiam fundator maioratus Regia facultate instituti ampliùs illum nisi ex Principis auctoritate ad hoc accedente, mutare, seu reuocare non possit, resoluunt Peralta *in l. 3. §. qui fideicommissum num. 119. ff. de hæred. instit.* Couar. *p. 2. rub. de testament. num. 7.* & post Gregor. Lop. Pelaez *de maioratu p. 1. q. 37. per tot.* Auendan. *ad l. 44. Tauri gloss. 2. num. 6.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 2. n. 54.* alter Molin. Theolog. *de Iustit. tract. 2. disput. 586. num. 5.* late Gutier. *pract. lib. 2. q. 78. per tot.* ibi. *Quæro secundò citra easdem leges an etiam maioratus irreuocabilis fiat quando in Regia facultate id expresè præcipitur, vt semel maioratu constituto amplius reuocari non possit, si huius facultatis virtute maioratus in contractu instituatur? Et si ad rationes Pelaez in qu. præcedẽti attendamus, nec hoc etiam casu maioratus irreuocabilis fiat, cum non sit de tribus contentis in nostris legibus Regijs, nempe l. 17. & 44. Tauri; sed adhuc, & in hoc casu sicut in præcedenti maioratum esse irreuocabilem ipsa ratio postulat, & lex nostra 44. condiuuat, quæ in tribus casibus non admittit præfati actus reuocationem, nempe si possessio rerum, ex quibus actus ille cõstat, vel instrumẽtum ipsius actus eidẽ traditum fuerit, aut ex causa onerosa idem actus sit gestus, non ergo erit mirum si idem dicamus ex Principis auctoritate ad hoc accedente*, &c. 8

9 Et si hæc ita de plano procedunt in fundatore, à fortiori locum habebunt in successore, quia successor in maioratu, aut capella non potest alterare, aut immutare formam, seu voluntatem primi institutoris, *cap.1. de success. feudi, l.3. ff. de interdict. & releg.* Gama *decis.341. n.1. in princ.* nec sequentium causa per anteriores potest lædi, *leg. peto, §. fratre, ff. de legat.2.* Cabed. *Lusit. decis.52. num.10. p.2.* Principium enim Iuris est in materia maioratus quod cum illorum successio verè & propriè pendeat à fundatione & dispositione primi institutoris, in qua do-
10 nationem fecit vnicuique illorum quos vocauit, fuit ius quæsitum ad tempus, quo eueniret casus suæ vocationis, absque eo, quod vnus ex vocatis aliquam dependentiam habeat à iure, seu vocatione alterius, Paul. de Castro *consil.164. n.4. p.2.* Molin. *de primog. lib.1. cap.1. num.17.* plures citati per Valenzuel. *consil.69. n.50. cum seq. tom.1.* vbi *num.171.* subdit quòd Princeps non potest alterare, aut mutare naturam feudi antiqui in præiudicium descendentium: sicut nec ius quæsitum re, vel spe, aut aliquo contractu potest tolli in præiudicium eius, cui quæsitum erat, vt ex Gonzal. Gutier. & aliis, probat Valenzuel. *d. consil.69. num.56.*

11 Nec credendum est, aut præsumendum patrem & filium præfatos voluisse alterare aut immutare dictam institutionem, & eius bona Hectori relinquere quæ non sua, sed aliena erant, & alteri restitui debebant, vt benè consuluit Surd. *consil.380. num.23. & 24.* ibi. *Et cum bona non essent propria, sed aliena, de illis disponere non potuit, nec præsumitur disposuisse, gloss. verbo testator in fine in leg. conficiuntur, §. si post factum, ff. de iure codicill. & in l.1. C. qui testam. facere pos.* Zanch. *in leg. hæredes mei, §. cum ita p.10. ff. ad Trebell. num.32. in fine: ideo in generali institutione non veniunt bona, quæ testator per fideicommissum tenebatur alij restituere.* Bart. *in l. codicillis in §. instituto, ff. de legat.2.* Deci. *consil.378. num.1.* Paris. *consil.7. num.9. lib.1.* Cephal. *in consil.3. num.93. & in consil.516. num.11.* Roland. *cons.71. num.26. volum.1.* Petra *de fideicom. ob prohibit. alienat. quæst.9. n.176.* &c. Humani enim actus à potentia, & voluntate reguntur, nec sola potestate perficiuntur, nisi vtique voluntas accedat, & è contra, *cap. cùm super abbatia, de offic. deleg. l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi,* Fab. de Anna *consil.44. num.17.* Mangil. *de imput. quæst.49. num.3.* Marta *de success. legali part.2. quæst.3. art.11. n.9.* Fusar. *consil.184. num.1. in fine.*

12 Denique facit clausula prohibitionis generalis alienandi bona maioratus huiusmodi, quæ comprehendit quamcunque alienationem tam in vita, quam in morte factam, nam alienationis prohibitio facta generalibus verbis includit alienationem, quæ fit ex testamento, Bart. *in l. ventre n.11. ff. de acquir. hæred.* vbi Aretin. *col.11. vers. dicamus ergo,* Surd. *consil.48. num.2. & seq. & consil.211. num.6.* Decian. *tom.1. respons.31. num.58. & 59.* ibi. *Secundò præsuppono quod in contractibus, & donationibus potest fieri prohibitio alienationis rerum donatarum, præsertim in certas personas, vt notant omnes in l. si ita quis, §. ea lege,* vbi latè Alex. & Ias. *ff. de verb. oblig. & l. peto, §. fratre, vbi etiam* Bart. & alij, *ff. de legat.2.* Angel. *consil.7. quo casu intelligitur prohibitum etiam hæredem instituere, vt ibi dicunt omnes, &* Alex. *consil.56. num.1.* &c. Sempron. Ascius. *determ.36.*

13 Ex quibus patet Hectorem non potuisse aliquid capere ex testamento Ludouici, aut eius filij, quoad bona vinculata, & sub huiusmodi maioratu contenta; & denominatio facta de eo in prædicto vtriusque testamento non ad effectum succedendi in his bonis, ob expressam prohibitionem, & testantium incapacitatem ad disponendum de illis, sed ad ea administranda, & gubernanda, vt est elegans text. *in l. annua 20. §. Attia, ff. de ann. leg.* ibi, *ministerium nominatorum designatum, cæterum datum Templo,* &c. quo loci resoluunt Doctores quod dato executore ad bona in pia opera distribuenda, executor non est vocatus, sed ipsa pia opera, ex Bart. *consil.3. incip. Titius condidit testamentum, numer.4.* Alex. *consil.11. n.14. cum seqq.* Cou. *in cap. Raynaldus, §.3. n.11. versic. primus casus, de testam.* Valenzuel. *consil.87. n.6.*

Secundo loco insurgit Hector nomine Monialium dicti Conuentus Sanct. Ludouici vigore cuiusdam cessionis, seu concordiæ cum illis factæ, quæ pro certis modiis frumenti quolibet anno soluendi, quæcunque iura sibi ad dicta bona vigore clausulæ fundationis maioratus competentia ei cesserunt, & liberaliter donarunt, inprimis transactio facta cum cessione plures patitur defectus, & euidenter nulla est, supponendo quod Moniales ius haberent cessibile, quod non credimus, & infra euidenter patebit. 14

Ex defectu solemnitatum cessionem, renunciationem, siue transactionem huiusmodi esse nullam, nullus est qui dubitet, sed vt pateat resolutio huius materiæ, plura supponenda sunt in Iure, & primo præmittendum est quod licet bona hæc vinculata ex primæua sua origine laicalia essent, nihilominus si casu aliquo postea ad Ecclesiam, siue Monasterium perueniant, Ecclesiastica exinde censentur, prout à simili iuspatronatus Ecclesiasticum dicitur, quod licet originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen, vel ab initio, vel fundatione, testamento, donatione, aut alio quouis titulo in Ecclesiam translatum, *cap. vnic. §. verum, de iurepatron. lib.6.* Couar. *pract. cap.36. n.2. & 5.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.18. num.5.* Valasc. *consil.163. n.15.* Rota *dec.541. n.4.* apud Fatin. *p.2. recentior.* quos & alios refero *de iure Eccles. vniuerso lib.3. c.12. num.10.* mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur, Valasc. *de iure emphyt. q.17. num.15. col.2.* & quando res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata. Tiraq. *de iure primog. in præfat. num.133.* cum aliis citatis à D. Barbosa *in l. hæres absens, in princip. num.176. ff. de iudic.* 15 16 17

Secundò præmittendum est in transactione super re Ecclesiæ, aut minoris requiri eandem solemnitatem, quæ in alienatione, ad notata per Surd. *consil.545. num.12.* vbi quòd transigens, & consentiens transactioni alienat, Caputaq. *decis.106. p.1. & decis.38. p.2.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.3. c.674. & tom.5. c.846. n.8.* Beltramin. ad Gregor. XV. *decis.418. n.17.* Coccin. *decis.301. n.1.* quos refero *d. tract. de Iure Eccles. lib.3. cap.30. n.40.* vbi post Pinel. & Rotam addo etiam transactionem sine solemnitatibus non valere, si bona minoris, vel Ecclesiæ sint penes aduersarium, & in transactione agatur, vt penes ipsum remaneant; etiamsi pro causa allegetur dubius litis euentus, nam adhuc in hoc casu solemnitas Iuris requiritur, Doctores *in cap. sine exceptione, 12. q.2.* vbi Laurent. de Rodulphis *n.17.* Couar. *lib.2. var. cap.17. n.2.* Rota *decis.178. in princ. part.2. diuers.* Ego ipse *dict. lib.3. cap.30. num.41.* 18

Tertiò præmittendum est in alienatione rerum Ecclesiæ de essentia requiri copulatiuè non solum solemnitatem, sed etiam causam, *cap.1. & 2. de rebus Eccles. non alien. lib.6.* Camil. Borrell. *in sum. dec. tom.1. tit.15. num.3.* Scip. Theodor. *alleg.15. num.1.* Rota *decis.222. num.... & decis.300. num.1. & decis.303. n.1. & decis.596. num.1. in nouiss. nouissimarum,* aliàs *p.4. diuers.* & *decis.58. numer.11. p.2. recentissim.* aliàs *in posthumis* 19

20 *posthumis Farin.* Quæ quidem causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis, *d.cap.sine exceptione*, ibi, *quòd non sit dubium profuturum*, Rota *dec.*40. *num.*1.*p.*1.*diuers.& decis.*430.*num.*4.*part.*2. *recentior.*

21 Et vtilitas magna, itavt Ecclesia vel Monasterium plus recipiat quam dimisit, non enim dicitur vtilis alienatio rei Ecclesiæ, vbi Ecclesia recipit tantum quantum dimisit, Rota *d.decis.*430. *n.*6. & hæc non præsumitur nisi legitimè probetur, Caroc. *de locato tit. de rebus Eccles. non bene locatis concl.*2. *n.*8. *cum seq. & decis.*52. *num.*4.

22 Ad solemnitatem alienationis rerum Ecclesiæ etiam spectat vnus saltem tractatus, id est, discussio, quæ fit allatis rationibus pro & contra, vtrum scilicet expediat huiuscemodi bona alienare, *d.cap. sine exceptione*, ibi, *nisi forte*, &c. Bonacina *d.punct.*4. *n.*1. Suar. *de Relig. tom.*4. *tract.*8. *lib.*2.*c.*27.*n.*8. Ego ipse *d. lib.*3. *cap.*30. *num.*7.

23 Item & consensus maioris partis Monialium Conuentus, Vasquez *de redditib. Ecclesiast. dub.*12. *num.*41. Bonac. *inter varios tract. tit. de alien. bonor. Ecclesiast. disp.*2. *q.vnica puncto* 4. *num.*21.

24 Ac auctoritas Superioris, *cap.in venditionibus* 17. *q.*4. Couar. *lib.*1.*var.c.*17.*n.*1. Bonac. *d.punct.*4.*n.*4. ibi. *In Religionibus verò, si Superior localis alienat, adesse debet consensus Prouincialis*, &c. Hodie iste Superior debet esse Sacra Congr. Concilij. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.*3.*allegat.*95.*post num.*60.*vers.Verum*, vbi refero S. D. N. Vrban. VIII. de anno 1624. Religiosis cuiuscumque ordinis, etiamsi aliàs ex peculiari priuilegio, & consuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuo interdicere omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, sub pœna nullitatis, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ ipso facto, ac perpetuæ inhabilitatis, ad alia in posterum obtinenda, contra alienantes præfata bona absque licentia in scriptis ipsius Sacræ Congregat. sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate.

25 Quòd autem in præsenti transactione huiusmodi solemnitates deessent, probatur ex lectura Scripturæ illius, in qua desiderantur secundùm Surd. *consil.*451. *num.*47. Rota *decis.*596.*num.*2.*p.*4. *diuers.* At certum est quod vbi vna tantum ex prædictis solemnitatibus non interuenit, aut causa defuit, quãuis solemnitates omnes interuenissent, alienatio nõ valet, & trãsactio ipso iure est nulla, vt latè resoluit Valenz. *d.consil.*3.*per tot.& præcipue n.*17. *&* 41. latè etiam Bertrand. *volum.*1. *consil.*6.*a princip.* dum loquitur de simili alienatione a quodam Monialium Conuentu facta, ita ait. *Fuit præterea nullum alia ratione siue causa, quia in eo non interuenit solemnitas de Iure requisita, & contra quam, secundum communem opinionem non potest præscribi, aut consuetudo introduci, quæ ponitur in cap.sine exceptione*, 12.*q.*2.*vbi disponitur, & habetur quod in alienatione rerum Ecclesiarum præcedere debet tractatus, debet enim in ea interuenire Superioris auctoritas, consensus Capituli, & Clericorum subscriptio, vt notat* Panorm. *post* Ioan. Andr. *& Doctores communiter in d. cap. nulli, quæ in casu, de quo contenditur, non apparet interuenisse. Et primo quidem non legitur, vel apparet quod aliquis tractatus præcesserit de & super dicto prætenso accensamento, qui tamen præcedere debuit tam de Iure communi d. cap. sine exceptione, quam secundum priuilegia seu Ordinationes Apostolicas, de quibus apparet per transsumptum parte dict. Dom. in hac causa productum: etiam nec interuenit subscriptio dictarum dominarum Monialium, quæ tamen, vt prædixi, interuenire debuit*, &c. Et paulo inferius, ibi. *Ex quibus omnibus infertur dictum prætensum accensamentum, vtpotè factum in casu non permisso, ac Iuris solemnitatibus non seruatis, & contra Apostolicas Ordinationes, & consuetudinem obseruatam in alienatione rerum, & bonorum immobilium Monasteriorum, & Ecclesiarum Cistercienſis Ordinis, fuisse, & esse nullum*, &c.

Iuuat etiam quod hîc duplex reperitur alienandi prohibitio, vna à lege facta alienandi bona Ecclesiastica, alia à fundatore expressè mandante, ne ea alienentur, tunc enim alienatio etiam in casibus à Iure exceptuatis non est licita, nec permissa, vt in terminis resoluit Decian. *volum.*4.*resp.*10.*n.*41. benè Camil. Borrel. *in sum.omnium decis.tom.*1.*tit.*15.*n.*59. ibi. *Alienatio rei Ecclesiasticæ prohibita tum de Iure, tum ex prohibitione hominis etiam in casibus à Iure permissis fieri non potest. arg. glos. in cap. verum de condit. appos. voluit* Matth. de Afflictis *in decis. Neap.*17. *num.*5. Borgnin. Caualcan. *in dec. Finizana* 29. *n.*5. *vol.*2. Thom. Gramm. *decis. Neap.*93. *n.*4. Hieron. Magon. *in decis. Florent.*92.*n.*29. Franc. Milanens. *in decis. Siciliæ* 7. *n.*69. *vol.*1. Don Garc. Mastrill. *in decis. Sicil.*77. *n.*4. *&* 7. &c. & in puncto quod alienatio facta contra expressam institutoris prohibitionem sine dubio nulla sit, resoluunt Surd. *consil.*284. *à princip.* & Fusar. *de substit. quæst.*717. 27

Ex alio capite bonorum huiusmodi cessio, & transactio super illis facta est nulla, videlicet quia dictus Hector pro illius causa finali & motiua, narrauerat se ad huiuscemodi bona ius bonum habere ex dispositione testamentorum Ludouici patris, & Antonij filij, cuius contrarium patet ex dictis, vnde transactio valere non potuit, vt resoluit Cæs. Manent. *consil.*140.*num.*1. ibi. *Transactio vt valeat debet esse de re dubia, lite incerta, aliquo dato, retento, vel remisso, Doctores in l.*1. *de transact. sed nec res dubia, nec lis incerta dici potest, quando super erroneis, & simulatis causis, & difficultatibus promota est*, &c. 28

Manet quoque nulla horum bonorum alienatio & cessio etiam in casu à Iure permisso, quia tempore, quo facta fuit primum Regio fisco, deinde Didaco Suarez ius erat quæsitum, & sic in fraudem illius celebrata censetur, proindéque ipse Hector vltra actus nullitatem quadrupli redhibitione tenetur, ita tradit Ludou. Peguera *decis.*271. *num.*24. ibi. *Amplia* 21. *vt non solum alienata in fraudem reuocentur, verum etiamsi in fraudem fisci fuerit alienatum, ille, qui sic contrahit, punitur in quadruplum, vt inf. hoc tit. l. qui in contractibus*, ibi, *qui in contractibus scelerosis, ac fisco perniciosis interuersorum maculosis sese fraudibus implicauerint, quadrupli redhibitione teneantur, &c. & hoc notare extra illos, qui recipiunt venditiones, & promissiones fictitias & simulatas in fraudem fisci, vt etiam cessionis causa defendendi bona delinquentium, vel delinquere volentium, vt teneantur in quadruplum eius, quod fraudare voluerint*, &c. & stante lite inter fiscum Regium, à quo Didacus accepit, & dictum Hectorem, ac Moniales bona illa erant affecta vitio litigiosi propter quod vitium non poterunt alienari, *l.fin.C.de litig.* Surd. *cons.*374. *num.*3. Ordin. Regia Lusit. *lib.*4. *tit.*.. 29 30

Item aliam patitur nullitatem hæc transactio, videlicet ex defectu mandati, quod dedit dictus Hector, cuidam Francisco, vt cum dicto Monasterio Monialium transigeret, nulla data facultate donandi, vel remittendi, quo casu procurator non potuit promittere suppositos illos modios frumenti, nec alia efficere, ad quæ mandatũ illud non extẽdebatur, proinde transactio vigore insufficientis mandati facta nulla fuit, Flamin. *de resignat.benef.lib.*9.*q.*17. *n.*88. Camill. Borrell. *in sum.decis.tom.*1. *tit.*66.*n.*246. 31

Cardos. *in praxi Iudicum, verbo procurator num.43.* Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.15.n.10.* & in propriis terminis Rota *decis.696.n.4.apud Farin. p.2.recentior.* ibi. *Quod verò ad secūdam partem, Domini mature discusso negotio censuerunt non obstare exceptionem periurij, & inprimis certum est Comitem Iulium non iurasse, sed tantum dedisse mandatum ad transigendum, in quo quantumuis generali non venit facultas donandi,* &c. eadem Rota *coram Gregorio XV. decis.311. à num.1.* vbi latè resoluit procuratorem, cui facultas conceditur transigendi, non posse sine mandato speciali quicquam dare, vel promittere.

32 Vnde procurator excedens fines mandati sui, nulliter facit, & principalem non obligat, nec illi præiudicare potest *l.1.ff. mandati,* Angel. *consil.388. incip. Constat.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom.5. lit. M. concl.39. num.55.* Ego ipse *Axiom.144. num.5.*

33 Et tanto magis de nullitate transactionis euidenter constat, cum promissio facta per procuratorem de illis mediis frumenti, vt cessionem Moniali um consequeretur, fuit supposita, & simulata, quo casu cessio, & renunciatio inualida debet censeri, vt probat Sempron. Ascius *determinat.82.num.1.ibi. In iure vera est conclusio quod cessio siue reali, & actuali pretio non valet, ita est text. ad litterā in l. per diuersas, C. mādati,* &c. nec apparet vnquam eos modios fuisse solutos, nec ex parte dicti Hectoris adimpletum, quod fuit promissum, vt tenebatur, ad tradita per eundem

34 Sempron. Ascium *vbi suprà num.6.ibi Sed non potest cessionarius ex illa cessione agere non facta effectuali solutione.* Ita Bart. *in d.l. per diuersas, & post eum clarius* Salicet. *ibidem n.7. Ratio est, vt dixi, quia non habet exercitium actionum nisi soluat cedenti,* &c.

35 Et quamuis renunciatio, & cessio, de qua agimus, vera esset, & à nullitatibus prædictis aliena, adhuc cum fuerit facta in personam Ecclesiasticam, qualis erat dictus Hector, simulata præsumitur, & propter auaritiam, & ex fraude celebrata. Ita in specie Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.5.cap.826. num.6.ibi. Adest etiam nullitas cessionis tanquam factæ clerico, videtur enim ex fonte cupiditatis procedere, quia clerici debent ab omni negotiatione prorsus abstinere, cap. Clerici, & cap. Canonum, 14. q.4. cap. fornicari 88. dist. præcipuè à litigijs, quæ magis sunt detestanda, cap. vnic. de Syndic. adeò vt quamuis cessio facta clerico esset vera, adhuc tamen præsumeretur in fraudem, & propter auaritiam, vnde erit nulla, cap.2.* vbi gloss. & Abb. *de alienat. iudic. mut. causa facta,* Innoc. Ioann. Andr. Butr. Card. *& alij per* Natt. *cons.474.n.39. & 40. vbi latè comprobat, idem* Natt. *cons.530. num.13.* &c.

36 Nec ex alio capite poterat Hector prædicta bona capere à dictis Monialibus etiam intra annum, & diem, videlicet quia tenebantur in laicam personam illa transferre, ex Regia Ordinat. *lib.2.titul.18. §.5.* tradunt Valasc *cons.101.n.7.ibi. Post illum annum transferantur in laicum,* &c. *Gabr. Pereira de Manu Regia p.1. super concordia Ioannis I. a.86.ibi. Et quod intra annum bona dimittantur laicis,* &c. Cald. Pereira *de empt. cap.8.n.36. ad fin. ibi retinendi tantum per annum, & in laicos transferendi potestatem tribuens,* &c.

37 Et ita est de Iure communi, nam vbi Ecclesiæ prohibetur bona aliqua acquirere, & retinere vltra annum, debet intra illum ad habiles personas illa transferre, vt post alios Alex *consil. 20. n.4. lib.1.* sequitur Cald. Pereira *dict. cap.8. num.36.*

38 Ex quibus infertur ad non ius Hectoris, tam quoad dominium, quàm quoad possessionem, nam si de dominio agamus, clarum est quod stante alienatione prohibita illud in emptorem, vel cessionarium transferri non potuit, Scribentes *in l. filiusfam. §. Diui, ff. de legat.2.* Rota *decis.512.num.1.p.4. diuers.* tum, quia quando alienatio prohibetur per pactum, 39 & tale pactum confirmatur Principis auctoritate, vt in casu nostro, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium, Ferdin. Loates *in d. §. Diui n.174. in fine,* Franc. Marc. *dec.454.n.19.p.2.* Fusar. *de subst. itut. q.674.n.19. vers. idem esset.* Tum etiam, quia 40 per transactionem & cessionem factam fauore dicti Hectoris, qui capere non poterat rem sibi cessam, ei ius aliquod translatū nō fuit, sed omne, qualecūque fuerit, remansit penes Moniales cedentis, *l.3. §. stipulanti, ff. de donat. inter virum,* Steph. Gratian. *discept. forens. tom.3. c.485. n.3. & 4.* eo modo ac si nunquam transiisset in Hectorem, aut transactio, vel cessio vlla facta fuisset, *l. alienatum, ff. de verb. signif. l.162. ff. de regul. Iuris l. item si res, §. sunt & aliæ, ff. de alien. iudic. mutandi causa facta.* Nec ideo releuat possessio 41 capta ab ipso Hectore cum improba & vitiosa sit, & proinde ab eo tāquam notoriè intruso omnino auferri debet; ita Crescent. *decis.19. n.2. de sent. & re iudic.* ibi. *Domini tamen in vna Tullien. coram me fuerunt in voto, quod stante possessione nulla, id est, vitiosa & attētata, quæ omnino debet ab eo auferri, quoad impediendam executionem respectu possessionis aliquid opponere non possit, cum pro possessore non habeatur, ad decis.5. vers. item quia talis, vt lite pend. in antiq.* &c. Mohedan. *decis.1. d. tit. de sent. & re indic. Rota in Bracharens. Archidiaconatus 31. Martij 1628. coram Reuerendiss. D. Coccino Decano,* vbi hoc fuit decisum pro D. Ludouico Aluarez Pereira Archidiacono Braccharens. contra eundem Hectorem.

Verùm cùm nullus plus iuris in alium transferre possit, quàm ipse in se habeat, *l.2. C. de pœnis, cap. nemo potest 79. de regul. Iuris in 6.* cum aliis per me citatis *Axiom.160. num.2.* opposuit Didacus de indignitate & incapacitate dictarum Monialium ad acquirenda huiusmodi bona, & quod nihil Iuris in Hectorem transferre potuerunt vigore transactionis, & cessionis præfatarum, quatenus valerent, & prædictis nullitatibus non subiicerentur. 42

Pro cuius assumpti meliori explicatione sciendum est inter indignum & incapacem Iure communi attento maximam dari differentiam, quia indignis quicquid aufertur totum fisco applicatur, & deuoluitur, *l. Papinianus, §. meminisse,* & ibi DD *ff. de inoffic. testam.* Bernard. Diaz *reg.2. in princ.* Pereg. *de iure fisci lib.2. tit.2. n.1.* Farin. *fragment. crim. p.1. lit. F. verbo fiscus n.1.* Incapaces verò, quia non capiunt, sed 44 ipso iure repelluntur, eo quod capere nequeūt, aliis legitimis successoribus deferunt, gloss. *in §. legati, Instit. de legat.* Pereg. *d. tract. lib.3. c.1. à n.1.* Farin. *d. verbo fiscus n.35.* & incapaces, ac indignæ simul videntur quoad præsens institutum Moniales huiusmodi, in acquirendo scilicet incapaces sunt, quia omnino vsque ab initio repelluntur; in conseruando vero indignæ, quia fiscus agendo ab eis aufert, vt colligitur ex Ordin. Regia *lib.2. tit.18. in princ. & §.1.* de cuius materia & validitate satis, supérque disceptatum fuit, & adhuc sub iudice lis est, & ideo nihil firmandum in præsenti censeo, aut meæ intentionis vnquam fuit Ecclesiasticæ vel Regiæ iurisdictioni præiudicium aliquod inferre, sed quæ hîc dicimus super hac materia magis discurrendi quam resoluendi gratia dictum censeatur. 43

Data igitur Monialiū incapacitate vsque ab initio ad acquirendum, & possidendum huiusmodi bona, ipse frustra in institutione ad illa habenda vocatur, reputatur enim hoc casu ac si non fuisset facta vocatio *l.3. ff. de his, quæ pro non script. hab. l. vnic. §.1. & §. & cum triplici, C. de caduc. tollen.* nam incapax 46 gradum non constituit, & habetur ac si vocatus non esset, *l.1. §. qui habebat, ff. de bonor. possess. contra tab.* 45

tab. vbi Bart. *l. si pater filium vbi gloss. ff. de inoffic. testam. l.* 1. §. *siiendum*, vbi etiam Bart. *ff. de suis, & leg. hared. l.* 2. §. *ita demum, ff. ad Tertullian.* latè Bartol. *consil.* 33. *num.* 9. *&* 10. Dec. *consil.* 333. *n.* 4. post plures Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 69. *&* 70. & reputatur pro mortuo, *l.* 1. §. *sed si patronus*, ibi, *pro mortuo habetur. ff. de coniung. cum emancip. leg. si necem*, §. *deportatus, ff. de bonis libert.* latè Molin. *d. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 27. *cum seqq.* Iacob. Canc. *variar. tom.* 3. *cap.* 12. *num.* 189. Ioseph. Ramon. *consil.* 3. *num.* 47.

Vnde cùm censura Iuris vocatio huiusmodi pro
47 non facta censeatur, & in fundatione adsit perpetua, simplex, & absoluta exclusio omnium, qui descendentes dicti Antonij Hectoris non fuerint ex quo omnes transuersales exclusi remanent ex text. *in cap.* 1. §. *quin etiam, in tit. Episcop. vel Abb. in vsibus feudor.* Bart. *in* §. *fin.* §. *quando in pendenti n.* 2. *ff. ad Tertull.* Franc. Molin. *de ritu nup. lib.* 2. *q.* 24. *n.* 162. fit consequens quòd deficientibus Ludouico, ac Antonio, & eorum descendentibus, maioratus successor non adest, & ideo illius bona tanquam vacantia Regiæ Coronæ deuoluuntur, ex reg. *l.* 1. *ff. de iure fisci, & l.* 1. *& per tot. Cod. de bonis vacant. lib.* 10. *cap.* 1. *quæ sint Regalia, Ordin. Regia Lusit. lib.* 2. *tit.* 26. §. 17. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 37. *n.* 1. Ioseph. Ramon *d. consil.* 5. *n.* 5. vbi dictæ Ordinationis Regiæ meminit.

Et in specie quod maioratus, & capellæ, ad cu-
48 ius successionem desunt vocati ab institutore, tanquam bona vacantia deuoluantur Regiæ Coronæ, tradunt, & ab immemoriali tempore obseruatum fuisse in Regno Portugaliæ, asserunt Gam. *Lusit. decis.* 193. *&* 288. Cabed. *Lusit. decis.* 51. *num.* 3. *cum seqq. parte* 2. ibi. *Ex quo in hoc Regno vsitatissimum est quod capella instituta à laico, & de bonis profanis sine auctoritate Prælati, si vacat, puta quia nullus superest ex his, qui ab institutore sunt vocati, vel quia non extat vllus nominatus, tunc Rex prouidet de tali capella, & eius bonis tanquam de bonis vacantibus, & constituit eorum administratorem*, &c. Gabr. Pereira *de Manu Regia p.* 1. *super concordata Regis Ioãnis I. a.* 40. *n.* 214. ibi, *quia capellæ vacantes reputantur inter bona Regalia ex defectu successoris, Ordin. lib.* 2. *tit.* 35. §. 17. &c. Et hæc est communis obseruantia in Regno Portugaliæ, licèt aliàs de Iure communi, vltimo loco vocatus potest de illis bonis tanquam liberis, allodialibus, & hæreditariis disponere, iuxta text. *in l. qui solida* 80. §. *prædium, ff. de legat.* 2. *l. pater filium* 36. §. *fundum Titianum, ff. de legat.* 3. & communiter scribentes *in l. cum pater*, §. *libertis, ff. de legat.* 2. post multos Natta *consil.* 470. *n.* 3. *cum seqq. lib.* 2. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 1. Nihil enim alienationis prohibitio operatur, vbi nulla superest persona, cuius fauore facta fuit, Menoch *consil.* 325. *n.* 71. *& consil.* 752. *n.* 71. Surd. *consil.* 184. *n.* 19. *lib.* 2. *& cõs.* 559. *n.* 9. *lib.* 4. *& de alim. tit.* 9. *q.* 25. *n.* 71. Fus. *de substit. q.* 551. *n.* 1. *&* 2.

Non obstat quòd bona maioratus, vel capellæ
49 vacantia, deuoluta Regiæ Coronæ non censentur nisi deficientibus fundatoris cõsanguineis, ex Gam. *decis.* 193. *à princ. & dec.* 288. *à princ.* Cabed. *d. part.* 2. *decis.* 51. *n.* 6. *cum seqq.* vbi dicit quòd Regia Corona
50 exclusa censetur si aliquis cõsanguineus adsit: quemadmodum in bonis vacantibus fiscus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis vsque ad decimum gradum, *l.* 1. *l. vacantia, C. de bonis vacant. lib.* 10. *l.* 1. *C. vnde vir. & vxor.* Roland. *de success. abintestato n.* 23. Petr. Greg. *Syntagm. Iuris lib.* 45. *c.* 16. *n.* 1. Rojas *in epit. success. cap.* 34. *numer.* 1. Pereg. *de iure fisci lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 3. Gama *decis.* 193. *num.* 4. Cabed. *d. part.* 2. *decis.* 51. *num.* 7. Thom. Valasc. *tom.* 1. *alleg.* 37. *num.* 1. plures refert Ioseph. Ramon *d. consil.* 5. *num.* 5. Vnde videbatur inferri Coronam Regiam non intrare in successione bonorum huiusmodi veluti vacantium, extante dicto Hectore vltimi possessoris patrueli fratre.

Quia respõdetur id non procedere attentis clau- 51
sulis fundationis maioratus, in qua fundator solùm admisit ad illius successionem, eius filium vnicum Antonium Hectorem, ac ab eo descendentes in infinitum, ac expresse & absolutè transuersales exclusit, vnde mortuo dicto Antonio Hectore sine filiis & descendentibus, transuersales perpetuo exclusi, nunquam sunt admittendi, ex text. *in cap.* 1. §. *quia etiam, in tit. Episcop. vel Abb. in vsibus feud.* Molin. *de primog. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 22. Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 3. *q.* 24. *n.* 162. Surd. *consil.* 279. *n.* 3. ibi. *Secundò ad exclusionem Domini Nicolai adducitur quod testator vocauit eum, qui foret maior natu ex suo semine, sed ipse non est de testatoris semine, verum coniunctus ex transuersali linea, proinde cum verba substitutionis sibi non conueniant, non etiam conueniet substitutio, l quod constitutum, ff. de testam. mil. l.* 4. §. *toties, ff. de damno infecto*, Tiraq. *qui infinita congerit in l. si vnquam, verbo libertis n.* 2. *C. de reuoc. donat.* Neuiz. *consil.* 19. *n.* 5. *& qui agit ex aliqua dispositione, tenetur probare omnes qualitates requisitas in dicta dispositione l.* 1. §. *quod autem ait Prætor*, vbi Bart. *ff. ne quid in flum. publ. l. Prætor la* 2. §. *docere, ff. de vi bon. raptor.* &c.

Nec obstat quòd ex clausula quadam institutio- 52
nis colligitur, quod si in euentu quod Monasterium Monialium noluisset certum onus & obligationem acceptare, fundator voluit ea bona ad confratriam S. Misericordiæ deuolui, quo casu deuolutioni locum fore videtur, cum idem sit nolle prædictum onus acceptare, vel ob eius incapacitatem illud non adimplere, paria enim sunt nolle, & non posse: *l.* 1. §. *vsus, ff. de procurat.* & casus noluntatis ad casum impotentiæ aliquando trahi solet, *l.* 1. & *ibi* Doctores, *ff. de vulgari, l. cùm proponas, C. de hæred. instit.* Alex. Trentacinq. *de substit. parte* 1. *cap.* 1. *num.* 25.

Quia multipliciter respondetur, & primo He- 53
ctorem hanc exceptionem allegare non posse cum sit de iure tertij, *l.* 1. *ff. de except. rei iud.* vbi annotarunt Bart. & reliqui, Menoch. *consil.* 346. *num.* 19. Secundò, quia illa doctrina in materiis pœnalibus non procedit, quando non deficit per implere debentem, cum conditio tunc dicatur spreta, & non impleta, quando potuit impleri, & defuit per implere debentem quin impleretur, & non aliter, *l. si post diem*, §. *sed & si ita, ff. quando dies leg. cedat*, Doctores *in leg. nolle adire, ff. de acquir. hæred.* Sic 54
etiam substitutio facta sub conditione, si honoratus non assumpserit nomen familiæ, non extenditur ad casum si non potuit, vt resoluunt Socin. sen. *consil.* 259. *lib.* 2. cui se subscripsit Franciscus de Pepis Florentinus, Dec. *consil.* 273. Decian. *consil.* 1. *num.* 163. *& num.* 175. *lib.* 1. *& consil.* 2. *dub.* 1. maximè *num.* 50. *cum seqq. lib.* 2. *& consil.* 3. *numer.* 47. *cum seqq. & consil.* 4. *numer.* 13. *cum seqq. & numer.* 36. *eod. lib.* 2. Thesaur. *Pedem. decis.* 270. *num.* 18. Polyt. *in tractat. substit. in materia vulgaris substit. in* 7. *q. princ.* Thom. Calanch. *in repet. l.* 1. *num.* 13. *ff. de vulgari*, optimè Simon de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 4. *dub.* 4. *num.* 34. *pag.* 217. *secundùm impress. Francofurti* 1588. licèt contrarium tenuerint Rimin. iun. *consil.* 23. Cephal. *consil.* 196. *lib.* 2. Menoch *consil.* 432. *num.* 31. Alex. Trentacinq. *de substitut. p.* 1. *cap.* 1. *numer.* 25. *cum seqq.* vbi *numer.* 30. *versic. ex supradictis*, fatetur vtramque opinionem in disputando defendi posse. Tertiò, quia Confraternitas S. Misericordiæ adhuc de suo iure nihil allegauit, nec agendo, nec excipiendo, & prius si dixerit se esse comprehensam in substitutione tenetur probare, Honded. *consil.* 60. *num.* 12.

*num.*12. *lib.*1. Menoch. *consil.*85. *n.*39. Mascard. *de probat.concl.*1342. Magon. *Lucensi decis.*82. *n.*11. *cum seqq.* Pereg. *consil.*36. *num.*2. *cum seqq. lib.*1.

55 Nec etiam obstat quòd institutio maioratus huiusmodi cum omnibus suis vocationibus, substitutionibus, & clausulis, fuit à Rege plenissimè confirmata, supplente omnes Iuris & facti defectus circa ea, quæ in illa narrata sunt tam circa incapacitatem Monialium ad acquirendum, siue vltra annum bona sic acquisita retinendum, expresè derogando prohibitioni, Ordinationi Regiæ, & omnibus in contrarium facientibus.

56 Quia multis modis respondetur, & primo Ludouicum fundatorem in petitione porrecta Regi pro confirmatione obtinenda, nullum aliud impedimentum commemoraſſe, in quo tacita aliqua dispensatio cadere posset, nisi quod eius filij Antonij legitimas fundationes annexare statuebat, quia maioratus vt præiudicent filiis in legitima, Regia facultate opus est, Roder. Xuar. *in l.quoniam in prioribus, in declar.ad leges Regni limit.*2. *num.*17. Molin. *de primog.lib.*2. *cap.*7. Anton. Gom. *l.*40. *Tauri n.*55. Pelaez *de maior. p.*1. *q.*1. *numer.*16. Molin. *de Iustit. tom.*3. *disp.*578. *num.*5. Thom. Valasc. *tom.*1. *alleg.*63. *num.*9. *cum seqq.* plures refert Robles de Salzedo *de

57 repræsent. lib.*3. *cap.*5. *n.*4. Et sic gratia & concessio correspondere debuit ipsi supplici libello, quia semper conclusio seu petitio declarari debet secundum illius narrationem, vt docent gloss. Bart. & Doctores *in l.*1. *ff.de edendo.* Paris. *consil.*76. *n.*6. *vol.*1. Surd. *consil.*308. *n.*46. *vol.*3. & clausula generalis in fine posita refertur ad suprà specificata, Viu. *lib.*2. *decis.*339. *num.*26. *cum seqq.*

58 Quod magis patet, quia concessiones & confirmationes Principum declarantur secundum impetrantium petitiones *l.*1. *C.de diuers.rescript.* Bald. *in l.eam quam col.*1. *C.de fideicom.* Natt. *consil.*276. *n.*1. Menoch. *consil.*33. *n.*14. Cephal. *consil.*77. *n.*36. Franc. Becc. *consil.*55. *n.*5. Surd. *consil.*357. *n.*34. *& cons.*241. *n.*17. *cum seqq. & consil.*281. *à n.*27. *& consil.*571. *à n.*42. *& decis.* 258. *n.*15. *& decis.*291. *n.*15. Cabed. *Lusit.decis.*72. *n.*1. *p.*1. *& de patron. Regiæ Coronæ c.*4. *num.*7. *cum seqq.* Rota *decis.*687. *n.*6. apud Farin. *p.*2. *recentior.* quia a libello precum interpretatur rescri-

59 ptum *d.l.*1. tradunt Ias. *in l.causas n.*5. *C.de transact.* Dec. *consil.*142. *num.*6. Aym. *consil.*45. *num.*2.

60 Et euidentius colligitur, quia si Princeps fuit aditus ad aliquem effectum seu decretum, quod interponere debet, si gratiam concedat, illa solùm operatur quoad illum effectum, ex his quæ docent Aretin. *in l. si tibi pecuniam, in fine, ff. si certum pet.* Bald. *consil.*385. *num.*4. *&* 5. *lib.*3. & post Tiraquel. Rimin. & Guid. Papæ, Stephan. Gratian. *discept.forens.tom.*5. *cap.*827. *num.*7. vbi resoluit quòd si insinuatio donationis ex forma statuti fieri debeat coram Iudice, & contractus donationis coram Iudice fiat ob aliam solemnitatem quam propter insinuationem, non ideo dicendum dictam donationem insinuari, quia Iudex ob id non fuit aditus, sed ob aliam solemnitatem; dispensatio enim est

61 strictè interpretanda *l.ex facto, in princ.ff.de vulgari, c.*1. *&* 2. *de fil.presbyt.in* 6. Surd. *decis.*268. *n.*21. Sanch. *de Matr.lib.*8. *disp.*1. *n.*3. Ego ipse *de officio, & potest. Episc. part.*2. *alleg.*33. *num.*7.

62 Sic etiam quando in dispensatione mentio fit alicuius impedimenti, dispensatio quoad aliud nihil operatur, nec ad illud extendi potest, vt docent Bart. per text. ibi. *in l.cum propter, ff.de legat.præstan.* Surd. *cons.*245. *num.*4. *& decis.*76. *numer.*4. *&* 6. Cephal. *cons.*235. *num.*16. *& consil.*684. *num.*45. *& seqq.* Gam. *Lusit.decis.*352. *num.*2. *&* 3. vbi quòd dispensatio super matrimonio non extenditur ad dotem, Stephan. Gratian. *d.tom.*5. *cap.*827. *n.*8. vbi quòd dis- 63
pensationes concessæ ad vnum effectum, ad alium non porriguntur. Ratio est, quia tot sunt necessariæ 64
dispensationes, quot sunt obstacula. Cassad. *decis.*9. *n.*4. *de praben.* Menoch. *de arbitr. casu* 203. *num.*13. Gutier. *canon.lib.*1. *cap.*15. *n.*14. tum quia si duo obstant, vno sublato, alterum remanet, *l. si non lex ff. de hared.instit.l.si domus ff.de seruit.vrb.prad.* Gonzal. 65
*ad reg.*8. *Cancel.glos.*13. *in princ.n.*93. tum etiam, quia quando duæ extant prohibitiones, vna sublata, al- 66
tera nihilominus actum impedit, Castr. per text. ibi, *in l.sed etsi inter §. si in area ff.de seruit. vrb.prad.* sequitur Surd. *consil.*137. *num.*12.

Secundò respondetur Ludouicum fundatorem 67
maioratum huiusmodi instituisse cum expressa vocatione Antonij eius filij, & ab eo descendentium pro conseruanda sua familia; nulla de Monasterio facta tunc mentione, vnde succedit regula quod quotiescumque maioratus instituuntur expresè ad conseruandam agnationem & familiam, cum obligatione portandi nomen & arma (vt in nostro casu) Monasterium non succedit, immo censetur exclusum: ita Rip. *resp.*13. *num.*16. *&* 17. Couar. *lib.*1. *var.cap* 19. *num.*2. Cardin. Mantic. *de coniect.vltim. volunt.lib.*8. *tit.*12. *ex num.*25. Molin. *de primog.lib.*1. *cap.*13. *num.*91. *cum seqq.* Vincent. de Franchis *decis.*19. *n.*7. Menoch. *de præsumpt.lib.*4. *præs.*83. *n.*45. Pelaez *de maior.p.*2. *q.*3. *num.*18. Flores de Mena ad Gam. *decis.*6. *vers.quinta conclusio, & lib.*1. *var.q.*16. *§.*2. *num.*3. Perez de Lara *de anniuers. & capell.lib.*1. *cap.*5. *num.*96. Cassanate *consil.*20. *num.*37. *cum seqq.* Ioseph Ramon. *consil.*9. *num.*12. *ad finem*, latè Castill. *lib.*3. *quotid. capite* 12. *num.*57.

Et in specie quòd licentia constituendi maiora- 68
tum concessa à Principe pro conseruanda familia, intelligatur secundùm supplicationem instituentis, & ad illum casum, latè & eleganter probat Surd. *consil.*241. *num.*17. *cum seqq.* ibi. *Quintò quòd Dominus Christophorus voluerit bona conseruari in sua agnatione, probatur ex verbis insertis in licentia constituendi maioratum, quem eidem concesserunt Ferdinandus, & Isabella Reges Hispaniarum; legitur enim supplicasse pro dicta licentia, vt apud posteros remaneret sui memoria perpetua, nomenque sua domus, & propagationis, & vt sui posteri, & successores essent honorati. Si igitur in petenda licentia hanc causam exposuisset, dicendum est illum fuisse ea motum, & non alia, vt videmus in proœmio, quod arguit causam finalem dispositionis*, Bart. *in l.fin.post princ.ff.de hæred.instit.* Dec. 69
*cons.*10. *n* 2. *quæ causa censetur repetita in sequentibus*, Crauet. *in cons.*102. *n.*21. Mantic. *lib.*5. *tit.*15. *num.*7. Roland. *consil.*80. *n.*50. *vol.*1. Menoch. *cons.*1. *n.*413. D. Becc. *in consil.*20. *n.*11. *cum seqq.ex eiusmodi ipsius instituentis maioratum petitione declaratur institutio- 70
nis forma, quia præcedentia declarant ea, quæ sequuntur, vt in l.semper in stipulationibus ff.de reg.Iuris; & actus, qui sequitur censetur factus in executionem præcedentis tractatus, glos. in l. quadam mulier ff. de rei vend.* Crauet. *in consil.* 91. *n.*9. *& consil.*158. *in fine*, &c. Et paulo inferius *n.*21. ibi. *Et sicuti ex interro- 71
gatione declaratur responsum, quæ intelligitur secundum illud, §.præterea, Instit.de inutil.stipul. ita ex petitione declaratur concessio, vt sit illi conformis*, Bart. *in cap. inter dilectos in ver.cæterum.ver.ex forma petitionis, de fide instrum.* Bart. *in l.*1. *vers.quarto quæro ff. ad legem Iul. Maiest.* Alex. *consil.*184. *num.*7. *vol.*1. Decian. *consil.*33. *n.*1. *& in consil.*669. *num* 7. &c.

Tertiò respondetur quòd antequam prædicta li- 72
centia concederetur à Rege, præcessit cuiusdam Iudicis informatio, in qua continebatur omnia in

institutione contenta præter legitimas Iuri communi non aduersari, & sic dispensatio non potuit cadere nisi super illo impedimento narrato, cum cætera proponerentur Iuri non esse contraria, arg. text. *in cap super eo, de præbend. in 6.* ibi. *Cum hoc generali Concilio non obuiet, dispensatio necessaria non exi-stit,* &c. & ex regula text. *in l. 1. C. de Thesaur. lib. 10. & cap. nuper, iuncta glos. verbo componendum, de decim.* Bart. *in l. ex facto num. 1. oppos. 1. ff. de vulgari,* Valenzuel. *consil. 69. n. 88. tom. 1.* ac proinde ad vocationem Monasterij Monialium non extendenda, etiamsi videatur generalibus verbis concepta dispensatio, tum ex reg. *l. in agris ff. de acquir. rerum domin.* tum etiam, quia verba quantumuis generalia restringuntur secundùm materiam subiectam, *l. si vno, in princip. ff. locati, l. si de certa, C. de transact.* Alex. *consil. 40. num. 3. vers. quod verbum vol. 4.* & in specie confirmationis censuit Rot. apud Farin. *decis. 569. num 6. par. 2. recentior.* ibi. *Ergo confirmatio vltra roborationem priuilegiorum quoad decimas, & facultates vniendi, non debet operari, quia limitata causa limitatum producit effectum, l. in agris ff. de acquir. rerum domino, l. age cum Geminiano Cod. de transact. l. cum seruo ff. de contrah. empt. l. 2. ff. de seruis export. Et verba quantumuis generalia*

73 *restringuntur secundum subiectam materiam,* &c. Quod absque dubio procedit cùm ad incapacitatem Monasterij supplendam desideretur dispensatio, quæ semper restringitur ad casum tantùm, de quo loquitur *cap. 1. § fin. de filijs presbyt. in 6.* Steph. Grat. *discept. forens. tom. 2 cap. 197. num. 58.*

74 Accedit, quia quamtumuis confirmatio amplior esset, nullo modo comprehendere poterat casum huiusmodi vocationis Monasterij, nisi expresse & in specie de illo loqueretur, cum sibi præiudicaretur Princeps confirmator abdicando a se ius, quod stante incapacitate dicti Monasterij ad suam Coronam Regiam spectabat; non enim operatur confirmatio contra confirmantem, Surd. *consil. 47. num. 24.* optimè Rota *d. decis. 569. sub num 6. par. 2. recentior.* ibi. *Multo magis vbi agitur de præiudicio confirmantis, & sic collationis Papæ, qui non censetur sub inuolucro verborum voluisse sibi præiudicare, vt per Bald. in cap. veniens n. 4. vers. sed quid si Princeps, de iureiur.* Castr. *consil. 119. in princ. lib. 1.* Menoch. *præs. 44. num. 12. lib. 3.* &c.

75 Nec etiam obstant clausulæ derogatoriæ in fine confirmationis appositæ, quia regulantur ab ipsa dispositione principali, & non egrediuntur limites illius, Achil. *decis. 1 num. 4. qui filij sint leg.* Decian. *tom. 1. resp. 35 num. 50.* Rota *decis. 767. num. 3. cum seqq. par. 1 recentior.* cum aliis per me citatis *in tract. de clausul. vsufreq claus. 43. num. 11.* & loquendo, de clausula *non obstantibus,* licit Menoch. *de arbitr. casu 203. num. 13.* quem refert & sequitur Steph. Gratian. *d. tom. 5. cap 817. num. 10.* quod non tollit plura obsta-

76 cula, cum sufficiat vt vnum diluat. Tum etiam, quia referuntur ad ea, quæ in principio proponebantur, sequentia enim magis regulantur, & restringuntur à præcedentibus, quam è contra, Bart. *in l. quisquis ff. de legat. 3.* Decian *vol. 4. consil. 10. num. 54. & n. 67.* ibi. *Et quia sequens dispositio quantumcumque generalis, vel vniuersalis, restringuntur secundum precedentia, vt est text. in l si ex pluribus, vbi notant Scribentes, in princ. ff. de solut. & in l. si de certa C. de transact. & in l. si ita quis § fin. ff. de verb. oblig* &c.

77 Nec denique obstat asserta confirmatio Apostolica: quia si eam dicamus concessam in forma communi, non operatur maiorem firmitatem institutioni confirmatæ, quam antea habebat, *l. Aurelius § testamento ff. de liber leg.* Alex. *consil. 122. n. 20. lib. 4.* Menoch. *consil. 704. num 36.* Rota *decis. 111. num. 2. & decis. 553. num. 2. p. 2. recentior.* & licet ex certa scientia factam fuisse credamus, nihil etiam operari potest, quia litis pendentiæ vlla in ea non fuit facta mentio, Anchar. *consil. 16. num. 2. in fine, & num. 5.* Felin. *in cap. causam quæ el 2. in fine, de testib.* tum quia iuri Re- 78
gio vigore incapacitatis Monasterij obuenienti nunquam per huiusmodi confirmationes ex certa scientia Papa præiudicare velle censetur, Deci. *in cap. tua nobis. num. 7. de confirm. vtili,* Sarnen. *de iure quæsito non tollendo quæst. 1.* Rota *decis. 455. num 6. p. 1. diuers.* ibi. *Confirmatio non operatur in præiudicium tertij,* &c. eadem Rota *decis. 114 num. 5.* apud Farin. *part. 2. recent.* ibi. *Accedit quod de natura confirmationis est vt non intelligatur cum præiudicio tertij,* Bald. *in cap. 1. num. 10. de confirm vtili, cum multis allegatis, & fuit dictum in Tyrassonen. Prioratus 26. Iunij 1596. coram Illustriss. Blanchetto,* &c. nam Principis confirmatio non validat 79
actus nullos, & inualidos in præiudicium tertij, nec Princeps id velle præsumitur, Cephal. *consil 133. num. 101. cum seqq. lib. 1.* quem refero *Axiom. 164. n. 6.* & in omnibus gratiis & concessionibus semper censetur nolle iuri tertij præiudicare, Alex. *consil. 216. num. 10. lib. 2.* Alciat. *resp. 196. num. 2.* Mandel. *cons. 34. num. 10.* Valasc. *consil. 72. num. 10. & seq.* Ioan. Vincent. de Anna *alleg. 64. num. 16.* Valenz. *consil. 93. tom. 1.* maximè si de eo non faciat mentionem *l. 2. § meritò, & § si quis à Principe ff. ne quis in loco publ. cap. ex tuarum, de auctor. & vsu pally,* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 9. n. 1.* Valenz. *d cons. 93. n. 30. 31. & 46.*

Vlteriùs confirmatio facta in executionem actus 80
præcedentis, ad aliud non extenditur, Crauet. *consil. 135. num. 13. cum seqq.* Cardinal. Tusch. *practicar. conclus. tom. 1. conclus. 708. num. 31.* ad quod est singularis doctrina Innocentij, Ioann. Andr. & Antonij de Butrio *in cap. dudum, de decim.* resoluentium confirmationem non extendi ad ea, quæ sunt inualida, maxime quando reperitur aliquod validum, in quo sortiatur effectum, sequitur Surd. *consil. 330. num. 19. & 20. & decis. 38. num. 10.* Et ratio est, quia 81
non attenditur actus, qui in executionem præcedentis factus fuit, sed præcedens attenditur, Crauet *consil. 135. num. 13. cum seqq.* Surd. *decis. 288. n. 33.* Decian. *consil. 3. num. 6. volum. 1.* ibi, *quia respondetur quod hoc fuit factum in executionem dicti primi instrumenti, ad quod se refert, ideo primum attenditur tanquam origo,* &c. Et demum confirmatio conualidat actum 82
nullum si defectus nullitatis exprimatur, secus verò si taceatur, & incognitus sit confirmanti, bene Castrens. *cons. 107. n. 2.* Ex quibus patet assertam confirmationem tam Pontificiam, quam Regiam nihil nobiscum pugnare, nec iuri Regio fisco, & illius cessionario Didaco Suarez obstare, & Ita sentio, saluo, &c.

Toletana Matrimonij.

Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis, & vice versa. Clausulæ *si quid exequendum,* & *Peto iustitiam, &c.* vis, & effectus.

VOTVM XXXI.

1 *Causa in secunda instantia effecta appellabilis, executiue in ea agi non potest.*
2 *Appellabilis causa semel effecta, semper remanet appellabilis.*
3 *Causa semel effecta non appellabilis semper remanet inappellabilis.*
4 *Ordinaria via si actum fuerit à principio, sententia, quæ aliat erat exequibilis, attenta materia efficitur appellabilis.*

5 *Clausula*, si quid exequendum, *nullum ius dat, nec illud aufert, & semper intelligitur prout de Iure.*

6 *Reseruatio non dat ius, nec illud aufert sed qualecumque sit, conseruat.*

7 *Clausula* si quid exequendum *vigore, dum gustatur an executioni locus sit, aliquid exequendum non venit.*

8 *Exceptiones reseruatæ an possint omitti?*

9 *Clausula*, Peto iustitiam, *vigore, videtur actio alias inepta bene intentari.*

10 *Clausula* Peto iustitiam, *non extendit vires suas vltra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos.*

11 *Maritus, qui vxorem expellit, non meretur nomen mariti.*

12 *Manutentio non conceditur ei, qui proprio facto, vel contractu cecidit à possessione.*

13 *Obsequijs maritalibus marito & vxore volente renuntiari potest.*

14 *Restitutio vnius ex coniugibus peccaminosa, aut saltem iniusta foret, stante probatione metus & violentiæ, ac euidenti nullitate matrimonij.*

15 *Clausula* Petens, &c. *& aliæ salutares iudicium efficiunt ordinarium.*

16 *Appellatio à Decreto de manutenendo habet effectum suspensiuum vbi de possessorio ordinario actum fuit.*

17 *Inappellabilis est possessoria causa quando in ea procedituc per Decretum, secus quando per viam sententiæ diffinitiuæ.*

18 *Causa Matrimonialis quoad appellationem non est priuilegiata.*

1 ETITVM fuerat à D. Francisco manuteneri in maritali cohabitatione cum D. Laura eius vxore, quæ ab eo diuerterat, & concessa manutentione pro parte dictæ Lauræ fuit appellatum ad Illustrissimum D. meum Nuntium, & appellatio quoad vtrumque effectum admissa, confirmata fuit sententia Ordinarij, sed cum iterum per eandem Lauram fuisset appellatum, dubitabatur an litteræ ordinariæ cum inhibitione essent impediendæ; & fuit dictum quod sic, nam cum in secunda instantia causa iam esset effecta appellabilis, ideo executiue in ea agi non poterat, per Rotam apud Zachiam
2 *post tract. de obligat. Camer. decis.* 54. *num.* 2. ex regula generali quòd appellabilis causa semel effecta, semper remanet appellabilis, Rota *decis.* 132. *num.* 1.
3 *par.* 1. *diuers. & decis.* 28. *num.* 2. apud Farin. *par.* 1. *recentior.* & vice versa causa semel effecta non appellabilis semper remanet inappellabilis, Rot. *decis.* 38. *numer.* 4. *par.* 1. *recentissim.* aliàs in posthumis Farin. bi. *sicuti à prima non datur appellatio, ita nec à secunda*, &c.

4 Quod procedit etiamsi prima appellatio non fuerit simpliciter admissa, nec causa commissa, nisi cum claus. *si quid exequendum*, vt in hoc casu; nam cum à principio actum fuerit via ordinaria, sententia, quæ aliàs erat exequibilis attenta materia efficitur appellabilis, vt censuit Rota *decis.* 782. *num.* 1. *p.* 1. *recentissim.* ibi, *Fuit ex parte dictorum hæredum appellatum, causaque in Rota commissa cum clausula si quid exequendum, dubitaui an dicta sententia esset exequenda? & negatiue Domini responderunt, illa enim est appellabilis, quia fuit via ordinaria monitorij, & seruatis terminis substantialibus petitum*, &c. & ibi. *Ideoque videtur renuntiatum viæ executiuæ, quatenus illa competijsset*, &c.

5 Et illa claus. *si quid exequendum*, nullum ius dat, nec illud aufert, & semper intelligitur, prout de Iure, Rota apud Cencium post suum tract. *de censib. decis.* 255. *num.* 7. & apud Zachiam post tract. *de oblig. Camer. decis.* 136. *num.* 9. cum aliis per me citatis *de clausul. vsufruc. claus.* 169. *num.* 7. & est adinstar reseruationis, quæ non dat ius, nec illud aufert, sed qualecumque sit, conseruat, *l. an si quis § plerique ff. de Relig. & sumpt. funer.* Arnoldus de Reyger *in thesauro Iuris, verbo reseruatio n.* 1. Vnde si sententia de per se, & ex natura sua non esset exequibilis stante appellatione, quia fuerat actum via ordinaria; *clausula* illa, *si quid exequendum*, non operatur exequutionem, nec auget maiorem vim & firmitatem, quam de per se habeat. 6

Et interim quòd gustetur an executioni locus sit, aliquid exequendum non venit, vt teneur per me relati *claus.* 169. *num.* 1. *&* 4. nam si pars, cuius interest, nihil petat, & sinat ad sententiam procedi, absque eo quod de iustitia exequendæ prioris sententiæ in vim dictæ clausulæ cognoscatur, videtur exceptioni huiusmodi reseruatæ renuntiare, Giutba *decis.* 21. *n.* 12. potest enim reseruatas exceptiones omittere, & super negotio principali procedere, illudque desinire tanquam de partium consensu *l. si conuenerit. ff. de re iudic.* cùm hoc casu tacitè pronuntiare videatur reseruatas exceptiones minime admittendas, sed penitus reiiciendas esse, argum. *c. ex parte M. de appellat.* resoluit Giutba *d. decis.* 21 *n.* 13. vbi *n.* 8. dum ait quòd facta exceptionum reseruatione tenetur Iudex ante sententiam definitiuam super ipsis reseruatis exceptionibus interloqui, aliàs sententia esset nulla, intelligitur instante parte; secus verò illa non petente reseruatas exceptiones decidi. Cum ergo pars dicti Francisci super dicto articulo reseruato nihil dixerit, nec allegauerit, & Iudex ad sententiam deuenisset nemine opponente, fit euidens omissionem dicti articuli non obstare sententiæ, vt vidimus. 7 8

Non obstat quòd in petitionibus dicti Francisci reperiatur claus. *Peto iustitiam*, &c. cum aliis salutaribus, quarum vigore videtur peti pronuntiari super articulo. Quia respondetur quod licet ex vi illius clausulæ, *Peto iustitiam*, videatur actio aliàs inepta bene intentari, hoc tamen intelligitur quando ex facti narratione illa actio colligi possit, Abb. *in c.* 2. *num.* 52. *de ordine cognit.* Platea *in § fin. Instit. de action. num.* 25. illa enim clausula non extendit vires suas vltra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos, Menoch. *de recuper. possess. in proœm. num.* 16. *cum seqq.* Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *tit. de clausul. concl.* 4. *num.* 15. *&* 16. Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. C. conclus.* 359. *num.* 25. *&* 40. plures per me citati claus. 76. num. 15. Prout etiam quæcumque aliæ clausulæ salutares non faciunt valere actum quoad incognita, nec operantur nisi quoad narrata, iuxta resoluta per me *claus.* 95. *num.* 55. *cum seqq.* Cùm ergo in petitionibus nullum sit verbum circa articulum reseruatum, & executionem prioris sententiæ, non censetur pars petere vigore dictæ clausulæ, de qua nunquam cogitauit. 9 10

Et tanto magis procedit nostra resolutio, & debilitatur manutentio petita à Francisco si consideremus circumstantiam casus occurrentis, nam constat cum nulla præcedente causa, aut impellente ratione, recessisse è domo alibi habitaturum, relicta in ea vxore Laura, & ideo si reddat non videtur restituendus, aut manutenendus, cum talis non mereatur nomen mariti, per ea, quæ tradit Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 406. incip. *Non esse attendendam num.* 24. tum quia manutentio non conceditur ei, qui proprio facto, vel contractu cecidit à possessione, ex congestis per Ludou. Posti. *in tract. mandati de manutenendo, obseruat.* 57. *num.* 2. 11 12

Et

13 Et licèt dicamus huiusmodi recessum operari solum tacitam mutuæ cohabitationis renuntiationem, quæ non ita facile dimittitur, aut renuntiare, potest propter periculum incontinentiæ, nihilominus in nostro casu stante nullitate matrimonij opposita ob timorem peccati per duas sententias conformes fuerat decisum à thori cohabitatione separandos esse, & sic earum vigore non coniungebantur carnaliter, vnde per dictum discessum solummodo priuabantur obsequiis maritalibus, quibus altera parte volente & consentiente bene poterit vxor renuntiare, iuxta tradita per Vrsill. ad Afflict. *decis.* 10. *n.*6. dum tenet quod quando mulier recedit à viro, vel vir ab vxore ex causa quod possint lite pendente alimenta petere, is qui se fundat in culpa, non potest stare cum alio ad effectum habendi alimenta. Iuuat quod si ob periculum animæ à thoro separantur, & vsu matrimonij priuantur, eadem de causa mutua cohabitatio illis interdicenda est, quia ob periculum illicita remaneret. Greg XV. *decis.* 315. *n.* 45.

14 Esset etiam restitutio peccaminosa, aut saltem iniusta, proindeque non concedenda, stante probatione metus, & violentiæ, ac euidenti nullitate matrimonij, vt tenet Rota coram Gregor. XV. *decis.* 351. *num.* 44. ibi *Facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta*, &c. maximè attestationibus iam factis, & lite in calculo ferendæ sententiæ, vt ibidem *num.* 45. dicitur, ibi. *Rursus cum negaretur Matrimonium, & essent in promptu probationes, debebat admitti, & retardari restitutio propter periculum animæ & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita*, &c. Et absque dubio locum habet, stante sequestratione dictæ Lauræ facta de mandato Iudicis in eius domo, quo casu non debet concedi Francisco restitutio, vt expresse probat eadem Rota *d. decis.* 351. *numer.* 46. ibi. *Quoad primum fuit dictum, possessorium fuisse determinatum per depositum Marchionissæ, prout sæpe contingit in Rota per sequestrum, & alio modo terminari non potest, quia restitutioni non erat locus, cum ea non detur in Matrimonio nisi quando constat de legitimo consensu*, &c. repetitur *decis.* 147. *num.* 28. apud Farin. *p.* 1. *recentior.*

15 Et quicquid sit, indubitabile est appellationem huiusmodi vtrumque effectum suspensiuum & deuolutiuum importare, quia intentatum fuit possessorium plenarium, & ordinarium, & processum cum plenis probationibus, transportatione actorum, & cæteris, quæ in huiusmodi ordinariis iudiciis interuenire solent, iuxta notata per Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 1. *num.* 56. & 60. Et cum clausula, *Petens*, &c. & aliis salutaribus, quæ iudicium efficiunt ordinarium, ex Ludou. Postio *d. tract. mandati de manutenendo obseruat.* 107. *num.* 7. quo casu subdit idem Post. eodem *tract. obseru.* 106. *num.* 77. quod quando fuit processum tanquam in Ordinario, datur appellatio quoad vtrumque effectum.

16 Et quòd vbi de possessorio ordinario actum fuit, appellatio à decreto de manutenendo habeat effectum suspensiuum, tenent Seraphin. *decis.* 1295. *num.* 3. vbi dicit ita perpetuò fuisse per Rotam obseruatum, Alex. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 2. *tit. de appellat. resolut.* 14. *num.* 21. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 74. *num.* 17.

17 Inappellabilis est possessoria causa quando in ea proceditur per decretum, secus vero quando per viam sententiæ diffinitiuæ, vt in nostro casu, tunc namq; intrat appellatio. Ratio est, quia quando per decretum datur manutentio, decretum illud nunquam transit in rem iudicatam, itavt retractari non possit ab eodem Iudice, quod secus est quando proceditur per viam sententiæ diffinitiuæ, qua data functus est officio suo, & illam non potest reuocare, vnde nil mirum si ab ea detur appellatio. Ita Benintend. *decis.* 79. Ludouic. Posti. *d. tract. mandati de manutenendo obseruat.* 106. *num.* 68. ibi. *Obseruandum etiam est quod tunc non datur appellatio, nec decretum transit in iudicatum, & potest etiam ab eodem Iudice reuocari, seu potest ab illo pars aduersa reponi quando fuit mandatum de manutenendo datum, seu expeditum per decretum, & sic per modum interlocutoriæ, & sine scriptis, sub verbis tertiæ personæ, vt per verbum: Mandatum de manutenendo decreuit, & relaxauit; secus si per sententiam diffinitiuam, & sic per cedulam, seu schedulam, vel notulam in scriptis per verbum primæ personæ, veluti: Condemnauimus, aut absoluimus.* Bonacin. *de interdicto vti possid. cap.* 17. *num.* 5. & *seq.* Tusch. *in verbo manutentio conclus.* 79. *num.* 8. &c. Rota *decis.* 183. *apud Farinac. part.* 2. *recentior.* & *decis.* 267. *num.* 7. *ead. parte* 2. & *apud* Postium *post dictum suum tract. decis.* 23. *num.* 5. ibi. *Accedit quod dicta sententia est data per cedulam, à qua datur appellatio*, &c.

Nec in hac parte causa matrimonialis magis priuilegiata est quam cæteræ aliæ, vt in terminis Rota *decis.* 98. *num.* 8. *parte* 1. *recentissim. aliàs in posthum. Farinac.* ibi, & *causa matrimonialis quoad appellationem de Iure communi non inueniatur priuilegiata, quia neque in illa licet tertio prouocare.* Rota *decis.* 19. *de re iudic. in antiq.* Abb. *in cap. fraternitatis, num.* 2. *de frigid.* & *malefic.* Franch. *in cap directè, num.* 7. *in fine de appellat. nec etiam priuilegiata sit à statuto loquente de duabus conformibus, non est cur à statuto comprehendi non debeat, & cur in causa separationis thori inter Romanos Ciues in tribunali competente agitata, duæ conformes non faciant rem iudicatam*, &c. Quare, &c. 18

Tempus ad nouam prouisionem expediendam præfixum in indulto præsentandi, non currit, nisi à die adeptæ possessionis pacificæ.

R. P. D. Alexandri Raphaëlis Nunciaturæ Hispaniarum Auditoris Generalis sapientissimi.

Votum XXXII.

1 *Excellentissimus D. Comes de Monte Regio quod indultum à Sanctissimo obtinuerit circa beneficiorum prouisionem in Diœcesi Aurien. existentium.*
2 *Casus, & dubij propositio.*
3 *Papa dans alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mittendi, quæ est consecutiua ipsius institutionis.*
4 *Concesso vno, videntur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria.*
5 *Verba*, quod noua prouisio obtineatur infra nouem menses, *quomodo intelligenda.*
6 *Tempus ad nouam prouisionem expediendam præfixum non currit si impediatur adeptio possessionis.*
7 *Papæ intentio non censetur quod non habens possessionem expediat litteras Apostol.*
8 *Prouisus de aliqua Ecclesia Parochiali infra annum ab adepta possessione tenetur se promoueri facere ad Sacerdotium, quatenus ipse ad illam adimplendam negligens non fuerit.*
9 *Terminus datus ad nouam prouisionem expediendam, non adepta possessione minime currit, licet in decreto Papæ mandaretur expediri infra tot menses à die Datæ incipientes.*
10 *Possessio non pacifica excusat ab expeditione litterarum nouæ expeditionis.*

11 *Vltimus*

11 *Vltimus status est attendendus.*
12 *Respondetur cuidam obiectioni.*
13 *Variatio in materia executiua licita est.*
14 *Mandatum non habens non praeiudicat.*
15 *Contradictor legitimus ad immissionem impediendam non potest dici titulum non habens.*
16 *Contradictor legitimus tria habere debet, scilicet, vt possideat, vt bona fide, & vt in continenti doceat de iure suo.*

1 EXCELLENTISSIMVS Comes de Monte Regio habet indultum a Sanctissimo præsentandi ad omnes Canonicatus, Præbendas, & Portiones Ecclesiæ Aurien. vacaturas in mense Apostolico, & quòd præsentati huiusmodi ab Ordinario, seu eius Officiali instituantur, & cum clausula, quòd sic ad præsentationem D. Comitis, & successorum per loci Ordinarium instituti, nouam Canonicatuum, & Præbendarum, ac Portionum huiusmodi prouisionem ab eodem Sanctissimo infra nouem menses à die cuiuslibet institutionis obtineant, ac Iura Cameræ, & Cancellariæ Apostolicæ Officialibus pro tempore debita persoluere omnino teneantur, alioquin Canonicatus, &c. vacent, & vacare censeantur eo ipso, & de illis per Romanum Pontificem, & Sedem Apostolicam tantumlibet hac vice disponi possit.

2 Fuit præsentatus ad vnum Canonicatum ad tenorem indulti vacantem Licentiatus Dom. Petrus de Valle, qui etiam ab Ordinario fuit legitime institutus; verum Decanus & Capitulum d. Ecclesiæ Auriensis recusant tradere ei possessionem d. Canonicatus, sub prætextu, quod non possit in eam immitti nisi prius expeditis litteris nouæ prouisionis a Sanctissimo; & propterea cum pro parte dicti Comitis, & eius præsentati fuerit aditus Nuncius Apostolicus tanquam particularis executor prædicti indulti, censui præfatum Canonicum fore immittendum etiam non expeditis litteris nouæ prouisionis.

3 Et ratio resolutionis ea fuit, quia eo ipso, quod PP. dat alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mittendi, quæ est consecutiua ipsius institutionis, arg. text. *in*
4 *cap. cùm Bertoldus*, ibi, *ipsum instituit in eadem, in possessionem eum induci faciens corporalem, de re indic.* Vno enim concesso, videntur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria *l. 2. ff. de iurisd. omn. indic.* Seraph. *decis. 645. num 3.*

5 Neque obstat decretum in dicto indulto appositum, quod scilicet præsentatus a dicto Comite teneatur nouam prouisionem infra nouem menses à die institutionis incipiendum à Sede Apostolica obtinere, quia verba huius decreti sunt ciuiliter intelligenda, id est, postquam præsentatus, & institutus pacificam possessionem adeptus fuerit, Gonz. *ad regul. 8. Cancell glos. 15. num. 11.* vbi *num. 118.* de simili clausula expediendi litteras infra sex menses apposita in Breuibus de capienda possessione nomine Cameræ, asserit esse intelligendam, vt scilicet dicti sex menses computentur à die captæ possessionis per dictam Cameram.

6 Quæ conclusio in tantum est vera, vt si tali Præsentato, ac instituto impediatur adeptio possessionis, sibi non currat tempus ad nouam prouisionem expediendam præfixum, licèt in indulto dicatur, quod currat à die collationis, seu institutionis, quæ etiam dicitur collatio, vt per Garz. *de benefic. part. 4.*
7 *cap. 1. num. 4. fol. mihi 260.* & ratio ea videtur, quia non censetur esse intentionis Papæ, quod non habens possessionem expediat litteras, Rota apud Mohedan. *decis. 8 in fin. n. 1. de concess. praben.* Quam opinionem tanquam mitiorem ab eadem Rota semper amplexam fuisse testatur Achil. *decis. 358. aliàs 12. num. 3. de priuileg.* Put. *decis. 327.* incip. *In vna Abulen. lib. 3.* Verall. *decis. 248. p. 1. Seraph. decis. 220. num. 3.*

Sicuti in simili dicitur de prouiso de aliqua Ecclesia Parochiali, qui tenetur infra annum à die concessionis se promoueri facere ad Sacerdotium, nam dictus annus non incipit currere, nisi postquam possessionem adeptus fuerit, quatenus ipse ad illam adipiscendam negligens non fuit, vel per ipsum non stetit, quin eam adipisceretur. gloss. *in cap. licèt §. is etiam, verb. annum, de elect. gl. in clem. vt is §. illi verò, verb. infra annum, de etat. & qualitat.* & facit optimus text. *in cap. commissa, d tit. de elect. & electi potest.* ibi, *Annus autem huiusmodi, qui à tempore illo incipit, quo ipsius Ecclesiæ regimen commissum tibi extitit, & possessionem pacificam habuisti.* 8

Et in fortioribus terminis, quòd non adepta possessione non dicatur currere terminus datus ad nouam prouisionem expediendam, licèt in decreto Papæ mandaretur expediri infra tot menses a die Datæ incipientes, consuluit Gabriel. *cons. 198. num. 4. volum. 1.* & tenuit Rota *in vna Abulen. Capellania 6. Nouembris 1562 coram Gropperio.* relat. per Gatz. *de benefic. 6. part cap. 3. de clausul Sublata, §. 1. num. 158.* vbi, quòd ex obseruantia Curiæ Romanæ tempus à die Datæ intelligitur currere si possessio fuit acquisita; *& in vna Hispalen. fructuum 24. Nouembr. 1595. coram Litta*, relata cum aliis decisionibus concordantibus per Garz. *in loco proxim. alleg. sub n. 163.* 9

Quinimò non solùm excusaret ab expeditione litterarum nouæ prouisionis impedimentum adipiscendæ possessionis, sed etiam sufficeret, quòd possessio non fuerit pacifica, per text. *in d. cap. commissa*, vbi etiam gloss. *in verb. pacificam, de elect.* Gonzal. *d. gl. 15. à n. 111. & 118.* Mohed. *d. decis. 8. n. 2. de concess. preb.* per gloss *in Clem. 1. verb. neutro, in fin.* vbi etiam Card. *vt lite pendente.* 10

Quibus additur, quòd Comes de Monte Regio est in possessione, quod eius præsentati adipiscantur possessionem beneficiorum, ad quæ præsentantur in vim institutionis Ordinarij, in qua est ideò manutenendus, maximè cum talis possessio fuerit acquisita authoritate Iudicis, & contra idem Capitulum, vt constat ex simili decreto obtento in eodem Tribunali de anno 1628. & sic iste vltimus status est attendendus. *cap. cùm Ecclesiam, de caus. poss. & propriet.* vbi Abb. *n. 23.* Rip. *n. 81. §. retinenda. Institut. de interdict.* Seraph. *decis. 1457. n. 1.* 11

Nec releuat, quòd PP. soleat expedire litteras nouæ prouisionis in forma Dignum, vt ostenditur ex Bulla expedita pro altero præsentato vigore d. indulti in actis exhibita, sicque induci declarationem intentionis Pontificis, vt præsentati vigore d. indulti non possint possessionem adipisci, nisi litteris nouæ prouisionis expeditis. 12

Quia ex dicta Bulla apparet, quòd ille præsentatus non narrauit, se fuisse etiam ab Ordinario institutum, quod si narrauisset, vtique Bullam in forma gratiosa obtinuisset, aliàs sequeretur absurdum, quod scilicet PP. mandaret eandem personam bis institui ab eodem Ordinario; & quod committeret examen super idoneitate eidem Ordinario, qui iam per primam institutionem idoneitatem, & habilitatem approbauit.

Neque obstat; quòd hoc idem iudicium immissionis fuerit introductum coram Ordinario, ad quem sit ideo causa remittenda, quia cùm simus in materia executiua, licita est variatio. Bart. *in l. consentaneum, in penult. quæst. C. quom. & quand. Iudic.* Caputaq. 13

decis.

decis.50.num.5.parte 1. Gallesi.*in tract.ad form.Camer. obligat.ad 3.p.oblig.Camer.quæst.2. num.2.fol. mihi* 47. Ideoque mandaui resici Capitulo expensas factas coram Ordinario.

14 Vltra quod cum ille, qui nomine Comitis comparuit coram Ordinario, nullum habuerit ab ipso Comite mandatum, non potuit ei præiudicare, quin coram Nuncio executore deputato instaret pro integra sua indulti executione.

15 Minus obstat, quòd coram eodem Ordinario comparuerit quidam tertius prætendens ius in d. Canonicatu ex eo, quia vltimus possessor illius præstitit consensum, vt ad eius fauorem expediretur co-
16 adiutoria, quia cum ex tali consensu nullus resultet titulus ad fauorem ipsius tertij, non potest dici legitimus contradictor ad immissionem impediendam, ad tradita per Doct. *in l.fin.C.de edict.D.Adria.tollen.* Seraph. *decis.*1257.*n.*1. Ad hoc enim vt quis dicatur legitimus contradictor tria requisita habere debet, scilicet, vt possideat, vt bona fide, & vt in continenti doceat de Iure suo, vt est videre apud Argel. *de legit. contradict. q.5. art.1.n.7.* Et ita vtraque parte informante iudicatum fuit sub die 31. Augusti 1640.

Legionen. Electionis.

Beneficia potius oriundis, quàm indigenis attento omni Iure sunt conferenda. Electio coarctata ad tres, vel quatuor, est nulla. Appellationes in causis inter Præceptores, Milites, & Fratres Militiarum Ordinum ad quem interponi, & cui committi debeant?

Votum XXXIII.

1 *Casus proponitur.*
2 *Oriundi potius quam indigenæ de beneficijs Ecclesiasticis sunt prouidendi.*
3 *Ex Iure diuino.*
4 *Ex Iure Canonico.*
5 *Ex regulis Cancellariæ.*
6 *Ex Iure Ciuili.*
7 *Ex Iure Regio.*
8 *Beneficia patrimonialia quomodo prouidenda.*
9 *Beneficia certo generi personarum, stantibus statutis, & fundationibus concedenda.*
10 *Statuta particularia Ordinis S. Iacobi de Spatha iubent personis ex loco oriundis habilibus beneficia concedi.*
11 *Doctores referuntur qui tenent Episcopos in beneficijs conferendis debere præferre clericos, qui habent originem de loco beneficiorum.*
12 *Indigenæ debent forensibus præferri, quod alienigenæ seu forenses nihil in fundandis Ecclesijs, & erigendis beneficijs præstiterunt.*
13 *Indigenæ facilius quàm extranei ad residentiam inducuntur.*
14 *Originarius melius scire potest mores, & consuetudines patriæ suæ quàm forensis.*
15 *Indigenæ, & qui sunt ex loco oriundi, magis diligunt Christi gregem sibi commissum.*
16 *Indigenæ magis amantur, & coluntur à Populo quàm exteri.*
17 *Valde honestum est, & fructuosum vt quisque in patria sua beneficietur.*
18 *Beneficia omnia cuiuscumque Diœcesis patrimonialia erant creanda.*
19 *Personarum acceptio in beneficijs distribuendis non est habenda.*
20 *Electio Superioris Generalis, qui toti Congregationi præficitur, actiue & passiue ad totam Congregationem pertinet.*
21 *Dignus non est eligendus ad superiorem dignitatem, vel ad Parochiales Ecclesias prætermisso digniore.*
22 *Actus eligendi est de illis, qui maiorem libertatem desiderant.*
23 *Electionem ipso iure annullant vis, aut metus, & defectus libertatis.*
24 *Metus reuerentialis simul cum minis sufficiens iudicatur ad electionis nullitatem, & num.25.*
26 *Persuasiones instantissimæ ad metum inferunt cadentem in constantem virum.*
27 *Compulsus litteris suæ Majestatis non dicitur sponte facere.*
28 *Qui per metum facit, magis contradicit, quàm consentit.*
29 *Coactio Regis præcepto causata metum iniustum inducit.*
30 *Electione in omni prefertur ille, qui cæteris est melior, ac morum, & vitæ sanctitate præstantior.*
31 *Electio ad tres, vel quatuor personas coarctata ex defectu libertatis ipso iure est nulla.*
32 *Statutum excludens ab electionibus certum genus personarum dicitur contra ius.*
33 *Statuta excludentia à beneficijs neophytos, & descendentes ab eis dicuntur contra ius.*
34 *Nouitas parit discordiam.*
35 *Iniuria & damnum graue Maioribus nostris infertur, mutando quæ illi obseruarunt.*
36 *Nullus præter Senatores Consilij Militiarum potest cognoscere etiam in gradu appellationis de causis inter Præceptores, Milites, & Fratres Militiarum introductis, & pendentibus, secundum quandam Bullam Pij V.*
37 *Dictiones,* Prædictarum, *&* Huiusmodi *est relatiua præcedentium, cum omnibus suis qualitatibus.*
38 *Verba debent intelligi quatenus propria eorum significatio patiatur.*
39 *Principis auctoritas semper censetur reseruata in quibuscumque concessionibus.*
40 *Papa non censetur tantum concessisse quin maiorem auctoritatem sibi, & successoribus reseruauerit.*
41 *Bulla Iulij III. ponderatur.*
42 *Non prohibet quin Sedes Apostol. per se cognoscat, vel causam appellationis si velit, alteri committat.*
43 *Appellatio non datur de eodem ad eundem.*
44 *Sententia appellatione diffinitiua continetur.*
45 *Causa dicitur, quæ ordinario iudicio introducta & contestata fuit.*
46 *Electus nulliter nullam habet potestatem.*
47 *Intrusus dicitur qui nullo titulo suffragante possidet, qui habet titulum à non habente facultatem.*
48 *Electio de qua agitur ob quæ nulla extitit.*
49 *Electio facta appellatione pendente est nulla.*
50 *Attentatum, ac proinde nullum dicitur, quicquid gestum fuerit appellatione pendente.*
51 *Appellatio extraiudicialiter interposita an causet attentata.*
52 *Inhibitio inducit regulariter nullitatem omnium post intimationem gestorum.*
53 *Sententia si fuerit declarata nulla, possessio etiam erit irrita, & quicquid ex ea sequutum est.*
54 *Clausula* cum annexis, & connexis, *comprehendit omne ius competens, & omnem actionem pariter competentem super ea causa.*
55 *Nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse in se habeat.*
56 *Causa semel effecta Curialis sine Papa scientia à Curia extrahi non potest.*

57 *Papa*

57 *Papa alteri causam committendo cæterorum manus ligat.*

58 *Causa semel effecta Cardinalatitia semper remanet Cardinalatitia.*

1 ONVENTVS S. Marci Legionensis Fratrum Ordinis S. Iacobi de Spatha, diuisus est in duas Religiosorum classes, vnam, quæ componitur ex oriundis à prouincia de Estremadura; & aliam, quæ comprehendit Religiosos Castellanos, & de la Montaña. Verum quia illi de Estremadura excedebant numero alios de Castilla y de la Montaña; semper in electione Prioris ac aliorum officialium dicti Conuentus maiora suffragiorum vota illi quam isti habebant; & sic ex suis semper officiales eligebantur; hi verò de Castilla y de la Montaña honoribus & Prælatitiis dignitatibus Ordinis minimè gaudebant, imò quasi desperati ad pedes Regis Catholici pro opportuno remedio accedere constituerunt, & humiliter exposuerunt, vt dignaretur apud Summum Pontificem supplicem libellum suo nomine porrigendum mittere, quo peteretur, vt deinceps nullus ad habitum admittatur, nec electio fiat nisi alternatim, recipiendo vel eligendo vnum ex vna prouincia, & deinde alium ex aliâ, itavt receptio & electio alternis vicibus fiat. Sed cum in Curia Romana causa cuidam sacræ Congr. Cardinalium commissa, nihil super hac re fuisset obtentum, nec capta resolutio, & instaret tempus electionis faciendæ de Priore eiusdem Conuentus, & timeretur vt inter Religiosos vnius & alterius prouinciæ oriretur dissensio magna: mittitur ad dictum Conuentum Regius quidam Consilij Senator tum nobilitate, tum potentia ex primariis Curiæ conspicuus, qui Regij ministri auctoritate vsus in Domo Capitulari post congregatos Vocales proposuit electioné, velint, nolint, faciédam esse de vno ex quatuor Religiosis per eum nominatis, qui de Castilla y de la Montaña erant oriundi; & illorum vnus fuit in Priorem electus, ante & pòst multis protestantibus, & reclamantibus, ac de vi sibi illata coram Illustr. D. meo Nuntio querelantibus. Quæsitũ fuit apud me an Alternatiua electionis fuerit iuste petita, & sine Papæ licentia hic introduci possit? & vtrùm electio de Priore, vt præfertur, facta, subsistat, & ab ea appellari liceat? quã materiã quinque cóclusionibus cóprehendi posse existimaui.

I. Alternatiua in electionibus contra antiquam Ordinis obseruantiam periculosa, & oriundis potius quàm indigenis beneficia, officia, & habitus sunt conferenda.

II. Electiones summa libertate sunt faciendæ.

III. Electio de Priore non libera, & ad quatuor coarctata fuit nulla.

IV. Appellatio ad Pontificem per Fratres dicti Ordinis ab huiusmodi electione licita fuit, & causa, non obstantibus priuilegiis à Sede Apost. alij quàm Senatori dicti Regij Consilij Ordinum commissa, ab eo cognosci & definiri potest.

V. Prior electus post appellationem legitimè interpositam, fuit nulliter electus, & quicquid egerit vti talis Prior, nullum & attentatum debet censeri.

CONCLVSIO I.

Alternatiua in electionibus contra antiquam Ordinis obseruantiam periculosa, & oriundis potius, quàm indigenis, habitus, officia, & beneficia sunt conferenda.

2 SEmper ex Iure diuino, Pontificio, Cæsareo, & Regio omnibus commendatum reperio, vt ad beneficia Ecclesiastica oriundos potius quàm indigenas vocent Prælati, & qui de Ecclesiis prouidere tenentur.

Ex Iure diuino id satis colligitur, Deuteronom. cap. 17. *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem, qui non sit frater tuus* ex quo text. hoc ipsum colligunt S. Thom. 2. 2. *quæst. 63. art. 2. ad 4. in fine*, Sot. *de Iustit. & iure lib. 3. quæst. 6. art. 2. in resp. ad 4. pag mihi* 239. Idem probatur in cap. 18. Deuteronom. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies*: prout illud ad hoc citant Salzed. *in pract. cap. 54. num. 4.* Azeued. *l. 14. n. 1. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* 3

Ex Iure Canonico, & Ecclesiasticis decretis expressiùs sancita est hæc conclusio, primum à Cælestino Papa *in cap. nullus inuitis, 61. dist.* ibi, *tunc autem alter de altera eligatur Ecclesia, si de ciuitatis ipsius clero nullus (quod euenire non credimus) dignus poterit reperiri*, &c. quem textum ad hoc notabilem dicit Abb. *in cap. ad decorem, num. 4. de instit.* animaduertens eius rationem communem esse ad alia beneficia, etsi littera de Episcopis tantummodo loquatur eundem appellat pulcherrimum ad idem Gregor. Lopez *lib. 13. verbo de voto Obispado tit. 15. part. 1.* Eandem conclusionem probat etiam text. *in cap. obitum, ead. dist. 61.* ibi, *Commonemus fraternitatem tuam, vt nullum de alia eligi permittas Ecclesia, nisi fortè inter clericos ipsius ciuitatis nullus dignus (quod euenire non credimus) poterit inueniri*, &c. Egregius text. *in cap. ne pro defectu 41. de elect.* ibi. *De persona idonea ipsius quidem Ecclesiæ, vel alterius, si digna non reperiatur in illa canonici prouidere*; quem textum notabilem etiam ad idem dicit Gregor. Lopez *in loco suprà citato.* Text. etiam *in cap. bonæ memoriæ el 2. §. intelleximus, de postulat. Prælat.* ibi. *nec vellemus ei præficere alienum.* Opt. text. *in cap. fin. de cleric. peregr.* Cum quibus adduci solet à Doctoribus text. *in cap. hortamur 71. dist.* ibi. *Hortamur Christianitatem vestram iuxta sanctorum Canonum instituta, vt in Ecclesiis a vobis fundatis aliunde veniens clericus non suscipiatur.* 4

Ex regulis Cancellariæ Apost. *in reg. de concurrentibus in Data*, ibi, *& similiter cæteris paribus oriundus non oriundo, & Diœcesanus non Diœcesano præferantur*, quam regulam ad conclusionem nostram comprobandam citant Salzed. *d. cap. 54 num. 9. &* Azor *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4 q. 25. vers. cæterùm, in fine.* Verbum illud, *oriundus*, pro orto habetur, & idem significat, secundùm Mandos. *in eadem reg. quæst. 40. n. 3.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 9. num. 25.* vbi dicit id ex stylo apparere, Ego ipse *de offic. & potest. Episcopi p. 2. alleg. 4. num. 6* & apparet ex text. *in l. assumptio*, iuncta gloss. ibidem *verb. oriundus, ff. ad municip.* 5

Ex Iure Ciuili Cæsareo, *in l. in Ecclesiis, C. de Episcop. & cler.* ibi, *Clerici non ex alia possessione, vel vico, sed ex ea, vbi Ecclesia esse constiterit, ordinentur*, &c. quem textum de prouisionibus, & collationibus beneficiorum loqui tenent ibidem Odofred. *num. 2.* Bald. *numer. 1.* & cæteri Scribentes, Couar. *practic. cap. 35. num. 5.* Salzed. *d. cap. 54. num. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. num. 37.* Nicol. Garc. *d. par. 7. cap. 9. num. 5.* & ponderauit ad hoc Ceuall. *commun. contra communes q. 693. num. 36.* text. *in l. fin. C. de offic. Prætor.* ibi *Sed hi tantùmmodo admittendi sunt, vt dictum est, qui hìc domicilium fouent.* In idem adduci potest text. *in l. vnic. C. non licere habitat. Metrocomiæ lib. 11.* ibi, *Vt nulli extraneo illic quoquomodo possidendi licentia tribuatur, & in l. 2. C. de annon. ciuil. eod. lib.* ibi. *quam mediationem iugiter, & in perpetuum ciuibus nostris debere conferri sancimus*, &c. 6

Ex Iure Regio *in l. 13. tit. 15. part. 1.* ibi. *E deuen primeramente presentar los patrones de los hijos de la Iglesia,* 7

Iglesia, si los ouiere tales que sean para ello, e si nō de los otros que sean de aquel Obispado, iuncta gloss. Gregorij Lopez *ibidem verbo hijos de la Iglesia*. Fauet *l.5.tit.2.lib.7.noua Recop.* vbi statuitur quòd electiones, & prouisiones publicorum officiorum Reipub. *se hagan en personas que sean vezinos y moradores en las ciudades, Villas, y lugares, donde fueren proueidos los tales oficios, y naturales dellas, que ayan sido vezinos dellas diez años antes.* Iuuat etiam *l.14. titul.3. lib.1.noua Recop.* in qua à beneficiis Regni Castellæ & Legionis excluduntur exteri, & non nisi oriundis conferri iubentur, de qua Couar. *pract.cap.35. n.1.* Ceuall. *commun.contra commun.q.897. num.347.* Ego ipse *in collect. ad cap. bona mem.4. n.9. de postul. Prælat.* vbi in aliis prouinciis idem statutum ostendo. Denique *l.21.22.& 23.eiusdem tit.& lib.* in quibus cauetur quòd beneficia patrimonialia sint in quibusdam Episcopatibus, & alibi vbicumque id consuetudo, vel obseruantia permiserit, itavt nonnisi naturalibus, incolis, & indigenis loci, vbi beneficia consistunt, conferantur, & quòd semper prouideantur dignioribus per concursum, & nunquam à Sede Apostol. impetrentur, nec de illis admittantur permutationes, aut vllæ resignationes; de quo latè Gōzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.9. §.1. per tot.* Et stantibus statutis, fundationibus, institutionibus, consuetudinibus, vel priuilegiis de prouidendis beneficiis certo generi personarum, seu certis personis, illis, & non aliis sunt conferenda huiusmodi beneficia, Achil. *decis.5. de priuil.* Crescent. *decis.12. de concess. preb.* Caputaq. *dec.66.p.1.& dec.89.p.2.* Put. *dec.162. & 235.lib.2.& decis.163.lib.3.* Mandos. *ad reg.19. de infirmis resignant. q.15.per tot.* Hoieda *de incomp. benefic.p.1.cap.24.n.86.cum seqq.* Azeued. *l.14.n.5. cum seqq.tit.3.lib.1.Recop.* Couar. *practic.cap.36. numer.4. vers.similiter*, Sot. *de Iustitia lib.3.q.6. art.2. circa 10. conclus.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.2. q.12.* Salzed. *d.cap.54.n.11.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel.gl.4. n.163.* vbi ait quòd idoneus non erit, qui non sit natus ex ciuitate, vel oppido, quando ex priuilegio, statuto, vel consuetudine beneficium oriundis, seu filiis naturalibus, vel patrimonialibus conferri debet, Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.15. n.1.* Less. *de Iustit. lib.2. cap.34. dub.13. num.59.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.6. cap.4. quæst.25.*

8

9

10 Ex statutis particularibus Ordinis S. Iacobi de Spatha *en los establecimentos tit.16. de la presentacion de los beneficios cap.3.* ibi. *Teniendo cuenta con proueerlos por examen en personas naturales de donde fueren los tales beneficios al mas habil y suficiente*, & eod.tit.16. *cap.19.* ibi, *y cæteris paribus sea preferido el natural del lugar dōde fuere el tal beneficio.* Adstipulatur etiam quòd in eorumdem Stabilimentorum *tit.20.* inter Constitutiones Collegij Salmanticensis sancitum est, his verbis circa Familiarem eiusdem Collegij receptionem. *Y mandamos que hallandose Familiares de lugares de la Orden y en igual grado, sea preferidos a los de fuera.*

11 Ex communi Iuris vtriusque Interpretum, & Sacræ Theologiæ professorum resolutione. Ex Iurisconsultis gloss. *verb de hoc mentionem*, ibi. *Item si de terra illa est oriundus, in c.si proponente, de rescript. & verbo alienum in c. bona el 2. de postulat. Prel.* Innoc. *in cap.quia diuersi, de concess.preben.* ibi, *iustum est vt Episcopus prouideat clericis in terra propria.* Odofred. *in l.in Ecclesiis 11.C de Episcop.& cler.n.11.* ibi. *Omnes Episcopi & alij Prelati Ecclesiarum, quia habent beneficia conferre, debent præferre clericos, qui habent originem de illo loco.* Bald. *in leg Diuus Marcus, ff.de tutor. & curator.* Abb. *in cap. ad decorem de institut. numer.4.* ibi. *Credo tamen vbi inde geniti essent idonei, quod non debent postponi propter extraneos: pro quo vide textum notabilem in cap.nullus inuitis 61.d.& quamquam loquatur in Episcopis; ratio tamen textus est communis ad alia beneficia, & esset valde honestum, & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficiaretur, vt sic vnus non occuparet beneficia, vel stipendia alterius, nec daretur materia depauperandi beneficia, & inducuntur faciliùs ad residentiam tales indigenæ, quàm extranei*, &c. idem Abb. *in d. cap.bona el 2.notab.3. num.16.* ibi. *Vbi in loco reperiuntur idonei, non debet præfici extraneus: est enim quis honorandus, & promouendus vbi suam peregit ætatem, neque debet alius obripere stipendia alijs debita.* Cosm. *in proœm.pragmat sanction.ver. exterorum*, Duen. *regul.202.* Mandos. *in regul.16.* Cancel. *q.41.& 43.* Paul. Paris. *consil.38.num.11.volum.4.* Roland. à Valle *cons.47.n.67.volum.1.* Didac. ab Alua & Esquiuel Episcop. Abulensis *in tract.de Concil.p.2. §.36.fol.92.* Cæs. Lambertin. *de iurepatr.lib.2.p.3.q.5. art.4. & 5.* Roch. de Curte *eod tract. verbo honorificum n.47.& 48.* Couar. *pract.cap.35.n.5.in fine*, Anton. Cuch. *instit. maior.lib.4.tit.de elect. el 1. num.88.* Corras. *de benef. p.3. cap.5. n.9.* Hoieda *de incompat. benefic.p.1.cap.23.n.83.* Rebuff. *de nominat. q.9.n.48. & 57.* Selu. *de benef.p.3.q.26.n.2.* Gregor. Lopez *l.13. verbo de aquel Obispado tit.15.parte 1.* Spin. *in speculo testament.gloss.3.princ.num.72.* Azeued. *l.14. numer.9. tit.3.lib.1.Recop.* Flamin. Paris. *de resignat.benef.lib.4. quæst.7.n.3.* Salzed. *in pract.cap.54. nouè edit. n.4.7.9. & 11. in fine*, Mieres *de maiorat. parte 1. quæst. 11. num.289. cum seqq. & quæst.57. num.100.* Cened. *ad Decretal. collect.56. numer.7.* Villar *del patronado de Calatayud parte 3.in princ.à num.7.& 8.costumbre 4.* Gutier. *consil.2. numer.23.& 24.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel.gloss.9.§.1.n.37.* Ceual. *comm.contra communes quæst.693.num.35.& 36.* Fusc. *de Visitat. lib.2.cap.5. num.12.* Sahag. *in cap. eam te, de rescript. numer.30.* Camill. Borrel. *in summ.decis.tom.1. tit.20. num.163.* Zerol. *in praxi Episcop. parte 1. verbo beneficium, §.8.* Perez de Lara *de anniuers.& capell. libr. 2. capit. 3. num.19. & 20.* Nicol Garc. *de benefic. parte 7. cap.9. per tot.* Ex Theologis S. Thom. *2.2. quæst.63. art.2. ad 4.* Sot. *de Iustit. lib.3. quæst.6. art.2. ante 10. concl. vers. enascitur autem*, Azor. *institut. moral. parte 2. lib.6.cap.4. quæst.25.vers.& certè.* Less. *de Iustit.lib.2. cap.34. dub.13. num.59.*

Hæc sententia multis, sed his potissimum innititur fundamentis. 12

Primò, quia indigenæ debent forensibus præferri, quod alienigenæ, seu forenses nihil in fundandis Ecclesiis, & erigendis beneficiis præstiterunt, Azeued. *l.14.num.12.tit.3.lib.1.Recop.* Azor. *d. part.2. lib.6. cap.4. quæst.25. vers. deinde.*

Secundò, quia faciliùs ad residentiam indigenæ quàm extranei inducuntur, Abb. *in d.cap.ad decorem n.4.de instit.* Sot. *de Iustit.lib.3.quæst.6.art.2. circa 10. concl.& in resp.ad 4.argum.* Azeued. *d.l.14.n.17.* Nicol. Garc. *d.p.7.cap.9.n.7.* ibi *Quia faciliùs inducuntur ad residentiam indigenæ dulcedine patriæ allecti, quàm extranei*, Salzed. *d. cap.54.n.4.* ibi. *Tum quia hæc potissimum erit causa propter quam homines faciliùs innitentur ad residentiam, non enim paruo æstimandus est ingenitus amor, quem quisque ad natiuum solum habet*, Ceuall. *commun. contra commun. q.693. n.35.* ibi. *Quia præsumptio est quod naturales & originarij meliùs resident in beneficijs quàm exteri, qui cum magna difficultate relinquunt dulcem & amabilem patriam, & sic istæ ratione naturales, & originarij præferri debent.* 13

Tertiò, quia præsumitur quòd originarius meliùs scire potest mores, & consuetudines patriæ suæ quàm forenses, & sic diligentius agnoscere vultum pecoris sui, iuxta illud Prouerb.c.27. Ita Gom. 14

*de idiom.q.*1.*col.*4. Azeued. *d.l.*14.*num.*26. Salzed.*d. c.*54.*n.*4. *in fine*, ibi. *Tum quia is diligentissimè quæ ad munus suum spectant, præstabit, cùm melius patriæ mores, quàm externus cognoscat, indicat quidem quis facilius de his, quæ nouit, vt habetur primo Ethic.* &c. Azor. *d. p.*2.*lib.*6. *cap.*4. *quæst.*25. *vers. ad obiecta*, ibi. *Genus tamen & patria aliquando ministrum Ecclesiæ vtiliorem & aptiorem efficiunt, & in vers. & certè*,
15 ibi. *Quia indigenæ, & qui sunt ex loco oriundi magis ipsi diligunt Christi gregem sibi commissum*, &c. Docet S.Thom.2.2. *q.*63. *art.*2.*ad* 4. his verbis. *Ille, qui de gremio Ecclesiæ assumitur, vt in pluribus consueuit esse vtilior quantum ad bonum commune, quia magis diligit Ecclesiam in qua est nutritus*, &c. quem sequitur Sot. *de Iustit.lib.*3.*q.*6.*art.*2.*ad* 4.ibi, *cui & alteram S.Thomas causam subnectit, quæ mihi est probatissima, videlicet quod plurimum vnusquisque propensiorem habet animum ad suam propriam ciuitatem & Ecclesiam in qua nutritus est, qua vtique ratione vtilior esse poterit*, &c.

16 Quartò, quia indigenæ, & qui sunt de loco oriundi, magis amantur, & coluntur à populo quam exteri, magísque ipsi diligunt Christi gregem sibi cōmissum, eorum virtus, & doctrina est magis perspecta, magísque proinde eis vtilis, & salutaris est, vt benè ratiocinatur Azor. *d.quæst.*25. *vers. & certè.*

17 Non obstat doctrina Nicolai Garciæ *d.p.*7.*c.*9.*n.*7. dum communem sententiam intelligit de honestate, quia inquit ille, valde honestum est & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficietur; nam respondetur id quoque de iure inesse, vt expresse tangit gloss. celebris *verbo aliam, circa fin. in cap. cùm inter el* 3. *de elect.* ibi. *Dicas quòd verum est quòd ita debet fieri & honestum esset, & de iure est*, &c. Abb. *in d.c. pro defectu n.*7. *eod. tit. de elect.* affirmat hanc prælationem procedere mero Iure inspecto; & idem Nic. Garc. id ipsum confitetur *d. cap.*9. *n.*16. his verbis. *Honestúmque sit, ac rationi & Iuri conforme quemquam in patria sua beneficiari*, &c.

18 Quintò, quia ob magnam conuenientiam, & rationes supra adductas affirmat Couar. *pract.c.*35.*n.*5. *in fine*, sanctissimum esse & Reipub. consultissimum quòd summus Ecclesiæ Pontifex, aut œcumenica Synodus sanciret, vt omnia cuiuscumque Diœcesis beneficia, saltem curam animarum habentia, Patrimonialia efficerentur, atque non reciperentur nisi ciues, vel qui inde sunt oriundi, referunt Salzed.*d. c.*54.*n.*11. Azeued. *d.l.*14.*n.*9.*tit.*1.*lib.*1.*noua Recopil.* & affirmat Sot. *de Iustit.lib.*3.*q.*6.*art.*2.*ante* 10.*concl. vers. enascitur autem*, loquens de legibus beneficiorū patrimonialiū, leges illas æquissimas esse, quas vtinam, ait ille, de beneficiis saltem parœcialibus, quibus annexa est animarū cura, vbique sanciret Ecclesia, quemadmodū & in Tridentino Concilio summo omnium consensu, me præsente, consultabatur.

19 Quare videtur honestati & Iuri consentaneum, vt Religiosi prouinciæ de Estremadura, vbi omnes Conuentus redditus & bona cōstituta sunt, non alternentur, sed quisque secundùm propria merita ad beneficia & officia Ordinis assumatur, esset enim eidem honestati, & Iuri contrarium oriundos excludere, vel saltem pro aliquibus vicibus ab electionibus amouere, vt inde locus fieret indigenis obtinendi eadem beneficia, & officia, ac promouendi suos ad habitum & receptionem eiusdem Ordinis, debet enim inter vtrosque seruari æqualitas, nec aliqua personarum acceptio est habenda in officiis distribuendis. Nam non est apud veritatem accipere personas, nec differentias, sed quæ iusta sunt facit omnibus, vt dicitur *Esdræ lib.*3.*cap.*4. eo maximè quando ab antiquo, & a prima fundatione dicti Conuentus semper fuit ita obseruatum.

CONCLVSIO II.

Electiones summa libertate facienda.

MAxima inconuenientia ex alternatis electionibus oriri experientia omnium magistra, 20
nos edocet; nam primò innouatur antiqua consuetudo, quæ à pluribus retro annis viguit in hoc ordine eligendi Superiorem generalem ex omnibus Religiosis totius Cōgregationis, vt de Iure est text. *in cap.fin.*16.*q.*7.*cap. Abbatem in* 1.*&* 2 18.*q.*2.*c. cùm dilectus, de consuetud.* Rota apud Farin. *decis.*65. *n.*5. *p.*1.*recentior.* vbi quòd electio Abbatis generalis, qui toti Congregationi præficitur, debet ad totam Cōgregationem actiue & passiue pertinere, quod enim omnes tangit, debet ab omnibus approbari. In quo mutatio nouitatem induceret, ac proinde perturbationes, & dissentiones in Religiosis orirentur, ipsis plurimum damnosæ. Secūdò fit locus vt minus ido- 21
neus eligatur quando inter exclusos, & reiectos, aliquis magis aptus reperitur ad illud officium obeundum, vt in hac specie considerauit Rot.*d.dec.*65.*n.*8. *par.*1.*recentior.* quod in prouidendis ad Parochiales Ecclesias expresse agnouit Concil. Trid. *sess.*24. *de reformat.c.*1. ibi. *Omnes & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quomodocunque ius habent, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigētibus meritis præfici diligēter curauerint*, &c. & *c.*18. ibi. *Ad Parochiales ex dignis, & approbatis eligēdum, & præsentandum esse digniorem, & magis idoneum*, &c. & in hoc ordine idem expresse cauetur, *en los Establecimentos tit. de los Priores y Conuentos de Religiosos c.*12.§.*quando los Priores*, ibi. *Quando los Priores hubieren de proueer beneficios o Colegiaturas sea al mas merito*; & *in tit.*16.*c.*3.ibi. *Almas habil*, & *c.*19.ibi. *A los mas habiles*, optimè Rebuff. *in concord. tit. de elect. de regul. verbo idoneiorem, pag. mihi* 95.ibi. *Qui non eligit idoneiorem, & meliorem, peccat mortaliter; tum quia est infidelis Domino suo, vt dicitur in Euangelio. Fidelis seruus, & prudens quem constituit Dominus: tum quia cedit in detrimentum Ecclesiæ & dedecus; graue est enim inexpertes Dei seruitio applicare, cap. Monasterijs* 9.*q.*3.*gloss. pen. in cap. ad Apostolicam, de regular. tum & quia transgreditur Canones volentes meliorem eligi debere, & ius diuinum, vt supradictum extitit*, &c. & sic discursum finit. Isti timeant collatores, & suæ saluti melioribus conferendo prouideant, sed oculi eorum forte sunt grauati ne eos agnoscant. Eleganter Couar. *in reg. peccatum p.*2.§.7.*num.*4. *vers. Igitur Iura*, statim post princ. ibi. *Is verò qui dignum elegerit, siue Sacerdotium, aut munus publicum contulerit, prætermisso digniori, planè peccatum committit, & perpensa qualitate mortale quidem: quippe qui teneatur digniorem præficere, sicuti omnium consensu extat adnotatum in d.cap. constitutus, vbi Panorm. de appellat.* &c. plures refero *de officio, & potest. Parochi. p.*1. *c.*2. *n.*95.*cum seqq.* & in proposito Rota *decis.*65. *num.*8. *part.*1.*recentior.*

Denique tertium & magis principale inconue- 22
niens, quod exinde oritur, erit efficere electionem non liberam, & consequenter nullam, actus namque eligendi, est de illis, qui maiorem libertatem, & magis summum consensum desiderant, vt probauimus *voto* 35.*n*... non enim plena libertas & securitas erit vbi electoribus non liceret ex tota Congregatione Generalem Superiorē assumere, sed electio restringeretur ad certam prouinciam, concurrente vi & metu ex parte Præsidentis, nimium rigidè Vocales obstringentis, vt ex dicta prouincia, & non

de

de alio loco, Superiorem sibi eligant, adiungendo minas de illis puniendis & transferendis in alium Conuentum si ita non adimplerent, vnde subsequuta electio nullitati subiiceret absque dubio.

23 Certa est enim in Iure nostro conclusio quòd vis, aut metus, & defectus libertatis ipso iure electionem annullant, *cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. in 6.* ibi. *Cæterùm, quia cum arbitrium, vel inordinatus captiuat affectus, vel ad certum aliquid obligationis cuiusque necessitas adigit, cessat electio dum libertas amittitur eligendi,* &c. Panorm. *in cap. bonæ mem. el 1. n. 11. de elect.* Nauar. *consil. 5. n. 2. eod. tit.* Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 1.* Portel. *in resp. moralib. p. 2. casu 16. n. 5. vers. denique,* Laurent. de Peirinis *tom. 1. de Relig. subdito, q. 1. de obedient. cap. 31. §. 8.* Castellin. *de elect. cap. 4. n. 56.* Tamburin. *de iure Abbatum disp. 5. q. 22. num. 7. & 8. tom. 1.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 54. n. 4.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. cap. 21. num. 4. cum seqq.*

24 Quod procedit etiamsi metus esset reuerentialis prout ex sola reuerētia, quam isti Religiosi Præsidenti ex consilio Regio ordinum Senatori debebant, benè deducitur. Nam dicto Consilio subsunt, & eius mandatis semper obediunt. Quare cum Senator totum Consilium repræsentans, id præcipiat quod suprà diximus, reuerentiam ei deberi colligitur ex notatis per Sanch. *de Matrimon. lib. 4. disp. 6. n. 25.* nec ideo illi resistere ex verecundia audebant, *l. si quis cum sciret 93. ff. de furtis,* ibi, *& is cuius magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit,* &c. vltra grauitatem, & respectum, qui tanto viro primariæ nobilitatis Hispaniæ debitus ad maiorem metum & reuerentiam circumstantes mouebat, quia, vt inquit Philo Hebr. *de præm. & pœnis, majestas parit reuerentiam, grauitas metum,* quem refert Dominus meus D. Fernandus Pizarro y Orellana supremi Senatus Castellæ meritissimus & doctissimus Consiliarius *in suo opere de los Varones ilustres del nueuo Mundo, obseruat. 6. pag. 81.*

25 At non in sola reuerentia, & præsentia Senatoris prædicti fundatur metus & vis, ex qua deducimus nullitatem electionis, quia etiam interuenerunt minæ de incarcerandis illis, qui obedire ei recusauerint, qui quidem metus reuerentialis simul cum minis sufficiens iudicandus est ad electionis nullitatem, vt probauimus *voto 35. concl. 2.* Accesse-
26 runt etiam instantissimæ persuasiones ab eodem, Senatore factæ, quæ ad metum inferunt cadentem in constantem virum, ac proinde electionem annullant, Gregor. XV. *decis. 326. n. 13.* Laurent. de Portel. *d. p. 2. casu 16. n. 4.* Anton. Cornel. *de absolut. Iuram. p. 4. casu 3. n. 1. 2. argum. l. 1. ff. de seruo corrupto,* ibi. *Persuadere est plusquam compelli & cogi sibi parere,* &c. *l. 1. C. de petit. bonor.* ibi. *Inuerecunda petentium inhiatione constringimur,* &c. S. Chrysost. *serm. 39.* ibi. *Quicunque semel pulsauerit, indignatur mox si non fuerit auditus, iste non est petitor supplex, sed imperiosus exactor,* &c. Demū protestationes iteratæ à Vocalibus factæ quod vi, & metu compulsi eligebant, ad præfatam nullitatem deseruiunt, vt eodem voto.

27 Prædictis etiam omnibus deficientibus, sufficiebat pro metu ad effectum de quo agimus, quod præcepto Regis idē Senator egerit quæ supra diximus, vt benè resoluit Valenz. *consil. 74. à n. 39. cum seqq. tom. 1.* ibi. *Et ideo non importat dicere quòd idem Abbas Frater Angelus Tuallar in Prouinciali Capitulo dicti Ordinis sancti Benedicti illius Prouinciæ interuenit cum alijs Abbatibus eius, & nominatione Præsidentis, & ex eo fuerit visus cōsentire in eius potestatem, nam vltra quod interuenit compulsus litteris suæ Maiesta-*
28 *tis,* &c. Et ibi. *Qui per metum facit, magis contradicit, quam consentit.* Bald. *in l. pen. n. 3. C. quomodo & quando Iudex, & traditur in tit. de pace Constantiæ §. Vasalli,* ibi. *Pactiones timore nostro, vel per impressionem nuntiorum factæ censentur, & pro infectis habeantur, nec pro eis aliquid exigatur,* vbi Bald. *n. 1 notat non valere illud, quod fit per metum Principum.* Sequitur Marant. *disput. 6. n. 36. iunctal. 1. Cod. de his, qui per metum Iudicis, cap. si iustus metus, de appellat. in 6. iuncta l. fin. tit. 13. lib. 3. Ordin.* ibi. *Ca al Rey y a su voz nadia se pueda defendor,* &c. Et ibi *num. 4. Quòd maximè pro-* 29
cedit quando coactio non fuit inferioris, sed Regis præcepto causata, quod metum iniustum inducit, Bart. *tract. de tyrannia num. 21. gloss. verbo morere in cap. conuenior 23. quæst. 8.* Deci. *consil. 468. num. 22.* Mascard. *de probat. concl. 1051. n. 55.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 13. quæst. 1. num. 184. cum seqq.* &c.

Quare concludimus electionem de qua agimus, non fuisse liberam, sed vi & metu factam, proindeque nullam esse.

Conclusio III.

Electio de Priore ad tres, vel quatuor personas arctata cum aliorum exclusione, est nulla.

Restitutio in electione passiua ad tres, vel qua- 30
tuor personas, libertatem in eligendo coarctat, debet enim Superior, qui tanquam caput cętera Cōmunitatis regat membra, à toto illius mystico corpore eligi. *Prouide autem,* inquit Dominus Moysi Exod. c. 18. vers. 21. *de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas,* &c. & vers. 25. *Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos Principes populi,* &c.

Ex quo sanè Rota Rom. *dec. 65. p. 1. recent.* censuit 31
Pontificiam Constitutionem de vno ex Monasterio Vallisoletano in Abbatem & Generalem totius Congregationis S. Benedicti eligendo in alternato triennio, restringere & coarctare libertatem electionis, proindéque nullam esse, *& num. 8.* pluribus rationibus per eam adductis subdit istam quæ sequitur. *Præmissis accedit quòd restringendo electionem passiuam ad solum Monasterium Vallisoletanum, sequeretur quòd minus idonei preferrentur idoneioribus, contra Iuris dispositionem, quæ vult, quòd in omni electione præferatur ille, qui cæteris est melior, ac morum, & vitæ sanctitate præstantior,* &c. Et infrà. *Non est dubium quin idoneiores facilius eligi possint ex tota Congregatione, quàm ex vno Monasterio,* &c.

Vnde si restrictio ad Fratres vnius Monasterij, 32
in quo vtplurimum sexaginta inhabitant Religiosi, coarctat eligendi libertatem, quanto magis coarctaretur si ad tres vel quatuor personas, vt in præsenti, limitatio fiat, & hoc casu nullam ex defectu libertatis ipso iure esse electionem, resoluunt Couar. *de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 5. n. 8. & 9.* Fr. Emman. *q. Regular. tom. 2. quæst. 52. art. 11.* Laur. de Portel. *in dubijs Regular. verbo electio n. 4. & in respons. moral. p. 3. casu 48.* Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 23. concl. 3.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælator. Regular. dub. 52. n. 5.* Castellin. *de elect. c. 3. n. 7.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 5. q. 22. n. 8.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 21. à num. 11. & n. 14.* & hos quatuor vltimo loco citatos familiariter agnoui Romæ, cum illísque maximam contraxi amicitiam, Cabreros *de metu lib. 2. cap. 5. n. 66. cum seqq.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuerso lib. 1. cap. 19. n. 233.* in terminis Rota *d. decis. 65. num. 6. part. 1. recentior.* vbi dicitur quòd electio non erit libera si facultas eligendi restringatur iraut certum genus personarum, imò vna persona eligi non possit.

33 Esset deinde sic coarctando, excludere ab electionibus certum genus personarum, & propterea statutum tale quid inducens diceretur contra ius, Butr. *in cap. cum dilectus in 2. lect. n. 38. cum seqq. de consuet.* Rota *d. decis. 65. n. 7.* Prout etiam statuta excludentia à beneficiis neophytos, & descendentes ab iis, dicuntur contra ius, *cap. eam te, de rescript.* Card. Mantica *decis. 307. n. 1.* Perez de Lara *de Capellan. & anniuers. lib. 2. cap. 4. n. 39.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi part. 1. tit. 2. gloss. 17. num. 29.*

34 Vlteriùs hanc coarctationem detestatur antiqua consuetudo, quæ in tota Congregatione viget, & ab ea contra ius recedere, esset nouitas intolerabilis, & pareret maximam discordiam, *cap. consuetudinis, de consuet.* ibi. *& plerumque discordiam pariunt nouitates,* &c. *cap. fin. de consanguin. & affinit.* ibi. *In hac causa consultius duximus multitudini, & obseruatæ consuetudini deferendum, quàm aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum quadam adhibita nouitate,* &c. *Extrauag. 1. §. sanè, de priuil.* ibi. *Nec mirũ, quia plerumque pariunt nouitates discordiam, &c.* Vlpian *in l. 1 ff. de constit. Princip.* ibi *Nam in rebus nouis constituendis euidens esse vtilitas debet, vt recedatur ab eo iure quod diu æquum visum est,* refert D. Ferdinandus Pizarro y Orellana supremi Castellæ Senatus meritissimus, & doctissimus Consiliarius in nunquam satis laudādo opere *de los Varones illustres del nueuo Mũdo en la Vida del Ilustre Varon Gonçalo Pizarro cap. 2. obseru. 1. lit. G. H. I. pag. 364.* vbi dicit, *que no se puede introducir nouedad en el gouierno si no es con euidẽte vtilidad y equidad, y que della nasca conocido bien, y de lo contrario euidente peligro,* Ioan. à Cochier *in thesauro politico lib. 2. cap. 4.* Ego ipse *de Iure*

35 *Ecclesi. vniuer. lib. . cap. 39. §. 2. n. 96. in fine.* Nam mutando quæ Maiores nostri obseruarunt, iniuria & damnum graue illis infertur, qui sic antiquitus meliori fortuna & sorte se gubernare meruerunt, vt admonet Renat. Choppin. *de sacra politia lib. 1. tit. 2. in fine,* ibi. *Vnum nobis superest tantæ Maiorum politiæ hæredibus ne à solemni ipsorum ritu, sacráque electionum disciplina recedamus, nam consuetudinis amor magnus est, vt dicit Simmach. lib. 10. epist. 54.* &c. Super omnibus negotiis meliùs ac rectiùs olim prouisum, & quæ mutantur in deterius conuertuntur, vt optimè aduertit Cornel. Tacit. *lib. 15.*

CONCLVSIO IV.

Appellatio ad Pontificem per Fratres Ordinis S. Iacobi de Spatha, ab huiusmodi electione, licitè fieri valet, & causa non obstantibus priuilegijs per Sedem Apostol. alij quàm Senatori Regij Consilij Ordinum, siue Militiarum commissa, ab eo cognosci, & decidi potest.

36 EX priuilegio sanctæ mem. Pij V. concessum prætenditur ne vllus præter Senatores dicti Consilij Militiarum cognoscere etiam in gradu appellationis possit de causis inter Præceptores Milites, & Fratres Militiarum huiusmodi introductis, & pendentibus; verba autem *Breuis*, incip. *Exponi nobis, sub dat. 20. Ianuarij 1569.* sunt quæ sequuntur. *Quod Consilium Militiarum huiusmodi in quo ad minus quatuor egregij Doctores, vel Licentiati in vtroque, vel altero Iurium, & vnus Presidens Militiarum earundem, respectiuè professi continuò resident in dicto Consilio, causas pro tempore inter Præceptores, Milites, & Fratres, atque alias Militiarum huiusmodi illic inseruientes introductas, & pendẽtes, quæ ex VISITATIONIBVS in dictis Militijs pro tempore factis, proueniunt, oriuntur, & resultant, audire & cognoscere, illásque iustè & rectè terminare, finire, & decidere solent, & quamuis per sententias ipsas condemnati sententijs HVIVSMODI, tanquam iustis, & ritè, & rectéque latis acquiescere, & obedire deberent; nihilominus, vt à sententijs, & condemnationibus, ac pœnis in eis contentis illis rectè impositis illicitis vijs, & modis se eximere possint, à sententijs contra eos latis HVIVSMODI, appellationem interponunt, causásque ipsarum appellationum iudicibus extra gremium prædictarum Militiarum eis affectatis, & vtplurimum Iuris ignaris in illis partibus vulgo dictis Iudices de la manga, cum claus. & eorum cuilibet committi faciunt,* &c. Et infrà. *Nos igitur attendentes inconueniens esse causas prædictas inter Præceptores, Milites, & Fratres per alias personas Militiarum huiusmodi non professas audiri, & terminari debere; iustis, & honestis petitionibus prædicti Philippi Regis Administratoris in hac parte inclinati, vt de cætero omnes & singulæ causæ quarumcunque appellationum à sententijs prædictarum Visitationum,* &c. Et deinde. *Nulli alij personæ, seu personis, nisi vni ex prædictis Consilij Auditoribus,* &c.

Quarum litterarum in forma Breuis sensus fuit, 37
& intentio comprehendere tantum causas, quæ ex visitationibus procederent, vt colligitur, ibi. *Quæ ex Visitationibus ex dictis Militijs pro tempore factis proueniunt,* &c. vel causas easdem, quæ in gradu appellationis committuntur, dummodo super eisdem Visitationibus introductæ sint, & constat ibi. *Vt de cætero omnes, & singulæ causæ quarumcunque appellationum à sententijs prædictarum visitationum,* &c. & ibi, *cõdemnati sententijs huiusmodi,* &c. tum ex dict. *prædictarum,* quæ est relatiua præcedẽtium cum omnibus suis qualitatibus, Decian. *consil. 17. n. 10. & 11. & consil. 51. n. 5. lib. 1.* Surd *cons. 546. n. 9.* Rot. *dec. 194. n. 7. p. 2. recentior.* cum aliis per me citatis *de diction. vsufreq. dict. 276. n. 3.* Tum ex alia, *huiusmodi*, quæ eandem relationem importat, ex Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. glos. 4. n. 4.* Seraph. *decis. 388. n. 6. & decis. 606. n. 3. & 14. & decis. 624. n. 2.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 554. n. 10.* cum aliis per mẽ *dict. 138. n. 1.* Tum etiam, quia verba dictarum litterarum clarè loquuntur de causis visitationum, & cum restringant potestatem de Iure communi competentem, non sunt ad alias causas super diuersis materiis extendenda. Verba enim debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur, *l. cum lege, ff. de testam. cap. ad audientiam, 12. de decim.* Rot. *decis. 352. num. 1.* apud Farin. *p. 1. recentior.* quia cui non conueniunt verba legis, non conuenit eius dispositio, 38
l. 4. §. toties, ff. de damno infecto l. quod constitutum, ff. de milit. testam. l. 2. C. commun. de legat, cum aliis pluribus per me adductis *Axiom. 136. num. 8.* Tum denique, quia non est credendum summum Pontificem voluisse appellationes ad se interpositas reiicere, aut de se loquutum, cum in generali concessione, vel sermone nunquam comprehendatur persona loquentis, vt læsa censeatur, *l. si mercedẽ 13. §. si habitatoribus, ff. de act. empt.* vbi gloss. *verbo habitatio,* Rot. *decis. 141. n. 5. cum seqq. p. 1. diuers.* & in statutis, legibus, & priuilegiis, Surd. *decis. 13. num. 12.* Lancell. Gallia *consil. 97. ex numer. 19.* Matiens. *l. 6. gloss. 5. num. 15. lib. 5. Recop.* In quibuscumque enim 39
concessionibus semper Principis auctoritas censetur reseruata, Natt. *consil. 580. num. 4. vers. nam prædictis,* Menchaq. *de success. creat. lib. 2. §. 17. numer. 88. cum seqq.* Surd. *consil. 152. num. 16.* Et Papa non censetur tantum concessisse quin maiorem auctoritatem sibi, & successoribus reseruauerit, *c. dudum cap. quamuis el 2. de præbend. in 6.* Aym. *cons. 126. n. 4. vers. Itaque si Papa,* Cephal. *cons. 135. n. 4 & cons. 168. n. 28.* 40
Marches.

Marcheſ. *de commiſſionib.p.3.§.vnico n.43.pag.367.in vlt. impreſ.* ibi. *Quia quantumcunque alijs poteſtatem Papa tribuat, non ſolum eandem, ſed valde maiorem ſemper apud ſe retinet*, &c.

41 Non obſtat Bulla Iulij III. incip. *Cùm ſicut nobis ſub die* 18. *Decembris* 1553. ibi. *Praeterea quòd de caetero à quibuſuis ſententijs per eoſdem Priores, ſeu eorum Vicarios pro tempore latis viſi prius, & immediatè ad Conſilium Ordinum iuxta conceſſionem Apoſtol. eidem Majeſtati tuae, ſiue dicto Ordini deſuper factam appelletur, & cauſa primae appellationis huiuſmodi ibidem cognita fuerit, ad Sedem Apoſt. appellari non poſſit*, &c. quia multipliciter reſpondetur.

42 Primò, quia dum in ea prohibetur à ſententiis Prioris, ſeu ejus Vicarij ad Sedem Apoſt. primò appellari, non cenſetur prohibitum quin Sedes Apoſtol. per ſe cognoſcat, vel cauſam appellationis ſi velit alteri committat, prout voluit in praeſenti caſu, iuxta ſupra adducta.

43 Secundò, quia Prior ſeu eius Vicarius quicquid decreuit, id totum de ordine & mandato Conſilij Militiarum egit, ideo licitum eſſe non poterat ad idem Conſilium appellare vnde grauamen procedebat, eſſet enim de eodem ad eundem appellare, quod Iure improbatur per ea, quae dixi *de officio & poteſt. Epiſcop. part.3. alleg.54. num.45. cum ſeqq.*

44 Tertiò, quia Iulius III. loquitur de ſententiis, quarum appellatione diffinitiua continetur, gloſſ. *verb. diffinitiua in princ. in Clem.1. de ſequeſtrat. poſſeſſ. & verbo ſententia, per text. ibi in cap. cum olim, de teſtib. & verbo ſententia in l.1.§. biduum, ff. quando appel.* Alex. *conſil.50. num.2. lib.2.* Put. *deciſ.266. numer.3. lib.2. in correct.* Sigiſm. Scacc. *de appellat. q.17. limit.6. num.7. & memb.7. num.30.* at in caſu noſtro nullam Prior aſſertus protulit ſententiam, ſed tantùm, quae illi mandauerat Regium Concilium, executioni tradidit. Deinde nulla lis, aut controuerſia praeceſſit, ſeu cauſa fuit ventilata, vt requirebatur; cauſa enim, de qua meminit dicta Bulla, verificari debet in ea, quae ordinario iudicio introducta, & conteſtata fuit, & in qua pronuntianda eſſet ſententia, Bald. *conſil.150. Caſus, n.1. verſ. & ſimiliter, lib.1.* Caſtr. *conſ.303. in princip. lib.2.* vbi infert ad ſtatutum quòd cauſae Aduocatorum abſentium ſint ſuſpenſae, non veniunt illae, in quibus lis non eſt conteſtata.

CONCLVSIO V.

Prior electus poſt appellationem legitimè interpoſitam, fuit nulliter electus, & quicquid egerit vti talis Prior, nullum, & attentatum debet cenſeri.

46 EX electione nulliter celebrata non potuit Priori electo ius aliquod acquiri, vel eidem iuſtus aliquis titulus dari, ad illud officium obeundum ſibi vt tali competente, Abb. *in cap. dilecti n.12. de praebend.* Rota *deciſ.674. num.1. p.4. diuerſ.* Qui enim nulliter electus eſt, nullam habet poteſtatem, Syluest. *in ſum. verbo, Religio 3. num.19.* Rota *deciſ.217. num.19. p.2. diuerſor.* Et ſic cùm poſſideat nullo titulo ſuffragante, dicitur intruſus, Beltramin. ad Gre-

47 gor. XV. *deciſ.577. n.7.* prout etiam dicitur, qui habet titulum à non habente facultatem, Abb. *in cap. quia diuerſitatem, in 2. not. de conceſſ. praeb.* Mandoſ. *ſuper regul. de ſubrogandis q.4. n.2.* Rota *deciſ.336. n.4. part.1. recentiſſim. aliàs in poſthumis Farin.*

48 De iniuſtitia autem electionis ſatis apparet ex reſolutis *concl.2. & 3.* vbi oſtendimus in ea defuiſſe liberum conſenſum in eligentibus, ſummam libertatem, quam Iura requirunt, ſic reſtrictam fuiſſe huiuſmodi electionem ad tres, vel quatuor cum aliorum excluſione.

De nullitate conſtat, quia electio facta fuit appellatione pendente, iuxta *tit. nil nouari appellat. pend. cap. dilecti 55. de appellat. cap. ſi à Iudice, eod. tit. in 6.* Roman. *conſil.37. n.4.* Pariſ. *conſil.28. n.26. lib.4.* Caballin. *milleloq.979. n.1.* Roland. à Valle *conſil.37. n.12. lib.1. & conſil.77. n.4. lib.2.* Rebuff. *reſp.82. in fine*, & quicquid geſtum fuerit appellatione pendente, dicitur attentatum, ac proinde nullum, *cap. non ſolùm, de appellat. in 6.* Hier. Grat. *conſ. ſiue reſp.77. n.6. lib.2.* Lancell. *de attent. cap.12. limit.40. & 49.* 49 50

Non obſtat quòd appellatio interpoſita fuit extraiudicialiter, ac proinde geſta poſt eam non ſunt attentata, nec veniunt reuocanda, vt per Iura & Doctores, quos citaui voto ſeq. *nullit.* 4. quia ibi oſtendimus contrariam opinionem eſſe multum probabilem, & abſque dubio procedere in electionibus Regularium Eccleſiarum, per text. *in cap. ſi poſtquam, de elect. lib.6.* vel quando appellatio coram Superiore fuit iuſtificata; vel denique quando coram Praeſidente Capituli, vel aliquo alio Superiore incepit opponi contra electionem faciendam, & Praeſidens decreuit quod deberet celebrari, nam ex tunc iudicium inter collitigantes formatur, & dicitur conſumpta illo decreto prima inſtantia, & ab eo interpoſita appellatio dicitur iudicialis, & cauſabit attentata, vt *dicta nullit.4.* rectè probauimus. 51

Quod in noſtro caſu ſine difficultate tranſit ſtante inhibitione Illuſtriſſimi Domini mei Nũtij Priori intimata, quae inhibitio inducit regulariter nullitatem omnium poſt intimationem geſtorum, *cap. non ſolum, de appellat. in 6.* Achil. *deciſ.16. eod. tit.* Caualli. Borrel *in ſumm. deciſ. tom.3. tit.35. num.84. cum ſeqq. & tit.36. num.59.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.1. cap.795. num.15.* Geſta enim poſt appellationem, & inhibitionem intimatam ſunt reuocanda. Rota *deciſ.464. n.1. & dec.595. num.1.* apud Farin. *p.1. recentior. & deciſ.670. num.1. ead. p.1. & deciſ.79. num.1. & dec.691. n.1. p.1. in poſthumis Farin.* 52

Nec etiam obſtat quòd quidam Senator Regius Eques S. Iacobi de commiſſione Concilij Ordinum aliqua geſſit poſt dictam appellationem & inhibitionem, quia cum tetenderint ad obſeruantiam electionis, quae ex dictis nulla & iniuſta fuerat, vtique ſubiiciuntur etiam nullitati, nam ſi ſententia fuerit declarata nulla, poſſeſſio etiam erit irrita, & quicquid ex ea ſequutum eſt, Lancell. *de attentat. cap.17. num.32.* Surd. *conſil.542. n.12.* Mar. Giurba *deciſ.49. n.13. volum.1.* Et in materia electionis, de qua agimus, Rota *deciſ.171. n.9.* apud Farin. *p.1. recentior.* ibi. *Quatenus verò Martinus praetenderat ius ex electione Capituli, & institutione Ordinarij, cum omnes iſti actus fuerint declarati nulli, & attentati, vtpotè pendente appellatione facti, nullum ius validum potuerunt illi tribuere, vt fuit dictum in illa Calagurritana*, &c. Maximè ſtante commiſſione cum clauſulis ampliſſimis comprehendentibus hanc cauſam cum ſuis annexis, & connexis, Rota *in Placentina aquarum coram Card. Arrigonio*, impreſſa per Marcheſ. *de commiſſion. p.1. tit. de commiſſ. appell. in Romana Curia c.5. pag.232. in vlt. impreſſ.* ibi. *Fuit dictum comprehendere omne ius competens, & omnem actionem pariter competentem ſuper ea cauſa*, &c. 53 54

Vlteriùs iniuſtitiam notoriam continẽt geſta per dictum Senatorem Regium, quia tanquam commiſſarius dicti Conſilij ordinum, maiorem facultatem habere non poterat, quam ipſum Conſilium, quod commiſit, habebat, iuxta vulgare axioma, *nemo plus iuris in alium transferre poteſt quam ipſe in ſe habet, l.2. C. de poenis, c. nemo poteſt 79. de reg. Iuris in 6.* 55

Rota *decis.686.n.1.* apud Farin. *p.2.recent.*cum aliis
56 per me citatis *Axiom.*160.*n.*2.Sed constat quòd tūc temporis Concilium de causa cognoscere non poterat, cum illa effecta esset Curialis, & sine Papæ scientia à Curia extrahi non posset, Mohed.*dec.*320. Rota *dec.*587.*aliàs* 48.*de reseruat.in nouis*, Rot.*in Toletana fructuum* 16.*May* 1586.*coram Card.Pamphilio sen.*impressa per Marchesf. *de commission. p.*2. *pag.*80.
57 *in vlt.impres.& ead.p.*2.§.4.*n.*29.*cum seqq.pag.*347. & Papa alteri committendo manus cæterorum ligat, Rot. *in Veneta legitimitatis* 26. *Februar.*1597. *coram Penia,* impressa per eundem Marchesf. *de commission.*
58 *p.*3.*pag.*159. eo maximè, quia reperiebatur etiam cōmissa cuidam Cardinalium Congregationi, vnde per alium quam per Cardinalē decidi non poterat, quia causa semel effecta Cardinalitia semper remanet Cardinalitia, Ludou.Gom. *in compendio vtriusque Signaturæ, verbo septimum priuilegium*, Bellarm. *decis.*37.*incip.vbi appellatur, in fine,* Marchesf.*de commissionib. p.*2. *c.*11. §.*vnico pag.*450. *in vlt. impress.*

Quare, &c.

Cæsaraugustana Pœnarum.

Quæ pertractantur, & aguntur à partibus ante habitam conclusionem, non sunt in consideratione habenda, & maximè vbi de Scriptura mentio fuit habita in pœnalibus.

VOTVM XXXIV.

1 *Casus, & acta Curialia referuntur.*
2 *Verbum* habere, *intelligitur cum effectu.*
3 *Beneficia dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non vero habitu.*
4 *Conclusio vbi non capitur ex his quæ pertractantur, & aguntur à partibus, nihil dicitur actum.*
5 *Conclusio sola dicitur esse contractus quando verba in contractibus hinc inde interueniunt.*
6 *Multa tractantur, quæ postea non fiunt.*
7 *Factum oportet esse consummatum in statutis, vt locus sit pœnæ, nisi in criminibus exceptis.*
9 Cap. de multa, de præbend. *expenditur.*
10 L. final.Cod.de Iure emphyt. *expenditur vt procedat data alienatione cum effectu, ex qua dominium & possessio acquiratur emptori.*
11 *Contractus dicitur imperfectus, & est locus pœnitentiæ quando in eo, vel ante illum de Scriptura mentio facta fuit.*
12 *Credulitas etiam iniusta, & irrationabilis, seu bestialis, à pœna, & dolo excusat.*
13 *Lex loquens de tempore certo, & determinato, maximè si odiosa, & pœnalis esset, non est extendenda ad casum, & tempus diuersum, etiamsi eadem, vel maior daretur ratio.*
14 *Verba rigorosè & strictè accipienda sunt.*

1 BERNARDVS Fernandez de Soto Cæsaraugustanus Deputatus, dum suo officio fungeretur die 15. Nouembris 1637. de manu Didaci Sanz de Villanueua videtur accepisse vnam vigesimam quartam partem affictus Generalis Aragoniæ in tempus, quo iam non esset deputatus, idque constare dicitur, quia inter scripturas dicti Bernardi reperta fuit quædam Scriptura ipsius manu signata, ex qua colligebatur, sic inter Bernardum & Didacum præfatos fuisse concordatum, cuius effectus reseruabatur in tempus, quo fieret Capitulationes.

Verùm, quia *in actis Curialibus, sub tit. del poder y iurisdicion de los Diputados*, sic dicitur. *Empero que los dichos Diputados facientes la dicha arrendacion no puedan auer parte oculta mente, ni publica, directa, ni indirecta en la dicha arrendacion, ni recibir precio, o emolumento, o subornacion alguna per fazer aquella sô pena de infames ipso facto, y de priuacion de oficios y beneficios del dicho Reyno, y aun de diez mil florines de oro en oro pagaderos por el contrafaciente, aplicaderos al dicho Reyno.* Prætendebatur vigore huius actus Curialis Bernardum in eius pœnas incidisse, & negatiue respondendum & tenendum esse duxi.

Moueor, quia ad hoc vt pœnæ huiusmodi locum habeant, actus consummatus requiritur, vt col- 2
ligitur ex illis verbis, ibi, *No puedan auer parte.*&c. verbum enim, habere intelligitur cum effectu, *leg. nomen*, §. *habere*, *de verbor.signif.* Host. *in cap. nonnulli*, *de Cleric. non resid.* Capra *conclus.*90. *num.*76.
Hinc illa beneficia dicuntur habere curam anima- 3
rum, quæ eam habent actu, non verò habitu, gloss. *verbo habentia in extrauag. execrabilis in princ.de præbend.* Vitalin. *in Clem.*1. *n.*4. *de offic. Vicar.*

Nam quæ pertractantur, & aguntur à partibus, 4
nisi conclusio aliqua existat, nihil operantur, sic probat text. *in l. si voluntate, C. de rescind. vend.* vbi 5
pulchrè Bald. notat quòd licèt multa verba in contractibus hinc inde interueniant, tamen sola conclusio dicitur esse contractus, *l. si ex causa*, §. *nunc videndum, in fine, ff. de minor.*25.*ann. l. eleganter, in princ.*vbi gloss.*ff.de condict.indeb.*& idem Bald. quem recenset Afflict. *decis.*375.*n.*5.dicere consueuit aliud esse dixisse, aliud fecisse, vel contraxisse, benè Menoch. *de arbitr. casu* 470. *n.*2. *cum seqq.*Ciarlin. *controuers. forens. lib.*1. *cap.*82. *num.*12. *cum seqq.*

Ratio est, quia multa tractantur, quæ postea non 6
fiunt, Bald. *in l.multum, num.*2.*C.si quis alteri*, Alex. *consil.*13.*n.*22. *lib.*1. Dec. *consil.*488.*n.*9.*&* 10. Vnde non sufficiunt tractatus præcedentes ipsi actui, contrahendi, vel testandi, quia multoties contrahentes, seu testantes non retinent voluntatem, quam explicarunt in tractatu Cephal. *consil.*294. *num.*39. Menoch. *consil.*97. *num.*96. *lib.*1. Rota apud Farin. *decis.*336. *num.*7. *tom.*2. *consil.* ...

Vnde in statutis vt locus sit pœnæ impositæ 7
oportet factum esse consummatum, Bart. *in l.*1.*ff.de sicar.*Felin.*in tract.de conatu vers.fallit octauo*, Marsil. *in l.verum, num.*7. *de parricid.*quos refert & sequitur Ciarlin.*d.lib.*1.*c.*64.*n.*3. nisi in criminibus exceptis, & vbi id specialiter à lege deciditur; quam singularitatem & specialitatem in cogitante & tractante aliquē extrahere ab Ecclesia, agnoscit Farin.*in praxi crimin. p.*1.*q.*28. *n.*4. vbi agens de materia *l.præsenti, C.de his, qui ad Ecclesias confug.*in illis verbis, ibi, *aut nuda saltem cogitatione, atque tractatu*, &c. sic ait. *Et sic vltra cogitationem copulatiue requirit tractatū, alioquin nimis durum esset, quod sola ipsa cogitatio, quæ in crimine læsæ Maiestatis, nec in alys atrocibus delictis punitur, vt prædixi, puniretur isto casu*, &c. Nullo 8
enim crimine sola voluntas punitur, vt eleganter probat Decian. *in tract.crim.lib.*9.*c.*28.*n.*4.vbi *n.*1.*in princ.*sic ait. *Cogitationis pœnam nemo patiatur, inquit Vlpian. in l. cogitationis pœnam, ff.de pœnis, quæ registrata est in cap.cogitationis, de Pœnit.dist.*1. *& ibidem in c.cogitatio, dicitur: Cogitatio nō meretur pœnam quæ lege ciuili cum suis terminis contenta est, & probat text. in l.fugitiuus, ff.de verborum signif. vbi dicitur, quòd licèt quis posset cogitare, & proponere velle furari data occasione, vel adulterium cum tali data occasione, si tamen non deuenerit ad aliquē actū, neque fur, neque adulter dici poterit, & Paul. in l.sæpè, eod. titul. in fine, inquit, & sanè post veterum auctoritatem, eò peruētum est,*

vt

vt nemo opere furtum fecisse videatur, nisi & consilium malignum habuerit, nec consilium habuisse necandi sufficiat, nisi & facto sequutum fuerit, &c.

9 Hinc text. *in cap. de multa, de præbend.* dum probat quòd plures Ecclesias Parochiales, seu beneficia curam animarum habentia recipiens, illis sit ipso iure priuatus, procedit, vbi amborum simul pacifica obtinetur possessio cum exercitio, & perceptione fructuum, itavt ad illius canonis pœnam incurrendam non sufficiat illorum alterum in commendam habere, ex text. *in cap. dudum, de elect.* Marsil. *de redditib. parte 2. cap. 15. num. 22. cum seqq.* Hoieda *de incompat. benef. p. 2. cap. 4. n. 2.* Tusch. *de visit. lib. 2. cap. 9. n. 10.*

10 Hinc *l. fin. C. de iure emphyt.* prohibetur sub pœna commissi, alienatio bonorum emphyteuticorum siue domini directi licentia & consensu, & nihilominus requiritur alienatio cum effectu; ex qua dominium & possessio acquiratur emptori, Clar. *in §. emphyteusis, quæst. 13. n. 3.* Fichard. *tom. 1. commun opin. lib. 4. tit. 44. num. 181. pag. 686.* Matiens. *l. 1. gloss. 6. n. 6. tit. 10. lib. 5. noua Recopil.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. cap. 5. n. 78. & cap. 6. n. 35. & cap. 10. n. 6.*

11 Accedit quòd si quis inter prædictos interuenit tractatus, certum est quod non fuit perfectus, quia omnia fuerunt remissa ad capitulationes deinceps coram certo & nominato notario faciendas, & ideo antequam de illis Scriptura habeatur, nihil dicitur actum, ex *l. 6. tit. 5. part. 5.* ibi, *lo que se haze por carta es quando el comprador dize al vendedor quiero que sea desta vendida carta fecha, e la vendida que desta guisa es fecha, maguer se auengan en el precio el comprador, e el vendedor, non es acabada, fasta que la carta sea fecha e otorgada, porque ante desto puedese arrepentir qualquier dellos*, &c. Vnde succedit certa conclusio quod contractus dicitur imperfectus & conditionalis, & est locus pœnitentiæ, quando in contractu, vel ante illum de scriptura mentio facta sit simpliciter, etsi dictum non sit, quod aliter non valeat, gloss. *verbo in scriptis in l. contractus, C. de fide instrum.* Couar. *in cap. relatum el 1. numer. 9. in fine, de testament.* Menchaq. *illust. lib. 1. cap. 28. num. 22.* Auendan. *de censib. Hisp. cap. 84 num. 13.* Castill. *controu. lib. 3. cap. 26. n. 17. cum seqq.* Guizzarel. *decis. 75. num. 5. & 7. vers. ad nostrum.* Et sic patet ante factam Scripturam potuisse partes pœnitere, vt ex multis resoluit Surd. *cons. 84. num. 2. & 3.*

12 Denique videtur Bernardum bona fide contraxisse, existimantem id sibi licere ex dictis, & ideo talis credulitas etiam iniusta, & irrationabilis seu bestialis à pœna & dolo excusat, vt probat text. *in l. igitur 12. §. potest, vers. & generaliter ff. de liberali causa,*
13 ibi, *iustis rationibus ductus, vel non iustis*, &c. Farin. *in praxi crimin. q. 90. ex num. 3.* nam illi videbatur actionem prohiberi tantum, si conduxisset Generalem pro tempore, quo deputatus existeret, & sic in tempore prohibito, ex *reg. l. 4. §. si extraneus ff. de noxalib. act. & l. quod ait Prætor 31. in fine ff. eod. tit. & l. de peculio 10. ff. de tribut. act. & l. si tutoris 2. §. fin. ff. quod iussu, & l. si alienum. 49 in princip. ff. de hæred. instit.* nam lex loquens de tempore certo & determinato, maximè cum sit odiosa & pœnalis, non est extendenda ad casum, & tempus diuersum, etiamsi eadem, vel maior datetur ratio, vt tradit Imol. *in l. si vero §. de viro, prope fin ff. soluto matr.* cum multis, quos refert Molin *de primog. lib. 3. cap. 5. num. 10. cum seqq.* & id absque dubio in Aragonia procedit, vbi particulariter statuitur vt standum sit chartæ, & sic
14 verba rigorose & stricte accipienda sunt, vt ex Alciat. *consil. 96. num. 33.* & aliis tradit Cassanate *consil. 23. num. 2.* Quare Bernardum esse excusandum censui, & ita fuit iudicatum.

Hispaniarum Generalatus Ordinis S. Hieronymi.

Electionis confirmatio quando denegatur vitio aliquo personæ, vel expressa causa, tunc de vitio & causa iudicialiter est agendum. Confirmatio quando extraiudicialiter sit facienda, & pendeat à mero arbitrio confirmantis. Electionis ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur, nec potest ad duos, vel tres coarctari. Appellatione extraiudiciali pendente an gesta sint attentata. Appellatio post excõmunicationem interposita, licèt non suspendat, à comminatione tamen censuræ suspendit.

Votum XXXV.

1 *Casus & facti series narratur.*
2 *Prudenter, & sapienter factum creditur quod plurium consensu, & iudicio factum est.*
3 *Voluntas & consensus eligentium dicitur forma naturalis electionum.*
4 *Electoribus conueniens est regi, & gubernari per personam de sua satisfactione.*
5 *Electio est merum ius spirituale contribuens ius Prælaturæ, & administrandi saltem in habitu.*
6 *Confirmatio electionis nil noui iuris dat, sed tantum exercitium iuris per electionem acquisiti.*
7 *Electio in quo differat à præsentatione.*
8 *Electus per electionem consequitur ius habitu in Prælatura, per confirmationem exercitium illius actu.*
9 *Confirmatio est necessitatis, & debita.*
10 *Electus petendo confirmationem nullam petit gratiam.*
11 *Confirmator tenetur de electionis forma, electique meritis inquirere.*
12 *Confirmator potest vel iudicialiter, vel extraiudicialiter ad confirmationem deuenire.*
13 *Inquisitio nulla requiritur si modò electus, fuerat alia vice electus, & confirmatus ad eandem Prælaturam.*
14 *Electus, & electores vnusquisque pro suo interesse ad Superiorem recurrere poterit, vt cognita iustitia electionis, & iniusta confirmationis denegatione, vel confirmet, vel ipsum compellat illam confirmare.*
15 *Confirmatio electionis quando denegatur expressa causa, tunc iudicialiter est agendum cum plena cognitione causæ.*
16 *Electio quando cassanda est vitio aliquo personæ, tunc illud vitium est probandum.*
17 *Indignus si eligatur, non potest Præses Capituli illum non auditum excludere.*
18 *Electio non potest cassari electo mandato, & non vocato.*
19 *Electus ad aliquam dignitatem si agatur de illo remouendo ab ea, iudicialiter agendum est cum partis citatione.*
20 *Inhabilis nullus est iudicandus quin prius vocetur, & audiatur.*
21 *Electio quando cassatur propter modum electionis non præiudicatur electo quin possit iterum eligi.*
22 *Electus quando reprobatur ob vitium personæ, ita ineligibilis sit, & infamiam incurrit, vt non solum ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non possit.*

23 *Honoris causa est ardua & maxima consideratione digna.*
24 *Verbum*, videtur, *per se solum licèt aliquando importet arbitrium boni viri, attamen id procedit sine dubio quando cum eo adiungitur particula, bonum, seu iustum.*
25 *Arbitrium boni viri important clausʃ.* Si iustum tibi videbitur, si bonum tibi videbitur, si videris expedire.
26 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à Iure.*
27 *Arbitrium boni viri non est libera dispositio.*
28 *Arbitrium boni viri licèt soleat aliquid remittere de rigore Iuris, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione Iuris.*
29 *Arbitrium plenum & liberum, nunquam censetur datum, sed bene regulatum.*
30 *Verba quotiescumque possunt conuenire libero & regulato arbitrio semper resoluere debemus viri boni arbitrium, & sic regulatum fuisse concessum.*
31 *Canones Iuris, rationis, & æquitatis sunt sequendi in arbitrio boni viri.*
32 *Iuris communis regulas seruare tenetur ille, cui aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri.*
33 *Confirmandi auctoritas concessa si ei visum fuerit, non designat liberam voluntatem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri.*
34 *Obseruantia varia, & difformis non potest deseruire pro obseruantia interpretatiua.*
35 *Electio tam actiua quàm passiua Generalis, cuiuscumque Religionis, Iure communi attento, ad vniuersam pertinet congregationem.*
36 *Obseruantia & consuetudo potest derogare Iuri communi.*
37 *Contradictor legitimus potest esse quilibet de populo ad impugnandam electionem non rite factam de officijs publicis Reip.*
38 *Quilibet ex duobus, qui in primo & secundo scrutinio electi fuerunt, poterit mouere litem super electione in suum fauorem facta, & se in iudicio defendere.*
39 *Nullitates contra electionem referuntur.*
40 *Collegium vt constituatur de Iure Canonico duo sufficiunt.*
41 *Collegium constitutum semel in multis, potest conseruari in vno.*
42 *Vocales qui notabilem partem Collegij constituunt, si non venerint intra terminum, sunt expectandi.*
43 *Vocales Congregati, qui recesserunt a loco Capituli si constituunt duas partes, & terminus electionis non instat, sunt iterum vocandi, & expectandi, & num. 44. & 45.*
44 *Electionis ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur.*
45 *Electio non est vbi voluntas libera, & consensus liber non est.*
46 *Libertatis summæ defectus ipso iure annullat electionem.*
47 *Metus quilibet etiam leuis sufficit ad annullandam electionem.*
48 *Matrimonium mediante vi, aut metu celebratum, est ipso iure nullum.*
49 *Argumentum de Matrimonio ad electionem, & vice versa, valet.*
50 *Timor solus violentiæ inferendæ in omnibus dicitur iustus metus.*
51 *Metus probabilis suspicio reputatur perinde ac si actualiter metus adesset.*
52 *Paria sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit.*
53 *Euentus rei ad probationem metus plurimum conducit.*
54 *Exitus acta probat.*
55 *Metus reuerentialis sufficit ad exclusionem consensus.*
56 *Verba præceptiua Superioris metum inferunt.*
57 *Minæ simul cum metu reuerentiali sufficientes sunt ad annullandam electionem.*
58 *Reuerentia cum indignatione plurimum confert ad iustum & sufficientem metum incutiendum.*
59 *Protestationes metum probant, & declarant voluntatem & animum protestantis.*
60 *Protestatio est quædam declaratio voluntatis protestantis.*
61 *Metus ad probationem plurimum defertur publicæ populi voci.*
62 *Metum & vim incutiens ad electionem, matrimonium seu professionem faciendam peccat mort.*
63 *Metum incutiens tenetur restituere omnia, quæ ex tali metu extorsit, & omnia in quibus damnificauit illum, qui metum passus fuit.*
64 *Probatio perfecta fit ex pluribus perfectis.*
65 *Electio coarcta ad duos, seu tres, vel ad voluntatem alterius, venit irritanda, & confirmari non debet.*
66 *Electio coarctata appellatur non solum si vnus de pluribus eligendus proponatur, alijs exclusis, verum etiamsi excludantur aliqui, alijs admissis.*
67 *Papa solus, & nullus inferior potest, aut debet limitare alicuius Prælaturæ electionem ad tres, vel quatuor personas.*
68 *Libertas in eligendo coarctatur, & bono publico, ac bono regimini non ita prouidetur per coarctationem ad tres, vel quatuor personas.*
69 *Artificia sunt Magistratuum simulare curam Reipub. & interim suum negotium agere.*
70 *Appellatio simplex & absoluta ne fiat electio non est permissa in Iure, nisi sit interposita ne fiat electio nisi Canonica, & assignetur probabilis causa appellationis.*
71 *Electio facta à vocalibus pendente appellatione legitime interposita ab vno, vel pluribus electorum tanquam attentata, & nulla, reuocari debet.*
72 *Appellatione pendente facta, & innouata sunt nulla.*
73 *Attentata pendente appellatione extraiudiciali non sunt reuocanda, sed contrarium est probabile, vt num. 74. & 75.*
74 Cap. si postquam, de elect. lib. 6. *declaratur.*
76 *Reprobatur opinio eorum, qui tenent quod attentata post appellationem extraiudicialem non reuocantur statim, sed in euentum appellationis.*
77 *Appellatio extraiudicialis interposita super electione Regularium Ecclesiarum causat attentata.*
78 *Appellatio extraiudicialis causat attentata quando gesta non solum sunt post appellationem, sed contra appllationem.*
79 *Appellatio quando coram Superiore fuit iustificata, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatum pronuntiari.*
80 *Electio licet sit actus extraiudicialis, vbi illa incipit contradici ex tunc fit iudicialis.*
81 *Prælatus Regularis si fuit qui grauauit, non coram eo, sed coram Superiore agendum est de causis contradictionis in gradu appellationis, non obstante dispositione Concilij Trid. sess. 24. de reform c. 20.*
82 *Respondetur ad ea, quæ dicta sunt suprà Voto 4.*
83 *Definitores in ordine S. Hieronymi quomodo eligendi.*
84 *Forma in aliquo actu seruanda si in illo deficiat actus est nullus.*
85 *Concursus de forma est vt examen fiat à tribus examinatoribus synodalibus, & non paucioribus.*
86 *Eligendus non est ad aliud officium nisi reddita prioris ratione.*

87 *Concurs.*

87 *Concursus in quo interuenit cum examinatoribus synodalibus, alter qui non erat examinator synodalis, est nullus.* 1

88 *Censurarum remedio mature & magna circumspectione vtendum.*

89 *Excommunicatio est maior pœna quàm sit in Ecclesia.*

90 *Gregorij auctoritas, quod sententia Pastoris siue iusta, siue iniusta timenda sit, quomodo intelligenda.*

91 *Tractatus ante electionem debet haberi adinuicem.*

92 *Eligere bene difficile est nisi primum de aliquo eligendo tractetur.*

93 *Mandatum generale hominis si nullum est, & inualidum, excommunicatio, quæ in huiusmodi mandato continetur, nulla erit.*

94 *Excommunicatio nihil operatur vbi quis venit excommunicandus de bono opere commisso, vel de peccato veniali.*

95 *Excommunicationis sententia vbi continet intolerabilem, & patentem errorem, ab ea datur appellatio suspensiua.*

96 *Superiori mandanti Iuris ordine non seruato Religiosi obedire non tenentur etiamsi præcipiat sub pœna excommunicationis.*

97 *Capituli maior pars si nolit Præsidenti obedire propter eius iniustitiam in procedendo, potest sine ipso ad electionem procedere, vocata debitis vijs & modis minori parte.*

98 *Appellatio interposita à comminatione excommunicationis, sed ante incursum in illam, non solum deuoluit cognitionem causæ, sed etiam suspendit excommunicationem.*

99 *Excommunicatus post appellationem non est interim excommunicatus.*

100 *Excommunicatio est ipso iure nulla etiam post appellationem extraiudicialem lata.*

101 *Excommunicatio non suspendit effectum censuræ iam productum, quando à principio fuit purè lata, vt num. 102.*

102 *Excommunicatio vbi comminata pro crimine, seu culpa adhuc non incursa fuerit, tunc appellatio interim interposita est suspensiua.*

103 *Excommunicationis sententia lata sub conditione, vel in diem, suspenditur per appellationem interpositam ante impletam conditionem.*

104 *Appellatio suspensiua datur à censura comminatoria.*

105 *Appellari poterit iudicialiter à præcepto sub pœna excommunicationis facto, & appellatio suspendit, in tantum quod si Iudex excommunicat, excommunicatio esset nulla.*

106 *Excommunicatus sub conditione vera contumaciæ non est excommunicatus eo tempore, quo nondum contumax est.*

107 *Iudex si dicat*, nisi satisfeceris creditori intra mensem, ex tunc excommunicatus sis, *non est excommunicatus à tempore sententiæ, sed tunc post conditionem impletam.*

1
N Ordine S. Hieronymi Hispaniæ caput est Monasterium Regium S. Bartholomæi de Lupiana Toletanæ Diœcesis, cuius Conuentuales eligunt suum Priorem, qui etiam Generalis est totius Ordinis; verum cum de mense Nouembris 1640. inter medium Capitulum in eodem Monasterio celebraretur ad Priorem & Generalem eligendum ob promotionem Reuerendissimi P. Fr. Dominici de Villaescuja olim Generalis, & nunc electi Episcopi de Chiapa in Indiis Occidentalibus, conuenerunt prædicti Conuentuales electores, tres Definitores, & Reuerendissimus P. Ioannes de la Serena Prior S. Laurentij del Escurial, etiam Definitor, quem ad nominationem Regis Catholici in Præsidentem Capituli deputauit Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus Cæsar Fachinettus Nuntius Apostolicus, cum potestate Legati de latere in his Hispaniarum Regnis; apud quos Definitores & Præsidentem erat potestas confirmandi tales electiones, & sic omnes Vocales ad numerum 42. ascendentes in summa pace se congregarunt; verùm Præses Capituli, vt se illis terribilem ostenderet, & metum reuerentialem incuteret, acerrimis & asperis verbis, eorum aliquos increpuit, præceptis, censuris, & aliis pœnis eos obstringens ne ad inuicem loquerentur, néve Domum Capitularem exirent, aut ei contradicere auderent; affirmanter asserens duobus, vel tribus eorum ad canonicam electionem procedendum esse, aliis exclusis, si nolent sibi obedire. In primo scrutinio in Generalem electus remansit P. Ludouicus de Aguilar cum triginta votis, quarta tantum parte Vocalium deficiente; & licet in eadem Religione omnia alia officia summa cum laude obtinuisset, nihilominus per dictos Præsidentem & Definitores fuit eius electio cassata ob tacitum vitium personæ, & cum expresso mandato ne vlterius ad fauorem reprobati vllus suam vocem daret: deinde ad secundum scrutinium, iidem Vocales, sine præiudicio Iuris alteri competentis, deuenerunt, & per alia triginta vota elegerunt Fr. Ioannem de San Ioseph olim Generalem meritissimum, quem vt secundò eligeretur Rex Catholicus multipliciter commendauit; sed illius sicut & primi electio fuit cassata, iterumque Præses cum Definitoribus iussit ne vllus ex Vocalibus in fauorem reprobatorum suffragia præstaret.

Verùm cùm ex supposito vitio cassatas fuisse electiones intelligerent Vocales, vt sic electus euaderet, quẽ Præses Capituli volebat, vnus ex Definitoribus cum præfatis triginta Vocalibus protestati sunt de violentia & coarctatione electionis, & statim appellarunt à comminatis præceptis & censuris, ac ab omnibus actibus factis & faciendis, & deinde domum Capitularem exierunt, ac recta via in gradu appellationis, recursus, &c. se coram Illustrissimo D. meo Nuntio præsentarunt, & interim Præses & Definitores præfati cum decem votis, protestationibus & appellationibus prædictis minime deferentes in Generalem elegerunt P. Fr. Ludouicum de Cordoba: sed introducta lite coram eodem Illustrissimo D. meo fuit acerrime disputatum quæ ex his tribus electionibus esset confirmanda? Et respondi ad fauorem P. Ludouici de Aguilar, & tribus articulis siue conclusionibus materiam resoluendam esse duxi.

I. est, Electio facta in personam P. Fr. Ludouici de Aguilar, vel quatenus ea locum non habeat, quæ in secundo scrutinio ad fauorem P. Fr. Ioannis de San Ioseph, celebrata fuit, est legitima & Canonica, & quæ debet confirmari, proindeque cassatio de illis facta fuit iniusta & nulla.

II. Electio facta ad fauorem P. Fr. Ludouici de Cordoua subsistere non potest, tanquam violenta, meticulosa, coarctata, attentata & nulla.

III. Præcepta, mandata, & censuræ à Præsidente Capituli comminata tanquam nulla, iniusta, & inualida non potuerunt ligare Conuentuales Vocales, qui prosequentes suam appellationem exierunt à Domo Capitulari, & coram Illustrissimo Nuntio recta via in gradu appellationis, & recursus se præsentarunt.

CONCL.

CONCLVSIO I.

Electio facta in personam P. Fr. Ludouici de Aguilar, vel quatenus ea locum non habeat, quæ in secundo scrutinio ad fauorem P. Fr. Ioannis de sancto Ioseph celebrata fuit, est legitima, & Canonica, & quæ debet confirmari, proindeque cassatio de ea facta fuit nulla & iniusta.

2 ELectio hæc cum tam euidenti votorum excessu, & Capitularium acclamatione plurimum iustificatur, & pro eius validitate assistunt omnes Iuris & facti præsumptiones, nam prudenter & sapienter factum creditur, quod plurium consensu, & iudicio factum est, *cap. prudentiam. de offic. deleg.* Deci. *in*
3 *cap. cum omnes lect.* 1. *num.* 12. *de constit.* Menoch. *consil.* 96. *num.* 11. Voluntas enim & consensus eligentium dicitur forma naturalis electionum, Panorm. *in cap. cum postquam, num.* 3. *de elect.* Franc. Marc. *decis.* 927. *num.* 3. *part.* 1. Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub.* 3. *num.* 1. nam electoribus, quando cum notabili eligunt excessu, fauendum est, cum illis con-
4 ueniens sit regi & gubernari per personam de sua satisfactione, vt in terminis alterius similis electionis considerauit Valenz. *consil.* 44. *num.* 2. *tom.* 1. Maximè cùm de forma electionis nihil dicatur omissum, sed omnia seruatis de Iure seruandis, facta & celebrata fuerunt, vt in confesso est apud omnes.

5 Per electionem factam de persona P. Ludouici de Aguilar in Generalem, fuit acquisitum ius ad illam Prælaturam; electio enim est merum ius spirituale contribuens ius Prælaturæ, & administrandi saltem in habitu, gloss. *in cap quanto* 62. *dist.* Abb. *in cap. querelam* 24. *de elect.* Felin. *in cap. cùm Bertoldus num.* 2. *de*
6 *re iudic.* vbi dicit quòd per confirmationem nihil noui iuris acquiritur, sed tantùm exercitium iuris per electionem acquisiti, Deci. *in cap. postquam n.* 18. *de elect.* Lambert. *de iurepatr. part.* 1. *lib.* 2. *art.* 5. *num.* 2.
7 *fol. mihi* 417. vbi dicit in hoc differre electionem à præsentatione, quia per electionem ius in re acquiritur, per præsentationem verò solum ius ad rem, Petr. Gregor. *de partit. Iuris Canon. tract. de elect. num* 4. Seraph. *decis.* 1011. *num.* 6. Cabed. *decis.* 84. *num.* 12. *part.* 2. Melch. Phœbos *decis.* 101. *num.* 7. *tom.* 1. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.* 2. *decis.* 280. *num.* 2. idem Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris*
8 *lib.* 17. *cap.* 3. *num.* 19. vbi quòd per electionem electus consequitur ius habitu in Prælatura, per confirmationem exercitium illius actu, Castellin. *de elect. Canon cap.* 1. *num.* 17. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 6. *q.* 1. *num.* 4. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 2. *cum seqq.* Gregor. X V. *decis.* 240. *num.* 12. *&* 17. Laurent. de Portel. *in suis resp. moral. part.* 2. *casu* 4. Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom.* 1. *cap.* 3. §. 6 *in fine*. ibi. *Dico vndecimò electo per electionem ad eam dignitatem ius acquiritur Prælaturæ, sed non exercitium ante confirmationem, ita* Host. *in sum. lib.* 1. *de elect.* § *quid operatur num* 26. Abb. *in cap. postulationem, de postulat. Prælat. num.* 4. *& in cap. cum dilectus, de consuet. num.* 2. Nauar. *commento* 2. *de Regular. num.* 65. Graffis *lib.* 1. *consil. de elect. consil.* 2. *n.* 1. *tom.* 1. &c. Idem Laurent. de Peirinis *seq.* §. 7. *per tot.* probat quòd in sua Religione electi in Correctores ius habent ad electionem, & quod illam in iudicio repetere possunt, plures per me citati supra *voto* 4. *n.* 40.

9 Vnde facta electione, & iure vt supra per eam acquisito, bene infertur ad obligationem confirmandi de iure communi requisitam, nisi adsit speciale priuilegium à Sede Apostol. concessum aliter disponens, *cap. nihil est, de elect.* Castellin. *d. cap.* 1. *n.* 19. quo circumscripto priuilegio, confirmatio est necessitatis, & debita. *cap. postquam, de elect cap fin. eod. tit. in* 6. Abb *in d. cap postquam num.* 1. ibi *Nota primò quòd confirmatio est necessitatis, licet electio à principio fuerit voluntatis: canonici enim non tenentur eligere certum, sed possunt eligere quem volunt, dummodo idoneum, vt in cap. quia propter. infr. eod. Superior autem ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur ex debito electionem confirmare, si nihil impedit electum*, &c. Cabed. *parte* 2. *decis.* 84. *num.* 10. Sigism à Bononia *d. tract. dub.* 45. *num.* 1. Tambur. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 6. *quæst.* 1. *num.* 4. *&* 5. Laur. de Peirinis *d tom.* 1. *cap.* 3. §. 6. *in fine*, vbi ait quòd electus petendo confirmationem nullam petit gratiam, cum pleno iure innititur. Et ideo ea in iudicio peti potest tam ab ele- 10
ctoribus ad effectum validationis electionis à se factæ, quàm ab electis pro iure sibi competenti ex electione in suum fauorem facta, vt docent Butr. *in d. cap. postquam, num.* 6. *de elect.* Abb. *in cap. dudum, num.* 4. *& in cap. bona mem. el* 2. *num.* 4. *de elect.* Ioan. Andr. *in cap. publicato col. fin. de elect.* Mandag. *in tract. de elect. parte* 2. *cap.* 59. *form.* 7. Castellin. *in d. tract. cap.* 5 *n.* 63. *&* 83. vbi loquitur de electoribus, & *in cap.* 14. *n.* 63. vbi loquitur de electo.

Confirmator tamen tenetur de electionis forma, 11
electique meritis inquirere, *d. cap. postquam* 3. *cap. à nobis, de elect.* Nauar *consil.* 1. *in antiq. alias* 2. *in nouis, eod tit.* Sigism. à Bononia *d dub.* 46. *num.* 8. *& dub.* 47. *num.* 7. *cum seq.* Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 6. *quæst.* 2. *num.* 5. Iul. Lauor. *d. tit* 4. *cap.* 25. *num.* 59. Laur. de Peirinis *d. cap.* 31. §. 11. *vers. dico secundo tom.* 1. etiam si nullus sit contradictor, vt post Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 30. *num.* 36. scribit Felician. de Vega Archiepisc. Mexican. *ad cap. intelleximus, de iudic. num.* 67.

Ad quam inquisitionem & informationem præ- 12
ambulam ad confirmandum dupliciter deueniri poterit, vel extraiudicialiter inquirendo ex officio, & sine processu de qualitatibus electi, & forma electionis, quod sufficit, vt cum pluribus dicit Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 59. *cum seqq.* quem sequutus fui *d. voto* 4. *à num.* 25. Et quando electus communiter reputatur dignus qualis præstat inquisitio, *cap. in Lateranen. de præbend.* Nauar. *consil.* 2. *num.* 3. *de elect.* Lauor. *d. tit.* 4 *cap.* 25. *num.* 57. Castellin. *d. cap.* 14. *n.* 6. Tamburin. *d. tom.* 1. *disp.* 6. *quæst.* 2. *num.* 6. Prout etiam 13
parua, vel nulla requiretur si modo electus, fuerat alia vice electus & confirmatus ad eandem Prælaturam. Ita Laurent. de Peirinis *d. c.* 31. §. 10. ibi. *Dico decimò. Repertus dignus ad vnam dignitatem, si postea eligatur ad aliam, debet dignus reputari, & per consequens ab habente potestatem confirmari,* Siluest. *c. electio* 1. *q.* 5. Miranda *tom.* 2. *man. q.* 23. *art.* 11. *probatur ex cap. gesta dist.* 74. *Intelligenda tamen est conclusio de dignitate pari, nam qui est dignus officio minori, non est dignus maiori,* &c. Ex qua extraiudiciali cognitione si confirmator inuenerit aliquid, quo confirmare differat, & vsus cautela simpliciter, generaliter, & absolute confirmationem deneget, non expressa causa ob quam denegauit, taliter quod æqualiter præsumi potest denegatam fuisse confirmationem ob aliquod vitium, & defectum electionis, vel electi, tunc Confirmator electoribus, & electis causam, seu excusationem vllam reddere non tenetur, rationem redditurus suo Superiori tantum id requirenti, vt dicit Castellin. *d. cap.* 14. *num.* 7. *in fine*. Poterunt tamen ele- 14
ctus & electores, vnusquique pro suo interesse, ad Superiorem recurrere, vt cognita iustitia electionis, & iniusta confirmationis denegatione, vel confirmet, vel ipsum compellat illam confirmare, Abb. *in cap. postquam* 3. *num.* 8. *de elect.* ibi. *Quod si Superior renuit electionem confirmare, nulla legitima causa in con-*

trarium existente, debet recurri ad Superiorem, vt ipsum compellat electionem confirmare, arg. text. in cap. nullus, de iurepatron. &c. Tamburin. *d. disput.* 6. q. 3. *n.* 3. *in fine*, Castellin. *d. cap.* 14. *n.* 18. Laurent. de Peirinis *d. tom.* 1. *cap.* 31. §. 11. *vers. Dico vndecimò.*

15 Vel proceditur expressa causa denegando confirmationem, vel cassando electionem, vt in nostro casu; & tunc iudicialiter est agendum, compilato processu, & cum plena cognitione causæ, aut saltem citato prius, & audito tali electo. Ita Fr. Emman, *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 52. *art.* 12. *vers. ad primum*, Fr. Ludouic. a Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 22. *vers. vnde non satis*, Castellin. *d. cap.* 13 *sub num.* 27. Sigism. à Bononia *d. tract. part.* 2. *cap.* 5. *dub.* 95. *num.* 8. *cum seqq.* Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 25. *n.* 59 *& cap.* 19. *n.* 121. vbi dicit quòd quando agitur de oppositione inhabilitatis pro declaratione nullitatis electionis, exigitur plena probatio, Laurent. de Peirinis *d. tom.* 1. *cap.* 31. §. 10. *in princip. pag.* 491.

16 Idem Castell. *d. tract. cap.* 4. *num.* 30. ibi. *Hac tamen seruata conditione vt quando cassanda est electio vitio aliquo personæ, illud vitium, siue delictum debeat non solum esse obiectum, sed etiam probatum, vt animaduertit gloss. in capit. super eo, de elect. verbo, non vitio personæ*, &c.

17 Laurent de Portel *in dub. Regular. verbo electio in addit. num.* 5 *fol. mihi* 275. *& in respons. moral. p.* 2. *casu* 4. *num.* 3. *vers. ad secundum*, ibi. *Dato quod esset indignus, non potuit Præses illum non auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium publicare, & tunc contra electum formare processum inquirens iuridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum.* Et paulo inferiùs, ibi. *Si verò in electione contingat eligi indignum, tunc prouidet Ecclesia, vt Præses antequam confirmet electum, faciat summariam inquisitionem de vita, & sufficientia electi, vt constet si est indignus, vel dignus, in quo Ecclesia satis innuit quod nullus electus possit excludi ab officio in silentio antequam iuridicè probetur indignus.* Et infrà. *Per quod satis constat velle Papam vt electio statim publicetur, siue eligatur dignus, siue indignus, non vero vt excludat illum in secreto, illum non audiendo vt se defendat, aliàs daretur occasio, vt nullus Præses confirmaret, nisi illum amicum quem vellet, nam electis alijs non amicis, posset dicere scrutatoribus; iste electus non est dignus, non publicemus scrutinium, procedatur ad aliud, quod esset maximum inconueniens, & boni communis detrimentum*, &c.

18 Valenzuela *consil.* 44. *n.* 6. *tom.* 1. ibi. *Et ita non potuit dictus Generalis ex abrupto, de facto, & sine vlla causæ cognitione cassare, & irritare dictam electionem, & Prouincialem priuatum ad officium restituere contra ipsum Patrem Fr. Franciscum Batres inauditum, & prouinciam, quæ ipsum elegit, inauditam, cap.* 1 *de causa possess.* &c.

19 Salgado *de protect. Regia p.* 2. *cap.* 13. *num.* 54. ibi. *Tamen præfata doctrina procedit in statu, & in terminis, de quibus loquitur, nempe antequam quis sit promotus ad dignitatem. & quando de eius habilitate sumitur extraiudicialis informatio: si autem iam quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remouendo a tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum est, & in tali informatione proculdubio partis citatio requiritur*, prout declarat Abb. *in cap.* 2. *num.* 7. & ibi Aret. *num.* 9. & 10. Felin. *num.* 8. Deci. *num.* 45. *de testib.* &c.

20 Constitutio Ordinis 10. Extrauag. 5. idem statuit his verbis. *Ordenamos que no se tenga Capitulo priuado despues que el Capitulo general estubiere ajuntado en san Bartolome, si no fuere con mucha y estrema necessidad y entonces no inhabiliten à ninguno sin que bellamen, y sea oydo, y si no le llamaren la tal inhabilitacion no valga, ni tenga efeto*, &c.

21 Et hoc tanto magis procedit, vt in casu nostro, quando electio saltem indirectè ex vitio personæ electi confirmatur, seu cassatur, nam licèt quando cassatur electio alicuius propter modum electionis, non præiudicetur electo, quin possit iterum eligi, vt tenet Castellin. *d. tract. cap.* 4. *num.* 30. *& num.* 59. *in fine, & cap.* 14. *n.* 56. *vers. potest*, vbi dicit quòd sic cassatus non incurrit aliquam infamiam.

Nihilominus quando electus reprobatur ob vitium personæ ita ineligibilis fit, & infamiam incurrit, vt non solum ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non possit, vt per text. *in d. cap super eo* 12. *de elect.* resoluunt Ludou. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *concl.* 5. *vers. circa sextum*, Sigism. à Bononia *d. tract. dub.* 100. *num.* 3. Tamburin. *d tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 21. *num.* 4. ibi. *Quartò si semel reprobatus fuerit, alicuius vitij causa, qui non modo in sua Religione, sed nullibi ad Ecclesiasticam dignitatem assumi potest*, &c. Castellin. *d. tract. cap.* 5. *n.* 31. optime Laur. de Peirinis *d tom.* 1. *cap.* 31. §. 8. *pag.* 475. ibi, *Dico septimò: semel reprobatus propter vitium personæ ab aliqua dignitate, non potest iterum eligi ad illam, vel aliam; secus autem si non vitio personæ, sed vitio, & defectu electionis*, &c. 22

Non est enim sub silentio prætereundum, aut inaudita, vel non vocata parte procedendum, quando de re honorem tangente agitur, & ad perpetuam exclusionem processus dirigitur, in ea parte quæ inter Religiosos maioris est æstimationis, quod adhuc in vno nouitio causam honoris, dum ille à Religione eiiceretur, magna consideratione dignam reputat Menoch. *consil.* 96. *num.* 15. ibi *Non etiam sani iudicij est famam proximi & Religionis lædere, quia grauius illi peccarent, quam si nouitij sanguinem effunderent, cum honor vitæ anteferatur. l. isti quidem* §. *penult. ff. quod metus causa, l. iusta, ff. de manum. vind. & Apost. ait, expedit magis mori, quam vt gloriam meam quis euacuet. Et ideo censent nostri causam honoris esse arduam & maxima consideratione dignam*: ita Crauet. *consil.* 168. *num* 2. Socin. iun. *consil.* 117. *num* 24. *lib.* 3. Grammat. *decis.* 2. *num.* 12. *& alibi sæpe; scribit etiam* Alciat. *resp.* 306. *in fine, mitissime agendum esse ne quis in honore lædatur*, &c. 23

Iuuant maximè verba Constitutionis 70. huius Ordinis, ex quibus colligitur in potestate confirmatorum non esse pro libito voluntatis suæ electiones confirmare, vel infirmare, sed eos id debere agere secundum Iuris dispositionem, & boni viri arbitrium cum eo Iure regulatum; verba autem Constitutionis sic dupliciter habentur. *E confirmenla o infirmenla segun les pareciere que conuiene.* & ibi. *E confirmenla, o infirmenla segun les pareciere iusto*, id est, *Confirment vel infirment prout illis videbitur expedire*; seu, *Confirment, aut infirment si iustum illis videbitur*: quæ certe non absolutum & liberum arbitrium, sed regulatum à Iure communi important, ex text. *in l. fideicommissa* 11. §. *quanquam ff. de legat.* 3. vbi dicitur quòd legatum his verbis conceptum, *Si vtile tibi visum fuerit*, Vel, *si tibi videbitur*, debet præcise solui, & rationem assignat. *Non enim plenum arbitrium voluntatis hæredi dedit, sed quasi viro bono commissum relictum.* Licèt enim verbum *videtur* per se solum aliquando importet arbitrium boni viri, Dec. *cons.* 493. *numer.* 19. Valasc. *consil.* 153. *numer.* 25. Gregor. XV. *decis.* 251. *num.* 8. Rota apud Zachi. *de obligat. Cameral. decis.* 3. *num.* 5. id absq; vllo dubio semper procedit quando cum illo adiungitur particula *iustum*, seu, *bonum*, vt de clausulis, *Si iustum tibi videbitur, Si bonum tibi videbitur*, resoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 4. *cum seqq.* Ioseph. Sesse *Arag. decis.* 45. *num.* 13. *tom.* 1. Et de alia clausula, *Si viderit expedire*, quod importet arbitrium boni viri, in specie tradit Deci. *d. consil.* 493. *num.* 17. *&* 18. 24 25

Et

26 Et ita sit planum dicta verba Constitutionis importare arbitrium boni viri, & sic debere esse regulatum à Iure communi, *l. respiciendum, & l. hodie ff. de pœnis, l. vir bonus ff. iudic. solui, l. Thais §. sorore ff. de fideicom. libert.* ibi, *non enim expectandum quod hæredibus displiceret, sed quod bono viro posset placere*, &c. Mari. Antonin. *var. resol. lib. 3. resol. 7. num.* 14. Seraph. *decis.* 1017. *num.* 1. Ioseph. de Sesse *Arag decis.* 45. *num.* 13. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 442.
27 *num.* 5. vbi dicit quòd arbitrium boni viri non est li-
28 bera dispositio. Et licèt aliquando arbitrium soleat aliquid remittere de rigore Iuris, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione Iuris, iuxta doctrinam Bartoli canonizatam à Rota *in . Extrauag. ad reprimendum, verbo videbitur num.* 8. vt ipsa Rota
29 testatur *decis.* 311. *part.* 2. *in posthum. Farin.* Et regula est in hac materia quòd nunquam censetur datum plenum & liberum arbitrium, sed regulatum arbitrio boni viri, Alex. *consil.* 163. *Circa id, num.* 4. *& consil.* 175. *Contingit. num.* 3. *vol.* 6. & alij plures, quos re-
30 fert Addit. ad Bart. *in d. verbo videbitur.* Et in dubio quotiescunque verba possunt conuenire libero, & regulato arbitrio, semper resoluere debemus viri boni arbitrium, & sic regulatum fuisse concessum Deci. *consil.* 430. *num.* 4. Menoch. *de arbitr. d. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 1. maximè vbi tertio, eiusque honori præiudicaretur, si aliter acciperetur, idem Menoch. *d. q* 9. *n.* 8.
31 Vnde in arbitrio viri boni, quod non absolutum, sed regulatum dicitur, affirmant omnes esse sequendos Canones Iuris, rationis, & æquitatis, Me-
32 noch. *d. lib.* 1. *quæst.* 13. *num.* 15. Ille enim, cui aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur seruare omnes regulas Iuris communis, Alex. *consil.* 33. *num.* 3. *lib.* 3. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 1 *lit. A concl.* 470. *num.* 2. Ego ipse *in Axiom. Iuris vsufreq. Axiom.* 32. *num.* 2.
33 Et in nostris propriis terminis electionis, & alterius similis Regularis Constitutionis, idem tenet Castellin. *in d. tract. de elect. cap.* 14. *num.* 15. ibi, *Etsi Constitutio dicat quòd Prouincialis Priorem electum confirmabit, si ei visum fuerit, quod verbum non designat liberam voluntatem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri, & ideo non debet Prouincialis secundum libitum suæ voluntatis, sed secundum iudicium rationis Priorem electum confirmare*, &c. Et *in cap.* 4. *num.* 30. ibi. *Ex quibus colligi potest quod non sit in libera potestate confirmatoris absque legitima, & reali causa cassare ad arbitrium electionem, & si fiat absque rationabili causa, in rigore non remanet inhabilis nominatus, siue nominati in primo scrutinio; & hoc modo exponi debet Ordinatio facta in Religione Prædicatorum, de qua supra, cum subyciatur necessario dispositioni Iuris communis, & ab illo patiatur expositionem*, &c.
34 Iustificant nostram resolutionem aliqui actus positiui in hoc ordine, secundum quos habetur quòd renitente Generali confirmare electionē aliquorum Prælatorum tam in Lusitania quàm in hoc Regno Castellæ, & præcipue in Cōuentu Talauerensi Diœcesis Toletanæ, Illustrissimus D. Nuntius pro tempore existens statuit, & ordinauit eidem Generali, vt causam exprimeret, quia non deberet fieri confirmatio, & nullâ expressâ confirmata fuit electio: & licet aliquando ad infirmationem, & cassationem aliarum electionum deuentum fuerit, infirmatis, & cassatis non reclamantibus, & minime in iudicio vel compilato processu auditis, hoc ideo euenit, quia sponte cassationi consenserunt, & nullatenus reclamare voluerunt; vnde apparet quod talis obseruantia tanquam varia & difformis, non potest deseruire pro obseruantia interpretatiua, Bart. *in l.* 2. *n.* 22. *ff. soluto matr. & in l. solent. §. non verò ff. de offic. Proconf.* Roland *consil.* 13 *num.* 18. *&* 20. *lib.* 4. Crauet. *cons.* 313. *num.* 4. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 21. *num.* 153. Rota. *decis.* 45. *num.* 4. *apud* Farin. *p.* 1. *recentior.*

Conclvsio II.

Electio facta ad fauorem P. Fr. Ludouici de Cordubæ subsistere non potest tanquam violenta, meticulosa, coarctata, & nulla.

Cvilibet Conuentuali Religioso Regij Mona- 35
sterij S. Bartholomæi de Lupiana, electio pertinet sui Conuentualis & Generalis totius Ordinis Prioris, non verò vniuersæ congregationi, ex Constitutione 1 quæ id tribuit Iuris communis dispositioni; nam licèt electio tam actiua quàm passiua Generalis cuiuscumque Religionis Iure communi attento ad vniuersam pertineat congregationem, *cap. fin.* 16. *q.* 7. *cap. Abbatem in* 1. *&* 2. 18. *q.* 2. *cap. cùm dilectus, de consuet. vbi* Butr. *in* 1. *lect. num.* 7. *& in* 2. *lect. num.* 38. *&* 45. Rota apud Farin. *decis.* 65. *num.* 4. *part.* 1. *recentior.* nihilominus tamen cùm hæc electio sit etiam vera electio Prioris dicti Monasterij, qui toto triennio in eo degit, ideo non est mirum si ex hac parte etiam attento Iure communi ad Monachos seu Fratres illius Monasterij spectet, *c.* 1. *de elect.* Butr. *in d. cap. dilectus in* 1. *lect. n.* 7. Nauar. *consil.* 3. *num.* 3. *de elect. & in commento* 3. *de Regular. num.* 2. Ludouic Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 5. *conclus.* 1. Laurent. de Peirinis *tom.* 2. *de Religioso Prælato q.* 1. *cap.* 4. §. 3. Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 1. *& cap.* 6. *num.* 19. Tamburin. *de Iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 5. *q.* 1. *&* 8. *n.* 1. Coccin. *decis.* 296. *num.* 5. Ego ipse *in collect. ad d. cap.* 1. *num.* 6. Rota *d. decis.* 65. *num.* 5. Deinde testatur dicta Constitutio 1. sic fuisse vsque ad præsentem diem obseruatum; & sic ista obseruantia & consuetudo poterat derogare Iuri communi, & valida erit, iuxta *d. c. dilect. lect.* 1. *n.* 23. *vers. &* 36
nota, & lect. 2. *n.* 50. in his terminis Rota *d. dec.* 65. *n.* 11.
Vnde his fratribus Vocalibus licebit etiam agere 37
pro validitate electionis à se factæ, & impugnare aliter celebratam, sicut cuilibet de populo licet, & potest esse legitimus contradictor ad impugnandam electionem non rite factam de officiis publicis Reip. Ita Auendan. *in d cap.* 19. *Prætor. num.* 17. *vers. impugnatio p.* 1. Azeued. *l.* 1. *num.* 6. *tit.* 14. *lib.* 5. *noue Recop.* Scip. Rouitus *super pragm.* 2. *de administr. Vniuers. num.* 7. Babadil *in sua politica lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 61. Valenzuel. *consil.* 76. *num.* 39. maximè si electio contradictoribus absentibus, & contemptis celebrata fuerit, Sigism. à Bononia *de elect. Prel. dub.* 10. *num.* 4. *&* 5. Iul. Lauor. *var. lucub. tit.* 4. *cap.* 17. *num.* 14. & ob defectus notorios, *cap. nulli licere, de elect lib.* 6. Iul. Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 19. *num.* 115. *&* 118.
Prout etiam quilibet ex duobus, qui in primo & 38
secundo scrutinio electi fuerunt, poterit mouere litem super electione in suum fauorem facta, & se in iudicio defendere. Ita in his terminis tenet Portel *in resp. moralib part.* 2. *casu* 4. *in princ.* ibi. *Ille pater, qui primò fuerat verè electus, rem secretò cognoscens, statim appellauit ab electione, & grauamine sibi facto, & obtento recursu à Superiore, qui poterat appellationem acceptare, & dare licentiam ad prosequendam litem, mouit litem super iure quod habebat ad primam electionem*, &c. *& in dub.* 3. *numer.* 5. *fol.* 310. ibi. *Ad tertium dico quod iste pater in primo scrutinio electus, sed exclusus, si habuit pro se, vt dicitur, maiorem partem suffragiorum, habet ius ad prosequendam suam electionem*, &c. Et eodem *casu* 4. *ad dub.* 5. *fol. mihi* 317. *num.* 9. ibi. *Ad quintum dubium dico quod officium Prouincialatus debet restitui illi patri, qui fuit primo electus, & exclusus, si habuit pro se*

in

in primo scrutinio suffragia maioris partis Capituli; hæc satis pro bata manent supradictis, si enim in vltima electione non est seruatus ordo Iuris, si item defuit consensus electorum propter dolum & errorem, si factum præiudicium Patri primò electo, & excluso habenti ius ad rem, & ille appellauit, & denuo instat prosequendo ius suum; vrgent hæc omnia, vt ostensa nullitate vltimæ electionis restituatur primo electo id, quod sibi contra ius ademptum est, &c. Et sic quòd electus potest dare de nullitate contra electionem factam de alia persona censuit Rota *decis. 94. n. 3. parte 1. in posth. Farin.*

39 Nullitates autem, oppositæ contra electionem de persona P. Fr. Ludouici de Corduba facta, ad quinque reducuntur. Prima est, *quia illius electio celebrata fuit cum sola quarta Vocalium parte, cæteris iusta de causa exeuntibus à domo Capitulari tunc & quando non instabat tempus electionis.* Secunda, *quia facta fuit sine summa, ac integra libertate.* Tertia, *quia restricta quoque & coarctata; ac ad voluntatem alterius celebrata extitit.* Quarta, *quia attentata, & nulla cum fuerit facta post appellationem interposita.* Quinta, *quia abfuit vnus Definitor, & sui loco alius, qui talis esse non poterat, subrogatus extitit.*

NVLLITAS I.

Eo quòd P. Fr. Ludouici de Corduba electio celebrata fuit cum sola quarta Vocalium parte, cæteris iusta de causa exeuntibus à Domo Capitulari, tunc & quando non instabat tempus electionis.

40 Licet certa sit Iuris conclusio quòd ad constituendum Collegium de Iure Canonico duo sufficiant, *cap. 1. de elect.* & de Iure Ciuili saltem tres requirantur, *l. Neratius, ff. de verbor. signif.* Et
41 quod constitutum semel in multis, potest ius collegij venire ad vnum, & conseruari in vno. *l. sicut §. fin. ff. quod cuiusque vniuers. nom.* Nauarr. *consil. 6. de elect.* Fr. Emman. Roderic. *quæst. Regular. tom. 1. q. 54. art. 11.* Seraph. *decis. 860. num. 7. & decis. 1050. num. 5.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regular. cap. 1. dub. 13. num. 3. & 4.* Castellin. *de elect. Canon. cap. 5. num. 86. vers. ex quibus*, Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 8. n. 2. cum seqq.*

42 Nihilominus tamen si postquam fuerunt vocati ad electionem Vocales, & ipsi etiam post terminum elapsum non veniunt, illi, qui notabilem partem collegij constituerent, expectandi sunt, vt resoluit Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 13. n. 7.* Et si omnes congregati sunt, prout accidit in casu nostro, sed quidam iusta de causa exierunt in tribus ex quatuor partibus, tunc & quando non instabat vltimus terminus electionis, quo casu nulli dubium est sic exeuntes competenti termino vocandos, & expectandos esse, & interim electionem illis absentibus, & contemptis factam, esse nullam. Ita qui sequuntur,

43 Castellin. *de elect. Canon. c. 8. n. 11. in fine*, ibi. *Qui enim iam congregati recesserunt à loco Capituli tempore electionis à iure statuto, & ipsi pariter sunt computandi inter illos, qui de Iure non sunt amplius vocandi, & qui iuri suo liberè renunciarunt pro illa vice tantum. In iure etenim paria sunt non venire ad electionẽ, & venire, & non perseuerare vsque ad fin.* Panorm. *in c. cum nobis, de elect. n. 10. & 11. ponit casum sequentis tenoris, videlicet. Quando instat terminus à iure præfixus procedendi ad electionem, si Vocales omnes iam præsentes congregati in Capitulo ad effectum electionis, iam ex tribus partibus electorum duæ recesserunt à prædicto loco sine vrgentissima causa, tertia pars Vocalium, quæ remanet, alijs exeuntibus potest ritè procedere ad Canonicam electionem, quod semper intelligitur instante vltimo temporis termino à iure præfixo; tunc enim & nõ aliter potest tertia pars Vocaliũ, quæ remãsit in Capitulo seruatis omnibus alias seruandis, celebrare electionẽ*, &c.

Iul. Laurius *var. lucubrat. tit. 4. c. 21. n. 8.* ibi. *Cæterùm hæc intelligenda sunt iuxta distinctiones traditas per* Marc. Anton. Cuch. *inst. maior. lib. 4. tit. 1. de elect. Si enim illi, qui remanent, alys exeuntibus, constituunt duas ex tribus partibus, certum est electionem ab ipsis factam valere, nulla habita ratione ad exeuntes: si non sunt duæ partes, sed sit maior, poterit etiam simpliciter ad electionem procedere, & terminum coarctare, ac reliqua perinde agere, ac si totum Collegium integrum adesset; neque enim negari potest quin totum Collegium fuerit congregatum, licet pars discesserit, & constat maiorem partem Collegij, quod congregatum fuit, auctoritatem illam habere, quam plenum collegium haberet*, Abb. *quem sequuntur cæteri in cap. cum nobis col. pen. de elect.* Petr. Braxio *in direct. elect. c. 6. p. 3. At si minor pars tantum remaneat, vel vnus alys discedentibus, nihil simpliciter auctoritatis habeat, cum minor Collegij pars non possit totum Collegium referre, & pars maior, quæ discessit, videtur vocationem & congregationem ipsius pro ea vice reuocasse; sed tunc tandem minor pars maiore discedente, habet ius eligendi ea non expectata quando instat vltimus terminus electionis, quo transacto deuolueretur Ius eligendi ad Superiorem*, &c. 44

Laurentius de Peirinis *de subdito Religioso tom. 1. c. 31. §. 6. pag. 457.* ibi. *Vnde colligitur quòd si omnes iam congregati in Capitulo, v. g. decem, aliqui egrediantur, v. g. quatuor, vel sex, possunt de Iure, qui remanent electionem facere, etiamsi vnus solus remaneat, & electio erit Canonica. Quia qui exierunt non computantur amplius in numero electorum, vt habetur cap. cum nobis de elect. vbi glos. verbo reuocare*, Rodriguez *tom. 2. q. Regul. q. 53. art. 11.* Nau. *lib. 1. consil. de elect. consil. 7.* Panorm. *in cap. cum nobis num. 10.* gloss. *etiam in Clem. quod circa, de elect. verbo quæ in facto. Quod intellige quando tempus electionis est determinatum, & est in vltimo termino, quo transacto deuoluitur ius eligendi ad Superiorem. Nam si tempus non est in vltimo termino, debent expectari vsque ad illum*, &c. 45

Ex quibus fit euidens, electionem de dicto P. Fr. Ludouico de Corduba factam, illis, qui exierunt, non vocatis, nec expectatis, dum supererat terminus præfixus ad electionem, in quo vocari, & expectari latissimè poterant, fuisse nullam.

NVLLITAS II.

Quia facta fuit electio sine summa, & integra Vocalium libertate, & pluribus præ metu exeuntibus.

Nihil est electionis validitati naturalius, & magis necessariũ quàm omnimoda, summa, integra & totalis libertas in electoribus; & nihil illi magis contrariũ, & quod magis eius nullitatẽ inducat, quam quæcumque species coactionis, & violentiæ, *c. quisquis 43.* & *ibi* gloss. *verbo libertatem*, & Abb. *n. 6. de elect. cap. vbi periculum §. cæterùm*, ibi, *cessat electio dum libertas adimitur eligendi, eod. tit. lib. 6.* Menoch. *consil. 783. n. 7.* vbi ait quòd electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet, Castellin. *de elect. Canon. c. 3. n. 3.* ibi. *Nonò summè necessarium, atque essentiale est, vt electio omnis quorumcumque Prælatorum Ecclesiasticorum, præcipuè vero Regularium sit totaliter aliena ab omni, & quacumque specie coactionis, siue violentiæ, immo summa libertate omni ex parte prædita esse debet, ita vt electores liberè præstent consensum, qui sit omnino liber & voluntarius*, &c. & *cap. 10. numer. 4.* ibi. 46

ibi. *Estque communis sententia Theologorum & Canonistarum requiri primo, & simpliciter in electione Canonica ex parte eligentium summam, ac integram libertatem, cum electio non totaliter libera ipso iure nulla sit*, &c. Tamburin. *de iure Abbat.tom.1.disp.5.q.22.n.7. & 8.* quo loci ait non esse electionem vbi voluntas libera, & consensus liber non est. Iul. Lanor. *var. lucubr. tit.4.c.21.n.3.* Laur. de Peirinis *d. tom.1. de subd. Religioso c.31. in princ. vers. nota tertiò, pag.425. & §.8. vers. dico 8. pag.476.* vbi dicit quòd in electione non solùm requiritur consensus, sed etiam liber consensus, Rota *decis.65.n.6.* apud Farin. *p.1. recentior.* dicens quòd in electione requiritur summa libertas, & quod ab ea debet longè abesse omnis coactio: & expressè habetur in Constitutionibus huius Ordinis, & præcipuè *in annot. ad constit.70. fol.145.* attestatur quod in Capitulo Generali de anno 1576. statutum fuit ne Confirmatores directè, aut indirectè quicquam faciant ex quo aliquo modo electorum libertas lædi possit.

47 Cuius summæ libertatis defectus ipso iure annullat electionem, *d. cap. vbi periculum §. cæterum*, ibi, *cessat electio dum libertas amittitur eligendi*, &c. Panorm. *in cap. bonæ memoriæ el 1. n.11. de elect.* Nauar. *consil.5. n.2. eod. tit.* ibi. *Omnis electio metu facta est ipso iure nulla*, &c. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.2. q.23. art.1.* Castellin. *de elect. Canon. cap.4. n.56. & c.10. n.8.* Tamburin. *d. tom.1. disp.5. q.22. n.7. & 8.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub.54.* Iul. Lauor. *d. tit 4. cap.21. n.4. cum seqq.* Laurent. de Portel *in respons. moral. p.2. casu 4. fol 313.* ibi. *Electio sine consensu libero electorum est nulla*, &c. & *casu 16. n.5. vers. denique.* & quilibet metus etiam leuis sufficeret ad annullandam electionem, quia cum ille inuoluntatem denotat, & hæc sat est pro illius nullitate, ad notata per nouissimè per Doctiss. Ioan. Machado *en el perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 2. p.1. tract.3. docum.5. num.7. in fine.*

48 Sic similiter matrimonium mediante vi, aut metu celebratum ipso iure nullum est, *cap. cùm locum, cap. veniens el 2. de sponsal. lib.* Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.4. à n.1.* Sanch. *de Matrim. lib.4. disp.12. à n.16.* Gutier. *eod. tract. cap.77. n.21.* Farin. *fragm. crim. p.2. lit. M. n.26.* cum aliis per me citatis *voto 1. n.14.*

49 *cum seqq.* Valet enim argumentum de matrimonio ad electionem, & vice versa, de quo plures citaui Doctores *in locis communibus argum Iuris loco 77.* quibus addo Sigism. à Bononia *d. tract. dub.54. n.19.* ibi. *Sed forsan his omnibus hucusque in hoc dubio dictis obycies multa allegata a præcitatis Doctoribus dicta esse in terminis Matrimony, vel in terminis professionis multoties, & non semper in terminis electionis? Respondeo requiri consensum liberum in electione, & in professione, sicut in matrimonio carnali, & ideo quoad hæc valere argumentum a matrimonio ad electionem, cap. sicut vir e si ui alterius, 7. q.1.* Panorm. *in c. etsi vnanimiter n.5. de postul. Prælat. glos. in cap. bonæ, de elect.* Anton. à Butrio *in cap. licet n.2. de translat. Episcopi,* Braxio *in direct. p.1. cap.6. n.5.* Euerard, *in suis topicis loco a matrimonio spirituali ad carnale,* Nau. *lib.1. consil.5. n.2. de elect. in 2. edit.* & Suarez *tom.3. de Relig. lib.6. c.4. n.16. ante med. vbi testatur hos actus quoad hoc æquiparari ab omnibus fere Iureperitis, nec posse verisimilem rationem differentiæ assignari*, &c.

50 Et licèt dicere verè non valeamus hîc adesse metum & vim respectu electionis ab illa minima parte Vocalium factæ ad fauorem dicti Fratris Ludouici de Corduba, cum ea sponte in illum dirigeretur, nihilominus timor violentiæ inferendæ non solum tres ex quatuor partibus Vocalium exire à domo Capitulari coegit, eo quod valde timerent vota sua, cui volebant, dare; sed etiam quarta pars quæ remansit, coacta, & extra libertatem posita, voluntati Præsidentis Capituli assensum præbuit, & sic solus timor huius violentiæ inferendæ in omnibus dicitur iustus metus ad infirmandam & annullandam electionem tanquam metu factam, ex text. singulari *in l. nouissimè ff. quod falsò tut. auct.* ibi. *Quid enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur*, glos. *verbo metuebant in cap. bonæ mem. el 2. de elect.* Alex. *consil.99. lib.3.* Gutier. *consil. 16. num.11.* Sigism. à Bononia *d. tract. dub.54. num.14.* Cabreros *de metu lib.2. cap.5. n.62.* Sanch. *de Matrim. lib.4. disp.1. num.18.* ibi. *Tertio infertur timorem inferendæ violentiæ, licet illata non sit, vitiare electionem*, &c. Castellin. *de elect. cap.13. num.31.* ibi. *Ad nullitatem electionis per metum sufficere quod probabiliter eligentes timeant*, &c. Laurent. de Portel *in respons. moral. part.2. casu 16. num. 2.* vbi quòd non solùm violentia actu illata violat libertatem eligendi, sed etiam solus timor probabilis talis violentiæ inferendæ.

Quæcumque enim iusta & probabilis metus suspicio in hac materia reputatur, perinde ac si actualiter metus adesset, Burg. de Paz *cons.25. n.73.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos.17. num.14.* Mascard. *de probat. concl.1055. n.26.* Sanch. *d. lib.4. disp.1. n.17.* vbi quòd probabilis metus suspicio habetur pro metu. Paria namque sunt quod quis compellatur, vel quòd compelli possit. Marta *in votis nouiss. decis. voto 64. n.11.* Farin *d. p.2. lit. M. n.16.* Seraph. *decis.863. num.2.* 51 52

Quæ quidem metus suspicio tanto magis qualificatur, si plura quæ illum coadiuuant in medium afferantur. nam constat Præsidentis voluntatem à principio fuisse, vt eligeretur dictus Fr. Ludouicus de Corduba, & ad hoc consequendum, duas primas electiones ritè factas iniustè infirmauit, & electos indebitè reprobauit, electoresque asperrimè loquebatur, & terribili vultu minitans in eos aspiciebat, dicens quòd nullus auderet sibi replicare, eo quòd intelligeret eos nolle dictum Patrem eligere, vt postea successus comprobauit, qui ad probationem metus plurimum conducit, vt bene resoluit Aym. Crauet. *consil.49. n.8. & 9.* ibi. *Octauò probatur metus arguendo ab aduentu sequuto, quia sequutum fuit quod timebat*, &c. *& ibi. Exitus enim acta probat: in prima Constitutione forum in fine, l. qui res in 1.2. & 3. resp. ff. de solut. l. aut facta §. euentus ff. de pœnis, l. iure nostro §. fin.* ibi, *euentus iudicatam rem declarabit ff. de testament. tutela, l. quadam ff. de rebus dub. l. rem non nouam C. de iudic. nam quando finis est malus, eius praeordinatio præsumitur dolosa, l. si qui adultery C. de adulter.* &c. 53 54

Cùm etiam ad exclusionem consensus sufficiat metus reuerentialis *l. pen. ff. de furtis*, Franc. de Aretio *consil.14. n.8.* Valenzuel. *consil.173. n.68. tom.2.* Potuit magna reuerentia, quam Vocales habebant Præsidenti, & metus eius respectu incussus, annullare electionem factam, vel faciendam, ne diceretur summa libertate celebrata. Ita Nauar. *cons.5. de elect.* Laurent. de Portel *in resp. moral. p.2. casu 16. n 5.* vbi tenet electionem factam per solum metum reuerentialem esse nullam. Et tanto magis, quia Præsidens verba præceptiua & imperiosa contra Vocales proferebat, quæ metum quoque inferunt, Hippolyt. Rimin. *cons.77. n.24.* Item & minas, quæ vnà cum metu reuerentiali sufficientes sunt ad annullandam electionem, Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 54. num.6.* nouissime Doct. Ioan. Machado *en el perfeto Confessor y Cura de Almas lib.2. p.1. tr.3. docum. 7. n.2.* se admodum indignatum & ferocem ostentans ad consequendũ intentum. nam reuerentia cum 55 56 57 58

indignatione

indignatione plurimum confert ad iustum & sufficientem metum incutiendum, Hermosil. ad Greg. Lop. *l.56.glos.2.n.14.tit.5.p.5.pag.*277. Sigism. à Bononia *d.tract.54.n.4.* Iul. Lauor. *d.tit.4.c.21.n.7.* optimè Ioan. Machado *d.docum.7.n.5.* ibi. *Y otros muchos afirman que sola la terribilidad de vn rostro ayrado del Superior sin amenaças, ni otras circunstantias es bastante para causar miedo iusto*, &c.

Vocales igitur, vel eorum maior pars recognoscentes libertatem in eligendo sibi adimi, & liberum consensum non habere quem vellent, eligendi, voluntatem suam protestando aperuerunt, quòd scilicet electio coacta & violenta fieri prætendebatur, ac proinde nulla, & quòd coactè & inuoluntariè detinebantur, quæ protestationes metum probant, Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.126. num.23.* Seraphin. *decis.869. à num.5.* Rota *decis.160. num 5.* apud Farin. *tom.2. suorum consil.* Greg. XV *decis.374. num.5. & decis.392. à n.7.* Et declarant voluntatem, & animum protestantis, *l. sed etsi quis ff. de relig. & sumpt. fun. l. qui in aliena §. Celsius ff. de acquir. hæred. l. Nesennius ff. de negot. gestis*, Natt. *consil.627. num.9.* dicens quòd protestatio declarat, quo animo quid fiat, latè Surd. *consil.513. à num.36.* Cùm non sit nisi quædam declaratio voluntatis protestantis, Al-

60 ciat. *in l. detestatio n.6. ff. de verb. signif.* Crau. *cons.120. n.3. in fine*, Rot. *decis.567. n.7.* apud Farin. *p.1. recent.*

Quæ omnia insinuant cum magna violentia Præ-

61 sidem Vocales attrahere voluisse ad eligendum, quem ipse volebat, vt publica vox populi asserebat, cui ad probationem metus plurimum defert Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.126. n.22.* & Rota *decis.779. n.8. p.1. in posthum. Farin.* Et vltra actus nullitatem ex tali coactione insurgentem, peccamino-

62 sus quoque fuit ex parte ipsius Præsidentis vim & metum incutientis, iuxta doctrinam Nauarr. *consil.5. numer.1. de elect. in nouis*, ibi. *Respondeo primò præfatum Superiorem peccasse, ac malefecisse nolendo acceptare electam à maiori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, imo & cogendo eas ad toties eligendum, & magis adiungendo minas de vocando aliam*,

63 &c. Et tenetur talem metum inferens restituere omnia, quæ ex tali metu extorsit, & omnia in quibus damnificauit illum, qui metum passus fuit, *l. item si cum §. post annum, l. Pedius ff. quod metus causa*, Cardoso *in praxi Iudicum verbo Metus n.14.*

64 Alias metus probationes, indicia, præsumptiones, & coniecturas propinquas, & actui immediatas hîc adducere poteram, sed ne longior in materia trita appaream, plura omittens, his paucis contentus sum, quæ simul iuncta exuberant. Rota *d. decis.160. n.1. & 5.* apud Farin. *tom.2. consil.* ibi. *Quæ saltem simul iuncta metum sufficientem probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis, quæ multum conferunt ad probationem metus*, &c. Et ita simul vnita harmoniam, & probationem concludentem efficiunt, Bald. *in cap. causam, in princ. n.1. de probat.* ibi. *Ex multis imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis membris inuicem cohærentibus fit perfectū corpus, & ex multis consonantijs fit perfecta harmonia*, &c. quem sequitur Molin. *de primog. lib.2. c.6. n.35.*

NVLLITAS III.

Quia eiusdem Fr. Ludouici de Corduba electio, restricta, coarctata, ac ad voluntatem alterius celebrata fuit.

65 QVando præsidens Capituli, vt in nostro casu, intellexit voluntatem Vocalium ferri, vt determinatè eligant Antonium, vel Petrum & nullum alium extra illos duos; si contra præfatos Antonium, & Petrum sub friuolo prætextu delicti, vel alicuius vitij, eos inhabilitauerit, aut electiones in eorum personas factas infirmauerit, vt sic sequatur electio in persona Francisci, quem præsidens desiderat, talis electio venit ad minus cassanda & irritanda, proindeque confirmari non potest. Ita in his terminis resoluit Castellin. *de elect. Canonic. c.13. n.26.* duplici ex fundamento, primo, quia ista electio reductiuè saltem, siue per indirectum dici debet electio coarctata ad vnum tantùm, contra dispositionem Iuris communis, & præsertim Concilij Trident. irritantis electionem ad vnam tantùm personam restrictam. Secundò, quia etiam manifestam inuoluit fraudem ex parte Præsidentis, & coactionem aliqualem saltem ex parte eligentium, quæ illis anfert omnimodam libertatem electionis, quæ est necessaria simpliciter in electionibus Canonicis, vt fusè suprà *nullit.2.* Et tandem respondet ad quandam obiectionem, his verbis. Ad argumentum verò eorum, qui dicunt prædictam electionem esse liberam, nam possunt Vocales in tali casu eligere aliquem alium de eadem vel aliena prouincia: Respondetur, quod stante dispositione, & deliberatione Vocalium ad eligendum vnum ex illis quatuor tantum optimè manifesta Præsidenti, certum est quod indirectè saltem per huiusmodi priuationem vocis passiuæ illorum trium, læditur non parum libertas eligentium, non sine illorum metu, &c. Non enim solùm arctata appellatur electio si 66 vnus de pluribus eligendus proponatur, aliis exclusis, verum etiam si excludantur aliqui aliis admissis, ita Lauor. *d. tit.4. cap.21. num.15.*

Nullus enim inferior Papa potest, aut debet li- 67 mitare alicuius Prælaturæ electionem ad tres, vel quatuor personas, Castel. *d. tract. de elect. Canonica cap.3. n.7.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.2. q.52 art.10. & 11.* vbi refert se vidisse nullas declarari electiones trium Guardianorum, eo quòd ad tres vel quatuor fuerunt coarctatæ, Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. Prælat. Regular. dub.52. n.5.* Iul. Lauor. *d. tit.4. cap.21. n.11. cum seqq.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom.1. disp.5. q.22. n.8.* Laurent. de Portel *in dub. Regul. verbo electio n.4. & in resp. moralib. p.3. casu 48. fol. mihi 895.* Cabreros *in tract. de metu lib.2. c.5. num.66. cum seqq.* vbi *num.69.* resoluit electionem adhuc esse nullam si electores cogantur eligere ad voluntatem alterius, Ego ipse *de Iure Ecclesiast. vniuer. lib.1. cap.19. num.233.* Rota *decis.65. num.6.* apud Farin. *parte 1. recentior.*

Nam per coarctationem ad tres, aut quatuor 68 personas libertas in eligendo coarctatur, & bono publico, ac bono regimini non ita prouidetur, immo ex hoc maxima damna Religioni eueniunt, vt optimè considerat Fr. Emman. *d.q.52. art.11.* & illa refert Miranda *d. tom.2. q.23. art.22.* ibi. *Electiones limitant, atque coarctant ad tres vel quatuor personas, iuxta ipsorum libitum, & voluntatem, priuando interdum aliquos grauissimos & religiosissimos viros voce passiua, sine proprijs demeritis, & absque eo quod intimetur ipsis aliquid, quod fuerit probatum contra illos, vt se defendere possint; & quod peius est, dicunt se illud facere pro bono pacis ex sola forsan sinistra informatione aliquorum Religiosorum ambitiosorum, qui pro eo quod non promouentur ad officia Ordinis pro suis demeritis nihil non moliuntur, quin verò totis viribus contendunt, atque procurant, vt prædicti principaliores Patres graues, experti, prudentes, & Religiosi, quique illos intus & in cute, vt dicitur, cognoscunt, non ascendant ad Præfecturas, & vt aliquo quæsito colore priuentur suffragijs, & voce saltem passiua in electionibus*, &c.

69 Sæpiùs Superiores vtilitati suæ consulunt sub prætextu boni publici ministralem induentes vestem, vt depinxit Isocrates *in orat. de Pace*, his verbis. *Artificia sunt Magistratuum simulare curam Reip. & interim suum negotium agere.* quæ res non solùm est periculosa, dicente M. Tullio Cicerone *in orat. ad Caium Verrem act. 3.* ibi. *Nullæ sunt occultiores insidiæ, quam hæ, quæ latent in simulatione officij.* Sed etiam multum perniciosa, vt notat Saluian. *lib. 3. de gubernat. Dei*, dicens. *Magis damnabilem malitiam, quam titulus bonitatis accusat, & reatum impij esse pium nomen.* Idem Cicero *lib. 1. offic. n. 16.* ait. *Totius autem iniustitiæ nulla capitalior est quam eorũ, qui tunc cum maximè fallunt, id agunt vt boni viri esse videantur.* Valenzuel. *consil. 91. n. 31. tom. 1.* ibi. *Nam Magistratus affecti passione, hoc prætextu, & artificio vtuntur, fingere scilicet curam publicæ rei, & in effectu facere propriam causam, & negotium*, &c.

NVLLITAS IV.

Quia attentata, & nulla, cùm fuerit facta post appellationem interpositam.

70 PErmissa non est in iure appellatio simplex & absoluta ne fiat electio, nisi sit interposita ne fiat electio nisi canonica, & assignetur probabilis causa appellationis; ita per text. *in cap. considerauimus, de elect.* resoluit Castellin. *de elect. Canon. cap. 16. num. 1.* quem refero *in collect. ad d. cap. considerauimus, in verb. post appellationem*: Appellandi autem in hac materia iusta censetur causa; metus iustus impressionis, vt hîc; sic gloss. singularis *verb. metuebant in cap. bonæ mem. el 1. de elect.* ibi. *Timebant enim vim sibi fieri in electione, id est violentam impressionem, & sic non habuissent liberam potestatem eligendi, neque eorum procuratores; & ideo tenuit eorum appellatio propter iustum metum impressionis*, &c. & ibi. *Vnde appellauerunt ex illa causa, quæ iusta fuit*, &c. Item & iustificatur appellationis causa ex illis omnibus, quæ supra adduximus, pro validitate electionum in primo & secundo scrutinio factarum, & nullitate tertiæ electionis.

71 Cùm ergo appellatio in hoc casu permissa fuerit, electio facta à Vocalibus pendente huiusmodi appellatione legitimè interposita ab vno, vel pluribus electorum tanquam attentata, & nulla reuocari debet, Cardos. *in praxi Iudicum verb. electio* 28. Castellin. *de elect. Canon. c. 4. n. 59. & c. 14. n. 42. & c. 16. n. 3.*

72 Omnia enim facta & innouata pendente appellatione sunt nulla, *Auth. de exhiben. reis §. suscepto, verb. nihil, in med. & verb. pro nihilo collat. 5. c. non solum, de appellat.* Valenzuel. *consil. 76. n. 24.* Duran. Episcop. Vrgelen. Rotæ *decis. 312. n. 2. & decis. 313. n. 2.*

73 Non obstat quòd appellatio, à Vocalibus interposita extraiudicialis fuit, ac proinde attentata ea pendente non sunt reuocanda, gloss. *verb. reducendum.* ibi. *si extraiudicialis fuit appellatio; in cap. non solum 7. de appellat. lib. 6.* Rebuff. *in tr. q. 17. n. 28.* Mich. Grass. *commun. opin. tom. 2. lib. 7. tit. 21. n. 195. pag. 316.* Philipp. Franch. *in cap. bonæ mem. 51. de appellat. n. 32.* ibi. *Secunda conclusio sit quòd appellatio iudicialis à grauamine præterito suspendit non solùm præterita, sed etiam futura, vt in c. sæpe, circa fin. sup. eod. c. venientes sup. de iureiur. & in d. c. si à Iudice. Sed appellatio extraiudicialis non suspendit præterita,* text. *est in c. constitutus, sup. eod.* &c. idem resoluunt Lancell. *de attent. p. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 3. princip. n. 3. cum seqq.* Sigism. Scacc. *de appell. q. 2. n. 35.* & visus sum *sequi d. voto 4. n. 54. in fine.*

74 Quia respondetur contrariam opinionem esse multum probabilem, proindeque electionem factã post appellationem extraiudicialem esse nullam, vt in his terminis probat text. *in d. cap. si postquam, de elect. lib. 6.* dum tenet in electionibus Cathedraliũ, vel Regularium Ecclesiarum quicquid factum fuerit post & contra appellationem, etiam extraiudicialem ex causa probabili emissam, esse nullum ipso iure, vbi expressè loquitur de Regularium electionibus, Mil. *in repert. verbo attentata post appellat. interpositam fol. mihi 35. vers. fallit*, Lancel. *d. c. 12. lim. 1. n. 55. & lim. 3. n. 22.* Portel *d. casu 4. vers. ad quartum, n. 7. in fine, & vers. ad quintum n. 9.* nam licèt Rota *decis. 44. n. 4. de appell. in nouis*, prætulerit textum illum locum non habere in electionibus inferiorũ Ecclesiarum, id tamen procedit respectu Cathedralium, non verò Regularium Ecclesiarum, vt euidenter desumitur ex summario illius Rotalis decisionis *d. n. 4.* ibi. *Facta post appellationem in Cathedralium, vel Regularium electionibus emissam, ipso iure nulla sunt*, &c.

Eandem contrariam opinionem tenet Valenz. 75
consil. 79. n. 25. cum seqq. tom. 1. ibi. Paul. Castren. *consil. 404. n. 1. p. 1. dicens quod etiam appellatione extraiudiciali pendente, non potest Episcopus conferre beneficiũ de Iure speciali sibi competens, & confirmat* Abb. *in cap. cum nobis n. 1. cum seqq. de elect. & n. 7. & 8. resoluit esse nullam electionem factam post appellationem etiam extraiudicialem, idque etiamsi non opponeretur à parte glos. 1. in l. 1. ff. de ferijs, quam ad hoc notat* Alex. Grat. *d. resp. 77. n. 7. tom. 2. & etiam absque inhibitione, vt post* Anton. de Butrio *in c. dilecti col. 2. de rescript.* Alex. *consil. 89. col. 1.* tradit Rota *decis. 227. n. 6. p. 2. diuers. quia appellatio admittitur ab extraiudiciali grauamine,* Bart. *in auth. de collat. in princ. n. 6. & praeludit viam, & ius innouandi non solum in actu contentioso, sed etiam voluntario,* Guid. Papæ *singul. 32. in §. Appellatio num. 5.* &c.

Clarius eandem partem sustinet Gabr. Pereira de 76
Castro *de Manu Regia p. 1. cap. 22. n. 16.* ibi. *Vnde fit quod attentata post talem appellationem* (scilicet extraiudicialem) *ante omnia reuocantur ac in quacumque appellatione iudiciali; nam licet aliqui opinentur quod attentata post appellationem extraiudicialem non reuocantur statim, sed in euentum appellationis, vt per Doct. in cap. bonæ, de appell. in 6. vbi Præpos. n. 43. Perus. 33. dicit communem, Cuman. in l. vlt. in fin ff. de appel. recip.* Cou. *pract. c. 24. n. 5.* Herculan. *de attentat. cap. 10. n. 8. tamen verius est omnia statim reponenda esse etiam ante appellationis euentum,* ex Abb. *in cap. 1. de appellat. in 6. n. 6.* Deci. *in d. cap. bonæ, num. 9. & in cap. cum nobis etiam n. 9. de elect. & probatur in d. cap. bonæ, vbi reuocantur attentata, & solum attenditur an ex verosimili causa fuerit appellatum*, licet Deci. *dicat quod illius causæ probatio prius interfuit, quod est supplere verba text. sic procedit text. in cap postquam, & in cap. prouida, de elect.* &c.

Verum adhuc priore opinione retenta, plures 77
adsunt limitationes, quæ in nostro militant casu.

Prima est in appellatione etiam extraiudicialiter interposita super electionibus Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fit contra & post appellationem emissam etiam causa probabili, licet non oblata probatione, est ipso iure nullum, vt suprà resoluimus *in vers. Quia respondetur, n. 74.*

Secunda est, quando gesta non solùm sunt post 78
appellationem, sed contra appellationem, tunc enim etiamsi appellatio sit extraiudicialis, causat attentata, & talia gesta debent tanquam attentata reuocari, vt per text. *in c. cùm nobis, de elect.* & ibi Abb. *n. 7. & 8.* & resoluunt idem Abb *in cap dilecti 13. n. 4. de maior. & obed.* Paul. de Castro *consil. 404. num. 2. lib. 1.* Achil. de Grassis *decis. 34. alias 260. de appellat.*

Sera, h.

Seraph. *decis.* 397. *n.* 12. Valenzuel. *consil.* 76. *n.* 23. *cum seqq.* Lancel. *d. limit.* 1. *n.* 7. *&* 10. vbi plures citat: & tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem quando actus, à quo appellatur, non remanet totus sub protectione Iudicis ad quem, vt explicat Achil. de Grassis *d. decis.* 54. In hoc autem casu celebratio electionis post appellationem factæ directè prætendebatur impediri per appellationem interpositam, itavt cum actus fuerit iam sub protectione Iudicis ad quem erat appellatum, non potuit contra dictam appellationem deueniri ad illum, & sic ad electionem per eam suspensam.

79 Tertia est quando appellatio cum Superiore fuit iustificata, quia constito sibi de illius iustificatione, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatū pronuntiari, Rota *dict. decis.* 44. *n.* 3. *de appellat.* Miles *in repert. verbo Attentata post appellationem*, Couar. *pract. cap.* 24. *num.* 5. cum aliis. Lancel. *d. cap.* 12. *limit.* 3. *n.* 17. *cum seqq.* Et nihil refert quòd appellatio in Domo Capitulari per Vocales interposita non fuerit in scriptis, quia cùm incontinenti fuerit appellatum statim & in actu, quo grauamen eis fiebat, non fuit opus appellare in scriptis, sed sat fuit viua voce appellare, *l.* 2. vbi notatur, *ff. de appell.* Vestr. *in praxi lib.* 7. *c.* 3. *n.* 28. Achil. *decis.* 2. *n.* 1. *de appellat.* Duran. *decis.* 297. *num.* 1.

80 Et quicquid sit, non sumus in terminis appellationis extraiudicialis, sed iudicialis, nam licèt electio ex primæua sua natura sit actus extraiudicialis, vt probat text. *in cap. concertationi* 8. *de appel. in* 6. hoc procedit quando celebratur electio sine contradictione, aut alicuius oppositione, at vbi illa incipit contradici, ex tunc fit iudicialis, iudiciúmque inter colligitantes formari debet, vt benè aduertit. Salg. *de supplicat. ad Sanctissimum p.* 2. *c.* 23. *n.* 13. *cum seqq.*

81 Non tamen coram Ordinario Regulari agendum de causis contradictionis, quia cùm ille fuerit, qui grauauit, & de cuius procedimentis conqueruntur Vocales, prima instantia illius ex hoc euanuit, vel consumpta fuit, itavt grauatus possit directè in gradu appellationis, recursus, &c. ad Superiorem recurrere, non obstante dispositione Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. Ita tenet idem Salgado *d. c.* 23. *num.* 36. ibi. *Pro cuius distinctionis membro duæ sunt mirabiles declarationes S. Congregationis Cardinalium decidentes Tridentini Decretum in cap. causæ omnes* 20. *sess* 24. *de reformat. non habere locum in Ordinario semel procedente ad actum extraiudicialiter, quando contra eius grauamen extraiudiciale fuit grauatus appellationis remedio vsus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarij deuoluitur iudicialiter recognoscenda causa, quarum declarationum prima sic se habet. An decretum Concilij sess.* 24. *cap.* 20. *in princ. locum habeat quando Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partes adeò vt non liceat partibus à tali actu extraiudiciali ad alios Superiores Iudices appellare, seu reclamare, quatenus id Ius permittit, sed omnino causam grauaminis in prima instantia coram eorum Ordinario cognosci debeant? Congregatio censuit hoc casu non habere locum decretum Concilij*, &c. & deinde aliam transcribit declarationem, & vnam & alteram refert Narbona *l.* 59. *num.* 159. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recop.*

82 Vnde fit euidens Præsidentis & Definitorij procedimentis & grauaminibus, Vocalium oppositionibus, & appellationibus electionis causam incepisse fieri iudicialē, licet ex sua primæua natura fuerit extraiudicialis, proindéque nullum alium extare Superiorem Regularem intra Religionem præter Definitorium, quod grauauit, & à quo protestatum, & appellatum extitit statim coram ipso, fit consequens dictam appellationem fuisse iudicialem, omnésque effectus iudicialis operari, & ea pendente electionem factam de persona dicti P. Ludouici de Corduba fuisse attentatam, ac proinde reuocandam. Et hinc patet huic resolutioni non contrariari quæ diximus supra *d. voto* 4. quia loquimur de quadam cassatione simplici siue ex specificatione causæ, proueniente ex capitulis visitationis per P. Generalem factæ, in qua non fuit compilatus processus, nec aliqua intercesserat iudicialis cognitio.

NVLLITAS V.

Quia abfuit vnus Diffinitor, & sui loco alius, qui talis esse non poterat, subrogatus extitit.

Constitutione VII. huius Ordinis statuitur vt ex omnibus, qui vocem in Capitulo Generali habent, octo in Definitores eligantur ex discretioribus, & magis sufficientibus. Item alia Constit. 10. cum suis Extrauagantibus constitutum est, vt in Capitulo Generali quatuor Priores, seu Fratres Ordinis assumantur, qui Deputati nuncupati Capitulum priuatū, quoties opus fuerit, celebrare queant. Eadem Constit. 10. facultas conceditur Priori Generali S. Bartholomæi, vt loco deputatorum absentium alium seu alios sibi benè visos deputare valeat, de consilio tamen & consensu Visitatorum generalium, vt ordinauit *Extrauag.* 1. *d. Constit.* 10. 83

Vnde colligitur Præsidens Capituli & definitorium repræsentans personam dicti P. Generalis, non potuit loco absentis Ioannis de Auellaneda vnius ex Deputatis, alium subrogare ad Capitulum priuatum celebrandum, quo electio Fr. Ludouici de Corduba celebrata fuit, sine eorumdem Visitatorum Generalium consensu; quo deficiente deputatio fuit nulla, forma enim in aliquo actu seruanda, si in illo deficiat, actus est nullus, *l. Mæuius*, *l. qui heredi ff. de condit. & demonst. l.* 1. *&* 2. *C. quando prouocare non est necesse*, Alderan. Mascard. *de Generali Statutorum interpret. concl.* 9. *n.* 8. Suar. *de legib. lib.* 5. *c.* 31. *c.* 5. cum aliis per me citatis *Axiom.* 100. *n.* 3. 84

Et tanto magis coadiuuatur nullitas, quia Deputatus subrogatus actui electionis interfuit, cum numerum requisitum supplere non potuerit, vti non canonicè, & iuridicè electus, & ideo succedit regula quod quotiescumque ad aliquem actum perficiendum certus numerus personarum assistentium requiritur, deficiente vno, actus corruit, vt videmus in examinatoribus Synodalibus, qui ad examen concurrentium ad Parochiales Ecclesias assistere tenentur iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 18. & concludunt omnes de forma esse huiusmodi concursus, vt examen fiat à tribus examinatoribus Synodalibus, & non paucioribus, secundum Garc. *de benef p.* 2. *c.* 2. *n.* 53. Massobr. *in sua praxi habendi concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes requisit.* 3. *dub.* 4. 85

Duplicem nullitatem patitur subrogatio Reuerendissimi P. Fr. Dominici de Villaescusa electi Episcopi de Chiapa in Indiis Occidentalibus. Prima est, quia, vt supra diximus, nullus præcessit Visitatorum Generalium consensus, iuxta dictam Extrauagantis 1. Constit. 10. Altera, quia cum dictus Episcopus electus per promotionem huiusmodi desierat esse Generalis, & tractabatur de dando illi successore, non poterat in eadem Religione, antequam habiti officij rationem & Syndicatum redderet, aliud assumere officium, siue ministerium ita statuitur *in Constit.* 7. *extrauag.* 1. & attento iure communi est vulgare & tritum quod nemo debet eligi ad aliud officium, nisi reddita prioris ratione, *l. neminem. C. de* 86

C. de suscep. lib. 10. Capiblanc. *de Baronib. prag.*5. *num.*93. Auiles *ad cap.*4. *Prætor. verbo iustitia n.*14. Mastril. *de Magistratib.lib.*2.*c.*9.*n.*29.*&* 30.

87 Cùm ergo dictus Episcopus electus, vti Deputatus,& subrogatus, loco absentis, electioni, & definitioni interfuisset, vocemque dederit, cum talis esse non potuerit, ex hoc tantum capite nulla esset electio cum eo facta, vt de concursu, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus, alter, qui non erat examinator Synodalis, tradunt Nicol. Garc. *de benefic.p.*9.*cap.*2.*n.*83.324.*&* 341.Massobr. *in praxi habendi concursum requis.*13. *dub.*1.Ferentil. *in annot.ad decis.*479. Burart. *lit. A.* Ego ipse *de officio, & potest. Parochi cap.*2. *num.*71. Denique quando non ita de plano pro nullitate prædictæ deputationis, & subrogationis procederent quæ hucusque diximus, militant etiam rationes, quæ iustificant Fr. Ioannis de Auellaneda discessum à domo Capitulari,quas ponderauimus supra,& debebat iterum vocari & expectari, iuxta dicta supra nullit.1.

Conclvsio III.

Præcepta, mandata, & censuræ à Præsidente Capituli communia, tanquam nulla, iniusta, & inualida, non potuerunt ligare Conuentuales Vocales, qui prosequentes suam appellationem exierunt à Domo Capitulari,& coram Illustrißimo Nuntio recta via in gradu appellationis,& recursus se præsentarunt.

88 Sacrum Concil. Trident *sess.*25. *de reform. cap.*3. Episcopos admonet vt maiore & magna circumspectione censurarum remedio vtantur, & Prælatos Regulares quod parcè illis vti debeant monent Fr.Emman.Rodrig.*quæst.Regul.tom.*2.*q.*60.*art.*4.vbi per hoc decretum aduertit quod considerent Prælati Regulares, & diligenter attendant, cum sint Iudices, & simul suorum subditorum patres ne eos excommunicationis vinculo præcipitare temere faciant, itavt illud, quod ordinatum est in eorum salutem, eis ruinæ præbeat scandalum, Crespet *in sum. verbo excommunicationis sententia non temere ferenda*, Laurent.de Peirinis *tom.*2.*constitutionum Ordinis const.*10.*Vrbani VIII.n.*11.*& de Prælato tom.*2. *q.*3.*c.*4.*n.*15.*pag* 848. Mari. Alter *de censur. tom.*1. *disp.*6 *de causa excomm lib.*3.*c.*1.*vers.his igitur.p.*315. vbi dicit idcirco Sanctos Patres grauissimum omnium eiusmodi censuræ pondus considerantes nonnisi ex grauissima causa eam esse adhibendam tradidisse.

90 Est enim excommunicatio maior pœna quàm sit in Ecclesia, *cap.corripiantur* 24.*q.*3.& ideo siue iusta siue iniusta timenda est, vt docet S.Gregor *hom.*26. *in Euangelia*, relatus *in cap.*1. *n.*11.*q.*3. declaratus à Couar. *in c.alma mater p.*1.§.7.*n.*5. *vers.tertia conclusio*, Gutier.*canon.lib.*1.*c.*4.*n.*33.*cum seqq.* Suar.*de censur.tom.*5.*disp.*4.*sect.*7.*per tot.*Mari. Alter. *in simili tr. disp.*2.*de causis excomm.lib.*3.*c.*1.*vers.secundo intellige pag.*290.*tom.*1. vbi dicit illud, quòd sententia Pastoris siue iusta, siue iniusta, timenda est, non esse accipiendum in eo sensu vt B.Gregorius voluerit, omnem excommunicationem ex quocumque capite iniustam, validam esse, sed locum habere in sententia excommunicationis quæ iniusta est, sed tamen valida, quasi secus foret si sententia esset iniusta,& inualida. Vnde videtur indagandum an excommunicatio fuerit talis? ad quod percipiendum sciendum est Præsidentem Capituli statim quod congregatum fuit, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, Vocalibus sic congregatis mandauit & præcepit ne adinuicem loquerentur, neve foras exirent, sed sibi omnino obtemperarent; quod mandatum iniustum fuit, & in eo illi obedire Vocales non tenebantur, nec excommunicatio tanquã quid accessorium mandato nullo, illos ligare non potuit.

De iniustitia autem mandati satis constat, cum 91
in eo nihil contineatur peccaminosum, quod vti tale censuris prohibere deberet, nam tractatus ante electionem debet haberi adinuicem, text. *in c.cùm in veteri* 52. *de elect.* ibi, *vt si constaret ab eisdem electoribus de electione tractatum fuisse habitum*, &c. vbi gloss. *verbo in tractatu*, ait difficile esse bene eligere nisi primum de aliquo eligendo tractetur, similis gloss. *verbo tractantes in cap.in nomine*, 23.*dist.* ibi, *videtur quod electionem semper debet præcedere tractatus*, Petr. Gregor. *ad tit.de elect.c.*15. *in fine*, Sigism. 92 à Bononia *d.tract.de elect.Prælat.Regu.dub.*56 *num.*6. quod citaui *de Iure Ecclesiast.vniuerso lib.*1.*cap.*19.*n.* 183. Vnde fit consequens huiusmodi tractatus non bene prohiberi, cum non solum sit à Iure permissi, sed etiam ab eo necessarij & opportuni censentur.

Eodem modo, iniustum censetur mandatum, quo 93
Vocalibus sub censuris inhibitum fuit ne è Domo Capitulari exirent, nam hoc est idem ac includere illos, vt per vim & metum in electione vocem darent, nec exinde etiam ex iusta causa discedere valerent, cum ex dictis constet discessus causam fuisse iustam, & ob id Vocales debere iterum de nouo vocari, & competenti tempore expectari, proindeque censuram comminatam non potuisse mandatum sic iniustum conualidare, sed tanquam quid accessorium fuisse nullam. Ita Mari. Alter. *d.tom.*1. *disp.*2.*de causa excomm.lib.*3.*cap.*1.*post princ.pag.*284. ibi. *Si lex vel mandatum generale hominis nullum est & inualidum, excommunicatio quæ in huiusmodi lege, vel mandato continetur, nulla erit; & qui facit contra talem legem nõ incurrit excommunicationem. Probatur; accessorium sequitur suum principale, pœna excommunicationis est quid accessoriũ in lege respectu actus, qui præcipitur, vel prohibetur: si igitur principale est nullum; ergo & accessoriũ. Secundò, quia si lex non obligat, ergo transgressor legis non potest dici cõtumax nec inobediens, ergo cessat causa materialis excõmunicationis*, &c.

Et quando in huiusmodi mandato non constaret, 94
prout constat, de manifesta iniustitia, leuitas causæ efficit, vt censuræ subiectum non sit, super quo illa stare possit; & nõ venit quis excommunicandus de bono opere commisso, vel de peccato veniali, quo casu excommunicatio nihil operatur, vt optimè firmat Mari. Alter. *d.cap.*1.*pag.*286 *in fine*; & agendo de nonnullis iniustis, & inualidis mandatis à Superioribus Regularium sub censuris emanatis, idem tenet Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.*2.*q.*52.*art.*11.*vers. ad secundum*; contineret enim sententia huiusmodi excommunicationis intolerabilem & patentem errorem, & sic ab ea hoc casu daretur appellatio suspensiua, Farin. *in praxi crim. q.*101.*n.*61.

Data sic mandatorum Præsidentis iniustitia, Vo- 96
cales ei obedire minimè tenebantur, nec comminatæ censuræ tunc vim vllam ligandi haberent, vt in specie resoluit Laurent. de Peirinis *de Relig. subdit. tom.*1.*q.*1.*de obedientia c.*31.§.10.*pag.*491.ibi.*Dico secundò. Patres Capitulares præfato Præsidenti mandanti Iuris ordine non seruato, obedire non tenentur, etiamsi præcipiat sub pœna excommunicationis ipso facto. Probatur quia si mandata iniusta sunt, & nulla, vt suppono, nec etiam in foro exteriori ligabunt, quia sententia nulla, sententia non est. c.*1.*de re iudic.immo sententia excõmunicationis nulla in foro exteriori minime obligat*, &c. nam quando notoria est iniustitia, sub ea inuoluntur

uitur etiam nullitas, cum æquiparentur in Iure, Sigism. Scacc. *de appell. q. 7. limit. 1. num. 62. & limit. 19. sub num. 4.*

97 Et casu, quo maior pars Capituli nolit Præsidenti obedire propter eius iniustitiam in procedendo, potest dicta maior pars ad electionem procedere sine ipso, & etiam sine minori parte, modò hæc minor pars non contemnatur, sed vocetur debitis viis, & modis, & electio ab ista maiori facta valida erit. Ita Fr. Emm. *d. tom. 2. q. 52. art. 11. vers. ad quartum,* Laur. de Peirinis *d. §. 10. in fine.*

98 Verùm licet daremus casum quòd Præsidentis mandata nec iniusta, nec inualida forent, proindeque excommunicatio comminata posset Vocales ligare, quod negatur ex dictis, adhuc tamen si appelletur post comminationem excommunicationis, sed ante incursum in illam, est euidens quod appellatio non solum deuoluit cognitionem causæ, sed etiam suspendit excommunicationem. Ita Franch. *in c. 1. not. 3. n. 3. & in cap. ad præsentiam 16. n. 3. cum seqq. & in cap. dilectis 55. not. vlt. n. 12. & 13. de appellat.* Lan-
99 cel. *de attent. p. 2. c. 12. ampl. 8. n. 5.* vbi *n. 7.* quòd excommunicatus post appellationem non est interim
100 excommunicatus, *& ampl. 17. n. 5.* vbi *num. 27. & 28.* quòd excommunicatio est ipso iure nulla, etiam post appellationem extraiudicialem latam, *& limit. 26. n. 5.* Sigism. Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 22. n. 55.* vbi etiam subdit procedere, etiamsi appellatio fuerit extraiudicialis, Nald. *in summ. verbo appellare 5.* Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso tom. 1. cap. 10. §. vnic. vers. si vero,* Salgado *de supplicat. ad Sanctissimum, p. 2. c. 24. n. 49.* Mar. Alter. *d. tom. 1. disp. 5. de causa excom. lib. 3. cap. 1. pag. 312. in fin.*

Non obstat quòd Præsidens Capituli statim quòd ipsum ingressus fuit, & Vocalis congregati fuerũt, sententiam excommunicationis comminatoriam in dictos Vocales tulit, qui aliquam ex actionibus, de quibus supra, agerent, & postea interposita fuit appellatio, vnde videbatur illam non potuisse suspendere effectum censuræ iam productum, quin excommunicatus, remaneret interim excommunicatus, vt probat text. *in cap. pastoralis 53. §. verùm, de appellat.* resoluunt Nauar. *in man. cap. 15. num. 124.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 4. num. 19. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. q. 101. n. 66. & 68.* Alexand. Trentacinq. *var. resol. lib. 1. tit. de appellat. resolut. 5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 11. c. 15. n. 53.* Marta *de Iurisd. p. 3. cap. 12. n. 6.* Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom. 1. c. 20. §. vnico, vers. dico secundò pag. 217.* Sigism. Scacc. *d. limit. 22. à princ.* Ant. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 4. c. 64.*

102 Quia respondetur hoc procedere quando excommunicatio à principio fuit purè lata, & potuit cadere super inobedientiam, seu factum præteritum; non verò quando, vt in casu nostro, excommunicatio fuit comminata pro crimine seu culpa adhuc nõ incursa, vt patet in sententia excommunicationis lata sub conditione vel in diem, à qua si appelletur ante impletam conditionem, non posset deueniri
103 ad denunciationem, quia talis appellatio suspendit excommunicationem, & interim ille non est excõmunicatus: ita probat text. *in cap. præterea el 2. in ord. 40. de appell.* dum ait quòd sententia excommunicationis lata ea conditione, si intra viginti dies Sempronio non satisfecerit, aut quantitatem debitam ei non soluerit, appellatione medio tempore interposita suspenditur; resoluunt Lancell. *d. cap. 12. limit. 21. n. 30. cum seqq.* Couar. *in cap. alma mater p. 1. §. 10. n. 4.* Sayr. *de censur. lib. 1. c. 15. n. 24.* Vgolin. *in simili tract. tab. 1. cap. 13. §. 18. n. 10.* Sigism. Scacc. *d. limit. 2. n. 13.* Alex. Trentacinq. *d. resol. 5. num. 2.* Antoni. Ricciul. *d. lib. 4. c. 64. n. 25.* Mari. Alter. *d. c. 1. in princ.* vbi hoc ponit exemplum. *Si Episcopus præcipiat subdito vt infra decem dies compareat in iudicio sub pœna excommunicationis, si durante termino reus appellet ad Superiorem, suspenditur executio excommunicationis, cap. licet, cap. venerabilibus, §. sed si ex causa, de sent. excomm. lib. 6. quod si post appellationem pronuntietur sententia excommunicationis, excommunicatio est nulla,* &c. Gutier. *d. lib. 1. cap. 4. n. 24.* ibi. *Quartò ex d. cap. præterea, deducitur quod appellatio in casu ipsius medio tempore (hoc est ante aduentum conditionis, vel diei) interposita, suspendit sententiam excommunicationis latam,* &c.

Quod quidem non solùm ita de plano procedit 104
in excommunicatione sub conditione, vel in diem lata, de qua loquuntur præcitati Doctores, sed etiam planius locum habet quando censura fuit comminatoria, vt in nostro casu, sicut in hac specie resoluit Farin. *in praxi crimin. q. 101. num. 70.* ibi: *Sublimita quartò, vt licet non possit appellari à sententia ferenda, & sic à comminata excommunicatione,* Paris. de Puteo *in tract. Syndicatus in verb. appellatio c. 2. n. 6. in fine, & isto casu suspenditur etiam effectus excommunicationis per* Adden. *ad constit. Marchiæ cap. 2. in verbo Canonico n. 3. &c.* Idem tenet Marta *de Iurisd. p. 3. cap. 12. n. 3.* ibi. *Et propterea obseruatur in Curia vt à comminatione excommunicationis appelletur,* &c.

Sic etiam à præcepto sub pœna excommunica- 105
tionis facto, poterit appellari iudicialiter, vel extraiudicialiter, & appellatio suspendit in tantum quod si Iudex excommunicat, excommunicatio esset nulla, *cap. dilecti 52. de appellat.* Sigism. Scacc. *d. q. 17. limit. 22. n. 47.* Salgado *de protect. Regia p. 2. c. 5. n. 19.* optimè Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom. 1. cap. 10. §. vnico pag. 217.* ibi. *Si vero post legitimam appellationem interpositam quis fuerit excommunicatus, tunc excommunicatio est nulla, v. g. Præcepit mihi Prælatus sub pœna excommunicationis aliquid, in quo ei obedire non teneor, ego statim appello ab illo præcepto, eiusque pœnis, si nihilominus appellatione hac non obstante, ferat Prælatus excommunicationem, excommunicatio nulla est, & taliter excommunicatus non est vitandus, &c.* & ibi: *Quod est verum, etiamsi denuntietur excommunicatus post elapsum terminum sibi assignatum ad prosequendam appellationem,* &c.

Idque optima ratione probatur, quia æquum non 106
est vt excommunicatus sub conditione veræ contumaciæ eo tempore indicetur excommunicatus, quo nondum contumax est, vt optimè ratiocinatur Gutier. *d. lib. 1. cap. 4. n. 23.* subdens quòd ideo adueniente conditione, contumacia, vel inobedientia, excommunicatio, quæ ex tunc vires suas obtinet, non retrotrahitur ad diem pronunciationis, & in *n. 20.* ait quòd et si Iudex dicat, *nisi satisfeceris creditori intra mensem, ex tunc excommunicatus sis,* nihilominus non videtur excommunicatus à tempore sententiæ, sed tunc demum post conditionem impletam: idem de præcepto, quod continet clausulam, *ex nunc te excommunico,* tenent Deci. Innoc. Abb. & alij quos refero *in collect. ad d. cap. præterea, sub n. 4.* vbi post Suar. *de censur. tom. 5. disp. 3. sect. 6. sub n. 1.* resolui quòd 107
per appellationem latam ante purificatam conditionem in tantum suspenditur censura, eiusque effectus, ac insuper præceptum illud exequendi id, quod sub censura præcipitur, vt elapso termino in sententia constituto, appellans non solùm immunis sit à censura, sed insuper à peccato, & pœna, non exequendo mandatum. Matriti die 24. Nou. 1640.

Quare, &c.

In eadem causa.

Confirmatio electionis est debita de necessitate, & vbi differtur, vel tractatur de inhabilitate, & incapacitate electi, debet ille citari, & audiri. Electio coarctata, vel facta non cassatâ priùs legitimè factâ est nulla, & quando appellatio suspendat, & causet attentata.

D. Gabrielis Martinez, Protonotarij, ac Iudicis Apost. Excellentissimi, & integerrimi.

VOTVM XXXVI.

1 *Vinculum quasi coniugale spirituale contrahitur per mutuum consensum eligentium, & electi.*
2 *Electio ritè facta significatur.*
3 *Validitas actus præsumitur vbicumque pars aduersa non probauerit, nec obiecerit aliquam nullitatem, nec ex reuolutione actorum de illa constet.*
4 *Confirmatio est debita de necessitate.*
5 *Electio est actus volūtatis, confirmatio necessitatis.*
6 *Confirmatio si denegetur potest recurri ad Superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum, alias poterit ipse confirmare.*
7 *Electus recurrendo ad Superiorem, & petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum Iure suo innitatur.*
8 *Superior ad quem recurritur potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere confirmationem per se ipsum.*
9 *Arbitrium prout de Iure important verba*, prout videbuntur conuenire.
10 *Sententia priuationis, seu reprobationis contra inauditam partem non fertur.*
11 *Electus cum alio debet citari quando tractatur de validitate electionis.*
12 *Cassatio electionis est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis.*
13 *Citationis defectus est insanabilis, & indispensabilis per Principem supremum.*
14 *Electus cassatus ob vitium personæ perpetuò manet ineligibilis.*
15 *Incapacitatis, & inhabilitatis personæ defectus obiectus est materia magni præiudicij.*
16 *Reprobatus remanet grauiter notatus.*
17 *Reprobatus ob vitium personæ perpetuam contrahit inhabilitatem.*
18 *Honoris materia est vita ipsa pretiosior.*
19 *Idoneitatis examen non requiritur, vbi constat de electi doctrina, habilitate ex communi æstimatione.*
20 *Reprobatio electi ex postfacto detecta annullat cassationem electionis sine causæ cognitione factam.*
21 *Respondetur ad doctrinā Dominici Bañes. & n. 22.*
23 *Electio Prælati pertinet ad illius Monasterium.*
24 *Obseruantia in materia iuris eligendi attendi debet.*
25 *Verba sunt intelligenda secundum proprium, & naturalem significatum.*
26 *Electus debet habere maiorem partem non respectu minoris partis votorum, sed respectu totius Capituli.*
27 *Religio S. Hieronymi eligit in arbitros & compromissarios pro electione Generalis celebranda Conuentuales S. Bartholomæi.*
28 *Verba otiosè non superfluunt in materia quantumuis stricta, & odiosa.*
29 *Obseruātia interpretatiua præscribitur solo decēnio.*
30 *Ad saluandam conscientiam sufficit conscientia legis.*
32 *Electio coarctata nulla est.*
33 *Electio secunda non cassatâ legitimè primâ, quæ fuerat Canonicè celebrata, nulla est.*
34 *Electionis faciendæ tempus quando non est in vltimo termino, taliter quod electio non sit de proximo deuolubilis ad Superiorem, absentes debent expectari vsque ad vltimum diem.*
35 *Nullitas insurgit ex violata, & non seruata forma Constitutionum.*
36 *Forma a Concilio præscripta est omnino obseruanda.*
37 *Electio appellatione pendente facta fuit attentata.*
38 *Appellatio a futura electione, seu a processu electionis & cassationis est extraiudicialis, & non causat attentata.*
39 *Contradictio, & oppositio cum denegatione facit materiam iudicialem, & causat attentata.*
40 *Confirmationis per denegationem fuit iure & propriè euacuata instantia Præsidentis, & Confirmatorum.*
41 *Appellatio extraiudicialis à iudiciali non differt, vbi constat de grauaminibus illatis, & de iustitia appellationis.*
42 *Electio facta post appellationem, & contra ipsam appellationem dicitur iure attentata.*

DVPLEX proponitur inspectio, alia circa iustitiam, validitatem, & debitam confirmationem electionis factæ de persona Patris Fratris Ludouici de Aguilar; alia verò circa iniustitiam, nullitatem, & attentata electionis factæ in fauorem Patris Fr. Ludouici de Corduba. 1

Et quoad primam, videtur constare de iustitia illius electionis, quia ex quadraginta & duobus Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt, (vt appatet ex actibus Capitularibus) triginta dederunt sua suffragia pro dicto Patre Aguilar. Vndè cùm habuerit maiorem, & saniorem partem Capituli, taliter, quod per mutuum consensum eligentium, & electi, quasi coniugale vinculum spiritualiter sit contractum, vt dicit text. *in cap. cùm inter, de elect.* dubitari non potest, de iustitia electionis, *tot. tit. de elect. in decret. & in 6.* 2

Validitas autem est clara, quia in ea concurrunt omnia necessaria, tam respectu maioris numeri votorum, Rot. *coram Burat. decis. 809. n. 1.* quàm etiam capacitatis personarum eligentium, & electi, vt latè per Suarez *tom. 4. de Religion. lib. 2. cap. 4. & 5. per tot. & cap. 6. num. 12. & seq. & num. 17. & seq.* ac etiam respectu formæ, loci, temporis, & aliarum solemnitatum, quæ requiruntur de iure communi, iuxta formam *cap. quia propter, de elect.* & ibi DD. & ex dispositione Constitutionum huius Religionis, vt *in Const. 70. & seqq.* Et sufficeret, quod pars aduersa non probauerit, nec obiecerit aliquam nullitatem, neque ex reuolutione actorum de illa constet ad effectum, vt præsumatur validitas, *l. 2. C. de offic. iud. ciu.* Gabr. *de sent. concl. 1. n. 1. & seqq.* Surd. *cons. 39. n. 7.* Rot. *decis. 674. n. 1. parte 1. recent.* 3

Ex quibus sequitur, quod electioni huiusmodi est debita confirmatio, *cap. postquam, de elect. cap. fin. eod tit. in 6.* Quando enim electio est ritè, & rectè celebrata, Confirmatores tenentur illam confirmare, cùm confirmatio sit debita de necessitate, Bonon. *de elect. Prælat. dub. 45. n. 1.* Castel *eod. tract. c. 14 n. 15.* Et in vim iustitiæ distributiuæ, Portel *respons. moral. casu 4. n. 5. in fin.* qui loquitur in terminis casus nostri; quia electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis Ioan. Andr. *in d. c. postquam, n. 15.* 4 5

&

& *ibidem* Bart. *num.* 5. Deci. *num.* 1. Tambur. *de iure Abbat. tom.* 1. *disput.* 6. *q.* 1. *num.* 5.

6 In euentum autem denegationis, potest recurri ad Superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum, aliàs poterit ipse confirmare, Abb. *in cap. Osius Episcopus, n.* 6. *de postul. Prælat.* Et est text. *in cap. nullus, de iur patron.* Castellin. *vbi proximè, n.* 18. Tamburin. *d. disp.* 6. *quæst.* 3. *in fin.*

7 Electus verò recurrendo ad Superiorem, & petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum iure suo innitatur, Cabedo *decis.* 84. *num.* 10. *p.* 2. Peirin. *de subdit. Relig. tom.* 1. *cap.* 31. §. 6. *in fin.* & §. 11.

8 Et quòd Superior ipse ad quem recurritur, possit ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere confirmationem per se ipsum, Nauar. *consil.* 2. *n.* 2. & *seqq. de elect.* Præsertim si habeat facultatem Legati de latere, vt expressè dicit text. *in cap. si Abbatem*, §. 1. *de elect. in* 6. & *ibi* gloss. *verb. ex officio*, & benè in proposito Dominus, & collega meus, D. August. Barbos. *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 250. Ambages enim, & circuitus euitari debent in materia collationis, & confirmationis, vt est text. *in Clement. Auditor, de rescript.* (quæ quotidie in Romana Curia practicatur) cum aliàs publicè intersit confirmationes electionum quam citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Capitula diu sint suis orbata Pastoribus, *c. oblatæ*, §. *Superior, de appellat.*

9 Non obstat, quòd Diffinitorium generale possit electionem cassare, vt disponit Constitutio 70. eiusdem Ordinis. Vndè cum semel cassauerit electionem factam de dicto P. Aguilar, eam non esse amplius confirmabilem, nec posse vlterius peti confirmationem. Quia dupliciter respondetur. Et

10 Primò, prædictam Constitutionem 70. non dedisse Diffinitorio facultatem liberam, & absolutam cassandi electionem pro libito voluntatis, sed imò cum grano salis, videlicet, prout iustum videbitur, ibi: *Confirmenla ò infirmenla, segun les pareciere justo*, & inferiùs ibi: *Segun les pareciere que conuiene.* Quæ verba important arbitrium prout de iure, Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, verbo videbitur, n.* 8. Menoch *de arbitr. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 4. & *q.* 13. *n.* 5. Dec. *consil.* 493. *n.* 17. D. Barb. *axiom.* 32. *n.* 2. Greg. *decis.* 251. *n* 8.

De iure autem disponitur, quòd in priuatione, reprobatione, aut alia materia præiudiciali aduersus inauditam partem, non feratur sententia, *cap.* 1. *de caus. poss.* & *propr.* & in proposito Valenzuel. *consil.* 544. *num.* 3. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 96. *num.* 15. & benè in terminis nostris Rodrig. *in quæst. reg. tom.* 2. *quæst.* 52. *art.* 12. *vers. Ad primum.* Portel *tom.* 2. *resp. moral. p.* 2. *casu* 4. *n.* 4. *vers. Tertium est.*

Atque idem prorsus ordinatur in Extrauagant. 5. Constitutionis 10. ibi: *Tentonces no inhabiliten à ninguno sin que le llamen, y sea oydo; y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga efeto.* Et propterea cùm habeamus ordinationem specificam, non est opus mendicare dispositionē iuris cōmunis.

11 Secundò dato, & non concesso, quòd Diffinitorium habuisset facultatem à Papa, aut à Constitutionibus Ordinis, à Sede Apostolica confirmatis cassandi, & annullandi electiones pro mero arbitrio, & ad libitum voluntatis; adhuc in casu nostro debuisset citare prædictum P. Aguilar electum, non solùm à maiore parte Capituli, sed etiam à tribus ex quatuor partibus, vt in terminis Rodrig. *d. art.* 12. *in respons. ad prim. dub.* Portel *d. casu* 4. *num.* 4. *vers. Quod etiamsi commissio Papalis.*

12 Vnde cùm ex actis Capitularibus apertè constet, ipsum fuisse Canonicè electum, ac desuper reprobatum, vt expressis etiam, ac geminatis verbis pars aduersa fatetur *in suis allegationibus in processu existentibus*, vtique, vt dictum est, Diffinitorium debuit procedere præuia præcisa citatione, processum compilando, electumque in contradictorio iudicio audiendo, vt benè resoluit idem Rodrig. & Portel *vbi proximè, vers. Tertium est.* Et aliter facta cassatio est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis, *l.* 1. §. *item cum edicto, ff. quæ sent. appellat. l. de vnoquoque, ff. de iud.* Burat. *decis.* 71. *n.* 1. Vant. *de nullit. ex defect. cit. num.* 2. & *seqq.* Quæ est nullitas insanabilis, & indispensabilis per Principem supremum, Gregor. *decis.* 416. *num.* 2. Vant. *vbi suprà num.* 9. Interim tamen electio habet implicitum statum validitatis, vt per DD. *in c. quod sicut*, & *in c. bonæ memoriæ, de elect.* & in puncto Rodrig. *d. art.* 10. *vers. Ad tertium.* 13

Et ratio fundamentalis est, quia quando electio cassatur, non ex defectu formæ, vel alicuius solemnitatis, sed ob vitium personæ, tunc perpetuò manet electus ineligibilis, & incapax eiusdem dignitatis, & alterius cuiuscumque Superioris, aut consimilis officij, vt est text. capitalis *in cap. super eo*, ibi: *Quòd si prior electio non vitio personæ, sed modo electionis cassatur, iuncta gloss.* ibi: *Verbo, non vitio personæ, de elect.* & ibidem Abb. *n.* 27. & *seqq.* & communiter DD. Etenim Diffinitorium, & ceu confirmatores solum habent facultatem realem cassandi electionem, quæ est materia apta comprehendi sub actu extraiudiciali cassationis, vt per Castell. *de elect. c.* 14. *n.* 56. citra id tamen, quòd inferatur electo nota ineligibilitatis, vt dicit idem Castell. *c.* 4. *n.* 59. non autem possunt se extendere sine causæ cognitione, & citatione electi ad incutiendum illi notam incapacitatis, & ad inhabilitandam eius personam, quæ est materia maximi præiudicij, *l. Iulianus, ff. si quis omiss. caus. test. l. reprehendenda, C. de instit.* & *subst.* Crauet. *consil.* 168. *n.* 2. Socin. iun. *consil.* 117. *n.* 24. *lib.* 3. Grammat. *decis.* 2. *n.* 12. Alciat. *respons.* 306. *in fin.* Et quæ excedit metas extraiudicialis cognitionis, ex DD. *supr. citat.* & in similibus terminis Bobadilla *in Polit. lib.* 1. *cap.* 16. *ex num.* 16. vbi plura congerit ad propositum. 14 15

Quod autem ob solam huiusmodi reprobationem D. Pater Aguilar remaneat grauiter notatus, & incapax effectus, est text. expressus *in c. testimonium*, ibi: *Aut grauata sit eius opinio, eo quòd quandoque fuit tali modo repulsus*, & gloss. *ibi, verbo opinio, de testib.* & *in d. c. super eo, d. verbo non vitio personæ, de elect.* Abb. *in d. c. testimonium, n.* 13. & Butr. *n.* 18. & *seqq.* & facit text. *in l. cognitionum*, ibi: *Minuitur existimatio quando quis ordine mouetur, ff. de var.* & *extraord. cogn.* & latè Bobadil. *d. c.* 16. *n.* 18. & *seqq.* 16

Præsertim cùm confirmatores in secundo scrutinio iusserint ne electores pro personis reprobatis suffragia præstarent; quod perinde haberi debet, ac si iterum illum nominatim repulissent, ex quo incertitudo fuit desuper reducta ad certitudinem, *ad l. quidam, ff. de reb. dub.* Quod sufficeret, vt prædictus P. Aguilar perpetuam contraxerit incapacitatem, vt benè in proposito resoluit Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *conclus.* 5. Sigism. Bonon. *de elect. dub.* 100. *n.* 3. Tambur. *de iure Abba. tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 21. *n.* 4. Peirin. *de subdit. Relig. tom.* 1. *c.* 31. §. 8. 17

Atque ex his patet, quam debita sit confirmatio, cùm aliàs ista nota, & inhabilitas aboleri non possit, nisi per annullationem actus contrarij, vnde talis inhabilitas originatur, *ad reg. omnis res, ff. de reg. iur.* & materia honoris sit vita ipsa pretiosior, *ad l. isti quidem*, §. *quod si dederit*, ibi: *Cum viris bonis, iste metus maior, quàm mortis esse debeat, ff. quod met. caus. l. iusta, ff. de manumiss.* Et Apostolus dicat, *melius est enim mihi magis mori, quàm vt gloriam* 18

meam

meam quis euacuet, & benè Menoch. *d.consf.96.n.15.* Maximè considerata notissima personæ grauitate, nobilitate, doctrina,& communi æstimatione apud Hispaniæ Magnates, & Proceres, quo casu non requiritur examen idoneitatis, *c. in Lateranensi, de præb.* Castellin. *de elect.c.14.n.6.* Tambur. *d.tom.1. disp.6.n.6.* Lauor. *lucubrat.tit.4. cap.25.n.57.* D.Barbos. *de iure Ecclesiast.lib.1.cap.19.sub num.252.*

Nec replicari potest, quòd ad effectum vt cassatio prædictæ electionis sustineatur, sufficit, quòd de illo tempore non fuisset publicè habita notitia de reprobatione, & sic, quòd fuerit per Diffinitorium validè processum de tempore habili.

20 Quia cùm ex post facto detecta fuerit ista reprobatio, ex qua insurgit grauis nota aduersus bonam opinionem prædicti P. Aguilar, perinde haberi debet, ac si de tempore cassationis, & reprobationis omnibus manifesta fuisset, *ad l.sed Iulianus, §. proinde*, ibi: *Intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Senatus consf.Maced. l.quædam*, ibi: *Sed ex post facto retroducitur, & apparet quid actum est, ff.de reb. dub.* Per posterius enim factum declaratur quid antea fuerit actum, vt est regulare. Et in puncto de reprobatione electi ex post facto detecta, quod annuller cassationem electionis, sine causæ cognitione factam, tenent Rodrig. & Portel *vbi supr.* Aliter enim esset in mero arbitrio, & libito confirmatorum, ante publicationem scrutinij electionem cassare, reprobando personam idoneam, & canonicè electam, eiusque bonam famam ex abrupto percutere, quod fieri non potest, *ex alleg.* Nec profectò iste procedendi modus congruit Regulari obseruantiæ, & monasticæ disciplinæ, cuius proprium munus est ab æmulationibus, & affectibus carnalibus abstinere, Christianæ charitati incumbere, & proximorum honori, & saluti prospicere; vt ex Diuinis, & Apostolicis præceptis addiscimus.

21 Minus obstat doctrina Dominici Bañez *in suis decis.de iustit. & iur. tit.de iud.iust. quæst. 67. art.2. in resp. ad 2. argum.* docentis posse confirmatores ex sua priuata scientia electionem, etiam personæ dignæ cassare, quam refert, & sequitur Castel. *d.c.14. n.56.* & pluribus relatis latissimè D. meus Barbos. *vot. decis.4. à num.25.*

22 Quia quicquid sit de veritate huius opinionis, Doctores omnes loquuntur iuxta terminos *d. c super eo, de elect.* quando scilicet in ambiguo manet causa cassationis, vtrùm ex defectu formæ, vel ob vitium personæ facta fuerit. Quod non obscurè ostendit ipse Bañez, dum inquit, esse iudicium temerarium dicere, quod electus, (cuius electio fuit cassata) iudicabitur suspectus, vel infamatus de aliquo crimine, cum aliàs (vt ipse dicit) multis viis citra vitiũ personæ possit cassari electio etiam digni.

Cæterum in casu nostro nulla mansit ambiguitas, cùm prædictus P. Aguilar fuerit reprobatus à maiori parte Diffinitorij; & sic doctrinæ istæ non applicantur.

23 Nec denique obstat dicere, quòd ex quo agitur de confirmatione electionis Prælati Generalis totius Ordinis, electio ex dispositionis iuris communis debeat pertinere ad Diffinitorium generale repræsentans totum Ordinem, *c.fin.16.q.7.cap. Abbatem 18. quæst.2. c.cùm dilectus, de consuet.* vbi Butr. *in 1.lect. n.7. & 2.lect.n.38. & 45.* Rot. *decis.65. n.4. p.1.recent.*& consequenter Monasterium S.Bartholomæi de Lupiana non posse eligere Generalem, cùm ad Conuentum particularem nil aliud pertineat, quàm electio sui particularis Prælati, *cap.1.de elect.* vbi D. & collega Barbos. *in collect.n.6.* Suarez *de Religion.tom.4.lib.2.c.4.n.1.& c.6.n.19.* Reuerendissimus D.Coccinus Rotæ Decanus, *decis.296.n.4. & seqq.* Rot. *d.decis.65.n.5.* Vnde cùm Conuentuales Sancti Bartholomæi solummodo nominent (vt gratis ex aduerso dicitur) aut præsentent eligendum à Diffinitorio Generali, vtique Diffinitorium ipsum (ad quod etiam pertinere dicitur omnimoda electio, & confirmatio) bene potuisse non eligere præsentatum, quia electio est liberæ voluntatis, vt per Tamburin. *de iure Abbatum d.tom.1.disp. 6.q.1.n.5.* Ex quo inferri prætenditur, quòd cassatio prædictæ electionis non fuit propriè cassatio, sed actus explicatiuus noluntatis eligendi, in quo non requiritur citatio nominati, aut præsentati, cùm de eius considerabili præiudicio non agatur, quandoquidem nullum habet ius quæsitum ex tali nominatione, aut præsentatione.

Quia pro responsione supplicatur aduerti, quod licèt attenta dispositione iuris communis in hoc casu, nil aliud pertineat ad Conuentum Sancti Bartholomæi, quam electio sui particularis Prælati: ex antiquissima tamen obseruantia, plusquam ducentenaria (quæ à partibus non potest controuerti, & quæ in hac materia iuris eligendi attendi debet, etiam contra ius, Abb. *in c.cum terra, n.2. vers. Sed consuetudo, de elect.* Rot. quæ alios refert *d.decis.65. n.11.p.1.recent.*) ac etiam ex dispositione constitutionum huius Ordinis, à Sede Apostolica sæpius confirmatarum, Generalatus totius Ordinis, & Prioratus istius Conuentus sunt ita inseparabiliter vniti, quod ex quo eligitur Prior à Conuentualibus Sancti Bartholomæi, eo ipso dicitur, verè & propriè, indiuidualiter, identicè, intensiuè, & non extensiuè electus Prior Generalis totius Ordinis, vt *in Const.1.* ibi: *Establecemos, y ordenamos sin alguna reuocacion, que el Prior que aora es, ò sera de aqui adelante en el Monasterio de San Bartolome de Lupiana de nuestra Orden, sea para siempre cabeça, y Prior mayor General de toda ella: porque este Monasterio fue fundado primero que todos los otros.* Et inferiùs, ibi: *E establecemos, declaramos, y consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartholome sea celebrada par a siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartholome, &c.* 24

Quæ verba sunt ita clara, vt nulla indigeant interpretatione *ad l.ille, aut ille, ff. de leg.3.* adeò vt mirum sit, quod aduersus apertissima verba constitutionis ius eligendi vsurpari prætendatur. Præserrim cum in *Constit.70.* electio ista facta, aut facienda à Capitularibus Sancti Bartholomæi, millies, expressis, & rotundis verbis appellatur *electio*; & nunquam in toto constitutionum volumine, *præsentationis*, aut *nominationis* verbum inueniatur. Verba enim sunt intelligenda secundùm proprium, & naturalem significatum, *l.si is qui nauem, ff.de exercit. act. l. non aliter, ff. de leg.3.* & retinent latitudinem suæ significationis, etiam in materia quantumuis odiosa, & exorbitanti, ita vt lata fiat interpretatio, quatenus eorum proprietas patitur, *l.cum lege, ff.de testam.* Crauer *consil.118.n.12.* Natta *consil.63.n.18.* Greg. *decis.193.n.4. & decis.516.n.3.* 25

Vltra, quod nec propriè, nec impropriè, & abusiuè potest considerari electio in Diffinitorio, quia cum aliàs electus à Capitulo Sancti Bartholomæi debeat habere maiorem, & saniorem partem votorum, non quidem respectu minorum partium, sed respectu totius Capituli, *c.cùm inter, & c. quia propter,* vbi communiter DD. *de elect.* vtique Diffinitorium nunquam potest eligere, cùm istam maiorem partem non possit habere, nisi solus vnus, in quo non cadit electio, vt patet ad oculum. Et res fit euidentior, quia Diffinitores nunquam in actu confirmationis 26

confirmationis dant sua suffragia ad effectum eligendi, sed tantùm porrigunt litteram A. aut R. quòd est approbo, aut reprobo.

Nec etiam replicari potest, durum nimis videri, quòd à fratribus particularis Monasterij, toti Religioni de Generali Pastore prouideatur.

27 Quia cessare omnino videtur amaritudo, si consideretur, tum quòd tota Religio Sancti Hieronymi elegit in arbitros, & compromissarios pro electione Generalis celebranda Conuentuales S. Bartholomæi, vt constat ex illis verbis *d. Constit.* 1. ibi: *Consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartholome sea celebrada para siẽpre por los Frayles Conuentuales del Monasterio de San Bartholome.*

28 Quæ verba, consensus, & concessionis nullo modo in sensu legali intelligi possunt circa electionem Prioratus Sancti Bartholomęi particularis, quia hoc dispositum fuerat de iure communi, vt *in d. c. 1. de elect. c. nobis, de iure patron.* & frustrà consentiretur, & concederetur, quod iure communi concessum erat, *l. vnic. C. de thesaur. lib.* 10. Sed imò præcisè referenda sunt ad compromissum, concessionem, & consensum iuris eligendi priuatiuè, de Priore Sancti Bartholomæi, vti Priore Generali, aliàs enim verba illa, *consentimos, y otorgamos*, viderentur otiosè in constitutione superfluere, quod non est admittendum in materia quantumuis strictà, & otiosa, Rimin. iun. *consil.* 588. *n.* 11. *& seq.* Surd. *d. consil.* 127. *n.* 9. latè Crauet. *in resp. pro gen. n.* 46. Rot. *decis.* 516. *n.* 4. *coram sanctæ mem. Gregorio XV.* Quinimò eatenus disponunt, & operantur, quatenus eorum proprietas se extendit ad Prioratum totius Ordinis, etiam quòd sit maior ratio in vno casu, quàm in alio, Gregor. *d. decis.* 193. *n.* 5. per text. *in l.* 1. *§. quod autem, ff. de aleæ lus. & aleat.*

29 Tum etiam, quia, etsi verba essent dubia, reciperent tamen passiuam interpretationem ex obseruantia, vsu, & consuetudine tot annorum, *ad l. si de interpretatione, ff. de legib.* cùm aliàs hæc obseruantia interpretatiua præscribatur solo decennio; & imò sufficiat, quòd aliquando ita fuerit obseruatum, Rot. *decis.* 193. *n.* 4. *p.* 3. *recent. aliàs p.* 1. *in posth.*

30 Tum denique, quia Diffinitores debent se conformare cum dispositione suarum legum, & constitutionum, Bald. *in c. Clerici, n.* 3. *de vita & honest. Cleric.* neque enim conqueri possunt de illarum pretensa iniustitia, quia (vt inquit Afflict. *decis.* 321. *n.* 1. *& seq.*) ad saluandam conscientiam meam sufficit mihi conscientia legis, quia neque sum sanctior, iustior, aut doctior ipsa lege, vt benè idem Bald. *in l.* 2. *C. de pœn. iud qui mal. ind. & in c. fin. n.* 3. *de præscript.* Et hæc quidem quoad primam inspectionem.

31 Quo verò ad secundam, videtur clarè constare de iniustitia, nullitate, & attentatis subsequentis electionis factæ de persona Patris Fr. Ludouici de Corduba. Quia, quoad iniustitiam, res est plusquam manifesta. Ex quo enim fuit iusta, valida, & præcisè, & de necessitate confirmabilis electio facta de persona Patris Aguilar, hinc insurgit iniustitia processus ad vlteriores electiones, cùm iustitia vnius influat in iniustitiam alterius, & negari non possit, quin ista vltima electio facta de Patre Corduba, aduersetur cunctis præceptis naturalibus, moralibus, & legalibus; quæ omnia clamant, & à quibus edocemur, suum vnicuique tribuendum, *l. iustitia, ff. de iust. & iur. princ. Inst. eod.* super quo non licet amplius immorari.

32 Nullitas autem est multiplex, tam ex quo, vt euentus docuit, electio erat per Præsidem restricta, & coarctata, ad hoc, vt reprobatis viris grauissimis, aliquis de eius partialitate eligeretur, vt in propriis terminis resoluunt lato calamo, Castellin. *d. tract. de elect. c.* 13. *n.* 26. *& seq.* Bonon. *eod. tract. dub.* 52. *n.* 5. Lauor. *lucubrat. tit.* 4. *c.* 21. *n.* 11. *& seq.* Tambur. *d. tom.* 1. *de iure Abbatum disp.* 5. *q.* 22. *n.* 8. Rodrig. *d. tom.* 2. *qq. regul. q.* 52. *art.* 1. Portel *d. p.* 2. *resol. casu* 4. *sub n.* 6. Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 22. *in fin.*

Quàm etiam ex eo, quòd fuit processum ad istam 33 electionem, non cassata legitimè prima, quæ fuerat Canonicè celebrata, vt benè in puncto est text. *in c. consideraumus, de elect.* vbi DD. & optimè Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 19. *n.* 123. Portel *d. casu* 4. *num.* 6. *vers. Secundo.* Prout videmus se secunda sententia contraria primæ, quòd si non fuerit reuocatoria, est nulla, quia aliàs daretur sententia contra sententiam, *leg.* 1. *C. quand. prouoc. non est necess.* Cassad. *decis.* 1. *n.* 4. *de sequest. possess.* Gabr *cons.* 54. *n.* 8. *lib.* 1. Quod autem cassatio non esset legitima, satis superius demonstratum est, & deinde haberi debet, ac si non fuisset facta, ad *l. quoties, ff. qui satisdar. cogant.*

Et insuper, ex quo de 42. suffragiis Capitularibus non interuenerunt in hac vltima electione, nisi nouem, quæ nec est maior, nec sanior pars, *d. c. quia propter, & d. c. cùm inter, de elect.* Debebant enim expectare alios, qui Reipublicæ causa iustè, & præuiis appellationibus, reclamationibus, & protestationibus aberant, ad effectum comparendi coram superiore, cùm aliàs tempus sibi ad eligendum non instaret, nec remaneret saltem tertia pars Capituli congregata, vt in terminis Bonon. *d. tr. dub.* 13. *n.* 7. Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 25. *num.* 84. qui benè in proposito allegat distinct. Cuchi *in instit. maior. lib.* 4. *tit.* 1. *de elect.* Castel. *vbi sup. c.* 8. *n.* 11. *& seqq.* Peirin. *de subdit. Relig. tom.* 1. *c.* 31. *§.* 6. Vbi quòd, si tempus non est in vltimo termino, taliter quod electio non sit de proximo deuolubilis ad Superiorem, absentes debent expectari vsque ad vltimam diem. Et ratio est, quia maior pars, quæ se absentauit, censetur reuocasse, aut suspendisse Capitulum, vsque ad reditum, vt pulchrè per Lauor. *d. n.* 84. *vers. At si minor.* Quod intelligunt præcitati DD. dummodo, vt dictum est, non instaret vltimus electionis terminus, prout in casu nostro non instabat.

Quàm denique ex eo quòd non fuit seruata for- 35 ma *Constit.* 10. *& Extrauag.* 2. ibi: *No pueda quitar alguno de los señalados* (scilicet ex Definitoribus) *para el Capitulo priuado, sin consejo, y consentimiento de los Visitadores generales.* Vnde; cùm absente Pater Ioanne de Auellaneda Diffinitore deputato (qui ad Tribunal Nuntiaturæ Apostolicæ simul cum aliis triginta Vocalibus pro auferendis violentiis, & grauaminibus Diffinitorij via recta, & electionis termino non instante recurrerat) alius in eius locum subrogatus fuerit sine consilio, & consensu Visitatorum, satis dicitur constare de violata, & non seruata forma constitutionum, & sic de nullitate, *l.* 1. *&* 2. *C. quando prouoc. non est necess. gloss. in Clemen.* 1. *de vit. & honest. Cleric.* Bart. *in l. non sunt liberi, ff. de stat. hom.* Suar. *de legib. li.* 5. *c.* 31. *n.* 5. D. M. Barb *axiom.* 100. *n.* 3. Rot. *decis.* 518. *n.* 3. *coram S. M. Greg. XV.*

Præsertim cùm id ipsum disponat Sacrosanctum 36 Concil. Trident *sess.* 25. *c.* 6. *de regular.* ibi: *Nec in posterum liceat, Prouinciales, aut Abbates, aut Priores, aut alios quoscumque titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere, & is qui ad hunc effectum se creari permiserit, deinde ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat.* Cuius decreti forma debuit præcisè, ad vnguem, & punctualiter seruari, vt *in d. decis. Greg.* 580. *n.* 3. propter decretum irritans ad contrarias dispositiones inibi contentum.

Attentata demum videntur satis perspicua, quia 37 cùm

cùm vnus ex Diffinitoribus, (qui abditos aliorum sensus, & si quidquid occultius parabatur, explorauerat) simul cum vno ex electis, & 32. Vocalibus ab iniustitia, & notoria nullitate cassationum, ac etiam à denegata confirmatione electionis, coram toto Diffinitorio in voce, & in scriptis appellassent, reclamassent, & desuper, ne deueniretur ad aliam electionem, protestati fuissent, requirēdo scilicèt Diffinitorium, ne ad vlteriora procederet, appellando insuper à futuris procedimentis, & grauaminibus, vtique electio postea subsequuta de persona Patris Corduba, tanquam facta appellatione pendente, fuit attentata, *l. 1. & tot. tit. ff. nil. nou. appel. pend.* & est ante omnia reuocanda, *ex regul. c. non solùm, in prin. & ibi not. per DD. de appell in 6.*

38 Nec obstat quòd huiusmodi appellatio à futura electione, & ceu à processu electionis, & cassationis regulariter sit extraiudicialis, *c. concertationi, iuncta gloss. ibi, verbo grauatum, eod. tit. & lib.* quæ non solet causare attentata, ante omnia purgabilia, *d. c. non solùm, §. illa verò*, cùm non suspendat futura ad actum de præterito, *c. constitutus*, vbi Innocen. *num 2.* Imol. *num. 13. de appellat.* Coccin. *decis. 314. num. 3.* Vel saltem talia attentata non reuocantur per modum attentati, sed pendent ex futuro euentu, & ex iustitia appellationis, *c. cùm inter, & c. considerauimus, de elect. in 6.*

39 Quia motiuum non videtur attingere rhombum difficultatis; & pro responsione satis est dicere, quod nos versamur in appellatione à confirmationis denegatione, quæ reddidit electum perpetuò ineligibilem, & inhabilem ad alias Prælaturas, iuxta text. *in d. c. super eo, de elect. & d. c. testimonium, de testibus*, quo casu, propter maximum præiudicium illatum, tam electo, quàm eligentibus, ad text. *in c. gratum, de post. Prælat.* materia fuit effecta merè iudicialis, vt per Lambert. *de iur. patr. 2. parte art. 9. q. 4. princ.* latè Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. num. 202. & seq. & gloss. 9. in annot. contra nullit. num. 176. cum seq. & n. 181. cum seqq.* vbi quòd contradictio, & oppositio cum denegatione, facit materiam iudicialem, & causat attentata, & pulchrè Rot. *decis. 165. num. 1. & 2. & per tot. lib. 3. p. 3. diuers.* Moder. *de supplicat p. 2. cap. 23. num. 13. cum seqq.*

40 Etenim, stante huiusmodi præiudicio, appellatio fuit iudicialiter interposita, bonus text. *in l. 1. ff. quand. appel. sit*, & pèr illam denegationem fuit verè, & propriè euacuata instantia Præsidis, & Confirmatorum, vt resoluit idem Modern. *cap. 23. à num. 36.* ex auctoritate declarationum sacræ Congreg. Eminentissimorum interpretum Concilij Trident. Ex quo sequitur, quòd sumus in puris terminis *d. c. non solùm, in princip. de appel. in 6.* iuxta quòd electio postea facta, est attentata, & ante omnia reuocanda, vt per Gonzal. *vbi supr.* & in his terminis Portel (qui totum casum huius controuersiæ cum omnibus suis circumstantiis præfigurauit) sæpiùs *alleg. casu 4. num. 6. & 9. per tot.* quod sufficit pro responsione ad obiectum, & victoria articuli.

41 Vltra quòd satis, & superabundè videtur hodie constare de grauaminibus illatis per Diffinitorium, & de iustitia appellationis, *ex superius dictis in prima inspectione*; quo casu, nihil differt appellatio extraiudicialis à iudiciali, vt per gloss. *in d. c. non solùm, §. illa verò, in verbo reducendum, vers. Si extraiudicialis, de appel. in 6.* Lancel. *de attent. p. 2. cap. 12. limit. 3. à n. 17.* Couar. *pract. c. 24. n. 5.* Rot. *decis. 44. de appell. in nouis.* quam sequitur Card. Seraph. *dec. 597. n. 1.* Achil. *decis. 34. n. 4. eod. tit. de appell.* Modern. Vrsel. *concl. 160. num. 84. verb. attentata.* & in puncto de electione, est decis. Burat. *decis. 771. num. 5.*

Præsertim in materia electionis Ecclesiarum Ca- 42
thedralium, & Regularium, ex congestis per Rot. *d. decis. 44. per tot. de appell. in nou.* & bene in nostris terminis Burat. *vbi proximè, n. 6.* vbi quòd semper appellatio extraiudicialis in hac materia, idem ope-
ratur quod iudicialis: & in omnem euentum, quan- 43
do appellatio non fuisset iudicialis, nec constaret de grauaminibus, & iustitia appellationis, nec etiam versaremur in materia electionis Regularium, adhuc, ex quo electio ista facta de Patre Corduba, fuit non solùm post appellationem, sed etiam contra ipsam appellationem, dicitur verè, & propriè attentata, & est ante omnia reuocanda, Rub. *singul. Rot. tom. 2. p. 3. §. 7.* Scaccia *de appellat. q. 2. n. 37.* Valen. *consil. 76. n. 23.* Achil. *decis. 32. n. 1. & seq. & d. de-
cis. 34. n. 2. de appell.* Burat. *decis. 859. n. 1. & 3.* Et ratio 44
est, quia actus a quo appellatur, non remanet totus sub protectione iudicis ad quem, quando attentatur contra ipsam appellationem; nam facta vlteriori electione fit præiudicium iudici ad quem, qui habet iudicare de nullitate cassationis, & de prætensa validitate vltimæ electionis; & totum istud est positum sub protectione eius; & esset iniquum, quod propter impedimentum attentati non posset confirmare primam electionem de iure confirmabilem. Et propterea attentata deinde haberi debent, ac si non fuissent commissa; & iudex superior illa debet reuocare via attentatorum, vt eius iurisdictio maneat libera, & exercibilis quoad ea omnia quæ cadunt sub illius protectione, vt benè explicat Achil. *d. decis. 34. n. 2. de appel.* quem refert & sequitur Rota *coram Burat. dict. decis. 859. n. 4. & seq.*

Ex quibus videtur executiuè procedendum ad 45
purgationem attentatorum, ac etiam per aliud decretum executiuum ad confirmationem primæ electionis factæ de persona P. Fr. Ludouici de Aguilar; prout speratur. Salua semper in omnibus dignissima censura, & castigatissimo iudicio I. D. V. &c. Matriti die 13. Decembris 1640.

Burgen. nullitatis Ordinis.

Ordo sacer vi præcisa, seu absoluta susceptus, non valet, nec characterem imprimit; secus tamen est, si vi conditionali, seu causatiua, vel per metum cadentem in constantem virum suscipiatur; & sic ordinati lege perpetuæ continentiæ non tenentur.

VOTVM XXXVII.

1 *Litteræ Illustrissimi Nuntij referuntur.*
2 *Auersio animi, ostentat magnam voluntatis præsumptionem.*
3 *Preces procedentes à personis, quibus reuerentia debetur, efficiunt metum iustum & cadentem in constantem virum.*
4 *Filij æqualem patri & matri exhibent reuerentiam.*
5 *Mulier austera, & crudelis metum in constantem virum cadentem incutere potest.*
6 *Metus reuerentialis qualis sufficiat ad Matrimonium annullandum.*
7 *Professionis, Matrimonij, & Ordinis nullitates æquiparantur ab omnibus fere Iureperitis.*
8 *Metus probatus censetur ex denegatione victus, & alimentorum.*
9 *Mœstitia, & afflictiones in profitente conducunt ad nullitatem professionis.*

10 *Testibus*

10 *Testibus duobus de metu potius quàm mille alijs de libera voluntate deponentibus standum est.*

11 *Ordo vi praecisa, seu absoluta susceptus non valet, nec characterem imprimit, secus si vi conditionali, seu causatiua.*

12 *Baptizatus vi vel metu adhuc tenetur legibus Christianae Religionis.*

13 *Doctores referuntur, qui tenent ordinatum per vim conditionalem, seu causatiuam, vel per metum iuste incussum lege continentiae adstringi.*

14 *Sed ex vi voti lege perpetuae continentiae non teneri, alij plures melius tenent.*

15 *Baptismus, & Ordo differunt in multis.*

15 *Obligatio profitendi fidem Catholicam est essentialiter, & naturaliter annexa characteri Baptismatis, obligatio verò continendi ex statuto Ecclesiae, vel voto tacito est annexa subdiaconatui.*

16 *Respondetur ad Concilium Toletanum.*

17 *Regul. Accessorium, non procedit vbi militat diuersa ratio, & inseparatus.*

18 *Exceptio periurij repellit agentem à limine iudicij, parte scilicet opponente.*

19 *Sententia lata non obtenta prius absolutione à iuramento sustinetur quando pars aduersa non oppo-suit de periurio.*

20 *Processus factus cum excommunicato valet, si non opponatur.*

1 RAECEPTO Illustrissimi & Reuerendissimi D. mei Nuntij mihi imposito votum mecum in materia multum difficili, & à meo instituto penitus aliena propalare cogor coram eodem Illustrissimo singulari cunctorum Magistro, & in omni scientiarum genere versatissimo, itavt cum Cornelio Tacito Caesarem alloquente *lib. 6. Annalium*, dicere possim. *Tibi summum rerum iudicium Dij dedêre, nobis obsequij gloria relicta est.* Praeceptum autem eiusmodi, quo tanti Principis innata benignitas, & feruens iustitiae zelus elucescet, est vt sequitur. *Caesar Fachenettus Dei & Apost. Sedis gratia Archiepiscopus Damiatensis, & Sanctissimi Domini nostri Domini Vrbani diuina prouidentia Papae VIII. eiusdemque Sedis in Hispaniarum Regnis cum potestate Legati de latere Nuntius, Iuriumque Camerae Apostolicae Collector Generalis. Discreto viro vni ex Iudicibus Apostolicis per nos in hac Curia deputatis, salutem in Domino. Plus videre plures oculos quam vnum, vulgare est adagium, cuius veritas non solum vsu, & experientia, sed ipsa ratione, quae fundata existit, comprobatur: id autem exteriori sensuum communi significatione applicatum satius censemus tribui menti humanae, quae animae rationalis princeps est facultas, & exteriores sensus nobilitate antecellit. Ideoque in rebus, & negotijs arduis probos, & doctos viros super eorum determinatione & definitione consulere prudentiae attribuimus, ferendum iudicium consolidare iudicamus. Cum itaque infrascripti negotij, quod coram Nobis, & in Tribunali nostro introductum reperitur, grauitatem, & circumstantias nuper ponderaremus, operae pretium duximus ad illius determinationem, nisi prius tuo de cuius sapientia, prudentia, necnon integritate pleniorem in Domino gerimus fiduciam, desuper expectato consilio, & suffragio non deuenire; negotij autem huiusmodi, is qui sequitur est status. Stephanus de Angelo Burgen. ciuitatis, sub die sexta Iunij anni 1637. fuit sacro Subdiaconatus ordine per Venerabilem in Christo fratrem nostrum Archiepiscopum tunc existentem Burgen. seu de eius licentia per alium Catholicum Antistitem initiatus, ad quem suscipiendum eum postmodum vi, & qui cadere poterat in fortem virum, metu matris suae, ac fratris natu maioris compulsum fuisse praetenderet, super eiusdem ordinis nullitate, coram Ordinario agere proposuit, qui causa instructa ad fauorem Sacramenti pronuntiauit, à cuius sententia per dictum Stephanum ad Nos prouocatum, causaque huiusmodi in Tribunali nostro introducta fuit, & ad praesens pendet indecisa, & ne Sacramentum pro quo nemo comparebat, remaneret indefensum, Didacum de Gauiroudo, causarum eiusdem Tribunalis nostri Procuratorem, & Licentiatum D. Antonium de Castro notae fidei integritatis, ac scientiae ei in defensorem & Aduocatum respectiue deputauimus, & constituimus, quorum, necnon dicti Stephani in huiusmodi causa allegata, & reliquam facti seriem ex processu causae, & testium depositionibus depromptam, tibi, vt plenius de eiusdem causae meritis informeris, vnà cum praesentibus remittimus, Te igitur obnixè hortamur, vt omnibus causae & negotij huiusmodi circumstantijs recta animi lance diligenter perpensis, ac speciali desuper adhibito studio, quid de ea sentias, nobis insinues, tuumque desuper suffragium, & consilium in scriptis praebeas, & ad nos quanto citius, ad effectum, vt huiusmodi adiuti adminiculo, quod iustum, & rationi consonum fuerit, circa praemissa statuere & decernere, ac Sacramentum ab omni iniuria vindicare valeamus, destinare procures, quod vt recte & secundum Deum, ac Iustitiam facere, & adimplere possis, gratia Spiritus Sancti sensus tuos illuminet, ac mentis tuae oculos clarificet. Datum in Palatio nostro Anno Domini 1640. die 31. Decembris, Pontificatus praedicti Sanctissimi Domini nostri Papae Anno decimo octauo. Alexan. Raphaellius Auditor.* De mandato suae Illustrissimae Dominationis, Ioannes de Pau. Notarius Secretarius. Proponit igitur Stephanus de Angulo (vt obedire incipiã) se ad Subdiaconatus ordinem promo- 2
tum fuisse metu matris, ac fratris natu maioris cõpulsum; vim, & metũ huiusmodi diuersimodè ostentare praetendit, & in primis ab animi sui auersione, quam semper habuit cum statu Ecclesiastico, ex qua certè oritur magna noluntatis praesumptio, Riminald. iun. inter cons. matr. Ziletti *cons. 77. sub nu. 24.* quem sequitur Rota *coram Greg. XV. dec. 326. n. 7.*

Secundò ex precibus instantissimis, & importu- 3
nis eius matris, aliàs rigidae & seuerae conditionis, & fratris natu maioris, ac aliorum consanguineorum, quae quidem preces, cum procedant à personis, quibus reuerentia debetur, efficiunt metum iustum, & cadentem in constantem virum, Farin. *fragm. crimin. parte 2. verbo metus nu. 99.* Sanchez *de Matrim. lib. 4. disp. 7. num. 7.* Rota *decis. 105. num. 3.* apud Farin. *parte 1. recent. & coram Gregor. XV. d. decis. 326. numer. 13. & 14.*

Nam licèt regulariter foeminae nullum imperium 4
habeant, *§. foem. Institut. de adopt.* Petr. Gregor. *lib. 7. de rep. c. 11.* nihilominus filij patri, & matri aequalem, vtplurimum exhibent reuerentiam, *leg. 4. Cod. de patria potest.* Donell. *Comment. Iuris ciuilis lib. 4. c. 4.* Vnde si mater esset austera, & crudelis, solitaque 5
minas exequi, metum reuerentialem illius, sicut & patris sufficientem esse, resoluunt Gutierez *consil. 16. num. 16. & de matrim. c. 77. nu. 15.* Sanch. *d. lib. 4. disp. 6. num. 30.* quia mulier conditionis huiusmodi metum in constantem virum cadentem indicere potest, Mogollon. *in tractatu de his, quae vi, cap. 5. in princ.* Burg. de Paz *consil. 3. num. 55.* Narbona *leg. 20. gloss. 12. num. 96. tit. 1. lib. 4. Recop.* & ideo bene inquit Valerius Maxim. *lib. 3. cap. 3.* quòd filius timet iustissimè matrem rigidam & fortem.

Coadiuuant hanc metus praesumptionem plures 6
minae, & imprecationes, quas mater contra Stephanum proferebat, de eo à se repellendo, & carceribus mancipari faciendo, si nollet sacris initiari, quibus concurrentibus, quemcumque metum reue-

rentialem sufficere ad matrimonium annullandum, renenr Sanchez *d.lib.4.disp.6.nu.10.cum seqq.* Sigism. à Bononia *de electione Prælator. Regular. dub.54. numer.6.* Don Ioan. Machad. *en el perfecto Confessor y Cura de almas, lib.2.parte 1.tract.3. docum.7.num.2.* & in puncto nullitatis ordinis Ror. *decis.105. num.2.*
7 *parte 1.recentissim.alias in posth.* Farin. Er ad hoc propositum doctrinæ, & decisiones ad matrimonij nullitatem facientes bene adduci ad professionis, electionis, & ordinis nullitates, actus enim huiusmodi bene æquiparantur ab omnibus ferè Iuris peritis, nec verisimilis differentiæ ratio assignari potest, Suar. *tom.3.de Relig. lib.6. c.4. num.16.ante medium,* Sigism. à Bonon. *d.dub.54.num.19.*

8 Tertiò, ex denegatione victus, & alimentorum, nisi Ordinem susciperet, per quam censetur probatus metus, *ad leg.necare.ff.de liberis agnosc.& cap.passa 86.dist.* Rota *decis.779.num.2.parte 1.recentiss.*

9 Quartò, & vltimò cùm mater parum se proficere videret in Stephanum filium acriùs sæuiens, de ipsius matris ordine, (vt creditur) tres homines, nocte intempesta, velata fronte, districtis gladiis, & tormenro manuali ad pectus admotis, Stephano iniunxerunt, vt si altera die sacrum Subdiaconatus ordinem non susciperet, eum sine dubio de medio tollerent, ob quem mortis metum Stephanus compulsus Ordinem præfatum sequenti die inuitus suscepit, tantam exinde ostenrans mæstitiam, & afflictionem, vt noluerit ad sacram Communionem cum aliis insimul ordinatis accedere, nec postmodum coronam in capite gestauit, aut epistolam canere vnquam voluit; quas quidem mæstitias, & afflictiones considerauit Rota ad nullit. cuiusdam professionis *in decis.779. n.5.p.1.recentissimar.*

10 Quorum singula in facto sufficienter ex actis probantur, ius autem vt vidimus saris opitulatur ad eam nullitatem inducendam. Nec ad probationem huiusmodi elidendam ex parte Promotoris fiscalis aliquid in contrarium adducitur, nisi quod Stephanus redditus Ecclesiasticos obtinebat, ex quibus decenter sustentabatur, & quod esset terribilis, & absolutæ conditionis, ac proinde minimè credi posse illum Ordinem metu, & vi matris compulsum suscepisse, quia fuit responsum hoc minime ex processu iustificari, nec aliqua ex parte elidere posse metus probationem, cuius testibus potius, quàm mille aliis, de libera voluntate deponentibus stari debet, vt est communis omnium resolutio, quos retuli *in meis votis decisiuis Canonicis lib.1.voto 1.n.84.* itavt metu probaro quasi impossibile sit probare contrarium, Franc. Monald. *cons.5.num.109.*

11 Metu itaque probato, qui in constantem virum cadere poterat, & sufficiens ad Martimonium, Professionem, seu quemcumque alium contractum annullandum, remanet modo disputandum, an idem dicendum sit de eo, qui Ordinem per vim, & metum cadentem in constantem virum suscepit.

Si loquamur de ipso Ordine cum impressione sacri characteris suscipiendo, certum est apud omnes, quod ordo vi præcisa, seu absoluta susceptus, cum desideretur voluntas, & in tali nulla sit, tunc nec valet ordo, nec character imprimitur. At verò si vi conditionali seu causatiua, hoc est, solo metu, Ordo suscipiatur, vt in eo, qui ad euadendum periculum, vel mortem, consentit se ordinari, quia eo casu adest voluntas, saltem indirecta, *cap.meritò, 15. q.1.* & valet ordo, & recipitur character, *c.maiores §. item loquitur, de Baptismo,* ita Sanchez *de matrim.lib. 7.disp.29.nu.1.* Rota *decis.560.num.1.p.1.diuersorum.* Gam. *de Sacram. præstand. vltimo supplicio damnatis q.5.n.4.* Anton. Ricciul. *de Iure person.extra gremium Ecclesiæ existentium lib.2.c.38.per totum.* Dominus Roder. Acunha *in Comment. ad c.de Iudeis 5.n.3.distinct.45.* Ego ipse *in collect.ad d.c.maiores num.13.*

Tota verò difficultas est de ordinato per vim conditionalem, seu causatiuam, vel per metum iniustè incussum, cadentem in constantem virum, an lege continentiæ adstringatur? Et si interim promotus nubat, an tale matrimonium sit validum necne?

Vna sententia (quæ mihi videtur probabilis) tenet obligare eum Ordinem ad continentiam, & matrimonium postea initum esse nullum, idque potissimum ex sequentibus. Primò, quia vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis, *c.de Iudeis, dist.45.* at vt fides, & lex Christiana comitantur characterem Baptismi, ita castitas characterem Ordinis, vt argumentatur post Sotum Rota *coram Cæsare de Grassis decis.1.num.14.cum seqq. de his, quæ vi.* Secundò probatur ex Concilio Toletano VIII. *c.7.* in quo proponitur aliquorum Sacerdotum corruptela, qui à Sacerdotio recedebant, & vxores ducebant, sub colore quod ad sacros Ordines metu, & per vim assumpti fuissent. Deinde duobus argumentis hanc prauam consuetudinem refellit; tum exemplo baptizati per vim, & metum, qui nihilominus tenetur legem Christianam obseruare: tum etiam exemplo Templi, vel Calicis, qui accepta consecratione re integra prophanari non potest. Tertiò, quia accessorium sequitur naturam sui principalis. *cap.accessorium, de regul. Iuris lib.6.* Sed principale, nempe Ordo, metu incusso receptus, manet firmus, & validus, & imprimit characterem, vt vidimus, ergo manebit etiam firma obligatio continentiæ Ordini annexa, omnis enim Ordo sacer (quorum de numero est Subdiaconatus, *cap. à multis, de ætat.& qualit.* cum aliis per me citaris *de officio & potest. Episcopi alleg.14. num.1.* (habet annexam continentiam, vt dicit Glossa *verbo qui Sacramentis in cap.cum in præterito 84.dist.* & colligitur ex adductis per me *d.tract.alleg.15.num.1.*

Quartò, quia votum emissum ob metum intrinsecum, vel ob mortis periculum, est validum, consequenter validum etiam erit votum factum metu mortis ab extrinseco quam alius mihi minatur. Ex quibus fortè hanc sententiam expressè tenent Hostiens. Abb. Tabien. Gaët. Sot. Sanct. Antonin. Sylu. Paludan. & alij citati à Sanchez *d. lib.7. disp.29.n.4.* quibus addo Petrum Ledesma *de matrim. q.55. articul.4.* Paulum Comit. *respons. moral. lib.1.q.55.numer.3.cum seqq.* Basil. Pont. *de Matr.lib.7.c.29.* Anto. Dian. *reso.mor.tom.1.tract.4.de Sacram.Ord.resol.193.* 12

Altera sententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) sustinet sacris Ordinibus initiatum per vim, vel metum iniustè incussum, cadentem in constantem virum, lege perpetuæ continentiæ ex vi voti, non teneri; his potissimum solidissimis fundamẽtis. 13

Primò, matrimonij exemplo, quod graui metu extortum, irritatur à Iure, *cap. veniens. de spons. cap. virum, de regular.* cum aliis per me adductis *d.voto 1. numer.14. & lib.2. nuper edendo voto 16. à principio* quod est Reuerendissimi Domini mei Alexandri Raphaël. Iuris vtriusque Doct. Protonor. Apostolici, ac Illustrissimi & Reuerendissimi Domini Cæsaris Fachenetti Archiepiscopi Damiaten. & in his Hispaniarum Regnis Nuntij, cum potestate Legati de latere, & Collectoris Generalis Apostolici Auditoris meritissimi, & doctissimi, & à me multis nominibus commẽdandi. Deinde exemplo solemnis professionis, quæ pariter ipso Iure est irrita, si per vim, vel metum grauem emittatur *c.sicut, qui Monast.10. quæst.1. cap.perlatum, de his, quæ vi, cap.insinuante, qui clerici, vel vouentes,* Ror. *d.decis.779. p.1. recentissim.*

Sed

Sed argumentum ductum à voto solemni in professione regulari ad votum continentiæ in sacro Ordine, est efficacissimum, cum vtraque hæc vota dirimant matrimonium, ac vtraque sint perpetua. Nec refert in professione, votum castitatis esse expressum, in Subdiaconatu verò implicitum; siquidem qui non potest se obligare expresse, nec potest se obligare implicite, iuxta doctrinam Innoc. *in c. vel non est compos. sub n. 1. de temporib. ordinat.* vbi si puer promoueatur, qui non sit doli capax, sicut non potest se obligare expresse ad votum, ita nec etiam tacitè, prout eum refert Rota *d. decis. 56. n. 6. p. 1. diuers.* ergo, &c. Secundò, quia nullum votum Iure naturæ obligat, nisi à Deo acceptetur; sed Deus non acceptat votum perpetuæ continentiæ graui, & iniurioso metu extortum, exéplo in humanis prudentis, & optimi viri, qui sane non acceptaret donationem aliquam, quam nosceret sibi factam ex metu grauissimo à fetuis suis extortam: ergo multo minus vota huiusmodi acceptantur à Deo. Tertiò, quia continentia non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidentia, ex statuto Ecclesiæ; fuit enim tempus quando Subdiacono licebat contrahere matrimonium, *c. ante triennium, 31. dist. c. placuit, 32. dist.* Rota *d. decis. 561. num. 11. parte 1. diuersorum*, & ideo solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam, ex sententia sancti Thomæ, Soti, Valentiæ, Card. Bellarm. Azor. & aliorum tenui *d. tract. de offic. & potest. Episcopi alleg. 15. n. 3.* Et ideo hanc partem sectantur Archid. Dom. Hostien. Henriq. Imol. Turrecr. Greg. Lop. Mogoll. Nauarr. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *d. lib. 7. disputat. 29. n. 5.* quibus addo glos. *verbo conditionaliter, in d. c. maiores*, Hieron. Paul. *in prax. Cancel. fol. 55.* Cæsar. de Graff. *d. cap. 1. & 2. de his quæ vi*, Iacob. de Graphiis *in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 11.* Barthol. de Ledesma *de sacramento Ordinis dub. 14. col. 4. vers. annotare*, Azorius *instit. moral p. 1. lib. 13. c. 14. q. 8.* Vgolin. *de Episc. c. 13. n. 3.* Sayro *in claui Reg. lib. 6. c. 4. n. 20.* Coninch. *de Sacram. disput. 20. dub. 14. n. 143. cum seqq.* Bonacin. *de Matrim. quæst. 3. punct. 9. n. 14.* Paulus Squillante *de oblig. Cleric. p. 1. n. 80.* Iulius Cæsar. Madius *de sacris Ordinibus c. 3. n. 7.* Philib. March. *de sacram. Ordinis tract. 2. p. 6. diffic. 9.* Ego ipse *de officio & potest. Episcopi p. 2. alleg. 15. n. 5.*

14 Qua opinione retenta non obstant, quæ pro contraria suprà adduximus: Nam ad primum respódetur inter Baptismum, & Ordinem disparem esse rationem; tum quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & similiter legis Christianæ obseruantia; at ordo & continentia est de consilio, & voluntate, quia Ecclesia omnibus ad Subdiaconatum promouendis præcipit immediate continentię votum non absolute, cum non sit de consilio, sed ex suppositione, quod velint ad Subdiaconatum eleuari, *c. nullum, dist. 28.* vbi gloss. *verbo promiserit, c. assumi, eadem dist.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 27. n. 10.* Basilius Pontius *eodem tract. lib. 7. c. 27. n. 7.* Tum, quia Baptismi susceptio & professio legis Christianæ, non est votum, quod natura sua petat plenam libertatem, sicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Tum denique quia obligatio in baptizato viuendi secundum leges Christianas, est essentialiter annexa characteri baptismali, & ideo, qui vult antecedens, vult consequens de necessitate: at onus continentiæ est accessorium Ordini sacro ex statuto Ecclesiæ, & ideo stat, quem voluisse initiari, non tamé voluisse onus continentię, ad quod perfecta libertas petebatur: ob quod Rot. *d. dec. 561. n. 13. vers. ad 3.* dicit, quòd obli-

15 gatio profitendi fidem Catholicam est essentialiter annexa characteri Baptismatis; obligatio verò continendi, ex statuto Ecclesiæ, vel voto tacito, est annexa Subdiaconatui, & non naturaliter, vt supra diximus, ex quo sequitur (prosequitur ipsa Rota) quod Subdiaconus tenetur secundum naturam, & essentiam Subdiaconatus viuere, non tamen secundum eius accidentia, si aliqua de causa, quæ non sufficit vitiare naturam, & substantiam, vitiat illa.

Ad secundum respondetur illud Concilium Toletanum fuisse solum prouinciale, & ideo illi fidem habere non cogimur, secundum Sanch. *d. lib. 7. disputat. 29. in fine*, & quatenus esset vniuersale aperte loquitur de illis, qui susceptum Ordinem, pluries ratum habuerunt, & in eo per multos annos permanserunt, ac actus Ordinis sæpius exercuerunt, vt considerauit Philibertus March. *d. diffic. 9.* cuius totum contrarium reperitur in præsenti casu in quo Stephanus protestatus fuit de metu, & vi sibi illata, statim suscepto Ordine, Ordinemque susceptum ob id nunquam exercere voluit. 16

Ad tertium respondetur maiorem propositionem verificari quando accessorium inseparabiliter, & ex natura rei sequitur suum principale, secus est in connexis solo iure humano, qualis est obligatio castitatis Ordini sacro annexa, Rot. *d. decis. 561. numer. 12. vers. ad secundum*, subdens in proposito, Subdiaconatum, & obligationem continentiæ non esse essentialiter, siue naturaliter annexa, neque à Iure naturæ, vel diuino inseparabilia, sed Iure tantum humano coniuncta, proindeque per metum, qui humana rescindit, & non diuina, licet non impediatur essentia Sacram. Ordinis, impediri tamen ait coniunctionem continentiæ, quæ est humana. Et ad regulam *Accessorium*, communiter solet responderi non procedere vbi militat diuersa ratio, & in separatis, Brunell. à Sole *in loc. commun. verbo accessorium*, Cardin. Tusch. *lit. A. conclus. 76. nu. 36. & conclus. 79. num. 4.* Franciscus Molin. *de ritu nuptia. lib. 2. comparat. 11. num. 22.* Et in puncto, & casu nostro Sanch. *d. disp. 29. prope finem*, Rot. *d. decis. 561. n. 13.* 17

Denique non obstat Stephano, nec ei præcludit ius agendi scriptura, seu instrumentum de quo habetur notitia, vbi matri suæ promisit cum iuramento, de se promouendo ad sacrum Subdiaconatus Ordinem: Quia licet exceptio periurij repellat agétem à limine iudicij, *l. si quis maior, Cod. de transact.* vbi plures citaui Doctores *in meis Collectaneis n. 2.* Rota *in Romana nullitatis obligationis coram Ortembergo*, impressa per Marches. *de commiss. parte 3. §. 1. pag. 207.* hoc tamen procedit parte opponente; aliàs processus tenet, Seraph. *de priuileg. iuram. priuil. vlt. n. 18.* & fuit dictum *in Ispalen. coadiutoriæ 13. Martij 1615. coram bonæ mem. Vbaldo seniori*, vbi vlteriùs fuit tentum oppositionem factam in partibus non sufficere, nisi etiam fuerit opposita in Curia sub termino citationis, ad dicendum contra, prout eam refert Beltram. *in annotation. ad decis. Gregor. XV. decis. 64. num. 11.* Et addo Marchesan. *de commiss. parte 3. vbi de commiss. relaxationis iuramenti ad effectum agendi cap. 2. §. 2. num. 14. pag. 213.* Vbi dicit, quòd quamuis multos actus contra iuramentum facere periurus possit, verbi gratia, si iurauerit librum non vendere; seu procuratorem, testamentumve non reuocare; tamen, si aliud conficiat testamentum, aut procuratorem reuocauerit, licet periurus efficiatur, vltimum testament. & procuratoris reuocatio valebunt, nam Rota licet soleat repellere agentes non obtenta prius absolutione à iuramentis, sustinetur tamen sententia, quando pars aduersa non opposuit de periurio, vt tradit Rubeus *in sing. Rotæ, verbo absolutio à iuramento §. 2. pag. 16. tom. 2.* In simili processus factus cum excommunicato valet, 18 19

si non opponatur *cap.1.de rescript. lib.6. cap.20.pia,*
20 *de except.lib.6.* Rubeus *vbi supra,verbo processus §.4. pag.84.* & in casu nostro de tali periurio non reperitur à parte contraria oppositum, & ideo quod ex Scriptura apparet absque partis oppositione nihil releuare potest, ac proinde quoad hunc effectum, habendum, ac si de eo minime constaret.

Pacen. Legati.

Legatum secundum quando continet diuersam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & vtraque quantitas præstanda est. Legatum ex quibus latè sit interpretandum ad fauorem legatarij.

Votum XXXVIII.

1 *Testator si dixerit,* Lego cappam Fratribus, & Priori Bibliam, *Prior consequitur cappam & Bibliam.*
2 *Legatum generale quando pluribus est factum, & coniunctim vni ex illis pluribus legatum speciale, vtrumque debetur.*
3 *Legatum secundum quando continet diuersam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & vtraque quantitas præstanda est.*
4 *Testator si relinquat Prioribus omnibus vnius ciuitatis centum distribuenda inter illos, & relinquat quinquaginta Titio, qui etiam erat de Prioribus, ille Titius poterit petere illa quinquaginta, & admitti ad partem illorum centum.*
5 *Testator si variauit modum legandi eidem personæ in quantitate, vel qualitate, semper videtur multiplicare legatum.*
6 *Duplicatio quando præsumatur in legatis.*
7 *Quantitas eadem quando alicui relinquitur in diuersis Scripturis, vtraque summa debetur.*
8 *Relictum cum obligatione dicendi omnibus diebus vnam Missam sine cantu, & in die Sabbati vnam cum cantu, intelligitur quod ambæ dicendæ eodem die.*
9 *Legatum licet onus sit hæredi, fauorabile est tamen testatoris voluntatem impleri.*
10 *Coniectura plures multiplicationis legati, & lata illius interpretationis.*
11 *Legatum est late interpretandum quando propria vocabuli significatio id patitur, seu quando interpretatio sit secundum propriam verborum significationem.*
12 *Nemo præsumitur dixisse quod mente prius non cogitauerit.*
13 *Voluntas hominis consistit in verbis, sicut facies in speculo.*
14 *Verbum etiam minimum debet esse in oratione cum virtute aliquid operandi.*
15 *Verba debent aliter interpretari si disponens fuerit Iurisperitus, aliter si fuerit idiota.*
16 *Legatum est late interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris, & etiam legatarij.*
17 *Testator iubens aliquid dari die natalis sui, si sit nobilis, intelligitur perpetuo legare; secus, semel tantum.*
18 *Testator si magna affectione prosequutus est legatarium, tunc dispositio respicit largam interpretationem.*
19 *Legatum propter benemerita est late interpretandum pro legatario.*
20 *Legatum pro seruitijs dicitur pium.*
21 *Legatum pro seruitijs est late interpretandum.*
22 *Legatum propter benemerita & seruitia factum tanquam exoneratiuum Conscientiæ est latè interpretandum.*

N. Episcopvs Pacen. in suo vltimo, quo decessit, testamento, disposuit & mandauit vt Petro, Sebastiano & Francisco eius Capellanis, eorum cuilibet centum & quinquaginta ducata pro seruitiis sibi præstitis soluerentur; & ad calcem huius clausulæ testamentariæ sua propria manu idem Episcopus addidit, & Francisco ducenta ducata, quia à pluribus vltrà annis seruitium nobis præstitit. Quæsitum fuit apud me, an iste Franciscus obtinere debeat illa centum & quinguaginta, necnon alia ducēta amplius? Et vtrumque relictum ei deberi existimaui, ex *l. Titia §.qui Marco ff.de annuis leg.* vbi Bart. scribit quòd si testator ita dixit, *Lego cappam Fratribus, & Priori Bibliam,* Prior consequitur cappam & Bibliam, quam resolutionem sequuti sunt alij congesti à Paris. *cons.47.in fin.lib.2.* 1
Menoch *de præsumpt.lib.4.præs.*128.*n.*12. ibi: *Extenditur hic casus vt locum habeat etiam quando pluribus est legatum generale, & coniunctim vni ex illis pluribus legatum speciale. Exempli gratia, dixit testator, libertis meis lego alimenta, & Marco cētum, qui quidem Marcus erat & vnus ex libertis, hic Marcus duplicatum consequitur legatum, nempe partem ex alimentis, & illa centum,* &c. quod quidem responsum dicit singulare Bald. *in c.cùm in iure, de elect.* ex *d.l. Titia, l.huiusmodi §.cum fratribus, ff.de legat.1.* vbi Ias. *& l.Titia §.qui innita ff. de legat.2.* & tradit idem Menoch. *de arbitr. lib.2.casu* 213.*n.*11.*& d.præs.*128.*n.*15. ibi: *Declaratur secundò vt locum non habeat quando secundum legatum continet diuersam quantitatem à primo, vt si in primo legauit centum, & in secundo quinquaginta, hoc casu præsumitur ita duplicatum legatum, vt vtraque quantitas præstanda sit,* &c. & magis ad propositum facit illa determinatio celebris Bartoli *in l.si Consul. n.1.de adopt. & in l.1 ff.de stipulat. seruor.* vbi eleganter determinat, quod si testator relinquat Prioribus omnibus vnius ciuitatis centum distribuenda inter illos, & relinquat quinquaginta Titio, qui etiam erat de Prioribus, quod ille Titius poterit petere illa quinquaginta, & admitti ad partem illorum centum, allegat *d.l.Titia §.qui Marco.* Idem tenet Anton.Gom. *var.lib.2.c.12.de legat.n.*38. ibi. *Quod intellige quādo eādem quantitatē bis sæpius eidem legauit, secus est si diuersam, prius legando minorem, postea maiorem, vel è contra; quia tunc vtraque quantitas debetur, & videtur multiplicatum legatum,* &c. & ibi. *Ex quo sume notab. regulam in hac materia, quia si testator variauit modum legandi eidem personæ in quantitate, vel qualitate,* &c. *semper videtur multiplicare legatum,* &c.

Eandem resolutionem amplectitur Ioseph Ludou. *commun. opin. concl.24. §. declarat nonò lib. 1.* ibi. *Declaratio nona. Illud quod dictum est quòd eadem quantitas sæpius in eodem testamento relicta in dubio debetur semel tantum, hoc dictum* Ias. *limitat tribus modis in l. plane §.eadem numer.11. ff. de legat.1. quas limitationes virtualiter approbat* Anton.Gom. *tom. 2. c.12. de legatis num.38. & de communi opinione testatur. Primò quando testator in diuersis Scripturis legatum quantitatis repetijsset. Secundò quando secundum legatum continet diuersam quantitatem à primo. Tertiò quando eadem quantitas legaretur in eodem testamento à diuersis hæredibus, tunc præsumitur duplicatio. Quartò generalius limitas secundū* Gom. *loco citato quòd summæ duplicentur, & diuersa debeantur, quando testator variauit modum legandi in quantitate, vel qualitate, conditione,*

condi:ione,loco,tempore,& causa;& probat idem Menoch.*de arbitr.casu* 213.*num.*11.ibi,*Summas præsumi duplicatas,cum diuersæ sunt quantitates, etsi eadem sit promissionis causa*.

7 Et videndum est quod tradit Aym. Crauet. *consil.*167.*num.*3. ibi. *Tertiò quando eadem quantitas alicui relinquitur in diuersis scripturis , putà centum in testamento,& tantundem in Codicillo, vtraque summa debetur,l.quinquaginta ff.de probat*. Bart.& Doctores *in l.plane* §.1.*in verbo extendatur, de legat.*1.*à fortiori istud procedit quando alicui legatur diuersa quantitas, quia tunc licet legetur siue donetur in eadem Scriptura, vtraque debetur*.

8 Et in simili casu sic fuisse decisum refert Melch. Phœbos *Lusit. decis.*57.*tom.*1. vbi sic casum refert & resoluit.*Relinquo huic capellæ talia bona,& volo vt mihi dicatur in omnibus diebus vna missa resada , & in die Sabbati seu cantada,vt vtar eius verbis,ad honorem B.Mariæ Virginis,ex quo subortum fuit illud dubium, vtrum in die Sabbati dicenda sit Missa sine cantu vltra aliam cum cantu ; & Senatoribus visum fuit quod ambæ dicendæ eodem die, quod fundat ex rationibus supra adductis , & fuit ita iudicatum per Senatores* : & de alio simili casu Marc.Anton.de Amatis *decis.*44. *num.*23.& 53.

9 Non obstat quòd testator præsumitur minus velle grauare hæredem,& sic legatum stricte interpretandum, vt quod minus est, debeatur ; quia respondetur secundùm Ias.& Socin.quos refert & sequitur Cardin.Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.*7.*titul.*1.*nu.*30. quòd licèt legatum sit onus hæredi, tamen fauorabile est testatoris voluntatem impleri, *l.*1.*C.de sacros.Eccles.l.vnic.*§.*vnic. C.de caduc.tollen.*

10 Facit etiam , quia Franciscus , ad cuius fauorem Episcopus legauit , est persona nobilis & litterata, quæ eidem Episcopo aliàs nobili & literatissimo multis abhinc annis in officio Visitatoris & Vicarij Generalis summa cum laude inseruiuit,proindeque præter alios capellanos magis charus , & dilectus erat eidem Episcopo,& maioribus præmiis afficiendus, vnde plures resultant coniecturæ multiplicationis legati,& latæ illius interpretationis.

11 Prima coniectura latæ interpretationis oritur ex natura legati quod semper est latè interpretandum quando propria vocabuli significatio id patitur, seu quando interpretatio fit secundùm propriam verborum significationem,Surd.*consil.*112.*num.*52. Castill.*contron.lib.*4.*p.*1.*cap.*32.*num.*47.Card.Tusch. *lit.L.concl.*58. *num.*11. & 12. etiam quòd sit ambiguitas verborum , Card. Mantic.*de coniect.vlt. vol. lib.*7.*tit.*1.*num.*31.*in princ.*

12 Secunda sumitur coniectura ex persona testatoris, qui est Iurisperitus, non enim credendum erat hunc inconsiderate , & sine effectu velle secundò promittere,& inaniter & inutiliter verba protulisse,cum nemo præsumatur dixisse quod mente prius non cogitauerit *l.perspexit ff. qui & quibus*, & quod mens ex verbis magis deprehenditur quam ex alio tradit Riminald.*consil.*263. *num.*47. & 50.*lib.*3. vbi dicit quòd voluntas hominis consistit in verbis,

13 sicut facies in speculo. Nam contrarium dicendum si rusticus,vel simplex promiserit,quia tunc duplicatum non præsumitur;ita Menoch.& ab eo citati *de arbitr.casu* 213.*num.*29.& ea ratione vtuntur Doctores ne secunda stipulatio inutilis sit,quæ ita interpretari debet , vt potius valeat quam pereat , *l. quoties,de verbor. oblig.* & vt eleganter tradit Bald.

14 *in rub.de contrah.empt.in* 9.*quæst.*vnumquodque verbum etiam minimum debet esse in oratione cum virtute aliquid operandi,& Dec. *consil.*2.*numer.*41.

15 *volum.*2.dicit quòd verba debent aliter interpretari si disponens fuerit Iurisperitus , aliter si fuerit idiota:nam Iurisperitus præsumitur cordatè,& propriè loqui, & nullum verbum dixisse , quod priùs non considerauerit,& ponderauerit ,Bald.*cons.*123. *vol.*5.Socin.*cons.*170. *num.*30. *vol.*1.

Tertia oritur ex nobilitate, & dignitate eiusdem 16 testatoris, vt latè legatum interpretetur, quoniam nobiles,& constituti in dignitate maiorem referre solent gratiam ex accepto beneficio , modo non excedat quod in ea re debebat facere donãs ex more diuitum, & nobilium , & tunc non dicitur excedere benemerita,Menoch.*de arbitr.casu* 132.*n.*9.*& de præsumpt.lib.*3.*præs.*29. *num.*38. & vt inquit Cardin. 17 Mantic.*de coniect.vlt.volunt.lib.*6.*tit.*10.*n.*4.legatum est latè interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris,& etiam legatarij:sic etiam si iusserit testator aliquid dare die natalis sui, intelligitur semel tantum ; sed si sit nobilis & præditus aliqua dignitate, ex ea præsumitur probabilis coniectura, vt voluerit singulis annis in die sui natalis deberi, & legatum esse perpetuum , quod ex multis probat idem Card. Mantica citato loco, argumento *l. cùm quidam*,& ibi Bart.*num.*3,*ff.de ann.legat.*& ita scribit Deci.*consil.*41.*num.*61.*lib.*1.dicens ex coniectura desumpta ex qualitate personæ cessare regulam *l. bones* §.*hoc sermone ff.de regulis Iuris.*

Quarta coniectura procedit ex affectione , qua 18 idem testator prosequutus est legatarium , quia tunc dispositio recipit largam interpretationem, Menoch. *de præsumpt.lib.*4.*præs.*106.Mant.& alij.

Quinta coniectura sumitur ex eo quòd legatum 19 fuit factum in remunerationem præstiti seruitij, vnde succedit doctrina quod legatum propter benemerita est late interpretandum pro legatario, Dec.*cons.*468.*num.*13.Paris.*cons.*8.*num.*13.*vol.*1.Rolan.*cons.*1.*n.*4.*lib.*4.Decian.*cons.*43.*n.*7.*lib.*3. Menoc. *de præs.lib.*3.*præs.*35.*n.*13. Cassanat.*cons.*10. *n.*71. *in fine*;item ex eo quòd legatum pro seruitiis sit pium, Card.Mant.*lib.*6.*de coniect.tit.*3.*n.*18. latè venit in- 20 terpretandum,Alex.*in l.*3.*in princ.ff.quod quisque iu-* 21 *ris*,Dec.*cons.*197.*n.*2. *ad fin.* Soc.iun. *cons.*102.*n.*18. *volum.*1.Card. Mant. *de coniect. lib.*7. *tit.*1. *n.*21. Et 22 quòd legatum propter benemerita & seruitia factum tanquam exoneratiuum conscientiæ sit late interpretandum,tradunt Dec. *cons.*468. *n.*13. Paris. *consil.*8. *num.*23. *vol.*1. Roland. *cons.*1. *num.*4. *lib.*3. Menoch *de præsumpt.lib.*3.*præs.*35.*num.*13. Casanat. *d.cons.*10.*num.*71. *in fine.*

Ex quibus deberi Francisco vtrumque legatum consului, & ita clausulam testamenti esse interpretandam censui,sub censura.

Hispaniarum Generalatus Ordinis S. Hieronymi.

Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana est Generalis totius Ordinis S.Hieronymi, & illius electio spectat ad Religiosos Conuentuales dicti Monasterij,& non ad Diffinitores,qui electionem confirmant. Electio legitima & Canonica debet de necessitate confirmari,& si denegetur , datur recursus ad Superiorem ; at si cassari velit ob defectum personæ electi,debet prius de causa cognosci, ipso electo, & electoribus auditis,& appellatio admittitur à cassatione facta.

Perillustris & Reuerendissimi D. Alexandri Raphaëlly I.V.D. Protonotarij Apostolici, & Tribunalis Nunciaturæ Apostolicæ in Regnis Hispaniarum Generalis Auditoris.

VOTVM XXXIX.

1 *Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis S. Hieronymi.*
2 *Præsidens Capituli pro electione Prioris Generalis deputatur.*
3 *Præcepta & mandata Præsidentis referuntur.*
4 *In primo scrutinio eligitur in Priorem Generalem Fr. Aloysius de Aguilar cum triginta votis.*
5 *In secundo scrutinio ac totidem votis eligitur in Priorem Generalem Fr. Ioannes de S. Ioseph.*
6 *Fr. Ioannes de Auellaneda vnus ex Definitoribus, cognita Præsidentis intentione, institit Præsidenti vt ab assistentia in Capitulo eum excusaret.*
7 *Protestatio ab eodem P. Ioanne de Auellaneda, & cæteris Vocalibus facta refertur.*
8 *Prior Generalis tertio loco eligitur cum nouem Vocalibus, cæteris exeuntibus.*
9 *Dubium ortum coram Illustrissimo Nuntio quanam ex tribus electionibus legitima, & Canonica iudicanda sit?*
10 *Resolutio capitur, attenta renunciatione primo & secundo loco electorum, pro nullitate tertiæ electionis.*
11 *Ius eligendi Priorem Generalem in Religione S. Hieronymi semper spectauit ad Patres Vocales Conuentus S. Bartholomæi de Lupiana.*
12 *Obseruantia & consuetudo in materia electionis valet & attendi debet.*
13 *Constitutiones singulorum Ordinum Monasteriorum seruari debent.*
14 *Iurisdictio vbi alicui conceditur simpliciter ad aliquẽ actũ, non censetur priuatiuè cõcessa in præiudicium iurisdictionis alterius, sed cumulatiuè.*
15 *Definitorium in Religione S. Hieronymi habet ius confirmandi electionem Prioris Generalis,* & numer. 16.
17 *Definitores in Religione S. Hieronymi non sunt electores, sed meri confirmatores.*
18 *Definitores & Vocales in Religione S. Hieronymi tanquam diuersi habentur.*
19 *Definitores in Religione S. Hieronymi sunt solùm meri approbatores electionis factæ à Vocalibus Conuentus S. Bartholomæi de Lupiana.*
20 *Electio Prioris de Iure communi spectat ad Religiosos Monasterij, cui est præficiendus.*
21 *Electio debet illico publicari.*
22 *Scrutatores non possunt publicare electionem donec canonice fiat.*
23 *Respondetur obiectionibus, &* num. 24.
25 *Electio quando post confirmationem possit annullari, vel retractari.*
26 *Ius eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares Conuentus.*
27 *Diffinitores sunt solum confirmatores.*
28 *Electio legitima, & canonica debet de necessitate confirmari.*
29 *Electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis.*
30 *Electus petendo confirmationem nullam petit gratiam.*
31 *Confirmatio si denegetur, datur recursus ad Superiorem vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum.*
32 *Ordinarius si præsentatum à patrono absque causa instituere recuset potest Superior illum compellere ad instituendum.*
33 *Præsentato ius quæritur per præsentationẽ patroni.*
34 *Electus per electionem, acquirit plenum ius in Prælatura ad quam fuit electus.*
35 *Superior, ad quem recurritur pro electione potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem.*
36 *Nuntius Hispaniæ habet facultatẽ Legati à latere.*
37 *Confirmationes electorum publice interest quanto citius expediri.*
38 *Electio facta à maiori parte Vocalium est legitima & Canonica.*
39 *Arbitrium boni viri regulatum, & non plenum per quas clausulas datum censeatur.*
40 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à Iure.*
41 *Verba vbi possunt explicari arbitrio libero, & regulato, semper viri boni arbitrium sic regulatum concessum censetur.*
42 *Verbo,* videtur, *quando additur particula,* iustum, *seu,* bonum, *boni viri arbitrium a Iure regulatum conceditur.*
43 *Ponderatur Constitutio 70.*
44 *Commissio conscientiaria operatur vt solus Deus, & non alij, debeat esse Iudex seu cognitor.*
46 *Extrauagantes ad Constitutiones Religionis S. Hieronymi non emanarunt ad reuocationem, seu derogationem dictarum constitutionum.*
47 *Iudices quorum absoluta conscientia aliquid committitur, tenentur iudicare secundum ius, & iustitiam.*
48 *Clausʃ.* Conscientiam tuam oneramus, *vis, & effectus, & numeris seqq.*
49 *Electionis à cassatione an appelletur quoad vtrumque effectum.*
50 *Verba,* Confirment, vel infirment, prout iustum sibi videbitur, *respiciunt iustitiam.*
51 *Iudex stante clausʃ.* Conscientiam tuam oneramus, *debet sequi conscientiam lege munitam.*
52 *Electus cassatus ob vitium personæ efficitur perpetuò ineligibilis, secus si ob defectum formæ.*
54 *Electus cassatus ob non seruatum modum electionis, vel quid simile, potest iterum elegi.*
55 *Electi persona non potest inhabilitari absque causa cognitione, ipsoque electo, & electoribus non auditis.*
56 Extrauag. 5. ad Constit. 10. *ponderatur.*
57 *Libertas omnimoda electorũ in electione requiritur.*
58 *Idoneus quis reputatur si non probetur inhabilis.*
59 *Dignus repertus ad vnam dignitatem, debet dignus reputari ad aliam.*
60 *Exclusus semel non potest iterum eligi.*
61 *Præses habuit animum restringendi electionem.*
62 *Laici non debent interuenire in electionibus Religiosorum.*
64 *Ius ex vi electionis acquisitum ad Prælaturam, dat actionem petendi in iudicio id quod sibi debetur ratione dicti iuris.*
65 *Electio prima debet cassari à Iudice cum prolatione sententiæ priusquam deueniatur ad secundam.*
66 *Electio facta post primam non cassatam est nulla, maxime quando prior electus, & exclusus habita notitia statim appellauit.*
67 *Appellatio extraiudicialis non causat attentata.*
68 *Appellatio extraiudicialis tunc causat attentata quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem.*
69 *Contra appellationem quando dicatur aliquid fieri.*
70 *Appellatio licet extraiudicialis causat attentata quando appellatur ab electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum.*

71 *Appella*

71 *Appellatio extraiudicialis coram Superiore iustificata non causat attentata.*
72 *Appellatio ab electione quando dici possit iudicialis.*
73 *Possessio cum sit actus consecutiuus electionis, non potest per appellationem suspendi, quod intelligitur vbi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, vt* num.74.
75 *Confirmatio, aut infirmatio electionis in Religione S.Hieronymi, an sit in potestate Diffinitorum pro eorum libito.*
76 *Praescriptio nulla datur in fratribus mere voluntarijs, & facultatiuis.*
77 *In actibus negatiuis ad praescriptionem, seu consuetudinem inducendam quae requirantur?*
78 *Consuetudo in electionibus qua extirpanda?*
79 *Religio nulla, quantumuis priuilegijs decorata, ex se condere potest statuta siue leges contrarias dispositioni Iuris communis.*
80 *Consuetudo, quae non derogat Iuri, & constitutionibus Religionis, sed declarat, & interpretatur easdem Constitutiones, non requiritur quod sit legitime praescripta, sed sufficit quod aliquo tempore considerabili fuerit obseruata.*
81 *Tacitum, & dubium non debet plus operari quam expressum, & clarum.*
82 *Vocales non debent praestare obedientiam Praesidi in his, quae libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnarent.*
83 *Prelati mortaliter peccant, qui sine vrgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitime electos.*
84 *Electus à minori parte non debet confirmari.*
85 *Ius eligēdi quando plures exeunt remanet in alijs, qui non recesserunt instante vltimo termino à Iure praefixo pro electione celebranda, vt* num.86.
87 *Electio ex defectu formae non seruatae est ipso iure nulla.*
88 *Officialis, qui Syndicatui non stetit, non potest ad officia alia promoueri.*
89 *Concursus, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus, alter, qui non erat talis examinator, est nullus.*
90 *Electores possunt variare ante scrutinij publicationem, aliumque eligere.*

ADSIT
IESVS, VIA, VERITAS, ET VITA.

1 VIDETVR prius praemittendum in facto, quòd vigore particularium Constitutionum huius Ordinis, hucvsque inconcussim obseruatarum, Prior electus Monasterij Sancti Bartholomaei de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis Sancti Hieronymi; & ad hunc effectum PP. Vocales dicti Conuentus habent ius eligendi dictum Priorem, Diffinitores verò Religionis eundem electum approbandi, seu reprobandi.

2 Et cùm per renunciationem officij Generalatus factam à Reuerendo P.Fr.Dominico de Villaescusa electo Episcopo Ciapiatum in Indiis, deberet fieri noua electio Generalis, Illustrissimus Dominus meus Nuntius deputauit in Praesidentem Capituli intermedij pro dicta electione celebrandi Reuerendissimum Patrem Fratrem Ioannem de la Serena, Priorem Sancti Laurentij in Escurial; ac mandauit omnibus dicti Ordinis Religiosis, vt eundem Patrem Fratrem Ioannem de la Serena in Praesidentem reciperent, & recognoscerent; mandataque, quae pro felici successu Capituli idem Praesidens duxerit iniungenda, promptè, ac reuerenter exequi studerent; saluis tamen canonicae electionis, ac votorum libertate, & constitutionum Ordinis adimplemento, vt in *process.fol.15.*

3 Qua facultate suffultus dictus Pater de la Serena, ac Diffinitores Capituli, facto prius Generali scrutinio, in quo fuit declaratum, nihil inuentum fuisse, quod effectum electionis impedire posset, declaratisque votis pro legitimis, ac Missa Spiritus sancti de more decantata, domum Capitularem sub die 16. Nouembris anni praeteriti 1640. vna cum electoribus ingressi fuerunt, & ad effectum, vt canonica electio, absque aliquo strepitu, & inquietudine fieret, dictus Praesidens sub censuris, aliisque poenis, mandauit, non dari vota, nisi personae habenti qualitates, & requisita Constitutionum Ordinis; ac insuper sub eisdem poenis praecepit Diffinitoribus, & Scrutatoribus dicti Capituli, ne acta Capitularia reuelarent, donec electio Generalis perfecta, ac electus in suo officio confirmatus non fuerit; vt *process.fol.1. & 3.*

4 Sub hisce praeuentionibus Capitulo congregato cum quadraginta duobus Vocalibus, in primo scrutinio apparuit canonicè electus Reuerendiss. Pater Frater Loysius de Aguilar cum votis triginta ex dictis 42. eoque sic electo, Diffinitoribus pro approbatione per electores praesentato, fuit cum quatuor reprobo, & vno approbo reprobatus, vt *process.fol.7.*

5 Quo stante fuit deuentum ad secundum scrutinium, in quo Reuerendiss. P Fr. Ioannes de S. Ioseph obtinuit triginta vota, sicque remansit, & ipse canonicè electus; verum à Diffinitoribus cum eisdem quatuor reprobo, & vno approbo reprobatus, *d.fol.7.*

6 Verùm, quia durante reprobatione talium electorum, Praesidens Capituli mandauit, quòd semel exclusi, & reprobati non possent amplius eligi, Reuer.P.Fr.Ioannes de Auellaneda, vnus ex dictis Diffinitoribus, iudicans tale praeceptum praeiudicare libertati electionis, ex eo quòd absque causae cognitione nullus poterat declarari incapax electionis Generalatus, quodque propterea electio tanquam coarctata reddebatur vitiosa, cui absque scrupulo peccati mortalis assistere non poterat; hac eadē sessione instituit Praesidenti, vt eum ab assistētia in tali Capitulo excusaret, non obstantibus censuris impositis, prout ad hunc effectum se desistere à votando protestatus fuit, cū declaratione, quòd per talem desistentiam non intendebat suū officium dimittere; cui protestationi fuit responsum, quòd ea non obstante procederetur ad electionem, & ad hunc effectum Vocales votarent cum comminatione, quòd aliàs cum solis tribus Vocalibus, qui remanerent, ad electionem procederetur; vt *process.fol.35.*

7 Hoc idem aegreferentes PP.Electores dicti Conuentus Sancti Bartholomaei, ipsi etiam in numero trigenta duo vna cum eodem P. Ioanne de Auellaneda, Diffinitore, alteram protestationem fecerunt in Capitulo, ac detestantes pariter iniustitiam huiusmodi exclusionis, ac alias violentias, ac metus sibi per Praesidentem incussos, per quos ad liberam electionem procedere non poterant, appellarunt ad Tribunal Nunciaturae cum protestatione nullitatis cuiuscumque actus in futurum faciendi circa electionem huiusmodi, vt *process.fol.33.* Et successiuè ad hanc Curiam venerunt, non obstantibus reiteratis praeceptis eis à Praesidente sub poena excommunicationis latae sententiae de non discedendo è Capi-

tulo factis cum comminatione, de procedendo ad electionem, quacumque appellatione non obstante: & sub die 19 eiusdem mensis Nouembris in gradu appellationis, coram eodem Illustrissimo Domino meo Nuncio se præsentauerunt, ac litteras citatorias, inhibitorias, & compulsoriales in forma obtinuerunt, vt *process. fol. 64.*

8 Quo præfatorum Diffinitoris, ac Electorum discessu non obstante, dictus Præsidens (deputato prius ab eo, & cæteris Diffinitoribus altero Diffinitore in locum dicti Patris de Auellaneda) ad nouam Generalis electionem per nouem Vocales, qui ex dictis 42. remanserunt, sub eadem die 16. Nouembris deueniri mandauit, quorum omnia vota ceciderunt in personam R. P. Loysij de Corduba, qui ab omnibus Diffinitoribus prædictis fuit approbatus, vt *process. fol. 9.*

9 Hac facti serie sicut supra explicata, contigit dubitari coram eodem Illustrissimo Domino meo, quænam ex præfatis tribus Electionibus, nempe Fratris Loysij de Aguilar primo, Fratris Ioannis de Sancto Ioseph secundo, ac dicti Fratris Loysij de Corduba tertio loco electi esset iudicanda legitima, & canonica?

10 Et cùm idem Illustriss. Dominus voluerit ad satietatem gustare de meritis, & iustitia huius causæ, ac partes cum Aduocatis in contradictorio iudicio audire, tandem censuit absque aliqua difficultate fuisse nullam, & attentatam tertiam electionem factam in personam dicti Patris Loysij de Corduba, & quoad alias duas electiones licet videretur inclinare pro validitate primæ: tamen quia tam dictus Pater de Aguilar, quàm Pater Ioannes de S. Ioseph cuicumque iuri, eis in vim dictarum electionũ quæsito, pro bono pacis, ac Religionis quietè renunciarunt, ideò tali determinationi non fixit pedem; sed Capitulum pro noua electione facienda infra certum terminum congregari mandauit. Et quia rationes, quæ considerabantur pro prima electione, videbantur magis iustificare nullitatem electionis dicti Patris de Corduba; ideo dominatio sua Illustrissima concessit mihi Auditori, vt pro qualitate negotij, quod non modicam loquendi occasionem in hac Curia, & extra eam generauit, rationes præfatas, aliaque attentata, & nullitatem tertiæ electionis iustificantes in scriptis redigerem. Quæ ex infra dicendis apparebunt cum responsione ad fundamenta, quæ pro contraria parte afferebantur.

11 Primò itaque fuit consideratum, quòd prima huius Religionis constitutio disponit, quòd electus Prior Sancti Bartholomæi de Lupiana sit semper caput, & Prior maior Generalis eiusdem Religionis, & quòd ius eligendi talem Priorem spectet semper ad Patres Vocales dicti Conuentus Sancti Bartholomæi, prout semper in dicta Religione obseruatum fuit, vt patet ex dicta Constitutione, ibi: *Primieramente establecemos, y ordenamos sin alguna reuocacion, que el Prior que aora es, y será de aqui adelante en el Monasterio de San Bartolome de Lupiana de nuestra Orden, de la Diocesi de Toledo, sea siempre Cabeça, y Prior Mayor General de toda ella.* Et ibi: *Establecemos, declaramos, y consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartolome, sea celebrada para siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartolome, porque ansi es de derecho, y ansi ha sido guardado hasta aqui.* & id expressè tenet Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi C. de Sacros. Eccles. verbo Monasteria cap. 25. post num. 3.*

12 Quæ obseruantia, & consuetudo in hac materia eligendi valet, & attendi debet, *cap. cùm dilectus,* vbi Butr. *lect. 1. num. 23. vers. & nota, & lect. 4. n. 50. de consuetud.* Abb *in cap. cum terra, num. 2. vers. sed consuetudo, de elect.* Rot. *decis. 65. num. 11. parte 1. recent.*

Quod absque dubio in casu præsenti procedit, 13 vbi prædicta obseruantia, & consuetudo fuit reducta ad legem municipalem Religionis vigore præfatæ Constitutionis, quam dicti PP. Definitores omnino obseruare tenentur, iuxta not. per Bald. *in cap. Clerici, n. 3. de vit. & honest. Cleric.* ac iuxta dispositionem Conc. Trid. *sess. 25. de Reg. c. 7. in fin.* ibi: *Seruētur singulorum Ordinum Monasteriorū Constitutiones.*

Neque obstat, quòd istud ius eligendi Genera- 14 lem non possit dici translatum in Religiosos Vocales S. Bartholomæi priuatiuè ad ipsam Religionem, ex ea ratione, quia vbi alicui conceditur simpliciter iurisdictio ad aliquem actum, non censetur priuatiuè concessa in præiudicium iurisdictionis alterius, sed cumulatiue, Alber. Brun. *cons. 47. n. 2.* Grammat. *vot. 24. casu 147. n. 5.* Paris. *cons. 9. n. 11. vol. 4.* notant plenissimè DD. *in cap. irrefragabili, & in cap. Pastor de offic. iudic. Ordin.*

Quia respondetur, quòd facultas eligendi Gene- 15 ralem, ex verbis Constitutionis superius relatis, & ex aliis modò referendis, clarissimè patet totaliter translata in dictos Vocales Sancti Bartholomæi, & quòd Religio repræsentata per Diffinitorium nil aliud reseruauit dicto Diffinitorio, quàm ius confirmandi, seu reprobandi electionem per dictos Vocales faciendam.

Quod confirmatur ex aliis verbis dictæ primæ 16 Constitutionis, ibi. *E los Confirmadores de la eleccion del Prior Mayor del dicho Monasterio de San Bartolome, no consientan que sea elegido, sino tal persona, cuya presencia pueda ser auida dentro de dos meses.* Et in extrauaganti prima dictæ Constitutionis declaratur, quòd isti confirmatores sunt Diffinitores, vt ibi: *Rogamos, y amonestamos a los Padres Difinidores, que en la Eleccion del General no confirmen, saluo à persona, que sea suficiēte para regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente les encargamos las cōciencias.* Et in Constit. 70. ibi: *E los que son ansi señalados, y llamados, vayan luego al Monasterio de San Bartolome, è seā presentes a la eleccion del futuro Prior, è confirmēla, ò infirmēla, segun les pareciere que conuiene.* Ex quibus verbis patet, quod si istis Diffinitoribus non iniūgitur nisi, vt præstent præsentiam electioni ad effectum illam confirmandi, seu infirmādi, ergo sunt solùm Confirmatores, non autē Electores; & idem denotatur inferiùs in eadem Constit. 70. ibi: *E despues que fuere celebrada la tal Eleccion, sea examinada con diligencia por los Difinidores, y sea cōfirmada de todos ellos, ò de la mayor parte de ellos, segun conuiniere.* Et magis etiam apertè declaratur in Cōstitutione septima iuxta impressionē anni 1597. vbi agitur de facultate Diffinitorū, in qua habentur hęc verba: *Estos ocho Difinidores, que fueren elegidos segun es dicho, ningun poderio tienē, sino para confirmar la eleccion del Prior de S. Bartolome, mas siendo confirmada, ayan poderio cūplido con el dicho Prior de S. Bartolome, de ordenar, establecer, &c.*

Ex quibus tam geminatis, & repetitis verbis satis 17 clarè constat, quòd isti Diffinitores non sunt Electores, sed meri Confirmatores electionis factæ per Vocales Sancti Bartholomęi de Lupiana. Quòd euidentius apparet, quia post sibi præsentatam electionem ab Electoribus factam, ipsi Diffinitores procedunt ad confirmationem mediantibus suffragiis, porrigendo pro confirmatione literam A. quæ significat Approbo, & pro reprobatione literam R. quæ significat Reprobo; signum euidens, quòd eorum officium non est, nisi approbare, aut reprobare.

Quæ veritas multò magis elucescit ex eisdem 18 actis Capitularibus huius vltimi Capituli, vbi in præce

præcepto facto à Præsidente pro modestia seruanda in Capitulo, & pro facienda electione personæ idoneæ, distinguuntur Diffinitores à Vocalibus, vt *process.fol.1.*& in scrutinio primæ electionis *fol.7. in princ.*ibi: *Estando iuntos en Capitulo, a son de campana tañida los Padres Presidente, y Difinidores, y los Electores de dicha eleccion, par à votar a ella*, &c. Et *eodem fol.*ibi: *Despues de lo qual consultaron los Padres Presidente, y Difinidores la presentacion que hizieron los Padres Vocales de San Bartolome.* Et inferiùs *eadem pagina*, ibi: *Visto lo qual y que la mayor parte del Difinitorio aprouò dicha presentacion de los Vocales de este Monasterio*,&c.Et *eadem pagina a tergo*,ibi: *Consultada la dicha presentacion entre nuestro Padre Presidente, y los Padres Difinidores, votaron en la forma sobredicha, y tuuo el Reuerendissimo Padre Fray Iuan de San Ioseph quatro Reprobo, y vn Approbo.* Et *fol.9.in fin.* ibi: *Y auiendo consultado la dicha eleccion, la aprouaron*,&c. Et post hæc scripta, vidi vnum actum Capitularem de anno 1411. postea in actis exhibitum, qui ponit falcem ad radicem, & tollit omnem difficultatem; apertissimè declarando, quòd istud ius eligendi Priorem Sancti Bartholomæi spectat ad Fratres eiusdem Conuentus tantùm, & quòd nullus alius, qui non sit de corpore Capituli dicti Conuentus, potest in tali electione se immiscere, & quòd quatuor Diffinitores sunt tantùm Confirmatores dictæ electionis, reuocando Constitutionem factam in Capitulo antecedenti; quæ mandabat dictum Priorem eligendum fore, per illos de corpore Capituli Generalis, vt ibi: *E luego esse mismo diafue otorgado, è passado por Votos de todos los del dicho Capitulo, que fuesse tornada la Eleccion de Prior de San Bartolome, a los Frayles de Orden sacra deesse Monasterio, los quales solamente elyan Prior de San Bartolome de aqui adelante, ni se mezcle con ellos à elegir otro alguno que no sea del cuerpo de su Capitulo. El qual Priorazgo vaque de trienio en trienio, segun el tiempo en que fuere celebrada, è confirmada la Eleccion de Prior de San Bartolome; è que sean Confirmadores in perpetuum de de la eleccion ansi celebrada, los quatro que fueron diputados en cada Capitulo General, par acelebrar Capitulo Priuado; è reuocarō la Constitucion fecha en el Capitulo proximo passado, que mandaua, que fuesse elegido el dicho Prior, por los del cuerpo de el Capitulo General*,&c.

19 A textu isto, qui venerabilem redolet antiquitatem, ortum duxit prima iam præfata huius Ordinis Constitutio, quàm Latinè extensam in originalibus Constitutionibus legi, ac pro indaganda huius articuli veritate perlegi, sit enim *fol.1.*primæua illa verba sonant: *Prædicti autem Prioris Monastery Sancti Bartholomæi electionem cum ita sit de iure, & etiam sic fuerit hactenus obseruatum, ad Fratres Capitulares eiusdem Monastery, & non ad aliquos alios, decernimus, consentimus, concedimus & in perpetuum statuimus insolidum, & solummodo pertinere.* Ex hinc hodie nullo modo in dubium reuocari potest, quin dicti Diffinitores sint solùm meri Approbatores Electionis factæ à Vocalibus Conuentus Sancti Bartholomæi, absque eo quod in re tam clara aliqua sit opus interpretatione, ad not.per text. *in l. ille, aut ille, ff.de legat.3.*& attestatur Carol. de Tapia *loco citato.*

20 Et vlteriùs, si aliter diceretur, maximum sequeretur absurdum, vt scilicet id, quod prætenditur gratiosè concessum Patribus Sancti Bartholomæi de Lupiana circa huiusmodi ius eligendi Generalem, eis in odium, & maximum præiudicium retorqueretur, quia si eorum electio deberet esse arctata ad voluntatem Diffinitorum, vtique priuilegium eligendi, non solùm redderetur eis caducum, & elusorium, sed imò prætextu priuilegij auferretur eisdem facultas, quam habent à iure communi eligendi Priorem sui monasterij, vt est text. *in cap.1.de elect.* Butr. *in c.dilectus, in 1.lect.num.7. de consuet.* Nauarr. *consil.3.de electION. num.3. & comment.3. de regular. nu.1.*Ludou.Mirand. *in Man. Prælat.tom.1.quæst.23. art.5.concl.1.*Peirin. *tom.1.de Relig.Prælat.& subdit 3. quæst.1.c.4.§.1.*Barbos. *in Collect.ad dictum c.1.num.6.* Suarez *tom.4.de Relig.lib.2.cap.4 n.1. & c.6.num.19.* Coccin. *decis.296.num.5.* Rot *decis.65.n.5.p.1 recent.*

Neque aduersatur prædictis prætensa obseruantia Religionis, vt scilicet nulla electio publicetur cum solis votis Capitularibus Conuentus Sancti Bartholomæi, sed solùm publicetur quando Diffinitores, vel eorum maior pars se conformarunt cum dictis Capitularibus; sicque electionem dictorum Capitularium non posse vere, & proprie dici electionem, pro cuius subsistentia inter cætera essentialia requiritur, vt illicò publicetur, ex text. expresso *in c.quia propter, de elect.* cum ibi not.per Gloss. *in verb.Sanior*, Castellin *c.3.de elect.Can.n.2.* Barbos. *de iure Eccles.lib.1.c.19.n.214.& seqq. & n.225.* Syluest. *in Summ.verb.Electio.2.quæst.7.* Rodrig. *quæst. Regular.tom.2.quæst.5.art.14.* Mirand. *tom.2. q.28. art.24. concl.2.* Et consequēter quòd Diffinitores sint etiam Electores, cum non publicetur electio nisi postquam ipsi illam, mediantibus suffragiis, approbarunt. 21

Quia quantùm ad facultem Vocalium Sancti Bartholomæi eligendi Priorem Generalem priuatiue quoad Diffinitores, latè fundauimus suprà proximè ante dictam obiectionem, & quoad id, vt scilicet non publicetur scrutinium, donec per Diffinitores fuerit approbata electio. Respondetur, hoc non esse tam certum, quia habetur pro constanti, quòd in omnibus Capitulis solet Præsidens sub censuris latæ sententiæ prohibere Scrutatoribus, ne scrutinia publicent, quod in specie in præsenti Capitulo, de quo agitur, factum fuit; vt *process.fol.3.* Sicque cum publicatio impediatur facto ipsius Præsidentis, inferendo metum præuiis censuris, non potest ex tali facto sumi argumentum, quòd Vocales Sancti Bartholomæi non sint verè, & propriè Electores etiam priuatiuè quoad ipsos Diffinitores; imò retorquetur argumentum, quia si electio non fuisset perfecta, nisi post approbationem Diffinitorum, ad quid prohibere, ne publicetur, donec approbata fuerit? Cùm aliàs esset clarum, quòd Scrutatores non poterant publicare electionem, donec canonicè facta non fuerit, ex vulgari reg. *l.in causæ 16.ff. de minor.* 22

Vel quatenus hoc fundamentum prætendatur iuniti assertæ consuetudini ita faciendi; adhuc Respondetur, quòd hac consuetudine supposita, non inde sequitur, quòd electio facta à dictis Vocalibus, non sit verè, & propriè electio; quia, aut pars aduersa vult, talem consuetudinem valere contra iuris dispositionem, de quo infrà latiùs dicetur, *à num.77.& seq.*& tali casu prætendi poterit, quòd dilatio publicationis scrutinij vsque ad secutam approbationem fit in vim dictæ consuetudinis, sed non ideò electionem, quam faciunt dicti Vocales cessare, esse veram, & canonicam electionem; Aut dicta consuetudo reputatur inualida, ac tanquam abusus & corruptela, prout ego eam sic existimo tanquam coarctatiuam libertatis eligendi, cùm possent Diffinitores tali fundamento impedire publicationem omnium electorum, & semper mandare iterari electiones donec eligatur persona desiderata, vt dicemus infrà *dicto num.77.& seq.*& tali casu non est habenda in aliqua consideratione etiam vbi esset certa. 23

Minus obstat prædictis, quod post publicatam electionem, ac approbationem confirmatorum dicta Constitutio 70. mandet fieri edicta pro illis, qui 24

t volunt

volunt aliquid contra dictam electionem allegare, assignando certum terminum, quo elapso,& nihil, quod releuet,allegato, procedatur ad confirmationem,ex quo prætendatur inferri, quod illa approbatio Diffinitorum, quæ fit in continenti post electionē,non sit verè,&propriè confirmatio,sed complementum electionis factæ per dictos Capitulares.

25 Nam pro responsione est animaduertendum, quòd vno ex duobus modis potest electio confirmari, aut extraiudicialiter in scriptis, & processu compilato, vt cum pluribus dixit Lauor. *in suis lucubr.tit.4.c.25.à n.59.* Et legislatores huius sacræ Religionis vt melius, & sanctiùs ageretur electio sui superioris, voluerunt ambos modos confirmandi interuenire, & quod extraiudiciali informationi, quam faciunt Diffinitores de qualitatibus electi, succederet alia solemnis informatio præuiis edictis vt suprà,pro illis, qui vel contra ipsam electionem, vel contra personam electi aliquid allegare voluerint.Etenim quòd in effectu prima confirmatio Diffinitorum habeatur pro confirmatione, vltra latè deducta suprà à *numer.15. vsque 19.* constat etiam euidenter,quia in dicta Constit.70.vbi talis confirmatio fieri mandatur,disponitur quòd post factam canonicam electionem petatur consensus ab electo (quod regulariter fit post electionem confirmatam) quodque dicto consensu præstito,statim ducatur ad chorum, & inthronizetur in sede Priorali (quod propriè est illi tradere possessionem)quodque postea apponantur edicta superius relata pro iudiciali informatione facienda. Et si alias intelligeretur, sequeretur absurdum,vt scilicet cum sola electione per quam solum ius ad rem acquiritur,& sine confirmatione,quæ dat ius in re, daretur electo possessio Prælaturæ mediante præfata inthronizatione in sedem Prioralem; & in nihilo repugnat, quod post primam informationem extraiudicialiter factam,fiat alia inquisitio iudicialis; quia etiam post confirmationem electionis potest contra illam opponi, retractari, & annullari si causæ sufficientes iustificentur,Butr *in c.cum dilecti,de elect.n.63.* Compostel *in c.quod sicut,eod.tit.* Innoc *in c.constitutus,de appel.* Castel.*de elect.c.14.n.55.* ibi:*Dico quod quædam est confirmatio non contentiosa,id est quæ fit extraiudicialiter, non assumpta causæ cognitione, non citato hoc, vel illo; & sic fieri potest, licet de necessitate præmittatur citatio, quo casu quando scilicet simpliciter cōfirmatur,vt dicitur in Clement.1.de offic.& potest.iud.deleg. tunc quoque post ipsam confirmationem potest contendi nullitas electionis,& potest peti retractari,etiā quod valeat talis confirmatio.* pro quo facit optimus tex.*in c. indemnitatibus.§.sanè.ver.verum.de elect.in 6.* Et istud est quod voluerūt præcauere Legislatores huius Religionis,ne stante sola extraiudiciali informatione, daretur occasio ad libitum impugnandi electionem.

26 Et prædicta corroborantur, quia eadem forma tradita per *dictam Constitutionem.70.* seruatur etiam in electionibus quorumcumque Prioratuum Conuentuum huius Ordinis, in quibus nemo dubitabit,quod ius eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares eiusdem Conuentus, & quod electiones per ipsos factæ sunt perfectæ; & nihilominus in dictis electionibus fiunt eædem confirmationes simplices(hoc est, per consensum confirmatorum) & solemnes, quæ fiunt in electione Prioris Sancti Bartholomæi.

27 Vltra quod, cum hæc facultas eligendi resideat taliter in Vocalibus Sancti Bartholomæi,vt expressè disponatur nullum alium præter ipsos, posse in electione huiusmodi se immiscere,ibi:*Ni se mezcle con ellos à elegir otro alguno.* Et quòd Diffinitores sint solùm confirmatores; nescio quonam fundamento dici possit,quòd ij si Diffinitores in illa approbatione videantur solummodo dare complementum electioni:nam hoc esset adulterare verum, & germanum intellectum prædicti decreti prohibentis, nullum alium immisceri, & quòd vni sint Electores, alij verò confirmatores.

Supposito igitur absque aliqua difficultate ex prædictis,quòd electio Prioris Generalis huius Religionis Sancti Hieronymi spectat ad Patres Vocales Conuentus Sancti Bartholomæi de Lupiana, ad Diffinitores verò solum ius talem electionem confirmandi, aut infirmandi, sequitur necessariò, quòd vbi electio fuit legitima, & canonica, non potuerit à Diffinitoribus infirmari, sed imò debuerit de necessitate confirmari, text. est expressus *in c. postquam,de elect.* vbi Abb *num.1.c.fin.eodem tit.in 6.* Bonon.*de elect.Prælat. dub.45. num.1.* Castel.*eodem tract. cap.14. num.15.* Tambur.*de iur. Abbat. tom.1. disp.6.quæst.5.num.4.& 5.* Portel.*resp.moral.cas.4.n.5. in fin.* Lotter *de re benef.lib.1.quæst.27.in princ.* 28

Et est ratio,quia electio est actus voluntatis,confirmatio verò necessitatis, Ioan.Andr. *in d.cap.postquam,n.15.& ibid.* Butr.*n.5.* Dec.*num.1.* Tamburin.*d. tract.de iur.* Abb *tom.1.disp.6.quæst.1.num.5.* Gregor. XV. *decis.24 . num.12.* 29

Vt propterea Laurent. de Peirinis *tom.1.c.3.§.6. in fin.* affirmet, *quod electus petendo confirmationem nullam petit gratiam,cum pleno iure innitatur.* Cabed. *p.2.dec.is.84.n.10.* Et in eisdem terminis, Greg.*in d. decis.240.n.11.* dicit, *quòd qui confirmat nihil dat, & quòd confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad iustitiam.* 30

In tantum quòd si confirmatio denegatur, datur recursus ad superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum,*c.nullus.de iur.patron.* vbi idem docent,Ioan.Andr.Butr.& omnes communiter,Tamburin.*dict. disput.6. quæst.3.in fin.* Castel. *de elect.Can.c.14. num.18.* Laurent. de Peirin. *d.tom. 1. c.31.§.11.vers.dico 11.* Abb.*in c.Ossius Episcopus,n.6. de postul.Prel.* idem Abb. *in c.cùm olim sub num.1.de maiorit.& obed.* Rot. *coram Pamphilio.In vna Legionens.Confirmationis,13.Ianuarij 1617.* relatus per Castell.*loco proximè citato*, vbi fuit decisum, *quòd canonicè electus,contra quem non adsunt vrgentia, debet omninò confirmari,& si confirmator renuat,ad maiorem Superiorem potest recurrere,* Lauor.*var.lucub.titul.4. cap.25.num.1. & num.42.* 31

Ad instar præsentati per Patronum ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, quem Ordinarius instituere tenetur,dum legitimum non adest impedimentum, in tantum quòd si instituere absque causa recuset, potest superior illum compellere ad instituendum,vt probat text.iunct.gloss.*verb.appellauerit,in cap.Past.29.de iurepatr.*& ibi Abb.*nu.5.* Rot. *decis.4.de iurepatr.in nou.* Garc.*de benef.p.10.cap.4.n. fin.* Ricc.*in praxi fori Eccl.titul.de iurepatr.decis.159. num.70.& seqq.* 32

Et est ratio, quia tali præsentato fuit ius quæsitum,per præsentationem Patroni,quo iure sine legitima causa priuari non potuit. 33

Quæ ratio multò magis militat in electo, qui per Electionem acquisiuit plenum ius in Prælatura, ad quam fuit electus; electio enim est merum ius spirituale, tribuens ius Prælaturæ, & administrandi, saltem in habitu, Gloss. *in cap. quanto,62. distinct.* Abb.*in c.querelam, num.6. de elect.* plenè Felin.*in c.cùm Bertoldus,num.2. de re iudicat.* vbi dicit, *quòd per Confirmationem nihil noui iuris acquiritur,sed tantùm exercitium iuris,per Electionem acquisiti* Laurent.de Portel .*in suis responsis Moral. parte 1.cas.4.* 34

Peirin.

Peirin.*tom.*1.*c.*3. §.6. *in fin. & §.sequenti ferè per tot.* Rot. *coram Greg. d.decis.*240.*n.*17.

35 Imò potest Superior, ad quem recurritur, ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem, Nauar.*cons.*2.*n.*2. *& seq.*

36 Quod præsertim procedit, si talis Superior habet facultatem Legati à Latere, prout habet Illustrissimus Dominus meus Nuntius, text. est *in cap. si Abbatem*, §.1. *de elect. in* 6. *& ibi gloss. verb ex officio*, D. August. Barb. (qui nihil intactum in materiis Ecclesiasticis reliquit, & qui etiam in hac causa pro hac parte consuluit) *in tract. de iure Eccl. lib.*1.*c.*19.*n.*250.

37 Cùm enim publicè intersit confirmationes Electionum quantò citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Religiones diu sint suis orbatæ Pastoribus, vt dicit text. *in c. oblata*, §. *superior, circa fin. de appell.* debent ambages, & circuitus euitari, ad not. per text. *in Clem. Auditor, de rescript.*

38 Quapropter cùm ex Actis Capitularibus appareat, quòd Reuer. Pat. Fr. Loysius de Aguilar fuit canonicè electus cum Votis triginta, ex quadraginta duobus, quæ aderant in Capitulo, vtique eius electio fuit legitima, & canonica, *c. cùm inter*, *& tot. tit. de elect. in decret. & in* 6. Loter. *de re bene. lib.*2.*q.*17. *n.*3. Vbi *quòd ista est communis opinio Canonistarum & Iuristarum.* Et consequenter fuit de necessitate ei debita confirmatio, ex superiùs latissimè deductis, ob cuius denegationem quinimò reprobationē potuit tam ipse quam Electores, ac alij interesse habentes ad Superiorem recurrere, vt diximus suprà *à n.*31. *vsque ad* 36. & in his propriis terminis tenet Port. *in resp. casuum conscientiæ, p.*1.*cas.*4.*in prin. & in dub.*3. *n.*5.*fol.m.*310. *& eodem casu* 4.*ad dub.*5.*fol.m.*317.*n.*9.

39 Neque obstat, quòd vigore Constitutionum Ordinis possint Diffinitores, prout sibi videbitur, electiones confirmare, aut infirmare, vt in Constitutione 70. ibi: *Confirmenla, o infirmenla, segun les pareciere iusto.* Et inferiùs, ibi: *Segun les pareciere que conuiene.* Quia respondetur, retorquendo obiectum, quòd imò ex illis verbis resultat non liberum, & absolutum arbitrium Cōfirmatorum; sed arbitrium regulatum à iure, & iustitia, vt denotant illa verba: *Segun les pareciere iusto.* Et alia. *Segun les pareciere que conuiene*, text. est optimus *in l. fideicommissa* 11. §. *quamquam, ff. de legat.*3. vbi gloss. *in verb. arbitrium, & in l. fideicommissaria libertas* 46. §. *quod si ita, ff. de fideicommiss. libertat.* Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, verb. videbitur*, vbi loquendo de prædictis, & aliis similibus verbis, ponit pro regula, quòd nunquam ex eis censetur datum plenum, & liberum arbitrium, sed regulatum arbitrio boni viri, Menoch. *de arbitrar. lib.*1.*q.*8.*n.*4. *& quæst.*13.*num.*15. Dec. *consil.*493. *num.*17. Barbos. *axiomat.*32.*num.*2. Signorol. de Homod. *consil.*110. *incip. Quæstio præsupponitur num.*9. Calcan. *consil.*120.*num.*7.*in fin.* Paris. *consil.*95.*n.*22. *lib.*1. Ludou. Bolognet *in addit. ad Consil.* Ioan. de Anania *in consil.*34. *num.*12. Valasc. *consil.*153. *num.*25. Rot. coram Gregor. XV. *decis.*151. *num.*8. & apud Zach. *de oblig. camer. decis.*3.*num.*5.

40 Quòd quidem arbitrium debet esse regulatum à iure communi, *l. respiciendum, & l. hodie, ff. de pœnis, l. vir bonus, ff. iudicatum solui, l. Thais, §. sorore*, ibi: *Non spectandum quod heredibus displiceret sed quod bono viro placere posset, &c. ff. de fideicommiss. libert.* Mari. Ant. *var. resol. lib.*3.*resol.*7.*num.*14. Seraph. *deci.*1017. *num.*1. Ioseph de Sesse *Arag. decis.*45. *num.*13. *cum seqq. tom.*1. Gratia. *discept. for.*442.*n.*5. vbi dicit, *quod arbitrium boni viri non est libera dispositio.*

41 Et in dubio, vbi verba possunt applicari arbitrio libero, & regulato, resoluere debemus viri boni arbitrium sic regulatum concessum fuisse, Decius *consil.*430.*num.*3. Menoch. *de arbitrar. lib.*1. *q.*9. *n.*1. Maximè quando si aliter intelligeretur, tertius reciperet præiudicium, prout in casu isto, ex infrà dicendis, vt multos citando, resoluit Menoc. *d.q.*9.*n.*8.

Et hæc conclusio absque vmbra difficultatis 42
transit vbi verbo *Videtur*, additur verbum, *Iustum*, seu, *bonum*, &c. prout *in d.* Constitutione, ibi: *Segun les pareciere iusto*, vt resoluit Ioseph Sesse *d.decis.*45. *num.*13. *tom.*.

Et licet *d. Constitut.*70. mandet, quòd in casu in- 43
firmationis electionis iterum eligatur, ac toties quoties, donec de Priore canonicè prouideatur; hoc tamen intelligendum est, vt tunc renouetur electio, vbi prima fuerit legitimè infirmata ex rationibus infrà latissimè ponderandis *num.*65.

Quibus non suffragatur replicatio, vt scilicet 44
prædicta non procedant vbi aliquid committitur, non solùm arbitrio, sed etiam conscientiæ alicuius, prout in casu isto videtur commissa conscientiæ Diffinitorum approbatio, seu reprobatio Electionis, vt *Extrauag.*1 *ad Constit.*1. ibi: *Rogamos, y amonestamos a los Padres Difinidores, que en la eleccion del General nò confirmen, saluo a persona, que fuere suficiente par a regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente les encargamos las conciencias.* Et consequenter à reprobatione electionis non posse reclamari ad Superiorem, cùm talis commissio conscientiaria operetur, vt solus Deus, & non alij, debeat esse iudex, vel cognitor, ex text. *in c. statutum*, §. *Assessorem*, vbi *gloss. verbo, conscientia, & verbo, relinquatur, de rescript. in* 6. Sanchez *de matrim. lib.*3. *disput.*8.*num.*4. gloss. *in Clement.*1. *verbo, oneramus, de iure patron.* Mascard. *de probat. conclus.*414. *num.*1. *parte* 1. Cornel. *consil.*349. *tom.*1. *num.*6. asserentes ambo, *quòd vbi committitur aliquid conscientiæ alicuius, non est disputandum vtrum benè fecerit ille, cuius conscientiæ committitur*, Bellam. *dec.*18. *per totam. incip. Oneratio conscientiæ*, Lap. *allegat.*15.*num.*8. & *ibi* Mandos. *lit. T. & allegat.*60.*nu.*4. latè Lancel. *de attentat. p.*2. *cap....limit.*10.*n.*1. *& seqq.* Scacc. *de appell. q.*17.*limit.*15.*n.*3. Barbos. *de claus. claus.*24. *num.*7.

Quia huic obiecto, seu replicationi potest mul- 45
tipliciter satisfieri.

Primò considerando, quòd extrauagantes ad 46
Constitutiones dictæ Religionis non emanarunt ad reuocationem, seu derogationem ipsarum Constitutionum, sed ad earum declarationem, interpretationem, & supplementum, vt clarè dicitur in proœmio voluminis earundem, §. 3. *&* 6. & in nulla Constitutione legitur talis commissio conscientiaria; imò legitur commissio ad iustum arbitrium Diffinitorum, quod quomodo intelligatur satis abundè suprà demonstrauimus.

Et nihilominus, quatenus etiam verba Constitu- 47
tionum innitterentur simplici, & absolutę conscientiæ ipsorum Diffinitorum; adhuc tamen Diffinitores tenerentur iudicare secundùm ius, & iustitiam, Mascard. *de probat. conclus.*414. *per tot.* Menoch. *de arbitr. lib.*1.*quæst.*8.*num.*40.44. Monet. *de commut. c.*7. *num.*146. Marchesan. *de commiss. parte* 1.*num.*77.*pag. mihi* 202. Barbos. *d. claus.*24.*in fin.*

Et rationem puto, quia talia verba, *conscientiam* 48
tuam oneramus, non mutant naturam negotij, super quo fit dispositio, cum sit certum, quòd tacitè inest omnibus commissionibus, quòd iudices, vel executores secundùm bonam conscientiam cuncta agant, *c.*1. *de re iudic. lib.*6. Et sic expressio eius quod tacitè inest, nihil operatur, & sonat potius in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem, adnot. per Innocent. *in c. fin. de præsumpt. & c. licèt, de offic. ordin. l. si ita expressum*, & *ibi* gloss. *ff. de cond. & demonstrat.*

Gratian.

Gratian.*discept.forens.*738.*n.*2.3.*&* 4.*& decis. Marchiæ*,157.*num.*9. & videtur originalis doctrina Anchar.*super Clement.quamuis, de for.compet.sub nu.*15. *col.*2.*vers.Obtentum fuit*,vbi quòd ita practicatur,& mutari non debet. Quod magis indubitanter est practicandum,& obseruandum in casu dictæ Extrauagantis,cuius verba sunt merè, & absolutè hortatoria,vt ibi:*Rogamos, y amonestamos.*

49 Secundò respondetur, quòd dato, non autem concesso,quòd versaremur in casu legis,seu constitutionis præceptiuæ, quæ deferret confirmationes, aut irritationes electionum conscientiis Diffinitorum;nihilominus tenerentur Diffinitores iurare in actu cassationis,se ita pro conscientia,& iustitia sensisse, aliàs eorum declarationi stari non deberet, & tenerentur appellationi quoad vtrumque effectum deferre,agrum.text.*in l.Theopompus,ff.de dot.praleg.* Rebuff. *de appell.art.*3.*gloss.*1.*num.*4. Præpos.*in rubr. de appell.sub num.*45. Ruginel.*de appell.*§.2.*cap.*2.*numer.*68. Adeò, vt si post appellationem procederetur ad vlteriora, processus esset nullus, & attentatus,Lancel.*de attent.parte* 2.*c.*12. *lim.*10. *num.*12.

50 Imò, non obstante iuramento, nihilominus admitteretur appellatio ad vtrumque effectum, vbi non esset simpliciter onerata conscientia,sed etiam adessent alia verba,quæ respicerent iustitiam,prout pluries repetita leguntur in Constitutionibus huius Ordinis,iniungendo Diffinitoribus,vt confirmeur, seu infirment electiones,*segun les pareciere ser justo*, text.est,*in c.qualiter,el primero,de accusat.*Franc.*in d. c.statutum*,§. *Assessorem,sub n.*5.*de rescript.in* 6.Lanc. *d.limit.*10.*n.*11.Scacc. *de appell.q.*17. *limit.*15.*n.*6.

51 Tertiò,quia quatenus dicta verba conscientiaria essent apposita per modum legis, & statuti, cuius contrarium ex eorum lectura appatet,vt suprà proximè notauimus;nihilominus tamen non essent ita crudè accipienda, vt possent Diffinitores facere, quod eorum conscientia dictauerit; nam etiam in huiusmodi dictamine tenerentur primo se conformare cum dispositione Iuris Canonici, Corn. *consil.*137.*num.*7.*vol.*2. *& consil.*201. *num.*17. *&* 18.*eodem volum.*2.Mascard.*conclus.*414.*num.*10. vbi *n.*11. refert Innocentij doctrinam asserentis conscientiæ secreta de sinu iudicis, & secretis pectoris ipsius non debere proficisci,sed de vtero, & sinu legis: & ex Bald.tradit,conscientiam, & intelligentiam non habere vbi figat pedem, sed debere conformare se conscientiæ legis,vel dispositioni legali;& Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*8.*n.*44.*in fin.* asserit,quòd stante hac clausula,iudex sequi debet conscientiã lege munitã.

52 Quartò respondetur, quòd hoc maximè in casu isto procedere debet, vbi agitur de re ardua, & magni præiudicij, nempè de cassanda electione, non ob defectum formæ,sed ob vitium personæ electæ, cui ideò maximum in honore irrogaretur præiudicium, cùm ex tali cassatione efficiatur electus perpetuò inelegibilis, non solùm ad eandem dignitatem, sed etiam ad quæcumque alia officia Religionis,vt est text.*in c.super eo,iuncta gloss.in verb.non vitio persona.de elect.*vbi Abb.*num.*27. *& seqq.*& communiter DD.& text. optimus, *in c. testimonium*, ibi: *Aut grauata sit eius opinio, eo quòd quandoque fuit tali modo repulsus*,& gl.*ibi,verb opinio,de testib.* & facit text.*in l.cognitionem*,ibi:*Minuitur existimatio quando quis ordine mouetur, ff. de var. & extraord. cogn.* latè Bobadil *in polit.lib.*1.*c.*16.*num.*18.*& seqq.* Ludouic. Mirand.*in manual.Pralat.tom.*2.*q.*23. *art.*11. *concl.*5. *vers.Circa sextum*,Sigism.àBonon.*de elect.Pralat.Regul.dub.*100.*n.*3. Tambur.*de iure Abbat. tom.*1.*disp.*5. *q.*21.*n.*4.Castel.*de elect.canon.c.*5.*n.*35.optimè Laur. de Peirin.*de subdito Religioso.tom.*1.*c.*32.§.8.*pag.*475.

Quòd autem cassatio electionis dicti Patris Loysij de Aguilar fuerit facta, non ob defectum, circa formam,& solemnitatem electionis, sed ob vitium personæ,patet;tum quia tam in allegationibus pro parte contraria in actis exhibitis,quàm in informatione iuris fatetur, quòd fuit reprobata eius persona,vt in allegationibus,ibi : *Y la reprouacion de ambos sugetos est à firmada de todo el Definitorio, auiendola hecho por votos secretos.*Et in dicta informatione Iuris sub *num.*16.ibi : *Con lo qual,no auiendo confirmado,aprouado, ni votado el Definitorio por los Padres Fray Luis de Aguilar,y Fray Iuan de San Ioseph, por quien votaron los Religiosos referidos, antes infirmadoles*,&c. cùm etiam,quia Diffinitorium mandauit, ne semel reprobatus ampliùs eligeretur, vt fatetur Præses.*process.fol.*23. 53

Ex quibus clarè colligitur, quòd reprobatio fuit facta ob defectum electi, cùm aliàs de iure vbi electio cassatur,tantùm ob non seruatum modum electionis, vel quid simile, possit talis electus iterum eligi, text. est clarus *in allegato c.super eo, de elect.* & *ibi* communiter Doctor.Castell.*eod tract. c.*4.*nu.*30. *& num.*59.*in fin.* Quod præceptum idem operatur, ac si iterum personam electam nominatim reprobasset,ex quo illa incertitudo, an fuerit cassata electio ob defectum formæ, vel ob vitium personæ, fuit desuper reducta ad certitudinem, *ad l.quidam,ff.de reb.dub.* Quod tantùm sufficeret ad contrahendam perpetuam incapacitatem, Mirand.Bonon.Tamburin.& Peirin. *in locis superius citatis.* 54

Quapropter licèt materia ista esset adeò merè,& absolutè conscientiaria,vt non nisi soli Deo isti Diffinitores tenerentur reddere rationem gestorum per ipsos circa approbationem electionis,cuius cõtrarium fuit suprà demonstratum;adhuc tamen non potuisset denegari appellatio quoad vtrumque effectum, attenta declaratione incapacitatis personæ electæ resultan.ex dicto præcepto:etenim circa hoc non potest negari,quin Diffinitorium excesserit fines suæ facultatis, quæ tantummodo versabatur in confirmanda, vel infirmanda electione, non autem in declarando incapacem, & inhabilitando personam electi, quod facere non poterat absque causæ cognitione,ipsoque electo,ac electoribus non auditis,Valençuel.*consil.*44.*num.*6.*tom.*1. per text.*in c.*1. *de caus.poss.& propriet.*& facit gloss. *in d.c.super eo,de elect.verb.non vitio persona*:optimè Laur.Portel.*in d. respons.regular.casu* 4.*num.*3.*versic. Ad secundum*,ibi: *Dato quòd esset indignus,non potuit Prælatus illum non auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium publicare;& tunc contra electum formare processum,inquirens iuridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum.* Fr.Emmanuel. Rodrig. *quæst.regular.tom.*2.*quæst.*52.*articul.*12.*versic. Ad primum*,Frater.Ludouic.de Mirand.*in suo manual. Pralat.regular.tom.*2.*quæst.*23.*art.*22.*vers.Vnde non satis, vsque ad fin.*quem sequitur Castellin.*d.tract.de elect. c.*13.*sub num.*27.*& cap.*4. *num.*30.ibi:*Hac tamen seruata conditione,vt quando cassanda est electio vitio aliquo persona, illud vitium seu delictum debeat esse, non solum obiectum,sed etiam probatum.* Idem sentit, ac latè fundat cum aliquibus Rotæ Romanæ decis. ac aliis authoritatibus,Sigism.de Bonon.*de elect.par.*2. *c.*5.*dub.*95.*à num.*80.*cum seqq.* Lauor.*d. tract.titul.*4. *c.*25.*nu.*59.*& cap.*19.*num.*121.vbi dicit:*Quod quando agitur de oppositione inhabilitatis, pro declaratione nullitatis electionis exigitur plena probatio.* 55

Quæ conclusio legalis eò magis redditur clara,ac indubitabilis in casu isto, in quo concurrit similis dispositio Constitutionum Ordinis,nempè *Extrau.* 5.*ad Constitutionem* 10.ibi : *Y entonces no inhabiliten* 56

à

à ninguno sin que le llamen, y sea oydo, y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga effeto.

57 Quod videtur maximæ æquirati, ac rationi inniti, quia nempè daretur aliàs occasio, vt nunquam confirmaretur aliquis non benè visus confirmatoribus, licèt esset dignus; & semper possent Confirmatores allegare prætextum inhabilitatis cæterorum, qui ad eorum satisfactionem non eliguntur, & consequenter supplantare electores, illisque auferre libertatem eligendi, ac eos arctare ad eligendum personam ipsis Confirmatoribus bene visam, contra fundamentalia requisita electionis, pro qua omnimoda libertas electorum requiritur, *cap. vbi periculum, §. cæterùm, de elect. in 6. c. quisquis 4. & ibi gloss. verb. libertatem*, & Abb. *n. 6. eod. tit.* Iul. Lauor. *in suis lucubrat. tit. 4. c. 21. n. 3.* Castell. *de elect. cap. 10. n. 4.* & idem disponitur per Constitutiones Ordinis, vbi *gloss.* super Constitutione 70. fol. 145. dicit: *Quòd in Capitulo anni 1576. fuit mandatum, quòd Confirmatores neque directè neque indirectè impedirent libertatem Electorum*; & in puncto quoad inconuenientiam superius ratiocinatam est videre Fr. Laur. Portel. *in d. resp. regul. casu 4. sub n. 3. vers. Per quod satis constat, & in tract. dubiorum regul. verb. electio in addit. ad addit. n. 5. fol mihi 275.*

58 Et quod in effectu finis Diffinitorum in hoc Capitulo esset arctare Electores ad eligendum personam ab eodem Diffinitorio desideratam, excludendo quoscumque alios electos, vltra prædicta adsunt apertissima argumenta; & primò, quia reprobarunt dictum Patrem Fratrem Loysium de Aguilar, canonicè electum cum 30. ex 42. Vocalibus, cui quatenus non deberet suffragari præsumptio iuris, vt reputetur idoneus, si non probetur inhabilis, iuxta notat. per gloss. *in cap. Pastoralis, verb. malitiosè, de iur. patron.* vbi per hanc rationem dicit, *quòd si Episcopus non docet de inhabilitate præsentati, præsumitur malitia ipsius Episcopi.* Et vlteriùs, quòd dictus Pater cætera munera honorifica Religionis perfunctus fuit, saltem pro comprobatione suæ habilitatis, ac bonæ opinionis suffragari sibi deberet, quòd aliàs ab eadem Catholica Majestate pro hoc officio Generalatus commẽdatus fuit, cùm non sit præsumendum, quòd tantus Princeps sua officia pro indigno interponeret, maximè ad gubernandam Religionem, sibi partialissimè affectam, suæque Regiæ protectioni commendatam.

59 Secundò, quia post reprobationem dicti Patris Aloysij de Aguilar, fuit cum simili quantitate votorum electus Reuerendiss. P. Fr. Ioannes de Sancto Ioseph, qui etiam postquam cætera Religionis officia persoluit, fuit aliàs ad hoc idem officium Generalatus assumptus; & pro quo hodie non solum militat ratio, vt semel iudicatus idoneus, semper habeatur talis, nisi de contrario doceatur, Laurent. de Peirin. *de subdito, tom. 1. c. 31. §. 10.* ibi: *Repertus dignus ad vnam dignitatem, si postea eligatur ad aliã, debet dignus reputari, & per consequens ab habente auctoritatem confirmari.* Et ibidem alios refert. Sed eò maior ipsius habilitas debet existimari, quo experientia rerum magistra cuilibet officio præstat nutrimentum, gloss. *in c. quam sit, verb. magistra, de elect. in 6. l. legatum, §. ornatricibus ff. de leg. 3.* & nihilominus etiã hunc, absque aliqua causa reprobarunt.

60 Tertiò, quia, vt eò faciliùs cogerentur Electores venire in personam à Diffinitoribus desideratam, Præses prohibuit, non posse iterum eligi semel exclusos, contra omnem Iuris regulam, per ea quæ diximus *suprà num. 53. in fin. & 54.* & per ea, quæ latissime in his propriis terminis aduertit Castell. *de elect. canon. cap. 13. num. 26.*

Quartò augetur, imò clarificatur suspicio, quòd Præses habuerit animum restringendi electionem ad personam sibi beneuisam, præuia reprobatione cuiuscumque alterius electi, ex eo quia præuidit, quod euenire poterat, imò quod in effectu euenit; ideoque voluit sibi præcauere, examinando testes, antequam Capitulum celebraretur super consuetudine Diffinitorij approbandi, seu reprobandi ad libitum electos per Vocales Sancti Bartholomæi, quodque Electores semper in casu reprobationis Diffinitorum, iterum, atque iterum elegerunt, absque eo quod obligauerint Diffinitores ad reddendum causam, qua moti fuerint ad sic electos reprobandum. Qui apparatus, & præuentiones denotant apertissimè animum ipsius Præsidentis, ac Diffinitorum, Collegatorum, vt scilicet reprobarentur omnes, qui electi fuerint contra ipsorum satisfactionem, donec eligeretur persona eis beneuisa; eo maximè, quia cùm isti Diffinitores non sint nisi quatuor, & Præses haberet duo vota, vnum, scilicet, vt Diffinitor, alterum tanquam Præses, sufficiebat sibi, vt vnum tantum Diffinitorem traheret in suam sententiam ad effectum, vt cæteris aliis electis reprobatis, electio coarctaretur ad personam ab ipso desideratam. 61

Quintò, quia, vt faciliùs suum optatum teneret Præses, secum duxit laicum in suorum finium Consultorem, qui fuit adhibitus director huius Capituli, & electionis: eius manu in Actis Capitularibus leguntur scripta mandata, & præcepta Præsidentis, cui non est mirũ, si talia consilia euaserunt in perditionem, cùm in hac materia Electionis, *non essent miscenda sacra prophanis*; prohibente hoc in specie eiusdem Ordinis *Constitutione septuagesima*, ibi: *E no sean llamados a las Elecciones de nuestros Priores las personas que no son de nuestra Orden; e si las tales personas estuuieren en la Casa vacante de Prior al tiẽpo de la tal vacacion, no deuemos auer con ellos consejo, &c.* 62

Sextò, quia vnus ex eisdem Diffinitoribus recognouit hanc peccaminosam Electionem, ideoque protestatus fuit, se non posse, absque scrupulo peccati mortalis, illi assistere, vt *in process. fol. 35.* 63

Et quamuis Vocales Sancti Bartholomæi (quatenus prima electio Fratris Loysij de Aguilar posset quoquo modo habere aliquam difficultatem) instarent pro Confirmatione, secundæ factæ in personam Fratris Ioannis de Sancto Ioseph, videbatur tamen potius dictam primam electionem præferendam fore, illamquè confirmandam. Cùm enim, vt diximus, dictus Pater de Aguilar fuerit primo loco canonicè electus & ex vi solius Electionis acquisiuerit ius ad Prælaturam; hoc ius dedit sibi actionem petendi in iudicio, id quod sibi debetur ratione dicti iuris: ita in terminis tenet Portel. *in Resp. casu conscient. parte 2. casu 4. dub. 3. n. 5. fol. mihi 310. & dub. 5. fol. mihi 317. n. 9.* 64

Et cum tam ad secundam, quàm ad tertiam electionem deuentum fuerit, non cassata prima electione dicti Patris de Aguilar, omnes subsequentes Electiones fuerunt nullæ; debet enim priùs iudicari de prima, quàm deueniatur ad secundam, debetque cassari prima per iudicem cum prolatione sententiæ, *c. cùm Vintoniensis, de elect.* gloss. *in Extrauagãt. com. de offic. deleg. c. Sedes Apostolica, verb. Executores, in medio gloss.* vbi dicitur: *Quod quãdo electio fuit nulla, & causa nullitatis est notoria, tũc posset fieri noua electio, non cassata prima, videlicet per sententiã, & alleg. c. auditis, de elect.* Ergo à cõtrario sésu cũ iste Pater primò electus, & per Diffinitores exclusus, nõ esset notoriè indignus, illius electio non fuit notoriè nulla, ac proinde non potuit ad aliam electionẽ 65

procedi, sua priori per sententiam non cassata: ita hanc opinionem tenendo ad litteram ratiocinatur Portel. *d.casu* 4.*vers.Ad quartum,num.*7. idem tenet Lauor.*d.tit.*4.*c.*19.*n.*123. ibi: *Antequam noua electio fieri possit, cassanda est prior electio, quamuis nulla, & appellationis decisio expectanda, quia ea pendente suspensa remanet Electorum potestas, & ideo si fiat noua, non cassata priore, irrita est, cap. considerauimus de elect.* ita Tholos. *in tit.de elect.c.*18.*n.*5. Abb.*in d.cap. considerauimus n.*2. ibi: *Quartò nota, quòd electio facta post primam non cassatam, licet sit in causa cassationis, non tenet.* Idem Abb. *in cap.auditis, n.*7.*eodem tit.* ibi: *Debuit ergo prius expectari cassatio, seu declaratio superioris, antequam procederetur ad secundam,* & *n.*9. ibi: *Si autem prima non erat nulla, saltem euidenter, non tenet secunda, non cassata prima.*

66 Et quòd istud maximè procedat quando prior electus, & exclusus, habita notitia, statim appellauit, & antequam vltimus confirmaretur, testatur idem Portel. *loco suprà proximè citato, versic. Cùm ergo prima electio.* Castel. *d.tract.c.*4. *num.*52. & 59. & *cap.*1[illegible]. *num.*3.

67 Neque obstat, quòd prædicta intelligitur habere locum, vbi appellatio fuit iudicialis, non autem quando fuit extraiudicialis, provt in casu isto.

68 Quia ista Regula recipit multas declarationes, & primo, vt non procedat, quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc enim etiamsi appellatio sit extraiudicialis, causat attentata, text. est *in cap. cum nobis* 19.*de elect.*& *ibi* Abb.*n.*7.& 8.vbi pro hac opinione citat Hostiens.& Ioan.Andr.idem Abb.*in cap. dilecti* 13.*n.*4.*de maior.& obed.*Dec.*in cap.bonæ,diff.*1. Paul.de Castr.*consil* 404. *n.*2.*lib.*1. latè Valeñ.*consil.* 76.*à n.*23.*cumseqq.*Lancel. 2.*p.c.*12.*lim.*3.*n.*7.& 10. cum pluribus, quos allegat Achil. de Grass. *dec.*34. *aliàs* 260.*de appell.* Seraph. *dec.*397.*n.*1.

69 Et tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem, quando actus, à quo appellatur, non remanet totus sub protectione iudicis ad quem: sic explicat Rota *in d.decis.Achil.*34. Sicque cùm appellatio pro hac parte interposita in specie contineret, vt non procederetur ad aliam electionem, sequitur, quòd electio postea facta de P.Corduba, fuit directè contra dictam appellationem, sicque ista electio fuit nulla, & attentata.

70 Secundò declaratur, vt dicta regula non procedat, quando appellatur ab Electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc appellatio licet extraiudicialis causat attentata, vbi in appellatione exprimitur aliqua causa, qua verificata, reputetur pro legitima, text. est expressus *in c.quamuis* 10.& *in cap.si postquam* 13.*de præb.lib.*6.& per illum text. Rot.*decis.*44.*aliàs* 344.*n* 4.*de appell.in nou.* Mil.*in suo reper.verb. Attentata post appellationem interpositam,* fol.mi.35.ibi: *Fallit in appellatione etiam extraiudicialiter interposita super Electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fiat contra, & post appellationem emissam, etiam causa probabili, licet non oblata probatione, est ipso iure nullum,* Roman.*consil.*344. & plenius per Anton. *in cap.bonæ, de appell.* sequitur Lancel. *d.cap.*12.*limit.*1. *n.*55.& *d.limit.*1.*n* 22. Portel. *d.cas.*4. *vers.Ad quartum, n.*7. *in fin.*& *vers.Ad quintum, num.*9.

71 Tertiò declaratur, vt non procedat, vbi iam appellatio coram Superiore iustificata fuit, quo casu licet essemus extra materiam Electionis Regularium, esset nihilominus declarandum attentatum omne gestum post appellationem, licèt non iudicialem, gloss. *in c.non solum, §.illa verò, in verb. reducendum, vers.Si extraiudicialis, de appell.in* 6.Et est ratio, quia cum ista extraiudicialis, à iudiciali in alio non differat, nisi quod per iudicialem statim suspenditur iurisdictio iudicis à quo, ideoque etiam non iustificata appellatione, declaratur attentatum omne quod post illius interpositionem gestum fuit: in appellatione verò extraiudiciali, non declaratur attentatum in appellatione, nisi ipsa iustificata, Rot. *dict.decis.*44 *de appell.in nou.n.*3.quam sequitur Rot. *coram Seraphin.d.decis.*397.*n.*1.Achil.*d.decis.*34.*n.*4. *de appell.* & in puncto de Electione est decis. Burat. 771.*n.*5. Couarr. *pract.c.*24.*n.*5. Miles *vbi sup.verb. attentata post appellationem,* & cum aliis Lancel. *d. cap.*12.*limit.*3. *a num.*17. Sicque cùm hodie constiterit de tam legitima causa huius partis appellandi, & recurrendi ad Superiorem ex superiùs deductis, non visum fuit posse dubitari quin omnia gesta post dictam appellationem fuerint nulla, & attentata.

Quibus pro quarta declaratione ad dictam Regulam videtur in casu præsenti addi posse, quòd cùm prædicti Diffinitores vna cum Præside, non solùm sint Confirmatores, sed etiam iudices Ordinarij Religionis, quodque non aderant alij iudices intra Religionem, ad quos ad hunc effectum recursus haberi posset, potest appellatio huius partis æstimari etiam iudicialis, quo casu etiam quod non fuisset iustificata, & non versaremur in materia priuilegiata, provt est ista, generaret attentatum in omnibus gestis post appellationem, ad quod est optima *decis.* Fatin. 119. *part.* 1. *in posthum.* quæ loquitur in electione cuiusdam Abbatissæ. 72

Neque prædictis aduersatur, quòd cùm possessio sit actus consecutiuus electionis, illa non possit per appellationem suspendi, ad text. *in c.constitutis* 46. *de appell.* Lancel. *de attent.p.*2.*c.*4.*limit.*5.& *cap.*12. *limit.*4[illegible]. *a num.*1. 73

Quia hæc doctrina fortè posset procedere vbi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, & per consequens sine vitio attentati, quo casu possessio tanquam actus consecutiuus impediri non potest, præsertim vbi causa in appellatione expressa non est legitima, in quibus terminis loquitur text. *in d.cap.constitutis*, ibi: *Quia constitit euidenter illam appellationis causam, quæ fuit expressa, rationabilem non fuisse.* Sed vbi, provt hîc, appellatio interposita fuit ante Electionem, vel Confirmationem, non potest prætendi possessio tanquam actus consecutiuus, dum eadem electio, siue confirmatio, in qua fundatur, est nulla, & attentata, tanquam facta post appellationem; sic distinguit idem Lancel. *d.limit.*40. *n.*13. ibi. *Vel secundò, & fortasse verius, quòd in casu in contrarium considerato non sumus in actu consecutiuè facto post appellationem, & sic in sola traditione, & adeptione possessionis, sed in ipso actu institutionis, & vtique adeptio possessionis eo casu non potest dici consecutiua, cum eodem tempore, videlicet post appellationem, & antecedens, scilicet, ipsa institutio; & consequens, scilicet, ipsa possessio explicentur; cuius contrarium præsupponitur in hac limitatione, videlicet, quòd præcedat appellationem electio, vel collatio antecedens, & sic actus tribuens ius, & deinde in consequentiam capiatur possessio; secus si antecedens, provt est in dicto casu institutio, fiat post appellationem: & sic opinio Franc. sustineri potest,* &c. 74

Ex quibus omnibus prædictis oritur indubitata conclusio nullitatis Electionis factæ in personam dicti P.de Corduba, cui in nihilo videtur suffragari posse id, quod pro sua Electione allegabatur, scilicet, quòd Diffinitores sint in antiquissima possessione confirmandi, aut infirmandi pro eorum libito omnes Electiones ab Electoribus S. Bartholomæi factas, 75

factas, absque aliqua obligatione reddendi causas, cur ita fecerunt, cum relatione quorundam casuum particularium in comprobationem dictæ cõsuetudinis; quæ propterea deseruiat pro declaratione, & interpretatione Constitutionum præfatarum, in qua ideò possessione prætendatur manutentio.

Quia hoc obiectum, quòd est vnicum, & principale fundamentum Diffinitorũ pro sustinẽda dicta Electione Patris de Corduba, habet plures responsiones, quarum singulæ sufficerent pro illius dirutione, vt modò dicetur, multò magis simul iunctæ.

76 Primò namque respondetur, quòd ex eo, quod aliquando Diffinitores reprobauerint electiones factas per dictos Vocales Sancti Bartholomæi, non petita eis causa talium reprobationum, & absque eo quod neque Electores, neque Electi reclamauerint, non exinde sequitur, quòd sit inducta pro dictis Diffinitoribus consuetudo, vt neque Electores, neque Electi reclamare possint in casu reprobationis, absque causa suarum electionum, cùm reclamare, aut non, sint actus merè voluntarij, & facultatiui, in quibus nulla datur præscriptio; & vlteriùs

77 consuetudo, & possessio, quæ allegatur, est actus negatiuus, vt scilicet Diffinitores non dent causas reprobationum Canonicarum Electionum, & quòd neque Electores, neque Electi reclament, aut appellent: pro qua consuetudine non sufficit dicere, quòd Diffinitores in pluribus casibus reprobarunt Electiones, non petita ab eis causa, neque ab huiusmodi reprobationibus appellatione interposita; sed simul necesse erat, quòd cum aliquando, tam Electi, quàm Electores reclamare voluerint, fuerint prohibiti, & prohibitioni acquieuerint, vt docet gloss. communiter ab omnibus recepta, *in l. qui luminibus, verb. forma, ff. de seruit. urban.* & *ibi* DD. & meliùs cæteris Paul. de Castr. Guid. Papa *q.631. n.9.* Giouan. *consi.9. n.87. & 92.* Caputaquens. *decis.306. n.7. p.1. & decis.417. p.2.* Rot. *565. num.1. p.1. recent.* Postius *in tract. de manutenend. obseru.19. à n.99.* & post tractatum *decis.154. n.3. & decis.186. n.7. & 8.* vbi plures allegat, *& decis.321. num.32.*

78 Secundò respondetur, quòd dicta consuetudo contra ius, ac nutritiua peccati non est attendenda, imò non meretur nomen consuetudinis, sed potiùs abusus, & corruptelæ: quia si esset in libera, & absoluta potestate Diffinitorũ reprobandi omnes Electores, & solùm approbandi quem maluerint, supplantarentur Electores, & arctarentur non eligere nisi personas Diffinitoribus beneuisas, sicque nulla adesset libertas eligendi, sine qua electio nullo modo subsistere potest; & propterea talis consuetudo, per quam tolluntur substantialia actus Electionis, non solùm non valet; *sed esse extirpandam*, inquit text. *in c. cum Monasterium, & c. cum terra*, vbi gloss. & Doct. *de Election.* Panorm. *in c. cum causa, de sent. & re iudicat. n.4.* vbi quòd non debet attendi ad id, quod factum fuit in prçterito, sed potius ad id, quod de iure fieri debuit, quia non omnis consuetudo tollit ius, *c. fin. de consuet.* imò mala consuetudo est radicitus extirpanda, Mirand *in dicto Manual. tom.2. q.23. art.22.* qui loquens de tali consuetudine dicit: *Hæc, inquam, deprauata consuetudo, meritò longe releganda foret, nullaque id auctoritate, & potestate deberet permitti, cum sit contra omnem prorsus rationem, & contra ius commune, quin verò & quadam ratione esse videtur contra ipsum ius naturale, & contra ius diuinum positiuum*, &c. Portel, *dict. casu 4. sub n.3. vers. Ad secundum*, loquens de eadem consuetudine, asserit; *Quòd ex illa maximum resultaret inconueniens, & boni communis detrimentum*; & cum aliis non minùs eleganter, Castellin. *dict. tract. c.3. n.14.* vbi loquitur in terminis nostri casus, & ampliùs dicit; *Quod si Superior sine vrgenti necessitate facit iterare actum electionis, vltra quod prauum perhibet exemplum, insuper peccat etiam mortaliter; quod dicit conforme doctrinæ* Panorm. *in cap. cùm terra, de elect. n.3.* vbi habetur, *quòd si consuetudo auferat Electoribus libertatem eligendi, quem voluerint, non valet*, idem Castellin. *in c.13. n.27.* ibi: *Itaque si aliqua adducatur, circa hoc, consuetudo, illi non est standum, & corruptela, siue abusus potius appellari debet, non autem consuetudo*, & latiùs *in c.14. n.54.* Quod etiam sentit & docet Tabien. *verb. Electio, n.23.* addens post multa, quòd non est electio vbi non est voluntas libera. Et ad calcem eiusdem numeri inquit, *quòd non valeret consuetudo, vt electio dependeret à voluntate alterius, quia tolleret voluntatem eligendi*, Roder. *tom.2. qq. reg. q.52. art.11.* Syluest. *verb. electio 1. n.26.*

Tertiò respondetur, quòd consuetudo non potest maiorem vim, & authoritatem habere, quàm lex, *l. quibus, ff. de legib* ibi: *Non vsque adeò sui valitura momento, vt aut rationem vincat, aut legem*, *l.2. C. quæ sit longa consuet.* Rot. *decis.231. n.17.* post tract. Postij. Sed sic est, quòd casu quo in hac Religione facta fuisset expressa constitutio, per quam concederetur Diffinitoribus facultas absoluta reprobandi quascumque electiones, donec Electores Eligerent personam eisdem Diffinitoribus beneuisã, non esset valida, tanquam repugnans iuri canonico, mãdanti confirmationem, tanquam de necessitate debitam, non denegari electo, & insuper electiones fieri cum omnimoda libertate eligẽtium; ergo multò minùs valebit consuetudo circa prædicta. Ita docet Castellin. *d. tract. cap.1. à num.1. præcipuè 5.* ibi: *Quæ circa nulla religio quantumuis priuilegijs decorata ex se condere potest statuta, siue leges contrarias dispositioni Iuris communis circa electionem canonicam suorum Superiorum, nisi habeat super hoc priuilegium à Sede Apostolica sibi concessum in forma speciali, cap. super his, de maior. & obed. Et in cap.4. n.30.* ibi: *Et hoc modo exponi debet ordinatio facta in Religione Prædicatorum, cum subyciatur necessariò dispositioni Iuris communis, & ab illo patiatur expositionem, aliàs esset non recta, & contra dispositionem iuris communis, contra quam nulla religio potest condere statutum, siue ordinem vim legis habentem.* 79

Et ex his oritur responsio ad id; quod ex aduerso allegabatur, quòd scilicet ista non sit consuetudo derogatoria Iuri, seu Constitutionibus Religionis, sed imò declaratoria, & interpretatiua earumdem Constitutionum, ideoque non requiratur, quòd sit legitimè præscripta, sed sufficiat, quòd aliquo tempore considerabili fuerit obseruata, ad not. per DD. *in c. fin. de consuet.* Menoch. plurimos referens, *lib.2. de arbitr. casu 3. n.10.* Ioseph. Ludou. *commun. opin. tit. de obseruant. subsec. concl.38. in princ. & ampl.1.* Caualcan. *decis.28. n.63. & seq. 2. parte.* 80

Quia ex superiùs deductis apparet manifestè, quòd sicut talis modus denegandi confirmationem electis, & electiones coarctandi, non potuisset introduci per expressam Constitutionem, multò minùs introduci potuit per Constitutionem interpretatam ex prætensa obseruantia, cum tacitum, & dubium non debeat plus posse operari, quàm expressum, & clarum. 81

Quod optimè cognoscens Illustrissimus Dominus meus Nuntius, iure merito in suis litteris deputationis Præsidentis, mandauit Religiosis dicti Ordinis, seu Capituli, vt in omnibus eidem Præsidenti obedirent, saluis tamen canonicæ electionis, ac votorũ libertate, & Constitutionũ Ord. adimplemẽto. 82

Ex qua clausula apertissimè patet, quòd intentio dominationis suæ illustrissimæ non fuit vt Electores, cæterique Capitulares præstarent obedientiam Præsidi in his, quæ libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnarent.

83 Sicque patet ex prædictis, quòd cùm Pater de Auellaneda, vnus ex Deffinitoribus, & Vocales qui à Capitulo recesserunt; cognouerint hanc intentionem Præsidis, & cæterorum Definitorum coarctandi electionem Patris Generalis ad personam eis benè visam contra formam iuris, ac præter intentionem Illustrissimi Domini Nuntij delegantis, ritè protestati fuerunt, quòd tali electioni sine periculo peccati mortalis assistere non poterant, cùm peccent mortaliter Superiores, qui sine vrgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitimè electos, vt notauimus suprà ex Castel. *tract. de elect. c.3. sub n.*14. cui addo modò Nauar. *consil.5.n.1. de elect. in nou.* ibi: *Respondeo primò, præfatum Superiorem peccasse, ac malè fecisse, nolendo acceptare electum à maiori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, imò & cogendo eas ad toties eligendū.*

84 Et vltra prædicta, nullitas electionis dicti Patris de Corduba, ex aliis etiam duabus rationibus apparet indubitata. Primò quia non fuit electus à maiori parte, imo nec etiam à quarta parte electorum, cum ex 42. Vocalibus non obtinuerit in sua electione, nisi nouem suffragia.

85 Et huic rationi non obstat, quòd cæteri Electores discesserint à Capitulo, non obstantibus præceptis Præsidis, vt nullo modo recederent, sicque ius eligendi remanserit in aliis, qui non discesserunt, ex *c. cùm nobis* 19. *vbi gl. verb. reuocare, de elect.* & *ibi* Abb. *n.* 10.

86 Quia omisso, quòd dicti Electores habuerunt iustam causam discedendi, vt proximè diximus *n.*83. adhuc tamen respondetur, quòd dicta conclusio procedit quando in Capitulo remanent duæ partes, vel saltem maior pars Vocalium; non autem quando prout in casu isto minor tantùm pars remansit, quia tunc non potest per hanc minorem partem deueniri ad electionem, nisi in casu quo instaret vltimus terminus electionis, qui non instabat in casu isto, vt docet glos. *in d. cap. cum nobis, verb. reuocare,* ita distinguit Marc. Anton. Cuch. *lib.4. instit. maior. tit.1. de elect.* quem sequitur Lauor. *d. tit.4. c.*21. *n.*84. ibi: *At si minor tantùm pars remaneat, vel vnus alijs discedentibus, nihil simpliciter authoritatis habent, cum minor Collegij pars non possit totum Collegium referre, & pars maior, quæ discessit, videtur vocationem, & congregationem ipsius pro ea vice reuocasse; sed tunc tandem minor pars, maiore discedente; habet ius eligendi, ea non expectata, quando instat vltimus terminus electionis, quo transacto, deuolueretur ius eligendi ad Superiorem,* Laurent. Peirin. *de subdit. Religios. tom.1. cap.31. §.6. pag.*457. *vers. Quod intellige,* Castellin. *d. tract. c.8. n.*11. *&* 12. ibi: *Quod semper intelligitur instante vltimo termino à iure præfixo, tunc enim, & non aliter potest tertia pars Vocalium, quæ remansit in Capitulo, seruatis omnibus alijs a iure seruandis, celebrare electionem,* & *in n.*11. ponit aliam limitationem, nempe quando illi, qui discesserunt, interposuerunt simul ex aliqua iusta causa appellationem, nam tali casu etiam quòd remanserit maior pars, non potest procedi ad electionem.

87 Secunda ratio nullitatis electionis dicti Patris de Corduba, vltra prædicta, resultat ex eo, quia pro illius confirmatione in locum dicti Patris Diffinitoris de Auellaneda, fuit deputatus Diffinitor, ac vti talis votauit Reuerendiss. P. Fr. Dominicus de Villaescusa electus Episcopus Ciapiarum in Indiis, qui modò Generalatum dimisit. Et in *Extrauag.*2. ad decimam Constitutionem; vbi datur facultas Generali deputandi alios in locum absentium, disponitur, quòd hoc Generalis facere non possit absque consilio, & consensu Visitatorum Generalium Ordinis, & certum est, quòd isti Diffinitores non habent maiorem facultatem, ac ipse Generalis; imò quòd nullam prorsus habeant auctoritatem præter ius confirmandi, vel infirmandi electionem Prioris S. Bartholomæi, clarè disponit Constitutio septima relata suprà sub *n.*26. in fin. Sicque deputatio dicti Patris de Villaescusa non solum ex defectu potestatis, sed etiam ex defectu formæ non seruatæ, fuit ipso iure nulla, *l. Meuius, l. qui hæredi, ff. de condit. & demonstrat.* Quod etiam expressè prohibetur à Sancto Concil. Trident. *sess.*25. *cap.6. de regul.* ibi. *Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut quoscumque alios titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere,* cum decreto irritante, quatenus electiones aliter fierent.

Et vlteriùs deputatio dicti Patris de Villaescusa ex alio capite fuit nulla, quia scilicet nondum stetit syndicatui, neque rationem reddidit officij Generalatus, quod dimiserat, vt mandant Constitutiones Ordinis, & disponitur de Iure communi, vt videre est apud Mastril. *de magistr. lib.1. c.9. n.29. &* 30. ibi: *Quintò intellige, vt nec ad officia promoueri possit, qui prius syndicatum non dederit, vt in Regno prouisum est ex Regia pragmatica, quæ concordat etiam cum dispositione iuris communis,* ad text. *in l. nemine,* & *ibi* DD. *C. de suscept. lib.*10. *vbi nemo debet eligi ad aliud officium, nisi reddita ratione,* Bart. *in l. rescripto, §. debitores, ff. de muner. & honor. & in l.1. C. vt omn. iud.* Put. *de syndic. in verb. syndicatum,* & Cataldin. *in simili tract. q.*96. Afflict. *in constit. occupatis in fin.* Capiblanc. *de Baronibus, pragmat.5. n.*93. Cabed. *decis.* 84. *n.*1. Auiles *c. Prætor.4. verb. iustitia, n.*14. *nisi idem officium quod administrauerat reassumeret,* vt dixit Ant. de Ball. *in tract. crim. lib.6. q.3. n* 4 88

Vnde cùm dictus Pater de Villaescusa interuenerit tanquam Diffinitor, & non esset ex prædictis, sequitur, quòd, vbi etiam electio dicti Patris de Corduba fuisset aliàs canonica, ex isto solo capite potuisset annullari; prout dicitur de concursu, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus alter, qui non erat talis examinator, Nicol. Garc. *de benefic. part.9 cap.2. num.*83. 324. *&* 341. Masobr. *in praxi habendi concursum. requis.*13. *dub.*1. Ferentil. *in addit. ad decis.*479. Burat. *lit. A.* Barbos. *de offic. & potest. Paroch. cap.2. num.*71. 89

Et licèt regulariter per electionem non acquiratur ius electo, donec scrutinium publicetur, sicque possint Electores variare ante dicti scrutinij publicationem, aliumque eligere, ex adductis per Lauor. *d. tit.4. c.*19. *a n.*105. & vlteriùs, licèt sit valida secunda electio, vbi Electores dando fidem superiori reputant electum indignum, & iterum eligunt, vt notat idem Lauor. *d. tit.4. c.*21. *n.*7. Sicque per hanc rationem videretur magis attendenda secunda electio Patris Ioannis de Sancto Ioseph. Attamen visum fuit istud procedere posse, vbi Electores voluerunt sua sponte ante publicationem scrutinij variare; secùs autem vbi prout hic, publicatio scrutinij, fuit impedita metu censurarum à Præside impositarum, & variatio, ac processus ad aliam electionem, non processit ex mera voluntate eligentium, sed ex aliquo supposito, quo cessante, dicti electores non variassent, prout isti ostenderunt, prosequendo litem, & instando pro Confirmatione dicti P. Lopij de Aguilar, ad quod est optimus text. *in l. fin. ff. de hæred.* 90

hared. instituen. vbi secunda institutio hæredis non habuit locum, ex eo, quia facta fuit certo præsupposito falso, & sic primò nominatus fuit hæreditatem consecutus, & ita in propriis terminis huius casus idem latissimè docet Portel. *d. casu 4. n. 6. vers. Ad quartum.* Vel etiam dicta conclusio non procedit vbi primò electus habita notitia, etiam secretò, secundæ electionis, statim appellauit, prout successit in casu isto, vbi post secundam electionem dicti Patris de S. Ioseph, ac illius reprobationem per Diffinitorium, tam dicti Electi, quàm Electores appellarunt, & recursum habuerunt ad hoc Tribunal, vbi benè potuit dictus Pater de Aguilar in primo scrutinio electus cum maiori parte Votorum, & cui per talem electionem fuit ius quæsitum ad hanc Prælaturam, ex suprà latissimè notatis, prosequi suam electionem, & petere collationem officij iam adepti, vt benè in puncto testatur Portel. *d. cas. 4. in princ. & in dub. 3. num. 5. fol. mihi 310. & eod. cas. 4. ad dub. 5. fol. mihi 317. num. 9.*

Quare ex prædictis visum fuit, Illustrissimo Domino meo dandam esse pro nulla, & attentata, electionem Reu. Patris Fratris Aloysij de Corduba, quo attento vna cum renunciatione per dictum Patrem de Aguilar facta, præfigendum fore breuem terminum dictis Diffinitoribus, intra quem ad nouam electionem deueniant, cum comminatione, quòd aliàs dicto termino elapso à Dominatione sua Illustrissima, prout de iure prouidebitur. Et ita fuit iudicatum sub die 11. Februarij 1641.

Toletana prætensæ nullitatis Professionum.

Pactum, conditio, seu reseruatio retinendi proprium statum ante, vel post Professionem facta & apposita non valet, & Professio firma remanet.

Votum XL.

1 *Facti series.*
2 *Clausula testamenti.*
3 *Probatio facta.*
4 *Professionis formula.*
5 *Litis & sententiarum breuis relatio.*
6 *Actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest.*
7 *Concilium Trident.* sess. 25. de Regul. c. 19. *procedit vel per modum præsumptæ, & tacitæ professionis, vel per modum præscriptionis & extinctionis actionis prætensæ nullitatis.*
8 *Aduersùs lapsum quinquennij nullus potest in integrum restituere nisi Papa.*
9 *Impedimentum perpetuum habens substantiæ actus professionis repugnans potest post quinquennium reclamare.*
10 *Quinquennio trãsacto solùm quis aduersus professionem factam audiendus est, quotiescumque nullitas, & causa eius talis est, vt non potuerit professio ratificari per consensum.*
11 *Professio facta ex conditione retinendi proprium an sit irrita, &* num. 12.
13 *Professio facta cum reseruatione vsus, & nudæ administrationis absque Religionis beneplacito, & Superioris licentia, valet reiecta conditione.*
14 *Vsus pecuniarum, quas pro suis necessitatibus reseruant profiteri volentes, non pugnat cum voto paupertatis, & obedientiæ.*
15 *Declaratur P. Thomas Sanchez.*
16 *Verba alicui contractui adiecta in dubio ita sunt interpretanda, vt eius naturæ non repugnent.*
17 *Professio illius, qui reseruauit sibi facultatem testandi de patrimonio suo, est valida.*
18 *Reseruatio vsus pecuniarum, & administrationis aliarum rerum in præsentia Superioris, Professionis validitati non repugnat.*
19 *Reseruatio aliquorum bonorum tempore Professionis à Religioso facta, est intelligenda quoad vsum ex licentia Superioris.*
20 *Votum paupertatis actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate Superioris, non violatur.*
21 Cap. dudum §. insuper, de conuers. coniugat. *expenditur.*
22 *Conditio seu reseruatio retinendi proprium in ipsamet Professione apponi, & inseri debet, vt illam annullet.*
23 *Pactum quodcumque siue reseruatio retinendi proprium ex interuallo apposita non valet, & Professio firma remanet.*
24 *Posteriora derogant prioribus.*
25 *Facta incontinenti videntur inesse in actu incontinenti subsequuto.*
26 *Regula, quæ incontinenti fiunt, &c. procedit per fictionem.*
27 *Fictio cessare debet, vbi veritas locum habere potest.*
28 *Fictio & veritas quando concurrunt, semper veritas præferenda est.*
29 *Expressum plus operatur quam tacitum quando agitur de annullando actu.*
30 *Charta de retrouendendo incontinenti fieri dicitur quando fit sub eodem notario, & testibus.*
31 *Regula, Quæ in continenti fiunt, &c. non procedit quãdo momentum temporis est in consideratione.*
32 *Professionis pro validitate in dubio iudicandum.*

HIERONYMVS, & Melchior germani fratres de Paccechis de mense Octobris 1624. 1
habitum Ordinis Eremitarum S. Augustini susceperunt, & completo probationis anno, ipso die, quo professiones emiserunt, in quadam cella de suis bonis per viam testamenti disposuerunt, iuxta formam *Concilij Trident. sess. 25. de Regular. cap. 15. & 16.* reseruatis sibi viginti ducatis quolibet anno pro eorum necessitatibus subleuandis, ea conditione vt illa leuare, ac exigere, necnon eis vti & frui possent, etiam ipso Superiore inuito, & tenitente: cum hac clausula, videlicet.

Y assi mismo congrauamen de que en cada vn año de los que viuieremos, los dichos nuestros hermanos, y los que sucedieren en nuestra hazienda y herencia, ayan de tener y tengan precisa obligacion a nos dar veinte ducados, a cada vno diez ducados en cada vn año, por dos tercios, de que auemos de gozar desde el dia de nuestra profession hasta el de nuestra muerte, sin que nuestra Religion ne se pueda entrometer en la cobrança, ni empedirnos, que los cobremos, y gastemos, y sin que para ello sea necessario licencia de nuestro Superior, sino que con nuestra carta de pago, y de quien nuestro poder tuuiere, sea bien pagado, &c. Et paulò inferius, ibi: *Y si alguno de nuestros hermanos no cumpliere con este grauamen, nos ha de quedar, y nos dexamos facultad y poder para cobrarlo de la parte de los que assi no cumplieren, sucediendo nos en aquella parte, como si no la huuieramos dexado mandado por este testamento, para que la podamos posseer el tiempo de nuestra vida para el mismo efeto, disponiẽdo della como nos pareciere, por nuestra autoridad, y sin la de nuestro Prelado, ni otra diligẽcia, ni licẽcia alguna, dãdo poderes, y cartas de pago, &c.* 2

Additur quorundam testium examen affirmantium Fratres prædictos eodem tempore confecti 3

Perillustris & Reuerendissimi D. Alexandri Raphaëllij I.V.D. Protonotarij Apostolici, & Tribunalis Nunciaturæ Apostolicæ in Regnis Hispaniarum Generalis Auditoris.

Votum XXXIX.

1 *Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis S. Hieronymi.*
2 *Præsidens Capituli pro electione Prioris Generalis deputatur.*
3 *Præcepta & mandata Præsidentis referuntur.*
4 *In primo scrutinio eligitur in Priorem Generalem Fr. Aloysius de Aguilar cum triginta votis.*
5 *In secundo scrutinio ac totidem votis eligitur in Priorem Generalem Fr. Ioannes de S. Ioseph.*
6 *Fr. Ioannes de Auellaneda vnus ex Definitoribus, cognita Præsidentis intentione, institit Præsidenti vt ab assistentia in Capitulo eum excusaret.*
7 *Protestatio ab eodem P. Ioanne de Auellaneda, & cæteris Vocalibus facta refertur.*
8 *Prior Generalis tertio loco eligitur cum nouem Vocalibus, cæteris exeuntibus.*
9 *Dubium ortum coram Illustrissimo Nuntio quænam ex tribus electionibus legitima, & Canonica iudicanda sit?*
10 *Resolutio capitur, attenta renunciatione primo & secundo loco electorum, pro nullitate tertiæ electionis.*
11 *Ius eligendi Priorem Generalem in Religione S. Hieronymi semper spectauit ad Patres Vocales Conuentus S. Bartholomæi de Lupiana.*
12 *Obseruantia & consuetudo in materia electionis valet & attendi debet.*
13 *Constitutiones singulorum Ordinum Monasteriorum seruari debent.*
14 *Iurisdictio vbi alicui conceditur simpliciter ad aliquē actū, non censetur priuatiuè cōcessa in præiudicium iurisdictionis alterius, sed cumulatiuè.*
15 *Definitorium in Religione S. Hieronymi habet ius confirmandi electionem Prioris Generalis,* & numer. 16.
17 *Definitores in Religione S. Hieronymi non sunt electores, sed meri confirmatores.*
18 *Definitores & Vocales in Religione S. Hieronymi tanquam diuersi habentur.*
19 *Definitores in Religione S. Hieronymi sunt solùm meri approbatores electionis factæ à Vocalibus Conuentus S. Bartholomæi de Lupiana.*
20 *Electio Prioris de Iure communi spectat ad Religiosos Monasterij, cui est præficiendus.*
21 *Electio debet illico publicari.*
22 *Scrutatores non possunt publicare electionem donec canonice fiat.*
23 *Respondetur obiectionibus,* & num. 24.
25 *Electio quando post confirmationem possit annullari, vel retractari.*
26 *Ius eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares Conuentus.*
27 *Diffinitores sunt solùm confirmatores.*
28 *Electio legitima, & canonica debet de necessitate confirmari.*
29 *Electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis.*
30 *Electus petendo confirmationem nullam petit gratiam.*
31 *Confirmatio si denegetur, datur recursus ad Superiorem vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum.*
32 *Ordinarius si præsentatum à patrono absque causa instituere recuset potest Superior illum compellere ad instituendum.*
33 *Præsentato ius quæritur per præsentationē patroni.*
34 *Electus per electionem, acquirit plenum ius in Prælatura ad quam fuit electus.*
35 *Superior, ad quem recurritur pro electione potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem.*
36 *Nuntius Hispaniæ habet facultatē Legati à latere.*
37 *Confirmationes electorum publice interest quanto citius expediri.*
38 *Electio facta à maiori parte Vocalium est legitima & Canonica.*
39 *Arbitrium boni viri regulatum, & non plenum per quas clausulas datum censeatur.*
40 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à Iure.*
41 *Verba vbi possunt explicari arbitrio libero, & regulato, semper viri boni arbitrium sic regulatum concessum censetur.*
42 *Verbo,* videtur, *quando additur particula,* iustum, *seu,* bonum, *boni viri arbitrium à Iure regulatum conceditur.*
43 *Ponderatur Constitutio* 70.
44 *Commissio conscientiaria operatur vt solus Deus, & non alij, debeat esse Iudex seu cognitor.*
46 *Extrauagantes ad Constitutiones Religionis S. Hieronymi non emanarunt ad reuocationem, seu derogationem dictarum constitutionum.*
47 *Iudices quorum absolutæ conscientiæ aliquid committitur, tenentur iudicare secundum ius, & iustitiam.*
48 *Clausʃ.* Conscientiam tuam oneramus, *vis, & effectus, & numeris seqq.*
49 *Electionis à cassatione an appelletur quoad vtrumque effectum.*
50 *Verba,* Confirment, vel infirment, prout iustum sibi videbitur, *respiciunt iustitiam.*
51 *Iudex stante clausʃ.* Conscientiam tuam oneramus, *debet sequi conscientiam lege munitam.*
52 *Electus cassatus ob vitium personæ efficitur perpetuò ineligibilis, secus si ob defectum formæ.*
54 *Electus cassatus ob non seruatum modum electionis, vel quid simile, potest iterum elegi.*
55 *Electi persona non potest inhabilitari absque causæ cognitione, ipsoque electo, & electoribus non auditis.*
56 Extrauag. 5. ad Constit. 10. *ponderatur.*
57 *Libertas omnimoda electorū in electione requiritur.*
58 *Idoneus quis reputatur si non probetur inhabilis.*
59 *Dignus repertus ad vnam dignitatem, debet dignus reputari ad aliam.*
60 *Exclusus semel non potest iterum eligi.*
61 *Præses habuit animum restringendi electionem.*
62 *Laici non debent interuenire in electionibus Religiosorum.*
64 *Ius ex vi electionis acquisitum ad Prælaturam, dat actionem petendi in iudicio id quod sibi debetur ratione dicti iuris.*
65 *Electio prima debet cassari à Iudice cum prolatione sententiæ priusquam deueniatur ad secundam.*
66 *Electio facta post primam non cassatam est nulla, maxime quando prior electus, & exclusus habita notitia statim appellauit.*
67 *Appellatio extraiudicialis non causat attentata.*
68 *Appellatio extraiudicialis tunc causat attentata quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem.*
69 *Contra appellationem quando dicatur aliquid fieri.*
70 *Appellatio licet extraiudicialis causat attentata quando appellatur ab electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum.*

71 *Appella*

71 *Appellatio extraiudicialis coram Superiore iustificata non causat attentata.*
72 *Appellatio ab electione quando dici possit iudicialis.*
73 *Possessio cum sit actus consecutiuus electionis, non potest per appellationem suspendi, quod intelligitur vbi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, vt* num. 74.
75 *Confirmatio, aut infirmatio electionis in Religione S. Hieronymi, an sit in potestate Diffinitorum pro eorum libito.*
76 *Præscriptio nulla datur in fratribus mere voluntarijs, & facultatiuis.*
77 *In actibus negatiuis ad præscriptionem, seu consuetudinem inducendam quæ requirantur?*
78 *Consuetudo in electionibus quæ extirpanda?*
79 *Religio nulla, quantumuis priuilegijs decorata, ex se condere potest statuta siue leges contrarias dispositioni Iuris communis.*
80 *Consuetudo, quæ non derogat Iuri, & constitutionibus Religionis, sed declarat, & interpretatur easdem Constitutiones, non requiritur quod sit legitime præscripta, sed sufficit quod aliquo tempore considerabili fuerit obseruata.*
81 *Tacitum, & dubium non debet plus operari quam expressum, & clarum.*
82 *Vocales non debent præstare obedientiam Præsidi in his, quæ libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnarent.*
83 *Prælati mortaliter peccant, qui sine vrgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitime electos.*
84 *Electus à minori parte non debet confirmari.*
85 *Ius eligēdi quando plures exeunt remanet in alijs, qui non recesserunt instante vltimo termino à Iure præfixo pro electione celebranda, vt* num. 86.
87 *Electio ex defectu formæ non seruatæ est ipso iure nulla.*
88 *Officialis, qui Syndicatui non stetit, non potest ad officia alia promoueri.*
89 *Concursus, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus, alter, qui non erat talis examinator, est nullus.*
90 *Electores possunt variare ante scrutinij publicationem, aliumque eligere.*

ADSIT

IESVS, VIA, VERITAS, ET VITA.

1 VIDETVR prius præmittendum in facto, quòd vigore particularium Constitutionum huius Ordinis, hucvsque inconcussim obseruatarum, Prior electus Monasterij Sancti Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis Sancti Hieronymi; & ad hunc effectum PP. Vocales dicti Conuentus habent ius eligendi dictum Priorem, Diffinitores verò Religionis eundem electum approbandi, seu reprobandi.

2 Et cùm per renunciationem officij Generalatus factam à Reuerendo P. Fr. Dominico de Villaescusa electo Episcopo Ciapiarum in Indiis, deberet fieri noua electio Generalis, Illustrissimus Dominus meus Nuntius deputauit in Præsidentem Capituli intermedij pro dicta electione celebrandi Reuerendissimum Patrem Fratrem Ioannem de la Serena, Priorem Sancti Laurentij in Escurial; ac mandauit omnibus dicti Ordinis Religiosis, vt eundem Patrem Fratrem Ioannem de la Serena in Præsidentem reciperent, & recognoscerent; mandataque, quæ pro felici successu Capituli idem Præsidens duxerit iniungenda, promptè, ac reuerenter exequi studerent; saluis tamen canonicæ electionis, ac votorum libertate, & constitutionum Ordinis adimplemento, vt in *process. fol.* 15.

Qua facultate suffultus dictus Pater de la Serena, ac Diffinitores Capituli, facto prius Generali scrutinio, in quo fuit declaratum, nihil inuentum fuisse, quod effectum electionis impedire posset, declaratisque votis pro legitimis, ac Missa Spiritus sancti de more decantata, domum Capitularem sub die 16. Nouembris anni præteriti 1640. vna cum electoribus ingressi fuerunt, & ad effectum, vt canonica electio, absque aliquo strepitu, & inquietudine fieret, dictus Præsidens sub censuris, aliisque pœnis, mandauit, non dari vota, nisi personæ habenti qualitates, & requisita Constitutionum Ordinis; ac insuper sub eisdem pœnis præcepit Diffinitoribus, & Scrutatoribus dicti Capituli, ne acta Capitularia reuelarent, donec electio Generalis perfecta, ac electus in suo officio confirmatus non fuerit; vt *process. fol.* 1. & 3. 3

Sub hisce præuentionibus Capitulo congregato cum quadraginta duobus Vocalibus, in primo scrutinio apparuit canonicè electus Reuerendiss. Pater Frater Loysius de Aguilar cum votis triginta ex dictis 42. eoque sic electo, Diffinitoribus pro approbatione per electores præsentato, fuit cum quatuor reprobo, & vno approbo reprobatus, vt *process. fol.* 7. 4

Quo stante fuit deuentum ad secundum scrutinium, in quo Reuerendiss. P. Fr. Ioannes de S. Ioseph obtinuit triginta vota, sicque remansit, & ipse canonicè electus; verum à Diffinitoribus cum eisdem quatuor reprobo, & vno approbo reprobatus, *d. fol.* 7. 5

Verùm, quia durante reprobatione talium electorum, Præsidens Capituli mandauit, quòd semel exclusi, & reprobati non possent amplius eligi, Reuer. P. Fr. Ioannes de Auellaneda, vnus ex dictis Diffinitoribus, iudicans tale pręceptum præiudicare libertati electionis, ex eo quòd absque causæ cognitione nullus poterat declarari incapax electionis Generalatus, quodque propterea electio tanquam coarctata reddebatur vitiosa, cui absque scrupulo peccati mortalis assistere non poterat; hac eadē sessione institit Præsidenti, vt eum ab assistētia in tali Capitulo excusaret, non obstantibus censuris impositis, prout ad hunc effectum se desistere à votando protestatus fuit, cū declaratione, quòd per talem desistentiam non intendebat suū officium dimittere; cui protestationi fuit responsum, quòd ea non obstante procederetur ad electionem, & ad hunc effectum Vocales votarent cum comminatione, quòd aliàs cum solis tribus Vocalibus, qui remanerent, ad electionem procederetur; vt *process. fol.* 35. 6

Hoc idem ægreferentes PP. Electores dicti Conuentus Sancti Bartholomæi, ipsi etiam in numero trigenta duo vna cum eodem P. Ioanne de Auellaneda, Diffinitore, alteram protestationem fecerunt in Capitulo, ac detestantes pariter iniustitiam huiusmodi exclusionis, ac alias violentias, ac metus sibi per Præsidentem incussos, per quos ad liberam electionem procedere non poterant, appellarunt ad Tribunal Nunciaturæ cum protestatione nullitatis cuiuscumque actus in futurum faciendi circa electionem huiusmodi, vt *process. fol.* 33. Et successiuè ad hanc Curiam venerunt, non obstantibus reiteratis præceptis eis à Præsidente sub pœna excommunicationis latæ sententiæ de non discedendo è Capi- 7

tulo factis cum comminatione, de procedendo ad electionem, quacumque appellatione non obstante:& sub die 19 eiusdem mensis Nouembris in gradu appellationis, coram eodem Illustrissimo Domino meo Nuncio se præsentauerunt, ac litteras citatorias, inhibitorias, & compulsoriales in forma obtinuerunt, vt *process. fol.64.*

8 Quo præfatorum Diffinitoris, ac Electorum discessu non obstante, dictus Præsidens (deputato prius ab eo, & cæteris Diffinitoribus altero Diffinitore in locum dicti Patris de Auellaneda) ad nouam Generalis electionem per nouem Vocales, qui ex dictis 42. remanserunt, sub eadem die 16. Nouembris deueniri mandauit, quorum omnia vota ceciderunt in personam R. P. Loysij de Corduba, qui ab omnibus Diffinitoribus prædictis fuit approbatus, vt *process. fol.9.*

9 Hac facti serie sicut supra explicata, contigit dubitari coram eodem Illustrissimo Domino meo, quænam ex præfatis tribus Electionibus, nempe Fratris Loysij de Aguilar primo, Fratris Ioannis de Sancto Ioseph secundo, ac dicti Fratris Loysij de Corduba tertio loco electi esset iudicanda legitima, & canonica?

10 Et cùm idem Illustriss. Dominus voluerit ad satietatem gustare de meritis, & iustitia huius causæ, ac partes cum Aduocatis in contradictorio iudicio audite, tandem censuit absque aliqua difficultate fuisse nullam, & attentatam tertiam electionem factam in personam dicti Patris Loysij de Corduba, & quoad alias duas electiones licet videretur inclinare pro validitate primæ: tamen quia tam dictus Pater de Aguilar, quàm Pater Ioannes de S. Ioseph cuicumque iuri, eis in vim dictarum electionũ quæsito, pro bono pacis, ac Religionis quietè renunciarunt, ideò tali determinationi non fixit pedem; sed Capitulum pro noua electione facienda infra certum terminum congregari mandauit. Et quia rationes, quæ considerabantur pro prima electione, videbantur magis iustificare nullitatem electionis dicti Patris de Corduba; ideo dominatio sua Illustrissima concessit mihi Auditori, vt pro qualitate negotij, quod non modicam loquendi occasionem in hac Curia, & extra eam generauit, rationes præfatas, aliaque attentata, & nullitatem tertiæ electionis iustificantes in scriptis redigerem. Quæ ex infra dicendis apparebunt cum responsione ad fundamenta, quæ pro contraria parte afferebantur.

11 Primò itaque fuit consideratum, quòd prima huius Religionis constitutio disponit, quòd electus Prior Sancti Bartholomæi de Lupiana sit semper caput, & Prior maior Generalis eiusdem Religionis, & quòd ius eligendi talem Priorem spectet semper ad Patres Vocales dicti Conuentus Sancti Bartholomæi, prout semper in dicta Religione obseruatum fuit, vt patet ex dicta Constitutione, ibi: *Primieramente establecemos, y ordenamos sin alguna reuocacion, que el Prior que aora es, y será de aqui adelante en el Monasterio de San Bartolome de Lupiana de nuestra Orden, de la Diocesi de Toledo, sea siempre Cabeça, y Prior Mayor General de toda ella.* Et ibi: *Establecemos, declaramos, y consentimos; y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartolome, sea celebrada par a siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartolome, porque ansi es de derecho, y assi ha sido guardado hasta aqui.* & id expressè tenet Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi C. de Sacros. Eccles. verbo Monasteria cap.25. post num.3.*

12 Quæ obseruantia, & consuetudo in hac materia eligendi valet, & attendi debet, *cap. cùm dilectus*, vbi Butr. *lect.1. num.23. vers. & nota, & lect.4. n.50. de consuetud.* Abb *in cap. cum terra, num.2. vers. sed consuetudo, de elect.* Rot. *decis.65. num.11. parte 1. recent.*

Quod absque dubio in casu præsenti procedit, 13
vbi prædicta obseruantia, & consuetudo fuit reducta ad legem municipalem Religionis vigore præfatæ Constitutionis, quam dicti PP. Definitores omnino obseruare tenentur, iuxta not. per Bald *in cap. Clerici, n.3. de vit. & honest. Cleric.* ac iuxta dispositionem Conc. Trid. *sess.25. de Reg. c.7. in fin.* ibi: *Seruetur singulorum Ordinum Monasteriorũ Constitutiones.*

Neque obstat, quòd istud ius eligendi Genera- 14
lem non possit dici translatum in Religiosos Vocales S. Bartholomæi priuatiuè ad ipsam Religionem, ex ea ratione, quia vbi alicui conceditur simpliciter iurisdictio ad aliquem actum, non censetur priuatiuè concessa in præiudicium iurisdictionis alterius, sed cumulatiuè, Alber. Brun. *cons.47. n.2.* Grammat. *vot.24. casu 147. n.5.* Paris. *cons.9. n.11. vol.4.* notant plenissime DD. *in cap. irrefragabili, & in cap. Pastor de offic. iudic. Ordin.*

Quia respondetur, quòd facultas eligendi Gene- 15
ralem, ex verbis Constitutionis superius relatis, & ex aliis modò referendis, clarissimè patet totaliter translata in dictos Vocales Sancti Bartholomæi, & quòd Religio repræsentata per Diffinitorium nil aliud reseruauit dicto Diffinitorio, quàm ius confirmandi, seu reprobandi electionem per dictos Vocales faciendam.

Quod confirmatur ex aliis verbis dictæ primæ 16
Constitutionis, ibi. *E los Confirmadores de la eleccion del Prior Mayor del dicho Monasterio de San Bartolome, no consientan que sea elegido, sino tal persona, cuya presencia pueda ser auida dentro de dos meses.* Et in extrauaganti prima dictæ Constitutionis declaratur, quòd isti confirmatores sunt Diffinitores, vt ibi: *Rogamos, y amonestamos a los Padres Difinidores, que en la Eleccion del General no confirmen, saluo à persona, que sea suficiẽte par a regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente les encargamos las cõciencias.* Et in Constit.70. ibi: *E los que son ansi señalados, y llamados, vayan luego al Monasterio de San Bartolome, è seã presentes à la eleccion del futuro Prior, è confirmẽla, ò infirmẽla, segun les pareciere que conuiene.* Ex quibus verbis patet, quod si istis Diffinitoribus non iniũgitur nisi, vt præstent præsentiam electioni ad effectum illam confirmandi, seu infirmãdi, ergo sunt solùm Confirmatores, non autẽ Electores; & idem denotatur inferiùs in eadem Constit.70. ibi: *E despues que fuere celebrada la tal Eleccion, sea examinada con diligencia por los Difinidores, y sea cõfirmada de todos ellos, o de la mayor parte de ellos, segun conuiniere.* Et magis etiam apertè declaratur in Cõstitutione septima iuxta impressionẽ anni 1597. vbi agitur de facultate Diffinitorũ, in qua habentur hęc verba: *Estos ocho Difinidores, que fueren elegidos segun es dicho, ningun poderio tienẽ, sino para confirmar la eleccion del Prior de S. Bartolome, mas siendo confirmada, ayan poderio cũplido con el dicho Prior de S. Bartolome, de ordenar, establecer, &c.*

Ex quibus tam geminatis, & repetitis verbis satis 17
clarè constat, quòd isti Diffinitores non sunt Electores, sed meri Confirmatores electionis factæ per Vocales Sancti Bartholomęi de Lupiana. Quod euidentius apparet, quia post sibi pręsentatam electionem ab Electoribus factam, ipsi Diffinitores procedunt ad confirmationem mediantibus suffragiis, porrigendo pro confirmatione literam A. quæ significat Approbo, & pro reprobatione literam R. quæ significat Reprobo; signum euidens, quòd eorum officium non est, nisi approbare, aut reprobare.

Quæ veritas multò magis elucescit ex eisdem 18
actis Capitularibus huius vltimi Capituli, vbi in

præce

præcepto facto à Præsidente pro modestia seruanda in Capitulo, & pro facienda electione personæ idoneæ, distinguuntur Diffinitores à Vocalibus, vt *process.fol.*1.& in scrutinio primæ electionis *fol.*7. *in princ.*ib: *Estando iuntos en Capitulo, à son de campana tañida los Padres Presidente, y Difinidores, y los Electores de dicha eleccion, par à votar a ella*, &c. Et *eodem fol.*ibi: *Despues de lo qual consultaron los Padres Presidente, y Difinidores la presentacion que hizieron los Padres Vocales de San Bartolome.* Et inferiùs *eadem pagina*, ibi: *Visto lo qual y que la mayor parte del Difinitorio aprouò dicha presentacion de los Vocales de este Monasterio*,&c.Et *eadem pagina à tergo*,ibi:*Consultada la dicha presentacion entre nuestro Padre Presidente, y los Padres Difinidores, votaron en la forma sobredicha, y tuuo el Reuerendissimo Padre Fray Iuan de San Ioseph quatro Reprobo, y vn Approbo.* Et *fol.*9.*in fin.* ibi: *Y auiendo consultado la dicha eleccion, la aprouaron*,&c. Et post hæc scripta, vidi vnum actum Capitularem de anno 1421. postea in actis exhibitum, qui ponit falcem ad radicem, & tollit omnem difficultatem; apertissimè declarando, quòd istud ius eligendi Priorem Sancti Bartholomæi spectat ad Fratres eiusdem Conuentus tantùm,& quòd nullus alius, qui non sit de corpore Capituli dicti Conuentus, potest in tali electione se immiscere, & quòd quatuor Diffinitores sunt tantùm Confirmatores dictæ electionis, reuocando Constitutionem factam in Capitulo antecedenti; quæ mandabat dictum Priorem eligendum fore, per illos de corpore Capituli Generalis, vt ibi: *E luego esse mismo dia fue otorgado, è passado por Votos de todos los del dicho Capitulo, que fuesse tornada la Eleccion de Prior de San Bartolome, a los Frayles de Orden sacra desse Monasterio, los quales solamente elijan Prior de San Bartolome de aqui adelante, ni se mezcle con ellos à elegir otro alguno que no sea del cuerpo de su Capitulo. El qual Priorazgo vaque de trienio en trienio, segun el tiempo en que fuere celebrada, è confirmada la Eleccion de Prior de San Bartolome; è que sean Confirmadores in perpetuum de de la eleccion ansi celebrada, los quatro que fueron diputados en cada Capitulo General, par acelebrar Capitulo Priuado; è reuocaron la Constitucion fecha en el Capitulo proximo passado, que mandaua, que fuesse elegido el dicho Prior, por los del cuerpo de el Capitulo General*,&c.

19 A textu isto, qui venerabilem redolet antiquitatem, ortum duxit prima iam præfata huius Ordinis Constitutio, quàm Latinè extensam in originalibus Constitutionibus legi, ac pro indaganda huius articuli veritate perlegi, sit enim *fol.*1.primæua illa verba sonant: *Prædicti autem Prioris Monasterij Sancti Bartholomæi electionem cum ita sit de iure, & etiam sic fuerit hactenus obseruatum, ad Fratres Capitulares eiusdem Monasterij, & non ad aliquos alios, decernimus, consentimus, concedimus & in perpetuum statuimus insolidum, & solummodo pertinere.* Ex hinc hodie nullo modo in dubium reuocari potest, quin dicti Diffinitores sint solùm meri Approbatores Electionis factæ à Vocalibus Conuentus Sancti Bartholomæi, absque eo quod in re tam clara aliqua sit opus interpretatione, ad not.per text. *in l. ille, aut ille, ff. de legat.*3.& attestatur Carol. de Tapia *loco citato.*

20 Et vlteriùs, si aliter diceretur, maximum sequeretur absurdum, vt scilicet id, quod prętenditur gratiosè concessum Patribus Sancti Bartholomæi de Lupiana circa huiusmodi ius eligendi Generalem, eis in odium, & maximum præiudicium retorqueretur, quia si eorum electio deberet esse arctata ad voluntatem Diffinitorum, vtique priuilegium eligendi, non solùm redderetur eis caducum, & elusorium, sed imò prætextu priuilegij auferretur eisdem facultas, quam habent à iure communi eligendi Priorem sui monasterij, vt est text. *in cap.*1.*de elect.* Butr. *in c. dilectus, in* 1 *lect. num.*7. *de consuet.* Nauarr. *consil.*3.*de electiou. num.*3. *& comment.*3. *de regular. nu.*2.Ludou.Mirand. *in Man. Prelat. tom.*2.*quæst.*23. *art.*5.*concl.*1.Peirin.*tom.*1.*de Relig. Prælat.& subdit* 3. *quæst.*1.*c.*4.*§.*1.Barbos. *in Collect. ad dictum c.*1.*num.*6. Suarez *tom.*4.*de Relig. lib.*2.*cap.*4 *n.*1. *& c.*6.*num.*19. Coccin.*decis.*296.*num.*5. Rot *decis.*65.*n.*5.*p.*1.*recent.*

Neque aduersatur prædictis prætensa obseruantia Religionis, vt scilicet nulla electio publicetur cum solis votis Capitularibus Conuentus Sancti Bartholomæi, sed solùm publicetur quando Diffinitores, vel eorum maior pars se conformarunt cum dictis Capitularibus; sicque electionem dictorum Capitularium non posse vere, & propriè dici electionem, pro cuius subsistentia inter cætera essentialia requiritur, vt illicò publicetur, ex text. expressò *in c. quia propter, de elect.* cum ibi not. per Gloss. *in verb. Sanior*, Castell. *c.*3.*de elect. Can. n.*2. Barbos. *de iure Eccles. lib.*1.*c* 19.*n.*214.*& seqq. & n.*225. Syluest. *in Summ. verb. Electio.*2.*quæst.*7. Rodrig. *quæst. Regular. tom.*2.*quæst.*5.*art.*14. Mirand *tom.*2. *q.*28. *art.*24. *concl.*2. Et consequẽter quòd Diffinitores sint etiam Electores, cum non publicetur electio nisi postquam ipsi illam, mediantibus suffragijs, approbarunt. 21

Quia quantùm ad facultem Vocalium Sancti Bartholomæi eligendi Priorem Generalem priuatiuè quoad Diffinitores, latè fundauimus suprà proximè ante dictam obiectionem.& quoad id, vt scilicet non publicetur scrutinium, donec per Diffinitores fuerit approbata electio. Respondetur, hoc non esse tam certum, quia habetur pro constanti, quòd in omnibus Capitulis solet Præsidens sub censuris latæ sententiæ prohibere Scrutatoribus, ne scrutinia publicent, quod in specie in præsenti Capitulo, de quo agitur, factum fuit; vt *process. fol.*3. Sicque cum publicatio impediatur facto ipsius Præsidentis, inferendo metum præuiis censuris. non potest ex tali facto sumi argumentum, quòd Vocales Sancti Bartholomæi non sint verè, & propriè Electores etiam priuatiuè quoad ipsos Diffinitores; imò retorquetur argumentum, quia si electio non fuisset perfecta, nisi post approbationem Diffinitorum, ad quid prohibere, ne publicetur, donec approbata fuerit? Cùm aliàs esset clarum, quòd Scrutatores non poterant publicare electionem, donec canonicè facta non fuerit, ex vulgati reg. *l. in causa* 16. *ff. de minor.* 22

Vel quatenus hoc fundamentum prætendatur inniti assertæ consuetudini ita faciendi; adhuc Respondetur, quòd hac consuetudine supposita, non inde sequitur, quòd electio facta à dictis Vocalibus, non sit verè, & propriè electio; quia, aut pars aduersa vult, talem consuetudinem valere contra iuris dispositionem, de quo infrà latiùs dicetur, *à num.*77.*& seq.*& tali casu prætendi poterit, quòd dilatio publicationis scrutinij vsque ad secutam approbationem fit in vim dictæ consuetudinis, sed non ideò electionem, quam faciunt dicti Vocales cessare, esse veram, & canonicam electionem; Aut dicta consuetudo reputatur inualida, ac tanquam abusus & corruptela, prout ego eam sic existimo tanquam coarctatiuam libertatis eligendi, cùm possent Diffinitores tali fundamento impedire publicationem omnium electorum, & semper mandare iterari electiones donec eligatur persona desiderata, vt dicemus infrà *dicto num.*77.*& seq.*& tali casu non est habenda in aliqua consideratione etiam vbi esset certa. 23

Minus obstat prædictis, quod post publicatam electionem, ac approbationem confirmatorum dicta Constitutio 70. mandet fieri edicta pro illis, qui 24

volunt

volunt aliquid contra dictam electionem allegare, assignando certum terminum, quo elapso, & nihil, quod releuet, allegato, procedatur ad confirmationem, ex quo prætendatur inferri, quod illa approbatio Diffinitorum, quæ fit in continenti post electioné, non sit verè, & propriè confirmatio, sed complementum electionis factæ per dictos Capitulares.

25 Nam pro responsione est animaduertendum, quòd vno ex duobus modis potest electio confirmari, aut extraiudicialiter in scriptis, & processu compilato, vt cum pluribus dixit Lauor. *in suis lucubr. tit. 4. c. 25. à n. 59.* Et legislatores huius sacræ Religionis vt melius, & sanctiùs ageretur electio sui superioris, voluerunt ambos modos confirmandi interuenire, & quod extraiudiciali informationi, quam faciunt Diffinitores de qualitatibus electi, succederet alia solemnis informatio præuiis edictis vt suprà, pro illis, qui vel contra ipsam electionem, vel contra personam electi aliquid allegare voluerint. Etenim quòd in effectu prima confirmatio Diffinitorum habeatur pro confirmatione, vltra latè deducta suprà a *numer. 15. vsque 19.* constat etiam euidenter, quia in dicta Constit. 70. vbi talis confirmatio fieri mandatur, disponitur quòd post factam canonicam electionem petatur consensus ab electo (quod regulariter fit post electionem confirmatam) quodque dicto consensu præstito, statim ducatur ad chorum, & inthronizetur in sede Priorali (quod propriè est illi tradere possessionem) quodque postea apponantur edicta superius relata pro iudiciali informatione facienda. Et si aliàs intelligeretur, sequeretur absurdum, vt scilicet cum sola electione per quam solum ius ad rem acquiritur, & sine confirmatione, quæ dat ius in re, daretur electo possessio Prælaturæ mediante præfata inthronizatione in sedem Prioralem; & in nihilo repugnat, quod post primam informationem extraiudicialiter factam, fiat alia inquisitio iudicialis; quia etiam post confirmationem electionis potest contra illam opponi, retractari, & annullari si causæ sufficientes iustificentur, But *in c. cum dilecti, de elect. n. 63.* Compostel *in c. quod sicut, eod. tit.* Innoc *in c. constitutus, de appel.* Castel. *de elect. c. 14. n. 55.* ibi: *Dico quod quædam est confirmatio non contentiosa, id est, quæ fit extraiudicialiter, non assumpta causæ cognitione, non citato hoc, vel illo; & sic fieri potest, licet de necessitate præmittatur citatio, quo casu quando scilicet simpliciter cõfirmatur, vt dicitur in Clement. 1. de offic. & potest. iud. deleg. tunc quoque post ipsam confirmationem potest contendi nullitas electionis, & potest peti retractari, etia quod valeat talis confirmatio.* pro quo facit optimus tex. *in c. indemnitatibus. §. sanè. ver. verum. de elect. in 6.* Et istud est quod voluerunt præcauere Legislatores huius Religionis, ne stante sola extraiudiciali informatione, daretur occasio ad libitum impugnandi electionem.

26 Et prædicta corroborantur, quia eadem forma tradita per *dictam Constitutionem. 70.* seruatur etiam in electionibus quorumcumque Prioratuum Conuentuum huius Ordinis, in quibus nemo dubitabit; quod ius eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares eiusdem Conuentus, & quod electiones per ipsos factæ sunt perfectæ; & nihilominus in dictis electionibus fiunt eædem confirmationes simplices (hoc est, per consensum confirmatorum) & solemnes, quæ fiunt in electione Prioris Sancti Bartholomæi.

27 Vltra quod, cum hæc facultas eligendi resideat taliter in Vocalibus Sancti Bartholomæi, vt expressè disponatur nullum alium præter ipsos, posse in electione huiusmodi se immiscere, ibi: *Ni se mezcle con ellos à elegir otro alguno.* Et quòd Diffinitores sint solùm confirmatores; nescio quonam fundamento dici possit, quòd ipsi Diffinitores in illa approbatione videantur solummodo dare complementum electioni: nam hoc esset adulterare verum, & germanum intellectum prædicti decreti prohibentis, nullum alium immisceri, & quòd vni sint Electores, alij verò confirmatores.

Supposito igitur absque aliqua difficultate ex prædictis, quòd electio Prioris Generalis huius Religionis Sancti Hieronymi spectat ad Patres Vocales Conuentus Sancti Bartholomæi de Lupiana, ad Diffinitores verò solum ius talem electionem confirmandi, aut infirmandi, sequitur necessariò, quòd vbi electio fuit legitima, & canonica, non potuerit à Diffinitoribus infirmari, sed imò debuerit de necessitate confirmari, text. est expressus *in c. postquam, de elect.* vbi Abb. *num. 1. c. fin. eodem tit. in 6.* Bonon. *de elect. Prælat. dub. 45. num. 1.* Castel. *eodem tract. cap. 14. num. 15.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 6. quæst. 5. num. 4. & 5.* Portel. *resp. moral. cas. 4. n. 5. in fin.* Lotter *de re benef. lib. 1. quæst. 27. in princ.* 28

Et est ratio, quia electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis, Ioan. Andr. *in d. cap. postquam, n. 15.* & *ibid.* Butr. *n. 5.* Dec. *num. 1.* Tamburin. *d. tract. de iur.* Abb *tom. 1. disp. 6. quæst. 1. num. 5.* Gregor. XV. *decis. 240. num. 12.* 29

Vt propterea Laurent. de Peirinis *tom. 1. c. 3. §. 6. in fin.* affirmet, *quod electus petendo confirmationem nullam petit gratiam, cum pleno iure innitatur.* Cabed. *p. 2. decis. 84. n. 10.* Et in eisdem terminis, Greg. *in d. decis. 240. n. 11.* dicit, *quòd qui confirmat nihil dat, & quod confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad iustitiam.* 30

In tantum quòd si confirmatio denegatur, datur recursus ad superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum, *c. nullus. de iur. patron.* vbi idem docent, Ioan. Andr. Butr. & omnes communiter, Tamburin. *dict. disput. 6. quæst. 3. in fin.* Castel. *de elect. Can. c. 14. num. 18.* Laurent. de Peirin. *d. tom. 1. c. 31. §. 11. vers. dico 11.* Abb. *in c. Osius Episcopus, n. 6. de postul. Præl.* idem Abb. *in c. cùm olim sub num. 1. de maiorit. & obed.* Rot. *coram Pamphilio. In vna Legionens. Confirmationis, 13. Ianuarij 1617.* relatus per Castell. *loco proximè citato*, vbi fuit decisum, *quòd canonicè electus, contra quem non adsunt vrgentia, debet omnino confirmari, & si confirmator renuat, ad maiorem Superiorem potest recurrere,* Lauor. *var. lucub. titul. 4. cap. 25. num. 1. & num. 42.* 31

Ad instar præsentati per Patronum ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, quem Ordinarius instituere tenetur, dum legitimum non adest impedimentum, in tantum quòd si instituere absque causa recuset, potest superior illum compellere ad instituendum, vt probat text. iunct. gloss. *verb. appellauerit, in cap. Past. 29. de iurepatr.* & *ibi* Abb. *nu. 5.* Rot. *decis. 4. de iurepatr. in nou.* Garc. *de benef. p. 10. cap. 4. n. fin.* Ricc. *in praxi fori Eccl. titul. de iurepatr. decis. 159. num. 70. & seqq.* 32

Et est ratio, quia tali præsentato fuit ius quæsitum, per præsentationem Patroni, quo iure sine legitima causa priuari non potuit. 33

Quæ ratio multò magis militat in electo, qui per Electionem acquisiuit plenum ius in Prælatura, ad quam fuit electus; electio enim est merum ius spirituale, tribuens ius Prælaturæ, & administrandi, saltem in habitu, Gloss. *in cap. quanto, 62. distinct.* Abb. *in c. querelam, num. 6. de elect.* plenè Felin. *in c. cùm Bertoldus, num. 2. de re iudicat.* vbi dicit, *quod per Confirmationem nihil noui iuris acquiritur, sed tantùm exercitium iuris, per Electionem acquisiti* Laurent. de Portel *in suis responsis Moral. parte 2. cas. 4.* 34

Peirin.

Peirin. *tom.* 1. *c.* 3. §. 6. *in fin. & §. sequenti ferè per tot.* Rot. *coram Greg. d. decis.* 240. *n.* 17.

35 Imò potest Superior, ad quem recurritur, ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem, Nauar. *cons.* 2. *n.* 2. *& seq.*

36 Quod præsertim procedit, si talis Superior habet facultatem Legati à Latere, prout habet Illustrissimus Dominus meus Nuntius, text. est *in cap. si Abbatem*, §. 1. *de elect. in* 6. *& ibi gloss. verb ex officio*, D. August. Barb. (qui nihil intactum in materiis Ecclesiasticis reliquit, & qui etiam in hac causa pro hac parte consuluit) *in tract. de iure Eccl. lib.* 1. *c.* 19. *n.* 250.

37 Cùm enim publicè intersit confirmationes Electionum quantò citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Religiones diu sint suis orbatæ Pastoribus, vt dicit text. *in c. oblata*, §. *superior, circa fin. de appell.* debent ambages, & circuitus euitari, ad not. per text. *in Clem. Auditor, de rescript.*

38 Quapropter cùm ex Actis Capitularibus appareat, quòd Reuer. Pat. Fr. Loysius de Aguilar fuit canonicè electus cum Votis triginta, ex quadraginta duobus, quæ aderant in Capitulo, vtique eius electio fuit legitima, & canonica, *c. cùm inter, & tot. tit. de elect. in decret. & in* 6. Loter. *de re bene. lib.* 2. *q.* 17. *n.* 3. Vbi *quòd ista est communis opinio Canonistarum & Iuristarum.* Et consequenter fuit de necessitate ei debita confirmatio, ex superiùs latissimè deductis, ob cuius denegationem quinimò reprobationē potuit tam ipse quam Electores, ac alij interesse habentes ad Superiorem recurrere, vt diximus supra *à n.* 31. *vsque ad* 36. & in his propriis terminis tenet Port. *in resp. casuum conscientiæ, p.* 2. *cas.* 4. *in prin. & in dub.* 3. *n.* 5. *fol. m.* 310. *& eodem casu* 4. *ad dub.* 5. *fol. m.* 317. *n.* 9.

39 Neque obstat, quòd vigore Constitutionum Ordinis possint Diffinitores, prout sibi videbitur, electiones confirmare, aut infirmare, vt in Constitutione 70. ibi: *Confirmenla, ò infirmenla, segun les pareciere iusto.* Et inferiùs, ibi: *Segun les pareciere que conuiene.* Quia respondetur, retorquendo obiectum, quòd imò ex illis verbis resultat non liberum, & absolutum arbitrium Cōfirmatorum; sed arbitrium regulatum à iure, & iustitia, vt denotant illa verba: *Segun les pareciere justo.* Et alia. *Segun les pareciere que conuiene*, text. est optimus *in l. fideicommissa* 11. §. *quamquam, ff. de legat.* 3. vbi gloss. *in verb. arbitrium, & in l. fideicommissaria libertas* 46. §. *quod si ita, ff. de fideicommiss. libertat.* Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, verb. videbitur*, vbi loquendo de prædictis, & aliis similibus verbis, ponit pro regula, quòd nunquam ex eis censetur datum plenum, & liberum arbitrium, sed regulatum arbitrio boni viri, Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 4. *& quæst.* 13. *num.* 15. Dec. *consil.* 493. *num.* 17. Barbos. *axiomat.* 32. *num.* 2. Signorol. de Homod. *consil.* 110. *incip. Quæstio præsupponitur num.* 9. Calcan. *consil.* 120. *num.* 7. *in fin.* Paril. *consil.* 95. *n.* 22. *lib.* 1. Ludou. Bolognet *in addit. ad Cons.* Ioan. de Anania *in consil.* 34. *num.* 12. Valasc. *consil.* 153. *num.* 25. Rot. coram Gregor. XV. *decis.* 251. *num.* 8. & apud Zach. *de oblig. camer. decis.* 3. *num.* 5.

40 Quòd quidem arbitrium debet esse regulatum à Iure communi, *l. respiciendum, & l. hodie, ff. de pœnis, l. vir bonus, ff. iudicatum solui, l. Thais*, §. *sorore*, ibi: *Non spectandum quod heredibus displiceret sed quod bono viro placere posset, & c. ff. de fideicommiss. libert.* Mari. Ant. *var. resol. lib.* 3. *resol.* 7. *num.* 14. Seraph. *deci.* 1017. *num.* 1. Ioseph de Sesse *Arag. decis.* 45. *num.* 13. *cum seqq. tom.* 1. Gratia. *discept. for.* 442. *n.* 5. vbi dicit, *quod arbitrium boni viri non est libera dispositio.*

41 Et in dubio, vbi verba possunt applicari arbitrio libero, & regulato, resoluere debemus viri boni arbitrium sic regulatum concessum fuisse, Decius *consil.* 430. *num.* 3. Menoch. *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 9. *n.* 3. Maximè quando si aliter intelligeretur, tertius reciperet præiudicium, prout in casu isto, ex infrà dicendis, vt multos citando, resoluit Menoc. *d. q.* 9. *n.* 8.

Et hæc conclusio absque vmbra difficultatis transit vbi verbo *Videtur*, additur verbum, *Iustum*, seu, *bonum*, &c. prout *in d.* Constitutione, ibi: *Segun les pareciere justo*, vt resoluit Ioseph Sesse *d. decis.* 45. *num.* 13. *tom.* . 42

Et licet *d. Constitut.* 70. mander, quòd in casu infirmationis electionis iterum eligatur, ac toties quoties, donec de Priore canonicè prouideatur; hoc tamen intelligendum est, vt tunc renouetur electio, vbi prima fuerit legitime infirmata ex rationibus infrà latissimè ponderandis *num.* 65. 43

Quibus non suffragatur replicatio, vt scilicet prædicta non procedant vbi aliquid committitur, non solùm arbitrio, sed etiam conscientiæ alicuius, prout in casu isto videtur commissa conscientiæ Diffinitorum approbatio, seu reprobatio Electionis, vt *Extrauag.* 1. *ad Constit.* 1. ibi: *Rogamos, y amonestamos a los Padres Difinidores, que en la eleccion del General nō confirmen, saluo a persona, que fuere suficiente para regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente les encargamos las conciencias.* Et consequenter à reprobatione electionis non posse reclamari ad Superiorem, cùm talis commissio conscientiaria operetur, vt solus Deus, & non alij, debeat esse iudex, vel cognitor, ex text. *in c. statutum*, §. *Assessorem*, vbi *gloss. verbo, conscientiæ, & verbo, relinquatur, de rescript. in* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disput.* 8. *num.* 4. gloss. *in Clement.* 1. *verbo, oneramus, de iure patron.* Mascard. *de probat. conclus.* 414. *num.* 1. *parte* 1. Cornel. *consil.* 349. *tom.* 1. *num.* 6. asserentes ambo, *quòd vbi committitur aliquid conscientiæ alicuius, non est disputandum vtrum benè fecerit ille, cuius conscientiæ committitur*, Bellam. *dec.* 18. *per totam incip. Oneratio conscientiæ*, Lap. *allegat.* 15. *num.* 8. & *ibi* Mandos. *lit. T. & allegat.* 60. *nu.* 4. latè Lancel. *de attentat. p.* 2. *cap.... limit.* 10. *n.* 1. *& seqq.* Scacc. *de appell. q.* 17. *limit.* 15. *n.* 3. Barbos. *de clausul. claus.* 24. *num.* 7. 44

Quia huic obiecto, seu replicationi potest multipliciter satisfieri. 45

Primò considerando, quòd extrauagantes ad Constitutiones dictæ Religionis non emanarunt ad reuocationem, seu derogationem ipsarum Constitutionum, sed ad earum declarationem, interpretationem, & supplementum, vt clarè dicitur in procemio voluminis earundem, §. 3. *&* 6. & in nulla Constitutione legitur talis commissio conscientiaria; imò legitur commissio ad iustum arbitrium Diffinitorum, quod quomodo intelligatur satis abundè suprà demonstrauimus. 46

Et nihilominus, quatenus etiam verba Constitutionum innitterentur simplici, & absolutę conscientiæ ipsorum Diffinitorum; adhuc tamen Diffinitores tenerentur iudicare secundùm ius, & iustitiam, Mascard. *de probat. conclus.* 414. *per tot.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 40. 44. Monet. *de commut. c.* 7. *num.* 146. Marchesan. *de commiss. parte* 1. *num.* 77. *pag. mihi* 202. Barbos. *d. clausul.* 24. *in fin.* 47

Et rationem puto, quia talia verba, *conscientiam tuam oneramus*, non mutant naturam negotij, super quo fit dispositio, cùm sit certum, quòd tacitè inest omnibus commissionibus, quòd iudices, vel executores secundùm bonam conscientiam cuncta agant, *c.* 1. *de re iudic. lib.* 6. Et sic expressio eius quod tacitè inest, nihil operatur, & sonat potius in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem, adnot. per Innocent. *in c. fin. de præsumpt. & c. licèt, de offic. ordin. l. si ita expressum, & ibi gloss. ff. de cond. & demonstrat.* 48

Gratian.

Gratian.*discept.forens.*738.*n.*2.3.*& 4.& decis. Marchiæ*,157.*num.*9. & videtur originalis doctrina Anchar.*super Clement.quamuis, de for.compet.sub nu.*15.*col.*2.*vers.Obtentum fuit*,vbi quòd ita practicatur,& mutari non debet. Quod magis indubitanter est practicandum,& obseruandum in casu dictæ Extrauagantis,cuius verba sunt merè, & absolutè hortatoria,vt ibi:*Rogamos, y amonestamos.*

49 Secundò respondetur, quòd dato, non autem concesso,quòd versaremur in casu legis,seu constitutionis præceptiuæ, quæ deferret confirmationes, aut irritationes electionum conscientiis Diffinitorum;nihilominus tenerentur Diffinitores iurare in actu cassationis,se ita pro conscientia,& iustitia sensisse, aliàs eorum declarationi stari non deberet, & tenerentur appellationi quoad vtrumque effectum deferre,agrum.text.*in l.Theopompus, ff.de dot.præleg.* Rebuff. *de appell.art.*3.*gloss.*1.*num.*4. Præpos.*in rubr. de appell.sub num.*45. Ruginel.*de appell.§.*2.*cap.*2.*numer.*68. Adeò, vt si post appellationem procederetur ad vlteriora, processus esset nullus, & attentatus,Lancel.*de attent.parte* 2.c.12. *lim.*10. *num.*12.

50 Imò, non obstante iuramento, nihilominus admitteretur appellatio ad vtrumque effectum, vbi non esset simpliciter onerata conscientia,sed etiam adessent alia verba,quæ respicerent iustitiam,prout pluries repetita leguntur in Constitutionibus huius Ordinis,iniungendo Diffinitoribus,vt confirment, seu infirment electiones.*segun les pareciere ser justo*, text.est,*in c.qualiter,el primero,de accusat.*Franc.*in d. c.statutum,§. Assessorem,sub n.*5.*de rescript.in* 6.Lanc. *d.limit.*10.*n.*11.Scacc. *de appell.q.*17. *limit.*15.*n.*6.

51 Tertiò,quia quatenus dicta verba conscientiaria essent apposita per modum legis, & statuti, cuius contrarium ex eorum lectura apparet,vt suprà proximè notauimus;nihilominus tamen non essent ita crudè accipienda, vt possent Diffinitores facere, quod eorum conscientia dictauerit; nam etiam in huiusmodi dictamine tenerentur primo se conformare cum dispositione Iuris Canonici, Corn. *consil.*137.*num.*7.*vol.*2. *& consil.*201. *num.*17. *&* 18.*eodem volum.*2.Mascard.*conclus.*414.*num.*10. vbi *n.*11. refert Innocentij doctrinam asserentis conscientiæ secreta de sinu iudicis, & secretis pectoris ipsius non debere proficisci,sed de vtero,& sinu legis: & ex Bald.tradit,conscientiam, & intelligentiam non habere vbi figat pedem, sed debere conformare se conscientiæ legis,vel dispositioni legali;& Menoch. *de arbitr.lib.*1.*q.*8.*n.*44.*in fin.* asserit,quòd stante hac clausula,iudex sequi debet conscientiã lege munitã.

52 Quartò respondetur, quòd hoc maxime in casu isto procedere debet, vbi agitur de re ardua, & magni præiudicij, nempè de cassanda electione, non ob defectum formæ,sed ob vitium personæ electæ, cui ideò maximum in honore irrogaretur præiudicium, cùm ex tali cassatione efficiatur electus perpetuò ineligibilis, non solùm ad eandem dignitatem, sed etiam ad quæcumque alia officia Religionis,vt est text.*in c.super eo,iuncta gloss.in verb.non vitio personæ.de elect.*vbi Abb.*num.*27. *& seqq.* & communiter DD.& text. optimus, *in c. testimonium*, ibi: *Aut grauata sit eius opinio, eo quòd quandoque fuit tali modo repulsus*,& gl.*ibi,verb opinio,de testib.* & facit text.*in l.cognitionem*,ibi:*Minuitur existimatio quando quis ordine mouetur, ff. de var. & extraord. cogn.* latè Bobadil *in polit.lib.*1.*c.*16.*num.*18.*& seqq.* Ludouic. Mirand.*in manual.Prælat.tom.*2.*q.*23. *art.*11. *concl.*5. *vers.Circa sextum*,Sigism.à Bonon.*de elect.Prælat.Regul.dub.*100.*n.*3. Tambur.*de iure Abbat. tom.*1.*disp.*5. *q.*21.*n.*4.Castel.*de elect.canon.c.*5.*n.*35.optimè Laur. de Peirin.*de subdito Religioso.tom.*1.*c.*31.*§.*8.*pag.*475.

Quòd autem cassatio electionis dicti Patris Loysij de Aguilar fuerit facta, non ob defectum, circa formam,& solemnitatem electionis, sed ob vitium personæ,patet;tum quia tam in allegationibus pro parte contraria in actis exhibitis,quàm in informatione iuris fatetur, quòd fuit reprobata eius persona,vt in allegationibus,ibi: *Y la reprouacion de ambos sugetos està firmada de todo el Definitorio, auiendola hecho por votos secretos.*Et in dicta informatione Iuris sub *num.*16.ibi: *Con lo qual,no auiendo confirmado,aprouado, ni votado el Definitorio por los Padres Fray Luis de Aguilar,y Fray Iuan de San Ioseph, por quien votaron los Religiosos referidos, antes infirmadoles*,&c. cùm etiam,quia Diffinitorium mandauit, ne semel reprobatus ampliùs eligeretur, vt fatetur Præses,*process.fol.*23. 53

Ex quibus clarè colligitur, quòd reprobatio fuit facta ob defectum electi, cùm aliàs de iure vbi electio cassatur,tantùm ob non seruatum modum electionis, vel quid simile, possit talis electus iterum eligi, text. est clarus *in allegato c.super eo, de elect.* & *ibi* communiter Doctor.Castell.*eod tract. c.*4.*nu.*30. *& num.*59.*in fin.* Quod præceptum idem operatur, ac si iterum personam electam nominatim repulisset,ex quo illa incertitudo, an fuerit cassata electio ob defectum formæ, vel ob vitium personæ, fuit desuper reducta ad certitudinem, *ad l.quidam, ff.de reb.dub.* Quod tantùm sufficeret ad contrahendam perpetuam incapacitatem, Mirand.Bonon.Tamburin.& Peirin. *in locis superiùs citatis.* 54

Quapropter licèt materia ista esset adeò merè,& absolutè conscientiaria,vt non nisi soli Deo isti Diffinitores tenerentur reddere rationem gestorum per ipsos circa approbationem electionis,cuius cõtrarium fuit suprà demonstratum;adhuc tamen non potuisset denegari appellatio quoad vtrumque effectum, attenta declaratione incapacitatis personæ electæ resultan.ex dicto præcepto:etenim circa hoc non potest negari,quin Diffinitorium excesserit fines suæ facultatis, quæ tantummodo versabatur in confirmanda, vel infirmanda electione, non autem in declarando incapacem, & inhabilitando personam electi, quod facere non poterat absque causæ cognitione,ipsoque electo,ac electoribus non auditis,Valençuel.*consil.*44.*num.*6.*tom.*1. per text.*in c.*1. *de caus.poss.& propriet.*& facit gloss. *in d.c.super eo,de elect.verb.non vitio personæ*:optimè Laur.Poriel.*in d. respons.regular.casu* 4.*num.*3.*versic.Ad secundum*,ibi: *Dato quòd esset indignus,non potuit Prælatus illum non auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium publicare;& tunc contra electum formare processum,inquirens iuridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum.* Fr.Emmanuel. Rodrig. *quæst.regular.tom.*2.*quæst.*52.*articul.*12.*versic.Ad primum*,Frater.Ludouic.de Mirand.*in suo manual. Prælat.regular.tom.*2.*quæst.*23.*art.*22.*vers.Vnde non satis, vsque ad fin.*quem sequitur Castellin.*d.tract.de elect. c.*13.*sub num.*27.*& cap.*4. *num.*30.ibi:*Hac tamen seruata conditione,vt quando cassanda est electio vitio aliquo personæ, illud vitium seu delictum debeat esse, non solum obiectum,sed etiam probatum.* Idem sentit, ac latè fundat cum aliquibus Rotæ Romanæ decis. ac aliis authoritatibus,Sigism.de Bonon.*de elect.par.*2. *c.*5.*dub.*95.*à num.*80.*cum seqq.* Lauor.*d. tract.titul.*4. *c.*25.*nu.*59.*& cap.*19.*num.*121.vbi dicit:*Quòd quando agitur de oppositione inhabilitatis, pro declaratione nullitatis electionis exigitur plena probatio.* 55

Quæ conclusio legalis eò magis redditur clara,ac indubitabilis in casu isto, in quo concurrit similis dispositio Constitutionum Ordinis,nempè *Extrau.* 5.*ad Constitutionem* 10.ibi: *Y entonces no inhabiliten* 56

à

à ninguno sin que le llamen, y sea oydo, y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga effeto.

57 Quod videtur maximæ æquitati, ac rationi inniti, quia nempè daretur aliàs occasio, vt nunquam confirmaretur aliquis non benè visus confirmatoribus, licèt esset dignus; & semper possent Confirmatores allegare prætextum inhabilitatis cæterorum, qui ad eorum satisfactionem non eliguntur, & consequenter supplantare electores, illisque auferre libertatem eligendi, ac eos arctare ad eligendum personam ipsis Confirmatoribus bene visam, contra fundamentalia requisita electionis, pro qua omnimoda libertas electorum requiritur, *cap. vbi periculum, §. cæterùm, de elect. in 6. c. quisquis 4. & ibi gloss. verb. libertatem*, & Abb. *n. 6. eod. tit.* Iul. Lauot. *in suis lucubrat. tit. 4. c. 21. n. 3.* Castell. *de elect. cap. 10. n. 4.* & idem disponitur per Constitutiones Ordinis, vbi *gloss.* super Constitutione 70. fol. 145. dicit: *Quòd in Capitulo anni 1576. fuit mandatum, quòd Confirmatores neque directè neque indirectè impedirent libertatem Electorum*; & in puncto quoad inconuenientiam superius ratiocinatam est videre Fr. Laur. Portel. *in d. resp. regul. casu 4. sub n. 3. vers. Per quod satis constat, & in tract. dubiorum regul. verb. electio in addit. ad addit. n. 5. fol mihi 275.*

58 Et quod in effectu finis Diffinitorum in hoc Capitulo esset arctare Electores ad eligendum personam ab eodem Diffinitorio desideratam, excludendo quoscumque alios electos, vltra prædicta adsunt apertissima argumenta; & primò, quia reprobarunt dictum Patrem Fratrem Loysium de Aguilar, canonicè electum cum 30. ex 42. Vocalibus, cui quatenus non deberet suffragari præsumptio iuris, vt reputetur idoneus, si non probetur inhabilis, iuxta notat. per gloss. *in cap. Pastoralis, verb. malitiosè, de iur. patron.* vbi per hanc rationem dicit, *quòd si Episcopus non doces de inhabilitate præsentati, præsumitur malitia ipsius Episcopi.* Et vlteriùs, quòd dictus Pater cætera munera honorifica Religionis perfunctus fuit, saltem pro comprobatione suæ habilitatis, ac bonæ opinionis suffragari sibi deberet, quòd aliàs ab eadem Catholica Majestate pro hoc officio Generalatus commẽdatus fuit, cùm non sit præsumendum, quòd tantus Princeps sua officia pro indigno interponeret, maximè ad gubernandam Religionem, sibi partialissimè affectam, suæque Regiæ protectioni commendatam.

59 Secundò, quia post reprobationem dicti Patris Aloysij de Aguilar, fuit cum simili quantitate votorum electus Reuerendiss. P. Fr. Ioannes de Sancto Ioseph, qui etiam postquam cætera Religionis officia persoluit, fuit aliàs ad hoc idem officium Generalatus assumptus; & pro quo hodie non solum militat ratio, vt semel iudicatus idoneus, semper habeatur talis, nisi de contrario doceatur, Laurent. de Peirin. *de subdito, tom. 1. c. 31. §. 10.* ibi: *Repertus dignus ad vnam dignitatem, si postea eligatur ad aliã, debet dignus reputari, & per consequens ab habente auctoritatem confirmari.* Et ibidem alios refert. Sed eò maior ipsius habilitas debet existimari, quo experientia rerum magistra cuilibet officio præstat nutrimentum, gloss. *in c. quam sit, verb. magistra, de elect. in 6. l. legatus, §. ornatricibus ff. de leg. 3.* & nihilominus etiã hunc, absque aliqua causa reprobarunt.

60 Tertiò, quia, vt eò faciliùs cogerentur Electores venire in personam à Diffinitoribus desideratam, Præses prohibuit, non posse iterum eligi semel exclusos, contra omnem Iuris regulam, per ea quæ diximus *suprà num. 53. in fin. & 54.* & per ea, quæ latissime in his propriis terminis aduertit Castell. *de elect. canon. cap. 13. num. 26.*

Quartò augetur, imò clarificatur suspicio, quòd 61 Præses habuerit animum restringendi electionem ad personam sibi beneuisam, præuia reprobatione cuiuscumque alterius electi, ex eo quia præuidit, quod euenire poterat, imò quod in effectu euenit; ideoque voluit sibi præcauere, examinando testes, antequam Capitulum celebraretur super consuetudine Diffinitorij approbandi, seu reprobandi ad libitum electos per Vocales Sancti Bartholomæi, quodque Electores semper in casu reprobationis Diffinitorum, iterum, atque iterum elegerunt, absque eo quod obligauerint Diffinitores ad reddendum causam, qua moti fuerint ad sic electos reprobandum. Qui apparatus, & præuentiones denotant apertissimè animum ipsius Præsidentis, ac Diffinitorum, Collegatorum, vt scilicet reprobarentur omnes, qui electi fuerint contra ipsorum satisfactionem, donec eligeretur persona eis beneuisa; eo maximè, quia cùm isti Diffinitores non sint nisi quatuor, & Præses haberet duo vota, vnum, scilicet, vt Diffinitor, alterum tanquam Præses, sufficiebat sibi, vt vnum tantum Diffinitorem traheret in suam sententiam ad effectum, vt cæteris aliis electis reprobatis, electio coarctaretur ad personam ab ipso desideratam.

Quintò, quia, vt faciliùs suum optatum teneret 62 Præses, secum duxit laicum in suorum finium Consultorem, qui fuit adhibitus director huius Capituli, & electionis: eius manu in Actis Capitularibus leguntur scripta mandata, & præcepta Præsidentis, cui non est mirũ, si talia consilia euaserunt in perditionem, cùm in hac materia Electionis, *non essent miscenda sacra prophanis*; prohibente hoc in specie eiusdem Ordinis *Constitutione septuagesima*, ibi: *E no sean llamados a las Elecciones de nuestros Priores las personas que no son de nuestra Orden; è si las tales personas estuuieren en la Casa vacante de Prior al tiẽpo de la tal vacacion, no deuemos auer con ellos consejo, &c.*

Sextò, quia vnus ex eisdem Diffinitoribus reco- 63 gnouit hanc peccaminosam Electionem, ideoque protestatus fuit, se non posse, absque scrupulo peccati mortalis, illi assistere, vt *in process. fol. 35.*

Et quamuis Vocales Sancti Bartholomæi (qua- 64 tenus prima electio Fratris Loysij de Aguilar posset quoquo modo habere aliquam difficultatem) instarent pro Confirmatione, secundæ factæ in personam Fratris Ioannis de Sancto Ioseph, videbatur tamen potius dictam primam electionem præferendam fore, illamque confirmandam. Cùm enim, vt diximus, dictus Pater de Aguilar fuerit primo loco canonicè electus & ex vi solius Electionis acquisiuerit ius ad Prælaturam; hoc ius dedit sibi actionem petendi in iudicio, id quod sibi debetur ratione dicti iuris: ita in terminis tenet Portel. *in Resp. casu conscient. parte 2. casu 4. dub. 3. n. 5. fol. mihi 310. & dub. 5. fol. mihi 317. n. 9.*

Et cum tam ad secundam, quàm ad tertiam ele- 65 ctionem deuentum fuerit, non cassata prima electione dicti Patris de Aguilar, omnes subsequentes Electiones fuerunt nullæ; debet enim priùs iudicari de prima, quàm deueniatur ad secundam, debetque cassari prima per iudicem cum prolatione sententiæ, *c. cùm Vintoniensis, de elect.* gloss. *in Extrauagãt. com. de offic. deleg. c. Sedes Apostolica, verb. Executores, in medio gloss.* vbi dicitur: *Quod quãdo electio fuit nulla, & causa nullitatis est notoria, tũc posset fieri noua electio, non cassata prima, videlicet per sententiã, & alleg. c. auditis, de elect.* Ergo à cõtrario sẽsu cũ iste Pater primò electus, & per Diffinitores exclusus, nõ esset notoriè indignus, illius electio non fuit notoriè nulla, ac proinde non potuit ad aliam electionẽ procedi,

procedi, sua priori per sententiam non cassata: ita hanc opinionem tenendo ad litteram ratiocinatur Portel. *d.casu 4.vers. Ad quartum,num.7.* idem tenet Lauor.*d.tit.4.c.19.n.123.* ibi: *Antequam noua electio fieri possit, cassanda est prior electio, quamuis nulla, & appellationis decisio expectanda, quia ea pendente suspensa remanet Electorum potestas, & ideo si fiat noua, non cassata priore, irrita est, cap. considerauimus de elect.* ita Tholos. *in tit.de elect.c.18.n.5.* Abb.*in d.cap. considerauimus n.2.* ibi: *Quartò nota, quòd electio facta post primam non cassatam, licèt sit in causa cassationis, non tenet.* Idem Abb. *in cap.auditis, n.7.eodem tit.* ibi: *Debuit ergo prius expectari cassatio, seu declaratio superioris, antequam procederetur ad secundam,* & *n.9.* ibi: *Si autem prima non erat nulla, saltem euidenter, non tenet secunda, non cassata prima.*

66 Et quòd istud maximè procedat quando prior electus, & exclusus, habita notitia, statim appellauit, & antequam vltimus confirmaretur, testatur idem Portel. *loco suprà proximè citato, versic. Cùm ergo prima electio.* Castel. *d.tract.c.4. num.52.& 59. & cap.16.num.3.*

67 Neque obstat, quòd prædicta intelligitur habere locum, vbi appellatio fuit iudicialis, non autem quando fuit extraiudicialis, provt in casu isto.

68 Quia ista Regula recipit multas declarationes, & primo, vt non procedat, quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc enim etiamsi appellatio sit extraiudicialis, causat attentata, text. est *in cap. cum nobis 19.de elect.& ibi* Abb.*n.7.& 8.*vbi pro hac opinione citat Hostiens.& Ioan.Andr.idem Abb.*in cap. dilecti 13.n.4.de maior.& obed.*Dec.*in cap.bona, diff.1.* Paul.de Castr.*consil 404.n.2.lib.1.* latè Valen.*consil. 76.à n.23.cum seqq.*Lancel. *2.p.c.12.lim.3.n.7.& 10.* cum pluribus, quos allegat Achil. de Grass. *dec.34. aliàs 260.de appell.* Seraph. *dec.397.n.1.*

69 Et tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem, quando actus, à quo appellatur, non remanet totus sub protectione iudicis ad quem: sic explicat Rota *in d.decis.Achil.34.* Sicque cùm appellatio pro hac parte interposita in specie contineret, vt non procederetur ad aliam electionem, sequitur, quòd electio postea facta de P.Corduba, fuit directè contra dictam appellationem, sicque ista electio fuit nulla, & attentata.

70 Secundò declaratur, vt dicta regula non procedat, quando appellatur ab Electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc appellatio licet extraiudicialis causat attentata, vbi in appellatione exprimitur aliqua causa, quæ verificata, reputetur pro legitima, text. est expressus *in c.quamuis 10.& in cap.si postquam 13.de præb.lib.6.*& per illum text. Rot.*decis.44.aliàs 344.n 4.de appell.in nou.* Mil.*in suo reper.verb. Attentata post appellationem interpositam,* fol.mi.35.ibi: *Fallit in appellatione etiam extraiudicialiter interposita super Electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fiat contra, & post appellationem emissam, etiam causa probabili, licet non oblata probatione, est ipso iure nullum,* Roman.*consil.344.* & plenius per Anton. *in cap.bona, de appell.* sequitur Lancel. *d.cap.12.limit.1. n.55.& d.limit.1.n 22.* Portel. *d.cas.4. vers. Ad quartum, n.7. in fin.& vers. Ad quintum, num.9.*

71 Tertiò declaratur, vt non procedat, vbi iam appellatio coram Superiore iustificata fuit, quo casu licèt essemus extra materiam Electionis Regularium, esset nihilominus declarandum attentatum omne gestum post appellationem, licèt non iudicialem, gloss. *in c.non solùm, §.illa verò, in verb. reducendum, vers. Si extraiudicialis, de appell.in 6.* Et est ratio, quia cum ista extraiudicialis, à iudiciali in alio non differat, nisi quod per iudicialem statim suspenditur iurisdictio iudicis à quo, ideoque etiam non iustificata appellatione, declaratur attentatum omne quod post illius interpositionem gestum fuit: in appellatione verò extraiudiciali, non declaratur attentatum in appellatione, nisi ipsa iustificata, Rot. *dict.decis.44 de appell.in nou.n.3.* quam sequitur Rot. *coram Seraphin.d.decis.397.n.1.* Achil.*d.decis.34.n.4. de appell.* & in puncto de Electione est decis. Butar. *771.n.5.* Couarr. *pract.c.24.n.5.* Miles *vbi sup.verb. attentata post appellationem,* & cum aliis Lancel. *d. cap.12.limit.1. à num.17.* Sicque cùm hodie constiterit de tam legitima causa huius partis appellandi, & recurrendi ad Superiorem ex superiùs deductis, non visum fuit posse dubitari quin omnia gesta post dictam appellationem fuerint nulla, & attentata.

Quibus pro quarta declaratione ad dictam Regulam videtur in casu præsenti addi posse, quòd cùm prædicti Diffinitores vna cum Præside, non solùm sint Confirmatores, sed etiam iudices Ordinarij Religionis, quodque non aderant alij iudices intra Religionem, ad quos ad hunc effectum recursus haberi posset, potest appellatio huius partis æstimari etiam iudicialis, quo casu etiam quod non fuisset iustificata, & non versaremur in materia priuilegiata, provt est ista, generaret attentatum in omnibus gestis post appellationem, ad quod est optima *decis.* Farin. 119. *part. 1. in posthum.* quæ loquitur in electione cuiusdam Abbatissæ. 72

Neque prædictis aduersatur, quòd cùm possessio sit actus consecutiuus electionis, illa non possit per appellationem suspendi, ad text. *in c.constitutis 46. de appell.* Lancel. *de attent.p.2.c.4.limit.5.& cap.12. limit.40. à num.1.* 73

Quia hæc doctrina fortè posset procedere vbi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, & per consequens sine vitio attentati, quo casu possessio tanquam actus consecutiuus impediri non potest, præsertim vbi causa in appellatione expressa non est legitima, in quibus terminis loquitur text. *in d. cap.constitutis,* ibi: *Quia constitit euidenter illam appellationis causam, quæ fuit expressa, rationabilem non fuisse.* Sed vbi, provt hîc, appellatio interposita fuit ante Electionem, vel Confirmationem, non potest prætendi possessio tamquam actus consecutiuus, dum eadem electio, siue confirmatio, in qua fundatur, est nulla, & attentata, tanquam facta post appellationem; sic distinguit idem Lancel. *d.limit.40. n.13.* ibi. *Vel secundò, & fortasse verius, quòd in casu in contrarium considerato non sumus in actu consecutiuè facto post appellationem, & sic in sola traditione, & adeptione possessionis, sed in ipso actu institutionis, & vtique adeptio possessionis eo casu non potest dici consecutiua, cum eodem tempore, videlicet post appellationem, & antecedens, scilicet, ipsa institutio; & consequens, scilicet, ipsa possessio explicentur; cuius contrarium præsupponitur in hac limitatione, videlicet, quòd præcedat appellationem electio, vel collatio antecedens, & sic actus tribuens ius, & deinde in consequentiam capiatur possessio; secus si antecedens, provt est in dicto casu institutio, fiat post appellationem: & sic opinio Franc. sustineri potest,* &c. 74

Ex quibus omnibus prædictis oritur indubitata conclusio nullitatis Electionis factæ in personam dicti P.de Corduba, cui in nihilo videtur suffragari posse id, quod pro sua Electione allegabatur, scilicet, quòd Diffinitores sint in antiquissima possessione confirmandi, aut infirmandi pro eorum libito omnes Electiones ab Electoribus S. Bartholomæi factas, 75

factas, absque aliqua obligatione reddendi causas, cur ita fecerunt, cum relatione quorundam casuum particularium in comprobationem dictæ cõsuetudinis; quæ propterea deseruiat pro declaratione, & interpretatione Constitutionum præfatarum, in qua ideò possessione prætendatur manutentio.

Quia hoc obiectum, quòd est vnicum, & principale fundamentum Diffinitorũ pro sustinẽda dicta Electione Patris de Corduba, habet plures responsiones, quarum singulæ sufficerent pro illius dirutione, vt modò dicetur, multò magis simul iunctæ.

76 Primò namque respondetur, quòd ex eo, quod aliquando Diffinitores reprobauerint electiones factas per dictos Vocales Sancti Bartholomæi, non petita eis causa talium reprobationum, & absque eo quod neque Electores, neque Electi reclamauerint, non exinde sequitur, quòd sit inducta pro dictis Diffinitoribus consuetudo, vt neque Electores, neque Electi reclamare possint in casu reprobationis, absque causa suarum electionum, cùm reclamare, aut non, sint actus merè voluntarij, & facultatiui, in quibus nulla datur præscriptio; & vlteriùs

77 consuetudo, & possessio, quæ allegatur, est actus negatiuus, vt scilicet Diffinitores non dent causas reprobationum Canonicarum Electionum, & quòd neque Electores, neque Electi reclament, aut appellent: pro qua consuetudine non sufficit dicere, quòd Diffinitores in pluribus casibus reprobarunt Electiones, non petita ab eis causa, neque ab huiusmodi reprobationibus appellatione interposita; sed simul necesse erat, quòd cum aliquando, tam Electi, quàm Electores reclamare voluerint, fuerint prohibiti, & prohibitioni acquieuerint, vt docet gloss. communiter ab omnibus recepta, *in l. qui luminibus, verb. forma, ff. de seruit. vrban.* & *ibi* DD. & meliùs cæteris Paul. de Castr. Guid. Papa *q.* 631. *n.* 9. Giouan. *cons.* 9. *n.* 87. *&* 92. Caputaquens. *decis.* 306. *n.* 7. *p.* 1. *& decis.* 417. *p.* 2. Rot. 565. *num.* 1. *p.* 1. *recent.* Postius *in tract. de manutenend. obseru.* 10. *à n.* 99. & post tractatum *decis.* 154. *n.* 3. *& decis.* 186. *n.* 7. *&* 8. vbi plures allegat, *& decis.* 321. *num.* 32.

78 Secundò respondetur, quòd dicta consuetudo contra ius, ac nutritiua peccati non est attendenda, imò non meretur nomen consuetudinis, sed potiùs abusus, & corruptelæ: quia si esset in libera, & absoluta potestate Diffinitorũ reprobandi omnes Electores, & solùm approbandi quem maluerint, supplantarentur Electores, & arctarentur non eligere nisi personas Diffinitoribus beneuisas, sicque nulla adesset libertas eligendi, sine qua electio nullo modo subsistere potest; & propterea talis consuetudo, per quam tolluntur substantialia actus Electionis, non solùm non valet; *sed esse extirpandam*, inquit text. *in c. cùm Monasterium, & c. cum terra*, vbi gloss. & Doct. *de Election.* Panorm. *in c. cum causa, de sent. & re iudicat. n.* 4. vbi quòd non debet attendi ad id, quod factum fuit in preterito, sed potius ad id, quod de iure fieri debuit, quia non omnis consuetudo tollit ius, *c. fin. de consuet.* imò mala consuetudo est radicitus extirpanda, Mirand *in dicto Manual. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 22. qui loquens de tali consuetudine dicit: *Hæc, inquam, deprauata consuetudo, merito longe releganda foret, nullaque id auctoritate, & potestate deberet permitti, cùm sit contra omnem prorsus rationem, & contra ius commune, quin verò & quadam ratione esse videtur contra ipsum ius naturale, & contra ius diuinum positiuum*, &c. Portel, *dict. casu* 4. *sub n.* 3. *vers. Ad secundum*, loquens de eadem consuetudine, asserit; *Quòd ex illa maximum resultaret inconueniens, & boni communis detrimentum*; & cum alijs non minùs eleganter, Castellin. *dict. tract. c.* 3. *n.* 14. vbi loquitur in terminis nostri casus, & ampliùs dicit; *Quod si Superior sine vrgenti necessitate facit iterare actum electionis, vltra quod prauum perhibet exemplum, insuper peccat etiam mortaliter*; *quod dicit conforme doctrinæ* Panorm. *in cap. cum terra, de elect. n.* 3. vbi habetur, *quòd si consuetudo auferat Electoribus libertatem eligendi, quem voluerint, non valet*, idem Castellin. *in c.* 13. *n.* 27. ibi: *Itaque si aliqua adducatur, circa hoc, consuetudo, illi non est standum, & corruptela, siue abusus potius appellari debet, non autem consuetudo*, & latiùs *in c.* 14. *n* 54. Quod etiam sentit & docet Tabien. *verb. Electio, n.* 23. addens post multa, quòd non est electio vbi non est voluntas libera. Et ad calcem eiusdem numeri inquit, *quòd non valeret consuetudo, vt electio dependeret à voluntate alterius, quia tolleret voluntatem eligendi*, Roder. *tom.* 2. *qq. reg. q.* 52. *art.* 11. Syluest. *verb. electio* 1. *n.* 26.

Tertiò respondetur, quòd consuetudo non potest maiorem vim, & authoritatem habere, quàm lex, *l. quibus, ff. de legib* ibi: *Non vsque adeo sui valitura momento, vt aut rationem vincat, aut legem*, *l.* 2. *C. quæ sit longa consuet.* Rot. *decis.* 231. *n.* 17. post tract. Postij. Sed sic est, quòd casu quo in hac Religione facta fuisset expressa constitutio, per quam concederetur Diffinitoribus facultas absoluta reprobandi quascumque electiones, donec Electores Eligerent personam eisdem Diffinitoribus beneuisã, non esset valida, tanquam repugnans iuri canonico, mãdanti confirmationem, tanquam de necessitate debitam, non denegari electo, & insuper electiones fieri cum omnimoda libertate eligẽtium; ergo multò minùs valebit consuetudo circa prædicta Ita docet Castellin. *d. tract. cap.* 1. *à num.* 1. *præcipuè* 5. ibi: *Quocirca nulla religio quantumuis priuilegijs decorata ex se condere potest statuta, siue leges contrarias dispositioni Iuris communis circa electionem canonicam suorum Superiorum, nisi habeat super hoc priuilegium à Sede Apostolica sibi concessum in forma speciali, cap. super his, de maior. & obed. Et in cap.* 4. *n.* 30. ibi: *Et hoc modo exponi debet ordinatio facta in Religione Prædicatorum, cum subijciatur necessariò dispositioni Iuris communis, & ab illo patiatur expositionem, alias esset non recta, & contra dispositionem iuris communis, contra quam nulla religio potest condere statutum, siue ordinem vim legis habentem.* 79

Et ex his oritur responsio ad id; quod ex aduerso allegabatur, quòd scilicet ista non sit consuetudo derogatoria Iuri, seu Constitutionibus Religionis, sed imò declaratoria, & interpretatiua earumdem Constitutionum, ideoque non requiratur, quòd sit legitimè præscripta, sed sufficiat, quòd aliquo tempore considerabili fuerit obseruata, ad not. per DD. *in c. fin. de consuet.* Menoch. plurimos referens, *lib.* 2. *de arbitr. casu* 3. *n.* 10. Ioseph. Ludou. *commun. opin. tit. de obseruant. subsec. concl.* 38. *in princ. & ampl.* 1. Canalcan. *decis.* 28. *n.* 63. *& seq.* 2. *parte.* 80

Quia ex superiùs deductis apparet manifestè, quòd sicut talis modus denegandi confirmationem electis, & electiones coarctandi, non potuisset introduci per expressam Constitutionem, multò minùs introduci potuit per Constitutionem interpretatam ex prætensa obseruantia, cum tacitum, & dubium non debeat plus posse operari, quàm expressum, & clarum. 81

Quod optimè cognoscens Illustrissimus Dominus meus Nuntius, iure merito in suis litteris deputationis Præsidentis, mandauit Religiosis dicti Ordinis, seu Capituli, vt in omnibus eidem Præsidenti obedirent, saluis tamen canonicæ electionis, ac votorũ libertate, & Constitutionũ Ord. adimplemẽto. 82

hared. institnen. vbi secunda institutio hæredis non habuit locum, ex eo, quia facta fuit certo præsupposito falso, & sic primò nominatus fuit hæreditatem consecutus, & ita in propriis terminis huius casus idem latissimè docet Portel. *d. casu 4. n. 6. vers. Ad quartum.* Vel etiam dicta conclusio non procedit vbi primò electus habita notitia, etiam secretò, secundæ electionis, statim appellauit, prout successit in casu isto, vbi post secundam electionem dicti Patris de S. Ioseph, ac illius reprobationem per Diffinitorium, tam dicti Electi, quàm Electores appellarunt, & recursum habuerunt ad hoc Tribunal, vbi benè potuit dictus Pater de Aguilar in primo scrutinio electus cum maiori parte Votorum, & cui per talem electionem fuit ius quæsitum ad hanc Prælaturam, ex suprà latissimè notatis, prosequi suam electionem, & petere collationem officij iam adepti, vt benè in puncto testatur Portel. *d. cas. 4. in princ. & in dub. 3. num. 5. fol. mihi 310. & eod. cas. 4. ad dub. 5. fol. mihi 317. num. 9.*

Quare ex prædictis visum fuit, Illustrissimo Domino meo dandam esse pro nulla, & attentata, electionem Reu. Patris Fratris Aloysij de Corduba, quo attento vna cum renunciatione per dictum Patrem de Aguilar facta, præfigendum fore breuem terminum dictis Diffinitoribus, intra quem ad nouam electionem deueniant, cum comminatione, quòd aliàs dicto termino elapso à Dominatione sua Illustrissima, prout de iure prouidebitur. Et ita fuit iudicatum sub die 11. Februarij 1641.

Toletana prætensæ nullitatis Professionum.

Pactum, conditio, seu reseruatio retinendi proprium statum ante, vel post Professionem facta & apposita non valet, & Professio firma remanet.

Votum XL.

1 *Facti series.*
2 *Clausula testamenti.*
3 *Probatio facti.*
4 *Professionis formula.*
5 *Litis & sententiarum breuis relatio.*
6 *Actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest.*
7 *Concilium Trident.* sess. 25. de Regul. c. 19. *procedit vel per modum præsumptæ, & tacitæ professionis, vel per modum præscriptionis & extinctionis actionis prætensæ nullitatis.*
8 *Aduersus lapsum quinquennij nullus potest in integrum restituere nisi Papa.*
9 *Impedimentum perpetuum habens substantiæ actus professionis repugnans potest post quinquennium reclamare.*
10 *Quinquennio transacto solum quis aduersus professionem factam audiendus est, quotiescumque nullitas, & causa eius talis est, vt non potuerit professio ratificari per consensum.*
11 *Professio facta ex conditione retinendi proprium an sit irrita, & num. 12.*
13 *Professio facta cum reseruatione vsus, & nudæ administrationis absque Religionis beneplacito, & Superioris licentia, valet reiecta conditione.*
14 *Vsus pecuniarum, quas pro suis necessitatibus reseruant profiteri volentes, non pugnat cum voto paupertatis, & obedientiæ.*
15 *Declaratur P. Thomas Sanchez.*
16 *Verba alicui contractui adiecta in dubio ita sunt interpretanda, vt eius naturæ non repugnent.*
17 *Professio illius, qui reseruauit sibi facultatem testandi de patrimonio suo, est valida.*
18 *Reseruatio vsus pecuniarum, & administrationis aliarum rerum in præsentia Superioris, Professionis validitati non repugnat.*
19 *Reseruatio aliquorum bonorum tempore Professionis à Religioso facta, est intelligenda quoad vsum ex licentia Superioris.*
20 *Votum paupertatis actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate Superioris, non violatur.*
21 Cap. dudum §. insuper, de conuers. coniugat. *expenditur.*
22 *Conditio seu reseruatio retinendi proprium in ipsamet Professione apponi, & inseri debet, vt illam annullet.*
23 *Pactum quodcumque siue reseruatio retinendi proprium ex interuallo apposita non valet, & Professio firma remanet.*
24 *Posteriora derogant prioribus.*
25 *Facta incontinenti videntur inesse in actu incontinenti subsequuto.*
26 *Regula, quæ incontinenti fiunt, &c. procedit per fictionem.*
27 *Fictio cessare debet, vbi veritas locum habere potest.*
28 *Fictio & veritas quando concurrunt, semper veritas præferenda est.*
29 *Expressum plus operatur quam tacitum quando agitur de annullando actu.*
30 *Charta de retrouendendo incontinenti fieri dicitur quando fit sub eodem notario, & testibus.*
31 *Regula, Quæ incontinenti fiunt, &c. non procedit quãdo momentum temporis est in consideratione.*
32 *Professionis pro validitate in dubio iudicandum.*

Hieronymvs, & Melchior germani fratres de Paccechis de mense Octobris 1624. habitum Ordinis Eremitarum S. Augustini susceperunt, & completo probationis anno, ipso die, quo professiones emiserunt, in quadam cella de suis bonis per viam testamenti disposuerunt, iuxta formam *Concilij Trident. sess. 25. de Regular. cap. 15. & 16.* reseruatis sibi viginti ducatis quolibet anno pro eorum necessitatibus subleuandis, ea conditione vt illa leuare, ac exigere, necnon eis vti & frui possent, etiam ipso Superiore inuito, & renitente: cum hac clausula, videlicet. 1

Y assi mismo congrauamen de que en cada vn año de los que viuieremos, los dichos nuestros hermanos, y los que sucedieren en nuestra hazienda y herencia, ayan de tener y tengan precisa obligacion a nos dar veinte ducados, a cada vno diez ducados en cada vn año, por dos tercios, de que auemos de gozar desde el dia de nuestra professíon hasta el de nuestra muerte, sin que nuestra Religion ne se pueda entrometer en la cobrança, ni empedirnos, que los cobremos, y gastemos, y sin que para ello sea necessario licencia de nuestro Superior, sino que con nuestra carta de pago, y de quien nuestro poder tuuiere, sea bien pagado, &c. Et paulò inferius, ibi: *Y si alguno de nuestros hermanos no cumpliere con este grauamen, nos ha de quedar, y nos dexamos facultad y poder para cobrarlo de la parte de los que assi no cumplieren, sucediendo nos en aquella parte, como si no la huuieramos dexado mandado por este testamento, para que la podamos posseer el tiempo de nuestra vida para el mismo efeto, disponiẽdo della como nos pareciere, por nuestra autoridad, y sin la de nuestro Prelado, ni otra diligẽcia, ni licẽcia alguna, dãdo poderes, y cartas de pago, &c.* 2

Additur quorundam testium examen affirmantium Fratres prædictos eodem tempore confecti testamenti, 3

testamenti, & coram ipsomet Priore, qui paulò post eorum professiones recepit, pleno ore dixisse se velle reseruationem huiusmodi in ipsa professione apponere. Verum cum Prior, & alij Fratres id facere recusassent, eò quòd professio facienda esset purè, simpliciter, & absolutè, ac sine vlla conditione, iuxta solitum omnium Religionum, declararunt iidem Fratres nouitij velle nihilominus eam reseruationem perinde haberi ac si in ipso professionis actu dicta deinceps, facienda, posita, & inserta fuisset.

4 Conditio & absoluto testamento nouitij ex dicta cella ad Ecclesiam ducuntur, & in ea statim sine aliqua reseruatione, protestatione, seu conditione suas professiones in manibus eiusdem Prioris emiserunt, his verbis, videlicet *Ego Frater Hieronymus Pacheco filius Licentiati Hieronymi Pacheco, & domnæ Bibianæ Ramirez eius legitimæ vxoris incolarum oppidi Daymiel Parochiale S. Mariæ, expleto anno meæ probationis, facio liberam & spontaneam professionem, & promitto obedientiam omnipotenti Deo, Beatæque Virgini Mariæ, & B.P.N. Augustino, tibique R. P. N. Fr. Petro de Suacio Priori huius Conuentus Toletani, nomine ac vice Reuerendissimi P. Nicolaj Sancti Angeli Generalis totius Ordinis Eremitarum S.P.N. Augustini, & successorum eius canonicè intrantium, AC VIVERE SINE PROPRIO, & in castitate secundum Regulam S. P. N. Augustini vsque ad mortem, in quorum omnium fidem, &c.* Et simili modo mutatis mutandis alter Frater Melchior Giron suam emisit professionem.

5 Post viginti annos & vltrà, Fratres prædicti ex capite antedictæ reseruationis de validitate suarum professionum dubitare cœperunt, & sub die 4. Februarij 1636. coram Ordinario, & Superiore super earum nullitate litem introduxerunt, & die 9. Septemb. eiusdem anni Ordinarius pro nullitate, Superior verò pro validitate diffinitiuè pronuntiarunt: sed cum pro parte dictorum Fratrum intra legitima tempora appellatum esset, & causa commissa DD. Ludouico Suarez de Bustamante, & Antonio de Alcocer Maldonado Protonotariis Apostolicis, eam sententiam à Superiore latam pro validitate professionum huiusmodi confirmarunt, à qua cum iterum per dictos Fratres prouocaretur, & in hac tertia instantia D. Petro de Alcoua Camacho; & mihi causa committeretur, dubitaui an præcedens sententia esset confirmanda, vel infirmanda? & tandem dubio mature discusso, & omnibus vtriusque partis fundamentis accuratè perpensis, confirmandam esse censui.

6 Nam in primis emissa professione præsumptio stat pro eius validitate, quia regula generalis est, quod actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest, *l. quoties, ff. de rebus dub. l. meritò, ff. pro socio*, Rota *decis.* 285. *n.* 3. *in fine*, apud Farin. *part.* 1. *recent.*

7 Et cum simus extra quinquennium, ob illius lapsum à tempore professionis emissæ, dicti Fratres quacumque de causa prætendentes suas professiones esse nullas, audiendi non sunt, iuxta decretum *Concily sess.* 25. *de Reg. c.* 19. & quæ diximus *de Episc. p.* 3. *alleg.* 104. *n.* 8. *cum seqq.* procedentis, vt aliqui voluerunt, per modum præsumptæ & tacitæ professionis, ex taciturnitate scilicet quinquennij introductæ; vel, vt alij meliùs senserunt, sic decidentis præscriptiuè & extinctiuè, seu per modum præscriptionis, & extinctionis actionis prætensæ nullitatis, itavt transacto quinquennio sit extincta & sublata omnis actio, quæ pro prætensa nullitate competere poterat, ac ius illa deducendi in iudicium, ex verbis Concilij *in d. c.* 19. ibi: *Nisi intra quinquennium tantum à die professionis*, &c. illa enim verba stant taxatiuè & exclusiuè cuiusuis temporis extra illud quinquennium, Ruin. *consil.* 45. *n.* 13. *lib.* 1. Ced. ned. *singul.* 21. *n.* 1. *circa fin.* Aduersùs autem lapsum quinquennij nullus potest in integrum restituere nisi Papa, vel eius nomine sacra Congregatio Concilij Trident. seu alia Regularium negotiis præposita, quæ prius cognitis, saltem, summariè nullitatibus deducendis, & iusto impedimento non valentis reclamare intra quinquennium, restitutionem aduersus illius lapsum concedere solet, vt attestantur Portel. *in dub. Regul. verbo, professio, n.* 45. *vers. circa quod*, Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul resol.* 101. *n.* 71. Ego ipse *in collect. ad dict. cap.* 19. *Concily Trid. num.* 10. & 19. 8

Non obstat, quòd Religionem profitentes cum reseruatione bonorum, & illa de facto retinentes, videntur habere perpetuum impedimentum substantiæ actus professionis repugnans, subindeque posse post quinquennium reclamare, ad resoluta per Nau. *consil.* 26. *num.* 12. & *vlt. de Regul.* Portel. *d. verb. professio, n.* 5. Sanctarel. *var. resol q.* 48. *n.* 36. & alios, quos refero *d. alleg.* 104. *n.* 10. *in princ.* 9

Respondetur enim bonorum retentionem à volentibus profiteri reseruatam non causare perpetuum impedimentum, cùm verè illa sit remissibilis, & stante tali remissione etiam tacitè facta, per tacitam scilicet bonorum abdicationem, renunciationem, sine Superioris licentiam præsumatur professio purè, simpliciter, & absque vlla reseruatione & pacto emissa, seu præscripta; extincta & sublata sit omnis actio, quæ pro prætensa nullitate competere posset: maximè quando non apparet ex processu quod proprietarij contra Superiorum voluntatem semper & vbique extitissent, nam in dubio retentio bonorum facta, & obtenta intelligitur de licentia Superioris, vt infra dicetur: solùm enim quinquennio transacto minimè obstante, quis audiendus est quotiescumque nullitas professionis, & causa eius talis est, vt non potuerit professio ratificari per consensum Religiosi, Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 8. *in princ.* 10

Nec eo casu, quo quinquennij lapsus minimè obstaret, videtur ex forma reseruationis Fratres prædictos absolutè proprietarios extitisse: quamuis enim multum controuersum sit apud Scribentes an professio facta ea conditione, dummodo profitens proprium retineat nutu suo, irrita sit? Et reprobata opinione satis probabili gloss. *verb. dedicant, in Auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. & verb. voluerit. in Auth. de Mon. §. illud quoque, collat.* 1. & *verb. nolentes in c. solet.* 32. *q* 2. Bernardi Diaz. *reg.* 521. *n. vnic.* Greg. Lop. *l.* 2. *verb. proprio, tit.* 7. *p.* 1. Marc. Ant. Genuens. *in practicab. Eccles. q.* 265. *per tot.* & aliorum existimantium Religionis professionem adiecta côditione retinendi proprium, fore validam, & reiici conditionem tanquam eius substantiæ contrariam. 11

Admittamus aliam magis communem, & præcedenti ex diametro contrariam, videlicet professionem hoc casu esse irritam, quam sustinent gloss. *in cap. fin. de condit. appos. & in c.* 1. *qui clerici, vel vou.* Nauar. *consil.* 14. *num.* 5. *de stat. Monach.* Gratian. *reg.* 320. *n.* 2. Spin *in specul. test. glos.* 12. *princ. n.* 12. Couar. *de sponsp.* 2. *c.* 3. §. 1. *n.* 16. *cum seqq.* Cuch. *instit maior. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 128. Humad. *l.* 7. *gloss.* 1. *n.* 2. *tit.* 7. *p.* 1. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 6. Ceual. *commun. contra commun. q.* 85. *n.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *c.* 15. *q.* 9. & *lib.* 12. *c.* 5. *quæst.* 2. Ludou. Mirand. *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 8. *art* 2. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 41. *n* 62. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *num.* 92. Basil. Ponti. *de Matrimon. lib.* 6. *c.* 10. *num.* 10. Barthol. à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib.* 8. *q.* 21. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 340. *num.* 11. 12

*num.*11. Suar. *tom.*3. *de Relig. lib.*6. *c.*12. *num.*14. & 15. Hieronym. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.* 101. *n.*58. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nou. disp.* 13. *dub.* 1. *n.* 11. Bonacin. *de clausura & pœnis eam violantibus impositis n.*2. *punct.* 10. *diffic.* 2. §. 1. *n.* 13. Carol. Tapia *ad d. Auth ingressi. C. de sacros. Eccl. verb. ingressi. c.* 14. *n.*4. *cum seqq.* vbi vtriusque partis fundamenta refert, & tandem *n.*27. *in fin.* cũ hac remanet, nouissimè Tambur. *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *n.* 16. Ego ipse *de iure Eccl. vniuerso lib.* 1. *c.* 42. *n.* 150. & *in collect. ad c. fin. n.* 1. *qui. cler. vel vou.* & *ad d. Auth. ingressi n.* 36. & ad Concil. Trident. *sess.* 25. *de Reg. c.* 2. *num.* 19.

Adhuc tamen pro validitate professionum huiusmodi, plura & solida stant fundamenta:

13 Primum est, quia in casu nostro non reperitur quod Fratres noluerint sibi reseruare absolutam proprietatem, & dominium suorum bonorum, prout contingit quando quis professus est ea conditione, vt sibi licitum sit bona sua quoad proprietatem habere, omniaque licitè acquirere, & tanquam propria sibi retinere, etiam Prælato inuito; sed tantummodo videtur reseruatus vsus, seu nuda administratio, cum dicatur sibi fore licitum à fratribus germanis, quos hæredes bonorum suorum instituerant, exigere quotannis scuta viginti, eisque frui sua vita durante, absque Religionis beneplacito, vel Superioris sui licentia, quo casu valere professionem reiecta conditione per *cap. fin. qui clerici, vel vouen.* resoluit Couar. *de spons. p.* 2. *c.* 3. §. 2. *n.* 28. quem referunt & sequuntur Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 6. & Marc. Anton. Genuens. *d. q.* 265. *n.* 3. *in fin.* dum refert distinctionem Couar. & eam solum quoad aliam partem improbat; vsus enim pecuniarum, quas pro suis necessitatibus sibi reseruarunt profiteri volentes, cum voto paupertatis, & obedientiæ non pugnat, vt per Azor. *d. lib.* 12. *c.* 5. *q.* 2. *vers. Vsus rerum*, Suar. *d. tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *c.* 12. *n.* 15. *prope fin.* dum irritam dicit professionem quando in ea retinetur dominium & proprietas bonorum, non autem vsus, & administratio eorum, Sanchez, *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 97. dum habet solam conditionem retinendi proprium quoad dominium

15 cum libera vtendi facultate, & independenter à Superioris voluntate; nec dissentit idem Sanch. *d. c.* 4. *n.* 49. quia totus est in refuranda illorum sententia, qui existimabant solùm omnimodæ proprietatis reseruationem in genere pertinere ad essentiam Religionis, non autem limitatam quoad solam illam specialem promissam: & etiam eo casu, quo non constaret quid voluerint sibi reseruare an dominium, vel nudam facti detentationem, seu vsum facti; nec ingressus, nec reseruatio vitiaretur, sed intelligeretur reseruatio vitiaretur, sed intelligeretur reseruatio quoad nudam facti detentationem, quæ potuit esse penes Fratres sciente & patiente domino, vt *in l.* 4. *ff. de manumis.* iuxta doctrinam Baldi, quem refert & sequitur Paul. de Castro *in dict. Authent. ingressi, n.* 18.

16 Non obstant verba testamenti, ibi: *Y sin que para ello sea necessario licencia de nuestro Superior*, quia intelliguntur de alia licentia vltra illam, quæ resultauit ex scientia & patiẽtia ipsiusmet Superioris præsentis, & tacitè consentientis, quæ sufficit iuxta dictam Baldi, & Pauli de Castro doctrinam, & ita necessariò sunt verba illa accipienda, cum in dubio semper interpretanda sint verba alicui contractui adiecta, vt eius naturæ non repugnent, imo potius iuxta eius naturam: *l. si vno, in princ. ff. locati, l. damni infecti, in princ. ff. de damno infecto*; & in sensu improprio accipienda sunt, vt actus valeat & non pereat, *c. Abbate, de verb. signif. l. quoties, ff. de verbor. signif.*

Eodem modo respondetur ad quandam prætensam euentualem reseruationem sequentibus verbis insertam, quæ actum legitimum professionis validè emissæ non potest suspendere ad *cap. actus legitimus, de regul. iur. lib.* 6. nec est habenda in consideratione ad eam eneruandam, ad not. *in l. si quis ab alio, ff de re iudic.* Et hinc forsan proposito dubio, An valeat 17 professio illius, qui reseruauit sibi facultatem testandi de patrimonio suo? *Die* 14. *Decemb.* 1613. *Sacra Congregat. Eminentissimorum Cardinalium Sancti Concily Trid. Interpretum hoc negotio maturè perpenso, ac accuratè discusso censuit, nisi alia obstiterint, validam omnino esse professionem sub forma suprascripta emissam*, refert Tambur. *d. tom.* 3. *de iure Abbat. disp.* 6. *q.* 16. *n.* 15. & Ego ipse *d. lib.* 1. *de iure Eccl. c.* 42. *n.* 153.

Secundum est, quia reseruatio, vt supponitur, 18 facta fuit in præsentia Superioris, eoque sciente & patiente, quo casu cum sit imbibitus eius consensus, & eliciatur tacita licentia retinendi vsum dictarum pecuniarum pro eorum necessitatibus reseruatarũ, in nihilo repugnat validitati professionis, ex Beltrando *cons.* 61. *vol.* 6. Marc. Anton. Genuens. *d. q.* 265. *n.* 4. In dubio enim reseruationem aliquorum bono- 19 rum tempore professionis à Religioso factam esse hoc modo intelligendam, nempe quoad vsum ex licentia Superioris, resoluunt Sanch. *d. n.* 4. *n.* 98. & Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *n.* 14. & paupertatis 20 votum actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate Superioris, non violatur, vt per text. sic intelligendum in *d. c. fin. qui cler. vel vou.* resoluunt Fr. Emman. *d. art.* 6. Ludou. Beja *resp. casuum conscient. p* 4. *casu* 17. Sanch. *d. c.* 4. *n.* 99. Barthol. à S. Faust *d. lib.* 8. *q.* 53. Bonac. *d. n.* 4. *vers. Secundò infertur*; Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *n.* 13. Ego ipse *d. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 151.

Tertium est, quia asserta reseruatio proprietatis 21 dicitur facta in quadam Conuentus cella per duas vel tres horas ante professionem, & extra locum, in quo emissa fuit, & in alia scriptura, hoc est in testamento; vnde patet per superuenientem dispositionem in alio actu, loco, & scriptura, ac coram diuersis notario, & testibus factam, non solùm tacitè, sed etiam expressè fuisse tali reseruationi renuntiatum; nam ex formula emissæ professionis superius relatæ, non solum constat eam sine aliquo pacto, conditione, seu reseruatione fuisse factam, sed etiam adest expressum votum & promissio viuendi sine proprio, per quam satis dicitur recessum ab alia præcedente contraria, vt est casus expressus *in c. dudum, vers. Insuper, de conuers. coniug.* vbi dicitur valere professionem etsi profitens ante ingressum protestatus sit velle se retinere proprium, eo quod tempore professionis illam purè, & simpliciter emiserit, quem text. sic expensum pro sua opinione ponderat Sanchez *d. cap.* 4. *n.* 91. *vers. Secundò.*

Quartum & fortius est, quia Doctores ferè om- 22 nes hac de re agentes requirunt quòd ea conditio seu reseruatio retinendi proprium in ipsamet professione apponatur, & inseratur, arg. text. *in d. c. fin. de condit. appos.* ibi: *Si conditio contra libertatem coniugij inseratur*, &c. & *in d. cap. insinuante, qui cleric. vel vou.* ibi: *Votum emitteret, eo adiecto, vt in domo propria cum omni substantia remaneret*, &c. & id ipsum voluere dicere Ias. *in d. Auth. ingressi, n.* 30. ibi: *Et pro clara intelligentia quæro, pone quod Monachus tempore ingressus per pactum expressum reseruauit sibi bona, an talis reseruatio valeat, vel vitietur?* &c. Couar. *d. c.* 3. §. 1. *n.* 28. ibi, *sic etiam patet professionem factam sub hac conditione*, &c. Cuch. *d. lib.* 3. *tit.* 1 *n.* 18. ibi: *Quæsitum est an professio illius, qui cum profiteretur rotundo ore testatam Prælato mentem suam fecit*

nolle se quodam ex tribus votis, &c. Spin. *d.gloss.*12. *n.*12. ibi: *Hinc deducitur quod professio facta à Monacho sub conditione aduersanti*, &c. Fr. Emman. *d.art.* 6. ibi: *In professione paciscatur*, &c. Sanch. *dict. c.*4. *n.*98. ibi, *reseruatio aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso facta*, &c.

23 Hinc inferentes quodcumque pactum siue reseruationem retinendi proprium ex interuallo appositam non valere, & professionem firmam remanere, arg. *l. per seruum, §. denique, ff. de vsu & habit.* Ita Bald. *in d. Auth. ingressi, n.*7. ibi: *Illud teneas quod si ista verba non fuerunt prolata in ipso ingressu, sed ante, puta in tractatu, quod nunquam habet vitiare*, &c. Ioan. Andr. *n.*9. Anton. Butr. *n.*8. & cæteri Canonistæ *in d. c. fin. de condit. appositis*, Salzed. *ad Bernard. d. reg.*521. *in fin.* ibi: *Tertia, & vltima conclusio: si tale pactum quod Monacho liceat habere proprium factum interponatur ex interuallo, vitiatur, & ingressus validus remanet, vt tenet gloss. in d. §. vlt. l. per seruum*, Ias. *in d. Auth. ingressi, col.*6. *vers. Tertia fuit opinio*, &c. optimè Card. Tapia *d. Authent. ingressi, verb. ingressi, c.*14. *n.*1. ibi: *Primus igitur casus est, quando tale pactum ex interuallo fuit appositum, tunc enim concludendum est, quibuscumque verbis hæc reseruatio fiat, tale pactum non valere, professionem autem firmam remanere*, &c. Magis ad propositum & expressè de pacto ante professionem doctiss. Leonard. Lessij *de iustit. lib.*2. *c.*41. *n.*16. ibi: *Octauò, vt nulla adsit conditio Religionis substantiæ repugnans, vt si quis profiteatur ea lege vt possit retinere sua bona, viuere suo arbitratu, ducere vxorem moriente fratre, egredi si ferre non poterit: talis enim professio est irrita, nec vllam inducit obligationem: secus si profiteatur absolutè, quamuis ANTEA pactus sit vt sibi concedatur aliquod peculium, vel vt maneat domi suæ, retineatque vsum bonorum suorum*, &c. & citat textum *in cap insinuante, qui cleric. vel vouentes, & in cap. de iudicis* 27. *q.*1. & Nauar. *commento* 2. *de Regul. n.*15. & 16. Et non dissentit Sanch. *d. c.*4. *n.*95. qui licet loquatur de pacto & conditione ex interuallo quantumuis modico post ipsam professionem apposita, ea scilicet ratione quia obligationi iam perfectæ, & cõsumatæ nulla conditio, nullumve onus adiici potest, attamen magis fortior ratio viget quando pactum antecedit ipsum actũ possessionis, quia alias daremus casum, in quo sic paciscens manus sibi ligaret ne vnquam posset ab apposita conditione seu pacto recedere, & quod posteriora nunquam possent derogare priori-
24 bus contra reg. *l. sed & posteriores, ff. de legib. l. cum in plures, §. locator horrei, ff. locati, l. pacta nouiss.* vbi Deci. *C. de pactis*, cum aliis per me citatis *Axiom.*183. *n.*1.

25 Non obstat vnicum fundamentum partis contrariæ asserentis quòd licet dicta reseruatio siue conditio non sit apposita in ipso corpore professionis, habetur tamen pro apposita & inserta, nam cũ professio emissa fuerit incontinenti post testamentum, in quo legitur, videtur inesse in professione, quæ enim incontinenti fiunt videntur inesse in actu incontinenti subsequuto, *ex l. lecta* 40. *§. dicebam, ff. si certum pet. l. petens, C. de pact. cap. officij* 38. *de elect.* cum aliis per me adductis *Axiom.*122. *num.*1.

26 Respondetur enim multipliciter, & primo regulam procedere ex tacita & præsumpta voluntate partium, & sic per fictionem. Ias. *in d. l. lecta, vers. Secundò pondera*, Anton Gabr. *commun. tit. de præsumpt. conc.*13. *n.*30. quæ locum habere non potest vbi in actu de expressa volũtate viuendi sine proprio constiterit, prout constat ex professionis emissæ formula: vnde fictio cessare debet vbi veritas locum
27 habere potest, *l. nec ei, §. de adopt.* Decian. *consil.*11. *num.*139. *lib.*1. vbi quòd fictio semper cedit veritati. Card. Tusch. *pract. concl. tom.*3. *lit. F. concl.*121. *n.*14. Quando enim concurrunt fictio & veritas, semper 28
veritas præfertur & attenditur, Angel. Aretin. *consil.*135. *n.*11. *in fin.* Franc. Curt. iun. *consil.*63. *n.*4. Et quando agitur de annullando actu, vt in nostro ca- 29
su, plus operatur expressum quam tacitum, Alex. *consil.*59. *Attentis narratis, num.*15. *vers. Nec obstant, lib.*3. Hippol. Riminald. iun. *consil.*164. *Dubitatur n.*15. *lib.*2. Card. Tusch. *tom.*8. *lit. T. concl.*7. *n.*35. &
35. Secundò respondetur regulam in hac & simili 30
materia procedere quando incontinenti, id est vno ictu, & coram eodem notario, & testibus ea conditio, seu pactum adiicitur, dummodo tamen actum non destruat; incontinenti enim fieri dicitur charta de retrouendendo quando fit sub eodem notario, & testibus, Cassan. *consil.*3. *n.*12. Tertiò, quia quæ ad 31
validam professionem faciendam tanquam necessaria requisita desiderantur, interuenire debent cõplete in ipso puncto celebrationis, & emissionis, cum momentum temporis in hac materia sit in cõsideratione, vtpote quia essentialia illius vota diuidi non valent, nec ex antea, aut post additis suppleri, aut perfici, vel annullari possunt; illa autem regula non procedit quando momentum temporis est in consideratione, Anton. Gabr. *d. concl.*13. *n.*29.

Ex quibus patet validitas professionum, quæ ca- 32
uillari non potest, & licet in dubio versaremur, adhuc fauendum erat Religioni, & pro validitate professionis iudicandum, vt argum. *l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer.* ibi: *Summa est ratio, quæ pro Religione facit*, &c. tenent Nauar. *consil*13. *n.*10. *de Regul.* Sanch. *de Matrim lib.*7. *disp.*17. *n.*12. *in fine*, Stephan. Gratia. *discept. forens tom.*3. *c.*413. *n.*17. Et ita, &c. hac die.... Aprilis 1641.

Hispalen. Decimarum de Aroche.

Clerici ex prædiis seculari titulo possessis, seu constitutis pro dote suorum beneficiorum, vel capellaniæ collatiuæ, Parochiali Ecclesiæ decimas soluere tenentur; de fundis verò dotalibus ad Parochi sustentationem in fundatione Ecclesiæ Parochialis applicatis, si intra fines eiusdem constituti sint, eas soluere non tenentur.

Votum XLI.

1 *Facti series*, & n.2. & 3.
4 *Quæstio proponitur disputanda.*
5 *Decimarum solutioni obnoxia sunt prædia secularia, & quæ seculari titulo possidentur etiam à Clericis animarum curam habentibus, tam in propria, quàm in aliena Parochia.*
6 *Decimarum solutioni obnoxia non sunt prædia dotalia Ecclesiæ Parochialis ad Parochi sustentationem in fundatione applicata.*
7 *Theologi resoluentes clericos non teneri ad soluendas decimas prædiales ex fundis Ecclesiæ, quomodo intelligendi.*
8 *Prædia pro dote Ecclesiæ Parochialis in fundatione assignata non soluunt decimas, si intra limites eiusdem constituta sint, alias secus.*
9 *Clerici ex redditibus & fundis suorum beneficiorum non soluunt decimas secundum vnam sententiam, sed contrarium verius, vt* n.15. cum seq.
10 *Intelligunt nonnulli quando prædia pro dote Ecclesiæ data sunt in propria Parochia.*
11 *Leges Regiæ eximentes clericos à decimarum solu-tione*

tione ex redditibus suorum prædiorum dotalium, intelliguntur quando ipsa prædia sunt in propria Parochia, non in aliena.

12 *Decimæ extinguuntur quando debebantur primum illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est.*

13 Cap. nouum genus, de decim. *intelligitur*, & n. 41.

14 *Capellani, siue beneficiarij Ecclesiæ, cui debentur decimæ ex debito inseruientes, decimas soluere non tenentur, sed intellige prout* n. 43.

16 *Abb. Panorm. tenet de dote Ecclesiæ soluendam esse decimam, si prius illa prædia dotalia erant tributaria.*

17 *Couar. dicit ex prædijs Ecclesiarum Parochiæ, vbi sita sunt, decimas soluendas esse.*

18 *Azeuedo resoluit disputando ex dote Capellaniæ decimam deberi.*

19 *Aloysius Riccius latè probat Clericos ex prædijs dotalibus suorum beneficiorum teneri soluere decimas.*

20 *Didac. Perez concludit prædium Ecclesiæ, siue Capellaniæ, siue Oratorio in dotem assignatum esse decimarum exactioni subiectum.*

21 *Marcus Antonius Genuensis latè, & ex professo disputat, & resoluit quod Clerici, qui Diuina ab alijs percipiunt, tenentur de dote beneficij decimas Ecclesiæ Parochiali soluere.*

22 *Ioan. Azorius sustinet decimas prædiales ex dotalibus Ecclesiæ prædijs esse à clericis persoluendas.*

23 *Ioan. Franciscus Leo docet clericos teneri soluere decimas etiam ex prædijs dotalibus Ecclesiæ.*

24 *Franciscus Suarez tenet quod Clerici decimas soluere tenentur ex prædijs Ecclesiasticis suorum beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione.*

25 *Leonardus Lessius concludit non videri vniuersè verum, conclusionem illam quod de prædijs Ecclesiasticis non teneantur Clerici soluere decimas.*

26 *Valerius Reginaldus intelligit D. Thomam dicentem ex prædijs Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædijs, quæ antequam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur.*

27 *Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædijs suorum beneficiorum qui existiment, & de quibus intelligendi sunt, ostenditur.*

28 *Capellaniarum bona plerisque in locis sunt à decimarum solutione immunia.*

29 *Consuetudo efficere potest vt de prædijs Ecclesiasticis decima Clericis non soluatur, & tunc illam non soluens erit tutus in conscientia.*

30 *Decimarum solutio regulatur ab obseruantia subsequuta.*

31 *Prædia per consuetudinem possunt à solutione decimarum eximi si Ecclesiæ Parochialis, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, modo detrimentum non patiatur.*

32 *Consuetudo non soluendi decimas quadraginta annis inducitur, quanquam si de præscriptione agatur, diuturnum requiratur tempus.*

33 Cap. 1. de præscript. lib. 6. *procedit in præscriptione, non autem in consuetudine.*

34 *Consuetudo non soluendi decimas vt inducatur, concurrere debet scientia & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas ius habebant, ita vt non sufficiat scientia & patientia laboratorum, afflictatorum, & laboratorum.*

35 *Afflictuum perceptio signum est possessionis.*

36 *Testibus affirmantibus potius credendum quàm negantibus.*

37 *Testibus duobus affirmantibus magis credendum est quàm mille id negantibus.*

38 *Probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam, quàm non habentis.*

39 *Possessio non soluendi decimas per lapsum temporis non amittitur nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquieuisse, qui decimas exigere poterat.*

40 *Quando agitur de quasi possessione vnius ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante Iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia, & patientia illum priuandi.*

41 *Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diœcesis Parochus.*

42 *Curati Diœcesis Hispalen. sunt deputati ab Archiepiscopo ad curam animarum.*

43 *Clerici, qui vna cum Parocho Ecclesiæ inseruiunt, & curæ animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiæ fundatione illas non soluunt.*

44 *Iuris assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi alijs, qui secum participant.*

45 *Episcopus habet fundatam intentionem de Iure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochialium suæ Diœcesis.*

46 *Cathedrales Ecclesiæ in Regnis Hispaniarum super decimis fundatæ sunt.*

47 *Decimas percipiendi quasi possessio ex aliquo prædio de tempore, quo seculari titulo tenebatur, suffragatur, quamuis postea decimæ transiissent ad aliam personam etiam exemptam.*

48 *Res transit cum sua causa & onere soluendi decimam & censum.*

49 *Possessio, quæ dedit causam liti non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem.*

ARTHOLOMÆVS Alphonſ. Xerxes laicus ex oppido de Aroche Hiſpaleñ. Diœceſis in ſuo vltimo, quo deceſſit, teſtamento, perpetuam Capellaniam collatiuam in Parochiali maiori Eccleſia dicti oppidi fundauit cum obligatione celebrationis duarum Miſſarum in qualibet hebdomada, & pro talis Capellaniæ, ac Preſbyteri illam pro tempore obtinentis, dote & ſuſtentatione, fundum quendam de Poſuelo dictum in eodem oppido, & Eccleſiæ finibus exiſtentem aſſignauit, ac de anno 1588. Ioannem Martinez Parreño Clericum in primum Capellanum nominauit, qui ipſam Capellaniam in beneficium collatiuum erigi, ſibique de illa prouiſionem, & Canonicam inſtitutionem fieri, bonaque & dictum fundum pro illius dote datum temporalitate ſuppreſſa in Eccleſiaſtica, & ſpiritualia bona conuerti ab Ordinario Hiſpaleñ. in forma iuris obtinuit, & impetrauit, de illaque ſic erecta actualem, & realem poſſeſſionem accepit. 1

Primo Capellano, alioque eius ſucceſſore è viuis decedentibus, fuit ordinaria auctoritate de dicta Capellania prouiſus Petrus Stephanus Boza Presbyter, S. Inquiſitionis Commiſſarius, ac dictæ maioris Eccleſiæ Parochus, ipſiuſque Capellaniæ titulum, ac actualem poſſeſſionem de menſe Auguſti 1622. obtinuit. Afflictatores poſtmodum decimarum (quæ in nouem diuiduntur partes, quarum quinque ad Priorem dictæ Eccleſiæ, tres ad menſam Archiepiſcopalem, & Capitularem Hiſpaleñ. vnam verò ad fabricam dictæ Eccleſiæ ſpectant) ab eodem Petro Stephano Boza prædiales decimas de Poſuelo ad ſe ſpectantes de anno 1633. petierunt. 2

At negante Petro Stephano ſe eas decimas vnquam 3

quam soluisse, vtpote quia prædium illud de Posuelo fuerit pro dote suæ Capellaniæ ordinaria auctoritate assignatum, & à se Presbytero, & Parocho dictæ Ecclesiæ, intra cuius fines existit, spirituali titulo possessum, Reuerendiss. Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. pro suo interesse comparuit, prætendens dictum Petrum Stephanum teneri nihilominus ad illas decimas persoluendas; & introducta causa coram Ordinario, sua diffinitiua sententia Petrum Stephanum ad illarum solutionem condemnauit: à qua sententia cum esset appellatum, & causa in Tribunali commissa, pro parte dictorum Decani, & Capituli in solutione dictarum decimarum manuteneri petitum fuit; & Illustrissimus D. Nuntius in possessione exigendi eas decimas manutenendos esse mandauit: sed ab huiusmodi decreto cum deinde esset pro parte dicti Petri Stephani appellatum, & per speciale S. D. N. Vrbani Papæ VIII. rescriptum commissa appellationis causa D. Petro de Alcoba Camacho Iudici Apostolico, prædictum manutentionis decretum debitæ executioni mandandum esse adiudicauit. Denique idem Petrus Stephanus ab huiusmodi sententia, seu mandato, aliisque præiudicialibus iterum appellare non destitit, & per aliud speciale eiusdem S. D. N. rescriptum causa mihi commissa, dubitaui an sententia Ordinarij, & manutentionis decretum ab Illustrissimo D. Nuntio, & ad fauorem dictorum Decani, & Capituli relaxatum, & à D. Petro de Alcoba exequi mandatum, sint confirmanda, vel infirmanda?

4 Pro clariori intelligentia eorum, quæ Doctores passim inculcant in ea quæstione decidenda: *An ex bonis Ecclesiasticis, & prædijs titulo spirituali affectis pro dote Capellaniarum, & aliorum beneficiorum deputatis, & assignatis, teneantur ipsi beneficiarij decimas soluere?* aliqui sunt distinguendi casus.

5 Primus est quando ipsa prædicta sunt sæcularia, & sæculari titulo, veluti emptionis, hæreditatis, vel alio simili possidentur à Clericis, etiam curam animarum habentibus, tam in propria, quàm in aliena Parochia, & tunc nullus dubitat ea decimarum solutioni obnoxia esse: quia prædia per se illi oneri sunt subiecta, res autem cum suo onere transit, & per accidens est quod nunc à laico, nunc à Clerico possideantur: tum quia cum illa prædia possideantur titulo sæculari, sunt affecta onere decimarum, ac si essent sæcularia. Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 87. *art.* 4. *ad* 1. Aragon. *ead. q.* 87. *art.* 4. *vers. Littera huius articuli,* Sot. *d. iust lib.* 9. *q.* 4. *art.* 4. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 8. *vers. Primum,* Rebuff. *de decim. q.* 5. *n.* 3. & 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 52. Vasq. *in opusc. de benef. c.* 1. §. *vnic. dub.* 8. Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 13. vbi quòd etiam Episcopi ad decimas prædiales sæculari titulo possessas tenentur, & *n.* 16. Cardos. *in praxi Iudicum, verbo decimæ, n.* 8. Lessi *de instit. lib.* 2. *c.* 39 *n.* 22. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *c.* 12. *n.* 53. Monet. *de decim. c.* 5. *n.* 3. Marc. Ant. Genuens. *in practic. Eccles. q.* 628. *n.* 1. dum ait, quòd omnes Clerici, qui Diuina ab aliis accipiunt, tenentur de patrimonialibus soluere decimas prædiales, Aloys. Ricc *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 605. *in fine, aliàs resol.* 429. *etiam in fine, secundùm nouam imp.* Castr. Palao *in opere morali, tom* 2. *tract.* 10. *disp. vnic. punct.* 11. *n.* 3 & 4. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 33. *diffic.* 4. Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 5. *c.* 7. *n.* 2. *cum seq.* Trull. *in præcept. Dec. lib.* 3. *c.* 3. *dub.* 10. *n.* 3. & 4. Ego ipse *de iure Eccl. vniuers. lib.* 3. *c.* 26. §. 3. *n.* 10.

6 Secundus est quando prædia sunt dotalia Ecclesiæ Parochialis, ad Parochi sustentationem in fundatione applicata, tunc enim decimarum solutioni obnoxia non esse per text. *in cap. nouum genus* 2. *de decim.* resoluunt gloss. *ibi verbo à Clericis,* Rebuff. *d. q.* 5. *n.* 6. *in princip.* Suar. *d. cap.* 17. *n.* 16. *in fine,* Cardos. *d. verbo decimæ, n.* 8. Marc. Anton. Genuens. *d. q.* 628. *n.* 4. *in med.* Fagundez *d. cap.* 7. *n.* 9. Trullench. *d. dub.* 10. *n.* 4. *post med.* Filliuc *in sum.* 2. *tract.* 27. *cap.* 8. *quæst.* 3. *n.* 165. & 168. Bonacin. *de præceptis Ecclesiast. disp. vlt. q.* 5. *punct.* 3. *propos.* 2. *n.* 8. Paul. Layman. *in sum. quæst. moral. lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 3. Ratio est quia cùm ad ipsos pertineat ministrare Sacramenta, & consequenter recipere decimas, à quibus ipsi ministrant, non obligantur aliis soluere, quia non est præter se, qui eas de iure lucretur, & recipiat: & sic intelligendi sunt omnes fere Theologi resoluentes Clericos non teneri ad soluendas decimas prædiales ex redditibus Ecclesiæ, quos percipiunt, seu ex fundis ad eam spectantibus, vt loquantur de Clericis in quantum Parochi sunt, & Parochianis Sacramenta administrant ac decimas ab eis percipiunt; nam id insinuant verba, quibus se explicare student, de Clericis intelligentes in quantum sunt ministri Altaris spiritualia populo seminantes, & Clericali iure, de decimis scilicet Ecclesiæ, viuunt; vel ex prædiis ipsi Ecclesiæ Parochiali pro dote, & sustentatione Curati relictis; vel ratione beneficij, ex cuius fundatione onus est illi inseruiendi; aut simul cum Parocho de decimis pro dote participant; quod in parte insinuat Pett. de Ledesm. *in sum. tom.* 2. *tract. de Relig. concl.* 7. ibi: *Los Clerigos en quanto Clerigos, esto es en quanto viuen de los diezmos, y de otras cosas que se les dan por el ministerio espiritual, y Ecclesiastico, no estan obligados a pagar los diezmos,* &c.

Intellige hunc secundum casum si ea prædia pro dote dictæ Ecclesiæ assignata, intra limites eiusdem constituta sint, aliàs secus, vt per Couarr. *d. num.* 8. *vers. Secundò,* Rebuff. *d. q.* 5. *n.* 19. Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 54. Azori. *d. cap.* 24. *quæst.* 5. Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 19. *n.* 88. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debit.* §. 12. *n.* 36. Monet. *d. q.* 5. *n.* 7. quos refero Ego ipse *de Parocho, cap.* 28. §. 3. *n.* 9. & *in collect. ad d. cap. nouum genus, sub num.* 2. *vers. Ex quibus colligitur,* Trullench *d. dub.* 10. *n.* 5. Villalob. *in sum. part.* 2. *tract.* 33. *diffic.* 4. *num.* 3. 8

Tertius casus est, quando prædia constituta sunt pro dote alicuius beneficij Ecclesiastici, vel Capellaniæ collatiuæ, cui ex fundatione nulla animarum cura imminet, licet casu illam habeat qui Capellaniam obtinet; & hic est casus noster. In quo duæ reperiuntur sententiæ. Vna fauet parti beneficiati Petri Stephani, & negat Clericos teneri de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus, ex quibus iure Clericali viuunt, decimas soluere. Ita *l.* 1. *tit.* 20. *part.* 1. vbi loquens de personis, quæ decimas Deo dare tenentur, circa Clericos ita decidit. *E esso mismo es de los Clerigos, ca tambien lo deuen ellos dar, como los legos de todo lo que ouiere: fueras ende de aquellas heredades que han de las Iglesias do siruen,* &c. *l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recop. vers. Y otros si,* ibi: *Y de todos los otros bienes que han, que no sean de sus Iglesias,* &c. Sanctus Thomas 22. *q.* 82. *art.* 4. *vers. Respondeo,* dum ait, quòd Clerici in quantum Clerici sunt, id est in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas soluere non tenentur, Sot. *d. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 4. duabus conclusionibus propositæ quæstioni sic satisfacit: *Vna est: Clerici, in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis, quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis, quorum fructibus Clericali iure viuũt, nullas tenentur soluere decimas. Altera: Clerici non quatenus Clerici, sed quaratione sæculari iure, vel hæreditario, vel emptionis, vel quouis alio terras possident sæculares, decimarum sunt debitores,* &c. 9

Rebuff.

Rebuff. *de decim. q.5. n.6.* ibi: *Clerici etiam de prædialibus, sed non de dote Ecclesiæ decimas soluunt per d. cap.2. eod. &c.* Aragon. d.q.87. S. Thomæ *art.4. vers. Littera huius art.* ibi: *Prima conclusio, Clerici in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis, quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis quorum fructibus Clericali iure viuunt, nullatenus tenentur decimas soluere,* &c. Perez *leg.1. in fin. tit.3. lib.1. Ordin. pag.67.* ibi: *Est & aliud priuilegium, scilicet quod Clerici in quantum de decimis pro suo spirituali munere recipiunt, ac de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus iure Clericali viuunt, nullas tenentur soluere decimas, cap. nouum genus, de decim.* Domin. Sot. *&c.* Frat. Emman. *in sum. tom.1. cap.87. concl.4.* ibi: *Los Clerigos en quanto Clerigos, no tienen obligacion de pagar diezmos de sus rentas Ecclesiasticas,* &c.

10 Et id eo casu, quo prædia pro dote Ecclesiæ data in propria Parochia existant, locum habere admittunt Gregor. Lop. *in l.2. verb. heredades, tit.20. p.1.* & Rebuff. *d. tract. de decim. q.5. n.9.* Et in his ter-
11 minis procedere, & intelligendas esse leges Regias suprà citatas dicit Gutier. *d. lib.2. cap.21. n.57.* asserens secus esse quando sunt in aliena Parochia; vel
12 admittunt vbi decimæ debebantur primùm illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est; tunc enim has decimas extingui resoluunt Villalob. *d. tract.33. diffic.4. n.4.* Filliuc. *d. tract.27. cap.8. q.8. n.178. in fin.* Less. *d. lib.2. cap.39. n.23.* vbi intelligit *d. cap. nouum genus*, de Clericis eiusdem Ecclesiæ, & prædiis ad
13 eandem Ecclesiam pertinentibus, addens præterea quod in fine *d. cap.* dicitur *Clericos illos, qui à Clericis spiritualium ministrorum labores accipiunt, decimas eis debere*, intelligendum vel de decimis personalibus, vel bonorum patrimonialium, vel certe de Clericis coniugatis, vt *glossa* sentit.

14 Et tantò magis locum habere poterit hæc opinio, si isti Capellani, siue beneficiarij ex debito, Ecclesiæ inseruierint, cui debentur decimæ: vt per Syluest. *in sum. verb. decimæ, quæst.7.* dum tenet Clericos inseruientes Ecclesiis, quibus decimæ debentur, non teneri illas soluere, quem refert Azor. *instit. moral. p.1. lib.7. cap.24. quæst.5. in princip. & in fine.* concludit Clericos ideò decimas soluere non debere Ecclesiæ, in qua inseruiunt, quia ipsi in ea Ecclesia sunt Parochi adiutores, Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.2. c.12. num.57.* Filliuc. *in sum. tom.2. tract.27. cap.8. quæst.8. num.178.*

15 Altera sententia, quæ fauet Decani, & Capituli prætensioni, & cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet Clericos respectu prædiorum, quæ titulo beneficiali, aliove spirituali acquisierunt, perinde ac laicos obligari ad decimarum solutionem. Ita qui sequuntur.

16 Abb. Panorm. *in c.1. de censib. n.4.* ibi: *Nota quod de dote Ecclesiæ præstatur seruitium Ecclesiasticum, & ex hoc infertur ad quæst. gloss. vtrùm debeat solui decima ex dote Ecclesiæ? Et tandem gl. concludit quod sic, si prius illa prædia erant tributaria,* &c.

17 Couar. *var. lib.1. c.17. n.8. vers. Secundo*, vbi dicit communiter receptum ex prædiis Ecclesiarum Parochiæ, vbi sita sunt, decimas soluendas esse.

18 Azeued. *l.1. num.12. cum seqq. tit.5. lib.1. nouæ Recopil.* vbi proposito dubio, An ex dotatione Capellæ decima debeatur? putà si quidam laicus instituisset Capellam, & pro dote eius fundum fructiferum constituisset, num ex fructibus illius fundi perceptis debeatur decima Ecclesiæ Parochiali, sub cuius districtu fundus ille constitutus est? Partem negatiuam sustinet ex eo, quia terræ, quæ aliàs decimales erant, quamuis transeant in Clericum, vel aliam Ecclesiam, decimandæ sunt in Ecclesia, vbi antea decimabantur, quia transeunt cum onere suo, text. *in cap. pastoralis*, & ibi gl. *de decim.*

Aloys. Ricc *in d. praxi rerum fori Eccles. decis.605. n.4. cum seqq.* aliàs *resol.429.* secundùm nouam impress. idem tenet, his potissimum fundamentis. Primò quia decimæ de omni fructu, & ab omnibus soluendæ sunt, *cap. ex parte, de decim.* ex quo euidenter apparet neminem excipi. Secundò, quia ita Clerici sicut laici percipiunt Sacramenta in Ecclesia Parochiali, & propterea eidem Ecclesiæ decimas persoluere debent, *cap. Apostolicæ, de decim.* Tertiò quia onus soluendi decimas est appositum rei, & non personæ, Abb. *in cap. cum homines num.6. de decim.* Azeued. *d. l.1. num.13.* & ideò si ad Clericum perueniant, transeunt cum suo onere, *l. traditio ff. de acquir. rer. dom. l. alienatio, ff. de contrah. empt. l. si debitorem, C. de distract. pignor.* 19

Perez mihi visus sibi contrarius, *l.1. tit.5. lib.1. Ordin. pag.23.* ibi: *Ex prædictis igitur constat prædium Ecclesiæ, siue Capellaniæ, siue Oratorio in dotem assignatum, esse decimarum exactioni subiectum,* &c. 20

Marc. Anton. Genuens. *in practic. Eccles. d.q.628. n.3.* vbi resoluit quòd Clerici, qui Diuina ab aliis percipiunt, quales sunt omnes, qui non sunt Curati, tenentur de dote beneficij decimas Ecclesiæ Parochiali soluere. 21

Azor. *instit. moral. p.1. lib.7. c.24. aliàs c.25 quæst.5.* vbi tenet huiusmodi decimas prædiales esse à Clerico persoluendas, quia etsi dotalia sint Ecclesiæ prædia, sunt tamen illi oneri subiecta, & ea seruitute affecta: tum quia prædium aliter non potuit in Ecclesiam transferri nisi cum onere: tum etiam, quia vna Ecclesia non potest cum alterius damno extrui, fundari, dotarive: tum quia non debet discooperiri vnum Altare, vt alterum cooperiatur: tum denique, quia ex *cap. Ecclesiæ, & cap. quicunque, 16. q.1. & cap. nuper, de decim.* colligitur prædia collata ad Monasterium fundandum nequaquam liberari à lege & obligatione decimæ persoluendæ. 22

Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. d.p.2. c.12. n.55.* vbi resoluit quòd Clerici tenentur soluere decimas etiam ex prædiis dotalibus Ecclesiæ. 23

Suar. *de Relig. d. tom.1. lib.1. cap.27. n.12.* vbi tenet quòd soluere tenentur decimas Clerici ex prædiis Ecclesiasticis suorum beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione, id est quando non sunt illorum coadiutores in cura animarum, ac vti tales cum illis in decimis participant. 24

Less. *de iustit. d. lib.2. cap.39. num.23.* vbi concludit non videri vniuersè veram conclusionem illam, quòd de prædiis Ecclesiasticis non teneantur Clerici soluere decimas. 25

Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.9. cap. vlt. n.87.* ibi. *De Clericis autem peculiariter notandum est, respectu prædiorum, quæ titulo patrimonij, aliove non spirituali acquisierunt, ipsos perinde ac laicos obligari, prout D. Thom. in citata q.87. art.4. ad 1. expressit. Et ratio est, quòd talia prædia per se sint subiecta ei oneri, resque cum suo onere transeat ab vno ad alium; quem Clericum esse, non laicum, tantùm est accidentarium, ex cap. ex litteris, de pignorib.* &c. Deinde subdit S. Thomam, dicentem ex prædiis Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædiis, quæ antequam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur. 26

Vnde patet hanc vltimam sententiam magis communem & veriorem esse, nec ei aduersari credimus eos, qui existimant absolute Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædiis suorum beneficiorum, quia loquuntur de Curatis, & 27

Parochialium

Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, de quibus sermo est in secundo casu, vt in eo ostendimus, & ad hos terminos reducendi sunt Doctores, quos citauimus pro prima opinione tertij casus, & satis id colligitur ex eorum resolutionibus, si rectè perpendantur, & sano sensu legantur.

28 Non obstat quòd plerisque in locis bona Capellaniarum sunt à decimarum solutione immunia, vt refert Perez *l.1. vers. Poterit tamen, tit.5. lib.1. Or-*
29 *dinam. pag.* 123. Efficere enim potest consuetudo, vt de prædiis Ecclesiasticis decima Clericis non soluatur, Gutier. *d.lib.2.cap.21.n.55.* Moneta *d. quæst.*
30 *n.95.* Azor. *d.cap.34.quæst.7.* & vbi fuerit talis consuetudo, erit non soluens decimas tutus in conscientia, Gutier. *d.cap.21. num.56.* quamuis non sit præscriptio completa per tempus requisitum ad exemptionem earum, Perez *d.l.1. vers. Ex quibus, tit.5. lib.1. Ordin. pag.*123. quia decimarum solutio regulatur ab obseruantia subsequuta, Seraphin. *de-*
31 *cis.*1047 *n.6.* Rot. *decis.*440.*num.3.p.1. recent.* Dummodo tamen Parochialis Ecclesia, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, per huiusmodi exemptionem detrimentum non patiatur, vt post Sot. Suar. & alios, tenent Valer. Reginald. *d. lib.19. cap.vlt.num.*88. *in fine*, Vasq. *d.cap.1. §.vnic. dub.8.num.37. in resp.ad* 1.

32 Respondetur enim consuetudinem non soluendi decimas quadraginta annis induci, quanquam si de præscriptione agatur diuturnum requiratur tempus, vt tenent Couar *d lib.1.var cap.17.n.8.vers.Decimo,* Perez *d.l....vers. Est tamen, tit.5 lib.1. Ord. pag.*114. Gutier. *d cap.21.n.65.* Moneta *d.cap.5.n.*105. vbi *n.* 104. subdit titulum non requiri ad hanc consuetudinem, licet ei aduersetur Iuris communis præsum-
33 ptio, & respondet ad textum *in cap.1. de præscript. lib.6.* qui contrarius videtur, procedere in præscriptione, non autem in consuetudine, Valenzuel *consil.46. num.16. cum seqq. tom.2.* Rota apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo decis.*281. *n.3.*
34 Concurrere item debebat scientia, & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas ius habebant, ita vt non sufficiat scientia, & patientia laboratorum, affictatorum, & conductorum, Giouagn. *consil.28.n.18.& 29.lib.2.*Post *d.tract.obseru.35.n.84.*

35 In præsenti autem casu non solùm non probatur hæc consuetudo exemptionis à decimarum solutione per tempus illud quadraginta annorum, deficiente etiam scientia, & patientia illas exigi debentium, sed imò Decanus, & Capitulum per nouem testes plenè probarunt decimas semper & continuè solutas fuisse ex cæterarum Capellaniarum eiusdem Ecclesiæ bonis, & specialiter ex fructibus dicti prædij de Posuelo ad hanc, de qua agimus spectantis, excepto anno 1633. in quo (vt diximus) lis fuit in iudicio introducta, vnde ex hoc continuationem possessionis probari censuit Rota apud Post. *post.d. tract.decis.56.n.8.* tum vel maximè, quia ex his testibus duo, qui sunt sextus & septimus; depositionum suarum bonam rationem reddunt, quod scilicet per se, tanquam affictatores dicti prædij decimas exegerint, & quòd solum de anno 1633. persolutæ non fuerint; affictuum enim perceptio signum est possessionis, Rota apud Post. *d.tract.decis.51.num.4.*

36 Et licèt testes pro parte Petri Stephani examinati deponant, quòd cum ipse de omnibus suis fructibus decimas Deo dederit, de prædio tamen de Posuelo nuncupato nullas soluit, quippe quod illud spiritnali titulo, & tanquam propriam suæ Capellaniæ dotem possidebat; nihilominus cum hi testes tempus requisitum non attingant, & de negatiua, alij verò alterius partis de affirmatiua deponant, affirmatiuam deponentes præferendi sunt aliis negatiuam deponentibus, *l.diem proferre.§.si plures, ff.de arbitr.*Mascard. *de probat. concl.70. n.1. cum seqq. & concl.*1374.*n.6.*Fulu.Pacian.*eod.tract.lib.1.c.36.n.12.* Boccac. *de interdicto vti possidetis,c.14.n.37.*Farinac. *in praxi crim.p.2.q.65.n.*200.Post. *in d.tract.obser.71. n.86.* & duobus testibus affirmantibus decimas ex 37
dicto prædio persolutas fuisse, magis credendum est quam mille id negantibus, Anton.Gabr.*commun. tit.de testib.concl.4.n.1.& 51.* Franc.Herculan. *in tr. de negatiua, n.131.* Mascard. *concl.70.n.2.* Farinac.*d. q.65.n.201.* tum etiam quia, vt infrà dicemus, Ca- 38
pitulo ius assistit, & probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam quā non habentis, Rota *coram Greg.XV.dec.249.n.5.* vbi Adden. *in fine*, & apud Post.*in fine d.tract.decis.*170.*n.7.*

Deinde respondetur quasi possessionem non sol- 39
uendi decimas per lapsum temporis non amitti, nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquieuisse, qui decimas exigere poterat; ita in terminis Rota *in Placentina decimarum de Truxillo 15. Nouembris 1621. coram Buratto*, cuius meminit sic resoluens Post. *dicto tract. obseru.10.n.*101.

Vbi enim (prout in nostro casu) agitur de quasi 40
possessione vnius, ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante Iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia, & patientia ad effectum illum priuandi, quia non potest vnus acquirere, nisi alius amittat, & in incorporalibus possessio inhæret ossibus, ita & taliter vt ignorans eam non amittat, sed ad illam amittendam, & alteri acquirendam requiratur scientia & patientia, Nicol.Garc. *de benefic. parte 5.cap.5. num.*123. Mantic. *decis.*40. *num.9. & decis.*207. *num.6.* Seraph. *decis.*1465. *n.5.* Coccin. *decis.26. num.4.* plures sacræ Rotæ decisiones citat Post. *in d.tract.mandati de manutenendo, obseru.40. num.*18. vbi *num.*28. subdit hanc scientiam & patientiam esse probandam, cum in iure non præsumatur.

Nec etiam obstat quòd Petrus Stephanus Cu- 41
ram animarum illius Ecclesiæ habeat, proindeque videatur comprehendi sub dispositione secundi casus superius relati: respondetur enim negando eum proprium Parochum esse, aut perpetuum collatiuum illius Parochiæ titulum habuisse, sed curam tantum animarum ad Diœcesani nutum ei incumbere, prout eam habent omnes ferè Hispaleñ. Diœcesis Curati, Rota *decis.*480.*num.2.parte 1. recentior.*vbi dicitur, quòd Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diœcesis Parochus, & *num. 5.* 42
quòd Curati huius Diœcesis sunt deputati ad curam animarum ab Archiepiscopo: & ideò ad decimas persoluendas ex bonis suis etiam spiritualibus tenentur, quia deficit ratio decisionis *d.c.nonum genus*, in prima parte, iuxta magis receptam Doctorum opinionem asserentium eum textum decidere, vt Rectores Ecclesiastici, & alij Clerici decimas soluere aliis Clericis non teneantur de decimis, quas ipsi percipiunt, sicut nec Leuitæ Leuitis persoluebant, vt per gloss. Abb. & Innocent. *in d. c.nonum genus*, Azor. *d.lib.7 cap.14 quæst.5 in princ.* Rebuff. *d.q.5.n.6.* Moneta *d.c.5.n.8* Ego ipse *in tract.de Parocho.p.3.c.18.§.3.num.7.* Cùm ergo nullas decimas percipiant hi Curati, fit consequens in illis locum non habere dispositionem *d.c.nonum genus*, nec procedere rationem, quod ad decimas ideò non teneantur, ne sibi ipsi eas soluere videantur.

Minus denique obstat, quòd si Petrus Stephan. 43
excluditur ob id, quod proprius Parochus non est, & prædium illud de Posuelo non reperitur pro dote sustinendis animarum curam assignatum, adhuc tanquam

tanquam eidem Curæ incumbens, & Parochiali Ecclesiæ inseruiens, videbatur ad decimarum solutionem non teneri, iuxta eorum opinionem, quos suprà citauimus *in vers. Et tanto magis.* Nam respondetur eam procedere in Clericis, qui vnà cum Parocho Ecclesiæ inseruiunt, & Curæ animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiæ fundatione, ad not. per Put. *decis.* 561. *lib.* 1. & per Valenz. *consil.* 33. *num.* 111. *cum seqq.*

44 Iuris enim assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi aliis, qui secum participant, Seraphin. *dec.* 880. *n.* 3. *& dec.* 908. *n.* 3. Rota apud Postium *in fine dicti tract. decis.* 157. *n.* 3. Cùm igitur Petrus Stephanus non ratione Capellaniæ, quæ nullum onus Ecclesiæ inseruiendi habet, sed ob id, quòd Curatus casu existit, eidem Ecclesiæ etiam tanquam talis Capellanus inseruiat, tale seruitium, cum sit accidentarium, attendi ad hunc effectum non debet, vt patet.

45 Ex quibus emendandam duxi Ordinarij sententiam in hac causa latam, circa fructuum ad decimas spectantium condemnationem; vt illa tantum intelligatur de tribus partibus ex nonem, quia Capitulum quoad suam partem, seu quotam petendi ius habet, non autem quoad reliquas aliorum, ad resoluta per Valenz. *d. consil.* 33. *n.* 112. Nec in plus debuit manuteneri, cum solùm possit prætendere habere fundatam intentionem quoad dictam partem, seu quotam, vt in puncto resoluit idem Valen. *d. consil.* 13. *n.* 112. vbi *n.* 124. ex Abb. *in cap. cùm contingat, n.* 7. *de decim.* tenet Episcopum habere fundatam intentionem de Iure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochia-

46 lium suæ Diœcesis; maximè in his Regnis Hispaniarum, vbi Ecclesiæ Cathedrales super decimis funfatæ sunt, Greg. XV. *decis.* 429. *num.* 6

47 Quasi possessio percipiendi decimas ex dict. prædio de Posuelo non solum probatur de illo tempore, quo adhuc sæculari titulo tenebatur, quæ ad hunc effectum sufficiens erat, etiam quod postea decimæ trãsiissent ad aliam personam, Rot. *dec.* 341. *num.* 1. *& decis.* 562. *num.* 1. *parte* 1. *recentior. & decis.* 189. *num.* 1. *&* 3. *parte* 2. *etiam recentior.* & successor esset ab illis exemptus ead. Rot. *d. decis.* 341.

48 *num.* 2. *& d. decis.* 561. *num.* 2. *parte* 1. *recent.* quia res transit cum sua causa & onere soluendi decimam & censum, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 921. *n.* 7. Castillo *de tertijs, c.* 15. *n.* 23. vbi etiam dicit quòd decimæ sunt onus reale, & tributis comparantur, ac prædia afficiunt, *& cap.* 36. *à num.* 16.

49 Sed etiam adest plena probatio de toto tempore, quo illud prædium tanquam dos Capellaniæ fuit pro sustentatione vnius Capellani assignatum, vsque ad punctum litis motæ & sic dictus Petrus Stephanus non valet se iuuare asserta quasi possessione de anno 1633. vtpotè quia dedit causam liti, & ideò non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, Lancel. *de attent. parte* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *num.* 111. *cum seqq.* alios citat Post. *d. tractat. obseru.* 17. *n.* 44. *cum seqq.* Rota *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 2. *recentior.* & coram Gregor. XV. *decis.* 4. *n.* 2. *& dec.* 569. *n.* 4. & coram Duran. Episcopo Vrgelen. *decis.* 130. *num.* 4. *& decis.* 349. *n.* 1. & apud Post. *in fine dict. sui tract. mandati de manutenendo, decis.* 164. *n.* 8. *& decis.* 213. *n.* 2. *& decis.* 229. *n.* 14. *& decis.* 267. *num.* 4.

50 Quare cùm præter Iuris assistentiam probetur per Capitulum hæc quasi possessio percipiendi decimas de vno & altero tempore, manutentio ei denegari non poterat, & hinc rectè illud manuteneri mãdauit Illustrissimus D. Nuntius, iuxta quod Rota seruat, ad not. per Postium *d. tract. mandati de manutenendo obseru.* 45. *num.* 42. *&* 47. Et ita iudicaui die 19. Aprilis 1641.

Cæsaraugustana Distributionum.

Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, & successor in beneficio etiam mediatus nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, quæ ex sola ciuili possessione datur, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, & possidens ciuiliter potest capere possessionem naturalem sine vitio attentatorum; & quando per decennium censeatur amissa.

Votum XLII.

1 *Facti series.*
2 *Possessionem suam de tempore litis motæ probare debet, qui in iudicio summariissimo manutentionis obtinere vult.*
3 *Successori in beneficio manutentio competit ex prædecessoris possessione.*
4 *Probatio nulla requiritur tituli, seu proprietatis, aut dominij, vel quasi ad manutentionem coadiuuandam.*
5 *Causa possidendi non est attendenda, nec discutienda in iudicio summariissimo manutentionis.*
6 *Possessio per actus intermedios illi contrarios, præsumitur non continuata, & dicitur interrupta.*
7 *Manutentio datur successori ex possessione prædecessoris, dum ex aduerso possessio non probatur amissa.*
8 *Possessio solo animo retinetur.*
9 *Voluntatis mutatio non præsumitur.*
10 *Possessio semel probata continuata præsumitur vsque ad tempus motæ litis.*
11 *Possessionis continuatio præsumpta ad manutentionem satis est.*
12 *Possessio medij temporis præsumitur ex possessionibus præteriti ac præsentis temporis.*
13 *Media præsumuntur probatis extremis.*
14 *Possessio amittitur si possidens sua voluntate desiisset possidere, vel fuisset expulsus.*
15 *Possessio, vel quasi propria, vel prædecessoris per absentiam, vel non vsum, non amittitur, quia animo semper retinetur.*
16 *Beneficiatus ad manutentionem obtinendam potest se iuuare possessione prædecessoris mediati, vel immediati.*
17 *Possidens partem principaliorem alicuius rei, intelligitur totum possidere.*
18 *Beneficij possessione capta censetur capta possessio omnium rerum & iurium ad beneficium pertinentium.*
19 *Ecclesia nunquam perdit suam possessionem.*
20 *Successor in beneficio nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem.*
21 *Possessio ciuilis semper remanet apud Ecclesiam & beneficium, & absque noua apprehensione & vsu continuatur in beneficiato.*
22 *Manutentio datur ex sola ciuili possessione, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt.*
23 *Possessio dicitur extincta per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, cum præsumatur inducta oblinio, & non debeatur manutentio.*

24 *Possessio censetur amissa elapso decennio quando expresse concurrit negatio praestationis, cum acquiescentia partis aduersae.*

25 *Quasi possessio nunquam censetur amissa per lapsum decennij, constito de animo eam retinendi.*

26 *Mandatum manutentionis expeditum per sententiam diffinitiuam, & sic per cedulam, per verba scilicet primae personae, est appellabile quoad vtrumque effectum.*

27 *Possessio capta post appellationem suspensiuam non est manutenibilis, & causat attentata.*

28 *Consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata.*

29 *Possessio in continuatione possessionis anterioris capta non causat attentata.*

30 *Possidens ciuiliter potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare.*

31 *Firma regni Aragoniae non tendit ad nouam possessionem dandam, sed ad antiquam iam obtentam conseruandam.*

32 *Possessio praesumitur capta eo modo, quo validius capi debuit.*

33 *Iudicium executiuum non ideo minus remanet, quamuis per cedulam fuerit pronuntiatum, quia non figura verborum, sed natura & substantia iudicij est attendenda.*

1 LICENTIATO Sebastiano Muñoz de Alfambra perpetuo Beneficiato in Parochiali Ecclesia S. Michaëlis de los Nauarros Caesaraugustanae ciuitatis manutentionem fuisse iure optimo concessam in possessione percipiendi distributiones quotidianas, aliáque emolumenta caeteris Beneficiatis in eadem Ecclesia inseruientibus dari solita, proindéque huiusmodi manutentionis decretum confirmari debere postquam notorium, & euidens est.

2 Nam cum in hoc iudicio obtinere volens suam probare debeat possessionem, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 899. *n.* 1. Rota *decis.* 58. *n.* 1. *p.* 2. *diuers.* & apud Postium *in fine sui tract. mandati de manutenendo, decis.* 345. *n.* 5. & de tempore litis motae ad effectum manutentionis consequendae, ad text. in *§. retinendae, Instit. de interd. l.* 1. *§. huius autem, ff. vti possid.* Couar. *pract. cap.* 17. *n.* 3. Rota apud Post. *decis.* 20. *n.* 1. *& decis.* 105. *n.* 1. *& decis.* 126. *num.* 1. & haec satis probetur in praesenti casu, ex eo quòd beneficiatus Ioannes Briones per plures annos, tota scilicet eius vita durante, in pacifica possessione percipiendi dictas distributiones extiterit, de quo
3 non controuertitur, ideò ex hac praedecessoris possessione Sebastiano successori in Beneficio manutentionem competere resoluunt Abb. *in cap. cum super, n.* 18. *&* 20. *de causa possess.* Sess. *de inhib. c.* 20. *numer.* 29. Rota *decis.* 1. *de rest. spol. in nouis*, Gregor. X V. *decis.* 246. *num.* 1. *&* 2. vbi Adden. plures concordantes decisiones referunt, & rationem assignant, quia possessio censetur esse penes ipsam Ecclesiam, proindéque Titularis nomine Ecclesiae
4 potest intentare remedia possessoria. Vnde fit consequens Sebastiano sic possidenti manutentionem iure optimo datam fuisse, nec ad eam coadiuuandam requiri aliquam tituli, seu proprietatis, aut dominij, vel quasi, probationem, ex Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 588. *& remed. vlt. sub num.* 36. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 402. *num.* 4. Seraph. *decis.* 717. *n.* 2.
5 Gregor. XV. *decis.* 9. *n.* 9. *& decis.* 275. *n.* 12. Rota *decis.* 583. *num.* 2. *p.* 1. *& decis.* 35. *n.* 5. *p.* 2. *recentior.* neque discutiendam, seu attendendam esse causam possidendi, Peregrin. *consil.* 84. *num.* 5. *lib.* 6. Rota apud Postium *decis.* 213. *num.* 3.

Non obstat quòd post beneficiatum Ioannem 6
Briones, immediatè successores ante Sebastianum Muñoz fuerunt Peralta, & Asensius, quos non constat eas distributiones vnquam percepisse, vnde infert pars aduersa per illos actus intermedios possessionem dicti Beneficiati de Briones interruptam fuisse, & praesumi non continuatam, ad tradita per Card. Seraphin. *decis.* 983. *n.* 1. Card. Mantic. *dec.* 95. *sub n.* 9. Cardin. Caualer. *decis.* 332. *n.* 3. *& decis.* 589. *num.* 7. Quia multipliciter respondetur.

Et primò regulam stare pro Sebastiano, ita vt 7
ei, qui probat olim per se, aut antecessorem possedisse, vti Sebastianus probat, detur manutentio, dum ex aduerso possessio nō probatur amissa, Bald. *in l.* 1. *num.* 12. *Cod. vti possid.* Gregor. XV. *decis.* 555. *numer.* 10. Rota *decis.* 81. *parte* 1. *diuers.* Et ratio est, 8
quia possessio solo animo retinetur, *l. licèt, Cod. de* 9
acquir. poss. mutatio autem voluntatis non praesumitur, *l. eum qui, Cod. de probat.* & semel probata 10
possessio, continuata praesumitur, Rota apud Post. *decis.* 33. *num.* 3. vsque ad tempus scilicet motae litis, Afflict. *decis.* 394. *numer.* 2. Rota apud Post. *d. tract.* 11
decis. 4. *numer.* 2. & ad manutentionem satis est haec continuatio praesumpta, ead. Rota apud eundem Post. *decis.* 218. *num.* 4. *& diuers. decis.* 378. *num.* 1. *part.* 1.

Et tantò magis id procedit, quia vltra possessio- 12
nem Ioannis de Briones, probatur etiam possessio Sebastiani, ex quibus possessionibus praeteriti ac praesētis temporis praesumitur possessio medij temporis, gloss. *in cap. cum Ecclesia, de causa possess.* Alciat. *de praesumpt. regul.* 2. *praes.* 22. *n.* 1. Cou. *in regul. possessor, p.* 2. *§.* 1. *n.* 1. *vers. Praemissa tamen*, ex eo quia 13
probatis extremis, videlicet principio & fine, media praesumuntur, *cap. inter dilectos, de fide instr. cap. accedens, de conuers. coniugat.* Mascard. *de probat. conclus.* 730. Sigismund. Scacc. *de appellat. q.* 18. *remed.* 1. *conclus.* 5. *n.* 56. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 5. *lit. M. conclus.* 173. *per tot.* cum aliis per me citatis *Axiom.* 145. *à princ.* Nec vllus probatur actus 14
intermedius, continens amissionem, aut priuationem possessionis, veluti, si sua voluntate Peralta, & Asensius desiissent possidere, Mantic. *decis.* 245. *n.* 5. vel fuissent expulsi, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *c.* 981. *n.* 31. quod nullo modo contigisse affirmandum est, imò constat eos à dicta Ecclesia absentes semper fuisse; vnde per huiusmodi absentiam, seu non vsum non amittitur possessio, vel quasi, propria, vel praedecessoris, quia animo semper retinetur, *l.* 3. *§. in amittenda, & §. seq. ff. de acquir. pos-* 15
sess. Crescent. *decis.* 1. *aliàs* 53. *n.* 3. *de causa possess. & propr.* exemplo illius, qui nunquam fuit ad fundum, & tamen illius possessionem animo retinuit, Cyriac. *controu. forens. lib.* 2. *contr.* 258. *num.* 43.

Et nihil interest an praedecessor mediatus, vel im- 16
mediatus sit ille, cuius possessione se iuuare vult successor in beneficio ad obtinendam manutentionem, quia vtroque casu procedit doctrina, de qua suprà, vt benè resoluit Molinus *in verb. apprehensio, fol.* 27. *vers. Et nota*, his verbis concludens. *Fuit per omnes concordes determinatum die* 6. *Martij* 1474. *quod attento quod dictus forus conditiando loquitur simpliciter de possessione praedecessoris, quod debebat intelligi de omni successore, seu praedecessore siue mediato, siue immediato, & per consequens quod dicta apprehensio fuit benè prouisa, & non erat in casu reuocationis*, &c.

Secundò respondetur dictos Peraltam, & Asen- 17
sium licèt nunquam resederint, proindéque distributiones non perceperint, nihilominus tamen

per

per adeptionem possessionis huius beneficij, obtinuerunt non solum bonorum, sed etiam iurium, ac distributionum illius possessionem, quia possidens partem principaliorem alicuius rei, intelligitur totam possidere, Rota *decis.19. num.7. & 9. parte 2.*
18 *divers.* & apud Post. *decis.330. num.25.* & capta Beneficij possessione, censetur capta possessio omnium rerum, & iurium ad beneficium pertinentium, Sesse *d. tract. de inhibit. cap.20. §.1. numer.30.* Gregor. XV. *decis.364. num.1. & 6.* Rota *decis.119. n.6. & decis.658. n.2. p.2. recentior.* Ego ipse *in tract. de Canon. cap.15. num.22.*

19 Tertiò respondetur, possessionem illam Ioannis Briones remansisse penes Ecclesiam, & beneficium, non verò simpliciter penes beneficiatum, DD. *in l.1. in fine, ff. de acquir. possess.* Rota apud Post. *dec.327. n.8.* & ideò, quicquid agant beneficiati, Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, Bart. *in leg.1. §. si vir uxori, num.3. ff. de acquir. possess.* quem sequitur Paris. *consil.24. numer.7. vol.1.* & Rota apud Post. *d. decis.327. num.5.* & successor in beneficio
20 nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, Verall. *decis.182. n.9. p.3.* Seraphin. *decis.1417. n.3.* Adden. ad Gregor. XV. *decis.116. num.5.*

21 Quartò respondetur, non constare prædictos Peraltam, & Asensium vnquam à perceptione distributionum fuisse expulsos, nisi quòd secundus extraiudicialiter, & interloquendo visus fuit dubitare an Capitulum sibi dare vellet has distributiones, si contingeret eum residere in Ecclesia, quod dubium non potuit operari amissionem suæ possessionis, quia quatenus circa solam possessionem naturalem, & turbationem de facto versaretur, quod adhuc negamus, nullo modo comprehenderet possessionem ciuilem, quæ semper remansit apud Ecclesiam, & beneficium, Rota *decis.561. n.5. p.1. recentior.* Pontan. *de spol. Cleric. lib.1. n.114.* & absque noua apprehensione, & vsu continuatur in beneficiato, Guid. Papæ *decis.355. n.1.* Pontan. *d.*
22 *tract. lib.3. n.149.* ex qua sola ciuili possessione datur manutentio, maximè in iis, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt, vt in pensionibus, aliísque annuis præstationibus, distributionibus, & iuribus incorporalibus, Seraph. *dec.299. num.8.* Post. *d. tract. obseru.16. num.30.*

23 Nec obstat, quòd per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, dicitur possessio extincta, cùm præsumatur inducta obliuio, & non debeatur manutentio, Stephan. Gratian. *discept. forens. c.365. n.42. & c.450. n.30. & 42.* Christophor. de Paz *de tenuta cap.17. n.26. & 27. & c.71. n.2. & 4.* Rot. *dec.287. n.5. p.2. recentior.* & apud Cencium *post tract. de cen-*
24 *sibus, decis.250. n.4.* Quia respondetur hanc doctrinam procedere quando expresse concurrit negatio præstationis distributionum, vel solutionis fructuum cum acquiescentia partis illas petentis, tunc enim à die denegationis, & acquiescentiæ currit decennium, & eo elapso, censetur possessio amissa, Melch. Lotter. *de re benefic. lib.1. quæst.38. num.216. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.450. sub num.31.* Rota apud Post. *decis.86. n.8.* vbi quod in casu exactionis pensionum, & fructuum ad perdendam quasi possessionem requirit denegatio solutionis, & quod postea per decennium tacuerit. In præsenti autem casu apparet de animo Peraltæ, & Asensij exigendi distributiones, tum ex præsumptione iuris, quæ dictat voluntatis mutationem non præsumi, *l. eum qui, ff. de probat. cap. scribam, de præsumption.* cum aliis per me citatis *Axiom.230. numer.7.* tum etiam, quia non constat de iudiciali denegatione Capituli; & quod illi acquieuerunt Peralta & Asensius habentes se pro spoliatis, vt requirebatur ex supradictis, imò apparet euidenter de animo eorum volentium illas exigere, & lucrari, si 25 residentiam facerent, quo existente per lapsum decennij nunquam censetur amissa hæc quasipossessio, Rota apud Post. *d. decis.86. num.5.*

Nec denique obstat, quòd mandatum manutentionis obtentum in hac causa non fuit expeditum 26 per decretum, & sic per modum interlocutoriæ, sub verbis tertiæ personæ, sed per sententiam definitiuam, & sic per cedulam, seu schedulam, vel notulam, per verba primæ personæ, quo casu datur appellatio, Rota *dec.183. n.4. & decis.287. sub num.7. p.2. recentior.* & capta possessio etiam vigore firmæ 27 post illam appellationem videtur attentata, Rota apud Post. *decis.110. n.4.* ac proinde minimè manutenenda, Lancel. *de attent. p.2. c.4. declar.4. num.59.* Coccin. *decis.492. n.3.* Seraph. *decis.287. n.1.* Caualer. *dec.359. sub n.3.* Rota *decis.183. n.7. p.2. recent.* quia etiam multipliciter respondetur.

Et primò non constare ex actis & processu, quòd 28 post illam appellationem, & vigore dicti decreti de manutenendo aliqua possessio fuerit à Sebastiano capta, quæ attentatorum vitio subiaceret, nec etiam apparere de aliqua contradictione, aut protestatione Capituli, qui consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata, Crescent. *decis.2. vt lite pend.* Lancell. *de attent. p.2. cap.4. limit.16. num.1. & 2.* Rota *decis.187. num.2. p.2. recent.* Consensus enim partium vbicumque in aliquo actu considerari potest, semper ille actus excusatur à vitio attentatorum, idem Lancel. *d. part.2. cap.12. limit.41. num.12.*

Secundò respondetur Sebastiani possessionem 29 esse in continuationem possessionis anterioris, proindéque attentata non causare, cum qui continuat, non attentet, Card. Mantic. *decis.322. num.13.* Post. *d. tract. mandati de manutenendo, obseru.48 numer.35.* latiùs *obseru.16. num.27.* ibi: *Prout tunc ciuiliter pos-* 30 *sidens potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare,* Lancel. *de attent. p.2. cap.4. limit.1. num.82. cum seqq. Vnde statutum disponens quòd pro noua possessione soluatur gabella non procedit in habente ciuilem quod acquirat naturalem,* Lancel. *loco citato, num.84. & non potest in hoc iudicio summarissimo dari de attentatis, si forte is, qui illud intentauit, prætendens se possidere, aliquem actum possessorium faciat, vt si habens ciuilem, apprehenderet naturalem, vel aliàs,* &c. Rota apud eundem Post. *in fin. d. tract. decis.85. numer.4. & 5.* ibi: *Quia ista possessio naturalis, quæ est accessoria ad ciuilem possessionem, quam isti fratres habebant ante motam litem de anno 1540. non dicitur noua possessio, sed continuatio antiqua, cap. cum venisset,* vbi Abb. *in vlt. not. de restit. spoliat. & ideò non est attentata,* Paris. *d. consil.172. sub num.2.* &c. Lancel. *de attent. p.2. cap.4. limitat.5. numer.1. & 2.* ibi: *Quintò limitatur, vt non procedat quando actus esset accessorius eorum, quæ gesta erant ante litem: exemplum in eo, qui ante litem motam habebat ciuilem possessionem, & lite pendente acquisiuit naturalem, nam talis acquisitio, cum videatur accessoria ad ciuilem, non dicitur attentata,* &c.

Tertiò respondetur, quod, casu negato quòd vi- 31 gore firmæ aliqua daretur possessio, nō exinde concluditur ad dicti decreti executionem, cum aliud sit à firma, quæ tamen non tendit ad nouam possessionem dandam, sed ad antiquam iam obtentam conseruandam, vt resoluit Ioseph. Sesse *de inhibit. in anacephaleosi num.159. cum seqq.* quæ omnia magis iustificant habitam possessionem, & illius conseruationem,

tionem, non verò nouam aliquam acquisitionem ostendunt; & sic est accipienda possessionis apprehensio, cum semper præsumatur capta eo modo,
32 quo validius capi debuit, Aym. *cons.91. n.8.* Surd. *decis.212. numer.15.* Rota apud Post. *in fine dicti sui tractatus decis.216. num.4.*

33 Denique respondetur Iudicem verbis à se inconsulte, & inaduertenter prolatis naturam causæ & iudicij mutare non posse, nisi id consultò faciat, vt aduertit Rota coram Duran. *decis.60. n.47. & 48.* ibi: *Tandem non obstat, quòd non per decretum sed per cedulam fuerit pronuntiatum litteras esse exequendas; quia cum non figura verborum, sed natura & substantia iudicij sit attendenda, non ideo minus iudicium remansit exequutiuum*, Gabr. *de appell. conclus.4. n.1. vers. contrarium*, Statil. de Saluiano *inspect.4.cap.2. num.57. & practicatur quotidie in execútione Breuium & litterarum Apost. in qua fertur sententia per cedulam*, Salust. *in praxi lib.2. cap.2. num.24. & nihilominus à dicta sententia non datur appellatio suspensiua*, Statil. *vbi suprà*, Gonzal. *in annot. contra nullitat. num.247.* &c. Quare.

Beneficia quæcumque secularia & Regularia etiam sacræ Religionis S. Ioannis Hierosolymitani cadunt sub reseruatione *Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter commun.* Et in Hispania ex antiquissima consuetudine & vsu introductum est quòd promotus ad Episcopatum iurispatronatus Regij, renunciet beneficia quæ ante promotionem obtinebat in fauorem personæ à Catholico Rege assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.

VOTVM XLIII.

1 *Casus proponitur.*
2 Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter communes, *refertur.*
3 *Beneficia quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reseruata.*
4 *Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacant in Curia.*
5 Extrauag. Ad regimen, *temporalis fuit, & in vita conditoris dumtaxat duratura.*
6 Extrauagantem Ad regimen, *omnes summi Pontif. renouant in 1. regul. Cancell.*
7 *Regulæ Cancellariæ per obitum conditoris expirant, & per successores eum eisdem qualitatibus & moderationibus censentur renouatæ.*
8 Extrauag. Ad regimen, *non minus comprehendit Regularia beneficia, quam secularia.*
9 *Dictio*, quæcumque, *nullam personam excludit, & omnes includit, quæ aliàs non includerentur, quamuis priuilegiatæ essent.*
10 *Dictio*, qualiacunque, *omnia prorsus, & sine delectu includit.*
11 *Verba*, quicunque Regularis, *comprehendunt etiam Regulares Ordinum Militarium.*
12 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur in decreto* Concilij Trident. sess.25. de Regulat. cap.19.
13 *Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & censetur gestus cum maiori animi deliberatione.*
14 *Vincula plura fortiora sunt vno.*
15 *Funiculus duplex difficilius rumpitur.*
16 *Beneficia Militarium Ordinum etiam Melitensis, includuntur sub dispositionibus regularum Cancellariæ, nisi in eis expressè reperiantur excepta.*
17 *Religiosi Hierosolymitani ideo in* Concilio Trid. sess.23. de Reform. cap.18. *nominatim excipiuntur, ne sub illo inclusi manerent.*
18 *Beneficia omnia Ordinum Militarium, etiam S. Ioannis Hierosolymitani includuntur sub dispositione Regularum Cancellariæ Apost.*
19 *Religio Hierosolymitana non habet priuilegium conferendi in mensibus reseruatis.*
20 *Paria sunt non esse, & non apparere.*
21 *Rex Catholicus Hispaniarum habet ex antiquissima consuetudine, & vsu quod promotus ad Episcopatum sui Regij patronatus renuntiet beneficia, quæ ante promotionem obtinebat, in fauorem personæ à se assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.*
22 *Possessio nulliter capta non potest esse impedimento quin verus prouisus immitti debeat.*
23 *Possessio, quæ liti causã dedit, manuteneri non debet.*
24 *Possessio vigore prouisionis ordinariæ capta de beneficio reseruato est infecta.*
25 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*
26 *Præscriptio & consuetudo nihil operantur stante decreto irritanti.*

VACANTE Capellania de los Ceruantes nuncupata, Parochialis Ecclesiæ oppidi de Lora, per liberam resignationem de illa factam a Licentiato Sebastiano de Couarruuias Capellano in manibus Fratris Francisci de Valentia Baiuliui de Lora, Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, ac dicti oppidi in spiritualibus, & temporalibus domini, de illa collationem, ac canonicam institutionem fecit ad fauorem Francisci de Alarcon sub die 4. Februarij 1603. qui eam vsque ad annum 1639. pacificè possedit; sed cum idem Franciscus à Catholico Rege ad Ciuitatensem Ecclesiam Pontifici proponeretur, & iuxta antiquissimam Hispaniæ consuetudinem & vsum nominatio quoque ad idem beneficium seu capellaniam, quæ per illam promotionem vacabat, & Sedi Apostol. reseruata erat, eidem Regi spectaret, ideo ad eam nominauit Licentiatum Ferdinandum de Liñares Presbyterum; sed dictus Baiuliuus de Lora vti dictæ capellaniæ Ecclesiasticus patronus, ac inferior collator illam Carolo de Castillo y Semano canonice contulit, ac in possessionem immitti mandauit. Orta lite inter dictum Licentiatum Ferdinandum de Liñares prouisum Apostolicum ex nominatione Regia, & inter dictum Carolum de Castillo prouisum Ordinarium ex prouisione & collatione obtenta à dicto Baiuliuo, & consultus pro veritate dixi Apostolicum prouisum melius ius fouere, ex sequentibus. 1

Summus enim Pontifex Benedictus XII. *in Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter communes*, suæ dispositioni omnia beneficia tam sæcularia, quàm Regularia, quæ Episcopi tempore suæ promotionis obtinebant, reseruauit, his verbis. *Rursus Monasteria, Prioratus, Decanatus, Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteráque beneficia Ecclesiastica secularia & Regularia cum cura, & sine cura, quæcunque & qualiacumque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueuerint, & debuerint per electionem, aut quemuis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem; vel eius auctoritate ad Patriarchalium, Archiepiscopaliũ, & Episcopaliũ Ecclesiarũ, necnon Monasteriorũ regimina obtinebãt tẽpore promotionũ de ipsis factarũ nunc vacantia, & qui per Nos, seu auctoritate nostra in posterum* 2

ad

ad eadem Regimina promouendi tempore promotionis huiusmodi obtinebunt, &c. *Ordinationi, dispositioni, & prouisioni nostræ, (donec miserationis diuinæ clementia Nos vniuersalis Ecclesiæ regimini præsidere concesserit) de ipsorum Fratrum consilio auctoritate Apost. reseruamus. Decernentes ex nunc irritum & inane si secus super præmissis, & quolibet eorum per quoscunque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari*, &c. Ex quo loci cõmuniter Doctores colligunt,
3 quòd beneficia, quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reseruata, Æn. de Falconibus *de reseruat. benefic. quæst. 2. princip. sub num. 12. vers. quarta est de beneficijs illorum, qui promouentur*, Simonet. *in simili tractat. quæst. 27.* Cassador. *dec. 2. & 3. de Constit.* Mandos. *ad reg. 1. Cancell. quæst. 15.* Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 51. num. 35.* Nicol. Garc. *de*
4 *benefic. p. 11. cap. 6. num. 30.* vbi *num. 32.* refert Rotæ decisionem, in qua deciditur per promotionem huiusmodi beneficia vacare in Curia, & esse reseruata tam propter vacationem in Curia, quàm propter *Extrauag. Ad regimen.*

5 Verùm quia dicta Extrauag. temporalis erat, & in vita conditoris dumtaxat duratura, vt in ea dicitur, ibi, *donec miserationis*, &c. & notant Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 36. quæst. 10. vers. quares quorsum*, Nicol. Garc *d. tract. part. 5. cap. 1. num. 192.* ideo sequẽtes summi Pontifices eam innouant, qui-
6 libet cùm regulas Cancellariæ edit, vt videre est *in reg. 1.* ibi. *In primis fecit easdem reseruationes, quæ in Constitutione felicis record. Benedicti Pap. XII. quæ incipit, Ad regimen, continentur, & illas innouauit*, &c. Et docent Cassador. *d. decis. 3. ad fin.* Azor. *d. q. 10. vers. quares quorsum*, Nicol. Garc. *d. parte 11. cap. 6. num. 31.* ibi. *Et quamuis dicta Extrauagans Ad regimen, sit temporalis, & ad vitam conditoris, non perpetua, tamen omnes summi Pontifices eam renouant in prima regula Cancellariæ*, &c. Nam summi Pontifices eas in crastinum assumptionis suæ facere solent, Piasec. *in praxi Episcop. p. 2. cap. 5. num. 3. in princ.*
7 Nicol. Garc. *dict. p. 5. cap. 1. num. 190.* quia cùm per obitum prædecessoris conditoris expirauerint, Flamin. Paris. *de resignat. beneficior. lib. 11. quæst. 2. n. 31. & lib. 12. quæst. 11. n. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verbo regulæ Cancellariæ, §. 7.* Gonzal. *ad d. reg. 8. §. 5. proœm. num. 2.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 48. num. 25.* ideo per successores cum eisdem qualitatibus, & moderationibus censentur renouatæ, & subrogatæ, idem Gonzal. *ad dict. reg. 8. gloss. 5. §. 3. num. 73. & gloss. 9. §. 2. num. 10.*

8 Cùm ergo dicta Extrauag. *Ad regimen*, censeatur renouata per dictam *reg. 1. Cancellariæ* à S. D. Vrbano Papa VIII. non est dubium quin hodie vires habeat, ac per illam omnia beneficia Regularia, quæ Promoti ad Episcopatus tempore promotionis suæ habebant, Apostolicæ dispositioni reseruata sint, vt patet ex text. ibi, *cateráque beneficia Ecclesiastica secularia, & Regularia*, &c. & tangit Gonzal. *d. gl. 8. num. 17.* ibi. *Præterea in reseruatione Extrauag. Ad regimen, quæ innouatur per reg. 1. Cancellariæ, non minus comprehenduntur Regularia beneficia quam secularia, vt in ipsa Extrauag. palam legitur*, &c.

Cuius decisio beneficia Regularia quæcumque Militaria, etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani comprehendit, vt patet ex sequentibus.

9 Primò, quia verbis amplissimis & geminatis includere videtur omnia beneficia, quæ aliàs non comprehenderentur, vt videre est, ibi, *Quacunque & qualiacumque fuerint*, &c. Prima enim particula, *quacumque*, cùm ad personam refertur, nullum excludit, Menoch. *consil. 224. num. 7.* Anton. Monach. *Bonon. decis. 54. numer. 48.* Rota *decis. 368. num. 5. p. 1. diuers.* immò omnes includit, quæ aliàs non includerentur, Honded. *consil. 76. num. 16. lib. 2.* Seraph. *decis. 980. num. 8.* Gregor. XV. *decis. 267. num. 5.* Rota *decis. 781. n. 10. p. 1. diuers.* & apud Picum *post gloss. ad statuta Vrbis decis. 2.* quamuis priuilegiatæ essent, arg. *leg. in fraudem, §. vlt. ff. de milit. testam. l. vnica, vbi gloss. verbo sponsam, C. de raptu virg.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 34. num. 57.* Farin. *in praxi crimin. p. 3. q. 108. num. 6.* At secunda dictio, *qualiacunque*, de per se 10
omnia prorsus, & sine delectu includit, Flamin. Paris. *de confident. benef. q. 27. n. 20. & q. 28. num. 40.* citatus per me *diction. 299.*

Et in indiuiduo, quòd particula illa, *quacunque*, 11
comprehendat beneficia Religionis Melitensis, sicut & dictio, *quicunque*, includit illius Religiosos, probat Gonzal. *dict. gloss. 8. num. 62.* ibi. *Sic videmus quòd sub decreto Concilij Tridentin. sess. 25. de Regularib. cap. 19. incipit, Quicunque Regularis, dum ponit formam quando & quomodo sit audiendus qui vi, vel metu, vel ante tempus fecerit professionem, stante dicta dictione* quicumque, *comprehenduntur Regulares Ordinum Militarium, vt censuit sacra Congregatio, dicens. Milites S. Ioannis Hierosolymitani in hoc decreto* 12
comprehenduntur, &c. refert eandem declarationem Armendar. *ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 51.* cuius quoque memini *in collect. ad dict. cap. 19. Concilij num. 3.*

Vnde si quælibet ex his particulis tantam habet 13
comprehendendi, & includendi vim, non est dubium quòd simul iunctæ maiorem habebunt, nam actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur quàm simplex, *l. Ballista 32. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta gloss. vlt. ff. de pignor. act.* Surd. *decis. 21. num. 10. & 20. & decis. 232. numer. 2.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 4. lit. G. conclus. 28.* cum aliis per me adductis *Axiom. 12. num. 14.* & censetur gestus cum maiori animi deliberatione, & enixa voluntate, vt cum multis dixi *Axiom. 105. num. 1.*

Et plura vincula fortiora sunt vno, *§. affinitatis,* 14
Instit. de nupt. leg. cùm in adoptiuis, C. de adoption. Et funiculus duplex difficiliùs rumpitur, *c. 1. de treuga* 15
& pace, plures per me *Axiom. 79.*

Secundò, quia reseruatio huiusmodi ob promo- 16
tionem ad Episcopalem dignitatem, etiamsi sit inserta in corpore Iuris communis, est nihilominus innouata per regulas Cancellariæ, sub quarum dispositionibus includuntur beneficia Militarium Ordinum etiam Melitensis, si in eis expresse non fuerint excepta. Ita Card. Paris. *consil. 36. n. 17. lib. 4.* ibi. *Quinimo ex dicta regula 3. in quantum excipit dictas Præceptorias Militarium, videtur inferri, quod vbi Papa non expressit excipiendo, voluerit in sua dispositione illas comprehendere, quia vbi voluit excludere, expressit, cap. nonne, de præsumpt.* &c. refert & sequitur Gonzal. *d. gloss. 8. numer. 63.* vnde infert ideo in Concilio Trident. *sess. 23. de reform. cap. 18.* nomina- 17
tim excipi Religiosos Hierosolymitanos ne sub illo inclusi manerent, in illis verbis, *Fratribus S. Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis.*

Tertiò, quia in terminis *regulæ 8. Cancell. Apost.* 18
quæ vberiora, aut efficaciora verba non habet, quàm dicta Extrauag. *Ad regimen*, latè resoluit Gonzal. *dict. gloss. 8. num. 61.* multis seqq. his & aliis pluribus fundamentis sub illius dispositione includi omnia beneficia Ordinum Militarium, etiam S. Ioannis Hierosolymitani.

Quartò, quia Hierosolymitana Religio nullum 19
habet indultum, priuilegium, sed Apostolicam confirmationẽ, qnibus innixa conferre valeat beneficia reseruata, quorum prouisio & collatio S. Sedi Apost. per regulas Cancellariæ spectet, vt in nostro casu:

ita in indiuiduo loquens de Prioratibus, & beneficiis huius sacræ Religionis, censuit Rota *decis.* 597. *per tot.* apud Farin. *p.* 1. *in posthum.* & præcipuè *n.* 3. *&* 4. ibi. *Ex prædictis concludebant Domini quòd cùm priuilegia Religionis conferendi in mensibus reseruatis (quatenus Religionem posset dici illa vnquam habuisse) cessauerint per editionem regulæ 8. factæ a S.D.N. non possunt dici confirmata per generalem confirmationem priuilegiorum Religionis. Et quòd S.D.N. non intellexerit aliquid innouare ad fauorem Religionis circa ius conferendi in mensibus reseruatis, patet ex toto proœmio confirmationis: etenim in dicto proœmio Papa narrat exemptionem a solutione decimarum, iurium Synodalium, Canonicarum portionum,* &c. *concessam a suis prædecessoribus Religioni Hierosolymitanæ, & per alios confirmatam. Item narrat facultatem vniendi, & dismembrandi eidem Religioni per eosdem prædecessores concessam, & successiue per alios confirmatam, seu ampliatam; postea subiungens quod attendens præclara Religionis merita, & cupiens vt ipsa priuilegia firmius subsistant, omnia & singula priuilegia, indulta, facultates,* &c. *magno Magistro, & Conuentui quomodolibet concessa confirmat. Ecce ergo quod Papa non loquitur de iure conferendi: tum ex dicta narratiua restricta ad solam exemptionem, & facultatem vniendi, quæ quidem narratiua denotat causam finalem ex supra allegatis; tum specialiter ex modo loquentis,* &c. deinde alius rationibus prosequitur, ac respondet clausulis, *quorum tenores,* &c. *sublata,* &c. in dicta Apostolica confirmatione insertis: & quoad propositum multum faciunt verba illa inter parenthesim in decisione relata, quæ clarè supponunt Religionem Hierosolymitanam nullam priuilegia hac de re produxisse, nec
20 de illis S.Rotæ cõstare potuisse, vnde ea extare non est dicẽdum, paria enim sunt non esse, & non apparere, & non entis, & non apparentis idem est iudicium, *l. duo sunt Titij, ff. de testam. tutel. l. in lege 77. ff. de contrah. empt.* Lotter. *de re benef. lib.* 3. *q.* 13. *n.* 65. cum multis per me citatis *Axiom.* 162. *num.* 2.

21 Habendo igitur pro constanti quòd dicta Capellania per Extrauag. *Ad regimen,* & *per regul.* 1. *Cancellariæ Apostol.* S. Sedi reseruata est, quódque eius prouisio, & collatio ad Romanum spectet Pontificem, fit consequens eam fieri debere ad nominationem Regis Catholici, nam in Hispania ex antiquissima consuetudine, & vsu introductum est quòd promotus ad Episcoparum Regij patronatus renuntiet beneficia, quæ ante promotionem obtinebat in fauorem personæ à Rege nostro assignatæ, & huic & non alteri Pontifex confert. Ita Nicol. Garcia *de benefic. p.* 11. *cap.* 6. *n.* 37. Hieron. Venero y Leyua *in*
19 *examine Episcopor. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 15. Alzedo *de præcellentia Episcopalis dignitatis p.* 1. *cap.* 3. *n.* 80. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p.* 3. *alleg.* 57. *n.* 76. *in fine,* secundùm nouissimam impressionem Lugdunensem de hoc ann. 1641. Hæc enim nominatio præcedente promoti renũtiatione ad illius fauorem fundatur, vt dixi, in antiquissima quadam consuetudine & vsu; conniuente summo Pontifice, qui personæ nominatæ beneficium conferre solet, nulla tamen facta mentione quod Regis Catholici intercesserit nominatio, sed Bulla expeditur cum narratiua simplicis reseruationis, & cum dispositiua gratiæ ad fauorem illius personæ proinde ac si expediretur de beneficio alia reseruatione eidem Sedi Apost. affecto, & dum perquirerem an hoc ex aliquo priuilegio, seu indulto Apost. procederet, vel de eo obtento aliqua extaret memoria, nihil in Regiis Secretariis inuenire potui, nec à Regiis Consiliariis, quos non semel consulere volui, quicquam hac de re certum mihi fuit nuntiatum.

Non obstat quòd Carolus de Castillo vigore ordinariæ prouisionis & collationis à Baiuliuio nulliter sibi factæ possessionem dictæ capellaniæ accceperit, in eaque se intruserit; Quia nihilominus impedimento non esset quin Ferdinandus de Liñares prouisus Apost. immitti in possessionem debeat, ex sequentibus. 22

Primò, quia dicta Caroli possessio liti causam dedit, & ideo non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, latè Post. *in tract. mandati de manutenendo obseru.* 17. *num.* 44. *cum seqq.* Rota *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 1. *recentior. & coram Greg. XV. decis.* 4. *n.* 2. *& decis.* 569. *n.* 4. *& coram Duran. dec.* 330. *num.* 4. *& decis.* 349. *num.* 1. 23

Secundò, quia talis possessio est infecta, cùm vigore prouisionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reseruato, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 45. §. 2. *n.* 44. Rota *coram Duran. decis.* 68. *num.* 3. *&* 4. 24

Tertiò, quia dicta Extrauag. *Ad regimen,* habet decretum irritans, ibi, *Decernentes irritum,* &c. quod inficit tirulum, & possessionem: plures per me citati *claus.* 40. *n.* 18. & in puncto & terminis nostris Put. *decis.* 191. *lib.* 3. ibi. *Die* 17. *Decembris* 1518. *in causa Cæsaraugustanæ Præceptoriæ de Villel dubitaui an regula Pauli innouatoria Extrauag. Ad regimen, habeat tale decretum quod inficiat titulum, & possessionem? Pro parte Hieronymi ponderabatur quod hic erat reseruatio & decretum, & ideo istis duobus concurrentibus decretum regulæ inficiebat titulum, & possessionem,* &c. Verùm quia pro alia parte in contrarium nonnulla allegabantur, occurrit additio marginalis, quæ videtur esse eiusdem Putei, sic loquens. *Ista die Domini inclinarùnt pro maiori parte quod dicta regula haberet tale decretum, quod inficeret titulum & possessionem, per fundamenta adducta hic pro parte Hieronymi, & quia volui videre istam materiam in istis vacantijs Natiuitatis, ideo visa materia mihi placet etiam ista opinio,* &c. & tandem concludit. *Ad propositum applicando cum beneficia Regularia, quæ vacant in Curia sint per Extrauag. Ad regimen, reseruata, quæ Extrauagans per regulam est innouata, & sic contineat Papalem reseruationem & decretum, ergo debet inficere: istam considerationem dixi in Rota die* 14. *Ianuarij* 1540. *& placuit Dominis,* &c. 25

Quartò, quia licèt Carolus probasset Baiuliuos de Lora olim præscripsisse ius prouidendi huiusmodi capellaniam ob promotionem ad Episcopatum vacantem, adhuc stante dicto decreto irrirante nec præscriptio nec consuetudo, quatenus etiam extaret, quicquam operarentur, vt de præscriptione tenent Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *titul. de clausul. conclus.* 3. *num.* 44. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 67. *num.* 50. Moneta *de commut. vlt. volunt. cap.* 7. *n.* 244. & de consuetudine, idem Anton. Gabr. *d. concl.* 3. *num.* 40. Gonzal. *d. gloss.* 67. *num.* 50. Ego ipse *de clausul. vsufreq. claus.* 40. *num.* 35. vbi ex Matta notaui contra decretum irritans allegari non posse non vsum, contrariumve. Quare, &c. 26

Vlixbonens. Affictus.

Successor in maioratu quando non est prędecessoris hæres, aut fundatoris proximus, non tenetur stare locationi factæ à prædecessore, nec illius debita soluere.

VOTVM XLIV.

1 *Proponitur casus,* & num. 2. & 3.

4 *Maioratus Hispaniæ non ab vltimo possessore, sed à primo institutore deferuntur.*

5 *Maiora*

5 *Maioratus possessor ad debita prædecessoris persoluenda non tenetur.*

6 *Maioratus successor non tenetur stare locationi factæ per prædecessorem quando non est primus successor in bonis maioratus, & proximus successor illius, qui maioratum fecit, nec est prædecessoris ipsius heres.*

7 *Locator bonorum maioratus mortuo possessore illorum ad nihil obligatus remanet.*

8 *Clausulæ & conditiones appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis.*

9 *Contractus quando est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insertæ.*

10 *Verba gerundij, seu ablatiui absoluti formam inducunt.*

11 *Conditione deficiente contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso initio.*

12 *Pensiones decursas soluere non tenetur titularis, qui fuit impeditus vti fructibus.*

13 *Pensio est onus fructuum, & debita ab eo qui fructus percepit.*

14 *Confessio erronea non nocet.*

15 *Errans non consentit.*

16 *Confessio qualificata cum ea qualitate acceptanda est.*

17 *Confessio sine mandato speciali facta domino non præiudicat.*

18 *Confessio sine speciali mandato facta potest reuocari etiam non docto de errore.*

19 *Procuratores per actus positiuos consistentes in agendo, aut committendo, dominis non pariunt præiudicium.*

1 CONSTITUTO debitore Ferdinando Cabral nobili Lusitano ad fauorem nostri Hospitalis S. Antonij huius oppidi de Madrid, in certa pecuniarum summa, de qua in actis, in solutum dedit ipse Ferdinandus pro debiti huiusmodi extinctione additus, & fructus sui maioratus, quem possidebat, illosque de eiusdem Hospitalis consensu locauit Georgio Nunez da Costa, qui in eadem locationis scriptura se obligauerat conuentam affictus quantitatem eidem Hospitali, seu eius legitimo procuratori soluere & exbursare singulis annis vsque ad integram totius debiti exactionem, tamen pacto & conditione vt sibi libera fuisset fructuum & redditiuum dicti maioratus exactio, nec ei iure auferri possent, vt patet ibi. *tendo e possuindo as ditas rendas na forma da escritura, e lhe naon forem tiradas por auaridade de iustiça*, &c.

2 Cumque tractu temporis dictus Ferdinandus Cabral è viuis decessisset, antequam totum debitum persolutum fuisset, & in dicto maioratu successisset eius Fr. Franciscus Cabral, ac bonorum illius possessionem adipisceretur, prætendebatur locationem præfatam amplius currere non posse, resolutamque remansisse, cum ei stare dictus Franciscus nec vellet, nec obligari posset.

3 Verùm cùm adhuc Hospitale contra dictum Georgium Nuñez da Costa pro debiti huiusmodi solutione instaret, quidam affectus Georgij procurator, nescio quo iure, debitum fassus est, habens tamen relationem ad dictam locationis scripturam, ex illis verbis, ibi. *na conformidade da escritura*; nihilominus tamen contra illum datum fuit præceptum de soluendo, & sic resoluta locatione, & fructibus maioratus alteri iam spectantibus, condemnatus tandem euasit. Pro cuius sententiæ nullitate plura idem Georgius fundamenta in medium protulit, eaque coram Rege nostro Catholico allegauit, supplicans vt dignaretur Iudices aliquos nominare, qui de huiusmodi sententiæ nullitate cognoscere, sibique iustitiam æqua lance administrare possent, cui supplicationi pius Rex noster annuens per diploma quoddam Regia manu signatum causam huiusmodi mihi vnà cùm aliis committere pro sua summa benignitate maluit.

Qua facti serie inspecta dictam condemnationem iure subsistere non posse, proindeque Georgium absoluendum fore, & esse plusquam certum mihi visum fuit. In primis quod morte Ferdinandi Cabral locatio pro annis venturis resoluta remaneret, nec eidem stare eius Frater Franciscus Cabral in eodem maioratu successor teneretur, ex eo patet, quia maioratus Hispaniæ non ab vltimo possessore, sed à primo institutore deferuntur, atque capiuntur, siue in eis primo institutori, non vltimo possessori succeditur, & ideo vocatus vnusquisque ad maioratum, habet ius separatum ab alio, vt optime resoluunt Valenzuela *tom. 1. consil. 69. n. 50. cum seqq.* Castill. *quotid. controu. Iuris lib. 5. cap. 161. num. 19.* vbi plures referunt. Et ideo cum essemus in casu, quo debitum non ab institutore maioratus sed ab alio successore contractum sit, & non proponatur possessorem contemplatione maioratus eiusdem, seu pro eius vtilitate, ac conseruatione illud contraxisse, vel ad id Regiam facultatem, causa legitima præcedente, interuenisse, fit consequens præfatum Franciscum Cabral maioratus possessorem ad debitum huiusmodi persoluendum minime teneri, vt latissimè, pluribus ad id citatis, quos sciens prætereo, resoluit Castill. *d. cap. 161. num. 22. cum seqq.* & præcipuè *num. 30. & 34. vers. cum autem.* 4 5

Hinc fit etiam consequens maioratus huiusmodi successorem non teneri stare locationi factæ per prædecessorem, maxime, vt in nostro casu, quando non est primus successor in bonis maioratus, & proximus successor illius, qui maioratum fecit, nec est prædecessoris ipsius hæres; ita communiter Doctores, vt per Greg. Lopez *l. 2. verbo el heredero tit. 8. part. 5.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 21. num. 3.* Valasc. *de Iure emphyt. quæst. 10. num. 9. & consil. 76. numer. 3.* D. Barbosa *in l. si filiofam. §. si vir in quinquennium sub num. 4. vers. similiter successor in maioratu, ff. soluto matrim.* plures propemodum, quos refert Castill. *d. cap. 161. num. 15.* 6

Resoluta sic locatione, & fructibus ac redditibus, cum ipso maioratu Francisco Cabral successori optimo iure spectantibus, superest videndum an nihilominus dictus Georgius Nuñez, obligatus de suo soluere remaneat, in quo meo videri, totus versatur disputationis cardo, iam supra per transennam protuli, à tempore obitus dicti Ferdinandi Cabral illum obligatum non remansisse, & nunc moueor, ex seqq. 7

Primò, quia obligatio vti accessoria locationis contractui tanquam principali inserta fuit, proindeque resoluto principali, resoluitur & accessorium, nam clausulæ, & conditiones appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis, itavt si contractus annulletur, clausulæ quoque & conditiones in eo insertæ annullentur, iuxta glos. *verbo Fabiana in l. si patronus §. patronum ff. si quid in fraudem patron.* cum multis aliis citatis à Valasco *tom. 1. consult. 85. num. 3.* Decian. *resp. 104. num. 34. vol. 2.* Surd. *decis. 7. num. 29.* Reinoso *obseru. 45.* & quando contractus est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insertæ, Paris. *consil. 53. n. 3. vol. 1.* Reinoso *d. obseru. 45. n. 30. vers. item.* 8 9

Secundò, quia dictus Georgius conditionaliter se obligauit, id est, *tendo e possuindo as dittas rendas*, &c. quæ cùm sint verba Gerundij, seu sonent in ablatiuum, 10

 ablatiuum,

nolle se quodam ex tribus votis, &c. Spin. *d.gloss.*12. *n.*12. ibi: *Hinc deducitur quod professio facta à Monacho sub conditione aduersanti*, &c.Fr.Emman. *d.art.*6. ibi: *In professione paciscatur*, &c. Sanch. *dict. c.*4. *n.*98. ibi, *reseruatio aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso facta*, &c.

23 Hinc inferentes quodcumque pactum siue reseruationem retinendi proprium ex interuallo appositam non valere,& professionem firmam remanere, arg. *l.per seruum*, *§.denique*, *ff.de vsu & habit.* Ita Bald. *in d. Auth.ingressi*, *n.*7. ibi: *Illud teneas quod si ista verba non fuerunt prolata in ipso ingressu, sed ante, puta in tractatu, quod nunquam habet vitiare*,&c. Ioan.Andr.*n.*9. Anton.Butr. *n.*8. & cæteri Canonistæ *in d.c.fin.de condit. appositis*, Salzed. *ad Bernard. d. reg.*521. *in fin.* ibi: *Tertia, & vltima conclusio: si tale pactum quod Monacho liceat habere proprium factum interponatur ex interuallo, vitiatur, & ingressus validus remanet, vt tenet gloss.in d §.vlt.l.per seruum*, Ias.*in d.Auth.ingressi,col.*6.*vers.Tertia fuit opinio*,&c. optimè Card.Tapia *d. Authent. ingressi,verb.ingressi*, *c.*14.*n.*1. ibi: *Primus igitur casus est, quando tale pactum ex interuallo fuit appositum, tunc enim concludendum est, quibuscumque verbis hæc reseruatio fiat, tale pactum non valere, professionem autem firmam remanere*, &c. Magis ad propositum & expresse de pacto ante professionem doctiss. Leonard. Lessij *de iustit.lib.*2.*c.*41.*n.*16.ibi: *Octauò,vt nulla adsit conditio Religionis substantiæ repugnans, vt si quis profiteatur ea lege vt possit retinere sua bona, viuere suo arbitratu, ducere vxorem moriente fratre, egredi si ferre non poterit: talis enim professio est irrita,nec vllam inducit obligationem: secus si profiteatur absolutè,quamuis ANTEA pactus sit vt sibi concedatur aliquod peculium, vel vt maneat domi suæ, retineatque vsum bonorum suorum*, &c.& citat textum *in cap insinuante, qui cleric. vel vouentes, & in cap.de iudicis* 27.*q.*1. & Nauar.*commento* 2.*de Regul.n.*15.& 16. Et non dissentit Sanch.*d.c.*4.*n.*95. qui licet loquatur de pacto & conditione ex interuallo quantumuis modico post ipsam professionem apposita, ea scilicet ratione quia obligationi iam perfectæ,& cõsumatæ nulla conditio, nullumve onus adiici potest, attamen magis fortior ratio viget quando pactum antecedit ipsum actũ possessionis, quia alias daremus casum, in quo sic paciscens manus sibi ligaret ne vnquam posset ab apposita conditione seu pacto recedere,& quod posteriora nunquam possent derogare prioribus

24 contra reg.*l.sed & posteriores,ff.de legib.l.cum in plures,§.locator horrei,ff.locati,l.pacta nouiss.*vbi Deci. *C.de pactis*,cum aliis per me citatis *Axiom.*183,*n.*1.

25 Non obstat vnicum fundamentum partis contrariæ asserentis quòd licet dicta reseruatio siue conditio non sit apposita in ipso corpore professionis,habetur tamen pro apposita & inserta, nam cũ professio emissa fuerit incontinenti post testamentum, in quo legitur, videtur inesse in professione, quæ enim incontinenti fiunt videntur inesse in actu incontinenti subsequuto, *ex l.lecta* 40. *§.dicebam,ff. si certum pet.l.petens, C.de pact.cap. officij* 38.*de elect.* cum aliis per me adductis *Axiom.*122.*num.*1.

26 Respondetur enim multipliciter,& primo regulam procedere ex tacita & præsumpta voluntate partium,& sic per fictionem.Ias.*in d.l.lecta, vers.Secundò pondera*,Anton Gabr.*commun.tit.de præsumpt. conc.*13. *n.*30. quæ locum habere non potest vbi in actu de expressa volũtate viuendi sine proprio constiterit, provt constat ex professionis emissæ formula: vnde fictio cessare debet vbi veritas locum

27 habere potest, *l.nec ei, §.de adopt.* Decian.*consil.*11. *num.*139.*lib.*1.vbi quòd fictio semper cedit veritati. Card.Tusch. *pract.concl.tom.* 3.*lit.F. concl.*121.*n.*14. Quando enim concurrunt fictio & veritas, semper 28 veritas præfertur & attenditur, Angel.Aretin. *consil.*135.*n.*11.*in fin.* Franc.Curt. iun. *consil.*63.*n.*4. Et quando agitur de annullando actu, vt in nostro ca- 29 su,plus operatur expressum quam tacitum, Alex.*consil.*59. *Attentis narratis*, *num.*15. *vers. Nec obstant, lib.*3. Hippol. Riminald. iun. *consil.*164. *Dubitatur n.*15.*lib.*1. Card.Tusch. *tom.*8.*lit.T.concl.*7.*n.*35. & 35. Secundò respondetur regulam in hac & simili 30 materia procedere quando incontinenti,id est vno ictu, & coram eodem notario, & testibus ea conditio, seu pactum adiicitur, dummodo tamen actum non destruat; incontinenti enim fieri dicitur charta de retrouendendo quando fit sub eodem notario, & testibus,Cassan.*consil.*3.*n.*12.Tertiò,quia quæ ad 31 validam professionem faciendam tanquam necessaria requisita desiderantur,interuenire debent cõplete in ipso puncto celebrationis, & emissionis, cum momentum temporis in hac materia sit in cõsideratione,vtpote quia essentialia illius vota diuidi non valent, nec ex antea, aut pòst additis suppleri, aut perfici, vel annullari possunt; illa autem regula non procedit quando momentum temporis est in consideratione, Anton.Gabr. *d.concl.*13.*n.*29.

Ex quibus patet validitas professionum,quæ cauillari non potest,& licet in dubio versaremur,ad- 32 huc fauendum erat Religioni,& pro validitate professionis iudicandum, vt argum.*l.sunt personæ,ff.de relig.& sumpt.funer.*ibi: *Summa est ratio, quæ pro Religione facit*, &c. tenent Nauar.*consil.*13.*n.*10.*de Regul.* Sanch. *de Matrim lib.*7.*disp.*17.*n.*12.*in fine*,Stephan.Gratia. *discept.forens tom.*3.*c.*413.*n.*17. Et ita, &c. hac die.... Aprilis 1641.

Hispalen. Decimarum de Aroche.

Clerici ex prædiis seculari titulo possessis, seu constitutis pro dote suorum beneficiorum, vel capellaniæ collatiuæ,Parochiali Ecclesiæ decimas soluere tenentur; de fundis verò dotalibus ad Parochi sustentationem in fundatione Ecclesiæ Parochialis applicatis, si intra fines eiusdem constituti sint, eas soluere non tenentur.

VOTVM XLI.

1 *Facti series*, & n.2.& 3.
4 *Quæstio proponitur disputanda.*
5 *Decimarum solutioni obnoxia sunt prædia secularia, & quæ seculari titulo possidentur etiam à Clericis animarum curam habentibus,tam in propria, quam in aliena Parochia.*
6 *Decimarum solutioni obnoxia non sunt prædia dotalia Ecclesiæ Parochialis ad Parochi sustentationem in fundatione applicata.*
7 *Theologi resoluentes clericos non teneri ad soluendas decimas prædiales ex fundis Ecclesiæ, quomodo intelligendi.*
8 *Prædia pro dote Ecclesiæ Parochialis in fundatione assignata non soluunt decimas, si intra limites eiusdem constituta sint, alias secus.*
9 *Clerici ex redditibus & fundis suorum beneficiorum non soluunt decimas secundum vnam sententiam, sed contrariam verius*, vt n.15.cum seq.
10 *Intelligunt nonnulli quando prædia pro dote Ecclesiæ data sunt in propria Parochia.*
11 *Leges Regiæ eximentes clericos à decimarum solutione*

tione ex redditibus suorum prædiorum dotalium, intelliguntur quando ipsa prædia sunt in propria Parochia, non in aliena.

12 *Decimæ extinguuntur quando debebantur primum illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est.*

13 Cap. nouum genus, de decim. *intelligitur*, & n. 41.

14 *Capellani, siue beneficiarij Ecclesiæ, cui debentur decimæ ex debito inseruientes, decimas soluere non tenentur, sed intellige prout* n. 43.

16 *Abb. Panorm. tenet de dote Ecclesiæ soluendam esse decimam, si prius illa prædia dotalia erant tributaria.*

17 *Couar. dicit ex prædijs Ecclesiarum Parochiæ, vbi sita sunt, decimas soluendas esse.*

18 *Azeuedo resoluit disputando ex dote Capellaniæ decimam deberi.*

19 *Aloysius Riccius latè probat Clericos ex prædijs dotalibus suorum beneficiorum teneri soluere decimas.*

20 *Didac. Perez concludit prædium Ecclesiæ, siue Capellaniæ, siue Oratorio in dotem assignatum esse decimarum exactioni subiectum.*

21 *Marcus Antonius Genuensis latè, & ex professo disputat, & resoluit quod Clerici, qui Diuina ab alijs percipiunt, tenentur de dote beneficij decimas Ecclesiæ Parochiali soluere.*

22 *Ioan. Azorius sustinet decimas prædiales ex dotalibus Ecclesiæ prædijs esse à clericis persoluendas.*

23 *Ioan. Franciscus Leo docet clericos teneri soluere decimas etiam ex prædijs dotalibus Ecclesiæ.*

24 *Franciscus Suarez tenet quod Clerici decimas soluere tenentur ex prædijs Ecclesiasticis suorum beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione.*

25 *Leonardus Lessius concludit non videri vniuersè verum, conclusionem illam quod de prædijs Ecclesiasticis non teneantur Clerici soluere decimas.*

26 *Valerius Reginaldus intelligit D. Thomam dicentem ex prædijs Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædijs, quæ antequam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur.*

27 *Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædijs suorum beneficiorum qui existiment, & de quibus intelligendi sunt, ostenditur.*

28 *Capellaniarum bona plerisque in locis sunt à decimarum solutione immunia.*

29 *Consuetudo efficere potest vt de prædijs Ecclesiasticis decimæ Clericis non soluantur, & tunc illam non soluens erit tutus in conscientia.*

30 *Decimarum solutio regulatur ab obseruantia subsequuta.*

31 *Prædia per consuetudinem possunt à solutione decimarum eximi si Ecclesia Parochialis, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, modo detrimentum non patiatur.*

32 *Consuetudo non soluendi decimas quadraginta annis inducitur, quanquam si de præscriptione agatur, diuturnum requiratur tempus.*

33 Cap. 1. de præscript. lib. 6. *procedit in præscriptione, non autem in consuetudine.*

34 *Consuetudo non soluendi decimas vt inducatur, concurrere debet scientia & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas ius habebant, ita vt non sufficiat scientia & patientia laboratorum, afflictatorum, & laboratorum.*

35 *Afflictuum perceptio signum est possessionis.*

36 *Testibus affirmantibus potius credendum quàm negantibus.*

37 *Testibus duobus affirmantibus magis credendum est quàm mille id negantibus.*

38 *Probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam, quam non habentis.*

39 *Possessio non soluendi decimas per lapsum temporis non amittitur nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquieuisse, qui decimas exigere poterat.*

40 *Quando agitur de quasi possessione vnius ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante Iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia, & patientia illum priuandi.*

41 *Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diœcesis Parochus.*

42 *Curati Diœcesis Hispalen. sunt deputati ab Archiepiscopo ad curam animarum.*

43 *Clerici, qui vna cum Parocho Ecclesiæ inseruiunt, & curæ animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiæ fundatione illas non soluunt.*

44 *Iuris assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi alijs, qui secum participant.*

45 *Episcopus habet fundatam intentionem de Iure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochialium suæ Diœcesis.*

46 *Cathedrales Ecclesiæ in Regnis Hispaniarum super decimis fundatæ sunt.*

47 *Decimas percipiendi quasi possessio ex aliquo prædio de tempore, quo seculari titulo tenebatur, suffragatur, quamuis postea decimæ transiissent ad aliam personam etiam exemptam.*

48 *Res transit cum sua causa & onere soluendi decimam & censum.*

49 *Possessio, quæ dedit causam liti non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem.*

BARTHOLOMÆUS Alphons. Xerxes laicus ex oppido de Aroche Hispaleñ. Diœcesis in suo vltimo, quo decessit, testamento, perpetuam Capellaniam collatiuam in Parochiali maiori Ecclesia dicti oppidi fundauit cum obligatione celebrationis duarum Missarum in qualibet hebdomada, & pro talis Capellaniæ, ac Presbyteri illam pro tempore obtinentis, dote & sustentatione, fundum quendam de Posuelo dictum in eodem oppido, & Ecclesiæ finibus existentem assignauit, ac de anno 1588. Ioannem Martinez Parreño Clericum in primum Capellanum nominauit, qui ipsam Capellaniam in beneficium collatiuum erigi, sibique de illa prouisionem, & Canonicam institutionem fieri, bonaque & dictum fundum pro illius dote datum temporalitate suppressa in Ecclesiastica, & spiritualia bona conuerti ab Ordinario Hispaleñ. in forma iuris obtinuit, & impetrauit, de illaque sic erecta actualem, & realem possessionem accepit. 1

Primo Capellano, alioque eius successore è viuis decedentibus, fuit ordinaria auctoritate de dicta Capellania prouisus Petrus Stephanus Boza Presbyter, S. Inquisitionis Commissarius, ac dictæ maioris Ecclesiæ Parochus, ipsiusque Capellaniæ titulum, ac actualem possessionem de mense Augusti 1622. obtinuit. Afflictatores postmodum decimarum (quæ in nouem diuiduntur partes, quarum quinque ad Priorem dictæ Ecclesiæ, tres ad mensam Archiepiscopalem, & Capitularem Hispaleñ. vnam verò ad fabricam dictæ Ecclesiæ spectant) ab eodem Petro Stephano Boza prædiales decimas de Posuelo ad se spectantes de anno 1633. petierunt. 2

At negante Petro Stephano se eas decimas vn- 3

quam

quam soluisse, vtpote quia prædium illud de Posuelo fuerit pro dote suæ Capellaniæ ordinaria auctoritate assignatum, & à se Presbytero, & Parocho dictæ Ecclesiæ, intra cuius fines existit, spirituali titulo possessum, Reuerendiss. Capitulum S. Ecclesiæ Hispalen. pro suo interesse comparuit, prætendens dictum Petrum Stephanum teneri nihilominus ad illas decimas persoluendas; & introducta causa coram Ordinario, sua diffinitiua sententia Petrum Stephanum ad illarum solutionem condemnauit: à qua sententia cum esset appellatum, & causa in Tribunali commissa, pro parte dictorum Decani, & Capituli in solutione dictarum decimarum manuteneri petitum fuit; & Illustrissimus D. Nuntius in possessione exigendi eas decimas manutenendos esse mandauit: sed ab huiusmodi decreto cum deinde esset pro parte dicti Petri Stephani appellatum, & per speciale S. D. N. Vrbani Papæ VIII. rescriptum commissa appellationis causa D. Petro de Alcoba Camacho Iudici Apostolico, prædictum manutentionis decretum debitæ executioni mandandum esse adiudicauit. Denique idem Petrus Stephanus ab huiusmodi sententia, seu mandato, aliisque præiudicialibus iterum appellare non destitit, & per aliud speciale eiusdem S. D. N. rescriptum causa mihi commissa, dubitaui an sententia Ordinarij, & manutentionis decretum ab Illustrissimo D. Nuntio, & ad fauorem dictorum Decani, & Capituli relaxatum, & à D. Petro de Alcoba exequi mandatum, sint confirmanda, vel infirmanda?

4 Pro clariori intelligentia eorum, quæ Doctores passim inculcant in ea quæstione decidenda: *An ex bonis Ecclesiasticis, & prædijs titulo spirituali affectis pro dote Capellaniarum, & aliorum beneficiorum deputatis, & assignatis, teneantur ipsi beneficiarij decimas soluere?* aliqui sunt distinguendi casus.

5 Primus est quando ipsa prædicta sunt sæcularia, & sæculari titulo, veluti emptionis, hæreditatis, vel alio simili possidentur à Clericis, etiam curam animarum habentibus, tam in propria, quàm in aliena Parochia, & tunc nullus dubitat ea decimarum solutioni obnoxia esse: quia prædia per se illi oneri sunt subiecta, res autem cum suo onere transit, & per accidens est quod nunc à laico, nunc à Clerico possideantur: tum quia cum illa prædia possideantur titulo sæculari, sunt affecta onere decimarum, ac si essent sæcularia. Ita S. Thom. 2. 2. q. 87. *art.* 4. *ad* 1. Aragon. *ead. q.* 87. *art.* 4. *vers. Littera huius articuli*, Sot. *d. iust lib.* 9. *q.* 4. *art.* 4. Couar. *lib.* 1. *var. c.* 17. *n.* 8. *vers. Primum*, Rebuff. *de decim. q.* 5. *n.* 3. & 4. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 52. Velq. *in opusc. de benef. c.* 1. §. *vnic. dub.* 3. Suar. *tom.* 1. *de Relig. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 13. vbi quòd etiam Episcopi ad decimas prædiales sæculari titulo possessas tenentur, & *n.* 16. Cardos. *in praxi Iudicum, verbo decima, n.* 8. Less. *de iustit. lib.* 2. *c.* 39 *n.* 22. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 2. *c.* 12. *n.* 53. Monet. *de decim. c.* 5. *n.* 3. Marc. Ant. Genuens. *in practic. Eccles. q.* 628. *n.* 1. dum ait, quòd omnes Clerici, qui Diuina ab aliis accipiunt, tenentur de patrimonialibus soluere decimas prædiales, Aloys. Ricc *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 605. *in fine, aliàs resol.* 429. *etiam in fine, secundum nouam imp.* Castr. Palao *in opere morali, tom* 2. *tract.* 10. *disp. vnic. punct.* 11. *n.* 3 & 4. Villalob. *in sum. p.* 2. *tract.* 33. *diffic.* 4. Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.* 5. *c.* 7. *n.* 2. *cum seq.* Trull. *in precept. Dec. lib.* 5. *c* 3. *dub.* 10. *n.* 3. & 4. Ego ipse *de iure Eccl. vniuers. lib.* 3. *c.* 26. §. 3. *n.* 10.

6 Secundus est quando prædia sunt dotalia Ecclesiæ Parochialis, ad Parochi sustentationem in fundatione applicata, tunc enim decimarum solutioni obnoxia non esse per text. *in cap. nouum genus* 2. *de decim.* resoluunt gloss. *ibi verbo a Clericis*, Rebuff. *d. q.* 5. *n.* 6. *in princip.* Suar. *d. cap.* 17. *n.* 16. *in fine*, Cardos. *d. verbo decima, n.* 8. Marc. Anton. Genuens. *d. q.* 628. *n.* 4. *in med.* Fagundez *d. cap.* 7. *n.* 9. Trullench. *d. dub.* 10. *n.* 4. *post med.* Filliuc. *in sum.* 2. *tract.* 27. *cap.* 8. *quæst.* 3. *n.* 165. & 168. Bonacin. *de præceptis Ecclesiast. disp. vlt. q.* 5. *punct.* 3. *propos.* 2. *n.* 8. Paul. Layman. *in sum. quæst. moral. lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 3. Ratio est quia cùm ad ipsos pertineat ministrare Sacramenta, & consequenter recipere decimas, à quibus ipsi ministrant, non obligantur aliis soluere, quia non est præter se, qui eas de iure lucretur, & recipiat: & sic intelligendi sunt omnes ferè Theologi resoluentes Clericos non teneri ad soluendas decimas prædiales ex redditibus Ecclesiæ, quos percipiunt, seu ex fundis ad eam spectantibus, vt loquantur de Clericis in quantum Parochi sunt, & Parochianis Sacramenta administrant ac decimas ab eis percipiunt; nam id insinuant verba, quibus se explicare student, de Clericis intelligentes in quantum sunt ministri Altaris spiritualia populo seminantes, & Clericali iure, de decimis scilicet Ecclesiæ, viuunt; vel ex prædiis ipsi Ecclesiæ Parochiali pro dote, & sustentatione Curati relictis; vel ratione beneficij, ex cuius fundatione onus est illi inseruiendi; aut simul cum Parocho de decimis pro dote participant; quod in parte insinuat Petr. de Ledesm. *in sum. tom.* 2. *tract. de Relig. concl.* 7. ibi: *Los Clerigos en quanto Clerigos, esto es en quanto viuen de los diezmos, y de otras cosas que se les dan por el ministerio espiritual, y Ecclesiastico, no estan obligados a pagar los diezmos*, &c.

Intellige hunc secundum casum si ea prædia pro dote dictæ Ecclesiæ assignata, intra limites eiusdem constituta sint, aliàs secus, vt per Couarr. *d. num.* 8. *vers. Secundò*, Rebuff. *d. q.* 5 *n.* 19. Gutier. *d. cap.* 21. *n.* 54. Azori. *d. cap.* 24. *quæst.* 5. Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib.* 19 *n.* 88. Bellet. *disquisit. Cleric. p.* 1. *tit. de Clerico debit.* §. 12. *n.* 36. Monet. *d. q.* 5. *n.* 7. quos refero Ego ipse *de Parocho, cap.* 28. §. 3. *n.* 9. & *in collect. ad d. cap. nouum genus, sub num.* 2. *vers. Ex quibus colligitur*, Trullench *d. dub.* 10. *n.* 5. Villalob. *in sum. part.* 2. *tract.* 33. *diffic.* 4. *num.* 3. 8

Tertius casus est, quando prædia constituta sunt pro dote alicuius beneficij Ecclesiastici, vel Capellaniæ collatiuæ, cui ex fundatione nulla animarum cura imminet, licèt casu illam habeat qui Capellaniam obtinet; & hic est casus noster. In quo duæ reperiuntur sententiæ. Vna fauet parti beneficiari Petri Stephani, & negat Clericos teneri de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus, ex quibus iure Clericali viuunt, decimas soluere. Ita *l.* 1. *tit.* 20. *part.* 2. vbi loquens de personis, quæ decimas Deo dare tenentur, circa Clericos ita decidit. *E esso mismo es de los Clerigos, ca tambien lo deuen ellos dar, como los legos de todo lo que ouiere: fueras ende de aquellas heredades que han de las Iglesias do siruen, &c. l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recop. vers. Y otros si*, ibi: *Y de todos los otros bienes que han, que no sean de su Iglesias*, &c. Sanctus Thomas 22. *q.* 82 *art.* 4. *vers. Respondeo*, dum ait, quòd Clerici in quantum Clerici sunt, id est in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas soluere non tenentur, Sot. *d. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 4. duabus conclusionibus propositæ quæstioni sic satisfacit: *Vna est: Clerici, in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis, quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis, quorum fructibus Clericali iure viuũt, nullas tenentur soluere decimas. Altera: Clerici non quatenus Clerici, sed qua ratione sæculari iure, vel hæreditario, vel emptionis, vel quouis alio terras possident sæculares, decimarum sunt debitores, &c.* 9

Rebuff.

Rebuff. *de decim. q.5. n.6.* ibi: *Clerici etiam de prædialibus, sed non de dote Ecclesiæ decimas soluunt per d.cap.2.eod. &c.* Aragon. *d.q.87.* S. Thomæ *art.4. vers. Littera huius art.* ibi: *Prima conclusio, Clerici in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis, quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis quorum fructibus Clericali iure viuunt, nullatenus tenentur decimas soluere*, &c. Perez *leg.1.in fin. tit.3. lib.1.Ordin.pag.67.* ibi: *Est & aliud priuilegium, scilicet quod Clerici in quantum de decimis pro suo spirituali munere recipiunt, ac de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus iure Clericali viuunt, nullas tenentur soluere decimas, cap.nouum genus, de decim.* Domin.Sot. *&c.* Frat. Emman. *in sum.tom.1.cap.87. concl.4.* ibi: *Los Clerigos en quanto Clerigos, no tienen obligacion de pagar diezmos de sus rentas Ecclesiasticas*, &c.

10 Et id eo casu, quo prædia pro dote Ecclesiæ data in propria Parochia existant, locum habere admittunt Gregor. Lop. *in l.2. verb. heredades, tit.20. p.1.*& Rebuff. *d.tract.de decim.q.5.n.9.* Et in his ter-
11 minis procedere, & intelligendas esse leges Regias suprà citatas dicit Gutier. *d.lib.2. cap.21.n.57.* asserens secus esse quando sunt in aliena Parochia; vel
12 admittunt vbi decimæ debebantur primùm illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est; tunc enim has decimas extingui resoluunt Villalob. *d.tract.33. diffic.4.n.4.* Filliuc. *d tract.27.cap.8.q.8.n.178.in fin.* Less. *d.lib.2.cap.39.n.23.* vbi intelligit *d.cap. nouum genus*, de Clericis eiusdem Ecclesiæ, & prædiis ad
13 eandem Ecclesiam pertinentibus, addens præterea quod in fine *d. cap.* dicitur, *Clericos illos, qui à Clericis spiritualium ministrorum labores accipiunt, decimas eis debere*, intelligendum vel de decimis personalibus, vel bonorum patrimonialium, vel certè de Clericis coniugatis, vt *glossa* sentit.

14 Et tantò magis locum habere poterit hæc opinio, si isti Capellani, siue beneficiarij ex debito, Ecclesiæ inseruierint, cui debentur decimæ: vt per Syluest.*in sum.verb.decimæ, quæst.7.* dum tenet Clericos inseruientes Ecclesiis, quibus decimæ debentur, non teneri illas soluere, quem refert Azor. *instit.moral.p.1.lib.7.cap.24.quæs.5.in princip.& in fine.* concludit Clericos ideò decimas soluere non debere Ecclesiæ, in qua inseruiunt, quia ipsi in ea Ecclesia sunt Parochi adiutores, Franc. Leo *in thesauro fori Eccles.part.2.c.12.num.57.* Filliuc. *in sum.tom.2. tract.27.cap.8.quæs.8.num.178.*

15 Altera sententia, quæ fauet Decani, & Capituli prætensioni, & cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet Clericos respectu prædiorum, quæ titulo beneficiali, aliove spirituali acquisierunt, perinde ac laicos obligari ad decimarum solutionem. Ita qui sequuntur.

16 Abb.Panorm. *in c.1.de censib.n.4.* ibi: *Nota quòd de dote Ecclesiæ præstatur seruitium Ecclesiasticum, & ex hoc infertur ad quæst.gloss.vtrùm debeat solui decima ex dote Ecclesiæ? Et tandem gl. concludit quod sic, si prius illa prædia erant tributaria*, &c.

17 Couar. *var.lib.1.c.17.n.8.vers Secundo*, vbi dicit communiter receptum ex prædiis Ecclesiarum Parochiæ, vbi sita sunt, decimas soluendas esse.

18 Azeued. *l.1.num.12. cum seqq.tit.5.lib.1. nouæ Recopil.* vbi proposito dubio, An ex dotatione Capellæ decima debeatur? putà si quidam laicus instituisset Capellam, & pro dote eius fundum fructiferum constituisset, num ex fructibus illius fundi perceptis debeatur decima Ecclesiæ Parochiali, sub cuius districtu fundus ille constitutus est? Partem negatiuam sustinet ex eo, quia terræ, quæ aliàs decimales erant, quamuis transeant in Clericum, vel aliam Ecclesiam, decimandæ sunt in Ecclesia, vbi antea decimabantur, quia transeunt cum onere suo, text. *in cap.pastoralis*, & ibi gl.*de decim.*

Aloys.Ricc *in d.praxi rerum fori Eccles. decis.605.* 19
n.4.cum seqq. aliàs *resol. 429.* secundùm nouam impress.idem tenet, his potissimum fundamentis. Primò quia decimæ de omni fructu, & ab omnibus soluendæ sunt, *cap.ex parte, de decim.* ex quo euidenter apparet neminem excipi. Secundò, quia ita Clerici sicut laici percipiunt Sacramenta in Ecclesia Parochiali, & propterea eidem Ecclesiæ decimas persoluere debent, *cap. Apostolicæ, de decim.* Tertiò quia onus soluendi decimas est appositum rei, & non personæ, Abb. *in cap.cum homines num.6. de decim.* Azeued. *d l.1. num.13.* & ideò si ad Clericum perueniant, transeunt cum suo onere, *l.traditio ff.de acquir.rer.dom.l.alienatio, ff.de contrah.empt.l.si debitorem, C.de distract.pignor.*

Perez mihi visus sibi contrarius, *l.1.tit.5.lib.1.Or-* 20
din.pag.23. ibi: *Ex prædictis igitur constat prædium Ecclesiæ, siue Capellaniæ, siue Oratorio in dotem assignatum, esse decimarum exactioni subiectum*, &c.

Marc.Anton.Genuens. *in practic. Eccles.d.q.628.* 21
n.3. vbi resoluit quòd Clerici, qui Diuina ab aliis percipiunt, quales sunt omnes, qui non sunt Curati, tenentur de dote beneficij decimas Ecclesiæ Parochiali soluere.

Azor. *instit.moral.p.1.lib.7.c.24.aliàs c.25.quæs.5.* 22
vbi tenet huiusmodi decimas prædiales esse à Clerico persoluendas, quia etsi dotalia sint Ecclesiæ prædia, sunt tamen illi oneri subiecta, & ea seruitute affecta: tum quia prædium aliter non potuit in Ecclesiam transferri nisi cum onere: tum etiam, quia vna Ecclesia non potest cum alterius damno extrui, fundari, dotarive: tum quia non debet discooperiri vnum Altare, vt alterum cooperiatur: tum denique, quia ex *cap. Ecclesiæ, & cap.quicunque, 16.q.1. & cap.nuper, de decim.* colligitur prædia collata ad Monasterium fundandum nequaquam liberari à lege & obligatione decimæ persoluendæ.

Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.d.p.2.c.12.n.55.* 23
vbi resoluit quòd Clerici tenentur soluere decimas etiam ex prædiis dotalibus Ecclesiæ.

Suar.*de Relig.d.tom.1.lib.1.cap.27.n.12.* vbi tenet 24
quòd soluere tenentur decimas Clerici ex prædiis Ecclesiasticis suorum beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione, id est quando non sunt illorum coadiutores in cura animarum, ac vti tales cum illis in decimis participant.

Less. *de iustit. d.lib.2.cap.39.num.23.* vbi conclu- 25
dit non videri vniuersè veram conclusionem illam, quòd de prædiis Ecclesiasticis non teneantur Clerici soluere decimas.

Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.9. cap.vlt.* 26
*n.87.*ibi. *De Clericis autem peculiariter notandum est, respectu prædiorum, quæ titulo patrimonij, aliove non spirituali acquisierunt, ipsos perinde ac laicos obligari, prout D.Thom.in citata q.87.art.4. ad 1. expressit. Et ratio est, quòd talia prædia per se sint subiecta ei oneri, resque cum suo onere transeat ab vno ad alium; quem Clericum esse, non laicum, tantùm est accidentarium, ex cap.ex litteris, de pignorib.*&c. Deinde subdit S.Thomam, dicentem ex prædiis Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædiis, quæ antequam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur.

Vnde patet hanc vltimam sententiam magis 27
communem & veriorem esse, nec ei aduersari credimus eos, qui existimant absolutè Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædiis suorum beneficiorum, quia loquuntur de Curatis, &

Parochialium

Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, de quibus sermo est in secundo casu, vt in eo ostendimus, & ad hos terminos reducendi sunt Doctores, quos citauimus pro prima opinione tertij casus, & satis id colligitur ex eorum resolutionibus, si rectè perpendantur, & sano sensu legantur.

28 Non obstat quòd plerisque in locis bona Capellaniarum sunt a decimarum solutione immunia, vt refert Perez *l.1. vers. Poterit tamen, tit.5. lib.1. Or-*
29 *dinam. pag.* 123. Efficere enim potest consuetudo, vt de prædiis Ecclesiasticis decima Clericis non soluatur, Gutier. *d.lib.2.cap.21.n.55.* Moneta *d. quæst.*
30 *n.95.* Azor. *d.cap.34.quæst.7.* & vbi fuerit talis consuetudo, erit non soluens decimas tutus in conscientia, Gutier. *d.cap.21. num.56.* quamuis non sit præscriptio completa per tempus requisitum ad exemptionem earum, Perez *d.l.1. vers. Ex quibus, tit.5. lib.1. Ordin. pag.*123. quia decimarum solutio regulatur ab obseruantia subsequuta, Seraphin. *de-*
31 *cis.*1047 *n.6.* Rot. *decis.*440.*num.3.p.1. recent.* Dummodo tamen Parochialis Ecclesia, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, per huiusmodi exemptionem detrimentum non patiatur, vt post Sot. Suar. & alios, tenent Valer. Reginald. *d. lib.19. cap.vlt.num.*88. *in fine*, Vasq. *d.cap.1. §.vnic. dub.8.num.37. in resp.ad 1.*

32 Respondetur enim consuetudinem non soluendi decimas quadraginta annis induci, quanquam si de præscriptione agatur diuturnum requiratur tempus, vt tenent Conar *d lib.1.var cap.17.n.8.vers.Decimo*, Perez *d.l....vers. Est tamen, tit.5 lib.1. Ord.pag.*114. Gutier. *d cap 21.n.65.* Moneta *d.cap.5.n.105.* vbi *n.* 104. subdit titulum non requiri ad hanc consuetudinem, licet ei aduersetur Iuris communis præsum-
33 ptio, & respondet ad textum *in cap.1. de præscript. lib.6.* qui contrarius videtur, procedere in præscriptione, non autem in consuetudine, Valenzuel *consil.46. num.16. cum seqq. tom.2.* Rota apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo decis.*281. *n.3.*

34 Concurrere item debebat scientia, & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas ius habebant, ita vt non sufficiat scientia, & patientia laboratorum, affictatorum, & conductorum, Giouagn. *consil.28.n.28.& 29.lib.1.* Post *d.tract.obseru.35.n.84.*

35 In præsenti autem casu non solùm non probatur hæc consuetudo exemptionis à decimarum solutione per tempus illud quadraginta annorum, deficiente etiam scientia, & patientia illas exigi debentium, sed imò Decanus, & Capitulum per nouem testes plenè probarunt decimas semper & continuè solutas fuisse ex cæterarum Capellaniarum eiusdem Ecclesiæ bonis, & specialiter ex fructibus dicti prædij de Posuelo ad hanc, de qua agimus spectantis, excepto anno 1633. in quo (vt diximus) lis fuit in iudicio introducta, vnde ex hoc continuationem possessionis probari censuit Rota apud Post. *post.d. tract.decis.56.n.8.* tum vel maximè, quia ex his testibus duo, qui sunt sextus & septimus; depositionum suarum bonam rationem reddunt, quod scilicet per se, tanquam affictatores dicti prædij decimas exegerint, & quòd solum de anno 1633. persolutæ non fuerint; affictuum enim perceptio signum est possessionis, Rota apud Post. *d.tract.decis.51.num.4.*

36 Et licèt testes pro parte Petri Stephani examinati deponant, quòd cum ipse de omnibus suis fructibus decimas Deo dederit, de prædio tamen de Posuelo nuncupato nullas soluit, quippe quod illud spirituali titulo, & tanquam propriam suæ Capellaniæ dotem possidebat; nihilominus cum hi testes tempus requisitum non attingant, & de negatiua, alij verò alterius partis de affirmatiua deponant, affirmatiuam deponentes præferendi sunt aliis negatiuam deponentibus, *l.diem proferre.§.si plures, ff.de arbitr.* Mascard. *de probat. concl.70. n.1. cum seqq. & concl.1374.n.6.* Fulu.Pacian *eod.tract.lib.1.c.36.n.12.* Boccac. *de interdicto vti possidetis,c.14.n.37.* Farinac. *in praxi crim.p.2.q.65.n.200.* Post. *in d.tract.obser.71. n.86.* & duobus testibus affirmantibus decimas ex dicto prædio persolutas fuisse, magis credendum est quàm mille id negantibus, Anton.Gabr.*commun. tit.de testib.concl.4.n.1.& 51.* Franc.Herculan. *in tr. de negatiua, n.131.* Mascard. *concl.70.n.2.* Farinac.*d. q.65.n.201.* tum etiam quia, vt infrà dicemus, Capitulo ius assistit, & probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam quàm non habentis, Rota *coram Greg.XV. dec.249.n.5.* vbi Adden. *in fine*, & apud Post.*in fine d.tract.decis.170.n.7.* 37

Deinde respondetur quasi possessionem non soluendi decimas per lapsum temporis non amitti, nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquieuisse, qui decimas exigere poterat; ita in terminis Rota *in Placentina decimarum de Truxillo* 15. *Nouembris* 1621. *coram Buratto*, cuius meminit sic resoluens Post. *dicto tract. obseru.10.n.101.* 38 39

Vbi enim (prout in nostro casu) agitur de quasi possessione vnius, ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante Iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia, & patientia ad effectum illum priuandi, quia non potest vnus acquirere, nisi alius amittat, & in incorporalibus possessio inhæret ossibus, ita & taliter vt ignorans eam non amittat, sed ad illam amittendam, & alteri acquirendam requiratur scientia & patientia, Nicol.Garc. *de benefic. parte 5.cap.5. num.123.* Manric. *decis.40. num.9. & decis.207. num.6.* Seraph. *decis.1463. n.5.* Coccin. *decis.26. num.4.* plures sacræ Rotæ decisiones citat Post. *in d.tract.mandati de manutenendo,obseru.40. num.18.* vbi *num.28.* subdit hanc scientiam & patientiam esse probandam, cum in iure non præsumatur. 40

Nec etiam obstat quòd Petrus Stephanus Curam animarum illius Ecclesiæ habeat, proindeque videatur comprehendi sub dispositione secundi casus superius relati: respondetur enim negando eum proprium Parochum esse, aut perpetuum collatiuum illius Parochiæ titulum habuisse, sed curam tantum animarum ad Diœcesani nutum ei incumbere, prout eam habent omnes fere Hispalen. Diœcesis Curati, Rota *decis.480.num.2.parte 1. recentior.* vbi dicitur, quòd Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diœcesis Parochus, *& num. 5.* quòd Curati huius Diœcesis sunt deputati ad curam animarum ab Archiepiscopo: & ideò ad decimas persoluendas ex bonis suis etiam spiritualibus tenentur, quia deficit ratio decisionis *d.c.nonum genus*, in prima parte, iuxta magis receptam Doctorum opinionem asserentium eum textum decidere, vt Rectores Ecclesiastici, & alij Clerici decimas soluere aliis Clericis non teneantur de decimis, quas ipsi percipiunt, sicut nec Leuitæ Leuitis persoluebant, vt per gloss. Abb. & Innocent. *in d. c.nonum genus*, Azor. *d.lib. 7 cap.24 quæst.5 in princ.* Rebuff. *d.q.5.n.6.* Moneta *d.c.5.n.8.* Ego ipse *in tract. de Parocho.p.3.c.18.§.3.num.7.* Cùm ergo nullas decimas percipiant hi Curati, fit consequens in illis locum non habere dispositionem *d.c.nonum genus*, nec procedere rationem, quod ad decimas ideò non tenentur, ne sibi ipsi eas soluere videantur. 41 42

Minus denique obstat, quòd si Petrus Stephan. excluditur ob id, quod proprius Parochus non est, & prædium illud de Posuelo non reperitur pro dote sustinendis animarum curam assignatum, adhuc 43

tanquam

tanquam eidem Curæ incumbens, & Parochiali Ecclesiæ inseruiens, videbatur ad decimarum solutionem non teneri, iuxta eorum opinionem, quos suprà citauimus *in vers. Et tanto magis*. Nam respondetur eam procedere in Clericis, qui vnà cum Parocho Ecclesiæ inseruiunt, & Curæ animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiæ fundatione, ad not. per Put. *decis.* 361. *lib.* 1. & per Valenz. *consil.* 33. *num.* 111. *cum seqq.*

44 Iuris enim assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi aliis, qui secum participant, Seraphin. *dec.* 880. *n.* 3. *& dec.* 908. *n.* 3. Rota apud Postium *in fine dicti tract. decis.* 157. *n.* 3. Cùm igitur Petrus Stephanus non ratione Capellaniæ, quæ nullum onus Ecclesiæ inseruiendi habet, sed ob id, quòd Curatus casu existit, eidem Ecclesiæ etiam tanquam talis Capellanus inseruiat, tale seruitium, cum sit accidentarium, attendi ad hunc effectum non debet, vt patet.

45 Ex quibus emendandam duxi Ordinarij sententiam in hac causa latam, circa fructuum ad decimas spectantium condemnationem; vt illa tantum intelligatur de tribus partibus ex nouem, quia Capitulum quoad suam partem, seu quotam petendi ius habet, non autem quoad reliquas aliorum, ad resoluta per Valenz. *d. consil.* 33. *n.* 112. Nec in plus debuit manuteneri, cum solùm possit prætendere habere fundatam intentionem quoad dictam partem, seu quotam, vt in puncto resoluit idem Valen. *d. consil.* 13. *n.* 112. vbi *n.* 124. ex Abb. *in cap. cùm contingat, n.* 7. *de decim.* tenet Episcopum habere fundatam intentionem de Iure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochia-

46 lium suæ Diœcesis; maximè in his Regnis Hispaniarum, vbi Ecclesiæ Cathedrales super decimis funfatæ sunt, Greg. XV. *decis.* 429. *num.* 6

47 Quasi possessio percipiendi decimas ex dict. prædio de Posuelo non solum probatur de illo tempore, quo adhuc sæculari titulo tenebatur, quæ ad hunc effectum sufficiens erat, etiam quod postea decimæ trãsiissent ad aliam personam, Rot. *dec.* 341. *num.* 1. *& decis.* 561. *num.* 1. *parte* 1. *recentior. & decis.* 189. *num.* 1. *&* 3. *parte* 2. *etiam recentior.* & successor esset ab illis exemptus ead. Rot. *d. decis.* 341.

48 *num.* 2. *& d. decis.* 561. *num.* 2. *parte* 1. *recent.* quia res transit cum sua causa & onere soluendi decimam & censum, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 921. *n.* 7. Castillo *de tertijs, c.* 15. *n.* 23. vbi etiam dicit quòd decimæ sunt onus reale, & tributis comparantur, ac prædia afficiunt, *& cap.* 36. *à num.* 16.

49 Sed etiam adest plena probatio de toto tempore, quo illud prædium tanquam dos Capellaniæ fuit pro sustentatione vnius Capellani assignatum, vsque ad punctum litis motæ & sic dictus Petrus Stephanus non valet se iuuare asserta quasi possessione de anno 1633. vtpotè quia dedit causam liti, & ideò non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, Lancel. *de attent. parte* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *num.* 111. *cum seqq.* alios citat Post. *d. tractat. obseru.* 17. *n.* 44. *cum seqq.* Rota *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 2. *recentior.* & coram Gregor. XV. *decis.* 4. *n.* 2. *& dec.* 569. *n.* 4. & coram Duran. Episcopo Vrgelen. *decis.* 130. *num.* 4. *& decis.* 349. *n.* 1. & apud Post. *in fine dict. sui tract. mandati de manutenendo, decis.* 164. *n.* 8. *& decis.* 213. *n.* 2. *& decis.* 229. *n.* 14. *& decis.* 267. *num.* 4.

50 Quare cùm præter Iuris assistentiam probetur per Capitulum hæc quasi possessio percipiendi decimas de vno & altero tempore, manutentio ei denegari non poterat, & hinc rectè illud manuteneri mãdauit Illustrissimus D. Nuntius, iuxta quod Rota seruat, ad not. per Postium *d. tract. mandati de manutenendo obseru.* 45. *num.* 42. *&* 47. Et ita iudicaui die 19. Aprilis 1641.

Cæsaraugustana Distributionum.

Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, & successor in beneficio etiam mediatus nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, quæ ex sola ciuili possessione datur, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, & possidens ciuiliter potest capere possessionem naturalem sine vitio attentatorum; & quando per decennium censeatur amissa.

Votum XLII.

1 *Facti series.*
2 *Possessionem suam de tempore litis motæ probare debet, qui in iudicio summarissimo manutentionis obtinere vult.*
3 *Successori in beneficio manutentio competit ex prædecessoris possessione.*
4 *Probatio nulla requiritur tituli, seu proprietatis, aut dominij, vel quasi ad manutentionem coadiuuandam.*
5 *Causa possidendi non est attendenda, nec discutienda in iudicio summarissimo manutentionis.*
6 *Possessio per actus intermedios illi contrarios, præsumitur non continuata, & dicitur interrupta.*
7 *Manutentio datur successori ex possessione prædecessoris, dum ex aduerso possessio non probatur amissa.*
8 *Possessio solo animo retinetur.*
9 *Voluntatis mutatio non præsumitur.*
10 *Possessio semel probata continuata præsumitur vsque ad tempus motæ litis.*
11 *Possessionis continuatio præsumpta ad manutentionem satis est.*
12 *Possessio medij temporis præsumitur ex possessionibus præteriti ac præsentis temporis.*
13 *Media præsumuntur probatis extremis.*
14 *Possessio amittitur si possidens sua voluntate desiisset possidere, vel fuisset expulsus.*
15 *Possessio, vel quasi propria, vel prædecessoris per absentiam, vel non vsum, non amittitur, quia animo semper retinetur.*
16 *Beneficiatus ad manutentionem obtinendam potest se iuuare possessione prædecessoris mediati, vel immediati.*
17 *Possidens partem principaliorem alicuius rei, intelligitur totum possidere.*
18 *Beneficij possessione capta censetur capta possessio omnium rerum & iurium ad beneficium pertinentium.*
19 *Ecclesia nunquam perdit suam possessionem.*
20 *Successor in beneficio nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem.*
21 *Possessio ciuilis semper remanet apud Ecclesiam & beneficium, & absque noua apprehensione & vsu continuatur in beneficiato.*
22 *Manutentio datur ex sola ciuili possessione, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt.*
23 *Possessio dicitur extincta per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, cum præsumatur inducta oblinio, & non debeatur manutentio.*

24 *Possessio censetur amissa elapso decennio quando expressè concurrit negatio prastationis, cum acquiescentia partis aduersæ.*
25 *Quasi possessio nunquam censetur amissa per lapsum decennij, constito de animo eam retinendi.*
26 *Mandatum manutentionis expeditum per sententiam diffinitiuam, & sic per cedulam, per verba scilicet prima persona, est appellabile quoad vtrumque effectum.*
27 *Possessio capta post appellationem suspensiuam non est manutenibilis, & causat attentata.*
28 *Consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata.*
29 *Possessio in continuatione possessionis anterioris capta non causat attentata.*
30 *Possidens ciuiliter potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare.*
31 *Firma regni Aragonia non tendit ad nouam possessionem dandam, sed ad antiquam iam obtentam conseruandam.*
32 *Possessio præsumitur capta eo modo, quo validius capi debuit.*
33 *Iudicium executiuum non ideo minus remanet, quamuis per cedulam fuerit pronuntiatum, quia non figura verborum, sed natura & substantia iudicij est attendenda.*

1 LICENTIATO Sebastiano Muñoz de Alfambra perpetuo Beneficiato in Parochiali Ecclesia S. Michaëlis de los Nauarros Cæsaraugustanæ ciuitatis manutentionem fuisse iure optimo concessam in possessione percipiendi distributiones quotidianas, aliáque emolumenta cæteris Beneficiatis in eadem Ecclesia inseruientibus dari solita, proindéque huiusmodi manutentionis decretum confirmari debere postquam notorium, & euidens est.

2 Nam cum in hoc iudicio obtinere volens suam probare debeat possessionem, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 899. *n.* 1. Rota *decis.* 58. *n.* 1. *p.* 2. *diuers.* & apud Postium *in fine sui tract. mandati de manutenendo, decis.* 345. *n.* 5. & de tempore litis motæ ad effectum manutentionis consequendæ, ad text. *in §. retinendæ, Instit. de interd. l.* 1. *§. huius autem, ff. vti possid.* Couar. *pract. cap.* 17. *n.* 3. Rota apud Post. *decis.* 20. *n.* 1. *& decis.* 105. *n.* 1. *& decis.* 126. *num.* 1. & hæc satis probetur in præsenti casu, ex eo quòd beneficiatus Ioannes Briones per plures annos, tota scilicet eius vita durante, in pacifica possessione percipiendi dictas distributiones extiterit, de quo
3 non controuertitur, ideò ex hac prædecessoris possessione Sebastiano successori in Beneficio manutentionem competere resoluunt Abb. *in cap. cum super, n.* 18. *&* 20. *de causa possess.* Sess. *de inhib. c.* 20. *numer.* 29. Rota *decis.* 1. *de rest. spol. in nouis*, Gregor. XV. *decis.* 246. *num.* 1. *&* 2. vbi Adden. plures concordantes decisiones referunt, & rationem assignant, quia possessio censetur esse penes ipsam Ecclesiam, proindéque Titularis nomine Ecclesiæ
4 potest intentare remedia possessoria. Vnde fit consequens Sebastiano sic possidenti manutentionem iure optimo datam fuisse, nec ad eam coadiuuandam requiri aliquam tituli, seu proprietatis, aut dominij, vel quasi, probationem, ex Menoch. *remed.* 3. *retin. n.* 588. *& remed. vlt. sub num.* 36. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 402. *num.* 4. Seraph. *decis.* 717. *n.* 2.
5 Gregor. XV. *decis.* 9. *n.* 9. *& decis.* 275. *n.* 12. Rota *decis.* 583. *num.* 2. *p.* 1. *& decis.* 35. *n.* 5. *p.* 2. *recentior.* neque discutiendam, seu attendendam esse causam possidendi, Peregrin. *consil.* 84. *num.* 5. *lib.* 6. Rota apud Postium *decis.* 213. *num.* 3.

Non obstat quòd post beneficiatum Ioannem 6
Briones, immediatè successores ante Sebastianum Muñoz fuerunt Peralta, & Asensius, quos non constat eas distributiones vnquam percepisse, vnde infert pars aduersa per illos actus intermedios possessionem dicti Beneficiati de Briones interruptam fuisse, & præsumi non continuatam, ad tradita per Card. Seraphin. *decis.* 983. *n.* 1. Card. Mantic. *dec.* 95. *sub n.* 9. Cardin. Caualer. *decis.* 332. *n.* 3. *& decis.* 589. *num.* 7. Quia multipliciter respondetur.

Et primò regulam stare pro Sebastiano, ita vt 7
ei, qui probat olim per se, aut antecessorem possedisse, vti Sebastianus probat, detur manutentio, dum ex aduerso possessio nõ probatur amissa, Bald. *in l.* 1. *num.* 12. *Cod. vti possid.* Gregor. XV. *decis.* 555. *numer.* 10. Rota *decis.* 81. *parte* 1. *diuers.* Et ratio est, 8
quia possessio solo animo retinetur, *l. licet, Cod. de* 9
acquir. poss. mutatio autem voluntatis non præsu- 10
mitur, *l. eum qui, Cod. de probat.* & semel probata possessio, continuata præsumitur, Rota apud Post. *decis.* 33. *num.* 3. vsque ad tempus scilicet motæ litis, Afflict. *decis.* 394. *numer.* 2. Rota apud Post. *d. tract.* 11
decis. 4. *numer.* 2. & ad manutentionem satis est hæc continuatio præsumpta, ead. Rota apud eundem Post. *decis.* 218. *num.* 4. *& diuers. decis.* 378. *num.* 1. *part.* 1.

Et tantò magis id procedit, quia vltra possessio- 12
nem Ioannis de Briones, probatur etiam possessio Sebastiani, ex quibus possessionibus præteriti ac præsẽtis temporis præsumitur possessio medij temporis, gloss. *in cap. cum Ecclesia, de causa possess.* Alciat. *de præsumpt. regul.* 2. *præs.* 22. *n.* 1. Cou. *in regul. possessor, p.* 2. *§.* 1. *n.* 1. *vers. Præmissa tamen*, ex eo quia 13
probatis extremis, videlicet principio & fine, media præsumuntur, *cap. inter dilectos, de fide instr. cap. accedens, de conuers. coniugat.* Mascard. *de probat. conclus.* 730. Sigismund. Scacc. *de appellat. q.* 18. *remed.* 1. *conclus.* 5. *n.* 56. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 5. *lit. M. conclus.* 173. *per tot.* cum aliis per me citatis *Axiom.* 145. *à princ.* Nec vllus probatur actus 14
intermedius, continens amissionem, aut priuationem possessionis, veluti, si sua voluntate Peralta, & Asensius desiissent possidere, Mantic. *decis.* 245. *n.* 5. vel fuissent expulsi, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *c.* 981. *n.* 31. quod nullo modo contigisse affirmandum est, imò constat eos à dicta Ecclesia absentes semper fuisse; vnde per huiusmodi absentiam, seu non vsum non amittitur possessio, vel quasi, propria, vel prædecessoris, quia animo semper retinetur, *l.* 3. *§. in amittenda, & §. seq. ff. de acquir. poss.* 15
Crescent. *decis.* 1. *aliàs* 53. *n.* 3. *de causa possess. & propr.* exemplo illius, qui nunquam fuit ad fundum, & tamen illius possessionem animo retinuit, Cyriac. *controu. forens. lib.* 2. *contr.* 258. *num.* 43.

Et nihil interest an prædecessor mediatus, vel im- 16
mediatus sit ille, cuius possessione se iuuare vult successor in beneficio ad obtinendam manutentionem, quia vtroque casu procedit doctrina, de qua suprà, vt benè resoluit Molinus *in verb. apprehensio, fol.* 27. *vers. Et nota*, his verbis concludens. *Fuit per omnes concordes determinatum die* 6. *Martij* 1474. *quod attento quod dictus forus conditiando loquitur simpliciter de possessione prædecessoris, quod debebat intelligi de omni successore, seu prædecessore siue mediato, siue immediato, & per consequens quod dicta apprehensio fuit benè prouisa, & non erat in casu reuocationis*, &c.

Secundò respondetur dictos Peraltam, & Asen- 17
sium licèt nunquam resederint, proindéque distributiones non perceperint, nihilominus tamen

per

per adeptionem possessionis huius beneficij, obtinuerunt non solum bonorum, sed etiam iurium, ac distributionum illius possessionem, quia possidens partem principaliorem alicuius rei, intelligitur totam possidere, Rota *decis.19. num.7. & 9. parte 2.*
18 *diuers.* & apud Post. *decis.330. num.25.* & capta Beneficij possessione, censetur capta possessio omnium rerum, & iurium ad beneficium pertinentium, Selle *d. tract. de inhibit. cap.20. §.1. numer.30.* Gregor. XV. *decis.364. num.1. & 6.* Rota *decis.119. n.6. & decis.658. n.2. p.2. recentior.* Ego ipse *in tract. de Canon. cap.15. num.22.*

19 Tertiò respondetur, possessionem illam Ioannis Briones remansisse penes Ecclesiam, & beneficium, non verò simpliciter penes beneficiatum, DD. *in l.1. in fine, ff. de acquir. possess.* Rota apud Post. *dec.327. n.8.* & ideò, quicquid agant beneficiati, Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, Bart. *in leg.1. §. si vir vxori, num.3. ff. de acquir. possess.* quem sequitur Paris. *consil.24. numer.7. vol.1.* & Rota apud Post. *d. decis.327. num.5.* & successor in beneficio
20 nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, Verall. *decis.182. n.9. p.3.* Seraphin. *decis.1417. n.3.* Adden. ad Gregor. XV. *decis.116. num.5.*

21 Quartò respondetur, non constare prædictos Peraltam, & Asensium vnquam à perceptione distributionum fuisse expulsos, nisi quòd secundus extraiudicialiter, & interloquendo visus fuit dubitare an Capitulum sibi dare vellet has distributiones, si contingeret eum residere in Ecclesia, quod dubium non potuit operari amissionem suæ possessionis, quia quatenus circa solam possessionem naturalem, & turbationem de facto versaretur, quod adhuc negamus, nullo modo comprehenderet possessionem ciuilem, quæ semper remansit apud Ecclesiam, & beneficium, Rota *decis.561. n.5. p.1. recentior.* Pontan. *de spol. Cleric. lib.1. n.114.* & absque noua apprehensione, & vsu continuatur in beneficiato, Guid. Papæ *decis.355. n.1.* Pontan. *d.*
22 *tract. lib.3. n.149.* ex qua sola ciuili possessione datur manutentio, maximè in iis, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt, vt in pensionibus, aliisque annuis præstationibus, distributionibus, & iuribus incorporalibus, Seraph. *dec.299. num.8.* Post. *d. tract. obseru.16. num.30.*

23 Nec obstat, quòd per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, dicitur possessio extincta, cùm præsumatur inducta obliuio, & non debeatur manutentio, Stephan. Gratian. *discept. forens. c.365. n.42. & c.450. n.30. & 42.* Christophor. de Paz *de tenuta cap.17. n.26. & 27. & c.71. n.2. & 4.* Rot. *dec.287. n.5. p.2. recentior.* & apud Cencium *post tract. de cen-*
24 *sibus, decis.250. n.4.* Quia respondetur hanc doctrinam procedere quando expressè concurrit negatio præstationis distributionum, vel solutionis fructuum cum acquiescentia partis illas petentis, tunc enim à die denegationis, & acquiescentiæ currit decennium, & eo elapso, censetur possessio amissa, Melch. Lotter. *de re benefic. lib.1. quæst.38. num.216. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.450. sub num.31.* Rota apud Post. *decis.86. n.8.* vbi quod in casu exactionis pensionum, & fructuum ad perdendam quasi possessionem requitur denegatio solutionis, & quod postea per decennium tacuerit. In præsenti autem casu apparet de animo Peraltæ, & Asensij exigendi distributiones, tum ex præsumptione iuris, quæ dictat voluntatis mutationem non præsumi, *l. eum qui, ff. de probat. cap. scribam, de præsumption.* cum aliis per me citatis *Axiom.230. numer.7.* tum etiam, quia non constat de iudiciali denegatione Capituli; & quod illi acquieuerunt Peralta & Asensius habentes se pro spoliatis, vt requirebatur ex supradictis, imò apparet euidenter de animo eorum volentium illas exigere, & lucrati, si 25
residentiam facerent, quo existente per lapsum decennij nunquam censetur amissa hæc quasi possessio, Rota apud Post. *d. decis.86. num.5.*

Nec denique obstat, quòd mandatum manuten- 26
tionis obtentum in hac causa non fuit expeditum per decretum, & sic per modum interlocutoriæ, sub verbis tertiæ personæ, sed per sententiam definitiuam, & sic per cedulam, seu schedulam, vel notulam, per verba primæ personæ, quo casu datur appellatio, Rota *dec.183. n.4. & decis.287. sub num.7. p.2. recentior.* & capta possessio etiam vigore firmæ 27
post illam appellationem videtur attentata, Rota apud Post. *decis.110. n.4.* ac proinde minimè manutenenda, Lancel. *de attent. p.2. c.4. declar.4. num.59.* Coccin. *decis.492. n.3.* Seraph. *decis.287. n.1.* Caualer. *dec.359. sub n.3.* Rota *decis.183. n.7. p.2. recent.* quia etiam multipliciter respondetur.

Et primò non constare ex actis & processu, quòd 28
post illam appellationem, & vigore dicti decreti de manutenendo aliqua possessio fuerit à Sebastiano capta, quæ attentatorum vitio subiaceret, nec etiam apparere de aliqua contradictione, aut protestatione Capituli, qui consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata, Crescent. *decis.2. vt lite pend.* Lancell. *de attent. p.2. cap.4. limit.16. num.1. & 2.* Rota *decis.187. num.2. p.2. recent.* Consensus enim partium vbicumque in aliquo actu considerari potest, semper ille actus excusatur à vitio attentatorum, idem Lancel. *d. part.2. cap.12. limit.41. num.12.*

Secundò respondetur Sebastiani possessionem 29
esse in continuationem possessionis anterioris, proindéque attentata non causare, cum qui continuat, non attentet, Card. Mantic. *decis.322. num.13.* Post. *d. tract. mandati de manutenendo, obseru.48 numer.35.* latiùs *obseru.16. num.27.* ibi: *Prout tunc ciuiliter pos-* 30
sidens potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare, Lancel. *de attent. p.2. cap.4. limit.1. num.82. cum seqq. Vnde statutum disponens quòd pro noua possessione soluatur gabella non procedit in habente ciuilem quod acquirat naturalem,* Lancel. *loco citato, num.84. & non potest in hoc iudicio summarissimo dari de attentatis, si forte is, qui illud intentauit, prætendens se possidere, aliquem actum possessorium faciat, vt si habens ciuilem, apprehenderet naturalem, vel aliàs,* &c. Rota apud eundem Post. *in fin. d. tract. decis.85. numer.4. & 5.* ibi: *Quia ista possessio naturalis, quæ est accessoria ad ciuilem possessionem, quam isti fratres habebant ante motam litem de anno 1540. non dicitur noua possessio, sed continuatio antiqua, cap. cum venisset,* vbi Abb. *in vlt. not. de restit. spoliat. & ideò non est attentata,* Paris. *d. consil.172. sub num.2.* &c. Lancel. *de attent. p.2. cap.4. limitat.5. numer.1. & 2.* ibi: *Quinto limitatur, vt non procedat quando actus esset accessorius eorum, quæ gesta erant ante litem: exemplum in eo, qui ante litem motam habebat ciuilem possessionem, & lite pendente acquisiuit naturalem, nam talis acquisitio, cum videatur accessoria ad ciuilem, non dicitur attentata,* &c.

Tertiò respondetur, quod, casu negato quòd vi- 31
gore firmæ aliqua daretur possessio, nō exinde concluditur ad dicti decreti executionem, cum aliud sit à firma, quæ tamen non tendit ad nouam possessionem dandam, sed ad antiquam iam obtentam conseruandam, vt resoluit Ioseph. Selle *de inhibit. in anacephaleosi num.159. cum seqq.* quæ omnia magis iustificant habitam possessionem, & illius conserua-

tionem, non verò nouam aliquam acquisitionem ostendunt; & sic est accipienda possessionis apprehensio, cum semper præsumatur capta eo modo, quo validius capi debuit, Aym. *cons.*91. *n.*8. Surd. *decis.*212. *numer.*15. Rota apud Post. *in fine dicti sui tractatus decis.*216. *num.*4.

32

33 Denique respondetur Iudicem verbis à se inconsulte, & inaduertenter prolatis naturam causæ & iudicij mutare non posse, nisi id consultò faciat, vt aduertit Rota coram Duran. *decis.*60. *n.*47. *&* 48. ibi; *Tandem non obstat, quòd non per decretum sed per cedulam fuerit pronuntiatum litteras esse exequendas; quia cum non figura verborum, sed natura & substantia iudicij sit attendenda, non ideò minus iudicium remansit exequutiuum*, Gabr. *de appell. conclus.*4. *n.*1. *vers. contrarium*, Statil. de Saluiano *inspect.*4. *cap.*2. *num.*57. *& practicatur quotidie in executione Breuium & litterarum Apost. in qua fertur sententia per cedulam*, Salust. *in praxi lib.*2. *cap.*2. *num.*24. *& nihilominus à dicta sententia non datur appellatio suspensiua*, Statil. *vbi suprà*, Gonzal. *in annot. contra nullitat. num.*247. &c. Quare.

Beneficia quæcumque secularia & Regularia etiam sacræ Religionis S. Ioannis Hierosolymitani cadunt sub reseruatione *Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter commun.* Et in Hispania ex antiquissima consuetudine & vsu introductum est quòd promotus ad Episcopatum iurispatronatus Regij, renuntiet beneficia quæ ante promotionem obtinebat in fauorem personæ à Catholico Rege assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.

VOTVM XLIII.

1 *Casus proponitur.*
2 Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter communes, *refertur.*
3 *Beneficia quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reseruata.*
4 *Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacant in Curia.*
5 Extrauag. Ad regimen, *temporalis fuit, & in vita conditoris dumtaxat duratura.*
6 Extrauagantem Ad regimen, *omnes summi Pontif. renouant in* 1. *regul. Cancell.*
7 *Regulæ Cancellariæ per obitum conditoris expirant, & per successores cum eisdem qualitatibus & moderationibus censentur renouatæ.*
8 Extrauag. Ad regimen, *non minus comprehendit Regularia beneficia, quam secularia.*
9 *Dictio*, quæcumque, *nullam personam excludit, & omnes includit, quæ aliàs non includerentur, quamuis priuilegiatæ essent.*
10 *Dictio*, qualiacunque, *omnia prorsus, & sine delectu includit.*
11 *Verba*, quicunque Regularis, *comprehendunt etiam Regulares Ordinum Militarium.*
12 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur in decreto* Concilij Trident. sess. 25. de Regular. cap. 19.
13 *Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & censetur gestus cum maiori animi deliberatione.*
14 *Vincula plura fortiora sunt vno.*
15 *Funiculus duplex difficilius rumpitur.*
16 *Beneficia Militarium Ordinum etiam Melitensis, includuntur sub dispositionibus regularum Cancellariæ, nisi in eis expressè reperiantur excepta.*
17 *Religiosi Hierosolymitani ideo in* Concilio Trid. sess. 23. de Reform. cap. 18. *nominatim excipiuntur, ne sub illo inclusi manerent.*
18 *Beneficia omnia Ordinum Militarium, etiam S. Ioannis Hierosolymitani includuntur sub dispositione Regularum Cancellariæ Apost.*
19 *Religio Hierosolymitana non habet priuilegium conferendi in mensibus reseruatis.*
20 *Paria sunt non esse, & non apparere.*
21 *Rex Catholicus Hispaniarum habet ex antiquissima consuetudine, & vsu quod promotus ad Episcopatum sui Regij patronatus renuntiet beneficia, quæ ante promotionem obtinebat, in fauorem personæ à se assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.*
22 *Possessio nulliter capta non potest esse impedimento quin verus prouisus immitti debeat.*
23 *Possessio, quæ liti causã dedit, manuteneri non debet.*
24 *Possessio vigore prouisionis ordinariæ capta de beneficio reseruato est infecta.*
25 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*
26 *Præscriptio & consuetudo nihil operantur stante decreto irritanti.*

VACANTE Capellania de los Ceruantes nuncupata, Parochialis Ecclesiæ oppidi de Lora, per liberam resignationem de illa factam a Licentiato Sebastiano de Couarruuias Capellano in manibus Fratris Francisci de Valentia Baiuliui de Lora, Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, ac dicti oppidi in spiritualibus, & temporalibus domini, de illa collationem, ac canonicam institutionem fecit ad fauorem Francisci de Alarcon sub die 4. Februarij 1603. qui eam vsque ad annum 1639. pacificè possedit; sed cum idem Franciscus à Catholico Rege ad Ciuitatensem Ecclesiam Pontifici proponeretur, & iuxta antiquissimam Hispaniæ consuetudinem & vsum nominatio quoque ad idem beneficium seu capellaniam, quæ per illam promotionem vacabat, & Sedi Apostol. reseruata erat, eidem Regi spectaret, ideo ad eam nominauit Licentiatum Ferdinandum de Liñares Presbyterum; sed dictus Baiuliuus de Lora vti dictæ capellaniæ Ecclesiasticus patronus, ac inferior collator illam Carolo de Castillo y Semano canonice contulit, ac in possessionem immitti mandauit. Orta lite inter dictum Licentiatum Ferdinandum de Liñares prouisum Apostolicum ex nominatione Regia, & inter dictum Carolum de Castillo prouisum Ordinarium ex prouisione & collatione obtenta à dicto Baiuliuo, & consultus pro veritate dixi Apostolicum prouisum melius ius fouere, ex sequentibus. 1

Summus enim Pontifex Benedictus XII. in *Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter communes*, suæ dispositioni omnia beneficia tam sæcularia, quàm Regularia, quæ Episcopi tempore suæ promotionis obtinebant, reseruauit, his verbis. *Rursus Monasteria, Prioratus, Decanatus, Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteráque beneficia Ecclesiastica secularia & Regularia cum cura, & sine cura, quæcunque & qualiacumque fuerint, etiamsi ad illa personæ consueuerint, & debuerint per electionem, aut quemuis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem; vel eius auctoritate ad Patriarchalium, Archiepiscopaliũ, & Episcopaliũ Ecclesiarũ, necnon Monasteriorũ regimina obtinebãt tẽpore promotionũ de ipsis factarũ nunc vacantia, & qui per Nos, seu auctoritate nostra in posterum* 2

ad

ad eadem Regimina promouendi tempore promotionis huiusmodi obtinebunt, &c. Ordinationi, dispositioni, & prouisioni nostræ, (donec miserationis diuinæ clementia Nos vniuersalis Ecclesiæ regimini præsidere concesserit) de ipsorum Fratrum consilio auctoritate Apost. reseruamus. Decernentes ex nunc irritum & inane si secus super præmissis, & quolibet eorum per quoscunque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c. Ex quo loci cōmuniter Doctores colligunt,
3 quòd beneficia, quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reseruata, Æn. de Falconibus de reseruat. benefic. quæst. 2. princip. sub num. 12. vers. quarta est de beneficijs illorum, qui promouentur, Simonet. in simili tractat. quæst. 27. Cassador. dec. 2. & 3. de Constit. Mandos. ad reg. 1. Cancell. quæst. 15. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 51. num. 35. Nicol. Garc. de
4 benefic. p. 11. cap. 6. num. 30. vbi num. 32. refert Rotæ decisionem, in qua deciditur per promotionem huiusmodi beneficia vacare in Curia, & esse reseruata tam propter vacationem in Curia, quàm propter Extrauag. Ad regimen.
5 Verùm quia dicta Extranag. temporalis erat, & in vita conditoris dumtaxat duratura, vt in ea dicitur, ibi, donec miserationis, &c. & notant Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 36. quæst. 10. vers. quæres quorsum, Nicol. Garc d. tract. part. 5. cap. 1. num. 192. ideo sequētes summi Pontifices eam innouant, qui-
6 libet cùm regulas Cancellariæ edit, vt videre est in reg. 1. ibi. In primis fecit easdem reseruationes, quæ in Constitutione felicis record. Benedicti Pap. XII. quæ incipit, Ad regimen, continentur, & illas innouauit, &c. Et docent Cassador. d. decis. 3. ad fin. Azor. d. q. 10. vers. quæres quorsum, Nicol. Garc. d. parte 11. cap. 6. num. 31. ibi. Et quamuis dicta Extrauagans Ad regimen, sit temporalis, & ad vitam conditoris, non perpetua, tamen omnes summi Pontifices eam renouant in prima regula Cancellariæ, &c. Nam summi Pontifices eas in crastinum assumptionis suæ facere solent, Piasec. in praxi Episcop. p. 2. cap. 5. num. 3. in princ.
7 Nicol. Garc. dict. p. 5. cap. 1. num. 190. quia cùm per obitum prædecessoris conditoris expirauerint, Flamin. Paris. de resignat. beneficior. lib. 11. quæst. 2. n. 31. & lib. 12. quæst. 11. n. 2. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verbo regulæ Cancellariæ, §. 7. Gonzal. ad d. reg. 8. §. 5. proœm. num. 2. Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Ecclesiast. cap. 48. num. 25. ideo per successores cum eisdem qualitatibus, & moderationibus censentur renouatæ, & subrogatæ, idem Gonzal. ad dict. reg. 8. gloss. 5. §. 3. num. 73. & gloss. 9. §. 2. num. 10.
8 Cùm ergo dicta Extrauag. Ad regimen, censeatur renouata per dictam reg. 1. Cancellariæ à S. D. Vrbano Papa VIII. non est dubium quin hodie vires habeat, ac per illam omnia beneficia Regularia, quæ Promoti ad Episcopatus tempore promotionis suæ habebant, Apostolicæ dispositioni reseruata sint, vt patet ex text. ibi, cæteráque beneficia Ecclesiastica secularia, & Regularia, &c. & tangit Gonzal. d. gl. 8. num. 17. ibi. Præterea in reseruatione Extrauag. Ad regimen, quæ innouatur per reg. 1. Cancellariæ, non minus comprehenduntur Regularia beneficia quam secularia, vt in ipsa Extrauag. palam legitur, &c.

Cuius decisio beneficia Regularia quæcumque Militaria, etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani comprehendit, vt patet ex sequentibus.
9 Primò, quia verbis amplissimis & geminatis includere videtur omnia beneficia, quæ alias non comprehenderentur, vt videre est, ibi, Quæcunque & qualiacumque fuerint, &c. Prima enim particula, quæcumque, cùm ad personam refertur, nullum excludit, Menoch. consil. 224. num. 7. Anton. Monach. Bonon. decis. 54. numer. 48. Rota decis. 368. num. 5. p. 1. diuers. immò omnes includit, quæ aliàs non includerentur, Honded. consil. 76. num. 16. lib. 1. Seraph. decis. 980. num. 8. Gregor. XV. decis. 267. num. 5. Rota decis. 781. n. 10. p. 1. diuers. & apud Picum post gloss. ad statuta Vrbis decis. 2. quamuis priuilegiatæ essent, arg. leg. in fraudem, §. vlt. ff. de milit. testam. l. vnica, vbi gloss. verbo sponsum, C. de raptu virg. Gutier. canon. lib. 1. cap. 34. num. 57. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 108. num. 6. At secunda dictio, qualiacunque, de per se 10
omnia prorsus, & sine delectu includit, Flamin. Paris. de confident. benef. q. 27. n. 20. & q. 28. num. 40. citatus per me diction. 299.

Et in indiuiduo, quòd particula illa, quæcunque, 11
comprehendat beneficia Religionis Melitensis, sicut & dictio, quicunque, includit illius Religiosos, probat Gonzal. dict. gloss. 8. num. 61. ibi. Sic videmus quòd sub decreto Concilij Tridentin. sess. 25. de Regularib. cap. 19. incipit, Quicunque Regularis, dum ponit formam quando & quomodo sit audiendus qui vi, vel metu, vel ante tempus fecerit professionem, stante dicta dictione quicumque, comprehenduntur Regulares Ordinum Militarium, vt censuit sacra Congregatio, dicens. Milites S. Ioannis Hierosolymitani in hoc decreto 12
comprehenduntur, &c. refert eandem declarationem Armendar. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 51. cuius quoque memini in collect. ad dict. cap. 19. Concilij num. 3.

Vnde si quælibet ex his particulis tantam habet 13
comprehendendi, & includendi vim, non est dubium quòd simul iunctæ maiorem habebunt, nam actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur quàm simplex, l. Ballista 32. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta gloss. vlt. ff. de pignor. act. Surd. decis. 21. num. 10. & 20. & decis. 232. numer. 2. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 4. lit. G. conclus. 28. cum aliis per me adductis Axiom. 12. num. 14. & censetur gestus cum maiori animi deliberatione, & enixa voluntate, vt cum multis dixi Axiom. 105. num. 1.

Et plura vincula fortiora sunt vno, §. affinitatis, 14
Instit. de nupt. leg. cùm in adoptiuis, C. de adoption. Et funiculus duplex difficiliùs rumpitur, c. 1. de treuga 15
& pace, plures per me Axiom. 79.

Secundò, quia reseruatio huiusmodi ob promo- 16
tionem ad Episcopalem dignitatem, etiamsi sit inserta in corpore Iuris communis, est nihilominus innouata per regulas Cancellariæ, sub quarum dispositionibus includuntur beneficia Militarium Ordinum etiam Melitensis, si in eis expresè non fuerint excepta. Ita Card. Paris. consil. 36. n. 17. lib. 4. ibi. Quinimo ex dicta regula 3. in quantum excipit dictas Præceptorias Militarium, videtur inferri, quod vbi Papa non expressit excipiendo, voluerit in sua dispositione illas comprehendere, quia vbi voluit excludere, expressit, cap. nonne, de præsumpt. &c. refert & sequitur Gonzal. d. gloss. 8. numer. 63. vnde infert ideo in Concilio Trident. sess. 23. de reform. cap. 18. nomina- 17
tim excipi Religiosos Hierosolymitanos ne sub illo inclusi manerent, in illis verbis, Fratribus S. Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis.

Tertiò, quia in terminis regulæ 8. Cancell. Apost. 18
quæ vberiora, aut efficaciora verba non habet, quàm dicta Extrauag. Ad regimen, latè resoluit Gonzal. dict. gloss. 8. num. 61. multis seqq. his & aliis pluribus fundamentis sub illius dispositione includi omnia beneficia Ordinum Militarium, etiam S. Ioannis Hierosolymitani.

Quartò, quia Hierosolymitana Religio nullum 19
habet indultum, priuilegium, sed Apostolicam confirmationē, quibus innixa conferre valeat beneficia reseruata, quorum prouisio & collatio S. Sedi Apost. per regulas Cancellariæ spectet, vt in nostro casu:

5 *Maioratus possessor ad debita predecessoris persoluenda non tenetur.*
6 *Maioratus successor non tenetur stare locationi factæ per prædecessorem quando non est primus successor in bonis maioratus, & proximus successor illius, qui maioratum fecit, nec est prædecessoris ipsius heres.*
7 *Locator bonorum maioratus mortuo possessore illorum ad nihil obligatus remanet.*
8 *Clausulæ & conditiones apposita in contractu sequuntur naturam contractus principalis.*
9 *Contractus quando est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo inserta.*
10 *Verba gerundij, seu ablatiui absoluti formam inducunt.*
11 *Conditione deficiente contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso initio.*
12 *Pensiones decursas soluere non tenetur titularis, qui fuit impeditus vti fructibus.*
13 *Pensio est onus fructuum, & debita ab eo qui fructus percepit.*
14 *Confessio erronea non nocet.*
15 *Errans non consentit.*
16 *Confessio qualificata cum ea qualitate acceptanda est.*
17 *Confessio sine mandato speciali facta domino non præiudicat.*
18 *Confessio sine speciali mandato facta potest reuocari etiam non docto de errore.*
19 *Procuratores per actus positiuos consistentes in agendo, aut committendo, dominus non parant præiudicium.*

1 CONSTITVTO debitore Ferdinando Cabral nobili Lusitano ad fauorem nostri Hospitalis S. Antonij huius oppidi de Madrid, in certa pecuniarum summa, de qua in actis, in solutum dedit ipse Ferdinandus pro debiti huiusmodi extinctione additus, & fructus sui maioratus, quem possidebat, illosque de eiusdem Hospitalis consensu locauit Georgio Nunez da Costa, qui in eadem locationis scriptura se obligauerat conuentam affictus quantitatem eidem Hospitali, seu eius legitimo procuratori soluere & exbursare singulis annis vsque ad integram totius debiti exactionem, ea tamen pacto & conditione vt sibi libera fuisset fructuum & redditiuum dicti maioratus exactio, nec ei iure auferri possent, vt patet ibi. *tendo e possuindo as ditas rendas na forma da escritura, e lhe naon forem tiradas por auaridade de iustiça*, &c.

2 Cumque tractu temporis dictus Ferdinandus Cabral è viuis decessisset, antequam totum debitum persolutum fuisset, & in dicto maioratu successisset eius Fr. Franciscus Cabral, ac bonorum illius possessionem adipisceretur, prætendebatur locationem præfatam amplius currere non posse, resolutamque remansisse, cum ei stare dictus Franciscus nec vellet, nec obligari posset.

3 Verùm cùm adhuc Hospitale contra dictum Georgium Nuñez da Costa pro debiti huiusmodi solutione instaret, quidam assertus Georgij procurator, nescio quo iure, debitum fassus est, habens tamen relationem ad dictam locationis scripturam, ex illis verbis, ibi. *na conformidade da escritura*; nihilominus tamen contra illum datum fuit præceptum de soluendo, & sic resoluta locatione, & fructibus maioratus alteri iam spectantibus, condemnatus tandem euasit. Pro cuius sententiæ nullitate plura idem Georgius fundamenta in medium protulit, eaque coram Rege nostro Catholico allegauit, supplicans vt dignaretur Iudices aliquos nominare, qui de huiusmodi sententiæ nullitate cognoscere, sibique iustitiam æqua lance administrare possent, cui supplicationi pius Rex noster annuens per diploma quoddam Regia manu signatum causam huiusmodi mihi vnà cum aliis committere pro sua summa benignitate maluit.

Qua facti serie inspecta dictam condemnationem iure subsistere non posse, proindeque Georgium absoluendum fore, & esse plusquam certum mihi visum fuit. In primis quod morte Ferdinandi Cabral locatio pro annis venturis resoluta remaneret, nec eidem stare eius Frater Franciscus Cabral in eodem maioratu successor teneretur, ex eo patet, quia maioratus Hispaniæ non ab vltimo possessore, sed à primo institutore deferuntur, atque capiuntur, siue in eis primo institutori, non vltimo possessori succeditur, & ideo vocatus vnusquisque ad maioratum, habet ius separatum ab alio, vt optime resoluunt Valenzuela *tom. 1. consil. 69. n. 50. cum seqq.* Castill. *quotid. controu. Iuris lib. 5. cap. 161. num. 19.* vbi plures referunt. Et ideo cum essemus in casu, quo debitum non ab institutore maioratus sed ab alio successore contractum sit, & non proponatur possessorem contemplatione maioratus eiusdem, seu pro eius vtilitate, ac conseruatione illud contraxisse, vel ad id Regiam facultatem, causa legitima præcedente, interuenisse, fit consequens præfatum Franciscum Cabral maioratus possessorem ad debitum huiusmodi persoluendum minime teneri, vt latissimè, pluribus ad id citatis, quos sciens prætereo, resoluit Castill. *d. cap. 161. num. 22. cum seqq.* & præcipuè *num. 30. & 34. vers. cum autem.* 4 5

Hinc fit etiam consequens maioratus huiusmodi successorem non teneri stare locationi factæ per prædecessorem, maxime, vt in nostro casu, quando non est primus successor in bonis maioratus, & proximus successor illius, qui maioratum fecit, nec est prædecessoris ipsius hæres; ita communiter Doctores, vt per Greg. Lopez *l. 2. verbo el heredero tit. 8. part. 5.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 21. num. 3.* Valasc. *de Iure emphyt. quæst. 10. num. 9. & consil. 76. numer. 3.* D. Barbosa *in l. si filiofam. §. si vir in quinquennium sub num. 4. vers. similiter successor in maioratu, ff. soluto matrim.* plures propemodum, quos refert Castill. *d. cap. 161. num. 15.* 6

Resoluta sic locatione, & fructibus ac redditibus, cum ipso maioratu Francisco Cabral successori optimo iure spectantibus, superest videndum an nihilominus dictus Georgius Nuñez, obligatus de suo soluere remaneat, in quo meo videri, totus versatur disputationis cardo, iam supra per transennam protuli, à tempore obitus dicti Ferdinandi Cabral illum obligatum non remansisse, & nunc moueor, ex seqq. 7

Primò, quia obligatio vti accessoria locationis contractui tanquam principali inserta fuit, proindeque resoluto principali, resoluitur & accessorium, nam clausulæ, & conditiones appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis, itavt si contractus annulletur, clausulæ quoque & conditiones in eo insertæ annullentur, iuxta glos. *verbo Fabiana in l. si patronus §. patronum ff. si quid in fraudem patron.* cum multis aliis citatis à Valasco *tom. 1. consult. 85. num. 3.* Decian. *resp. 104. num. 34. vol. 2.* Surd. *decis. 7. num. 29.* Reinoso *obseru. 45.* & quando contractus est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insertæ, Paris. *consil. 53. n. 3. vol. 1.* Reinoso *d. obseru. 45. n. 30. vers. item.* 8 9

Secundò, quia dictus Georgius conditionaliter se obligauit, id est, *tendo e possuindo as dittas rendas*, &c. quæ cùm sint verba Gerundij, seu sonent in 10

ablatiuum, formam inducunt *l. à testatore, ff. de condit. & demonstrat.* Paris. *consil.* 41. *numer.* 14. *lib.* 4. Caputaq. *decis.* 150. *num.* 1. & 2. *part.* 1. Rota apud Farin. *decision.* 628. *numer.* 2. *part.* 1. *in posthumis.* Cùm ergo Georgius se obligasset, dummodo reddituum & fructuum maioratus præfati exactio sibi libera esset, si hæc casu deficeret, obligatio nulla remanet,
11 quia conditione deficiente contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso initio *l necessario, ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam*, vbi Alex. *num.* 4. *ff. si certum pet.* cum multis per me citatus *Axiom.* 48. *n.* 6.
12 Tertiò, quia etiam Titularis, qui fuit impeditus vti fructibus, non tenetur pensiones decursas soluere, Rota apud Garciam *de benefic. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 201.
13 cùm pensio sit onus fructuum, & debita ab eo, qui fructus percepit, Gig *resp.* 29. *num.* 4. *vers. præterea quod*, Ego ipse *in praxi exigendi pensiones q.* 10. *n.* 13. & ideo nil mirum si deficiente affictu fructuum cum onere soluendi debitum ex illis, deficiat quoque ipsum onus, quod fructibus inhærebat.
14 Quartò, quia condemnationis sententia emanauit vigore cuiusdam confessionis erroneè factæ, quę ideo valere non potuit, cum confessio erronea non noceat, *l. si post diuisionem C. de iuris & facti ignor. l. non probatur. ff. de confess.* Seraphin. *decis.* 674. *num.* 2. Duran. *decis.* 314. *num.* 12. Rota *decis.* 92. *num.* 3. & *decis.* 179. *num.* 4. apud Farin. *part.* 2. *recent.* & *decis.* 242.
15 *num.* 8. *part.* 1. *in posthumis*; errans enim non consentir, *l. si per errorem ff. de iurisd. omn. iudic.* Duran. *decis.* 40. *n.* 19. plures per me citati *Axiom* 82. *num.* 1.
16 Quintò, quia huiusmodi confessio facta fuit cum relatione ad scripturam, siue instrumentum locationis, in quo aderat expressum pactum de se obligando, dummodo locatio persisteret, eaque sibi frui libere liceret, vnde non simplex, sed qualificata fuit huiusmodi confessio, ac nisi cum ea qualitate acceptanda erat, Rot. *decis.* 167. *num.* 7. apud Farin. *part.* 1. *recentior.* & *decis.* 779. *n.* 2. *p.* 2. *etiam recentior.* quia relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto ff. de hared. instit.* cum pluribus citatis *Axiom.* 101. *n.* 1.
17 Sextò, quia in actis non constat de speciali mandato ad confitendum, vnde confessio sine eo facta domino non præiudicat, Capic. *decis.* 16. *à num.* 7. Roman. *consil.* 352. Seraph. *decis.* 982. *num.* 5. Rimin. sen. *consil.* 348. *num.* 14. *vol.* 2. & *à num.* 19. Menoch. *cons.* 22 *num.* 13. & 14. & *consil.* 80. *num* 64. Honded. *cons.* 66. *num.* 73. *lib.* 1. & *à num.* 80. & *cons.* 79. *num.* 119. *lib.* 2. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 16. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 873. *n.* 5. *cum seqq.* Greg. XV. *decis.* 270. *num.* 9. & *decis.* 407. *num.* 3. Duran. *decis.* 314. *num.* 10. Rota *decis.* 613. *num.* 9. *part.* 1. *diuers.* & *decis.* 741. *n.* 5. apud Fatin. *part.* 2 *recentior.* & *decis.* 633. *num.* 8. *part.* 1.
18 *etiam recentior.* Et poterat reuocari Rot. *decis.* 19. *de procuratorib* & *decis.* 1. *num.* 2. *d. part.* 1. *recentior.* etiam non docto de errore, Caputaq. *decis.* 198. *part.* 1. ea-
19 dem Rota *decis.* 198. *num.* 3. *d. part.* 1. *recentior.* Quæ resolutio ea ratione procedit, quia procuratores per actus positiuos consistentes in agendo, aut committendo (licèt aliud sit in actibus omittendi) dominis non pariant præiudicium, vt optimè per Surdum *decis.* 181. *num.* 3. 15. & 16. Stephan. Gratian. *d. cap.* 957. *num.* 2. & ideo terminum huiusmodi confessionis emanaræ tanquam domino præiudicialem non per procuratorem, sed per illum subsignandum esse statuit Ordin. Regia *lib.* 1. *tit.* 24. §. 21. cuius meminit Valasc. *consil.* 170. *num.* 10. Quare attento scripturæ obligationis tenore, & perspecta euidenti confessionis procuratoris nullitate, de quibus in actis constat, sententiam reuocarem, præcedenti deliberationi adhærens. Matriti die 19. Iunij 1641.

Toletana alimentorum.

Moræ purgatio de æquitate Canonica, etiam in contractibus iuratis, & in quacunque iudicij parte admittitur, & non obstante oppositione iam facta de non adimplemento, si propter illam nondum aduersarius sit damnum passus.

VOTVM XLV.

1 *Facti series refertur.*
2 *Procurator ad agendum non potest agere iudicati, vel petere executionem.*
3 *Appellatione pendente non currit tempus ad agendum assignatum.*
4 *Lite pendente super testamenti existentia, vel super eius nullitate non currit tempus ad proponendam querelam inofficiosi testamenti assignatum.*
5 *Tempus ad appellandum non currit pendente quæstione nullitatis sententiæ.*
6 *Dilatio non currit pendente iudicio super admissione articulorum.*
7 *Tempus à Iure assignatum ad probandam aliquam exceptionem non currit dum lis pendet super admissione prædicta exceptionis.*
8 *Mora modica non nocet.*
9 *Mora modici temporis non attenditur.*
10 *Debitor etiam post tempus lapsum non statim in mora constituitur, sed cum aliquo temporis spatio.*
11 *Mora purgatio de æquitate Canonica etiam in contractibus iuratis admittitur, non obstante oppositione iam facta de non adimplemento.*
12 *Fideiussor qui se obligauit ad certum tempus aliquem repræsentare in carcere, etiamsi transactum sit tempus constitutum, adimplet per præsentationem post terminum factam moram purgando.*
13 *Procuratoris negligentia obesse non potest principali.*
14 *Interpellatio debet præcedere vt debitor in mora constituatur.*
15 *Mora semper potest purgari si aduersarius nondum sit damnum passus propter moram, vel quatenus illud sit passus, paratus est alter soluere interesse.*

NTONIVS Diaz de Fonseca clericus prouinciæ Vlixbonen. pro debito obligatione Camerali Romæ contracto in Archiepiscopali carcere huius oppidi Matritensis detentus, obtinuit ab Illustrissimo D. meo Nuntio fauorabile decretum, vt quotidie ab eius creditore, ad cuius instantiam carceratus fuerat, loco alimentorum, attenta sua paupertate regali cum dimidio iuuaretur pro toto tempore, quo in vinculis detineretur, eo tamen adiecto quod si aliqua die in præstandis huiusmodi alimentis creditor deficeret, Ordinarius prius per ipsum præstita fideiussione saltem iuratoria de illo debito soluendo cum ad pinguiorem fortunam deuenerit, eum à carceribus liberare teneretur: verum cum hoc decretum pro parte dicti Antonij procuratori creditoris intimaretur, ipse procurator post interpositam appellationem, & illa firma remanente, altera die, vno tantum Dominico intermedio existente in manibus Notarij actuarij pecunias nonnullas pro alimentis huiusmodi deposuit, quas dictus Antonius recipere noluit, statum petens coram eodem Ordinario excarcerationem, 1

cerationem, eo prætextu quod vnus dies iam esset transactus, & sibi post terminum præstitutum iam elapsum ex pecuniæ oblatæ proponantur; sed ego pro veritate consultus dixi locum non esse excarcerationi, ex sequentibus.

2 Primò, quia Antonius non per se ipsum, vt requirebatur, sed per procuratorem suum petitione ab eo solum subscripta, dicti decreti executionem petiit, qui cum fuerit datus ad agendum pro impedienda via executiua pro debito huiusmodi exigendo creditori competente, quod iudicium per tres conformes iam fuerat finitum, saltem stante recognitione debiti ab Antonio facta, non potuit agere iudicati, nec executionem dicti decreti petere, quia mandatum ad agendum lata sententia expirauit, agere enim iudicati, vel petere executionem est noua lis, ad quam aliud requirebatur mandatum, iuxta doctrinam Bart. *in l. si procurator* 28. *num.* 2. *ff. de procurat.* receptam per Noguerol. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 36. *num.* 9.

3 Secundò, quia à dicto decreto fuit appellatum pro parte creditoris, & ideo dum appellationis causa pendebat, seu disputabatur an appellatio admittenda esset, vel non, currere non poterat tempus ad ea alimenta persoluenda assignatum, arg. *l. intra vtile ff. de minor. l. si cum ipse ff. de excusat. tutor.* Nauar. *consil.* 172. *num.* 1. plenè Curt. iun. *consil.* 312. *num* 19.
4 *cum seqq. lib.* 3. Vnde fit quòd lite pendente super testamenti existentia, vel super eius nullitate, non currit tempus ad proponendam querelam inofficiosi testamenti, *l. contra maiores C. de inoffic. testam.*
5 Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *glos.* 10. *num.* 40. Et pendente quæstione nullitatis sententiæ non currit tempus ad appellandum, Bald. per text. *ibi in l. qui testamento ff. de excusat. tutor.* Hippol. de Marsil. *sing.* 152. Tiraq.
6 *d. glos.* 10. *num.* 40. Sic similiter pendente lite super admissione articulorum dilatio non currit, Alex. *consil.* 42. *In causa & lite vertente col.* 3. *lib.* 3. Natt. *d. consil.* 172. *num.* 16. Curt. iun. *d. consil.* 312. *num.* 32. Tiraq. *d. glos.* 10. *num.* 41. vbi etiam quòd pendente lite super nullitate tutelæ, non currit tempus præstitutum proponendis excusationibus, Cardin. Thusc.
7 *tom.* 8. *lit. I. concl.* 62. *num.* 2. Hinc denique prouenit quod vbi ad probandam aliquam exceptionem certum tempus à Iure assignatur, illud non currit dum lis pendet super admissione, vel reprobatione propositæ exceptionis, Natt. *d. consil.* 172. *sub. num.* 16. Curt. Iun. *d. consil.* 312. *num.* 30. *lib.* 3. Card. Tusch. *d. conclus.* 62. *num.* 1.

8 Tertiò, quia terminus vnius diei, quatenus elapsus fuisset, non releuat quominus mora purgari posset, cum esset modica, quæ ideo nihil obstaret,
9 Rota *decis.* 622. *num.* 4. *part.* 2. in posthum. Farin. vbi
10 moram sexdecim dierum modicam reputauit. Et quod mora modici temporis non attenditur, tenent Menoch. *consil.* 543. *n.* 13. Seraphin. *decis.* 1475. *num.* 3. Et demum quòd debitor etiam post tempus lapsum non statim in mora constituitur, sed cum aliquo temporis spatio, est *glos. verbo restitui in l. Æmilius ff. de minorib.* Ant. Gabr. *commun. lib.* 3. *tit. de solutionib. concl.* 9. *n.* 29.

11 Quartò, quia de æquitate Canonica etiam in contractibus iuratis admittitur purgatio moræ, quod in Tribunalibus etiam secularibus huius Regni obseruatur, Gregor. Lopez *l.* 8. *glos.* 2. *ad fin. tit.* 14. *part.* 5. Gutier. *de Iuram. confirm. part.* 3. *cap.* 17. *num.* 7. *cum seqq. & consil.* 32. *num.* 3. *& consil* 43 *num.* 20. Farin. *in praxi crimin. part.* 1 *quæst.* 34. *num.* 135. *&* 136. Seraphin. *decis.* 577. *num.* 5. *& decis.* 591. *num.* 1. *&* 7. *& decis.* 819. *num.* 7 Marescot. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 125. *num.* 28. vbi quòd de æquitate Canonica in quacumque parte iudicij potest implementum offerri, Mantic. *decis.* 270. *num.* 4. *cum seqq.* Cancer. *lib.* 2. *var. cap.* 5. *de fideiussor. num.* 136. Ramon. *consil.* 43. *num.* 8. *&* 9. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 378. *num.* 23. Noguerol. *d. tom.* 1. *alleg.* 6. *num.* 76. Rota *decis.* 410. *sub num.* 5. *vers. & etiam videtur, in nouissimis nonis, aliàs part.* 4. *diuers.* vbi subdit etiam procedere non obstante oppositione iam facta de non adimplemento.

Quod absque dubio, & in omni casu procedit si 12
aduersarius nondum sit damnum passus propter moram, vt declarant Cancer. *d. num.* 136. Beltramin. *in annot. ad Gregor. XV. decis.* 559. *num.* 10. *vers. limitatur autem*, Rota *d. decis.* 410. *sub num.* 5. Vel si damnum aliquod passus sit, paratus est tamen soluere interesse, qui moram purgare intendit, vt post Rip. & Spin. resoluit Cancer. *vbi supra num.* 138. Beltramin. *in addit. ad Gregor. XV. d. decis.* 559. *vers. limitatur autem primò*, Noguerol. *d. alleg.* 6. *num.* 83. Rota *d. decis.* 410. *sub num.* 4. Cùm ergo Antonius Diaz ex dilatione modica nondum vnius diei nullum sit passus damnum, cum porrò alimentaria illius diei ei offeratur, & præstetur, fit consequens purgationi moræ, si quæ sit, locum fore, ex dictis.

Quintò, quia dictus Antonius non fecit intimari decretum Illustrissimi D. Nuntij in propria personam creditoris sui, sed eius tantum procuratori, vnde negligentia ipsius procuratoris in soluendis huiusmodi alimentis, si quæ considerari posset, illi obesse non potuit, Rota *decis.* 622. *num.* 4. apud Farin. *p.* 2. *in posthum.* 13

Sextò, quia idem Antonius non interpellauit creditorem, vt sibi iuxta formam decreti alimenta subministraret, prout facere tenebatur ad effectum illum constituendi in mora, vt per glos. *verbo Canonicus in c. quoniam frequenter* §. *porrò, vt lite non contest.* vbi Canonicus absens ad certum tempus de licentia Episcopi, si non redeat statuto tempore, non constituitur in mora nisi fuerit interpellatus, Ias. *in l. vniuersa n.* 4. *C. de precib. Imper. offerend.* dum ait quòd si promittat quis aliquem in iudicio intra octauum diem præsentare, intelligitur si promittens fuerit requisitus, vt præsentet, Bossi. *in praxi, tit. de carcerato fideius. n.* 61. dum dicit quòd si quis promittat certo tempore aliquem præsentare, non incurrit pœnam eo elapso nisi præcedat monitio, latissime Valenzuela *tom.* 1. *consil.* 16. *n.* 6. *cum multis seqq.* vbi à *n.* 52. respondet ad vulgare axioma, Dies interpellat pro homine, de quo etiam plures limitationes adducit Ant. Gabr. *d. tit. de solut. concl.* 9. *n.* 13. *cum seqq.* 14

Septimò & vltimò, quia refert Gutier. *de Iuram. confirm. part.* 3. *c.* 17. *n.* 10. quòd cùm quidam debitor detentus esset in Regio carcere pro quatuor mille ducatis aureis, & relaxatus fuisset de consensu creditoris cum fideiussoribus, qui se obligarunt de reo præsentando intra certum tempus, quo transacto si eum non præsentarent, remanerent ipsi fideiussores de plano obligati ad prædictum debitum persoluendum, & ita debitor cum his fideiussoribus hoc modo obligatis exiuit à carcere, sed cum tempus præsentationis elaberetur, & fideiussores reum non præsentassent, creditor contra eos instirit, & petiit eos condemnari ad debitum soluendum iuxta formam fideiussoriæ obligationis, & dum lis inter eos agere-tur, debitor principalis fuit captus, & in carcere præsentatus duobus mensibus post terminum conuentum iam elapsis, & nihilominus refert ipse Gutierrez Regios Auditores Vallisoletanos absoluisse & liberasse dictos fideiussores, declarando eos adimpleuisse per dictam præsentationem rei etiam post terminum factam, quod factum fuisse credit per supradicta de æquitate canonica. Quare, &c. 15

Cæsaraugust.

Cæsaraugustana Canonicatus.

Coadiutoriæ cum futura successione non præiudicant Regiæ præsentationi si illæ cessent, & coadiutus moriatur in vno ex quatuor mensibus Regis Catholici nominationi competentibus iuxta Bullam secularizationis sanctæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

VOTVM XLVI.

1 *Bulla S. D. Clementis VIII. sæcularizationis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ refertur.*
2 *Casus proponitur.*
3 *Coadiutor, cum moritur coadiutus, incipit habere ius tanquam nouus Canonicus, & diuersa persona.*
4 *Coadiutores non sunt beneficiarij interimdum viuunt coadiuti, nec habent ius, nec titulum in beneficio.*
5 *Coadiutoria licet sit similis renunciationi, est tamen quid diuersum ab illa.*
6 *Coadiutor decedente coadiuto, noua possessionis apprehensione eget.*
7 *Coadiutor debet habere locum captæ possessionis post obitum coadiuti.*
8 *Habilitas in coadiutore an requiratur de tempore factæ coadiutoriæ, vel de tempore, quo illa cessauit.*
9 *Coadiutorias cum futura successione non potest Papa concedere secundum Concordata Germaniæ.*
10 *Papa de Iure potest coadiutoriam cum futura successione deputare.*
11 *Coadiutoria cum futura successione an sit simplex dispositio, vel mixta.*
12 *Dispositiones duæ quando æquè principaliter conglutinantur, tunc iudicantur pro separatis, & simplicibus.*
13 *Mixtum continetur sub simplici quando mixti qualitates sunt inseparabiles.*
14 *Mixtum continetur sub simplici in concessione fauorabili.*
15 *Regressus est continuatio primæui iuris.*
16 *Coadiutoria cessante nullus de illa præter Papam disponere potest.*
17 *Papa in gratijs præuentiuis nunquam iuri patronatus seculari præiudicare intendit.*
18 *Derogationes quantumcunque generales nunquam extenduntur ad patronatus Regios.*
19 *Coadiutoria bene potest stare absque futura successione.*

1 S. D. Clemens Papa VIII. Philippo II. Regi Catholico concessit ius nominandi personas ad Dignitates & Canonicatus ac Præbendas, quæ in Ecclesia Cæsaraugustana in Februarij, Maij, Augusti, & Nouembris mensibus vacauerint, vt in Bulla *sub dat. Romæ apud S. Marcum anno Incarnationis Dominicæ* 1604. *Idibus Iulij*, Pontificatus sui anno 13. in qua hac de re sic disponitur. *Et nihilominus eidem Philippo Regi, eiusque successoribus Aragonum Regibus tam masculis, & per lineam fœmininam descendentibus, quam fœminis vsque in infinitum & in perpetuum ius nominandi personas sibi gratas, & acceptas, alias tamen habiles, & idoneas Romano Pontif. pro tempore existenti tam ad Dignitates (non tamen maiorem post Pontificalem) quam Canonicatus, & Præbendas tantum Ecclesiæ Cæsaraugustan. præterquam Magistrales, & Doctorales, necnon Pœnitentiales, & Lectorales huiusmodi in Februarij, Maij, Augusti, & Nouembris mensibus prædictis, dumtaxat extra dictam Curiam pro tempore vacantes, etiamsi dispositione Apost. reseruati, seu ex generali reseruatione Apostol. affecti fuerint per Nos, & Romanos Pontifices successores nostros ad nominationem Regis conferendos, itavt de illis in eisdem quatuor mensibus extra dictam Curiam, alias quam ex personis familiarium, & continuorum commensalium nostrorum, & aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum, & Successorum nostrorum pro tempore vacantibus absque nominatione prædicta, & per Nos, & successores nostros Romanos Pontifices, ac eandem Sedem pro tempore disponi minime possit: ac collationes, commendæ, & quæuis aliæ dispositiones aliter pro tempore factæ, & litteræ Apostol. desuper conficiendæ cum inde sequutis quibuscumque, nullius sint roboris, vel momenti*, &c.

Hoc supposito, quidam eiusdem Ecclesiæ Canonicus sine Regio consensu obtinuit à Sede Apost. in coadiutorem cum futura successione quendam clericum deputari, deinde viuente Canonico eius coadiutor multis annis Ecclesiæ deseruiuit, sed postea coadiuto in vno ex dictis quatuor mensibus è viuis decedente, contendit coadiutor futuræ successioni locum fore, ac Canonicatus prædicti possessionem sibi esse dandam; ex aduerso verò prætendebatur nominationem tanquam de Canonicatu in vno ex dictis quatuor mensibus vacante ad Regem spectare; & dum essem pro veritate consultus ad fauorem Regiæ nominationis respondi, his potissimum motus fundamentis. 2

Certum est enim huiusmodi coadiutoriis mensem patronatum obstare si in eo moriatur coadiutus, non ex eo quia antecedenti præuenit dispositione, quæ sufficeret, si concederemus fuisse vere à principio de Canonicatu dispositum, sed quia attendendum est tempus cessationis coadiutoriæ, nam tunc dicitur vacare Canonicatus quando moritur coadiutus, & tunc incipit habere ius ipse coadiutor, non tanquam coadiutor, sed tanquam nouus Canonicus, & diuersa persona, nec dicitur continuare ius, sed nouiter acquirere, Pute. *decis.* 225. *num.* 2. & 3. *lib.* 3. *in correctis*, Caualer. *decis.* 116. *num.* 5. Ego ipse *de Canonic. cap.* 29. *num.* 7. non sunt enim coadiutores beneficiarij interimdum viuunt coadiuti, nec habent ius, nec titulum in beneficio, sed tantum exercitium, & administrationem, ius autem residet penes coadiutum, Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 25. *num.* 30. Rota *decis.* 456. *num.* 9. *part.* 1. *recentior.* cum aliis per me citatis *d. cap.* 29. *num.* 3. & licèt coadiutoria hæc similis sit renunciationi, est tamen quid diuersum ab illa, Gonzal *ad regul.* 8. *Cancel gl.* 5. §. 9. *n.* 69. Caualer. *d. decis.* 116. *n.* 4. Lotter *d. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 23. 3 4 5

Cùm ergo coadiutor incipiat esse Canonicus post obitum coadiuti, & tanquam titulo antea carens tunc sibi possidere non posset, *reg. beneficium, de regul. Iuris in* 6. ideo decedente coadiuto noua possessionis apprehensione eget, Lotter. *d. lib.* 2. *q.* 25. *n.* 31. Rota *decis.* 456. *n.* 6. & *decis.* 637. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* Ego ipse *d. cap.* 29. *à. num.* 18. & debet habere locum à die captæ possessionis post obitum coadiuti, Rota *decis.* 410. *num.* 5. *in fine part.* 1. *recentior.* Ego ipse *d. cap.* 29. *num.* 20. & 21. quæ omnia ostendunt de Canonicatu illo, per coadiutoriam non fuisse dispositum, sed vsque ad obitum coadiuti manere sicut prius apud ipsum cum vero titulo, & possidendi iure, ipsoque decedente vacare, & de eo sic vacante in vno ex quatuor mensibus ad nominationem Regis disponendum esse. 6 7

Et ideo cum dubitaretur an coadiutor habilis de tempore factæ coadiutoriæ, inhabilis vero effectus de tempore, quo illa cessauit, esset admittendus inhabilitate 8

inhabilitate superueniente medio tempore non obstante, fuit resolutum in vna Algarbien. inhabilitatem superuenientem obstare, quia habilitas requiritur de tempore collationis, collatio autem vere fit, & titulus confertur, ac possessio capitur post obitum coadiuti, vt dictum est, licet hodie ex formula coadiutoriæ aliter dicendum sit, cum collatio huiusmodi facta de tempore cessationis coadiutoriæ habeat retrotractionem ad tempus, quo fuit facta, ex clausulis in ea appositis, præcipue in hac materia obiectiua.

9 Facit quod in casibus in quibus secundum Concordata Germaniæ Papa non potest beneficia conferre, videlicet in sex mensibus alternatis anni, incipiendo à mense Februarij, eodem modo non potest coadiutorias cum futura successione concedere, vt in puncto resoluit Cassador. *decis. vnic. de pactis*, quod referunt & sequuntur Pute. *decis.* 226. *alias* 205. *lib.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 9. *numer.* 11. ex ea ratione quòd cùm coadiutoria sit dispositio, & de beneficio vacanti, & Papa promittat in dictis concordatis quod in sex mensibus non vult impedire Ordinarios per suas reseruationes, & quascumque alias dispositiones, item dicat quod reseruationibus aliis à præmissis ac dispositionibus auctoritate sua factis, vel faciendis non obstantibus quibuscumque, & sic tollat omnes dispositiones, & per consequens coadiutorias, nihil mirum si coadiutorias Papa concedendo in omnibus mensibus cum futura successione dicatur concordatis contrauenire; quæ ratio vtique militat in nostro casu, vt patet.

10 Qua sententia retenta non obstant plura, quæ in contrarium adduci poterant, & primò quod Papa de Iure potest coadiutorem cum futura successione deputare, *cap. sicut vir.* §. *ecce his auctoritatibus, cum cap. seq.* 7. *quæst.* 1. proindeque coadiutoriam cum futura successione exequendam. Quia non negatur quin Papa istud possit, sed dicitur quo stante dicta Bulla secularizationis, & concessione Regi facta, passim Papa deputando coadiurores cum futura successione dicitur concessioni contrauenire, prout in eisdem terminis concordatis Germaniæ quoque contrauenire dici Pute. *d. decis.* 215. *num.* 20. *lib.* 3.

11 Nec secundò obstat quòd coadiutoria cum futura successione non est simplex dispositio, sed mixta, vnde non debet censeri exclusa, vbi excluditur quælibet dispositio simplex, quia mixtum non comprehenditur sub simplici. Nam respondetur quod licet coadiutoria respectu consensus sit quid mixtum, tamen quia in isto casu nõ tractatur de ipsa coadiutoria, sed de illa successione respectu cuius, consensus defuncti nihil operatur, nec illa habet vllam dependentiam à Iure de præterito, sequitur quod sumus in dispositione simplici, & istud est quod dicit Alciat. *in l.* 2. *col.* 2. *ff. de verbor. oblig.* quòd quando duæ dispositiones æquè principaliter conglutinantur, tunc iudicantur pro separatis, & simplicibus, prout eum refert Pute. *d. decis.* 215. *num.* 13. Polydor. Ripa *de nocturno tempore c.* 4. *n.* 8. & 9. Ego ipse *Axiom.* 152. *n.* 4. dum tenui mixtum contineri sub simplici quando mixti qualitates sunt separabiles. Tum etiam, quia sumus in gratiosis, hoc est in gratia & beneficio Principis, ac proinde concessa per Papam Regi nostro Catholico ob præclara munera & seruitia Ecclesiæ Romanæ facta, ex quo talis concessio reputatur fauorabilis, ac proinde in illa mixtum contineri debet sub simplici, Bart. *in d. l.* 2. *in princ. num.* 2. vbi Alciat. *in repet. num.* 41. *cum seqq.* Mandos. *ad regul.* 10. & alij, quos refero *d. Axiom.* 152. *n.* 7.

Tertiò nec obstat quòd regressus in concordatis non comprehenduntur, ergo nec coadiutoriæ, cum æquiparentur; Quia diuersa est ratio, nam regressus ideo non comprehenduntur sub concordatis, quia ex voluntate resignantis non aliter volentis resignare, nisi reseruato sibi regressu, & Papæ ita admittentis per fictionem iuris non videtur inducta vacatio, sed potius est quædam continuatio primæui iuris, Rota *decis.* 427. *num.* 7. *part.* 1. *diuers.* Ego ipse *in praxi exigendi pensiones quæst.* 9. *num.* 15. & 16. propter voluntatem eius, qui legem in re sua apposuit, & illa voluntas tempore, quo locus est regressui, adhuc durat, & sic fingitur quod nulla interuenit vacatio, eo quia fit dispositio in eadem persona, & non diuersa, & concordata, & sic præfata Bulla videtur loqui de dispositione, quæ tempore vacationis fit in diuersam personam: sed in coadiutoria ista fictio non vacationis fieri non potest, nec coadiutor dicitur continuare, cùm ius esset Titularis, & ideo dispositio dicitur fieri in diuersam personam & non in eandem, ideo dicitur contrauenire: ita Cassad. *d. decis. vnic. de pactis*, Pute. *d. decis.* 215. *n.* 15. 15

Quartò nec obstat quod per appositionem manus Papæ dando coadiutorem, cessante coadiutoria, nullus de illa præter Papam disponere possit, vt per Æne. de Falconib. *de reseruat. prel.* 3. Simonet. *in simili tract. quæst.* 64. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloss.* 52. *à princ.* & alios per me citatos *de Iure Eccles. vniuerso lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 43. Quia quicquid sit an per dationem coadiutoriæ beneficium remanserit affectum, hîc affectio nihil operari potest, cum ea non obstante velit Pontifex vt ad nominationem Regiam de Canonicatibus in huiusmodi quatuor mensibus vacantibus disponi debeat, cum decreto irritanti. 16

Quintò non obstant clausulæ in Bullis coadiutoriæ apponi solitæ, ex quibus videtur collationem retrotrahi à tempore cessationis illius ad punctum assignationis, & sic quod saltem per fictionem censetur facta collatio à principio; Quia respondetur clausulas illas operari non posse in præiudicium iuris medio tempore acquisiti ad fauorem Regis nostri, quod statim afficit mensem illum suæ nominationi, & impedit quamcumque Apostolicam vel ordinariam dispositionem, Papa enim in gratiis præuentiuis nunquam iuri patronatus laicali præiudicare intendit, Cassad. *decis.* 4. *num.* 3. *de probat.* Viui. *opin.* 195. maximè si ad Regem spectauerit, quia derogationes quantumcumque generales numquam extenduntur ad patronatus Regios, Couar. *practic. cap.* 36. *num.* 3. *vers. olim, & num.* 4. & 6. Alfar. *de officio fiscal. glos.* 2. *num.* 19. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloss.* 18. *numer.* 97. *cum seqq.* & *gloss.* 24. *numer.* 159. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 219. & 575. Ioan. de Solorzano *tom.* 2. *de Indiarum gubern. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 19. 17 18

Sextò, & vltimò non obstant quod aliàs coadiutoriæ datio remaneret otiosa si eius validitas penderet à futura vacatione, in mense scilicet Pontificio, seu Ordinario, non autem Regiæ nominationis. Quia respondetur neminem dubitare coadiutoriæ assignationem in vtilitatem Ecclesiæ factam fuisse validam, futuram verò successionem claudicare, cum mensis vacationis, in quo illa cadit, Regiæ nominationi iam sit affectus, & hoc casu bene potest stare coadiutoria absque futura successione, cum duplicem contineat gratiam, vt sentit Cassad. *d. decis. vnic. de pactis, in fine*, vel plenus potest sequi effectus, coadiutoriæ scilicet, & futuræ successionis, si vacatio in mense Apost. contingeret. 19

Quare, &c.

Hispalen.

Hispalen. Prouincialatus Eremitarum S. Augustini.

Prouincialis de consensu maioris partis Vocalium, & iustis de causis superuenientibus, potest, & debet Capitulum à se conuocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare. Electio celebrata post publicatam, vel notificatam Capituli suspensionem, aut interpositam appellationem, vel habitam itineris arreptionem ad Superiorem, vel non seruata Iuris, & Constitutionis forma, seu Vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, & voto, non seruato Iuris ordine, priuatis, aut non Vocalibus admissis, est nulla. Possessor antiquior, & qui probat suam possessionem de tempore litis motæ, est manutenendus. Recentior verò, clandestinus, iniustus, violentus, seu vitiosus non est manutenendus. Possessio attentata, turbida, offuscata, seu quæ litem excitauit, non est manutenibilis.

VOTVM XLVII.

1 *Prouincialis conuocatorias litteras pro Capitulo celebrando ad omnes Conuentus dirigit.*
2 *Capituli maior pars instat pro dissolutione, & prorogatione.*
3 *Prouincialis ad instantiam maioris partis Capituli, illud prorogat.*
4 *Prorogatione Capituli non obstante, Prouincialis eligitur.*
5 *Generalis generale, Prouincialis prouinciale Capitulum ad libitum prorogare non potest.*
6 *Declarationes tres recipit dicta conclusio.*
7 *Capituli celebratio ad breue tempus prorogari potest.*
8 *Officia ambigens & appetens est reprehendendus.*
9 *Tempus modicum non est in consideratione.*
10 *Prorogatio Capituli ad breue tempus in Ordine S Francisci permittitur.*
11 *Prouincialis, qui prorogat Capitulum ad effectum recurrendi ad Superiorem intra eandem Prouinciam, dicitur prorogare ad breue tempus.*
12 *Prouincialis consultius faciet recursum ad Superiorem antequam labatur tempus ad celebrandum Capitulum destinatum.*
13 *Capitulum de consensu maioris partis potest suspendi ab eo, qui illud conuocauit.*
14 *Capituli conuocatio spectat de Iure communi ad Prouincialem.*
15 *Præsumendum est pro validitate illius quod facit maior pars Capituli.*
16 *Factum sapienter creditur quod plurimorum consensu, & indicio gestum est.*
17 *Tempus ad Capitulum celebrandum potest de maiori parte illius abbreuiari.*
18 *Factum à maiori parte in rebus Collegij, Vniuersitatis, vel Communitatis, dicitur factum à toto Capitulo.*
19 *Pars minor in Capitulo procedit maiori contempta quando ista vocata venire noluit, vel voluntarie recessit.*
20 *Prorogatio Capituli ex iusta & honesta causa facta valet.*
21 *Legislatoris mens est attendenda licet dispositionis verba aliud insinuare videantur.*
22 *Tempus à lege præfixum potest restringi ex causa legitima, sicut & prorogari.*
23 *Declaratur* Franciscus Marcus.
24 *Terminus à Iure præfixus ad Capitulum celebrandum potest prolongari, vel abbreuiari si aliquod iustum subsit impedimentum, vel quando aliqua vis, aut violentia timetur.*
25 *Iudex ex causa potest omnem Iuris terminum minuere, prolongare, & alterare, etiamsi lex terminum taxet, & addat nec plus aut minus à Iudice posse dari.*
26 *Præceptum Superioris non obseruare licet inferiori iusta interueniente causa.*
27 *Ex causa à lege recedere licet.*
28 *Electionem vitiat quicumque timor inferendæ violentiæ, licet illata non sit.*
29 *Electio libere, & sine aliquo metu fieri debet.*
30 *Præmeditatio coniecturatur ex coadunatione hominum armatorum.*
31 *Arma gestans præsumitur cogitare de rixa.*
32 *Armorum timor idem operatur quod arma ipsa.*
33 *Metum iustum adfuisse dicitur etiamsi arma semel sumpta fuerint deposita.*
34 *Metus præsumitur absque alia probatione si audiretur strepitus, & fragor armorum.*
35 *Metus est opinio impendentis mali.*
36 *Metus amittendi honorem iustus præsumitur.*
37 *In extraiudicialibus actibus sufficit sine vlla causæ cognitione procedere.*
38 *Electionis causa summarie, simpliciter, & absque litis contestatione est tractanda.*
39 *Iudex in re extraiudiciali potest procedere sine ordine, & figura iudicij, & sine testibus in figura iudicij receptis.*
40 *Metus ex communi opinione & fama præsumitur.*
41 *Testibus interesse proprium defendentibus non est credendum.*
42 *Metus cum sit difficilis probationis, coniecturis, indicijs, præsumptionibus, & testibus singularibus probatur.*
43 *Metus, aut coactio quæ sufficiat in arbitrio Iudicis positum est.*
44 *Testes inhabiles sufficiunt, & illorum reprobatio non admittitur quando agitur de remedio summarijssimo manutentionis.*
45 *Iudicis & Magistratuum præsentia omnem metum excludit.*
46 *Limita quando non est satis ad resistendum violentiæ illius, qui metum intulit.*
47 *Obseruantia subsequuta tollit omne dubium.*
48 *Dispositio qualibet declaratur per subsequentem obseruantiam.*
49 *Obseruantia interpretatiua vt inducatur sufficit aliquando ita obseruatum fuisse.*
50 *Dictio,* semper, *refertur nedum ad omne tempus, verum etiam ad omnem casum.*
51 *Verbum,* volumus, *non est præcepti, sed potius liberum & absolutum tribuit arbitrium.*
52 *Dictio,* semper, *restringitur secundum naturam actus, & verbi, cui adijcitur.*
53 *Testis deponens Titium semper possedisse à tali tempore, non dicitur factum deponere, etiamsi reperiatur quod modico tempore possederit.*
54 *Testis deponens se vidisse Caium semper possedisse, intelligitur congruis temporibus.*
55 *Præfixio diei ad electionem faciendam est de iustitia, & non de substantia.*
56 *Dies more Romano incipit à medietate noctis, & finitur ad mediam noctem sequentis diei, & quoad officia diuina de vespera in vesperam.*
57 *Dictiones* ipsæ, & ipso iure *quid importent.*

58 *Rubrica*

135 *Gesta post appellationem licet non iudicialem coram Superiore iustificatam sunt attentata.*
136 *Appellatio non tantum suspendit iurisdictionem Iudicis, sed etiam illam extinguit.*
137 *Appellatio ita omnia post eam innouata inficit, vt nulla sint ipso iure.*
138 *Innouata post appellationem sunt reuocanda, & in pristinum statum restituenda, & purganda.*
139 *Etiam ex mero Iudicis officio.*
140 *Possessio post appellationem apprehensa habetur pro spoliatione, & est mere attentata.*
141 *Attentata quando sunt turbida, vel quando constat de non iure petentis reuocationem, vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis, non sunt reuocanda.*
142 *Attentata post appellationem vt non reuocentur, debet constare de non iure petentis reuocationem per rem iudicatam, vel confessionem partis.*
143 *Attentatorum remedium non solum conceditur quando adest notoria iustitia, sed etiam quando constaret de non iure.*
144 *Attentatorum in concessione consideratur potius contemptus Superioris, quam læsio iuris & partis.*
145 *Attentatorum remedium reputatur in Iure benignum & fauorabile, & priuilegiatum, vt numer.* 146.
147 *Excommunicationis exceptio non potest opponi contra agentem pro reuocatione attentatorum.*
148 *Attentatorum iudicium fauorabilius est iudicio spolij, & sic possessorio recuperandæ, & interdicto Vnde vi.*
149 *Attentatorum ante purgationem non potest procedi in negotio principali.*
150 Cap. quia propter, de elect. *refertur.*
151 *Forma descripta* in cap. quia propter, de elect. *est omnino obseruanda sub pœna nullitatis.*
152 Cap. quia propter, de elect. *procedit in electionibus Prouincialium, & aliorum Prælatorum Regularium.*
153 *Vniuersitati quod conceditur, singulis eius non tribuitur.*
154 *Scrutatores de forma substantiali debent secrete & sigillatim cunctorum vota diligenter, hoc est ex se & proprio ore exquirere.*
155 *Scrutatores debent prius se ipsos scrutari.*
156 *Vota in electionibus debent de forma substantiali per scripturam fideliter dari, ne memoria scrutatorum pereant.*
157 *Electiones consuetudine fieri possunt per bulletas, palleas, & cartellas, aut per fabas, siue per lupinos.*
158 *Disponere quis præsumitur in dubio secundum Ius commune.*
159 *Notarius Secretarius Capituli debet scribere, & fidem facere de omnibus ibi gestis.*
160 *Rubrica*, de modo procedendi, &c. *denotat sub illa dispositum continere formam substantialem.*
161 *Forma omnis in dubio censetur substantialis.*
162 *Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3. cap. 7. sub rub. de modo recognoscendi Patrem Præsidentem, refertur.*
163 *Litteræ concedentes iurisdictionem non operantur sine præsentatione, inspectioneve, solito modo, & loco facta.*
164 *Præsidentia propria auctoritate possessionem apprehendens est intrusus, & violentus possessor, ac illius beneficio ipso iure priuatus.*
165 *Forma substantiali non seruata actus ipso iure est nullus.*
166 *Præceptum Superioris ob eius auctoritatem præsumitur in dubio iustum.*
167 *Iudicis mandato faciens, dolo facere non videtur.*
168 *Absentes sine eorum culpa vocandi sunt ad electionem, vt saltem constituant procuratorem.*
169 *Diem prorogationis, vel assignationis pro electione facienda scientes, amplius vocandi non sunt.*
170 *Certus qui est, amplius certiorari non debet.*
171 *Contempti dicuntur, qui non fuerunt vocati cum deberent vocari.*
172 *Vocem in Capitulo habentes ad electionem legitime vocandi sunt.*
173 *Qualitas quod vocatus quis fuerit ad electionem, non præsumitur, nisi probetur.*
174 *Omissio vocationis irritam reddit electionem.*
175 *Electio celebrata, maiori parte contempta, vel non legitima vocata, est ipso iure nulla.*
176 *Scrutatores si non fuerint missi ad inquirendum votum infirmi existentis in eodem Monasterio, electio est nulla.*
177 *Vocati ad electionem quando sunt omnes, si venire non curent, cum vno solo qui venerit, poterit ad electionem procedi.*
178 *Decedentes à loco electionis faciendæ computantur inter illos, qui renunciauerunt.*
179 *Intellige de recedentibus à loco voluntariè, vel de ijs, qui malitiose, & dolose se absentant.*
180 *Vocales iam congregati si exeunt in maiori parte, minor quæ remanet, potest ad electionem procedere.*
181 *Capitulum conuocatum, & congregatum differunt.*
182 *Electio exclusis seu priuatis aliquibus non seruato iuris ordine facta, est nulla, & num.* 183.
184 *Præsidens Capituli etiam cum ampla facultate Apost. neminem non citatum potest priuare.*
185 *Præsidens Capituli si iniuste procedat, potest maior pars absque illo, & etiam absque minore ad electionem procedere.*
186 *Exclusi & priuati nulliter possunt instare vt electio sine illis celebrata nulla declaretur.*
187 *Martinus de Angulo postquam renunciauit, redintegratur, ordine Iuris non seruato.*
188 *Fr. Hyacintus Cubero sententia Prouincialis priuatus, restituitur.*
189 *Fr. Alphonsus Garcia debito modo priuatus ad votandum in Capitulo introducitur.*
190 *Fr. Petrus de Porras in Magistrum nulliter admittitur.*
191 *Fr. Damianus de Espinosa, & Discreti Grennen. & Ossunæ indebite excluduntur à voce danda in Capitulo.*
192 *Possessor non est eijciendus nisi prius citetur, & audiatur.*
193 *Citatio specialis requiritur vt quis de possessione eijciatur, & non sufficit generalis contra interesse putantes.*
194 *Possessor lite pendente à sua possessione nunquam amouendus est sine citatione, & causa cognitione.*
195 *Siue habeat colorem possidendi, siue non.*
196 *Exclusi ob inhabilitatem non sunt admittendi nisi prius probent suam rehabilitationem.*
197 *Actus valet si vnius falsi, & alterius veri tutoris auctoritas interueniat.*
198 *Actus quando explicatur à singulis non nomine Collegij, tunc si aliquis est inhabilis, non valet actus, ex quo habilis & inhabilis exercet actum indiuiduum, & inseparabilem.*
199 *Inhabiles expressi quando habilibus coniunguntur, non valet gestum ab Vniuersitate.*
200 *Electio si fiat per habiles, & inhabiles simul, an vitietur, ostenditur,* & numer. 201.
201 *Possidens de præsenti & de præterito semper possedisse*

possedisse præsumitur, animumque habuisse continuandi possessionem.

203 *Possessor olim, hodie etiam possessor præsumitur, vbi etiam ex aduersarij confessione apparet de antiqua possessione vt n.204.*

205 *Præsumptio continuationis possessionis durat dum contrarium non probatur.*

206 *Possessio vsque ad tempus litis motæ probare sufficit ad obtinenda in manutentionem.*

207 *Possessio talis præsumitur, qualis est titulus præcedẽs.*

208 *Prouincialis officium an expiret finito trienio, & non facta renunciatione in Religione Eremitarum S. Augustini.*

209 *Prouincialis ob transgressionem alicuius pœna ipso iure imposita non dicitur in pœnam aliquam incursus, quæ manutentionem retardare valeat.*

210 *Manutentio solum conceditur ad strictos limites possessionis.*

211 *Possessio vnius rei sufficit pro manutentione consequenda quoad alias res sub eodem iure comprehensas.*

212 *Possessio continuari desinit quando constat fuisse ab alio medio tempore occupata.*

213 *Possessio non amittitur quando quis non habet se pro spoliato.*

Possessio solo animo retinetur.

214 *Possessor dicitur, qui nunquam se habuit pro spoliato, & ideo est manutenendus, vt n 215*

216 *Possessio capta de facto, & per spolium non potest interuertere possessionem legitimam.*

217 *Manutentio denegatur iniusto, clandestino, turbatiuo, & vitioso possessori.*

218 *Manutentio non est concedenda illi, qui venit ex vacatione inducta, de qua dubitatur.*

219 *Manutenendus est resignans in sua possessione etiamsi resignatarius fuerit immissus quando disputatur de validitate consensus à resignante præstiti.*

220 *Possessor antiquior præsumitur iuste possidere.*

221 *Possessio recentior, & posterior, præsumitur iniusta, vitiosa, clandestina, & turbatiua.*

222 *Actus possessorij ab alio gesti quando constat de priori possessione, non probant possessionem, sed turbationem.*

223 *Possessor iunior tenetur probare se non possidere vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse à possessione sua culpa, aut facto, alias eius possessio præsumitur clandestina aut vitiosa.*

224 *Possessio clandestina, aut vitiosa non est manutenibilis.*

225 *Possessio quæ est violenta, & iniusta, non est manutenibilis.*

316 *Manutentionem antiquiori possessori denegare, durities est, & immanitas.*

217 *Possessio nulliter capta non est manutenibilis.*

228 *Possessio apprehensa post interpositam appellationem est attentata, & non manutenibilis.*

229 *Possessio attentata nullum potest præstare impedimentum quin parti anteriori possessori detur manutentio.*

230 *Appellatio regulariter est interponenda coram Iudice à quo.*

231 *Nisi constet eam peruenisse ad notitiam Iudicis à quo, vel partis.*

232 *Possessio intricata, offuscata, seu obscura, & proueniens ex titulo incerto non releuat, nec est manutenibilis.*

233 *Possessio ex qua lis initium sumpsit, vel qua litem excitauit, non est manutenenda.*

234 *Possessio quando prætenditur ex vnico actu contradicto, vel ex vnica collatione dante causam liti, tunc non est manutenenda.*

235 *Possessio quando acquiritur ex vnico actu positiuo, & pacifico, etiamsi postea subsequatur contradictio partis, ex illa possessione danda est manutentio.*

236 *Intellige quando manutentio petitur ad terminos possessorios alicuius actus, qui consummate, perfecte, & absque vlla contradictione fuerat olim gestus.*

237 *Actus possessorij contradicti quoad manutentionem obtinendam non tribuunt ius considerabile.*

238 *D. Gabriel Martinez in Hispaniarum Nunciaturæ Iudex Apostol. designatus laudatur.*

239 *D. Antonius de Castro in suprema Hispaniarum Curia Aduocatus laudatur.*

R.P.M. Franciscus Lyaño Prouincialis 1
Hispalen. Ordinis Eremitarum S. Augustini, conuocauit omnes Patres Vocales pro Capitulo Prouinciali in ciuitate Granatæ celebrando die Sabbati 20. Aprilis 1641. & conuocatorias litteras in omnes huius Prouinciç Conuentus direxit, ac iuxta formam Constitutionis eiusdem Ordinis, *parte 3. cap. 7. sub rub. de modo celebrationis Capituli Prouincialis*, singulis illius Religiosis non Vocalibus sub excommunicationis, & aliis pœnis mandauit, ne sine eius licentia in scriptis habita ad dictam ciuitatem, & decem leucis circumcirca illam, accedere auderent.

Pro quo Capitulo celebrando die Veneris 19. 2
Aprilis in eiusdem ciuitatis Monasterio Vocales Religiosi octuaginta tres se conuenerunt, ex quibus 53. intelligentes magnas sibi parari insidias, ne possent ad huiusmodi electionem libere procedere, eo quod plures Religiosi non Vocales contra P. Prouincialis mandatum in dicta ciuitate Granatæ, & in locis vicinis cum armis ad eos cogendos, vimque illis inferendam conueniebantur, quodque P.M. Alphonsus de Castilla, qui Capituli præsidentiam affectauerat, pluresque illi adhærentes pleno ore asserebant causarum Iudices ad eorum libitum eligendos esse, qui plures suis Magisteriis, officiis, & honoribus priuarent, ne amplius vocem in electionibus habere possent: cœperunt exinde prædicti 53. Vocales, qui contrariam sectabantur partialitatem, coactionem, & violentiam huiusmodi valde timere; & licet maiorem, & saniorem constituerent partem, proindeque canonicam electionem ab eis faciendam indubium apud omnes esset; nihilominus tamen cùm dictus P.M. de Castilla, & sui Partiales, ne id contingerẽt, ad plurimorum notitiã deuenire constituerent, prędicti 53. Vocales per quẽdã supplicem libellum ab omnibus subscriptum, coactionem, metum; & violentiam huiusmodi Patri Prouinciali semel, & iterum significarunt, & protestati sunt, ad hoc vt Capituli celebrationem in aliud tempus protraheret, quo inuocato Regis nostri Catholici auxilio, & adhibito Illustrissimi Domini Nuncij opportuno remedio, electio ista ab omni, & quacumque coactionis, seu violentiæ specie aliena celebrari posset.

Cùm igitur eidem P. Prouinciali ex informatio- 3
nibus iudicialiter, & extraiudicialiter pro suo animo informando sæpissime captis, & iterata præfatorum 53. Vocaliũ assertione de prædictis satis constaret, quodque prorogatio ad breue tempus facta (dum scilicet de his rationem redditurus coram Illustriss. D. Nuncio se sistere posset) non esset multum partibus incommoda, sed potiùs ad scandala, & dissensiones sedandas valde necessaria, Capitulum

adhuc non congregatum prudenter, ac maturo cum iudicio prorogauit, omnibusque, & singulis illius Patribus Vocalibus, sub excommunicationis, aliisque pœnis suo arbitrio imponendis intimare fecit, vt quisque ad suum Monasterium statim recto tramite incedendo se reciperet.

4 Facta, & intimata suspensione, ac prorogatione huiusmodi; Pater Prouincialis, ac præfati omnes 53. Vocales à Monasterio, & ciuitate Granatæ recesserunt, quatuor tantum exceptis, qui infirmitate, alioque legitimo impedimento detenti illinc discedere non potuerunt: cæteri verò Vocales, qui numerum 29. non excedebant, suspensionem, & prorogationem huiusmodi, necnon protestationes, & appellationes interpositas parui pendentes, Patrem Prouincialem, cum decem Prouinciæ Patribus Magistris, iuris ordine non seruato, priuarunt, nonnullos alios, qui Vocales non erant, vt vocem haberent, in Capitulum introduxerunt, ac tandem sic ad electionem temere procedentes R. P. M. Franciscum de Termiñon in Prouincialem de facto elegerunt. Hinc introducta lite coram Illustrissimo Domino meo Nuncio super nullitate huius electionis, fui pro parte P. Prouincialis Francisci Lyaño, & dictorum 53. Vocalium consultus, & tandem post longa, & assidua litterarum studia censui eam electionem nullam, & attentatam absque dubio fuisse, ad quod assequendum quatuor conclusionibus totam hanc materiam resoluendam existimaui.

Conclusio I.

R. P. M. Franciscus Lyaño Prouincialis, de consensu maioris partis Vocalium, & iustis de causis superuenientibus, potuit, & debuit ad effectum recurrendi ad Illustrissimum D. Nuntiũ, Capitulum à se conuocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare.

5 QVando pro Capitulis celebrandis certa & præfixa dies à Iure, vel Apostolicis Constitutionibus est determinata, non poterit ad libitum, & suo arbitrio Reuerendissimus Generalis pro Capituli Generalis, & P. Prouincialis pro Capituli Prouincialis celebratione diem illam immutare, suspendere, vel prorogare. Ita Ludouic. Miranda *in manua. Prælator. tom. 2. q. 6. art. 2. conl. 1.* ibi: *Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate vltra tempus constitutum*, &c. Iul. Lauor. *variar. lucubrat. tom. 1. tit. 4. de elect. c. 23. n.* 8. Sigism. à Bonon. *de elect. dub.* 103. *n.* 1.

6 Hæc resolutio ab his, & aliis Doctoribus approbata, & communiter recepta, procedit sine dubio de iure ordinario, & auctoritate propria; quod libenter concedo: tres verò recipit declarationes, quibus satis constat in nostro casu prorogationem non solùm licitam, sed etiam debitam fuisse.

7 Prima, declaratio est, quando ad breue tempus, veluti ad mensem, vel menses, prorogatio fit, quo casu permissam esse censeo: tum quia omnis ambitionis præsumptio tollitur, quæ ideò prorogationem impedit, ne quis eo prætextu in officio continuò permaneat, quod Apostolicæ Constitutiones primò & principaliter abolere voluerunt, vt in vna

8 Martini V. de qua in *Bullario Ordinis*, *pag.* 251. ibi: *Vt in huiusmodi officiis, quibus præsunt continue, seu ad eorum vitam remanere*, &c. Et in alia Nicolai etiam V. de qua *in dicto Bullario*, ibi: *Vt in dicto officio Prouincialatus perpetui fierent, seu diutius permanerent*, &c. Officia enim ambigens, & appetens gubernare, est reprehendendus, & reiiciendus, Mastril. *de Magistrat. lib. 1. cap. 30. num. 10. cum seq.*

Tum etiam, quia modicum tempus non est in 9
consideratione, vt per Vincent. de Franch. *parte 1. decis. 94. num. 4.* quem refert & sequitur Mastril. *d. tract. de Magistrat. lib. 2. cap. 7. num. 79.* Gutier. *practicar. lib. 1. quæst. 34. num. 3. prope fin.* vbi intelligit *legem Regiam 4. tit. 6. lib. 3. Recopil.* prohibentem ne vicinus, aut naturalis posset esse locumtenens potestatis in sua patria, vt procedat ad longum tempus, non verò ad modicum; quia parum, & nihil æquiparantur, *l. quamuis, ff. de condit. & demonstr. gloss. verbo ex contrario, in l. si pupillus, §. si ego, ff. ad leg. Falcid.* cum aliis per me citatis *Axiom.* 175. *num.* 1.

Tum denique, quia etiam in Ordine S. Francisci, 10
in quo iuxta Leonis X. concessionem, Prouinciales ita sunt triennales, vt triennio elapso sine alio ministerio pro absolutis ab officio à cunctis Fratribus habeantur, & nihilominus prorogatio ad breue tempus permittitur, vt in his terminis resoluit Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 16. art. 4. concl. vnica*, ibi: *Tempus durationis officii Prouincialis Ministri dumtaxat est triennium, sed aduertendum est, non ita præcise hoc esse intelligendum, interpretandum, siue declarandum, quin possit per mensem, siue per menses huiusmodi officium prolongari, siue abbreuiari*, &c. Idem tenuit Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 53. art. 2.* ibi: *Secundò est aduertendum circa vltimam Leonis X. concessionem, quod Minister Generalis per sex annos, & Prouinciales per tres tantum in officio durent; quibus annis expletis, ipso facto ait quod essent ab officio absoluti, & pro talibus ab omnibus haberentur: notat Additionator Capuccinus, quod quamuis adhuc in suo robore esset hæc Constitutio, non esse putandum videtur, vt etiam ibi dicitur, vt illis annis expletis, ipso facto ab officio sint absoluti, sic præcisè esse intelligendum, quin possit per mensem & per menses in tali officio prolongari, vel breuiari*, &c. sequitur Hieronym. Roderic. *in compend. quæst. Regular. resol.* 58. *num.* 17.

Quod autem P. Prouincialis ad breue tempus 11
prorogauerit Capitulum, patet ex eo, quòd in tali prorogatione declarauit se eam facere ad effectum recurrendi ad Illustrissimum Dominum meum Nuntium, & constat ex actis intra nouem dies à puncto prorogationis factæ numerandos se coram eo præsentasse, legitimas suspensionis causas allegando, & paratum statim ad omne illius mandatum, & in eius manibus officio renuntiare.

Non obstat, quòd Fr. Emman. & eius ex fratre 12
nepos Hieronymus Rodericus *citatis locis*, videntur insinuare tutius esse pro qualibet prorogatione facienda ad Sedem Apostolicam recurrere, quia id non ex necessitate, sed de congruentia procedit, vbi scilicet casus, qui prorogationem iustificare potest, successit tanto tempore ante finem triennij, vt commodè Superior consuli posset, priusquam dies celebrandi Capituli adueniret; & tunc nullus inficiabitur consultius esse recursum huiusmodi potius præcedere, quàm subsequi; & hoc est quod vterque Rodericus dicere voluerunt, exempla referentes de prolongatione officij cuiusdam Generalis à Clement. VIII. facta, quæ certè cum fuisset ad longum tempus, & ob benemerita ipsiusmet Generalis in Sedem Apostolicam collata, merito eiusdem S. Sedis auctoritas interuenire debuit: verba autem Fratris Emman. *dict. articul. 2. prope fin.* hæc sunt: *Ait tamen Additionator Capuccinus sibi tutius videri, vt succedente casu, antequam ad finem talis triennij deueniretur, Generali mittatur, vt quid faciendum sit determinet; & si tractatur de prolongatione Ministri Generalis, propter aliquam causam superuenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini* 1590. &c. Vbi verò casus repentinus in ipsa

conuoca

conuocatione, seu celebratione contingit, & tempus instat Capituli celebrandi, necessariò in illius celebratione supersedendum est, dum Superior consulitur; nullibi enim recursus iste prohibetur, siue præcedat, siue subsequatur ipsam diem celebrationis, iuxta temporis angustias, & occurrentes casuum necessitates.

13 Secunda declaratio est, quando Capitulum, de consensu maioris partis, suspenditur ab eo, qui illud conuocauit, vt in specie resoluit Additio ad Abb. *in cap. cum nobis* 19. *lit. C. de elect.* argum. text. *in l. qualem*, 29. §. *vnde videndum*, *ff. de recept. arb.* ibi: *Vtputa, si iussit litigatores Kalendis adesse, mox Idibus iubeat, nam mutare eam diem posse*, &c. *&* *l.* 2. *ff. de re iudic.* ibi: *Qui pro tribunali cognoscit, non semper tempus iudicati seruat, sed nonnunquam prorogat*, &c. *l. quod iussit*. 14. *ff. eod. titul.* ibi: *Quod iussit, vetuitve Prætor,*

14 *contrario imperio tollere, & remittere potest*, &c. Ad Prouincialem enim de Iure communi, & attenta Ordinis Constitutione spectat Capituli conuocatio, & congregatio, Innocent. *num.* 2. Abb. *num.* 10. *in cap.* 2. *de nou. oper. nunciat.* Ergo ad illum pariter spectabit eiusdem Capituli conuocationis dissolutio, qui enim instituere potest, & destituere valet, & qui non potest constituere, nec valebit reuocare, Nauarr. *consil.* 12. *num.* 4. *de elect.*

15 Maximè concurrente ad hanc dissolutionem maiori parte Vocalium, nam in dubio pro illa præsumendum est, secundùm gloss. *in cap.* 1. *de his, quæ fiunt à maiori parte.* Franc. Marc. *Delphin. decis.* 800.

16 *num.* 4. *parte* 1. Et prudenter, sapienterque factum creditur, quod plurimorum consensu, & iudicio gestum est, *cap. prudentiam, de offic. deleg.* Dec. *in cap. cum omnes, lect.* 1. *num.* 12. *de constit.* Menoch. *consil.* 96. *num.* 11. *tom.* 1.

17 Hinc prouenit, quòd sicut de maiori parte Capituli potest ipsum Capitulum prorogari vltra diem præfixum, sic de illius consensu poterit abbreuiari, vt in puncto tenet Abbas *in cap. Ecclesia vestra* 57. *num.* 2. *in fine, de elect.* & meliùs *in cap. cum inter vniuersas* 18. *eod. titul.* ibi: *Potest ergo Capitulum abbreuiare terminum, præfigendo terminum, prout sibi videbitur; & si Canonici sunt discordes, statur maiori parti*, &c. sequitur Castellin. *de elect. Canonic. cap.* 6. *num.* 6. ibi: *Est enim hoc valdè conforme dispositioni Iuris communis, quæ habetur in cap. cùm inter vniuersas, tit. de elect.* vbi Panormit. *num.* 3. *docuit ex verbis eiusdem textus, posse tempus præfixum à Iure circa electiones celebrandas abbreuiari per Capitulum, aut per*

18 *maiorem partem Capituli*, &c. Factum enim à maiori parte in rebus Collegij, Vniuersitatis, vel Communitatis, dicitur factum à toto Capitulo, & valet. gl. *verbo constitutum, in dict. cap. cùm omnes* 6. *de constitut.* Duen. *reg.* 296. Caputaq. *decis.* 192. *&* 203. *parte* 3.

19 Nam eo solùm casu minor pars procedit maiori contempta, quando ista vocata venire noluit, vel voluntariè recessit nolens interesse; præcipuè Capitulo iam congregato, vt infrà ostendetur: quare cùm in huiusmodi dissolutione & prorogatione pars Capituli conuocati, sed nondum congregati, plus maior intercesserit, & concurrat tanquam principalius instrumentum Prælatus, qui illud conuocauit, nihil est quod prorogationem impedire possit, nisi adsit in Ordine specialis prohibitio, quam non existere patebit ex dictis infrà *concl.* 2.

20 Tertia declaratio est, quando iusta aliqua & honesta causa prorogationem iustificat, aut aliquod impedimentum excusat; hæc namque semper excepta intelligitur, vt habetur expressa dispositione Constitutionum Ordinis *in Prologo.* ibi: *Declaramus, quod in omnibus Constitutionibus, & Diffinitionibus nostris, licèt nonnumquam simpliciter, & absolute aliquid præcipiant, mandent, sanciant, vel prohibeant; exceptiones tamen legitimæ, & rationabiles excusationes exceptæ intelligantur, dummodo à Superiore pro talibus habeantur*, &c. Legislatoris enim mens, & intentio id 21 satis se velle præsumitur, licèt dispositionis verba aliud insinuare videantur, argum *l. scire oportet*, §. *aliud. ff. de excusat. tutor.* ibi. *Sed etsi maximè verba legis hunc habeant intellectum, tamen mens legislatoris aliud vult*, &c.

Vnde Franc. Marc. *Delphin. decis.* 569. *parte* 1. de 22 abbreuiatione loquens, expresse tenet ex causa legitima posse tempus à lege præfixum restringi, his verbis: *Veruntamen tale tempus regulariter non potest abbreuiari, cùm sit introductum à Canone, seu lege, cap. indultum, de regulis iuris in* 6, *nisi ex legitima causa*, &c. Et de prorogatione agens, idem dicere videtur paulò inferiùs in aliis verbis, ibi: *Et præmissa faciunt ad quæstionem super verbo electiones Episcopi dictarum Ecclesiarum Valen. & Dyen. quia Canonici semel præfixerunt terminum ad eligendum ad diem Lunæ* 21. *mensis Ianuarij in loco Alexandriæ, propter metum pestis vigentis in ciuitate Valentiæ, & deinde ipsis congregatis adinuicem tractando de dicta electione, maior pars prorogauit terminum ad* 15. *mensis Martij proximè futurum in loco Aureoli*, &c. Et concludit huiusmodi prorogationem validam fuisse, hac potissimum ratione, *quia maior pars prorogando terminum præfixum videtur reuocare, nec potest minor pars vltra procedere, secundùm gloss. & Panorm. in cap. cum nobis, de elect.* &c.

Nec dici potest in casu illius decisionis Francisci 23 Marci, abbreuiationem contigisse intra terminum Iuris, hoc est, trium mensium, qui datur ad Cathedralium Ecclesiarum electio celebrandas, iuxta tex. *in cap. ne pro defectu, de elect.* Quia idem Franciscus Marcus fatetur ex legitima causa posse abbreuiari terminum à Canone introductum, vt priora eius verba suprà relata expresse dicunt; & posteriora aliud non probant, cùm illic non appareat quo tempore vacauerit Ecclesia: nec multum eniti videtur in constituenda differentia inter terminum à iure, vel ab homine præfixum ad electiones celebrandas; promiscuè enim de vtroque loquitur, vt patet.

Et in omnem euentum quòd possit abbreuiari, 24 vel prolongari terminus ad Capitulum celebrandum ab ipso iure præfixum, si aliquod iustum subsit impedimentum, veluti quando adest prohibitio Superioris, ne electio fiat, resoluit Castellin. *de elect. Canon. cap.* 5. *num.* 80. ibi: *Causæ iusti impedimenti ne tempore à Iure præfixo electores procedant ad electionem sui Prælati, per* Hostien. *in sum. lib.* 1. *tit. de elect. & electi potest. ad calcem, num.* 32. *reducuntur ad infra scripta: primò quando interdicitur eis ne eligant ab eorum Superiore*, &c. Vel quando aliqua vis, & violentia timetur, aut eligentium malitia abundat, vt loquitur Fr. Ludou. Mirand. *in Man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 10. *concl.* 1. ibi: *Vt in casu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia*, &c. & ibi: *Vel in casu, quo malitiæ occurratur eligentium; quia tunc posse Iudicem tempus à lege præfixum abbreuiare, vel prolongare tenet* Beroi. *in cap. cùm sit Romana, num.* 25. *de appellat.* &c. Idem sentit. Lauor. *variar. lucubrat. tit.* 4. *de elect. c.* 18. *num.* 24. dum ait, quòd iura ex aduerso adduci solita contra illos solum loquuntur, qui nullo iusto, & legitimo impedimento detenti in termino à iure præfixo eligere neglexerunt.

Iudex enim ex causa potest omnem iuris ter- 25 minum minuere, prolongare, & alterare, etiamsi lex

lex terminum taxet, & addat ne plus aut minus à Iudice possit dari, vt probat text. *in l. ad peremptorium, cum l. sequenti*, & *ibi* Paul. de Castro, *iuncta l. nonnunquam, ff. de iudic.* Gloss. Panorm. Anton. de Butrio, & communiter omnes *in cap. cùm sit Romana*, vbi latè per Philip. Dec. *in 5. col. cum seqq. de appellat.* optimè Menchaquen. *controuers. illustr. ca. 5. n. 20.* Bobadil. *in sua Politica lib. 3. cap. 14. num. 79.* ibi: *Hasta los terminos legales, aunque esten establecidos, è assignados por palabras limitadas, y taxatiuas, se pueden con causa*
26 *prorogar, e abreuiar*, &c. Sicut etiam licet inferiori iusta interueniente causa Superioris præceptum non obseruare: Gloss. & Doctores *in l. & si seuerior 3. ff. ex quibus causis maior.* Bart. & alij *in l. hodie, ff. de pœnis, l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. l. 8. titul. 31. parte 7.* Bald. *consil. 34. Casus talis est, ante fin. lib. 1.* Turrecrem. *in cap. omnis, dist. 45. num. 6.* Couar. *lib. 2. variar. cap. 9. num. 8.* Auiles *ad cap. 1. Prætor. verbo, derechamente, num. 9. & 11.* Perez *l. 9. in prin. tit. 16. lib. 8. Ordinam.* quia ex causa à lege recedere
27 licet, *l. si hominem, ff. mandati*, Menoch. *de arbitr. casu 52. num. 5.*

28 Superest nunc, vt videamus vtrum ex sufficientibus causis motus fuerit P. Prouincialis ad Capitulum dissoluendum, & prorogandum? & an illæ sufficienter in processu probatæ appareant? Quod ad primam dubij partem attinet, videtur in Iure satis constare quemcumque timorem inferendæ violentiæ, licèt illata non sit, vitiare electionem, gloss. notabilis, *verbo metuebant, in cap. bona, el 2. de elect.* vbi Innocent. ita ait: *Hic sufficit probare iustam causam timendi impressionem subesse, etiamsi non sit sequuta impressio, quia nemo se debet periculo exponere*, &c. Alex. *consil. 99. lib. 3.* Gutier. *consil. 16. num. 11. & consil. 40. numer. 1.* Cabreros *de metu lib. 2. cap. 5. numer. 62.* Sigismund. à Bonon. *de electione dub. 54. num. 14.* Sanchez *de Matrimon. lib. 4. disputat. 1. num. 17.* ibi: *Secundò infertur iustam & probabilem metus suspicionem haberi pro metu, & sic satis esse ad rescindendum actum*, &c. *& numer. 18.* ibi: *Tertiò infertur timorem inferendæ violentiæ, licet illata non sit, vitiare electionem*, &c. Castellin. *de elect. Canon. cap. 13. numer. 31.* ibi. *Ad nullitatem electionis per metum sufficere quod probabiliter eligentes timeant*, &c. Portel. *in respons. casuum conscientiæ, parte 2. casu 16. numer. 2.* ibi: *Non solùm violentia actu illata violat libertatem eligendi, sed etiam*
29 *solus timor probabilis violentiæ inferendæ*, &c. Ratio est, quia electio libertatem maiorem requirit, quàm cæteri actus voluntarij, ad tradita per Menoch. *consil. 783. num. 7.* dum ait, quòd electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet, Castell. *dict. tract. de elect. Canon. cap. 3. num. 3.* dum tenet, quòd totaliter debet esse aliena ab omni, & quacumque specie coactionis, seu violentiæ, Tambur. *de iure Abbatum tom. 1. disputat. 5. quæst. 22. num. 7. & 8.* dum dicit, quòd non est electio, vbi voluntas libera, & consensus liber non est, Rota *decis. 65. num. 6.* apud Farinac. *p. 1. recentior.* dum censet, quòd in electione requiritur summa libertas, & quòd ab ea debet longè abesse omnis coactio.

30 Patrem igitur Prouincialem, cæterosque 53. Vocales inuasit timor probabilis violentiæ inferendæ, tum ex eo, quia audierant plures Religiosos non Vocales iussu Patris M. Francisci de Terminon, & aliorum confœderatorum cum armis ad locum Capituli celebrandi appropinquate, ex quo coniectari facilè erat eos ad rixam, & violentiam aliquam aliis sibi non adhærentibus inferendam paratos venire; nam ex coadunatione hominum armatorum
31 coniecturatur præmeditatio, Farinac. *tom. 2. consil. 193. num. 69.* & gestans arma præsumitur cogitare de rixa, Brun. *tract. de indic. col. 14.* Surd. *consil. 561.* 32
num. 14. Et idem operatur timor armorum, quod ipsa arma operarentur, vt *in l. 3. §. armis deiectum, ff. de vi, & vi arm.* Gutier. *consil. 16. num. 10.* vbi *num. 8.* affirmat dici iustum metum adfuisse, etiamsi arma 33
semel sumpta fuerint deposita: præsumitur enim metus absque alia probatione, si audiretur strepitus, & fragor armorum, Alex. *consil. 98. post num. 5. & consil. 99. num. 3. in fin. lib. 3.* Mascard. *de probat. conclus. 1055. num. 49.* Tum etiam, quia contrariæ par- 34
tialitatis sectatores publicè asserebant ipsum P. Prouincialem, pluresque alios ei adhærentes suis Magisteriis, honoribus, ac præeminentiis priuandos esse, & ab hac electione reiiciendos, ac carceribus mancipandos, quod certè quemlibet virum etiam constantem, & discretum turbare poterat, nam *metus*, secundùm Philosophum *lib. 3. Ethicor.* definitur, *quòd sit demissio animi propter expectationem futuri mali*; & apud Ciceron. *in Tusculan. Metus est opinio impendentis mali, quod intolerabile esse videtur*, Caluin. *in suo lexic. verb. metus.* Et dicit Barbat. *consil. 60.* 35
post num. 5. lib. 1. quem refert Farinac. *fragm. crimin. parte 2. lit. M. num. 1.* metum esse mentis coactionem, per quam vsus liberi arbitrij impeditur: & hac existente suspicione proprij honoris amittendi, metus iustus præsumitur, cum viris bonis iste metus maior quàm mortis esse debeat, Mascard. *d. concl. 1055. num. 53.* Tum denique quia credibile non est me- 36
tum huiusmodi, & timendi impressionem simulatam, seu captiosam, vel affectatam fuisse ad effectum differendi malitiosè Capitulum, quando euidenter constat, seclusa priuatione, & quacumque alia violentia de facto inferenda, non conuenire Prouinciali Capitulum prorogare, sed electionem concludere, cum maiorem haberet pro se Vocalium partem, & sic certam victoriam; vnde cum P. Prouinciali ex suspensione Capituli ingens damnum illatum appareat, suspensio non sponte, sed metu inducta præsumitur absque alia probatione, Mascard. *de probat. concl. 1055. num. 15. in princ.*

Quoad secundam verò dubij partem, quæ ver- 37
satur circa allegati metus probationem, aduertendum est metum hic non considerari in agendo, vel excipiendo, in quibus terminis concludens coniecturarum probatio requiritur, sed capitur adhuc in suo principio, quando nullus erat, qui tanquam pars agendo, vel excipiendo metum allegaret, sed ipsemet Prouincialis vti Superior ad cohonestandam prorogationem, quam facere intendebat, circa inferendæ violentiæ suspicionem voluit animum suum informare, ad quem effectum qualisqualis extraiudicialis informatio suo arbitrio facienda, sufficiens erat censenda, præcipuè in extraiudicialibus actibus, qualis est electio, vt *in cap. concertationi 8. de appell.* in quibus sufficit extraiudicialiter, ac sine vlla causæ cognitione procedere, vt docet Lap. *alleg. 61. num. 3. vers. Item pro hac parte est*, quem sequitur Caualcan *parte 1. decis. 46. num. 20.* eo maxi- 38
mè, quia quælibet causa electionis, vel ab illa dependens, summariè, simpliciter, & absque litis contestatione est tractanda, Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 53. n. 13.* Felician de Vega Archiep. Mexican. *in c. exhibita 19. num. 11. de iudic.* Et in simili re extraiudiciali quòd possit iudex ad talem informationem proce- 39
dere sine ordine, & figura iudicij, & sine testibus in forma iudicij receptis, docent Innoc. *in c. cùm in tua, de spons. & in c. 1. de postul. Prælat. n. 5.* vbi Abb. *nu. 34. & 35.* idem Abb. *in c. cùm nobis, num. 5. de elect.* Bald. *in l. qui testamenta, §. per contrarium, ff. de testam.* Roland. *cons. 8. n. 31. vol. 4.* & alij, quos refert, & sequitur Mascard. *de probat. concl. 1368. n. 14. & 15.*

Præsumptio

40 Præsumptiones autem metus inferendi pro hac parte nonnullæ adduci poterant, ex quibus absque alia in scriptis capienda extraiudiciali informatione, non solùm ad effectum, de quo agebatur, sed etiam ad quemcumque alium iudicialem sufficienter probatus censeretur, præcipuè stante suspicione iacturæ proprij honoris, & timore valde probabili vocem actiuam, & passiuam amittendi, vt exitus comprobauit; tum quia ex communi voce, & fama omnium 53. Vocalium, & aliorum dicebatur inferendus metus, quod sufficiens visum fuit ad illum præsumendum, vt post Cæpol. & Alciat. concludit Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 4. num. 21. & præsumpt. 126. num. 22.*

41 Non obstat, quòd ad huius metus qualificationem à P. Prouinciali examinati fuerunt aliqui ex dictis 53. Vocalibus, quibus tanquam partibus formalibus, & interesse proprium defendentibus non videbatur credendum, ad tradita per Gregor. XV.
42 *decis. 340. num. 1. 8. & 14.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2. quæst. 60. num. 1. cum seqq.* Quia respondetur ad effectum de quo tunc agebatur, satis per quamcumque etiam extraiudicialem informationem à P. Prouinciali factam metum iustificari, qui cum sit difficilis probationis, ad alios etiam effectus coniecturis, indiciis, præsumptionibus, & testibus singularibus probari resoluunt Menoch. *d. lib. 1. præs. 126. num. 9.*
43 Anton. Gam. *decis. 346. num. 2.* D. Valenzuela *cons. 29. num. 40. & 41.* Et maximè, quia P. Prouincialis ex informatione tunc capta, quando nullus poterat esse legitimus contradictor ad eam impugnandam, censuit satis eo modo probari violentiæ inferendæ suspicionem, cuius in arbitrio erat positum quis metus, aut coactio sufficeret, Menoc. *de arbitr. casu 135. num. 3.* Ioan. Garcia *de nobilitat. gloss. 17. num. 40.* D. Valenzuela *d. consil. 39. num. 62.* tum etiam, quia agitur de remedio summariissimo manutentionis, in quo testes etiam inhabiles sufficiunt, & illorum reprobatio non admittitur, Felin. Boër. Osasch & alij,
44 quos refert, & sequitur Farinac. *d. parte 2. quæst. 62. num. 193. cum seqq.*

45 Nec etiam obstat ad exclusionem metus, quòd in ciuitate Granatæ adest Regia Cancellaria, in qua plures sunt Senatores, & Magistratus, quorum præsentia omnem metum excludere videbatur, *l. fin. in principio. ff. quod metus causa*, Bellon. *consil. 18. num. 14.* Gregor. XV *decis. 326. nu. 34.* provt de aliorum quorumcumque iudicum præsentia tenent *gloss. fin. in c. præsentium 7. quæst. 1.* Abb. *in cap. penult. num. 11. de his quæ vi*, Cardos. *in praxi iudicum, verbo index, num. 57.*
46 Carol. de Grassis *in tract. de except. 11. num. 69.* Respondetur enim illam doctrinam non procedere quando Magistratus præsentia in necessariis deficit, aut satis non est ad resistendum violentiæ eius, qui metum infert, Mascar. *de probat. concl. 1051. aliàs 1055. n. 24.* Cancellariæ autẽ Præses Magistratuum præsentiam Patri Prouinciali denegauit, vt constat ex eius litteris eidem Prouinciali transmissis, de quibus in processu; & quatenus assistentia petita concederetur, nihil releuaret quoad præcauendas priuationes, quæ suspicabantur successuræ, provt postea illis etiam assistentibus exitus comprobauit, vt infra videbimus.

47 Vnde concludo prædictas tres declarationes nostro casui bene adaptari, & euidentem Patris Prouincialis iustitiam in prorogatione concedentia illis omnibus eniti, itavt attento iure communi nullus amplius remaneat dubitandi locus; quòd etiam vsus, & particularis huius Prouinciæ obseruantia, in aliquibus casibus occurrentibus comprobauit: nam die 11. Octobris 1591. in Prouincialem electus fuit P. M. Franciscus de Castroverde; & die 24. Iunij 1595. in Prouincialem Granatæ eligitur R. P. M. Didacus de Salzedo, & die 10. Iunij 1610. Hispali Prouincialis creatur R. P. M. Hieronymus Añasco. Pariter, & plura intermedia Capitula, ad quorum celebrationem dies Commemorationis omnium Sanctorum destinata est, post mensem, vel menses celebrata reperiuntur, quæ obseruantia subsequuta tollit omne dubium Bart. *in l. missi opinatores, nu. 14. C. de exactor. tribut. lib. 10.* Becc *consil. 140. num. 21.* & latè *consil. 202. num. 11. lib. 2.* Osasch. *decis. 136. nu. 4.* Est enim generale quòd quælibet dispositio declaratur per subsequentem obseruantiam, *cap. cùm venissent*, vbi Butr. *num. 12. & 21.* & Imol. *n. 19. de constit.* 48
Crauet. *cons. 294. sub n. 8. & cons. 459. n. 21.* Natt. *consil. 498. n. 28.* Beroi. *cons. 91. n. 10. vol. 1.* Dec. *cons. 44. n. 28. volum. 4.* Menoch. *cons. 104. num. 13. & cons. 341. num. 23.* Becci. *cons. 101. n. 49. lib. 1.* Ioseph. Lud. *conclus. 38.* Honded. *cons. 6. n. 32. lib. 1.* Cassanat. *cons. 45. n. 144. cum seqq.* Et cùm hæc obseruantia fuerit interpretatiua, non autem inductiua noui iuris, sufficit aliquando ita obseruatum fuisse, Crescent. *decis. 1. de constit.* Put. *dec. 283. n. 3. lib. 1.* Seraph. *dec. 1410. n. 17.* Rot. *dec. 497. n. 5. in posthum.* Farin. *tom. 2.* 49

CONCLVSIO II.

Suspensio, & prorogatio Capituli à R. P. M. Francisco Lyaño, Prouinciali intra terminos primæ conclusionis facta, nullis Apostolicis, aut Ordinis Constitutionibus contrariatur.

IN hac Sacra Eremitarum S. Augustini Religione nulla adest Ordinis Constitutio, quæ de die celebrandi Capitula Prouincialia mentionem faciat, nisi *in parte 3. cap. 7. de modo celebrationis Capituli Prouincialis*, vbi de eo sic disponitur, *quòd semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis*, &c. ex quo textu videtur colligi diem illam non posse prolongando, vel abbreuiando quacumque ex causa mutari, ex dictione, *semper*, quæ refertur nedum ad omne tempus, verum etiam ad omnem causam, vt *in l. 1. ff. solut. matr.* cum aliis per me citatis *dictione 361. num. 2.* 50

Sed contrarium mihi verius videtur ex verbo, *volumus*, quod non est præcepti, nec æquipollet præcepto, vt resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 4. numer. 40. in fine*; sed potiùs liberum, & absolutum tribuit arbitrium, *l. cum quidam, ff. de legat. 2.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 7. numer. 2. & de præsumpt. lib. 4. præs. 188. numer. 13.* Nec dictio *semper*, aliud importat; quia restringitur secundùm naturam actus & verbi, cui adiicitur, Octauian. Velpel. *de præposition. & aduerb. signif. sub dict. semper, versic. Et capitur*; Escobar. *de ratiocin. cap. 41. numer. 18.* Rota *decis. 268. num. 14. parte 1. recentior.* & quandoque accipitur pro *multoties, frequenter, plerumque*, vt *in l. 1. §. semper*, vbi gloss. *eod. verbo, ff. vt legator. & in l. nam quem 149. ff. de verbor. signif.* vbi Rebuff. *versic. Et sic istæ dictiones, pag. 149.* Osasch. Farin. & Cened. quos refero *dict. 369. num. 3.* Vnde testis deponens Titium semper possedisse à tali tempore, non dicitur falsum deponere, etiamsi reperiatur, quòd modico tempore non possederit, Roman. *consil. 263. per tot. & consil. 301. in princ.* Card. Tusch. *practicar. conclus. lit. D. conclus. 371. num. 4.* Et testis deponens se vidisse Caium semper possedisse, intelligitur congruis temporibus, ex Rebuff. *d. loco, vers. Vnde si testis*; illo autem casu prorogatio vltra terminum non permitteretur, & esset nulla, si in Con- 51 52 53 54 55

stitutione reperiretur decretum irritans, quòd scilicet electio fieret in tali die,& non vltra, & si contra fieret,quòd esset nulla,vt aduertit Sigism.à Bononia,*de elect.dub.99.num.2. & 3.*nam præfixio diei est de iustitia, & non de substantia, Franc. Marc. *Delphin. decis.*1333.*num.*1.*in princ. parte* 1. itavt si alio die quàm præfixo fiat,non reddatur nulla,Mastril.*de Magistrat.lib.*1.*cap.*23.*num.*25.

56 Et licèt hæc sine dubio procedant stante illa Constitutione, nihilominus ea non videtur hodie seruari; imò dies ibi statuta translata est, in immediatè præcedens Sabbatum pro matutino tempore, quod de die Dominica participare non potest, cum ista more Romano incipiat à medietate noctis Sabbati, & finiatur ad mediam noctē sequentis diei,*cap.consuluit* 24.*de offic.deleg.* Tiraquel.*de retract.lig.* §.1.*gloss.*11. *num.*7. Polyd. Ripa *de nocturno tempore, cap.*3. *à num.*17. *& cap.*158. Menoch. *consil.*871.*num.*14.Gonçal.*ad reg.*8.*Cancell.gloss.*11.*n.*10. *&* 11.Ego ipse *de officio & potest. Episcop.parte* 3. *alleg.*57. *num.*183. Et quoad officia diuina de vespera in vesperam,*cap.quoniam, de ferijs*, Cardos.*in praxi Iudicum,verbo dies,num.*1.*in princip.* Cùm ergo dies in Constitutione statuta non sit ea, in qua hodie celebratur electio, bene sequitur illius dispositionem,quoad præfixionem temporis,ad nihilum iam deseruire, nec in hac Prouincia vti contraria consuetudine abrogatam posse ad præsentis dubij decisionem allegari.

57 Non obstant verba eiusdem *Constitutionis in d. cap.*7.*sub rub. quomodo Prior Prouincialis officio suo renuntiare debeat*, ibi:*Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Prouincialis officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur*, &c.ex quibus ex aduerso colligitur statim adueniente illa die statuta, Prouincialem ipso facto ab officio absolutum censeri, absque alio legis, seu hominis ministerio; ponderando dictionem *ipsa*, quæ est restrictiua temporis de sui natura,si tempori adiiciatur,& est adeò præcisa,quòd imò est exclusiua alterius rei,seu temporis quā præfixi,plures per me *dict.*177.*n.*3.*& 5.cum seqq.*& notando verba *ipso facto*, quæ idem important,quod *statim*,seu *ipso iure*,id est,*absque aliquo hominis ministerio*. Ego *dict.*178.*& diction.*106.*n.*1.*&*.3.

58 Nam respondetur dicta verba, *Ab ipsa verò die*, &c.non legi post alia supra relata, *quòd semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis*,&c.quia sub diuersa rubrica,& textu,&ad diuersos effectus collocata sunt: nā prima sub rubrica *de modo celebrationis Capituli Prouincialis* collocantur, & sic respiciunt diem celebrationis; secunda verò sub alia: *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare*,ponuntur;&ideò intelliguntur à die præfixa factæ renuntiationis officij, quasi diceret non censeri Prouincialem ab officio absolutum, nec ad electionem alterius prius procedendum,nisi postquam actualiter renuntiauerit,quod necessariò sic intelligendum,interpretandumque est,vt rubricę,& textus inter se conueniant,Abb.*in cap.illud n.*6. *de præsumpt.*D.Valençuela *consil.*121. *num.*63. quia rubricæ declarant nigrum, Menoch.*consil.*75.*n.*89. & scriptæ sunt ad demonstrandum contenta in nigro,idem Menoch.*consil.*76.*num.*18. *& in cons.*766. *num.*13.optimè,& copiosè Surd. *consil.*163.*num.*12. ibi: *Quid dispositum in nigro declaratur ex rubrica,& intelligitur illius esse natura, cuius est rubrum, vt probat gloss. notabilis in l. vnica,in verbo retractare. Cod. ne liceat tertio prouocar. vbi dicit textum illum intelligi,quando tertia sententia confirmat duas præcedentes, non quando infirmat;quia rubrica loquitur quando duæ sunt confirmatæ*, & Baldell. *ibi numer.*6. *in fine. dicit quòd si textus est dubius, rubrica declarat qualiter sit intelligendus, & subdit esse valdè notandum pro rubricis statutorum. Idem etiam voluit gloss. in cap.*1. *& in cap.si super gratia,vbi* Gemin. *de offic. deleg. in* 6. *vbi arguit Conseruatores dici Iudices delegatos, quia de eis tractatur in eo titulo;ita etiam gloss. in Clem. vnica, de offic.deleg.& in cap.tibi qui, de rescript.in* 6. *vbi infert ea ratione exequutores datos à Pontifice esse delegatos non Ordinarios, & illas glossas dicit notabiles* Abb. *in cap. suspicionis, de offic. deleg. & hoc modo arguit* Roman.*in consil.*46.*numer.*4. *dicens textum declarari,& interpretari ex præcedenti rubrica,in suo casu loquebatur solum de testamentarijs*: Alexand. *in consil.*101. *num.*4. *vol.*3. *vbi concludit statutum restringi ad personas nominatas in rubrica, allegat* Ioan. Andr.Bald. 60
Angel.&Butt.*Idem* Alexand.*in consil.*70.*num.*7.*&*8. *volum.*7. *vbi restringit statutum ad contumaces; quia rubrica de contumace sermonem habebat*, Cornel. *consil.*135.*col.*3. *versic. Pro quo etiam faciunt, vbi infert statutum intelligi de contractibus simulatis, quia de eis verba facit rubrica, & subdit quòd nigrum intelligitur loqui in terminis rubricæ:idem* Corn.*in cons.*138.*col.*1. *in fine,versic. Nec videtur obstare, volum.*1. *vbi tenet statutum restringi ad mercatoris scripturam, quia rubrica de ea loquitur.* Socin.*in consil.*24. *num.*3. *vol.*4. 61
*vbi ait restringi ex rubrica statutum, vt intelligatur solùm de controuersiis inter fiscum,& priuatum,non inter priuatos.& latè ponunt Doctores omnes in l.*1.*ff.si cert. petat.vbi præcipuè* Iacob. Niger.*num.*8. Rutigel.*n.*3. & Ripa *num.*13. *latè* Ias. *in rubr. Institut. de action. num.*14. Alban.*in consil.*88. *num.*4. *vbi quòd nigrum* 62
ambiguam recipit intelligentiam à rubrica,Euerard.*loco* 45.*col.*4.*versic.Tertio potest sumi*, Neuizan.*in sylua nupt.lib.*1.*num.*231. Natta *in consil.*282. *num.*11. *vbi inquit obscura, vel dubia statuti verba intelligi secundùm rubricam*, &c.

Nec præfixionem diei celebrationis Capituli 63
Prouincialis,probant vltra verba, *quòd semper celebrari volumus*,&c. alia quæ sequuntur. *Anno tamen, quo generale Capitulum celebratur,dumtaxat excepto, in quo Prouinciale Capitulum celebrabitur, postquam, Prouincialis à Capitulo generali discedens in suam Prouinciam peruenerit.* Ex quo enim hæc Constitu- 64
tio solùm excipit vnum casum, videbatur firmare regulam contrariam in non exceptuatis,*l.quæsitum*, §. *denique .ff.de fundo instr.* cum aliis per me citatis *Axiom.*85. *num.*4. Quia respondetur exceptionem huiusmodi nihil operari,cum regula principalis de præfixione diei agens, vti contraria consuetudine abrogata, vim hodie non habeat, vt suprà dixi,tum etiam quia verba Constitutionum diuersimodè in- 65
pretantur quam ex aduerso intelliguntur, ex dictis, vnde quando alia interpretatio dari potest, casus exceptus non firmat regulam in contrarium,Feder. de Senis *consil.*233.*col.pen.num.*3.*versic. Non obstat*, quem refero *d.Axiom.*85.*num.*5.*in princ.* tum deni- 66
que, quia Constitutiones interpretationem recipiunt à iure communi,& eius ampliationes amplecti debent,præcipuè circa Capitulorum Prouincialium suspensiones & prorogationes in casibus necessariis, ad tradita suprà *conclus.*1. vnde exceptio hæc quoad eos casus regulam in contrarium non firmabit,arg.text.*in cap.dilectus,& in cap.ad audientiam*,vbi Abb.*de Cleric. non resid.* Tiraquel. *in tract. Le mort, parte* 2.*declarat.*1.*n.*2. D.Barbos.*in l.*1.*ff.soluto matr.parte* 1.*n.*61.Valasc.*consult.*42.*n.*7.

Nec aliqua Apostolica Constitutio circa Capi- 67
tuli Prouincialis prorogationem in casibus necessariis, & in Iure permissis aliquid disponens reperitur, nisi quòd *in Bullario Ordinis, pag.*251. adest quædam Martini V. Bulla, ita decidens. *Pro cunctorum*

ctorum Christianæ Religionis statu prospere, & salubriter dirigendo, libenter nostræ solicitudinis partes adhibemus, & iis, quæ in eorum offensam redundare conspicimus, quantum possumus, obuiamus. Sane sicut nuper, non sine mentis displicentia veridica relatione percipimus, nonnulli Ordinis Fratres Eremitarum S. Augustini Professores, etiam in Theologia Magistri, in officijs Prouincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem eiusdem Ordinis pro tempore constituti, spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, vt in huiusmodi officijs, quibus præsunt, continuo, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reeligi possint, varijs ingenijs, subtilibusque, & exquisitis modis, & coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines huiusmodi, perquirunt, insistunt, & procurant; vnde plerumque accidit, quod eiusdem Capitula Prouincialia secundùm morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu aliàs indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque, & alia pacta illicita committuntur, diuisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicum dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum. Nos igitur in præmissis, prout ex debito tenemur Pastoralis officij, salubriter prouidere cupientes, auctoritate Apostol. tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quòd quilibet Prior Prouincialis dicti Ordinis, qui est, vel erit pro tempore, qui iuxta instituta, ac consuetudines prædicta in sua Prouincia anno quolibet Capitulum Prouinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali in ipsa Prouincia immediate antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit cum renuntiatione sui Prouincialatus officij, & sigilli, sit dicto officio eo ipso priuatus; & quòd si ex tunc administrationi dicti officij se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Prouinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædictas eius regimen est commissum, &c.

68 Hæc Martiniana Constitutio confirmata fuit ab Eugenio Papa IV. & vtramque tam Eugenij, quàm Martini Constitutionem eadem narratiua confirmauit Nicolaus Papa V. vt *in Bullario Ordinis, Constitut. 2. eiusdem Pontificis*, his verbis, videlicet: *Cùm itaque postmodum, sicut accepimus, nonnulli eiusdem Ordinis Professores, & huiusmodi Prouincialatus officio pro tempore fungentes, in obseruatione statuti, Constitutionis, decreti, & voluntatis Prædecessorum eorumdem negligentes se plurimum exhibuerint, & contra litterarum prædictarum dispositionem temere attentando, vt in dicto officio Prouincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illoque fungerentur, multipliciter facere præsumpserint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum. Nos præsumptam eorumdem audaciam compescere, & prout ex suscepta Apostol. seruitutis adstringimur officio, abusionibus huiusmodi viam præcludere cupientes, necnon litteras Prædecessorum huiusmodi auctoritate Apostol. tenore præsentium ratificantes, & approbantes, &c. Statuimus, & ordinamus, quod ex tunc in anteà futuris temporibus singuli dicti Ordinis Prouinciales Priores per triennium dumtaxat, & non vltra (si Magistri in Theologia fuerint, & per biennium si non fuerint in Theologia Magistri) Prouincialatus fungantur officio*, &c.

69 Quarum Constitutionum decisio fundatur in procemiali ratione, quæ in narratiua refertur, ad euitandam, abolendamque pessimam ambitionis ingluuiem, qua Prouinciales in suis officiis perpetuò, seu ad vitam remanere prætendebant, vt claré insinuant Martini verba, ibi: *Vt in huiusmodi officijs*, &c. ponderando illam dictionem *vt*, quæ causam finalem ostendit, *l. si creditor, ff. de distract. pign. & l. emptori, ff. de euict. & cap. vt Clericorum, de vita & honest. Cler. cap. vt debitus honor, de appellat.* cum aliis per me citatis *dict. 439. n. 1.* & notando verba paulò inferiùs relata, *Vnde plerumque accidit*, &c. vbi illa 70 præpositio, *vnde*, idem importat ac si diceret, *ex qua causa*, ad tradita per Grat. *consf. 77. n. 3. lib. 1.* Octauian. Vulpel. *de prapos. & aduerb. signif. sub diction. vltra, versic. Vnde, pag. 131.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 396. num. 1.* Quæ quidem verba 71 procemialia causam finalem, & mentem loquentis ostendunt, *l. fin. ff. de hared. instit. l. 1. ff. ad Maced.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 2.* pluresper me *Axiomat. 192. n. 1.* & *ibi* citatis addo Farin. *consil. 229. numer. 2. lib. 3.* ibi: *Ex huiusmodi autem procemio colligitur causa finalis, qua Papa motus fuit ad faciendum huiusmodi Constitutionem*, &c. Et dant intellectum toti 72 legi, Curt. iun. *cons. 185. n. 2.* Menoc. *d. lib. 6. præs. 2. n. 2.* 73 quia intentio Legislatoris colligitur ex procemio, Angel. *consil. 67. incip. Municipali lege, num. 2. versic. De secundo,* Barbat. *consil. 1. n. 1. lib. 3.*

74 Cùm ergo ambitio permanendi perpetuò, seu ad vitam in officio Prouincialatus occasionem dederit ad præfatas Constitutiones condendas, illæ ambitione vti præsupposito necessario deficiente, locum habere non possunt; quia lex seu statutum loquens cum aliquo præsupposito, non habet locum nisi prius illo præsupposito verificato, Felin. *in cap. nonnulli, num. 14. versic. Amplius ista, de rescrip.* Farinac. *consil. 65. num. 96. & 97. cum seqq. & num. 111. & consil. 144. num. 9.* Et qualitas, quæ delictum facit, 75 probanda est sine dubio ab accusatore, *l. si per alium, §. docere, ff. ne quis eum,* Boss. *in titul. de delict. num. 3. & 4.* Farin. *consil. 222. num. 1. lib. 3.* Et vbi disponitur 76 cum certa qualitate, debet illa prius probari, vt dispositio locum habeat, Bart. *in l. ait Prætor, ff. ne quid in loco publ.* Marsil. *singul. 287. Qualitas apposita,* Farin. *consil. 10. num. 4. lib. 1.* vbi extendit procedere nedum, quando qualitas affirmatiua esset probanda, sed etiam si negatiua; nec sufficit ad hunc effectum præsuppositum vnum iustificare, quando in pœnali dispositione plura referuntur, sed requiritur vt intret pœna, quòd omnia æqualiter probentur, Anchar. Reg *parte 1. q. 9. num. 7.* Farin *d. consil. 222. nu. 18. lib. 3.* non per indicia, sed per certas, & concludentes 77 probationes, *l. 2. §. docere, ff. de vi bonor. rapt.* Menoch. *de arb. lib. 2. casu 191. num. 4.* Farinac. *consil. 205. numer. 36. lib. 3.*

78 Quòd autem P. Prouincialem Franciscum Lyaño in prorogatione Capituli statuenda nulla ambitionis species inuaserit, sed zelo celebrandi electionem liberam, ac ab omni coactione, & violentia alienam motum fuisse patet, quia maior Vocalium pars suam sustinebat partem, vt supra notaui *nu. 2. cum seqq.* tum quia præsumptio pro illo vrget, quod syncero processerit animo, cùm actum aliquid potius ad bonum finem, quàm ad malum præsumatur, Azeued. *consil. 40. num. 26.* & præcipuè in Prælato 79 eminentis ac summæ virtutis, à quo omnis sinistra suspicio longè abest, ad tradita per Farinac. *consil. 60. num. 57. lib. 1.* ibi: *Et concurrat bona qualitas, & conditio status dicti G. Doctoris, & Prælati, quem non est præsumendum fecisse ad malum, seu malo animo corruptum,* vt considerat Aym. *consil. 56. num. 14.* &c. Tum etiam, quia coram Illustrissimo D. Nuncio, cuius præsentiæ statim se exhibuit, pleno ore asseruit nullum Religionis officium in posterum sibi, aut suis velle obtinere, sed solùm optare, vt Prouinciæ indemnitati consuleretur, illique de Prælato libere prouideretur, qui plurimorum, & saniorum voce canonice

electus

electus sit; quòd satis apparet, si synceritatem animi
sui in obtinenda à Pontifice gratia inspiciamus;
qua à biennio curauit prouideri, ne vllus, qui Pro-
uincialis esse desierit, ad idem officium secundò eli-
gi posset, certum quidem argumentum, quo penitus
euanescunt coniecturales, & præsumptiui discursus
contra personam eiusdem Prouincialis ex aduerso
temere, ac sine fundamento facti.
80 Vnde argumento ducto à verisimili mente Pon-
tificum constituentium, à qua omnis Constitutio,
& statutum, quamuis generale, & vniuersale, inter-
pretationem, & restrictionem recipit, *gl. in l. pactum
tale, §. fin.* & ibi notant omnes, *ff. de pactis*, dicendum
quòd si Pontifices fuissent interrogati de hoc casu,
verosimiliter sub illis Constitutionibus minimè
comprehendi respondissent, vt ad aliud proposi-
tum consulit Farinac. *consil. 27. num. 10. lib. 1.* quia
contra mandatum agere, sæpissimè est iuxta volun-
81 tatem mandantis facere, text. *in l. cum tamen, §. in
hac, ff. iudicatum solui*, ibi: *Quasi iuxta mandatum, etsi
non mandatum fuerit*, &c. *l. si quis mihi bona 25. §. sed si
mandauit, ff. de acquir. hæred.* ibi: *At si ex testamento
mandauit, poterit etiam ab intestato, quoniam non fecit
deteriorem conditionem patris*, &c. optime Menchac.
illustrium controuers. lib. 1. cap. 5. num. 10. in fine, ibi:
*Vbi adest iusta causa, tunc non tam legis transgressio,
quàm iusta interpretatio fieri videtur, quam Magistra-
tus non solum facere possunt, sed etiam debent, ne aliter
ipsam legem fraudare videantur, tantum abest vt custo-
82 dire credantur, l. fraus, ff. de legib.* &c. Præcipuè vbi ne-
cessitas suadet, quæ semper ab actu positiuo cense-
tur exclusa, *l. filiusfam. §. Diui*, & ibi Doctores, *ff. de
83 legat. 1. l. peto, §. prædium*, & ibi Bart. *ff. de legat. 2.* cum
aliis citatis per me *Axiom. 157. num. 1.* Et illius cau-
sa quæ fiunt, nunquam prohibita intelliguntur,
etiamsi pateat latissima prohibitio, & vt nostri di-
cunt, vniuersalis, & generalis sit, Aym. Crauet. *con-
sil. 6. numer. 91. vol. 1.* Roland. à Valle *consil. 60. nu-
mer. 10. cum seqq. volum. 2.* Alexand. Trentacinq. *con-
sil. 37. num. 3.*
84 Et casu admisso, sed non concesso, quòd præci-
tatæ Apostolicæ Constitutiones, illarumque pœnæ
ipso iure impositæ Patrem Prouincialem compre-
henderent, ita vt ab eis nulla causa, seu iusta excusa-
tione eximi posset, adhuc contra illum nihil opera-
rentur, nisi sequuta sententia Iudicis declaratoria,
quæ desideratur. Ita Marsil. *in pract. §. Aggredior, nu-
mer. 105. cum seqq.* Pichard. *in tract. de mora, num. 41.*
Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. D. conclus. 98. num. 12.
cum seqq. & lit. P. conclus. 258. numer. 9. 15. 17. & 19.*
Suar. *de legib. lib. 5. cap. 8. num. 3. cum seqq.* Salas *eod.
tract. quæst. 96. tract. 14. disputat. 15. sect. 2. num. 33. vers.
Quare leges illæ*, Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. L. n. 157.
& num. 108.* vbi dicit, quòd quando pœna imponi-
tur ipso iure, non solum illa non incurritur nisi
præcedente declaratoria Iudicis, sed etiam ab ea-
dem declaratoria datur appellatio, *& post tom. 1. con-
sil. crimin. decis. 15. n. 8. & 9. & decis. 16. per tot. & lib. 3.
consil. 205. num. 18. cum seqq.* Molin. *de iustit. tom. 2.
disp. 95. num. 33.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1.
85 lib. 1. c. 12. num. 7. cum seqq.* Sigism. à Bononia *de elect.
dub. 90. num. 5.* Rota *decis. 620. num. 8.* apud Farinac.
parte 2. recentior. asserens quod omnia iura mundi
dicentia, quid ipso iure fieri, intelligenda sunt se-
quuta declaratione, eadem Rota *decis. 155. n. 2. par-
te 1. in posthum. Farin.* Et in statuto dicente, quòd ha-
beatur quis pro confesso ipso iure, quòd adhuc re-
quiratur declaratoria, tenent Sigism. Scacc. *de iudic.
lib. 2. cap. 97. num. 115.* & bene Modern. *de protectione
Regia, parte 3. c. 7. n. 67.* ibi: *Quando beneficium vacat
ipso iure, ob pœnam alicuius facti, vtputa ob non resi-
dentiam, tunc requiritur sententia declaratoria, præuia
monitione, citatione, & ordinaria causæ cognitione*, &c.
Quod adeò verum est, vt dum non fertur decla- 86
ratoria, reus, quoad statum personæ, bonorum, &
iurium, ac officij possessionem, maneat in sua inte-
gritate, Pereg. *de iure Fisci, lib. 4. tit. 5. n. 8.* nouissimè
Noguerol *allegat. Iuris, tom. 1. alleg. 12. num. 78.*
Non obstat, quòd de stylo Rotæ quando sumus 87
in facto notorio ad euitandum circuitum declara-
toria non requiritur, Galles. *de obligat. Camer. tit. de
liquid. num. 15.* Theodos. de Rubeis *parte 2. sing. Rotæ
verbo declaratoria littera, n. 2.* Quia respondetur (vl-
tra quod de huiusmodi notorietate non constat)
hoc non procedere in nostro Ordine, in quo ex-
pressam habemus decisionem contrariam, vt *in ex-
positione Hugonis, in prologo Constitutionum inserta*,
ibi: *Item declaramus quod nullus sit subiectus pœnis
absolutionis ab officio priuationis vocis actiuæ, vel passi-
uæ, & alijs huiusmodi ipso facto incurrendis, tam in
Constitutione, quam EXTRA impositis, vel impo-
nendis (excepta tamen pœna excommunicationis latæ
sententiæ) nisi [illegible] in particulari sententia, vel
declaratio Prælati, quantumcumque etiam NOTO-
RIVM facti, vel iuris, aut vtriusque interueniat*, &c.
Nec etiam obstat quod licet de iure communi 88
excommunicatio ipso facto in aliqua lege, seu
Constitutione posita, non incurratur ad effectum
euitandi excommunicatum, nisi præcedat sententia
facti declaratoria, Ioan. Bapt. Ferret. *consil. 84. incip.
Iudex*, Cardin. Tusch. *d. lit. D. concl. 98. num. 33. & 50.*
Salas *d. disp. 15. sect. 3. num. 41. vers. quare in censuris*,
Farin. *d. lit. L. num. 159.* adhuc secundum prædictam
Hugonis expositionem in exceptione inter paren-
theses facta, videtur eam iuris resolutionem limi-
tari, siue corrigi: quia respondetur in prædictis Mar-
tini, & Nicolai Constitutionibus post pœnam pri-
uationis, ibi: *Sit dicto officio ipso iure priuatus*, ad ex-
communicationis pœnam deuenitur istis verbis
subsequentibus, *& quòd si ex tunc administrationi
dicti officij se immiscuerit, excommunicationis senten-
tiam incurrat ipso facto*, quæ satis ostendunt excom-
municationem ad prædictum effectum incurri post
factam priuationem, sententia declaratoria præce-
dente, ex illa dictione *ex tunc*, quæ importat signa-
tum tempus, & demonstratum tantum, vt per Bald.
*consil. 57. vers. Item institutio num. 2. vers. Secundo est
considerandum lib. 2.* Cardin. Tusch. *lit. D. concl. 364.* 89
n. 1. & restringit dispositionem ad tempus, & casum
expressum, Menoch. *consil. 746. num. 16. & consil. 1010.* 90
num. 10. plures per me citati *diction. 409. num. 7.*
Nec prorogationem impedit concordia facta à
tota Prouincia super alternatiua, & duratione Pro- 91
uincialatus, quæ fuit approbata à P. Generali, &
demum à S. D. N. Vrbano Papa VIII confirmata per
suas litteras in forma Breuis sub *dat. Romæ 27. Apri-
lis 1625. & 5. Aprilis 1627.* in quibus habetur, vt
Prouincialis alternatè eligatur; vno triennio ex
parte Prouinciæ, altero autem immediatè sequenti
ex parte Hispalensi, & Extrematuræ; hinc ex ad-
uerso inferentes, quòd cum P. Franciscus Lyaño
functus fuerit officio suo per totum triennium, sub
nomine partialitatis Hispalensis, videbatur eius
auctoritatem omnino expirasse, cùm ex hac officij
retentione notorium damnum alteri partialitati
sequeretur, quòd omnino euitandum erat, ac modis
omnibus præcauendum, ne alias concordia pro iure
vtriusque partis æqualiter conseruando facta, sape-
ret societatem, & diuisionem Leoninam à iure re-
probatam, de qua text. *in l. si non fuerint, §. Aristo ff.
pro socio.*
Quia respondetur iuri alternatiuæ in nihilo
fuisse

fuisse præiudicatum, cum officium non dicatur ampliatum, sed prorogatum salua remanente prima electione, ac si à principio tempus prorogationis fuisse appositum, iuxta distinctionem Bart. quem referunt, & sequuntur Ponte *in tract. de potest. Proregis, tit. de diuers. prouis. rub. de potestate substituendi*
93 *num.6. & 7.* & Mastril. *de Magistrat. lib.1. cap.28. numer.66. & 67.* Tum, quia ad summum ista prorogatio dici potest potius iuris prioris continuatio, quæ est retentio habiti officij, quàm noua illius acquisitio, Abb. *in cap. cùm venissent num.7. de restit. spoliat.* Rip. *in l.1. num.36. ff. de acquir. possess.* D. Valençuela *consil.51. num.35.* ex qua continuatione, seu prorogatione in casibus à iure permissis facta, nullum damnum causatur alteri partialitati, exemplo, retentionis Beneficij iurispatronatus laicalis de proximo vacaturi à Pontifice concessæ, ex qua etiam nullum Patronis laicis fit grauamen, ac proinde talis retentio, sine eorum consensu, seu absque speciali Papæ derogatione facta valet, vt optimè resoluit
94 Couar. *pract. cap.36. n.12.* quem refert, & sequitur Valençuel. *d. consil.51. num.38.* facilius enim quid prorogatur, quàm concedatur de nouo, *cap. cùm*
95 *olim Abbas, de offic. deleg.* Cæs. de Grassis *decis.46.*
96 *num.22.* Aym. *de antiq. tempor. parte 5. n.15.* & actus præsumitur potius continuatiuus, quàm de nouo factus, idem aym. *consil.223. sub num.3. lib.2.* Lancellot. *de attentat. parte 2. cap.4. de attent. lite pend. li-*
97 *mit.1. num.118.* Tum etiam, quia actus continuatio facit duo censeri vnum, *l. sed si manente, ff. de precar. l. meminisse, ff. de offic. Proconf. decis. Genuen. 23. num.12. parte 1.* D. Valençuel. *consil.160. num.78.* & ideò nil mirum si alternatiuæ locus non sit dum durat prima electio, & ob defectum vacationis, non potuit ad secundam deueniri.

Conclusio III.

Electio temerè ad fauorem R.P.M. Francisci de Termiñon, & possessio eius vigore nulliter capta vti attentata, & multis nullitatibus obnoxia nullatenus subsistere potest.

Prima nullitas. *Quia celebrata fuit, Prouincialatus officio nondum vacante.*

Secunda nullitas. *Quia celebrata post publicatam, & notificatam Capituli suspensionem, & appellationem interpositam debito tempore, & modo, ac habitam itineris arreptionem ad Superiorem.*

Tertia nullitas. *Quia celebrata non seruata substantiali Iuris, & Cōstitutionis forma.*

Quarta nullitas. *Quia celebrata non vocata, nec expectata maiori Vocalium parte de Prouincialis mandato à loco discedentium.*

Quinta nullitas. *Quia celebrata multis Vocalibus exclusis, & suis Magisterijs, ac voto non seruato iuris ordine priuatis.*

Sexta nullitas. *Quia celebrata aliquibus admissis, qui nullam in Capitulo vocem habebant.*

Prima Nullitas.

Constitutione *Ordinis parte 3. c.7.* sub rub. *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare,* expresse cauetur, vt si aliquando P. Prouincialis legitimo impedimento detentus ad Capitulnm venire non poterit, per socium suum sigillum Prouinciæ nomine suo coram omnibus resignandum mittat, ac legitimam excusationem quare ipse personaliter non venerit, reddere teneatur, his verbis, videlicet. *Si Venerabilis P. Prouincialis casu aliquo infirmitatis, vel alterius impedimenti ineuitabilis occasione detentus, ad Capitulum non venerit, per socium suum sigillum Prouinciæ mittat nomine suo coram omnibus resignandum, cum litteris propria manu subscriptis, quibus rationem reddat Patribus Capituli, quare ipse personaliter Prouincialibus comitijs interesse non possit,* &c. 98

Deinde prosequitur Constitutio decidendo dubium, à quo scilicet tempore expiret Prouincialis officium, vtrum à puncto, quo ipse sigillum à se abdicauit, an verò à die, quo illud nomine suo socius in Capitulo resignauit, in quo ita ait: *Ab ipsa verò die præfixo* (resignationis scilicet in Capitulo factæ) *sit ipso facto à Prouincialatus officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur:* prout necessariò ea verba intelligenda esse, vt rubricæ, sub qua collocantur, conueniant, probaui *sup. num.58. cum seqq.* 99

Sed quia poterat esse, quòd P. Prouincialis per socium miserit sigillum Prouinciæ, illudque ipse socius coram omnibus eius nomine iam resignauerit, sed nullam legitimam excusationem redddiderit, quare ipse Prouincialis personaliter Prouincialibus comitiis interesse non valeret, addit Constitutio pœnam ineligibilitatis propter talem negligentiam Prouinciali imponendam, in hunc modum. *Quòd si Prouincialis iustam excusationem non habens ad memoratum Capitulum venire contempserit, ex tunc vsque ad decennium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat,* &c. 100

Demum relicto casu absentiæ, de quo verba relata solùm loquuntur, deuenitur in eadem Constitutione ad formam, quâ Prouincialis dum præsens est in Capitulo, sui officij renuntiationem ibi facere debet, & sub eadem rubrica. *Quomodo Prior Prouincialis suo officio debeat renuntiare,* ita disponitur. *Patre igitur Præsidente, & omnibus alijs tam Vocalibus, quàm non Vocalibus in Capitulo cum silentio maturè consedentibus, Prior Prouincialis surgens omnibus ei reuerentiam assurgentibus genua flectat ad pedes Patris Præsidentis, & officio Prouincialatus simpliciter omni cum modestia & humilitate renuntiet, & sigillum Prouinciæ in manibus eius consignans, ab officio petit absolui; & tunc pater Præsidens respondeat dicens; Et ego auctoritate, qua fungor in hac parte, accepto renuntiationem tuam, & absoluo te ab officio Prouincialatus huius Prouinciæ N. in nomine Patris,* &c. *Et ex tunc ad officium Prouincialatus eiusdem Prouinciæ, nec in illo, nec in sequenti Capitulo vllo modo assumi potest,* &c. 101

Vnde colligitur Prouincialem non antea habendum ab officio absolutum, quàm si vel per se personaliter sigillum resignauerit, vel per socium resignandum miserit, ac officio renuntiauerit; quia renuntiatio in hoc casu est tanquam quædam præcedens conditio, qua deficiente, non vacat officium, nec fieri potest electio, ex dicta rubrica, *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare:* ponderando aduerbium, *Quomodo,* & verbum, *debeat,* quod inducit necessitatem, præceptum, & formam,

mam, *l. Prætor, in princip. ff. de edendo, cap. oblatæ, de appellat.* gloss. *verbo debeant in Clem. attendentes, de statu Monach.* Rebuff. *in concord. rub. de collat.* §. 1. *verbo*
103 *debeat*, cum aliis per me citatis *d. 77. num.* 1. cui simile est verbum, *teneatur*, quod idem importat, ex Sayr. *in claui Regia lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 27. Sanchez *in*
104 *precepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 38. Rota *decis.* 276. *num.* 2. *parte* 1. *recentior.* Forma enim censetur inducta quoties lex, seu statutum addit necessitatem aliquid faciendi, Abb. *in cap. cùm dilecta num.* 12. *de rescript.* Farin. *fragm. crim. p.* 2. *lit. L. n.* 203. *vers. tertio.*

105 Hinc procedit quod passim videmus in Constitutionibus Religionum circa absolutionem officiorum, vt scilicet in aliquibus Prouinciales elapso tempore, ipso facto absque renuntiatione, ab officiis sunt absoluti, vt habetur in Religione Sancti Francisci iuxta concessionem Leonis X: de qua Ludouic. Miranda *in man. Prel. tom.* 1. *quæst.* 16. *articul.* 4. Et in Ordine Prædicatorum ex Bulla Iulij II. incicipit *Sub Religionis*, 17. *Maij* 1551. apud Castellin.
106 *d. tract. de elect. Canon. cap.* 5. *post num.* 78. Quandoque etiam Præsidens Capituli auctoritate Apostolica, nulla præcedente renuntiatione Prouincialis, illum ab officio absolutum, & ad electionem procedi posse declarat: ita obseruat Religio Cisterciensis cum hac formula, videlicet. *Ego frater N. humilis Præsidens Congregationis Cistercienfis Italiæ, auctoritate Apostolica absoluo, ac absolutos esse pronuntio omnes Prælatos, Visitatores, ac regimen habentes Congregationis nostræ, tam absentes, quàm præsentes ab administratione Monasteriorum, vel officiorum sibi commissorum*, prout eam refert Castellin. *d. cap.* 19. §. 1. *pag.* 383.

107 In aliis verò Religionibus requiritur expressa renuntiatio, & ab officio absolutio, & non antea inducitur illius vacatio, nec ad electionem procedi potest; sic apud Seruitas obseruatur ex forma suarum Constitutionum, in quibus ita cautum reperitur. *Prouincialis, & socius in manibus Generalis suis officijs postulata venia renuntiant; & ad electionem noui Prouincialis*, &c. Et paulò inferiùs; *Procurator Ordinis in manibus Generalis, Generalis verò coram Diffinitoribus genuflexus in manibus primi Diffinitoris officio renuntiant, & mox ad noui Generalis electionem proceditur*, &c. prout eam referr Castellin. *de elect.*
108 *Canon. c.* 19. §. 8. *pag.* 407. Idem faciunt Capuccini in Italia, vt apparet ex *cap.* 8. suarum Constitutionum. *I Prouinciali liberamente renuncino l'officy loro, & ogni autorità nelle de Diffinitori del Capitulo eletti, & in testimonio de perfetta resegnatione porrano i sigilli nelle loro mani, dicendo la colpa in publico Capitulo di tutti loro defetti, & receuuta humilmente la penitenza si venga all' elettione del Prouinciale*, &c. refert Castell. *d. cap.* 19. *pag.* 391. & in nostra, & aliis pluribus Religionibus ita obseruari vidimus.

109 Non obstat quòd officium Generalis expirat à die præfixa ad Capitulum celebrandum, si tempore statuto ad illud non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, vt habetur in *Constitut. Ordinis, parte* 3. *cap.* 3. ibi: *Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus non possit ad Generale Capitulum venire, mittere Vicarium suum valeat, qui vice eius possit, & debeat sigillum Ordinis resignare, & ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum Vocalium Generalatus officio, si opus fuerit, renuntiare. Quod si ipse Generalis ad Capitulum Generale tempore statuto non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, à die statuta, & præfixa ad dictum Capitulum celebrandum, in posterum ipso facto sit Generalatus officio priuatus. Et in eo casu Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publicetur, & non vltra, qui publicatus ad electionem noui Generalis procedere faciat*, &c.

Quia respondetur multipliciter, & primo Constitutionem illam potius intentum nostrum confirmare, quàm obiectum comprobare, vt patet ex prima eius parte, in qua dicitur absente Priore Generali legitimè impedito debere illum per Vicarium suum resignare sigillum Ordinis, & officio renuntiare? certum est enim ante huiusmodi renuntiationem à maiori parte electorum acceptatam, officium non vacare; vt probat *Constitutio eodem cap.* 3. *in princ. pag.* 90. ibi: *Nam prima electio non obstante resignatione sigilli, in sua firmitate manet donec officio renuntiauerit, & Electores, vel maior pars ex eis renuntiationem acceptauerit, ita vt nullo pacto, nisi male meritus, & causis vrgentissimis notorys, vel sufficienter probatis præcedentibus, reijci possit ab officio inuitus*, &c. Nec, vt contrarij volunt, renuntiatio facienda est de voluntate Capituli, quatenus opus esse iudicauerit, quia verba illa, *si opus fuerit*, non referuntur ad verbum, *renuntiare*, cùm renuntiatio sit semper, & in omni casu debita, vt supra dixi; sed diriguntur ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum Vocalium, quasi Vicarius in absentia Prioris Generalis renuntiare debeat ad voluntatem Diffinitorij, & Vocalium, id est, eo modo, quo Diffinitores, & Vocales voluerint; ne scilicet propter absentiam renuntiantis, renuntiatio à Vicario minus bene fiat: aliter enim verba *eiusdem cap.* 3. inter se non conuenirent, cum vt dixi priora renuntiationem præcisè requirant, & satis patet, ibi, *donec officio renuntiauerit*, ponderando dictionem, *donec*, quæ suspen- 111
dit vacationem vsque ad tempus renuntiationis, cum habeat naturam suspensiuam, Tob. Non. *consil.* 8. *num.* 2. Honded. *consil.* 29. *num.* 3. *volum.* 1. Surd. *consil.* 186. *numer.* 15. citati per me *d.* 93. *sub numer.* 5.
Vbicumque enim assignatus est terminus à lege, 112
vel statuto ad eligendum, vel præstandum aliquid, non incipit currere terminus ille, nisi post actum, qui natura sua debet præcedere, *l. tali, in princip. ff. de iur. dot. l.* 3. §. *si quis hæredi ff. de statulib.* Ruin. *cons.* 63. *num.* 1. *volum.* 5. Duran. *Rota decis.* 365. *num.* 22. & nisi
postquam factum fuerit id, quod prius fieri debe- 113
bat, Surd. *cons.* 134. *num.* 37.

Secundò respondetur eam Constitutionem *in* 2. 114
parte, esse pœnalem; illa enim ob negligentiam Generalis in non eundo ad Capitulum, vel in non mittendo Vicarium, qui eius vice posset & deberet sigillum resignare, & officio renuntiare, imponit pœnam priuationis, quod sanè magis denotat ipsius negligentiæ supplicium, quàm officij vacationem ob lapsum termini inductam: si enim Legislator voluisset significare adueniente die statuta & præfixa ad Capitulum celebrandum statim Generalis officium expirare, minime diceret ipso iure priuatum esse, sed ab illo absoluendum fore, vel pro absolutoque habendum.

Tertiò respondetur quòd licet illa Constitutio 115
intelligatur in sensu, qui minus bene intenditur, adhuc non vacarent culpa, nec nullitatem actus effugerent aduersarij, nam ibi dicitur, quòd priuato Generali, Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum congregatum est omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publicetur, quòd in præsenti casu iuxta illius proportionalitatem seruatum non fuit; recurrendum enim erat ad Priorem Conuentus Granatæ, vbi Capitulum celebrabatur, vt vices Prouincialis gereret, vsque ad Præsidentis publicationem, qui

qui si casu deficeret, vel venire non curauerit, ad alium recurri non poterat, quia in illa Constitutione nullus in hoc euentu Prouinciali renuenti substituitur, quòd enim lex non dicit, non est ab homine præsumendum, *l. dissentientis*, *C. de repud. cap.*
116 *illa, ne Sede vacan.* Surd. *decis.* 219. *n.* 21. Et lex id noluisse præsumitur, cũ facile id exprimere potuisset, neque expressit, Menoch. *cons.* 30. *n.* 8. Armend. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ num.* 150.

117 Nec etiam obstat quòd prætextu cuiuscumque prorogationis posset Prouincialis, nolens officio renuntiare, tempus præfixum prolongare, & electionem successoris malitiosè differre; quia vel prorogatio est licita, & iusta de causa facta, & tunc renuntiationis omissio non erit culpabilis, ac interim poterit Prouincialis administrare, Mastril. *de Magist. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 28. & Prouinciam regere, donec scilicet ad electionem, completa prorogatione, deueniatur, argum. *leg. meminisse, ff. de offic. Proc.* ibi: *Meminisse oportet, vt in euentum successoris omnia debere Proconsulem agere, cùm sit vnus Proconsulatus, & vtilitas Prouinciæ exigat esse aliquem, per quem negotia sua Prouinciales explicent*, &c. vbi gloss. *verbo Ius dicere*, magis ad propositum loquitur ibi, *etiamsi vltro tempus suum sit*, &c.

118 Et in maioribus, & minoribus iudicaturis obtineri, & in praxi seruari tradunt Guid. Papæ *dec.* 501. & alij citati ab Auiles *ad cap.* 5. *Prætor. verbo suspendidos num.* 6. *cum seqq.* Roman. *sing.* 395. Bobadil. *in sua politica lib.* 1. *cap.* 2. *numer.* 23. Fontanel. *de pactis nupt. clausf.* 4. *gloss.* 10. *parte* 1. *numer.* 99. ibi: *Quoad primum breuiter dic, quod ad officialem præcedentis trienny spectabit id muneris, donec venerit successor, quasi apud eum remaneat administratio cum titulo ex l.* 1. *C. vt omnes iudices tam ciuil. quàm milit.* &c. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.* 1. *cap.* 154. *n.* 46. ibi: *Cùm officialis finito anno, seu biennio suæ electionis habeat administrationem, & eius gesta valeant, donec nouus fuerit non solum electus, sed ceperit possessionem sui officij, quasi apud eum remaneat administratio cum titulo*, &c.

119 Et licet Bald. *in d. l. meminisse col.* 2. *vers. Extra quæro*, Fontanel. & Stephan. Gratian. *dictis locis*, id in iudicibus delegatis non procedere affirment, sed solum in Ordinariis; nihilominus tamen restrictio nobiscum non loquitur, quia Prouinciales, Visitatores, & Priores locales huius, & cuiusuis alterius Ordinis, sunt Ordinarij, & in suos subditos Regulares iurisdictionem habent quasi Episcopalem; Sot. *de Iust. lib.* 7. *quæst.* 4. *art* 3. *col.* 5. Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *artic.* 12. *fol.* 1042. *col.* 2. *conclus.* 6. Suar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 14. Sayr. *in Claui Regia lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 89. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disput.* 3. *numer.* 9. *& in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 4. *&* 5. Sigismund. à Bonon. *de elect. Prælat. Regul. dub.* 49.

120 Vel prorogatio non fuit iustificata, sed temerè à Prouinciali facta, & tunc penes neminem de Capitulo residet potestas illam emendandi, sed opus est ad Superiorem recurrere, qui causa cognita poterit suspensionem, & prorogationem tollere, ac Prouincialem cogere vt renuntiet, argum. *cap. quidam, de renunciation.* vel iuxta culpæ qualitatem eum officio priuare; aliàs tali suspensione durante quicquid ab inferiore propria auctoritate attentatum fuerit, id totum priuilegio attentatorum reuocari debere dixi infrà *nullit. seq.*

121 Ex quibus fit euidens renuntiationem de qua loquitur Constitutio, sub rub. *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare*, pertinere ad substantiam vacationis, ac proinde gratis dictum asserere meram esse cæremoniam, ex dictis: nec ea, quæ de Prioribus referuntur, Prouinciali commode adaptantur, cum Constitutio de istis, non de illis disponat; & quatenus dicitur quòd Priores aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædecessores renuntiauerint, vt *in d. parte* 3. *cap.* 7. *sub rub. de instit. Priorum*, id verum non est, si de electione publicata sermo fiat, nunquam enim Electiones publicantur nisi prius fiant renuntiationes, & absolutiones: quòd nec in hoc casu seruatum, nec expectata renuntiatio fuit, vt ad electionem procederetur, sed omnia (quod summè dolendum est) temerè, inconsulta facilitate, furtim, & præpostero ordine gesta referuntur.

Secunda Nullitas.

Quia celebrata post intimatam suspensionem, & post iter arreptum ad Superiorem, ac interpositam appellationem debito tempore, & modo.

Suspensione celebrationis Capituli per P. Prouincialem legitimè facta, eaque 53. Vocalibus, 122
RR. PP. Magistris Francisco de Termiñon, & Alphonso de Castilla, aliisque suis confœderatis personaliter intimata, vlterius per eos processum, & ad electionem deuentum est, quæ ideò nulla & attentata fuit, vt benè resoluit Lancel *de attent. p.* 2. *c.* 12. *de attent. appell. penden. limit.* 1. *n.* 42. ibi: *Vnde stante suspensione non est mirum si subintrent attentata, quæ vbi suspensio iurisdictionis datur, considerantur: ad notata per Doctores in cap. non solum, de appellat. in* 6. *& notat* Franch. *in cap. pastoralis col.* 3. *n.* 6. *vers. Sexto operatur, de appell. & post* Didac. *cap.* 23. *pract. quæst.* Hieron. Manfr. *lib.* 2. *pract. concl. super attent. concl.* 16. &c. Idem tenet *d. part.* 2. *cap.* 13. *num.* 19.

Post huiusmodi suspensionem sic factam, & in- 123
timatam, & postquam iter arripuit P. M. Franciscus Lyaño ad Illustrissimum D. Nuncium, prius de tali itineris arreptione pro iustitia obtinenda omnes Vocales certiores faciens, vlterius processum, & ad electionem deuentum est, quæ ideo nulla, & attentata dicitur, ac proinde reuocanda, cum talis itineris arreptio, seu nuncij missio habeat vim appellationis, & suspendat iurisdictionem Iudicis inferioris; vt in puncto tenet Sigismund. Scacc. *de appellat. quæst.* 6. *numer.* 41. *cum seqq.* optimè Lancellot. *dict. parte* 2. *cap.* 12. *ampl.* 16. *à numer.* 1. ibi: *Et propterea in hac ampliatione breuiter potest poni regula, quòd gesta post iter arreptum ad Papam, & sic post tacitam, & præsumptam appellationem, sunt attentata, & reuocanda, vt tradit Miles in verbo appellationis vim obtinet, fol.* 16. *quia talis arreptio habet vim appellationis, vt videtur text. in cap. cum causam, de offic. deleg. & in cap. cùm olim, de dolo, & contum. & in cap. audita, de restitut. spoliat.* &c. & *in num.* 4. *&* 5. idem resoluit quando iter arripitur ad inferiorem à Papa, etiam per interpositam personam, vt patet ibi. *Amplia primò vt procedat etiam in arreptione itineris facta ad inferiorem à Papa, qui tamen possit per viam querelæ adiri, vt tradit* Miles *in d. verbo Appellationis vim obtinet n.* 16. Anton. de Butrio *in d. cap. dilecti num.* 6. *vers. Ex his infertur, dum ampliationem simpliciter tenet, quòd procedat etiam in inferiore à Papa, qui per viam querelæ adiri possit, vt ibi per eum. Secundò vt procedat non solum in arreptione itineris facta in propria persona, verum etiam per interpositam personam, puta per missionem nuncij*, &c. Hactenus Lancellor.

Pariter post factam, & intimatam huiusmodi su- 124
spensionem,

spensionem,& habitam itineris arreptionem,actum fuit de Præsidentis recognitione, & dictus P. Alphonsus de Castilla, qui præsidentiam affectauerat, litteras suæ præsidentiæ aperiri iussit, & vt ab omnibus, vt talis, recognosceretur, mandauit; ac coram se ad electionem celebrandam Vocales nonnullos conuocauit, & illis non expectatis, de facto ad electionem procedendum esse decreuit, cuius mandata cum intimarentur P.M.Ioanni de Bolaños Priori Granatæ, tanquam vni ex Vocalibus, ab illis statim viua voce in actu notificationis appellauit, de qua appellatione licet Notarius actuarius fidem non fecerit, nihilominus de illa alij Notarij, qui eo tempore notificationi interfuerunt, testificantur; vnde gesta post talem appellationem interpositam tanquam attentata,& nulla reuocari debent, Cardos. *in praxi Iudicum verbo Electio* 28. Castellin. *de elect. Canonic. cap.4. num.*59. ibi: *Electio facta à Vocalibus, pendente appellatione legitimè interposita ab vno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla reuocari debet*, &c. & ibi: *Quæ fiunt post appellationem, debent in statum pristinum reuoca-*
125 *ri*, &c. *& cap.*14. *num.*42.*& cap.*16.*n.*3. quia appellatione pendente, nec in principali, nec in appendiciis est innouandum, vt inquit D. Valenzuel. *consil.*157.*n.*38. Omnia enim facta, & innouata pen-
126 dente appellatione sunt nulla, *auth.de exhibend.reis, §.suscepio, verb.nihil in med.& verbo pro nihilo collat.*5. *cap.non solum, de appell.* D.Valenz.*consil.*76.*num.*24. Duran. *decis.*312. *n.*2. *& decis.*313.*num.*2. Rota *decis.*685.*num.*2.apud Farin.*part.*1.*in posthum.*

127 Non obstat quòd appellatio per dictum P. de Bolaños, non fuit interposita in scriptis, iuxta *l.*1. *§.fin.de appell.*quia respondetur illum statim in actu intimationis appellasse, quæ appellatio viua voce incontinenti interposita sufficit de iure, *l.*2. & *ibi* gloss. *ff. de appellat.*Bart. *in d.l.*1.*in fin.ff.eodem*, Vestr. *in prax. lib.*7. *cap.*3. *n.*28. Achil. *decis.*2.*in princip. de appellat.* Put. *decis.*102. *n.*1. *lib.*3. Duran. *decis.*217. *n.*6. vbi subdit non aduersari textum *in d. l.*1. *§. fin.* quia procedit secundùm Bart. *ibi num.*4. in appellatione à diffinitiua ex interuallo; & Veral. *parte* 1.
128 *decis.*36. *num.*3. ait quòd quando quis appellat in-
129 continenti, sufficit quod dicat, Appello. Et appellatio à diffinitiua semper sufficit, vt prorumpatur verbo, *l. scio*, & *ibi* Bart. & Doctores, *ff. de appell. gloss. verbo soluit in cap. cordi, eod. tit. in* 6. Boër. *decis.*1.*num.*24. Valenzuela *consil.*46. *num.*20. Et pro potiori cautela idem P.de Bolaños intra decem dies Hispali aliam interposuit appellationem coram persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & P.Prouincialis, ac plures ex Vocalibus intra eosdem decem dies de nouo in scriptis appellarunt coram Illustrissimo Nuncio, qui in vim huius appellationis litteras ordinarias appellationis relaxauit, quarum vigore hodie lis in eius Tribunali pendet, & partes, transportatis actis, litigant.

130 Nec etiam obstat quod appellatio per dictum P. de Bolaños, seu à dicto P. Prouinciali interposita fuerit sine legitimo consortium mandato: quia respondetur appellationem interpositam per vnum ex consortibus iuuare alios consortes, *cap.sententia, de appell. l.si quis separatim, §.vlt.ff. eod.tit.l.*1.*&* 2. *C. si vnus ex plurib. appell.* Put. *decis.*459.*lib.*1.Lancell. *de attentat.parte* 2.*cap.*12.*ampl.*11.*num.*4.Sigismund. Scacc. *de appell. quæst.*5.*num.*58. Rota *decis.*183.*n.*5. *& decis.*191. *numer.*1. *parte* 2. *recentior. & decis.*31. *num.*3. *&* 4. *& decis.*613.*num.*1.*parte* 2.*in posthum.*1.
131 Farinac. in tantum quod si post dictam appellationem sententia exequatur, talis executio in totum etiam respectu consortium qui non appellarunt, dicatur attentata, & veniat reuocanda. Ita Lancellot. *d. ampl.* 11. *num.*4. quem refert, & sequitur Rota *d. decis.*183. *num.*5. *apud Farin. part.*2. *recent.*

Nec denique obstat, quòd appellatio à dicto P. 132
de Bolaños fuit extraiudicialiter interposita, proindeque electio post eam celebrata reuocari non debet, quia attentata pendente appellatione extraiudiciali non sunt reuocanda, gloss. *verbo reducendum*, ibi: *Si extraiudicialis fuit appellatio, in cap.non solum* 7. *de appellat. in* 6. Lancel. *d.p.*2.*cap.*12. *lim.*3. *princ. n.*3.*cum seqq.* Sigismund. Scacc. *de appell. q.*2. *num.*35.

Quia multipliciter respondetur; & primò esse 133
valde probabile in iuribus incorporalibus, & præcipuè in electionibus, gesta pendente appellatione extraiudiciali esse attentata, vt in his terminis tenent Abb. *in cap.cum nobis, n.*7.*&* 8. *de elect.* D.Valenzuel. *consil.*76. *num.*25. *cum seqq. tom.*1. Modern. Lusitan. *de manu Regia parte* 1.*cap.*22.*num.*16. quorum verba retuli supra in voto consultiuo super electione Generalis sancti Hieronymi: & in terminis electionis Regularium probat text. *in cap. si postquam, de elect. lib.* 6. dum ait in electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum quicquid factum fuerit post, & contra appellationem etiam extraiudicialem ex causa probabili emissam, esse nullum ipso iure, & firmant Rot. *decis.*44. *n.*4. *de appell. in nouis*, Miles *in suo repert. verbo attentata post appellationem interpositam, fol.mihi* 35. Lancellot. *d.p.*2.*cap.*12. *limit.*1. *num.*55. *& limit.*3. *num.*12. latè & eleganter D.meus Alexander Raphaëlius Hispaniarum Nunciaturæ Auditor Generalis meritissimus, *in suo voto vndequaque doctissimo in causa Hispaniarum Generalatus S. Hieronymi num.*70.

Secundò respondetur obiectionem non proce- 134
dere quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc enim etiamsi appellatio sit extraiudicialis, causat attentata, text. est *in cap.cum nobis* 19. *de elect.*vbi Abbas *num.*7.*&* 8.Achil.de Grassis *decis.*34.*alias* 260.*de appellat.*Lancell. *d.parte* 2.*cap.*12.*limit.*3.*n.*7.*&* 10.*cum seqq.* Seraphin. *decis.*397. *n.*1. Dicitur autem quid fieri contra appellationem, quando, provt in casu nostro, actus, à quo appellatur, non remanet totus sub protectione Iudicis ad quem, vt explicat Achil. *d. decis.*34. quem refert & sequitur idem D. meus Alexander Raphaëlius *in d. suo voto n.*69.

Tertiò respondetur multo minus obiectionem 135
procedere, vbi iam appellatio coram Superiore iustificata fuerit, quia tunc omne gestum post appellationem, licet non iudicialem, est attentatum, glos. *verbo reducendum, vers. Si extraiudicialis, in cap. non solum, §.illa verò, de appell.in* 6. Lancell. *d.c.*12. *limit.*3. *num.*17. *cum seqq.* Butat. *Rota decis.*771. *n.*5. idem D. meus Alexander Raphaëlius *vbi supr. n.*71. Cùm ergo ex superius deductis, & infra deducendis euidenter appareat de causis legitimis, quibus moti fuerunt P. Prouincialis, & cæteri Vocales ad prorogandum, & suspendendum Capitulum, ac ad appellandum à gestis, ipsa suspensione, & appellatione pendente, non videtur posse dubitari quin omnia gesta post dictam suspensionem, & appellationem fuerint nulla, & attentata.

Constito igitur de suspensione, & arreptione iti- 136
neris ad Superiorem, necnon de appellatione, legitimo tempore, interposita à decreto dicti P. Alphonsi de Castilla, illud non debuit in hac causa executioni demandare, conuocando ad Capitulum, & ad electionem Prouincialis procedendo, ac mittendo in possessionem R. P. Franciscum de Terminon temerè & nulliter electum cum euidenti attentato; nam

nam certa Iuris regula est appellationem non tantùm suspendere iurisdictionem Iudicis, ac decretum, *cap. cum inter, de except. cap. si à Iudice, de appellat. in 6.* sed etiam illa, seu illud extinguere, ex *l.1. §. vltim. ff. ad Turpil.* vbi dicitur, quòd ap-
137 pellationis remedio extinguitur pronuntiatum, D. Valenzuela *consil.71. numer.62.* omniáque postea innouata ita inficere, iuxta totum tit. *nil nouari appellat. pendente*, vt nulla sint ipso iure, *authent. de exhiben. reis, §. suscepto, verbo, nihil, in med. & verb. pro nihilo.* Surd. *de aliment. tit.8. priuil.* 10.
138 *num.2.* D. Valenz. *consil.84. num.56.* & veniant ante omnia reuocanda, & in pristinum statum restituenda, & purganda; Rota *decis.351. num.1. & dec.656. num.1. parte 1. recentior. & decis.183. numer.1. & decis.582. n.1. & decis.691. num.1. parte 1. in posthum.* Farin. Duran. *decis.112. num.2. & decis.313. num.2.*
139 etiam ex mero Iudicis officio, Cassad. *decis.3. de restit. spol.* Rot. *decis.6. num.1. vt lite pend. in antiq.* Herculan. *de attentat. cap.14. à num.2. & cap.20. à num.1.* D. Valenz. *consil.44. n.14. & consil.157. n.44.* Greg. XV. *decis.91. num.8.*
140 Vnde electio celebrata & possessio post dictam suspensionem, ac itineris arreptionem, & interpositam appellationem, apprehensa habetur pro spoliatione, & est mere attentata, Valenz. *d. consil.71. num.72.* Rota *decis.616. num.2. parte 1. diuers.* Et licet à dictis regulis declinetur, vel quando attentata sunt turbida, Lancell. *de attent. parte 3. cap.24. numer.60.* vel quando constat de non iure petentis
141 reuocationem, Rota *decis.7. vt lite pend. in antiq.* vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis, Capic. *decis.72.* Lancel. *vbi supra, quæst.19.* nulla tamen ex allatis limitationibus applicari potest ad propositum casum: non illa quòd attentata sint turbida, quia immò sunt clarissima, quando ex triplici capite de illis euidenter constat, iuxta resoluta in hac nullitate:
142 non alia quòd constet de non iure petentis, quia ad istum effectum defectus iuris debet esse clarus & manifestus, Ioan. Monach. *in cap. cupientes, n.142. de elect. lib.6.* Rota *decis.2. de restit. spol. in nouis*, & ideò requiritur res iudicata, vel confessio partis, Lancel. *de attent. parte 3. cap.24. quæst.1. numer.65.* In casu autem proposito ne dum super illo aliquid fuit decisum, sed ex dictis suprà *conclus.1. & 2.* constat apertè de iustitia appellationis, & causæ principalis, quatenus attentata ab illa penderent, quia hoc remedium attentatorum non solùm conceditur quando adest tam notoria iustitia, sed etiam
143 quando constaret de non iure, Innocent. Host. & Ioan. Andr. *in cap.2. de restitut. spol.* Alex. *consil.99. Visis processibus numer.9. volum.5.* Vrsil. ad Afflict. *decis.98. num.5.* Valasc. *consil.156. num.18.* quos refert
144 & sequitur D. Valenz. *d. consil.157. n.43. & consil.84. n.61.* nam consideratur potius contemptus Superioris, quam læsio iuris, & partis, *cap. cordi, in fine, de appell. in 6.* Cassad. *decis.3. de rest. spol.* Franc. Hercul. *de attent. cap.26. num.7.*
145 Denique attentatorum remedium reputatur in Iure benignum & fauorabile, vt inquit Franc. Hercul. *d. tract. de attent. cap.2. num.3.* relatus à D. Valenzuel. *d. consil.157. num.41.* & tam priuilegiatum
146 ex Achil. de Graff. *decis.352. aliàs 26. de appell. n.1.*
147 *& 6.* Veral. *decis.54. num.2. parte 1. & decis.68. num.3. parte 2.* vt contra agentem pro reuocatione attentatorum non possit opponi excommunicationis exceptio, Herculan. *vbi suprà cap.20. num.3.* Marant. *de ordine iudic. parte 6. verb. appellatio num.393.* Lancel. *de attentat. parte 3. cap.22. num.4. & cap.24. q.3. num.10.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. §.7. proœm. n.239.*

D. Valenzuel. *d. consil.157. n.46.* Rota *decis.589. n.6.* apud Farin. *part.1. recent.*

Et hoc in tantum est verum quòd iudicium attentatorum fauorabilius est iudicio spolij, & sic possessorio recuperandæ, gloss. *in Clem.1. in princip. vt lite penden.* Achil. de Grassis *decis.26. de appellat. num.4.* Gratian. *respons.11. num.16. volum.2.* D. Valenzuel. *d. consil.71. num.77.* & interdicto vnde vi, Alexand. *consil.99. col.3. lib.5.* Veral. *decis.154. n.2. p.1.* Addit. ad Mathesil. *singul.29. num.10.* Couar. *pract. cap.23. n.4.* D. Valenzuel. *dict. consil.84. n.60.* & non potest ante eorum purgationem procedi in negotio principali, *dict. cap. non solum de appellat. in 6.* D. Valenzuel. *dict. consil.71. numer.67. & dict. consil.84. n.59.* Ex quibus concludo euidenter constare de attentatis, quæ veniunt statim reuocanda antequam de possessorio, & causa principali cognoscatur. 148 149

TERTIA NVLLITAS.

Quia celebrata non seruata substantiali Iuris, & Constitutionis forma.

PRo Electionibus celebrandis formam, & modum dat text. *in cap. quia propter 42. de elect.* his verbis. *Statuimus vt cum electio fuerit celebranda præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secretè, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in communi, &c.* & paulò inferiùs. *Aliter electio facta non valeat: nisi fortè communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absque vitio celebrata. Qui verò contra præscriptas formas eligere attentauerit, eligendi ea vice potestate priuentur*, &c. 150

Quæ quidem forma in eo textu descripta, est omnino obseruanda sub pœna nullitatis, ob decretum irritans in fine positum, vt ibi resoluunt Innocent. *num.6. verbo non valeat*, Ioan. Andr. *n.37. eodem verbo*, Guillelm. Mandagot. *de elect. cap.22.* Francisc. Marc. Delphin. *decis.1386 p.1.* Sigismund. à Bononia *de elect. cap.1. dub.3. num.5.* vbi *numer.8.* subdit sufficere, vt aliquid substantiale prædictæ formæ *d. cap. quia propter* non sit seruatum etiam in minimo ad effectum vt electio dicatur nulla, Castellin. *de elect. Canon. cap.1. numer.2. vers. forma*, Lauor. *var. lucub. tom.1. tit.4. cap.21. n.121.* Rota *in Treueren. Abbatiæ S. Maximini 20. Nouembris 1624. coram bonæ memor. Coccino Decano, statim in princip.* 151

Et procedit non solum in electionibus Episcoporum, & Prælatorum Ecclesiasticorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, sed etiam in electionibus Prouincialium, & aliorum Superiorum Regularium, vt per Abb. *in dict. cap. quia propter, numer.7. vers. circa, & num.8. vers. & placet*, Ludouic. Miranda *in Man. Prælat. tom.2. quæst.23. art.3. conclus.1.* Tamburin. *de iure Abbatum tom.1. disp.5. quæst.5. num.1.* Lauor. *var. lucub. tom.1. tit.4. cap.19. num.4.* Sigism. à Bononia *de elect. dub.6.* Rot. *in Meten. Monasterij 5. Iulij 1621. coram bonæ mem. Coccino Decano, in vers. Quòd autem.* 152

In forma hac substantiali sex modis peccat hæc nulla electio. Primò non constat ex actis Capitularibus quod interuenerint in huiusmodi scrutatorum assumptione cunctorum vota, vt requirebatur, sed solum in illa trium Vocalium subscriptiones apparent, vnde illis non est standum, quia quòd vniuersitati conceditur, singulis eius non tribuitur, *l. in tantum, §. vniuers. ff. de rerum diuis.* Nauar. *comment.3. de Regul. num.12. vers. Ad quintum, in princ.* 153

154 Secundò nec etiam constat, vt est de forma substantiali, quòd isti scrutatores secretè, & sigillatim cunctorum vota diligenter, hoc est ex se, & proprio ore, exquirerent, Innoc. *in d. cap. quia propter num.6.* Host. *num.30.* Abb. *num.5. vers. Nota etiam,* Sigism. à Bonon. *d. tract. de elect. dub.21. n.4.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuer. lib.1. cap.19. num.395.* Rota *in d. Treuer. Abbatia vers. Tertiò.*

155 Tertiò nec etiam constat, vt est de forma substãtiali, quòd scrutatores scrutati sint prius seipsos, ad tradita per Syluest. *in summ. verbo electio 2. q.4. num.7.* Sigism. à Bononia *tract. de elect. dub.21. n.6. cum seq.* qui Auctor *dub.41. num.9.* formam ponit, quomodo hæc scrutatio sit facienda, his verbis. *Qui scrutatores scrutati sunt prius seipsos, nempe primo P. F. N. primus scrutator ita secreto, vt nec ab alijs duobus scrutatoribus videri potuerit, scribat nomen eius, quem elegit, & sequetur narrando ordinem, quem posui supra dub.21. num.8. & denique primus, secundus, & tertius scrutator scrutati sunt, & exquisierunt vota aliorum omnium de Collegio ita sigillatim, & secreto, vt quisque elector de per se singulariter votum suum dederit, ac detulerit ipsis scrutatoribus, ita vt nec à me Notario infrascripto, nec à testibus infrascriptis, nec ab alijs quibusuis exceptis scrutatoribus auditum sit, tale votum, & in scriptis ea redegerunt,* &c.

156 Quartò nec etiam constat, vt essentialiter requiritur, quod vota fuerint per scripturam fideliter data, ne memoria scrutatorum perirent, vt per Abb. *in d. cap. quia propter, n.6.* Butr. *num.27.* Ioan. Andr. *n.19.* & Host. *n.31.* Mirand. *d. q.23. art.16.* Sigismund. à Bonon. *d. dub.21. n.13.* Rota *in d. Treuer.*

157 *Abbatiæ, vers. Quarta etiam principalis nullitas.* Et quamuis ex concessione sanctæ memor. Pauli V. vt ex aduerso assetitur, possit per bulletas, palleas, & cartellas, aut per fabas, siue per lupinos fieri hæc electio, quod ex consuetudine in huiusmodi electionibus seruari posse testatur Macagnan. *de commun.*

158 *opin. lib.3. cap.6. n.4. & 7.* nihilominus cùm hoc prodat ex priuilegio, dum electio sit simpliciter, nec dicitur, aut declaratur qua auctoritate, & forma celebratur, intelligitur semper facta secundùm dispositionem Iuris communis; nam in dubio quis præsumitur disponere secundùm Ius commune, Valasc. *consult.42. n.7.* D. Barbos. *in l.1. ff. solut. matrim. part.1. num.61.* citati per me *Axiom.73. num.20. & Axiom.131. num.4. prope fin.*

159 Quintò nec (prout requiritur) Capitularia acta quæ producuntur, facta fuerunt per Notarium Secretarium Capituli, sed scripta apparent sine nomine, aut subscriptione scribentis; cum deberent ab eodem Notario scribi, & fides fieri de omnibus ibi gestis, iuxta formulam, quam ponit Sigismund. à Bonon. *d. dub.41. numer.9.* ibi: *De quibus omnibus cùm ego N. Notarius ita interfuerim cum N. N. testibus, vt tamen nemo nostrum sciat alicuius suffragium nominatim, fidem facio vniuersis, & singulis præsentes litteras inspecturis prædicta omnia fuisse ordine, quo narraui, gesta, & ita rogatus fui, ideò in fidem præsens publicum instrumentum subscripsi, & signaui,* &c. quæ omnia desiderantur in actis Capitularibus ex aduerso productis.

160 Sextò, quia etiam non interuenerunt substantialia requisita, quæ per Ordinis Constitutionem in electione Prouincialis interuenire debent, & in ea sub diuersis titulis & rubricis *in p.3. cap.7.* sic concepta habentur. *De modo celebrationis Capituli Prouincialis.* Item. *De modo recognoscendi Patrem Præsidentem.* Deinde. *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare:* quarum rubricarum Scriptura denotat sub illis dispositum continere formam substantialem, vt in puncto tenet Farin. *fragm. crimin. p.2. lit. L. num.203.* ibi: *Secundò forma censetur inducta per hanc seu similem rubricam, de modo procedendi,* &c. *quia idem est ac si dictum fuisset de forma procedendi,* Azin. *in pract. §.3. cap.36. n.1.* &c. quod est singulari consideratione notandum.

Maximè, quia in dubio omnis forma censetur 161 substantialis, Cephal. *consil.421. numer.49. lib.3.* D. Valenzuel. *consil.187. num.73.* & indiuidua Becc. *consil.47. n.36. & consil.176. n.1.* Cephal. *consil.377. num.66. & consil.421. num.81. lib.3.*

Hinc patet formam substantialem continere di- 162 sposita sub dicta rubr. *De modo recognoscendi Patrem Præsidentem,* vbi in nigro ita disponitur. *Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam vesperæ fuerint decantatæ, de mandato Prioris Prouincialis ad sonum campanellæ claustri ter pulsatæ, vt moris est; fiat signum congregandi Capitulum, & successiuè statim campana minor in campanili ter pulsetur prolixius, similiter cum debito interuallo; ad quod signum omnes Patres Vocales ad Capitulum conueniant, vel aliò, vbi decenter adesse possint, sicut Priori Prouinciali videbitur expedire; quibus tum grauitate consedentibus, Prior Prouincialis dicat. Adiutorium, &c. Benedicite, &c. & immediatè legatur Constitutio à socio ipsius, vt sciant omnes quidnam & quomodo sit agendum (quod semper antequam aliquid fiat, obseruari volumus.) Deinde verbum habeat aliquod opportunè, quo expleto publicè ab omnibus in communi requirat, imò omnibus & singulis Patribus in virtute sanctæ obedientiæ præcipiat, vt si quis illorum habeat Reuerendissimi Patris litteras ad illius Prouinciæ Capitulum directas, eas protinus ostendat, & legendas consignet, hoc autem præceptum, si litteræ non ostendantur, paruo temporis interuallo ter successiuè faciat, tertia vice sub pœna excommunicationis præcipiendo. Si verò quispiam huiusmodi litteras præsentauerit, volumus, ac decernimus, vt illis ab omnibus debita cum veneratione, vt decet, perfectè obediatur, & si virtute illarum litterarum aliquis illius Prouincialis Capituli Præsidens institutus fuerit, is ab omnibus pro Præsidente habeatur, & Præsidentis fungatur officio,* &c.

Contra totam huius Constitutionis formam ad 163 Præsidentis recognitionem processum fuit, Prouinciali absente, & Vocalibus ad sonum campanellæ minimè conuenientibus, ac litterarum præsidentiæ recognitione per eundem Prouincialem non facta; faciens ipse P. Alphonsus de Castilla se in Præsidentem recognosci, cum certum sciret nullam, earum litterarum virtute, iurisdictionem sibi conferendam sine præsentatione, inspectioneve, solito modo, & loco facta, ad tradita per Bald. *in l.1. C. vt lit. penden. & in l. falsus, num.17. Cod. de furtis,* Hippol. de Marsil. *in leg. si quis, ff. de quæst. num.65.* Put. *de Syndicatu, verbo Officialis, cap.4. n.2. cum seqq. & verbo electio, cap.3.* Quibus non præce- 164 dentibus, sic dictus P. Alphonsus de Castilla, propria auctoritate Præsidentiæ possessionem apprehendens, in ea intrusus remansit, Ludouic. Gom. *in reg. de triennali possess. quæst.48.* ac violentus possessor, secundùm omnes *in cap. transmissa, de elect. & in cap. cùm venissent, de restit. spol.* Miles *in repert. verbo possessio beneficij,* proindéque beneficio & gratia eiusdem Præsidentiæ ipso iure priuatus, vt *in cap. eum qui, de prabend. in 6.* quam decisionem præter alios optimè explicant Rip. *in cap. sæpè, de restit. spol. n.68.* Couar. *de sponsal. p.2. cap.6. §.8. n.8. & var. lib.3. cap.16. n.6. & 7. ante 3. casum.* Est enim per quam absurdum, ait Iurisconf. *in l. obseruare 4. §. fin. ff. de offic. Proconsf.* antequam quisque iurisdictionem nanciscatur, eam vsurpare, vel alij mandare.

Ex

165 Ex quibus colligitur multis modis ex defectu formæ substantialis nullam esse huiusmodi electionem, quia formâ non seruatâ actus ipso iure est nullus; *l. cum hi*, §. *Prætor*, *ff. de transact. leg. Manius*, *leg. qui hæredi*, *ff. de condit. & demonstr. l. 1. & 2. C. quando prouocare non est necesse*, Farin. *lit. L. num.* 204. D. Ioseph. Vela *Iuris controuers. in Hispalen. senatu tom.* 1. *dissert.* 21. *numer.* 35. & eius omissio etiam in minimo totum vitiat, Tiraquel. *de iudicio in rebus exig. num.* 12. *& de retract. conuent.* §. 4. *glos.* 6. *num.* 31. & 32. Alderan. Mascard. *gloss.* 9. *num.* 61. Suar. *de legib. lib.* 5. *c.* 32. *n.* 8. *cum seqq.* Farin. *d. lit. L. num.* 208. D. Valenzuel. *d. consil.* 187. *num.* 74.

Quarta Nullitas.

Quia celebrata non vocata, nec expectata maiori Vocalium parte de Prouincialis mandato à loco discedentium.

166 Conuocato Capitulo in Conuentu Granatensi antequam Vocales pro eligendo Prouinciali adinuicem congregarentur, Pater Prouincialis propter suspicionem inferendæ vis, aliisque iustis de causis in dissolutione Capituli relatis, prædictos Vocales ad propria Monasteria sub pœna excommunicationis pridie ante celebrationem redire mandauit, & statim eadem die è dicto Conuentu quinquaginta plus minusve exierunt, pro cuius præcepti iustitia in dubio præsumendum est, ob Superioris auctoritatem, *leg. seruo inuito*, §. *cùm Prætor*, *ff. ad Trebell. l. si Prætor*, *ff. de iudic.* Innocent. *in c. 2. de noui oper. nun.* Fr. Emman. *qq. regul. tom.* 2. *q.* 22. *art.* 8. vnde sic exeuntes non propria auctoritate, & sua sola voluntate ducti, vt aduersarij volunt, sed dicto Supe-
167 rioris præcepto recedere à loco coacti sunt, in quo dolus, simulatio, vel fraus considerari non potest; quod enim quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat necesse parere, *l. non videtur data* 227. §. *qui iussu*, *ff. de reg. Iur. c. quod quis* 24. *eod. tit.* Menoch. *de retinen. possess. remed.* 3. *num.* 64.
168 Recedentes, & absentes sine eorum culpa, si deinde Capitulum celebrandum sit, iterum vocandi sunt, saltem vt constituant Procuratorem, si exules facti, vel Superioris violentiam timentes, venire non auderent, iuxta doctrinam Abb. *in cap. cum inter* 18. *de elect. n.* 8. ibi: *Item puto, quòd vbi aliqui sunt absentes sine eorum culpa (vt quia sunt exules, vel timēt potentium tyranni) quod tunc illi sunt vocandi, vt sal-*
169 *tem constituant procuratorem*, &c. Nisi his exeuntibus intimaretur dies, quo postea electio celebranda erat, quia tunc ampliùs vocandi non sunt. Ita Biaz *in direct. elect. p.* 3. *c.* 10. *in fine*, ibi: *Si verò scirent diem assignationis pro electione facienda, non essent amplius vocandi, si se absentarent*, &c. & sentit Castel. *d. c.* 8. *numer.* 15. dum ait, quod si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio ad alium etiam terminum certum pro-
170 rogata, non sunt vlterius vocandi: ex generali regula, Certus qui est, amplius certiorari non debet, *l. 1. ff. de action. empti*, *c. eum qui*, *de regul. Iur. in* 6. *gloss. verbo conuenerunt*, *in princ. in dict. cap. cùm inter*, *de elect.* citati per me *Axiom.* 41. *num.* 1.
171 Hi autem cum post recessum non fuerint iterum vocati, cum deberent vocari, dicuntur contempti, Castel. *d. tract. de elect. Can. c.* 8. *num.* 2. Tambur. *de iure*
172 *Abbatum tom.* 1. *disput.* 5. *quæst.* 3. *num.* 4. quia omnes qui vocem habent in Capitulo, ad electionem legitimè vocandi sunt, non contemnendi, gloss. *verbo vocatos*, *in cap. quod sicut*, *de elect.* Azor. *instit. moral. parte* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *quæst.* 7. Mirand. *in man. Prælat. p.* 2. *quæst.* 23. *art.* 4. *concl.* 2. Tambur. *d. tom.* 1. *disput.* 5. *q.* 3. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 17. *n.* 26. Ego ipse *in collectan. ad* 173
cap. sicut 28. *n.* 5. *de elect.* Contempti autem in dubio præsumuntur, non enim hæc qualitas quod vocati fuerint, præsumitur, nisi probetur, gloss. *dict. verbo*, *Vocatos*, *in c. quod sicut*, vbi Abb. *n.* 8. Castell. *d. cap.* 8. *num.* 17. Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 17. *num.* 19.

Quòd si vel in vno id fuerit omissum, irritam 174
reddit electionem talis omissio, *c. bonæ memor. el* 2. *in ordin.* 36. *de elect.* ibi: *Quia [illegible] est H. fuisse contemptus, licet vnus solus extiterit, cum in talibus consueuerit contemptus vnius plus obesse, quam multorum cōtradictio in præsenti*, &c. & *in d. c. quod sicut* 28. *eodem tit.* ibi: *Quod si eos vocatos non fuisse constiterit, sed contemptos, infirmanda erit electio penitus taliter celebrata*, &c. Azor. *d. quæst.* 7. *in princ.* Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 17. *num.* 13. Mirand. *d. q.* 23. *art.* 4. *concl.* 5. Ego ipse *de iure Eccles. vniuerso*, *lib.* 1. *c.* 19. *num.* 113. *cum seqq.* maximè cùm iam de nullitate oppositum fuerit per eosdemmet contemptos, ad tradita per me *d. c.* 19. *numer.* 116. qui licèt hanc oppositionem de contemptu facere deberent ante electionis confirmationem, vt tenent à me citati *d. cap.* 19. *numer.* 15. nihilominus tamen si contempti non fuerunt præsentes tempore confirmationis, & post eam de illa certiores facti sunt, poterunt postea contradicere. Ita Innoc. *in d. c. sicut*, *num.* 4. & Abb. *num.* 3. Lauor. *d. tit.* 4. *c.* 17. *n.* 14. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 10. *num.* 4. & 5.

Et licèt regula sit quod electio propter contem- 175
ptum venit annullanda; quando verò celebratur maiori parte contempta, vel non legitimè vocata, vt in nostro casu, est ipso iure nulla, vt benè resoluunt Francisc. Marc. *Delph. decis. part.* 1. *decis.* 1389. *n.* 1. ibi: *Causa contemptus non reddit electionem ipso iure nullam, cap. quod sicut*, *de elect. quod est verum, nisi maior pars Capituli esset contempta, quia tunc actus redderetur nullus, secundum* Ioan. de Imol. *in c.* 2. *de his, quæ fiunt à maiori parte Capit.* &c. & *decis.* 1030. *n.* 7. *ead. p.* 1. ibi, *Et sic non est ipso iure nulla, sed annullanda, nisi esset totum Capitulum contemptum, aut maior pars Capituli*, &c. Lauorius *d. tit.* 4. *c.* 17. *n.* 17. ibi: *Venit autem, vt dixi, talis electio facta quibusdam non vocatis, eis petentibus annullanda, quia non est nulla ipso iure*, &c. & ibi: *Quod intelligitur si electio sit facta à maiori parte Capituli, licet quibusdam non vocatis, quia si fuerit facta à minore, non valet ex quo maior pars fuerit contempta, vel non vocata legitimè*, Abb. *in cap. bonæ*, *num.* 4. *de elect.* &c.

Non solùm ipso iure nulla est electio, eo quòd 176
maior Vocalium pars ex præcepto Superioris recedens, contempta fuit, sed quia cum esset in Monasterio infirmus P. M. Franciscus Guerrero, ad illum non sunt missi scrutatores ad inquirendum (vt requirebatur) eius votum. Ita Syluest. *d. verbo electio*, *q.* 5. *n.* 6. *d.* 1. Petr. Gregor. *de elect. c.* 16. *n.* 7. Azor. *d. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 14. *q.* 7. *vers. Verum quid*, Miranda *d. p.* 2. *q.* 23. *art.* 6. *conclus.* 1. Sigismund. à Bonon. *d. tract. de elect. dub.* 25. *n.* 3. *cum seqq.* Laurent. de Peirin. *de subdito Relig. tom.* 1. *quæst.* 1. *cap.* 31. §. 6.

Non obstat quòd contemptus illorum non offi- 177
cit, si assignato termino ad eligendum, verbi gratia die Pentecostes, venire non curent, cùm tunc possint reliqui, etiamsi vnus solus reperiretur in Capitulo, ad electionem procedere, Franc. Marc. *p.* 2. *decis.* 569. *num.* 4. Miranda *d. p.* 2. *quæst.* 23. *art.* 6. *conclus.* 3. Laur. de Peirinis *d. c.* 31. §. 6. Ego ipse *de Canonicis cap.* 38. *n.* 11. *cum seqq.* & *de Iure Eccles. lib.* 1. *num.* 96. *cum seqq.* Vel si iam conuocati, recesserunt, 178
quia quia exierunt, computantur inter illos, qui renuntiarunt, vt colligitur *ex cap. cum nobis*, *de elect.* vbi

vbi gloss. *ibidem, verbo reuocare*, & Panorm. *num.*10. gloss. etiam *verbo quæ in facto, in Clem. quod circa, eod. tit.* Castel. *d. tract. de elect. Canon. cap.*5. *num.*11.

179 Quia dupliciter respondetur: & primò in recedentibus obiectionem non procedere, nisi quando voluntariè à loco recedunt, vt declarat Castellin. *d. cap.*5. *numer.*11. ibi, *alijs voluntariè recedentibus*, &c. Vel malitiose, & dolosè se absentant, vt dicit idem Castell. *d. tract. cap.*8. *num.*5. ibi: *Qua propter si non comparuerint, impuratibur illis, & non alijs, cùm isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in cap. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit* Barthol. de Firm. *in tract. de Episcopo parte* 3. *lib.*1. *quæst.*8. *&* *Innocent. relatus à* Boër. *in annot. ad cap.*5. *Mandag. de elect. parte* 1. *sub lit. P. & malitia ipsorum eis prodesse non debet; nam sæpè Vocales, de quibus supra scientes instare tempus electionis ad impediendam electionem celebrandam voluntarie, & non sine aliqua malitia se absentant*, &c. Cùm ergo ex dictis *supra num.*66. *cum seqq.* Vocales recesserint vigore præcepti à Superiore sibi impositi, nulla voluntas, malitia & dolus in eis potuit considerari, vt ob id, illis contemptis, ceteri ad electionem procedere valeant, iuxta resoluta citato loco.

180 Secundò respondetur quòd licet supponamus eos voluntariè, & malitiosè recessisse, quod absit, adhuc cum talis recessio, illis nondum adinuicem congregatis, successerit, non potuit minor pars, etiam instante vltimo temporis termino à Iure præfixo, ad electionem, eis non expectatis, procedere, quia id solum locum habere potest, quando Capitulum est iam congregatum & Vocales sunt in aula Capitulari ad electionem celebrandam, vt omnes Doctores hac de re agentes agnoscunt; ita Castellin. *d. cap.*5 *num.*11. ibi: *Ideò qui iam congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quod sit minor pars, alijs voluntariè recedentibus, possunt de Iure celebrare electionem*, &c. *& cap.*8. *num.*11. ibi, *qui enim iam congregati recesserunt*, &c. & ibi: *Si Vocales omnes iam præsentes congregati in Capitulo ad effectum electionis*, &c. Franc. Marc. Delphin. *decis.*579. *num.*4. *parte* 2. ibi: *Et idem est quando Capitulum est congregatum, & maior pars recedit, quia tunc minor pars Capituli, quæ remanet, potest explicare actum, nec illi recedentes sunt amplius vocandi, & maximè quando periculum est in mora*, &c. Lanor. *d. tit.*4. *cap.*21. *num.*82. ibi: *Verum si congregatis omnibus electoribus aliqui, vel omnes, excepto vno exirent de loco*, &c. Laur. de Peir. *d. cap.*31. §.6. *pag.*457. ibi: *Si omnes iam congregati in Capitulo*, &c.

181 Et hæc est differentia inter Capitulum conuocatum, & congregatum, vt scilicet facilius dissoluatur conuocatio ab eo, qui illam fecit, vel a maiori Capituli parte, cum ita reuocare videatur, vt non possit minor pars vltra procedere; nam licet quando terminus præfixus est à Iure, videantur omnes esse moniti ea die, & hora venire, qua solet fieri electio, quia dies interpellat pro homine; nihilominus, in Religionibus, vbi ex consuetudine, & particulari dispositione non congregatur Capitulum, nisi prius præcedant litteræ conuocatoriæ à Prouinciali omnibus Monasteriis transmissæ, ista conuocatio debet ex necessitate fieri, & si conuocatum per eum non fuerit Capitulum, aut ex causa dissolutum inueniatur, non poterit per alium, qui eius Superior non sit, conuocari, seu congregari. Postquam verò congregatum fuerit, & omnes Vocales ad inuicem de eligendo Prouinciali in aula Capitulari iam tractauerint, & vltimus terminus ad electionem præfixus instet, tunc non poterit maior pars recedendo Capitulum huiusmodi dissoluere, quia talis dissolutio, auditis iam aliquibus Capitularibus tractatibus, & cognita Vocalium inclinatione, esset eisdem nimis præiudicialis, & multarum dissensionum occasionem præberet, & ideo nil mirum si præcitati Doctores his malis occurrere volentes, de Capitulo congregato, & non conuocato egerint, in quo illa ratio non procedit.

Qvinta Nvllitas.

Quia celebrata multis Vocalibus exclusis, & suis Magisterijs, ac voto, non seruato Iuris ordine, priuatis.

Postquam P.M. Alphonsus de Castilla sibi abrogando Prouincialis auctoritatem, proprio motu se fecit in Præsidentem recognosci ab aliquibus Vocalibus, qui eius partialitatem sectabantur; ac Iudices causarum nominandos affectauit, qui suo desiderio condescendere possent, instítit vt nonnullos Patres partialitatis contrariæ excluderentur, & alij suis Magisteriis priuarentur, prout factum fuit, & constat ex cedulonibus affixis, & per eum ac Notarium Secretarium Capituli subscriptis, in quibus P. Prouincialis cum nouem Magistris, non seruato Iuris Ordine, ac illis non citatis, nec auditis priuati leguntur. Vnde electio, dictis Patribus sic exclusis, & priuatis, est nulla, vt de exclusis resoluunt Sigism. à Bonon. *de elect. dub.*91. *num.*10. *&* Laurent. de Portel. *in resp. moralib. p.*2. *casu* 4. *num.*4. *& casu* 16. *num.*1. *in fine.* 182

Et de priuatis Castellin. *de elect. Canonic. cap.*13. *num.*20. vbi *num.*21. ita ait. *Eo magis, quia sententia omnis lata contra indefensum, nulla est, quia defensio cum sit de iure naturæ, negari non potest*, Socin. *in l. si quis arbitratu num.*51. *ff. de verb. sign.* Alexand. *in l. si sic, numer.*18. *ff. de legat.*1. *& ibi* Adden. *&* Cardin. Lancellotus *in quodam voto extra Rotam in causa Pierij Fiani, vers. ex quibus: eo maxime si agatur de priuatione vocis illius, qui iam est in possessione, iúsque acquisitum habet eligendi*, &c. & *numer.*24. ibi. *Ex quibus necessaria consequentia colligitur sequens Corollarium. Nequeunt igitur Præsidentes electionum, siue alij Superiores in actu electionis Vocales præsentes, vel absentes non seruato ordine Iuris, voce actiua, vel passiua priuare etiam prætextu criminum, quæ contra illos inuenerint in visitatione, sed cognitio horum criminum in aliud tempus transferenda est, præcipuè, vt de medio tollatur omnis, & quæcumque causa contentionis, seu occasio obloquendi, atque insurgendi contra Præsidentem, atque celebratam electionem*, &c. Laurent. de Peirin. *de subdito Religioso quæst.*1. §.10. *vers. Tertiò dico*, ibi: *Si priuentur aliqui Vocales à dicto Præsidente, non seruato Iuris ordine, electio à Iudice debet irritari si ab exclusis petatur: ita* Roder. *loco citato ad tertium: probatur, quia non sunt admissi, qui erant admittendi, vnde isti, si suam velint prosequi iniuriam, debet Iudex electionem nullam declarare, per ea, quæ dixi supra, §.6. concl.*3. *vers. Sed quid faciendum*, &c. 183

Quod adeò verum est, vt etiamsi commissio esset Papalis, & Præsidentis committeret arbitrio præfatorum Religiosorum priuationem, aut ad libitum id ipsum disponendum traderetur, talis tamen ampla commissio seruato substantiali iuris ordine esset explicanda, itavt ille ad quem spectat, debeat necessariò citari, & audiri. Ita Fr. Emman. *qq. Regul. tom.*2. *quæst.*52. *art.*12. *vers. Ad primum*, Miranda *d. quæst.*23. *artic.*22. *conclus.*3. *vers. Hæc inquam*, Portel. *d. parte* 2. *casu* 4. *num.*4. Laurent. de Peirinis *d. tract. de subdito Religioso quæst.*1. §.10. *in princ. pag.*461. ibi: *Dico primo. Præsidens Capituli cum ampla potestate* 184

etiam

etiam à Papa non potest priuare Religiosos voce actiua, vel passiua, sine eo quod prius citentur, ipsisque detur copia eorum, quæ contra ipsos sunt fulminata, vt se possint defendere, &c.

185 Et dato quod maior pars Capituli renuat in hoc Præsidenti, vel Superiori obedire propter iustitiam, quam prætendunt, potest ad electionem procedere absque Præsidente, ac etiam sine minori parte; sunt verba Fr. Emman. *d. quæst.* 51. *artic.* 2. *ad* 3. quem referunt, & sequuntur Castellin. *d. c.* 13. *num.* 22. & Laur. de Peirinis *d. quæst.* 1. §. 10. *vers. Dico quartò.*

186 Vnde constando, prout constat, de dicta exclusione, & priuatione nulliter, & iuris ordine non seruato, facta, isti sic exclusi, & priuati, vti contempti, & non vocati, possunt & debent instare, prout instant, vt electio sine illis celebrata nulla declaretur, & vt talis debeat iudicari.

Sexta Nvllitas.

Quia celebrata aliquibus admissis, qui nullam in Capitulo vocem habebant.

187 Electis causarum Iudicibus, ij statim in cella P. Sancij de Barnueuo, ad causas decidendas congregati sunt; & quo animo eas tractauerint, & deciderint, rei euentus comprobauit: in primis vt vota, quæ existimabantur esse Patris Prouincialis, extenuarentur, P. Alphonsum Romero, Priorem Monasterij ciuitatis de Alcaraz per liberam resignationem Fratris Martini de Angulo liberè de eo Prioratu factam in manibus sui Prouincialis, non auditum, nec citatum, à possessione dicti Prioratus, quam ab anno, & vltra obtinebat, eiecerunt, & dictum P. Martinum de Angulo ad illam, & vocem redintegrarunt; eo solum prætextu quod per vim officio renuntiauerat, & antea de tali violentia protestatus fuisset coram Ioanne Barba Notario Apostolico eiusdem ciuitatis de Alcaraz sub die 5. Maij 1640. cum nulla probatio de allegata vi facta fuerit, nec de aliqua protestatione appareret, vt constat ex fide eiusdemmet Notarij, qui nunc attestatus est se de tali protestatione numquam rogatum fuisse.

188 Nulliter quoque, & eadem de causa P. Hyacinthum Cuberum sententia P. Prouincialis rite & rectè priuatum redintegrarunt ad officium Secretarij, & socij eiusdem Prouincialis, vigore quorundam litterarum Reuerendissimi P. Generalis, quibus Præsidenti & Diffinitoribus committebatur, vt simul iunctis, ac vocatis de iure vocandis (sunt verba earundem litterarum) constito sibi de veritate narratorum, præfatum fratrem Hyacinthum in officio socij reintegrarent, quæ quidem redintegratio temerè facta fuit, non constito de veritate narratorum, nec citato Secretario actuali possidente, vt requirebatur.

189 Deinde Fr. Alphonsum Garciam in Priorem de Huelma admittentes, à quo officio à P. Prouinciali debito modo priuatus fuerat, in Capitulum introduxerunt, Patre Fr. Ioanne de Obregon Priore Vicario prouiso, & possessore non citato nec audito; & quod peius est, sine aliqua causæ cognitione; cum priuationis processus penes Prouincialem existeret, & de iustitia, ac iniustitia huius causæ nisi visis actis constare non posset.

190 Vlteriùs P. Fr. Petrum de Porras nulliter in Magistrum admiserunt, vigore quarundam litterarum Patris Reuerendissimi Magistro antiquiori Cordubæ residenti directarum, ad hoc vt illum in possessionem Magisterij (cum prius rigoroso examini subiiciens) mitteret; quam formam in sua receptione non obseruantes, executores designati iurisdictionem vsurparunt, & examen, ac alia in prædictis litteris requisita non adimplerunt, vt constat ex processu.

Demum à voce in Capitulo danda ab eisdem 191
exclusi nulliter fuerunt Pater Damianus de Espinosa, necnon Ossunæ, ac Gienen. Discreti, eo falso prætextu, quòd primus à Rectore cuiusdam Ecclesiæ Parochialis de mandato Ordinarij Hispalens. tanquam excommunicatus in tabella descriptus reperiebatur: alij verò, quòd per istum P. Damianum, dum sic excommunicatus existeret, de commissione P. Prouincialis fuerunt in Discretos confirmati; quæ omnia ad exclusionem huiusmodi qualificandam falsò eis imposita sunt, ipso P. Damiano penitus ignorante, ac suppositam excommunicationem nesciente; qui modo de ipso Rectore, & aliis, qui in hoc culpabiles remanerent, querelatus, & conquestus est coram ipsomet Ordinario Hispalensi.

Quibus in facto præsuppositis euidenter con- 192
stat de iniustitia exclusionis, & priuationis dictorum Patrum, qui cùm essent de illo tempore possessores, debebat prius citari, & audiri, *cap. licet Episcopus, de prabend. in* 6. Cassad. *decis.* 1. *num.* 7. *de restit. spol.* Mohedan. *decis.* 11. *num.* 2. *eodem tit.* Rota *decis.* 56. *num.* 4. *& decis.* 525. *num.* 4. *parte* 2. *recentior. & decis.* 476. *num.* 2. *parte* 1. *in posthum. Farin.* & ita specia- 193
liter erant citandi, vt non sufficeret generalis citatio contra interesse putantes, Cassad. *decis.* 6. *num.* 6. *vt lite pend.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. num.* 142. Rota *decis.* 185. *num.* 2. *in fine, parte* 2. *recentior.* Nam possessor lite pendente à sua possessione nunquam 194
amouendus est sine citatione, & causæ cognitione, §. *retinendæ*, *Instit. de interd.* Rot. *decis.* 161. *num.* 2. *parte* 1. *in posthum.* Farin. siue habeat colorem possi- 195
dendi, siue non, vt consuluit Oldrad. *consil.* 227. *n.* 3. *ante fin. vers. nunquam autem*, quem sequitur Rota *decis.* 30. *num.* 9. *part.* 2. *in posthum. Farin. & coram Gregor. XV. decis.* 105. *n.* 20. quia etiam possessor violentus, nisi citetur, non debet sua possessione priuari, D. Valenzuela *consil.* 58. *n.* 15.

Qui quidem inclusi, & admissi, veris Prioribus 196
exclusis, non solum vocem habere non possunt in Capitulo, quovsque probent suam rehabilitationem, possessoribus citatis, & auditis, Laurent. de Peirin. *de subdito Relig. q.* 1. *c.* 31. §. 6. *vers. dico octauo*; sed etiam, si de facto admittantur, electio cum illis facta, erit nulla; vt est indubitata resolutio apud infrà citandos.

Bart. *in l.* 1. §. *verba autem, ff. quod falso tutore auct.* 197
ibi: *Nota quòd si vnius falsi, & alterius veri tutoris auctoritas interueniat, quod valet ille actus: rationem volunt reddere Canonistæ, quia actus administrationis est actus, qui potest per vnum expediri, vt in cap. cum super, de offic. delegat. & per Ioan. Andr. in cap. vtile, de regul. iur. lib.* 6. *SECVS IN ELECTIONE, vbi notatur per gloss. in d. c. vtile, voluerunt quidam dicere quòd iste §. intelligitur quando auctoritas fuit interposita separatim, tamen plus placet opinio Bernard. posita in d. c. cum super*, &c.

Abb. *in c. vlt. de procur. num.* 4. ibi: *Secus dicendum* 198
est quando actus explicatur à singulis non nomine Collegij, quia tunc si aliquis est inhabilis, non valet actus ex quo habilis, & inhabilis exercet actum indiuiduum, & inseparabilem, &c.

Marian. Socin. *consil.* 37. *per tot. lib.* 1. & præcipuè 199
à num. 3. *cum seqq.* & *in numer.* 5. ita ad propositum bene loquitur. *Sextò probatur, quia quandocumque coniunguntur inhabiles habilibus, & inhabiles sunt expressi*,

expressi, siue sint expressi soli, siue vna cum alijs, siue scienter sint admissi, siue ignoranter, ex quo inhabiles sint expressi, etiamsi vnus solum sit inhabilis, non valet gestum ab vniuersitate, vt in cap. fin. de procur. & ibi hoc expresse concludit D. Antoninus. Sed in terminis nostris præsupponitur quòd nomina omnium prædictorum quinque officialium fuerunt expressa; ergo prædictæ electiones factæ per eos non valuerunt: & ratio est, quia expressione inhabilium actus peccat in causa efficiente, vel formali; & ideò non debet valere eo modo, quo aliàs valere potuisset, sed habet locum illa regula, Quod volui, potui, cap. cum super, de offic. deleg. l. an inuitus, ff. de accept.

200 Cabed. *Lusit. decis.* 84. *num.* 15. *parte* 1. ibi. *Electio si fiat per habiles, & inhabiles simul, vtrùm vitietur? Et videbatur non vitiari, iuxta regulam, Vtile non debet per inutile vitiari; & quod forma requisita si amplietur, non tamen actus vitiatur; sed tu dic quod si lex ponit pro forma quod habiles tantum interueniant, non autem inhabiles, tunc actus in totum vitiatur, quia forma data facit illud indiuiduum, & in indiuiduis vtile per inutile vitiatur*, Alciat. *in l.* 1. §. *si mihi Pamphilum à num.* 4. *& 7. & melius num.* 8. *vers. & ex primo, ff de verborum obligat. per text. quem sic exprimunt in cap. Messana, & in cap. quia propter, eod. tit. per* Innoc. *in cap. quod sicut num.* 8. *eodem tit. & ita tenent* Cardin. & Imol. *in d. cap. Messana, quos sequitur* Alciat. *num.* 8. *qui inde infert quod cessante defectu formæ erit secus puta in alys factis vniuersitatum, in quibus si admittuntur inhabiles, non tamen actus vitiatur, vt per* Abb. *in cap. fin. in vltim. notab. de procurat. quem sequitur* Alciat. *vbi supra contra Ias. in d. §. si mihi Pamphilum, qui contra Abb. tenuit. Sed opinio Ias. defendi potest vbi ad alios actus vniuersitatum sit etiam data aliqua forma: puta si in statuto confratriæ dicatur quod illius officiales per confratres, & non alios eligantur, quia si alij non confratres interueniant cum confratribus, vitiatur electio ex defectu formæ. Idem si lex dicat quòd electores, & electi sint municipales, id est, incolæ eiusdem municipij, si eligant exteri, aut alienigenæ simul cum municipalibus, non valebit electio ex eadem ratione, quod bene nota,* &c.

201 Mastril. *de Magistr. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 53. ibi: *Sed quid si electio facta per vniuersitatem reperiatur facta per habiles, & inhabiles, an in totum vitietur? distingue quod aut statutum ponit pro forma quòd habiles tantum interueniant, non autem inhabiles, & tunc actus in totum vitiatur, quia forma data facit illum indiuiduum, & in indiuiduis vtile per inutile vitiatur, ad text. in cap. Messana, & in cap. quia propter, de elect.* vbi Cardin. & Imol. &c.

Conclvsio IV.

P. M. Fr. Francisco Lyaño in possessione officij Prouincialatus manutentio danda, & P. M. F. Francisco de Termiñon deneganda.

202 IN facto non dubitatur P. Franciscum Lyañum in Prouincialem electum, prouinciam gubernasse, eam visitando, & plures actus iurisdictionales, & possessorios faciendo, vt apud aduersarios in confesso est, vnde præsumitur illum semper possedisse, animumque possessionem continuandi habuisse,
203 Gregor. XV. *decis.* 555. *num.* 10. quia olim possessor, hodie etiam possessor præsumitur, iuxta reg. *l. fine possideris C. de probat.* vbi gloss. & Bald. *num.* 8. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 64. *num.* 1. D. Valenz. *cons.*
204 121. *num.* 40. Rot. *decis.* 601. *num.* 1. apud Farinac. *parte* 2. *recent.* non solum quando per veram probationem constat allegantem olim possedisse, sed etiam vbi ex aduersarij confessione apparet de antiqua possessione, Mascard. *de probat. concl.* 1195. *n.* 19. quem refero *in collect. ad c. præterea* 10. *num.* 5. *de transact.*

Durat igitur continuationis huiusmodi præsumptio, dum contrarium non probatur, Seraph. *decis.* 993. *num* 1. Rota apud Farin. *decis.* 706. *num.* 5. *parte* 2. *recentior.* & apud Ludouic. Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo decis.* 33. *num.* 3. etiam ad effectum manutentionis, Gregor. XV. *decis.* 555. *num.* 10. & sic vsque ad tempus litis motæ. Seraph. *decis.* 1047. *num.* 8. eadem Rota *d. parte* 2. *recentior. decis.* 601. *num.* 1. & in posthumis Farinac. *parte* 1. *decis.* 496. *num.* 2. quod ad manutentionem obtinendam probare sufficit, §. *retinendæ, Instit. de interd.* D. Valenz. *consil.* 186. *num.* 18. Post. *in d. tract. obseru.* 17. *num.* 1. Noguerol. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 24. *num.* 184. *& alleg.* 28. *num.* 64. Rot *decis.* 238. *num.* 1. *& decis.* 561. *num.* 2. *d parte* 2. *recent. & decis.* 188. *num.* 1. *& decis.* 260. *n.* 1. *p.* 1. in posthum. Farin. & coram Durán. *decis.* 46. *n.* 1. *& decis.* 159. *n.* 1. 205 206

Non obstat vnicum fundamentum, quo ex aduerso negatur hæc possessio, asserendo quod cum trienni transcursu præcedens titulus, cuius virtute P. Franciscus Lyaño possidebat, extingueretur, eo ipso remansit possessio officij extincta, quia talis præsumitur, qualis est titulus præcedens, Rot. apud Post. *in fine d. tract. decis.* 166. *num.* 19. cum ex præexistenti titulo continuari dicatur, eadem Rot. apud Farin. *decis.* 176. *n.* 3. *p.* 1. *recent.* 207

Quia respondetur non esse verum quod titulus transcursu triennij expirauit; tum quia officium Prouincialatus in electione non confertur ad triennium, vt perperam ex aduerso dicitur, sed fit absolute sine termini præfixione; & hinc est quod vt inducatur vacatio, debet præcedere renuntiatio, & illius per Superiorem acceptatio, ac demum ab officio absolutio, vt est de forma substantiali requisita à Constitutione Ordinis, & probaui supra *num.* 98. *cum seqq.* Tum quia ad celebrandam electionem non est præfixa dies, cùm sit mobilis Dominica tertia post Pascha, in qua per Constitutionem celebrari iubetur, vt constat ex dictis *num.* 56. & quatenus illa dies fuisset certa, & fixa, iam hodie talis non est, cum Capitulum celebretur die Sabbati præcedente ipsam Dominicam, vt supra dixi *num.* 56. & in Indiis Occidentalibus die Magdalenæ 22. Iulij, aut die S. Iacobi 25. eiusdem mensis celebratur. Tum quia nulla est dispositio statutaria, quæ electionem infirmet in die non præfixa celebratam, nec verba aliqua id denotantia, aut formale præceptum inducentia, in eis reperiuntur, ad tradita supra *num.* 55. nec allegatur fundamentum aliquod, quo excludatur prorogatio in casibus à Iure permissis, vt consideraui supra *num.* 24. Tum etiam, quia Apostolicæ Constitutiones ex aduerso allegatæ nihil contra hanc resolutionem pugnant, cum ratio, & causa finalis, qua fundantur, penitus in hoc casu deficiant, ex dictis *num.* 67. *cum seqq.* & quatenus concurrerent, vt pœnæ illic statutæ P. Prouincialem afficere possent, præcedere debebat sententia facti declaratoria, à qua non esset appellatum, ex dictis similiter *à num.* 84. Vnde non præcedente hac declaratoria, non potuit P. Prouincialis ob illatum transgressionem dici in pœnam aliquam incursus, quæ manutentionem retardare valeat, ex Rot. *decis.* 255. *num.* 2. *p.* 1. in posthum. Farin. ibi: *Qua declaratoria minime sequuta non debet retardari iudicium possessorium,* &c. 208 209

Nec obstat quòd hodie P. Prouincialis non est in possessione gubernandi totam Prouinciam, cum nonnulli 210

nonnulli Conuentus ab eius obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda totius Prouinciæ gubernatione non competit manutentio, quæ solùm conceditur ad strictos limites possessionis, Gregor. XV. *decis.* 569. *num.* 1. *&* 3. & *ibi* adden.
211 *numer.* 6. nam multipliciter respondetur. Et primò sufficere probari possessionem vnius rei pro manutentione consequenda quoad alias res sub eodem iure comprehensas, ex adductis per me de *Ca-*
212 *nonicis, & Dignit. cap.* 15. *num.* 22. *vers. Sicuti.* Secundò respondetur quòd licèt continuata esse desinat possessio quando constat fuisse ab alio tempore occupata, Gregor. XV. *decis.* 258. *num.* 8. nihilominus tamen cum illa non amittatur, quando quis non habet se pro spoliato, idem Gregor. XV *decis.* 40. *num.* 3.
213 quia solo animo retinetur, iuxta *l. Prætor ait.* 1. §. *non solùm ff. de vi & vi arm. l. possidere* §. 3. *quod si seruus ff. de acquir. poss.* D. Valenzuel. *consil.* 85. *num.* 70. *& consil.* 151. *num.* 63. Rota *decis.* 387. *num.* 4. *part.* 2. *re-*
214 *centior.* & dicatur possessor, qui nunquam se habuit pro spoliato. Rota *decis.* 35. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* ideo est
215 manutenendus. Seraph. *decis.* 1031. *num.* 3. Gregor. XV. *decis.* 9. *num.* 6. Tertiò respondetur assertam possessionem à P. Termiñon apprehensam, captam fuis-
216 se de facto, & per spolium, vnde non potuit interuertere possessionem legitimam P. Prouincialis, *ex l. si quis rem ff. de acquir. poss.* Put. *decis.* 170. *num.* 3. *lib.* 1. D. Valenz. *consil.* 22. *num.* 23.
217 Hinc patet quàm vana sit, & à Iuris regulis aliena petitio à P. M. F. Francisco de Termiñon porrecta, qua instat manuteneri in asserta, iniusta, clandestina, turbatiua, & vitiosa sua quasi possessione, quod debet illi omnino denegari, ex *seqq.*
218 Primò, quia dum disputatur an stante dicta prorogatione cum retentione officij, absque renunciatione, ac aliis à Constitutione requisitis, poterat induci eiusdem officij vacatio, non est cócedenda manutentio illi, qui venit ex eadem vacatione inducta causa extincti officij, iuxtà doctrinam Rotæ *coram Duran. decis.* 117. *num.* 6. ibi: *Quia dum pendet articulus an permutatio fuerit valida, & permutantes possint redire ad primæua iura, non potest dari manutentio Bartholomeo,*
219 *qui venit ex vacatione ex causa permutationis,* &c. Quia etiam dum disputatur de validitate consensus à resignante præstiti, est manutenendus resignans in sua possessione, etiamsi resignatarius fuerit immissus, Post. *d. tract. obseruat.* 57. *n.* 22. Rot. apud eundem *decis.* 15. *n.* 8. *cum seqq. & decis.* 209. *n.* 4. *& inter recent. p.* 2. *decis.* 422. *n.* 2.
220 Secundò, quia persistendo P. Prouincialis in sua possessione, quæ aliâ antiquior est, præsumitur iuste possidere, Cancer. *post. tom* 1. *var. resolut. respons.* 1. *num.* 135. D. Valenzuel. *consil.* 121. *num.* 41. Posti. *d. tract. obseru.* 71. *num.* 1. *cum seqq.* Noguerol. *d. alleg.* 26.
221 *num.* 391. Rota *coram Duran. decis.* 7. *num.* 5. Possessio autem P. Francisci de Termiñon, cum sit recentior, & posterior, præsumitur iniusta, vitiosa, clandestina, & turbatiua, *c. licèt causam,* vbi Doctores, *de probat.* Couar. *pract. c.* 17. *in fine,* Valenzuela *consil.* 71. *num.* 2. Seraph. *decis.* 1106. *num.* 2. Rot. *decis.* 19. *num.* 1. *part.* 2. *diuers. & decis.* 106. *num.* 1. *& decis.* 293. *num.* 8. *part.* 1. *recentior.* & coram Gregor. XV. *decis.* 6. *num.* 3. *& decis.* 171. *num.* 2. & coram Duran. *decis.* 118. *num.* 1. etenim vbi constat de priore possessione, actus pos-
222 sessorij ab alio gesti non probant possessionem, sed turbationem, *l. quamuis* §. *si conductor ff. de acqui. poss. l. clam. possidere* §. *qui ad nundinas, eod. tit.* Seraph. *decis.* 432. *num.* 2. Cancer. *d. resp.* 1. *num.* 77. Camil. Borrel.
223 *consil.* 48. *num.* 28. *&* 29. *& consil.* 87. *num.* 8. Nam qui iunior est possessor, tenetur probare se non possidere vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse à possessione sua culpa, aut facto, aliàs eius possessio præsumitur clandestina, seu vitiosa, Barbat. *consil.* 24. *num.* 1. *&* 2. *& consil.* 25. *post princip. vol.* 4. Surd. *consil.* 168. *num* 16. Cancer. *d. resp.* 1. *num.* 76. ac proinde non 224
manutenibilis, Cancer. *d. resp.* 1. *à num.* 87. D. Valenz. *consil.* 22. *numer.* 22. *& consil.* 121. *num.* 43. *& consil.* 151. *num.* 94. Seraph. *decis.* 1038. *numer.* 1. Rot. *decis.* 111. *num.* 1. *& decis.* 652. *num.* 4. *parte* 1. *recent.* & apud Post. *in fine sui tract. decis.* 54. *num.* 5. *& decis.* 76. *numer.* 5. & coram Duran. *decis.* 114. *numer.* 2. Sicut nec illa, 225
quæ est violenta, & iniusta: Seraph. *decis.* 1041. *num.* 4. 226
Et addit Raudens. *de analog. c.* 15. *num.* 197. duritiem, & immanitatem esse, antiquiori denegare manutentionem.

Tertiò, quia euidenter constat de multiplicitate nullitatum electionis factæ in persona P. Francisci de Termiñon, vt latè deductum est supra à *num.* 98. *vsque ad num* 185. vnde cùm confirmatio, & possessio consecutiua, fuerit similiter nulliter capta, Laur. de Peirin. *de subdito Relig. quæst.* 1. §. 10. *vers. Dico octauò pag.* 492. non est manutenibilis, D. Valenz. *consil.* 177. *num.* 45. *cum seqq.* Rota *decis.* 594. *num.* 4. *par.* 1. in posthum. Farin. 227

Quartò, quia asserta possessio per P. Franciscum de Termiñon apprehensa, fuit post interpositam appellationem, & suspensionem, ac habitam itineris arreptionem ad Superiorem capta, vnde euidenter est attentata, iuxta resoluta supra *nullit.* 2. *à num.* 122. ac per consequens non manutenibilis, Lancel. *de attent. parte* 2. *c.* 4. *num.* 49. Post. *d. tract. obseru.* 48. *à num.* 1. Rota *decis.* 6. *in princ. p.* 2. *diuers.* & coram Seraph. *decis.* 287. *num.* 1. & coram Caualer. *decis.* 359. *num.* 3. & coram Coccino *decis.* 491. *n.* 3. & apud Post. *in fine sui tract. decis.* 117. *num.* 7. *&* 9. *& decis.* 190. *n.* 1. *& decis.* 222. *num.* 1. & sic nullum potest præstare impedimentum, quin parti anteriori possessori detur manutentio, Post. *d. obseru.* 48. *num.* 1. Rot. apud Viuian. *post suam praxim iurispatron. decis.* 109. *num.* 5. 228 229

Nec obiecta contra dictam appellationem ad eius vires eneruandas, alicuius sunt momenti; nam ad illud quod non fuerit interposita in scriptis, satis, superque responsum est supra *num.* 27. *cum seqq.* & ad illud quod fuerit extraiudicialis, responsum ad satietatem est supra à *numer.* 132. *vsque ad* 135. Remanet nunc vt satisfaciam ad aliud, quod licet parum vrgeat, nihilominus, cum pars aduersa multum ei innitatur, non potui amplius illud sub silentio præterire; videlicet quòd appellatio per P. F. Ioannem de Bolaños, non fuit interposita coram Præsidente Iudice à quo, nec parti intimata, insistendo regulæ generali, quæ dictat appellationem regulariter esse interponendam coram Iudice à quo, de qua Lancel. *d parte* 2. *cap.* 12. *ampl.* 15. *à num.* 1. & Vestri. *in praxi lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 27. & ibi Grauat. *num.* 57. facilem enim habet exitum, si aduertamus dictum Patrem de Bolaños valde timuisse ire ad præsentiam P. Alphonsi de Castilla asserti Præsidentis, eo quòd tritum, & diuulgatum erat apud omnes, & per totum Conuentum, ipsum plures ex Vocalibus priuare velle suis Magisteriis, & præcedentiis, ob quem metum P. Prouincialis, & reliqui, qui suam partialitatem sectabantur, à Conuentu recesserant, ipso Patre de Bolaños ibi vti Monasterij Prælato remanente, qui eo timore perterritus, & nouitate rerum valde turbatus, iusto metu detentus fuit facere dictam appellationem coram asserto Præsidente, vt euentus rei comprobauit; nam statim quòd coram Notario in actu notificationis appellauit, ab eodem Præsidente fuit declaratus excommunicatus, & cella ac bonis priuatus; qui propterea non valens plus sustinere illum metum, 230

&

& vim ad Hispalen. ciuitatem se contulit, & ibi infra decem dies coram honestis personis iterum appellauit in forma, quæ appellatio in absentia Iudicis stante hoc iusto timore sufficit ad hunc effectum, Abb. *in c. suggestum sub num.* 4. *de appell.* Surd. *cons.* 228. *num.* 15. *lib.* 2. vbi quòd pars iuste timens de Iudice potest appellare coram probis viris, licet absit Iudex, Scacc. *d. quæst.* 6. *num.* 10. *cum seqq.* vbi *num.* 16. tenet quòd iustus metus circa appellationem excusat siue incutiatur à Iudice, quia est terribilis, siue inferatur à partibus, siue incutiatur à statuto; sicut etiam sufficit, si appellatio interponatur coram Iudice ad quem, ex eodem Scacc. *d. quæst.* 6. *num.* 20. prout in casu nostro in scriptis interposita reperitur ante decimum diem coram Illustrissimo D. Nuncio, vt dixi
231 suprà *num.* 129. In omnem euentum sufficit quòd constet, prout in præsenti constat, eam appellationem, seu notificationem statim peruenisse ad notitiam Iudicis à quo, vel partis, Franch. *in c. si iustus num.* 46. *vers. Vlterius dubitatur, de appellat.* Rota *decis.* 18. *eod. tit. in nouis*, Lancel. *d. parte* 2. *c.* 12. *ampl.* 15. *num.* 30. *cum seqq.*

232 Quintò, quia æstimatiua possessio eiusdem P. M. Francisci, de Termiñon prouenit ex titulo dubio, & incerto, qui illam facit turbidam, cum possessio, quæ non est clara, sed intricata, offuscata, seu obscura, vel turbida, & proueniens ex titulo incerto, non releuet, nec sit manutenibilis, Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 450. *num.* 41. Posti. *d. obseru.* 49. *num.* 1. Card. Mantic. *decis.* 95. *num.* 10. Rota *decis.* 308. *num.* 7. *p.* 1. *recent.*

233 Sextò, quia ista asserta possessio eiusdem P. M. Francisci de Termiñon dedit causam liti, & ideò non est attendenda ad effectum concedendi manutentionem, quia possessio, ex qua lis initium sumpsit, vel quæ litem excitauit, non est manutenenda, gloss. *verbo pacificam in c. commissa, de elect. lib.* 6. Cancer. *lib.* 3. *variar. cap.* 4. *num.* 95. *&* 96. Fontan. *de pact. nupt. tom.* 2. *conclus.* 7. *gloss.* 3. *parte.* 10. *numer.* 56. *&* 57. Ramon. *consil.* 56. *num.* 5. *cum seqq. & consil.* 58. *num.* 3. Post. *d. tract. obseru.* 17. *numer.* 44. Noguerol. *d. tom.* 1. *alleg.* 25. *num.* 192. *& alleg.* 26. *num.* 381. *& alleg.* 28. *num.* 65. *&* 66. *Greg. XV. decis.* 569. *numer.* 4. Rota *decis.* 30. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* & apud Post. *in fine sui tract. decis.* 164. *num.* 8.

234 Non obstat quòd, vt dicitur ex aduerso, hoc procedit quando possessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione, vel ex vnica collatione dante causam liti, ex Greg. *decis.* 417. *numer.* 4. & Rota apud Viuian. *post suam*
235 *praxim. Iurisp. decis.* 86. *num.* 36. non autem quando post ius quæsitum, seu acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo, & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tunc non posse impediri mandatum de manutenendo concluditur ex aduerso, iuxta doctrinam Post. *d. obseru.* 17. *numer.* 54. & Seraph. *decis.* 1437. *num.* 3. & Rotæ apud eundem Post. *in fine d. sui tract. decis.* 201. *num.* 7. ex quibus colligitur superuenientem contradictionem non obstare quin detur manutentio ex priori actu positiuo pacificè gesto.

236 Respondetur enim has doctrinas, si sano sensu intelligantur, principali nostræ resolutioni maxime deseruire, ad quod percipiendum præmitti oportet ex qualibet electione, collatione, siue præsentatione vnicum tantùm actum possessorium pacificum eligendi, conferendi, seu præsentandi colligi, itavt cæteri exinde clandestine prouenientes dicantur accessorij ipsius electionis, collationis, seu præsentationis, quæ si fuerit pacifica, & non contradicta, tales reputabuntur sequentes actus absque vlla contradictione expediti: secus si ipsamet electio in sua radice fuerit contradicta, quia tales erunt actus sequentes, qualitercumque fiant; cùm ergo ex processu constet fuisse hanc electionem in suo principio contradictam, & ne ex abrupto fieret, stante suspensione & prorogatione Capituli, interpositam fuisse appellationem, & arreptum iter ad Superiorem; lucem meridianam negabit qui velit affirmare hanc electionem pacificè celebratam fuisse, & omnia Iuris principia euertet qui actus postea ex tali electione clandestine sequutos, & per vim, omnibus fere reclamantibus, & cum totius Prouinciæ perturbatione, & dissensione obtentos, ad manutentionem obtinendam sufficientes esse, nam Seraphin. & cæteri suprà citati loquuntur quando manutentio petitur ad terminos possessorios alicuius actus, qui consummatè & perfectè, & absque vlla contradictione fuerat olim gestus; putà si Capitulum prætendat eligere, & Episcopus conferre, & Patronus præsentare, & super nouissimo actu eligendi, conferendi, & præsentandi lis moueatur, qui vult manutentionem petere, non debet ad suam possessionem probandam allegare actus possessorios ex ipsa nouissima electione, collatione, vel præsentatione contradicta accessoriè prouenientes; hi enim quoad hunc effectum non tribuunt ius considerabile, Rota *decis.* 30. *numer.* 1. *parte* 2. *recentior.* & coram Gregor. XV. *decis.* 4. *numer.* 2. *decis.* 569. *num.* 4. sed tenetur 237
se iuuare aliis actibus pacificis, perfectis, & consummatis, ipsam electionem contradictam præcedentibus, vt intendit Seraphinus, & apud omnes citatos in confesso est.

Quibus igitur concludo constare de attentatis, 238
quæ veniunt reuocanda, & de possessione P. Francisci Lyaño in officio Prouincialis ad obtinendam illius manutentionem, in quibus comprobandis oportuit plus solito scribere, cum scirem pro alia parte patrocinium suscepisse, & votum consultiuum omnibus numeris absolutum edidisse, collegam nostrum D. Gabrielem Martinez olim in Romana Curia, & in sacræ Rotæ Prætorio Aduocatum integerrimum, & magnæ expectationis virum; nunc verò pro commissariis Nunciaturæ Hispaniarum coniudicem designatum, in quo Magistratu gerendo cum solita in iudicando integritate magna in eo relucet Ecclesiasticarum ac beneficialium rerum cognitio; succumberem certè tanto oneri ni partem nostram coadiuuaret doctissima sua Iuris allegatione D. Licentiatus Don Antonius de Castro in 239
hac suprema Hispaniarum Curia magno ingenij acumine, ac assidua negotiorum huiusmodi experientia practicus Aduocatus, & ita certò spero pro hac parte, quam defendo, iudicandum, cùm eius fundamenta adeò sint iuridica, vt nulla cauillatione tergiuersari possint. Sub censura, &c. Matriti hac die 24. Iulij 1641. Et ita iudicatum sub die 30. Iulij eiusdem anni: Et iterum Prouinciale Capitulum celebratum fuit.

Toletana Recursus.

Magistratus seculares non possunt per viam violentiæ cognoscere de causis Ecclesiasticis, aut declarare iudices Ecclesiasticos vim facere, nisi intra limites naturalis, & necessariæ defensionis cuilibet permissæ, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorum.

VOTVM

VOTUM XLVIII.

1 *Auctor Regem Catholicum adit vt Iudices deputet qui illum super materia recursuum ad Iudices seculares in causis Ecclesiasticis audiant.*
2 *DD. Iosephus Gonzalez & Don Ludouicus Gudiel de Peralta supremi Regij Consilij Auditores laudantur.*
3 *Iudex secularis non potest supplere negligentiam Ecclesiastici, qui ipso potestate & auctoritate est maior.*
4 *Ioannes de Mariana, & Gabriel Vasquez in detestationem recursuum tractatus particulares perfecerunt, qui nondum lucem aspexerunt.*
5 *P. M. Franciscus de Araujo super eadem materia late scripsit.*
6 *Recursus ad Iudices laicos in materijs Ecclesiasticis quando coarctantur intra limites naturalis, & necessariæ defensionis, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorum cum moderamine inculpatæ tutelæ sunt liciti.*
7 *Rotæ decisio pro hac parte allegatur.*
8 *Iudici quando quis ex sua propria auctoritate potest impune resistere, poterit etiam ad Principem vti potentiorem recurrere vt se vasallum suũ defendat.*
9 *Resistere licet aduersus Iudices, vel eius officiales iniusta agentes & exequentes.*
10 *Iudex tandiu dicitur, quandiu iustus putatur.*
11 *Iudex si post interpositam appellationem velit sententiam exequi, potest pars illi impune resistere.*
12 *Appellatio naturali innititur defensioni.*
13 *Iudici qui parte inaudita, & minime defensa procedit, in causa potest impune resisti.*
14 *Iurisdictio temporalis quando euidenter vsurpatur, licet laicis Iudicibus eam defendere.*
15 *Praxis declarandi Iudicem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere semper iniusta quando causa vertitur inter Ecclesiasticos.*
16 *Auctor casum sibi contingentem narrat.*
17 *Auctor propriam causam ad supremum Regni Consilium delatam defendit.*

1 MEAM non recurrendi ad Iudices laicos in causis Ecclesiasticis pertractationem, quam sub *collect. ad cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* inserui, aliqui huius tempestatis scriptores impugnarunt, & dum Matriti per aliquot annos essem, nonnulli Regij Auditores me tanquam Regiæ iurisdictioni infestum incusarunt: cumque ob id prætensiones meæ, quibus in illa Curia detinebar, viderentur in deterius ire, nec esset, qui ad me oculos verteret, aut meorum studiorum recordaretur, vt pro illis condigno præmio afficerer, constitui, amicorum consilio, Catholicum Regem nostrum adire, cui humiliter supplicaui semel & iterum, vt aliquot Regios Auditores deputare dignaretur, coram quibus sententiæ ac resolutionum mearum rationes in medium adducere, & defendere possem, cui supplici libello Rex noster pie annuens eo deuotionis animo, quo semper Ecclesiasticæ iu-
2 risdictioni nihil detrahere, sed eam quam maxime amplificare studuit, in Iudices ad hoc examen faciendum deputauit doctissimos Viros DD. Iosephum Gonzalez & Don Ludouicum Gudiel de Peralta supremi Consilij Castellæ meritissimos Auditores, coram quibus difficillimum, sed tamen optatissimum examen subij: in quo multa hinc inde sunt in medium adducta, & pro veriori materiæ cognitione acerrime disputata, & tandem principalem resolutionem agnoscentes conclusum fuit recursus in causis Ecclesiasticis ad Iudices seculares factos prohibitos semper fuisse in illis Prouinciis, vbi sola Iuris communis dispositione eos praxis, & obseruantia admisit, quia etsi Iudex Ecclesiasticus male procedat, non potest secularis, cuius est minor potestas, supplere negligentiam Ecclesiastici, qui 3
ipso, potestate, & auctoritate est maior, vt considerauit Rota apud Farin. *tom. 1. post consil. 68 num. 10.* tum ex eo, quia hoc prætextu nihil adeo fieri prætenditur, nisi quod Iudices volunt de causa Ecclesiastica cognoscere, quod fieri non potest; cum Iudex laicus sit incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & eorum causas, vt similiter ponderabat eadem Rota *vbi supra n. 11.*

Adiiciebatur quod hanc sententiam tenuerunt, ac 4
multis conati sunt defendere primarij Societatis IESV Theologi, Ioannes scilicet de Mariana, & Gabriel Vasquez in specialibus tractatibus hac de re editis, qui hucusque typis mandati non fuerunt; & præter ea, quæ impressa circumferuntur, alia scripta reliquerunt Franciscus Suarez, & Ioannes Azorius eiusdem Societatis professores religiosissimi, doctissimi, & integerrimi, quorum dictis plurimum deferendum sentiunt bene timorati, & morati homines, eo quòd isti ab omni ambitione liberi metam perquisiere veritatem; quos eadem animi synceritate sequutus est nouissime doctissimus simul & religiosissimus P. Fr. Franciscus de Araujo sacræ Theolo- 5
giæ Magister in sacro ordine Prædicatorum, ac in Salmantina Academia primariæ Cathedræ moderator optimus *in 1. 2. D. Thoma q. 97. disp. 3. sect. 5. diffic. 4. n. 10. cum seqq.* in quo opere cùm ipse aliqua suo summo zelo protulisset in defensionem Ecclesiasticæ iurisdictionis, & in abominationem recursuum ad Iudices seculares in causis Ecclesiasticis, temere factorum, fuerunt à seculari potestate subtracta; ille, inquam, conclusionem firmat, quod lex quæcumque siue consuetudo in nostra Hispania deferendi causas Ecclesiasticorum per viam repellendi violentiam ad Regia Tribunalia, nisi id fiat ex expressa, aut saltem tacita commissione Summi Pont. aut quando alia via non est recursus ad ipsum, omnino derogat libertati Ecclesiasticæ, ac proinde damnabilis est.

Verùm quando recursus coarctantur intra limites 6
naturalis, & necessariæ defensionis, cuilibet permissæ, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorum, cum moderamine inculpatæ tutelæ, secluso quoque Apostolico priuilegio, etiam stando in puris terminis Iuris communis, negare non possumus illos esse permissos, omnes enim qui hac de re religiosius scripserunt, eos hoc casu admittunt, & expresè tenent Sayr. *de censur. lib. 3. c. 18. n. 6.* Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores lib. 4. c. 14. n. 30. cum seq.* Rota *in Salmantina Canonicatus 14. Maij 1595. coram Cardin. Blanchetto*, impressa per Farin. *d. cons. 68. n. 14.* ibi. *Non obstat exceptio excommunicationis* 7
propter recursum ad Concilium Regium, nam iste recursus hoc casu ob defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem, non est improbatus, Achil. *decis. 36. de appellat. vrbanius enim egit cum posset Iudici de facto procedenti, de facto etiam resistere*, Paris. *consult. lib. 4.*

Vnde in omni euentu, quo quis ex sua propria 8
auctoritate potest impune Iudici resistere, poterit etiam, immo vrbanius aget, ad Principem vti potentiorem, & Dominum recurrere, vt se vasallum suum defendat, Iudicique inhibeat ne talia agant, per ea quæ late tradunt Maranta *disput. 1. num. 16. 17. & 22. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. parte 1. q. 32. num. 88. cum seqq.* vbi tandem post *num. 90.* ita concludit. *Vnde ad rem redeundo si Iudex dum non facit iustitiam, amplius Iudex non est, sed persuasus, sicut cuilibet*

cuilibet permittitur resistere aduersus violentiam sibi factam per priuatum, *l. vt vim vi*, *ff. de iust. & iure*, *l. 1. C. vnde vi*; ita pariter & resistere licebit aduersus Iudices, vel eius officiales iniusta agentes, & exequentes, cum sic agendo & exequendo habeantur pro priuatis
10 *personis*, &c. Et ideo Cassiodor. *lib. 3. epist. 28.* dicit quòd tandiu Iudex dicitur, quandiu iustus putatur.

11 Hinc procedit vt si Iudex post interpositam appellationem nolit ei deferre, casu quo illam admittere Iure teneatur, & nihilominus velit sententiam exequi, potest pars illi impune resistere, ex Lancel. *de attentat parte 2. cap. 12. ampl. 20.* & reddit rationem, quia post appellationem Iudex à quo efficitur incompetens, ex quo negotium deuoluitur ad Superiorem, vnde sibi tanquam incompetenti impune non paretur, ad notata per Cened. *practic. & Canon.*
12 *quæst. lib. 1. quæst. 45. num. 22.* cuius quidem resolutionis ratio illa etiam solet assignari; quia scilicet appellatio naturali innititur defensioni, per ea quæ adduxi suprà *voto 4. num. 80. cum seqq.*

13 Sic similiter, si omissa partis citatione, procedatur in causa, & sic parte inaudita & minime defensa, Iudex eam grauaret, poterit illi impune resistere, ac per consequens recursus erit licitus: prima enim citatio ad causam iuris naturalis rationem repræsentat, & quandam ciuilem defensionem, quæ à naturali multum dependet, vt latè probat Gabr. Pereira *de Manu Regia p. 1. c. 9. à princ.*

14 Quibus casibus vnum addi posse existimo, quando scilicet manifestum fuerit temporalem iurisdictionem vsurpari, tunc enim integrum erit laicis Iudicibus suam defendere iurisdictionem sibi absque vlla controuersia competentem. Ita Bernard. Laurent. *in tract. de casibus in quibus seculares contra cleric. poss. procedere, n. 13. cum seqq.* Auiles *ad cap. 20. Prætor verbo vsurpari, num. 9.* Anguian. *de legib. lib. 3. controu. 33. num. 47.* & sentit Ordinat. Regia Lusitana *lib. 1. tit. 9. §. 12.* iuxta illius sensum, quem tradit Gabr. Pereira *d. tract. de Manu Regia p. 1. c. 10. à princ.* Ego ipse *in praxi exigendi pensiones q. 6. n. 18.*

15 Vltra hos casus nullibi videtur permissum posse secularem quacunque ex causa declarare Iudicem Ecclesiasticum vim facere, quia tunc videretur magis accedere ad iudicialem cognitionem, quam ad naturalem & necessariam defensionem, & ideo in illa indaganda debent Regij Auditores multum insudare, ne manum in alienam messem cum euidenti periculo reseruatas censuras incurrendi, immittant. Vnde existimo hodie sustineri non posse praxim declarandi Iudicem aliquem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere, quando cognoscit inter clericos, & personas Ecclesiasticas, cum tunc, si dubitetur de illius competentia, id ad Superiorem Ecclesiasticum spectet declarare, nequaquam enim ratione causæ, & multo minus personæ Iudex secularis in negotio se intromittere
16 potest; nam cum Matriti coram Vicario Generali pro certa declaratione facienda conuenirem Antonium Diaz de Fonseca in Subdiaconatus Ordine constitutum, ipseque declinaret Vicarij præfati iurisdictionem, intendens se non posse conueniri nisi coram Prælato Tomarien. in Regno Portugaliæ, cuius erat domiciliarius, fuit per eundem Vicarium declarare mandatum; à quo decreto cum esset appellatum ad Illustrissimum Dominum meum Nuncium pro parte dicti Antonij Diaz, idem Dominus meus causam remisit eidem Vicario vt suum exequeretur decretum; in cuius executionem, illi acquiescens, ipse Antonius diminutè & non sine fraude declarauit, proindeque iterum à Vicario, & D. meo Nuncio mandatum fuit apertius declarari super articulis propositis, quod facere recusauit, & ad supremum Consilium Regium recursum habuit, prætendens eundem Vicarium necnon Dominum meum Nuncium in cognoscendo & procedendo contra se ipsum pro dicta declaratione facienda vim facere ob iudicij incompetentiam: causa ad dictum Regium Consilium delata, me præsente & 17
informante, coram Illustrissimo Præside, & Regiis Senatoribus DD. Petro Marmelejo, & Alphonso de la Carrera post allegatam & probatam iudicij competentiam, & consensum in illud per dictum Antonium Diaz præstitum, dum primò, licèt minus bene, declarauit; nihilominus, quo iure nescio, pronuntiarunt dictum Vicarium, & Dominum meum Nuncium in cognoscendo ac procedendo vim facere; & vi talis pronuntiationis omnia ab eis gesta fuerunt reposita, & causa penitus extincta; quod certe non sine mysterio factum credidi, vt in propria causa intelligerem, & expertus essem quid hac de re praxis facto saltem, si non iure obtineat; & ita censeo nunc vtilius mihi fore silere, quàm tanto cum periculo hac de re alloqui.

Toletana Assistentiæ.

An Collegio Sancti Ildephonsi Vniuersitatis Complutensis competat manutentio in possessione, quam habere prætendit, vt Abbas, & Capitulum Collegialis Ecclesiæ dicti loci, in die S. Eugenij ad Vesperas, ac die sequenti ad Missam accedant capitulariter ad Capellam dicti Collegij, assistendi causâ funeralibus Eminentissimi Cardinalis Francisci Ximenez de Cisneros.

Perillustris & Reuerendissimi D. Alexandri Raphaëlij, in Nunciatura Hispaniarum Auditoris Generalis.

VOTVM XLIX.

1 *Concordia facta inter Collegium S. Idelphonsi Vniuersitatis Complutensis, & Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ eiusdem oppidi.*
2 *Concordiæ Capitulum refertur.*
3 *Obligatio facta ab Abbate & Capitulo dictæ Collegiatæ.*
4 *Obligationis Capitulum refertur.*
5 *Prætensio Capituli.*
6 *Subrogatio sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.*
7 *Obligatio generis subalterni dat electionem debitori.*
8 *Stipulatio quoties æquiualet pœnali obligationi, & tantum valet pœna, quantum ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem.*
9 *Pœna succedens loco contractus habetur pro obseruantia ipsius contractus, & liberat à qualibet contrauentione.*
10 *Possessio non acquiritur, nec datur manutentio vbi materia est mere facultatiua*, & n. 13.
11 *Doctrina Bartoli refertur.*
12 *Manutentio datur possidenti de tempore motæ litis.*
14 *Electio vt adimpleatur principalis obligatio, vel vt soluatur pœna in casu non implementi subrogata, est creditoris.*
15 *Promissio pœnæ quando non fuit in obligatione, sed in conditione, non dicitur alternatiua promissio.*

16 Qua

16 *Quæ sunt in conditione, non sunt in obligatione.*
17 *Creditori promittens in Paschate soluere centum, vel dare pignus, poterit creditor pignus recusare, & petere centum.*
18 *Contractus quando procedit ex causa onerosa, non censetur facta nouatio per subsequentem stipulationem pœnalem.*
19 *Contractus quando habet duas obligationes, sed vna est apposita per modum subrogationis ad alteram, & vtraque est commissa, tunc electio semper spectat ad creditorem.*
20 *Obligatio pœnalis semper censetur apposita ad maiorem cautelam creditoris.*
21 *Pœna imposita quando tendit ad fauorem alterius, ita demum executioni mandatur, si ille velit.*
22 *Nouatio principalis obligationis nunquam censetur facta ex subsequenti stipulatione pœnali, secus erit in obligatione ex causa lucratiua.*
23 *Possessio immemorabilis quomodo probetur? ostenditur.*
24 *Immemorabilis cessat cum de certo constat initio.*
25 *Concordia an circa accessum aliquid innouauerit.*
26 *Probatio centum annorum an æquipolleat immemorabili.*
27 *Obseruantia antiqua est optima interpres voluntatis contrahentium.*
28 *Obseruantia plurium annorum sufficit ad declarandum materiam non esse facultatiuam.*
29 *Gratia toties multiplicata non est præsumenda.*
30 *Fauor piæ causæ ad multa conducit.*
31 *Actus nunquam præsumuntur facultatiui vbi agitur fauore piæ causæ.*
32 *Respondetur fundamentis contrariæ partis, & n. 36. cum seqq.*
33 *Actus facultatiui non præsumuntur vbi pietas exercetur in publicis factionibus.*
34 *Verba enunciatiua concordiæ quid operentur.*
35 *Defunctum priuare iure quæsito pro suffragio animæ suæ, non debet esse in facultate cuiuslibet.*
38 *Obligatio principalis quando processit ex causa lucratiua, illa nunquam censetur per stipulationem pœnalem nouata.*
39 *Pœna quando succedat loco contractus ostenditur.*
40 *Declaratur decisio Rotæ 660. n. 3. part. 2. recentior. & decis. 7. n. 3. coram Caualerio.*
43 *Verbum, potest, voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem importat.*
44 *Approbare quis non potest quod semel impugnauit.*
46 *Honorem illi debemus, à quo beneficia recipimus.*
47 *Possessio sola inspicitur in summarissimo possessorio, cætera requirentia altiorem indaginem sunt reijcienda ad petitorium ordinarium.*

1 VIDETVR priùs præmittendum quod cùm esset lis, & controuersia inter præfatum Collegium, & Capitulum super possessione proprietatis Ecclesiarum Parochialium vnitarum, & annexarum beneficio Curato locorum de Pedreçuela, & S. Augustini, venerunt pro modo pacis, & concordiæ, ad quasdam capitulationes, inter quas adest vnum Capitulum tenoris sequentis.

2 *Item por quanto se solia hazer vn aniuersario solemnemne por el Reuerendissimo señor Cardenal Don Francisco Ximenez, vnico fundador del dicho Collegio, el dia de S. Eugenio en la tarde a visperas, è otro dia a la Missa, en cada vn año, en la Capilla del dicho Collegio, donde el dicho Cardenal està sepultado; al qual dicho aniuersario iban los dichos señores Abad, y Cabildo capitularmente, con Capas de Coro, segun, y como las trae en la dicha Iglesia de S. Iuste en el dicho tiempo, y por el dicho aniuersario el dicho Collegio daua al dicho Abad, y Cabildo sus distribuciones en cada vn año, segun emtrambas partes se combenian en la dicha diuision, è anexion del dicho Cabildo de Pedrezuela, è San Agostin con las dichas tres quartas partes, primicias, y possessiones, como dicho es, que se anejan, y han de quedar con la dicha mesa capitular: la dicha mesa, lleba la mayor parte del dicho beneficio, que el dicho Collegio; que los dichos señores Abad, y Cabildo, sean obligados cada vn año en el dicho dia, como dicho es, de ir capitularmente al dicho aniuersario, è repartir entresi de su mesa capitular seys mil marauedis, por solos los que en el dicho aniuersario estubieren presentes, è interessentes: los quales luego se pagen manuales, la mitad, a la Vigilia, y la otra mitad en la Missa de otro dia; è que el dicho Collegio no sea obligado de les dar cosa alguna; para lo qual perpetuamente cumplir, y guardar los dichos señores Abad, y Cabildo hagan al dicho Collegio vna escritura, donde ellos se obliguen, y ansi lo mandaron assentar en sus libros de los aniuersarios.*

In executionem huius Capitulationis præfati Abbas, & Capitulum pro se, & suis successoribus se obligarunt sub infrascripto tenore. 3

Que en euento è caso, que los dichos señores Rector, y Collegiales ò su Procurador en su nombre consientan, è hagan todo lo contenido en la dicha Capitulacion, ceden è renuncien el derecho que tienen al dicho beneficio de Pedrezuela, è San Agostin en fauor del dicho Cabildo, y la dicha renunciacion sea admitida, è las Bullas sacadas, ellos estaran en el dicho aniuersario con habito de Capas de Coro, Capitularmente en cada vn año, y anos, perpetuamente taliter que mientras estubieren en el dicho Collegio, è memoria con la Iglesia de San Iuste, y Pastor, no se digan otras algunas, se repartiran entresi, y por los interessentes, y presentes al dicho aniuersario de su mesa Capitular los dichos seis mil marauedis, los tres mil a las Visperaes, y los tres mil a la Missa del dicho Aniuersario manualmente, como en el dicho Capitulo se contiene, è no lo dejaran de ansi hazer, y cumplir por modo alguno, ni por alguna manera, ni pediran al dicho Collegio otro premio ni estipendio, ni dotacion alguna por el dicho Aniuersario; antes de su mesa Capitular se mandaran pagar segun dichos, è lo mandaren, è haran, e por la presente lo mandan è quieren assentar en los libros, è manuales de sus memorias, so pena, que por cada vez, ò vezes, que dexaren de ir al dicho Aniuersario, y pagar è repartir los dichos seis mil marauedis, como dicho es, caya el dicho Cabildo en pena de los dichos seis mil marauedis è sean para el dicho Collegio, è su Procurador, è Mayordomo los pueda cobrar del dicho Cabildo, como deuda liquida deuida. 4

Stante hac scriptura prætendebat Capitulum non posse compelli per dictum Collegium ad accedendum assistendi causa dicto Anniuersario, neque ad hunc effectum posse concedi dicto Collegio mandatum de manutenendo: & fundabatur 5

Primò, quia antequam hic contractus celebraretur, quoties Capitulum accedebat pro assistendo dicto Anniuersario, solebat Collegium de propriis pecuniis distribuere Canonicis assistentibus sex mille marapetinos, & per hunc contractum fuit conuentum, quòd dicta summa distribueretur de pecuniis eiusdem mensæ Capitularis; vnde quemadmodum ante concordiam, si Capitulum non accedebat, Collegium non tenebatur ei distribuere dictam summam, quasi esset in eius libertate accedere, vel non accedere, ita hodie non accedendo, non lucrabitur hanc distributionem; & vti poterit eadem libertate, cum nil aliud gestum fuerit per dictam concordiam, nisi, quod mensa Capitularis 6

pro tali accessu solueret, quod antea per dictum Collegium soluebatur, sicque ista secunda solutio dici deberet subrogata in locum primæ cum eisdem qualitatibus; *l. si eum §. qui iniuriarum ff. si quis cautionibus*, Barb. *axiom. 223. per tot.*

7 Secundò, quia quatenus consideremus Ecclesiam, vel Capitulum debitorem accessus prætensi per Collegium, habet Capitulum pro se assistentiam iuris; quod in obligatione generis subalterni dat debitori electionem, adeò vt sit in eius arbitrio, vel assistere, vel soluere dicto Collegio summam conuentam in casu non assistentiæ, *l. plerumque 12. §. vlt. de iur. dot. l. non solùm 1. §. 1. ff. de liberat. leg.* Barr. *in l. Lucius 23. num. 2. ff. de leg. 2. & in l. si duo 128. num. 1. ff. de verb. oblig.* idem *in §. si quis agens, n. 5. Instit. de actio.* Paul. *in l. cùm proponas, eod. n. & ibi* Ias. *n. 6.* Idem *in l. non vtique à n. 1. ff. de eo quod cert. loc.* Rebuff. *in repert. cap. Pastoralis vers. decimo nota, de caus. poss. & propriet.* Ias. *in l. quæ ex pluribus, n. 1. ff. de verb. oblig.* Afflict. *decis. 397. n. 4.*

8 Tertiò, quia licet obligatio soluendi dictos sex mille marapetinos procedat ex stipulatione pœnali; tamen cum ista stipulatio æquiualeat pœnali obligationi, & tantum valeat pœna quantum ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem, qui quoties vult soluere pœnam sorti coæqualem, liberatur ab ipsa sorte, quia soluendo pœnam fingitur soluere sortem, vt aduertit Bald. *in l. 1. cap. de his quæ pœna nom. col. 7. num. 33. in fin. vers. dic quod nouatio, l. obligationem 41. §. fin. ff. de actio. & obligat. l. ita stipulatus 115. ff. de verbor. oblig.* latè omnes *in l. si pacto, quo pœnam 14. C. de pact.* ibi. Barr. Greg Lopez *in l. 15. 16. 34. & 35. tit. 2. part.* & Salas *de legib. disp. 15. sect. 1.* cum aliis.

9 Quartò, quia attentis verbis instr. ibi; *so pena, que por cada vez, ò vezes, que dexaren de ir al dicho Aniuersario, caya en pena de los dichos seis mil marauedis è sean para el dicho Collegio*, &c. videtur quod ista pœna successit loco contractus, ac proinde habeatur pro obseruantia ipsius contractus, & liberet à qualibet contrauentione, Rot. Rom. *decis. 15. p. 1. diuersor. & decis. 660. num. 3. parte 2. recentiorum*, & fuit dictum *in vna Romana horti 27. Iunij 1607. coram Caualerio*, quæ est *decis. 7. numer. 4.* inter impress. eiusdem.

10 Quintò, quia stantibus præmissis, scilicet, quòd Capitulum posset excusari ab accessu ad dictum Anniuersarium, soluendo pœnam conuentam in casu non accessionis, videtur, quod ista materia est merè facultatiua, in qua non acquiritur possessio, nec datur manutentio, latè Post. *de manut. obseru. 53. à num. 1.* vsque *ad 15.*

11 Quibus adstipulatur, quod not. Bart. *in d. l. ita stipulatus sub n. 29. ff. de verb. oblig.* vbi quòd cùm simul, & semel stipulor dari, etsi non detur, stipulor pœnam, inspicitur mens promittentis, quæ est, vt si non det Stichum, pœna tamen petatur, nec inspicitur vtrum sit plus, vel minus, nam quod eorum solueret, in sua potestate videtur reseruasse.

12 Pro parte vero Collegij, à quo prætendebatur mandatum de manutenendo, considerabatur, quòd tempore motæ litis, & per multum tempus antea reperiebatur in possessione conuocandi dictum Capitulum ad assistendum prædicto Anniuersario, & propterea in ea debebat manuteneri. §. *retinendæ*, & ibi Ioan. Fab. *num. 56. Instit. de interd.* latè Post. *dicto tract. de manut. obseru. 15. à num. 1. vsque ad 15.* & in terminis conuocandi in funere Sacerdotes *obseru. 10. num. 35.* Rot. *in Romana funeralium coram Coccino*, quæ post dictum tract. Post. *est decis. 148. num. 11. & 12.*

Restabat solum videre, an dicto Collegio obstaret titulus exhibitus, ex quo videbatur resultare obligatio facultatiua pro Capitulo, vt scilicet vel accederet ad Anniuersarium, vel solueret pœnam sex millium marapetinorum, sicque ex dicto actu facultatiuo non posse prætendi manutentionem, vt supra dicebamus. 13

Verùm visum fuit dictum titulum non obstare Collegio. Primò, quia instrumentum productum non continet propriè alternatiuam, quæ det electionem Capitulo; vel accedendi ad Anniuersariū, vel soluendi pœnam in casu non accessionis; sed continet quandam subordinationem, vel subrogationem loco rei, principaliter in obligatione venientis; & in defectum illius, quo casu electio, vt adimpleatur principalis obligatio, vel vt soluatur pœna in casu non implementi subrogata, debet esse Collegij creditoris, Monter. *decis. Aragon. 48. n. 24. & 25.* cum aliis, quos refert ac sequitur Gratian. *discept. for. cap. 538. n. 2. & 15.* 14

Secundò, quia illa conuentio pœnalis incipit à præcedenti obligatione de accedendo ad dictum Anniuersarium stipulata purè, & simpliciter, & ideo dicta stipulatio pœnæ dicitur conditionalis, vt scilicet eatenùs soluatur, quatenùs non fiat accessus, sicque promissio pœnæ non fuit in obligatione, sed in conditione, quo casu ista non dicitur alternatiua promissio, vt not. glos. & Bart. *in l. ita stipulatus, de verb. oblig. & in l. 1. §. item, & si ita ff. ad l. Falc.* 15

Et quæ sunt in conditione, non sunt in obligatione, *l. si quis sub conditione, ff. si quis omiss. caus. test. l. cedere diem ff. de verb. signif.* Afflict. *decis. 397. numer. 1. & 2.* 16

Et consequenter, cùm dicta conditionalis stipulatio non inducat obligationem, ideò tenetur Capitulum principaliter soluere, quod in pœnali obligatione deductum fuit, sicque electio erit ipsius Collegij, ad cuius fauorem facta fuit promissio, Bart. *in l. si conuenerit*, aliàs *in l. quamuis, in princip. ff de pignorat. act.* vbi, quod si promisisti creditori in Paschate soluere centum, vel dare pignus, quia ista verba in fauorem creditoris apponuntur, poterit creditor pignus recusare, & centum petere, ne aliàs quod in eius fauorem factum fuit, in eius odium retorqueatur, contra text. *in l. quod fauore C. de legibus* Decius cum aliis, quos refert, *consil. 12. sub n. 2. lib. 1.* Chassan. *in consuet. Burg. tit. és lieux, où l'on a accoustumé, §. 21. in addit. verb. au choix de ladite femme num. 1.* Menoch. *consil. 547. num. 4. lib. 6.* Surd. *consil. 98. num. 2 & seq. lib. 1.* 17

Et licèt posset replicari, quod eueniente conditione per renuentiam accessus ad dictum Anniuersarium, censeatur vtrumque esse in obligatione; adhuc tamen respondetur quòd per hoc non sequitur, quod electio non sit ipsius Collegij creditoris, maximè cum contractus processerit ex causa onerosa, vt infrà dicetur: quo casu non censetur facta nouatio per subsequentem stipulationem pœnalem, Bart. & Doct. *in d. l. ita stipulatus, ff. de verb. oblig.* per *l. prædia ff. de acti. empti, & l. si quis à socio, & l. si duo societatem, ff. pro soc.* Afflict. *dec. 397. num. 3.* Dec. *consil. 12. sub n. 3.* ibi; *& per talem promissionem pœna non videtur facta nouatio lib. 1.* vbi per totum abundanter de hac materia, Petr. Beninten. *decis. Canon. 16. num. 6.* 18

Quando enim contractus habet duas obligationes, sed vna est apposita per modum subrogationis ad alteram, & vtraque est commissa, tunc electio semper spectat ad creditorem, Afflict. *decis. 397. n. 5. vers. item allegabatur.* 19

Etenim hæc obligatio pœnalis semper censetur 20 apposita

apposita ad maiorem cautelam creditoris, vt aduertit Afflict. *loco supra cit. n.6.* Menoch *lib.6. consil. 547. n.4.* vbi quod ista est magis Doct. recepta sententia, Surd. *dict. consil.98. num.3. & seq. lib.1.*

21 Et quando pœna imposita tendit ad fauorem alterius, ita demum executioni mandatur, si ille velit, Claud. *in l. si filius §. quod autem Praetor, in 1. col. ff. quod quisque iur.* quem refert ad hoc propositum, Pet. Beninten. *decis. Can. 37. num.4.*

22 Tertiò, hoc indubitanter procedit, quia obligatio dicti Capituli fuit facta ex causa onerosa, nempè quia Collegium cessit, & renuntiauit ad fauorem dicti Capituli ius, quod habebat ad beneficium nuncupatum de Petrequela, è San Agostin, quo casu ex subsequenti stipulatione pœnali nunquam censetur facta nouatio principalis obligationis, quidquid secus esset in obligatione ex causa lucratiua, vt post multas oppositiones, tandem distinguendo, concludit Bart. *in praealleg. l. ita stipulatus sub num.12. ff. de verb. obligat.* & hanc eandem opinionem sequitur ibi etiam Alex. post plures alios, quos ibi refert *col. antepenult. vers. item octaua est opinio*, Dec. *d. consil.12. sub num.3. vers. Aut insurgit, lib.1.* qui allegat *l. praedia ff. de act. empt.* Afflict. *d. decis.397. n.3.* qui vltra dictam *l. praedia*, allegat etiam *l. si quis à socio*, & *l. si duo societatem ff. pro socio*, per nos superius allegatas.

23 Quartò, corroboratur ex possessione immemorabili, quam habet Collegium, vt isti Canonici accedant capitulariter ad dictum Anniuersarium, quã sufficienter probant testes Collegij deponentes de visu per spatium 40. & 50. annorum, & pro anteriori tempore de auditu à suis Maioribus, & senioribus, quodque de hoc fuit, & est publica vox, & fama, iuxta notata per *Greg. XV. decis.196. num.1.* & ibi Add. *num.2.*

24 Nec dicatur istam immemorabilem excludi per exhibitionem tituli, nempè concordiæ inter partes super hac obligatione accedendi ad dictum Anniuersarium initæ de anno 1523 sicque quod cum de certo constet initio, cesset immemorabilis, *Gregor. XV. decis.467. num.6.*

25 Nam respondetur, quòd accessus Capituli ad dictum Anniuersarium nõ habuit principium à dicto contractu, quia ex illo constat, quod solebant Canonici accedere ad dictum Anniuersarium, etiam ante concordiam, vt ibi: *al qual dicho Anniuersario iban los dichos señores Abad y Cauildo capitularmente con capas de Coro; segun, y como las traen en la dicha Iglesia de S. Iuste.* Et circa accessum huiusmodi per dictam concordiam nihil fuit innouatum, sed tantum actum, vt sex mille marapetini, qui solebant distribui Canonicis de pecuniis ipsius mensæ Capitularis, vt ex eius lectura patet.

26 Vel quatenus posset quoquomodò reddi turbida dicta immemorabilis, cum tamen adsit probatio huius possessionis vltra metam centum annorum, videtur talis possessio aut maioris, aut certè non minoris efficaciæ, cum probatio immemorabilis longè sit debilior, Seraphin. *decis.1141. num 10.*

27 Vel saltem denegari non posset, quin tam antiqua obseruantia fuerit optima interpres voluntatis contrahentium ad *l. si de interpretatione, & l. de quibus ff. de leg.* & aduertit Rot. *coram Greg. XV. decis. 502. num.10. & 511. num.8.*

28 Et ex ea videretur etiam inducta præsumptio aduersus actus facultatiuos, quos prætendit habere dictum Capitulum circa accessum ad dictum Anniuersarium: nam obseruantia plurium annorum sufficit ad declarandum materiam non esse facultatiuam, Ripa *in cap. cum Ecclesia num.55. de caus. poss.* Cæs. de Graff. *decis.1. num.3. eod. tit.* Seraph. *dec.212. num.2. & decis.313. num.4.*

29 Multo magis vbi, prout in casu isto, obseruantia fuit quadragenaria, imò centenaria, & vltra, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda, vt dicit Rota *decis.397. n.3. p.2. recent.* Adden. *ad decis. Greg.162. sub num.15. ad fin.*

30 Quod maximè procedit fauore piæ causæ, & vbi agitur de non priuando animam defuncti suffragio, quod per assistentiam dictorum Canonicorum huiusmodi Anniuersario recipere solebat: faciunt notata per Ioan. Gutier. *Canon. quaest. lib. 2. quaest.21. num.114.* Ricc. *in praxi Archiepisc. decis.732.* Surd. *consil.69. num.10. & consil.62. num.18. & consil.254. num.8.*

31 Et hinc venit, quod vbi agitur fauore piæ causæ nunquam actus præsumuntur facultatiui, Post. *de manut. obs.53. num.27.* Adden. *ad Greg. XV. decis.62. sub num.15. in fine.*

32 Non obstant fundamenta pro contraria parte allegata: nam

33 Ad primum respondetur non percipi ex concordia, quod antequam ea contraheretur, dicti Canonici accederent pro eorum libito ad dictum Anniuersarium, cum, vt dictum est, fauore piæ causæ non præsumatur actus facultatiuus, & multò minus, vbi pietas exercetur in publicis functionibus, Post. *de manut. dicta obseru.53. num.17. & 27.*

34 Neque talis facultas Capituli suaderi potest ex verbis enuntiatiuis dictæ concordiæ, in quantum dicit, quod distributio sex mille marapetinorum, fiebat inter Canonicos præsentes, & interessentes, & exinde sumi argumentum, quòd erat in eorum facultate, & libertate præstandi, vel non præstandi assistentiam.

35 Tum, quia cum per accessum tanti temporis fuerit ius quæsitum piæ causæ, vt dicebamus, non fuit postea in facultate Capituli priuare animam defuncti iure quæsito pro suffragio animæ suæ; ad notata per Ioan. Gutier. *Canon. quaest. lib.2. q.21. n.144.* maximè cum posset considerari aliqualis obligatio Canonicorum in animam Eminentissimi Cardinalis Ximenez, qui Canonicatus, & introitus dictæ Collegiatæ tam munificenter ampliauit, & Canonici comedunt ex redditibus eidem Collegiatæ per dictum Cardinalem assignatis; tum etiam, quia illa verba, *praesentes, & interessentes*; de quibus etiam in decreto Concilij Trident. *sess.24. de reform. c.12.* non debent intelligi, vt omnes possint abesse, prout dicitur de Canonicis non interessentibus horis diuinis, qui non lucrantur distributiones quotidianas, & tamen hoc prætextu non possent omnes abesse, & Ecclesiam inofficiatam derelinquere, per ea, quæ tradit Barb. *de Canon. & dig. cap.34. per tot. & cap.36. num.16.*

36 Tum denique, quia prætensa facultas, & libertas posset quidem considerari respectu vnius Canonici ad alterum, vt scilicet portio absentis accrescat interessenti; non autem respectu totius corporis Capituli ad Collegium, in cuius fauorem aderat obligatio Capituli accedendi ad Anniuersarium, ex superius dictis.

37 Ad secundum respondetur, quod non sumus propriè in obligatione generis subalterni, sed in stipulatione pœnali subrogata in locum rei principaliter in obligationem deductæ, & in fauorem, ac maiorem cautelam Collegij, quo casu ad ipsum spectat electio, vt scilicet vel principalis obligatio adimpleatur, vel soluatur pœna, vt latè supra demonstrauimus *num.14. & seq.*

38 Ad tertium respondetur, vt debitor in tantum

liberetur soluendo pœnam, in quantum creditor vult, & consentit, cum illa, vt dicebamus, fuerit apposita ad maiorem cautelam, & fauorem Collegij, Bald. *in l. si pacto, quo pœnam* 14. *sub num.* 4. *vers. quædam est quasi nouatio. C. de pact.* Vel respondetur, vt, quod ibi dicitur, procedat, quando præcessit obligatio principalis ex causa lucratiua, non autem vbi, prout hic, præcessit ex causa onerosa; nam tunc nunquam per stipulationem pœnalem censetur nouata principalis obligatio, vt demonstrauimus per doctrinam Bart. Afflict. Dec. Surd. & aliorum suprà *n.* 21.

39 Ad quartum respondetur, vt ad proximum, quod scilicet pœna tunc succedat loco contractus; quando creditor, ad cuius cautelam, & fauorem fuit apposita, vult potius exigere pœnam, quàm rem principaliter in obligationem deductam, cum hoc sit in eius electione, vt supra fundauimus, & Rota *in præfata decis.* 660. *num.* 3. *parte* 2. *recent.* allegat *l. obligationum ferè*, §. *fin. ff. de obligat.* & alia Iura, quæ habent locum tantum in contractibus factis ex causa onerosa: ita respondet Barr. *in d. l. ita stipulatus col.* 12. *sub num.* 17. *vers. vnde videamus septimam opin.* Dec. *d. consil.* 12. *sub n.* 3. *vers. superest modo respondere*, &c.

40 Vltra quod *d. decis.* 660. *num.* 3. *parte* 2. *recent. & d. decis.* 7. *n.* 3. *coram Caualer.* procedunt in statuto pænali imponente obseruantiam illius, aut pœnam alternatiuè, qui non est casus noster; vel locum habent, quando statutum dirigit verba in delinquentem, quo casu illius est electio, vt latè per Barb. *in Collect. ad reg. in alternatiuis n.* 21. *& seq. de reg. iur. in* 6. vel denique statuta, de quibus in dictis decis. non imponunt præcisam necessitatem ad illorum obseruantiam, sed imò videntur contenta in pœna, vt videre est in dicta *decis.* 660. *num* 4. vbi dicitur statutum illud propriè incitatorium tantum, non autem præcise coactiuum, *& d. decis.* 7. Caualler. *n.* 4. expressè dicitur, quòd statutum illud non imponit necessitatem ad illius obseruantiam, nisi in certo casu, ex quo colligitur esse pariformiter inuitatorium, & non obligatorium, vnde cum non sit præcise obseruabile, sufficit pœnam statutariam soluere.

41 Ad quintum responsio patet ex deductis *supra n.* 14. *vsque ad* 29. ad excludendum quòd ista sit materia facultatiua.

42 Ad sextum, & vltimum aptatur eadem responsio, quæ fuit data ad tertium, & quartum fundamentum; vt scilicet, procedat tantum in contractibus factis ex causa lucratiua, non autem in factis ex causa onerosa, vt hic, de quo agitur.

43 Et in omnem casum pro responsione ad omnia prædicta fundamenta partis aduersæ, & pro maiori corroboratione adductorum pro parte Collegij, solum sufficit ponderare, quòd ex verbis eiusdem contractus apparet, stipulationem pœnalem fuisse collatam in arbitrium ipsius Collegij, vt ibi: *el su Procurador è Maior-domo los pueda cobrar deldicho Cabildo como deuda liquida deuida*; cum illud verbum, *pueda*, importet voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem, Gloss. *in l. sæpè audiui à Cæsare de offic. Præsid.* Barr. *in l. Gallus, in prin. num.* 4. *& seq. ff. de liber & posth.* Ruin. *consil.* 69. *num.* 12. *& consil.* 88. *num.* 4. *volum.* 1. Gomez *de contract. c.* 11. *n.* 39. *in fin.* latè Surd. *consil.* 98. *à num.* 1. *vsque ad* 7. *lib.* 1.

44 Vel etiam responderi posset, quod non valet hodie Capitulum ad probandum libertatem accedendi ad dictum Anniuersarium, vel soluendi pœnam pro libito suæ voluntatis, iuuari dicto instrumento concordiæ, quod semper impugnauit, ac de falso ciuiliter redarguit, ad notata per text. *in l. legatum, ff. de his, quibus vt indign.* Aym. *de Antiquit. tempor. parte* 1. §. *viso, de verb. enuntiatiuis, num.* 55. Gratian. *discept. for. cap.* 182. *num.* 33. *& cap.* 287. *num.* 19. *&* 20.

Et consequenter dicto instrumento è medio sublato, remanet pura possessio pro Collegio, in qua est manutenendum, absque eo quod in ea considerari possit actus facultatiuus, qui excluditur, vbi agitur fauore piæ causæ, vt suprà dicebamus *n.* 27. 28. *&* 30. 45

Quibus pro corollario addi potest, quod cum ad honorandum dictum Anniuersarium accedere soleant omnes Religiones Complutenses, vt probant testes, viderentur digni magnæ ingratitudinis nota dicti Canonici, si hoc facere recusarent erga dictum Eminentissimum Cardinalem eorum Collegiatæ ampliatorem, & à quo tam magna beneficia receperunt, cum honorem ei debeamus, à quo beneficium recepimus, *ad l. fin. C. de reuocand. donat.* & trad. per DD. *in c. propter, de donat.* piè, & eleganter D. Bern. *de contemp. mund. serm.* 2. 46

Vel saltem vbi hæc materia posset recipere aliquam difficultatem ex supra deductis, cum tamen hodie simus in summariissimo possessorio, vbi sola possessio inspicitur, cætera requirentia altiorem indaginem sunt reiicienda ad petitorium seu possessorium ordinarium, attenta suspensione petitorij ac ordinarij possessorij. Rot. *decis.* 135. *in fin. p.* 1. *recent. & in Romana hæreditatis de Cincijs coram Pirouano*, quæ post tract. Post. *de manut. est decis.* 137. *num.* 5. Rot. diuers. *decis.* 64. *num.* 5. *p.* 2. idem Post. *obseru.* 24. *num.* 45. *& seq.* 47

Et ita fuit iudicatum sub die 6. Maij 1641.

Oueten. Parochialis de Naua.

Ordinarius de Iure communi quando habeat intentionem fundatam prouidendi beneficia Regularia in Ecclesiis Regularium existentia, & quando Religiosi ea per se, aut alios deseruire valeant?

VOTVM L.

1 *Series facti ponitur.*
2 *Attentata purgantur.*
3 *Ordinarius de iure habet intentionem fundatam super collatione beneficiorum tam secularium, quam Regularium in sua Diœcesi existentium.*
4 *Beneficia Ecclesiastica in dubio præsumuntur libera.*
5 *Constitutio Innocentij VIII. refertur, & alia Iulij Papæ II.*
6 *Monasteriorum S. Bartholomæi de Naua, & S. Mariæ de Villamaior annexio.*
7 *Exemplum exempli fidem non facit.*
8 *Scriptura de falsitate redargutæ si non sint comprobatæ fidem non faciunt.*
9 *Ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse publicum ad hoc vt pars producens teneatur illud comprobare.*
10 *Antiquitas Scripturarum non releuat à comprobatione.*
11 *Aliud est disponere de ipso Monasterio, aliud verò disponere de beneficio in Monasterio.*
12 *Vnionis litteræ sunt strictè interpretandæ.*
13 *Vnio effectum sortita post concedentis obitum reuocatur per reg.* 12. Cancellariæ.
14 *Dispositio regulæ* 12. *Cancellariæ non habet locum quando vnio fit pro augmento cultus diuini, quando*

quando scilicet augmentum est necessariu m, non verò voluntarium, vt num. 15.

16 *Bona omnia, & redditus Monasterij transferri acquiruntur conuentui, in quem transferuntur.*

17 *Monasterium quando est Regulare, Ecclesia etiam est Regularis.*

18 *Monasterium quale est, talis est Ecclesia.*

19 *Vicarij, seu Curati nominatio, qui poni debet in Ecclesia Regulari Monialium, ad eas spectat de iure communi.*

20 *Episcopus super prouisione beneficiorum suæ Diœcesis habet intentionem fundatam de Iure communi, etiam in Regularibus Ecclesiis.*

21 *Beneficia secularia spectantia ad collationem Episcopi possunt esse in Ecclesia Regulari.*

22 Cap. 1. de Capel. Monach. *intelligitur.*

23 *Collatio beneficij quando fieri debet per Episcopum de Consilio Capituli, tunc dicitur spectare ad solum Episcopum, non autem ad Episcopum & Capitulum.*

24 *Consilium petendum non alterat naturam iurispatronatus, & sic si patronus laicus tenetur præsentare de consilio Parochi, non ideo desinit esse iuspatronatus merè laicale.*

25 *Collatio expedienda cum consilio alterius dicitur libera.*

26 *Abbatis Panorm. doctrina refertur.*

27 *Concil. Trid.* sess. 25. de Regular. cap. 11. *declaratur.*

28 *Monialibus potest competere cura animarum exercitium alijs committentibus in Ecclesiis pleno iure sibi subiectis.*

29 *Episcopus fundat intentum suum de iure communi in prouisione omnium Ecclesiarum sitarum in sua Diœcesi, nisi plebs, vel alia Ecclesia inferior haberet ius prouidendi ex causa speciali.*

30 *Rota* decis. 21. de præbend. in antiq. *declaratur.*

31 *Duran. decisiones in causa Iamen. Parochialis expenduntur.*

32 *Testes de auditu nihil probant.*

33 *Testes si non dicunt audiuisse ante litem motam nihil probant.*

34 *Testes de auditu vt fidem faciant debent declarare à quibus audiuerunt.*

35 *Testes de auditu debent dicere se audiuisse à pluribus, & non ab vno.*

36 *Testes de auditu probant in antiquis.*

37 *Testes de auditu in antiquis sine fama, & adminiculis non probant.*

38 *Testes de auditu debent dicere se audiuisse à pluribus certis, & nominatis personis, quamuis adderent, genericè, seu publicè audiuisse.*

39 *Testes de auditu nihil probant si non concluserint quod publicè auditum fuere à maiori parte populi.*

40 *Testes Promotoris fiscalis expenduntur.*

41 *Prouisiones Apost. non mutant statum præcedentem beneficij.*

42 Intellige *quando non constat de contrario anteriori statu.*

43 *Vicarij amouibilis deputationes dicuntur effectuatæ si per remotionẽ vnius alter fuisset deputatus.*

44 *Vacationes duæ referuntur, & n. 45.*

46 *Beneficia Curata ex nominatione, seu presentatione Monialium prouidenda, sunt ab Ordinario sine concursu conferenda.*

47 *Episcopo creditur in his, quæ spectãt ad suũ officium.*

1 VACANTE Ecclesia Parochiali Sancti Bartholomæi de Naua Oueten. Diœcesis per obitum quondam Bartholomæi Aluarez de Grado illius dum viueret vltimi possessoris de mense Ianu. 1640. Ordinarius mediantibus edictalibus iuxta formam, & præscriptum Sacri Concilij Tridentin. & Constitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocauit omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenus intra certum terminum ad se opponendum, & examen subeundum comparerent; quo nondum elapso, nonnullis de more solito comparentibus, & sese opponentibus, Abbatissa Regij Conuentus Sancti Pelagij ciuitatis Ouetensis prætendens ad se spectare ius nominandi Vicarium in dicta Parochiali, de eodem mense Alphonsum Garciam Robles in Vicarium ad nutum suum amouibilem nominauit, vnde super iure huiusmodi prouidendi, seu nominandi Rectorem introducta lite coram Ordinario inter Promotorem Fiscalem Curiæ Ecclesiasticæ, ac Moniales dicti Conuentus, & dictum Alphonsum ab eis nominatum; & hinc inde examinatis testibus, & productis scripturis, Ordinarius præfatus suam diffinitiuam tulit sententiam, qua ius nominandi Vicarium in dicta Parochiali Abbatissæ minimè competere posse pronuntiauit, & dictum Alphonsum Garciam ab ea nominatum admittendum non esse adiudicauit, & inter oppositores, qui mediantibus edictalibus se describi fecerunt, & examen subire voluerunt, Franciscum Gutierrez Perez ad obtinendam à Sede Apost. eandem Parochialem in mense reseruato vacantem, vti magis idoneum reputatum approbauit; à qua sententia fuit pro parte dicti Promotoris Fiscalis ob non factam contra Abbatissam expensarum, & damnorum condemnationem, ad Illustrissimum D. D. meum Nuncium appellatum, qui gesta omnia post interpositam ab Ordinarij sententia appellationem remedio attentatorum reuocauit, & in pristinum reponenda esse iussit: ac tandem cum iterum pro parte dicti Promotoris ab huiusmodi decreto esset prouocatum, idem Illustrissimus D. meus de partium consensu causam, & causas huiusmodi appellationis vnà cum toto negotio principali, ex officio mihi committendas fore decreuit, & committi mandauit.

Purgatis igitur attentatis procedendo in causa principali, & super iure nominandi controuerso, dubitaui an dicta sententia Ordinarij esset confirmanda, vel infirmanda? & confirmandam esse censui. 2

Etenim in iure nostro trita, & vulgaris est conclusio, quòd Ordinarius de iure habet intentionem fundatam super collatione beneficiorum tam secularium, quàm Regularium in sua Diœcesi existentium, *c. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7. cap. conquerente, de officio Ordin. c. ex frequentibus, de instit.* Abb. *in c. Abbate n. 3. de verb. signif.* Felin. *in c. cum venerabilis n. 31. de except.* vbi quòd regulare est quòd prouisio Ecclesiarum, quæ subsunt plebibus, vel aliis Ecclesiis inferioribus, spectat ad Episcopum, qui fundat intentum suum de iure communi in prouisione, & subiectione omnium Ecclesiarum sitarum in sua Diœcesi, Vitalin. *in Clem. vnic. num. 6. de supp. negl. Præl.* Felin. *in c. cum venerabilis, n. 31. cum seqq. de except.* Selua *de benef. part. 2. q. 26. num. 28.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. §. 1. proœm. num. 21.* Seraph. *decis. 799. n. 1. & decis. 1353. n. 3.* Rota *decis. 416. num. 1. & decis. 582. n. 1. p. 2. & decis. 756. num. 4. recentior. & coram Durand. decis. 442. n. 1.* Et cùm hæc Parochialis sit intra fines Diœcesis Oueten. benè sequitur quòd in prouisione Episcopus fundat de iure communi, vt argumentatur Seraph. *d. decis. 1353. num. 3.* Tum etiam quia in dubio Ecclesiastica beneficia præsumuntur libera, & liberæ collationis, Abb. *in c. cum Ecclesia Vulterana n. 8. in fine de elect.* Roch. *de iurepatron.* 3 4

tron. verbo construxit q. 20. n. 29. Seraph. *d. decis.* 1353. *num.* 1. Rota *decis.* 58. *num.* 2. *part.* 2. *recent.*

5 Ad quam iuris communis assistentiam eneruandam plura per Abbatissam, & Moniales fuerunt adducta fundamenta, ex quibus prætendebatur ad eas Vicarij nominationem semper spectare, & Episcopi prouisionem excludi, & primò ex vnione auctoritate Apostolica de dicta Parochiali Monasterio S. Pelagij facta, ac erectione dictæ Vicariæ per illius Moniales ad nutum, & voluntatem suam pro tempore nominandæ; nam olim *Innocentius Papa VIII.* in Constit. sua incip. *Quanta in Dei Ecclesia, sub dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ* 1487. *Idus Decembris, Pontificatus sui anno quarto,* Abulensi, Cordubensi, & Segobiensi Episcopis, ac eorum cuilibet commisit, & mandauit, vt ad omnia, & singula Monasteria, & alia Religiosa, & pia loca S. Benedicti, Cistercienfis, & S. Augustini, & aliorum Ordinum diuersorum per Abbates, seu Prælatos Priores regi solita in Regno Galiciæ in capitibus, & in membris, ac in spiritualibus, & temporalibus auctoritate Apostolica visitent, & quæ in eis correctione, reformatione, punitione, & emendatione indigere nouerint, eadem auctoritate corrigant, reforment, puniant, & emendent; & Monasteria, ac Religiosa loca prædicta, iuxta illorum exigentiam inuicem, vel vnum alteri, provt expedire viderint, perpetuò vniant, annexent, & incorporent, ac vniones, annexiones, & incorporationes de illis inuicem, vel aliàs quauis auctoritate factas sine præiudicio successorum dissoluant.

5 Postmodum cùm Episcopi prædicti in Iudices executores vt supra designati, aliis occupati negotiis, visitationi, correctioni, & reformationi Monasteriorum, & aliorum Religiosorum, & Piorum locorum interesse non possent, Iulius Papa II. per suas litteras in forma Breuis incip. *Charissimus in Christo filius, sub datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die* 13. *Nouembris* 1505. *Pontificatus sui anno secundo,* in locum dictorum Cordubensis, & Segobiensis Episcoporum, Abbatem Generalem S. Benedicti, Oppidi de Valladolid, quoad S. Benedicti; & Abbatem Generalem Cistercienfis Ordinis Regularis obseruantiæ, quoad Cistercienfis Ordinis Monasteria, & Religiosa, ac pia loca huiusmodi subrogauit.

6 Quarum litterarum vigore Abbas Generalis S. Benedicti prædictus vniuersam Apost. Auctoritatem, vicésque suas sibi commissas, quoad Sancti Bartholomæi loci de Naua, & B. Mariæ de Villamaior Monasteria Monialium eiusdem Ordinis Oueteñ. Diœcesis visitationem reformationem, & emendationem P. Martino de Piasca Abbati Monasterij Sancti Vincentij eiusdem Diœcesis commisit de anno 1530. Clementis Papæ Septimi anno septimo, qui in vim commissionis huiusmodi prædicta Monasteria S. Bartholomæi, & B. Mariæ de Villamaior, cum omnibus & singulis membris, & annexis suis, ac fructibus, redditibus, & prouentibus eorundem dicto Monasterio S. Pelagij, eadem auctoritate in perpetuum vniuit, & incorporauit; & ne dicta Monasteria propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi debitis fraudarentur obsequiis, & ipsorum fundatorum memoria periret, seu negligeretur, supradicta auctoritate mandauit, quòd perpetuis futuris temporibus in singulis Monasteriis prædictis, seu annexis, vnus, vel duo Religiosus, aut Religiosi eiusdem, vel alterius Ordinis, aut in eorum defectum totidem Clerici seculares, quorum vnus saltem Presbyter existat, qui inibi Missas, & alia diuina Officia celebrare, ac dicere teneantur per perpetuo tempore existentem Abbatissam, & Conuentum dicti Monasterij Sancti Pelagij eligendi, & nominandi, atque ad earum nutum, & voluntatem amouibiles ponantur, & deputentur; ad quorum sustentationem, videlicet existentis, vel existentium in dicto Monasterio S. Bartholomæi loci de Naua quindecim millia marapetinorum monetæ illarum partium, quadraginta ducatos auri largos, nec non ad similem sustentationem existentis, vel existentium pro tempore in præfato Monasterio B. Mariæ de Villamaior viginti millia marapetinorum prædictæ monetæ quinquaginta tres ducatos, & dimidium auri largos similes, vel circa constituentium annis singulis, ex fructibus, redditibus, & prouentibus ipsorum Monasteriorum respectiuè reseruauit, reliquit, & assignauit, ac prædictos Abbatissam, & Conuentum Monasterij S. Pelagij sibi ministrari, dari, & concedi iussit, & mandauit: & deinde per dictum Monasterium S. Pelagij, pacifica eorundem Conuentuum S. Bartholomæi, & Beatæ Mariæ de Villamaior cum suis redditibus, & prouentibus possessio capta fuit, & omnia prædicta speciali Abulens. Episcopi subdelegatione præcedente postmodum in Capitulo Generali dicti Ordinis confirmata, & approbata fuerunt.

Sed multipliciter responsum fuit ea non obstare; 7
tum quia Scripturæ à Monialibus productæ, ex quibus ea constare intendunt, non habent auctoritatem iudicialiter probandi, quia est exemplum litterarum Apostolicarum, & assertæ vnionis, vt attestatur Notarius, qui eas transcripsit, fidem etiam faciens nullum originale sibi ostensum fuisse, vnde exemplum huiusmodi fidem facere non potest, *leg. exemplo, C. de probat. auth. si quis in aliquo, Cod. de edendo c.* 1. *de fide instrum. gl. verbo rationes in Clem.* 1. *§.* 1. *de vsuris*, Couar. *pract. cap.* 12. *n.* 8. Tiraq. *de retract. lig. §.* 2. *gloss.* 1. *n°* 10. Perez *l.* 2. *gl.* 1. *tit.* 5. *lib.* 2. *Ordin. pag.* 260. *col.* 1. Mauson. *de caus. execut. lib.* 1. *q.* 6. *n.* 7. *&* 8. *pag.* 66. Noguerol *alleg. iuris tom.* 1. *alleg.* 10. *n.* 118. Rota apud Post. *in fine sui tract. mandati de manuten. dec.* 184. *n.* 7. *& decis.* 217. *n.* 29. *& decis.* 338. *n.* 8.

Tum, quia eædem Scripturæ à Promotore Fiscali de falso redargutæ fuerunt, & cum non sint comprobatæ fidem non faciunt, *l.* 115. *tit.* 18. *p.* 3. vbi Gregor. Lopez *gloss.* 1. *vers. Sed si non ita dicatur,* dicit quòd ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse publicum ad hoc, vt pars producens teneatur illud comprobare, Menoch. *d. præsumpt.* 78. *n.* 2. Mascard. *de probat. conclus.* 1097. *n.* 1. Pacian. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 23. Suar. de Paz *in praxi, tom.* 1. *p.* 4. *c.* 3. *n.* 16. *ad fin.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *part. §.* 11. *n.* 14. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 64. *n.* 6. Nec ab hac comprobatione in isto casu potest releuare antiquitas Scripturarum, quia qui instrumentum falsum fabricat, efficere potest, vt ita conficiatur, vt apparenter videatur antiquum, Puteus *decis.* 186. *num.* 2. *lib.* 3. in noua edit. ibi: *Quia quod instrumentum esset antiquum non probatur ex sola data, cùm potuisset fieri de nouo sub illa data*, &c. Gregor. XV. *decis.* 393. *numer.* 2. & ibi Adden. *lit. A,* Buratt. *decis.* 290. & ibi D. Ferentill. amicus meus *in addit. liter. C.* 8

Tum etiam, quia semoto legalitatis, & comprobationis defectu, adhuc dictus Abbas de Piasca nulliter ad vnionem faciendam processit, ex defectu potestatis, quæ per Bullam Innocentij executoribus in ea nominatis tantùm datur ad Monasteria, & Religiosa loca prædicta, iuxta eorum exigentiam inuicem, vel vnum alteri vnienda; vnde de beneficiis in Ecclesia vniendis Constitutio non loquitur, 11

nec

nec ad hunc casum extendi potest; quia aliud est disponere de ipso Monasterio, aliud verò disponere de beneficio in Monasterio, *c. fin.* vbi Abb. *not.* 1. *de præbend.* gloss. *verbo inserta, vers. Et sit eadem ratio, in*
12 *Clem.* 1. *eod. tit.* Duran. *decis.* 92. *num.* 6. & sicut litteræ vnionis sunt strictè interpretandæ, Mohedan. *decis.* 1. *de offic. Vicar.* Duran. *decis.* 92. *num.* 10. ita & vniones earum vigore factæ, vt patet.
13 Tum denique, quia si dicamus prædictis Innocentij, & Iulij Constitutionibus contineri concessam facultatem vniendi Vicariam dictarum Parochialium Monasterio S. Pelagij Oueten. quòd gratis dictum est, adhuc non posset valere vnio facta, cùm fuerit post multos annos ab obitu Pontificis concedentis executa, & effectum sortita, ac ideò per *reg.* 12. *Cancellariæ* ab omnibus summis Pontificibus fieri solitam, reuocata, sicut communiter DD.
14 ibi, & alibi notant, quos refero *de iure Eccles. vniuerso, lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 65. Nec refert, quòd dispositio dictæ *regulæ* 12. non habeat locum quando vnio fit pro augmento cultus Diuini, vt videtur esse de exceptione regulæ, & per eam sic resoluunt Gonzal. *d. glos.* 5. §. 7. *num.* 49. Garcia *de benefic. p.* 12.
15 *cap.* 11. *n.* 283. *vers. Et licet*, Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 29. *n.* 15. plures per me citati, *d cap.* 16. *n.* 66. Quia procedit eorum resolutio, quando augmentum est necessarium, Achil. *decis.* 1. *super regulas reuoc.* non verò qnando est voluntarium, & pro commodiori sustentatione, Beltramin. *ad Gregor. XV. decis.* 419. *n.* 6. *lit. A.* In casu autem proposito nullum potest considerari augmentum necessarium pro sustentatione, quia vnio non respicit fructus decimales, & alios redditus ad Monasterium illarum iam spectantes, cum translato Monasterio omnia illius iura, bona, & redditus acquirantur Con-
16 uentui, in quem transfertur, *cap. recolentes, de statu Monach.* Cassanat. *consil.* 26. *num.* 11. Roch. *de iurepatron. verbo Ecclesia fundauit quæst.* 3. *num.* 3. & *verbo dotauit quæst.* 19. *num.* 29. Lambert. *eod. tract. lib.* 1. *part.* 1. *art.* 4. 6. *q. princ. n.* 29. *vers. circa hanc materiam*, sed comprehendit, & Monialibus reseruat, ius nominandi Vicarium, ex quo in nihilo tali iure à Monialibus obtento dos ipsius Monasterij, aut diuinus cultus augetur, sed de personæ prouisione agitur, quæ in ipsa Parochiali Ecclesia quotiescumque pro tempore vacare contigerit, populum regere & animarum curam exercere valeat, quod nec redditus addit, nec ex eo cultus diuinus augetur; cùm certum sit illum potius augeri si Vicaria huiusmodi sub Ordinarij prouisione, visitatione, & omnimoda maneret dispositione.
17 Secundò, pro Monialibus allegabatur, quòd ex dispositione testium constat Monasterium de Naua, dum in eo Moniales inhabitarent, non habuisse aliam Ecclesiam quàm istam, ex quo dici claustralem videbatur: tum vel maximè quia dicto Monasterio incorporata, censetur eiusdem pars integralis; vbi enim Monasterium est regulare, Ecclesia etiam est regularis, *cap.* 1. *de capell. Monach.* & ibi
18 Gloss. *in verbo Monasterium in fine.* Et quale est Monasterium, talis etiam est Ecclesia, Greg. XV. *decis.* 37. *num.* 2. & 3. Duran. *decis.* 144. *à num.* 1. repetita apud Posti. *in fine sui tract. mandati de manut. decis.* 217. *num.* 4. Cùm igitur agatur de Ecclesia regulari Monialium, nominatio Vicarij, seu Curati in ea
19 constituendi de iure potius ad illas, quàm ad Episcopum spectare, probare videntur *d. c.* 1. *de Capell. Monach.* Concil. Trid. *sess.* 25. *de reg. c.* 11. Felin. *in c. cum venerabilis n.* 36. *de except.* Rot. *dec.* 21. *de præb. in antiq.* Duran. *dec.* 23. *n.* 21. & *decis.* 74. *n.* 2. & *dec.* 144. *n.* 3. & 4.

Huic etiam fundamento, quatenus habet, Monialibus ius assistere circa nominationem Vicarij 20
per illas in suis Ecclesiis faciendam, satisfit, si aduertamus hanc resolutionem vbique non subsistere; quia etiam Episcopus super prouisione beneficiorum suæ Diœcesis habet intentionem fundatam de Iure communi etiam in regularibus Ecclesiis, vt expressè citans ad hoc text. *in d. cap.* 1. *de Capell. Mon.* firmat Seraphin. *d. decis.* 1453. *num.* 3. cùm etiam in Ecclesia Regulari possint esse beneficia se- 21
cularia spectantia ad collationem Episcopi, Abb. *consil.* 56. *num.* 3. *vers. quarto lib.* 2. Lambert. *de iurepatr. p.* 1. *lib.* 1. *quæst.* 11. *art.* 7. *num.* 4. Duran. *decis.* 92. *n.* 17. Nec multum vrgent iura, & Doctores ex aduerso citata.
Nam *ad d. cap.* 1. *de Capell. Monach.* facilè respon- 22
detur, eo attento per Ordinarium in Ecclesiis, vbi Monachi habitant, capellanum, qui populum regat, per consilium Monachorum institui posse; consilij autem natura est, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, *l. cum pater* 77. §. *mando*, & ibi Bart. *ff. de leg.* 2. *cap. cum olim, de arbitr.* citati per me *Axiom.* 55. *num.* 2. nihilominus si petatur, illud, quod cum tali consilio fit, dicitur liberè factum, ad tradita per Rot. *decis.* 79. *de rescript. in antiq.* vbi quod in casu, quo collatio fieri debeat per Episcopum de consilio Capi- 23
tuli, talis collatio dicitur spectare ad solum Episcopum, non autem ad Episcopum, & Capitulum, 24
& per Put. *decis.* 494. *n.* 2. in nouis, vbi quod consilium petendum non alterat naturam iurispatronatus, & sic si patronus laicus tenetur præsentare de consilio Parochi, non ideo desinit esse iuspatronatus, mere laicale, & per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 46. *num.* 23. vbi postquam opposuerat de textu *in d. c.* 1. *de Capell. Monach.* ad probandum collatio- 25
nem expediendam cum consilio alterius, non dici liberam, respondet nihilominus illius textus collationem dici liberam; quia à solius pendet Episcopi conferentis arbitrio, post quam consilium est postulatum, cum illud sequi conferens non teneatur: quòd eo maximè dicendum videtur dum text. in fine concludit ordinationem, & depositionem Capellani huiusmodi ex solius Episcopi arbitrio pendere; & tantum abest, quòd textus ille *in d. c.* 1. probet prædictam iuris assistentiam pro Monialibus, quin potius contrarium euidenter ex eo colligitur, vt insinuauit *ibi* Abb. *n.* 6. his verbis. *Et ex prædi-* 26
ctis infero aliam quæstionem, nunquid Monachi habeant præsentare Capellanum? Aliqui Doctores sentiunt quod sic, vnde intelligunt textum quod Monachi præsentabunt, & Episcopus instituet, sed certe hæc lectura est aliena à mente, & verbis litteræ. Et ideò dicerem, quod aut cura pertinet ad Ecclesiam, quæ est iuspatronatus Monachorum, & tunc habet locum quòd isti dicunt, quod ex patronatu competit ius præsentandi, vt in c. vnic. de iur. patron. Aut cura competit Ecclesiæ (vt in proposito casu) quia Monasterium habet Parochiam, & tunc inhærerem verbis huius litteræ, vt Episcopus habet ibi institutionẽ capellæ, requisito Monachorũ cõsilio, sufficit tamẽ requiri, nec tenetur sequi, &c.
Minus refragatur decretum Concilij Tridentin. 27
sess. 25. *de Regul. c.* 11. quia postquam dixerat, quòd in Monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum secularium, præter eos, qui sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam regulares, quàm seculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi,

in cuius Diœcesi sunt sita, tandem concludit. *Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles deputentur, nisi de eiusdem consensu, ac prævio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo*; loquitur enim vel quando cura pertinet ad Ecclesiam, quæ est iuspatronatus Monachorum, iuxta doctrinam Abb. *vbi supra*; vel quando Parochia erecta, & vnita fuit Monasterio, vt de Parochia Tolerana in Monasterium erecta,& vnita Iesuitarum Collegio, quòd gubernari posset à deputato ab ipsis, modò sit approbatus ab Ordinario, censuit sacra Congr. cuius meminit Piasec. *in praxi Episcop.p.2. cap.3. n.46.* vel quando beneficium spectaret pleno iure ad dispositionem Monachorum,iuxta terminos text.*in cap.1. de capell. Monach lib.6.* quem sic intelligendum censuit Rota coram Duran. *decis.92.num.19.* in quibus loquitur Felin. ex aduerso allegatus *in d. cap.cùm venerabilis, num.36.* ibi: *Et nota quòd potest Monialibus competere cura animarum, ita tamen vt exercitium alteri committant, & hoc in Ecclesiis pleno iure sibi subiectis.* Vel denique quando alio legitimo priuilegio Apost. suffulti Monachi curam animarum in sua Ecclesia Conuentuali existentem per aliquem Religiosum eiusdem Monasterij, aut Clericum secularem per

28

29 eos præsentandum exercere valent: quia vulgarem illam regulam quòd Episcopus fundat intentum suum de iure communi in prouisione omnium Ecclesiarum sitarum in sua Diœcesi, quam firmat Felin. *in d.cap. cum venerabilis, num.23. de except.* fallere ait *ibidem num. 35.* nisi Plebs, vel alia Ecclesia inferior haberet ius prouidendi ex causa speciali, putà priuilegio, seu præscriptione.

30 Nihil etiam probat Rot.*d.decis.21.de præbend in antiq.* Nam ibi solùm præsupponitur in casu huius decisionis ex statuto Ecclesiæ, duos scilicet, Abbatissam, & Decanum inibi adesse, quorum vnus habet conferre duas præbendas primò vacaturas, secundus habet conferre tertiam;& cum hoc præsupposito Domini de Rota ad decisionem dubij extra casum nostrum deuenerunt; vnde patet ex illo simplici præsupposito Rotam nihil firmasse ad fauorem Abbatissæ, nec quicquam determinasse circa prouisionem beneficiorum in Ecclesiis Regularium existentium; tum vel maximè,quia in ea dicitur id fieri ex statuto Ecclesiæ, non autem ex Iuris communis dispositione.

31 Hinc patet assistentiam Iuris communis in hoc casu Monialibus esse valdè dubiam, nullibi enim talis inuenitur dispositio, aut Doctor, qui illam in terminis nostris firmet: nec mirum quòd Rota in citatis decisionibus coram Reuerendissimo Duran. nunc Episcopo Vrgellen. Moniales assistentiam iuris habere dixerit, quia earum resolutio intelligenda est, secundum Iura & decisiones quas allegat, iuxta vulgarem reg. de qua per Bart. *in l. non solum §.liberationis verbo ff.de liber.leg.* Rota *decis.474.n.9. part 1. recent.* tum quia cùm in dictis decisionibus Durandi ageretur ad effectum tantum manutentionis obtinendæ, & plenè constaret de earum possessione, seu quasi,iuris eligendi, seu præsentandi Vicarium, illisque in negotio principali bonum ius foueret, ideò optimo iure mota fuit Rota ad eam capiendam resolutionem, dum esset causa semel,& iterum proposita, & acerrimè discussa; quæ sanè possessio in casu nostro deest, nec Moniales probant se ad hanc Parochialem vnquam Vicarium nominasse, seu elegisse, ex infra dicendis *n.40.* immò constat in tribus præcedentibus vacationibus Ordinarium de illa vti liberæ collationis, in multis disposuisse, vt patet *num.44. cum seqq.*

32 Quòd autem Moniales nec ante, nec post translationem Vicarium in dicta Parochiali præsentassent, satis apparet, si vtriusque partis testes in processu examinari percurrantur, nam quòd attinet ad testes Monialium secundus deponit se non vidisse, nec audiuisse Moniales in dicta Parochiali S. Bartholomæi animarum curam per Monachum, aut Clericum secularem vnquam exercuisse: alij verò, videlicet primus, tertius, quartus, quintus, septimus, nonus, decimus, & vndecimus attestantur se audiuisse nominationem Vicarij ad Moniales spectare; & quamuis illorum plures à quibus id audiuerint, non dicant, nihilominus primus, quartus, & sextus simpliciter asserunt ab vno ex demortuis Vicariis hoc idem percepisse; vnde cum omnes de auditu deponant, nihil probant, *cap. licet ex quadam, in princ. de testib.*plures per Farin. *in praxi crimin parte 2. quæst.69. num.2. cum seqq.* quibus addo Valenzuel. *consil. 174. num.6. volum.2.* Seraph. *decis.102.num.1. & 4.* Gregor. XV. *decis.517.num.14. & decis.571.n.1.* Rotam *dec.521.n.4.p.1.& dec.358. n.5.p.2.recent.*

Tanto minus, quia non dicunt audiuisse ante litem motam, & potest esse quòd post audiuerint, Nat.*consil.170.n.8.*Cephal.*consil.250.n.28.*Gregor. XV. *de decis.518.n.16.* 33

Tanto etiam minus,quia non declarant à quibus audiuerunt,prout eos nominare debebant,Menoch. *de arbitr.casu 475.num.14.& consil.98.num.57.*Surd. *consil.135.num.95.in fin.lib.1.* Farinac. *d.q.69.n.75.* Rota apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo decis.184. num. 21.* Et quatenus eorum duo, vel tres nominauerunt vnum ex Vicariis demortuis à quo ita audiuisse affirmant, id nihil concludit, cum illi, à quibus audiuerunt, deberent esse plures, & non vnus, *d.cap. licet ex quadam*, ibi, *Non vtique ab vno*, &c. Farin. *d.quæst.69.n.79.* 34 35

Nec releuat quòd sumus in antiquis, in quibus terminis testes de auditu probare existimarunt citari à Farin *d.quæst.69.num.125.* Quia eorum resolutio nullo modo procedere potest sine fama, & adminiculis, Rota *decis.694. num.2. parte 2. recentior.* pro cuius famæ probatione requiritur etiam, vt testes dicant se audiuisse à pluribus certis,& nominatis personis, quamuis adderent generice ab aliis audiuisse, Nat. *consil.170. num.5. lib.1.* Cephal.*consil. 250. num.22.tom.2.* & publicè, idem Nat. *consil.18. num.11.* Honded. *consil.87. n.117. tom.2.* Dec.Alex. Aymon & alij, quos refert, & sequitur Valenzuel. *cons.92. n.81.& 182.* Si non dixerint,& concluserint quòd publici auditus fuere à maiori parte Populi, Mascard. *de probat.conclus. 749. num. 22.* Surd. *consil.472. num.20. lib.4.* Valenz. *d.consil.92. num.183.* Vnde cùm dicti testes pro parte Monialium examinati sint de auditu, nec dixerint audiuisse ante litem motam, nec à pluribus personis, sed ab vno tantum, nec concluserint se ita audiuisse dici ab antiquis, & Maioribus suis, eorum depositiones nihil probant, ex dictis. 36 37 38 39

Pro parte verò Promotoris Fiscalis Curiæ Ecclesiasticæ plures testes annorum septuaginta, & vltra deponunt olim propè Parochialem Ecclesiam huiusmodi fuisse Monialium Monasterium,in quo per aliquos annos eas inhabitare,& deinde ad Conuentum S.Pelag. ciuitatis de Ouiedo adduci affirmant, quodque tres pro tempore existentes Vicarios ab Apostolica Sede prouisos in eadem Ecclesia se cognouisse asserunt, Ioannem scilicet de Grado, qui cum dito Beneficia curam animarum habentia ante publicationem Concilij Tridentin. insimul in titulum possedisset, & eo publicato vnam dimittere,& alteram retinere coactus esset, dictam Parochialem 40

Ecclesiam

Ecclesiam S.Bartholomæi in manibus Sanctissimi ad fauorem Bartholomæi Aluarez de Grado resignauit, qui litteris Apost. desuper expeditis, ac habita possessione, eandem Parochialem per annos fere quadraginta pacificè obtinens, de anno 1615. eam similiter in manibus Sanctissimi in fauorem alterius Bartholomæi Aluarez de Grado iunioris resignauit, qui deinde vigore Apost. prouisionis in possessionem immissus, in ea vsque ad mensem Ianuar. præteriti 1640. in quo obiit, pacificè perseuerauit: & sic omnes prædicti testes vnanimiter affirmant præter Vicarios antea nominatos, nullum alium cognouisse, nec à suis Maioribus audiuisse illos, aut eorum prædecessores ad præsentationem, vel nominationem Abbatissæ, & Monialium dictorum Monasteriorum S.Bartholomæi de Naua, siue S. Pelagij de Ouiedo ad animarum curam dictæ Parochialis institutos fuisse.

41 Vnde ex his tribus prouisionibus Apostolica auctoritate factis, & effectum sortitis, satis patet de statu dictæ Parochialis, ad hoc vt liberè de ea Ordinarius prouidere possit; licet enim prouisiones Apostolicæ non mutent statum præcedentem Beneficij, Achil. *decis.* 13. *de iurepatr. in princ.* Caputaq. *decis.* 189. *in princ. part.* 3. Seraph. *decis.* 799. *num.* 3. *& decis.* 1367. *num.* 4. Noguerol. *alleg. iuris, tom.* 1. *alleg.*

42 28. *num.* 36. Nihilominus quando non constat de contrario anteriori statu (prout in casu nostro) prouisiones Apost. bene probant qualitatem & statum Beneficij, ita Rot. *decis.* 482. *num.* 2. *parte* 1. *recentior.* dum dicit principalem conclusionem, quòd scilicet prouisiones Apost. non mutant statum Beneficij, procedere, & locum habere quando constat de statu contrario antecedenti, aliàs secùs; eadem Rot. *decis.* 580. *num.* 7. *d. parte* 2. *recentior.* similiter illam veram dicit vbi constiterit de contrario anteriori statu, de quo non constat in præsenti casu; vt ex testium depositionibus euidentissimè apparet.

43 Dicerentur autem effectuatæ deputationes Vicarij amouibilis, si per remotionem vnius alter fuisset deputatus, *ad consil.* Oldradi 229. *numer.* 2. Rota *decis.* 545. *num.* 3. *parte* 1. *diuers. & decis.* 360. *num.* 6. *& decis.* 541. *num.* 2. *parte* 2. *recentior.* & apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenen. decis.* 222. *num.* 3.

44 Quibus accedit quòd de anno 1615. dum per obitum Bartholomæi Aluarez de Grado senioris ea Parochialis vacare contingeret, eam Ordinarius tanquam vacantem in concursu proposuit, ac præfixo edicto ad valuas Cathedralis, & vacantis Ecclesiæ, ac in aliis publicis locis conuocauit omnes, qui se examini subiicere voluissent, quo tempore, nullo contradicente, aut reclamante, & litteris Apost. in fauorem dicti Bartholomæi iunioris, in Romana Curia expeditis, & in partibus coram Ordinario executore Apost. præsentatis, ad vlteriora progressum non fuit, sed earum litterarum vigore idem Bartholomæus iunior collationem, & Canonicam institutionem ab eodem Ordinario obtinuit; vt ex dictis originaliter affixis, & oppositorum concurrentium petitionibus, aliisque scripturis hac de re per Ordinarium confectis, & à Promotore Fiscali in processu reproductis liquidò constat.

45 Præterea vacante Ecclesia S. Mariæ, siue S Petri de Villamaior de anno 1597. in qua aliud simile Monialium Monasterium situm, & in Conuentum S.Pelagij Oueten. ciuitatis eodem tempore, & eadem de causa, translatum fuit, vnà cum omnibus bonis, redditibus, & prouentibus, ac præcedene vnione Vicariæ ad nutum Abbatissæ dicti Monasterij S.Pelagij nominandæ, seu præsentandæ, iuxta formam, & tenorem dictarum Constitutionum, & instrumenti vnionis à dicto Abbate de Piasca factæ, Ordinarius præuiis edictalibus, & concursu Dominicum Perez inter alios tanquam magis idoneum approbauit, & Romam pro Apost. collatione obtinenda, quia vacatio in mense Apost. contigerat, approbationem huiusmodi transmitti mandauit, vt pariter ex edictalibus litteris, ac aliorum ad eandem oppositionem concurrentium descriptionibus in processu deductis, & cumulatis latius patet, & præcipuè ex fide examinis, & approbationis, in qua Parochialis huiusmodi, beneficium ordinariæ collationis enunciatur; vnde obtenta gratia, & in possessionem dictæ Parochialis iam à pluribus annis immissus Dominicus præfatus, & testis 13. nunc à Promotore Fiscali in hac causa præsentatus medio iuramento deposuit se ad illam nemine contradicente approbatum, & absque vllo dictarum Monialium assensu, seu præsentatione de ea Canonicè prouisum fuisse.

Quæ omnia multum fauent, & adminiculantur 46 ad probandum præcedentem statum beneficij; si enim ex Monialium nominatione, seu præsentatione, ab Ordinario conferenda esset Parochialis, de qua agitur, concursus excluderetur, & sine illo prouisio fieri deberet, vt firmauit Rot. *in Barchinonen. Vicariæ* 17. *May* 1624. *coram R.P.D. Merlino*, ibi: *Quoniam in hac vnione fuit apertè dispositum, quòd Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono & institui ab Ordinario, quòd manifestè concursum excludit*, &c. refero *de officio, & potest. Episc. parte* 3. *alleg.* 60. *num* 32. *propè fin. & in Dertusen. Vicariæ* 22. *Aprilis* 1624. *coram eodem R. P. D. Merlino*, impressa per Post. *in fine d. sui tract. mandati de manutenendo decis.* 186. *num.* 1.

Cùm igitur præuiis his concursibus Parochialis 47 Ecclesiæ huiusmodi (vt ex edictalibus prædictis, ac aliis litteris Episcopi apparet, quibus creditur in his, quæ spectant ad suum officium, Rot. *decis.* 1. *num.* 1. *de probat. in nouis*, Lambert. *de iure patron.* 2 *parte quæst.* 10. *princ. art.* 7. *num.* 9. Valenzuel. *consil.* 102. *num.* 80.) nemine contradicente bis ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, & Parochialis, ac aliis locis publicis proponerentur, signum est euidens per assertam vnionem antedictam nihil de præcedenti statu fuisse immutatum, & Monialium prætensionem nullo iure, aut possessione fulciri.

Ex quibus sententiam Ordinarij confirmandam esse censui; & ita iudicaui Matriti die 18. Septembris 1641.

In eadem causa Oueten. Parochialis de Naua.

Sententia nulla si fuit iusta & æqua, per secundam Iudicis appellationis confirmari debet, etiam parte opponente de nullitate, si vitium primæ non flueret in secundam.

VOTVM LI.

1 *Nullum quod est non potest confirmari.*
2 *Confirmatio sustinet actum tanquam à confirmante.*
3 *Attentare non dicitur ille, qui facit actum continuatiuum.*
4 *Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam.*
5 *Sententia ex quacumque causa etiam defectu iurisdictionis nulla potest confirmari per Iudicem appellationis.*

6 *Iudex*

6 *Iudex ad quem potest confirmare sententiam Iudicis à quo ex quauis causa nullam, etiam ex defectu iurisdictionis.*
7 *Sententiam nullam posse confirmari per secundam validam parte opponente qui teneant.*
8 *Et qui dicant id intelligi de secunda quæ transiuit in rem iudicatam.*
9 *Sententia secunda non confirmat primam quando vtraque laborat eodem morbo.*
10 *Sententia non habentis iurisdictionem si fuerit confirmata per habentem iurisdictionem, amplius non potest opponi defectus iurisdictionis.*
11 *Sententia secunda valida confirmat primam nullam quando vitium primæ non influit in secundā.*
12 *Sententia nulla si fuit iusta & æqua absque dubio per secundam validam confirmari potest.*
13 *Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam etiam ex defectu iurisdictionis quando de nouo, iustitia exigente, sic danda esset.*
14 *Sententia nulla est confirmanda per Iudicem appellationis constando de bono iure partis, saltem si illa patiatur aliquas nullitates sanabiles.*
15 *Executio nulliter facta non est annullanda si condemnatus vere est debitor.*
16 *Sententia & processus licet post legitimam recusationem sint nulli, si tamen sententia fuerit iusta, poterit confirmari.*
17 *Tenuta, quæ fuit nulliter data, potest confirmari quando constat quod si non esset data, de nouo esset danda.*
18 *Sententia nulla, quæ quoad causæ merita in se iustitiam contineret, à Iudice appellationis confirmari potest.*
19 *Iudex nullitatis tenetur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quod de nouo iure suadente, ac iustitia postulante danda esset.*
20 *Nullitas quando esset dubia, ex quo negotium esset intricatum poterit Iudex cognita iustitia sententiæ eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis.*
21 *Attentata reuocanda non sunt ad eius instantiam de cuius non iure constat.*
22 *Attentata vt reuocentur in beneficialibus, opus est quod attentatus coloret titulum.*
23 *Confirmatio Iudicis de actu attentato est valida.*
24 *Sententia nulla ob omissionem iuramenti calumniæ potest confirmari vbi constat de bono iure etiam parte opponente.*
25 *Sententia quando fuit ex meritis causæ, & processus iuste lata, non est curandum de nullitate etiam ex defectu iurisdictionis.*
26 *Protestatio in iudicialibus in omnibus actibus subsequutis repeti debet.*
27 *Nullitatis oppositio in quolibet actu repeti potest.*
28 *Nullitatis protestatione cauillosa supplicatio sustineri non potest.*
29 *Sententiam nullam in toto, vel in parte sine dubio confirmare poterit Iudex si adsint ordinationes, quæ mandent non attendi nullitatis processus.*
30 *Pro sententia Iura præsumunt.*
31 *Nullitas in dubio non obstat.*
32 *Iudex re existente dubia contra nullitatem, & vt actus sustineatur, & magis valeat quam pereat, iudicare debebit.*
33 *Actus præsumi debet validus.*
34 *Etiamsi quandoque disponatur præter intentionem agentium.*
35 *Vel quamuis verba improprientur.*
36 *Actus vt valeat quod posterius est in ordine præsumitur prius.*

NONNVLLA, quæ præcedenti voto contrafiari videntur, ex aduerso opponuntur per Procuratorem Abbatissæ, & Monialium S. Pelagij Oueten. quæ cùm respiciant non ipsius causæ merita, & iustitiam, sed quandam chimæricam in facto alterationem, nec mutationem aliquam substantialem, aut plus iuris in causa victo importent, ideò visum fuit Procuratoris Monialium querelis breuiter occurrere; opponit enim primam sententiam Ordinarij, quam confirmauit secunda, vti attentatam nullam esse, ac proinde secundam eam confirmantem eidem nullitati subiacere; additque præcessisse decretum quoddam Ordinarij, quo pronuntiauerat Parochialem, de qua agebatur, vti liberam per concursum, & non ad nominationem dictæ Abbatissæ prouidendam esse; à quo decreto cùm per ipsam Abbatissam appellatum fuisset, & omnia gesta ea appellatione pendente iam essent attentatorum remedio reuocata, sequebatur, ait ille, quòd dicta sententia eo medio tempore ab Ordinario Iudice prolata inclusa est sub reuocatione attentatorum, & nullatenus potuit confirmari, quia quod nullum est, non potest confirmari, *cap. non firmatur*, vbi Dyn. *de regul. Iuris, l. quod initio ff. eod.* Grammat. *dec. 66. n. 52.* & in sententia secunda confirmatoria primæ nullæ, agnoscunt Paris. *consil. 106. num. 6. lib. 4.* Rip. *consil. 9. n. 6. & consil. 53. num. 7.* Surd. *decis. 289. n. 10.* Rot. *apud Marches. de commiss. tom. 3. pag. 48. num. 5.* 1

Sed hæc ratio ex duobus nihil euincit; primò, quia prior illa sententia, quæ prætenditur appellatione pendente prolata, nihil aliud habet, quàm quod dicto decreto fuerat decisum, nec iuri Ordinario magis tribuit, aut Monialibus plus detrahit, quàm quod per dictum decretum vni concessum, & alteri detractum fuerat: patet, quia in dicto decreto Ordinarius concursui supposuerat Parochialem, de qua agitur, & reiecerat Abbatissæ, & Monialium nominationem de Vicario amouibili factam; sententia autem hoc idem importat, & quatenus declarat Franciscum Gutierrez Perez ad obtinendam à Sede Apostolica eandem Parochialem in mense reseruato vacantem, vti magis idoneum approbatum, in consideratione habendum non est; quia idem Franciscus Gutierrez cuicunque iuri ex oppositione huiusmodi sibi quomodolibet competenti ante sententiam iam cesserat, vt in actis constat, & aliam Parochialem pacificè obtinuerat, vnde secunda hæc pars prioris sententiæ, quæ videbatur continere acta post appellationem interpositam, non subsistit, dicto Francisco Gutierrez iam non existente oppositore, nec aliquod ius prætendente; ac propterea nihil aliud dicta prima sententia continebat, quàm illud, quod in dicto decreto pronuntiatum fuerat, & sic secunda sententia hoc ipsum tantum confirmat, ac proinde valida debet censeri confirmatio, ad not. per Rot. *decis. 605. n. 4. parte 3. lib. 3. diuers.* cùm illa sustineat actum tanquam à confirmante, Surd. *consil. 63. numer. 27.* eo maximè, quia Iudex à quo solùm id, quod dixerat in dicto decreto, voluit repetere in sua sententia, continuando eandem materiam, ideò in hac parte, & in illis actibus, quæ fiunt per modum continuationis, & multò magis per viam repetitionis, non potuerunt causari attentata, iuxta ea, quæ resoluunt Lancel. *de attent. p. 2. c. 12. limit. 26. à princ.* Surd. *cons. 160. n. 40.* Sigismund. Scacc. *de appell. q. 3. n. 70.* vbi quòd attentare non dicitur ille, qui facit actum continuatiuum; & ideò si pars appellatione pendente potest continuare suam possessionem, & exercere 2 3

exercere iuriſdictionem, quam priùs habebat, multò magis poterit tam ille, quàm Iudex repetere actum, & quæcunque ante appellationem tempore habili geſta; quia non innouatur contra ſtatum litis, ſed idem, qui antea, retinetur.

Secundò, quia licet hæc prima ratio non ſubſi-
4 ſteret, adhuc in puncto Iuris, & ſecundum magis communem opinionem verius eſt poſſe Iudicem appellationis confirmare ſententiam nullam. Ita Rot. *deciſ.7.de ſentent. & re indic.in antiq.* ibi: *Nota quod vbi ſententia nulla per ſecundam ſententiam eſt confirmata, non poteſt allegari nulla, not.Innoc.in c.1.de confirmat.vtili, vel inutili*, &c. Achil. de Graſſ. *deciſ.4. de ſentent. & re indic.* ibi: *Sententia confirmans primam etiam nullam ex capite iuriſdictionis, nihilominus*
5 *eſt valida, & tranſit in rem iudicatam*, &c. Pariſ. *conſil.111.lib.5.* vbi latè quod ſententia ex quacumque cauſa etiam defectu iuriſdictionis nulla, poteſt confirmari per Iudicem appellationis, Crauet. *conſ.179. n.7.* Roland. *conſil.41.num.34.lib.1.* Marſil. *ſing.401. Sententia ſi fuit*, Viu. *deciſ.53.n.1.cum ſeqq.* Vant. *de nullit.tit.quibus modis ſentent. nulla deſ.poſ.n.129.* vbi tenet communem ſententiam Doctorum habere quòd ſententia nulla quoad merita cauſæ à Iudice nullitatis confirmari poteſt, etiam quòd ex defectu iuriſdictionis nullitas prætenderetur, Marc.Anton.
6 Genuenſ. *in practica Archiep. Neapol.cap.56.num.11.* ibi: *Sextò notandum eſt in praxi quod Iudex ad quem poteſt confirmare ſententiam Iudicis à quo ex quauis cauſa nullam, etiam ex defectu iuriſdictionis*, &c. Triuiſ. *lib.1. cauſar. ciuil. dec.52.* Cancer. *variar. reſolut. lib.3.cap.17.de ſentent.num.537.* Marta *in votis nouiſſ. deciſ.voto 149. num.1.* vbi quòd ſententia nulla poteſt confirmari per Iudicem appellationis.
7 Et quamuis hanc reſolutionem aliqui intelligant procedere parte non opponente de nullitate, ſecundùm Hieronym.Gabr. *conſil.49.numer.4. lib.1.* Creſcent. *deciſ.48. aliàs 15. de ſentent. & re indic.* Seraphin. *deciſ.1261.num.3.* Rot. *apud Marcheſ.de commiſſion.tom.2.pag.595.col.2. & tom.3.pag.48.num.5. & eodem tom.3.pag.393. num.1. & inter recentior. de-*
8 *ciſ.571.num.2.parte 2. & deciſ.37.parte 4.* Et quando ſecunda ſententia confirmans primam iam tranſierat in iudicatum, ex Creſcent. *d.deciſ.48.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.9. num.13. de ſentent. & re indic.* Rot. *deciſ.474.n.11. & deciſ.572. ſub num.2. verſ. Et quando non fuit oppoſitum. part.2.recent.*
9 Nihilominus verior eſt prima ſententia in duobus caſibus. Primus eſt vbi nullitas primæ ſententiæ non influit in ſecundam; nam eo ſolum caſu ſecunda ſententia non confirmat primam nullam, quando vtraque laborat eodem morbo, & nullitas primæ influit in ſecundam, Rot. apud Marcheſ. *de commiſſ.tom.2.pag.80.num.7.& tom.3.pag.20. num.3.* Prout quando ſententia eſſet nulla defectu mandati, quod etiam in ſecunda non interuenit, vel defectu iuriſdictionis, quæ non adeſt in ſecunda; in noſtro autem caſu ſecus eſt, quia nec iuriſdictio, nec alia nullitas conſiderata in alia ſententia reperitur in hac inſtantia, vel in Iudice ad quem; vnde bene
10 Anton. Gabr. *commun. tom.3. tit.de ſtatutis, concl.3. num.25.* tenuit quòd ſi ſententia non habentis iuriſdictionem fuerit confirmata per habentem iuriſdictionem, amplius non poteſt opponi defectus iuriſ-
11 dictionis; & dicit Rot. apud Marcheſ. *de commiſſ. tom.2, pag.595. col.2. numer.2.* quòd quando vitium primæ non influit in ſecundam, tunc ſatis eſt, quòd prima fuerit per ſecundam validam confirmata, cum ſecunda valida claudat viam nullitatis contra primam.
12 Secundus eſt quando conſtat ſententiam nullam, fuiſſe iuſtam, & æquam, quia tunc nulli dubium eſſe poteſt, quòd per ſecundam validam confirmari valeat. Ita eleganter Alex. *conſ.181.num.15.lib.6.* ibi: *Tertiò reſpondeo, & claudo os omnibus quòd præſuppoſito quòd dicta ſententia fuiſſet nulla dicta ratione, tamen ſi vobis Iudicibus conſtat illam fuiſſe æquam, debetis illam confirmare*, &c. Hieron.Magon. *Lucenſ.* 13
deciſ.92.n.33. vbi tenet Iudicem appellationis poſſe confirmare ſententiam nullam, etiam ex defectu iuriſdictionis, quando de nouo iuſtitia exigente ſic danda eſſet, Michaël Ferrer. *part.3. obſeru. cap.452. fol.225.* vbi dicit ita iudicatum in Regia Audientia Barchinonæ, Franc.Hieron.Leo *in reſp.cap.8.n.257. poſt deciſ.173.* vbi quòd ſententia nulla eſt confir-
manda per Iudicem appellationis conſtando de bo- 14
no iure partis, ſaltem vbi illa patitur aliquas nullitates ſanabiles, & non eſſent contra formam, & *deciſ.189.per tot.* vbi latè probat ſententiam notoriè iuſtam, quamuis nullam poſſe confirmari, & in fine refert fuiſſe ita iudicatum in Regia Audientia Valentina, Cancer. *d. cap.17.num.562. & num.563.* teſtatur hanc ſententiam placuiſſe Senatui, hac ratione quod non interſit petentis reuocationem ſententiæ, aut facti, cum ſi facta non fuiſſent, de nouo fieri deberent: quod pulchrè animaduertit Anton.Fab. *in ſuo Cod.lib.3.tit.12.de iuriſd.omn. Iud.definit.24.* vbi ſentit quod etſi lata ſit ſententia contra pupillum nulliter, appareat tamen eſſe iuſtam & aliam non poſſe ferri, non eſſe audiendum ſi petat reuocationem, cum eius interſit ne amplius ſumptibus vexetur, & nullam poſſe confirmari, Valaſc. *de iure emphyt.q.6.n.14. & de partition.c.39.num.72. cum ſeqq.* Gabr. Pereira *Luſitan. deciſ.22.n.3.in fin.* Gama *Luſit. deciſ.237.n.3.* vbi per *l.fin. § fin. ff.de eo*
quod metus cauſa, dicit non eſſe annullandam exe- 15
cutionem factam, quantumuis nulliter, ſi condemnatus verè eſt debitor, & quòd habens pro ſe ſententiam de iure nullam, ſi aliàs iuſta eſt, poteſt confirmari, & *deciſ.324.* latè probat exceptiones nullitatis proceſſus, vel ſententiæ non eſſe admittendas, niſi de meritis cauſæ aliquid iuridicum proponatur; & de ſententia nulla ex defectu citationis, quòd non ſit reuocanda, niſi aliquid adducatur, quod eſſet oppoſiturus citandus, dicit Surd. *conſil.227.*
num.17. Rot. *deciſ.605. num.1. lib.3. parte 3. diuerſ.* 16
ibi: *Tria obiiciebant Domino Torquato, primò, quòd ex his codicillis non poteſt confirmari ſententia aliàs lata ab A C. quæ prætendebatur nulla. Verum Domini hoc nihil faciebant, quoniam ſententia nulla, ſi tamen iuſta, ſolet confirmari*, &c. eadem Rota *dec.116.in fin. parte 3. lib.1. diuerſor.* ibi: *Sed per iſtos DD. aliàs Domini, & hodie dixerunt ſententiam, ex quo erat iuſta, poſſe confirmari, etiam quòd eſſet nulla, & propterea eius nullitas non eſſet conſideranda*, &c. Idem
dicit *deciſ.142.num.3. parte 3.lib.1.etiam diuerſ.* Lan- 17
cel. *de attent. parte 2.c.6.num.65.* vbi quòd quamuis proceſſus, & ſententia poſt legitimam recuſationem ſint nulla, ſi tamen ſententia fuerit iuſta, poterit confirmari, & *parte 3. cap.29. num.67.* vbi quòd tenuta, quæ fuit nulliter data, poteſt confirmari quando conſtat quòd ſi non eſſet data, de nouo eſſet danda, & non venit hoc caſu reuocanda, bene Beroi. *conſil.33. num.4. volum.1.* vbi conſuluit quòd ſententia Iudicis ad quem, confirmans ſententiam nullam, valet, nec dicitur nulla, & operatur quòd de nullitate amplius dici non poſſit, & *conſil. 19.n.34. volum.3.* dicit quòd ſententia nulla ex defectu citationis poteſt per Iudicem appellationis confirmari, Menoch. *conſil.361.n.35.* vbi idem dicit quando conſtat ſententiam nullam veritate, & æ-
quitate niti, Vant. *d.tit. quomodo ſent. nulla deſ.poſſ.* 18
num.129.

num.129. ibi: *Nam præsupposito, quod sententia prima foret nulla, puta absque citatione, vel in die feriato, seu extra instantiam, vel ex aliquo alio defectu sententiam ipsam concernente lata; si tamen constaret eandem quoad causæ merita in se iustitiam continere, à Iudice appellationis, seu nullitatis in parte, vel in toto quoad merita, & negotium principale confirmari, vel reformari posset, arg. l. fin. §. fin. ff. quod metus causa*, &c.
19 Fontanel. *de pact. nupt. claus. 4. gl. 18. part. 4. n. 109.* ibi: *Dicebam præterea facere quòd Iudex nullitatis teneatur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quòd de nouo, iure suadente, ac iustitia postulante, ea danda, concedendaque foret, prout pulchrè* Viui. *decis. 495. num. 9.* &c.

20 Hanc resolutionem agnoscunt decisiones, quæ tenent sententiam nullam etiam ex defectu iurisdictionis posse confirmari, parte non opponente, quando secunda sententia confirmans transitum fecit in iudicatum, quas magistraliter declarat Rot. 474. *parte 2. recentior.* dum ibi *num. 11.* id limitat quando nullitas esset dubia, ex quo negotium esset intricatum, quia tunc, vt referendo hanc decisio-
21 nem ait Beltramin. *ad Gregor. XV. decis. 176. n. 16. in medio*, poterit Iudex cognita iustitia sententiæ eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis. De bono autem iure Promotoris Fiscalis, & de iustitia istius partis, satis, & notoriè constat ex resolutis in præcedente voto; vnde patet quàm malum ius foueat aduersa pars, ad cuius instantiam attentata, iam purgata debent ad fauorem alterius melius ius habentis cognosci, sequuntur enim partem bonum ius habentem, ita vt nec reuocentur ad eius instantiam, de cuius non iure constat, Rot. *decis. 14 de appell. in nouis*, Cassad. *decis. 3. numer. 4. de restitut. spoliat.* & alij, quos refert, & sequitur Valenzuel. *consil. 45. num. 18. tom. 1.* maximè cùm simus in beneficialibus, in quibus vt attentata reuocentur, opus est quòd attentatus coloret titulum, Couar. *pract. c. 23. num. 4.* Valasc. *consil. 156. num. 19.*
22 Valenz. *d. consil. 45. num. 21.* & tantò magis, quia attentata ista sunt valdè dubia, vnde de illis agi non debet, sed de bono iure prius discutiendum, quo
23 constito non venirent reuocanda, idem Valenz. *d. consil. 45. num. 31.*

24 Et in puncto quòd confirmatio Iudicis de actu attentato sit valida, resoluit Lancellot. *p. 2. cap. 12. limit. 52. num. 68.* quod tantò facilius procedit, quia nullitas actus proueniens attentatorum vigore non causatur ex aliquo defectu defensionis naturalis, & per partes irremissibili, sed ex defectu solùm iurisdictionis, vtpote quia, pendente appellatione, Iudici à quo vlterius procedere non permittitur, qui quidem iurisdictionis defectus non influit in Iudicem ad quem, ita vt sua vti iurisdictione similiter impeditus remanserit, cùm aliunde ea prouenisset, & ideò diuerso iure censeri debet, arg. text *in cap. cum in tua 30. de decim. cap. quia circa 22. de priuil.* Anton. Monach. *Florent. decis. 28. num. 12.*

25 Non obstat, quòd aliquando Rota vltra iustitiam causæ exegerit quòd pars non opposuerit de nullitate. Quia id tantùm procedit vbi plenè non apparet de bono iure: sic intelligenda est *decis. 20. num. 1. parte 2. in posthumis Farin.* dum censuit sententiam nullam ob omissionem iuramenti calumniæ posse confirmari, vbi de iustitia illius constat parte non opponente; ne aliàs contrarietur alteri eiusdem Rotæ *decis. 456. num. 3. vers. Tertiò, eadem parte 2. in posthumis Farin.* quæ indistinctè firmauit partis oppositionem ad hunc effectum & in euentu omissionis iuramenti calumniæ, nihil releuare
26 vbi satis constat de bono iure; sententia enim quando fuit ex meritis causæ, & processus iustè lata, non est curandum de nullitate etiam ex defectu iurisdictionis, Iacob. Mandel. *consil. 92. volum. 1.* Viu. *decis. 331.* Ioan. Baptist. Costa *de facti scientia, & ignor. cent. 1. distinct. 100. num. 78.* Camill. Borrel. *in sum. decis. part. 1. tit. 41. num. 90.*

Secundò respondetur, quòd licet dicamus pro- 27
testationem huiusmodi adesse debere ad effectum, vt prior sententia nulla non posset confirmari per secundam, etiam constito de illius iustitia; adhuc non esset reputanda sufficiens assetta protestatio, quia de ea non apparet, & quatenus appareret, nihil releuaret, cùm in omnibus actibus subsequentibus non fuerit repetita, prout in iudicialibus requiritur, Mohed. *decis. 2. de iudic.* Caputaq. *dec. 403. parte 2.* Seraph. *decis. 1057. num. 1.* & in his terminis Rot. *d. decis. 456. num. 3. vers. Secundò.* Est autem ne- 28
cesse, quòd in quolibet actu reperiatur ista oppositio nullitatis, Beltram. *in annot. ad Gregor. XV. de-* 29
cis. 176. num. 16. in fin. vbi ad hoc citat Rot. *in Anconitana Afflictus 8. Iunij 1583.* tum quia nullitatis protestatione cauillosa supplicatio sustineri non potest, Innoc. *in cap. post electionem in fin. de concess. præb.* Intrigl. *lib. 2. sing. 83. num. 2.* Giurb. *decis. 37. num. 22.*

Tertiò respondetur, quòd in his Regnis per *l. 10.* 30
tit. 17. lib. 4. Recop. veritas in processu attendenda est, nec propter substantialium omissionem processus, aut sententia annullatur, & tunc quando adest hæc, vel alia similis dispositio, si constiterit Iudici appellationis de bono iure in negotio principali, poterit absque vllo dubio confirmare in toto, vel in parte sententiam nullam, vt resoluit Gail. *in pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 84. sub num. 3. & 4.* vbi testatur sic seruari in Camera Imperiali propter ordinationes, quæ mandant non attendi nullitates processus, si aliàs ex actis plenè Iudici constet de meritis causæ.

Quartò respondetur, quòd licet dubium aliquod 31
pateretur communis illa opinio, de qua suprà *n. 12. cum seqq.* aut difficultatem vllam haberet, adhuc hoc dubio, & difficultate stante, semper pro sententia secunda confirmante primam, esset præsumendum. Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 67. numer. 26.* Rot. *decis. 576. num. 7. & decis. 577. num. 2. & 7. p. 2.* 32
in posthum. Farin. tum quia in dubio nullitatem non obstare dicit text. *in l. quoties, ff. de rebus dub. & in l. si quando, ff. de legat. 1.* cum aliis citatis per Vant. *de nullit. tit. quibus modis sent. null. num. 127.* vbi quòd re existente dubia contra nullitatem, & vt actus sustineatur, & magis valeat, quàm pereat, Iudex iudica- 33
re debebit; tum etiam, quia ea semper admittenda interpretatio est, quæ actum non subuertat, cum actus præsumi debeat validus, Roland. *cons. 61. n. 23.* 34
& seqq. vers. Quintò considerandum, lib. 3. Roman. *consil. 183. Si admittimus, num. 4. cum seqq.* cum aliis per me citatis *Axiom. 12. numer. 17.* etiam si aliquid 35
quandoque disponatur præter intentionem agentium, *cap. 1. §. idem quoque in fin. de desponsat. imp. in 6.* Feder. de Senis *consil. 15. num. 4. vers. Item contra:* vel quamuis verba improprientur, Fulgos. *consil. 87.* 36
Visis superius allegatis, col. 2. vers. ex illa quoque. Abb. *cons. 61. In controuersia, col. 3. num. 7. vers. Tertiò principaliter, lib. 2.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 1. lit. A,* 37
concl. 136. num. 32. & seqq. Ideò quod posterius est in ordine, præsumitur prius, vt actus valeat, ex Bald. *in l. cum in testamento. §. hæc verba, ff. de hæred. instit.* Magon. *Lucensi decis. 31. n. 3.* & alij penes Giurb. *d. decis. 36. num. 15.*

Salamantina

Salamantina Electionis.

Manutentio datur, etiam vbi possessio manifestè est contra ius, si ea sit longæua, vel alicuius temporis considerabilis, veluti decennalis. Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis. De obseruantia interpretatiua multa traduntur.

Votvm LII.

1 *Possidenti de tempore litis motæ debetur manutentio.*
2 *Possessio antecessorum successoribus suffragatur ad effectum manutentionis.*
3 *Manutentio datur nullo titulo etiā colorato ostenso.*
4 *Possessio optimè probatur per confessionem partis.*
5 *Electiones coarctari non possunt ad duas vel tres personas.*
6 *Possessio vbi manifestè est contra ius, seu illi ius manifestè resistat, non datur manutentio nisi concurrat aliquis legitimus titulus.*
7 *Manutentio non datur ex sola possessione sine titulo, vbi ius resistit.*
8 *Possessio acquisita iure resistente dicitur iniqua occupatio, quæ occupatori nihil prodest.*
9 *Confirmatio statuti ex obseruantia longi temporis præsumitur etiam non data scientia Papæ.*
10 *Statuta descripta in libro statutorum præsumuntur vsu recepta.*
11 *Confirmatio Cardinalis Poggij refertur.*
13 *Statutum à Sede Apost. confirmatum dicitur Constitutio Papalis.*
14 *Constitutiones Regularium sunt in causis Religiosorum attendendæ, non autem generales Iuris communis dispositiones.*
15 *Constitutio Clementis VIII. refertur.*
16 *Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia.*
17 *Moniales Ordinis Cisterciensis subduntur legibus & statutis Monachorum Cisterciensium.*
18 *Constitutiones singulorum Ordinum seruari mandat Concil. Trident.*
19 *Possessio antiqua resistentiam releuat.*
20 *Possessio longæua, veluti decennalis sufficit ad effectum manutentionis etiam quando ius resistit.*
21 *Possessio diuturna, & quæ est alicuius temporis considerabilis, etiamsi sit contra ius, est manutenibilis.*
22 *Titulus coloratus oritur ex longæua, & decennali possessione, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiamsi Ius constat.*
23 *Velle enim quis non creditur quod iure facere non potest.*
24 *Ius commune Monachorum sunt eorum Constitutiones Apost. auctoritate confirmatæ.*
25 *Statutum posterius intelligi debet secundum tenorem primi, & ab eo recipit interpretationem, ne aliàs indicatur contrarietas.*
26 *Constitutio potius declaranda est ab alia simili Constitutione quàm à Iure communi.*
27 *Constitutiones contrariæ ad concordiam reduci debent, vt tollatur omnis contrarietas.*
28 *Interpretatio illa sumenda est in omni materia per quam non inducatur contrarietas.*
29 *Constitutionis vna pars aliam declarat.*
30 *Derogatio est stricti iuris.*
31 *Derogatum tantum, & non plus est quātum dictum.*
32 *Conditio quæ de iure impleri non potest reijcitur.*
33 *Conditio impossibilis, seu difficilis de iure habetur pro non apposita.*
34 *Impossibile reputatur quod pendet à voluntate Principis.*
35 *Lite pendente super validitate, vel inualiditate alicuius statuti, seu Constitutionis, non debet quis commodo suæ possessionis priuari.*
36 *Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur.*
37 *Parochus qui habet iuris assistentiam super decimis si moueat litem contra Regulares illos prætendentes, quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.*
38 *Titulus præsumptus ad manutentionem sufficiens est etiamsi ius resistat.*
39 *Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis.*
40 *Conditio fundationis alicuius Capellaniæ potest præscribi.*
41 *Onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore possunt temporis diuturnitate, vel præscriptione tolli.*
42 *Consuetudo legitima potest efficere, vt electio fiat aliter quam Ius commune disponit.*
43 *Obseruantia longæua subsequuta potest declarare quem in statuto comprehendi, vel non comprehendi.*
44 *Obseruantia subsequuta est optima interpres cuiuscunque dispositionis.*
45 *Obseruantia quæ subsequitur multum prodest ad declarationem cuiuscunque dispositionis.*
46 *Obseruantia subsequuta declarat maioratus institutionem.*
47 *Obseruantia subsequuta interpretatur statuta dubia.*
48 *Obseruantia subsequuta habet vim testium deponentium super veritate facti.*
49 *Obseruantia interpretatiua fauorabilior est quam dispositiua, & sequi debet etiam impropriando verba.*
50 *Obseruantia interpretatiua vt inducatur sufficiunt decem anni.*
51 *Statuti, constitutionis, vel legis ad validitatem requiritur, vt vsu recepta sit.*
52 *Legi semper adest tacita conditio, si vsu recipiatur.*
53 *Legem seu statutum vsu non receptum obseruans minimè dicitur eius transgressor.*
54 *Differentia inter leges, & statuta.*
55 *Statutum si nunquam fuit obseruatum ad eius derogationem sufficit illius non vsus.*

R. P. Generalis Ordinis Cisterciensis Hispaniarum est manutendus in possessione in qua reperitur ad nominandum duos vel tres Moniales pro quolibet Monasterio, ex quibus eligi debeat Abbatissa iuxta formam Constitutionis, nam cum de tempore litis motæ possideret, manutendus est, ad §. *retinendæ*, *Instit. de interd.* Seraphin. *decis.* 16. *num.* 1. Noguerol *allegat.* 28. *num.* 64. Rota apud Post. *post tractat. mandati de manutendo decis.* 10. *num.* 1. etiamsi non per se, sed per eius antecessores in officio, quia possessio antecessorum successoribus suffragatur ad hunc effectum, vtpotè acquisita dignitati, & officio, Rota *decis.* 390. *num.* 2. *vers. quod autem, parte* 1. *diuers. & decis.* 623. *numer.* 2. *parte* 2. *recentior.* & apud Post. *decis.* 166. *num.* 1. & *decis.* 194. 1 2

decis. 194. *num.* 13. *& coram Coccino decis.* 86. *num.* 1. absque eo quòd requiratur aliquis titulus etiam
3 coloratus, Cassad. *decis.* 4. *numer.* 8. *de restitut. spoliat.* & Rota apud Post. *decis.* 70. *numer.* 1. *& decis.* 113. *num.* 9. *&* 16.

4 De possessione autem satis constat ex confessione partis, quæ tollit omnem difficultatem, quasi superans omne genus probationis, ad text. *in l. cum precum, C. de liberal. caus.* Rota apud Post. *decis.* 43. *num.* 1. *&* 3. *& decis.* 113. *num.* 15. *& decis.* 240. *num.* 1. *& decis.* 206. *n.* 13. vbi quòd si pars aduersarium possessorem appellet, probat possessionem.

5 Verùm opponebatur ex aduerso possessionem allegatam non sufficere ad manutentionem in hoc casu obtinendam, ob resistentiam Iuris communis, de quo *in cap. cùm terra, de elect.* dum electionis nullas esse decidit, quæ fuerint ad tres, vel quatuor personas coarctatæ, per quem text. ita resoluunt Fr. Emman. *quæstion. Regul. tom.* 2. *quæst.* 52. *art.* 11. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 23. *conclus.* 3. Tamburin. *de iure Abbatum tom.* 1. *disput.* 5. *quæst.* 22. *num.* 8. Castellin. *de elect. cap.* 3. *numer.* 7. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 21. *à num.* 11. *&* 14. Sigismund. à Bononia *de elect. dub.* 52. *num.* 5. & est de mente S. Congr. Concilij, quæ requisita *an stante libertate electionis liceat Prælato Superiori proponere duos, vel tres, ex quibus necessariò vnus eligatur? respondit non licere*, vt testatur Castell. *d. tract. cap.* 14. *num.* 60. *in fin.* Et tanto magis certa & manifesta est resistentia, quia præter illam Iuris dispositionem, coadiuuat alia hominis in fundatione, quæ videtur coarctationem huiusmodi reiicere, & electionem
6 liberam Monialibus relinquere. Vnde subsequitur certa Iuris conclusio quod vbi ipsa possessio est manifestè contra ius, seu illi ius manifestè resistit, non datur manutentio, nisi concurrat aliquis legitimus titulus, Lotter. *de re benefic. lib.* 21. *quæst.* 45. *num.* 17. *&* 18. *& quæst.* 46. *num.* 61. Seraph. *dec.* 1047. *num.* 9. *& decis.* 1463. *numer.* 2. Gregor. XV. *decis.* 370. *n.* 1. *& ibi Adden. sub n.* 10. plures per Post. *in d. tract. mandati ad manutenendo obseru.* 44. *num.* 14. & Rota apud ipsum *decis.* 187. *n.* 7. *&* 8. *& in recentiorib. decis.* 752. *num.* 4. *p.* 2. Vel saltem possessio aliquo titulo coloretur, vt Rota *coram Gregor. XV. d. decis.* 370. *n.* 1. Vbi enim ius resistit, manutentio non datur ex sola possessione sine titulo, Couar. *pract. cap.* 17. *n.* 6. *vers.*
7 *quarto*, Rota *decis.* 752. *n.* 4. *p.* 2. *recentior.* & apud Post. *d. decis.* 187. *n.* 8. ita vt eo in his terminis deficiente,
8 possessio dicatur iniqua occupatio, quæ nihil occupatori prodest, Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 870. *num.* 16. Post. *d. obseru.* 44. *num.* 20.

9 Sed his non obstantibus danda est manutentio, quia post dispositionem *d. cap. cum terra*, emanarunt Constitutiones huius Congregationis, & inter eius definitiones *cap.* 6. *n.* 22. præscribitur forma obseruanda in electionibus Abbatum & Prælatorum quorumcumque Monasteriorum, vt scilicet PP. Generales, & Patres Definitores nominent, & nominare possint duos Monachos pro quolibet Monasterio, vt ex illis vnus à Conuentualibus in Abbatem eligatur, de cuius Definitionis confirmatione licet nullus adhuc dubitauerit, nihilominus cum habeamus antiquissimam in Ordine obseruantiam ea forma & modo procedendi ad Abbatum electionem, ea pro confirmatione sufficeret, quia confirmatio statuti ex obseruantia longi temporis præsumitur, etiam non data scientia Papæ, Seraph. *decis.* 497. *n.* 2. *& decis.* 536. *n.* 5. maximè cùm inueniatur impressa
10 dicta Definitio *tom.* 3. *Definitionum Ordinis*, ad hoc vt de illius iustificatione, & obseruantia amplius dubitari non possit, idem Seraph. *decis.* 1447. *n.* 1.

Accedit ad maiorem abundantiam specialis, & 11
indiuidua eiusdem Definitionis confirmatio, & noua concessio à Cardinale Poggio in Hispaniarum Regis Legato à latere emanata, sub Dat. Matriti pridie Kalend. Maij 1553. his verbis. Item quod dicti octo Definitores nominent pro quolibet Monasterio Congregationis duos Religiosos eiusdem, ex quibus sit obligatus quilibet ex Conuentibus dictorum Monasteriorum eligere vnum in Abbatem, & Prælatum, & non aliquem alium, &c. Et demum ita concludit. *Nos igitur instrumenti, seu scripturarum huiusmodi tenores ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis habentes huiusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apost. Nobis desuper concessa, qua fungimur in hac parte, statuta, & ordinationes supradictas, &c. perpetuo approbamus, & confirmamus, supplemúsque omnes & singulos tam Iuris quam facti defectus, &c. Sublata*, &c. *Irritum*, &c. *Non obstantibus*, &c.

Quæ quidem definitio cum sic fuerit à Sede 12
Apost. confirmata, dicitur Constitutio Papalis, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 11. *art.* 1. Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 1. *n.* 3. Gregor. XV. *decis.* 267. *n.* 6. *&* 13. Rota *decis.* 204. *n.* 2. *p.* 2. *recentior.* 14
Et sic illa à Regularibus attendenda est, non autem generales Iuris communis dispositiones, quia generi per speciem derogatur, *cap. generi, de regul. Iuris in* 6. Tambur. *d. q.* 1. *num.* 3.

Prætereà S. D. Clemens VIII. *per suas litteras in* 15
forma Breuis sub Dat. Romæ apud S. Petrum die 14. *Decembris* 1604. statuit *vt electiones Abbatum huius Congregationis fiant iuxta formam in Constitutioninibus, & Definitionibus Ordinis statutam*, his verbis, videlicet: *Abbatiæ item munus, nec non Præsidentiæ, tertio quoque anno in Capitulo generali vacet, nec vltra Abbates, nec Præsidentes in earum administratione confirmari possint; in eorum quoque electione formam secundum Constitutiones eiusdem Ordinis præscriptam seruari decernimus*, &c.

Hanc eandem formam in electionibus Abbatissa- 16
rum speciali dispositione inter *Definitiones Ordinis cap.* 45. *n.* 10. obseruandam esse statuitur; tum quia Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. *in cap. de Monialibus, de sentent. excomm.* Fusc. *de visitat. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 62. Menoch. *de arbitr. casu* 421. *n. vlt.* Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 10. *n.* 25. tum etiam, quia in electionibus Monialium discordiæ maiores & magis indiscretæ experiuntur quàm in Monachorum electionibus, & ideo coarctationis remedium Monialibus magis necessarium videtur, arg. text. *in cap. indemnitatibus* 43. *de elect. lib.* 6. ibi, *Indemnitatibus Monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter electiones in discordia celebratas, ipsis grandia in spiritualibus, & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes*, &c.

Quod iam sine dubio transit post emanatum à 17
Sacra Congregatione Concilij decretum, quo deciditur Moniales subdi legibus, & statutis istius Ordinis, vbi sic proposito dubio. *Tertiò an prædicti Abbates in modo & forma seruanda in electione Abbatissarum; in deputatione Confessorum, & aliorum Ministrorum; in assignatione & declaratione causarum, propter quas Superiores, & alij Ministri intra clausuram Monasteriorum Monialium ingredi possunt, subdantur legibus, & statutis prædictæ Congregationis, quatenus non aduersentur decretis Concilij?* sic respondit. *Ad tertium subdi.* prout constat ex quodam transumpto in forma probanti Auditoris Cameræ Apost. impresso inter *priuilegia Ordinis tom.* 3. *priuil.* 34. *pag.* 149.

Nec

18 Nec adest aliquod Concilij Trident. decretum in contrarium, quod, vti posterius à confirmatione Cardinalis Poggij, & in dicta declaratione reseruatum, obseruari debeat, quia in eo nullibi innouatur *d. cap. cum terra*; solùm enim *in cap. 6. sess. 25. de Regularib.* statuitur vt per vota secreta Abbatissæ eligantur, & *in cap. 7. proximè seq.* qualitates, quibus præditæ esse debent, enumerantur, ac deinde sic absoluit. *In reliquis seruentur singulorum Ordinum, vel Monasteriorum Constitutiones.*

Non obstat fundationis Monasterij clausula, in qua habetur Abbatissæ electionem ad Moniales spectare debere, vt ex illis, quæ sibi dignior videbitur, eligatur: Quia ea Iuris & clausulæ resistentia non obstante, non potest manutentio R. P. Generali denegari, ex multis;

19 Primò, quia possessio nominandi duos vel tres Moniales, per P. Generalem, ex quibus eligi debeat Abbatissa, fuit & est multum antiqua, & à fundatione Monasterij ab octuaginta & vltra annis vniformiter habita, vnde succedit doctrina vera quod possessio antiqua, licet sit manifestè cõtra ius (quod negamus) resistentiam releuar, Rota *decis. 534. n. 7. p. 1. diuers.* ibi. *Vltra quòd possessio etiam contra Ius releuat, quãdo est alicuius temporis cõsiderabilis*, Franch. *in cap. ad decimas n. 8. in 4. limit. de restit. spoliat. in 6.* &c. Et eadem *p. 1. decis. 595. n. 6. cum seq. & inter recen-*
20 *tiores decis. 685. n. 3. p. 1.* ibi. *Attamen illa cessat in præsenti ex longæua, & plusquam decennali possessione Archiconfraternitatis, quæ habetur loco tituli, & sufficit ad effectum manutentionis, etiam in possessione contra*
21 *ius*, &c. & apud Post. *decis. 194. n. 12.* vbi ait quòd quando possessio est diuturna datur inferiori manutentio, quamuis ibi ius resistat, *& decis. 217. n. 8.* tenet quod ex longæua, & temporis considerabilis possessione iuris resistentia non impedit manutentionem, *& decis. 32. n. 8.* ibi. *Et ideo etiamsi possessio sit contra ius, est manutenibilis quando est alicuius temporis considerabilis*, &c. *& decis. 33. numer. 6.* vbi idem firmatur.

22 Ratio est, quia ex longæua & decennali possessione, omni calumnia sublata, oritur præsumptio tituli, seu titulus coloratus, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiamsi ius resistat, Marescot. *var. resolut. lib. 1. cap. 11. num. 53.* Rota *decis. 595. numer. 4. & 7. parte 1. diuers. & decis. 397. num. 4. parte 2. recent.* Caualer. *decis. 389. num. 1. & decis. 631. num. 2.*

23 Secundò, quia dum dicta clausula fundationis habet quod Moniales in Abbatissam eligant magis dignam, prout sibi videbitur, non relinquit electionem huiusmodi earum meræ, & liberæ voluntati, sed id referri debet ad eam voluntatem, quæ iuri magis consona sit; velle enim quis non creditur quod Iure facere non potest, *l. Lucius, §. Imperatores, ff. ad municip. l. si tibi, §. vnius, ff. de opt. legat.*
24 Rota *decis. 464. n. 3. p. 1. recentior.* Ius autem commune Monachorum dicũtur eorum Definitiones Apostolica auctoritate confirmatæ, iuxta doctrinam Baldi *in l. quicumque, C. de seruis fugit.* Honded. *consil. 3. n. 2. lib. 1.* & Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 308. n. 16.* secundum quas si electiones coarctatæ fiant, dicerentur Iuri communi consonæ, vt patet.

25 Tertiò, quia si dicta fundationis clausula in aliquo Ordinis Definitioni repugnaret, adhuc intelligenda & interpretanda erat eo modo quo minus præcedente dispositioni Definitionis contrariaretur; statutum enim, seu posterior fundatio intelligi debet secundum tenorem primæ, & ab ea recipit interpretationem, ne aliàs inducatur contrarietas, *l. si seruus plurium in fine, ff. de legat. 1.* Honded. *consil. 9. num. 17. lib. 1.* Gratian. *discept. forens. cap. 536. n. 10.* Menoch. *consil. 541. sub n. 27.* Rota *decis. 467. n. 3. & decis. 548. n. 5. in fine, p. 1. recentior. & decis. 461. n. 8. p. 2. etiam recent.* Et potiùs venit declaranda ab 26
alia simili Constitutione quàm à Iure communi, eadem Rota *decis. 644. n. 3. p. 3. recentior.* cum qua præsumitur testatorem velle semper se conformare, Doctores *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* Rot. *decis. 775. n. 6. p. 1. diuers.* Interpretari igitur debemus fundatorem voluisse illis verbis prouidere ne vnquam Abbatissæ electio ad Generalem seu quemcunque alium Superiorem in solidum spectaret; & quod verba fundationis statuentis vt Moniales eligant quæ sibi magis digna visa fuerit, intelligenda ex illis duabus vel tribus à P. Generali nominatis; sic enim vtraque dispositio concordari potest absque vlla violentia, vt tollatur omnis contrarietas, vel perplexitas, vt dicit Aretin. *consil. 9. in princ.* & 27
Crauet. *consil. 70. n. 5.* vbi quòd ea interpretatio sumenda est in omni materia per quam non inducatur contrarietas, sed induci concordia debeat, etiam impropriando verba, Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. litter. C. conclus. 1008.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 554. num. 31. & cap. 946. num. 28.* idque locum habere ait Crauet. *consil. 766. numer. 8. vol. 5.* verba etiam offendendo, quæ offendere in hoc fas esse dicit, vt secundum obseruationem insequutam fiat interpretatio: vnde Anton. de Butrio *in cap. fin. num. 47. vers. & hæc siue proferantur, de consuet.* optimè aduertit quod consuetudo, seu obseruantia supplet verba omissa à contrahentibus, vel à Notario, & Socin. sen. *consil. 145. num. 2. vol. 1.* concludit quod in casu de quo agebat, licèt diceretur quod vix talia instrumenta possent ita interpretari, tamen virtute consuetudinis soluendi trahuntur, & adstringuntur ad talem solutionem. 28

Et tanto magis quia fundator, in alia clausula statuit vt Abbatissa & Moniales gubernari debeant iuxta regulam, statuta, & constitutiones huius Congregationis Cistercienſis, in qua videtur clarè innuere suam mentem fuisse secundum illas disponere, quia Constitutionis, seu fundationis 29
vna pars aliam declarat, Gregor. XV. *decis. 87. num. 10. & decis. 267. num. 6. & in annot. num. 13.* Rot. *decis. 76. num. 3. parte 2. recentior.* Nec est præsumendum eiusdem fundatoris intentum fuisse velle dictis verbis Constitutionem huius Congregationis, & inconcussam obseruantiam per tot annos in retroactis electionibus semper practicatam penitus euettere, derogatio enim cum sit stricti iuris, Gemin. *consil. 35. num. 2.* nunquam præsumitur, & 30
tantum & non plus est derogatum, quantum dictum, *leg. sancimus, Cod. de testam.* Rot. apud Post. *in d. tract. mandati de manutenendo decis. 212. num. 14. & 15.* 31

Quartò, quia si daremus illam clausulam fundationis repugnare statutis, & Constitutionibus Ordinis Cisterciensis, ea nihil operaretur in Constitutionum euersionem, quia conditio, quæ de Iure impleri non potest, reiicitur, gloss. *verbo noluerit in l. 2. ff. de instit. & substit.* Fusar. *de fideicommissar. substit. q. 454. n. 101.* tum quia cum impossibilis sit adimpleri, aut saltem difficilis, quæ impossibili æquiparatur, Menoch. *consil. 399. n. 33.* repugnante dicta Constitutione Ordinis, de iure habetur pro non apposita, *l. 1. ff. de condit. instit.* Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib. 1. cap. 11. numer. 35.* Et licèt Summus Pontifex ex mera gratia & Apostolica dispensatione potuisset in hoc dispensare, & efficere vt clausula illa obseruaretur, & secundum eius dispositionem electiones Abbatissarum fierent, adhuc 32 33

adhuc difficultas & impossibilitas prædicta remaneret, quia quicquid pendet à voluntate Principis,
34 impossibile reputatur, vt *in l. apud Iulianum*, *§. constat*, vbi latè Ias. *ff. de legat. 1. l. ea quæ rarò* vbi *Dec. ff. de regul. Iuris.*

35 Quintò, quia pendente quæstione super dictæ clausulæ validitate, vel inualiditate, manutentio deneganda non est: vbi enim lis vertitur super validitate vel inualiditate alicuius statuti, vel Constitutionis, seu clausulæ fundationis, ea pendente non debet quis commodo suæ possessionis priuari, Rota *decis. 41. n. 10. cum seqq. p. 1. diuers.* in qua dum disputaretur an dandum esset mandatum de manutenendo stante prohibitione statuti à Sede Apost. confirmati, Rota censuit esse dandum, rationem assignãs, quia possessionis vsu vel quasi, etiamsi sit contra ius, nemo est priuandus lite pendente super validitate statuti, vel constitutionis, *& decis. 50. n. 1. p. 2. diuers.*
36 ait quod stante quasi possessione statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur, *& decis. 64. n. 1. d. p. 2.* censuit quod si validitas statuti à Papa confirmati sit in controuersiam deducta, & super ea lis pendeat, non debet quis pendente huiusmodi iudicio commodo suæ possessionis priuati, resoluit Post. *in dict. tract. mandati de manut. obseruat. 8. numer. 17. cum seqq.*

37 Vnde eadem Rot. apud Post. *decis. 157.* firmauit quod si Parochus, qui habet iuris assistentiam super decimis, moueat litem contra Regulares illas prætendentes, quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.

38 Sextò, quia ex longæua huiusmodi possessione, in qua reperitur P. Generalis nominandi pro quolibet Monasterio duas vel tres Moniales, ex quibus vna debeat eligi in Abbatissam, resultat titulus saltem præsumptus, qui ad manutentionem obtinendam sufficiens est, etiamsi ius resistat; ita Couar. *practic. cap. 7. num. 6. vers. secundo*, ibi. *Erit satis sufficiens titulus aliquis præsumptus, qui robur addat ipsi possessioni*, &c. Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 14. num. 62. in princip.* ibi. *Præterea quod etiamsi possessio sit contra Ius commune, si tamen adiuuetur præsumptione alicuius tituli, vel æquitatis, is, qui docet, vel est in quasi possessione, defendendus sit ea vsque quo aduersa pars doceat de iure suo*, &c. Post. *d. obseruat. 44. n. 27.*

39 Septimò, quia ad impediendam manutentionem non sufficit qualisqualis Iuris resistentia, argumentis, aut præsumptionibus probata, seu ex textu desumpta, sed opus est vt sit manifesta, & vehemens, Rot. apud Post. *decis. 215. numer. 22.* & ineuitabilis, idem Post. *dict. obseruat. 44. numer. 15.* Nam si Ius aliquo modo resistat, dum tamen penitus, & omnino non repugnet, minimè opus erit iustitiam possessionis inspicere, & attendere, Post. *d. obseruat. 44. num. 8.* Rot. apud eundem *decis. 295. num. 8.* In hoc autem casu resistentia non probatur manifesta, & ineuitabilis ex verbis clausulæ fundationis, sed per argumenta & mendicatis vt aiunt suffragiis, quæ ad intentum non sufficiunt, nec habenda sunt in consideratione.

40 Octauò, quia etsi conditio fundationis repugnaret, adhuc poterat præscriptione tolli, Nauar. *cons. 1. de præscript.* vbi exemplificat in duabus capellis, in quibus fundatæ fuerunt duæ Missæ, cum aliquibus aliis oneribus, & in eis postea lapsu temporis non
41 celebr[a]tur nisi vna Missa, Zerol. *in praxi Episcop. parte 2. verbo beneficium vers. decimoquarto*, vbi quod onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore possunt temporis diuturnitate vel præscriptione tolli, Perez de Lara *de anniuers. & capell. lib. 2. cap. 1. num. 5.*

Item & legitima consuetudine, quæ potest efficere vt electio fiat aliter quam Ius commune disponit, *cap. cùm dilectus 8. de consuetud.* ibi, *mandamus quatenus si ex parte Karofensis cœnobij talis fuerit consuetudo probata, quæ Iuri communi præiudicet in hac parte, vos secundum illam decernatis electionem Andrensis Abbatis de cætero faciendam, alioquin Andrens. Monachis ius eligendi Abbatem adiudicare curetis*, &c. vbi Anton. de Butr. *in 1. lectur. num. 23. vers. & nota, & in 2. lect. num. 50. vers. oportet tamen, & numer. 51.* vbi tenet quòd non requiritur titulus ad inducendum huiusmodi consuetudinem; Abb. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina numer. 3. & 7. de causa possess. & propr.* Præpos. *numer. 11.* & Alex. de Neuo *num. 19. in cap. constitutis 46. de appellat.* Rot. *dec. 65. num 11. parte 1. recentiorum.* 42

Denique longæua obseruantia subsequuta, quæ declarare potest quem in fundatione, vel statuto comprehendi, vel non comprehendi, Rota apud Post. *decis. 239. num. 10.* quia est optima interpres cuiuscumque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* Menoch. *cons. 49. n. 20. & 21.* Crauet. *cons. 766. n. 7. & 8, vol. 5.* Rot. *decis. 419. n. 6. p. 1. recentior.* Laur. Syluan. *consil. 88. n. 27. lib. 2.* dicens quòd obseruantia quæ subsequitur, multum prodest ad declarationem cuiuscumque dispositionis, Gutier. *cons. 2. n. 10.* Valenzuel. *consil. 97. n. 204.* vbi quod obseruantia subsequuta declarat maioratus fundationem. Et quod per illam debeant interpretari Constitutiones & definitiones huius Congregationis colligitur ex iis, quæ Bart. *in l. emptor fundi, ff. de vsucap. pro empt. leg. testatrix, §. 1 ff. si seruitus vendic.* ibi. *Idque à successoribus eorum est obseruatum*, &c. latè Surd. *consil. 140. n. 44. lib. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 7. num. 3. & cap. 74. num. 8.* & in terminis obseruantiæ subsequutæ statuti Bald. *consil. 176. lib. 2.* Fulgos. *consil. 1. in fine*, Corne. *consil. 58. colum. 2. lib. 4.* Deci. *consil. 11. vol. 5. & consil. 344.* Afflict. *Neapol. decis. 140.* plures per me *in praxi exigendi pensiones quæst. 6. numer. 49.* Et obseruantia subsequuta habet vim testium deponentium super veritate facti, Crauet. *de antiquit. tempor. parte 1. num. 16.* & causa adæquata præsumitur effectui subsequuto, Bald. *in l. si certis annis. C. de pact.* Ias. *consil. 128. num. 1. vol. 1.* Aym. Crauet. *consil. 101. in fine*, Gregor. Lopez *l. 53. gl. 1. in fine, tit. 6. part. 1.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 52.* Menoch. *consil. 21. num. 9.* vbi ait quod initia dubia ex obseruatione longa clarificantur, *& consil. 49. num. 20. lib. 1.* Et hæc tanto magis procedunt in obseruantia interpretatiua, quæ fauorabilior est quam dispositiua, & sequi debet etiam impropriando verba, vt post Socin. & Butr. resoluit Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 675. num. 32.* benè Tiber. Decian. *consil. 44. num. 16. vol. 2.* vbi ampliat etiam in materia odiosa. Vnde videtur durum velle hodie Moniales nouitatem in his electionibus introducere contra obseruantiam, & vsum antiquissimum & diu obseruatum, quia vt dicit Balduin. vsu inuiolabili confirmata destruere difficillimum est, *consil. 370. vol. 3.* Et cum plures habeantur actus interpretatiui spatio octuaginta annorum introducti, res absque dubio procedit; cum tamen sufficerent decem anni, Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 57.* & sic aliquo spatio temporis quantumcumque breui eius vsum, & exercitium inualuisse, Dec. *in cap. cùm M. Ferrariensis num. 26. de constit.* Neuizan. *in sylua nupt. lib. 5. num 94.* Crauet. *consil. 118. num. 2. volum. 1.*
43
44
45
46
47
48
49
50

Franc

Franc.Becc.*conf.*101.*num.*50.*vol.*1. Honded. *conf.*92. *num.*31.*lib.*1. Surd. *consil.*335.*num.*27.*tom.*3.

51 Et quatenus sic euidenter non appareret de interpretatiua obseruantia, adhuc negari non poterat, illam clausulam per non vsum derogatum fuisse, est enim de natura,cuiuscumque statuti,constitutionis, vel legis,ad eius validitatem vt vsu recepta sit, Couar. *lib.*1.*var.cap.*16.*n.*6. *vers.*5. Soto *de Iustit. lib.*1. *q.*1.*art.*4. Cæpol. *consil. crimin.*13. *per tot.* Roland. à

52 Valle *consil.*99. *n.*5. *&* 6. Ratio est, quia vbi constituitur statutum, vel fundatur memoria aliqua, aut lex promulgatur, semper adest tacita conditio, si vsu recipiatur, Farin. *fragm.crimin.p.*2.*lit.L. num.*1.

53 Vnde prouenit quòd non obseruans legem, seu statutum vsu non receptum,minimè dicitur eius transgressor, iuxta text. *in cap.in istis*, §.*leges dist.*4. ibi. *Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur; sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, ita moribus vtentium ipsæ leges confirmantur*,&c. & ibi, *aliter agentes transgressionis reos non arguit*,&c. & ibi annotarunt Atchid. *n.*1.Turrecr. *n.*2.*&* 3. vbi ait leges à Populo firmitatem & stabilitatem accipere, non auctoritatem, Surd. *consil.*58. *n.*6.Steph. Gratian. *discept. forens. cap.*152. *num.*17. *&* 18.

54 Magna siquidem adest differentia inter leges & statuta, quia leges si recipiantur à Populo tacitè vel expresè, debent seruari, licet non probetur earum vsus,quia lex semper est in viridi obseruantia,*l. Ariani, C. de hæret.* Statuta verò Populorum vltra receptionem, requirunt vsum:vtrumque resoluit Gutier. *de iuram.confirm.p.*1.*c.*38. *n.*10. immò statutum tollitur non solum quando vsu receptum non fuit, sed etiam quando postquam admissum extitit, in eius tamen obseruantia perseueratū non fuit, Bald. *in l.rem non nouam, ante fin.* & ibi Ias. *n.*4. *C.de iudic.* Ruin.*consil.*143.*n.*24.*lib.*5.Alex.*consil.*132.*col.*1.*&* 2. *lib.*7. cum hac tamen distinctione, quòd vbi statutum aliquando fuit obseruatum, licet postea in eius obseruantia non perseueretur, tunc vt illi derogetur, requiritur non vsus in contradictorio iudicio

55 obtentus, vt tenet Alex. *d.consil.*132.*n.*4. At quando nunquam statutum vsu receptum fuit,sufficit solum ad eius derogationem illius non vsus, licet nulli actus contrarij in contradictorio iudicio obtineantur,vt mirabiliter distinguit Cephal. *consil.*129.*n.*8. *lib.*1. Cùm ergo in præsenti casu supradicta clausula fundationis nunquam fuerit admissa, aut vsu recepta, benè infertur illi fuisse per non vsum derogatum, & maximè fundatoribus per aliquot annos viuentibus minimè reclamantibus, aut contradicentibus,immò & Monialibus ipsis expresè admittentibus, & consentientibus, per ea, quæ tradunt Menoch. *de arbitr. casu* 160. *n.*11. Roland. *conf.*22. *num.*32. *lib.*2. Cassanat. *consil.*39. *n.*19.

Ordinis S.Hieronymi Hispaniarum.

Damnum & præiudicium magnum & paruum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice Superior existere, & inferior altero.

VOTVM LIII.

1 *Constitutiones & Extrauagantes Ordinis S. Hieronymi referuntur.*

2 *Visitator Generalis non potest procedere contra ali- quem nisi constito sibi de delicto, saltem per coniecturas, indicia, & famam.*

3 *Lex vbi aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare.*

4 *Qualitatem, qui allegare vult, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur.*

5 *Grauitas damni cognoscitur ex qualitate pœnæ,quæ pro tali damno, seu excessu delinquenti imponeretur.*

6 *Damnum paruum cognoscitur ex paruitate causæ, & ex genere pœnæ.*

7 *Pœna cum delicto, seu culpa commensuranda est.*

8 *Delictum si est paruum,pœna debet esse modica: & è conuerso.*

9 *Officialis durante officio solum potest syndicari quando illi imponitur pœna remotionis.*

10 *Delictum graue nullum est,licet dolosè & appensatè commissum, si non tendit in magnum damnum, & præiudicium alterius.*

11 *Damnum Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur.*

12 *Damnum magnum, seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ecclesiæ, quod dicatur? committitur iudicantis arbitrio.*

13 *Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam; & inferior, ac subditus extra illam.*

14 *Delegatus Papæ extra causam sibi delegatam,potest vocari in iudicium, vel si delinquat, puniri, sicut quilibet alius priuatus.*

15 *Inferior potest quis esse vno respectu, & superior altero.*

16 *Persona vna & eadem potest diuersa causa & vice superior existere, & inferior altero.*

17 *Leges dicuntur firmari cùm moribus vtentium approbantur.*

18 *Legis obligatio siue per non vsum, siue ex eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, & subditos ligare non potest.*

19 *Lex non obligat si sit antiquata, & contraria consuetudine abrogata.*

20 *Lex Partitæ refertur.*

21 *Lex noua reuocat priorem etiamsi de illa mentionem non fecerit.*

IN sacro S.Hieronymi Hispaniarum Ordine *Constit.*13. dispositum est vt si contigerit aliquod Congregationis Monasterium valde à R. P. Generali aggrauari, possit, & debeat eum suppliciter rogare, vt à tali grauamine cesset; si verò id facere detrectauerit, tale grauamen Deputatis pro Capitulo priuato ostendat, qui cum primum de eo sibi constiterit, tenentur intra decem dies præfati Monasterij expensis ad Regium Conuentum S.Bartholomæi de Lupiana accedere ad celebrandum Capitulum priuatum, in quo si repererint grauamen illud verè à P.Generali illatum fuisse, illud tollere studeant; sin minus, ad arbitrium suum prouocantes, & querelantes puniant, dum tamen paruum grauamen seu damnum ob præceptum obedientiæ permittatur. Item *in Extrauag.*2. *eiusdem Constitutionis* statuitur, vt si quandoque contingeret quod P. Generalis in præiudicium & damnum totius Ordinis aliquid machinaretur, tunc & eo casu quilibet Religiosus Conuentualis S. Bartholomæi de Lupiana expensis Congregationis poterit eos, qui sunt de Capitulo priuato, conuocare. Quo supposito interrogatus fui vt viderem quod dicatur magnum grauamen seu damnum, & quando in damnum & præiudicium totius Ordinis & factum credatur?

 1

credatur? & an durante huiusmodi Capitulo priuato teneantur, qui de eo sunt, obedire P. Generali extra causam seu causas pro quibus vocati fuerunt?

2 De his omnibus interrogatus vt satisfaciam, sciendum est Patres huiusmodi de Capitulo priuato non debere facile venire nisi constito sibi de graui damno seu grauamine, iuxta tradita per Mascard. *de probat. conclus.* 472. *num.* 24. Mastril. *de Magistrat. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 15. saltem per coniecturas, indicia, & famam. Rodoan. *de rebus Eccles. non alienan. super verbo, sed in casu mala alienationis quæst.* 23. *num.* 13. Mascard. *d. tract. de probat. conclus.* 471. *n.* 1.
3 quia regulare est in qualibet materia; quod vbi lex aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare, *l. diuus, ff. de testam. milit. gl. verbo accusare in cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub.* &
4 qui vult allegare qualitatem, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur, gloss. *in l. si arbiter, ff. de probat.* Farin. *in praxi crim. q.* 2. *n.* 1. *vers. ratio.*
5 Grauitas autem præiudicij seu damni consideratur habito respectu ad culpam & pœnam pro illa impositam, cognoscitur enim ex qualitate pœnæ, quæ pro tali damno seu excessu delinquenti imponeretur, Clar. *in pract. lib.* 5. §. 1. *numer.* 9. Farin. *in praxi crim. quæst.* 18. *num.* 83. Item paruum damnum cognosci poterit ex paruitate causæ, & ex genere
6 pœnæ, vt resoluit Paris. de Puteo *in tract. de Syn-*
7 *dicatu verbo Iudex cap.* 1. *num.* 8. *fol.* 208. quia pœna cum delicto seu culpa commensuranda est, *leg. sancimus* 22. *C. de pœnis, cap. quæsiuit, de ijs quæ fiunt à maiori parte Cap.* Menoch. *de arbitr. casu* 266. *n.* 1.
8 Crauet. *consil.* 46. *num.* 15. vbi ait quod si delictum est paruum pœna debet esse modica, & è conuerso plures refero *Axiom.* 181. *num.* 3.
9 Vnde damnum, seu præiudicium, aut grauamen illud magnum reputarem pro quo pœna remotionis ab officio imponitur, non enim pro delicto, quod minori pœna puniatur, ante finitum tempus officij potest quis syndicari: solum enim durante officio, & ante tempus syndicationis potest Officialis visitari & syndicari quando illi imponitur pœna remotionis, *l. iubemus, Cod. ad leg. Iul. repet.* Paris. de Puteo *de syndicatu verbo durante officio c.* 2. *num.* 2. *& cap.* 2. *num.* 12. Amed. *in simili tract. num.* 43. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 16. *vers. præterea quæro,* Mastril. *d. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 35.
10 Nullum est enim graue delictum, licet dolosè & appensate commissum, si non tendit in magnum damnum, & præiudicium alterius; vt dicit Farin. *d. q.* 18. *numer.* 94. *&* 95. vbi addit quod secus est si damnum seu præiudicium sit paruum, & pro eo grauis pœna non imponatur.
11 Præiudicium autem, grauamen, seu damnum toti Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur, cum sit graue delictum, & pœna remotionis puniri debeat, Menoch. *de arbitr. casu* 266. *num.* 1. Veluti propter occupationem bonorum, & rerum Ordinis, aut subtractionem, vel alienationem ipsorum, ad notata per Mastril. *d. lib.* 6.
12 *c.* 8. *n.* 106. Et quod dicatur magnum damnum, seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ordinis, committitur iudicantis arbitrio, inspecta quantitate, & qualitate rei, & causæ, & personæ, ex notatis *per gl. verbo modica in l. sed etsi susceperit* 52. §. *si liberis, ff. de iudic.* Alex. *consil.* 150. *n.* 6. *volum.* 7. Menoch. *de arbitr. casu* 73. *num.* 5.

Deputati huiusmodi ad Capitulum priuatum ac-
13 cedentes, extra causam pro qua vocati fuerunt, in omnibus P. Generali obedire tenentur, quia licet illo superiores sint dum inquirunt, & officium suum exercent, tamen extra illud subditi remanent, prout videmus in delegato Papæ, qui est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam, & inferior ac subditus extra illam, *cap. sanè* 11. *de offic. delegat.* Sbroz. *de Officio Vicarij lib.* 2. *q.* 62. *n.* 10. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 111. *num.* 65. vbi subdit 14
quòd si delegatus huiusmodi extra illam causam vocaretur in iudicium, vel delinqueret, vel aliqua sibi iniuria irrogaretur, non censeretur in hoc maior, sed esset vt priuatus: potest enim quis esse in- 15
ferior vno respectu, & superior altero: Tiraq. *de nobilit. c.* 28. *n.* 15. Et vna & eadem persona potest di- 16
uersa causa, & vice Superior existere, & inferior altero, vt in filio Senatore, qui in dignitate præcedit patrem, & in filiatione est minor, Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ cap.* 18. *num.* 44.

Verùm in his indagandis frustra laboramus, cum 17
videamus dispositionem dictæ *Constitutionis* 13. & eius *Extrauagantis* 2. iam cessare per non vsum, leges enim dicuntur firmari cùm moribus vtentium approbantur, *cap. in istis,* §. *leges, dist.* 4. *l. de quibus, ff. de legib.* cuius obligatio siue per non vsum, siue ex 18
eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 13. *tract.* 4. *tit.* 1. *c.* 16. *n.* 160. nec subditos ligare potest, Turrecrem. *n.* 2. *&* 3. & Anfrid. *n.* 2. *cum seq. in d. cap. in istis,* Alderan. Mascard. *de generali statutor. interp. concl.* 6. *n.* 77. *cum seqq.* prout etiam non obligat cum sit an- 19
tiquata, & contraria consuetudine abrogata, Surd. *consil.* 330. *num.* 15. *&* 16.

Tum etiam, quia reuocata est per posteriorem 20
Extrauagant. 5. *Constitutionis* 11. Apostolicis etiam Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. confirmatam, in qua disponitur quod in singulis Capitulis Generalibus per Visitatores Generales Castillæ visitetur & syndicetur P. Generalis, quod factum videtur ne triennio durante Congregationis gubernium, & pax publica perturbetur, nam passim prætextu alicuius boni apparentis, suppositis accusationibus eum subditi vexabant, & adeò impediebant vt suæ obligationi satisfacere toto illo tempore non posset, quod insinuauit decidendi ratio adducta à *l.* 11. *tit.* 1. *p.* 7. ibi. *Porque los homes que officio tienen maguer fagan derecho, no puede ser que no paguen mal querientes; e porende si los pudiesen acusar, en viles cerfshia por hi el lugar que tienen, e tantos serian los acusadores que ne podrian cumplir lo que eran tenudos de fazer.* Bobadil. *in sua politica lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 27. *&* 30. optimus text. ad propositum *in cap. qualiter & quando el* 2. *de accusat.* ibi, *quasi signum sunt positi ad sagittam, & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur.* Dulcet. *de Syndicatu numer.* 17. *Quod dare locum vt Iudices iniurientur, est prorumpere iustitiæ neruum, & prosternere auctoritatem magistratuum, viámque aperire, qua malitiosi suas vires augeant, & audaciam, iustitiaque ministros timidos reddant.*

Et sic dicta *Extrauag.* 5. *Constitutionis* 11. vti lex 21
noua reuocauit priorem *Constitut.* 13. & eius *Extrauagantem* 2. etiamsi de illa mentionem non fecerit, *cap.* 1. vbi Doctores *de Constitut. in* 6. Spin. *in speculo testament. gloss.* 30. *in princ. num.* 8. Cardos. *in praxi Iudicum verbo Iudex num.* 52. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *num.* 51.

Toletana Nullitatis.

Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonij quando vxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo? Matrimonium contractum per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur.

VOTVM LIV.

1 *Facti series proponitur.*

2 *Spolij iudicium instituens, & petens mandari, reintegrari, & restitui, iam pro spoliato se habuit.*

3 *Restitutio præsupponit priuationem, quæ stare non potest nisi habitus præcesserit.*

4 *Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se non habuit pro possessore.*

5 *Contraria inter se sunt fateri se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam.*

6 *Mandatum de manutenendo peti potest, & subordinatè, quatenus opus sit, de reintegrando, quia refertur ad solam possessionem naturalem, non autem ad ciuilem.*

7 *Petitio in materia manutentionis est multum consideranda.*

8 *Spoliatum se dicens, si intelligat de turbationibus, & molestationibus de facto factis, possessione sua non priuatur.*

9 *Factum positiuum spoliationis narrans, & petens se restitui, de plano fassus est se spoliatum.*

10 *Manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi.*

11 *Manutentio potest concedi ex officio Iudicis, à quo multum pendet.*

12 *Manutentio denegata ob defectum probationis possessionis, si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit.*

13 *Manutentionem petens si confessus sit possessionem amisisse, narrando actum positiuum spoliationis, non poterit manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare.*

14 *Confessus in Iure pro indicato habetur, & confessio propria omnem superat probationem.*

15 *Possessio titulata, seu dominij quasi probatio non requiritur ad manutentionem obtinendam.*

16 *Detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione.*

17 *Spolium & possessio ad omnem restitutionem probari sufficit.*

18 *Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali.*

19 *Possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis.*

20 *Manutentio in matrimonialibus pendet à validitate tituli, & non est danda nisi postquam apparuerit de ipsius tituli validitate.*

21 *Manutentio pendens à validitate resolutionis contractus est simul cum petitorio terminanda.*

22 *Possessoria remedia sunt periculosa in Conscientia si adest defectus proprietatis.*

23 *Possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis.*

24 *Matrimonio in facie Ecclesiæ contracto si lis super eius nullitate moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici.*

25 *Lite pendente super nullitate matrimonij non debet mulier sequestrari.*

26 *Maritus lite pendente super nullitate matrimonij non debet spoliari possessione suæ vxoris, cohabitatione, & thoro.*

27 *Sed ante omnia restitui.*

28 *Restitutio vxoris quando petitur à marito ante probationes incontinenti oblatas super nullitate matrimonij, est facienda quoad cohabitationem, & thorum.*

29 *Manutentio seu restitutio denegatur vbi est timor peccati, vbi matrimonium non est consummatum, secus post illius consummationem.*

30 *Copulam ad integram restitutionem faciendam de vxore ponderant plura Iura.*

31 *Matrimonio nondum consummato restitutio est facienda quoad cohabitationem, & alia obsequia præter copulam.*

32 Cap. ex parte, & cap. ex transmissa, de restit. spoliat. *conciliantur.*

33 *Restitutio marito non est facienda quoad copulam quando mulier incontinenti habet probationes paratas super nullitate matrimonij.*

34 *Probationes quando incontinenti offeruntur super nullitate matrimonij tollitur malitiæ præsumptio.*

35 *Probationes consanguinitatis quando offeruntur à muliere incontinenti, non leuis præsumptio insurgit pro veritate exceptionis.*

36 *Maritalia obsequia, & seruitia cur licite præstentur à muliere, conscia impedimenti dirimentis obiecti? ostenditur.*

37 *Restitutio quoad copulam non fit oblatis probationibus incontinenti de impedimento quocumque dirimenti.*

38 *Copula coniugalis est peccatum mort. in eo coniuge, qui conscius est impedimenti.*

39 *Restitutio mulieris est differenda vbi cautio non sufficit ad præcauendum periculum extorsionis copulæ.*

40 Cap. significasti, de diuort. *declaratur.*

41 *Peccati periculum non incurrit coniux ex carnali coniunctione habita cum vxore adultera.*

42 *Probatio incontinenti oblata quando dicatur? ostenditur.*

43 *Restitutio quoad cohabitationem & thorum deneganda post probationes factas, ex quibus constat de nullitate matrimonij opposita.*

44 *Matrimonium per metum celebratum est nullum ipso iure.*

45 *Vis & metus refertur, qui in hoc matrimonio interuenit.*

46 *Qualitas terribilis, & aspera conditionis, præcipue in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis.*

47 *Metus iustus ex amissione maioris partis bonorum inducitur.*

48 *Quæ fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris, non ligant, nec obligant filiam.*

49 *Metus minor sufficit in virgine teneræ ætatis quàm in muliere.*

50 *Fœminæ vt debiliores ita sunt timidiores.*

51 *Metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, est iustus.*

52 *Metus procedens ex reuerentia patris plerumque magis efficit quàm terror.*

53 *Reuerentia nimia accedit ad metum, maxime stante terribilitate, & seuera conditione minantis.*

6 *Iudex ad quem potest confirmare sententiam Iudicis à quo ex quauis causa nullam, etiam ex defectu iurisdictionis.*
7 *Sententiam nullam posse confirmari per secundam validam parte opponente qui teneant.*
8 *Et qui dicant id intelligi de secunda quæ transiuit in rem iudicatam.*
9 *Sententia secunda non confirmat primam quando vtraque laborat eodem morbo.*
10 *Sententia non habentis iurisdictionem si fuerit confirmata per habentem iurisdictionem, amplius non potest opponi defectus iurisdictionis.*
11 *Sententia secunda valida confirmat primam nullam quando vitium primæ non influit in secundā.*
12 *Sententia nulla si fuit iusta & æqua absque dubio per secundam validam confirmari potest.*
13 *Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam etiam ex defectu iurisdictionis quando de nouo, iustitia exigente, sic danda esset.*
14 *Sententia nulla est confirmanda per Iudicem appellationis constando de bono iure partis, saltem si illa patiatur aliquas nullitates sanabiles.*
15 *Executio nulliter facta non est annullanda si condemnatus vere est debitor.*
16 *Sententia & processus licet post legitimam recusationem sint nulli, si tamen sententia fuerit iusta, poterit confirmari.*
17 *Tenuta, quæ fuit nulliter data, potest confirmari quando constat quod si non esset data, de nouo esset danda.*
18 *Sententia nulla, quæ quoad causæ merita in se iustitiam contineret, a Iudice appellationis confirmari potest.*
19 *Iudex nullitatis tenetur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quod de nouo iure suadente, ac iustitia postulante danda esset.*
20 *Nullitas quando esset dubia, ex quo negotium esset intricatum poterit Iudex cognita iustitia sententiam eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis.*
21 *Attentata reuocanda non sunt ad eius instantiam de cuius non iure constat.*
22 *Attentata vt reuocentur in beneficialibus, opus est quod attentatus coloret titulum.*
23 *Confirmatio Iudicis de actu attentato est valida.*
24 *Sententia nulla ob omissionem iuramenti calumniæ potest confirmari vbi constat de bono iure etiam parte opponente.*
25 *Sententia quando fuit ex meritis causæ, & processus iuste lata, non est curandum de nullitate etiam ex defectu iurisdictionis.*
26 *Protestatio in iudicialibus in omnibus actibus subsequutis repeti debet.*
27 *Nullitatis oppositio in quolibet actu repeti potest.*
28 *Nullitatis protestatione cauillosa supplicatio sustineri non potest.*
29 *Sententiam nullam in toto, vel in parte sine dubio confirmare poterit Iudex si adsint ordinationes, quæ mandent non attendi nullitatis processus.*
30 *Pro sententia Iura præsumunt.*
31 *Nullitas in dubio non obstat.*
32 *Iudex re existente dubia contra nullitatem, & vt actus sustineatur, & magis valeat quam pereat, iudicare debebit.*
33 *Actus præsumi debet validus.*
34 *Etiamsi quandoque disponatur præter intentionem agentium.*
35 *Vel quamuis verba improprientur.*
36 *Actus vt valeat quod posterius est in ordine præsumitur prius.*

NONNVLLA, quæ præcedenti voto contrariari videntur, ex aduerso opponuntur per Procuratorem Abbatissæ, & Monialium S. Pelagij Oueten. quæ cùm respiciant non ipsius causæ merita, & iustitiam, sed quandam chimæricam in facto alterationem, nec mutationem aliquam substantialem, aut plus iuris in causa victo importent, ideò visum fuit Procuratoris Monialium querelis breuiter occurrere; opponit enim primam sententiam Ordinarij, quam confirmauit secunda, vti attentatam nullam esse, ac proinde secundam eam confirmantem eidem nullitati subiacere; additque præcessisse decretum quoddam Ordinarij, quo pronuntiauerat Parochialem, de qua agebatur, vti liberam per concursum, & non ad nominationem dictæ Abbatissæ prouidendam esse; à quo decreto cùm per ipsam Abbatissam appellatum fuisset, & omnia gesta ea appellatione pendente iam essent attentatorum remedio reuocata, sequebatur, ait ille, quòd dicta sententia eo medio tempore ab Ordinario Iudice prolata inclusa est sub reuocatione attentatorum, & nullatenus potuit confirmari, quia quod nullum est, non potest confirmari, *cap. non firmatur*, vbi Dyn. *de regul. Iuris*, *l. quod initio ff. eod.* Grammat. *dec. 66. n. 52.* & in sententia secunda confirmatoria primæ nullæ, agnoscunt Paris. *consil. 106. num. 6. lib. 4.* Rip *consil. 9. n. 6. & consil. 53. num. 7.* Surd. *decis. 289. n. 10.* Rot. *apud Marches. de commis. tom. 3. pag. 48. num. 5.* 1

Sed hæc ratio ex duobus nihil euincit; primò, quia prior illa sententia, quæ prætenditur appellatione pendente prolata, nihil aliud habet, quàm quod dicto decreto fuerat decisum, nec iuri Ordinario magis tribuit, aut Monialibus plus detrahit, quàm quod per dictum decretum vni concessum, & alteri detractum fuerat: patet, quia in dicto decreto Ordinarius concursui supposuerat Parochialem, de qua agitur, & reiecerat Abbatissæ, & Monialium nominationem de Vicario amouibili factam; sententia autem hoc idem importat, & quatenus declarat Franciscum Gutiertez Perez ad obtinendam à Sede Apostolica eandem Parochialem in mense reseruato vacantem, vti magis idoneum approbatum, in consideratione habendum non est; quia idem Franciscus Gutierrez cuicunque iuri ex oppositione huiusmodi sibi quomodolibet competenti ante sententiam iam cesserat, vt in actis constat, & aliam Parochialem pacificè obtinuerat, vnde secunda hæc pars prioris sententiæ, quæ videbatur continere acta post appellationem interpositam, non subsistit, dicto Francisco Gutierrez iam non existente oppositore, nec aliquod ius prætendente; ac propterea nihil aliud dicta prima sententia continebat, quàm illud, quod in dicto decreto pronuntiatum fuerat, & sic secunda sententia hoc ipsum tantum confirmat, ac proinde valida debet censeri confirmatio, ad not. per Rot. *decis. 605. n. 4. parte 3. lib. 3. diuers.* cùm illa sustineat actum tanquam à confirmante, Surd. *consil. 63. numer. 27.* eo maximè, quia Iudex à quo solùm id, quod dixerat in dicto decreto, voluit repetere in sua sententia, continuando eandem materiam, ideò in hac parte, & in illis actibus, quæ fiunt per modum continuationis, & multò magis per viam repetitionis, non potuerunt causari attentata, iuxta ea, quæ resoluunt Lancel. *de attent. p. 2. c. 12. limit. 26. à princ.* Surd. *consil. 160. n. 40.* Sigismund. Scacc. *de appell. q. 3. n. 70.* vbi quòd attentare non dicitur ille, qui facit actum continuatiuum; & ideò si pars appellatione pendente potest continuare suam possessionem, & exercere 2 3

exercere iurisdictionem, quam priùs habebat, mul-
tò magis poterit tam ille, quàm Iudex repetere
actum, & quæcunque ante appellationem tempo-
re habili gesta; quia non innouatur contra statum
litis, sed idem, qui antea, retinetur.
4 Secundò, quia licet hæc prima ratio non subsi-
steret, adhuc in puncto Iuris, & secundum magis
communem opinionem verius est posse Iudicem ap-
pellationis confirmare sententiam nullam. Ita Rot.
decis.7.de sentent. & re iudic.in antiq. ibi: Nota quod
vbi sententia nulla per secundam sententiam est confir-
mata, non potest allegari nulla, not.Innoc.in c.1.de con-
firmat.vtili, vel inutili, &c. Achil. de Grass. decis.4.
de sentent. & re iudic. ibi: Sententia confirmans pri-
mam etiam nullam ex capite iurisdictionis, nihilominus
5 est valida, & transit in rem iudicatam, &c. Paris. con-
sil.111.lib.5. vbi latè quod sententia ex quacumque
causa etiam defectu iurisdictionis nulla, potest con-
firmari per Iudicem appellationis, Crauet.cons.179.
n.7. Roland.consil.41.num.34.lib.1. Marsil.sing.401.
Sententia si fuit, Viu.decis.53.n.1.cum seqq. Vant. de
nullit.tit.quibus modis sent. nulla def.pos.n.129. vbi
tenet communem sententiam Doctorum habere
quòd sententia nulla quoad merita causæ à Iudice
nullitatis confirmari potest, etiam quòd ex defectu
iurisdictionis nullitas prætenderetur, Marc.Anton.
6 Genuens.in practica Archiep.Neapol.cap.56.num.11.
ibi: Sextò notandum est in praxi quod Iudex ad quem
potest confirmare sententiam Iudicis à quo ex quauis
causa nullam, etiam ex defectu iurisdictionis, &c. Tri-
uis lib.1. causar. ciuil. dec.52. Cancer. variar. resolut.
lib.3.cap.17.de sentent.num.537. Marta in votis nouiss.
decis.voto 149. num.1. vbi quòd sententia nulla po-
test confirmari per Iudicem appellationis.
7 Et quamuis hanc resolutionem aliqui intelligant
procedere parte non opponente de nullitate, secun-
dùm Hieronym.Gabr. consil.49.numer.4.lib.1.Cres-
cent. decis.48. aliàs 15. de sentent. & re iudic. Sera-
phin. decis.1261.num.3. Rot. apud Marches.de com-
mission.tom.2.pag.595. col.2. & tom.3. pag.48.num.5.
& eodem tom.3.pag.393. num.1. & inter recentior. de-
8 cis.572.num.2.parte 2. & decis.37.parte 4. Et quando
secunda sententia confirmans primam iam transie-
rat in iudicatum, ex Crescent. d.decis.48. Cæs. de
Grass. decis.9. num.13. de sentent. & re iudic. Rot.de-
cis.474.n.11. & decis.572.sub num.2. vers Et quando
non fuit oppositum, part.2.recent.
9 Nihilominus verior est prima sententia in duo-
bus casibus. Primus est vbi nullitas primæ senten-
tiæ non influit in secundam; nam eo solum casu se-
cunda sententia non confirmat primam nullam,
quando vtraque laborat eodem morbo, & nullitas
primæ influit in secundam, Rot. apud Marches. de
commiss.tom.2.pag.80.num.7.& tom.3.pag.2?. num.3.
Prout quando sententia esset nulla defectu manda-
ti, quod etiam in secunda non interuenit, vel defe-
ctu iurisdictionis, quæ non adest in secunda; in no-
stro autem casu secus est, quia nec iurisdictio, nec
alia nullitas considerata in alia sententia reperitur
in hac instantia, vel in Iudice ad quem; vnde bene
10 Anton. Gabr. commun. tom.3. tit.de statutis, concl.3.
num.25. tenuit quòd si sententia non habentis iuris-
dictionem fuerit confirmata per habentem iurisdi-
ctionem, amplius non potest opponi defectus iuris-
11 dictionis; & dicit Rot. apud Marches. de commiss.
tom.2. pag.595. col.2. numer.2. quòd quando vitium
primæ non influit in secundam, tunc satis est, quòd
prima fuerit per secundam validam confirmata,
cum secunda valida claudat viam nullitatis contra
primam.
12 Secundus est quando constat sententiam nullam,
fuisse iustam, & æquam, quia tunc nulli dubium
esse potest, quòd per secundam validam confirma-
ri valeat. Ita eleganter Alex. cons.181.num.15.lib.6.
ibi: Tertiò respondeo, & claudo os omnibus quòd præ-
supposito quòd dicta sententia fuisset nulla dicta ratio-
ne, tamen si vobis Iudicibus constat illam fuisse æquam,
debetis illam confirmare, &c. Hieron.Magon. Lucens. 13
decis.92.n.33. vbi tenet Iudicem appellationis posse
confirmare sententiam nullam, etiam ex defectu iu-
risdictionis, quando de nouo iustitia exigente sic
danda esset, Michaël Ferrer. part.3. obseru. cap.432.
fol.225. vbi dicit ita iudicatum in Regia Audientia
Barchinonæ, Franc.Hieron.Leo in resp.cap.8.n.237.
post decis.173. vbi quòd sententia nulla est confir-
manda per Iudicem appellationis constando de bo- 14
no iure partis, saltem vbi illa patitur aliquas nulli-
tates sanabiles, & non essent contra formam, &
decis.189.per tot. vbi latè probat sententiam notoriè
iustam, quamuis nullam posse confirmari, & in fi-
ne refert fuisse ita iudicatum in Regia Audientia
Valentina, Cancer.d. cap.17.num.562. & num.563.
testatur hanc sententiam placuisse Senatui, hac ra-
tione quod non intersit petentis reuocationem sen-
tentiæ, aut facti, cum si facta non fuissent, de no-
uo fieri deberent: quod pulchrè animaduertit An-
ton.Fab. in suo Cod.lib.3.tit.12.de iurisd.omn. Iud.de-
finit.24. vbi sentit quod etsi lata sit sententia con-
tra pupillum nulliter, appareat tamen esse iustam
& aliam non posse ferri, non esse audiendum si pe-
tat reuocationem, cum eius intersit ne amplius sum-
ptibus vexetur, & nullam posse confirmari, Valasc.
de iure emphyt.q.6.n.14. & de partition.c.39.num.72.
cum seqq. Gabr. Pereira Lusitan. decis.22.n.3. in fin.
Gama Lusit. decis.237.n.3. vbi per l.fin. § fin. ff.de eo
quod metus causa, dicit non esse annullandam exe- 15
cutionem factam, quantumuis nulliter, si condem-
natus verè est debitor, & quòd habens pro se sen-
tentiam de iure nullam, si aliàs iusta est, potest con-
firmari, & decis.324. latè probat exceptiones nulli-
tatis processus, vel sententiæ non esse admittendas,
nisi de meritis causæ aliquid iuridicum proponatur;
& de sententia nulla ex defectu citationis, quòd
non sit reuocanda, nisi aliquid adducatur, quod
esset oppositurus citandus, dicit Surd. consil.227.
num.17. Rot. decis.605. num.1. lib.3. parte 3. diuers. 16
ibi: Tria obiiciebant Domino Torquato, primò, quòd
ex his codicillis non potest confirmari sententia aliàs
lata ab A C. quæ prætendebatur nulla. Verum Domini
hoc nihil faciebant, quoniam sententia nulla, si tamen
iusta, solet confirmari, &c. eadem Rota dec.116.in fin.
parte 3. lib.1. diuersor. ibi: Sed per istos DD. aliàs
Domini, & hodie dixerunt sententiam, ex quo erat
iusta, posse confirmari, etiam quòd esset nulla, & pro-
pterea eius nullitas non esset consideranda, &c. Idem
dicit decis.142.num.3. parte 3.lib.1.etiam diuers. Lan- 17
cel. de attent. parte 2.c.6.num.65. vbi quòd quam-
uis processus, & sententia post legitimam recusa-
tionem sint nulla, si tamen sententia fuerit iusta,
poterit confirmari, & parte 3. cap.29. num.67. vbi
quòd tenuta, quæ fuit nulliter data, potest confir-
mari quando constat quòd si non esset data, de no-
uo esset danda, & non venit hoc casu reuocanda,
bene Beroi. consil.33. num.4. volum.1. vbi consuluit
quòd sententia Iudicis ad quem, confirmans senten-
tiam nullam, valet, nec dicitur nulla, & operatur
quòd de nullitate amplius dici non possit, & consil.
19.n.34. volum.3. dicit quòd sententia nulla ex de-
fectu citationis potest per Iudicem appellationis
confirmari, Menoch. consil.361.n.35. vbi idem dicit
quando constat sententiam nullam veritate, & æ-
quitate niti, Vant. d.tit. quomodo sent. nulla def poss. 18
num.129.

num. 129. ibi: *Nam præsupposito, quod sententia prima foret nulla, puta absque citatione, vel in die feriato, seu extra instantiam, vel ex aliquo alio defectu sententiam ipsam conternente lata, si tamen constaret eandem quoad causæ merita in se iustitiam continere, à Iudice appellationis, seu nullitatis in parte, vel in toto quoad merita, & negotium principale confirmari, vel reformari posset, arg. l. fin. §. fin. ff. quod metus causa*, &c.

19 Fontan. l. *de pact. nupt. clauf. 4. gl. 18. part. 4. n. 109.* ibi: *Dicebam præterea facere quòd Iudex nullitatis teneatur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quòd de nouo, iure suadente, ac iustitia postulante, ea danda, concedendaque foret, prout pulchrè* Viui. *decis. 495. num. 9.* &c.

20 Hanc resolutionem agnoscunt decisiones, quæ tenent sententiam nullam etiam ex defectu iurisdictionis posse confirmari, parte non opponente, quando secunda sententia confirmans transitum fecit in iudicatum, quas magistraliter declarat Rot. 474. *parte 2. recentior.* dum ibi *num.* 11. id limitat quando nullitas esset dubia, ex quo negotium esset intricatum, quia tunc, vt referendo hanc decisionem ait Beltramin. *ad Gregor. XV. decis. 176. n. 16.*
21 *in medio*, poterit Iudex cognita iustitia sententiæ eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis. De bono autem iure Promotoris Fiscalis, & de iustitia istius partis, satis, & notoriè constat ex resolutis in præcedente voto; vnde patet quàm malum ius foueat aduersa pars, ad cuius instantiam attentata, iam purgata debent ad fauorem alterius melius ius habentis cognosci, sequuntur enim partem bonum ius habentem, ita vt nec reuocentur ad eius instantiam, de cuius non iure constat, Rot. *decis. 14 de appell. in nouis*, Cassad. *decis. 3. numer. 4. de restitut. spoliat.* & alij, quos refert, & sequitur Valenzuel. *consil. 45 num. 18. tom. 1.* maximè cùm simus in beneficialibus, in quibus vt attentata reuocentur, opus est quòd attentatus coloret titulum, Couar. *pract. c. 23. num. 4.* Valasc. *consil. 156. num. 19.*
22 Valenz. *d. consil. 45. num. 21.* & tantò magis, quia attentata ista sunt valdè dubia, vnde de illis agi non debet, sed de bono iure prius discutiendum, quo
23 constito non venirent reuocanda, idem Valenz. *d. consil. 45. num. 31.*

24 Et in puncto quòd confirmatio Iudicis de actu attentato sit valida, resoluit Lancellot. *p. 2. cap. 12. limit. 52. num. 68.* quod tantò facilius procedit, quia nullitas actus proueniens attentatorum vigore non causatur ex aliquo defectu defensionis naturalis, & per partes irremissibili, sed ex defectu solùm iurisdictionis, vtpote quia, pendente appellatione, Iudici à quo vlterius procedere non permittitur, qui quidem iurisdictionis defectus non influit in Iudicem ad quem, ita vt sua vti iurisdictione similiter impeditus remanserit, cùm aliunde ea prouenisset, & ideò diuerso iure censeri debet, arg. text. *in cap. cum in tua 30. de decim. cap. quia circa 22. de priuil.* Auron. Monach. *Florent. decis. 28. num. 12.*

25 Non obstat, quòd aliquando Rota vltra iustitiam causæ exegerit quòd pars non opposuerit de nullitate. Quia id tantùm procedit vbi plenè non apparet de bono iure: sic intelligenda est *decis. 20. num. 1. parte 2. in posthumis Farin.* dum censuit sententiam nullam ob omissionem iuramenti calumniæ posse confirmari, vbi de iustitia illius constat parte non opponente; ne aliàs contrarietur alteri eiusdem Rotæ *decis. 456. num. 3. vers. Tertiò, eadem parte 2. in posthumis Farin.* quæ indistinctè firmauit partis oppositionem ad hunc effectum & in euentu omissionis iuramenti calumniæ, nihil releuare
26 vbi satis constat de bono iure; sententia enim quando fuit ex meritis causæ, & processus iustè lata, non est curandum de nullitate etiam ex defectu iurisdictionis, Iacob. Mandel. *consil. 92. volum. 1.* Viu. *decis. 351.* Ioan. Baptist. Costa *de facti scientia, & ignor. cent. 1. distinct. 100. num. 78.* Canull. Botrel. *in sum. decis. part. 1. tit. 41. num. 90.*

Secundò respondetur, quòd licet dicamus pro- 27
testationem huiusmodi adesse debere ad effectum, vt prior sententia nulla non posset confirmari per secundam, etiam constito de illius iustitia; adhuc non esset reputanda sufficiens asserta protestatio, quia de ea non apparet, & quatenus appareret, nihil releuaret, cùm in omnibus actibus subsequentibus non fuerit repetita, prout in iudicialibus requiritur, Mohed. *decis. 2. de iudic.* Caputaq. *dec. 403. parte 2.* Seraph. *decis. 1057. num. 2.* & in his terminis Rot. *d. decis. 456. num. 3. vers. Secundò.* Est autem ne- 28
cesse, quòd in quolibet actu repetatur ista oppositio nullitatis, Beltram. *in annot. ad Gregor. XV. de-* 29
cis. 176. num. 16. in fin. vbi ad hoc citat Rot. *in Anconitana Affictus* 8. *Iunij* 1583. tum quia nullitatis protestatione cauillosa supplicatio sustineri non potest, Innoc. *in cap. post electionem in fin. de concess. preb.* Intrigl. *lib. 2. sing. 83. num. 2.* Giurb. *decis. 37. num. 22.*

Tertiò respondetur, quòd in his Regnis per *l. 10.* 30
tit. 17. lib. 4. Recop. veritas in processu attendenda est, nec propter substantialium omissionem processus, aut sententia annullatur, & tunc quando adest hæc, vel alia similis dispositio, si constiterit Iudici appellationis de bono iure in negotio principali, poterit absque vllo dubio confirmare in toto, vel in parte sententiam nullam, vt resoluit Gail. *in pract. obseruat. lib. 1. obseruat. 84. sub num. 3. & 4.* vbi testatur sic seruari in Camera Imperiali propter ordinationes, quæ mandant non attendi nullitates processus, si aliàs ex actis plenè Iudici constet de meritis causæ.

Quartò respondetur, quòd licet dubium aliquod 31
pateretur communis illa opinio, de qua suprà *n. 12. cum seqq.* aut difficultatem vllam haberet, adhuc hoc dubio, & difficultate stante, semper pro sententia secunda confirmante primam, esset præsumendum. Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 67. numer. 16.* Rot. *decis. 576. num. 7. & decis. 577. num. 2. & 7. p. 2.* 32
in posthum. Farin. tum quia in dubio nullitatem non obstare dicit text. *in l. quoties, ff. de rebus dub. & in l. si quando, ff. de legat. 1.* cum aliis citatis per Vant. *de nullit. tit. quibus modis sent. null. num. 127.* vbi quòd re existente dubia contra nullitatem, & vt actus sustineatur, & magis valeat, quam pereat, Iudex iudica- 33
re debebit; tum etiam, quia ea semper admittenda interpretatio est, quæ actum non subuertat, cum actus præsumi debeat validus, Roland. *consf. 61. n. 23.* 34
& seqq. vers. Quintò considerandum, lib. 3. Roman. *consil. 183. Si admittimus, num. 4. cum seqq.* cum aliis per me citatis *Axiom. 12. numer. 17.* etiam si aliquid 35
quandoque disponatur præter intentionem agentium, *cap. 1. §. idem quoque in fin. de desponsat. imp. in 6.* Feder. de Senis *consil. 15. num. 4. vers. Item contra:* vel quamuis verba improprientur, Fulgos. *consil. 87.* 36
Visis superius allegatis, col. 2. vers. ex illa quoque. Abb. *consf. 62. In controuersia, col. 3. num. 7. vers. Tertiò principaliter, lib. 2.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 1. lit. A,* 37
concl. 136. num. 32. & seqq. Ideò quod posterius est in ordine, præsumitur prius, vt actus valeat, ex Bald. *in l. cum in testamento. §. hac verba, ff. de hæred. instit.* Magon. *Lucensi decis. 31. n. 3* & alij penes Giurb. *d. decis. 36. num. 15.*

Salamantina

Salamantina Electionis.

Manutentio datur, etiam vbi possessio manifestè est contra ius, si ea sit longæua, vel alicuius temporis considerabilis, veluti decennalis. Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis. De obseruantia interpretatiua multa traduntur.

VOTVM LII.

1 *Possidenti de tempore litis motæ debetur manutentio.*
2 *Possessio antecessorum successoribus suffragatur ad effectum manutentionis.*
3 *Manutentio datur nullo titulo etiā colorato ostenso.*
4 *Possessio optimè probatur per confessionem partis.*
5 *Electiones coarctari non possunt ad duas vel tres personas.*
6 *Possessio vbi manifestè est contra ius, seu illi ius manifestè resistat, non datur manutentio nisi concurrat aliquis legitimus titulus.*
7 *Manutentio non datur ex sola possessione sine titulo, vbi ius resistit.*
8 *Possessio acquisita iure resistente dicitur iniqua occupatio, quæ occupatori nihil prodest.*
9 *Confirmatio statuti ex obseruantia longi temporis præsumitur etiam non data scientia Papæ.*
10 *Statuta descripta in libro statutorum præsumuntur vsu recepta.*
11 *Confirmatio Cardinalis Poggij refertur.*
13 *Statutum à Sede Apost. confirmatum dicitur Constitutio Papalis.*
14 *Constitutiones Regularium sunt in causis Religiosorum attendendæ, non autem generales Iuris communis dispositiones.*
15 *Constitutio Clementis VIII. refertur.*
16 *Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia.*
17 *Moniales Ordinis Cisterciensis subduntur legibus & statutis Monachorum Cisterciensium.*
18 *Constitutiones singulorum Ordinum seruari mandat Concil. Trident.*
19 *Possessio antiqua resistentiam releuat.*
20 *Possessio longæua, veluti decennalis sufficit ad effectum manutentionis etiam quando ius resistit.*
21 *Possessio diuturna, & quæ est alicuius temporis considerabilis, etiamsi sit contra ius, est manutenibilis.*
22 *Titulus coloratus oritur ex longæua, & decennali possessione, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiamsi Ius constat.*
23 *Velle enim quis non creditur quod iure facere non potest.*
24 *Ius commune Monachorum sunt eorum Constitutiones Apost. auctoritate confirmatæ.*
25 *Statutum posterius intelligi debet secundum tenorem primi, & ab eo recipit interpretationem, ne aliàs indicatur contrarietas.*
26 *Constitutio potius declaranda est ab alia simili Constitutione quàm à Iure communi.*
27 *Constitutiones contrariæ ad concordiam reduci debent, vt tollatur omnis contrarietas.*
28 *Interpretatio illa sumenda est in omni materia per quam non inducatur contrarietas.*
29 *Constitutionis vna pars aliam declarat.*
30 *Derogatio est stricti iuris.*
31 *Derogatum tantum, & non plus est quātum dictum.*
32 *Conditio quæ de iure impleri non potest reijcitur.*
33 *Conditio impossibilis, seu difficilis de iure habetur pro non apposita.*
34 *Impossibile reputatur quod pendet à voluntate Principis.*
35 *Lite pendente super validitate, vel inualiditate alicuius statuti, seu Constitutionis, non debet quis commodo suæ possessionis priuari.*
36 *Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur.*
37 *Parochus qui habet iuris assistentiam super decimis si moueat litem contra Regulares illos prætendentes, quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.*
38 *Titulus præsumptus ad manutentionem sufficiens est etiamsi ius resistat.*
39 *Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis.*
40 *Conditio fundationis alicuius Capellaniæ potest præscribi.*
41 *Onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore possunt temporis diuturnitate, vel præscriptione tolli.*
42 *Consuetudo legitima potest efficere, vt electio fiat aliter quam Ius commune disponit.*
43 *Obseruantia longæua subsequuta potest declarare quem in statuto comprehendi, vel non comprehendi.*
44 *Obseruantia subsequuta est optima interpres cuiuscunque dispositionis.*
45 *Obseruantia quæ subsequitur multum prodest ad declarationem cuiuscunque dispositionis.*
46 *Obseruantia subsequuta declarat maioratus institutionem.*
47 *Obseruantia subsequuta interpretatur statuta dubia.*
48 *Obseruantia subsequuta habet vim testium deponentium super veritate facti.*
49 *Obseruantia interpretatiua fauorabilior est quam dispositiua, & sequi debet etiam impropriando verba.*
50 *Obseruantia interpretatiua vt inducatur sufficiunt decem anni.*
51 *Statuti, constitutionis, vel legis ad validitatem requiritur, vt vsu recepta sit.*
52 *Legi semper adest tacita conditio, si vsu recipiatur.*
53 *Legem seu statutum vsu non receptum obseruans minimè dicitur eius transgressor.*
54 *Differentia inter leges, & statuta.*
55 *Statutum si nunquam fuit obseruatum ad eius derogationem sufficit illius non vsus.*

R. P. Generalis Ordinis Cisterciensis Hispaniarum est manutendus in possessione in qua reperitur ad nominandum duos vel tres Moniales pro quolibet Monasterio, ex quibus eligi debeat Abbatissa iuxta formam Constitutionis, nam cum de tempore litis motæ possideret, manutendus est, ad §. *retinendæ*, *Instit. de interd.* Seraphin. *decis.* 16. *num.* 1. Noguerol *allegat.* 28. *num.* 64. Rota apud Post. *post tractat. mandati de manutendo decis.* 10. *num.* 1. etiamsi non per se, sed per eius antecessores in officio, quia possessio antecessorum successoribus suffragatur ad hunc effectum, vtpotè acquisita dignitati, & officio, Rota *decis.* 390. *num.* 2. *vers. quod autem, parte* 1. *diuers.* & *decis.* 623. *numer.* 2. *parte* 2. *recentior.* & apud Post. *decis.* 166. *num.* 1. & *decis.* 194.

(Right margin numbers: 1 beside the first line of the paragraph; 2 beside "etiamsi non per se".)

*decis.*194. *num.*13. *& coram Coccino decis.*86. *num.*1. absque eo quòd requiratur aliquis titulus etiam
3 coloratus, Cassad. *decis.*4. *numer.*8. *de restitut. spoliat.* & Rota apud Post. *decis.*70. *numer.*1. *& decis.*113. *num.*9. *&* 16.

4 De possessione autem satis constat ex confessione partis, quæ tollit omnem difficultatem, quasi superans omne genus probationis, ad text. *in l. cum precum, C. de liberal. causa,* Rota apud Post. *decis.*43. *num.*1. *&* 3. *& decis.*113. *num.*15. *& decis.*240. *num.*1. *& decis.*206. *n.*13. vbi quòd si pars aduersarium possessorem appellet, probat possessionem.

5 Verùm opponebatur ex aduerso possessionem allegatam non sufficere ad manutentionem in hoc casu obtinendam, ob resistentiam Iuris communis, de quo *in cap. cùm terra, de elect.* dum electionis nullas esse decidit, quæ fuerint ad tres, vel quatuor personas coarctatæ, per quem text. ita resoluunt Fr. Emman. *quæstion. Regul. tom.*2. *quæst.*52. *art.*11. Miranda *in man. Prælat. tom.*2. *quæst.*23. *conclus.*3. Tamburin. *de iure Abbatum tom.*1. *disput.*5. *quæst.*22. *num.*8. Castellin. *de elect. cap.*3. *numer.*7. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.*1. *tit.*4. *cap.*21. *à num.*11. *&* 14. Sigismund. à Bononia *de elect. dub.*52. *num.*5. & est de mente S. Congr. Concilij, quæ requisita *anstante libertate electionis liceat Prælato Superiori proponere duos, vel tres, ex quibus necessariò vnus eligatur? respondit non licere,* vt testatur Castell. *d. tract. cap.*14. *num.*60. *in fin.* Et tanto magis certa & manifesta est resistentia, quia præter illam Iuris dispositionem, coadiuuat alia hominis in fundatione, quæ videtur coarctationem huiusmodi reiicere, & electionem
6 liberam Monialibus relinquere. Vnde subsequitur certa Iuris conclusio quod vbi ipsa possessio est manifestè contra ius, seu illi ius manifestè resistit, non datur manutentio, nisi concurrat aliquis legitimus titulus, Lotter. *de re benefic. lib.*21. *quæst.*45. *num.*17. *&* 18. *& quæst.*46. *num.*61. Seraph. *dec.*1047. *num.*9. *& decis.*1463. *numer.*2. Gregor. XV. *decis.*370. *n.*1. *& ibi Adden. sub n.*10. plures per Post. *in d. tract. mandati ad manutenendo obseru.*44. *num.*14. & Rota apud ipsum *decis.*187. *n.*7. *&* 8. *& in recentiorib. decis.*752. *num.*4. *p.*2. Vel saltem possessio aliquo titulo coloretur, vt Rota *coram Gregor. XV. d. decis.*370. *n.*1. Vbi enim ius resistit, manutentio non datur ex sola possessione sine titulo, Couar. *pract. cap.*17. *n.*6. *vers.*
7 *quarto,* Rota *decis.*752. *n.*4. *p.*2. *recentior.* & apud Post. *d. decis.*187. *n.*8. ita vt eo in his terminis deficiente,
8 possessio dicatur iniqua occupatio, quæ nihil occupatori prodest, Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.*870. *num.*16. Post. *d. obseru.*44. *num.*20.

9 Sed his non obstantibus danda est manutentio, quia post dispositionem *d. cap. cum terra*; emanarunt Constitutiones huius Congregationis, & inter eius definitiones *cap.*6. *n.*22. præscribitur forma obseruanda in electionibus Abbatum & Prælatorum quorumcumque Monasteriorum, vt scilicet PP. Generales, & Patres Definitores nominent, & nominare possint duos Monachos pro quolibet Monasterio, vt ex illis vnus à Conuentualibus in Abbatem eligatur, de cuius Definitionis confirmatione licet nullus adhuc dubitauerit, nihilominus cum habeamus antiquissimam in Ordine obseruantiam ea forma & modo procedendi ad Abbatum electionem, ea pro confirmatione sufficeret, quia confirmatio statuti ex obseruantia longi temporis præsumitur, etiam non data scientia Papæ, Seraph. *decis.*497. *n.*2. *& decis.*536. *n.*5. maximè cùm inueniatur impressa
10 dicta Definitio *tom.*3. *Definitionum Ordinis,* ad hoc vt de illius iustificatione, & obseruantia amplius dubitari non possit, idem Seraph. *decis.*1447. *n.*1.

Accedit ad maiorem abundantiam specialis, & 11
indiuidua eiusdem Definitionis confirmatio, & noua concessio à Cardinale Poggio in Hispaniarum Regis Legato à latere emanata, sub Dat. Matriti pridie Kalend. Maij 1553. his verbis. Item quod dicti octo Definitores nominent pro quolibet Monasterio Congregationis duos Religiosos eiusdem, ex quibus sit obligatus quilibet ex Conuentibus dictorum Monasteriorum eligere vnum in Abbatem, & Prælatum, & non aliquem alium, &c. Et demum ita concludit. *Nos igitur instrumenti, seu scripturarum huiusmodi tenores ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis habentes huiusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apost. Nobis desuper concessa, qua fungimur in hac parte, statuta, & ordinationes supradictas, &c. perpetuo approbamus, & confirmamus, supplemúsque omnes & singulos tam Iuris quam facti defectus, &c. Sublata,* &c. *Irritum,* &c. *Non obstantibus,* &c.

Quæ quidem definitio cum sic fuerit à Sede 12
Apost. confirmata, dicitur Constitutio Papalis, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.*3. *q.*11. *art.*1. Tamburin. *de iure Abbatum. tom.*1. *disp.*5. *q.*1. *n.*3. Gregor. XV. *decis.*267. *n.*6. *&* 13. Rota *decis.*204. *n.*2. *p.*2. *recentior.* 14
Et sic illa à Regularibus attendenda est, non autem generales Iuris communis dispositiones, quia generi per speciem derogatur, *cap. generi, de regul. Iuris in* 6. Tambur. *d. q.*1. *num.*3.

Præterea S. D. Clemens VIII. *per suas litteras in* 15
forma Breuis sub Dat. Romæ apud S. Petrum die 14. *Decembris* 1604. statuit *vt electiones Abbatum huius Congregationis fiant iuxta formam in Constitutioninibus, & Definitionibus Ordinis statutam,* his verbis, videlicet: *Abbatiæ item munus, nec non Præsidentiæ, tertio quoque anno in Capitulo generali vacet, nec vltra Abbates, nec Præsidentes in earum administratione confirmari possint; in eorum quoque electione formam secundum Constitutiones eiusdem Ordinis præscriptam seruari decernimus,* &c.

Hanc eandem formam in electionibus Abbatissa- 16
rum speciali dispositione inter *Definitiones Ordinis cap.*45. *n.*10. obseruandam esse statuitur; tum quia Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. *in cap. de Monialibus, de sentent. excomm.* Fusc. *de visitat. lib.*2. *cap.*18. *n.*62. Menoch. *de arbitr. casu* 421. *n. vlt.* Flores de Mena *var. lib.*1. *q.*10. *n.*25. tum etiam, quia in electionibus Monialium discordiæ maiores & magis indiscretæ experiuntur quàm in Monachorum electionibus, & ideo coarctationis remedium Monialibus magis necessarium videtur, arg. text. *in cap. indemnitatibus* 43. *de elect. lib.*6. ibi, *Indemnitatibus Monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter electiones in discordia celebratas, ipsis grandia in spiritualibus, & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes,* &c.

Quod iam sine dubio transit post emanatum à 17
Sacra Congregatione Concilij decretum, quo deciditur Moniales subdi legibus, & statutis istius Ordinis, vbi sic proposito dubio. *Tertiò an prædicti Abbates in modo & forma seruanda in electione Abbatissarum; in deputatione Confessorum, & aliorum Ministrorum; in assignatione & declaratione causarum, propter quas Superiores, & alij Ministri intra clausuram Monasteriorum Monialium ingredi possunt, subdantur legibus, & statutis prædictæ Congregationis, quatenus non aduersentur decretis Concilij?* sic respondit. *Ad tertium subdi.* provt constat ex quodam transumpto in forma probanti Auditoris Cameræ Apost. impresso inter *priuilegia Ordinis tom.*3. *priuil.*34. *pag.*149.

Nec

18 Nec adest aliquod Concilij Trident. decretum in contrarium, quod, vti posterius à confirmatione Cardinalis Poggij, & in dicta declaratione reseruatum, obseruari debeat, quia in eo nullibi innouatur *d. cap. cum terra*; solùm enim *in cap.6. sess.25. de Regularib.* statuitur vt per vota secreta Abbatissæ eligantur, & *in cap.7. proximè seq.* qualitates, quibus præditæ esse debent, enumerantur, ac deinde sic absoluit. *In reliquis seruentur singulorum Ordinum, vel Monasteriorum Constitutiones.*

Non obstat fundationis Monasterij clausula, in qua habetur Abbatissæ electionem ad Moniales spectare debere, vt ex illis, quæ sibi dignior videbitur, eligatur: Quia ea Iuris & clausulæ resistentia non obstante, non potest manutentio R. P. Generali denegari, ex multis;

19 Primò, quia possessio nominandi duos vel tres Moniales, per P. Generalem, ex quibus eligi debeat Abbatissa, fuit & est multum antiqua, & à fundatione Monasterij ab octuaginta & vltra annis vniformiter habita, vnde succedit doctrina vera quod possessio antiqua, licet sit manifestè cōtra ius (quod negamus) resistentiam releuat, Rota *decis.534. n.7. p.1. diuers.* ibi. *Vltra quòd possessio etiam contra Ius releuat, quādo est alicuius temporis cōsiderabilis*, Franch. *in cap. ad decimas n.8. in 4. limit. de restit. spoliat. in 6.* &c. Et eadem *p.1. decis.595. n.6. cum seq. & inter recen-*
20 *tiores decis.685. n.3. p.1.* ibi. *Attamen illa cessat in præsenti ex longæua, & plusquam decennali possessione Archiconfraternitatis, quæ habetur loco tituli, & sufficit ad effectum manutentionis, etiam in possessione contra*
21 *ius*, &c. & apud Post. *decis.194. n.12.* vbi ait quòd quando possessio est diuturna datur inferiori manutentio, quamuis ibi ius resistat, *& decis.217. n.8.* tenet quod ex longæua, & temporis considerabilis possessione iuris resistentia non impedit manutentionem, *& decis.31. n.8.* ibi. *Et ideo etiamsi possessio sit contra ius, est manutenibilis quando est alicuius temporis considerabilis*, &c. *& decis.33. numer.6.* vbi idem firmatur.

22 Ratio est, quia ex longæua & decennali possessione, omni calumnia sublata, oritur præsumptio tituli, seu titulus coloratus, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiamsi ius resistat, Marescot. *var. resolut. lib.1. cap.11. num.53.* Rota *decis.595. numer.4. & 7. parte 1. diuers. & decis.397. num.4. parte 2. recent.* Caualer. *decis.389. num.1. & decis.631. num.2.*

23 Secundò, quia dum dicta clausula fundationis habet quod Moniales in Abbatissam eligant magis dignam, prout sibi videbitur, non relinquit electionem huiusmodi earum meræ, & liberæ voluntati, sed id referri debet ad eam voluntatem, quæ iuri magis consona sit; velle enim quis non creditur quod Iure facere non potest, *l. Lucius, §. Imperatores, ff. ad municip. l. si tibi, §. vnius, ff. de opt. legat.*
42 Rota *decis.464. n.3. p.1. recentior.* Ius autem commune Monachorum dicūtur eorum Definitiones Apostolica auctoritate confirmatæ, iuxta doctrinam Baldi *in l. quicumque, C. de seruis fugit.* Honded. *consil.3. n.2. lib.1.* & Steph. Gratian. *discept. forens. tom.2. c.308. n.16.* secundum quas si electiones coarctatæ fiant, dicerentur Iuri communi consonæ, vt patet.

25 Tertiò, quia si dicta fundationis clausula in aliquo Ordinis Definitioni repugnaret, adhuc intelligenda & interpretanda erat eo modo quo minus præcedente dispositioni Definitionis contrariaretur; statutum enim, seu posterior fundatio intelligi debet secundum tenorem primæ, & ab ea recipit interpretationem, ne aliàs inducatur contrarietas, *l. si seruus plurium in fine, ff. de legat.1.* Honded. *consil.9. num.17. lib.1.* Gratian. *discept. forens. cap.536. n.10.* Menoch. *consil.541. sub n.27.* Rota *decis.467. n.3. & decis.548. n.5. in fine, p.1. recentior. & decis.461. n.8. p.2. etiam recent.* Et potiùs venit declaranda ab 26
alia simili Constitutione quàm à Iure communi, eadem Rota *decis.644. n.3. p.3. recentior.* cum qua præsumitur testatorem velle semper se conformare, Doctores *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* Rot. *decis.775. n.6. p.1. diuers.* Interpretari igitur debemus fundatorem voluisse illis verbis prouidere ne vnquam Abbatissæ electio ad Generalem seu quemcunque alium Superiorem in solidum spectaret; & quod verba fundationis statuentis vt Moniales eligant quæ sibi magis digna visa fuerit, intelligenda ex illis duabus vel tribus à P. Generali nominatis; sic enim vtraque dispositio concordari potest absque vlla violentia, vt tollatur omnis contrarietas, vel perplexitas, vt dicit Aretin. *consil.9. in princ.* & 27
Crauet. *consil.70. n.5.* vbi quòd ea interpretatio sumenda est in omni materia per quam non inducatur contrarietas, sed induci concordia debeat, etiam impropriando verba, Card. Tusch. *pract. conclus. tom.2. litter. C. conclus.1008.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.554. num.31. & cap.946. num.28.* idque locum habere ait Crauet. *consil.766. numer.8. vol.5.* verba etiam offendendo, quæ offendere in hoc fas esse dicit, vt secundum obseruationem insequutam fiat interpretatio: vnde Anton. de Butrio *in cap. fin. num.47. vers. & hæc siue proferantur, de consuet.* optimè aduertit quod consuetudo, seu obseruantia supplet verba omissa à contrahentibus, vel à Notario, & Socin. sen. *consil.145. num.2. vol.1.* concludit quod in casu de quo agebar, licèt diceretur quod vix talia instrumenta possent ita interpretari, tamen virtute consuetudinis soluendi trahuntur, & adstringuntur ad talem solutionem. 28

Et tanto magis quia fundator, in alia clausula statuit vt Abbatissa & Moniales gubernari debeant iuxta regulam, statuta, & constitutiones huius Congregationis Cistercienfis, in qua videtur clarè innuere suam mentem fuisse secundum illas disponere, quia Constitutionis, seu fundationis 29
vna pars aliam declarat, Gregor. XV. *decis.87. num.10. & decis.267. num.6. & in annot. num.13.* Rot. *decis.76. num.3. parte 2. recentior.* Nec est præsumendum eiusdem fundatoris intentum fuisse velle dictis verbis Constitutionem huius Congregationis, & inconcussam obseruantiam per tot annos in retroactis electionibus semper practicatam penitus euertere, derogatio enim cum sit stricti iuris, Gemin. *consil.35. num.2.* nunquam præsumitur, & 30
tantum & non plus est derogatum, quantum di- 31
ctum, *leg. sancimus, Cod. de testam.* Rot. apud Post. *in d. tract. mandati de manutenendo decis.212. num.14. & 15.*

Quartò, quia si daremus illam clausulam fun- 32
dationis repugnare statutis, & Constitutionibus Ordinis Cistercienfis, ea nihil operaretur in Constitutionum euersionem, quia conditio, quæ de Iure impleri non potest, reiicitur, gloss. *verbo noluerit in l.2. ff. de instit. & substit.* Fusar. *de fideicommissar. substit. q.454. n.101.* tum quia cum impossibilis sit 33
adimpleri, aut saltem difficilis, quæ impossibili æquiparatur, Menoch. *consil.399. n.33.* repugnante dicta Constitutione Ordinis, de iure habetur pro non apposita, *l.1. ff. de condit. instit.* Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib.1. cap.11. numer.35.* Et licèt Summus Pontifex ex mera gratia & Apostolica dispensatione potuisset in hoc dispensare, & efficere vt clausula illa obseruaretur, & secundum eius dispositionem electiones Abbatissarum fierent, adhuc

adhuc difficultas & impossibilitas prædicta remaneret, quia quicquid pendet à voluntate Principis,
34 impossibile reputatur, vt *in l. apud Iulianum*, *§. constat*, vbi latè Ias. *ff. de legat. 1. l. ea quæ rarò* vbi *Dec. ff. de regul. Iuris.*

35 Quintò, quia pendente quæstione super dictæ clausulæ validitate, vel inualiditate, manutentio deneganda non est: vbi enim lis vertitur super validitate vel inualiditate alicuius statuti, vel Constitutionis, seu clausulæ fundationis, ea pendente non debet quis commodo suæ possessionis priuari, Rota *decis. 41. n. 10. cum seqq. p. 1. diuers.* in qua dum disputaretur an dandum esset mandatum de manutenendo stante prohibitione statuti à Sede Apost. confirmati, Rota censuit esse dandum, rationem assignãs, quia possessionis vsu vel quasi, etiamsi sit contra ius, nemo est priuandus lite pendente super validitate statuti, vel constitutionis, *& decis. 50. n. 1. p. 2. diuers.*
36 ait quod stante quasi possessione statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur, *& decis. 64. n. 1. d. p. 2.* censuit quod si validitas statuti à Papa confirmati sit in controuersiam deducta, & super ea lis pendeat, non debet quis pendente huiusmodi iudicio commodo suæ possessionis priuari, resoluit Post. *in dict. tract. mandati de manut. obseruat. 8. numer. 17. cum seqq.*

37 Vnde eadem Rot. apud Post. *decis. 157.* firmauit quod si Parochus, qui habet iuris assistentiam super decimis, moueat litem contra Regulares illas prætendentes, quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.

38 Sextò, quia ex longæua huiusmodi possessione, in qua reperitur P. Generalis nominandi pro quolibet Monasterio duas vel tres Moniales, ex quibus vna debeat eligi in Abbatissam, resultat titulus saltem præsumptus, qui ad manutentionem obtinendam sufficiens est, etiamsi ius resistat; ita Couar. *practic. cap. 7. num. 6. vers. secundo*, ibi. *Erit satis sufficiens titulus aliquis præsumptus, qui robur addat ipsi possessioni*, &c. Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 14. num. 62. in princip.* ibi. *Præterea quod etiamsi possessio sit contra Ius commune, si tamen adiuuetur præsumptione alicuius tituli, vel æquitatis, is, qui docet, vel est in quasi possessione, defendendus sit ea vsquequo aduersa pars doceat de iure suo*, &c. Post. *d. obseruat. 44. n. 27.*

39 Septimò, quia ad impediendam manutentionem non sufficit qualisqualis Iuris resistentia, argumentis, aut præsumptionibus probata, seu ex textu desumpta, sed opus est vt sit manifesta, & vehemens, Rot. apud Post. *decis. 215. numer. 22.* & ineuitabilis, idem Post. *dict. obseruat. 44. numer. 15.* Nam si Ius aliquo modo resistat, dum tamen penitus, & omnino non repugnet, minimè opus erit iustitiam possessionis inspicere, & attendere, Post. *d. obseruat. 44. num. 8.* Rot. apud eundem *decis. 295. num. 8.* In hoc autem casu resistentia non probatur manifesta, & ineuitabilis ex verbis clausulæ fundationis, sed per argumenta & mendicatis vt aiunt suffragiis, quæ ad intentum non sufficiunt, nec habenda sunt in consideratione.

40 Octauò, quia etsi conditio fundationis repugnaret, adhuc poterat præscriptione tolli, Nauar. *cons. 1. de præscript.* vbi exemplificat in duabus capellis, in quibus fundatæ fuerunt duæ Missæ, cum aliquibus aliis oneribus, & in eis postea lapsu temporis non
41 celebratur nisi vna Missa, Zerol. *in praxi Episcop. parte 2. verbo beneficium vers. decimoquarto*, vbi quod onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore possunt temporis diuturnitate vel præscriptione tolli, Petez de Lara *de anniuers. & capell. lib. 2. cap. 1. num. 5.*

Item & legitima consuetudine, quæ potest efficere vt electio fiat aliter quam Ius commune disponit, *cap. cùm dilectus 8. de consuetud.* ibi, *mandamus quatenus si ex parte Karofensis cœnobij talis fuerit consuetudo probata, quæ Iuri communi præiudicet in hac parte, vos secundum illam decernatis electionem Andrensis Abbatis de cætero faciendam, alioquin Andrens. Monachis ius eligendi Abbatem adiudicare curetis*, &c. vbi Anton. de Butr. *in 1. lectur. num. 23. vers. & nota, & in 2. lect. num. 50. vers. oportet tamen, & numer. 51.* vbi tenet quòd non requiritur titulus ad inducendum huiusmodi consuetudinem; Abb. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina numer. 3. & 7. de causa possess. & propr.* Præpos. *numer. 11.* & Alex. de Neuo *num. 19. in cap. constitutis 46. de appellat.* Rot. *dec. 65. num 11. parte 1. recentiorum.* 42

Denique longæua obseruantia subsequuta, quæ declarare potest quem in fundatione, vel statuto comprehendi, vel non comprehendi, Rota apud Post. *decis. 239. num. 10.* quia est optima interpres cuiuscumque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* Menoch. *cons. 49. n. 20. & 21.* Crauet. *cons. 766. n. 7. & 8. vol. 5.* Rot. *decis. 419. n. 6. p. 1. recentior.* Laur. Syluan. *consil. 88. n. 27. lib. 2.* dicens quòd obseruantia quæ subsequitur, multum prodest ad declarationem cuiuscumque dispositionis, Gutier. *cons. 2. n. 10.* Valenzuel. *consil. 97. n. 204.* vbi quod obseruantia subsequuta declarat maioratus fundationem. Et quod per illam debeant interpretari Constitutiones & definitiones huius Congregationis colligitur ex iis, quæ Bart. *in l. emptor fundi, ff. de vsucap. pro empt. leg. testatrix, §. 1. ff. si seruitus vendic.* ibi. *Idque à successoribus eorum est obseruatum*, &c. latè Surd. *consil. 140. n. 44. lib. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 7. num. 3. & cap. 74. num. 8.* & in terminis obseruantiæ subsequutæ statuti Bald. *consil. 176. lib. 2.* Fulgos. *consil. 1. in fine*, Corne. *consil. 58. colum. 2. lib. 4.* Deci. *consil. 11. vol. 5. & consil. 344.* Afflict. *Neapol. decis. 140.* plures per me *in praxi exigendi pensiones quæst. 6. numer. 49.* Et obseruantia subsequuta habet vim testium deponentium super veritate facti, Crauet. *de antiquit. tempor. parte 1. num. 16.* & causa adæquata præsumitur effectui subsequuto, Bald. *in l. si certis annis. C. de pact.* Ias. *consil. 128. num. 1. vol. 1.* Aym. Crauet. *consil. 101. in fine*, Gregor. Lopez *l. 53. gl. 1. in fine, tit. 6. part. 1.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 52.* Menoch. *consil. 21. num. 9.* vbi ait quod initia dubia ex obseruatione longa clarificantur, *& consil. 49. num. 20. lib. 1.* Et hæc tanto magis procedunt in obseruantia interpretatiua, quæ fauorabilior est quam dispositiua, & sequi debet etiam impropriando verba, vt post Socin. & Butr. resoluit Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 675. num. 32.* benè Tiber. Decian. *consil. 44. num. 16. vol. 2.* vbi ampliat etiam in materia odiosa. Vnde videtur durum velle hodie Moniales nouitatem in his electionibus introducere contra obseruantiam, & vsum antiquissimum & diu obseruatum, quia vt dicit Balduin. vsu inuiolabili confirmata destruere difficillimum est, *consil. 370. vol. 3.* Et cum plures habeantur actus interpretatiui spatio octuaginta annorum introducti, res absque dubio procedit; cum tamen sufficerent decem anni, Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num. 57.* & sic aliquo spatio temporis quantumcumque breui eius vsum, & exercitium inualuisse, Dec. *in cap. cùm M. Ferrariensis num. 26. de constit.* Neuizan. *in sylua nupt. lib. 5. num. 94.* Crauet. *consil. 118. num. 2. volum. 1.*

Note: margin numbers in right column: 43 (Denique longæua...), 44 (quia est optima interpres), 45 (tia quæ subsequitur), 46 (Valenzuel... obseruantia), 47 (quod per illam), 48 (Et obseruantia subsequuta habet), 49 (Et hæc tanto magis procedunt), 50 (Et cum plures habeantur).

Franc

Franc.Becc.*consf.*101.*num.*50.*vol.*1. Honded. *consf.*92. *num.*31.*lib.*1. Surd. *consil.*335.*num.*27.*tom.*3.

51 Et quatenus sic euidenter non appareret de interpretatiua obseruantia, adhuc negari non poterat, illam clausulam per non vsum derogatum fuisse, est enim de natura,cuiuscumque statuti,constitutionis, vel legis,ad eius validitatem vt vsu recepta sit, Couar. *lib.*1.*var.cap.*16.*n.*6. *vers.*5.Soto *de Iustit. lib.*1. *q.*1.*art.*4. Cæpol. *consil. crimin.*13.*per tot.* Roland. à

52 Valle *consil.*99. *n.*5.*&* 6. Ratio est, quia vbi constituitur statutum, vel fundatur memoria aliqua, aut lex promulgatur, semper adest tacita conditio, si vsu recipiatur, Farin. *fragm.crimin.p.*2.*lit. L. num.*1.

53 Vnde prouenit quòd non obseruans legem, seu statutum vsu non receptum,minimè dicitur eius transgressor, iuxta text. *in cap.in istis*, §.*leges dist.*4. ibi. *Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur; sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, ita moribus vtentium ipsæ leges confirmantur*,&c. & ibi, *aliter agentes transgressionis reos non arguit*,&c. & ibi annotarunt Archid. *n.*1.Turrecr. *n.*2.*&* 3. vbi ait leges à Populo firmitatem & stabilitatem accipere, non auctoritatem, Surd. *consil.*58. *n.*6.Steph. Gratian. *discept. forens. cap.*152. *num.*17.*&* 18.

54 Magna siquidem adest differentia inter leges & statuta, quia leges si recipiantur à Populo tacitè vel expresè, debent seruari, licet non probetur earum vsus,quia lex semper est in viridi obseruantia,*l. Arriani*, *C. de hæret.* Statuta verò Populorum vltra receptionem, requirunt vsum:vtrumque resoluit Gutier. *de iuram.confirm.p.*1.*c.*38.*n.*10. immò statutum tollitur non solum quando vsu receptum non fuit, sed etiam quando postquam admissum extitit, in eius tamen obseruantia perseueratũ non fuit, Bald. *in l.rem non nouam, ante fin.* & ibi Ias. *n.*4. *C.de iudic.* Ruin.*consil.*143.*n.*24.*lib.*5.Alex.*consil.*132.*col.*1.*&* 2. *lib.*7. cum hac tamen distinctione, quòd vbi statutum aliquando fuit obseruatum, licet postea in eius obseruantia non perseueretur, tunc vt illi derogetur, requiritur non vsus in contradictorio iudicio

55 obtentus, vt tenet Alex. *d.consil.*132.*n.*4.At quando nunquam statutum vsu receptum fuit,sufficit solum ad eius derogationem illius non vsus, licet nulli actus contrarij in contradictorio iudicio obtineantur,vt mirabiliter distinguit Cephal. *consil.*129.*n.*8. *lib.*1. Cùm ergo in præsenti casu supradicta clausula fundationis nunquam fuerit admissa, aut vsu recepta, benè infertur illi fuisse per non vsum derogatum, & maximè fundatoribus per aliquot annos viuentibus minimè reclamantibus, aut contradicentibus,immò & Monialibus ipsis expresè admittentibus, & consentientibus, per ea, quæ tradunt Menoch. *de arbitr. casu* 160. *n.*11. Roland. *cons.*22. *num.*32. *lib.*2. Cassanat. *consil.*39. *n.*19.

Ordinis S.Hieronymi Hispaniarum.

Damnum & præiudicium magnum & paruum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice Superior existere, & inferior altero.

VOTVM LIII.

1 *Constitutiones & Extrauagantes Ordinis S. Hieronymi referuntur.*

2 *Visitator Generalis non potest procedere contra aliquem nisi constito sibi de delicto, saltem per coniecturas, indicia, & famam.*

3 *Lex vbi aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare.*

4 *Qualitatem, qui allegare vult, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur.*

5 *Grauitas damni cognoscitur ex qualitate pœnæ, quæ pro tali damno, seu excessu delinquenti imponeretur.*

6 *Damnum paruum cognoscitur ex paruitate causæ, & ex genere pœnæ.*

7 *Pœna cum delicto, seu culpa commensuranda est.*

8 *Delictum si est paruum, pœna debet esse modica: & è conuerso.*

9 *Officialis durante officio solum potest syndicari quando illi imponitur pœna remotionis.*

10 *Delictum graue nullum est, licet dolosè & appensatè commissum, si non tendit in magnum damnum, & præiudicium alterius.*

11 *Damnum Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur.*

12 *Damnum magnum, seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ecclesiæ, quod dicatur? committitur iudicantis arbitrio.*

13 *Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam; & inferior, ac subditus extra illam.*

14 *Delegatus Papæ extra causam sibi delegatam, potest vocari in iudicium, vel si delinquat, puniri, sicut quilibet alius priuatus.*

15 *Inferior potest quis esse vno respectu, & superior altero.*

16 *Persona vna & eadem potest diuersa causa & vice superior existere, & inferior altero.*

17 *Leges dicuntur firmari cùm moribus vtentium approbantur.*

13 *Legis obligatio siue per non vsum, siue ex eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, & subditos ligare non potest.*

19 *Lex non obligat si sit antiquata, & contraria consuetudine abrogata.*

20 *Lex Partitæ refertur.*

21 *Lex noua reuocat priorem etiamsi de illa mentionem non fecerit.*

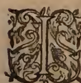
N sacro S.Hieronymi Hispaniarum Ordine *Constit.*13. dispositum est vt si contigerit aliquod Congregationis Monasterium valde à R. P. Generali aggrauari, possit, & debeat eum suppliciter rogare, vt à tali grauamine cesset; si verò id facere detrectauerit, tale grauamen Deputatis pro Capitulo priuato ostendat, qui cum primum de eo sibi constiterit, tenentur intra decem dies præfati Monasterij expensis ad Regium Conuentum S.Bartholomæi de Lupiana accedere ad celebrandum Capitulum priuatum, in quo si repererint grauamen illud vere à P.Generali illatum fuisse, illud tollere studeant; sin minus, ad arbitrium suum prouocantes, & querelantes puniant, dum tamen paruum grauamen seu damnum ob præceptum obedientiæ permittatur. Item *in Extrauag.*2. *eiusdem Constitutionis* statuitur, vt si quandoque contingeret quod P. Generalis in præiudicium & damnum totius Ordinis aliquid machinaretur, tunc & eo casu quilibet Religiosus Conuentualis S. Bartholomæi de Lupiana expensis Congregationis poterit eos, qui sunt de Capitulo priuato, conuocare. Quo supposito interrogatus fui vt viderem quod dicatur magnum grauamen seu damnum, & quando in damnum & præiudicium totius Ordinis & factum 1

credatur? & an durante huiusmodi Capitulo priuato teneantur, qui de eo sunt, obedire P. Generali extra causam seu causas pro quibus vocati fuerunt?

2 De his omnibus interrogatus vt satisfaciam, sciendum est Patres huiusmodi de Capitulo priuato non debere facile venire nisi constito sibi de graui damno seu grauamine, iuxta tradita per Mascard. *de probat. conclus.* 472. *num.* 24. Mastril. *de Magistrat. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 15. saltem per coniecturas, indicia, & famam. Rodoan. *de rebus Eccles. non alienan. super verbo, sed in casu mala alienationis quaest.* 23. *num.* 13. Mascard. *d. tract. de probat. conclus.* 471. *n.* 1.
3 quia regulare est in qualibet materia; quod vbi lex aliquid disponit respectu certae rei, debet prius de illa re constare, *l. diuus, ff. de testam. milit. gl. verbo accusare in cap. ad dissoluendum, de desponsat. impub.* &
4 qui vult allegare qualitatem, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur, gloss. *in l. si arbiter, ff. de probat.* Farin. *in praxi crim. q.* 2. *n.* 1. *vers. ratio.*

5 Grauitas autem praeiudicij seu damni consideratur habito respectu ad culpam & poenam pro illa impositam, cognoscitur enim ex qualitate poenae, quae pro tali damno seu excessu delinquenti imponeretur, Clar. *in pract. lib.* 5. §. 1. *numer.* 9. Farin. *in praxi crim. quaest.* 18. *num.* 83. Item paruum damnum cognosci poterit ex paruitate causae, & ex genere
6 poenae, vt resoluit Paris. de Puteo *in tract. de Syn-*
7 *dicatu verbo Iudex cap.* 1. *num.* 8. *fol.* 208. quia poena cum delicto seu culpa commensuranda est, *leg. sancimus* 22. *C. de poenis, cap. quaesiuit, de ijs quae fiunt à maiori parte Cap.* Menoch. *de arbitr. casu* 266. *n.* 1.
8 Crauet. *consil.* 46. *num.* 15. vbi ait quod si delictum est paruum, poena debet esse modica, & è conuerso plures refero *Axiom.* 181. *num.* 3.

9 Vnde damnum, seu praeiudicium, aut grauamen illud magnum reputarem pro quo poena remotionis ab officio imponitur, non enim pro delicto, quod minori poena puniatur, ante finitum tempus officij potest quis syndicari: solum enim durante officio, & ante tempus syndicationis potest Officialis visitari & syndicari quando illi imponitur poena remotionis, *l. iubemus, Cod. ad leg. Iul. repet.* Paris. de Puteo *de syndicatu verbo durante officio c.* 2. *num.* 2. *& cap.* 2. *num.* 12. Amed. *in simili tract. num.* 43. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 16. *vers. praeterea quaero,* Mastril. *d. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 35.

10 Nullum est enim graue delictum, licet dolosè & appensate commissum, si non tendit in magnum damnum, & praeiudicium alterius; vt dicit Farin. *d. q.* 18. *numer.* 94. *&* 95. vbi addit quod secus est si damnum seu praeiudicium sit paruum, & pro eo grauis poena non imponatur.

11 Praeiudicium autem, grauamen, seu damnum toti Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur, cum sit graue delictum, & poena remotionis puniri debeat, Menoch. *de arbitr. casu* 266. *num.* 1. Veluti propter occupationem bonorum, & rerum Ordinis, aut subtractionem, vel alienationem ipsorum, ad notata per Mastril. *d. lib.* 6.
12 *c.* 8. *n.* 106. Et quod dicatur magnum damnum, seu laesio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ordinis, committitur iudicantis arbitrio, inspecta quantitate, & qualitate rei, & causae, & personae, ex notatis *per gl. verbo modica in l. sed etsi susceperit* 52. §. *si liberis, ff. de iudic.* Alex. *consil.* 150. *n.* 6. *volum.* 7. Menoch. *de arbitr. casu* 73. *num.* 5.

Deputati huiusmodi ad Capitulum priuatum ac-
13 cedentes, extra causam pro qua vocati fuerunt, in omnibus P. Generali obedire tenentur, quia licet illo superiores sint dum inquirunt, & officium suum exercent, tamen extra illud subditi remanent, prout videmus in delegato Papae, qui est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam, & inferior ac subditus extra illam, *cap. sanè* 11. *de offic. delegat.* Sbroz. *de Officio Vicarij lib.* 2. *q.* 62. *n.* 10. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 111. *num.* 65. vbi subdit 14
quòd si delegatus huiusmodi extra illam causam vocaretur in iudicium, vel delinqueret, vel aliqua sibi iniuria irrogaretur, non censeretur in hoc maior, sed esset vt priuatus: potest enim quis esse in- 15
ferior vno respectu, & superior altero: Tiraq. *de nobilit. c.* 28. *n.* 15. Et vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice Superior existere, & inferior altero, vt in filio Senatore, qui in dignitate praecedit patrem, & in filiatione est minor, Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniae cap.* 18. *num.* 44. 16

Verùm in his indagandis frustra laboramus, cum 17
videamus dispositionem dictae *Constitutionis* 13. & eius *Extrauagantis* 2. iam cessare per non vsum, leges enim dicuntur firmari cùm moribus vtentium approbantur, *cap. in istis, §. leges, dist.* 4. *l. de quibus, ff. de legib.* cuius obligatio siue per non vsum, siue ex 18
eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, Valer. Reginald. *in praxi fori poenit. lib.* 13. *tract.* 4. *tit.* 1. *c.* 16. *n.* 160. nec subditos ligare potest, Turrecrem. *n.* 2. *&* 3. & Anfrid. *n.* 2. *cum seq. in d. cap. in istis,* Alderan. Mascard. *de generali statutor. interp. concl.* 6. *n.* 77. *cum seqq.* prout etiam non obligat cum sit an- 19
tiquata, & contraria consuetudine abrogata, Surd. *consil.* 330. *num.* 15. *&* 16.

Tum etiam, quia reuocata est per posteriorem 20
Extrauagant. 5. *Constitutionis* 11. Apostolicis etiam Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. confirmatam, in qua disponitur quod in singulis Capitulis Generalibus per Visitatores Generales Castillae visitetur & syndicetur P. Generalis, quod factum videtur ne triennio durante Congregationis gubernium, & pax publica perturbetur, nam passim praetextu alicuius boni apparentis, suppositis accusationibus eum subditi vexabant, & adeò impediebant vt suae obligationi satisfacere toto illo tempore non posset, quod insinuauit decidendi ratio adducta à *l.* 11. *tit.* 1. *p.* 7. ibi. *Porque los homes que oficio tienen maguer fagan derecho, no puede ser que no paguen mal querientes; e perende si los pudiesen acusar, en viles cerschia por hi el lugar que tienen, e tantos serian los acusadores que ne podrian cumplir lo que eran tenudos de fazer.* Bobadil. *in sua politica lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 27. *&* 30. optimus text. ad propositum *in cap. qualiter & quando el* 2. *de accusat.* ibi, *quasi signum sunt positi ad sagittam, & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur.* Dulcet. *de Syndicatu numer.* 17. *Quod dare locum vt Iudices iniurientur, est prorumpere iustitiae neruum, & prosternere auctoritatem magistratuum, viámque aperire, qua malitiosi suas vires augeant, & audaciam, iustitiaeque ministros timidos reddant.*

Et sic dicta *Extrauag.* 5. *Constitutionis* 11. vti lex 21
noua reuocauit priorem *Constitut.* 13. & eius *Extrauagantem* 2. etiamsi de illa mentionem non fecerit, *cap.* 1. vbi Doctores *de Constitut. in* 6. Spin. *in speculo testament. gloss.* 30. *in princ. num.* 8. Cardos. *in praxi Iudicum verbo Iudex num.* 52. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *num.* 51.

Toletana Nullitatis.

Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonij quando vxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo? Matrimonium contractum per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur.

VOTVM LIV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Spolij iudicium instituens, & petens mandari, reintegrari, & restitui, iam pro spoliato se habuit.*
3 *Restitutio præsupponit priuationem, quæ stare non potest nisi habitus præcesserit.*
4 *Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se non habuit pro possessore.*
5 *Contraria inter se sunt fateri se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam.*
6 *Mandatum de manutenendo peti potest, & subordinatè, quatenus opus sit, de reintegrando, quia refertur ad solam possessionem naturalem, non autem ad ciuilem.*
7 *Petitio in materia manutentionis est multum consideranda.*
8 *Spoliatum se dicens, si intelligat de turbationibus, & molestationibus de facto factis, possessione sua non priuatur.*
9 *Factum positiuum spoliationis narrans, & petens se restitui, de plano fassus est se spoliatum.*
10 *Manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi.*
11 *Manutentio potest concedi ex officio Iudicis, à quo multum pendet.*
12 *Manutentio denegata ob defectum probationis possessionis, si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit.*
13 *Manutentionem petens si confessus sit possessionem amisisse, narrando actum positiuum spoliationis, non poterit manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare.*
14 *Confessus in Iure pro iudicato habetur, & confessio propria omnem superat probationem.*
15 *Possessio titulata, seu dominij quasi probatio non requiritur ad manutentionem obtinendam.*
16 *Detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione.*
17 *Spolium & possessio ad omnem restitutionem probari sufficit.*
18 *Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali.*
19 *Possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis.*
20 *Manutentio in matrimonialibus pendet à validitate tituli, & non est danda nisi postquam apparuerit de ipsius tituli validitate.*
21 *Manutentio pendens à validitate resolutionis contractus est simul cum petitorio terminanda.*
22 *Possessoria remedia sunt periculosa in Conscientia si adest defectus proprietatis.*
23 *Possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis.*
24 *Matrimonio in facie Ecclesiæ contracto si lis super eius nullitate moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici.*
25 *Lite pendente super nullitate matrimonij non debet mulier sequestrari.*
26 *Maritus lite pendente super nullitate matrimonij non debet spoliari possessione suæ vxoris, cohabitatione, & thoro.*
27 *Sed ante omnia restitui.*
28 *Restitutio vxoris quando petitur à marito ante probationes incontinenti oblatas super nullitate matrimonij, est facienda quoad cohabitationem, & thorum.*
29 *Manutentio seu restitutio denegatur vbi est timor peccati, vbi matrimonium non est consummatum, secus post illius consummationem.*
30 *Copulam ad integram restitutionem faciendam de vxore ponderant plura Iura.*
31 *Matrimonio nondum consummato restitutio est facienda quoad cohabitationem, & alia obsequia præter copulam.*
32 Cap. ex parte, & cap. ex transmissa, de restit. spoliat. *conciliantur.*
33 *Restitutio marito non est facienda quoad copulam quando mulier incontinenti habet probationes paratas super nullitate matrimonij.*
34 *Probationes quando incontinenti offeruntur super nullitate matrimonij tollitur malitiæ præsumptio.*
35 *Probationes consanguinitatis quando offeruntur à muliere incontinenti, non leuis præsumptio insurgit pro veritate exceptionis.*
36 *Maritalia obsequia, & seruitia cur licite præstentur à muliere, conscia impedimenti dirimentis obiectis ostenditur.*
37 *Restitutio quoad copulam non fit oblatis probationibus incontinenti de impedimento quocumque dirimenti.*
38 *Copula coniugalis est peccatum mort. in eo coniuge, qui conscius est impedimenti.*
39 *Restitutio mulieris est differenda vbi cautio non sufficit ad præcauendum periculum extorsionis copulæ.*
40 Cap. significasti, de diuort. *declaratur.*
41 *Peccati periculum non incurrit coniux ex carnali coniunctione habita cum vxore adultera.*
42 *Probatio incontinenti oblata quando dicatur? ostenditur.*
43 *Restitutio quoad cohabitationem & thorum deneganda post probationes factas, ex quibus constat de nullitate matrimonij opposita.*
44 *Matrimonium per metum celebratum est nullum ipso iure.*
45 *Vis & metus refertur, qui in hoc matrimonio interuenit.*
46 *Qualitas terribilis, & aspera conditionis, præcipue in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis.*
47 *Metus iustus ex amissione maioris partis bonorum inducitur.*
48 *Quæ fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris, non ligant, nec obligant filiam.*
49 *Metus minor sufficit in virgine teneræ ætatis quàm in muliere.*
50 *Fœmina vt debiliores ita sunt timidiores.*
51 *Metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, est iustus.*
52 *Metus procedens ex reuerentia patris plerumque magis efficit quàm terror.*
53 *Reuerentia nimia accedit ad metum, maxime stante terribilitate, & seuera conditione minantis.*

54 *Matrimonium contractum ob metum reuerentialem illius, qui ante & post illud dixit & demonstrauit nolle contrahere, est nullum.*

55 *Metus reuerentialis non sufficit ad contractus rescissionem, nisi minæ præcedant.*

56 *Reuerentia nimia erga personam multum grauem in matrimonialibus per se solam sufficit.*

57 *Paria sunt quod quis compellatur per verbera, vel minas, vel quod timeat compelli.*

58 *Metus iusta suspicio est multum considerabilis.*

59 *Matrimonium per importunas, instantissimas, & continuas persuasiones, ac preces immodicas contractum, est nullum.*

60 *Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.*

61 *Metus est difficilis probationis.*

62 *Persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt occultè.*

63 *Metus per indicia & coniecturas probari potest.*

64 *Argumentis, & indicijs probandum quod facile probari non potest.*

65 *Probatio quando est difficilis, sufficiens est quæ fit per coniecturas.*

66 *Repugnantia & nimia auersio erga nuptias, declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, & confert ad metum probandum*, vt n.67.

68 *Metu præsumitur contractum matrimonium ex delirio & desperatione.*

69 *Dissimulans libertatem ad instantiam eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguitur libera voluntas ex tali patientia.*

70 *Lamentationes, lacbrymæ, & suspiria arguunt dissensum, & pœnitentiam.*

71 *Metus arguitur in contrahente, quæ flere visa est.*

72 *Metus præsumptio inducitur ex querelis præcedentibus.*

73 *Metus initium in actu influit in actus sequentes.*

74 *Metus durante causa omnia per illum gesta præsumuntur.*

75 *Metus continuatio semper præsumitur quousque probetur quòd pars sit constituta in plena libertate.*

76 *Metus non purgatur nisi patiens sit in plena libertate constitutus.*

77 *Acquiescentia sola non sufficit pro purgatione metus, sed requiritur quod ille probetur per actus positiuos contrarios.*

78 *Matrimonium nullum per metum à matre illatum, est inualidum, etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filios susceperit.*

79 *Consensus habitationis, & carnalis copula superueniens non validat matrimonium à principio nulliter contractum.*

80 *Copula carnalis præsumitur per violentiam interuenire quando habetur post matrimonium contractum.*

81 *Consensus est de substantia matrimonij.*

82 *Matrimonium nullum non potest per quemcumque consensum superuenientem ratificari nisi de nouo cum requisitis solemnitatibus contraheretur.*

83 *Forma & solemnitas quæ debet interuenire in actu vt valeat, interuenire debet in ratificatione.*

84 *Ratificatio conciliat ea, quæ pendent ex animo, non autem ea, quæ pendent ex aliqua forma.*

85 *Metus purgatus non dicitur ex aliquo actu voluntario subsequuto quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit.*

1 INTRODVCTA lite inter D. Mariam de Velasco de la Sierra y Castañeda, & D. Inigum Lopez de Mendoza eius assertum maritum super nullitate matrimonij per vim, & metum inter eos contractum, fuit pro parte D. Inigi petitum reintegrari, & restitui quoad cohabitationem, & thorum, cæteraque obsequia maritalia, item & manuteneri; quod omnino illi denegandum duxi, ex sequentibus.

Primò, respectu manutentionis satis patet, quia 2 cùm dictus D. Inigus spolij iudicium instituens, petierit mandari, reintegrari, & restitui, iam pro spoliato se habuit, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*113.*num.*65. Hercul. Marescot. *var. lib.*2.*cap.*64. *num.*7. ibi. *Secus igitur si petitio reintegrationis sit clara, veluti si quis absolute fateatur se spoliatum fuisse, & petat restitui ad suam antiquam possessionem, amisisse dicitur, & propterea manuteneri non potest, cum solo animo amittatur possessio*, &c. Rot. *decis.*704. *in* 2. *num.*1. 3 *parte* 1. *& decis.*129. *num.*7. *parte* 2. *recentior.* Coccin. *decis.*130. *sub num.*4. restitutio enim præsupponit priuationem, quæ stare non potest, nisi habitus præcesserit, Barz. *decis.*47. *num.*26. & tanquam talis manuteneri non debet, Couar. *pract. cap.*17. *num.*3. 4 Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*314. *num.*18. nam illi, qui se non habuit pro possessore, non est dandum mandatum de manutenendo, Cardin. Mantic. *decis.*309. *in fine*, Rot. *decis.*172. *in fin. & decis.*174. *n.*7. *parte* 4. *diuers. & decis.*752. *sub num.*2. *parte* 2. *recentior.* fateri namque se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam, sunt inter se multum contraria, 5 implicantque contradictionem, & simul stare, seu cumulari non possunt, Rot. *decis.*560. *num.*2. *p.*1. *& decis.*29. *num.*7. *p.*2. *recent.*

Non obstat, quòd potest simul, & semel peti mandatum de manutenendo, & subordinariè, quatenus 6 opus sit, de reintegrando, nec ita petens dicitur se habuisse pro spoliato, sed instare pro manutentione in ciuili possessione, quæ animo retenta præsumitur: cum illa reintegratio, seu restitutio petita intelligatur quoad possessionem naturalem tantùm, seu etiam detentationem respectu turbationum, & molestiarum sibi de facto illatarum, & hæc æquiuoca petitio debeat referri ad solam possessionem naturalem, non autem ad ciuilem, Rot. *d. decis.*560. *n.*3. *cum seqq. p.*1. *recent.* Greg. XV. *decis.*555. *num.*1.

Quia respondetur negando in præsenti casu petitionem ex aduerso datam fuisse subordinatam, & 7 æquiuocam, dum in ea pars aduersa semel, & iterum dicitur spoliatus, & D. Mariæ à domo recessum spolium vocat, vt ex ipsamet petitione constat, ad quam semper in hac materia recurrendum esse voluit Rot. apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo, decis.*165. *num.*10.

Et quatenus, sine veri præiudicio, subordinata, 8 vel æquiuoca ea esset, & remedium vnum non esset exclusiuum, sed accumulatiuum alterius, adhuc in hoc casu ob confessum defectum possessionis amissæ, esset manutentio deneganda, quia ex toto petitionis tenore non apparet, nec ex circumstantiis facti colligitur, quòd D. Inigus dicens se spoliatum, intellexerit de turbationibus, & molestationibus de facto factis, vt requirebatur ne possessione sua priuaretur, Stephan. Gratian. *discept. forens. c.*314. *num.*14. & 15. Fontanel. *de pactis nupt. tom.*2. *claus.*7. *glos.*3. *parte* 10. *num.*52. imò narrando actum positiuum spoliationis, hoc est recessum D. Mariæ à domo propria, & accessum intra clausuram Monasterij Monialium S. Catarinæ, & petendo se restitui, de 9 plano fassus est se spoliatum. Ita Rot. *decis.*704. *num.*2. *parte* 1. *recentior.* ibi: *Neque visum fuit obstare quod in decisione dicitur, videlicet quod talis confessio intelligatur respectu naturalis possessionis, quam amisit,*

cuius respectu datur redintegratio, non autem ciuilis, quam Ioannes Franciscus retinuit, & cuius respectu competit manutentio, iuxta decisionem Putei decis. 419. lib. 2. quæ est *decis. 409. in nouiss. Quia fuit responsum Rotam non admittere simpliciter illam decisionem, sed quando ex circumstantijs facti apparet, quòd qui dixit se spoliatum, intellexerit de turbationibus, & molestationibus de facto illatis, & quod animo retinuit ciuilem, secus si ex circumstantijs facti apparet contrarium, & quia narrauit actum positiuum spoliationis, tunc enim adeundo Iudicem pro recuperatione, signum est quòd amisit vtramque possessionem, & non competit manutentio, vt fuit sæpius resolutum, & signanter in Vlixbonen. præeminentiarum 18. Aprilis 1603. coram bonæ mem. Iusto, & in Hispalen. præeminentiarum 16. Iunij 1606. coram R.P.D. Pamphilio, & in Carthaginen. Canonicatus 6. Aprilis 1609. & in Placentina beneficij 1. Iulij 1611. coram Illustrissimo Cardin. Lancelloto, sed in proposito Ioannes Franciscus fassus est se spoliatum, narrando actum positiuum venditionis domus,* &c.

10 Nec etiam obstat, quòd manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi, *Clem. vnic. de causa possess.* Post. *d. tract. mandati de manutenendo, obseru. 107 num. 37.* & Rot. *apud eundem*
11 *decis. 212. num. 1.* etiam ex officio Iudicis, à quo multùm pendet, Post. *d. tract. obseru. 3. num. 4.* & Rot. *apud eundem decis. 17. num. 5.* Matescot. *variar. lib. 1. cap. 36. à num. 1.*

12 Respondetur enim hoc procedere quando manutentio fuit denegata ob defectum probationis possessionis, quia si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit, Gregor. XV *decis. 275. in fin.* Rot. *decis. 404. n. 4. parte 2. recentior.* At verò quando petens eam (vt in nostro casu) confessus est possessionem amisisse, narrando actum positiuum spoliationis, non poterit
13 manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare, Coccin. *decis. 492. num. 2.* Post. *d. tract. obseru.*
14 *57. num. 1.* nec probare contrarium, cùm sic confessus in iure pro iudicato habeatur, Post. *obser. 19. num. 19.* & eius confessio omnem superet probationem, ad text. *in l. cum precum, Cod. de liberali causa, & in l. fin. C. de non num. pecun.* Verall. *decis. 107. num. 2. parte 3.* Rot. apud Post. *decis. 113. n. 14. & decis. 193. num. 3. & decis. 199. num. 1. & dec. 254. num. 6.*

15 Secundò, manutentio, & restitutio debet denegari respectu materiæ; nam licet regulariter non requiratur titulus, seu possessio titulata; aut tituli, vel proprietatis, seu dominij quasi probatio ad manutentionem obtinendam, Seraph. *decis. 717. num. 2.* Gregor. X V *decis. 9. numer. 9. & decis. 275. numer. 12.* Rot. *decis. 583. num. 2. parte 1. & decis. 35. num. 5. & de-*
16 *cis. 397. num. 4. parte 2. recentior.* quia detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione, Rot. apud Post. *decis. 76. num. 7. & decis. 120. num. 4. & decis. 153.*
17 *num. 4* Et licèt ad omnem quippe restitutionem, probari sufficiat spolium, & possessio, *cap. consultationibus, de officio deleg. cap. olim, de restit. spoliat.* Couar. *in reg. possessor. parte 2. §. 1. num. 4.* Ant. Gom. *l. 45. Tauri. num. 181. cum seq.* Menoch. *remed. 15. recup. n. 391. cum seqq.* Card. *in praxi Iudicum, & aduoc. verbo interdictum, n. 22.*

18 Nihilominus in causa matrimoniali speciale est, vt probandus quoque sit matrimonij titulus, & constat ex *cap. ex transmissa, de restit. spoliat.* ibi. *Legitimè desponsata, & ab eo cognita,* vbi probatur, quòd coniux vltra possessionem, titulum, & ita præcedens matrimonium ostendere debet. Ratio est, quia licet in matrimonio spirituali dabilis sit vera possessio absque titulo, cum beneficia sint possidibilia, in matrimonio tamen carnali non potest dari possessio liberi hominis, qui natura sua non est res possidibilis absque titulo præcedentis matrimonij, iuxta *l. cum hæredes 23. §. vlt. ff. de acquir. possess.* Sicut nec liber homo vendicari potest, nisi adiecta causa concludente, *l. 1. § per hanc,* vbi *gloss. & communis ff. de rei vend.* ac subinde merito coniux spoliatus restitutionem petens cum necessariò possessionem probare debeat, *cap. consultationibus, de offic. deleg.* matrimonium ostendere cogitur, sine quo attenta sua natura liber homo in proposito non possidetur. Probat etiam *cap. ex parte, eod tit. de restit. spoliat.* dum docet eum, qui mulieris restitutionem postulabat, non fuisse priuatum commodo possessionis, & subdit rationem, quia ex sola traductione, quam non præcessere sponsalia, vel consensus legitimus, nullum inter eos obligatorium vinculum est contractum; sic apertè significans possessionem coniugum in matrimonio non haberi absque sponsalibus, & consensu legitimo, per quæ inter illos obligatorium vinculum contrahatur. Quare sic resoluunt *in d. cap. ex transmissa* glos. *verbo, & ab eo,* & Innoc. *num. vnico,* Host. *num. 2.* Abb. *in fin.* & Bellam *num. 2.* Miles *in repertor verbo possessio liberi hominis,* Ripa *in l. naturale §. nihil commune num. 42.* Cæl. Contard. *in l. vnic. C. si de momen. possess. limit. 2. §. 7. num. 27.* ibi. *Sic & in matrimonio carnali non datur possessorium nisi probetur titulus matrimonij, cap. ex parte, cap. ex transmissa, de restit. spol. sunt enim hæc possessoria mixtæ naturæ, in quibus absque titulo non concluditur possessio, nec datur in eis possessorium,* &c. Hercul. Matescot. *lib. 1. var. cap. 36. num. 20. & cap. 59. num. 16.* ibi. *Sic etiam in matrimonio carnali non datur possessorium, nisi probetur titulus matrimonij, sunt enim hæc possessoria mixtæ naturæ, in quibus absque titulo non concluditur possessio.* &c. & deinde *lib. 2. c. 121. num. 110. cum seqq.* Pontan. *de spolijs lib. 2. cap. 16 num. 161.* ibi. *Mixtæ autem naturæ dicuntur omnes causæ matrimoniales,* &c. *& lib. 4. cap. 3. num. 45. cum seqq.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 112. num. 4.* vbi rationem assignat; optimè Post. *in d. tract. obseru. 43. num. 4.* ibi: *Hinc pariter possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis, cùm non possit in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu.* Rot. *Recent. dec. 147. num. 28. & 29. part. 1.* quæ est *Gregor. XV. decis. 351. num. 39. cum seqq.* &c.

Et in his terminis, quando scilicet possessorium 19
iudicium habet admixtam causam proprietatis, causa sit appellabilis ratione petitorij connexi, quod nequit à possessorio separari, Pontan. *de spolijs lib. 4. cap. 3. num. 45.* Giurb. *decis. 101. num. 3.* Salgado *de protect. Regia parte 2. cap. 7. num. 88. cum seqq. & parte 3. cap. 12. à num. 82.* Rota apud Postium, *decis. 23. num. 8.* Idem quando decretum continet mixturam, Cæs. Barz. *decis. 47. num. 27.* Card. Caual. *decis. 88. num. 2.* Ludou. Posti, *d. tract. obseru. 106. n. 79.* Ludou. Sacca *cons. 2. num. 110. & seq.* Camil. Bottel. *in sum. decis. tom. 2. tit. 33. de appellat. n. 270. & seq.*

Cùm ergo manutentio in hac materia pendeat 20
à validitate tituli; non est danda, nisi postquam legitime apparuerit de ipsius tituli validitate, Greg. XV *decis. 283. n. 5.* Vnde Rot. apud Post. *dec. 215. n. 34.* 21
censuit manutentionem pendentem à validitate resolutionis contractus esse simul cum petitorio terminandam; quia remedia possessoria sunt periculosa 22
in conscientia, si adest defectus proprietatis, Post. *obseru. 81. num. 28.* De quo matrimoniali titulo plene debet constare, ex *d. cap. transmissa,* ibi *legitimè desponsata,* &c. id enim importat particula illa, *legitime.* vt tenet Anton. de Butrio *in cap. constitutus, in fine, de filijs presbyt.* Ludou. Sacca *consil. 2. num. 59.*

Facit

23 Facit etiam quia de inualiditate huius matrimonij per vim, & metum contracti satis constat, cum probata vi,& metu, vt infrà monstrabitur, excludatur consensus, sine quo matrimonium valere non poterat, vt optimè resoluit Rot. *d decis.* 147. *num.* 28. *parte* 1. *recent.* ibi: *Quia restitutioni non erat locus, cum ea non detur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, cap. ex transmissa, vbi glos. in verbo legitimè*, Ioan. Andr. *num.* 5. Anton. Butr. *sub numer.* 10. *vers. Ioannes Andreas approbat*, Abb. *sub num.* 5. *vers. Contra quod, de restit. spol. Et ratio est quia non potest in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu*, Bellam. *ibi sub num.* 3. *& propterea possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis*, Card. *in d. cap. ex parte, num.* 4. Bellam. *num.* 12. Ancharan. *in d. cap. ex transmissa in fin.* Miles *in verbo possessio*; *& quasi iuris matrimonialis*, Rip. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune sub num.* 83. *ff. de acquir. possess. Hinc sequitur probationes Marchionissæ ad excludendum consensum fuisse admittendas non solùm ratione mixturæ, sed etiam quia in hoc procedit possessio iuris, vt dicit* Imol. *in d. cap. ex parte post num.* 10. *& probationes super metu bene excludebant consensum, qui adesse non potest, vbi metus, & coactio interuenit, cap. cum locum, de sponsalib. & in filia à patre territa quod non dicatur matrimonio consensisse, tradit* Felin. *consil.* 14. *num.* 6. *Facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta*, &c.

24 Non obstat quod de iure est, quòd matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, si lis super eius nullitate moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici, *cap.* 2. *vt lite pend.* Abb. *in cap.* 2. *sub num.* 4. *qui filij sint leg.* Vincent. de Franch. *decis.* 130. *num.* 4. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 50 *ad fin. vers. quod expresiè, & lib.* 7. *disp.* 2. *num.* 15. *vers. Quod si opponas*; vnde videbatur nec D.
25 Mariam posse sequestrari, ex Pute. *decis.* 248. *num.* 1. *lib.* 3. nec D. Inigum spoliari possessione suæ vxoris, cohabitatione, thoro, & obsequiis maritalibus,
26 vt ex Baldo,& Achil. resoluit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 850. *num.* 5. imò debere ante om-
27 nia restitui, *cap. ex conquestione, cap. litteras, de restit. spol.* Sanch. *de matri. lib.* 3. *disp.* 45. *num.* 1. Quia ad maiorem rei,& materiæ dilucidationem in euentu, quo lite mota inter coniuges de valore matrimonij, eorum aliquis ab alio diuertit, & petitur manutentio, vel restitutio; tres sunt distinguendi casus.

28 Primus casus est, quando restitutio petitur ante factam probationem, seu ante probationes incontinenti oblatas, qui non est casus noster; & tunc nemo dubitat restitutionem faciendam esse quoad cohabitationem,& thorum, si matrimonium iam erat consummatum: quia cùm probationes incontinenti non offerantur, stat præsumptio contra excipientem, quòd per calumniam causa differendæ restitutionis exceptionem opposuerat, vt dicit text. *in cap. litteras, de restit. spoliat.* ac subinde standum est regulæ, vt spoliatus ante omnia plenè restituatur. Ita Sanchez *de matrimon. lib.* 2. *disput.* 41. *num.* 50. *in princ.* Puteus *decis.* 248. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 3. Stephan. Gratian. *d. cap.* 850. *num.* 7. vbi quod in hoc euentu non datur sequestrum,& maritus debet remanere in possessione suæ vxoris, Post. *d. tract. mandati de manutenendo obseru.* 10. *num.* 98. vbi idem dicit.

29 Nec obstat manutentionem, seu restitutionem denegari, vbi est timor peccati, *cap. gaudemus, de diuort.* Couarr. *de sponsal. parte* 2. *cap.* 17. §. 5. *n.* 9. *post med.* cum aliis citatis per Stephan. Gratian. *d cap.* 850. *n.* 6. quia id procedit antequam matrimonium esset consummatum, secus autem post illius consummationem, nam tunc non est considerandus timor peccati,& maritus debet remanere in possessione; Achil. *decis. vnic. aliàs* 327. *num.* 1. *& per totum, de sponsal.* Put. *decis.* 248. *lib.* 3. vbi etiam additio marginalis notat quòd iterum causa proposita *die* 27. *Maij* 1549. fuit idem resolutum non obstante prætensa materia peccati quando sumus post matrimonium consummatum, ne detur spolium, Stephan. Gratian. *d. cap.* 850. *num.* 7. Post. *d obseru.* 10. *n.* 98. Ponderant enim plura 30
Iura copulam ad integram restitutionem faciẽdam, vt in *cap. ex conquestione*, & in *d. cap. ex transmissa, de restit. spol.* quæ tamen restitutio, aut quoduis sequestrum lite vertente super validitate matrimonij non consummati minimè concedenda, nimirum quoad copulam, quia graue damnum pateretur fœmina postea declarato inualido matrimonio; vnde cùm hoc damnum deficiat, si quoad cohabitationem & alia obsequia præter copulam concedatur restitutio, illa in his denegenda non est, cùm ius habeat alter 31
coniux ad hæc, matrimonio nondum consummato, *cap. ex parte, de restit. spol.* Stephan. Gratian. *d. cap.* 850. *num.* 11. Sanchez *d. lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 50. *versic. Sed alij melius*, & latius *lib.* 7. *disput.* 112. *num.* 8. vbi iuxta 32
hanc sententiam plura Iura Canonica conciliat, vt scilicet text. *in cap. ex parte. de restit. spol.* dum à contrario sensu probat ante matrimonij consummationem restitutionem faciendam quoad solam habitationem, & alia ministeria inter coniuges mutuo debita præter copulam, agat de sola hac restitutione; atque ita solùm traductionem ad domum petit; at dictum *cap. ex transmissa*, vbi oppositum videtur decidi, agere ait de plena restitutione etiam quoad copulam, ac proinde iure optimo postulare copulam habitam dicit.

Secundus casus quando probationes super nullitate offeruntur incontinenti,& tunc fieri restitutionem quoad cohabitationem, non autem quoad thorum probat Innocent. III. *in cap. litteras, de restit. spoliat.* vbi mulier, quæ propter consanguinitatem à viro recessit, quamuis illa incontinenti se offerat probaturam, restituitur viro quoad seruitia, & omnia obsequia maritalia, quæ vxores maritis tam erga personam, quam familiam ipsorum exhibere tenentur, non tamen fieri restitutionem quoad copulam dicit, vt patet ibi, *ad commixtionem carnalem*, &c. & ibi, *est restitutio differenda*, &c. Ita Couarr. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 7. §. 5. *num.* 9. Menoch. *remed.* 1. *recup. n.* 114. 248. & 318. Anton. Gabr. *comm. tit. de restit. spoliat. conclus.* 1. *num.* 45. *versic.* 2. Addit. marginalis ad Put. *d. decis.* 248. *lib.* 3. ibi: *Non obstat, quia hìc sumus in materia peccati, quia fuit dictum quòd etiam in materia peccati fit restitutio marito, nisi mulier incontinenti habeat probationes paratas*, &c. Sanchez *d. lib.* 2. *disput.* 41. *num.* 50. *in princ. & lib.* 10. *disp.* 12. *n.* 21. Gregor. XV. *decis.* 551. *num.* 45. ibi: *Rursus cum negaretur matrimonium, & essent in promptu probationes, debebat admitti, & retardari restitutio propter periculum animæ, & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita*, &c. 33

Ratio est, quia per oblationem probationis incontinenti tollitur malitiæ præsumptio, vel calumniæ, quæ aliàs subesse videbatur contra eum, qui excipit, vel allegat, idque probat *d. cap. litteras*, dum dicit ad maiorem cautelam exigendum esse iuramentum malitiæ ab eo, qui oppositæ exceptionis probationes offert incontinenti; sic significans ad tollendam suspicionem, quæ contra illam existere videbatur, iuxta eundem text. in *cap. litteras, versic. quod si*, ibi, *quia præsumitur*, &c. satis sufficere quòd probationes offerat incontinenti, quamuis vt cautiùs & securiùs agatur, iuramentum sit exigendum. Negari enim non potest oblatis probationibus consanguinitatis 34

nitatis à muliere in continenti, rem effici maximè dubiam; insurgit namque non leuis præsumptio pro veritate exceptionis, & consanguinitatis obiectæ,& maximè minuitur præsumptio malitiosæ dilationis,quæ aliàs viget contra spoliatum excipientem,vt resoluunt gloss. *verb sententiæ in cap. suscitata, de in integr. restit. glos. verb.incontinenti, in cap. veniens* 38. *de testib.* refert nonnullos Couar. *pract. cap.*16. *à numer.*2. & multos citat Menoch. *d. remed.* 1. *à num.*140. Igitur stante hoc dubio, licet quoad cætera fiat restitutio, vt supra dixi, quoad copulam tamen merito differtur propter periculum grauissimi peccati incestus, quod committitur ex parte mulieris spoliantis, si conscia impedimenti ad virum matrimonialiter accedat, vt optimè expendit Medina *de restit. quæst.* 17. *col.* 2. *& seqq.* & satis consentit Betoi. *in cap. in litteris, num.*54. *de restit.spolia.* & æquum est vt maritus propter euitandi peccati periculum aliquam iacturam patiatur, arg. *cap.ita ne* 32.*quæst.*5. Ad euitandum enim peccatum cessant omnes apices Iuris, Aloys. Ricc. *decis.*1.*num.*4. *&* 5. *parte* 3.Vestri.*in pract lib.*8. *c.*4. *n* 34. Ludou. Post. *d. tract.obseru.*10. *h n.*91. & præcipue *n.*97. ibi. *Amplius manutentio denegatur, vbi est solus timor peccati*, &c.

36 Non obstat, quòd in restitutione quoad cætera præter copulam videtur dari peccati periculum,quia si est vera exceptio consanguinitatis,vel alterius impedimenti dirimentis obiecti; matrimonium non valet,& proculdubio peccat maritus, qui vt talis ab ea quæ vxor non est,nec esse potest,obsequia,& seruitia maritalia, etiam absque copula petit, & recipit.Respondetur enim quòd licet stante consanguinitate,quæ per oblatas incontinenti probationes verosimilis videtur,paccet maritus,cui in cæteris præter copulam fit restitutio,si obsequia maritalia,cùm matrimonium non valuerit,tanquam maritus petat, & recipiat; mulier tamen eiusmodi obsequia præstans non peccat, quippe quæ eadem ex mandato Ecclesiæ licitè exhibere potuit ei, qui maritus non est,& ita peccatum alterius petentis potuit ab illa remitti,& obsequia ex se, & natura sua recipiunt æstimationē per quam recuperari possunt à viro, si cótra illam,& contra matrimonium postea pronuntietur.

37 Supradicta autem procedunt non solùm in impedimento consanguinitatis, sed etiam in quocumque alio,quo stante matrimonium non valeat;veluti si aliquis in Sacris constitutus, vel Religionem professus, vel coniugatus, viuente coniuge matrimonium contraxerit,iuxta *Clem.*1.*de consang.& affinit. & cap.gaudemus,versic.Neque vlli, de diuort.* vel si per metum, aut vim vxorem duxerit, quia in omnibus his,& aliis similibus impedimentis,oblatis probationibus incontinenti, non fiet restitutio quoad copulam, quia tunc esset peccatum mortale copula
38 coniugalis in eo coniuge, qui conscius est impedimenti, Sanchez *d.lib.*10. *disp.*12. *num.*22. *post med.* Si
39 autem periculum sit de copulæ extorsione, cautio indemnitatis præstanda est, & si hæc minimè sufficiat ad præcauendum periculum, vtpote quia maritus est iuuenis, restitutio differri debet. Ita ex Abb. & Brunel.Sanch.*d.lib.*2.*disp.*41.*num.*56. *in med.*

40 Hinc patet intellectus ad *cap.porrò, de diuort.* vbi coniux spoliata restituitur etiamsi notoria consanguinitas opponatur, quia Comes,de quo ibi, non se obtulit ad probandum incontinenti impedimentum parentelæ, quoniam si paratus esset incontinenti probare, nequaquam quoad copulam fieret restitutio. Et nihil mirum si decisio text. *in cap.significasti, de diuort.* non procedat in exceptione adulterij non notorij,cuius probationes incontinenti offeruntur; quo casu plenaria tam quoad seruitia maritalia, quam quoad copulam debet peti restitutio,exceptio enim notorij adulterij,& exceptio adulterij non notorij, cuius probationes offeruntur incontinenti, longè inter se differunt; nam in priori impeditur restitutio spoliati, *d.cap.significasti*, in posteriori non impeditur etiam quoad copulam,nec procedit *d.cap. litteras.* Ratio est,quia cessat in hac specie periculum 41 peccati, quod coniux non incurrit ex carnali coniunctione habita cum vxore adultera,iuxta ea, quæ resoluit Nauarr.*in man.cap.*16.*num.*28. quod periculum datur si accedat ad mulierem, quam dicit esse consanguineam,vel per vim & metum cum illa matrimonium contraxisset, vt diximus; ita Couarr. *d. parte* 2. *cap.* 7. §. 5. *num.*12. Sanchez *d.lib.*10. *disp.*12. *num.*22. vbi plures refert.

Dicetur autem quoad hunc effectum probatio 42 offerri incontinenti non solùm vbi prompta, vel in promptu parata offertur, velut per instrumentum exhibitum, ex Baldo & Dec. quos refert & sequitur Tiraq. *de retract.tit.*1.§.1.*glos.*1.*num.*20. verum etiam vbi excipiens offert se probaturum intra aliquod breue tempus non expectans ordinarias & longiores dilationes,vt satis declarauit Pont. *in d.cap.litteras,in versic.quod si*, ibi. *Sed dilationes exspectat longiores*, iunctis verbis præcedentibus; obseruat ibi Abb. *num.*6.*& in cap.interposita in fin.princ. vbi addit. de appell.* Sane breue tempus, vel per contrarium longior dilatio in proposito arbitrio Iudicis iudicari debet, iuxta glos.& communem *in l.*3.*ff.vt in possess.leg.* post alios Couar.*pract. c.*16. *n.*2. Menoch. *remed.*1. *recup. n.*259. & nec hic est casus noster.

Tertius casus est quando receptis probationibus 43 constat de consanguinitate in gradu prohibito, vel appatet mulierem alium virum habere, aut matrimonium per vim & metum nulliter celebratum, & hic iuxta vltimum exemplum est casus noster; in quo restitutio omnino denegari debet, non solùm quoad copulam, vt euincunt rationes, & Iura in secundo casu adducta,oblatis solùm incontinenti probationibus;sed etiam quoad cohabitationem,& cætera obsequia maritalia præter copulam, vt probationes iam receptæ aliquid plus operentur,quam recipiendæ:nam in hoc euentu peccati periculum euidentius est,& vbicúque ad restitutionem faciendam possessio dat certam occasionem peccati, debet omnino restitutio denegari, nam solùm timor peccati non consideratur post matrimonium consummatum, vt suprà dixi *num.*29.

De nullitate autem huius asserti matrimonij sa- 44 tis patet ex probationibus in summaria reformatione factis, ex qua constat hoc matrimonium per metum à D.Maria celebratum fuisse, proindeque nullum esse,vt per Doctores communiter *in cap.*2. *de ijs quæ vi,& in c.cum locum, de sponsal. & in c.veniens el* 2. *eod.titul.* Petr.de Barbobus *consil.*24.*num.*3. *inter consilia matrim.vol.*1. Menoch. *de præsumpt.lib.*3. *præs.*4.*à num.*1. Sanch. *de Matrim. lib.*4. *disp.*12. *num.*16. *cum seqq.* Guttier. *in simili tract.c.*77.*num.*21. Farin.*fragm. crimin.parte* 2.*liter.M.num.*26.Matt. *in votis nouiss.decis.vot.*64.*num.*1.Trullench.*in exposit. Decalogi, lib.*7. *cap.*16.*dub.*4.*num.*4.*in princ.* Aloys.Ricc.*in decis. Curiæ Archiep.Neapol.parte* 2.*decis.*15.*n.*1.cum aliis per me citatis *in his votis decisiuis*, *voto* 1. *n.*14.

Vim autem,& metum probant plures testes examinati, qui satis deponunt de nimia animi auersio- 45 ne,& repugnantia dictæ D.Mariæ ad matrimonium contrahendum cum D. Inigo, & quòd D. Ioannes D. Mariæ pater illam fortiter inducebat, & compellebat, vt contraheret, pluribus litteris hac de re ad eam, eiusque matrem D. Agnetem transmissis, minans quòd nisi hoc matrimonium effectuaretur,

ipse de ea nihil curaret, nec pro filia illam haberet, nec bona sua ei relinqueret, qui cùm esset vir asperæ conditionis, & facilè irascibilis, suberat D. Mariæ timor damni, quod sibi poterat contingere, si eius voluntati vellet resistere: & ideò de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ, cum quo contractum dicitur hoc matrimonium, ipsa D. Maria Notarium fugiens, qui dictum mandatum stipulaturus erat, in cameram lachrymabunda, & tristis se recepit, ostentans quòd inuita trahebatur ad dictas nuptias, & contra propriam voluntatem cogebatur ad contrahendum; sed demum prædictis patris sui minitantibus litteris perterrita, & continuis matris suæ suasionibus, ac nimia eius importunitate inducta, ad obediendum patri, & signandum dictum mandatum, accedere coacta fuit, eoque signato plumam è manu in terram mœstitia, afflictione, & suspiriis pluribus ostensis, iracunda proiecit, vt pariter omnes testes deponunt.

46 Vnde illa qualitas terribilis, & asperæ conditionis, præcipuè in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis, & magni facienda, vt dicit Rot. *coram Greg XV. d. decis.* 326. *numer.* 12. Valenç.
47 *consil.* 173. *numer.* 65. & minæ supradictæ quòd nulla bona ei relinqueret, nec de ipsa amplius curaret, multùm faciunt ad inducendum iustum metum, qui ex amissione maioris partis bonorum inductus quoad propositum censeri debet, eadem Rot. *coram Greg. d. decis.* 326. *num.* 19.
48 Coëgit igitur pater D. Mariam ad contrahendum; mater verò voluit, ac importunè eam suasit, vt obediret patri, mandatumque signaret, quibus propter suam teneram ætatem, reuerentiam, & metum, amplius contradicere non est ausa; quæ autem fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris non ligant, nec obligant filiam, *l. si quis cum sciret, ff. de furtis*, ibi: *Et hoc modo patronus quoque liberto, & is, cuius magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit*, &c. *l. metum, l. si quis per impressionem, C. quod metus causa*, Valençuel.
49 *consil.* 148. *num.* 44. maximè cùm agatur de virgine teneræ ætatis, in qua minor metus sufficit. *glos.* 1. *in cap. cum locum, de spons.* Menoch. *de arbitrar. casu* 134. *num.* 5. Seraph. *decis.* 771. *num.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *disput.* 3. *num.* 4. *& disput.* 17. *num.* 2. *propè fin.* Gutier. *in simili tract. cap.* 77. *num.* 2. *& consil.* 16. *num.* 9. Ioan. Garc. *de nobilit. glos.* 17. *num.* 33. Farin. *fragm. crimin. parte* 2. *verbo metus, num.* 74. *cum seqq.* Valenç *d. consil.* 148. *num.* 45. cum aliis per me citatis *d. voto* 1. *numer.* 32. Noguerol. *tom.* 1. *alleg.* 29. *num.* 69. plures apud Hermosil. ad Greg. Lop *l.* 56 *glos.* 2. *num.* 3. *tit.* 5.
50 *parte* 5. *pag.* 275. & antea *glos.* 1. *sub num.* 63. nam fœminæ vt debiliores, ita sunt timidiores. *glos. verbo metum, in d cap. cùm locum*, Sanch. *d. disp.* 3. *num.* 2. *& n.* 5. *in fine*, Valençuel. *d consil.* 148. *n.* 66.
51 Est enim satis iustus metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, *l. si quando, §. illud, C. de inoff. testam.* Va-
52 lenç. *consil.* 174 *num.* 53. *tom.* 2. Prom & ille, qui procedit ex reuerentia patris, quæ plerumque magis efficit, quam terror, vt ex Plinio *in Panegyrico ad Traianum*, tenet idem Valenç. *d consil.* 174. *n.* 52. nam D.
53 Maria patrem plurimùm reuerebatur, quæ nimia reuerentia accedit ad metum, *l.* 1. §. *quæ onerandæ*, vbi Bart. *ff. quarum rer. actio non datur*, Valenç. *consil.* 173 *num.* 66. *& consil.* 174. *num.* 41. maximè stante terribilitate, magnaque auctoritate, iracunda ac seuera conditione dicti D. Ioannis eius patris, Gramm. *decis.* 262. *num....* Mogol. *de metu, cap.* 24. *num.* 5. Paul. de Castro *consil.* 174. *Contra superius, num.* 1. *vers. hæc autem, vol.* 1. vbi ad rescindendam renunciationem factam à filia ponderat persuasionem, solicitationem, & calliditatem patris, Noguerol. *allegat. Iurus, tom.* 1. *alleg.* 29. *numer.* 70. Castil. *controuers. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 16. ibi: *Si patris, aut mariti iuuenis magna sit auctoritas, magnave reuerentia, siue austera, iracunda, aut seuera conditionis*, &c. Hermosil. eum referens, *vbi suprà num.* 14. Greg. XV. *dec.* 374. *n.* 16.

Et multò magis præcedentibus verbis, & signis 54
prædictis, ac aliis denotantibus ipsam D. Mariam sæpius dixisse ante, & post contractum matrimonium nolle in suum maritum dictum D. Inigum, vt in terminis resoluit Franc. Monald. *cons.* 5. *n.* 45. *vol.* 2. ibi: *Tamen aduertendum est quòd si constare potest sua cognita, prout constat in casu nostro, quòd ob metum reuerentialem contraxerit, cum probatum fuerit, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse, & demonstrasse nolle in suum maritum præfatum D. Petrum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, prout supra dictum est, dico, quod tale matrimonium etiam ex isto capite est ipso iure nullum*, &c.

Et quamuis metus reuerentialis, quem naturaliter 55
habet filius respectu patris, non sufficiat ad contractus rescissionem, nisi minæ præcedant, vt sentiunt multi, quos referunt Noguerol *d. allegat.* 29. *num.* 79. & Hermosil. *vbi supra num.* 5. nihilominus tamen in matrimonialibus causis sunt numero non pauciores, qui dicunt reuerentiam per se solam sufficere, de quibus Diana *moral. resol. parte* 3. *tract.* 5. *resol.* 20. præcipuè si persona adeò grauis sit, quòd ei 56
nimia debeatur, ex Hermosil. *d. loco num.* 13. *&* 14. vt in nostro casu, in quo etiam vltra minas, de quibus suprà *num.* 37. reuerentialis iste metus incussus à D. Ioanne, persona grauissima, vestitus reperitur pluribus coniecturis verum metum inducentibus, præcipuè à terribilitate conditionis paternæ, vt supra ostendi: item, ab auersione, repugnantia, lachrymis, & querelis, de quibus infrà *num.* 64. *cum seqq.* & demum ab apprehensione damni, quod sibi posse euenire suspicabatur ipsa metum passa, *l.* 3. *ff. ex quibus causis mai.* ibi: *Et hoc ex affectu eius intelligitur*, Rot. *d. decis.* 160. *numer.* 18. *lib.* 2. *consil. crimin.* Farin. Noguerol. *d. alleg.* 29. *num.* 83. quia timor damni futuri propriè est metus ad rescissionem contractus, *l. nouissimè, ff quod falsò tut.* Alex. *consil.* 29. *In casu, numer.* 6. *&* 7. *vol.* 1. vbi quòd paria sunt quòd quis com- 57
pellatur per verbera, & minas, vel quòd timeat compelli, Monald. *d. cons.* 5 *num.* 31. *cum seqq. vol.* 2. Noguerol. *d alleg.* 29. *num.* 84 Hermosil. *d. l.* 56 *glos.* 1 *num.* 14. *cum seqq.* Et non solùm metus, sed etiam iusta illius 58
suspicio est multùm considerabilis, post multos Valenç. *d. cons.* 173. *num.* 64.

Concurrunt etiam importunæ, instantissimæ, & 59
continuæ persuasiones, ac preces immodicæ, quibus tam nomine patris, quam suo proprio eam solicitabat mater, quæ cum procedant à personis, quibus magna debetur reuerentia, videlicet à patre, & matre simul, habentur loco coactionis, & compulsionis, ac consequenter tollunt, præcipuè in puella tam teneræ ætatis, plenam securitatem; & liberum consensum contrahendi, itavt matrimonium sic inuoluntariè contractum, dicatur nullum. Ita Ioann. Bapt. Ferret. *consil.* 296. *num.* 7. *&* 8. Nald. *in summ. verb. metus, num.* 4. Castil. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 105. Basil. Pont. *de matrimon. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 17. Greg. XV. *decis.* 326. *num.* 3. 13. *&* 14. Valenç. *d. cons.* 173. *num.* 63. Mart. *de success. legali parte* 4. *quæst.* 1. *art.* 6. *num.* 32. Hermosil. *d. l.* 56. *glos.* 1 *num.* 24. *tit.* 5. *parte* 5. latè Sanchez *d. lib.* 4. *disput.* 7. *per tot.* vbi concludit in hæc verba. *Sit conclusio inter has sententias secundam reputo probabiliorem; cum enim ex vna parte importunitas cuiuscumque sit, valde vrgeat, ne dicam vexet, & opprimat,*

vt probant omnes textus adducti pro prima sententia, n.4.& ex altera parte reuerentia personæ petentis debita, pusillanimem, ac timidum, nec audentem contradicere, rogatum reddat, merito,ac iure optimo vtraque metuendi causa coniuncta prudentem, ac constantem
60 *coget, ipsiusque consensum extorquebit*, &c. Paria siquidem sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Pet. Pechi. *de testam.coniug.lib.*1. *c.3.n.4.cum seqq.* Valenz. *consil.29.n.31.tom.*1.

61 Satis superque ex his probatus est metus, & vis illata D. Mariæ, qui cùm sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus, *l.* 1. *ff. de eo quod metus causa*, quàm ex parte metum inferentis, cum secretò, & clam inferatur. Honded. *consil.*29. *num.*21. *lib.*1. Andr. Gail. *lib.2.obseru.93.num.*19. Menoch. *de arbitr. casu* 116.
62 *n.*17. Valenz. *consil.*29. *n.*40. *tom.*1. prout prædictæ persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt
63 occultè, Valenz. *d.cons.175.n.*71. ideò per indicia,& coniecturas tam metus, quam persuasiones huiusmodi probari possunt, Gail. *de obseru.*93. *n.*18. Gutier. *consil.16.n.*4.Matt.*d.voto* 1.*n.*54. Farin. *in frag. crim.p.2. lit.M. n.*181. Rot. apud Farin. *lib.2. decis. crimin decis.260.n.1.& 2.* Fontanel. *de pactis nupt. tom.2.claus.7.glos.2.p.5.n.*39. Gabr. Pereira *decis.*30.
64 *n.*8. Noguerol *alleg.Iuris tom.1.alleg.29. n.*16. Illud enim quod facilè probari non potest, argumentis,& indiciis probari valet, *l.nominis, §. à barbaris, ff. de re milit.* Seraphin. *decis.771.n.*2. Ioan.Franc.à Pon-
65 te *cons.44.n.*17. Et dicit Ias. *in l.de pupillo, §.si quis ipsi Pretori, ff.de noui oper.nuntiat.n.*10. quem refert Noguerol.*d.alleg.29.n.*17.quòd quando à communiter accidentibus probatio est difficilis, sufficit probare per coniecturas,& sufficiunt probationes,quæ aliàs tanquam imperfectæ reiicerentur,& quòd ratione difficultatis sufficit præsumptiua probatio, ex præsumpta opinione.

66 Coniecturæ autem metus illati, & noluntatis ex parte D. Mariæ plures se se offerunt, præter eas, de quibus suprà, sed duæ remanent principaliores in materia. Prima elicitur ex nimia animi sui auersione, & repugnantia erga huiusmodi nuptias, quæ declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, Rot. *coram Greg. XV. decis.326.n.*7. & apud Farin. *lib.2. decis.crim. decis.260. n.*3. & confert ad metum
67 probandum, eadem Rot. *decis.779.n.1.p.1.in posthu. Farin.*Hippol.Rimin.*consil.77.n.24 inter matr.Zilet.*

68 Quam quidem auersionem,& repugnantiam ante, & post matrimonium, continuò habuit D.Maria erga D. Inigum; nam dum illa ad lectum vocaretur, semper ire reluctabatur, & inuita, lachrymabunda, & tristis trahebatur ad accubitum,maximos clamores emittendo, vt plures testes iam examinati deponunt; quæ tanta auersio ad delirium,& desperationem eam sæpissimè adduxit, vnde etiam metu præsumitur contractum matrimonium, ex Gregor.
69 XV. *decis.326.n.*41. & si aliquando tacuit, & dissimulauit, fuit pro tam breui tempore, & ad instantiam eorum,qui solicitabant hoc matrimonium,ita vt ex tali patientia argui non possit libera voluntas, ex Seraphin. *decis.581.num.*7.

70 Secunda,ex afflictione,lamentationibus, lachrymis, suspiriis,& tristitia ipsiusmet D.Mariæ de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ ad contrahendum, quæ arguunt dissensum, & pœnitentiam,& signa sunt clara, quòd inuita trahebatur ad dictas nuptias, Andr.Alciat. *consil.55.n.8.lib.*9. Menoch. *de præsumpt.lib.3.præs.126.n.*17.Seraph. *decis.* 859.*num.*2. Greg.XV. *d.decis.*326. *num.40.cum seqq.* Noguerol.*d. alleg.*19.*num.*67. Rot.*decis.*779.*num.*5.
71 *part.1 in posthum.Farin.* Grammat. *decis.103.n.55.in fin.* vbi inquit in casu de quo ibi satis argui metum fuisse illatum Marchionissæ, ex eo quod flere visa est. Et ex querelis præcedentibus præsumptionem 72
metus induci tenent Aym.Crau.*cons.461.n.12.lib.*3. Beroi. *quæst.famil.q.154.num.*4.Menoch.*de præsumpt. lib.3. præs.*126. *num.* 17.& 22. quæ omnia non solùm circa actum, & in ipso actu, quo scribebatur dictum mandatum procuræ, visa fuerunt, sed etiam post ipsum matrimonium celebratum pluries sunt euenta, vt ex depositione testium apparet. Nec 73
mirum, quia omnes actus subsequentes, etiamsi prima facie spontanei videantur, meticulosi censentur, cum à principio meticuloso cætera sequuta regulari debeant,Barbat.*consil.54.col.12.volum.*1.& initium metus in actu, influit in actus sequentes, Nouar. *collect.*34.*num.*3.

Non obstat, quod D. Maria post matrimonium 74
vigore dicti mandati procuræ contractum, & post mortem D.Ioannis eius patris, cum D. Inigo inhabitauit,& matrimonium consummauit; Quia multipliciter respondetur.

Primò, quòd dicta D. Maria erat in domo patris paulò antea defuncti, & sub potestate matris remansit, quæ coadiuuando voluntatem patris eam coëgerat, vt mandatum procuræ signaret, & sic metus causa de illo tempore durabat, Valenz. *cons.* 165 *n.*80. *tom.*2. Rot. *decis.590. n.2.p.1. in posthum. Farin.* retinebatur adhuc à matre, quæ vt rem gratam marito faceret,metum incusserat, ac minis persuaserat;Seraphin. *dec.859.n.2.*vbi etiam quòd sem- 75
per præsumitur continuatio metus quousque probetur quòd pars sit constituta in plena libertate.

Secundò,respondetur dictam D.Mariam non po- 76
tuisse antea resistere voluntati matris, quin prius aliquo decurso tempore,& memoria paternę voluntatis aliquantulum refrigescente, illam certiorem redderet de metu, quem passa fuerat ad matrimonium huiusmodi contrahendum, & de auersione magna erga huiusmodi nuptias; vnde durante hac metus causa, & habitando in domo ipsius matris, vnà cum asserto marito, huiusmodi patientia, & dissimulatio per dies triginta, plus minusve, ob dictam causam habita, non potuit dici sufficiens ad purgandum metum, cùm requiratur, vt illum patiens sit in plena libertate, Seraphin. *decis.859.n.*1. *& decis.863.n.*1.Menoch. *de præsumpt.lib.3.præs.126. n 26.*Rot. *decis.179.n.7.p.2.in posth. Farin.*

Tertiò, respondetur non sufficere pro purgatio- 77
ne metus solam acquiescentiam, etiam longi temporis post mortem patris, qui metum intulit, sed requiritur quòd metus probetur sublatus per actus positiuos contrarios, vt per Osach.*decis.* 179.*n.*11. Rot. *dict.decis.179. n.5.p.2 in posthum.*

Quartò, respondetur censuisse S.Congreg.Con- 78
cilij, *sub die* 15. *Septemb.* 1629. matrimonium nullum,eo quòd per metum à matre illatū contractum fuerat, esse inualidum, etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filios susceperit, vt refero in Collect.Bullarij *verbo matrimonium contractum pag.*445.

Quintò, respondetur consensum cohabitationis 79
superuenientem, & carnalem copulam post matrimonium contractum habitam non sufficere, cum tempore assertæ celebrationis liber in contrahente consensus non adesset, Brunel. *in tract. de sponsalib. conclus.*1. *num.*4. *cum seqq.* Seraphin. *decis.*863. *n.*3. Aloys.Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.*2. *decis.*15. *numer.*3. Matt. *in votis nouiss.decis. voto* 64. *num.* 1. nam hoc casu carnalis copula præsumitur 80
per violentiam interuenire, vt dicit Matt. *d. voto* 64. *num.*15.

adhuc difficultas & impossibilitas prædicta remaneret, quia quicquid pendet à voluntate Principis,
34 impossibile reputatur, vt *in l. apud Iulianum*, *§. constat*, vbi latè Ias. *ff. de legat.* 1. *l. ea quæ rarò* vbi *Dec. ff. de regul. Iuris.*

35 Quintò, quia pendente quæstione super dictæ clausulæ validitate, vel inualiditate, manutentio deneganda non est: vbi enim lis vertitur super validitate vel inualiditate alicuius statuti, vel Constitutionis, seu clausulæ fundationis, ea pendente non debet quis commodo suæ possessionis priuari, Rota *decis.* 41. *n.* 10. *cum seqq. p.* 1. *diuers.* in qua dum disputaretur an dandum esset mandatum de manutenendo stante prohibitione statuti à Sede Apost. confirmati, Rota censuit esse dandum, rationem assignãs, quia possessionis vsu vel quasi, etiamsi sit contra ius, nemo est priuandus lite pendente super validitate statuti, vel constitutionis, *& decis.* 50. *n.* 1. *p.* 2. *diuers.*
36 ait quod stante quasi possessione statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur, *& decis.* 64. *n.* 1. *d. p.* 2. censuit quod si validitas statuti à Papa confirmati sit in controuersiam deducta, & super ea lis pendeat, non debet quis pendente huiusmodi iudicio commodo suæ possessionis priuari, resoluit Post. *in dict. tract. mandati de manut. obseruat.* 8. *numer.* 17. *cum seqq.*

37 Vnde eadem Rot. apud Post. *decis.* 157. firmauit quod si Parochus, qui habet iuris assistentiam super decimis, moueat litem contra Regulares illas prætendentes, quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.

38 Sextò, quia ex longæua huiusmodi possessione, in qua reperitur P. Generalis nominandi pro quolibet Monasterio duas vel tres Moniales, ex quibus vna debeat eligi in Abbatissam, resultat titulus saltem præsumptus, qui ad manutentionem obtinendam sufficiens est, etiamsi ius resistat; ita Couar. *practic. cap.* 7. *num.* 6. *vers. secundo*, ibi. *Erit satis sufficiens titulus aliquis præsumptus, qui robur addat ipsi possessioni*, &c. Gutier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 62. *in princip.* ibi. *Præterea quod etiamsi possessio sit contra Ius commune, si tamen adiuuetur præsumptione alicuius tituli, vel æquitatis, is, qui docet, vel est in quasi possessione, defendendus sit ea vsquequo aduersa pars doceat de iure suo*, &c. Post. *d. obseruat.* 44. *n.* 27.

39 Septimò, quia ad impediendam manutentionem non sufficit qualisqualis Iuris resistentia, argumentis, aut præsumptionibus probata, seu ex textu desumpta, sed opus est vt sit manifesta, & vehemens, Rot. apud Post. *decis.* 215. *numer.* 22. & ineuitabilis, idem Post. *dict. obseruat.* 44. *numer.* 15. Nam si Ius aliquo modo resistat, dum tamen penitus, & omnino non repugnet, minimè opus erit iustitiam possessionis inspicere, & attendere, Post. *d. obseruat.* 44. *num.* 8. Rot. apud eundem *decis.* 295. *num.* 8. In hoc autem casu resistentia non probatur manifesta, & ineuitabilis ex verbis clausulæ fundationis, sed per argumenta & mendicatis vt aiunt suffragiis, quæ ad intentum non sufficiunt, nec habenda sunt in consideratione.

40 Octauò, quia etsi conditio fundationis repugnaret, adhuc poterat præscriptione tolli, Nauar. *consil.* 1. *de præscript.* vbi exemplificat in duabus capellis, in quibus fundatæ fuerunt duæ Missæ, cum aliquibus aliis oneribus, & in eis postea lapsu temporis non
41 celebrarur nisi vna Missa, Zerol. *in praxi Episcop. parte* 2. *verbo beneficium vers. decimoquarto*, vbi quod onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore possunt temporis diuturnitate vel præscriptione tolli, Perez de Lara *de anniuers. & capell. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 5.

Item & legitima consuetudine, quæ potest effi- 42
cere vt electio fiat aliter quam Ius commune disponit, *cap. cùm dilectus* 8. *de consuetud.* ibi, *mandamus quatenus si ex parte Karofensis cœnobij talis fuerit consuetudo probata, quæ Iuri communi præiudicet in hac parte, vos secundum illam decernatis electionem Andrensis Abbatis de cætero faciendam, alioquin Andrens. Monachis ius eligendi Abbatem adiudicare curetis*, &c. vbi Anton. de Butr. *in* 1. *lectur. num.* 23. *vers. & nota*, *& in* 2. *lect. num.* 50. *vers. oportet tamen, & numer.* 51. vbi tenet quòd non requiritur titulus ad inducendum huiusmodi consuetudinem; Abb. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina numer.* 3. *&* 7. *de causa possess. & propr.* Præpos. *numer.* 11. & Alex. de Neuo *num.* 19. *in cap. constitutis* 46. *de appellat.* Rot. *dec.* 65. *num* 11. *parte* 1. *recentiorum.*

Denique longæua obseruantia subsequuta, quæ 43
declarare potest quem in fundatione, vel statuto comprehendi, vel non comprehendi, Rota apud Post. *decis.* 239. *num.* 10. quia est optima interpres 44
cuiuscumque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legib.* Menoch. *consil.* 49. *n.* 20. *&* 21. Crauet. *consil.* 766. *n.* 7. *&* 8. *vol.* 5. Rot. *decis.* 419. *n.* 6. *p.* 1. *recentior.* Laur. Syluan. *consil.* 88. *n.* 27. *lib.* 2. dicens quòd obseruantia quæ subsequitur, multum prodest ad declaratio- 45
nem cuiuscumque dispositionis, Gutier. *cons.* 2. *n.* 10. Valenzuel. *consil.* 97. *n.* 204. vbi quod obseruantia 46
subsequuta declarat maioratus fundationem. Et quod per illam debeant interpretari Constitutiones 47
& definitiones huius Congregationis colligitur ex iis, quæ Bart. *in l. emptor fundi, ff. de vsucap. pro empt. leg. testatrix, §.* 1. *ff. si seruitus vendic.* ibi. *Idque à successoribus eorum est obseruatum*, &c. latè Surd. *consil.* 140. *n.* 44. *lib.* 1. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 7. *num.* 3. *& cap.* 74. *num.* 8. & in terminis obseruantiæ subsequutæ statuti Bald. *consil.* 176. *lib.* 2. Fulgos. *consil.* 1. *in fine*, Corne. *consil.* 58. *colum.* 2. *lib.* 4. Deci. *consil.* 11. *vol.* 5. *& consil.* 344. Afflict. *Neapol. decis.* 140. plures per me *in praxi exigendi pensiones quæst.* 6. *numer.* 49. Et obseruantia subsequuta habet 48
vim testium deponentium super veritate facti, Crauet. *de antiquit. tempor. parte* 1. *num.* 16. & causa adæquata præsumitur effectui subsequuto, Bald. *in l. si certis annis. C. de pact.* Ias. *consil.* 128. *num.* 1. *vol.* 1. Aym. Crauet. *consil.* 101. *in fine*, Gregor. Lopez *l.* 53. *gl.* 1. *in fine*, *tit.* 6. *part.* 1. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 52. Menoch. *consil.* 21. *num.* 9. vbi ait quod initia dubia ex obseruatione longa clarificantur, *& consil.* 49. *num.* 20. *lib.* 1. Et hæc tanto magis procedunt 49
in obseruantia interpretatiua, quæ fauorabilior est quam dispositiua, & sequi debet etiam impropriando verba, vt post Socin. & Butr. resoluit Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 675. *num.* 32. benè Tiber. Decian. *consil.* 44. *num.* 16. *vol.* 2. vbi ampliat etiam in materia odiosa. Vnde videtur durum velle hodie Moniales nouitatem in his electionibus introducere contra obseruantiam, & vsum antiquissimum & diu obseruatum, quia vt dicit Balduin. vsu inuiolabili confirmata destruere difficillimum est, *consil.* 370. *vol.* 3. Et cum plures habeantur actus inter- 50
pretatiui spatio octuaginta annorum introducti, res absque dubio procedit; cùm tamen sufficerent decem anni, Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 57. & sic aliquo spatio temporis quantumcumque breui eius vsum, & exercitium inualuisse, Dec. *in cap. cùm M. Ferrariensis num.* 26. *de constit.* Neuizan. *in sylua nupt. lib.* 5. *num.* 94. Crauet. *consil.* 118. *num.* 2. *volum.* 1.

Franc

Franc.Becc.*conf.*101.*num.*50.*vol.*1. Honded. *conf.*92. *num.*31.*lib.*1. Surd. *consil.*335.*num.*27.*tom.*3.

51 Et quatenus sic euidenter non appareret de interpretatiua obseruantia, adhuc negari non poterat, illam clausulam per non vsum derogatum fuisse, est enim de natura, cuiuscumque statuti, constitutionis, vel legis, ad eius validitatem vt vsu recepta sit, Couar. *lib.*1.*var.cap.*16.*n.*6.*vers.*5. Soto *de Iustit. lib.*1. *q.*1.*art.*4. Cæpol. *consil. crimin.*13.*per tot.* Roland. à

52 Valle *consil.*99. *n.*5. *&* 6. Ratio est, quia vbi constituitur statutum, vel fundatur memoria aliqua, aut lex promulgatur, semper adest tacita conditio, si vsu recipiatur, Farin. *fragm.crimin.p.*2.*lit.L. num.*1.

53 Vnde prouenit quòd non obseruans legem, seu statutum vsu non receptum, minimè dicitur eius transgressor, iuxta text. *in cap.in istis*, §.*leges dist.*4. ibi. *Leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur; sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, ita moribus vtentium ipsæ leges confirmantur*, &c. & ibi, *aliter agentes transgressionis reos non arguit*, &c. & ibi annotarunt Archid. *n.*1.Turrecr. *n.*2.*&* 3. vbi ait leges à Populo firmitatem & stabilitatem accipere, non auctoritatem, Surd. *consil.*58. *n.*6.Steph. Gratian. *discept.forens.cap.*152.*num.*17.*&* 18.

54 Magna siquidem adest differentia inter leges & statuta, quia leges si recipiantur a Populo tacitè vel expresè, debent seruari, licet non probetur earum vsus, quia lex semper est in viridi obseruantia, *l. Arriani*, *C. de hæret.* Statuta verò Populorum vltra receptionem, requirunt vsum: vtrumque resoluit Gutier. *de iuram.confirm.p.*1.*c.*38.*n.*10. immò statutum tollitur non solum quando vsu receptum non fuit, sed etiam quando postquam admissum extitit, in eius tamen obseruantia perseueratū non fuit, Bald. *in l.rem non nouam, ante fin.* & ibi Ias. *n.*4. *C.de iudic.* Ruin.*consil.*143.*n.*24.*lib.*5. Alex.*consil.*132.*col.*1.*&* 2. *lib.*7. cum hac tamen distinctione, quòd vbi statutum aliquando fuit obseruatum, licet postea in eius obseruantia non perseueretur, tunc vt illi derogetur, requiritur non vsus in contradictorio iudicio

55 obtentus, vt tenet Alex. *d.consil.*132.*n.*4. At quando nunquam statutum vsu receptum fuit, sufficit solum ad eius derogationem illius non vsus, licet nulli actus contrarij in contradictorio iudicio obtineantur, vt mirabiliter distinguit Cephal. *consil.*129.*n.*8. *lib.*1. Cùm ergo in præsenti casu supradicta clausula fundationis nunquam fuerit admissa, aut vsu recepta, benè infertur illi fuisse per non vsum derogatum, & maximè fundatoribus per aliquot annos viuentibus minimè reclamantibus, aut contradicentibus, immò & Monialibus ipsis expresè admittentibus, & consentientibus, per ea, quæ tradunt Menoch. *de arbitr. casu* 160. *n.*11. Roland. *cons.*22. *num.*32. *lib.*2. Cassanat. *consil.*39. *n.*19.

Ordinis S.Hieronymi Hispaniarum.

Damnum & præiudicium magnum & paruum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice Superior existere, & inferior altero.

VOTVM LIII.

1 *Constitutiones & Extrauagantes Ordinis S. Hieronymi referuntur.*
2 *Visitator Generalis non potest procedere contra aliquem nisi constito sibi de delicto, saltem per coniecturas, indicia, & famam.*
3 *Lex vbi aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare.*
4 *Qualitatem, qui allegare vult, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur.*
5 *Grauitas damni cognoscitur ex qualitate pœnæ, quæ pro tali damno, seu excessu delinquenti imponeretur.*
6 *Damnum paruum cognoscitur ex paruitate causæ, & ex genere pœnæ.*
7 *Pœna cum delicto, seu culpa commensuranda est.*
8 *Delictum si est paruum, pœna debet esse modica: & è conuerso.*
9 *Officialis durante officio solum potest syndicari quando illi imponitur pœna remotionis.*
10 *Delictum graue nullum est, licet dolosè & appensatè commissum, si non tendit in magnum damnum, & præiudicium alterius.*
11 *Damnum Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur.*
12 *Damnum magnum, seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ecclesiæ, quod dicatur? committitur iudicantis arbitrio.*
13 *Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam; & inferior, ac subditus extra illam.*
14 *Delegatus Papæ extra causam sibi delegatam, potest vocari in iudicium, vel si delinquat, puniri, sicut quilibet alius priuatus.*
15 *Inferior potest quis esse vno respectu, & superior altero.*
16 *Persona vna & eadem potest diuersa causa & vice superior existere, & inferior altero.*
17 *Leges dicuntur firmari cùm moribus vtentium approbantur.*
13 *Legis obligatio siue per non vsum, siue ex eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, & subditos ligare non potest.*
19 *Lex non obligat si sit antiquata, & contraria consuetudine abrogata.*
20 *Lex Partitæ refertur.*
21 *Lex noua reuocat priorem etiamsi de illa mentionem non fecerit.*

IN sacro S.Hieronymi Hispaniarum Ordine *Constit.*13. dispositum est vt si contigerit aliquod Congregationis Monasterium valde à R. P. Generali aggrauari, possit, & debeat eum suppliciter rogare, vt à tali grauamine cesset; si verò id facere detrectauerit, tale grauamen Deputatis pro Capitulo priuato ostendat, qui cum primum de eo sibi constiterit, tenentur intra decem dies præfati Monasterij expensis ad Regium Conuentum S.Bartholomæi de Lupiana accedere ad celebrandum Capitulum priuatum, in quo si repererint grauamen illud vere à P.Generali illatum fuisse, illud tollere studeant; sin minus, ad arbitrium suum prouocantes, & querelantes puniant, dum tamen paruum grauamen seu damnum ob præceptum obedientiæ permittatur. Item *in Extrauag.*2. *eiusdem Constitutionis* statuitur, vt si quandoque contingeret quod P. Generalis in præiudicium & damnum totius Ordinis aliquid machinaretur, tunc & eo casu quilibet Religiosus Conuentualis S. Bartholomæi de Lupiana expensis Congregationis poterit eos, qui sunt de Capitulo priuato, conuocare. Quo supposito interrogatus fui vt viderem quod dicatur magnum grauamen seu damnum, & quando in damnum & præiudicium totius Ordinis & factum credatur?

1

credatur? & an durante huiusmodi Capitulo priuato teneantur, qui de eo sunt, obedire P. Generali extra causam seu causas pro quibus vocati fuerunt?

2 De his omnibus interrogatus vt satisfaciam, sciendum est Patres huiusmodi de Capitulo priuato non debere facile venire nisi constito sibi de graui damno seu grauamine, iuxta tradita per Mascard. *de probat. conclus.* 472. *num.* 24. Mastril. *de Magistrat. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 15. saltem per coniecturas, indicia, & famam. Rodoan. *de rebus Eccles. non alienan. super verbo, sed in casu malæ alienationis quæst.* 23. *num.* 13. Mascard. *d. tract. de probat. conclus.* 471. *n.* 1.
3 quia regulare est in qualibet materia; quod vbi lex aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare, *l. diuus, ff. de testam. milit. gl. verbo accusare in cap. ad dissoluendum*, *de desponsat. impub.* &
4 qui vult allegare qualitatem, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur, gloss. *in l. si arbiter, ff. de probat.* Farin. *in praxi crim. q.* 2. *n.* 1. *vers. ratio.*

5 Grauitas autem præiudicij seu damni consideratur habito respectu, ad culpam & pœnam pro illa impositam, cognoscitur enim ex qualitate pœnæ, quæ pro tali damno seu excessu delinquenti imponeretur, Clar. *in pract. lib.* 5. §. 1. *numer.* 9. Farin. *in praxi crim. quæst.* 18. *num.* 83. Item paruum damnum cognosci poterit ex paruitate causæ, & ex genere
6 pœnæ, vt resoluit Paris. de Puteo *in tract. de Syn-*
7 *dicatu verbo Iudex cap.* 1. *num.* 8. *fol.* 208. quia pœna cum delicto seu culpa commensuranda est, *leg. sancimus* 22. *C. de pœnis*, *cap. quæsiuit*, *de ijs quæ fiunt à maiori parte Cap.* Menoch. *de arbitr. casu* 266. *n.* 1.
8 Crauet. *consil.* 46. *num.* 15. vbi ait quod si delictum est paruum pœna debet esse modica, & è conuerso plures refero *Axiom.* 181. *num.* 3.

9 Vnde damnum, seu præiudicium, aut grauamen illud magnum reputarem pro quo pœna remotionis ab officio imponitur, non enim pro delicto, quod minori pœna puniatur, ante finitum tempus officij potest quis syndicari: solum enim durante officio, & ante tempus syndicationis potest Officialis visitari & syndicari quando illi imponitur pœna remotionis, *l. iubemus, Cod. ad leg. Iul. repet.* Paris. de Puteo *de syndicatu verbo durante officio c.* 2. *num.* 2. *& cap.* 2. *num.* 12. Amed. *in simili tract. num.* 43. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 16. *vers. præterea quæro,* Mastril. *d. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 35.

10 Nullum est enim graue delictum, licet dolosè & appensate commissum, si non tendit in magnum damnum, & præiudicium alterius; vt dicit Farin. *d. q.* 18. *numer.* 94. *&* 95. vbi addit quod secus est si damnum seu præiudicium sit paruum, & pro eo grauis pœna non imponatur.

11 Præiudicium autem, grauamen, seu damnum toti Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur, cum sit graue delictum, & pœna remotionis puniri debeat, Menoch. *de arbitr. casu* 266. *num.* 1. Veluti propter occupationem bonorum, & rerum Ordinis, aut subtractionem, vel alienationem ipsorum, ad notata per Mastril. *d. lib.* 6.
12 *c.* 8. *n.* 106. Et quod dicatur magnum damnum, seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ordinis, committitur iudicantis arbitrio, inspecta quantitate, & qualitate rei, & causæ, & personæ, ex notatis *per gl. verbo modica in l. sed etsi susceperit* 52. §. *si liberis, ff. de iudic.* Alex. *consil.* 150. *n.* 6. *volum.* 7. Menoch. *de arbitr. casu* 73. *num.* 5.

Deputati huiusmodi ad Capitulum priuatum ac-
13 cedentes, extra causam pro qua vocati fuerunt, in omnibus P. Generali obedire tenentur, quia licet illo superiores sint dum inquirunt, & officium suum exercent, tamen extra illud subditi remanent, prout videmus in delegato Papæ, qui est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam, & inferior ac subditus extra illam, *cap. sanè* 11. *de offic. delegat.* Sbroz. *de Officio Vicarij lib.* 2. *q.* 62. *n.* 10. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 111. *num.* 65. vbi subdit 14
quòd si delegatus huiusmodi extra illam causam vocaretur in iudicium, vel delinqueret, vel aliqua sibi iniuria irrogaretur, non censeretur in hoc maior, sed esset vt priuatus: potest enim quis esse in- 15
ferior vno respectu, & superior altero: Tiraq. *de no-* 16
bilit. c. 28. *n.* 15. Et vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice Superior existere, & inferior altero, vt in filio Senatore, qui in dignitate præcedit patrem, & in filiatione est minor, Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispaniæ cap.* 18. *num.* 44.

Verùm in his indagandis frustra laboramus, cum 17
videamus dispositionem dictæ *Constitutionis* 13. & eius *Extrauagantis* 2. iam cessare per non vsum, leges enim dicuntur firmari cùm moribus vtentium approbantur, *cap. in istis*, §. *leges*, *dist.* 4. *l. de quibus, ff.*
de legib. cuius obligatio siue per non vsum, siue ex 18
eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 13. *tract.* 4. *tit.* 1. *c.* 16. *n.* 160. nec subditos ligare potest. Turrecrem. *n.* 2. *&* 3. & Anstid. *n.* 2. *cum seq. in d. cap. in istis*, Alderan. Mascard. *de generali statutor. interp. concl.* 6.
n. 77. *cum seqq.* prout etiam non obligat cum sit an- 19
tiquata, & contraria consuetudine abrogata, Surd. *consil.* 330. *num.* 15. *&* 16.

Tum etiam, quia reuocata est per posteriorem 20
Extrauagant. 5. *Constitutionis* 11. Apostolicis etiam Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. confirmatam, in qua disponitur quod in singulis Capitulis Generalibus per Visitatores Generales Castillæ visitetur & syndicetur P. Generalis, quod factum videtur ne triennio durante Congregationis gubernium, & pax publica perturbetur, nam passim prætextu alicuius boni apparentis, suppositis accusationibus eum subditi vexabant, & adeò impediebant vt suæ obligationi satisfacere toto illo tempore non posset, quod insinuauit decidendi ratio adducta à *l.* 1 *t. tit.* 1. *p.* 7. ibi. *Porque los homes que oficio tienen maguer fagan derecho, no puede ser que no paguen mal querientes; e perende si los pudiesen acusar, en viles cersehia por hi el lugar que tienen, e tantos serian los acusadores que ne podrian cumplir lo que eran tenudos de fazer.* Bobadil. *in sua politica lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 27. *&* 30. optimus text. ad propositum *in cap. qualiter & quando el* 2. *de accusat.* ibi, *quasi signum sunt positi ad sagittam, & quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur.* Dulcet. *de Syndicatu numer.* 17. *Quod dare locum vt Iudices iniurientur, est prorumpere iustitiæ neruum, & prosternere auctoritatem magistratuum, viámque aperire, qua malitiosi suas vires augeant, & audaciam, iustitiaque ministros timidos reddant.*

Et sic dicta *Extrauag.* 5. *Constitutionis* 11. vti lex 21
noua reuocauit priorem *Constitut.* 13. & eius *Extrauagantem* 2. etiamsi de illa mentionem non fecerit, *cap.* 1. vbi Doctores *de Constitut. in* 6. Spin. *in speculo testament. gloss.* 30. *in princ. num.* 8. Cardos. *in praxi Iudicum verbo Iudex num.* 52. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. §. 1. *num.* 51.

Toletana

Toletana Nullitatis.

Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonij quando vxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo? Matrimonium contractum per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur.

VOTVM LIV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Spolij iudicium instituens, & petens mandari, reintegrari, & restitui, iam pro spoliato se habuit.*
3 *Restitutio præsupponit priuationem, quæ stare non potest nisi habitus præcesserit.*
4 *Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se non habuit pro possessore.*
5 *Contraria inter se sunt fateri se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam.*
6 *Mandatum de manutenendo peti potest, & subordinatè, quatenus opus sit, de reintegrando, quia refertur ad solam possessionem naturalem, non autem ad ciuilem.*
7 *Petitio in materia manutentionis est multum consideranda.*
8 *Spoliatum se dicens, si intelligat de turbationibus, & molestationibus de facto factis, possessione sua non priuatur.*
9 *Factum positiuum spoliationis narrans, & petens se restitui, de plano fassus est se spoliatum.*
10 *Manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi.*
11 *Manutentio potest concedi ex officio Iudicis, à quo multum pendet.*
12 *Manutentio denegata ob defectum probationis possessionis, si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit.*
13 *Manutentionem petens si confessus sit possessionem amisisse, narrando actum positiuum spoliationis, non poterit manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare.*
14 *Confessus in Iure pro iudicato habetur, & confessio propria omnem superat probationem.*
15 *Possessio titulata, seu dominij quasi probatio non requiritur ad manutentionem obtinendam.*
16 *Detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione.*
17 *Spolium & possessio ad omnem restitutionem probari sufficit.*
18 *Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali.*
19 *Possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis.*
20 *Manutentio in matrimonialibus pendet à validitate tituli, & non est danda nisi postquam apparuerit de ipsius tituli validitate.*
21 *Manutentio pendens à validitate resolutionis contractus est simul cum petitorio terminanda.*
22 *Possessoria remedia sunt periculosa in Conscientia si adest defectus proprietatis.*
23 *Possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis.*
24 *Matrimonio in facie Ecclesiæ contracto si lis super eius nullitate moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici.*
25 *Lite pendente super nullitate matrimonij non debet mulier sequestrari.*
26 *Maritus lite pendente super nullitate matrimonij non debet spoliari possessione suæ vxoris, cohabitatione, & thoro.*
27 *Sed ante omnia restitui.*
28 *Restitutio vxoris quando petitur à marito ante probationes incontinenti oblatas super nullitate matrimonij, est facienda quoad cohabitationem, & thorum.*
29 *Manutentio seu restitutio denegatur vbi est timor peccati, vbi matrimonium non est consummatum, secus post illius consummationem.*
30 *Copulam ad integram restitutionem faciendam de vxore ponderant plura Iura.*
31 *Matrimonio nondum consummato restitutio est facienda quoad cohabitationem, & alia obsequia præter copulam.*
32 Cap. ex parte, & cap. ex transmissa, de restit. spoliat. *conciliantur.*
33 *Restitutio marito non est facienda quoad copulam quando mulier incontinenti habet probationes paratas super nullitate matrimonij.*
34 *Probationes quando incontinenti offeruntur super nullitate matrimonij tollitur malitiæ præsumptio.*
35 *Probationes consanguinitatis quando offeruntur à muliere incontinenti, non leuis præsumptio insurgit pro veritate exceptionis.*
36 *Maritalia obsequia, & seruitia cur licite præstentur à muliere, conscia impedimenti dirimentis obiecti? ostenditur.*
37 *Restitutio quoad copulam non fit oblatis probationibus incontinenti de impedimento quocumque dirimenti.*
38 *Copula coniugalis est peccatum mort. in eo coniuge, qui conscius est impedimenti.*
39 *Restitutio mulieris est differenda vbi cautio non sufficit ad præcauendum periculum extorsionis copulæ.*
40 Cap. significasti, de diuort. *declaratur.*
41 *Peccati periculum non incurrit coniux ex carnali coniunctione habita cum vxore adultera.*
42 *Probatio incontinenti oblata quando dicatur? ostenditur.*
43 *Restitutio quoad cohabitationem & thorum deneganda post probationes factas, ex quibus constat de nullitate matrimonij opposita.*
44 *Matrimonium per metum celebratum est nullum ipso iure.*
45 *Vis & metus refertur, qui in hoc matrimonio interuenit.*
46 *Qualitas terribilis, & asperæ conditionis, præcipue in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis.*
47 *Metus iustus ex amissione maioris partis bonorum inducitur.*
48 *Quæ fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris, non ligant, nec obligant filiam.*
49 *Metus minor sufficit in virgine teneræ ætatis quàm in muliere.*
50 *Fœminæ vt debiliores ita sunt timidiores.*
51 *Metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, est iustus.*
52 *Metus procedens ex reuerentia patris plerumque magis efficit quàm terror.*
53 *Reuerentia nimia accedit ad metum, maxime stante terribilitate, & seuera conditione minantis.*

54 *Matrimonium contractum ob metum reuerentialem illius, qui ante & post illud dixit & demonstrauit nolle contrahere, est nullum.*
55 *Metus reuerentialis non sufficit ad contractus rescissionem, nisi minæ præcedant.*
56 *Reuerentia nimia erga personam multum grauem in matrimonialibus per se solam sufficit.*
57 *Paria sunt quod quis compellatur per verbera, vel minas, vel quod timeat compelli.*
58 *Metus iusta suspicio est multum considerabilis.*
59 *Matrimonium per importunas, instantissimas, & continuas persuasiones, ac preces immodicas contractum, est nullum.*
60 *Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.*
61 *Metus est difficilis probationis.*
62 *Persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt occultè.*
63 *Metus per indicia & coniecturas probari potest.*
64 *Argumentis, & indicijs probandum quod facile probari non potest.*
65 *Probatio quando est difficilis, sufficiens est quæ fit per coniecturas.*
66 *Repugnantia & nimia auersio erga nuptias, declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, & confert ad metum probandum, vt n. 67.*
68 *Metu præsumitur contractum matrimonium ex delirio & desperatione.*
69 *Dissimulans libertatem ad instantiam eorum qui solicitabant matrimonium, non arguitur libera voluntas ex tali patientia.*
70 *Lamentationes, lachrymæ, & suspiria arguunt dissensum, & pœnitentiam.*
71 *Metus arguitur in contrahente, quæ flere visa est.*
72 *Metus præsumptio inducitur ex querelis præcedentibus.*
73 *Metus initium in actu influit in actus sequentes.*
74 *Metus durante causa omnia per illum gesta præsumuntur.*
75 *Metus continuatio semper præsumitur quousque probetur quòd pars sit constituta in plena libertate.*
76 *Metus non purgatur nisi patiens sit in plena libertate constitutus.*
77 *Acquiescentia sola non sufficit pro purgatione metus, sed requiritur quod ille probetur per actus positiuos contrarios.*
78 *Matrimonium nullum per metum à matre illatum, est inualidum, etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filios susceperit.*
79 *Consensus habitationis, & carnalis copula superueniens non validat matrimonium à principio nulliter contractum.*
80 *Copula carnalis præsumitur per violentiam interuenire quando habetur post matrimonium contractum.*
81 *Consensus est de substantia matrimonij.*
82 *Matrimonium nullum non potest per quemcumque consensum superuenientem ratificari nisi de nouo cum requisitis solemnitatibus contraheretur.*
83 *Forma & solemnitas quæ debet interuenire in actu vt valeat, interuenire debet in ratificatione.*
84 *Ratificatio conciliat ea, quæ pendent ex animo, non autem ea, quæ pendent ex aliqua forma.*
85 *Metus purgatus non dicitur ex aliquo actu voluntario subsequuto quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit.*

1 INTRODVCTA lite inter D. Mariam de Velasco de la Sierra y Castañeda, & D. Inigum Lopez de Mendoza eius assertum maritum super nullitate matrimonij per vim, & metum inter eos contractum, fuit pro parte D. Inigi petitum reintegrari, & restitui quoad cohabitationem, & thorum, cæteraque obsequia maritalia, item & manuteneri; quod omnino illi denegandum duxi, ex sequentibus.

Primò, respectu manutentionis satis patet, quia 2
cùm dictus D. Inigus spolij iudicium instituens, petierit mandati, reintegrari, & restitui, iam pro spoliato se habuit, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 113. num. 65.* Hercul. Marescot. *var. lib. 2. cap. 64. num. 7.* ibi. *Secus igitur si petitio reintegrationis sit clara, veluti si quis absolute fateatur se spoliatum fuisse, & petat restitui ad suam antiquam possessionem, amisisse dicitur, & propterea manuteneri non potest, cum solo animo amittatur possessio*, &c. Rot. *decis. 704. la 2. num. 1.* 3
parte 1. & decis. 129. num. 7. parte 2. recentior. Coccin. *decis. 130. sub num. 4.* restitutio enim præsupponit priuationem, quæ stare non potest, nisi habitus præcesserit, Barz. *decis. 47. num. 26.* & tanquam talis manuteneri non debet, Couar. *pract. cap. 17. num. 3.* 4
Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 314. num. 18.* nam illi, qui se non habuit pro possessore, non est dandum mandatum de manutenendo, Cardin. Mantic. *decis. 309. in fine*, Rot. *decis. 172. in fin. & decis. 174. n. 7. parte 4. diuers. & decis. 752 sub num. 2 parte 2. recentior.*
fateri namque se pro spoliato ad restitutionem con- 5
sequendam, & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam, sunt inter se multum contraria, implicantque contradictionem, & simul stare, seu cumulari non possunt, Rot. *decis. 560. num. 2. p. 1. & decis. 29. num. 7. p. 2. recent.*

Non obstat, quòd potest simul, & semel peti man- 6
datum de manutenendo, & subordinariè, quatenus opus sit, de reintegrando, nec ita petens dicitur se habuisse pro spoliato, sed instare pro manutentione in ciuili possessione, quæ animo retenta præsumitur: cum illa reintegratio, seu restitutio petita intelligatur quoad possessionem naturalem tantùm, seu etiam detentationem respectu turbationum, & molestiarum sibi de facto illatarum, & hæc æquiuoca petitio debeat referri ad solam possessionem naturalem, non autem ad ciuilem, Rot. *d. decis. 560. n. 3. cum seqq. p. 1. recent.* Greg. XV. *decis. 555. num. 1.*

Quia respondetur negando in præsenti casu pe- 7
titionem ex aduerso datam fuisse subordinatam, & æquiuocam, dum in ea pars aduersa semel, & iterum dicitur spoliatus, & D. Mariæ à domo recessum spolium vocat, vt ex ipsamet petitione constat, ad quam semper in hac materia recurrendum esse voluit Rot. apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo, decis. 165. num. 10.*

Et quatenus, sine veri præiudicio, subordinata, 8
vel æquiuoca ea esset, & remedium vnum non esset exclusiuum, sed accumulatiuum alterius, adhuc in hoc casu ob confessum defectum possessionis amissæ, esset manutentio deneganda, quia ex toto petitionis tenore non apparet, nec ex circumstantiis facti colligitur, quòd D. Inigus dicens se spoliatum, intellexerit de turbationibus, & molestationibus de facto factis, vt requirebatur ne possessione sua priuaretur, Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 314. num. 14. & 15.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. parte 10. num. 52.* imò narrando actum posi-
tiuum spoliationis, hoc est recessum D. Mariæ à do- 9
mo propria, & accessum intra clausuram Monasterij Monialium S. Catarinæ, & petendo se restitui, de plano fassus est se spoliatum. Ita Rot. *decis. 704. num. 2. parte 1. recentior.* ibi: *Neque visum fuit obstare quod in decisione dicitur, videlicet quod talis confessio intelligatur respectu naturalis possessionis, quam amisit,*

cuius

cuius reſpectu datur redimegratio, non autem ciuilis, quam Ioannes Franciſcus retinuit, & cuius reſpectu competit manutentio, iuxta deciſionem Putei deciſ.419. lib.2. quæ eſt *deciſ.409. in nouiſſ. Quia fuit reſponſum Rotam non admittere ſimpliciter illam deciſionem, ſed quando ex circumſtantijs facti apparet, quòd qui dixit ſe ſpoliatum, intellexerit de turbationibus, & moleſtationibus de facto illatis, & quod animo retinuit ciuilem, ſecus ſi ex circumſtantijs facti apparet contrarium, & quia narrauit actum poſitiuum ſpoliationis, tunc enim adeundo Iudicem pro recuperatione, ſignum eſt quòd amiſit vtramque poſſeſſionem, & non competit manutentio, vt fuit ſæpius reſolutum, & ſignanter in Vlixbonen. praeminentiarum 18. Aprilis 1603. coram bonæ mem. Iuſto, & in Hiſpalen. praeminentiarum 16. Iunij 1606. coram R.P.D. Pamphilio, & in Carthaginen. Canonicatus 6. Aprilis 1609. & in Placentina beneficij 1. Iulij 1611. coram Illuſtriſſimo Cardin. Lancelloto, ſed in propoſito Ioannes Franciſcus faſſus eſt ſe ſpoliatum, narrando actum poſitiuum venditionis domus,* &c.

10 Nec etiam obſtat, quòd manutentio poteſt ex
integro peti, & ſemel negata poteſt iterum concedi, *Clem. vnic. de cauſa poſſeſſ.* Poſt. *d. tract. mandati de manutenendo, obſeru.107 num.37.* & Rot. *apud eundem*
11 *deciſ.212. num.1.* etiam ex officio Iudicis, à quo multùm pendet, Poſt. *d. tract. obſeru. 3. num. 4.* & Rot. *apud eundem deciſ.17. num.5.* Mareſcot. *variar. lib.1. cap.36. à num.1.*
12 Reſpondetur enim hoc procedere quando manutentio fuit denegata ob defectum probationis poſſeſſionis, quia ſi poſtea de illa doceatur, vel de iniuſtitia denegationis conſtet, iterum concedi poterit, Gregor. XV *deciſ.275. in fin.* Rot. *deciſ.404. n.4. parte 2. recentior.* At verò quando petitus eam (vt in noſtro caſu) confeſſus eſt poſſeſſionem amiſiſſe, narrando actum poſitiuum ſpoliationis, non poterit
13 manutentionem, quæ ſe fundat in poſſeſſione, intentare, Coccin. *deciſ.492. num.2.* Poſt. *d. tract. obſeru.*
14 *57. num.1.* nec probare contrarium, cùm ſic confeſſus in iure pro iudicato habeatur, Poſt. *obſer.19. num.19.* & eius confeſſio omnem ſuperet probationem, ad text. *in l. cum precum, Cod. de liberali cauſa, & in l. fin. C. de non num. pecun.* Verall. *deciſ.107. num.2. parte 3.* Rot. apud Poſt. *deciſ.113. n.14. & deciſ.193. num.3. & deciſ.199. num.1. & dec.254. num.6.*
15 Secundò, manutentio, & reſtitutio debet denegari reſpectu materiæ; nam licet regulariter non requiratur titulus, ſeu poſſeſſio titulata; aut tituli, vel proprietatis, ſeu dominij quaſi probatio ad manutentionem obtinendam, Seraph. *deciſ.717. num.2.* Gregor. XV. *deciſ.9. numer.9. & deciſ.275. numer.12.* Rot. *deciſ.583. num.2. parte 1. & deciſ.35. num.5. & de-*
16 *ciſ.397. num.4. parte 2. recentior.* quia detentatio, ſeu detentio ſola ſufficit pro manutentione, Rot. apud Poſt. *deciſ.76. num.7. & deciſ.120. num.4. & deciſ.153.*
17 *num.4.* Et licèt ad omnem quippe reſtitutionem, probari ſufficiat ſpolium, & poſſeſſio, *cap. conſultationibus, de officio deleg. cap. olim, de reſtit. ſpoliat.* Couar. *in reg. poſſeſſor. parte 2. §.1. num.4.* Ant. Gom. *l.45. Tauri. num.181. cum ſeq.* Menoch. *remed.15. recup. n.391. cum ſeqq.* Card. *in praxi Iudicum, & aduoc. verbo interdictum, n.22.*
18 Nihilominus in cauſa matrimoniali ſpeciale eſt, vt probandus quoque ſit matrimonij titulus, & conſtat ex *cap. ex tranſmiſſa, de reſtit. ſpoliat.* ibi. *Legitimè deſponſata, & ab eo cognita,* vbi probatur, quòd coniux vltra poſſeſſionem, titulum, & ita præcedens matrimonium oſtendere debet. Ratio eſt, quia licet in matrimonio ſpirituali dabilis ſit vera poſſeſſio abſque titulo, cum beneficia ſint poſſidibilia, in matrimonio tamen carnali non poteſt dari poſſeſſio liberi hominis, qui natura ſua non eſt res poſſidibilis abſque titulo præcedentis matrimonij, iuxta *l. cum hæredes 23. §. vlt. ff. de acquir. poſſeſſ.* Sicut nec liber homo vendicari poteſt, niſi adiecta cauſa concludente, *l.1. § per hanc,* vbi *gloſſ. & communis ff. de rei vend.* ac ſubinde merito coniux ſpoliatus reſtitutionem petens cum neceſſariò poſſeſſionem probare debeat, *cap. conſultationibus, de offic. deleg.* matrimonium oſtendere cogitur, ſine quo attenta ſua natura liber homo in propoſito non poſſidetur. Probat etiam *cap. ex parte, eod tit. de reſtit. ſpoliat.* dum docet eum, qui mulieris reſtitutionem poſtulabat, non fuiſſe priuatum commodo poſſeſſionis, & ſubdit rationem, quia ex ſola traductione, quam non præceſſere ſponſalia, vel conſenſus legitimus, nullum inter eos obligatorium vinculum eſt contractum; ſic apertè ſignificans poſſeſſionem coniugum in matrimonio non haberi abſque ſponſalibus, & conſenſu legitimo, per quæ inter illos obligatorium vinculum contrahatur. Quare ſic reſoluunt *in d. cap. ex tranſmiſſa* gloſ. *verbo, & ab eo,* & Innoc. *num. vnico,* Hoſt. *num.2.* Abb. *in fin.* & Bellam *num.2.* Miles *in repertor verbo poſſeſſio liberi hominis,* Ripa *in l. naturale §. nihil commune num.42.* Cæſ. Contard. *in l. vnic. C. ſi de momen. poſſeſſ. limit.2. §.7. num.27.* ibi. *Sic & in matrimonio carnali non datur poſſeſſorium niſi probetur titulus matrimonij, cap. ex parte, cap. ex tranſmiſſa, de reſtit. ſpol. ſunt enim hæc poſſeſſoria mixtæ naturæ, in quibus abſque titulo non concluditur poſſeſſio. nec datur in eis poſſeſſorium,* &c. Hercul. Mareſcot. *lib.1. var. cap.36. num.20. & cap.59. num.16.* ibi. *Sic etiam in matrimonio carnali non datur poſſeſſorium, niſi probetur titulus matrimonij, ſunt enim hæc poſſeſſoria mixtæ naturæ, in quibus abſque titulo non concluditur poſſeſſio,* &c. & deinde *lib.2. c.121. num.110. cum ſeqq.* Pontan. *de ſpolijs lib.2. cap.16 num. 161.* ibi. *Mixtæ autem naturæ dicuntur omnes cauſæ matrimoniales,* &c. *& lib.4. cap.3. num.45. cum ſeqq.* Sanch. *de matrim. lib.7. diſput.112. num.4.* vbi rationem aſſignat; optimè Poſt. *in d. tract. obſeru.43. num.4.* ibi: *Hinc pariter poſſeſſorium matrimoniale non ſolet terminari per manutentionem, ſeu reſtitutionem, ſed per depoſitum mulieris, ex quo habet admixtam cauſam proprietatis, cùm non poſſit in perſona libera haberi quaſi poſſeſſio huius ſeruitutis coniugalis, niſi ex legitimo conſenſu.* Rot. *Recent. dec.147. num.28. & 29. part.1.* quæ eſt *Gregor. XV. deciſ.351. num.39. cum ſeqq.* &c.

Et in his terminis, quando ſcilicet poſſeſſorium 19
iudicium habet admixtam cauſam proprietatis, cauſa ſit appellabilis ratione petitorij connexi, quod nequit à poſſeſſorio ſeparari, Pontan. *de ſpolijs lib.4. cap.3. num.45.* Giurb. *deciſ.101. num.3.* Salgado *de protect. Regia parte 2. cap.7. num.88. cum ſeqq. & parte 3. cap.12. à num.82.* Rota apud Poſtium, *deciſ.23. num.8.* Idem quando decretum continet mixturam, Cæſ. Barz. *deciſ.47. num.27.* Card. Caual. *deciſ.88. num.2.* Ludou. Poſti. *d. tract. obſeru.106. n.79.* Ludou. Sacca *conſ.2. num.110. & ſeq.* Camil. Borrel. *in ſum. deciſ. tom. 2. tit.33. de appellat. n.270. & ſeq.*

Cùm ergo manutentio in hac materia pendeat 20
à validitate tituli, non eſt danda, niſi poſtquam legitime apparuerit de ipſius tituli validitate, Greg. XV. *deciſ.283. n.5.* Vnde Rot. apud Poſt. *dec.215. n.34.* 21
cenſuit manutentionem pendentem à validitate reſolutionis contractus eſſe ſimul cum petitorio terminandam; quia remedia poſſeſſoria ſunt periculoſa 22
in conſcientia, ſi adeſt defectus proprietatis, Poſt. *obſeru.81. num.28.* De quo matrimoniali titulo plene debet conſtare, ex *d. cap. tranſmiſſa,* ibi. *legitimè deſponſata,* &c. id enim importat particula illa, *legitime.* vt tenet Anton. de Butrio *in cap. conſtitutus, in fine, de filijs preſbyt.* Ludou. Sacca *conſil.2. num.59.*

Facit

23 Facit etiam quia de inualiditate huius matrimonij per vim, & metum contracti satis constat, cum probata vi,& metu, vt infrà monstrabitur, excludatur consensus, sine quo matrimonium valere non poterat,vt optimè resoluit Rot. *d decis.*147.*num.*18. *parte* 1.*recent.*ibi: *Quia restitutioni non erat locus,cum ea non detur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, cap. ex transmissa, vbi glos. in verbo legitimè,*Ioan.Andr. *num.*5. Anton.Butr. *sub numer.*10. *vers. Ioannes Andreas approbat*, Abb. *sub num.* 5. *vers. Contra quod, de restit. spol. Et ratio est quia non potest in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu,*Bellam.*ibi sub num.* 3. *& propterea possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis,*Card. *in d.cap.ex parte,num.*4. Bellam. *num.*12. Ancharan. *in d. cap. ex transmissa in fin.* Miles *in verbo possessio; & quasi iuris matrimonialis*, Rip. *in l.naturaliter*, §. *nihil commune sub num.*83. *ff. de acquir. possess. Hinc sequitur probationes Marchionissæ ad excludendum consensum fuisse admittendas non solùm ratione mixturæ, sed etiam quia in hoc procedit possessio iuris, vt dicit* Imol. *in d. cap. ex parte post num.* 10. *& probationes super metu bene excludebant consensum, qui adesse non potest, vbi metus, & coactio interuenit, cap. cum locum, de sponsalib. & in filia à patre territa quod non dicatur matrimonio consensisse, tradit* Felin. *consil.*14. *num.* 6. *Facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta*, &c.

24 Non obstat quod de iure est, quòd matrimonio in facie Ecclesiæ contracto,si lis super eius nullitate moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici, *cap.*2. *vt lite pend.* Abb. *in cap.*2. *sub num.*4. *qui filij sint leg.* Vincent. de Franch. *decis.*130. *num.* 4. Sanch. *de matrim. lib.*2. *disp.*41 *.num.*50 *ad fin.vers.quod expressè,& lib.*7.*disp.*2. *num.*15. *vers.Quod si opponas*; vnde videbatur nec D.
25 Mariam posse sequestrari, ex Putc. *decis.*248. *num.*1. *lib.*3. nec D. Inigum spoliari possessione suæ vxoris,cohabitatione, thoto, & obsequiis maritalibus,
26 vt ex Baldo,& Achil.resoluit Stephan.Gratian. *discept forens.tom.*5.*cap.*850.*num.*5.imò debere ante om-
27 nia restitui,*cap. ex conquestione, cap. litteras, de restit. spol.*Sanch.*de matri.lib.*3.*disp.*45.*num.*1. Quia ad maiorem rei,& materiæ dilucidationem in euentu,quo lite mota inter coniuges de valore matrimonij, eorum aliquis ab alio diuertit, & petitur manutentio, vel restitutio;tres sunt distinguendi casus.

28 Primus casus est, quando restitutio petitur ante factam probationem,seu ante probationes incontinenti oblatas, qui non est casus noster; & tunc nemo dubitat restitutionem faciendam esse quoad cohabitationem,& thorum, si matrimonium iam erat consummatum:quia cùm probationes incontinenti non offerantur, stat præsumptio contra excipientem, quòd per calumniam causâ differendæ restitutionis exceptionem opposuerat, vt dicit text. *in cap. litteras,de restit. spoliat.* ac subinde standum est regulæ, vt spoliatus ante omnia plenè restituatur. Ita Sanchez *de matrimon.lib.*2.*disput.*41.*num.*50. *in princ.* Puteus *decis.*248.*num.*2.*&* 3. *lib.*3. Stephan.Gratian. *d.cap.*850.*num.*7. vbi quod in hoc euentu non datur sequestrum,& maritus debet remanere in possessione suæ vxoris, Post. *d. tract. mandati de manutenendo obseru.*10.*num.*98. vbi idem dicit.

29 Nec obstat manutentionem, seu restitutionem denegari,vbi est timor peccati, *cap. gaudemus, de diuort.*Couarr.*de sponsal.parte* 2.*cap.*17.§.5.*n.*9.*post med.* cum aliis citatis per Stephan.Gratian.*d.cap.*850.*n.*6. quia id procedit antequam matrimonium esset consummatum, secus autem post illius consummationem, nam tunc non est considerandus timor peccati,& maritus debet remanere in possessione; Achil. *decis.vnic.alias* 327.*num.*1.*& per totum,de sponsal.* Put. *decis.*248. *lib.* 3. vbi etiam additio marginalis notat quòd iterum causa proposita *die* 27. *Maij* 1549. fuit idem resolutum non obstante prætensa materia peccati quando sumus post matrimonium consummatum,ne detur spolium,Stephan. Gratian. *d.cap.*850. *num.*7. Post. *d.obseru.*10.*n.*98. Ponderant enim plura 30
Iura copulam ad integram restitutionem faciẽdam, vt in *cap. ex conquestione*, & in *d.cap.ex transmissa, de restit. spol.* quæ tamen restitutio, aut quoduis sequestrum lite vertente super validitate matrimonij non consummati minimè concedenda, nimirum quoad copulam, quia graue damnum pateretur fœmina postea declarato inualido matrimonio; vnde cùm hoc damnum deficiat, si quoad cohabitationem & alia obsequia præter copulam concedatur restitutio, illa in his denegenda non est, cùm ius habeat alter 31
coniux ad hæc,matrimonio nondum consummato, *cap.ex parte,de restit.spol.*Stephan.Gratian.*d.cap.*850. *num.*11.Sanchez *d.lib.*2.*disp.*41.*num.*50.*versic.Sed alij melius*, & latius *lib.* 7. *disput.*112. *num.* 8. vbi iuxta 32
hanc sententiam plura Iura Canonica conciliat, vt scilicet text.*in cap.ex parte.de restit.spol.* dum à contrario sensu probat ante matrimonij consummationem restitutionem faciendam quoad solam habitationem, & alia ministeria inter coniuges mutuo debita præter copulam, agat de sola hac restitutione; atque ita solùm traductionem ad domum petit; at dictum *cap. ex transmissa*, vbi oppositum videtur decidi,agere ait de plena restitutione etiam quoad copulam, ac proinde iure optimo postulare copulam habitam dicit.

Secundus casus quando probationes super nullitate offeruntur incontinenti,& tunc fieri restitutionem quoad cohabitationem,non autem quoad thorum probat Innocent. III. *in cap. litteras, de restit. spoliat.* vbi mulier, quæ propter consanguinitatem à viro recessit, quamuis illa incontinenti se offerat probaturam, restituitur viro quoad seruitia, & omnia obsequia maritalia, quæ vxores maritis tam erga personam, quam familiam ipsorum exhibere tenentur, non tamen fieri restitutionem quoad copulam dicit,vt patet ibi, *ad commixtionem carnalem*,&c. & ibi,*est restitutio differenda*,&c.Ita Couarr.*de sponsal. part.*2.*cap.*7.§.5.*num.*9. Menoch.*remed.*1.*recup.n.*114. 248.*&* 318.Anton.Gabr.*comm.tit.de restit.spoliat.conclus.*1.*num.*45.*versic.*2.Addit.marginalis ad Put.*d.decis.*248. *lib.*3. ibi: *Non obstat,quia hic sumus in materia peccati,quia fuit dictum quòd etiam in materia peccati fit restitutio marito,nisi mulier incontinenti habeat probationes paratas*, &c. Sanchez *d.lib.*2. *disput.*41. *num.*50. *in princ. & lib.*10. *disp.*12. *n.*21. Gregor.XV. *decis.*351. *num.*45.ibi:*Rursus cum negaretur matrimonium,& essent in promptu probationes, debebat admitti, & retardari restitutio propter periculum animæ, & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita*, &c. 33

Ratio est, quia per oblationem probationis incontinenti tollitur malitiæ præsumptio, vel calumniæ,quæ aliàs subesse videbatur contra eum,qui excipit,vel allegat,idque probat *d.cap.litteras*, dum dicit ad maiorem cautelam exigendum esse iuramentum malitiæ ab eo,qui oppositæ exceptionis probationes offert incontinenti; sic significans ad tollendam suspicionem,quæ contra illam existere videbatur, iuxta eundem text. in *cap. litteras, versic. quod si*, ibi, *quia præsumitur*, &c. satis sufficere quòd probationes offerat incontinenti, quamuis vt cautiùs & securiùs agatur,iuramentum sit exigendum.Negari enim non potest oblatis probationibus consanguinitatis 34

nitatis à muliere in continenti, rem effici maximè dubiam; insurgit namque non leuis præsumptio pro veritate exceptionis, & consanguinitatis obiectæ, & maximè minuitur præsumptio malitiosæ dilationis, quæ aliàs viget contra spoliatum excipientem, vt resoluunt gloss. *verb. sententiæ in cap. suscitata, de in integr. restit. glos. verb. incontinenti, in cap. veniens* 38. *de testib.* refert nonnullos Couar. *pract. cap.* 16. *à numer.* 1. & multos citat Menoch. *d. remed.* 1. *à num.* 140. Igitur stante hoc dubio, licet quoad cætera fiat restitutio, vt supra dixi, quoad copulam tamen merito differtur propter periculum grauissimi peccati incestus, quod committitur ex parte mulieris spoliantis, si conscia impedimenti ad virum matrimonialiter accedat, vt optimè expendit Medina *de restit. quæst.* 17. *col.* 2. *& seqq.* & satis consentit Beroi. *in cap. in litteris, num.* 54. *de restit. spolia.* & æquum est vt maritus propter euitandi peccati periculum aliquam iacturam patiatur, arg. *cap. ita ne* 32. *quæst.* 5. Ad euitandum enim peccatum cessant omnes apices Iuris, Aloys. Ricc. *decis.* 1. *num.* 4. *&* 5. *parte* 3. Vestri. *in pract. lib.* 8. *c.* 4. *n* 34. Ludou. Post. *d. tract. obseru.* 10. *à n.* 91. & præcipue *n.* 97. ibi. *Amplius manutentio denegatur, vbi est solus timor peccati*, &c.

36 Non obstat, quòd in restitutione quoad cætera præter copulam videtur dari peccati periculum, quia si est vera exceptio consanguinitatis, vel alterius impedimenti dirimentis obiecti; matrimonium non valet, & proculdubio peccat maritus, qui vt talis ab ea quæ vxor non est, nec esse potest, obsequia, & seruitia maritalia, etiam absque copula petit, & recipit. Respondetur enim quòd licet stante consanguinitate, quæ per oblatas incontinenti probationes verosimilis videtur, paccet maritus, cui in cæteris præter copulam fit restitutio, si obsequia maritalia, cùm matrimonium non valuerit, tanquam maritus petat, & recipiat: mulier tamen eiusmodi obsequia præstans non peccat, quippe quæ eadem ex mandato Ecclesiæ licitè exhibere potuit ei, qui maritus non est, & ita peccatum alterius petentis potuit ab illa remitti, & obsequia ex se, & natura sua recipiunt æstimationē per quam recuperari possunt à viro, si cōtra illam, & contra matrimonium postea pronuntietur.

37 Supradicta autem procedunt non solùm in impedimento consanguinitatis, sed etiam in quocumque alio, quo stante matrimonium non valeat; veluti si aliquis in Sacris constitutus, vel Religionem professus, vel coniugatus, viuente coniuge matrimonium contraxerit, iuxta *Clem.* 1. *de consang. & affinit. & cap. gaudemus, versic. Neque vlli, de diuort.* vel si per metum, aut vim vxorem duxerit, quia in omnibus his, & aliis similibus impedimentis, oblatis probationibus incontinenti, non fiet restitutio quoad copulam, quia tunc esset peccatum mortale copula

38 coniugalis in eo coniuge, qui conscius est impedimenti, Sanchez *d. lib.* 10. *disp.* 12. *num.* 22. *post med.* Si

39 autem periculum sit de copulæ extorsione, cautio indemnitatis præstanda est, & si hæc minimè sufficiat ad præcauendum periculum, vtpote quia maritus est iuuenis, restitutio differri debet. Ita ex Abb. & Brunel. Sanch. *d. lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 50. *in med.*

40 Hinc patet intellectus ad *cap. porrò, de diuort.* vbi coniux spoliata restituitur etiamsi notoria consanguinitas opponatur, quia Comes, de quo ibi, non se obtulit ad probandum incontinenti impedimentum parentelæ, quoniam si paratus esset incontinenti probare, nequaquam quoad copulam fieret restitutio. Et nihil mirum si decisio text. *in cap. significasti, de diuort.* non procedat in exceptione adulterij non notorij, cuius probationes incontinenti offeruntur; quo casu plenaria tam quoad seruitia maritalia, quam quoad copulam debet peti restitutio; exceptio enim notorij adulterij, & exceptio adulterij non notorij, cuius probationes offeruntur incontinenti, longè inter se differunt; nam in priori impeditur restitutio spoliati, *d. cap. significasti*, in posteriori non impeditur etiam quoad copulam, nec procedit *d. cap.* 41 *litteras.* Ratio est, quia cessat in hac specie periculum peccati, quod coniux non incurrit ex carnali coniunctione habita cum vxore adultera, iuxta ea, quæ resoluit Nauarr. *in man. cap.* 16. *num.* 28. quod periculum datur si accedat ad mulierem, quam dicit esse consanguineam, vel per vim & metum cum illa matrimonium contraxisset, vt diximus; ita Couarr. *d. parte* 2. *cap.* 7. *§.* 5. *num.* 12. Sanchez *d. lib.* 10. *disp.* 12. *num.* 22. vbi plures refert.

Dicetur autem quoad hunc effectum probatio 42 offerri incontinenti non solùm vbi prompta, vel in promptu parata offertur, velut per instrumentum exhibitum, ex Baldo & Dec. quos refert & sequitur Tiraq. *de retract. tit.* 1. *§.* 2. *glos.* 1. *num.* 20. verum etiam vbi excipiens offert se probaturum intra aliquod breue tempus non expectans ordinarias & longiores dilationes, vt satis declarauit Pont. *in d. cap. litteras, in versic. quod si*, ibi. *Sed dilationes exspectat longiores*, innixis verbis præcedentibus; obseruat ibi Abb. *num.* 6. *& in cap. interposita in fin. princ. vbi addit. de appell.* Sane breue tempus, vel per contrarium longior dilatio in proposito arbitrio Iudicis iudicari debet, iuxta glos. & communem *in l.* 3. *ff. vt in possess. leg.* post alios Couar. *pract. c.* 16. *n.* 2. Menoch. *remed.* 1. *recup. n.* 259. & nec hic est casus noster.

Tertius casus est quando receptis probationibus 43 constat de consanguinitate in gradu prohibito, vel apparet mulierem alium virum habere, aut matrimonium per vim & metum nulliter celebratum, & hic iuxta vltimum exemplum est casus noster; in quo restitutio omnino denegari debet, non solùm quoad copulam, vt euincunt rationes, & Iura in secundo casu adducta, oblatis solùm incontinenti probationibus; sed etiam quoad cohabitationem, & cætera obsequia maritalia præter copulam, vt probationes iam receptæ aliquid plus operentur, quam recipiendæ: nam in hoc euentu peccati periculum euidentius est, & vbicūque ad restitutionem faciendam possessio dat certam occasionem peccati, debet omnino restitutio denegari, nam solùm timor peccati non consideratur post matrimonium consummatum, vt suprà dixi *num.* 29.

De nullitate autem huius asserti matrimonij sa- 44 tis patet ex probationibus in summaria reformatione factis, ex qua constat hoc matrimonium per metum à D. Maria celebratum fuisse, proindeque nullum esse, vt per Doctores communiter *in cap.* 2. *de ijs quæ vi, & in c. cum locum, de sponsal. & in c. veniens el* 2. *eod. titul.* Petr. de Barbobus *consil.* 24. *num.* 3. *inter consilia matrim. vol.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 4. *à num.* 1. Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *disp.* 12. *num.* 16. *cum seqq.* Guttier. *in simili tract. c.* 77. *num.* 21. Farin. *fragm. crimin. parte* 2. *liter. M. num.* 26. Mart. *in votis nouiss. decis. vot.* 64. *num.* 1. Trullench. *in exposit. Decalogi, lib.* 7. *cap.* 16. *dub.* 4. *num.* 4. *in princ.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. parte* 2. *decis.* 15. *n.* 1. cum aliis per me citatis *in his votis decisiuis, voto* 1. *n.* 14.

Vim autem, & metum probant plures testes exa- 45 minati, qui satis deponunt de nimia animi auersione, & repugnantia dictæ D. Mariæ ad matrimonium contrahendum cum D. Inigo, & quòd D. Ioannes, D. Mariæ pater illam fortiter inducebat, & compellebat, vt contraheret, pluribus litteris hac de re ad eam, eiusque matrem D. Agnetem transmissis, minans quòd nisi hoc matrimonium effectuaretur, ipse

ipse de ea nihil curaret, nec pro filia illam haberet, nec bona sua ei relinqueret, qui cùm esset vir asperæ conditionis, & facilè irascibilis, suberat D. Mariæ timor damni, quod sibi poterat contingere, si eius voluntati vellet resistere: & ideò de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ, cum quo contractum dicitur hoc matrimonium, ipsa D Maria Notarium fugiens, qui dictum mandatum stipulaturus erat, in cameram lachrymabunda, & tristis se recepit, ostentans quòd inuita trahebatur ad dictas nuptias, & contra propriam voluntatem cogebatur ad contrahendum; sed demum prædictis patris sui minitantibus litteris perterrita, & continuis matris suæ suasionibus, ac nimia eius importunitate inducta, ad obediendum patri, & signandum dictum mandatum, accedere coacta fuit, eoque signato plumam è manu in terram mœstitia, afflictione, & suspiriis pluribus ostensis, iracunda proiecit, vt pariter omnes testes deponunt.

46 Vnde illa qualitas terribilis, & asperæ conditionis, præcipuè in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis, & magni facienda, vt dicit Rot. *coram Greg. XV. d. decis. 326. numer. 12.* Valenç.

47 *consil. 173. numer. 65.* & minæ supradictæ quòd nulla bona ei relinqueret, nec de ipsa amplius curaret, multùm faciunt ad inducendum iustum metum, qui ex amissione maioris partis bonorum inductus quoad propositum censeri debet, eadem Rot. *coram Greg. d. decis. 326. num. 19.*

48 Coëgit igitur pater D. Mariam ad contrahendum; mater verò voluit, ac importunè eam suasit, vt obediret patri, mandatumque signaret, quibus propter suam teneram ætatem, reuerentiam, & metum, amplius contradicere non est ausa; quæ autem fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris non ligant, nec obligant filiam, *l. si quis cum sciret, ff. de furtis*, ibi: *Et hoc modo patronus quoque liberto, & is, cuius magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit*, &c. *l. metum, l. si quis per impressionem, C. quod metus causa*, Valençuel.

49 *consil. 148. num. 44.* maximè cùm agatur de virgine teneræ ætatis, in qua minor metus sufficit. *glos. 1. in cap. cum locum, de spons.* Menoch. *de arbitrar. casu 134. num. 5.* Seraph. *decis. 771. num. 4.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. disput. 3. num. 4. & disput. 17. num. 2. propè fin.* Gutier. *in simili tract. cap. 77. num. 2. & consil. 16. num. 9.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 17. num. 33.* Farin. *fragm. crimin. parte 2. verbo metus, num. 74. cum seqq.* Valenç *d. consil. 148. num. 45.* cum aliis per me citatis *d. voto 1. numer. 32.* Noguerol. *tom. 1. alleg. 29. num. 69.* plures apud Hermosil. ad Greg. Lop. *l. 56. glos. 2. num. 3. tit. 5.*

50 *parte 5. pag. 275.* & antea *glos. 1. sub num. 63.* nam fœminæ, vt debiliores, ita sunt timidiores. *glos. verbo metum, in d. cap. cum locum*, Sanch. *d. disp. 3. num. 2. & n. 5. in fine*, Valençuel. *d. consil. 148. n. 66.*

51 Est enim satis iustus metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, *l. si quando, §. illud, C. de inoff. testam.* Va-

52 lenç. *consil. 174. num. 53. tom. 2.* Prout & ille, qui procedit ex reuerentia patris, quæ plerumque magis efficit, quam terror, vt ex Plinio *in Panegyrico ad Traianum*, tenet idem Valenç. *d. consil. 174. n. 52.* nam D.

53 Maria patrem plurimùm reuerebatur, quæ nimia reuerentia accedit ad metum, *l. 1. §. quæ onerandæ*, vbi Bart. *ff. quarum rer. actio non datur*, Valenç. *consil. 173. num. 66. & consil. 174. num. 41.* maximè stante terribilitate, magnaque auctoritate, iracunda ac seuera conditione dicti D. Ioannis eius patris, Gramm. *decis. 262. num....* Mogol. *de metu, cap. 24. num. 5.* Paul. de Castro *consil. 174. Contra superius, num. 1. vers. hæc autem, vol. 1.* vbi ad rescindendam renunciationem factam à filia ponderat persuasionem, solicitationem, & calliditatem patris, Noguerol. *allegat. Iuris, tom. 1. alleg. 29. numer. 70.* Castil. *controuers. lib. 3. cap. 1. n. 16.* ibi: *Si patris, aut mariti iuuenis magna sit auctoritas, magnave reuerentia sine austera, iracundæ, aut seueræ conditionis.* &c. Hermosil. eum referens, *vbi suprà num. 14.* Greg. XV. *dec. 374. n. 16.*

Et multò magis præcedentibus verbis, & signis 54
prædictis, ac aliis denotantibus ipsam D. Mariam sæpius dixisse ante, & post contractum matrimonium nolle in suum maritum dictum D. Inigum, vt in terminis resoluit Franc. Monald. *cons. 5. n. 45. vol. 2.* ibi: *Tamen aduertendum est quòd si constare potest sua cognita, prout constat in casu nostro, quòd ob metum reuerentialem contraxerit, cum probatum fuerit, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse, & demonstrasse nolle in suum maritum præfatum D. Petrum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, prout supra dictum est, dico, quòd tale matrimonium etiam ex isto capite est ipso iure nullum*, &c.

Et quamuis metus reuerentialis, quem naturaliter habet filius respectu patris, non sufficiat ad contractus rescissionem, nisi minæ præcedant, vt sentiunt multi, quos referunt Noguerol *d. allegat. 29. num. 79.* & Hermosil. *vbi supra num. 5.* nihilominus tamen in matrimonialibus causis sunt numero non pauciores, qui dicunt reuerentiam per se solam sufficere, de quibus Diana *moral. resol. parte 5. tract. 5. resol. 20.* præcipuè si persona adeò grauis sit, quòd ei 56
nimia debeatur, ex Hermosil. *d. loco num. 13. & 14.* vt in nostro casu, in quo etiam vltra minas, de quibus suprà *num. 37.* reuerentialis iste metus incussus à D. Ioanne, persona grauissima, vestitus reperitur pluribus coniecturis verum metum inducentibus, præcipuè à terribilitate conditionis paternæ, vt supra ostendi: item, ab auersione, repugnantia, lachrymis, & querelis, de quibus infra *num. 64. cum seqq.* & demum ab apprehensione damni, quod sibi posset euenire suspicabatur ipsa metum passa, *l. 3. ff. ex quibus causis mai.* ibi: *Et hoc ex affectu eius intelligitur*, Rot. *d. decis. 260. numer. 18. lib. 2. consil. crimin.* Farin. Noguerol. *d. alleg. 29. num. 83.* quia timor damni futuri propriè est metus ad rescissionem contractus, *l. nouissimè, ff quod falso tut.* Alex. *consil. 29. In casu, numer. 6. & 7. vol. 1.* vbi quòd paria sunt quòd quis com- 57
pellatur per verbera, & minas, vel quòd timeat compelli, Monald. *d. cons. 5. num. 31. cum seqq. vol. 2.* Noguerol. *d. alleg. 29. num. 84.* Hermosil. *d. l. 56. glos. 1. num. 14. cum seqq.* Et non solùm metus, sed etiam iusta illius 58
suspicio est multùm considerabilis, post multos Valenç. *d. cons. 173. num. 64.*

Concurrunt etiam importunæ, instantissimæ, & 59
continuæ persuasiones, ac preces immodicæ, quibus tam nomine patris, quàm suo proprio eam solicitabat mater, quæ cum procedant à personis, quibus magna debetur reuerentia, videlicet à patre, & matre simul, habentur loco coactionis, & compulsionis, ac consequenter tollunt, præcipuè in puella tam teneræ ætatis, plenam securitatem; & liberum consensum contrahendi, ita vt matrimonium sic inuoluntariè contractum, dicatur nullum. Ita Ioann. Bapt. Ferret. *consil. 296. num. 7. & 8.* Nald. *in summa. verb. metus, num. 4.* Castil. *d. lib. 3. cap. 1. à num. 105.* Basil. Pont. *de matrimon. lib. 4. cap. 5. num. 17.* Greg. XV. *decis. 326. num. 2. 13. & 14.* Valenç *d. cons. 173. num. 63.* Mart. *de success. legali parte 4. quæst. 1. art. 6. num. 32.* Hermosil. *d. l. 56. glos. 1. num. 24. tit. 5. parte 5.* latè Sanchez *d. lib. 4. disput. 7. per tot.* vbi concludit in hæc verba. *Sit conclusio inter has sententias, secundam reputo probabiliorem, cum enim ex vna parte importunitas cuiuscumque sit, valdè vrgeat, ne dicam vexet, & opprimat,* vt

vt probant omnes textus adducti pro prima sententia, n.4.& ex altera parte reuerentia personæ petentis debita, pusillanimem, ac timidum, nec audentem contradicere, rogatum reddat, merito, ac iure optimo vtraque metuendi causa coniuncta prudentem, ac constantem
60 *coget, ipsiusque consensum extorquebit*, &c. Paria siquidem sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Pet. Pechi. *de testam.coniug.lib.*1. *c.*3.*n.*4.*cum seqq.* Valenz. *consil.*29.*n.*31.*tom.*1.

61 Satis superque ex his probatus est metus, & vis illata D. Mariæ, qui cùm sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus, *l.* 1.*ff. de eo quod metus causa*, quàm ex parte metum inferentis, cum secretò, & clam inferatur. Honded. *consil.*19. *num.*21. *lib.*1. Andr. Gail. *lib.*2.*obseru.*93.*num.* 19. Menoch. *de arbitr. casu* 116.
62 *n.*17. Valenz. *consil.*29. *n.*40. *tom.*1. prout prædictæ persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt
63 occultè, Valenz. *d.cons.*173.*n.*71. ideò per indicia, & coniecturas tam metus, quam persuasiones huiusmodi probari possunt, Gail. *de obseru.*93. *n.*18. Gutier. *consil.*16.*n.*4.Mart.*d.voto* 1.*n.*54. Farin. *in frag. crim.p.*2. *lit.M. n.*181. Rot. apud Farin. *lib.*2. *decis. crimin decis.*260.*n.*1.*&* 2. Fontanel. *de pactis nupt. tom.*2.*claus.*7.*glos.*2.*p.*5.*n.*39. Gabr. Pereira *decis.*30.
64 *n.*8. Noguerol *alleg.Iuris tom.*1.*alleg.*29. *n.*16. Illud enim quod facilè probari non potest, argumentis, & indiciis probari valet, *l.nominis*, §. *à barbaris*, *ff. de re milit.* Seraphin. *decis.*771.*n.*2. Ioan.Franc.à Pon-
65 te *cons.*44.*n.*17. Et dicit Ias. *in l.de pupillo*, §. *si quis ipsi Pratori, ff.de noui oper.nuntiat.n.*10. quem refert Noguerol.*d.alleg.*29.*n.*17.quòd quando à communiter accidentibus probatio est difficilis, sufficit probare per coniecturas, & sufficiunt probationes, quæ aliàs tanquam imperfectæ reiicerentur, & quòd ratione difficultatis sufficit præsumptiua probatio, ex præsumpta opinione.

66 Coniecturæ autem metus illati, & noluntatis ex parte D. Mariæ plures se se offerunt, præter eas, de quibus suprà, sed duæ remanent principaliores in materia. Prima elicitur ex nimia animi sui auersione, & repugnantia erga huiusmodi nuptias, quæ declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, Rot. *coram Greg. X V. decis.*326.*n.*7. & apud Farin. *lib.*2. *decis.crim. decis.*260. *n.*5. & confert ad metum
67 probandum, eadem Rot. *decis.*779.*n.*1.*p.*1.*in posthu. Farin.*Hippol.Rimin.*consil.*77.*n.*24 *inter matr.Zilet.*

68 Quam quidem auersionem, & repugnantiam ante, & post matrimonium, continuò habuit D.Maria erga D. Inigum; nam dum illa ad lectum vocaretur, semper ire reluctabatur, & inuita, lachrymabunda, & tristis trahebatur ad accubitum, maximos clamores emittendo, vt plures testes iam examinati deponunt; quæ tanta auersio ad delirium, & desperationem eam sæpissimè adduxit, vnde etiam metu præsumitur contractum matrimonium, ex Gregor.
69 X V. *decis.*326.*n.*42. & si aliquando tacuit, & dissimulauit, fuit pro tam breui tempore, & ad instantiam eorum, qui solicitabant hoc matrimonium, ita vt ex tali patientia argui non possit libera voluntas, ex Seraphin. *decis.*581.*num.*7.

70 Secunda, ex afflictione, lamentationibus, lachrymis, suspiriis, & tristitia ipsiusmet D.Mariæ de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ ad contrahendum, quæ arguunt dissensum, & pœnitentiam, & signa sunt clara, quòd inuita trahebatur ad dictas nuptias, Andr.Alciat. *consil.*55.*n.*8.*lib.*9. Menoch. *de præsumpt.lib.*3.*præs.*126.*n.*17.Seraph. *decis.* 859.*num.*2. Greg.XV. *d.decis.*326. *num.*40.*cum seqq.* Noguerol.*d. alleg.*19.*num.*67. Rot.*decis.*779.*num.*5.
71 *part.*1.*in posthum.Farin.* Grammat. *decis.*103.*n.*55.*in* Barbosæ Vota decisiua.

fin. vbi inquit in casu de quo ibi satis argui metum fuisse illatum Marchionissæ, ex eo quod flere visa est. Et ex querelis præcedentibus præsumptionem 72
metus induci tenent Aym.Crau.*cons.*461.*n.*12.*lib.*3. Beroi. *quæs.famil.q.*154.*num.*4.Menoch.*de præsumpt. lib.*3. *præs.*126. *num.* 17.*&* 22. quæ omnia non solùm circa actum, & in ipso actu, quo scribebatur dictum mandatum procuræ, visa fuerunt, sed etiam post ipsum matrimonium celebratum pluries sunt euenta, vt ex depositione testium apparet. Nec 73
mirum, quia omnes actus subsequentes, etiamsi prima facie spontanei videantur, meticulosi censentur, cum à principio meticuloso cætera sequuta regulari debeant, Barbat.*consil.*54.*col.*12.*volum.*1.& initium metus in actu, influit in actus sequentes, Nouar. *collect.*34.*num.*3.

Non obstat, quod D. Maria post matrimonium 74
vigore dicti mandati procuræ contractum, & post mortem D.Ioannis eius patris, cum D. Inigo inhabitauit, & matrimonium consummauit; Quia multipliciter respondetur.

Primò, quòd dicta D. Maria erat in domo patris paulò antea defuncti, & sub potestate matris remansit, quæ coadiuuando voluntatem patris eam coëgerat, vt mandatum procuræ signaret, & sic metus causa de illo tempore durabat, Valenz. *cons.* 165 *n.*80. *tom.*2. Rot. *decis.*590. *n.*2.*p.*1. *in posthum. Farin.* retinebatur adhuc à matre, quæ vt rem gratam marito faceret, metum incusserat, ac minis persuaserat; Seraphin. *dec.*859.*n.*2.vbi etiam quòd sem- 75
per præsumitur continuatio metus quousque probetur quòd pars sit constituta in plena libertate.

Secundò, respondetur dictam D.Mariam non po- 76
tuisse antea resistere voluntati matris, quin prius aliquo decurso tempore, & memoria paternę voluntatis aliquantulum refrigescente, illam certiorem redderet de metu, quem passa fuerat ad matrimonium huiusmodi contrahendum, & de auersione magna erga huiusmodi nuptias; vnde durante hac metus causa, & habitando in domo ipsius matris, vnà cum asserto marito, huiusmodi patientia, & dissimulatio per dies triginta, plus minusve, ob dictam causam habita, non potuit dici sufficiens ad purgandum metum, cùm requiratur, vt illum patiens sit in plena libertate, Seraphin. *decis.*859.*n.*1. *& decis.*863.*n.*1.Menoch. *de præsumpt.lib.*3.*præs.*126. *n* 26.Rot. *decis.*179.*n.*7.*p.*2.*in posth. Farin.*

Tertiò, respondetur non sufficere pro purgatio- 77
ne metus solam acquiescentiam, etiam longi temporis post mortem patris, qui metum intulit, sed requiritur quòd metus probetur sublatus per actus positiuos contrarios, vt per Osach.*decis.* 179.*n.*11. Rot. *dict.decis.*179. *n.*5.*p.*2 *in posthum.*

Quartò, respondetur censuisse S.Congreg.Con- 78
cilij, *sub die* 15. *Septemb.* 1629. matrimonium nullum, eo quòd per metum à matre illatũ contractum fuerat, esse inualidum, etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filios susceperit, vt refero in Collect.Bullarij *verbo matrimonium contractum pag.*445.

Quintò, respondetur consensum cohabitationis 79
superuenientem, & carnalem copulam post matrimonium contractum habitam non sufficere, cum tempore assertæ celebrationis liber in contrahente consensus non adesset, Brunel. *in tract. de sponsalib. conclus.*1. *num.*4. *cum seqq.* Seraphin. *decis.*863. *n.*3. Aloys.Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.*2. *decis.*15. *numer.*3. Mart. *in votis nouiss.decis. voto* 64. *num.* 1. nam hoc casu carnalis copula præsumitur 80
per violentiam interuenire, vt dicit Mart. *d. voto* 64. *num.*15.

O o Sextò,

81 Sextò, respondetur quòd si à principio matrimonium fuit nullum ex defectu consensus, quia ita est de substantia matrimonij, *cap. tua nos, in fine*, vbi *glos. pen. de spons.* Reinos. *obseru.* 58. *num.* 1. & causa efficiens ipsius, *cap. sufficiat* 27. *quæst.* 2. *cap. cum apud, de spons.* vt neque per diuinam potentiam possit matrimonium absque proprio coniugum consensu constare, Stephan. Banni *tom.* 1. *quæst. moral. tract.* 12. *q.* 7. *&* 10. Carol. Maranta *tom.* 1. *respons.* 6. *n.* 76. & ideo stante metu, quo nihil est magis contrarium consensui, *l. nihil consensui, ff. de regul. Iuris, cap. su-*
82 *per hoc, de renunc.* non potuit tale matrimonium per quemcumque consensum superuenientem ratificari, nisi de nouo cum requisitis solemnitatibus, in præsentia scilicet Parochi, & duorum testium celebraretur, quia Concil. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. matrim. cap.* 1. procedit annullando matrimonium eo absente factum. Ita Seraphin. *decis.* 900. *& decis.* 1252. *num.* 2. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p.* 4. *decis.* 82. *per tot.* & præcipuè *n.* 5. Fr. Basil. de Leon *lib.* 4 *de Matrim. cap.* 24. *n.* 4. Rota
83 *coram Gregor. XV. decis.* 395. *per totam,* & apud Farin. *in posthum. p.* 2. *decis.* 204. *num.* 2. qui eam principalem afferunt rationem, quia omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet in ratificatione, nec potest deseruire solemnitas per prius sequuta, quoniam illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari; neque iuuare potest fictio, aut retrotractio, cum non fiat quando actus est omnino
84 nullus. Nam licet ratificatio conciliet ea, quæ pendent ex animo, nullo modo potest conciliare ea, quæ pendent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bal-
85 di *in l. mancipia C. de reb. alien.* Et non dicitur purgatus metus ex aliquo actu voluntario subsequuto, quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit, vt post Trentacinq. resoluit Hermosil. *dict. l.* 56. *gloss.* 1. *num.* 124.

Ex quibus patet nec petitæ restitutioni, nec subsidiariæ manutentioni post factas probationes locum fore, dum ex illis constat D. Mariam per vim, & metum matrimonium nulliter contraxisse cum D. Inigo Lopez de Mendoza, & ita speramus iudicandum. Sub censura, &c.

Toletana Remissionis.

Scholares vt priuilegio scholaritatis gaudeant, debent esse in matricula Vniuersitatis descripti, studere, ac scholas frequentare. Probatio dubia, vel ambigua, vel æquiuoca nihil releuat, & interpretari debet contra probantem. Resistentia solo verbo committitur.

Votum LV.

1 *Facti series narratur.*
2 *Matricula in libro descriptio probat quem esse scholarem.*
3 *Scholaris matriculam omittens priuatur consortio Vniuersitatis.*
4 *Officialis an quis sit vel non sit probatur ex matriculæ inspectione.*
5 *Scholaris iussus matriculari per Rectorem priuilegijs scholarium gaudet.*
6 *Scholaris quis probatur per actus appropriatus ipsis scholaribus.*
7 *Ordinarius habet de iure fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Diœcesi.*
8 *Scholares de Iure habent in suos Iudices Episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Vniuersitatis.*
9 *Complutensis Vniuersitas quam exemptionem habeat, ostenditur ex priuilegio Clementis VIII.*
10 *Princeps secularis extra casum salutis spiritualis, vel periculum animarum, solus potest subycere laicos Iudicibus Ecclesiasticis.*
11 *Rector Vniuersitatis Complutensis, & Scholasticus Salamantinus an habeant ex Regia delegatione iurisdictionem in laicos scholares.*
12 *Iurisdictio si officium habenti tribuatur habita consideratione ad officium, videtur concessa vt officio adhæreat, & sit quasi appendix prioris iurisdictionis.*
13 *Dignius quod ex se est censetur etiam esse principalius in dispositione, & minus dignum accessorium.*
14 *Vnitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur.*
15 *Iudex secularis per censuras Ecclesiasticas ex vi sua laicalis iurisdictionis procedere non potest.*
16 *Appellationes à sententiis etiam per Ecclesiasticum, vigore tamen temporalis iurisdictionis prolatis, ad Regia tribunalia, non vero ad Ecclesiastica, sunt deferendæ.*
17 *Studium dicitur vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate.*
18 *Scholaris non studens, aut scholas non frequentans, non gaudet priuilegiis ratione study concessis.*
19 *Priuilegium vbi conceditur alicui ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet priuilegio.*
20 *Fundans se in priuilegio qualificato debet probare concurrentiam qualitatum, alias priuilegium non suffragatur.*
21 *Iurisdictio si concedatur in certo facto, seu casu qualificato, oportet constare prius de qualitate.*
22 *Causa propter quam priuilegium concessum fuit, si deficiat, cessabit priuilegium.*
23 *Priuilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda quàm mens consideranda.*
24 *Iurisdictio vt competat, semper est probandum id, quod est causa iurisdictionis.*
26 *Testes sibi inuicem contrarij non probant, quia vnus alterius fidem elidit.*
27 *Testes quando discordant in loco conuincuntur de falso.*
28 *Testes in vna parte falsi præsumuntur falsi in omnibus, etiam quod illa pars non substantiam, sed accessoria concernat.*
29 *Probatio dubia, vel ambigua, vel æquiuoca nihil releuat.*
30 *Probatio dubia, ambigua, vel æquiuoca contra probantem interpretari debet.*
31 *Probatio verosimilis & fortior aliam minus fortem & veram vincit.*
32 *Probatio probationem excludit.*
33 *Probationem in concursu prævalere debent illæ, quæ Iuris assistentia coadiuuantur, & quæ habet fomentum tituli.*
34 *Iurisdictio ordinaria fauorabilis est, & delegata odiosa.*
35 *Ordinaria potestas est amplianda, & præsumptio stat pro eius iurisdictione.*
36 *Resistentia solo verbo committitur.*
37 *Scholaris Iudici laico resistens priuilegium scholaritatis amittit.*
38 *Clericus scholaris resistens Iudici seculari non amittit priuilegium scholaritatis, secus si Iudici suo Ecclesiastico resistat.*

39 *Resistentia*

39 *Resistentia quando sit iusta, vel iniusta.*
40 *Studiorum caussa priuilegia scholasticis conceduntur.*
41 *Priuilegium Principis late est interpretandum in sui praiudicium, in praiudicium tamen tertij non est ampliandum.*
42 *Priuilegia sunt stricti iuris, & interpretari debent vt minus lædant ius commune.*

LICENTIATVS de Cariaga Presbyter Matritensis de quibusdam criminibus inquisitus, & à Vicario Generali Matritensi in Archiepiscopali carcere detentus, eius iurisdictionem declina-
1 uit, & petiit remitti ad Rectorem Vniuersitatis studij generalis Complutensis, ex quo à sexcennio & vltra, in dicta Vniuersitate commorando, sacræ Theologiæ, & Iuri Canonico sedulam nauabat operam, & coram eodem Rectore se scholarem, & in libro matriculæ descriptum, ac in scholis continuo cursantem dicens & probans, obtinuit à dicto Rectore relaxari mandatum de inhibendo sub censuris, & pœnis contra D. Vicarium, & sub prætextu quod assertæ inhibitioni non paruerit, illum in comminatas censuras incursum, & ab omnibus Christi fidelibus euitandum mandauit; sed cum pro parte Promotoris fiscalis Curiæ Archiepiscopalis ab huiusmodi procedimentis, & censuris ad sanctam Sedem Apost. & Illustriss. eius Nuntium in Hispaniarum Regnis commorantem appellatum esset, ipse Dominus meus Nuntius causam & causas appellationis huiusmodi de & super eo, cui causarum dictum de Cariaga concernentium cognitio competeret, ex officio mihi committendas fore, & esse decreuit, & committi mandauit. Vnde dubitaui an dictus de Cariaga vti scholaris sit ad dictum Rectorem remittendus?

2 Pro remissione videtur facere testimonium extractum ex libro matriculæ dictæ Vniuersitatis, in quo describi solent scholarium nomina, vt reperitur inter alios scholares descriptus dictus de Cariaga, quæ descriptio probat eum esse scholarem, arg. *l. quicumque* 10. *C. de cohortalib. lib.* 12. ibi, *non antea accedere permittatur, nisi eis nomen matriculis receptum primitus fuerit*, &c. *l. si duas 6. in fine principij, ff. de excusat. tutor.* ibi, *& vtique non aliter de immunitate hac fructum habebunt nisi decreto Senatus inscripti fuerint numero concesso, & circa operationem se negligenter non habeant*, &c. resoluunt Baldus *in proœm. Decretal. verbo Gregorius n.* 37. Tiber. Decian. *resp. 66. n. 45. vol. 2. & resp. 39. n. 12. volum.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 1296. *n.* 1. *tom.* 3. Perez *l. 8. tit. 2. lib. 1. Ord. col. 75. vers. aduerte tamen, & l. 3. tit. 5. lib. 3.*
3 *Ordin. vers. constat praterea*, vbi inquit scholarem matriculam omittentem priuari consortio Vniuersitatis, Suar. de Paz *in pract. tom. 2. c. 6. n. 31. pag.* 30. vbi per *l. 18. tit. 7. lib. 1. Recop.* dicit scholarem teneri producere testimonium suæ matriculæ signatum à Notario Vniuersitatis, quo constet illum scholarem descriptum esse in matricula Rectoris sex ab hinc mensibus ante moram litem, Genua *de scriptura priuata lib. 4. q.* 3. *de libro matricula scholarium*, Narbona *l. 10. glos. 5. num. 3. tit. 1. lib. 4. Recop.*

4 Vnde Ioan. Andr. *ante num.* 1. *&* Barr. *num.* 3. *in l. matriculam C. de agentib. in rebus lib.* 12. tenet modum probandi an quis sit vel non sit officialis, consistere in ipsa matriculæ inspectione, seu libri, in quo registrati sunt omnes officiales, & ita probabitur negatiua, quod aliquis non fuerit in matricula, cuius probatio ad eum spectabit, qui in hoc intentionem suam fundauerit, Steph. Gratian. *Marchia decis.* 198. *n.* 24. Narbona *d. l. 10. gloss. 5. n.* 10. vbi *num.* 14. subdit scholarem iussum matriculari per Rectorem, priuilegiis scholarium gaudere, licet nondum fuerit in matricula descriptus.

Accedunt plures testes, qui deponunt dictum de Cariaga in Complutensi Vniuersitate tribus præcedentibus annis continuò sacræ Theologiæ, & Iuri Canonico operam dedisse, ac quotidie lectionibus interfuisse, vt requiritur *d. l. 8. in §. 6.*

Demum testimonij Secretarij eiusdem Vniuersitatis constat dictum de Cariaga transacto & præsenti anno vocem dedisse in Cathedrarum prouisionibus, in quibus eam non habent nisi scholares matriculati, & cursantes, iuxta dictæ Vniuersitatis statuta; per actus enim appropriatos ipsis scholaribus probatur aliquem esse scholarem, cum talis quis præsumatur esse, qualis est in exercitio, Mascard. *d. concl. 1296. num. 19. & 20.*

Verùm his non obstantibus, censui dictum de Cariaga non potuisse ordinariam iurisdictionem effugere, cum de scholaritate, studio, & assidua in scholis continuatione plene, & vt requiritur, in actis minimè constet. In dubium enim reuocari non potest quin Ordinarius habeat de Iure fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Diœcesi, *cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. cùm Episcopus, eod. tit. lib. 6. cap. cum persona, de priuil. eod. lib.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 20. vers. adhac.* Caputaq. *decis. 201. p. 2.* Seraphin. *decis. 948. num. 1. & decis. 1104. n. 2. & dec. 1278. n. 1.* Rot. *dec. 145. n. 6. p. 1. diuers.* 7

Exceptio autem scholaritatis, & mandata à Rectore relaxata non iustificantur ad impediendam ordinariam iurisdictionem circa delictorum cognitionem, de quibus in Audientia Archiepiscopali dictus de Cariaga inquisitus existit. 8

Quod vt pateat, sciendum est scholares de Iure habere in suos Iudices Episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Vniuersitatis, secundum dispositionem *auth. habita C. ne filius pro patre*, vbi Rebuff. *n.* 55. Horat. Luci. *de priuileg. scholast. cap. 64. col.* 1. Bobadil. *in sua politica lib. 2. c. 18. n. 214. in fine*, Clar. *in pract. §. fin. q. 35. n.* 23. vbi addit Episcopum & Potestatem ciuitatis in criminalibus esse eorum Iudices competentes, & attestatur obseruari in gymnasio Papiensi, vt si scholaris est clericus, beneficiatus, vel in sacris, procedit Episcopus & Rector, si est laicus procedit Rector & Potestas, Nouissimè S. D. Clemens VIII *per suas litteras in forma Breuis sub Dat Roma apud S. Petr. die 25. Maij* 1600. *scholares Vniuersitatis Complutensis eorumque personas & bona ab omni iurisdictione, superioritate, dominio, & potestate, ac correctione Ordinariorum exemit, & coram eiusdem Vniuersitatis Rectore dumtaxat tam in beneficialibus & ciuilibus, quàm in criminalibus, seu mixtis causis, siue agatur de crimine ex officio, siue inquisitione, aut partis accusatione, aut alias quomodolibet de iustitia respondere teneantur, vt scilicet commodius, & sine vlla digressione litteris vacare possent.* 9

Quæ quidem Iurisdictio Rectori concessa à Papa in scholares studentes est Ecclesiastica Apost. & sic in clericos tantum dirigitur, quia Papa nunquam censetur laicos à iurisdictione laicali eximere, solum enim quando salus spiritualis, vel periculum animarum potest Ecclesia pro concessa sibi à Deo potestate laicos etiam inuitis Principibus subiicere Iudicibus Ecclesiasticis, extra quem casum solus Princeps secularis potest subiicere laicos Iudicibus Ecclesiasticis, vt rectè aduertunt Innoc. *in cap. 2. de maior. & obed.* Gregor. Lop. *l. 1. gloss. fin. tit. 7. part.* 1. latè Basil. Pont. *de Matrim. lib. 5. cap. 12. §. vnico pag.* 337. Mari. Curelli. *in Codice legum Regni Sicilia ad leges Martini num. 18. pag.* 387. 10

11 Quatenus verò Rector, ſeu Scholaſticus Sala-
mantinus in laicos ſtudentes iuriſdictionem exer-
cet, id non Apoſtolica, ſed Regia facit auctoritate,
vt Salamantino ſcholaſtico conceditur *l.18. titul.7.
lib.1. Recop.* & Rectori Complutenſi *l. 26. eiuſdem
tituli, & libri.* Sed dubium eſt an per annexionem
vnius cum altera iuriſdictione, tota efficiatur Ec-
cleſiaſtica, an verò Regia illa ſemper laicalis exi-
ſtat; in hac quæſtione reſoluenda multum inſudant
Doctores agentes & diſputantes, an hæreticæ pra-
uitatis vindices, & Fidei quæſitores laicorum offi-
cialium, familiarumque ſanctæ Inquiſitionis officij
cauſas ex indita ſibi Pontificia poteſtate, & ex vi
Eccleſiaſticæ iuriſdictionis, qua in cæteris Fidei cau-
ſis vtuntur, vt Eccleſiaſtici Iudices decernãt, an po-
tius vt ſecularem iuriſdictionem habentes ex *l. 20.
tit.1.lib.4. Recop.* ibi, *como Iuezes que para ello tienen
iuriſdicion de ſu Mageſtad y nueſtra,* &c. vt ipſius ſe-
cularis Principis delegati negotia diſcutere valeant?
Ego tamen relictis multis adduci ſolitis pro defen-
denda iuriſdictione Regia Eccleſiaſticæ non per-
mixta, ſemper tenui per dictam vnionem vel in-
corporationem totam iuriſdictionem Eccleſiaſticã
cenſeri, quod multis comprobari poſſe exiſtimo.

12 Primò, quia certum eſt dictis ſcholaſtico Sala-
mantino, & Rectori Complutenſi datam fuiſſe iu-
riſdictionem temporalem & Regiam ratione officij,
vt faciliori cauſarum ſcholaſticorum expeditione
in perpetuum conſuleretur, ne earum cauſa à ſtudiis
ſuis diſtraherentur, & ſic ſpirituali annexa, & vnita
remanet, quemadmodum dicitur vt ſi iuriſdictio of-
ficium habenti tribuatur, habita conſideratione ad
officium, videtur conceſſa, vt officio adhæreat, &
ſit quaſi appendix, & ſequela prioris iuriſdictionis,
vt docet Bart. *in l.ambitioſa n.34. ff.de decret. ab ord.
13 facien.* Menoch. *de arbitr. lib.1. quæſt.12.n.2.* D.Bar-
boſ. *in l.cùm prætor 12.§.1.n.29.ff.de iudic.* itaut prio-
ris iuriſdictionis naturam ſortiatur; cum hæc prin-
cipalior proculdubio iudicanda ſit, quia ad eius
augmentum & ampliationem iuriſdictio ſecularis
conceſſa eſt, & ſic à digniori nomen aſſumit D.Bar-
boſ. *in d.l.cùm prætor §.final.num.241.cum ſeqq.* & in
dubio id quod ex ſe eſt dignius, cenſetur etiam eſſe
principalius in diſpoſitione, & minus dignum ac-
ceſſorium, *l.etſi non ſint §.perueniamus,* iuncta gloſſ.
14 *verbo ſpecies ff.de auro & arg.leg.* D.Barboſ. *in d.§ fin.
n.245.* & ſic vnitum ſemper ſequitur ſtatum, & con-
ditionem illius rei, cui principaliter annectitur *l.pe-
culium 65.in princ.ff.de leg.2.* Ignat.del Villar *in ſylua
reſp.lib.1.reſp.7.in 4.p.num.14.* Steph.Gratian.*diſcept.
forenſ.tom.1.cap.84.num.4.*

15 Secundò, quia ſi daremus nullam vnionem, an-
nexionem, vel confuſionem harum iuriſdictionum
in iſto caſu factam fuiſſe, ſed per ſe quamlibet ſe-
iunctim & ſeparatim ſtare, & perſiſtere, ſequeretur
quòd Rector reſpectu talis ſecularis iuriſdictionis
per cenſuras Eccleſiaſticas procedere non poſſet,
arg. *cap.duo 96.diſt.cap.ſolitæ, de maior.cap. nouit, de
iudic.* Atqui Rector contra omnes tam clericos,
quàm laicos in cauſis Scholaſticorum procedit per
cenſuras, vt ſtylus docet; ergo tota iuriſdictio Ec-
cleſiaſtica eſt.

16 Tertiò, quia etiam ſequeretur quod appellatio-
nes à ſententiis vigore temporalis iuriſdictionis per
Rectorem in cauſis laicorum Scholaſticorum pro-
nuntiatis, ad Regia tribunalia, non verò ad Eccle-
ſiaſtica eſſent deferendæ, vt expreſsè ſtatuit *l.8.tit.3.
lib.1. Recop.* & fuit de mente Bart. *in l. ſi quando C.
de appellat.* Felin. *in cap.ſolitæ col.3.de maior.& obed.*
Specul.*tit.de appellat.§.nunc tractemus ad quem ſit ap-
pellandum in fine,* & poſt Guillelm. Bened.Carol.de
Graſſ. & alios reſoluit Couar. *pract. cap.4. num.2.*
Sed eſt verum quòd omnes appellationes à Rectore
interponuntur ad Illuſtriſſimum D. meum Nun-
tium, ergo ſignum eſt quod eius iuriſdictio in to-
tum Eccleſiaſtica eſt.

Habito igitur pro conſtanti quod omnimoda iu- 17
riſdictio Rectori competens tam in clericos quàm
in laicos ſcholares eſt Eccleſiaſtica, vt eam exerce-
re valeat, ac exemptio & fori priuilegium huiuſmo-
di locum habeat, non ſufficit matriculæ deſcriptio,
ſed vlterius requiritur quod ſcholaris ſtudeat, le-
ctionibuſque aſſiduus ſit, quia ſtudioſus à verbo ſtu-
deo dicitur, cuius cauſa priuilegia ſunt conceſſa, *d.
auth.habita*; tum etiam, quia ſtudium dicitur vehe-
mens applicatio animi ad aliquid peragendum cum
ſumma voluntate, Bart. *in l.1. §.huius ſtudij num.4.
ff. de iuſtit. & iure*; ſi igitur ſcholaris non vehe- 18
menter applicat animum ad adipiſcendam ſcien-
tiam, non debet gaudere priuilegiis propter ſtu-
dium conceſſis, *d.auth. habita.* faciunt pulchra verba
tex. *in l.ſi quis, in fine, C.de domeſt. & protect.lib.12.*
& in ſpecie colligitur *ex cap.cùm eo, de elect.in 6.* ibi,
litterarum ſtudiis inſiſtentes, &c. Vnde meritò ſcho-
larem non ſtudentem, aut ſcholas non frequentan-
tem priuilegiis ratione ſtudij conceſſis nullatenus
frui poſſe reſoluunt Bart. *in l. qui ſub prætextu C. de
ſacroſ.Eccleſ.* Felin. *in rub.de Magiſt.ad fin.Rip.in l.1.
n.138.ff ſolut.matr.* & ibi Petr.Barboſ.*p.7.n.63.cum
ſeqq.* Perez *l.1 tit.1.lib.5.Ordin.verſ.quo fit ſcholarem
pag.8.tom.2.* Ioan. de Platea *in l.1.n.2.& 3.C.de col-
leg.lib.11. & in l.eos qui 3. C.de apparit. Magiſt.mil.
lib.12.*Panorm.*in cap.1.n.39.* & Dec. *n.116.in 2.lect.
de iudic.*Narbon. *l.27.gloſ.vnica n.15.tit.21.lib.4.Re-
cop.*nouiſſimè Carlaual.*de iudic.lib.1.tit.1.diſp.2.q.6.
ſect.5.n.495.*ibi.*limita quintò, vt non procedat prædicta
quinta concluſio in ſcholari, qui non eſt in matricula, vel
in illo, qui cum ſit matriculatus, non dat tamen actu
operam litteris, nec exercet litterarum ſtudia, iſti enim
non gaudent priuilegiis ſcholarium*; & expreſsè cau-
tum eſt *d.l.18.§.6.tit.7.lib.1.Recop.* ibi. *Y que ſtudien
contino, y que entren en los eſcuelos, y oygan dos leccio-
nes cada dia, de manera que hagan aquello porque deuan
gozar,* &c. & ideo monet Rebuff. *de priuilegiis ſcho-
laſt. circa neceſſaria ſcholaſticis num.11.* vt continuò
chartis inuigilent, & quòd totis neruis ſcientiæ adi-
piſcendæ ſint dediti.

Quotieſcumque enim conceditur alicui priuile- 19
gium ratione officij, vel exercitij. ſi illud non exer-
cet, non gaudet prædicto priuilegio, per *d.l.qui ſub
prætextu,* Tiraquel. *in tract.ceſſante cauſa p.1.n.206.*
Rip. *in d.l.1. ff.ſoluto matr.n.138.* Bologn. *num.133.*
D.Barboſ *d.p.7.n.62. verſ.vnde pro regula,* Gironda
de priuileg.& exempt.explic.n.1205.cum ſeq.

Et qui non fundat ſe in priuilegio qualificato, 20
debet probare concurrentiam qualitatum, alias pri-
uilegium non ſuffragatur, *l.Prætor, la 2.§.hæc autem
actio.verſ.docere,* cum ibi notatis *ff. de vi bonor.rapt.*
Natt. *conſil.254 n.2.* Tiraq. *de retractu lig.§.8.gloſ.7.
n.1.& ſeq.* Surd. *deciſ.305.n.41.* Euerard. *loco 27.n.7.*
Valenzuel. *conſ.52.n.6.* vbi quòd iuriſdictio ſi con- 21
cedatur in certo facto, aut caſu qualificato, oportet
conſtare prius de qualitate, Gironda *d tract.n.647.*
vbi *n.648.* ſubdit illam qualitatem debere interue-
nire in tempore actus per *l.2. §.aduerſus ff.ne quid in
loco publico,* Rota *deciſ.229. n.3.p.2. recent. & deciſ.
568.n.4.p.1.in poſthum.Farin.*

Et maximè, quia priuilegium ſcholaribus con- 22
ceſſum fuit ne à ſtudiis diſtraherentur, & vt meliùs
illis incumbere ac in ſcholis lectiones audire poſ-
ſent; vnde ſi hæc cauſa deficiat, propter quam pri-
uilegium conceſſum fuit, ceſſabit priuilegium *l.ge-
neraliter,*

neraliter, C. de Episcop. & cleric. cap. suggestum, de decim. Menoch. *consil.* 2. *num.* 36. Gironda *d. tract. de pri-*
23 *uileg. seu exempt. explicat. num.* 82. tum quia in priuilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda quàm mens consideranda, Duran. *decis.* 48. *num.* 15.
24 Tum etiam, quia vt iurisdictio competat, semper est probandum id, quod est causa iurisdictionis, Innoc. *in cap. cum sit generale, de foro comp.* Bald. *in l. præscriptione n.* 43. *C. si contra ius vel vtil. publ.* Surd. *consil.* 286. *n.* 9. tanquam suæ intentionis fundamentum, *l. verius, cum leg. seq. ff. de probat. l. actor. C. eod.* Rota *decis.* 697. *n.* 1. *part.* 2. *recentior.*

25 In casu autem de quo agitur, visum fuit exercitium, & qualitatem supradictam non probari ex parte dicti de Cariaga remissionem petentis, imò potius ad instantiam Promotoris fiscalis plures sunt testes examinari, qui pleno ore deponunt assertum scholarem causa studij ad Complutum nunquam accessisse, sed tantum occasione suæ vocis dandæ in Cathedrarum vacationibus, vel festiuitatibus interessendi.

26 Quod attinet ad probationem dicti de Cariaga, testes pro eo de mense Iulij 1641. examinati inter se non minimam patiuntur contrarietatem, nam primus, qui dicitur Maria de la Cruz, deponit tribus præcedentibus annorum cursibus Licentiatum Lucam de Cariaga in eius domo Compluti resedisse, operam litteris nauasse, ac lectionibus studij generalis quotidie interfuisse; secundus qui dicitur Anna de la Cruz, dictæ Mariæ filia, deponit dictum de Cariaga in domo Alphonsi de Villaral toto illo tempore permansisse; tertius testis, qui est dictus Alphonsi. de Villaral idem dicit quod proximè citatus testis deponit: quartus qui se nominat Mathæum Rodericum, & de præcedentibus sex annorum cursibus deponit, affirmat eundem de Cariaga de anno 1640. in domo Gasparis Lares, & de hoc anno 1641. in domo dicti Alphonsi de Villareal inhabitasse; cum quo concordat Andreas Ortiz quintus testis; qui omnes inter se contrarij existunt, & de falso suspecti sunt, dum eorum attestationes tangunt annũ 1638. in quo iuxta testimonium Secretarij Vniuersitatis dictus de Cariaga in matricula descriptus nõ fuit, nec eo anno Compluti demoratus est; & dum affirmant de anno 1640. quidam quod habitauerit domum Mariæ de la Cruz, alij domum Alphonsi de Villareal, alij domum Gasparis Lares, & sic circa locum habitationis sibi inuicem contrariantur, & vnus alterius fidem elidit, Alex. *consil.* 20. *col.* 2. *vol.* 4. Bertazol. *consil. crim.* 33. *n.* 11. Surd. *consil.* 168.
27 *n.* 39. *& consil.* 530. *num.* 4. & conuincuntur de falso, quia deponunt illum de anno 1638. Compluti studuisse, cum, vt supradixi, contrarium appareat: & quia notabiliter variant in habitatione, & domo vbi eum viderunt, & quando testes discordant in loco, conuincuntur de falso, gloss. & Doctores *in l. testium C. de testib.* Bertazol. *consil. crim.* 41. *num.* 10.
28 *& consil.* 251. *n.* 19. Et testes in vna parte falsi præsumuntur falsi in omnibus, Innoc. *in cap. fraternitatis, de testib.* Crauet. *consil.* 9. *n.* 10. etiam quòd illa pars non substantiam, sed accessoria concernat, si tamen non sit penitus inutilis, aut extranea, Natt. *consil.* 96. *n.* 1. Surd. *consil.* 530. *num.* 6.

29 Aut saltem ista probatio tanquam multum dubia propter dictam contrarietatem, nihil releuaret, *cap. in præsentia, de probat.* Menoch. *consil.* 259. *n.* 6. Surd. *consil.* 5. *num.* 47. *& consil.* 61. *n.* 15. *& consil.* 127. *n.* 40. Stephan. Gratian. *cap.* 640. *num.* 25. *& cap.* 705. *num.* 1. Seraphin. *decis.* 1103. *numer.* 2. Valenzuel. *consil.* 92. *num.* 218. *&* 220. Duran. *decis.* 492. *num.* 21. Rota *decis.* 318. *num.* 4. *part.* 2. *recent. & decis.* 561. *num.* 3. *p.* 1. *in posthum. & decis.* 45. *num.* 8. *part.* 2. *etiam in posthum.* prout de probatione ambigua tenet eadem Rot. *decis.* 149. *n.* 9. *p.* 4. *diuers.* & de æquiuoca, eadem Rot. *dec.* 263. *n.* 3. *p.* 2. *in posthum.*

Et quatenus data huiusmodi dubietate, & æquiuocatione, interpretari deberet facta probatio, contra probantem interpretatio facienda erat, gloss. *verbo verbum in d. cap. in præsentia*, Menoch. *consil.* 384. *num.* 12. *&* 13. Surd. *decis.* 260. *num.* 9. *& consil.* 151. *num.* 48. *& cons.* 168. *num.* 41. Seraph. *decis.* 460. *num.* 5. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 200. *n.* 34. *& cap.* 640. *num.* 25. Gregor. XV. *decis.* 405. *n.* 3. Rota *decis.* 38. *num.* 1. *parte* 2. *diuers.* etiam in materia fauorabili, Tiraquel. *de retractu lign.* §. 1. *glos.* 16. *num.* 8. Natt. *consil.* 285. *num.* 2. idem Steph. Gratian. *tom.* 5. *cap.* 874. *num.* 29. *in fine.* 30

Et tanto magis, quia Promotor fiscalis contrarium probauit, pluribus testibus deponentibus dictum de Cariaga in oppido Matriti semper præsenti, & retroactis annis adfuisse, nec ad dictum oppidum Compluti accessisse causa studij, nec occasione interessendi agitationi taurorum, aut dandi suffragium in prouisione alicuius Cathedræ, siue lecturæ vacantis? quæ probatio cum sit magis verosimilis, & fortior, nullamque patiatur nullitatem, seu contrarietatem, aliam minus fortem & veram vincit, Natt. *consil.* 372. *in fine*, Grat. *consil.* 6. *num.* 23. *lib.* 2. Ror. *decis.* 243. *n.* 4. *parte* 2. *in posthum.* Farin. quia probatio probationem excludit, eadem Rota *decis.* 619. *n.* 7. *p.* 2. *recent. & decis.* 740. *n.* 5. *p.* 1. *in posthum.* 31 32

Facit etiam quia testes pro parte Promotoris fiscalis examinati tendunt ad confirmandam Ordinarij iurisdictionem, pro qua ius assistit; in concursu enim probationum prævalere debent illæ, quæ Iuris assistentia, seu præsumptione coadiuuantur, Rota *decis.* 9. *num.* 8. *parte* 2. *diuers.* & quæ habet fomentum tituli, iuxta ea, quæ tradit Greg. XV. *dec.* 412. *num.* 1. *& ibi* Addent. 33

Non parum conducit quod iurisdictio ordinaria fauorabilis est, gloss. *verbo processus circa fin. in c.* 1. *de rescript. lib.* 6. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 37. *n.* 14. Valenzuel. *consil.* 121. *num.* 26. delegata verò, quam habet Rector Vniuersitatis studij generalis Complutensis, odiosa, gloss. *d. verbo processus*, Marant. *de ordine iudic. p.* 4. *dist.* 6. *num.* 29. Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 15. *n.* 2. Valenzuel. *consil.* 38. *n.* 30. *& consil.* 125. *n.* 19. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 170. *n.* 29. Vnde in concursu probationum magis est attendenda illa, quæ tendit ad fauorem, quam ea quæ odium parit; quia in dubio potius considerandus est fauor, quam odium, gloss. *verbo alios, ante fin. in cap. sciant cuncti* 12. *de elect. lib.* 6. Abb. *in cap. in litteris num. fin. vers. item vbi concurrunt odium, de restit. spoliat.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 6. *proœm. n.* 37. tum quia in hac ambiguitate potius pro ordinaria iurisdictione iudicandum, cum illa sit originaria & propria, alia verò accidentalis, & extraordinaria, & facilius ad primæuam naturam deueniri, quam nouam assumere valeat; tum denique quia Ordinarij potestas est amplianda. Ror. *decis.* 5. *num.* 3. *de concess. preben.* & præsumptio stat pro eius iurisdictione, Camil. Borrel. *in sum. decis. tom.* 1. *tit.* 41. *n.* 161. 34 35

Vlteriùs contra petitam remissionem plures offeruntur testes pro parte dicti Promotoris fiscalis, qui deponunt dictum de Cariaga dum esset carceratus, & vidisset fratrem germanum capi, & ad eundem carcerem deduci, arrepto quodam instrumento, quod *chuço* vocant, & cum eo ad ipsius carceris portam stans, studuit ne frater eius prædictus intus includeretur, affirmans se facturum ne intraret, minitans omnes iustitiæ ministros, qui eum inter- 36

82 *Manutentio semper datur illi pro quo possidetur, & non possidenti nomine alterius.*
83 *Duo eandem rem possidere in solidum non possunt.*
84 *Manuteneri quis non debet quando alius possessionem occupat.*
85 *Possessio saltem de tempore litis mota probanda est, ad manutentionem obtinendam.*
86 *Actus possessorij repetiti & geminati multo magis faciunt constare de possessione ad effectum manutentionis.*
87 *Possessio simplex & nuda, siue detentatio seu intrusio sufficit ad manutentionem.*
88 *Iustitia, vel iniustitia possessionis non est examinanda in iudicio summariissimo manutentionis.*
89 *Possessio titulata manutenibilis est.*
90 *Actus possessorij, que dederunt causam liti non probant possessionem.*
91 *Possessio ex vnica collatione contradicta non constituit in quasi possessione iuris conferendi.*
92 *Contradictio partis quando post acquisitam possessionem subsequitur, non potest impediri mandatum de manutenendo.*
93 *Possessio attentata non est manutenenda, sed reuocanda in primis, & ante omnia, aut potius sequestranda.*
94 *Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit.*
95 *Vicarius & Canonicus simul si in Capitulo assistat vestibus Canonicalibus indutus, præsumitur ibi tanquam Canonicus, non vti Vicarius assistere.*
96 *Factum à maiori & saniori parte Capituli est exequendum, non obstante appellatione à minori parte interposita.*
97 *Capitulares actus sunt extraiudiciales.*
98 *Actus extraiudiciales non inducunt attentata si ab eis fuerit appellatum.*
99 *Appellatio in scriptis interponenda.*
100 *Possessor quilibet pendente lite est manutenendus, etiam appellatione pendente, vt* n.101.
102 *Possessionem suam continuare potest quis etiam post sententiam condemnatoriam executione non sequuta.*
103 *Possessionem continuans non attentat.*

1 BONIFACIVS Papa VIII. *in cap. vnico, de clerico ægrot. lib.6.* mandat vt si Episcopus, siue Superior alius Prælatus, demens fuerit, & quid velit, aut nolit exprimere nesciat, vel non possit, tunc eius Capitulum, vel duæ ipsius partes auctoritate Apost. vnum, aut duos coadiutores assumant idoneos, qui eius officium exequantur. Ex quo tex. vulgo colligitur dementi esse dandum coadiutorem, vt per Bertachin. *de Episcopo 2. parte 4. libri n.24.* Flam. Paris. *de resign. benefic. lib.7. q.20. n.9.* Nau. *cons 3. n.2. de cleric. ægrot.* Gonzal. *ad reg. Cancel. glos.5. §.7. n.23.* Aloys. Ricc. *in sua praxi p.4. resol.543. n.4.* Ego ipse *de iure Eccles. vniu. lib 3. c.10. n.11.*

2 Vigore eius tex. Capitulum Insignis Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma ob dementiam Abbatis, qui eiusdem Ecclesiæ Prelatus est, & iurisdictionē quasi Episcopalem cum territorio habet de eligendo coadiutore tractauit, & sic duos D. Didacum de Gurrea Cantorem, & D. Battholomæum de S. Dominico Solorzano Scolasticum in coadiutores seu gubernatores assumpsit; contra quam electionem seu deputationem plura fuerunt apposita, sed interrogatus pro veritate an possit subsistere? Respondi affirmatiuè per tex. *in d. cap. vnico*, & ne diutius in hac confirmanda sententia detineat, cùm expresso Iure probetur, existimaui ad contraria distinctè respondere, vt sic veritas magis elucescat.

OBIECTIO I.

Quòd text. *in cap. vnico, de clerico ægrot. lib.6.* procedit in Episcopis, & Prælatis Superioribus, & in inferioribus, vt colligitur ibi, *Cæterùm quod de Episcopis præmittitur, ad Superiores etiam Prælatos esse volumus, & intelligimus referendum.*

COadiutores Episcopis, vel eorum Superioribus dare solius est Papæ, vt per *d. cap. vnic.* resoluunt Gambar. *de officio, & potest. legati de latere tit. de coadiutorib. num.4.* Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.7. quæst.20. num.14.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.7. cap.6. num.105. vers. est tamen,* Quarant. *in sum. Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas n.9.* & addit Flamin. *citato loco & num. seqq.* quod Papa solet priuatim per Cardinales, & in Consistorio examinare causam, & dare coadiutorem sufficientem habentem qualitates requisitas illi officio, vt possit coadiuuare & subleuare officium illius, cui datur; talis autem coadiutor fit Episcopus in partibus infidelium, id est non habens Clerum nec populum; cum onere vt coadiuuet N. & ideo exercitium curæ est penes ipsum; illa tamen aduertentia, vt si detur circa temporalia propter dilapidationem, debeat esse prouidus, & scire ea bene dispensare; si vero circa spiritualia, vt sciat prouidere saluti animarum. 3

Verùm ne hoc prætextu ad Sedem Apost. recurrendi, Ecclesiæ existentes scilicet in remotis, dispendia patiantur, idem summus Pont. Bonifacius VIII. *in d. cap. vnic.* nouo Iure statuit, vt colligitur ex verbo, *Sancimus,* vt Capitula Episcopis, & aliis Superioribus dementibus auctoritate Apost. vnum vel duos deputent coadiutores, qui eorum officia exequantur; quæ dispositio cum de Episcopis mentionem faciat indefinitè, & sine vlla restrictiua, aut exclusiua dictione, eorum appellatione veniunt alij Prælati Episcopis inferiores, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vt est Abbas dictæ Collegiatæ, vt multis exemplis & Concilij Trident. decretis probaui *in tr. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. apppell.89. sub n.18.* vbi *numeris seqq.* ipsa Concil. decreta de Episcopis loquentia ad Prelatos inferiores ex communi omnium Doctorum voto retuli, videlicet *cap.5. & 8. sess.21. de reform. & cap.15. sess.23. etiam de reformat. & cap.16. sess.25. de Regularib.* Quando enim Concilium voluit Prælatos inferiores excludere, vel expressit, vt *in cap.13. sess.14. de reform.* ibi, *& non alteri inferiori reseruetur;* vel cum dictione restrictiua de Episcopis mentionem fecit, vt *in cap.10. vers. ad hæc sess.24. de reform.* ibi. *Sed Episcopi tantum*, &c. 4

OBIECTIO II.

Quòd Abbatis dementia certa non est, nec in processu probatur.

SVmmus Pont. Bonifacius VIII. *in d. cap. vnico* dementem vocat illum qui nescit exprimere quid velit, aut nolit, vnde dementem, & mente captum dici illum, qui interrogatus ad rem non respondet, & mentis suæ sensum nescit explicare, aut memoriam non habet ordinatam, colligunt Roder. Xuar. *alleg.1. n.4.* Mascard *de probat. concl.1045. n.5.* & addit Menoch. *de præsumpt. lib.6. præs.45. num.16.* quem refert Farin. *fragm. crimin. part.1 lit.F. n.125.* 5
quòd demens est ille; qui non in totum, sed ex 6
parte tantùm mentis errore ducitur.

Et licèt probatio dementiæ debeat esse plena & 7
concludens,

8 concludens, Rota *decis.* 792. *n.* 4. *part.* 1. *in posthum. Farin.* quia dementia & furor non præsumitur cùm vnusquisque sanæ mentis præsumatur in tantum quod contrarium asserentibus probatio incumbat, cum naturale sit quem esse mentis compotem, dementem verò, & insanum accidentale, *l. nec codicillos* 5. *C. de Codicill. l. fin. C. de hæred. instit. cap. fin. de success. ab int.* cum aliis cumulatis per Decian. *consil.* 127. *num.* 29. *lib.* 3. *& consil.* 51. *num.* 33. *cum seqq. lib.* 4. Menoch. *d. lib.* 4. *præs.* 45. *n.* 18. *cum seqq. & consil.* 683. *num.* 1. *lib.* 7. Farin. *in praxi crim. tit. de pœnis temper. quæst.* 94. *n.* 48. *& in fragm. crimin. d. l. lit. F. num.* 230. Duran. *decis.* 178. *n.* 9. Rot. *decis.* 384. *n.* 2. *p.* 1. *recent. & d. decis.* 791. *num.* 2. *p.* 1. *in posth. Farin.*

9 Nihilominus tamen cum dementia & furor sit difficilis probationis, Doctores *in l. furiosum C. qui testamen. fac. poss.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 2. *tit.* 15. *num.* 16. *vers. illud verò*, Decian. *consil.* 127. *post n.* 29. *vers. quod difficile est probare*, Farin. *d. lit. F. n.* 212. ideo stultitiam, dementiam, furorem, ac similes animi defectus probari posse solis coniecturis, & præsumptionibus, resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 45. *num.* 22. *& d. cons.* 683. *num.* 8. Mascard. *de probat. concl.* 503. *num.* 1. *& concl.* 826. *n.* 1. Pacian. *in simili tract. lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 9. *cum seq.* Farin. *d. lit. F. n.* 233. nam licet Doctores citati & citandi,

10 ac Iura allegata aliquando de furore loquantur, intelligenda etiam sunt de dementibus, cum quoad hoc inter furiosum & dementem nulla possit considerari differentia, vt aduertit Mascard. *de probat. concl.* 503. *num.* 20.

11 Plures coniecturæ & præsumptiones certæ & indubitabiles dementiæ in Abbate concurrunt, quæ eum dementem probant.

12 Prima est quòd non intelligit quid dicat, nescitve exprimere id quod dicere vult, quod esse euidens signum dementiæ probat text. *in d. cap. vnico*, & resoluunt Menoch. *consil.* 81. *n.* 230. Mascard. *d. concl.* 503. *num.* 9. Pacian. *d. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 17. Farin. *d. lit. F. num.* 245.

13 Secunda quòd loquutus fuit & loquitur verba inordinata, fatua, & stulta, quæ ab homine sanæ mentis loqui non solent, & ideo fatuum vel dementem præsumi probant *cap. legimus* 93. *dist.* gloss. *verbo probari in fine vers. item ex sermonibus in dict. l. nec codicillos C. de codicill.* Menoch. *d. lib.* 6. *præs.* 45. *n.* 39. Mascard. *d. concl.* 503. *n.* 1. Pacian. *d. lib.* 1. *c.* 43. *n.* 9. 20. 21. *vers. similiter*, Farin. *d. lit. F. n.* 242. Rota *decis.* 107. *n.* 5. *post princ. & in vers. in primis p.* 1. *diuers.*

14 Tertia quòd publicè, de die, ac de nocte, & sine proposito clamauit, & clamat, nam etiam hoc dementiæ signum esse resoluunt Doctores *in l. quidam in suo ff. de condit. instit. & in l. ob qua vitia ff. de ædilit. edicto*, Farin. *d. lit. F. n.* 253. Rota *d. decis.* 107. *num.* 5. *sub vers. secundo probatur part.* 2. *diuers.*

15 Quarta quòd per plateas sine causa nudus in camisia incedebat, quod dementiæ signum esse asserit Farin. *d. lit. F. n.* 255. & censuit Rota *d. decis.* 107. *n.* 5. *vers. secundo probatur*, vbi de quadam Moniali, quæ in camisia accedebat ad chorum.

16 Quinta quòd per plateas tanquam demens, & insanus incedebat, *d. l. ob quæ vitia.* ibi, *per vicos more insanorum*, &c. Mascard. *dict. concl.* 503. *num.* 4.

17 Sexta quòd ei bonorum administratio fuit adempta, & curator ad ea administranda nominatus, quæ Curatoris datio dementiam arguit, vt tenent Menoch. *d. lib.* 6. *præs.* 45. *num.* 45. Pacian. *d. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 39. Farin. *d. lit. F. n.* 247. Surd. *cons.* 86. *n.* 19. Duran. *decis.* 178. *num.* 29.

18 Quas quidem dementiæ coniecturas in Abbate concludenter probant plures testes deponentes de diuersis actibus furorem arguentibus etiam ex interuallo, & diuerso tempore factis, Mascard. *de probat. conclus.* 503. *num.* 16. vbi *num.* 18. subdit sufficere testes tantummodo dixisse talem esse mente captum quia viderunt, Farin. *d. lit. F. n.* 289. cum multis seqq. *num.* 304. resoluit Medicos & peritos in hac materia testes esse posse, & addit Rota *d. decis.* 107. *numer.* 6. *&* 7. quam citat Menoch. *d. lib.* 6. *præs.* 45. *num.* 46. *prope fin.* quòd demens, & insanæ mentis is probatur, qui à Medicis & peritis vt talis habetur, 19
& eadem Rota *decis.* 190. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* reputauit optimum testem medicum, quia curabat dementem.

Non obstat quòd probatio dementiæ non tangit tempus præsens, quia cùm perseuerantia in dementia probata sit per mentem & vltrà, præsumitur absque alia probatione in futurum continuata, Alciat. *de præs. reg.* 2. *præs.* 8. *n.* 1. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 6. *vers. quintò extenditur*; & furiosus, qui olim fuit, in futurum in eodem furore seu dementia perdurare præsumatur, gloss. *in cap. indicas*, 3. *quæst.* 9. *& in cap. vlt. de success. ab int.* plures per Farin. *dict. lit. F. num.* 317. 20 21

Nec obstat quòd prædicti testes fuerint examinati à correctione dicti oppidi de Lerma Iudice seculari, qui non probant in iudicio Ecclesiastico ob eorum incompetentiam, sicut nec acta facta coram laico Iudice probant coram Ecclesiastico, Doctores *in cap. at si clerici, de iudic.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iurisdict. num.* 3. *cum seqq.* Mari. Anton. *var. resolut. lib.* 3. *resol.* 1. *num.* 8. Mascard. *conclus.* 33. *num.* 24. Quia respondetur multipliciter; 22

Primò, quia actus Capitulares sunt extraiudiciales, & solent pro eis iustificandis informationes oretenus capi, itavt necesse non sit eas in eisdem actis registrari, Greg. XV. *decis.* 59. *num.* 3. 23

Secundò, quia cum attestationes huiusmodi factæ coram Iudice laico tendant ad probandam dementiam Abbatis, nil obstare potest quin fidem faciant coram Ecclesiastico, saltem extraiudicialibus, ad eundem finem, vt resoluit Valenzuel. *tom.* 1. *consil.* 68. *n.* 46. ibi. *Nam acta agitata coram Iudice temporali faciunt fidem coram spirituali, vt post Innoc. in cap. causam quæ, de testib. & alios tradit Guid. Papæ quæst.* 36. *Capell. Tholos. quæst.* 199. *n.* 1. *&* 2. *& ibi Addit. elegans. Bart. in l. naturaliter § nihil commune, part. vlt. vers. secundò quæro*, &c. 24

Tertiò, quia quando tractatur de probando mero facto, de quo & eius materia, nec Iudex est incompetens, nec priuatiuè ad Ecclesiasticum pertinet cognitio, vt in casu nostro, tunc probationes in foro seculari factæ in Ecclesiastico fidem faciunt, & probant: ita Farin. *tom.* 1. *consil.* 158. *num.* 20. *cum seqq.* præcipuè *n.* 24. 25. *&* 27. & non dissentit Menoch. *consil.* 367. *num.* 24 *cum seq.* ibi. *Et his accedunt* Bald. *in cap. consuluit col. vlt. de offic. deleg.* & Claud. de Seysellio *in l.* 2. *num.* 13. *vers. tu aduerte C. de edendo, qui dixerunt quod testes examinati super vno facto fidem faciunt in alia penitus diuersa instantia, in qua inter easdem partes de eodem facto contenditur*; *idem respondet* Paris. *consil.* 88. *num.* 51. *lib.* 1. *Et in specie magis quod acta coram Iudicibus secularibus facta fidem faciunt, & probent inter easdem partes coram Iudicibus Ecclesiasticis, dicit* Bald. *in l.* 2. *n.* 3. *ff. de feriis, quem sic voluit allegare* Felin. *in cap. causam quæ n.* 4. *de testib. qui ambo scripserunt quod testes examinati coram Iudice seculari super minori ætate fidem faciunt coram Iudice Ecclesiastico in causa matrimoniali inter easdem personas vertenti. Et ad rem facit quod scribit* Zabarel. *in cap. lator, in fine, qui filij sint leg. ex illo textu quod acta coram Iudice seculari facta fidē faciunt* 25 26 27

coram

coram Ecclesiastico, etiamsi non sit Ecclesiasticus subordinatus ad ipsum laicum, &c.

28 Quartò, quia dementia Abbatis erat notoria notorietate euidenti & permanente cum eam omnes viderint, & sciuerint publicè dum ipse more insanorum & nudus per plateas incesserit; tum etiam, quia acta facta coram Iudice laico certam inducebant dementiæ notorietatem, *cap. quoniam contra, de probat. cap. vestra, de cohab. cleric.* Natt. *consil.* 573. *num.* 23. *volum.* 3. Franc. Bursat. *consil.* 56. *num.* 6. *vol.* 1. *& consil.* 182. *num.* 12. *volum.* 2. Surd. *consil.* 61. *n.* 23. *& cons.* 429. *num.* 50. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 9. *numer.* 9. Valenzuel. *tom.* 2. *cons.* 169. *numer.* 34. maximè quando non fuit oppositum contra ea, Decian. *in cap. licèt causam num.* 24. *de probat.* Cephal. *consil.* 287. *num.* 47. *lib.* 1.

29 Quæ quidem notorietas ex notorietate facti, & actorum resultans, releuat à probatione dementiæ, *l. si adulterium cum incestu, §. idem Pollioni, ff. ad leg. Iuliam de adulter. dict. cap. vestra*, gloss. *verbo alias causas in Clem. appellanti, de appellat.* Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 264. latè Mascard. *de probat. conclus.* 1108. *à n.* 1. Marc. Anton. Eugen. *lib.* 1. *cons.* 4. *n.* 59. Valenzuel. *consil.* 96. *num.* 14. optimè Surd. *decis.* 316.

30 *n.* 82. ibi. *Et quando impedimentum est notorium non eget probatione, nec protestatione, cap. manifesta* 2. *q.* 1. *cap. euidentia, de accusat. gloss. in l.* 1. vbi Bart. *C. qui & ad quos, Doctores in cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier.* Ripa *de priuil. Iud. caus. pestis num.* 18. *cum seqq. & Iudex potest ex officio se informare de notorio,*

31 Bald. *in l. si quis num.* 2. *Cod. fin. regund.* Aretin. *§. quadam num.* 12. *Instit. de actionib.* vbi Ias. *num.* 78. Felin. *in cap. ex transmissa num.* 2. 6. *&* 7. vbi Paris. *num.* 14. *vers. quartus casus, de præscript.* Afflict. *decis.* 50. *n.* 5. Boër. *decis.* 40. *num.* 7. Cagnol. *in leg. omnibus causis numer.* 5. *ff. de regul. Iuris, in quibus locis dicunt non requiri probationem diligentiæ*, latè Osasch. *decis. Pedem.* 177. *n.* 12. Seraph. *de Iuram. priuil.* 35. *n.* 16. Socin. iun. *cons.* 120. *n.* 20. *vol.* 3. *vbi in proposito*, Menoch. *cons.* 146. *num.* 28. *& seqq.* &c.

32 Quintò, quia Abbas à fratribus, consanguineis, amicis, & vicinis publicè reputabatur demens, vnde ex hac communi reputatione pro insano, & demente habendum concludunt Mascard. *d. concl.* 503. *n.* 10. Menoch. *d. lib.* 6. *præs.* 45. *n.* 45. Farin. *d. lit. F. num.* 272. Maximè concurrente publica fama, per quam probari eum esse dementem resoluunt Pacian. *d. lib.*

33 1. *c.* 43. *n.* 38. Farin. *d. lit. F. n.* 273. Rota *decis.* 107. *n.* 5. *post princ. & in vers. tertiò probatur, & n.* 19.

Obiectio III.

Quòd non præcessit cedula conuocatoria ante diem pro Capitulo celebrando cum expressione eorum, quæ in Capitulo agenda erant.

34 IN Constitutionibus Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma *tit.* 11. §. 2. cautum est vt occurrente aliqua vrgenti necessitate celebrandi Capituli extra diem assignatum, de ordine Abbatis, aut Præsidentis, & absente, intimari debet cuilibet Capitulari pro certa hora cum expressione negotij, de quo ibi agendum est. Opponebatur ex aduerso quod absque cedula conuocatoria, aut saltem sine expressione negotij conuocatum fuit extra ordinem Capitulum, in quo coadiutorum electio facta fuit. Sed fuit responsum dictam cedulam præcessisse cum sufficienti expressione: & quatenus de ea modo non apparet, adhuc dubitari non poterat post actum quod

35 præcesserat, vt requirebatur, tum quia acta omnia præsumuntur adesse, & qui contrarium dicit debet probare, Valenzuel. *consil.* 84. *n.* 70. tum quia actus 36 præsumitur factus ex causa legitima præcedenti, *l. quadam mulier ff. de rei vend. l.* 2. *ff. de acquir. possess.* Valenzuel. *consil.* 160. *n.* 1. tum etiam quia semper illud 37 præcessisse præsumitur quod pro validitate actus præcedere debuit, *l. cùm in testamento §. hæc verba ff. de hered. instit.* Alciat. *reg.* 3. *præs.* 42. Cassad. *decis.* 2. *de præben.* Gregor. XV. *decis.* 182. *n.* 7. tum denique, 38 quia actus vbique præsumitur legitimè gestus, Menoch. *consil.* 88. *num.* 36. & pro eius validitate in dubio semper pronuntiandum, idem Menoch. *consil.* 468. *num.* 13.

Obiectio IV.

Quòd Portionarij in hac coadiutorum electione vocem dederunt, quam iuxta Constitutionem Collegiatæ habere non poterant.

PAulus Papa V. in prima Bulla erectionis huius 39 Collegiatæ Portionarios ad vocem in Capitulo habendam admittit, ibi. *Canonici autem, & Portionarij præfati, vnà cum ipsis Abbate, Archidiacono, Cantore, & Thesaurario Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ huiusmodi constituant, ac vocem ibidem habeant*, &c.

Deinde in Constitutionibus eiusdem Collegiatæ 40 *tit.* 4. Portionariorum votum in Capitulo restringitur, ac limitatur quando ageretur de danda possessione alicuius dignitatis, Canonicatus, Portionis, vel Capellaniæ; sed conclusum fuit, dispositum in Bulla seruandum esse, præfata limitatione non obstante, tum quia in Bulla adest clausula *sublata*, quæ aliter interpretandi, moderandi, vel limitandi cuilibet facultatem adimit, per ea quæ resoluunt Doctores, quos citaui de *clausulis vsufreq. claus.* 175. tum 41 etiam, quia adest decretum irritans, cuius effectus est vt irritet, seu annullet omnia, quæ in contrarium fiunt, *cap. si eo tempore, de elect. lib.* 6. *cap.* 1. *vers. adijciebatur, de concess. præb. eod. lib.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 67. *n.* 11. plures, quos refero *claus.* 40. *n.* 2.

Non obstat quòd in dicta prima Bulla erectionis 42 patrono, Abbati, & Capitulo, facultas conceditur Constitutiones faciendi pro bono regimine Ecclesiæ præfatæ, bonorum, & rerum, quia id solum locum habere poterit in directionem, non verò in destructionem eorum quæ in dicta Bulla fuerunt per Romanum Pont. stabilita, vt videre est ibi. *In præmissis, vel circa ea, quomodolibet necessariis, & opportunis*, &c. Nam solum datur potestas eisdem post edita statuta & confirmata à Sede Apost. ea cum expediens visum fuerit, limitare, mutare, corrigere, & declarare, ibi. *Quæcumque statuta, ordinationes, & decreta, licita tamen & honesta à sacris Canonibus, & sacri Concilij Trid decretis, Constitutionibus Apostolicis non contraria à Romano Pont pro tempore existente, seu dicta Sede examinanda, & approbanda edendi, ac edita pro temporum, & rerum varietate, & qualitate, ac quoties opportunum, & expediens videbitur, mutandi, limitandi, corrigendi, & declarandi, & interpretandi, ac in meliorem formam redigendi*, &c.

Vnde succedit doctrina quòd licèt in eadem Bulla 43 generalis clausula adesset statuta & Constitutiones faciendi, nequaquam referri posset ad id, quod est specialiter prouisum, *l. doli clausula ff. de verb. obligat. l. cohæredi §. qui patrem ff. de vulgari*, Mart. *de claus. p.* 4. *claus.* 24. *n.* 3. Osasch. *decis.* 169. *à n.* 1. Surd. *consil.* 241. *n.* 29. Anton. Gabr. *commun. opin. lib.* 6. *tit. de claus. concl.* 9. *n.* 8. Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 522. *n.* 34. vbi loquitur in rescripto.

Et quidquid sit restrictio non procedit vltra actũ 44 possessionis capiendæ, de qua ipsa loquitur, nos verò

verò sumus in actu nominandi coadiutorem ob dementiam Abbatis, qui est multum diuersus ab eo, in quo de danda capitulari possessione alicuius dignitaris, Canonicatus, Portionis, seu Capellaniæ agitur: & quamuis in Capitulo admitterentur Portionarij ad vocem dandam, non ob id nominatio facta diceretur nulla, ad nor. per Bertachin. *de Episcopo p.3. in 3. quæst.* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. part.1. quæst.3. princ. art.17. num.3. pag.471.*

Obiectio V.

Quòd coadiutores, seu gubernatores electi gradum Doctoratus, aut Licentiaturæ in S. Theologia, vel Iure Canonico non habent, & eorum vnus non est oriundus ab his Regnis.

45 QVamuis in Episcopum consecrandus debeat esse Doctor, aut Licentiatus in S. Theologia, vel Iure Canonico, iuxta decretum Concilij Trid. *sess.22. de Reform. cap. 2.* & Bullam Gregor. XIV. de forma faciendi processus super promouendis ad Ecclesias Cathedrales, nihilominus is gradus non exigitur in prima dignitate alicuius Collegiatæ exemptæ, quæ iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, vt declarauit S. Congregatio Concilij Trid. vt refert Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.7. n.33.* in hæc verba: *Circa quod decretum Concilij Trident. cum quæreretur an principalis dignitas in Collegiata Ecclesia exempta, cui ordinaria iurisdictio, cum omnibus iuribus quasi Episcopalibus competit, necessario conferri debeat Licentiato, vel Doctori vt principalis Dignitas in Cathedrali? Congregatio 12. Decemb. 1585. censuit negatiuè: quia nullibi cauetur esse necessarium, & Concilium quando loquitur de Dignitatibus c.1. sess.24. hortatur, vt conferantur Doctoribus, non præcipit.* Idem tenet Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Reg. dub.63. num. 1. vers. quod autem*, quem refero *de Canonicis & Dignit. cap.11. num.4.*

46 Verùm circa hoc specialiter prouisum est in dicta Bulla erectionis, vt scilicet Abbas debeat esse Doctor, aut Magister, vel Licentiatus, ibi. *pro vno Decretorum Doctori, seu in Theologia Magistro, vel Licentiato*, &c. Sed eius dispositio coadiutores huiusmodi comprehendere non potest, ex seqq.

47 Primò, quia dispositum specialiter in Bulla exorbitans est à dicta decisione sacræ Congregationis, & ideo non est amplianda, sed restringenda, *cap. quæ à Iure communi, de regul. Iuris in 6. l. singulare ff. de legib.* Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo libertus, sub n.27. C. de reuoc. donat.* Villagut. *in tract. de extensione leg. reb. de extens. legum limitat. n.18. cum seq.* Farin. *fragm. crim. part.1. lit. E. n.122.* Nec etiam extendenda, cùm extensio concedatur in correctoriis, *l. præcipimus. C. de appellat. l. sancimus C. de testament.* Ofasch. *Pedem. decis.21. num 13. & 14.* Marc. Anton. Eugen. *consl.49. n.18. & seq.* Villagut. *d. tract. in rubr. de extens. legum correct. num.25. cum seqq.*

48 Secundò, quia licèt coadiutores huiusmodi debeant de causis cognoscere, nihilominus eas expedire possunt cum interuentu suorum Assessorum si litterati non sint, per *l.1. & 2. C. de assessor. l.3. tit.4. part.3 & l.18. tit.19. part.2.* latè Morla *in emporio iuris ciuilis p.1. tit.2. quæst.6. à princip.* Bobadil. *in sua politica lib.1. cap.6. n.16.* qui eodem *lib.1. cap.9. sub*

49 *n.5.* refert Magistrum Auilam dicere solere, gubernatorem potius eligendum qui non alte sapiat, dúmodo mediocrem suam cognoscat scientiam, quàm illum, qui cum melius sciat, multum tamen de se confidat, iuxta illud Prouerb. c.26. *Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit insipiens.*

Tertiò, quia coadiutores huiusmodi temporales 50 sunt, nec aliquam obtinent dignitatem, aut præeminentiam, & ideo nil mirum si gradus Doctoratus, aut Licentiaturæ, qui requiritur in principali, in illis minimè concurrere debeat; nam adhuc coadiutori perpetuo Episcopi infirmi, vel senectute nimia grauati, cum futura successione multa denegantur, quæ Episcopo coadiuto conceduntur, vt videre est in quadam declaratione Congregationis sacrorum Rituum, quam referunt Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor.13. n.12. in fine,* Campan. *in diuers. iuris canon. rubr.7. cap.6. n.107.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuerso lib.3. cap.10. n.35. cum seqq.* Et coadiutoribus Dignitatum & Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum cum futura successione multa etiam denegantur, quæ Coadiutis ratione Dignitatum & Canonicatuum à iure competunt, vt est gaudere priuilegiis & adultis percipiendi fructus in absentia, esse iudices Apostolicos, & in ordine Presbyterij eo casu, quo Ecclesiæ statuto debeat esse actu Presbyter, qui canonizati desideret, ac in aliis casibus per me adductis *d. c.10. n.73. cum seq.* nisi expressè à Papa coadiutori- 51 bus hæc omnia concedantur, quia eorum potestas à forma dationis coadiutoriæ pendet, Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.7. q.20. n.19.* Ego ipse *d. tract. de Canonic. & dignit. cap.29. num.2. in princ.*

Ad id verò quod vnus ex coadiutoribus non sit 52 ab his Regnis oriundus, ac proinde ex Apostolicis Constitutionibus, & legibus Regiis excludendus ab officiis & beneficiis, respondetur eas Constitutiones de officiis loqui, quæ in perpetuum, vel ad certum tempus conferuntur in titulum, non verò de his, quæ ad nutum Superioris amouibilia assignari solent, vt est officium Vicarij generalis, quod ab extraneo clerico exerceri posse resoluit in terminis Cened. *pract. & canon. quæst. q.18. n.21.* ibi. *Secundò animaduertere etiam oportet Dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica in duplici esse differentia. Alia siquidem conferuntur in titulum, quæ auferri non possunt absque causa etiam à Summo Pont. vt ex magis communi opinione resoluit* Beroi. *in cap. quæ in Ecclesiarum n.167. de constit. & pulchrè quamplurimis in contrarium refutatis docet* Pinel. *p.1. rubr. C. de rescind. vendit. c.2. n.50. vers. altera inspectio, optimè* Sarmient. *lib.2. select. cap.8. n.25. & quidem si rectè consideretur, huiusmodi Dignitates, beneficia, & officia sunt, quæ pro-* 53 *hibentur extraneis à Regno conferri, ex eo quod cum in perpetuum, vel ad tempus certum, & præfixum in titulum conferantur, & sine causa non auferantur, posset esse damnosum Regni incolis, Ecclesiis, & beneficiis quod ipsi ea possideant, ex traditis à* Martinez *suprà n.259. vers. en Castilla.* Rebuff *in praxi tit. de rescriptis mixtis ex n.8. latissimè* Azeued. *ad d. l.14 ex num.12.* Guillelm. Benedict. *in d. n.483. & 484. Inde merito ea extraneis conferri lege nostra prohibitum est, non verò alia beneficia, & officia Ecclesiastica, quæ non in perpetuum, nec ad tempus certum, & præfixum, sed ad nutum Superioris amouibilia assignari aliquibus consue-* 53 *tum est; quæ si extraneis conferuntur, nullum inconueniens est, cum nec damnum Ecclesiis, nec Regnicolis ex ipsorum prouisione oriatur; cum non in titulum, sed ad meram & liberam Superioris voluntatem creari, & reuocari valeant. Et secundum hanc distinctionem habet Praxis huius Regni, quod quando Abbatia, Prioratus, aut similes Dignitates conferuntur in perpetuum, solis Regnicolis dantur: quando verò ad tempus, vel ad nutū Superioris interdum exteris quandoque verò naturalibus assignantur, nullo habito respectu an electus sit in hoc vel in alio Regno natus: ex quibus propositæ quæ-stioni*

stioni facile respondetur quod cum Vicarius generalis ad nutum Episcopi creari, & reuocari valeat, nullum est inconueniens quod a Regno exterus eligatur, & ita practicatur in hoc Regno, &c.

Obiectio VI.

Quòd in electione & nominatione coadiutorum non præcessit assensus & licentia patroni dictæ Ecclesiæ Collegiatæ.

55 IN datione coadiutorum temporalium requiri consensum patronorum resoluit Lambert. *de iurepatron.* 1. *p.* 2. *lib. quæst.* 6. *princ. art.* 20. *pag. mihi* 546. *col.* 2. ex ea ratione, quia dare coadiutorem sapit ordinationem status Ecclesiæ, vt *in cap. tua nos, & in cap. fin. de cleric. ægrotan.* tum etiam quia vertitur interesse Ecclesiæ, quam ipsi patroni defendere tenentur: & consensum patroni in dando coadiutore temporali, id est, ad vitam Rectoris, requiri ad bene esse, resoluit Viuian. *in praxi iurispatron. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 151.

56 Contrarium verò receptius & verius est; & expressè tenet Rebuff. *in praxi tit. de Regia ad Prælat. nomin. facien.* §. 1. *verbo Canonicè intrantium, in fine, pag. mihi* 494. his verbis. *Item si matrimonium contraxerit Episcopus, poterit Rex ad illum Episcopatum nominare, quia vacat, cap. Ioannes, de cleric. coniugat.* Roman. *consil.* 483. *Dubitatur* 1. *col.* 2. *Idem dicens si matrimonium esset nullum, quia fuit quod potuit, dixi in tract. nominat. quæst. vlt. num.* 13. *& regulariter quomodocunque vacet, Rex poterit nominare. Fallit quando Episcopus esset captus à Schismaticis vel à Turcis, tunc Papa poterit dare coadiutorem sine Regis nominatione, cap. si Episcopus, de suppl. negl. Prælat. lib.* 6. *quia non vere vacat Episcopatus, & vacantibus Rex tantum nominat eadem ratione Item si Episcopus valetudine perpetua, vel morbo detineatur, vel alio modo, Papa sine Regis nominatione coadiutorem dabit, cap. vnic.* §. *si autem, de cleric. ægrot. in* 6. &c. & hæc opinio multis probatur.

57 Primò, quia in dicta Bulla erectionis facultas conceditur patrono præsentandi Abbatem, dum vacatio contigerit, ibi. *Quam deinceps quandocunque & quotiescunque per cessum*, &c. & ibi. *Simul vel successiuè vacabant*, &c. & ibi. *Intra sex menses à die habita notitia singularum vacationum huiusmodi computãdos*, &c. quia præsentatio à patrono fieri non potest, nisi actu Ecclesia vacet, *c. fin. de conceß. præb.* Lamb.

58 *de iurepatr.* 1. *p. lib.* 2. vbi autem infirmus, vel demens factus fuerit Abbas, ob idque dandus sit ei coadiutor, non vacat Abbatia, quia demens illa priuari non debet gloss. *verbo coadiutorem*, per text. ibi *in c. ex parte* 5. *de cleric. ægrot. cap. vnic. eod. tit. lib.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *n.* 32. Nicol. Garc. *de benef. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 5.

59 Secundò, quia stante necessitate & vtilitate statim prouidendi Ecclesiæ de gubernatore, non requiritur consensus patroni, vt de permutatione beneficij iurispatronatus laicalis, quod tali stante necessitate possit fieri sine consensu patroni, docet Lambert. *de iurepatron. lib.* 2. *p.* 1. *quæst.* 6. *princ. art.* 6.

60 *num.* 37. Propter necessitatem enim, aut quando periculum est in mora, actus expediri potest sine consensu illius, qui illum præstare debebat, *l.* 1. *ff. de exercit. act. l. tutor qui repertorium. ff. de administr. tutor.* Abb. *in cap. relatum, n.* 6. *de cleric. non resid.* Felin. *in c. cùm accessissent, n.* 22. *de constit.* Tiraq. *de legib. connub. gloss.* 8. *n.* 9. Matiens. *l.* 6. *gloss.* 2. *n.* 2. *tit.* 3. *lib.* 5. *noua recopilat.* Valenzuel. *tom.* 1. *consil.* 132. *num.* 24.

61 Tertiò, quia quando viuente beneficiario prætenditur prouideri de Vicario, coadiutore, aut gubernatore, qui eius infirmitate durante Ecclesiæ inseruiat, nullus requiritur patroni assensus, cum solum iste desideretur in vacantis Ecclesiæ prouisione. Ita Lambert. *d. tract. de iurepatron. lib.* 3. *q.* 5. *princ. art.* 7. *n.* 1. *pag.* 1062. ibi. *Aut loquimur de Vicario ad tempus, vel etiam ad vitam Rectoris, dummodo non perpetuetur post mortem eius, & concludunt ibi non requiri consensum patroni, quia nullo modo præiudicatur sibi nec futuro Rectori*, &c. optimè in specie Bero. *cons.* 5. *n.* 62. *vol.* 1. ibi. *Quod ius patroni est limitatum solum ad actum præsentationis, percipiendi alimenta, & processionis, & ne sine causa Ecclesiæ status mutetur, & quodammodo quasi capite minuatur, vel subijciatur alteri Ecclesiæ, ex cap. nobis, & fin. de iurepatron. cap. quicunque. cap. piæ mentis* 16. *q.* 7. *Non autem reperitur vt limitatum ius patroni ad actum dispensandi quãdo per dispensationem non perpetuo mutaretur, seu alteraretur, sed ad tempus, & pro vna vice tantum. ergo ad hunc actum debet non extendi ius patroni vt requiratur eius consensus in dispensatione huiusmodi*, &c.

Quartò, quia in vacante Ecclesia Parochiali iurispatronatus laicorum potest Ordinarius Vicarium apponere, absque patronorum consensu, donec illi de Rectore prouideatur, iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess.* 24 *de reform. c.* 18. *in princ.* Ita Duran. *decis.* 74. *num.* 50. 62

Quintò, quia hæc deputatio coadiutorum fuit per modum prouisionis interim dum demens erat Abbas, quæ ideo non potuit mutare statum Ecclesiæ, vt sentit Rota coram Duran. *d. decis.* 74. *n.* 4. ibi. *Quia præter quod ista secunda deputatio fuit per modum prouisionis, quæ ideo nullum statum facit, cap. cum vos*, vbi Abb. *n.* 1. *de offic. ordin.* Rebuff. *de sent. prouis. in præfat. n.* 37 &c. & expressè de beneficio iurispatronatus loquens, eadem Rota coram Duran. *d. decis.* 74. *n.* 50. ibi: *Deputatio vero Barilarij, in qua fit præcipuum fundamentum, fuit per modum prouisionis, quæ idcirco non mutat statum præcedentem ex Rebuff. vbi suprà. Et ratio est, quia Ordinarius sua ordinaria auctoritate potest deputare Vicarium, seu œconomum in beneficio vacante interim & quousque de Rectore prouidetur, aut cognoscitur de iuribus eligentium, d. cap. cum vos, cap. peruenit el* 2. & ibi gloss. *verbo assignes, ext. de appellat.* Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 18. *vers. alioquin*, Lancellot. *de attent p.* 2. *cap.* 12. *limit.* 18. *n.* 2. *Vnde cum huiusmodi deputatio non fiat ad formandum statum, sed ad interim tantum, nec minimum quidem præiudicij ex ea infertur illis*, &c. & *n.* 52. ibi. *Non potuit D. Archiepiscopus interim prouidere nisi per modum prouisionis, non autem de Rectore perpetuo*, gloss. *in d. cap. cum vos. vers. causa*, & ibi Ioan. Andr, *num.* 4. *vers. alia de causa*, &c. facit text. *in cap. proposuit* 6. *de filijs presbyt.* vbi gloss. & Innoc. & ibi eleganter Abb. *num.* 4. ibi. *Quod non exigitur consensus patroni, quia hæc erat quadam prouisio Superioris in qua non principaliter ordinabatur Ecclesia, sed ex causa dabatur Vicarius*, &c. 63

Sextò, quia Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt absque patronorum consensu, Federic. de Senis *cons.* 95. *num.* 3. *vers item super eo quod quæritur*, Duran. *d. decis.* 74. *n.* 39. faciunt quæ gloss. *verbo Episcopi in cap. ad hæc, de officio Vicar.* Lambertin. *de iurepatr. lib.* 3. *quæst.* 5. *princ. art.* 9. Bertachin. *de Episcopo p.* 7. *lib.* 4. *num.* 14. 64

Septimò, quia si consensus patroni requireretur, id tantum esset propter eius interesse, & præiudicium, & sufficeret quod factum peteretur, & adhiberetur; quia quando consensus non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius requiritur, sufficit vt quandocũque, & quomodocumque adhibitus fuerit, Alexand. 65

Ias.

Iaſ.& alij *in l.ſi quis mihi bona, §.iuſſum, ff. de acquir. hæred.* Roman. *conſ.*54.*n.*3. Tiraquell. *de legib.connubial.gloſſ.*6. *num.*15. *cum ſeqq.* Rota *deciſ.*553.*num.*1. *p.*1. *in poſthum.Farinac.* immò in præſenti caſu nullum præiudicium inferrur Duci patrono, cum ſibi remaneat illæſum ius præſentandi in tempus vacationis argumento gloſſ. *in verbo Epiſcopi in cap. ad hac, de officio Vicar.* & eorum qui reſoluunt Gig *de penſion.q.*23. Cabed *de patronatib.Regiæ Coronæ q.*13. aſſerentes ob eandem rationem præiudicij non illati in iure præſentandi minimè requiri patroni conſenſum in impoſitione penſionis.

Ex dictis iam infertur Doctorem Ioannem Cob de Roa non eſſe manutenendum in poſſeſſione officij Prouiſoris, quod exercere poſſe intẽdit prætextu nominationis ab Abbate de tali officio in ſua perſona factæ: ac per conſequẽs dictis coadiutoribus eſſe concedendam manutentionem ex ſequentibus.

66 Quoad primum aſſumptum circa denegationem manutentionis in officio Prouiſoris, ex multis & euidentibus rationibus iuſtificatur, & primò quia Vicarius ſeu Prouiſor gerit vices Epiſcopi, ſeu Prælati, *cap.*1. *&* 2. *de offic.Vicar. cap.licet, eod.tit.in* 6. Rebuff. *in praxi tit.de Vicar.Epiſcop.num.*4. Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib.*1.*q.*1. & ambo adeò conſtituunt
67 idem tribunal, *cap.*2 *de conſuet.in* 6. Sbroz. *d.tract.de Vicario Epiſcopi lib.*2.*q.*22. *num.*7. Iacob.Gall. *q.*62. *n.*3. Stephan.Gratian. *diſceptat. forenſ.cap.*127.*n.*19. *&* 21.*& cap.*393. *num.*8. Rota *deciſ.*474. *num.*3.*p.*2.
68 *recentior.* Valenzuel. *conſ.*192.*num.*8. vt factum à Vicario cenſeatur factum ab Epiſcopo, vt ex *l.*1.*§.deieciſſe, ff. de vi & vi arm.* tradit Rebuff. *d. tit.de Vicar. Epiſcop. numer.*40. Valenzuel. *conſil.*101. *numer.*45. quia factum ab officiali cenſetur factum à domino mandante, *l ita autem §.geſſiſſe, ff. de adminiſtr.tutor. l.deieciſſe, ff.de vi & vi armat.l. non ideo, C.de accuſat.* Steph. Gratian. *diſceptat.forenſ. cap.*809. *num.*19. &
70 extincto Epiſcopo precaria ſui Vicarij iuriſdictio extincta etiam quoad negotia cœpta dicitur, cum ſe habeat ad iuriſdictionem Epiſcopi per modum acceſſorij, Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*276.
71 *num.*44. vbi *num.*45. ita concludit. *Vnde cum extinguatur iuriſdictio ordinaria Epiſcopi, quæ apud eum erat in concreto, per conſequens extinguetur in perſona Vicarij, qui eandem iuriſdictionem ordinariam habebat etiam quoad cauſas cœptas, quamuis aliàs iuriſdictio ordinaria non expiret morte concedentis re integra, prout latè explicat* D.Barboſ. *in l.quia tale* 14. *num.*93. *ff.*
72 *ſoluto matrim.* &c. Hinc Vicarius, & Epiſcopus habentur pro eadem perſona, & vnico corpore, Gratian. *diſceptat.forenſ.cap.*809. *numer.*15. itavt inter
73 Epiſcopum, & eius Vicarium non ſit dare medium, Abb.*conſil.*21.*in fine,lib.*1. Valenzuel.*conſil.*121.*n.*19.
74 Vnde officium Vicarij durat dum vult Epiſcopus, gloſſ. *in Clem.vlt.de procur.* Stephan.Gratian.*tom.*3.
75 *cap.*484.*n.*19. cuius morte naturali & ciuili expirat & finitur, vt reſoluunt plures per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi p.*3.*alleg.*54.*n.*151. & addit Stephan.Gratian. *diſceptat.forenſ.cap.*111.*num.*59. quod
76 Vicarius à perſona Epiſcopi in totum pendet, cùm ab eo creetur, & ad eius libitum reuocetur, ac eius
77 morte extinguatur: cùm ergo furioſus & demens pro mortuo reputetur, *l.Fulcinius, §.adeò, ff.ex quibus cauſ.in poſſeſſ.eatur.* Bald. *in l.humanitatis, C.de impuber.* Flamin.Pariſ. *de reſignat. benefic.lib.*9. *quæſt.*1. *n.*15. Caſtill. *controuerſ.lib.*4.*cap.*59.*n.*36. *cum ſeqq.* quòd ſi Epiſcopus demens factus fuerit, eo ipſo eius Vicarij officium expirat.

78 Secundò, quia manutentio non datur ſine poſſeſſione, Couarr. *pract.cap.*17.*num.*3. Paz *de tenuta c.*2. *num.*19.*& cap.*9.*num.*9.*cum ſeqq* Rota apud Poſt, *in* Barboſæ Vota deciſiua. *fine ſui tract. mandati de manutenendo deciſ.*129. *n.vlt. & deciſ.*154. *num.*1. *& deciſ.*156. *numer.*2. Poſſeſſio 79
autem Vicarij precaria eſt, cum finita voluntate Epiſcopi expiret, & deinde dicatur iniuſta, Aretin. *in §.retinendæ, num.*8.*Inſtit.de interd.* Poſt. *d. tractat. obſeru.*42. *numer.*124. & non ſit manutenibilis. Menoch. *remed.*3.*retin.n.*19. Rota apud Poſt. *deciſ.*214.
*numer.*6. tum quia precario poſſidens non poſſidet 80
ſibi, ſed illi à quo precario poſſidet, Rota *poſt dictum tract. Poſtij deciſ.*106. *num.*4. & ſic domino concedenti, *l.quod meo, in princip.ff. de acquir.poſſeſſ.* Surd.*conſ.*481.*num.*10. Seraph. *deciſ.*81.*num.*5. Rota *deciſ.*667. *num.*1. *&* 6. *part.*2. *recent.* & ideo poteſt
Epiſcopus petere manutentionem ex quaſi poſſeſ- 81
ſione exercendi iuriſdictionem per ſuum Vicarium, Caputaq.*deciſ.*306.*num.*2.*p.*1. Poſt.*in d.tract.mandati de manuten. obſeru.*55.*n.*112. non verò concedi po-
teſt ipſi Vicario, quia ſemper datur illi, pro quo 82
poſſidetur, & non poſſidenti nomine alterius, vt per text.*in l.*1.*§.procuratorem,* vbi Iaſ.*in princ.& l.generaliter, l.quod meo, ff. de acquir.poſſeſſ.* cenſuit Rota
apud Poſt. *deciſ.*135.*num.*1. Vnde cùm poſſeſſio ſit 83
penes Abbatem, nec eſt dicendum quod eam habeat eius Prouiſor, cum impoſſibile ſit quod duo eandem rem poſſideant in ſolidum, Aretin.*in d.§.retinendæ,n.*9. Gregor.XV.*deciſ.*14.*ſub n.*4. nec ex poſ-
ſeſſione Abbatis eſt manutenendus eius Prouiſor, 84
quia manuteneri quis non debet quando alius poſſeſſionem occupat, Caputaq.*dec.*199.*n.*1.*p.*2. Tiber. *in pract. Auditoris Cameræ lib.*2. *cap.*7.*num.*10.

Quod ad ſecundum aſſumptum de manutentio- 85
ne concedenda coadiutoribus per Capitulum nominatis, certa eſt in iure noſtro concluſio, quod ad manutentionem obtinendam probanda eſt poſſeſſio ſaltem de tempore litis motæ, *cap.cùm Eccleſia,* & ibi Abb. *num.*23. Rip. *num.*81. *de cauſa poſſeſſ. & propr. d. §. retinendæ, Inſtit. de interd.* Couarr. *pract. cap.*17.*num.*5.*in fine,* Card.Mantic. *deciſ.*72.*num.*3.*& dec.*172.*ſub n.*3. Poſt. *in d.tract.mandati de manut. obſeru.*17.*n.*8. Rot. *deciſ.*559.*num.*11.*p.*2. *recentior.*

Coadiutores autem pluribus actibus poſſeſſoriis 86
exercitij ſuorum officiorum probat ſuam poſſeſſionem concludenter, per quos, & alios actus ſic repetitos & geminatos multo magis dicitur conſtare de poſſeſſione ad effectum manutentionis, Cæſ.de Graſſis *deciſ.*10.*num.*3.*de cauſa poſſeſſ.* Rota *dec.*214. *num.*2. *apud Poſt.*

Et eo faciliùs illis debet concedi manutentio, 87
quia non verſamur in terminis ſimplicis, & nudæ poſſeſſionis, detentationis, ſeu intruſionis, quæ aliàs ſufficeret, vt per Buratt.*deciſ.*194.*num.*9. plenè Poſt. *obſeru.*42.*per tot.* cum in hoc iudicio ſummariiſſimo
non ſit examinanda iuſtitia, ſeu iniuſtitia poſſeſſio- 88
nis, Buratt.*d.deciſ.*194.& ibi Adden.*lit.B.& dec.*904. *num.*8. imò ſufficiat poſſeſſio aſinaria, & beſtialis, Poſt. *d.obſeru.*42. *num.*86. Sed in terminis poſſeſſio-
nis titulatæ, quo caſu propter fomentum tituli du- 89
bitari non poteſt quin iſta poſſeſſio ſit manutenibilis, *cap. licèt cauſam,* vbi Felin. *num.*9. *de probat.* Verall. *deciſ.*336.*part.*2. & ex traditis per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*402. *n.*1. *&* 2. Gregor. *deciſ.*336. & ibi Adden. *num.*6. *& deciſ.*412. *num.*2. *&* 5.

Nec obſtat dicere quòd actus iſti poſſeſſorij de- 90
derunt cauſam liti, & conſequenter non probant poſſeſſionem. Rot. *deciſ.*4.*num.*2. & ibi Adden. coram Greg.XV. nec tribuunt ius conſiderabile. Rot. *deciſ.*30. *n.*1.*p.*2. *recent.* nec videntur attendendi ad effectum concedendi manutentionem, Gregor.*d.deciſ.*569. *num.*4. & plures refert & ſequitur Poſt. *obſeruat.*17. *num.*44. *cum ſeqq.*

Quia concluſiones iſtæ procedunt quando poſ- 91
ſeſſio

sessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione dante causam liti, quæ non constituit in quasi possessione iuris præsentandi. Gregor. *decis.*417. *num.*4. aut ex vnica collatione pariter contradicta, quæ non constituit in quasi possessione iuris conferendi. Rot. apud Viuian. *in fine sitæ praxis iurispatron. decis.*86. *n.*36.

92 Secus autem quando post ius quæsitum, seu acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tūc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post. *d. obseru.*17.*n.*54. Seraph. *dec.*1437.*in fin.* vbi quòd si superuenerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot. apud Post. *dec.*201.*n.*7. vbi quod contradictio debet esse in ipso primo actu; quódque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit quominus cēseatur per dictū actum pacifice gestū acquisita possessio, ad *l. si ita sit*, & ibi Bald. & Imol. *ff. de legat.*1. Ripa *in l.*1. *n.*88. *ff. soluto matr.*

93 Nec etiam obstat dicere quod possessio ista fuit attentata, & consequenter non est manutenenda, Lancell. *de attent. p.*2. *cap.*4. *n.*49. Seraph. *decis.*287. *num.*1. Caual. *decis.*359. *num.*7. Coccin. *decis.*492. *n.*3. Rot. *decis.*627. *num.*1. *p.*4. *diuers.* sed imò est omnino reuocanda in primis & ante omnia, *cap. non solùm, de appell. in* 6. Crescent. *decis.*19. *aliàs* 216. *n.*2. *de sent. & re iudic.* Bocac. *de interd. vti possid. cap.*3. *num.*21. aut potiùs sequestranda iuxta Rotæ stylum, vt per Lotter. *de re benef. lib.*2. *q.*13. *n.*38. Rot. *decis.*503. *& decis.*514. *part.*1. *recent.* Post. *obseru.*75. *à num.*34.

94 Quia aut prætensa attentata figurantur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu intimatam aliquam inhibitionem Tribunalis, & quidem certum est in facto quod litis pendentia, & inhibitio emanarunt longè post possessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. *in cap.*1. *& per tot. vt lite pend.* & notatur *in decis.*119. *n.*1. *p.*1. *in posthum. Farin.*

Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætensa appellatione & protestatione interposita per dictū Doctorem Cob de Roa dum in Capitulo præsens esset, & ageretur de dicta coadiutorum nominatione, & hoc etiam casu attentata non causantur.

95 Primò, quia dictus Doctor Cob de Roa non fuit protestatus, nec appellauit in Capitulo tanquam Prouisor Abbatis, sed vti vnus ex capitularibus; nam erat eiusdem Ecclesiæ Cantor dignitas, & præsens aderat vestibus Canonicalibus, & suo loco sedebat, vbi enim in vna persona concurrit simul quod sit Canonicus, & Vicarius seu Prouisor, si in Capitulo assistat Canonicalibus vestibus indutus, & in loco suæ dignitatis, seu Canonicatus sedeat, præsumitur ibi tanquam Canonicus, non vel officialis assistere, vt per Theodos. de Rubeis *singular. Rotæ tom.*2. *p.*4. *n.*52. *pag.*490. Mich. Ferrum *de præcedent. Eccles. cap.*52. *num.*16. & plures, quos refero *in tractat. de Canonicis, & dignit. cap.*18. *num.*32. Cùm ergo dictus Cob de Roa assistentiam in Capitulo præstiterit tanquam eiusdem Ecclesiæ dignitas; quamuis vti talis cum aliis duobus, vel tribus Ca-

96 pitularibus appellauerit de nominatione coadiutorum à maiori parte capitulariter facta, eorum appellationi non erat deferendum, quia appellatione remota eam nominationem exequi deberi probat text. *in cap.*1. *de his, quæ fiunt à maiori parte Cap.* ibi. *Quocirca præsenti decreto statuimus vt nisi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit, & ostensum, appellatione remota valeat semper, & suum consequatur effectum, quod à maiori, & saniori parte Capituli fuerit constitutum,* &c. & resoluunt Rebuff. *in tract. de appellat. art.*7. *gloss.*2. *num.*33. *vers.*18. Sigism. Scacc. *in similiter tract. q.*17. *limit.*27. *n.*1. quia in dubio præsumitur pro maiori parte, *d. c.*1. Franc. Marc. Delphin. *decis.*800. *num.*4. *part.*1.

Secūdò; quia capitulares actus sunt extraiudiciales, Duran. *dec.*4. *n.*10. & actus extraiudiciales nō inducūt attentata si ab eis fuerit appellatū, Lancell. *de attent. in præfat. n.*18. *cum seqq.* Duran. *d. decis.*4. *n.*11. 97 98

Tertiò, quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franch. *in cap. cum in Ecclesia, n.*12. *de appellat.* Guid. Papæ *de appellat. tom.*5. *conclus.*8. *n.*6. Rugincll. *eod. tract. in præfat. n.*38. Scacc. *eod. etiam tract. quæst.*4. *à num.*1. Lancell. *de attent. p.*2. *cap.*12. *num.*62. *in præf.* & in puncto de electione Castellin. *de elect. c.*16. *n.*13. vbi quòd exprimi debent omnia, & singula, quæ appellans intendit obiicere. 99

Denique non obstat quod in secundis litteris declaratoriis inhibitionis relaxatæ à Tribunali mandatum est coadiutores ab officiis amouēdos eo prætextu quod dictis primis litteris non paruerint, quia ad amotionem deueniendum non est tam præcipitanter, & ante causæ cognitionem; quilibet enim possessor, seu detentor pendente lite est manutenendus. Marta *in voto nouiss. dec. voto* 226. *n.*2. *&* 3. Post. *d. tract. obseru.*42. *n.*82. Rota *apud eundem decis.*15. *n.*10. nam sufficit quod quis sit in possessione etiam violenta, vt in ea tueri debeat lite pendente, Anton. Monach. Bonon. *dec.*30. *n.*12. *&* 22. Post. *d. obseru.*42. *n.*119. cum melius sit vt possessor quamuis iniustus remaneat in sua iniusta possessione, quàm aliis detur vitiosus ingressus de nouo, Rota *decis.*6. *in antiq. & decis.*4. *in nouis*, Vestr. *in pract. Romanæ Curiæ lib.*5. *cap. vlt. sub n.*6. Post. *d. obseru.*42. *num.*127. 100

Quod quidem non solùm durante lite, sed appellatione pendente lōcum habet, Rota *decis.*537. *num.*15. *p.*1. *& decis.*526. *num.*3. *p.*2. *recentior.* & apud Post. *decis.*336. *num.*9. Potest enim quis continuare suam possessionem etiam post sententiam condemnatoriam, exequutione non sequuta, Hieron. Gabr. *cons.*180. *num.*9. *lib.*2. Post. *in d. tract. obseru.*12. *n.*164. & sic donec causa per tres conformes fuerit terminata. Seraph. *decis.*555. *num.*9. *& decis.*1471. *num.*7. quia continuans in possessione non attentat, Gregor. XV. *dec.*577. *n.*1. Rota apud Post. *decis.*159. *n.*2. *& decis.*259. *n.*10. Et ita speramus saluo, *&c.* 101 102 103

Quare, *&c.*

IN EADEM.

*Cap. vnic. de cleric. ægrot. lib.*6. locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium distinctum, & faciente Synodum, ac omnia vt Episcopus gerente. Et cedula vocandi ad Capitulum, cùm simus in extraiudicialibus, præsumitur præcessisse, quamuis esset solemnitas extrinseca, præcipuè cùm omnes in Capitulo ac si vocati essent, interuenerint.

VOTVM LVII.

1 *Episcopus electus, & confirmatus, circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, tantam habet potestatem, quantam tenet consecratus.*
2 *Episcopus verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solum dicitur qui est consecratus.*
3 *Abbates qui sint similes Episcopis.*
4 *Abbates quæ possunt vt Episcopi gerere.*
5 *Concilium Trident. loquens de Episcopo vbi voluit excludere Prælatos inferiores, aut eos expresiè exclusit,*

exclusit, aut Episcopum cum dictione taxatiua inclusit.

6 *Dimissorias litteras ad Ordines qui Abbates concedere valeant.*

7 *Abbatis de Lerma institutio ad Rom. Pontificem spectat.*

8 *Abbatis de Lerma plenissima exemptio à iurisdictione Archiepiscopi Burgensis.*

9 *Dictio*, quasi, *licet denotet improprietatem, & diminutionem, sæpè denotat veritatem, & omnimodam proprietatem.*

10 *Delegata iurisdictio quatenus odiosa debet restringi.*

11 *Dispositio tendens in augmentum cultus diuini, non est restringenda, sed amplianda.*

12 *Extensio semper fit quando agitur de fauore Ecclesiæ.*

13 *Statuentium mens facit vt extensio admittatur.*

14 *Extensio fit de persona ad personam quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione.*

15 *Extensio fit de persona vera ad personam fictam quando persona ficta est æquiparata personæ veræ.*

16 *Statuta in materia quantumcumque stricta, extenduntur ad casum in eo comprehensum lato sumpto vocabulo.*

17 *Extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum in odiosis, & pœnalibus.*

18 *Extensio fit regulariter de vno æquiparato ad aliud.*

19 *Solemnitas extrinseca præsumitur in extraiudicialibus.*

20 *Cedula ante diem nullibi desideratur.*

21 *Negatiua quod quis non fuerit vocatus, est improbabilis.*

22 *Cedula ante diem præsumitur præcessisse.*

23 *Statutum habens clausulam annullatiuam inducit formam.*

24 *Statuta, quæ non inducunt præcisam obligationem, sunt inuitatoria.*

25 *Citationis solemnitatem supplet præsentia partis.*

26 *Citati comparitio supplet & sanat omnem defectum citationis.*

27 *Citatio præsumitur facta per comparitionem partis citatæ.*

28 *Citatus quod quis non fuerit non potest probari in extraiudicialibus.*

29 *Negatiua in extraiudicialibus probari non potest.*

30 *Omnia interuenisse præsumuntur quæ de iure præcedere debebant.*

31 *Actus præsumitur factus secundum propriam eius naturam, & secundum qualitatem rei, super qua conficitur.*

1 REPLICABATVR contra resolutionem præcedenti voto factam, nullo modo sub dispositione *c. vnici, de cler. ægrot. lib.6.* comprehendi Abbates, & alios inferiores Prælatos, cum ibi solum mentio fiat de Episcopis, & aliis superioribus Prælatis, vnde videbatur inferiores excludi. Sed persistédum est in resolutione prædicta; voluit enim Pontifex in eodem textu Ecclesiarum indemnitati consulere, vt patet ibi. *Ne hoc prætextu, Ecclesiæ existentes præcipuè in remotis, dispendia patiantur*, &c. dispendium namque patitur Ecclesia viduitate, absentia, vel dementia illius, qui eam gubernabat tãquam Pastor, quod quidem locum habet siue Pastor illius dicatur Episcopus, aut Abbas, Prior, vel alio superioritatis nomine nuncupetur; in facto autem non negatur Abbatem de Lerma Prælatum esse in sua Ecclesia cum omnimoda iurisdictione ordinaria, & delegata, ac territorio distincto nullius diœcesis, plenáque cognitione causarum omnium ciuilium, criminalium, & mixtarum, ac vsu Mitræ, Baculi Pastoralis, omniúmque insignium, & ornamentorum Pótificalium, itavt in cósecratione Ordinis Episcopalis ab Episcopo consecrato tantum distinguatur, quia quoad iurisdictionalia similis est Episcopo electo & confirmato, qui quidem circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem, iurisdictionis, tantam habet potestatem; quantam consequitur post obtentam consecrationem, *cap. nosti, c. transmissam* 15. vbi glos. *de elect.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 136. Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. n.* 11. In tantum quod sub omnibus sacri Concilij Tridentini decretis, in quibus métio fit Episcoporum, v.g. *sess.* 32. *de reform. cap.* 15. & *sess.* 24. *de reform. cap.* 6. & *sess.* 25. *de regular. cap.* 16. comprehenduntur electi & confirmati, licet nondum consecrati, vt dixi *de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appellat.* 89. *num.* 7. *cum seqq.*

Quamuis verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solum dicatur Episcopus, qui est consecratus, *cap. tua*, ibi. *Episcopo, vel electo*, &c. *de ijs, quæ fiunt à Prælatis, cap. eam te*, ibi. *Nec esses adhuc in Episcopum consecratus*, &c. *de rescript.* Flores de Mena *d. quæst.* 24. *num.* 11. 2

Vnde idem Flores de Mena *d. q.* 24. *n.* 33. tenet Abbates prædictis qualitatibus, prærogatiuis, & præeminentiis vtentes in omnibus similes esse Episcopis, eius autem verba sunt quæ sequuntur. *Quare tertiam cogitaui addere responsionem, scilicet, quod generalitas illius decisionis restringatur & limitetur in dicto Abbate ordinario iurisdictionem Episcopalem habente Episcopo excluso, & habente proprium districtum, & faciente Synodum, & omnia vt Episcopus gerente; nam cum hic casus sit rarus, & dictus Abbas cum habeat iurisdictionem talem perpetuo, & iure proprio sit maior quàm Capitulum dictum Sede vacante, & sit magnus Abbas, & in omnibus similis Episcopo, & pauci Abbates hoc modo reperiantur, & in Hispania sit quasi solus dictus Abbas, qui in nullo Episcopum recognoscit, & in Gallia Abbas Cluniacensis, & in Italia Abbas Montis Cassini, & alij perpauci Ordinis S. Benedicti, quod non debebat includi in dicta generali constitutione, sed speciali nota indigebat*, &c. 3

Et in quolibet Abbate, exempto, & iurisdictionem quasi Episcopalem habente, non tamen præeminentiis & prærogatiuis de Lerma cócessis vtente, quod possit omnia à iure communi, & decretis Concilij Trid. Episcopis concessa exercere, resoluit idem Flores de Mena *d. quæst.* 24. *num.* 12. *cum seqq.* quod scilicet potest indulgentias dare, & cómendatitias litteras suis clericis, & visitare per se, aut suos visitatores; & Ordines minores conferre subditis suis, & vnire Ecclesias; dispensare pro non residentia, & in casibus, in quibus Episcopus, & dare licentiam Prædicatoribus ad prædicandum in suo districtu, eósque examinare, & approbare, & esse executorem omnium vltimarum voluntatum ad pias causas, & visitare collegia pia, & confraternitates, quemadmodum facit Episcopus, & cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, & beneficialibus, & remittere, quemadmodum Episcopus ex causa monitiones ad finem reuelandi, & dare licentiam alieno Episcopo Pontificalia in suo districtu exercendi, & ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, vel vocari, & Synodum ac Constitutiones facere. 4

Quæ adeò certa sunt, vt si aliquando Concilium Trid. voluit ne sub aliqua eius dispositione compre- 5

ipse de ea nihil curaret, nec pro filia illam haberet, nec bona sua ei relinqueret, qui cùm esset vir asperæ conditionis, & facilè irascibilis, suberat D. Mariæ timor damni, quod sibi poterat contingere, si eius voluntati vellet resistere: & ideò de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ, cum quo contractum dicitur hoc matrimonium, ipsa D. Maria Notarium fugiens, qui dictum mandatum stipulaturus erat, in cameram lachrymabunda, & tristis se recepit, ostentans quòd inuita trahebatur ad dictas nuptias, & contra propriam voluntatem cogebatur ad contrahendum; sed demum prædictis patris sui minitantibus litteris perterrita, & continuis matris suæ suasionibus, ac nimia eius importunitate inducta, ad obediendum patri, & signandum dictum mandatum, accedere coacta fuit, eoque signato plumam è manu in terram mœstitia, afflictione, & suspiriis pluribus ostensis, iracunda proiecit, vt pariter omnes testes deponunt.

46 Vnde illa qualitas terribilis, & asperæ conditionis, præcipuè in persona, cui debetur reuerentia, est multum considerabilis, & magni facienda, vt dicit Rot. *coram Greg XV. d. decis.* 326. *numer.* 12. Valenç.
47 *consil.* 173. *numer.* 65. & minæ supradictæ quòd nulla bona ei relinqueret, nec de ipsa amplius curaret, multùm faciunt ad inducendum iustum metum, qui ex amissione maioris partis bonorum inductus quoad propositum censeri debet, eadem Rot. *coram Greg. d. decis.* 326. *num.* 19.

48 Coëgit igitur pater D. Mariam ad contrahendum; mater verò voluit, ac importunè eam suasit, vt obediret patri, mandatumque signaret, quibus propter suam teneram ætatem, reuerentiam, & metum, amplius contradicere non est ausa; quæ autem fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris non ligant, nec obligant filiam, *l. si quis cum sciret, ff. de furtis*, ibi: *Et hoc modo patronus quoque liberto, & is, cuius magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit*, &c. *l. metum*, *l. si quis per impressionem, C. quod metus causa*, Valençuel.
49 *consil.* 148. *num.* 44. maximè cùm agatur de virgine teneræ ætatis, in qua minor metus sufficit. *glos.* 1. *in cap. cum locum, de spons.* Menoch. *de arbitrar. casu* 134. *num.* 5. Seraph. *decis.* 771. *num.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *disput.* 3. *num.* 4. *& disput.* 17. *num.* 2. *propè fin.* Gutier. *in simili tract. cap.* 77. *num.* 2. *& consil.* 16. *num.* 9. Ioan. Garc. *de nobilit. glos.* 17. *num.* 33. Farin. *fragm. criminparte* 2. *verbo metus, num.* 74. *cum seqq.* Valenç *d. consil.* 148. *num.* 45. cum aliis per me citatis *d. voto* 1. *numer.* 32. Noguerol. *tom.* 1. *alleg.* 29. *num.* 69. plures apud Hermosil. ad Greg. Lop. *l.* 56. *glos.* 2. *num.* 3. *tit.* 5.
50 *parte* 5. *pag.* 275. & antea *glos.* 1. *sub num.* 63. nam fœminæ vt debiliores, ita sunt timidiores, *glos. verbo metum, in d. cap. cùm locum*, Sanch. *d. disp.* 3. *num.* 2. *& n.* 5. *in fine*, Valençuel. *d. consil.* 148. *n.* 66.

51 Est enim satis iustus metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, *l. si quando, §. illud, C. de inoff. testam.* Va-
52 lenç. *consil.* 174. *num.* 53. *tom.* 2. Prout & ille, qui procedit ex reuerentia patris, quæ plerumque magis efficit, quam terror, vt ex Plinio *in Panegyrico ad Traianum*, tenet idem Valenç. *d. consil.* 174. *n.* 52. nam D.
53 Maria patrem plurimùm reuerebatur, quæ nimia reuerentia accedit ad metum, *l.* 1. §. *quæ onerandæ*, vbi Bart. *ff. quarum rer. actio non datur*, Valenç. *consil.* 173. *num.* 66 *& consil.* 174. *num.* 41. maximè stante terribilitate, magnaque auctoritate, iracunda ac seuera conditione dicti D. Ioannis eius patris, Gramm. *decis.* 262. *num.* ... Mogol. *de metu, cap.* 24. *num.* 5. Paul. de Castro *consil.* 174. *Contra superius, num.* 1. *vers. hæc autem, vol.* 1. vbi ad rescindendam renunciationem factam à filia ponderat persuasionem, solicitationem, & calliditatem patris, Noguerol. *allegat. Iuris, tom.* 1. *alleg.* 29. *numer.* 70. Castil. *controuers. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 16. ibi: *Si patris, aut mariti iuuenis magna sit auctoritas, magnave reuerentia, siue austera, iracundæ, aut seueræ conditionis*, &c. Hermosil. cum referens, *vbi suprà num.* 14. Greg. XV. *dec.* 374. *n.* 16.

Et multò magis præcedentibus verbis, & signis prædictis, ac aliis denotantibus ipsam D. Mariam sæpius dixisse ante, & post contractum matrimonium nolle in suum maritum dictum D. Inigum, vt in terminis resoluit Franc. Monald. *consil.* 5. *n.* 45. *vol.* 2. ibi: *Tamen aduertendum est quòd si constare potest sua cognita, prout constat in casu nostro, quòd ob metum reuerentialem contraxerit, cum probatum fuerit, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse, & demonstrasse nolle in suum maritum præfatum D. Petrum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, prout supra dictum est, dico, quòd tale matrimonium etiam ex isto capite est ipso iure nullum*, &c. 54

Et quamuis metus reuerentialis, quem naturaliter habet filius respectu patris, non sufficiat ad contractus rescissionem, nisi minæ præcedant, vt sentiunt multi, quos referunt Noguerol *d. allegat.* 29. *num.* 79. & Hermosil. *vbi supra num.* 5. nihilominus tamen in matrimonialibus causis sunt numero non pauciores, qui dicunt reuerentiam per se solam sufficere, de quibus Diana *moral. resol. parte* 5. *tract.* 5. *resol.* 20. præcipuè si persona adeò grauis sit, quòd ei nimia debeatur, ex Hermosil. *d. loco num.* 13. *&* 14. vt in nostro casu, in quo etiam vltra minas, de quibus suprà *num.* 37. reuerentialis iste metus incussus à D. Ioanne, persona grauissima, vestitus reperitur pluribus coniecturis verum metum inducentibus, præcipuè à terribilitate conditionis paternæ, vt supra ostendi: item, ab auersione, repugnantia, lachrymis, & querelis, de quibus infrà *num.* 64. *cum seqq.* & demum ab apprehensione damni, quod sibi posse euenire suspicabatur ipsa metum passa, *l.* 3. *ff. ex quibus causis mai.* ibi: *Et hoc ex affectu eius intelligitur*, Rot. *d. decis.* 260. *numer.* 18. *lib.* 2. *consil. crimin.* Farin. Noguerol. *d. alleg.* 29. *num.* 83. quia timor damni futuri propriè est metus ad rescissionem contractus, *l. nouissimè, ff quod falso tut.* Alex. *consil.* 29. *In casu, numer.* 6. *&* 7. *vol.* 1. vbi quòd paria sunt quòd quis compellatur per verbera, & minas, vel quòd timeat compelli, Monald. *d. consil.* 5. *num.* 31. *cum seqq. vol.* 2. Noguerol. *d. alleg.* 29. *num.* 84 Hermosil. *d. l.* 56. *glos.* 1. *num.* 14. *cum seqq.* Et non solùm metus, sed etiam iusta illius suspicio est multùm considerabilis, post multos Valenç. *d. consil.* 173. *num.* 64. 55 56 57 58

Concurrunt etiam importunæ, instantissimæ, & continuæ persuasiones, ac preces immodicæ, quibus tam nomine patris, quàm suo proprio eam solicitabat mater, quæ cum procedant à personis, quibus magna debetur reuerentia, videlicet à patre, & matre simul, habentur loco coactionis, & compulsionis, ac consequenter tollunt, præcipuè in puella tam teneræ ætatis, plenam securitatem; & liberum consensum contrahendi, ita vt matrimonium sic inuoluntariè contractum, dicatur nullum. Ita Ioann. Bapt. Ferret. *consil.* 296. *num.* 7. *&* 8. Nald. *in summ. verb. metus, num.* 4. Castil. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 105. Basil. Pont. *de matrimon. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 17. Greg. XV. *decis.* 326. *num.* 3. 13. *&* 14. Valenç. *d. consil.* 173. *num.* 63. Mart. *de success. legali parte* 4. *quæst.* 1. *art.* 6. *num.* 32. Hermosil. *d. l.* 56. *glos.* 1. *num.* 24. *tit.* 5. *parte* 5. latè Sanchez *d. lib.* 4. *disput.* 7. *per tot.* vbi concludit in hæc verba. *Sit conclusio inter has sententias, secundam reputo probabiliorem; cum enim ex vna parte importunitas cuiuscumque sit, valde vrgeat, ne dicam vexet, & opprimat,* 59

vt

vt probant omnes textus adducti pro prima sententia, n.4.& ex altera parte reuerentia personæ petentis debita, pusillanimem, ac timidum, nec audentem contradicere, rogatum reddat, merito, ac iure optimo vtraque metuendi causa coniuncta prudentem, ac constantem
60 *coget, ipsiusque consensum extorquebit*, &c. Paria siquidem sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Pet. Pechi. *de testam.coniug.lib.* 1. *c.*3.*n.*4.*cum seqq.* Valenz. *consil.*29.*n.*31.*tom.*1.

61 Satis superque ex his probatus est metus, & vis illata D. Mariæ, qui cùm sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus, *l.* 1. *ff. de eo quod metus causa*, quàm ex parte metum inferentis, cum secretò, & clam inferatur. Honded. *consil.*29. *num.*21. *lib.*1. Andr. Gail. *lib.*2.*obseru.*93.*num.*19. Menoch. *de arbitr. casu* 116.
62 *n.*17. Valenz. *consil.*29. *n.*40. *tom.*1. prout prædictæ persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt
63 occultè, Valenz. *d.consil.*173.*n.*71. ideò per indicia, & coniecturas tam metus, quam persuasiones huiusmodi probari possunt, Gail. *de obseru.*93. *n.*18. Gutier. *consil.*16.*n.*4. Mart. *d.voto* 1.*n.*54. Farin. *in frag. crim.p.*2. *lit.M. n.*181. Rot. apud Farin. *lib.*2. *decis. crimin decis.*260.*n.*1.*&* 2. Fontanel. *de pactis nupt. tom.*2.*claus.*7.*glos.*1.*p.*5.*n.*39. Gabr. Pereira *decis.*50.
64 *n.*8. Noguerol *alleg.Iuris tom.*1.*alleg.*29. *n.*16. Illud enim quod facilè probari non potest, argumentis, & indiciis probari valet, *l.nominis*, §. *à barbaris*, *ff. de re milit.* Seraphin. *decis.*771.*n.*2. Ioan.Franc.à Pon-
65 te *cons.*44.*n.*17. Et dicit Ias. *in l.de pupillo*, §. *si quis ipsi Prætori*, *ff.de noui oper.nuntiat. n.*10. quem refert Noguerol.*d.alleg.*29.*n.*17. quòd quando à communiter accidentibus probatio est difficilis, sufficit probare per coniecturas, & sufficiunt probationes, quæ aliàs tanquam imperfectæ reiicerentur, & quòd ratione difficultatis sufficit præsumptiua probatio, ex præsumpta opinione.

66 Coniecturæ autem metus illati, & noluntatis ex parte D. Mariæ plures se se offerunt, præter eas, de quibus suprà, sed duæ remanent principaliores in materia. Prima elicitur ex nimia animi sui auersione, & repugnantia erga huiusmodi nuptias, quæ declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, Rot. *coram Greg. XV. decis.*326. *n.*7. & apud Farin. *lib.*2. *decis.crim. decis.*260. *n.*3. & confert ad metum
67 probandum, eadem Rot. *decis.*779.*n.*1.*p.*1.*in posthu. Farin.* Hippol.Rimin.*consil.*77.*n.*24 *inter matr.Zilet.*
68 Quam quidem auersionem, & repugnantiam ante, & post matrimonium, continuò habuit D. Maria erga D. Inigum; nam dum illa ad lectum vocaretur, semper ire reluctabatur, & inuita, lachrymabunda, & tristis trahebatur ad accubitum, maximos clamores emittendo, vt plures testes iam examinati deponunt; quæ tanta auersio ad delirium, & desperationem eam sæpissimè adduxit, vnde etiam metu præsumitur contractum matrimonium, ex Gregor.
69 XV. *decis.*326.*n.*42. & si aliquando tacuit, & dissimulauit, fuit pro tam breui tempore, & ad instantiam eorum, qui solicitabant hoc matrimonium, ita vt ex tali patientia argui non possit libera voluntas, ex Seraphin. *decis.*581.*num.*7.

70 Secunda, ex afflictione, lamentationibus, lachrymis, suspiriis, & tristitia ipsiusmet D. Mariæ de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ ad contrahendum, quæ arguunt dissensum, & pœnitentiam, & signa sunt clara, quòd inuita trahebatur ad dictas nuptias, Andr. Alciat. *consil.*55.*n.*8.*lib.*9. Menoch. *de præsumpt.lib.*3.*præs.*126.*n.*17. Seraph. *decis.* 859.*num.*1. Greg. XV. *d.decis.*326. *num.*40.*cum seqq.* Noguerol.*d. alleg.*19. *num.*67. Rot. *decis.*779.*num.*5.
71 *part.*1.*in posthum.Farin.* Grammat. *decis.*103.*n.*55.*in fin.* vbi inquit in casu de quo ibi satis argui metum fuisse illatum Marchionissæ, ex eo quod flere visa est. Et ex querelis præcedentibus præsumptionem 72
metus induci tenent Aym.Crau.*cons.*461.*n.*12.*lib.*3. Beroi. *quæst.famil.q.*154.*num.*4. Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præs.*126. *num.* 17. *&* 22. quæ omnia non solùm circa actum, & in ipso actu, quo scribebatur dictum mandatum procuræ, visa fuerunt, sed etiam post ipsum matrimonium celebratum pluries sunt euenta, vt ex depositione testium apparet. Nec 73
mirum, quia omnes actus subsequentes, etiamsi prima facie spontanei videantur, meticulosi censentur, cum à principio meticuloso cætera sequuta regulari debeant, Barbat.*consil.*54.*col.*12.*volum.*1.& initium metus in actu, influit in actus sequentes, Nouar. *collect.*34.*num.*3.

Non obstat, quod D. Maria post matrimonium 74
vigore dicti mandati procuræ contractum, & post mortem D. Ioannis eius patris, cum D. Inigo inhabitauit, & matrimonium consummauit; Quia multipliciter respondetur.

Primò, quòd dicta D. Maria erat in domo patris paulò antea defuncti, & sub potestate matris remansit, quæ coadiuuando voluntatem patris eam coëgerat, vt mandatum procuræ signaret, & sic metus causa de illo tempore durabat, Valenz. *cons.* 165 *n.*80. *tom.*2. Rot. *decis.*500. *n.*2.*p.*1. *in posthum. Farin.* retinebatur adhuc à matre, quæ vt rem gratam marito faceret, metum incusserat, ac minis persuaserat; Seraphin. *dec.*859.*n.*2. vbi etiam quòd sem- 75
per præsumitur continuatio metus quousque probetur quòd pars sit constituta in plena libertate.

Secundò, respondetur dictam D. Mariam non po- 76
tuisse antea resistere voluntati matris, quin prius aliquo decursu tempore, & memoria paternę voluntatis aliquantulum refrigescente, illam certiorem redderet de metu, quem passa fuerat ad matrimonium huiusmodi contrahendum, & de auersione magna erga huiusmodi nuptias; vnde durante hac metus causa, & habitando in domo ipsius matris, vnà cum asserto marito, huiusmodi patientia, & dissimulatio per dies triginta, plus minusve, ob dictam causam habita, non potuit dici sufficiens ad purgandum metum, cùm requiratur, vt illum patiens sit in plena libertate, Seraphin. *decis.*859.*n.*1. *& decis.*863.*n.*1. Menoch. *de præsumpt.lib.*3.*præs.*126. *n* 26. Rot. *decis.*179.*n.*7.*p.*2.*in posth. Farin.*

Tertiò, respondetur non sufficere pro purgatio- 77
ne metus solam acquiescentiam, etiam longi temporis post mortem patris, qui metum intulit, sed requiritur quòd metus probetur sublatus per actus positiuos contrarios, vt per Osach.*decis.* 179.*n.*11. Rot. *dict.decis.*179. *n.*5.*p.*2 *in posthum.*

Quartò, respondetur censuisse S. Congreg. Con- 78
cilij, *sub die* 15. *Septemb.* 1629. matrimonium nullum, eo quòd per metum à matre illatũ contractum fuerat, esse inualidum, etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filios susceperit, vt refero in Collect. Bullarij *verbo matrimonium contractum pag.*445.

Quintò, respondetur consensum cohabitationis 79
superuenientem, & carnalem copulam post matrimonium contractum habitam non sufficere, cum tempore assertæ celebrationis liber in contrahente consensus non adesset, Brunel. *in tract. de sponsalib. conclus.*1. *num.*4. *cum seqq.* Seraphin. *decis.*863. *n.*3. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part.*2. *decis.*15. *numer.*3. Mart. *in votis nouiss.decis. voto* 64. *num.* 1. nam hoc casu carnalis copula præsumitur 80
per violentiam interuenire, vt dicit Mart. *d. voto* 64. *num.* 15.

81 Sextò, respondetur quòd si à principio matrimonium fuit nullum ex defectu consensus, quia ita est de substantia matrimonij, *cap. tua nos, in fine*, vbi *glos. pen. de sponsal.* Reinos. *obseru.* 58. *num.* 1. & causa efficiens ipsius, *cap. sufficiat* 27. *quæst.* 2. *cap. cum apud, de spons.* vt neque per diuinam potentiam possit matrimonium absque proprio coniugum consensu constare, Stephan. Banni *tom.* 1. *quæst. moral. tract.* 12. *q.* 7. & 10. Carol. Maranta *tom.* 1. *respons.* 6. *n.* 76. & ideo stante metu, quo nihil est magis contrarium consensui, *l. nihil consensui, ff. de regul. Iuris, cap. su-*
82 *per hoc, de renunc.* non potuit tale matrimonium per quemcumque consensum superuenientem ratificari, nisi de nouo cum requisitis solemnitatibus, in præsentia scilicet Parochi, & duorum testium celebraretur, quia Concil. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. matrim. cap.* 1. procedit annullando matrimonium eo absente factum. Ita Seraphin. *decis.* 900. & *decis.* 1252. *num.* 2. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. p.* 4. *decis.* 82. *per tot.* & præcipuè *n.* 5. Fr. Basil. de Leon *lib.* 4 *de Matrim. cap.* 24. *n.* 4. Rota
83 *coram Gregor. XV. decis.* 395. *per totam*, & apud Farin. *in posthum. p.* 2. *decis.* 204. *num.* 2. qui eam principalem afferunt rationem, quia omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet in ratificatione, nec potest deseruire solemnitas per prius sequuta, quoniam illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari; neque iuuare potest fictio, aut retrotractio, cum non fiat quando actus est omnino
84 nullus. Nam licet ratificatio conciliet ea, quæ pendent ex animo, nullo modo potest conciliare ea, quæ pendent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bal-
85 di *in l. mancipia C. de reb. alien.* Et non dicitur purgatus metus ex aliquo actu voluntario subsequuto, quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit, vt post Trentacinq. resoluit Hermosil. *dict. l.* 56. *gloss.* 1. *num.* 124.

Ex quibus patet nec petitæ restitutioni, nec subsidiariæ manutentioni post factas probationes locum fore, dum ex illis constat D. Mariam per vim, & metum matrimonium nulliter contraxisse cum D. Inigo Lopez de Mendoza, & ita speramus iudicandum. Sub censura, &c.

Toletana Remissionis.

Scholares vt priuilegio scholaritatis gaudeant, debent esse in matricula Vniuersitatis descripti, studere, ac scholas frequentare. Probatio dubia, vel ambigua, vel æquiuoca nihil releuat, & interpretari debet contra probantem. Resistentia solo verbo committitur.

VOTVM LV.

1 *Facti series narratur.*
2 *Matricula in libro descriptio probat quem esse scholarem.*
3 *Scholaris matriculam omittens priuatur consortio Vniuersitatis.*
4 *Officialis an quis sit vel non sit probatur ex matriculæ inspectione.*
5 *Scholaris iussus matriculari per Rectorem priuilegijs scholarium gaudet.*
6 *Scholaris quis probatur per actus appropriatus ipsis scholaribus.*
7 *Ordinarius habet de iure fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Diœcesi.*
8 *Scholares de Iure habent in suos Iudices Episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Vniuersitatis.*
9 *Complutensis Vniuersitas quam exemptionem habeat, ostenditur ex priuilegio Clementis VIII.*
10 *Princeps secularis extra casum salutis spiritualis, vel periculum animarum, solus potest subycere laicos Iudicibus Ecclesiasticis.*
11 *Rector Vniuersitatis Complutensis, & Scholasticus Salamantinus an habeant ex Regia delegatione iurisdictionem in laicos scholares.*
12 *Iurisdictio si officium habenti tribuatur habita consideratione ad officium, videtur concessa vt officio adhæreat, & sit quasi appendix prioris iurisdictionis.*
13 *Dignius quod ex se est censetur etiam esse principalius in dispositione, & minus dignum accessorium.*
14 *Vnitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur.*
15 *Iudex secularis per censuras Ecclesiasticas ex vi sua laicalis iurisdictionis procedere non potest.*
16 *Appellationes à sententiis etiam per Ecclesiasticum, vigore tamen temporalis iurisdictionis prolatis, ad Regia tribunalia, non vero ad Ecclesiastica, sunt deferendæ.*
17 *Studium dicitur vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate.*
18 *Scholaris non studens, aut scholas non frequentans, non gaudet priuilegiis ratione study concessis.*
19 *Priuilegium vbi conceditur alicui ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet priuilegio.*
20 *Fundans se in priuilegio qualificato debet probare concurrentiam qualitatum, alias priuilegium non suffragatur.*
21 *Iurisdictio si concedatur in certo facto, seu casu qualificato, oportet constare prius de qualitate.*
22 *Causa propter quam priuilegium concessum fuit, si deficiat, cessabit priuilegium.*
23 *Priuilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda quam mens consideranda.*
24 *Iurisdictio vt competat, semper est probandum id, quod est causa iurisdictionis.*
26 *Testes sibi inuicem contrarij non probant, quia vnus alterius fidem elidit.*
27 *Testes quando discordant in loco conuincuntur de falso.*
28 *Testes in vna parte falsi præsumuntur falsi in omnibus, etiam quod illa pars non substantiam, sed accessoria concernat.*
29 *Probatio dubia, vel ambigua, vel æquiuoca nihil releuat.*
30 *Probatio dubia, ambigua, vel æquiuoca contra probantem interpretari debet.*
31 *Probatio verosimilis & fortior aliam minus fortem & veram vincit.*
32 *Probatio probationem excludit.*
33 *Probationem in concursu præualere debent illæ, quæ Iuris assistentia coadiuuantur, & quæ habet fomentum tituli.*
34 *Iurisdictio ordinaria fauorabilis est, & delegata odiosa.*
35 *Ordinaria potestas est amplianda, & præsumptio stat pro eius iurisdictione.*
36 *Resistentia solo verbo committitur.*
37 *Scholaris Iudici laico resistens priuilegium scholaritatis amittit.*
38 *Clericus scholaris resistens Iudici seculari non amittit priuilegium scholaritatis, secus si Iudici suo Ecclesiastico resistat.*

39 *Resistentia*

39 *Resistentia quando sit iusta, vel iniusta.*
40 *Studiorum causa priuilegia scholasticis conceduntur.*
41 *Priuilegium Principis latè est interpretandum in sui praeiudicium, in praeiudicium tamen tertij non est ampliandum.*
42 *Priuilegia sunt stricti iuris, & interpretari debent vt minus laedant ius commune.*

LICENTIATVS de Cariaga Presbyter Matritensis de quibusdam criminibus inquisitus, & à Vicario Generali Matritensi in Archiepiscopali carcere detentus, eius iurisdictionem declinauit, & petiit remitti ad Rectorem Vniuersitatis
1 studij generalis Complutensis, ex quo à sexcennio & vltra, in dicta Vniuersitate commorando, sacrae Theologiae, & Iuri Canonico sedulam nauabat operam, & coram eodem Rectore se scholarem, & in libro matriculae descriptum, ac in scholis continuo cursantem dicens & probans, obtinuit à dicto Rectore relaxari mandatum de inhibendo sub censuris, & poenis contra D. Vicarium, & sub praetextu quod assertae inhibitioni non paruerit, illum in comminatas censuras incursum, & ab omnibus Christi fidelibus euitandum mandauit; sed cum pro parte Promotoris fiscalis Curiae Archiepiscopalis ab huiusmodi procedimentis, & censuris ad sanctam Sedem Apost. & Illustriss. eius Nuntium in Hispaniarum Regnis commorantem appellatum esset, ipse Dominus meus Nuntius causam & causas appellationis huiusmodi de & super eo, cui causarum dictum de Cariaga concernentium cognitio competeret, ex officio mihi committendas fore, & esse decreuit, & committi mandauit. Vnde dubitaui an dictus de Cariaga vti scholaris sit ad dictum Rectorem remittendus?

2 Pro remissione videtur facere testimonium extractum ex libro matriculae dictae Vniuersitatis, in quo describi solent scholarium nomina, vt reperitur inter alios scholares descriptus dictus de Cariaga, quae descriptio probat eum esse scholarem, arg. *l. quicumque* 10. *C. de cohortalib. lib.* 12. ibi, *non antea accedere permittatur, nisi eis nomen matriculis receptum primitus fuerit*, &c. *l. si duas* 6. *in fine principij, ff. de excusat. tutor.* ibi, *& vtique non aliter de immunitate hac fructum habebunt nisi decreto Senatus inscripti fuerint numero concesso, & circa operationem se negligenter non habeant*, &c. resoluunt Baldus *in prooem. Decretal. verbo Gregorius n.* 37. Tiber. Decian. *resp.* 66. *n.* 45. *vol.* 2. *& resp.* 39. *n.* 12. *volum.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 1296. *n.* 1. *tom.* 3. Perez *l.* 8. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ord. col.* 75. *vers. aduerte tamen, & l.* 3. *tit.* 5. *lib.* 3.
3 *Ordin. vers. constat praeterea*, vbi inquit scholarem matriculam omittentem priuari consortio Vniuersitatis, Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *c.* 6. *n.* 31. *pag.* 30. vbi per *l.* 18. *tit.* 7. *lib.* 1. *Recop.* dicit scholarem teneri producere testimonium suae matriculae signatum à Notario Vniuersitatis, quo constet illum scholarem descriptum esse in matricula Rectoris sex ab hinc mensibus ante motam litem, Genua *de scriptura priuata lib.* 4. *q* 3. *de libro matriculae scholarium*, Narbona *l.* 20. *glos.* 5. *num.* 3. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.*

4 Vnde Ioan. Andr. *ante num.* 1. *&* Barr. *num.* 3. *in l. matriculam C. de agentib. in rebus lib.* 12. tenet modum probandi an quis sit vel non sit officialis, consistere in ipsa matriculae inspectione, seu libri, in quo registrati sunt omnes officiales, & ita probabitur negatiua, quod aliquis non fuerit in matricula, cuius probatio ad eum spectabit, qui in hoc intentionem suam fundauerit, Steph. Gratian. *Marchia decis.* 198. *n.* 24. Narbona *d. l.* 20. *gloss.* 5. *n.* 10. vbi Barbosae Vota decisiua.

num. 14. subdit scholarem iussum matriculari per Rectorem, priuilegiis scholarium gaudet, licet nondum fuerit in matricula descriptus.

Accedunt plures testes, qui deponunt dictum de Cariaga in Complutensi Vniuersitate tribus praecedentibus annis continuò sacrae Theologiae, & Iuri Canonico operam dedisse, ac quotidie lectionibus interfuisse, vt requiritur *d. l.* 8. *in* § 6.

Demum testimonij Secretarij eiusdem Vniuersitatis constat dictum de Cariaga transacto & praesenti anno vocem dedisse in Cathedrarum prouisionibus, in quibus eam non habent nisi scholares matriculati, & cursantes, iuxta dictae Vniuersitatis statuta; per actus enim appropriatos ipsis scholaribus probatur aliquem esse scholarem, cum talis quis praesumatur esse, qualis est in exercitio, Mascard. *d. concl.* 1296. *num.* 19. *&* 20.

Verùm his non obstantibus, censui dictum de 7
Cariaga non potuisse ordinariam iurisdictionem effugere, cum de scholaritate, studio, & assidua in scholis continuatione plene, & vt requiritur, in actis minimè constet. In dubium enim reuocari non potest quin Ordinarius habeat de Iure fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Dioecesi, *cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. cùm Episcopus, eod. tit. lib.* 6. *cap. cum persone, de priuil. eod. lib.* Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. *vers. adhac.* Caputaq. *decis.* 101. *p.* 2. Seraphin. *decis.* 948. *num.* 1. *& decis.* 1104. *n.* 2. *& dec.* 1278. *n.* 1. Rot. *dec.* 145. *n.* 6. *p.* 1. *diuers.*

Exceptio autem scholaritatis, & mandata à Re- 8
ctore relaxata non iustificantur ad impediendam ordinariam iurisdictionem circa delictorum cognitionem, de quibus in Audientia Archiepiscopali dictus de Cariaga inquisitus existit.

Quod vt pateat, sciendum est scholares de Iure 9
habere in suos Iudices Episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Vniuersitatis, secundum dispositionem *auth. habita C. ne filius pro patre*, vbi Rebuff. *n.* 55. Horat. Luci. *de priuileg. scholast. cap.* 64. *col.* 1. Bobadil. *in sua politica lib.* 2. *c.* 18. *n.* 214. *in fine*, Clar. *in pract.* § *fin. q.* 35. *n.* 23. vbi addit Episcopum & Potestatem ciuitatis in criminalibus esse eorum Iudices competentes, & attestatur obseruari in gymnasio Papiensi, vt si scholaris est clericus, beneficiatus, vel in sacris, procedit Episcopus & Rector, si est laicus procedit Rector & Potestas, Nouissimè S. D. Clemens VIII *per suas litteras in forma Breuis sub Dat. Romae apud S. Petr. die* 25. *Maij* 1600. *scholares Vniuersitatis Complutensis eorumque personas & bona ab omni iurisdictione, superioritate, dominio, & potestate, ac correctione Ordinariorum exemit, & coram eiusdem Vniuersitatis Rectore dumtaxat tam in beneficialibus & ciuilibus, quàm in criminalibus, seu mixtis causis, siue agatur de crimine ex officio, siue inquisitione, aut partis accusatione, aut alias quomodolibet de iustitia respondere teneantur, vt scilicet commodius, & sine vlla digressione litteris vacare possent.*

Quae quidem Iurisdictio Rectori concessa à Papa 10
in scholares studentes est Ecclesiastica Apost. & sic in clericos tantum dirigitur, quia Papa nunquam censetur laicos à iurisdictione laicali eximere, solum enim quando salus spiritualis, vel periculum animarum potest Ecclesia pro concessa sibi à Deo potestate laicos etiam inuitis Principibus subiicere Iudicibus Ecclesiasticis, extra quem casum solus Princeps secularis potest subiicere laicos Iudicibus Ecclesiasticis, vt rectè aduertunt Innoc. *in cap.* 2. *de maior. & obed.* Gregor. Lop. *l.* 1. *gloss. fin. tit.* 7. *part.* 1. latè Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 12. § *vnico pag.* 337. Mari. Cutelli. *in Codice legum Regni Siciliae ad leges Martini num.* 18. *pag.* 387.

11 Quatenus verò Rector, seu Scholasticus Salamantinus in laicos studentes iurisdictionem exercet, id non Apostolica, sed Regia facit auctoritate, vt Salamantino scholastico conceditur *l.* 18. *titul.* 7. *lib.* 1. *Recop.* & Rectori Complutensi *l.* 26. *eiusdem tituli, & libri.* Sed dubium est an per annexionem vnius cum altera iurisdictione, tota efficiatur Ecclesiastica, an verò Regia illa semper laicalis existat; in hac quæstione resoluenda multum insudant Doctores agentes & disputantes, an hæreticæ prauitatis vindices, & Fidei quæsitores laicorum officialium, familiarumque sanctæ Inquisitionis officij causas ex indita sibi Pontificia potestate, & ex vi Ecclesiasticæ iurisdictionis, qua in cæteris Fidei causis vtuntur, vt Ecclesiastici Iudices decernāt, an potius vt secularem iurisdictionem habentes ex *l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* ibi, *como Iuezes que para ello tienen iurisdicion de su Magestad y nuestra,* &c. vt ipsius secularis Principis delegati negotia discutere valeant? Ego tamen relictis multis adduci solitis pro defendenda iurisdictione Regia Ecclesiasticæ non permixta, semper tenui per dictam vnionem vel incorporationem totam iurisdictionem Ecclesiasticā censeri, quod multis comprobari posse existimo.

12 Primò, quia certum est dictis scholastico Salamantino, & Rectori Complutensi datam fuisse iurisdictionem temporalem & Regiam ratione officij, vt faciliori causarum scholasticorum expeditione in perpetuum consuleretur, ne earum causa à studiis suis distraherentur, & sic spirituali annexa, & vnita remanet, quemadmodum dicitur vt si iurisdictio officium habenti tribuatur, habita consideratione ad officium, videtur concessa, vt officio adhæreat, & sit quasi appendix, & sequela prioris iurisdictionis, vt docet Bart. *in l. ambitiosa n.* 34. *ff. de decret. ab ord.*

13 *facien.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 12. *n.* 2. D. Barbos. *in l. cùm prætor* 12. *§.* 1. *n.* 29. *ff. de iudic.* ita vt prioris iurisdictionis naturam sortiatur; cum hæc principalior proculdubio iudicanda sit, quia ad eius augmentum & ampliationem iurisdictio secularis concessa est, & sic à digniori nomen assumit D. Barbos. *in d. l. cùm prætor §. final. num.* 241. *cum seqq.* & in dubio id quod ex se est dignius, censetur etiam esse principalius in dispositione, & minus dignum accessorium, *l. etsi non sint §. peruenianms*, iuncta gloss.

14 *verbo species ff. de auro & arg. leg.* D. Barbos. *in d. § fin. n.* 245. & sic vnitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur *l. peculium* 65. *in princ. ff. de leg.* 2. Ignat. del Villar *in sylua resp. lib.* 1. *resp.* 7. *in* 4. *p. num.* 14. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 84. *num.* 4.

15 Secundò, quia si daremus nullam vnionem, annexionem, vel confusionem harum iurisdictionum in isto casu factam fuisse, sed per se quamlibet seiunctim & separatim stare, & persistere, sequeretur quòd Rector respectu talis secularis iurisdictionis per censuras Ecclesiasticas procedere non posset, arg. *cap. duo* 96. *dist. cap. solita, de maior. cap. nouit, de iudic.* Atqui Rector contra omnes tam clericos, quàm laicos in causis Scholasticorum procedit per censuras, vt stylus docet; ergo tota iurisdictio Ecclesiastica est.

16 Tertiò, quia etiam sequeretur quod appellationes à sententiis vigore temporalis iurisdictionis per Rectorem in causis laicorum Scholasticorum pronuntiatis, ad Regia tribunalia, non verò ad Ecclesiastica essent deferendæ, vt expressè statuit *l.* 8. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop.* & fuit de mente Bart. *in l. si quando C. de appellat.* Felin. *in cap. solita col.* 3. *de maior. & obed.* Specul. *tit. de appellat. §. nunc tractemus ad quem sit appellandum in fine*, & post Guillelm. Bened. Carol. de Grass. & alios resoluit Couar. *pract. cap.* 4. *num.* 2. Sed est verum quòd omnes appellationes à Rectore interponuntur ad Illustrissimum D. meum Nuntium, ergo signum est quod eius iurisdictio in totum Ecclesiastica est.

Habito igitur pro constanti quod omnimoda iurisdictio Rectori competens tam in clericos quàm in laicos scholares est Ecclesiastica, vt eam exercere valeat, ac exemptio & fori priuilegium huiusmodi locum habeat, non sufficit matriculæ descriptio, sed vlterius requiritur quod scholaris studeat, lectionibusque assiduus sit, quia studiosus à verbo studeo dicitur, cuius causa priuilegia sunt concessa, *d. auth. habita*; tum etiam, quia studium dicitur vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate, Bart. *in l.* 1. *§. huius studij num.* 4. *ff. de iustit. & iure*; si igitur scholaris non vehementer applicat animum ad adipiscendam scientiam, non debet gaudere priuilegiis propter studium concessis, *d. auth. habita.* faciunt pulchra verba tex. *in l. si quis, in fine, C. de domest. & protect. lib.* 12. & in specie colliguntur *ex cap. cùm eo, de elect. in* 6. ibi, *litterarum studiis insistentes*, &c. Vnde meritò scholarem non studentem, aut scholas non frequentantem priuilegiis ratione studij concessis nullatenus frui posse resoluunt Bart. *in l. qui sub prætextu C. de sacros. Eccles.* Felin. *in rub. de Magist. ad fin. Rip. in l.* 1. *n.* 138. *ff solut. matr.* & ibi Petr. Barbos. *p.* 7. *n.* 63. *cum seqq.* Perez *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordin. vers. quo sit scholarem pag.* 8. *tom.* 2. Ioan. de Platea *in l.* 1. *n.* 2. *&* 3. *C. de colleg. lib.* 11. *& in l. eos qui* 3. *C. de apparit. Magist. mil. lib.* 12. Panorm. *in cap.* 1. *n.* 39. & Dec. *n.* 116. *in* 2. *lect. de iudic.* Narbon. *l.* 27. *glos. vnica n.* 15. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* nouissimè Carlaual. *de iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *q.* 6. *sect.* 5. *n.* 495. ibi. *limita quintò, vt non procedat prædicta quinta conclusio in scholari, qui non est in matricula, vel in illo, qui cum sit matriculatus, non dat tamen actu operam litteris, nec exercet litterarum studia, isti enim non gaudent priuilegiis scholarium*; & expressè cautum est *d. l.* 18. *§.* 6. *tit.* 7. *lib.* 1. *Recop.* ibi. *Y que studien contino, y que entren en los escuelos, y oygan dos lecciones cada dia, de manera que hagan aquello porque deuan gozar*, &c. & ideo monet Rebuff. *de priuilegiis scholast. circa necessaria scholasticis num.* 11. vt continuò chartis inuigilent, & quòd totis neruis scientiæ adipiscendæ sint dediti. 17 18

Quotiescumque enim conceditur alicui priuilegium ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet prædicto priuilegio, per *d. l. qui sub prætextu*, Tiraquel. *in tract. cessante causa p.* 1. *n.* 206. Rip. *in d. l.* 1. *ff. soluto matr. n.* 138. Bologn. *num.* 133. D. Barbos. *d. p.* 7. *n.* 62. *vers. vnde pro regula*, Gironda *de priuileg. & exempt. explic. n.* 1206. *cum seq.* 19

Et qui non fundat se in priuilegio qualificato, debet probare concurrentiam qualitatum, alias priuilegium non suffragatur, *l. Prætor, la* 2. *§. hac autem actio. vers. docere*, cum ibi notatis *ff. de vi bonor. rapt.* Natt. *consil.* 154 *n.* 2. Tiraq. *de retractu lig. §.* 8. *glos.* 7. *n.* 1. *& seq.* Surd. *decis.* 305. *n.* 41. Euerard. *loco* 27. *n.* 7. Valenzuel. *cons.* 52. *n.* 6. vbi quòd iurisdictio si concedatur in certo facto, aut casu qualificato, oportet constare prius de qualitate, Gironda *d. tract. n.* 647. vbi *n.* 648. subdit illam qualitatem debere interuenire in tempore actus per *l.* 2. *§. aduersus ff. ne quid in loco publico*, Rota *decis.* 229. *n.* 3. *p.* 2. *recent. & decis.* 568. *n.* 4. *p.* 1. *in posthum. Farin.* 20 21

Et maximè, quia priuilegium scholaribus concessum fuit ne à studiis distraherentur, & vt meliùs illis incumbere ac in scholis lectiones audire possent; vnde si hæc causa deficiat, propter quam priuilegium concessum fuit, cessabit priuilegium *l. generaliter*, 22

neraliter, C. de Episcop. & cleric. cap. suggestum, de decim. Menoch. consil. 2. num. 36. Gironda d. tract. de pri-
23 uileg. seu exempt. explicat. num. 82. tum quia in priuilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda quàm mens consideranda, Duran. decis. 48. num. 15.
24 Tum etiam, quia vt iurisdictio competat, semper est probandum id, quod est causa iurisdictionis, Innoc. in cap. cum sit generale, de foro comp. Bald. in l. præscriptione n. 43. C. si contra ius vel vtil. publ. Surd. consil. 286. n. 9. tanquam suæ intentionis fundamentum, l. verius, cum leg. seq. ff. de probat. l. actor. C. eod. Rota decis. 697. n. 1. part. 2. recentior.
25 In casu autem de quo agitur, visum fuit exercitium, & qualitatem supradictam non probari ex parte dicti de Cariaga remissionem petentis, imò potius ad instantiam Promotoris fiscalis plures sunt testes examinati, qui pleno ore deponunt assertum scholarem causa studij ad Complutum nunquam accessisse, sed tantum occasione suæ vocis dandæ in Cathedrarum vacationibus, vel festiuitatibus interessendi.
26 Quod attinet ad probationem dicti de Cariaga, testes pro eo de mense Iulij 1641. examinati inter se non minimam patiuntur contrarietatem, nam primus, qui dicitur Maria de la Cruz, deponit tribus præcedentibus annorum cursibus Licentiatum Lucam de Cariaga in eius domo Compluti resedisse, operam litteris nauasse, ac lectionibus studij generalis quotidie interfuisse; secundus qui dicitur Anna de la Cruz, dictæ Mariæ filia, deponit dictum de Cariaga in domo Alphonsi de Villaral toto illo tempore permansisse; tertius testis, qui est dictus Alphonsi de Villareal idem dicit quod proximè citatus testis deponit: quartus qui se nominat Mathæum Rodericum, & de præcedentibus sex annorum cursibus deponit, affirmat eundem de Cariaga de anno 1640. in domo Gasparis Lares, & de hoc anno 1641. in domo dicti Alphonsi de Villareal inhabitasse; cum quo concordat Andreas Ortiz quintus testis; qui omnes inter se contrarij existunt, & de falso suspecti sunt, dum eorum attestationes tangunt annũ 1638. in quo iuxta testimonium Secretarij Vniuersitatis dictus de Cariaga in matricula descriptus nõ fuit, nec eo anno Compluti demoratus est; & dum affirmant de anno 1640. quidam quod habitauerit domum Mariæ de la Cruz, alij domum Alphonsi de Villareal, alij domum Gasparis Lares, & sic circa locum habitationis sibi inuicem contrariantur, & vnus alterius fidem elidit, Alex. consil. 20. col. 2. vol. 4. Bertazol. consil. crim. 33. n. 11. Surd. consil. 168.
27 n. 39. & consil. 530. num. 4. & conuincuntur de falso, quia deponunt illum de anno 1638. Compluti studuisse, cum, vt supradixi, contrarium appareat: & quia notabiliter variant in habitatione, & domo vbi eum viderunt, & quando testes discordant in loco, conuincuntur de falso, gloss. & Doctores in l. testium C. de testib. Bertazol. consil. crim. 41. num. 10.
28 & consil. 251. n. 19. Et testes in vna parte falsi præsumuntur falsi in omnibus, Innoc. in cap. fraternitatis, de testib. Crauet. consil. 9. n. 10. etiam quòd illa pars non substantiam, sed accessoria concernat, si tamen non sit penitus inutilis, aut extranea, Natt. consil. 96. n. 1. Surd. consil. 530. num. 6.
29 Aut saltem ista probatio tanquam multum dubia propter dictam contrarietatem, nihil releuaret, cap. in præsentia, de probat. Menoch. consil. 259. n. 6. Surd. consil. 5. num. 47. & consil. 61. n. 15. & consil. 127. n. 40. Stephan. Gratian. cap. 640. num. 25. & cap. 705. num. 1. Seraphin. decis. 1103. numer. 2. Valenzuel. consil. 92. num. 218. & 220. Duran. decis. 492. num. 21. Rota decis. 318. num. 4. part. 2. recent. & decis. 561. num. 3. p. 1. in posthum. & decis. 45. num. 8. part. 2. etiam in posthum. prout de probatione ambigua tenet eadem Rot. decis. 149. n. 9. p. 4. diuers. & de æquiuoca, eadem Rot. dec. 263. n. 3. p. 2. in posthum.

Et quatenus data huiusmodi dubietate, & æquiuocatione, interpretari deberet facta probatio, contra probantem interpretatio facienda erat, gloss. verbo verbum in d. cap. in præsentia, Menoch. consil. 384. num. 12. & 13. Surd. decis. 260. num. 9. & consil. 151. num. 48. & cons. 168. num. 41. Seraph. decis. 460. num. 5. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 200. n. 34. & cap. 640. num. 25. Gregor. XV. decis. 405. n. 3. Rota decis. 38. num. 1. parte 2. diuers. etiam in materia fauorabili, Tiraquel. de retractu lign. §. 1. glos. 16. num. 8. Natt. consil. 285. num. 2. idem Steph. Gratian. tom. 5. cap. 874. num. 29. in fine. 30

Et tanto magis, quia Promotor fiscalis contrarium probauit, pluribus testibus deponentibus dictum de Cariaga in oppido Matriti semper præsenti, & retroactis annis adfuisse, nec ad dictum oppidum Compluti accessisse causa studij, nec occasione interessendi agitationi taurorum, aut dandi suffragium in prouisione alicuius Cathedræ, siue lecturæ vacantis? quæ probatio cum sit magis verosimilis, & fortior, nullamque patiatur nullitatem, seu contrarietatem, aliam minus fortem & veram vincit, Natt. consil. 372. in fine, Grat. consil. 6. num. 23. lib. 2. Rot. decis. 243. n. 4. parte 2. in posthum. Farin. quia probatio probationem excludit, eadem Rota decis. 619. n. 7. p. 2. recent. & decis. 740. n. 5. p. 1. in posthum. 31 32

Facit etiam quia testes pro parte Promotoris fiscalis examinati tendunt ad confirmandam Ordinarij iurisdictionem, pro qua ius assistit; in concursu enim probationum præualere debent illæ, quæ Iuris assistentia, seu præsumptione coadiuuantur, Rota decis. 9. num. 8. parte 2. diuers. & quæ habet fomentum tituli, iuxta ea, quæ tradit Greg. XV. dec. 412. num. 1. & ibi Addent. 33

Non parum conducit quod iurisdictio ordinaria fauorabilis est, gloss. verbo processus circa fin. in c. 1. de rescript. lib. 6. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 37. n. 14. Valenzuel. consil. 121. num. 26. delegata verò, quam habet Rector Vniuersitatis studij generalis Complutensis, odiosa, gloss. d. verbo processus, Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 6. num. 29. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præs. 15. n. 2. Valenzuel. consil. 38. n. 30. & consil. 125. n. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 170. n. 29. Vnde in concursu probationum magis est attendenda illa, quæ tendit ad fauorem, quam ea quæ odium parit; quia in dubio potius considerandus est fauor, quam odium, gloss. verbo alios, ante fin. in cap. sciant cuncti 12. de elect. lib. 6. Abb. in cap. in litteris num. fin. vers. item vbi concurrunt odium, de restit. spoliat. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 6. proœm. n. 37. tum quia in hac ambiguitate potius pro ordinaria iurisdictione iudicandum, cum illa sit originaria & propria, alia verò accidentalis, & extraordinaria, & facilius ad primæuam naturam deueniri, quam nouam assumere valeat; tum denique quia Ordinarij potestas est amplianda. Rot. decis. 5. num. 3. de concess. præben. & præsumptio stat pro eius iurisdictione, Camil. Borrel. in sum. decis. tom. 1. tit. 41. n. 161. 34 35

Vlterius contra petitam remissionem plures offeruntur testes pro parte dicti Promotoris fiscalis, qui deponunt dictum de Cariaga dum esset carceratus, & vidisset fratrem germanum capi, & ad eundem carcerem deduci, arrepto quodam instrumento, quod chuço vocant, & cum eo ad ipsius carceris portam stans, studuit ne frater eius prædictus intus includeretur, affirmans se facturum ne intraret, minitans omnes iustitiæ ministros, qui eum inter- 36

mittere tentarent; ex quibus impedimentis, minis, & verbis resistentiam oriri dubitari non potest, illa enim solo verbo committitur, *cap. si quando, de offic. deleg. l. generaliter in fine, C. de non num. pecun. l. quoniam C. de appellat. l. 1. §. 1. C. de bonis mat.* Farin. *consil. 55. n. 93. tom.* 1. Paris. de Puteo *de syndicatu verbo resistentia, cap. 1. num.* 4. ibi. *& quandoque resistitur verbo, vbi etiam quod resistere dicitur, qui pertinaciter insistit,* Narbona *d. l. 10. glos.* 18. *n.* 8. *tit.* 1. *lib.* 4. *noua Recop.* vbi ait dici resistentiam committere illũ, qui Iudici circa actum & exercitium suæ iurisdictionis, vel circa quamcumque operationem respicienẽ administrationem iustitiæ, eam administrare impedit.

37 Apud Hispanos vero *l.* 28. *tit.* 7. *lib.* 1. *noua Recop.* cautum est vt scholares licet priuilegium ab Hispaniarum Regibus fuerint assequuti, vt in criminalibus, & etiam in ciuilibus coram Rectore, vel Cancellario Vniuersitatis conueniantur, attamen ab huiusmodi generalitate ne faciliter spe immunitatis aduersus Regios Iudices & Ministros insurgant, crimen resistentiæ in præsenti excipitur, vt si scholaris resistere Iudici ausus fuerit, eo ipso à priuilegio fori alienus iudicetur: cuius meminere Narbona *ibidem glos. vnica pag.* 66. & Anguian. *de legib. lib.* 3. *controu.* 26. *num.* 54. dum tenet scholares resistentes ex peculiari Catholicæ Majestatis decreto ipso facto fori priuilegium amittere, & per secularem puniri posse, Carleual. *d. loco num.* 505. ibi. *limita sexto vt non gaudeant foro exempto, & priuilegio scholastici, immo vero immunitatem & exemptionem amittant, quoties Iudicibus Regiis, aut eorum ministris faciunt resistentiam,* &c.

38 Non obstat quod *lex illa Regia* 28. locum non habet in clericis scholaribus, nam dum illa disponat respectu laicorum, & facultatis Regiæ, quam circa eos Rectoribus Vniuersitatum Salamantin. Vallisoletan. & Compluten. Rex Catholicus concessit, non potuit Clericos, qui suæ iurisdictioni non subsunt, eidem Rectori subiicere, & ab Ordinariorum Diœcesanorum iurisdictione eximere, vt bene resoluit Carleual. *d. n.* 505. Quia respondetur procedere eo casu, quo clericus scholaris Regiis Iudicibus resistentiam faceret, ne ab eis puniri valeat, iuxta *d. l.* 28. non autem locum habebit quando Ordinario suo in casibus à Iure permissis procedenti, de facto resisteret; tunc enim non vigore dictæ l. Regiæ 28. sed dispositione Iuris communis contra talem resistentem scholarem ipse Ordinarius procedere, eumque punire poterit, priuilegio suo non obstante, per tex. *in cap. vnic. de pœnis lib.* 6.

39 Illud tamen aduertere oportet quòd non omnis, & quæcumque resistentia cuiuscumque generis, & qualitatis existat, operabitur exemptionem clericorum scholasticorum à Rectoris cognitione & punitione, sed illa tantum, quæ iniustè & contra rationis & iustitiæ normam perpetratur; nam ita demum licita erit resistentia ab eisdem facta ad repellendum damnum, vel iniuriam iniustè à Iudicibus, vel eorum officialibus irrogatam, si iniustitia ipsa & iniquitas manifestè appareat notorietate certa, & indubitabili, secundum Narbon. *dict. l.* 20. *gloss.* 18. *n.* 63. vbi *n.* 64. subdit quòd si iniustitia & iniquitas non ita euidenter appareat; sed dubium sit an iusta, vel iniusta fuerit prædicta executio, vel captura à Ministris & officialibus iustitiæ facta, tunc non licebit prætenso scholari, nec alij cuilibet resistere, constito tamen prius de mandato Iudicis, vel etiam eo deficiente si officiales illos publicè ad id fore deputatos sciat; vnde cum in casu nostro non plenè constet quod dictus de Cariaga haberet requisita de quibus supra ad effectum gaudendi priuilegio scholaribus concesso, non ideo illi licuit Ordinario iurisdictione ordinaria procedenti resistere.

Neque denique obstat generalitas dicti Breuis 40 Clementis VIII. quatenus habet clericos scholares pro quibuscumque criminibus vbicumque perpetratis respondere debere coram Rectore Vniuersitatis studij Generalis Compluten. & non posse pro eis coram suo Ordinario conueniri, ibi, *vbicumque committeretur delictum*, &c. Quia respondetur id esse intelligendum de delictis vbique commissis, non omni tempore, sed eo tantum, quo studiis vacatur, & sunt feriæ vacationum, cum aliàs non studens, & lectionibus minimè assistens scholarium priuilegiis non fruatur, iuxta supradicta *n.* 18. Causa enim studiorum priuilegia scholasticis conceduntur, Rebuff. *in dict. auth. habita n.* 21. si verò concederentur in loco studij non commorantibus, effectum contrarium operarentur, quod non est dicendum ad not. per Rot. *decis.* 104. *num.* 2. *p.* 4. *diuers.* nam licèt priuilegium Principis latè sit interpretandum in sui præiudicium, Surd. *consil.* 140. *n.* 73. 41 Valenz. *consil.* 79. *n.* 78. Rota *decis.* 5. *de offic. deleg. in nouis,* in præiudicium tamen tertij non est ampliandum, Rot. *decis.* 2. *n.* 2. *de renunc. in antiq. & decis.* 40. *n.* 3. *p.* 2. *in posthum.* Sed strictè intelligendum. Marches. *de commiss. tom.* 1. *pag.* 639. *n.* 3. Gironda *de priuileg. & exempt. explicat. n.* 53. Seraphin. *decis.* 605. *n.* 2. *& dec.* 827. *n.* 1. quia est stricti iuris, Valenz. *consil.* 23. *n.* 75. *& consil.* 33. *n.* 269. *cum seqq. & consil.* 93. *n.* 54. *&* 42 *consil.* 97. *n.* 140. & interpretari debet vt minus lædat ius commune, idem Valenzuel. *cons.* 18. *num.* 54. *& cons.* 13. *num.* 76.

Quare censui remissioni locum non esse; sed quia dictus de Cariaga ordinariæ iurisdictioni se subiecit, Illustriss. D. Gubernator Archiepiscopatus Toletani huius causæ cognitionẽ mihi delegauit, ideo competentiæ, attento partium consensu, finem imposui, & tanquam Ordinarius in ea procedere cœpi. Quare, &c.

Nullius Coadiutorum de Lerma.

Dementi dandus coadiutor; quis dicatur demens, & quomodo probetur. Coadiutor dementi Prælato dari potest sine Patroni consensu, sicut & Vicarius, ac Vicecuratus constitui potest sine eius consensu in Parochialibus sui iurispatronatus. Vicarij Generalis iurisdictio & possessio non est propria, sed Episcopi, cuius vices gerit, & sic ex possessione Episcopi manuteneri debet Vicarius.

VOTVM LVI.

1 *Dementi dandus est coadiutor.*
2 *Facti series narratur.*
3 *Coadiutores Episcopis, vel eorum superioribus dare solius est Papa.*
4 *Episcoporum appellatione veniunt Prelati inferiores iurisdictionem quasi Episcopalem habentes vbi de illis mentio facta est indefinitè, & sine vlla restrictiua.*
5 *Demens est qui nescit exprimere quod velit, aut nolit.*
6 *Demens est ille, qui non in totum, sed ex parte tantum mentis errore ducitur.*
7 *Dementia probatio debet esse plena, & concludens.*
8 *Dementia & furor non præsumitur.*

1 ONIFACIVS Papa VIII. *in cap. vnico, de clerico ægrot. lib.6.* mandat vt si Episcopus, siue Superior alius Prælatus, demens fuerit, & quid velit, aut nolit exprimere nesciat, vel non possit, tunc eius Capitulum, vel duæ ipsius partes auctoritate Apost. vnum, aut duos coadiutores assumant idoneos, qui eius officium exequantur. Ex quo tex. vulgo colligitur dementi esse dandum coadiutorem, vt per Bertachin. *de Episcopo 2. parte 4. libri n.24.* Flam. Paris. *de resign. benefic. lib.7. q.20. n.9.* Nau. *cons.4. n.2. de cleric. ægrot.* Gonzal. *ad reg. Cancel. glos.5. §.9. n.23.* Aloys. Ricc. *in sua praxi p.4. resol.543. n.4.* Ego ipse *de iure Ecclesi. vniu. lib.3. c.10. n.11.*

2 Vigore eius tex. Capitulum Insignis Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma ob dementiam Abbatis, qui eiusdem Ecclesiæ Prælatus est, & iurisdictionē quasi Episcopalem cum territorio habet de eligendo coadiutore tractauit, & sic duos D. Didacum de Gurrea Cantorem, & D. Bartholomæum de S. Dominico Solorzano Scolasticum in coadiutores seu gubernatores assumpsit; contra quam electionem seu deputationem plura fuerunt apposita, sed interrogatus pro veritate an possit subsistere? Respondi affirmatiuè per tex. *in d. cap. vnico*, & ne diutius in hac confirmanda sententia detineat, cùm expresso Iure probetur, existimaui ad contraria distinctè respondere, vt sic veritas magis elucescat.

OBIECTIO I.

Quòd text. *in cap. vnico, de clerico ægrot. lib.6.* procedit in Episcopis, & Prælatis Superioribus, & in inferioribus, vt colligitur ibi, *Cæterùm quod de Episcopis præmittitur, ad Superiores etiam Prælatos esse volumus, & intelligimus referendum.*

COadiutores Episcopis, vel eorum Superioribus dare solius est Papæ, vt per *d. cap. vnic.* resoluunt Gambar. *de officio, & potest. legati de latere tit. de coadiutorib. num.4.* Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.7. quæst.20. num.14.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.7. cap.6. num.105. vers. est tamen*, Quarant. *in sum. Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas n.9.* & addit Flamin. *citato loco & num. seqq.* quod Papa solet priuatim per Cardinales, & in Consistorio examinare causam, & dare coadiutorem sufficientem habentem qualitates requisitas illi officio, vt possit coadiuuare & subleuare officium illius, cui datur; talis autem coadiutor sit Episcopus in partibus infidelium, id est non habens Clerum nec populum; cum onere vt coadiuuet N. & ideo exercitium curæ est penes ipsum; illa tamen aduertentia, vt si detur circa temporalia propter dilapidationem, debeat esse prouidus, & scire ea bene dispensare; si vero circa spiritualia, vt sciat prouidere saluti animarum. 3

Verùm ne hoc prætextu ad Sedem Apost. recurrendi, Ecclesiæ existentes scilicet in remotis, dispendia patiantur, idem summus Pont. Bonifacius VIII. *in d. cap. vnic.* nouo Iure statuit, vt colligitur ex verbo, *Sancimus*, vt Capitula Episcopis, & aliis Superioribus dementibus auctoritate Apost. vnum vel duos deputent coadiutores, qui eorum officia exequantur; quæ dispositio cum de Episcopis mentionem faciat indefinitè, & sine vlla restrictiua, aut exclusiua dictione, eorum appellatione veniunt alij Prælati Episcopis inferiores, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vt est Abbas dictæ Collegiatæ, vt multis exemplis & Concilij Trident. decretis probaui *in tr. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. appell.89. sub n.18.* vbi *numeris seqq.* ipsa Concil. decreta de Episcopis loquentia ad Prælatos inferiores ex communi omnium Doctorum voto retuli, videlicet *cap.5. & 8. sess.21. de reform. & cap.15. sess.23. etiam de reformat. & cap.16. sess.25. de Regularib.* Quando enim Concilium voluit Prælatos inferiores excludere, vel expressit, vt *in cap.13. sess.14. de reform.* ibi, *& non alteri inferiori reseruetur*; vel cum dictione restrictiua de Episcopis mentionem fecit, vt *in cap.20. vers. ad hæc sess.24. de reform.* ibi. *Sed Episcopi tantum*, &c. 4

OBIECTIO II.

Quòd Abbatis dementia certa non est, nec in processu probatur.

SVmmus Pont. Bonifacius VIII. *in d. cap. vnico* dementem vocat illum qui nescit exprimere quid velit, aut nolit, vnde dementem, & mente captum dici illum, qui interrogatus ad rem non respondet, & mentis suæ sensum nescit explicare, aut memoriam non habet ordinatam, colligunt Roder. Xuar. *alleg.1. n.4.* Mascard. *de probat. concl.1045. n.5.* & addit Menoch. *de præsumpt. lib.6. præs.45. num.16.* quem refert Farin. *fragm. crimin. part.1. lit. F. n.125.* quòd demens est ille; qui non in totum, sed ex parte tantùm mentis errore ducitur. 5 6

Et licèt probatio dementiæ debeat esse plena & concludens, 7

8 concludens, Rota *decis.792. n.4. part.1. in posthum. Farin.* quia dementia & furor non præsumitur cùm vnusquisque sanæ mentis præsumatur in tantum quod contrarium asserentibus probatio incumbat, cum naturale sit quem esse mentis compotem, dementem verò, & insanum accidentale, *l. nec codicillos 5.C.de Codicill. l.fin.C.de hæred. instit.cap.fin.de success. ab int.* cum aliis cumulatis per Decian.*consil.127.num.29.lib.3.& consil.51.num.33.cum seqq.lib.4.* Menoch. *d.lib.4.præs.45.n.18.cum seqq.& consil.683.num.1.lib.7.* Farin. *in praxi crim.tit. de pœnis temper. quæst.94.n.48.& in fragm. crimin.d.l.lit.F. num.230.* Duran.*decis.178.n.9.* Rot.*decis.384.n.2.p.1.recent.& d.decis.791.num.2.p.1. in posth.Farin.*

9 Nihilominus tamen cum dementia & furor fit difficilis probationis, Doctores *in l.furiosum C. qui testamen.fac.poss.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt.volunt.lib.2.tit.15.num.16.vers.illud verò,* Decian. *consil.127.post n.29. vers.quod difficile est probare,* Farin. *d.lit.F.n.212.* ideo stultitiam, dementiam, furorem, ac similes animi defectus probari posse solis coniecturis, & præsumptionibus, resoluunt Menoch. *de præsumpt.lib.1.præs.45.num.22. & d.cons.683.num.8.* Mascard.*de probat.concl.503.num.1.& concl.826.n.1.* Pacian. *in simili tract.lib.1.cap.43.n.9.cum seq.* Farin. *d. lit.F. n.233.* nam licet Doctores citati & citandi,

10 ac Iura allegata aliquando de furore loquantur, intelligenda etiam sunt de dementibus, cum quoad hoc inter furiosum & dementem nulla possit considerari differentia, vt aduertit Mascard. *de probat. concl.503.num.20.*

11 Plures coniecturæ & præsumptiones certæ & indubitabiles dementiæ in Abbate concurrunt, quæ eum dementem probant.

12 Prima est quòd non intelligit quid dicat, nescitve exprimere id quod dicere vult, quod esse euidens signum dementiæ probat text. *in d.cap.vnico,* & resoluunt Menoch. *consil.82. n.230.* Mascard. *d. concl. 503.num.9.* Pacian. *d.lib.1. cap.43. num.17.* Farin. *d. lit.F.num.243.*

13 Secunda quòd loquutus fuit & loquitur verba inordinata, fatua, & stulta, quæ ab homine sanæ mentis loqui non solent, & ideo fatuum vel dementem præsumi probant *cap. legimus 93. dist.* gloss. *verbo probari in fine vers. item ex sermonibus in dict. l. nec codicillos C. de codicill.* Menoch. *d.lib.6.præs.45.n.39.* Mascard.*d.concl.503.n.2.*Pacian. *d lib.1.c.43.n.9.20. 21.vers.similiter,* Farin. *d.lit.F.n.242.*Rota *decis.107. n.5.post princ.& in vers.in primis p.1.diuers.*

14 Tertia quòd publicè, de die, ac de nocte, & sine proposito clamauit, & clamat, nam etiam hoc dementiæ signum esse resoluunt Doctores *in l quidam in suo ff.de condit.instit. & in l.ob quæ vitia ff.de ædilit. edicto,* Farin. *d.lit.F.n.253.* Rota *d.decis.107.num.5. sub vers.secundo probatur part.2. diuers.*

15 Quarta quòd per plateas sine causa nudus in camisia incedebat, quod dementiæ signum esse asserit Farin. *d.lit.F.n.255.* & censuit Rota *d. decis.107. n.5. vers.secundo probatur,* vbi de quadam Moniali, quæ in camisia accedebat ad chorum.

16 Quinta quòd per plateas tanquam demens, & insanus incedebat, *d.l.ob quæ vitia.* ibi, *per vicos more insanorum,* &c. Mascard. *dict.concl.503.num.4.*

17 Sexta quòd ei bonorum administratio fuit adempta, & curator ad ea administranda nominatus, quæ Curatoris datio dementiam arguit, vt tenent Menoch. *d.lib.6.præs.45.num.45.*Pacian. *d.lib.1.cap.43. num.39.* Farin. *d.lit.F.n.247.*Surd. *cons.86.n.19.* Duran. *decis.178.num.29.*

18 Quas quidem dementiæ coniecturas in Abbate concludenter probant plures testes deponentes de diuersis actibus furorem arguentibus etiam ex interuallo, & diuerso tempore factis, Mascard. *de probat.conclus.503.num.16.* vbi *num.18.* subdit sufficere testes tantummodo dixisse talem esse mente captum quia viderunt, Farin.*d.lit.F.n.289.*cum multis seqq. *num.304.* resoluit Medicos & peritos in hac materia testes esse posse, & addit Rota *d.decis.107. numer.6. & 7.* quam citat Menoch. *d.lib.6.præs.45. num.46. prope fin.* quòd demens, & insanæ mentis is 19
probatur, qui à Medicis & peritis vt talis habetur, & eadem Rota *decis.190. num. 4. part.2. recent.* reputauit optimum testem medicum, quia curabat dementem.

Non obstat quòd probatio dementiæ non tangit tempus præsens, quia cùm perseuerantia in dementia probata sit per mentem & vltrà, præsumitur absque alia probatione in futurum continuata, Alciat.*de præs.reg.2.præs.8.n.1.*Card.Mantic.*de coniect.vlt.volunt.lib.2.tit.5. num.6. vers.quintò extenditur;* & furiosus, qui olim fuit, in futurum in eodem furore seu dementia perdurare præsumatur, gloss. *in cap.indicas, 3.quæst.9.& in cap.vlt.de success.ab int.* plures per Farin. *dict.lit.F.num.317.* 20 21

Nec obstat quòd prædicti testes fuerint examinati à correctione dicti oppidi de Lerma Iudice seculari, qui non probant in iudicio Ecclesiastico ob eorum incompetentiam, sicut nec acta facta coram laico Iudice probant coram Ecclesiastico, Doctores *in cap.at si clerici, de iudic.* Vant. *de nullit. tit.ex defectu iurisdict.num.3.cum seqq.*Mari.Anton. *var.resolut.lib.3.resol.1. num.8.* Mascard. *conclus.33. num.24.* Quia respondetur multipliciter; 22

Primò, quia actus Capitulares sunt extraiudiciales, & solent pro eis iustificandis informationes oretenus capi, itavt necesse non sit eas in eisdem actis registrari, Greg.XV. *decis.59 num.3.* 23

Secundò, quia cum attestationes huiusmodi factæ coram Iudice laico tendant ad probandam dementiam Abbatis, nil obstare potest quin fidem faciant coram Ecclesiastico, saltem extraiudicialibus, ad eundem finem, vt resoluit Valenzuel. *tom.1.consil.68.n.46.* ibi. *Nam acta agitata coram Iudice temporali faciunt fidem coram spirituali, vt post Innoc. in cap. causam quæ, de testib. & alios tradit Guid. Papæ quæst.36.Capell.Tholos.quæst.199.n.1.& 2. & ibi Addit.elegans.Bart.in l naturaliter §.nihil commune,part. vlt.vers.secundò quæro,* &c. 24

Tertiò, quia quando tractatur de probando mero facto, de quo & eius materia, nec Iudex est incompetens, nec priuatiuè ad Ecclesiasticum pertinet cognitio, vt in casu nostro, tunc probationes in foro seculari factæ in Ecclesiastico fidem faciunt, & probant: ita Farin. *tom.1.consil.158.num.20. cum seqq.* præcipuè *n.24. 25. & 27.* & non dissentit Menoch. *consil.367.num.14 cum seq.*ibi. *Et his accedunt* Bald.*in cap.consuluit col.vlt.de offic.deleg.*& Claud.de Seysellio *in l.2.num.13. vers. tu aduerte C. de edendo, qui dixerunt quod testes examinati super vno facto fidem faciunt in alia penitus diuersa instantia, in qua inter easdem partes de eodem facto contenditur; idem respondet* Paris. *consil. 88. num.51. lib.1. Et in specie magis quod acta coram Iudicibus secularibus facta fidem faciunt, & probent inter easdem partes coram Iudicibus Ecclesiasticis,dicit* Bald. *in l.2.n.3. ff.de feriis, quem sic voluit allegare* Felin. *in cap. causam quæ n.4. de testib.qui ambo scripserunt quod testes examinati coram Iudice seculari super minori ætate fidem faciunt coram Iudice Ecclesiastico in causa matrimoniali inter easdem personas vertenti. Et ad rem facit quod scribit* Zabarel. *in cap. lator, in fine, qui filij sint leg. ex illo textu quod acta coram Iudice seculari facta fidẽ faciunt coram* 25 26 27

coram Ecclesiastico, etiamsi non sit Ecclesiasticus subordinatus ad ipsum laicum, &c.

28 Quartò, quia dementia Abbatis erat notoria notorietate euidenti & permanente cum eam omnes viderint, & sciuerint publicè dum ipse more insanorum & nudus per plateas incesserit; tum etiam, quia acta facta coram Iudice laico certam inducebant dementiæ notorietatem, *cap. quoniam contra, de probat. cap. vestra, de cohab. cleric.* Natt. *consil.* 573. *num.* 23. *volum.* 3. Franc. Bursat. *consil.* 56. *num.* 6. *vol.* 1. *& consil.* 182. *num.* 12. *volum.* 2. Surd. *consil.* 61. *n.* 23. *& cons.* 429. *num.* 50. Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 9. *numer.* 9. Valenzuel. *tom.* 2. *cons.* 169. *numer.* 34. maximè quando non fuit oppositùm contra ea, Decian. *in cap. licèt causam num.* 24. *de probat.* Cephal. *consil.* 287. *num.* 47. *lib.* 1.

29 Quæ quidem notorietas ex notorietate facti, & actorum resultans, releuat à probatione dementiæ, *l. si adulterium cum incestu*, *§. idem Pollioni*, *ff. ad leg. Iuliam de adulter. dict. cap. vestra*, gloss. *verbo alias causas in Clem. appellanti*, *de appellat.* Menoch. *remed.* 15. *recup. num.* 264. latè Mascard. *de probat. conclus.* 1108. *à n.* 1. Marc. Anton. Eugen. *lib.* 1. *cons.* 4. *n.* 59. Valenzuel. *consil.* 96. *num.* 14. optimè Surd. *decis.* 316.

30 *n.* 82. ibi. *Et quando impedimentum est notorium non eget probatione, nec protestatione*, *cap. manifesta* 2. *q.* 1. *cap. euidentia*, *de accusat. gloss. in l.* 1. vbi Bart. *C. qui & ad quos*, *Doctores in cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier.* Ripa *de priuil. Iud. caus. pestis num.* 18. *cum seqq. & Iudex potest ex officio se informare de notorio*,

31 Bald. *in l. si quis num.* 2. *Cod. fin. regund.* Aretin. *§. quadam num.* 12. *Instit. de actionib.* vbi Ias. *num.* 78. Felin. *in cap. ex transmissa num.* 2. 6. *&* 7. vbi Paris. *num.* 14. *vers. quartus casus*, *de præscript.* Afflict. *decis.* 50. *n.* 5. Boër. *decis.* 40. *num.* 7. Cagnol. *in leg. omnibus causis numer.* 5. *ff. de regul. Iuris*, *in quibus locis dicunt non requiri probationem diligentiæ*, latè Osasch. *decis. Pedem.* 177. *n.* 12. Seraph. *de Iuram. priuil.* 35. *n.* 16. Socin. iun. *cons.* 120. *n.* 20. *vol.* 3. *vbi in proposito*, Menoch. *cons.* 146. *num.* 28. *& seqq.* &c.

32 Quintò, quia Abbas à fratribus, consanguineis, amicis, & vicinis publicè reputabatur demens, vnde ex hac communi reputatione pro insano, & demente habendum concludunt Mascard. *d. concl.* 503. *n.* 10. Menoch. *d. lib.* 6. *præs.* 45. *n.* 45. Farin. *d. lit. F. num.* 272. Maximè concurrente publica fama, per quam probari eum esse dementem resoluunt Pacian. *d. lib.*

33 1. *c.* 43. *n.* 38. Farin. *d. lit. F. n.* 273. Rota *decis.* 107. *n.* 5. *post princ. & in vers. tertiò probatur*, *& n.* 19.

OBIECTIO III.

Quòd non præcessit cedula conuocatoria ante diem pro Capitulo celebrando cum expressione eorum, quæ in Capitulo agenda erant.

34 IN Constitutionibus Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma *tit.* 11. §. 2. cautum est vt occurrente aliqua vrgenti necessitate celebrandi Capituli extra diem assignatum, de ordine Abbatis, aut Præsidentis, & absente, intimari debet cuilibet Capitulari pro certa hora cum expressione negotij, de quo ibi agendum est. Opponebatur ex aduerso quod absque cedula conuocatoria, aut saltem sine expressione negotij conuocatum fuit extra ordinem Capitulum, in quo coadiutorum electio facta fuit. Sed fuit responsum dictam cedulam præcessisse cum sufficienti expressione: & quatenus de ea modo non appareret, adhuc dubitari non poterat post actum quod

35 præcesserat, vt requirebatur, tum quia acta omnia præsumuntur adesse, & qui contrarium dicit debet probare, Valenzuel. *consil.* 84. *n.* 70. tum quia actus 36
præsumitur factus ex causa legitima præcedenti, *l. quædam mulier ff. de rei vend. l.* 2. *ff. de acquir. possess.* Valenzuel. *consil.* 160. *n.* 1. tum etiam quia semper illud 37
præcessisse præsumitur quod pro validitate actus præcedere debuit, *l. cùm in testamento §. hac verba ff. de hæred. instit.* Alciat. *reg.* 3. *præs.* 42. Cassad. *decis.* 2. *de præben.* Gregor. XV. *decis.* 182. *n.* 7. tum denique, 38
quia actus vbique præsumitur legitimè gestus, Menoch. *consil.* 88. *num.* 36. & pro eius validitate in dubio semper pronuntiandum, idem Menoch. *consil.* 468. *num.* 13.

OBIECTIO IV.

Quòd Portionarij in hac coadiutorum electione vocem dederunt, quam iuxta Constitutionem Collegiatæ habere non poterant.

PAulus Papa V. in prima Bulla erectionis huius 39
Collegiatæ Portionarios ad vocem in Capitulo habendam admittit, ibi. *Canonici autem, & Portionarij præfati, vnà cum ipsis Abbate, Archidiacono, Cantore, & Thesaurario Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ huiusmodi constituant, ac vocem ibidem habeant*, &c.

Deinde in Constitutionibus eiusdem Collegiatæ 40
tit. 4. Portionariorum votum in Capitulo restringitur, ac limitatur quando ageretur de danda possessione alicuius dignitatis, Canonicatus, Portionis, vel Capellaniæ; sed conclusum fuit, dispositum in Bulla seruandum esse, præfata limitatione non obstante, tum quia in Bulla adest clausula *sublata*, quæ aliter interpretandi, moderandi, vel limitandi cuilibet facultatem adimit, per ea quæ resoluunt Doctores, quos citaui de *clausulis vsufreq. claus.* 175. tum 41
etiam, quia adest decretum irritans, cuius effectus est vt irritet, seu annullet omnia, quæ in contrarium fiunt, *cap. si eo tempore, de elect. lib.* 6. *cap.* 1. *vers. adyciebatur, de concess. præb eod. lib.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gl.* 67. *n.* 12. plures, quos refero *claus.* 40. *n.* 2.

Non obstat quòd in dicta prima Bulla erectionis 42
patrono, Abbati, & Capitulo, facultas conceditur Constitutiones faciendi pro bono regimine Ecclesiæ præfatæ, bonorum, & rerum, quia id solum locum habere poterit in directionem, non verò in destructionem eorum quæ in dicta Bulla fuerunt per Romanum Pont. stabilita, vt videre est ibi. *In præmissis, vel circa ea, quomodolibet necessariis, & opportunis*, &c. Nam solum datur potestas eisdem post edita statuta & confirmata à Sede Apost. ea cum expediens visum fuerit, limitare, mutare, corrigere, & declarare, ibi. *Quæcumque statuta, ordinationes, & decreta, licita tamen & honesta à sacris Canonibus, & sacri Concilij Trid decretis, Constitutionibus Apostolicis non contraria à Romano Pont pro tempore existente, seu dicta Sede examinanda, & approbanda edendi, ac edita pro temporum, & rerum varietate, & qualitate, ac quoties opportunum, & expediens videbitur, mutandi, limitandi, corrigendi, & declarandi, & interpretandi, ac in meliorem formam redigendi*, &c.

Vnde succedit doctrina quòd licèt in eadem Bul- 43
la generalis clausula adesset statuta & Constitutiones faciendi, nequaquam referri posset ad id, quod est specialiter prouisum, *l. doli clausula ff. de verb. oblig. at. l. cohæredi §. qui patrem ff. de vulgari*, Marr. *de claus. p.* 4. *claus.* 24. *n.* 3. Osasch. *decis.* 169. *à n.* 1. Surd. *consil.* 241. *n.* 29. Anton. Gabr. *commun. opin. lib.* 6. *tit. de claus. concl.* 9. *n.* 8. Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 522. *n.* 34. vbi loquitur in rescripto.

Et quidquid sit restrictio non procedit vltra actû 44
possessionis capiendæ, de qua ipsa loquitur, nos verò

verò sumus in actu nominandi coadiutorem ob dementiam Abbatis, qui est multum diuersus ab eo, in quo de danda capitulari possessione alicuius dignitatis, Canonicatus, Portionis, seu Capellaniæ agitur: & quamuis in Capitulo admitterentur Portionarij ad vocem dandam, non ob id nominatio facta diceretur nulla, ad not. per Bertachin. *de Episcopo p.3. in 3. quæst.* Lambertin. *de iurepatron. lib.2. part.1. quæst.3. princ. art.17. num.3. pag.471.*

Obiectio V.

Quòd coadiutores, seu gubernatores electi gradum Doctoratus, aut Licentiaturæ in S. Theologia, vel Iure Canonico non habent, & eorum vnus non est oriundus ab his Regnis.

45 Quamuis in Episcopum consecrandus debeat esse Doctor, aut Licentiatus in S. Theologia, vel Iure Canonico, iuxta decretum Concilij Trid. *sess.22. de Reform. cap.2.* & Bullam Gregor. XIV. de forma faciendi processus super promouendis ad Ecclesias Cathedrales, nihilominus is gradus non exigitur in prima dignitate alicuius Collegiatæ exemptæ, quæ iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, vt declarauit S. Congregatio Concilij Trid. vt refert Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.7. n.33.* in hæc verba: *Circa quod decretum Concilij Trident. cum quæreretur an principalis dignitas in Collegiata Ecclesia exempta, cui ordinaria iurisdictio, cum omnibus iuribus quasi Episcopalibus competit, necessario conferri debeat Licentiato, vel Doctori vt principalis Dignitas in Cathedrali? Congregatio 12. Decemb. 1585. censuit negatiuè: quia nullibi cauetur esse necessarium, & Concilium quando loquitur de Dignitatibus c.1. sess.24. hortatur, vt conferantur Doctoribus, non præcipit.* Idem tenet Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Reg. dub.63. num.1. vers. quod autem*, quem refero *de Canonicis & Dignit. cap.11. num.4.*

46 Verùm circa hoc specialiter prouisum est in dicta Bulla erectionis, vt scilicet Abbas debeat esse Doctor, aut Magister, vel Licentiatus, ibi. *pro vno Decretorum Doctori, seu in Theologia Magistro, vel Licentiato*, &c. Sed eius dispositio coadiutores huiusmodi comprehendere non potest, ex seqq.

47 Primò, quia dispositum specialiter in Bulla exorbitans est à dicta decisione sacræ Congregationis, & ideo non est amplianda, sed restringenda, *cap. quæ à Iure communi, de regul. Iuris in 6. l. singulare ff. de legib.* Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo libertus, sub n.27. C. de reuoc. donat.* Villagut. *in tract. de extensione leg. reb. de extens. legum limitat. n.18. cum seq.* Farin. *fragm. crim. part.1. lit. E. n.122.* Nec etiam extendenda, cùm extensio concedatur in correctoriis, *l. præcipimus. C. de appellat. l. sancimus C. de testament.* Osasch. *Pedem. decis.21. num 13. & 14.* Marc. Anton. Eugen. *cons.49. n.18. & seq.* Villagut. *d. tract. in rubr. de extens. legum correct. num.25. cum seqq.*

48 Secundò, quia licèt coadiutores huiusmodi debeant de causis cognoscere, nihilominus eas expedire possunt cum interuentu suorum Assessorum si litterati non sint, per *l.1. & 2. C. de assessor. l.3. tit.4. part.3 & l.18. tit.19. part.2.* latè Morla *in emporio iuris ciuilis p.1. tit.2. quæst.6. à princip.* Bobadil. *in sua politica lib.1. cap.6. n.16.* qui eodem *lib.1. cap.9. sub*
49 *n.5.* refert Magistrum Auilam dicere solere, gubernatorem potius eligendum qui non altè sapiat, dùmmodo mediocrem suam cognoscat scientiam, quàm illum, qui cum melius sciat, multum tamen de se confidat, iuxta illud Prouerb. c.26. *Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit insipiens.*

Tertiò, quia coadiutores huiusmodi temporales 50 sunt, nec aliquam obtinent dignitatem, aut præeminentiam, & ideo nil mirum si gradus Doctoratus, aut Licentiaturæ, qui requiritur in principali, in illis minimè concurrere debeat; nam adhuc coadiutori perpetuo Episcopi infirmi, vel senectute nimia grauati, cum futura successione multa denegantur, quæ Episcopo coadiuto conceduntur, vt videre est in quadam declaratione Congregationis sacrorum Rituum, quam referunt Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor. 13. n.12. in fine*, Campan. *in diuers. iuris canon. rubr.7. cap.6. n.107.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuerso lib.3. cap.10. n.35. cum seqq.* Et coadiutoribus Dignitatum & Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum cum futura successione multa etiam denegantur, quæ Coadiutis ratione Dignitatum & Canonicatuum à iure competunt, vt est gaudere priuilegiis & adultis percipiendi fructus in absentia, esse iudices Apostolicos, & in ordine Presbyterij eo casu, quo Ecclesiæ statuto debeat esse actu Presbyter, qui canonizari desideret, ac in aliis casibus per me adductis *d.c.10. n.73. cum seq.* nisi expressè à Papa coadiutori- 51 bus hæc omnia concedantur, quia eorum potestas à forma dationis coadiutoriæ pendet, Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.7. q.10. n.19.* Ego ipse *d. tract. de Canonic. & dignit. cap.29. num.2. in princ.*

Ad id verò quod vnus ex coadiutoribus non sit 52 ab his Regnis oriundus, ac proinde ex Apostolicis Constitutionibus, & legibus Regiis excludendus ab officiis & beneficiis, respondetur eas Constitutiones de officiis loqui, quæ in perpetuum, vel ad certum tempus conferuntur in titulum, non verò de his, quæ ad nutum Superioris amouibilia assignari solent, vt est officium Vicarij generalis, quod ab extraneo clerico exerceri posse resoluit in terminis Cened. *pract. & canon. quæst. q.18. n.21.* ibi. *Secundò animaduertere etiam oportet Dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica in duplici esse differentia. Alia siquidem conferuntur in titulum, quæ auferri non possunt absque causa etiam à Summo Pont. vt ex magis communi opinione resoluit* Beroi. *in cap. quæ in Ecclesiarum n.167. de constit. & pulchrè quamplurimis in contrarium refutatis docet* Pinel. *p.1. rubr. C. de rescind. vendit. c.2. n.30. vers. altera inspectio, optimè* Sarmient. *lib.2. select. cap.8. n.25. & quidem si rectè consideretur, huiusmodi Dignitates, beneficia, & officia sunt, quæ pro-* 53 *hibentur extraneis à Regno conferri, ex eo quod cum in perpetuum, vel ad tempus certum, & præfixum in titulum conferantur, & sine causa non auferantur, posset esse damnosum Regni incolis, Ecclesiis, & beneficiis quod ipsi ea possideant, ex traditis à* Martinez *suprà n.259. vers. en Castilla.* Rebuff *in praxi tit. de rescriptis mixtis ex n.8. latissimè* Azeued. *ad d.l.14 ex num.12.* Guillelm. Benedict. *in d.n.483. & 484. Inde merito ea extraneis conferri lege nostra prohibitum est, non verò alia beneficia, & officia Ecclesiastica, quæ non in perpetuum, nec ad tempus certum, & præfixum, sed ad nutum Superioris amouibilia assignari aliquibus consue-* 53 *tum est; quæ si extraneis conferuntur, nullum inconueniens est, cum nec damnum Ecclesiis, nec Regnicolis ex ipsorum prouisione oriatur; cum non in titulum, sed ad meram & liberam Superioris voluntatem creari, & reuocari valeant. Et secundum hanc distinctionem habet Praxis huius Regni, quod quando Abbatia, Prioratus, aut similes Dignitates conferuntur in perpetuum, solis Regnicolis dantur: quando verò ad tempus, vel ad nutū Superioris interdum exteris quandoque verò naturalibus assignantur, nullo habito respectu an electus sit in hoc vel in alio Regno natus: ex quibus propositæ quæstioni*

stioni facile respondetur quod cum Vicarius generalis ad nutum Episcopi creari, & reuocari valeat, nullum est inconueniens quod a Regno exterus eligatur, & ita practicatur in hoc Regno, &c.

Obiectio VI.

Quòd in electione & nominatione coadiutorum non præcessit assensus & licentia patroni dictæ Ecclesiæ Collegiatæ.

55 IN datione coadiutorum temporalium requiri consensum patronorum resoluit Lambert. *de iurepatron.* 1.*p.*2.*lib.quæst.*6.*princ.art.*20. *pag.mihi* 546. *col.*2.ex ea ratione, quia dare coadiutorem sapit ordinationem status Ecclesiæ, vt *in cap.tua nos*, & *in cap.fin.de cleric.ægrotan.* tum etiam quia vertitur interesse Ecclesiæ, quam ipsi patroni defendere tenentur: & consensum patroni in dando coadiutore temporali, id est, ad vitam Rectoris, requiri ad bene esse, resoluit Viuian. *in praxi iurispatron. p.*2. *lib.*5. *cap.*5.*num.*151.

56 Contrarium verò receptius & verius est; & expresse tenet Rebuff. *in praxi tit. de Regia ad Prælat. nomin. facien.* §.1. *verbo Canonicè intrantium, in fine, pag.mihi* 494. his verbis. *Item si matrimonium contraxerit Episcopus, poterit Rex ad illum Episcopatum nominare, quia vacat, cap. Ioannes, de cleric. coniugat.* Roman. *consil.* 483. *Dubitatur* 1.*col.*2. *Idem dicens si matrimonium esset nullum, quia fuit quod potuit, dixi in tract.nominat.quæst.vlt.num.*13. & *regulariter quomodocunque vacet, Rex poterit nominare. Fallit quando Episcopus esset captus à Schismaticis vel à Turcis, tunc Papa poterit dare coadiutorem sine Regis nominatione, cap.si Episcopus, de suppl. negl. Prælat. lib.*6. *quia non vere vacat Episcopatus, & vacantibus Rex tantum nominat eadem ratione Item si Episcopus valetudine perpetua, vel morbo detineatur, vel alio modo, Papa sine Regis nominatione coadiutorem dabit, cap. vnic.* §. *si autem, de cleric. ægrot. in* 6. &c. & hæc opinio multis probatur.

57 Primò, quia in dicta Bulla erectionis facultas conceditur patrono præsentandi Abbatem, dum vacatio contigerit, ibi. *Quam deinceps quandocunque & quotiescunque per cessum*, &c. & ibi. *Simul vel successiuè vacabant*, &c. & ibi. *Intra sex menses à die habita notitiæ singularum vacationum huiusmodi computandos*, &c. quia præsentatio à patrono fieri non potest, nisi actu Ecclesia vacet, *c.fin.de concess. præb.* Lamb.
58 *de iurepatr.* 1.*p.lib.*2. vbi autem infirmus, vel demens factus fuerit Abbas, ob idque dandus sit ei coadiutor, non vacat Abbatia, quia demens illa priuari non debet gloss. *verbo coadiutorem*, per text. ibi *in c. ex parte* 5. *de cleric.ægrot.cap.vnic.eod.tit.lib.*6. Gonzal. *ad reg.*8.*Cancell.gloss.*5.§.9.*n.*32. Nicol. Garc. *de benef. p.*5.*cap.*4.*n.*5.

59 Secundò, quia stante necessitate & vtilitate statim prouidendi Ecclesiæ de gubernatore, non requiritur consensus patroni, vt de permutatione beneficij iurispatronatus laicalis, quod tali stante necessitate possit fieri sine consensu patroni, docet Lambert. *de iurepatron. lib.*2. *p.*1 .*quæst.*6.*princ.art.*6.
60 *num.*37. Propter necessitatem enim, aut quando periculum est in mora, actus expediri potest sine consensu illius, qui illum præstare debebat, *l.*1.*ff.de exercit. act. l. tutor qui repertorium. ff. de administr. tutor.* Abb. *in cap.relatum, n.*6.*de cleric.non resid.* Felin. *in c. cùm accessissent, n.*22.*de constit.* Tiraq. *de legib.connub. gloss.*8.*n.*9. Matiens. *l.*6.*gloss.*2.*n.*2.*tit.*3.*lib.*5.*noua recopilat.* Valenzuel. *tom.*1.*consil.*152.*num.*24.

61 Tertiò, quia quando viuente beneficiario prætenditur prouideri de Vicario, coadiutore, aut gubernatore, qui eius infirmitate durante Ecclesiæ inseruiat, nullus requiritur patroni assensus, cum solum iste desideretur in vacantis Ecclesiæ prouisione. Ita Lambert. *d.tract.de iurepatron.lib.*3.*q.*5.*princ. art.*7.*n.*1. *pag.*1062. ibi. *Aut loquimur de Vicario ad tempus, vel etiam ad vitam Rectoris, dummodo non perpetuetur post mortem eius, & concludunt ibi non requiri consensum patroni, quia nullo modo præiudicatur sibi nec futuro Rectori*, &c. optimè in specie Bero. *cons.*5. *n.*62. *vol.*1. ibi. *Quod ius patroni est limitatum solùm ad actum præsentationis, percipiendi alimenta, & processionis, & ne sine causa Ecclesiæ status mutetur, & quodammodo quasi capite minuatur, vel subijciatur alteri Ecclesiæ, ex cap.nobis, & fin. de iurepatron. cap. quicunque. cap. piæ mentis* 16.*q.*7. *Non autem reperitur vt limitatum ius patroni ad actum dispensandi quādo per dispensationem non perpetuo mutaretur, seu alteraretur, sed ad tempus, & pro vna vice tantum. ergo ad hunc actum debet non extendi ius patroni vt requiratur eius consensus in dispensatione huiusmodi*, &c.

Quartò, quia in vacante Ecclesia Parochiali Iurispatronatus laicorum potest Ordinarius Vicarium apponere, absque patronorum consensu, donec illi de Rectore prouideatur, iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess.*24 *de reform.c.*18. *in princ.* Ita Duran. *decis.*74.*num.*50. 62

Quintò, quia hæc deputatio coadiutorum fuit per modum prouisionis interim dum demens erat Abbas, quæ ideo non potuit mutare statum Ecclesiæ, vt sentit Rota coram Duran. *d.decis.*74.*n.*4. ibi. *Quia præter quod ista secunda deputatio fuit per modum prouisionis, quæ ideo nullum statum facit, cap.cum vos*, vbi Abb. *n.*1.*de offic. ordin.* Rebuff. *de sent. prouis.in præfat.n.*37 &c. & expresse de beneficio iurispatronatus loquens, eadem Rota coram Duran. *d. decis.*74.*n.*50. ibi: *Deputatio vero Barilarij, in qua fit præcipuum fundamentum, fuit per modum prouisionis, quæ idcirco non mutat statum præcedentem ex Rebuff. vbi suprà. Et ratio est, quia Ordinarius sua ordinaria auctoritate potest deputare Vicarium, seu œconomum in beneficio vacante interim & quousque de Rectore prouidetur, aut cognoscitur de iuribus eligentium, d.cap. cum vos, cap.peruenit el* 2. & ibi gloss. *verbo assignes, ext.de appellat.* Concil. Trident. *sess.*24.*cap.*18.*vers. alioquin*, Lancellot. *de attent p.*2.*cap.*12.*limit.*18.*n.*2. *Vnde cum huiusmodi deputatio non fiat ad formandum statum, sed ad interim tantum, nec minimum quidem præiudicij ex ea infertur illis*, &c. & *n.* 52. ibi. *Non potuit D. Archiepiscopus interim prouidere nisi per modum prouisionis, non autem de Rectore perpetuo*, gloss. *in d.cap.cum vos. vers. causa*, & ibi Ioan. Andr, *num.*4. *vers. alia de causa*, &c. facit text. *in cap.proposuit* 6 *de filijs presbyt.* vbi gloss. & Innoc. & ibi eleganter Abb. *num.*4. ibi. *Quod non exigitur consensus patroni, quia hæc erat quadam prouisio Superioris in qua non principaliter ordinabatur Ecclesia, sed ex causa dabatur Vicarius*, &c. 63

Sextò, quia Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt absque patronorum consensu, Federic. de Senis *cons.*95. *num.*3. *vers item super eo quod quæritur*, Duran. *d.decis.*74.*n.*39. faciunt quæ gloss. *verbo Episcopi in cap.ad hæc, de officio Vicar.* Lambertin. *de iurepatr. lib.*3. *quæst.*5 .*princ. art.*9. Bettachin. *de Episcopo p.*7.*lib.*4.*num.*14. 64

Septimò, quia si consensus patroni requireretur, id tantum esset propter eius interesse, & præiudicium, & sufficeret quod factum peteretur, & adhiberetur; quia quando consensus non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius requiritur, sufficit vt quandocūque, & quomodocumque adhibitus fuerit, Alexand. 65

I.if.

Iaſ.& alij *in l.ſi quis mihi bona*, *§.iuſſum*, *ff. de acquir. hæred.* Roman. *conſ.*54.*n.*3. Tiraquell. *de legib.connubial.gloſſ.*6. *num.*15. *cum ſeqq.* Rota *deciſ.*553.*num.*1. *p.*1. *in poſthum.Farinac.* immò in præſenti caſu nullum præiudicium infertur Duci patrono, cum ſibi remaneat illæſum ius præſentandi in tempus vacationis argumento gloſſ. *in verbo Epiſcopi in cap. ad hæc, de officio Vicar.* & eorum quæ reſoluunt Gig *de penſion.q.*23. Cabed *de patronatib.Regiæ Coronæ q.*15. aſſerentes ob eandem rationem præiudicij non illati in iure præſentandi minimè requiri patroni conſenſum in impoſitione penſionis.

Ex dictis iam infertur Doctorem Ioannem Cob de Roa non eſſe manutenendum in poſſeſſione officij Prouiſoris, quod exercere poſſe intēdit prætextu nominationis ab Abbate de tali officio in ſua perſona factæ: ac per conſequēs dictis coadiutoribus eſſe concedendam manutentionem ex ſequentibus.

66 Quoad primum aſſumptum circa denegationem manutentionis in officio Prouiſoris, ex multis & euidentibus rationibus iuſtificatur, & primò quia Vicarius ſeu Prouiſor gerit vices Epiſcopi, ſeu Prælati, *cap.*1. *&* 2. *de offic.Vicar. cap.licet, eod.tit.in* 6. Rebuff. *in praxi tit.de Vicar.Epiſcop.num.*4. Sbroz *de Vicario Epiſcopi lib.*1.*q.*1. & ambo adeò conſtituunt
67 idem tribunal, *cap.*2 *de conſuet.in* 6. Sbroz. *d.tract.de Vicario Epiſcopi lib.*2.*q.*22. *num.*7. Iacob.Gall. *q.*62. *n.*3. Stephan.Gratian. *diſceptat. forenſ.cap.*127.*n.*19. *&* 21.*& cap.*393. *num.*8. Rota *deciſ.*474. *num.*3.*p.*2.
68 *recentior.* Valenzuel. *conſ.*192.*num.*8. vt factum à Vicario cenſeatur factum ab Epiſcopo, vt ex *l.*1.*§.deieciſſe, ff. de vi & vi arm.* tradit Rebuff. *d. tit.de Vicar. Epiſcop. numer.*40. Valenzuel. *conſil.*101. *numer.*45. quia factum ab officiali cenſetur factum à domino mandante, *l ita autem §.geſſiſſe, ff. de adminiſtr.tutor. l.deieciſſe, ff.de vi & vi armat.l. non ideo, C.de accuſat.* Steph. Gratian. *diſceptat.forenſ. cap.*809. *num.*19. &
70 extincto Epiſcopo precaria ſui Vicarij iuriſdictio extincta etiam quoad negotia cœpta dicitur, cum ſe habeat ad iuriſdictionem Epiſcopi per modum acceſſorij, Stephan.Gratian. *diſcept.forenſ.cap.*276.
71 *num.*44. vbi *num.*45. ita concludit. *Vnde cum extinguatur iuriſdictio ordinaria Epiſcopi, quæ apud eum erat in concreto, per conſequens extinguetur in perſona Vicarij, qui eandem iuriſdictionem ordinariam habebat etiam quoad cauſas cœptas, quamuis aliàs iuriſdictio ordinaria non expiret morte concedentis re integra, prout latè explicat* D.Barboſ. *in l.quia tale* 14. *num.*93.*ff.*
72 *ſoluto matrim.* &c. Hinc Vicarius, & Epiſcopus habentur pro eadem perſona, & vnico corpore, Gratian. *diſceptat.forenſ.cap.*809. *numer.*15. itavt inter
73 Epiſcopum, & eius Vicarium non ſit dare medium, Abb.*conſil.*21.*in fine,lib.*1. Valenzuel.*conſil.*121.*n.*19.
74 Vnde officium Vicarij durat dum vult Epiſcopus, gloſſ. *in Clem.vlt.de procur.* Stephan.Gratian.*tom.*3.
75 *cap.*484.*n.*19. cuius morte naturali & ciuili expirat & finitur, vt reſoluunt plures per me citati *de officio, & poteſtate Epiſcopi p.*3.*alleg.*54.*n.*151. & addit Stephan.Gratian. *diſceptat.forenſ.cap.*111.*num.*59. quod
76 Vicarius à perſona Epiſcopi in totum pendet, cùm ab eo creetur, & ad eius libitum reuocetur, ac eius
77 morte extinguatur: cùm ergo furioſus & demens pro mortuo reputetur, *l.Fulcinius, §.adeò, ff.ex quibus cauſ.in poſſeſſ.eatur.* Bald. *in l.humanitatis, C.de impuber.* Flamin.Pariſ. *de reſignat. benefic.lib.*9 *.quæſt.*1. *n.*15. Caſtill. *controuerſ.lib.*4.*cap.*59.*n.*36. *cum ſeqq.* quòd ſi Epiſcopus demens factus fuerit, eo ipſo eius Vicarij officium expirat.
78 Secundò, quia manutentio non datur ſine poſſeſſione, Couarr. *pract.cap.*17.*num.*3. Paz *de tenuta c.*2. *num.*19.*& cap.*9.*num.*9.*cum ſeqq* Rota apud Poſt. *in* *fine ſui tract. mandati de manutenendo deciſ.*129. *n.vlt. & deciſ.*154. *num.*1. *& deciſ.*156. *numer.*2. Poſſeſſio 79
autem Vicarij precaria eſt, cum finita voluntate Epiſcopi expiret, & deinde dicatur iniuſta, Aretin. *in §.retinendæ, num.*8.*Inſtit.de interd.* Poſt. *d. tractat. obſeru.*42. *numer.*124. & non ſit manutenibilis. Menoch. *remed.*3.*retin.n.*19. Rota apud Poſt. *deciſ.*214.
*numer.*6. tum quia precario poſſidens non poſſidet 80
ſibi, ſed illi à quo precario poſſidet, Rota *poſt dictum tract. Poſtij deciſ.*106. *num.*4. & ſic domino concedenti, *l.quod meo, in princip.ff. de acquir.poſſeſſ.* Surd. *conſ.*481.*num.*10. Seraph. *deciſ.*82.*num.*5. Rota *deciſ.*667. *num.*1. *&* 6. *part.*2. *recent.* & ideo poteſt
Epiſcopus petere manutentionem ex quaſi poſſeſ- 81
ſione exercendi iuriſdictionem per ſuum Vicarium, Caputaq.*deciſ.*306.*num.*2.*p.*1. Poſt.*in d.tract.mandati de manuten. obſeru.*55.*n.*112. non verò concedi poteſt ipſi Vicario, quia ſemper datur illi, pro quo 82
poſſidetur, & non poſſidenti nomine alterius, vt per text.*in l.*1.*§.procuratorem,* vbi Iaſ.*in princ.& l.generaliter, l.quod meo, ff. de acquir.poſſeſſ.* cenſuit Rota apud Poſt. *deciſ.*135.*num.*1. Vnde cùm poſſeſſio ſit 83
penes Abbatem, nec eſt dicendum quod eam habeat eius Prouiſor, cum impoſſibile ſit quod duo eandem rem poſſideant in ſolidum, Aretin.*in d.§.retinendæ,n.*9. Gregor.XV. *deciſ.*14.*ſub n.*4. nec ex poſ-
ſeſſione Abbatis eſt manutenendus eius Prouiſor, 84
quia manuteneri quis non debet quando alius poſſeſſionem occupat, Caputaq.*dec.*199. *n.*1.*p.*2. Tiber. *in pract. Auditoris Cameræ lib.*2. *cap.*7. *num.*10.

Quod ad ſecundum aſſumptum de manutentio- 85
ne concedenda coadiutoribus per Capitulum nominatis, certa eſt in iure noſtro concluſio, quod ad manutentionem obtinendam probanda eſt poſſeſſio ſaltem de tempore litis motæ, *cap.cùm Eccleſia,* & ibi Abb. *num.*23. Rip. *num.*81. *de cauſa poſſeſſ. & propr. d. §. retinendæ, Inſtit. de interd.* Couarr. *pract. cap.*17.*num.*5.*in fine,* Card.Mantic. *deciſ.*72.*num.*3.*& dec.*172.*ſub n.*3. Poſt. *in d.tract.mandati de manut. obſeru.*17.*n.*8. Rot. *deciſ.*559.*num.*11.*p.*2. *recentior.*

Coadiutores autem pluribus actibus poſſeſſoriis 86
exercitij ſuorum officiorum probat ſuam poſſeſſionem concludenter, per quos, & alios actus ſic repetitos & geminatos multo magis dicitur conſtare de poſſeſſione ad effectum manutentionis, Cæſ.de Graſſis *deciſ.*10.*num.*3.*de cauſa poſſeſſ.* Rota *dec.*214. *num.*2. *apud Poſt.*

Et eo faciliùs illis debet concedi manutentio, 87
quia non verſamur in terminis ſimplicis, & nudæ poſſeſſionis, detentationis, ſeu intruſionis, quæ aliàs ſufficeret, vt per Buratt.*deciſ.*194.*num.*9. plenè Poſt. *obſeru.*42.*per tot.* cum in hoc iudicio ſummariiſſimo
non ſit examinanda iuſtitia, ſeu iniuſtitia poſſeſſio- 88
nis, Buratt.*d.deciſ.*194.& ibi Adden.*lit.B.& dec.*904. *num.*8. imò ſufficiat poſſeſſio aſinaria, & beſtialis, Poſt. *d.obſeru.*42.*num.*86. Sed in terminis poſſeſſio-
nis titulatæ, quo caſu propter fomentum tituli du- 89
bitari non poteſt quin iſta poſſeſſio ſit manutenibilis, *cap. licèt cauſam,* vbi Felin. *num.*9. *de probat.* Verall. *deciſ.*336.*part.*2. & ex traditis per Gratian, *diſcept. forenſ.cap.*402. *n.*1. *&* 2. Gregor. *deciſ.*336. & ibi Adden. *num.*6. *& deciſ.*412. *num.*2. *&* 5.

Nec obſtat dicere quòd actus iſti poſſeſſorij de- 90
derunt cauſam liti, & conſequenter non probant poſſeſſionem. Rot. *deciſ.*4.*num.*2. & ibi Adden. coram Greg.XV. nec tribuunt ius conſiderabile. Rot. *deciſ.*30. *n.*1.*p.*2. *recent.* nec videntur attendendi ad effectum concedendi manutentionem, Gregor.*d.deciſ.*569. *num.*4. & plures refert & ſequitur Poſt. *obſeruat.*17. *num.*44. *cum ſeqq.*

Quia concluſiones iſtæ procedunt quando poſ- 91

sessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione dante causam liti, quæ non constituit in quasi possessione iuris præsentandi. Gregor. *decis.*417. *num.*4. aut ex vnica collatione pariter contradicta, quæ non constituit in quasi possessione iuris conferendi. Rot. apud Viuian. *in fine sua praxis iurispatron. decis.*86. *n.*36.

92 Secus autem quando post ius quæsitum, seu acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tūc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post. *d. obseru.*17.*n.*54. Seraph. *dec.*1437.*in fin.* vbi quòd si superuenerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot. apud Post. *dec.*201.*n.*7. vbi quod contradictio debet esse in ipso primo actu; quódque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit quominus cēseatur per dictū actum pacifice gestū acquisita possessio, ad *l. si ita sit*, & ibi Bald. & Imol. *ff. de legat.*1. Ripa *in l.*1. *n.*88. *ff. soluto matr.*

93 Nec etiam obstat dicere quod possessio ista fuit attentata, & consequenter non est manutenenda, Lancell. *de attent.p.*2. *cap.*4. *n.*49. Seraph. *decis.*287. *num.*1. Caual. *decis.*359.*num.*7. Coccin. *decis.*492.*n.*3. Rot. *decis.*627.*num.*1.*p.*4.*diuers.* sed imò est omnino reuocanda in primis & ante omnia, *cap. non solùm, de appell. in* 6. Crescen. *decis.*19.*aliàs* 216.*n.*2.*de sent. & re iudic.* Bocac. *de interd. vti possid. cap.*3. *num.*21. aut potiùs sequestranda iuxta Rotæ stylum, vt per Lorter. *de re benef. lib.*2.*q.*13. *n.*38. Rot. *decis.*503. *& decis.*514. *part.*1. *recent.* Post. *obseru.*75. *à num.*34.

94 Quia aut prætensa attentata figurantur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu intimatam aliquam inhibitionem Tribunalis, & quidem certum est in facto quod litis pendentia, & inhibitio emanarunt longè post possessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. *in cap.*1. *& per tot. vt lite pend.* & notatur *in decis.*119.*n.*1.*p.*1. *in posthum. Farin.*

Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætensa appellatione & protestatione interposita per dictū Doctorem Cob de Roa dum in Capitulo præsens esset, & ageretur de dicta coadiutorum nominatione, & hoc etiam casu attentata non causantur.

95 Primò, quia dictus Doctor Cob de Roa non fuit protestatus, nec appellauit in Capitulo tanquam Prouisor Abbatis, sed vti vnus ex capitularibus; nam erat eiusdem Ecclesiæ Cantor dignitas, & præsens aderat vestibus Canonicalibus, & suo loco sedebat, vbi enim in vna persona concurrit simul quod sit Canonicus, & Vicarius seu Prouisor, si in Capitulo assistat Canonicalibus vestibus indutus, & in loco suæ dignitatis, seu Canonicatus sedeat, præsumitur ibi tanquam Canonicus, non vt officialis assistere, vt per Theodos. de Rubeis *singular. Rota tom.*2. *p.*4. *n.*52. *pag.*490. Mich. Ferrum *de præcedent. Ecclesi. cap.*52.*num.*16. & plures, quos refero *in tractat. de Canonicis, & dignit. cap.*18. *num.*32. Cùm ergo dictus Cob de Roa assistentiam in Capitulo præstiterit tanquam eiusdem Ecclesiæ dignitas; quamuis vti talis cum aliis duobus, vel tribus Capitularibus appellauerit de nominatione coadiutorum

96 à maiori parte capitulariter facta, eorum appellationi non erat deferendum, quia appellatione remota eam nominationem exequi deberi probat text. *in cap.*1. *de his, quæ fiunt à maiori parte Cap.* ibi. *Quocirca præsenti decreto statuimus vt nisi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit, & ostensum, appellatione remota valeat semper, & suum consequatur effectum, quod à maiori, & saniori parte Capituli fuerit constitutum*, &c. & resoluunt Rebuff. *in tract. de appellat. art.*7.*gloss.*2.*num.*33.*vers.*18. Sigism. Scacc. *in similiter tract. q.*17.*limit.*27.*n.*1. quia in dubio præsumitur pro maiori parte, *d.c.*1. Franc. Marc. Delphin. *decis.*8co. *num.*4. *part.*1.

Secūdò; quia capitulares actus sunt extraiudiciales, Duran. *dec.*4.*n.*10. & actus extraiudiciales nō inducūt attentata si ab eis fuerit appellatū, Lancell. *de attent. in præfat. n.*18. *cum seqq.* Duran. *d. decis.*4.*n.*11. 97 98

Tertiò, quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franch. *in cap. cum in Ecclesia, n.*12. *de appellat.* Guid. Papæ *de appellat. tom.*5. *conclus.*8. *n.*6. Ruginell. *eod. tract. in præfat. n.*38. Scacc. *eod. etiam tract. quæst.*4. *à num.*1. Lancell. *de attent. p.*2.*cap.*12.*num.*62.*in præf.* & in puncto de electione Castellin. *de elect. c.*16. *n.*13. vbi quòd exprimi debent omnia, & singula, quæ appellans intendit obiicere. 99

Denique non obstat quod in secundis litteris declaratoriis inhibitionis relaxatæ à Tribunali mandatum est coadiutores ab officiis amouēdos eo prætextu quod dictis primis litteris non paruerint, quia ad amotionem deueniendum non est tam præcipitanter, & ante causæ cognitionem; quilibet enim possessor, seu detentor pendente lite est manutenendus. Marta *in voto nouiss. dec. voto* 226.*n.*2.*&* 3. Post. *d. tract. obseru.*42.*n.*82. Rota *apud eundem decis.*15.*n.*10. nam sufficit quod quis sit in possessione etiam violenta, vt in ea tueri debeat lite pendente, Anton. Monach. Bonon. *dec.*30.*n.*12.*&* 22. Post. *d. obseru.*42. *n.*119. cum melius sit vt possessor quamuis iniustus remaneat in sua iniusta possessione, quàm aliis detur vitiosus ingressus de nouo, Rota *decis.*6.*in antiq. & decis.*4.*in nouis*, Vestr. *in pract. Romanæ Curiæ lib.*5. *cap. vlt. sub n.*6. Post. *d. obseru.*42. *num.*127. 100

Quod quidem non solùm durante lite, sed appellatione pendente lōcum habet, Rota *decis.*537. *num.*15.*p.*1. *& decis.*526.*num.*3.*p.*2.*recentior.* & apud Post. *decis.*336. *num.*9. Potest enim quis continuare suam possessionem etiam post sententiam condemnatoriam, exequutione non sequuta, Hieron. Gabr. *cons.*180.*num.*9.*lib.*2. Post. *in d. tract. obseru.*12.*n.*164. & sic donec causa per tres conformes fuerit terminata. Seraph. *decis.*555. *num.*9. *& decis.*1471. *num.*7. quia continuans in possessione non attentat, Gregor. XV. *dec.*577.*n.*1. Rota apud Post. *decis.*159.*n.*2. *& decis.*259. *n.*10. Et ita speramus saluo, *&c.* 101 102 103

Quare, *&c.*

IN EADEM.

Cap. vnic. de cleric. ægrot. lib. 6. locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium distinctum, & faciente Synodum, ac omnia vt Episcopus gerente. Et cedula vocandi ad Capitulum, cùm simus in extraiudicialibus, præsumitur præcessisse, quamuis esset solemnitas extrinseca, præcipuè cùm omnes in Capitulo ac si vocati essent, interuenerint.

VOTVM LVII.

1 *Episcopus electus, & confirmatus, circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, tantam habet potestatem, quantam tenet consecratus.*
2 *Episcopus verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solum dicitur qui est consecratus.*
3 *Abbates qui sint similes Episcopis.*
4 *Abbates quæ possunt vt Episcopi gerere.*
5 *Concilium Tridens. loquens de Episcopo vbi voluit excludere Prælatos inferiores, aut eos expresſè exclusit,*

exclusit, aut Episcopum cum dictione taxatiua inclusit.

6 *Dimissorias litteras ad Ordines qui Abbates concedere valeant.*

7 *Abbatis de Lerma institutio ad Rom. Pontificem spectat.*

8 *Abbatis de Lerma plenissima exemptio à iurisdictione Archiepiscopi Burgensis.*

9 *Dictio*, quasi, *licet denotet improprietatem, & diminutionem, sæpè denotat veritatem, & omnimodam proprietatem.*

10 *Delegata iurisdictio quatenus odiosa debet restringi.*

11 *Dispositio tendens in augmentum cultus diuini, non est restringenda, sed amplianda.*

12 *Extensio semper fit quando agitur de fauore Ecclesiæ.*

13 *Statuentium mens facit vt extensio admittatur.*

14 *Extensio fit de persona ad personam quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione.*

15 *Extensio fit de persona vera ad personam fictam quando persona ficta est æquiparata personæ veræ.*

16 *Statuta in materia quantumcumque stricta, extenduntur ad casum in eo comprehensum lato sumpto vocabulo.*

17 *Extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum in odiosis, & pœnalibus.*

18 *Extensio fit regulariter de vno æquiparato ad aliud.*

19 *Solemnitas extrinseca præsumitur in extraiudicialibus.*

20 *Cedula ante diem nullibi desideratur.*

21 *Negatiua quod quis non fuerit vocatus, est improbabilis.*

22 *Cedula ante diem præsumitur præcessisse.*

23 *Statutum habens clausulam annullatiuam inducit formam.*

24 *Statuta, quæ non inducunt præcisam obligationem, sunt inuitatoria.*

25 *Citationis solemnitatem supplet præsentia partis.*

26 *Citati comparitio supplet & sanat omnem defectum citationis.*

27 *Citatio præsumitur facta per comparitionem partis citatæ.*

28 *Citatus quod quis non fuerit non potest probari in extraiudicialibus.*

29 *Negatiua in extraiudicialibus probari non potest.*

30 *Omnia interuenisse præsumuntur quæ de iure præcedere debebant.*

31 *Actus præsumitur factus secundum propriam eius naturam, & secundum qualitatem rei, super qua conficitur.*

1 REPLICABATVR contra resolutionem præcedenti voto factam, nullo modo sub dispositione *c. vnici, de cler. ægrot. lib.6.* comprehendi Abbates, & alios inferiores Prælatos, cum ibi solum mentio fiat de Episcopis, & aliis superioribus Prælatis, vnde videbatur inferiores excludi. Sed persistẽdum est in resolutione prædicta; voluit enim Pontifex in eodem textu Ecclesiarum indemnitati consulere, vt patet ibi. *Ne hoc prætextu, Ecclesiæ existentes præcipuè in remotis, dispendia patiantur*, &c. dispendium namque patitur Ecclesia viduitate, absentia, vel dementia illius, qui eam gubernabat tãquam Pastor, quod quidem locum habet siue Pastor illius dicatur Episcopus, aut Abbas, Prior, vel alio superioritatis nomine nuncupetur; in facto autem non negatur Abbatem de Lerma Prælatum esse in sua Ecclesia cum omnimoda iurisdictione ordinaria, & delegata, ac territorio distincto nullius diœcesis, plenáque cognitione causarum omnium ciuilium, criminalium, & mixtarum, ac vsu Mitræ, Baculi Pastoralis, omniúmque insignium, & ornamentorum Pótificalium, ita vt in cõsecratione Ordinis Episcopalis ab Episcopo consecrato tantum distinguatur, quia quoad iurisdictionalia similis est Episcopo electo & confirmato, qui quidem circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, tantam habet potestatem; quantam consequitur post obtentam consecrationem, *cap. nosti, c. transmissam* 15. vbi glos *de elect.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea resol.* 136. Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. n.* 11. In tantum quod sub omnibus sacri Concilij Tridentini decretis, in quibus mẽtio fit Episcoporum, v.g. *sess.* 32. *de reform. cap.* 15. & *sess.* 24. *de reform. cap.* 6. & *sess.* 25. *de regular. cap.* 16. comprehenduntur electi & confirmati, licet nondum consecrati, vt dixi *de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appellat.* 89. *num.* 7. *cum seqq.*

Quamuis verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solum dicatur Episcopus, qui est consecratus, *cap. tua*, ibi. *Episcopo, vel electo*, &c. *de ijs, quæ fiunt à Prælatis, cap. eam te*, ibi. *Nec esses adhuc in Episcopum consecratus*, &c. *de rescript.* Flores de Mena *d. quæst.* 24. *num.* 11. 2

Vnde idem Flores de Mena *d. q. 24. n.* 33. tenet Abbates prædictis qualitatibus, prærogatiuis, & præeminentiis vtentes in omnibus similes esse Episcopis, eius autem verba sunt quæ sequuntur. *Quare tertiam cogitaui addere responsionem, scilicet, quod generalitas illius decisionis restringatur & limitetur in dicto Abbate ordinario iurisdictionem Episcopalem habente Episcopo excluso, & habente proprium districtum, & faciente Synodum, & omnia vt Episcopus gerente; nam cum hic casus sit rarus, & dictus Abbas cum habeat iurisdictionem talem perpetuo, & iure proprio sit maior quàm Capitulum dictum Sede vacante, & sit magnus Abbas, & in omnibus similis Episcopo, & pauci Abbates hoc modo reperiantur, & in Hispania sit quasi solus dictus Abbas, qui in nullo Episcopum recognoscit, & in Gallia Abbas Cluniacensis, & in Italia Abbas Montis Cassini, & alij perpauci Ordinis S. Benedicti, quod non debebat includi in dicta generali constitutione, sed speciali nota indigebat*, &c. 3

Et in quolibet Abbate, exempto, & iurisdictionem quasi Episcopalem habente, non tamen præeminentiis & prærogatiuis de Lerma cõcessis vtente, quod possit omnia à iure communi, & decretis Concilij Trid. Episcopis concessa exercere, resoluit idem Flores de Mena *d. quæst.* 24. *num.* 12. *cum seqq.* quod scilicet potest indulgentias dare, & cõmendatitias litteras suis clericis, & visitare per se, aut suos visitatores; & Ordines minores conferre subditis suis, & vnire Ecclesias; dispensare pro non residentia, & in casibus, in quibus Episcopus, & dare licentiam Prædicatoribus ad prædicandum in suo districtu, eósque examinare, & approbare, & esse executorem omnium vltimarum voluntatum ad pias causas, & visitare collegia pia, & confraternitates, quemadmodum facit Episcopus, & cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, & beneficialibus, & remittere, quemadmodum Episcopus ex causa monitiones ad finem reuelandi, & dare licentiam alieno Episcopo Pontificalia in suo districtu exercendi, & ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, vel vocari, & Synodum ac Constitutiones facere. 4

Quæ adeò certa sunt, vt si aliquando Concilium Trid. voluit ne sub aliqua eius dispositione compre- 5

henderentur Prælati inferiores, vel eos expresse exclusit, vt fecit *sess.14.de reform.cap.14.* ibi. *In casu autem fundationis, aut dotationum, huiusmodi institutio Episcopo, & non alteri inferiori reseruetur,*&c. ex quibus verbis colligunt Doctores inferiores Prælatos excludi, vt per Lambert. *de iurepatr.lib.2.p.3.quæst.1. princ.art.10.num.1.* Mat. Antonin. *var. resolut.lib.1. resol.47.n.6.& resol.55.n.11.in fine,* Vgolin. *de officio Episcopi cap.51. §.4. num.1.* Vel cum aliqua dictione taxatiua Episcopos inclusit, vt in eod. Concil. Trid. *sess.24.de reform.cap.20.* ibi. *Ad hac causæ criminales & matrimoniales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini & iurisdictioni relinquantur,* &c. Rota *coram Coccino decis.346.num.8.* licet Flores de Mena *d.quæst.24.num.25.* existimauerit decretum illud non excludere Abbatem ordinarium, sed inferiorem Episcopo subiectum.

6 Et licèt per text. *in cap.cùm nullus, de tempor.ordin. lib.6.* expressè prohibeatur ne vllus Prælatus Episcopo inferior litteras dimissorias ad Ordines suscipiendos suis subditis date possit, cuius text. dispositionem innouare videtur Conc.Trid. *sess.23. de reform. c.10.* ibi. *Abbatibus, ac alijs quibuscumque quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam,*&c. nihilominus Flores de Mena *d.q.24.ex n.6. cum seqq.* probare intendit sub illa iuris communis, & decreti Conc.Trid. dispositione, non comprehendi Abbatem, de quo agit, & iam censuit sacra Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præposita, quam refert Ascanius Tamburin. mei amicissimus *de iure Abbatum tom.2.disp.26.* hoc ius dandi dimissorias competere Prælatis inferioribus, quibus, plenam iurisdictionem, territoriúmque separatum sancta Sedes Apost. concesserat, abdicando ab Episcopo omne ius, omnémque iurisdictionem, & correctionem, quæ illi competebat; cum ergo Abbas de Lerma has dimissorias litteras concedat suis subditis, vt vsus docet, necesse est vt dicamus specialibus prærogatiuis vltra alios Abbates condecorari, & veluti Episcopus habendus.

7 Non obstat primum fundamentum partis contrariæ, quod scilicet coadiutorum huiusmodi nominatio non Capitulo, sed Sedi Apost. aut eius Nuncio in Regnis Hispaniarum commoranti pertineat, ex vulgari regula quod qui potest instituere, potest destituere; quia licet secundum Bullam erectionis ad Romanum Pontificem collatio & institutio Abbatis spectet, vt videre est ibi fol.10. *Postremò iuspatronatus & præsentandi ad Abbatiam, videlicet nobis, & Romano Pont. pro tempore existenti, ad Archidiaconatum verò,* &c.& ibi. *Prædicto Abbati,*&c. & antea fol.8. ibi. *Sed teneantur de se querelantibus, Abbas videlicet coram dicta Sede Apost.* &c. excluso Nuncio, quia quando voluit illum comprehendi sub aliqua eius Bullæ dispositione, expressè nominauit, vt patet, fol.10. ibi. *Et à sententijs ipsius Abbatis, seu eius Vicarij non nisi ad Romanum Pontif. pro tempore existentem, seu Sedem Apost. vel pro tempore existentem successorem nostrum, & dictæ Sedis Nuncium in Regnis Hispaniarum commorantem appellari posse,* &c.

8 Nihilominus si virtute alicuius priuilegij institutio Abbatis ad dictum Nuncium Apost. spectasset, id nequaquam trahendum erat ad destitutionem, de qua Bulla non loquitur, cum priuilegia strictè intelligenda sint, nec extendenda vltra personam, & casum in eis expressum, iuxta vulgaria, præcipuè stante plenissima exemptione à iurisdictione Archiepiscopi Burgensis, & totali ac immediata subiectione dictæ S.Sedi Apost. ibi. *Ab omni iurisdictione, superioritate, visitatione, correctione, dominio, & potestate Archiepiscopi Burgensis,* &c. *perpetuo eximimus, & totaliter liberamus, ac Romano Pont. pro tempore existenti, Sedique Apost. prædictæ immediatè subijcimus,* &c. *& à sententijs ipsius Abbatis,* &c.

Nec etiam obstat secundum fundamentum deductum ex dictione *quasi*, cum qua distinguitur Abbatis iurisdictio ab Episcopali, cum dicimus Abbates habere quasi Episcopalem iurisdictionem, quæ quidem dictio videtur denotare improprietatem & diminutionem, vt constat ex multis, quæ adducimus in nostro *tract.de diction.vsufreq.dict.311.num.2.* quia id vndequaque certum non est, cum sæpè denotet veritatem, & omnimodam proprietatem, vt patet *Ioann.1. Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti à Patre,*&c. *l.omnes populi 11.ff.de Iustit.& iure* ibi. *Quasi ius proprium,*&c *l.1.ff.de transact.* ibi. *Quasi de re dubia,*&c. gloss. *verbo quasi debita, in cap.Parochianos,* vbi Abb. *n.2.de decim.* Menoch. *de arbitr.casu 361.n.28.* Cardin.Tusch. *pract.conclus.tom.2.lit.D. conclus.350. num.7.& 8.* 9 26

Nec etiam obstat tertium fundamentum deductum ex eo quod iurisdictio concessa Capitulis *in d. cap.vnico* nominandi vnum vel duos coadiutores Episcopo dementi, est delegata, vt patet ibi, eadem auctoritate vnum, vel duos coadiutores, &c. quæ quidem delegata iurisdictio quatenus odiosa, debet restringi. Menoch. *de præsumpt. lib.2. præs.15. num.2.* Valenzuel. *cons.38. num.30.& cons.125.n.19.* Stephan.Gratian. *discept.forens. cap.170.n.29.* Quia multis modis respondetur. 10

Primò, quia Pontifex Bonifacius VIII. auctor illius text. *in d.cap.vnico,* ea ratione motus Capitula auctoritate Apostolica in coadiutores Episcoporum dementium deputauit, ne Ecclesiæ dispendia paterentur, cùm ergo illius dispositio tendat in augmenmentum cultus diuini, & administrandæ iustitiæ, non est restringenda, sed amplianda, ex adductis per Marc.Anton.Genuens. *in practicab.Eccles.q.440.* maximè, quia extensio semper fit quando agitur de fauore Ecclesiæ. Farinac. *fragm. crimin. part.1. litt.E. numer.106.* sic enim credendum est voluisse Pontificem, nam statuentium mens facit vt extensio admittatur, Paris. *cons.66.à num.66.lib.3.* Rota *dec.104. num.4. in princ.part.1. recentior.* 11 12 13

Secundò, quia sub expressa Episcopi significatione continetur Abbas, vt suprà dixi *n.1. cum seqq.* & quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione, extensio fit de persona ad personam, *l.Senatusconsulto, ff. de ritu nupt. l.filium habeo, ff.ad Macedon.* Nicol.Euerard. *in loco à ratione legis larga, n.48.* Farinac. *d.litt.E.n.283.* 14

Tertiò, quia concesso sine veri præiudicio quod Abbas saltem fictè repræsentaret Episcopum, adhuc extensio fieret de vno ad alium, quia quando persona ficta est æquiparata personæ veræ, fit extensio de persona vera ad personam fictam, *leg.postulante, in princ.* vbi Bart. *ff.ad Trebell.* Tiraq. *de legibus connub. gloss.5.n.195.* Farinac. *d. lit.E. num.217.& 285.* 15

Quartò, quia saltem comprehenditur sub Episcopi appellatione Abbas ordinariam iurisdictionem, & distinctum territorium habens, ex supradictis *n.1. cum seqq.* & in quacunque materia quantumcunque stricta, statuta extenduntur ad casum in eo comprehensum lato sumpto vocabulo, Osasch.Pedem. *decis.61.n.9.* Villalob. *commun.opinion. lit.E. n.154.* Et etiam in odiosis & pœnalibus extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum, *l.cum lege, ff.de testam.* plures per Farinac. *d. lit.E.n.152.* vbi *n.153.* reddit rationem, quia quod sub genere continetur, id expressum dici potest. 16 17

Quintò,

18 Quintò, quia Episcopus, & Abbas de Le... in iurisdictionalibus, & cæteris omnibus, præter ea quæ sunt connexa, & dependent ab ordine Episcopali, æquiparantur ex dictis; & extensio fit regulariter de vno æquiparato ad aliud, vt late per Farinac. *dict. lit. E. n.292.* vbi *num.2*.., id procedere ait etiam in pœnalibus, exorbitantibus, & correctoriis.

19 Nec denique obstat quartum fundamentum desumptum ex vulgaribus doctrinis, importantibus quod cedula ante diē non probatur vere præcessisse, vt oportebat, cum sit solemnitas extrinseca, de qua verè & non præsumptiue constare debebat, *ad leg. sciendum, ff. de verbor. oblig. & l. quæcunque, §. fin. ff. de public.* quia sumus in actu extraiudiciali Capitulari, in quo præsumitur solemnitas etiam extrinseca, limitata illa regula de qua supra; vt expresse probat Rota *decis.434. n.12. p.1. recentior.* ibi. *Considerabatur etiam vnus ex dominis quod hæc cognitio Episcopi est tantum extraiudicialis, vt patet, & supra dictum est; vnde licet alias solemnitas extrinseca non præsumatur, ad notata in l. sciendum, de verbor. oblig. leg. quæcunque, §. fin ff. de public. Tamen in casu nostro præsumenda est cū simus in extraiudicialibus, per text. in cap. ... de his, quæ fiunt a Prælat. sine consensu Capituli, ibi ... gloss. in verbo intelligi debet, vbi in præsentatione facta à Prælato præsumitur consensus Capituli, sine quo non valeret. Ratio est, quia est actus extraiudicialis,* Gemin. *cons.87. sub n.1. vers. in contrarium, vbi eleganter exornat; & hoc procedit etiamsi ... enunciatum actum fuisse factum de consensu Capituli,* ... de Senis *consil.259. num.2. vers. sed posito fine veri prœiudicio, & vers. quia quicquid, & vers. item in dubio, & vers. præterea, & hoc valde est notandum. Bene facit decisio Crescentij 2. de iureiur. supra allegata, & rationes ibi consideratæ. Cum igitur Parochus contraxerit matrimonium, præsumendum est illud fecisse de licentia Ordinarij,* &c.

20 Tum vel maxime, quia nullibi desideratur quod præcedat ista cedula ante diem, & quatenus desideraretur, ad effectum scilicet vocandi Capitulares, vt die non solita in Capitulo congregarentur, omnibus comparentibus satisfactum dicitur menti constituentis, & constitutioni ita statuenti, ex seqq.

21 Primò, quia omnes comparuerunt, & negatiua quod quis non fuerit vocatus, est improbabilis, Rota *decis.210. num.2. in prim ip. p.1. recentior.*

22 Secundò, quia eo casu quo cedula huiusmodi præcedere deberet, cum simus in actu Capitulari extraiudiciali præsumendum est præcessisse, quamuis hæc sit solemnitas extrinseca, cum, vt supra diximus *num.19.* solemnitas etiam extrinseca præsumitur in extraiudicialibus.

23 Tertiò, quia licet aliqua Constitutione cautum fuisset, vt ista cedula ante diem præcederet Capitulum extraordinarium, cum ibi nullum decretum irritans appositum proponatur, non est nullum quod in contrarium fit, solum enim statutum habens clausulam annullatiuam inducit formam. Rota *dec.723.*

24 *n.1. p.2. recentior.* & statuta, quæ non inducunt præcisam obligationem, sunt inuitatoria, ead. Rota *decis.660. num.4. p.2. recentior.*

25 Quartò, quia comparentibus omnibus Capitularibus in Capitulo, qui vocari poterant, licet contempti fuissent, huiusmodi contemptio nullius esset præiudicij, cum aliàs citationis solemnitatem suppleat præsentia partis, Rota *decis.393. num.16. p.1. re-*

26 *centior.* Seraphin. *decis.654. n.1.* & citati comparitio suppleat, & sanet omnem defectum citationis, Gregor. XV. *decis.127. n.9.* Rota *decis.42. n.2. p.2. recent. & decis.485. num.4. in fine, p.1. in posthum. Farin* Vltra

27 quod præsumendum est vocationem per cedulam præcessisse cum omnes venerint, quia citatus & vocatus præsumitur, qui in iudicio reperitur, & facta præsumitur citatio per comparitionem partis citatæ, *cap. bonæ el 2. de elect.* Vant. *de nullit. tit. de nullit. sent. ex defectu citat. n.17.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præs.22. n.2.* Rota *decis.484. n.4. p.2. recentior.*

Quintò, quia, vt diximus, sumus in actu extraiudiciali, & in extraiudicialibus non potest probari 28
quod quis non fuerit citatus, ex ratione quam optimè præstat Rota *d. decis.210. num.2. p.1. recentior.* ibi. *Neque obstaret quod pro parte Rectorum dicebatur, Breue non posse dici causa cognita, & ex certa scientia concessum, ex quo ipsi non fuerant citati; quia præter id, quod talis negatiua non probatur, neque probari po-* 29
test, ex quo in istis extraiudicialibus non interuenit Notarius, & per consequens citationes in actis redigi non possunt, vt dicit Sarmient. *lib.1. select. interp. cap.8. num. ... fuit responsum citationem ad hunc effectum non esse de forma,* &c.

Sextò, quia eadem præsumptio quæ stat pro inti- 30
matione, & conuocatione, facit vt præsumatur cum ea interuenisse omnia, quæ de iure præcedere debebant, Menoch. *de præsumpt. lib.6. præs.7. à num.1.* & maximè cùm sit hæc qualitas annexa ipsi intimationi, & illius vigore ad vlteriora fuerit proces- 31
sum, v.g. ad electionem coadiutorum, quia semper actus præsumitur factus secundum propriam eius naturam *l. quæro, § interlocutorem, ff. locati,* Menoch. *d. lib.6. præsumpt.10. n.1.* & secundùm qualitatem rei, super qua conficitur, *l. semper in stipulationibus, ff. de regulis iuris,* Menoch. *d. lib.6. præsumpt.10. num.8.* Quare, &c.

Salamantina Dispensationis.

Dispensatus ad Ordines & beneficia, cum narratiua quòd esset filius Presbyteri, & solutæ, cùm reuera esset filius cuiusdam Clerici in minoribus, & solutæ, legitimè dispensatus remansit, nec alia indiget dispensatione.

VOTVM LVIII.

1 *Dispensatio non extenditur de casu ad casum.*
2 *Dispensatio non extenditur etiam ad casum habentem maiorem rationem.*
3 *Argumentum de maiori ad minus non valet in dispensationibus.*
4 *Dispensationibus concesso quod est plus, non venit quod est minus.*
5 *Dispensatio super vno defectu non trahitur ad alium defectum.*
6 *Dispensatio concessa super vno impedimento, non releuat si aliud subsistat.*
7 *Impedimento vno sublato per dispensationem aliud remanet.*
8 *Dispensationes tot debent esse, quot sunt obstacula.*
9 *Dispensatio omnis est stricti iuris, strictámque recipit interpretationem.*
10 *Dispensatio dicitur odiosa.*
11 *Qualitas defectus debet exprimi in dispensationibus.*
12 *Spurius qualitatem spurietatis debet exprimere in dispensatione.*
13 *Legitimatio spurij duplici spuritate non valet, non expressis spurietatis qualitatibus.*
14 *Qualitas damnati coitus si non fuit expressa in dispensatione, talis dispensatio ...itur subreptitia.*
15 *Subreptio inducitur si non narretur aliquid in impetranda*

impetranda dispensatione, quod Pontificem omnino auerteret à concedendo illam.

16 *Dispensationis in materia quoties omittitur expressio qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorem, dispensatio nihil valet.*

17 *Subreptio, & obreptio quando vitient gratiam.*

18 *Papa se reddit difficiliorem ad dispensandum cum spurio, quam cum simplici illegitimo.*

19 *Dispensatio non vitiatur ex falsæ causæ expressione, quando ea vere expressa facilior esset dispensatio.*

20 *Qualitas quando gratiæ demonstrationis adijcitur, non restringit gratiam, secus quando causa taxationis.*

21 *Rota decisio refertur.*

22 *Dispensatio dato errore in gradu consanguinitatis, vel affinitatis, explicando maiorem, vt secundum, cum tamen sit minor, vt tertius, valet.*

23 *Dispensatio in casu maiori extenditur ad minorem quando id minus est annexum, vel inclusum in maiori.*

24 *Dispensatio, quæ nemini nocet, nisi concedenti, censetur beneficium Principis, & venit latissimè interpretanda.*

25 *Dispensatio illegitimi ad beneficia non est odiosa.*

PRO veritate consultus, an Franciscus, qui ob defectum natalium obtinuerat dispensationem à Pontifice ad Ordines & beneficia in amplissima forma, cum narratiua quod esset filius Presbyteri & solutæ, cum re vera esset filius soluti in minoribus Ordinibus constituti, & solutæ, sit legitimè dispensatus?

1 Dubitaui pro parte negatiua, quia cùm dispen-
satio fuerit obtenta expressa causa spurietatis, non
potuit extendi, aut verificari in casu illegitimitatis,
illa qualitate non existente: tum quia dispensatio
non extenditur de casu ad casum. Carol. Ruin. *con-*
sil.215. num.21. volum.1. Rebuff. *cons.9. num.7. & con-*
2 *sil.92. num.8.* etiam ex maioritate rationis, *cap.1. in*
fine, de filijs presbyter. lib.6. cap. cui de non sacerdota-
li, de præbend. eod. lib.6. Rebuff. *in praxi titul de di-*
spensat. ad plura beneficia, numer.64. vbi quòd di-
spensatio non extenditur etiam ad casum haben-
tem maiorem rationem. Gutier. *canon. lib.2. cap.15.*
num.126. Marc. Anton. Natta *cons.504. num.4. vol.3.*
Ioann. Anton. Lanar. *consil.18. num.4. & consil.60.*
3 *num.124.* & ideo in dispensationibus non valet ar-
gumentum à maiori ad minus, Menoch. *consil.72.*
num.11. & consil.629. num.5. Surd. *cons.268. num.20.*
& 21. Rendina *in promptuario recept. sentent. tom.1.*
tit.29. num.12. Sanchez *de matrimonio lib.8. disput.1.*
numer.32. & disp.24. num.17. plures per me citati *in*
locis communibus argum. iuris loco 67. numer.6. & de
officio, & potestate Episcopi p.2. alleg.33. num.10. Et
in ea, concesso quod est plus, non venit quod est
4 minus, Hostiens. & Felin. *num.9. in cap. postulasti,*
de rescript. Abb. *in cap. at si clerici, §. de adulterijs, de*
iudic. Surd. *decis.268. numer.20.* Campan. *in diuers.*
iuris canon. rubr.11. cap.13. num.92. Ego ipse *d. alle-*
gat. 33. num.11.
5 Tum, quia dispensatio super vno defectu, non
trahitur ad alium defectum, Marc. Anton. Natta
consil.601. num.33. vol.3. Ioan. Cephal. *consil.684.*
6 *num.44. volum.5.* nec concessa super vno impedi-
mento, releuat, si aliud subsistat, *l. si quando, C. de*
inoffic. testament. Camill. Medices *cons.168. num.25.*
7 Surd. *consil.245. num.4.* cum sublato per dispensa-
tionem vno impedimento, aliud remaneat, Seraph.
8 *decis.420. num.3.* nam tot debent esse dispensationes,
quot sunt obstacula, *l. pupilli, §. si ex pluribus, ff. de noui*
oper. nunciat. gloss. verbo tanquam excommunicatis,
in cap. cum pro causa, de sentent. excommunic. Roman.
consil.326. num.3. Stephan. Gratian. *disceptationum*
forens. cap.397. num.39 & cap.817. num.16. cum seqq.
Rota *decis.233. num.22. p.1. diuers.*

Tum etiam, quia omnis dispensatio est stricti iu- 9
ris, strictámque recipit interpretationem, *cap. fin. de*
filijs Presbyter. c. non potest, de præbend. in 6. Honded.
consil.83. num.23. vol.2 Surd. *consil.453. num.4. vol.3.*
Molin. *de primogen. lib.2. cap.4. n.48. & 49.* Menoch.
consil.72. num.11 & cons.306. n.24. & consil.474. n.14.
Gironda *de priuileg. explicat. n.1113.* Gutier. *canon.*
lib.2. cap.15. num.124. plures per me citati *de officio*
& potestate Episcopi p.2. allegat.33. num.7.

Et odiosa. Oldrad. *cons.215. col.3. vers. & hoc ple-* 10
nius, Benedict. Capra *consil.1. num.11. & consil.157.*
num.9. Decian. *cons.19. num.38. & 46. vol.1. & resp.33.*
num.40. eod. vol. Dec. *cons.541. n.8.* Surd. *d. decis.268.*
n.21. in princ. & consil.245. num.10. Gironda *vbi supra*
num.1111. Rota *decis.240. num.2. p.1. diuers.* vbi quòd
dispensatio dicitur materia odiosa tanquam vulne-
rans ius commune.

Tum denique, quia qualitas defectus debet ex- 11
primi in dispensationibus, Bald. *consil.81. Quidam*
Simonius n.1. vol.1. Ioan. Rojas *in epitome success. c.23.*
n.17. cum seqq. ita vt si dispensatione indigēs sit spu-
rius, non sufficiat se dicere illegitimum, nisi quali- 12
tatem spurietatis specificè exprimat, Ioan. Neuizan.
consil.99. n.13. & 14. Roland. à Valle *consil. 96. n.41.*
vol.3. Rebuff. *respons.122. n.12.* vbi quòd legitimatio
spurij duplici spurietate non valet, non expressis 13
spurietatis qualitatibus, Elbert. Leonin. *consil.78.*
num.2. vbi quòd si qualitas damnati coitus, siue spu-
rietatis non fuit expressa in dispensatione, redditur 14
talis dispensatio subreptitia, Aluar. Valasc. *cons.80.*
numer.1. cum seqq. Ergo si non specificetur quali-
tas illegitimitatis vera, subreptitia quoque erit di-
spensatio.

Verùm his non obstantibus in casu proposito censeo Franciscum validè fuisse dispensatum, nec eius dispensationem posse dici subreptitiam, ex sequentibus.

Primò, quia subreptio inducitur si non narretur 15
aliquid in impetranda dispensatione, quod Pontifi-
cem omnino auerteret à concedendo illam, vel sal-
tem redderet difficiliorem, vt per Doctores *in cap.*
super litteris, de rescript. gloss. vlt. in cap. ad audientiam.
vbi Felin. *n.17. cum seqq. eodem tit.* Bernard. Diaz *re-*
gul.444. Mandos. *in reg. de subrogan. collitig. quasi 9.*
n.8. Laderch. Imolen. *consil.124. n.7.* vbi quod in ma- 16
teria dispensationis, quoties omittitur expressio
qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorem,
dispensatio nihil valet, Menoch. *de arbitr. casu 201.*
n.2. Valasc. *d. consil.80. n.9.* Subreptio enim & obre- 17
ptio eatenus vitiant gratiam quatenus aliquid fue-
rit prætermissum, aut falsò narratum in petitione
illius gratiæ, quod si fuit expressum, aut verè nar-
ratum, aut Princeps dictam gratiam non concessis-
set, vel saltem ægrè illam condonasset, Mascard.
de probat. conclus.846. Rota apud Viuian. *post suam*
praxim iurispatronat. decis.97. sub n.1. Certum autem 18
est quod Pontifex se reddit difficiliorem ad dispen-
sandum cum spurio, quàm cum simplici illegitimo,
Marian. Socin. iun. *cons.99. n.38. vol.2.* Tiber. Decian.
resp.5. n.16. vol.1. vt constat ex communi Curiæ Ro-
manæ stylo, & Summorum Pontificum consuetudi-
ne, ex traditis à Sanch. *d. lib.8. disp.21. n.19.* ergo falsa
narratio in eo quod Pontificem minimè redderet
difficiliorem ad dispensandum, non vitiat dispensa-
tionem si re vera defectus sit minor, & in eo facilius
dispensari soleat.

Secundò,

19 Secundò, quia non vitiatur dispensatio ex falsæ
causæ expressione, quando ex vere expressa facilior
esset dispensatio, vt si impetrans beneficium narret
id esse curatum, vel dignitatem, cum tamen sit sim-
plex aut officium; ex quo enim Summus Pontifex
concessit beneficium magis qualificatum, hoc est
Curatum, multo fortius videtur concessisse de mi-
nori, hoc est, de non Curato, *cap. cui conceditur, de re-*
20 *gulis iuris in 6.* Nec obstat falsitas qualitatis curæ ad-
iecta in impetratione, quia illa in proposito, etsi ne-
cessario, si vera fuisset, exprimenda esset, attamen
nunc censetur adiecta gratia demonstrationis, er-
go eius falsitas gratiam non vitiat, vt *in l. falsa de-
monstratio. ff. de condit. & demonstrat.* quod secus erit si
causa taxationis ea qualitas adiungatur, vt patet ex
*cap. susceptum, de rescript. in 6. & in cap. cui non de sa-
cerdotali, de prebend. eodem lib.* Ratio autem huius di-
uersitatis ea est, quia quando gratiâ demonstrationis
adiicitur qualitas, non restringit gratiam, sed re ve-
ra est animus conferendæ rei, vt est in se, quamuis
falsa eius qualitas demonstratur, at quando causa
taxationis, limitatur gratia ad rem qualitate illa af-
fectam; quare si illa non afficiatur, deficit gratia de-
fectu voluntatis concedentis. Ita Couarr. *lib. 1. va-
riar. cap. vlt. num. 6.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 15. n. 83.*
Sanchez *d. lib. 8. disput. 21. num. 35. & num. 36. in fine,*
post Bero. *in d. cap. super litteris in 2. lect. num.* 48. sub-
dit quòd quamuis in eadem oratione soleat Ponti-
fex exprimere beneficium cum sua qualitate, cùm
expressio illa adiiciatur tanquam qualitas rei, non
censebitur causa taxationis, sed causa demonstra-
tionis apposita, optime Rota *decis. 4.* alias 582. *de*
21 *rescript. in antiq.* vbi proposito casu de quodam, qui
obtinuerat gratiam de certa sacristia in quadam Ec-
clesia, quam ipse asseruit esse dignitatem, & postea
apparet quod re vera sacristia in Ecclesia illa non
est dignitas, sed simplex officium, Domini de Rota
censuerunt huiusmodi gratiam non esse subrepti-
tiam, ex eo quia hæc qualitas dignitatis videtur
hoc casu adiecta gratiâ demonstrationis, tum quia
ex quo ponitur impetrans idoneus ad vtrumque,
licet etiam Princeps concessisset officium, quod est
minus, cui concessit dignitatem, quod est plus, seu
concedere debuisset, quia quem reputauit dignum
maiori, reputasset vtique dignum minori, & ideo ex
quo gratia demonstrationis expressisset qualitatem
maiorem, quæ potius retrahere poterat Papam à
concedendo, non nocebit sibi, ex quo constat de cor-
pore beneficij, licet sit minor qualitas, qua expressa
Princeps etiam sibi concessisset, nec videtur fecisse
dolosè in dubio, ex quo expressit qualitatem potius
Principem retrahentem: hactenus Rota, cuius reso-
lutio nostro casu bene adaptatur, & à fortiori in eo
procedit.
22 Tertiò, quia si error sit in gradu consanguinita-
tis, vel affinitatis explicando maiorem, vt secundum,
cùm tamen sit minor, vt tertius, valet dispensatio;
quia etsi non sit concessa specificè pro tertio gra-
du, est tamen concessa simpliciter pro consangui-
tatis impedimento cum errore circa qualitatem ac-
cidentalem inclusam à fortiori in gradu, super quo
dispensatur. Ita Fr. Emman. *tom. 1. summ. cap. 238. con-
clus. 3. num. 3.* Vega *tom. 2. summ. cap. 34. casu 98. in prin-
cip.* Sanchez *d. lib. 8. disput. 24. num. 17.*
23 Quartò, quia non obstant supra pro parte nega-
tiua adducta, procedunt enim quando defectus, siue
impedimenta sunt diuersa, seu diuersi generis, non
verò quando sunt annexa, connexa, dependentia, seu
inclusa, vel eiusdem generis: tunc enim dispensatio
in casu maiori extenditur ad minorem; quando id
minus est annexum, vel inclusum in maiori, Felin.
*in cap. fin. num. 5. de simon. & in cap. at si clerici, §. de
adulterys, n. 17. de iudic. & in cap. postulasti, n. 14. vers.
limita 8. de rescript.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 8. n. 7.
& lib. 5. cap. 51. n. 10.* Sanchez *d. lib. 8. disp. 1. n. 35.* prout in casu nostro, in quo filius spurius est illegitimus licet cum illa qualitate spurietatis, sub qua illegitimitatem includi nemo dubitat; tum etiam quia exprimendo quis se filium Presbyteri, dicit tacite se filium clerici in minoribus, & sic istud minus includitur sub nominatione maioris.

Nec etiam obstat quod supradixi de dispensatio- 24
ne non extendenda vti odiosa, & stricti iuris, quia cum hæc dispensatio nemini noceat nisi concedenti, censetur beneficium Principis, & venit latissimè interpretanda, Bertrand. *cons. 7. n. 1. vol. 2.* Surd. *consil. 140. n. 74.* tum quia dispensatio illegitimi ad beneficia non est odiosa, sed fauorabilis, *cap. per venerabilem, Qui filij sint legit.* Sanchez *d. lib. 8. disp. 1. n. 33.*

Toletana Iuris accrescendi.

Quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor à fundatore nominantur ad præsentãdũ ad aliquam capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiauerit, vel renuntiauerit, remanet integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes. Si plures executores simpliciter dati fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, Superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum ius deuoluitur, sed cæteris accrescit. Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus; lata verò contra electum, ex eo quia eius persona non est capax, aut quia renuntiauit electioni, eligentibus in nihilo præiudicat.

VOTVM LIX.

1 *Ius nominandi, vel præsentandi ad aliquam capellaniam per fundatorem tribus concessum, si eorum aliquis repudiauerit, penes reliquos remanet in solidum.*

2 *In patronatu licet cesset ius accrescendi, adest tamen ius non decrescendi.*

3 *Executores simplices si plures fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, cæteris accrescit ius exequendi.*

4 *Ius accrescendi, vel potius non decrescendi, locum habet in pluribus executoribus datis, vno mortuo, vel renuntiante.*

5 *Ordinarius, pluribus datis executoribus in testamento, non potest in euentu mortis, absentia, vel renunciationis, alium subrogare.*

6 *Limitatur multis modis.*

7 Cap. fin. §. sanè, de testam. lib. 6. *non procedit in delegatis, arbitris, procuratoribus, & similibus.*

8 *Declaratur doctrina Lapi, Ioannis Andr. Gemin. & Ancharani.*

9 *Ius accrescendi non habet locum in contractibus, & vltimis voluntatibus in rebus diuiduis.*

10 *Iuspatronatus est ius indiuiduum, & cuilibet patrono pertinet in solidum.*

11 *Sententia lata contra electum, quia eligentes non*

habuerunt potestatem illum eligendi, praeiudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus.

12 *Sententia lata contra electum ex eo, quia persona electi non est capax, aut quia renuntiauit electori, eligentibus in nihilo praeiudicat.*

13 *Sententia contra institutum, electum, seu ordinatum lata super iure, quod habuit ab ordinatore, vel instituenti, praeiudicat ipsi ordinatori, vel instituenti scienti causam agi, & patienti.*

14 *Sententia lata contra ordinatorem, instituentem, eligentem, seu praesentantem, praeiudicat ordinato, seu instituto scienti & patienti.*

15 *Sententia lata aduersus beneficij Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa quod illi conferens non habuerit ius conferendi, quoad possessionem conferendi tantum, praeiudicat conferenti scientiam habenti.*

16 *Refertur opinio Couar.*

1 QVAESITVM fuit apud me, an quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor, à fundatore nominantur, ad praesentandum aliquam capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiauerit, vel renuntiauerit huiusmodi nominationi, remaneat integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes? In hac quaestione certa & indubitata contra Specul. communiter reprobatum resolutio est, quod in hoc casu ius praesentandi remanet in solidum penes reliquos patronos per ius accrescendi, vel potius per ius non decrescendi, sicut in indiuiduo probant Roch. de Curte multos allegans *in tract. de iurepatron §. ius, quaest. 6. numer. 10.* Lambertin. *eodem tractatu par. 2. lib. 1. quaest. 4. artic. 5.* vbi bene probat, dicens remanere integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes non tam per ius accrescendi, quam per ius non decrescendi, quia competit omnibus simul, & cuilibet eorum in solidum, & sic licet vnus renunciet, alij remanent patroni in solidum, tradit Alexand. *in l. si mihi & Titio, numer. 2. vers. quid in iurepatronatus, ff. de verborum obligat.* Ias. *in l. re coniuncti, numer. 254.* & Ripa *numer. 234.* vbi bene declarat: idem tenent Bald. *in capit. quanto, de iudic. numer. 9.* vbi dicit id procedere, non quia propriè aliquid accrescat, sed quia per non concursum apparet nihil diminutum, quia istud ius quasi spirituale non potest diuidi, vnde non potest quis esse semipatronus, quem sequitur Barbat. *ibi numer. 29. vers. quaerit etiam hic Baldus*, & hoc tenuit etiam idem Bald. *in l. vnic. quaest. penult. C. quando non pet. partes*, Abb. *in capit. bona in 3. notabil. de elect. & in cap. cum vos, de officio ordin.* & hanc esse communem opinionem testatur Menchaq. *de successionum progressu lib. 3. §. 33.*

2 *num. 129.* vbi tenet quòd in patronatu licet cesset ius accrescendi, adest tamen ius non decrescendi, quod etiam sequitur, communem opinionem dicens Bolognet. *in d. l. re coniuncti, num. 424. vers. quid autem sit in iurepatronatus*, Mich. Crass. *recept. sentent. §. ius accrescendi, quaest. 27.* vbi etiam dicit communem opinionem.

3 Sic etiam si plures executores simplices, etiam alio dato haerede fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum ius deuoluitur, sed caeteris accrescit, per text. vulg. item *in ca. fin. §. sanè, de testament. lib. 6.* ibi. *Sane pluribus a testatore simpliciter executoribus deputatis, vno eorum mortuo, vel in remotis agente, aut id exequi forte nolente, ne voluntatem testatoris impediri, vel nimium differri contingat, poterit alius (nisi testator aliud expresserit) officium executionis iniunctae libere adimplere*, &c. relolutur ibi Ancharan. *not. 3.* Archidiac. *in vers. sanè simpliciter*, Geminian. *numer. 1.* Franch. *numer. 2.* Calderin. *consil. 45. in tit. de testament.* Angel. Aretin. *consil. 93.* Ias. *in l. vnica in fine, num. 45. C. quando non pet. partes, & in l. re coniuncti, num. 254. ff. de legat. 3.* Bald. *consil. 287. numer. 4. lib. 4.* Paul. de Castro *in authent. hoc amplius, numer. 7. C. de fideicommiss.* Iacob. de Arena *num. 27. vers. in tertio autem casu*, & Salycet. *numer. 15. in l. nulli. C. de Episcop. & cleric.* Perez *ad tit. 2. lib. 5. ordin. pagina 141.* Sesse *Aragoniae decis. 51. num. 1. tomo 1.* Stephanus Gratian. *disceptationum forensium lib. 3. cap. 522. a num. 1.* & apud Hispanos statutum est *l. 38. Tauri.*

Vnde etiam in hoc casu ius accrescendi vel potius non decrescendi locum habet, ex Franch. *in d. §. sanè, num. 4. versic. sextò*, Aretin. *d. consil. 93.* Ias. *in l. vnica num. 45. C. quando non pet. partes, & in d. l. re coniuncti, num. 254. ff. de legat. 3.* Et procedit supradicta resolutio non solum vbi renunciatio fit ante acceptationem & priusquam officio vti incipiatur, sed etiam si fiat post acceptationem, & illius exercitium, Archidiac *col. 1. vers. remotis.* Franch. *num. 2. vers. tertio nota*, Geminian. *num. 5. versic. quod si executor acceptauit.* 4

Et hinc bene colligitur Ordinarium in euentu mortis, absentiae, vel renunciationis non posse alium subrogare loco mortui, absentis, vel renunciantis, nec aliquo modo, causa, vel praetextu se intromittere; vt ponderando particulam illam, *liberè*, de qua in *d. §. sanè*, ibi. *Officium executionis iniuncta liberè adimplere*, tradunt in specie Archidiacon. *col. 1. verbo, liberè*, ibi. *Non obstante contradictione Episcopi dioecesani dicentis quod hoc pertineat ad eum*, &c. Ancharan. *numer. 5. in fine* ibi. *Quintò nota quod dicit liberè adimpleri, inducit enim Ioann. Andr. quod Episcopus loco recusantis, mortui, vel absentis non possit alium subrogare, quod tenuit Ioannes de Deo & Geminian. numer. 7. dicens. Quid importet istud verbum, liberè, solutio. dic, quod est intentus littera, quod non expectato absente, vel nolente, vel quod Episcopus alium subroget loco illius, posset alius exequi. Et ex isto vltimo dicto infertur solutio ad quaestionem Ioannis de Deo, qui in quaestion. suis lib. 3. quaest. 14. tenuit quod in locum vnius fideicommissarij deficientis, ex quo superstes exequi potest, non potest Episcopus alium subrogare*, &c. Franch. *num. 3. vers. sexto nota*, licet Episcopus possit supplere defectum, vel negligentiam executoris, tamen hoc procedit quando non superesset alter de executoribus, quia quando superest aliquis, qui velit, & possit exequi, Episcopus non se intromittit, nisi alij sint negligentes, vel cum nolunt, aut non possunt exequi; non ergo succedit Episcopus in locum nolentium, vel morientium, seu non potentium exequi, nec in locum talium potest alios subrogare, secundum Ioan. Andr. & Bald. *in d. l. nulli in fine. C. de Episcop. & cleric.* Immo inter executores circa eorum officium habet locum ius accrescendi, nisi testator expressè prohibuerit. 5

Quae quidem resolutio limitatur quando testator omnibus coniunctim & insimul excludendi facultatem concessit, cum eo quòd non possit vnus sine alio: ad quod exemplum respexit text. *in d. §. sanè*, in illis verbis, ibi. *Nisi testator aliud expresserit*, & exemplificarunt gloss. *ibi verbo expresserit*, & Dominic. *num. 14.* item Ioann. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de instrumentorum edit. §. nunc vero aliqua, quaest. 54. num. 52. in gloss. incipien. Iste versiculus*, Iacob. de Arenis *in tract. de commissar. num. 49. versic. dic ergo cum plures*, Gregor. Lopez *l. 6. verbo no puede, tit. 10. parte 6.* 6

Idem

Idem dicendum erit si testator loco morientis, vel renunciantis alium subrogauerit, vel denique quando expressit exequutionem fieri debere per duos aut tres, etiam altero nolente, vel non valente: text. enim *d §. sanè*, loquitur in executoribus simpliciter datis, Ioseph. Sesse *d. decis.* 51. *num.* 3.

7 Non obstat quòd contrarium in iure reperitur dispositum, vt in delegatis probat text. *in l. duo ex tribus* 29. *ff. de re iudic. & in cap. vno delegatorum* 42. iuncta glos. *verbo delegatorum, de officio deleg.* Menoch. *consil.* 340. *num.* 1. *cum seqq.* Molin. *de iustit. tom.* 6. *tract.* 5. *disput.* 24. *num.* 1. *vers. quia ergo*, & in arbitris. *l. non distinguemus* 32. *§. cum plures. ff. de arbitr.* & in aliis similibus casibus: quia respondetur dispositionem *d. §. sanè*, esse noui iuris inductiuam, & speciali fauore piarum dispositionum ac executionum vltimarum voluntatum contra iuris antiqui regulas concessam, quæ ratio specialis cessat in delegatis, arbitris, procuratoribus, & similibus, vt optimè declarant Bart. *in l.* 1. *§. si plures in sua distinctione, ff. de exercit. act.* Ancharan. *in d. cap. finali, numer.* 3. *in* 3. *notab.* Archidiac. *ibidem in princip.* & cæteri Scribentes.

8 Nec etiam obstat doctrina Lapi, Ioann. Andr. Geminian. Ancharan. & Franc. resoluentium quòd si testator dixerit, *Volo per tres meos executores, vel duos ex his in solidum, etiam alio absente, vel nolente fieri executionem*, tunc vni non accrescere potestatem exequendi si duo deficianr; quia id agnoscunt, propter illa verba, *etiam alio absente*, &c. Quibus deficientibus, cùm clausula *in solidum*, referatur ad illos tantum duos, vel tres, non ad vnum in solidum, non diffitentur eo casu ius accrescendi (vno, aut duobus absenribus) superstiti competere.

9 Nec denique obstat quòd in contractibus, & vltimis voluntatibus non habet locum ius accrescendi, ex text. vbi notant Bart. Alexand. & Scribentes *in l. si mihi & Titio. ff. de verbor. obligat.* quia respondetur id procedere in rebus diuiduis, & non indiuiduis, in quibus portio repudiantis accrescit acceptanti, non dum in vltimis voluntatibus, sed etiam in contractibus, per text. *in l. proprium. ff. commun. præd. & in l.* 1. *§. communis seruus duorum. ff. de stipulat. seruor.* Bart. *in d. l. si mihi Titio, num.* 1. & ibi Alexand. *num.* 5. *vers. secundò fallit in his, quæ indiuidua sunt.* Bolognet. *in d l. re coniuncti, num.* 410. *vers. limitatur secundò in indiuiduis*, post Bart. *ibi num.* 65. *quæst.* 6. *princ.*

10 Vnde inferunt Roch. de Curte, Lambertin. & alij supracitati quod in iurepatronatus (etiamsi sit fundatum in contractu) remanet totum iuspatronatus penes alios patronos non repudiantes, quia est ius indiuiduum, & cuilibet pattono pertinet in solidum, ex gloss. vbi notant Innoc. Abb. & scribentes omnes *in cap.* 1. *de iurepatron.* Host. *in sum. tit. de iurepatron. num.* 5. latè Lambertin. *lib.* 1. *p.* 2. *q.* 1. *art.* 22. & *quæst.* 4. *art.* 5.

11 Occasione huius dubij fui similiter interrogatus an sententia lata contra electum præiudicet eligentibus, & viceuersa? In quo quæsito quoad primam eius partem, verior solutio est distinguens hoc modo; aut sententia lata contra electum fuit ex eo, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, & tunc præiudicat eligentibus scientibus, non

12 autem ignorantibus; aut pronuntiata fuit contra electum ex eo, quia persona electi non est capax, aut quia dicitur quod renuntiauit electioni, vel quid simile, & tunc cum non litigetur de iure eligentium, illis non præiudicat, nec eorum citatio requirebatur. Ita Angel. *in l. sæpè*, per text. *ibi. ff. de re iudic. num.* 1. vbi ait quòd si agatur petitorio contra electum in Prælatum, & lata est sententia contra electum, quod nullum ius habet in Prælatura, illa sententia nocet eligentibus qui sciuerunt causam agitari, nam cum in iure Prælaturæ ipse habeat causam ab electoribus, & remaneat apud ipsos electores ius eligendi, ex quo de ipso iure passi sunt Prælatum agere, sententia nocet eis, Abb. Panormit. *in cap. quamuis* 25. *num.* 25. *de appellat.* dum ait quòd sententia contra 13
institutum, electum, seu ordinatum lata super iure, quod habuit ab ordinatore vel instituente, præiudicat ipsi ordinatori, vel instituenti scienti causam agi, & patienti, & probat à simili per *d. l. sæpè, vers. nam etsi libertus*, vbi patet quòd sententia lata contra libertum sciente domino & patiente, præiudicat ipsi domino de suo iurepatronatus. Felin. *in cap. petitionem, num.* 18. *de accusat. & in cap. quamuis, num.* 11. *de sentent. & re iudic.* vbi quòd sententia lata contra electum ex eo quia eligentes non habuerunt potestatem eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, sicut dicitur in debitore, creditore, liberto, & patrono, Cardin. *in cap. cùm olim, de causa possess. & prop.* vbi dicit quòd si agens, vel defendens innitatur iuri alterius, etiam ad commodum illius sententia lata contra ipsum, præiudicat tertio scienti non ignoranti. Alexand. *in d. l. sæpè, num.* 54. vbi quòd sententia prolata contra electum ex eo quòd eligentes non habuerint potestatem eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, Lambertin. *de iurepatron.* 2. *p. lib.* 2. *art.* 9. *quæst.* 11. *princip.* vbi quòd sententia lata contra præsentatum, super iure, quod habuit à præsentante, præiudicat ipsi præsentanti scienti causam & patienti, Mieres *de maioratu p.* 3. *quæst.* 15. *num.* 11. vbi tradit quòd sententia lata contra electum vel præsentatum, præiudicat eligenti vel præsentanti scienti, in possessione, licet non præiudicet in proprietate, Salgado *de protectione Regia p.* 4. *cap.* 8. *num.* 331. *cum seqq.* vbi quòd senrentia lata contra electum & præsentatum præiudicat eligenti, aut præsentanti scienti, in quasi possessione tantùm. Christoph. de Suelues *consil.* 35. *num.* 3. Ego ipse *in collect. ad cap. cùm olim, num.* 4. *de causa possess. & propr.*

Sic similiter quando sententia est lata contra ordinatorem, instituentem, eligentem, seu præsentantem, præiudicat ordinato scienri & patienti, seu instituto, electo, vel præsentato. Ratio est, quia fuit lata contra auctorem suum in illo iure quod habet ab eo, ideo propter connexitatem & communitatem iuris & causæ videtur ille egisse cum voluntate alterius. Ita Panormit. *in d. cap. quamuis* 25. *n.* 25. *de appellat.* refert, & eadem verba transcribit Lambertin. *d. p.* 2. *lib.* 2. *art.* 9. *quæst.* 11. *vers. Vltimus sit articulus*, Viuian. *in praxi iurispatron. p.* 2. *lib.* 11. *cap.* 12. *num.* 13. vbi quòd sententia lata contra præsentantem præiudicat præsentato scienti & patienti ob connexitatem iuris inter eos existentis, Salgado *d. p.* 4. *cap.* 8. *num.* 329. vbi quærit, an sententia lata aduersus beneficij Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa quod conferens illi, non habuerit ius conferendi? & tandem resoluit sententiam huiusmodi præiudicium generale conferenti scientiam habenti, causam hanc super eo iure tractati, quoad possessionem conferendi tantum, non verò quoad proprietatem. 14 15

Nil aliud voluit Couarr. *pract. cap.* 14. *vers. quartò*, dum ita loquitur. *Quartò est obseruandum quid respondendum foret si in specie proposita in d. cap. cum olim, fuisset tractata lis non cum ipsis Canonicis, qui ius conferendi contendebant habere, sed inter Archidiaconum ab Episcopo, & alium à Canonicis in eadem Dignitate institutum, vel electum, atque pronuntiatum fuisset pro instituto ab Episcopo? Et profectò iuxta communem opinionem, quam nos nitimur defendere nequaquam noceret* 16

noceret eis etiam scientibus sententia quoad possessionem; tametsi saluo eorum iure nihilominus sententia mandaretur executioni aduersus victum, & victori tradenda fo ret possessio dignitatis, aut ipse in ea defendendus esset si eam obtineret; absque vllo tamen praiudicio iuris conferendi, vel eligendi, quod Canonici habere contendebant etiam quoad quasi possessionem, &c. quia iuxta communem sententiam Doctorum, de quibus suprà, in dubium reuocari non potest quin sententia lata contra præsentatum, vel electum neutiquam nocere possit quo ad proprietatem; quoad possessionem verò ita demum si præsentans litem sciat, & agi patiatur, quam communem cognoscit Couarr. *d. loco* in illis verbis citatis, *& profectò iuxta communem*, &c. sed iudicans hoc nimis rigidum contra præsentantes, voluit in eorum fauorem vt sententia adhuc quoad possessionem etiam scientibus non noceat absolutè, sed tantùm in hoc quod mandetur executioni, in aliis verbis ibi. *At verò secundùm eam opinionem*, &c. Et sic cum citatis Doctoribus satis Couarruias conuenit quod sententia contra præsentatum neque quoad possessionem nocet præsentantibus nisi scientibus; addit tamen præter eos de nouo quod neque etiam scientibus nocet absolutè quoad possessionem, sed tantum quoad actualem eius executionem. Sic censui, saluo, &c.

Toletana Cambiorum.

Dominium & possessio in depositarium transfertur, cùm pecunia ad numerum penes eum deponitur; secus si deponatur clausa, vel obsignata. Compensatio quando facienda, vt cursus vsurarum impediatur?

VOTVM LX.

1 *Pecunia cum deponitur non signata, sed ad numerum, transfertur dominium & possessio in depositarium, & tacita videtur concessa facultas eâ vtendi.*

2 *Deponens pecuniam ad numerum, cæteris creditoribus anterioribus non præfertur.*

3 *Deposito pecuniarum ad numerum facto, & translato dominio in depositarium, nullum deponenti ius remanet ad pecuniam depositam.*

4 *Depositarius ad hoc vt non possit vti pecunia deposita, necessarium est dari clausam & obsignatam.*

5 *Mercatorum pecuniæ nunquam sunt otiosæ.*

6 *Depositum pecuniarum ad numerum est irregulare.*

7 *Depositarius in deposito irregulari si pecunia vsus fuerit, eámque in suam vtilitatem conuerterit, ad vsuras condemnandus est.*

8 *Depositum quando conuertatur in mutuum?*

9 *Depositum quando transit in mutuum, nulla contractus depositi vestigia remanent.*

10 *Depositum quando fit ad numerum, vt depositarius tantundem reddat, si pecuniam tradere recusauerit, veniunt vsuræ, & interesse à tempore moræ.*

11 *Interesse debebitur ex pecunia deposita, si conuentum sit vt vsuræ præstarentur.*

12 *Pecunia quando deposita fuit in sacculo signato, vel in arca clausa, vt eadem pecunia in specie redderetur, tunc si depositarius ea vsus fuerit contra domini voluntatem, delictum committit, & tenetur principale cum vsuris restituere, etiam nulla mora interueniente.*

13 *Depositario Principis ad quem spectat tributorum exactio, commodum, & incommodum receptarum pecuniarum pertinet.*

14 *Bancharius Regij fisci debitor, non potest eiusdem quantitatis, quam Regius fiscus ei dare tenebatur, vsuras petere.*

15 *Compensatio vsurarum cursum impedit.*

16 *Mercator debitum à semetipso exigere debet ad euitandas vsuras.*

17 *Compensatio datur quando pecunia ex vtraque parte est eodem tempore debita.*

18 *Compensatio non fit quando pecunia est debita de præsenti ex parte vnius, ex parte verò alterius debita ad diem.*

19 *Compensatio vt ipso iure fiat, requiritur vt præcedat factum hominis eam petentis.*

20 *Retrotractio in compensationibus debitis regulariter non datur.*

21 *Compensatio quando opponitur, extinguit debitum à die oppositionis, & non ante.*

22 *Bancharius, qui pecuniam certa die consignare tenetur, non potest compensare, antequam illa dies venerit.*

23 *Compensatio in causis fiscalibus semper reijcitur.*

24 *Princeps promittens obseruare pacta in verbo Principis, censetur promissionem iurare.*

25. *Iuramentum impedit opponi compensationem.*

REx Catholicus ad cambium certam pecuniarum summam susceperat à quodam bancho, in quo sub forma depositi eandem, vel maiorem summam in pecunia numerata subsignari fecerat, fuit dubitatum an vsuras soluere deberet pro eo tempore, quo bancharius illis pecuniis vsus fuit.

Pro parte Regis allegabatur quod cum pecunia 1
deponitur non signata, sed ad numerum, transfertur dominium & possessio in depositarium, & tacitè videtur concessa facultas vt pecunia vti possit, & tantundem reddere sufficiat, vt per *l. Lucius, l. die sponsaliorum. §. qui pecuniam, l. Publia, in princip. l. si hominem, §. fin. ff. depositi, l. in naue Sanfeli. ff. locati*, Roman. *consil.* 500. *num.* 7. Emmanuel. Costa *in l. si ex cautione fallent.* 2. *C. de non numer. pecun.* Morla *in emporio iuris tit.* 8. *de rebus cred in princip. num.* 24. *cum seq.* D. Barbos. *in l. si mora ex num.* 82. *ff. soluto matrimonio.* Honded. *consil.* 43. *vol.* 2. Mandel. Alben. *cons.* 3. *num.* 3. Alexand. Trentacinq. *variarum resolutionum lib.* 3. *tit. de deposito resolut.* 2. *num.* 7. Caroc. *in tract. de deposito p.* 1. *quæst.* 2. *num.* 21. *& p.* 2. *quæst.* 47. *num.* 15. *in fine*, Cancer. *lib.* 3. *variar. cap.* 8. *de deposito, num.* 49. Fontanel. *de pactis nupt. tomo* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *p.* 7. *num.* 8. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disput.* 523. *num.* 2. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tomo* 5. *cap.* 943. *num.* 4. Castill. *tomo* 3. *controuers. cap.* 16. *num.* 34. Franciſc. de Ponte *consil.* 56. *num.* 3. *vol.* 1. Vnde pro- 2
uenit quòd cùm depositarius dominium & vsum pecuniarum hoc casu adquisierit, deponens cæteris creditoribus anterioribus non præfertur, nec illam pecuniam vt suam rei vendicare potest, Gregor. Lopez *l.* 9. *gloss.* 1. *tit.* 3. *part.* 5. D. Barbos. *in l. si cum dotem* 23. *§. fin. num.* 23. *ff. soluto matrimonio.* Castil. *d. tomo* 3. *cap.* 16. *num.* 72. Ratio est, quia facto pecunia- 3
rum ad numerum deposito, & translato dominio in depositarium, nullum deponenti ius remanet in specie ad pecuniam depositam, nisi vt tantundem pecuniam sibi solueret depositarius, *d. l. in nauem Sanfelij.* Camill. de Medicis *consil.* 27. *per totum*, Corras. Strach. Pegueral. & alij apud Fontanell. *de pactis nupt. tomo* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *p.* 7. *num.* 12. Ad hoc enim 4
vt depositarius non possit vti pecunia deposita, necessarium

cessarium est dari obsignatam & clausam, alias tacitè actum videtur, vt vteretur, Hieron. Laurent.
5 *Auenion. decis.*211. *num.*11. Cùm ergo depositarius, dominium pecuniæ apud se depositæ habuerit, illaque vtetetur, quia constans est pecunias mercatorum, & penes illos depositas, otiosas nunquam extare, vt argum *l.vlt.in fine. C. ad Macedon.* tenuerunt Roman. *consil.*520. *num.*3. *in fine.* Alexand. *consil.*28. *n.*4. *lib.*7. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig.conuent. lib.*3.*tit.*10. *num.*11. Scacc. *de commercijs* §.1. *quæst.*7. *p.*2. *ampl.*8. *n.*225. fit consequens illis vtendo depositarium debere vsuras eiusdem quantitatis remittere, si quas à Rege expectet accipere.

6 Vlteriùs ponderabatur depositum huiusmodi esse irregularem.DD. communiter *in d.l. Lucius ff. depositi*, Bart. *in l.quod Nerua, num.*30. *ff. eod.* Iaf. & Bald. *in l.certi condictio.ff.de rebus cred.* Anton.Gom.*tomo* 2. *variar.cap.*6.*num.*2. Nauarr.*in man. cap.*17. *num.*181. *& consil.*1.*& consil.*22. *num.*2. *de vsuris*, Corras. *de deposito p.*1.*quæst.*2. *num.*21. Roderic. *de annuis redditib. lib.*3.*quæst.*11.*num.*26. Alexand.Trentacinq.*variarum resolut.lib.*2. *tit.de deposito resolut.*2. *n.*7. Cardin.Mantic.*de tacit. & ambiguis conuent. lib.*10. *tit.*2. *per tot. & tit.*3.*num.*13.Scacc.*de commercijs*,§.1. *quæst.*7. *p.*2. *ampliat.*3. *num.*10. Cancer. *lib.*3. *variar. cap.*8. *num.*83. Montealegre *in praxi ciuili lib.*2. *cap.*7.*fol* 7. Castill. *d.cap.*16.*num.*37. Bonacina *de restitut. disput.*3. *quæst.* 13.*num.*3.*&* 4. Valer.Reginald. *in praxi fori pœnitent.*
7 *lib.*25.*cap.*45. *à num* 560. In deposito autem irregulari si depositarius pecunia vsus fuerit, eámque in suam vtilitatem conuerterit, ad vsuras condemnandus est, ex *l.Quintus Curtius* 28. *ad fin.ff.depositi.* ibi. *Quæsitum est an ex ea epistola vsuræ etiam peti possint? respondi deberi ex bonæ fidei iudicio vsuras siue percepit, siue pecunia in re sua vsus est*,&c.*l.si deposita* 4. *C. depositi*, ibi. *Si deposita pecunia is, qui eam suscepit, vsus est, non dubium est etiam vsuras debere præstare*, &c. *l.si sacculum* 29. §.1. *ff. depositi*, ibi. *Si permissu meo deposita pecunia is penes quem deposita est, vtatur, vt in cæteris bonæ fidei iudicijs vsuras eius nomine præstare mibi cogitur*, &c.

8 Denique dicebatur quòd licèt re vera depositum in suo principio fuerit hoc de quo agimus, attamen ex speciali pacto de conuertenda pecunia deposita in extinctionem debiti, vbi primum in eius potestatem deuenerit, depositum huiusmodi conuertitur in mutuum, *l.*1. §.*eleganter, vers.si pecunia. ff.depositi*, ibi. *Si pecunia ab initio hac lege deposita sit, vt si voluisset vtereris, priusquam vtaris depositi teneberis*, &c. Camill. de Medices *consil.*26. *num.*24. ibi. *Finalis, & principalis intentio domini fuit deponendi, vt reddatur tantundem in genere à principio, non verò transferendi verè & intentionaliter dominium in depositarium; & ita, vt dixi, procedat l. die sponsaliorum. §.fin. argum. text. in l.si quis nec causam, ff.si certum pet. Sed vbi depositarius vtitur pecunia non nuda à voluntate sua simpliciter, sed ex promissione deponentis, tunc ex ista permissione intentionaliter ac verè transfertur dominium in depositarium, vt est casus noster, hoc depositum isto casu ex dominij translatione facta, quæ est contra naturam depositi, vt fundauimus, conuertitur in mutuum, vt probat text. in d.l. certi condictio. §.fin. & ideo dixit quod necesse est, vt text. in d.l. die sponsaliorum. §.fin. procedat in vsu ex simplici & mera voluntate depositarij; nam si intelligeremus quod ibi concurrat voluntas deponentis, esset contra text. in d.l. certi condictio. §fin. qui voluit illud conuerti in mutuum, & ita licet iura iuribus concordare*, &c. & facit Anton. Fab.
9 *de nummarijs solut. cap.*20. dum habet quòd quando depositum transit in mutuum, nulla contractus depositi vestigia remanent; & conducunt tradita per Roderic.*de annuis redditib.lib.*3.*cap.*11.*num.*34.*&* 53. *cum seq.*

Verùm vt certa ab incertis separemus, & in hac 10
materia clarè procedamus, tres casus distinguendi sunt.

Primus est, quando depositum ad numerum fit vt depositarius tantundem reddat, & tunc si pecuniam tradere recusauerit, cùm mox reddere teneatur, vt resoluit Franc. Soler. *in tract. de reformat. monetæ, cap.*4.§.1.*num.*29. ibi. *Quia depositarij, qui ad custodiam habent pecunias indilatè, mox si petuntur, reddere tenentur, & sic non habent ius vtendi summa deposita, & deposita, prout manet deposita, videlicet in genere quantitatis purè sic debita in abstracto, & non in concreto speciei, seu corporum, quibus potuerunt vti, tamen adstricti fuerunt eadem corpora, vel similia, semper tenere parata, & sic non possunt libere vti, sed vt verisimile est, semper totidem similes species ociosas & paratas tenuerunt*,&c. veniunt vsuræ, vel interesse à tempore moræ, sicut in cæteris bonæ fidei iudicijs, & ita intelligitur *l.*2.*C.depositi.* ibi. *Vsuræ in depositi actione, sicut in cæteris bonæ fidei iudicijs ex mora venire solent*, vbi Salycet. ait in summario, *quod intellige in quantitatibus, secus si in specie*, hoc est, quando deposui pecuniam numeratam, vt eadem redderetur, non in specie, sed in quantitate, *d.l.Lucius* 24.*propè fin.* ibi. *Sed & contra bonam fidem, & depositi naturam est vsuras ab eo desiderari temporis ante moram, qui beneficium in suscipienda pecunia dedit, d.l. die sponsaliorum*, §.1.ibi. *Ait Consultus, qui pecuniam apud se non obsignatam vt tantundem redderet depositam in vsus proprios conuertit, post moram in vsuras quoque iudicio depositi condemnandus est*, quæ iura ita interpretatus est Roderic.*d lib.*3. *quæst.*11.*num* 21. ibi. *Nam depositarius non tenetur ad vsuras eo ipso quod in proprios vsus conuertit etiamsi multum superlucratus fuerit, cum id licitè fecerit, ex text. in l.die sponsaliorum*,§.*qui pecuniam, ff.depositi, antequam vera mora contrahatur.*

Secundus est, quando conuentum fuit vt vsuræ 11
præstarentur, tunc enim ex pecunia deposita interesse debebitur ratione conuentionis, & pacti, & id probat *d.l.Lucius in fine.*ibi. *Si tamen ab initio de vsuris præstandis conuenit, lex contractus seruabitur*,&c. *d l. Publia Mauia.* §. *Lucius Titius. ff.depositi.* ibi. *Quæro an vsuræ peti possint? Paulus respondit eum contractum de quo quæritur, depositæ pecuniæ modum excedere, & ideo secundum conuentionem vsura quoque actione depositi peti possunt*, &c.

Tertius casus est, quando pecunia deposita fuit 12
in sacculo signato, vel in arca clausa, vt eadem pecunia in specie redderetur, tunc enim depositarius si ea vsus fuerit contra domini voluntatem, delictum committit, & tenetur principale cum vsuris restituere. *l.*3.*C.depositi.* ibi. *Si depositi experiaris, non immerito etiam vsuras tibi restitui flagitabis; cùm tibi debeat gratulari quod furti eum actione non facias obnoxium, siquidem, qui rem depositam inuito Domino sciens, prudénsque in vsus suos conuerterit, etiam furti delicto subdit*,&c. vbi gloss. *verbo quod furti*, eandem præstat distinctionem, ibi. *Distinguitur aut si signatam, aut numeratam: si signatam, tenetur furti ad duplum, si numeratam tantundem tenetur reddere*, &c. & ibi gloss. *verbo obnoxium*, ibi: *Loquitur ergo cum clausa est deposita, alioquin si aperta, videtur concedere*, &c. *l.*4. *C. eodem.* ibi. *Si deposita pecunia is, qui eam suscepit vsus est, non dubium est etiam vsuras debere præstare*, &c. vbi ait gloss. *verbo vsus est, cùm esset clausa, vt supradixi l.proxima*, &c. Quod intelligitur etiam nulla mora interueniente, vt declarat gloss. *verbo solent in l.* 2. *C depositi.* ibi. *Quod depositarius tenetur ad vsuras, quas percepit, vel si pecuniam consignatam*

in

in suos vsus conuertit, etiam nulla mora alia interuenien-te,&c. Diuersum quippe est quando pecunia ad numerum deposita fuit, quia tunc ex dispositione iuris eo ipso depositario conceditur illius vsus, & tunc non tenetur præstare vsuras, nisi à tempore moræ, *d.l.die.* §.*qui pecuniam*, ibi. *Post moram in vsuras quoque iudicio depositi condemnandus est*, &c. Sic etiam quando facto deposito vero pecuniæ ex permissu deponentis depositarius vtitur re deposita, tunc eodem modo, vt in cæteris bonæ fidei iudiciis, debebuntur vsuræ à tempore moræ, vt in *d.l.si sacculum, vers.si ex permissu*. Interesse enim seu damna absque mora non debentur, ad not. *in l.quod te. ff.si certum pet.* Anton. Gabr. *commun. tit. de solution. conclus.*10. *num.*4. Rota apud Zach. *post tract. de obligat. Camer. decis.*20.*num.*1.

13 Et in terminis depositarij Principis, ad quem spectat tributorum exactio, quod ad eum, commodum, & damnum receptarum pecuniarum pertineat, cùm in deposito huiusmodi facto ad numerum voluntate Principis transferatur dominium, tenet Cuman. *consil.*178. *incip. Thesaurarius*, *num.*1. *versic. ad secundum*, ibi. *Videndum est an domini esse debeat lucrum, & videtur quod sic, quia lucrum omne quod ipse quasi minister, & procurator domini ad soluendum consequitur, æquius domino, quam sibi prodest. ff. de distract. pignor. l. rescriptum*, §.1. *ff. mandati*, *l. idémque*. §.*fin. in contrarium, quoniam hæc potius Thesaurario percipienti quàm domino videtur tribui, & remitti, nec contemplatione sui dimittitur, quamuis officium sit causa, siue occasio. ff. pro socio. l. socium, qui in eo*, sequitur Bursat. *consil.* 320. *num.*17. Eleganter Philipp. Deci. *consil.* 6. ibi. *Secundò ista conclusio probatur ratione: nam exactor qui exigit pecunias, & recipit pro Republica, videtur obligatus in genere ad illarum restitutionem, ex quo illa pecunia numeratur. l. in naue Saufelli. ff. locati, & hoc magis expedit Reipublicæ, quia si aliquo casu periret pecunia, esset periculum exactoris, nam cùm sit obligatus ad restitutionem in genere, genus perire non potest, l. incendium. C. si certum pet. quidquid ergo exactor fecit, cum pecunia eius propria dicitur fecisse, cum esset obligatus ad quantitatem in genere, & sic non dicitur lucratus cum pecunia domini. Tertiò quod istud lucrum nullo modo peti possit, ostenditur; quia cum iste exactor esset obligatus ad certum tempus facere solutionem Principi de omnibus pecunijs exactis, satis est quod in tempore statuto satisfaciat, & ante tempus non dicitur esse in mora. l.lecta §. sed cum sorius, ff. si certum petat. si non est in mora, ergo non obligatur ad aliquod interesse, & cum interesse non debeatur, longè minus potest peti lucrum, quod exactor fecit, cum illud suo proprio nomine tantum fecerit*, vt tradit Bart. *in l.Titium.* § *alterum. ff.de administr.tutor.*&c. Alciat. *consil.*12.*num.*21.*lib.*5.*tomo* 2. quod aliàs est *consil.*100. *num.*15.

14 Sed obstat quòd cùm bancharius debitor Regno fisco extitisset, non poterat eiusdem quantitatis, quam Regius fiscus ei dare tenebatur, vsuras petere, *l. cum alter* 11. *ff. de compensat.* ibi. *Cum alter alteri pecuniam sine vsuris, alter vsurariam debet, constitutum est à Diuo Seuero concurrentis apud vtrumque quantitatis vsuras non esse præstandas*, &c. *l. idem iuris* 12. *ff. eodem tit.* ibi. *Sed etsi inuicem sit vsuraria pecunia, diuersæ tamen sint vsuræ: compensatio nihilominus locum habet eius quod inuicem debetur*, &c. *l. etiam. C. eodem.* ibi. *Æquitas compensationis vsurarum excludit computationem*, &c. & ibi. *Idem iuris est non solùm in priuatis, sed etiam in causa fisci constitutum*, &c. facit *l. qui sine* 40. *alias* 38. *ff. de negotijs gestis*, in illis verbis. ibi. *Qui sine vsuris pecuniam debebat, creditoris sui gessit negotia, quæsitum est an negotiorum gestorum actione sum ma illius vsuras præstare debeat? dixi à semetipso exigere eum oportuit, debiturum vsuras*, &c. *l si pupilli* 6.§.*videamus. ff. eodem titulo.* Compensatio 15
enim vsurarum cursum impedit, Bart.& Bald. *in d.l. si constat*, Paul. Castrens. *in d l cùm alter*, etiamsi non opponatur compensatio, cum ipso iure inducatur, Ias. *in* §.*bonæ fidei, num.*82. *Instit. de actionib.* Alexand. *consil.*74.*num.*4.*lib.*5. & *consil.*196.*num.*5. *lib.*7. Bald. *in l.*1.*C.de distract. pignor.* Socin. *consil.*130. *num.*20. *lib.*4. Debet enim quis à semetipso debitum exigere 16
ad euitandas vsuras, ex *l. sed si damnum.* §. *peculium ff de pecul* Bald. *consil.*190.*lib.*2. Surd. *consil.*290. *num*33. Cardin. Tusch. *practicarum conclus. tom.*2. *lit. C. conclus.*493. *num.*6.

At respondetur compensationem hoc casu non 17
posse fieri, ex seqq.

Primò, quia ea solum datur quando pecunia ex vtraque parte est eodem tempore debita, quando autem ex parte vna præsenti tempore debita est, vt hæc erat ex parte regij fisci; ex parte autem altera erat futura debeti, vt erat ex parte bancharij, tali casu ad euitandum cursum vsurarum, non fit compensatio: ita Ludou. Roman. *consil.*204. *num* 9. *vers. nec refragatur*, Sebastian. Medices *de compensat. p.*1. *quæst.*50.*num.*6. Cardinal. Tusch. *d. conclus.*493. *n.*15. vbi dicit quòd quando pecunia est debita de præsenti ex parte vnius, ex parte verò alterius debita ad diem non fit compensatio.

Secundò, quia quotiescunque ipso iure fit com- 18
pensatio, requiritur vt inducatur quod præcedat factum hominis eam petentis, argum. *l.* 2. *ff. de compensat.* ibi. *Si paratus est compensare*, gloss. *verbo ipso iure in d. l. si constat*, Guid. Papæ *decis.* 221. *num.* 2. Socin. iun. *consil.*147. *lib.* 1. & *consil.*74. *num.*25. *lib.*3. Roland. *consil.*87.*num.*28.*lib.*1. Vincent. de Franchis *decis.*53.*n.*2.*lib.*1. Intrigl. *consil.*8.*lib.*1. Surd. *decis.*191. *num.*15. Hic autem nulla petitio ex parte Regij fisci 20
facta fuit, & quatenus modo fieret, ea non obstaret pro tempore transacto, quia in compensationibus debiti, regulariter non datur retrotractio, vt bene probat Benimend *decis.*37.*n.*22.& 23. Surd. *consil.*246. *num.*27. & 28. Costa *in tract. de retrotract. c.*9. *casu* 4. Angel. *consil.*259. *post princ.* vbi reddit rationem, quia ius compensandi antequam deducatur in actu, est in solo habitu, & potentia; quia habitus, & potentia in actum non deducta non afficit, neque affert actionem, quæ sequitur. idem Surd. *d decis.*191. *num.*13. & 14. & priùs *decis.*117. *num.*15. vbi ait quòd quando 21
opponitur compensatio, tunc extinguit debitum à die oppositionis, & non ante, quia ius compensandi eo casu est in potentia, non in actu.

Tertiò, quia bancharius licet pecuniam deposi- 22
tam habuisset penes se, illam tamen certa die futura Regio fisco consignare tenebatur, vnde compensatio fieri non poterat, antequam illa dies venisset. *l. quod in diem, in princip. ff. de compensat.* ibi. *Quod in diem debetur, non compensabitur antequam dies veniat, quamquam dari oporteat*, &c. *l. si eum multi.* §. *cum intra ff. eodem*, facit text. *in l. quæcumque* 14. *ff. eodem*, vbi tradit quod quæ per exceptionem perimi possunt, in compensationem non veniunt, Sebast. Medices *in tractat. de compensat. p.*1. *quæst.*49. Surd. *decis.*24. *num.*7. Anton. Faber. *in suo Cod. tit. de vsuris diffinit.*13. *num.*4.

Quartò, quia in causis fiscalibus semper reijci- 23
tur compensatio, *l.*1. *C. de compensat.* ibi. *Senatus censuit, & sæpe rescriptum est compensationi in causa fiscali ita demum locum esse, si eadem statio quid debeat quæ petit, atque hoc iuris propter confusionem diuersorum officiorum tenaciter seruandum est*, &c. *l. Hisp.*26. *tit.*15. *part.*5. Tindat. *in tract. de compensat. numer.*33. Franc. Lucan.

in

in tract. de fisco & priuileg. eius p. 1. num. 75. Alexand. Trentacinq. *variarum resolutionum lib. 3. tit. de compensat. resol. 1. n. 11.* Ioann. de Platea. *in l. 1. C. ne fiscus rem quam vendidit lib. 10. sub num. 1.* ibi. *Ex hoc patet quod debitum ex vna statione non potest compensari cum debito alterius stationis, quia non debent confundi & intricari rationes diuersarum stationum*; aliam rationem reddunt Angel. & Siccar. *sub num. 3. in d. l. 1.* quod in fisco debita & credita vtplurimum ita superabundant, quod in quantum admitteretur compensatio, admitteretur officiorum confusio, quę reprobatur per illam *l. 1.* Ex quibus manifestè conuincitur vulgare axioma, *quod fisco non potest obijci compensatio ex diuersa statione*, non constituit speciale in eo quod fiscus sit actor, sed in eo quòd causa sit fiscalis, Francisc. Lucan. *vbi supra*, Peregr. *de iure fisci lib. 6. tit. 7 num. 15. versic. intellige*, Sebast. Medices *de compensat. p. 1. quæst. 38. num. 5.* Felician. *de censibus lib. 4. cap. vnico sub num. 13. versic. præterea compensationem.* Francisc. de Alfaro *de officio fiscali gloss. 16. priuileg. 34. num. 139.*

24 Denique quia Rex Catholicus promisit omnia pacta obseruare in verbo Principis, quæ quidem verba per Principem prolata important iuramentum, *cap. penult. de iureiurand.* Neuizan. *consil. 68. numer. 49.* Crauet. *consil. 963. num. 21. vol. 5.* Tiber. Decian. *consil. 35. num. 22. & 23. vol. 2.* Surd. *decis. 159. n. 10.*
25 *& dec. 234.* Iuramentum verò impedit opponi compensationem. Felin. *in cap. ad nostram, num. 10. de iureiurand.* Ossasch. *Pedem. decis. 92. num. 26.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg. 74. num. 35.* Vincent. Mancin. *de iuram. p. 4. effectu 30.* Quare, &c.

Hispaniarum Accusationis.

Castellanus siue arcis Præfectus quando teneatur, & ei culpa imputari possit si arcem, siue castellum deserat, aut illud tradat inimico?

VOTVM LXI.

1 *Castellano imputanda castelli amissio si culpa sua id euenisse probetur, & num. 3.*
2 *Culpa est deuiatio ab eo quod bonum est, siue in faciendo malum, siue in omittendo bonum.*
4 *Negligentia non probatur eo solo quod non fuerit aliquid factum, sed debet probari quod talis facere potuit, & non fecit.*
5 *Castellanus arcem, seu ciuitatem deserens, aut inimicorum potestati tradens, tunc & quando eam iam defendere non poterat, culpa vacat.*
6 *Culpa debet esse dolosa vt noceat.*
7 *Statutum puniens delictum capitaliter, non habet locum, nisi dolo interueniente.*
8 *Crimen læsæ maiestatis sine dolo non committitur.*
9 *Dolus requiritur in delictis militum.*
10 *Castellum Principis occupans non principaliter animo ipsum offendendi, non committit crimen læsæ maiestatis.*
11 *Seditio non committitur sine dolo.*
12 *Crimen læsæ maiestatis vt incurratur ex consilio, vel auxilio hostibus Principis præstito, necesse est vt dolus interueniat.*
13 *Culpa non præsumitur, & multò minus dolus.*
14 *Causa etiam leuis admittitur pro excusandis Reipubl. ministris.*
15 *Actus præsumitur potius ex alia causa gestus quàm offendendi & lædendi Principem.*
16 *Culpa an sit admissa quando sumus in dubio, nunquam quis potest pro culpa condemnari.*
17 *Culpa vt euitetur præsumitur factum quod verisimiliter fieri debuit.*
18 *Præsumptiones quando duæ sumi possunt, vna delicti inclusiua, altera verò exclusiua præponitur.*
19 *Testes de culpa seu dolo deponentes, quæ declarare debeant, ostenditur.*
20 *Casum euenisse culpâ alicuius asserens, probare debet culpam illam fuisse ordinatam ad casum.*
21 *Vita propria pro defendenda exactissimam à quocunque semper præsumitur diligentiam adhiberi.*
22 *Nihil mali contra laudabilis opinionis virum suspicari potest.*
23 *Consilia pro rebus bellicis bene gerendis sunt quàm sæpissimè adhibenda.*
24 *Doctores etiam interuenire debent in consilijs belli simul cum militibus.*
25 *Dispositiones quantumcunque formales semper intelliguntur si tempus & locus ad executionem vsque peruenire permiserint.*
26 *Consilium plenius deliberandi plerumque nec tempus nec locus præstant.*
27 *Miles qui contra mandatum Ducis aduersus hostem pugnauerit, capite punitur, etsi victoriam reportaret, nisi ex aliqua noua causa superueniente, vel alia suo Superiori incognita id fecerit.*
28 *Culpa caret qui viris expertis credidit verisimiliter in his, de quibus fuerunt consulti.*
29 *Peritorum in armis iudicio statur an quis potuerit in aliquo loco se defendere.*
30 *Dux priusquam bellum aggrediatur, prospicere debet an vires sibi suppetant ad debellandos hostes.*
31 *Samsonis factum quare permissum?*
32 *Castellanus, quando periculum est certum, non debet illi se committere, quia potius esset temeritas.*
33 *Faciens quod potuit, legem impleuit.*
34 *Militi licet vitæ & saluti consulere si tanta erat hostium vis, cui resistere non poterat.*
35 *Vasallus non tenetur ipsum dominum adiuuare, quando non est possibile illi adiumento esse.*
36 *Castellanus quando præcisè erat debellandus potest se & suis seruatis tradere castellum.*
37 *Ciuitas, quam Imperator defendere non potest, nec de hoc est spes proxima, potest se alteri subijcere.*
38 *Castellanus, qui castellum tradidit, an & quando veniat puniendus.*
39 *Milites & duces quamplurimi cùm necessiate adstricti desertores militiæ fuissent, nullatenus damnati fuerunt.*
40 *Ducis prudentis non est vltro vnquam periclitari, nisi vbi perspicuum sit se hostibus esse potiorem.*
41 *Carthaginenses pœna mortis suos Generalatus affecerunt, eo quod paruo exercitu bellum aggrederentur, licèt victores euaserint.*
42 *Nautæ culpæ adscribitur, qui recta nauigatione contempta littora deuia sectatur.*
43 *Nauta culpa non caret si per loca notoria non tuta nauigare voluerit.*
44 *Sancti Augustini pulchra verba referuntur.*
45 *Reges nihil in consilio status terminari promittãt, quod in consilio conscientiæ non fuerit decisum.*
46 *Morti certæ & indubitatæ nullus sese exponere potest, vt reliquorum salutem compararet.*
47 *Discrimen & interitus quando certus est, stultum reprehensione dignum opus se illi committere.*
48 *Bella subita turbant milites fortissimos, & tunc nec vir consultus, consultus est, nec fortis fortis.*
49 *Mala duo licèt sint omnino cautissimè præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnam perpetrari*

petrari compulerit, id debemus resoluere quod minori nexu noscitur obligare.

50 *Malum minus habet rationem boni respectu maioris.*

51 *Eligens medium ex duobus bonis nunquam dicitur in culpa.*

52 *Castellum, seu nauis quando deuentura est in hostium manus, omnia pretiosa prius igni tradenda, aut in mare eijcienda.*

53 *Milites & socij nauales videntes nauem in potestatem hostium deuenturam, possunt communi consensu ignem pulueri inijcere, & se mari committere.*

54 *Culpæ imputandum non est quod propter bonum & licitum finem factum fuit.*

55 *Initia in potestate nostra sunt, de euentu fortuna videat.*

56 *Ducis temeritati non debet imputari tristis, & inopinatus euentus.*

57 *Consilia praua magis quàm bona sæpè solent prosperè euenire.*

1 Allegabatur contra quendam Castellanum culpa sua arcem deseruisse, & in inimicorum manus illam tradidisse, sed viso processu, & excusationibus in suæ innocentiæ probationem adductis, consului eum esse excusandum; & pro hac mea opinione statuenda, quatuor sunt præsupponenda iuris principia, & receptæ in hac materia conclusiones.

2 Prima, quod tunc arcis amissio, & loci desertio, Castellano imputanda erit, si culpa sua id euenisse probetur; ita colligitur ex *l. milites*, ibi *si nimia eorum culpa deprehendatur, alioquin pro modo culpæ in eos statuendum est, l fin. ff. de custodia reorum, l. Hispan.* 1. *titul.* 18. *part.* 2. ibi, *de guisa que por culpa dellos no se pierda*, & ibi. *Onde qualquiera dellos que por su culpa perdiere el castillo que tubiere, l.* 3. ibi. *si lo perdiere por su culpa, l.* 9. 16. 21. *&* 22. *eodem titul. & part.* Deci. *consil.* 390. *numer.* 14. *cum seq.* Hieron. Grat. *respons.* 51. *ex num.* 13. Imol. *consil.* 34. *num.* 3. Ayala *de iure & officio belli lib.* 2. *cap.* 1. *& lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 3. Tapia *decis.* 13. *num.* 26. Culpa enim est deuiatio ab eo quod bonum est, siue in faciendo malum, siue in omittendo bonum, ex Bart. *in l. quod Nerua, numer.* 6. *&* 7. *ff. depos. & in l. si constante*, *§. si maritus, ff. solut. matr.* Abb *in cap. veniens, num.* 13 *de commod.* Paris. *consil.* 123. *num.* 6. *lib.* 1. Ioseph. Ludouic. *Lucens. decis.* 10. *num.* 10.

3 Secunda, quod Castellano tunc culpa imputari poterit quando diligentia, vel industria sua potuit arcem non deserere, & hostium impetum sustinere, & tamen eam deseruit, & aduersus inimicorum vim opem ferre noluit, ex *l. itèm quæritur. vers. exercitu veniente. ff. locati*, ibi. *si resistere potuit, & non restitit, l.* 1. *§. occisorum. ff. ad Syllanian.* ibi, *quia toties puniendi sunt serui, qui auxilium domino non tulerunt, quoties potuerunt ei, aduersus vim opem ferre, & non tulerunt, l. omne delictum* 6. *§. penul. ff. de re milit.* ibi, *qui Præpositum suum non protexit cum posset, in pari causa factor habendus est, si resistere non potuit parcendum ei, l.* 44. *ff. locati*, ibi, *sed de damno ab alio dato agi cum eo non posse Iulianus ait, qua enim custodia consequi potuit ne damnum iniuria ab alio dari possit? Sed Marcellus in.* [illegible] *agi posse ait, siue custodire potuit ne damnum daretur, siue custos ipse damnum dedit, quæ sententia Marcelli probanda est*, &c. *l. in rebus, ff. commodati*, ibi, *ita tamen eos casus non præstet, quibus resisti non possit*, &c. *l. Hispan.* 2. *&* 3. *tit.* 2. *part.* 5. Strach. *de mercator. titul. de nauis, part.* 3. *numer.* 50. Vnde benè Bart. *in l. ab hostibus*, §. 1. *ff. soluto matrimonio.* dicit quòd negligentia non probatur eo solo quòd non fuerit aliquid factum, sed debet probari quod talis facere potuit, & non fecit, Dec. *consil.* 430. *in princip.* 4

Vnde inferunt Doctores quod si Castellanus castellum siue ciuitatem deserit, aut inimicorum potestati illud tradit, tunc & quando eam defendere non poterat, attenuatis iam suorum viribus, non est dubium eum omni culpa vacare, quod eleganti sermone, & exemplis historiarum confirmat Ayala *de iure & officio belli lib.* 3. *cap.* 18. *versic. porro cum à iustitia alienum sit quem sine culpa puniri*, Dec. *consil.* 690. *num.* 14. Socin. Ien. *cons.* 39. *num.* 8. *volum.* 3. Grat. *respons.* 5. *in fine, & respons.* 51. *lib.* 1. Afflict. *ad constitutiones Regni incip. Dubitationem*, Azeued. *l.* 1. *num.* 259. *titul.* 18. *lib.* 8. *nouæ Recopilat.* Bobadill. *in sua politica lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 14. Carol. Tapia *decis.* 13. *ex num.* 26. 5

Tertia conclusio est quòd nedum culpa sufficit si non fuerit dolosa, iuxta *l.* 1. *§. diuus, & l. in lege Cornelia. ff. de sicar.* & ibi gl. *verbo culpa lata, l. absente.* §. *vlt. l. Metrodorum, ff. de pœn.* gl. *in l. actionibus, verbo non etiam ob culpam, ff. de in lit. iur.* & ibi Deci. *n.* 10. *& in c.* 2. *n.* 32. *lect.* 1. *de constit.* Bart. *in l.* 1. §. 1. *n.* 3. *ff. si quis testam. lib.* Angel. *in l.* 1. *n.* 5. & ibi Castrens. *num.* 10. idem Bart. Alberic. Angel. & Marsil. *in d. l. in lege Cornelia*, Bald. *in d. l. in actionibus, num.* 7. & ibi Ias. *numer.* 27. Dec. *numer.* 19. & communem testatur Claudius Seysel. *in l.* 1. *num.* 32. *ff. de legib.* Tiraquel *de pœnis temper. causa* 14. *num.* 5. Clar. *in practic.* §. *fin. quæst.* 84. *in princip. versic. & loquendo de pœna mortis*, Paul. de Castro *in l. nemo, num.* 5. *C. de Episcop. & cleric.* idem Bald. *in l. data opera, num.* 7. *versic. item si statutum, C. de ys, qui accus. non poss.* vbi infert quòd statutum puniens delictum capitaliter, seu corporaliter, non habet locum nisi dolo interueniente, etiam quod de dolo mentionem non faciat, Alciat. *in l. magna, num.* 3. *vers. quod exemplo, ff. de verbor. signif.* Cæpol. *caut.* 1. *num.* 12. Franc. Becc. *cons.* 51. *n.* 6. Carol. Tapia *d. decis.* 13. *num.* 26. ibi, *Imo ex sui parte omnia fecisse, quæ dolum excludere poterant*, &c. 6 7

Et in nostris terminis quod crimen læsæ maiestatis sine dolo non committatur docet Iureconsul. *in l.* 1. *ff. ad legem Iul. Maiestat. l.* 4. *ff. eodem.* Gig. *de crimine læsæ maiestatis, lib.* 1. *rubr. qualiter & à quibus crimen læsæ maiestatis committatur quæst.* 67. *in princ. & n.* 4. Bursat. *consil.* 257. *num.* 16. Riminald. *consil.* 704. *num.* 10. *vsque ad* 13. Decian. *in tract. crimin. lib.* 7. *c.* 15. *num.* 4. *& cap.* 49. *num.* 14. *&* 18. Farinac. *in praxi crimin. p.* 4. *quæst.* 117. *num.* 18. 8

Et in delictis militum dolum requiri tenent Decian. *d. lib.* 7. *cap.* 15. *num.* 4. *vers. dolus autem requiritur*, Carol. Tapia *d. decis.* 13. *numer.* 26. Farinac. *d. quæst.* 117. *numer.* 19 Hinc Ruin. *consil.* 1. *numer.* 4. *versic. vnde ex præmissis lib.* 5. infert quòd si aliquis castellum Principis occupauerit non principaliter animo ipsum offendendi, sed ex alia causa, licèt ex ea incidenter & secundario eius offensa sequatur, illiúsque status turbetur, non committit crimen læsæ maiestatis, sequitur Cephal. *consil.* 76. *numer.* 57. *versic. non obstat, & numer.* 58. Fab. de Anna *consil.* 67. *num.* 5. *& seqq.* Et hinc est quod sine dolo seditio non committitur, Decian. *d. lib.* 7. *cap.* 7. *numer.* 16. Cephal. *vbi suprà*, Capic. *decis.* 130. *num.* 6. 9 10 11

Hinc etiam est quòd ad hoc vt ex auxilio, vel consilio hostibus Principis præstito, incurratur crimē læsæ maiestatis, necesse est vt dolus interueniat, vt per text. *in l.* 1. *ad fin. ff. ad leg. Iul. maiest.* tradit Foller. *in practic. crimin. verbo, item quod commisit crimen* 12

læsæ

læsæ maiestatis,num.9.fol.mihi 225.vbi infert quòd ad hoc vt quis ex transmissione pecuniarum hostibus, & rebellibus sui Principis incurrat crimen læsæ maiestatis, duo requiruntur, vnum quod sciuerit eos, quibus missa est pecunia, esse inimicos & rebelles sui domini; alterum quod pecunias miserit, aut aliàs auxilium præstiterit in damnum,& præiudicium eiusdem domini,& quod de prædictis qualitatibus crimen inducentibus constet,aliàs secus.

13 Quarta conclusio, quòd culpa non præsumitur, & multo minus dolus, *l. item apud Labeonem. §. si communem.ff.de iniur. l.cùm pater. §. rogo.ff.de legat.2.* Menoch *de præsumpt.lib.5. præsumpt.2. ex num.1.* D. Barbos.*in l.si mora,in princip.num.28. ff.soluto matrimon.*Foller.*in practic.crimin. in verbo item quod commisit crimen læsæ maiestatis, num.78.* dum ait quòd doli circunstantia probanda est per fiscum, quia non præsumitur cùm sit qualitas animi, in tantum quod allegans culpam & negligentiam debet probare eam fuisse talem, vt nulla extiterit excusatio, Bart. *in l.si seruum.ff.de verborum obligation. & in l.si ab hostibus.§.si vir.ff.soluto matr.* vbi Ias.*num.10.*Mascard.*de probationib.conclus.468.num.1.*

14 Leges enim ita culpam abominantur, vt pro excusandis Reipubl.ministris, quamcunque etiam leuem causam admittant, Menoch. *consf.28. num.13.*

15 *& 16.cum seqq.lib.1.* Honded. *cons.100. num.46.* vbi dicit quòd in dubio isto casu præsumitur actus potius ex alia causa gestus,quam offendendi & lædendi Principem, comprobat & exornat Fab. de Anna

16 *consil.67.num.5.18. & 44.* Et vbi sumus in dubio an sit admissa culpa, nunquam quis potest pro culpa condemnari,Bald.*in l.si creditor. Cod.de pignorat.act.* quod dictum pro notabili refert & sequitur Alex.

17 *cons.183.versic.quinimo,num.7.*Inmo ad euitandam culpam præsumitur factum quod verosimiliter fieri debuit,Bart.*in l.cum venderet. §.fin. ff. de pignorat. act.*Crauet.*cons.8. num.20.* Riminald. *consil.801. ex*

18 *n.25.vsque ad num.29.* Et quia quando duæ possunt sumi præsumptiones, vna delicti inclusiua, altera verò exclusiua, semper exclusiua præponitur,Bald. *in l.precibus,col.4.vers.sed quid. C.de impuber.* Innoc. & alij *in cap.dudum el.2.de elect.* Brun. *consil.27.n.8. & seq.* Roman.*consil.68.* Bursat. *cons.94. num.21. & seqq.lib.1.*Honded.*consil.100.num.39.vol.2.*Menoch. *lib.5.præsumpt.1.num.11*

19 Nec sufficit quòd testes de culpa, seu dolo deponentes dicant illam seu illum interuenisse in actu, debent enim declarare, in quo consistere potuit, & qualiter adhiberi remedium potuisset,ne casus eueniret,iuxta doctrinam Bart.*in cons.195.num.3.*Deci. *cons.346.& cons.562.in fine,* Bargal.*de dolo lib.4.c.2. quæst.15.*Mascard.*d.conclus.468.num.25.*Ad materiam enucleandam notabilis est alia eiusdem Bart.*doctri-*

20 *na in l.2.§.vlt.ff.si quis caut.* dum dicit quòd ille, qui asserit casum euenisse culpa alicuius, probare deber,culpam illam fuisse ordinaram ad casum, & ob id, quod si culpa illa commissa non fuisset, casus non contigisset, sequuntur Alexand. *consil.74. col. vlt.lib.6.*Strach.*de mercat.tit.de nautis part.4.num.2.* Menoch.*lib.5.præsumpt.3. num.138.*

21 Quibus præsuppositis in casu isto cum nulla culpa, vel dolus imputari possit Castellano, in arcis desertione & amissione, bene conuincitur illum puniri non posse, maximè cùm omnem curam & diligentiam in sustinenda arce adhibuerit, quam diligens atque fidelis Castellanus facere potuisset; eo præcipuè, quia omnia dirigebantur ad vitam propriam tuendam,pro qua defendenda à quocunque exactissimam semper præsumitur diligentiam adhiberi,ex Bart.*in d.l.si ab hostibus. §. si vir.ff.soluto*

matrim. in l.idemque erit.ff.pro socio, Alban. *in l.item Mela.§.Celsus.ff.ad legem Aquil.*Roman.*cons.51.n.9.* & tanto melius si Castellanus fuerit spectatæ fidei 22 vir,& erga suum Principem, deuotissimus, & addictissimus subditus,contra quem nihil mali suspicari potest,iuxta text. *in l.famosi. §.1.ff. ad legem Iuliam maiestatis.* ibi. *Hoc tamen crimen à Iudicibus non in occasione ob principalis Maiestatis venerationem habendum est,sed in veritate,nam & personam spectandam esse an potuerit facere,& an ante quid fecerit, & an cogitauerit,*&c.*l.cùm hi.§.causæ.ff.de transact.*ibi. *In persona eius hac erunt inspicienda in quibus sit facultatibus, cuius opinionis, tunc enim apparebit nunquid circumuenire velit,*&c. *l.non omnes. §. à barbaris. versic. sed licèt.ff.de re milit.* ibi. *Et si bonus miles ante existimatus fuerit, propè est vt affirmationi eius credatur,* &c.*l.1.§.tormenta.ff.de quæst.cap.in nostra.§. nos verò, de procurat. cap.sacros.de sentent. excommunicat.* ibi. *maximè si laudabilis opinionis existat*, &c. Paris. *consil.163.num.16. volum.4.* Tiraquell. *de pœnis temper. causa 51.num.54.cum sequentibus.* Honded.*cons.100. num.20.vol.1.*Menoch.*lib.1. præsumpt.16.num.1.cum multis sequentibus.*

Arcis præfectum excusat etiam maxima diligen- 23 tia,quam adhibuit in veteranorum militum consiliis perquirendis, quæ pro rebus bellicis bene gerendis sunt quam sæpissimè adhibenda, Ayala *de iure belli,lib.2.cap.6.* Petr. Gregor. *de Republ. lib.11. cap.2.*Valenzuel. *de statu & bell. & p.2. consider.11. n.50.cum sequentib.* latè Mastrill. *de magistrat. lib.5. cap.14.à princ.*Petr. Barbosa *en el tratado primero de la iuridica verdadera razon de estado,fol.301.* ibi. *En los vltimos peligros de la guerra los heroicos consejos son de ordinario los mas saludables,*&c. Bobadil.*in sua politica lib.4. cap.2. num.30.& 31.* vbi quòd Docto- res etiam interuenire debent in consiliis belli simul 24 cum militibus, D.Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum lib.3.cap.2.num.2. cum sequentib.* Quod demum 25 intelligendum esse existimo quando tempus id permittit, quia dispositiones quantumcunque formales semper intelliguntur si tempus & locus ad executionem vsque peruenire permiserint, Bart. *in l. omnes populi.quæst.5.in princ.num.60.vers.primo casu. ff.de iustitia & iure*,optimus text. *in.l.2.§.si tamen.ff. si quis caut.l.ex conducto. §.si vis tempestatis. ff.locati. l.interdum.§.si propter necessitatem. ff. de publican. & vectigalib.* Ayala *de iure belli lib.2.cap.5. num.7. & 8.* Alderan.Mascard.*de statut.interp.conclus.2.num.238.* Bona *l.Hispan.23.tit.23.vers.e aun sin todo esto,par.2.* ibi.*si el enemigo diere lugar,* &c.

Plerumque enim, ait Iureconsult.*in l.1.ff.de exer-* 26 *cit.act.*nec tempus, nec locus præstant pleniùs deliberandi consilium,*l.tutor qui repertorium.ff.de administr.tut.*Afflict.*decis.289.num.34.*Non omnia consilia cunctis præsentibus tractari ratio rerum,aut occasionum velocitas patitur, vt Othonem suis militibus dixisse affirmat Tacit.*lib.1.histor.cap.16.* & in idem tendunt quæ tradit Seneca *lib.10. epist.72.* Et eleganter Ioan.Cochier.*in thesauro politico lib.3.c.21.* ait in subitis periculis consilia non quærenda, sed rapienda, his verbis. *Enimvero in subitis arduisque periculis nihil est festinatione tutius, in queis rapienda sunt consilia,non quærenda,*&c.

Et in terminis notat eleganter Francisc.Cremo- 27 nen.*singul.150.incip. Mandatum,* vbi propterea infert quod licet, qui contra mandatum ducis aduersus hostem pugnauerit, capite puniendus sit, etsi victoriam reportaret,per textum,quem dicit singulariter *in l.in bello.ff.de re milit.*limitat procedere nisi ex aliqua noua causa superueniente, vel alia suo superiori incognita, id fecerit, quod dicit mereri

perpetuò esse notandum: sequuntur Tiraquell. *de pœnis temper.in præfat.num.*37.Andr.Gail.*de pace public.lib.*1 *cap.*4.*num.*29. Paschal.*de viribus patriæ potest.p.*3.*cap.*3. *num.*32.

28 Vnde Castellanus cùm requisierit milites veteranos in consiliarios, & non ex suo capite, sed de eorum consilio arcem dereliquerit, satis constat eum in culpa non fuisse, quia ea caret, qui viris expertis credidit verisimiliter in his, de quibus fuerunt consulti, gloss.*in l. Titio cui fundus. ff. de condit. & demonstr.& in cap.cupientes, in princip.in ver.notitia,de elect.in* 6.Tiber.Decian.*respons.*29.*n.*18. *&* 19. *vol.*1. nam iudicio peritorum in sua arte standum est.*l.*1.*ff.de ventre inspic.l. bonorum.ff.de bonorum possess.l. intestato.ff.de suis,& legitim. hæred.l.semel. C.de re milit.lib.*12.Strach.*de nauic.*6.*p.num.*25. Mascard.*de probationib.concl.*1169.*n.*1.Gratian.*disceptationum forens.cap.*235.*n.*29.*& tom.*3.*cap.*572. *n.*48. *&* 50. *& cap.*600.*num.*21. Sanchez *de matrim. lib.*7. *disp.*109. *num.*108.Mari. Giurb.*in consuet. Messanens.p.*1.*cap.*8.
29 *gloss.*2.*num.*6.Bettazol.*consil.*1.*num.*21. vbi propterea subscribit quod quoties dubitatur an quis commodè se in aliquo loco defendere posset, an verò necessario prosiliendum esset,& occidendus aduersarius, statur iudicio peritorum in armis, & in huiusmodi rixis; quod procedit etiamsi periti de credulitate deponant,& non de certa scientia,Roman. *in rubr.num.*3.*ff.de iureiurand.*& ibi Ias. *num.*4.Felin. *in cap. quoties, num.*11. *de testib.* Decian.*respons.*51. *num.*81.*volum.*2.Hieron.Grat.*consil.*55.*num.*2.

30 Nec mirum si omnes consuluerint arcem deserendam, & Castellanus eorum consiliis acquieuerit, cum inimicorum vis tanta esset, vt illis resisti minimè posset tum propter ingentem hostium manum,tum propter exiguas,& debiles vires militum castelli, & ideo *Lucæ c.*14. consulitur vt priusquam bellum aggrediatur bonus dux, videat an vires sibi suppetant ad contrarias subiugandas, ibi. *Aut quis Rex iturus committere bellum aduersus alium Regem non sedens prius cogitat si posset cum decem millibus occurrere ei,qui cum viginti millibus venit ad se?* Nec mi-
31 rum quod *Machab. lib.*1. *cap.*9. Iudas cum paruo exercitu militum, contrarium numero superiorem aggrederetur, id enim ex inspiratione diuina factũ fuisse aduertit Nicol. Serrarius,& alij illius loci expositores; quia ratione Samsonis factum permitti notant alia quamplurima exempla referentes, S. Augustin.*lib.*1.*de ciuitate Dei,cap.*21.D.Ambros.*lib.*1. *offic.cap.*40.D.Thom.2.2.*quæst.*64.*artic.*5.*ad* 4.& ibi Aragon.Sot.*de iustitia lib.*2. *quæst.*3. *artic.*8. *& lib.*5. *quæst.*1.*artic.*4.*ad finem.* Plac. *de delict.cap.*23.*num.*2. Amescua *de potest.in seipsum,lib.*1.*cap.*8.*num.*28.Torreblanc.*de magia lib.*4. *cap.*31. Solorzan. *de iure Indiar.lib.*2.*cap.*3.*num.*13.

32 Hoc idem legibus Partitarum comprobatur, videlicet *l.*7.*tit.*23.*part.*2.ibi. *Assi que quando estubiere con poco compaña, e los enemigos fueren muchos, e entendiere que no se les podrian er en saluo,ni desuiar que non lidien con ellos.* Et *l.*6.*tit.*18.*part.*2.ibi, *Si el Alcaide tubiere nueuas de enemigos estando fuera del Castillo, procure en todas las maneras que pudiere entrar en el para le defender,*&c.vbi Gregor. Lopez gloss. *verbo en todas las maneras,* intelligit istam legem quando probabiliter credebatur quòd posset ingredi, vel non erat certa eius mors, vel captio, nam aliàs, inquit,potius esset temeritas,&in castelli damnum, si ipse deueniret in potestatem hostium;idem Gregor.Lopez *in l.*1. *verbo por su culpa, & in l.*18. *verbo deuen auenturar d.tit.*18. ibi. *Quando periculum est certum,non debet ei Castellanus se committere, quia potius esset temeritas.*

Balthas.de Ayala *de iure & officio belli lib.*3.*cap.*18. 33
eandem sententiam ad excusationem Castellani tuetur, ibi. *Itaque qui necessitate coactus quam ne Dij quidem, vt quodam loco ait Liuius, superare possunt, omni humana ope destitutus, arcem hosti tradit, eum nullo supplicio dignum esse existimo,nam qui facit quod potuit legem impleuit, & vasallus non tenetur fidelitatem præstare domino, nisi quatenus facere potest;impossibilium enim nulla est obligatio. Vnde eos,qui necessitate coacti Schoram arcem à Turcis obsessam eisdem dedere,Venetias reuersos in nullam reprehensionem venisse refert Egnatius;intelligebat enim Senatus quanta vis esset necessitatis, cui nulla virtus potest resistere. Hinc plerique existimant ciuitatem,quæ iusto præsidio caret, excusari à crimine læsæ maiestatis si hosti dedatur.*

Petr.Bellin.*de re milit.tit. vnic. ex num.*61. ibi. *Si* 34
*tamen ea erit vis, cui resisti non poterat, licebat militi saluti consulere & vitæ in d. §. fin. secundùm quam distinctionem fortè debẽt intelligi iura feudorum in vasallo, qui dominum dereliquit in prælio, de quo in cap.*1.*§. qui dominum, quæ sit prima causa benefic. amitt. & in cap.*1.*quibus modis feudum amitt. & in cap.si quis miles,quibus modis feudum amitt. el.*2. *Quam distinctionem Doctores ibi non ita explicitè faciunt: vbi enim non potest ei prodesse meum auxilium, quid proderit mors,vel captiuitas?*

Aluarot.*in cap.*1.*§.item qui dominum, num.*4. *quæ* 45
fuit prima causa, ibi. *Quæro pone quòd non erat possibile quòd vasallus potuisset ipsum dominum adiuuare, an teneatur? & respondeo secundùm* Iacob. de Ardez *quod non, argumento l. omne delictum.§. fin.ff.de re milit.& infra eodem.§.sed nec est,& quæ ibi dixi.* Isern.*in cap.*1.*§.& omne,num.*3.*de noua forma fidel.* Curt.iun. *de feud.p.*4.*num.*11.Capic.*de inuestit.feudal.cap.feuda amittuntur limit.*3.*& cum multis* Rosental.*de feudis, cap.*10.*conclus.*16.*num.*24.*in gloss.litt.Z.*

Humada *ad l.*6.*tit.*18.*part.*2. *in gloss.*6.*versic.basta* 36
la muerte, vbi sic ait *num.*2. *Quinto fallit quando Castellanus nullis ex causis in prima ampliatione relatis tradidit castellum,sed solum ex eo quod præcisè erat debellandus, & manifestè constabat hoc, tum propter ingentem manum hostium, tum propter exiguas, & debiles vires castelli,& militum custodientium;nam eo quod nulla spes euasionis manet, poterit se, & suis seruatis, tradere castellum, nulla tamen culpa præcedente;quam limitationem ego confirmo ex doctrina* Baldi *in cap.*1. *de iudic. in* 2. *lect. num.*9. *dicentis quod ciuitas, quam*
Imperator defendere non potest, nec de hoc est spes pro- 37
xima,potest se alteri subijcere, eo irrequisito,quam conclusionem approbat Felin. *in cap.cum contingat,de foro compet.num.*6.*& in cap.non licèt, de præscript.n.*12. *in med. & hoc permissum fatentur de iure naturali, quo tutela sui corporis vnicuique permissa est.l. vt vim, de iustitia & iure,* &c.

Anton. Aluarez *en el tratado de los Alcaydes in* 38
*l.*6.*tit.*18.*part.*3.*p.*4.affirmatiua *cap.*5.*fol.*50.ibi.*Para que la muerte del Alcayde sea desculpa de auer perdido el castillo, y no boluerlo al Rey, es necessario que sea la muerte sin culpa, porque se el Alcayde tuuo culpa en morir, tal muerte no sera defensa ni disculpa de su memoria,antes se le imputara culpa,de auer por la culpa de su muerte perdidose el Castillo:y esto nos muestra el glorioso Rey en sus leyes, y dize a este proposito. Que si lo hiziesse,maguer fuesse muerto,o prezo,no podia ser quito de la traicion si estonces el castillo se perdiesse; y esto seria como se el Alcayde con osadia temeraria peleasse o resistiesse impetu y fuerças de enemigos,que naturalmente no podia,que se lo hiziesse y moriesse,y por ello se perdiesse el castillo seria culpado de traicion; y assi dize el glorioso Rey. Ca maguer el esfuerço, y el ardimiento son mui nobles en sy; pero en las mas cosas ha menester*

que

que sean aiudados por sesso y por cordura, porque aquello que los omes codician, que es ser vencedores, no los torne a ser vencidos: y esto señaladamente conuiene a los que an de defender los castillos, ca tal ardimiento podrian mostrar los de dentro en saliendo a los de fuera, que si lo no fiziessen con sabidoria, y consesso, que el castillo fuesse en saluo que se podria perder, luego si la muerte ha de ser sin culpa para defender la memoria del Alcayde, necessario le es euitar esta culpa, la qual seria notoria quando la muerte se recibiesse temerariamente con voluntaria desesperacion, sin es fuerço regulado por razon y prouecho del castillo, &c. & eadem *part.4. affirmatiua fol.*40. respondet *ad l.*1.6. *&* 12. *titul.*18. *part.*2.*& ad l.*1.*tit.*7.*lib.*8.*ordin.* quæ est *l.*1.*tit.*18.*lib.* 8. *recopilat.* cum similibus procedere *quando el Alcayde que queda viuo i libre, perdio o entrego el castillo por desuergouça, o deslealtad, o por flaqueza, o per temor de la muerte propria, o de la muger o hijos, y amigos, o por tormentos, o por heridas de muerte, o por amenaças de matarlo, o por libertad, o por otro bien o mal, o por otra razon alguna desta calidad*, &c.

39 Idem resoluit Bobadill. *in sua politica lib.*4.*cap.*3. *num.*14. *&* 15. Exempla nonnulla ducum & militum, qui cum necessitate adstricti desertores militiæ fuissent, nullatenus damnati fuerunt, referunt text. *in officina p.*2.*pag.*162. Baptista Egnat. *de exemplo illustrium virorum lib.*7. *cap.*6. Petr. Bellin. *de re*
40 *milit.tit.vnico, num.*42. nam, vt ait Liuius *lib.*7.*decade* 3. *Prudentis ducis non est vltro vnquam periclitari, nisi vbi perspicuum sit se hostibus esse potiorem*, Iust. Lipsi. *lib.*5.*ciuil.doctrin.cap.*5.*num.*16. Petr. Faber. *lib.*1. *semest.cap.*19.*folio* 128.*& sequent.* Valenzuel. *de stat. ac belli rat.seru.p.*2. *considerat.*11.*num.*20. *cum multis sequentibus.* Hinc Valerius Maxim. *lib.*2.*cap.*7. refert
41 Carthaginenses pœna mortis suos Generales affecisse, eo quod paruo exercitu bellum aggrederentur, licet victores euaserint, bene Carolus Tapia *dicta decis.*13.*num.*29.*vsque ad finem.*

42 Strach. *de naut. p.*3. *num.*6. vbi postquam dixerat quòd culpæ etiam nautæ adscribitur, qui tecta nauigatione contempta, littora deuia sectatur, *l. qui fiscales. C. de nauicul. l. cum proponas, C. de naut. fœn.* id statim limitat his verbis. *Prædicta tamen declara, nisi iusta causa nauta motus rectam nauigationem non seruauerit, vel qui reficiendæ nauis causa, quæ vitium fecerat, & in qua ex tempestate vnda penetrauerat & merces corrumpebantur, vel impetu ventorum, & tempestatis, vel metu piratarum, cum forte inter nauigandum piratas vidisset, secundum* Bald. *&* Saliect. *in citata l. cum proponas, in fine, idque argumento l.*2. *§. quid enim. ff. si quis caut. & ff. de liber. causa, l. imo, & ff. de publican. l. Cæsar*, probat Bertazol. *in tractatu de gabell. in vlt. p.*
43 *num.*58. &c. & deinde *num.*15. ibi. *Culpa non caret nauta si per loca notoria non tuta nauigare voluerit: finge enim notorium fuisse piratas esse, & in magno numero, & cum posset in portu manere, maluisset cum maximo periculo nauigare; si igitur nauis capta à piratis fuerit, & merces amissæ, nauta tenetur*, tangit Perez de Lara *in compendio vitæ hominum, cap.*4. *num.*26. ibi: *aut ex interuallo, & loco hostibus securo in portus* &c.

44 *Faciat homo*, dicit S. Augustinus *in lib. contra mendacium, cap.*17. *etiam pro temporali hominum salute quod potest, cùm autem ad hunc articulum ventum fuerit, vt tali saluti consulere nisi peccando non possit, iam se existimet non habere quid faciat, quando id reliquum esse perspexerit quod rectè faciat; quia prudentiæ status vestigia imitari Princeps debet, quæ iustitia innititur, ipsi namque virtutes omnes dominantur*, Cic. *lib.*1. *de legib. & lib.*3. *de offic.* Frachet. *de rat. status disc.*1. Sotus *de iustitia lib.*3. *quæst.*2. *articul.*8. Cardinal. Bellarmin. *de officio Princip. lib.*1. *cap.*8. Aragon. *de iustitia & iure quæst.*57. *art.*12. & bene aduertit Boter. *lib.*2. *de rat. status, cap. penult. fol.*60. *Reges nihil in Consilio status terminari permittant, quod in Consilio conscientiæ non fuerit decisum.* 45

Hinc communiter Doctores tenent nullum posse morti certæ, & indubitatæ sese exponere vt reliquorum salutem compararet, Ioan. de Lignano *in tractatu de bello, cap.*19. Grammat. *decis.*18. *num.*17. vbi dicit quòd non debet expectari mors, sed sufficit quod periculum sit ita proximum, Menchaq. *illustr. controu. lib.*1. *cap.*13. *à num.*6. vbi *num.*11. quòd pro patria liberanda Sceuola ingenti periculo se, sponte tamen sua, exponebat, non tamen certam, & ineuitabilem mortem oppetebat. Hieron. Frachetta *in semin. de rat. stat. cap.*84. Roman. *consil.*395. *n.*5. Petr. Nauarr. *lib.*2. *de restit. cap.*3. *num.*48. *versic. at quando certum est discrimen, & interitus, stultum & reprehensione dignum est tale opus.* Facit notabilis text. *in cap.*2. *in fine de feudo in culpa non amitt.* ibi. *vel si in pugna suum dominum dimiserit, & cum eo non laborauerit, si potuerit*, &c. & addit *gloss.*1. *in cap.*1. *quibus modis feud. amitt. Nihil enim intererat domini vasallum ibi stetisse, cum peræquè moriturus erat.* 46 47

Et licèt subita bella turbent etiam milites fortissimos, quia tunc nec vir consultus, consultus est, nec fortis fortis, vt ait S. Hieron. *in epist. ad August.* & aduertit Cassiodor. *lib.*1. *epist.*17. Et plerumque incerta, & inopinata turbent Prouinciales, & actus impediant, vt dicit Iureconsult. *in l. obseruare, ff. de offic. Proconsul.* 48

Nihilominus si duo inexcusabilia se se offerunt pericula, eo tempore, quo non datur locus ducum & militum consilia indagandi, illud est eligendum, quod habere poterit alicuius boni spem aliquam, quia, vt inquit text. *in cap.*1. *distinct.*13. duo mala licèt sint omnino cautissimè præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnum perpetrare compulerit, id debemus resoluere, quod minori nexu noscitur obligare, *cap. iurauit, cap. non solum*, 23. *quæst.*3. Tiraquellus *de nobilitate, cap.*31. *num.*547. Surdus *consil.*509. *num.*13. Menchaq. *illustr. quæstion. cap.*48. *num.*2. nam respectu maioris mali, minus habet rationem boni, vt plenè ostendit Enriquez *in summa lib.*12. *cap.*6. §.7. *littera F.* Marquez *en el libro i del gouernador Christiano, cap.*13. *pagina* 154. *col.*2. vbi admonet *que se ha de elegir el menor de los males, quando no se pueden escusar entrambos.* & Decian. *respons.*29. *num.*26. *lib.*1. ait quòd ex duobus bonis medium eligens nunquam dicitur in culpa, quia bono etiam medius reperitur, *l. vbi autem non apparet, in princip. ff. de verborum obligat.* 49 50 51

Item est præcauendum quando castellum, seu nauis deuentura est in hostium manus, ne diuitiæ in ea existentes in illorum potestatem deueniant, sed omnia pretiosa, argentum, & aurum, vel in mare eiicienda, vel igni tradenda sunt, vt in exemplis relatis à Liuio *decade* 3. *lib.*1. Polyb. *lib.*3. Valer. *lib.*6. *cap.*6. Otros. *lib.*4. *cap.*14. Prattic. de Regno *lib.*7. *titul.*6. Anton. Herrera *en la historia general de Hspaña lib.*12. *cap.*14. *fol.*639. Vnde excusari possunt nostri milites, & socij nauales, qui cùm iam vident nauem in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulueri iniiciunt, & se mari committunt, ne ipsi & naues veniant in hostium potestatem, Less. *de iustitia lib.*2. *cap.*9. *num.*34. Bonacin. *in summ. tom.*2. *disputat.*2. *quæst. vltim. sect.*1. *puncto* 45. *à num.*8. Laymann. *lib.*3. *tract.*3. *p.*1. *cap.*1. *sect.*5. *n.*3. *ad fin.* Filliucius *in quæstionibus moralibus tractat.*29. *cap.*4. *num.*72. 52 53

54 Cùm ergo appareat euidenter quòd Castellanus bono consilio suorum ducum, & militum, & sine dolo ductus omnem adhibuit curam & diligentiam vt arcem ab hostium incursibus defenderet, quicquid postea sinistrè & malè succedat, ei culpæ imputandum non est, iuxta *cap. de occidendo, 23. quæst. 5.* ibi. *Absit, quod ea quæ propter bonum & licitum finem facimus, si quid per hoc præter nostram voluntatem malè acciderit, nobis imputetur*, &c. gloss. *in l. Barbarius. ff. de offic. Proconsul.* Bart. *in l. si constante, num. 118. ff. soluto matrimon. & in l. venditor. §. solet, num. 3. ff. de hered. vel act. vend.* Roman. *consil. 395. numer. 3. & 5.* Crauet. *consil. 89. numer. 2.* Tiber. Decian. *respons. 29. numer. 16. volum. 1. & respons. 124. num. 3. lib. 3.* Anton. Monach. *Florent. decis. 2. numer. 7.* Seneca *epi-*

55 *stol. 14.* ibi. *Initia in potestate nostra sunt, de euentu fortuna videat, & epist. 85.* ibi. *Gubernator tibi non felicitatem promisit, sed vtilem operam, & nauis regendæ scientiam, hæc eo magis apparet, quo illi magis aliqua*

56 *fortuita vis obstitit.* Palat. Rub. *del esfuerço bellico, cap. 34.* vbi dicit: *Que el que hizo lo que debia, agora sea acometedor, o acometido, vencedor o vencido; si la fortuna le fue contraria, no por esto dexara de ser esforçado.* Optimè Petr. Barbosa *en dicho trat. de la iuridica y verdadera razon de estado, p. 1. discursu. 2.* ibi. *Y mi resolucion es que en todas las grandes emprezas se incluye (assi de parte de los Principes, como de la materia dellas) vna nueua y no entendida logica, en que vno es el que pone la premissas, y otro el que saca las consequencias. las premissas estan a cargo de los hombres en ponerlas, y entonces las ponen cathegoricamente quando con manduro juicio y sana intencion encaminan los medios al buen fin de la empreza. El sacar las consequencias es iuridicion in solidum de la prouidencia diuina, lo qual entonces reduze a pratica la nueua logica quando dismintiendo la natural influencia de las premissas y medios haze que en la consequencia (esto es en el vltimo sucesso y fin de las cosas) salga negro lo que ellas mostraban sin duda auer de ser blanco, y al reues*, &c. Quod comprobat S. Bernardus *lib. 2. ad Eugenium. Nec est quod temeritati ducis debeat imputari tristis, & inopinatus euentus, omnia faciebat domino cooperante, & sequentibus signis*, &c. & conducit text. *in l. fluminum. §. Seruius. ff. de damno infecto*, in illis verbis. *Non si violentia ventorum, vel qua alia ratione, quæ vim habet diuinam.*

57 Nonnunquam assolent meliora consilia in peius ruere, vt notat Salust. *ad Cæsarem orat. 1.* ibi. *Qui etiam videbis sæpè praua magis quam bona consilia prospere euenire*, Ioan. Cochier. *in thesauro aphorism. politicor. lib. 4. cap. 6.* ibi, *Cum ineuitabili necessitate, siue prouidentia sæpè fiat consilia vt habeant optima exitum malum.* Cassiodor. *lib. 3.* ibi, *Hinc fit vt quidam omnia*

58 *imprudenter agant, & ipsis pro voto succedant, quidam ad omnia se consilio disponant, & semper in contrarium eis cedant.* Et Demosthenes duram esse conditionem eorum aiebat, qui in dandis consiliis, & in gerendis rebus solent versari, cùm eorum fides ex euentu soleat æstimari.

Quare absoluendum Castellanum putauimus nec attendendas calumnias contra illum per aliquos milites transmissas censuimus, quia vt bene dixit Cornel. Tacit. *in vita Iulij Agricolæ. Iniquissima hæc bellorum conditio est, prospera omnes sibi vendicant, aduersa vni imputantur.* Quare, &c.

Toletana Affictus.

Conductori gabellarum si per Regiam Curiam ob bannimentorum emanationem impedimentum præstetur, quin re locata etiam in parte vtatur, damna & interesse reficienda sunt, & quomodo?

VOTVM LXII.

1 *Impedimentum proueniens conductori facto locatoris quando excuset? ostenditur.*
2 *Contractus rescinditur cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bonæ fidei.*
3 *Fructibus deficientibus, aut ipsa terra, quæ illos productura est, alluuione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest.*
4 *Læsio nulla consideratur in futuro euentu, cum potuerit bonus, vel malus contingere.*
5 *Læsionis remedio vti non potest quando aliquid potest se habere ad commodum, vel incommodum.*
6 *Remedium* l. 2. C. de rescindenda vendit. *locum habet quando excessiua læsio ex iudicio fortunæ, aut sortis contingeret.*
7 *Fratres si diuidant ad breuia & sortis infelicitate emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari.*
8 *Læsio de tempore contractus æstimanda est, quando partes respiciebant præsens tempus, non autem futurum.*
9 *Remedium* l. 2. C. de rescindenda venditione *locum habet etiam post finitam conductionem & fructibus consumptis.*
10 *Renuntiationes generales & particulares legum del quaderno quando valeant?*
11 *Clausulæ renunciationum latè, & copiosè appositæ in contractibus locationum quomodo conductores ligent?*
12 *Renunciationes generales non comprehendunt casum læsionis enormissimæ.*
13 *Leges, quæ de læsione vltra dimidiam loquuntur, non comprehendunt enormissimam.*
14 *Læsioni enormissimæ renuntiari non potest.*
15 *Etiam cum iuramento.*
16 *Iuramentum non operatur vbi interuenit enormissima læsio.*
17 *Sterilitas ad remittendam pensionem conductori, dicitur quando tam pauci fructus colliguntur quod conductor soluendo pensionem conuentam maneret læsus vltra dimidiam.*
18 *Semen & expensæ primò deduci debent ad sciendum an superuenerit sterilitas in fructibus locatis.*
19 *Iudex prudens ad res, & bona rectè æstimanda non quoslibet, sed peritos earum rerum æstimatores admittere debet.*
20 *Annus vnus sterilis an cum fertili compensetur, ostenditur.*
21 *Exceptio remissionis ob sterilitatem, vel ob læsionem, seu incursus bannitorum si ante petitam executionem fuisset probata, facit cessare omnem virtutem obligationis Cameralis.*
22 *Renunciatio de non petenda remissione ex quauis causa, non procedit in causis insolitis.*
23 *Exceptio læsionis enormissimæ, si altiorem indaginem non requirat, impedit executionem Cameralem.*
24 *Exceptio proueniens ex* l. 2. C. de rescindenda vendit. *potest opponi durante tempore ad allegandas exceptiones.*
25 *Exceptiones legitimæ non remouentur* per l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. Recop. *sed solum friuolæ.*
26 *Factum proprium nemo impugnare potest; sed limitatur multis modis, ibidem.*
27 *Locatores si deficiant in adimplemento eorum, quæ promiserant, non poterit ad locationis executionem deueniri.*

28 Obligatio

28 *Obligatio non oritur in contractibus & obligationibus reciprocis ante adimplementum.*

29 *Contractibus reciprocis prius qui exequi prætendit, debet ostendere se adimpleuisse ex parte sua, quod in quocumque paruo adimplemento locum habet.*

30 *Defectus vnius nūmi sufficit vt dicatur implementum defuisse, & vt actor obtinere non possit.*

31 *Locationis, & conductionis contractu locator non dicitur tradidisse nisi pro eo tempore, quo conductori frui licuit.*

32 *Rex tenetur ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, & num.34.*

33 *Locator tenetur ad damna conductori resultantia facto famuli, serui, vel subditi ipsius locatoris.*

35 *Officiales Regij in tangentibus officium suum censentur quasi quidam institores.*

36 *Familiares quando delinquunt in officio, seu monasterio, in quo dominus familiæ eorum opera vtitur, tunc & eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur.*

37 *Dominus videtur in culpa qui malos officiales eligit, & eorum opera in tali officio vtitur.*

1 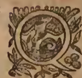VOTIES conductori per locatorem, vel Regiam Curiam ob bannitorum emanationem impedimentum præstatur, ne re conducta vti possit, ipse locator etiam ex natura contractus tenetur actione ex conducto, quamuis per ipsum non steterit quominus alius re conducta vsus fuerit, non solum ad damna, sed etiam ad lucrum, est casus *in l. si fundus. ff. locati, & in l. si in lege. §. colonus, eodem tit.* ibi: *Et quantum per singulos annos compendij facturus erat, consequetur*; *conductor enim, dum impeditur facto locatoris vti re conducta, agit ad interesse in quo venit etiam lucrum, l. si de fundo*, & ibi *gl.* 1. *Cod. locati.* In impedimento proueniente conductori facto locatoris, solet distingui hoc modo. Aut factum est iniustum, & tenetur ad damna & lucrum; aut est iustum, & tunc ad totale tenebitur ex computo, quia non debet conductor ex vsu rei locatæ percipere damnum, siue procedat vitio rei locatæ ex *reg. l. sed addes. §. si quis dolia. ff. locati*; siue illius occasione, cum idem iudicetur de damno quod percipiatur ex re ipsa, quod de damno proueniente occasione rei; nec refert an patiatur id damnū à locatore, vel ab alio, quem locator prohibere non potuit, ad finem vt conductor consequatur emendam. Ita Bart. communiter approbatus distinguendo inter factum iniustum, & iustum, *in l. si vno. §. item cùm quidam, colum.* 1. *in* 1. *membro princip. ff. locati*, per plura comprobat Roman. *consil.* 178. *Pro decisione casus*, & communiter ad id receptum Bart. testatur Natt. *consil.* 610. *Vtrùm conductor, volum.* 3. Ludouic. Gozadin. *cons.* 27. optimè Camill. de Medicis *consil.* 141. *num.* 1.

2 Idem dicendum si conducantur gabellæ residentium in loco, nam cùm propter dictam residentiam cuicunque antea tantum fuisset vendita gabella, & sic esset verisimilis ista residentia siue mora longinquior habitatorum causa finalis vtriusque contrahentis, si ex postfacto plures habitatores locum desererent, & apparuerit dicta causa non sequuta, debet iste contractus rescindi si conductor non fuisset aliter locaturus, ex *l. cùm se fundum. Cod. de pact. inter empt.* vbi cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bonæ fidei, rescinditur contractus, latè Ancharan. *consil.* 402. *num.* 3. Idem si in fru-
3 ctus certæ terræ res conducta imponatur, quia fructibus deficientibus, aut ipsa terra, quæ illos producta est, alluuione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest, ex adductis à Bart. *in d. l. si quis domum, in princ. ff. locati*, Anton. Gomez *tom.* 2. *variar. cap.* 3. *n.* 1. Neuizan. *cons.* 91. *num.* 12. Conrad. *de contract. tract.* 5. *quæst.* 87. *concl.* 4. *in princ.* Petr. Pechi. *in cap. contractus, n.* 9. *de regul. iuris lib.* 6.

Non obstat quòd successus non residentiæ, vel 4
alluuionis fluminis est quidam futurus euentus, qui refectionem non admittit, cum potuerit bonus, vel malus contingere, in quibus casibus nulla consideratur læsio, *l. si iactu. ff. de actionib. empti, l. neque emptio. C. de contrahend. emptio.* Menoch. *cons.* 196. *n.* 16. *cum sequentib.* Crinell. *Dolana decis.* 134. *à num.* 16. Et 5
quando aliquid potest se habere ad commodum, vel incommodum, non valet vti remedio læsionis, Capic. *decis.* 159. *num.* 17. Cranet. *consil.* 141.

Quia respondetur obiectionem non procedere 6
quando excessiua læsio ex hoc iudicio fortunæ, aut sortis contingeret, Bald. *in l. maioribus, num.* 3. *C. commun. vtriusque iudic.* dicens quòd si fratres diuidant 7
ad breuia, & sortis infelicitate emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari, & quod potest eo casu adiri superior, Corn. *cons.* 143. *n.* 10. Cott. *in memorabil. verbo sortis adiudicatio, & verbo sententia*, optimè Griuel. *decis.* 59. *num.* 5. Et in terminis *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* dicunt ibi Bart. *num.* 7. Pinel. *p.* 1. *cap.* 14. *num.* 14. Menoch. *consil.* 1263. *num.* 11. *vol.* 13. quòd ea locum habet etiam quando emptus vel conductus fuit dubius euentus, & excessum fuit in pretio.

Nec etiam obstat quòd de tempore contractus 8
æstimanda venit læsio, *l. si voluntate. C. de contrah. empt.* & eo tempore conductores non fuerunt læsi, cùm tunc res locata fuerit iusto pretio æstimata. Respondetur enim quòd læsio vtrum interuenerit, consideratur de tempore contractus, vbi contractus perficitur vnico momento, & non habet tractum successiuum, & ita loquitur *d. l. si voluntate*, secus vbi habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur, rebus sic habentibus, & succurritur etiam ex æquitate læso & grauato, Natt. singulariter *consil.* 548. *num.* 36. vbi dicit quod iura, quæ dicunt læsionem tantum esse considerandam tempore contractus, intelliguntur quando partes respiciebant tantùm præsens tempus, non autem tempus futurum. Vide Bart. *quæst.* 4. Alban. *consil.* 17. *& consil.* 34. *num.* 15. Mandel. Albens. *consil.* 34. *num.* 16. *lib.* 1. Deci. *consil.* 335. *num.* 3. Pinel. *in d. l.* 2. *C. de rescindend. vendit. p.* 2. *cap.* 1. Cæpol. *de seruit. vrban. prædior. cap.* 50. *num.* 23. Roland. à Valle *consil.* 1. *num.* 275. *lib.* 2. Thesaur. *decis.* 216. Osasch. *decis.* 47. *num.* 16. Vincent. de Anna *allegat.* 16. *num.* 4. Balsarran. *de feudis lib.* 2. *tit. si de feudo defuncti militis controuers. fuerit inter dominum & agnatos vasalli, in verbo vel. §. omnes, num.* 15. *cum seqq. fol. mihi* 231. Seraphin. *de priuileg. iuramenti priuileg.* 83. *num.* 85. Cancer. *variar. p.* 2. *cap.* 1. *numer.* 253. Cùm ergo essentiale contractuum huiusmodi pendeat ab accidentali euentu temporis, Surd. *consil.* 480. *per tot.* & præcipuè *num.* 14. Brito *ad cap. propter sterilitatem, de locato, in princip. n.* 58. *&* 61. ideo in illis hoc remedium locum habet, vt cum multis nouissimè tenet Hermosill. *in l.* 56. *titul.* 5. *part.* 5. *gloss.* 4. *num.* 2. *cum seqq. tom.* 2.

Nec etiam obstat quòd remedium læsionis non 9
competit post finitam locationem, ex Dec *cons.* 583. *ad fin. vers. vltimo*; ea ratione motus, quia finita locatione, fructibúsque consumptis non potest electio dari locatori, vt potius fructus eligat, quam pretij suppletionem. Quia respondetur in facto obiectionem non procedere cum ante finitam locationem hæc

hæc lis iam verreretur: sed adhuc verum est, remedium *d.l.2.C.de rescind.vendit.* habere locum etiam post finitam conductionem, fructibus consumptis, vt post alios reiecta Decij opinione latè probant Pinel.*in ead.l.2.p.1.cap.3.num.*17.Gutier.*practic.lib.2. quæst.*138. Menchac.*lib.3.controuerf. vsufreq.cap.*61. *num.*12.Matienf.*l.1.gloss.6.num.5.tit.2. lib.5. recopilat.*& ibi Azeued.*num.*4.Anton.Gam.*Lusit.decis.*19. *& decis.*204.vbi subdit nihil referre quòd post finitam locationem, fructibúsque consumptis non possit electio dari locatori, vt potius fructus eligat, quàm pretij locationem: quia in hoc remedio *d.l.2.* etiam datur casus vbi solùm quis ad pretij tenetur supplementum, licèt facultatem iam non habeat reddendi rem ipsam venditam, prout est quando emptor alij tertio vendiderit.

10 Nec item obstat quòd locatio huiusmodi facta fuit cum conditionibus generalibus legum del quaderno, & *lege* 15. *tit.9.lib.9.* dispositum est generali conditione, vt in locationibus redditaum, gabellarum, & bonorum Regi pertinentium nulla læsio allegari possit. Quia in terminis Menchac. *lib.2.de success.creat.§.20.p.2. requis.*19. *num.*67. resoluit renunciationem generalem factam per relationem ad dictas leges & generales conditiones non sufficere, sed opus esse vt locatores in locationis scripturis specialem, & indiuiduam mentionem faciant, de casibus, quibus renuntiant, & vt scriba maior horum redditaum, & gabellarum eis sigillatim legat dictæ renuntiationis & conditionum generalium singula capitula, testetúrque se illis eas prælegisse, cùm renuntiatio aliter facta, nempe per relationem ad dictas leges, non sit certa & specialis, qualis in hac materia requiritur; renuntiatio namque exceptionum, vel casuum fortuitorum debet esse certa & specialis, nec sufficit quod possit certificari per relationem ad aliud, iuxta admirabilem doctrinam Alberic. quam adducit *in l.sed & si quis. §.quæsitum. ff.si quis caut.* vbi docet quòd si quis renuntiet omnibus exceptionibus enumeratis *in prædicto titul. si quis caution.* & particulariter exceptionibus numeratis *in l.2.eiusdem tit.* illa renuntiatio tanquam generalis non valet, neque obligat renuntiantem quamuis facta sit mediante relatione ad *d.l.2.* & ex eo capite possit dici certa & specialis: in odiosis enim, prout sunt huiusmodi renuntiationes, non sufficit aliquid esse certum per relationem ad aliud, quamuis secus sit in fauorabilibus, in quibus procedit regula *l.vbi autem. §.illud. ff. de verborum obligat.* cum similibus, & Alberic. sequuntur plures alij Doctores, de quibus Ias. *ibidem.*

11 Et confirmatur prædicta resolutio ex his, quæ in proposito tradit Menoch.*consil.72.num.37.cumseqq. vsque ad num.*41. *lib.*1. vbi dicit quòd istæ clausulæ renunciationum tam latè, & copiosè appositæ in his contractibus locationum non videntur adscriptæ voluntate partium, sed potius ex capite tabellionum, vnde non ligant conductores ad non petendam remissionem mercedis, vt in specie respondit Neuizan.*cons.*91.*n.*23. Deci. *cons.*352.*n.*7.& tradunt alij citati ab eodem Menoch.*vbi proximè n.*38. Ad hoc enim vt illi obligati maneant, opus est quod constet omnes renunciationes expresse & specialiter lectas, & declaratas fuisse, iuxta communem Doctorum sententiam per text. *in l. fideicommissa. §.*1. vbi Bart.*ff.de legat.3.*Alexand.*in l. sciendum,*30.*ff. de verbor.obligat.* Socin.iun. *cons.*143.*n.*19.*& cons.*147. *num.*15.*lib.*1.quos refert & sequitur idem Menoch. *d. loco, num.*41. & vltra eos latissimè probat Paul. Galerat. *de renunciat. centur.2. renunt.*102. *num.*24. *versic.nam clausula,& num.*25 *in fine.*

Deinde respondetur generales renunciationes 12 non comprehendere casum læsionis enormissimæ, vt *in d. l. Hispan.*15. *tit.9. lib.9.* quæ solum loquitur in læsione vltra dimidiam, vt patet ibi. *Mandamos que ningun arrendador maior o menor no pueda decir ni alegar que en el arrendamiento que hazo fue engañado respeto de lo que la renta valia al tiempo del contrato, aunque diga y alegue que fue engañado en mas de la mitad del iusto precio*; & leges quæ de læsione vltra 13 dimidiam loquuntur, non comprehendunt enormissimam, vt tradunt communiter omnes *in d. l.2.* & in specie August.Bero. *in cap.1.n.46. de constit.& in cap.1.num.12.de in integr.restitut.* Osasch.*decis.*41. *n.*1.Mynsing.*centur.1.obseruat.*54. *num.*5. Francis.de Ponte *cons.*138.*n.*12.*volum.*2.Paul.Galerat.*de renunciat.centur.2.renunciat.*102.*n.*24.*versic.& promissio de non contraueniendo ratione alicuius læsionis non excludit enormissimam,*&c.Nam stante enormissima læsione, vel facta probatione nihil fuisse perceptum deductis expensis, nunquam similes renunciationes extenduntur ad huiusmodi casus, quasi tunc deficiat intentio contrahentium. Stephanus Gratianus *disceptationum forensium cap.*534.*num.*45.

Et quamuis de facto renuncietur læsioni enor- 14 missimæ, talis renunciatio non est valida, ac demum ea non obstante potest quis vti hoc remedio, Alex. *consil.*139.*lib.*7.Ias.*cons.*135.*lib.*4.Deci.*cons.*11.*& consil.*36.Ruin.*cons.*11. *lib.*4. Couarr.*lib.2.variar.cap.*4. *versic. cæterum vbi læsio, & in cap. quamuis pactum p.3.§.4 num.3.cum seq.* Simoncel.*de decret.lib.1.tit.*8. *num.*233.Borrel.*de compromiss.§.8.gloss.1.quæst.*4.Seraphin.*de priuil.iurament.priuil.*83.*num.*103.Osasch. *decis.*41.*num.*2.Menoch.*cons.*412.*num.*74.qui omnes conueniunt quòd læsioni enormissimæ renuntiari non potest, & quod ea stante non operatur renunciatio, & citatis multis hanc sententiam communem, & verissimam fatetur Paul. Galerat. *de renunciat.centur.2.casu* 102.*n.*24. *&* 25. subdens quòd re- 15 nuntiari non potest etiam cum iuramento, idque etiam probat Cephal. *cons.*405. *num.*30. Seraph.*priuil.*126.*n.*15. Menchac.*controu. illustr.lib.1.cap.2.numer.*17.Gutier.*in authent.Sacramenta puberum,n.*92. quia non operatur iuramétum vbi interuenit enor- 16 missima læsio, Brun.*cons.*25.*num.*3. *& cons.*21.*n.*12. atque læsio enormissima tollit vires iuramenti, nec est necessaria absolutio. Hieron. Gabr. *cons.9.col.1. lib.2.*& latissimè prosequitur Paul.Galerat. *vbi proximè num.*25. Gutier *de gabellis lib.7.quæst.*136.*n.*22. *&* 23. ibi. *Conductores autem bonorum ciuitatis, vel villæ, & emptores pascuorum publicorum, in quibus glandes nasci consueuerunt prædictæ sterilitatis, & læsionis vltra dimidiam remedio vti possunt, nisi illi renuntiauerint, quæ renunciatio etiam iurata eisdem obesse non poterit, data enormissima læsione,*&c.

Si læsio non fuisset adeo magna, nec enormissi- 17 ma ad locationem eneruandam, adhuc stante magna sterilitate superueniente in fructibus locatis, remittenda veniret pensio, nam sterilitas ad remittendam pensionem conductori, dicitur quando tam pauci fructus colliguntur, quod conductor soluendo pensionem conuentam, maneret læsus vltra dimidiam, Alex. *cons.*107.*n.*18. *lib.*7. *& consil.*3. *num.*6.*lib.*1.Paris.*cons.*88.*num.*23.*lib.*1.Capic.*dec.*88. *num.*1.Aretin.*consil.*52.*num.*2.Socin.Nepos.*cons.*68. 18 *num.9.lib.*2.Hieron.Grat.*consil.*161. *num.5.lib.*1. Intelligendo quòd tunc ex parte conductoris prius deduci debent semen, & expensæ, ex *l si venditor, §. si quid emptor, in fine, de seruis exportan. l. fundi partem.ff. de contrahend. empt.l. fructus. ff. soluto matrim.* Cagnol.*in d.l.2.C.de rescindend.vendit.num.*242. Pinel.*ibidem cap.fin.num.*17.Tiraquell. *de retractu conuent.*

*uent.in præfat.num.*25. Ioan.Petr.Bimi. *conſil.*35.*n.*3. *vol.*1.*& conſil.*269. *num.*3.*& ſeq. vol.*1. Gregor.XV. *deciſ.*570.*num.*4.*&* 10.

19 Ad res & bona rectè æſtimanda Index prudens non quoſlibet, ſed peritos earum rerum æſtimatores admittere debet Seraphin. *deciſ.*665. *n.*2. *cum ſeqq.* vbi quòd modus probandi verum rei valorem per peritorum electionem eſt à iure approbatus ſecundum communem æſtimationem, maximè ſi periti ſint de conſenſu partium electi,& mediante iuramento referant, Stephanus Gratianus *diſceptationum forenſium,tomo* 3.*cap.*600.*num.*20.Hugo Donel. *ad tit.*44.*lib.*4.*C.de reſcindend. vendit.num.*11.

20 Nec ad euitandam hanc penſionis remiſſionem ob ſterilitatem, ſufficit allegare ſubſequentium annorum vbertatem, quaſi vnus annus ſterilis cum fertili compenſetur, iuxta *l.merces.§. vis maior, l.ex conducto.ff.locati,l.licèt, C. eodem tit.cap.propter ſterilitatem,eodem tit.l.Hiſpan.*22.*&* 23.*tit.*8.*part.*5.Quia ſi remiſſio prætenditur impediri in ipſo anno ſterili non prius viſa ſequentis vbertate, & tunc ſtatim extante anno ſterili facienda eſt remiſſio penſionis, non expectata vbertate, quæ poterit euenire in annis ſequentibus,ex text. in *l.ſi vno.ff.locati.*ibi. *Si vno anno remiſſionem quis colono dederit ob ſterilitatem, deinde ſequentibus annis contigit vbertas, nihil obeſſe domino remiſſionem, ſed integram penſionem eſſe etiam eius anni,quo remiſerit,exigendam*; ex quo manifeſtè colligitur quòd remiſſio penſionis anni ſterilis ſtatim eſt facienda, quæ poſtea adueniente vbertate in annis ſequentibus per integrum eſt exigenda, vt expreſsè reſoluit Brito *in d. cap. propter ſterilitatem, de locato,num.*82 *fol.*315. vbi *num.*78.*fol.*313. exemplificat quando per vbertatem fructuum præcedentis, ſeu ſubſequentis anni ſterilitas compenſetur. *Finge*,ait ille,*quòd colonus tenebatur ad triginta, verbi gratia nomine mercedis ſeu penſionis ſoluenda,euenit poſtea vt primo anno conductionis propter ſterilitatem ſuperuenientem perciperet fructus, qui deducto ſemine & expenſis valerent tantum decem, & ita minimè adæquarent quindecim, quæ eſt pars dimidia integræ penſionis;quo caſu ſterilitas venit conſideranda efficax ad remiſſionem mercedis cum conductor læſus maneat vltra dimidiam iuſtæ penſionis ſoluendæ. Suppone inſuper quod ſequenti anno percepit idem colonus fructus valentes quadraginta, deducto ſemine, & expenſis, certe adhuc vbertas eiuſdem ſequentis anni non eſt talis, per quam ſterilitas præcedentis compenſetur, quia decem quæ ſuperſunt vltra triginta, quæ ſunt nomine penſionis ſoluēda, licet iuncta cum alijs decem perceptis in primo anno ſterili faciant ceſſare læſionem vltra dimidiam, quia conſtituunt quantitatem viginti, quæ quidem excedit quantitatem quindecim librarum, quæ erat dimidia pars penſionis conuentæ, non tamen ſupplent in totum læſionem præcedentem;tunc ergo dicenda erit vbertas,per quam ſterilitas compenſetur, quando in ſequenti anno colonus percipiat fructus, qui deducto ſemine,& expenſis,æquiualeant quantitati quinquaginta librarum, quia tunc viginti,quæ ſuperſunt vltra triginta libras,& ita vltra penſionem conuentam,adiunctis decem perceptis in primo anno ſterilitatis, conſtituunt triginta, quæ erant ſoluenda in primo anno.*

21 Exceptio remiſſionis ob ſterilitatem, vel ob læſionem, ſeu incurſus bannitorum, ſi ante petitam executionem fuiſſet probata, cum non requirat altiorem indaginem, facit ceſſare omnem virtutem obligationis Cameralis, ſeu contractus garentigij, ſecus ſi non fuiſſet probata ante petitam executionem.Ita Zachi.*de obligat. Camerali quæſt.*18.*num.*11. Rota *apud eundem deciſ.*105. *n.*3. ibi. *Iniuſtitia vero talis decreti ſatis deducebatur ex eo,quia fuit exceptum de remiſſione penſionis propter proxima damna paſſa à conductoribus caſſalium per incurſus bannitorum,vt deponit tertius teſtis, & alij concordantes tam ſuper articulis, quam iuxta interrogatoria, quo caſu abſque difficultate fit remiſſio penſionis.* Alex.*conſ.*28. *n.*10. *lib.*1. Caputaq *deciſ.*1.*lib.*2. *in manuſcriptis. Ex cauſa enim bannitorum in loco conductionis morantium contingit ſterilitas fructuum,& propter ſterilitatem fieri penſionis remiſſionem Pontificio & Cæſareo Iure conſtitutum eſt, c.propter ſterilitatem, de locato, l.licèt, l. merces. §. vis maior.ff. locati. Non obſtat renunciatio de non petenda remiſſione ex quauis cauſa: quia non procedit in cauſis inſolitis,prout in caſu de quo agitur,* Bart. *in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum,n.*3.*in fine.ff.ſi quis caut.*Bald.*conſ.*19. *lib.*1.Corn.*conſ.*23.*n.*13.*lib.*2. Purpur.*conſ.*467.*n.*17. Natt.*conſ.*256. *n.*5. *Neque obſtat quod exceptio remiſ-* 22 *ſionis penſionis cum ſit altioris indaginis non impediat executionem obligationis Camer. quia dicitur altioris indaginis quando ante executionem petitam non fuit probatus dictus incurſus bannitorum, & damna per eos illata,ſecus verò quando eſt probatus,prout in hac cauſa, quādoque domini conductores ſatis probauerunt magnū numerum bannitorum in dictis caſalibus damna paſſa in fructibus,& ideo cū huiuſmodi exceptio non dicatur altioris indaginis, & ſit probata,nullo iure prohibetur quin faciat ceſſare omnē virtutem obligationis Cameralis*,&c.

Sic ſimiliter læſionis enormiſſimæ exceptio im- 23 pedit executionem cameralem, ſi altiorem indaginem non requirat Galleſ..*de obligat. Camer. part.*4. *quæſt.*1.*n.*17. Rota *apud Zachiam in fine dicti tractat. de obligat.Camer. deciſ.*110. *n.*4. *& deciſ.*148. *num.*5.

Et quod durante tempore ad allegandas exceptio- 24 nes poſſit opponi exceptio proueniens ex *d. l.*2. *C. de reſcind. vendit.* tenent Didac. Perez *in l.*4. *tit.*8. *lib.*3. *ordin.fol. mihi* 631. *verſ. vtrùm autem durante tempore.*Azeued.*l.*1.*num.*158.*tit.*21.*lib.*4.*nouæ recop.* Et etiam quæcumque aliæ legitimæ exceptiones in Regno Caſtellæ intra decem dies probatæ admittuntur,quia per *l.*1. *&* 2.*tit.*21.*lib.*4. *recopil.* non re- 25 mouentur exceptiones legitimæ, ſed ſolummodo friuolæ;ita reprobato Auendaño reſoluunt Suarez de Paz *in practic.p.*4.*tom.*1.*c.*3.*n.*34.*fol.*111. Gutier. *practic.lib.*1.*q.*111.Rodriguez *de execut.cap.*6.*à n.*2. & ſtante ſimili Cathaloniæ ſtatuto Ripol.*variarum reſolutionum,c.*14.*& vlt.n.*136.*cum multis ſequentib*

Ex quibus viſum fuit conductori ſuccurrendum, 26 & tanto magis, quia locatores abſque debita poteſtate bona & res conduxerunt, ſtante prohibitione cum decreto irritanti ne ea locarentur,vnde conductor ipſe bene poterit conductionem à ſe factam impugnare, quia licèt factum proprium nemo impugnare poſſit,*l.poſt mortem.ff.de adopt.l. & per fundum.ff.de ſeruitut.ruſt.præd.l.ſicut.C.de action. & obligat.l.cum à matre.C.de rei vendic.*cum ſimilibus.Nihilominus id multipliciter limitatur, & primo in nullitate actus à lege vel ſtatuto inducta,quia tunc poteſt agens factum proprium impugnare,Alexand. *conſ.*103.*num.*9.*vol.*2.Menoch. *conſil.*89. *n.*87. Surd. *conſil.*284. *num.*12. Secundò quando actus eſt nullus ipſo iure,*l.quemadmodum. C.de agricol. & cenſit. lib.*11.*l.iubemus.§.ſanè.C.de ſacroſanct.Eccleſ.*Crauet. *conſ.*175.*n.*6.Natt.*conſ.*198.*num.*24.Verall.*deciſ.*170. *num.*6.*cum ſeq.p.*3.Mari.Anton. *variarum reſol.lib.*1. *reſolut.*5.*num.*23. Grammat. *deciſ.*12.*num.*14. *& deciſ.*79.*n.*3. Tertiò quando actus annullatur fauore publico,Barr. *in.l.poſt mortem, in princip. ff.de adopt. & in l.ſi quis pro eo,n.*7.*ff.de fideiuſſ.*Menoch *conſ.*89. *num.*85.Surd. *conſ.*284. *n.*1. Quartò quando actus eſt in fraudem legis reſiſtentis.Cephal.*conſ.*393.*numer.*110.*vol.*3.Surd. *conſil.*284. *num.*10. quæ omnes limitationes verificantur in caſu propoſito.

Deinde

27 Deinde eo amplius conductio impugnabatur, quia locatores defecerunt in adimplemento eorum, quæ promiserant, vnde quocumque facto proprio, vel alterius id eueniat, non poterit ad locationis executionem deueniri. *l. qui insulam 30. l. si fundus, l. hac distinctio. ff. locati. §. penult. Instit. eod. l. Hispan. 21. & 22. tit. 8. part. 5.* Ancharan. *cons.* 114. Menoch. *consil.* 27. *num.* 34. Alexand. *cons.* 107. Mastril. *Sicil. decis.* 299. *num.* 18. Surd. Boër. & alij, quos refert & sequitur Castill. *controu. lib. 3. cap. 3. num.* 18. Ratio est,
28 quia causa finalis obligationis consistit in libero rei locatæ vsu, qui si deficiat, locator non habet in quo actionem suam fundare possit, cũ in huiusmodi contractibus & promissionibus ante adimplementum non oritur obligatio, quia sunt conditionalia, *si tu impleueris ex parte tua, d. l. ex conducto §. si quis vinum ff. locati,* Natt. *consil.* 610. *num.* 11. Menoch. *consil.* 671. *num.* 4. Surd. *cons.* 400. *num.* 6. Mascard. *de probat. conclus.* 1393. *n.* 30. Ioseph. Ludou. *Lucensi decis.* 2. *num.* 6. & 7. Castill. *d. cap.* 3. *num.* 4.

29 Qui enim in contractibus reciprocis, prius exequi prætendit, debet ostendere se adimpleuisse ex parte sua, *l. Iulianus §. offerri. ff. de action. empti, l. quero 57. §. inter locatorem. ff. locati, l. filia licet. C. de collat.* Ioan. Baptist. Caccialup. *in tract. de transact. quæst.* 14. *num.* 4. Caualc. *decis.* 70. *aliàs* 25. *de contract. num.* 34. *p.* 2. Decian. *cons.* 60. *num.* 44. *lib.* 2. quod in quocunque paruo adimplemento locum habet, Cagnol. *in l. si quis maior. quæst.* 20. *C. de transact.* Beroi. *cons.* 15. *num.* 14. *lib.* 3. Roland. *consil.* 69. *num.* 41. *lib.* 4. Adeo quòd defectus vnius nummi sufficit vt dicatur implementum defuisse, & vt actor obtinere non possit, vt cum Ias. *in authent. qui rem, num.* 16. *C. de sacrosanct. Eccles.* Roman. Alexand. Menoch. & aliis probant Morla *in emporio Iuris ciuilis titul.* 5. *quæst.* 3. *numer.* 25. Marescot. *variarum resolutionum. libr.* 1. *cap.* 88. *num.* 4.

31 Et quamuis in venditione, & aliis contractibus primo vsu etiam momentaneo quis censeatur tradidisse, & esse liberatus, tamen in contractu locationis & conductionis locator non dicitur tradidisse nisi pro eo tempore, quo conductori frui licuit, quia vniuersa substantia eius contractus in eo versatur vt liceat conductori vti, quòd est factum successiuum, aliàs poterit retinere pretium, aut à contractu resilire. Ita Bart. *in l. si quis domum, num.* 1. *ff. locati,* Franc. Becc. *cons.* 45. *num.* 19. Surdùs *decis.* 326. *num.* 17. & *cons.* 400. *num* 6. Cephal. *consil.* 117. *n.* 1. Gregor. XV. *decis.* 235. *num.* 1. & 2. relati à Castill *d. cap.* 3. *num.* 9.

32 Denique nihil inconuenit quòd impedimenta aliqua conductori præstarentur per aliquos Regios ministros, & non per ipsum Regem locatorem, quia poterat Rex prouidere ne vis fieret conductori, & sic tenetur ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, ex text. *in l si in lege 24. §. colonus in fine, & l. si fundus 33. ff. locati,* ibi. *Nam etsi colonus tuus fundo frui à te, aut ab eo prohibetur, quem tu prohibere ne id faciat, posses, tantum ei præstabis, quanti eius interfuerit frui, in quo etiam lucrum eius continebitur,* &c. *l. Hispan.* 21. *tit.* 8. *part.* 5. ibi. *E porende dezimos que si los señores destas cosas, o otro aquien ellos lo podiesse vedar embargassen en alguna manera a los que las tibieren arrendadas, que non pudiessen vsar, ni aprouecharse dellas, que les deuen pechar todos los daños y los menoscabos que venieren por tal razon como esta; e aun deuenles pechar de mas desto los ganancias que pudieran auen fecho en aquellas cosas que tenian arrendadas, si non ge las ouiessen ellos embargado,* &c. &
33 ibi Gregor. *gloss.* 1. ibi. *Veluti si erant famuli, vel serui, vel subditi locatoris, l. seruus. ff. de action. & obligat. l. non videtur. §. qui iussu, ff de regulis iuris,* vbi gloss. & per Ioan. Andr. *in cap. proposuit, de conceß. præbend.* vbi & Abb. *penult. col. Et si posses prouidere ne vis fieret colono si non fecit, tenetur ad totale interesse, vt hic, & in l. si fundus, cum l. seq. ff. eod.* & per Bart. *in l. si vno. §. item cùm quidam. versic. tertio casu principali. ff. eodem,* &c. optimè Cabed. *decis.* 80. *num.* 9. & 11. *p.* 2. vbi quòd in omni materia Rex tenetur in solidum ad damna & interesse resultantia ex facto suorum 34
officialium, siue de mandato Regis fiant, siue sine mandato, dum tamen ipse prohibere potuerit, & non prohibuerit, imò per illum steterit, ex Bart. *in l. ne quid, num.* 2. *ff. de incend. ruina, & naufrag.* Deci. *in l.* 3. *num.* 8. *C. de pact.* Grammat. *decis.* 47. *num.* 1. Menoch. *de recuperand. remed.* 1. *num.* 42. Vel si versum est in vtilitatem Regis patrimonij *cap.* 1. vbi Do- 35
ctores, *de restit. spoliat.* vbi notat Abb. *nor.* 1. & Beroi. *num.* 4. Paul. Paris. *cons.* 423. *p.* 2. Cabed. *d. decis.* 80. *numer.* 2. *cum sequentib. ex d. l. si fundus. ff. locati,* iuncta *l. ciuitas. ff. si certum pet.* vbi per Scribentes: quia officiales Regis in tangentibus officium suum, censentur quasi quidam institores, vt dicit Petr. Cortal. per text. ibi *in l. fin. ff. de institor. action.* & plenius idem *in l.* 1. *§. est autem. ff. eod.* asserens ita iudicatum fuisse in Curia Parisiensi: tradit latè Socin. *cons.* 144. *colum.* 2. & 3. *volum.* 2. Facit item ratio text. *in l.* 1. *§.* 1. *ff. nautæ, caup.* quod debet imputari domino qui tales homines negotio præposuit, qui conditiones contractui appositas non adimpleuerunt. *l.* 1. *in princip. & in §. familia, & in l.* 3. ibi, *quia debet bonos seruos ad hoc ministerium eligere, ff. de public. §. vltim. Institut. de obligat. quæ ex quasi delicto.* Item quia quan- 36
do familiares delinquunt in officio, seu ministerio, in quo dominus familiæ eorum opera vtitur; tunc ex eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur, ex doctrina Bart. *in l. ne quid. ff. de incend. ruina, & naufrag. & in l.* 1. *in fine, ff. furti aduersus naut. l. debet, in princip. ff. nautæ, caup. l. ex maleficys in fine. ff. de action. & obligat.* Et ratio secundùm communi- 37
niter Scribentes est, quia dominus videtur in culpa officiales huiusmodi eligendo, & eorum opera in tali officio vtendo, *l. videamus, in princip. ff. de publiciana,* Abb. & Beroi. *in d. cap.* 1. *num.* 41. quæ fundamenta refert Cabed. *d. decis.* 8. *numer.* 5. & 6. Quare, &c.

Hispalen. Cambiorum.

Cambia & recambia, seu interesse quando data mora debeantur creditori?

VOTVM LXIII.

1. *Cambium siccum, & cambium reale quod dicatur, ostenditur.*
2. *Pecunia verè & realiter debent accipi ad cambium ex ipsamet causa post lapsum diei præstituta ad soluendum.*
3. *Debitor non constituitur morosus, nec tenetur ad cambia, nisi creditor illi protestetur se velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit.*
4. *Pactum quod interesse debeatur etiam mora cessante non valet.*
5. *Cambia sua natura valde sunt onerosa.*
6. *Mora incursa non dicitur, vt cambia, & interesse debeantur, si creditor tempore destinatæ solutionis non aderat, nec procuratorem constituerat in loco vbi solutio facienda erat.*

7 Cambia

7 *Cambia sunt usuraria si verè & realiter litteræ transmissæ non fuerint cum debitis circunstantijs.*
8 *Assertioni partium non est standum in prohibitis.*
9 *Cambia nunquam sunt conformia.*
10 *Interesse certum pro tempore futuro nunquam taxari nequit.*
11 *Interesse lucri cessantis nunquam debetur, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum.*
12 *Pecunia sub usuris non sufficit simpliciter capi data mora.*
13 *Interesse ut licitè possit concedi non solum probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum vere & realiter cessauerit.*

PROMISERAT Franciscus soluere Ioanni certam pecuniarum summam sub certa die, eo pacto adiecto quod si pecuniæ die præfixa solutæ non fuerint, liceret Ioanni creditori eas ad cambium accipere sub vsuris, dubitatum fuit an Franciscus huiusmodi vsuras cambium, & recambium deberet nulla prius ei facta denunciatione, seu intimatione, de pecuniis cum effectu ad cambium & recambium accipiendis? In quo dubio pro veritate consultus censui negatiuè, motus his potissimum rationibus.

1 Prima, quia stante solo prædicto pacto cambium illud siccum, & non reale est, cum Ioannes litteras non miserit, periculum aliquod passus non fuerit, nec pecunias ad cambium acceperit, Mandos. *in addit. ad Roman. consil.* 38. *littera K. sub num.* 9. vbi dicit cambium illicitum, & vsurarium, Caualcan. *p.* 2. *de contractib. decis.* 2. *num.* 26. Peregrin. *consil.* 85. *n.* 8. *volum.* 3. Scaccia *de commercijs, quæst.* 7. *p.* 2. §. 1. *ampliat.* 8. Antonin. de Amato *variar. cap.* 27. *num.* 18. Rota apud Duran. *decis.* 32. *num.* 21. Rota *decis.* 775. *num.* 1. apud Farinac. *in nouissimis noniss. aliàs p.* 4. *diuers.* vbi fuit dictum facultatem concessam creditoribus accipiendi pecunias debitas per quendam Constantinum ad cambium, & recambium vsque ad integralem solutionem debiti, non sufficere nisi concurrant alia requisita, & sic quod verè & realiter pecuniæ prædictæ fuerint ad cambium & recambium ex ipsamet causa expressim acceptę, quodque fuerit debitor ipse de prædictis certioratus; idem cum multis validissimis fundamentis tenent Franc. Becci. *consil.* 213. *ferè per tot. præcipuè num.* 52. *cum seqq.* Peguera *decis.* 33. *per totum, maximè num.* 4. Ioan. Franc. del Castillo *decis.* 112. *per totam, præcipuè num.* 12. 19. & 33. qui omnes plura in proposito cumulant, & ferè innumeros ad id probandum congerunt Doctores. Et in dubio & iuxta consuetum stylum mercatorum de facili præsumuntur cambia ficta & sicca, Seraph. *decis.* 946. *num.* 4. vbi *num.* 1. subdit cambia præsumi suspecta quando de eis nec per litteras cambij, nec per librorum mercantiliter tentorum partitas doceatur.

2 Secunda, quia vlteriùs requirebatur quòd propter non factam restitutionem Ioannes creditor acceperit pecunias ad cambium post lapsum diei præstitutæ ad soluendum: Quia poterat esse quod acceperit pecunias ad cambium ob alias causas, ita Rota apud Marches. *de commissionib. p.* 1. *pag.* 875. *num.* 1. *in* 2. *edit.*

3 Tertia, quia Franciscus non potuit morosus, ac cambiorum debitor constitui, nisi priùs Ioannes ei protestatus fuisset, ac per suas litteras denuntiasset velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit, Mohed. *decis.* 3. *de renunt.* Anchar. *consil.* 376. *sub n.* 2. August. Beroi. *cons.* 194. *n.* 33. *lib.* 1. Mich. Salon. *in* 2. 2. D. Thomæ *quæst.* 78. *art.* 2. *controuers.* 8. *sub num.* 17. *versic. fauet, fol.* 252. *tomo* 2. Rota *d. decis.* 775. *sub num.* 1. Mora enim sine interpellatione non committitur, *l. mora. ff. de vsuris, l. nulla, ff. de regulis iuris*, Thoming. *cons.* 38. *num.* 83. *vol.* 1. Cephal. *cons.* 618. *n.* 36. & *cons.* 645. *n.* 71. Turret. *cons.* 43. *n.* 9. & *consil.* 76. *num.* 1. *vol.* 3. Anna *cons.* 95. *num.* 11. Bardelon. *cons.* 71. *n.* 4. & *cons.* 86. *num.* 2. Aldouin. *cons.* 52. *n.* 15. Afflict. *dec.* 316. Osasch. *decis.* 12. Barz. *decis.* 108. *num.* 3. Raudens. *decis.* 17. *num.* 17. & 19. Surdus *decis.* 240. *num.* 8. Rota Genuens. *decis.* 68. *num.* 1. Mascard. *de probationib. concl.* 935. *num.* 3. & *concl.* 1067. *num.* 8. & 25. Seraphin. *de iuram. priuileg.* 48. *num.* 8. Aloys. Ricc. *collect.* 1190. Cardinal. Tusch. *practicar. concl. litt. I. conclus.* 325. *num.* 1. & *conclus.* 326. in terminis Sigismund. Scacc. *de cambijs & commercijs*, §. 1. *quæst.* 7. *p.* 2. *ampliat.* 8. *num.* 249. ibi. *Confirmatur primò hoc tertium requisitum, quia quando credendum esset fore vt debitor morosus, putà mutuatarius monitus soluat debitum cum suo minori sumptu, creditor putà mutuator teneretur illum monere se accepturum esse pecunias sub vsuris, si illum commodè monere possit*, Molin. *de iustitia tomo* 2. *de contractib. disp.* 315. *versic. illud est ibi quando, item col.* 275. & *ratio potest esse tum quia quod nobis non nocet, & alteri prodest, est agendum: sed hæc denunciatio creditori non nocet, & debitori prodest, vt dixi, ergo: tum quia hoc ipso quod creditori data esset facultas à debitore, vel à lege, vt posset pecunias sub vsuris accipere nomine ipsius debitoris, videretur in hoc procurator ipsius debitoris, sed procurator debet vtiliter gerere negotium domini, ergo tenetur prius requirere ipsum debitorem an vellet soluere*, &c.

Et hoc adeò procedit vt pactum quod interesse 4
debeatur, etiam mora cessante, non valeat, Aretin. *consil.* 151. *col. fin. versic. ad secundum dubium*, Rota *d. decis.* 771. *num.* 3. *versic.* & *interpellatione*, vbi val- 5
de iniquum iudicatur quod vno, eodemque tempore quis obligetur, & constituatur in mora, maximè in cambiis, quę sua natura valde sunt onerosa, optimè Stephanus Gratian. *disceptationum forensium, cap.* 987. *num.* 13. & 17. vbi requirit ad hoc vt sint debiti fructus fructuum, & interesse de interesse, & vsuræ vsurarum vt in fine cuiuslibet anni creditor præuia citatione suam pecuniam repetat, & realiter cupiat sibi reddi à suo debitore non solum talem pecuniam, sed etiam interesse hucusque decursum ratione eiusdem pecuniæ non solutæ; nam si ista interpellatio non fiat in fine cuiuslibet anni, seu semestris, in quo solutiones maturantur, nullum interesse de interesse debetur, neque vsura vsurarum, aut fructus fructuum.

Quarta, quia Ioannes creditor tempore destina- 6
tæ solutionis non aderat, nec constituerat procuratorem in loco vbi solutio erat facienda, quia tunc non dicitur incursa mora vt cambia & interesse debeantur, *l. pecuniæ* 9. §. *vsurarum, vers. si tamen, ff. de vsur.* ibi, *si tamen post mortem creditoris nemo fuit cui pecunia solueretur, eius temporis inculpatam esse moram constit.* &c. Bart. *in l. item illa, n.* 11 *ff. de constit. pecun.* vbi Castrens. *n.* 8. & 13. Angel. *n.* 4. Plot. *in l. si quando, num.* 182. *C. vnde vi*, Tiraquell. *de retractu lign.* §. 15. *gloss.* 2. *num.* 10. Afflict. *decis.* 316. *num.* 2. Couarr. *practicar. cap.* 10. *num.* 4. Bertazol. *de instrum. clausul.* 41. *gloss.* 4. *num.* 6. Corbul. *tit. ob non sol. canon. limit.* 15. *n.* 3. Roland. *cons.* 57. & *cons.* 87. *n.* 21. *vol.* 1. Ann. *cons.* 95. *num.* 10. Barz. *decis.* 111. *num.* 8. Anton. Sola *ad decret. Sabaudiæ tit. de censib. gloss.* 1. *p.* 4. *n.* 2. Dec. *cons.* 566. *num.* 4. Mohed. *decis.* 15. *aliàs* 307. *sub tit. de locato*, Alex. *consil.* 210. *lib* 6. Cranet. *cons.* 648. *n.* 2. Menoch. *cons.* 113. *num* 27. Stephanus Gratian. *disceptationum forensium, cap.* 424. *n.* 20. 21. & 43.

Quinta

7 Quinta, quia prædictus Ioannes creditor de se asseruit pecunias prædictas fuisse sumptas ad cambium, ob non factam restitutionem tempore debito, quæ declaratio non suffragatur, etiamsi ex partium conuentione fuerit statutum quod præfati Ioannis assertioni crederetur; in prohibitis enim non statur partium ipsarum confessioni, cum non sit obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum, cúmque interesse cambiorum ad sui valorem & iustitiam requirant quod verè & realiter fuerint transmissæ litteræ cum debitis circumstantiis, vt supra dictum est, aliàs cambia sunt vsuraria, & nulla, Rota apud Marches *de commiss. p.1. pag.* 875. *decis.* 52. *n.* 3. Caualcan. *d. decis.* 2. *n.* 31. *&* 32. eadem
8 Rota *d. decis.* 775. *n.* 2. vbi idem dicit quòd in prohibitis non est standum assertioni partium, ne sit in eorum potestate facere licitum quod aliàs illicitum est; quia plurimum Christianæ Reipubl. conducit ne hoc modo aperiatur via fraudibus, & vsurariæ prauitati, & subdit quod non sufficit quod creditor ostendat se pecunias accepisse ad cambium, stante pacto, de quo supra, sed constare debet à quibus illas acceperit creditor, & an necessitate coactus, & quo tempore, & quantum persoluerit, dummodo cambium fuerit licitum & factum iuxta concessionem Pij IV. & Pij V. iuuat *l. Hispan.* 13. *tit.* 18. *lib.* 5.
9 *noua recop.* Cambia enim, vt experientia docet, nunquam sunt vniformia, modo plus, modo minus, nonnunquam nihil lucri, quandoque etiam dam-
10 num afferunt, & ideo interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari nequit, Rota *decis.* 315. *n.* 6. *p.* 2. *diuers.* Peregrin. *cons.* 85. *n.* 8. *lib.* 3.

10 Hinc prouenit vt interesse lucri cessantis nunquam debeatur, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum, Franc. Becc. *cons.* 213. *n.* 111.
12 *p.* 2. Steph. Grat. *discept. forens. c.* 67. *a n.* 9. vbi *n.* 17. asserit quòd non sufficit simpliciter capere pecuniam sub vsuris data mora, sed deberet extare necessitas capiendi, quia deficiente, & non probato quod sua intererat ita sub vsuris accipere propter aliquod periculum imminens, debitor non tenebitur resistere illas vsuras, cùm non dicatur pati damnum accipiendo sub vsuris pecuniam nulla impellente necessitate, & potius dicitur damnum affectatum, quod non producit actionem contra debitorem, &
13 *cap.* 829. *n.* 1. *cum seqq. & cap.* 987. *n.* 22. vbi post multos quos refert, resoluit quòd ad hoc vt illud interesse possit licitè concedi non solum probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum verè & realiter cessauerit, non autem fictè, aut simulatè, & quod idem lucrum cessans sit in potentia proxima & probabili, quod videlicet mercator habuerit præ manibus res, quibus emptis tantum superlucratus fuisset, quas emere non potuit ob moram debitoris non soluentis sibi suum creditum. Quare, *&c.*

Compostellana Alimentorum.

Alimenta contemplatione matrimonij permissa, dissoluto matrimonio non debentur.

Votum LXIV.

1 *Socer & socrus vicem parentum obtinent.*
2 *Paria sunt affinitatem non adesse, vel esse dissolutam.*
3 *Matrimonium est causa finalis fiendæ promissionis, si illa fiat in capitulis matrimonialibus.*
4 *Matrimonium attenditur cuius contemplatione alimenta promissa fuerunt.*
5 *Factum nunquam consideratur, sed attenditur cuius contemplatione factum fuit.*
6 *Causa si præsumitur, effectus tollitur.*
7 *Matrimonio dissoluto cessant effectus, qui eius contemplatione inducebantur.*
8 *Alimenta quando relicta sunt ob causam cessant, quãprimum cessat causa propter quã relicta sunt.*
9 *Alimenta filiæ & genero pater promittens simpliciter, censetur promittere dum matrimonium constiterit.*
10 *Alimentorum promissio durat tantum alimentati vita durante.*
11 *Alimentorum promissio semper habet subintellectam clausulam,* rebus sic stantibus.
12 *Alimenta semper variationi & alterationi subiecta manent.*
13 *Contrahens cum hærede videtur intuitu qualitatis hæreditariæ contraxisse.*
14 *Legato vsusfructus finito, finitur onus ei iniunctũ.*
15 *Vxor est alenda à viro si dotem promissam non soluit, etiam in vna parte.*
16 *Maritus sine dote vxorem non recipit.*
17 *Vxor indotata spernitur à viro.*
18 *Promissio facta contemplatione alicuius certi emolumenti, ipso cassato non tenet.*
19 *Promissio euanescit cessante causa propter quam finaliter facta fuit.*
20 *Onera ratione bonorum debita; bonis diminutis, vel extinctis, diminuuntur, vel extinguuntur.*
21 *Ecclesiæ facultatibus diminutis, onera diminui debent.*
22 *Locator acceptans debitum ex locatione soluendum, non tenetur soluere si locatio cesset.*
23 *Obligatio soluendi cessare debet, cessante possidendi causa.*

Promiserat Petrus eius socrui in capitulis matrimonialibus se illi alimenta subministraturum, quæsitum fuit apud me an vxore mortua, & dissoluta per eius mortem affinitate, socrui promissa alimenta debeantur? Et breuiter respondi illa non deberi, nam licet socer & socrus vicem parentum obtineant, *l. quia parentes, ff. soluto matrim.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 39. *num.* 8. Farinac. *in praxi crimin. p.* 2. *quæst.* 54. *num.* 11. *in princ.* nihilominus dissoluta affinitate cessat causa affectionis, quia paria sunt affinitatem non adesse, vel esse dissolutam, Alberic. *in tract. de test. lib. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 56. Farin. *d. quæst.* 54. *num.* 32. proindéque de iure communi non teneri Petrum socrui alimenta præstare vxore mortua, & sic affinitate dissoluta, resoluit Ioan. Vincent. Anna *allegat.* 33. *num.* 16. *cum seqq. p.* 1. 1 2

Nec ratione promissionis potest obligari dictus Petrus, quia cùm illa facta esset in capitulis matrimonialibus, bene sequitur matrimonium fuisse causam finalem fiendæ promissionis. Fontanel. *de pactis nuptialib. tomo* 2. *clausul.* 13. *gloss. vnic. num.* 7. Molin. *de ritu nuptiar. p.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 2. *num.* 60. *&* 61. subdens quòd huiusmodi promissiones, quæ fiunt in contractu matrimonij, vestiuntur ab eo, quia ipsi adhærent. Vnde bene infertur quòd ad alimentorum huiusmodi durationem non attenditur persona socrus, sed ipsum matrimonium, cuius cõtemplatione promissa fuerũt, argum. *l. seruo legato* 72. *§. si testat.* & ibi Bart. *ff. de legat.* 1. *l. fideicommissa* 11. *cùm esset, & §. interdum. ff. de legat.* 3. ibi. *Multum autem interesse arbitror, cui voluerit prospectum, cuiusque contemplatione testator fecerit,* &c. *l. post legatum. §. amittere. ff. de his, quibus vt indign.* ibi. *Sed hoc legatum quod tutori* 3 4

denegatur

denegatur, non ad fiscum transfertur, sed filio relinquitur, cuius vtilitates desertæ sunt, l. sed si plures. §. in arrogato, & ibi latè scribentes, ff. de vulgari, l. si defunctus. C. de suis, & legit. hæred. exornant Paul. de Castro consil. 187. Notandum est, vol. 2. latè Surd. consil. 445. n. 20. & 21. Valenzuel. consil. 13. num. 19. tom. 1. Cabed. Lusitan. decis. 167. n. 2. vers. contigit,
5 & n. 3. & 4. p. 1. Quibus proximum est, quòd nunquam factum consideratur, sed attenditur cuius contemplatione factum extitit, l. si paterfamilias 15. §. qui duos. ff. de adopt. ibi, facit enim non quasi avus, &c. vbi Bald. num. 4. sequuntur Deci. cons. 278. Placet mihi, num. 2. col. 2. vers. vlterius, cum seqq. tom. 1. Crauet. d. consil. 231. num. 16. statim post princip.

6 Et facit vulgaris regula quòd si causa perimitur, effectus tollitur, l. adigere. §. quamuis. ff. de iurepatron. cap. cum cessante, de appellat. de qua latè per Tiraquell. in tract. cessante causa, n. 11. cum seqq. & ex ea sic fere in terminis arguit Ias. consil. 149. Circa primum, num. 4. lib. 4. Dec. consil. 177. n. 2. tom. 1. pulchrè Bald. in l. 1. in addit. ff. de offic. eius, Menoch. consil. 29. num. 24. cum seqq. lib. 1. Et ideo dissoluto
7 matrimonio cessant effectus, qui eius contemplatione inducebantur, Oldrad. consil. 151. & in pulchro casu Rouit. consil. 15. num. 9. & 10. lib. 2. Theodor. allegat. 42. num. 11. & quando alimenta relicta
8 sunt ob causam, cessant quamprimum cessat causa propter quam relicta sunt, l. Seio amico in princip. ff. de ann. leg. Surd. de aliment. tit. 5. quæst. 5. num. 1.

9 Ex quibus in terminis propositæ quæstionis Lara in l. si quis a liberis §. non tantum, num. 63. in fine, & num. 65. ff. de liber. agnoscend. & Franc. Hieron. Leo Valent. decis. 195. num. 20. tom. 2. resoluunt patrem filiæ & genero alimenta promittentem simpliciter, censeri promittere dum matrimonium constiterit, quia verisimile est promittentem simpliciter alimenta intentionem habuisse vt præstarentur, donec matrimonium constaret. Nec contradicunt Grammat. decis. 101. n. 56. & Surd. de aliment. tit. 5. quæst. 1. n. 14. & 15. dum per text. in l. cum hi. §. modus ff. de transact. ibi, constat enim alimenta cum vita finiri, &c. tenent quòd quando quis promittit genero & filiæ alimenta, licèt non declarauerit pro quo tempore, tamen intelligitur eorum vita durante, quia solum dicunt promissionem præstandi alimenta non extendi vltra vitam alimentatij, non tamen negant intentionem soceri promittentis alere generum fuisse vt alimenta præstarentur, donec matrimonium constaret, & non amplius; hæc enim fuit causa præstandi alimenta, quia durabat matrimonium, quo soluto, & sic cessante causa, cessare debet promissio, l. Firmio 26. §. fin. in fine. ff. quando dies leg. ced. ibi. Caterum si pecuniam annuam pater alimentis filij destinasset, non dubie, persona deficiente, causa præstandi videtur extincta, &c. bene Francisc. Hieron. Leo d. decis. 195. num. 20. in fine.

10 Hinc, vt supra vidimus, alimentorum promissio durat tantum alimentati vita durante, & tamen potest etiam eo viuente cessare, si causa, cuius contemplatione promissio facta fuit, cesset, ex l. illis libertis 83. ff. de condit. & demonstrat. vbi Iureconsultus dicit quòd mortuo filio cessat legatum alimentorum, quia cessat causa finalis propter quam mo-
11 tus fuit testator ad faciendum tale legatum alimentorum; quia alimentorum promissio semper habet subintellectam clausulam, rebus sic stantibus, & in eodem statu manentibus, cap. quemadmodum. de iureiurand. l. quæro. §. inter locatorem ff. locati, & in puncto in præstationibus alimentorum, ita arguit Ramon. consil. 2. n. 9. & tangit Surdus cons. 445. n. 35.
12 Illa enim siue concedantur per sententiam, siue promittantur contractu, aut testamento, semper variationi, & alterationi subiecta manent, vt in illis, quæ ex sententia debentur, probat text. in l. ius alimentorum. §. fin. vbi pupill. educ. valeat, Cardinal. Mantic. decis. 331. Castill. controuers. tom. 3. cap. 27. num. 10. cum sequentib. Fontanel. de pactis nuptialib. tom. 2. claus. 6. gloss. 2. part. 3. num. 73. pag. 412. Et in promissis per contractum, Rot. apud Farinac. decis. 224. part. 2. recentior. & in legatis, text in l. si cum præfinitione 20. ff. quando dies leg. cedat, quam Bartolus notat ibi pro singulari.

Facit deinde, quia contrahens cum hærede videtur intuitu qualitatis hæreditariæ contraxisse, l. si proponas, §. 1. ff. de inofficioso testamento. Surdus de alimentis, tit. 9. q. 30. n. 20. vers. quinto facit. 13

Sic onus iniunctum vsufructuario alimentandi finito vsufructu per mortem in hæredes eius non continuatur obligatio præstandi alimenta, quia legatum alimentorum est onus adiectum legato vsusfructus, ideo finito legato vsusfructus, finitur onus iniunctum, Alexand. in l. 1. num. 3. & ibi Salicet. C. de legat. Caualcan. de vsufructu mulieri relicto, n. 238. Peregrin. de iure fisci lib. 5. num. 123. Surdus de alimentis, tit. 5. quæst. 1. ex num. 18. 14

Hinc vxor non est alenda à viro si dotem promissam resoluit, quia cessat causa ob quam matrimonium fuit contractum, Surd. de aliment. tit. 7. q. 7. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 5. num. 2. quod procedit licèt vnam partem dotis soluerit, dummodo aliam retinuerit, Bald. in l. insulam. §. vsuras. ff. soluto matrimon. Palat. Rub in repetit. cap. per vestras, notab. 3. num 2. & hoc non solum, Surd. d. quæst. 17. num. 3. Et etiam locum habet quamuis integram, sed incertam tamen dotem maritus habuerit, si de euictione agere non possit, Nouell. de dote p. 7. priuileg. 42. ad fin. quia verosimiliter maritus sine dote vxorem non reciperet, l. fin. §. si a socero. ff. quæ in fraud. cred. l. purè. §. fin ff. de doli mali, & met. except. Nec vxor libenter nubit sine dote, quia indotata spernitur à viro. l. fin. C. ad Velleian. Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 20. vbi latè disputat, & num. 18. & 19. remaner cum hac opinione. 15 16 17

Hinc etiam promissio facta contemplatione alicuius certi emolumenti, ipso cassato non tenet, Bart. per text. ibi in l. cùm quis decedens. §. 1. ff de legat. 3. Paul. de Castro consil. 329. Visis & consideratis, n. 2. ante med. versic. ipsis ergo redeuntibus, quem sequitur Cardinal. Tusch. tom. 1. littera C. concl. 102. n. 34. nam cessante causa propter quam finaliter facta fuit promissio, ipsa quoque promissio euanescit, Roman. cons. 417. n. 1. ad med. & cons. 503. n. 7. cum seqq. 18 19

Et eadem ratione onera ratione bonorum debita, bonis diminutis vel extinctis, diminuuntur, vel extinguuntur, l. 2. C. de alluuionib. l. si merces §. vis maior. ff. locati, l. cura. §. deficientium. ff. de muner. & honor. l. forma. §. illud ff. de censib. Roman. consil. 369. n. 25. & 26. vbi propterea infert quòd diminutis Ecclesiæ facultatibus, onera diminui debent, cùm & suffragia cessent, prout tradit Perez de Lara de anniuers. & capellan. lib. 1. c. 15. n. 1. cum seq. Aluarado de coniectura mente defuncti lib. 2. c. 2. §. 1. num. 37. Et cófirmatur doctrina Angeli in l. fin. ff. de constit. pecun. quam sequuntur Roder. Xuar. ad l. post rem. § sed pro euidentia, n. 26. Marc. Ant. Eugen. cons. 73. lib. 1. Surd. cons. 445. lib. 3. Anton. Amat resol. 21. n. 12. asserentis locatorem acceptantem debitum ex locatione soluendum non teneri soluere si locatio cesset, ea ratione, quia censetur obligatus respectu rei locatæ. 20 21 22

Ab eo principio prouenit illud quod resoluit Couarr. variar. lib. 3. cap. 7. num. 6. versic. hinc etiam, ante med. dum ait quòd tertius possessor qui ratione suæ 23

suæ possessionis coactus fuit recognoscere ipsum creditorem, titulúmque nouum eidem facere, erit obligatus reditum soluere dum fuerit eiusdem rei possessor, quasi cessante possidendi causa, per consequens cessare debeat soluendi obligatio, sequuntur Felician. *de censib.cap.fin.n.7.* Gutier. *de tutel.p.1. cap.1.n.24.* Auendan. *de censib.cap.99.n.3.* Muta *Sicil.decis.6.n.3.& 4. & decis.18.n.14.& 15.*

Ex quibus patet dissoluto matrimonio alimenta eius contemplatione socrui promissa eidem non deberi, & ita de iure respondendum esse duxi.

Quare, *&c.*

Toletana Maioratus.

Facultas concessa ab vxore marito instituendi maioratum, intelligitur facta iuxta viri boni arbitrium, & inter consanguineos eiusdem vxoris.

Votum LXV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Arbitrium boni viri significant verba,* prout sibi videbitur expedire.
3 *Verba qualibet reducuntur ad arbitrium boni viri, vbi tractatur de adimplemento mandati, seu commissionis aliena.*
4 *Arbitrium triplex est voluntatis, rigoris, & aequitatis.*
5 *Verba omnia quantumcumque liberam voluntatem denotantia in forensi iudicio restringuntur ad limites rationis, & causa.*
6 *Vltima voluntas in alterius arbitrium collata est nulla.*
7 *Electio sola alicuius persona incerta inter personas certas quando confertur in liberam tertij voluntatem, talis voluntatis collatio est in iure valida.*
8 *Bonorum distributio inter certas personas potest committi in liberam tertij voluntatem.*
9 *Vltima voluntas non potest conferri in alterius arbitrium dispositiuum, sed bene in distributiuum, declaratiuum, & electiuum.*
10 *Commissio ad testandum quomodo in Hispania dari possit.*
11 *Mandato ea tantum comprehenduntur qua mandari possunt.*
12 *Arbitrium boni viri, quod est regulatum, in dubio concessum videtur.*
13 *Mandatum ab vxore marito concessum ad disponendum, intelligitur iuxta boni viri arbitrium.*
14 *Arbitrium boni viri continet id, quod est de iure, vel de consuetudine.*
15 *Arbitrium boni viri debet esse iuri & aequitati consonum.*
16 *Executores testamentarij deputati ad distribuendum, prout eis videbitur, non debent abuti potestate.*
17 *Maioratus verbum importat maioratum regularẽ.*
18 *Feudum simpliciter, seu in dubio prasumitur concessum iuxta propriam suam naturam.*
19 *Mandatum intelligitur secundum verisimilem mentem mandantis.*
20 *Commissarius debet sequi verisimilem mentem testantis.*
21 *Mandatum recipit interpretationem ab eo, quod consuetum est fieri.*
22 *Arbitrator poterit in laudo apponere modos congruos, & adiacentes.*
23 *Mandatum concessum procuratori ad alienandum feudum nobile, intelligitur secundum conditionem rei.*
24 *Emphyteusis concessio facta in tres generationes, cum clausula quod illis finitis, possit dominus alteri concedere pro libito voluntatis, quomodo intelligatur.*
25 *Mandatum generale ad inuestiendum, & renouandum non extenditur ad insolita.*
26 *Facultas concessa patri vt possit disponere de facto inter filios prout sibi videbitur, intelligitur secundum naturam feudi.*
27 *Mater habens facultatem ad maioratum si committat patri quod ipse faciat, non dicitur voluntas captatoria.*
28 *Mandatum nunquam censetur concessum ad vtilitatem mandatarij.*
29 *Executor seu commissarius ad eligendum non potest se ipsum eligere.*
30 *Mandantis voluntati semper fauendum.*
31 *Naturali affectu prasumitur quis potius diligere suos quàm extraneos.*
32 *Maioratibus instituendis finis fundatorum est familiarum suarum conseruatio.*
33 *Maioratus extinguitur extincta familia, & eius bona allodialia remanent.*
34 *Facultate data successorem eligendi, quamuis verbis liberam facultatem denotantibus concessa sit, talis dispositio intelligenda est inter illos, qui de familia sunt.*
35 *Mandatum speciale requiritur vt quis rem suo arbitrio commissam exequatur eo modo, quo sibi placuerit, regulis iuris, & viri boni arbitrium non sequendo.*
36 *Mandatum speciale requiritur ad quodlibet arduum negotium.*
37 *Mandatum speciale requirit omnia ardua.*
38 *Argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, valet, & ab eo quod si viuus respondisset testator.*

Vxor quædam dum in extremis ageret, 1
in suo vltimo, quo decessit, testamento, declarauit se velle vt ex suis bonis maioratus fundaretur, & illorum, quæ constituerat, executionem commisit eius marito, qui deinde dicto mandato vsus ex suis & vxoris bonis dictum maioratum instituit, ad fauorem filij, ac ab eo descendentium, & in eorum defectum vocauit quendam extraneum; sed moriente filio sine descendentibus, extraneus ad successionem se opposuit, & ex alia parte eundem maioratum ad se pertinere aiebat quidam ex familia, & linea dictæ vxoris. Mota lite super successione huiusmodi, & consultus pro veritate, existimaui maritum respectu bonorum vxoris suæ teneri vocare eius consanguineos, nec eidem ab vxore concessum censeri mandatum ad suos excludendos, & ad extraneos admittendos, ex sequentibus.

Primò, quia licèt facultas ab vxore marito con- 2
cessa ad instituendum maioratum fuerit multum ampla ad vincula, & vocationes addendas, quæ sibi bene visæ fuerint, vt patet ibi, *con las clausulas, vinculos, y llamamiento que le parecieren necessarios,* &c. nihilominus illa verba; *que le parecieren necessarios,* cui Latinè respondent, *prout sibi videbitur expedire,* significant arbitrium boni viri, *l. fideicommissaria libertas 46. in princip. ff. de fideicommiss. libert.* ibi, *si tibi videbitur, peto vt manumittas, quod accipiendum est, si tibi quasi bono viro videbitur,* &c. *l. Titius 41. §. sorore,* & ibi Bart. *ff. eod. l. fideicommiss. §. quamquam.*

§. *quamquam. ff. de legat.* 3. quæ conclusio ab omnibus recipitur, vt testatur plures referens Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 1. 2. & 8. & *conf.* 1069. *num.* 4. *lib.* 11. Osasch. *decis.* 111. *numer.* 9. Francisc. Marc. *quæst.* 542. *n.* 7. *p.* 1. Riminald. *cons.* 257. *n.* 114. *cum seqq. lib.* 1. Et in mandato docet Bart. *l. creditor.* §. *Lucius. ff. mandati*, Afflict. *decis.* 91. *num.* 4. & in commissione testatoris Corn. *consil.* 173. *num.* 5. *lib.* 3. & in potestate data executoribus testamenti, Caualcan. *decis.* 36 *num.* 387. *cum seqq. part.* 2.

3 Secundò, quia stante dispositione & mandato prædictis, maritus maioratum instituere debebat non iure proprio, sed iure vxoris, & tanquam in eius patrimonio. *l. pater ex prouincia. ff. de manum. vindict. l. vnum ex familia.* §. 5. *de falcidia*, & ibi Doctores *ff. de legat* 2. & ideo in terminis, & vbi tractatur de adimplemento mandati, seu commissionis alienæ, quælibet verba reducuntur ad arbitrium boni viri, vt tradit Bald. *cons.* 383. *n.* 3. *vol.* 3. vbi dicit quòd aut quis habet potestatem in actu iure suo, & tunc accipitur pro libertate arbitrij, *l. sicut. C. de action. & oblig.* aut habet potestatem in actu iure alieno, id est virtute mandati, & commissionis, & tunc intelligitur de æquitate arbitrij, & *n.* 5. concludit quòd de natura mandati est appendices secum trahere, extranea verò non complecti. Idem
4 Bald. *in cap. cùm olim nobis, n.* 5. *de elect.* vbi ait, quòd triplex est arbitrium, scilicet merè voluntatis, rigoris, & æquitatis, primum datur in propriis, secundum & tertium in alienis. Rebuff. *in l. liberti. ff. de*
5 *verborum signif. fol.* 580. *vers. at verbum hoc placet*, subdens quòd in forensi iudicio omnia verba quantumuis liberam voluntatem denotantia, restringuntur ad limites rationis & causæ; quod asserit expertum vidisse in quodam executore testamenti, & paulo inferiùs *in versic. & in dubio*, addit. *Sicque omnia verba ad voluntatem alicuius collata debent intelligi de voluntate rationi consentanea, quemadmodum in dies moderari videmus. Et nullum verbum est adeo generale quin ex consideratione debitarum circumstantiarum debeat ciuiliter intelligi, & limitationem recipere.* Oldrad. *consil.* 148. *num.* 7. quod pluribus exornat Osasch. *decis.* 169. *num.* 9. *cum seqq.*

6 Tertiò prædicta omnia confirmantur aduertendo quod licet iure attento quælibet vltima voluntas in alterius arbitrium collata, sit nulla. *l. illa institutio* 32. *ff. de hæredib. instituend. l. Senatus* 45. §. *legatum ff. de legat.* 1. *l. captatorias* 70. *l. illæ autem institutiones* 71. *eodem tit. de hæredib. instit. l. captatorias* 11. *C. de testament. milit.* quæ licèt de captatoriis dispositionibus loquantur, quæ propriè aliud significant, vt per Alciat. *lib.* 1. *parerg. cap.* 31. Anton. August. *lib.* 4. *emendat. cap.* 15. Corras. *lib.* 15. *miscell. cap.* 13. Connan. *lib.* 10. *comment. cap.* 6. Couar. *in cap. cùm tibi, num.* 2. *de testamentis*, & alios relatos per Menoch. *consil.* 408. *num.* 2. *lib.* 5. omnes tamen Scribentes in dictis legibus eas generaliter intelligunt de vltima voluntate in alterius arbitrium collata, latè declarat Roder. Xuar. *de captat. volunt. n.* 1. *cum seq.* & plures casus distinguens Menoch. *d. cons.* 408. *n.* 1. *cum seq.* Surd *cons.* 264. *n.* 5. *lib.* 2. & *cons.* 1380. *n.* 26. *cum seqq.* Peregr. *de fideicommiss. art.* 33. *num.* 65. & 68.

7 Verùm quando non substantia dispositionis confertur in liberam tertij voluntatem, sed sola electio alicuius personæ incertæ inter personas certas, talis voluntas collatio est in iure valida, *l. vtrùm* 8. §. *cùm quidam ff. de rebus dub. l. cùm quidam* 21. *l. vnum ex familia* 69. *l. cum pater* 79. §. *à filia.* & §. *hæreditatem ff. de legat.* 2. *l. pater ex prouincia* 22. *ff. de manumiss. vind.* tradit Bart. *in d. l. illa institutio, in fine n.* 9. *ff. de hæred. instituen.* Alex. *in d. l. captatorias C. de testam. milit. n.* 6. vbi *decis. n.* 12. Corn. *n.* 19. Roderic. Xuar. *in d. tract. de captor. volunt. n.* 6. Couar. *in c. cum tibi n.* 11. *C. de testam.* Menoch. *d. cons.* 408. *n.* 25. & *cons.* 1054. *n.* 5. *vol.* 11. qui omnes mouentur ex ratione text. *in* 8
d. §. *cum quidam*, nempe quia non substantia dispositionis, sed electio personarum commissa censetur, & eodem modo potest committi bonorum distributio inter certas personas, vt *in l. cùm filius* 78. §. *pater ff. de leg.* 2. notat Roder. Xuar. *d. tr. de captat. volunt. sub n.* 7. *vers. valet etiam per modũ*; vnde optimè Bald. *in d. l. illa institutio n.* 3. dicit, quod vltima voluntas 9
non potest conferri in alterius arbitrium dispositiuum, sed bene in distributiuum, declaratiuũ, & electiuum, refert & sequitur Surd. *d. cons.* 380. *n.* 44. *lib.* 3.

In Hispania per *l.* 31. *Tauri*, quæ est *l.* 5. *tit.* 4. *lib.* 5. 10
Recop. potestas & commissio dari potest ad testandum cum hæredis institutione, & meliorationibus, ac aliis in eadem lege expresſè concessis; & illius verus sensus, quod in suo casu tam circa hæredis institutionem, quam circa meliorationes & alia in ea contenta, substantia dispositionis testatori committenti attribuitur, commissario verò eorum omnium electio & executio, vt declarant Cou. *in d. c. cum tibi, n.* 11. *de testament.* Tello Fernand. *in d. l.* 31. *Tauri n.* 7. Mieres *de maioratu p.* 1. *q.* 48. *n.* 3. Gutier. *pract. lib.* 2. *q.* 42. *num.* 3. Azeued. *l.* 5. *num.* 3. *cum seqq. tit.* 4. *lib.* 5. *Recop.*

Vnde prouenit quòd si mandatum disponendi 11
esset in libera mariti voluntate circa substantialia dispositionis, neque ad arbitrium boni viri, & ad præsumptam vxoris voluntatem reducendum esset, vtique nullum, & inualidum existeret, & ideo iuxta formam, quam dicimus de iure valere, interpretandum est vt valeat, *l. quoties* 13. *ff. de rebus dub.* latè Menoch. *lib.* 6. *præs.* 4. & 6. Et in mandato ea tantùm comprehenduntur, quæ mandari possunt, *l. Lucius* 21. §. *Imperatores, ff. ad municip.* ibi, *cùm ad ea, quæ mandari possunt, voluntatem dedisse videaris*, &c. Bart. *in l. si quis sub conditione n.* 1. *ff. de condit. instit.* Paul. de Castro *cons.* 335. *num.* 3. *lib.* 1. exornat Aym. *cons.* 106. *num* 6. *lib.* 1.

Quartò, quia licet essemus in dubio an vxor ma- 12
rito suo liberam & absolutam, an verò regulatam concesserit facultatem, nihilominus facultatem regulatam & non liberam concessam fuisse interpretandum est, Bald. *in l.* 1. *n.* 27. *ff. de legat.* 2. ibi. *In dubio autem tanta libertas non videtur dari, sed libertas moderata, l. cum filius* §. *pater. ff. eod. tit.* Bart. *in l.* 3. *num.* 2. *ff. de annuis leg.* Euerard. iun. *cons.* 40. *num.* 33. *vol.* 1. Vbi resoluit quòd si dubium sit vtrum ex his duobus concessum fuerit, in dubio concessum videtur arbitrium boni viri, quod est regulatum, refert Bart. Alex. Ias. Dec. & alios.

Et in terminis de mandato ab vxore marito con- 13
cesso, & è contra, ad disponendum, tradit Socin. iun. *cons.* 160. *à n.* 48. *lib.* 2. vbi loquitur, in facultate data cum clausula, *prout sibi videbitur, & placebit*, Petr. Pechi. *de testam. coniug. lib.* 1. *cap.* 13. Paz *de tenuta cap.* 34. *num.* 137.

Hoc ergo dicti mandati vero & genuino intelle- 14
ctu supposito ad arbitrium viri boni regulandi, euidens fit mandatario marito incumbere Iuris communis dispositioni, & generali Hispani consuetudini se conformare: nam arbitrium boni viri continet id, quod est de Iure, vel de consuetudine, non autem contra legem, *l. continuus* 137. §. *cum ita ff. de verb. oblig. l. societatem* 77. §. *arbitrorum ff. pro socio.* Bart. *in extrauag. ad reprimendum, verbo videbitur n.* 5. vt tradit Paul. *d. cons.* 335. *n.* 2. 3. & 4. *lib.* 1. Curt. sen. *in repet. l. si super possessione num.* 2. *C. de transact.*

Alex.*cons.*33.*n.*3.*lib.*1.*& cons.*175.*num.*6.Hippol.Ri-
minald.*cons.*411.*num.*77.*&* 78.*vol.*4.vbi dicit quòd
15 boni viri arbitrium debet esse iuri & æquitati con-
sonum, aliàs si ex ceruice sua procedit, non valet
quod agit, optimè ad propositum Bald.*in l.fin.§.sed
& si quis per illum text. C. communia de legatis*, vbi
notat quod in vltima voluntate si aliquid sit colla-
tum alicui, vel arbitro, seu arbitratori, iniquum
reducitur ad æquum octo modis, scilicet quatuor,
quibus dicitur plus, & quatuor, quibus dicitur mi-
16 nus; sequitur Afflict. *decis.*371.*n.*9.*&* 10. Et in spe-
cie quod executores testamentarij deputati ad di-
stribuendum, prout eis videbitur, & placebit, non
debent abuti potestate circa distributionem & ele-
ctionem personarum, sed tenentur seruare regulas
Iuris, tradit post alios Paris. *cons.*45. *num.*18. *&* 19.
*lib.*3. sequitur Simon de Prætis *de interpret. vlt. vo-
lunt. lib.*5.*interp.*1.*dub.*2.*num.*35.*fol.*487. Etsi execu-
tores malè arbitrantur, passiuè agunt, & tale arbi-
trium debet corrigi secundum regulas Iuris,& men-
tem testatoris, vt ait Paris.*d.cons.*45.*n.*19.

17 Quintò, quia mandatum datum fuit cum obli-
gatione præcisa fundandi maioratum, & secundùm
Iuris dispositionem, hoc verbum *maioratus*, impor-
tat maioratum regularem, vt tradit Greg. Lop. *l.*2.
*gloss.*1.*post princ.tit.*15. *part.*2. Cou. *lib.*3.*var. cap.*5.
*n.*2. Anton.Gom. *l.*40. *Tauri num.*64.Molin. *de pri-
mog.lib.*1.*c.*4 *n.*13.*cum seqq.* qui omnes tenent quod
sub conditione nuda instituendi maioratū, veniunt
omnes vocationes, & substitutiones regulares, &
perpetuo sic fundatus remanet maioratus, inter
18 omnes de familia: & in feudo idem tradit Rosen-
thal.*de feudis c.*2.*concl.*54. *n.*1. subdens feudum sim-
pliciter, seu in dubio præsumi concessum esse iuxta
propriam suam naturam, itaut solita sua omnia ad-
sint, nulla autem insolita pacta contineat, & *ibi lit.
A.* plures refert: Bald.*cons.*330.*num.*2.*lib.*3. vbi ait
quòd verba, quæ non sunt determinata formaliter,
determinantur naturaliter secundùm naturam rei,
& contractus, & quod naturaliter inest pro expres-
so debet haberi, quasi ipsa natura loquente, *l.exem-
pto,ff.de actionib.empti,l.quoties ff.de oper.libert.* Vnde
maritus tenebatur sub hac forma maioratum insti-
tuere, qua deficiente lex ipsa pro facto haberi vo-
luit, ex *l.*33. *Tauri*, cui consonat in promissione de
meliorando, *l.*22.*Tauri*, quæ procedit in promissio-
ne faciendi maioratum, vt notat *ibi* Tellius *n.*1. &
Auendaño *l.*44.*Tauri gloss.*16.*n.*9. *cum seq.* Et in no-
stris terminis loquens in facultate data marito per
vxorem ad instituendum maioratum,prout sibi vi-
debitur tradit Mieres *de maior.p.*1.*q.*48.*n.*1.*cum seq.
vsque ad n.*22.Tell.& Auendañ.*proximè citatis locis.*

19 Sextò, quia maritus tenebatur verisimilem suæ
vxoris sequi voluntatem; mandatum enim intelli-
gitur secundum verosimilem mentem mandantis, *l.
creditor,*60.*§.si inter maritum.ff.mandati*,Pute.*dec.*21,
*n.*2.*p.*3.Bellon.*Genuæ decis.*147.*n.*2.*& decis.*174.*n.*4.
& 5. Card.Mantic. *de tacitis & ambig. conuent.lib.*7.
*tit.*15.*n.*25. & in terminis Palat.Rub.*in d.l.*31.*Tauri*
20 *num.*48.*&* 76. dicens quòd commissarius debet se-
qui verisimilem mentem testantis,& probat expres-
sè *d. l.*31. ibi, *y los tales commissarios hazen muchas
fraudes y engaños con los tales poderes, estendiendose
a mas de la voluntad de aquellos que se los dan*, &c. Et
patet ratione, quia, vt dictum extat, substantia di-
spositionis tota vxori mandanti tribuitur, *d.l.vnum
ex familia §.sed si de falcidia, & §.sed etsi fundum,*
vbi Bart.Bald.& cæteri,*ff.de legat.*2. eleganter Gof-
fred.*in d. l. vnum ex familia*, §. *Rogo*, *numer.* 1. vbi
dicit quòd commissarius in casu isto est organum le-
gis,non autem causa per se disponens, & ideo ab eo
non denominatur effectus. At verisimile est vxorem
illam valde suos de familia dixisse, proindeque vo-
luisse maioratum iuxta generalem Hispaniæ con-
suetudinem inter ipsos fundari, *l. hæredes mei* 57.§.
cum ita ff. ad Trebell. & in specie ad interpretatio-
nem mandati concessi commissario, vel executori
ad faciendum maioratum, tradit post alios Mieres 21
*d.p.*1. *q.*48. *n.*15. Et quod mandatum recipit inter-
pretationem,ab eo quòd consuetum est fieri,probat
l.vel vniuersorum 12.*ff.de pignor.act.* Bart. *in l.si pro-
curator ff.de iure fisci.* Vnde dicendum est maritum
teneri iuri & Regni consuetudini deferre, minime
in huiusmodi fundatione regulari illius naturę con-
trarias substitutiones apponendo; facit quod tradit
Curt.sen.*in l.si super possessione c.*2.*C.de transact.* vbi
post Bald. *n.*3. ait quòd arbitrator poterat in laudo 22
apponere modos cōgruos, & adiacentes, & etiā cō-
ditiones cōgruas,& adiacentes,non autē extraneas.

Bene ad rem nostram Paul.de Castro *cons.* 335. 23
*n.*2.*vers.quanto,& n.*3.*lib.*1. vbi tenet quòd manda-
tum concessum procuratori ad alienandum feudum
nobile, intelligitur secūdum conditionem rei,super
qua constitutus est procurator: vnde non poterit
alienare feudum in non nobilem per verba,vt possit
alienare,quibus sibi videbitur,& placuerit; nam ad
huc tenetur seruare id,quod est de Iure,vel consue-
tudine,& sic non debet mutare conditionem feudi.

Et in notabili specię Beroi. *cons.* 103. *n.* 13. *vers.* 24
*secundo, & seqq. lib.*1. vbi consuluit quòd concessio
emphyteusis facta in tres generationes, itaut his fi-
nitis possit dominus alteri concedere pro libito vo-
luntatis;interpretanda est secundum terminos Iuris
communis,videlicet quod possit concedere illi, cui
res emphyteutica de iure finitâ lineâ concedenda
erat, scilicet proximiori agnato.

In simili Decian. *resp.*73.*n.*39.*&* 40.*lib.*2. vbi di- 25
cit quòd generale mandatum ad inuestiendum, &
renouandum,non extenditur ad insolita, sed intel-
ligitur vt procurator inuestiat secundum morem
solitum,& consuetum;vnde si bona non erant soli-
ta concedi fœminis, sed tantum masculis, non po-
terit procurator vigore mandati fœminas contra
solitum morem inuestire.

Iuuat etiam quod tradit Socin. *cons.*160. *à n.* 48. 26
*lib.*2. dum ait quòd facultas concessa patri vt possit
disponere de feudo inter filios,prout sibi videbitur,
& placebit, intelligitur secundum naturam feudi,
quæ erat vt seruaretur æqualitas inter filios, sequi-
tur Pechius *de testam coniug.lib.*1.*c.*13.

Et præsentem quæstionem decidit Gregor. Lop. 27
l. 2. *gloss.*13. *q.*1. *tit.* 15. *part.* 2. per hæc verba. *Et
facit quòd.si mater habens facultatem ad maioratum,
committat patri quod ipse faciat, quod non dicatur vo-
luntas captatoria, sed intelligatur quod faciat in filium
maiorem masculum,prout moris est*, &c.

Septimo, quia maritus vocando ad dicti maio- 28
ratus successionem suos consanguineos,non autem
vxoris mandantis, egit proprium negotium, & vo-
luit de bonis vxoris,familiæ suæ conseruare memo-
riam contra præsumptam ipsius mandantis volun-
tatem; mandatum enim nunquam censetur con-
cessum ad vtilitatem mandatarij, *l. si mandauero* 22.
§.si tibi centum.ff.mandati,vbi Bart.& Bald.id notāt,
idem Bald.*in l.Ordo n.*7. *C.de execut.rei iud.* & alios
referens Surd. *cons.*4. *n.*38. *in fine*; ex quo prouenit 29
quod executor,seu commissarius ad eligendum,non
potest se ipsum eligere, vt per tex. *in d.* §.*si tibi cen-
tum*,notant Bart.& Bald.*ibidem*,Gloss.*verbo potest in
l.planè ff.quod cuiusque vniuers. nom.* Molin. *lib* 2. *de
primog.c.*4.*n.*58.*&* 59.Facit etiam quod tradit Dec.
*cons.*493. *num.* 10. *&* 11. vbi dicit quòd procurator,
qui

qui debet tractare negotia domini, si eius propria negotia tractauit sub colore mandati, videtur esse in dolo, & non obligat dominum, & idem probat tex. *in l. si in emptione 34. §. fin. ff. de contrah. empt.*

30 Octauò, quia non sine fraude maritus in maioratus successione prætulit vxoris consanguineis extraneos aliunde venientes, cum deberet æqualiter descendentibus & transuersalibus suis prouidere, non autem facultate sibi data abuti contra Iuris dispositionem, & verisimile testatricis mandantis voluntatem, ad quod facit optimus tex. *in d. l. vnum ex familia, §. fin. ff. de legat.* 2. ibi, *Item Marcus Imperator rescripsit verba, quibus testator ita cauerat, non dubitare se quacunque vxor eius hæres instituta cepisset liberis suis redditurum, pro fideicommisso accipienda, quod rescriptum summam habet vtilitatem, ne scilicet onus bene transacti matrimonij, fides etiam communium liberorum decipiat patrem, qui melius de matre præsumpserat,* &c. *l. si libertus 30. ff. de operis libert.* ibi. *& fere ea mens est personam arbitrio substituentium, vt quia speret eum rectè arbitraturam, id faciant, non quia vel immodicè obligari velint,* &c.

31 Nonò, quia naturali affectu præsumitur quis potius diligere suos quàm extraneos, cùm nemo credatur alienas successiones propriis velle anteponere, vt ait text. *in l. cum acutissimi, C. de fideicom.* quod

32 in præsenti casu satis deducitur ex voluntate, quam dicta vxor habuit, instituendi maioratum, nam in eis instituendis finis fundatorum est familiarum suarum conseruatio, Molin. *de primog. lib. 1. c. 1. per*

33 *tot.* itaut extincta familia extinguatur maioratus, & eius bona allodialia remanent, *l. qui solidum, §. prædium ff. de legat.* 2. Molin. *d. lib. 1. cap. 4. n. 1.*

34 Vnde data facultate successorem eligendi, quantumuis verbis liberam facultatem denotantibus concessa, sit talis dispositio intelligenda inter illos, qui de familia sunt, Socin. *cons. 251. num. 1. ad fin. vers. ex quibus vltimo lib. 2.* Paris. *cons. 44. num. 20. & 21. lib. 3.* Menoch. *cons. 497. n. 19. lib. 5. & cons. 1006. n. 35. vers. quoad tertium, & à n. 36. lib. 11.* Boer. *decis. 202. n. 2. vers. & sic per hanc disponendi licentiam,* & in pulchro casu Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 15. n. 23. & 24. & n. 20.* proponit quæstionem, & illam decidit *d. n. 25. & 28. vers. hanc opinionem,* & ferè in nostro casu Castill. *controuers. tom. 5. c.* 87. *n. 34. & 35.* vbi plures pro hac opinione refert Auctores, *& tom. 6. cap. 142. n. 21.* vbi in fortiori casu

35 idem resoluit. Requiritur enim speciale mandatum, vt quis rem suo arbitrio commissam exequatur eo modo, quo sibi placuerit, regulas Iuris, & viri boni arbitrium non sequendo, iuxta doctrinam Ioann. Fabri *in §. procurator. Instit. de his, per quos agere possum. n. 1. vers. idem puto,* vbi probans speciale mandatum requiri ad quodlibet arduum negotium, tan-

36 dem sic concludit. *Et idem crederem quòd sit mandatum speciale necessarium vbi aliquid petitur contra ius commune, vt dispensatio. Si enim quando petitur restitutio in integrum, quæ est fauorabilis, & rationabilis, opus est speciali mandato, multo potius, vel saltem pari ratione in aliis, quæ petuntur contra Ius commune, vel sint odiosa,* &c. sequitur Rebuff *in concord. tit. de electionis erogatione. gloss. super verbo speciale ad fin. vers. vltimo in omni arduo, & ponderoso negotio,* Mozz *de contractib sub tit. de mandato, §. de diuisione mandati n. 51. vers. nonagesimoquintò,* vbi etiam vers. Nonagesimoseptimo probat mandatum factum alicui, vt faciat quicquid sibi visum fuerit, & placebit non importare speciale mandatum, nec mandatum cum li-

37 bera; & est generale vt omnia ardua requirant speciale mandatum, nec sufficiat generale cum libera, Bart. *in l. filiusfam. n. 9. ff. de donation.* Tiraq. *post leges*

connub. gloss. 7. n. 11. Cou. *lib. 1. var. c. 6. n. 2.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 80. n. 145.* & plures referens Schrader. *de feudis, p. 10. sect. 18. n. 133.* vbi latè *à n. 131.* probat in causa feudi, vtpotè ardua, & præiudiciali, requiri speciale mandatum, nec sufficere generale cum libera, nec speciale ad causas feudales, sed requiri specialissimum ad talem causam.

Iuuat quòd si ipsa vxor fuisset interrogata, an vel- 38
let maioratum deferri ad extraneum, an vero ad aliquem de sua familia, proculdubio respondisset se velle maioratum transire potius ad cõsanguineum, quam ad extraneum; procedit enim argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, *l. Titius, §. Lucius,* vbi Scribentes *ff. de liber. & posth.* Afflict. *decis. 141.* Socin. iun. *cons. 141. n. 14. in fine, in 2. gloss. verbo remaneret, in fine, in leg. tale pactum in fin. ff. de pactis,* vbi Bald. dicit hanc esse maximam & concludentem coniecturam in interpretandis vltimis voluntatibus, Decian. *resp. 89. n. 20. lib. 3.* Pereg. *de fideicommiss. art. 11. num. 32.* & ab eo quod si viuus esset, respondisset testator, *l. cùm servus 81. ff. de condit. & demonstr.* ibi. *Nam quod ipse viuus facturus erat, id ab hæredibus suis fieri iussisse intelligitur,* &c. *l. item legato 47. §. 1. ff. de legat. 3.* ibi. *Assignaturus si vixisset:* exornant Simon de Prætis *de interpretat. vltim. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 3. solut. 5. num. 50. & seqq.* Menoch. *cons. 193. num. 12.* Quare, *&c.*

Toletana Resistentiæ.

Magistratibus & iudicibus semper obediendum: Atrociter & detestabiliter eos iniuriantes, vel offendentes contemplatione officij possunt pœna mortis puniri. Iudices possunt tanquam suspecti recusari si aspera verba, aut contumeliosa cuipiam ex litigantibus dixerint, vel si propalauerint animum suum, aut inimici extiterint, quamuis inimicitia nec capitalis, nec grauis sit.

Votum LXVI.

1 *Magistratibus non solùm primis, sed etiam minimis parendum.*
2 *Iniurias & vituperia in iudicem proferens acerrimè puniendus.*
3 *Iniuria quæcunque sit facta iustitiæ, ministris atrocissima est.*
4 *Iniuria facta Iudici, facta censetur Principi, cuius vices gerit.*
5 *Consiliarium Principis offendens intuitu & contemplatione officij incurrit crimen læsæ Maiest.*
6 *Iniuria, seu offensa commissa contemplatione officij, quæ dicatur.*
7 *Resistentia qualificata est si ad manuum operationem deuentum sit cum Iudice.*
8 *Iniuria atrox & detestabilis facta iudici, quæ dicatur.*
9 *Iniuria atrocissima, quando dicatur.*
10 *Adulterium grauius delictum est homicidio.*
11 *Offensam detestabilem & atrocem faciens iudici contemplatione officij, pœna capitali est puniẽdus.*
12 *Iudex vsque ad pœnam mortis arbitrium suum potest extendere, quod de superiore iudice intelligitur, vt num. 13.*
14 *Delicta plura committens in vno, de omnibus tanquam diuersis est accusandus, & puniendus.*

15 *Delicta plura quando ab vno committuntur, licèt pro eorum quolibet pœna mortis imponi non possit, pro omnibus simul capitaliter illa committens puniri poterit.*

16 *Delicta ad aliorum exemplum sunt punienda.*

17 *Culpa semper adscribitur prouocanti.*

18 *Magistratum nunquam licet repercutere.*

19 *Iudex recusari poterit tanquam suspectus, si verba aspera aut contumeliosa, pensata eorum qualitate cuipiam ex litigatoribus dixerit.*

20 *Iudex vt suspectus recusari poterit, quia propalauit votum suum, licet non expresse declarasset, sed indicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus detegeretur.*

21 *Causa sufficiens recusandi Iudicem est si lis etiam in causa ciuili inter illum, & litigantem vertatur, etiam lite finita.*

22 *Inimicitia quacumque quamuis non sit capitalis nec grauis sufficit ad recusandum Iudicem.*

23 *Causa iusta sola vt sit Iudex inimicus sufficit ad recusationem.*

24 *Inimicitia leuis, seu minima suspicionis causa in iudice sufficit, vt possit suspectus recusari.*

25 *Causa minor requiritur ad recusandum iudicem quàm ad opponendum contra testem ne deponat.*

1 MAGNA Magistratibus semper fuit habita reuerentia, vt ipsis etiam Ethnicis Præpositis obediendum esse per Christianos præcipiat Paulus Apost. *ad Roman.* 13. & ad *Hebræ. c.* 13. *Obedite*, inquit, *Præpositis vestris, & subiacete eis*, &c. Et hoc duplici ratione. Prima, quia non solum repræsentant personam Principum, quorum nomine iustitiam administrant, sed etiam quia dicuntur ministri Dei, eiusque auctoritate iudicandi munere funguntur, iuxta illud Salom. *cap.* 8. *Ioan.* 19. *Petri* 1. *epist. c.* 2. Secunda, quia in obedientia Magistratibus debita vtplurimum consistit Reipublicæ pax & tranquillitas, vt expresse docet text. *in c. ad hoc* 89. *dist.* iuncta gloss. & Archid. *ibidem*, Boër. *de auctorit. magni Consil. p.* 1. *à n.* 1. Et ideo magno honore & veneratione digni sunt, *l. omnem honorem C. quando prouoc. non est necesse, cap. vt debitus honos, de appell. l.* 11. *tit.* 1. *p.* 2. *l.* 9. *tit.* 18. *p.* 4. Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *per tot.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 41. Quod non solum de primis illis Magistratibus intelligitur, qui ex latere ipsius Principis sunt, *cap. præcipimus* 93. *dist. c.* 2. *de offic. vicar. in* 6. *l.* 1. *C. de offic. Vicar.* Chassan *in catalog. gloriæ mundi p.* 7. *consid.* 39. Greg. Lopez *l. fin. verbo en sus lugares tit.* 2. *part.* 2. Auendan. *ad cap.* 3. *Prætor. n.* 4. *vers. decimo*; sed quos de minimis, vt contra Greg. Lopez *l.* 7. *gloss.* 1. *tit.* 6. *p.* 6. resoluunt Bobadil. *in sua politica lib.* 3. *c.* 1. *à n.* 1. Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 6. *&* 7.

2 Vnde quæcunque pœna, quamuis maxima sit, non videtur sufficiens ad iniurias & vituperia in Iudices prolata punienda, cum id semper & omni æuo fuisset acerrimè punitum, vt referunt Tit. Liui. *lib.* 3. Dionys. *lib.* 5. Bodin. *lib.* 3. *de Republ. c.* 5. & ideo Iureconsf. *in l. omne delictum, ff. de re milit.* respondit capite puniendum esse eum, qui in Præpositum manum intulit, & comprobant Bald. *in c.* 1. *§. iniuria, de pace iuram. firm. in feud.* Puteus *de syndicatu verb. pœna cap.* 10. *num.* 1. Auiles *ad cap.* 1. *Prætor. n.* 12. *& in cap.* 20. *gloss. remediando, in fine.*

3 Atrocissima igitur est iniuria, quæcunque sit facta iustitiæ ministris, iuxta tex. *l. Prætor §. fin. ff. de iniur. l. atrox, Instit. eod. l.* 8. *tit.* 31. *& l.* 20. *tit.* 9. *part.* 7. Plac. *de delict. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 3. *pag.* 48. Nam eidem Principi, cuius vices gerunt, facta censetur, Luc. de Peña *in l. omnes stationarij C. de cohortib. lib.* 12. 4
Chassan. *in catalogo gloriæ mundi p.* 7. *consid.* 20. Auiles *ad cap.* 1. *Prætor. gloss. tierra n.* 4. ibi *& omnia supradicta tenentur facere correctores, & iustitiæ ministri, qui loco Regis in Republica officia gerunt.* &c. & ibi. *Quod officialis habens Magistratum dicitur esse Princeps in ciuitate illa, & tenet* Montalu. *in gloss. Ordinaria in par. corrector. vers. item nota: & facit quia omnis iniuria facta officiali Regis actu gerenti officium, intelligitur facta Regi*, &c. latè Decian. *in tractat. crimin. lib.* 7. *cap.* 50. *per tot.* quem sequitur Mastril. *d. lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 32. Regner Sextin. *de Regalib. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 23. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 3. *gloss.* 1. *n.* 3. *cum seqq.* Et ideo offendens Consiliarium Principis 5
intuitu, & contemplatione officij, non tamen ex odio particulari, incurrit crimen læsæ Maiestatis. Farin. *d. quæst.* 17. *num.* 40. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 54. *num.* 7.

Dicitur autem delictum, seu offensa, aut iniuria 6
commissa contemplatione officij quando facta fuit iudici sedenti pro tribunali; vel circa actum & exercitium suæ iurisdictionis, vel circa quamcunque operationem respicientem administrationem iustitiæ, iuxta Bartoli doctrinam communiter receptam *in l. si quis obrepserit in fine, ff. ad leg. Cornel. de fals.* Angel. *de malefic. in l. falsario n.* 25. Cyn. *in l. si non conuicij col.* 3. *vers. præterea C. de iniur.* Farin. *in praxi crim. q.* 27. *num.* 41. Narbona *in explicat. concordiæ gloss.* 18. *n.* 8. Qualificata autem resistentia erit si ad 7
manuum operationem deuentum sit cum iudice, vel eius ministris in exercitio officij, *l. milites §. irruentes ff. de re milit.* Pute. *de syndicatu verbo resistentia cap.* 2. Farin. *q.* 31. *n.* 45. Caualcan. *de brachio Regio p.* 2. *num.* 55. Cabal. *resol. crimin. casu* 111. *à n.* 1. Anton. Monach. *Florent decis.* 1. *n.* 26. *&* 27. Mari. Giurba *cons.* 29. *n.* 26. *&* 28. Detestabilis & atrox iniuria 8
facta iudici, quàm Hispani vocant *desacato calificado*, exemplificatur à Narbona *d. gloss.* 18. *n.* 115. his verbis. *Ac rursus ex dictis apparet quando & quibus casibus verificentur verba illa nostræ concordiæ, ò desacato calificado, quod tunc demum videbitur factum cum familiaris contumeliosa verba iudici seculari protulerit, dicendo, nempe quod mentitur, vel quod infamis est, aut leno, aut infectæ radicis, vel si ei alapam præstiterit*, &c. Item eiusdem qualitatis erunt verba, tu es sodomita, vel cornutus, ex *l. Hisp.* 2. *tit.* 10. *lib.* 8. *Recop.* ibi, *Sodomitico, ò cornudo, ò traydor*, vbi Azeued. *num.* 33. *cum seqq.* Clar. *§. iniuria in princ.* Cou. *var. lib.* 1. *c.* 11. *maximè à n.* 5. Parlador. *lib.* 1. *quotid. c.* 17. *à n.* 2. Nam atrocissima committitur iniuria quando vir vxoratus vocatur cornutus, quia grauissimè of- 9
fenduntur ipse maritus, vxor, & filij, iuxta *l. codicillis §. mater ff. de legat.* 2. ibi, *sed & alius mihi deteriora fecit*, quæ verba gloss. marginalis interpretatur, id est, *vxorem adulterari, aut adulteram facere*, his verbis. *Petrus de Rauenna allegat istum text. in alphab. suo, ad hoc quod maior sit iniuria marito vxorem suam adulterari, vel adulteram facere, quam proprium filium occidere*; de cuius textus interpretatione in citatis verbis plura tradit Narbona *l.* 20. *glos.* 17. *à n.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.* Adulterium enim grauius delictum 10
est homicidio, cum adulterium lædat famam, homicidium verò vitam, & pretiosior sit fama, & vitæ præferenda, *l. iste quidem ff. de eo quod metus causa*, D. Barbos. *in l.* 2. *p.* 2. *n.* 119. *& n.* 124. *ff. soluto matr.* Caball. *resol. crim. resol.* 244. *n.* 12. Bobadil *d. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 24. ibi. *No ay cosa mas estimada que la buena fama y honra del hombre en este siglo, pues se prefere a la vida y a la hazienda del*, &c.

Cùm ergo constet offensam seu delictum à Petro 11
iudici factum fuisse detestabile & atrox, ac contemplatione

templatione officij commissum, ac iniuria grauissima, pœna capitali venit ipse Petrus puniendus, *d.l.omne delictum* 6. ibi, *qui manus intulit Præposito, capite puniendus est, augetur autem petulantia crimen dignitate Præpositi*, &c. *ff. re milit.* vbi gloss. *verbo dignitate*, quam approbant & sequuntur Bald. *in cap.1. §. iniuria in princ. de pace iuram. firm. in feud.* Greg. Lopez *l.20. gloss.6. tit.9. p.7.* Farin. *q.17.n.36.* Bobadil. *d.lib.3.cap.1.n.26.* ibi. *El que puso las manos en su Capitan, ò dio bofeton al Corregedor; tiene pena capital, y aunque sea dexado el officio durante la residentia*, Auiles *ad cap. 1. Prætor. verbo derechamente n.12.* ibi, *quod potest condemnari ad mortem qui manus intulit suo Centurioni*, & idem de potestate, & Capitaneo, Narbona *d.gloss.18.num.8.*

12 Coadiuuat qualificata resistentia quam dictus Petrus iudici insolenter fecit, pro qua *lege Regia Hispania 7.tit.22.lib.8. Recop.* poterat ad remigandum triremibus committi, nisi adeo qualificata esset resistencia, vt ad aliorum exemplum conueniret maiori & rigidiori supplicio eum punire, vt patet ibi. *Saluo si la resistencia fuere tam calificada que para exemplo de la iusticia se deue y conuenga hazer maior castigo*, &c. sub quibus verbis pœna mortis includitur, nam iudex vsque ad eam arbitrium suum potest extendere. gloss. celebris *verbo extraordinariam in §.in summa Instit. de iniur.* plures relati à Claro *in praxi crimin.q.83.n.11.vers.sed quæro, in princip.* Farin. *q.17.n.27.cum seqq.* Caball. *resol. crimin casu 92. per tot.* maximè *n.fin.* ibi. *Iudex ergo vigore dicti arbitrij sibi concessi pœnam arbitratur secundum facti circunstantias, quandoque leuem, quandoque grauissimam vsque ad mortem inclusiuè, vt rectè considerat* Ioan.de Imola *l.2.sub n.4.vers.quid autem ff.de publ. iudic.* relati à Mario Giurba *cons.6.n.1.* Valenzuela *cons.141. n.87.* ibi. *Quia licet Iudicis committeretur arbitrio, posset Iudex etiam de mortis pœna arbitrari attenta facti qualitate, l.Pedius §.1. de incend. ruina, & naufrag.* plures citati à Narbona *d.gloss.18.n.8.9.& 115.*

13 Quæ quidem arbitrij vsque ad mortem extensio in iudicibus superioribus, non autem in inferioribus & pedaneis, locum habet, cum arbitrium intelligatur datum secundum dignitatem eius, cui conceditur, Menoch *de arbitr. casu 70.* Mari. Giurba *cons. 14.* Farin. *d.q.17.n.58.* Bobadil. *in sua politica lib.2. cap.21.num.138.& 139.*

14 Tria namque delicta Petrus commiserat, videlicet ad manuum operationem deueniendo cum iudice superiore sedente pro tribunali, deinde verba contumeliosa contra illum dicendo, quod esset cornutus, & impurus, & demum ei insolenter resistendo dum illum capere vellet, ac in carceres ducere, de omnibus tanquam diuersis est accusandus, & puniẽdus, ex *l.Prætor edixit §.quod autem. vers.si mihi ff.de iniur.* ibi. *Si mihi plures iniurias feceris, puta turba, & cœtu domum alicuius introieris, & hoc facto efficiatur vt simul conuitium patiar, & verbera, possim separatim tecum experiri de singulis iniuriis, quæritur*, &c. vbi Bar. quem refert gloss. *verbo additio*, sic ait: *Quod cogitur omnes proponere in vno libello, tamen ex qualibet sequitur condemnatio, ac si proponerentur in diuersis libellis, vt in d.l.non est nouum, cum ibi notatis*, &c. Idem Bart. *in l.nunquam plura ff.de priuat.delict.* Placa *de delict. cap.1. n. 17.* qui hanc resolutionem verissimam dicunt vbi delicta fuerint diuersæ speciei.

15 Vnde succedit vera conclusio quod quando plura delicta ab vno committuntur, licet pro eorum quolibet pœna mortis imponi non possit, pro omnibus insimul illa committens capitaliter puniri poterit, iuxta tex. *in l. capitalium § solent. ff.de pœnis, l.3.ff.de Episcop.audient. l.quicunque C.de seruis fugit. l.omnes, §.delatores, C.de delatorib.lib.10.cap.nos 25. q.2.* & vltra ordinarios in dictis iuribus, Ludou. Carrer. *in praxi crimin.vers.circa igitur tertio à num.1.fol. mihi* 248. Marsil. Grammat. Farin. & alij penè infiniti, quos refert Caball. *cen.1.casu 99. à num.52.*

Et tanto magis quando in hac prouincia Iudicibus & iustitiæ ministris non ita obtemperatur, vt conuenit, ad refrenandas malorum hominum conditiones, ne formidine pœnæ, & iustitiæ timore audeant similia delicta committere, sed ministris debitam referant obedientiam, *cap.felicis, §.cæterùm, de pœnis lib.6.* ibi, *Dignum est vt nefandi ratione flagitij vltionis seueritas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec pœnis solitis contentetur*, &c. *lex 1.ff. de abigeis*, ibi. *Puniuntur autem durissimè non vbique, sed vbi frequentius est hoc genus maleficij*, &c. *l.aut facta, §.pen. ff. de pœnis*, ibi. *Nonnunquam euenit vt aliquorum maleficiorum supplicia exacerbentur quoties nimium grassantibus exemplum opus est*, &c. quibus conuenit pulcher text. *in l.sacculary, §.sunt quædam, ff. de extraord. crimin.* Carrer. *in sua praxi, §. circa secundum num.8. vers.sic etiam pro furto, fol. mihi 227. & §. ac etiam n.33. & 34.fol. mihi 234.* Gregor. Lopez *l.22. verbo que recebeiran tit.1.part.7.* Caball. *resol.crimin. casu 99. num.60. cum seqq.* 16

Non obstat quod ex parte iudicis fuerit data Petro offendendi & iniuriandi causa, quia de hoc nullibi constat, immò apparet ipsum Petrum prouocasse iudicem, ac proinde eidem culpa est imputanda, ex text *in l.si ex plagijs, §.tabernarijs, ff.ad l.Aquil.* ibi. *Culpam enim penes eum residere, qui prius flagello percusserit, & c.l.in hoc iudicium 10.ff.de seruo corrupto*, ibi. *Iustius est eum teneri, qui princeps fuerit delicti*, Duardus *in explicat. Bullæ in Cœna Domini lib.2. c.7. q.36.n.40.* Criuell. *decis.43.n.16.* ibi. *Culpa enim semper adscribitur prouocanti*, &c. vbi *n.25.* referens Sotum, Menoch. & alios subdit, quod si verba iniuriosa repercutientis fuerint diuersi generis, non excusatur prouocatus, quia hoc esset vlcisci, & non defendere, ibi. *Quod etiam in foro Conscientiæ licitum est dare mentitam ad repulsandam iniuriam, vel dicere iniuriantem esse mendacem, sed non licet appellare iniuriantem latronem, vel concubinarium, vel similia, quia hoc esset vlcisci, & non defendere.* 17

In omni casu nunquam licet Magistratum repercutere, Aristot. *lib.5.Ethicor.* ibi. *Si quis Magistratum gerens percusserit quemquam, non decet eum repercuti; & si quisquam eum, qui Magistratum gerit, percusserit, is non solum repercutiendus est, verum etiam supplicio afficiendus*, &c. idem Aristot. *lib.5.politicor. cap.11.* quem sequitur Mastrill. *de Magistrat. lib.5. cap.3.n.54. & seq.* & cum Puteo Simanch. Mascard. Narbona *d.l.20.gloss.18.n.67.tit.1.lib.4.noua Recopil.* Bobadil. *in sua politica lib.1.cap.13.n.132.& lib.3.c.1. n.28.* ibi. *Que si el Corregidor heriere a alguno, no es licito herirle a el, y si alguno le heriere, puede el Corregidor no solamente herirle, pero deue ser por ello el que le herio castigado con pena de muerte*, &c. 18

Quoad recusationem verò Iudici propositam, visum fuit illi locum esse multiplici ex capite. 19

Primò, quia verba aspera reo dixit, Iuris enim interpretes merito crediderunt Iudicem recusari seu reiici posse tanquam suspectum, si verba aspera, aut contumeliosa, pensata eorum qualitate cuipiam ex litigatoribus dixerit, gloss. *in cap.cum super, de offic. deleg.* Ripa *in cap.si quando num.4. de rescript.* Matiens. *in dialogo Relatoris p.3.cap.38.num.10.* Aufret. *in tract.de recusat. tit.1.n.30. in fine*, Auiles *ad cap.4. Prætor.gloss.fin.num.17. ad fin.* Bobadil. *in sua politica lib.2. cap.21. n.117.& 118. & lib.5. cap.1. num.119.*

Luc. Matth. Apicella *de suspicione official. num.61. circa fin.* Nouar. *in collect. decis.collect.*214.*n.*8. *vers. vigesimaquinta dicens verba iniuriosa parti*, Acacc. de Ripol. *var.cap.*2.*num.*80.*cum seqq.*

Secundò, quia propalauit votum suum; potest enim Iudex vt suspectus recusari ob id quod iam aperuit animi sui opinionem, Abb. & DD. *in cap. irrefragabili §. excessus, de offic. ordin.* Ias. *in l. apertissimi n.*9.*C.de indic.* Alex. *in l.Prator.n.*17. *ff.de iurisd. om..iudic.* Conrad. *in pract.rub.de exception.n.*9. *& rub.de sentent n.*39. Menoch. *cons.*93.*n.*13. *&* 14. *lib.*1. Iacob.Laurent. *de Iudice suspecto cap.*11.*n.*18. *vers.cuius quidem opinionis*, Luc. Matthæ.de Apicella *d.tract.de suspicione official.num.*103. Mastril. Suil. *decis.*72. Nouar. *d.collect.*214.*n.*5. Mari.Giurb.*decis.* 54.*n.*3.*cum seqq.* Aluar. Valasc. *de partit. cap.*9.*n.*21. ibi. *Illa tamen inter alias causas suspicionis maximè apud Tribunalia admittitur, quando Iudex antequam ferret sententiam detexerit votum suum*, &c. Ioann. Bapt.Costa *de remed.subsid.remed.*123.*n.*19.Decian. *cons.*26. *per tot. vol.*1. Et procedit quamuis non expresse declarasset, sed indicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus detegeretur, vt cum aliis obseruat Giurba *d. cons.*54.*n.*3. *in fine.* Verùm ex hoc capite non est secura recusatio, & ideò eam facilè admittendam non esse censuit Valasc.*d.c.*9.*num.*21. quem refert & sequitur Giurba *d. decis.*54. *n.*7. vbi subdit quod Romæ dignissimi Rotæ Auditores, palam detegunt quid sentiant in causa, & dicunt libere partibus, tu ius non foues, sententia contra te ferenda est, Rota non benè sentit de causa tua.

21 Tertiò, quia inter partem & Iudicem lis aderat, nam sufficiens causa recusandi Iudicem est, si lis etiam in causa ciuili inter illum & litigantem vertatur, Abb. *in cap.cum super, de offic.deleg* Maranta *in pract.part.*6. *actu* 2.*de appellat.num.*47. Rebuff. *in tract. de recusat. art.*9.*gloss.*9. *num.*22. Luc. Matthæ. *d.tract. de suspic. official.num.*97. Farin.*fragm.crimin. part.*2.*lit.I.num.*867. Nouar. *d.collect.*214. *n.*6. *&* 7. Quod procedit etiam lite finita, siue aduersarius obtinuerit, siue succubuerit, Alex. *in addit.ad Bart. in d. l.apertissimi C.de iudic.* Farin. *d. lit.I. num.*868. Vincent. de Franchis *decis.*719.*num.*1. & ibi Aloys. Ricc. *in addit.* Et quod ad recusandum Iudicem sufficiat quæcumque inimicitia quamuis non sit capitalis, aut grauis, resoluunt Præpos. *in cap.postremo num.*11. *de appellat.* & ibi Philipp. Franch. *n.*20. Marant. *vbi suprà num.* 35. *in fine*, Rebuff. *d art.*9. *glos. vnica num.* 16. Ripol. *var. resolut.cap.*2.*n.*171. Farin. *d.lit.I.num.*863. Vbi quòd non inspicitur an inimicitia habuerit fomitem ex veritate, vel ex fal-
22 so, & an à partibus, vel à tertio. Et quòd sufficiat inimicitia etiam præsumpta glos. *in cap. Adrianus* 63.*dist.* Ripol. *d.cap.*2. *num.*171. & sola iusta causa vt sit Iudex inimicus sufficit ad recusationem, vt
23 tradit Innoc. *in cap.* 1. *de re iudic.* quod secundùm Barr. *in l.*2. *in fine ff. de his quibus vt indign.* procedit etiamsi ignoret commissam esse causam inimicitiæ, refert & sequitur Luc. Matthæ. *d.tract.de suspic.official.num.*96. Acacc. de Ripol. *d.cap.*2.*num.*171.Ste-
24 phan.Gratian.*discept.forens.cap.*284.*num.*28. Imò in Iudice sufficit inimicitia leuis seu minima suspicionis causa, vt possit suspectus recusari, *glos. verbo consanguineus in d.cap. postremo, de appellat.* & ibi. Host. *num.*2. Bellam. *num.*2.Philip. Franch.*num.*20. & Alex. de Neuo *num.*12. Seraphin. *de priuileg. iuram priuil. num.*4. Card. Tusch.*practic. concl. verbo suspectos concl.*908.*num.*13. Beltramin. ad Greg.XV. *decis.*328.*num.*14. Rota *decis.*2.*num.*13.*part.*2.*diuers.* Stephan.Aufrer. *de recusat. tit.*3. *num.* 26. Mastrill.
25 *Sicil. decis.*151. *n.*46. quia ad recusandum Iudicem minor causa requiritur, quàm ad opponendum contra testem ne deponat, Acacc.de Ripoll.*d.c.*2.*n.*162. Quare, *&c.*

Vallisoletana Legitimitatis.

Filius ex coniugato & soluta respectu patris est adulterinus, ac omnis successionis tam ab intestato, quàm ex testamento incapax. Filium naturalem, & spurium in quibus casibus Princeps de ordinaria, seu absoluta potestate legitimare valeat?

VOTVM LXVII.

1 *Filius ex viro coniugato & muliere soluta respectu patris, omnis successionis tam ex testamento, quàm abintestato incapax est.*
2 *Filius ex coniugato & soluta dicitur ex adultero natus quoad omnes Iuris effectus.*
3 L.10.tit.13. part.6. *declaratur.*
4 *Filius ex vxorato & soluta respectu patris est adulterinus, & ideo illi non succedit.*
5 *Filij spurij, & alij eiusdem speciei iure Authenticorum legitimationis incapaces sunt.*
6 *Princeps quando spurium ad succedendum, & ad alia capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimatio, sed est dispensatio.*
7 *Legitimatio per subsequens matrimonium fauorabilior est quàm illa, quæ fit per rescriptum Principis.*
8 *Legitimatio per rescriptum Principis quoad naturales, est propria, legitima, & fauorabilis, quoad alios vero odiosa, impropria, & in omnibus restringenda.*
9 *Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis mali profectò exempli est.*
10 *Legitimatio noua introducta à Iustiniano.*
11 L.qui in prouincia §.Diuus ff. de ritu nupt. *declaratur.*
12 *Princeps filios spurios legitimat ex absoluta & summa, non autem ordinaria potestate.*
13 *Spurius si fuerit nimium odiosus, veluti natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio.*
14 *Legitimatio spurij in tertij præiudicium eatenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa voluerit iuri acquisito derogare, & non aliàs.*
15 *Legitimatio spurij ad petitionem patris, & eius vita durante, si nullus alius filius legitimus aut naturalis extiterit, valet, dummodo fiat cum derogatione Iuris, & claus. non obstantibus.*
16 *Filium spurium hæredem in suo testamento si pater instituerit sub conditione si eum Princeps legitimauerit, vel cum capax erit, an talis institutio valeat, & num.seq.*
17 L. In tempus ff de hæredib.instit. *declaratur.*
18 *Legitimatio à filio naturali obtenta post mortem patris valet, quando pater filium huiusmodi purè hæredem instituit, & voluntatem suam declarauit.*
19 *Quid quando venientes ab intestato hæreditatem iam adiuerint, ostenditur.*
20 *Legitimatio facta post mortem patris non præiudicat agnatis, nisi citati fuerint, & consenserint.*
21 *Legitimatio illegitimi facta post mortem patris ex declaratione sua voluntatis, quando hæres ab intestato*

testato non solum adiuerat iam hæreditatem, sed etiam possessionem bonorũ acceperat est inualida.

21 *Legitimatio obtenta post mortem patris secundum Rotam retrotrahitur vbi accessit consensus patris in vita.*

1 QVAMVIS in Hispaniarum Regnis per *l.9. Tauri.* filius ex viro coniugato, & muliere soluta matri successibilis sit, sublata Doctorum controuersia, de qua per Pereg. *de iure fisci lib.3.tit.18. n.36.* Nihilominus respectu patris omnis successionis tam ex testamento, quam abinstato incapax est, *auth.ex complexu. C. de incestis nupt.auth. quibus modis naturales efficiantur sui §.fin.auth.quibus modis natur. efficiantur legit.* ibi. *Si autem vir viuente vxore sua, aliam cognouerit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem vxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hæreditate repellendus*; in terminis expendens ad id textum *in d. cap. tanta*, Guid. Papæ *decis.180.*vbi testatur ita vidisse iudicari.Dec. post multos, quos refert, *cons.305. n.5. lib.1.* sequitur dicens communem & veriorem Menoch. *cons. 60.n.15.vol.1.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.7.lit.S. concl.409.n.11.* vbi citat ad id Gozadin. Crauet. & Bertrand. dicit communem Pereg. *d. lib. 3. tit.18. num.35.* vbi attestatur per binas sententias sic obtinuisse, Cou. *de sponsal.p.2. cap.8.§.1. n.16. vers.ex*
2 *quibus dubium est*, vbi subdit talem filium ex coniugato, & soluta, dici ex adulterio natum quoad omnes Iuris effectus, accusatione excepta. Valasc. *consultat.27. p.1.* Cuius quidem Taurinæ *legis* 9. dispositio licèt procedat circa matris successionem, quoad patrem nihil loquitur, & in hac parte, si de Iu-
3 re Regio agamus, sequenda est *l.10.tit.13.p.6.* Quæ filios ex fornicatione, incestu, vel adulterio natos, qui naturales filij vocari non possunt, ab hæreditatibus & successionibus parentum arcere iubet, & sic separatim, & discretiuè fit mentio de filiis ex adulterio natis, & verbum illud, *fornicacion* intelligit Gregor.Lop. *ibi glos.1.* de ea fornicatione, quæ etiam accedente fornicantium consensu, coniugalis esse non potest; eoque modo declarant Rojas *in epitom. success. cap.20.num.1.* Parlador. *rerum quotid.lib.1.quæst.10. num.2.* Valasquez de Auendaño *d. l.9. Tauri, gloss.2.num.4.* Azeued. *leg 7.num.39. tit.8. lib.5. Recopil.*

4 Vnde bene Valasquez de Auendaño *d.n.4.* expressè tenet per *d.l.9.Tauri*, filium ex vxorato & soluta non succedere patri, cum respectu illius sit adulterinus, & sufficiat esse coitum damnatum, licet non pœna mortis naturalis, vt filij ab eo procreati ab eius hæreditate omninò repellantur, & reprobat Anton. Gom. *ibidem num.14.ad med.* dicentem quod filius coniugati & solutæ poterit hodie per illam legem patri succedere, cum non sit natus ex coitu punibili ex parte matris, qui debuerat aduertere supradictam legem 9. in sola matris successione procedere, & coitum istum adulterinum, & consequenter damnatum esse: idem contra Anton.Gom. tenet Anton. Pichard. *sub tit. Instit.de hæred.quæ ab intest. defer. in compendio de legitima omnium tam legitimorum quàm illegitimorum descendentium successione §.8. n.20. & 21.* quamuis eandem Antonij Gomez opinionem referat, licèt non expressè eam sequatur, Matienz *l.7. gloss.11.num.8.tit.8.lib.5.Recop.*

5 Qui quidem filij spurij, & alij eiusdem speciei, iure authenticorum, de quo *in tit.quibus modis naturales efficiantur legitimi*, legitimationis incapaces sunt, vt docet Cou. *de sponsal. p.2.c.8.n.4. vers.tertio ex eadem*, ibi. *Huic opinioni accedit quod Iustinianus in Nouellis tit.quibus modis naturales efficiantur legitimi. dum legitimationes expendit, & eam præsertim, quæ beneficio Principis fit; de his tantum filiis agit, qui vel sunt omnino naturales, vel ex his geniti parentibus, qui ipse conceptionis matrimonium lege diuina, aut Pontificia contrahere poterant*, &c. notant Cuiac. *in recitationibus solemnibus ad tit. C. de natural. liber.* Dec. *cons.175. num.3. lib.1.* Emman.Costa *in l. Gallus §. & quod si tantum part.2. numer.166.* Socin. sen. *cons.95.num.21.volum.4.* Octauian. Pedem. *decis.116.n.6.* ibi. *Et hoc comprobatur ex eo quod legitimatio talium spuriorum est contra ius commune, quo expressè prohibentur tales spurij legitimari.l.lege §.fin. & auth. liceat C. de natural. liber. §.fin. quibus modis natur. effic.sui, per quæ Iura ita tradit* Socin. *cons.95. num.21.vol.4.* & Benedict.de Plumbino *disput.incip. Statuto Pisano col.15. concludens quod ex quo talis legitimatio est de genere prohibitorum, maximè à Iure diuino & Canonico non esse vera & propria legitimatio.* Vnde prouenit quòd quando Princeps spurium 6
ad succedendum, aliosque Iuris effectus capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimatio, sed est dispensatio, vt post Paul. de Castro, Cou.& alios resoluit Molin. *de primogen lib.3.cap.3. num.36.*

Probatur namque eo medio, quia legitimatio per 7
subsequens matrimonium fauorabilior est, quam illa, quæ fit per rescriptum Principis, vt notatur *in cap.tanta, qui filij sint leg. & in l.cum quis 10. l.nuper 11. C.de naturalib liber.* Paris. *cons.13.n.36.lib.2.* vbi refert multa specialia, quæ conceduntur legitimatis per subsequens matrimonium, & non per rescriptum Principis, Cou. *de sponsalib. p.2.c.8.§.8.num.4. in fine*, ex eo dicens quòd legitimatio per rescriptũ 8
Principis, quoad naturales, est propria, legitima, & fauorabilis, quoad alios verò odiosa, impropria, & in omnibus restringenda, Octau. Pedem. *decis. 116.num.16.* Obseruant Tiraq. *de iure primog. q.34. num.54. cum seqq.* Anton. Faber. *in suo Cod. lib. 5. tit. de naturalib. liber. definit.5.* VVesembec. *cons.44. num.40.* Caualcan. *decis.32.num.12.part.3.* Atqui legitimatio illa per subsequens matrimonium, cùm magis propria, naturalis, & legitima sit, non habet vim legitimandi spurium, ad succedendum patri, vt in indiuiduo de filio ex viro coniugato & muliere soluta procreato agens probat tex. *in d.cap.tanta*, vbi notant gloss. & Doctores omnes, *& in l. cum quis, cum l.seq.C. de naturalib.liber.* Octauian. *d.decis.116. num.19.* Ergo necessariò fatendum est quòd si matrimonium sufficiens reputatum non fuerit, ad legitimandum filios spurios, ideo nec sufficiens reputari debeat rescriptum Principis, quod minorem vim habet, quàm matrimonium.

9 Hoc argumento vsus est Octauian. *d. decis. 116. num.19.* ibi. *Est textus apertus in cap. tanta, qui filij sint leg. vbi expressè dicitur quod si vir viuente vxore aliam cognouerit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem vxoris eandem duxerit, nihilominus talis filius erit spurius, & ab hæreditate repellendus, &c. &* paulò inferiùs, ibi. *Si ergo tales spurij non efficiuntur legitimi, etiam per subsequens matrimonium, quo omnis macula abstergitur, ex quo vera, atque originaria, ac potentior inducitur legitimatio; ergo nec poterunt per rescriptum verè legitimari, argumento à maiori, & posteriori, ad minus negatiuè, quod argumentum validum est in l.2. C. in quibus causis in integr. restitutio non est necess.* Euerard. *in suis locis legalibus loco 66.* &c. Eo etiam vtitur Anton. Fabian. *d. definit.5.* ita subdens. *Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis, mali profectò exempli est, & contra bonos mores, cum nec in*

In his sint, qui per subsequens matrimonium, cuius pracipua est ad legitimandum auctoritas, legitimari possint, &c. Quibus consonat *l.1 tit.13. part.4.* vbi Gregor. Lop. *gloss.8.& 9.* nec mirum, quia, vt dicit text. *in cap. si gens Anglorum dist.56.* nec sunt in bello fortes, nec in fide stabiles, nec honorabiles hominibus, nec Deo amabiles, & latè exornat plurima aduersus spurios congerentes Rojas *de success. cap.20. num.1. cum seqq.*

10 Non obstat textus, qui ex aduerso adducitur *in l. qui in prouincia §. Diuus ff. de ritu nupt.* quia vltra quam quod de legitimatione non loquitur, vtpote quia nouè introducta est à Iustiniano *in auth. quibus modis effic. legit. §. si quis sanè*, ibi. *Damus ei fiduciam noua quadam, & nunc adinuenta à nobis via ad legitimorum ius perducere naturales*, &c. & paulo post. ibi. *Sic & nos hunc modum adinuenimus.* Respondetur *in d. §. Diuus*, ad confirmandum filiorum
11 statum quatuor concurrisse circunstantias. Prima est numerus liberorum; secunda in figura matrimonij eorum procreatio; tertia diuturnitas temporis, quia contractum fuerat ab hinc quadraginta annis: quarta allegata ignorantia; propter quæ omnia Princeps confirmauit statum liberorum, vt patet ex rescripto relato *in d. §. Diuus*, vbi postquam retulit prædictas circunstantias, subdit hæc verba. *Idcirco cum hæc omnia in vnum concurrant, confirmamus statum liberorum vestrorum in eo matrimonio quasitorum, quod ante annos quadraginta contractum est*, & ita intelligunt illum textum Doctores ibi, & alij, quos refert Octauian. *d. decis.119. num.10.*

12 Et quamuis nonnulli Doctores existimauerint Principem posse filios spurios legitimare, nihilominus id non procedit Iure attento, nec ex potestate ordinaria, sed ex absoluta & summa, vt obseruat Albert. *in rub. de decret. ab ordine facien. n.8.* ibi. *Item lex prohibet legitimationem spuriorum, vt in d. auth. quibus modis naturales efficiantur sui §. fin Glossa tamen permittit ibi Principi non ex ordinata potestate, qua est vt legibus viuat, C. de testam. l. ex imperfecto: sed ex absoluta, & summa potestate, qua est vltra ordinatam, & ex qua est supra legem*, refert & sequitur Cephal. *cons.285. num.23. lib.2.* Greg. Lopez *l.4. gloss.8. tit.15. part.4.* vbi dicit in hoc casu necessariam esse legum correctionem; & addit Mie-
13 rez *de maiorat. p.1. quast.8. n.101.* quòd si filius spurius fuerit plurimum odiosus, vt quia natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio, eius autem verba hæc sunt. *Et per illum text. dicit Bald. in l. eam quam n.38. C. de fideicom. quod filius, qui est plurimum odiosus, vt quia natus ex sacrilegio, vel monachatu, non est legitimatus per verba generalia, non obstantibus; sed specialis in hoc est impetranda dispensatio, & per illum text. dicit idem* Bald. *in l. omnes populi col.9.* Optimè de qualitate spurietatis declaranda: Valenzuel *cons.169. à princ.*

14 Vnde infertur quòd quandocunde agetur de viribus legitimationis spuriorum, & de præiudicio quod eius vigore Princeps afferre potest, id totum secundum ordinarias potestatis regulas agendum est: & ideo legitimatio hæc in tertij præiudicium eatenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa valuerit iuri acquisito derogare, & non aliàs, vt bene considerat Bolognet. omnino videndus *in l. Gallus, §. & quid si tantum n.260. ff. de liber. & posthu.* Qua quidem absoluta potestate nunquam inuictissimi nostri Hispaniarum Reges vtuntur, nec vti volunt, vt dispositum sanctissimè reperitur *l.3. tit.14. lib.4. Recop.* ibi. *Aunque se diga proceder de nuestro motu proprio, y poderio Real absoluto, que sin embargo de todo aquello, toda via es nuestra merced y voluntad que la Iusticia floreria, y sea dado y guardado a cada vno su derecho, y no recibio agrauio, ni periuyzio alguno en su iusticia*, &c.

Et vt materia concedendæ legitimationis spurietatis à Principe cum distinctione appareat, & sciatur quibus casibus eam concedere potest, aliqui sunt distinguendi in hanc vt sequitur formam.

15 Primus casus est quando Princeps filium spurium legitimat ad petitionem patris, & eius vita durante, qui nullum alium filium legitimum, aut naturalem habebat, & tunc communis obtinuit legitimationem valere, dummodo fiat cum derogatione iuris, & apposita clausula, *Non obstantibus*: ita tenent Doctores *in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & post.* & notat Greg. Lop. *l.4. gloss.8. tit.15. part.4.* Imò notat optimè Anton. Fab. *in suo C. tit. de naturalibus liber. definit.5.* spurium legitimari ex rescripto Principis, mali exempli esse, & contra bonos mores, & admonet quod si tale rescriptum à principe pater impetrauerit, non debet Senatus ad cuius potius, quàm ad rationalium cognitionem ea res pertinet, voluntatem sequi Principis, nisi tot iussionibus, & comminationibus vrgeatur, vt vel inuitus parere habeat necesse.

Secundus casus est quando pater mortuus est, & 16
filium spurium hæredem in suo vltimo testamento instituit, sub conditione si eum Princeps legitimauerit, vel cum capax erit, quo casu plures tenuerunt institutionem huiusmodi valere, & legitimationem post mortem patris obtineri posse, vt constat ex relatis à Molin. *de primog. lib.2. cap.3. num.40. & 41.* Pereg. *de iure fisci lib.3. tit.18. numer.88.* pro qua opinione adducitur text. *in l. in tempus ff. de hared. instit.*

Contrariam tamen sententiam tenuerunt Paul. 17
de Castro *in l. filiusfam.19. ff. de testam. n.14.* Bald. *in l. eam quam C. de fideicom. n.48.* Socin. sen. *in l. Gallus §. instruens n.2. ff de liber. & posth.* alios referens communem dicit Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo reliquit n.5. de testam.* Marc. Anton. Aquilin. *in d. §. & quod si tantum, super verbis. Quid enim si aqua & ignis interdictionem pateretur. num.187.* Ad dictam autem *l. in tempus*, respondetur procedere quando incapacitas solum respiciebat institutum, quæ potest suppleri mortuo testatore, vt capere possit; secus tamen est quando prohibitio incapacitatis dirigitur in eundem testatorem, & in eius odium, vt in nostro casu, iuxta text. *in l. fin. C. de naturalib. liber.* ibi. *Ideò prohibuerunt, quia vitium paternum refrænandum esse existimauerunt*, &c. quia tunc non potest suppleri, nec conualidari ex postfacto, maximè post eius mortem, vt in indiuiduo respondens *dicta l. in tempus*, considerauit vltra prioximè citatos Molin. *d. lib.2. c.7. n.42.* ibi. *Item non obstat d. l. in tempus, & ea quæ scribuntur in d. §. instituens, adnotare solent: Ad ea namque respondetur multipliciter; primo quod non loquuntur quando defectus prouenit ex parte instituentis, prout in casu, de quo agimus, contingit. Tunc enim hic defectus nedum post mortem, sed etiam in vita eiusdem suppleri non potest, l. filius, qui in potestate ff. de liber. & posth. l.1. §. sed si filius ff. de leg.3. idque in specie dixit* Alex. *in d. §. instituens n.2.* & Curt. iun. *d. cons.84. num.2. & 3.* &c.

Tertius casus est quando pater filium illegitimum 18
purè hæredem instituit, & voluntatem suam declarauit, vt Princeps illi legitimationem concessisset, tunc propter concursum voluntatis tam parentis quam Principis, valet legitimatio obtenta post mortem patris, dummodo talis filius sit naturalis, & non spurius, vt probat text. *in auth. item sine legitimus C. de natural. liber.* vbi notatur, *auth. quibus modis natur. effic.*

effic. legit. § *sit igitur licentia, vers. si vero, iuncto* § *fin. eiusdem authentica*, notat Dec. *cons.* 175. *n.* 3. *lib.* 1. ibi. *Secundò respondetur quod text in auth. item si quis, loquitur in filiis naturalibus, dum inquit se velle naturales liberos fore legitimos successores; secus videtur in filiis spuriis, prout in casu nostro agitur, quia sunt magis odiosi, auth. ex complexu C. de incest. nupt. & ideo beneficium legitimationis datum liberis naturalibus in d. auth. item si quis, non habet locum in filiis spuriis, qui ab omni prorsus beneficio excluduntur, vt dicit text. in d. auth. licet in fine C. de naturalib. liber.* Costa *in d.* § *& quod si tantum p.* 2. *n.* 166. ibi. *Caeterum in specie à Decio proposita, vbi filius non simpliciter naturalis erat, sed ex damnato coitu conceptus, quaestio in hoc est, an non possit induci textus in auth. item sine, qui loquitur in naturalibus*, & Bart. *hic intellexisse videtur eum textum non solum in naturalibus, sed etiam in spuriis procedere, cùm in naturali, vel spurio quaestionem proposuit, idque pro constanti videtur habuisse* Carol. Ruin. *num. pen. è contrario* Lancel. *Gallia constanter asserit cum text. in spuriis non procedere, ideoque conatur verba Bart. per interpretationem defendere, hoc etiam* Dec. *affirmauit in dicto cons.* 176. *in* 2. *col. Ego verò non dubito quin Iustinianus in auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi* § *illud autem collat.* 6. *Vnde translatus est text. in d. auth. item sine, in naturalibus liberis solum procedat, exclusis his, qui ex damnato coitu sunt concepti, in quibus nulla legitimationis species procedit, vt in auth. quibus modis natur. effic. sui* § *fin. coll.* 7. De Iure Regio consonat *l.* 6. *tit.* 15. *p.* 4. vbi statuitur Principem sequendo voluntatem patris iam defuncti, qui eius filium naturalem haeredem instituit, posse eum legitimare, & confirmare testamentum ipsius patris; & ibi Gregor. Lopez *in gloss. naturales*, ita ait: *Non enim habebit locum ista lex in filiis spuriis, qui ab omni beneficio excluduntur*, &c.

19 Quartus casus est idem quod tertius, addita certa circunstantia, quod scilicet venientes ab intestato haereditatem iam adiuerint, quo casu si filius est naturalis, procedit *d. auth. item sine legitimus*, quia haeredes ab intestato ius non habent, filio naturali haerede instituto, in quo nulla prohibitio, aut incapacitas quoad effectum reperitur: secus verò in spuriis aliis haeredibus institutis, quibus Princeps etiam de plenitudine potestatis in praeiudicium venientium ab intestato legitimationem concedere non potest post mortem patris. Anchar. *cons.* 141. *num.* 2. Rota *decis.* 164. *num.* 9. *in fine part.* 1. *in posth. Farin.* Fortun. Garc. *in d.* § *& quod si tantum num.* 187. *cum seqq.* vbi *num.* 370. sic concludit. *Sed vt ex superioribus constat id teneas quod siue haereditas sit delata ab intestato, siue sit iam adita, siue sit apprehensa, nisi Princeps iusta causa vtilitatis publicae abstulerit sola sua voluntate, non iustè aufert, nec iure valebit talis legitimatio*, &c. Sarmient. *select. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 14. *cum seqq.* Molin. *d. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 28. *vers. quod in hac specie, & num.* 29. ibi. *Hac tamen distinctio quamuis a grauissimis Auctoribus recepta sit, mihi tamen iure non probatur, imo est contra omnia Iura tam Ciuilia, quam Regia, quae paulo ante citauimus, dicentia dominium non posse alicui auferri a Principe absque causa publica, & dato bono cambio, quae indistinctè id disponunt; nec verum videtur quod ex eo quod modus acquirendi sit de iure Ciuili, dominium possit à Principe auferri; quamuis enim dominium per modum à Iure Ciuili constitutum acquiratur, ipsum tamen dominium ex iure gentium procedit, cum omnia dominia quaecunque ratione quaerantur, iuris gentium sint*, &c. & tandem concludit eam veriorem, & receptiorem; atque rationi, & aequitati magis consonam, Bolognet. *in d.* § *& quid si tantum num.* 260. vbi refert ita de facto vidisse Bononiae obseruari; quia cum Cardinalis Campegius ex sua plenissima potestate legitimasset forsan triginta, & vltra filios illegitimos post mortem parentum, & aditam haereditatem eorum, tales legitimationes non potuisse praeiudicare dictis agnatis adeuntibus, multoties vidisse iudicari; & ita vltra triginta sententias contra legitimatos latas fuisse, & in vsum transisse refert Spin. *in speculo testament. gloss.* 16. *num.* 125. Menoch. *cons.* 108. *num.* 49. *cum seqq. lib.* 2. late Card. Tusch. 20 *practic. conclus. tom.* 5. *lit. S. concl.* 241. *num.* 6. *cum seqq.* Valenz. *cons.* 69. *num.* 108. vbi post Bart. *in d.* § *& quid si tantum num.* 14. tenet legitimationem factam post mortem patris non praeiudicare agnatis nisi citati fuerint, & consenserint, & addit Rota *coram Duran. decis.* 254. *num.* 7. quod si pater in vita facit legitimum filium ad effectum vt ei succedat in bonis, de quibus potest liberè disponere, in quoscunque nemo citari debet.

Quintus casus est quando haeres ab intestato non 21 solum adiuerat iam haereditatem, sed etiam possessionem bonorum acceperat, & tunc nullus dubitat legitimationem esse inualidam, proinde haeredi nullatenus praeiudicare posse, vt vno ore affirmant omnes *in d.* § *& quid si tantum*, & aduertunt Menoch. *d. consil.* 108. *n.* 48. Petra *de potestate Principis q.* 25. *&* 32. Nec aliqui Doctores in contrarium adduci soliti huic nostrae sententiae impedimento sunt: nam Pute. *decis.* 472. *alias* 483. *lib.* 2. loquitur in filio habito in figura matrimonij, cui solum obstabat Canonicum impedimentum, & dispensatio fuit in radice, vt constat ex lectione dictae decisionis. Clar. *in* § *testamentum q.* 31. *n.* 6. loquitur in filio legitimato viuo patre. Hieron. Gabr. *cons.* 29. *lib.* 1. agit de filio naturali ex soluta, & soluto, vt patet *ante n.* 1. & deinde probat filium de quo ibi esse naturalem, licet susceptus non esset ex concubina, in qua concurrerent iuris Ciuilis requisita; & *cons.* 16. *lib.* 2. solum ostendit per totum hoc consilium legitimationem, de qua fuerat consultus, esse obreptitiam, licèt *n.* 5. per transennam dixerit quod de voluntate parentis potest fieri legitimatio post eius mortem, quia non affirmat id procedere in spurio, cum id intelligi debeat iuxta terminos dictae auth. *item sine liberis*, & ea quae supra latè tradita sunt. Seraphin. *decis.* 1331. *n.* 11. *p.* 2. loquitur in filio naturali, vt constat ex themate per eum proposito *n.* 1. ibi. *Et Fabricium filium naturalem legitimatum auctoritate Archiui Curiae Romanae*, &c. Rota *decis.* 667. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* pariter tractat de legitimatione obtenta in vita patris.

Illud adderem vtilissimum quod legitimatio ob- 22 tenta post mortem patris retrotrahitur vbi accessit consensus patris in vita, Rota *decis.* 74. *num.* 7. *p.* 2. *recentior.*

Quare, *&c.*

Seguntina Falsitatis.

Instrumentum falsum, & de falso suspectum quod dicatur: plures coniecturae, praesumptiones, & suspiciones falsitatis scripturarum & instrumentorum, ex quibus oriantur ad hoc vt ab eorum fide detrahatur, vel nulla illis adhibeatur?

Votvm LXVIII.

1 *Instrumentum quandoque est falsum, quandoque de falso suspectum.*

2 *Instrumentum*

2 *Instrumentum de falso suspectum dicitur quando nulla adest concludens probatio falsitatis, sed solum adsunt verisimiles falsitatis suspiciones.*

3 *Falsitatis præsumptiones aut proueniunt ex vitio patenti & visibili, aut ex intrinseco, & non visibili.*

4 *Falsitatis probatio cum difficilis reputetur, indiciis & coniecturis fit.*

5 *Falsitatem detegere est quodammodo diuina reuelatio.*

6 *Falsitatis præsumptiones plures sufficiunt, licet quælibet per se non sit plene probata.*

7 *Suspiciones in ciuilibus ad probandam falsitatem sufficiunt.*

8 *Præsumptiones falsitatis instrumento fidem tollunt.*

9 *Suspicio falsitatis sufficit quando agitur de tollenda fide scripturæ.*

10 *Suspicio falsi quando oritur ex vitio extrinseco & visibili; præsumptio habetur pro concludenti probatione.*

11 *Coniecturæ extrinsecæ falsitatis in ciuilibus sufficiunt ad hoc quod scripturæ fides adimatur.*

12 *Coniecturæ vehementes & tendentes ad eundem finem, probant falsitatem commissam, maximè quando agitur de falsitate ciuiliter.*

13 *Coniecturæ quæ in causa criminali tantum sufficiunt ad torturam, multo fortiùs sufficiunt in causa ciuili ad hoc vt non adhibeatur fides instrumento.*

14 *Probatio per testes est naturalis, at quæ fit per instrumentum est artificiosa.*

15 *Scripturæ de falso suspectæ non creditur.*

16 *Scriptura, in qua non fuit appositus locus confectionis illius, præsumitur falsa.*

17 *Suspicio falsitatis arguitur quando non est adhibita solemnitas requisita.*

18 *Locus loci est de necessitate apponendus in scripturis, & instrumentis, præcipuè si fiant in ciuitate populosa & ampla.*

19 *Ratio quare in instrumento facienda est mentio de loco, refertur.*

20 *Loci mentio spectat ad substantialia, & necessariam solemnitatem instrumenti.*

21 *Notarius omittens apponere locum in instrumento, est suspectus de falso.*

22 *Instrumentum, in quo non est appositus locus, vbi fuit confectum, nullum est.*

23 *Probatio præsumptiua maximè in instrumento, seu aliqua publica scriptura, non sufficit ad supplendam loci solemnitatem, sed requiritur loci expressa mentio.*

24 *Loci probatio præsumptiua sufficit in scriptura priuata.*

25 *Expressio vbi requiritur pro forma non sufficit expressio per relationem ad aliud.*

26 *Locus, & locus loci exprimi solet ex stylo, & consuetudine notariorum.*

27 *Subscriptionis notarij omissio scripturam vitiat.*

28 *Signum notarij accedere debet ad essentiam & validitatem instrumentorum publicorum.*

29 *Defectus clausulæ, Actum, &c. indicat imperfectionem actus, & stipulationem non adesse.*

30 *Falsitas arguitur ex contrarietate seu repugnantia inter duo instrumenta ab eadem parte producta.*

31 *Scripturæ, quæ verisimilia non continet, fides adhibenda non est.*

32 *Instrumentum continens inuerisimilia est de falso suspectum.*

33 *Falsitatis plena probatio resultat quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus.*

34 *Falsum reputatur quod verisimile non est.*

35 *Verisimile non est quando factum fuerit id, quod fieri non solet.*

36 *Inuerisimile est quod parcus, & tenax immensam faciat donationem.*

37 *Donatio excessiua & immoderata præsumitur fraudulenta, & simulata.*

38 *Insolita omnia sunt suspecta.*

39 *Instrumentum de fide suspectum est si rogatum fuerit à notario valdè suspecto.*

40 *Notarij fides diminuitur si sit valde diffamatus, aut probetur fuisse solitum ea facere.*

41 *Scripturas falsas producere solitus, facit vt malè præsumatur contra eam quam producit.*

42 *Falsitatis præsumptio oritur ex suspicione, quæ à familiaritate magna inter aduersarium, & Notarium intercedit.*

43 *Falsitatis donationis præsumptio est si donans post donationem quamplura bona diuersis contractibus distraxit, prætenso donatario sciente, & non reclamante.*

44 *Falsitatis instrumenti præsumptio est, quia omnes testes in eo descripti mortui sunt.*

45 *Testes duo quando reperiuntur descripti in instrumento quorum vnus dicit se non interfuisse, alter vero mortuus est, resultat suspicio quod instrumentum non sit verum.*

46 *Ignorantia, seu obliuio non præsumitur ob tempus peruetustum in facto momentoso.*

47 *Subscriptio testium facta contra solitum facit præsumi instrumentum falsum.*

38 *Falsitatis præsumptio oritur ex clausulis, & cautelis insolitis positis in instrumento.*

49 *Falsitatis præsumptio oritur ex occultatione scripturæ.*

50 *Occultatio instrumenti præsumitur ab eo facta in cuius commodum cedit.*

51 *Falsitatis præsumptio oritur ex diuersitate dictaminis scripturæ.*

52 *Characteres visi imitari potiùs quam veri Notarij conficientis scripturam faciunt de illa malè præsumi.*

53 *Papyri signum si sit diuersum ab alia eiusdem scripturæ, facit de illa malè præsumi.*

54 *Charta in qua scriptum fuit instrumentum, si sit maculata, & immunda inducit præsumptionem falsitatis.*

55 *Parcellæ plures quando sunt verificatæ non est verisimile quod liber in cæteris falsum contineat.*

PRo comprobanda falsitate scripturæ 1
donationis, de qua agitur, præmittendum est quod scriptura, seu instrumentum quandoque est falsum, quandoque de falso suspectum: ita distinguit text. *in l. 1. §. si quis neget*, vbi gloss. Bart. & alij, *quemadm. test. m. aper. cap. ex litteris, de fide instrum. cap. fin. de crimine falsi*, Mandel. Alben. *cons. 99. n. 3.* Farin. *de falsit. & simul. q. 151 num. 1.* Instrumentum autem dicitur falsum quando concludenter probatur falsum, 2
vtputa rem aliter se habere, quam cantet instrumentum; suspectum verò dicitur quando nulla adest concludens probatio falsitatis, sed solum adsunt verisimiles falsitatis suspiciones, vt in *l. 2. ff. de fide instrum. & in l. iubemus, C. de probat. & in cap. olim ex litteris, de rescript. & in cap. ex litteris, & in cap. inter dilectos, de fide instrum. & in d. cap. fin. de crimine falsi*, Mandel. Alben. *d. cons. 99. num. 4.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis. 118. num. 8.*

Præmittendum etiam est magnam inter Docto- 3
res reperiri distinctionem inter præsumptionē falsitatis

tatis prouenientis ex vitio patenti,& viſibili,& eam
quæ prouenit ex intrinſeco , & non viſibili, aut pa-
tente vitio : primæ claſſis exemplum eſt , vbi Scri-
ptura, ſeu inſtrumentum reperitur apoſtillatum,ſeu
cancellatum , vel interlineatum , aut abraſum : ſe-
cundæ claſſis exempla ſunt quando inſtrumenti vi-
tium ab extra prouenit,puta quia continet inueriſi-
milia , vel contrariatur alteri inſtrumento , & in
aliis , de quibus Maſcard. de probat. concl.740. Me-
noch. de præſumpt. lib.5. præſ.20. Nicol. Genna de
Scriptura priuata q.6. princ.per tot. fol.37. cum ſeqq.
Farin. conſ.109. num.9.& 10. p.2. vbi quòd præſum-
ptiones falſitatis patentes & viſibiles non ſolum di-
cuntur eæ quæ ex vitiata Scriptura,ſed omnes aliæ,
quæ ex lectura Scripturæ , de cuius falſitate agitur,
colliguntur.
4 Cùm autem falſitatis vtplurimum occultè com-
mittatur,illius probatio difficilis reputatur, ac pro-
inde indiciis & coniecturis probari poteſt , Iaſ.con-
ſil.68. n.2. lib.4. & cum pluribus Menoch. conſ.538.
n.2.lib.6. Honded. conſ.109. n.2. lib.1. quia detegere
5 falſitatem eſt quodammodo diuina reuelatio. Bald.
in l.ſi ex falſis,C.de tranſact.n.2. ponderando textum
ibi , ciuiliter falſo reuelato , Socin.iun. conſ.41.num.7.
6 lib.1. Et hæ præſumptiones falſitatis ſufficiunt,licet
quælibet per ſe non ſit plenè probata, cap. prate-
rea 27.de teſtib.vbi Abb. not.1. Aretin. in cap.veniens
el 1.n.25.ad fin. & ibi Felin. n.13.eod.tit. idem Aret.
conſ.13. n.9. Dec. conſ.577. numer.12. Anton. Gabr.
commun. lib.1. tit. de probat. concl.1. num.32.
7 Vnde prouenit quòd in ciuilibus ad probandam
falſitatem ſufficiunt ſuſpiciones, & hæ habētur pro
falſitate , Archid. in cap. in memoriam n.12. diſt.19.
Maſcard. concl.739.num.4. Oſaſch. deciſ.117. num.7.
Theſaur. lib.2. quæſt. forenſ. q.47. in princip. Farin.d.
tit. de falſit. q.152. per tot. & conſ.70. num.20. vol.1.
8 vbi quòd præſumptiones falſitatis inſtrumento fi-
dem tollunt , optimè conſ.108.n.8.p.2. vbi quod ſo-
9 la ſuſpicio ſufficit quando agitur de tollenda fide
Scripturæ , & ſubdit quod ſuſpicio minor eſt quàm
præſumptio, quàm coniectura , & quàm indicium,
Rota deciſ.366.num.4. poſt tom.2. conſil. eiuſdem Fa-
rin. Ita quòd quando ſuſpicio falſi oritur ex vitio
10 extrinſeco,& viſibili,tunc verum ſit quod habeatur
pro concludenti probatione præſumptio falſitatis,
iuxta doctrinam Innoc. in cap.1. num.8. de fide inſtr.
quam ſequitur Farin. d. q.152. num.14. & poſt eum
confirmat Gait. de credito cap.2.tit.7.n.2904.& huius
ſpeciei duæ ſufficiūt coniecturæ, Maſcard.concl.740.
num.45. Farin. d.conſil.108. num.9.p.2. Circa tamen
coniecturas ab extra , de quibus ſupra dixi, an idem
ſit reſoluendum , videtur apud Doctores multum
controuerſum , ex quibus magis vera & communis
11 ſentētia tenet eas in ciuilibus ſufficere, ad hoc quod
Scripturæ fides adimatur , Bald. in leg. Scriptura n.9.
C. de fide inſtrum. & alij plures relati per Mandel.
Alben. d.conſ.99. num.5.7.& 8.lib.1. Natt. conſ.633.
num.9. Farin. d. q.152. n.16. vbi affirmat hanc opi-
nionem ſeruari in Curia Romana , Maſcard. con-
cl.740.n.4. cum ſeqq. & dicit communem Bajard. ad
Clar. in §.falſum n.268. Oſaſch. deciſ.107. num.7. &
conſil.7. num. 23. Ioſeph. Ludouic. Peruſ. deciſ.15.
num.6. cum ſeqq. Intrigliol. Sicil. deciſ.17. num. 22.
Ioſeph. Seſſe d. deciſ.118. n.8. & multo magis , vt in
caſu noſtro , quando agitur de reprobando inſtru-
mento , quia tunc ſufficiunt ſuſpiciones etiam ex-
trinſecæ , & non viſibiles , Crauet. conſil.56. n.20.
Alben. d. conſil.99.num.10. verſ. in ſecunda.
12 Et quòd coniecturæ vehementes , & tendentes
ad eundem finem probent falſitatem commiſſam,
maximè quando agitur de falſitate ciuiliter, reſo-

luunt Verall.deciſ.207.p.1.& deciſ.4.part.2.Menoch.
conſ.260. numer.38. lib.3. Manent. conſil.9. num.39.
& 40. Federic. Scot. reſp.5. num.26. cum ſeqq.tom.2.
lib.1. Ludouic. Morot. conſ.17. numer.2. vbi dicit
quod hæc opinio in forenſibus controuerſiis reci-
pitur , Peregr. conſ.92. num.25. & 26. lib.1.
Quod adeò procedit vt coniecturæ , quæ in caſu 13
criminali tantum ſufficiunt ad torturam,multo for-
tius ſufficiant in cauſa ciuili ad hoc vt non adhi-
beatur fides inſtrumento, prout optimè probat Lu-
dou. Morot. d. conſ.17. num.4. cum ſeqq. vbi fortius
defendit quod ſi notarius inquiſitus criminaliter
de falſo condemnatus ad torturam tortus negauit,
& in fauorem Scripturæ ſterit , & ideo fuit abſolu-
tus ab inſtantia criminali , adhuc in iudicio ciuili
non eſt adhibenda fides Scripturæ,& ſecundum hoc
iudicauit Senatus , vt refert Theſaur. lib.1. quæſt. fo-
renſ. q.47. numer.12. quicquid ipſe in contrarium in
hoc caſu ſpeciali inclinet, Pereg. conſ.25.& 26.lib.1.
Comprobatur namque efficaciſſima ratione;quia 14
probatio per teſtes eſt naturalis de Iure diuino , &
gentium, cap.in omni negotio , cap. licet vniuerſis , de
teſtib. probatio autem quæ fit per inſtrumentum, eſt
artificioſa , & quodammodo miraculoſa , quia cre-
ditur pelli mortuæ. Innoc. in cap. cùm P. tabellio n.1.
& 2. de fide inſtr. Oldrad. conſil.75. Etenim teſtibus
de falſo ſuſpectis non creditur , l.ob carmen, §.fin. ff.
de teſtib. Ergo fortius credi non debet Scripturæ de
falſo ſuſpectæ , ita notabiliter argumentatur Natt.
conſ.633.n.13.cum ſeqq. Crauet. conſ.56.n.21. Morot.
reſp.17. num.2. Peregr. conſil.92. num.25. lib.1.
Pluribus præſumptionibus ex intrinſeco, & viſi- 16
bili vitio prouenientibus fides Scripturæ , de qua
agitur, adimitur, & falſitatis oritur coniectura. Pri-
ma eſt quando in Scriptura omittitur locus, in quo
facta fuit , quia ex tali omiſſione præſumitur falſa,
Barbat. in rub. de fide inſtrum.col.34. Plot. de in lit.iu-
rando, §.28.n.6. Gemin. in cap. Abbate ſanè §.fin.n.11.
de re iudic.lib.6. Felin. in c.1.n.6.de fide inſtrum. Farin.
d.tit.de falſit.q.153.n.191.& conſil.109.n.19. Suſpicio 17
enim falſitatis arguitur quando non eſt adhibita ſo-
lemnitas requiſita , Boſſ. in tit.de falſis , n.6. in fin. &
num.13. Adden. ad Alb. conſ.224.lit.L. Maſcard. con-
cl.745.n.11. Farin. d.q.153. n.191. & conſ.9. n.3.& 4.
Gaito d. tit.1. n.330. cum ſeqq. Quod locum habet 17
non ſolum in omiſſione loci principalis , ſed etiam
quando deficit locus loci ; eſt enim magis vera &
recepta opinio , vt locus loci ſit de neceſſitate ap-
ponendus in ſcripturis , & inſtrumentis , Cæſ. de
Graſſis deciſ.45. alias vnica numer.9. de dolo & con-
tum. Caſtr. conſil.420. Viſo & examinato col.1. ante
med. lib.2. Menoch. conſil.288. num.2. lib.3.& lib.2.
præſ.84. numer.2. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloſſ.62.
num.4. Barz. Bonon. deciſ.39. numer.50. & 52. Ste-
phan. Gratian. Marchia deciſ.28. num.2. & diſcept.
forenſ. tom.3. cap.479. num.47. cum ſeqq. vbi num.55.
id abſque dubio procedere ait in ciuitate populoſa,
& ampla , quo caſu magis requiri vt apponatur lo-
cus loci concludit , & num.52. ſubdit quòd quam-
uis non vitietur inſtrumentum in totum,ſi non ap-
ponatur locus loci , tamen ſemper redditur ſuſpe-
ctum,ita vt ſtante oppoſitione incumbat producenti
onus probandi illum locum ſpecialem in quo fuit
factum inſtrumentum , & magis communem teſta-
tur Farin. conſil.109. num.17.
Ratio autem quare in inſtrumento facienda ſit 19
mentio de loco in quo facta fuerunt , ea poteſt aſ-
ſignari , vt aduerſario licitum ſit illius falſitatem
probare,quod ſcilicet eo tempore non fuerit in illo
loco , in quo dicitur confectum inſtrumentum , ar-
gumento text. optimi in l.optimam , §.fin. C. de con-

trah. stipul. per quem ita dicit Felin. *in cap. 1. n. 6. vers. sed textus, de fide instrum.* Farin. *d. cons.* 109. *num.* 19. Stephan. Gratian. *d. c.* 479. *num.* 55. Cald. Pereira *de empt. & vendit. cap.* 5. *num.* 13. *vers. quamuis enim.*

20 Vnde fit inconcussam remanere resolutionem quod loci mentio spectat ad substantialia, & necessariam solemnitatem instrumenti, itavt sine ea instrumentum valere non possit, text. & gl. *verbo loca in cap. quoniam contra, de probat.* Dec. *in cap. 1. de fide instrum. num.* 8. vbi alios refert Cou. *pract. cap.* 20. *ante num.* 4. *vers. quinto*, cum pluribus aliis, de quibus per Cald. Pereira *d. cap.* 5. *num.* 9. Gaito plures etiam referens *in tract. de credito cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 353.

21 vbi *ex numer.* 330. *cum seqq.* probat quod notarius omittens hanc solemnitatem in instrumento pœna falsi tenetur, maximè si sit suspectus de falso. Farin. *d. q.* 157. *num.* 6. *& d. cons.* 109. *num.* 17. *cum seqq.*

22 Hinc etiam prouenit nullum esse instrumentum, in quo hæc solemnitas deficit, *d. leg. optimam, C. de contrah. stipul. cap. Abbate sanè, §. pen. vers. ex his, de re iudic. lib.* 6. Bald. *in l. comparationes num.* 8. *Cod. de fide instrum.* Dec. *in cap.* 1. *num.* 8. *de fide instrum.* Aufrer. *ad Capell. Tholos. decis.* 492. Natt. *consil.* 329. *in princip. lib.* 2. Rot. *decis.* 5. *de fide instrum. in antiq.* Cephal. *consil.* 58. *num.* 33. *lib.* 1. *& consil.* 553. *num.* 9. *lib.* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præs.* 84. *& cons.* 288. *num.* 2. & 13. Cald. Pereira *dict. cap.* 5. *num.* 13. Seraphin. *decis.* 949. *num.* 2. Farin. *d. cons.* 109. *num.* 27. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 11. *n.* 4. *& tom.* 5. *cap.* 899. *numer.* 17. ibi. *Additur defectus loci, qui tamen debebat apponi, adeò quod illo non apposito, resultet clara nullitas instrumenti, cum ista appositio sit vna ex perfectionibus requisitis*, Gaito *dict. cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 354.

23 Nec ad supplendam hanc loci solemnitatem sufficit præsumptiua probatio, maximè in instrumento, seu aliqua publica Scriptura, sed requiritur loci expressa nominatio, Felin. *in d. cap.* 1. *n.* 13. *de fide*

24 *instrum.* Cephal. *consil.* 622. *num.* 49. *&* 50. vbi subdit quòd in Scriptura priuata loci probatio præsumptiua sufficit. Menoch. *d. cons.* 288. *n.* 28. ibi. *Hæc expressio loci sumpta à codicillis, est quædam expressio præsumptiua, quæ non sufficit in isto casu, in quo expressio pro forma requiritur.* Ratio est, quia vbi expressio requiritur pro forma, non sufficit expressio per rela-

25 tionem ad aliunde, Alber. *in tract. stat. p.* 2. *q.* 150. Ias. *in l.* 1. *n.* 22. *ff. de liber. & posth. & latius cons.* 97. *numer.* 12. *& seq. lib.* 4. Menoch. *d. lib.* 2. *præs.* 84. *n.* 7. *&* 8. *& dict. cons.* 288. *num.* 15.

26 Maximè, quia ex stylo & consuetudine notariorum exprimi solet locus, & locus loci, in quo instrumentum conficitur, ex Menoch. *d. cons.* 288. *num.* 3. immò contraria consuetudo non valeret, Cou. *pract. cap.* 20. *num.* 3. vbi aduertit quòd si locus & tempus confecti instrumenti deficerent, multis falsitatibus, hominúmque dolis, & malitiis pateret locus, vnde his, & aliis mature perpensis verè ac iure respondendum esse resoluit non valere consuetudinem, imò iniquam esse, quæ induxerit absque his duabus solemnitatibus & requisitis valere instrumenta, firmat etiam Afflict. *ad constitut. Neapol. lib.* 1. *rub.* 73. *n.* 10. plures per Menoch. *d. cons.* 288. *n.* 4. *& d. lib.* 2. *præs.* 74 *n.* 2. *vers. & hæc quidem*, Cald. Pereira *d. c.* 5. *n.* 9. *& latiùs n.* 14. vbi cauendum asserit ab Alexandro contrarium tenente; optimis etiam rationibus valde ad propositum conducens latè probat Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 767. *ex n.* 6. *& decis.* 28. *n.* 4. *cum seqq.* Marc. Anton. de Amatis *decis.* 60. *n.* 2. & cum aliis Hering. *de fideiussor. cap.* 14. *n.* 40. qui tutiorem dicit, Farin. *d consil.* 109. *n.* 20. Gaito *de credito cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 353.

Secunda præsumptio falsitatis scripturæ est defectus inscriptionis, & subscriptionis notarij, quæ subscriptio cum sit de necessariis requisitis, & substantialibus, eius omissio scripturam vitiat, *l.* 2. *C. de conuen. fisci debit. lib.* 10. *& in auth. de instr. caut. & fid.* vbi gloss. & Bald. Abb. *in cap.* 1. *col.* 3. *de fide instrum.* Angel. *cons.* 220. *in princ.* vbi dicitur quòd causa non est valida, quæ non continet subscriptionem, Corn. *consil.* 94. *vol.* 4. Cagnol. *in l. librarius num.* 33. *ff. de regul. Iuris.* Surd. *consil.* 187. *num.* 18. *&* 20. 27

Tertia præsumptio, est defectus signi notarij, ad essentiam enim & validitatem instrumentorum publicorum, signum notarij accedere debet, Luc. de Peña *in l. generali, Cod. de tabul. lib.* 10. Angel. *d. consil.* 220. Bart. *in l. Prætor, §. si initium num.* 32. *ff. de edendo*, Boër. *quæst.* 36. *num.* 8. *& quæst.* 37. *num.* 10. vbi testatur de magis communi, Corn. *consil.* 226. *num.* 3. *vol.* 3. Azin. *de execut. cap.* 6. *per tot.* 28

Quarta præsumptio est defectus clausulæ, *Actum &c.* quæ indicat imperfectionē actus, & stipulationem nō adesse, Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 4. *n.* 1. Seraph. *decis.* 949. *n.* 1. Gratian. *discept. forens. cap.* 899. *n.* 15. 29

Quinta præsumptio, est contrarietas seu repugnantia inter duo instrumenta ab eadem parte producta ex qua falsitatem argui notatur *in l. Scripturæ C. de fide instrument.* gloss. *verbo falsam in cap. in memoriam* 19. *dist.* Bonifac. de Vitalinis *in rub. de falsis num.* 6. Ruin. *consil.* 55. *numer.* 11. *lib.* 4. Cephal. *consil.* 287. *ex num.* 11. *lib.* 2. Mascard. *concl.* 240. *num.* 41. Menoch. *lib.* 5. *præs.* 10. *num.* 24. *& cons.* 199. *num.* 16. *& de arbitrar. casu* 87. *num.* 43. Grammat. *consil.* 24. *num.* 4. *cum seqq.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *tit. de falsit. instrum. resol.* 5. Farin. *dict. quæst.* 153. *ex num.* 121. Ego ipse *in collectan. ad cap. imputari* 13. *numer.* 2. *de fide instrum.* Et tanto magis falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnantia si ea appareat in eodem instrumento, Menoch. *consil.* 619. *num.* 10. Farin. *d. n.* 121 Genua *de Scriptura priuata lib.* 1. *q.* 6. *princ. dubit.* 6. Gaito *de credito cap.* 3. *tit.* 1. *num.* 672. 30

Sexta præsumptio est inuerisimilitudo; fides enim adhibenda non est Scripturæ, quæ verisimilia non continet, & non caret falsitatis suspicione, vt per Alex. *consil.* 84. *num.* 2. *vers. præterea dicta Scriptura vol.* 7. Bald. *in l. Scriptura num.* 5. *C. de fide instr.* vbi subdit quòd non sufficit esse possibile, nisi etiam sit verosimile, Crauet. *consil.* 56. *numer.* 19. *& cons.* 930. *numer.* 1. *cum seqq. lib.* 5. Tiraq. *in l. si vnquam in præfat. num.* 57. Mascard. *d. concl.* 740. *n.* 35. Farin. *d. q.* 153. *numer.* 176. Stephan. Gratian. *Marchiæ decis.* 28. *num.* 12. Ioseph. Sesse *Arag. decis.* 117. *num.* 17. *&* 18. Thesaur. *forens. lib.* 1. *quæst.* 47. *num.* 1. vbi *num.* 11. inquit quòd hæc suspicio est multum efficax vt Iudex non adhibeat fidem instrumento, Petr. Bimi. *cons.* 188. *num.* 38. *cum seqq. lib.* 2. Pereg. *consil.* 92. *numer.* 22. *cum seqq. lib.* 1. Et quod instru- 31
32
mentum continens inuerisimilia sit de falso suspectum, latè probat Crauet. *consil.* 28. *num.* 5. *cum seqq.* Albens. *consil.* 485. *num.* 8. Et ad probationem falsitatis maximè attenditur inuerisimilitudo, vt latè probat Crauet. *cons.* 134. *num.* 36. & plures refens Farin. *d. q.* 153. *num.* 176. *& seqq.* Quod adeò verum est vt ad probandam falsitatem instrumenti sufficiat probatio per verisimile, Osasch. *decis.* 177. *n.* 8. Farin. *d. q.* 153. *num.* 177. Surd. *d. consil.* 473. *numer.* 11. *lib.* 4. 33
Et quòd resultet plena probatio falsitatis quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus, Iacob. Nouel. *reg.* 242. *fallent.* 2. quem refert & sequitur Farin. *d. num.* 177. videndus etiam *cons.* 109. *num.* 23. dum ait præsumptionem falsitatis resultantem ex inuerisimilitudine habere qualitatem visibilis, & patentis vitij: quod enim verosimile non est, falsum

34 falsum reputatur, *cap. quia verosimile, de præscript.* Bald. *in l. 1. numer. 6. Cod. de seru. fugit.* Cephal. *consil. 287. num. 21. lib. 2.*

35 Hinc cum verisimile non sit quod factum fuerit id quod fieri non solet, *l. fideicommissa, § si seruo,* vbi Bald. notat *ff. de legat. 3.* Alex. *consil. 75. col. pen. lib. 5.* Crauet. *cons. 947. n. 31. & cons. 949. n. 10.* patet inuerisimile esse quod parcus, tenax, & sui patrimonij nequaquam prodigus immensam faciat donationem, arg. text. *in l. sed si ergo, ff. ad Vellei.* iuncta gloss. *verbo donat*, quæ refert plures concordantes, *l. Hisp. 3. tit. 12. part. 4.* & conducit Tiraq. plura cumulans *in l. 9. connub. n. 43.* optimè Crauet. *cons. 862. num. 3.* Surd. *consil. 472. n. 18.* Et quòd immensa & summa liberalitas etiam in personis non parcis, nec miserabilibus, inuerisimilem faciat donationem resoluunt Paul. de Castro *cons. 174. num. 1. lib. 1.* Corn. *cons. 124. n. 5. lib. 3.* Rip. *responsor. lib. 3. de reuoc. do-*
36 *nat. cap. 15. n. 13. in fine*, Farin. *cons. 108. n. 116.* Excessiua enim & immoderata donatio præsumitur fraudulenta, & simulata, Cephal. *cons. 137. n. 78. &*
37 *cons. 142. n. 14.* Becci. *cons. 52. n. 59.* vtpotè quia insolita, quæ ideo de falso suspecta etiam præsumitur. Crauet. *cons. 889. n. 7. & cons. 930. n. 12. & cons. 857. num. 6.* vbi ait insolita omnia esse suspecta.

38 Septima falsitatis præsumptio, vt de fide suspectum sit instrumentum, oritur, si rogatum fuerit à notario nutantis fidei, & valde suspecto, Bald. *consil. 402. Quæritur an per solam diffamationem lib. 5.* Crauet. *cons. 864. n. 10. & cons. 134. num. 34.* Osasch.
39 *decis. 116. n. 11.* Morot. *consil. 47. ex num. 3.* Ad quam suspicionem inducendam non requiritur sententia contra notarium, sed sufficit per testes, & per famam probare illum fuisse solitum ea facere, vt est expres-
40 sè de mente Bart. & aliorum *in l. 1. §. si quis neget, ff. quemadm. testam. aper.* Farin. *q. 156. n. 154.* Mascard. *de probat. concl. 740. n. 30.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis. 118. num. 21.* Vel quod sit valde diffamatus, vt ex Cuman. & Anan. ac aliis pluribus resoluit Farinac. *quæst. 156. num. 154.*

41 Octaua falsitatis præsumptio oritur ex mala qualitate producentis scripturam, de cuius falsitate agitur, præsertim si aliàs fuerit solitus falsas scripturas producere, gloss. magistra communiter recepta *verbo suspectus in l iubemus, Cod. de probat.* Bald. *consil. 401. n. 2. lib. 5.* Bertazol. *cons. 91. n. 35.* Mascard. *d. concl. 470. n. 29. lib. 2.* Morot. *d. cons. 47. n. 5.* & cum innumeris Farin. *d. q. 153. num. 146. & seq.* Genua *de Scriptura priuata lib. 1. quæst. 6. dubit. 7.*

42 Nona falsitatis præsumptio oritur ex suspicione, quæ a familiaritate magna inter aduersarium, & notarium intercedit iuxta text. *in l. nullus patet, ff. de excusat. tut.* Ferrent. *Gargrari. inter consil. crimin.* Ziletti *cons. 122. n. 8. & 9. lib. 1.* Crauet. optimè *cons. 682. n. 9. vers. octauo*, Card. Tusch. *pract. conclus. lit. F, concl. 44. num. 62.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. q. 52. à num. 8.*

43 Decima falsitatis donationis præsumptio est, si donans post donationem quamplura bona diuersis contractibus distraxit, prætenso donatario sciente, & non reclamante, Fulgos. *cons. 151. colum. 2. ad fin. vers. tertio*, Crauet. *consil. 930. n. 6.* Morot. *cons. 47. sub num. 12.*

44 Vndecima falsitatis instrumenti præsumptio est, quia omnes testes in eo descripti mortui sunt, vt per Alex. *cons. 77. vers. primo concurrit lib. 1.* Paris. *cons. 27. n. 24. & 42. lib. 2.* vbi idem dicit si duo ex tribus testibus instrumentariis mortui fuerint, Osasc. *decis. 117. n. 10.* Crauet. *cons. 28. n. 7. & cons. 119. n. 13.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 22. num. 13.* Morot. *d. cons. 47. n. 7.* & cum multis Farin. *q. 157. num. 179.*
45 Quando enim duo testes reperiuntur descripti in instrumento, quorum vnus dicit se non interfuisse, alter vero mortuus est, resultat magna suspicio quod instrumentum non sit verum. Ita ex Puteo, Alex. & Cuman. tradit Nenizon. *consil. 27. n. 15.* Crauet. *cons. 28. n. 7. vers. imò idem si vnus*, Menoch. *cons. 199. n. 13.* latè Farin. *q. 153. n. 18.* Idem si ille vnus testis non diceret se non interfuisse, sed affirmaret se non recordari si verisimiter posset recordari, quia peræque habendum est ac si omnino negaret se interfuisse, Menoch. *de arbitr. casu 105. n. 31. in fine*, & cum aliis Farin. *d. q. 158. n. 122.* maximè in facto multum notabili, in quo non præsumitur obliuio etiam ex antiquitate temporis, *cap. cùm illorum, §. circa, de sent. excomm.* Crauet. *cons. 132. numer. 31.* 46
Ob tempus enim peruetustum ignorantia, seu obliuio non præsumitur in facto momentoso, Abb. *consil. 41. num. 1. vers. ad cap. lib. 2.* Roman. *consil. 391. n. 7. & cons. 448. n. 3.* Crauet. *consil. 930. num. 8.*

Duodecima falsitatis instrumenti præsumptio 47
oritur ex eo, quia reperitur subscriptio testium facta contra solitum, iuxta ea, quæ notabiliter respondit Socin. *cons. 189. num. 56. & 57. vol. 2.* qui suspicionem falsitatis contra testamentum deducit ex eo, quia non erat scriptum iuxta stylum Hieronymi cõditoris, nempe in subscriptione nominis proprij. Nam ipse semper scribebat, Ego Hieronymus, &c. cum aspiratione, vt ex omnibus instrumẽtis per eum confectis constat, in isto autem legitur Ieronymus sine aspiratione, & sic alter quam secundum consuetudinem suam, ex quo facile credendum est totum testamentum esse falsum, refert & sequitur Menoch. *consil. 199. numer. 10. & de præsumpt. lib. 5. præs. 20. n. 18. & 19.* Sic quoque respondet Decian. *consil. 108. num. 62. vol. 2.* qui arguit falsitatem propterea quod quidem Ioannes solitus erat scribere nomen suum Io. cum littera I. in subscriptione verò illius instrumenti extabat subscriptio cum littera G. Genua *de Scriptura priuata lib. 1. q. 6. dubit. 9. n. 9. 10. & 11.* qui licet *num. 12.* subdubius transeat cum hac conclusione sic simpliciter per prædictos Doctores adnotata, indubitanter tamen firmat tenendam, saltem quando aliæ coniecturæ, & circunstantiæ cum illa concurrunt.

Duodecima falsitatis præsumptio oritur ex clau- 48
sulis & cautelis insolitis in instrumento positis, vt per Ioseph. Ludou. *decis. 212. num. 13.* Mascard. *conclus. 740.* Crauet. *cons. 28. n. 5.* Franc. Marc. *decis. 743. n. 2 p. 1.* Menoch. *cons. 199. n. 6.* Farin. *d. q. 153. n. 162.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis. 118. lit. T.*

Decimatertia falsitatis præsumptio oritur ex oc- 49
cultatione Scripturæ, *cap. 1. de frigid. & malef.* ibi, *quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit, l. si quis forte, §. 1. ff. de pœn.* ibi, *neque enim debebant tam magnam rem tandiu retinere*, Caball. *milleloq. 584. vers. nona*, Barbat. *cons. 88. col. pen. lib. 4.* Paul. Castrens. *cons. 281. num. 1. lib. 1.* Crauet. *cons. 28. num. 6.* Menoch. *lib. 2. præs. 91. num. 5.* Surd. *cons. 173. n. 20. & consil. 473. num. 28.* Farin. *d. quæst. 153. numer. 18.* Subtractio enim, seu occultatio instrumenti præ- 50
sumitur ab eo facta in cuius commodum cedit; Boss. *de indic. num. 63.* Franc. Beci. *consil. 70. numer. 20. in fine, versic. Secundum indicium*, Honded. *consil. 96. num. 13. & num. 61. lib. 2.* Mascard. *concl. 831. num. 1. & conclus. 1003. num. 69.* Farin. *d. q. 153. num. 209. & de furtis quæst. 76. num. 89.*

Decimaquarta falsitatis Scripturæ præsumptio 51
procedit tum ex diuersitate dictaminis ipsiusmet Scripturæ, Specul. *in tractat. de probat. §. videndum restat num. 25.* Iason *consil. 562. num. 2. ad fin. lib. 4.* Mascard. *d. concl. 740. n. 39.* Farin. *d. quæst. 135. n. 139.* Tum quia in charta recenti, & cum littera recen-

tiori inuenitur scriptum instrumentum antiquum, & constitit quod tempore, quo instrumentum fuit confectum, illa charta non fabricabatur, & ideo præsumitur falsum, *cap. inter dilectos, §. sed contra, de fide instr.* ibi. *Secundo, quia cum charta vetustissima videretur, recentior apparebat Scriptura tanquam in illo tempore facta fuisset, &c.* ibi. *Littera quoque recentior videbatur quam charta*, &c. Farin. *d. q.* 153.
52 *n.* 166. *&* 170. Tum quia colligitur characteres potius esse imitatos, quam veros Notarij dictam scripturam conficientis, vt resoluit Decian. *resp.* 99. *num.* 18. *vers. septimò lib.* 2. vbi considerat quod licet characteres litterarum viderentur imitari characteeem, quo solebat vti notarius, attamen propter imitationis difficultatem videbantur librata manu, ac sensim, & cum maxima consideratione diligentiáque formati, non vt alij currente calamo, & negligenter, & ex hoc ait induci præsumptionem falsitatis, refert & sequitur Card. Tusch. *pract. concl.*
53 *tom.* 3. *lit. F. concl.* 44. *num.* 9. Tum, quia papyri signum, in qua scripta est partita suspecta, non est simile signo alterius papyri, Decian. *cons.* 100. *num.* 17. *lib.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 20. *n.* 40. Mascard. *d. concl.* 740. *n.* 21. Farin. *d. q.* 153. *num.* 166. Tum quia vnum folium papyri altero longius est, Farin. *d. q.* 153. *num.* 168. *& cons.* 108. *num.* 2. *tom.* 2. tum quia charta, in qua fuit scriptum instrumentum, erat maculata, & immunda, quæ inducit præsumptionem falsitatis, gloss. *verbo suspectus in fine, vers. vel ratione charta, &* ibi Odofred. *num.* 1. *in l. iubemus, C. de probat.* gloss. *verbo scripturam in l. fin. Cod. de falsis,* Bald. *in l. contractus num.* 22. *de fide instrum.* vbi dicit quòd non solum Scriptura debet esse munda, sed etiam charta in qua scribitur. Petr. Bimi. *cons.* 188.
54 *num.* 91. *lib.* 2. Farinac. *d. quæst.* 153. *numer.* 185. tum quia instrumentum non continebat ea omnia, quæ adhiberi in illo solitum erat, ex quo inducitur præsumptio vehemens falsitatis, *cap. licet, § illos quoque,* vbi gloss. *verbo in forma Scripturæ, de crim. falsi,* Crauet. *consil.* 28. *n.* 5. Menoch. *conclus.* 199. *num.* 6. *& de præsumpt. lib.* 5. *præs.* 20. *num.* 17. tum etiam quia diminuitur fides toti instrumento, & non probat, quia in vna eius parte certa falsitas reperta fuit, vt post multos resoluit Sigism. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 184. *cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 63. *num.* 2. vbi dicit quòd quando liber, aliave Scriptura continet falsum in vna parte, præsumitur etiam in reliquis falsum continere, *ex l. si ex falsis,*
55 *C. de transact.* Sicut è contra quando parcellæ, seu partitæ libri mercatoris, vel alterius priuati probatæ, & verificatæ fuerunt, liber præsumitur verus in reliquis omnibus parcellis etiam non verificatis, quia quando plures parcellæ sunt verificatæ, non est verisimile quod liber in cæteris falsum contineat, Paris. *consil.* 90. *à n.* 3. *& consil.* 47. *vol.* 1. Syluan. *cons.* 21. *n.* 10. *vol.* 2. Natt. *cons.* 581. *n.* 15. Passer. *cons.* 75. *à n.* 13. *& cons.* 190. *n.* 6. Hippol. Rimin. *cons.* 489. *n.* 30. *&* 35. Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de præsumpt. conclus.* 5. *à num.* 1. Cephal. *consil.* 508. *num.* 34. Purpur. *cons.* 519. Crauet. *cons.* 198. *n.* 6. *& cons.* 350. *n.* 15. *& consil.* 969. *n.* 32. Bursat. *cons.* 224. *n.* 8. Fab. Turrecrem. *cons.* 100. *n.* 40. *vol.* 1. Monal. *cons.* 98. *n.* 3. Borrell. *consil.* 20. *& seq.* Surd. *cons.* 543. *n.* 4. *& decis.* 199. *num.* 3. Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 63. *n.* 1. Viu. *decis.* 132. *n.* 8. *& decis.* 445. *n.* 8. Farin. *consil.* 13. *n.* 6. & ibi Adden. *litt. A.* Mar. Antonin. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 1. Escobar *de ratiocin. cap.* 12. *num.* 5. vbi dicit quod si liber rationis societatis in aliquibus probaretur veritate scriptus, tunc etiam in aliis illi esset credendum propter præsumptionem bonæ fidei.

Quare, *&c.*

Toletana Donationis.

Donatio facta pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, matrimonio non sequuto, vel nullo existente propter aliquod Iuris impedimentum, est nulla, siue contrahentes scirent, siue ignorauerint impedimentum quando fit à tertio; vbi verò facta fuerit vxori per maritum, si vterque contrahens conscius erat impedimenti, non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vendicare; at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis.

VOTVM LXIX.

1 *Donatio facta pro causa onerosa matrimonij, & inter capitula matrimonialia scripta censetur causa finalis matrimonium.*

2 *Intellige quando donatio fit pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa.*

3 *Dictio*, vt *causam finalem ostendit.*

4 *Verba*, vt dictum matrimonium effectum sortiatur, *ostendit matrimonium esse causam finalem donationis.*

5 *Dictio*, Pro, *inducit causam finalem.*

6 *Causa finalis dicitur, quæ ab agente principaliter consideratur.*

7 *Causa matrimonij in omni persona donante, est finalis, dummodo fiat pro certo & determinato matrimonio.*

8 *Donatio facta intuitu & contemplatione matrimonij corruit, si illud sequutum non fuit.*

9 *Exceptio matrimonij non sequuti potest opponi contra promissionem.*

10 *Donatio facta intuitu matrimonij corruit quando matrimonium fuit contractum, & tamen propter aliquod Iuris impedimentum nullum extitit.*

11 *Donata vel quæsita intuitu matrimonij sunt restituenda si illud nullum existat.*

12 *Donator potest condicere rem donatam ex defectu causæ finalis propter quam donatio facta fuit.*

13 *Doctores plures referuntur idem resoluentes.*

14 *Legata vxori putatiuæ relictum ex defectu voluntatis irritum est, & ad testatoris hæredes pertinet.*

15 *Donatio facta intuitu matrimonij non valet illo inter contrahentes inualido existente, etiamsi ignoranter contraxerit.*

16 *Dos non debetur quando matrimonium fuit nullum.*

17 *Donatio intuitu matrimonij facta non valet eo inualido existente etiamsi vterque coniux inscius impedimenti fuerit.*

18 *Matrimonio consummato, & postea ob aliquod impedimentum declarato nullo, si vterque ignorauit impedimentum, nec maritus lucratur dotem, nec vxor antidorum.*

19 *Donatio quando fit à tertio ob causam matrimonij eo existente nullo, vel non sequuto est semper nulla siue contrahentes scirent, siue ignorauerint impedimentum.*

20 *Donatio facta vxori per maritum intuitu matrimonij celebrati, eo non sequuto, si vterque contrahens fuit conscius impedimenti non est locus repetitioni,*

repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vendicare: at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis.
21 *Conditio nuptiarum quando habeatur pro impleta?*
22 *Legatum pro matrimonio contrahendo quando sit purum, quando modale; & quando conditionale?*

FUIT dictum, Matrimonium inter Elenam & Franciscum celebratum fuisse causam finalem donationis propositæ ex sequentibus.

1 Primò, quia eo ipso quod donatio facta fuit pro causa onerosa matrimonij, & inter capitula matrimonialia, scripta reperitur, dicitur causa finalis matrimonij, & talis donatio censetur pars & portio contractus Matrimonij, Boët. *decis.* 353. *n.* 10. Surd. *consil.* 164. *n.* 5. *vers. Et causa matrimonij semper præsumitur finalis quando aliquid in nuptijs datur*, idem Surd. *consil.* 196. *num.* 15. ibi. *Et vt dixi quando aliquid datur in nuptijs, semper causa matrimonij præsumitur esse finalis*, Bertazol. *cons.* 28. *n.* 52. *&* 53. *in ciuilib.* Franc. Becc. *cons.* 20. *n.* 18. Neuizan. *cons.* 45. *n.* 26. *cum seqq.* Milanens. *decis.* 164. *lib.* 1. Cald. Pereira *cons.* 52. Castill. *decis.* 106. *n.* 13. Fontanel. *de pactis nuptial. claus.* 4. *gloss.* 1. *n.* 14. Cancer. *var. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 61.

2 Quod absque dubio procedit, quando fit donatio, vt in nostro casu, pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, vt pro constanti affirmat Montet. *decis.* 10. *n.* 11. Fontanel. *d. claus.* 4. *glos.* 1. *n.* 16. *cum seqq.* Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 12. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 894. *num.* 22. *cum seqq.* vbi ait resoluentes matrimonium non esse causam finalem, loqui in donationibus factis pro omni matrimonio, his verbis. *Tales donationes quando fiunt pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, semper dicuntur ob causam finalem, non autem impulsiuam; cum contraria procedant quando esset donatum in genere pro contrahendo matrimonio, & talis donatio censetur pars, & pretio ipsius contractus matrimonij, & cum toto ipso contractu confunditur concernendo vtilitatem non solum donatarij, sed etiam ipsius mulieris secum contrahentis, & eius parentum, qui videntes tales donationes fieri suis generis futuris, eneruant sua patrimonia constituentes ampliores dotes filiabus, alias non daturi, vt ditioribus eas nuptui tradant*, Guid. Papæ *decis.* 145. *num.* 2. Natt. *consil.* 115. *num.* 2. Roland. *cons.* 70. *num.* 3. *&* 4. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 261. *num.* 19. Franchis *decis.* 205.

3 Secundò, quia verba donationis ostendunt matrimonium fuisse causam finalem ad eam faciendam, vt patet ibi, *paraque el dicho matrimonio tenga efeto*, notando illam dictionem, *paraque*, latinè, *vt* quæ propriè causam finalem ostendit, *leg. cum alimenta*, §. 1. ibi. *Illam autem adiectionem vt habeat vnde se pascat, magis ad causam*, &c. *ff. de aliment. leg. l. si creditor, ff. de distract. pignor. l. emptori, ff. de euiction. l.* 4. *ff. de testib.* Flamin. *de resignat. benef. tom.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 5. *n.* 11. cum aliis per me citatis *dict.* 439. Vlterius verba illa, *vt dictum matrimonium effectum*
4 *sortiatur*, ostendunt matrimonium esse causam finalem donationis, Castill. *contr. tom.* 6. *c.* 119. *n.* 21. Cald Pereira *de nominat. emphyt. quæst.* 2. *n.* 3. Montet. *d. decis.* 10. *num.* 17.

5 Id ipsum comprobant alia eiusdem donationis, *y por causa onerosa*, &c. ex dictione, *Pro*, quæ inducit causam finalem, *l. pen.* §. *fin. de aliment. & cibar. legat.* Bald. *in l.* 1. *C. per quas personas nobis acquiritur col. pen. vers. venio ad secundam form. & in cap.* 1. *in princ. de testib.* vbi notabiliter quòd ista dictio, *Pro*, idem significat ac si disponens dixisset se aliàs non facturum, Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 96. *n.* 26. Castill. *d. cap.* 119. *n.* 19. vbi ad propositum deducunt ex dict. *Pro*, quod in casu de quo agunt fuerit donatum ob causam finalem matrimonij. Vtpotè quia, vt innumeris relatis ostendit idem Castill. *dict. tom.* 6. *cap.* 172. *num.* 23. causa finalis dicitur quæ ab agente 6
principaliter consideratur, & quæ ipsum præcipuè mouet, & in quam ipsius mens, veluti in scopum dirigitur, & cum quis aliquid facit ex tali causa sine qua non esset facturus, aut quæ ita mouet, vt ea cessante non faceret, vel non eo modo.

Tertiò, quia in omni persona donante, siue sit 7
pater, siue extraneus, causa matrimonij est finalis, dummodo fiat pro certo, & determinato matrimonio, in parte probat text. *in l. si extran. ff. de condict. causa data*, ibi. *Sed & si pater pro filia det, & ita conuenit (nisi euidenter aliud actum sit) conditionem patri competere Marcellus ait*, &c. per quem text. ita tenent D. Barbos. *in l. si cum dotem n.* 51. *vers. Denique*, iuxta prædicta, & *n.* 52. *ff. soluto matr.* Fontan. *de pactis nupt. claus.* 4. *gl.* 1. *n.* 18. *&* 30. Montet à Cueua *d. decis.* 10. Cald. de Pereira *d. cons.* 52. Auendan. Baëça, Molin. & plures alij congesti à Castill. *d. tom.* 6. *cap.* 119. *à n.* 11. *vsque ad* 17. vbi latissimè reprobat illos qui differentiam constituunt inter patrem & extraneum: Doctores verò, qui contrarium asserere videntur, aut loquuntur in donatione simplici, libera, & puta, non autem in ea, cuius causa finalis fuit matrimonium, vt sunt Alex. *cons.* 14. *n.* 1. *lib.* 1. Bell. *cons.* 74. *n.* 5. Crauet. *cons.* 114. *n.* 7. *lib.* 1. *& cons.* 718. *n.* 11. *lib.* 4. Bursat. Franc. Marc. Cacher. Cephal. Turret. Mantu. Iacob. Perret. Viu. & Surd. Aut agunt de patre, qui motus dilectione, aut sanguinis affectione donauit, vt per Paul. de Castro *consil.* 365. *num.* 2. *lib.* 1. Vel tractant de donatione facta duobus post matrimonium contractum, in quo casu loquitur Oldrad. *consil.* 5. & alij, qui illum sequuntur.

Posito ergo pro constanti quod donatio facta 8
fuerit intuitu, & contemplatione matrimonij, si illud sequutum non fuit, ipsamet donatio corruit, & annullatur, ac pro non facta habetur, quia talis donatio habet tacitam conditionem, *si nuptiæ sequantur; d. leg. si extraneus, ff. de condict. causa data*, ibi. *Nam quasi causa non sequuta habere potest condictionem qui ob matrimonium dedit, matrimonio non copulato*, &c. *l. si ego* 10. *l. promittendo* 42. ibi. *Sed si nuptiæ sequutæ non fuerint, ex stipulatu agi non potest, magis enim res quam verba intuenda sunt, ff. de iure dot. l. Titio centum*, §. *Titio genero*, & ibi Bart. *n.* 1. *ff. de condit. & demonstr.* Tell. *in l.* 17. *Tauri n.* 76. *cum seqq.* D. Barbos. *in l. si cum dotem, in princ. n.* 51. *ff. soluto matrim.* Cald. Pereira *cons.* 52. *n.* 8. *vers. accedit etiam*, Font. *de pactis nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 1. *n.* 53. *&* 54. *cum pluribus seqq.* Molfes. *ad consuetud. Neapol. tom.* 2. *p.* 4. *tit. de successión. ab intestato in addit. ad q.* 25. *n.* 5. *pag.* 140. Molina *de pactis nupt. lib.* 3. *quæst.* 6. *num.* 70. *&* 71. Castill. *d. tom.* 6. *cap.* 119. *ex num.* 4. Et quòd ista ex- 9
ceptio matrimonij non sequuti possit opponi contra promissionem, latè probat Grassis *de exceptionibus except.* 40. *num.* 11. *&* 12.

Idem quoad propositum dicendũ est quando ma- 10
trimonium fuit contractũ, & tamẽ propter aliquod Iuris impedimẽtum, nullum est, *per l.* 1. *C. de condict. ob causam, & l. quod Seruius, ff. de condict. causa data, & l. si mulier*, §. *eius nomine, ff. de iure dot: l. a Diuo Pio, ff. de ritu nupt.* ibi. *Quia ex dote nullum lucrum habet, quæ nulla est*, &c. *l. hæc conditio* 10. *in fine, ff. de condit. & demonstr.* ibi. *Sed non omnes coniunctiones implent conditionem, puta enim nondum nubilis*

ætatis in domum mariti deducta non paruit conditioni, &c. ex quo Paulus de Castro respondens ad obiectionem de conditione potestatiua, ita subdit. *Conditio nuptiarum non est mere potestatiua, & impletur per nuptias validas, per inualidas autem nec impletur, nec deficit.* Quorum Iurium decisionibus ita in terminis probant

11 Vincent. de Franchis *decis.* 52. *n.* 3. ibi. *Fuit igitur dubitatum si hæc donatio debeatur declarato iam matrimonio nullo*, & *n.* 4. attestatur Senatum censuisse quod donata, vel quæsita ex dicto matrimonio sunt restituenda danti, vel ei, vnde bona prouenerunt, postquam cessat causa matrimonij, & *num.* 9. subdit quòd quando ambo coniuges sunt ignari facti & iuris, hinc inde data repetuntur; & tandem post Cassanat. *consil.* 49. concludit nullam esse legem in mundo, quæ dicat hoc casu mulierem lucrari lucra matrimonialia.

12 Fontanel. *de pactis nuptialib. tom.* 1. *clauf.* 4. *gloss.* 1. *num.* 64. ibi. *Sed quid si contrahatur quidem matrimonium, illud tamen postea declaretur nullum, propter aliquod Iuris impedimentum, quod vetaret illud contrahi, in hoc casu idem censeo indistincte, quod in superiori, posse scilicet donatorem condicere rem donatam si tradidisset; vel retinere si penes se haberet ex defectu causæ finalis propter quam facta extitit, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum*, &c.

13 Eandem sententiam tuentur Couarr. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 7. §. 1. *num.* 8. Palat. Rub. *in rub. de donationib.* §. 36. *num.* 7. Roder. Xuar. *lib.* 3. *fori tit. de los ganancias*, *l.* 1. *num.* 4. Viuius *commun. opin.* 1057. *n.* 3. Caualcan. *decis.* 18. *num.* 23. *p.* 2. Matiens. *l.* 2. *glos.* 1. *num.* 6. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopil.* Gall. *de except. p.* 2. *tit.* 4. *except.* 8. *num.* 3. Menoch. *consf.* 309. *num.* 97.

14 Emmanuel à Costa *in cap. si pater p.* 1. *ver. vxorem num.* 18. *de testament. in* 6. vbi etiam legatum vxori putatiuæ relictum irritum esse docet ex defectu voluntatis, & ad testatoris hæredes pertinere.

15 Antonius Gomez *l.* 50. *Tauri num.* 65. *vers. tertium est*, ibi. *Aduertendum etiam quod omnia superiora habent locum & procedunt quando matrimonium valet, & tenet de iure inter maritum & vxorem, secus tamen est si matrimonium inter eos non valet nec tenet, etiamsi contraxerint ignoranter, quia tunc ista donatio non confirmatur morte, sed indistincte reuertitur ad donatorem*, &c.

D. Petrus Barbosa *in l.* 2. *in princ. n.* 158. *ff. soluto matrim.* vbi ex pluribus idem tuetur.

16 Cardin. Mantica *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 12. *titul.* 33. *numer.* 50. ibi. *Tertio hoc pactum restringitur, vt non habeat locum in dote putatiua, quando scilicet matrimonium per errorem fuit contractum, & de iure non subsistit, nam cum nullum sit matrimonium dos non intelligitur, ergo pactum de lucro dotis locum non habet*, &c.

17 Thom. Sanch. *de matrim lib.* 6. *disput.* 2. *n.* 9. vbi resoluit donationem nihil prorsus valere, matrimonio nullo existente, etiamsi vterque coniux inscius impedimenti fuerit.

18 Molfes. *ad consuetud. Neapol. p.* 7. *q.* 7. *num.* 16. vbi agens de matrimonio consummato, & postea vbi aliquod impedimentum declarato nullo, ait quod si vterque ignorauit impedimentum nemo punitur, nec etiam maritus tunc lucratur dotem, nec vxor antidora, & ideo data hinc inde restitui debere per condictionem sine causa ait;

26 Ludou. de Lima *in addit. ad Molin. de primogen. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 18. *vers. cæterùm*, ibi. *Et idem asseuerandum fatemur si contrahatur matrimonium, & illud postea declaretur nullum.*

Ex quorum dictis videtur ad duos casus tota 19
materia reducenda. Primus est quando donatio fit à tertio, Petro scilicet vt in vxorem ducere possit Mariam, & è conuerso, & tunc quomodocunque cesset causa matrimonij, aut quia contractum non fuit, aut quia declaratum fuit nullum propter aliquod iuris impedimentum, tunc donatio expirat siue contrahentes scirent, siue ignorarent impedimentum; quia bonæ fidei & voluntati donantis attenditur, & causa inspicitur, matrimonium verum scilicet, & non putatiuum, in quo omnes conueniunt. Secundus est quando donatio fit vxoti 20
per maritum, & in hoc casu inter scientiam & ignorantiam solet distingui, in hunc modum. Aut vterque fuit conscius impedimenti, & tunc non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vindicare, *l. cùm hic status*, §. *fin. de donat. inter virum*, Sanchez *d. lib.* 6. *disp.* 2. *n.* 2. Fontanel. *d. clauf.* 4. *gloss.* 1. *n.* 66. Aut verò donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, tunc res donata efficitur ignorantis, quia donans ex ea falsa causa matrimonij falsitatis non ignarus, censetur donare, & lex talem donationem applicat coniugi ignoranti, Sanch. *vbi proximè n.* 5. vbi *in fine*, hanc rationem suggerit.

Vbi promissio dotis, seu obligatio, & matrimonij 21
contrahendi conditio non in vltima voluntate, sed in contractu inter viuos fuit celebrata, tunc talis conditio nuptiarum non habetur pro impleta, etiāsi ex impedimento illius, cum qua matrimonium contrahendum erat, conditio deficiat. Ita Alex. *in l.* 1. *n.* 10. *C. de instit. & substit. & ibi* Corn. *in fine*, & Ias. *num.* 6. Emman. à Costa *in leg. cum tale*, §. *si quis arbitratu limit.* 6. *n.* 18. *ff. de condit. & demonstr.* Gregor. Lopez *l.* 14. *gloss. pen. tit.* 4. *part.* 6. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *disp.* 33. *num.* 21. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 19. vbi dicit communem, D. Barb. *in l. si mora* 10. *num.* 78. *ff. soluto matrim.* Fontanel. *d. clauf.* 4. *gloss.* 1. *num.* 61. Cald. Pereira *d. consil.* 52. *n.* 4. vbi *n.* 5. rationem differentiæ assignat, quia in contractibus strictior fit interpretatio, & cum à verbis non recedamus, illa conditio matrimonij contrahēdi, seu obligatio celebrata contemplatione futurarum nuptiarum non impletur nisi sequuto matrimonio; in testamentis autem, & conditionibus testamentariis plenior atque vberior fit interpretatio, ac proinde à verbis non æquè pendemus, obtinuitque vt in his conditio habeatur pro impleta, si per eum, cui legatum, vel fideicommissum relinquitur, non stetet.

Non obstat quòd conditio fuerit modalis, & 22
cōditionalis, ac proinde ex capite causæ non sequutæ reuocari non poterat; quia est sequenda distinctio Bald. *in l. si plures n.* 26. *Cod. de condit. insert.* dicentis; aut legatur pro matrimonio contracto, & est purum omnino, aut pro contractis sponsalibus, & est modale, aut pro sponsalibus contrahendis, & est conditionale; vnde cum donatio de qua agimus fuerit pro matrimonio futuro, absque dubio dicitur conditionalis, vt ex aliis profitetur Castill. *d. tom.* 6. *cap.* 119. *n.* 25. & 26. tum ex eo, quia differentia inter conditionem & modum in principio consistit, videlicet quod conditio impedit acquisitionem donec conditio impleatur, modus autem eam non impedit: at conueniunt in fine; quia quemadmodum defectus conditionis dispositionem annullat, & resoluit, ita quoque defectus modi actum resoluit, & donatarium iure iam quæsito priuat, & facit vt donatio ad donantē, vel eius hæredes reuertatur, Menoch. *consf.* 78. *n.* 17. *lib.* 1. & *consf.* 131. *n.* 1. & 2. *lib.* 2. & *consf.* 903. *ex num.* 34. Pereg. *de fideicommiss. art.* 63. *num.* 14. Surd. *consf.* 437. *num.* 43. *lib.* 4. Galganet. *de condition. p.* 1. *c.* 102. *sub n.* 4. *vers. item modus à conditione*

ditione differt, & innumeris relatis Castill. *controuers. tom.4. c.55. num.32. cum seqq. & tom.6. c.119. num.26.* Tum etiam, quia vt inquir idem Castill. *d c.19. n.27.* in materia, in qua versamur, prædicta maxime procedunt, quia cum matrimonium sit causa finalis, etiamsi in vim modi matrimonium inesset, conditionis naturam assumeret, vt matrimonio ipso non sequuto resolui, aut vitiari deberet dispositio, & hoc quia quando modus est causa finalis dispositionis, dicitur conditio, & ipso non impleto dispositio vitiatur, refert Salicetum, D. Barbos. & alios.

Quare, *&c.*

Toletana Agnationis.

Filij appellatione non venit nepos quando disponens mentionem facit de filio non simpliciter, sed cum aliqua alia qualitate, quæ non ita conuenit nepoti, vel vbi disponens discretiuè de filiis, & de nepotibus tractauit. Filij masculi appellatione non comprehenditur nepos, vel alius descendens ex filia. Vocatio masculorum quando non comprehendat masculos ex fœmina.

VOTVM LXX.

1 *Filij appellatione non venit nepos quando disponens mentionem facit de filio non simpliciter, sed cum aliqua alia qualitate, quæ non ita conuenit nepoti.*
2 *Ordo genituræ consideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem.*
3 *Nepotes in præiudicium filiorum existentium admittendi non sunt.*
4 *Filiorum nomine non veniunt nepotes vbi disponens discretiuè de filijs, & de nepotibus tractauit.*
5 *Filij masculi appellatione non comprehenditur nepos, vel alius descendens ex filia.*
6 *Procedit in contractibus & donationibus, vt num.7.*
8 *Statutum præferens descendentes masculos, vel hæredes masculos, non comprehendit masculum ex fœmina descendentem.*
9 *Feudo pro masculis concesso non succedunt masculi ex fœminis descendentes.*
10 *Procedit in maioratibus Hispaniæ.*
11 *Et in testamentis, ac vltimis voluntatibus.*
12 *Fœmina exclusa tacitè exclusi sunt masculi ex ea prouenientes.*
13 *Medio excluso, per quod deuenitur ad aliud, & illud excluditur, ad quod per tale medium deueniri debebat.*
14 *Vena succisa, deficit cursus, & fluxus.*
15 *Masculorum sub vocatione cognatus pro masculo non reputatur.*
16 *Nepos ex fœmina non admittitur ad maioratus successionem, qui deferri debet masculis.*
17 *Masculi ex fœminis quotiescumque non habent specialem prouisionem, nihil refert quod masculi adsint, qui tamen proueniant à fœminis exclusis.*
18 *Agnatio vbi est conseruanda, tunc vocatio masculorum, masculos tantum ex masculis, non vero ex fœminis comprehendit.*
19 *Maioratus institutor si masculos absolutè vocauit, nec fœminas admisit, ex ea masculorum vocatione censetur agnationem voluisse conseruare.*
20 *Testator vbi in dispositione pluries masculorum mentionem fecit, censetur fœminas excludere, & tacitam agnationis conseruandæ rationem habere.*
21 *Fundator quando est masculus, & primus vocatus similiter masculus agnatus, & deinde vocantur etiam masculi in futurum, tunc videtur inducta ratio conseruandæ agnationis, & solum admittuntur masculi ex masculis.*
22 *Testator quando sæpè habet mentionem de masculis vel dispositiuè, vel enuntiatiuè, tunc censetur inductum fideicommissum absolutum fauore masculorum prouenientium ex agnatione.*
23 *Testator masculinam qualitatem considerando agnationis fauorem respexisse censetur.*
24 *Ludouici Molinæ opinio.*
25 *Agnationis conseruandæ ratio non cessat ob vocationem fœminæ quando institutor aliter disponere non potuit, nec locus erat vt succederent masculi.*
26 *Agnationis conseruandæ ratio etiam non cessat ex vocatione fœminarum quando agnatio contemplatur ad certos gradus, vel ad certas personas est restricta.*
27 *Masculi ex fœminis descendentes non sunt masculi descendentes.*
28 *Testamenti in vna parte quando apparet quomodo testator aliquod verbum acceperit, eodem modo videtur acceptum in alia parte.*
29 *Intellige quando versamur circa res dubias*
30 *Declaratio propria non dicitur quando vocabuli significatio est certa.*

PPELLATIONE filij, non venit nepos quando disponens mentionem facit de filio, non simpliciter, sed cum aliqua alia qualitate, quæ non ita conuenit nepoti; nempe filius primogenitus, sic in fideicommissis & maioratibus resoluunt Alex. *consil.123. num.2. vol.1. & consil.4. num.9. & per tot. lib.4.* Bald. quem sequitur Fulgos. *num.1. in l. vt intestato C. de suis & legit. hæred.* dum dicit quòd appellatione primogeniti venit nepos, sed appellatione filij primogeniti non comprehenditur nepos, quia tunc dispositio restringitur ad primum gradum filiorum, quam Baldi traditionem probarunt Corn. & Paul. ibi, Tiraq. *in tract. primog. quæst.4. num. 219.* & latè Emman. Acosta *in tract. de maioratu p.1. num.8. & p.2. num.9. vers. confirmatur hoc argumentum*, Bellon. *consil.50. num.3.* Mandel. *consil.60. num.5.* Couarr. *pract. c. vlt. num.4. vers. quinto idem erit*, Berret. *consil.140. num.2.* Marian. Socin. iun. *cons.108. num.18. vers. & similiter, & num.27. lib.2.* vbi quòd consideratio primogeniti, secundogeniti, & deinceps, non cadit in nepotibus, & aliis descendentibus, Alciat. *cons.98. Donationis verba, & consil.2. num. 12. lib.8.* vbi de quadam donatione facta hoc modo; *donamus vobis, & filijs vestris*, scilicet *primogenito vestro*, & deinde vni post alium successiuè secundum ordinem genituræ, quod in ea non est actum de nepotibus, sed dumtaxat de filiis primi gradus, in quibus cadit ordo genituræ, Peteg. *de fideicom. art. 21. num.44. in fine vers. hæc verò conclusio*, Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.9. num.11.* Raudens. *de analogis, in appendice p.1. num.56. & num.166.* Menoch. *consil.403. numer. 24. lib.3. & consil. 328. numer.5.* vbi quòd ordo genituræ consideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem, ac alios deinceps, pulchrè Surd. *consil.403. num.23. vers. demum, & num.24. vol.3.* Molin. *de primog. lib.1. cap.5. num.22. vers. idque verissi-* 2

num est,Rub.*consil*.149 *num*.8. & 9. Rimin. iun. *consil*.371. *num*.144. & 147. Dec. *consil*.4. *num*.12. *vers. ex quibus apparet lib*. 2. vbi distinguit an indefinite substituatur primogenitus, an verò filius primogenitus,quia tunc censetur constituta differentia inter gradum filiorum, & nepotum, Franc. Hieron. Leo *decis*.69. *num*.41. *cum seqq*. latè Castill. *controu. lib*.5. *p*.2.*c*.92.*num*.23.*cum seqq*.& præcipuè *num*.28.plures alios refert & sequitur Fusar.*de substitut*.311.*n*.25.& *cons*.26.*num*.3.& *cons*.39.*num*.12.

3 Et hoc tanto magis sine dubio procedit quando, vt in nostro casu filij existunt, in quibus conditio verificari possit, quia tunc nepotes in præiudicium filiorum existentium, admittendi non sunt. Alex. *cons*.37.*num*.15. *lib*.6. Corn. *cons*.107.*num*.3.*lib*.1. & *cons*.131.*col*.2.*lib*.3.Gozadin.*cons*.36 *num*.9. Sanchez *in l. hæredes mei*. §. *cum ita p*. 4. *num*.167. *ff. ad Trebell*. Zas.*cons*.7.*num*.7.& 8.*lib*.1. Anton.Gabr. *commun.tit. de verbor.signific.conclus*.5.*num*.77. Curt.iun. *cons*.57. *num*.7.*vers.preterea*, Paul. de Montepico *cons*.74. *n*.9. & *consil*.101. *num*.28. Decian. *cons*.47. *num*.11. *lib*. 3. Card.Mantic. *de coniect. vltim.volunt lib*.8.*tit*.8. *n*.11. Crass.*in* §.*fideicommiss.quæst*.11.*num*.3. Surd.*cons*.403. *num*.19. & 21. Cassanate *consil*.58. *num*.14. Fusar. *d. quæst*.311.*num*.39.vbi dicit quod quando viuit filius, & ex eo nepos,tunc appellatione filij non venit nepos, & *num*. 42. idem dicit quando extarent filij & ex alio filio nepotes.

4 Maximè vbi disponens discretiuè de filiis, & de nepotibus tractauit, tunc filiorum nomine non veniunt nepotes, quia cum voluit intelligere de nepotibus, illud expressit, vnde quando de eis non dixit, sed de filiis, non debemus interpretari quod de nepotibus intellexerit, probat text. *in l. liberorum in verbo totiea. ff. de verb.signif*. & ibi notat Bart. *num*.4. *vers.primo casu*,Ruin.*cons*.131.*num*.4.*vol*.2.Socin.iun. *cons*.128.*num*.71.*vol*.1. Anton.Gabr.*commun.lib*.6.*tit. de verbor.signif. concl*.1.*num*.39. Simon. de Pretis *de interpret. vltim. volunt. lib*.3. *interpr*.3. *dub*. 4. *solut*.1. *num*.43.*fol.mihi* 326.Crauet.*cons*.677 *num*.3. *vers.Secundo respondetur*,vbi dicit quòd expressum facit silere tacitum, Decian. *cons*.47. *num*.16. *vol*.3. vbi ait quòd si aliquando de nepotibus specialis facta fuerit mentio,præcipuè in filiorum defectum, non potest dici quod vocando filium, intellexerit de nepote,Honded.*cons*.60.*num*.64.*lib*.1. Cald.Pereira *de reuocat.emphyt.p*.3.*c*.54.*num*.16.Menoch.*cons*.215.*n*.69. & *cons*.328.*num*.6.& *de præsumpt.lib*.4.*præs*.94.*num*.6. Surd. *d. cons*.403.*num*.22. Castill. *d. cap*.92. *num*.31. *cum seqq*. Badel.*cons*.83. *num*.51. Rustic. *in l.cum auus lib*.6.*c*.4.*num*.44. Fusar.*d.quæst*.311.*num*.59.& *cons*.36. *num*.8.& *cons*.152.*num*.2. Rota *decis*.667.*num*.1.& *decis*.693. *num*.4. *p*.2. *recentior*.

5 Et denique quia nepotes non ex filio, sed ex filia nati sunt, ac proinde appellatione filij masculi non comprehenditur nepos,vel alius descendens ex filia, Capra *cons*.18. *num*.9.*in fine*, & *num*.10. vbi loquitur in substitutione facta filiis sub conditione, si sine filiis masculis,Crauet.*cons*.22.*num*.10. Card.Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib*.8.*tit*.8. *num*.22. Menoch. *consil*.1306. *num*. 4. *lib*. 11. Anton. Fab. *de erroribus pragmat.tom*.2.*decad*.28.*errore* 8.*fol*.144.ibi.*Inde verò fit vt concepta dispositione, vel conditione de filijs masculis,sicut fœminæ omnes excluduntur,ita & nepotes ex filia exclusi videantur, tanquam qui non possint venire sub nomine filiorum, nisi ex persona matris, quæ ex eo filiorum numero fuit, & quæ tamen exclusa fuit à conditione, aut dispositione propter adiectam qualitatem masculorum*, &c. & *d. decade* 28. *errore* 10. *per totum*. vbi latè fundat, præcipuè fol.151. ibi. *Mea sententia est, in contractibus eam ipsam distinctionem adhibendam esse, quam adhibuimus in vltimis voluntatibus, an scilicet conditio concepta sit his verbis specialibus, si sine filiis masculis; an illis generalioribus, si sine liberis masculis; priore casu non puto appellatione filij masculi contineri nepotem ex filia, quia si contineretur, vtique propter filiam ipsam contineretur, cum non nisi per filiam auo coniungatur; atqui non potest filia facere, vt hic nepos videatur masculus testatoris, quandoquidem nec illa ipsa masculus est, vt neque ipsa fœmina*, &c.

Et in contractibus hoc probant Specul. *tit de locato* §.*nunc aliqua,quæst*.146. Paul.de Castro *cons*.190. *Nouiter reuocatur num*. 2. & 3. *lib*. 3. & *in l. Gallus* §. *nunc de lege num*.6.& ibi Alex. *num*.3. Ias. *num*.6. *ff. de liber. & posth um*. dicens perpetuò mente tenendum, & *cons*.300. *Viso quodam processu lib*.2. Franc. Marc. *Delphin.decis*.543.*num*.21.*lib*.2. Clar. qui dicit communem *in* §.*emphyteusis quæst*.36. Menoch. *cons*.172. *num*.1.*lib*.2.& *cons*.40.*num*.45.*lib*.4.Pereg.*de fideicommis.art*.26.*num*.8. 6

In donationibus Guid. Papæ *decis*.133. & Ranchin.*ibi in addit*.Socin.iun.*cons*.116.*num*.6.*lib*.3. Syluest.Aldobrandin.*cons*.6.*num*.6.Pereg.*d.art*.26. *num*. 8. & *num*.15. *in fine*. 7

In statutis præferentibus descendentes masculos, vel hæredes masculos, quod non contineatur masculus ex fœmina descendens, probat Paul. Alex. & cæteri *in d. l. Gallus*. §. *nunc de lege*, Angel. Ruin. Guillelm. Bened. Anton. Rub. & alij plures, quos refert & sequitur Pereg. *d. art*. 26. *num*.3. qui dicit communem. 8

In feudis pro masculis concessis, quod non succedant masculi ex fœminis descendentes, probant gloss. & Doctores *in cap*.1. §. & *quia vidimus*, vbi Afflict. *n*.54. *de his, qui feud. dar. pos*. Bald. *in l.quoties C. de suis & legit*. Paris. *consil*.17. *num*.7. *lib*.1. Surd. *cons*.307. *num*.1. *lib*.3. 9

Et in maioratibus Hispaniæ, in indiuiduo obseruant Anton.Gom. *l*.40. *Tauri num*.61. Molin. *de primog.lib*.3.*cap*.5. *num*.54. Mieres *de maiorat.p*.2. *quæst*. 6. *num*. 54. *ad fin*. Castill. *controuers. lib*. 3. *cap*. 29. *num*.17. *in fine cum seqq*. illi enim vel per contractum, seu per vltimam voluntatem institui & fundari solent, & licet in contractu instituantur, vltimæ voluntatis vim & naturam obseruant. Molin. *lib*.1. *cap*.21. *per tot*. 10

In testamentis,& vltimis voluntatibus,Bald. *consil*.40. *Quidam magnus nobilis lib*.3. Mathes.*sing*.130. Corn.*cons*.124.*num*.24.*lib*.2.Socin.iun.*cons*.69 *per tot. lib*.3.Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib*.11. *tit*.15.*per tot*. Mich. Grass. §.*fideicommissum quæst*. 35. *num*.3.Menoch.*cons*.172.*n*.12. & *cons*.400. *n*.43. Syluest.Aldobrand.*cons*.3.& 5. Tiber. Decian. *cons*.127. *num*.5. *cum seqq. lib*.3. Surd. *cons*.316. *num*.6. Pereg.*d. art*.26. *num*.15. 11

Et ad hoc quod exclusa fœmina tacite exclusi sint masculi ex ea prouenientes,probatur per text.*in cap*. 1. *de success. fratrum*, ibi. *Proles fœminei sexus, vel ex fœmineo sexu descendens ad huiusmodi successionem aspirare non potest*, &c. *cap*.1. §. *hoc autem notandum, qui feu. dar. poss*. ibi. *Hoc autem notandum est quod licet filia, vt masculi patribus succedant, legibus tamen a successione feudi remouentur, similiter & earum filij, nisi specialiter dictum fuerit, vt ad eas pertineat*, &c. Ioan. Andr. *in cap. Apostolicæ, de re iudic. lib*.6. & *in addit. ad Specul. tit. de testam. circa fin*. Bart. *in l*.2. §.*videndum num*.2. *ff. ad Tertul*. & *in l. liberorum num*. 16.*ff.de verb.signif*.vbi etiam Alciat.*n*.12.Bald. *in l*.1. *num*.3. *ff. de senator*. ibi. *Quod si filia non succedit in Regno, neque etiam eius filius succedere potest, quia non potest esse plus virtutis in causato quam sit in influent* 12

fluenti potentia causæ,&c. & *in l.maximum vitium C. de lib.pret.n.4.*ibi. *Et idem dico si ex tali filia superesset nepos masculus,nam mutatio in eo sensu non mutatur:mutatur tamen ratio exclusiua , cum non possit venire nisi tanquam matris imago*,&c.& ipse Bald.*consil.*40. *Quidam magnus nobilis lib.*3. pluribus rationibus id compro-
13 bat,ibi.*Item excluso medio,per quod deuenitur ad aliud, & illud excluditur ad quod per tale medium debebat deueniri,quia non habet ordinatam & in iure fundatam consequentiam*; *item mater & filius vna persona censentur*; *item vlterior agnatus non debet esse potior suo genitore, item natura matris non potest à filio separari*; *item aspectus nepotis ad auum maternum est per sanguinem maternum*, &c. Afflict. *lib.*3. *constitut. rub.*23. *num.*13.
14 *&* 14. Et succisa vena deficit cursus & fluxus , *l.flumina §.fin.ff.de damno infecto.*Tiraq.*de primog.quæst.*12. *num.*12. & non est dubitandum quod ista sit communis opinio & in practica recepta , teste Beccio *consil.*107.*num.*3. *in fine* , Anton. Gom. *l.*40. *Tauri num.*61.Molin.*de primogen.lib.*3.*cap.*5. *num.*41. *&* 42. Ioseph.de Rusticis *in l.cum auus ff.de condit.& demonstrat.lib.*6.*cap.*16. *num.*2. *cum seqq.* Mieres *de maiorat. p.*2.*quæst.*6. *num.*46.

Idem Bald.*consil.*202.*lib.*5.*num.*1. ibi. *De filio enim Ioannæ non est curandum , quia aut Ioanna habilis est, & inclusa in pacto , & ipsa filio suo obiicitur , tanquam prior ei , aut inhabilis , & per inhabilem personam non descendit feudum in masculis* , &c. Paul. Castrens. *in l.Gallus §.nunc de lege num.*6.*ff.de liber.& posthum.* ibi. *Quod si quis recipit emphyteusim pro se , & suis descendentibus masculis , restringitur ad descendentes ex masculis ; nam cum mater sua , si viueret, non admitteretur, multo minus debet admitti filius ex ea , ne sit melioris conditionis quàm mater , quia eum præcedit in gradu. l.si viua matre. C. de bonis mat.* &c. Et licèt Aretin. *ibi num.*52. *ad finem* , dicat istam rationem posse reuocari in dubium , quia in prouisione hominis non est necesse quod nepos succedat ex persona matris , cum possit vocari ex propria persona , & sic qualitas materna ei non obsit , nihilominus concludit dictam opinionem veram esse,quia illa verba non videntur aliud posse significare , nec propter aliud esse posita , nisi vt descendentes ex fœminis exclusi sint propter descendentes masculos per lineam masculinam.Gregor.Lopez *l.*6.*gloss.*23.*tit.*16. *part.*4. Palat. Rub. *in repet. rub. de donat. inter virum §.*69.*num.*34.Corn.*consil.*122.*num.*14.*vol.*2. dicens id procedere ex verosimili mente loquentis, & Alex. *consil.*188. *num fin. lib.*6. & Socin. *consil.*251. *num.*9. *lib.*2. vbi dicit quòd quando testator facit mentionem de descendentibus masculis , non veniunt fœminæ , nec etiam veniunt descendentes masculi ex eis , Deci. *consil.*399.*num.*8. *vers. & quia testator,* Natt.*consil.*187.*num.vlt.* Chassan.*in consuet.Burgund. rubr.*3. *§.*5. *num.*70. & inter aliam rationem esse dicit , quia radix mortifera non potest stipitem , vel ramum fructiferum , vel virentem facere. Hinc Sigism. Loffred. *tit.de his, qui feud. dare poss.* ait quòd si feudum deuenit in fœminam, tunc id ,quod obstat matri , obstat & filio , & quod iste defectus est impurgabilis,& addit Tiraq.*de primog.q.*12.*n.*5. se credere nemini futurum dubium quod si filia non succedit in iure primogenituræ , nec etiam eius filius succedet.nam quod ex radice est,eius naturam,à quo procedit,sequatur necesse est, & quod amputata radice,necessario rami debent deficere,& quod sublata media persona , non potest sequens admitti , & Franc.Viui.*lib.*1.*commun.opin.verbo statutum excludens num.*13. Mich. Grass. *de successión. abintestato quæst.*5. *n.* 3. vbi dicit hanc esse veram & indubitatam conclusionem,Menoch.*cons.*172. *ex num.*3. *& cons.*400. *num.*36. latè & notabiliter Decian. *resp.*127. *num.*15. *cum multis seqq. lib.*3.

Et sic regulariter sub vocatione masculorum,cognatus pro masculo non reputatur , & minus priuilegium quam fœmina agnata consequitur , Franc. Bursat. *cons.*1. *num.*20. *vol.*1. ibi. *Non enim hic tractamus de filia per lineam masculinam descendente , sed de nepote per lineam fœmininã; qui verè ob initium infectum inter masculos descendentes non connumeratur , præcipuè quando fœminæ per testatorem excluduntur , secundum Bald. & Salicet. in l maximum vitium C. de liber. præter.* &c. Ratio est , quia in matribus capacitatur, vel inhabilitatur tota linea descensiua à filiis masculis & fœminis , Bero. *consil.*151. *num.*10. *vol.*2. Natt. *consil.*581. *num.*32. *&* 34. *vol.*3. nam qui primitiua inficit, deriuatiua vituperat , vt inquit Bald. *in l.fin. num.*4. *C.de verb. signif.* Afflict. *decis.*248.*n.*7. Menoch. *consil.*172. *num.*35. *vol.*2. Hippol. Rimin. *consil.*113.*num.*51. *vol.*3. Cephal. *consil.*581. *num.*26. *cum seqq. vol.*4. Optimè prosequitur Bald. *d.cons.*40. *num.*3. quod scilicet hoc casu nepos cum non veniat ad repræsentationem aui,nisi per matrem,cuius ipse est imago,non excludit substitutum,& ideo nec ipse potest excludere, quia matris genitura nihil sibi influit in successione ; tum quia nepos non debet esse melioris conditionis quàm filia, vt *in l.si viua matre, C.de bonis mat.* nec vlterior cognatus debet esse potior suo genitore;& natura matris non potest à filio separari, & aspectus nepotis ad auum maternum est per sanguinem maternum ; itaut si gradus matris tollatur de medio, non potest intelligi quod iste sit nepos ; & quando aliquid deriuatur , vel deducitur ab aliquo, sapit naturam , & qualitatem eius , à quo deducitur,vt nepos legitimatus,qui descendit à filio illegitimo,vt *in l fin.C de natural.liber.* in ratione sui, & quia mater est persona media,cuius gradum filius ingreditur, & inhabilitas medij inducit in habilitatem in extremo.

Hanc eandem resolutionem tenent Doctores 16
Hispani,Palat. Rub. *in repet. rub.de donation.inter virum & vxor. §.*69. *num.*34. dicens quòd si maioratus defertur masculis , intelligitur de descendentibus per lineam masculinam , vnde nepos ex fœmina cum procedat à radice infecta, vel exclusa, non admittitur.Cifuentes *in l.*40.*Tauri quæst.*2.& Mieres *de maioratu p.*2. *quæst.*6. *num.*51. vbi testatur hanc esse regulam generalem in materia maioratuum quod exclusa fœmina à maioratu , exclusi censentur descendentes ex illa, licet sint masculi, & eam latè prosequitur & exornat ante *numer.*54. subdens quod quando testator in sua dispositione fecit mentionem de descendentibus masculis , ex quo non veniunt fœminæ , non veniunt etiam masculi descendentes ex fœminis.

Non obstat quòd masculi ex fœminis succedere 17
possunt ex propria persona, secundùm Bald. *in auth. cessante C. de legit. hæred.* quia præterquamquod eius doctrina explicatur à Socin.iun.*cons.*2.*num.*20.*vol.*3. & à Greg. Lop. *l.*3. *verbo mugeres quæst.* 18. *tit.* 13. *part.*6. tamen vera resolutio est quod quotiescunque masculi ex fœminis non habent specialem prouisionem, nihil refert quod masculi adsint , qui tamen proueniant à fœminis exclusis , ita idem Bald. *in l.*1. *num.*2. *&* 3. *ff. de senatorib.* ibi. *Et nota & adde quòd vbi non succedit fœmina , non succedit filius eius, extra de re iudic. cap. ad Apostolica lib.*6. *in nouellis;nam omne quod est ex radice sequitur naturam proprij genitoris; & ideo si filia Regis Francorum non succedit in Regno ex rationabili consuetudine Francorum filius eius,scilicet Dominus Rex Angliæ inclytæ recordationis in Regno Francorum nullum ius prætendere potuit,*

tuit, quia in causato non potest esse plus virtutis quàm procedat ab influenti potentia causæ, &c. & communi calculo receptam doctrinam testantur Pereg. *de fideicom.art.26.num.6.vers. contrarium,& num.7.*Surd. *cons.85.num.11.& 12.lib.1.*

18 Quæ principalis resolutio locum habet & procedit sine dubio, vbi agitur de conseruanda agnatione masculorum, quia tunc vocatio masculos tantùm ex masculis, non verò ex fœminis comprehendit, Peregrin.*de fideicom.art.26. num.11.* Gam. *Lusit. decis.194.* Mantic. *de coniect. vltim. voluntatum lib... tit.18.num.20.*Menoch.*consil.802.num.36.* Surd. *consil.308.num.14.*Fusar. *de subst. q.325. num.10.* Idem est si expresse, vel tacitè ratio conseruandæ agnationis deprehenditur. Decian.*cons.127. num.9. vers.cum igitur lib.3.*Peregr.*consil.5.num.13.lib.1.& cons.1. n.3. lib.5.* vbi ait communem esse distinctionem quod vbi apparet dilectam fuisse agnationem, tunc masculi ex fœminis non veniunt sub appellatione masculorum, secus quando non apparet testatorem dilexisse agnationem, Surd. *cons.316.n.8.& consil 475. num.16.* Fusar.*consil.19.num.13.* Idem enim est quod expresse habeatur, aut tacitè, & subintellectè ex dispositionis contextura colligatur, vt per Hyppol.Riminald.*consil.23.num.90.lib.1.* Molin *de primog.lib.3. cap.5.num.1.& num.5.* Vnde à dispositione excludente fœminas propter masculos posse argui à ratione subintellecta, tanquam vnica & finali, scilicet vt bona in agnatione conseruentur, concludit Bald. *in l.maximum vitium,num.7.ante fin. C. de liber. præter.* & in dispositionibus maioratuum agnoscit Molin. *d.*
19 *cap.5.num.9.*vbi *num 25.*subdit quod si maioratus institutor masculos absolutè vocauit, nec fœminas admisit, ex ea masculorum vocatione, etsi expresse rationem conseruandæ agnationis non adiecerit, censetur agnationem voluisse conseruare; cuius opinionem sequuntur Menoch.*cons.127.n.12. & cons.400. num.43.*Surd.*cons.316.num.6.*Castill.*controuers.tom.2. c.4.num.78.& 80.& tom.5.cap.92. num.2. cum seqq.& tom.6.cap.129.* maximè ex *num. 49.* Fusar. *de substit. quæst.499. num.15.& quæst.311.num.63.& quæst.340. num.13 & 19.*

20 Tacitam quoque agnationis conseruandæ rationem perscrutatur Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib. 3. interpr. 3. solut.11. per tot.* vbi ait quod vbicunque vocando & disponendo testator mentionem facit de masculis, exinde habetur ratio tacita & præsumpta suæ voluntatis, vt consulatur, & prouideatur suæ familiæ agnationi, quia voluit testator bona conseruare in linea masculina, & in sua agnatione, continuata successione per fideicommissum. Plures apud Fusar.*de substitut.quæst.346.num.13. & cons.5.num.11.& cons.6.num.4.& cons.13 num.7.& cons.36.num.2.& consil.24.num.40.* vbi *num.41.* dicit hoc maximè verum quando testator pluries vocauit masculos, *& cons.145.num.24.& cons.157.num.12. & 13.& cons.174.num.9.* Auendan *in l.40.Tauri gloss. 9.num. 54. vsque ad num. 57.* ibi. *Quid si conseruandæ agnationis rationem non expressit, neque fœminas propter masculos remotiores exclusit, sed pluries in dispositione masculorum mentionem fecerit? an ex ea masculinitatis geminatione intelligatur institutorem agnationem conseruare voluisse, ita quod fœminæ proximiores à masculis remotioribus excludantur? Existimo in dubio exclusas censeri cum enixam institutoris voluntatem conseruandi agnationem ex ea masculinitatis geminatione ipsum habuisse deducatur.* Pontan. *de fideicommiss. cap.11.num.38.* vbi tenet quòd licet sola expressio masculinitatis non inferat agnationem præcisam, fallit tamen vbi expressio multiplicata, & assidua proponitur; nam eo casu propter enixæ voluntatis preces, vt *in l. cùm pater, §. filius matrem, ff. de legat. 2.* tota successio de masculo in masculum absque mixtura fœminei sexus facta intelligitur, tanquam si nominatim de sola linea masculina testator loqueretur; atque ita conciliantur variæ Doctorum conclusiones.

Et sic quando fundator est masculus, & primus vocatus similiter masculus agnatus, & deinde vocantur etiam masculi in futurum, tunc videtur inducta ratio conseruandæ agnationis, & solum admitti debent masculi ex masculis, non verò masculi ex fœminis; ita originaliter Specul. loquens de emphyteusi concessa vni, & eius descendentibus masculis, in *tit.de locato §.nunc aliqua quæst.146.* sequitur Paul. de Castro *cons.190. num.2.& 3. lib.2.& in d. l. Gallus §. nunc de lege num.6.* & ibi Alex. *num.3.* Ias. *num.6.* dicens perpetuò menti tenendum, *ff.de liber. & posthum.* idem Paul. de Castro *cons.300. vers. viso quodam processu lib.2.* Franc.Marc. *Delphin. decis.546. num.21.p.1.* Menoch.*cons.172 n.8. lib.2.& cons.400. n.45. lib.4.* Hanc eandem sententiam sustinent Riccard.de Malumb.& Ioan.Andr.*in addit.ad Specul. tit. de testam.col.vlt.*dum habent substitutionem factam fauore vnius, & eius descendentium masculorum, intelligendam de masculis ex masculis: eum sequuntur plures relati à Tiraq. *de primog.quæst.12. num.12.* & à Menoch. *d.cons.172.num.12.& d.cons.400. n.43.* Franc.Marc *d.decis.546.num.21.p.1.* latè Surd.*consil. 316.num.6.* 21

Ita consuluerunt Mathesil.*sing.130.* Corn.*consil. 124.num.14.lib.2.* Socin.iun. *consil.116. num.3. lib.3.* Natt.*cons.187.num.6.* Guid. Papæ *decis.123.* Paul. de Montepico *cons.96. à num.57.vsque ad fin.* vbi loquitur de Albuquerquensi Mandel. Alben. *consil.483. num. 61. vers. tertio*, vbi quòd quando testator sæpe habet mentionem de masculis, vel dispositiue, vel enunciatiue, tunc censetur inductum fideicommissum absolutum fauore masculorum prouenientium ex agnatione, Syluest.Aldobrandin.*consil.3.vol.1.& cons.6.num.6.* Surd. *d.consil.316. per tot. & consil.241. num.13.* dum scribit super Ducatu de Veragas. Menoch. *d.consil.400. per tot.* Et decisum referunt Thesaur. *decis.96.n.27.& 28.* Mari.Giurba *decis.32.n.14.* vbi alias plures cumulat, Greg.XV.*decis.514.num.9. & decis.464. num.17.& 18.* 22

Sic etiam resoluerunt in suis particularibus tractatibus Card. Mantic. *de coniect.vltim.volunt.lib.11. tit.13.num.14.& tit.15.num.2.& 3.* Ludouic.Pontan. *de fideicommiss. cap.21. num.38.* Peregr. *in simili tract. art. 26. num.15. vers. & testator*, dum de hæredibus masculis meminit, sentit d masculis ex masculis, per quos familia, & familiarum dignitas conseruatur, Crass. *in §.fideicommissum quæst.12.* Sim. de Prætis *de interp.vltim.volunt.lib.3.interp.3.solut.11. num.3.* Ioseph.de Rusticis *in l.cum auus lib.6. cap.16.ex num. 10.vsque ad num.23.ff.de condit.& demonstr.* vbi dicit quod testator masculinam qualitatem considerando agnationis fauorem respexisse censetur. Et ex Hispanis Greg.Lop.*l.3.verbo mugeres col.7.circa med. vers.si vero conditor maioriæ tit.13.part.6.*Anton.Gom. *l.40. Tauri num.61.* Auendan. *super eadem l.gloss.9. num.54.cum seqq.*Molin.*de primog.lib.3.cap.5.num.55.* Aluarad. *de coniecturata mente defuncti lib.2. cap.3. § 4.num.6.& 7.* Gutier. *cons.13. num.8.* Castill. *lib.3. quotid. cap.4. num.80.* 23

Non obstat quod Molin.*d.lib.3.cap.5.num.50.* firmat conclusionem quod quoties in aliqua parte seu clausula primogenij vocantur fœminæ, etiamsi plures in eo primogenio masculi vocari fuerint, in eo non censetur habita agnationis ratio, sed solum prælatio masculis tributa, itavt in eorum defe- 24

ctum

ctum fœminæ eiusdem gradus succedant; quem sequi videntur Petra *de fideicommiss quæst.9. num.1.* Menoch. *de præsumpt. lib.4. præs.69. & consil.44. num.10. lib.1. & cons.1212. num 5. lib.13.* Gutier. *d. consil.13. num.23.* Surd. *cons.413. num.3. & cons.308. num.15. & cons.443. num.13. & cons.448. num.6.* Pereg. *d. art.23. num.26.* Ramon. *cons.100.* Pereg. de Lara *de vita hominis cap.30. num.94. & 95.* Castill. *controu. lib.2. cap.4. num.178. & tom.5. cap.9. num.3.* Vincent. Fusar. *de substit. quæst.499. num.22.*

25 Quia verius est ob fœminarum substitutionem in hoc casu non excludi conseruandæ agnationis rationem, quando institutor aliter disponere non potuit, nec locus erat vt succederent masculi, in quibus agnatio conseruari posset; ita Angel. *cons.68. & 69.* Socin. sen. *cons.81. num.12. lib.4.* Socin. iun. *cons.23. num.37. cum seqq. lib.1. & cons.158. num.42. vol.2. & cons..... vol.3.* Grat. *cons.5. n.86. & cons.111. num.16. & cons.120. num.46. cum seqq. lib.2.* Curt. iun. *cons.113. num.44.* Rube. *cons.22. num.10.* Bero. *cons.96. num.6. lib.2.* Hieron. Gabr. *cons.116. num.13. lib.2.* Cephal. *cons.251. num.44.48. & 49.* Tiraq. *de primogen. quæst.13. num.10.* Greg. Lop. *in l.3. tit.13. col.7. quæst.21. vers. &*

26 *procedit, part.6.* Mieres *d. p.2. quæst.6. num.59.* Præcipuè quando agnatio contemplatur ad certos gradus, vel ad certas personas est restricta, non autem simpliciter, & absolutè; quia tunc etsi fœminæ, vel aliqui cognati vocentur in personis specificatis, ratio conseruandæ agnationis non cessat, Thesaur. *decis.88.* Salaz *de vsu & consuet. c.12. num.64.* Cephal. *d. cons.251. n.48. cum seqq.* Surd. *cons.443. num.41. & cons.475. ex n.14. & decis.66. num.21. vers. quod verò,* Caualcan. *decis.18. num.3. p.3.* Decian. *cons.127. n.25. lib.3.* Rube *cons.32. num.10.* Iacob. Niger *de gradibus successionum cap.28. num.32.* Mari. Anguisol. *cons.122. num.37. & 39. lib.1.* Gasp. Guillelm. *in apologia feudorum c.26. num.34.* ibi. *Et cum D. Octauius hoc indultum à serenissimo Principe impetrauerit, vt memoriam suam augeret, domumque & genus propagaret, suosque descendentes honorabiliores constitueret, non est dubitandum hæc verba, maxime ita continuata perfectissima agnationis significatiua censeri, atque ideo solum masculis ex virili sexu prouenientibus applicari posse, saltem, vt non sit locus fœminis, neque alicui masculo per fœminam venienti, donec vniuersi agnati deficiant,* &c. Alex. Ambrosin. *Perus. decis.10.* Gutier. *d. consil.13. num.23. & 35.* Pereg. *d. art.25. num.26.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. cap.24. ex num.135.* Mieres *d. par.2. quæst.6. num.42. cum seqq.* Giurba *d. decision.32. num.34.* Melch. Phœbos *Lusit. decis.39. num.15. tom.1.* Ludou. de Cassanate *cons.4. ex num.217.* Castill. *d. lib.5. cap.92. num.4. cum seqq.* Perez de Lara *d. cap.30. num.114.* Fusar. *de substitut. quæst.499. num.23. & 24.*

27 Denique non obstat quòd aliqui volunt masculos ex fœminis descendentes, masculos descendentes esse, proindeque clausulæ fundationis masculos descendentes requirentis locum esse, quia non sequitur, sunt masculi, & sunt descendentes, ergo propriè, sunt descendentes masculi: sicut non sequitur, Petrus est magnus, & est Logicus; ergo Petrus est magnus Logicus: quia verbum *Varones*, positum post verbum *descendentes*, non solum respicit personam, sed etiam descendentiam; ita in terminis Bald. *d. consil.40. num.2. lib.3.* ibi. *Aspectus nepotis ad auum maternum est per sanguinem maternum, & si mater tollatur de medio, non potest intelligi quod iste sit nepos,* &c. clarius Syluest. Aldobran. *d. cons.3. num.50.* ibi. *Quinimo cum ad hoc vt possint dici vocati, nec necesse sit eos habere hanc qualitatem, quod sint descendentes, eam non possunt aliqua ratione consequi, quam ex transmissione materna, cuius medio ipsi sunt descendentes,* &c. ita cum Alciato, & Alber. probat Menoch. *d. cons.172. n.35. vers. respondetur secundo.*

Et tanto magis, quia ex alia clausula dispositionis, vbi eadem ferè verba referuntur, hæc declaratio 28 elicitur; quando enim ex vna parte testamenti apparet quomodo testator aliquod verbum acceperit, eodem modo videtur acceptum in alia parte, Bart. *n.27.* & Ripa *num.129. in l. centurio, ff. de vulgari,* Pereg. *de fideicommiss. art.26. num.30.* & Bartolum sequuntur communiter scribentes ibi, Paris. *cons.73. num.48. lib.2.* dicens communiter approbari, vbi *num.60.* post Corn., Curtium, Socin. Abb. & Cuman. dicit multo magis hoc procedere quando verbum in hac parte ambiguè positũ, fuerit in alia per ipsum testatorem ita expresse declaratum, vt in præsenti pulchre Corn. *cons.90. num.7. lib.3.* Paris. *cons.80. num.29. lib.2.* Socin. sen. *in l.1. num.1. ff. de rebus dub.* Socin. iun. *cons.51. num.9. & cons.65. num 10.* vbi dicit communem *lib.4.* alios refert Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.6. tit.13. num.15.* Sfort. Perus. *cons.95. num.76.* Et hoc esse commune documentum, quod quando in vna parte testamenti apparet quomodo testator verbum aliquod acceperit, eodem modo censeatur acceptum in alia parte, post Bart. Ripam, Fulgos. Gabriel. & Gozadin. tradit Raudens. *cons.35. num.63. lib.1.* Quod quidem intelligitur quando versamur circa res dubias *l. heredes palam § si quid post.* vbi 29 Paul. de Castro *ff. de testam.* Et vna pars bene declarat aliam quæ sit dubia, sed vbi non est dubia non recipit declarationem ab alia, *l.1. ff. de rebus dub.* Crot. *cons.45. num.11.*

Et non dicitur propria declaratio quando vocabuli significatio est certa, Paul. de Castro *cons.340.* 30 *lib.1.* Franc. Becc. *cons.3. num.44. lib.1.* Surd. *cons.426. num.44. lib.3.*

Quare, *&c.*

Toletana Legitimitatis.

Matrimonium non inducitur quando promissio præcessit Concilium Trid. copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.

VOTVM LXXI.

1 *Sponsalia de futuro post Tridentinum non transeunt in matrimonium ex copula subsequuta.*

2 *Matrimonium non inducitur quando promissio præcessit Concilium, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.*

3 *Constitutio noua quando concernit aliquid producttiuum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum.*

4 *Statutum excludens filiam dotatam à successione dotantis includit dotatas ante statutum si moriatur dotans post statutum; secus si esset mortuus ante statutum.*

5 *Pater si acquisiuit emphyteusim pro se & filijs masculis & filiabus, & antequam pater moriatur manat statutum quod filia non possit succedere stante filio masculo, certe filia non posset postea succedere propter nouam prohibitionem dicti statuti.*

6 *Statutum nouum si introducat aliquam solemnitatem in contractu, si actus erat ante statutum inchoatus, sed post statutum veniebat perficiendus, actus talis comprehenditur sub dispositione statuti.*

7 *In terminis* cap. is qui fidem, de sponsal. *non retrotrahitur matrimonium à tempore copulæ subsequutæ ad tempus factæ promissionis.*

8 *Matrimonij in contractu nec nouus consensus, nec conditionis interuentus retrotrahitur, sed operatur à tempore quo impletur conditio.*

1 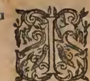OANNES ante Concilium Tridentinum promiserat Franciscæ matrimonium cum illa contrahere, sed illud tunc copula non consummauit, nisi post eiusdem Concilij Trid. publicationem, quæsitum fuit apud me an istud matrimonium hoc modo contractum absque solemnitatibus ab eodem Concilio requisitis validum extitisset ad effectum legitimationis filiorum. In quo dubio respondi pro inualiditate matrimonij: nam licet sponsalia, subsequuta copula, in matrimonium præsumptum transierint attento Iure communi, de quo *in c. is qui fidem, de sponsal.* nihilominus cum sacrosanctum Concilium Trid. abrogauerit dicti textus dispositionem, hodieque talia matrimonia cessent, nec post Tridentinum sponsalia de futuro transeant in matrimonium ex copula subsequuta, Nau. *in man c.* 25. *n.*144. *& c.*27. *n.*141. Menoch. *de præsumpt. lib.*3. *præs.*1. *num.*99. Perez, Gutierrez, Spino, Matienso, Azeued. Henriq. & alij Hispani, quos sequitur Sanch. *de matrim. lib.*3. *disp.*40. *n* 3. ideo matrimonium, de quo interrogatus fui, non potuit valere, nisi adhibitis eiusdem Concilij solemnitatibus, etiamsi promissio præcederet, si copula quoque non præcessit, quia etiam ante Tridentinum sponsalia de futuro solùm transibant in matrimonium ex copula sequenti, non autem ex copula præcedenti, *cap. veniens, de sponsal.* ibi, *si post fidem præstitam cognouerit*, &c. *d. cap. is, qui fidem.* ibi: *carnali copula subsequuta*, &c. Abb. *in cap. veniens il* 2. *de sponsal.* Socin. sen. *consil.* 28. *num.*6. Cou. *de sponsal. pag.*1. *cap.*4. *§.*1. *num.*13. latè Menoch. *d. lib.*3. *præs.*1. *num.*42. *vers. declaratur* 30. vbi *num.*43. ita ait. *Et hinc fit quòd si testis dixit Caium eius sponsam carnaliter cognouisse, non concludit vt ex ea copula indicetur matrimonium; est enim opus probare quod post sponsionem eam cognouerit*, &c.

Non obstat dicere quòd licèt non probetur copulam habitam fuisse ante Concilium, nihilominus non negatur eam subsequutam post Concilium, & hæc sufficiens videtur cum retrotrahatur ad tempus sponsaliorum, quæ præcesserunt ante Concilium, *c. fin. §. sin autem, de concess. præb. lib.*6. gloss. notabilis *verbo deputata in cap.*1. *de testam.*

2 Quia responderur distinguendos esse tres casus Primus est, quando probatur promissio facta ante Concilium, copula subsequuta, & hic est casus expressus in *d. cap. is qui fidem.* Secundus, quando tam promissio quàm copula obuenerunt post Concilium, & hic etiam est casus clarus contra matrimonium, cum Tridentinum irritauerit omnia matrimonia præsumpta, ex Menoch. *d. lib.*3. *præs.*1 *num.*99. Sanch. *d. lib.*3. *disp.*40. *num.*3. Tertius, quando promissio præcessit Concilium, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem, & tunc ex præciso Iuris rigore concludendum est non induci matrimonium, ex seqq.

3 Certum & indubitatum est in iure nostro post Concilij publicationem, contrahentes inhabiles fieri ante copulam subsequutam, quia ea perficiebatur matrimonium, non autem vires ex antecedenti promissione accipiebat; vbi enim Constitutio noua dat certam formam actui, licet ille actus fiendus in futurum, habeat ortum ex causa de præterito, tamen subiicitur nouæ Constitutioni; & sub ea comprehenditur, iuxta doctrinam Imolæ *in Clem.*1. *super gloss. verbo in posterum, de ætate & qual.* & Card. ibi dicit quod quando Constitutio noua concernit aliquid productiuum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum. Probat in simili Bald. *in l. si ita scriptum §. fin. ff. de legat.*2. *& in l. omnes populi n.*52. *ff. de instit. & iure, & in l. illa post med. C. de donat.* dicens quòd statutum excludens filiam dotatam à successione dotantis, includit dotatas ante statutum si moriatur dotans post statutum, quia tunc est pars de præterito, & pars de futuro. Secus si esset mortuus dotans ante statutum, quia tunc totum esset de præterito; sequitur Felin. *in c. fin. de constit. n.*11. *vers. puto*, vbi dicit hanc esse communem opinionem: & in simili comprobat Bart. *in l. omnes populi n.*47. *ff. de iustit. & iure*, & pulchrum exemplum constituit Anchar. *cons.*178. *Visis & diligenter examinatis*, vbi voluit quod si pater acquisiuit emphyteusim pro se & filiis masculis, & filiabus, & antequam pater moriatur, manat statutum quod filia non possit succedere stante filio masculo, certè filia non posset postea succedere propter nouam prohibitionem dicti statuti, nam licet filiæ ius competeret ex præcedenti stipulatione patris, quia tamen ius illud perficitur post mortem patris, ideo statutum superueniens comprehendit illud ius, quod postea nascitur, & perficitur, quamuis ex causa de præterito, sequuntur Capra *in tract. regular. concl.*6. *n.*53. Crot. *in l. omnes populi n.*131. *ff. de iustit. & iure*, Alderan. Mascard. *in tract. de interpret. statut. concl.*13. *n.*51. *vers. quinto limita*, vbi latè probat quòd quando factum aliquod est partim de præterito, & partim de futuro; vel quando factum de præterito expectat perfectionem suam, & complementum à facto futuro, tūc statutum nouum interim editum, illud factum comprehendit, ex gloss. *d. verb. in posterum, in Clem.*1. *de ætat. & qualit.* 4 5

6 Et confirmat alia vera & recepta Doctorum conclusio quod si statutum nouum introducat aliquam solemnitatem in contrctu, si actus erat ante statutum inchoatus, nondum tamen erat perfectus, sed post statutum veniebat perficiendus, tunc ille actus sub dispositione statuti comprehenditur, ex text. pulchro & eleganti *in l. contractus, C. de fide instrum.* ibi, *quæ tam in postea conficiendis instrumentis, quam in his, quæ iam scripta, nondum autem absoluta locum habere præcipimus*, &c. per quem textum sic in specie tradunt Abb. *in c. fin. de constit. num.*11. *vers. aut statutum procedit*, & Bart. *in l. omnes populi, q.*5. *princ. n.*44. *vers. primo casu*, quod sequitur Alderan. *d. concl.*13. *n.*69.

7 In terminis *d. cap. is, qui fidem*, non retrotrahitur matrimonium à tempore copulæ subsequutæ ad tempus factæ promissionis, quia legis præsumptio fuit vt matrimonium tempore copulæ contractum diceretur, cum ad excusandam præsumptionem delicti lex introduxerat hanc præsumptionem, quia existimauit ex illa carnali coniunctione nouum superuenisse consensum, atque ita voluisse perducere ad effectum promissionem illam in sponsalibus factam, vt tradunt Cou. *de spons. p.*1. *c.*4. *§.*1. *n.*1. Menoch. *d. lib.*3. *præs.*1. *n.*7. & Generale est in contractu matrimonij nec nouum consensum, nec conditiones interuentas retrotrahi, sed solum operari à tempore quo impletur conditio, vel à tempore, quo interuenit nouus consensus, vt voluerunt Abb. *in c super eo n.*8. *vers. Item ex facto, de condit. appos.* Præpos. *in cap. per tuas, n.*7. *eod tit.* Nauar. *cons.*14. *num.*7. *& per tot. de sponsalib. & cons.*3. *de desponsl. impub.* Gutier. *canon. lib.*1. *c.*22. *n.*16. Actus enim non consideratur ex die, quo gestus fuit, sed ex die, quo fuit perfectus ob interuentum noui consensus, vt probant Afflict. *dec.*286.

&

Granaten. Primogenituræ.

Primogenitura quando, & quibus coniecturis dicatur constituta?

VOTVM LXXII.

1 *Maioratus coniecturis probatur, licet non sit dictum à testatore.*
2 *Coniecturæ sufficiunt ad inducendum fideicommissum.*
3 *Maioratum constituere vult qui dixit quod vinculabat certa bona.*
4 *Maioratus & vinculum de consuetudine, & communi loquendi vsum idem significant.*
5 *Verbum*, liberi, *ex sua propria significatione omnes descendentes in infinitum comprehendit.*
6 L. Iurisconsultus, §. parentes, ff. de gradib. *declaratur.*
7 *Liberorum vocatione comprehenduntur collectiuè filij & descendentes in infinitum ordine successiuo inter se vocati.*
8 *Fideicommissi perpetui præcisa coniectura est, quando in dispositione adest verbum*, proles descendentes, &c.
9 *Dictio*, quandocunque *denotat perpetuitatem.*
10 *Fideicommissi absoluti, & maioratus perpetui coniectura est, quando fundator digressus est ad plures gradus substitutionum, maximè aliis incurrentibus coniecturis.*
11 *Filij dicuntur successiuo fideicommisso grauati quando testator positos in conditione grauauit.*
12 *Nomen familiæ & delatio armorum semper ponuntur gratia conseruandi familiæ honoris.*
13 *Testator, qui iussit primogenitos assumere debere nomen & insignia familiæ, motus fuit vt sua familia conseruaretur, primogenituraque in familia esset perpetua.*
14 *Primogenitus filius dicitur, qui primus natus est.*
15 *Maioratus, & vinculum inducitur ex vocatione filij primogeniti, si vocatio sit perpetua.*
16 *Clausula codicillaris adiecta ab ipso testatore operatur vt descendentes censeantur inuicem, & successiuè vocari per fideicommissum.*
17 *Maioratus præsumitur institutus ex nobili & illustri testatoris qualitate; item ex qualitate bonorum*, vt num. 18.
19 *Maioratus institutus præsumitur ex scriptura vbi non ita clare nunciatur fundatus, si consuetudo sit succedendi in his bonis iure maioratus saltem per decennium.*
20 *Coniecturæ plures simul iunctæ id efficere solent, quod vna per se sumpta efficere non potest.*

1 CONIECTVRIS vinculum, seu maioratum probari: licet expressè non sit dictum à testatore, tenent Molin. *de primog. lib. 1. cap. 4. & 5.* Castill. *controuers. l. 5. cap. 93. §. 6.* Fusar. *de substitut. quæst. 384. num. 1.* & etiamsi disponens non vtatur in fundatione verbo *fideicommissum*, *maioratum*, aut *vinculum perpetuum*, vt per Molin. *d. lib. 1. cap. 5. in princ.* Mie-
2 res *de maiorat. part. 3. quæst. 5. num. 10.* Castill. *lib. 4. cap. 9. num. 25.* Sic etiam ad inducendum fideicommissum coniecturas sufficere resoluunt plures, quos plena manu refert Fus. *d. tract. quæst. 276. à princ.* Vnde existimaui bona, de quibus agitur, esse vinculata, & primogenituram constituere, his potissimum coniecturis.

Prima ex eo solùm quòd disponens dixit quod 3
certa bona vinculabat, voluit maioratum constituere, quia in substantia, & secundum communem vsum loquendi hoc importat verbum *vinculum*, Azeued. *in rub. tit. 7. num. 6. in fine lib. 5. Recop.* Mieres *de maioratu part. 1. in princ. num. 4. & part. 2. in præfat. num. 298.* Castill. *controu. lib. 2. cap. 22. n. 43.* Maioratus namque & vinculum de consuetudine & 4
communi loquendi vsu idem significant, & eandem vim & virtutem habent, Molin. *de iust. tom. 3. disp. 557. num. 9. vers. his ita constitutis*, Perez de Lara *de anniuers. & capell. lib. 1. cap. 7. num. 2.* Paz *de tenut. cap. 4. num. 5.* Castill. *d. lib. 2. cap. 22. num. 43. & lib. 6. cap. 143. num. 10.*

Secunda ex verbo, *liberi*, de quo in dispositione, 5
quod ex sua propria significatione omnes descendentes in infinitum comprehendit, *l. liberorum. ff. de verbor. signif. l. sed & si hac. §. liberos, & l. quisque §. parentes. ff. de in ius vocando*, cum aliis quæ congerunt Rustic. *in l. cum auus lib. 6. cap. 8. num. 3. & 4.* Fusar. *d. tract. de substitut. quæst. 327. in princ.* & Ego ipse *de appellatiua verborum vtriusque iur. signific. appell. 130. ex n. 1.* & importat idem quod verbum *descendentes*, Peregr. *de fideicommiss. art. 22. numer. 43.* Menoch. *consil. 420. num. 6. 15. & 16.* Cæs. Barz. *decis. 4. num. 17. & 18.* optimè Ramon. *consil. 9. num. 5.* est collectiuum multorum graduum & personarum, sicut nomen familiæ. Dec. *consil. 41. num. 66.* & cum aliis Peregrin. *cons. 44. num. 1. & 18.* Et licèt non- 6
nulli existimauerint dictum verbum, *liberi*, vltra trinepotes non extendi, per text. *in l. Iurisconsultus. §. parentes*, ibi. *vsque ad trinepotem, ff. de gradibus*; nihilominus hoc certum non est, & expressè contrariatur Iuribus, de quibus suprà: Nec obstat *d. §. parentes*: Quia tantum dicit quod sicut in parentibus nullum nomen proprium datur, vt quia nunquam dicitur quatritauus, quintauus, sed solum dicitur pater tritaui, sic liberorum appellatio vltra trinepotem nullum proprium nomen habet, vt quia nunquam dicitur, quadrinepos, quintenepos, sed solum dicitur filius trinepotis, nepos trinepotis; non ergo negat appellatione liberorum descendentes in infinitum contineri, sed tantum admonet post trinepotem liberorum appellationem proprium nomen non habere, vt clarè & apertè demonstrant verba illius text. itavt obscurari nequeant, quod egregiè aduertit Connan. *commentar. Iuris cap. 1. num. 4.* Cald. Pereira *in l. si curatorem. C. de in integr. restit. verbo sine curatore sub num. 48.* Menoch. quia vltra dictam solutionem alias præstat *consil. 1. num. 198.* Rustic. *ad l. cum auus lib. 6. cap. 8. num. 22.* Fusar. *quæst. 327. num. 38.* vbi plures alios refert, & tandem concludit ab hac opinione non esse recedendum.

Supposito ergo quòd sub prædicta mentione, & 7
vocatione liberorum comprehenduntur collectiuè filij & descendentes in infinitum, ordine successiuo inter se vocati, vt proximior primo admittatur, & deinceps cæteri de gradu in gradum secundùm gradus prærogatiuam, *l. peto. §. fratre*, vbi omnes *ff. de legat. 3.* Gratus *cons. 41. num. 24. 25. & 26.* & euidentius ex *num. 66. lib. 1. & cons. 84. num. 10. lib. 3.* Menoch. *consil. 420. num. 6. 14. 15. & 16. & consil. 904. num. 6. cum seqq.* vbi subdit quòd quando in dispositione adest simile verbum, veluti, *proles, descendentes*, &c. fideicommissi perpetui præcisa coniectura est, & quod repetitur censetur in singu- 8
los sub generalitate talis verbi comprehensos; idem etiam comprobat cum pluribus *consil. 1155. num. 1. cum tribus seqq. & consil. 1010. num. 18.* Peregrin. *consil. 44. num. 8. & 9. lib. 1.* optimè Ramon.

conf.9. numer. 5. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.2.cap.*285.*num.*14. Castill. *controuers.lib.*5.*c.*93. §.4.*num.*11. Ioan. Anton. Bellon. *de iure accrescendi, cap.*5.*quaest.*26.*num.*138. *in nouis*, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.*3. *quaest.*24. *ex num.*38. vbi *num.*70. concludit hanc esse indubitabilem coniecturam fideicommissi perpetui.

9 Tertia, quia verbo *liberis* adiungebatur dictio, *quandocunque*, vt patet ibi. *Obierit quandocunque sine liberis*, quae denotat perpetuitatem, & infinitatem temporis, *l. in substitutione*, vbi notatur *ff. de vulgari*, Bart. *in l. Centurio, num.*17.*ff. eodem.* Riminald. iun. *consil.*740. *num.*37. Menoch. *de praesumptionib. lib.*4. *praesumpt.*51. *num.*6. *& consil.*1010. *num.*13. *& consil.*1155.*num.*34. Cassanate *consil.*33.*in fine*, Ramon. *conf.*9. *num.*6.

10 Quarta, quia fundator digressus est ad plures gradus substitutionum, tunc namque velut manifesta coniectura est quod voluerit fideicommissum absolutum, & maioratum perpetuum constituere, Viui. *commun. opin.* 855. *num.*5. Caualcan. *decis.*16. *numer.* 65. *part.*3. Mieres *de maiorat. part.*2. *quaest.*50.*num.*31. Menoch. *conf.* 1195. *num.*17. Intrigl. *de substitut. cent.*3. *quaest.*79. *num.*13. Leo Valent. *decis.*209. *numer.* 41. Castill. *controuers. lib.*5. *cap.* 93. §.4. *numer.*8. Fusar. *de substitut. quaest.*472. *num.*49. maximè aliis concurrentibus coniecturis, vt in nostro casu, Peregrin. *conf.*39. *num.*11. *vers. nec obstat, volum.*3. Cassanat. *consil.*4. *num.*236. Ioseph. Sesse *Aragon. decis.*65. *num.*14. & absque dubitatione procedere docent Molin. *lib.*1.*cap.*5.*n.*38. Castill. *lib.*4. *cap.*9.*num.*23. Et fortius quando substitutiones respiciunt ipsos descendentes, vt ex communi, & magis communi, ac in foro recepta opinione post Capic. *decis.* 108. Guid. Papae *decis.* 331. testatur Peregrin. *consil.* 98. *in fine lib.*4. Alciat. *consil.*604. *num.*7. *& consil.*778. *num.*3. vbi de foro Mediolani, Grass. *in §. fideicommissum*, *q.*33. vbi de Praetorio Germaniae, Thesaur. *decis.*93.*n.*34. *& decis.*170. *num* 29. vbi de Senatu Sabaudiae, Fontanel. *de pactis nuptial. claus.*4. *gloss.* 24. *num.*11. vbi de Audientia Cathaloniae, Gregor. X V. *decis.*315. *num.*4. vbi de Rota Romana.

11 Quinta, quia testator positos in conditione grauauit, his verbis. *Si haeres decesserit sine filiis, vel eius filij sine filiis decesserint, ei vel eis sic decedentibus substituo Titium*; tunc enim filij dicuntur successiuo fideicommisso grauati, Peguer. *decis.*216. *num.*10. Fusar. *de substitut. quaest.*441. *num.*42. latè Ramon. *consil.*9. *numer.* 16. *&* 17. Rota *decis.*266. *num.*24. *& decis.*300. *num.*12. *cum sequentib. part.*1. *recentior.*

12 Sexta ex nomine, & delatione armorum, ea scilicet ratione, quia semper illa ponuntur gratia conseruandi familiae honoris, & vulgata decisione Guid. Papae *decis.*467. quam communiter receptam testatur Surd. *conf.*369.*num.*21. Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.*1. *cap.*5. *num.*34. *& lib.*2. *cap.*14. *num.*4. Flores de Mena *variar. lib.*1. *quaest.*17.*num.*4. Rota *decis.* 566. *num.*3. *part.* 1. *recentior.* Menoch. *conf.*117. *num.*22. *& consil.*220. *numer.* 30. *& consil.* 805. *num.*8. *vers. quarta*, vbi refert hanc coniecturam semper sibi videri valde vrgentem, Stephanus Gratian. *discept. forens. cap.*288. *num.*26. *&* 27. Seraphin. *decis.* 1329. *num.*3. Fusar. *de substit. q.* 384. *num.*9. *& quaest.*390. *num.*10. *& quaest.* 437. *num.*76. Peregrin. *de fideicommiss. artic.*25.*num.*27. Cassanat. *consil.*20. *numer.*29. Ramon. *consil.*15. *num.*19. latè

13 Fontanel. *decis.*32. *num.*1. *cum seqq.* Vnde testator, qui statuit primogenitos assumere debere nomen & insignia familiae, visus fuit moueri non alia ratione, quam vt sua familia conseruaretur, primogenituráque in familia esset perpetua; ita Menoch. *consil.*117. *num.*23. *& consil.*220. *num.*30. *&* 31. Caualcan. *decis.*17. *numer.* 46. *versic. quarto.* Thesaur. *decis.*96. *num.*25. *& decis. vlt. num.*29. *&* 30. Fusar. *quaest.*480. *num.* 34. & cum aliis Cassanat. *consil.*20. *num.*29.

Septima ex vocatione filij primogeniti (talis 14
enim dicitur, qui primus natus est, vt cum plurimis tradit Castill. *controuers. lib.*5.*cap.*93. §.1. *num.* 6.*&* 7.) ex quo induci vinculum & maioratum, re- 15
ceptissimum est inter Doctores, vt latè probat Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.*5. *numer.* 18. *cum sequentib.* & ibidem Lima *in addit.* plures referens, Rustic. *in l. cum auus, lib.*4. *cap.*2. *numer.* 39. Valenzuel. *consil.*69. vbi asserit vocationem primogeniti intelligendam esse de vocatione perpetua, Ioseph. Sesse *Aragon. decis.*362. *num.*64. Mierez *de maiorat. p.*2.*quaest.*5. *num.*13. Fusar. *de substit. q.*384. *num.*6.*&* 7. *& quaest.*190.*num.*2. *& quaest.*480.

Octaua ex clausula codicillari adiecta ab ipso te- 16
statore, quae operatur vt praedicti descendentes censeantur inuicem, & successiuè vocati per fideicommissum, vt per Menoch. *consil.*420. *num.*17.*& consil.*1155. *num.*7. *cum seqq.* Peregrin. *de fideicommiss. art.*19. *num.*19. Ferrer. *in constit. Cathaloniae gloss.*1. *num.*176. Leo *Valent. decis.*209. *num.*47. Rota apud Farinac. *decis.*404.*num.*7.*part.*2. *recentior.*

Nona ex nobili & illustri testatoris qualitate, 17
Paul. Castrens. *consil.*343.*num.*22.*lib.*1. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.*6.*tit.*10.*num.*2. Mieres *de maioratu in initio p.*2. *num.* 38. Castill. *lib.*5. *cap.* 84. *ex num.*12. Leo *Valent decis.*60. *num.*39. Fontanel. *decis.*32. *num.*18. *cum seqq.*

Decima ex qualitate bonorum, Molin *de primog.* 18
*lib.*1. *cap.*12. *numer.* 18. Menoch. *de praesumpt. lib.*4. *praesumpt.*68. *num.*14. Cardin. Mantic. *d. lib.*6.*tit.*11. *num.*8. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.*776.*n.*30. *cum seqq.* Valenz. *consil* 40 *num.*20 *cum seqq.* Castill. *lib.*4.*cap.*9.*n.*65.*& lib.*5.*cap.*93.§.12.*per tot.* Ramon. *conf.*17.*num.*28.

Vndecima ex consuetudine succedendi in his bo- 19
nis iure maioratus, saltem per decennium, existente scriptura, in qua institutor clarè maioratum non fundauit. Ita Molin. *de primogen. lib.*1.*cap.*5.*num.*39. *vers. nona coniectura*, *& lib.*2. *cap.*6. *num.*57. Castill. *controuers. lib.*4.*cap.*9.*n.*24.*& lib.*5.*cap.*93.§.6. *num.*1. *vers. quod si aliqua coniectura.*

Duodecima elicitur ex his omnibus coniecturis 20
simul iunctis, nam si vna in dispositione inueniatur, quae iudicanti non satisfaciat, respiciendum erit vtrum simul cum ea alia etiam concurrat, solent enim plures coniecturae simul iunctae id efficere, quod vna per se sumpta efficere non potest, *l.*2. §.1 *ff. de excusat. tutor. l. instrumenta*, vbi gloss. *C. de probat.* Molin. *de primogen. lib.*1.*cap.*5.*num.*41.*&* 42. Castill *lib.*4.*cap.*9.*num.*24.*& lib.*5 *cap.*93.§.6.*num.*1. *versic. quod si aliqua coniectura*, Fontanel. *decis.*33. *num.*9. Beltramin. ad Gregor. X V. *decis.*315. *n.*18. *&* 19. Rota *decis.*146 *num.*1. apud Farinac. *in nouiss. sim. nouissimarum*, vbi quòd in hac materia locum habet regula, quod singula, quae non probant, simul collecta iuuant. Intellige procedere quando quaelibet coniectura in suo genere satis perfecta est, non quando quaelibet per se, & in suo genere est imperfecta, vt cum multis sentit Cassanate *consil.* 4. *num.*265. & post Bart. & antiquiores Ias. *in l. admonendi. ff. de iureiurand. num.*253. & ibi Caccialup *num.* 205.

Quare, &c.

Vallisoletana

Vallisoletana Maioratus.

Filius legitimatus per subsequens matrimonium succedere potest in maioratu, quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos, natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, nisi expressè cautum sit quòd non succedat, vel ex aliis verbis colligatur fundatorem eum voluisse excludere.

Matrimonium in articulo mortis contractum validum est, ac filios antea procreatos legitimos afficit.

Præsumitur quis sanæ mentis, & matrimonium in sana mente contraxisse, maximè si in præsentia Parochi & testium illud celebrauerit, qui eius consensum intellexerunt, & illico peccata sua confessus est, & sanctissimam Eucharistiam suscepit, ac rectè & prudenter de suis bonis disposuit.

Votvm LXXIII.

1 *Doctores referuntur qui affirmant filium per subsequens matrimonium legitimatum succedere posse in maioratu, in quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, & num. 2. & 3.*

4 *Conditio nati ex legitimo matrimonio, idem importat quod procreati ex legitimo matrimonio.*

5 *Iura probantia hanc opinionem referuntur.*

6 *Legitimatus per subsequens matrimonium potest in Episcopum eligi.*

7 *Lex Regia Hispan. eandem probat opinionem.*

8 *Legitimati per subsequens matrimonium verè sunt legitimi.*

9 *Contrariæ opinionis negatiuæ Auctores referuntur.*

10 *Intelligendi sunt in aliquibus casibus hic relatis.*

11 *Legitimati per subsequens matrimonium admittuntur ad maioratus successionem etiamsi geminatis verbis vocentur legitimi, & de legitimo matrimonio nati.*

12 *Doctores pro hac parte plures referuntur vsque ad num. 26.*

27 *Legitimati per subsequens matrimonium non succedunt quando expressè cautum est quod isti non succedant.*

28 *Vel quando constet testatorem ex certis verbis ab eo prolatis voluisse excludere legitimatum per subsequens matrimonium.*

29 *Qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos esse legitimos.*

30 *Geminatio verborum non habet vires suas quando reiterantur plura sinonyma.*

31 *Geminatio per sinonyma nihil operatur.*

32 *Dictio, &, posita inter genus, & speciem nihil operatur, sed resoluitur vel in expositiuam, vel in disiunctiuam.*

33 *Legitimati per rescriptum Principis excluduntur per verba,* ex legitimo matrimonio nati.

34 *Matrimonium in articulo mortis contractum validum est, ac filij antea procreati legitimi censētur.*

35 *Doctores referuntur præcedentis opinionis, & numer. 36.*

37 *Matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis præsumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura aliàs succedentis.*

38 L. filiæ meæ. ff. soluto matrim. *intelligitur.*

39 *Dolus præsumi nequit in dubio in actibus iure approbatis, nisi perspicua doli indicia præcedant.*

40 *Matrimonium in articulo mortis principaliter debet censeri contractum, vt quis animæ consulat, & filijs suis prospiciat.*

41 *Pater legitimando non dicitur praiudicare iuri tertij, nec illi fraudem facere.*

42 *Constitutus in articulo mortis quis dicatur.*

43 *Differentia est inter constitutum in periculo mortis, & constitutum in articulo mortis.*

44 *Actum vt quid dicatur in articulo mortis non sufficit quod agens decesserit ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod iam desperaretur de eius salute.*

45 *Legitimationis filiorum effectus est inseparabilis ab ipso matrimonio.*

46 *Sanus mente quilibet præsumitur.*

47 *Probare debet qui dicit aliquem esse dementem, seu non sanæ mentis.*

48 *Sanæ mentis præsumptio est si tempore celebrationis matrimonij Parochus, consanguinei & alij præsentes fuerint.*

49 *Sanæ mentis esse aliquem percipitur ex circunstantijs, videlicet ex sermonibus & gestis illius.*

50 *Sanæ mentis quis præsumitur ex prudenti suorum bonorum dispositione.*

51 *Furiosus licèt quis antea fuerit, si postea ritè & rectè testetur, valet eius testamentum.*

52 *Sanæ mentis fuisse matrimonium contrahentem probatur, si in præsentia Parochi & testium illud celebrauerit, qui eius consensum intellexerunt.*

53 *Testator peccata sua confessus, & sanctissimam Eucharistiam suscipiens, præsumitur sanæ mentis.*

54 *Testes de sana mente deponentes præferendi sunt deponentibus de furore, & insana mente.*

55 *Testibus duobus de sana mente deponentibus maior est adhibenda fides, quàm mille negantibus.*

Etrvs dum esset in articulo mortis duxit in vxorem Mariam, ex qua filium antea susceperat eo tempore, quo ambo ad contrahendum habiles erant; quæsitum fuit apud me an iste filius effectus legitimus per matrimonium subsequens, possit succedere per mortem patris in maioratu, quo expressa adesset clausula vocans ad successionem filios legitimos natos, seu procreatos de legitimo matrimonio.

Articvlvs I.

IN hac quæstione decidenda ita adinuicem pugnant inter se Doctores, vt quæ sit communior & verior sententia diiudicare sit multum difficile; alij enim legitimatū in his terminis excludere substitutū, & ad primogenium, vel fideicommissum venire debere affirmant; alij verò è contrario negant. 1

Affirmatiuæ partis sectatores sunt Paul. de Castro *in l. fin. num. 5. & 6. C. de his, qui ven. ætat. impetr.* Butr. *num.* 18. Imol. *num.* 13. *in cap. innotuit, de elect.* Abb. *in cap. tanta, num.* 71. *in fine, qui filij sint legit.* Dec. *in cap. cum in cunctis, num.* 14. *de elect.* vbi hanc opinionem dicit communem, Ripa *in l. si vnquam. num.* 96. *Cod. de reuoc. donat. & in rubr. si certum petatur, num.* 3. *& in l. ex facto § si quis rogatus, num.* 74. *ff. ad Trebell.* Bologn. *in d. rubr. si certum pet. num.* 13. Afflict. *in cap.* 1. *§ naturales, tit. si de feudo defuncti contron. fuerit in* 5. *notab. n.* 6. vbi dicit ex communi omnium sententia hoc rescriptum esse, Ruin. *consil.* 70. *in princip. lib.* 3.

Paris. *consil.* 13. *ex num.* 40. *lib.* 2. Syluan. *consil.* 3. *n.* 49. Beroi. *consil.* 177. *num.* 47. *lib.* 2. Sfort. *in tract. de compendiosa p* 5. *art. vlt. pag. penult. vers. ego teneo*, Phanur. *de lucro dotis, vers. post mortem, num.* 36. *pag.* 94. Hieron. Gabr. *consil.* 21. *in* 4. *dub. num.* 30. *lib.* 1. Marc. Anton. Anguisol. *consil.* 74. *lib.* 6. Simon de Prætis *de interpretat. vltim. volunt. lib.* 3. *dubit.* 3. *solut.* 2. *num.* 6. *fol. mihi* 190. plenissime Franc. Bursat. *cons.* 1. *n.* 28. *& consil.* 10. *ex num.* 7. *& cons.* 17. *ex n.* 2. *& cons.* 18. *ex n.* 3. *lib.* 1. vbi te statur hanc proculdubio communiorem opinionem, veriorem, & magis approbatam, & contrariam penitus reprobatam tam in successione feudorum, quam fideicommissorum, Cephal. *cons.* 239. *n.* 10. Mich. Crass. *in tract. successión.* §. *fideicommissum, quæst.* 38. *num.* 5. *in vers. contrarium tamen*; hanc quoque probant innumeri congesti à Surd. *cons.* 203. *numer.* 17. *lib.* 2. & latissimè hanc sententiam tuetur Octauius Bammachar. *inc.* 1. §. *naturales, tit. si de feudo defuncti controu. fuerit, quæst.* 2. *per tot.* Andr. Fachin. *lib.* 7. *controuers. cap.* 51. Alciat. *cons.* 501. *num.* 2. *circa fin. nunc cons.* 52. *lib.* 9. vbi testatur de communi mente scribentium, latè probat Menoch. *consil.* 799. *n.* 4. *lib.* 8. *& cons.* 225. *ex num.* 9. *& cons.* 227. *num.* 13. *&* 21. *& cons.* 279. *num.* 43. *&* 44. *& de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 81. *n.* 4. *cum seqq.* Capic. *decis.* 22. *in fine*, Franc. Becc. *cons.* 165. *ex n.* 21. *lib.* 2. Emman. Suarez *in thesauro recept. senten. verbo legitimatus ob matrimonium*, Ioan Marc. Riminald. *cons.* 78. *lib.* 1. *& cons.* 226. *lib.* 2. Lancellot. Gallia *cons.* 122. vbi pro hac opinione refert quadraginta & quatuor Doctores, asserens esse veriorem, & communiorem, & quæ præstantiores numero, & auctoritate Doctores habet, Ioan. Baptista Lup. *in tract. de illegitimit. comment.* 4. §. 3. *n.* 14. vbi multa refert, Laderch. Imol. *cons.* 24. *num.* 5. *&* 38. vbi innumeros citat, & dicit multis ex Canonibus, & legibus apparere opinionem hanc esse verissimam, & Doctores, qui contra tenent euertere dispositionem Pontificiam & Imperialem, & hanc partem esse receptiorem, & quod si computetur numerus Doctorum, multo plures esse inuenientur, qui fauent legitimato, Borgnin. Caualcan. *decis.* 32. *n.* 4. *p.* 3. vbi multis pro hac sententia relatis, tandem concludit hanc esse magis communem, veram, æquam, fauorabilem, & obseruatam opinionem, & sequendam, & tenendam à veris, & timoratis Iudicibus. Mohed. *decis.* 281. Corbul. *de iure emphyt. in additione magna ad causam priuationis ob lineam finitam ex numer.* 203. Ioan. Borcholten. *in tractat. de feudis, cap.* 7. *num.* 51. *&* 52. Barthol. Bertazol. *cons. ciuili* 3. *num.* 15. *&* 26. *lib.* 1. Fului. Pacian. *consil.* 8. *numer.* 43. Nicol. de Vbaldis *de success. ab intestato p.* 1. *num.* 65. Marzar *de fideicommiss. p.* 2. *quæst.* 30. Ascan. Clemens *tractat. de patria potestate, cap.* 3. *num.* 57. Iacob. Cancer. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 11. *de sponsalib. num.* 61. Ioseph. de Rusticis *ad l. cùm auus. ff. de condit. & demonstrat. lib.* 2. *cap.* 16. *ex num.* 16. *ad* 183. Vincent. Fusar. *de substitut. quæst.* 409. *num.* 47. vbi si conditio ita concepta est, *sine filijs ex legitimo matrimonio procreatis*, & *num.* 48. vbi *de natis & procreatis*, & *num.* 50. vbi si dictum sit, *si sine liberis ex legitimo matrimonio conceptis*.

2 Ex Hispanis hanc sententiam sequuntur Gregor. Lopez *l.* 2. *gloss.* 10. *quæst.* 12. *tit.* 15. *part.* 2. Petr. Duen. *reg.* 350. *ampl.* 8. Fortun. Garcia *in l. Gallus.* §. *& quid si tantum, n.* 167. *&* 268. *&* 285. *ff. de lib. & posthum.* Couarr. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 8. §. 2. *num.* 30. *&* 31. Emmanuel Suarez, & Iacob. Cancer. *dictis locis*, Ioan. Garc. *in tract. de nobilit. gloss.* 21. *num.* 21. vbi hanc veriorem & honestiorem affirmat, Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 10. vbi testatur hanc sententiam indistinctè veram esse, alt. Molin. Theologus *de Iustit. tract.* 2. *disput.* 472. *vers. vtrum verò legitimatus per subsequens matrimonium*, Montealegre *in praxi lib.* 2. *c.* 1. §. 3. *num.* 5. Ceuall. *commun. contra communes lib.* 1. *q.* 2. *num.* 60. 63. 64. *&* 86. *in fine*, *& quæst.* 606. *n.* 11. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst.* 21. *num.* 34. *&* 38. Mieres *de maioratu p.* 2. *quæst.* 1. *num.* 11. Basil. Pont. *de matrim. lib.* 11. *cap.* 11. *n.* 10. Castil. de Sotomaior *controuers. lib.* 6. *cap.* 105. *ex num.* 35.

Et pro hac parte fuisse tam in Hispania, quam extra illam iudicatum referunt plures ex citatis, & alij de nouo referendi, nam Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 10. pro ea non semel iudicatum fuisse testatur; & Bursat. *cons.* 10. *in finalibus verbis lib.* 1. dicit in fauorem legitimati per Iudices à Cæsarea Maiestate delegatos iudicatum fuisse; & Borgnin. Caualcan. *decis.* 32. *num.* 12. *part.* 3. affirmat in prima & secunda instantia Papiæ decisum, Horat. Carpan. *in statuta Mediolani part.* 1. *cap.* 414. *num.* 47. 48. *&* 89. vbi sic seruari & practicari Mediolani asserit; pro ea consuluit Collegium Patauinum inter consilia Mantuæ *cons.* 191. *in princip.* relatum per Socin. iun. *consil.* 63. *num.* 52. *lib.* 3. pro quo consilio Collegij Patauini fuit iudicatum, vt refert Marzar. *d. tract. de fideicommiss. part.* 2. *quæst.* 30. *in fine*, & in suo casu ita quoque fuisse iudicatum refert Laderch. Imolen. *d. cons.* 24. *in fine*; eandem etiam decidendo tenuit Senatus Burdegalensis apud Boër. *decis.* 159. *num.* 5. & Senatus Pedemontanus apud Cacheran. *decis.* 154. *num.* 5. *& per tot.* 3

Et quòd idem quoad propositum importet conditio, *nati ex legitimo matrimonio*, & alia, *procreati ex legitimo matrimonio*, vt in specie tradunt Deci. *in cap. cum in cunctis, numer.* 30. *de elect.* Natt. *consil.* 121. *numer.* 13. Alciat. *consil.* 51. *num.* 3. *lib.* 9. Petr. Anton. Anguizol. *cons.* 94. *lib.* 6. Hieron. Gabr. *cons.* 21. *lib.* 1. Bursat. *d. consil.* 18. *num.* 7. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 125. *lib.* 3. Mich. Grass. *in d.* §. *fideicommissum quæst.* 38. Greg. Lopez *in l.* 2. *glos.* 10. *quæst.* 12. *num.* 7. *tit.* 15. *part.* 2. Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 10. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 24. *num.* 39. 4

Probatur autem hæc opinio primo ex decisione text. *in l. cum quis, in fine. C. de naturalib. lib.* ibi. *Sed qui ex eisdem matrimonijs procreati sunt, simili perfruantur fortuna*, & c. §. *fin. Instit. de nupt.* ibi. *quod & alijs liberis, qui postea ex eodem matrimonio fuerunt procreati*, &c. quæ iura cauillari non possunt, & à contrariis defendit Laderch. Imol. *cons.* 24. *à num.* 5. 5

Secundò efficaciter probatur ex text. *in cap. cum in cunctis, & in cap. innotuit, de elect.* nam in *d. cap. cum in cunctis in fine principij*, ibi. *& de legitimo matrimonio sit natus*, probatur quod in Episcopum eligi non potest nisi qui natus fuerit ex legitimo matrimonio, & tamen in *d. cap. innotuit*, dicitur admitti legitimatum per subsequutum matrimonium; quæ Iura ad hoc ponderat gloss. *verbo legitimi in d. cap. tanta*, melior gloss. *verbo coniugata in d. cap. innotuit*, quam ad hoc dicit singularem Ias. *cons.* 168. *col.* 4. *lib.* 4. & communiter approbatam Cephal. *cons.* 82. *n.* 5. *lib.* 1. Et illorum Iurium argumento sic in specie vtuntur Dec. *in d. cap. cùm in cunctis, n.* 11. *&* 12. *& cons.* 155. *n.* 3. Boër. *d. decis.* 159. *n.* 4. Greg Lop. *in l.* 1. *gloss.* 9. *versic. nota etiam quod si testator, tit.* 13. *part.* 4. & dicunt communem inductionem & intelligentiam Couar. *de sponsal. d. part.* 2. *cap.* 8. §. 2. *n.* 24. Molin. *d. lib.* 3. *c.* 1. *num.* 10. Marc. Anton. Natta *cons.* 121. *num.* 18. *lib.* 1. Ioan. Matiens. *l.* 10. *gloss.* 3. *n.* 11. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Et quamuis huic argumento respondere multis conetur Alex. *cons.* 5. *num.* 7. *lib.* 7. illis tamen plenè satisfaciunt Laderch. Imolen. *d. cons.* 24. *n.* 20. *cum seqq.* Petr. Anton. Anguizol. *cons.* 74. *num.* 9. *lib.* 6. Borgnin. Caualcan. *d. decis.* 32. *num.* 12. *lib.* 3. 6

Tertiò

7 Tertiò id ipsum comprobatur *lege Regia Hisp.1. tit.13.part.4.*ibi. *Otrosi son legitimos los hyos que home ha en muger varragana se despues de esso se casa con ella*, &c. vbi Gregor.Lop *in verbo son legitimos*, colligit ex eo, quod sunt vere & proprie legitimi, & non per fictionem, dicens ibi esse casum pro opinione Abb. *in d.cap. tanta in 2. notab.* quem textum ad hoc rectè ponderat Garcias *d. tractat. de nobilit. gloss.21. num.62.*

8 Quartò pro eadem sententia facit huiusmodi legitimatos vere esse legitimos, *d.l.cum quis, & l.nuper, C.de natural.liber. §.vlt. in auth.de trien. & semis.* exæquatos esse in omnibus legitimè natis, *l.reliqui in auth. quibus modis natur. effic.sui*, *d.l.nuper.*eadem perfrui fortuna cum legitimè natis, *d. leg.cum quis, cum leg.seq.* Laderch. Imolen. *d. consil.24. num.13. vers.secundò considero, cum multis seqq.*

9 Negatiuam verò partem sustinent Barbat.*in l.cùm acutissimi, num.251. C.de fideicommiss.* Bald.*in l.filium eum definimus in 1.notab. ff. de his, qui sunt sui, & in l.Paulus in 1. lect.num.4.ff.de statu homin.& in cap. innotuit, n.12.de elect.& cons.206.lib.2.& cons.29. lib.3. & cons.292.lib.4.& cons.367.lib.5.*Ruin, *cons.92.lib.3. & in d.l.Gallus, §.si eius, num.*88.Luc.de Peña *in l eos, C.de his qui spōte sub n.....col.antepenult.ex n.45.ad 70.* Guid. Papæ *quæst.482.* Roland. à Valle *cons.vlt. per tot.lib.2.*Riminald.sen.*cons.543.per tot.lib.5.* Hippol. Rimin. *cons.222.lib.2.& cons.544.num.30. lib.5.* Anton.Gomez *l.9. Tauri, n.164.* Cifuentes *l.40. Tauri col.1.* Bursat. *cons.290. n.50. lib.3.* Thesaur. *dec.486.* Fachin sibi contrarius *consil.2. lib.2.* Paul.Leon *consil.100.* Cardinal. Mantic. *de coniectur. vltim.volunt. lib.11. tit.12. ex num.14.* Barthol.Bertazol. sibi contrarius *consil. ciuili* 101. *numer.26. cum seqq. & consil.117.num.17.* Burg. de Paz *cons.6. num.13.*Angel. Matheac. *de legat. & fideicommiss.lib.3.cap.21.*Æmil. Gall. *de except. tit.1.p.1. except.2. ex num.24.& tit.4. p.2.except.27. num.220. cum seqq.* Vincent. de Aña *in cap.1.num.431. de vasall. decrep.ætatis*, Hottoman. *cons.30. num.12.* Peregr.*de fideicommiss.art.24.num.6. & cons.1.*in causa pro Comitatu de Fuentes *num.29.* vbi subdit ita bis aut ter in Senatu Mediolani votatum fuisse, & etiam Paduæ, Surd. *decis.319.& consil.465.num.9.*Trentacinq.*de substitut.p.4.cap.7.n.53. & variar. resolut. lib.1. titul. de legitim. resol.1. n.28.* Anton. Merenda *lib.4. controuers. cap.17.* Alexand. Raudens. *de analog.lib.1.cap.36. num.130.& seq.* Anton.Faber *de errorib. pragmat.p.2.dec.35. errore 6. ad fin.*Paul.Christinæ. *vol.1.decis.310.*Cassanat.*cons.34. num.17.*Castill.de Sotomaior *controuers.lib.4.cap.31. & lib.5. cap.75.*

10 Sed eorum fundamenta non sunt adeò solida vt non possint facillimè euerti, nam illis latissimè respondent Alciat. *d.consil.52.lib.9.* Hieron. Gabr. *d.cons.21.lib.1.* Decian. *cons.5.à num.63.lib.1.*Bursat. *consil.17.& 18.per tot.* Borgnin. *d. decis.32. num.10.* Laderch. Imolen. *d. cons.24.* reperiuntur enim plures ex citatis pro hac vltima negatiua sententia, qui loquuntur de legitimatis per rescriptum Principis, alij verò, qui sibiipsis contrarij sunt; vnde existimo priorem opinionem in disputando & iudicando tenendam esse.

11 Nec eam intelligas procedere vbi dictum esset simpliciter *de legitimis*, vel vbi solùm, *de legitimo matrimonio natis*, non autem si dictum sit, *de legitimis, & de legitimo matrimonio natis, vel procreatis*, & vi geminationis ostendentis enixiorem voluntatem, Butr. *in cap. per venerabilem, num.17. qui filij sint legit.* Prosp. Passer. *consil.100. num.4.*

Quia contrarium verius est, immò ea geminatione verborum non obstante pro legitimato pronunciandum, vt probant infrascripti Doctores geminationi respondentes.

Fortun. Garcia *in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, n.277. vers.primo ex superioribus infero*, ibi. *Constanter igitur teneas retrotrahi, & quod illa æquiparatio valeat, quod habebunt legitimas successiones, ac si ab initio nati essent legitimi, & ex legitimo matrimonio*, &c.

Gregorius Lopez *d.l.1.gloss.1. verbo y se caso con ella, vers.quarto limitat. tit.13. part.9.* ibi. *Nota etiam quod si testator, vel alius disponens voces filios legitimos ad maioratum, vel fideicommissum, & de legitimo matrimonio natos, quod etiam venient legitimati per subsequens matrimonium tanquam nati de legitimo matrimonio*, &c. 12

Sfortia Perusin. *in tractat.de compend. substit. p.6. quæst.omnium finali, num.16.vers.quartus casus*, vbi relatis duabus opinionibus contrariis, residet in hac nostra opinione dicens quod licèt plures vtramque teneant, & hinc inde adsint attestationes de communi, tamen facto calculo plures tenent hanc sententiam, quam amplectitur, tanquam æquiorem, & benigniorem, & quæ fauet filiis & matrimonio, & quæ causam præstat matrimoniis celebrandis inter concubinarios, & sic saluti animæ eorum prospicit, dicens quod vbi aliàs legitimatus admitteretur, non debet propter has geminationes excludi, non obstante ratione superflui. 13

Petrus Antonius Anguisola *consil.74.num.4.lib.6.* ibi *Tamen ratio geminationis, qua potissimum innituntur, non videtur adesse. Etenim cum longè aliud denotēt verba illa, legitimis, & naturalibus; aliud verba de legitimo matrimonio procreatis, non potest dici subesse geminationem, præcipuè cum verba vltima, scilicet, ac de legitimo matrimonio procreatis, sint magis restricta, & restringant significatum præcedentium. Præterea vbi etiam posset dici adesse geminationem, tamen cum verba vltima scilicet*, & de legitimo matrimonio procreatis, *operentur magnum effectum, absque eo quod excludant legitimatos per matrimonium subsequens, debent extendi ad eorum exclusionem contra dispositionem Iuris. Etenim per illa verba filys legitimis & naturalibus comprehensi erant legitimati per rescriptum, qui dicuntur legitimi & naturales; hi autem excluduntur à verbis subsequentibus, scilicet ex legitimo matrimonio procreatis. Vnde cum verba prædicta satis operentur, scilicet exclusionem legitimati per rescriptum, non potest ex his inferri ad exclusionem legitimati per subsequens matrimonium*, &c. 14

Bursatus *cons.1.num.28.* vbi communem dicit, & latius *cons.10. n.28.* vbi benè respondet argumento geminationis, latè *consil.17.num 7. & cons.18. n.10.* vbi asserit dubitandum non esse quod recto calculo Doctorum initio maior pars de communi & communiori opinione affirment, & tanquam verior & communior iudicando & consulendo sequenda sit. 15

Ludouicus Molina *de primogen. lib.3. cap.1. n.10.* vbi dicit hanc opinionem indistinctè veram & communem esse, & secundum eam non semel iudicatum vidisse. 16

Villalobos *in libro communium opin. verbo legitimatus, vers.sed maior est difficultas, & vers.legitimatus per subsequens matrimonium admittitur.* 17

Marcus Mantua *consil.191. per tot.* 18

Ioan. Maria Riminaldus *consil.116. per tot.* & *ibi* Hippol. Riminald. *in additionib.* 19

Laderch. Imolens. *d.cons.24. num.36. vers.sed præterquam, & n.70. vers.quocirca*, asserens ex Canonibus, & legibus apparere hanc opinionem esse verissimam, & Doctores, qui contra tenent, euertere dispositionem Pontificiam & Imperialem, & pro ea,

ea, cum faueat matrimonio, & legitimitati, in dubio iudicandum esse attestatur.

21 Borgninus Caualcan. *d. decis.32. num.12. vers. & sic apparet p.3.* vbi dicit hác opinionem esse sequendam, & tenendam à veris, & timoratis Iudicibus.

22 Michaël Grass. *in tractat. success. §. fideicommissum, quæst.* 38. *num.5. vers. contrarium*, vbi dicit quòd si numerentur auctoritates eorũ, qui in terminis vtramque partem tenent, huius partis auctores non esse numero impares, & contrariam sententiam duram esse, & contra ius commune, & in nudo verborum rigore fundati. Hanc verò vti benigniorem & æquiorem tenendam esse, maximè in fauorem matrimonij; cum secundum Iuris Canonici (cui in his standum est magis quam Iuri Ciuili) dispositionem tales legitimati verè sunt legitimi, ac habentur, ac si nunquam fuissent illegitimi. Et præterea videri contra verisimilem mentem testatoris si dicamus esse exclusos: quia ista verba, *ex legitimo matrimonio procreati*, non censentur addita nisi ad cauendum contra generales clausulas rescriptorum, & ad excludendum legitimatos per rescripta, per gratias pretio (vt solet) redemptas, non ad disponendum contra ius commune, cui in dubio disponens censetur se conformare, per has clausulas si non apertè hunc casum expresserit.

23 Lancellot. Garcia *cons.122. n.19. & per tot.* dicens hanc opinionem magis veram, æquam, receptam, fauorabilem, & sequendam à veris & timoratis iudicibus, & quod tenentes istam numero & auctoritate transcendunt eos, qui contrariam tenent.

24 Ioannes Baptista Lupus *d. commento* 4. §.3. *n.*13. *&* 14. vbi pluribus citatis, & post longam disputationem ita concludit.

25 Marcabrunus ab Anguilis *cons.73. n.30.39. & 52.* loquens in casu fortiori, vbi dictum fuerat quod succederent filij & descendentes legitimi, & naturales, & qui nascerentur ex legitimo matrimonio, & coitu contracto, & consummato inter coniuges; & non de legitimis, & naturalibus fictione Iuris, vel per legitimationem, seu Sacerdotium, aut dignitatem, vel alio quolibet modo; & licèt illa verba essent admodum vrgentia, præcisa, & geminata & multò fortiora, & vberiora quam nostra, tamen *num.*30. *cum seqq.* rectè probat quod licèt filius nascatur ante matrimonium, nihilominus debet admitti tanquam legitimus, & naturalis, natus de legitimo matrimonio contracto, & consummato, & de legitimo coitu.

26 Menochius *consil.799. num.8. lib.8. & consil.227. num.64. lib.3.* qui locus licet à nonnullis pro contraria parte allegetur, hanc tamen probat, cum loquatur in specie statuti loquentis de nato & procreato ex legitimo matrimonio.

27 Ex quorum dictis patet hanc sententiam Iuri consonam, & magis communem esse; contrariam enim tenentes, vel loquuntur quando expressè cautum est quod non succedat legitimatus per subsequens matrimonium, Afflict. *in cap.1. §. naturales, si de feudo fuerit contron. inter domin. & agnat. in 5. & vlt. notab. n.3.* Additio ad Alex. *cons.5. num.7.* Ioan. Bapt. Lup. *d. comm.4.* §.3. *num.*10. *&* 17.

28 Vel quando constat per alia verba, seu certas coniecturas testatorem voluisse excludere legitimatum per subsequens matrimonium, vt declarat Bursat. *consil.17. num.7. vers. secundo dic.* Veluti, si dictum fuerit, *de filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & non aliter*, ponderando verba illa, *& non aliter*, vt per Pereg. *d. art.24. num.46.* quem tamen in hôc casu reprobat Ioan. Bapt. Lup. *d. comment.4. §.3. num.*15. Aut si dispositum esset, *de filijs legitimis, & de legitimo matrimonio natis, veris, & non fictis*, vt apud Thesaur. *decis.196.* quem in hoc etiam casu reprobat idem Ioan. Bapt. Lup. *dict. loco n.*16. Aut denique si fuisset dictum, *de filijs legitimis, & ex legitimo matrimonio ab initio natis*; sed nec hoc esse verum tenet Ioan. Bapt. Lup. *d. §.3. n.18. & 19.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.11. tit 17. num.*30.

Huius nostræ resolutionis pulchram rationem 29
assignat Laderch. Imolen. *d. cons.24. num.54.* dum ait quòd qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos legitimos esse, cum hæc verba sint synonima, & sic potius phrasis ista est inculcatio verborum quam geminatio, cum nemo possit esse natus legitimè ex matrimonio, qui non sit etiam legitimus, & ob id tanquam expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur, *l.3 ff. de legat.1.* Et quòd sit inculcatio verborum, & non geminatio, rectè etiam probat Petrus Antonius Anguisola *consil.74.*
num.6. lib.3. Et confirmatur. Nam geminatio ver- 30
borum non habet vires suas quando reiterantur plura synonyma, id est, plura idem significantia, quia tunc potius est quædam verborum inculcatio, quæ quandoque fit tollendæ dubitationis gratia, non augendæ dispositionis, vt per Abb. *in cap. solitæ, de maior. & obed.* ideo tunc hæc plura habentur vice vnius, nec amplius efficiunt, quam vnum verbum simplex effecisset, iuxta Bart. & alios *in l. si quadam, C. de codicill.* & per text. *in l. testamentum, C. de testam.* vbi Alex. ait quòd si testator dicat, hoc meum testamẽtum, mea vltima voluntas, meum eulogium, nihil amplius agit quam si diceret, hoc meum testamentum; quia hæc sunt synonyma, testamentum, vltima voluntas, & elogium; idcirco geminatio per
synonyma nihil operatur; & ita quoque dicit plura 31
alia adducens Paris. *cons.110. n.45. cum pluribus seqq. vol.1.* Et in terminis hanc quoque considerationem probat Marcabrunus ab Anguil. *d. cons.73. num.52. vers. quartò respondeo*, ibi. *Quarto respondeo quod testator apposuit illa verba, de legitimo coitu, & matrimonio pro vno & eodem, vt sit inculcatio verborum facta ad abundantem cautelam, & maiorem declarationem, iuxta tradita in l. quæ dubitationis, ff. de regul. Iuris. Et probatur etiam quia coitus legitimus, & matrimonium non sunt diuersa, sed idem importans: & quando copula ponitur inter duo, quæ idem important, resoluitur pro, id est, cap. monasteria in fine, & Doctores, de vita & honestate cleric.* Pelin. *in cap.2. col.12. de rescript.*

Maximè cùm in illis verbis copulariuis, *legitimi,* 32
naturales, & de legitimo matrimonio nati, & procreati, illa coniunctiua, *&*, tanquam posita inter genus & speciem nihil operetur, sed resoluitur vel in expositiuam, vel in disiunctiuam, nec considerari debet ad exclusionem filiorum, & contra fauorem matrimonij, & salutis animæ, vti rectè considerat Sfort. Perusin. *in tract. compendiosa substitut. in col. fin. totius operis, vers. quartus casus principalis*, Bursat. *consil.18. num.19. vers. accedo ad septimum*; & præter eos Marcabrun. ab Anguil. *d. cons.73. num.52. vers. quarto respondeo*, vbi dicit quòd cum in hoc casu copulatiua ponatur inter duo, quæ idem important, resoluitur in expositiuam, ac si dictum esset, *id est*, vel *scilicet*. Et illa verba, *de legitimo matrimonio nati*, posita post verbum *legitimi*, censentur posita & addita magis ex capite, & vsu notarij, quam mente & voluntate testatoris, qui laicus erat, & ignorans vim, & effectum geminationis: & licèt etiam præsumerentur de voluntate testatoris dicta, nihilominus exclusionem legitimati operari non debent, nisi clarè per notarium id sibi declaratum fuerit: hoc enim docet experientia magistra rerum, quando

quotidie

quotidie videmus verba hæc replicari & geminari potius ex quodam stylo, & vsu notarij, quàm ex dispositione testantis, quæ replicatio seu magis verborum inculcatio tanquam superflua prorsus & impertinens reiici debet, vt ad litteram dicit Bursat. *cons.* 18. *num.* 17. *vers. sexto loco.*

33 Non obstat quod otiosa remanerent verba illa, *legitimi & ex legitimo matrimonio nati*, quia nihilominus vtilia sunt, cum sub verbo, *legitimi*, includantur legitimati per rescriptum, qui excluduntur per alia verba *ex legitimo matrimonio nati*; vt in terminis huic argumento respondent Sfort. Perusin. *in vltimo folio totius operis de compendiosa, num.* 7. *vers. ego contrarium teneo*, Bursat. *d. consil.* 18. *num.* 19. *vers. nec repugnat quod illa verba*, Petr. Anton. Anguisola *consil.* 74. *lib.* 6. Laderch. Imolen. *d. consil.* 24. *num.* 55. Marcabrun. ab Anguila *d. consil.* 73. *num.* 39. *&* 52. *vers. secundo respondeo, & vers. tertio respondeo*, vbi dicit illa verba geminata & præcisa non tendere ad excludendam legitimationem ex matrimonio, sed ad excludendas alias species fictæ legitimationis, veluti per rescriptum, oblationem curiæ, sacerdotium, dignitatem, & alias similes, & idem agnouit Peregrin. *d. art.* 24. *num.* 40. *ad fin.* subdens hæc verba. *Ego autem super hac geminatione, legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio non multum confido, quia illa adiectio, de legitimo matrimonio, potest videri expressa ad excludendum legitimatos per rescriptum, sicut etiam aduertit Sfort. loco præallegato n.* 7. *ideoque stat cum effectu operatiuo.* Idem tradit Ioan. Bapt. Lup. *d. commento* 4. §. 3. *num.* 14. *ad fin. versic. neque aliter.*

ARTICVLVS II.

Versatur super nullitate matrimonij vti contracti in articulo mortis.

34 QVicquid dicat Angel. & alij, qui eum sequuntur, verior & communior sententia tenet matrimonium in articulo mortis contractum validum esse, ac filios antea procreatos legitimos censeri, substitutúmque excludere; tum ex vsu Ecclesiæ id admittente ne infirmi spiritualis salus, ex qua & temporalis dimanat, desperetur; tum quia generandi potentia adhuc perseuerat, licèt impedimento extrinseco pro tunc vsus illius futurus non sit, idque firmatur ex *l. sed & quæsitum. ff. de liberis & posthum.* vbi nec ætas, nec sterilitas, nec accidentale impedimentum, impediunt matrimonij validitatem, & est optimus text. *in l. si quis posthumos. ff. eod. tit.* ex quo probatur quod in homine tempore celebrati actus consideratur natura ipsius hominis, non temporale vitium, aut valetudinis carentia, propter quam abdicatur homo à generandi facultate. Et hanc opinionem inter alios quamplures in specie tenent infrascripti Doctores.

35 Ioan. Andr. *in cap. sine culpa, quæst.* 1. *de regul. iuris in* 6. *& in cap.* 2. *de frigid. & malefic.* Anton. de Butr. *ibi, & in d. cap tanta, qui filij sint legit.* vbi Abb. Cardin. *propè fin. vers. pone quod in extremis*, Præpos. *num.* 7. *vers. ex quo infero*, secundum Ioannem, Alber. *in l. cum quis, num.* 5. *vers. circa tertium articulum. C de naturalib. liber.* Bald. *consil.* 319. *Matrimonium in articulo mortis lib.* 4. Anton. de Rosel. *in tract. de legitimat. lib.* 1. *tit. de causa materiali legitimat. num.* 27. *vers. vlterius quæro*, vbi latissimè, Ludou. de Sardis *in tract. de naturalibus liber. p.* 2. *cap. de legitimat. per verum matrimonium, n.* 1. *vers. primo quæritur*, Alexand. *in l. si quis posthumos, n.* 4. *vers. item etiam inducit. ff. de liber. & posthum.* Fulgos. *in d. l. sed est quæsitum, num.* 4. *&* 6. Gualdens. *in tract. de arte testandi tit.* 1. *caut.* 14. *vers. secundum remedium est*, Nicol. de Vbaldis *in tract. de successione ab intestato, num.* 63. *vers. & poterit fieri talis legitimatio*, optimè Socin. *in d. l. sed est quæsitum, num.* 4. *versic. ex quibus remanet*, Paris. *cons.* 13. *num.* 68. *& cons.* 14. *num.* 35. *lib.* 1. Ioan. Brunell. *in tract. de sponsalibus conclus.* 2. *num.* 19. *vers. quartò ampliatur*, vbi latè ad partes disputat, & argumentis contrariæ sententiæ respondet, Mayner. *in l. quoties idem, num.* 22. *vers. sed dubitatur an in articulo mortis. ff. de regul. iuris*, Ripa *in l. ex facto.* §. *si quis rogatus, num.* 48. *vers. item dixit quòd legitimatus. ff. de condit. & demonstrat.* Felin. *in cap. in præsentia, num.* 36. *vers. facit mirabile dictum*, asserens hanc esse communem opinionem, *de probationib.* Ruin. *consil.* 78. *num.* 8. *vers. nec est etiã verum quod dicatur lib.* 3. Dec. *cons.* 155. *col.* 1. Ioan. Lup. *in Tract. de illegitimit. comment.* 4. §. 1. *num.* 17. *&* 19. Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo susceperit liberos, num.* 73. *C de reuoc. donat.* Bursat. *consil.* 18. *num.* 21. vbi dicit communiorem opinionem, *& consil.* 40. *num.* 7. *lib.* 1. vbi etiam asserit ita teneri magis communiter, & contrariam tenentes errare, Mich. Grass. *commun. opin. lib.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 2. 7. *&* 8. Marin. Frecchia *in tract. de subfeudis lib.* 1. *tit* 3. *n.* 48. Andr. Gail. *lib.* 2. *obseru.* 141. *num.* 8. Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de legitimat. conclus.* 1. *num.* 59. Hieron. Gabr. *consil.* 24. *num* 3. *lib.* 1. Osasch. *Pedem. decis.* 154. Thesaur. *decis.* 96. *à num* 3. Syluan. *consil.* 3. *num.* 29. Paschal. *d. cap.* 4. *num.* 89. *&* 90. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 81. *num.* 9. *& lib.* 5. *præsumpt.* 5. *num.* 16. *& consil.* 108. *num* 21. *& consil.* 226. *num.* 18. *& cons.* 350. *num.* 32. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 13. *num.* 2. *&* 5. Decian. *consil.* 5. *num.* 67. *&* 71. *lib.* 1. idem Mich. Grass. *de success.* § *fideicommissum, quæst.* 38. *num.* 6. Sforr. Perusin. *in tract. de compendiosa substit. p.* 6. *quæst. omnium vlt. n.* 6. Octau. Bammachar. *in tit. si de feudo defuncti contentio fuerit, quæst.* 7. *num.* 52. *&* 63. *& per tot.* vbi sæpius dixit hanc communem, & magis communem, & communiter teneri per Canonistas, & Ciuilistas, Hieron. Scurfius *cons.* 1. *num.* 22. *cent.* 1. Matth. VVesembec. *consil.* 44. *num.* 44. *lib.* 1. Cels. Hugo *consil.* 73. *num.* 11. Peregr. *de fideicommiss. art.* 24. *num.* 59. Campan. *in diuersor. Iuris canon. rubr.* 11. *cap.* 13 *num.* 173. Gallus *de except. tit.* 1. *p.* 1. *except.* 2. *num.* 81. *&* 82. *& p.* 2 *tit.* 4. *except.* 27. *à num.* 202. Alexand. Trentacinq. *de substitut. p.* 4. *cap.* 7. *num.* 42. *circa fin.* vbi de communi opinione, Intrigl. *eodem tract. cent.* 3. *quæst.* 66. *num.* 4. Rustic. *in d. l. cum auus lib.* 2. *c.* 16. *num.* 4. *cum seqq. & lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 64. Fusar. *de substit. quæst.* 408. *num.* 80. *cum seqq.*

Ex nostris Hispanis hanc eandem sequuntur sententiam Montaluus *l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 7 *fori*, Gregor. Lopez *in l.* 1. *in gloss. verbo se case con ella, tit.* 13. *part.* 4. Palat. 36
Rub. *in l.* 12. *Tauri, num.* 33. *vers. an per sequens matrimonium*, Roch. de Vergas *in d. cap. tanta, num.* 52. *qui filij sint legit.* Petr. Duen. *reg.* 350. *Filius naturalis limit.* 1 Anton. Gomez *l.* 9. *Tauri, num.* 58. dicens contrariam Angeli opinionem apertè falsam esse, Sarmient. *lib.* 1. *select. cap.* 6. *num.* 5. *fol.* 19. qui vtriusque partis refert fundamenta, Couarr. *de sponsalibus p.* 2. *cap.* 8. §. 2. *num.* 10. Roder. Xuar. *lib.* 1. *legum fori tit.* 11. *de los pleitos, l.* 9. *num.* 10. Ferdinan. Menchaq. *lib.* 1. *controuers. vsufrequent. cap.* 41. *num.* 4. Rojas *de success. cap.* 2. *num.* 23. Burg. de Paz *cons.* 6. *num.* 11. Gama *de sacram. præstandis vltimo supplicio damnatis, quæst.* 4. *num.* 2. Didac. Spino *de testam. gloss.* 15. *princ. num.* 105. Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 25. *&* 26. Ioann. Garcia Gallec. *de nobilit. gloss.* 21. *num.* 58. *vers. procedit autem hac conclusio, & in tract. de hypotheca post contractum, num.* 19. Ceruantes *in l.* 17. *Tauri, num.* 30. Ioan. Gutierrez *in* §. *sui, num.* 169. *Instit. de hared. qualitate, & lib.* 2. *pract. quæst.* 105. *num.* 9. *& de matrimon. cap.* 118. *num.* 2. Fr. Emman. Rodriguez *quæst. regular.*

tom.1. quæst.13. art.1. asserens hanc esse magis communem opinionem, & in summ. verbo hyos, cap.131. num.3. Alphons. Vega in summa casuum conscientiæ verbo hyos, casu 11. vers. y esta legitimacion, vbi etiam testatur de magis vera & communi sententia, Ioan. Azor, instit. moral. p.1. lib.2. cap.13. quæst.11. Hieron. Ceuall. commun. contra commun. quæst.2. n.5. Matiens. l.10 gloss.3. num.4. tit.8. lib.5. recopilat. Valenzuel. consil.66. num.3. Molina de iustitia tom.1. tract.2. disp.172. col.5. vers. dubium præterea est, Sanchez de matrimonio lib.7. disput.105. num.4. cum seqq. Basil. Pont. in simili tract. lib.11. cap.1. §.1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib.1. compar.18. num.14. cum seqq. Castill. controuers. tom.5. c.111. num.32. cum seqq. Ludou. de Cassanate cons.21. & 22. per tot. vbi latè comprobat, & defendit, ac tandem ita iudicatum fuisse refert.

37 Non obstat quòd sicut actus factus in articulo mortis, si aliquis per talem actum excluditur, censetur factus in fraudem, & ad illius exclusionem, l. filiæ meæ emancipatæ. ff. soluto matrim. ita & matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis præsumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura aliàs succedentis, vt videntur tenere Angel. in l. sed & quænam. ff. de liber. & posthum. & in l. nuper, num.3. C. de natural. liber. Alciat. cons.614. num.4. in 1. impress. aliàs consil.187. num.3. lib.9. Cephal. cons.239. num.9. & 17. & cons.276. num.30. cum seqq. Honded. cons.32. n.45. lib.1. Caualcan. decis.166. num.3. part.3.

38 Respondetur enim quòd ita demum actus gestus in articulo mortis præsumitur in fraudem, quando morienti nihil prodest, sed tantum alteri nocet, & sic procedit d. l. filiæ meæ, vt aduertunt Card. Mantic. d. lib.11. tit.13. num.5. ad med. Cassanat. d. consil.22. in
39 fin. Fusar. d. quæst.408. num.86. tum etiam, quia in dubio in actibus nunc comprobaris dolus præsumi nequit, nisi perspicua doli indicia præcedant. l. dolum. C. de dolo, & ex actu gesto in articulo mortis non inducitur, imò omnino tollitur fraudis, & doli præsumptio, cum agatur de damno salutis æternæ irreparabili, cuius non præsumitur immemor morti
40 proximus. l fin. C. ad leg. Iul. repet. Et matrimonium in articulo mortis principaliter debet censeri contractum, vt quis animæ consulat, & filiis suis prospiciat, licèt in consequentiam resultet præiudicium substituti; attendi enim debet quod principaliter agitur, non quod venit in consequentiam, l. si quis nec causam. ff. si certum petatur.

41 Sic ad exclusionem fraudis in terminis legitimationis arguit Socin. sen. consil.226. num.9. versic. ex prædictis lib.2. vbi adducendo Bart. in l. ex facto, col.2. ff. de vulgar. & pupill. dicit quòd pater legitimando non dicitur præiudicare iuri tertij, nec illi fraudem facere, quia non facit principaliter vt ei præiudicet, sed vt faciat filium legitimum; quo facto in consequentiam succedit iuris dispositio, quod sic legitimatus succedat, & ideo licet legitimatio talis sit inducta facto hominis, tamen legitimatus non dicitur facto hominis, sed iuris dispositione succedere: sequitur Decian. cons.5. num.67. lib.1. dicens matrimonium in articulo mortis contractum non præsumi factum in fraudem substituti, nam licèt in consequentiam veniat ad exclusionem agnatorum, attamen quia principaliter non fuit factum vt eos excluderet, sed vt haberet vxorem, & legitimaret filium, non ideò dicitur factum in fraudem agnatorum, quia in eorum odium principaliter id nõ fecit, licet in consequentiam succedat exclusio: nam qui facit actum principaliter, vt sibi prospiciat, licet quoad effectum, & in consequentiam contraueniatur legi, & aliquis excludatur, non ideo in fraudem factum dicitur expulsio, ex vulgari text. in l. si pupillus, post princip. ff. de acquir. hæred. in illis verbis, nec enim videtur voluisse fraudare edicto qui sibi prospicit, &c. Quas quidem rationes, & alias adducit Thom. Sanchez de matrimonio lib.7. disp.105. num 8. Sfort. Perusin. de compendiosa p.6. quæst. vlt. num.6. vbi dicit non posse in hac specie considerari fraudem, cum actus sit vtilis morienti, & eius filiis, quod etiam bene probant Ioan. Baptista Lup. in tract. de illegitimit. commento 4. §.1. num.19. & ex Bartolo pulchre distinguente in l. si mihi & Titio, num.3. ff. de legat. 1. latissimè comprobat Ludou. Cassanate d. cons.21. num.8. lib.1.

Respondebatur etiam Petrum non fuisse in arti- 42
culo mortis constitutum, quia licèt infirmus in lecto iaceret, & non sine periculo, nihilominus si non constat quòd ea infirmitas talis erat; vt iuxta naturam, & medicorum iudicium impossibile esset viuere, vt in terminis pulchrè tradit & declarat Alberic. in d. l. filiæ meæ, num.3. vers. ex hoc quæro. ff. soluto matr. & ante eum clare docuit Bart. in l.1. num.39. C. de sacrosanct. Eccles. vbi quod tunc dicitur quis in articulo mortis constitutus, quando est instans periculum mortis expectandæ de proximo: idem pulchre Ripa in tract. de peste, cap. de priuilegijs iudiciorum, num.47. vbi dicit ex mente Doctorum eum esse constitutum in articulo mortis, cui verisimiliter est proxima futura mors. Et melius cæteris post Bald. Salicet. Decium, Abb. Felin. Ias. Cagnol. Socin. & Ripam tradit Phanutius de momento temporis, cap.5. num.14. vers. sed in his distinguendum, dicens quòd propriè dicitur esse in articulo mortis, qui tendit & appropinquat ad mortem ex causa iam apparenti, ex qua certò solet sequi mors, & eximi non potest. Vnde merito idem Phanutius d. c.5. num.15. dicit differre quod quis sit 43
in periculo mortis, vel quod sit in articulo mortis: quia in periculo mortis versamur omnes etiam sani, non tamen ideo versamur in articulo mortis, etiamsi simus infirmi, & multa prosequitur ibi ad propositum: idem tradunt Bursat. cons.40. num.64. & 65. Socin. in l. sed est quæsitum, num.3. ff. de liber. & posthum. & ex professo Polydor. Ripa in tract. de gestis in articulo mortis, cap.1. num.15.

Et licet Bald. in cap.1. num.11. de pactis existima- 44
uerit quod quilibet ægrotans dicitur existere in articulo mortis si ex illa infirmitate decedat, nihilominus vt actum quid dicatur in articulo mortis non sufficit quod agens decesserit ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod iam desperaretur de eius salute, prout Baldum pungit, & declarat Polydor. Ripa in d. cap.1. num.8. & 15. & etiam Phanut. d. cap.5. num.21. vbi sequitur Baldum, & tamen num.25. ita declarat.

Nec denique obstat quod contrahentes matri- 45
monium in mortis articulo, fraudandi fiscum, vel alios, animum habeant, idque extrinsecus liqueat, quia nihilominus fraus hæc non est in consideratione à lege in hoc casu, in quo effectus iste legitimationis filiorum, est inseparabilis ab ipso matrimonio, & ab eius causa, & absurdum esset dicere causam esse validam, & effectum inde ortum esse inualidum tanquam correlatiuum, connexum, & inseparabile, quia effectus matrimonij est legitimatio, priuilegia verò legitimationis sunt vt gaudeant legitimati, illi iuribus & immunitatibus, quibus gaudent alij legitimè nati, vide Ioan. Bapt. Lup. d. commento 4 §.1. num.20. Sarmient. d. lib.1. select. c.6. n.8. & num. vlt. in fine, & lib.4. circa l. sed est quæsitum ff. de liber. & posthum. Ioan. Garc. d. gloss.11. num.59. Spin. d. gloss.15. num.106. P. Molin. d. disp.172. in fine, Roch. de Vergas in d. cap. tanta, num.52. Bammachar. in cap.

cap. naturales, titul. si de feudo defuncti fueris controu. num. 70. 72. *&* 76. *fol. mihi* 151. Thom. Sanch. *d. lib.* 7. *disput.* 105.

Articvlvs III.

Versatur circa insanam mentem Petri de tempore contracti matrimonij.

46 PRo Petro stat regula & præsumptio Iuris quod quilibet sanus mente præsumitur, *l. nec codicillos,* & ibi gloss. Bart. & scribentes, *C. de codicill. text. elegans in l. quoniam indignum. C. de testam.* ibi. *Necessaria sunt momenta verborum, quæ forte seminecis, & balbutiens lingua profundit,* &c. quem textum in hoc commendat Ias. *cons.* 123. *in fine lib.* 1. Ex quibus & aliis Iuribus generalem regulam deduxerunt Mascard. *de probat. conclus.* 824. *num.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 45. *num.* 18. Simon de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib.* 2. *interp.* 1. *dubit.* 1. *solut.* 4. *num.* 2. *&* 13. Et circa matrimonium tradunt Couarr. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. *&* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disp.* 8. *n.* 16.
47 *&* 17. Itavt onus probandi contratium incumbat aduersario; nam cum præsumptio naturæ sit quod quilibet sanæ mentis præsumatur; ideo qui contra hanc naturalem præsumptionem, amentiam, seu non sanam mentem allegat, probare debet, Bart. *in d. l. nec codicillos, vers. dicendum est. C. de codicill.* Menoch *d. lib.* 6. *præsumpt.* 45. *num.* 20. Simon de Prætis *d. solut.* 4. *num.* 4. Mascard. *d. conclus.* 824. *num.* 9. Honded. *cons.* 78. *num.* 53. *lib.* 2. Sanchez *d. lib.* 1. *disput.* 8. *num.* 17. *versic. & ratio est clara.*

48 Nihilominus pro illius sana mente plures extant conicĉturæ & præsumptiones. Prima est quia tempore celebrationis matrimonij Parochus, consanguinei, & alij præsentes fuerunt, cum alioquin nec Parochus contra munus officij sui interuenisset, nec consanguinei & parentes consensissent, vt latè multis rationibus probant Barbat. *cons.* 59. *num.* 7. *in fine lib.* 2. Honded. *cons.* 78. *num.* 55. *lib.* 2.

49 Secunda, quia ex testamento & codicillo postea factis optima præsumptio sanæ mentis percipitur: tum quia notarius in testamento asseruit eum esse sanæ mentis, cuius assertioni standum videtur cum ad officium Notarij spectet inquirere, an ille, qui ipsum rogabat, esset sanæ mentis, & quamuis per sensum corporis non percipiatur, potuit tamen percipere ex circunstantiis, videlicet & sermonibus, & gestis illius, iuxta sententiam Imolæ *in l.* 2. *num.* 1. *ff. de testam.* Vnde id pro probatione sanæ mentis sufficit. Corn. *consil.* 216. *num.* 14. *lib.* 3. Honded. *d. cons.* 78. *num.* 56. *lib.* 2. Deci. *in l. senium, num.* 8. *Cod. qui testament. facere poss.* latè Simon de Prætis *lib.* 2. *interp.* 1. *dubit.* 1. *solut.* 4. *num.* 13. *&* 14. vbi dicit negari non posse quin multum pertineat ad officium notarij antequam incipiat scribere testamentum alicuius pro validitate sui instrumenti, & debito sui officij, & honoris diligenter prius cum testibus vocatis perquirere de bono intellectu, & sana mente testatoris, cum præsumatur quilibet diligens in officio suo, ideo non modicam fidem adhibendam esse tali instrumento, etiam circa rectam & sanam mentem testatoris.

50 Tertia, quia licèt deficeret attestatio notarij, satis euidens sanæ mentis præsumptio percipitur ex testamento & codicillo posterius factis, considerando sanam & prudentem suorum bonorum dispositionem, nullo modo conuenientem dementi, aut furioso, sed cuilibet personæ sanæ, & integræ mentis; quia ex dictis & factis qualis sit mens sana aut insana, percipitur, vt in proposito considerant Beroi. *consil.* 56. *numer.* 20. *lib.* 2. Barbat. *consil.* 59. *num.* 5. *versic. & ratio est, & num.* 7. *&* 10. *lib.* 2. Ex 51
quo inferunt Doctores quod licet quis antea fuisset furiosus, vel habitus pro furioso, tamen si postea ritè, ac rectè fuit testatus, & eo modo quo testatus fuisset alius sanæ mentis, valet huiusmodi testamentum, quoniam ex dicta prudenti dispositione præsumitur fuisse sanæ mentis tempore conditi testamenti, in sententia Ioann. Andr. *in cap. fin. de success. ab intestato,* quem referunt, & sequuntur Bald. *in cap.* 1. *per quos fiat inuest. in vsibus feudorum,* Corn. *consil.* 215. *num.* 15. *lib.* 3. Curt. iun. qui dicit sententiam istam esse magis communem *consil.* 304. *numer.* 83. Hippol. de Marsil. *singul.* 380. *numer.* 3. qui in fine dicit hanc opinionem esse communiorem, & rationabiliorem, Barbat. *consil.* 59. *num.* 5. *in fine,* Honded. *d. consil.* 58. *num.* 60. *&* 61. *lib.* 2.

Quarta, quia iuxta decretum Concilij Trident. 52
sess. 24. *de reformat. matrim. cap.* 1. matrimonia nulla declarantur nisi celebrentur coram Parocho, & testibus mutuo eorum consensu intellecto; vnde ex præsentia Parochi & testium probatur quod testator habuit consensum, & quod Parochus & testes mutuum vtriusque consensum intellexerunt, vt pro munere officij tenebantur, & ne in suo officio deliquisse credantur. Ita sanam mentem arguit Honded. *d. consil.* 78. *num.* 65. *vers. quarto deseruit. lib.* 2. comprobans ex traditis in simili per Bursat. *consil.* 59. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 2.

Quinta, quia testator antea peccata sua confes- 53
sus fuit, & sanctissimam Eucharistiam suscepit, cum actus iste Confessionis, & sacræ Eucharistiæ efficax argumentum præstet quod esset sanæ mentis, & omnem furoris præsumptionem excludit, vt benè probat Deci. *cons.* 448. *num.* 20. *in fine,* Honded *d. consil.* 78. *num.* 67. Alex. de Neuo *cons.* 37. *num.* 6. Farinac. *fragment. crimin. p.* 1. *littera F. num.* 182.

Denique adsunt plures testes de sana & ordina- 54
ta mente deponentes, qui aliis, si qui sint, deponentibus de dementia præferendi sunt; quando enim aliqui testes deponunt de furore, & alij de sana mente, maior fides adhibetur deponentibus de sana mente, & sic de qualitate, quæ naturaliter cuicunque inest, & cum qua homo nascitur, & quæ magis conuenit naturæ, & iuri communi, Paris. *consil.* 88. *num.* 22. *lib.* 3. Grammat. *decis.* 73. *num.* 23. *&* 27. Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl.* 4. *num.* 19. Port. Imolen. *consil.* 94. *num.* 16. Tiber. Decian. *consil.* 177. *num.* 35. *lib.* 3. Mascard. *de probationib. conclus.* 827. *num.* 11. *&* 12. qui *num.* 13. amplat etsi testes deponentes de sana mente essent exigui numero, veluti duo tantum; illi verò de furore asserentes essent plures, vt mille, nam tunc fides maior esset habenda duobus de sana mente deponentibus, quam mille negantibus, quem cum Ias. & Boër. sequitur Honded. *d. consil.* 78. *num.* 73. *&* 74. *lib.* 2. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 45. *num.* 21. Simon de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 2. *interp.* 1. *dub.* 1. *solut.* 4. *numer.* 18. Quare, *&c.*

Calaguritana Salarij.

Vicario Episcopi ex æquitate, & Iudicis officio debetur salarium non conuentum.

Votvm LXXIV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Vicarius Episcopi non potest pretio constitui.*

3 *Pecunia*

3 *Pecunia accipi non potest pro administratione rerum Ecclesiæ.*

4 *Actus omnes iurisdictionis voluntariæ quatenus ad effectum spiritualem ordinantur, sunt materia simoniæ.*

5 *Vicarius pro obligatione exercendi munus officij, potest habere salarium de Camera Episcopi.*

6 *Salarium non conuentum illis tantum famulis de rigore debetur, qui probauerint se solitos fuisse operas suas locare, & viceversa dominum eas conducere.*

7 *Salarium non conuentum ex æquitate præstatur, & solui debet.*

8 *Salarium conuentum Iudicis officio peti potest, ne scilicet dominus locupletetur cum iactura miseri famuli.*

9 *Salarium præstandum est quod præstari consueuit, & secundum præteritam consuetudinem soluendum.*

10 *Conductus sine expressione certi salarij censetur conductus pro solito præstari.*

11 *Salarium quod solet antecessoribus dari, videtur assignatum etiamsi nihil sit dictum.*

12 *Salarium semel percepisse antecessorem sufficit vt dicatur consuetum dari.*

13 *Salarium non conuentum famulis, & alijs vilibus personis non debetur, qui sæpè pro expensis inseruiunt absque salario.*

14 *Rota refertur decis. 120. p. 4. diuers.*

15 *Episcopus in foro conscientiæ tenetur Vicario suo vltra sportulas & emolumenta, salarium constituere.*

16 *Vicarius Episcopi, qui ex prouentibus officij sufficienter remuneratus non fuerit, salarium petere potest.*

17 *Lex Matriti lata die 19. Martij 1616. dum statuit, ne salaria non conuenta petere possint hi, qui Prælatis, Magistratibus, cæterisque dominis famulantur, intelligitur.*

18 *Salarium Vicarijs capitularibus Sede vacante constituitur in Regnis Castellæ & Legionis per concordiam à Sede Apost. confirmatam.*

19 *Salarium pro modo habiti laboris augeri debet.*

20 *Officijs duobus seruiens duplici debet frui salario.*

21 *Salarium debet esse labori correspectiuum, & æquiualens.*

22 *Famulus promittens pro certo salario seruire tribus scholaribus, & seruit quatuor, debet habere salarium ob quartum scholarem.*

1 LICENTIATVS Ioannes Baptista de Larrigada Canonicus sanctæ Ecclesiæ Calaguritanæ ad mandatum Domini Gondisalui Chacon Episcopi Calaguritani per nouem ferè annos officia Prouisoris, Vicarij generalis, & Gubernatoris dicti Episcopatus sine aliqua conuentione salarij subiit indefessus. Verum dictus D. Episcopus de mense Maij currentis anni 1642. mortem cum vita commutauit, nulla in suo vltimo, quo decessit, testamento facta mentione de soluendo eidem Licentiato de Larrigada salario pro similibus seruitiis in exercitio dictorum officiorum præstari solito. Petitioni Licentiati de Larrigada contradixit Don Petrus de Velasco Faiardo D. Episcopi defuncti ex fratre nepotis, & eius hæres ex cessione per R. Cameram Apost. sibi facta, eo præcipuè fundamento, quia dictus de Larrigada habuit plures obuentiones & emolumenta dictorum officiorum, quibus sufficienter sustentari poterat, & aliquas pecuniarum summas lucrari, quodque sine aliqua salarij conuentione ad dicta officia vocatus fuit, & toto tempore, quo D. Episcopus vixit, illud sibi deberi nunquam ostentauit, ex quo erat in ciuitate publica vox & fama quod gratis, & absque vllo salario ea præstabat seruitia. Consultus pro parte dicti de Larrigada, & visis in facto pro vtraque parte adductis censui salaria petita dicto de Larrigada esse absque dubio soluenda.

Licet enim Vicarius Episcopi non possit pretio 2
constitui. *cap. ad nostram* 21. *de simonia*, Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *de simon. cap.* 20. *num.* 9. Cardos. *in praxi Iudicum & aduoc. verbo Vicarius, num.* 13. quia pro 3
administratione rerum Ecclesiæ pecunia accipi non potest, Panorm. & Anan. *in cap. consideres* 8. *eodem titul. de simon.* Thom. 2. 2. *q.* 100. *art.* 3. S. Antonin. *p.* 2. *titul.* 1. *cap.* 5. §. 17. Selua *de benef. p.* 1. *q.* 7. *num.* 61. Siluest. *in sum. verbo simonia*, §. 9. cùm omnes actus iu- 4
risdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum spiritualem ordinantur, sint materia simoniæ. Sbrozz. *de offic. Vicar lib.* 3. *q.* 54. Suar. *d. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 8. Azor. *instit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 14. *in princ.* Bonacin. *de simon. q.* 4. §... *ex num.* 3.

Nihilominus pro obligatione exercendi munus 5
Vicarij Episcopi, & pro subeundo labore illius, poterit ipse Vicarius habere salarium de Camera Episcopi *gloss.* 2. vbi notant DD. *in cap.* 1. *ne Prælati vices suas*, Nauarr. *in man. c.* 23. *num.* 102. *vers. quibus addo*, Cardoso *d. verbo Vicarius, n.* 13. Sbroz. *d. lib.* 3. *q.* 54. *n* 3. Ratio autem differentiæ cur Episcopus simoniacus sit committens pretio recepto suas vices alicui, non autem iste pretium ab Episcopo recipiens, illa est, quia Vicarius, seu alius ab Episcopo constitutus recipi debet sui laboris, & operis stipendium; locat enim Episcopo suas operas, nec vllo iure cogitur suo stipendio militare, *cap. cùm ex officij, de præscript.* At verò Episcopus, qui Vicarium vel alium constituit pro sua iurisdictione exercenda, si pretium accipiat ex eo quod suas vices committit, iurisdictionem suam vendere videtur, cum stipendium, vel salarium potius conferre debeat ei. Ita Ego ipse *in collectan. ad d. cap.* 1. *num.* 4.

Cùm ergo Vicario Episcopi non solum licitum, 6
sed etiam debitum sit salarium pro seruitio in officio Vicariatus præstito; iam quæstio remanet disputanda an & quando illud debeatur si non fuerit conuentum? Communis sententia putat salarium non conuentum illis tantum famulis de rigore deberi, qui probauerint se solitos fuisse operas suas locare, & viceversa dominum eas conducere, argum. text. *in l. salarium, ff & Cod. mandati*, & eorum, quæ latè post antiquiores tradunt Dec. *cons.* 131. *in fine*, Alciat. *cons.* 109. *lib.* 3. Cephal. *cons.* 534. *num.* 9. Sim. de Prætis *cons.* 53. *num.* 1. *in fine, & n.* 2. Ioann. Botta *cons.* 43. *n.* 5. *cum seqq.* Iacob. Cancer. *var. resol. p.* 2. *c.* 14. *n.* 114. Mohed. *decis.* 4. *de officio Vicarij in nouis*, Baeça *de decima tutor. c.* 2. *n.* 2. *& c.* 20. *n.* 20. Marta *voto* 99. *n.* 2. Ceuall. *commun. contra commun tom.* 1. *q.* 288. *n.* 5. Visconte *in suis conclusionibus iuris verbo salarium*, Flores de Mena *var. q. lib.* 1. *quæst.* 8. §. 2. *n.* 1. Reynoso *obseru. pract. obseru.* 27. *n.* 7. *&* 8. Valenzuel. *cons.* 199. *n.* 62. *vol.* 2. Et sequi videtur Rota *decis.* 569. *n.* 1. *& decis.* 679. *num.* 10. *p.* 1. *diuers. & decis.* 120. apud Farin. *in nouissimis nouiss. alias p.* 4. *diuers. & decis.* 238. *&* 291. *p.* 1. *recentior. & decis.* 157. *sub num.* 2. *etiam p.* 2. *recent. & in Romana salarij* 30. *Aprilis* 1621. *coram Pirouano, & coram Reuerendissimo Duran. Episcopo Vrgellen. decis.* 259. *num.* 20.

Verùm contraria opinio, quod scilicet salarium 7
non conuentum ex æquitate præstetur, & iuxta seruitij meritum taxari, & solui debeat, ne quis ex labore alieno locupletetur, verior & communior videtur,

videtur, & eam arg. text. *in l. excepto. C. locati*, & *l. sed an vltro. §. 1. & l. quæ vtiliter. ff. de negot. gestis*, *l. 28. tit. 12. part. 5.* defendunt Guid. Papæ *decis.* 68. Anton. Gomez *lib. 2. var. cap. 2. num. 9.* Socin. iun. *cons. 196. num. 1. lib. 2.* Ias. *in §. tripli. Instit. de action.* Rimin. iun. *cons. 478. lib. 4.* Didac. Perez *l. 1. tit. 2. lib. 1. ordin. lit. A. vers. est tamen dubia*, Rebuff. *in praxi tit. de famulor. salar. gloss. 3.* Baëz. *d. cap. 20. num. 2. in fine*, Ceuall. *d. quæst. 288. num. 6.* Menoch. *de arbitr. casu 414. & consil. 288. num. 10. & 24. & cons. 970. num. 4.* Bobadill. *in sua politica lib. 2. cap. 10. n. 38. lit. C.* Flores de Mena *d. quæst. 8. §. 2. num. 5. & 10.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. cap. 64. num. 3.* vbi testatur se ita vidisse practicare, Azeu. *l. 6. n. 4. tit. 15. lib. 4. recop.* vbi asserit idem, etiam non probata consuetudine soluendi talia salaria, contra Didac. Perez citato loco exigentem huius consuetudinis probationem, latè & eleganter Solorzan. *de iure Indiarum, tom. 2. lib. 3. cap. 11. num. 52.* Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Ecclesiast. cap. 25. quæst. 726. n. 2.* Vbi ait hanc sententiam procedere non solum de Iure Canonico, sed etiam de Iure diuino, in his propriis terminis Vicarij Episcopi, Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 54. num. 178. in fine, & de iure Ecclesiastico vniuerso lib. 1. cap. 19. num. 46. & 47.* Rota coram Seraphin. *decis. 74.* & apud Marches. *de commission. p. 1. pag. 192. in 2. impress.*

8 In æquitate fundatur hæc secunda sententia, secundùm quam salarium non conuentum iudicis officio peti potest, Mohedan. *d. decis. 4. num. 1.* Ioan. Baptist. Magon. *de recta patrocinandi ratione cap. 8. num. 3.* Didac. de Britto *ad tit. de locato, §. 4. num. 8.* ibi. *Tenebitur boni viri arbitrio ad salarium præstandum, & iuxta qualitatem personæ, & seruitij exhibiti, vel etiam consuetudine loci, seu regionis iuxta supra resoluta, idque non actione locati, quæ non datur vbi deficit certum salarium promissum ex supra resolutis, sed potius ex æquitate, l. si me & Titium. ff. si certum pet. & sic in factum, seu præscriptis verbis, vel iudicis officio, ne scilicet dominus locupletur cum iactura miseri famuli, iuxta illam summam æquitatem, de qua sæpius in Euangelio. Dignus est operarius mercede sua, Lucæ 10. Matth. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem, Paul. ad Corinth. cap. 3. Vnusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum laborem*, consonat text. *in leg. Scio amico. ff. de annuis leg. Ita in specie limitat* Federic. Senen. *consil. 18. in fine*, Alex. *consil. 109. num. 12. lib. 6.* Angel. *verbo familia in fin. numer. 10.* Bonacos. *de famulis quæst. 79.* Natt. *consil. 376. num. 4.* Socin. *consil. 19. col. vltim. vers. 4. lib. 2.* Dec. *Genuen. 119. num. 2.* Barbos. *in l. mora, num. 97. ff. solut. matrim.*

9 Et adhuc attenta priori opinione Licentiato Larregada salarium de iure & extra omnem æquitatem soluendum erat, quia per plurium testium depositiones satis patet illum Vicarij generalis officium egisse tempore D. Episcopi Michaëlis de Ayala, qui præcessit dictum D. Episcopum Gondisaluum Chacon, & non obstante quod super salario nihil fuerat inter eos conuentum, nihilominus mortuo dicto D. Episcopo Michaële, idem Larregada salarium à R. Camera Apostolica integrum habuit, prout in eodem officio Vicariatus plures eius prædecessores ab Episcopis olim pro tempore existentibus semper illud habuerunt, nec id vnquam fuit in controuersiam deductum; & sic erat præstandum quod præstari consueuit, & secundum præteritam consuetudinem soluendum erat, *l. licèt, d. l. excepto. C. locati, l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de adilit. edicto*, Rebuff. *in l. 3. num. 3. ff. de offic. assess.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 11. num. 10. ad fin.* vbi ex Dec. & aliis resoluit quod conductus sine expressione certi salarij, 10
censetur conductus pro solito præstari; Flores de Mena *d. lib. 1. quæst. 8. §. 1. num. 16.* Reinoso *d. obseru. 27. num. 7.* Britto *ad d. tit. de locato & conducto, §. 4. num. 8.* Sic etiam salarium quod solet antecessori- 11
bus dari, videtur assignatum etiamsi nihil sit dictum, gloss. *in d. l. excepto*, Caroc. *de locato p. 1. tit. de mercede commissa quæst. 2. n. 11. pag. 7.* Matta *cons. 53. num. 12.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 66.* qui loquuntur in officiali nominato absque præfinitione salarij, Noguerol. *allegat. iuris tom. 1. alleg. 5. n. 15.* vbi quod sufficit probare antecessorem sala- 12
rium semel percepisse vt dicatur consuetum dari; semper enim attenditur communis consuetudo & obseruantia itavt pro expresso habeatur, quod solitum est obseruari, *l. de interpretatione ff. de legib.*

Qua retenta sententia, quæ magis æqua est, & 13
ob id omni iure attento sequenda in hac materia, non obstant Doctores, qui priorem sequi sub distinctione videntur, quia omnes ferè loquuntur, vel de famulis, & aliis vilibus personis, quæ sæpè inseruient pro expensis absque salario, vt dixi *de officio Episcopi d. allegat. 54. n. 178. in fine, & de iure Ecclesiast. d. lib. 1. cap. 19. num. 47.* vel de illis, qui sperant aliquod officium, vel beneficium à dominis Regijs ministris, vel Ecclesiasticis Prælatis obtinere, & obtinent opulentum, interim concessa illis commoda habitatione, & lauto victu sibi & famulis quotidie dato; vel de illis, qui plura emolumenta, redditus, & prouentus Audientiæ habent. Et ideo nil mirum si Rota *in d. decis.* 120. censuit Vicario de quo ibi, nullum salarium deberi, quia plura emolumenta ex officio perceperat, & ab Episcopo nonnulla Ecclesiastica beneficia obtinuerat, ac victum & vestitum, commodámque habitationem ab eodem Episcopo consequutus fuerat, quorum nihil licentiatus de Larregada à D. Episcopo Gondisaluo Chacon habuerat toto tempore, quo vixit, nisi quod per triennium illum secum manducare permisit. Audiamus 14
igitur decisionis verba, quæ nostram hoc assumptum optimè probant, & sunt quæ sequuntur: *Non obstant deducta in decisione in causa Turritana mercedis coram Reuerendissimo P. D. meo Seraphino die 20. Maij 1569. ex qua videbatur concludi prædicta non habere locum in Vicarijs Episcoporum, & alijs honestis personis, quibus salarium debet constitui. l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. Dixerunt enim Domini casum illum non conuenire huic themati, in quo Bartholomæus victum pro se & famulo, & commodam habitationem habuerat ab Episcopo, item redditus, seu prouentus Audientiæ Vicariatus, quibus addebatur consuetudo eiusdem Cardinalis, quem alijs nullum salarium persoluisse testificabatur secretarius Cardinalis, cui tanquam verisimilia deponenti credendum videbatur. Accedebant postremo fama publica quod Bartholomæus seruiebat sine salario. Item quia erat diæcesanus, cum similes sæpè in patria soleant absque emolumentis, huiusmodi munera honorifica subire. Rursus quoniam viuente Cardinali non petierat salarium. Denique ei à Cardinale fuerunt collata Ecclesiastica beneficia. Ex his enim facilè inducebantur Domini ad credendum Bartholomæum absque aliquo salario inseruire voluisse.*

Non obstat quòd dicto Licentiato de Larrigada 15
officij emolumenta omnia pertinebant, quibus commodè sustentari poterat, & adhuc superesset quod salarij nomine secum retinere ac proinde sine salario seruire posset, iuxta ea, quæ tradit Valenz. *cons. 169. num. 61. cum seqq.* quia id in facto non verificatur, constat enim prouentus officij multum tenues esse; vnde Episcopus in foro conscientiæ tenebatur illi salarium constituere, & soluere, Didac.

de

de Segura *in suo direct. Indic. Eccles. cap.* 14. *num.* 36. Ioan. Matiens. *in dialog. relatoris lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 9. Flores de Mena *d. quæst.* 8. §. 1. *num.* 6. vltra sportulas, prouentus, & emolumenta huiusmodi, iuxta text. *in d.* §. *tripli, Instit. de action. & auth. de indicib.* §. *ne autem circa hoc labor, collat.* 6. *auth. offeratur. C. de litis contest.* Garc. Mastrill. *de magistr. lib.* 1. *c.* 22. *num.* 1. Et in tantum verum est quod dicimus de tenuitate prouentuum officij, vt ipse Vicarius qui illud exercebat, nonnulla bona aliunde sibi obuenientia expendere coactus fuerit, vt posset decentius suo muneri deseruire, quod est magni faciendum, ex adductis per Solorzan. *d. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 53. vbi postquam nostram approbat sententiam, sic
16 prosequitur. *Quod securius procedit, vbi personæ huiusmodi, quæ Episcopis inseruierunt, aliquas expensas tacitas, vel expressas ob hanc occasionem fecerunt; tunc enim remuneratione non facta in vtroque foro, & secundùm Auctores vtriusque opinionis iustum salarium debetur, & persoluendum est*, vt resoluunt Fr. Ludou. Lopez *in instruct. negotiorum, cap.* 25. *& in instructorio conscient. p.* 2. *c.* 8. Flores de Mena *vbi sup.* §. 1. *n.* 19. *&* 28. *vbi exemplum adducit in vicario Episcopi si fortè is ex prouentibus officij sufficienter remuneratus non fuisset; aut si ex longinquo deductus sub spe promissionum Episcopi ad eum se transtulit, & alia commoda, & lucra deseruit, & postea promissionibus frustratus inuenitur*, &c. & paulò inferiùs attestatur quod ita sæpè in emergentibus causis pronunciauit.

17 Nec etiam obstat Regia lex Matriti lata *die* 19. *Martij* 1616. in qua statuitur ne salaria non conuenta petere possint hi, qui Magistratibus, Prælatis, & aliis dominis famulantur: Quia respondetur illam agere de illis, qui inferioribus ministeriis assistunt, & latinè dicuntur famuli, vt videtur insinuare, de hac lege agens Amat. Roderic. *in tractat. de priuileg. creditor. part.* . *cap.* 3. *num.* 28. *fol.* 53. ibi, *multi suscitarentur famuli petentes pro suis seruitiis salaria*; & addit Solorzan. *d. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 62. hoc ferè arbitrarium esse hodie in supremis Hispaniæ Tribunalibus, & quod aliquando petitiones famulorum ea lege non obstante admittuntur, & salaria huiusmodi taxentur, & aliquando in totum ex dictis considerationibus repelluntur.

18 Nec denique obstat dicere prætensum à licentiato de Larrigada salarium videri excessiuum; quia ea quantitas per quandam concordatam inter Nuntium Apost. & Regnorum Castellæ, & legionis Ecclesias initam, vt in *Constitut. Clementis VIII. de anno* 1599. videtur taxata Vicariis Capitularibus persoluenda ab eadem R. Camera Apostolica vsque ad diem fiendæ gratiæ, & ab eo die in antea ab Episcopo electo, prout obseruatum fuit à tempore immemorabili; & hodie obseruatur sine contradictione, cum si rigorem spectemus, & ad multiplicia officia, quæ idem de Larrigada exercuit toto tempore nouem annorum Prouisoris scilicet, Vicarij Generalis, Gubernatoris Episcopatus, & Consultoris dicti D. Episcopi, oculos conuertamus, salarium
19 erat duplicandum, quia pro modo habiti laboris augeri debet, Mastrill. *de magistratib. lib.* 1. *cap.* 21.
20 *num.* 15. Reinoso *d. obseru.* 27. *num.* 6. Et duobus seruiens officiis, duplici debet frui salario, Angel. *in auth. vt iudices sine quoquo suffrag.* §. *illud, num.* 1. *fol. mihi* 11. *col.* 4. Mastrill. *d. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 72. *cum*
21 *seqq.* Maurus *alleg.* 19. *num.* 1. *lib.* 1. cum debeat esse labori correspectiuum, & æquiualens, *l. Seio amico ff. de annuis legat.* nouissimè Noguerol *allegat. Iuris tom.* 1. *alleg.* 33. *num.* 63. vbi *num.* 63. ex Bart. & aliis
22 hinc infert quòd si famulus promisit pro certo salario seruire tribus Scholaribus, & seruit quatuor, quod debet augeri salarium ob quartum scholarem, faciunt plura adducta per Reinos. *d. obseru.* 27. *n.* 15. *cum seqq.*

Ex quibus, *&c.*

Toletana nullitatis Matrimonij.

Matrimonium contractum metu amissionis bonorum, vel maioris partis illlorum, est nullum; quid in timore amissionis alicuius interesse, quod prætenditur ex successione, & quod consistit in spe tantùm?

VOTVM LXXV. & vlt.

1 *Interesse considerabile non reputatur quod prætenditur ex successione.*
2 *Minæ, quæ solum tendunt ad cessationem lucri, non autem ad illationem damni in bonis, non sufficiunt ad probationem matrimonij per metum celebrati.*
3 *Metus amissionis bonorum, vel maioris partis est cadens in constantem virum, ac proinde sufficit ad matrimonium annullandum.*
4 *Idem de metu magni damni in rebus, vel de timore amissionis magnæ rei.*
5 *Amissio alicuius lucri, seu interesse, quod consistit in spe tantum in bonis parentum respectu filij, sufficiens est ad inducendum iustum metum cadentem in constantem virum.*
6 *Filius in vita patris dicitur quasi dominus hæreditatis paternæ.*
7 *Ius, quod in filium confertur, potius videtur continuatum, quam translatum.*
8 *Filius mortuo parente non videtur capere hæreditatem.*
9 *Filius mortuo parente dicitur dominium continuare, & liberiorem rerum suarum suscipere administrationem.*
10 *Filijs nostris omnia ex voto paramus.*
11 *Patris hæreditatem qui perdit, dicitur damnum pati.*
12 L. 1. C. de filiis official. milit. lib. 12. *expenditur.*
13 *Reges Portugaliæ solent prouidere filijs officialium meritorum de officijs parentum.*
14 *Scaccia, & Seraphin. declarantur.*
15 *Index ad vlteriora procedens in causa censetur omnes exceptiones reijcere.*
16 *Index procedendo ad vlteriora non censetur reijcere exceptiones eius personam respicientes, sed requiritur vt expressè super illis fiat pronunciatio.*
17 *Index debet esse certus de sua iurisdictione.*
18 *Processus factus per Indicem, contra quem fuit oppositum de incompetentia, est nullus si prius non se pronuntiauerit Iudicem competentem.*
19 *Exceptiones dilatoriæ valde dubiæ, & quæ requirunt exactiorem cognitionem, regulariter ad definitiuam sententiam reseruantur.*
20 *Exceptiones dilatoriæ, quæ respiciunt personam Iudicis, vel actoris, vel rei, non sunt ad definitiuam reseruandæ, sed ante omnia terminari debent.*

CONTRAXERAT Matrimonium N. per verba de præsenti cum Maria graui metu inductus ab eius parente, quod scilicet eum, nisi illico contraheret, bonis omnibus, & legitima aliquo prætextu priuaret, & quod officium à Rege sibi donatum cum facultate illud renuntiandi, nullatenus 1

latenus

latenus illi, sed alteri renuntiaret; quibus omnibus inductus N. & ad vitandam bonorum huiusmodi, & officij amissionem, matrimonium non sponte, sed per vim contraxit inuitus. Quæsitum fuit apud me an validum foret, vel nullum sit? Et videtur pro validitate facere, quia iste timor non cadit super amissione bonorum existentium apud eum, cui ille infertur, sed penes tertium, à quo sperat illa obtinere, successione, vel donatione; & ideo Sigismund. Scacc. *de appellat. quæst.5. num.74.* minimè reputat interesse considerabile, quod prætenditur ex successione, nec ius, quod consistit in
2 spe tantum, & Seraphin. *decis.763. numer.3.* ait quod minæ, quæ solum tendunt ad cessationem lucri, non autem ad illationem damni in bonis, non sufficiunt ad probationem matrimonij per metum celebrati.

3 Verum his non obstantibus in casu proposito dixi matrimonium fuisse nullum; est enim iuris conclusio quod metus amissionis bonorum, vel maioris partis illorum, est cadens in constantem virum, ac proinde sufficiens ad matrimonium annullandum, ita argum. *in leg. propter litem, in princip. ff. de excus. tut. & cap. primi, in princip. de restit. spoliat. in 6.* resoluunt Dyn. *in l. interpositas, num.1.* & ibi Bald. *num.8.* & Salic. *num.5. de transact.* Anton. Blanc. *in tractat. de iudic. num.128. in fine*, Ruin. *consil.121. num.10.* Cephal. *cons.295. num.12. volum.2.* Ioan. Æmil. *consil.73. numer.11. & 12.* Menoch. *de arbitr. casu 135. num.9.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. part.1. quæst.7. art.9. numer.79. & 80.* plures, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimon. lib.4.*
4 *disp.6. numer.22.* vbi *numer.25.* idem tenet de metu magni damni in rebus, vel de timore amissionis magnæ rei, Rot. apud Farin. *decis.779. numer.3. part.1. recentissim. in posthumis Farin.* ibi. *Tertiò de vehementibus minis eiusdem patris tam ante discessum quam post reditum Renati; videlicet vt arceretur ab eius conspectu, nisi professionem emitteret, aliàs eum in totum exhæredaret, vt dicunt secundus, & tertius, super secundo in summ. dict. num.2. & illi interdiceret aditum suæ domus, vt dicit quartus super eodem, quæ iustum metum inducunt, vt de amissione bonorum, vel maioris partis, est text. in cap.2. de ijs quæ vi*, Natt. *consil.50. num.10. lib.1.* &c.

5 Et licèt id procedere videatur in amissione bonorum re vera existentium, non vero in amissione alicuius lucri seu interesse, quod consistit in spe tantum, nihilominus si lucrum seu interesse huiusmodi prætenditur à filio in bonis parentis adhuc viuentis, timor futuræ amissionis sufficiens est ad inducendum iustum metum cadentem in constantem virum, & ad matrimonium annullandum, vt censuit Rota in his terminis *coram Gregor. XV. de-*
6 *cis.326. num.19.* Et ratio est, quia filius in vita patris dicitur quasi dominus hæreditatis paternæ, *l. in suis, ff. de liber. & posthum.* ibi, *in suis hæredibus euidentius apparet continuationem dominij eorum perdurare, vt nulla videatur hæreditas fuisse, quasi olim hi domini essent, qui etiam viuo patre quasi domini existimantur.* Et paulo inferiùs. *Itaque post mortem patris non hæreditatem percipere videntur, sed magis liberam bonorum administrationem consequuntur*, &c. Iason *in dict. leg. in suis, §. vlt. num.14.* Tiraquell. *in leg. si vnquam, Cod. de reuocat. donat. in præfat. num.19. & 20.* Menoch. *consil.1. num.487.* Fusar. *de substit. quæst.193. num.35* Robles de Salzedo *de repræs. lib.1. cap.7. num.16. cum seqq.*

7 Ideóque potius videtur cõtinuatum, quàm translatum quod in filium confertur, *dict. leg. in suis, leg. voluntas, Cod. de fideicommiss.* Tiraquell. *in d. præfat. num.20.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.135. num.35.*

Quapropter mortuo patre non dicitur capere 8 hæreditatem, Donel. *comment. Iuris Ciuilis lib.7. cap.2. versic. quod sit necessarium*, Anton. Fab. *part.1. iurisprud. titul.2. princip.5. illat.3.* Sed dominium 9 continuare, & liberiorem rerum suarum suscipere administrationem, idem Anton. Fab. *tom.3. de errorib. pragmat. decad.55. errore 1.* Robles *dict. cap.7. num.18.*

Nam filiis nostris omnia ex voto paramus, *l.2.* 10 *Cod. de bonis quæ liber.* Stephan. Gratian. *d. cap.135. num.36.* Vnde qui perdit hæreditatem patris, dici- 11 tur pati damnum, ex *l. vlt. Cod. de codicill.* Tiraquel. *d. num.19. in medio.*

Iuuat maximè, quia pater habebat officium ma- 12 ximæ auctoritatis à Rege sibi collatum, cum facultate illud renunciandi, vt suprà dixi, quæ licèt deesset, adhuc filius ad illud consequendum post mortem patris ius multùm considerabile obtinebat, cuius animo reputatur tanquam bonorum amissio, quæ certò sunt sibi obuentura, ex *l.1. Codic. de filijs official. milit. lib.12.* ibi. *Hi qui ex officialibus quorumcumque officiorum geniti sunt, siue eorundem parentes adhuc Sacramento tenentur, siue iam dimissi sunt, in parentum militiam vocentur*, &c. eleganter Thesaur. Valasc. *consil.129. num.13.* ibi. *Quod autem Reges huius Regni ab antiquis temporibus soleant* 13 *prouidere filijs officialium meritorum de officijs parentum, non venit in dubium, imò transiuit iam quasi in obligationem, & debitum ipsius Regis, vt iniuriam fecisse dicatur si alteri donauerit, quemadmodum alias in alia materia dixit Bartol. de renouatione emphyteusis in l.1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiu.* &c. & sic minando illum pater quod officium pro alio filio, vel in alterius fauorem renuntiare, vel ius sibi ad renunciandum competens alteri cedere vult, incutit filio timorem amissionis magnæ rei, quæ ei alias obuentura erat, ac proinde iuste filius timuit minas patris de priuando eum hoc officio, & commodo etiam futuro, à quo liberè poterat priuari, & talis metus cadens in constantem virum, sufficiens est ad matrimonium annullandum.

Non obstant Sigismundi Scacciæ, & Seraphini 14 auctoritates, de quibus *supr. numer.1 & 2.* quia loquuntur & procedunt in interesse, quod prætenditur in successione extranei, non autem in lucro & interesse, quod habet filius in bonis parentum post eius mortem, iuxta supradicta.

Hæc licèt de iure vera mihi videantur, attamen 15 de competentia Iudicis multum dubito, quia cum fuerit illi oppositum per exceptionem dilatoriam de incompetentia sui iudicij, ad vlteriora processit, tacitè spreta exceptione huiusmodi; quamuis eodem iure cautum sit iudicem ad vlteriora procedentem in causa censeri oppositas exceptiones reiicere, *l.1. Cod. de ordine iudic. leg. à procedente*, vbi Bartol. *Cod. de dilat.* plenè Anton. Gabr. *commun. tit. de except. conclus.1.* Brunor. à Sole *in compendio resol. lit. I. verbo Iudex ad vlteriora procedendo.* Nihil- 16 ominus in exceptionibus dilatoriis iudicis personam respicientibus secus dicendum est, videlicet in illis per processum ad vlteriora iudicem non censeri illas reiicere, sed requiri vt expressè & specificè super illis fiat pronunciatio, vti optimè probat Bart. *in l.2. in repet. num.17.* quem sequitur ibidem Iason, (& vterque loquitur etiam quod sit lata sententia) *num.45.* vbi etiam Paulus de Castro, *ff si quis in ius vocat. non ierit*, Abb. *consil.14. In causa, seu quæstione num.3. p.1.* Vanti. *de nullit. tit.14. quibus modis sentent. null. poss. repar. num.9.* Maluas. *cons.73. num.7.* Ioann.

Garc. *de nobilit. gloss.* 1. *num.* 25. Guid. Bon. *aduocat. ciuil. aduoc.* 26. *num.* 15. Marc. Anton. Natta *cons.* 171. *numer.* 3. *tom.* 2. Ludou. Schrader. *de feudis, tom.* 2. *p.* 10. *in praamb. num.* 39. Graffis *de except.* 18. *num.* 15.

17 Ratio differentiæ est, quia in aliis exceptionibus non dubitatur de iudicis competentia; in hac verò fori declinatoria de illa dubitatur, cum debeat esse certus de sua iurisdictione, *c. Romana, §. si verò,* cum duobus præcedentibus *de appellat. in* 6. & notat Bart. *in l. multum interest, ff. de condit. & demonstr.* & Paul. de

18 Castro *in l.* 1. *C. de ordine iudic.* itavt ratione incertitudinis processus nullus sit si post oppositionem exceptionis fori declinatoriæ, non prius se pronuntiauerit iudicem competentem quàm ad vlteriora procedat, iudicando in causa, quamuis verè iudex in ea sit, vt optimè docet Ias. *in d. l.* 2. *num.* 45. *vers. ratio diuersitatis est, ff. si quis in ius voc.*

19 Vnde fit quòd quamuis aliæ exceptiones dilatoriæ valdè dubiæ, & quæ maiorem & exactiorem cognitionem requirunt, regulariter ad definitiuam sententiam reseruentur, *leg. ille à quo* 13. *§. si de testamento*, & ibi Doctores, *ff. ad SC. Trebell.* Bart. *in leg. is à quo, ff. vt in possess. legat. & in leg. nam & postea, in princip. numer.* 8. *ff. de iureiurand.* Marant. *de ordine iudic. part.* 6. *membr.* 11. *num.* 13. Lazar. Phanut. *de momento tempor. cap.* 14. *num.* 10. copiosè Ludou. Schrad. *de feudis tom.* 2. *par.* 10. *in praamb. numer.* 36.

Nihilominus tamen exceptiones dilatoriæ, quæ respiciunt personam iudicis, non sunt ad definitiuam reseruandæ, sed statim, & ante omnia terminari debent, Bartol. *in leg. fin. num.* 5. *ff. pro soc.* Bald. *in l.* 3. *§. ibidem, ff. ad exhib.* Ias. *in leg. ait Prætor* 3. *in princip. num.* 25. *ff. de iureiurand.* Abb. *dict. consil.* 14. *In causa, num.* 2. *part.* 1. Blanc. *in tractat. de compromiss. quæst.* 4. *princip. numer.* 36. Schrader. *d. num.* 36. 21
vers. attamen hoc non habet locum, vbi idem dicit de exceptionibus, quæ respiciunt personam actoris, & in aliis respicientibus personam rei post Lanfranc. Balb. tenet Perez de Lara *de anniuers. & Capell. lib.* 2. *cap.* 10. *num* 63. & 64. Quod & in casu nostro magis sine dubio procedit, quia in exceptione huiusmodi fori declinatoria expresse petitum fuit super illa ante omnia pronuntiari sub pœna nullitatis. Et ita sentio, saluo, &c.

FINIS.

RECENSIO

RECENSIO

Legum, & Iurium, quæ in his Votis decisiuis referuntur, expenduntur, enucleantur, & conciliantur.

Barbosæ Vota decisiua.

INDEX
RERVM, ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam signat, posterior est marginalis.

Clausulæ

Constitutio

Electio

Elector, Electus.

Exceptio

Expressum

Manuteneri

Conquestus

Index Rerum,

[illegible]

Causa

vbique

Doctores

Respublica.

Sententia

Taciturni

Textus.

Thom. Sanchez.

Thorus.

Timor.

Titulus.

Tractatus.

Transactio.

Transuersales.

Triennium.

Tutor.

V

Vacatio.

FINIS INDICIS.